ՄԱՅՐ ՅՈՒՅԱԿ ՀԱՅԵՐԷՆ ՁԵՌԱԳՐԱՅ ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ

Անթիլիաս-Լիբանան
1984

CALOUSTE GULBENKIAN FOUNDATION ARMENIAN LIBRARY

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ

ՄԱՅՐ ՑՈՒՑԱԿ

ՀԱՅԵՐԷՆ ՁԵՌԱԳՐԱՑ

ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆ

կազմեց՝

ԱՆՈՒՇԱՒԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ԴԱՆԻԷԼԵԱՆ

ՏՊԱՐԱՆ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅՈՑ ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ

Անթիլիաս — Լիբանան

1984

CALOUSTE GULBENKIAN FOUNDATION ARMENIAN LIBRARY

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՏԵՆԱՇԱՐԻ ՊՈՒՂՈՍԻ ԳԻՒԼԱՔԱՂԱՆԻՆ ՀԱՒԱՔՄԱՆ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻ

CATALOGUE

OF

THE ARMENIAN MANUSCRIPTS

IN THE COLLECTION OF THE

ARMENIAN CATHOLICOSATE OF CILICIA

by

ANOUSHAVAN VARDAPET TANIELIAN

Antelias

Armenian Catholicosate of Cilicia Press

1984

ՅԱՌԱՋԱԲԱՆ

Հայկական Ձեռագիրներու Ցուցակները հարուստ հանք մըն են հայ կեանքի պատմական, մատենագրական, լեզուաբանական եւ այլ երեսներու եւ արժէքներու ուսումնասիրութեան համար։ Անոնց մէջ յաճախ նոր նիւթեր, խրդութիւններ կը յայտնաբերուին եւ ցարդ ճանչցուած իրականութիւններուն մէջ նոր ճշգրտումներ կը կատարուին։ Եւ այս բոլորը բնականօրէն նոր լոյս կը սփռեն հայ ժողովուրդի եւ անոր պատմական կեանքի հարազատ հասկացման վրայ։

Ահա նոր հատոր մը Հայ Ձեռագրաց Ցուցակներու ցարդ հրատարակուած ոսկի շարքին վրայ։ Այս հատորով Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Անթիլիասի ձեռագրական հաւաքածոն մանրակրկիտ պատկերով՝ իր բոլոր կողմերով, երեսներով, արժէքներով ահա կը բացուի գիտական աշխարհին։

Մեզի համար անձնապէս մեծ ուրախութիւն է ողջունել այս մեծագիր եւ բովանդակալից հատորը, որ ապահովաբար տակաւին նպաստ մըն է հայագիտութեան։ Բայց Մեր այս ուրախութիւնը ամբողջական չի կրնար ըլլալ առանց այստեղ յիշատակելու անունները Մեր երջանկայիշատակ երկու նախորդներուն՝ Զարեհ եւ Խորէն Կաթողիկոսներուն, որոնք այս Ցուցակի կազմութեան, պատրաստութեան երկար, եւ երբեմն դժուարին, ընթացքին մէջ ունեցան իրենց կարեւոր դերը մղուած՝ Կիլիկեան Ս. Աթոռի ձեռագրական գանձերը հայ եւ օտար գիտական շրջանակներուն մատչելի դարձնելու նախանձախնդրութենէն։

Այս առիթով սրտի պարտք կը զգանք արժանի յարգանք ընծայելու նաեւ երախտարժան յիշատակին Բաբգէն Ա. եւ Գարեգին Ա. Կաթողիկոսներուն, որոնք յատուկ խնամք եւ ճիգ թափեցին ճոխացնելու եւ ուսումնասիրելու համար Անթիլիասի ձեռագրական այս հաւաքածոն։

Ինչպէս նշուած է Ցուցակը պատրաստող Հոգշ. Տ. Անուշաւան Վարդապետի ներածականին մէջ, Անթիլիասի հաւաքածոն գոյացած է մեծաւ մասամբ անհատական նուիրատուութիւններով։ Այս հրատարակութեան առիթով պարտք կը զգանք նաեւ Մեր շնորհակալութիւններն ու գնահատանքը յայտնելու բոլոր նուիրատուներուն, որոնք գիտցան եւ քաջութիւնը ունեցան իրենց անհատական սեփականութեան անցած ազգին ձեռագրական գանձերը ազգային-եկեղեցական-մշակութային այս կեդրոնին

նուիրելու եւ զանոնք վստահելու Կաթողիկոսութեանս գուրգուրոտ խնամքին:

Մեր հայրական գնահատանքի ջերմ խօսքը կ'ուղղենք Ցուցակի պատրաստութեան գիտական աշխատանքի հեղինակին՝ մեր Միաբանութեան երիտասարդ անդամներէն Հոգշ. Տ. Անուշաւան Վրդ. Դանիէլեանին, որ համբերատար, հետեւողական, գիտականօրէն բծախնդիր մեթոտով ի գլուխ հանեց այս պատկառելի հատորը, հայագիտութեան բնագաւառին բերելով իր հայ հոգեւորականի մտաւորական-գիտական նպաստը, որ վստահաբար բարձրօրէն պիտի գնահատուի:

Շնորհակալութեան Մեր մասնաւոր խօսքը Գալուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան, որ ոչ միայն հոգաց տպագրական ծախսերը այս հատորին, այլ նաեւ իր շարունակական հետաքրքրութեամբ եւ անվերապահ քաջալերութեամբ կարեւոր դեր ունեցաւ անոր պատրաստութեան ընթացքին յաջող պսակումին մէջ:

Մենք խորապէս գնահատողն ենք նաեւ Երեւանի Մաշտոցի անուան Մատենադարանի վաստակաւոր գիտաշխատող եւ ձեռագրաց Ցուցակներու պատրաստութեան արուեստի անուանի մասնագէտ Օննիկ Եկանեանին եւ բոլոր անոնց, որոնք այս Ցուցակի պատրաստութեան գիտական մեթոտի գործադրութեան հսկեցին այնքան բարեացակամ վերաբերումով:

Ահա այժմ Ձեռագրաց Ցուցակը հանրութեան, յատկապէս հայագիտական բնագաւառի մշակներուն ձեռքն է: Թող անոր օգտագործումը բարիք դառնայ հայոց պատմութեան եւ հայկական մշակոյթի առողջ հասկացման համահայկական ջանքերուն համար:

ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ
ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ

8 Ապրիլ 1984
Ուխտի Օր Կաթողիկոսարանի

ՆԵՐԱԾԱԿԱՆ

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Սսոյ Մայրավանքին մէջ գտնուող Ձեռագիրները բնականօրէն հիմքը պիտի կազմէին անոր նոր կայքին՝ Անթիլիասի մէջ կազմուած Ձեռագիրներու հաւաքածոյին: Բայց տարագրութեան ամենադժխեմ ժամանակներուն ինչ եղաւ այդտեղ Ձեռագիրներու ճակատագիրը, ցարդ կը մնայ անյայտ:

Պատմական առաջին տեղեկութիւնը որ ունինք Սսոյ Ձեռագիրներու մասին, կու գայ 19-րդ դարէն՝ փրանսացի հայագէտ Վիքթոր Լանկլուայէն, որ 1852–1853 թթ. Սիս կատարած գիտական առաքելութեան մը առիթով կազմած է Մայրավանքին մէջ գտնուող Ձեռագիրներու ցուցակը, զոր 1855 թ. հրատարակած է Journal Asiatique գիտական պարբերաթերթին մէջ: Սոյն Պարբերաթերթէն քաղելով ու հայերէնի վերածելով, Միաբանութեանս անդամներէն Մեսրոպ վրդ. Աշնեան, թիւով 145 այդ Ձեռագիրներու ցանկը հրատարակած է Հասկ պաշտօնաթերթին մէջ[1]:

Անթիլիասի հաւաքածոյին հիմնական երկու Ձեռագիրները պէտք է նկատել Սիսէն բերուած Կոստանդին Բարձրբերդցիի Աւետարանը (1248 թ.) եւ Սսոյ մայր Մաշտոցը (1311՞ թ.), որոնք կաթողիկոսին անձնական հոգածութեան ներքեւ գտնուելով փրկուած են եւ բերուած Անթիլիաս, եւ որոնք այժմ մասնաւոր խնամքով կը պահուին Կաթողիկոսարանի գանձարկղին մէջ:

1932 թ. Բաբգէն Աթոռակից կաթողիկոս նախանձախնդիր Հայ Ձեռագիրներու պահպանութեան եւ ուսումնասիրութեան, տնօրինեց որ Պոլսոյ հռչականուն Տէր Յովհաննէս Ա. քհն. Մկրեանի գրադարանը փոխադրուի Անթիլիաս: Գրասէր քահանային հարուստ գրադարանին մէջ կային գիրքեր, մամուլի հաւաքածոներ եւ Ձեռագիրներ: Այդ Ձեռագիրները պէտք է նկատել երկրորդ գլխաւոր ներդրումը Անթիլիասի հաւաքածոյին մէջ:

1947 թ. Գարեգին Ա. Կաթողիկոսի օրով Կիպրոսի Առաջնորդարանէն Անթիլիասի Մայրավանք փոխադրուեցան Ս. Մակարայ վանքին Ձեռագիրները, որոնք եկան ճոխացնելու Անթիլիասի հաւաքածոն: Այնուհետեւ, թէ՛ հոգեւորականներ եւ թէ՛ աշխարհական ազգայիններ զանազան նուիրատուութիւններով հարստացուցին Կաթողիկոսարանի Ձեռագիրներու հաւաքածոն:

Անթիլիասի Ձեռագիրները թէեւ թիւով համեստ, սակայն ուշադրութիւնը գրաւած են հայ թէ օտար բազմաթիւ բանասէրներու, որոնք կազմած ու հրատարակած են համառօտ ցուցակներ եւ կամ օգտագործած են որոշ մասեր ու յիշատակարաններ:

Կիպրոսի Ձեռագիրներու ամբողջական ցուցակը պատրաստած ու տպած

---

[1] «Սսոյ Կաթողիկոսարանին Ձեռագրաց Ցուցակը», *Հասկ*, 1971, Ապրիլ-Մայիս էջ 164: Հմմտ. 1970, Սեպտեմբեր-Հոկտեմբեր էջ 391, Նոյեմբեր-Դեկտեմբեր էջ 440:

է Հայր Ներսէս Ակինեան[2], իսկ Անթիլիասի հաւաքածոյէն 10 Ձեռագիրներ նկարագրած ու տպած է Արտաւազդ արքեպս. Միւրմէեան[3]:

Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Մատենադարանի Հայրերը եւս ձեռնարկած են ցուցակագրման աշխատանքին: Այսպէս, յաջորդաբար 1946 թ. Փառէն ծ. վրդ. Մելիոնեան պատրաստած է Ս. Մակարայ վանքին Ձեռագիրներու ցուցակը, 1954 թ. Մեսրոպ վրդ. Գրիգորեան կազմած է Անթիլիասի շուրջ 100 Ձեռագիրներու ցուցակը եւ 1957 թ. Վարդան վրդ. Տէմիրճեան ցուցակագրած է 183 Ձեռագիրներ[4]: Այս երեքը կը մնան անտիպ:

1974 թ. Խորէն Ա Կաթողիկոս ծանր բայց բաղցր լուծ մը դրաւ մեր ուսերուն — պատրաստել Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Ձեռագիրներու ամբողջական ցուցակը: Ծանր էր լուծը, որովհետեւ անվարժ էինք ցուցակագրման արուեստին, բաղցր՝ որովհետեւ նոր եւ սիրելի աշխարհ մը կը բացուէր մեր առջեւ:

Երկու տարիներ ետք, հետեւողութեամբ ցարդ տպուած ցուցակներուն, աւարտելով աշխատանքը, խորէն Վեհափառ Հօր յատուկ կարգադրութեամբ մեկնեցանք Երեւան, ներկայացնելու համար գայն հայրերի բանասէրներու: Մաշտոցի անուան Մատենադարանի տնօրէն՝ Փրոֆ. Լեւոն Խաչիկեանի ազնիւ տնօրինութեամբ, գիտաշխատող պր. Օննիկ եկանեան ամենայն յօժարութեամբ եւ համբերութեամբ ընկերք ետք ամբողջ ցուցակը, կատարեց հարկ եղած սրբագրութիւնները ու թելադրանքները:

Անթիլիաս վերադառնալով, ցուցակը ամբողջութեամբ վերախմբագրեցինք, համաձայն երեւանի Մատենադարանի ճորագոյն եւ գիտական մեթոտով պատրաստուած օրինակին: 1979–ին Գարեգին Բ Վեհափառի կարգադրութեամբ դարձեալ մեկնեցանք երեւան, վերջնական ձեւի մէջ աշխատանքը ներկայացնելու համար հայրերի Ձեռագրագէտին: Իսկ 1983–ին, ցուցակի տառջին մասի տպագրութենէն ետք, երբ պատրաստ էին անձնանուններու տեղանուններու ցանկերը, դարձեալ Վեհափառ Հօր տնօրինութեամբ վերջին անգամ մեկնեցանք Երեւան, անհրաժեշտ ուղղումներ ստանալու համար երկրորդ բաժնին՝ ցանկերու եւ այլ տախտակներու պատրաստութեան համար:

Համալսարանական ուսանողութեան, ուսուցչական ծառայութեան, հրատարակչական գործերու եւ վանական այլ պարտականութեանց կողքին տասնամեայ շրջանի վրայ տարածուած մեր այս աշխատանքը թէպէտ բաւականին երկար տեւեց, սակայն այս ուշացումը եղաւ ի խնդիր գիտականօրէն տոկուն գործի մը յոյս ընծայման: Վստահ ենք, որ ամէն անոնք որոնք երկար սպասեցին անոր աւարտման, ձայնակցելով հայկական առածին, պիտի ըսեն· «Ուշ լինի, անուշ լինի»:

---

[2] «Ցուցակ Հայերէն Ձեռագրաց Նիկոսիայի ի Կիպրոս», *Հանդէս Ամսօրեայ*, 1953 էջ 206, 362, 1954 էջ 170, 1955 էջ 342, 525, 1956 էջ 15, 196, 337, 468, 1957 էջ 26: Նոյնը յետագային ամփոփուած է առանձին գրոյկի մէջ:

[3] Մայր Ցուցակէ Հայերէն Ձեռագրաց Հալէպի եւ Անթիլիոսի ու մասնաւորաց, հտ6 Բ6, Հալէպ, 1936, էջ 1–33, 142–151:

[4] Ցուցակին ցանկը տե՛ս *Հառ*, 1969, էջ 485–488: Վարդան վրդ.ի կողմէ Ձեռագիրներու 1–167 թուահամարումը պահած ենք նոյնութեամբ, մնացեալները՝ 168–183, բացի թիւ 169–էն եւ 182–էն, նկատի ունենալով որ առաւելաբար վերջին շրջանի թարգմանական ընդօրինակութիւններ են, ներկայ հատորին մէջ չենք անցուցած:

ՁԵՌԱԳՐԱՑ ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՆԵՐ

Անթիլիասի Ձեռագրաց հաւաքածոն, ինչպէս վերեւ յիշուեցաւ, առաւելաբար գոյացած է նուիրատուութիւններով : Դժբախտաբար, անցեալին իւրաքանչիւր Մատեանի ստացման առթիւ յատուկ արձանագրութիւն մը պահուած չէ : Հետեւաբար, ստորեւ այբբենական կարգով կը յիշենք այն նուիրատուները, որոնց ցանկը կազմած ենք՝ մեկնելով Ձեռագիրներու վրայ իրենց մակագրութենէն :

Նախ կու տանք նուիրատուին անունը, վայրը, թուականը, ապա նուիրուած Ձեռագիրներու քանակը, փակագծի մէջ ներկայի թուահամարը, իսկ վերջաւորութեան՝ յաւելեալ բացատրութիւններ :

Անժէլ Տալիլա Փանոսեան, Կ· Պոլիս — 1 (160)

Արշակ (Երուանդ Ա· Քհն·) Երէցեան, Գամիշլի, 1951 — 1 (153)

Բաբգէն Աթոռակից Կթղ·, Անթիլիաս, 1936 — 5 (49, 82, 150, 152, 183) : Թիւ 150 եւ 152 նուէր ստացած է Յարութիւն Քհն· Եսայեանէն : Վերջինոյս սեփականութիւնը եղած է նաեւ թիւ 124 Ձեռագիրը :

Գարեգին Ա Կթղ·, Անթիլիաս, 1952 — 4 (127, 220, 221, 222) : Թիւ 127–ը նուէր ստացած է Յովհաննէս Թաշճեանէն, իսկ 222–ը՝ Կարապետ Քացախեանէն :

Դաւիթ Յակոբի Թադէոսեան, Անթիլիաս, 1954 — 1 (156)

Կիպրոսի Թեմական Խորհուրդ[5], 1948, 1978 — 64 (1, 2, 5, 6, 7, 10, 11, 12, 14, 19, 20, 23, 25, 26, 27, 30, 31, 34, 36, 37, 38, 42, 50, 51, 57, 58, 62, 67, 73, 74, 78, 79, 81, 83, 85, 86, 94, 95, 98, 99, 102, 107, 108, 109, 112, 121, 122, 123, 125, 128, 131, 132, 133, 136[a], 139, 144, 145, 146, 159, 164, 165, 167, 212, 213 : Վերջին երկուքը նուիրուած են 1978–ին :

Ճան Շիշմանեան, 1951 — 1 (4)

Մաղաքիա Պոյաճեան, Թորոնթօ, 1983 — 1 (223)

Մանասէ Գաբրիէլեան, Պէյրութ, 1945 — 6 (22, 60, 61, 87, 119, 120) : Վեցն ալ պատկանած են Խարբերդի Եփրատ գոլէճի գրադարանին :

Մարտիրոս Չագոյեան — 1 (114)

Մարտիրոս Տէր Ստեփանեան, Պէյրութ, 1940 — 1 (24)

Մաքսիմ Տամլամեան — 1 (3)

Միլանոյի Հայ գաղութ, 1952 — 1 (13) : Ստորագրուած է բժիշկ Ե· Արզումանեանի կողմէ :

Յովհաննէս Ա· Քհն· Միրեան[6], Պոլիս — 13 (17, 28, 41, 64, 66, 72, 96,

---

[5] Հայր Ներսէս Ակինեանի պատրաստած ցուցակին մէջ Կիպրոսի հին թիւ Ձեռագիր 65–ի նկարագրականը չկայ : Մեկնելով Փառէն Ծ· վրդ·ի պատրաստած ցանկի ծանօթութեան բաժնէն, թէ «Սաղմոսարան թիւ 65–ը բամպակի պէս գզգզուած եւ փճացած է», եւ նկատի ունենալով որ նմանօրինակ վիճակի մէջ է մեր ներկայ թիւ 136 Սաղմոսարանը, կ'ենթադրենք որ նոյն Ձեռագիրը պէտք է ըլլայ : Տե՛ս Ղեւոնդ Եպիսկոպոս, *Յիշատակարան Կիպրահայ Գաղութի*, Անթիլիաս, 1955, էջ 97 :

[6] Մեկնելով Միրեան Ա· Քհն·ի մակագրութենէն, առաջին 13 Ձեռագիրները մատնանշած ենք նկարագրականին մէջ, որպէս իր սեփականութիւնը : Մեր Ցուցակի տպագրութեան ատեն, Պէյրութահայ ծանօթ մտաւորական եւ Դպրեվանքի առաջին ուսանողներէն՝ Պր· Սիմոն

104, 105, 138, 154, 163, 195): Թիւ 154–ը նուէր ստացած է Յովհաննէս Ա. հիւ. խաչկեանէն:
26 (29, 35, 39, 40, 44, 45, 46, 55, 56, 68, 69, 70, 71, 75, 80, 84, 90, 92, 100, 106, 113, 117, 147, 149, 192):
Նուպար սրկ. Պէրպէրեան, Պէյրութ, 1968 — 4 (204, 205, 206, 207): Թիւ 204–ը նուէր ստացած է կարպիս Աղռումոնեանէն:
Շաւարշ Նարդունի, Ֆրանսա, 1968 — 2 (208, 215)
Պետրոս արքեպս. Սարաճեան, Պէյրութ, 1937 — 1 (84)
Ռուբգան Հայրապետեան, Թեհրան, 1945 — 1 (110)
Վեր[illegible]ժին Քէհեաեան, Անթիլիաս, 1944 — 1 (111)
Յոլիճէ Մարտիրոսեան, Պոսթըն, 1972 — 1 (209)
Ֆիլատելֆիոյ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւն, 1972 — 2 (210, 211): Նուէր՝ Միւռոնօրհնէքի առթիւ:

ՁԵՌԱԳՐԱՑՈՒՅԱԿԻ ՍԿԶԲՈՒՆՔՆԵՐԸ

Երեւանի Մաշտոցի անուան Մատենադարանի ցուցակագրման մեթոտին հետեւելով, Ձեռագիրներու ներկայացումը բաժնած ենք չորս գլխաւոր մասերու.—

Ա) Նկարագրութիւն
Բ) Նկար
Գ) Բովանդակութիւն
Դ) Ցիշատակարան–կնիքադրոշմ

Ա) Նկարագրութեան պարագային նկատի ունեցած ենք ստորեւ նշուած տեղեկութիւնները: Ձեռագիր մը երբ չունի ասոնցմէ մէկը կամ միւսը, առանց ժխտական նշում կատարելու անցած ենք յաջորդին.—

1) Թիւ, Խորագիր, ժամանակ, Վայր
2) Գրիչ, Ծաղկող, Կազմող, Ստացող, Պատուիրող
3) Թերթաքանակ (գրուած եւ դատարկ), Պրակ[7], Նիւթ, Մեծութիւն, Գրութիւն, Գրատեսակ, Տող, Կազմ (աստառ, կապիչ ու փական), Պահպանակ, Լուսանցակողմեր
4) Մանրանկարչութիւն, Խորան, Կիսախորան, Գլխազարդ, Լուսանցազարդ, Զարդագրութիւն, Դէմքեր
5) Պատառիկ–պահպանակ
6) Վիճակ
7) Ծանօթութիւն

Սիմոնեանի մօտ գտանք Մկրեան Ա. հիւ.ի Ձեռագիրներու ամբողջական ցանկը: Ուստի ներկայ ցանկը ամբողջական ձեւով ցոյց կու տայ Մկրեան հիւ.ի Ձեռագիրներու պատկերը, ուրկէ կը պակսի 1754 թ. Պետրոս դպիրի կողմէ գրուած ժողովածոն՝ (Տոմար Ագարիայի, Տաղ Ստեփանոս Դաշտեցիի եւ Նաղաշ Յովնաթանի): Բաբերթախտաթար պր. Ս. Սիմոնեան Ստեփանոս Դաշտեցիի եւ Նաղաշ Յովնաթանի տաղերը տպած է առանձին հատորով մը (տե՛ս *Նորայրյա Տաղասաց մը՝ Մտեփանոս Դաշտեցի, յաւելուած՝ Նաղաշ Յովնաթանի եօթը Աստիպ Տաղերը*, Պէյրութ, 1981):

7 Ձեռագրին գրիչը երբ թուագրած է պրակները, գտանք տուած ենք թուանշաններով, այլապէս՝ այբբենական թուակարգումով, ապա բազմապատկած ենք պրակի թերթաքանակով, իսկ փակագծին մէջ նշած ենք թերի պրակները եւ ամրոց թերթաքանակը:

Բ) *Նկար*. Գաղափար մը ունենալու համար գրատեսակներու մասին, իւրաքանչիւր Ձեռագրէ նկար մը տուած ենք, նոյնը կիրարկելով Պատարիկ–պահպանակներու պարագային: Նկարներու օգտագործման այս գաղափարը մտայղացումն է Մաշտոցի անուան Մատենադարանի գիտաշխատող հանգուցեալ Աստուր Մնացականեանին:

Գ) *Բովանդակութիւն*. Ձեռագիրներու բովանդակութիւնը ներկայացուցած ենք կարելի եղած չափով ամենայն մանրամասնութեամբ: Տուած ենք սկիզբի եւ վերջաւորութեան էջաթիւերը: Ժողովածոներու պարագային մէջբերած ենք իւրաքանչիւր նիւթի սկիզբը եւ վերջը:

Որպէս յարելագրութիւն նկատի ունեցած ենք բոլոր այն գրութիւնները, որոնք յետագայ գրիչի մը կողմէ գրուած են:

Դ) *Ցիշատակարան*. Առաջին հերթին տուած ենք գրչութեան ժամանակի եւ ապա յետագայի յիշատակարանները: Այն պարագային երբ Ձեռագրին մէջ յիշուած է նաեւ նախագաղափար օրինակի յիշատակարանը (այն օրինակը որմէ ընդօրինակուած է տուեալ Ձեռագիրը), զայն բերած ենք գրչութեան ժամանակի յիշատակարանէն առաջ:

Կիրառուած բաժնով տուած ենք տիրոջ անունը եւ տարեթիւը:

ԿՐՃԱՏՈՒՄՆԵՐ

Ձեռագիրներու բնագրային կրճատումները ընդհանրապէս բացած ենք: Միւս կողմէ, նկարագրութեանց եւ ի մասնաւորի անձնանուններու եւ տեղանուններու ցանկերուն մէջ կիրարկած ենք հետեւեալ կրճատումները.—

աբզ· — աբեղայ
Ամ· — Ամարաս հատոր Գրիգոր Տաթեւացիի
առ· — առաքեալ
արքեպս· — արքեպիսկոպոս
ԲՒ· Աւետարան — Բարձրբերդի Աւետարան
գրիչ Ցիշ·ի — գրիչ յետագայի յիշատակարանի
եպս· — եպիսկոպոս
ծանօթ· — ծանօթութիւն
կթղ· — կաթողիկոս
կր· — կրօնաւոր
Զմ· — Զմերաս հատոր Գրիգոր Տաթեւացիի
մհտ· — մահտեսի
մրգ· — մարգարէ
մէջք· — մէջբերումներ
յիշտ· — յիշատակութիւն
պտր· — պատրիարք
պր· — պարոն
սղ· — սաղմոս
սրկ· — սարկաւագ
վկյբ· — վկայաբանութիւն
վկյհ· — վկայուհի
վրդ· — վարդապետ
տիր· — տիրացու
Ֆհն· — Ֆահանայ

ԿԻՏԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ՆՇԱՆՆԵՐ

// զոյգ շեղակի գիծ — էջադարձ։

//// չորս շեղակի գիծ — երբ քնագիրը ամբնթեռնելի է։

( ) շեղակի փակագծեր — յաւելեալ բացատրութիւն։

[ ] ուղղագիծ փակագծեր — քնագրային փոխադրում, քնագրային խորագրերու յաւելում, եւ անհրաժեշտ տարրերու յաւելում։

Ուղղագրութիւնը պահած ենք հարազատ՝ համաձայն Զեռագրին։ Անհրաժեշտ պարագաներու միայն կատարած ենք ուղղումներ կամ յաւելումներ՝ ուղղագիծ փակագծերու մէջ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Յուցակ Ձեռագրացի այս հատորի լոյս ընծայման առթիւ ի խորոց սրտի իմ շնորհակալութիւններս կը յայտնեմ

Ն· Ս· Օ· Տ· Տ· Գարեգին Բ Կաթողիկոսին, որ հայրաբար խրախուսեց զիս, աշխատանիս բոլոր հանգրուաններուն·

Ն· Ս· Օ· Տ· Տ· Վազգէն Ա Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին, որուն հայրական խնամքը վայելեցի ի Հայաստան՝ Ս· Էջմիածնի Մայրավանքին մէջ երկարատեւ կեցութեանս շրջանին·

Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան, որ սիրայօժար ստանձնեց Մատեանիս հրատարակման ամբողջական ծախսերը·

Մաշտոցի անուան Մատենադարանի Տնօրէնութեան, որ ամէն դիւրութիւն ընծայեց աշխատելու Մատենադարանէն ներս եւ օգտուելու հայրենի ձեռագրագէտներու հարուստ փորձառութենէն·

Մատենադարանի գիտաշխատող սիրելի «Վարպետիս» Օնիկ Եկանեանին, իր անգնահատելի օժանդակութեան համար, զոր ցուցաբերեց աշխատանքիս ամբողջ ընթացքին:

Տիար Լեւոն Թերզեանի եւ իր որդիներուն (LEOGRAVURE) որոնք սիրայօժար կերպով յանձն առին պատրաստել գունաւոր նկարներու selection–ը:

***

Կ'ուզէի երախտիքս արձանագրել պայծառ յիշատակին Երանշ· Տ· Խորէն Ա Կաթողիկոսին Մեծի Տանն Կիլիկիոյ, որ սկիզբէն բաջալեր հանդիսացաւ այս աշխատանքի ձեռնարկման եւ զօրավիգ կանգնեցաւ իմ բոլոր ջանքերուն:

Ա· Վ· Դ·

ՅԱՅՍՄԱՒՈՐ

(Խմբ. ԿԻՐԱԿՈՍ ԱՐԵՒԵԼՑՈՑ)

ՍԻՒ, ՃՈՒԱՆԸ, ՁՈՐՈՑ ՎԱՆՔ — ՉՄԹ–ՉԿ — 1310–1311

Գրիչ՝ Ստեփաննոս: *Կազմող*՝ Յակոբ Երէց: *Ստացող*՝ Կոստանդին արքեպս. Կարմիր վանցի:

Թերք՝ 730· գոմարկ՝ 724բ, 725բ, 726ա–7ա, 730բ: *Գրակ*՝ Ա–ԿԱ×12 (Ա, ԻԸ, ԿԱ 10, ԻԹ 7, ԻԷ, Լ, Լ.Ջ 11, ԽԹ 14)+1×6: *Նիւթ*՝ **թուղթ**: *Մեծութիւն*՝ 34,1×24.5: *Դրութիւն*՝ երկսիւն: *Դիր*՝ **բոլորգիր**: *Տող*՝ 26: *Կազմ*՝ շագանակագոյն կաշեպատ տախտակ: *Պահպանակ*՝ 1 թերթ վերջը:

Կազմաւորած՝ 1ա: *Գրչագործ*՝ 41բ², 97բ¹, 110ա², 167ա¹, 247բ², 375բ², 474ա¹, 524ա², 576բ², 638ա¹, 669բ² (ամագրումներուն): *Լուսանցագրող*՝ Ցոյնաձև մարգարէ ի փար կիտի՝ 88ա, կաթողիկէ եւ բոլոնային (սակաւ), բուսական: *Ձարդարագրութիւն*՝ մարգագիր եւ բոլոնագիր (սակաւ), հաճգուցագիր: *Դարձեր*՝ կարմիր:

Վիճակ՝ բաւարար: Առաջին եւ վերջին թերթերը վնասուած, իսկ ուրիշներ կազմէն բաժնուած· 724 թերթը՝ կազմող չիշատակարանը կիսովին պատրուաստ, կապիչներն ու վանկանները հին:

Ծանօթ. Հ. Ն. Ակինեան, Քհ. 2:

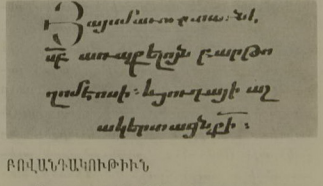

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա· 1ա—40ա² [Ամիս Օգոստոս]

ա· 1ա—2ա¹ Նաւասարդի ամսոյ ի Ա եւ Ագոստոսի ԺԱ: Տաւն է Յովաննու Կարապետին, զոր կարգեաց սուրբն Գրիգոր Հայոց Լուսաւորիչ յԱշտիշատ գաւառի — *Սուրբն Գրիգոր լուսաւորեաց զչխարհս Հայոց սատուածգիտութեամբ*… 2ա¹—3ա² Յայսմաւուր վկայութիւն սրբոցն Քահանտի Հռոմայ հայրապետի եւ Լաւռենտիոսի, ընդին սարկաւագի — *Որպայ էին յաւուրս Դեկիոսի ամբարիշտ արքային*… 3բ¹ Յայսմաւուր *տաւն է Պաւլիտոսի*: Ցոանիկ *Տարենտոսի եւ Տիրաւրդի*:

բ· 3բ¹—4բ² Նաւասարդի Բ եւ յԱգոստոս ի ԺԲ: Վկայութիւն սրբոցն Անիկտոսի եւ Փոտիոսի — *Այսմ սրբոցս մարտիրոսութիւնս եղեւ այսպէս*…

գ· 4բ²—6ա² Նաւասարդի Գ եւ յԱգոստոս ի ԺԳ: Յիշատակ սուրբ հայրապետացն Հայոց՝ Գրիգորիսի վկայասիրի եւ Գրիգորի եւ Ներսեսի երգեցողի — *Սուրբ հայրապետքս այս էին յաղէկ սրբոյն Գրիգորի Հայոց Լուսաւորչէ*… 6ա² Յայսմաւուր *տաւն է Մարիամայ՝ մօրն Մեսիայոսի Ուխտոյն եւ ի կուսանացն*: Ցո· *Իպոդիտի եւ ընկերացն եւ Մաքսիմոսի խոստովանողի*:

դ· 6բ¹—բ² Նաւասարդի Դ եւ Ագոստոս ԺԴ: Նաւակատիք մեծ եկեղեցւոյն որ ի Վաղարշապատ սուրբ կաթողիկին եւ Շողակաթին — *Առաքելաշնորհ եւ աքանչելագործ այրն Աստուծոյ սուրբն Գրիգոր իբրեւ ձեռնադրեցաւ կաթողիկոս*… 6բ²—7ա² Յայսմաւուր վկայութիւն սրբոյն Հիմնէոյ եւ Փիլոթէոսիոյ — *Մորա ազգականք էին Տորիգ գինուորացն Բասոսի*… 7ա²—8բ² Յայսմաւուր վկայութիւն Ցուսկինոսի — *Քրիստոսի մարտիրոսն Ուրբիկիոս էր ի քաղաքէն Սեբենդոյ*… 8բ²—9ա² Յայսմաւուր վկայաբանութիւն Մարկեղոսի եպիսկոպոսի Ապամիոյ Ասորոց — *Երանելին Մարկեղոս էր ի Կիպրոսէ*… 9ա² Յայսմաւուր Ցո· *Եւսեբէոսի*:

ե· 9ա²—12բ² Նաւասարդի Ե եւ Ագոստոս ի ԺԵ: Փառաւորեալ ննջումն ամենասրբուհոյ Աստուածածնին Մարիամայ —

Պարտ է եւ արժան է գիտել, զի զգրեալ աքանչելիսն որ եղեն ի Ննջումն… 13ա^{1} Փո․ *նոյնս է*։ Ցայսմաւուր *տաւն է Պանդալալեւոնի բժշկի եւ հաւր իւրոյ Եւստորգէոսի եւ Երմոկրատէսի եւ այլոց վկայիցն*։

գ․ 13ա^{1}—4բ^{1} Նաւասարդի ամսոյ Գ եւ յՕգոստոս ի ԺԶ։ Վերստին տաւն Փոխման Աստուածածնին եւ սուրբ դաստառակին Քրիստոսի, որ առաքեցաւ Աբգարու թագաւորի — *Թագաւորն Հայոց եւ Ասորոց Աբգար լուաւ ի հաւատարմաց իւրոց*… 14բ^{1}—5ա^{2} Ցայսմաւուր վկայութիւն Դիդիմեա բժշկի — *Քրիստոսի վկայն Դիդիմոս էր ի Տարսոն քաղաքէն*… 15ա^{2} Ցայսմ *գիւտ սուրբ կիւռամեսին յՈւռհա, որ նկարել էր ի դաստառակէն ի կիւռամիսն պատկերն Քրիստոսի, զոր առեալ մուծին ի Կոստանդինուպաւլիս*։ Փո․ *Անտոնիպոսի վկայի*։

է․ 15ա^{2}—6ա^{2} Նաւասարդի Է եւ յՕգոստոս ԺԷ։ Վերըստին տաւն է Ննջման Աստուածածնին եւ յայսմ աւուր վկայութիւն սրբոյն Միռոնա քահանայի — *Յաւուրս Դիկիոսի ամբարիշտ արքային էր սուրբն Միռոն*… 16ա^{2} Ցայսմ *վկայութիւն Ստեփանոսի Ուլնցոյն եւ Ստրատոնիկոսի եւ Փիլիպոսի*։ Ցայսմ *արեգակն ի կոյսն մտանէ*։

ը․ 16ա^{2}—բ^{1} Նաւասարդի Ը եւ Օգոստոս ԺԸ։ Նոյն տաւն է Ննջման Աստուածածնին եւ վկայութիւն Լաւրիոսի եւ Փլաւրիոսի եւ Ստեփանոսի Ցուլընցոյն եւ նորին ընկերացն — *Վկայն Քրիստոսի սուրբն Ստեփաննոս էր ի ժամանակս ուրացողին Յուլիանոսի*… 16բ^{1}—8բ^{2} Ցայսմաւուր վկայութիւն սրբոց վկայիցն Լաւրիոսի, Փլաւրիոսի — *Փառաւորեալ վկայքն Քրիստոսի Լաւրոս եւ Փլաւրոս եղբարք էին երկուորեակք*… 18բ^{2} Փո․ *Ագապիոսի մարտիւրոսի*։

թ․ 18բ^{2}—9բ^{1} Նաւասարդի Թ եւ յՕգոստոս ԺԹ։ Վերըստին տաւն Աստուածածնին եւ վկայութիւն սրբոց Ատոմեանցն Հայոց իշխանացն — *Սուրբն Ատոմ մեծ իշխան էր Հայոց*… 19բ^{1}—21ա^{1} Ցայսմաւուր վկայութիւն սրբոյն Անդրէի եւ զաւրաց իւրոց— *Քրիստոսի վկայն Անդրէաս ստրատելատն էր յարեւելից կողմանէն*…

ժ․ 21ա^{1} Նաւասարդի Ժ եւ Օգոստոս Ի։ Տաւն Ննջման Աստուածածնին եւ Ցայսմաւուր Սամուելի մարգարէի — *Եւ գնաց Սամուէլ ի տուն իւր յԱրեմաթեմ*… 21ա^{1}—2ա^{2} Ցայսմաւուր վկայութիւն Բասսա եւ որդւոց իւրոց — *Սրբուհին Բասսա էր յաւուրս Մաքսիմիանոսի*… 22ա^{2} Փո․ *Փիլիպերթի հաւր*։

ժա․ 22ա^{2}—4ա^{2} Նաւասարդի ԺԱ եւ Օգոստոս ԻԱ։ Տաւն է Ննջ[մ]ան Աստուածածնին եւ վկայութիւն Իուստոսի—*Քրիստոսի վկայն Իուստոս նախ զաւրական էր*… 24ա^{2} Ցայսմաւուր *տաւն է Աբրահամու, Սահակա եւ Յակոբա եւ յիշատակ առաքելոյն Թադէոսի, որ յՈւռհայ զԱբգար մկրտեաց*…

ժբ․ 24ա^{2}—5բ^{1} Նաւասարդի ԺԲ եւ յՕգոստոս ԻԲ։ Տաւն Ննջման Աստուածածնին եւ տաւն Թովմայի առաքելոյն — *Առաքեալն Քրիստոսի Թովմաս, անուանեալն երկուորեակ*… 25բ^{2}—7ա^{1} Ցայսմաւուր սրբոյն Ագաթոնիկոսի — *Մաքսիմիանոս ամբարիշտ արքայն առաքեաց ի Նիկոմիդեա քաղաքէն գիշխան մի*… 27ա^{1} Ի սմին աւուր Ղուկիանոսի։ Փո․ *Տիմաւթէի, Սինքլիարանոսի եւ այլոցն*։

ժգ․ 27ա^{2}—բ^{1} Նաւասարդի ԺԳ եւ Օգոստոս ԻԳ։ Ինն աւուրեայ տաւն է Ննջման Աստուածածնին եւ յայսմաւուր վկայութիւն սրբոյն Իրինոսի եպիսկոպոսին — *Սուրբն Իրինոս եպիսկոպոս էր Մոյիսի գաւառին*…

ժդ․ 27բ^{2}—8ա^{1} Նաւասարդի ԺԴ եւ Օգոստոս ԻԴ։ Վկայութիւն սրբոյ վկային Տիմոթէոսի — *Աստուծոյ սիրելին եւ սքանչելի այրն Տիմոթէոս էր ի Պաղեստինոյ*… 28ա^{1} Ցայսմաւուր *սուրբն Ագապիոս եւ սրբուհին Թեկղայ ի քաղաքին Գազայ յանուրէն իշխանէն*… 28ա^{1}—ա^{2} Ցայսմաւուր *վկայութիւն Բարթողոմէոսի առաքելոյն հանդիստ նշխարացն*։ Ի սմին *Եւտիքու՝ աշակերտին Յովհաննու աստուածաբան աւետարանչի եւ սուրբ հաւրն Կալինիկոսի*։ Փո․ *Գիւտ նշխարաց Բարթողոմէոսի առաքելոյն*։

ժե․ 28ա^{2}—բ^{1} Նաւասարդի ԺԵ եւ Օգոստոս ԻԵ։ Տաւն ամենասրբուհոյ Աստուածածնին, զոր կարգեաց սուրբն Գրիգոր — *Մեծ հայրապետն Հայոց սուրբն Գրիգոր կործանեաց զամենայն պատկերս կռոցն*… 28բ^{2}—30ա^{2} Ցայսմաւուր վկայութիւն Արտանասի եպիսկոպոսի եւ Խանբուշի որ մկրտեցաւ — *Երանելի ազախինն Քրիստոսի Խանթուշ էր ի Սելեւկիոյ*… 30ա^{2}—բ^{1} Ցայսմա-

ւար գերկու Յառայեան երանելոյն Յանճու-
սի՝ զՔարբիսիմոս եւ զՆէոփիւտաս կացուցին
առաջի Աւրելիանոսի՝ ...

Ժղ. 30*բ*[1]—3*ա*[1] Նաւասարդի ԺԶ եւ Աւ-
գոստոս ԻԶ: Ագրիանոսի եւ որոց ընդ նմա —
Վկայն Քրիստոսի սուրբն Ագրիանոս եւ Նա-
տալիայ՝ ամուսինն իւր՝ ... 33*ա*[1]—*բ*[1] Յայ-
սմաւուր վկայութիւն սրբոյն Ապուդիմո-
սի — *Սուրբ վկայն Քրիստոսի Ապուդիմոս*
էր գրիաւանեայ ի Տճենկոյ կղզւոյն՝ ... 33*բ*[1]
ի սմին ԻԹ *վկայիցն, որ ընդ նմա ի Նիկո-*
միդիայ կատարեցան: Յայսմաւուր *Հռեփ-*
սիմեանցն եւ սրբ ընդ նոսին:

Ժէ. 33*բ*[1]—1*ա*[2] Նաւասարդի ԺԷ եւ յԱւ-
գոստոս ԻԷ: Վկայութիւն սրբոյն Ամրիոր-
սեհի եւ Անտիոքոյ բժշկի — *Քրիստոսի*
մարտիրոսն Ամրիոքէ՛, որդի էր Պորոսի
ի Հռոմայ սրբազին՝ ... 34*ա*[2]—5*ա*[1] Յայսմա-
ւուր վկայութիւն Անտիոքա բժշկի — *Սուրբ*
վկայն Քրիստոսի Անտիոքոս բժիշկ էր՝ ...
35*ա*[1] ի Սեպտեմբերի Զ *գրած է պատմու-*
թիւն Սուրբասանց, ասա կարդայ՝ ... 35*ա*[1]
եւ սուրբ հաւրն *Պետենոսի եւ այլոցն*:

Ժբ. 35*ա*[1]—*բ*[2] Նաւասարդի ԺԲ եւ Աւ-
գոստոս ԻԲ: Վկայութիւն սրբոց վկայիցն
Ստրատոնիկոսի եւ Փիլիպոսի Եւտիբիանո-
սի — *Փառաւորեալ մարտիրոսքս այս էին*
ի քաղաքէն Նիկոմիդիայ՝ ... 35*բ*[2]—6*բ*[1] Յայս-
մաւուր վարք երանելոյն Ոնեսիմոսի, ոչ
աշակերտին Պաւղոսի — *Սորա ծնողքն էին*
ի կեսարիայ Պաղեստինացւոց՝ ... 36*բ*[1] ի
սմին *Յովհաննու հայրապետին Բիւզանդա-*
գոյ: Ցո. *Ազատեանեան եպիսկոպոսի եւ*
երիդոսի եպիսկոպոսի եւ Մովսէսի եպէս-
պոպոյ եւ այլոցն:

ԺԹ. 36*բ*[1]—9*ա*[1] Նաւասարդի ԺԹ եւ Աւ-
գոստոս ԻԹ: Տաւն է գլխատման Յովհաննու
Կարապետին — *Կարապետն Քրիստոսի եւ*
մկրտիչն Յովհաննէս սրբութեամբ մնաս՝ ...

Ի. 39*ա*[1]—*բ*[2] Նաւասարդի Ի եւ Աւգոս-
տոս Լ: Վկայութիւն սրբոյն Փիլիմոնի եւ
սիսիկոպոսի — *Սուրբ եպիսկոպոսն Փիլիմի-*
դոս էր ի քաղքն՝ ... 39*բ*[2]—40*ա*[1] Յայսմա-
ւուր սրբոյն Տատիանոսի վկայութիւն է,
զոր ոմանք Տիտիոն անուանեն — *Զայս ա-*
նաւրէնն դատաւորն Ուրբանոս՝ ... 40*ա*[1] ի
սմին աւուր *Փիլիկոսի եւ Ագաթիկոսի*:

ԻԱ. 40*ա*[1]—2*ա*[1] Նաւասարդի ԻԱ եւ յԱւ-
գոստոս ԼԱ: Գիւտ գաւազանի ամենասքանչելոյ Աստուածածնին, զոր տարան ի Կոստանդի-
նուպաւլիս — *Զգաւազանսն զամենայսոցիկ կա-*
տարին Մարիամայ Աստուածածնին գտեալ յե-
րուսաղէմ՝ ... 40*ա*[2]—1*բ*[1] Յայսմաւուր վկա-
յութիւն սրբոյն Փաւստինեայ, որ է կինն
սամարացի, յորմէ Քրիստոս ջուր խնդրե-
ցաց — *Կինն սամարացի յորմէ Քրիստոս*
ջուր խնդրեաց՝ ...

Բ. 41*բ*[2]—110*բ*[2] Նաւասարդի ԻԲ, ամիս
Սեպտեմբերի տարէմուտ է Հոռովմոյ եւ
սկիզբն թուականութեան:

ա. 41*բ*[2]—4*ա*[1] Ի մինն վարք երանելոյն
Սիմէոնի Սիւնակեցւոյ, որ ի Մանդրոյն ի
Հալոյ: Ուզնիա տէր Յիսուս — *Երանելին*
Սիմէոնն էր ի քաղաքին Անտիոքայ՝ ... 44*ա*[1]
Յայսմաւուր *տաւն է մեծ զաւրապարին Ի-*
ոաննէի Յեսոմայ՝ պաշտաւնէին Մովսեսի՝ ...

Գ. 44*ա*[2]—5*բ*[2] Նաւասարդի ԻԳ եւ Սեպ-
տեմբեր Բ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Մա-
մասու, զոր յիշէ սուրբն Գրիգոր Աստուա-
ծաբան ի Նոր կիրակէին ճառն — *Ցասս Աւ-*
գուստոսի ամբարիշտ արքային՝ ... 45*բ*[2]—
6*ա*[1] Յայսմաւուր յիշատակ է երանելոյն Յովհաննու Կոստանդինուպաւլսի հայրապե-
տի պահագնի — *Սուրբ հայրապետն Յո-*
հաննէս յաղագս Տնտուէթեան իւրոյ պահա-
գոյ անուանեցաւ՝ ... 46*ա*[1] ի սմին եւ *Փիլի-*
պոսիոնի եւ Պաւղոսի եպիսկոպոսի:

Դ. 46*ա*[1]—*բ*[2] Նաւասարդի ԻԴ եւ Սեպ-
տեմբեր Գ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Ան-
թիմոսի՝ Նիկոմիդեա եպիսկոպոսին — *Ի*
ժամանակս ամբարիշտ արքային Մաքսիմ-
իանոսի, էր սուրբ եպիսկոպոսն Անթիմոս՝ ...
46*բ*[2] ի սմին աւուր եւ *Երանոսի եպիսկո-*
պոսի: Ցո. *Գրիգորի պապու*:

Ե. 47*ա*[1]—*բ*[2] Նաւասարդի ԻԵ եւ Սեպ-
տեմբերի Դ: Վկայութիւն սրբոյն Բարլեհա
Անտիոքա *հայրապետի եւ վկայ — Ի ժա-*
մանակս Նումերիանոսի ամբարիշտ արքա-
յի՝ ... 47*բ*[2] Յայսմաւուր *տաւն է սուրբ վկա-*
յիցն Ակիանոսի, Թէոդորոսի, Ամիանոսի եւ
Ցուլիանոսի, զորոց Մաքսիմիանոս արքայն
եհատ գլեհան եւ զոսս՝ ...

Զ. 48*ա*[1]—9*ա*[2] Նաւասարդի ԻԶ եւ Սեպ-
տեմբերի Ե: Վկայութիւն ի խորագնդեայ
կաւսանացն եւ Ամմոնի սարկաւագի — *Սբր-*
բուհի կանայքն էին յաւուրս Լիկիանոսի՝ ...
49*ա*[2]—*բ*[2] Յայսմաւուր տաւն է Զաքարիայի

մարզարէի՝ հաւրն Յովաննու Մկրտչի։ Մահ Զաքարիայի մարգարէի — *Զաքարիայ էր որդի Ադոմնայ*... 49*բ*[2] ի սմին եւ *Զամպելտոսի, Դումբանոսի եւ Թուխթայելի*։ Ցո. *Պերքինոսի հաւրն*։

գ. 49*բ*[2]—51*ա*[1] Նաւասարդի ԻՆ եւ Սեպտեմբեր Զ։ Վկայութիւն սրբոյ եւ վկային երմոնիայ — *Առաքեալն Փիլիպպոս, զրաքեր ունէր չորս*... 51*ա*[1]—*ա*[2] Յայսմաւուր տաւն է Գծ—աւն մարտիրոսացն Քրիստոսի, Փաւստոսի Բահաւնայի եւ Բիբիա սարկաւագի, Նիւսեա ընթերցողի եւ այլ ծ րնկերացն — *Առքա էին առ Դեկոսիս արքային*... 51*ա*[2]—2*բ*[1] Յայսմաւուր վկայութիւն սրբոց Սուէիասաց, ի Սուկաւետ լերինն ի Հայս— *Առաքեալն Քրիստոսի Թադէոս յորժամ եկն ի Հայս*... 52*բ*[2] ի սմին *սրբոց վկայիցն Եւոէրքոսի, Եւթեմոսի, Մակարու եւ Զէնոնի*։ Եւ տաւն *աքանչելեաց Հրեշտակապետին Միքայելի որ ի Խոնաս*։

է. 52*բ*[2]—3*բ*[1] Նաւասարդի ԻԲ եւ Սեպտեմբերի Է։ Վկայաբանութիւն սուրբ վկային Սոգոնի — *Սուրբ վկայն Քրիստոսի Մոգոն էր քրիստոնեայ*... 53*բ*[1] Յայսմաւուր տաւն է սուրբ վկային եփփհոսի — *Մայ էր ի Կեսարացւոց քաղաքէն*... 53*բ*[1]—*բ*[2] Յայսմաւուր *Նախատաւնակ է ծնընդեան ամենասրբուհոյ Աստուածածնին*։ Ի սմին աւուր եւ *Երմոնա առաքելւոյն եւ Նէքսանենա կուսին*։ Ցո. *Եւէրգէ եւ Բումփերսի*։

ը. 53*բ*[2]—6*ա*[1] Նաւասարդի ԻԹ եւ Սեպտեմբերի Ը։ Ծնունդ է ամենաւրհնեալ սքանչելոյ Աստուածածնին եւ ամենաւրհնեալ կուսին Մարիամայ, ի ծնողաց իւրոց Յովաքիմա եւ Աննայէ։ Ի պատմութենէ զրոց սրբոյն Ցակոբա եղբաւր Տեառն — *ի թուոյ եւ ի տոհմէ երկրատաան ազգաց Իսրայէլի էր Յովակիմ*... 56*ա*[1]—*ա*[2] [Ներքոգնեան ի Ս. Կոյսն] — *Ով ամենաւրհնեալ սրբուհի Աստուածածին պարծանք կուսութեան*...

թ. 56*բ*[2]—7*ա*[1] Նաւասարդի Լ եւ Սեպտեմբեր Թ։ Միաւանգամ տաւն է ծնընդեանն ամենասրբոյհոյ կուսին Մարիամու Աստուածածնին եւ յիշատակ ծնողաց իւրոց Յովակիմայ եւ Աննայի։ Եւ յայսմաւուր վկայութիւն սրբոյ վկային Մեւերիանոսի Սեբաստացւոյն — *Սուրբ վկայն Մեւերիանոս էր ի քաղաքէն Սեբաստիոյ*... 57*ա*[1]—9*բ*[1] Յայսմաւուր վարք սրբոյն Սահակայ Հայոց եպիսկոպոսապետին, որ էր թոռն սքանչելոյն Գրիգորի Լուսաւորչի — *Սուրբ Հայրապետն Հայոց Սահակ որդի էր Մեծին Ներսէսի*... 59*բ*[1] ի սմին աւուր եւ *Մեւեռնոսի վկայի Սեբաստացւոյ*։ Ցո. *Գարպինոսի մարտիրոսի*։

ժ. 59*բ*[1]—60*բ*[1] Հոռի Ա եւ Սեպտեմբերի ժ։ Վկայութիւն երից էեղցի կուսանաց՝ Մինդորա, Միտրոդորա եւ Նիմփադորա — *Այս երեք սքանչելի կուսանքս քաջք էին հարազատք*... 60*բ*[1]—*բ*[2] Յայսմաւուր տաւն է սրբուհոյն Բասիլիսիա — *Սքանչելի կոյս վկայն Քրիստոսի էր ինն ամաց*... 60*բ*[2] ի սմին աւուր *եւ Բարբրատա եւ Յուլիանէ Անհիւրացոյն*։

ԺԱ. 60*բ*[2]—1*բ*[2] Հոռի Բ եւ Սեպտեմբերի ԺԱ։ Վկայութիւն սրբոյհոյ վկային Մաճուշակայ, զոր ի հոռոմ լեզուն Իայ կոչեն — *Շապուհ հրապարտ արքայն Պարսից պատերազմ դիզաքեաց Բիւզանդիոյ*... 61*բ*[2]—8*ա*[1] Յայսմաւուր յիշատակ է ազախնայն Աստուծոյ Թէոդորայ — *Յաւուրս Զինոնի արքայի, ի քաղաքին Ագեկսանդրիա*... 68*ա*[1] ի սմին *վարք Դանիելի ճգնաւորին եւ Պատոի եւ Մայիսի սուրբ մարտիրոսացն*։

ԺԲ. 68*ա*[1]—9*ա*[2] Հոռի Գ եւ Սեպտեմբեր ԺԲ։ Վկայութիւն սրբոյ եպիսկոպոսին եւ վկային Ապտոնոմոսի — *Այս երանելի քահանայապետս Քրիստոսի*... 69*ա*[2]—*բ*[1] Յայսմաւուրս *կատարեցաւ սրով սուրբ մարտիրոսն Քրիստոսի Ռոմելոս*... *եւ սուրբ վկայն Եւդոքսոս*... *եւ Ռձէ մարտիրոսք ի քաղաքին Մելիտինոյ*։

ԺԳ. 69*բ*[1] Հոռի Դ եւ Սեպտեմբեր ԺԴ։ Վկայութիւն սրբոց վկայիցն Դիդորա եւ Դիդիմա — *Սոքայ էին քրիստոնեայք ի քաղաքին Լաոդիկիայ*... 69*բ*[1]—*բ*[2] Յայսմաւուր նաւակատիք է Սուրբ Ցարութեան Երուսաղեմի մեծի եկեղեցւոյն — *Ի Մկստեմբերի ԺԴ երանելի դշխոյն Հելինէ եդիտ զքրիստոսի սուրբ Խաչն*... 69*բ*[2] ի սմին աւուր *Կոռնելիոսի Հարիւրապետի եւ Մկիայնոսի, Մակարիոսի, Քարտիանու*։ Ցո. *Մաբիլոսի եպիսկոպոսի*։

ԺԴ. 69*բ*[2]—72*ա*[2] Հոռի Ե եւ Սեպտեմբերի ԺԴ։ Տաւն է հռչակաւոր եւ բազմաժողով վերացման սուրբ եւ պատուական խաչին Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ։ Յայսմ ննջումն Յոհաննու Ոսկէբերանին։ եւ Յոհաննու Ո-

կէրերաձի ասացեալ գովեստ ի սուրբ Խաչն տէրունական — *Մի՛ ոք այսուհետեւ ամաւթ համարեսցի զպարկեշտ Նշան փրկութեան մերոյ*... 72ա²—3բ¹ [ձեռագրեցաւ ի Ս. Խաչն] — *Խա՛չն, քրիստոնէից յոյս, խա՛չն, կուրաց առաջնորդ*...

Ժե. 74ա¹—5ա¹ Հռոմ Զ եւ Սեպտեմբեր ԺԵ: Վերընտիր տաւն է սուրբ եւ փառաւորեալ Խաչին Քրիստոսի եւ յիշատակ բարեպաշտ թագաւորին Կոստանդիանոսի եւ մօրն նորին Հեղինէ: Եւ յայսմաւուր վկայութիւն սուրբ վկային Նիկիտասայ—*Սուրբ վկայն Նիկիտաս էր ի խուժադուժ երկրէն Գոդթացւոց*... 75ա¹ Ցայսմաւուր *վերայփոխումն է Նչխայաց սրբոյն Ստեփաննոսի յերուսաղէմէ ի Կոստանդնուպաւլիս*:

Ժզ. 75ա¹—6ա² Հռոմ Է եւ ի Սեպտեմբերի ԺԶ: Վկայութիւն սրբուհոյ վկային Եւփիմեա — *Յամս Դիոկղետիանոսի ամբարիշտ սրբոյքն էր փառաւորեալ սպասխնին*... 76ա² Ցայսմաւուր *կատարեցաւ Կոստանդիոս Ծերունի սրով ի Նիկիայ*... 76ա² Ի սմին ի Ցն. *Անթիմոսի եպիսկոպոսի Նիկոմիդացւոյ*:

Ժէ. 76բ¹—7բ² Հռոմ Ը եւ Սեպտեմբեր ԺԷ: Յիշատակ է երանելոյն Մեսրոպա վարդապետին ի Հայոց մեծաց — *Վարդապետան Մեսրոպ աշակերտ էր Մեծին Նեբսեսի*... 77բ² Ցայսմաւուր *կատարեցաւ սուրբ վկային Քրիստոսի Վարիպասբայ*: Ցն. *Եւփիմեա կուսի*:

Ժը. 77բ²—8բ² Հռոմ Թ եւ Սեպտեմբերի ԺԸ: Վկայութիւն սրբուհոյն Արեւագոնեա, զոր Մարիամ անուանեն — *Ի ժամանակս Ադրիանոսի եւ Անտոնիոսի*... 78բ²—82ա² Ի Սեպտեմբեր ԺԸ յիշատակ է սուրբ մարգարէին Մովսէսի եւ եղբայր նորին Ահարոնի — *Ամուսնացին Մարիա զերդանդ է ամենայն գովութեան* .. 82ա² Ի սմին աւուր *եւ Դիմդրէ եւ Սիմէոնի եպիսկոպոսի եւ Կազդրոսի*: Ցն. *Համփերքի եպիսկոպոսի եւ մարտիրոսի*:

Ժթ. 82ա²—3ա² Հռոմ Ժ եւ Սեպտեմբեր ԺԹ: Վկայութիւն սրբոց վկայից Տրոփիմեա, Գոդմենդոսի, Սաբատիոսի — *Այս երեք սուրբքս եւ փառաւորեալ վկայքս*... 83ա²—բ¹ Ցայսմաւուր *կատարեցաւ սուրբ վկայն Պապ անուն ի քաղաքին Լարանդէոն*... 83բ¹—4բ¹ Ցայսմաւուր կատարեցաւ ի Հայք աշակերտք սուրբ առաքելոյն Թադէոսի՝ սուրբն Ոսկի եւ որք ընդ նոսա — *Մորս աշակերտք էին Թադէոսի առաքելոյ*...

Ի. 84բ¹—7բ¹ Հռոմ ԺԱ եւ Սեպտեմբեր Ի: Վկայութիւն սրբոյն Եւստաքէոսի եւ ամուսնոյնն իւրոյ Թէոպիստեա, եւ երկուց որդոց իւրոց՝ Ագապիոսի եւ Թէոպիստոսի— *Այրս այս հեթանոս էր կռապաշտ*... 87բ¹—բ² Ցայսմաւուր *տաւն է սրբոյն վկայիցն Մաքսիմոսի եւ Թէոդոտեայ եւ քոյն Ակղեսիդեայ որք սրով կատարեցան*...

Իա. 87բ²—8ա² Հռոմ ԺԲ եւ Սեպտեմբեր ԻԱ: Վկայութիւն Ճ եւ Ծ մարտիրոսացն, որոց գլխատուրք էին Ասիդիաս, Նեռոս, Պաւթերմուբէոս եւ Եղիայ — *Փառաւորեալ եւ սուրբ վկայքն Քրիստոսի հարիւրքն էին եւ դիպատագիք*... 88ա² Ցայսմաւուր *տաւն է սրբոցն Մակրոբայ, Գորգիանու, Հեզեյ*... *որք ի Տիմէոն քաղաքին սրով եւ հրով կատարեցան*... 88ա² Ի սմին *աւուր եւ Կոդրատոսի առաքելոյ յԵթանասնից*:

Իբ. 88ա²—9ա¹ Հռոմ ԺԳ եւ Սեպտեմբերի ԻԲ: Սուրբ մարգարէին Յովնանու Կարքաթարիմացոյ — *Յովնան էր ի Կարքաթարիմայ յերկրէ*... 89ա¹—90ա² Ցայսմաւուր վկայութիւն սուրբ եպիսկոպոսին եւ վկային Փուկասու — *Էր ոմն քրիստոնեա Պոնդոյ եւ մեծատուն*... 90ա²—բ¹ Ի սմին աւուր *եւ Երինոսի՝ հետեւողի առաքելոցն*: Ցայսմ եւ *Սահակայ վկային*: Ցն. *Մաքէոսի աւետարանչի*: Ի սմին *եղեւ այսահարութիւն Տրդատայ թագաւորին Հայոց*:

Իգ. 90բ¹—1բ¹ Հռոմ ԺԴ եւ Սեպտեմբեր ԻԳ: Վկայութիւն սրբուհոյ եւ կոյս վկային Իրայիտայ — *Կուկլիանոս ամբարիշտ զամատուրն գնաց յերդիստոս*... 91բ¹ Ի սմին աւուր *եւ Քսանթիպա եւ Մաբիլդոսի եւ բնկերացն*: Ցայսմաւուր *եւ աւետիս հրեշտակապետն եղիսաբեթի եւ յղացաւ*...

Իդ. 91բ¹—3ա² Հռոմ ԺԵ եւ Սեպտեմբերի ԻԴ: Վկայութիւն կոյս նախավկային՝ սրբուհոյն Թեկղի — *Սրբուհի եւ կոյս նախավկայն Քրիստոսի Թեկղեայ էր ի քաղաքէն Իկոնիոյ*.. 95ա² Ցայսմաւուր *տաւն է սրբոց առաքելոցն Ապատղոսի եւ Կեփայի եւ Պարմենայ եւ Դեմետրա վկային, որ ի Թեսաղոնիկ*:

ԻԵ. 95բ^1—բ^2 **Հոռի ԺԶ եւ Սեպտեմբերի ԻԵ**: վկայութիւն սրբոյ եպիսկոպոսին Դոսանայ, որ ի Պարսիկս — *Ցորժամ Սարուալոս հրապաշտ արքայն պարսից պատերազմեալ պաշարեաց*... 95բ^2—6ա^1 Ցայսմաւուր տաւն է սրբուհոյն Ագաթոկղեայ — *Սա ազախին էր կնոջ հռապաշտի*...

ԻԶ. 96ա^1—7ա^2 Հոռի ԺԷ, ի Սեպտեմբերի ԻԶ: **Ննջումն է Յոհաննու առաքելոյ աւետարանչի եւ աստուածաբանի** — *Ցեա փոխման ամենասրբուհւոյ եւ միշտ կուսի*... 97բ^1—101ա^1 Աղաւթք եւ հանգիստ սուրբ առաքելոյն եւ աւետարանչին Յոհաննու — *Էր ընդ եղբարսն երանելին Յոհաննէս*...

ԻԷ. 101ա^1—2բ^1 Հոռի ԺԸ եւ Սեպտեմբերի ԻԷ: վկայութիւն սուրբ վկային Կալիստրատոսի եւ խթ ընկերաց իւրոց — *Երանելի վկայն Քրիստոսի Կալիստրատոս, էր ի ժամանակս Դիոկղիտիանոսի*... 102բ^1 Ցայսմաւուր *մարտիրոսացաւ սուրբ վկայն Քրիստոսի Մառինոս այր իմաստուն եւ հանճարեղ*... 102բ^2 Ի սմին աւուր *Գայիոսի, Էպիքարոսի*: Յո. *Կիպրիանոսի եպիսկոպոսի եւ Յուստինեա կուսին եւ է պապանձումն Զաքարիայի*:

ԻԸ. **102բ^2—3ա^2 Հոռի ԺԹ եւ ի Սեպտեմբերի ԻԸ**: վկայութիւն սրբուհոյ վկային Եպիքուրեայ — *Ցամս կռապաշտ արքային Դիոկղիտիանոսի*... 103ա^2—բ^1 Ցայսմաւուր տաւն է սրբոյն Շմաւոնի՝ ազգականին Քրիստոսի — *Սա որդի էր Կղէոպա՝ եղբաւրն Յովսեփու*... 103բ^1 Ի սմին աւուր *եւ Մաքսիմոսի*: Յո. *Կոզմայի եւ Դամիանոսի՝ անարծաթ բժիշկացն*:

ԻԹ*. 103բ^1—5ա^1 Հոռի ի Ի եւ ի Սեպտեմբերի ԻԹ**: Վարք եւ վկայութիւն երջանիկ հաւրն մերոյ սրբոյն Քարիտոնի — *Պարկեշտ եւ երանելի կրաւնաւորս՝ այրս այս Քարիտոն*... 105ա^1—բ^2 Ցայսմաւուր սուրբ առաքելոյն **Եղիշէի որ յարեւելս կատարեցաւ** — *Սուրբ առաքեալն Եղիշէ մի էր յեւթանասնիցն*... 105բ^2 Ցայսմաւուր *տաւն է սուրբ **եւ բարէյաղթ վկային Եփսիքոսի: **Ի սմին աւուր *Կիւրակոսի, Անատոլոսի, Տրիփոնի եւ Տրոփոնոսի եւ Դորէմենտոսի***:

Լ. 105բ^2—9բ^1 Հոռի ԻԱ եւ ի Սեպտեմբերի Լ: **Վկայութիւն սրբոյն Գրիգորի՝ Հայոց Լուսաւորչին եւ եպիսկոպոսապետին մերոյ, եւ ել նորին ի վիրապէն** — ***Ցեա** մահուան Աղեկսանդ[ր]ի Մակեդոնացւոյ, Արշակ քաջ յազգէն Պարթեւաց*... 109ա^2—բ^1 Ցայսմաւուր *կատարի տաւն սրբուհի կրաւնաւորաց եւ կոյս վկային Քրիստոսի Հռիփսիմեա եւ Գայիանեա, որք ի Տրդատայ*... 109բ^1 Ցայսմաւուր *յիշատակ է Անդոնի եւ Կրաւնիդայ եւ է խոստաճարակացն՝ Ինն ակնեան վանաց*: Ի սմին աւուր *եւ գիւտ նշխարաց Զաքարիայի՝ հաւրն Յովաննու Մկրտչի եւ Պանտալեւոնի, զոր սուրբն Գրիգոր եբեր*: 109բ^1—բ^2 Ի սմին *վերադարձումն է սուրբ մարմնոյն Գրիգորի եւ որդւոց իւրոց եւ Տրդատա եւ Հռիփսիմեանց ի Կոստանդնուպաւլիս*: Յո. *Միքայելի հայրապետի*:

Գ. 110ա^2—66բ^2 Հոռի ԻԲ, Ամիս Հոքտեմբեր աւուրս ունի ԼԱ:

Ա. 110ա^2—1ա^2 Ի մինն վկայաբանութիւն սրբոյն Անանիայի առաքելոյն Դամասկացւոց եպիսկոպոսին — *Սուրբ առաքեալն Անանիայ էր ի քաղաքէն Դամասկոսի*... 111ա^2 Եւ յայսմաւուր *տաւն է սրբոյ վկային Թէոդորոսի, որ ի Պերգիայ չարչարեցաւ*... 111ա^2 Նոյնպէս *եւ Դիոսկորոս, որ յառաջ քուրմ էր*... 111ա^2—բ^1 Ի սմին աւուր *եւ Շիղայի եւ Սիղուանոսի կարապետին եւ երկոտասան վկայիցն եւ Պետրոսի վկայի եւ Դորինոսի ի Պարս*: Յո. *Երմոսի եւ ընկերաց նորա եւ ի յիշատակ ի Կամաթա Տարադոսի, Պրոբոսի եւ Անդրոնիկոսի*:

Բ. 111բ^1—3ա^2 Հոռի ԻԳ եւ Հոկտեմբեր Բ: վկայաբանութիւն Կիպրիանոսի եպիսկոպոսին եւ սրբուհոյ կուսին Յուստիանեա — *Կիպրիանոս էր այր մեծազգի ազնուական*... 113ա^2 Ցայսմաւուր *տաւն է Պափնուտիոսի ճգնաւոր կրաւնաւորի եւ մարտիրոսի, որ կատարեցաւ խաչեալ յարմաւենի ծառ*... 113բ^1 Ի սմին աւուր *եւ Փոկասու հայրապետին Սինոպ քաղաքի եւ Եփրոսինեա կուսին*: Ցայսմաւուր Յո. *Լիկոտիրա եպիսկոպոսի եւ մարտիրոսի*:

Գ. 113բ^1—4ա^2 Հոռի ԻԴ եւ ի Հոկտեմբերի Գ: վկայաբանութիւն սրբոյն Դիոնէսիոսի Աթենացւոց եպիսկոպոսի Արիսպագացւոյ եւ յիշատակ սրբոյն Ցեռոթէոսի վարդապետին իւրոյ — ***Սուրբն Դիոնէսիոս մի** էր յԱթենացւոց նախարարացն*... 114ա^2—բ^1 Ցայսմաւուր յիշատակ է Երանելոյն Կիւրակոսի — ***Սա էր յաւուրս բարեպաշտ արքային Թէոդոսէ Մեծի***... **114բ^1 Ի սմին ա–**

ւուր *եւ առաքելոյն Տիմոթէոսի, Տիտոսի, Ոնեսեմա՝ աշակերտին Պաւղոսի*:

դ. 114բ^1—5բ^2 Հոռի ԻԵ եւ ի Հոքտեմբերի Դ: վկայաբանութիւն սրբոյն Ադոքտոսի եւ վարք դստեր նորա՝ Կալէսթենա — *Վկայն Քրիստոսի Ադոքտոս էր յԵփեսոս քաղաքէն*... 115բ^2—6ա^1 Յայսմաւուր յիշատակ է երանելոյն Ռոմանոսի երգեցողի — *Սուրբ եւ փառաւորեալ այրս այս սարկաւագ էր յԵմեսի քաղաքէն*... 116ա^1 Ի սմին աւուր *եւ Պետրոսի քահանայի եւ Յերոթէոսի վկայի*:

ե. 116ա^1—8բ^2 Հոռի ԻԶ եւ ի Հոքտեմբերի Ե: վկայաբանութիւն սուրբ եւ առաքելուհոյ կուսին Հռիփսիմեա եւ ընկերաց նորին — *Աքանչելի եւ սուրբ կոյսն Հռիփսիմեա էր ի Թագաւորական տոհմէ*... 118բ^2—9բ^1 Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբուհոյ վկային Մամելեքտայ — *Կին այս քրմուհի էր կռոցն Արտեմիդայ*... 119բ^1 Յայսմաւուր տաւն է Միքայելի՝ հաւր վանացն Ձորայ եւ երեսուն եւ վեց կրաւնաւորացն — *Ձոսա կալաւ ամիրայն Սեբաստապաւլեաց՝ Ալի*...

զ. 119բ^1—20ա^2 Հոռի ԻԷ եւ ի Հոքտեմբերի Զ: վկայաբանութիւն սրբոյ առաքելոյն Թովմայի՝ յերկոտասանիցն, որ երկուորեակն անուանեցաւ — *Սուրբ առաքեալն Քրիստոսի Թովմաս, ըստ հրամանի Տեառն*... 120ա^2—1ա^1 Յայսմաւուր վկայութիւն սրբոյն [Գա]յիանեա եւ Բ ընկերաց իւրոց — *Յետ կատարման կուսին սրբոյն Հռիփսիմեա*... 121ա^1 Ի սմին աւուր *Կոզմայի եւ Դամիանոսի*:

է. 121ա^1—3ա^1 Հոռի ԻԸ եւ Հոքտեմբերի Է: վկայաբանութիւն սրբոց վկայիցն Քրիստոսի՝ Սարգսի եւ Բաքոսի — *Սուրբ եւ փառաւորեալ վկայքն Քրիստոսի Սարգիս*... 123ա^1—ա^2 Յայսմաւուր *կատարեցան սուրբ վկայքն Քրիստոսի Նազարիոս, Գերվասիոս, Պռոտասիոս, Կելսիոս սրով եւ հրով ի կռապաշտ արքայէն Ներոնեա*:

ը. 123ա^2—4ա^1 Հոռի ԻԹ եւ ի Հոքտեմբերի Ը: վկայաբանութիւն աղախնոյն Քրիստոսի սրբուհոյն Պեղիգեա կոյս վկային — *Երանելին Պեղիգեա էր ի քաղաքէն Տարսոնեա*... 124ա^1—ա^2 Յայսմաւուր յիշատակ է աղախնոյն Քրիստոսի Պուպլիայ սարկաւագուհոյ — *Կինս այս այրի էր եւ ծերունի*... 124ա^2 Ի սմին աւուր *եւ Տայասայ պոռնկին եւ Արտեմենա վկայի*:

թ. 124ա^2—5բ^1 Հոռի Լ եւ ի Հոքտեմբերի Թ: վկայաբանութիւն սրբոց մարտիրոսացն Յուբենտինոսի եւ Մաքսիմոսի — *Երանելիքս այսոքիկ էին ի ժամանակս չար եւ ուրացող արքային Յուլիանոսի*... 125բ^1—բ^2 Յայսմաւուր *երանելի կանայք քորք երկու, կոյս եւ պարկեշտք, Ձինիտեա եւ Փիլէոնիլեայ*... 125բ^2 Ի սմին աւուր *առաքելոյն Յակոբայ Ալփեան*: Ֆռ. *Դիոնէսիոսի եւ ընկերաց նորա*:

ժ. 125բ^2—7ա^1 Սահմի Ա եւ ի Հոքտեմբերի Ժ: վկայաբանութիւն սրբոյն Եւղամբիոսի եւ քեռ նորա Եւղամբեա — *Յաւուրս Մաքսիմիանոսի ամբարիշտ արքային*... 127ա^1 Յայսմաւուր *կատարեցան սրով սուրբ վկայքն Քրիստոսի Մարկոս եւ Ստեփաննոս ի քաղաքին Անտիոքայ*... 127ա^1 Ի սմին աւուր *յղութեան Եղիսաբեթի, որ եղեւ միւսանգամ, եւ վկայութիւն սուրբ Մարկոսի եւ Բ հարիւր վկայիցն ի Նիկոմիդա քաղաք*:

ժա. 127ա^1—ա^2 Սահմի Բ եւ ի Հոքտեմբերի ԺԱ: Տաւն է Է-երորդ ժողովոյն սուրբ եպիսկոպոսացն, որ եղեւ միւսանգամ ի Նիկիա Բիւթանացւոց — *Յամս բարէպաշտ արքային Կոստանդիանոսի*... 127ա^2—բ^1 Ի սմին աւուր տաւն է սուրբ վկային Թէոդորոսի Աղէկսանդրացւոյ — *Զսա կալան աղեկսանդրացիքն*... 127բ^1 Ի սմին աւուր *Փիլիպոսի առաքելոյն յեւթանասնիցն եւ Թէոփանու եւ Դոմնա կնոջ եւ սրբուհոյն Զինուղոսի*:

ժբ. 127բ^1—9ա^1 Սահմի Գ եւ ի Հոկտեմբերի ԺԲ: վկայաբանութիւն սրբոց վկայիցն Պրոբոսի, Տարագոսի, Անդրոնիկոսի— *Սուրբ մարտիրոսքս այսոքիկ երէքեանս*...

ժգ. 129ա^1—բ^1 Սահմի Դ եւ ի Հոքտեմբերի ԺԳ: վկայաբանութիւն սրբոց վկայիցն Կարպոսի եւ Պապիլոսի — *Սոքա էին ի ժամանակս Դիկոսի ամբարիշտ արքայի*... 129բ^1 Յայսմաւուր *կատարեցան սրով սուրբ վկայքն Քրիստոսի Ալփիոն, Աղէքսանդրոս, Զոսիմոս*... 129բ^2 Ի սմին աւուր *եւ Տրոփիմոսի եւ Գրիգորի Լուսաւորչին ելն ի Վիրապէն*...

ժդ. 129բ^2—30ա^1 Սահմի Ե եւ ի Հոքտեմբերի ԺԴ: վկայաբանութիւն սրբուհոյն Դոմնինեայ — *Սա էր ի քաղաքէն Անէղ-*

բէհն… 130*ա*[1] Յայսմաւուր *կատարեցաւ սրով ի Պարսից սուրբ վկային Քրիստոսի Սաղոթ եպիսկոպոսն…* 130*ա*[2] Ի սմին ա-ւուր Ցո. *Կալիտոսի Հռոմայ հաւրն*։

ԺԵ. 130*ա*[2]—1*բ*[1] Սահմի Զ եւ ի Հոմտեմ-բերի ԺԵ։ Վկայաբանութիւն Ղուկասու ե-հանեայապետի անտիմացոյ — *Սուրբ վկայս էր ի քաղաքն մեծի Անտիոքայ…* 131*բ*[1] Յայսմաւուր *սուրբ վկային Քրիստոսի՝ Դատիոս, Գայիոս, Զոտիկոս ի Նիկոմիդեա քաղաքին ի ծով ընկեցեալք կատարեցան ի Քրիստոս*։ 131*բ*[1]—*բ*[2] Ի սմին ա-ւուր *եւ յիշատակ Պղէգիոյ պատկի եւ երիտնեա կու-սին եւ Բ զաւրականացն՝ Թէոդոտոսի, Թեր-միտոնի*։

ԺԶ. 131*բ*[2]—3*ա*[1] Սահմի Է եւ ի Հոմտեմ-բերի ԺԶ։ Վկայաբանութիւն սրբոյն Ղուն-կիանոսի հարիւրապետի, որ ի խաչելու-թեան Քրիստոսի հաւատաց — *Էն(վկային) Ղուկիկիանոս էր ի կապադովկացւոց գաւա-ռէն…* 133*ա*[1]—*ա*[2] Յայսմաւուր *սուրբն Մոկրատիս քահանայն եւ սրբուհին Թէո-դոսիայ կատարեցան սրով…* 133*ա*[2] Ի սմին ա-ւուր *եւ Յովսեփա Աստուածասէրն եւ Յովսեփայ Արեմաթացոյ եւ կանանցն ե-ղարելից*։ Յայսմ տաւն է *Յովաննու Կա-րապետին եւ Աքիանպինէ զոր սուրբն Գրի-գոր կարդեաց*։ 133*ա*[2]—4*ա*[2] Եւ յայսմաւուր տաւն սրբոյն Յովաննու Մկրտչի եւ Աքա-ւագիճէ եղիսպացն — *Ցորժամ ձեռնադրե-ցաւ սուրբն Գրիգոր ի կեսարիայ…*

ԺԷ. 134*ա*[2]—7*ա*[2] Սահմի Ը եւ ի Հոմ-[տ]եմբերի ԺԷ։ Վկայաբանութիւն սրբոյն Խոռոսանբոսի, որ թարմաճի Ոսկէծաղիկ եւ ամռանցին իւրոյ սրբոյն Դարէհի — *Վկայն Քրիստոսի Խոռոսանբոս էր ի ժա-մանակս Նումերիայ…* 137*ա*[2]—*բ*[1] Յայս-մաւուր տաւն է Ովսէի մարգարէի — *Ովսէ էր ի Բեհզովիթայ…* 137*բ*[1] Ի սմին ա-ւուր *վկայիցն Տէրենտինէի, Դիմիտիանոսի, Դոմնանոսի եւ Նէոտիտոսի*։

ԺԸ. 137*բ*[1]—8*բ*[1] Սահմի Թ եւ ի Հոմտեմ-բերի ԺԸ։ Պատմութիւն սրբոյն Ղուկասու աւետարանչին — *Սուրբ առաքեալն Ղուկաս անտիոքացի էր…* 138*բ*[1] Ի սմին ա-ւուր Ցո. *Թէոդորոսի քահանայի անտիոքացոյ եւ Մարբինոսի սարկաւագի*։

ԺԹ. 138*բ*[2]—40*ա*[1] Սահմի ի Ժ եւ ի Հոմ-տեմբեր ԺԹ։ Ցիշատակ երանելոյն Ամփի-լոքիոյ յիկոնիոյ եպիսկոպոսին — *Երանելին եւ երջանիկ եպիսկոպոսն Ամփիլոքիոս էր յաւուրս Վաղենտիանոսի…*

> 139*բ*[2] «…*Բազում ճառս նեբրդա-կանս գրեաց ի տանս տերունականս եւ ի սուրբ հայրապետս. գրեաց եւ զվարս եւ զաքանչելագործութիւնս սրբոյն մեծին Բարսղի կեսարու ե-պիսկոպոսի…*»։

140*ա*[1]—*ա*[2] Յայսմաւուր տաւն է սրբոյն Յովհաննու մարգարէի — *Յովհ էր յազգէն Ռուբինի…* 140*ա*[2] Ի սմին ա-ւուր *եւ Վարոնի վկայի եւ Հարցն Մննասնի եպիսկոպոսի եւ Մաւեհպահի՝ երուսադեմի պատրիարքի*։

Ի. 140*ա*[2]—1*բ*[1] Սահմի ԺԱ եւ ի Հոմտեմ-բերի Ի։ Վկայաբանութիւն սրբոյն Արտեմ-իոսի վկայի — *Յաւուրս Յուլիանոսի ուրա-նոց արքայի…* 141*բ*[1]—4*բ*[1] Յայսմաւուր վկայութիւն է սրբոյն խարեբեա եւ որոց ընդ նմա կատարեցան՝ տասն հազար եւ եր-կու հարիւր հրիստոնէից, ի Դովմեա չհուտ արհայէն Ումերիտեայ — *Վկայն Քրիստոսի սուրբն Խարեբեա, գլխաւոր էր քաղաքին Նիննդասա…* 144*բ*[1] Ի սմին ա-ւուր *եւ Կոռ-նելիոսի եւ Թալեա*։

ԻԱ. 144*բ*[1]—6*բ*[2] Սահմի ԺՌ եւ ի Հոմ-տեմբեր ԻԱ։ Վարք երանելոյն Իլարիոնի պատուականն կրաւնատրի եւ հաւր հա-րանց — *Երջանիկ հայրն մեր Իլարիոն էր յաւուրս սրբոյն Կոստանդիանոսի…* 146*բ*[2] Յայսմաւուր *սուրբ վկայքն Քրիստոսի Մար-կոս եւ Մարտիրիոս եւ աղախինն Քրիստոսի Ուսդազնտին բազում չարչարանաւք…*

ԻԲ. 147*ա*[1]—50*ա*[2] Սահմի ԺԳ եւ ի Հոմ-տեմբերի ԻԲ։ Վարք երանելոյն Աբերկիոսի Ցեռապալա եպիսկոպոսի — *Ցեռապալիս մաքուր քաղաք Քարդմանի…*

> 150*ա*[1] «…*Գրեաց եւ զիրս վարդա-պետութեան վայելչապատս եւ ուղ-տակար յոյժ…*»։

150*բ*[1] Յայսմաւուր *սուրբ վկայն Վարոս ի Մաքսիմիանոսէ սրբքայէն…* 150*բ*[1]—*բ*[2] Ի սմին ա-ւուր յիշատակ է եւ Անդրէասի կրաւ-նաւորի — *Ի քաղաքին Կոստանդինուպոլսէ հեռաձգեալ սրբքայն կաւալիոս…* 150*բ*[2] Ի սմին ա-ւուր *Իէ այլ կրաւնաւորաց եւ Քրիս-տափորի*։

ԻԳ. 150*բ*[2]—2*ա*[2] Սահմի ԺԴ եւ ի Հոմ-տեմբերի ԻԳ։ Վկայաբանութիւն սրբոյն Յա-

կորայ առաքելոյն՝ եղբաւր Տեառն, որ առաջին պատրիարգ եղեւ յԵրուսաղէմ — *Յակովբոս որդի էր Յովսեփայ…* 152ա^2 Յայսմաւուր յիշատակ է Յուսեփա՝ հաւր այսմ Յակովբայ — *Նախ վկայեաց յառաքելոցն Յակովբոս Զեբեդեա…* 152ա^2 Յո· *Ռոմանոսի*:

իդ· 152ա^2—5ա^2 Սահմի ԺԵ եւ Հոքտեմբերի ԻԴ: Պատմութիւն ննջման եւ յարութեան է մանկանցն Եփեսոսի, որոց անուանք են այսոքիկ· Մաքսիմիանոս, Ամղիքոս, Մարտոնիանոս… — *Սոքա էին ի ժամանակս Դեկոսի…* 155ա^2 Յայսմաւուր *սուրբ մարտիրոսն Քրիստոսի Դոմնինոս ի Թեսաղոնիկեա քաղաքին կատարեցաւ…* 155ա^2 Ի սմին աւուր *եւ Պրոկղի եպիսկոպոսի եւ Արեթա վկայի եւ սրբոյն Վասա*:

իե· 155ա^2—6ա^2 Սահմի ԺԶ եւ ի Հոքտեմբերի ԻԵ: Վկայաբանութիւն սրբոց դպրացն Մարկիանոսի եւ Մարտիրոսի — *Յետ վախճանի երանելոյն Աղեքսանդրի Կոստանդինուպաւլսի հայրապետին…*

իզ· 156ա^2—7բ^2 Սահմի ԺԷ եւ ի Հոքտեմբերի ԻԶ: Վկայաբանութիւն Դեմետրիոսի սրբոյ վկային — *Սուրբ եւ փառաւորեալ մարտիրոսն Դեմետրէոս էր ի քաղաքէն Թեսաղոնիկեա…*

> 157բ^2—8ա^1 «*Յայսմաւուր եղեւ շարժ մեծ ի Կոստանդինուպաւլիս յաւուրս Լեւոնի արքայի Իսաւրոսի…*»:

իէ· 158ա^1—9ա^1 Սահմի ԺԸ եւ ի Հոքտեմբերի ԻԷ: Վկայաբանութիւն սրբուհոյն Կապետոլինեայ եւ աղախնոյն իւր Երոտիէ — *Յաւուրս Դիոկղետիանոսի կռապաշտ արքայի…* 159ա^1—ա^2 Յայսմաւուր *յիշատակին ի Հայս սուրբ վկայքն Քրիստոսի Սուքիասեանք, որք ի Սուկաւետ լեառն…* 159ա^2 Ի սմին աւուր *Նեստորոսի եւ Արտեմոսի եւ Դորոս*:

իը· 159ա^2—61ա^1 Սահմի ԺԹ եւ ի Հոքտեմբերի ԻԸ: Յիշատակ է Աբրահամու արդարոյ — *Այրս այս ունէր ծնողս քրիստոնեայս…* 161ա^1 Յայսմաւուր *հանգեաւ երանելին Յոհաննէս Հոռոմեցին մեծաւ ճգնութեամբ եւ առաքինի վարուք, ի լերինն Հոռոմայ*: 161ա^1—ա^2 Ի սմին աւուր *Բարդամու Անտիոքացոյ եւ Տերենտոսի վկայի, Ստեփանոսի, Պետրոսի, Անդրէի*: Յո· *Սիմոնի եւ Յուդայի առաքելոցն՝ որդւոցն Յովսեփա Աստուածահաւրն*:

իթ· 161ա^2—2բ^1 Սահմի Ի եւ ի Հոքտեմբերի ԻԹ: Վկայաբանութիւն Զենոբիոսի եպիսկոպոսի եւ քեռն իւր Զոբիայ — *Յամս Դիոկղետիանոսի ամբարիշտ արքայի…* 162բ^1 Յայսմաւուր *կատարեցաւ սրով կոյս եւ կրաւնաւոր վկայն Քրիստոսի սրբուհին Անաստասիայ…* 162բ^1—3բ^2 Եւ յայսմաւուր պատմութիւն ընկերաց սրբուհոյն Հռիփսիմեա եւ վկայութիւն առաքելուհոյն Վրաց՝ Նունէ եւ Մանէ — *Ի ժամանակին յորում գային սուրբ տիկնայքն յաշխարհս Հայոց…*

լ· 163բ^2—5ա^1 Սահմի ԻԱ եւ ի Հոքտեմբեր Լ: Վկայաբանութիւն երից եղբարցն սուրբ մարտիրոսացն՝ Կղաւդիոսի, Աստերիոսի, Նէոնոսի — *Այս երեք եղբարքս էին ի ժամանակս Դիոկղետիանոսի…* 165ա^1—ա^2 Յայսմաւուր *տաւն է Ստեփանոսի Հռովմայ հայրապետին եւ այլ սրբոց քահանայիցն եւ սարկաւագացն, որ ընդ նմա կատարեցան*: Ի սմին աւուր *սրբուհին Թէոնիլա եւ Կիրակոսի պատրիարգի*: Յո· *Գերմանոսի եպիսկոպոսի*:

լա· 165ա^2—6ա^2 Սահմի ԻԲ եւ ի Հոքտեմբերի ԼԱ: Վկայաբանութիւն փառաւորեալ վկային Քրիստոսի սրբոյն Եպիմաքոսի — *Սա էր այր խուժադուժ եւ վայրաբնակ, յերկրէն Եգիպտոսի…* 166ա^2—բ^1 Յայսմաւուր *սրբուհին Լուկիա բազում չարչարանս կրեալ… նոյնպէս եւ սուրբն Գիմիանոս սրով կատարեցաւ…* 166բ^2 Ի սմին աւուր *Մարկիանոսի, որ ի Սերակուսա, եւ առաքելոյն Ստաքէոսի, Ամպլիոսի, Ուրբանոսի, Ապեղա, Արիստաբուլա*: Յո· *Գինդինոսի մարտիրոսի*:

Դ· 167ա^1—246բ^1 Ի Սահմի ԻԳ: Ամիս Նոյեմբեր աւուրս ունի Լ:

ա· 167ա^1—9ա^1 Ի մինն տաւն է ամենայն սրբոց Աստուծոյ, յայտնից եւ անյայտից ընդրելոց: Եւ պատմութիւն երանելի եւ սքանչելագործ անարծաթ բժշկացն Կոզմասա եւ Դամիանոսի — *Կին մի էր այրի, անուն Թէոդոտի, բարեպաշտ…* 169ա^1 Յո· *Ամենայն սրբոց տաւն է եւ յիշատակ է Թումայի առաքելոյն*:

բ· 169ա^1—70բ^2 Սահմի ԻԴ եւ Նոյեմբե-

բի Բ: Վկայաբանութիւն հինգ սուրբ վկայիցն՝ Ակինդոսի, Պիգասոսի, Ափտոնոսի, Ելպիտփռոսյ, Անեմբոտիաստոսի — *Սուրբ վկայքն Քրիստոսի...* 170*բ*[2] Յայսմաւուր *կատարեցան սրով ի քաղաքին Սեբաստիայ, ի Լիկիանոսէ արքայէն սուրբ մարտիրոսքն Ատիկոս, Եղդեքսիոս, Ագապիոս...* 170*բ*[2] Ի սմին ատուր եւ սրբոյն Ծիպրիանոսի:

գ· 170*բ*[2]—2*բ*[1] Սահմի ԻԵ եւ ի Նոյեմբեր Գ: Վկայաբանութիւն սրբոյ վկայիցն Ակեփսիմեա եպիսկոպոսի եւ Յովսեփա քահանայի, Աւիաքապայ սարկաւագի — *Սուրբ հինգ յերկրէն Պարսից...* 172*բ*[1] Յայսմաւուր *կատարեցաւ յետ բազում չարչարանաց ի վերայ հաչի սուրբ մարտիրոսին Բիկինդիոս սարկաւագին ի Գադիանոսէ դատաւորէն...* 172*բ*[1] Եւ է յայսմաւուր *յիշատակ սքանչելեաց սրբոյն Գէորգեա Զաւրավարի որ ի Լիդիայ եղեւ, ի փառս Քրիստոսի:*

դ· 172*բ*[1]—3*ա*[1] Սահմի ԻԶ եւ ի Նոյեմբեր Դ: Վկայաբանութիւն սրբուհոյն Կիւրիլեայ — *Ի ժամանակս Մաքսիմիանոսի ամբարիշտ արքայի...* 173*ա*[1]—4*բ*[2] Յայսմաւուր վարք ազախնոյն Աստուծոյ Մատրոնեայ — *Պատուական կինս այս էր ի Պէրգիոյ Պամփիլիացւոց...* 174*բ*[2] Ի սմին ատուր *յիշատակ սուրբ Հռիփսիմեայ եւ Նիկանդրոսի եպիսկոպոսի եւ Թէոտոտա վկայի եւ Երմոգայ քահանայի:*

ե· 175*ա*[1]—6*ա*[2] Սահմի ԻԷ եւ ի Նոյեմբեր Ե: Վկայաբանութիւն Պիտփիւրոսի գուսանի — *Սուրբն Պոտիւրիոս էր յազգէ Ամֆանոյ...* 176*ա*[2]—*բ*[1] Յայսմաւուր *երանելին Մարտիրոս եպիսկոպոս Փռանգաց մեծ եւ առաքինի հղնութեամբ...* 176*բ*[1] Ի սմին ատուր *բաղադրիմոսի եւ Թէոդորոսի Փռոնեզ քաղաքի եւ Ներսեհեմու:*

զ· 176*բ*[1]—8*բ*[1] Սահմի ԻԸ եւ Նոյեմբերի Զ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Պաւղոսի Խոստովանողի Կոստանդինուպաւլսի հայ[ր]պետի — *Սուրբն Մեթոդիոսէս պատրիարքն Կոստանդինուպաւլսի...* 178*բ*[2] Յայսմաւուր *յիշատակ է եւ սրբոյն Աղէքսանդրոսի հայրապետին:*

> 178*բ*[2] *«Յայսմաւուր անկաւ փոչի յերկինից ի Կոստանդինուպաւլիս յատուրս Թագաւորի Լեւոնի վեսային, լեալ կիսաչափ Քղոյ մոխիր, եւ լինի յիշատակն մինչեւ ցայս աւր»:*

է· 178*բ*[2]—9*բ*[1] Սահմի ԻԹ եւ ի Նոյեմբերի Է: Վկայաբանութիւն սրբոցն Մեթասիոսի եւ ամուսնոյ իւրոյ Կասիանեայ, եւ զաւակի իւրեանց Անտոնի, որ էր ամաց տասն եւ երից — *Սոքա էին ի քաղաքէն Անկուրիայ քրիստոնեայք...* 179*բ*[1] Յայսմաւուր *կատարեցան սուրբ վկայքն Քրիստոսի ի Կեսարիայ, ի Մաքսիմիանոսէ Անտոնինոս քահանայ, Նիկոտրոս, Զերինան, Գերմանոս...*

ը· 179*բ*[2]—83*ա*[1] Սահմի Լ եւ ի Նոյեմբեր Ը: Տաւն է սուրբ եւ փառաւորեալ հրեշտակապետացն՝ Միխայէլի եւ Գաբրիէլի եւ ամենայն երկնաւոր զաւրացն· ի ճառէն Պանտալէոնի, վասն տաւնի հրեշտակապետացն — *Ցաւուր անաստուածութեան, յորժամ գկռուռն եւ զձեռագործսն աստուած պաշտէին...* 183*ա*[1]—5*բ*[1] Տեառն Ներսեսի Հայոց կաթողիկոսի ասացեալ բանս մաղթանաց առ սուրբ հրեշտակս յաւուր տաւնի ճոգ· ոտաւաւոր չափով — *Այլ պաղատիմք առ հոգեղէնսդ,/Մեք տկարքս եւ հողեղէնքս...*

> 185*բ*[1] *«Զանձին բարեաց ծնող բանիս,*
> *Մի մոռանայք տաւնդք վեհից,*
> *Զներսէս՝ եղբայր հայրապետիս,*
> *Որոյ անուն Տէր Գրիգորիս...»:*

185*բ*[2] Ի սմին ատուր *Հանդիստ Արդիպիա ճգնաւորի, որ էր սպասաւոր սուրբ տաճարին Մխթարեան, ի Խոնաս:* Եւ ի հայ սմիսն *Մարգսի եւ Բաքոսի:* Ֆռ· *չորից զինվորացն:*

Թ· 185*բ*[2]—6*բ*[2] Տրէ ի Ա եւ ի Նոյեմբերի Թ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Անտոնիոսի մարտիրոսի — *Սուրբ վկայն Քրիստոսի Անտոնիոս էր յերկրէն Սուրռնայ...* 186*բ*[2] Յայսմաւուր *սուրբ եպիսկոպոսն Իւպատիոս Գանգրայ, յարիանոսաց եւ ի նաւատիանոս հերձուածողացն ի վիշ ընկեցեալ...* 186*բ*[2] Ի սմին ատուր եւ *Նախատուտլա, Մխթարիտրոսի, եւ Պորփիւրիանոսի, եւ Քրիստափրոս:* Ֆռ· *Թէոդորոսի մարտիրոսի:*

ժ· 186*բ*[2]—7*ա*[2] Տրէ Բ եւ ի Նոյեմբերի Ժ: Վկայաբանութիւն սրբոյ վկային Բիֆտորոսի — *Ցաւուրս Անտոնիանէ կռապաշտ արքայի...* 187*ա*[2]—*բ*[1] Յայսմաւուր *սրբոյն Ստեփաննեայ, այրի ամաց երկոտասանից...* 187*բ*[2] Ի սմին ատուր *Նեղոսի, Թէո-*

ղորու, Բեկլինտոսի, Առեստոսի եւ Յոհաննու:

ժա· 187բ^2—8ա^2 Տրէ Դ եւ ի Նոյեմբերի ԺԱ: վկայաբանութիւն սրբոյ վկային Մինասայ եգիպտացոյ — *Սուրբն Մինաս եգիպտացի էր*··· 188ա^2—90բ^1 Յայսմաւուր յիշատակ է երանելոյն Յովհաննու Աղեքսանդրոյ հայրապետին ողորմածին — *Երանելիս այս էր ի Կիպրոս կղզոյն*··· 190բ^1 Ի սմին աւուր *Արտեմոսի եպիսկոպոսի ի Սելեւկիա*: Փռ· *Մարտինոսի եպիսկոպոսի եւ Մանդինի*:

ժբ· 190բ^1—2ա^2 Տրէ Դ եւ ի Նոյեմբերի ԺԲ: վկայաբանութիւն սրբոյն Մելի եպիսկոպոսի եւ Բ աշակերտաց իւրոց եւ Բորեա քահանայի եւ Շենոյի սարկաւագի — *Սուրբ վկայն Մելի պարսիկ էր*··· 192ա^2 Յայսմաւուր *մարտիրոսացաւ սուրբն Բիթլաբաթ Գետթոյ եպիսկոպոսապետն, որ ձեռնադրեաց զսուրբն Մելի*:

ժգ· 192ա^2—6ա^1 Տրէ Ե եւ Նոյեմբերի ԺԳ: Պատմութիւն եւ վարք աշխարհակեցոյց վարդապետին մերոյ՝ Տեառն Յոհաննու Ոսկէբերանի Կոստանդինուպալսի պատրիարգի — *Սուրբն Յովհաննէս Ոսկէբերանն էր յԱնտիոք քաղաքին*··· 196ա^1 Փռ· *Ապրինցոսի եպիսկոպոսի*:

ժդ· 196ա^1—8բ^2 Տրէ Զ եւ ի Նոյեմբերի ԺԴ: վկայաբանութիւն սրբոյն Փիլիպպոսի առաքելոյն յերկոտասանիցն — *Յաւուրս ամբարիշտ արքային Տրայիանոսի*···

ժե· 198բ^2—201բ^2 Տրէ Է եւ Նոյեմբերի ԺԵ: վկայաբանութիւն սրբոց խոստովանողացն Գուրիասա, Սամոնասա եւ Աբիբոսի — *Այս երեք սուրբ վկայքս էին ի ժամանակս Դիոկղետիանոսի*··· 202ա^1 Յայսմաւուր *Նաւակատիս Հռովմայ մեծի եկեղեցւոյն*:

ժզ· 202ա^1—5բ^2 Տրէ Ը եւ ի Նոյեմբերի ԺԶ: վկայաբանութիւն սուրբ առաքելոյն եւ աւետարանչին Մատթէոսի — *Մինչդեռ առաքեալն Մաթէոս աւետարանիչն ի լերինն էր*···

ժէ· 205բ^2—9բ^2 Տրէ Թ եւ ի Նոյեմբերի ԺԷ: վարք երանելոյն Գրիգորի սքանչելագործի Նէոյկեսարացւոյ, գրեալ զպատմութիւն սորա սրբոյն Գրիգոր Նիւսացոյ — *Սուրբն Գրիգորիոս սքանչելագործն էր ի քաղաքէն Նէոյկեսարու*··· 209բ^2 Փռ· *Անիանոսի եպիսկոպոսի*:

ժը· 209բ^2—10բ^2 Տրէ Ժ եւ ի Նոյեմբերի ԺԸ: վկայաբանութիւն սրբոյ վկային Պղատոնի — *Մարտիրոսն Քրիստոսի՝ սուրբն Պղատոն, էր ի քաղաքէն Անկիւրիայ*··· 210բ^2 Յայսմաւուր *կատարեցաւ սրով սուրբ վկայն Քրիստոսի Դեմետրիոս Աբուդինեցին*··· 210բ^2—2բ^2 Եւ յայսմաւուր գիւտ է ոսկերաց սրբոյն Գրիգորի Հայոց Լուսաւորչին — *Սուրբն Գրիգոր յորժամ ել ի Վիրապէն*···

ժթ· 212բ^2—3բ^1 Տրէ ԺԱ եւ ի Նոյեմբերի ԺԹ: վկայութիւն սրբոյ վկային Ռոմանոսի — *ի ժամանակս Մաքսիմիանոսի կռապաշտ արքային*··· 213բ^1—բ^2 Յայսմաւուր տաւն է մարգարէին Աբդիու — *Աբդիու էր յերկրէն Սիւքեմայ*··· 213բ^2 Ի սմին աւուր *Մեծին Ներսեսի հայրապետի եւ Խադա եպիսկոպոսի եւ մանկանն խոստովանողի եւ Հիւսիկոսի զինուորի եւ Դասոսի եւ Նէոդոտոսի*: Փռ· *նոյնս է*:

ի· 213բ^2—5բ^1 Տրէ ԺԲ եւ ի Նոյեմբերի Ի: վկայութիւն սրբոյն Ազիոսի մարտիրոսի — *Սուրբն Ազիոս զաւրական էր*··· 215բ^1—բ^2 Յայսմաւուր *սուրբ վկայն Քրիստոսի Բարղամ ծերունին հրով կատարեցաւ յԱնտիոք Ասորոց*··· 215բ^2 Ի սմին աւուր *Գրիգորի՝ Ժ քաղաքաց եպիսկոպոսին եւ Մաքսիմիանոսի պատրիարգի եւ Գենադա եպիսկոպոսի*:

իա· 215բ^2—6բ^1 Տրէ ԺԳ եւ ի Նոյեմբերի ԻԱ: Տաւն է ամենասրբոհոյ Աստուածածնին, յորժամ երից ամաց էր եւ տարան զնա ծնաւղքն իւր ի տաճարն Աստուծոյ եւ··· — *Յետ սքանչելի ծննդեանն ի Յովակիմայ եւ յԱննայէ*··· 216բ^2 Փռ· *Կոլոմբիանոսի*:

իբ· 216բ^2—7ա^2 Տրէ ԺԴ եւ ի Նոյեմբերի ԻԲ: վկայաբանութիւն սրբոյն Արքիպպեա եւ Փիլիմոնի՝ աշակերտաց սրբոյ առաքելոյն Պաւղոսի, որք էին տէարք Ոնեսիմեայ ծառայի — *Սուրբքս այսոքիկ էին ի քաղաքէն Կողոսացւոց*··· 217ա^2—բ^1 Յայսմաւուր *կատարեցան ի Պարսիկս, ի Սաբուհոյ արքայէն Նիրսան եպիսկոպոսն եւ այլ չորս եպիսկոպոսք*··· 217բ^1 Ի սմին աւուր *սրբուհւոյն Կիկիլեայ*: Փռ· *Ցեմիլոսի կուսի*:

իգ· 217բ^1—8ա^2 Տրէ ԺԵ եւ ի Նոյեմբերի ԻԳ: վկայութիւն սրբոյն Դասիոսի մարտիրոսի — *Սուրբ մարտիրոսն Դասիոս էր քրիստոնեայ, ի քաղաքէն Ռոդոստոլեայ*···

218*ա*²—28*ա*² Յայսմաւուր յիշատակ է երանելոյն Գրիգորի Ալուանականդացւոց եպիսկոպոսի — *Երանելին Գրիգորիոս էր ի քաղաքէն Ալուանականդացւոց*… 228*ա*² ի սմին ատուր *Պետրոսի քահանայի եւ կուսանացն Յուլիանեա եւ Վասիլուհա*: 228*ա*²—*բ*¹ ի հայ ամիսն Դանիելի *մարտիրէի եւ Գ մանկանցն եւ սրբոյն Գէորգեա*: Ցիս· *Կլեմէնտոսի մարտիրոսի*:

իզ· 228*բ*¹—9*ա*¹ Տրէ ԺԶ եւ ի Նոյեմբերի ԻԲ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Կղեմայ Հռովմայ հայրապետին — *Սուրբն եւ մեծն Կղեմէս Հռոմայեցի էր ազգաւ*… 229*ա*¹—*բ*² Սքանչելիք որ յետոյ եղեն — *Ի միում տարւոջ, յորժամ ցամաքեցաւ ծովն*… 229*բ*² ի սմին ատուր *Բազարատ Տոռոմենոյ եպիսկոպոսին՝ աշակերտին Պետրոսի առաքելոյն*: Ցիս· *Կրիսկենտոսի*:

իե· 229*բ*²—31*ա*¹ Տրէ ԺԷ եւ ի Նոյեմբերի ԻԵ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Պետրոսի Ագէբսանդրոյ հայրապետին — *Սուրբ Հայրապետն Պետրոս եղեւ վարդապետ բարեպաշտութեան*… 231*ա*² Յայսմաւուր *սրով կատարեցաւ սրբուհի եւ կոյս վկային Քրիստոսի, խնամառակըն եւ փիլիսոփային Կայտեռինեայ՝ դուստր Թագաւորի*: Ի սմին ատուր *եւ Արիստոդոմ եւ առաքելոյն Յակոբա եւ Շմաւոնի*: Ցայսմ Սահակայ եւ Մեսրոպայ *Հայոց Թարգմանչացն*: Ցիս· *Սրբուհւո կայտեռինեա կուսի եւ փիլիսոփայի*:

իդ· 231*ա*²—2*ա*² Տրէ ԺԸ եւ ի Նոյեմբերի ԻՋ: Վկայութիւն փառաւորեալ վկային Քրիստոսի, սրբոյն Մեռկեռիոսի — *Սա էր յարեւելից կողմանէն, յազգէն Սկիւթացւոց* 232*ա*²—*բ*¹ Յայսմաւուր *յիշատակ է երանելւոյն Ալիպիոսի Միւնակեցի*… 232*բ*¹ ի սմին ատուր *Գենադիոսի եպիսկոպոսի եւ Անակլիտոսի եւ առաքելոյն Շիղայի*: Ցիս· *Զինէ՛ Հռոմ պապու*:

իէ· 232*բ*¹—3*բ*¹ Տրէ ԺԹ եւ ի Նոյեմբերի ԻԷ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Յակոբա պարսկի — *Ծառուբս բարեպաշտ Թագաւորացն Ննջերիոսի եւ Ասկեդիոսի*… 233*բ*¹—6*բ*¹ Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Տիբուրտիոսի եւ Վաղերիանոսի եւ սրբուհոյն Կեկիլիայ — *Սրբուհին Կեկիլիայ էր ի քաղաքէն Հռոմայ մեծատունն*…

իը· 236*բ*¹—7*բ*¹ Տրէ Ի եւ Նոյեմբերի ԻԸ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Իրինարքոսի — *Յամս Դիոկղետիանոսի անարգիչ արքայի*… 237*բ*¹ Յայսմաւուր սրբոյն Փիլիմոնոսի — *Ձառբս զձեռսն բեւեռեցին ի գլուխն*… 237*բ*¹ Ցիս· *Մառուխիոսի*:

իթ· 237*բ*¹—40*ա*¹ Տրէ ԻԱ եւ ի Նոյեմբերի ԻԹ: Վարք եւ վկայութիւն սրբոյն Ստեփանոսի նոր վկային — *Ստեփաննոս այր կրաննաւոր ճգնազգեաց վարուք*… 240*ա*¹ Յայսմաւուր *կատարեցան մեծ ասոնչանաք վասն Քրիստոսի պատկերին ի նոյն հերձուածող արքային սուրբ Պետրոս եւ Աթանասիոս ճգնաւոր կրաննաւորքն*: Ի սմին ատուր *Թէոդոսի եպիսկոպոսի եւ Պամմոնոսի*: 240*ա*¹—1*բ*² Յայսմաւուր յիշատակ է սրբոյն Տրդատա թագաւորին Հայոց եւ էտէր նորին Խոսրովիդխտոյ եւ Աշխէն տիկնոջ — *Թագաւորն Տրդատ որդի էր Խոսրովու Հայոց արքային*…

ի· 241*բ*²—4*ա*² Տրէ ԻԲ եւ ի Նոյեմբերի Լ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Անդրէի առաքելոյ — *Ծործորմ առին առաքեալքն Հրաման ի Քրիստոսէ քարոզել*… 244*ա*²—6*բ*¹ Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոց Հայրապետացն Հայոց, որոց սրբոյն Գրիգորի՝ Առիստակիսի, Վրթանիսի, Յուսկանեայ, Գր[ի]գորիսի եւ Դաւիթելի էահանայի — *Սուրբ Հայրապետքս աթոռակալք եղեն սրբոյն Գրիգորի*…

ի· 246*բ*²—314*բ*² Ամիս Դեկտեմբեր ատուրս ունի ԼԱ:

ա· 246*բ*²—9*ա*² Ի սմին՝ վարք սրբոյն Պաւղոսի անապատականի — *Պաւղոս անապատաւորն սուրբ, էր ի Թեբեայ եպիսկոպոսացոց*… 249*ա*²—*բ*¹ Յայսմաւուր *սուրբ վկայն Քրիստոսի Աստիկայ պարսիկն մահու ի քաղաքն Աւրսակ յանդիմանէր*… 249*բ*¹—*բ*² Ի սմին ատուր *Նաւտմա մարգաբէին եւ գիւտ Ցանկարայ առաքելոյ եւ Թաթիւս եւ Վարոսի եւ Թումասու ճգնաւորաց*: Ցիս· *Գրիգորի Լուսաւորչի եւ Վիգանդոսի եւ բնկերաց նորա*:

բ· 249*բ*²—50*ա*¹ Տրէ ԻԲ եւ ի Դեկտեմբերի Բ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Թէոդորոսի եպիսկոպոսի — *Սուրբ եպիսկոպոսն եւ վկայն Քրիստոսի Թէոդորոս ի քաղաքին Ածդէքանդրիայ ուսուցանէր*… 250*ա*¹ Յայսմաւուր տաւն է մարգարէին Սոփոնիայ — *Սոփոնիայ էր ի ցեղէն Շմաւոնի*…

գ· 250*ա*¹—*բ*¹ Տրէ ԻԴ եւ ի Դեկտեմբերի

Գ : վարք երանելոյն Թէոդուլոսի Կիպրացւոյ — *Պատուական այրս այս էր ի Կիպրոս կղզւոյն*… 250ր^1 Յայսմաւուր յիշատակ է սուրբ եւ մեծ ճգնաւոր հաւրն աբբայ Մարկոսի — *Սա ի կենդանութեան ետես զդրախտըն Աստուծոյ*… 250ր^1 Ի սմին աւուր *Ամբակումա մարգարէի եւ վկայութիւն Սահակայ եւ Համայզասպայ*:

Դ․ 250ր^1—1ր^2 Տրէ ԻԶ եւ ի Դեկտեմբերի Դ : վկայաբանութիւն սրբոհոյն եւ կոյս վկային վառվառայ — *Սուրբ աղախինն Քրիստոսի Վառվառեա դուստր էր առն ամբարշտի*… 251ր^2—2ա^1 Ի նմին աւուր *գլխատեցաւ ի դատաւորէ անտի եւ կին մի Յուլիանէ անուն*… 252ա^1 Ի սմին աւուր *Յովհաննու Դամասկացւոյն*:

Ե․ 252ա^1—3ա^1 Տրէ Իէ եւ ի Դեկտեմբերի Ե : վկայաբանութիւն սրբոյն Աթենադորոսի կրաւնաւորի — *Ընդ աւուրս ժամանակաց կռապաշտ արքային Դիոկղետիանոս*… 253ա^1—ա^2 Յայսմաւուր *յիշատակ է սուրբ հաւրն Սաբայի որ էր յաւուրս փոքր Թէոդոսի*…

Զ․ 253ա^2—5ր^1 Տրէ ԻԸ եւ ի Դեկտեմբերի Զ : վարք երանելոյն Նիկողաոսի, Միւռոնա Լիւկիացւոց եպիսկոպոսի — *Մեծ եւ սքանչելագործ հայրապետս այս Նիկողայոս մի էր յերեք հարիւր եւ տասնեւութ հայրապետացն*…

Է․ 255ր^1—9ա^1 Տրէ ԻԹ եւ ի Դեկտեմբերի Է : վարք երանելոյն Ամբրոսիոսի եպիսկոպոսի, Մեդիոլա քաղաքին, յարեւմուտս — *Ամբրոսիոս այր իմաստուն եւ հանճարեղ*…

259ա^1 «*Գրեաց եւ ճառս բազումս յաղագս ուղղափառ հաւատոյն*…»:

Ը․ 259ա^2—ր^2 Տրէ Լ եւ ի Դեկտեմբերի Ը : վարք երանելոյն Պատապիոսի ճգնաւոր կրաւնաւորի — *Երանելի հայրն Պատապիոս ծնեալ էր ի Թիւաս քաղաքի*… 259ր^2 Յայսմաւուր *սուրբ վկայն Քրիստոսի Մարինոս բազում տանջանս չարչարանաց կրեալ*… 259ր^2—60ր^1 Եւ յայսմաւուր վարք Աբրահամու խոստովանողի եւ խորենայ, որք էին աշակերտք սուրբ հայրապետացն Ղեւոնդեանց — *Սոքա էին աշակերտք եւ սպասաւորք սուրբ հայրապետացն Հայոց որք կատարեցան ի Պարսիկս*… 260ր^1 Եւ *Սոսթենոսի առաքելոյն*:

Թ․ 260ր^1—2ա^1 Քաղոց ի Ա եւ ի Դեկտեմբեր Թ : Տաւն է ամենասուրբ կուսին — *Մարիամու Աստուածածնին յղութեան աւետեաւք*… 262ա^1—4ր^1 Եւ յայսմաւուր վկայութիւն սրբոյն Բարսիմեայ եպիսկոպոսի Եդեսեա քաղաքին, որ է Ուռհայ․ եւ Սաբուլիոսի քրմի, որ Թուքայէղ անուանեցաւ եւ քեռ իւրում Բաւասա — *Սուրբ եպիսկոպոսն Բարսիմեայ էր ի ժամանակս կռապաշտ արքային Տրայիանոսի*…

Ժ․ 264ր^1—6ա^2 Քաղոց Բ եւ ի Դեկտեմբերի Ժ : վկայաբանութիւն սրբոց վկայիցն Մինասայ, Երմոգինեսի եւ Գրեափեայ, որ վկայեցին յԱղէքսանդրիա — *Յաւուրս ամբարիշտ արքային Մաքսիմիանոսի եղեւ խռովութիւն*… 266ա^2—ր^2 Յայսմաւուր յիշատակ է սրբոյն Պաւղեա անապատականի — *Երանելին Պաւղեա շինական էր*… 266ր^2 Եւ ի Հայ ամիսն *Ցիդորուղտի վկայի*:

ԺԱ․ 266ր^2—7ր^2 Քաղոց Գ եւ Դեկտեմբերի ԺԱ : վկայաբանութիւն սրբոյն Այիթալայ եւ Ափսոնի եւ սրբոյն Բարսաբա — *Սոքա էին ի Պարսից աշխարհէն*… 267ր^2—8ա^1 Յայսմաւուր յիշատակ է երանելոյն Դանիելի Սիւնակեցին յԱնապլոս՝ մերձ ի Կոստանդինուպալիս — *Այս երանեալ ծերունոյ Դանիելի*…

ԺԲ․ 268ա^1—71ա^1 Քաղոց Դ եւ ի Դեկտեմբերի ԺԲ : Պատմութիւն սքանչելեաց երանելոյն Սպիւռիդոնի եպիսկոպոսին Տըրմինթունա քաղաքին ի Կիպրոս — *Սուրբն Սպիւռիդոն հովիւ էր ոչխարաց*… (*Ա—Ժէ սքանչելիք*): 271ա^1 Յայսմաւուր *տաւն է սուրբ առաքելոյն Բարթողոմէոսի եւ Յուդայի, աշակերտացն Քրիստոսի*:

ԺԳ․ 271ա^2—4ա^2 Քաղոց Ե եւ ի Դեկտեմբերի ԺԳ : վկայաբանութիւն սրբոց վըկայիցն Եւստատիոսի, Աւքսէնտիոսի… — *Սուրբ վկայքս Քրիստոսի էին ի ժամանակս Դիոկղետիանոսի*… 274ա^2 Ֆռ․ *Լիցինի կուսի*:

ԺԴ․ 274ա^2—5ր^1 Քաղոց Զ եւ ի Դեկտեմբերի ԺԴ : վկաբանութիւն սրբոհոյ կուսին Լուկիասայ — *Այս երանելի կինս էր ի քաղաքէն Սիւրակուսայ*… 275ր^1—ր^2 Յայսմաւուր *կատարեցան սրով սուրբ վըկայքն Քրիստոսի Թերսոս, Լեւկիոս եւ Կալինիկոս*… 275ր^2 Ի սմին աւուր *Փիլիմոնի եւ Ապողոնի*:

ժե. 275բ^{2}—7ա^{2} **Քաղոց Է եւ ի Դեկտեմբերի ԺԵ**: Վկայութիւն սրբոյն **Եղեւթերիոսի** եպիսկոպոսի — ***Կին ոմն էր ի Հռովմ քաղաքին քրիստոնեայ***... 277ա^{2} Յայսմաւուր բերումն ի Հայս նշխարաց Յակովբայ Մծբնա եպիսկոպոսապետի — ***Սուրբն Յակովբ անէծ դերկիրն Բորչտունեաց***... 277ա^{2}—9ա^{1} Եւ Յայսմաւուր վկայաբանութիւն առաքելոյն կուսին Սանդխտոյ՝ դստեր թագաւորին Հայոց Սանատրկոյ — *Քրիստոսի առաքեալն Թադէոս, յետ բժշկելոյ զԹագաւորն Ուռհայոյ զԱբգար*... 279ա^{1}—ա^{2} Ի սմին աւուր *Յակոբա Մծբնա հայրապետի եւ Մարուգէի եւ Միլիտոսի Երուսաղեմի հայրապետի եւ մաւր նորա՝ Անթանիա եւ Բ դաւրականի*:

ժզ. 279ա^{2}—81ա^{1} Քաղոց Ը եւ ի Դեկտեմբերի ԺԶ: Վկայութիւն սրբոյն Փիլիմոնի փողահարի եւ Ապողոնիոսի եւ Արիանոսի — *Սուրբ եւ փառաւորեալ վկայքն Քրիստոսի էին ի ժամանակս Դիոկղետիանոսի*...

> 279ա *«Այս է սուրբ Նշանին սքանչելիքն, որ եղօ որ անձրեւեց, տարի մի չանձրեւեց. դնայ ի սկիզբն Թողթին, գլխ եւ կարդայ»* (*յիշատակարան յետագայի* §ա):

281ա^{2} Ի սմին աւուր *սուրբ առաքելոցն Ապաւղոսի, Եւտիքոսի, Ափրոդիտա եւ Անդեա մարգարէի*:

ժէ. 281ա^{2}—2ա^{2} **Քաղոց Թ եւ ի Դեկտեմբերի ԺԷ**: Յիշատակ սուրբ մարգարէին Դանիելի եւ երից մանգանցն՝ Անանիայի, Ազարիայի եւ Միսաելի եւ պատմութիւն վկայական մահու նոցայ — *Երեք մանկունքն էին ի քաղաքէն Երուսաղէմի*...

ժը. 282բ^{1}—բ^{2} Քաղոց Ժ եւ ի Դեկտեմբերի ԺԸ: Վկայաբանութիւն սրբոց վկայիցն Պրոմոսի, Արէոսի եւ Եղիայի — *Սոքա էին ազգաւ եգիպտացիք*... 283ա^{1}—բ^{2} Յայսմաւուր վկա[յ]աբանութիւն սրբոյն Բաքոսի — ***Սուրբ մարտիրոսն Քրիստոսի Բաքոս նախ իսմայելացի էր***... 284ա^{1} Յայսմաւուր ***տաւն է տեսլեան սրբոյն Գրիգորի ի Հայք***: Ի սմին աւուր *եւ սուրբ հաւրն Միքայելի Սինակեցոյ եւ Աստիանոսի վկայի*:

ժթ. 284ա^{1}—բ^{2} **Քաղոց ԺԱ և ի Դեկտեմբերի ԺԹ**: Վկայութիւն սրբոց խոստովանողացն Քրիստոսի Եւգինիոսի եւ Մակարիոսի — *Սուրբ վկայքս Քրիստոսի էին յաւուրս ուրացող արքային Յուլիանոսի*... 284բ^{2} Յայսմաւուր *կատարեցաւ սրով սուրբ մարտիրոսն Քրիստոսի Տիմոթէոս սարկաւագն*... *եւ սուրբն Պաւղոքտիոս*... 285ա^{1} Ի սմին աւուր *Բոնէ Փոտոսի, որ ի Տարսոն*:

ի. 285ա^{1}—6ա^{1} Քաղոց ԺԲ եւ ի Դեկտեմբերի Ի: Վկայութիւն սրբոյն Իգնատիոսի Անտիոքա հայրապետին, որ աստուածազգեացն անուանեցաւ — ***Սուրբն Իգնատիոս աստուածազգեացն*** *եւ սուրբն Պաւղիկարպոս*...

իա. 286ա^{1}—7ա^{1} Քաղոց ԺԳ եւ ի Դեկտեմբերի ԻԱ: Վկայութիւն սրբուհի եւ կոյս վկային Յուլիանեայ — *Ի ժամանակս Մաքսիմիանոսի ամբարիշտ արքային*... 287ա^{2} Ի սմին աւուր ***Թովմայի առաքելոյն***:

իբ. 287ա^{2}—8բ^{1} Քաղոց ԺԴ եւ ի Դեկտեմբերի ԻԲ: Վկայութիւն սրբուհոյ վկային Անաստասիա եւ Խրուսոյգինոսի եւ Բ դասս վկայիցն—*Սուրբ աղախինն Անաստասիայ էր ի Հռոմ*... 288բ^{1}—բ^{2} Յայսմաւուր դռնաբացէք են սրբոյն Սոփեայ Կոստանդինուպաւլսի մեծի եկեղեցւոյն — ***Յորժամ շինեաց արքայն Յուստինոս զսուրբն Սոփիայ***... 288բ^{2} Ի սմին աւուր ***Թադէոսի առաքելոյն եւ Թէոմպոմպոսի եպիսկոպոսի եւ Թէովնա կախարդի եւ Դ զինուորաց եւ ազգականաց նոցա***: 288բ^{2}—90ա^{2} Յայսմաւուր տաւն է առաքելոյն Թադէոսի, որ կատարեցաւ ի Հայս — ***Արդար Թագաւորն Միջագետաց յՈւռհա էր***...

իգ. 290ա^{2}—բ^{2} Քաղոց ԺԵ եւ ի Դեկտեմբերի ԻԳ: Վկայութիւն Ժ մարտիրոսացն, որ ի Կրիտիս կղզոջն կատարեցան — ***Սուրբ վկայքն Քրիստոսի էին յաւուրս Դեկոսի***... 291ա^{1} Յայսմաւուր ***դարձեալ նաւակատիս է սրբոյն Սոփիայ Կոստանդինուպաւլսի մեծ եկեղեցւոյն***: Ի սմին աւուր ***Ինդոսի եւ Դոմնայի եւ Գղերիկոսի քահանայի, Զինոնի եւ Դորոթէոսանցն***:

իդ. 291ա^{1}—2ա^{1} Քաղոց ԺԶ եւ ի Դեկտեմբերի ԻԴ: Վկայաբանութիւն Ադէի եպիսկոպոսի Եդեսոյ քաղաքին — ***Երանելին Ադդէ կերպասագործ էր***... 292ա^{2}—3ա^{1} Եւ այսմ աւուր ***արժանաւորն ամենայն գովեստից եւ մեծահաւատն Աբգար Թագաւոր Հայոց եւ Ասորոց գրեաց գիր աղաչանաց առ Քրիստոս***...

իե. 293*ա*^{2}—*բ*^{1} Քաղց ժէ եւ Դեկտեմբեր ԻԵ: Տաւն Ծնընդեանց մեծին Աստուծոյ եւ Փրկչին Յիսուսի Քրիստոսի ի Մարիամայ սրբոյ կուսէն, ըստ այլոց ապգաց: Իսկ ըստ մերոյ դասաւանութեան՝ Դարձի մարգարէին եւ Յակոբայ առաքելոյն — *Աբգ, մեռաւ Դաւիթ եւ թաղեցաւ յերուսաղէմ*... 293*բ*^{1}—4*բ*^{2} [Յայսմաւուր սուրբն Շուշանիկ դուստր վարդանայ Հայոց զարթավարի... վասն Քրիստոսի հատատցն կատարեցաւ] — *կինս այս ողջախոհ եւ խոհասուն*...

իզ. 294*բ*^{2}—5*բ*^{2} Քաղց ԺԸ եւ Դեկտեմբերի ԻԶ: Վերընտիր տաւն է Ծնընդեանն Քրիստոսի եւ յիշատակ ամենասուրբ Աստուածածնին Մարիամու եւ ժողով ևին ամարատ տիրուհոյն մերոյ Աստուածածնին եւ սրբոցն Կուսին Մարիամու ի վկայեռնաս, ուր եղեալ կա սուրբ սաւրաւսն, յորում է զաւտի ծորին Տիրուհոյն, եւ յիշատակ ցաւսեփա խաւսնառն, եւ յիշատակ սուրբ հարցն ճգնաւորաց՝ Եվթիմիու եւ Կաւնաւնդինու եւ Եվարեստու: Երանելոյն Ցոհաննու Ոսկէբերանի խոսք ասացեալ — *երէկ զփառաւորեալ Մ[ե]ընդեան Տեառն տաւնեցաք*... 295*բ*^{2}—6*բ*^{1} Ի սմին աւուր յիշատակ է սուրբ ճգնաւոր հաւրն մերոյ Եւթիմէոսի խոստովաճողի եպիսկոպոսի Սարտին — *Սա էր ի ժամանակս Կոստանդիանոսի*... 296*բ*^{1}—7*բ*^{1} Յայսմաւուր յիշատակ է սուրբ հաւրն մերոյ Եվարեստու — *Սա էր հայրենասէր յԱթաիշ, ի Քաղաքաւն գաւառէ*... 297*բ*^{1}—8*ա*^{1} Յայսմաւուր վկայութիւն Թէոնա սարկաւագապետի կաթողիկէ եկեղեցւոյն Նիկոմիդեա — *Քանզի յորժամ ամբարիշտն Մաքսիմիանոս*... 298*ա*^{1}—*ա*^{2} Կատարեցաւ Նոյնպէս եւ միւս երանելի սարկաւագն Թէոդիւղոս... 298*ա*^{2}—9*ա*^{2} Նահատակութեան առաջին մարտիրոսին Ստեփաննոսի Նախասարկաւագի — *Սա առ ի յառաքելոյն ընդ[եա]ր*... 299*ա*^{2} Ի Հռոմ վկայութիւն սրբոյ վկային Մարկեի մանկան, յուսաւոր առն, որ առ Մարկիանաւս հայսերր... 299*ա*^{2}—*բ*^{1} Յայսմաւուր տաւն է սրբոյն Զոսիմի սկսպու, որ կայաւ գԱթոռ հայրապետութեան Հռոմա գամի մի...

իէ. 299*բ*^{1}—301*ա*^{2} Դեկտեմբերի ԻԷ: Վերստին տաւն է Ծնընդեանն Քրիստոսի Աստուածոյ մերոյ: Յայսմաւուր մեծահանդէս տաւն է եւ վկայութիւն փառաւորեալ եւ մեծ Նախավկային Քրիստոսի, առաջին մարտիրոսին եւ նախնի նախապսակեալ Նախասարկաւագին՝ սրբոյն Ստեփաննոսի առաքելոյ եւ աշակերտին Քրիստոսի — *Յագեցաւ մեզ այս աւր կրկնակի տաւն Տեառն եւ Ծառայի*... 301*ա*^{2}—6*ա*^{2} Երանելոյն Պրակղի եպիսկոպոսապետի Կոստանտնուպաւլսի ասացեալ ի սուրբն Ստեփաննոս — *Երեւելի արեգականս ընդ երկնաւ ծագելով*... 306*բ*^{1}—7*ա*^{2} Յայսմաւուր վարք երանելի առաքելոյն Քրիստոսի Եւսեբեա — *Սա էր ի Հռոմ քաղաքի դուստր մեծատան իշխանի*...

իը. 307*ա*^{2}—8*ա*^{1} Քաղց ԺԹ, Դեկտեմբերի ԻԸ: Վկայութիւն երկուց քրւրացն, որք ի Նիկոմիդեայ քաղաքի վկայեցին յաւուրս Ծնընդեանն այրմամբ հրոյ յեկեղեցւոյն — *Կռապաշտ արքայն Մաքսիմիանոս ի քաղաքին Նիկոմիդեայ լինելով*... 308*բ*^{1} Յայսմաւուր տաւն է սուրբ առաքելոյն Պետրոսի եւ Պաւղոսի: 308*բ*^{1}—*բ*^{2} Ի սմին աւուր եւ Թէոդորոսի Կոստանդինուպաւլսի պատրիարգի: Ցո. Մանկանցն Բեդղեհէմի:

իթ. 308*բ*^{2}—10*ա*^{1} Քաղց Ի, Դեկտեմբերի ԻԹ: Տաւն է սուրբ առաքելոցն Ցոհ[ա]ննու եւ Ցակոբայ — *Մերելի աչակերտքն Քրիստոսի Ցակոբոս եւ Ցոհաննէս որդիքն Զեբեդեայ էին*... 310*ա*^{1}—1*ա*^{1} Յայսմաւուր վկայութիւն սրբոյն Ցուլիաննոսի Քժշկին եւ Սեղոփաննոսի եպիսկոպոսին Եմեսոյ քաղաքին եւ Զուլկասու սարկաւագին եւ Մովկիմոնի ընթերցողի — *Ցամս անաւրէն արքային Նումերիանոս բազում խնդոյս լինէր*... 311*ա*^{1}—3*ա*^{2} Եւ յայսմաւուր վկայութիւն սուրբ եպիսկոպոսին Ընկլիզոյ՝ Թուսմաւս — *Երանելին Թոմաս աստուածային ընդունեցեալ զԱմն ձեռնադրեցաւ արքեպիսկոպոս Ընկլիզոյ*...

լ. 313*բ*^{1}—4*բ*^{2} Քաղց ԻԲ եւ ի Դեկտեմբերի Լ: Վկայութիւն Ինդոսի ներքինոյն եւ սրբոյհոյն Դոմնայի քրմոյհոյն — *Դոմնաս քրմուհի էր երկուասան կոյսից*... 314*բ*^{2} Ի սմին աւուր եւ սրբուհոյն Ակակիայի եւ Մարկելոսի ճգնաւորի: Ցո. Մեզրեստոսի հայրապետի:

լա. 314*բ*^{2} Քաղց ԻԳ եւ ի Դեկտեմբերի ԼԱ: Վկայութիւն սրբոյն Թեմիստակլեոսի վկային ճշմարտութեան — *Այս Թեմիստակլէս հովիւ էր հաւտից ի Միւռիա քաղաքին*...

եւ հրամայեաց ըմբռնել զնա եւ նորա… (չար. Թափուած, միայն 8 տող):

Ձ. 315*ա*^{1}—75*բ*^{1} [Ամիս Յունուար աւուրս ունի ԼԱ]:

ա. 315*ա*^{1}—21*բ*^{2} [Քաղոց ԻԴ եւ Յունուար Ա: Յիշատակ վարուց սրբոյն Բարսղի հայրապետին Կեսարու — *Այս մեծ եւ սքանչելի այրս Աստուծոյ Բարսեղ… կեցեալ առ Պորփիւրիոս հայր վա]նից ժամանակ ինչ, ուսաւ ի Նմանէ…*

> 315*բ*^{2}—21*բ*^{2} *Յաջորդաբար կը յիշուին հետեւեալ սքանչելիքները.— «Վասն հրէին, վասն Յուլիանոսի, վասն սարկաւագին որ զքշոցն ունէր, վասն երիտասարդ ծառային որ ուրացաւ զՔրիստոս, վասն սրբոյն Եփրեմի Խորին Ասորոյ, վասն եկեղեցւոյն որ ի Նիկիա ինքնին բացաւ, վասն մեղաւոր կնոջն, վասն քահանային Անաստասայ, վասն հրեա բժշկին»*:

բ. 321*բ*^{2}—3*ա*^{1} Քաղոց ԻԵ եւ Յունուարի Բ: Տաւն է Սեղբեստրոսի Հռոմա հայրապետին, որ գլուխն էր Նիկիայ առաջին ժողովոյն ՅԺԸ եպիսկոպոսացն եւ նախատաւնակ է Յայտնութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի — *Երանելին Սեղբեստրոս էր ի քաղաքէն Հռոմայ…* 323*ա*^{1}—5*բ*^{1} Վասն սրբոյն Կոստանդիանոսի մեծի թագաւորին, թէ զիարդ հաւատաց ի Քրիստոս, ի ձեռն սրբոյն Սեղբեստրոսի — *Թագաւորն Հռոմա Կոստանդիանոս կռապաշտ էր…*

գ. 325*բ*^{1}—6*ա*^{1} Քաղոց ԻԶ եւ Յունուարի Գ: Նախատաւնակ է Յայտնութեան Տեառն ըստ Հայոց եւ տաւն է սուրբ վկային Քրիստոսի Գորդիոսի — *Սա էր ի Կեսարիա Կապադովկացւոց…*

> 326*ա*^{1} *«Սուրբն Բարիլոս Կեսարացին ներբողական ճառիւք պատուեաց զնա եւ շինեաց վկայարան…»*:

326*ա*^{1} Ի սմին աւուր *յիշատակ է առաքելոցն եւթանասնիցն եւ Մաղաքիայ մարգարէին*:

դ. 326*բ*^{1}—*բ*^{2} Քաղոց ԻԷ եւ Յունուարի Դ: Նախատաւնակ է Յայտնութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի եւ տաւն սրբոյն զՈսիմոսի կրաւնաւորի եւ Աթանասայ զաւրականի — *Սուրբն զՈսիմոս էր կրաւնաւոր լեառնակեաց… եւ արձակեաց զնա (ի կապանաց… չար. Թափուած)*:

ե. 327*ա*^{1}—*բ*^{1} Քաղոց ԻԸ եւ Յունուար Ե: Նախատաւնակ եւ ճրագալոյց է Յայտնութեան մեծին Աստուծոյ եւ փրկչին մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի — *Կանխաճառութիւնք սրբոց մարգարէիցն որ յառաջագոյն աւետարանէին…*

զ. 327*բ*^{2}—8*ա*^{1} Քաղոց ԻԹ եւ Յունուար Զ: Յայտնութիւն Աստուծոյն մերոյ եւ փրկչին Յիսուսի Քրիստոսի, զոր յայսմ աւուր մկրտեցաւ ի Կարապետէն Յովաննէ, ի Յորդանան գետ — *Եւ յետ Լ ամի, ի սոյն վեցերրորդի Յունուարի…* 328*ա*^{1}—9*ա*^{1} Յելիցն Ադամա ի դրախտէն զկնի հինգ հազար եւ երկու հարիւր ամաց երկու թիւ պակաս, ըստ Եւթանասնիցն թարքմանութեան — *Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս ածեալն Աստուծոյ…*

է. 329*ա*^{1}—*բ*^{2} Քաղոց Լ եւ Յունվար Է: Աստուածայայտնութեան եւ յայսմաւուր ժողով եւ [յ]իշատակ Յովհաննու Մէկէրտիչին — *Տէրն եւ Աստուած մեր Յիսուս Քրիստոս պատուեաց յամենայնի զառաջընթաց կարապետն իւր…* 329*բ*^{2}—30*բ*^{1} Եւ այսմ աւուր [յ]իշատ[ակ Յովհաննու Մկրտ]չի եւ Ստեփանոսի Նախավկայի — *Յերկրորդում աւուր Ծննդեան եւ Յայտնութեան Տեառն յիշատակ է Յովանու…*

ը. 330*բ*^{1}—*բ*^{2} Արաց ի Ա եւ Յունուարի Ը: Վերստին տաւն է Յայտնութեան եւ վըկայութիւն սրբոյն Թէոփիլոսի սարկաւագի — *Սա էր ի Լիբիոյ եւ տարան առաջի բդեշխին…*

թ. 331*ա*^{1}—2*ա*^{1} Յարաց ի Բ եւ Յունուարի Թ: Աստուածայայտնութիւն է. յայսմաւուր վկայութիւն է սրբոյն Պաւղոքտիոսի եւ Փիլիմոնի — *Յետ Քրիստոսի համբարձմանն փառաւք յերկինս…* 332*ա*^{1} Յայսմաւուր *զջուրն գինի արար Քրիստոս ի Կանայ Գալիլեացւոց…*

ժ. 332*ա*^{1}—*բ*^{1} Յարանց Գ եւ Յունվարի Ժ: Աստուածայայտնութիւն է, եւ յիշատակ երանելոյն Գրիգորի Նիւսացոյ եպիսկոպոսին — *Ճշմարիտ վարդապետն եւ Քրիստոսի քահանայապետն Գրիգորիոս…* 332*բ*^{1}—*բ*^{2} Յայսմաւուր *վկայութիւն է սրբոյ վկային եւ գեղեցիկ մանկանն Մաւրպահնաւի եւ քեռ նորա Սառայի կոյս աղախնոյ Քրիստոսի, որ*

նահատակեցան ի հուրքն իւրեանց··· 332բ^{2} Յայսմաւուր *կուրութիւն եւ դարձ Պաւղոսի առաքելոյ, զի ետես զՏէր Յիսուս ի ճանապարհին Դամասկոսի*:

ժա· 332բ^{2}—3ա^{1} Յարանց Դ եւ Յունուարի ԺԱ: Աստուածայայտնութիւն է· եւ յայսմաւուր վկայութիւն սրբոյն Պետրոսի, որ Աւսաղեմոսն անուանեցաւ — *Պետրոս՝ Քրիստոսի վկայն, էր երիտասարդ հասակաւ*··· 333ա^{1}—բ^{2} Յայսմաւուր յիշատակ է սրբոյն Թէոդորոսի անապատականի, որ զմիաբանակեցաց վանս կարգեաց յԵրուսաղէմ եւ յանապատս — *Մեծն Թէոդոսէոս ի կենդանութեան իւրում չինեաց զտապանն իւր*··· 333բ^{2} Ի սմին աւուր *եւ Արքէսողոմա սարկաւագի եւ յիշատակ Փիլոռիմոսի*:

ժբ· 333բ^{2}—4ա^{1} Յարանց Ե եւ Յունվարի ԺԲ: Աստուածայայտնութիւն է· եւ յայսմաւուր վկայութիւն սրբոյն Մէորդիայ — *Ճշմարիտ վկայն Քրիստոսի Մէորդորոս էր ի ժամանակս Դիոկղետիանոսի*··· 334ա^{1} Ի սմին աւուր *եւ Տատիանա կուսին, յայսմ Մարկիանեա կուսի եւ Կիպրիանոսի եպիսկոպոսի եւ Յուստինեա կուսի*:

ժգ· 324ա^{1}—5ա^{1} Յարանց Զ եւ Յունուարի ԺԳ: Ութաւրեա տաւն է Յայտնութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի եւ յայսմաւուր վկայութիւն սրբոց վկայիցն Երմոդոսի եւ Ստրատոնիկուսի — *Այս բարէյաղթ վկայքս Քրիստոսի էին յամս անաւրէն թագաւորին Լիկիանոսի*··· 335ա^{1} Յայսմաւուր *ըստ մեր Հայոց, տաւն է ութաւրեա Թլփատութեան Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ եւ անուանադրութեան, զի կոչեցաւ Յիսուս*: Ի սմին աւուր *Յակոբա Մծբնայ հայրապետին*: Ֆռ· *Անելպիսի եւ Ռէմիճի*:

ժդ· 335ա^{1}—բ^{2} Յարանց Է եւ Յունուարի ԺԴ: Վկայութիւն սրբոց աբեղայացն Սինէական եւ Հռութայ լերինն — *Մարդակեր եւ պղծագոհ բարբարոսքն, որք բնակեալ էին յԱրաբիայ*··· 336ա^{1} Յայսմաւուր *կատարեցաւ յառեւծուէ սուրբ վկայն Քրիստոսի Բասիլիոս յուրացող արքայէն Յուլիանոսէ*··· 336ա^{1} Ֆռ· *Փիլիկեա քահանայի*:

ժե· 336ա^{1}—8ա^{1} Յարանց Ը եւ Յունվարի ԺԵ: Վարք Յոհաննու որ վասն Քրիստոսի աղքատացաւ — *Այս Յոհաննէս որդի էր մեծատան իշխանի*··· 338ա^{1} Յայսմաւուր *կատարեցաւ ի ծովու վկայն Քրիստոսի Թէոգնէս եպիսկոպոս ի Պոռւոյ քաղաքին*··· 338ա^{1}—ա^{2} Եւ յայսմաւուր *վկայութիւն Գորդիանոսի թագաւորին, կնոջն՝ Անատոլայ եւ որդոյն՝ Սեբաստիանոսի եւ դստերն՝ Թէոդոսիայ*: Ի սմին աւուր *եւ Թէոգնիսի եպիսկոպոսի*: Ֆռ· *Սուրբ հայրն Մաղրայի*:

ժզ· 338ա^{2}—40բ^{1} Յարաց ԻԹ եւ Յունվարի ԺԶ: Ճգնութիւն եւ վկայութիւն սըրբոյհոյ կուսին Եւգենիայ, որ թարգմանի ի հայ լեզու ազնուական — *Ի ժամանակս ամբարիշտ արքային Դոմիտի*··· 340բ^{1} Յայսմաւուր *տաւն է եւ երկրպագութիւն պատուական շղթայից Պետրոսի առաքելոյն*: Ի սմին աւուր *եւ Բ եղբարցն Սերգեա եւ Ապիտոնի*: Ֆռ· *Մարցլի պապու*:

ժէ· 340բ^{1}—4ա^{1} Արաց Ժ եւ Յունվարի ԺԷ: Տաւն է Անտոնի մեծի ճգնաւորին եւ անապատականի,զոր գրեաց սուրբն Աթանասիոս Աղէքսանդրու հայրապետն — ***Մեծն** Անտոնիոս եգիպտացի էր մեծատուն*··· 344ա^{2}—5ա^{1} Յայսմաւուր տաւն է նախահարցն Աբրահամու, Սահակայ, Յակոբայ, Յովսեփայ, Մովսէսի, Ահարոնի, Յեսովա, Սամուելի — *Եւ այս են ամք աւուրց կենացն Աբրահամու*···

ժը· 345ա^{1}—6ա^{1} Արաց ԺԱ եւ Յունվարի ԺԸ: Տաւն է սուրբ հայրապետացն Աղէքսանդրու՝ Աթանասի եւ Կիւրղի — *Աստուածազգեացք եւ մեծ վարդապետք եկեղեցւոյ*··· 346ա^{1} Ի սմին աւուր *Թէոդորոսի Անկիւռիոյ եպիսկոպոսի*: Ֆռ· *Եւգինեա կուսին*:

ժթ· 346ա^{1}—բ^{1} Արաց ԺԲ եւ Յունվարի ԺԹ: Տաւն է Թէոդոսի թագաւորին — *Բարեպաշտ եւ մեծ թագաւորն Թէոդոս զաւրավար էր Վաղէսի*··· 346բ^{1}—7բ^{1} Յայսմաւուր վկայութիւն սուրբ կուսին Եւփրասայ — *Ի քաղաքին Նիկոմիդեա էր բնակեալ երանելին Եւփրասիայ*··· 347բ^{1} Յայսմաւուր *սուրբն Թէոպոմպոս եպիսկոպոսն հրամանաւ Դիոկղետիանոսի արքային յերկվարացն կոխան եղեւ··· եւ Թէովնաս··· սրով կատարեցաւ*: Ի սմին աւուր *եւ Թէոփանոսի եպիսկոպոսի եւ Է մանկանցն Եփեսոսի եւ մեծին Մակարա*: Ֆռ· *Լամարու քահանայի*:

ի· 347բ^{1}—8բ^{1} Արաց ԺԳ եւ Յունվարի Ի: Տաւն է չորից զինուորացն Բասոսի, Եւսեբի, Եւտիքի եւ Բասիլիոսի եւ այլոցն···—

2804-2010

ԱԶԳԱՅԻՆ Գ
ՀԱՅԱՍ

Այս սուրբ մարտիրոսքս մեծամեծ իշխանք էին··· 348*p*[1]—*p*[2] Յայսմաւուր յիշատակ է *մեծի անապատականին Եւթիմիոսի քահանայի, որ յաւուրս բարեպաշտ արքային Գրբատիանոսի*··· 348*p*[2] ի սմին աւուր *եւ Դիոկղետիանոսի զհնոյորի*: Ցն· *Բարխաեոսի եւ Մեբաստոնի*:

*Ի*ա· 348*p*[2]—9*ա*[2] Արաց ԻԹ եւ Ցունվարի ԻԱ: Տաւն սրբոյ առաքելոյն Տիմոթէոսի — *Սա էր ի քաղաքէն Լիստրոնի*··· 349*ա*[2] Յայսմաւուր վկայութիւն սրբոյհայր Տատիանեայ եւ Նէոփիտոսի — *Սրբուհին Տատիանեայ կատարեցաւ նահատակութեամբ*··· 349*ա*[2]—*p*[1] ի սմին աւուր *եւ Մարտիթայի եպիսկոպոսի եւ Մաքսիմոսի վրկայի*: Ցն· *Անննդի կուսի*:

Իբ· 349*p*[1]—*p*[2] Արաց ԻԹ եւ Ցունվարի ԻԲ: Տաւն սրբոյ վկայիցն Սահակայ եւ Յովսեփայ, որ ի Կարնոյ *էառաք զամենայնս*··· *Սոքա էին ի Կարնոյ քաղաքէ*··· 349*p*[2]—51*p*[1] Յայսմաւուր վկայութիւն սրբոյն Անաստասի պարսկի — *Յամս Հերակլի բարեպաշտ արքային*··· 351*p*[2] Յայսմաւուր *սուրբն Պռոսոփոս, որ Քարքմանի ի հայ լեզու ամենամաստ, մարտիրոսացաւ*··· 351*p*[2] ի սմին աւուր *Եւդինիոսի, Մակարիոսի եւ այլոց, որք ի Տրապիզոն կատարեցան*: Ցն· *Վիննցոյի մարտիրոսի*:

Իգ· 351*p*[2]—5*ա*[1] Արաց ԻԶ եւ Ցունվարի ԻԹ: Տաւն Կղեմայ եպիսկոպոսի Անկիւրիայ եւ Ագաթանկղեոսի — *Յամս Դիոկղետիանոսի կռապաշտ արքային*··· 355*ա*[1] Յայսմաւուր յիշատակ է երանելոյն Անտրոնիկոսի եւ Աթանասիայ տմոսնոյն հարց — *էր երանելին Անդրոնիկոս ի մեծ քաղաքէն Անտիոքայ*···

Իդ· 357*p*[2]—8*p*[2] Արաց ԻԷ եւ Ցունվարի ԻԹ: Տաւն է երից եղբարցն Պաւղոսի, Պաւսեթի եւ Թէոդոտոսի — *Յամս Դիոկղետիանոսի եւ Մաքսիմիանոսի կռապաշտ արքայիցն էին ի քաղաքին Կղէոպատրիայ*··· 358*p*[2]—9*ա*[1] Յայսմաւուր *սուրբ վկայն Քրիստոսի Դանաքտոս ընթերցող*··· 359*ա*[1] ի սմին աւուր *եւ սրբոհայ Եւքսինիա*: Ցն· *Բարիւս եպիսկոպոսի*:

Իե· 359*ա*[2]—62*ա*[2] Արաց ԻԸ եւ Ցունվարի ԻԸ: Տաւն է սրբոյն Գրիգորի Աստուածաբանին Նազիանզու եպիսկոպոսի — *Աստուածահաճոյ եւ մեծ վարդապետն Գրիգոր էոս էր յերկրէն երկրորդ Կապուդովկայոց*···

Իզ· 362*ա*[2]—3*p*[2] Արաց ԻԹ եւ Ցունվարի ԻԶ: Վարք երանելոյն Քահնոփոնի եւ զուգակցին իւրոյ Մարիամու եւ երկու որդոց իւրոց՝ Արկադիոսի եւ Յովհաննու — *Երանելին Քահնոփոն էր ի Կոստանդինուպոլիս մեծատուն իշխան*··· 364*ա*[1]—*ա*[2] Յայսմաւուր *կատարեցան երեք եղբարք Սպեւսիպոս, Ելեւսիպոս, Մելեսիպոս*··· 364*ա*[2] ի սմին աւուր *եւ կին մի Եուլիան եւ Ազգերիոսի վկայի*: Ցն· *Պաւղիկաբոսոսի*:

Իէ· 364*ա*[2]—6*p*[1] Արաց Ի, Ցունվարի ԻԷ: Վերադարձումն պատուական մարմնոյ սուրբ հայրապետին մերոյ Տէառն Ցոհաննու Ոսկէբերանի — *Յորժամ աքսորեցին զՅովհաննէս, տանէին զնա անխնայաբար*··· 366*p*[1] ի սմին աւուր *երկոտասան մարգարէիցն՝ Ովսէէ, Ամովսա, Միքիա, Յովելա եւ այլոց մարգարէից*: Ցն· *եւ Եուլիանէ*:

Իը· 366*p*[1]—8*ա*[1] Արաց ԻԱ եւ Ցունվարի ԻԲ: Վարք եփրեմի ցգ[ն]աւորի — *Սուրբն եւ սքանչելին եփրեմ ասորի էր*··· 368*ա*[1]—9*p*[2] Վարք երանելոյն Եփրեմի ասորոյ — *երանելի հայրն մեր եփրեմ ասորի էր յարեւելից*··· 369*p*[2] Յայսմաւուր *կատարեցան դանիէլ եւ հրով*··· *սուրբ վկայքն Քրիստոսի Վաղերիանոս, Կանդիտոս, Ակիւղաս, Եւդինիոս ի Լիւսիայ եւ յԱգրիկղոպայէ*···

Իթ· 369*p*[2]—71*ա*[1] Արաց ԻԲ եւ Ցունվարի ԻԹ: Տաւն սրբոյ վկային Նիոյփիտոսի, որ թարգմանի ի հայ լեզու Նորատունկ — *Յամս ամբարիշտ արքային Դիոկղետիանոսի, ի քաղաքին Նիկիա*···371*ա*[1]—*ա*[2] Յայսմաւուր *վերադարձումն է պատուական նշխարաց սրբոյն Իգնատիոսի աստուածազգեստ հայրապետին*···

Լ· 371*ա*[2]—2*ա*[1] Արաց ԻԹ եւ Ցունվարի Լ: Տաւն սրբոյն Թէոփիլոսի զարմավարի եւ նոր մարտիրոսի — *Յամս բարեպաշտ Թագաւորին Կոստանդիանոսի*··· 372*ա*[1]—*ա*[2] Յայսմաւուր *Հրով կատարեցաւ սրբուհի վկայն Քրիստոսի Թէոդուլիայ ի դատաւորէն Պաղադիայ*··· 372*ա*[2] ի սմին աւուր *Իպատիոսի եպիսկոպոսի Հռոմ*:

Լա· 372*ա*[2]—3*ա*[2] Արաց ԻԹ եւ Ցունվարի ԼԱ: Վկայութիւն սրբոյն Սարգսի զաւրավարի — *Սուրբն Սարգիս զաւրավար էր մեծ Թագաւորին Կոստանդիանոսի*··· 373*ա*[2]—5*p*[1]

Յայսմաւուր տուրբ թժշկացն Կիւրեղոսի եւ Յովհաննու, զոր գրեալ է սրբոյն Աթ[ան]ասի Ալէքսանդրու պատրիարգին — *Սուրբն Կիւրեղոս էր ի քաղաքէն Ազէքսանդրու…* 375p^1 Յայսմաւուր *կատարեցաւ ի Յունէ Ա-նանիա քահանայի եւ այլ ուխ վկայք ընդ նմա…*

Է. 375p^2—418p^2 [Ամիս Փետրուար ունի աւուրս ԻԸ]:

ա. 375p^2— 6p^1 Արաց ԻԵ եւ Փետրուարի Ա: Վարք Պարսամաի սմանչելագործ եպ-ծնաւորի — *Ձգնաւորն Քրիստոսի Պարսամաւսորէր էր…*

բ. 376p^1—7p^1 Արաց ԻԶ եւ ի Փետրուար Բ: Տաւն սրբոյ վկային Տրիփոնի· եւ այլ ազգաց Տեառնընդառաջ — *Սուրբ մարտիւ-բոսն Տրիփոն էր ի դաւառէն Փռիւգիայ…* 377p^1 Ցն· *Իգնատիոսի հայրապետին:*

գ. 377p^1—8w^2 Արաց ԻԷ եւ Փետրուարի Գ: Վարք սրբոյն Շապիտայի եւ եպիսկաւոյ՝ աշակերտացն մեծին Դանիելի — *Մոքա ա-շակերտք էին Դանիելի քորիսկոպոսի սրբոյն Գրիգորի…* 378w^2—p^1 Ի սմին ա-ւուր *Տեառնընդառաջ է…* 378w^2—p^1 Ի սմին ա-ւուր *Ննջումն է Տերունոյն Սիմէոնի եւ յիշա-տակ մարգարէուհոյն Անննայի:* Ցն· *Վլաս-իոսի եպիսկոպոսի եւ վկայ Զուիթա քահա-նայի եւ սրբուհոյ Վասա եւ Գ որդոցն:*

դ. 378p^1—p^2 Արաց ԻՀ եւ Փետրուարի Դ: Վերջտին տաւն է Տեառնընդառաջին, եւ ննջումն սրբոյն Սիմէոնի Ծերունոյն, որ ընկալաւ ի գիրկս իւր գԲրիստոս: Ցիշատակ է եւ մարգարէուհոյն Աննայի՝ դստերն Փան-ուելի եւ վկայութիւն սրբոց վկայիցն Դիո-դորի, Կղեմէոնոսի, Պապայի — *Մոքա էին յաւուրս Դեկիոսի ամբարիչ արքային…* 378p^2 Ի սմին աւուր *եւ սուրբ հաւրն Խե-դորոսի Պիլիսացւոյ:*

Ե. 378p^2—9p^2 Արաց ԻԹ եւ Փետրուարի Ե: Վկայութիւն սրբուհոյն Ագաթի կոյս վր-կային — *Կինս այս էր ի կղզոյն Սիկիլիայ…* 379p^2—80w^1 Յայսմաւուր վկայութիւն տուրբ վկայիցն Քրիստոսի Ենիկայ, Ռիմայ, Պի-մայ, որ կատարեցան ի Քրիստոս — *Մոքա բարբարոսք էին…*

զ. 380w^1—p^1 Արաց Լ եւ Փետրուարի Զ: Տաւն աւուրբ *Ժողովոյն Եվխոսի — Ի ժամա-նակս Թէոդոսի փոքու աստուածապաշակ ար-քային…* 380p^1—p^2 Յայսմաւուր Նաթանա մարգարէի — *Նաթան էր յաւուրս Դաւիթ արքային…* 380p^2—1w^1 Յայսմաւուր վկա-յութիւն սրբոյն Աբրահամու Արտափլայ ե-պիսկոպոսին — *Զայս երանելի եպիսկոպոսս տարան կապադովկիա…*

է. 381w^1—p^1 Մեհենկի Ա եւ Փետրուարի Է: Տաւն Ռ եւ Գ վկայիցն, որք ի Նիկոմիդիա կատարեցան — *Յորժամ Հրամանաւ ամբա-րիչ Թագաւորին Մաքսիմիանոսի…* 381p^1—p^2 Յայսմաւուր *երանելին Վէնդէմ-իանոս՝ աշակերտ սրբոյն Աբեսենի կեցեալ յաղտելական խցի…* 381p^2 Ի սմին աւուր *Թէոդորոսի վկայի Առակլիո:*

ը. 381p^2—2p^2 Մեհենկի Բ եւ Փետրուարի Ը: Վարք երանելոյն Պարքենիոսի, Լամփսա-կայ եպիսկոպոսին — *Սուրբ քահանա[յ]ա-պետս Պարքենիոս էր ի ժամանակս Կոստան-դիանոսի մեծի…* 383w^1 Յայսմաւուր վկա-յութիւն սրբուհւոյ վկային Քրիստոսի Տրի-փինայ — *Սրբուհին Տրիփինայ գնաց ի տա-ճար կռոցն…* 383w^1 Ի սմին աւուր *եւ Բոհո-ղ վկայի եւ Մակարա անապատականի եւ Ազէքսանդրու, եւ Զաքարէի՝ դերանդաւորի եւ մարգարէի:*

Թ. 383w^1—4w^1 Մեհենկի Գ եւ Փետրուա-րի Թ: Սրբոյ վկային Նիկոփորոսի — *Ի ժա-մանակս Վաղերիանոսի եւ Գադիոսի…* 384w^1—p^1 Յայսմաւուր *սուրբ վկայքն Քրիս-տոսի Բիքտորինոս եւ Վիքտորոս, Նիկոփո-րոս… բազում տանջանաւք եւ սրով կա-տարեցան…*

Ժ. 384p^1—5w^1 Մեհենկի Դ եւ Փետրվա-րի Ժ· վկայութիւն երկուց էերցն՝ Մարիա-մայ եւ Մարթայի եւ Լիկարիոնի կրաւնա-ւորի — *Մարիամ եւ Մարթայ քոյրք էին…* 385w^1 Յայսմաւուր *տաւն է առաքելոյն Թա-դէոսի եւ Բարաղամպիոսի քահանայի:* Ցն· *Մրբուհւոյն Ղալատիքեայ, Ենեփտոսի՝ ծըղ-նաւորացն հաւր:* 385w^1—6p^2 Գրաղ ի ԺԴ: Վկայութիւն սուրբ առաքելոյն Թադէոսի, որ կատարեցաւ ի Հայ — *Արգաս Քաղա-ւորն Մրիկաւսաց յԱւռհայ…* 386p^2— 8w^1 Գիւտ նշխարաց սուրբ առաքելոյն Թադէո-սի — *Ես կիւրակոս անարժան, ժխնդիր էի յառանձնական կեանս իմ…*

Ժա. 388w^1—9w^1 Մեհենկի Ե եւ Փետրո-ւարի ԺԱ: Տաւն սրբոյն Վլասայ Սեբաս-տիոյ եպիսկոպոսին — *Յաւուրս կռապաշտ արքային Լիկիանոսի…* 389p^1 Յայսմաւուր

յիշատակ է երանելոյն զՈսիմեա՝ Սուրբ-կուսոյ եպիսկոպոսին··· 389*p*¹ ի սմին ա-ւուր եւ *Քրիստափորի*։

Ժբ· 389*p*¹—91*p*² Մեհենկի Զ եւ Փետրը-ուարի ԺԲ։ Վարք երանելոյն Մարիամոյ, որ Մարիննոսն անուանեցաւ — *Այր մի էր աշ-խարհական մեծատուն*··· 391*p*²—2*w*¹ Յայս-մաւուր *տուն է Աւփեան* [*Տնառն*]*եղբաւր, որդոյն Յովսեփայ*··· 392*w*¹ ի սմին ա-ւուր եւ *սուրբք Հայոց Մելիտոսի Անտիոքայ պա-տրիարքի*։

Ժդ· 392*w*¹—3*p*¹ Մեհենկի Է եւ Փետրուա-րի ԺԳ։ Վարք երանելոյն Մարտիանոսի կրաւնաւորի — *Ծառայն Աստուծոյ Մար-տիանոս էր ի Կեսարիայ Պաղեստինեայ*··· 395*p*¹ Յայսմաւուր *տուն է առաքելոյն Մա-տաթիայ, որ փոխանակ Յուդայի Իսկար-իովտացւոյն համարեցաւ*։

Ժդ· 395*p*¹—6*w*² Մեհենկի Ը եւ Փետրուա-րի ԺԴ։ Գալուստ Քրիստոսի Ւառասնաւրեա-ւն տանարի — *Յորժամ ծնաւ ըստ մարմնոյ Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս*··· 396*w*²—8*w*² Յայսմաւուր վկայութիւն սրբոյն Փոստես կուսի — *Ի ժամանակս Մաքսիմիանոսի կուա-պաւղտ արքային*··· 398*w*² Յայսմաւուր *հանդեաւ մեծ ճգնաւորն եւ աքսորելադործն՝ Աւբրաննոս յարգելական խցի*···

Ժե· 398*p*¹—*p*² Մեհենկի Թ եւ Փետրուա-րի ԺԵ։ Նիցոմի Սիմէոնի ծերուննոյ եւ հան-գիստ Ւանիայի մարգարէուհոյ եւ տաւն Ւառա-փայ մարգարէի — *Ւառաի եւ Դիքովմ եւ որ-դիքն Կոզխա*··· 399*w*¹—*p*¹ Յայսմաւուր վկայութիւն սրբոյն Ոնեսիմոյ՝ աշակերտին Պաւղոսի — *Այս սուրբ վկայս Ոնէսիմոս ծառայ էր Փիլիմոնի*···

Ժզ· 399*p*¹—400*w*² Մեհենկի Ժ եւ Փետրը-ուարի ԺԶ։ Տաւն Ցուդայի առաքելոյն — *Ա-ռաքեալն Քրիստոսի Յուդայ Յակոբեան որդի էր Յովսեփայ*··· 400*w*²—1*w*¹ Յայս-մաւուր վկայութիւն ԺԲ մարտիւրոսացն՝ Պամփիլեա ու Վաղենտիոսի եւ Պաւղո-սի··· — *Այս սուրբ վկայքս էին յաւուրս Հալածանացն Դիոկղետիանոսի*···

Ժէ· 401*w*¹—2*p*² Մեհենկի ԺԱ եւ Փետրը-ուարի ԺԷ։ Սրբոյն Թէոդորոսի մեծ վկային Քրիստոսի, որ բարգմանի աստուածապար-գեւ. եւ տաւնն կատարի յԱղուհացիցն յա-ռաջին շարաթն աւրն — *Քրիստոսի քաջ Նա-հատակն Թէոդորոս էր ի ժամանակս*··· 402*p*²—4*w*¹ Սմաւէլի տեսիլն, զոր եցոյց աւրբն Թէոդորոս ի Կոստանդինուսաւ-լիս··· — *Ցաւուրս անաւրէնն եւ ամբարիշտ եւ ուրացող Ցուլիաննոսի*···

Ժը· 404*w*²—*p*² Մեհենկի ԺԲ եւ Փետրը-ուարի ԺԸ։ Վկայութիւն սրբոյն Սահակայ եպիսկոպոսին — *Ի ժամանակս Մարուտթոսի հրապաշտ արքային Պարսից*··· 404*p*²—5*p*² Յայսմաւուր վկայութիւն սրբոյն Ադէ-սանդրու Թեսաղոնիկեցւոյն — *Այս երանելի վկայս էր յաւուրս Մաքսիմիանոսի*··· 405*p*² ի սմին ա-ւուր *սրբուհոյն Մոփիա եւ Մարիա-մայ՝ քոյր Փիլիպպոսի առաքելոյն*։

ԺԲ·405*p*²—8*w*¹ Մեհենկի ԺԹ եւ Փետրու-վարի ԺԹ։ Տաւն Ներսեսի Հայոց հայրապե-տին եւ Մեսրովբա վարդապետի — *Ցերրոր-դի ամի թագաւորութեան Արշակայ*··· 408*w*¹—*p*¹ Յայսմաւուր վկայութիւն սրբոյն Ադէքսանդրոսի Պոնտիոզոնոյ — *Ցաւուրս կուսապաշտ արքային Մաքսիմիանոսի*··· 408*p*¹ ի սմին ա-ւուր եւ *Լեւոնի Հռոմա պա-պու եւ Ագապիէ եպիսկոպոսի*։

Ի· 408*p*¹—9*w*¹ Մեհենկի ԺԹ եւ Փետրը-ուարի Ի։ Վկայութիւն սրբոյն Նեստորիոսի եպիսկոպոսի — *Ցաւուրս Դեկոսի կուապաշտ արքային*··· 409*w*¹—*w*² Յայսմաւուր *սուրբ մարտիւրոսն Արդիոս ի Պաղսիկս՝ ի քաղաքն Երզոյ բազում տանջանաց համբերեցաց*··· 409*w*² ի սմին ա-ւուր *Մաքսիմոսի եւ Թէո-դիտեա*։

Իա· 409*w*²—*p*² Մեհենկի ԺԵ եւ Փետրը-ուարի ԻԱ։ Տաւն Յակոբոյ առաքելոյ՝ որ-դոյն Ձեբեթայ — *Յակոբոս՝ առաքեալն Քրիստոսի, որդի էր Զեբեդեայ*··· 409*p*²—10*p*¹ Յայսմաւուր վկայութիւն Թէոդորոսի կիւրենեայ եպիսկոպոսի — *Ցաւուրս Լիկինո-սի կուապաշտ արքային*··· 410*p*¹ ի սմին ա-ւուր եւ *Ղեւոնդէ եպիսկոպոս Քարդենա*։ Յայսմ *առաքելոյն Յակոբայ Զեբեդեայ*։

Իբ· 410*p*²—1*p*² Մեհենկի ԺԶ եւ Փետրը-ուարի ԻԲ։ Սրբոյն Կոռնելիոսի հարիւրապե-տի — *Սա էր ի Կեսարիոյ Պաղեստինեայ*··· 412*w*¹ Յայսմաւուր *կատարեցաւ սրով սուրբ վկայն Իսաքուղիոս*։ Ի սմին ա-ւուր *Հայրա-պետին Անաստէսի եւ Տիմո-թէի եւ Բ թաղաւորաց եւ Փիլիմոնի*։ Ցո-*Պետրոսի առաքելոյն*։

Իգ· 412*w*¹—3*w*² Մեհենկի ԺԷ եւ Փետրը-

ուարի ԻԳ: Վկայութիւն սրբոյն Պաւղիկարպոսի եպիսկոպոսին Զմիւռնոյ. Պաւղիկարպոս ի հայ լեզու բազմապտուղ թարգմանի— *Յաւուրս սրբոյ առաքելոյն հաւատացին եւ աշակերտացն Քրիստոսի*··· 413ա² Ցայսմաւուր սրբուհին Մելխոիհի բազում չարչարանս կրեաց··· 413ա² Ցայսմաւուր սուրբ վկայն Քրիստոսի Փիլիկտիմոն զարձոյց ի Քրիստոս զերկու. Թագաւորն զԴրիդատիոս եւ զՄարիանոս··· 413ա² Ի սմին աւուր *Տիմոթէոսի, որ ի Սիմրնայ եւ այլոց*:

Իդ· 413ա²—4բ¹ Մեհեկի ԻԲ եւ Փետրուարի ԻԳ: Գիւտ գլխոյն Յովհաննու Մկրտչի — *երկու. կրաւնաւորք յարեւելից, դնացին յերուսաղէմ*··· 414բ¹ Ընդ. *Մատթէոսի աւետարանչի*:

Իե· 414բ¹—5ա¹ Մեհեկի ԹԲ եւ Փետրուարի ԻԵ: Վկայութիւն սրբուհոյն Պետրոնեայ եւ դստերն Փիլիկտատեայ — *Պատուական կինս այս էր ի քաղաքէն Թուբրիտանւոյ*··· 415ա¹ Ցայսմաւուր յիշատակ է երանելոյն Ճակոբա Մծբնա եպիսկոպոսին՝ *սուրբ եւ փառաւորեալ առն Աստուծոյ*: 415ա¹—ա² Ի սմին աւուր *Պատրոսի եւ աՀուսնոյ իւրոյ Մարիամու եւ որդոյ Ծոհաննու, զոր յիւէ յիւր ճառն*:

Իզ· 415ա²—բ² Մեհեկի Ի եւ ի Փետրուարի ԻԶ: Տաւն Վարագայ սուրբ խաչին — *Սուրբ տիկնայքն Դայիանէ եւ Հռիփսիմէ ի գայն իւրեանց յերկիրն Հայոց*··· 415բ²—7ա¹ Ցայսմաւուր վկայութիւն Շուշանա կըրաւնաւորի եւ մարտիրոսի — *Յաւուրս Մաքսիմիանոսի ամբարիշտ արքային էր ազգաւին Քրիստոսի Շուշան*··· 417ա¹ Ցայսմաւուր զարքոյն Ծոհաննէսի՝ *զհիւնեւանդա եպիսկոպոսի եւ զիւր Գ սարկաւագացն Հաւտին գլխոյ*···

Իէ· 417ա¹—բ¹ Մեհեկի ԻԱ եւ Փետրուարի ԻԷ: Տաւն Եղիշէի վարդապետի — *Երանելին Եղիշէ էր գինուորեալ Վարդանայ Հայոց զաբարաւրին*··· 417բ¹ Ցայսմաւուր *վկայութիւն Փիլիպպոսի առաքելոյ յիւրմէ սարկաւագացն*··· 417բ¹—բ² Ի եւ յայսմաւուր Յովհաննու եպիսկոպոսի եւ Յակոբ Բահանայի — *Մոքա էին ի Պարսկս*··· 418ա¹ Ի սմին աւուր եւ *Պորփիւրոսի եպիսկոպոսին Թագիացոյ*:

Իը· 418ա¹—բ² Մեհեկի ԻԲ եւ Փետրուարի ԻՀ: Վկայութիւն սրբուհոյն Քարիտինեա — *Կինս այս ազախին էր առն քաղաքացւոյ*···

Լ· 419ա¹—74բ² [Ամիս Մարտ ունի աւուրս ԼԱ]:

ա· 419ա¹—20ա¹ [Մեհեկի ԻԲ եւ Մարտի Ա: Յիշատակ վարուց աղախնոյն Աստուծոյ Եւդոկիա — *Կինս այս Եւդոկիայ էր ի քաղաքէն··· եւ նա առժամ*]այն մահացոյց: Գնաց եւ որդի Թագաւորին զի տարցէ զԵւդոկիա առ Թագաւորն··· 420ա¹ Ի սմին աւուր եւ *Մարկելոսի քահանայի, եւ ի հայ ամիսն Գհորդայ զաւրավարի*:

բ· 420ա¹ Մեհեկի ԻԳ եւ Մարտի Բ: Տաւն է մարգարէին Ամովսա — *Ամովս էր ի Թեկուայ*··· 420ա¹—բ² Ցայսմաւուր վկայութիւն Կոնոնոսի պարտիզապանի — *Յաւուրս Դեկիոսի անաւրէնն զի տարցէ սուրբ Կոնոնոս ի Նազարեթ*··· 421ա¹ Ի սմին աւուր եւ *սուրբ Հաւրն Գեղասիմոսի*: Ցայսմ *Ամովսա մարգարէին եւ վկա եղբարցն Գաւդոսի, Ցուլիանոսի եւ Միքեասի*:

գ· 421ա¹—2ա² Մեհեկի ԻԴ եւ ի Մարտի Գ: Վկայութիւն սրբոցն Եւտոպիոսի, Կադիդիդոսի եւ Բասիլիսկոսի — *Այս երեք վըկայքս Քրիստոսի էին ի ժամանակս Մաքսիմիանոսի*··· 422ա² Ի սմին աւուր *Աքեսագորոսի*: Ցայսմ աւուր *Վարդանանց ի Հայս*:

դ· 422ա²—3բ¹ Մեհեկի ԻԶ եւ Մարտի Գ: Վարք սուրբ կրաւնաւորին Մարկոսի — *Այս մեծ բարեպէր եւ աղքատասէր այրս Աստուծոյ Մարկոս*··· 423բ¹—բ² Ցայսմաւուր յիշատակ է երանելոյն Մակարա անապատաւորի — *Երանելին Մակար եգիպտացի էր ազգաւ*··· 423բ²—4բ¹ Ցայսմաւուր վկայութիւն մեծ վկայիցն Հայոց, որք կատարեցան ի Բաղայէ ամբարշտէ — *Անաւրէն իշխանն Իամայելի՝ Ջաբր, առաքեաց զաւր*···

ե· 424բ¹—7ա¹ Մեհեկի ԻԷ եւ ի Մարտի Ե: Վկայութիւն սրբոյն Կոնոնոսի Իսաւրացւոյն — *Յաւուրս սրբոց առաքելոցն էր Կոնոնոս ի գեղջէն Իսաւնիա*··· 427ա¹—ա² Ցայսմաւուր *կռապաշտ դասատուրն Մոգնոս զՔրիստոսի վկայն գներսիոն կալաւ*···

զ· 427ա²—8բ¹ Մեհեկի ԻԸ եւ Մարտի Զ: Վարք երանելոյն Պորփիւրիոսի՝ Գազայ եպիսկոպոսին — *Երանելին Պորփիւրիոս էր ի Թեսաղոնիկիոյ քաղաքէն*··· 428բ¹—բ² Ցայսմաւուր *կատարեցան քառասուն եւ երկու*

վկայքն ի Տաճկաստան... 428բ^2 Եւ յայսմաւուր *գիւտ նշխարաց սրբոյն Գրիգորիսի Աղուանից կաթողիկոսի եւ վարք Վարոսի եւ Թաթլոյ*:

է. 429ա^1—30ա^1 Մեհեկի ԻԹ եւ ի Մարտի Է: Վկայութիւն սրբոյ եպիսկոպոսին եւ վկային Վասիլիոսի, որ ի հայ լեզու թարգմանի թագաւոր, որ ի Քերսոն քաղաքին մարտիրոսացաւ — *Ի վեշտասաներորդ ամի թագաւորութեան Դիոկղետիանոսի*... 430ա^1—ա^2 Ի սմին աւուր *եւ սուրբ հայրն Արկադէոսի եւ Նեստորոսի*:

ը. 430ա^2—3բ^2 Մեհեկի Լ եւ Մարտի Ը: Վարք սրբոյն Եփրոսինեա — *Յաւուրս փոքր Թէոդոսի բարեպաշտ արքային էր այր մի մեծատուն*... 433բ^2—4ա^1 Յայսմաւուր *երանելին Թէոփիլաքտոս, որ է ի հայ լեզու աստուածապահ, Նիկոմիդացւոց արքեպիսկոպոսն հանդեաւ յաքսորս*...

թ. 434ա^1—5բ^2 Արեգ ամսոյ Ա եւ Մարտի Թ: Տաւն է սուրբ Քառասնիցն, որք ի Սեբաստիայ կատարեցան — *Սուրբ եւ փառաւորեալ քառասուն վկայից անուանքն են այսոքիկ, Դոմետիանոս*...

ժ. 435բ^2—6ա^1 Արեգ Բ եւ Մարտի Ժ: Տաւն սրբուհւոյն Թէոդոսիայ — *Երանելի աղախինն Քրիստոսի Թէոդոսիայ էր ի քաղաքէն Տիւրոսի*... 436ա^1—բ^1 Յայսմաւուր վկայութիւն սրբոյ վկային Իսիւքիոսի — *Ընդ աւուրսն ընդ այնոսիկ հրամայեաց Մաքսիմիոս*... 436բ^1 Ի սմին աւուր *եւ Կոդրատիոսի Կորընթացւոյ*:

ժա. 436բ^1—7ա^1 Արեգ Գ եւ Մարտի ԺԱ: Տաւն սրբոց մարտիրոսացն Կոդրատիոսի, Դիոնդիոնոսի, Կիպրիանոսի, Անտիքտոսի եւ Կռիսկենդոսի — *Այս հինգ վկայքս Քրիստոսի էին ի Կորընթացւոց քաղաքէն*... 437ա^1—ա^2 Յայսմաւուր *Սարաս սորատեղատն երիտասարդ՝ Լ եւ Ը ամաց, ի Հռոմ քաղաքին*...

ժբ. 437ա^2—բ^2 Արեգ Դ եւ ի Մարտի ԺԲ: Տաւն սրբոյն Պիոնի քահանայի ի Զմիւռնիոյ եկեղեցւոյն — *Աստուածասէր քահանայն Պիոնիոս էր յաւուրս կռապաշտ արքային Դեկիոսի*... 438ա^1 Ի սմին աւուր *եւ Թէոփիլա կուսի. յայսմ Թէոփանոսի եպիսկոպոսի Երուսաղեմի եւ Սաբինա*: Ֆռ. *Գրիգորի պապու*:

ժգ. 438ա^1—բ^1 Արեգ Ե եւ Մարտի ԺԳ: Տաւն սուրբ մարգարէիցն Եզեկիելի եւ Եզրի — *Մարգարէն Եզեկիէլ գնաց ընդ ժողովրդեանն ի Բաբելոն*... 438բ^1—40ա^2 Յայսմաւուր վարք երանելոյն Գրիգորի Հռոմա հայրապետին — *Այս երանելի այրս Գրիգորիոս էր ի Հռոմ քաղաքէն*...

439բ^1 «*Մեկնեաց զԱստուածաշունչ գիրս, զՀին եւ զՆոր Կտակարանս, գրեաց եւ ի Յոբ՝ ճառս քառասուն, եւ այլ գիրս գրեաց հռոմայեցերէն... եւ այլ գիրս ի վարս եւ ճգնութիւնս հարանց եւ եպիսկոպոսաց*...»:

440բ^1 Ի սմին աւուր *Եզեկիելի, Եզրի եւ Զաքարիայի՝ հայրն Յովհաննու*:

ժդ. 440բ^1—1բ^2 Արեգ Զ եւ Մարտի ԺԴ: Տաւն սրբոյ վկային Սաբինոսի — *Ի ժամանակս կռապաշտ արքային Դիոկղետիանոսի*... 441բ^2—2բ^2 Յայսմաւուր տաւն է սուրբ եւ անարծաթ բժշկացն՝ Կոզմասա եւ Դամիանոսի երկու եղբարցն, եւ այլ երից վկայից՝ Անթիմոսի, Ղեւոնդէոս եւ Պրէպիոսի— *Սուրբ եւ անարծաթ բժիշկքն եւ Քրիստոսի մարտիրոսքն*...

ժե. 442բ^2—3ա^2 Արեգ Է եւ Մարտի ԺԵ: Տաւն է ութ մարտիրոսացն՝ Ագապիոսի, Աղէքսանդրոսի... — *Այս ութ վկայքս Քրիստոսի էին յաւուրս Դեկիոսի կռապաշտ արքային*...

ժզ. 443ա^2—4ա^1 Արեգ Ը եւ Մարտի ԺԶ: Տաւն սուրբ վկայիցն որք կատարեցան յերկրին Գաւթացւոց — *Բինրուրիկոս կռապաշտ արքայն Գութացւոց գնաց զինուորաւք*... 414ա^1—բ^1 Յայսմաւուր վկաբանութիւն սրբոց վկայիցն Երմոսի, Սարապիոնի եւ Պաւլիւինոսի — *Սոքա էին ի քաղաքէն Հռովմա Քրիստոսի հաւատովն*...

ժէ. 444բ^1—6բ^1 Արեգ Թ եւ Մարտի ԺԷ: Վարք երանելոյն Ալէքսիոսի՝ մարդոյն Աստուծոյ, կամաւոր աղքատին — *Ալէքսիոս Աստուծոյ մարդն, որդի էր միամաւր մեծատան առն*...

ժը. 446բ^1—8բ^1 Արեգ Ժ եւ Մարտի ԺԸ: Վարք Կիւրղի Երուսաղեմի հայրապետի — *Ի յաւուրս Կոստանդեա հերձուածող արքային*... 448բ^1—9բ^2 Յայսմաւուր վկայութիւն սրբոյն Որեգի եւ Զ եղբարց իւրոց — *Յետ մահուանն Դիոկղետիանոսի արքային*...

449ր^2—50ր^2 Յայսմաւուր յիշատակ է Վանական վարդապետին Հայոց — *Ամենագով եւ երջանիկ հայրն մեր՝ սուրբ վարդապետն Վանական, էր յաշխարհէն Աղուանից*...

ժթ· 450ր^2—1ր^2 Արեգ ԺԱ եւ Մարտի ԺԹ: Վկայութիւն սրբոյհոյն Կոպրիլեայ — *Յաւուրս Դիոկղետիանոսի եւ Մաքսիմիանոսի անաստուած թագաւորացն*... 451ր^2 Յայսմաւուր *տաւն է սրբոյն Յովհաննու Երուսաղեմի հայրապետին*: Ի սմին աւուր *եւ Խոխանթի եւ Տաոխա եւ Անանիա սքանչելագործ*:

ի· 452ա^1—3ա^2 Արեգ ԺԲ եւ Մարտի Ի: Վկայութիւն սրբոց վկայիցն Յունանու եւ Բարիքիսի եւ Թ մարտիրոսացն՝ Քսանթիայ, Ղազարոս, Մարութայ... — *Քրիստոսի մարտիրոսքն Յունան եւ Բարաքիոս էին ի Պարսիկս*... 453ա^2—ր^2 Յայսմաւուր վկայութիւն սրբոյն Եմելիանոսի — *Քրիստոսի վկայն Եմելիանոս էր ծառայ առն հեթանոսի*... 453ր^2 Այսաւր *գարնանամուտ է*: Ի սմին աւր *եւ սուրբ հայրն Սարայի, կնոջն սամարացո՝ Փոտինա եւ որդւոց նորին Վիքտոնի*:

իա· 453ր^2—4ր^2 Արեգի ԺԳ եւ Մարտի ԻԱ: Վարք սուրբ հաւրն Բենեդիքտոսի — *Սուրբ հայրն Բենեդիքտոս էր ի Կամպանիոյ երկրէն*... 454ր^2—5ա^2 Յայսմաւուր վկայութիւն սրբուհոյն Մատրոնեա Թեսաղոնիկեղոյ — *Երանելի կինս այս աղախին էր հրէի կնոջ*... 455ա^2 Ի սմին աւուր *Եղիշէի վարդապետի եւ Բարսղի հայրապետի*: Ֆո· *Բենեդիկտոսի հաւրն*:

իբ· 455ր^1—6ա^2 Արեգ ի ԺԴ եւ Մարտի ԻԲ: Վարք խոստովանող եպիսկոպոսին սրբոյն Ակակիոս — *Յաւուրս Դեկիոսի կռապաշտ արքային*...

իգ· 456ա^2—8ա^2 Արեգ ԺԵ եւ Մարտի ԻԳ: Վկայութիւն սուրբ եպիսկոպոսին Մարկոսի Արեթուսա եւ Կիւրղի սարկաւագին եւ այլոց մարտիրոսաց, որք յաւուրս ուրացող արքային Յուլիանոսի կատարեցան ի Քրիստոս — *Յորժամ Աստուած ներողութեամբն իւրով թոյլ տուեալ*...

իդ· 458ր^1—60ր^2 Արեգ ի ԺԶ եւ Մարտի ԻԴ: Նախատաւնակ է ամենասրբուհոյ Աստուածածնին Աւետեացն եւ ի նմին աւուր վըկայութիւն Աբդայի եպիսկոպոսին եւ Որմիզդանայ եւ Ասենի եւ Բենիամենի սարկաւագի, որ ի Պարսիկս կատարեցան — *Ի ժամանակս բարէպաշտ թագաւորին Թէոդոսի փոքու*... 460ր^2 Ի սմին աւուր *եւ Առտէմոնոսի եպիսկոպոսի՝ աշակերտին Պաւղոսի առաքելոյ եւ Բիւռելա առաքելոյն*:

իե· 460ր^2—3ա^1 Արեգ ԺԷ եւ Մարտի ԻԵ: Տաւն է Աւետեաց ամենասրբոյհո Աստուածածնին, յորժամ հրեշտակապետն Գաբրիէլ ետ ողջոյն· Ուրախ լեր բերկեալ Տէր ընդ քեզ, ըստ Յունաց: Եւ յիշատակ նախնոյն Մելքիսեդեկի առաջին քահանայի — *Թագաւոր Սա[ղ]իմ չինէ քաղաք եւ կոչէ ըստ անուան իւրում Սաղիմ*...

իզ· 463ա^1—ր^1 Արեգ ԺԸ եւ Մարտի ԻԶ: Նոյն տաւն է Աւետեաց Աստուածածնին եւ յիշատակ Գաբրիէլի հրեշտակապետին: Եւ յայսմ աւուր վկայութիւն սրբոց վկայիցն Պաւղոսի եւ քեռն իւրոյ Յուլիանեայ — *Սուրբ մարտիրոսքս Պաւղոս եւ Յուլիանեայ քրիստոնեայք էին*... 463ր^1 Ի սմին աւուր *եւ յիշատակ է Գաբրիէլի հրեշ[տ]ակապետին*:

իէ· 463ր^1—6ր^2 Արեգ ի ԺԹ եւ ի Մարտի ԻԷ: Տաւն է սրբոյ Աւետեացն... եւ յայսմաւուր վկայութիւն սրբոյհոյ կոյս վկային Կատեռինեայ — *Այս իմաստասէր եւ հանճարեղ կինս էր ի քաղաքէն Աղէքսանդրու*...

466ր^2 «*Գրեաց զվկայութիւնս Աթանասիոս դպիր՝ սրբոյն Կատեռինեա ծառայն*»:

466ր^2 Ի սմին աւուր *եւ Թէոդորիտոսի քահանայի*:

իը· 466ր^2—7ր^2 Արեգ Ի եւ Մարտի ԻԸ: Վկայութիւն սրբուհեացն Փերփուքայ եւ քեռն իւր եւ աղախնոյն եւ Վահանա Գողդնացւոյ — *Սուրբ վկայն Քրիստոսի Վահան որդի էր Խոսրովու իշխանի*... 467ր^2—8ր^1 Յայսմաւուր վկայութիւն սրբուհոյ կուսին Փերբութեա եւ քեռն իւր եւ աղախնոյն — *Երանելի կանայքն էին ի Պարսիկս քրիստոնեայք*... 468ր^1 Ի սմին աւուր *եւ Յովհաննու Երուսաղէմի պատրիարգի*:

իթ· 468ր^2—9ա^2 Արեգ ԻԱ եւ Մարտի ԻԹ: Վկայութիւն ԼԶ վկայիցն, յորոց էին սուրբքն Մակարիոս, Զենոն, Աղեքսանդրոս, Թէոդորոս եւ այլ Լ եւ Բ վկայք — *Յամս Դեկիոսի անաւրէն արքային կացուցին զսուրբսն առաջի դատաւորին Բուրտիանոսի*... 469ա^2—ր^1 Ի սմին աւուր *Գուշթասթա*

Պարսկի ներքին[ւոյն], եւ աշակերտացն Մաշտոցի…

լ· 469*բ*¹—70*ա*² Արեգ ԻԲ եւ Մարտի Լ: Վկայութիւն Գուժթազայ պարսկին Ներֆինայ — *Ճառուբս Սաթուխոսի հրապարակ արքային Պարսից…* 470*բ*¹—1*բ*² Ցայսմաւուր աշակերտացն Մաշտոցի, որք յԱստպատուրն կասարեցան — *Արքայն Հ[ռ]ւսիւոյ զաւրս ժողովէ[ալ] եկն…* 471*բ*² Ի սմին առաւր *Մարկոսի եւ Զենոնի, Ագէքսանդրոսի եւ այլոց*:

լա· 471*բ*²—2*բ*¹ Արեգ ԻԲ եւ Մարտի ԼԱ: Վկայութիւն սրբոյն Դաւթի Դվինցւոյն — *Ասէր վիճակ Քրիստոսի Դաւիթ պարսիկ էր ազգաւ…* 472*բ*¹—3*ա*¹ Ցայսմաւուր վկայութիւն սրբոյն ցանգրաց Խահանայի եւ Ազաց սարկաւագի եւ Ղազկայ եւ Մոկիմոնի ընթերցողի — *Այս Քրիստոսի վկայքս էին ի Պարսից…* 473*ա*¹—*բ*² Ցայսմաւուր վկայութիւն սրբոյն Լուկիանոսի — *Քրիստոսի վկայն Լուկիոս էր ի Լիբերացւոց Կիւրենայ…*

Թ· 474*ա*¹—524*ա*¹ Ամիս Ապրիլ առաւրս ունի Լ: Կրկնական Զ, կիսական Ա, տիւն ժամս ԺԳ, գիշերն ԺԱ:

ա· 474*ա*¹—7*բ*¹ Արեգի ԻԲ եւ յԱպրիլ Ա: Վարք Մարիամու եգիպտացւոյ — *Կին այս պոռնիկ էր ի քաղաքէն Ագէքսանդրիայ…*

477*բ*¹ «*Մարիոնիոս հայրապետն Երուսաղէմի գրեաց զպատմութիւնս երից կանանց եւ երջանիկ ապահնոյն Ամոնիոսի Մարիամայ եգիպտուհւոյն*»:

477*բ*² Ի սմին առաւր *Սիմոնի առաքելոյն Նախանձաւորի*:

բ· 477*բ*²—8*ա*² Արեգ ԻԲ եւ Ապրիլ Բ: Վկայութիւն սրբոյն Ամփիանոսի եւ Եդեսիոյ եղբարն իւր — *Այս երանելի վկայքս Քրիստոսի հարազատ եղբարքս էին…* 478*ա*² Ի սմին առաւր *եւ Վլասիոյ կուսարածի եւ առաքս Տիտոսի*:

գ· 478*բ*¹—9*ա*¹ Արեգ ԻԶ եւ Ապրիլ Գ: Վկայութիւն սրբուհոյ եւ կոյս վկայիցն Եբիս Ելբեդ՝ Ագապի, Երինի, Քիոնի, որ թարգմանի ի հայ լեզու սէր, խաղաղութեան, Ճիւնացի — *Մօքս երեքեան քոյրք էին հարազատաք…* 479*ա*¹—80*բ*¹ Ցայսմաւուր վկայութիւն սրբոյն Սիմիրիամոնի եւ Մեմմոնի, որք կատարեցան ի Թիրաբ եւ այլ ևս մարտիրոսաց, որ կատարեցան ի փիլիպպոպոլիս — *Սուրբ վկայքս այսորիկ էին յաւուրս Դիոկղետիանոսի…* 480*բ*¹ Ի սմին առաւր *Թէոդորոսի քահանայի Աթենացւոյ եւ Նիկիասայ առաջնորդի ի Միքիայ վանացն եւ առաքս հաւրն Ռուսեփայ արարչի*:

դ· 480*բ*¹—1*ա*² Արեգ ԻԶ եւ Ապրիլ Դ: Վկայութիւն սրբոյն Ագաթոպոսի սարկաւագի եւ Թէոդուղոսի ընթերցողի — *Սոքա եղբարբ էին հարազատք եւ քրիստոնեայք…*

ե· 481*ա*²—2*ա*¹ Արեգ ԻՀ եւ Ապրիլ Ե: Վկայութիւն սրբոյն Կալիկոսի — *Երանելի վկայն Քրիստոսի Կալիկոս որդի էր քրիստոնեայ եւ բարեպաշտ կնոջ…* 482*ա*¹ Ի սմին առաւր *Թէոդորոսի վկայի*:

զ· 482*ա*¹—3*ա*¹ Արեգ ԻԹ եւ Ապրիլ Զ: Ճառն Աւետեաց ամենասրբուհոյ Աստուածածնին Մարիամայ, զոր ետ ընմ Գաբրիէլ հրեշտակապետն եւ յղացաւ զՔանն Աստուած — *Ամենասրբուհին Մարիամ՝ մայր Տեառն, դուստր էր Յովակիմայ արդարոյ…* 483*ա*¹—4*ա*¹ Այսուհետեւ մեծ հաւատացեալս… գոչեսցուք եւ ասասցուք — *Ուրախ լեր բերկրեալ աստուածածնածնդ կոյս Մարիամ…* 484*ա*¹—*ա*² Ցայսմաւուր վկայութիւն սրբոյն Պասիլապոսի — *Այս երանելի վկայս Քրիստոսի էր ի ժամանակս Ադրիանոսի…* 484*ա*²—*բ*¹ Ի սմին առաւր *Դիոդիկա եպիսկոպոսի եւ հարցն՝ Եւտիքեւ Կոստանդինեւպաւլի պարարքին*:

է· 484*բ*¹—5*ա*¹ Արեգ Լ եւ Ապրիլ Է: Ճառն է Գաբրիելի հրեշտակապետի, որ ետ աւետիս ամենասուրբ կուսի Աստուածածնին Մարիամայ· եւ ամենայն երկնային զաւրացն… եւ յայսմաւուր վկայութիւն սրբոյն Բասիմոսի — *Այս երանելի վկայս Քրիստոսի Բասիմոս կրաւնաւոր էր…*

ը· 485*ա*¹—*բ*¹ Ակիլ Ա եւ Ապրիլ Ը: Վկայութիւն սրբոյն Սահակայ եւ Համազասպայ՝ նախարարաց տանն Արծրունեաց — *Այս մեծատոհմ եւ փառաւոր իշխանքս Հայոց ազգասէր եւ Մահակ…* 485*բ*¹—7*ա*¹ Ցայսմաւուր վկայութիւն սրբոյն, որք ի գերութեան Պարսից կատարեցան եւ սրբոյն Արդիշոյի — *Հրապարակ արքայն Պարսից Մաւրուխոս յիւսուն եւ երեք ամ թագաւորեաց…* 487*ա*¹ Ի սմին առաւր *առաքելոյն Ադրաս եւ Թուփայ…*

թ. 487*ա*[1]—90*ա*[2] Ակի Բ եւ Ապրիլ Թ: Տաւն է ՀՌ առաքելոցն Քրիստոսի — *Առաքելոյն Բժ–ից որք աշակերտեցան Քրիստոսի, անուանք նոցա յԱետասանէն յայտնի են*... 490*ա*[2]—*բ*[2] Անուանի կանանցն առաքելութեանց, որ վկայեցին վասն Քրիստոսի — *ա. Մարիամ Աստուածածնին բազում չարչարանս կրեաց ի հրէից*... 490*բ*[2]—2*բ*[2] Յայսմաւուր վկայութիւն սրբոց Էառաւսու մարտիրոսացն, յորոց եւ սուրբն Տեղենոխոս, Ակիրիկանոս, Մամփսիմս եւ Պամպիոս — *Սուրբ վկայքն Քրիստոսի քաւասուն գաւակունքն էին յաւուրս Դեկիոսի*...

ժ. 492*բ*[2]—3*բ*[2] Ակի Դ եւ Ապրիլ Ժ: Տաւն է սրբոյն Անտիպասյ եպիսկոպոսին Պէրգամայ — *Քահանայապետն Քրիստոսի՝ Անտիպասյ, էր յաւուրս սրբոց առաքելոյն*...

ժա. 493*բ*[2]—5*բ*[2] Ակի Դ եւ Ապրիլ ԺԱ: Տաւն է սրբոյն Արտեմմանյ Էանանայի եւ մարտիրոսի — *Ի ժամանակս կռապաշտ արքային Դիոկղետիանոսի էր քահանայ Էառադիկեա քաղաքին*...

ժբ. 495*բ*[2]—6*բ*[2] Ակի Ե եւ Ապրիլ ԺԲ: Տաւն սրբոյն Կռիսկինկեոսի — *Քրիստոսի վկայն Կռիսկինկոս էր ի քաղաքէն Միւռնայ Լիւկէացւոց*... 496*բ*[2] Յայսմաւուր *սուրբ վկայն Քրիստոսի Դիոսկորիդոս ի նոյն քաղաքին Միւռնեայ*... 497*ա*[1] Ի սմին աւուր *եւ Տերենտիոսի՝ հաւր Դէորգա*։

ժգ. 497*ա*[1]—8*ա*[2] Ակի Զ եւ Ապրիլ ԺԳ: Տաւն է սրբոյն Շմաւոնի եպիսկոպոսին որ ի Պարսիկս, եւ Փոսիկ կուրապաղատի եւ դստերն իւրոյ եւ Արդայի էառնայի — *Փաւաւրեալ Տերոնէին Շմաւոնի էր ամաց ՃԺ*...

ժդ. 498*ա*[2]—*բ*[1] Ակի Է եւ Ապրիլ ԺԴ: Վկայութիւն սրբոց վկայիցն Ի արացն, որք ի Պարսիկս կատարեցան — *Ամբարիշտն եւ անաւրէնն Սապորհոս արքայն Պարսից*... 498*բ*[1]—9*ա*[1] Յայսմաւուր վարք եւ վկայութիւն երանելոյն Դէորգեա անապատականին — *Երանելին Դէորգիոս Տերոնէին ի լերինս Ոդումպիացւոց*... 499*ա*[1] Ի սմին աւուր *խոստովանողին Քրիստոսի Մարտինէի՝ պապան Հռոմա, եւ առաքելոյն Սիմոնի եւ Յակոբոյ*։

ժե. 499*ա*[1]—500*ա*[1] Ակի Ը եւ Ապրիլ ԺԵ: Վկայութիւն սրբոյն Սարայ մարտիրոսի — *Սուրբ վկայն Քրիստոսի Սարիայ ի Գոթացւոց երկրէն*... 500*ա*[1] Ի սմին աւուր *առաքելոյն Արիստարքոսի, Տրոփիմոսի եւ ընկերացն*։

ժզ. 500*ա*[1]—*բ*[1] Ակի Թ եւ Ապրիլ ԺԶ: Վկայութիւն սրբոյն Լեւոնդիոսի, եւ սրբուհի կանանցն՝ Քարեսի, Նաւսիճեայ, Բասիլիսեայ... որք կատարեցան ի Կորնթացւոց Բագաքին — *Այս բարէյաղթ վկայքս Քրիստոսի էին յելեալ գաւառին*...

ժէ. 500*բ*[2]—1*ա*[1] Ակի Ժ եւ Ապրիլ ԺԷ: Տաւն է Սիմոնի առաքելոյ՝ որդւոյն Կղէոպայ — *Սուրբ առաքեալն Քրիստոսի Սիմոն որդի էր Կղէոպայ*... 501*ա*[1]—2*ա*[1] Յայսմաւուր վկայութիւն սրբոյն Արդալիոնի կռատակողի — *Քրիստոսի մարտիրոսն Արդալիոն կատակող էր*... 502*ա*[2] Ի սմին աւուր *Շմաւոնի Կղէոպասնց եւ Սմբատա Քաղատոբրին եւ սրբուհի[ա]ցն Ագապէ, եւ Եռինա եւ Բրոնէ*։

ժբ. 502*ա*[2]—3*ա*[1] Ակի ԺԱ եւ Ապրիլ ԺԸ: Վկայութիւն Ցուլիանոսի վկային — *Մարտիրոսն Քրիստոսի Ցուլիանոս էր ի քաղաքէն Ասարգասյ Կիլիկէացւոց*... 503*ա*[1] Ի սմին աւուր *եւ սուրբ հաւրն Սիմէոնի եւ Աննայի մօր Լիւքինէ եպիսկոպոսի*։

ժգ. 503*ա*[1]—*բ*[2] Ակի ԺԲ եւ Ապրիլ ԺԹ: Վկայութիւն սրբոյն Սահակայ եպիսկոպոսին Հայոց եւ երկու հարիւր եւ եւթն վկայիցն Բիւրականոյ — *Ազաւրեն իշխանն Իմաստիլի Արզրլայ առաքեաց ոստիկան մի յերկիրն Հայոց*... 503*բ*[2]—4*բ*[2] Յայսմաւուր վարք Ագապիոսի Հռոմմա հայրապետին — *Մեծ եւ աքանչելի այրս այս Ագապիոս էր ի Հռոմմայ քաղաքէն*... 504*բ*[2] Ի սմին աւուր *Կեւարինոսի եւ Ռոհանու՝ աշակերտին Գրիգորի*։

ի. 504*բ*[2]—6*ա*[1] Ակի ԺԳ եւ Ապրիլ Ի: Վարք երանելի եպիսկոպոսացն Քեսունիա քաղաքին՝ Անթերիոսի եւ Կասիտոսի — *Մեծ հայրապետն երուսադիմի՝ Երմոն, յուսւ գաղաքէն Քեսունիա*... 506*ա*[1] Յայսմաւուր *սրբուհին Ասոյշ ի Թեսաղոնիկիայ քաղաքն ի կռապաշտից գեղարդեամբ խոցեցաւ*... 506*ա*[1]—*ա*[2] Ի սմին աւուր *Երմոնի եւ Սահակայ՝ եպիսկոպոսաց Քեսունի, եւ Թէոդորոսի եպիսպասեայ*։

ի· 506w^2 Ակի ԺԴ եւ Ապրիլ ԻԱ: Տաւն է սրբոյ առաքելոյն Սիմոնի Նախանձաւորին — *Առաւաւտեան Սիմոն՝ աշակերտն Քրիստոսի, ընդ ամենայն արեւմտեայս չքրջեալ*··· 506w^2—p^1 Յայսմաւուր *սուրբ վիրգոյիցն Քրիստոսի Ափիոս, Փիլատելփոս, Կիւրինիոս ի կռապաշտ դառաւորէն*··· 506p^1 Ի սմին աւուր *ի եւ Ժ մարտիրոսացն եւ ճգնաւորացն, եւ յիշատակ քահանային Թէոդորոսի մաղձնաւորի*:

իբ· 506p^1—10w^2 Ակի ԺԵ եւ Ապրիլ ԻԲ: Վարք երանելոյն Թէոդորոսի Սիկեացւոյն — *Այս երջանիկ եւ սքան[չ]ելագործ հայրս մեր Թէոդորոս էր ի Գաղատացւոց գաւառէն*··· 510w^2 Ի սմին աւուր *եւ Ծնունդ վարդապետին քահանայի*:

իգ· 510w^2—3w^1 Ակի ԺԶ եւ Ապրիլ ԻԳ: Տաւն փառաւոր եւ մեծ վկային Գէորգեայ — *Քաջամարտիկ մարտիրոսն Քրիստոսի եւ զաւրեղ զաւրականն Գէորգիոս*···

> 512p^2—3w^1 «*Եւ Պասիկրատէս Ծառայն իւր ի մարտիրոսութեան իւրում ամենեսեան // ի նմանէ ոչ մեկնեցաւ*··· *եւ սատուկեանց զբրեաց, զոր եւ մեք հաւատով հաւատացաք եւ հաւատամք*»:

իդ· 513w^1—4w^1 Ակի ԺԷ եւ Ապրիլ ԻԴ: Վկայութիւն սրբոց վկայիցն Պասիկրատեայ եւ Վաղենտիանոսի — *Մարքս էին զաւրականք ի գնդէն Միւռիայ*··· 514w^2 Յայսմաւուր *բարէյաղթ վկայք Քրիստոսի Յիւրայրատ գաւառէ, որոց անունքք էին Կիրակոք, ածան ի Դվին քաղաք*···

իե· 514p^1—5p^2 Ակի ԺԸ եւ Ապրիլ ԻԵ: Պատմութիւն սրբոյ առաքելոյն եւ աւետարանչին Մարկոսի — *Առաքեալն Քրիստոսի Մարկոս աւետարանչին գնաց յեգիպտացւոց գաւառս*···

իզ· 516w^1—7p^2 Ակի ԺԹ եւ Ապրիլ ԻԶ: Վկայութիւն սրբոյն Վասիլիոսի Ամասիոյ եպիսկոպոսին: Վասիլիոսն ի հայ լեզուն արձ թարմանի — *Բռնաւոր եւ ամբարիշտ արքայն Մաքսիմոս բազում չարչ գործեաց*···

> 517p^2 «*Եւ Յովհաննէս եպիսկոպոսն Նիկոմիդացւոց գրեաց ճշդութիւն զվկայութիւն սրբոյ եւ փառաւորեալ եպիսկոպոսին եւ վկային Վասիլիոսի*»:

իէ· 517p^2—9p^2 Ակի Ի եւ Ապրիլ ԻԷ: Վկայութիւն սրբոց վկայիցն Մաքսիմիանոսի, Դադայ եւ Կիւնդիւլիանոսի — *Յաւուրս կռապաշտ արքային Մաքսիմոսի*···

իը· 519p^2—20w^1 Ակի ԻԱ եւ Ապրիլ ԻԸ: Վկայութիւն սրբոց վկայիցն Դիոդորոսի եւ Ռոդոպիանոս սարկաւագի — *Այս բարէյաղթ մարտիրոսքս էին ի քաղաքէն Ասիոխեդոնայ*··· 520w^1—1w^2 Յայսմաւուր յիշատակ է երանելոյն Պաֆնուտիոսի անապատականին — *Այս երանելին Պաֆնուտիոս եգիպտացի էր*··· 521w^2 Ի սմին աւուր *առաքելոյն Յաւոնի՝ աշակերտին Պաւղոսի*: Ցո· *Փիլիպոսի վրկայի*:

իթ· 521w^2—2p^2 Ակի ԻԲ եւ Ապրիլ ԻԹ: Վարք եւ վկայութիւն ճգնաւոր եւ կրաւնաւորի եւ մարտիրոսի Բատաս — *Աստուածահաճոյ կրաւնաւորն Բատաս էր յերկրէն Պարսից*··· 522p^2—3p^2 Յայսմաւուր վարք երանելոյն Պեղագիայ — *Ազախինն Քրիստոսի Պեղագիայ էր ի ժամանակս անաւրէնն արքային Նումերիանոսի*···

> 523p^1—p^2 «*Են եւ այլ սուրբ կանայք որ անուանին Պեղագիայ, բայց զսա յիշէ սուրբն Ճոհան Ասկէրեան եւ վասն նորա գրեաց Ներսոզական ճառս գովաստից-քեան*»:

523p^2 Ի սմին աւուր *Անդրէէ՝ կոխեցիկ եպիսկոպոսի, եւ Մեմնոսի աբանէզատրի*:

լ· 523p^2—4w^1 Ակի ԻԹ եւ Ապրիլ Լ: Վկայութիւն ի մարտիրոսացն՝ Մարկիանոսի, Նիկանդրոսի, Ապոդոնի··· — *Քրիստոսի տասն վկայքս էին յեգիպտոսէ*··· 524w^1 Յայսմաւուր *սուրբն Ազէքսանդրոս Հռոմայեցի զաւրական, յաւուրս Մաքսիմիանոսի անաւրէնն արքային*···

ի· 524w^2—7w^2 Ամիս Մայիս աւուրս ոլի Լև: Կրկնակ Ա, կիսակ Բ, տիւն ժամս ԺԴ, գիշերն ի:

ա· 524w^2—p^2 Ակի ԻԹ եւ ի Մայիս ի Ա: Տաւն է երեմիայ մարգարէին — *Երեմիայ մարգարէ էր յԱնաթովթայ Բենիամենէ, ի քահանա[յա]կան ազգէն*··· 524p^2—6w^2 Յայսմաւուր վկայութիւն սրբոյն Կոդրատիոսի եւ որոց ընդ նմա — *Յաւուրս կռապաշտ արքային Դեկոսի եւ Վալերիանոսի*··· 526w^2 Ցո· *Փիլիպոսի առաքելոյն*:

բ. 526ա^2—7բ^1 Ահկի ԻԵ եւ Մայիս Բ: Վկայութիւն սրբոյն Եսպերիու եւ ամուսնոյն իւրոյ՝ Զոյեա, եւ երկու որդոցն՝ Կիւրակոսի եւ Թէոդուլոսի — *Այս սուրբ վկայքս Քրիստոսի Եսպերիոս եւ Զոյի ծառայք էին*... 527բ^1 Ի սմին աւուր *եւ Գէորգեա Աքայեցոյ եւ Խոսրովու*: Յո. *Աթանասի Եպիսկոպոսի*:

գ. 527բ^1—9ա^2 Ահկի ԻԶ եւ Մայիս Գ: Վկայութիւն սրբոյ վկային Տիմոթէի եւ զուգակցին իւրոյ Մաւրասայ — *Մարտիրոսն Քրիստոսի Տիմոթէոս ընթերցող էր եկեղեցոյն Աստուծոյ*...

դ. 529ա^2—բ^1 Ահկի ԻԷ եւ Մայիս Դ: Վկայութիւն սրբոյ եպիսկոպոսին եւ վկային Սեղուփանոսի — *Երանելի եպիսկոպոսն Սեղբիանոս էր ի գաւառէն Գաղայ*... 529բ^1—բ^2 Յայսաւուր սրբոյն Յուստիանոսի վկային Քրիստոսի — *Սուրբ վկայն Քրիստոսի Յուստիանոս իմաստասէր փիլիսոփայն խոստովանէր զՔրիստոս*... 529բ^2 Յո. *Կիւրղի Երուսաղեմի հայրապետին*:

ե. 529բ^2—30ա^2 Ահկի ԻԸ եւ Մայիս Ե: Տաւն Տիմովնի առաքելոյ — *Սուրբ առաքեալն Տիմոն մի է ՀԲ աշակերտացն Քրիստոսի*... 530ա^2—3բ^1 Յայսմաւուր սուրբ եւ մեծ կուսին Երինեա սքանչելագործի — *Որոջն Քրիստոսի՝ Երինի, դուստր էր միամաւր Թագաւորին Մեգիդեայ քաղաքին*...

> 533ա^2 «*Գրեաց զպատմութիւն սրբոյն Երինի Զամբեղիանոս վարդապետն իւր*...»:

533բ^1—4բ^1 Յայսմաւուր տաւն է աղախնոյն Քրիստոսի Վարդենեայ — *Աղախինն Քրիստոսի կոյս եւ կրաւնաւորն Վարդենի, նստեալ ի յարկս իւր լռութեամբ*... 534բ^1 Ի սմին աւուր *եւ Փիլիկոմիոնի եւ առաքելոյն Տիմոնի*: Յո. *Բ եղբարց Թագաւորաց Ռովմաննոսի*:

զ. 534բ^1—6ա^2 Ահկի ԻԹ եւ Մայիս Զ: Յիշատակ Յոբայ արդարոյ — *Հայրն համբերութեան Յոբ էր ի Թոռանցն Իսաւայ*... 536ա^2—բ^2 Յայսմաւուր վկայութիւն սըրբոյն Ակակիոսի — *Յամս անաւրէն արքային Մաքսիմիանոսի էր սուրբն Ակակիոս*... 536բ^2 Ի սմին աւուր *եւ Դոնաքտի եւ Դոնատու եւ իւրոցն. առաքելոյն Յովհաննու աւետարանչի*:

է. 536բ^2—7բ^1 Ահկի Լ եւ Մայիս Է: Տաւն Երեւման խաչին Քրիստոսի — *Ի ժամանակս արքային Կոստանդեա*...

ը. 537բ^1—8ա^2 Մարերի Ա եւ Մայիս Ը: Յիշատակ սրբոյն Յովհաննու առաքելոյն աստուածաբանի եւ աւետարանչի, յորում աւուր բղխէ տապանն զմանանայն — *Յովհաննէս աշակերտն Քրիստոսի որդի էր Զեբեթայ*... 538ա^2—9ա^2 Յայսմաւուր յիշատակ է Արսենի մեծի կրաւնաւորի — *Երանելին Արսենիոս էր մեծ իշխան Թէոդոսի մեծ արքային*... 539ա^2—40ա^2 Եւ յայսմաւուր եւ Սմբատայ Հայոց թագաւորին — *Առաջին Թագաւոր Հայոց յազգէն Բագրատունեաց եղեւ Աշոտ*... 540ա^2 Ի սմին աւուր *եւ Սենկլէաւսի եւ Ակակիոսի եւ Անթիմոսի*:

թ. 540բ^1 Մարերի Բ եւ Մայիս Թ: Տաւն է Եսայայ մարգարէի — *Մեծաբարբառն Եսայի մարգարէն էր յԵրուսաղէմ*... 540բ^1—1ա^2 Յայսմաւուր յիշատակ է մանգանցն Բեթղէեմի — *Ի ծնանելն Քրիստոսի ի Բեթղէեմ Հրէաստանի*... 541ա^2—3ա^2 Յայսմաւուր վկայութիւն սրբոյ Քրիստափորի եւ Բ ընկերացն — *Սուրբ եւ փառաւորեալ վկայն Քրիստոսի Քրիստափոր էր ի ժամանակս Դեկիոսի*...

ժ. 543բ^1—4ա^2 Մարերի Գ եւ Մայիս Ժ: Վարք երանելոյն Գերմանոսի Կոստանդինուպաւլսի հայրապետին — *Այս ցանկալի երանելի այրս Գերմանոս ներքինի էր*... 544ա^2—բ^1 Յայսմաւուր *վկայն Քրիստոսի Եպիմաքոս եւ Գորդիանոս*...

ժա. 544բ^1—5բ^1 Մարերի Դ եւ Մայիս ԺԱ: Վկայութիւն սրբոյն Մոկիոսի քահանայի — *Սուրբն Մոկիոս Անփիլիոյ Պաւլիտայ քահանայ էր*...

ժբ. 545բ^1—9ա^1 Մարերի Ե եւ Մայիս ԺԲ: Վարք երանելոյն Եպիփանու եպիսկոպոսապետին Կիպրոսի կղզոյն — *Այս սքանչելագործ եւ զարմանալի այրս Եպիփան էր ի սահմանացն Ելեւթերոպաւլսի*... 549ա^1 Յայսմաւուր *տաւն է սրբուհոյն Վարդենայ*: Յո. *Ներինեա, Աքիղեա եւ Եպաքրեա մարտիրոսի*:

ժգ. 549ա^1—50ա^1 Մարերի Զ եւ Մայիս ԺԳ: Վկայութիւն սրբուհոյ եւ կոյս վկային Գդիկերիայ — *Սրբուհի եւ կոյս վկայն*

Քրիստոսի Դպիկերայ էր ի ժամանակս Աստուենիոսի... 550ա¹ Ի սմին ատուր Լաւոդիկէայի եւ Մեղոպիոսի եպիսկոպոսի եւ Ագէսանդրոսի վկայի։

Ժդ. 550ա¹—բ² Մարերի Է եւ Մայիս ԺԹ։ Վկայութիւն սրբոյն Խադրոսի եւ սրբուհւոյն Միւռոսի — Քրիստոսի մարտիրոսն Խադրոս զաւրական էր...

Ժե. 550բ²—1ա¹ Մարերի Ը եւ Մայիս ԺԱ։ Վկայութիւն սրբոց վկայիցն Իրակլիոսի, Պաւլինա, Բենեդիմոյ, որք կատարեցան յԱքէնս — Սոքա քրիստոնեայք էին եւ զԲրիստոս ուղիղ հաւատով քարոզէին... 551ա¹—ա² Յայսմատուր ճշմարիտ վկայն Քրիստոսի եւ վարդապետն ճշմարտութեան սուրբն Մաքսիմոս յանուրիանոս նահատակեցաւ... 551ա²—3ա¹ Յայսմատուր վարք երանելոյն Առհանիոս Կոզոնիոյ եպիսկոպոսին — Երանելին Առհաննէս էր ի քաղաքէն Նիկոպոլսէ Հայոց...

> *553ա¹ «Մարդն Մարայ ի տեսլեանն երեւեցաւ ԹԷոփրեսի՝ Ասորոյ եպիսկոպոսին եւ պատմեաց Նմա զամենայն վարս երանելոյն Առհաննու, եւ Նորա զարթուցեալ զրեաց զպատմութիւն ճգնութեան երանելոյն Առհաննու. Կոզոնիոյ եպիսկոպոսին»։*

553ա² Ի սմին ատուր Երակլիոսի, Պաւլինա, Բենեդիմի, որք յԱքէնս կատարեցան եւ Թէոդորոսի եւ Պաբիխոսի կրաւնաւորաց։

Ժզ. 553ա²—բ¹ Մարերի Թ եւ Մայիս ԺԶ։ Ցիշատակ Զաքարիայ մարգարէի յերկոտասաներիցն — Մարգարէն Զաքարիաս որպէի էր Բարաքեայ... 553բ¹—4ա² Յայսմատուր վկայութիւն սրբոց եպիսկոպոսացն Արդաի եւ Արդիշոյի եւ ԺԶ հանգանջից եւ իմն սարկաւագաց եւ Զ կրաւնաւորաց եւ ի կուսանաց, ի գաւառէն Պարսից — Սուրբն Արդիշոյ եպիսկոպոս էր ի Պարսից...

Ժէ. 554ա²—5ա² Մարերի Ժ եւ Մայիս ԺԷ։ Գիւտ սուրբ խաչին Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ — Ի ժամանակս քարոզութեան առաքելոցն... 555ա²—6բ¹ Յայսմատուր վկայութիւն Բարդիշոյի, Սահակայ, Սիմէոնի որք ի Պարս կատարեցան — Սուրբ վկայքն Քրիստոսի էին յատուկ Սարուխտսն... 556բ¹ Ի սմին ատուր առաքելոյն Անդրոնիկոսի եւ կնոջն Ցունա եւ որդոցն եւ Եպեսիոսի վկայի։

Ժը. 556բ¹—8բ¹ Մարերի ԺԱ եւ Մայիս ԺԲ։ Վկայութիւն սրբոց վկայիցն Սողոմոնի, Պափամիոյ, Պամիսդոնի — Անաւրէն արքայն Մաքսիմիանոս առաքեաց զաւրագլուխ գնամբանոս... 558բ¹—9ա² Յայսմատուր վկայութիւն սրբոյն Ակիւնդոսի — Էր սուրբն յԱկիւնդոս որպէ քրիստոնեայ Ծնողաց... 559ա² Ի սմին ատուր Թէոտոսի որ յԱնկիւրիա եւ Փիլիմոնի վկայի։

ԺԹ. 559ա²—60ա² Մարերի ԺԲ եւ Մայիս ԺԳ։ Վկայութիւն սրբոյն Պատրիկեոսի եպիսկոպոսի Պռուսեայ Բազարիոն եւ Ակակիոսի եւ Մենանդրոսի եւ Պողիեոնոյ — Զսուրբն Պատրիկիոս՝ զեպիսկոպոսն Պռուսեայ, կացուցին առաջի Աւրիանոսի իշխանին... 560ա² Ցն. Փոտանտոսի կրաւնաւորի եւ կուսի։

ի. 560ա²—բ² Մարերի ԺԳ եւ Մայիս ԺԴ։ Վկայութիւն սրբոյն Ասկլայի — Մարտիրոսն Քրիստոսի սուրբն Ասկլաս էր ի Թերայիթեայ եպիսկոպոսացեայ... 560բ² Ի սմին ատուր եւ Թալելիոսի եւ Եզեկանդիոսի։

իա. 561ա¹—3ա¹ Մարերի ԺԴ եւ Մայիս ԺԵ։ Տաւն է սրբոյն Կոստանդնաւոսի մեծի թագաւորին եւ մայրն իւրոյ Հեղինեայ, առաջին լեալ քրիստոնէից թագաւոր — Կոստանդինոս թագաւորն Հռոմայեցւոց յառաջ հեթանոս էր...

իբ. 563ա¹—4բ² Մարերի ԺԵ եւ Մայիս ԺԶ։ Վկայութիւն սրբոյն Թէոդոտոսի գինեվաճառի եւ ե կուսանացն, որք յԱնկիւրիայ կատարեցան, որոց անուանքն են այսոքիկ· Մեկուսայ, Եփրասիայ... — Սոքա էին յԱնկիւրիայ քաղաքէն քրիստոնեայ հաւատով...

իգ. 564բ²—5բ¹ Մարերի ԺԶ եւ Մայիս ԺԷ։ Վկայութիւն սրբոյն Կոզուբայ — Սուրբ վկայն Քրիստոսի Կոզուբոս քրիստոնեայ էր ի Թերայիթեայ եպիսկոպոսացեայ...

իդ. 565բ¹—6բ¹ Մարերի ԺԷ եւ Մայիս ԺԸ։ Վկայութիւն սրբոյ Թալելայ բժշկի — Սուրբ վկայն Քրիստոսի Թալելիոս քրիստոնեայ էր...

իե. 566բ¹—7բ² Մարերի ԺԸ եւ Մայիս ԺԹ։ Վկայութիւն սրբոյն Բասիլիսկոսի — Մարտիրոսն Քրիստոսի Բասիլիսկոս էր ի ժամանակս Մաքսիմիանոսի... 567բ² Ի սմին

աւուր *երրորդ գիւտ գլխոյն Յովաննու մարգ[ար]էին*։ Յռ. *Ուրբանի պապու*։

իգ. 567բ^2—70բ^2 Մարերի ԺԹ եւ Մայիս ԻԶ: Վարք երանելոյն Սիմէոնի Սիւնակեցին, ի սքանչելի լեառն Անտիոքայ — *Մեծն Սիմէոն էր ի քաղաքէն Անտիոքայ Ասորւոց*...

570ա^2 «*Ընդրեալ Սիմէոն շնորհս ի Հոգւոյն Սրբոյ եւ առեալ քարոզս գրեաց պատարագամատոյց*...»։

570բ^2 Ի սմին աւուր *եւ յիշատակ Յուդայի առաքելոյ՝ եղբաւրն Տեառն, եւ Կարպոսի*։

իէ. 570բ^2—1բ^2 Մարերի Ի եւ Մայիս ԻԷ: Վկայութիւն սրբոյ եպիսկոպոսին Թերապոնի — *Սուրբ եւ փառաւորեալ վկայն Քրիստոսի Թերապոն այնուր էր*... 571բ^2—2ա^2 Յայսմաւուր վկայութիւն սրբոցն Դաւթի եւ Գուրգենայ, որք էին յազգէն Գնունեաց — *Վկայ[ք]ն Քրիստոսի Դաւիթ եւ Գուրգէն իշխանք էին*...

իը. 572ա^2—3ա^1 Մարերի ԻԱ եւ Մայիս ԻԸ: Վկայութիւն սրբոյն Դիդիմոյ եւ սըրբուհւոյն Թէոդաւրեայ — *Յաւուրս Դիոկղետիանոսի անաւրէն արքային էին նոքա*...

իթ. 573ա^1—4ա^2 Մարերի ԻԲ եւ Մայիս ԻԹ: Եղեւ ժողովն առաջին ի Նիկիայ քաղաքն Բիւթանացւոց ՅԺԸ եպիսկո[պո]սացն... Եւ յայսմաւուր վկայութիւն սրբուհւոյ եւ կուսի վկային Եղիկոնիդեայ — *Աղախինն Քրիստոսի Եղիկոնիդէս էր ի քաղաքէն Թեսաղոնիկեայ*...

լ. 574ա^2—5բ^1 Մարերի ԻԳ եւ Մայիս Լ: Վարք երանելոյն Սահակայ կրաւնաւոր քահանայի — *Երջանիկ հայրն մեր Սահակ ի Հոռոմոց աշխարհէն էր*... 575բ^1 Ի սմին աւուր *Կիւրակոսի քահանայի եւ Սարգսի զաւրավարի եւ ամենայն մարտիրոսացն, որք այրեցան ի Նիկոմիդիա քաղաք*։

լա. 575բ^1—6ա^2 Մարերի ԻԴ եւ Մայիս ԼԱ: Վկայութիւն սրբոյն Երմիասայ — *Քրիստոսի վկայն Երմիաս զաւրական էր*... 576ա^2 Յայսմաւուր յիշատակ է սրբոյն Մարկիանոսի — *Սա էր երիտասարդ հասակաւ*...

ԺԱ. 576բ^2—632բ^2 Ամիս Յունիս աւուրս ունի Լ: Կրկնակ Դ, կիսակն Գ, տիւն ունի ժամս ԺԵ, գիշերն ժամս Թ:

ա. 576բ^2—7բ^2 Մարերի ԻԵ եւ Յունիս Ա: Վարք Մարութայ եպիսկոպոսին — *Սքանչելի եպիսկոպոսն Մարութայ էր յաւուրս Թէոդոսի*... 577բ^2—8ա^2 Յայսմաւուր վկայութիւն Իուստինոսի եւ Զ ընկերացն — *Քրիստոսի ծառայն Իուստինոս ի Հռոմ քաղաքին բազում իմաստասիրական բանս*...

բ. 578ա^2—բ^2 Մարերի ԻԶ եւ Յունիս Բ: Վկայութիւն սրբոց վկայիցն Պետրոսի, Դիոնէսիոսի, Անդրէասի, Պաւղոսի եւ սըրբուհւոյ կուսին Քրիստոնեա — *Պետրոս Քրիստոսի վկայն էր ի քաղաքէն Լամսակայ*... 578բ^2—80ա^2 Յայսմաւուր վարք Մովսեսի խափշիկ աւազակին — *Յաւուրս բարէպաշտ արքային Մաւրկայ էր խափշիկ աւազակն*... 580ա^2 Ի սմին աւուր *առաքելոյն Յասոնի եւ Սոսիպատրոսի եւ Նիկիֆառա՝ Կոստանդինուպաւլսի պատրիարգին*։ Յռ. *Դամարի եւ Պետրոսի*։

գ. 580ա^2—2ա^2 Մարերի ԻԷ եւ Յունիս Գ: Վկայութիւն սրբոյն Լուկելիանոսի եւ չորս մանկանցն՝ Կղաւդիոսի, Իպատիոսի, Պաւղոսի, Դիոնէսիոսի եւ սրբուհւոյ կուսին Պաւլեայ — *Սուրբ վկայն Քրիստոսի Լուկիլիանոս քուրմ էր կռոց*...

դ. 582ա^2—4բ^2 Մարերի ԻԸ եւ Յունիս Դ: Վարք երանելոյն Միտրոփանոսի եպիսկոպոսապետին Բիւզանդիոյ — *Պրոբոսի Հռոմայ Թագաւորին եղբայրն՝ Դոմետիանոս, երկուս որդիս ունէր*...

ե. 584բ^2—5ա^2 Մարերի ԻԹ եւ Յունիս Ե: Վկայութիւն սրբոյն Դորոթէոսի՝ եպիսկոպոսին Տիւրոսի — *Սուրբն Դորոթէոս, որ ի հայ լեզու պարգեւ Աստուծոյ թարգմանի*... 585ա^2—բ^1 Յայսմաւուր տաւն է Փիլիմոնի առաքելոյն եւ ի սմին աւուր սրբոց վկայիցն Քրիստոսի Նիկանդրոսի եւ Մարկիանոսի — *Սոքա էին զաւրականք*... 585բ^1—բ^2 Ի սմին աւուր *Ժ մարտիրոսացն՝ Նիկանդրոսի, Մարկիանոսի, Ապողոնոսի*...

զ. 585բ^2—6բ^2 Մարերի Լ եւ Յունիս Զ: Տաւն է Կիւրղի Երուսաղեմի հայրապետի եւ վարք երանելոյն Սիւքիոսի անապատականի — *Այս երանելի եւ երջանիկ հայրս Սիւքիանոս էր ի քաղաքէն Անդրիապլինոյ*... 586բ^2—7ա^1 Յայսմաւուր սրբուհի կանանցն Շուշանայ եւ Սուսանայ տաւն է — *Սրբուհի կուսանքն Շուշան եւ Սուսան քորք էին հարազատք*... 587ա^1 Ի սմին աւուր *Թէոդոսի վկայի եւ Դորոթէոսի եւ Մարիամու, Մարթայի եւ Զենոնիդոսի կնոջն*։

է · 587ա[1]—բ[1] Մարգաց ամսոյ Ա եւ Յունիս Է: Վկայութիւն սրբոյ եպիսկոպոսին Ոդբիանոսի եւ աշակերտաց իւրոց — *Երանելի եւ սուրբ եպիսկոպոսն Ոդբիանոս էր յաւուրս ամբարիշտ արքային Մաքսիմիանոսի*··· 587բ[2]—9ա[2] Յայսմաւուր վկայութիւն սրբոյն Թէոդորոսի քահանայի՝ որդւոյ Գոհարինեայ, որ վկայեաց Յուլիս ի Լ — *Սուրբ քահանայն Թէոդորոս էր ի Սեբաստիոյ Հայոց*···

ը · 589ա[2]—93ա[2] Մարգաց Բ եւ Յունիս Ը: Վկայութիւն սուրբ եւ փառաւորեալ մեծ վկային Քրիստոսի Թէոդորոսի ստրատելատին յԱռակլիա: Ոչ զորոյ տաւնեն յԱզուխացիցն առաջին շաբաթսն կատարեն, այլ ազգական է նորին — *Մեծ եւ փառաւորեալ վկայն Քրիստոսի Թէոդորոս ծնեալ էր յԵւքայիտայ*···

թ · 593բ[1]—4ա[2] Մարգաց Գ եւ Յունիս Թ: Վկայութիւն սրբոյն Աղէքսանդրոսի եւ սրբուհւոյն Անտոնիայ — *Աղախինն Քրիստոսի Անտոնիայ էր ի գեղջէն Կորդամայ*··· 594ա[2] Ի սմին աւուր *Կիւրղի եւ Պաւփիւրոսի*: Ցռ · *Պրոմոսի եւ Փերիցայ*:

ժ · 594ա[2]—5ա[1] Մարգաց Դ եւ Յունիս Ժ: Վկայութիւն սրբոյն Բարբաշմենայ եպիսկոպոսին Պարսից — *Սուրբ եպիսկոպոսն Բարբաշմեն քեռորդի էր սրբոյն Շմաւոնի*··· 595ա[1]—6ա[2] Յայսմաւուր վարք աղախնոյն Աստուծոյ Պեղագիայ պոռնկին — *Կինս այս էր ի քաղաքէն Անտիոքա*···

> 596ա[1]—ա[2] «*Եւ լուեալ եպիսկոպոսն Նունոյ, գրեաց զվարս երանելոյն Պեղագեայ*»:

596ա[2] Ի սմին աւուր *Զաքարիա մարգարէի եւ Տիմաւթէոսի եւ Աղեկսանդրոսի եւ Անդոնինոսի*:

ժա · 596ա[2]—7ա[2] Մարգաց Ե եւ Յունիս ԺԱ: Վկայութիւն սրբոյ առաքելոյն Բառնաբայ — *Առաքեալն Քրիստոսի Բառնաբաս որդի մխիթարութեան անուանեցաւ*··· 597ա[2]—8բ[1] Յայսմաւուր վկայութիւն սրբոյն Ակակիոսի — *Սուրբն Ակակիոս մանուկ էր հասակաւ եկաց առաջի Լիկինոսի*···

ժբ · 598բ[1]—600ա[2] Մարգաց Զ եւ Յունիս ԺԲ: Վարք երանելոյն Ոնոփրիոսի անապատականի — *Այս երանելի եւ ցանկալի այրս Աստուծոյ Ոնոփրիոս սնեալ էր ի վանս միաբանակեցաց*···

ժգ · 600ա[2]—1ա[2] Մարգաց Է եւ Յունիս ԺԳ: Վկայութիւն սրբոյն Տիմոթէի որ ի Պռուսայ — *Քրիստոսի մարտիրոսն Տիմոթէոս էր յաւուրս ուրացողին Քրիստոսի Յուլիանոսի*···

ժդ · 601ա[2]—2բ[2] Մարգաց Ը եւ Յունիս ԺԴ: Վարք երանելոյն Թէոփանոսի եւ աղախնոյն Աստուծոյ՝ Պանսեմնի — *Երանելին Թեոփանոս էր ի քաղաքէն Անտիոքայ*···

ժե · 602բ[2]—3ա[2] Մարգաց Թ եւ Յունիս ԺԵ: Տաւն Ստաքիոսի առաքելոյ — *Սուրբ առաքեալն Քրիստոսի Անդրէաս յորժամ հրամանաւ Հոգւոյն Սրբոյ*··· 603ա[2]—բ[2] Յայսմաւուր վկայութիւն սրբուհւոյն Անտոնինեայ — *Կինս այս քրիստոնեա էր ի քաղաքէն Նիկիայ Բիւթանացւոց*··· 603բ[2] Ի սմին աւուր *Եպիփանու հայրապետին եւ Յոստոսի եւ ազգականաց նորա*: Ցռ · *Վենդիոսի ճգնաւորի*:

ժզ · 603բ[2]—4բ[1] Մարգաց Ժ եւ Յունիս ԺԶ: Վկայութիւն սրբուհւոյ կոյս վկային Ակելինեա — *Յաւուրս կռապաշտ արքային Դիոկղետիանոսի էր այր մի*··· 604բ[1]—7ա[1] Յայսմաւուր յիշատակ Կիւրակէի եւ Պարսկեւի — *Պատմեաց մեզ հայրն Մակար անապատաւորն, եթէ այր մի էր յԱղէքսանդրիայ*··· 607ա[1] Ի սմին աւուր *Ակիլինեա սրբուհւոյ*: Ցռ · *Յերիցոտի կուսի*:

ժէ · 607ա[2]—բ[1] Մարգաց ԺԱ եւ Յունիս ԺԷ: Տաւն է Եղիսէի մարգարէի — *Եղիսէէ մարգարէ էր յԱբեղմաուլայ՝ յազգէ Ռո[ւ]բենի*··· 607բ[1]—9ա[1] Յայսմաւուր վկայութիւն սրբոյ Կիւրինոսի խորտինոյ եպիսկոպոսին ի Կոխտիս կղզւջն — *Սուրբն Կիւրինոս եպիսկոպոսն էր յաւուրս կռապաշտ արքային Մաքսիմիանոսի*···

ժը · 609ա[1]—բ[2] Մարգաց ԺԲ եւ Յունիս ԺԸ: Վկայութիւն սրբոյն Դուլայի — *Քրիստոսի վկայն Դուլայ էր ի գաւառէն Զեբիւռ*··· 609բ[2]—10բ[2] Յայսմաւուր սրբոյն Յովսեփայ նոր վկային — *Վկայն Քրիստոսի սուրբն Յովսէփ որդի էր առն պարսկի*··· 610բ[2] Ի սմին աւուր *եւ Եղեւոնդեայ եւ Ստաքիոսի եւ Թէոդուլոսի*: Ցռ · *Մարդնի եւ Մարդերինոսի*:

ժթ · 610բ[2]—2բ[1] Մարգաց ԺԴ եւ Յունիս ԺԹ: Վկայութիւն սրբոյն Վռնիփատոսի:

Այսաւր ամռնամուտ է — *Վոնիփատոս ի Հռոմի քաղաքին ծառայ էր*… 612^{p1} Ի սմին աւուր *առաքելոյն Յուդայի եւ Միքայէլի հրեշտակապետին*։ Ցիս. *Ձուսպի եւ Պատապի վկայի*։

Ի· 612^{p1}—4^{w1} Մարգաց ԺԹ եւ Յունիս Ի։ Վկայաբուին երից եղբարցն՝ Մանուէլի, Սաբելի եւ Իսմայելի — *Այս երեք Քրիստոսի բարեկամքս էին ի Պարսից եղբարք*… 614^{w1} Ի սմին աւուր *եւ Մեծոդոսի եպիսկոպոսի Պատարացոյ եւ յիշատակ առաքելոյն Ինայի, Պինայի եւ Ռիմայի*։

*Ի*ա· 614^{w2}—6^{p2} Մարգաց ԺԷ եւ Յունիս ԻԱ։ Վկայաբուին սրբոյն Յուլիանոսի եգիպտացւոյն — *Վկայն Քրիստոսի Յուլիանոս էր ի քաղաքէն Անդինու եգիպտացւոց*… 616^{p2} Ի սմին աւուր *Մամասա վկային եւ ԺԷ ի մարտիրոսացն եւ Շեղայի, Սիզուիանոսի, Կրիսկենդոսի, Եպինոսի, Անդրոնիկոսի եւ Արիստարքու*։ Ցիս. *Լիւթի հարսն*։

Իբ· 616^{p2}—7^{p1} Մարգաց ԺԶ եւ Յունիս ԻԲ։ Վկայաբուին սրբոյն Զոսիմոսի—*Քրիստոսի վկայն Զոսիմ զաւրական էր Տրայիանոսի*… 617^{p1} Ի սմին աւուր *Պաւլինոսի եւ Եվսեբէոսի քահանայի*։

Իգ· 617^{p1}—8^{p2} Մարգաց ԺԷ եւ Յունիս ԻԳ։ Վկայաբուին սրբոյն Ղեւոնդեայ եւ երկու ընդերցաց՝ Հիւպատոսի եւ Թէոդուլոսի — *Սուրբն Ղեւոնդիոս քաջ զաւրեղ եւ հզաւր զաւրական էր*…

> 618^{p2} *«Ոմն մի կիւրոս անուն գրեաց զպատմուբիւն սոցա ի կապադովկիա տախտակի եւ եդ ի տապանի ընդ նշխարացն»*։

618^{p2} Ի սմին աւուր *եւ սրբուհոյն Ագրիպինեայ Իտրաւպալիա*։

Իդ· 619^{w1}—20^{p2} Մարգաց ԺԸ եւ Յունիս ԻԴ։ Վարք աղախնոյն Աստուծոյ Տայիսայ— *Այս երանելի կինս յոյժ զեղեցիկ էր տեսլեամբ*… 620^{p2} Յայսմաւուր *այլազգաց տուն Քուվհանոս ծնդրեանն է*։ Ցիս. *Սբրուհոյն Տատիանէ*։

Իե· 620^{p2}—3^{w1} Մարգաց ԺԹ եւ Յունիս ԻԵ։ Վարք եւ վկայաբուին սրբուհոյն Փերբոնիայ — *երանելին եւ բարեյաղթող աղախինն Քրիստոսի Փերբոնիայ էր ի քաղաքէն Նիսիբի*…

Իզ· 623^{w1}—4^{w1} Մարգաց ԻԱ եւ Յունիս ԻԶ։ Վկայաբուին սրբոց վկայիցն Զինոնի եւ Զինայ — *Զինոն զաւրական էր Մաքսիմիանոսի*… 624^{w1} Յայսմաւուր *եղեւ երրորդ ժողովն յԵփեսոս, առաջին սիւնհոդոսն ընդդէմ ամբարիշտ եւ ամբաստանի Նեստորի*։

Իէ· 624^{w1}—5^{w1} Մարգաց ԻԱ եւ Յունիս ԻԷ։ Վկայաբուին սրբոց վկայիցն Արիստակէսի բահանայի եւ Դիմիտրիանոսի սարկաւագի եւ Արաճասի կիսասարկաւագի — *ձշմարիտ քահանայն եւ վկայն Քրիստոսի Արիստակէսս կիսվրացի էր*…

Իը· 625^{w1}—6^{p1} Մարգաց ԻԲ եւ Յունիս ԻԸ։ Վկայաբուին սրբոյն Եւստաֆէոսի եւ որդոյն իւրոյ Ուրբանոսի եւ երկու դստերացն՝ Պրաքի եւ Լուլու եւ եղբարդոյն իւրոյ՝ Դայիանոսի — *Սուրբ վկայն Քրիստոսի Եւստաքիոս քուրմ էր կուռ*… 626^{p1} Ի սմին աւուր *Սամսոնի քահանայի աւատարընկալի*։ Ցիս. *Լեւոնի պապս*։

Իթ· 626^{p2}—9^{p2} Մարգաց ԻԳ եւ Յունիս ԻԹ։ Տաւն մեծ առաքելոցն Պետրոսի եւ Պաւղոսի — *Սուրբ առաքեալն Պետրոս եբեալ յերուսաղեմէ ի քարոզել*… 629^{p2} Ի սմին աւուր *Եւսեբէ եւ կնոջ իւր եւ Գիս վկային, որ ընդ նմա, եւ դիւտ նշխարաց կիւրակոսի եւ Ցոհաննու անարծաթի, եւ Թէոդորոսի զաւրավարի*։

Լ· 629^{p2}—32^{p2} Մարգաց ԻԳ եւ Յունիս Լ։ Տաւն է երկոտասան առաքելոցն — *Առաքելոցն երկոտասանիցն անուանքն եւ կոչումն յայտնի է յԱւետարանացն*… 632^{p2} Յայսմաւուր *նաւակատիք են Ամենօքս մեծ եկեղեցւոյն*։

ԺԲ· 633^{w1}—96^{p1} Ամիս Յունիս աւուրս ունի ԼԱ։ Կրկնակն Զ, կիսակն Դ, տիւն ունի ժամս ԺԳ եւ գիշերն Ը։

Ա· 633^{w1}—4^{w1} Ի Մարգաց ԻԹ եւ Յունիս Ա։ Վկայաբուին սուրբ վկայից անարծաթ բժշկացն՝ Կոզմասայ եւ Դամիանոսի, որ ի Հռոմ կատարեցան — *Քրիստոսի մարտիրոսքս Կոզմաս եւ Դամիանոս եղբարք էին հարազատք*… 634^{w1} Ի սմին աւուր *սուրբ Հայրապետացն Կոստանդինուպալսի սուրբ ժողովոյն՝ Ակացիոսի, Բարսղի, Գրիգորի Աստուածաբանի, Նեւսացւոյն, Աքսանչելացոցն, Ոսկէբերանին*։

Բ· 634^{w1}—5^{w1} Մարգաց ԻԶ եւ Յունիս

Բ: Տաւն տապանակին Աստուծոյ, զոր արար Մովսէս — *Եւ խաւսեցաւ Տէր ընդ Մովսեսի եւ ասէ ·Արայ դու ինձ*··· 635ա^{1}—6ա^{1} Ցայսմաւուր սուրբ տփին, յորում կայր գլխադիրն Մարիամայ Աստուածածնին եւ մաւր Տեառն — *Երկու եղբարք էին հարազատք եւ պատուով էին պատրիկք*··· 636ա^{1} Ֆո· *Եւբրուցոնի մարտիւրոսի*:

գ· 636ա^{1}—բ^{2} Մարգաց Իէ եւ Ցուլիս Գ: Վկայութիւն սրբոյն Կոյինդոսի — *Սուրբ վկայն Քրիստոսի Կոյինդոս ծնեալ եւ սնեալ ի Փռիւգիայ*··· 636բ^{2} Ցայսմաւուր վկայութիւն սրբոյն Խոսրովու նոր վկայի, որ կատարեցաւ ի Գանձակի, ի քաղաքին Աղուանից — *Ցաղթող նահատակն Քրիստոսի Խոսրով էր յաշխարհէն Աղուանից*··· 637բ^{1} Ի սմին աւուր *Վահանա Գողթնա եւ Բաբիլայ եպիսկոպոսին*:

դ· 637բ^{2}—8ա^{1} Մարգաց ԻԸ եւ Ցուլիս Դ: Վկայութիւն սրբոց վկայիցն Բիանորոսի եւ Սիղուանոսի — *Սուրբն Բիանորոս էր ի գաւառէն Պիսիդոնայ*··· 638ա^{1}—ա^{2} Ցայսմաւուր *երկու վկայքն Քրիստոսի Մարկոս եւ Մոկիանոս յԱղողոնոսէ եպարքոսէն սրով կատարեցան*··· 638ա^{2} Ի սմին աւուր *Անդրէի Կրէտացոյ Երուսաղեմայ եպիսկոպոսին*: Ֆո· *Մարտիանոսի եպիսկոպոսին*:

ե· 638ա^{2}—9ա^{2} Մարգաց ԻԹ եւ Ցուլիս Ե: Վկայութիւն սրբոյն Ցակինթոսի, որ է ի հայ լեզու Ցակունդ — *Քրիստոսի մարտիւրոսն Ցակինթոս էր ի քաղաքէն Կեսարու*··· 639ա^{2} Ի սմին աւուր *հանգիստ Մարթայի՝ մաւր Սիմէոնի Անտիոքացոյ*:

զ· 639ա^{2}—40ա^{1} Մարգաց Լ եւ Ցուլիս Զ: Տաւն է Եսայայ մարգարէի — *Եսայի մարգարէ էր որդի Ամովսայ*··· 640ա^{1}—1բ^{2} Ցայսմաւուր վկայութիւն սրբոյն Թէոդորոսի Կիւրենայ եպիսկոպոսին, որ ի Լիբիայ — *Ցաւուրս Դիոկղետիանոսի կռապաշտ արքային*··· 641բ^{2} Ի սմին աւուր *տաւն է ծննդեանն Ցովհաննու Մկրտչին եւ Բաբիլա եպիսկոպոսին եւ ՁԴ աշակերտացն*:

է· 641բ^{2}—2բ^{1} Հրորտից Ա եւ Ցուլիս Է: Վկայութիւն սրբոյն Աստիոսի եպիսկոպոսին Դորաքիոյ — *Ցաւուրս Տրայիանոսի ամբարիշտ արքային էր սուրբն Աստիոս*···

ը· 642բ^{2}—5ա^{1} Հրորտից Բ եւ Ցուլիս Ը: Վկայութիւն սրբոյն Պռոկոպիոսի, որ է ի հայ լեզու յառաջադէմ — Ցաւուրս Դիոկ-*ղետիանոսի արքային սուրբն Պռոկոպիոս էր*···

թ· 645ա^{1}—6ա^{1} Հրորտից Գ եւ Ցուլիս Թ: Վկայութիւն սրբուհոյն Ագնասիայ — *Աղախինն Քրիստոսի Ագնասիայ կոյս եւ սուրբ վկայն էր ի Հռովմ քաղաքէն*···

ժ· 646ա^{2}—7բ^{1} Հրորտից Դ եւ Ցուլիս Ժ: Վկայութիւն խն մարտիւրոսաց, որք ի Նիկիոյպաւլիս Հայոց կատարեցան — *Սուրբ վկայքն Քրիստոսի քառասուն եւ հինգ մարտիւրոսքն, որոց էին գլխաւորք Ղեւոնդիոս, Սիսինիոս*···

ժա· 647բ^{1}—8ա^{2} Հրորտից Ե եւ Ցուլիս ԺԱ: Տաւն ծննդեան Ցովհաննու — *Մեծ քահանայն Զաքարիայ ի տաւնի քաւութեան*··· 648ա^{2}—բ^{1} Ցայսմաւուր *սրբոյն Եւփիմեայ, որոյ եւ միւս տաւն կատարի յամսեանն Սեպտեմբեր ԺԶ, անդ գրեալ է վկայութիւն*: 648բ^{1} Սրբոյն Սարապիոնոսի — *Ցաւուրս ամբարիշտ արքային Սեւերիանոսի*··· 648բ^{1} Ի սմին աւուր *եւ Քրիստինեայ կուսի*: Ֆո· *սուրբ հաւրն Բենեդիկտիոսի*:

ժբ· 648բ^{1}—9բ^{1} Հրորտից Զ եւ Ցուլիս ԺԲ: Վկայութիւն սրբոց վկայիցն Պրոկղի եւ Իլարիոնի — *Ցաւուրս անաւրէն արքային Տրայիանոսի*··· 649բ^{1} Ի սմին աւուր *եւ Գողտինոսի եւ Վտինոսի եւ այլոցն*:

ժգ· 649բ^{1}—50ա^{2} Հրորտից Է եւ Ցուլիս ԺԳ: Վկայութիւն սրբոց վկայիցն Պերիգրինոյ եւ Ղուկիանու, Պոմփիոյ, Իսիւքիոյ···— *Այս սուրբ վկայքս Քրիստոսի էին յԱտալիոյ Պանթէոյ՝ մերձ գետոյն Գերմոյ*··· 650ա^{2}—1ա^{1} Ցայսմաւուր *վկայութիւն սրբոյն Առեստիոսի բժշկի — Սուրբն Առեստիոս ճարտար բժիշկ էր*···

ժդ· 651ա^{1}—61ա^{2} Հրորտից Ը եւ Ցուլիս ԺԴ: Վկայութիւն սուրբ հայրապետին Բագարատայ Տորոմենոյ եպիսկոպոսի եւ լուսաւորչի — *Սուրբն Բագարատ աշակերտ էր սրբոց առաքելոցն*··· 661ա^{2}—բ^{2} Վասն կատարման սրբոյն Բագարատայ լուսաւորչին — *Էր քաղաքացի մեծատուն ոմն, որոյ անուն էր Արտադորոն*··· 662ա^{1}—ա^{2} Ցայսմաւուր վկայութիւն սրբոյն Կիւրղի եպիսկոպոսին Գորտինոյ, ի Կրետիս կղզոյ քաղաքին — *Սուրբ քահանայապետն Կիւրեղ էր յաւուրս ամբարիշտ արքային Մաքսիմիա-*

նոսի... 662ա^{2}—3բ^{2} Եւ յայսմաւուր տաւն է սրբոյն Ներսէսի Տարսոնի եպիսկոպոսի — *Սքանչելին Ներսէս եպիսկոպոսն Տարսոնի քաղաքի էր յաւուրս Լեւոնի*... 664ա^{1}—5բ^{1} Յայսմաւուր վկայութիւն սրբոյն Աբդլմսեհի — *Ծառայն Քրիստոսի Աբդլմսեհ որդի էր հրէի*...

ժե. 665բ^{1}—6բ^{1} Հրորտից Թ եւ Յուլիս ԺԵ: Վկայութիւն սրբոյն Կիւրակոսի եւ մաւրն իւրոյ Յուղիտայ — *Այս երանելի որդէսէր կինս Յղիտեայ էր ի քաղաքէն յԻկոնիոյ*...

ժզ. 666բ^{1}—8ա^{1} Հրորտից Ժ եւ Յուլիս ԺԶ: Վկայութիւն նգնաւոր եւ սուրբ կրաւնաւորացն Պատերմութիոսի եւ Կոպրի եւ զաւրականին Աղէքսանդրոսի — *Յաւուրս ուրացողին Յուլիանոսի պիղծ արքային*...

ժէ. 668ա^{1}—9բ^{1} Հրորտից ԺԱ եւ Յուլիս ԺԷ: Վկայութիւն սրբոյն Աթանագինէ եպիսկոպոսին Պիտափտիոյ եւ Ժ աշակերտաց իւրոց: Զսորա նշխարսն տարաւ սուրբն Գրիգոր ի Հայք — *Յաւուրս ամբարիշտ արքային Դիոկղետիանոսի սուրբն Աթանագինէս քրիստոնեայ էր*...

ժը. 669բ^{1}—70ա^{1} Հրորտից ԺԲ եւ Յուլիս ԺԸ: Վկայութիւն սրբուհւոյն Մարինեայ — *Կոյս վկայն Քրիստոսի Մարինեայ էր ի քաղաքէն Անտիոքայ Պիսիդեայ*... 670ա^{1}—ա^{2} Յայսմաւուր յիշատակ է երանելի աղախնոյն Քրիստոսի Մակրինեայ — *Երանելի կինս այս քոյր էր սրբոյն Բասիլիոսի*... 670ա^{2} Ի սմին աւուր *Կիւրակոսի եւ Մելիանոսի վկայի*:

ժթ. 670ա^{2}—1բ^{2} Հրորտից ԺԳ եւ Յուլիս ԺԹ: Վարք երանելոյն Դիոսի — *Երջանիկ հայրն Դիոս էր ի քաղաքէն Անտիոքայ Ասորոց*...

ի. 671բ^{2}—2բ^{2} Հրորտից ԺԴ եւ Յուլիս Ի: Վերացումն Եղիայի մարգարէի հրեղէն կառաւք — *Եւ ասէ Եղիա ցժողովուրդն. Մատերուք առ իս*... 672բ^{2}—3ա^{1} Յաղագս Եղիայի մարգարէի թէ ուստի էր կամ յորմէ ցեղէ — *Եղիայ Թեզբացի էր*...

իա. 673ա^{1}—6բ^{2} Հրորտից ԺԵ եւ Յուլիս ԻԱ: Վարք երանելոյն Սիմէոնի, որ վասն Քրիստոսի աղաւաշանայր, եւ երանելոյն Յոհաննու անապատականի — *Սիմէովն եւ Յոհաննէս էին յԱսորոց Եդեսեայ քաղաքէն*... 676բ^{2} Ի սմին աւուր *Եզեկիելի մարգարէի, Անդոնի եւ Կրաւնիդա, Թէովնի, Պաւղիկարպոսի, Եպիփանու, Դեմասոսի, Նարկեսոսի, որ յԻննակեան վանսն*: Յռ. *սրբոյն Մարգրտի*:

իբ. 676բ^{2}—8ա^{2} Հրորտից ԺԶ եւ Յուլիս ԻԲ: Վկայութիւն սրբոյն Գեբրընդխտոյ պարսկի — *Կինս այս կին էր մոգպետի ի Պարսիկս*...

իգ. 678ա^{2}—9ա^{2} Հրորտից ԺԷ եւ Յուլիս ԻԳ: Տաւն սուրբ եպիսկոպոսացն Փուկասու եւ Ստեփանոսի Սիւնաց եպիսկոպոսի — *Կայուցին զսուրբն Փոկաս առաջի Ափրիկանայ եպարքոսին*... 679ա^{2}—80բ^{1} Յայսմաւուր տաւն սրբոյն Ստեփանոսի Սիւնաց եպիսկոպոսի — *Երանելին Ստեփանոս աշակերտ էր Մովսեսի Սիւնեաց եպիսկոպոսի*... 680բ^{1}—բ^{2} Յայսմաւուր տաւն Մարիամա Մագդաղենացւոյ — *Աղախինն Քրիստոսի Մարիամ էր ի սահմանացն Մագդաղեայ Ասորոց*... 680բ^{2} Ի սմին աւուր *եւ Տրոփիմոսի եւ Թէոփիլոսի*: Յռ. *եւ Անդրինիսի հաւր*:

իդ. 680բ^{2}—1բ^{2} Հրորտից ԺԸ եւ Յուլիս ԻԴ: Վկայութիւն սրբուհւոյն Քրիստինեայ— *Կոյս վկայն Քրիստոսի Քրիստինեայ էր ի Տիւրոս քաղաքէն*... 681բ^{2}—2ա^{1} Յայսմաւուր յիշատակ է երանելի աղախնոյն Աստուծոյ Ողիմբիայ — *Սա էր ի Կոստանդինուպաւլիս*... 682ա^{1}—6ա^{1} Յայսմաւուր վկայութիւն սուրբ եւ փառաւորեալ վկայիցն Քրիստոսի Ռոմանոսի եւ Դաւթի, որք ի Ռուսք կատարեցան, յանաւրէն եղբաւրէն իւրեանց — *Աշխարհն Ռուզաց յանհաւատութիւն էր մինչեւ ի ժամա[նա]կս ինքնակալութեան Հոռոմոց Ալէքսի*... 686ա^{1} Ի սմին աւուր *տաւն է Աստուածածնին պատկերին, որ տուփսն. եւ սրբուհեացն Քրիստոնեա եւ Քրիստեա*: Յռ. *Ապողինոսի եպիսկոպոսի*:

իե. 686ա^{1}—7ա^{1} Հրորտից ԺԷ (ԺԹ) եւ Յուլիս ԻԵ: Հանգիստ ննջմանն սրբոհւոյն Աննայի՝ մաւրն ամենասրբոյհւոյ Աստուածածնին Մարիամայ — *Սրբուհին Աննայ էր յազգէն Եղեւայ*... 687ա^{1}—բ^{1} Յայսմաւուր յիշատակ աղախնոյն Աստուծոյ Եփրաքսիայ — *Սա դուստր էր մեծի իշխանի*...

իզ. 687բ^{1}—8բ^{2} Հրորտից Ի եւ Յուլիս ԻԶ: Վկայութիւն սրբոյն Երմողա քահանային եւ այլոց — *Սուրբ քահանայն Երմողայոս*

էր ի Նիկոմիդեայ քաղաքէն… 688*p*² ի սմին աւուր *Ստեփաննոսի Նախավկային եւ սրբուհոյն Թեկղէ*:

իէ· 688*p*²—90*w*² Հրորտից ԻԱ եւ Յունվիս ԻԿ: Վկայութիւն սուրբ եւ փառաւորեալ անվրէպ բժշկին եւ վկային Քրիստոսի Պանտալեոնի, զոր մկրտեացն Երմոդեոս· ի հայ լեզու Պանտալեոնն անհնատուծ քարգմանի — *Քրիստոսի սիրելին Պանտալեոն էր ի Նիկոմիդացւոց քաղաքէն*…

> 690*w*¹ «*Լաւենտիոս եւ Բասոս եւ Պոռիանոս՝ դրացիք եւ ընդհակիցք սրբոյն Պանտալէիմոնի, զկնի երթային նահատակութեանն նորա յառաջնմէ մինչեւ կատարեցաւ, գրեցին զնահատակութիւնն սրբոյ վկային*…»

իբ· 690*w*²—*p*² Հրորտից ԻԲ եւ Յունվիս ԻԸ: Վկայութիւն սրբոյն Կալինիկոսի — *Քրիստոսի վկայն սուրբն Կալինիկոս էր քրիստոնեայ*… 691*w*¹—*w*² Յայսմաւուր յիշատակ սրբոյն Ապողոնիոսի — *Սա էր ի Մարդիա քաղաքէն*…

իթ· 691*w*²—2*w*² Հրորտից ԻԹ եւ Յունվիս ԻԹ: Վկայութիւն սրբոհոյն Թէոդոսեայ եւ երից որդւոց իւրոց — *Բարեպաշտ կինն Թէոդոսի այրէ էր ի քաղաքէն Լիկոնիոյ*… 692*w*² ի սմին աւուր *առաքելոյն Պրոքորոնի, Նիկանորա, Տիմոնի եւ Պարմենա, որք յետ Թաղեոսի*: Փո· *Կիկղէսա եւ ընկերացն*:

լ· 692*w*²—3*w*¹ Հրորտից ԻԹ եւ Յունվիս Լ: Վկայութիւն սրբոյն Եւստաքէոսի Անկիւնացոյն — *Սուրբն Եւստաքիոս զաւրական էր Քրիստոսի հաւատոյն*… 693*w*¹—*w*² Յայսմաւուր յիշատակ է երանելոյն Մարթայի՝ մարդի սրբոյն Սիմէոնի Սիւնակեցւոյն, որ ի սմանչելի լեառն Անտիոքայ — *Սուրբն Սիմէոն զմայրն իւր զերանելին զՄարթա*… 693*w*²—5*p*¹ Եւ յայսմաւուր սրբոց Գոհարիւեանցն, որ վկայեցան — *Պատուական վկայքս այսքիկ սուրբն Գոհարինէ եւ եղբարք իւր*… 695*p*¹ ի սմին աւուր *Արգմահէի վկայի*: Փո· *Անտոնեայ եւ Անէոսի*:

լա· 695*p*¹—6*p*¹ Հրորտից ԻԵ եւ Յունվիս ԼԱ: Վկայութիւն սրբոյնոյ եւ կոյս վկային Լուկիայ եւ սրբոյ վկային Ռիկոսնի եւ այլ ընկերացն: Էր եւ այլ Լուկիայ ի Սիկիլիայ եւ տանն ի Հոզտեմբերի կատարի ԼԱ — *Զաքսինն Քրիստոսի Լուկիայ էր ի Կամբանոյ գաւառէն*… 696*p*¹ ի սմին աւուր *Գելասա եւ Ցղիտա կեսարացւոյ եւ Դոկիմէէ արդարոյ, քահանայիցն Հայոց Մահակայ, Ծումեփա, Ղեւոնդի, Մուշայի*…

իԳ· 696*p*²—720*p*² Ամիս Աւգոստոս աւուրս ունի ԼԱ: Կրկնակն Բ, կիսակն Է, տիւն ունի ժամս իԳ, գիշերն ժԱ:

ա· 696*p*²—8*w*² Հրորտից ԻԶ եւ յԱւգոստոս ի Ա: Տաւն սրբոյն Տիտոսի առաքեալոյ՝ եպիսկոպոսին Գորտինացւոյ հաղարհի ի Կռիտս կղզւոյն: Զինաս, զոր յիշէ Պաւղոս ի թուղթս իւր, նա գրեաց զպատմութիւն վարուց սրբոյն Տիտոսի — *Սա էր ի Կրիտաւոյ կղզւոյն*… 698*w*²—9*p*¹ Յայսմաւուր յիշատակ սրբոյն Մակարայեցւոցն՝ եղիազար Էահաճային եւ սրբուհոյն Շամունի եւ եւթն որդւոց իւրոց — *Աստիճանս անուանէին, որ կոչէր երեւելի, սա զերեաց զերուսաղէմ*…

> 699*w*² «*Վասն սոցա գրեաց Գրիգոր Աստուածաբան զներբողական ճառն*…»:

699*p*¹ ի սմին աւուր *Գադէ Քաթսէ, Մորսու, Հարոն*… 699*p*¹ Փո· *Սուրբ առաքելոյն Պետրոսի բանդարգելն եւ մահն*:

բ· 699*p*¹—700*p*² Հրորտից ԻԷ եւ յԱւգոստոս Բ: Վերադարձումն Ոզխարաց սրբոյն Ստեփաննոսի Նախավկային — *Նախավկայն Քրիստոսի սուրբն Ստեփաննոս քարկոծեալ ի հրէից*… 700*p*²—4*w*² Յայսմաւուր վկայութիւն սրբոցն Վիտոնդ Վիտոնդեանցն տոհմոհարացն Հայոց — *Ցետ վախճանի սուրբ Հայրապետին Հայոց՝ մեծին Մահակայ*… 704*w*²—5*w*¹ Յայսմաւուր վկայութիւն կենդիոսի սրբոյ Էահաճային — *Սրբասնեայ քահանային կենդիոս էր ի գեղջէն Տալիճնոյ*…

գ· 705*w*¹—7*w*¹ Հրորտից ԻՀ եւ յԱւգոստոս Գ: Վարք երանելոյն Դադմատիոսի — *Երանելի Հայրն մեր Դադմատիոս գաւրական էր*…

դ· 707*w*¹—9*w*¹ Հրորտից ԻԹ եւ յԱւգոստոս Դ: Վկայութիւն երանելոյն Սոփեայ եւ երից դստերաց իւրոց, որոց անուանքն Պիստիս, Ելպիս, Ագապիս, որ թարգմանի ի հայ լեզու Պիստիս՝ հաւատ, Ելպիս՝ յոյս, Ագապի՝ սէր, եւ Սոփեայ՝ իմաստութիւն — *Զաքսինն Քրիստոսի Սոփայ ի մեծաստանից*

եւ ի փառաւոր ազգէ էր յերկրէն Խոսլաց-ւոց…

Ե. 709ա՝—12բ² Հրատից Լ եւ յԱւգոստոս Ե։ Նախատաւնական է Քրիստոսի Աստուածոյ մերոյ Այլակերպութեանն ի Թափաւրական լերինն։ Եւ տաւն սրբոց Վարդանանցն զաւրացն Հայոց — *ի բառնալ Թագաւորութեան Հայոց յազգէն Արշակունեաց…* 713ա՝—ա² Յայսմաւուր վկայութիւն Եւսիգնիոսի ծերոյն — *Քրիստոսի վկայն Եւսիգնիոս ազգաւ անտիոքացի էր…* 713բ²—4ա² Յայսմաւուր վկայութիւն սրբոց վկայիցն Պապիլեայ եւ Պատղոսի եւ սրբոյն հի կանացն երկու էերցն՝ Վազենտինեայ եւ Թէխի — *Մոքա էին եգիպտացիք…*

Զ. 714ա²—5բ¹ Աւետեացն ԻԱ եւ Աւգոստոս Զ։ Տաւն է Այլակերպութեանն Քրիստոսի ի Թափվր լերինն — *Աւանդապահք խորհրդոցն Քրիստոսի…*

Է. 715բ¹—7ա² Աւետեացն Բ եւ Աւգոստոս է։ Վկայութիւն սրբոյն Դոմետրիոսի — *Յաւուրս մեծին Կոստանդինոս…*

Ը. 717ա²—8ա² Աւետեաց յերեքմն եւ յԱւգոստոս Ը։ Վերբստին տաւն է Այլակերպութեան Տեառն։ եւ յայսմաւուր վկայութիւն Մարինոսի ծերոյ — *Մուրբ վկայն Քրիստոսի Մարինոս էր ի քաղաքէն Աքսարազարոյ…* 718ա² Ի սմին աւուր Գրիգորի հայրապետի եւ. Ներսէսի վերջնոյ եւ. Եղիսեանսի եպիսկոպոսի կիւրիկիոյ։ Ցո. *Յիրացի եւ ընկերացն։*

Թ. 718բ¹—20ա² Աւետեացն Դ եւ Աւգոստոս Թ։ Վերբստին տաւն է Այլակերպութեան Տեառն եւ վարք երանելոյն Միւռոնայ սմանչելագործ եպիսկոպոսին Կրիտիս կղզւոյն — *Երանելին Միւռոն լեալ էր ի Կրիտէս կղզւոյն…* 720ա² Ի սմին աւուր եւ *Լաւրէնտիոսի եւ Մատաթիայ առաքելոյն։*

Ժ. 720ա²—բ² Աւետեացն Ե եւ յԱւգոստոս Ժ։ Տաւն է Այլակերպութեան Տեառն եւ վկայութիւն սրբոյն Անտանինոսի — *Քրիստոսի վկայն Անտանինոս ազգաւ ազէքանդրացի էր… եւ Թաղեցին ի նշանաւոր տեղի։ Մովսէս հանգուէ փառք եւ գոհութիւն Քրիստոսի, այժմ եւ յաւիտեանս։*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՆԱՒԱՒԱՂԱՓԱՐ ՕՐԻՆԱԿԻ

720բ²—1ա¹ *Ծաւալն Աստուծոյ եւ ոբոյ սրբոց Նոր, Նաւատ ոդիս կիւրակոս վարդապետ Արեւելցի, ի վանաց Գետկեցի, ի միասին հաւաքեցի զտասն սրբոցս Աստուծոյ ըստ իւրաքանչիւր յիշատակի աւուրց։ Գրեցի եւ համառաւտ պատմութիւնս նոցունց, որոց ոչ էր եղեալ ի գիրս ծայսմաւուրց // եւ խառնեցի ընդ նախակարգն։ Եւ աղաչեմ զտասնաւորդ եւ զգրաւորդ, գրել եւ զայս յիշատակ բանիւ, զ[ի] եւ դուք գրեսջիք ի գիրն կենաց, եւ որ բառնա զմեզ, ընկեսցի եւ ինքն ի դպրութենէ կենաց։*

Եւ եղեւ իրարկութիւնս այս ՉԺԸ (1269) *թվականիս, յաշխարհս Կիլիկեցւոց ի Սիս մայրաքաղաքի, ի թագաւորութեան Հեթմոյ եւ յառաջին ամի իշխանութեան որդւոյ նորա՝ Լեւոն[ի], ի ԿԶ* (66) *ամի կենաց պանդրխտութեան մերոյ, յորում աւարտն եղեւ ի փառս Աստուծոյ, որ է աւրհնեալ յաւիտեան։*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԴՐՋՈՒԹԵԱՆ ԱՄԱՆԱԿԻ

ա. 3ա²—բ¹ *Բարեխաւսութեամբ սոցա Քրիստոս կեցոյ զանձինս մեր եւ ողորմեա առաջաւղի սուրս*ՏԷՐ Կոստանդնա *եւ Ծնողաց իւրոց (նման՝ բազմաթիւ)։*

բ. 12բ²—3ա¹ *Զսուրբ գԱստուածածինն բարեխաւս արասցուք առ Քրիստոս Աստուած, եւ նա կեցուս//ցէ զանձինս մեր եւ ողորմեսցի առաջաւղի գրոյս* Տէր Կոստանդնա *եւ Ծնողաց իւրոց եւ ցակոբայ քահանայի՝ ապաւարին իւրոյ, եւ տառապեալ գրչի (նման՝ բազմաթիւ)։*

գ. 73բ² *Փրկեալքս արեամբ կենարարին եւ պահպանեալք սրբոյ Խաչին, ցանց գընեալ եւ վտանգեալս մեզառաք* Կոստանդին *եպիսկոպոս Կարմիր վանցի ի վերայ երեսից երկրպագեմ տաճարացդ եւ խնդրեմ ի ձէնջ, սուրբ եղբարք, զի գիմս անարժանութիւնն եւ գլերդակիցն իմ գՅակոբ վանական քահանայ եւ գծնողսն մեր յիշել յայսմ տաճարի սուրբ սեղանս ձեր…*

դ. 109բ²—10ա¹ *Տէր Յիսուս Քրիստոս քահանայապէտ յաւիտենից, քահանայապետիս քո եւ վկայիս բարեխաւսութեամբ եւ ամենայն սրբոց, զոր յիշատակեցաք յայսմ ամսի, ողորմեա տաճարացդս եւ ստացողի գրոցս* Տէր Կոստանդնա *եւ Ծնողաց իւրոց եւ ցակոբայ քահանայի. Նաեւ ինձ՝*

բազմամեղ եւ անարժան դծողիս Ստեփանոսի, զոր արժանացույց երկայնամտութիւն եւ բարերարութիւն Աստուծոյ, իմ մեղաներով ձեռամբս գրել զպատմութիւն սքանչելի եւ փառաւորեալ սրբոցս, զի լիցի յիշատակ ի սուրբ եկեղեցի Աստուծոյ // Ցէր Կոստանդնեայ եւ ծնաւզաց իւրոց եւ ամենայն զարմից· սակս որոյ հայցեմ ի ձէնդ անձանձրոյթ ասել զԱստուած ողորմին, զի եւ ձեզ ողորմացի (Նաեւ՝ 118բ[2] 137ա[2], 144ա[2], 246բ[1], 260բ[1], 355ա[1], 399բ[1],434ա[1], 446բ[1], 460բ[2], 470ա[2], 473բ[2], 500ա[1], 648ա[2], 713ա[1]):

Ե. 326ա[1]—ա[2] Որ էջ լցեալ ընծայաւէտ Հոգւոյն Սրբոյ՝ զաւրաւոր անձն գկաստանիդին եպիսկոպոս եւ զՅոհաննէս՝ դերախտաւոր անուցիչ քեռին իմ, եւ զքաղցրիկ մայրն իմ՝ զԱզովոր տիկին, եւ զաւանդեալն ի նմանէ յաւր մահուան իւրոյ զաղիղորդոմն յամենայն ի կեանս իւր զաչաց յոյս եղբարբորդին իմ՝ զԱչքին, զոր անուցեալ էի զամս Ե. եւ Ե (35) անհայր եւ անմայր, որ հանգեաւ այս աւր ի Քրիստոս, ի Քաղոց ԻԶ (26) եւ Ճունուարի Գ (3), բարի խոստովանութեամբ ի սուրբ ուխտն որ կոչի Ձոխաբ, որ եւ եղաւ ի տապանի ընդ հովանեաւ Սուրբ Աստուածածնին եւ Սուրբ Մարի Պետասումի· զոր Ցէր Քիստոս Հանգուցյ ընդ ամենայն սուրբս իւր զհոգի սորա ի փառաւոր դաստանն իւր:

Ազաչեմ, յիշել յաւժմ տանիլ սրբոյն Գորգիոսի, որ Գ աւրն է Ճունվարի ամսոյ, զի եւ մեզ եւ ձեզ յիշողացա եւ յիշելոցս առ Հաւասարակ սպրդեւեսոցէ քաւութիւն մեզաց եւ թողութիւն յանցանաց· ամէն: Եւ էր թվիս Հայոց ՉՀԹ (1310):

Ղ. 721ա[2]—4ա[1] Փառք երանեալ ամենակալ սէրութեան մի աստուածութեան՝ Հաւր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ, այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից· ամէն:

Որք աստուածային սրբոյ փափաքեալ՝ հետեւեն, միշտ յարաղուարճ բերկրանաւք խորհին յաւրէնս Տեառն ի տուէ եւ ի գիշերի, ըստ Հոգէընդալ մարգարէին, որ երանէ զաւակ ունողն ի մայրն հաւասարակաց ի մէնն Սիոն: Այնպէս եւ զերայրընակեալսս իմաստութեամբ եւ հանճարով աստուածայայեսս երջանիկ հայրապետս մեծի Աբգոսոյն նախնոյն մերոյ կրկին լուսաւորչին՝ սրբոյն Գրի//գորի Վկայասիրին, որ ի գաւառին Ծերսոն ի Կարմիրն կոչեցեալ վաճ, Տէրս Կոստանդին, որ այժմ եւ հանապազ սպասաւորէ Տեառն մերոյ Քրիստոսի անխափան, ի տուէ եւ ի գիշերի: Որ զերկեղն աստուածային եւ զմաստութիւն յինքն բարձեալ կրէ ընորհաւք Սուրբ Հոգւոյն, որով փափաք ըղձիցն յաստուածայինն եւ ի հաւր սիրոյն հանապազ բորբոքի աւր ըստ աւրէ ամամբ, տալ զանձն ի հպատակութիւն խրատուց պարանց աստուածայգեստից: Սակ կամեցաւ ունել սպաստանի փաղաք եւ հետեւել ի սէր ցնծագիցն անչինչ յուսոյ յիշատակ պտուղս երուսաղեմի վերնոյ եւ զպրեալսն յերկինս զպրութիւն, զփառաւորեալ Յակոբեցոյն երանութեանն Աստուծոյ՝ զսրոց ժողովս, զհիմանց յաւսփայլ չինուածոց Սիոնի նորոյ զաստուածընդիր նախահարցն եւ զրանց մարց յաշխարհի աստուածգիտութեան յուսոյ զհետնամեծար մարգարէիցն եւ զկոչողացն զմեղ ի յորդկդրութիւն Աստուծոյ զառաքելոցն զսրոց, եւ զառաջադացն աւրինակ հանդիսի ճգանց զքաջայայտական վկայիցն՝ զսրբազնացն սիրով զտիրականն զնաչ զհամայհրելուական ճգնաւորացն եւ զժուժկալողացն, զեղեր//գոյն ընութեանս անչարժս կուսանացն· զսրոյ ներհեռանդն սիրով եւ պինդ հաւատով եղեւ ցանգայցող գրել զդովելի եւ զաստուածայհամոյ փարան եւ զսովկալի համբերութեամբ վկայութիւն, ի պայծառութիւն եւ ի լրումն տաւնելի յիշատակաց նոցա յիւրաքանչիւր աւուրս կատարման, որ յողնակի եւ բազմայոյն արդիւնս ամբարել տաւնաւորացն անձանց, որ առաւել ի քան զկարծիս մտաց եւ զանկակալութիւն միայն կոչնայ Տեառն առաւութեան գործ վայելոյ, զի բարձրացն զծանրութիւն տաժանելի կրկին տաւրեայ եւ վաստակելոցն ի զանազան հանդէս մարտի այսր կենաց ուղղոյ հաւատար եւ զուարկչեւ է վարձայուն այնոցիկ որ զոյգն ինչ ել զյաւժարութեան ընձայեն եւ երեւել, եւ զմանաւոր վաստակ կրակութեան մտաւք եւ սիրով խրատիւ վկայիցն ըստ անսուտն բանի, թէ՝ Որ ընդունի զարդար յանուն արդարոյ, զվարձս արդարոյ առցէ:

Որ եւ ցանկացող եղեալ ի տերունական մատեան վերառացեալս Տէրս Կոս-

տանդիին եւ սպասաւորն իւր՝ Յակոբ քահանայն, եւ ետուն գրել զսայ յարդար ընչից իւրեանց՝ ի յիշատակ հոգոց իւրեանց եւ ամենայն զարմից, ի փառս լուսայօգեստից անձանց եւ իւրեանց ի կեանս՝ ի սատարութիւն յաստուածայինսն, եւ յետ աստի ելիցս իւրեանց՝ նախասացեալ արքեպիսկոպոսիս Տէր Կոստանդեայ եւ լերդակից որդէկին իւր՝ նորին Յակոբայ, որք իբրեւ զմի մարմին բանական յերկուց առ ի մի կերպարան չինեալ կենցաղակցելով իբրեւ հարազատք եւ միայշունչք եւ միակրաւնք եւ զուգայհաւանք, ի յերից աչաց առ միեւնոյն չաւիղք խորհրդակցեալք· վասն զի Յակոբայ մի ակն գոլով, զոր հարեալ եղեւ մինն նետիւ յանաւրինաց ի մերն Հռոմայկան Կլայն, զոր պաշարեաց Մելէք Աշրաֆն, որ տիրէր աշխարհին Իգիպտոսի եւ ամենայն ծովեզերացն մինչեւ յԱնտիոք եւ ամենայն Շամբուն՝ մինչ յեզր մեծին Եփրատայ, եւ էր թիւն հայոց ՉԽ (1291)։

Արդ եղեւ աւարտումն մատենիս ի մայրաքաղաքս Սիս, որ է առ ստորոտով աստուածայպահ դղեկիս, զոր Տէր Յիսուս անդրդուելի պահեսցէ միշտ եւ հանապազ։ Եւ վասն զի ոչ գոյր սոցայ տեղի անդորրելոյ ի մի վայր, գրեալ եղեւ մաս ինչ ի Սիս եւ մասն ինչ ի Ճոխաքն, որ է վանք Ասորոց ազգին, ընդ հովանեաւ Սուրբ Աստուածածնին, եւ մասն ինչ ի սուրբ ուխտն Ջորոյ կոչեցեալ վանք, ընդ հովանեաւ Սուրբ Նշանացն եւ Սուրբ Աստուածածնին եւ Սուրբ Սիոնի, ի թուականութեանս Հայոց Մեծաց ՉԿ (1311), ի հայրապետութեան Տեառն Կոստանդեայ Կեսարացոյն եւ ի թագաւորութեան Աւշնի աստուածայսիրի եւ բարեպաշտի, որդոյ Լեւոնի, որդոյ Հեթմոյ։ Զոր աւրինակ որպէս ի հնումն զԴաւիթ ընտրեաց Աստուած յորդիսն Յեսսէ, սոյնպէս եւ զԱւշինս ի նորումս ընտրեաց ի մէջ եաւթն եղբարց իւր եւ էած թագաւոր Տանս Թորգոմայ եւ ազգիս Հայկայ, յոր եւ համարձակ կարասցէ կարդալ զաստուածայնուագ մարգարէին բանս, թէ՝ Փոքր էի ես յեղբարս իմ եւ կր[տ]սեր ի տան հաւր իմոյ։ Յոր թէ եւ ոչ արածէր սայ զխաշինս հաւրն, որպէս զԴաւիթ, բայց զաւծումն եւ զթագն ընգալաւ յԱստուծոյ եւ խաղաղութեամբ արածէ զբանաւոր հաւտս Հայոց ազգիս, զոր յայլ եւ յայլ ժամանակս նեղէին յանաւրինաց, յոր եւ զերկնայինն խաղաղութիւն ինքն ընգալցի ի Քրիստոսէ Աստուծոյ մերոյ, երկար ամաւք եւ բազում ժամանակաւ։

Արդ, աղաչեմ զհանդիպեալս վերոյգրեալ յիշատակացս՝ հաւաքեալ բազմայչարչար վկայից, որ ի սուրբ մատենիս յաւէտ, որ յետ մերոյ էլիցս յայստեայցս վայելէք// ի սայ հոգեւոր մխիթարութեամբ, սրտի մտաւք յիշել յաղաւթս ձեր զիմս նվաստութիւն՝ զԿոստանդին եպիսկոպոս, եւս եւ զՔրիստոս հանգուցեալ քեռին իմ եւ զյոյժ երախտաւորն իմ՝ զՅոհանէս Կարմիրվանցի, եւ զքաղցրիկ մայրն իմ՝ զԱզվոր տիկին, ընդ նմին եւ զհայրն իմ՝ զՎասիլ, եւ զարեամբ նահատակեալ հայրազատ եղբայրն իմ՝ զՍարգիս, որ մինչդեռ մանուկն էր տիսաւք, խողխողեալ եղեւ յանաւրինաց, եւ զԱւշին որդի նորին, որ յանցեալ ամի հանգեաւ խաղաղութեամբ ի Քրիստոս, եւ է ի պահեստի ի սուրբ ուխտն Ճոխաքն յամսեանն Յու[նու]արի յիրեք աւրն, որ էր շաբաթ աւրն։ Ընդ սոցայ յիշեսջիք եւ զհանգուցեալ հայրն Յակոբայ՝ զՍարգիս եւ զմայր նորին՝ զՄլխամ խաթուն եւ զհայրազատ անդրանիկ եղբայր ժառանկողի մատենիս Յակոբայ՝ զՍտեփանոս, որոյ Տէր հատուսցէ զանսպառ բարիսն աստ եւ ի հանդերձելումն, եւ յիշելոցս եւ յիշողացս առ հասարակ միայպէս ողորմեսցի ի մեծի աւուրն ահագին ժամուն, յորժամ ճարտասանութիւնքն բանքն սպառին եւ գործքն թագաւորեն միայն, ունելով բարեխաւս զբազմութիւն աստ հաւաքեալ// սրբոցս՝ իւրաքանչիւր յանուանէ ի Քրիստոս Յիսուս ի Տէր մեր, որում վայել է փառք, իշխանութիւն եւ պատիւ այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

է. 724ա[1] (Յակոբ կազմող) Ո՛հ, զմեղաւք դատապարտեալ կազմող սորա զՅակոբ երէց, զորդի Մեծպարոնին եւ զեղբայրն իմ զՅովանէս, եւ զհանգուցեալ եղբայրն իմ ի Քրիստոս զԿոստանդին հանդերձ ծնաւղաւք՝ կենդանեաւք եւ հանգուցելովք, յիշեցէք ի Տէր Յիսուս Քրիստոս, աղաչեմ, ո՛վ աստուածասէր ընթերցողք։ Ընդ նմին աղաչեմ, յիշել ի Տէր, զպատուական ծերուն զՎասիլ քահանայն եւ զծնողսն

իւր, աղաչեմ յիշել ի Տէր զուսուցիչն իմ զԹորոս քահանայ, զմայն //// կոչեցեալ Երկաթ, եւ Աստուած //// եւ յիշելոցս առհասարակ ի փառաւորեալ գալըս[տեան իւր]ոյ, ուրում փառք յաւ[իտեանս յա]ւիտենից. ամէն: Ի թվ. //// [գրե]ցաւ սա ընդ հովանեաւ սուրբ ////

Հմմտ. Հ. Աճառեան «Հայոց Անձնանուններ բառարան», հտ. Գ., էջ 491, § 81:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՅԻ

ա. 727բ[1]—9ա[1] [Սթանչե]լիք որ կատարբ[եցաւ] ի ձեռն Սուրբ Նշա[ւիսն] — Պարտ եւ արժան[է զայ]ս քարոզել եւ [յա]յտնել զաքանչելի զարուրիւնս, որ եղեւ ի ժամանակիս մեր, ի ձեռն կենսակիր սուրբ Նշանին աքանչելի եւ զերազանցիկ հիացումն, զի գրեալ է. Զխորհուրդս թագաւորի բարեաց է ծածկել, այլ զգործս Աստուծոյ յայտնել փառաւք: Ունկն դիմ ստուգութեամբ, աղաչեմ զձեր սէրդ, որպէս զի զամենացաւր եւ զրարեգործ մարդասիրութիւն Աստուծոյ առաւել փառաւորեսցուք, որ առնէ զաքանչելիս ի ձեռն սուրբ Խաչին իւրոյ, յորոյ մեծապէս առատութիւնս պտղաբերէ անձանց ձերոց:

Եւ եղեւ այս, ոմ քրիստոսասէր ժողովուրդ, ի կիպրոս կղզոյ, ի մայրաքաղաքն Լեւքոսիթեայ, աքանչելագործութիւնս եւ նշանս այս, զոր բազում բազմանաւք կամիմ պատմել ձեզ: Ի Քրիստոսէ փրկչէն մերմէ մարդեղութենէն Ռնկիւ (1467) ամի եւ ի մեծ Թուականութեանս Հայոց ՉԻՉ (1467), ի հայրապետութեան Տեառն Ստեփաննոսի եւ յեպիսկոպոսութիւն կիպրոսա Տէր Սարգսին եւ Թագաւորի ոչ Ճագին, դեկտեմբեր ԻԶ (16) եղեալ էր էրաւութիւնն եւ անձրեւ ոչ գայր վասն մեղաց մերոց, որպէս եւ գրեալ է. Եղիցի ի վերայ քո երկինք պղը[ն]ձիք եւ երկիր ի ներքոյ քո երկաթի: Զի երկիր բնաւ չոր եւ ցամաքեալ էր եւ մարդիկ ոչ սերմանեցին, եւ որք սերմանեցին՝ ոչ բուսանէր վասն չգոյ հիւթ եւ խոնաւութիւն երկրի, եւ բազում ջրհորք եւ աղբիւրակունք ցամաքեցան:

Եւ էրեալ Հոռմոնին եւ Ֆռանկին ի յաղաչանք ի Տէր ողորմեան երկու եւ երեկ անկամ վասն անձրեւու, եւ ոչ անձրեւեաց: Եւ ապա յետոյ Հայոց ազգս առին հրաման ի Փռա[ն]քաց, զի եւ նոքայ ելանեցեն ի յաղաչանք ի Տէր ողորմեայն: Եւ ժողովեցան եւ երին եպիսկոպոսն եւ քահանայքն եւ ժողովուրդքն եւ վանականքն, արք եւ կանայք, ծերք եւ տղայք առ հասարակ եւ ապաւինեցաք ի զթութիւնն Խաչելոյն վասն մեր՝ Քրիստոսի Աստուծոյն մերոյ եւ ի սուրբ Խաչ Նորին՝ սուրբ Նշանին Հայոց, որ կայ այժմ ի քաղաքին Լեւքոսիթայ զաքանչելագործ: Եւ ընթացան ամենեքեան առ հասարակ սուրբ զգեստիւ չուրչառայ եւ սուրբ Նշանաւ եւ սուրբ Աւետարանաւ, սաղմոսիւք եւ աւրհնութեամբ եւ երդովք հոգեւորաւք եւ բազում արտասուաւք եւ պատուհասաւք: Ելեալք ի յարեւելից դռանն քաղաքին եւ դնացեալ մինչ ի Աստղոց վանքն Սուրբ Խաչն եւ անդի դարձեալ եկեալ պաշտելով ի քաղաքն, եւ մէկտեալ ի միւս դուռն արեւմտից քաղաքին: Եւ երկինք եւ ուշն ամենեւին պարզ էր իբրեւ զամառային: Եւ եկեալ ի տեղի մի որ կայր ջուր, եւ որժամ ընթերցան զսուրբ Աւետարանն եւ զաղաւթսն եւ հասուցեալ զսուրբ Նշանն ի ջուրն, ոմ զարմանալի հիացմանս, զի ի նոյն ժամուն ամպեց երկինքն յարեւմտից հիւսիսոյ կողմն եւ սկսաւ անձրեւել մինչեւ դերկիրն լիացոյց: Եւ ուրախացեալ բերկեցան ամենայն հաւատացեալ քրիստոնեայք եւս առաւել Հայոց ազգս, որ փառաւորեաց զսուրբ Նշանն եւ ծանեան ամենայն ազգ քրիստոնէից, զի ճշմարիտ եւ ողղափառ հաւատ է Հայոց ազգիս:

Որ լսելով զաքանչելիս զայս եւ ոչ փառաւորեսցէ զայն, որ փառաւորեալն է ի սուրբ իւր: Լուր եղեւ այս հրաչիս ընդ ամենայն կղզին եւ փառաւորէին զԱստուած եւ զոհութիւն մատուցանէին սրբոյ Խաչին Նորին Նշանին եւ ասէին. Գոհանամք զքէն, աստուածազաւրաւիւդ սուրբ Նշան տէրունական, որ ոչ անտես արարեր զպղտանանս մեր. կենսաբեր տունկ, որ կերակրես զհոգի եւ զմարմինս այնոցիկ, որք հաւատով կարդան առ քեզ եւ ի սուրբ անուն քո ապաւինեալ են: Որ պարծանք եւ յոյս հաւատացելոց, որ հովանաւորեալ պահպանես որք աներկուանալի հաւատով խնդրեն զքեզ ուշդնականութիւնդ. ազատեալ զմեզ յերեւելի եւ աներեւոյթ քշնամւոյն դատաս-

նութենէ· զքեզ կարդա եւ փառաւորէ ամենայն լեզուք· զքեզ ուրհնէ ամենայն բերան, ով սուրբ Նշան տէրունական: Որ եւ զմեզ զամենայն հաւատացեալսդ եւ երկիրպագուս խաչին իւրոյ արժանաւորս արասցէ մեծի ծաղման ճառագայթափայլ սրբոյ Խաչին, արժան յարուներիլոյ ընդ երկինսիւք ծագեսցի եւ լուսաւին իւրով լէնու. զամենայն փորվածս երկնից մինչեւ ծածկին ամենայն զգալի լոյսք լուսաւորացդ եւ զանդի ի վերս լերինն Գողգոթայ, որ տեղիքն է խաչելութեան: Ցայնժամ բացցէ զաչս մեր տեսանել զլոյսն գերատեսիցս խաչին եւ խաչելոյն Քրիստոսի եւ բացցէ զակա[ն]ջս մեր ի ձայն փողոյն եւ յարուցցէ ի հողարնակ տապանէս յայսչէրնութեամբ կալ առաջի աՀաւոր բեմբին աւհակողմեան դասուն եւ եաւթնալիր աւրհնութեան կոչման արժանի լիցուք եւ փառաւորեսցուք զՀայր եւ զՈրդի եւ Սուրբ Հոգին· այժմ եւ միշտ եւ ամէն:

ր· 293ա[1] (Գրիգոր Նորդող) Տացէ Քրիստոս Աստուած զրոցի սորա աստուածնուն եւ անարժան Գրիգոր աւագերիցուն ծառայի ամենեցուն, դարձ ի մեզաց իւրոց եւ իւր տղին՝ Լիւռնի, եւ ծնողաց մերոց եւ ամենայն հաւատացելոց· ամէն (Նաեւ՝ 293բ[1], 328ա[1], 329ա[1]):

ր· 725ա[1] Ո՛հ զմեղաւք դատապարտեալ կազմող սորա Գրիգոր զանարժան աւագերիցդ եւ զՀայր իմ ի Քրիստոս զՀանդուցեալ՝ զԼիւռն եւ զմայր իմ զՀանդուցեալ, եւ զեղբայս[ր] իմ զՀանդուցեալ Վաճէայ, որ սպանաւ ի մեր վանքայ ի Կաւրնօճպօն, ի Քրիստոսի ՌՇԺԲ (1512) Հոգեմարեր ի Ը (8) աւրն եւ զիմ վարդապետ՝ զԼիւռն աւագերիցս, զՀանդուցեալն ի Քրիստոս եւ Հանդե[ր]ձ ծնաւղաւք՝ կենդանեաւք եւ Հանդուցելովք յիշեցիք ի Տէր ծխտա Քրիստոս, աղաչեմ ո՛վ աստուածասէր ընդերցողք· յիշեցիք մեզ ողորմալիս եւ յիշելոց առհասարակ ողորմի Աստուած ի փառաւորեալ գալստեան իւրոյ, յորում վաել է փառք աւիտեանս· ամէն:

Գրեցաւ ի Քրիստոսի ՌՇՄԶ (1546) եւ ի Հայոց ՉՂԵ (1546) եւ ի Ցուլիս ամսոյ Թ (9) եւ ի Ահկի ամսոյ է (7) աւրն՝ ուրբաթ գրեցի եւ կապեցաւ այս դիրդիս:

ք· 729ա[1] Գրեցաւ ի Քրիստոսի ՌՇՄԶ (1546) եւ ի Թուականին Հայոց ՉՂԵ (1546) Ցուլիս ամսոյ Ի (20) եւ ի Ահկի ամսոյ ԺԸ (18), ձեռամբ սուտանուն եւ անարու[ե]ստ գրչիս եւ մեղաւոր եւ անարժան Գրիգոր աւագերիցուն ողորմած Լիվոնին որդուն· եւ Քրիստոսի Նմայ փառք աւիտեան· ամէն:

ե· 729բ[1]—բ[2] Արդ, ես յետինս ի բանաւորաց եւ անարիս ի հոյլս սպառազինաց, նուաստ ոգի Թումա, գոլով յԱտրպատական նահանգէ, ի մանկէն Գողթնաց, ի վայելչադիր գեղչէն Վանանտայ, պատճառանօք չբՀագայութեան անցեալ եղէ յամենավայելուչ կղզին Կիպրոս առասացեալ՝ յամի հազարերորդի հարիւրորդի եւ վեհասանեակորդի (ՌՃԺԶ–1667) Թուականին մերոյ եւ արարեալ ի կղզէն յայնմիկ տարի մի եւ կէս: Եւ յաւուրն յայնոսիկ եղեւ Նորոգումն սրբոյ տաճարիս, որ է յանուն Սուրբ Աստուածածնին· որոյ եւ մեք գտաք օծանակ եւ ձեռնտու, լինելով ասաոր չնորհեան տանս սրբոյ: Եւ մինչդեռ կազմէաք զեկեղեցին՝ գտաք յորմ եկեղեցոյն մարմարիոնեայ խաչ մի, զոր էր կազմեալ յԱ եւ յԹ (1460) Թուումն:

Այլ եւ պատմութիւնս իմն ասկս երաշտութեան յԱ եւ ժ եւ Զ (1467) Թուին, եղեալ ի սկզբան Այսմաւրացս, ի Սարգիս եպիսկոպոսէ, որ էր լեալ առաջնորդ քաղքիս Կաւճայաւ:

Եւ երրորդ Թուական գտաք, որ է ի սկիզբն ճաչու գրոցն, եղեալ ի Դաւիթ եպիսկոպոսէ ումմէնէ ՉՀԹ (1504) Թվին:

Ուստի, ես եւ ամենամեղս եւ Թափուրս ի լաւագունից Թումա յոկ անուամբ յօրեալ յերամս բանաւթեաց, պարտ վարկայ զերեսին գլխայութիւնս զայսոսիկ ի մի վայր պարունակել, զի ոքքին երեքեան Թիւք հաստահիմն վկայութեամբ ցուցանեն զլինել տաճարիս սրբոյ ի ձեռս Հայոց յառաջագոյն քան զգալն տաճկաց:

Վասն որոյ խնդրեմ ի սրբազան Հարցդ եւ ի համակարիք եղբարցդ գինի եղելոց, անմոռաց յիշմամբ ունել ի մտի զօրեղ եւ զհաստատուն վկայութիւնս զայսոսիկ, զի գուցէ արդեօք յորժամ երեւեսցին ներհակք ոմանք սակս եկեղեցւոյս սրբոյ, ինքեանց գոլ առելով, առքօք գիւրին է հերքել եւ պատճէնեցուցանել զամենայն հակառակօղն:

Գրեցաւ սա ձեռօք ամենավարան Թումայի· ՌՃԺ եւ է (1668) Թուին· ամէն:

2

ՅԱՅՍՄԱՒՈՒՐՔ

(Համ. ԳՐԻԳՈՐԻ ԽԱՒԱԹՅԻՈՑ)

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ, ԿԻՊՐՈՍ — Ռ.ՃԼԳ — 1684

Գրիչ՝ Թումա արգ. Բալուցի:

Թերք՝ 567· գատարկ՝ 230բ, 567· *Գրակ՝* 1×3+ա—խ×12: *Նիւթ՝* քուղք: *Մեծութիւն՝* 42,2×27,8: *Գրութիւն՝* երկսիւն: *Գիր՝* բոլորգիր: *Տող՝* 39: *Կազմ՝* սրճագոյն կաշեկազմ տախտակ:

Վիճակ՝ բաւարար: Լուսանցքները երբեմն ոճրոգուած:

ՆՇՈՒՄ. Հ. Ն. Ակինեան, *Քիւ* 3: 1ա—400ա դրուած է երեսաւէմ, իսկ 400բ—567ա՝ կիպրոս:

արէցաս· Հծաֆին լուսս փայլ
քանչիռատագոյին աթեգականն
քան կիզաբէգին արտարս Քրիս·
գլխ·արկաք լսաւ տէսլեանն յոհան
նա՛ Հծաֆին մեքրա գոյնչանզլա
սին է գերեզկատես քանգիքիս աս

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա. 1ա—37ա² [Ամիս Օգոստոս]

– 1ա—3բ [Յանկ ըստ աւուրց ամսոց] — *Նաւասարդ Ա, Օգոստոս ԻԱ. Տօն է Յայտնու կարապետին... Աւգոստոս Ի. Պատմութիւն բարեպատմու եւ Յովսէփու:*

ա. 4ա¹—5բ¹ Նաւասարդի ի Ա եւ Օգոստոս ԻԱ: Տօն է Յայնմնու կարապետին, զոր կարգեաց աւուրք Լուսաւորիչն Հայոց — *Յորժամ լուսաւորեաց աւուրն Գրիգոր զՀայս եւ զյոգացեալն Տրդատ...* 5բ¹—բ² Իսկ զի այսօր կոչի տաբեմուտ եւ մարդեկք մխիճանց տուրս պարզեւեն... 5բ²—6ա¹ Թագաւոր մի կայր Հայոց *Արտաւազ անուն եւ ունէր որդի մի խելացար՝ Շիդար անուն...*

բ. 6ա¹—բ² Նաւասարդի Բ եւ Օգոստոս ԻԲ: Վկայաբանութիւն սրբոցն Անիկտոսի եւ Փոտինոսի — *Անօրէն արքայն Դիոկղիտիանոս եկն ի քաղաքն Նիկոմիդեա...* 6բ²—7ա² Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Լօրէտիոսի, Քսեստիոսի եւ Պօղիոսի — *Սոքայ էին յամս Դեկոսի...*

գ. 7ա²—բ¹ Նաւասարդի Գ եւ յՕգոստոս ԻԳ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Մարկիոնոսի եպիսկոպոսին — *Սուրբն Մարկիոնոս էր ի կիպրոս կղզոյն...* 7բ¹—բ² Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Հեմեա եւ Պեղիգեա եւ Փիղգայիդեա — *Սոքա ազգականք էին չորից զինուորացն՝ Բասոսի...* 7բ² Յայսմաւուր կատարեցաւ ի Քրիստոս սուրբն Մարքիոն — *Սա աղաւխին էր կռապաշտ հնուրջ մի այրեայ...* 7բ²—8ա¹ Յայսմաւուր յիշատակ է սաւնձելեացն Ոնորատու — *Սա էր ազգաւ լատին...*

դ. 8ա¹—բ¹ Նաւասարդի ի Դ եւ Օգոստո[ս]ի ԻԴ: Տօն է Շողակաթին՝ իջման Միածնին՝ Բանին Աստուծոյ ի Վաղարշապատ քաղաք — *Լուսաւորիչն մեր սուրբն Գրիգոր յորժամ եկ ի Վիրապէն...* 8բ¹—9ա¹ Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Ուրսիկինոսի վկային — *էր սա ի քաղաքէն Մերենդոյ...*

ե. 9ա¹—11բ¹ Նաւասարդի ի Ե եւ Օգոստոսի ԻԵ: Տօն է Փոխման ամենաւրհնեալ կուսին Մարիամու — *Պարտ եւ արժան է դիտել զպրեալ սքանչելիսն որ եղեւ ի Տրնջոմն...* 11բ¹—5ա² Գովեստ ներբողեան ի սուրբ Աստուածածինն Առա[ք]եալ վարդապետի ասցեալ — *Ով ամենասրտուհի Աստուածածին Մարիամ կոյս, զերազոյնդ երկնաւորաց եւ երկրաւորաց...*

զ. 15բ¹—7ա¹ Նաւասարդի Զ եւ Օգոստոս ի ԻԶ: Վերստին տօն է Փոխման Աստուածածնին եւ յիշատակ պատկերին որ ի դաստառակին — *Արդար արքայն Հայոց եւ Աւորոց լըւաւ վասն Քրիստոսի...*

է. 17ա¹—ա² Նաւասարդի է եւ Օգոստոս ի ԻԷ: Վերըստին տօն է Փոխման Աստուածածնին եւ վկայաբանութիւն Միւռոնեաց եպհասնին — *Ի ժամանակս Դեկոսի սմբարիչտ արքային էր սուրբն Միռոն քահանայն...* 17ա²—8բ¹ Յայսմաւուր տօն է սուրբ պատկերի Աստուածամօրն — *Երանելին Յոհաննէս յորժամ գիտաց զնընջոմն Աստուածածնին կուսին...*

ը. 18բ[1]—9ա[1] Նաւասարդի Ը եւ Օգոստոս ի ԺԸ: Վկայաբանութիւն սրբոց Խորոսի եւ Փլորոսի եւ Դոմէդեա — *Փառաւորեալ վկայքս Քրիստոսի եղբարք էին երկորեակ*... 19ա[1]—բ[1] Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Դեմեդեա բժշկին — *Սուրբն Դեմեդեա էր ի Տարսոն քաղաքէն արուեստիւ բժիշկ*... 19բ[1]—21բ[1] Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Ստեփանոսի Ուլնեցոյն եւ հաօր եւ մօր նորա եւ որոց ընդ նմա — *Այր մի էր ի Կոկիսոն Ղազարոս անուն*...

թ. 21բ[1]—2ա[1] Նաւասարդի Թ եւ Օգոստոսի ԺԹ: Վկայաբանութիւն սրբոց Ատոմեանց — *Թագաւորն Պարսից [Յ]ազկերտ չար խրատով մոգուցն*... 22ա[1]—ա[2] Ի սմին աւուր նահատակութիւն Անդրէի զօրավարին եւ բանակի նորա — *Սուրբն Անդրէաս ստրատելատ էր*...

ժ. 22ա[2]—բ[2] Նաւասարդի Ժ եւ Օգոստոս Ի: Վկայաբանութիւն սուրբ մօրն Վասայ եւ Գ որդոցն — *Սրբուհին Վասայ էր յամս Մաքսիմիանոսի*... 22բ[2]—3ա[1] Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Ագաթոնիկոսի, որ թարգմանի բարեյաղթ — *Մաքսիմիանոս ամբարիշտ արքայն առաքեաց ի Նիկոմիդա*... 23ա[1]—4ա[1] Յայսմաւուր յիշատակ է Սամուէլի մարգարէին՝ որդւոյն Եղկանայ եւ Աննայի — *Սա ուխտիւք խնդրեալ եղեւ յԱստուծոյ*...

ժա. 24ա[1]—5ա[1] Նաւասարդի ի ԺԱ եւ Օգոստոս ԻԱ: Վկայութիւն Յուստինոսի — *Սուրբ վկայն Քրիստոսի Յուստինոս զօրական էր ի Հռոմ քաղաքէն*...

ժբ. 25ա[1]—6ա[2] Նաւասարդի ԺԲ եւ Օգոստոս ԻԲ: Տօն է սուրբ առաքելոյն Թումայի— *Յետ համբառնալոյն Քրիստոսի յերկինս*...

ժգ. 26բ[1] Նաւասարդի ԺԳ եւ Օգոստոսի ԻԳ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Երանոսի եպիսկոպոսին — *Սուրբ եպիսկոպոսն Երանոս էր ի Սէրմիոյ գաւառէն*... 26բ[1]—7ա[1] Յայսմաւուր յիշատակ Լեւերիոսի — *Սա աշակերտ էր սրբոյն Ոնորատու*...

ժդ. 27ա[1]—բ[1] Նաւասրդի ԺԴ եւ յՕգոստոս ԻԴ: Տօն է Դանիէլի մարգարէին — *Դանիէլ մարգարէն էր ի ցեղէն Յուդայ*... 27բ[1] Յայսմաւուր վկաբանութիւն սրբոյն Տիմոթէոսի — *Սա էր ի Պաղեստինոյ*... 27բ[1] Ի սոյն աւուր *սուրբն Ագապիոս եւ սրբուհին Թեկղի Գազայ քաղաքին յանհաւատ դատաւորէն*...

ժե. 27բ[1]—բ[2] Նաւասարդի ԺԵ եւ Օգոստոս ի ԻԵ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Աբուդիմոսի վկային — *Սուրբն Աբուդիմոս էր քրիստոնեայ հաւատով ի Տենետիոյ կղզւոյն*... 27բ[2]—8բ[2] Յայսմաւուր տօ[ն] է սուրբ Աստուածածնին — *Լուսաւորիչն մեր սուրբն Գրիգոր, յորժամ կործանեաց զիգական պատկերն Անահիտայ*...

ժզ. 29ա[1]—30ա[1] Նաւասարդի ի ԺԶ եւ Օգոստոսի ԻԶ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Անդրիանոսի եւ կնոջ նորա՝ Անատոլայ եւ այլ եւս ԻԶ մարտիրոսացն — *Սուրբ վկայն Քրիստոսի Անդրիանոսի եւ ամուսինն իւր Անատոլա էին ի քաղաքէն Նիկոմիդա*...

ժէ. 30ա[1]—1բ[2] Նաւասարդի ԺԷ եւ Օգոստոս ի ԻԷ: Վկայաբանութիւն սրբոց Սուքիասանց վկայիցն — *Առաքեալն Քրիստոսի սուրբն Թադէոս յորժամ եկն ի Հայս*...

ժը. 31բ[2] Նաւասարդի ԺԸ եւ Օգոստոս ի ԻԸ: Վկայաբանութիւն սրբոցն Ստրատոնիկոսի, Փիլիպոսի, Եւտիքիանոսի եւ Ոնեսիմա — *Սոքայ էին ի քաղաքէն Նիկոմիդայ*... 31բ[2]—2ա[2] Յայսմաւուր *յիշատակ սրբոյն Ոնէսիմայ եւ ոչ թէ աշակերտին Պօղոսի, այլ սորա ծնօղքն էին ի Կեսարիա*... 32ա[2]—բ[1] Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Անտիոքայ բժշկին — *Սա էր ի Սեփաստիոյ*...

ժթ. 32բ[1]—4բ[1] Նաւասարդի ի ԺԹ եւ Օգոստոս ի ԻԹ: Տաւն է գլխատմանն Յովաննու — *Սուրբ Կարապետն Քրիստոսի՝ Մկրտիչն Յովաննէս սրբութեամբ սնաւ յանապատի*...

ի. 34բ[1]—բ[2] Նաւասարդի Ի եւ Օգոստոս Լ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Վիլոնիդոսի եպիսկոպոսին — *Սուրբ եպիսկոպոսն Վիլոնիոս ի բանտի էր*... 34բ[2] Յայսմաւուր *վկայաբանութիւն սրբոյն Տատիանոսի, զոր կալաւ անօրէն դատաւորն Ուրբանոս*... 35ա[1]—ա[2] Յայսմաւուր *վկայաբանութիւն Ատրներսեհի, որ էր որդի Պրոբոսի Հռոմայ թագաւորին*... 35ա[2] Յայսմաւուր *վկայաբանութիւն սրբոյն Տիմոթէոսի*... (*Նոյն՝* § *ժդ*, 27բ[1]): 35ա[2] Ի սմին աւուր *սուրբն Ա-*

պապիսս եւ սրբուհին Թեկղ… (Նոյն՝ § ժզ, 27բ¹):

իս· 35բ¹—7ա¹ Նաւասարդի ԻԱ եւ Օգոստոս Լ.: Գիւղ գօտւոյն ամէնաւարնեայ Աստուածածնին — *Զամէնաւրհնեալ սուրբ Աստուածածնի գօտին դիմեալ էմ… 37ա¹—ա²* [*Ծայրակապ՝ «Գրիգորի է»*] — *Գրքոյ ի յիս, որ գաւանողս եմ մայրութեան քոյ Աստուծոյ… Մաղթանօք սրբոցն ընդ քեզ Մխիթարի քոյոյ տեսլեան:*

Բ· 37ա²—71բ² Սեպտեմբերի ամիս Հռոմոմաեցւոց եւ Գրօսոս Յունաց եւ Իլալ Ասորոց աւուրս ունին Լ: Ցիւն ու գիշերն հաւասարակ է Բժ–աւն ժամս:

ա· 37ա²—բ² Նաւասարդի ԻՒ եւ Երբայեցւ[ո]ցն Իլալ ԺԹ: Տօն է Յեսւեա՝ որդւոյ Նաւեա — *Յեսւ՝ որդին Նաւեայ, աշակերտ էր Մովսէսի… 37բ²—8բ¹* Ցայսմաւուր յիշատակ վարուց երանելւոյն Սիմէոնի Սիւնակեցւոյ — *Սա էր ի մեծ քաղաքէն Անտիոքայ…*

բ· 38բ²—9ա² Նաւասարդի ԻԹ եւ Սեպտեմբեր Բ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Մամասայ — *Ցամս Օրեղիանոսի անօրէն արքային… 39ա²—40ա²* Ցայսմաւուր յիշատակ երանելոյն Յոհաննու պսակացողին—*Սա պատրիարգ էր ի Կոստանդնուպօլիս…*

գ· 39բ¹—բ² Նաւասրդ ԻԹ եւ Սեպտեմբեր Գ: Վկայաբանութիւն Անդիմ[ո]սի եպիսկոպոսին—*Ցամս անօրէն արքային Մաքսիմիանոսի էր սուրբն Անթիմոս… 39բ²—40ա²* Ցայսմաւուր վկայաբանութիւն Աքիաեսի եպիսկոպոսին եւ յիշատակ աղախնոյն Աստուծոյ խաթուշի — *Սրբուհին Յոհաննւ էր ի Սելեւկիա… 40ա²—բ¹* Ցայսմաւուր *զբ ծնողացն Յոհաննւոյ՝ վիարխիսիմոս եւ գնեղփիսոս կայուցին առաջի Օրեղոնոսի Թագաւորին… 40բ¹* Ի սմին աւուր *յիշատակ սքանչելեաց իւոյ, որ եղեւ վասն ուղղափառ հաւատոյ ի Պամփիլիա…*

գ· 40բ¹—բ² Նաւասարտի ԻԷ (ԻԵ) եւ Սեպտեբր Դ: Վկայաբանութիւն Բարբելայ սուրբ հայրապետին եւ երիս աշա[կ]երտաց նորին — *Ցամս Նումերեանոսի… 40բ²* Ի սմին աւուր *վկայաբանութիւն սրբոց մարտիրոսացն Թէոդորոսի, Դուվիանոսի, Ամիանոսի եւ Ցուլիանոսի զորոց հատին զձեռան… 40բ²—1բ¹* Եւ արդ *լըսարուք հովիւք բանաւոր հօտին Քրիստոսի… Քարոզեցէք համարձակ ըստ նմանութեան սուրբ հայրապետին Բարբելայ…*

է· 41բ¹—2ա¹ Նաւասարդի ԻԶ եւ Սեպտեմբերի Է: Վկայաբանութիւն Ի կուսաացացն — *Սրբոյն էին յամս Լիկիանոսի… 42ա¹—ա²* Ի սմին աւուր *կատարումն քահանային Զաքարիա՝ հօրն Ցովհաննու…*

զ· 42ա²—բ² Նաւասարդի ԻԷ եւ Սեպտեմբեր Զ: Վկայաբանութիւն սրբուհոյն Երմոնեայ — *Աստքեան Փիլիպպոս, ոչ մեծն որ յերկոտասնիցն, այլ այն որ ի Եսարակաւագացն… 42բ²* Ցայսմաւուր վկայաբանութիւն Գժ–աւն մարտիրոսացն՝ Փիրսիոսի բահանային եւ Բիքոյ սարկաւագին… — *Սոքա էին յամս Դեկոսի… 42բ²—3ա²* Ցայսմաւուր յիշատակ կատարման ԵՒ կուսանացն սմանչելի մահւամբ — *Ցամս Խոսրովու Պարսից Թագաւորին…*

է· 43ա²—4բ² Նաւասարդի ԻԸ եւ Սեպտեմբեր Է: Յիշատա[կ] է Նիկիոյ սուրբ ժողովոյն — *Արիոս էրէցն Ազէքսանդրացի, երեւեցաւ Հայհոյիչ Քրիստոսի…*

ը· 44բ²—6բ² Նաւասարդ ի ԻԹ եւ Սեպտեմբեր Ը: Տօն է ծնընդեան սուրբ կուսին *Մարիամու — Ի տոհմէ որդոցն Խորայէլի, ի ցեղէն Ցուդայ էր Ցովսեիմ…*

Թ· 46բ²—7բ² Նաւասարդի Լ եւ Սեպտեմբերի Թ: Յիշատակ վարուց սուրբ հայրապետին մերոյ Սահակայ — *Սուրբ Հայրապետն Իսահակ Պարթեւն՝ որդին Մեծին Ներսեսի…*

ժ· 48ա¹—ա² Հոռի Ա եւ Սեպտեմբերի Ժ: Վկայաբանութիւն սրբոց կուսանացն Միւնադրայ եւ Միւնփոտրայ — *Սոքայ քորք էին հարազատք… 48ա²* Ցայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբուհւոյն Բասիլիդեա — *Սա էր իննն ամաց… 48ա²—բ²* Ցայսմաւուր յիշատակ վարուց սրբոյն Պօղոսի եպիսկոպոսին — *Սա էր ի Սպանիոյ յարեւմտից եպիսկոպոս…*

ժա· 49ա¹—ա² Հոռի Բ եւ Սեպտեմբերի ԺԱ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Մանուշակայ — *Հըրապարտ արքայն Պարսից Շապուհ Սաբիւռս ասպատակեաց ի Հռոմս… 49ա²* Ի սմին աւուր *եւ սուրբն Թոմոմիլոս յետ բազում չարչարանաց… Նոյնպէս եւ*

Դոքսիոս ի Մելտենի քաղաք Հայոց... 49ա^{2} ի սմին աւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Դիոդորա եւ Դիդիմա — *Սոքա քրիստոնեայք էին*... 49ա^{2}—բ^{1} Յայսմաւուր *վկայաբանութիւն սրբոյն Սողոնի, որ էր յամս անօրէն թագաւորին Մաքսիմիանոսի*... 49բ^{1}—բ^{2} Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Եպսիֆոսի — *Սա էր ի քաղաքէն Կեսարու*...

ժբ. 49բ^{2}— 50ա^{1} Հոռի Գ եւ Սեպտեմբերի ԺԲ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Ապտոնիմոսի եպիսկոպոսին — *Ի ժամանակս Դիոկղետիանոսի*... 50ա^{1}—բ^{1} Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Սեւերիանոսի Սեբաստացւոյ — *Յետ սրբոց Քառասնիցն կատարման*...

ժգ. 50բ^{1}—1բ^{1} Հոռի Դ եւ Սեպտեմբերի ԺԳ: Նաւակատիկ է սուրբ խաչին տօնի: Յարութեան եւ Գողգոթային — *Յետ գիւտի սուրբ Խաչին հրամանաւ Հեղինեա*... 51բ^{1}—2ա^{1} Յայսմաւուր յիշատ[ա]կ է սրբոյն Յոհաննու Ոսկիբերանին — *Մեծ վարդապետն տիեզերաց եւ արեգակն եկեղեցւոյ Ոսկիբերանն Յոհաննէս էր անտիոքացի*...

ժդ. 52ա^{1}—3ա^{2} Հոռի Ե եւ Սեպտեմբեր ի ԺԴ: Խաչվերաց է եւ տօն սուրբ խաչին — *Դշխոյն Հեղինէ՝ մայրն ինքնակալ կայսերն Կոստանդիանոսի*...

ժե. 53բ^{1}—բ^{2} Հոռի Զ եւ Սեպտեմբեր ի ԺԵ: Վերըստին տօն է սուրբ խաչին եւ վկայաբանութիւն Նիկիտասա — *Սուրբն Նիկիտաս էր ի խուժադուժ երկրէն Գօթացոց*... 53բ^{2} Յայսմաւուր *կատարեցաւ Կոռնելիոս այր ծերունի ի Նիկիա քաղաքէն*... 53բ^{2}—4ա^{2} Յայսմաւուր յիշատակ սուրբ մարտիրուսացն որ եղեն ի Մահմետա— Ի Ճ եւ Կ (711) *Թուականիս Հայոց, Յուստիանոս կայսրն Հռոմա հալածեաց զազգս Հայոց*...

ժզ. 54ա^{2}—6ա^{1} Հոռի Է եւ Սեպտեմբեր ի ԺԶ: Վարք եւ յիշատակ աղախնոյն Քրիստոսի Թէոդորա — *Յամս Զենոնի բարեպաշտ կայսերն Յունաց*...

ժէ. 56ա^{1}—բ^{2} Հոռի Ը եւ Սեպտեմբերի ի ԺԷ: Վերստին տօն է սուրբ խաչին եւ յիշատակ սրբոց թարգմանչացն Սահակայ եւ Մեսրոպա — *Լուսաւորիչքն մեր եւ պայծառ ջահք լուսատու կաթուղիկէ եկե[ղե]ցւոյ*...

ժը. 56բ^{2}—8բ^{1} Հոռի Թ եւ Սեպտեմբեր ԺԸ, Եբրայեցւոցն Թըշրին Ա: Տօն է Մովսէսի եւ Ահարոնի եւ քըւերց նոցա — *Նախամարգարէն եւ աստուածախօսն Մովսէս*...

ժթ. 58բ^{2}—9ա^{1} Յայսմաւուր աշնանամուտ է եւ արեգակն ի Կըշիռն մտանէ եւ աւր ու գիշերն հաւասարէ. Հոռի Ժ եւ Սեպտմբեր ԺԹ: Վկայաբանութիւն սրբուհոյն Արիադոնայ եւ այլ սրբոցն — *Ի ժամանակս Անդրիանոսի եւ Անտոնինեայ ամբարիշտ թագաւորացն*... 59ա^{1} Ի սմին աւուր *կատարեցաւ սուրբ վկայն Քրիստոսի Պապարի հաւատով յամս Մաքսիմիանոսի*... 59ա^{1}—ա^{2} Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Տրոփիմայ եւ Դորիմենդոսի եւ Սաբատիանեա — *Սոքա էին ի ժամանակս կռապաշտ արքային Պրոբայ*... 59ա^{2}—բ^{1} Ի սմին աւուր վկայաբանութիւն Ճ եւ Ծ մարտիրոսացն — *Սոքա եգիպտացիք էին*... 59բ^{1} Ի սմին աւուր *եւ սրբոցն Մակրոբայ, Գորգիանու*... *որք կատարեցան սրով*... 59բ^{1} Յայսմաւուր *կատարումն սրբոց Ոսկեանցն. Թէ կամիս գիտ ի Նաւասարդի ԺԷ եւ կարդայ*:

ի. 59բ^{1}—61ա^{1} Հոռի ԺԱ եւ Սեպտմբեր Ի: Պատմութիւն սրբոյն Եւստաթէոսի — *Սուրբն Եւստաքէոս էր ի Հըռոմ քաղաքի ստրատելատ*...

իա. 61ա^{2}—բ^{1} Հոռի ԺԲ եւ Սեպտմբեր ԻԱ: Կատարումն սրբոյ Եղիշէի առաքելոյն Քրիստոսի — *Սա աշակերտ էր առ[ա]քելոյն Թադէոսի*... 61բ^{1}—2ա^{2} Յայսմաւուր յիշատակ աւերմանն Ամթա — *Թագաւորն Պարսից Կուտն անուն, գնաց բազում զօրօք ի Միջագետս*...

իբ. 62ա^{2}—բ^{2} Հոռի ԺԳ եւ Սեպտմբեր ԻԲ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Փոկասու եպիսկոպոսին — *Սուրբն Փոկաս էր ի Սինոպ քաղաքէն*... 62բ^{2}—3ա^{1} Յայսմաւուր տօն է Յունանու մարգարէին — *Սա էր ի Կարիաթարիմայ*...

իգ. 63ա^{1}—ա^{2} Հոռի ԺԴ եւ Սեպտմբերի ԻԳ: Վկայաբանութիւն սրբուհոյն Իրայիտայ—*Ամպարարիշտ իշխանն Կուկլիանոս գնաց յԵգիպտոս*... 63ա^{2}—4ա^{2} Յայսմաւուր յիշատակ կոտորելոցն ի տանկաց ի յունացն քրիս[տոն]էից — *Ի ժամանակին յորում էր Թըւականն Հայոց ԲՃ եւ Կ* (811) *առաքեաց Արուսահլ սուլտանն*...

ժդ. 64ա^{2}—5ա^{2} Հոռի ԺԵ եւ Սեպտեմբեր ԻԴ: Վկայաբանութիւն սրբուհւոյն Թեկղեայ — *Նախավկայն Քրիստոսի՝ սրբուհի կոյսն Թեկղի, էր յԻկոնիոյ քաղաքէն*...

ժե. 65ա^{2} Հոռի ԺԶ եւ Սեպտեմբեր ԻԵ: Վկայաբանութիւն սրբոց առաքելոցն Կեփայի եւ Պօղոսի եւ Յակոբայ եպիսկոպոսին — *Սոքա աշակերտք էին առաքելոյն Պօղոսի*... 65ա^{2}—բ^{2} Յայսմաւոր *յիշատակ վարուց սրբոյն Յակոբայ Սրճոյ եպիսկոպոսին, որ էր ի յամս բարեպաշտ կայսերն Յունաց Զենոնի*... 65բ^{2} Ի սմին աւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Ագաթոկղեա — *Սա ազախին էր կնոջ միոյ կռապաշտի*... 65բ^{2}—6ա^{2} Յայսմաւուր *յիշատակ բարեպաշտ արքային Յունաց Մանուելին, որ կամեցաւ բառնալ զմիջնորմն*...

ժզ. 66ա^{2}—7բ^{1} Հոռի ԺԷ եւ Սեպտեմբեր ԻԶ: Ննջումն աւետարանչին Քրիստոսի՝ սրբոյն Յոհաննու — *Առաքեալն եւ աւետարանիչն Քրիստոսի*...

ժէ. 67բ^{1}—8բ^{1} Հոռի ԺԸ եւ Սեպտեմբեր ԻԷ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Կալստրատոսի — *Սուրբն Կալիստրատոս վկայն Քրիստոսի էր ի ժամանակս Դեոկղետանոսի*... 68բ^{1} Յայսմաւուր *մարտիրոսացաւ սուրբ վկայն Քրիստոսի Մառինոս, այր իմաստասէր եւ հանճարեղ*...

ժը. 68բ^{1}—9ա^{1} Հոռի ԺԹ եւ Սեպտեմբեր ԻԸ: Պատմութիւն Շմաւոնի՝ ազգականին Քրիստոսի առաքելուն — *Աստուածատեսն Շմաւոն՝ առաքեալն Քրիստոսի, ընդ ամենայն արեւմուտս շրջեալ*... 69ա^{1} Յայսմաւուր *վկայաբանութիւն սրբոյն Ալփիոսի եւ Փիլատելփայ եւ Կիւրենոսի եւ այլ ՃՄ մարտիրոսացն որք ընդ նոսա կատարեցան հրով*... 69ա^{1}—ա^{2} Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբուհւոյն Եպիքարայ — *Յամս ամբարիշտ արքային Դիոկղետանոսի*... 69ա^{2} Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբուհւոյն Մամելքայ — *Կինս այս քրմուհի էր ի Պարս*... 69բ^{1} Ի սմին աւուր յիշատակ սքանչելեացն որ եղեն յեկեղեցի սրբոյն Զենոնի ի քաղաքն Տիբերու... — *Ել գետն Տիբերու եւ տարածեցաւ ընդ դաշտն*...

ժթ. 69բ^{1}—70ա^{1} Հոռ Ի եւ Սեպտեմբեր ԻԹ: Վարք եւ յիշատակ սուրբ հօրն Քարիտոնի — *Սուրբ հայրն մեր Քարիտոն էր ի ժամանակս Օրելիանոսի*... 70ա^{1}—բ^{1} Յայսմաւուր *յիշատակ է սրբոյն Եփսիքոսի, որ ասաց աշակերտացն իւրոց, թէ ի ժամ պատարագին*...

ի. 70բ^{1}—բ^{2} Հոռի ԻԱ եւ Սեպտեմբեր Լ: Գիւտ նշխարաց սրբոյն Գրիգորի մեր Լուսաւորչի — *Սուրբ հայրապետն մեր՝ լուսաւորիչն Գրիգոր, յետ լուսաւորելոյն զՀայս*... 70բ^{2}—1ա^{1} Ի սմին աւուր յիշատակ սրբոյն Անտոնի եւ Կրօնիդեա եւ Է խոտաճարակացն, որ ի վանսն Գլակայ — *Յորժամ ձեռնադրեցաւ սուրբն Գրիգոր*... 71ա^{1}—բ^{2} Յայսմաւուր յիշատակ վարուց սուրբ հօրն Թաթլոյ եւ Վարոսի եւ Թումասու — *Սոքա աշակերտ էին սուրբ հայրապետացն Սահակայ եւ Մեսրօպայ*... 71բ^{2} Ի սմին աւուր *տօն է սրբոյն Գրիգորի Աղվանից կաթուղիկոսին՝ թոռին սրբոյն Գրիգորին Լուսաւորչին*...

Գ. 71բ^{2}—105բ^{1} [Ամիս Հոկտեմբեր]

ա. 71բ^{2}—3բ^{1} Հոռի ԻԲ եւ Հոկտեմբեր եւ Զըրին (Թշրին) Ա: Հոկտեմբերի ամիս աւուրս ունի ԼԱ, տիւն ԺԱ ժամս եւ գիշերն ԺԳ: Եւ Է այսօր յիշ[ա]տակ ԲԺ-ան վարդապե[տ]ացն, որոց եւ առաջին եւ գլուխ է սուրբն Դիոնէսոս Արիսպագացին — *Սուրբն Դէոնէսիս ի ծնօղաց իւրոց նուիրեալ եղեւ յԱթէնս ի զոհ կռոցն*...

բ. 73բ^{1}—բ^{2} Հոռի ԻԳ եւ Հոկտեմբերի Բ: Վկայաբանութիւն Անանիայ առաքելոյն — *Առաքեալն Քրիստոսի Անանիայ մի էր եւ սա ՀԲ աշակերտացն*... 73բ^{2}—4ա^{1} Յայսմաւու[ր] *տաւն է սրբոյն Թեոդորոսի, որ ի Պերգէ չարչարեցաւ*... 74ա^{1}—ա^{2} Յասմաւուր յիշատակ սքանչելեացն որ եղեւ յուխտաւուրսն Սինէական լերինն — *Աբեղայ մի Յովանէս անուն բջնեցի պատմեաց Վանական վարդապետին*... 74ա^{2}—բ^{1} Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյ եպիսկոպոսին Դոսանա — *Յորժամ ասպատակեաց Շապուհ արքայն Պարսից ի քաղաքն Վիզանդիս*... 74բ^{1} Ի սմին աւուր *վկայաբանութիւն սրբոյն Պափնուտիոսի անապատական ճգնաւորի*...

գ. 74բ^{1}—5բ^{1} Հոռի ԻԴ եւ Հոկտեմբերի Գ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Կիպրիանոսի եպիսկոպոսին եւ Յուստանէ կուսին — *Սուրբն Կիպրիանոս այր իմաստուն կախարդ*...

դ. 75*բ*[1]—6*ա*[1] Հոռի Ի՝ եւ Հոկտեմբեր Դ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Դէոնդիոսի Արիսթագացւոյ — *Սուրբն Դէոնդիոս Արիստագացին մի էր ի նախարարացն Աքենացւոց*... 76*ա*[1] Յայսմաւուր յիշատակ սրբոյն Կիրակոսի — *Սա էր յամս Թէոդոսի Մեծի*... 76*ա*[1]—*բ*[1] Ի սմին ասւոր յիշատակ վարուց եւ նահատակութեան սրբոյն Ադրիանոսի ե դաւերն իւրոյ Կայեսթիոսայ — *Սա էր յերիսես քաղաքին*... 76*բ*[1]—7*ա*[1] Ի սմին ասւոր յիշատակ արձակմանն սատանայի ի մէ կապանաց իւրոց, որպէս ասաց հրեշտակն Ցոհաննու... — *Եւ արդ յայսմասւոյ արձակեցաւ սատանայ*...

ե. 77*ա*[1]—9*ա*[1] Հոռի ԻԲ եւ Հոկտեմբեր ե: Վկայաբանութիւն սրբոց Հռիփսիմեանցն կուսանաց — *Սրբոյնս Հռիփսիմէի կոյսն Հռիփսիմէ էր ի թագաւորական տոհմէ կայսերն Կդոդիայ*...

զ. 79*ա*[1]—80*ա*[1] Հոռի ԻԳ եւ Հոկտեմբեր Զ: Վկայաբանութիւն սրբոց կուսանացն Գայիանացն — *Ճեմ կատարման սրբոց Հռիփսիմեանցն*... 80*ա*[1]—*բ*[1] [ներքոգրեալ] — *Եւ արդ զիարդ գովեցուք զայնս, որ ի վեր են քան զգովութիւնս*... 80*բ*[1] Յայսմաւուր *վկայաբանութիւն Թումայի առաքելոյն. գրած է յՕդեսսոս ի ԻՒ, Թէ կամիս գիտ եւ կարդա:*

է. 80*բ*[1]—1*ա*[2] Հոռի ԻԶ եւ Հոկտեմբերի Է: Վկայաբանութիւն սրբոց Սարգսի եւ Բաքոսի — *Սուրբ եւ փառաւորեալ վկայքս Քրիստոսի Սարգիս*... 81*ա*[2] Յայսմաւուր *կատարեցան ի Քրիստոս սուրբ վկայքն Նազարոս, Կելսիոս, Գերասիոս, Պռոտասիոս սրով եւ Հրով*...

ը. 81*բ*[1]—*բ*[2] Հոռի ԻԹ եւ Հոկտեմբեր Ը: Վկայաբանութիւն սրբուհւոյն Պեղգեայ — *Սորուհի կոյս վկայն Քրիստոսի Պեղիգեայ էր ի քաղաքէն Տարսոնոյ*... 81*բ*[2] Յայսմաւուր յիշատակ է սրբոյն Պապիա սարկաւագուհւոյն — *Կինս այս այլք էր*... 81*բ*[2]—2*ա*[2] Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոց մարտիրոսացն Յոբենտիոսի եւ Մաճսիմոսի — *Սոքա էին յամս ուրացողին Ցուլիանոսի*...

թ. 82*ա*[2]—2*բ*[2] Հոռի Լ եւ Հոկտեմբեր Թ: Վկայաբանութիւն Եւլամբոսի եւ Բեռնարա Եւլամբիա — *Ցամս անօրէնն արքային Մաքսիմիանոսի էին սոքա ի Նիկոդիմիա քաղաքին*... 82*բ*[2] Ի սմին ասւոր *կատարեցան սուրբ վկայքն Քրիստոսի Մարկոս եւ Մեթոդիոս յԱնտիոք Պիսիդեայ*... 82*բ*[2]—3*ա*[1] Յայսմաւուր *յիշատակ Իամամնոյ երդեցողի որ էր սարկաւագ յԱմասիայ քաղաքի*...

> 83*բ*[2]—3*ա*[1] *«Երգեաց ամենայն տէրունական ոտնից եւ ի ոտն ամենայն սրբոց կցորդս ի, որ մինչեւ ցայսօր երգեն յամենայն հռոմս...»:*

83*ա*[1] Յայսմաւուր յիշատակ սմանչելեացն Աստուածոյ — *Քահանայ մի Մեթոդիոս անուն յերկրէն Իտալացոց*... 83*ա*[1]—*ա*[2] Յայսմաւուր երեւումն սրբոց առաքելոցն սրբոյն Ցոհաննու Ոսկիբերանին — *Ցորժամ տանէին չար սպասաւորքն զնախիբեռան յաքսորան*...

ժ. 83*բ*[1]—*բ*[2] Սահմի Ա եւ Հոկտեմբերի ժ: Ցօն է յղութեան եղիսաբեթի զուարթ կարապետն Յովաննէս — *Քահանայապետն Զաքարիայս յաւուր ոտնից քահանայութեան*... 83*բ*[2]—4*բ*[1] [ներքոգրեալ] — *Արդարեւ մեծ ի Տնունդս կանայ՝ սուրբն Յովաննէս*...

> 84*բ*[1] *«Զիողոքութիւն մեղայց գրառանել առատ եւ յաւուրս դասատառանին առնելոյն հաւատացելոց, Գրիգոր վարդապետի՝ ճառիս [յ]օրինողի...»:*

ժ. 84*բ*[1]—*բ*[2] Սահմի Բ եւ Հոկտեմբերի ԺԱ: Ցօն է Է-երորդ ժողովոյն, որ ի Նիկիայ — *Ի ժամանակս բարեպաշտ արքային Կոստանդիանոսի*... 84*բ*[2] Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Թէոդորոսի Աղէքսանդրացւոյն — *Զամ կալան Աղէքսանդրացիքն վասն ի Քրիստոս հաւատոցն*... 84*բ*[2]—5*ա*[2] Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոց Տարագոսեանցն — *Սոքա էին յամս Դիոկղետիանոսի*...

ԺԲ. 85*ա*[2]—*բ*[1] Սահմի Գ եւ Հոտեմբեր ԺԲ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Կարպոսի եւ Պապիլասայ — *Ի ժամանակս Դեկոսի կռապաշտ արքային էին սոքա արհեստիւ բժիշկ*... 85*բ*[1]—*բ*[2] Յայսմաւուր *կատարեցան սրով սուրբ վկայքն Քրիստոսի Ալփիոս, Աղէքսանդրոս*... 85*բ*[2]—6*բ*[1] Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Վարոսի եւ այլ Զ կրօնաւորացն — *Ցամս Մաքսիմիանոսի թագաւորին*...

ԺԳ. 86*բ*[1]—7*ա*[2] Սահմի Դ եւ Հոկտեմբեր

ԺԳ: Վարք եւ յիշատակ սուրբ հօրն մերոյ Մաշտոց վարդապետին — *Սուրբ վարդապետն մեր եւ հայրն ճգնազգեաց Մաշտոց էր ի գաւառէն Կոտէից...*

> 87ա^{2} *«...Եւ ի միում տփի զկարգն Մկրտութեան եւ զՊսակին, զՀաղորդութեան եւ զԹաղմանն, Հոգէհանգստեան եւ զԽաչաւրհեայն, զՍերմաւրհեան, զՇեղջրն, զԿալ եւ զՀընձան, զՀորս եւ զԿարասս, զՋրաւրհեան եւ զՈտնալուային, զՀիմնարկէքն եւ զԵկեղեցւոյ աւրհնէքն, զԱւազանին եւ զպղղծեալ տաճարին, զՁեռնադրութեան եւ զՔահանայաԹաղն եւ զայլն ամենայն, որով վարին մերս կարգաւորութիւն. վասն որոյ եւ անուն գրոցն այն Մաշտոց կոչեցաւ...»:*

Ժդ. 87բ^{1}—8ա^{2} Սահմի Ե եւ Հոկտեմբեր ԺԴ: Տօն է Եփեսոսի սուրբ ժողովոյն — *Հրամանաւ փոքու արքային Թէոդոսի...*

Ժե. 88ա^{2}—բ^{2} Սահմի Զ եւ Հոկտեմբեր ԺԵ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Ուղկիանոսի քահանային — *Սուրբ քահանայն Աստուծոյ Ուղկիանոս էր ի մեծ քաղաքէն Անտիոքայ...* 88բ^{2} Յայսմաւուր *սուրբ վկայքն Քրիստոսի Դասիոս եւ Զոտիկոս եւ Գայիոս ի Նիկոմիդայ քաղաքին ի ծով ընկեցեալ կատարեցան...* 88բ^{2}—9ա^{1} Ի սմին աւուր *աղօԹէր սուրբ հայրն Անտոն ի խուցն իւր եւ ձայն եղեւ առ նա...* 89ա^{1} Քահանայ մի Աղէքսանդրացի *գնաց յանապատ առ եպիսկոպոս ոմն, որ նստէր լռութեամբ...*

Ժզ. 89ա^{1}—բ^{2} Սամի Է եւ Հոկտեմբեր ԺԶ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Ղունկիանոսի հարիւրապետին — *Սա էր ի Կապադովկացւոց գաւառէն...* 89բ^{2} Յայսմաւուր *սուրբն Սոսկրատես քահանայն եւ սրբուհին Թէոդոսիա կատարեցան սրով...*

Ժէ. 89բ^{2}—91ա^{1} Սահմի Ը եւ Հոկտեմբեր ԺԷ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Խուսաննոսի, որ Թարգմանի ոսկի ծաղիկ եւ ամուսնոյն իւրոյ՝ Դարեհի — *Սայ էր յԱղէքսանդրիայ քաղաքին...*

> 91ա^{1} *«Եւ հրամանաւ Ստեփաննոսի Հռոմայ հայրապետին, Ովրենոս եւ Արմենիոս գրեցին ճշմարիտ զվկայութեամբ կատարումն սոցայ ի Քրիստոս»:*

Ժը. 91ա^{1}—բ^{1} Սահմի Թ եւ Հոկտեմբերի ԺԸ: Վկայաբանութիւն Ղուկասու աւետարանչին — *Սուրբ աւետարանիչին Ղուկաս էր ազգաւ ասորի...* 91բ^{1} Յայսմաւուր *յիշատակ սրբոյն Անդրէասի կրօնաւորի, զոր կալաւ արքայն Կոստանդին...* 91բ^{1}—բ^{2} Յայսմաւուր տօն է Ովսեայ մարգարէին — *Մարգարէն Ովսէ էր ի Բելամովթայ...* 91բ^{2} Ի սոյն աւուր *սուրբ վկայն Վարոս ի Մաքսիմիանոսէ դատաւորէ բազում տանջա[ն]օք չարչարեալ...*

ԺԹ. 91բ^{2} Սահմի Ժ եւ Հոկտեմբերի ԺԹ: Տօն է Յովելեայ մարգարէին — *Մարգարէն Յովել էր յազգէն Ռուբենի...* 91բ^{2}—2ա^{2} Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Արտեմեայ — *Յամս ուրացողին Յուլիանոսի...* 92ա^{2}—բ^{1} Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյց Հեպերիքեանցն — *Սոքայ էին ի Սամուսատ քաղաք...* 92բ^{1} Յայսմաւուր *կատարեցաւ ի Պարս ի Շապհոյ Սաբիւռոսէ սուրբ եպիսկոպոսն Բարդիշօ...* 92բ^{1}—բ^{2} Ի սմին աւուր *սուրբն Դոմնինոս յետ բազում տանջանաց...* 92բ^{2} Յայսմաւուր *եւ սրբուհին Լուկիայ բազում չարչարանս կրեալ...* 92բ^{2} Նոյնպէս *եւ սուրբն Գերմանոս գլխատեցաւ...* 92բ^{2} Ի սմին աւուր *կատարեցաւ սրով կոյս եւ կրօնաւոր վկայն Քրիստոսի Անաստասա...*

Ի. 92բ^{2}—3բ^{2} Սահմի ԺԱ եւ Հոկտեմբեր Ի: Պատմութիւն եւ վկայաբանութիւն սըրբոց Խարթեացն ԺՌ եւ Մ մարտիրոսացն — *Սուրբն Խարթաս գլխաւոր էր քաղաքին Նենգրանայ...*

Իա. 93բ^{2}—4բ^{1} Սահմի ԺԲ եւ Հոկտեմբեր ԻԱ: Վկայաբանութիւն եւ յիշատակ սուրբ հօրն հարանց Իլարիոնի — *Սուրբ եւ երջանիկ հայրն մեր Իլարիոն, որ կոչեցաւ հարանց հայր...* 94բ^{1}—5ա^{1} Յայսմաւուր *յիշատակ վարուց սուրբ եւ արի ճգնաւորին Մաղաքիայի, որ ամենեւին յար եւ նման էր հարաց հօրն՝ Իլարիոնի...*

Իբ. 95ա^{1}—6ա^{2} Սահմի ԺԳ եւ Հոկտեմբեր ԻԲ: Վարք եւ յիշատակ սրբոյն Աբերկոցի եպիսկոպոսին — *Սուրբն Աբերկիոս էր ի ժամանակս Անտոնինոսի...*

Իգ. 96ա^{2}—7բ^{1} Սահմի ԺԴ եւ Հոկտեմբեր ԻԳ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Յակո-

բայ Տեառնեղբօրն — *Սուրբ առաքելոյն Քրիստոսի Յակոբոս՝ եղբայր Տեառն*...

իդ. 97բ^{1}—9ա^{1} Սահմի ԺԵ եւ Հոկտեմբեր ԻԴ: Պատմութիւն ննջման եւ յարութեան սուրբ մանկանցն Եփեսոսի — *Սոքայ էին ի ժամանակս Դեկոսի*...

իե. 99ա^{1}—ա^{2} Սահամի ԺԶ եւ Հոկտեմբեր ԻԵ: Վկայաբանութիւն սրբոց նոտարացն Մարկիանոսի եւ Մարտիրոնի — *Յետ վախճանի սրբոյն Աղէքսա[ն]դրի Կոստանդնուպօլսի հայրապետին*... 99ա^{2}—բ^{2} Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Դեմետրոսի — *Սա էր ի քաղաքէն Թէսաղոնիկոյ*...

իզ. 99բ^{2}—100ա^{1} Սահմի ԺԷ եւ Հոկտեմբեր ԻԶ: Վարք եւ յիշատակ Ափիլիքոսի եպիսկոպոսին — *Սա աշակերտ էր սրբոյն Բարսեղի Կեսարացւոյն եւ գրեաց զվարս եւ զքանչելիս նորին*...

100ա^{2} «*Ի սմին աւուր եղեւ շարժ մեծ եւ ահագին ի Կոստանդինուպօլիս յամս Լեւոնի կայսեր*...»:

100ա^{2} Յայսմաւուր *հանգեաւ ի Քրիստոս երանելին Յոհաննէս Հոսացին*... 100ա^{2}—բ^{1} Յայսմաւուր նահատակութիւն Սըմբատայ Բագրատունւոյ — *Ի ԽԳ* (594) *Թըւականիս Հայոց Թագաւորէ Պարսից Խոսրով*... 100բ^{2} Ի սմին աւուր *կատարեցան ի Հայս ս[ո]ւրբ Սուքիասանքն. գրած է ի Նաւասարդի ԺԷ*...

իէ. 100բ^{1}—1ա^{1} Սահմի ԺԸ եւ Հոկտեմբեր ԻԷ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Կապետոլինեա եւ աղախնւոյն իւրոյ — *Սուրբն Կապետոլինէ էր ի Կապադովկիայ*... 101ա^{1}—բ^{1} Յայսմաւուր վկայաբանութիւն երից եղբարցն Կըղօդիոսի, Աստէրիոսի եւ Նեոներսոսի — *Սոքայ էին ի ժամանակս Դիոկղետիանոսի*...

իը. 101բ^{1}—2ա^{2} Սահմի ԺԹ եւ Հոկտեմբեր ԻԸ: Վարք եւ յիշատակ Աբրամու արդարոյն — *Արդարս այս Աբրամ էր ի քաղաքէն Ուրհայւոյ*...

իթ. 102ա^{2}—3բ^{1} Սահմի Ի եւ Հոկտեմբեր ԻԹ: Տօն է սրբոց կանացն Նոյնեայ եւ Մանեայ — *Սուրբ կուսանացն Հռիփսիմեայցըն ընկերք էին սոքա*... 103ա^{1}—բ^{1} [Ներբողեան] — *Եւ արդ զխարդ գովեսցուք*... (*նոյն*՝ 80ա^{1}):

լ. 103բ^{1}—4ա^{1} Սահմի ԻԱ եւ Հոկտեմբեր ի Լ: Վկայաբանութիւն Զենոբայ եպիսկոպոսին եւ Զենոբիայ — *Սոքա էին յամս Դիոկղետիանոսի արքային*... 104ա^{1}—բ^{2} Յայսմաւուր ետես Պր[ո]կղոս զառաքեալն Պօղոս մերձ Յոհանու Ոսկիբերանին — *Եղեւ զի Ոսկեբերանն Յոհաննէս մեկնէր զբանսն Պօղոսի*...

լա. 104բ^{2}—5ա^{2} Սահմի ԻԲ եւ Հոկտեմբեր ԼԱ: Վկայաբանութիւն սրբոցն Եպիմաքոսի եւ Անտոնոսի — *Սա էր խուժադուժ եւ վայրենաբարոյ*... 105ա^{2}—բ^{1} Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Մելասիպոսի եւ ամուսնոյն իւրոյ Կասիանեայ եւ որդւոյն իւրեանց Անտոնինոսի — *Սոքա էին ի քաղաքէն յԱնկիւրիոյ*...

Դ. 105բ^{1}—57ա^{1} Նոյեմբերի ամիս աւուրս ունի Լ, գիշերն ունի ժամս ԺԴ եւ ցերեկն Ժ, ի փառս Քրիստոսի Աստուծոյ:

ա. 105բ^{1}—7ա^{1} Սահմի ԻԳ եւ Նոյեբեր Ա: Տօն է ամենայն սրբոցն Աստուծոյ՝ հնոց եւ նորոց: Եւ յիշատակ սրբոյցն անարծաթ բժշկացն՝ Կոզմայի եւ Դամիանոսի, Բ եղբարցն — *Կին մի էր այրի, անուն Թէոդոտիայ*... 107ա^{1}—9բ^{1} [Ներբողեան ի Ս. մարտիրոսքն] — *Կաթուղիկէ եկեղեցի սուրբ երկին յերկրի հաստատեցաւ ամենայն զարդուքն իւրովք*...

բ. 109բ^{2}—10բ^{1} Սահմի ԻԴ եւ Նոյեմբեր Բ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Յակինթոսի, Պիգասոսի եւ Անեմպեստոսի — *Սոքայ էին ի Պարսիկս*...

գ. 110բ^{1}—2ա^{2} Սահմի ԻԷ (ԻԵ) եւ Նոյեմբերի Գ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Ստեփանոսի Հռոմայ հայրապետին եւ որոց ընդ նմա կատարեցան — *Սուրբն Ստ[ե]փանոս էր ի յամս Վաղերիանոսի անօրէն արքային*...

դ. 112բ^{1}—3ա^{1} [Ս]ահմի ԻԶ եւ Նոյեմբեր Դ: Վկայաբանութիւն Ակիփսիմեայ եպիսկոպոսին եւ Յովսեփայ քահանային...— *Սոքա պարսիկ էին ազգաւ*...

ե. 113ա^{1}—ա^{2} Սահմի ԻԷ եւ Նոյեմբեր Ե: Վկայաբանութիւն սրբուհոյն Կիւրենեայ եւ Մատրոնայ — *Սըրբուհին Կիւրենայ էր ի Տարսոն քաղաքէն*... 113ա^{2}—բ^{2} Յայսմաւուր վարք աղախնոյն Աստուծոյ Մատրոնայ — *Սա էր ի Պերգպիսւոյ Պամփիւացւոց*...

գ. 113*բ*^{2}—5*ա*^{1} Սամի ԻԸ եւ Նոյեմբեր Զ: Տօն է եւ յիշատակ սրբոյն Պօղոսի խոստովանողին — *Սուրբ հայրապետն Մետրոփանոս պատրիարգն...*

է. 115*ա*^{1}—*բ*^{2} Սահմի ԻԹ եւ Նոյեմբեր Է: Վկայաբանութիւն սրբոյն Պորփիւրոսի գուսանին — *Սուրբն Պորփիւրոս էր յազգէն սախանու...*

> 115*բ*^{2}—6*ա*^{1} «*Ի սմին աւուր, յետ ժամանակաց յաւուրս Լեւոնի կայսեր անկաւ փոշի յերկնից ի Կոստանդինուպօլիս... Դարձեալ ի ՃԿԴ* (715) *Թուին Հայոց, եղեն նշանք մեծամեծք եւ արհաւիրք զարմանալի Մարտի ամիս բոլոր օդտ հող եւ փոշի ցանէր յերկիր... Դարձեալ ի Ճ եւ ի ԿԶ* (717) *Թուին, յաւուր միում յՈւրհայ քաղաք տեսին զի արք Ը ելին ի գերեզմանացն...*»:

ը. 116*ա*^{1}—7*ա*^{2} Սահմի Լ եւ Նոյեմբերի Ը: Տօն է սրբոց հրեշտակապետացն Գաբրիելի եւ Միքայելի եւ ամենայն երկնային զօրացն — *Յաւուրս անաստուածութեան, յորում զկուռս ձեռագործս աստուած պաշտէին...* 117*ա*^{2}—8*ա*^{2} Պատճառ յաղագս երկնայնոցն դասուցն թէ որպէս են փառաբանութիւնք նոցա եւ թէ ոյք են առաջինք եւ միջինք եւ վերջինք — *Իսկական էութիւն եւ գերարուն աստուածութիւն ամենասուրբ Երրորդութեան...* 118*ա*^{2}—9*բ*^{1} Տեառն Ներսեսի ասացեալ մաղթանք առ հրեշտակապետսն Գաբրիէլ եւ Միքայէլ եւ առ ամենայն զօրս երկնաւորացն — *Արդ պաղատիմք առ հոգեղէնսդ, մեք տկարքս եւ հողեղէնքըս...*

> 119*բ*^{1} «*Զանճառ բարեաց ծընօղ բանիս,*
> *Մի մոռանայք տօնողք վեհիցս,*
> *Զներսես եղբայր հայրապետիս,*
> *Որոյ անուն Տէր Գրիգորիս,*
> *Ցորմէ խնդրոյ զիջեալ ըստ իս,*
> *Ցարմարեցաւ չինուած ճառիս...*»:

թ. 119*բ*^{2}—20*ա*^{1} Տրիէ Ա եւ Նոյեմբերի Թ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Անտոնինոսի եւ Բիքտորոսի եւ այլոցն — *Սուրբ վկայն Քրիստոսի Անտոնինոս էր յերկրէն Սուրանայ...* 120*ա*^{1}—*ա*^{2} Ի սմին աւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Բիքտորոսի — *Ցամս Անտոնինոսի կռապաշտ արքային...* 120*ա*^{2}—*բ*^{1} Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբուհւոյն Ստեփաննեա — *Սա այրի լեալ Ժ ամաց...*

ժ. 120*բ*^{1}—*բ*^{2} Տրէ Բ եւ Նոյեմբեր Ժ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Մինասա եգիպտացուն — *Սուրբն Մինաս եգիպտացի էր եւ յաղթող զօրական...* 120*բ*^{2}—3*ա*^{1} Յայսմաւուր պատմութիւն Մարխայ եւ Կոսփարայ— *Այր ոմն անուն Մարխաս, յերկրէն Սըսայ...*

ժա. 123*ա*^{1} Տրէ Գ եւ Նոյեմբեր ԺԱ: Տօն է Աբդի[ո]ւ մարգարէ[ի]ն յիշատակ — *Մարգարէն Աբդիու էր երրորդ յըննապետ...* 123*ա*^{2}—4*ա*^{1} Յայսմաւուր յիշատակ Յոհաննու ողորմածին — *Սա որդի էր Եպիփանու եպիսկոպոսին...*

ժբ. 124*ա*^{2}—5*ա*^{1} Տրէ Դ եւ Նոյեբեր ի ԺԲ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Մելեայ եպիսկոպոսին եւ Բուրայ քահանային եւ Շնօ սարկաւագին — *Սուրբ վկայն Քրիստոսի Մելի ազգաւ պարսիկ էր...*

ժգ. 125*ա*^{1}—7*ա*^{1} Տրէ ի Ե եւ Նոյեմբեր ի ԺԳ: Վարք եւ յիշատակ Յոհաննու Ոսկիբերանին — *Սուրբն Յոհաննէս Ոսկիբերանն էր ազգաւ ասորի...*

ժդ. 127*ա*^{1}—*բ*^{1} Տրէ ի Զ եւ Նոյեմբեր ի ԺԴ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Պղատոնի եւ Ռոմանոսի — *Սուրբն Պղատոն էր ի քաղաքէն յԱնկիւրոյ...* 127*բ*^{1}—*բ*^{2} Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Ռոմանոսի — *Ցամս Մաքսիմանոսի կռապաշտ արքային...*

ժե. 127*բ*^{2}—8*բ*^{1} Տրէ ի Է եւ Նոյեմբեր ի ԺԵ: Վկայաբանութիւն սրբոցն Գուրիասայ, Սամոնասայ եւ Աբիբայ սարկաւ[ա]գին — *Այս Գ սուրբ վկայքս էին յամս Դիոկղետիանոսի...* 128*բ*^{1}—9*ա*^{2} [Սքանչելիք երից սըրբոցն] — *Եւ եղեւ զի առաքեցան ի Թագաւորէն զօրականք...* 129*ա*^{2}—*բ*^{1} Յայսմաւուր յիշատակ է սքանչելեացն Աստուծոյ որ եղեն — *Վաղերիանոս իշխան քաղաքին Պոնդոսի էր անյագ պոռնիկ...*

ժզ. 129*բ*^{1}—31*ա*^{2} Տրէ ի Ը եւ Նոյեմբեր ԺԶ: Վկայաբանութիւն Մաթէոսի աւետարանչին — *Մինչ էր սուրբ առաքեալն եւ աւետարանիչն Քրիստոսի Մաթէոս ի լերինն մերկ եւ բոկ...*

ժէ. 131*ա*^{2}—2*բ*^{1} Տրէ Թ եւ Նոյեմբեր ի ԺԷ: Վկայաբանութիւն Փիլիպոսի առաքելոյն եւ Մարիամու — *Սուրբ առաքեալն*

Փիլիպոս գնաց ի Լիդիայ ի քաղաքն ասիացւոց...

ժը· 132բ^{1}—5բ^{2} Տրէ ի Ժ եւ Նոյեմբեր ի ԺԸ : Պատմութիւն սրբոյն Գրիգորին մեր Լուսաւորչին — *Յետ մահուանն Աղէքսանդրի Մակեդոնացւոյ, Արշակ քաջ յազգէն Պարթեւաց*... 136ա^{1} Յայսմաւուր Յիսնակամուտ է : *Եւ զի՞նչ այս աւուրս պատկերս է· նոյն եւ պահս Յայտնութեան եւ Ջըրաւրհնեան լինի*...

ժթ· 136ա^{1}—7բ^{2} Տրէ ի ԺԱ եւ Նոյեմբեր ի ԺԹ : Տօն է Ներսեսի հայրապետին եւ Խադայ եպիսկոպոսին — *Յերրորդ ամի թագաւորութեան Արշակայ եկաց յաթոռ հայրապետութեան Հայոց Մեծն Ներսէս*...

ի· 137բ^{2}—8բ^{1} Տրէ ԺԲ եւ Նոյեմբեր Ի : Վկայաբանութիւն սրբոյն Ազիոսի մարտիրոսին — *Սուրբն Ազիոս զօրական էր կուապաշտ*...

իա· 138բ^{2}—9բ^{2} Տրէ ի ԺԳ եւ Նոյեմբեր ԻԱ : Տօն է ամենաւրհնեալ սուրբ Աստուածածնին, որ երից ամաց ի տաճարն բերին — *Յետ հրաշափառ յղութեան Աննայի ի Ովակիմայ*...

իբ· 139բ^{2}—40ա^{1} Տրէ ի ԺԴ եւ Նոյեմբեր ԻԲ : Վկայաբանութիւն Արքիպասայ եւ Փիլիմոնի եւ Դասիոսի — *Սոքայ էին ի քաղաքէն Կողոսացոց*... 140ա^{1} Ի սմին աւուր *վկայաբանութիւն սրբոյն որ ի Պարսկս եւ սպանեան ի Սաբիւռոս Շապհոյ*... 140ա^{1}—ա^{2} Յայս աւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Դասիոսի — *Սա էր հաւատով քրիստոնեայ*... 140ա^{2}—բ^{1} Յայսմաւուր յիշատակ է երանելոյն Ադիպոսի սիւնակեցւոյն — *Սա էր յամս բարեպաշտ արքային Հերակլայ*... 140բ^{1} Յայսմաւուր *զսուրբ վկայն Քրիստոսի ծերունին զԲարաղամ յԱնտիոք Ասորւոց կալան անօրէնքն*...

իգ· 140բ^{1}—4բ^{2} Տրէ ի ԺԵ եւ Նոյեմբեր ԻԳ : Վարք եւ յիշատակ սրբոյն Գրիգորի Ակռանդացւոյն — *Սուրբն Գրիգոր էր ի քաղաքէն Ակռանդիոյ*... 144բ^{2} Յայսմաւուր *ըմբռնաղ է, որ զինչ այս օր լինի ձմեռն, նոյնպէս անցանէ՝ թէ ջեր եւ թէ ցուրտ, թէ պարզ եւ թէ ամպ* :

իդ· 144բ^{2}—6բ^{1} Տրէ ի ԺԶ եւ Նոյեմբերի ԻԴ : Յիշատակ վարուց սրբոյն Գրիգորի Սքանչելագործին — *Սուրբն Գրիգոր էր ի քաղաքէն Նէոյկեսարու*... 146բ^{1} «*Զայս քան փոքր ի շատէ գրեաց սուրբն Գրիգոր Նիւսացին*» :

իե· 146բ^{2}—7ա^{2} Տրէ ի ԺԷ եւ Նոյեմբեր ԻԵ : Գիւտ գրոյն Հայոց ի Բալու — *Սուրբ վարդապետն եւ սքանչելի այրն Աստուծոյ ճգնաւորն Մեսրոպ*... 147ա^{2} Յայսմաւուր *վկայաբանութիւն սրբոյն Պէտրոսի Աղէքսանդրու պատրիարգին եւ Արիստողոմայ սարկաւագին* : 147բ^{1}—9ա^{2} Ողբանք վասն բառնալոյ թագաւորութեան Հայոց ի յազգէն Արշակունեաց եւ քահանայութեան՝ ի ցեղէն սրբոյն Գրիգորի : Ասացեալ մեծին Մովսէսի Քերթողին — *Ողբամ զքեզ Հայոց աշխարհ, ողբամ զքեզ հանուրց Հիւսիսականաց*...

իզ· 149ա^{2}—50ա^{2} Տրէ ի ԺԸ եւ Նոյեմբերի ԻԶ : Վկաբանութիւն սրբոյն Կղեմայ հայրապետին — *Սուրբն Կղէմէս հայրապետն Հռոմայեցի էր ազգաւ*... 150ա^{2}—բ^{1} Յայսմաւուր յիշատակ միւս սքանչելեացն Աստուծոյ որ եղեն յԱնտիոք քաղաքն Ասորւոց — *Այր ոմն մեծատուն հիւանդացաւ ծանր*... 150բ^{1}—բ^{2} Ի սմին աւուր յիշատակ միւս այլ սքանչելեացն — *Վարդապետ մի օթեցաւ ի տան քրիստոնէի միոյ*... 150բ^{2}—1ա^{1} Այսմ վկայ պատմեմ միւս եւս սքանչելիս — *Վարդապետ մի գնայր յԵրուսաղեմ*...

իէ· 151ա^{2}—2ա^{1} Տրէ ի ԺԹ եւ Նոյեմբերի ԻԷ : Վկայաբանութիւն սըրբոյն Մերկեռիոսի զինաւորին — *Սա էր յարեւելից կողմանէն Սկիւթացւոց*...

իը· 152ա^{1}—3բ^{1} Տրէ Ի եւ Նոյեմբեր ԻԸ : Վկայաբանութիւն սրբուհոյն Կիկլիայ եւ երկուց եղբարցն՝ Տուբերտիոսի եւ Վաղերիանոսի — *Սրբուհին Կիկլիայ էր ի քաղաքէն Հռոմայ*...

իթ· 153բ^{1}—5ա^{2} Տրէ ի ԻԱ եւ Նոյեմբերի ԻԹ : Յիշատակ Տրդատայ թագաւորին — *Քաջազօր եւ բարեյաղթ թագաւորն Տրդատ որդի էր Խոսրովու արքային Հայոց*...

լ· 155ա^{2}—7ա^{1} Տրէ ԻԲ եւ Նոյեմբեր Լ : Վկայաբանութիւն Անդրէի առաքելոյն — *Յորժամ առին հրաման սուրբ առաքեալքն քարոզել*...

Ե· 157ա^{1}—216բ^{1} [Ամիս Դեկտեմբեր]

ա· 157ա^{1}—8բ^{2} Տրէ ԻԳ եւ Դեկտեմբերի եւ Քանուն կտիմ Ա : Վկայաբանութիւն սըրբոց հայրապետացն որդւոց եւ թոռանց սըր-

բոյն Գրիգորի Լուսաւորչին — *Սոքա աթոռակալք էին սրբոյն Գրիգորի մեր Լուսաւորչին*··· 158ր^{2} Ի սմին աւուր *սուրբ վկայն Քրիստոսի Անանիայ պարսիկն եմուտ ի քաղաքն յԱրտաւիլ եւ յանդիմանեաց զպաշտօնեայսն արեգ[ա]կանն*···

ր· 158ր^{2}—9ր^{1} Տրէ ԻԴ եւ Դեկտեմբեր ի Բ : վկայաբանութիւն սրբոյն Երինարքոսի եւ այլ եօթն սրբոյցն — *Ի ժամանակս ամբարշտի արքային Դիոկղետիանոսի*··· 159ր^{1} Ի սմին աւուր *զսրբոյն Փիլիմանոսի զԲ ձեռսն բեւեռեցին*··· 159ր^{1} Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Թէոդորոսի եպիսկոպոսին— *Սուրբ եպիսկոպոսն եւ վկայն Քրիստոսի Թէոդորոս յԱղէքսանդրիայ քաղաքին ուսուցանէր*···

գ· 159ր^{1}—61ր^{2} Տրէ ԻԵ եւ Դեկտեմբեր Գ : վկայաբանութիւն սրբոյն Յակովկայ պարսկին — *Յամս բարեպաշտ թագաւորացն Ոնորիոսի*···

դ· 161ր^{2}—2ր^{1} Տրէ ԻԶ եւ Դեկտեմբերի Դ : վկայաբանութիւն սրբուհոյն Վառվառեայ եւ Յուլիանէ — *Աղախինն Քրիստոսի սրբուհին Վառվառիայ էր դուստր առն ամբարշտի*··· 162ր^{1}—ր^{2} Յայսմաւուր *յիշատակ է վարուց սուրբ հօրն Սաբայի, որ էր յամս բարեպաշտ թագաւորին փոքուն Թէոդոսի*···

ե· 162ր^{2}—4ա^{1} Տրէ ԻԵ եւ Դեկտեմբեր Ե : վկայաբանութիւն սրբոյն Ստեփանոսի ճգնաւորին — *Ձկնի անօրէն եւ պիղծ ժողովոյն Բաղ[կ]եդոնի*··· 164ա^{1}—ա^{2} Ի սմին աւուր *սպանին ընդ սրբոյ ճգնաւորին այլ եւս Բ արեղայ զՊետրոս եւ զԱթանաս, վասն տէրունական պատկերին* :

զ· 164ա^{2}—6ա^{2} Տրէ ԻԸ եւ Դեկտեմբերի Զ : վարք եւ յիշատակ Պօղոսի ան[ա]պատական ճգնաւորին — *Պաւղոս անապատաւոր ճգնաւորն էր ի Թեբայիդոյ եղիպտացւոց*···

է· 166ա^{2}—ր^{2} Տրէ ԻԹ եւ Դեկտեմբեր ի Է : Տօն է սուրբ մարգարէիցն Սոփոնիայ եւ Ամբակումայ — *Սոփոնիաս մարգարէ էր ի ցեղէն Շմաւոնի*··· 166ր^{2} Յայսմաւուր *վարք եւ յիշատակ սրբոյն Թէոդուլոսի կիպրացւոյն, որ ի մանկութենէ հրաժարեցաւ ի բազմազբօս կենցաղոյս*··· 166ր^{2}—7ր^{1} Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Աթենադորոսի կրօնաւորի — *Յամս ամբարիշտ արքային Դիոկղետանոսի*··· 167ր^{1}—8ա^{2} Յայսմաւուր յիշատակ է սրբոյն Պօղայ անապատականի եւ դիւահալածի — *Երանելին Պաւղ չինական էր*···

ը· 168ա^{2}—70ա^{2} Տրէ Լ եւ Դեկտեմբեր ի Ը : վկայաբանութիւն սրբբ առաքելոյն Բարդողիմէոսի — *Գըլուխն ամենեցուն Քրիստոս Աստուածն մեր ընտրեաց*···

թ· 170ր^{1} Քաղոց Ա եւ Դեկտեմբեր ի Թ : Տօն է յղութեան Աննայի եւ Յովակիմայ՝ զամէնաւրհնեալն Մարիամ : *Ի Սպտեմբերի Ը գիտանես եւ կարդաս* :

ժ· 170ր^{1}—1ր^{1} Քաղոց Բ եւ Դեկտեմբերի Ժ : վկայաբանութիւն սրբոցն Մինասայ, Երմոգինեայ եւ Գրաքոսի — *Յամս ամբարիշտ արքային Մաքսիմիանոսի եղեւ խռովութիւն մեծ*··· 171ր^{1}—4ա^{2} Սքանչելիք զոր արար սուրբն Մինաս — *Արդ լուարուք զսքանչելիսն զոր արար Աստուած ի ձեռն վկային իւրոյ սրբոյն Մինասայ*···

ժա· 174ա^{2}—6ա^{1} Քաղոց Գ եւ Դեկտեմբերի ԺԱ : վարք եւ յիշատակ սրբոյն Նիկողայոսի հայրապետին — *Սուրբ հայրապետն Նիօղայոս մի էր Յ եւ ի ԺԸ հայրապետացն որք ժողովեցան ի Նիկիայ*···

ժբ· 176ա^{1}—8ա^{1} Քաղոց ի Դ եւ Դեկտեմբեր ԺԲ : վարք եւ յիշատակ երանելւոյն Ամբրոսիոսի — *Ամբրոսիոս այր իմաստուն եւ հանճարեղ*···

ժգ· 178ա^{2}—80ա^{1} Քաղոց ի Ե եւ Դեկտեմբերի ԺԳ : վկայաբանութիւն սրբոց Եւստրատիոսեանց մարտիրոսացն — *Սոքայ էին ի ժամանակս Լիկիանոսի ամբարիշտ արքային*···

ժդ· 180ա^{1}—ր^{1} Քաղոց ի Զ եւ Դեկտեմբեր ի ԺԴ : վկայաբանութիւն սրբուհոյն Լուկիայ — *Սրբուհին Լուկիա էր ի քաղաքէն Սիրակուսա*··· 180ր^{1} Ի սմին աւուր կատարեցան սրով սուրբ վկայքն Քրիստոսի Թերսոս եւ Լիւկիոս եւ Կալինիկոս — *Յամս Դիոկղետիանոսի ամբարիշտ արքայի*··· 180ր^{1}—2ա^{1} Յայսմաւուր վկայաբանութիւն Բարսումա եպիսկոպոսին եւ Սաբիւղոսի քր[ո]ջին եւ քեռն իւրում Բաւէասա — *Եպիսկոպոսն Բարսումայ էր յամս Տրայիանոսի*···

ժե· 182ա^{1}—4ր^{2} Քաղոց Է եւ Դեկտեմբերի ԺԵ : Տօն է սրբոյն Յակոբա Մծբնա հայրապետին — *Սուրբ հայրապետն Յակոբ հօրաքեռ որդի էր Լուսաւորչին*···

ժզ․ 184բ^{2}—5ա^{2} Քաղոց ի Ը եւ Դեկտեմբեր ժՉ ։ Վկայաբանութիւն սրբոյն Այիթալա եւ Տափսոնի — *Սոքա էին յաշխարհէն Պարսից*… 185ա^{2} Յայսմաւուր յիշատակ Դանի[է]լի միակեցին — *Սա էր յԱնապալա, որ է մերձ ի Կոստանդինուպօլիս*… 185ա^{2}—բ^{1} Յայսմաւուր վայրք երանելոյն Պատապի ճգնաւորին — *Սուրբ հայրն Պատապիոս ծնեալ էր ի Թիւաս քաղաքի*… 185բ^{1}—7ա^{2} Յայսմաւուր յիշատակ վարուց սրբոյն Սպիրիդոնի — *Սա էր ի Կիպրոս կղզոյն*…

ժէ․ 187բ^{1}— 8ա^{1} Քաղոցի Թ եւ Դեկտեմբեր ի ժէ ։ Վկայաբանութիւն Իգնատիոսի հայրապետին —*Սուրբ հայրապետն Իգնատիոս աստուածազ[գ]եացն այն տղայն է*… 188ա^{2}—9ա^{2} Յայսմաւուր վկայաբանութիւն Ապօղոնոսի եւ Արիանոսի եւ սրբոյն Փիլիմոնի — *Սոքա էին ի ժամանակս Դիոկղետիանոսի*… 189ա^{2}—բ^{2} Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Ելեւթիւրոսի եպիսկոպոսին — *Կին մի էր ի Հռովմ քաղաքի*…

ժը․ 189բ^{2}—90բ^{2} Քաղոց Ժ եւ Դեկդեմբեր ժԸ ։ Վկայաբանութիւն սրբոյն Թէոպոմ[պ]ա եպիսկոպոսին եւ Թէովնա կախարդին — *Սուրբ եպիսկոպոսն Թէոպոմ[պ]ոս էր յամս անօրէն արքային Դիոկղետիանոսի*… 190բ^{2}—1ա^{1} Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Պրոմոսի, Արէոսի եւ Եղիայի — *Սոքա եգիպտացիք էին ազգաւ*…

ժթ․ 191ա^{1}—2ա^{2} Քաղոց ԺԱ եւ Դեկտեմբեր ԺԹ ։ Տեսիլ սրբոյն Գրիգորի, զոր ետես ի Վաղարշապատ քաղաքի զիջմին Միածնին Աստուծոյ եւ զշինումն եկեղեցեացն, եւ այն գրեալ կայ ի Նաւասարդի Դ, բայց աստ եդաք զհարցումն Լուսաւորչին ընդ հրեշտակին — *Ասէ սուրբն Գրիգոր ընդ հ[ր]եշտակն․ Յորժամ առնուս զհոգի մարդոյն, ո՞ւր տանիս*… 192ա^{2}—բ^{2} Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Բագոսի աբեղային — *Սա էր յԵրուսաղէմ քաղաքէն*…

ի․ 192բ^{2}—3ա^{2} Քաղոց ԺԲ եւ Դեկտեմբեր Ի ։ Վարք եւ յիշատակ սուրբ խոստովանող սարգ[ա]ւա[գա]ցն Աբրահամու եւ խորենայ — *Սոքա աշակերտք էին եւ սպա[սա]ւորք սուրբ հայրապետացն Ղեւոնդեանցն*… 193ա^{2}—բ^{2} Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբուհոյն Յուլիանեայ — *Յամս Մաքսիմիանոսի անօրէն արքային էր կոյս այս քրիստոնեայ*…

իա․ 193բ^{2}—4ա^{2} Քաղոց ի ԺԳ եւ Դեկտեմբեր ԻԱ ։ Վկայաբանութիւն սրբոյն Ադդէին հայրապետին — *Առաքեալն Թադէոս եկն յՈւրհա*… 194ա^{2}—5ա^{1} Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբուհոյն Անաստասիայ— *Սա էր ի Հռոմ քաղաքին*…

իբ․ 195ա^{1}—ա^{2} Քաղոց ԺԴ եւ Դեկտեմբեր ԻԲ ։ Վկայաբանութիւն Ժ մարտիրոսացն եւ վկայից Քրիստոսի — *Սոքա էին յամս Դեկոսի անօրէն արքային*… 195ա^{2}—բ^{2} Յայսմաւուր վկաբանութիւն Յուլիանոսի բժշկին եւ Սիդուիանոսի Եմեսու եպիսկոպոսի եւ Ղուկասու սարկաւ[ա]գին եւ Մոկոսի ընթերցողին — *Յամս անօրէն արքային Նումերիանոսի*… 195բ^{2} Յայսմաւուր *սուրբ վըկայն Մարինոս բազում չարչարանս կըրեալ*…

իգ․ 195բ^{2}—8ա^{1} Քաղոց ԺԵ եւ Դեկդմբէր ԻԳ ։ Վկայաբանութիւն Թադէոսի առաքելոյն եւ որոց ընդ նմա — *Սու[ր]բ առաքեալն Քրիստոսի Թադէոս, երկուորեակ եղբայր էր Թովմայի*…

իդ․ 198ա^{1}—բ^{2} Քաղոց ի ԺՁ եւ Դեկեմբեր ԻԴ ։ Կատարումն երկուց բիւրոցն — *Ամբարիշտ արքայն Մաքսիմիանոս էր ի քաղաքն Նիկոմիդա*… 198բ^{2}—9ա^{1} Ի սմին աւուր յիշատակ Քարիստոսի եւ Մարիամու — *Երկու ոմանք ի սուրբ հարանցն աղաչեցին զԱստուած*… 199ա^{1}—բ^{1} Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Եւգինոսի, Մակարիոսի եւ Տիմոթէոսի սարկաւագին — *Սոքա էին յաւուրս ուրացողին Քրիստոսի Յուլիանոսի*…

իե․ 199բ^{1}—200ա^{1} Քաղոց ի ԺԷ եւ Դեկտեմբեր ԻԵ ։ Տօն է Դաւթա մարգարէին եւ Յակոբայ Տեառնեղբօրն — *Յակոբոս առաքեալն՝ եղբայր Տեառն ըստ մարմնոյ Փըրկչին*… 200ա^{1} Բայց մեք ի հանդէս տօնիս… դրուատեսցուք ներբողեանս… — *Ո՛վ քրիստոսակիր հոգի սրբազան առաքեալ*… 201ա^{2}—բ^{1} [Ցորդորակ Սարգսի Շնորհալւոյ] — *Զդաւիթ ասեմ զայն որ իւրով աշխարհութեամբն ամենեցուն բանայ զդուռըն*… 201բ^{1}—բ^{2} Յայսմաւուր *յիշատակ սրբոյն Շուշանայ՝ դստեր սուրբն Վարդանայ, որ առաւ յամուսնութիւն բդեշխին Վրաց՝ Վազգենայ*…

իզ․ 201բ^{2}—2բ^{1} Քաղոց ի ԺԸ եւ Դեկտեմբեր ԻՁ ։ Յիշատակ սրբոյն Ստեփաննոսի Նա–

խավկային — *Նախավկայն Քրիստոսի սուրբըն Ստեփաննոս էր ՀԲ աշակերտացն Քրիստոսի...* 202ր^1—5ա^2 Սրբոյն Եփրեմի խորին Ասորոյ ասացեալ ներբողեան ի սուրբ Ստեփաննոս Նախավկայն — *Անդրանիկն մարտիրոսաց՝ Նախավկայն Քրիստոսի սուրբն Ստեփաննոս կոչեաց զիս...*

իէ. 205ա^2—7ա^2 Քաղոց ԻԹ (ԺԹ) եւ Դեկտեմբր Իէ: Տօն է սրբոց առաքելոց գլխաւորացն՝ Պետրոսի եւ Պօղոսի—*Գլխաւոր եւ մեծ առաքեալն Քրիստոսի Պետրոս...* 205ր^2—7ա^2 [Ներբողեան ի Ս. առաքեալսն Պետրոս եւ Պօղոս] — *Պետրոսի որ ի բնութենէ Հօր Աստուծոյ Դաւանեայ զՈրդի.. (հմմտ. Սարգիս Շնորհալի)*:

իը. 207ա^2—ր^2 Քաղոց Ի եւ Դեկտեմբերի ԻԸ: Տօն է որդոցն Որոտման՝ Յոհաննու եւ Յակոբայ — *Սիրելի աշակերտքն Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ...* 207ր^2—9ա^2 [Յորդորակ Սարգսի Շնորհալւոյ] — *Եւ արդ չիք ոք երանելի քան զառաքեալսն...*

իթ. 209ա^2—ր^2 Քաղոց ԻԱ եւ Դեկտեմբեր ԻԹ: վկայաբանութիւն Ինդոսի եւ Դոմնայի — *Սրբուհին Դոմնաս քրմուհի էր...* 209ր^2—11ա^1 Ի ամին աւուր յիշատակ սուրբ հօրն մերոյ Յովանէս Գառնեցցոյն — *Մինչ դեռ էր սուրբ վարդապետն Յովանէս ի վանս...*

լ. 211ա^1—ա^2 Քաղոց ԻԲ եւ Դեկտեմբեր Լ: վկայաբանութիւն սրբոյն Թեմոկլիտոսի, այս է իրաւափառ — *Այս Թիմոկլիտոս, որ թարգմանի իրաւափառ, հովիւ էր...* 211ա^2—2ր^1 Յայսմաւուր սուրբ հայրն Թաթուլ առաջնորդ կացոյց զԹովմաս՝ աշակերտն իւր, վանաց իւրոց եւ խրատ ետ նմա զայս բանս— *Որդեակ իմ Թումաս, այսօր կոչեաց զքեզ Հոգին Սուրբ...*

լա. 212ր^1—3ր^2 Քաղոց ԻԳ եւ Դեկտեմբեր ԼԱ: Տօն է Աբգարու սուրբ թագաւորին — *Աստուածասէր եւ մեծահաւատ արքայն Հայոց եւ Ասորոց Աբգարիոս...* 213ր^2—6ր^1 Յայսմաւուր յիշատակ է քաջ հռետորին՝ տիեզերալոյս վարդապետին մեծին Գրիգորի, աշակերտի Յովաննու Կախիկ կոչեցեալ — *Արփիական լոյս անշիջանելի ճառագայթ...*

Զ. 216ր^2—81ր^2 [Ամիս Յունուար]:

ա. 216ր^2—21ա^1 Քաղոց ԻԴ եւ Յունուար Ա: Յիշատակ վարուց սրբոյն Բարսղի հայրապետին Կեսարու — *Այս մեծ եւ սքանչելի այրս Աստուծոյ Բարսեղ ի մանկութենէ...*

> 220ր^2 «*Գրիգոր Աստուածաբան, որ ասաց ճառ ներբողական ի թաղումն սրբոյն Բարսղի...*»:

բ. 221ա^2—ր^2 Քաղոց ԻԵ եւ Յունուար ի Բ: Վարք եւ յիշատակ Սեղբեստրոսի Հռոմայ հայրապետին — *Սուրբ հայրապետն Սեղբեստրոս էր ի քաղաքէն Հռոմայ...* 221ր^2—3ր^1 Հաւատալն ի Քրիստոս Կոստանդիանոսի թագաւորին — *Թագաւորն Հռոմայ Կոստանդիանոս կռապաշտ էր...* 223ր^1 Յայսմաւուր վկայաբանութիւն Գրիգորի պարսկի ի Հայս եւ սրբոյն Բասիլիսկոսի բազմաչարչար նահատակի՝ ի Կեսարիա...

գ. 223ր^1—ր^2 Քաղոց ԻԶ եւ Յունուար ի Գ: վկայաբանութիւն սրբոյն Գորդիոսի — *Սուրբ վկայն Քրիստոսի Գորդիոս էր ի Կեսարիայ Կապադովկացոց...* 223ր^2—5ր^1 Յայսմաւուր յիշատակ վարուց սրբոյն Ստեփանոսի ամենամաքուր եւ հոգիընկալ վարդապետին՝ Տէր Յուսկայ որդոյն — *էր նա ի դաւառէն Տօսբայ...*

դ. 225ր^1—6ա^1 Քաղոց Իէ եւ Յունուար Դ: վկայաբանութիւն սրբոյն Զոսիմոսի եւ յիշատակ հօրն հաւատոյ Աբրահամու — *Սուրբն Զոսիմոս կրօնաւոր էր լեռնակաց...* 226ա^1—7ա^1 Յայսմաւուր յիշատակ է մեծի նահապետին եւ հօրն հաւատոյ Աբրահամու — *Աբրահամ որդի էր Թարայի...* 227ա^1—8ր^2 Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Վարդանայ նոր վկային, որ ի Բաղէշ քաղաքին — *Մեծ եւ ահաւոր եւ սքանչելի է խորհուրդ արարչին...*

> 228ր^2 «*Քրիստոս Աստուած, բարեխօսութեամբ քո նոր վկային Վարդանայ, ողորմեա ամենայն հաւատացելոց եւ յարմարողին ճառիս՝ Առաքել վարդապետի*»:

ե. 228ր^2—9ա^2 Քաղոց ԻԸ եւ Յունուար Ե: Նաւակատիկ եւ ճրագալոյց է Ծնընդեան եւ Յայտնութեան Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ — *Նախաճառութիւնք մարգարէիցն որ գուշակեցին զգալուստն Քրիստոսի...*229ա^2—30ա^1 Պատճառ ճրագալուցի Ծնընդեան եւ Յայտնութեան Քրիստոսի — *Խորհուրդ աւուր ճրագալուցիս յոյժ գեղեցիկ է...*

զ. 231ա^{1}—4ա^{2} Քաղոց ԻԹ եւ Յունուար Զ: Տօնն է Ծնընդեան եւ Յայտնութեան Յիսուսի Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ — *Ցելանելոյն Ադամայ ի դրախտէն ԵԹ եւ Ճ ամին...* 234ա^{2}—բ^{1} Ի սմին աւուր յիշատակ սքանչելեացն որ եղեն ի գետարգել սուրբ նշանէն, ձեռամբ Պետրոսի կաթուղիկոսին— *Յամի ԴՃՀԴ* (1025) *Թուականիս Հայոց առաջի մեծ կայսերն Վասլի ի Տրապիզոն...* 234բ^{1}—5բ^{1} Պատճառ առաջին աւուր Ծնընդեան և Յայտնութեան Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ — *Այսօր տօն է Ծնընդեան...* 235բ^{1}—բ^{2} Զմեծ վարդապետն Կախիկ, *զկախեալն միշտ ի բանէն Աստուծոյ, որ յայսմ աւուր փոխեցաւ ի Քրիստոս, ի Թուականիս մերում ՊԼԵ* (1386) *ամին...*

է. 235բ^{2}—6ա^{1} Քաղոց Լ եւ Յունուար Է: Վերստին տօն է Ծնդեան եւ Յայտնութեան Քրիստոսի եւ յիշատակ սրբոյն Յովաննու Կարապետին եւ Ստեփաննոսի Նախավկային — *Սուրբ Կարապետն Յովաննէս Մկրտիչն մկրտեաց զՓրկիչն Յիսուս...* 236ա^{1}—ա^{2} Ի սմին աւուր *յիշատակ սրբոյն Ստեփաննոսի Նախավկային Քրիստոսի, որ նախ քան զամենայն վկայեաց...* 236ա^{2}—բ^{2} Յայսմաւուր յիշատակ սքանքչելի տեսլեան սուրբ հօրն մերոյ Խաչիկ վարդապետին —*Սա էր յաշակերտաց սրբոց Թարգմանչացն...* 236բ^{2}—7բ^{2} Պատճառ երկրորդ աւուր Ծնընդեան եւ Յայտնութեան Քրիստոսի Աստուծոյ — *Անտանօր յերկրորդում աւուր արարչութեան եղեւ հաստատութիւնդ...* 237բ^{2}—40բ^{1} Գովեստ ներբողական ի սուրբ Աստուածածինն եւ ի ծնունդն Քրիստոսի, ասացեալ յԱռաքել վարդապետէ — *Զբերան իմ բացից յօժարութեամբ կամ[ա]ց, զի արժանի եղէց անարժանութեամբ իմով...*

> 240բ^{1} [Օրհնաբանութիւն՝ «Ա–Ք»]— «*Աղաղակեմք, բարբառեմք, գոհաբանեմք... քաղցրաձայն երգով փառաւորեմք: ...Ողորմեա յարմարողի ճառիս Առաքել Վարդապետին...*»:

ը. 240բ^{2}—1ա^{1} Արաց ի Ա եւ Յունուար ի Ը: Վերըստին տօն է Ծնընդեան եւ Յայտնութեան Քրիստոսի Աստուծոյ եւ վկայաբանութիւն սրբոյն Թէոփիլոսի — *Սուրբն Թէոփիլոս էր ի Լիբիոյ...* 241ա^{1} Ի սմին աւուր յիշատակ սուրբ մանկանցն Բեդղահէմի — *Ամբարիշտն Հերովդէս, որ առաջին Թագաւորեաց յԵրուսաղէմ...* 241ա^{2}—2բ^{2} Պատճառ Գ աւուր Ծնըդեան եւ Յայտնութեան Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ — *Որպէս յերկրորդումն աւուրն արար Աստուած զհաստատութիւն...* 242բ^{2}—6ա^{1} Առաքել շնորհալից վարդապետի ասացեալ գովեստ ոտանաւոր ի սուրբ Աստուածածինն — *Աստուածածին կոյս պատուական, / Հօր Աստուծոյ խորհրդարան...*

> 246ա^{1} «*Յարմարեցաւ ճառ Ծնընդեան եւ Յայտնութեան Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ եւ գովեստ Տիրամայր Աստուածածնին, ի բազմամեղ Առաքել պիտականուն վարդապետէ, ի Նորաշէն անապատիս, որ յանուն սրբուհոյ Աստուածածնին եւ Յովաննու Կարապետին, ի Թվականիս Հայոց ՊՁ* (1431): *Աղաչեմ ըղընթերցողսդ յիշման արժանի առնել զմեղօք զառածեալս Առաքել եւ զվարժապետն իմ, զքաջ նահատակն՝ զրաբունապետն Գրիգոր...*»:

թ. 246ա^{1}—բ^{2} Արաց Բ եւ Յունուար ի Թ: Վերստին տօն է Ծնընդեան եւ Մկրտութեան Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ եւ վկայաբանութիւն սրբոյն Պօղիկտիսի նեարհօնի — *Յետ համբառնալոյն Քրիստոսի յերկինս...* 246բ^{2}—7բ^{1} Պատճառ չորրորդ աւուր Ծնընդեանն և Մկրտութեան Քրիստոսի — *Արդ, ի չորրորդումն աւուր արարչութեան լոյսն աննիւթ...*

ժ. 247բ^{2}—8բ^{1} Արաց Գ եւ Յունուար ի Ժ: Վերստին տօն է Ծնընդեան եւ Յայտնութեան Քրիստոսի Աստուծոյ եւ յիշատակ սրբոյն Գրիգորին Նիւսացոյն — *Վարդապետն եկեղեցոյ եւ ճշմարիտ սիւնն հաւատոյ սուրբն Գրիգոր Նիւսացին...* 248բ^{1} Ի սմին աւուր *յիշատակ է սրբոյն Սիմէոնի ծերունոյն եւ Աննայի մարգարէուհոյ և Եղիսաբեթի՝ մօրն Յովաննու:* Զինչ այսօր *պատկերս է, նոյն եւ Տեառնընդառաջին եւ Փոխման Աստուածածնին, ի փառս Քրիստոսի:* 248բ^{1}—9ա^{1} Պատճառ Ե աւուր Ծնընդեան եւ Յայտնութեան Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ — *Արդ, ի յաւուրն Ե–երորդի արարչութեան հրամայեաց Աստուած ջուրց...*

ժա. 249ա^{2}—բ^{1} Արաց ի Դ եւ Յունուար ի ԺԱ: Վերըստին տօն է Ծնընդեան եւ Յայտ–

նութեան Քրիստոսի Աստուծոյ եւ վկայաբանութիւն սրբոյն Պետրոսի մարտիրոսին — *Պետրոս մարտի[ր]ոսն Քրիստոսի էր ի քաղաքէն յնեւժորոյպօլիս*··· 249բ^{1}—բ^{2} Յայսմաւուր *յիշատակ սրբոյն Ղազարոսի՝ սիրելոյն Յիսուսի Քրիստոսի*··· 249բ^{2}—50ա^{2} Յայսմաւուր կատարումն սրբոց արեղայիցն Սինէական Ըռութայ լերինն — *Մարդակեր եւ պղծաղոհ բարբարոս ազգն, որ բնակեալ էին յԱրաբիա*··· 250ա^{2}—բ^{2} Պատճառ Զ աւուր Ծննդեան եւ Յայտնութեան Քրիստոսի Աստուծոյ — *Անդ ի Զ-երորդ աւուրն արարչութեան ասաց Աստուած*···

Ժբ· 250բ^{2} Արաց Ե եւ Յունուար ի ԺԲ: վերստին տօն է Ծննդեան եւ Յայտնութեան Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ եւ վկայաբանութիւն սրբոյն Մեւորդեայ — *Սուրբ վկայն Քրիստոսի Մեւորդիոս էր յամս Դիոկղետանոսի*··· 251ա^{1}—ա^{2} Յիշատակ է այսօր սրբոյն Թէոդորոսի անապատականին, որ զմիաբանականնեցաց վանս սահմանեաց յերուսաղէմ եւ յանապատն Եգիպտոսի — *Սա ի կենդանութեան իւրում փորեաց զտապանն իւր*··· 251ա^{2}—2ա^{2} Պատճառ է աւուր Ծննդեան և Յայտնութեան Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ — *Որպէս վեց աւուրցն իւրաքա[ն]չիւրոցն միոյ պատիւ արար Աստուած*···

Ժգ· 252ա^{2}—3ա^{2} Արաց ի Զ եւ Յունուար ի ԺԳ: Վերստին տօն է Ծննդեան եւ Թլփատութեան Քրիստոսի եւ վկայաբանութիւն սրբոյն Երմողայոսի եւ Ստրատիկոսի — *Սոքա էին յամս անօրէն արքային Լիկիանոսի*··· 253ա^{2}—բ^{1} Պատճառ ութ աւուր Ծննդեան եւ Թլփատութեանն Քրիստոսի Աստուծոյ — *Խորհուրդ Ը-երորդ աւուր տօնիս ի Յարութիւն կատարի*···

Ժդ· 253բ^{2}—5ա^{2} Արաց Է եւ Յունուար ի ԺԴ: Տօն է ծննդեան Յովաննու Կարապետին եւ ծնողաց նորին — *Սու[ր]բ Կարապետն եւ Մկրտիչն Քրիստոսի Յովաննէս անդրանիկն լցաւ Հոգովն*··· 255ա^{2} Յայսմաւուր *կատարեցաւ յաղթող սուրբն վկայն Բասիլիոս*···

Ժե· 255բ^{1}—6բ^{2} Արաց Ը եւ Յունուար ի ԺԵ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Պետրոսի հայրապետին եւ Արիսողոմա սարկաւագին— *Սուրբ հայրապետն Պետրոս Աղէքսանդրացին էր յամս ամբարիշտ Թագաւորացն*···

Ժզ· 256բ^{2}—7բ^{2} Արաց Թ եւ Յունուար ի ԺԶ: Վարք եւ յիշատակ կամաւոր աղքատին Յոհաննու — *Սուրբն Յոհաննէս որդի էր մեծատուն իշխանի*··· 257բ^{2} Յայսմաւուր *կատարեցաւ ի ծովու սուրբ եպիսկոպոսն Թէոպեմնոս ի Պորփոյ քաղաքին*···

Ժէ· 258ա^{1}—9բ^{2} Արաց Ժ եւ Յունուար ի ԺԷ: Յիշատակ վարուց սրբոյն Անտոնի ճգնաւորին — *Մեծ հայրն անապատաւորաց սուրբն Անտոնիոս եգիպտացի էր, ազգաւ խրպտի*···

Ժը· 259բ^{2}—62բ^{2} Արաց ի ԺԱ եւ Յունուար ԺԸ: Յիշատակ Թէոդոդոսի թագաւորին — *Բարեպաշտ եւ մեծ թագաւորն Թէոդոս յետ մահուանն Վաղէսի*···

Ժթ· 262բ^{2}—3բ^{2} Արաց ի ԺԲ եւ Յունուար ի ԺԹ: Վարք եւ յիշատակ սուրբ հայրապետացն Աթանասի եւ Կիւրղի — *Աստուածահաճոյ եւ մեծ վարդապետն եկեղեցւոյն*··· 263բ^{2}—4ա^{2} Իսկ սուրբ հայրապետն Կիւրեղ *էր ի նոյն աւուրսն Աթանասի*··· 264ա^{2}—բ^{1} Իսկ փոքր Կիւրեղն Աղէքսանդրացին *էր ի ժամանակս փոքուն Թէոդոսի արքային*···

Ի· 264բ^{2}—5ա^{1} Արաց ի ԺԳ եւ Յունուար Ի: Վկայաբանութիւն սրբ[ո]ւհւոյն Եփրոսինեայ — *Սրբուհի կոյս վկայն Եփրոսինէ էր ի քաղաքէն Նիկոմիդեայ*··· 265ա^{1}—բ^{1} Յայսմաւուր վկայաբանութիւն չորից զինորացն՝ Եւսեբեայ եւ Բասոսի, Եւտիքեայ եւ Բասիլիդեայ — *Սոքա մեծամեծ իշխանք էին*··· 265բ^{1}—բ^{2} Յայսմաւուր *յիշատակ է մեծ ճգնաւորին Եւթիմիոսի քահանային*···

Իա· 265բ^{2}—7բ^{2} Արաց ի ԺԴ եւ Յունուար ԻԱ: Վկայաբանութիւն Եւգինեայ կուսին եւ հօրն նորա Փիլիպոսի եւ մօրն Կղօդիայ եւ Բ եղբարցն՝ Սերգեայ եւ Ապիտոնի եւ Բ Ներքինեացն — *Ի թագաւորութեան ինքնակալին Նիկոմիդեայ, ի Հռոմ քաղաքի*··

Իբ· 267բ^{2}—8ա^{1} Արաց ի ԺԵ եւ Յունուար ԻԲ: Տօն է շղթայիցն Պետ[ր]ոսի առաքելո[յ]ն — *Առաքեալն Քրիստոսի Պետրոս՝ վէմն հաւատոյ*··· 268ա^{1}—ա^{2} Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սուրբ աշակերտին Տիմոթէոսի — *Սա էր ի քաղաքէն Լիւստրայ*··· 268ա^{2} Ի սմին աւուր *զսրբուհին Տատիանէ կալան յԱղէքսանդրիա*··· 268ա^{2}—բ^{1} Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Սահակայ եւ Յովսեփայ — *Յամս թագաւորին Հռոմոց Նիկեփառայ*··· 268բ^{1}—բ^{2} Յայսմաւուր

սուրբն Պամփոս, որ Թագաւոր Թարգմանի հայերէն…

իգ. 268բ^{2}—9բ^{2} Արաց ի ԺԶ եւ Յունուար ի ԻԳ: վկայաբանութիւն սրբոյն Անաստասի — *Սուրբն Անաստասիոս ազգաւ պարսիկ էր…* 269բ^{2} Յայսմաւուր յիշատակ սպանելոցն յանդորմ սրոյն պար[ս]ից — *Ի սպանելն Փոկասու զՄօրիկ Թագաւորն Յունաց…* 269բ^{2}—70ա^{2} Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Յակոբայ առաքելոյն — *Սուրբ առաքեալն Քրիստոսի Յակոբ Ալփեան եղբայր էր Մատթէոսի…*

իդ. 270ա^{2}—1բ^{1} Արաց ի ԺԷ եւ Յունուար ԻԴ: վկայաբանութիւն սրբոյն Կղեմայ եպիսկոպոսին — *Յետ համբարձմանն Քրիստոսի ԲԾ եւ ԺԶ ամաց…*

իե. 271բ^{1}—3բ^{1} Արաց ի ԺԸ եւ Յունուար ԻԵ: Տօն է սրբոյն Գրիգոր աստուածաբան վարդապետին — *Աստուածահաճոյ եւ մեծ վարդապետն եկեղեցոյ…*

> 273ա^{2} *«Գրեաց ներբողական ճառս ի ԾՄ եպիսկոպոսունսն, ասաց եւ ներբողեան ճառս վասն Մելիտոսի Անտիոքայ պատրիա[ր]գին… եւ յաւր վախճանի սրբոյն Բարսղի Կեսա[րա]ցոյն գնաց առ նա սուրբն Գրիգոր եւ ասաց ի Թաղումն նորա ճառս ներբողական եւ գրեաց…»*:

իզ. 273բ^{1}—4բ^{1} Արաց ի ԺԹ եւ Յունուար ԻԶ: Վարք երանելեացն Քսենիփոնի եւ ամուսնոյն իւրոյ՝ Մարիամու, եւ որդոցն՝ Արկադէոսի եւ Յոհանիսի — *Սուրբն Քսենիփոն էր ի Կոստանդնուպօլիս…*

իէ. 274բ^{1}—6ա^{1} Արաց Ի եւ Յունուար ԻԷ: Վերադարձումն Յոհաննու Ոսկիբերանին յԱթոռն իւր — *Յորժամ աքսորեցին զՈսկիբերանն Յոհաննէս…*

իը. 276ա^{1}—7բ^{2} Արաց ԻԱ եւ Յունուար ԻԸ: Վարք եւ յիշատակ սրբոյն Եփրեմի — *Սուրբ հայրն եւ վարդապետն ճշմարտութեան՝ արա Եփրեմ Խորին Ասորին, էր ի յԱմիթ քաղաքէ…*

> 277բ^{1}*«Գրեաց կանոնս եւ սա[հ]մանս վանականաց… ասաց եւ ճառս ԷՌ…*

277բ^{2} Ի Տէր Ներսեսէ — *Վայրի քօշիկ մի կայր քարձուկ…*

իթ. 277բ^{2}—8բ^{1} Արաց ԻԲ եւ Յունուար ԻԹ: Վկայաբանութիւն սրբոցն Նէոփիտոսի եւ Իգնատիոսի — *Յամս ամբարիշտ արքային Դիոկղետիանոսի…* 278բ^{1} Յայսմաւուր *վերադարձումն պատուական նշխարաց սրբոյն Իգնատիոսի աստուածազգեաց հայրապետին…* 278բ^{1} Յայսմաւուր *կատարեցան գանիւ եւ հրով, սուրբ վկայքն Քրիստոսի Աստուծոյ Վաղերիանոս եւ Կանդիտոս…* 278բ^{1}—բ^{2} Ի սմին աւուր կատարեցան երով Գ եղբարքն… Սպեւսիպոս, Ելասիպոս եւ Մելասիպոս եւ հանիկն իւրեանց՝ Նէոնիլա— *Զայս Գ եղբարքս էած ի հաւատս Քրիստոսի Նէոնիլա…*

լ. 278բ^{2}—9բ^{1} Արաց ԻԳ եւ Յունուար Լ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Թէոփիլոսի զօրավարին — *Յամս Կոստանդիանոսի բարեպաշտ արքային…* 279բ^{1} Յայսմաւուր կատարումն սրբուհոյն Թէոդուլայ — *Սա էր Է ի քաղաքէն Անաւարզայ…* 279բ^{1} Ի սմին աւուր *կատարեցաւ ի ծովու Անանիա քահանայն, ընդ նմին եւ այլ Ը վկայք…* 279բ^{1}—բ^{2} Յայսմաւուր *հանգեաւ ի Քրիստոս մեծ եւ առաքինի ճգնաւորն Օքսենտիոս, ի լերինն որ կոչի Սուր…* 279բ^{2} Յայսմաւուր *յիշատակ սրբոյն Յունանու մարգարէին եւ քարոզութեան նորին…*

լա. 279բ^{2}—81բ^{2} Արաց ԻԳ եւ Յունուար ԼԱ: վկայաբանութիւն սրբոյն Սարգսի զօրավարին եւ որդոյ նորին Մարտիրոսին, եւ որոց [ընդ] նմա — *Մեծ վկայն Քրիստոսի սուրբն Սարգիս էր ի գաւառէն Գամրաց…*

է. 281բ^{2}—330ա^{2} [Ամիս Փետրուար]

ա. 281բ^{2}—3ա^{2} Արաց ԻԵ եւ Փետրուար Ա: Վարք եւ յիշատակ Պարսումայ — *Սուրբն Պարսամ, որ Թարգմանի որդի, էր նա ազգաւ ասորի…*

բ. 283ա^{2}—3բ^{2} Արաց ԻԶ եւ Փետրուար Բ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Տրիփոնի ընգճաւորին — *Սուրբն Տրիփոն էր ի Կոխւգիա գաւառէն…* 283բ^{2}—4ա^{2} Յայսմաւուր վկայաբանութիւն Գ սուրբ եղբարցն՝ Թէոդոտոսի եւ Պաւղոսի եւ Պաւսերի եւ Դանափտոսի — *Յամս Դիոկղետիանոսի եւ Մաքսիմիանոսի…* 284ա^{2}—5ա^{1} Յայսմաւուր յիշատակ սուրբ հօրն Նւագրիոսի — *Սա աշակերտ էր սրբոյն Բարսղի…*

գ. 285ա^{1}—բ^{2} Արաց ԻԷ եւ Փետրուար Գ: Վարք եւ յիշատակ սրբոցն Եպիփանու եւ

Շաղիտայի — *Սոքա աշակերտք էին սրբոյն Դանիէլի*... 285բ^2—6ա^1 Ցայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Զըւատայ — *Արքայն Պարսից Շապուհ գերեաց զաշխարհս Հայոց*... 286ա^1 Ի սմին աւուր *վկայաբանութիւն սրբոյն Դանափտոսի, որ էր ընթերցող եկեղեցոյն Սողոն քաղաքի*... 286ա^1—ա^2 Ցայսմաւուր տօն է Ասափայ մարգարէին — *Արքայն Դաւիթ շինեաց զսուրբն Սիոն*... 286ա^2—բ^1 Ցայսմաւուր *տօն է Նաթանայ մարգարէին, որ էր ի աւուրսն Դաւթի*...

Դ. 286բ^1—7ա^1 Արաց ԻԸ եւ Փետրուար Դ: Վկայաբանութիւն սրբոցն Պապիայ եւ Կղօդիայ եւ Ագաթեայ — *Սոքա էին յամս Դեկոսի անօրէն արքային*... 287ա^1 Ի սմին աւուր վկայքն Քրիստոսի Եննեա, Պոիմա, Պիմա կատարեցան ի Քրիստոս — *Սոքա բարբառոսք էին*... 287ա^1—ա^2 Ցայսմաւուր վկայաբանութիւն Ռ եւ Գ մարտիրոսացն — *Յորժամ կատարեցաւ սուրբ հայրապետն Պետրոս յԱղէքսանդրա քաղաքին*... 287ա^2 Ի սմին աւուր *սուրբն Վենդեմիանոս՝ աշակերտ սրբոյն Աւքսենտի*... 287բ^1 Ցայսմաւուր տօն է Մատաթիա առաքելոյն — *Յետ յարութեան եւ համբարձմանն Քրիստոսի*...

Ե. 287բ^1—8ա^2 Արաց ԻԹ եւ Փետրուար Ե: Վկայաբանութիւն Խ վկայիցն — *Սոքա զօրականք էին յամս ամբարիշտ արքային Դեկոսի*... 288բ^1—բ^2 Ցայսմաւուր յիշատակ սուրբ ժողովոյն Եփեսոսի ԲՃ հայրապետացն — *Յետ Պրոկղի սուրբ հայրապետին*...

Զ. 289ա^1—բ^2 Արաց Լ եւ Փետրուար Զ: Վկայաբանութիւն սուրբ անարծաթ բժշկացն Կիրակոսի եւ Յոհաննոյ — *Սուրբն Կիրակոս էր ի քաղաքէն Աղէքսանդրիայ*... 289բ^2—90ա^1 Ցայսմաւուր հանգեաւ ի Քրիստոս մեծ եւ անուանի վարդապետն մեր Ներսէս ի վանսն Գլաձորոյ Զ եւ ԼԳ (1284) թըւականիս մերոյ — *Սա էր ի Մըշոյ գաւառէն Տարօնոյ*...

Է. 290ա^2—1բ^1 Մեհեկի Ա եւ Փետրուար Է: Վայրք եւ յիշատակ Անդ[ր]ոնիկոսի եւ ամուսնոյն իւ[ր]ոյ Աթանասիայ — *Սոքա էին ի քաղաքէն Անտիոքայ*...

Ը. 291բ^1—բ^2 Մեհեկի Բ եւ Փետրուար Ը: Վկայաբանութիւն Աբրահամոյ — *Սա պարսիկ էր ազգաւ*... 291բ^2—2ա^2 Ցայսմաւուր յիշատակ սրբոյն Պարթենիոսի եպիսկոպոսին — *Սա էր յամս մեծին Կոստանդիանոսի*... 292ա^2 Ցայսմաւուր կատարեցաւ սրբուհի վկայն Տրիփոնայ — *Սա յաւուր տօնի կուոյն գնաց ի տաճարն*... 292ա^2—բ^1 Ի սմին աւուր վկայաբանութիւն Բ քուերցն՝ Մարիամու եւ Մարթայի եւ Լիկարիոնի աբեղայի — *Մարթայ եւ Մարիամ քորք էին հարազատք*...

Թ. 292բ^1—3ա^1 Մեհեկի Գ եւ Փետրուար Թ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Նիկիփոռայ — *Ի ժամանակս Վաղերիանոսի եւ Գալիանոս ամբարիշտ թագաւորաց*... 293ա^1—ա^2 Ցայսմաւուր *սուրբ վկայ[ք]ն Քրիստոսի Զիքտորինոս եւ Նիկիփոռոս, Կղօղդիոս եւ Թէոդորոս բազում տանջանօք չարչարեցան*... 293ա^2—բ^1 Ի սմին աւուր տօն է Փիլիպոսի առաքելոյն, որ է յեւթեանց սարկաւագաց... — *Սա մկրտեաց զեթովպացի ներքինին*... 293բ^1 Ցայսմաւուր *զԲեննեւանդ եպիսկոպոսին եւ զիւր Զ սարկաւագացն հատին զջիլս ոտիցն*...

Ժ. 293բ^1—4ա^2 Մեհեկի Դ եւ Փետրուար ի Ժ: Վկայաբանութիւն Վլասայ եպիսկոպոսին — *Յամս կռապաշտ արքային Լիկիանոսի*... 294ա^2—բ^1 Ցայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Ոնեսիմայ — *Սուրբն Ոնեսիմոս ծառայ էր Փիլիմոնի*...

Ժա. 294բ^1 Մեհեկի Ե եւ Փետրուար ԺԱ: Վարք եւ յիշատակ սրբոյն Զոսիմոսի եպիսկոպոսին եւ Մխիթարա վարտ[ա]պետին — *Սուրբն եպիսկոպոսն Զոսիմոս էր ի Սիրակուսա քաղաքէն*... 294բ^1—7ա^2 Ի սմին աւուր յիշատակ սուրբ հօրն մերոյ եւ աստուածահաճոյ վարդապետին Մխիթարա, որոյ զհանդէս ճգնութեանն զմտաւ ածեալ ուրեմն վարդապետի Դանիէլ անուն եւ ասացեալ բան գովեստի... — *Ով զարմանալի եւ հրաշալի անըսկիզբն Աստուած Հայր եւ արարիչ ամենայնի*...

> 297ա^2 «...*Մեզ օգնութիւն քոյոցդ մաղթանացդ Դանիէլի՝ բանիցս արարողի եւ Գրիգորի վարդապետի՝ սորին սրբագրողի... իսկ սուրբն այն՝ վարդապետն Մխիթար... վախճանեցաւ ի վանսն Մեծեփոյ, որ է Աղուովիտն, յերկիրն Արճիշոյ, ի թըւականիս Հայոց Զ եւ ՁԶ* (1337) *ամին*...»:

Ժբ. 297ա^2—8բ^1 Մեհեկի Զ եւ Փետրուար

ի ԺԲ: Յիշատակ վարուց Մարիամու, որ Մարինոսն կոչեցաւ — *Այր մի էր աշխարհական ընչաւէտ եւ մեծատուն...*

ժգ. 298բ^1—300ա^2 Մեհեկի Է եւ Փետրուար ԺԳ: Յիշատակ վարուց երանելոյն Մարտիանոսի — *Ծառայն Աստուծոյ Մարտիանէ ճգնաւորն որ ի Կեսարիոյ Պաղեստինացւոյց...*

ժդ. 300ա^2—2ա^1 Մեհեկի Ը եւ Փետրուար ԺԴ: Տօն է քառասնօրեայ Գալստեանն Քրիստոսի ի տաճարն Սօղմոն, ի Երուսաղէմ — *Իբրեւ լցան աւուրք սրբութեան նոցա...* 302ա^1—4ա^2 Գովեստ ներբողական յԱռաքել վարդապետէ ասացեալ վասն Գալստեան Տեառն խ-օրեայ ի տաճարն — *Անճառ ծնունդ Հօր Միածին Որդի Յիսուս Քրիստոս... Այսօր տըւօղն օրինաց հնոյ ձեռամբ մեծին Մովսեսի, մտեալ ընդ օրինօք գայ ի տաճարն...*

304ա^2 «*Ողորմեա [յ]արմարողի ճառիս՝ Առաքել վարդապետին...*»:

ժե. 304ա^2 Մեհեկի Թ եւ Փետրուար ԺԵ: Վկայաբանութիւն ԽԲ մարտիրոսացն — *Սոքա էին հաւատով քրիստոնեայք...* 304ա^2—5ա^2 Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբուհոյն Յիմարայ — *Սա կին էր ի Վանայ, ազգաւ հայ...*

ժզ. 305ա^2—6ա^1 Մեհեկի Ժ եւ Փետրուար ԺԶ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Յուդայի՝ եղբօրն Յակոբայ — *Առաքեա[լ]ն Քրիստոսի Յուդա Յակոբեայն որդի էր Յովսեփայ Աստուածահօրն...*

ժէ. 306ա^2—7բ^2 Մեհեկի ԺԱ եւ Փետրուար ԺԷ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Թէոդորոսի զինաւորին Քրիստոսի — *Քաջամարտիկ զօրաւարն Քրիստոսի...*

ժը. 307բ^2—8ա^1 Մեհեկի ԺԲ եւ Փետրուար ԺԸ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Սադովկայ եպիսկոպոսին — *Յամս կռապաշտ թագաւորին Պարսից Շապհոյ էր սուրբն Սադովկ...* 308ա^1—բ^1 Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Աղէքսանդրոսի — *Սա էր յամս Մաքսմիանոսի կռապաշտ արքային...* 308բ^1—բ^2 Յայսմաւուր վկայաբանութիւն ԺԲ մարտիրոսացն՝ Պամփիլա...— *Պամփիլեայ քահանայ էր...*

ժթ. 308բ^2—9բ^2 Մեհեկի ԺԳ եւ Փետրուար ի ԺԹ: Վարք եւ յիշատակ սուրբ հօրն մերոյ վարդապետին Մեսրոպայ — *Ճշմարիտ ծառայն Քրիստոսի եւ վարդապետն ուղափառութեան...*

ի. 309բ^2—10ա^1 Մեհեկի ԺԴ եւ Փետրուար Ի: Վկայաբանութիւն սրբոյն Նէոսի եւ Թէոդորոսի Կիւրենոյ եպիսկոպոսին — *Սուրբն Նէոսիոս եպիսկոպոս էր ի Պերգեայ գաւառէն...* 310ա^1—ա^2 Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Աղէքսանդրոսի — *Յամս կռապաշտ արքային Մաքսիմանոսին...* 310ա^2 Յայսմաւուր *սուրբն Արգօ ի Ներգուլ քաղաքն Պարսից...* 310ա^2—բ^2 Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Թէոդորոսի Կիւրենոյ եպիսկոպոսին — *Յամս Լիկիանոսի անաստուած բռնաւորին...*

իա. 310բ^2—3ա^1 Մեհեկի ԺԵ եւ Փետրուար ԻԱ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Յակոբայ առաքելոյն — *Սուրբ առաքեալն Յակոբոս՝ որդին Զեբեդեայ...*

իբ. 313ա^1—բ^1 Մեհեկի ԺԶ եւ Փետրուար ԻԲ: Վկայաբանութիւն Կուռնելիոսի հարիւրապետին — *Կուռնելիոս հարիւրապետն էր ի Կեսարոյ Պաղեստինեայ...* 313բ^1—4ա^1 Յայսմաւուր վկայաբանութիւն Պօղիկարպոսի — *Յաւուրս սրբոց առաքելոցն հաւատացին ի Քրիստոս...* 314ա^1 Ի սմին աւուր *սրբուհին Մելիտինի բազում չարչարանս կրեաց...*

իգ. 314ա^1—բ^1 Մեհեկի ԺԶ եւ Փետրուար ԻԳ: Վկայաբանութիւն սրբուհոյն Պեռապատուեայ — *Սա էր ի քաղաքէն Տուրիտանւոյ...* 314բ^1—5ա^2 Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Աւագայ՝ նոր վկային Քրիստոսի — *Անքննելի են խորք իմաստիցն Աստուծոյ... այս եղեւ յամի Պ եւ ԼԹ* (1390) *Թըւականիս Հայոց...*

իդ. 315ա^2—բ^2 Մեհեկի ԺԸ եւ Փետրուար ԻԴ: Գիւտ գլխոյն Յովաննու — *Արք Բ կրօնաւորք յարեւելից գնացին յԵրուսաղէմ...* 315բ^2—6բ^1 Ի սմին աւուր վարք եւ վկայաբանութիւն սրբուհոյն Շուշանայ — *Յամս ամբարիշտ արքային Մաքսիմիանոսին էր աղախինն Քրիստոսի Շուշան ի Պաղեստինոյ...*

իե. 316բ^1—7ա^2 Մեհեկի ԺԹ եւ Փետրուար ԻԵ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Յիզտիբուզի Աստուածատրոյ — *Յամս Թագաւորութեան Պարսից Խոսրովու...*

317ա^2 «*Կատարեցաւ սուրբն Աստուածատուր Իղխտրուզխտ յառաջին ամի Թըւականութեանս Հայոց, ի կաթողիկոսութեան Տէր Մովսէսի, եւ ես Ներսէս՝ չարչարակից եւ ընկեր սորոյն յԻզտրուզտի արարի զպատմութիւնս*»։

317ա^2—բ^2 Յայսմաւուր գիւտ նշխարաց սուրբ առաքելոյն Բարդուղ[ի]մէոսի — *Յամս Թէոդոսի փոքուն կայսերն*…

իզ· 317բ^2—9բ^2 Մեհեկի Ի եւ Փետրուար ԻԶ։ Տօն է երեւման վարագայ սուրբ խաչին եւ սքանչելեաց նորին — *Կինն Կղօդիայ կայսեր Հռոմայ՝ Թագուհին Պատրոնիկէ*…

իէ· 319բ^2—20ա^2 Մեհեկի ԻԱ եւ Փետըրուար ԻԸ (Իէ)։ Վարք եւ յիշատակ սուրբ վարդապետացն մերոց՝ Եղիշէի եւ Գր[ի]գորի Նարեկացւոյն — *Սուրբ հայրն մեր եւ վարդապետն Եղիշէ ճգնաւորն էր*… 320ա^2—1բ^1 Յիշատակ սրբոյն Գրիգորի Նարեկացւոյն — *Սուրբ հայրն մեր եւ երանաշնորհ վարդապետն Գրիգոր*… *յերկրաւոր կենաց անտի փոխեցաւ՝ ի Թուականիս մերում ի Դծ եւ ԾԲ* (1003) *ամին*… 321բ^1—3ա^1 Ի սմին աւուր *պատմութիւն ամենազօր կենսատու սուրբ Խաչին, որ պարգեւեցաւ ի Թագաւորացն յունաց Վասլի եւ Կոստանդեայ*…

323ա^1 «*Արքայ գթած Տէր համայնի,*
Դու ողորմեա ինձ տառապեալ Յովանիսի,
Որ մականամբ բարեգութ ասի,
Ի փոքր գեղջէն Վառնիշատի,
Ուր է տապանն Եղիշէի,
Աստուածաբան վարդապետի,
Մերձ ի քաղաքն յՇըրըշտունի,
Զոր այժմ յայտնի Ոստան կոչի,
Կայ առաջի անապատին,
Որ պատըրկայ վանք անուանի,
Մօրն լուսոյ Աստուածածնի,
Եւ Գեւորգայ զօրավարի։
Ցարմարեցաւ բանս ի Թըւին Հայոց
Ռ Ն ԼԵ (1586) *մարաքաղաքս Բաղէշ,*
Ի դուռն Սուրբ Յովանիսի,
Տէրն տացէ եւ ձեզ բարի,
Յաւուր մեծի դատաստանի. ամէն։

իը· 323ա^1—բ^1 Մեհեկի ԻԲ եւ Փետրուար ԻԸ։ Վկայաբանութիւն սրբոյն Քարիտինէայ եւ սուրբ ներքեևոյն — *Կինս այս աղախին էր առն քաղաքացւոյ հաւատացելոյ*… 323բ^1—4ա^2 Յայսմաւուր *յիշատակ երանելի Ներքինոյն, որ էր ի Սկիւթ լերինն ի ներքսագոյն անապատն ԺԸ մղոնաւ*…

իթ· 324ա^2—30ա^2 *Նահանջի տարին ամիսս այս ԻԹ օր լինի, մինչ ի գարնանամուտն օր մի յաւելնա. դու զնահապետացն կարգա*։ Ի սմին աւուր յիշատակ սուրբ նահապետացն Աբրահամու, Իսահակայ եւ Յակոբայ — *Աբրահամ որդի էր Թարայի*…

Ը· 330ա^2—86բ^1 [Ամիս Մարտ]

ա· 330ա^2—1ա^2 Մեհեկի ԻԳ եւ Մարտ ի Ա։ Վարք եւ յիշատակ ախաղնոյն Աստուծոյ Եւդոկիայ — *Կինս այս Եւդոկեայ էր ի քաղաքէն Ելուպօլսեայ*… 331ա^2—բ^1 Յայսմաւուր յիշատակ սքանչելեացն որ եղեւ ի հալածանաց Քրիստոնէից ի կռապաշտիցն — *Եպիսկոպոսն Մայիումայ քաղաքին, զքահանայի միոյ էառ զկարգն*…

բ· 331բ^1—բ^2 Մեհեկի ԻԴ եւ Մարտ ի Բ։ Վկայաբանութիւն սրբոյն Կոնոնոսի պարտիզապանին—Ի ժամանակին Դեկոսի անօրէն *արքային*… 331բ^2—2ա^1 Յայսմաւուր տօն է Ամովսայ մարգարէին — *Ամովս էր ի Թէկուայ*… 332ա^1 Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Յոհաննու եպիսկոպոսին եւ Յակոբայ քահանային — *Սոքա էին ի Պարսից*… 332ա^1—3բ^1 Յայսմաւուր տօն է գետարգել սուրբ Նշանին — *Մայրն ինքնակալ կայսերին Կոստանդանոսի*…

գ· 333բ^1—4ա^1 Մեհեկի ԻԵ եւ Մարտ ի Գ։ Վկայաբանութիւն սրբոյն Եւտրոպիոսի, Կղեոնոսի եւ Բասիլիսկոսի եւ Սմբատայ — *Սոքա էին յամս Մաքսիմիանոսի կռապաշտ արքային*… 334ա^1—բ^2 Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Սմբատայ Հայոց սպայապետի եւ որոց ընդ նմա — *Անօրէն սուլտանն տաճկաց Ջաֆար*…

դ· 334բ^2—5ա^2 Մեհեկի ԻԶ եւ Մարտ ի Դ։ Վարք եւ յիշատակ սուրբ հարանցն Մարկոսի եւ Մակարայ — *Սու[ր]բ հայրն մեր եւ ճգնաւորն Քրիստոսի Մարկոս*… 335ա^2—6բ^2 Յայսմաւուր *յիշատակ սուրբ հօրն Մակարայ, որ էր եգիպտացի, ազգաւ ղըպթի*…

ե· 337ա^1—8ա^1 Մեհեկի Իէ եւ Մարտ Ե։ Վկայաբանութիւն սրբոյն Կոնոնոսի — *Յաւուրս սրբոց առաքելոցն էր Կոնոնոս ի գեղջէն Եղանիսոյ*…

գ. 338*ա*[1]—*բ*[1] Մեհեկի ԻԸ եւ Մարտ ի Զ: Վարք եւ յիշատակ սրբոյն Պորփիւրոսի եպիսկոպոսին — *Սուրբն Պորփիւրոս եպիսկոպոսն էր ի Թեսաղոնիկէ քաղաքէն*... 338*բ*[1]—9*ա*[1] Յայսմաւուր նահատակութիւն սրբոյն Գրիգորիսի Աղւանից կաթուղիկոսին — *Սուրբն Գրիգորիս որդի էր սրբոյն Վ.[ր]թանայ*... 339*ա*[1] Յայսմաւուր *յիշատակ վարուց սուրբ հօրն Թաթլոյ եւ Վարոսի եւ Թումայի. առցա լաւ պատմութիւն կայ ի Հռոմ Իմ*...

է. 339*ա*[1]—*բ*[1] Մեհեկի ԻԹ եւ Մարտ Է: Վկայաբանութիւն Վասիլոսի եպիսկոպոսին — *Ի վիշտասանհերդդի ամի թագաւորութեան Դիոկղետիանոսի*... 339*բ*[1]—*բ*[2] Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Երմոնի, Սրապիոնի եւ Պօղինոսի — *Մոքա էին ի քաղաքէն Հռոմայ*... 339*բ*[2] Ի սմին աւուր *յիշատակ սուրբ եւ առաքինասէր եպիսկոպոսին Նարկիսեայ, որ էր եպիսկոպոս Երուսադէմայ*...

ը. 340*ա*[1]—1*ա*[2] Մեհեկի Լ եւ Մարտ ի Ը: Վարք եւ յիշատակ Եփրոսենիայ կուսին — *Ի ժամանակս բարեպաշտ կայսերն փոքունն Թէոդոսի*...

թ. 341*բ*[1]—2*բ*[1] Արեգի Ա եւ Մարտ ի Թ: Վկայաբանութիւն սրբոց Քառասնիցն որք ի Սեփաստիայ կատարեցան — *Սուրբ եւ փառաւորեալ վկայիցն Քրիստոսի Աստուծոյ ի մանկանցն անուանքն են այսոքիկ*...

ժ. 342*բ*[1]—*բ*[2] Արեգի Բ եւ Մարտ ի Ժ: Վկայաբանութիւն սրբոյ Թէոդոտիոնի եւ Հիւսիմոսի — *Ազախինն Քրիստոսի Թէոդոսի էր ի քաղաքէն Տիւրոսի*... 342*բ*[2]—4*ա*[2] Վկայաբանութիւն նոր վկային՝ սրբոյն Կոնստանտինի, որ նահատակեցաւ վասն անուանն Քրիստոսի...

ժա. 344*ա*[2]—*բ*[1] Արեգի Գ եւ Մարտ ի ԺԱ: Նահատակութիւն սրբոցն որ կատարեցան ի խուժադուժ երկիրն Գ[ո]թաց եւ Թէոփիլոսի — *Մինչդուրկիոս արքայն Գոթացոց գնաց ի մայրն զօրօք իւրովք*... 344*բ*[1]—*բ*[2] Յայսմաւուր *յիշատակ է սուրբ հօրն Մելուիանոսի, որ հանդիպեցաւ խաթեայ աղջատի*... 344*բ*[2] Ի սմին աւուր *սուրբն Թէոփիլոսիոս, որ Թարգմանի աստուածապատ*... 344*բ*[2]—5*բ*[1] Յայսմաւուր յիշատակ է Մուրբոյն Զաքկիաւոյ, զոր գրեաց վարդապետն մեր Յովաննէս Գառնեցին — *Ի Քրլականիս Հայոց ի ԺՀ. եւ ՀԱ. (1222) ամին էր վարդապետն Յովհաննէս*...

ժբ. 345*բ*[1]—*բ*[2] Արեգի Դ եւ Մարտ ԺԲ: Վկայաբանութիւն Ը մարտիրոսացն եւ մարգարէիցն եզեկիէլի եւ Եզրի — *Այս Ը վկայքս Ագաւիոս*... 345*բ*[2]—6*բ*[1] Յայսմաւուր տօն է սուրբ մարգարէիցն եզեկիէլի եւ Եզրի — *Մարդարէն եզեկիէլ որդի Բուզիայ քահանայի*...

ժգ. 346*բ*[1]—7*ա*[2] Արեգի Ե եւ Մարտ ԺԳ: Յիշատակ վարուց սրբոյն Գրիգորի Հռոմա հայրապետին եւ Պետրոսի աշակերտին — *Սուրբն Գրիգոր հայրապետն Հռոմայ*... 347*ա*[2]—*բ*[2] Յայսմաւուր վկայաբանութիւն Բ եղբարցն՝ ամարծաք քժշկացն Կոզմայի եւ Դամիանոսի եւ այլ ընկերաց նոցա — *Ծամս կրասպաչտ քաղաւորաց Դիոկղետիանոսի*...

ժդ. 347*բ*[2]—50*ա*[2] Արեգի Զ եւ Մարտի ԺԴ: Վարք եւ նահատակութիւն սմանչելի առն Աստուծոյ, երանելի վարդապետին՝ Գրիգորի Բալեցւոյն — *Ցամէ էձ եւ Լիթ* (1290) *թվականիս Հայոց տումմարի, ես նըւաստ ծառայիցն Աստուծոյ Դաւիթ երէց, ի քաղաքէն Բալեայ*...

ժե. 350*ա*[2]—1*բ*[2] Արեգի Է եւ Մարտ ի ԺԵ: Տօն է Դանիելի մարգարէին եւ երից մանկացն — *Սուրբ երեք մանկունքն՝ Անանիան*...

ժզ. 351*բ*[2]—2*բ*[2] Արեգի Ը եւ Մարտի ԺԶ: Վկայաբանութիւն սրբուհւոյն Փոստեայ եւ Եւսեպիայ — *Ծամս կռապաչտ արքային Մաքսիմանոսի էր սրբուհին Փաւստէ*... 352*բ*[2]—3*բ*[2] Յայսմաւուր *յիշատակ է սրբոյն Ղազարոսի՝ սիրելոյն Քրիստոսի, զոր չորեք աւրեայ յարոյց ի մեռելոց*...

ժէ. 353*բ*[2]—4*բ*[2] Արեգի Թ եւ Մարտի ԺԷ եւ Աւետացն Երրայեցոցն Ա: Վարք երանելոյն Ալիէսիաճնոսի — *Ալիքսիանոս մարդն Աստուծոյ որդի էր միամօր առն պատրկի*... 354*բ*[2]—6*ա*[1] Յայսմաւուր *սկիզբն արարչութեան Աստուծոյ, յորում աւուր արար Աստուած զերկին եւ զերկիր*...

ժը. 356*ա*[1]—7*ա*[1] Արեգի Ժ եւ Մարտ ի ԺԸ: Վարք եւ յիշատակ սրբոյն Կիւրղի Երուսաղէմայ հայրապետին — *Ծամս կռապաչտ դեայ հերձուածող արքային*... 357*ա*[1]—*բ*[1] Ի սմին աւուր յիշատակ սուրբ հօրն Մերոյ Եռանաշնոհն վարդապետին Վանականայ — *էր նա յաշխարհէն Աղվանից, ի Տայոց գա-*

ւառէն… 357ր^{1}—8ա^{1} Ի սմին աւուր *յիշատակ երկրորդ աւուր արարչութեան Աստուծոյ, յաւուր յորում ասաց Աստուած թէ եղիցի հաստատութիւն ի մէջ ջրոցդ…*

ժթ. 358ա^{2}—ր^{2} Արեգի ԺԱ եւ Մարտ ԺԹ: Յիշատակ վարուց սրբոյն Յոհաննու Երուսաղեմայ հայրապետին — *Լուաւ սուրբն Եպիփան հայրապետն Կիպրոսի վասն Յոհաննու հայրապետին…* 358ր^{2}—9ր^{2} Յայսմաւուր *յիշատակ է երրորդ աւուր արարչութեան Աստուծոյ, յորում աւուր ասաց Աստուած թէ ժողովեսցին ջուրք…*

ի. 359ր^{2}—60ա^{2} Արեգի ԺԲ եւ Մարտի Ի: Վկայաբանութիւն սրբոյն Օրէնդի եւ վեց եղբարց նորա — *Յետ մահուանն Դիոկղետիանոսի պղծոյն…* 360ա^{2}—ր^{2} Ի սմին աւուր վկայաբանութիւն սրբուհւոյն Կոպրիլայ — *Յամս Դիոկղետիանոսի…* 360ր^{2}—1ր^{2} Յայսմաւուր *գարնանամուտ է եւ յիշատակ չորրորդ աւուր արարչութեան Աստուծոյ, յորում աւուր ասաց Աստուած եղիցին լուսաւորք…*

իա. 361ր^{2}—2ա^{2} Արեգի ԺԳ եւ Մարտ ԻԱ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Յունանու եւ Բարաքիա… — *Սուրբ վկայքս Քրիստոսի Յունան եւ Բարաքիաս էին ի Պարսիկս յամս Շապհոյ…* 362ա^{2} Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Մելիանոսի — *Սա ծառայ էր առն հեթանոսի…* 362ա^{2}—ր^{1} Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Մատրոնայ — *Սա աղախին էր կնոջ միոյ հրէի…* 362ր^{1}—4ա^{2} Յայսմաւուր *յիշատակ հինգերորդ աւուր արարչութեան Աստուծոյ, յորում աւուր ասաց Աստուած թէ հանցեն ջուրք զեռունս շնչոց կենդանեաց…*

իբ. 364ա^{2}—5ր^{1} Արեգի ԺԴ եւ Մարտ ԻԲ եւ Նիսանն եբրայեցոցն Ա: Վարք եւ յիշատակ սուրբ հօրն Բենեդիկտոսի ճգնաւորին — *Պարկեշտ եւ հրեշտակակրօն բարի համբաւ հայրն մեր սուրբն Բենեդիկտոս…* 365ր^{1}—7ր^{2} Յայսմաւուր *յիշատակ վեցերորդ աւուր արարչութեան Աստուծոյ, յորում աւուր ասաց Աստուած հանել շունչ կենդանի ամենայն երկրի…*

իգ. 367ր^{2}—9ա^{1} Արեգի ԺԵ եւ Մարտ ԻԳ: Վկայաբանութիւն Մարկոսի եպիսկոպոսին եւ Պիոնի քահանային — *Յորժամ Ներողութեամբն Աստուծոյ թագորեաց պիղծն և ուրացողն Քրիստոսի Յուլիանոս…* 369ա^{1}—70ա^{1} Յայսմաւուր յիշատակ եւթներորդ աւուր հանգստեանն Աստուծոյ — *Յետ Զ աւուրց արարչութեան…* 370ա^{1}—ա^{2} Ի սմին աւուր յիշատակ հրաշիցն որ եղեն յԵրուսաղէմ — *Վարդապետ մի, որ էր եպիսկոպոս Յոհանէս անուն, ի Տայոց գաւառէն… Այս եղեւ ի ՉՃ եւ ՀԱ* (1122) *թուին…*

իդ. 370ր^{1}—1ա^{1} Արեգի ԺԶ եւ Մարտի ԻԴ: Վկայաբանութիւն սուրբ աւետարանչին Մարկոսի — *Սուրբ աւետարանիչն Քրիստոսի Մարկոս, եղբօրորդի էր Բառնաբայ առաքելոյն…* 371ա^{1}—ա^{2} Յայսմաւուր *վկայաբանութիւն Երմոնդոյ՝ որդւոյ թագաւորին Լունկվարտաց Լիզորդոսի, որ դարձաւ ի կռոցն…* 371ր^{1}—3ա^{2} Ըստ կարգի աւուրցն արարչութեան վեց աւուրց, այսօր Զատիկ է եւ տօն [Յ]արութեան Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ, սրբոյն Սեղբեստրոսի Հայոց վարդապետի ասացեալ — *Կանխագոյն Մարիամ Մագդաղենացի եկն եհաս ի գերեզմանն Քրիստոսի…*

իե. 373ա^{2}—4ր^{1} Արեգի ԺԷ եւ Մարտ ԻԵ: Յիշատակ Մելքիսեդեկի քահանային Աստուծոյ — *Թագաւորն Սաղիմ ընդ քաղաքին Սաղիմայ Սաղիմ անուանեցաւ…* 374ր^{1}—5ր^{2} Ըստ կարգի աւուր Յարութեան Քրիստոսի Աստուծոյ, այսօր մեռելոց է — *Եւ արդ գիտելի է, զի յորժամ էջ խաչեալն Աստուած Յիսուս Քրիստոս՝ Տէրն մեր ի դժոխսն…*

իզ. 375ր^{2}—6ա^{1} Արեգի ԺԸ եւ Մարտ ԻԶ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Պօղոսի եւ քեռն իւրոյ Յուլիանեայ — *Սուրբն Պօղոս եւ քոյրն իւր Յուլիանէ քրիստոնեայք էին ի ծնողաց…* 376ա^{1} Ի սմին աւուր վկայաբանութիւն Փերփութէի եւ քեռն իւրոյ — *Սոքա էին ի Պարսիկս…* 376ր^{1}—7ր^{2} Յայսմաւուր *յիշատակ սքանչելեացն որ եղեւ ի դիւացն փորձանաց…*

իէ. 377ր^{2}—9ա^{1} Արեգի ի ԺԹ եւ Մարտ ի ԻԷ: Վկայաբանութիւն ամենիմաստ կուսին Կատարինեայ — *Այս իմաստասէր եւ հոգիընկալ եւ հանճարեղ կինս Կատարինէ էր ի քաղաքէն Աղեքսանդրու…*

> 379ա^{1} *«Եւ ես Աթանաս դպիր, ծառայ սրբոյ Կատարինեայ, որոյ ականատես եղէ նահատակութեան եւ ականջալուր եւ ստոյգ գրեցի զպատմութիւնս»:*

իը. 379ա^{1}—81ա^{1} Արեգի Ի եւ Մարտ ԻԸ:

Վկայաբանութիւն Վահանայ Դաղբացւոյն — *Սուրբն Վահան էր ի գաւառէն Դաղբան... կատարեցաւ սուրբն Վահան... ի թուականս Հայոց ՃՀ եւ Զե* (736) *ամի...*

ԻԲ. 381$^{ա'}$—$^{ա''}$ Արեգի ԻԱ եւ Մարտ ԻԲ: Վկայաբանութիւն սրբոց մարտիրոսացն Մարկիաննոսի, Զենոնի··· — *Յամս Դեկիոսի անօրէնն արքային կացին սոքա առաջի Բորբոնաննոսի դատաւորին···* 381$^{ա''}$—$^{բ'}$ Ի սմին աւուր վկայաբանութիւն Գուժդազայ պաղատկի — *Սա ներքինի եւ աթաբեկ էր Շապհոյ...* 381$^{բ'}$—2$^{ա''}$ Ցայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոցն որ ի Դիզպհայոն եւ յԱստղաբլուրն կատարեցան — *Աստուածահաճոյ եւ մեծ վարդապետն Հայոց Մեսրոպ...*

Լ. 382$^{ա''}$—$^{բ'}$ Արեգի ԻԲ եւ Մարտ Լ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Ղուկիայ — *Սուրբն Ղուկիա էր ի Լիւկաւոնիոյ գաւառէն...* 382$^{բ'}$—3$^{բ'}$ Ցայսմաւուր տօն է Նունեայ սուրբ հաչին — *Սուրբն Շուշան՝ դստերն սրբոյն Վարդանայ...*

ԼԱ. 383$^{բ'}$—4$^{ա''}$ Արեգի ԻԳ եւ Մարտ ԼԱ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Դանիէլի: *Սուրբ վկայն Դանիէլ պարսիկ էր ազգաւ...* 384$^{ա''}$—$^{բ'}$ Ի սմին աւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Յակոբայ բահանային եւ Ազայ սարկաւագին — *Սոքա էին ի Պարսից ազգէն, հաւատով քրիստոնեայ...* 384$^{բ'}$—6$^{բ'}$ Սրբոյն Յակոբայ Սրնոյ եպիսկոպոսի ասացեալ ի քրիստեանութիւն Թուխայի — *Ծործոր յարեաւ հովիւն քաջ ի մեռելոց...*

Թ. 386$^{բ'}$—430$^{բ'}$ [Ամիս Ապրիլ]

Ա. 386$^{բ'}$—8$^{ա''}$ Արեգի ԻԴ եւ Ապրէլ Ա: Վարք Մարիամու եգիպտացւոյն — *Կինս այս Մարիամ էր յԱղէքսանդրիա քաղաքէն...*

387$^{բ'}$—8$^{ա''}$ *«Դարձաւ Զոսիմոս ի վանս իւր եւ գրեաց զպատմութիւնն երանելւոյն Մարիամու...»:*

Բ. 388$^{ա''}$—91$^{ա'}$ Արեգի ԻԵ եւ Ապրէլ Բ: Վարք եւ յիշատակ սուրբ հարանցն Սրապիոնի եւ արքա Մարկոսի — *Պատմեաց մեզ սուրբ հայրն Սրապիոն, թէ հանդիպեցայ ես առ մեծին Ջոհաննու...*

Գ. 391$^{ա''}$—3$^{ա'}$ Արեգի ԻԶ եւ Ապրիլ Գ: Ցիշատակ վարուց սուրբ Մարկոսի Հռոմայեցւոյ, որ ի մղոնաւ մերձ դրախտին Ադամայ ապօքէր — *Արք Գ արեղայք ի Մելջազեսաց Աստրոց...*

Դ. 393$^{ա''}$—$^{բ'}$ Արեգի ԻԷ եւ Ապրէլ ի Դ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Անփիքէոսի եւ Մեմասայ — *Սոքա եղբարք էին հարազատք ի քաղաքէն Լիդիոյ...* 393$^{բ'}$ Ցայսմաւուր վկայաբանութիւն սուրբ կանացն, Գ հերցն՝ Ապագի, Երինի եւ Քսիոնի — *Սոքա երեք եանքս քոյր էին...* 393$^{բ'}$—4$^{ա'}$ Ցայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Սեմեռիաննոսի եւ Մեմնասի··· — *Սոքա էին յամս Դիոկղիտեանոսի...* 394$^{ա'}$—$^{ա''}$ Ցայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Բասիմոսի — *Սա արեղայ էր եւ հայր վանից...*

Ե. 394$^{բ'}$—$^{բ''}$ Արեգի ԻԸ եւ Արպէլ (Ապրիլ) Ե: Վկայաբանութիւն սրբոյն Ագաթապի սարկա[ւ]գին եւ Թէոդուլոսի ընթերցողին — *Սոքա եղբարք էին հարազատք, քաղաքէն Թեսաղոնիկեայ...* 394$^{բ''}$—5$^{ա'}$ Ցայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Կալինկոսիկի — *Սա որդի էր բարեպաշտ Ծնօղացն...* 395$^{ա'}$ Ցայսմաւուր *վկայաբանութիւն սրբոյն Պօսիլիպոսի, որ էր ի ամս Ադրիանոսի կռապաշտ արքային...* 395$^{ա'}$—$^{ա''}$ Ցայսմաւուր յիշատակ սուրբ հօրն Մարկոսի — *Սուրբ Ծերունին Մարկոս արկեալեան...*

Զ. 395$^{ա''}$—$^{բ'}$ Արեգի ԻԹ եւ Ապրէլ Զ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Սաբայ ստրատելատին եւ Ռուսինոսի — *Սուրբն Սաբայ ստրատելատ էր ի Հռոմ քաղաքէ...* 395$^{բ'}$—6$^{բ'}$ Ցայսմաւուր *յիշատակ է վարուց սքանչելի առն Աստուծոյ ս[ր]բոյն Ըռուսինոսի, որ էր ի գաւառէն Մոկաց, ազգաւ Հայ...*

Է. 396$^{բ'}$—8$^{ա''}$ Արեգի Լ եւ Ապրիլ Է: Ցօն է Աւետեաց սուրբ Աստուածածնին կատարման Մարիամու — *Ամենասքանչելի կոյսն Մարիամ...* 398$^{ա''}$ Ցայսմաւուր յիշատակ սմանչելոցն որ եղեն Երուսաղէմ ի Ո եւ ՀԲ (1223) թուին Հայոց — *Կայր վարդապետ մի յերուսաղէմ Գօղոս անուն...* 398$^{բ'}$—$^{բ''}$ [Գրվեստ «Ա—Ջ»] — *Աստուածածին կոյս Մարիամ, ուրախ լեր բարձրոյն անիծիցդ Ադամայ...* 398$^{բ''}$—400$^{ա''}$ Առաքել վարդապետի ասացեալ երգ վասն տանելոյն Ցովսէփայ զՄարիամ ի տուն եւ վասն աւետեաց հրեշտակապետին — *Առեալ Ցովսէփ տարաւ զկոյսն Մարիամ ի գեղն ի Նազարեթ...*

Ը. 400$^{բ'}$—$^{բ''}$ Ակի Ա եւ Ապրիլ Ը: Վը-

կայաբանութիւն սրբոց իշխանացն Սահակայ եւ Համազասպայ — *ի բռնակալութեան տաճկաց Ահարոնի եւ ի հայրապետութեան Տեառն Եսայեայ*··· 400*p*²—1*ա*² Ցայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոցն, որք ի գերութիւն Պարսից կատարեցան — *Հրապարտ արքային Պարսից Սաբհտոս Թաղաւորաց Հի ամ*···

Բ· 401*p*¹—3*ա*² Ակիճ Բ, Ապրիէլ Թ: Տօն է սուրբ առաքելոցն Հ*ի* աշակերտացն Քրիստոսի — *Առաքելոցն Բժ—անիցն անուանքն յԱւետարանէն յայտնի են*···

Ժ· 403*ա*²—3*p*² [Ա]հկի Գ, Ապրիէլ Ը: Վկայաբանութիւն եպիսկոպոսին Անդիպատայ եւ անողորմ Պետրոսին եւ Դէպրգեայ ճգնաւորին — *Սուրբ եպիսկոպոսն Անդիպատ էր յաւուրս առաքելոցն Քրիստոսի*··· 403*p*²—4*ա*¹ Ցայսմաւուր յիշատակ վարուց սրբոյն Դէպրգեա անապատականին — *Սուրբն Դէպրգ բնակէր ի լերինն Ոյոմպեայ*··· 404*ա*¹ Ի սմին աւուր *վկայն Քրիստոսի Դէսկորիդես ի Զմիւռնի քաղաքին*··· 404*ա*¹—5*ա*² Ցայսմաւուր պատմութիւն անողոր[մ] Պետրոսին — *Էր այր մի մեծատուն եւ անողորմ, անուն նորա Պետրոս յԱթրիճէ*···

Ժա· 405*ա*²—6*ա*² Ակիճ Դ եւ Ապրիէլ ԺԱ: Վկայաբանութիւն Արտեմայ էսհանայինն — *Սուրբն Արտ[ե]ման քահանայն էր ի Լաոդիկեայ գաւառէն*··· 406*ա*² Ի սմին աւուր վկայաբանութիւն սրբոյ եպիսկոպոսին Ակակիոսի — *Ցամս Դեկիոս անբարիչտ արքային սուրբ եպիսկոպոսն Ակակիոս համարձակ քարոզէր զԲրիստոս*···

Ժբ· 406*p*¹—*p*² Ակիճ Ե եւ Ապրիէլ ԺԲ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Կերեսկինդոսի — *Սուրբն Կերեսկինդոս էր ի քաղաքէն Զմիւռնայ Լիկէացւոց*··· 406*p*²—7*p*¹ Ցայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Շմաւոնի Պարսից եպիսկոպոսին — *Փառաւորեալ Ծերունին եպիսկոպոսն Շմաւոն էր ճ եւ ԺԸ ամաց*··· 407*p*¹—8*ա*¹ Ի սմին աւուր վկայաբանութիւն Փերփուէկի եւ Էեռն իւրոյ — *Սոքայ էին ի Պարսիկս հաւատով քրիստոնեայք*···

Ժգ· 408*ա*¹—*ա*² Ակիճ Զ, Ապրիէլ ԺԳ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Սաբայի — *Սուրբ վկայն Քրիստոսի Սաբայ էր յերկրէն Գոթացոց*··· 408*ա*²—*p*¹ Ի սմին աւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Ղեւոնդիոսի եւ ի սուրբ կանացն··· — *Սոքայ էին յելլադայ գաւառէն*··· 408*p*¹—*p*² Ցայսմաւուր յիշատակ սուրբ Պօղոսի — *Սոքայ էր գուսդր մի յոչխարաց*···

Ժդ· 408*p*²—9*p*¹ Ակիճ Է, Ապրիէլ ԺԴ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Սաբինոսի — *Սուրբն Սաբինոս էր յերասլօլեայ եպիսկոպոսացոց քաղաքէն Նախարար*··· 409*p*¹—10*ա*² Ի սմին աւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Աբդաւի եպիսկոպոսին եւ Որմզդանայ եւ Սայինի եւ Բենիամենի սարկաւագին — *Ցամս [Ց]ապհրատի Պարսից արքային*···

Ժե· 410*ա*²—*p*¹ Ակիճ Ը, Ապրիէլ ԺԵ: Վարք եւ յիշատակ սրբոյն Ագապիոսի հայրապետին — *Սայ էր յամս Թէոտոսիանոսի կայսեր Տնեալ*··· 410*p*¹—1*p*² Ցայսմաւուր յիշատակ տեսլեան սուրբ վարդապետին Յովաննու Գառնեցւոյն, զոր պատմեաց մեզ եւ ասաց այսպէս — *Մինչ էի ես ի Հռոմկլայն*···

Ժզ· 411*p*²—2*ա*² Ակիճ Թ, Ապրիէլ ԺԶ: Վկայաբանութիւն Արդալոնի կատակողին եւ Սմպատայ թագաւորին — *Մարտիրոսն Քրիստոսի Արդալոն*··· 412*ա*²—*p*² Ցայսմաւուր նահատակութիւն սրբոյն Սմբատայ թագաւորին եւ որոց ընդ նմա — *Բարեպաշտ եւ Քրիստոսասէր թագաւորն Հայոց Սմբատ որդի էր Աշուտոյ*··· 412*p*² Ցայսմաւուր *երանելին Մնոյէ ի Թեսաղոնիկէ քաղաքին*···

Ժէ· 412*p*²—4*ա*² Ակիճ Ժ, Ապրիէլ ԺԷ: Յիշատակ սրբոյն Յոհաննու Օձնեցւոյ — *Սուրբ Հայրապետն մեր՝ վաստուր այրն Աստուծոյ Յոհաննէս Ուժնեցի, էր ի գաւառէն Տայոց*···

Ժը· 414*ա*²—*p*² Ակիճ ԺԱ, Ապրիէլ ԺԸ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Ցուլիանոսի — *Սուրբն Ցուլիանոս էր ի քաղաքէն Ալեսարդոյ Կիւլիկեցւոց*··· 414*p*²—5*p*¹ Ցայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Սահակայ պարսիկ վարդապետին — *Սայ էր ի մայրաքաղաքէն Շահաստանայ*···

Ժթ· 415*p*¹—6*ա*¹ Ակիճ ԺԲ, Ապրիէլ ԺԹ: Յիշատակ սուրբ եպիսկոպոսացն Գերասիոյ եպաւիէ — *Մեծ հայրապետն Երուսաղէմայ երմոն լուսաւ զքաղաքէն Գերասիոյ*··· 416*ա*¹—*p*¹ Ցայսմաւուր *յիւշատակ է ումեմն Ծերոյ եւ խոտակրօն Ճգնաւորի, որ պարզմտութեամբ Քերահաւատ էր ի խորհուրդ մարմնոյ եւ արեանն Քրիստոսի*···

ի· 416p^2—7w^2 Ակի ԺԴ, Ապրիէլ Ի: Յիշատակ վարուց սրբոյն Աբաճասի եւ Սեւեռիանոսի պատրիարգին — *Այր մի էր ի Մամուստա աստուածապաշտ*… 417w^2—p^1 Ի սմին ատուր յիշատակ ի եղբարցն մինանձանց, *որ բնակեալ էին յանապատի*…

իա· 417p^1—8w^1 Ակի ԺԴ, Ապրիէլ ԻԱ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Կադրատիոսի — *Սուրբն Կոդրատիոս էր ի Ն[ի]կ[ո]միդիայ քաղաքէն*… 418w^1—w^2 Յայսմատուր վկայաբանութիւն սրբոյն Եսպերիոսի եւ ամուսնոյն իւրոյ՝ Զոյեայ եւ երկու որդւոցն… — *Սոքա ծնողք էին*… 418w^2—p^1 Յայսմատուր վկայաբանութիւն սրբոյն Դէոգրգիա եւ Խոսրովու — *Ամբարիշտ զօրավարն տաճկաց Բուղայ*…

իբ· 418p^1—9p^1 Ակի ԺԵ, Ապրիէլ ԻԲ: Վարք երանելոյն Թէոդորոսի ճգնաւորին — *Սուրբն Թէոդորոս էր ի Գադատացոց գաւառէն*…

իգ· 419p^2—22w^2 Ակի ԺԶ, Ապրիէլ ԻԳ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Գէորգեայ զօրավարին եւ որոց ընդ նմա կատարեցան — *Քաջամարտիկ մարտիրոսն Քրիստոսի*…

իդ· 422w^2—p^2 Ակի ԺԷ, Ապրիէլ ԻԴ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Պասիկրատեայ եւ Վաղենտիանոսի — *Սոքա զօրականք էին ի գնդէն Մխայայ*… 422p^2—3p^2 Յայսմատուր վկայաբանութիւն նոր վկային Քրիստոսի սրբոյն Թամարայ — *Արդ, ի արկանել զհուր սիրոյն իւրոյ յերկիր*… 423p^2—4w^1 Դադաճեալ համառօտեցից զպատմութիւն *միուս կնոջ աւուրց առքկան, որ էր ի Խառաբատայ եւ տաճկացեալ*…

իե· 424w^1—p^2 Ակի ԺԸ, Ապրիէլ ԻԵ: Յիշատակ սուրբ հօրն Երասխմոսի ճգնաւորին — *Սուրբ հայրն Երասխմոս բնակէր ի սահմանս Ծորդանանոյ*… 424p^2—5w^1 Պատահաց մեզ ոմն ի հայրենցն, *թէ ի Թեսաղոնիկէ վանք մի ճգնաւոր կրօնաւորաց*…

իզ· 425w^1—p^2 Ակի ԺԹ, Ապրիէլ ԻԶ: Վկայաբանութիւն Վասիլիոսի եպիսկոպոսին — *Սուրբ եպիսկոպոսն Վասիլիոս էր յամս Մաքսիմիանոսի*… 425p^2—6w^1 Ի սմին ատուր յիշատակ ողորմութեան պատրիա[ր]գին Աղէքսանդրու, *որ եռես զորդի առն պատրկի աղքատացեալ*…

իէ· 426w^1—p^1 Ակի Ի, Ապրիէլ ԻԷ: Վկայաբ[ան]ութիւն սրբոյն Մամխոսի եւ Դալայի — *Ի ժամանակս կայսերաց Քառասնորացն Դիոկղետիանոսի եւ Մաքսիմանոսի*… 426p^1 Յայսմատուր վկայաբանութիւն սրբոյն Թէոդորոսի եւ Ալիսոսի սպգաւ[ա]գին — *Սոքա էին ի քաղաքէն Աբրիդիսանայ*… 426p^1 Ի սմին ատուր վկայաբանութիւն ի մարտիրոսացն՝ Մարիամու եւ Նիկանդրոսի… — *Սոքա յեգիպտոս քաղաքի վան ի Քրիստոս հաւատացին*… 426p^2 Յայսմատուր *սուրբն Աղէքսանդրոս հռոմայեցի զօրականն յամս Մաքսիմիանոսի անօրէնն արքային*…

իը· 426p^2—7w^2 Ակի ԻԱ, Ապրիէլ ԻԸ: Վարք եւ յիշատակ Պագսիմոսի — *Սուրբ հայրն Պաքսիմոս եգիպտացի էր*… 427w^2—p^1 Յայսմատուր *յիշատակ սուրբ հօրն Ամոնի, որ բնակէր ի Թեբայիդ*… 427p^1—p^2 Հայրն Ապատը *ունէր միաբան ժո եւ էր ինքն Ղ ամաց*…

իթ· 427p^2—8p^1 Ակի ԻԲ, Ապրիէլ ԻԹ: Վարք եւ պատմութիւն Բադայ ճգնաւորին — *Աստուածահաճոյ կրօնաւորն Բաւ էր ազգաւ պարսիկ*… 428p^1—9w^2 Յայսմատուր յիշատակ կոտորելոցն յԱսորոցն ի Պարսից — *Ցորժամ եկ Սապոռ արքայն Պարսից ի վրէժխնդրութիւն*…

լ· 429w^2—p^2 Ակի ԻԳ, Ապրիէլ Լ: Վարք եւ [յ]իշատակ Պեդգիա կուսին եւ որոց ընդ նմա — *Մայ էր յամս Նոմերիանոսի անօրէնն արքային*… 429p^2—30w^2 Յայսմատուր վարք եւ պատմութիւն ձկ կուսանացն որ Անտիոք — *Սոքա էին ի վանք մի ամուր պարսպօով*… 430w^2—p^1 Ներ ոմն կարի ճգնաւոր ազօթիչ յանապատն իւր…

ժ· 430p^2—75p^2 Մայիս Հռոմայեցոց Ա եւ Ցուճաց Արտեմիս, Իսր Ատորց: Ատուրս ունին ԼԱ, տիւն ԺԲ ժամ եւ գիշերն ԺԱ:

ա· 430p^2—2p^2 Ատորց Ա եւ Եբրայեցոց Արի ԺԱ, եւ Հայոց Ակի ամիս Իհ: Տօն է Երէմիայ մարգարէին եւ աշակերտացն՝ Բարուխ եւ Աբամելիքայ — *Ցորժամ կամեցաւ Աստուած մատնել զերուսաղէմ ի գերութիւն*…

բ· 432p^2—4w^1 Ակի ԻԵ, Մայիս Բ: Տօն է եւ յիշատակ Ծնընդեան եւ վերացմանն եղիայի — *Եղիայ Թէզբացի էր յԱբեաթայ*… 434w^1—6w^1 Ըստ կարգի ատուրց Ցարութեան

յայսմաւուր Համբարձումն է Քրիստոսի Աստուծոյ — *Տէրն մեր Քրիստոս յարուցեալն ի մեռելոց երեւեցաւ աշակերտաց իւրոց...*

գ. 436ա^{1}—բ^{2} Աhկի ԻԶ, Մայիս Գ: վկայաբանութիւն սրբոյն Տիմոթէոսի եւ Մօրաւայ — *Սուրբն Տիմոթէոս ընթերցող էր եկեղեցւոյն Աստուծոյ...* 436բ^{2}—7ա^{2} Ի սմին աւուր յիշատակ սքանչելեաց արձակման քահանային — *Քահանայ մի յեպիսկոպոսէն իւրմէ կապեցաւ բանիւ...*

դ. 437ա^{2}—բ^{1} Աhկի Իէ, Մայիս Դ: վկայաբանութիւն սուրբ եպիսկոպոսին Սիղւիանոսի — *Երանելի եպիսկոպոսն Սիւղիանոս էր ի գաւառէն Գազայ...* 437բ^{1} Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյ Յուստիանոսի — *Սա իմաստասէր փիլիսոփայ էր...* 437բ^{1}—8բ^{1} Յայսմաւուր *յիշատակ վարուց սրբոյն Գէորգեա կուրի, որ էր կոյր ի ծնէ, յԱրճէս քաղաքէ...*

ե. 438բ^{1}—40ա^{2} Աhկի ԻԸ, Մայիս Ե: վկայաբանութիւն Տիմոնի առ[ա]քելոյն եւ Երինեայ կուսին — *Սուրբ առաքեալն Քրիստոսի Տիմոն մի էր ի ՀԲ աշակերտացն Քրիստոսի...*

> 440ա^{2} «*Գրեաց զպատմութիւն սրբուհւոյն Երինեայ Զամբիլիանոս վարդապետն իւր...*»:

զ. 440ա^{2}—1բ^{1} Աhկի ԻԹ, Մայիս Զ: Յիշատակ Յոբայ արդարւոյն եւ երանելւոյն — *Հայրն համբերութեան Յոբ էր որդւոցն Եսաւայ...*

է. 441բ^{2}—2ա^{1} Աhկի Լ, Մայիս Է: Տօն է Երեւման սրբոյ խաչին յԵրուսաղէմ — *Ի ժամանակս Կոստանդեայ՝ որդւոյ մեծին Կոստանդիանոսին...* 442ա^{1}—բ^{2} [Ճառ ի Ս. խաչն] — *Եւ արդ մեք ով հաւատացեալքդ... տօնեսցուք զտօն պայծառ Երեւման սրբոյ Խաչին, քանզի Խաչին շնորհիւն տըւաւ մեզ ծառն կենաց...* 442բ^{2}—3բ^{1} Յայսմաւուր յիշատակ ողորմութեան Աստուծոյ — *Այր մի էր մեծատուն յազգէն Իսրայէլի...* 443բ^{1}—բ^{2} Խօսեցաւ Տէր *ընդ Մովսէսի եւ ասաց. Եթէ հանդիպիս եզին կամ իշոյ մոլորելոյ թշնամւոյ քոյ...*

ը. 443բ^{2}—5ա^{1} Մարերի Ա, Մայիս Ը: Տօն է որդոցն Որոտմանն՝ Յակոբայ եւ Յոհաննու աւետարանչին — *Աւետարանիչն Քրիստոսի Յոհաննէս եւ եղբայր նորին Յակոբոս...*

թ. 445ա^{1}—բ^{1} Մարերի Բ, Մայիս Թ: Յիշատակ սրբոյ կուսին Վարդենուն — *Աղախինն Քրիստոսի սուրբ կոյսն Վարդենի էր կրօնաւոր...* 445բ^{1} Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Ակակիոսի — *Էր սուրբն Ակակիոս յերկրէն Կապադովկացոց...* 445բ^{1}—բ^{2} Ի սմին աւուր *վկայաբանութիւն Տիմոնի առաքելոյն, որ էր յՀԲ աշակերտացն Քրիստոսի...* 445բ^{2} Յայսմաւուր *յիշատակ է Տրիւղիոսի գանձասէր եպիսկոպոսին, որ ի ձեռն ողորմածին Յոհաննու Աղէքսանդրու հայրապետին բաշխեաց աղքատաց...*

ժ. 445բ^{2}—6ա^{2} Մարերի Գ, Մայիս Ժ: Վարք եւ յիշատակ սուրբ հօրն Արսենի — *Սուրբ հայրն Արսենիոս էր ազգաւ լատինացի...* 446ա^{2}—բ^{2} Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբուհւոյ Անտոնինեայ — *Կինս այս էր ի քաղաքէն Նիկիոյ...* 446բ^{2} Ի սմին աւուր յիշատակ սրբոյն Մարկանոսի — *Սա էր հաւատովն քրիստոնեայ...*

ժա. 446բ^{2}—7բ^{2} Մարերի Դ, Մայիս ԺԱ: Յիշատակ սուրբ մանկանցն Բեթղահեմի — *Անօրէնն Հերովդէս, որ թագաւորեաց Հրէաստանի...* 447բ^{2}—9բ^{1} Յայսմաւուր վկաբանութիւն սրբոյն Թէոդորոսի — *Ի ամս տէրութեան Տրդատայ թագաւորին էր ոմն ի նախարարացն արքունի...*

ժբ. 449բ^{1}—բ^{2} Մարերի Ե, Մայիս ԺԲ: Յիշատակ վարուց Գերմանոսի պատրիա[ր]գին — *Սուրբ հայրապետն Գերմանոս Ներքին[ի] էր ի Կոստանդինուպօլիս քաղաքէն...* 449բ^{2}—50բ^{1} Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Մովկիմայ քահանային — *Սա էր յԱմփիւլոյ՝ Պօլսեայ քաղաքէն...*

ժգ. 450բ^{1}—2ա^{2} Մարերի Զ, Մայիս ԺԳ: Վարք եւ յիշատակ սրբոյն Եպիփանու Կիպրացւոյն — *Սուրբն եւ զարմանալին Եպիփան էր ի գաւառէն Փիւնիկոյ...*

ժդ. 452ա^{2}—բ^{2} Մարերի Է, Մայիս ԺԴ: Վկայաբանութիւն սուրբ կուսին Գղերիկեայ — *Սրբուհին Գղերիկէ էր յամս Անտոնինոսի...* 452բ^{2}—3բ^{1} Յայսմայուր տօն է սուրբ առաքելոցն Յասոնի եւ Սոսիպատրոսի — *Յասոն տարսոնացի էր...* 453բ^{1} Ի սմին աւուր *սուրբ վկայն Քրիստոսի Եպիմաքոս եւ Գորդիանոս ի Հռոմ քաղաքին բազում տանջանօք...*

ժե. 453բ^{1}—բ^{2} Մարեր Ը, Մայիս

ժԵ: Վկայաբանութիւն սրբոց Խսիդորոսին եւ Յովաննու — *Մարտիրոսն Քրիստոսի սուրբն Խսիդորոս զօրական էր յԱղէքանդրիայ քաղաքէն*... 453p^2—4p^1 Ցայսմաւուր յիշատակ վարուց երանելոյն Կազոնիոյ Յոհաննու եպիսկոպոսին — *Սայ էր ի Նիկիոյ-պօլսէ Հայոց*... 454p^1—p^2 Ցայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբուհոյն Միւռոպի — *Ցամս Դեկոսի արքային*...

Ժզ· 454p^2—5w^1 Մարերի Թ, Մայիս ԺԶ: Ծօն է Զաքարիայ մարգարէին — *Մարգարէն Զաքարիայ որդի[ր] էր Բարեքեայ*... 455w^1—w^2 Ցայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոց եպիսկոպոսացն Աբդօի, Աբդիշաւի... — *Սոքա էին ի Պ[ա]րսից աշխարհէն*... 455w^2—p^2 Ցայսմաւուր վկայաբանութիւն Բարդիշաւի, Սահակայ եւ Շմաւոնի — *Սոքայ էին յամս Սարիւռոսի հրապարշտ արքային Պարսից*... 455p^2 Ի սմին աւուր կատարեցաւ ի Քրիստոս Գ սուրբ վկայիցն Պապիկեի, Իրակլոս եւ Բենգիդմոս — *Սոքա էին յԱրէնս*... 455p^2—7p^1 Ցայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Վարդանայ նահատակին որ ի Բաղէշ քաղաքին — *Մեծ եւ ահաւոր եւ աքանչելի է խորհուրդ արարչի*... *կատարեցաւ սուրբ նահատակն Վարդան ի Թուականութեանն Հայոց Պ եւ Հ* (1421)...

Ժէ· 457p^2—8w^2 Մարերի Ծ, Մայիս ԾԵ: Գիւտ սուրբ խաչին յերուսաղէմ — *Աստուածասէր դշխոյն Հելինէ՝ մայր մեծին Կոստանդիանոսի*... 458w^2—p^1 Ցայսմաւուր ե-*մուտ Նոյ ի տապանն հրամանաւն Աստուծոյ*...

Ժը· 458p^2—9p^1 Մարերի ԺԱ, Մայիս ԾԸ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Սոզոմոնի եւ Պամփիլի եւ Պամփալոնի — *Անօրէն արքայն Մաքսիմիայինոս առաքեաց զհամանոս զօրագլուխ Գի զօրօք ի քաղաքն Քաղկեդոն*...

ԺԹ· 459p^1—60w^2 Մարերի ԺԲ, Մայիս ԾԹ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Ցակի[ն]-թոսի եւ Պատրիկոսի եպիսկոպոսին — *Սուրբն Ցակինթոս էր զաւակ քրիստոնէից*... 460w^2—p^1 Ցայսմաւուր տաւն է Եսայեա մարգարէին — *Կայծակնամաքուր եւ մեծաբարբառ մարգարէն Եսայիաս էր ի ցեղէն Ցուդայ*...

ի· 460p^1—p^2 Մարերի ԺԳ, Մայիս Ի: Վկայաբա[նութիւն] սրբոյն Ասկոակայի եւ Թալիւայ բժշկին — *Մարտիրոսն Քրիստոսի Ասկդայ էր ի Թեբայիդոյ եգիպտացւոց*... 460p^2 Ցայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Ցեզանդխտայ — *Սայ էր յերկրէն Գերմանիկոյ*... 460p^2—1w^2 Ցայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Թալիւայ բժշկին — *Սուրբն Թալիւայ էր ճարտար բժիշկ*... 461w^2—p^1 ի յերկ... (*Ընդուստ*) *Թվականին Հայոց չինեաց Ջաֆար ամիրայն գհաղտատ, որ ասի մէջոց*...

ԻԱ· 461p^1—2p^2 Մարերի ԺԴ, Մայիս ԻԱ: Ցիշատակ Կոստանդինեանոսի թագաւորին եւ մօրն Եռրա Հելինեայ — *Բարեպաշտ եւ մեծ ինքնակալն Կոստանդինոս որդի էր Կոստասս արքային*...

ԻԲ· 462p^2—3p^1 Մարերի ԺԵ, Մայիս ԻԲ: Վկայաբանութիւն Թէոդիտոսի գինեվաճառին եւ ե կուսացաց — *Սոքայ էին յԱնկուրիոյ քաղաքէն*... 463p^1—p^2 Ցայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Կուլուբայ — *Սա էր ի Թէբայիդոյ եգիպտացւոց*... 463p^2 Ի մարդաճալոյն Քրիստոսի *ԵՃ եւ Ի* (1071) *ամին երեւեցաւ կին մի ի Կիւլիկիէ, դիրկ մի երկայն քան զամենայն մարդ*...

ԻԳ· 463p^2—6w^2 Մարերի ԺԶ, Մայիս ԻԳ: Վարք սրբոյն Յահաննու Գրնեցոյն — *Սուրբն Ցոհան Գրնեցին էր ազգաւ ասորի*...

ԻԴ· 466w^2—7p^2 Մարերի ԺԷ, Մայիս ԻԴ: Ց[ի]շատակ մասին առաքելոյն Պետրոսի — *Քահանայ մի արժանաւոր զարգացեալ ամենայն առաքի[ն]ութեամբ հայ ազգաւ*...

ԻԵ· 467p^2—8w^2 Մարերի ԺԸ, Մայիս ԻԵ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Բասիլիսկոսի եւ Թերապիոնի եպիսկոպոսին — *Սուրբ վկայն Քրիստոսի Բասիլիսկոս էր ի ժամանակս Մաքսիմիանոսի Թագաւորին*... 468w^2—p^1 Ցայսմաւուր *վկայաբանութիւն Թերապիոնի եպիսկոպոսին, որ սիրեաց տղայութենէ զգրութիւն*...

իզ· 468p^2—70w^1 Մարերի ԺԹ, Մայիս ԻԶ: Ցիշատակ վարուց սրբոյն Սիմեոնի Սիւնակեցոյն — *Սուրբն Սիմէոն էր ի քաղաքէն Անտիոքայ ազգաւ ասորի*...

իէ· 470w^1—w^2 Մարերի Ի, Մայիս ԻԷ: Վկայաբանութիւն սրբոյն Թէոդորայ եւ Դիդիմայ եւ Դաւթի — *Ի ժամանակս Դիոկղետիանոսի անօրէն արքային*... 470w^2—p^1 Ցայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոցն Դատթի եւ Գորգենայ — *Սոքա իշխանք էին ի Նա-*

խարարացն Հայոց, յազգէն Գնունեաց… 470բ^{1}—բ^{2} Ցայսմաւուր յիշատակ է Աշոտոյ Բագրատունւոյ Հայոց թագաւորին — *Սա առաջին թագաւորաց յազգէն Բագրատունեաց*… 470բ^{2}—1ա^{2} Ի ԺԳ ամին Աբասայ թագաւորին *եղաւ կաթողիկոս Տէր Անանէ Մոկացին եւ եկաց ԻԲ ամ*… 471ա^{2}—բ^{1} Յոհաննէս Զըմըշկն *ի Զըմըշկածակուց, հայ էր ազգաւ*…

իը. 471բ^{1}—2ա^{1} Մարերի ԻԱ, Մայիս ԻԸ: վկայաբանութիւն սրբուհւոյն Եղկոնիդայ եւ Մարութայի եպիսկոպոսին — *Աղախինն Քրիստոսի Եղիկոնիդայ էր յամս Գորգիանոսի*… 472ա^{1}—ա^{2} Ցայսմաւուր յիշատակ վարուց սրբոյն Մարութայի եպիսկոպոսին — *Սուրբն Մարութայ էր ի հօրէ ասորի եւ ի մօրէ հայ*… 472ա^{2} Ցայսմաւուր *տօն է երկրորդ մահոյն Ղազարու, զոր յարոյց Քրիստոս*… 472ա^{2} Ի սմին աւուր *տօն է ԳՃ հայրապետացն, զոր արար Կոստանդանոս, եւ էր օրն կիրակի*…

իթ. 472ա^{2}—բ^{2} Մարերի ԻԲ, Մայիս ԻԹ: վարք եւ յիշատակ սրբոյն Սահակայ — *Սուրբ հայրն մեր Իսահակ էր ի Հոռոմոց՝ յարեւելից աշխա[ր]հէն Հայոց*… 472բ^{2}—3ա^{1} Ցայսմաւուր *վկայաբանութիւն սրբոյն Երեմիայի, որ էր զօրական ի քաղաքէն Կոմանոյ*…

լ. 473ա^{1}—ա^{2} Մարերի ԺԳ, Մայիս Լ: վկայաբանութիւն Յուստիանոսի զօրաւորին — *Սուրբն Յուստանոս էր ի Հռոմայ հաւատով քրիստոնեայ*… 473ա^{2}—4բ^{2} Ցայսմաւուր գիւտ նշխարաց սրբոյն Թադէոսի առաքելոյն եւ Սանդխոյ կուսին եւ այլոց… — *Արեղայ մի Կիրակոս անուն*…

լա. 475ա^{1}—բ^{2} Մարերի ԻԴ, Մայիս ԼԱ: վկայաբանութիւն սրբոց կուսանացն Թեկղի եւ Մարիամու — *Ի ժամանակս տամ Շապհոյ Պարսից արքային, կայր երէց մի Պօղ անուն յոյժ մեծատուն*…

ԺԱ. 475բ^{2}—507ա^{2} [Ամիս Յունիս]

ա. 475բ^{2}—6ա^{2} Մարերի ԻԵ, Յունիս եւ Հիզրան Ա, աւուրս ունի Լ, տիւն ԺԵ ժամ, գիշերն Թ ժամ: վկայաբանութիւն մարտիրոսացն Պետրոսի եւ Պօղոսի, Անդրիանոսի եւ Դիոնէսոսի եւ քրիստինեայ կուսին — *Սուրբ վկայն Քրիստոսի Պետրոս էր ի քաղաքէն Լամսակայ*… 476ա^{2}—7ա^{1} Ցայսմաւուր յիշատակ է կոտորելոցն ի Հայս յանհաւատիցն թուրքաց — *Ի ԴՃ եւ ԿԵ* (1016) *թվականիս մերոյ զարթեաւ աստուածային բարկութիւն մեծաւ սաստիւ*…

բ. 477ա^{1}—բ^{1} Մարերի ԻԶ, Յունիս Բ: Յիշատակ է վարուց Մովսէսի խափշիկ աւազակին — *Յամս բարեպաշտ կայսերն Յունաց Մօրկայ էր խափշիկ աւազակն ի սահմանս Տանեփայ*… 477բ^{1}—բ^{2} Ցայսմաւուր վկաբանութիւն սրբոյն Դորոթէոսի եպիսկոպոսին — *Սուրբն Դորոթէոս, որ թարգմանի պարգեւ Աստուծոյ*…

գ. 477բ^{2}—8բ^{1} Մարերի ԻԷ, Յունիս Գ: վկայաբանութիւն սրբոյն Լակիանոսի եւ չորից մանկանցն — *Սուրբ վկայն Քրիստոսի Լուկիանոս քուրմ էր կռոց*… 478բ^{1} Ցայսմաւուուր վկայաբանութիւն Աստիոսի սրբոյն եպիսկոպոսին — *Յամս Տրայիանոսի*… 478բ^{1} Ի սմին աւուր *սուրբ վկայքն Քրիստոսի Մարկոս եւ Մոկիանոս յԱղաղոն եպարքոսէն սրով կատարեցան*…

դ. 478բ^{1}—9բ^{2} Մարերի ԻԸ, Յունիս Դ: Յիշատակ երանելուն Մետրափանուսի — *Դոմէտիանոս Հռոմայ թագաւորնին եղբայրն հաւատաց ի Քրիստոս*…

ե. 479բ^{2} Մարերի ԻԹ, Յունիս Ե: Տօն է փիլիմոնի առաքելոյն — *Սուրբ առաքեալն փիլիմ[ո]ն էր ՀԲ աշակերտացն Քրիստոսի*… 479բ^{2}—80ա^{2} Ցայսմաւուր *վկայաբանութիւն սրբոյն Կիւրենայ եպիսկոպոսին, որ էր յամս Մաքսիմանոսին*…

զ. 480ա^{2}—1բ^{1} Մարերի Լ, Յունիս Զ: վկայաբանութիւն սրբոյն Կիւրղի եւ մօրն Աննայի — *Սուրբ հայրապետն Կիւրեղ ազգաւ հրէայ էր եւ անուն նորա Յուդայ*…

է. 481բ^{1}—2ա^{1} Մարգաց Ա, Յունիս Է: վարք Սուքիոսի անապատաւորի երանելոյն — *[Ս]այ էր ի քաղաքէն Անդրապոլոյ այր բարի եւ ազատ*… 482ա^{1}—ա^{2} Ցայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոց կուսանացն Սօսանայ եւ Շուշանայ — *Սոքայ քուրք էին հարազատք*…

ը. 482ա^{2}—4ա^{1} Մարգաց Բ, Յունիս Ը: վկայաբանութիւն սրբոյն Թէոդոր[ո]սի ստրատելատի Արակլացւոյն — *Սուրբն Թէոդորոս մեծ եւ փառաւորեալ վկայն Քրիստոսի*…

թ. 484ա^{1}—բ^{1} Մարգաց Գ, Յունիս Թ:

վկայաբանութիւն սրբոյն Աղէքսանդրոսի եւ սրբուհւոյն Անտոնինեայ — *Աղախինն Քրիստոսի Անտոնինայ էր ի գեղջէն Կորդոմայ...* 484բ^1—5ա^1 Յայսմաւուր վարք աղախնոյն Աստուծոյ Պեղիգեայ պոռնկին — *Սայ էր ի քաղաքէն Անդիոքա...*

485ա^1 «*Սուրբ եպիսկոպոսն Նոննոս գրեաց զվարս նորա*»:

ժ. 485ա^1—բ^1 Մարգաց Դ, Յունիս Ժ: վկայաբանութիւն Ողբիանոսի եպիսկոպոսին եւ աշակերտաց նորին եւ Բարբաշմենայ — *Սուրբ եպիսկոպոսն Ողբիանոս էր յամս անօրէն արքային Մաքսիմիանոսին...* 485բ^1—բ^2 Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Ակակիոսի — *Սայ էր յամս Լիկիանոսի անբարիշտ արքային...*

ժա. 485բ^2—6ա^2 Մարգաց Ե, Յունիս ԺԱ: վկայաբանութիւն սուրբ առաքելուն Բառնաբայ — *Սուրբ առաքեալն Բառնաբաս որդի մխիթարութեան անուանեցաւ...* 486ա^2—բ^1 Յայսմաւուր վկայաբանութիւն Եւստաքէոսի սուրբ առաքելոյն — *Սա աշակերտ էր նախակոչ առաքելոյն Քրիստոսի Անդրէի...*

ժբ. 486բ^1—7բ^1 Մարգաց Զ, Յունիս ԺԲ: Յիշատակ վարուց սուրբ միայնձանցն Ոնոփրիոսի եւ այլ ճգնաւորացն — *Սուրբ եւ սքանչելի այրն Աստուծոյ Օնոփրիոս սնեալ եւ վարժեալ էր ի վանս...*

ժգ. 487բ^1—8ա^1 Մարգաց Է, Յունիս ԺԳ: վկայաբանութիւն սրբոյն Տիմոթէի քահանային — *Սուրբ քահանայն Տիմոթէոս էր յամս Յուլիանոսի ուրացողին...* 488ա^1—ա^2 Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյ կուսին Ակիւլինա — *Յամս կռապաշտ արքային Դիոկղետիանոսին...*

ժդ. 488ա^2—9բ^1 Մարգաց Ը, Յունիս ԺԴ: վկայաբանութիւն սրբոյն Քրիստափորի շանագլխոյ, որոց ընդ նմա — *Սուրբն Քրիստափոր էր ի շանագլուխ յազգէն մարդակերաց...*

ժե. 489բ^1—90ա^1 Մարգաց Թ, Յունիս ԺԵ: Յիշատակ վարուց երանելոյն Թէոփանոսի եւ ամուսնոյն Պանսեմնի — *Սուրբն Թէոփանոս էր ի քաղաքէն Անտիոքայ...*

ժզ. 490ա^1—1ա^2 Մարգաց Ժ, Յունիս ԺԶ: Յիշատակ վարուց Կիրակէի եւ Ուրբաթի — *Սոքայ էին ի քաղաքէն Աղէքսանդրու՝ քոյր եւ եղբայր հարազատք...*

ժէ. 491ա^2—3ա^2 Մարգաց ԺԱ, Յունիս ԺԷ: Տօն է Եղիսէի մարգարէի — *Մարգարէն Եղիսէ էր ի ցեղէն ըՌուբենի...*

ժը. 493ա^2—4ա^2 Մարգաց ԺԲ, Յունիս ԺԸ: վկայաբանութիւն սրբոյն Դուղայ եւ վռնիփատոսի վկային — *Սուրբ վկայն Դուղիոս էր ի դաւառաւ Զենէփոյ՝ յերկրէն Կիլիկեցւոյց...*

ժթ. 494ա^2—5ա^1 Մարգաց ԺԳ, Յունիս ԺԹ: վկայաբանութիւն սրբոյն Յովսէփայ նոր վկային Քրիստոսի Աստուծոյ — *Սուրբն Յովսէփ՝ նոր վկայն Քրիստոսի, էր ի Դըւին քաղաքի Հայոց, բնական տաճիկ ի հօր եւ ի մօրէն...*

ի. 495ա^1—բ^1 Մարագաց ԺԴ, Յունիս Ի: վկայաբանութիւն սրբոց երից եղբարցն՝ Սամուէլի եւ Մանուէլի, Իսմայելի — *Սոքայ եղբարք էին հարազատք...* 495բ^1—բ^2 Ի սմին աւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Զոսիմոսի — *Սա զօրական էր...* 495բ^2 Յայսմաւուր *սուրբ վկայն Քրիստոսի Մարկոս եւ Մոկիանոս յԱզատոն եպարքոսէն սրով կատարեցան...*

իա. 495բ^2—7ա^1 Մարգաց ԺԵ, Յունիս ԻԱ: վկայաբանութիւն սրբոյն Յուլիանոսի եւ որք ընդ նմա կատարեցան — *Սուրբ վըկայն Քրիստոսի Յ[ո]ւլիանոս էր ի քաղաքէն Սանինոյ Եգիպտացւոյց...*

իբ. 497ա^1—բ^2 Մարգաց ԺԶ, Յունիս ԻԲ: վկայաբանութիւն սրբոյն Թէոդորոսի աբեղային եւ այլոցն — *Սուր[բ]ն Թէոդորոս աբեղայն էր ի քաղաքէն Սեբաստիոյ...*

իգ. 497բ^2—8բ^1 Մարգաց ԺԷ, Յունիս ԻԳ: վկայաբանութիւն սրբոյն Ղեւոնդեայ եւ երկու ընկերացն — *Սուրբն Ղեւոնդիէս քաջ եւ զօրեղ զօրականն Քրիստոսի...* 498բ^1—9ա^2 Յայսմաւուր յիշատակ նահատակութեան Տէր Ստեփաննոսին՝ արքեպիսկոպոսին Սեբաստիոյ — *Յամի ՊԼ եւ ԼԶ* (1387) *Թվականիս Հայոց այր մի ժանդ եւ չարաբարոյ...*

իդ. 499բ^1—500ա^2 Մարգաց ԺԸ, Յունիս ԻԴ: Յիշատակ վարուց Տայասայ պոռընկին — *Կինս այս Տայաս էր յոյժ գեղեցիկ տեսլեամբ...*

իե. 500ա^2—1ա^2 Մարգաց ԺԹ, Յունիս

ԻԵ: վկայաբանութիւն սրբուհւոյ կուսին Փեփրոնեայ — *Սուրբ կոյսն Փեփրոնեայ բարեյաղթ վկայն Քրիստոսի էր ի քաղաքէն Նեսեբի*···

իզ· 501ա^2—1բ^1 Մարգաց Ի, Յունիս ԻԶ: Տօն է սրբոց առաքելոցն Շիղայի եւ Սիւղ-իանոսի եւ այլոցն — *Սոքայ էին ՀԲ աշակերտացն Քրիստոսի*··· 501բ^1—2ա^2 Յայսմաւուր նահատակութիւն կաթողիկոսին Աղթամարայ — *Զօրբազան հայրապետին մերոյ զՏէր Զաքարեայ տեսեալ նախաչարն սատանայ*···

իէ· 502ա^2—բ^1 Մարգաց ԻԱ, Յունիս ԻԷ: վկայաբանութիւն սրբոյն Զենոնի եւ զինու[որացն] — *Զենոն զօրական էր ի ամս Մաքսիմիանոսի*··· 502բ^1—3ա^1 Յայսմաւուր վկայաբանութիւն Արիստոտելի քահանային··· — *Ճշմարիտ քահանայն եւ վկայն Քրիստոսի Արիստոտէլ էր ի Կիպրոս կղզւոյն*···

իը· 503ա^1—բ^2 Մարգաց ԻԲ, Յունիս ԻԸ: վկայաբանութիւն սրբոյն Ստափէոսի եւ որդւո[ց]ն եւ դստերացն — *Սուրբ վկայն Քրիստոսի Եւստաքէոս քուրմ էր կռոց*···

իթ· 503բ^2—5բ^1 Մարգաց ԻԳ, Յունիս ԻԹ: Կատարումն սրբոց առաքելոցն գլխաւորացն՝ Պետրոսի եւ Պօղոսի — *Մեծ առաքեալն Քրիստոսի սուրբն Պետրոս վէմն հաւատոյ*···

լ· 505բ^1—7ա^1 Մարգաց ԻԴ, Յունիս Լ: Տօն է երկոտասան առաքելոցն Քրիստոսի— *Սուրբ առաքելոցն երկոտասանիցն անուանքն եւ կոչումն յայտնի են*···

ժբ· 507ա^2—66ա^2 [Ամիս Յուլիս]

ա· 507ա^2—բ^1 Մարգաց ԻԵ, Յուլիս Ա: վկայաբանութիւն սրբոց անարծաթ բժշկացն Կոզմայի եւ Դամիանոսի — *Սոքա եղբարք էին հա[րա]զատք*··· 507բ^1—բ^2 Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Կայիդոսի — *Սա էր ի գաւառէն Փռիւգեայ*···

բ· 508ա^1—բ^2 Մարգաց ԻԶ, Յուլիս Բ: Գիւտ պատուական տփին, յորում եդեալ էր գլխադիրն Մարիամու Աստուածածնին — *Երկու եղբարք հարազատք եւ պատուով պատրիկք*···

գ· 509ա^1 Մարգաց ԻԷ, Յուլիս Գ: վկայաբանութիւն սրբոյն Բիանորոսի եւ Սիւղիանոսի — *Սուրբն Բիանորոս էր ի գաւառէն Պիսիդոնի*··· 509ա^1—բ^2 Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն խու(ս)րովու Գանձակեցւոյն — *Սա այս պատանիս էր ի քաղաքէն Գանձասարոյ*···

դ· 509բ^2—10ա^1 Մարգաց ԻԸ, Յուլիս Դ: վկայաբանութիւն սուրբ ծերոյն Սիկինոսի եւ Բաբելայ վարդապետին եւ ՁԴ աշակերտացն —*Սուրբն Սիկինոս վկայն Քրիստոսի անտիոքացի էր*··· 510ա^1—ա^2 Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Պապիլայ եւ Պօղոսի··· — *Սոքայ եգիպտացիք էին*··· 510ա^2—բ^1 Ի սմին աւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Բաբելայ դպրին եւ ՁԴ աշակերտացն նորին — *Սա դպիր էր Քրիստոսի հաւատոյն*···

ե· 510բ^1—1ա^1 Մարգաց ԻԹ, Յուլիս Ե: վկայաբանութիւն սրբոյն Յակինթոսի — *Սուրբն Յակինդոս էր ի քաղաքէն Կեսարու Կապադովկացւոց*··· 511ա^1—ա^2 Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Եւստափէոսի Անկիւրացւոյն — *Սա զօրական էր*··· 511ա^2 Ի սմին աւուր յիշատակ է ազախնոյն Քրիստոսի սրբուհւոյն Մակրիանայ — *Սա քոյր էր սրբոյն Բարսղի Կեսարոյ*···

զ· 511ա^2 Մարգաց Լ, Յուլիս Զ: վկայաբանութիւն սրբոյն Սրապիոնի — *Սուրբն Սերապիոն էր յամս Սեւերիանոսի ամբարի[շ]տ արքայի*··· 511ա^2—բ^2 Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Պրոկղի եւ Իլարիոնի — *Յամս անօրէն արքային Տրայիանոսի*··· 511բ^2—2ա^1 Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Պերգրինոյն··· — *Եւ եղեւ վասն հալածանաց անօրինաց*···

է· 512ա^1—3ա^1 Հրոտից Ա, Յուլիս Է: վկայաբանութիւն ս[ր]բոյն Պրոկոպոսի — *Յամս Դիոկղետիանոսի ամբարիշտ արքային էր սուրբն Պրոկոպոս յԵրուսաղէմ*···

ը· 513ա^1—5ա^1 Հրոտից Բ, Յուլիս Ը: Պատմութիւն սրբոյն Դաւթի եւ Ռոմանոսի — *Աշխարհն Ռնկռուզաց յանհաւատութեան էր*···

թ· 515ա^1—բ^2 Հրոտից Գ, Յուլիսի Թ: Կատարումն սրբոյն Թումասու եպիսկոպոսին Ռուզաց — *Սուրբն Թումաս աստուածային ընտրութեամբն ձեռնադրեցաւ եպիսկոպոս Ռնկլուզաց*···

ժ· 515բ^2—6ա^2 Հրոտից Դ, Յուլիս Ժ:

վկայաբանութիւն սրբուհոյն Ագնասայ — *Աղախաինն Քրիստոսի սրբուհին Ագնասեայ էր ի Հռոմ քաղաքին կոյս գեղեցիկ...* 516ա^{2}—բ^{2} Յայսմաւուր վկայաբանութիւն նոր վկայիցն Մելքիսեդի եւ Կարապետին — *Զհրամանն աստուածային Աւետարանին, զոր ասաց Տէրն...*

ժա. 517ա^{1}—8բ^{1} Հրոտից Ե, Յուլիս ԺԱ: Տօն է ծննդեանն Յովաննայ Կարապետին — *Սուրբն Յովաննէս Կարապետն եւ Մկրտիչն Քրիստոսի յորժամ լուաւ զողջոյնն Մարիամու...*

ժբ. 518բ^{1}—բ^{2} Հրոտից Զ, Յուլիս ԺԲ: վկայաբանութիւն Առեսիոսի բժշկին — *Սուրբն Առեսիոս բժ[ի]շկն էր ի քաղաքէն Տիւանայ...* 518բ^{2}— 9ա^{1} Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Կիւրղի եպիսկոպոսին — *Սա էր յամս ամբարիշտ արքային Մաքսիմիանոսի...* 519ա^{1}—բ^{1} Յայսմաւուր վկայաբանութիւն խճ վկայիցն, որոց էին գլխաւորք Ղեւոնդիոս, Մօրիկոս... — *էին սոքայ յամս Լիկիանոսի արքային...*

ժգ. 519բ^{1}—20բ^{2} Հրոտից Է, Յուլիս ԺԳ: վկայաբանութիւն սրբոյն Աբդլմսեհի վկային — *Սա որդի էր առն հրէի...*

ժդ. 520բ^{2}—3բ^{2} Հրոտից Ը, Յուլիս ԺԴ: Պատմութիւն Բագարատայ եպիսկոպոսին — *Սուրբն Բագարատ աշակերտ էր սուրբ առաքելոյն Պետրոսի...*

ժե. 523բ^{2}—4բ^{1} Հրոտից Թ, Յուլիս ԺԵ: վկայաբանութիւն սրբոյն Յուղիտայի եւ որդոյ նորա Կիրակոսի — *Այս երանելի կինս Յուղիտայ էր ի Թագաւորական ցեղէն...*

ժզ. 524բ^{1}—5ա^{2} Հրոտից Ժ, Յուլիս ԺԶ: վկայաբանութիւն սուրբ եգնաւորացն Կոպրի եւ Պատերմութէի եւ Աղէքսանդրոսի — *Ի ժամանակս ուրացողին Յուլիանոսի էին սոքայ յանապատն եգիպտական...* 525ա^{2}—բ^{1} Յայսմաւուր [յ]իշատակ է Մարիամու Մագդաղենացոյն — *Սա այն պոռնիկ կինն է...*

ժէ. 525բ^{1}—6ա^{2} Հրոտից ԺԱ, Յուլիս ԺԷ: վկայաբանութիւն սրբոյ Աթանագինեայ եպիսկոպոսին եւ տասն աշակերտացն — *Յամս ամբարիշտ արքային Դիոկղետիանոսի...* 526ա^{2}—բ^{1} Յայսմաւուր *յիշատակ Ներսեսի Լամբրոնացոյն, որ էր որդի մեծի իշխանին Օշնի...*

ժը. 526բ^{1}—7բ^{1} Հրոտից ԺԲ, Յուլիս ԺԸ: վկայաբանութիւն սուրբ կուսին Մարիանէ— *Կոյս վկայն Քրիստոսի Մարիանէ էր ի քաղաքէն Անտիոք Պիսիդեայ...*

ժթ. 527բ^{1}—8ա^{1} Հրոտից ԺԳ, Յուլիս ԺԹ: վարք եւ յիշատակ սուրբ հօրն Դիոսի — *Սուրբ հայրն մեր Դիոս էր ի մեծ քաղաքէն Անտիոքայ Ասորոց...* 528ա^{1}—ա^{2} Յայսմաւուր *յիշատակ աղախնոյն Աստուծոյ Ոլիմպիայ, որ էր ի Կոստանդինուպօլիս...* 528ա^{2} Յայսմաւուր *յիշատակ է Ս[ր]բոյն Մարթայի՝ մօրն Սիմէոնի Սիւնակեցւոյ, որ ի լերինն Անտիոքայ...*

ի. 528ա^{2}—9ա^{1} Հրոտից ԺԳ (ԺԴ), Յուլիս Ի: վկայաբանութիւն սրբոյն Թէոդորոսի Կիւրենոյ եպիսկոպոսին — *Սուրբն Թէոդորոս եպիսկոպոսն էր ի քաղաքէն Կիւրենու Լիբիացոց...* 529ա^{1}—ա^{2} Յայսմաւուր յիշատակ է աղախնոյն Աստուծոյ Պրասկեայ — *Սա դուստր էր իշխանի մեծի...* 529ա^{2} Ի սմին աւուր *արեգակն յԱռիւծն մտանէ:*

իա. 529ա^{2}—31ա^{1} Հրոտից ԺԵ, Յուլիս ԻԱ: Յիշատակ վարուց Աղւաշ Սիմէովնի եւ Յոհաննիսին — *Սոքայ էին ի քաղաքէն Անտիոքայ...*

իբ. 531ա^{1}—բ^{2} Հրոտից ԺԶ, Յուլիս ԻԲ: վկայաբանութիւն սրբոյն Գորանդխտոյ — *Այս Գորանդուխտս կին էր մոգպետին Պարսից...* 531բ^{2}—2ա^{1} Յայսմաւուր յիշատակ սրբոյն Ապօղոնիոսի — *Սայ էր ի Սարդիս քաղաքէ...*

իգ. 532ա^{1}—բ^{1} Հրոտից ԺԷ, Յուլիս ԻԳ: վկայաբանութիւն սրբոյն Փոկասու եպիսկոպոսին — *Սուրբն Փոկաս էր եպիսկոպոս ի Հռոմ քաղաքին...* 532բ^{1}—բ^{2} Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբուհւոյն Քրիստոնեայ— *Սայ էր ի Տիւրոս քաղաքէն դուստր Ուրբանոսի կռապաշտ ստրատելատի...*

իդ. 532բ^{2}—3բ^{1} Հրոտից ԺԸ, Յուլիս ԻԴ: Յիշատակ սրբոյն Ստեփաննոսի հայրապետին — *Սուրբն Ստեփաննոս աշակերտ էր Մովսէսի Սիւնեաց եպիսկոպոսին...* 533բ^{1}—4ա^{1} Յայսմաւուր վկայաբանութիւն Կինդոսի քահանային — *Սայ էր ի գեղջէն Տալմիոյ...*

իե. 534ա^{1}—ա^{2} Հրոտից ԺԹ, Յուլիս ԻԵ: Ննջումն Աննայի եւ Յովակիմայ՝ ծնողաց սուրբ Աստուածածնին կուսին — *Սրբու-*

հին Աննայ էր յազգէն Ղեւեայ՝ դուստր Մաթան քահանայի··· 534ա^{2}—բ^{1} Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբուհոյ կուսին Լուկիայ — *Սայ էր ի Կամբանու գաւառէն, մերձ ի Հռոմ*···

իզ· 534բ^{2}—5բ^{2} Հրոտից Ի, Յուլիս ԻԶ: վկայաբանութիւն Երմողեայ քահանային եւ Պանդալեւոնի բժշկին — *Սուրբ քահանայն Երմողայոս էր ի Նիկոմիդեայ քաղաքին*···

իէ· 535բ^{2}—6բ^{1} Հրոտից ԻԱ, Յուլիս ԻԷ: վկայաբանութիւն սրբոյն Կալինիկոսին եւ Թէոդիտեայ··· — *Սուրբ վկայն Կալինիկոս էր հաւատովն քրիստոնեայ*···

իը· 536բ^{1}—7բ^{1} Հրոտից ԻԲ, Յուլիս ԻԸ: վկայաբանութիւն սրբոց Գուհարինեացն — *Պատուական վկայն Քրիստոսի սուրբն Գոհարինէ եւ եղբարք իւր*···

իթ· 537բ^{1}—8բ^{1} Հրոտից ԻԳ, Յուլիս ԻԹ: Տօն է Տիտոսի առաքելոյն — *Սայ էր ի Կրիտէս կղզոյն*···

լ· 538բ^{1}—40ա^{2} Հրոտից ԻԴ, Յուլիս Լ: Յիշատակ սուրբ հայրապետացն Գրիգորիսեացն եւ Պետրոսի — *Սուրբ հայրապետն Գրիգորիս, որդի էր Մաքիստրոսի*··· 540ա^{2} Յայսմաւուր *փոխեցաւ ի Քրիստոս սուրբ վարդապետն Գէորգ Մեղրիկն Սեւանեցին*···

լա· 540ա^{2}—1բ^{2} Հրո[տ]ից ԻԵ, Յուլիս ԼԱ: վկայաբանութիւն սուրբ Ղեւոնդեանց քահանայիցն — *Յետ վախճանի սուրբ հայրապետին Հայոց մեծին Սահակայ*···

ժԳ· 542ա^{1}—55ա^{2} [Ամիս Օգոստոս]

ա· 542ա^{1}—3ա^{1} Հրոտից ԻԶ, Աւգոստոս Ա: [Յ]իշատակ Մակաբայեցւոցն՝ Եղիազարու քահանային եւ Շամունէ եւ է որդւոցն— *Ան[տ]իոքոս անօրէնն, որ կոչեցաւ երեւելի*···

543ա^{1} *«Վասն սոցայ գրեաց Գրիգոր Աստուածաբանն զճառս ներբողական*···»:

բ· 543ա^{1}—4ա^{1} Հրոտից Իէ, Աւգոստոս Բ: Գիւտ նշխարաց սրբոյն Ստեփաննոսի Նախավկային Քրիստոսի յԵրուսաղէմ քաղաքի — *Նախավկայն Քրիստոսի սուրբն Ստեփաննոս քարկոծեալ սպանաւ յԵրուսաղէմ*···

գ· 544ա^{1}—5ա^{1} Հրոտից ԻԸ, Աւգոստոս Գ: Յիշատակ վարուց սուրբ հօրն Դաղմատիոսի — *Սուրբ հայրն մեր երանելին Դաղմատիոս զօրական էր*···

դ· 545ա^{2}—6ա^{1} Հրոտից ԻԹ, Աւգոստոս ի Դ: վկայաբանութիւն սրբոյն Սոփեայ եւ երից դստերաց նորա՝ Պիստոսի, Ելպիսի, Ագապի··· — *Ազախինն Քրիստոսի սուրբն Սոփիայ, որ ասի իմաստութիւն*···

ե· 546ա^{1}—7ա^{2} Հրոտից Լ, Աւգոստոս Ե: Տօն է Տապանակին — *Մովսէս աստուածախօսն մարգարէ, խրատովն Աստուծոյ արար զտապանակն*··· 547ա^{2}—բ^{1} Յայսմաւուր յիշատակ շնորհաց Տէր Ներսեսին Կլայեցւոյն — *Շնորհազարդն եւ հոգէլին Տէր Ներսէ[ս] յաջորդեաց զԱթոռն յեղբօրէն*···

զ· 547բ^{2}—9ա^{1} Աւելեաց Ա, Աւգոստոս Զ: Տօն է Պայծառակերպութեան Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ — *Աւանդապահք խորհրդոցն Քրիստոսի, որոց հաւատացաւ կարգ եւ կրօնք եկեղեցւոյ*···

է· 549ա^{1}—52ա^{1} Աւելեաց Բ, Աւգոստոս Է: Նահատակութիւն սրբոց Վարդանանցն ի պատերազմ Պա[ր]սից — *Ի բռնակալ Թագաւորութեան Հայոց, յետ վախճանին սրբոյն Սահակայ*···

ը· 552ա^{1}—բ^{1} Աւելեաց Գ, Աւգոստոս Ը: վկայաբանութիւն եւ վայրք սրբոյն Դոմետիանոսի ճգնաւորի — *Ի ժամանակս մեծին Կոստանդիանոսի բար[ե]պաշ[տ]ին*··· 552բ^{1}—3ա^{1} Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Մարինոսի — *Սայ էր ի քաղաքէն Անարզաբայ*···

թ· 553ա^{1}—ա^{2} Աւելեաց Դ, Աւգոստոս Թ: վկայաբանութիւն սրբոյն Անտոնինոսի եւ Միւռոնայ եպիսկոպոսին — *Սուրբ վկայն Քրիստոսի Անտոնինոս Աղէքսա[ն]դրացի էր*··· 553ա^{2}—4ա^{2} Յայսմաւուր յիշատակ վարուց սուրբ եպիսկոպոսին Միւռոնայ — *Սայ էր ի Կրետոս կղզոյն*···

ժ· 554ա^{2}—66ա^{2} Աւելեաց Ե, Աւգոստոս ի Ժ: Պատմութիւն Բարաղամոյ եւ Յովասափոյ՝ որդոյ թագաւորին — *Արդ, ի մարդանալն Աստուծոյ Բանին, ընտրեաց զաշակերտսն երկոտասան*··· *ածին զնա Թագաւորութիւն հայրենի եւ եդին Աբենէր Թագ[աւ]որին եւ մինչ ցայսօր բազում հրաշս առնէ Աստուած աղօթիւք նոցա*:

566ա^{2} [Յիշատակարան թարգմանչի] — *Զոր եւ ես սաստ մեղաւոր ծառայս Աստուծոյ բազում աշխատութեամբ եւ ջանիւ փոքր ի շատէ ծայ-*

րաքաղ արարեալ թարգմանեցի զայս ի հայ բարբառ… (պատմական բաժին չիք):

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

ա· 7ա^{1} Որոց աղօթիւքն ողորմի ստացողի գրոցս Թումա կրօնաւորին եւ ծնօղսն, կարդացողաց եւ լսօղաց եւ Աստուած ողորմի սաօղին (նման՝ բազմաթիւ):

բ· 11բ^{1} Տէր Աստուած, բարեխօսութեամբ ամենամաքուր ծնօղին քո, ողորմեա գծողի սորա մեղաւոր Թումա կրօնաւորին, եւ ծնօղացն՝ Մելիտոսին եւ Օսկիհատին, եւ եղբարցն՝ Հարապետին եւ Կարապետին եւ խաչատուրին, եւ քըւերցն եւ ամենայն արեան մերձաւորացն… (նման՝ բազմաթիւ):

գ· 47բ^{2} Հիւսկ [յ]ետոյ ստացօղի սուրբ գրոցս՝ Թումա անարժան կրօնաւորին եւ ծնօղացն՝ Մելիտոսին եւ Ոսկիհատին, եւ եղբարցն՝ Հարապետին եւ Կարապետին, քիւերցն եւ ամենայն արեան մերձաւորացն, եւ թղթի կոկողին՝ Մելքոնին, եւ կարդացօղացն…:

դ· 48բ^{2} …Ողորմի գըծողի սուրբ գրոցըս՝ Թումայ կրօնաւորին եւ ծնօղացն եւ ամենայն արեան մերձաւորացն եւ ամենայն միաբանիցն Սուրբ Յակոբա… (նման՝ բազմաթիւ):

ե· 400բ^{1} Ողորմեայ ամենայն հաւատացելոց եւ Սուրբ Մակարա միաբան եղբարցն եւ գծողի սուրբբ գրոցս Թումային…:

զ· 422ա^{2} Ողորմեայ, Քրիստոս Աստուած, ամենայն հաւատացելոց եւ Մակարա սրբոյ ուխտիս եղբարցն եւ տառապեալ Թումայիս, մանաւանդ յաժմուս հակառակողացն որ արգելել կամին ի գործոյս, եւ ծնօղաց իմոց, կարդացողաց եւ լսողաց (նման՝ 461բ^{1}):

է· 430բ^{1} Ողորմեա Քրիստոս Աստուած ամենայն հաւատացելոց եւ Սուրբ Մակարայ միաբան եղբարցն եւ գծողի սորա Թումայի եեւ ծնօղացն եւ ամենայն ազգատոհմին (աւելցուած՝ «եւ միուս Թումային եւ ծնօղացն Միրիճանին եւ Մարթային»):

ը· 488ա^{2} …Սուրբ Մակարա միաբան եղբարցն եւ գծողի Թումայ կրօնաւորին եւ ծնօղացն՝ Մելիտոսին եւ մօրն՝ Ոսկիհատին եւ ամենայն արեան մերձաւորաց եւ թըղթի կոկող մահտեսի Պլպուլին եւ իւրայնոյն (նման՝ 454բ^{2}, 488ա^{2}, 501բ^{1}, 525բ^{1}, 527բ^{1}, 532բ^{2}, 534ա^{1}, 553ա^{1}):

թ· 506բ^{1}—7ա^{1} Փա՛ռք… Արդ, կատարեցաւ սուրբ գիրքս ի թուակ[ան]իս մերում ՌՃԼԳ (1684) ի Կիպրոս կղզիս, ընդ հովանեաւ Սուրբ եւ փառաւորեալ մեծապա[յ]ծառ Աստուածածնիս եւ Սրբոյն Մակարայ, ձեռամբ անմիտ Թումայ աբեղայիս, որ եմ ի գաւառէն Բաղւա, ուր տուաւ գիրս Հայոց մեծ վարդապետին Մեսրօպայ: Ի սուրբ Էրուսաղեմ սկսեալ, եւ եկեալ յաստ կատար եւ աւարտեցաւ, որպէս ցուցանէ զայն, որ Երուսաղեմայ միաբան յիշէ զայնքանն անդ գրեցաւ, եւ այն որ Սուրբ Մակարայ դուռն գրեցաւ, եւ եղաք յիշատակ ի դուռն Սուրբ Աստուածածնայ եկեղեցուս՝ մեզ եւ ամենայն հաւատացելոց: Որ եւ արժանի առնէք յիշելոյ զԹումա աբեղայս եւ զծնօղս մեր՝ զՄելիտոսն եւ զմայրս մեր զՈսկին, եւ զեղբարքըս մեր՝ զՀարապետն եւ զԿարապետն եւ զխաչատուրն, եւ զքուրս մեր, եւ զամենայն արեան մերձաւորքս, եւ մեզ վրայ աշխատողացն եւ երախտիք ունօղացն՝ հոգեւորն ուսուցանողացն եւ մասն բարոյ մեզ// ցուցանողացն: Եւ մեր աղաքատ լինելուս, ով ոք որ խարճն տայ, Աստուած իւրեանց վարցահատուց լինի մեզ, իւրեանց մասն բաժին յարքայութեան եղիցի: (Յետագային աւելցուած՝ «Աստուած ողորմի Թումային եւ հօրն՝ Միրիճանին եւ մօրն՝ Մարթային եւ ամենայն ընտանեացն, քանզի կապելոյն խարճն սա ետ· Աստուած ողորմի Եսայոյն, որ զկտրիչն նորոգեաց»):

3

ՅԱԿՈԲ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՆԱԼԵԱՆ, ՔԱՐՈԶԳԻՐՔ ԿԻՒՐԱԿԷԻՑ

ԺԸ — XVIII

Թերթ՝ 511· դատարկ՝ 509ա^{2}—11բ: ***Պրակ՝*** ԽԳ×12 (ԼԴ 10, ԽԳ 9)։ ***Նիւթ՝*** թուղթ: ***Մեծութիւն՝*** 36,3×23,4: ***Գրութիւն՝*** երկսիւն: ***Գիր՝*** նօտրգիր: ***Տող՝*** 41: ***Կազմ՝*** շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշեկազմ: ***Պահպանակ՝*** 3 թերթ սկիզբը:

Վիճակ՝ բաւարար: վերջին կարգ մը թերթերը սկսած են կազմէն բաժնուիլ· ծայրամասերը, նաեւ կազմը թեթեւ մը գունափոխուած:

ԾԱՆՕԹ. *Նուէր՝ տիկին Մաքսիմ Տամլամեանի կողմէ:*

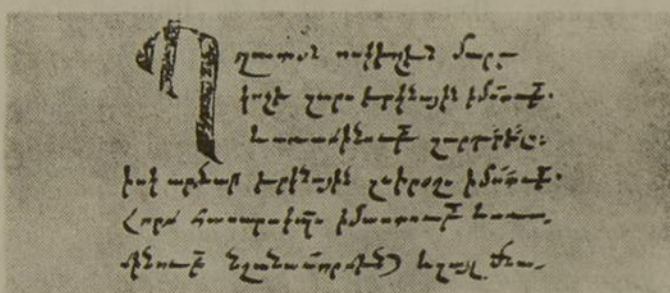

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

– Գբ [Աղերս առ Սուրբ Հոգին] — *Զբոլոր գործս զայս նուիրեմ քեզ Հոգի Սուրբ Աստուած... զօգնութիւն քո հայցեմ նուաստս ի բանասիրաց Յակոբ եւեղ անարժան Պատրիարքս Կոստանդնուպօլսոյ... յՈւրբաթի աւուրն վերջնոյ Մեծի Բարեկենդանի սկսայ ի փառս քո յամի մարդեղութեան քեւ օծեցելոյ Տեառնդ իմոյ Յիսուսի Քրիստոսի ամէն:*

– 1ա^{1}—509ա^{1} [Քարոզգիրք Կիւրակէից] — *Առաջին Քարոզ Պէնտէկոստէի... զի որք առ իս անիրաւեցան Սօղոսանման, փրկութեան հասանիցին Պօղոսանման:*

Համեմատած ենք թիւ 15 ձեռագրին հետ եւ տարբերութիւնները նշած փակագծերու մէջ:

1· 1ա^{1}—9ա^{2} Քարոզ Առաջին:
2· 9ա^{2}—12բ^{1} Քարոզ Երկրորդ:
3· 12բ^{2}—7ա^{2} Քարոզ Երրորդ:
4· 17ա^{2}—9ա^{2} Քարոզ Չորրորդ:
5· 19ա^{2}—23բ^{2} Քարոզ Հինգերորդ:
6· 24ա^{1}—31ա^{1} Քարոզ Վեցերորդ:
7· 31ա^{2}—6բ^{2} Քարոզ Եօթներորդ:
8· 36բ^{2}—9բ^{1} Քարոզ Ութերորդ:
9· 39բ^{1}—43բ^{2} Քարոզ Իններորդ:
10· 43բ^{2}—7բ^{2} Քարոզ Տասներորդ:
11· 48ա^{1}—55բ^{2} Քարոզ ԺԱ:
12· 55բ^{2}—60ա^{2} Քարոզ ԺԲ:
13· 60ա^{2}—5ա^{1} Քարոզ ԺԳ:
14· 65ա^{1}—8բ^{2} Քարոզ ԺԴ:
15· 68բ^{2}—73բ^{1} Քարոզ ԺԵ:
16· 73բ^{1}—5բ^{2} Քարոզ ԺԶ:
17· 75բ^{2}—82ա^{1} Քարոզ ԺԶ (ԺԷ, 119ա^{2})։
18· 82ա^{2}—7ա^{2} (անթիւ)։
19· 87բ^{1}—9ա^{1} Քարոզ ԺԷ (ԺԷ, 137բ^{2})։
20· 89ա^{1}—93բ^{1} Քարոզ ԺԸ:
21· 93բ^{2}—7բ^{1} Քարոզ ԺԹ:
22· 97բ^{1}—103բ^{2} Քարոզ Ի:
23· 104ա^{1}—6բ^{1} Քարոզ ԻԱ:
24· 106բ^{2}—12ա^{2} Քարոզ ԻԲ:
25· 112բ^{1}—6բ^{2} Քարոզ ԻԳ:
26· 116բ^{2}—20բ^{2} Քարոզ ԻԴ:
27· 120բ^{2}—3ա^{1} Քարոզ ԻԴ (ԻԵ)։
28· 123ա^{2}—7ա^{1} ԻԵ (ԻԶ)։
29· 127ա^{1}—30ա^{2} Քարոզ ԻԶ (ԻԷ)։
30· 130ա^{2}—5ա^{1} Քարոզ ԻԷ (ԻԸ)։
31· 135ա^{1}—8բ^{2} Քարոզ ԻԸ (ԻԹ)։
32· 139ա^{1}—42բ^{2} Քարոզ ԻԹ (Լ)։
33· 142բ^{2}—5ա^{1} Քարոզ Լ (ԼԱ)։
34· 145բ^{2}—6բ^{2} Քարոզ ԼԱ (ԼԲ)։
35· 147ա^{1}—50ա^{2} Քարոզ ԼԲ (ԼԳ)։
36· 150բ^{1}—3բ^{2} Քարոզ ԼԳ (ԼԴ)։
37· 154ա^{1}—7բ^{2} Քարոզ ԼԴ (ԼԵ)։
38· 158ա^{1}—62բ^{1} Քարոզ ԼԵ (ԼԶ)։
39· 162բ^{2}—7ա^{1} Քարոզ ԼԶ (ԼԷ)։
40· 167ա^{2}—71ա^{1} Քարոզ ԼԷ (ԼԸ)։
41· 171ա^{1}—3բ^{1} Քարոզ ԼԸ (ԼԹ)։
42· 173բ^{2}—5ա^{1} Քարոզ ԼԹ (Խ)։
43· 176ա^{2}—9ա^{1} Քարոզ Խ (ԽԱ)։
44· 179ա^{1}—86բ^{1} Քարոզ ԽԱ (ԽԲ)։
45· 186բ^{2}—90ա^{2} Քարոզ ԽԲ (ԽԳ)։
46· 190բ^{1}—5ա^{1} Քարոզ ԽԳ (ԽԴ)։
47· 195ա^{2}—8ա^{1} Քարոզ ԽԴ (ԽԵ)։
48· 198ա^{2}—204բ^{1} Քարոզ ԽԵ (անթիւ)։
49· 204բ^{1}— 8ա^{1} Քարոզ ԽԶ:
50· 208ա^{2}—11ա^{2} Քարոզ ԽԷ:
51· 211բ^{1}—5բ^{1} Քարոզ ԽԸ:

52· 215բ^2—9ա^2 Քարոզ ԽԹ:
53· 219բ^1—25ա^1 Քարոզ Ծ:
54· 225ա^2—31բ^2 Քարոզ ԾԱ:
55· 232ա^1—6ա^2 Քարոզ ԾԲ:
56· 236բ^1—42ա^1 Քարոզ ԾԳ:
57· 242ա^2—4բ^2 Քարոզ ԾԴ:
58· 245ա^1—50բ^2 Քարոզ ԾԵ:
59· 251ա^1—4ա^1 (անքիւ) (ԾԶ)։
60· 254ա^2—8ա^1 Քարոզ ԾԶ (ԾԷ)։
61· 258ա^2—62ա^2 Քարոզ ԾԷ (ԾԸ)։
62· 262բ^1—5բ^2 Քարոզ ԾԸ (ԾԹ)։
63· 265ա^1—7ա^1 Քարոզ ԾԹ (Կ)։
64· 267ա^2—9ա^1 Քարոզ Կ (ԿԱ)։
65· 269ա^2—72բ^1 Քարոզ ԿԱ (ԿԲ)։
66· 272բ^2—6ա^1 Քարոզ ԿԲ (ԿԳ)։
67· 276ա^1—80ա^1 Քարոզ ԿԳ (ԿԴ)։
68· 280ա^2—2բ^1 Քարոզ ԿԳ (ԿԵ)։
69· 282բ^2—6բ^2 Քարոզ ԿԳ (ԿԶ)։
70· 287ա^1—9բ^1 Քարոզ ԿԴ (ԿԷ)։
71· 289բ^2—93ա^2 Քարոզ ԿԵ (ԿԸ)։
72· 293բ^1—5բ^1 Քարոզ ԿԶ (ԿԹ)։
73· 295բ^2—7բ^1 Քարոզ ԿԷ (Հ)։
74· 297բ^2—9բ^2 Քարոզ ԿԸ (ՀԱ)։
75· 300ա^1—3ա^2 Քարոզ ԿԹ (ՀԲ)։
76· 303բ^1—7բ^2 Քարոզ Հ (ՀԳ)։
77· 308ա^1—12ա^2 Քարոզ ՀԱ (ՀԴ)։
78· 312բ^1—7ա^2 Քարոզ ՀԲ (ՀԵ)։
79· 317բ^1—26ա^1 Քարոզ ՀԳ (ՀԶ)։
80· 326ա^2—7բ^2 Քարոզ ՀԴ (ՀԷ)։
81· 328ա^1—32բ^1 Քարոզ ՀԵ (ՀԸ)։
82· 333բ^2—9բ^2 Քարոզ ՀԶ (ՀԹ)։
83· 340ա^1—1բ^2 Քարոզ ՀԷ (Ձ)։
84· 342ա^1—4ա^1 Քարոզ ՀԸ (ՁԱ)։
85· 344ա^1—5բ^2 (անքիւ) (ՁԲ)։
86· 346ա^1—7բ^2 Քարոզ Ձ (ՁԳ)։
87· 348ա^1—53բ^1 Քարոզ ՁԱ (ՁԴ)։
88· 353բ^2—7բ^1 Քարոզ ՁԲ (ՁԵ)։
89· 357բ^2—62ա^1 Քարոզ ՁԳ (ՁԶ)։
90· 362ա^2—9բ^2 Քարոզ ՁԴ (ՁԷ)։
91· 370ա^1—9ա^2 Քարոզ ՁԵ (ՁԸ)։
92· 379բ^1—84ա^1 Քարոզ ՁԶ (ՁԹ)։
93· 384ա^2—9բ^1 Քարոզ ՁԷ (Ղ)։
94· 389բ^2—91ա^2 Քարոզ ՁԸ (ՂԱ)։
95· 391բ^1— 5բ^2 Քարոզ ՁԹ (ՂԲ)։
96· 396ա^1—402ա^2 Քարոզ Ղ (ՂԳ)։
97· 402բ^1—7բ^1 Քարոզ ՂԱ (ՂԴ)։
98· 407բ^2—12ա^2 Քարոզ ՂԲ (ՂԵ)։
99· 412բ^1—6բ^1 Քարոզ ՂԳ (ՂԶ)։
100· 416բ^1—25բ^2 Քարոզ ՂԴ (ՂԷ)։
101· 426ա^1—32բ^1 Քարոզ ՂԵ (ՂԸ)։
102· 432բ^2—5բ^2 Քարոզ ՂԶ (ՂԹ)։
103· 436ա^1—40ա^2 Քարոզ ՂԷ (Ճ)։
104· 440բ^1—6ա^1 Քարոզ ՂԸ (ՃԱ)։
105· 446ա^2—51բ^1 Քարոզ ՂԹ (ՃԲ)։
106· 451բ^2—62ա^2 Քարոզ Ճ (ՃԳ)։
107· 462բ^1—6ա^2 Քարոզ ՃԱ (ՃԴ)։
108· 466բ^1—7բ^2 Քարոզ ՃԲ (ՃԵ)։
109· 468ա^1—73բ^2 Քարոզ ՃԳ (ՃԶ)։
110· 474ա^1—9բ^2 Քարոզ ՃԴ (ՃԷ)։
111· 480ա^1—5բ^1 Քարոզ ՃԵ (ՃԸ)։
112· 485բ^2—8բ^1 Քարոզ ՃԶ (ՃԹ)։
113· 488բ^2—92բ^2 Քարոզ ՃԷ (ՃԺ)։
114· 493ա^1—7ա^2 Քարոզ ՃԸ (ՃԺԱ)։
115· 497բ^1—501բ^1 Քարոզ ՃԹ (ՃԺԲ)։
116· 501բ^2—4բ^2 Քարոզ ՃԹ (ՃԺԳ)։
117· 505բ^2—9ա^1 Քարոզ ՃԺ (ՃԺԴ)։

– 509ա^1 [Յիշատակարան հեղինակի — *տե՛ս անդ*, 797ա^1—ա^2]։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՅԻ

1· 509բ Հայկ Յ· Տամլամեան, 1· 2· 1926:

2· Պահպանակ 2ա *Նուիրուած տիկին* Մաքսիմ Տամլամեանի *կողմէ իր ննջեցելոց հոգւոյն համար*: Հայկ Յ· Տամլամեան:

3· 510բ Վռամշապուհ Պռուսազեան, *ի* Գահիրէ, 3·4·27:

ԿՆՔադրոշմ՝ 1ա^1 «*Քրիստոսի ծառայ* Յակոբ *վարդապետ*» (*Թուականը անընթեռնելի*)։

4

ՅԱԿՈԲ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՆԱԼԵԱՆ, ՔԱՐՈԶԳԻՐՔ ԿԻՒՐԱԿԷՒՑ

Սեբաստիա — ՌՄԽԸ — 1799

Դրիչ՝ Մինաս վարդապետ Բիւզանդեցի:

Թուղթ՝ 385· դասադրուն՝ 3ա—բ, 380բ, 384ա—5բ: *Գրակ՝* Ա—Լ(Հ×10 (ԼԸ 5)+2×5: *Նիւթ՝* **քաղաք**: *Մեծութիւն՝* 33,6×23: *Գրութիւն՝* **երկսիւն**: *Գիր ճօտքգիր*: *Տող՝* 44: *Կազմ՝* բաց շագանակագոյն կաշեպատ տախտակ:

Մանրանկարչութիւն՝ Ս· երբարդութեան անձերը եւ Տիրամայրն ու դասք արձարդ· տակը՝ Թարգմանիչ վարդապետներ եւ Սարգիս մեկնիչ՝ 4բ, Դասիք մարգարէ եւ Յակոբ Տեառնեղբայր, Ս· Մտեփանոս, Ս· Պօղոս եւ Պետրոս, Որդիի Որոտման՝ 187բ², Ս· Բարսեղ՝ 193բ¹, Աւետումն Ս· Կոյսի՝ 201բ², Ծնունդ՝ 203բ², Մկրտութիւն՝ 216բ², Ճօվհաննէս Մկրտիչ՝ 221բ², Յովնան մարգարէ՝ 239բ¹, Քառասնօրեայ գալուստն ի տաճար՝ 250բ², Վարդապետ մը՝ 261ա², Վերջին ընթրիք՝ 323ա², Խաչելութիւն՝ 330բ¹, Յարութիւն՝ 342ա²: Գլխազարդ՝ 5ա: Լուսանցազարդ՝ բուսական, կաթողիկէ, առւրթեր եւ աւետարանական դրուագներ, ճաւէ առաջ մը մէջը ճուկ՝ 203բ, ամպամած երկինքը կ'անձրեւէ մարգագետնի վրայ՝ 210ա², սիւն մը՝ գալարուն օձով, գլխուն փչեպսակ, վրան աէրաբ մը· տակը մուրճ եւ աւիցան մը, շուրջը գամիր, տէզ մը եւ աստիճան մը՝ 330բ: *Զարդագրութիւն՝* մարդագիր եւ հանգուցագիր (սպաւ), թռչնագիր եւ կենդանագիր: *Գոյներ՝* **կարմիր, կապոյտ**, դեղին եւ մարմնագոյն:

Վիճակ՝ բաւարար: Կազմը թերթ մը հեռուած:

Ծանօթ. Նուէր՝ ձառ Շիւմանեանի կողմէ:

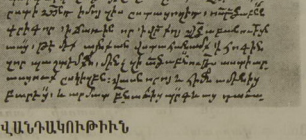

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

$1ա^1—2բ^2$ Յանկ մնացորդաց գրէոյս գլխատւոր ի բրաց, ըստ այբուբենից ժողովեալ: Ի 1801, Մարտի 3 գրեցի — *Ա· Ակնեւ ստեղծուած մարդն որպէս աշխարհ ոտնակոխ եղեալ է՝ 145··· Ֆ· Ֆօթինի պատնիկն ասէր երիտասարդին· Հեռացիր կրակարանէս՝* ՑԾԲ:

$4ա—370ա^2$ Աստուածաբանութիւն ընդարձակ, հանդերձ վկայութեամբ, արարեալ ի Յակոբայ աստուածաբան Պատրիարքէ Կոստանդնուպօլսոյ, յամի Տեառն մերոյ 1755 — *Զբոլոր գործս նուիրեմ քեզ Հոգիդ Սուրբ Աստուած··· զի որք առ իս անիրաւեցան Սօղոսանման, փրկութեան հասանիցին Պօղոսաման:*

Համեմատած նիմ քիւ 15-ի հետ եւ տաքքրութիւններ նշած փակագծերու մէջ:

1· $5ա^2—12ա^2$ Բարով Առաջին:
2· $12ա^2—4բ^2$ Բարով Երկրորդ:
3· $14բ^2—8ա^2$ Բարով Երրորդ:
4· $18բ^1—20ա^1$ Բարով Զորրորդ:
5· $20ա^1—3բ^1$ Բարով Հինգերորդ:
6· $23բ^2—9ա^2$ Բարով Վեցերորդ:
7· $29ա^2—32ա^2$ Բարով Եօթներորդ (Թ):
8· $32բ^1—6բ^2$ Բարով Ութերորդ (Ը):
9· $36բ^2—9ա^1$ Բարով Իններորդ (Ը):
10· $39ա^1—42ա^1$ Բարով Տասներորդ:
11· $42ա^2—8ա^2$ Բարով ԺԱ:
12· $48ա^2—51բ^2$ Բարով ԺԲ:
13· $51բ^2—5բ^1$ Բարով ԺԳ:
14· $55բ^1—8ա^1$ Բարով ԺԴ:
15· $58ա^1—61բ^1$ Բարով ԺԵ:
16· $61բ^1—3ա^1$ Բարով ԺԶ:
17· $63ա^1—8ա^2$ Բարով ԺԷ:
18· $68ա^2—72ա^2$ ԺԸ (անթիւ՝ $129բ^1$):
19· $72ա^2—3բ^1$ ԺԹ (ԺԷ, $137բ^2$):
20· $73բ^1—6բ^2$ Բարով Ի (ՃԸ):
21· $76բ^2—9բ^2$ Բարով ԻԱ (ՃԹ):
22· $79բ^2—84բ^2$ Բարով ԻԲ (Ի):
23· $84բ^2—6բ^2$ Բարով ԻԳ (ԻԱ):
24· $86բ^2—91բ^2$ Բարով ԻԴ (ԻԲ):
25· $91բ^2—5ա^2$ Բարով ԻԵ (ԻԳ):
26· $95ա^2—8ա^2$ Բարով ԻԶ (ԻԴ):
27· $98ա^2—100ա^2$ Բարով ԻԷ (ԻԵ):
28· $100ա^2—3բ^1$ Բարով ԻԸ (ԻԶ):
29· $103բ^1—5բ^2$ Բարով ԻԹ (ԻԷ):
30· $105բ^2—9ա^2$ Բարով Լ (ԻԸ):
31· $109բ^2—12ա^2$ Բարով ԼԱ (ԻԹ):
32· $112ա^2—5ա^1$ Բարով ԼԲ (Լ):
33· $115ա^1—6բ^1$ Բարով ԼԳ (ԼԱ):
34· $116բ^1—7բ^2$ Բարով ԼԴ (ԼԲ):

35· 117բ^2—20բ^1 Քարոզ ԼԵ (ԼԳ)։
36· 120բ^1—3ա^1 Քարոզ ԼԶ (ԼԴ)։
37· 123ա^1—6ա^1 Քարոզ ԼԷ (ԼԵ)։
38· 126ա^1—9ա^1 Քարոզ ԼԸ (ԼԶ)։
39· 129ա^1—31բ^2 Քարոզ ԼԹ (ԼԷ)։
40· 132ա^1—4բ^1 Քարոզ Խ (ԼԸ)։
41· 134ա^1—6բ^1 Քարոզ ԽԱ (ԼԹ)։
42· 136բ^1—8ա^2 Քարոզ ԽԲ (Խ)։
43· 138ա^2—40բ^1 Քարոզ ԽԳ (ԽԱ)։
44· 140բ^1—6ա^1 Քարոզ ԽԴ (ԽԲ)։
45· 146ա^1—8բ^2 Քարոզ ԽԵ (ԽԳ)։
46· 149ա^1—52ա^2 Քարոզ ԽԶ (ԽԴ)։
47· 152ա^2—4ա^2 Քարոզ ԽԷ (ԽԵ)։
48· 154ա^2—9ա^2 Քարոզ ԽԸ (անթիւ)։
49· 159ա^2—62ա^1 Քարոզ ԽԹ (ԽԶ)։
50· 162ա^1—4բ^1 Քարոզ Ծ (ԽԷ)։
51· 164բ^1—7բ^1 Քարոզ ԾԱ (ԽԸ)։
52· 167բ^1—70ա^2 Քարոզ ԾԲ (ԽԹ)։
53· 170ա^2—4բ^1 Քարոզ ԾԳ (Ծ)։
54· 174բ^1—9բ^1 Քարոզ ԾԴ (ԾԱ)։
55· 179բ^1—82բ^2 Քարոզ ԾԵ (ԾԲ)։
56· 182բ^2—7ա^1 Քարոզ ԾԶ (ԾԳ)։
57· 187ա^1—9ա^2 Քարոզ ԾԷ (ԾԴ)։
58· 189ա^2—93ա^2 Քարոզ ԾԸ (ԾԵ)։
59· 193բ^1—5բ^2 Քարոզ ԾԹ (ԾԶ)։
60· 195բ^2—8բ^1 Քարոզ Կ (ԾԷ)։
61· 198բ^1—201բ^2 Քարոզ ԿԱ (ԾԸ)։
62· 201բ^2—3բ^2 Քարոզ ԿԲ (ԾԹ)։
63· 203բ^2—5բ^1 Քարոզ ԿԳ (Կ)։

64· 205բ^1—6ա^2 Զայս ճառս հանեալ ի սրբոց հարցն է, որ թարգմանեցեալ էր ի լատինացւոց լեզուէ· ի վերայ Ծննդեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, ի բանն Մատթէոսի, ուր ասէ· Յակոբ ծնաւ զՅովսէփ զայրն Մարիամու — *Բազումք քարոզեցին զգալուստն Քրիստոսի, այլ եկեալ ամենայն արարածք վկայեցին...*

65· 206ա^2—7բ^2 Քարոզ ԿԴ (ԿԱ)։
66· 207բ^2—10ա^1 Քարոզ ԿԵ (ԿԲ)։
67· 210ա^1—2ա^2 Քարոզ ԿԶ (ԿԳ)։
68· 212ա^2—5ա^1 Քարոզ ԿԷ (ԿԴ)։
69· 215ա^1—6բ^2 Քարոզ ԿԸ (ԿԵ)։
70· 216բ^2—9բ^2 Քարոզ ԿԹ (ԿԶ)։
71· 219բ^2—21բ^2 Քարոզ Հ (ԿԷ)։
72· 221բ^2—4ա^2 Քարոզ ՀԱ (ԿԸ)։
73· 224ա^2—5բ^2 Քարոզ ՀԲ (ԿԹ)։
74· 225բ^2—7ա^2 Քարոզ ՀԳ (Հ)։
75· 227ա^2—8բ^2 Քարոզ ՀԴ (ՀԱ)։
76· 228բ^2—31ա^1 Քարոզ ՀԵ (ՀԲ)։
77· 231ա^1—3բ^2 Քարոզ ՀԶ (ՀԳ)։
78· 233բ^2—6բ^2 Քարոզ ՀԷ (ՀԴ)։
79· 236բ^2—40ա^1 Քարոզ ՀԸ (ՀԵ)։
80· 240ա^1—6ա^2 Քարոզ ՀԹ (ՀԶ)։
81· 246ա^2—7ա^2 Քարոզ Ձ (ՀԷ)։
82· 247բ^1—50բ^1 Քարոզ ՁԱ (ՀԸ)։
83· 250բ^2—5բ^1 Քարոզ ՁԲ (ՀԹ)։
84· 255բ^1—6բ^2 Քարոզ ՁԳ (Ձ)։
85· 257ա^1—8բ^1 Քարոզ ՁԴ (ՁԱ)։
86· 258բ^1—9բ^2 Քարոզ ՁԵ (ՁԲ)։
87· 259բ^2—61ա^2 Քարոզ ՁԶ (ՁԳ)։
88· 261ա^2—5ա^1 Քարոզ ՁԷ (ՁԴ)։
89· 265ա^1—7բ^2 Քարոզ ՁԸ (ՁԵ)։
90· 267բ^2—70բ^2 Քարոզ ՁԹ (ՁԶ)։
91· 270բ^2—6ա^1 Քարոզ Ղ (ՁԷ)։
92· 276ա^1—82ա^2 Քարոզ ՂԱ (ՁԸ)։
93· 282ա^2—5բ^1 Քարոզ ՂԲ (ՁԹ)։
94· 285բ^1—9ա^1 Քարոզ ՂԳ (Ղ)։
95· 289ա^1—90ա^2 Քարոզ ՂԴ (ՂԱ)։
96· 290ա^2—3բ^2 Քարոզ ՂԵ (ՂԲ)։
97· 293բ^2—7բ^2 Քարոզ ՂԶ (ՂԳ)։
98· 298ա^1—301բ^1 Քարոզ ՂԷ (ՂԴ)։
99· 301բ^1—4բ^1 Քարոզ ՂԸ (ՂԵ)։
100· 304բ^1—7ա^1 Քարոզ ՂԹ (ՂԶ)։
101· 307ա^1—13բ^2 Քարոզ Ճ (ՂԷ)։
102· 314ա^1—8ա^2 Քարոզ ՃԱ (ՂԸ)։
103· 318բ^1—20բ^1 Քարոզ ՃԲ (ՂԹ)։
104· 320բ^1—3ա^2 Քարոզ ՃԳ (Ճ)։
105· 323ա^2—7ա^1 Քարոզ ՃԴ (ՃԱ)։
106· 327ա^1—30ա^2 Քարոզ ՃԵ (ՃԲ)։
107· 330բ^1—8ա^2 Քարոզ ՃԶ (ՃԳ)։
108· 338բ^1—41ա^1 Քարոզ ՃԷ (ՃԴ)։
109· 341ա^1—2ա^1 Քարոզ ՃԸ (ՃԵ)։
110· 342ա^1—6ա^1 Քարոզ ՃԹ (ՃԶ)։
111· 346ա^1—50ա^1 Քարոզ ՃԺ (ՃԷ)։
112· 350ա^1—4ա^2 Քարոզ ՃԺԱ (ՃԸ)։
113· 354ա^2—6ա^2 Քարոզ ՃԺԲ (ՃԹ)։
114· 356ա^2—9ա^1 Քարոզ ՃԺԳ (ՃԺ)։
115· 359ա^1—62ա^2 Քարոզ ՃԺԴ (ՃԺԱ)։
116· 362ա^2—5ա^2 Քարոզ ՃԺԵ (ՃԺԲ)։
117· 365ա^2—7բ^1 Քարոզ ՃԺԶ (ՃԺԳ)։
118· 367բ^1—70ա^2 Քարոզ ՃԺԷ (ՃԺԴ)։

– [Յիշատակարան հեղինակի — *տե՛ս անդ.*, 797ա^1—ա^2]։

– 370բ^1—80ա^2 Ցանկ գլ[խ]ոց քարոզաց՝ հանդերձ թղթահամարովն —*Ա. Առաջին քարոզ Հոգւոյն Սրբոյ*՝ 1...*ՃԺԷ. Եօթներորդ Կիւրակէի, Երկրորդ Ծաղկազարդին*՝ 724։

– 372ա^{1}—ա^{2} [Վերջաբան] — *Վըտակ գրքոյս է սրբազան,/ Ի մեզ հեղու մեղրածորան.../ Այլ մանաւանդ խելաղար է* (20 տող)։

– 372բ^{1}—80ա^{2} Ցանկ գլխաւոր մտաց Քարոզագրքոյս ըստ այբուբենից, հանդերձ թղթահամարովն — *Արկար Թադաւորի Նմանութիւն ըստ Մելքիսէդէկի՝* 443... *Օրհորդք որոց ասին ի սուրբ գիրս՝ ՄԿԹ*։

– 380ա^{2} [Գոհութիւն Աստուծոյ] — *Թէպէտ եղեւ ցանկիս վախճան,/ Հասոյց աւարտ եւ զրաւ արար* (6 տող)։

– 380ա^{2} [Օրհնութիւն քաղաքի] — *Այլեւ օրհնեսցէ Տէր Աստուած մեր եւ պահպանեսցէ զքաղաքս զայս... զքահանայս ձեր եւ զպաշտօնեայս սրբոյ եկեղեցւոյ եւայլն*։

– 381ա^{1}—3բ^{2} Ցայլմէ քարոզ, ի վերայ չորից աւագ տօնից՝ եօթանց սրբոցն Աստուծոյ — *Սրբազան առաքեալն Քրիստոսի եւ արծիւն աւետարանչաց երանելի Յօհաննէս, ի սկզբան Յայտնութեան... ի քաղաքին սուրբ՝ յամրոցն Սիօնի, որպէս եւ գրի Բ Թագ. Բ 10, եւ Քրիստոսի Աստուծոյ մարգարէրին փառք... ամէն*։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

ա. 370ա^{2} *Աստուծով ի վայելումն ծառայ Տեառն Նշանի*, Մինաս *վարդապետի. էհաս ի կատար ՌՄԽԸ* (1799) *եւ Փետրուարի ԺԱ* (11)*-ին*։

բ. 372ա^{2} *Փա՜ռք... որ ետ կարողութիւն տկար հիքոյս, միջնորդութեամբ ամենօրհնեցելոյ մշտակուսին Մարիամու Աստուածածնին եւ ամենայն սրբոցն երկնագումար խմբից, որ ընդ հովանեաւ երկնահանդէտ տաճարի սրբոյ եւ մեծի արեգակնափայլ Նշանի Տեառն, որ ի* Սեբաստիա։

Եղեւ օրինակեալ լաւ եւ ընտիր դաղափարէ զայս հոգիարուղխ եւ մեղրածորան տարեկից քարոզամատեանս ի նախկնոյ չարադրեցելոյ եւ հեղինակէ գրքոյս ի Յակոբայ *լուսահոգւոյ աստուածաբան ձայնեցելոյ՝ վարդապետէ եւ պատրիարգէ* Կոստանդնուպօլսոյ, *եւ ի շառաւիղէ մեծին* Վարդանայ Բաղիշեցւոյ, *ի մայր դպրատանէ* Ամըրտօլայ։

Ուստի, յետնեալս եւ վերջացեալս յամենայն բանասիրաց՝ տրուպ եւեթ Մինաս *յաբեղայս, ձեռամբ* Յակոբայ *դիտի* Սեբաստիոյ, *հոգեւոր ծնողին իմոյ, ի ՌՄԽԷ* (1798) *եւ Օգոստոս ԺԵ* (15) *աւուր՝ Վերափոխման Կիւրակէի, տրմամբ մեծագոյն իշխանութեան ծայրագունութեան վարդապետական ճոխութեամբ փարթամացուցեալ, պատուասատեցոյց զիս՝ զփանաքիս, ընդ վերոգրելոց երջանիկ շառաւիղաց եւ հոգելից վարդապետաց եւ իշխանացն քարոզչաց, սուրբ արմատոց հեղինակաց*։

Որս եմ ջնջին եւ մեղսալի,
Ի քաղաքէն Բիւզանդեցի,
Եւ անդ ի Թաղն Պէկօղլի,
Որդի գոլով Աբրահամի։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՑԵՍԱԳԱՑԻ

1. 383բ^{1} Յովսէփ *վարդապետ* Մարգարեան։

2. (*Առանձին թերթիկի մը վրայ*)*.Նուէր* ճան Շիշմանեան *ի յիշատակ հանգուցեալ հօրս՝ պատ.* Գէորգ Շիշմանեան Ակնցի, 1951 *Թ.*։

Կնքադրոշմ՝ 372ա^{2} «*Քրիստոսի ծառայ* Մինաս *վարդապետ. ՌՄԼԹ* (1780)»։ «Մինաս *վարդապետ*»։

5

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ԱՐՔԵՊՍ․ ՈՒՌՈՄԱՆԵՑԻ, ՀՌՉԱԿ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ*

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ

ԱՌՄԻԲ — 1773

Գրիչ՝ Մարտիրոս արքեպս․:

Թերթ՝ 127․ դատարկ՝ 1ա—բ, 2բ, 5ա—բ: *Պրակ՝* 1—14×10 (Ա 2, Գ 11, Թ 8, ԺԴ 6)։ *Նիւթ՝* թուղթ: *Մեծութիւն՝* 32,8×23: *Գրութիւն՝* միասիւն: *Գիր՝* նօտրգիր: *Տող՝* 40—42: *Կազմ՝* շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշեպատ խաւաքարտ: *Պահպանակ՝* 2 թերթ սկիզբը:

Վիճակ՝ բաւարար: Կազմալոյծ, լուսանցքային բաժինները ցեցակեր:

ԾԱՆՕԹ․ *Հ․ Ներսէս Ակինեան, Թիւ* 61:

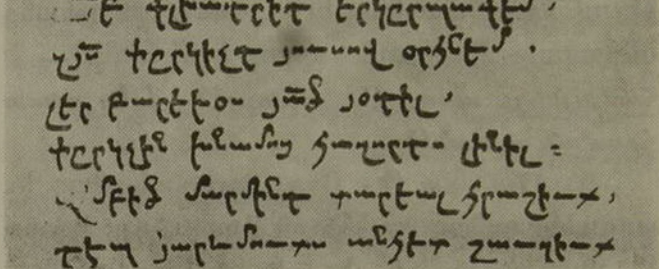

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

2ա Սուրբ Տաղարանս մաղթողական, գովասանականաւ ադերսաբանի, յարմարեալ վասն փրկունակ տնօրինականաց տեղեացն Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ սրբոյ Երուսաղէմի․ եւ եւս եւ վասն այլոց վանօրէից, եւ սրբոց ոմանց ընտրելոց Տեառն Աստուծոյ եւ երջանկաց, որ կոչի Հռչակ Երուսաղէմի: Տպեալ գոյիւք արդեանց եւ սրբագրական ջանիւք իսկ յարմարողի առբին, տեառն Մարտիրոսի արհիեպիսկոպոսին, միաբանի քրիստոսաէջ Աթոռոյն սրբոյ էջմիածնի, լուսասփիւռ եւ ահեղասքանչ տաճարին Քրիստոսի Տեառն աստուածիջի, աստուածակիր մօրն հաւատոյ, անշարժելոյ եւ անդրդուելոյ վիմին Տեառն: Հուսկ յետոյ ծառայ եւ յետնեալ պաշտօնեայ եւ միաբան սրբոյ Յակոբայ Տեառնեղբօրն ահեղահրաշ Աթոռոյ Տեառն յԵրուսաղէմ: Ի հայրապետութեան Տեառն Սիմէոնի սրբազնակատար եւ քրիստոսապսակ կաթուղիկոսին Ամենայն Հայոց Ցաբեթականի տոհմի: Եւ ի պատրիարգութեան սրբոյ Երուսաղէմի Տեառն Պօղոսի երիցս երանելւոյ երջանկափառի, շնորհազարդ քահանայապետին՝ Ցաբեթեան տոհմի հայրապետի: Եւ յերջանկակրօն գերյարգոյի պետին, արքայապսակ եւ կայսերապերճ Կոստանդնուպօլսոյ Տեառն Գրիգորի գերզգօն եւ աստուածիմաստ պատրիարգին, ի թուում Փրկչին 1773, իսկ հռոմայեցւոց, որով հայք իսկ վարին, ԱՌՄԻԲ, յարքայարանն Կոստանդնուպօլիս, յԱստուածատրոյ տպարանն իմացիս:

– 3ա—4ա [Նախերգան] — ***Ամենայն*** *տուրք բարիք եւ ամենայն պարգեւք կատարեալք ի վերուստ են իջեալք առ ի Հօրէն լուսոյ՝ յորում չիք փոփոխումն կամ շրջելոյ ստուեր: Այս են բանք առաքելոյն Աստուծոյ Յակոբայ արդարոյն, Տեառնեղբօրն կոչեցելոյ․․․ Արդ յարմարեալ դրդուկս այս․․․ չարագրականաւ վաստակոյ Մարտիրոս եպիսկոպոսի, որ նախապէս Մշոյ սրբոյ Կարապետի շնորհաբաշխ եւ հոյակապ յԱթոռն նստար ի դպրութեան հասակին, յառաջնորդութեան տեառն Մինասի գերյարգոյի եւ արհիականի Ակնցւոյ, ուստի զկնի ի սուրբ Էջմիածին կաթուղիկոս: Իսկ երկրորդաբար ի սուրբ Էջմիածին․․․ ի տեառնէ Ղազարէ․․․ կաթուղիկոսէ Ջահուկեցւոյ: Եւ երրորդաբար յԵրուսաղէմ․․․ յորում զդրդուկս յարմարեալ յԱստուծոյ պարգեւացն, տեառն Թէոդորոսի Մշոյ Խորենացւոյ սրփափայլ եւ քրիստոսապսակ պատրիարգութեան: Իսկ զկնի կենացն՝ տեառն Կարապետի աստուածիմաստ եւ քրիստոսակիր քահանայապետին եւ պատրիարգի սրբոյ Երուսաղէմի Գանձացւոյ․․․ իսկ զկնի․․․ յարոյց Տէր․․․ զՏէր Պօղոս քրիստոսապսակ քահանայապետս․․․ Արդ աւարտեցաւ ի Թուականու-*

---

* Մատեանս (թիւ 6 եւ 7 Ձեռագիրներու հետ) քննական բաղդատութիւններով եւ յատուկ ուսումնասիրութեամբ մը արդէն իսկ հրատարակուած է: (Տե՛ս ՏԱՂԱՍԱՑ ՄԱՐՏԻՐՈՍ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՈՒՌՕՄԱՆԵՑԻ․ ԿԵԱՆՔՆ ՈՒ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆԸ, Տէմիրճեան Վարդան Վրդ․, Անթիլիաս, Տպարան Կաթողիկոսութեան, 1974):

Թեանս ԱՒՄԻՒ, յերկիրն Ասեահաց ի սուրբ Երուսաղէմ··· ի սուրբ Ցակոբ Տեառնեղբօր, յԱթոռն Ամենայն Հայոց։

– Ձաբբայարանն Տեառն կոստանդնուպոլսի, / ի սամարթանն առն Տեառն Աստուածատրի, / Տէր Մարտիրոս Ծառայ Էջմիածնի, Աթոռոյն Տեառն իսկ մխարան··· Երդարանիս գընայն գիտեա··· մէն ֆըլտրի է գին դրէին···

1· 6ա—7բ Ա· Տաղ սրբոյ Էջմիածնի՝ մօրն հաւատոյ («Ի Մարտիրոսէ») — *ի յիսկական Հօրէն երկնից, / Էջ Բանն Աստուած արփայն հաւրից···*

բ· 7բ Ողբ Տէր ողորմեայի ի դէմս պատարագի — *Տէր ողորմեա անկեալ գերւոյդ, / Զի կողկողամ յոտս տերունւոյդ···*

գ· 8ա—9բ Ողբ, իսկ երբեմն տաղ Թեբայիդոյ կրօնաստանին խիթոց, հօրն Անտոնիոսի ճգնական մենաբանին··· — *Արեւել եան լուսոյն տարփամ, / ի տար երկրէ ողբով տենչամ···*

դ· 9բ—10ա Տաղ սրբոյ Էջմիածնի — *Լուսոյ խորանի արեւելեան, / Արքունւոյ Աթոռն արփիական···*

ե· 10ա Վասն հակառակորդաց Աթոռոյն Աստուծոյ սրբոյ Էջմիածնի — *Ամենայն ոք ընդ հակառ[ակ]իլ, / Մերձ է նորա ապահ կանիլ···*

2· 10ա—1ա Բ· Տաղ ազնիւ սրբոյն Գրիգորի՝ / հոգւոց ականն Լուսաւորչի — *Ով սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ, / Պայծառ լուսով յարեւելից···*

3· 11ա—3բ Գ· Այլ հակառակին վատաբանիւ ընդդէմ սրբոյ Երուսաղէմի, եւ նաև ընդդէմ ժանտաբարոյ եւ ապօրէն ազգին հրէից — *Ձերուսաղէմ ով ոք խոտէ, / Անկարգ բանիւք վատաբանէ···*

4· 13բ Դ· Տաղ վասն գլխադրին սրբոյն Ցակոբայ Ձեբեդեանն՝ որդւոյն Որոտմանի՝ եղբօր Տեառնեղբօր, սիրելի աշակերտին Քրիստոսի, որ ի սուրբ Երուսաղէմ առ Հայս, ի հոյակապ սուրբ Աթոռն, որ յանուն սրբոյն Ցակոբայ Տեառնեղբօր կառուցեալ հրաշափառիս — *Ով սուրբ Ցակոբ մեծ առաքեալ, / Ցերկինից փառաց բակերտ ընտրեալ···*

5· 14ա—բ Ե· Տաղ գլխադրին մեծին Ցակոբայ՝ որդւոյն Ձեբեդեայ, եղբօր Ցոհաննու աւետարանչին, յԵրուսաղէմ — *Կամարաձեւ ճաճանչ լուսոյ, / Ծագեալ երկնից յԱստուած ոգւոյ···*

6· 14բ—5ա Զ· Տաղ գլխադրին մեծին Ցակոբայ Ձեբեդեան՝ եղբօր Ցոհաննու աւետարանչին, գլխադրին Երուսաղէմ — *Ով Տէր Քրիստոս, / Կենաց պարգեւդ յԱթոռդ պահեա···*

7· 15ա—6ա Է· Տաղ սրբոյն Ցակոբայ մեծին առաքելոյն՝ որդւոյն Որոտման, եղբօր Ցոհաննու աւետարանչին, գլխադրին Երուսաղէմ — *Վասն Աթոռոյն Տեառն Քրիստոս, / Ցառաքելոց վիճակ ձգեմ···*

8· 16ա—7ա Ը· Տաղ վասն մարմնանալոյ Բանին Աստուծոյ ի յայրն Բեթղեհէմ· Հնդստանու եղանակաւ յարմարեալ, որ տաղ մի եւս գոյ սոյնոյ եղանակաւ· յարմար ձեւով ի գովասանութիւն օրհներգութեանց գերագահ Աթոռոյն սրբոյ Էջմիածնի — *Ի համայնից արարչէն, արարչէն, / Ել սատ հրաման ըզհանէն···*

9· 17ա—8ա Թ· Ողբ աւաղակաւոց եւ արգահատանաց առ մայրն Աստուծոյ: Կցորդ եւ յարմար ոտիւք եւ եղանակաւ գունոյ՝ տաղին սրբոյ Աստուածածնին: Ի համայնից արարչէն, որ վասն ծնանելոյ Բանին Աստուծոյ յԱրկանէս — *Ցերկրի անկեալ պաղատիմ պաղատիմ, / Մօրդ Աստուծոյ կողկողիմ···*

10· 18ա—9ա Ժ· Տաղ Իսկուհւոյն մօրն Աստուծոյ,/ի փրկութիւն համայն հոգւոյ— *Ի Հօրէն Բանըն ծագեալ, / Ընդ երկինք ճառագայթեալ···*

11· 19ա—բ ԺԱ· Տաղ Իսկուհւոյն մօրն Աստուծոյ, / Վասն փրկութեան համայն հոգւոյ — *Մարգարէք հանդիսացան,/Տերմամբ ոգւոյն խօսեցան···*

12· 19բ—20բ ԺԲ· Վերափոխման սուրբ Աստուածածնին, ամենօրհնեցելոյ մօրն ողորմութեան — *Աստուածածին երկին չնորհաց, / Ի փառս անճառ չորհիւք փառաց···*

13· 20բ—1ա ԺԳ· Վերափոխման սուրբ Աստուածածնին, / սրբազուհւոյ անարատ մօր կուսին,/օրհնեցելոյ մօր Աստուած Բանին — *Աստուածածին անհուն երկին, / Ձքեզնաղագեղ փառք Տեառն էին···*

14· 21ա—բ ԺԴ· Տաղ ամենօրհնեցելոյ կուսին,/մօրն Աստուծոյ երկնից դըշխոյին— *Երկին յորմէ Քրիստոս ցողեալ, / Ցամպոյ փառաց Տէրն անձրեւեալ···*

15. 21բ—2բ ԺԵ. Տաղ սրբուհւոյ Աստուածածնին՝ / մօրն անճառելւոյն Միածնին — *Մայր Իսկուհի Աստուածածին, / Ծընող անճառ Աստուած Բանին...*

16. 22բ—3ա ԺԶ. Տաղ սրբուհւոյ Աստուածածնի / անճառելւոյն մօր Միածնի — *Սուրբ սոսկալի Երրորդութիւն, / Համասփիւռ լոյս եւ խկութիւն...*

17. 23ա—4ա ԺԷ. Աւետեաց սրբուհւոյն՝ / մօր Տեառն երանուհւոյն — *Արփաւոր Հայրն երկնից արքայն, / Հաճեալ ծագել լուսոյ լայքայն...*

18. 24ա—բ ԺԸ. Տաղ մօրն Աստուծոյ երանուհւոյ, արաբացւոց գունով — *Մայր սուրբ եւ կոյս, մայր սուրբ եւ կոյս, /Անարատ սուրբ կոյս, սուրբ կոյս...*

19. 24բ—5ա ԺԹ. Տաղ սրբուհւոյ մօրն Աստուծոյ — *Կոյսդ տիրակրաւ արփի յերկնից, / Լուսոյ կայան փըրկչին կրօնից...*

20. 25ա—բ Ի. Տաղ մօրն Աստուծոյ — *Ողւոյն պարգեւ յորդ ծորանօք, / Ցամպոյ որոտ ձայն աւետեօք...*

21. 25բ—6բ ԻԱ. Տաղ ննջարանի Տեառն օրօրոցին, երգով մաղթանս յԱստուածածնէ — *Խայտայ որդեակ իմ եւ ցընծայ, / Զաստուածութեանդ լոյսդ յիս ծագեա...*

22. 26բ—7ա ԻԲ. Տաղ խաչելութեան Տեառն օծելոյն,/Փըրկչին կենարարի Աստուծոյն — *Մարգարտափայլ արքայ փառաց, / Ծիրանագոյն արեամբ ծաղկուած...*

23. 27ա—8ա ԻԳ. Խաչելութիւն Տեառն Փըրկչի, / ի մօր կուսէն հըռչակի — *Համասփիւռ լոյս Քրիստոս Աստուած, / Ցաւխտենից արքայ փառաց...*

24. 28ա ԻԴ. Պատարագի Տէր ողորմեա./ սովաւ առ Տէր հառաչեա — *Սուրբ սոսկալի Երրորդութիւն, / Անճառ անհաս եւ խկութիւն...*

25. 28ա—բ ԻԵ. Պատարագի Տէր ողորմեայ սըրբուհւոյ Աստուածածնին սոսկալի և սրովբէագումար գերեզմանին եւ Ծննդեան այրին Փրկչին, սրբոյ Բեթղէհէմի տեղւոյն: Զի տերամբ անդրէն դարձցին ուխտաւոր մահտեսիք ի սուրբ Երուսաղէմ յերկըրպագութիւն Քրիստոսի տնօրինականաց տեղեացն: Իսկ եթէ չիցէ երբէք եկեալ ոք՝ արժանասցի գալստեան մաղթանօքս աղաղակի — *Աստուածածնիդ գերեզմանին, / Անկեալ ի դէմս եւ թաւալիմ...*

26. 28բ ԻԶ. Պատարագի Տէր ողորմեայ, գալ վերստին մահտեսիք յԵրուսաղէմ յուխտ եւ յերկրպագութիւն եւ եթէ չիցէ երբէք ոք եկեալ արժանասցի տերամբ Տեառն, գալ եւ հասանիլ հոգեւոր տենչանաց յանուն Տեառն եւ ի սէր Տեառն — *Գերեզմանիդ քոյոյ թաղման, / Գողգոթայի տեղւոյդ զենման...*

27. 28բ—30ա ԻԷ. Տաղ օրհնութեան թափօրական անդաստանի, օրհնել յանունն պտղոց — *Քրիստոս Աստուած արքայ փառաց, / Կեանք առաւօտ արփի փառաց...*

28. 30ա—բ ԻԸ. Տաղ վասն Գողգոթայի և կենսատու Երեւման սրբոյ խաչին յերկինս, յօղոյ լուսակազմ ճառագայթիւք ի Գողգոթայէ մինչեւ ի Ձիթենեաց լեառն Տեառն փառօք — *Լեառըն պարարտ սուրբ Գողգոթա, / Տերամբ երկնից իբրեւ զարքայ...*

29. 30բ—1ա ԻԹ. Տաղ Երեւման սրբոյ խաչին, / Գառն Աստուծոյ կախ ի փայտին— *Լուսափայլեալ խաչ Տեառն յերկնից, / Հրաչացան ռամք յարեւելից...*

30. 31ա—բ Լ. Տաղ խաչի Տեառն կենսատուին,/ համայնից կեանք ոյք Տեառն յարին — *Ի դէմս խաչիդ յաւէտ կոծիմ, / Հեծեծանօք տարածըփիմ...*

31. 31բ—2բ ԼԱ. Տաղ սրբոյ Գողգոթայ ի խաչելութիւն Տեառն եւ վասն կերտուածոյ սըրոյ Յարութեան տաճարին յարացուցիւ ի Սինայ — *Իմաստութեամբ զգոյշ լեր յառնել, / Ըստ պատկերին կերտուածն մեծեղ...*

32. 32բ—3բ ԼԲ. Տաղ խաչի Տեառն պահապան ծառայից, / զի ցօղն ի վերուստ ի Տեառնէ երկնից — *Ահեղ պըտուղն ծառոյն կենաց, / Հասունացեալ յորդ յանձրեւաց...*

33. 33բ—4բ ԼԳ. Տաղ սրբոյ Գողգոթայ աստուածարեանկ լերանն սոսկալւոյ եւ կենսունակի — *Սուրբ Գողգոթա լեառն ծաղկաւէտ, / Հողմոց հընչմունք յամպոց յաւէտ...*

34. 34բ—5ա ԼԴ. Տաղ սրբոյ Գողգոթայի, / վասն փառաց սրբոյ խաչի —*Ի Գողգոթա խաչիւ փըրկչին, / Դէպ յարեւելս ծագեալ արփին...*

35. 35ա—6բ ԼԵ. Տաղ ազնիւ առ ձորն Յովսափաթու, հանրական տեղւոյն Տեառն դատաստանի, յորում փառաց արքայն գալոց է բազմիլ հրաշափառիւ, առ ի դատել

զտիեզերս համայն եւ պսակել զընտրեալս իւր զերկիւղածս — *Ցովսափաթու ձորն անվնաս*, / *Զբաժանակերս արքայարան*···

36· 36բ—7ա ԼԶ· Տաղ Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, մարմնացեալ Բանին Աստուծոյ առ ի կենացին եւ լոյսն համատարած — *Ի ծոցոյ Հօր ընծայեցար*, / *Ցարդանդ կուսին պարգեւեցար*···

37· 37ա—8բ Լէ· Տաղ Մշոյ շնորհաբաշխ սրբոյն Յովհաննու կարապետի լուսամատաւոր տաճարին — *Իմանալի շնորհաց խորան*, / *Ոգւոյն իմման իսկ կայարան գովեալ*···

38· 38բ—40ա ԼԸ· Տաղ եղրարց պետի, դիւաց հալածչի, մարմնոյ յաղթօղի, զի Տեառն շնորհօք լի· դա ջան լապտերի, լոյս խաւարչըտի, գուհար ճիսուսի, փառաց արքայի, ամենից Փըրկչէ: Արդ սէր Տեառն արիի, հօրն Անտօնի երջանիկ հայր, / Տեառն Փըրկչին փառ օրհնութեանց — *Ով սուրբ Անտօն երջանիկ հայր*, / *Ցերկինից ընտրեալ Աստուծոյ այր*···

39· 40ա—բ ԼԹ· Պատարագի Տէր ողորմեայ, / իսկ երբեմն տաղ եղանակեա,/ զԲրիստոս Աստուած միշտ բարոզեա,/յեկեղեցին դու պաղատեա — *Մաղթեմք ի քէն տածիչ զքեզ*, / *Ազգի մարդկան խնամօղ արփւով*···

40· 40բ—1ա Խ· Պատարագի Տէր ողորմեայ· մաղթանօք հրեշտակապետք եւ սպասաւորք, / *Թագաւորին երկնից զինուորք*···

41· 41ա ԽԱ· Պատարագի Տէր ողորմեայ — *Քրիստոս Աստուած մեզ ողորմեա*,/ *Ի միգապատ վարմից կորզեա*···

42· 41ա ԽԲ· Պատարագի Տէր ողորմեայ, վասն երաշտի գալ անձրեւաց — *Բանդ Աստուծոյ Քրիստոս Աստուած*, / *Ինքը յերկինից անճառ զքեզ*···

43· 41ա—բ ԽԳ· Պատարագի Տէր ողորմեայ, կրկնելով ասել — *Ի ծոցոյ Հօր լուսոյ երկնից*, / *կրկնեա· Ի ծոցոյ Հօր լուսոյ երկնից*···

44· 41բ—2ա ԽԴ· Պատարագի Տէր ողորմեայ, կրկնելով — *Ի քէն մաղթինք Աստուած փառաց*, / *Ի քէն մաղթեմ Աստուած փառաց*···

45· 42ա—բ ԽԵ· Տաղ սրբոյ նկեղեցւոյ սրբոյ էջմիածնի, սրբոյ Երուսաղէմի առաջաւ Աթոռոյն սրբոյ Ցակոբայ Տեառնեղբօր, սրբոյ Վարագայ Նշանին եւ Աթոռոյն, Մշոյ Սրբոյ Կարապետին եւ շնորհաբաշխ տաճարին, եւ Ապարանից սրբոյ Նշանին, հոյակապ տաճարին սուկալաց — *Եկայք մանկունք սուրբ Սիօնի*, / *Զհետեղիցուք յաղերս բանի*···

բ· 42բ—3ա Վասն սրբոյ էջմիածնի մաղթանաւ յԱստուած յերկինս — *ԶԱստուած խընդրել հառաչանօք*, / *Բազկատարած պատառանօք*···

գ· 43ա Վասն Երուսաղէմի մաղթանաւ յԱստուած յերկինս — *Իսկ սուրբ Սաղիմ Աթոռն Հայոց*, / *Տունն եւ տաճարն հրաբուն ոգւոց*···

դ· 43ա—բ Վասն Վարագայ Նշանին եւ վանից նորին — *Իսկ հրաշափառ Աթոռն փառաց*, / *Վարագայ վանքն ակամբք շնորհաց*···

ե· 43բ Վասն Մշոյ Սրբոյ Կարապետի, մաղթանաւ յԱստուած յերկինս — *Մուրբ Կարապետն ի մեծ Տարօն*, / *Ցաչխարհն Հայոց արթմնեան ըզգօն*···

զ· 43բ—4ա Վասն Ապարանից վանից մաղթանաւ յԱստուած յերկինս — *Ամենասուրբ տաճարն Փըրկչի*, /*Ապարանեան գահն գովելի*···

46· 44ա ԽԶ· Տաղ ի վերայ սխալմանց բնութեանս ի տանս Հայոց, տաղի գունովն յարմար — *Ի յարարչէն Հօրէն լուսոյ ողեցայ*, *ողեցայ*, / *Ցանմտաւս ի ժայռս յատղուտ վայրս թափառիմ թափառիմ*···

47· 44ա—5ա ԽԷ· Նեթօր սիրոյ երգ յարմարեալ, Նորաստեղծեալի եղանակաւն յարմար — *Երկինից սիրոյն սիրել սիրով*, / *Առ սէրն փառաց յարել յուսով*···

48· 45ա—6ա ԽՀ· Վասն սիրոյ եւ սաստկութեանն նորին, կապիլ յար ի սէրն Աստուծոյ, յընկերակցութիւն օգնութեանն եղբարց— *Սէրն է ճաճանչ լուսոյ ծորամբք*, /*Զլսեակ կենաց յեռեալ ակամբք*···

49· 46ա—7ա ԽԹ· Վասն սիրոյ որ ցուցանի առ սէրն Յովնաթանայ եւ Դաւթայ, լիովին կատարումնակատ — *Սէրն է սըրտին Նըման բովոյ*, / *Բըղխի բորբոք ի տալ բացոյ*···

50· 47բ Ի· Տաղ սրբոյ Երուսաղէմի արժանաժառանգ պատրիարգին, փախանորդին

Քրիստոսի եւ իսկապէս առաքելոյ Տեառն, սրբոյն Յակոբայ Տեառնեղբօր· ով ոք եւ իցէ յեղանակս յօդեացի, յարմարել յերկեակ վանիս, յաւելին յայսպէս հաբթմամբ, ներկայացեալ սրբազանին (զի Մարտիրոս») — *Իմանալի աչօքն այսպէ տընկեցեալ, / Իմանալի այգւոջ առնել բաղրջեցեալ···*

51· 48*ա*—*բ* ՍԱ· Շօշոյ վերայ ողբ կոծման, յարմարեալ ի ցաւոց սրտի եւ զկծանաց (զի Մարտիրոսէ է այս») — *Ի պարզեւաց Տեառն արաբչին, / Ցանհուն խնամոց չնորհաց փըրկչին···*

52· 48*բ*—50*ա* ՍԲ· Ողբ եւ լաց վասն գլորման մարդկայինս քնութեան — *Ժանտ աւազակ յամէն կուսէ, / Զիս պատեցին չորեք դիմէ···*

53· 50*ա*—1*բ* ՍԳ· Ի վերայ անձին իմոյ ողբալոյ գան կոծի եւ ողբ արտասուաց — *Եկայք եղբարք իմ սիրազունք, / Հոգւոյ իմոյ ազնիւ ակունք···*

54· 51*բ*—2*ա* ՍԴ· Ցաղագս հպարտաց եւ ընդդէմ գրեանց նոցին, ոյք գրեն զգլորեանս երկիւղածացն Աստուծոյ իշխանօքրէն և հպարտաբար եւ սաստիւ, երկնցուցանելոյ ազագաւ գծառայս Տեառն· պատասխանատրութիւն գրեանց եւ ցուցմունք արդիւնս գրեանց նոցա եւ շահից օգուտն — *Գըրիկ փոքրիկ չամբ չընթաց, / Ոտներն կառան ձեռներն կապած···*

55· 52*ա*—*բ* ՍԵ· Արդիւնք այնպիսեաց վատաց, ոյք տարփան իշխանութեամբ խօսիլ եւ այլոց սատս գրել — *Վայ եւ եղուկ առաքողի, / Ի մէկ սահեալ յատակ երկրի···*

56· 52*բ*—3*բ* ՍԶ· Զարքեփին գումնովն եղանակեա զի յարմար, բայց ընկերացիր եւ խազ դիր յոյժ երկար — *Գայծառացիր մայր աւրբ երանուհի, / Ծարքայն երկնից, ալէլուիա···*

57· 53*բ*—4*ա* ՍԷ· Սովտակարբ գրիցեն ընկերաց վասն փողի կամ վասն այլ ինչ խորհրդոյ, եւ եւս սովտակարաց կամ ընտանեաց, կամ բարեկամաց եւ խորհրդակցաց, ծանօթից զանխլաբար ծածկօրէն խորհրդականաւ — *Մէկն յաւ մահպատակ ձըդեա ի բովք, / Գուրգն իցէ ի կիր փըքովք···*

58· 54*ա* ՍԸ· Գրել ընկերաց ի Զին, ի Մատրաս, ի Կալկաթայ, ի Զիչրայ, ի Մէշտատպատ, ի Սուրաթ, ի Գաղրայ, եւ յայլ տեղորայս պանտարաց, զի անչուշեամ յդիեցեն զփողն ծածկաբար անյայտ յաւմեէ սահապին — *Մէկն մեծ մահպատակ փաղկեա քարչեա, / Կըտրուկ սակրաւ դիրճակ չարդեա···*

59· 54*բ* ՍԹ· Այլ խմն ոճ գրելոյ, ընկերաց խրատ — *Մահապատիժ լեր սակըս փոպղին, / Թաքիր յոմանց ոյք կողոպղին···*

60· 54*բ* Կ· Շատ քարեւի գրոյ, յերեսն գրելոյ բան — *Ով դու նամակ տարփանք սիրոյ, / Ձեպեա արագ տենչմամբ սիրոյ···*

61· 54*բ*—5*ա* ԿԱ· Ծածուկ գրոյ ոտանաւոր, զի զգիրն յետ կարդալոյ խորհուրդ գրոյն գողիլ ոչ հրատարակիլ յումկս այլոց, այլ ամբապէս եւ խորհրդաբար ծածկիլ, երբոր մոռացմամբ գանճ ի պահեստի — *Ոճանց լըւաք անուն կոճակ, / Սակս ոչ բանալ սըրտին յատակ···*

62· 55*ա*—*բ* ԿԲ· Վարդապետ ոմ եթէ եկեալ իցէ առ ձեզ եւ տարփայէ վերստին գալստեանն, գրել նմա զոտանաւորդ — *Խաչակրօնի տեառնդ հօր պետի, / Հոգիահրաշ վարդապետի···*

63· 55*բ*—7*բ* ԿԳ· Գերեզմանի քարի ոտանաւոր, սորա անունն Ծաղիկ — *Ծաղիկ էի վայելչական, / Հանդոյն վարդի չքնաղական···*

64· 57*բ*—60*ա* ԿԴ· Հակառակութիւն նեստորից ընդ Հայս ի Բաքիլօն վասն եկեղեցւոյն — *Ի բաբիլօն էի նուիրակ, / Տէսի զաղէտս կոյտ բոլորակ···*

65· 60*ա*—1*ա* ԿԵ· Ցաղագս յարմարոյն,/ այսմ ոտանաւորի — *ԵՔԷ զոըկաբս որոնցէք, / ՁՄարաիրոս արտ յորս յիշեցէք···*

66· 61*ա*—2*ա* ԿԶ· Մեռելոյ լաց ողբով,/ յիշել առ Տէր յուսով — *Հրեչտակապետն ի դժմս էկաց, / Ի ժամս մարմնոյս գհոգիս պատեաց···*

67· 62*ա*—3*ա* ԿԷ· Լաց եւ ողբ մեռելոյ, մինչ իցէ ի դագաղին եդեալ — *Երամբ փըրկչին ողբս երգեցէք, / Զկեանս ձեր հոգւոյ յար յիշեցէք···*

68· 63*ա*—*բ* ԿԸ· Ողբ եւ լաց մեռելոյ — *Ձառագայթի խաչ Տեառն յերկնից, / Ծագէ յուսով յարեւելից···*

69· 63*բ*—4*բ* ԿԹ· Վասն մեռելոյ լաց ողբակաւոյ,/բողոք հեծեծմամբ պաղատակաւ— *Ելաչ Տեառն յերկնից հուրբ ծաղեցէք, / Ճատակ երկրիս տանջալիցէք···*

70· 64*բ*—5*ա* Հ· Աղաղակ ձախակացեաց

առ Տէր Յիսուս, յօդիլ աջակամաց դասուն եւ կոչման — *Հոգիք հանդէպ Տեառն բազմեցին*, / *Հաւաչանաց գնաք հեղեղն…*

71· 65ա—բ ՀԱ· Ալէկոծեալ նաւն հասմիմասի մեռելոյ, մանաւանդպէս առն մեզատրի — *Նաւակ ի ծով խորտակեցաւ*, / *Ի ծըրհանաց ալեաց ընկլաւ…*

72· 65բ—6ա ՀԲ· Եօթն մոլութիւնքն, իւրաքանչիւրն ըստ իւրում մեկնութեան, ունին զպարգութիւն մտաց ըստ կարգին — *Հընչարտութիւն է զազրութիւն*, / *Ցերկնից Տեառնէ յանարգութիւն…*

73· 66ա—7բ ՀԳ· Վասն յաչազանաց զգուշանալ, զի նախանձու բանարկուին հնամուտ մահ յաշխարհ… — *Նախանձութիւն է փխեհկոզ*, / *Համայն ուրեք սերոյ քանզօղ…*

74· 67բ—8բ ՀԴ· Վասն նախանձու, նմանութեամբ օձին հեղէ զթոյնն յանձինս ընտրելոց Տեառն — *Նւային օձ անօթ թիւնի*, / *Գլուխք ունի օձին ի կարգի…*

75· 69ա—բ ՀԵ· Աստ սաղայէն խօսի ընդ պրոմնիկին իւրոյ, ընդ առն նախանձալկին ի գեհենէ դժոխոց — *Բարի եկիր իմ սիրելի*, / *Ծառայ արդեամբք իմ տարփալի…*

76· 69բ—70բ ՀԶ· Ժանտ յաչազկոտն զազան շինի, / գայլ պատառօղ երկոտանի — *Եղբարք զազանք բազումք յանտառս*, / *Ընդ մխեանս միշտ խրոով հակառակ…*

77· 70բ—2ա ՀԷ· Նախանձոտ մարդն գազան ճղոյճի ասի, ճանդօղ, ատրօղ, եղբօրն աջակամութեան մախացօղ — *Ժանտ արբանեակն գազանանայ*, / *Ի փառաց Տեառն անպիտանայ…*

78· 72ա—բ ՀԸ· Գազանի յանտառս գտնմարեցան, / խորհրդակցութեամբ եղբայրացան, / զգգուշանալ յազգէ մարդկան, / զի նախանձոտն ասի գազան — *Գազանք յանտառս գումարեցան*, / *Ի մեծ խորհուրդ դրուվ յարեցան…*

79· 72բ—3բ ՀԹ· Գազանի զեռնդելոյ ասեն միաբերան, վասն առն նախանձոտին — *Հեռան յԱստուծոյ հոգւով հերքէ*, / *Գազանանալ յօրէնս խորհի…*

80· 73բ—4բ Ձ· Բռնող յԱստուած հառաչանօք գթշնամոյ — *Մարգարէն Տեառն երգէ յասել*, / *Ի է վերջին գոսոխն գտանել…*

81· 75ա—6ա ՁԱ· Վասն արանց ամբարշտաց, որ խորհին չարիս եւ ատրուն ընկերին — *Վրատարանդեալ չըրջիմ վատթարս*, / *Անտեղ անուր մոլար ոչխարս…*

82· 76ա—7ա ՁԲ· Զկնի երկուց մոլեաց ախտաւորաց՝ ամբարտաւան հպարտին եւ անզգամ յաչակոտ առն, հինգ մոլութիւնքն եւս շարահիւսին կարգաւ, ի դատապարտութիւն ամբարշտաց, զի զկնտած երբէք ոչ ճանաչեն, իսկ բարեպաշտից երկիւղ զգաշուքեան — *Բարկութիւնն է ընդդիմութիւն*, / *Ճըշմարտութեան խանգարութիւն…*

83· 77ա ՁԳ· Զորբ առաքինութիւնէ առ որս պարտի տարածել խաչածառ ներքին մարդս մեր բազմակե[ր]պ համբերութեամբ, տեւական ժուժկալութեամբ ի փառս Տեառն — *Առնել նըշան Տեառն ճխտւսէ*, / *Ի ստաքեւէ ի ձեւ խաչի…*

84· 77ա—8ա ՁԴ· Ցարմարդին տերամբ,/յիշի անունն ոտամբ — *Ի մարտիրոս վարդապետէս*, / *Վիրօք լըցեալ յանպիտանէս…*

բ· 78ա—բ Ոտանաւոր ընթերնըլոյ· / պայծառանալ փըրկչին յարփւոյ, / մուծել յերկինս Տեառն յԱստուծոյ, / խայտալ յերամս յամպս արփնեւոյ — *Այս վերջս Տերամբ յօրինեցի*, / *Ի փառս հանրոյն Աստուած փըրկչի…*

դ· 78բ Ցաղագս Սրսոյ եւ Աղթամարայ եպիսկոպոսացս — *Եպիսկոպոսն Աղթամարայ*, / *Եւ Կիլիկեայ գահին Սրսոյ…*

դ· 78բ—80բ Պաղատանիք առ փրկիչն մեր Յիսուս Քրիստոս յՈրդւոյն Աստուծոյ — *Արարիչ տէր երկնի եւ երկրի…* (արձակ)։

ե· 80բ Տէր ողորմեա եւ երբեմն տալ — *Համատարած հայր տէր երկնի*, / *Բանիւդ յերկինս փառք յուսարբի…*

զ· 81ա—բ [Ցաղագս Տիրուհւոյն մերոյ Տեառն] — *Արդ երանի սեմ այնպիսւոյն, որ մշտապէս ոգեհալ նուաղիցի յաղագաւս հառաչանաց…*

85· 82ա—բ ՁԵ· Թագաւորական գիր բողոքման, այսինքն առ զուհալ — *Արեգակ նախայլ լուսոյ ճառագայթիդ*, / *Թագակիր զաւթեցեալ պետականէ…* (արձակ)։

86· 82բ—3բ ՁԶ· Արդար դատաստան առն արբայիւն Սոգոմոնի, / յայտնի մայր կենդանի մանկանն ներ մեծի առեալ — *Ձեզ*

եա առ բեր միաստայրին, / Ընդ մէջ հասցեմ ըզկենդանին...

87. 83բ—4ա ՁԷ. Վասն հրեշտակական ողջունին առ սուրբ Աստուածածին — *Ոմանք ի մէնջ զհրեշտակական ողջոյնն երգեն համարձակօրէն...* (արձակ)։

88. 84ա—բ ՁԸ. Յարմարեալ ողջոյն ըստ սաղասին հրեշտակականի երգեցելոյ ողջունին, համեմատ ի բանս եւ ի միտս — *Դրուատանս օրհներգութեանց յերգոց հըրճուանաց քեզ վերընծայեմ իսկուհւոյդ...* (արձակ)։

89. 84բ—5բ ՁԹ. Հրեշտակական ողջոյնն առ կոյսն ոտնաչափութեամբ յարմարեալ ըստ նոյնոյ մտաց, եւ ըստ նոյնոյ սաղասի ի փառս ամէնօրհնեցելոյ Տիրուհւոյն, սրբուհւոյ Աստուածածնի — *Դըրուատեալ ես Աստուածածին, / Լուսածաւալ կոյս տաճարածին...*

90. 85բ—7բ Ղ. Պաղատանք աղօթից ի դէմս ամէնօրհնեցելոյ կուսին,/մօրն անճառելւոյն՝ երկնից թագուհւոյն սրբոյ Աստուածածնին — *Զդէմս յերկիր եդեալ տարածիմ, Թաւալեալ սփռիմ բոլոր իրանօքս...* (արձակ)։

91. 87բ—91ա ՂԱ. Զղջումն եւ յետ դարձումն յամբարշտութենէն եւ մեղաց եւ արտասուօք առ ոտս Տեառն դիմել եւ անկանել առաջի Աստուծոյ եւ խնդրել ողորմութիւն և վիրաց ապաքինութիւն — *Տէր առ ոտս մարդոյ ոչ կացի, Տէր առն իմաստնոյ ոչ պատահեցայ...* (արձակ)։

92. 91ա—2բ ՂԲ. Պաղատանք եծեծանաց առ ամենափրկիչն Աստուած — *Ով Տէր Յիսուս Փրկիչ օծեալ, Քրիստոս Աստուած, Համասփիւռ լոյս, արփի յաւիտենից...* (արձակ)։

93. 92բ—3ա ՂԳ. Պաղատանք ողբերգականաց եւ ողոք հառաչանաց առ մայրն ողորմութեան յերանուհի կոյսն, յոյսն մեղուցելոց յԱստուածածին — *Ամենաօրբուհի մայր Աստուծոյ, տարփալի կոյս երկնայնոց դասուց...* (արձակ)։

94. 93ա—4ա ՂԴ. Աղօթք եւ աղերս առ Տէր Յիսուս արքայն փառաց — *Ով Տէր Յիսուս Աստուած յաւիտենից, բարձրեալ ահեղ, արքայ փառաց...* (արձակ)։

95. 94ա—բ ՂԵ. Մինչդեռ տակաւին էի ի կողմունս Պանտառպուշեռու — *Արդ մինչդեռ էի առ կողմունս Պանտառպուշեռու, սրբոյ էջմիածնի նուիրակութեան աղագաւ, պատահմամբ դիպեալ մեր վիճաբանիլ յաստուածային գրոց ընդ իշխանի ուրումն բարեպաշտի...* (արձակ)։

96. 94բ—6բ ՂԶ. Արդ, սակս առարկայ խօսիցս զեկուցանի յստանաւորդ, որ բազմիցս պախարակիմք յայլասեռից, յասել նոցա որպէս միով ամուսնով շատանայք առ կենցաղս մարմնականի — *Արդ երբեմնապէս լսեմք յայլազգաց յասութենէն, Թէ դուք քրիստոնեայքդ, ո՞րպէս կարէք բաւականանալ եւ ժուժել միով ամուսնով...* (արձակ)։

97. 96բ—7բ ՂԷ. Յանբաժանելութիւն մնալ առնն եւ կնոջն, եկեղեցւոյ օրհնօք անսայթաք, խաղաղիլ սիրով յօրէնս Աստուծոյ — *Եւ չինեաց Տէր Աստուած զկողն, զոր էառ յԱդամայ, ի կին...* (արձակ)։

98. 97բ—8ա ՂԸ. Ընդդէմ բանից ոմանց ոյք հակառակին ճշմարիտ ամուսնութեան, ասելով ունիլ պարտ է եւ հարճս աւելորդապէս ընդ օրինաւոր ամուսնոյն։ Նախ զգըրգուկ իմն ճշմարտախօս եւս պատճառեն, թիւրաբար մեկնելով. եւ եւս զԱրտաշէս արքայն Հայոց պատճառելով, սակս ալամանցի օրիորդին, զոր յաղթութեամբ ածեալ յամուսնութիւն կենակցութեան — *Յախտէ փախչիլ կարի հեռի, / ՅԱւետարանն այսպէս հրնչի...*

բ. 98ա—բ Յաղագս հեթանոսաց թագաւորաց սովորութեանց — *Սովորութիւն է արքայից, / Ունիլ տիկինս եւ յոգն հարճից...*

գ. 98բ—9ա Յաղագս Լաթինացւոց գըրքոյն — *Լաթինացւոց այդ սուրբ գըրքեկ, / Ի ձեռնդ առեալ իբրեւ զվարդիկ...*

դ. 99ա—100ա Գըրեն յաղագս Հայոց թագաւորին, / արդ ընթեռնըլով կըրթիր առ բարին — *Վասն արքային Հայոց լուայ, / Յերկուց կենաց կետըն դիտեա...*

ե. 100ա—բ Վասն Արտաշիսի թագաւորին Հայոց,/ պատերազմաւ ազգակցի ալամանցւոց — *Քաջն Արտաշէս արքայն Հայոց,/ Սանատըրկոյ յետին յորդւոց...*

99. 100բ—5բ ՂԹ. Նախադրութիւն վասն գրքոյն ճշմարտութեան կենի — *Արդ եթէ ախորժեսցիս ջերմեռանդական տենչիւ համբուրել եւ երկրպագել եւ ընդգրկել*

զմարմնաւորութիւն Բանին Տեառն… (*արձակ*)։

100. 105բ—6բ ԾՃ. Ճշմարտութեան յաւիտենականի կենի գրգոյն ոտանաւոր — *Այս գիրքս կոչի աղաւրութեան, / Սա անաչառ Տեառն վըճռաբան…*

101. 106բ—7ա ԾԱ. Ի վերայ Նարեկացւոյն գրգոյն նախադրութիւն, յետոյ ոտանաւոր աղերսօրէն — *Արդ ով սիրելի եւ կրօնաւորանաց ծաղիկ հոտաւէտ…* (*արձակ*)։

102. 107ա—8ա ԾԲ. Նարեկացւոյն գըրգոյն ոտանաւոր, / սովաւ լեր յաւէտ Տեառն աղօթաւոր — *Փախիր, փախիր Մարտիանէ, / Չի թակարթիլ ի ծուղակէ…*

103. 108ա—9ա ԾԳ. Նախադրութիւն Քեմբացւոյ գըրգոյն, / դու յաւէտ լեր արթուն վասն յուսոյն — *Եթէ յօժարեսցիս լսել բանս յԱստուծոյ եւ խրատս ջահաւորեալս…* (*արձակ*)։

104. 109ա—10բ ԾԴ. Ոտանաւոր Քեմբացւոյն գըրգոյն վերա. արթուն լեր յարիութիւն յԱստուծոյ խընդրեա, / սակայն վըճիտ սըրտիւ յԱստուած միշտ աղօթեա, / սովաւ յերկինս յարաժամ մուտ եղ արա, / անդադար յարտասուահառաչ մաղթանս ծըտեա, / խաչի Տեառն զէնզ երկրպագութեամբ յանձնեա — *Յայս սուրբ գըրգուկ մուտ ընթերցիր, / Բայց նախ յերկինս մըտօք թըռչիր…*

105. 110բ—1բ ԾԵ. Ձեռնածութեան ոտանաւոր. / հոգւով լեր դու Աստուծոյ — *Անցեալ տեսի խորին ծովակ, / Անդունդ անհուն եւ անյատակ…*

106. 111բ—2ա ԾԶ. Յարացոյց գրգին վերայ ոտանաւոր, / ապաշաւանք քրիստոնէից դիւրաւոր — *Գըրգուկս մեղաց քաւիչ կոչի, / Եթէ ոք սըմա հընազանդի…*

107. 112ա ԾԷ. Ոսկեփորեկին վերայ ոտանաւոր, / Հոգւով լըցեալ զի երկնաւոր — *Գիրքս է մեծին Տաթեւացւոյն, / Աշակերտին Որոտնեցւոյն…*

108. 112ա—5բ ԾԸ. Վասն խոստովանահարց քահանայից — *Արդ են ոմանք քահանայք տգէտք եւ անխոհեմք թամուր եւ ունայն ի զգօնութենէ…* (*արձակ*)։

109. 115բ—20բ ԾԹ. Յաղագս խոստովանահարց — *Արդ յաղագս խոստովանահարց, լուարուք ունկամբ հոգւոյ…* (*արձակ*)։

110. 120բ—5ա ԾԺ. Պատասխանի ուրումն իշխանի գրոյ ի Մարտի[ր]ոս եպիսկոպոսէ, էջմիածնի նուիրակէ՝ Հնդստանու, յաղագս արամբւոյ կնոջ ամուսնացելոյ, ընդ այլում առն ապօրինաբար, մնալով յառաջին յօրինաւոր ամուս[ն]էն ի բուն գաւառն յերկրի իւրում, սակս գնալոյ առն յօտարութիւն: Իսկ կինն ոչ ունելով ժոյժ՝ լծակցի ընդ այլոյ առն — *Յիսուսի Քրիստոսի ծառայ Մարտիրոս եպիսկոպոս, սրբոյ էջմիածնի նուիրակ… պարոն Ղուկասիդ փրկչաւանդ ողջունիւ…*

բ. 125ա—բ Մահտեսի Յարութիւն ամիրային ոտանաւոր — *Աստուածազարդ բարի իշխան, / Տեառն օրհնութիւն միշտ ի քո տան…*

գ. 125բ Վասն գերազանցութեան էջմիածնի եպիսկոպոսին յԵւրոպիայ — *Ի Վէնէտիկ միշտ որոնի, / Եպիսկոպոսն էջմիածնի… / ՅԱլամանս իսկ, ի Լէհս Սպանիայ, / Եպիսկոպոսն էջմիածնեայ։*

– 126ա—7բ Ցանկ գրգոյն (*այբուբենական*) — *ՂԴ. Աղօթիւք բողոք յունկս Տեառըն… ԾԱ. Տաղ Շօշայ քաղաքին, այսինքն Նորոգ Ջուղայու, որ է Իսփահան։*

6

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ԱՐՔԵՊՍ. ՈՒՌՈՒՄԱՆԵՑԻ, ՀՌՉԱԿ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ ԱՌՄԻԲ — 1773

Գրիչ՝ Մարտիրոս արքեպս.:

Թերթ՝ 179. դատարկ՝ 1բ: *Պրակ՝* Ա—ԺԹ×10 (Բ 12, Է 9, Ժ 8, ԺԱ 6, ԺԹ 4): *Նիւթ՝* **թուղթ**: *Մեծութիւն՝* 32,5×22: *Գրութիւն՝* միասիւն: *Գիր՝* նօտրգիր: *Տող՝* 36—8: *Կազմ՝* մուգ կարմիր կաշեպատ խաւաքարտ:

Վիճակ՝ բաւարար: Առաջին պրակը եւ այլ թուղթեր կազմէն բաժնուած, թերթեւակի ցեցակեր եւ խոնաւութենէ վնասուած:

ԾԱՆՕԹ. Հ. Ն. Ակինեան, Թիւ 63:

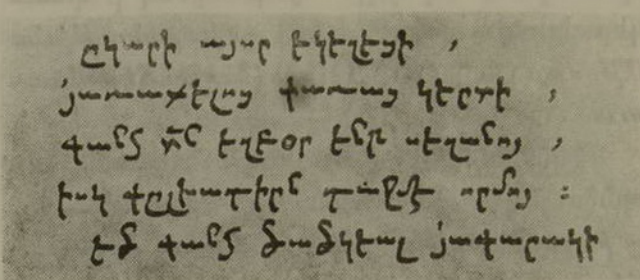

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

– 1ա Սուրբ Տաղարանս մաղթողական... որ կոչի Հռչակ Երուսաղէմի, տպեալ գոյիւք արդեանց եւ սրբագրակա ջանիւք վաստակի իսկ յարմարողի սորին, Տեառն Մարտիրոսի արհիեպիսկոպոսին... **ի** հայրապետութեան Տեառն Սիմէոնի... եւ **ի** պատրիարգութեան սրբոյ Երուսաղէմի Տեառն Պօղոսի... եւ կայսերապերճ Կոստանդնուպօլսոյ Տեառն Գրիգորի գերզգօն եւ աստուածիմաստ պատրիարգին, **ի թուում** Փրկչին 1773, իսկ հռոմայեցւոց որով հայք իսկ վարին, ԱՌՄԻԲ, յարքայարանն Կոստանդնուպօլիս, յԱստուածատրոյ տպարանն իմացիս:

Համեմատած ենք թիւ 5-ի հետ եւ տարբերութիւնները նշած փակագծի մէջ:

– 2ա—3բ [Նախերգան] — ***Ամենայն տուրք բարիք...***

– **4բ *Երգարանիս գընոյն գլտեա, / Զի համայնիցդ յայտնի կարդայ...***

1. 5ա—6ա Բ. (Ա. 7ա):
2. 6ա—բ Գ. (Ա. 9բ):
3. 7ա—բ Դ. (**Ա. 10ա**):
4. **7բ—8ա Ե. (ԶԴ. 80բ):**
5. **8ա—9ա Զ. (Ա. 8ա):**
6. 9ա—10բ Է. (**Ա. 8ա**):
7. 10բ—1բ Ը. (Բ. 10ա):
8. 11բ—2բ Թ. (Գ. 11ա):
9. 12բ—4բ Ժ. (Գ. 12ա):
10. 14բ—5բ ԺԱ. (Դ. 13բ):
11. 15բ—6ա ԺԲ. (Ե. 14ա):
12. 16ա—7ա ԺԳ. (Զ. 14բ):
13. 17ա ԺԴ. (Է. 15ա):
14. 17բ ԺԵ. (Է. 15բ):
15. 18ա—9ա ԺԶ. (Ը. 16ա):
16. 19ա—20ա ԺԷ. (Թ. 17ա):
17. 20ա—1ա ԺԸ. (Ժ. 18ա):
18. 21ա—2ա ԺԹ. (ԺԱ. 19ա):
19. 22ա—3ա Ի. (ԺԲ. 19բ):
20. 23ա—4ա ԻԱ. (ԺԳ. 20բ):
21. 24ա—բ ԻԲ. (ԺԴ. 21ա):
22. 24բ—5բ ԻԳ. (ԺԵ. 21բ):
23. 25բ—6ա ԻԴ. (ԺԶ. 22բ):
24. 26բ—7ա ԻԵ. (ԺԷ. 23ա):
25. 27ա—բ — (ԺԷ. 23բ):
26. 27բ—8ա ԻԶ. (ԺԸ. 24ա):
27. 28ա—9ա ԻԷ. (ԺԹ. 24բ):
28. 29ա—բ ԻԸ. (Ի. 25ա):
29. 29բ—30ա — (Ի. 25բ):
30. 30ա—1ա ԻԹ. (ԻԱ. 25բ):
31. 31ա—բ Լ. (ԻԲ. 26բ):
32. 31բ—2բ ԼԱ. (ԻԳ. 27ա):
33. 32բ— ԼԲ. (ԻԴ. 28ա):
34. 32բ—3ա ԼԳ. (ԻԵ. 28ա):
35. 33ա—բ ԼԴ. (ԻԶ. 28բ):
36. 33բ—4ա ԼԵ. (Ա. 7բ):
37. 34ա—բ ԼԶ. (ԼԹ. 40ա):
38. 34բ ԼԷ. (Խ. 40բ):
39. 35ա ԼԸ. (ԽԱ. 41ա):
40. 35ա—բ ԼԹ. (ԽԲ. 41ա):
41. 35բ—6ա Խ. (ԽԳ. 41ա):
42. 36ա ԽԱ. (ԽԳ. 41բ):
43. 36ա—7ա ԽԲ. (ԽԵ. 42ա):
44. 37ա—բ ԽԳ. (ԽԵ. 42բ):
45. 37բ ԽԴ. (ԽԵ. 43ա):
46. 37բ—8ա ԽԵ. (ԽԵ. 43ա):
47. 38ա ԽԶ. (ԽԵ. 43բ):

48 · 38ա—բ ԽԷ · (ԽԵ · 43բ) ։
49 · 38բ—40ա ԽԸ · (ԻԷ · 28բ) ։
50 · 40ա—բ ԽԹ · (ԻԸ · 30ա) ։
51 · 40բ—1բ Ծ · (ԻԹ · 30բ) ։
52 · 42ա—բ ԾԱ · (Լ · 31ա) ։
53 · 42բ—3ա ԾԲ · (ԼԱ · 31բ) ։
54 · 43բ—4ա — (ԼԱ · 32ա) ։
55 · 44ա—բ ԾԳ · (ԼԲ · 32բ) ։
56 · 44բ—6ա ԾԴ · (ԼԳ · 33բ) ։
57 · 46բ—7ա ԾԵ · (ԼԴ · 34բ) ։
58 · 47ա—8բ ԾԶ · (ԼԵ · 35ա) ։
59 · 48բ—9ա ԾԷ · (ԼԶ · 36բ) ։
60 · 49ա—50ա ԾԷ · (ԼԷ · 37ա) ։
61 · 50ա—բ ԾԸ · (ԼԷ · 37բ) ։

62 · 50բ—1ա ԾԹ · Տաղ սրբոյն Յովհաննու Կարապետին — *Սուրբն Յովհաննէս հըրեշտակ Փրրկչի, / Մարգարէին հրաշաւորակի...*

63 · 51ա—2ա Կ · (ԼԸ · 38բ) ։
64 · 52ա—3ա ԿԱ · (ԼԸ · 39ա) ։
65 · 53ա—բ ԿԲ · (ԽԶ · 44ա) ։
66 · 53բ—4բ ԿԳ · (ԽԷ · 44ա) ։
67 · 54բ—5բ ԿԴ · (ԽԸ · 45ա) ։
68 · 55բ—7ա ԿԵ · (ԽԹ · 46ա) ։
69 · 57ա—բ ԿԶ · (Ծ · 47բ) ։
70 · 57բ—8բ ԿԷ · (ԾԱ · 48ա) ։
71 · 58բ—60ա ԿԸ · (ԾԲ · 48բ) ։
72 · 60ա—2ա ԿԹ · (ԾԳ · 50ա) ։
73 · 62ա—բ Հ · (ԾԴ · 51բ) ։
74 · 62բ—3ա ՀԱ · (ԾԵ · 52ա) ։

75 · 63ա—բ ՀԲ · (*վերջ*՝ «Տեառն Գանձարան» ԾԶ · 52բ) ։

76 · 64ա ՀԷ · (ԿԱ · 54բ) ։
77 · 64ա—բ ՀԸ · (ԿԲ · 55ա) ։
78 · 64բ—8ա ՀԹ · (ԿԳ · 55բ) ։
79 · 68բ—9ա Ձ · (ԿԴ · 57բ) ։
80 · 71բ—2բ ՁԱ · (ԿԵ · 60ա) ։
81 · 73ա—4ա ՁԲ · (ԿԶ · 61ա) ։
82 · 74ա—5ա ՁԳ · (ԿԷ · 62ա) ։
83 · 75ա—6ա ՁԴ · (ԿԸ · 63ա) ։
84 · 76ա—7ա ՁԵ · (ԿԹ · 63բ) ։
85 · 77ա—8ա ՁԶ · (Հ · 64բ) ։
86 · 78ա—բ ՁԷ · (ՀԱ · 65ա) ։
87 · 78բ—9ա ՁԸ · (ՀԲ · 65բ) ։
88 · 79ա—80բ ՁԹ · (ՀԳ · 66ա) ։
89 · 80բ—2ա Ղ · (ՀԴ · 67բ) ։
90 · 82ա—3ա ՂԱ · (ՀԵ · 69ա) ։
91 · 83ա—4բ ՂԲ · (ՀԶ · 69բ) ։
92 · 84բ—5ա ՂԳ · (ՀԷ · 70բ) ։
93 · 85ա—6ա ՂԴ · (ՀԷ · 71ա) ։
94 · 86ա—բ ՂԵ · (ՀԸ · 72ա) ։
95 · 86բ—7բ ՂԶ · (ՀԸ · 72ա) ։
96 · 87բ—8ա ՂԷ · (ՀԹ · 73ա) ։
97 · 88ա—90ա ՂԸ · (Ձ · 73բ) ։
98 · 90ա—1ա ՂԹ · (ՁԱ · 75ա) ։
99 · 91ա—բ Ճ · (ՁԱ · 75բ) ։
100 · 91բ—3ա ՃԱ · (ՁԲ · 76ա) ։
101 · 93ա ՃԲ · (ՁԳ · 77ա) ։
102 · 93ա—4ա ՃԳ · (ՁԴ · 77ա) ։
103 · 94ա—5ա ՃԴ · (ՁԴ · 78ա) ։
104 · 95ա—6ա ՃԵ · (ՃԼ · 125բ) ։
105 · 96ա—բ ՃԶ · (ՃԻԹ · 125ա) ։

106 · 96բ ՃԷ · Յետ գոհանալոյ ի հացկերոյթ սեղանոյն, առել զկնի եւ զայս երգ ըստ օրհնութեան կարգին յարմարեալ ի փառս կերակրողին զմեզ — *Եւ զմխիթարանութիւնս Աթոռոյս օրհնեացէ եւ պահեացէ Տէր Աստուած...*

107 · 96բ ՃԸ · Զայս երգ եւս ըստ նոյնոյ օրհնութեան եւ գոհունակի սարասի — *Եւ զմխիթարանութիւնս ուխտիս Տեառն պահեացէ Տէր...*

108 · 96բ—7բ ՃԹ · Աղօթք եւ պաղատանք առ մայրն Աստուծոյ — *Երանուհի մայր ողորմութեան, իսկուհի կոյս, տիրուհի ընդ տէրութեամբ քով ապաստանիմ...*

109 · 97բ ՃԺ · (ՀԳ · 68բ) ։
110 · 97բ ՃԺԱ · (ՀԳ · 70ա) ։

111 · 98ա—101ա ՃԺԲ · Ստգտանք նախատանաց հոգւոյ առ ընկերակցեալ մարմինն եւ դարձեալ կոծկողանք աղերսանաց մարմնոյն առ հոգին յուսադրականաւ · հոգին առ մարմինն իւր խօսի զստգտանս — *Լուր ով գաղջ եւ եղեռնագործ եւ ամենաժանտ դիակ թունահոտ...*

112 · 101ա—2բ ՃԺԳ · Աստ մարմինն խօսի ընդ հոգւոյ յորդորական աղերսանօք — *Ով պատուական եւ երկիւղած տեառն եղբայրացեալ հոգի...*

113 · 102բ—3ա ՃԺԴ · Պաղատանք առ մայրն ողորմութեան — *Ամենափառաց մայր լուսոյ եւ ողորմութեան, երկնից թագուհի...*

– 103ա—5բ Ցանկ մատենիս — *ՃԹ · Աղօթք պաղատանաց առ մայրն Աստուծոյ...* *ԿԷ · Տաղ սիրոյ որ ցուցանի ի սէրն Յովնաթանայ եւ Դաւթայ*։

114 · 106ա—7ա ՃԺԵ · (ՁԵ · 82ա) ։

115· 107ա—բ ձժԶ· (ԶԶ· 82բ)։
116· 107բ—10ա ձժէ· (ԶԹ· 77բ)։
117· 110ա—2ա ձԺԸ· (ԶԹ· 81ա)։
118· 112ա—3ա ձժթ· (Զէ· 83բ)։
119· 113ա—բ ձԻ· (ԶԸ· 84ա)։
120· 113բ—4բ ձԻԱ· (ԶՓ· 84բ)։
121· 114բ—7բ ձԻԲ· (Ղ· 85բ)։
122· 117բ—23ա ձԻԳ· (ՂԱ· 87բ)։
123· 123ա—4բ ձԻԴ· (ՂԲ· 91ա)։
124· 124բ—5բ ձԻե· (ՂԴ· 92բ)։
125· 125բ—6բ ձԻԶ· (ՂԹ· 93ա)։
126· 126բ—7ա ձԻէ· (Ղե· 94ա)։
127· 127ա—30բ ձԻԸ· (ՂԶ· 94բ)։
128· 130բ—2բ ձԻթ· (Ղէ· 96բ)։
129· 132բ—3բ ձՀ· (ՂԸ· 98ա)։
130· 133բ—4ա — (ՂԸ· 98ա)։
131· 134ա — (ՂԸ· 98բ)։
132· 134ա — (ՂԸ· 99ա)։
133· 135ա—6ա — (ՂԸ· 100ա)։
134· 136ա—43ա ձՂԱ· (ՂՓ· 100բ)։
135· 143ա—4ա ձՂԲ· (Ճ· 105բ)։
136· 144ա—5ա ձՂԳ· (ձՂ· 106բ)։
137· 145ա—6ա ձՂԴ· (ձԲ· 107ա)։
138· 146ա—7ա ձՂե· (ձԳ· 108ա)։
139· 147ա—9ա ձՂԶ· (ձԴ· 109ա)։
140· 149ա—50ա ձՂէ· (ձե· 110բ)։
141· 150ա—բ ձՂԸ· (ձԶ· 111բ)։
142· 150բ—1ա ձՂթ· (ձէ· 112ա)։
143· 151ա—7ա ձԱ· (ձԸ· 112ա)։
144· 157բ—64ա ձԱԱ· (ձՓ· 115բ)։
145· 164ա—74ա ձԱԲ· (ձԺ· 120բ)։
146· 174ա—5ա Աղօթ- ատ Տէրն փառաց — *Մատեա Տէր ճիսուս Աստուած յաւիտենից արքայ փառաց զարփիական լոյսդ խմանալոյ…*

147· 175ա— 7բ Աղօթ- ատ արիայն փառաց, Փրկչին յաւիտենից՝ Տեառն մերոյ — *Ձառագայթ փառաց, Ճաճանչ Համասփիւռ, փառք եւ լոյս երկնային…*

148· 177բ—9բ Աղաղակ ատ Փրկիչն փառաց, խոստովանիլ զախալմունս յանցանաց, արտադրիլ ի պատճառէ վիրաւոց քշնամւոյն — *Աբքայ փառաց յաւիտենից, Տէր եւ կեանք արարիչ, Աստուած յաւիտենական… բայց թէ ի ծառոյն յորմէ պատուիրեցեր քեզ անառի եււեթ չուտել, կերեր՞ր։*

7

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ԱՐՔԵՊՍ· ՈՒՌՕՄԱՆԵՑԻ, ՀՌՉԱԿ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ — ԿԻՊՐՈՍ

ԱՌՄԻԵ — 1776

Գրիչ՝ Մարտիրոս արէպս·։

Թերք՝ 131· դատարկ՝ 1բ, 7բ, 131բ։ *Գրակ՝* Ա—ժ×10 (ե 12, ժԳ 9)· *Նիւթ՝* թուղթ։ *Մեծութիւն՝* 32.4×22.2։ *Դրութիւն՝* միասիւն։ *Գիր՝* նստգիր։ *Տող՝* 34։ *Կազմ՝* կաշեպատ խաւատաթուղթ։ *Վիճակ՝* 1 թերթ վերջը։

Վիճակ՝ բաւարար։ *Կազմը* սկսած է *ջայջայուիլ*, 6 եւ 131 թերթերը կիսովին մկրտուած, *թերթուակի* ցեցակեր։

Ծանօթ. Հ· Ն· Ակինեան, *Բիւ* 64։

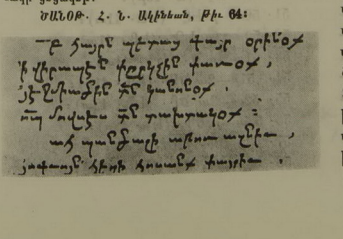

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1ա Սուրբ Տաղաբանիս մաղթողական… որ կոչի Հռչակ Երուսաղէմի, տպեալ գաղիւտ արդեամբ եւ սրբագրական ջանիւք վաստակի իսկ յարմարադի արիւն, տեառն Մարտիրոսի արիւիեպիսկոպոսին… ի հայրապետութեան տեառն Սիմէոնի… եւ ի պատրիարգութեան սրբոյ Երուսաղէմի… տեառն Յովակիմայ… եւ կայսերազերն կոստանդնուպոլսոյ տեառն Զաքարիայ գերգծոյն եւ աստուածմխաստ պատրիարգին, ի թուիս փրկչին Տեառն 1776, իսկ հռոմայեցւոց որովք հայք իսկ վարին ԱՒՄԻՒ, յարմայարանն կոստանդնուպոլիս յԱստուածատրոյ տպարանն իմասցիս։

2ա—4բ [Նախերգանք] — *Ամենայն տուրք բարիք... սկզբնաւորիլ յերկիրն Աւետեաց ի սուրբ Երուսաղէմ... իսկ յանգուածն կատարուածոյն ի Թեբայիդ, յանապատն հօրն Անտոնի, եւ մասն ինչ ի Կիպրոս կղզւոջ, յանապատն Հայոց՝ սրբոյն Մակարայ...*

5ա *Աստ նկարեսցի տօլապ գրգերաց*·

5ա *Աստ նկարեսցի գիրք վաճառօղն պատկերաւոր, նստիլ ծալուած, ունիլ զթեւն մատամբն դէպ առ ոտանաւորդ*·

5ա *Իսկ աստ նկարեսցի պատկերաւ գիրք գնօղն, քուրտստանցւոյ կերպ պատկերանալ, փոշւով, ապայով, տրեխով, երկար հասակաւ՝ միրուոր կանգուն, փայտն կամ սօփայն ի ձեռն՝ ընդ փողի չխնոյն, քանի մի զռուշ յառջեւն, մատամբ ցուցցէ զոտանաւորդ իւր*:

Համեմատած ենք թիւ 5-ի հետ եւ տարբերութիւնները նշած փակագծերու մէջ: Եղած են որոշ տուներու յաւելումներ եւ յապաւումներ:

– 5բ—6ա *Երգարանիս գընոյն գիտեա, / Զի համայնիցդ յայտնի կարդայ...*

1· 7ա—բ Ա· (Ա· 6ա):

2· 7բ—8բ Բ· (Ա· 6բ):

3· 8բ—9ա Գ· (Ա· 7ա):

4· 9ա—բ Դ· (Ա· 7բ):

5· 9բ—10ա Ե· (Ա· 9բ):

6· 10ա—1ա Զ· Տաղ սրբոյ էջմիածնի արփիահրաշ Աթոռոյ Տեառն — *Բան Տեառն անճառ Տեառն յԱստուծոյ, / Փառաց արփին ի Հօր ծոցոյ...*

7· 11ա—2ա Է· (Բ· 10ա):

8· 12ա—3բ Ը· (ԶԴ· 80բ):

9· 13բ—5ա — (Ա· 8ա):

10· 15ա—7ա Թ· (Ա· 8ա):

11· 17ա—8ա Ժ· (Բ· 10ա):

12· 18ա—9բ ԺԱ· (Գ· 11ա):

13· 19բ—21ա ԺԲ· (Գ· 12ա):

14· 21ա—2ա ԺԳ· (Գ· 13ա):

15· 22ա—3ա ԺԴ· Տաղ Գլխադրին սրբոյն Յակոբայ Զեբեդեան, որդւոյն Որոտման՝ եղբօր Յովհաննու աւետարանչին սիրելւոյ աշակերտին Քրիստոսի Տեառն, որ ի սուրբ Երուսաղէմ առ Հայկազնեայս, ի հոյակապ սուրբ Աթոռն Տեառն, որ յանուն սրբոյն Յակոբայ Տեառնեղբօրն կառուցեալ հրաշափառի — *Մեծն Յակոբոս քարոզն Փրկչի, / Ընդ քարոզել զԲանն ի մարմնի...*

16· 23ա—բ ԺԵ· Տաղ սրբոյն Յակոբայ մեծի առաքելոյն, քարոզութեամբ սրբոյն Պօղոսի — *Իսկ առաքեալն Փրկչին Պօղոս, անօթն ոգւոյն ընտրեալն յօղոց...*

17· 24ա—բ ԺԶ· (Դ· 13բ):

18· 24բ—6ա ԺԷ· (Ե· 14ա):

19· 26ա—բ ԺԸ· (Զ· 13բ):

20· 26բ—7բ ԺԹ· (Է· 15ա):

21· 27բ—8ա Ի· (Է· 15բ):

22· 28ա—9բ ԻԱ· (Ը· 16ա):

23· 29բ—30բ ԻԲ· (Թ· 17ա):

24· 30բ—1բ ԻԳ· (Ժ· 18ա):

25· 31բ—3ա ԻԴ· (ԺԱ· 19ա):

26· 33ա—4ա ԻԵ· (ԺԲ· 19բ):

27· 34ա ԻԶ· (ԺԳ· 20բ):

28· 34բ—5ա — (ԺԳ· 20բ):

29· 35ա ԻԷ· (ԺԴ· 21ա):

30· 35բ—6ա — (ԺԴ· 21բ):

31· 36ա—բ ԻԸ· (ԺԵ· 21բ):

32· 36բ—7բ ԻԹ· (ԺԵ· 22ա):

33· 37բ—8բ Լ· (ԺԶ· 22բ):

34· 38բ—9բ ԼԱ· (ԺԷ· 23ա):

35· 39բ—40բ ԼԲ· (ԺԷ· 23բ):

36· 40բ—1ա ԼԳ· (ԺԸ· 24ա):

37· 41ա—2ա ԼԴ· (ԺԹ· 24բ):

38· 42ա—3ա ԼԵ· (Ի· 25ա):

39· 43ա—4ա ԼԶ· (Ի· 25բ):

40· 44ա—5ա ԼԷ· (25բ):

41· 45ա—բ ԼԸ· (ԻԲ· 26բ):

42· 45բ—6բ ԼԹ· (ԻԳ· 27ա):

43· 46բ—7բ Խ· (ԻԳ· 27բ):

44· 47բ ԽԱ· (ԻԴ· 28ա):

45· 47բ—8ա ԽԲ· (ԻԵ· 28ա):

46· 48ա—բ ԽԳ· (ԻԶ· 28բ):

47· 48բ—9ա ԽԴ· (Ա· 7բ):

48· 49ա—բ ԽԵ· (ԼԹ· 40ա):

49· 49բ ԽԶ· Տաղ յատեանն, իսկ երբեմն պատարագի Տէր ողորմեայ — *Ահեղաքանչ Երրորդութիւն, / Անբաւ անճառ բուն էութիւն...*

50· 50ա ԽԷ· (Խ· 40բ):

51· 50ա—բ ԽԸ· (ԽԱ· 41ա):

52· 50բ—1ա ԽԹ· (ԽԲ· 41ա):

53· 51ա—բ Ծ· (ԽԳ· 41ա):

54· 51բ—2ա ԾԱ· (ԽԴ· 41բ):

55· 52ա—3ա ԾԲ· (ԽԵ· 42ա):

56· 53ա—բ ԾԳ· (ԽԵ· 42բ):

57· 53բ ԾԴ· (ԽԵ· 43ա):

58· 53բ—4ա ԾԵ· (ԽԵ· 43բ):

59 · 54ա—բ ԾԶ · (ԽԵ · 43բ) ։
60 · 54բ—5ա Ծէ · (ԽԵ · 43բ) ։
61 · 55ա—7ա ԾԸ · (Իէ · 28բ) ։
62 · 57ա—բ ԾԹ · (ԻԸ · 30ա) ։
63 · 58ա—բ — (ԻԸ · 30բ) ։
64 · 58բ—9ա Կ · (ԻԹ · 30բ) ։
65 · 59ա—բ ԿԱ · (ԻԹ · 31ա) ։
66 · 59բ—60բ ԿԲ · (Լ · 31ա) ։
67 · 60բ—1ա ԿԳ · (ԼԱ · 31բ) ։
68 · 61բ—2ա — (ԼԱ · 32ա) ։
69 · 62ա ԿԴ · (ԼԱ · 32ա) ։
70 · 62բ — (ԼԱ · 32բ) ։
71 · 62բ—4ա ԿԵ · (ԼԲ · 32բ) ։
72 · 64ա—5բ ԿԶ · (ԼԳ · 33բ) ։
73 · 65բ—6բ Կէ · (ԼԴ · 34բ) ։
74 · 66բ—8ա ԿԸ · (ԼԵ · 35ա) ։
75 · 68ա—բ ԿԹ · (ԼԶ · 36բ) ։

76 · 68բ—9ա Հ · Վասն սիրոյ Տեառն, սիրել զԱստուած վասն Աստուծոյ, եւ յարիլ յԱստուած վասն անհուն սիրոյ Տեառն — *Սիրել զԱստուած վասն Աստուծոյ, / Ցանհուն սիրոյն զրտիլ հոգւոյ···*

77 · 69ա—բ ՀԱ · Տաղ Տեառն եւ Փրկչին մերոյ — *Քրիստոս Աստուած ահեղ յեր-կինս, / Փառաց արքայ յաւիտենից···*

78 · 69բ—70ա ՀԲ · Վասն մանկանալոյ— *Քրիստոս Աստուած փառաց արքայ, / Փրր-կիչ եւ Տէր անճառ արփայ···*

79 · 70ա—1ա ՀԳ · Սակս գողոց — *Գող այրն գաղտառ երկոտանի, / Աւար առնել գաղտ յարձակի···*

80 · 71ա—2ա ՀԴ · (Լէ · 37ա) ։
81 · 72ա—3ա ՀԵ · (Լէ · 37բ) ։

82 · 73ա—4ա ՀԶ · Տաղ սրբոյն Յովհաննու Տեառն մկրտչի — *Սուրբն Յովհաննէս հրեշտակ Փրրկչի, / Ի տեսօղէն հրատարա-կի···*

83 · 74ա—5ա Հէ · (ԼԸ · 38բ) ։
84 · 75ա—6ա ՀԸ · (ԼԸ · 39ա) ։
85 · 76ա ՀԹ · (ԽԶ · 44ա) ։
86 · 76բ Ձ · (Խէ · 44ա) ։
87 · 77բ—9ա ՁԱ · (ԽԸ · 45ա) ։
88 · 79ա—80բ ՁԲ · (ԽԹ · 46ա) ։
89 · 80բ—1ա ՁԳ · (Ծ · 47բ) ։
90 · 81ա—2ա ՁԴ · (ԾԱ · 48ա) ։
91 · 82ա—բ ՁԵ · (ԾԲ · 48բ) ։

92 · 82բ—3ա ՁԶ · Ողբ անձին մեղուցելոյն — *Հայեաց յաղերսս Տէր 'ւ արարիչ, / Ցաւագակաց վիրաց պատիչ···*

93 · 83ա—բ Ձէ · Ողբ անձին մեղուցելոյն — *Ցայց եւ Փրրկիչ հարցանելով, / Ո՞ւր ես սաս լըցեալ թունով···*

94 · 83բ—4ա ՁԸ · Ողբ անձին մեղուցելոյն — *Ով եղկելի բանտեալ յախտէ, / Ու-նայն թափուր ի զգօն բանէ···*

95 · 84ա—բ ՁԹ · (ԾԳ · 50ա) ։
96 · 84բ—5ա Ղ · (ԾԳ · 50բ) ։
97 · 85ա—6ա ՂԱ · (ԾԳ · 51ա) ։
98 · 86ա—բ ՂԲ · (ԾԴ · 51բ) ։
99 · 86բ—7ա ՂԳ · (ԾԵ · 52ա) ։
100 · 87ա—8ա ՂԴ · (ԾԶ · 52բ) ։
101 · 88ա—9ա ՂԵ · (Ծէ · 53բ) ։
102 · 89ա—բ ՂԶ · (ԾԸ · 54ա) ։
103 · 89բ Ղէ · (ԾԹ · 54բ) ։
104 · 89բ—90ա ՂԸ · (Կ · 54բ) ։
105 · 90ա ՂԹ · (ԿԱ · 54բ) ։
106 · 90ա—բ Ճ · (ԿԲ · 55ա) ։
107 · 90բ—4ա ՃԱ · (ԿԳ · 55բ) ։

108 · 94ա—բ Արդ մեռելոյն անունն գերեզմանին գլուխն գրեսցի, իսկ գերեզմանին ոտանաւորն՝ անուան ներքեւն, երկու մատ կամ երեք մատ ցած յանուանէն, զի ի մէջ անուանն եւ ոտանաւորին միջոց եւ մէջտան իցէ եւ արձակ եւ բաց երեւեսցի։ Իսկ անուն մեռելոյն գրել այս կերպս եւ այս ոտանաւորս · երկու տող, որ տեսանի իսկ յընթռնուլդ եւ ի գրելդ իսկ երեւի յայտնապէս։ Ընտրեա զոր կամիս եւ գրեցս քարին վերայ — *Այս է տապան կիրակոսին, / Քրիստոսի Տեառն արբանեկին···*

109 · 94բ—8ա ՃԲ · (ԿԴ · 57բ) ։
110 · 98ա—9բ ՃԳ · (ԿԵ · 60ա) ։
111 · 99բ—100բ ՃԴ · (ԿԶ · 61ա) ։
112 · 100բ—1բ ՃԵ · (ԿԶ · 61բ) ։
113 · 101բ—2բ ՃԶ · (Կէ · 62ա) ։
114 · 102բ—4ա Ճէ · (ԿԸ · 63ա) ։
115 · 104ա—5ա ՃԸ · (ԿԹ · 63բ) ։
116 · 105ա—6ա ՃԹ · (Հ · 64բ) ։
117 · 106ա—բ ՃԺ · (ՀԱ · 65ա) ։
118 · 107ա—բ ՃԺԱ · (ՀԲ · 65բ) ։
119 · 107բ—9ա ՃԺԲ · (ՀԳ · 66ա) ։
120 · 109ա—11ա ՃԺԳ · (ՀԴ · 67բ) ։
121 · 111ա—2ա ՃԺԴ · (ՀԵ · 69ա) ։
122 · 112ա—3բ ՃԺԵ · (ՀԶ · 69բ) ։
123 · 113բ—4բ ՃԺԶ · (Հէ · 70բ) ։
124 · 114բ—5բ ՃԺէ · (Հէ · 71ա) ։
125 · 115բ—6ա ՃԺԸ · (ՀԸ · 72ա) ։
126 · 116ա—7ա ՃԺԹ · (ՀԸ · 72ա) ։

127· 117ա—8ա ՃԻ· (ՀԹ· 73ա)։
128· 118ա—20ա ՃԻԱ· (Զ· 73բ)։
129· 120ա—1բ ՃԻՐ· (ՁԱ· 75ա)։
130· 121բ—2ա ՃԻԳ· (ՁԱ· 75բ)։
131· 122բ—4ա ՃԻԴ· (ՁՐ· 76ա)։
132· 124ա ՃԻԵ· (ՁԳ· 77ա)։
133· 124ա—5ա ՃԻԶ· (ՃԾՐ· 125բ)։
134· 125ա—6բ ՃԻԷ· (ՃԻԷ· 125ա)։
135· 126բ—7բ ՃԻԸ· (ՁԴ· 77ա)։
136· 127բ—8բ ՃԻԹ· (ՁԴ· 78ա)։
– 129ա—31ա Ցանկ գրգռյս — Հ· Ա· դերս օրհներգութիան առ սէր Տեառն... ՁԳ· Տաղ սրբոյ Էջմիածնի սրբատան կաթուղիկոսին, ով ոք եւ իցէ յաւուրհան պետականի, կարգեալ ի Տեառնէ։

8

ԲԱՐՁՐԲԵՐԴԻ ԱԻԵՏԱՐԱՆԸ

ՀՈՒՄԿԱՑ ԴՂԵԱԿ — ՈՂԷ — 1248

Գրիչ՝ կիբակոս· *կազմող*՝ վարդան· *Ստացող*՝ Ստեփանոս եպս·։

Թուղթ՝ 351· գաւտակ՝ 1ա, 2բ—3ա, 4բ—6ա, 6բ—7ա, 8բ—9ա, 12բ, 166ա, 270ա։ *Գրակ*՝ 1×6+1×7+Ա—ԻԲ×8 (Ի, ԼԿ, ԻԲ 9, ԻԲ 7)· *Նիւթ*՝ մագաղաթ· *Մեծութիւն*՝ 27×19.6· *Գրութիւն*՝ երկսիւն· *Տող*՝ 18· *Կազմ*՝ շագանակագոյն կաշեպատ տախտակի արձաթապադր ճանդակներով· Ա· փեղկ՝ կեդրոնը խաչ մը եւ խաչեալը՝ «Սա է թագաւոր երկնից» եւ «ՅՍ· ԲՍ·» արձանագրութիւններով· խաչին վերը եւ ստորտը զոյգ պնակիտներու մէջ եմիփորա-ճով ցիստաւ· ձախ ձեռիին երկրագուները եւ աջին՝ խաչ մը· Կեդրոնական խաչին չորս անկիւնները՝ աւետարանիչները, որոնց միջեւ դարձեալ պնակիտներու մէջ կեդրոնը՝ Ս· Կոյսը եւ ծովհանճէս, վերը՝ Գետրոս եւ Պօղոս, վարը՝ Փիլիպոս եւ Թովմաս, ձախին՝ Բարթողիմէոս եւ Անդրեաս, աջին՝ Յակոբոս եւ Սիմոն առաքեալները· Բ· փեղկ՝ Քրիստոս շրջանակի մը մէջ բազմոցի վրայ, ձախ ձեռքով օրհնութիւն կու տայ, աջով բռնած է Աւետարան մը, ոտքերը բոպիկ՝ գորգի վրայ· Գլխուն ձախ եւ աջ կողմերը արձանագրուած է «ՅՍ· ԲՍ·»· Շրջանակը կը հանգչի գարգարուն բոյրակաձեւ խաչի մը մէջ, որուն թեւերուն վրայ կը կարդանք·— «ի թուին ՉԳ (1254) կազմեցաւ սուրբ Աւետարանս, ծախսիւ Ստեփանոսի՝ դրան նախարա[ղասի] Կոստանդնէա կաթո[ղ]իկոսի, ի յիշատակ իւրոյ»· Խաչին չորս կողմերը կան փոքր չորս խաչեր եւ երիծ կնիքներ· իսկ անկիւնները՝ չորս աւետարանիչներու խորհրդանիշերը՝ հրեշտակ, արծիւ, առիւծ եւ եզ, իրենց ձեռիին եւ բաներուն· Աւետարան մը բռնած· Երկու փեղկերուն վրայ կան գունաւոր մեծ ու փոքր բանկագին քարեր· Պահպանակ՝ 1 թերթ սկիզբը եւ 2 թերթ վերջը· *Լուսանցազարդեր*՝ ռանգոյն։

Մանրանկարչութիւն՝ Մատթէոս՝ 12բ, Մարկոս՝ 103բ, Ղուկաս՝ 166բ, Յովհաննէս՝ 270բ· *Նորան*՝ 1բ, 2ա, 3բ, 4ա, 5բ, 6ա, 7բ, 8ա, 9բ, 10ա (համապարբառներ)· *Կիսաթերան*՝ 14ա, 104ա, 167ա, 271ա (Աւետարանների սկիզբը)· *Լուսանցազարդեր*՝ բուսական, կենդանական եւ խաչեր· *Զարդագրութիւն*՝ հանգուցագիր· *Գոյներ*՝ կարմիր, կապոյտ, կանաչ, սրճագոյն եւ ոսկեգոյն։

Գատարկ-պահպանակ՝ 2(Ա—Բ)+2(Գ—Դ) թերթ մագաղաթ, միասին 20 տող, բոլորագիծ եղջերագիր, ծ—ծԱգդ·։ Մասեր ցովհաննու Աւետարանէն, Ա՝ Դ 27—42· Բ՝ Զ 1—17, Գ—Դ՝ Ե 4—32։

Վիճակ՝ բաւարար· Վնասուած թերթերու ծայրամասերը ճորոգուած· կարգ մը թերթեր սկսած են անջատուիլ կազմէն։

Ծանօթ· *Աբեսաղդ արքեպս· Մխիթէեան, թե 1*։

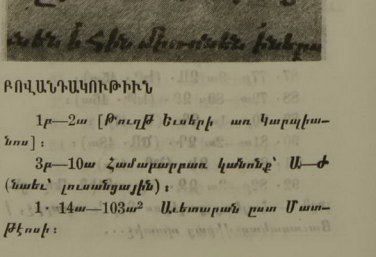

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1բ—2ա [Թուղթ Եւսեբի առ Կարպիանոս]։

3բ—10ա Համաբարբառ կանոնք՝ Ա—ԺԱ (նաեւ՝ *լուսանցագիրք*)։

1· 14ա—103ա² Աւետարան ըստ Մատթէոսի։

2. 104ա—65բ^2 Աւետարան ըստ Մարկոսի (ունի վերջը՝ ԺԶ. 9—20):

3. 167ա—269բ^2 Աւետարան ըստ Ղուկասու:

4. 271ա—347ա^2 Աւետարան ըստ Յովհաննու (ունի վերջը՝ «Իրք չնացեալ կնոջ»):

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

ա. 11—2ա (խորաններում մէջ, ոսկեզօծ):

Ով յանըսկիզբն ծոցդ Բան,
Որ ծաղկեցար յազգս մարդկան,
Եւ մետ զշնորհս քո շրթան,
Հեղեր ատրհնեալդ յաւիտեան:

Արդ առեալ զքոյս քեզ տամ,
Բարձեալ ի ձեռս առաջի կամ,
Ընկալ զնուէրս բարէխնամ,
Եւ յիս հայեա Տէր հաշտակամ:

Տէր իմ Յիսուս Փրկիչ մարդկան,
Պետ հովուԹեան կարգիս ածման,
Որ զայս մատեան Աւետարան,
Մեզ հնչեցեր ձայն ցնծուԹեան:

Դու զպճնողս քո բանի,
Եւ զարդարող այսմ տառի,
ԶՏէր Ստեփանոս հովիւ բարի,
Նստո յաԹոռ ընդ Պետրոսի:

բ. 165բ^2 Զաստուածապատիւ եպիսկոպոսն զՏէր Ստեփանոս՝ զստացող սուրբ տառիս յիշեսջիք ի Քրիստոս եւ զծնաւղսն իւր, եւ զգրիչս՝ Կիւրակոս եւ զիմսն եւ զուք յիշեսջիք ի Քրիստոսէ:

գ. 269բ Ով մանկունք առագաստի եւ որդիք լուսոյ, զՏէր Ստեփանոս ստացող սուրբ տառիս յիշեսջիք ի Քրիստոս:

դ. 347ա^2 Փառք... // Որք բաց ունիին ի յստակ հայեցուածս զոգւոց աչս, Նոքա զընաւ վայելս աշխարհիս առ ոչինչ համարին, ի սէր բանին դեգերեալք, եւ առ աստուածային պատուիրանին պահողուԹիւնս, որով առաքինացեալք երանին յոգունց եւ բարեբաստք լինին: Ուստի եւ զաստուածապատիւ եւ զառաքինաջան երիցս երանեալ եպիսկոպոսս մեր զՏէր Ստեփանոսէ տեսանել քաջայայտ, որ ի վերայ սրբասէր վարուց իւրոց ստացաւ եւ գրասէր լինել: Հայելով ի հոգւոյ մերոյ տէրն եւ հայրն ի սուրբ կաԹողիկոսն ի Տէր Կոստանդին, որոյ էր սա դրան սարկաւագ եւ սպասաւոր, զի տայր գրել եւ ստանայր բազում գրեանս, եւ յոսկւոյ սրբոյ տայր յաւրինեալ բազում Աւետարանս ի յիշատակ հոգւոյ իւրոյ: Եւ սա իբրեւ զհաւատարիմ ծառայ Աստուծոյ//եւ զհարազատ որդի Նորին, եռափափագ սիրով ի խնդիր ելեալ իբր պատուական մարգարտի, եւ հրամայեալ իմում նուաստուԹեանս՝ գրել զսուրբ եւ զլուսաւոր մատեանս կենարարին Յիսուսի Քրիստոսի բազմածախ յաւրինուածովք յոսկւոյ սրբոյ եւ ի պատուական երանգոց գեղազարդել զսա ներքոյ եւ արտաքոյ, եւ ամենեւին վայելուչ առնել զսա յուրախուԹիւն մանկանց Նորոյ Սիովնի: Եւ ես ըստ կարի իմում լցի զփափագ Նորին եւ գրեցի զսա յամրականոյց եւ յաշխարհամուտ դղեակս Հռոմկլայ, ընդ հովանեաւ բազմահաւաք սրբոցս, որ պաշտին աստ. ի հայրապետուԹեան Տեառն Կոստանդեա կաԹողիկոսի, որոյ հրամանաւ եւ աւժանդակուԹեամբ գրեցաւ սուրբ Աւետարանս: Զի որպէս յառաջ ասացաք // իբրեւ զհայր գըԹած էր առ աւտարս եւ առ ընտանիս: Եւս առաւել երախտաւոր առ սրբասէր եպիսկոպոսս Տէր Ստեփանոս՝ ստացաւղ գրոցս. մինչ զի բազումս յորդորէր զնա յամենայն բարեաց գործս, եւ յայս առաւել եւս, ստանալ զայսպիսի բարի ստացուածս, որոյ յիշատակն ատրհնուԹեամբ եղիցի:

Արդ, էր Թուականս Հայոց ՈՂԷ (1248), յորժամ աւարտեցաւ սուրբ գիրս եւ Թագաւոր էր Հայոց քրիստոսապսակն Հեթում, որ առաւելեալ էր քաղցր եւ բարի բնուԹեամբ, հնգից որդոց եղեալ հայր. առաջնոյն Լեոն, որ յանուն հաւուն իւրոյ, որ է ատրհնուԹեան շառաւեղ եւ բարի պատանի. եւ այլն մի ըստ միոջէ. որոց տացէ Տէր Աստուած երկայն աւուրբք Թագաւորել ի վերայ Հայոց ազին:

Եւ արդ, ստացաւ զսա աստուածահաճոյ եպիսկոպոսն Տէր Ստեփանոս // զլուսաւոր մատեանս՝ ի վայելումն անձին իւրոյ եւ յիշատակ հոգւոյ իւրոյ եւ ծնաւղաց իւրոց: Այլ աղաչեմ զամենեսեան, որք վայելէք զսա եւ կամ յինչ եւ իցէ պէտս՝ աւկտիք ի սմանէ կամ աւրինակէք, յիշեսջիք սրտի մտաւք զՏէր Ստեփանոս՝ ստացաւղ սորա եւ զծընաւղսն իւր՝ զվաղ երԹեալսն առ Տէր: Այլ եւ զհանգուցեալ եղբարսն իւր, որք են այսոքիկ՝ Գրիգոր, Սէմ, եւ ԴաւիԹ, եւ որ այժմ է կենդանի՝ Վահրամ. եւ զամենայն

ազգայինսն իւր, որք յիշատակ բարի թողին զսա ինքեանց:

Ընդ արժանաւորսն յիշատակի աղաչեմ յիշել ի Տէր զառաջինն եւ ծերունի քահանայն Յուսիկ, որ էր դաստիարակ եւ հայր եւ արեան մերձաւոր ստացողի գրոցս, որ այսմ ամի փոխեցաւ ի Տէր: Աղաչեմ, յիշել ի Տէր եւ զսրբասէր քահանայն Թորոս եւ զորդեակն իւր՝ Ստեփանոս, որ է եղբաւրորդի Տեառն Կոստանդեա: // Յիշեսջիք եւ Գէորգ, որ է եղբաւրորդի Տէր Ստեփանոսի որդի Գրիգորոյ:

Պաղատիմ յողնամեղ գրիչս Կիւրակոս առնել արժանի յիշատակի եւ զիմ զանարժանութիւնս, եւ խնդրել թողութիւն բազում մեղաց իմոց եւ ծնաւղաց իմոց եւ ամենայն երախտաւորաց իմոց. եւ առատն ի պարգեւս՝ Տէր Յիսուս յիշողացդ եւ յիշեցելոցս ողորմեսցի. եւ նմա փառք յաւիտեանս. ամէն:

Սոյնպէս աղաչեմք յիշել եւ զՊետրոս քահանայ, որ բազում պաղատանաւք յորդորէր զմեզ եւ մխիթարէր ի ժամանակ գրչութեան սուրբ Աւետարանիս: Այլ եւ զկնի ելից մերոց յաշխարհէս, ուր եւ հանդիպեսցի, կու տանք զսուրբ Աւետարանս ի սուրբ ուխտըն ի Գռներն, յիշատակ մեզ եւ ծնաւղաց մերոց եւ ազգականաց, զի բազումք այն են որ անդ են ամփոփած:

ե. 349բ Վարդանա կազմողի ողորմեսցի Տէր Յիսուս:

գ. Ա. փեղկ Ի թուին ՉԳ (1254) կազմեցաւ սուրբ Աւետարանս, ծախաւք Ստեփանոսի դրան եպիսկ[ոպոսի] Կոստանդեա կաթող[իկոսի], ի յիշատակ իւրոյ:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՅԻ

1. 13ա Ի թվականին Հայոց ՌԽ (1591) ի Աւգոստոս ամսոյն Գ(3), ի յազդմանէ չարին եւ զաւրութեամբ բանսարկուին անաւրէն ոմն տաճիկ Համզայ անուն, լցեալ չարութեամբ, եւ մտեալ ի բերթն գողութեամբ գիշերով, բացեալ զեկեղեցին եւ գողացեալ զանաւթն եկեղեցոյն՝ Զ(6) արծաթէ ոսկէջրած Սուրբ Նշան, Ա(1) Սուրբ Նշան այլ՝ անուն սուրբ Կիրակոսին, եւ զաջն սուրբ Կարապետին արծաթէ ոսկիջրած, Բ(2) արծաթէ սկի ոսկիջրած, Ա(1) մեծ արծաթէ բուրվառ եհան անաւրէն գողութեամբ ի բերթէն եւ տարաւ ի տունն իւր: Եւ քահանայքն եւ ժողովուրդքն միաբանութեամբ բռնել տուին զինքն եւ զհայրն եւ զեղբայրն իւր ցպարոնին, եւ պարոնն շատ չարչարեաց զհայրն եւ զորդիքն՝ զՀամզայն եւ զեղբայրն, ըխըրար չարին: Նայ ետեւ պարոնն դառնացաւ քրիստոնէիցն եւ շատ չարչարեաց, թէ տաճկին բուխտան արիք. բռնեաց զամէնն ի բանտն եդիր, թէ զամէնքդ կու կախեմ. Նայ տանուտէրքն եւ աղայնին տուքանք կտրեցին ի վերայ բերթին քահանայիցն եւ ժողովրդոց Բ հազար ֆլուրի տուքանք տուին: Նայ ետեւ քահանայքն եւ ժողովուրդքն միաբանեցան ի միասին եւ ամենեցուն կամակցութեամբն հանին զսուրբ Աւետարանս ի Բարձրբերթէն՝ ծախելու համար: Կարապետ քահանայն, Պետրոս քահանայն, Սիմէոն քահանայն, Ղարենց մղտեսի Վասիլն եւ իւր որդին Ղարաղաւշն, Պաղտնենց Իսկէնտէրն եւ իւր եղբաւրորդիքն, Խաւնէվէնենց մղտեսի Թագվորն եւ իւր եղբայրն, Ակունին տղէն՝ Կիրակոսն եւ իւր եղբայրն, Մաթիկանց Թորոսն, Կիրակոսն, Ասլանն, Աւետին, Զալմենց Փանոսն եւ Ակոբն, Մաթոս իրիցանց Վանէսն, Ղարայխտիրենց Ալիֆսան, Նիկաւլն, Ակոբն, Թուբենց Անանիայն, Կիրակոսն եւ Ջաւզաւշենց Իսկէնտէրն եւ իւր եղբայրքն, Ուզուրլէնց Սիմէոնն, եւ այլ քրիստոնեայքն, մեծ եւ փոքր, հարուստ եւ աղքատ հանին ի ծախ տուին ի Աւետին եւ ելէր ի յԱմանայ վասն ծախելու համարն, եհան ի ծախ. թէ ի Ատանայ եւ թէ աս տեղիս, թէ Սուրբ Աստուածածին եւ թէ Ստեփանոսի ժողովուրդն: Նա եւ լուեալ ամենեցուն ծառայ ծառայիցդ Աստուծոյ Ստեփաննոս նուաստ քահանայս գնեցի զԱւետարանս ի յիմ հալալ վաստակոցս Մ(200) ոսկի, յիշատակ իմ հոգւոյս եւ իմ ծնաւղացս հոգւոյն եւ իմ կողակցին եւ ամենայն արեան մերձաւորացս, որդոցս եւ դստերացս, ամէն. Ո. ամէն:

Եւ դարձեալ եդի ի Սուրբ Աստուածածնին եկեղեցին յիշատակ անջնջելի իմ հոգւոյս եւ իմ ծնաւղացս Գրիգորին եւ Մարոնին եւ իմ կողակցին Հեղինեա, իմ եղբարցս՝ Ակոբին, Սիմէոնին, Պետրոսին եւ իմ որդոցս՝ Ովսէփին եւ Գրիգորին, վաղ երթեալն ի Քրիստոս. եւ դստերացս՝ Մարգարիտին եւ Ոսկիհատին եւ Մարիամին //// Մի ոք իշ-

խեսցէ յազգացս եւ թէ աւտարաց ձեռնամուխ լինել կամ տառխայնէ (?) կամ սերականէ, եւ կամ տեղացն ի տեղ փոխէ, կամ ի դրանէ Սուրբ Աստուածածնա հանէ։ Նա զանէծքն եւ զպատիժն զԿայենի եւ զՅուդայի, զԱնանիային եւ զԿախաբային, զխաչահանուղացն Քրիստոսի եւ զանէծքն զՍոմորա եւ Գոմերա, որ հրով այրեցան. եւ զփառաւոնին, որ ի ջրով սատակեցաւ եւ զպղծին Հերովդիա, որ ուռաւ եւ որդնալից սատակեցաւ եւ այլ զանէծքն զՅ եւ զԺԸ (318) հայրապետացն, որ ի Նիկիա ժողովեցան, եւ Մ (200) հայրապետացն որ Եփեսոս ժողովեցան եւ ՃԾ (150) հայրապետացն, որ ի Կոստանդնապաւլիս ժողովեցան, զոսա անէծքն ի յերկրէս եւ զաստուածային պատուհասն ի յերկնից ժառանգեսցէ, ով որ զսուրբ Աւետարանս ի դրանէ Սուրբ Աստուածածնին հեռացուցանէ։ Ամէն Ռ. ամէն եւ եղիցի եղիցի. եւ խնամով պահաւղն աւրհնի ի Աստուծոյ եւ ամենայն սրբոց ի մէնջ. ամէն. Հայր մեր։

Ըստ խմում անարժան ձեռամբս գծագրեցի. յիշեցջիք ի սուրբ աղաւթս ձեր եւ դուք յիշեալ լիջիք առաջի Քրիստոսի։

2. 14ա Տէր Աստուած Յիսուս Քրիստոս, ողորմեա վերստին ստացաւղի սուրբ Աւետարանիս՝ Ստեփաննոս քահանայի եւ ծնաւղաց իմոց. ամէն. եւ եղիցի ամէն (Նաեւ՝ 103ա, 167ա, 271ա)։

3. 10բ—1ա Ի թվին ՌԾԵ (1606) ի Արաց ամսոյ ԻԱ (21), ժողովեալ իշխանքըն Բարձրբերդու հոգեւոր նախանձ շարժեալ, որ ի պատահմանց չար աւազակաց եւ գողոց, եւ եկեալ ի գիշերի գողացան զանաւթք եկեղեցւոյն Բարձրբերդոյ, որպէս եւ է գրեալ ի գուշտն Մաթէոսի աւետարանչին զաղէտն եւ զկսկիծն զպատճառն անտ տեսէք եւ ողբացէք, ով լսաւէր դասք սրբազանից, եւ որ կամիք իմանալ անտ տեսէք, որ բազում ճռռոմ եւ դուգանք էին տուեալ եւ ի չգոյէ աղքատաց, վաճառեալ զայս արքայաբնակ Բարձրբերդու զայս թագաւորական եւ թագաւորաց զյիշատակ սուրբ Աւետարանն ի Ատանայ ումեմն Տէր Ստեփաննոս սրբազան քահանային ի Բ (2) հարիւր ղուրիշ, թվին ՌԽ (1591) ծախեր էին եւ ԺԵ (15)ամ լեալ զարքացեալ եւ նախանձեալ հոգեւոր եւ հայրենի յիշատակին եւ խորհուրդ արարեալ միաբան ժողովուրդ մեծամեծաւքն եւ եկեալ ի Տեառն Տէր Յովհաննէս կաթուղիկոսն եւ ասացին, թէ հոգեւոր տէր, մեզ դատաստան արա եւ զմեր պապենի յիշատակն ի մեզ տուր։ Եւ ելեալ բազում իշխանք եւ քահանայք, թէ մեք գնեցաք ԺԵ (15) տարի է, է՞ր կու տանք։ Եւ ժողովեալ զամենեսին երկու կողմանց եւ արար մեզ դատաստան Կիլիկիոյ, որ Սիս ասի, առաջնորդն եւ կաթուղիկոսն հանդերձ (... ջնջուած) եւ սպասաւոր Սուրբ Լուսաւորչի աջոյն եւ բազում քահանայիւք եւ ժողովրդաւք, եւ արար դատաստան եւ առեալ զԱւետարանն, ետուր առաջին յիշատակ եղեալ բերթն։ Եւ եկեալ ի Բարձրբերդու յիշխանաց մի ոմն բարի եւ // աստուածասէր մեծահաւատ իշխան մի Աստուածատուր անուն, եւ ասաց, թէ հոգոյս ես կառնեմ, եւ ետուր երկու հարիւր ղուրիշ իւր հալալ ապրանացն եւ ասաց, թէ կու կամին եւ կամք չունին զԱւետարանս ինձ տալ, թող բերեն զԲ (2) հարիւր ղուրիշն եւ միաբան Բարձրբերդու ժողովրդեանն թող լինի։ Եւ աւրհնեալ ժողովուրդն կամք ունէին առնալու, ապա ժամանակին դառնութենէն ոչ կարացին առնուլ։ Եւ տեսեալ բարի հաւատով պայծառացեալն եւ աստուածային շնորհաւքն զարդարեալ իշխանաց իշխանն՝ պարոն խոճայ Աստուածատուրն եւ իւր եղբայրն՝ մղտեսի Թորոսն, եդին զամենայն ճէրքն աշխարհիս ի բաց եւ փառք Քրիստոսի տալով, ստացան զսա եւ ետուն Բ(2) հարիւր ղուրիշ իւրեանց հալալ արթեանցն եւ արարին իւրեանց բարի յիշատակ յաւիտենից եւ արքայութեան ճանապարհ բացող՝ ի դիմաց խոճայ Աստուածատուրին եւ իւր եղբաւրն՝ մղտսի Թորոսին, եւ մանաւանդ ողորմեա Քրիստոս Աստուած սուրբ Աւետարանիս բարեխաւսութեամբն վերջի ստացողի սորա՝ խոճայ Աստուածատուրին եւ իւր եղբաւրն՝ մղտեսի Թորոսին, եւ մեծ պապուն՝ Թորոսին, եւ հաւրն՝ Մաթոսին եւ մաւրն՝ Լուսեթին, եւ իւր եղբարցն եւ խոճայ Կիրակոսին եւ մղտսի Աղաթին եւ առ Աստուած փոխեալ եղբաւրն՝ Պետրոսին եւ քրոջն՝ Մարգարտին, Մարիամին եւ Խաթունին, եւ Պետրոսին, Եղիային եւ Կեցաւնին, Պետրոսին եւ Նիկաւլին եւ Լուսեթին եւ Պետրոսին եւ մեռեալ եւ առ Աստուած փոխ-

եալ որդոցն՝ Վասիլին, Սարկաւագին, Սիմէոնին, Պետրոսին եւ Փանոսին, եւ եղբայր որդոցն՝ Մաթոսին եւ Մարտիրոսին, Հանէսին եւ Խաչերին, եւ դստերացն՝ Մարգարտին եւ Սեմեկն եւ Ոսկեկն, Մարիամն, եւ կենակից եղեալ զկողակիցն Աստուածատուրին՝ զՄարոնն, եւ միւս եղբարցն՝ զԱսմինն եւ զՆզներն եւ զմղտեսի Թորոսի, որ մականունն մղտեսի Տարիշասեն, հրաժարեալ ի կնոչէն առաջի սուկալի եկեղեցոյ եւ արարեալ քոյր Դ(4) եղբարցն հոգեւոր, հոգեւոր քրոջն Խաթունին:

Տէր Աստուած Յիսուս Քրիստոս յիշատակի սուրբ Աւետարանիս բարեխաւսութեամբ ողորմեա վերոյգրեալ հաւատացելոցս եւ հրաւիրեա զնոսա ըզդ նահապետին արդարոյ եւ Աբրահամու եւ հանգոյ զհոգի սորա՝ խոճայ զԱստուածատուրին եւ եղբաւր մղտեսի Թորոս Տարւիշին, որ ստացան եւ գնեցին սուրբ Աւետարանս իւրեանց հոգոյն Բ(2) հարիւր ղուրիշ, հալալ արթեանցն՝ առաջի Սրսոյ առաջնորդի եւ Տեառն Տէր Յոհաննէս կաթուղիկոսի (…ջնջուած) Լուսաւորչի սուրբ աջոյն եւ առաջի ոսկեզարդ Ալիֆսանոս վարպետի եւ այլ բազում ժողովուրդեամբ գնեցին զսա ԲՃ(200) ղուրիշ: Այլ ոք ոչ ունի իշխանութիւն մերժենալ ի սա կամաւն Աստուծոյ. ամէն: Հայր մեր որ յիշատակն աւրհնութեամբ եղիցի:

4. 350ա—բ Ի թվին ՌՃԵ (1656) ի պատահմանէ չարին նեղութիւն մեծ եղեւ ի վերայ Բարձրբերդու, եւ առեալ զայս սուրբ Աւետարանս եւ եկին ի Ատանայ, եւ եդին ի բէհին, ի Սուրբ Աստուածածին եկեղեցին, եւ առին ղռուշ ԲՃԾ (250): Եւ ետ ժամանակ անցանելոյ, ՌՃԺԵ (1666) թվին եղեւ պատճառ բարոյ Ատանացի խօճա Աւագի որդին պօյաճի մահտեսի Ովանէսն, որ բազում խրատիւք կամք արարեալ ի վերայ Բարձրբերդցոց՝ կրկին առնելոյ սուրբ Աւետարանս զայս: Աստուած ողորմի իւր հոգոյն եւ իւր ննջեցելոցն հոգոյն, Աստուած զինք բարի յիշատակ պահէ:

Եւ դարձեալ ստացօղք Աւետարանիս, նախ Պուլտուխենց Թորոսն, Գրիգորն, Եղիէն, Դէշխունն, մայրն՝ Իսկին, Փանոսն, Գրիգորին որդին՝ Պետրոսն ետուն ղռուշ Ծ (50): Շատուկն, տղէն՝ Կիրակոսն, կողակիցն՝ Մայրամն, տղէն՝ Յոհաննէ, եղբայրն՝ Ակոբն, Պողոսն, Պետրոսն, Շատարեւն, Սիրմէն ետուն ղրուշ Լ(30): Մարտիկան տղէն՝ Արութինն, Սարգիսն, Կիրակոսն, մայրն՝ Մայրամն ետուն ղռուշ Ժ (10): Թաստուրարենց Եղիէն, Պապա Փանոսն, Աւետիքն, Ազազարն, Կիրակոսն, մայրն՝ Սրմէն ետուն ղռուշ Լ (30): Աւռուենց Խաչատուրն, տիրացու Կիրակոսն, Վանէսն, տղէն՝ Կարապետն, Սարգիսն, քոյրն՝ Մայրամն, Մըրին ետուն ղռուշ Ի (20): Ալակօզին տղէն՝ Գրիգորն, Վանէսն, Մելքոնն, Սարգիսն, Արութինն, մայրն՝ Մարունն ետուն ղռուշ Ժ (10): // Տէր Նիկօլն ետուր ղռուշ ԺԵ (15): Վարհաթն, տղէն՝ Սինանն, մայրն՝ Ազիզն, Արութինն ետուն ղռուշ Ժ (10): Մազախին տղէն՝ Մկրտիչն, աղբէրն՝ Պետրոսն, մայրն՝ Սիրմէն ետուն ղռուշ ԺԵ (15): Ակոբն, տղէն՝ Գրիգորն, Պալին, Փանոսն, մայրն՝ Ասմինն ետուն ղռուշ Ժ (10): Վասիլն, տղէն՝ Պաղտասարն, Սահակն, Ակոբն, Լիվոնն, Միխիրըն մայրն ետուն ղռուշ ԺԶ(16): Սինանն, տղէն՝ Թորոսն, Վասիլն, մայրն՝ Աղնէն ետուն ղռուշ Ժ (10): Տէր Ակոբն, տղէն՝ Կարապետն, Սարգիսն, Մկըրտիչն, Զափչափն ետուն ղռուշ Ժ(10): Աւնէ տղէն՝ Պետրոսն, տղէն՝ Եղիէն, Ազազարն, Աւնին ետուն ղռուշ Դ (4): Աւնենց Փանոսն, տղէն՝ Խաչերն, մայրն՝ Սիմոցն ետուն ղռուշ Դ(4): Աստուած ողորմի իւրեանց եւ իւրոց ննջեցելոցն հոգւոյն, որ ըստացան իւրեանց յիշատակն, կրկին եւ եդին ի Բարձրբերթ: Տէր Աստուած բարով վայելել տացէ ընդերկայն աւուրս. ամէն: Եւ սէպէպ լինօղ մահտեսի Ովանէսն ողորմի ասացէք իւր հոգոյն եւ ստացողնուն հոգոյն յաւիտեանս. ամէն: Հայր մերն որ երկ:

5. 351բ Այս սուրբ Աւետարանս յիշատակ էր ի Բարձրբերդ: Յետոյ ժամանակօ պատահմանց աւազակաց եւ գողոց, եկեալ ի գիշերի գողացան զանաւթք եկեղեցւոյն Բարձրբերդոյ, որպէս եւ է գրեալ ի կուշտն Մատթէոսի աւետարանչին: Եւ զսուրբ Աւետարանս ծախեաւք ԲՃ(200) ղռուշ տվեր են ի յԱտանա քահանայի մի: Եւ այն գողերուն չարնեն խարճեր: Յետոյ ժամանակ ինչ Բերդացիք հոգեւոր նախանձ են չարժեր միաբան, կըրկին զիւրեանց հայրենի յիշատակն առնուլ կամեցան, յետոյ գնացեալ յԱտանա լուսաւոր հոգի Յովհաննէս կաթողիկոսն ի

յԱտանա կու հանդիպի, կառնէ սուրբ Աւե-
տարանս, կու տա ի Բարձրբերդու տօլաթ-
վորացն, եւ ի նոցա միջէն Ավեի անուն քրիս-
տոնէ մի կու տա Բճ(200) ղուռշն եւ իւր յի-
շատակ կու տա ի Բարձրբերդ։ Ցետո սատմա-
նէ չարին ի գլուխն բան կու գա իփտիրա
կասեն, թէ ի քեզ ըռզակ կա, եւ նա անճա-
րակ կու մնա եւ զսուրբ Աւետարանս միա-
բան Բերդացւոցն կու ծախէ ԲՃ(200) ղուռշ։
Շատարեւ երեսփոխանն եւ այլ միաբան ժո-
ղովուրդն, ով չահով, ով իւրեանցն կու
տան, ով իւր հոգուն Ժ(10) թէ Ի(20) ղուռշ
տալով, որ եւ է Սըսցի Զօփուր Յակոբն եւ
Կէտէլէնենց Ասմինն, ամէն մարդ իւր չա-
փով տվեր եւ միաբան հավաքեր Բճ(200)
ղուռշ տվեր են Ավնէ եւ զԱւետարանն իւր-
եանց յիշատակ են դրեր իւրեանց մէջն ի
Բարձրբերդ։ Ցոր եւ յիշատակ նոցա աւրհ-
նութեամբ եղիցի եւ ջնջէ զձեռագիր նոցա
յանցանաց, եւ գրէ ի դպրութիւն կենաց՝
բարեխօսութեամբ սուրբ Աւետարանիս, եւ
մեր մեղացս թողութիւն խնդրեցէք, զայս
յիշատակս գրօղ Աբրահամ իրիցուս, ով
դասք լուսերամից։

6· 351ա (առաջին 6 տողերը մասամբ
ջնջուած, մասամբ թանաքը թափուած)։

··· Ընդ նմին եւ զԿարապետ քահանայն
զԲարձրբերթցին, որ բազում փափագանաւք
երէտ կապել զսուրբ Աւետարանս· յիշեսջիք
ի բարի մասն Քրիստոս եւ դուք յիշեալ լի-
ցիք ի Քրիստոս։

Եւ դարձեալ յիշեսջիք զյԱտանացի զոս-
կերիչ Ալիպարին որդին՝ զոսկերիչ Գրի-
գորն, որ բազում աշխատանաւք օրբեաց եւ
մաքրեաց զսուրբ Աւետարանիս զարծաթն եւ
հաստատեաց ի տեղի· Աստուած յիշէ զինքն
ի բարին· ամէն։

Եւ դարձեալ յիշեսջիք ի սուրբ աղաւթս
ձեր զՎահկացի Ովսէփն եւ զիւր կողակիցն՝
զՄարիամն, որ բազում երախդիք եւ աշխա-
տանք ունին ի վերայ սուրբ Աւետարանիս·
Աստուած յիշէ զիւրեանք ի բարին· ամէն։

Եւ զԲարձրբերթիս ժողովուրդն որ ազ-
նական եղան ի սուրբ Աւետարանիս կապող-
ջէքն· Աստուած յիշէ զիւրեանք ի բարի մա-
սըն· ամէն։ Հայր մեր որ երկինս։

7· Պահպանակ 2ա—3ա Ցառաջնորդու-
թեան Պօլսեցի Գազանճեան Տեառն Եղիշէի
սրբազան եւ հոգեշնորհ ծայրագոյն վարդա-
պետին նորին բարձր հրամանաւն եւ ազգա-
յին հարազատ եւ ջանասէր ժողովոց հրա-
մանաւն կազմեցաւ սուրբ Աւետարանս մա-
կանուամբ որ կոչի Բարձրբերդու Աւետա-
րանս կազմարար նուաստագունեղ եւ անպի-
տան ծառայ Տեառն՝ Մատթէոս Արապեան,
հանդուցեալ Տէր Յակոբ Քահանայի որդի եւ
եկեղեցապան Սրբոյ Աստուածածնի, չին-
եաց զսուրբ Աւետարանս անջնջելի յիշատակ։
Տէր Աստուած վարձս բարեաց պարգեւեցէ
պատճառ պատճառ եւ յիշատակ եղօղաց, եւ
յիշատակն արդարոց օրհնութեամբ եղիցի·
ամէն։ Ի թուին Փրկչին մերոյ 1877, եւ ի
Փետրվարի 11, Ատանայ։

Ով ոք զսա գողանայ,
Երկու աչօքն կուրանայ·
Հոգւով եւ մարմնով կապեալ մնայ,
Այժմ եւ յաւէտ եւ յապագայ։

8· Պահպանակ 3բ Կիլիկիոյ կաթողիկո-
սական ընտրութեան գործադիր տեսուչ՝
Գեր· Տ· Գրիգորիս Արքեպիսկոպոս Ցովհան-
նէսեան Ապրիլ 11-ին Կ· Պօլսէն մեկնած եւ
ամսոյս 22-ին յԱտանա ժամանած է։ Ա· Ց·
Այվազեան· յԱտանա, 30 Ապրիլ 1895, Ե-
րեւման Խաչի տօնի օրը։

Կնքադրոշմ՝ 350բ (դժուարընթեռնելի,
բայց մէկը վերծանած) «Գաբրիէլ արքեպս·
Ղասարճեան»· 1873։ «Մղտեսի Վանէս»։

10բ «Է· Դանիէլ վարդապետ, ծառայ Ցի-
սուսի Քրիստոսի»։ «Դանիէլ Բանի սպասա-
ւոր»։

9

ՍՍՈՑ ՄԱՅՐ ՄԱՇՏՈՑ

ԶԿ՛ — 1311՛

Մաշտոց՝ կաստանդին կթգ.։

Թերք՝ 221· դաստարկ՝ 1բ, 2բ, 4բ, 67ա—բ։ *Գրակ՝* 2×2+Ա—ծԹ×12 (Զ 13, է 6, ծԹ 4)+1×2։ *Նիւթ՝* ընտիր մազապաք (թուղթ՝ 3—4)։ *Մեծութիւն՝* 23,7×17,3։ *Գրութիւն՝* միասիւն։ *Գիր՝* բոլորգիր։ *Տող՝* 13։ *Կազմ՝* արծաթեայ պանդանակ զոյգ ճարմանդներով։ Ա· փեղկ՝ հայրապետական եւ արքայական օծման արարողութիւն· ծանկի են կաթոգիկոսն ու թագաւորը իրենց ամբողջական հանդերձաճոմով· կաթողիկոսին կռնիեռը կախուած է ձախ կողմը։ Կողքին՝ վարդապետ մը, ետին՝ չորս եպիսկոպոսներ· հանդիսապետը ձեռքին Ս· Աղանին՝ կը հեղու միւռոնը։ Ամէնքն ալ իրենց կարգին համապատասխան ունին իրենց մականը, սասն եւ զաւազանը։ Վերը՝ Ս· երրորդութեան երեք անձերը երկրագութեան մը շուրջ, անկիւնները՝ երկու հրեշտակներ։ Բ· փեղկ՝ եպիսկոպոսական եւ Ս· միւռոնի օծում։ Ութ աստիճանով եւ ամպհովանիով գահին վրայ նստած է հայրապետը, ձեռքին Ս· Լուսաւորչի Աջը, առընթերակայ երկու եպիսկոպոսներ իրենց ձեռքը բռնած են զոյգ Աջեր։ Եպիսկոպոս մը ծանկի եկած է, առջեւը կայ միւռոնի կաթսայ մը։ Վերը ձախին՝ Կ՚Երեւի Ս· Հոգին ազանակերպ եւ աջ կողմը Հայր Աստուած։ Ստորին բաժինը ծաղկազարդուած է։ *Գահագանկ՝* 2 բերր սկիզբը եւ 4 բերր վերջը։

Կիսաերես՝ 71ա, 140ա, 182ա։ *Գլխազարդ՝* 5ա, 67ա։ *Լուսանցազարդեր՝* բուսական, թռչնային եւ խաչ (ճոն)։ *Գոյներ՝* կարմիր, կապոյտ, կանաչ եւ ոսկեզոյն։

Վիճակ՝ բաւարար։ Լուսանցքի ծայրամասերը խոնաւութենէ բերբեր մը վնասուած, ստորին եւ վերին բաժնի մասերը կազմուելու ատեն կտրուած՝ վնասելով երբեմն կիսախթամաձեւերու զարդերը, կարգ մը բերբեր սկսած են անջատուիլ։

Տիմնօր. Արսաւադ արքեպս. Մելքմէեան, *բիւ.* 2։

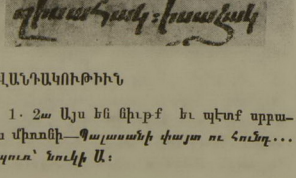

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1· 2ա Այս են նիւթ եւ պէտք արքայոյս միաոնի—Գալստեան փայտ ու հունձ... *Ճապուտ՝* Նուիր Ա։

բ· 3ա—4ա Վասն թափօրի սրբալոյս մեռոնի արարողութեան, ըստ ծեսի Հայաստանեայց եկեղեցւոյ, ըզգուշութեամբ հաւաքեալ եւ կարգադրեալ ի բանասիրաց, առ ի զարդ եւ ի փառս սրբոյ Սիոնի գլխոյ եկեղեցեաց սրբոյ գահիճ Կիլիկեոյ։ Նախ յերկոսկին սկզբան թափօրի արարողութիւնն այսպէս կատարի — *Յորժամ ելանէ ի վեհարանէն զգեստաւորեալ հանդերձ բազմութեամբ եպիսկոպոսաց... երգեցողն զԲրիաոս Թագաւոր չարականն...*

Գրաւած չնոազային՝ Յօտգրով։

դ· 5ա—65բ Կանովն աւրհնութեան սրբոյ միաոնին, այսպէս արասցեն — *Ճաւուր Մեծի Հինգշաբաթոյն ի ժամ սուրբ պատարագին գալոյ մինոն Թաւեն յամն արծաթի եւ խաոնէն ի հին մինոնէն ի ներս եւ ծածկէն պատարագի ծածկութիւք... որ հանապազ բուրս յանձինս մեր եւ սրբոց քոց, եւ քեզ վայելին անլռելի խոստովանութիւն այժմ եւ յաւիտեան. ամէն։*

դ· 65բ Աւրհնութիւն հիւանդաց ձիթի երդմնեցուցանէ այսպէս — *Երդմնեցուցանեմ զքեզ սկեղ հոգի դիւահան, զի հալածեսցիս յայս ձիթէն ամենայն ներգործութեամբք, յանուն Հաւր եւ Որդոյ եւ Հոգոյն սրբոյ, զի լիցի սա յաւէ... (մինչ այսքան)։*

2· 67ա—70բ Յորժամ հանդերձեալ լինին եպիսկոպոսս կացուցանել զոք — *Ամենայն ժառանգաւորք եկեղեցւոյն բոլոր բանակաւք գասուին, երիցամբք, տանուտրաւք, հարբք եւ վանականաւք ընտրեն զարժանաւոր ոք...*

69բ—70ա «Եւ այսպէս գրէ խոստովիլին Թուղթ անդէն ի սիւնհոդոսն առաջի եպիսկոպոսացն, հրամանաւ նոցա.— *Ի Թուականի Հայոց ՉԿ (1311), յամսեանն Մեսոեմբերի ի ԻԴ (14) եղեւ սիւնհոդոս, հրամանաւ սրբասնեալ եւ երջանիկ կաթողիկոսին Հայոց Մեծաց՝ Տեառն* Կոստանդեայ, յեկե-

Ս· ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԱՒԵՏԱՐԱՆԻՉ
Ձեռ· 8

դեպս որ կուչի Սուրբ Սոփիայ, հարցաքննութիւն եւ հրաւէր եղեալ յաստուածասէր եպիսկոպոսաց, եւ ի սրբասէր քահանայից եւ սարկաւագաց, սրբասնեալ եպիսկոպոսն Հաճոյն՝ Տէր Ստեփաննոս, արքեպիսկոպոսն Տարսոնի՝ Տէր Ցովաննէս, եպիսկոպոսն Ալտանու՝ Տէր Ստեփաննոս, եպիսկոպոսն յԻկոնիոյ՝ Տէր Սարգիս, որոց ի մասին ժողովեալ քննութեամբ եւ ընտրութեամբ հրաւիրեցին արժանապէս դՊրիգոր քահանայ յեպիսկոպոսութիւն Սալմաստոյ...»:

բ· 71ա—139բ Իսկ յաւուրսն յորում պատշաճի ձեռնադրութիւնն — *Նախ չարաչար մաս յերեկոյին աղաւթիւն, զայ հայրապետն եւ զդեցեալ հանդերձ անգաւատի եւ ուրար եւ փորբեաց չուրջառ, գաւազանն ի ձեռին եւ միթր ի գլուխն եւ մատանի ի ձեռն եւ նստի աթոռով: Ապա զայ առաջի Նոթա աւագերէցն... եւ ասէ. Հրամայեա Տէր, աւրհնութեամբ ասել: Պատասխանէ. Արա՛ր երկնային տան պահեսցէ զմեզ եւ նախանամեսցէ... ի վերայ բազմաց կացուցից զքեզ, մուտ յուրախութիւն Տեառն քոյ:*

3· 140ա—81ա Կանովն կաթողիկոս ձեռնադրելոյ — *Ցորժամ հանդերձեալ լինին բարձրացուցանել զոք ի պատիւ կաթողիկոսութեան Տանս Հայոց, նախ ընտրել պարտ է ըստ կանոնիկ եկեղեցեացն սահմանի... եւ ապա եպսկն ի խորան եւ սկսանին. Մշ. Զողորմութիւն քո Տէր յաւիտեան... (քառրոզ) Աղաչեցուք զմարդասէրն... եպիսկոպոսն ասէ. Աստուածային եւ երկնաւոր չնորհք... եւ սկսանի առաջին կաթողիկոսն չարականն. Այսաւր ուրախացեալ ցնծան. եւ երթան մինչ ի տեղի կերակրոյն:*

բ· 181բ Համառօտապէս ծանուցանի աստ այսու ոստանաւորաւս զգրպիսութիւն կաթողիկոսին — *Մինչ լինիցի հանդէս օծմանն հայրապետին սեռիս Հայկեան, / Գոհանելոց են յայն ատեան եպիսկոպոսք երկոտասան... ասեն զպղծին որ գրեալ կան յեպիսկոպոս ձեռնադրութեան:*

24 տող՝ յետագային գրուած ծայրագրով:

4· 182ա—219բ Կարգաւորութիւն ուրիւնութեան թագաւորի ըստ մեծի եկեղեցւոյն Հռովմայ — *Ցորժամ ժառանգաւորքն եւ ժողովն ընտրեն զոք բարձրացուցանել թագաւոր, դան յարքունի ապարանսն արքեպիսկոպոսն եւ եպիսկոպոսունքն եւ ժառանգաւորքն զդեստեալ... եւ ընտրեալն ունենայ հայաւ ձիաւորի, փիլոն, զաղջեր եւ մահմդ... (աղօթք) Տէր ամենակարաւղ յամենայնի որ դնառաւս քո պատշաճիւ ցուցեր զալ ի պատիւ թագաւորութեան... իսկ վաղիւն զան յարքունիսն իշխանքն եւ տիկնայք եւ ապատաւորեն իւրաքանչիւր գործովն ուրախութեամբ, ուստուր որչափ եւ կամին: Բայց դրեմք որ պատշաճն Ը աւր է:*

5· 420ա [Ուխտագիր Լեւոն թագաւորի] — *Ես Լեւոն՝ թագաւոր Հայոց, որ կամաւքն Աստուծոյ լինելոց եմ թագաւոր Հայոց, խոստանամ, ուխտեմ եւ երդնում առաջի Աստուծոյ եւ երանելոյն սրբոյն Գրիգորի լուսաւորչին, որ լինիմ ես յայսմհետէ պահապան եւ զերծանօղ՝ քահանայապետին եւ սուրբ եկեղեցւոյն Հայոց եւ ամենայն կղերկիսոց նորայ, ի չամենայն կարիս եւ ի յաջուստս իւր· պահելով եւ խնամելով դնայրենիս, զպատիս, որչափ կարողացայց աւգնութեամբն Աստուծոյ, ըստ գիտութեան եւ կարողութեան իմոյ ուղղ յատակ հաւատով, այնպէս Աստուած աւգնէ ինձ եւ այս սուրբ Աւետարանս Աստուծոյ: Գ զհետ կրկնէ:*

6· 221ա—բ Վասն աւծմանն կաթողիկոսացընն — *Նախ զի ասէ Թուրքինաց պատմութիւն, թէ Ձ-ին (1268) Հայոց Թուին, ի Մամոստիայ աւծեցին զԲակոբ կաթողիկոս... եւ սոքա ամենեքեան աղաչեն ի եպիսկոպոս աւրհնիքին, անդ գիտ եւ կարդա եւ զԱկնջանսն ցանկոր վարդապետս յիշեցէք, որ զոքա դտայ եւ չարագրեցի, թէ ոչ նա դուք ողջ կեցիք, եւ այլն բաւ է (?):*

ՑԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԻԹԵԱՆ ԹԱՄԱՆԱԿԻ

ա· 1ա *Երկրորդ լուսաւորիչ Հայկազան ազգիս Տէր Կոստանդին զանարժան եւ զմեզաւոր ծառայս ձեր զկազմօղ սորայ զձասլիս յիչեա առաջի Քրիստոսի Տեառն մերոյ:*

բ· 65բ Զեռքն այն չորանաս եւ աչքն կոյանաս, ով ոք որ ի սուրբ գրոցս պարապ տեղիքն գրիչ դնելով, այլ որիչ իրմէն ի գաս բան գրչ, յանդգնաւղքն ընդ կապանաւք եղիցին:

Գ. 181ա *Ձերջանիկ սուրբ հայրապետն Հայաստանեաց* զՏէր Կոստանդին *զստացաւղ սորին յիշեսջիք ի Քրիստոս պատահաւղք սորին*:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՅԻ

Ա. 1ա (*դատարկ թերթի վրայ*):

1. *Այլ եւ զիս զանպիտան ծառայս Աստուծոյ զվերջին կազմաւղ սորայ զնուաստ հողս՝ զ*Կիրակոս *էրէց յիշեցէք առաջի բեմին Քրիստոսի*:

2. *Ընդ առաջին եւ ընդ միջին աշխատողացն ի սուրբ գիրս նայ եւ զիս զվերջին նուաղեալ ծնունդս եկեղեցւոյ զ*Յովհաննէս *վարդապետս, որ եւ ողորմութեամբն Աստուծոյ կաթողիկոս, աղաչեմ յիշել ի Տէր եւ Աստուած ձեզ ողորմի ասել եւ Աստուած ձեզ ողորմեսցի. ամէն*: ՌԾԵ (1606) *թվին կազմեցի*:

Բ. 70բ (*դատարկ թերթի վրայ*):

1. *Ի նուաստ ի* Թորոս *կաթողիկոս* Սըսցի *նըստաւ յաթոռ հայրապետութեան ի թըւականիս Հայոց* ՋՂԷ (1548) *Փետրւվարի ԺԲ* (12), *աւրն Գ-շաբթի*:

2. *Ի նուաստ եւ անպիտան* Ազարիայ *վարդապետ* Ջուղայեցի, *շնորհաւքն Աստուծոյ կաթողիկոս նստաւ յաթոռ հայրապետութեան* Սըսայ, *ի թվականիս Հայոց* ՌԼԳ (1584) *Փետրվար ի ԻԵ* (25), *աւրն Գ-շաբթի՝ Ղեւոնդեանց տաւնի Մեծ Բարեկենդանին*:

3. *Ես նուաստ* Յովաննէս *վարդապետս* Անթըպցի, *շնորհաւք եւ ողորմութեամբն Աստուծոյ նըստա աթոռ հայրապետութեան Սըսայ, ի մեծ թվին Հայոց* ՌԾԱ (1602) *Դեկտեմբեր Հոռոմոց Ի* (20), *աւուր կիրակէի*:

4. *Ես նուաստ* Սիմէոն *կաթողիկոսըս* Սեփաստացի, *շնորհաւք եւ ողորմութեամբն Աստուծոյ նստա յաթոռ հայրապետութեան* Սըսայ, *ի մեծ թվին Հայոց* ՌՁԲ (1633) *ձեռամբ նուաստ... (ծածկագիր)*:

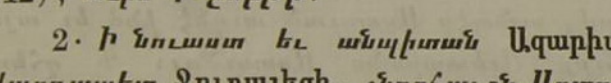

Գ. 107բ (*դատարկ թերթի վրայ*):

1. *Նուաստ* Խաչատուր *կաթողիկոս նըստաւ յաթոռ հայրապետութեան ի* Սըս, *թվին Ռ* (1551): (*Ռ-ին քով ուղղահայեաց գիծ մը քաշուած է*):

2. *Նուաստ* Խաչատուր *կաթողիկոս նստաւ յաթոռ հայրապետութեան* Սըսայ, *թվին ՌԹ* (1560), *Փետրվարի ԺԶ* (16), *Փետրվար ի Դ* (4) *առ Քրիստոս փոխեցաւ թվին ՌԼԳ* (1584), *որոյ յիշատակն աւրհնութեամբ եղիցի. ամէն (նոյն վերի՞ն)*:

3. *Նուաստ* Տիրատուր *կաթողիկոս նըստաւ յաթոռ հայրապետութեան* Սսա, *թվին ՌԼԵ* (1586) *Մարտ ամսոյ Ի* (20):

4. *Նուաստ* Բերիացի Պետրոս *կաթողիկոս նստա աթոռ հայրապետութեան ի* Սիս, *թվին ՌՃԾԷ* (1708) *Ապրիէլ ԻԹ* (29) *օր հինկշաբթի*:

5. *Նուաստ* Թորոս *կաթուղիկոս* Սըսեցի *նստաւ յԱթոռ հայրապետութեան ՌՄԼԳ* (1784) *եւ փոխեցաւ առ Քրիստոս ՌՄԽԵ* (1796) *Սեպտեմբեր ԻԴ* (24)*յօրն, որոյ յիշատակն օրհնութեամբ եղիցի*:

6. *Նուաստ* Կիրակոս *կաթուղիկոս նըստայ յԱթոռ հայրապետութեան, որ եմ եղբօրորդի վերոյգրեալ* Թորոս *սրբազան կաթուղիկոսին, ՌՄԽԶ* (1797) *Փետրուար ԺԴ* (14), *յաւուր Տեառնընդառաջի*:

7. *Ի ՌՄԾԲ* (1803) *չոգայ ի սուրբ Երուսաղէմ Դ եպիսկոպոսօք եւ Դ վարդապետօք Դ քահանայիւք եւ Ե սպասաւորօք, անտի եկի ի Բերիա տիր ընուբ* (?):

Դ. 219բ (*Թագաւորական օծումէն անմիջապէս ետք*):

1. *Նըւաստս* Կոստանդին *կաթողիկոս գտայ զշարադրութիւնս հայրապետացն Հայոց գրեալ ձեռամբ սուրբ հաւրն մերոյ* Ներսիսի *արքեպիսկոպոսի* Տարսոնի, *եւ ետու գրել ասա, որ է այս ՌԾԹ* (1610):

2. *Ի մեծ թուիս Հայոց ՊԻԹ* (1380) *ամի, յՕգոստոս ամսոյ ԺԵ* (15), *ի չորեքշաբաթի աւր հանգաւ ի Քրիստոս պատուական հայրապետն Հայոց* Տէր Կոստանդին *երկրորդ* Լամբրունացին, *որոյ յիշատակ նորին աւրհնութեամբ եղիցի*:

Ե. 220ա (*Լեւոն թագաւորի ուխտագրին ներքեւ*):

1. *Նըւաստ* Յոհանէս *կաթողիկոսս նըստայ ի յաթոռ հայրապետութեան, ի թվականիս Հայոց ՋԼԷ* (1488): (*Նոյն գրչին կողմէ նախ գրուած է «Ը» եւ ապա ջնջուած եւ գրուած է «Է»*:

2․ (*Կարմրագիր*) *Նըւաստս* Յոհաննէս *կաթողիկոսս* Թուլկուրացանցի *նստայ ի յաթոռ հայրապետութեան ի Թլվականիս Հայոց* ՋԼԸ (1489), *Յունվար ամսոյս ի* Զ (6) *աւր չորեքշաբթի**։

* Զարեհ վրդ․ Ազնաւորեան հարցականի տակ առնելով Յովհաննէս կաթողիկոսի գահակալութեան բնագրային ամսաթիւը «ի Զ» (որ այլոց կողմէ կարդացուած է նաեւ որպէս ԺԶ կամ ԻԶ) դիտել կու տայ որ 1489 տարուան ո՛չ Յունուար 6–ը, ո՛չ 16–ը եւ ո՛չ ալ 26–ը չորեքշաբթի կը հանդիպին, այլ՝ երեքշաբթի, ուրբաթ եւ երկուշաբթի։ Հետեւաբար, կ'առաջարկէ «զայն կարդալ ԻԸ (28), որ ճշդիւ չորեքշաբթի օր մըն է»։ (Տե՛ս Ազնաւորեան Զարեհ վրդ․, ՄԱՆՐ ՍՐԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԺԵ ԴԱՐՈՒ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱՑ ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ, էջ 61, Անթիլիաս, 1978)։

Զ․ 220բ (*դատարկ թերթի վրայ*)։

1․ *Նուաստս* Յովանէ *կաթողիկոս ամենայն Հայոց նստայ յաթոռ հայրապետութեան ի Սիս քաղաք, թվին Հայոց* ՋԼԴ (1525) *Մայիս ամսոյ* Ա (1), *աւրն Բ–շաբթի*։

2․ *Երթայ մաղաղաթս ի* Վնէժու *առ կաթողիկոսն ամենայն ի* Տէր Կոստանդին *ի* Թումասայ *եպիսկոպոսէ* Իթալիոյ։

3․ *Նուաստ* Սիմեոն *կաթողիկոս* Զէ-թունցի *նստայ յաթոռ հայրայպետութեան ի* Սիս *քաղաք, թվին Հայոց* ՋՁԸ (1539) *Ապրիլ* (7), *աւրն Բ–շաբթի*։

4․ *Նուաստ* Ղազար *կաթողիկոս երկրորդ* Զէթունցի *նստայ յաթոռ հայրայպետութեան ի* Սիս *քաղաքին, որ եմ հաւրեղբաւրորդի* Սիմէոն *կաթողիկոսին, թվին Հայոց* ՋՂԴ (1545), *յիշեցէք ի յաղաւթս ձեր*։

10

ՃԱՇՈՑ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԵԱՆ

ԺԴ — XIV

Գրիչ՝ Յովհաննէս, Տիրատուր Ղրիմեցի։

Թերթ՝ 564։ *Պրակ*՝ Ա—ԽԸ×12 (Ա, ԺԸ 9, Ի 8, ԻԹ, ԽԸ 11)։ *Նիւթ*՝ թուղթ։ *Մեծութիւն*՝ 34,5×21,8։ *Գրութիւն*՝ երկսիւն։ *Գիր*՝ բոլորգիր։ *Տող*՝ 30 *Կազմ*՝ շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ, աստառը՝ զարդադրոշմ մետաքս։ *Լուսանցակողեր*՝ կարմիր։

Կիսախորան՝ 1ա, 232ա, 336բ։ *Գլխազարդ*՝ 72բ, 323բ^{2}։ *Լուսանցազարդ*՝ բուսական, թռչնային, կաթողիկէ։ *Զարդագրութիւն*՝ մարդագիր, թռչնագիր, հանգուցագիր։ *Գոյներ*՝ կարմիր։

Վիճակ՝ բաւարար։ Սկիզբի եւ վերջի կարգ մը թերթերը ցեցակեր, պատռուած եւ կազմէն անջատուած, կապիչները ինկած։

ԾԱՆՕԹ․ Հ․ Ն․ Ակինեան, Թիւ 1։

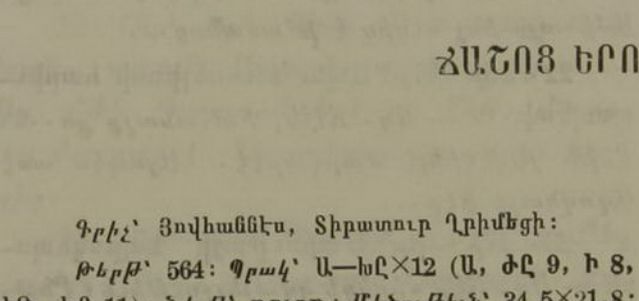

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1․ 1ա—22բ^{1} Կանոն սրբոյ Ծննդեան եւ Յայտնութեան Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ— *Եւ հովիւքն էին ի տեղւոջ յայնմիկ բացաւթեայք*…

ա․ 17բ^{2}— 21բ^{2} Աւրհնութիւն ջրոյս, զոր ասացեալ է Տեառն Բարսղի Եպիսկոպոսի — *Աւրհնեալ ես Տէր Աստուած ամենակալ յամենայնի հզաւր*…

2․ 22բ^{1}—5բ^{2} Եր[կ]րորդ առաւաւտին — *Սղ․ Տէր ասաց ցիս*…։ *Աւետարան ըստ Մաթէոսի․ Սկիզբն աւետարանի Յիսուսի Քրիստոսի*…

3․ 25բ^{2}—7բ^{2} Երրորդ առաւաւտուն — *Սղ․ Ի վայելչութիւն*։ *Աւետարան ըստ Յոհաննու․ Յաւուրսն յայնոսիկ դայ Յովհաննէս*…

4․ 27բ^{2}—8բ^{2} Չորրորդ աւուրն — *Սղ․ Ի վայելչութիւն սրբոց քոց*։ *Ասաց Տէր ցՏէր*

իմ : Աւետարան ըստ Յովհաննու․ Ի սկզբանէ էր Բանն···

5․ 28բ^2—30ա^1 Եշ․ առաւաւտուն — *Աւետարան Յոհաննու․ ԶԱստուած ոչ ոք ետես երբեք*···

6․ 30ա^1—1բ^2 Վեցերորդ առաւաւտուն — *Սղ․ Կց․ Ի վայելչութիւն : Աւետարան ըստ Յովհաննու․ Ի վաղիւ անդր տեսանէ զՅիսուս զի գայր առ նա*···

7․ 31բ^2—3ա^1 Եւթներորդ աւուրն առաւաւտուն Յայտնութեան Տեառն — *Աւետարան ըստ Յոհաննու․ Ի վաղիւ անդր կայր Յովհաննէս եւ յաշակերտաց անտի նորա*···

8․ 33ա^1—5բ^1 Ուրբաթի աւուրն — *Առաւաւտուն Աւետարան ըստ Ղուկասու․ Ի հընգէտասաներորդի ամի տէրութեան Տիբերեա կայսեր*···

9․ 35բ^1—7բ^1 Ի Փետրուար ԺԴ տաւն է Քառասներորդ Գալստեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի··· — *Սղ․ ՂԵ, Կց․ Տեսին ամենայն ծագք : Ընթ․ յԱռակաց․ Տէր ստացաւ զիս սկիզբն ճանապարհաց իւրոց*···

10․ 37բ^1—9ա^1 Ի Նաւասարդի Ա տաւն է ծննդեան Յովհաննու Մկրտչի․ եւ այս կանոն կատարի — *Սղ․ Կց․ Եւ դու մանուկ*··· : *Ընթ․ յԱռակաց․ Զձեզ աղաչեմ ով մարդիկ եւ բաշխեմ զբարբառ իմ*···

11․ 39ա^1—բ^2 Պետրոսի հայրապետի եւ Աբիսողոմա սարկաւագին — *Սղ․ ԾԺԵ, Կց․ Պատուական է առաջի Տեառն : Պաւղոսի առ ի Հռոմաեցող․ Բայց գիտեմք եթէ որոց*···

12․ 39բ^2—40բ^1 Ապա Անտոնի Անապատականի — *Սղ․ ՁԳ․ Երանելիք են որ բնակեալ են : Ընթ․ յԱռակաց․ Ուրախութիւն արդարոց առնել զիրաւունս*···

13․ 40բ^1—1ա^2 Ապա Թէոդոսի թագաւորին եւ մանկանցն Եփեսոսի — *Սղ․ ՃԼԱ, Կց․ Յիշեա Տէր զԴաւիթ : Ընթ․ յԱռակաց․ Սիրտ առն խորհեսցի զիրաւունս*···

14․ 41ա^2—բ^2 Ապա Կիրակոսի եւ մաւր նորա՝ Յուղիտայ — *Սղ․ Ը, Կց․ Ի բերանոց մանկանց տղայոց : Ընթ․ ի Զաքարիա մարգարէէ․ Տէր արդար դատաւոր ի մէջ նոցա*···

15․ 41բ^2—2ա^2 Վահանայ Գողթնացոյն— *Սղ․ Գ, Կց․ Այլ դու Տէր աւգնական : Ընթ․ յԵզեկիելէ մարգարէէ․ Եւ եղեւ բան Տեառն առ իս եւ ասէ․ Որդի մար[դ]ոյ զհայց քո կարաւտութեամբ կերիջիր*···

16․ 42ա^2—բ^2 Ապա Եւգինեա կուսին եւ հաւրն նորա Փիլիպոսի — *Սղ․ ԽԴ․ Ամենայն փառք դստեր Թագաւորի : Ընթ․ յԱռակաց․ Իմաստութիւն յելս ճանապարհաց գովի*···

17․ 42բ^2—3բ^2 Գրիգորի Աստուածաբանի — *Սղ․ ՃԽԹ, Կց․ Պարծեսցին սուրբքն : Ընթ․ յՈվսէ մարգարէէ․ Այսպէս ասէ Տէր․ Սերմանեցէք ձեզ յարդարութիւն*···

18․ 43բ^2—4ա^2 Ապա Տրիփոնի եւ Պարսումայի ճգնաւորին — *Սղ․ ԾԺԷ, Կց․ Տէր է իմ աւգնական*··· : *Ընթ․ Յովելէ մարգարէէ․ Այսպէս ասէ Տէր․ Զի՞ ես կա նորա եւ կռոցն*···

19․ 44ա^2—5բ^1 Ապա Վլասա եպիսկոպոսի — *Սղ․ ՃԼԱ, Կց․ Քահանայք քո զգեցին զարդարութիւն : Ընթ․ ի Մաղաքիա մարգարէէ․ Այսպէս ասէ Տէր ամենակալ․ Ուխտըն իմ որ էր ընդ նմա կենաց*···

20․ 45բ^1—6ա^2 Սեղբեստրոսի հայրապետի — *Սղ․ Կց․ Բազում նեղութիւնք : Ընթ․ յԵսայեայ մարգարէէ․ Յաւուր յայնմիկ ծագեսցէ Աստուած*···

21․ 46ա^2—բ^2 Գորդիոսի վկայի — *Սղ․ Ե, Կց․ Տէր որպէս զինու : Ընթ․ յԱռակաց․ Ամենայն ինչ ուղիղ է իմաստնոց*···

22․ 46բ^2—7բ^1 Ապա Կոռնելիոսի հարիւրապետի··· — *Սղ․ ՃԼԱ, Քահանայք քո*··· : *Ընթ․ յԵզէկիելէ մարգարէէ․ Այսպէս ասէ Ադոնայի Տէր*···

23․ 47բ^1—8բ^1 Մարութայի եպիսկոպոսի — *Սղ․ Տէր սիրեցի զվայելչութիւն : Ընթ․ Եւ եղեւ բան Տեառն առ իս եւ ասէ*···

24․ 48բ^1—9ա^1 Աթանասի եւ Կիւրղի հայրապետացն··· — *Սղ․ Կց․ Քահանայք քո*··· : *Ընթ․ յԵսայեա մարգարէէ․ Եւ կոչեսցին նոքա ազգ արդարութեան*···

25․ 49ա^1—բ^2 Եւգինոսի եւ Մակարիոսի··· — *Սղ․ Կց․ Տէր ասաց ցիս : Ընթ․ Յովսէէ մարգարէէ․ Այսպէս ասէ Տէր․ Առէք ընդ ձեզ բանս*···

26․ 49բ^2—51ա^1 Զկնի Ը աւրէիցն առաջի կիրակէն — *Սղ․ Կց․ Քեզ վայելէ աւրհնութիւն : Ընթ․ յԵսայեա մարգարէ․ Ուրախ լեր ամուլ որ ոչ ծնանէիր*···

27․ 51ա^1—բ^2 Դշ․ — *Մեսեդի․ Կեցոյ զծառայս : Ողորմեա ինձ Տէր*··· : *Պաւղոսի առաքելոյն ի Տիմոթեա Թղթոյն է․ Մի այսուհետեւ ամաւթ համարիցիս զվկայութիւն Տեառն մերոյ*···

28. 51բ^2—2բ^1 Ուրբաթ — Մես. Տեսին ամենայն ծագք...: Պաւղոսի առաքելոյն ի Տիմոթեա. Զայս գիտասջիր, զի մեկնեցան ի մէնջ...

29. 52բ^1—4ա^1 Երկրորդ կիրակէ — Աղ. Կց. Քեզ վայելէ...: Ընթ. յԵսայեա մարգարէէ. Եթէ պարծուցես զոտն քո...

30. 54ա^1—բ^2 Դշ. — Մես. Կեցո...: Պաւղոսի առաքելոյ ի Տիմոթեա թղթոյն. Զայս յուշ արասջիր վկայութիւն եղեալ առաջի Աստուծոյ...

31. 54բ^2—5բ^2 Ուրբաթ — Մես. Տեսին...: Պաւղոսի առ ի Տիմոթեա. Ի յերիտասարդական ցանկութեանցն փախիր...

32. 55բ^2—7ա^2 Երրորդ կիրակէն — Աղ. Քեզ վայելէ...: Ընթ. յԵսայեա մարգարէէ. Կացաք մնացաք իրաւանց...

33. 57ա^2—8ա^2 Դշ. — Մես. Կեցո...: Պաւղոսի առաքելոյ ի Տիտոսի թղթոյն ընթ. Պաւղոս ծառա Աստուծոյ եւ առաքեալ Յիսուսի Քրիստոսի...

34. 58ա^2—բ^2 Ուրբաթ — Մես. Տեսին...: Պաւղոսի առաքելոյ ի Տիտոսի թղթոյն. Քանզի բազումք են անհնազանդք...

35. 58բ^2—9բ^2 Զկնի Առաջաւորի պահոցն. սրբոյն Սարգսի զաւրավարի... — Աղ. ԾԺԷ. Պատուական է...: Ընթ. յԵսայեա մարգարէէ. Նորոգեցարուք առ իս կղզիք...

36. 59բ^2—60բ^2 Կիրակի — Աղ. Կց. Քեզ վայելէ: Ընթ. յԵսայեայ մարգարէէ. Զողորմութիւնս Տեառն յիշեցի...

37. 60բ^2—1բ^2 Բշ. Սրբոց Ատովմանցն — Աղ. Կց. Տէր որպէս զինու: Ընթ. յԱռակաց. Արդ, ցանկացարուք բանից իմոց...

38. 61բ^2—2բ^2 Գշ. Սրբոց Սուքիասեանց — Աղ. Կց. Որպէս փափաքէ եղջերու: Ընթ. յԵսայեա մարգարէէ. Եւ զայլազգիսն որ եկեալ յեցեալ լիցեն ի Տէր...

39. 62բ^2—3ա^2 Դշ. — Մես. Կեցո...: Պաւղոսի առաքելոյն ի Տիտոսի թղթոյն. Եւ յուշ արասջիր նոցա իշխանութեանց...

40. 63ա^2—բ^2 Եշ. Սրբոց Ոսկեանցն — Աղ. Կց. Ետուր զմեզ որպէս զոչխարս: Ընթ. յԵսայեա մարգարէէ. Այսպէս ասէ Տէր. Տեսէք զիարդ կորեաւ արդարն...

41. 63բ^2—5ա^1 Ուրբաթ — Մես. Տեսին...: Պաւղոսի առաքելոյ ի Կորնթացւոց թղթոյն ընթ. Ստեփաննոս եւ որ ընդ նմա...

42. 65ա^1—բ^1 Շաբաթ՝ Սրբոյն Սահակայ հայրապետին — Աղ. ԾԼԱ, Կց. Քահանայք քո...: Ընթ. յԵսայեա մարգարէէ. Եւ կոչեսցին նոքա ազգ արդարութեան...

43. 65բ^1—7ա^2 Կիրակի — Աղ. Կց. Քեզ վաելէ: Ընթ. յԵսայեա մարգարէէ. Հակառակորդք մեր կոխեցին զմեզ...

44. 67ա^2—բ^2 Բշ. Պիոնի քահանայի — Աղ. Քահանայք քո...: Ընթ. յԵսայեա. Այսպէս ասէ Ադովնայի Տէր առ քահանայս. Զժողովուրդս իմ ուսուցանեն...

45. 67բ^2—8բ^1 Գշ. Սրբոց Ղեւոնդեանցն — Աղ. ԾԼԱ, Կց. Քահանայք քո...: Ընթ. յԵսայեա մարգարէէ. Ուրախ լեր անապատ ծարաւի...

46. 68բ^1—9բ^1 Դշ. — Մես. Կեցոյ զծառայս...: Պաւղոսի առաքելոյն ի Կորնթացւոց թղթոյն. Աստուած ամենակալ իբրեւ արդարացուցանել կամեցաւ...

47. 69բ^1—70բ^1 Եշ. Սրբոց Վարդանանց — Աղ. ԽԴ, Կց. Վասն քո մեռանիմ: Ընթ. յԵսայեա. Այսպէս ասէ Տէր ցԻսրայէլ. Ի ժամանակի ընդունելութեան լուա քեզ...

48. 70բ^1—1ա^2 Ուրբաթ — Մես. Տեսին...: Պաւղոսի առաքելոյ ի Կորընթացւոց. Բայց արդ եւ դուք կորնթացիք...

49. 71ա^2—2ա^2 Շաբաթ՝ Սրբոց հայրապետաց Նիկիա սուրբ ժողովոյն — Աղ. ԾԼԱ, Կց. Քահանայք քո...: Ընթ. յԵզեկիելէ մարգարէէ. Եւ եղեւ բան Տեառն առ իս եւ ասէ. Որդի մարդոյ դէտ կացուցի զքեզ...

50. 72բ—7ա^1 (Բուն Բարեկենդանին առաւաւտուն) — (Ընթ.) Ճրագ մարմնոյ ակն է...

51. 77ա^1—ա^2 (Երկուշաբթի Աղուհացից) — Ընթերցուածք վարդապետութեան ի դիր անկելոյն ի սուրբ քառասներորդն, եւ հանդերձելոցն կնիք առով: Ընթ. յԵսայեա մարգարէէ. Լուացարուք, սրբեցարուք...

52. 77ա^2—բ^1 Երեքշաբթի աւր — Ընթ. յԵզեկիելէ. Արդարութիւն արդարոյն ի վերայ նորին եղիցի...

53. 77բ^1—9ա^1 Առաջին շաբաթուն Քառասներորդացն չորեքշաբթի աւր ի տասներորդ ժամուն ժողովին ի սուրբ Սիոն եւ այս կանոն կատարի — Ընթ. յԵլից. Այս են ան-

ուանք որդոցն Իսրայէլի մտելոցն յԵգիպտոս...

54. 79ա^{1}—բ^{1} Եշ. — Սղ. Կց. Ծ. Ողորմեա ինձ Աստուած...: Պաւղոսի առաքելոյն ի Հռովմայեցւոց. Եւ եթէ ոչ գիտէք զի որ մկրտեցաք...

55. 79բ^{1}—82բ^{1} Առաջին շաբաթուն Քառասնորդաց պահոցն ուրբաթի աւր... — Ընթ. յԵրկրորդ Աւրինաց. Լուր Իսրայէլ, Տէր Աստուած մեր Տէր մի է...

56. 82բ^{1}—3բ^{2} Շաբաթի աւր՝ սրբոյն Թէոդորոսի զաւրավարին — Սղ. ՃԺԷ, Կց. Պատուական է...: Ընթ. յԱռակաց. Մանուկ էի մտավարժ...

57. 83բ^{2}—7բ^{1} Երկրորդ կիրակէին առաւաւտուն կարդա — Աւետարան Ղուկասու. Եւ իբրեւ տիւ եղեւ ել գնաց յանապատ տեղի...

58. 87բ^{1}—90ա^{1} Յերկրորդում շաբաթուն Քառասնորդաց պահոցն երկուշաբաթի... — Ընթ. յԱռաջին Թագաւորաց. Եւ այր մի էր յԱրեմաթեմայ Սեփայ...

59. 90ա^{1}—3ա^{2} Երրորդ շաբաթուն Քառասնորդաց պահոցն երեքշաբաթի...—Ընթ. յԱռաջին Թագաւորաց. Եւ նստաւ կինն եւ անոյց զորդին իւր...

60. 93ա^{2}—4բ^{2} Երկրորդ շաբաթուն Քառասնորդաց պահոցն չորեքշաբաթի... — Սղ. ԻՁ, Կց. Լուր Տէր ձայնի իմում...: Ընթ. յԵլից. Եւ եղեւ յետ աւուրց բազմաց իբրեւ եղեւ մեծ Մովսէս...

61. 94բ^{2}—8ա^{1} Երկրորդ հինգշաբաթուն... — Սղ. ԾԶ, Կց. Ողորմեա ինձ Աստուած...: Ընթ. յԱռաջին Թագաւորութենէ. Եւ Հեղի ծերացեալ էր յոյժ...

62. 98ա^{1}—100ա^{2} Երկրորդ շաբաթուն Քառասնորդաց պահոցն ուրբաթի... — Սղ. ԼԸ, Կց. Լուր Տէր աղաւթից իմոց...: Ընթ. յԵրկրորդ Աւրինաց. Եւ պահեսցես զպատուիրանս...

63. 100բ^{1}—1ա^{2} Շաբաթ՝ Կիւրղի Երուսաղեմա հայրապետի — Սղ. ՃԼԱ, Կց. Քահանայք քո...: Ընթ. յԱռակաց. Բերան խոնարհաց խաւսի զիմաստութիւն...

64. 101ա^{2}—5բ^{1} Երրորդ կիրակէին առաւաւտուն — Աւետարան ըստ Ղուկասու. Եւ եղեւ ընդ աւուրսն ընդ այնոսիկ ել ի լեառն կալ յաղաւթս...

65. 105բ^{1}—6ա^{2} Երկուշաբթի աւր — Պաւղոսի առաքելոյ ի Կողոսացւոց թղթոյն. Զգոյշ լերուք, մի ոք իցէ որ զձեզ կողոպտիցէ...

66. 106ա^{2}—7բ^{1} Երեքշաբթի աւր — Պաւղոսի առաքելոյ յԵբրայեցւոց թղթոյն. Զինչ են հաւատք եթէ ոչ յուսացելոց իրաց հաստատութիւն...

67. 107բ^{1}—9ա^{1} Երրորդ շաբաթուն Քառասնորդաց պահոց չորեքշաբաթի...—Ընթ. յԵլից. Եւ յետ աւուրց բազմաց մեռաւ թագաւորն Եգիպտացւոց...

68. 109ա^{1}—բ^{2} Հինգշաբաթի — Սղ. Հ, Կց. Ի քեզ Տէր յուսացա...: Ընթ. յԵսայեա մարգարէէ. Նորոգեցարուք առ իս կղզիք...

69. 110ա^{1}—2ա^{1} Երրորդ շաբաթու պահոցն ուրբաթի... — Ընթ. յԵրկրորդ Աւրինաց. Հայեաց յանձն քո զուցէ մոռանայցես զՏէր Աստուած քո...

70. 112ա^{1}—բ^{2} Շաբաթ աւր՝ յիշատակ Յոհաննու Երուսաղեմա հայրապետին — Սղ. ՃԼԱ, Կց. Քահանայք քո...: Ընթ. յԵսայեա մարգարէ. Եւ կոչեսցին նոքա ազգ արդարութեան...

71. 112բ^{2}—7ա^{1} Չորրորդ կիրակէին առաւաւտուն — Աւետարան ըստ Ղուկասու. Մի երկնչիր հաւտ փոքրիկ...

72. 117ա^{1}—8ա^{2} Բշ. — Ընթ. յԵրեմիայ մարգարէէ. Ամենակալ մեծ անուն Տեառն, աչք քո բացեն յամենայն ճանապարհս...

73. 118ա^{2}—20ա^{2} Երեքշաբթի — Ընթ. Յովբայ. Ո՞վ է դա որ թագուցանէ յինէն զխորհուրդս...

74. 120ա^{2}—1ա^{2} Չորրորդ շաբաթուն Քառասնորդաց պահոցն չորեքշաբաթի... — Ընթ. յԵլից. Արդ, երթալ ժողովեսցես զծերակոյտ որդոցն Իսրայէլի...

75. 121ա^{2}—2բ^{1} Հինգշաբաթի — Սղ. ՀԶ, Կց. Ձայնիւ իմով ես առ Տէր կարդացի: Պաւղոսի առ ի Հռովմայեցւոց. Զի թէպէտեւ իցեն անուանեալ աստուածք...

76. 122բ^{1}—4բ^{2} Չորրորդ շաբաթու Քառասնորդաց պահոցն ուրբաթի... — Ընթ. յԵրկրորդ Աւրինաց. Եւ եղեւ յետ քառասուն տարւոյն եւ քառասուն գիշերոյ...

77. 124բ^{2}—6ա^{1} Շաբաթ՝ յիշատակ է սրբոց Քառասնիցն — Սղ. Անցաք մեք ընդ հուր: Ընթ. յԱռակաց. Բայց հոգիք արդարոց ի ձեռին Աստուծոյ են...

78. 126ա^{1}—30բ^{2} Հինգերորդ կիրակէ ա-

ռաւաւտուն — *Աւետարան ըստ Մարկոսի. Եւ յելանել նորա ի տաճարէ անտի, ասէ ցնա մի յաշակերտացն նորա...*

79. 130բ^{2}—1ա^{2} Երկուշաբթի աւր — *Պաւղոսի առաքելոյ յԵփեսացւոց թղթոյն. Բազում մասամբք եւ բազում աւրինակաւք կանխաւ խաւսեցաւ Աստուած...*

80. 131ա^{2}—2ա^{2} Երեքշաբթի — *Ընթ. յԵսայեա մարգարէէ. Եւ յաւել Տէր խաւսել ընդ Աքազու եւ ասէ. Խնդրեա դու քեզ նըշան...*

81. 132ա^{2}—4ա^{1} Հինգերորդ շաբաթուն Քառասնորդաց պահոցն չորեքշաբաթի...— *Ընթ. յԵլից. Պատասխանի ետ Մովսէս եւ ասէ. Եթէ ոչ հաւատասցեն ինձ...*

82. 134ա^{1}—5բ^{1} Եշ. աւր — *Սղ. ՁԳ. Երանելիք են ո[ր] բնակեալ են ի տան: Ընթ. յԵսայեա մարգարէէ. Տէր, ո՞ հաւատաց լրոյ մերում...*

83. 135բ^{1}—7բ^{2} Հինգշաբաթուն Քառասնորդաց պահոցն ուրբաթի... — *Ընթ. յԵրկրորդում Օրինաց. Ի ժամանակին յայնմիկ ասէ ցիս Տէր. Կոփեա դու քեզ...*

84. 137բ^{2}—8բ^{2} Շաբաթի աւր՝ սրբոյն Գրիգորի Հայոց Լուսաւորչին — *Սղ. Կց. Եհան զիս ի գրոյ տառապանաց: Ընթ. յԱռակաց. Յայնժամ կացցէ արդարն բազում համարձակութեամբ...*

85. 138բ^{2}—44ա^{1} Վեցերորդ կիրակի առաւաւտուն — *Աւետարան Ղուկասու. [Ե]ւ յասել ոմանց զտաճարէն...*

86. 144ա^{1}—5բ^{2} Երկուշաբթի աւր — *Ընթ. ի Դանիելէ. Ես՝ Դանիէլ, տեսանէի ի տեսլեան գիշերոյ եւ ահա չորք հողմք...*

87. 145բ^{2}—6ա^{2} Երեքշաբթի աւր — *Պաւղոսի առաքելոյ ի Կորնթացւոց թղթոյն. Ումեմն ի Հոգւոյն տուեալ է բան իմաստութեան...*

88. 146ա^{2}—7ա^{2} Վեցերորդ շաբաթուն Քառասնորդաց պահոցն չորեքշաբաթի... — *Ընթ. յԵլից. Եւ ասէ Տէր ցՄովսէս. Ցերթալդ քում եւ ի դառնալդ յԵգիպտոս...*

89. 147ա^{2}—8ա^{1} Հինգշաբթի աւր— *Ընթ. յԵզեկիելէ մարգարէէ. Եւ եղեւ ի վերայ իմ ձեռն Տեառն եւ եհան զիս ոգով Տեառն...*

90. 148ա^{1}—50ա^{2} Վեցերորդ շաբաթուն Քառասնորդաց պահոցն ուրբաթի...—*Ընթ. յԵրկրորդ Աւրինացն. Քանզի երկիրն յոր մտանելոց էք ժառանգել զնա...*

91. 150ա^{2}—3ա^{1} Շաբաթ առաւաւտու ժողովին յՂազարուն... — *Սղ. ԻԹ, Կց. Տէր հաներ ի դժ[ոխ]ոց զանձն: Պաւղոսի առաքելոյ ի Թեսաղոնիկեցւոց. Ոչ կամիմ եղբարք եթէ տղէտք իցէք...*

92. 153ա^{1}—5բ^{2} Կիրակէին Արմաւենեացն ժողովին ի սուրբ Մատրան... — *Սղ. ՂԷ, Կց. Լերինք ցնծասցեն: Ընթ. յԵսայեա մարգարէէ. Ասացէք դստեր Սիովնի ահաւասիկ փրկիչ քո հասեալ գայ...*

93. 155բ^{2}—61ա^{2} Երկուշաբաթին առաւաւտուն — *Սղ. Կց. Աւրհնեա անձն իմ զՏէր Աստուած: Աւետարան Մաթէոսի. Եւ այգուցն իբրեւ դարձաւ անդրէն ի քաղաքն քաղցեաւ...*

94. 161ա^{2}—9ա^{1} Երեքշաչբաթի առաւաւտուն — *Սղ. Տարցին թագաւոր...: Աւետարան ըստ Մարկոսի. Եւ առաքեն առ նա զոմանս ի փարիսեցւոց անտի եւ ի հերովդիանոսաց...*

95. 169ա^{1}—72բ^{2} Մեծի չորեքշաբաթին առաւաւտուն — *Սղ. Կց. Որ ուտէր ընդ իս...: Աւետարան Մարկոսի. Եւ էր Զատիկ եւ բաղարջակերք յետ երկուց աւուրց...*

96. 172բ^{2}—87բ^{1} Մեծի հինգշաբաթին առաւաւտուն — *Սղ. Կց. Որսացան զանձն արդարոյն: Աւետարան Յոհաննու. Բայց այժմ անձն իմ խռովեալ է...*

ա. 175բ^{2}—8ա^{2} Քարոզ պատուիրանին զոր Քահանայն զեկուցանէ ժողովրդեանն... — *Լուարուք ինձ որդեակք իմ...*

բ. 184բ^{1}—7բ^{1} Եւ դարձեալ ասէ զաղաւթս զայս [Ոտնալուային] — *Աւրհնեալ է ամենասուրբ Երրորդութիւն ի բարձունս՝ Հայր եւ Որդին եւ Հոգին Սուրբ, մեծ գոհութիւն երից անձնաւորաց...*

97. 187բ^{2}—213ա^{2} Ուրբաթին գիշերն հսկումն է... — *Սղ. Բ. Ընդէ[ր] խռովեցան: Կց. Իշխանք ժողովեցան ի միասին: Երգ՝ Այս[օր] անճառ լուսոյն: Աւետարան Յոհաննու. Ամէն ամէն ասեմ ձեզ ոչ է ծառայ մեծ քան զտէր իւր...*

98. 213ա^{2}—31ա^{2} Շաբաթի աւր առաւաւտուն ի Սուրբ Յարութիւն ասի — *Սղ. Կց. Տէր Աստուած փրկութեան իմոյ...: Աւետարա[ն] ըստ Մաթէոսի. Եւ ի վաղիւ*

անդր, որ է յետ ուրբաթին, ժողովեցան քահանայապետքն...

99· 232ա—3բ^{1} (Մեծի աւուր կենաքեր սրբոյ Զատկին կիրակէին) — (Ընթ.) Զբանն առաջին, զոր արարի վասն ամենայնի, ո Թէոփիլէ...

100· 233բ^{1}—4բ^{2} Երկուշաբաթի աւր...— Սաղոմոսի· Ի կարդալ իմում...: Ընթ. ի Գործոց Առաքելոց· Արք իսրայէլացիք, լուարուք զբանս զայսոսիկ...

101· 234բ^{2}—6ա^{2} Երեքշաբաթի աւր ժողովին ի սուրբ մատրանն Նախավկային Ստեփանոսի, եւ այս կանոն կատարի — Սաղ. Ալէլուիա, Տէր Աստուած իմ ի քեզ յուսացայ...: Ընթ. ի Գործոց Առաքելոցն· Եւ էին հանապազորդեալք վարդապետութեան առաքելոցն...

102· 236ա^{2}—7բ^{1} Չորեքշաբաթի աւր...— Սաղ. Ալէլուիա, Ի Տէր յուսացայ, որպէս ասի...: Ընթ. ի Գործոց Առաքելոց· Մովսէս ասաց ցհարսն մեր, թէ մարգարէ յարուցէ ձեզ Տէր Աստուած ձեր...

103· 237բ^{1}—9ա^{1} Հինգշաբաթի աւր...— Սաղ. Ալէլուիա, Ասաց անզգամն ի սրտի իւրում...: Ընթ. ի Գործոց Առաքելոց· Հայեցեալ ի համարձակութիւն Պետրոսի եւ Յովհաննու...

104· 239ա^{1}—40բ^{1} Ուրբաթի աւր... — Սաղ. Ալէլուիա, Լուր Տէր արդարութեամբ...: Ընթ. ի Գործոց Առաքելոց· Եւ բազմութեան հաւատացելոցն էր սիրտ եւ անձն մի...

105· 240բ^{1}—4ա^{1} Շաբաթի աւր՝ Յովհաննու Մկրտչին կարգն կատարի — Սղ. ՁԸ, Կց· Աստուած փառաւորեալ է...: Ընթ. յԱռակաց· Զձեզ աղաչեմ ով մարդիկ եւ բաշխեմ զբարբառ իմ որդւոց մարդկան...

106· 244ա^{1}—5բ^{2} Կիրակէին... — Սաղ. Ալէլուիա, Տէր հովուեսցէ զիս...: Ընթ. ի Գործոց Առաքելոց· Յարուցեալ ոմն ի մէջ ատենին փարիսեցի, որում անուն էր Գամաղիէլ...

107· 245բ^{2}—7բ^{1} Երկուշաբաթի աւր — Սաղ. Ալէլուիա , Դատ արա ինձ Տէր...: Ընթ. ի Գործոց Առաքելոց· Ստեփանոս այր լի շնորհաւք եւ զաւրութեամբ...

108· 247բ^{1}—50ա^{1} Երեքշաբաթի աւր — Սաղ. Ալէլուիա, Մատուցէք Տեառն որդիք...: Ընթ. ի Գործոց Առաքելոց· Եւ իբրեւ մերձեցաւ ժամանակ աւետեացն, զոր խոստացաւ Աստուած Աբրահամու...

109· 250ա^{1}—1ա^{2} Ապրիլ Զ Աւետիք Աստուածածնին—Սղ. Կէ· Յարիցէ Աստուած...: Ընթ. յԱռակաց· Ի պտղոյ արդարութեան բուսանի ծառ կենաց...

110· 251ա^{2}—2բ^{1} (Երկրորդ չորեքշաբաթին) — Սաղ. Ալէլուիա, Երանի ում թողութիւն...: Ընթ. ի Գործոց Առաքելոց· Բայց Սաւղոս մնասակար էր եկեղեցւոյն...

111· 252բ^{1}—3բ^{2} Հինգշաբաթի — Սաղ. Ալէլուիա, Դատեա Տէր զայնոսիկ...: Ընթ. ի Գործոց Առաքելոց· Իբրեւ լուան որ յԵրուսաղէմ առաքեալքն էին...

112· 253բ^{2}—5ա^{2} Ուրբաթի աւր—Սաղ. Ալէլուիա, Տէր մի սրտմտութեամբ քով...: Ընթ. ի Գործոց Առաքելոց· Հրեշտակ Տեառն խաւսեցաւ առ Փիլիպպոս եւ ասէ...

113· 255ա^{2}—7ա^{1} Շաբաթի աւր — Սաղ. Ալէլուիա, Երանի որ խորհի յաղքատ...: Ընթ. ի Գործոց Առաքելոց· Իսկ Սաւղոս տակաւին լցեալ սպառնալեաւք...

114· 257ա^{1}—9ա^{2} Երրորդ կիրակէին աւաւուտուն... — Սղ. Յեկեղեցիս աւրհնեցէք: Ընթ. յԱռակաց. Պատուեա զՏէր ի քոց արդար վաստակոց...

115· 259ա^{2}—60բ^{1} Երկուշաբաթի աւր — Սաղ. Ալէլուիա, ծափս հարէք...: Ընթ. ի Գործոց Առաքելոց· Եւ եղեւ ի շրջելն Պետրոսի առ ամենեքումք...

116· 260բ^{1}—2ա^{2} Երեքշաբաթի աւր — Ալէլուիա, Սաղ. Աստուած աստուծոց...: Ընթ. ի Գործոց Առաքելոց· Այր մի էր ի Կեսարիա, անուն Կուռնելիոս...

117· 262ա^{2}—4բ^{1} Չորեքշաբաթի աւր — Ալէլուիա, Սաղ. Ասաց անզգամն...: Ընթ. ի Գործոց Առաքելոց· Եւ ի վաղիւ անդր յարուցեալ Պետրոս...

118· 264բ^{1}— 6բ^{1} Հինգշաբաթի աւր — Ալէլուիա, Սաղ. Ողորմեա ինձ Աստուած...: Ընթ. ի Գործոց Առաքելոց· Լուան առաքեալքն եւ եղբարք որք էին ի կողմանս Հրէաստանի...

119· 266բ^{1}—8բ^{2} Ուրբաթի — Ալէլուիա, Սաղ. Փրկեա զիս ի թշնամեաց...: Ընթ. ի Գործոց Առաքելոց· Ընդ աւուրս ընդ այնոսիկ իջին յԵրուսաղեմէ մարգարէք յԱնտիոք...

120· 268բ^{2}—70ա^{2} Շաբաթի աւր — Ա–

լէլուիա, Սաղ. Բայց միայն Աստուծոյ հնազանդ...: Ընթ. ի Գործոց Առաքելոց. Բանիւքս եւ Սաւղոս դարձան յԵրուսաղէմ...

121· 270բ^{1}—2բ^{1} Կիրակի աւր... — Ալէլուիա, Սաղ. Քեզ վայելէ աւրհնութիւն...: Ընթ. ի Գործոց Առաքելոց. Յոտն եկաց Պաւղոս շարժեաց զձեռն իւր...

122· 272բ^{1}—4ա^{2} Երկուշաբաթի աւր — Ալէլուիա, Սաղ. Յարիցէ Աստուած եւ ցրուեսցէ...: Ընթ. ի Գործոց Առաքելոց. Եւ ի գալ միւսոյ շաբաթուն, գրեթէ ամենայն քաղաքն ժողովեցան...

123· 274ա^{2}—5բ^{1} Երեքշաբաթ աւր — Ալէլուիա, Սաղ. Ի քեզ Տէր յուսացայ...: Ընթ. ի Գործոց Առաքելոց. Եւ այր մի Լիւստրացի, տկար յոտից...

124· 275բ^{1}—6բ^{2} Չորեքշաբաթի աւր — Ալէլուիա, Սաղ. Ընդէ՞ր մերժեցեր Աստուած...: Ընթ. ի Գործոց Առաքելոց. Եւ ի շրջել նոցա եւ յուսուցանել, եկին հասին յԱնտիոք...

125· 276բ^{2}—9ա^{2} Հինգշաբաթի աւր — Ձայնիւ իմով ես առ Տէր...: Ընթ. ի Գործոց Առաքելոց. Եւ ոմանք իջեալ ի Հրէաստանէ ուսուցանէին զեղբարս...

126· 279ա^{2}—81ա^{2} Ուրբաթի աւր — Ալէլուիա, Սաղ. Ո հովուեսդ Իսրայէլին, նայեաց...: Ընթ. ի Գործոց Առաքելոց. Եւ նոքա արձակեալք յեկեղեցւոյն, իջին յԱնտիոք...

127· 281ա^{2}—3ա^{2} Շաբաթի աւր — Ալէլուիա, Սաղ. Աստուած, ո՞ քեզ նմանիցէ...: Ընթ. ի Գործոց Առաքելոց. Եւ շրջէին ընդ Փռիւգիայ եւ ընդ կողմանս Գաղատացւոց...

128· 283բ^{1}—7բ^{1} Մայիս Է ժողովին առաջի սրբոյն Գողգոթայի, զաւր երեւելոյ նշանի խաչին յերկնից... — Սղ. ՂԶ, կց. Պատմեսցեն երկինք զարդարութիւն...: Թուղթ Կիւրղի Երուսաղեմացւոյ առ Կոստանդիանոս արքայ, վասն երեւելոյ նշանի սուրբ Խաչին յերկնից. Թագաւորի աստուածասիրի եւ բարեպաշտի...

129· 287բ^{1}—9ա^{1} Երկուշաբաթի օր — Ալէլուիա, Սաղ. Զողորմութիւնս քո Տէր...: Ընթ. ի Գործոց Առաքելոց. Եւ յԱթէնս ի մնալ նոցա Պաւղոսի զայրանայր հոգի նորա ի նմա...

130· 289ա^{1}—90բ^{1} Երեքշաբաթի աւր — Ալէլուիա, սաղ. Բարի է խոստովան լինել...: Ընթ. ի Գործոց Առաքելոց. Յետ այսորիկ մեկնեալ Պաւղոսի յԱթենացւոց անտի եկն ի Կորնթոս...

131· 290բ^{1}—2ա^{1} Չորեքշաբաթի աւր — Ալէլուիա, սաղ. Եկայք ցնծասցուք ի Տէր...: Ընթ. ի Գործոց Առաքելոց. Առ Գաղիոնաւ փոխանակաւ բդեշխին Աքայեցւոց...

132· 292ա^{1}—3բ^{1} Հինգշաբաթի — Ալէլուիա, սաղ. Աւրհնեցէք զՏէր յաւրհնութիւն...: Ընթ. ի Գործոց Առաքելոց. Եւ եղեւ մինչդեռ Ապողոսն ի Կորնթոս էր...

133· 293բ^{1}—5բ^{2} Ուրբաթի օր — Ալէլուիա, սաղ. Յողորմութիւն եւ յիրաւունս...: Ընթ. ի Գործոց Առաքելոց. Եւ իբրեւ կատարեցաւ այս, եդ Պաւղոս ի մտի շրջել ընդ Մակեդոնիայ...

134· 295բ^{2}—8ա^{1} Շաբաթի աւր — Ալէլուիա, սաղ. Աւրհնեա անձն իմ զՏէր...: Ընթ. ի Գործոց Առաքելոց. Եւ յետ դադարելոյ ամբոխին, կոչեաց Պաւղոս զաշակերտսն...

135· 298ա^{1}—9բ^{1} Կիրակէի — Ալէլուիա, սաղ. Խոստովան եղերուք Տեառն...: Ընթ. ի Գործոց Առաքելոց. Եւ ի Մելիտեա յղեալ յԵփեսոս, կոչեաց զերիցունս եկեղեցւոյն...

136· 299բ^{1}—300բ^{1} Երկուշաբաթի — Ալէլուիա, սաղ. Ասաց Տէր ցՏէր իմ...: Ընթ. ի Գործոց Առաքելոց. Եւ իբրեւ եղեւ մեզ ելանել եւ մեկնել ի նոցանէ...

137· 300բ^{1}—2ա^{1} Երեքշաբաթի օր — Ալէլուիա, Աւրհնեցէք մանկունք...: Ընթ. ի Գործոց Առաքելոց. Եւ յետ աւուրցն այնոցիկ, հանդերձեալ ելանէաք յԵրուսաղեմ...

138· 302ա^{1}—5բ^{1} Չորեքշաբաթի աւր — Ալէլուիա, սաղ. Հաւատացի զոր եւ խաւսեցայ...: Ընթ. ի Գործոց Առաքելոց. Եւ իբրեւ մերձ էին եւթն աւուրք ի կատարել...

139· 305բ^{1}—6բ^{2} Ի սուրբ վերացմանն յաւուրն քառասնազատկին հինգշաբաթի աւր ժողովին ի սուրբ լեառն Ձիթենեաց... — Ճաշոյն Ալէլուիա սաղ. Երանեալ են ամբիծք...: Ընթ. ի Գործոց Առաքելոց. Զբանն առաջին զոր արարի վասն ամենայնի...

140· 306բ^{2}—8ա^{1} Ուրբաթի աւր... — Ալէլուիա, սաղ. Ուրախ եղէ ես որք ա-

սէին…: Ընթ. ի Գործոց Առաքելոց. Եւ ի վաղիւ անդր կամէր գիտել զճշմարիտն…

141. 308ա^1—9բ^2 Շաբաթի աւր… — *Ալէլուիա, սաղ. Ոյք յուսան ի Տէր…: Ընթ. ի Գործոց Առաքելոց. Եւ իբրեւ այգ եղեւ եւ արարեալ ժողով հրէիցն, նզովեցին զանձինս ոչ ուտել…*

142. 309բ^2—12ա^1 Եւթներորդ կիրակէին… — *Սղ. Ղէ, կց. Լերինք ցնծասցեն: Ընթ. յԵսայեա մարգարէէ. Իսկ այս ո՞վ է որ դիմեալ գայ յԵդովմայ…*

143. 312ա^1—3ա^2 Երկուշաբաթի աւր…— *Ալէլուիա, սաղ. Տէր, ո՛չ բարձրացաւ…: Ընթ. ի Գործոց Առաքելոց. Եւ յետ աւուրց ինչ եկն Փիլիքս հանդերձ Դրուսելաւ՝ կնաւ իւրով…*

144. 313ա^2—4բ^1 Երեքշաբաթի աւր…— *Ալէլուիա, սաղ. Աստ աւրհնեցէք ամենայն ծառայք…: Ընթ. ի Գործոց Առաքելոց. Իբրեւ անցին աւուրք ինչ Ագրիպպաս արքայ եւ Բերինիկէ եկին ի Կեսարիայ…*

145. 314բ^1—6բ^2 Չորեքշաբաթի աւր…— *Ալէլուիա, սաղ. Առ գետս Բաբելացւոց…: Ընթ. ի Գործոց Առաքելոց. Եւ ի վաղիւ անդր իբրեւ եկն Ագրիպպաս…*

146. 316բ^2—8բ^1 Հինգշաբաթին… — *Ալէլուիա, սաղ. Ալրեցոյ զիս Տէր…: Ընթ. ի Գործոց Առաքելոց. Իբրեւ հրամայեցաւ մեզ նաւել յԻտալիայ…*

147. 318բ^1—21ա^1 Ուրբաթի աւր… — *Ալէլուիա, սաղ. Տէր լուր աղաւթից իմոց…: Ընթ. ի Գործոց Առաքելոց. Իբրեւ չորեքտասաներորդ գիշեր լինէր, մինչդեռ ծփէաք ի հանդրին անդունդս…*

148. 321ա^1—3բ^1 Շաբաթի աւր… — *Ալէլուիա, սաղ. Աւրհնեա անձն իմ զՏէր…: Ընթ. ի Գործոց Առաքելոց. Եւ յետ երից ամսոց ելաք ի նաւ մի աղէքսանդրացի…*

ա. 322ա^2—բ^1 Աղերս Եւթաղի — *Ամենայն իրիք ամենայն ուրեք ժամանակ է…*

149. 323բ^2—30ա^1 Ի մեծին աւուր սրբոյն Պենտէկոստէին կիրակէին առաւաւտուն ժողովին ի սուրբ լեառն Զիթենեաց… — *Սղ. ՃԻԲ, կց. Հոգի քո բարի: Ընթ. ի Գործոց Առաքելոց. Եւ ի կատարել աւուրցն Պենտէկոստէիցն…*

ա. 325բ^2—7բ^1 Յոհաննու Ոսկեբերանու ասացեալ ի Սուրբ Երրորդութիւն — *Ամենակալ անարատ Աստուած՝ անսկիզբն Հայր…*

150. 330ա^2—բ^2 Երկրորդ աւուրն — *Սղ. Աւրհնեա անձն իմ…: Ընթ. ի Ծննդոց. Ի սկզբանէ արար Աստուած զերկին եւ զերկիր…*

151. 330բ^2—1բ^1 Երրորդ աւուրն — *Սղ. ԼԲ, կց. Ողորմութեամբ Տեառն լի եղեւ: Ընթ. ի Ծննդոց. Եւ եղեւ յետ քառասուն աւուրն, երաց Նոյ զպատուհան տապանին…*

152. 331բ^2—2բ^1 Չորրորդ աւուրն — *Սղ. կց. Վասն այսորիկ աւծ զիս: Ընթ. յԱռաջին Թագաւորութեան. Եւ ասէ Տէր ցՍամուէլ. Արի աւծ զԴաւիթ…*

153. 332բ^1—3ա^1 Հինգերորդ աւուրն — *Սղ. Ցանկալի է նայ քան զոսկի: Ընթ. յԵլից. Խաւսեցաւ Տէր ընդ Մովսէսի եւ ասէ. Եւ դու առ քեզ խունկս անոյշունս…*

154. 333ա^2—4ա^1 Վեցերորդ աւուրն — *Սղ. կց. Սիրտ սուրբ հաստատեաց: Ընթ. ի Թուոց. Եւ էլ Մովսէս եւ խաւսեցաւ ընդ ժողովրդեանն զպատգամս Տեառն…*

155. 334ա^1—5ա^1 Եւթներորդ աւուրն — *Սղ. կց. Ի վայրի դալարւոջ: Ընթ. յԱնկէէ մարգարէէ. Եւ զարթոյց Տէր զոգի Զաւրաբաբելի…*

156. 335ա^1—6ա^1 Ութերորդ աւուրն — *Սղ. կց. Թեւք աղաւնոյ արծաթապատ: Ընթ. յԱռակաց. Ամենեցուն ճարտարապետն ուսոյց ինձ իմաստութիւն…*

157. 336բ—7բ^1 (Բշ.) — (*Ընթ.*) *Պաւղոս ծառայ Յիսուսի Քրիստոսի…*

158. 337բ^1—8ա^2 Գշ.ին — *Մես. Երկիր պագից ի տաճար…: Պաւղոսի առաքելոյն ի Հռոմայեցւոց Թղթոյն. Քանզի յայտնելոց է բարկութիւն Աստուծոյ յերկնից…*

159. 338ա^2—9ա^1 Դշ. — *Մես. Կեցոյ զծառայս…: Պաւղոսի առաքելոյն ի Հռոմայեցւոց. Քանզի գիտեմք եթէ Աստուծոյ դատաստանն ճշմարտութեամբ է…*

160. 339ա^1—բ^2 Եշ.ի աւր — *Մես. Բարձր արարէք…: Պաւղոսի առաքելոյն ի Հռոմայեցւոց. Որք միանգամ արտաքոյ աւրինացն մեղան…*

161. 339բ^2—40բ^1 Ուրբաթի աւր — *Մես. Տեսին…: Պաւղոսի առաքելոյն ի Կորնթացւոց Թղթոյ. Թլփատութիւն աւգնէ եթէ զաւրէնսն պահեսցէ…*

162. 340բ^{2}—1բ^{2} Շաբաթի աւր՝ յիշատակ է Երեմեայ մարգարէի — *Սղ. Կց. Եհան զիս ի գբոյ: Ընթ. յԵրեմիայ մարգարէէ. Պատգամն Աստուծոյ որ եղեւ ի վերայ Երեմիայի...*

163. 341բ^{2}—3բ^{1} Կիրակի — *Սղ. Ձայն ետուն ամպք: Ընթ. յԵրրորդ Թագաւորութեան. Եւ ասէ Եղիայ ցմարգարէսն ամաւթոյ. Ընտրեցէք ձեզ զուարակ մի...*

164. 343բ^{1}—4բ^{1} Երկուշաբթի աւր յիշատակ է սրբոց Հռեփսիմեանցն — *Սղ. Կց. Կացցէ դշխոյ ընդ աջմէ: Ընթ. յԱռակաց. Բազում դստերք ստացան մեծութիւն...*

165. 344բ^{1}—5ա^{2} Գշ.ի աւր յիշատակ է սրբոյն Գայիանէ... — *Սղ. Կց. Կացցէ դշխոյ ընդ աջմէ: Ընթ. յԱռակաց. Իմաստութիւն յելս ճանապարհաց գովի...*

166. 345ա^{2}—6ա^{2} Դշ. — *Մես. Կեցուոյ զծառայս քո...: Պաւղոսի առաքելոյն ի Հռոմայեցւոց. Բայց գիտեմք որ ինչ միանգամ աւրէնքն ասեն այնոցիկ որ ընդ աւրինաւքն են...*

167. 346ա^{2}—7ա^{2} Հինգշաբթի աւր Յովաննու Մկրտչին եւ Աթանագինէ վկային — *Սղ. Կց. Ձայն ցնծութեան, փրկութեան: Ընթ. յԵսայեա մարգարէէ. Եւ եղիցի յաւուր յայնմիկ կոչեցից զծառայ իմ զԵղիակիմ...*

168. 347ա^{2}—8ա^{1} Ուրբաթին — *Մես. Տեսին...: Պաւղոսի առաքելոյն ի Հռոմայեցւոց Թղթոյն. Իսկ արդ, զի՞նչ ասիցեմք զգտանելն Աբրահամու նախահաւրն մերոյ...*

169. 348ա^{1}—9ա^{2} Շաբաթի աւր սրբոյն Գրիգորի ելն ի վիրապէն — (*Սղ.*) *Եհան զիս ի գբոյ տառապանաց: Ընթ. յԱռակաց. Յայնժամ կացցէ արդարն բազում համարձակութեամբ հանդէպ նեղչաց իւրոց...*

170. 349ա^{2}—50բ^{1} Կիրակէ աւրն Նաւակատիք կաթուղիկէ եկեղեցւոյ... — *Սղ. Կց. Այս աւր է զոր արար Տէր: Ընթ. յԱռակաց. Իմաստութիւն շինեաց իւր տուն...*

171. 350բ^{1}—1բ^{1} Բշ. մանգանցն Բեթղեհեմի — *Սղ. Կց. Ի բերանոյ մանկանց: Ընթ. ի Զաքարիա մարգարէէ. Այսպէս ասէ Տէր զաւրութեանց. Զմտաւ ածէք եւ կոչեցէք...*

172. 351բ^{1}—2ա^{2} Գշ. Կուսանացն (Նունեայ եւ Մանեայ) — *Սղ. Կց. Տարցին թագաւորի կուսանք: Ընթ. յԱռակաց. Փախիր եղբաւր որդեակ իմ եւ նմանեաց այծեման...*

173. 352ա^{2}—3ա^{2} Դշ. օր — *Մես. Կեցուոյ...: Պաւղոսի առաքելոյն ի Հռոմայեցւոց. Զի ոչ եթէ աւրինաւքն են աւետիքն Աբրահամու...*

174. 353ա^{2}—4ա^{1} Եշ.ի աւր Սարգսի եւ Բագոսի — *Սղ. Կց. Պատուական է...: Ընթ. յԵսայեա մարգարէէ. Սուրբ է Տէր Աստուած մեր...*

175. 354ա^{1}—բ^{2} Ուրբաթի աւր — *Մես. Տեսին...: Պաւղոսի առաքելոյն ի Հռոմայեցւոց. Զի որպէս ի միոջէ մարդոյ մեղք յաշխարհ մտին...*

176. 354բ^{2}—5բ^{2} Շաբաթի աւր Մովկիմա քահանայի — *Սղ. Կց. Քահանայք քո...: Ընթ. յԵսայեա մարգարէէ. Այսպէս ասէ Տէր. Որ արար ճանապարհ ընդ ծով...*

177. 355բ^{2}—7ա^{1} Կիրակէ — *Սղ. Քեզ վայելէ...: Ընթ. յԵսայեա մարգարէէ. Լուր երկին եւ ունկն դիր երկիր, զի Տէր խաւսեցաւ...*

178. 357ա^{2}—բ^{1} Բշ.ի աւր Եպիփանու հայրապետին — *Սղ. Կց. Քահանայք քո: Ընթ. ի Նաւումայ մարգարէէ. Զի ահա երագեն ի վերայ լերանց ոտք աւետարանչի...*

179. 357բ^{1}—8ա^{2} (Գշ.)շաբաթի աւր կոստանդիանոսի թագաւորի — *Սղ. Կց. Յիշեա Տէր զԴաւիթ. Ընթ. յԱռակաց. Փառք Աստուծոյ ծածկեն զբանս...*

180. 358բ^{1}—9ա^{1} Դշ.ի աւր — *Մես. Կեցոյ...: Պաւղոսի առաքելոյն ի Հռոմայեցւոց. Եթէ ոչ գիտէք եղբարք զի ընդ գիտունս աւրինաց խաւսիմ...*

181. 359ա^{1}—բ^{2} Հինգշաբաթին՝ Թէոդոտոն Գաղատացւոյ եւ Թալիլայ բժըշկի... — *Սղ. Կց. Պատուական է...: Ընթ. յԱռակաց. Արդ, արք յաւիտեան կեցցեն...*

182. 359բ^{2}—60բ^{1} Ուրբաթին — *Մես. Տեսին...: Պաւղոսի առաքելոյն ի Հռոմայեցւոց. Այսուհետեւ աւրէնքն սուրբ են եւ պատուիրանն սուրբ...*

183. 360բ^{1}—1ա^{2} Շաբաթի աւր գիւտ նշխարաց սրբոյն Գրիգորի — *Սղ. Կց. Քահանայք քո: Ընթ. յԱռակաց. Արդարն եթէ հասցէ ի վախճանել...*

184. 361ա^{2}—2ա^{2} Կիրակէին — *Սղ. Կց. Քեզ վայելէ...: Ընթ. յԵսայեա մարգարէէ.*

վասն այնորիկ այսպէս ասէ Տէր, Տէր զաւրութեանց...

185. 362բ^{1}—3ա^{1} Բշ.ի աւր Ներսեսի հայրապետին — Սղ. կց. Քահանայք քո: Ընթ. յԵսայեա մարգարէէ. Այսպէս ասէ Բարձրեալն որ ի բարձրունս բնակեալ է...

186. 363ա^{1}—4ա^{1} Երեքշաբաթի աւր՝ Դանիելի մարգարէին — Սղ. կց. Պարծեսցին սուրբքն փառաւք: Ընթ. ի Դանիելէ մարգարէէ. Եւ ասէ Դանիէլ. Տէր Աստուած մեր եգոյց մեզ...

187. 364ա^{1}—բ^{2} Դշ.ի աւր — Մես. Կեցուոյ...: Պաւղոսի առաքելոյն ի Հռոմայեցւոց. Ստուգութեամբ ասեմ ի Քրիստոս եւ ոչ ստեմ...

188. 364բ^{2}—5բ^{1} Հինգշաբաթի աւր՝ Թարգմանչացն — Սղ. կց. Խաւսէի զվկայութիւն: Ընթ. յԱռակաց. Եթէ զարդարութիւն ոք սիրեսցէ...

189. 365բ^{1}—6ա^{2} Ուրբաթի աւր — Մես. Տեսին...: Պաւղոսի առաքելոյն ի Հռոմայեցւոց. Քանզի ասէ գիր ցփարաւոն, թէ վասն այնորիկ գրգռեցից...

190. 366ա^{2}—7բ^{2} Շաբաթի աւր՝ Զաքարիա մարգարէին... — Սղ. կց. Տէր սիրեցի զվայելչութիւն: Ընթ. ի Զաքարիա մարգարէէ. Այսպէս ասէ Տէր ամենակալ. Եթէ ի ճանապարհս իմ գնասցես...

191. 367բ^{2}—8բ^{2} Կիրակէ — Սղ. կց. Քեզ վայելէ...: Ընթ. յԵսայեա մարգարէէ. Զի եղիցի յաւուրս յետինս յայտնի լեառն Տեառն...

192. 368բ^{2}—9բ^{2} Բշ.ի՝ Տրդատա թագաւորի — Սղ. կց. Տարցին թագաւորի կուսանք: Ընթ. յԱռակաց. Լուարուք թագաւորք եւ ի միտ առէք...

193. 369բ^{2}—70բ^{2} Գշ.ի աւր՝ սրբոյն Ռստագիսի եւ Վրթանիսի — Սղ. կց. Քահանայք քո...: Ընթ. յԱռակաց. Աստուած հաստատեաց զմարդն յանեղծութիւն...

194. 370բ^{2}—1բ^{1} Դշ.ի — Մես. Կեցոյ...: Պաւղոսի առաքելոյն ի Հռոմայեցւոց թղթոյն. Մովսէս գրէ. Զարդարութիւն որ յաւրինաց անտի է...

195. 371բ^{1}—2ա^{2} Եշ.ի աւր՝ Եղիսէի մարգարէին — Սղ. կց. Ցնծացեալ աւրհնեցէք: Ընթ. ի Չորրորդ Թագաւորութեան. Եւ Եղիսէէ հիւանդացաւ...

196. 372ա^{2}—3ա^{1} Ուրբաթի աւր — Մես. Տեսին...: Պաւղոսի առաքելոյն ի Հռոմայեցւոց թղթոյն. Իսկ արդ ասեմ, միթէ մերժեա՞ց Աստուած զժողովուրդ իւր...

197. 373ա^{1}—4ա^{2} Շաբաթի՝ Երկոտասան առաքելոցն — Սղ. կց. Ընդ ամենայն երկիր...: Ընթ. յԱռակաց. Տէր ընդ քեզ է իմաստութիւն...

198. 374ա^{2}—5բ^{1} Կիրակէ — Սղ. կց. Քեզ վայելէ: Ընթ. յԵսայեա մարգարէէ. Ահաւասիկ Տէր Տէր զաւրութեանց բարձցէ ի Հրէաստանէ...

199. 375բ^{1}—6ա^{2} Բշ. — Մես. Արքայութիւն քո հաւատարիմ է: Պաւղոսի առաքելոյն ի Հռոմայեցւոց. Ոչ կամիմ եղբարք եթէ ոգէոք իցէք...

200. 376բ^{1}—7ա^{2} Գշ.ի աւր — Մես. Երկիրպագից ի տաճար...: Պաւղոսի առաքելոյ ի Հռոմայեցւոց. Պարտ է մեզ որ կարողքս եմք զտկարութիւն տկարացն բառնալ...

201. 377ա^{2}—բ^{2} Դշ. — Մես. Կեցոյ...: Պաւղոսի առաքելոյն ի Հռոմայեցւոց. Հաստատեալ եմ եւ ես ինքնին եղբարք...

202. 377բ^{2}—8բ^{1} Եշ. — Մես. Բարձր արարէք...: Պաւղոսի առաքելոյն ի Հռոմայեցւոց. Վասն որոյ չատ խափանեցայ գալ առ ձեզ...

203. 378բ^{1}—9բ^{1} Ուրբաթի աւր — Մես. Տեսին...: Պաւղոսի առաքելոյն ի Հռոմայեցւոց. Աղաչեմ զձեզ եղբարք զիտել զայնպիսիսն որ հերձուածս եւ գայթակղութիւնս առնիցեն...

204. 379բ^{1}—80բ^{2} Շաբաթի աւր՝ Տապանակին... — Սղ. կց. Արի Տէր ի հանգիստ: Ընթ. յԱռաջին Թագաւորութենէն. Եւ ոչ հաճեցան որդիքն Ցեքոնիայ...

205. 380բ^{2}—93ա^{2} Կիրակի առաւօտուն (ի մեծի աւուր Պայծառակերպութեան) Խլաթեն ի Թափաւր... — Սղ. կց. Տէր, ո՞վ կացցէ ի խորանի: Ընթ. յԱռակաց. Ուրախ լեր երիտասարդ ի մանկութեան քում...

ա. 386ա^{2}—93ա^{2} Աղաւթք սրբոյն Բարսղի (յետագային աւելցուած՝ «Եղիշէի վարդապետ») — Աւրհնեալ ես Տէր Աստուած ամենակալ, Որդի եւ Բանդ Աստուած, էակից եւ արարչակից Հաւր...

206. 393ա^{2}—4ա^{1} Երկրորդ աւուրն... — Սղ. Բարձր արարէք զՏէր Աստուած մեր:

Ընթ. յԵլից եւ ասէ Տէր ցՄովսէս. Աhաւա-սիկ ես եկից առ քեզ սեամբ ամպոյ...

207. 394ա^1—5ա^1 Երրորդ աւուրն — *Աղ. կց. Որպէս ցաւղ...։ Ընթ. յԵլից. Եւ եղեւ յաւուրն երրորդի ընդ առաւաւտս ձայնք եւ փայլատակունք...*

208. 395ա^1—բ^1 Բշ. Աբրահամու եւ խո-րենայ եւ անարծաթ բժշկացն Կոզմաի... — *Աղ. կց. Բազում նեղութիւնք են։ Ընթ. յԱ-ռակաց. Արդարք յաւիտեան կայցեն...*

209. 395բ^1—6բ^1 Գշ.ի աւր՝ Իգտբուգտի եւ ընգերաց — *Աղ. կց. Պատուական է։ Ընթ. յԱռակաց. Ձի որք պահիցեն սրբու-թեամբ զսրբութիւն...*

210. 396բ^1—7ա^1 Դշ. Ճաշոյն — *Մես. կեցոյ...։ Պաւղոսի առաքելոյն ի Կորնթաց-ւոց թղթոյն. Պաւղոս կոչեցեալ առաքեալ Յիսուսի Քրիստոսի...*

211. 397ա^1—8ա^2 Եշ.ի աւր՝ Եսայեա մարգարէին — *Աղ. կց. Ցեկեղեցիս աւրհնե-ցէք։ Ընթ. յԵսայեա մարգարէէ. Եւ եղեւ յամին յորում մեռաւ Ոզիայ արքայ...*

212. 398ա^2—9ա^1 Ուրբաթի աւր — *Մես. Տեսին...։ Պաւղոսի առաքելոյն ի Կորըն-թացւոց. Աղաչեմ զձեզ եղբարք անուամբն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի...*

213. 399ա^1—400ա^1 Շաբաթի աւր՝ Թա-դէոսի առաքելոյն եւ Սանդխտոյ — *Աղ. կց. Ընդ ամենայն...։ Ընթ. յԱռակաց. Սիրեցէք զարդարութիւն ոյք դատիք զերկիր...*

214. 400ա^1—1ա^2 Կիրակի Ճաշոյն — *Աղ. կց. Քեզ վայելէ...։ Ընթ. յԵսայեա մար-գարէէ. Այսպէս ասէ Տէր. Փոխանակ զի հպարտացան դստերք Սիովնի...*

215. 401ա^2—2ա^1 Բշ.ի աւր՝ Շուշան-կանն — *Աղ. կց. Աւգնութիւն է մեզ։ Ընթ. յԱռակաց. Յուսացեալք ի Տէր իմասցին զճշմարտութիւն...*

216. 402ա^1—2բ^2 Գշ. Կիպրիանոսի ե-պիսկոպոսի — *Աղ. կց. Քահանայք։ Ընթ. յԵսայեա մարգարէէ. Այսպէս ասէ Տէր. Լուարուք ինձ կորուսեալքդ սրտիւք...*

217. 402բ^2—3բ^1 Դշ. — *Մես. կեցոյ...։ Պաւղոսի առաքելոյն ի Կորնթացւոց թղթ-թոյն. Այլ մեզ յայտնեաց Աստուած Հոգ-ւովն իւրով, զի Հոգին զամենայն քննէ...*

218. 403բ^1—4ա^2 Եշ.ի աւր՝ Եւփիմեա եւ Քրիստինեայ — *Աղ. կց. Կացցէ...։ Ընթ. յԱռակաց. Որդեակ, պահեայ զբանս իմ եւ զպատուիրանս իմ...*

219. 404բ^1—5ա^2 Դշ. (Ուրբ.) — *Մես. Տեսին ամենայն։ Պաւղոսի առաքելոյն ի Կորնթացւոց. Գրեցի ձեզ ի թղթի այդր չխառնակել ընդ պոռնիկս...*

220. 405ա^2—9ա^2 Շաբաթ՝ Յիշատակ է սրբոց նախահարցն — *Աղ. կց. Առաջնորդե-ցեր որպէս խաշինս։ Ընթ. ի Ծննդոց. Եւ այս են ամք աւուրց կենացն Ադամայ...*

221. 409ա^2—10բ^2 Կիրակի Ճաշոյն — *Աղ. կց. Քեզ վայելէ Աստուած։ Ընթ. յԵ-սայեա մարգարէէ. Այգի եղեւ սիրեցելոյն յանկեան ի տեղոջ պարարտութեան...*

222. 410բ^2—1բ^2 Բշ.ի՝ Սահակա — *Աղ. կց. Պատուական է...։ Ընթ. յԵրեմիայ մարգարէէ. Ձիք ոք որ գիտէ զճանապարհս Տեառն...*

223. 411բ^2—5բ^1 Գշ. Բժ մարգարէիցն— *Աղ. կց. Ցեկեղեցիս աւրհնեցէք։ Ընթ. Յով-սէէ մարգարէէ. Այսպէս ասէ Տէր. Սերմա-նեցէք ձեզ յարդարութիւն...* Մաh Ովսէի մարգարէի — *Ովսէէ էր ի Բելամութա...*

224. 415բ^1—6բ^1 Դշ. — *Մես. կեցոյ...։ Պաւղոսի առաքելոյն ի Կորնթացւոց. Այլ վասն կուսանացն հրաման ինչ ի Տեառնէ ոչ ունիմ...*

225. 416բ^1—7ա^2 Եշ.ին՝ Աթանագինէ հայրապետին — *Աղ. կց. Քահանայք քո...։ Ընթ. ի Մաղաքի մարգարէէ. Այսպէս ասէ Տէր ամենակալ. Ուխտն իմ որ ընդ նմա կե-նաց...*

226. 417ա^2—8ա^1 Ուրբաթ — *Մես. Տե-սին...։ Պաւղոսի առաքելոյն ի Կորնթաց-ւոց թղթոյն է. Ապա թէ ոք ամաւթ համարի վասն կուսին իւրոյ...*

227. 418ա^1—9ա^1 Շաբաթի աւր՝ Եփե-սոսի ժողովոյն — *Աղ. կց. Քահանայք քո։ Ընթ. յԵզեկիելէ մարգարէէ. Եւ եղեւ բան Տեառն առ իս եւ ասէ. Որդի մարդոյ դէտ կացուցի զքեզ...*

228. 419ա^1—20ա^2 Կիրակի — *Աղ. կց. Քեզ վայելէ...։ Ընթ. յԵսայեա մարգարէէ. Վայ այնոցիկ որ յառնեն ընդ առաւաւտն...*

229. 420ա^2—1ա^1 Բշ. Եղիազարու — *Աղ. կց. Ձերկիւղած Տեառն...։ Ընթ. յԱռակաց. Ի գովութիւն արդարոց ուրախ եղիցին ժո-ղովուրդք...*

230. 421ա^1—1բ^2 Գշ. Սոփիա եւ երից

դստերաց նորա — Սղ. Կց. Տարցին..., Ընթ. յԱռակաց. Ի պտղոյ արդարութեան բուսանի ծառ կենաց...

231. 421բ^2—2բ^2 Չորեքշաբթի — Մես. կեցւոյ...: Պաւղոսի առաքելոյն ի Կորընթացւոց թղթոյն. Այսուհետեւ որ համարիցի հաստատուն կալ...

232. 422բ^2—3բ^2 Եշ.ի աւր՝ Քրիստափորի — Սղ. Կց. Պատուական է առաջի: Որդեակ, իմոյ իմաստութեանս անսայ...

233. 423բ^2—4բ^1 Ուրբաթին — Մես. Տեսին...: Պաւղոսի առաքելոյն ի Կորնթացւոց թղթոյն. Գովեմ զձեզ զի զամենայն ինչ յիշէք...

234. 424բ^1—5ա^2 Շաբաթի աւր՝ Անտոնինոսի — Սղ. Կց. Պատուական է...: Ընթ. յԱռակաց. Բայց հոգիք արդարոց ի ձեռին Աստուծոյ են...

235. 425ա^2—6բ^1 Կիրակի — Սղ. Կց. Քեզ վայելէ: Ընթ. յԵսայեա մարգարէէ. Եւ եղեւ յաւուրս Աքազու Յովաթամայ՝ որդւոյ Ոզիայ...

236. 426բ^1—7ա^2 Բշ. — Մես. Արքայութիւն քո...: Պաւղոսի առաքելոյն ի Կորնթացւոց թղթոյն. Գոհանամ զԱստուծոյ վասն ամենեցուն...

237. 427ա^2—8ա^1 Գշ. — Մես. Երկիրպագից ի տաճար...: Պաւղոսի առաքելոյն ի Կորնթացւոց թղթոյն. Եւ արդ զի՞նչ իցէ եղբարք, յորժամ մի վայր ժողովիցիք...

238. 428ա^1—բ^2 Դշ. — Մես. Կեցոյ զծառայս...: Պաւղոսի առաքելոյն ի Կորնթացւոց թղթոյն. Այլ արդ Քրիստոս յարուցեալ է ի մեռելոց...

239. 428բ^2—9բ^2 Եշ. — Մես. Բարձր արարէք...: Պաւղոսի առաքելոյն ի Կորնթացւոց թղթոյն. Սթափեցարուք արդարութեամբ եւ մի մեղանչէք...

240. 429բ^2—30ա^2 Ուրբաթին — Մես. Տեսին...: Պաւղոսի առաքելոյն ի Կորնթացւոց թղթոյն. Բայց զայս ասեմ եղբարք, եթէ մարմին եւ արիւն...

241. 430ա^2—1ա^2 Շաբաթ՝ Շողակաթին — Սղ. Կց. Հիմունք նորա: Ընթ. յԱռակաց. Աստուած իմաստութեամբ հիմունս արկ երկրի...

242. 431ա^2—2բ^2 Կիրակի ննջումն է ամենաւրհնեալ Աստուածածնին... — Սղ. ՃԼԱ., Կց. Արի Տէր ի հանգիստ...: Ընթ. յԱռակաց. Սրտացուցեր զմեզ քոյր իմ հարսն...

243. 432բ^2—3բ^2 Երկրորդ աւուրն — Սղ. Կց. Փ. Աստուած զիրաւունս քո: Ընթ. յԱռակաց. Ի պտղոյ արդարութեան բուսանի ծառ կենաց...

244. 433բ^2—4բ^1 Երրորդ աւուրն —Սղ. Կց. Տէր ասաց ցիս...: Ընթ. ի Մաղաքիա մարգարէէ. Այսպէս ասէ Տէր. Ահա ես առաքեմ զհրեշտակ իմ...

245. 434բ^1—5բ^1 Դշ. — Մես. Կեցոյ...: Պաւղոսի առաքելոյն ի Կորնթացւոց թղթոյն. Այսուհետեւ եղբարք իմ սիրելիք հաստատուն եղերուք...

246. 435բ^1—6ա^2 Եշ. Գրիգորի Ակռակոնդացոյ — Սղ. Կց. Քահանայք քո...: Ընթ. յԱռակաց. Լուարուք մանկունք զխրատ հաւր...

247. 436ա^2—7ա^1 Ուրբաթին — Մես. Տեսին...: Պաւղոսի առաքելոյն ի Կորնթացւոց թղթոյն է ընթ. Այլ վասն Ապաւղոսի եղբաւր, յոյժ աղաչեցի...

248. 437ա^1—8ա^2 Շաբաթի աւր՝ Յովակիմայ եւ Աննայի... — Սղ. Կց. Աւետարանեցէք...: Ընթ. յԱռակաց. Տէր ընդ քեզ է իմաստութիւն...

249. 438ա^2—9ա^2 Կիրակի — Սղ. Կց. Քեզ վայելէ: Ընթ. յԵսայեա մարգարէէ. Մահ արձակեաց Տէր ի վերայ Յակովբայ...

250. 439բ^1—40ա^1 Բշ. Տեւնիոսի ֆախանայի — Սղ. Կց. Քահանայք քո...: Ընթ. յԱռակաց. Այսպէս ասէ Տէր, որ փրկեաց զքեզ յորովայնէ ծառայ իւր...

251. 440ա^1—բ^2 Գշ.ի աւր՝ Անդրէի զաւրավարին — Սղ. Կց. Տէր որպէս զինու...: Ընթ. յԱռակաց. Լուր որդեակ եւ ընկալ զբանս իմ, զի բազմասցին ամք կենաց քոց...

252. 440բ^2—1բ^1 Դշ. — Մես. Կեցոյ...: Պաւղոսի առաքելոյն ի Կորնթացւոց. Քանզի պարծանք մեր այս են, վկայութիւն մտաց մերոց...

253. 441բ^1—2բ^1 Եշ. Ադրիանոսի եւ կնոջ նորա — Սղ. Կց. Պատուական է: Ընթ. յԱռակաց. Ո Տէր, ուսոյ ինձ իմաստութիւն...

254. 442բ^1—3ա^1 Ուրբաթին — Մես. Տեսին...: Պաւղոսի առաքելոյն ի Կորնթացւոց թղթոյն. Այլ ես վկայ զԱստուած կոչեմ անձին իմոյ...

255. 443ա^2—բ^2 Շաբաթի աւր՝ Թումայի առաքելոյն — Աղ. կց. Ընդ ամենայն երկիր: Ընթ. ի Միքիայ մարգարէէ. Ո՞վ է Աստուած իբրեւ զԱստուած մեր...

256. 443բ^2—5ա^1 Կիրակի — Աղ. կց. Քեզ վայելէ...: Ընթ. յԵսայեա մարգարէէ. Եւ եղիցի յորժամ կատարեսցէ Տէր առնել զամենայն ինչ ի լերին Սիոնի...

257. 445ա^1—բ^1 Բշ. Թարգմանչացն — Աղ. կց. Ձերկիւղածս Տեառն...: Ընթ. յԱռակաց. Եթէ զարդարութիւն ոք սիրեսցէ...

258. 445բ^1—7ա^2 Գշ. Եզեկիելի մարգարէի — Աղ. կց. Փ. Ցեկեղեցիս աւրհնեցէք: Ընթ. յԵզեկիելէ մարգարէէ. Այսպէս ասէ Ադոնայեա Տէր. Դարձարուք առ իս...

259. 447ա^2—8ա^1 Դշ. — Մես. կեցոյ...: Պաւղոսի առաքելոյն ի Կորնթացւոց. Ցոյս մի այսպիսի ունիմք ի ձեռն Քրիստոսի...

260. 448ա^1—բ^2 Եշ. Նիկիայի սուրբ ժողովոյն — Աղ. կց. Քահանայք...: Ընթ. յԵզեկիելէ մարգարէէ. Այսպէս ասէ Ադոնայեա Տէր առ քահանայս...

261. 448բ^2—9բ^1 Ուրբաթին — Մես. Տեսին...: Պաւղոսի առաքելոյն ի Կորնթացւոց Ա. Արդ, համարձակիմք յամենայն ժամ եւ գիտեմք...

262. 449բ^1—51ա^2 Շաբաթի՝ Ցովաննու Մկրտչի... — Աղ. կց. Աստուած փառաւորեալ է...: Ընթ. յԱռակաց. Մեծ է մարդ եւ պատուական՝ այր ողորմած...

263. 451ա^2—2բ^1 Կիրակէ — Աղ. կց. Քեզ վայելէ: Ընթ. յԵսայեա մարգարէէ. Ի վերայ լերին դաշտականի առէք նշան...

264. 452բ^1—3բ^1 Բշ. — Մես. Արքայութիւն...: Պաւղոսի առաքելոյն ի Կորնթացւոց Թղթոյն. Ցուցանեմ ձեզ եղբարք զշնորհսն Աստուծոյ...

265. 453բ^1—4ա^2 Գշ. շաբաթի — Մես. Երկիրպագցեն...: Պաւղոսի առաքելոյն ի Կորնթացւոց Թղթոյն. Բայց շնորհք Աստուծոյ որ արկ զնոյն փոյթ վասն ձեր...

266. 454ա^2—բ^2 Դշ. — Մես. կեցոյ...: Պաւղոսի առաքելոյն ի Կորնթացւոց Թըղթոյն. Այլ վասն պաշտամանն որ ի սուրբսն է...

267. 454բ^2—6ա^1 Եշ. — Մես. Բարձր արարէք...: Պաւղոսի առաքելոյն ի Կորընթացւոց Թղթոյն. Այլ այն որ պարգեւէն սերմն սերմանահանաց...

268. 456ա^1—բ^2 Ուրբաթին — Մես. Տեսին...: Պաւղոսի առաքելոյն ի Կորնթացւոց. Զի ոչ եթէ որ զանձն իւր ընծայեցուցանէ նա է ընտրեալ...

269. 456բ^2—7բ^2 Շաբաթի աւր՝ Նաւակատիք — Աղ. կց. Քեզ վայելէ...: Ընթ. յԵսայեա մարգարէէ. Այսպէս ասէ Տէր. Ահաւասիկ ես դարձուցանեմ ի դոսա...

270. 458ա^1—9բ^2 Կիրակի առաւաւտուն (մեծի եւ կենսաբեր սուրբ խաչին) — Աղ. կց. Նշանեցաւ առ մեզ: Ընթ. յԱռակաց. Դարձեալ եթէ ի նաւ ելեալ ոք ընդ ամեհի ալիս...

271. 459բ^2—60բ^1 Երկրորդ աւուրն...— Աղ. կց. Եստուր երկիւղածաց քոց: Ընթ. յԵսայեայ մարգարէէ. Այսպէս ասէ Տէր Տէր. Ահաւասիկ ամբարձից զձեռս իմ ի վերայ ազգաց...

272. 460բ^1—1բ^1 Երրորդ աւուրն... — Աղ. կց. Այս աւր է...: Ընթ. յԵրեմիայ մարգարէէ. Հայեաց ընդ արեւելս...

273. 461բ^1—2բ^1 Չորրորդ աւուրն... — Աղ. կց. Գովեա Երուսաղէմ...: Ընթ. ի Սոփոնեա մարգարէէ. Ուրախ լեր յոյժ դուստր Սիովնի...

274. 462բ^1—3ա^1 Հինգշաբաթի աւր...— Աղ. կց. Հիմունք նորա...: Ընթ. յԵսայեայ մարգարէէ. Եւ եղիցի յաւուրս յետինս յայտնի լեառնն Տեառն...

275. 463ա^1—4ա^1 Ուրբաթի աւր... — Տեսին...: Ընթ. յԵսայիեա մարգարէէ. Այսպէս ասէ Տէր. Լուարուք ինձ, լուարուք ինձ...

276. 464ա^1—5ա^1 Շաբաթ... — Աղ. կց. Պատմեսցեն երկինք: Ընթ. ի Զաքարիայ մարգարէէ. Եւ եկեսցէ, հասցէ Տէր Աստուած...

277. 465ա^1—6ա^2 Երկրորդ կիրակի — Աղ. Քեզ վայելէ...: Ընթ. յԵսայեա մարգարէէ. Եւ եղիցի յաւուր յայնմիկ հանգուսցէ զքեզ Տէր...

278. 466ա^2—7ա^1 Բշ. Մամաս... — Աղ. կց. Եթէ ոչ Տէր էր առ մեզ: Ընթ. յԱռակաց. Ամենայն ինչ ուղիղ իմաստնոց...

279. 467ա^1—բ^2 Գշ. Փեբրոնեա կուսին— Աղ. կց. Տարցին թագաւորի: Ընթ. յԱռակաց. Որդեակ եթէ իմաստուն եղիցի սիրտ քո...

280. 467բ^2—8բ^1 Դշ. — կեցոյ...: Պաւ-

ղոսի առաքելոյն ի Կորնթացւոց Թղթոյն է․ Վասն որոյ հաճեալ եմ ընդ տկարութիւնս…

281․ 468ր^{1}—9ա^{2} Եշ․ Անթիմոսի հայրապետի… — *Աղ․ Կց․ Քահանայք։ Ընթ․ յԱռակաց․ Իմաստութիւն զողոքիչս իւր փըրկեաց ի ցաւոց…*

282․ 469ա^{2}—70ա^{1} Ուրբաթի — *Մես․ Տեսին…։ Պաւղոսի առաքելոյն ի Կորնթացւոց Թղթոյն է․ Դարձեալ համարիցիք եթէ յողոք անկեալ ինչ ձեզ աղերսիցեմք…*

283․ 470ա^{1}—ր^{2} Շաբաթի՝ սրբոյն Գէորգեա — *Աղ․ Կց․ Տէր իմ աւգնական եւ ես։ Ընթ․ յԵսայեա մարգարէէ․ Յակովբ ծառայ իմ աւգնական եղէց նմա…*

284․ 470ր^{2}—1ր^{1} Կիրակի՝ Վարագայ սուրբ խաչին — *Աղ․ Կց․ Նշանեցաւ…։ Ընթ․ յԱռակաց․ Փայտ կենաց է ամենեցուն որ պատսպարին ի նա…*

285․ 471ր^{1}—2ա^{2} Բշ․ Դաւթի Դվնեցոյն— *Աղ․ Կց․ Տէր որպէս զինու։ Ընթ․ ի Միքիայ մարգարէէ․ Ո՞վ է Աստուած իբրեւ զԱստուած մեր…*

286․ 472ա^{2}—3ա^{2} Գշ․ Եւստաթեա — *Աղ․ Կց․ Համբերելով համբերեցի։ Ընթ․ յԵրեմիա մարգարէէ․ Ողորմութիւնք Տեառն անսպառ են…*

287․ 473ա^{2}—4ա^{1} Դշ․ — *Մես․ Կեցոյ…։ Պաւղոսի առաքելոյն ի Գաղատացոց․ Պաւղոս առաքեալ ոչ ի մարդկանէ եւ ոչ ի ձեռն մարդոյ…*

288․ 474ա^{1}—5ա^{1} Եշ․ Իշխանացն Սահակա… — *Աղ․ Կց․ Որ յուսայ ի Տէր…։ Ընթ․ յԱռակաց․ Զի որք սրբութեամբ պահեն զսրբութիւն, սրբեսցին…*

289․ 475ա^{1}—ր^{2} Ուրբաթի — *Մես․ Տեսին…։ Պաւղոսի առաքելոյն ի Գաղատացոց Թղթոյն․ Ցուցանեմ ձեզ եղբարք…*

290․ 475ր^{2}—7ա^{1} Շաբաթի՝ ՀԲ առաքելոցն — *Աղ․ Կց․ Ընդ ամենայն երկիր։ Ընթ․ յԱռակաց․ Տէր ընդ քեզ է իմաստութիւն որ գիտէ զգործս քո…*

291․ 477ա^{1}—8ա^{2} Կիրակի — *Աղ․ Քեզ վայելէ…։ Ընթ․ յԵսայեա մարգարէէ․ Ահաւասիկ Տէր նստեալ ի վերայ թեթեւ ամպոյ…*

292․ 478ա^{2}—9ա^{2} Բշ․ Փոկասու հայրապետին — *Աղ․ Քահանայք քո։ Ընթ․ յԵսայեա մարգարէէ․ Այսպէս ասէ Տէր որ արար ճանապարհ ընդ ծով եւ ի ջուրս…*

293․ 479ա^{2}—ր^{2} Գշ․ Կուսանացն Թեկղի եւ Վառվառեա — *Աղ․ Կց․ Կացցէ դշխոյ։ Ընթ․ յԱռակաց․ Բազում դստերք ստացան մեծութիւն…*

294․ 480ա^{1}—ր^{2} Դշ․ — *Մես․ Կեցոյ…։ Պաւղոսի առաքելոյն ի Գաղատացոց Թղթոյն է ընթերցուածս․ Այլ յորժամ եկն Կեփաս յԱնտիոք…*

295․ 480ր^{2}—1ր^{1} Եշ․ Պանդալէոնի բժշկի — *Աղ․ Կց․ Պարծեսցին։ Ընթ․ յԱռակաց․ Որդեակ, իմոյ իմաստութեանս անսա…*

296․ 481ր^{1}—2ա^{1} Ուրբաթի — *Մես․ Տեսին…։ Պաւղոսի առաքելոյն ի Գաղատացւոց Թղթոյն է ընթերցուածս․ Զի եթէ յաւրինաց անտի էր արդարութիւն…*

297․ 482ա^{1}—3ա^{1} Շաբաթի՝ Կալիստրատոսի — *Աղ․ Կց․ Պարծեսցին։ Ընթ․ յԱռակաց․ Արդ, եթէ ցանկայք աթոռոց եւ գաւազանաց…*

298․ 483ա^{1}—ր^{1} Կիրակի՝ Գիւտ սուրբ խաչին… — *Աղ․ Կց․ Նշանեցաւ…։ Ընթ․ յԵսայեա մարգարէէ․ Տէր Աստուած մեր, Տէր դատաւոր մեր…*

299․ 483ր^{1}—4ր^{1} Բշ․ Գիւտ նշխարաց Գրիգորիսի Աղուանից կաթողիկոսի — *Աղ․ Կց․ Ընթ․ յԵրեմիա մարգարէ․ Ահա աւուրք գան ասէ Տէր եւ հաստատեցից զբան իմ բարի…*

300․ 484ր^{1}—5ր^{1} Գշ․ Անանիայի առաքելոյն — *Աղ․ Կց․ Ընդ ամենայն երկիր։ Ընթ․ ի Գործոց Առաքելոց․ Իսկ Սաւղոս տակաւին լցեալ սպառնալեաւք…*

301․ 485ր^{1}—6ա^{2} Դշ․ — *Մես․ Կեցո…։ Պաւղոսի առաքելոյ ի Գաղատացւոց Թըղթոյն․ Այլ յայնժամ մինչ ոչն գիտէիք զԱստուած, ծառայ էիք…*

302․ 486ա^{2}—7ր^{1} Եշ․ Դիոնէսիոսի հայրապետին — *Աղ․ Կց․ Քահանայք քո…։ Ընթ․ յԱռակաց․ Ուրախ եղէ ես ընդ ամենեսին որոց առաջնորդ էր իմաստութիւն…*

303․ 487ր^{1}—8ա^{1} Ուրբաթի — *Մես․ Տեսին…։ Պաւղոսի առաքելոյ ի Գաղատացւոց Թղթոյն․ Որդեակ իմ զորս դարձեալ վերըստին երկնեմ…*

304․ 488ա^{1}—ր^{2} Շաբաթի՝ Ղուկիանոսի քահանայի — *Աղ․ Քահանայք քո…։ Ընթ․ յԵսայեա մարգարէէ․ Այսպէս ասէ*

Տէր ցներքինիս· Որ պահիցեն զպահպանութիւնս իմ...

305· 488բ^{2}—9բ^{2} Կիրակի — *Աղ· Կց· Քեզ վայելէ...։ Ընթ· յԵսայեա մարգարէէ· Այսպէս ասէ Տէր Սաբաւովթ· Գնայ դու եւ մուտ...*

306· 489բ^{2}—90բ^{1} Բշ· Ղուկիանոսի հարիւրապետին — *Աղ· Կց· Ձերկիւղածս Տեառն։ Ընթ· Յովելէ մարգարէէ· Այսպէս ասէ Տէր· Դարձարուք առ իս...*

307· 490բ^{1}—1բ^{2} Գշ· Թէոդորիտոնի քահանայի — *Աղ· Քահանայք քո...։ Ընթ· յԱռակաց· Ողորմութեամբ եւ հաւատով սրբին մեղք...*

308· 491բ^{2}—2բ^{1} Դշ· — *Մես· Կեցոյ...։ Պաւղոսի առաքելոյ ի Գաղատացւոց Թըղթոյն· Բայց զայս ասեմ· Հոգւով գնացէք...*

309· 492բ^{1}—3բ^{1} Եշ· Սրբոց խարբէթեանցըն — *Աղ· Կց· Պատուական։ Ընթ· յԵսայեա մարգարէէ· Այսպէս ասէ Տէր Աստուած, որ դատի զժողովուրդ իւր...*

310· 493բ^{1}—4ա^{2} Ուրբաթին — *Մես· Տեսին...։ Պաւղոսի առաքելոյն ի Գաղատացւոց Թղթոյն· Եղբարք եթէ յանկարծ ըմբռնեսցի ոք...*

311· 494ա^{2}—5ա^{1} Շաբաթի աւր՝ Դեմետրեա վկայի — *Աղ· Կց· Տէր որպէս զինու։ Ընթ· յԱռակաց· Լուարուք մանկունք զխրատ հաւր...*

312· 495ա^{1}—6ա^{1} Կիրակի — *Աղ· Կց· Քեզ վայելէ...։ Ընթ· յԵսայեա մարգարէէ· Ահաւասիկ Տէր ապականեսցէ զտիեզերս...*

313· 496ա^{1}—բ^{2} Բշ· Անաստաս քահանային — *Աղ· Տէր որպէս զինու...։ Ընթ· յԱռակաց· Որդեակ զաւրէնս իմ մի մոռանար...*

314· 496բ^{2}—7բ^{2} Գշ· Հեպիրիքեանցն — *Աղ· Կց· Պատուական է...։ Ընթ· յԵսայեա մարգարէէ· Այսպէս ասէ Տէր ցԻսրայէլ· Ի ժամանակի ընդունելութեան...*

315· 497բ^{2}—8բ^{1} Դշ· — *Մես· Կեցոյ...։ Պաւղոսի առաքելոյն յԵփեսացւոց· Վասն այնորիկ եւ ես իբրեւ լուա զհաւատոն ձեր...*

316· 498բ^{1}—9բ^{1} Եշ· Սեներիանոսի — *Աղ· Կց· Պատուական է։ Ընթ· յԱռակաց· Ամենայն ինչ բարի արար Աստուած...*

317· 499բ^{1}—500ա^{2} Ուրբաթի — *Մես· Տեսին...։ Պաւղոսի առաքելոյն յԵփեսացւոց Թղթոյն· Եւ դուք որ մեռեալն էիք ի մեղս ձեր...*

318· 500ա^{2}—բ^{2} Շաբաթի՝ Բարաղամու եպիսկոպոսի — *Աղ· Կց· Արդարքն որպէս։ Ընթ· յԵսայեա մարգարէէ· Այսպէս ասէ Տէր· Ահաւասիկ ես դնեմ ի հիմունս Սիովնի...*

319· 500բ^{2}—2ա^{1} Կիրակի — *Աղ· Կց· Քեզ վայելէ Աստուած։ Ընթ· յԵսայեա մարգարէէ· Եւ եղիցի յաւուր յայնմիկ ածցէ Աստուած...*

320· 502ա^{1}—3ա^{1} Բշ· Ստեփանոսի Հռոմայ — *Աղ· Կց· Պարծեսցին սուրբք։ Ընթ· յԱմովսեա մարգարէէ· Այսպէս ասէ Տէր· Զոր աւրինակ թէ կարասցէ թափել հովիւ...*

321· 503ա^{1}—ա^{2} Գշ· Ակիփսիմայ եպիսկոպոսի — *Աղ· Կց· Քահանայք...։ Ընթ· ի Նաւումայ մարգարէէ· Զի ահա երագեն ի վերայ լերանց ոտք աւետարանչի...*

322· 503բ^{1}—4ա^{1} Դշ· — *Մես· Կեցոյ...։ Պաւղոսի առաքելոյ յԵփեսացւոց Թղթոյն է ընթ· Տեսջիք որպէս ճշմարտիւ գնայցէք...*

323· 504ա^{1}—բ^{2} Եշ· սրբոց հայրապետացն՝ Մետրոփանոսի — *Աղ· Կց· Պարծեսցին սուրբքն...։ Ընթ· ի Զաքարիա մարգարէէ· Յաւուր յայնմիկ եղից զհազարապետսն...*

324· 504բ^{2}—5բ^{1} Ուրբաթին — *Մես· Տեսին...։ Պաւղոսի առաքելոյն յԵփեսացւոց Թղթոյն· Որդիք հնազանդ լերուք ծնողաց ձերոց...*

325· 505բ^{1}—7ա^{1} Շաբաթի աւր՝ Հրեշտակապետաց — *Աղ· Կց· Զի նա ասաց...։ Ընթ· յԵզեկիելէ մարգարէէ· Եւ եղեւ ի վերայ իմ ձեռն Տեառն...*

326· 507ա^{1}—8ա^{1} Կիրակէին — *Աղ· Կց· Քեզ վայելէ...։ Ընթ· յԵսայեա մարգարէէ· Եւ ասասցեն յաւուր յայնմիկ· Ահաւասիկ Տէր Աստուած մեր, յոր յուսացեալ էաք...*

327· 508ա^{1}—բ^{2} Բշ· Մելիտոսի հայրապետին — *Աղ· Կց· Քահանայք քո...։ Ընթ· յԱռակաց· Արդարն եթէ հասցէ ի վախճանել...*

328· 508բ^{2}—10ա^{1} Գշ· Սրբոյն Յոհաննու — *Աղ· Կց· Քահանայք քո։ Ընթ· յԵսայեա մարգարէէ· Յետ բազում ժամանակաց հաստատեսցի այդ...*

329· 510ա^{1}—բ^{2} Դշ· — *Մես· Կեցւոյ...։ Պաւղոսի առաքելոյն ի Փիլիպեցւոց Թղթոյն·*

կամքիմ թէ գիտիցէք եղբարք, զի որ ինչ վասն իմ էր...

330. 510բ^{2}—1բ^{1} Եշ. Գուրիասայ — Սղ. Կց. Տէր որպէս զինու: Ընթ. յԵրեմիա մարգարէէ. Ողորմութիւնք Տեառն անսպառ են...

331. 511բ^{1}—2ա^{2} Ուրբաթին — Մեսս. Տեսին...: Պաւղոսի ի Փիլիպեցւոց թղթոյն է ընթ. Այսուհետեւ սիրելիք իմ, որպէս յամենայն հնազանդեցարուք...

332. 512ա^{2}—3բ^{1} Շաբաթի աւր՝ Փիլիպոսի առաքելոյն — Սղ. Կց. Ընդ ամենայն երկիր: Ընթ. յԱռակաց. Մեծ եւ կարող յամենայն ժամ դու ես Տէր...

333. 513բ^{1}—4բ^{2} Կիրակէին — Սղ. Կց. Քեզ վայելէ...: Ընթ. յԵսայեա մարգարէէ. Եւ եղիցին քեզ պատգամքս այս ամենայն իբրեւ զբանս թղթոյ կնքելոյ...

334. 514բ^{2}—5բ^{2} Բշ. — Մեսս. Արքայութիւն քո...: Պաւղոսի առաքելոյն ի Կողոսացւոց. Պաւղոս առաքեալ Յիսուսի Քրիստոսի կամաւքն Աստուծոյ...

335. 515բ^{2}—6բ^{1} Գշ. — Մեսս. Երկիրպագից ի տաճար...: Պաւղոսի առաքելոյն ի Կողոսացւոց թղթոյն է ընթ. Ուրախութեամբ գոհացարուք զՀաւրէ, որ կոչեացն զձեզ...

336. 516բ^{1}—7ա^{2} Դշ. — Մեսս. Կեցոյ...: Պաւղոսի առաքելոյն ի Կողոսացւոց թղթոյն. Եւ արդ ուրախ եմ ի չարչարանս իմ որ վասն ձեր...

337. 517ա^{2}—բ^{2} Եշ. — Մեսս. Բարձր աբարէք...: Պաւղոսի առաքելոյն ի Կողոսացւոց թղթոյն. Կանայք հնազանդ լերուք արանց ձերոց...

338. 518ա^{1}—բ^{1} Ուրբաթին — Մեսս. Տեսին...: Պաւղոսի առաքելոյն ի Կողոսացւոց թղթոյն է. Իմաստութեամբ գնասջիք առ արտաքինսն...

339. 518բ^{1}— 9բ^{1} Շաբաթի աւր—Սրբոյն Գրիգորի սքանչելագործի — Սղ. Կց. Պարծեսցին...: Ընթ. յԱռակաց. Արդարն եթէ հասցէ ի վախճանել...

340. 519բ^{1}—20բ^{2} Կիրակէն — Սղ. Կց. Քեզ վայելէ: Ընթ. յԵսայեա մարգարէէ. Եւ եղեւ ի չորեքտասաներորդի ամի թագաւորութեան Եզեկիայ...

341. 520բ^{2}—1բ^{2} Բշ. Կուսանացն (Յուլիանեա...) — Սղ. Կց. Տարցին...: Ընթ. յԱռակաց. Փախիր եղբաւր որդեակ իմ...

342. 521բ^{2}—2բ^{2} Գշ. Առաքելոցն (Յակովբայ...) — Սղ. Կց. Ընդ ամենայն...: Ընթ. յԱռակաց. Աստուած հաստատեաց զմարդն յանեղծութիւն...

343. 522բ^{2}—3բ^{1} Դշ. — Մեսս. Կեցոյ...: Պաւղոսի առաքելոյն ի Թեսաղոնիկեցւոց թղթոյն ընթ. Դուք ինքնին գիտէք եղբարք զմուտն մեր առ ձեզ...

344. 523բ^{1}—4ա^{1} Եշ. Կղեմա հայրապետին — Սղ. Կց. Քահանայք քո...: Ընթ. յԵսայեա մարգարէէ. Այսպէս ասէ Տէր. Գամ ժողովել զամենայն...

345. 524ա^{1}—5ա^{1} Ուրբաթին — Մեսս. Տեսին...: Պաւղոսի առաքելոյն ի Թեսաղոնիկեցւոց թղթոյն ընթ. Այլ մեք եղբարք թէպէտ եւ որբ մնացաք...

346. 525ա^{1}—6ա^{2} Շաբաթի աւր՝ Անդրէ առաքելոյն — Սղ. Կց. Ընդ ամենան...: Ընթ. յԱռակաց. Զի որք պահիցեն սրբութեամբ...

347. 526ա^{2}—7բ^{2} Կիրակէին — Սղ. Կց. Քեզ վայելէ...: Ընթ. յԵսայեա մարգարէէ. Եւ եմուտ Եղիակիմ Քեղկեայ որ հազարապետն էր...

348. 527բ^{2}—8բ^{2} Բշ. Գենարիոսի եպիսկոպոսի — Սղ. Կց. Պատուական է...: Ընթ. յԱռակաց. Յուսացեալք ի Տէր իմասցին զճշմարտութիւն...

349. 528բ^{2}—9բ^{1} Գշ. — Սղ. Կց. Աւրհնեա անձն իմ զՏէր...: Ընթ. յԱռակաց. Որդեակ պահեա զաւրէնս հաւր քո...

350. 529բ^{1}—30ա^{2} Դշ. — Կեցոյ...: Պաւղոսի առաքելոյն ի Թեսաղոնիկեցոց. Այլ վասն ժամուց եւ ժամանակաց եղբարք...

351. 530ա^{2}—1ա^{2} Եշ. Սրբոց ճգնաւորացն՝ հարցն Եգիպտացւոց — Սղ. Կց. Երանելիք են...: Ընթ. յԵսայեա մարգարէէ. Յաւուր յայնմիկ եղիցին հինգ քաղաքք յերկրին Եգիպտացւոց...

352. 531ա^{2}—2ա^{1} Ուրբաթի — Մեսս. Տեսին...: Պաւղոսի առաքելոյն ի Թեսաղոնիկեցեցւոց. Աղաչեմ զձեզ եղբարք ճանաչել զվաստակաւորս...

353. 532ա^{1}—բ^{2} Շաբաթի աւր՝ Նիկողաոսի հայրապետի — Սղ. Կց. Քահանայք

քո… : Ընթ. յեղեկիելէ մարգարէէ. եւ եղեւ բան Տեառն առ իս. Որդի մարդոյ դէա…

354· 532p^2—4w^1 կիրակի — *Սղ. Կց. Քհց վայելէ…* : Ընթ. յեսայեա մարգարէէ. եւ առ եղկիլա զՀրոմաթատին ի ձեռաց հրեշտակաց…

355· 534w^1—p^1 Ր̄շ· Մինասայ — *Սղ. Կց. Պատուական է…* : Ընթ. յեսայեա մարգարէէ. Այսպէս ասէ Տէր. Որ փրկեաց զքեզ Աստուած Իսրայէլի…

356· 534p^1—5p^2 Գ̄շ· Սրբոց առաքելոց— *Սղ. Կց. Ընդ ամենայն…* : Ընթ. յերեմիա մարգարէէ. Այսպէս ասէ Տէր. Ահաւադիկ ես առաքեմ ձկնորսս բազումս…

357· 535p^2—6p^1 Դ̄շ· — *Մես. կեցոյց…* : Պատրոսի առաքելոյն ի Թեսաղոնիկեացւոց Թղթոյն. Աղաչեմ զձեզ եղբարք, ուստի զգեզ եղբարք, ուստի զգեզ եղբարք…

358· 536p^1—7w^1 Հինգշաբաթի աւր — *Սղ. Կց. Պատուական է…* : Ընթ. ի Նաւուս մա մարգարէէ. Զատրպիր զաւրութեամբ յոյժ…

359· 537w^1—8w^1 Ուրբաթին — *Մես. Տեսին…* : Պատրոսի առաքելոյն ի Թեսաղոնիկեացւոց. Այսուհետեւ եղբարք աղաւթս արթէք եւ ի վերայ մեր…

360· 538w^1—9w^1 Շաբաթի՝ Սրբոյն Յակովբայ — *Սղ. Կց. Քհանայք*: Ընթ. յերեմիա մարգարէէ. Այսպէս ասէ Տէր· Կացէք ի ճանապարհս եւ դիտեցէք եւ հարցէք…

361· 539w^1—40w^1 կիրակէն — *Սղ. Կց. Քեզ վայելէ*: Ընթ. յեսայեա մարգարէէ. Վասն այսորիկ այսպէս ասէ Տէր ի վերայ թագաւորին Ասորեստանեայց…

362· 540w^1—1w^2 Ր̄շ· Իգնատիոսի — *Սղ. Կց. Քհանայք*: Ընթ. յեսայեա մարգարէէ. Այսպէս ասէ Տէր. Եւ կատարեսցին աւուրք պղոյ քո…

363· 541w^2—2w^2 Գ̄շ· Թէոդոմպոսի եպիսկոպոսի—*Սղ. Կց. Պարծեսցին…* : Ընթ. յեսայեա մարգարէէ. Այսպէս ասէ Տէր· եթէ դարձցին այսքէն պատսպարեցից…

364· 542w^2—3w^1 Ր̄շ· — *Մես. կեցոյ…* : Պատրոսի առաքելոյն յերբայեցւոց· Տեսէք եղբարք, զուցէ երբեք լինիցի յոմանք ի ձէնջ…

365· 543w^1—p^1 Ե̄շ· Ադդէի — *Սղ. Կց. Քհանայք քո…* : Ընթ. յեզեկիելէ մարգարէէ. Այսպէս ասէ Տէր առ քահանայս· Զի տղոյժուրս իմ ուսուցանեն…

366· 543p^1—4p^1 Ուրբաթի աւր — *Մես. Տեսի…* : Պատրոսի առաքելոյն յերբայեցւոց Թղթոյն. եղրարք, փութասցուք այսուհետեւ մտանել յայն հանգիստ…

367· 544p^1—5w^2 Շաբաթի աւր՝ Սրբոց կուսանացն (Ինդոսի…) — *Սղ. Կց. Տաբոյին…* : Ընթ. Ցոփակէ մարգարէէ. Այսպէս ասէ Տէր. Եւ եղիցի իբրեւ զդաղ Իսրայէլի…

368· 545w^2—6w^2 Կիրակի — *Սղ. Կց. Քեզ վայելէ*: Ընթ. յեսայեա մարգարէէ. Եւ եղեւ ի ժամանակի յայնմիկ հիւանդանալ եզեկիա…

369· 546w^2—8w^2 Դեկտեմբերի ԻԵ՝ Դաւթի մարգարէին… — *Սղ. Կց. Քհչեա Տէր…* : Ընթ. յերբորդ Թագաւորութեան. Եւ եկին ամենայն ցեղքն Իսրայէլի…

370· 548w^2—51w^1 Սրբոյն Ստեփանոսի — *Սղ. Կց. Տէր որպէս զինու…* : Ընթ. ի Գործոց Առաքելոց· Ստեփանոս՝ այր լի շնորհաւք եւ զաւրութեամբ…

371· 551w^1—p^2 Դ̄շ· — *Մես. կեցոյ…* : Պատրոսի առաքելոյն յերբայեցւոց· Իսկ արդ եթէ կատարուին ի ձեռն Ղեւտացւոց…

372· 551p^2—2p^2 Սրբոց առաքելոցն (Պետրոսի…) — *Սղ. Կց. Ընդ ամենայն…* : Պետրոսի առաքելոյ ի Կաթուղիկէ Բ. Որով պատրաստ իցեմ միշտ յիշեցուցանել…

373· 552p^2—3p^1 Ուրբաթին — *Մես. Տեսին…* : Պատրոսի առաքելոյն յերբայեցւոց Թղթոյն. Ո՞ր որդի է զոր ոչ խրատիցէ հայր…

374· 553p^1—7w^1 Հանգիստ երանելոյն Յովհաննու աւետարանչի — *Էր ընդ եղբարս…*

375· 557w^1—8w^1 Յայտնութեան պահոց Շաբաթի աւր — *Սղ. Կց. Քհանայք քո…* : Ընթ. յԱմոս. Բերան խոնարհաց խաւարի դիմաստութիւն…

376· 558w^1—9w^2 կիրակի — *Քեզ վայելէ*: Ընթ. յեսայեա մարգարէէ. Լուր ինձ Յակովբ եւ Իսրայէլ…

377· 559w^2—60w^1 Յայտնութեան պահոցն (առաջին աւուրն) — *Պատրոսի առաքելոյն ի Տիմոթէոս Ա Թղթոյն. Կամիմ զի արք կայցեն յաղաւթս յամենայն տեղիս…*

378· 560w^2—1w^1 Երկրորդ աւուրն —

Պատմագիր առաքելոյն ի Տիմոթէոս. Զայս գրեմ առ ձեզ զի ան[ն]ի...

379. 561ա[1]—բ[1] Երրորդ ասւրւն — *Պատմագիր առաքելոյն ի Տիմոթէոս առաջին Թղթոյն. Զգոյշ լինիցիք անձին եւ վարդապետութեան...*

380. 561բ[2]—2բ[1] Զորրորդ ասւրւն — *Պատմագիր առաքելոյն ի Տիմոթէոս Ա. Թղթոյն. Ճշմարիտ չարախաւսութիւն մի ընդունիցիս...*

381. 562բ[1]—3ա[2] Հինգերորդ ասւրւն — *Պատմագիր առաքելոյն ի Տիմոթէոս Ա. Թղթոյն. Այլ դու ով մարդ Աստուծոյ, փախիր յայսոսանէ եւ երթ զհետ արդարութեան... Ժողովուրդն կանխէր ընդ առա[ւ]տն առ նա ի տաճարն, լսել ի նմա[ն]է:*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐԻՓՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

ա. 153ա Ազաւեմ յիշել ի Տէր զՅովանննէս *ախմար գրիչ միով [Տէր ողորմեայիւ]:*

բ. 229ա[2] Ո՛հ, գմեղաւոյս մեռեալս յիշեսջիք (*Նման՝ բազմաթիւ*):

գ. 239ա Եւ գՊարոն Ձուռնն յիշեայ (*Նաև՝* 283ա[2]):

դ. 323բ[1] Ցայս հրաշափառ մեծի տաւնիս,
Ջեզ երանի թ հանդիպիս,
Լուսափթիթ բուրաստանիս,
Հոգիարուդիս սրբոյ տաճիս,
Երբ լի սրտա[ն]գ ծունր կրկնես,
Միրով Հոգւոյն յԱստուած հպիս,
Ցաղթժամ յիշես դու զեղկելիս՝
Զ*Տիրատուր գծող գրիս,
Զմեղաւոր ծածկեալս ի մէջ տղմիս:

Քրիստոս Աստուած ի քո միւսանգամ գալստեանդ ողորմեա հաւրն իմոյ՝ Սարգսին, *եւ մաւրն իմոյ՝* Ջաղաթիային, *եւ եղբարցն իմոց, եւ զեղբարցն իմ՝* զՄկրտիչ *կրաձաւորն եւ զիմաստուն բանի սերողն:*

ե. 429բ Ազաւեմ զՂևիմեցի Տիրատուրս յիշել ի Տէր:

զ. 457բ[2] Ջմեղաւոր հողս ազաւեմ յիշել ի Տէր, ընդ նմին եւ զեղբարցն իմ զՄկրտիչն կրօնաւորն՝ զրանի սերողն:

է. 472ա Ուրթաթի աւուր կարդալ եւ զանարհեաս Ղևիմեցիս յիշեա, ազաւեմ միով ողորմիւխ (*Նաեւ՝* 483ա, 485բ):

ը. 480ա Զորեքշաբթի աւուր կարդալ եւ զանարժան եղիալ եղբայրքս՝ զՂևիմեցիս յիշեա:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՑԵՏԱԳԱՑԻ

1. 563ա[2] *Քրիստոսի ՌՇԼԵ* (1535) *տվի եա՝* Լիվոն աւաք իրէց զբրօվիլիճն աւուրք բարսեղայ եւ այլ թուղթ մի սպիտակ զրած ի տանուտերայ ձեռն պարոն Կիրակոսին եւ պարոն Տիկ եւ եառաւ պարոն Ռ–պետն (*Հազարապետեան*) *զբրօվիլիճն աւուրք Բարսեղայ:*

2. 231բ Կամաք եւ նախահնամութեամբ *զերեալի եւ համարան Սրբոյ Երրորդութեան նորոգեցաւ տաճարս չքնաղակերտ, որ յանուն Սուրբ Աստուածածնին, յամի հազարերորդի հարիւրերորդի չհօթն եւ ժ–երորդի (ՌՃԺԷ=1668) թուին Հայոց, հոգացողութեամբ եւ աւտարութեամբ մխահաղոյն ամենայն քրիստոսասիրաւն ժողովրդոյ կայացելոցն ի քաղաքիս Լաւօշա, բնակաց եւ եկաց, արուեստաւորաց եւ վաճառականաց, ընչեղաց եւ ոչ նոյնպիսեաց, որք ջերմեռանդ սիրով եւ մեծաւ հաւատով դիմեցին ի հանդէս նորոգման սրբոյ տաճարիս, եւ զատ իւրաքանչիւր չափոյ եւ կարողութեան եառն դնուէրս իւրեանց ի չինութիւն եւ ի նորոգութիւն սորին: Իսկ յորդորիչք եւ վերակացուք այսմ գործոյ՝* Ովաննէս *եպիսկոպոս, տեսուչ եւ առաջնորդ քաղաքիս. եւ վարդապետ ոմն անուն Թուման, որ էր եկեալ ի կողմանց Արեւելից, եւ նա եւս զատ կարեաց իւրոց աչխատեցաւ եւ ջանաց յամենայն զօրութենէ, յորդորելով եւ վառելով զժողովուրդն յայս իրողութիւն: Բայց սակայն մեծագործն եւ պատճառ եւ կատարիչ այսմ գործոյ, մշակն արուեստիցն եւ կառավարչն հաւատոյ՝* Մղոեան Բարդուման, *գոլով ի քաղաքս Լաւօշայու եւ յատենան աւտգ սարկաւագութեան, որ յամենայն զօրութենէ իւրմէ եւ յամենայն անձնէ արիաբար հոգայր զամենայն ծանրութիւն այսմ չինութեան. եթէ ի դրամս բռնաւորաց եւ մեծամեծաց դեղեղելով եւ կամ ղչինողաց եւ զվաստակաւորաց գիմէ. եւ գհամար պահելով եւ զատ իւրաքանչիւր ակի տալով զարձս նոցա, որոյ յամենեցունց Արարչէն լիցի հատուցումն զատ հոգւոյ եւ զատ մարմնոյ. ամէն:*

Եւ էին յաւուրսն յայնոսիկ քահանայք եկեղեցւոյս Տէր Ստեփաննոս *եւ* Տէր Ծակոբ: *Ուստի, քահանայապետն ամենայնի՝ Տէրն*

մեր Յիսուս Քրիստոս, ընկալցի զնուէրս եւ զաշխատանս սոցա եւ պահեսցէ զսուրբ տաճարս հաստատութեամբ խաղաղութեամբ, հանդերձ ամենայն ժողովրդովք՝ մեծամեծօք եւ փոքումբք, եւ զկնի զատուոյս լքանելոյն՝ արժանի արասցէ իւրոյ անվախճան փառացն եւ ուրախութեան. ամէն. Հայր մեր որ:

բ. 336ա^{1}—ա^{2} Զբազում բարեաց պատճառն եւ զերախտաւոր սրբոյ եկեղեցւոյս զաւագ սարկաւագ եւ զմահտեսի Բարդամն յիշեցէք ի Քրիստոս յաղօթս մշտանուէրս, հարք եւ եղբարք մեր համակարծիք, որք ուղեւորեալք հետեւիք զկնի հետոց մերոց. քանզի այս մակագրեալ Բարդամս որպէս զօրեղ ախոյեան մտեալ ի հանդէս եւ էառ զանձամբ իւրով զամենայն հոգ եւ զծանրութիւն եկեղեցւոյս, եւ ետ նորոգել զեղեցիկ եւ վայելուչ յօրինուածով, օգնականութեամբ եւ տրովք ամենայն ժողովրդոց՝ վաճառականաց եւ քաղաքացեաց, որոց Աստուածն ամենայնի հատուսցէ բազմապատկարար:

Եւ գոյին ի ժամանակին յայնմիկ ի վանս Սրբոյն Մակարայ Յոհաննէս վարդապետն, որ էր եկեալ ի Թօխաթոյ եւ Տէր Սարգիս կուսակրօն քահանայն՝ հանդերձ եղբարբք ռմամբք, որք զաղօթս իւրեանց միշտ նուիրէին ի պահպանութիւն ամենայն աշխարհի:

Գրեցաւ սակաւ յիշատակարանս ի ՌՃԺ եւ Է (1668) թվին, յորում ամի եւ նորոգումն տաճարիս եղեւ:

3. 564ա Արդ, վերստին նորոգեալ եղեւ գիրքս ձեռամբ յոգնամեղ եւ սուտ անուամբ Վարդան վարդապետի, ի թուականութեան Արամեան տոհմի ՌՃԻԸ (1679) եւ Մարտի ամսոյ երեսունն: Եւ ով ոք հանդիպիքդ՝ ընթեռնլով կամ սրօնելով, մեղ ողորմիայի արժանի վարկէք զիս՝ ամենավրէպս ի բարեաց, եւ ձեզ յիշողացդ ողորմեսցի Աստուածն ամենայնի: Նա եւս բազմապատիկ ողորմութեան արժանի առէք զաստուածասէր եւ բարեմիտ զմահտեսի Մարթան, որ բազում ժամա[նա]կ մերում անարժանութեանս աշընական եղեւ այսմ օտար վայրուջս՝ կերակրելով զմեզ օր ըստ օրէ առատութեամբ, եւս առաւել աւուրս աշխատութեան սուրբ գրոցս, զոր Տէր Աստուած հազարապատիկ եւ բիւրապատիկ հատուսցէ, վարձ փոխարինին աստ եւ ի հանդերձեալն, եւ դուք հանդիպօղքդ, յիշեցէք զմահտեսի Մարթան եւ զկողակիցն իւր՝ զմահտեսի Յովաննէսն եւ Աստուած ողորմի ասացէք իւրն եւ հանգուցեալ ծնօղացն իւրոց, եւ ձեզ յիշողացդ ողորմեսցի Աստուածն ամենայնի եւ արքայութիւն պարգեւեսցէ. ամէն:

4. 563ա^{2} Երուսաղէմէ Տէր Մատթէոսի որդի՝ տիրացու Իսկանտ[ա]րն յիշատակ է. գրեցաւ գիրս Կիպրոս, թվին ՌՃՁԹ (1740):

5. 1ա Գրիգորն գրէ յի ՌՄԷ (1758):

6. 336ա^{2} Թվին ՌՃՂԳ (1774) Ապրիլի ԻԵ (25) օրն, Զայտիկի կիրակի գրէցաւ գիրս տիրացու Յարութիւն:

7. 563ա Գրէցաւ գիրս տիրացու Յարութիւն ի բարին. ամէն:

բ. 563ա Խօճայ Ավայկիմն գիրեցաւ գիրս, տիրայցու Գրիգորս գրէցի. ամէն: Զոր Տէր Աստուած հայզայրայպայտիկ եւ բիւրայպայտիկ պարգեւեսցէ վարց փոխայրէն աստ եւ ի հանդերձելումն եւ դուք: Խօճայ Ավակիմն գրեցաւ գիրս, տիրացու Յարութիւն գրէցի:

գ. 564ա Գրէցաւ գիրս Հաննայ՝ որդիյ տիրացցու Յովսէփ գրեցի. ամէն:

դ. 564բ Գըրեցաւ գիր մահտեսի Օվակիմի որթի՝ տիրացու Սարգիս գրէցի. ամէն:

ե. 564բ Գրեցաւ գիր տիրացու Յարութիւն գրեցի. ամէն:

զ. 564բ Գրեցաւ գիրս մահտեսի Օվակիմի որդի տիրացու Սարգիս գրէց եւ մուհրէցի (կնիք՝ «Քրիստոսի ծառայ Սարգիս»). ամէն:

§7-ի յիշատակարանները կը պատկանին ԺԸ դարու:

11

ՇԱՐԱԿՆՈՑ

ԼԱՒՔՕՇԱՅ (ՆԻԿՈՍԻԱ) ՌՃԺԹ — 1670

Գրիչ եւ ստացող՝ Յովանէս եպիսկոպոս:

Թերթ՝ 462· դատարկ՝ 1բ, 384բ, 434բ, 460ա—2բ: *Պրակ*՝ Ա—ԼԹ×12 (Ա, ԼԹ 9): *Նիւթ*՝ թուղթ: *Մեծութիւն*՝ 29,9×20,1: *Գրութիւն*՝ միասիւն: *Գիր*՝ բոլորգիր: *Տող*՝ 17—18: *Կազմ*՝ շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ, դռնակով· աստառը՝ կապոյտ կտաւ:

Կիսախորան՝ 2ա: *Գլխազարդ*՝ 15ա, 49բ, 97բ, 178բ, 215բ, 273բ, 285ա, 406ա, 435ա: *Լուսանցազարդ*՝ բուսական եւ խաչ (սակաւ): *Զարդագրութիւն*՝ թռչնագիր եւ հանգուցագիր (սակաւ): *Գոյներ*՝ կարմիր եւ կանաչ:

Վիճակ՝ բաւարար: խոնաւութենէ վնասուած, մասամբ թանաքը ներծծուած եւ գրադաշտը գունափոխուած, թերթեւակի ցեցակեր, կազմը ճերծուած կապիչներն ու փականները ինկած:

ԾԱՆՕԹ. Հ. Ն. Ակինեան, Թիւ 54:

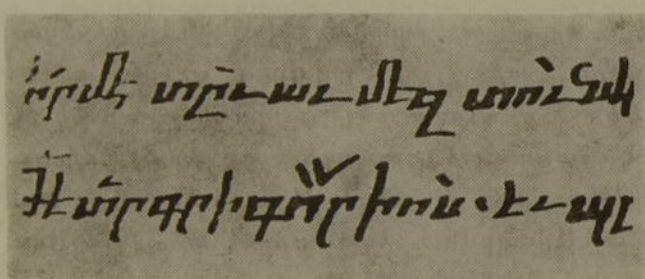

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

2ա—457բ Կանովն Ծննդեան սուրբ Աստուածածնին — *Երգեցէք որդիք Սիովնի*··· Կանոն սրբոյ Յակովբայ — *Ցաղթող եւ սուրբ*··· *Հայցեա առ Տէր վասն եկեղեցւոյ միշտ պահել յաւիտեան*:

377բ—8ա Աբգար Հայոց թագաւորին շարական է — *Աբգար Հայոց թագաւոր, իմաստութեամբ խորհրդաւոր*···

359բ—60ա Մեծացուցէ հրեշտակաց — *Աթոռ անճառ բանին Մարիամ, բարձօղ բարձրելոյն*···

Ցաւելագրութիւն

1ա [Խրախճական] Այս է պատմութիւն բոլորակիս — *Լաւ խելացի ըէյիզ մի կայ եղեր*··· *Աստուած ազատէ զամենայն քրիստոնեայսն ի փորձանաց*(*):

1ա «*Գրեցաւ բոլորակս ի Թվին ՌՄԽԴ* (1795), *Յունիսի ԻԳ* (23), *ձեռամբ անիմաստ* Տէր Կարապետիս, *որ է Քէսապցի*»:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

457բ—9ա *Աւրհնեալ է Աստուած որ ետ զաւրութիւն տկարութեանս իմոյ հասանել ի վերջին գիծ սուրբ տառիս*···

Փա՛ռք··· *Շնորհիւն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի ակն ելեալ կատարեցաւ տառըս որ կոչի Շարակնոց, որ շարադրեալ է սըրբոց հայրապետացըն Սահակա եւ Մեսրոպայ եւ Ներսէսի եւ Մովսէսի եւ Անանիայի եւ Յոհաննու Պլուզի եւ այլոցն սրբոցն հոտապետացն, որք յարմարեալ խղին ի կաթողիկէ եկեղեցւոջն, ի փառս եւ ի գովեստ տնաւրէնութեան մարդեղութեան եւ Երրորդութեան Աստուծոյ եւ ճառարանութեան սրբոց, որք հետազաւտեցան Քրիստոսի եւ եղեալքն բար ծառ եւ հաւատարիմ սուրբ մարմնով եւ յարեամբն իւրեանց*:

Արդ, գրեցօ սա ի ծովածոց կղզին ի Կէպրոս, *որ մականուն* Ղբպրըզ *ձայնի լաօզացն, ի յաստուածաշէն քաղաքն ի* Լաւքօշայ, *ընդ հովանեաւ յաստուածայարկ կաթողիկէ եկեղեցիս* Սուրբ Աստուածածնին *եւ կա ընդ սուրբ տաճարիս կազմեալ հանդամանդ նկարքն սրբոյն Սարգսի եւ սրբոյն Գէորգայ, որո յոյժ փափագեալ էի ես*՝ Յովանէս *եպիսկոպոսս գրելոյ զտառըս, որ եւ ի նոյն կղզին ծնեալ եւ սնեալ առ դուռըն սուրբ եկեղեցոյս, որ եւ յիշատակ մնաս[ց]է յետ իմոյ ելանելոյ յաշխարհէս*՝ *ինձ եւ իմ*

* Պատմութեանս բովանդակութիւնը հետեւեալն է·— 15 քրիստոնեայ եւ 15 ջհուտ (հրեայ) կը նամբորդեն· նաւը ծանր ըլլալով, նաւապետը կ'ուզէ ձերբազատիլ վերջիններէն: Բոլորակ մը կը կազմէ եւ այնպիսի ձեւով մը կը շարէ նամբորդները, որ ամէն 15 հաշուելուն հրեայ մը դուրս կը հանուի բոլորակէն:

եւ զամենայն ընտանիսն իմ եւ զծնօղս, զհայրն իմ՝ զմահտեսի Փիլիպպոսս, եւ մայրն իմ՝ մահտեսի Հռոմսիմին, եւ քոյրն իմ՝ զՄատայն, եւ խըղճուկ // եղիսա խաչունին՝ զհանդուցեալսն առ Քրիստոս, որ լեցի ման եւ բաժին ընդ սուրբս ամենայն, եւս եւ զերկու քոյրսն իմ, որք են ի մարմնի՝ ըզ-Վիմաթա եւ ըզԿուլվարդա, եւ երկու քուրորիքս՝ Մարգիսա եւ իւր Բ (2) որդիքա՝ Աբրհամ Ջէլէպին եւ Պարգամ Ջէլէպին, եւ միուս քուրորիս՝ Մարթարիտ խաչունա յիշեցէք ի Քրիստոս. ամէն:

Արդ, աղաչեմք զեզ (զեզ), որ միացեալք ի սէրն Քրիստոսի, չի՛ մեղադրել զբոլոս վասուքեան եւ արդարանացն, քանզի կար մեր այս էր, եւ մի այլ այն է, որ եւ ամաց էի ՁԱ (81) եւ ամենայն կողմանց նուաղեալ, ապա ծառայ եմ ձեզ, անմեղադիր լերուք ինձ տառապելոյս:

Եւ եղեւ վերջին յաւարտ սորին ի յաստուածարանի յմենաստանսըս եւ յանապատըս սրբոյն մեծին Մակարայ, որո յիշատակն աւրհնեցեմք եղիցի, եւ անդադար սուրբ աղօթիւք նորա Տէր Քրիստոս ձեզ եւ մեզ եւ ամենայն հաւատացելոյն աւդնական եւ պահապան լինիցի. ամէն:

Ով սուրբ ընթերցօղք՝
վարդապետք՝ եւ եպիսկոպոսք,
Քահանայք եւ կրօնաւորք,
Ի Քրիստոսէ լինիք խնդրօղք,
Գծողիս մեղաց քաւօղք,
Ի յանուանէս Յովաննէս կոչօղք:

Բայց գրեցաւ սա ձեռամբ վատթար գրչիս ի լուսալրական ժամանակին ի սկըզբանց արարչութեան մինչեւ առ մեզ ԻՊՃ եւ ասան (7810), իսկ ի կենարարին գալստենէն մինչեւ առ մեզ ՌՈՀ (1670), իսկ ի Յոսրովային Պարսից սկսեալ մինչեւ հիմա ՌՃ եւ ԺԹ (1670) յամսոյն:

Ձեզ, ով հանդիպօղք սորին, յորժամ եւ դանակէք կամ աւրինակէք· արդ աղաչեմք զիս յիշեցէք ի մաքրափայլ յաղօթս ձեր, զիս եւ զծնօղս իմ, եւ որք յիշենն՝ յիշեալ լիցին Քրիստոսէ Աստուծոյ մերոյ, որ է աւրհնեալ յաւիտեանս. ամէն:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՑԵՏԱԳԱՑԻ

461բ (Նոտր գիր) Ես Քէսապցի մեղսամած Տէր Կարապետս եկի ի կիպրոս ի Թվին ՌՄՄՔ (1793) եւ մնացի յանդ մէկ քանի տարի· եւ ի մնդ մէկ պատաւ, որ է Տէր Աղէքսանդր[ի] աղջկին, որ անուն էր Շահզատայ, մեզի զայս Շարականս տվաւ՝ յիշատակ իւր հօրն եւ մօրն եւ իւրն եւ համայն ննջեցելոցն հոգւոյն: Ով ոք հանդիպի, մէկ Հայր մեզայիւ յիշեսցէ զվերոյգրեալքս, յիշօղքն յիշեալ լիցին ի Քրիստոս. ամէն:

12

ԹԱՄԱԳԻՒՐՔ, ՍԱԼՄՈՍԱՐԱՆ, ՏՕՆԱՑՈՑՑ

ԵՒՔԱՒՈՒ (ԿԵՍԱՐԻԱ) **ՌՃՂԹ — 1740**

Գրիչ՝ Աստուածատուր Երէց: *Սառցուղ՝* Նապի էին, Թալասցի:

Թերք՝ 291· դատարկ՝ 290—1բ: *Գրակ՝* Ա—ԺԱ×12 (Զ 3) + Ա—ԺԳ×12: *Նիւթ՝* բուլբ: *Մեծութիւն՝* 29,8×21: *Գրութիւն՝* երկսիւն: *Գիր՝* բոլորգիր: *Տուղ՝* 23: *Կազմ՝* բաց շագանակագոյն գրաշմանդրդ կաշեպատ տախտակ, ատամբը՝ բաց մանրագոյն: *Պահպանակ՝* 1 թերթ սկիզբը:

Մանրանկարչութիւն՝ Դասիք բազատեր, մեսք Երեչտակ մը եւ Եսուբ՝ Սողոմոնի տաճարբը՝ Յր:

Կիսախորան՝ 4ա եւ 124ա: *Լուսանցազարդ՝* բուսական, կաթողիկէ, բռնցայինի եւ մարդադէմ (սակաւ): *Զարդագրութիւն՝* բռնցագիր: *Գլխագարդ՝* ժամերգաւքեանց, կանոնիներու եւ տէրունական տօներու սկիզբը: *Գոյներ՝* կարմիր, կապոյտ, մարիգագոյն, դեղին, կանաչ, մոխրագոյն եւ ոսկեգոյն:

Վիճակ՝ բաւարար: Լուսանցիները թերեւսկի ցեցակեր, կապիչներն ու փակումները ինկած:

ՏԱՆՕՐ. Հ. Ն. Ակինեան, թիւ 33:

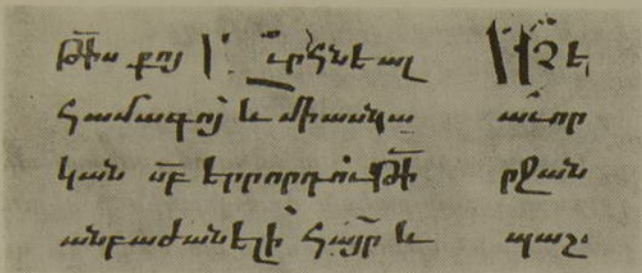

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա· 1*ա*—123*բ* [ժամագիրք]

1· 1*ա*^{1}—3*ա*^{1} [Հրաժարումն, Դաւանումն, Զղջումն] — *Հրաժարիմք ի սատանայէ*…

2· 4*ա*—30*բ*^{2} [Կարգաւորութիւն հասարակաց աղօթից Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ, որ կատարի ի մէջ գիշերի ի դէմս Հօր Աստուծոյ]—*Տէր, եթէ զշրթունս իմ բանաս*…

12*ա*^{1}—3*ա*^{1} [Երգ գիշերային պաշտաման «Ա–Ք»] — *Աստուածածածին Մայր Քրիստոսի*…

Ջնջուած են հետեւեալները·— Կանոնագլուխները, «Հոգւոց Հանգուցելոց»ի մաղթանքը, քարոզն ու աղօթքը, ինչպէս նաեւ Գիշերային մաղթանքները, քարոզներն ու աղօթքները, որոնք Սաղմոսարանին մէջն են:

3· 30*բ*^{2}—56*ա*^{2} Կարգաւորութիւն հասարակաց աղօթից առաւօտու ժամուն, որ կատարի ի դէմս Որդւոյն Աստուծոյ, յոր ըմպըռնեալ եղեւ ի հըրէից — *Լցաք առաւօտու*…

Վերցուած են շարականներն ու աւետարանները, կը պակսի «Արարչական»ի շարքըկան նաեւ որոշ ետառաջութիւններ:

4· 56*ա*^{2}—63*բ*^{1} Կարգաւորութիւն հասարակաց աղօթից Արեւագալի ժամուն, որ կատարի ի դէմ Հոգւոյն Աստուծոյ, այլ եւ ի դէմս Յարութեան Քրիստոսի եւ երեւման աշակերտաց — *Եղիցի անուն Տեառն աւրհնեալ*…

5· 64*ա*^{1}—7*բ*^{1} [Կարգաւորութիւն հասարակաց աղօթից երրորդ ժամուն, որ կատարի ի դէմս իջման Հոգւոյն Սրբոյ…] — *Աւրհնեալ Հոգիդ Սուրբ Աստուած ճշմարիտ: Ողորմեայ ինձ Աստուած*…

բ· 67*բ*^{1}—71*ա*^{2} Կարգաւորութիւն հասարակաց աղօթից վեցերորդ ժամուն, որ կատարի ի դէմս Հօր Աստուծոյ, այլ եւ ի դէմս չարչարանաց եւ խաչելութեան Որդւոյն Աստուծոյ — *Աւրհնեալ Հայր սուրբ Աստուած ճշմարիտ: Ողորմեայ*…

գ· 71*ա*^{2}—5*բ*^{1} Կարգաւորութիւն հասարակաց աղօթից իններորդ ժամուն, որ կատարի ի դէմս Որդւոյն Աստուծոյ, այլ եւ մահուան եւ բանական հոգւոյն աւանդմանն— *Աւրհնեալ Որդիդ սուրբ Աստուած ճշմարիտ: Ողորմեայ*…

դ· 75բ^{1}—83*ա*^{2} ժամամուտք ըստ կարգի աւուրց պահոց, տօնից տէրունականաց եւ ամենայն սրբոց — *Որ ի Հօրէ առաքեցար*…

Ամբողջական չեն, նաեւ վերցուած են բոլոր շարականները, սաղմոսները, մեսեդիները, ալէլուիաները, եւ «Օրհնութիւն Սեղանոյ»–ի բաժինը:

6· 83*ա*^{2}—94*ա*^{2} Կարգաւորութիւն հասարակաց աղօթից երեկոյի ժամուն, որ կատարի ի դէմս Որդւոյն Աստուծոյ, որ էջ ի խաչէն եւ պատեալ պաստառակալաւ եդին ի գերեզմանի — *Ես առ Աստուած կարդացի*…

«Հայր գթած»–էն ետք կայ «Աղօթք Մանասէ թագաւորի՝ Տէր ամենակալ» քարոզով եւ աղօթքով միասին: Կը պակսին Կիրակնամուտքի շարականները, «Յոյս կենաց» աղօթքը, նաեւ «Խրատք վասն երկրպագութեան եկեղեցւոյ»–ի բաժինը:

7· 94*ա*^{2}—111*ա*^{2} Կարգաւորութիւն հասարակաց աղօթից խաղաղական ժամուն, որ կատարի ի դէմս Հոգւոյն Աստուծոյ, այլ եւ ի դէմս Բանին Աստուծոյ, որ եդաւ ի գերեզմանին եւ էջ ի դժոխս եւ խաղաղութիւն արար հոգոցն — *Աւրհնեցից զՏէր յամենայն ժամ*…

8· 111*ա*^{2}—22*ա*^{1} Կարգաւորութիւն հասարակաց աղօթիցն Հանգստեան ժամու, որ կատարի ի դէմս Հօր Աստուծոյ, զի պահպանողական աջով Միածինն պահեսցէ զմեզ ի խաւարային գիշերիս — *Առաքեա Տէր զլոյս քո*…

9· 122*ա*^{1}—3*բ*^{1} Կանոնագլուխ Նոր կիրակէի եւ Բուն Բարեկենդանին ասի — *Աւրհնեա անձն իմ զՏէր*…

բ· 123*բ*^{1}—*բ*^{2} Կանոնայգլուխ մահու եւ Մեծի շաբաթի ճրագալուցի ասի — *Դատեա Տէր… Տէր յերկինս է ողորմութիւն քոյ մինչեւ յամպս· ալէլուիա*:

Բ· 124*ա*—256*բ*^{1} [Սաղմոսարան]

1· 124*ա*—256*բ*^{1} Սաղմոս ի Դաւիթ — *Երանեալ է այր*…

Սաղմոսարանս լինակատար է եւ յաճենած կանոնագրութիւնքու եւ գործոնեբու: Սաղմոսները թուահամարուած են, կը պակսին խորագիր տեղեկութիւնները:

ա· 137*բ*²—8*բ*² Օրհնութիւն Մովսէսի եւ որդւոյցը Իսրաէլի — *Աւրհնեցուք զՏէր*···

բ· 155*բ*¹—7*ա*¹ Օրհնութիւն մեծին Մօսէսի··· — *Նայեցարուք երկինք*···

գ· 174*բ*¹—6*ա*² Օրհնութիւն մեծին Մօսէսի աստուածատուն մարգարէի··· — *Զի հուր բորբոքեցաւ*···

դ· 189*բ*¹—90*ա*² Ազօթք Աննայի··· — *Հաստատեցաւ սիրտ իմ*···

ե· 207*բ*²—9*ա*¹ Աւրհնութիւն յեսայեա մարգարէի — *Ի դիշերոց*···

զ· 240*ա*¹—*ա*² Կայծակնամարմուր սուրբ մարգարէի — *Աւրհնեցէք զԱստուած*···

է· 255*ա*²—6*բ*¹ Ազօթք Ամբակումայ մարգարէին — *Տէր զլուր քոյ*···

Ը· 257*ա*¹—89*ա*¹ [Տօնացոյց]

ա· 257*ա*¹—8*ա*¹ [Կարգ տօնից սրբոյն Աստուածածնին] — *Ջաղոց ամսոյ Հայոց ԻԱ եւ Դեկտեմբրի Հոմայեցոց ի Ը, Ջաղս եւ Եբրայեցւոց ԻԸ աւեաքիք է Աննայի եւ Ծովակիմայ*···

> 258*ա*¹ «*Այլ ոք մի իշխեսցէ զայս Դ տօնս խարանել, զի մինչեւ ցայսօր տղիտութիւն էր խարանել, եւ բազում քննութեամբ եւ գիտութեամբ ի լոյս եկաւ: Իսկ Թէ լրբիս եւ հակառակիս, պատասխանի տալոց ես առաջի Աստուծոյ, ով տօնասէր եղբայր, եւ մեք անպարտ եմք· փառք Աստուծոյ որ ճշմարիտն յայտնեցաւ*»:

բ· 258*ա*²—89*ա*¹ Աստուածայայտնութեան ձրագալուցի — *Առաջի դիշերն, առաջի կանոդլխի փառն ՃՁ, Հաւատամ*··· *Զկնի Ը–օրէից կիրակին*··· *եւ Հարց առաջ, որ ուղիղ գայ ի փառս Քրիստոսի· ամէն*:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԴՐՁՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

289*ա*²—*բ*² *Աւրհնութիւն Աստուծոյ Հօր ամենակալի*··· *եւ լինճ կարողութիւն տկար անձին իմոյ նուաստի՝ հաւուցանել ի կատար եւ ի վախճան ժամակարգութեան զերթս վայելուչս, որ սահի եւ անտի հաւաքեալ են ի մի վայր ի պէտս եկեղեցեաց Հայաստանեաց*:

Արդ, զրկեցաւ սայ ի մայրաքաղաքն կեսարիայ, ի գիւղն յՆեւառայ, ձեռամբ աներաժան Աստուածատուր երիցի, ի թվականին Հայոց ՌՃՁԹ (1740)//: Արդ, որ հանդիպիլք այսմ աստուածաշունչ երգարանիս, յիշեսիք ի մաքրախոյղ յաղօթս ձեր Թալասցի մահտեսի Տէր յեսային եւ կողակիցն իւր երկցկինն եւ զծնօղսն՝ զՏէր Սիմաւոնն եւ զՆուբիւն եւ զորդիքն, եւ զամենայն ազդային, քանզի կարի յոյժ փափագանօք եւ ջերմեռանդ սիրով եառու գրել զսուրբ գիրքս եւ եղ յիշատակ ի կիպրոս կղզին, ի դուռն Սրբոյն Մակարայ յանապատին, ի վայելումն սրբասէր եւ մաքրամիտ քահանայից, սարկաւագաց եւ զպրաց:

Եւ զարձեալ երես անկեալ աղաչեմ զորբազան դաս եկեղեցւոյ մանկանց, զի եթէ ընթերնլով կամ օրինակելով, յիշեցէք զծնող եւ զսատցօղ տատիս, եւ որ յիշէ միով Հայր մեզայիս, յիշեալ լիցին առաջի Քրիստոսի՝ իւր միւսանգամ գալստեանն· որ է աւրհնեալ յաւիտեանս· ամէն:

Նա եւ դուընաքեայ աշխատող ի սմա զՏէր ցովհաննիէս՝ անարժան քահանայս, հանդերձ ծնողաւք յիշեսիք· ամէն: Եւս աշխատեալք առ տեղն հասուցանող՝ Ուրայիլ զալիան եւ կողակիցն եւ ծնողն յիշեսիք, եւ դուք յիշեալ լիցիք առաջի Քրիստոսի· ամէն:

13

ԱՒԵՏԱՐԱՆ

ԺԴ - ԺԵ — XIV - XV

Թուղթ՝ 307· դատարկ՝ 141բ—2բ, 234բ, 307ա—բ: Պրակ՝ Ա—ԻԷ×12 (Ա 8, Ջ, Ը, ԻԲ, ԻԵ 11, ԺԹ, ԻԱ 10, ԻԷ 7): Նիւթ՝ թուղթ: Մեծութիւն՝ 26,5×17,5: Գրութիւն՝ երկսիւն: Գիր՝ բոլորգիր: Տող՝ 21: Կազմ՝ մուգ կարմիր դրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ: Պահպանակ՝ 1-ական թերթ սկիզբը եւ վերջը:

Կիսախորան՝ 87ա, 143ա, 235ա: Լուսանցազարդ՝ բուսական: Զարդագրութիւն՝ կենդանագիր (Աւետարաններու սկիզբի առաջին տառը), թռչնագիր եւ հանգուցագիր:

Վիճակ՝ բաւարար: Խոնաւութենէ գունափոխուած, եզրերը յաճախ նորոգուած, զարդերը հանուած:

ԾԱՆՕԹ. Նուէր՝ Միլանոյի հայ գաղութին կողմէ՝ Բժիշկ Ե. Արզումանեան, 1952:

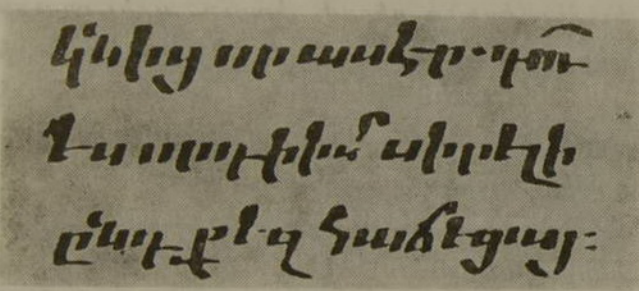

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1· 1ա—86բ Աւետարան ըստ Մատթէոսի (Ա, 9 — ԻԸ, 18· «Ողիայ ծնաւ զՑովաթամ . . . եւ ոմանք յերկուացան, եւ մատուցեալ Ցիսուս խօսեցօ» . . . չար. թափուած):

2· 87ա—141ա Աւետարան ըստ Մարկոսի:

3· 143ա—234ա Աւետարան ըստ Ղուկասու:

4· 235ա—305բ Աւետարան ըստ Ցովհաննու: Նախադրութիւն: (Վերջը ունի՝ «իրք»):

Ունին լուսանցային համաբարբառ:

ՑԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

306ա Փա՛ռք . . . Շնորհիւ Տեառն ամենակալի եւ նորին աւգնականութեամբն աւարտեցաւ եռայհրաշ եւ հոգիազարդ Աւետարանս, զոր էր չաղկապեալ երանեալ աւետարանչացն . . . Արդ, ես յերես անկեալ աղաչեմք զձեզ, ո՛վ մանկունք եկեղեցւոյ, կարդալով կամ աւրինակելով յիշեցէք ի մաքրափայլ աղաւթս ձեր (այսքան):

ՑԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՑԵՏԱԳԱՑԻ

1· 142ա Վերըստին նորոգեցաւ եւ կազմեցաւ սուրբ Աւետարանս ձեռամբ պարոն Սրապ աղային, եւ հօրն՝ Հէրապետին, եւ մօրն՝ Նազլուին, եւ եղբարցն՝ մահտեսի Մելքոնին, եւ կողակցուն՝ մահտեսի Հուրիխանին, եւ եղբօրն՝ Ցովաննէսին, եւ հանգուցեալ եղբօրն՝ Ազնաւուրին, եւ քեռ՝ Մարիամին, հարսին՝ Կուլստանին եւ Եւային, եւ եղբօրորդոցն՝ Իմիրզային, եւ մահտեսի Բարունակին եւ Ջաֆարին, եւ ամենայն արեան զարմիցն:

Դարձեալ ողորմի ասացէք պարոն Սրապ աղային եւ իւր ննջեցելոցն ամենայնի, որ եւ տեսեալ զսուրբ Աւետարանն խլխաթեալ եւ քայքայեալ, ետ վերստին նորոգել՝ յիշատակ իւր եւ ամենայն արեան զարմիցն, եւ եդ կրկին ի դուռն Բալուայ յեկեղեցւոյն Սուրբ Աստուածածնի, թվին ՌՃՁԴ (1735)-ին:

Ո՛վ կարդա, ողորմի ասասցէ պարոն Սրապ աղային եւ ամենայն արեան մերձաւորացն. ամէն: Հայր մեր որ յերկինս:

բ· 142բ Դարձեալ յիշեցէք ի Քրիստոս զվերոյգրեցեալ զպարոն Սրապ աղան, եւ զիւր կողակիցն՝ զՊակզատան եւ զամենայն արեանառու մերձաւորսն իւր, եւ դուք յիշեալ լիջիք ի Քրիստոսէ. ամէն:

2· Պահպանակ 1ա Միլանոյի հայ գաղութին կողմէ նուէր Կիլիկիոյ Կաթողիկոսարանի Կիւլպէնկեան Նորակառոյց Մատենադարանին, Գերաշնորհ Տէր Դերենիկ Սրբազանի այցելութեան առթիւ: Բժիշկ Ե. Արզումանեան, Միլան 15 Սեպտեմբեր 1952:

Կնքադրոշմ՝ Պահպանակ 1ա «Comitato Armeno D'Italia — Milano».

14

Ս Ա Ղ Մ Ո Ս Ա Ր Ա Ն

ՁՄԻՒՌ ՌՂԹ — 1650

Գրիչ՝ Տօնապետ դպիր։

Թերթ՝ 173․ դատարկ 163բ, 173բ։ ***Պրակ***՝ Ա—ԺՁ×12 (Ա չիք, Դ, Թ, ԺԲ 10, ԺԱ 11)։ ***Նիւթ***՝ թուղթ։ *Մեծութիւն*՝ 27×20,5։ *Գրութիւն*՝ երկսիւն։ *Գիր*՝ բոլորգիր։ *Տող*՝ 21։ *Կազմ*՝ մուգ շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ, դռնակով․ աստառը՝ կապոյտ կտաւ։ *Լուսանցակողեր*՝ կարմիր։

Գլխազարդ՝ 7բ^2, 29ա^2, 53բ^2, 75ա^2, 97բ^2, 116ա^1, 137բ^2։ *Լուսանցազարդ*՝ բուսական եւ թռչնային (սակաւ)։ ***Զարդագրութիւն***՝ հանգուցագիր, թռչնագիր (սակաւ)։ ***Գոյներ***՝ կարմիր եւ մուգ կապոյտ։

Վիճակ՝ բաւարար։ Ընդհանրապէս թեթեւ կերպով ցեցակեր, թանաքը ներծծուած եւ գրադաշտը գունափոխուած, եզրերը մաշած նաեւ այրած, կապիչները ու փականները ինկած։

ՄԱՆՕԹ․ Հ․ Ն․ Ակինեան, թիւ 30։

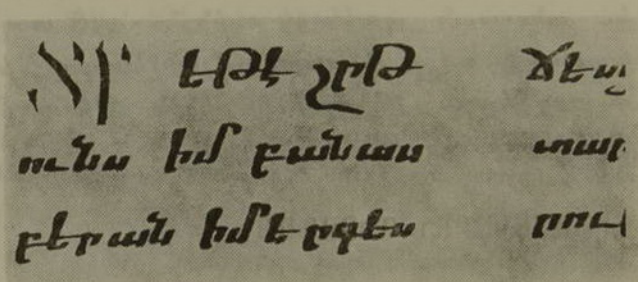

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1․ 1ա^1—4բ^2 [Սաղմոս ի Դաւիթ․— *Երանեալ է այր*··· *երիկամունք իմ*]․ ***Ցառաջագոյն տեսանէի զՏէր առաջի իմ***···

Բաւական ընդարձակ խորագիր տեղեկութիւններ տրուած են սաղմոսներուն։ Ընդհանրապէս թիւերը նշանակուած չեն։

ա․ 5ա^1—6ա^2 Աւրհնութիւն Մովսէսի մարգարէին··· — ***Աւրհնեցուք զՏէր***···

բ․ 6ա^2—բ^1 Մաղթանք — ***Քրիստոս է իմ Աստուած***···

գ․ 6բ^1—բ^2 Քարոզ Երանեալին··· — ***Վասն ի վերուստ***···

դ․ 6բ^2—7բ^1 Աղօթք — ***Տէր տունջեան***···

2․ 7բ^2—26ա^1 Ի կատարած սաղմոս ի Դաւիթ··· — ***Երկինք պատմեն զփառս Աստուծոյ***···

ա․ 26ա^1—7բ^2 Նախամարգարէն Մովսէս ամբաստան լինի··· — ***Նայեցարուք երկինք***···

բ․ 27բ^2 Մաղթանք Երկինք պատմենին— ***Տուք փառս [Աստուծոյ]***···

գ․ 27բ^2—8ա^2 Քարոզ Երկինք պատմենին··· — ***Վասն ի գիշերի***···

դ․ 28ա^2—9ա^1 [Աղօթք] — ***Ի գիշերի եւ ի տուընջեան***···

3․ 29ա^2—50ա^1 Սաղմոս ի Դաւիթ··· — ***Մի նախանձիր ըն[դ] չարս***···

ա․ 50ա^1—1բ^2 Երգս Մովսէսի մարգարէին — ***Զի հուր բորբոքեցաւ***···

բ․ 51բ^2—2ա^2 Նորին Մովսէսի — ***Ծանեարուք եւ տեսէք***···

գ․ 52ա^2—բ^1 Մաղթանք — ***Դու ես Տէր մեր***···

դ․ 52բ^1—բ^2 Քարոզ Մի՛ նախանձիրին··· — ***Վասն ուղղելոյ զգնացս մեր***···

ե․ 52բ^2—3բ^1 [Աղօթք] — ***Տէր երկնի եւ երկրի***···

զ․ 53բ^1 [Մաղթանք] — ***Ցերգս աւրհնութեան***···

4․ 53բ^2—72ա^2 [Ի կատարած վասն ժողովրդեան···]— ***Ողորմեա ինձ Աստուած***···

ա․ 72ա^2—3բ^1 Աղօթք Աննայի մօրն Սամուէլի··· — ***Հաստատեցաւ սիրտ իմ ի Տէր***···

բ․ 73բ^1—բ^2 [Մաղթանք] — ***Բարձրացաւ եղջիւր իմ***···

գ․ 73բ^2—4ա^2 Քարոզ Ողորմեային··· — ***Վասն դառնելոյ մեզ զշնորհս***···

դ․ 74ա^2—բ^2 [Աղօթք] — ***Գոհանամք զՔէն***···

ե․ 74բ^2 [Մաղթանք] — ***Գոհութեամբ***···

5․ 75ա^2—96ա^2 Պակասեցին աւրհնութիւնք ի Դաւթէ··· — ***Իբրեւ զի բարի է***···

ա․ 96ա^2—7ա^2 Համարձակախօսն մարգարէն Եսայի ի գիշերի կոչէ··· — ***Ի գիշերաց կանխէ***···

բ․ 97բ^1 [Մաղթանք] — ***Խաղաղութեանց տուաւղ Քրիստոս***···

6․ 97բ^2—114բ^1 [Աղօթք ի Մովսէս յայրն Աստուծոյ···] — *Տէր ապաւէն եղեր մեր···*

ա․ 114բ^1—5բ^1 Աղաւթք Եզեկիայի արքայի··· — *Ես ասացի ի վերանալ յինէն···*

բ․ 115բ^1 [Մաղթանք] — *Ցոյս կենդանութեան···*

7․ 116ա^1—36ա^2 Ալէլուիա··· — *Խոստովան եղերուք Տեառն···*

ա․ 136բ^1—բ^2 Աղաւթք Եսայեայ մարգարէի — *Աւրհնեցէք զԱստուած յաւրհնութիւն նոր···*

բ․ 136բ^2—7բ^1 Աղաւթք Յովնանու մարգարէի — *Ի նեղութեան իմում ես առ Տէր կարդացի···*

գ․ 137բ^1 Մաղթանք — *Եկեսցեն աղաւթք մեր···*

8․ 137բ^2—54բ^1 Աւրհնութիւն աստենանաց··· — *Ի նեղութեան իմում···*

ա․ 154բ^2—6ա^2 Աղօթք Ամբակումա··· — *Տէր լուր քո···*

բ․ 156բ^2—9ա^1 Աւրհնութիւն երից մանկանցն ի հնոցին — *Աւրհնեալ ես Տէր Աստուած···*

գ․ 159ա^1—ա^2 Աւրհնութիւն Մարիամու Աստուածածնին — *Մեծացուսցէ անձն իմ զՏէր···*

դ․ 159ա^2—60ա^1 Աւրհնութիւն Զաքարիա՝ հօրն Յովաննու — *Աւրհնեալ Տէր Աստուած···*

ե․ 160ա^1 Սաղմոս ի Դաւիթ — *Արդ արձակես զծառայս քո Տէր···*

զ․ 160ա^1—բ^2 Աւրհնութիւն Անգեա եւ Զաքարիա — *Աւրհնեցէք զՏէր···*

է․ 161բ^1—2բ^2 Աղօթք եւ խոստովանութիւն Մանասէի թագաւորին — *Տէր ամենակալ···*

ը․ 163ա^1 Աղօթք յոյժ զօրէ ինքնագիր Դաւթայ — *Փոքր էի ես···*

թ․ 164ա^1—7ա^2 Աղօթք յոյժ զաւրաւոր, ասացեալ է ի սրբոյն Ներսէսի — *Հաւատով [խոստով]անիմ···*

ժ․ 168ա^1—9ա^2 Երգ ննջեցելոցն — *Ցիշեսցուք ի գիշերի···*

ժա․ 169ա^2—բ^2 [Կանոնագլուխ Բուն Բարեկենդանի] — *Աւրհնեցից ըզքեզ···*

ժբ․ 170ա^1—1ա^2 Ներսէսի Հայոց կաթողիկոսէ ասացեալ է — *Առաւօտ լուսոյ···*

ժգ․ 171ա^2—2բ^1 [Նորին] — *Աշխարհ ամենայն··· քննող դատաւոր, Տէր ողորմեա։*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

ա․ 137բ^1 *Զմեղաւոր եւ անարժան գրիչս յիշեա ի Տէր․ ամէն։*

բ․ 167ա^2—բ^2 *Փա՛ռք··· Աւրհնեալ գթութիւն, բարերարութիւն եւ մարդասիրութիւն քո։ Ապենիազ Տէր եւ ամենախնամ Աստուած, որ ետուր կարողութիւն ակիկար յանձին իմոյ եւ չընչին ծառայի քո ի վճար դրոցս, եւ շնորհեցեր ինձ զաւարտ եւ զկատարումն առաջարկութեան իմո աջողմամբ, վասն որոյ փառք քեզ եւ միշտ գոհանամ զքէն։*

Արդ, գրեցաւ Սաղմոսարանս ի ծովահայեաց քաղաքն ի Զմիւռ ձեռամբ անարժան Տօնապետ *դպրիս, թվին ՌՂԹ* (1650) *Դեկտեմբերի ԻԳ* (23)։ *Տէր ողորմեա, յամենայն ժամ փառք քեզ։ Ի վայելումն···* (6 *տող պարապ*), *զոր Տէր Աստուած անփորձ եւ անսասան պահեսցէ զինքն···* (3 *տող պարապ*) *առ ի յիշատակ մշտնջենաւոր, ի փառս Տեառն մերոյ եւ Փրկչին Ցիսուսի Քրիստոսի···։*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՅԻ

1․ 172ա^1—ա^2 *Ի Թուականութեանս Հայոց քսան յոբելենի,*
Եւ հարիւրերորդի հնգեակ հնգի,
Թիւ Արամեանս բոանդակի (1676),
Բաբունւոյ Սարգիս *վարդապետի,*
*Եկեալ յ*Ամասիա *քաղաքի,*
Ի յանապատէ Կիպրոսի,
Որ Սուրբ Մակար *անուն կոչի։*
*Մեծ ումն իշխան յ*Ամասիացի,
Մահտեսի Ալիֆսան *յորջորջի,*
Եւ հանդուցեալ հոգւոյն Քրիստոս Աստուած ողորմեսցի,
Զի կենդանի որդւոց սորին,
Երիցագոյն Յարութենին,
Կրսերագոյն Յովհաննէսին,
Աշխատաւոր մօրն սոցին,
Ետուր զտառս յիշատակի,
Սուրբ Մակարայ *յանապատին,*
Եւ ամենայն զարմից սորին,
Լիով սրտիւ տուք զողորմին։
Դարձեալ սուրբ հարցն եւ եղբարցդ ա–

զաչեմ, զվերոյգրեալ մահտեսի Աղեքսանն, *որ հանգուցեալ է առ Քրիստոս, յիշեսջիք ի մաքրափայլ աղօթս ձեր եւ զկենդանիք սո- րին՝ զկողակիցն իւր* զՄելէքն, *եւ որդիքն՝* զՅարութիւն *եւ* զՅովաննէսն, *եւ զամենայն արեան մերձաւորսն յիշեցէք եւ Աստուած ողորմի ասէք, եւ յոյսն ամենեցուն ձեզ եւ մեզ ողորմեսցի*:

2· 173*բ Թվին ՌՃԾ* (1701) *ամին եկակ* Սուրբ Մակարայ *յանապատըն, մէկ ամիս ջերմը բռնեց զմեզ քաղաքըն: Ցետոյ եկակ յայս սուրբ յանապատս, կեցաք օրս (բաց ձգուած) յանունս* Թօխատցի *մղսի պասմայ- ճի* Փանոսի *որդի* Յակոբ *դպիրըս· Աստուած զմեզ մեր յերկիր հասուցանէ, եւ* Սուրբ Մա- կարայ *յանապատըն չէն եւ պառծառ պա- հեսցէ մինչեւ ի գալուստըն Քրիստոսի· ա- մէն*:

15

ՅԱԿՈԲ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՆԱԼԵԱՆ, ՔԱՐՈԶԱԳԻՐՔ ԿԻՒՐԱԿԷԻՑ

ՌՄԻԳ — 1774

Գրիչ՝ Գրիգորիս տիրացու:

Թերթ՝ 807, դատարկ՝ 1*ա*—3*բ*, 797*բ*—807*բ*: *Պրակ՝* Ա—ԿԷ×12 (ԺԲ 10)+ 1×5: *Նիւթ՝* թուղթ: *Մեծութիւն՝* 23,9×16,7: *Գրութիւն՝* երկսիւն: *Գիր՝* նոտրգիր: *Տող՝* 34: *Կազմ՝* մուգ շագանակագոյն կա- շեպատ տախտակ: *Պահպանակ՝* 1 թերթ սկիզբը:

Վիճակ՝ բաւարար: Կազմին կռնակը թեթեւ մաշած:

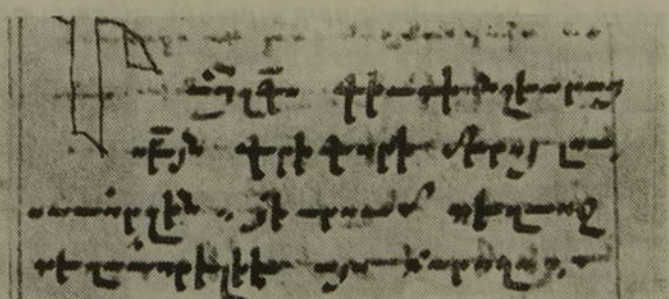

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

- 4*ա*[1] Աղերս առ Սուրբ Հոգին Աստ- ուած — *Զբոլոր գործս զայս նուիրեմ քեզ, Հոգի Սուրբ Աստուած··· զօգնութիւն քո հայցեմ նուաստս ի բանասիրաց՝ Յակոբ ե- ւեթ անարժան պատրիարքս Կոստանդնու- պօլսոյ··· յուրբաթի աւուրն վերջնոյ Մեծի Բարեկենդանին սկսայ ի փառս քո, յամի մարդեղութեան քեւ օծեցելոյ Տեառն իմոյ Յիսուսի Քրիստոսի* 1755 *եւ Հայոց ՌՄԴ, ի Մարտ երեքն*:

1· 4*ա*[2]—17*բ*[1] Առաջին քարոզ Պենտէկոս- տէի Հոգւոյն Սրբոյ Գալստեան, ի վերայ բանին Յոհաննու ԺԴ 15, ուր ասէ Տէրն· Եթէ սիրէք զիս··· — *Բնաբանս այս ունի զչորս մասունս*···

ա· 5*ա*[1]—9*ա*[1] Առ առաջին մասն — *Ա- սեմ, թէ պահօղք պատուիրանացն Քրիստո- սի մխիթարին*···

բ· 9*ա*[2]—13*ա*[2] Մասն երկրորդ· Հոգին Սուրբ Հոգի ճշմարտութեան է եւ անուանի· Զհոգին ճշմարտութեան զոր աշխարհս ոչ կարէ ընդունիլ — *Հոգին Սուրբ Հոգի ճըշ- մարտութեան ասի բազմաց պատճառաց*···

գ· 13*ա*[2]—5*ա*[2] Մասն երրորդ· Թէ որպէս առաքեալքն եւ այլք ընդունակքն Հոգւոյն Սրբոյ ճանաչեն զՀոգին Սուրբ նովաւ· Բայց դուք ճանաչէք զնա — *Ծանաչումն Աստու- ծոյ առեալ լինի չորս կերպիւ*···

դ· 15*ա*[2]—7*բ*[1] Մասն չորրորդ· Թէ Հոգին Սուրբ անմեկնելի է յառաքելոց եւ ի սրբոյ եկեղեցւոյ· Զի ընդ ձեզ բնակեսցի···— *Եթէ նկատեմք ի տեղական եւ ի տեղին*···

2· 17*բ*[1]—22*բ*[2] Քարոզ երկրորդ· Երկրորդ քարոզ Սրբոյ Երրորդութեան, ի վերայ բա- նին Յոհաննու· Երեք են որք վկայեն յեր- կինս··· — *Զայս քարոզս ի պատիւ Սրբոյ Երրորդութեան*···

ա· 18*բ*[2]—20*ա*[1] Մասն առաջին· Ցուցա-

նի խորհուրդն Սրբոյ Երրորդութեան՝ սուրբ գրոց վկայութեամբ. Երեք են որք… — *Ըստ սրբոյն Դիոնէսիոսի, աստուածային անուանց Ա գլխոյ Բ բանին, ոչ է համարձակելի յաղագս գերակայի…*

բ. 20ա^1—բ^1 Մասն երկրորդ. Թէ որպէս օրինակօք ցուցանի խորհուրդն Սրբոյ Երրորդութեան — *Աստուածաբանն զքեզ (Գրիգոր) որ Զ գլխոյ Առ որս–ին, ի վերջն ասէ, թէ խնդրէի զկերպարանս ինչ…*

գ. 20բ^1—1բ^1 Մասն երրորդ. թէ որպէս նսեմաբանութեամբ փիլիսոփայից ցուցանի մի գոլն Աստուծոյ —*Մինչ բարութիւն Աստուծոյ ոչ ինչ անհաղորդ եթող բարութեանն իւրոյ…*

դ. 21բ^2—2բ^2 Մասն չորրորդ. Թէ որպիսի սքանչելեօք ցուցաւ խորհուրդն Սրբոյ Երրորդութեան — *Հիմն ամենեցուն եւ ըսքանչելին ամենայն սքանչելեաց Սուրբ Երրորդութիւն…*

3. 22բ^2—9բ^2 Քարոզ երրորդ. Երկրորդ կիրակէին զկնի Պէնտէկոստէին, ի վերայ բանին Ղուկասու Դ գլուխ ԻԵ համարին. Արդարեւ ասեմ ձեզ, զի բազում այրիք էին…— *Որպէս ասէ սուրբ հայրն Եփրեմ ի Մեկնութեան Եսայեայ, թէ կիսոցն պատժովք…*

ա. 23ա^2—5ա^1 Մասն առաջին. Յաղագս կոչմանն հեթանոսաց օրինակաւ Սիդոնացի կնոջն եւ Նէէմանայ բժշկութեամբն. Արդարեւ ասեմ… — *Գիտելի է զի Աստուած երեքկին օրէնս եդ, զբնականն…*

բ. 25ա^1—7ա^1 Մասն երկրորդ. Յաղագս վտանգաւոր սովու, ոչ լսելոյ բանին Աստուծոյ. Փակեցաւ երկին զերիս ամս… — *Պղատոն ոսկեղէն մարդ կոչէ զայս երկնային…*

գ. 27ա^1—9բ^2 Մասն երրորդ. Զբորոտութենէ մեղաց եւ զկերպէ բժշկութեան նորա. Եւ բազում բորոտք էին առ Եղիսէիւ մարգարէիւ — *Եղիսէիւ իմանամք զՏէրն մեր…*

4. 29բ^2—32բ^2 Քարոզ չորրորդ. Ի վերայ ելման վիրապէն սրբոյն Գրիգորի մեր Լուսաւորչի. Դուք որք եկիք զկնի իմ… — *Երբ որ գեղեցիկն Յովսէփ քաջազոյն գտաւ ի մարտի…*

5. 33ա^1—40ա^2 Քարոզ Ե–երորդ. Ի վերայ տօնի եկեղեցւոյ, կարգեալ ի սրբոյն Գրիգորէ Լուսաւորչէն, յետ ելմանն ի վիրապէն. Եղեն յայնժամ նաւակատիք… — *Նաւակատիքն է տօն օրհնութեան տաճարի եւ եկեղեցւոյ…*

ա. 33ա^2—5ա^1 Մասն առաջին. Թէ ի նորոգման բանական եկեղեցւոյ, լինի մեծ նաւակատիս եւ ուրախութիւն. Եղեն յայնժամ… — *Յեսայեայ ԽԱ, ուր ասի նորոգեցարուք առ իս կղզիք…*

բ. 35ա^2—7ա^2 Մասն երկրորդ. Յաղագս թէ որպէս ազգ մարդկան ցուրտ էր ի սիրոյն Աստուծոյ, որպէս ասի. Եւ ձմեռն էր — *Ասեն փիլիսոփայք, թէ երկու ծայրագոյն որակութիւնք անպտուղ առնեն զերկիր…*

գ. 37ա^2—40ա^2 Մասն երրորդ. Յաղագս թէ Քրիստոս բնակի ի խաղաղասէր հոգիս. Եւ շրջէր Յիսուս ի տաճարին… — *Որպէս ասէ Լիրացին. Անուամբ սրահի, իմանի տեղի ինչ յորում Սաղոմոն աղօթէր…*

6. 40ա^2—51բ^2 Քարոզ Զ–երորդ. Երրորդ կիրակէի զկնի Հոգւոյն Սրբոյ Գալստեան, ի վերայ Աւետարանին. Յայնժամ գնաց Յիսուս ընդ արտորայս… — *Մինչ Աստուած անսխալաբար գործէ…*

ա. 41ա^2—4բ^2 Մասն առաջին. Թէ որպէս Քրիստոսի հանգստութիւն էր պաշտօն փրկութեան մերոյ. Յայնժամ գնաց Յիսուս արտորայսն… — *Արիստոտէլ Մէթափիսիքայի ԺԲ գրքոյ Է–երորդ պրակին զԱստուած կոչէ անշարժ…*

բ. 44բ^2—9բ^1 Մասն երկրորդ. Թէ քաղցեալքն աստուածային սուրբն գրոցն, յագին մեկնութեամբն նոյն սուրբ գրոց… Աշակերտքն քաղցեան… — *Բանն Աստուծոյ նմանի խորիսխի մեղեր…*

գ. 49բ^1—51բ^2 Մասն երրորդ. Որով ցուցանի յանդգնութիւն հերետիկոսաց ի դէմս հրէից, որք զմեկնութիւն Սուրբ Գրոց ոչ ընդունին, եւ որք մեկնութեամբ վարին զնոսին քմահեճ, ուստի ասացին առ Տէրն. Տես զինչ գործեն… — *Որպէս ասէ Ոսկեբերանն ի Նախերգանի Մեկնութեան Մատթէոսի, թէ պարտ էր մեզ ոչ կարօտանալ նշանագրացն…*

7. 51բ^2—60ա^2 Քարոզ եօթներորդ. Չորրորդ կիրակէի զկնի Պէնտէկոստէին, ի վերայ Աւետարանին Մատթէոսի ԺԲ 38 — *Ուր յանդիմանի նախ…*

ա. 52ա^1—4բ^2 Մասն առաջին. Յանդիմանի ուրացութիւն դպրաց եւ փարիսեցւոց, որք զկնի այնքան նշանաց, տակաւին իբրեւ զոչ տեսօղս խնդրէին զնշան. Վարդապետ կամիմք նշան ինչ... — *Որպէս ասէ Աստուածաբանն Գրիգոր ի գիրս Առ որս–ին. Մի է արեգակն...*

բ. 54բ^2—6բ^2 Մասն երկրորդ. Յաղագս սաստիկ պատասխանւոյն Քրիստոսի խոստմամբ նշանին Յօնանու. Ազգ չար եւ շնացող... — *Ըստ Ոսկեբերանին, ազգ չար ասաց, զի կեղծաւորութեամբ իբրեւ Թշնամիք հայցէին զնշան...*

գ. 56բ^2—60ա^2 Մասն երրորդ. Յորում առ բերին ի Քրիստոսէ յօրինակ հեռաւոր ազգքն կռապաշտից ի դատապարտութիւն խստասիրտ հրէից, զի Նինուէացիքն ապաշխարեցին... Արք Նինուէացիք յարիցեն...— *Որպէս ասէ սուրբն Եփրեմ, Թէ կիսոցն պատժովք այլք զգաստանան...*

8. 60ա^2—4բ^1 Քարոզ Ը–երորդ. Ե–երորդ կիրակէի զկնի Պէնտէկոստէին, ի վերայ Մատթէոսի ԺԳ 24 — *Յորմէ երեք արտահանին...*

ա. 60ա^2—1բ^2 Մասն առաջին. Ցուցանի թէ ո՞րն է ագարակն եւ բարի սերմն եւ սերմնացանն. Նման է արքայութիւն երկնից առն, որ սերմանիցէ... — *Արքայութիւն երկնից, որ է եկեղեցի...*

բ. 61բ^2—3ա^1 Մասն երկրորդ. Զի՞նչ է քուռն, ո՞րն է որոմն եւ ո՞վ է որոմնացանն. Եւ ի քուն լինիլ մարդոյ... — *Քնով իմանայ Ջերօնիմոս զծուլութիւնն...*

գ. 63ա^2—4բ^1 Մասն երրորդ. Ո՞րն է հունձն եւ ո՞յք են հնձօղքն. Հունձն կատարած աշխարհիս է... — *Բարեգոյթ Տէրն մինչ արգել զծառայս իւր ի քաղելոյ զորոմունս...*

9. 64բ^1—70բ^2 Քարոզ Թ–երորդ. Յաղագս գիւտի նշխարաց սրբոյն Գրիգորի մերոյ Լուսաւորչին. յիւրում տեղւոջ տեղաւորելի է այս քարոզս. Նման է արքայութիւն երկնից առն վաճառականի... — *Որպէս ասէ սուրբն Բարսեղ Հարցողաց ՄԻՁ գլուխն, Թէ առակքն ոչ տան զտեսութեան լրումն...*

10. 70բ^2—7ա^1 Քարոզ Ժ–երորդ. Վեցերորդ կիրակէի զկնի Պէնտէկոստէին, ի վերայ Աւետարանի որ ըստ Մատթէոսի ԺԴ 13. Եւ իբրեւ լուաւ Յիսուս, գնաց անտի նաւու... — *Յորմէ նախ ուսանիմք, Թէ ոչ պարտիմք զկարողութիւն մեր չափակցել...*

ա. 70բ^2—3ա^1 Մասն առաջին. Թէ ոչ պարտիմք զկարողութիւն մեր չափակցել ընդ գալոց փորձութեան այլ խոյս տալ, զի մի փորձօղք Աստուծոյ երեւեցուք. Եւ իբրեւ լուաւ Յիսուս... — *Որպէս ասէ սուրբն Կիպրիանոս. Ոչ ոք է անկասկած մինչ մերձ է որոգայթն...*

բ. 73ա^1—5ա^1 Մասն երկրորդ. Յամբոխէն ուսանիմք զջերմեռանդութիւն լսելոյ զբանն Աստուծոյ եւ ոչ պատճառել զպէտս մարմնոյ, մինչ որ տայ զմեծն տայ եւ զփոքրըն. Իբրեւ լուան ժողովուրդ, գնացին զհետ նորա... — *Վասն մեոյ ջերմեռանդութեան լսելոյ Բանին Աստուծոյ...*

գ. 75ա^1—7ա^1 Մասն երրորդ. Յորմէ ուսանիմք եւ յուսադրիմք ի Տեառնէ, թէ զորոց զհոգեկան պէտսն հոգայ եւ այլք մարմնական պէտքն զկնի գան... Եւ առեալ զհինգ նկանակն... — *Ամենայն մարմնական բարութիւնք են օժիտք...*

11. 77ա^1—89ա^1 Քարոզ ԺԱ. Կիրակէի Վարդավառին՝ Այլակերպութեան Տեառն, ի վերայ Մատթէոսի ԺԶ 13 — *Ուր նախ բացայայտին...*

ա. 77ա^1—9ա^2 Մասն առաջին. Նախ բացայայտին կարծողութիւնքն հրէից զՔրիստոսէ եւ յայտնութեամբն Հօր Աստուծոյ ճշմարիտ դաւանութիւն Պետրոսի զաստուածութենէն Քրիստոսի. Եւ եկեալ Յիսուս ի կողմանս Փիլիպպեան Կեսարիայ — *Առ ի զանազանութիւն Կեսարիոյ Կապադովկացւոց...*

բ. 79ա^2—82ա^1 Մասն երկրորդ. Յորում ցուցանի չարչարանքն Քրիստոսի, մահն եւ յարութիւնն. Յայնմհետէ սկ[ս]աւ Յիսուս ցուցանել աշակերտացն իւրոց... — *Մինչ յայտնութեամբն Հօր Աստուծոյ Պետրոս դաւանեաց զնա Աստուած...*

գ. 82ա^1—9ա^1 Մասն երրորդ. Յորում ցուցանի փառք պայծառակերպութեան Քրիստոսի... Եւ յետ վեց աւուր առնու Յիսուս զՊետրոս... — *Զկնի դաւանութեան Պետրոսի զՔրիստոս Որդի Աստուծոյ...*

12. 89ա^1—96ա^1 Քարոզ ԺԲ. Երկրորդ կիրակէին զկնի Վարդավառին, ի վերայ

Մատթէոսի ԺԸ 10 համարին· Զգուշ լերուք մի արհամարհիցէք զմի ի փոքրկանցս... — *Նախ ցուցանէ թէ...*

ա· 89*ա*^{2}—90*բ*^{2} Մասն առաջին· Ցուցանի թէ հաւատացեալքն Քրիստոսի վասն խոնարհութեան եւ աղքատութեան ի կարծիս մարդկան փոքր թուին, թէպէտ առ Աստուած մեծք են· Զգուշ լերուք... — *Որպէս արեգակն եւ աստեղքն ի շրջանի իւրեանց մեծամեծք են...*

բ· 91*ա*^{1}—2*բ*^{2} Մասն երկրորդ· Հրեշտակքն փոքրկանց խոնարհաց, աղօթք նոցին եւ պաշտօնքն միշտ զերեսս Աստուած տեսանեն եւ առ Աստուած ժամանեն· Հրեշտակք նոցա հանապազ... — *Որպէս ասի ի մեկնութեան Դիոնէսիոսի, բազմազան է գործ հրեշտակաց...*

գ· 92*բ*^{2}—6*ա*^{1} Մասն երրորդ· Փոքրիկ աղքատքն հոգւով որք են խոնարհքն, նախասահմանեցեալք են ի փրկութիւն եւ սուրբ կենդանիք են ըստ ոչխարաց, թէեւ մոլորեալք իցեն ի մէջ չարաց եւ որպէս մարգարիտք ի մէջ խնից քարանց, եւ որպէս ցորեանք ի մէջ յարդից· Զի եկն Որդի Մարդոյ կեցուցանել զկորուսեալսն — *Զպատճառն տայ, թէ վասն է՞ր փոքրիկ խոնարհքն եւ հոգւով աղքատքն ոչ են արհամարհելիք...*

13· 96*ա*^{1}—103*ա*^{2} Քարոզ ԺԳ· Երրորդ կիրակէի զկնի Վարդավառին, ի վերայ Մատթէոսի ԺԹ 3 — *Նախ հարցումն Փարիսեցւոց...*

ա· 96*ա*^{1}—8*ա*^{2} Մասն առաջին· Յաղագս հարցման Փարիսեցւոց վասն արձակման կնոջ· Եւ մատուցեալ առ նա Փարիսեցիքն... — *Գիտելի է զի երեք են որք փորձեն զոք...*

բ· 98*բ*^{1}—100*ա*^{2} Մասն երկրորդ· Թէ որպէս Տէրն մեր ապացուցական կերպիւ պապանձեցոյց զփարիսեցիսն· Պատասխանի ետ նոցա եւ ասէ· Չիցէ՞ ընթերցեալ ձեր... — *Որպէս ասէ երանելին Յօբ· Մի բան Ա բանի պատասխանի ոչ տայցէ...*

գ· 100*բ*^{1}—3*ա*^{2} Մասն երրորդ· Յաղագս խստասրտութեան հրէից, որ պատճառեաց զարձակումն· Մովսէս վասն խստասրտութեան ձերոյ... — *Խստասրտութիւն յատկապէս առեալ, է ի կարծրութենէ քարանց...*

14· 103*ա*^{2}—8*բ*^{1} Քարոզ ԺԴ· Չորրորդ կիրակէին զկնի Վարդավառին, ի վերայ Մարկոսի Ա ԺԴ համարին· Եւ յետ մատնելոյն Յոհաննու... — *Ցորոց երեք արտահանին...*

ա· 103*ա*^{2}—5*ա*^{2} Մասն առաջին· Յաղագս թէ վասն է՞ր Քրիստոս յետ մա*րտի*լոյն Յոհաննու սկսան քարոզել· Եւ յետ մատնելոյն... — *Որպէս ամենայն բազմութեան մի է սկիզբն...*

բ· 105*ա*^{2}—6*բ*^{1} Մասն երկրորդ· Յաղագս թէ ո՞րն է կատարեալ ժամանակն· Կատարեալ է ժամանակ... — *Գիտելի է, զի ժամանակն յերիս բաժանի...*

գ· 106*բ*^{1}—8*բ*^{1} Մասն երրորդ· Թէ զորպիսի ապաշխարութիւն քարոզէ Յոհաննէս եւ որպիսի՞ հաւատալ յԱւետարանն յորդորէ· Ապաշխարեցէք... — *Ասէ Ջերոնիմոս· Այնպէս կեաց որպէս թէ միշտ մեռանելոց իցես...*

15· 108*բ*^{1}—16*ա*^{1} Քարոզ ԺԵ· Հինգերորդ կիրակէի զկնի Վարդավառին, Մարկոսի Բ 1, մինչ ցԺԲ համարի վերջն — *Յորում նախ ցուցանի շնորհալի...*

ա· 108*բ*^{2}—11*ա*^{1} Մասն առաջին· Ցուցանի շնորհալի վարդապետութիւն Քրիստոսի, այր պատճառաւ խռնէին զնովաւ ի լսել զբանն· Եւ մտեալ դարձեալ ի Կափառնաում... — *Սուրբն Յօհաննէս Ոսկեբերանն ի վերայ Մատթէոսի Թ ասէ, թէ իւր քաղաքն զԿափառնայումն կոչէ...*

բ· 111*ա*^{1}—4*ա*^{1} Մասն երկրորդ· Քրիստոս զբանս զոր քարոզէր հաստատէր եւ զնոյն գործով, ըստ հոգւոյ եւ ըստ մարմնոյ բժշկելով զանդամալոյծն· Եւ գային առ նա բերէին զանդամալոյծ մի... — *Անդամալուծութիւն է թմրութիւն ջլաց...*

գ· 114*ա*^{1}—6*ա*^{1} Մասն երրորդ· Զարմացումն պարզամտաց եւ փառաւորելն զԱստուած· Առեալ զմահիճսն ել առաջի ամենեցուն... — *Որպէս ասէ Արիստոտէլ Մէթափիզիքայի Ա գրքոջ Բ գլուխն, թէ յաղագս սքանչանալոյ այժմու...*

16· 116*ա*^{1}—9*ա*^{2} Քարոզ ԺԶ· Շողակաթին Աստուածածնի իջման Բանին Աստուծոյ ի Վաղարշապատ քաղաքի, ի շաբաթ աւուրն Վերափոխման Նաւակատեաց· Զգուշ լեր, որպէս ցուցաւ քեզ օրինակ... — *Որ-*

պէս ասէ մեծ վարդապետն Որոգինէս· Սակաւ ջուր ի գինոյ հեղեալ...

17· 119ա^2—29բ^1 Քարոզ ԺԷ· Յաղագս վերափոխման ամենօրհնեալ Սրբուհւոյ Աստուածածնին՝ մօր եւ մշտակուսին, ի վերայ Բ Թագ· Է 1· Եւ եղեւ յորժամ նստաւ Դաւիթ...

ա· 119բ^1—23ա^2 Մասն առաջին· Խորհրդապէս զի՞նչ տապանակն, զի՞նչ պարունակեալքն եւ զի՞նչ եւ ո՞յր տեղին — *Դաւիթ Թարգմանի սիրեցեալ...*

բ· 123ա^2—6բ^2 Մասն երկրորդ· Պարունակեալքն ի տապանակին խորհրդապէս նշանակէին զսրբուհի Աստուածածինն — *Ըստ վկայութեան Առաքելոյն Եբր· Թ 3, կային ի տապանակին չորք իրք...*

գ· 126բ^2—9բ^1 Մասն երրորդ· Թէ առ ո՞ւր զետեղեցաւ այս տապանակս աստուածային սրբուհի Աստուածածինն· Եւ ասէ արքայ ցՆաթան մարգարէ· Ահաւասիկ ես բնակեալ եմ... — *Երեք տեղի եւ բնակարան շինեաց Աստուած սրբուհւոյ Աստուածածնին...*

18· 129բ^1—37բ^2 Կիրակէի երկրորդ զկնի վերափոխման· Քարոզ երկրորդ ի վերայ Աւետարանին Ղուկասու Ա 39· Յարուցեալ Մարիամ... — *Խորհրդապէս այսօր բնաբանիւ նախ իմանամք...*

ա· 129բ^2—31ա^2 Մասն առաջին· Յաղագս թէ սուրբ Կոյսն ընկալաւ զկատարեալ յաջողութիւն զօրութեամբն Քրիստոսի· Յարուցեալ Մարիամ յաւուրսն... — *Յոյժ վայելչաբար հետեւի ինքնազօր յարութեան Որդւոյն Աստուծոյ...*

բ· 131ա^2—5ա^1 Մասն երկրորդ· Թէ Սրբուհի Աստուածածինն յարուցեալ ի յՈրդւոյն, փութապէս գնաց վերափոխմամբ ի լեռնակողմն երկնից գաւառին· Գնաց ի լեռնակողմն փութապէս... — *Յորժամ յարեաւ Տէրն մեր, առ ի ստուգել զիւր յարութիւն...*

գ· 135ա^1—7բ^2 Մասն երրորդ· Թէ սրբուհի Աստուածածինն ո՞րպէս եմուտ ի տուն Զաքարիայ քահանայապետին մերոյ Քրիստոսի, ի ներքին կողմն վարագուրին· Եւ մտեալ ի տուն Զաքարիայ... — *Գիտելի է, զի որպէս իրքն բնականք որքան առաւել ունին զհողային ծանրութիւն...*

19· 137բ^2—40ա^2 Քարոզ ԺԷ· Ի վերայ Յովակիմայ եւ Աննայի՝ ծնողաց սուրբ Աստուածածնին եւ կանանցն իւղաբերից· Փոքրիկ աղբիւրն եղեւ գետ մեծ... — *Սուրբ եկեղեցի զնկարագրականն որ եղեւ առ Եսթեր Թագուհին...*

20· 140ա^2—7բ^1 Քարոզ ԺԸ· Երկրորդ (երրորդ) կիրակէի զկնի վերափոխման սուրբ Աստուածածնին, ի վերայ Մարկոսի Դ գլուխ եւ 35· Իբրեւ ընդ երեկս լինիւր...— *Յորում նախ ցուցանի...*

ա· 140բ^1—2բ^1 Մասն առաջին· Յորում նախ ցուցանի երեկոյիւ տգեղութիւն մեղաց· Եւ ասէ ցնոսա ընդ երեկս լինիւր...— *Որպէս ներհակքն եդեալք առ իրեարս, առաւել ցուցանեն զմիմեանս...*

բ· 142բ^2—4բ^2 Մասն երկրորդ· Յորում նաւակաւ իմանամք զապաշխարութիւն եւ ծովու զաշխարհս· Եկայք անցցուք... — *Սուրբն Գրիգոր Նարեկացի ԾԴ ճառին ցուցանէ, թէ առանց Աստուծոյ ոչ է փրկութիւն...*

գ· 144բ^2—7բ^1 Մասն երրորդ· Թէ առաւել փոյթ ունի Քրիստոս զմեզ ի փրկել քան սատանայ ի կորուսանել· Վարդապետ ոչ ինչ է քեզ փոյթ... — *Որպէս ասէ Աստուածաբանն ի գրքոյ Առ որս–ին, թէ դիւրաւ ստացելոյն՝ դիւրաւ ի բաց լինի...*

21· 147բ^1—53բ^1 Քարոզ ԺԹ· Չորրորդ կիրակէի զկնի վերափոխման սուրբ Աստուածածնին, ի վերայ Մարկոսի Զ եւ 30 համարին· Ժողովեցան առաքեալքն առ Յիսուս... — *Նախ ուսանիմք թէ...*

ա· 147բ^1—9ա^2 Մասն առաջին· Նախ թէ զոր ինչ եւ առնիցեմք շուրջ զբարեօք եւ կամ զինչ եւ ուսուցանեմք շուրջ զճշմարտութեամբ, պարտիմք առ հեղինակն Աստուած զայնս վերաբերել· Ժողովեցան առաքեալքն... — *Որպէս ասէ Դաւիթ Փիլիսոփայն ի Մեկնութիւն Պորփիւրի Ա գլխոյ, թէ զգիտութիւն փառս ունողի վարդապետին...*

բ· 149բ^1—51բ^1 Մասն երկրորդ· Թէ ամենայն վաստակեալք ի գործս առաքինութեան եւ ի բանս ճշմարտութեան ընդ նմա հանգչին յանապատի արքայութեան· Եկայք դուք յանապատ... — *Որպէս ասէ Օգոստինոս· Երանելի կեանքն է սիրել...*

գ. 151բ^1—3բ^1 Մասն երրորդ. Զբանիւն Աստուծոյ յագեցեալսն աստէն եւ զմօռացօղսն կարեաց մարմնոյ, ի յերկինս՝ ի սեղան Հօր Աստուծոյ յագեցուցանէ Քրիստոս երկնային հացիւն անմահութեան. Կերին ամենեքեան… — *Մետաքսագործ որդունքն ապրշմի ի տուէ եւ ի գիշերի ուտեն զտերեւ…*

22. 153բ^1—63ա^2 Քարոզ Ի–երորդ. Հինգերորդ կիրակէի զկնի Վերափոխման Աստուածածնին, ի վերայ Մարկոսի է 32 — *Ուր նախ զխուլն…*

ա. 153բ^2—7ա^2 Մասն առաջին. Զխուլն եւ զհամրն բժշկէ Քրիստոս յօրինակ բնութեան մերոյ… Բերին առաջի նորա խուլ մի… — *Սատանայ ասի կապիկ Աստուծոյ…*

բ. 157ա^2—9ա^2 Մասն երկրորդ. Դիպուածքն մեղաւորին յօգւոյ հանելովն Աստուծոյ բժշկին. Հայեցաւ յերկինս… — *Մեղաւորն գոլով ի մտաց թափեալ այսահար…*

գ. 159ա^2—63ա^2 Մասն երրորդ. Ուր գովի Քրիստոսի կարողութիւն զամենայն ինչ բարւոք առնելովն. Զամենայն ինչ բարւոք գործեաց… — *Մեծն Օգոստինոս ի վերայ այնմ, Թէ ետես Աստուած…*

23. 163ա^2—7բ^2 Քարոզ ԻԱ Արտաքոյ կիրակէից՝ Սեպտեմբերի Ը, ի վերայ ծննդեան սուրբ Աստուածածնին ի Յովակիմայ եւ յԱննայէ… Յաղագս թէ սրբուհի Աստուածածինն եղեւ երեւելի ի մէջ ամենայնից ազգաց. Եւ ծանիցէ ի մէջ ազգաց զաւակ նոցա — *Այս բանս ըստ գրոյն վերաբերի առ հոգեւոր ծնունդս առաքելովք…*

24. 167բ^2—76բ^1 Քարոզ ԻԲ խաչվերացի կիրակէի՝ ի պատիւ սրբոյ խաչին, ի վերայ Աւետարանի Յոհաննու Գ 14. Որպէս բարձրացոյց Մովսէս զօձն… — *Յորոց բանից երեք հաւաքին…*

ա. 168ա^1—71ա^2 Մասն առաջին. Թէ սուրբ խաչն բազմօք օրինակեցաւ եւ գուշակեցաւ ի հնումն. Որպէս բարձրացոյց…— *Սուրբն Դիոնէսիոս ասէ, Թէ բնաւորական է մարդոյ զգալեօք գալ յիմանալիսն…*

բ. 171ա^2—4բ^2 Մասն երկրորդ. խաչն կանգնեցաւ յերկրի բառնալով յինքեան զփրկիչն, որ բժշկեաց զխայթեցեալսն ի սատանայէ. Որպէս բարձրացոյց… — *Գիտելի է, զի մինչ ապերախտ ժողովուրդն Իսրայէլի…*

գ. 174բ^2—6բ^1 Մասն երրորդ. Թէ հաւատով խաչեցելոյն ընդունիմք զյաւիտենական կեանսն. Զի ամենայն որ հաւատայ ի նա… — *Նաւ խաչին Քրիստոս արդարեւ տանի (զնաւարկօղն ի նմին), ի յաւիտենական կեանսն…*

25. 176բ^1—83ա^2 Քարոզ ԻԳ. Երկրորդ կիրակէի զկնի խաչվերացին, ի վերայ Աւետարանին, որ ըստ Մարկոսի Ժ գլուխն. Եւ անտի յարուցեալ գայ ի սահմանս Հրէաստանի… — *Իսկ աստ երեք կարեն շօշափիլ…*

ա. 176բ^2—8բ^1 Մասն առաջին. Պարզամիտքն հետեւէին Քրիստոսի ուր եւ գնայր… Եւ երթայր դարձեալ խռնեալ ժողովուրդն… — *Որպէս ի մէջ ամենայնից սոսկալեաց զարհուրելին է մահն…*

բ. 178բ^2—80բ^2 Մասն եր[կ]րորդ. Փարիսեցւոց չարութիւն հակառակութեան ի փորձել զնա. Եւ մատուցեալ փարիսեցիքն… — *Փորձառական հարցումն փարիսեցւոց վասն արձակման կնոջ…*

գ. 180բ^2—3ա^2 Մասն երրորդ. Թէ փրկիչն անձանձիր էր ի քարոզութեան բանին. Եւ որպէս սովոր էր միւսանգամ ուսուցանէր զնոսա — *Որպէս ասէ աւետարանիչն ի ննջմանն. Ո՞ որ ոչ երբէք դադարիս…*

26. 183ա^2—9բ^2 Քարոզ ԻԴ. Ի շաբաթու աւուր, ի վերայ սրբոյն Գէորգեայ մեծի վկային. Զգեցարուք զսպառազինութիւն Աստուծոյ… — *Նախ, Թէ սուրբն Գէորգ որպիսի կերպիւ սպառազինեալ էր…*

ա. 183բ^1—6ա^1 [Մասն առաջին — Գ]*իտելի է, զի ոմանք ի զինուց են ի պահպանութիւն անձին զինաւորին…*

բ. 186ա^2—8ա^2 Մասն երկրորդ. Թէ որպիսի կերպիւ մարտեաւ սուրբն Գէորգ եւ զորս յաղթեաց. Ասէ Պօղոս Տիմօթեայ. Վշտակից լեր իբրեւ զբարւոք զինուոր… — *Եւ ո՞ւմ ասէ վշտակցիլ…*

գ. 188ա^2—9բ^2 Մասն երրորդ. Թէ որպիսի եւ որքան պսակաւ պսակեցաւ սուրբն Գէորգ. Յայտնութեան Բ 10… Թէ որ հաւատարիմ մինչեւ ի մահ եւ տաց քեզ… —

Եկայ մնայ հաւատարիմ սուրբն Գէորգէոս մինչեւ ի մահ...

27. 189բ^{2}—93բ^{2} Քարոզ ԻԵ. Երրորդ կիրակէի Վարագայ սուրբ խաչին, ի բանն առաքելոյն Գաղտ. Զ 14. Այլ ինձ քաւ լիցի պարծիլ... — *Ցորում նկատին Գ...*

ա. 189բ^{2}—91ա^{1} Մասն առաջին. Խաչն Քրիստոսի էր պարծանք Պօղոսի եւ բոլոր եկեղեցւոյ. Այլ ինձ... — *Ի հրէից դարձեալքն, տակաւին ի վերայ աւետարանական օրինաց, քարոզէին զԹլփատութիւն...*

բ. 191ա^{1}—2ա^{2} Մասն երկրորդ. Թէ որպէս աշխարհ ի խաչ ելեալ էր յաչս Պօղոսի. Ո՞վ ինձ... — *Որպէս ասէ սուրբն Եփրեմ առ կրօնաւորսն. Եթէ ոք յանկարծ ի ճանապարհի սպաննելոյ դիպիցի...*

գ. 192ա^{2}—3բ^{2} Մասն երրորդ. Ցայտգս թէ Պօղոս որպէս ի խաչ ելեալ էր յաչս աշխարհի — *Նախ սուրբ առաքեալն Պօղոս ի կիտոջ վերստին ծննդեանն...*

28. 193բ^{2}—9բ^{2} Քարոզ ԻԶ. Ի պատիւ սրբոց եօթանասուն եւ երկու աշակերտացն Քրիստոսի. Յետ այսորիկ երեւեցոյց Տէր եւ այլ եւս ՀԲ... — *Ցորոյ բանից Գ արտահանին...*

ա. 193բ^{2}—5ա^{1} Մասն առաջին. Թէ ստի երեւեցոյց զաշակերտսն եւ առ որս առաքեաց. Յետ այսորիկ... — *Մինչ ձմեռն ի հալիլն մերձեցաւ, գարունն էհաս...*

բ. 195ա^{1}—6բ^{2} Մասն երկրորդ. Առաքեաց Քրիստոս զաշակերտսն որպէս զգառինս ի մէջ գայլոց. Երթայք ահա առաքեմ զձեզ... — *Ծառայքն Քրիստոսի ըստ օրինակի հեզութեան Տեառն իւրեանց...*

գ. 196բ^{2}—9բ^{2} Մասն երրորդ. Թէ որպիսեօք կուսն զինուք սպառազինեաց Քրիստոս զաշակերտսն, մինչ առաքեաց ի քարոզութիւն Աւետարանին. Մի՛ բառնայք զքսակ... — *[Մ]ինչ չտեմարանն ամենայն բարութեանց՝ Աստուած, ստեղծ զաշխարհս...*

29. 199բ^{2}—205ա^{1} Քարոզ ԻԷ. Չորրորդ կիւրակէի զկնի սուրբ խաչի վերացմանն, ի վերայ Մարկոսի ԺԱ գլուխն եւ 27 համարն. Գան միւսանգամ յԵրուսաղէմ... — *Ցորմէ երեք արտահանին...*

ա. 200ա^{1}—2ա^{1} Մասն առաջին. Ցանդգնական հարցումն դպրաց եւ փարիսեցւոց վասն գերագանց իշխանութեան Քրիստոսի. Եւ մինչդեռ ի տաճարի անդ զգնայր — *Ասէ Արիստոտէլ, Թէ երկու սեռ մարդոյ հարցմանն ոչ է պարտ պատասխանել...*

բ. 202ա^{1}—5ա^{1} Մասն երկրորդ. Ապացուցական հարցումն Քրիստոսի օրինակաւ մկրտութեան Յօհաննու. Մկրտութիւն Յօհաննու յերկնի՞ց էր... — *Թէպէտ անպատշաճ երեւի նախ քան զլուծանել զտարակուսանս...*

30. 205ա^{1}—12բ^{2} Քարոզ ԻԸ. Հինգերորդ կիւրակէին զկնի խաչվերացին, ի վերայ Մարկոսի ԺԲ գլուխ 35 համարին. Պատասխանի ետ Յիսուս... — *Ցորմէ նախ կրթիմք...*

ա. 205ա^{2}—8ա^{2} Մասն առաջին. Յորմէ նախ կրթիմ, թէ ի տաճարի դպրատանն Քրիստոսի, ճանաչել կարեմք թէ Յիսուս է փրկիչ, վարդապետ... Պատասխանի ետ...— *Ի դպրատունն Քրիստոսի Պետրոս մտեալ միանգամ...*

բ. 208ա^{2}—11ա^{1} Մասն երկրորդ. Զգուշացուցանէ Քրիստոս զժողովուրդն ի դըպրաց... Զգուշ լերուք... — *Նախ Փրկիչն մեր յանդիմանէ զերեւելի հանդերձս դըպրացն...*

գ. 211ա^{2}—2բ^{2} Մասն երրորդ. Գովի այրին վասն առատ սիրոյն, զի զսակաւն ետ բազում յօժարութեամբ. Եկն այրի մի... — *Որպէս ասէ Ոսկեբերանն. Ոչ ըստ չափոյ տրոցն քննի ողորմածութիւն...*

31. 212բ^{2}—8բ^{2} Քարոզ ԻԹ. Ի վերայ չորից աւետարանչացն, ի բանն Եսայեայ Խ 9. Ել ի վերայ լերինդ բարձու... — *Ցորոց բանից նախ ուսանիմք...*

ա. 212բ^{2}—4բ^{1} Մասն առաջին. Թէ չորք աւետարանիչքն այնպէս միով հոգւով խօսեցան, մինչ զի Հոգին Սուրբ իբրեւ միով հրամայէ ելանել ի վերայ լերին եկեղեցւոյ. Ել ի վերայ... — *Նախ, որպէս ասէ Ոսկեբերանն յառաջաբանութեան Մեկնութեան Մատթէոսի. Մի թէ չէ՞ր արդեօք բաւական մի աւետարանիչն գրել...*

բ. 214բ^{1}—6ա^{2} Մասն երկրորդ. Ի միութեան չորից աւետարանչացն տակաւին գտանին չորք զանազանութիւնք. Բարձրացուցէք մի՛ երկնչիք — *Հոգին Սուրբ հրաման տայ*

աւետարանչացն բարձր բարբառով հնչել զԱւետարանն...

գ· 216ա^{2}—8բ^{2} Մասն երրորդ· Աւետարանչացն պաշտօնն էր յայտնել զխորհուրդ Սրբոյ Երրորդութեան եւ զխորհուրդ մարդեղութեան Քրիստոսի· Բարձրացուցէք...— *Ցիրաւի սրբազան աւետարանիչքն ի բարձր լերին եկեղեցւոյ ելեալք...*

32· 219ա^{1}—24բ^{1} Քարոզ Լ–երորդ· Վեցերորդ կիրակէի զկնի սրբոյ խաչին, Ղուկասու Դ 14· Եւ դարձաւ Յիսուս զօրութեամբ Հոգւոյն ի Գալիլեայ... — *Ցորմէ եւ ի հետեւելոյն երեք ինչ ուսանիմք...*

ա· 219ա^{1}—20բ^{2} Մասն առաջին· Թէ յամենայն ուրեք ի բարիս Հոգին Սուրբ է ներգործիչ եւ զմեզ դրդիչ· Եւ դարձաւ... — *Մինչ տեսլեամբք գեղեցիկն եւ աչօք խաժակն Դաւիթ մանուկ...*

բ· 220բ^{2}—2բ^{1} Մասն երկրորդ· Ըստ օրինակի Տեառն Յիսուսի պարտիմք պատուել սուրբ գրոց յոտին կանգնելով· Ետուն նմա գիր զԵսայեայ մարգարէի... — *Փրկիչն մեր լի Հոգւով Սրբով դարձաւ ի Գալիլիա...*

գ· 222բ^{1}—4բ^{1} Մասն երրորդ· Հոգին Սուրբ որ էօծ զՔրիստոս ի Մկրտութեան, առ ի՞նչ պաշտօն առաքեաց զնա, այսինքն աւետարանել աղքատաց. Հոգի Տեառն... — *Բանն Աստուած եւ Հոգին Սուրբ, ըստ որում ընդ Հօր մի Աստուած...*

33· 224բ^{1}—8ա^{2} Քարոզ ԼԱ· ի վերայ Ցօվսէփայ Աստուածահօրն եւ Ցօվսէփայ Արեմաթացւոյն, Ղազարոսի՝ բարեկամին Քրիստոսի եւ քուերցն նորա... ի վերայ Աւետարանին Մատթէոսի Ա 16· Ցակոբ ծնաւ զՑօսէփ... — *Ցորմէ երեւի եռակի պատիւ սրբոյն Ցօսէփայ...*

ա· 224բ^{2}—6բ^{2} Մասն առաջին· Երեւի պատիւն Ցօվսէփայ, զի էր որդի Դաւթի, զի կոչեցաւ խօսնայր Մարիամու եւ զի կոչեցաւ Աստուածահայր· Ցակոբ ծնաւ զՑօսէփ — *Ցոյժ գեղեցիկ պտղաբերութիւն եղեւ ի մէջ նահապետին Ցակոբայ...*

բ· 226բ^{2}—8ա^{2} Մասն երկրորդ· Ի վերայ Մարիամու եւ Մարթայի եւ Ղազարոսի· Եւ սիրէր Յիսուս զՄարիամ... — *Ի մէջ անձնամանեաց ոչ լինի միաւորութիւն...*

34· 228ա^{2}—30բ^{2} Քարոզ ԼԲ· Եօթներորդ կիւրակէի խաչգիւտին, ի վերայ Մատթէոսի ԻԴ 30· Եւ ապա երեւեսցի նշան... Մասն միակ· Մեծ կատարածի աշխարհի, խաչն գայ որպէս կարապետ երկնաւոր թագաւորին — *Գիտելի է, որպէս ոսկին ի մէջ հողոյ եւ ի յաղբիւսս զիւրն գեղեցկութիւն ոչ կորուսանէ...*

35· 230բ^{2}—5բ^{2} Քարոզ ԼԳ· Ը–երորդ կիրակէին, ի վերայ Ղուկասու Ը 17· Զիք ինչ ծածուկ... — *Ցորոց բանից մինչեւ ի 21 համարն ուսանիմք...*

ա· 230բ^{2}—2բ^{1} Մասն առաջին· Ոչ ինչ խորհուրդ եւ բան եւ գործ կարէ ծածկիլ եւ ոչ յայտնիլ· Ոչ ինչ... — *Նախ սուրբն Ցոհան Ոսկեբերան զայս բանս մեկնէ վասն բամբասանաց...*

բ· 232բ^{1}—3բ^{2} Մասն երկրորդ· Թէ շնորհ ինչ ունողաց այլ եւս տրի, եւ որք չունինն տալիքն եւ տուեալքն եւս բառնին· Ոյր գուցէ տացի նմա... — *Նախ սուրբն Ցոհան Ոսկեբերան ի վերայ այսմ բանի Մատթէոսի...*

գ· 233բ^{2}—5բ^{2} Մասն երրորդ· Քրիստոս գերազանցեաց զշնորհական մարս եւ եղբարս քան զբուն մարմնոյ մայրն եւ եղբարսն· Մայր իմ եւ եղբայր իմ սոքա են... — *Ցամենայն ուրեք չարամիտ դպիրքն եւ փարիսեցիքն...*

36· 235բ^{2}—41ա^{1} Քարոզ *ԼԳ* (ԼԴ)· Ի վերայ հրեշտակապետացն եւ ամենայն երկնային զօրացն, ի վերայ Մատթէոսի ԺԸ 10· Զգոյշ լերուք մի արհամարհիցէք զմի... — *Նախ զպահպանութենէ...*

ա· 236ա^{1}—8բ^{2} Մասն առաջին· Նախ զպահպանութենէ նոցա մեզ եւ զգործոց նոցա· Զգոյշ լերուք — *Որպէս ասէ սուրբն Դիոնէսիոս Արեոպագացին ԺԴ գլուխն, թէ գերազարդ լոյսն նոցա հանճարոյ մեք անդիտակք եմք...*

բ· 239ա^{1}—41ա^{1} Մասն երկրորդ· Թէ հրեշտակքն լուսով փառաց տեսանեն զԱստուած եւ զմայլին. Հրեշտակք նոցա տեսանեն հանապազ... — *Փոքր թուեցեալքն յաչս մարդկան մեծք ասին առ Աստուած...*

37· 241ա^{1}—7ա^{1} Քարոզ ԼԵ· Իններորդ կիրակէի ի վերայ Ղուկասու Ը 48· Եւ մինչ դեռ նա խօսէր... — *Բարոյականապէս Նախ դուստր...*

ա· 241ա^{1}—3ա^{1} Մասն առաջին· Դուստր

ծնողաբեր առաքինութեանց՝ է հոգին մեռեալ մեղօք. Եւ մինչ դեռ··· — *Որպէս իւրաքանչիւր որ առաւել սիրէ զնորահրաւառութիւնս իւր···*

բ· 243*ա*¹—4*բ*² Մասն երկրորդ· Զար բռնաւուն է սասանեալ յուսահատեցուցիչ· Մեռեալ դուստրն էո··· — *Որպէս առ Յօբ դանդաղ բժշատութ եկէն···*

գ· 244*բ*²—7*ա*¹ Մասն երրորդ· Ամենակալող յարուցիչ է Յիսուս Քրիստոս· Մի՛ երկնչիր··· — *Հայր աղջկանն իւ սաստիկ կսկծանաց միմոր դառերն···*

38· 247*ա*¹—54*ա*¹ Գարգ ԼԶ· Հասարակ սուրբ վարդապետաց եկեղեցւոյ յուսուր տօնի սրբոյ Յօհաննու Ոսկերբերանին, ի վերայ Մատթէոսի Ե 19· Որ արասցէ եւ ուսուսցէ նա մեծ կոչեսցի··· — *Յորմէ երեք ինչ իմանամք···*

ա· 247*ա*¹—9*բ*¹ Մասն առաջին· Յաղագս առաքինական այսիւքն գործնական կենաց սրբոյ վարդապետաց եկեղեցւոյ· Որ արասցէ — *Սուրբ վարդապետք եկեղեցւոյ նախ վարուք փայլէին որպէս զվայծակն···*

բ· 249*բ*¹—52*ա*¹ Մասն երկրորդ· Զուսուցմանէ սրբոյ վարդապետաց եկեղեցւոյ· Եւ ուսուցէ — *Որպէս ասէ Արեւսատէէ ի Մէքսաֆիդիքեայի Ա. գլուխն· Զարուեստաւդէսան քան զիորձառօղն իմաստնագոյնս գոլ···*

գ· 252*ա*¹—4*ա*¹ Մասն երրորդ· Զմեծուքենէ վարձուց սրբոյ վարդապետաց եկեղեցւոյ· Նա մեծ կոչեսցի··· — *Որպէս ասէ Յակեբեան· Որ յերկոսեան կողմանս կատարեալ գտանիցէ···*

39· 254*ա*¹—60*ա*² Գարգ ԼԷ· Տասներորդ կիրակէի զկնի սուրբ խաչի վերացման, ի վերայ Ղուկասու Թ 44· Եւ զարմանային ամենեքեան ի վերայ մեծամեծացն Աստուծոյ — *Յորմէ ուսանիմք նախ···*

ա· 254*ա*¹—*բ*² Մասն առաջին· Նախ ուսանիմք, թէ բոլոր գործոցն Քրիստոսի զարմանալիք էին· Եւ զարմանային··· — *Որպէս յուսաւորէն արեգական եւ ջերմացուցանելն հրոյ բնական գործք են···*

բ· 255*բ*²—7*բ*¹ Մասն երկրորդ· Ցորում ցուցանի սպեղախտութիւն մարդոյ· Դիմ դում ի լսելիս··· — *Սուրբն Եփրեմ ի հաւատոյ դրոց Թ ճառին ասէ· Ցոյժ յաւ է քան զբեզ համբ···*

գ· 257*բ*¹—60*ա*² Մասն երրորդ· Օրինակաւ մանկան ածէ զմեզ Քրիստոս ի խոնարհութիւն· Եւառ Յիսուս մանուկ մի··· — *Քրիստոս միշտ սիրեաց զխոնարհութիւն···*

40· 260*բ*¹—6*բ*¹ Գարգ ԼԸ· Արտաքոյ կիրակէից ի տօնի ամենայն մարգարէից՝ յերեքշաբաթի աւուրն զկնի տօնի Հրեշտակաց, ի վերայ բանի սրբոյն Ստեփաննոսի· Զո՞ ի մարգարէից ոչ հալածեցին հարքն ձեր··· — *Յորմէ երեք յուսանիմն···*

ա· 260*բ*¹—2*բ*² Մասն առաջին· Զի՞ն է մարգարէութիւն եւ բանի կերպիւ· Զո՞ ի մարգարէից··· — *Մարգարէութիւն է սաստուածային ներշնչումն···*

բ· 262*բ*²—3*բ*² Մասն երկրորդ· Միթէ ամենայն մարգարէ խօսեցա՞ն զպատմենէ Մեսիային· Որ պատմեցին վասն··· — *Սուրբն Ստեփաննոս ա՛չ ի կիր առնու զօրինական մարգարէութիւնն···*

գ· 263*բ*²—6*բ*¹ Մասն երրորդ· Միթէ ամենայն մարգարէ կատարեցա՞ն վկայական մահուամբ, ըստ մեծի մասին· Եւ սպանին զայնոսիկ··· — *Երուսաղէմ քաղաքն ծիրանեայ վարդանոյ եւ պատրէզ եւ հնձան եղեւ արեան···*

41· 266*բ*¹—71*ա*² Գարգ ԼԹ· Ի վերայ համօրէն առաքելոցն, Դուկասու Զ 13· Եւ իբրեւ այգ եղեւ կոչեաց զաշակերտսն··· — *Առեւտրի արդարութեան Քրիստոս, որ այգ եւ առաւօտ մեզ ծագեցաւ···*

42· 271*ա*²—5*բ*² Գարգ Խ–երրորդ· Ի շաբաթի աւուր՝ ի վերայ ամենայն սրբոց, ի բան առաքելոյն Բ Կորնթ· ԺԳ 12· Ողջոյն տան ձեզ սուրբք ամենեքեան — *Յորմէ զերկուս իմանամք···*

ա· 271*ա*²—3*բ*² Մասն առաջին· Զթուակոս եւ ընդհանրական բարութենէ սրբոց· Ողջոյն տան··· — *Ի մէջ ամենայնից ներկուս բաբերարութեանցն···*

բ· 273*բ*²—5*բ*² Մասն երկրորդ· Զողջուենէ ամենայն սրբոց, որք զմեզ ողջունեն — *Զերկուս մասունս առեն ի մի ժողովեցից···*

43· 275*բ*²—80*բ*² Գարգ ԽԱ· Նոյեմբերի ԻԱ, ի տօնի երից տաց ընծայման սուրբ Կուսին ի տաճարն Սողոմոնի· Տարաւ զին

արքայ ի սենեակ իւր··· — *Ցորոց բանից երկուց արտահանին···*

ա· 275*p*²—8*ա*¹ Մասն առաջին· Ո՞րն է այս անհնարս յորում տարեալ եղեւ սրբուհի Կոյսն· Տարաւ զնա··· — *Որպէս ասէ սուրբն Դիոնէսիոս. Լսա բարեխնամ կամացն Աստուծոյ···*

բ· 278*ա*¹—80*p*² Մասն երկրորդ· Ո՞յք են ցնծացեալք եւ ուրախացեալք եւ սիրոյզ ստեանց նորա հան զգինի· Ցնծացուք եւ ուրախ լիցուք··· — *Օրհորդքն են սրբուհի կուսանքն···*

44· 280*p*²—93*p*² Գարուզ ԽԲ· Առաջին կիւրակէի յիսնակամտի Ծննդեան պահոցն, ի վերայ Ղազարոսի ԺԱ· Եւ եղեւ ի տեղւոջ ուրեք կալ յաղօթս··· — *Նախ ուսանիմք թէ···*

ա· 281*ա*¹—3*ա*¹ Մասն առաջին· Ուսանիմք ի Փրկչէն, թէ որպէս ուսոյց գործով զաղօթելն եւ խրատվեաց բորբոքելով զիւրմն աշակերտացն· Եւ եղեւ ի տեղւոջ··· — *Սուրբն Դիոնէսիոս Աստուածային անուանց է գլուխն Գ օրինակ տայ աղօթից···*

բ· 283*ա*¹—5*ա*² Մասն երկրորդ· Դադարումն Փրկչին մերոյ ի գործոյ իմիջէ, սկիզբն էր գործոյ ուսուցումն· Եւ իբրեւ դադարեաց··· — *Երկրորդ օրինակն է սրբոյն Դիոնէսիոսի, թէ որպէս ի նմա մաեալք···*

գ· 285*ա*²—93*p*² Մասն երրորդ· Որպիսարար ուսոյց Փրկիչն աղօթել· Ցործում կայցէ յաղօթս··· — *Երրորդ օրինակն է սրբոյն Դիոնէսիոսի, եթէ վէմն որ առ ամէն ծովու լցէ···*

45· 294*ա*¹—300*ա*¹ Գարուզ ԽԳ· Երկրորդ կիւրակէի Ծննդեան Յիսնակաց, ի վերայ Ղազարոսու ԺԲ 13· Ասէ մի ի ժողովրդենէն ցնա··· — *Ցորմէ նախ ցուցանէր ազահաց անյագ բաղձանքն···*

ա· 294*ա*¹—6*ա*¹ Մասն առաջին· Ցուցանի ագահաց անյագ բաղձանքն, որք զհասարակաց պարգեւն կամին իւրացուցանել· Ասէ մի··· — [*Ի*] *գալստեանէ աշխարհէ այս դուհրիկս, եկն ի գալստեանն Քրիստոսի···*

բ· 296*ա*¹—7*p*² Մասն երկրորդ· Զեռնարկողն ի յանելոցդան էանն զԱստուծոյ տուեալսն, յանդիմանի առակաւն այնորիկ որ ասէր· Թակեցէք շտեմարանս··· — *Որք տուեցելոքն Աստուծոյ ոչ բաւականանն···*

գ· 297*p*²—300*ա*¹ Մասն երրորդ· Ցուցանի անկայունութիւն եւ աննաւաստութիւն ապրելոյ եւ կենաց մարդոյն· Անմի՛տ, յայսմ գիշերի··· — *Որպէս ասէ սուրբն Բարսեղ ի վերայ այնորիկ մեծատունն···*

46· 300*ա*¹—7*p*² Գարազ ԽԹ· Երրորդ կիւրակէի գկնի Ցիսնակաց ի վերայ Ղազարոսու ԺԹ· Եկին ոմանք ի նմին ժամանակի··· — *Ցորոց բանից ուսանիմք զերս···*

ա· 300*ա*²—2*p*² Մասն առաջին· Զհարկատարութեանէ ապաշխարութեան, եթէ կամիցէ զյաւիտենական փրկութիւն մեր· Եկին ոմանք··· — *Այս Գալիլեացիքս Թուի թէ ի հետեւողացն Յուդայի Գալիլեացւոյն էին···*

բ· 302*p*²—4*p*² Մասն երկրորդ· Օրինակաւն թգնեւոյն անիծանի մարդ, ի բերելն զտներու կեղծաւորութեան եւ ոչ զպտուղ բարի գործոց· Թգենի մի էր··· — *Ասէ, թէ Ծառ յիրաւի կարի որ ոսոս եւ տերեւս բերցէ եւ պտուղ ոչ···*

գ· 304*p*²—7*p*² Մասն երրորդ· Համբերէ Աստուած անպտղութեանէ մերոյ, տալով զժամանակ ապաշխարութեան· Տէր, թող զգա··· — *Որպէս ասէ սուրբն Եփրեմ· Կիսոցն պատժովք այլք զգաստանան···*

47· 307*p*²—12*p*² Գարազ ԽԵ· Ցդուքեանէ Աստուածածնին, որ կատարի Դեկտեմբերի Թ, ի վերայ երգոց Երգոյ Զ 3· Դեղեցիկ ես մերձաւոր իմ··· — *Ցորոց զերս ուսանիմք···*

ա· 307*p*²—9*p*¹ Մասն առաջին· Սրբուհի Կոյսն յղացաւ յարգանդին Աննայի իբրեւ զանուշահոտութիւն· Դեղեցիկ ես··· — *Գեղեցկութիւն ըստ մարմնոյ յատաղ գայ ի բարեձեւութենէ անդամոց···*

բ· 309*p*¹—11*ա*² Մասն երկրորդ· Սրբուհի Կոյսն պարսպեցաւ ամրապէս իբր զերուսաղէմ· Դեղեցիկ ես իբրեւ զերուսաղէմ — *Սուրբ առաքեալն Պօղոս Գալ· Դ 26, զՄիսոն կոչէ վերին Երուսաղէմ···*

գ· 311*ա*²—2*p*² Մասն երրորդ· Սուրբ Աստուածածնին բարեպէս իբրեւ զրանակ հիացման կարգեցաւ ընդդէմ սատանայի եւ դիւաց· Որպէս զհիացումն կարգեալ — *Յոհաննու յերերորդ Դարուքեանն Գ գլուխն, վասն կրթութեան Հաւատացելոց ասէ···*

48. 312բ^2—23բ^2 [Չո]րրորդ կիրակէի ի վերայ Ղուկասու ԺԴ 12. Եւ ասէ ցկոչնատէրն... — *Յորոց բանից նախ ուսանիմք...*

ա. 313ա^1—5ա^1 Մասն առաջին. Ճաշիւ եւ ընթրիսիւ ըստ գրոյն իմանամք զմարմնաւոր ընթունելութեան եւ զկերպէ նորա, թէ զորս պարտիմք կերակրել. Ասէ ցկոչնատէրն... — *Սահղծուածք ամենեքեան են մուրացկանք եւ վարձկանք Աստուծոյ...*

բ. 315ա^1—9ա^2 Մասն երկրորդ. Բառոյականապէս ուսանիմք, թէ յորոց ընդունելութեան ի ճաշակցութենէն պարտի հրաժարել. Մի՛ կոչեր զբարեկամս... — *Վասն առաջնոյն բարեկամօք իմանամք զսէրն աշխարհի...*

գ. 319ա^2—23բ^2 Մասն երրորդ. Խորհրդականապէս ուսանիմք, թէ ճաշն կատարելապէս լինի յեկեղեցւոջ ի հաղորդութեան եւ ընթրիսն զկնի այսորիկ կենցաղոյս լինի ի կոչնատան արքայութեան. Երանի որ կերիցէ ճաշ յարքայութեան... — *Լսելով կոչնատէրն զանուն յարութեան արդարոց...*

49. 323բ^2—9բ^2 Քարոզ ԽԶ. Ի մէջ պահոց սրբոյն Յակոբայ յերեքշաբաթին, ի վերայ առաքելոցն մերոց՝ Թադէոսի եւ Բարդուղիմէոսի, ի վերայ Սիրաքայ ԽԴ 1, ուր ասէ վասն նահապետաց. Գովեսցուք զարս փառաւորագոյնս... — *Արխատոտէլ զանազանէ զպատիւն ի գովութենէ...*

50. 329բ^2—35ա^2 Քարոզ ԽԷ. Ի շաբաթի աւուր, ի վերայ սրբոյն Յակոբ Մծբնայ հայրապետին, ի բանն Եսայեայ ԽԴ. Բայց արդ լուր Յակոբ ծառայ իմ... — *Թէպետ ըստ կարգի բնութեան ոչ քաղի ի փշոց խաղող...*

51. 335ա^2—42ա^2 Քարոզ ԽԸ. Հինգերորդ կիրակէին ի վերայ Ղուկասու ԺԷ. Եւ ասաց առ աշակերտսն իւր... — *Յորոց բանից զերիս ուսանիմք...*

ա. 335ա^2—7ա^2 Մասն առաջին. Հարկ է գալ գայթակղութեան ոչ բացարձակապէս, այլ ի թիւրութենէ մարդկանց. Ոչ է մարթ... — *[Գ]այթակղութիւն նմանօրէն է դնել զոտնատու քարին իմն առաջի կուրին...*

բ. 337ա^2—9բ^1 Մասն երկրորդ. Գայթակղեցուցիչքն փոքրկանց զվայ յաւիտենական ժառանգեն. Բայց վայ մարդոյն...— *Իբր թէ խոնարհ պարզամիտքն դիւրասահք են...*

գ. 339բ^1—42ա^2 Մասն երրորդ. Թէ միշտ եւ որքանիցս ներել պարտիմք մերոց յանցաւորաց. Եթէ մեղիցէ քեզ եղբայր... — *Որպէս ասէ սուրբն բարսղ (Բարսեղ) Հարցողաց ԼԷ գլուխ. Զարութիւն լսեալ ախտ լինի անբժշկելի...*

52. 342ա^2—8ա^2 Քարոզ ԽԹ. Ի վերայ սրբոյն Իգնատիոսի աստուածազգեաց հայրապետին Անտիոքայ, ի վերայ բանին Մարկոսի 9, 35. Եւ առեալ մանուկ մի... — *Յորոց ուսանիմք նախ թէ...*

ա. 342բ^1—5ա^1 Մասն առաջին. Խոնարհքն միշտ առաջի Աստուծոյ կանգուն կան. Եւ առեալ... — *Որպէս ասէ Բեռնարտոս (ի վերայ Եսայեայ Զ 2). Աստուծոյ է նստիլ, Սէրովբէին կալ...*

բ. 345ա^1—6ա^1 Մասն երկրորդ. Թէ խոնարհքն յարքայութեան երկնից ի գիրկս Տեառն գգուողապէս հանգուցեալք լինին. Եւ ընկալեալ... — *Որք ի յերկրի եկեղեցւոյ կան ի յոտին խոնարհութեան...*

գ. 346ա^1—8ա^2 Մասն երրորդ. Ընդունօղքն խոնարհաց զՔրիստոս ընդունին. Որ միանգամ յայսպիսուոյ մանկտւոյ... — *Թէպէտ աստուածային գերազանցութիւն թէ՛ կերպիւ գոյացութեան...*

53. 348ա^2—57ա^1 Քարոզ Ծ. Վեցերորդ կիրակէին, ի բանն Ղուկասու ԺԸ 9. Արք երկու ելին ի տաճարն... — *Յորոց ցուցանի նախ...*

ա. 348ա^2—51բ^1 Մասն առաջին. Փարիսեցւոյն բարի սկիզբն դատարկ մէջն եւ չարագոյն վախճանն. Արք երկու... — *Փարիսեցի անունս որ թարգմանի բաժանեալ...*

բ. 351բ^1—4ա^1 Մասն երկրորդ. Մաքսաւորին չար սկիզբն, լի մէջն եւ բարեգոյն վախճանն. Իսկ մաքսաւորն կայր — *Մաքսաւոր ասի, որ կայ ի վերայ մաքսից արքունեաց...*

գ. 354ա^1—7ա^1 Մասն երրորդ. Սոքա տրին մեզ օրինակ խորշելոյ ի հպարտութենէ փարիսեցւոյն եւ ի հետեւումն խոնարհութեան մաքսաւորին. Ամենայն որ բարձրացուցանէ... — *Յորժամ երկու ներհակք առ իրեարս գան...*

54. 357ա^1—67ա^1 Քարոզ ԾԱ. Արտաքոյ կիրակէից, ի տօնի Դաւիթ մարգարէին եւ Յակոբայ Տեառնեղբօրն. Նաթան մարգարէն

բերանովն Աստուծոյ ասաց··· — *Թէպէտ մանաւոր յատկութիւնք պատուոյ մարգարէին Դաւթի բազումք են···*

ա· 367ա^1—բ^1 Ներբողեան ի վերայ Դաւթի եւ Յակոբայ — [Դ·]*աւիթ արքայ այսահալած մարգարէ, / Քնարի հարկմամբ նա զայսըս չարիս վարէ··· / Պասկողի նոյին զփառս երգեսցուք* (12 տուն)։

55· 367բ^1—74բ^2 Քարոզ ԾԲ· Ի վերայ սրբոյն Ստեփաննոսի Նախասարկաւագին եւ առաջին մեծի եւ անյաղթ վկային· Կոչեցին Երկոտասանքն զբազմութիւն աշակերտացն··· — *Երկոտասան առաքեալքն ի նմանութիւն երկոտասան կենդանակերպից կոչեցին···*

56· 374բ^2—83բ^2 Քարոզ ԾԳ· Ի վերայ գլխաւոր առաքելոցն՝ Պետրոսի եւ Պօղոսի, ի բանն Ծննդոց Ա. 16· Եւ արար Աստուած զերկուս լուսաւորսն··· — *Յորոց բանից զերիս իմանամք···*

ա· 375ա^1—8ա^2 Մասն առաջին· Պետրոս եւ Պօղոս հաւասարապէս կոչին մեծամեծ լուսաւորք· Եւ արար Աստուած··· — *Անստուեր լոյսն իմանալի Աստուած յորդահեղուն բարութեամբ···*

բ· 378ա^2—81ա^1 Մասն երկրորդ· Սուրբն Պետրոս կոչի արեգակն եւ մեծ լուսաւոր տունջեան· Զլուսաւորն մեծ յիշխանութիւն տունջեան — *Արդ, զանազան մեծութիւնք երեւին ի մեծ լուսաւորն···*

գ· 381ա^2—3բ^2 Մասն երրորդ· Սուրբն Պօղոս կոչի փոքր լուսաւոր գիշերոյ որպէս զլուսինն· Եւ զլուսաւորն փոքր··· — *Որպէս ասէ սուրբն Դիոնոս (Դիոնէսիոս) Աստուածային անուանց գրքոյ Թ գլուխ Բ բանին· Նուազ, նուրբ, եւ փոքր ասի զԱստուծոյ···*

57· 383բ^2—8ա^1 Քարոզ ԾԴ· Ի վերայ Որդոցն Որոտման՝ Յօհաննու աւետարանչին եւ Յակոբայ մեծի առաքելոյն· Եւ յաթոռոյ անտի ելանէին փայլատակմունք··· — *Նախ Աթոռն Աստուծոյ իմանամք զաստուածային փառքն···*

58· 388ա^1—96բ^2 Քարոզ ԾԵ· Եօթներորդ կիրակէի ի մէջ պահոց Յայտնութեան, ի վերայ աւետարանին որ ըստ Ղուկասու ԺԹ 12, ասէ· Այր ոմն ազնուական գնաց յաշխարհ հեռի··· — *Յորոց զերիս ուսանիմք···*

ա· 388ա^1—9բ^1 Մասն առաջին· Յաղագս ազնուականութեան Քրիստոսի ըստ աստուածութեան· Այր ոմն··· — *Պղատոն ի չորս տեսակս բաժանէ զազնուականութիւն···*

բ· 389բ^1—91բ^2 Մասն եր[կ]րորդ· Աշխարհ հեռի է բնութիւնս մարդկային· Գնաց յաշխարհ··· — *Անպարագրելի է Աստուած ի ստեղծական իրողութեանց···*

գ· 391բ^2—6բ^2 Մասն երրորդ· Առնուլն զթագաւորութիւն, է տիրելն հաւատով ի վերայ հեթանոսաց, իսկ քաղաքացիքն՝ զնա ատեցօղք են հրէայք· Առնուլ իւր··· — *Ի Ծննդեան Քրիստոսի պահոց Բարեկենդանին խորհրդաբար ընթեռնանի···*

59· 396բ^2—401բ^2 Քարոզ ԾԶ· Ի վերայ սրբոյն Բարսղի եպիսկոպոսապետին մեծին Կեսարու եօթնալոյս հայրապետին, Ելից ԺԳ 2· Գրեալ է թէ զկնի ելիցն Իսրայէլի յԵգիպտոսէ, Աստուած առաջնորդէր նոցա···— *Ամենայն գովութեանց արժանի զԱստուած գիտեմք···*

60· 401բ^2—7բ^1 Քարոզ ԾԷ· Ութերորդ կիրակէին, ի մէջ Յայտնութեան պահոց, Ղուկասու ԻԲ· Եւ եղեւ հակառակութիւն ի մէջ նոցա··· — *Յորմէ ուսանիմք զերիս···*

ա· 401բ^2—3բ^2 Մասն առաջին· Ախտն փառամոլութեան անզգոյշ է եւ յիշատակաւն մահուան· Եւ եղեւ··· — *Տեսեալ առաքելոցն թէ ի յոմանս տեղիս Քրիստոս յատկապէս ի պաշտօն ինչ կարգեաց···*

բ· 403բ^2—5բ^1 Մասն երկրորդ· Սպեղանին հպարտութեան է խոնարհութիւն· Որ մեծն է ի ձեզ··· — *Օգոստինոս ասէ· Ունիմք օրինակ խոնարհութեան դեղ հպարտութեան···*

գ· 405բ^1—7բ^1 Մասն երրորդ· Կատարեալ մեծութիւն որ ըստ Աստուծոյ լինի յարքայութեանն· Ո՞վ է մեծ··· — *Հեռացոյց տիւրպինն, ըստ երկուց ծայրիցն···*

61· 407բ^2—14բ^1 Քարոզ ԾԸ· Յաղագս նախապատրաստութեան, առ ի բարեպէս ընդունելի զծնեալ Էմմանուէլն Յիսուս· Եւ դու մանուկ մարգարէ··· — *Յորոց բարոյականապէս ուսանիմք···*

ա· 407բ^2—10բ^2 Մասն առաջին· Պարտիմք անմեղանալ յայսմ ժամանակի իբրեւ

զՄկրտիչն Յոհաննէս. եւ դու մանուկ··· — *Որպէս ասէ սուրբն Եփրեմ. Մեղքն է որպէս աղտ մարմնոյ···*

բ. 410*բ*²—2*բ*¹ Մասն երկրորդ. Պարտիմբ առաջի երեսաց աստուածուբեան նոքա բարեպէս ուղղի զմեզ. Զի երթիցես առաջի երեսաց նորա — *երթս անուամբ, որպէս ասացաւ ի վերոյ, խմանամբ զԲրիստոս···*

գ. 412*բ*¹—4*բ*¹ Մասն երրորդ. Պարտիմբ ապաշխարութեամբ պատրաստել զմեզ, առ ի յընդունիլ զծնեալն ի մարմնոյ Աստուածածնէն. Պատրաստել զեաանապարհս··· — *Ձանապարհ Տեառն են հոգիք մարդկան···*

62. 414*բ*¹—8*բ*¹ Քարոզ ՅԹ. Խրմանն առաւօտուն ի նախատօնակ Ծննդեանն Քրիստոսի, ի յիշատակ Աւետմանն. Եւ յամենեանն վեցերորդի··· — *Որովհետեւ հանդերձեալ է եկեղեցի ի մէջ այսմ գիշերի կատարել զդերահրաշ Ծննդեանն···*

63. 418*բ*¹—22*բ*¹ Քարոզ Կ. Ի վերայ գեղարմարուր եւ գերագմանն Ծննդեանն Յիսուսի սի Քրիստոսի Աստուածոյ մերոյ, ի վերայ Մատթէոսի. Գիրք ծննդեան··· — *Ծորոց երեք ինչ խմանամբ···*

ա. 418*բ*²—22*բ*¹ Մասն առաջին. Ծնունդն Յիսուսի Քրիստոսի է գիրք իմն աննեաոից պատմող — *Թրխմամիատր՝ եաբրհեան վարդապետն եգիպտացւոց, զընդհանուրն կոչէր Գիրք աստուածածնութեան···*

64. 422*բ*¹—6*ա*¹ Քարոզ ԿԱ. Երկրորդ քարոզ Ծննդեանն Յիսուսի Քրիստոսի, ի վերայ բանին Մատթէոսի. Եւ Յիսուսի Քրիստոսի ծնունդն էր այսպէս··· — *Ծորոց նախ ուսանիմք···*

ա. 422*բ*²—4*ա*² Մասն առաջին. Ծնունդն Յիսուսի Քրիստոսի ոչ էր ըստ նախաճառնեայն նախահարց, ըստ օրինի քնութեան, այլ միայն ի խօսեցելոյ ընդ Յօսէիայ աՄարատ կուսէ. Եւ Յիսուսի Քրիստոսի··· — *Որպէս ասէ Ոսկեբերանն, զի զնոր ինչ սաեղոց էր···*

բ. 424*ա*²—6*ա*¹ Մասն երկրորդ. Յզուեթիւն սրբուհւոյ կուսին էր ի Հոգւոյն Սրբոյ արարողաբար եւ ոչ ցիւթականաբար. Մինչեւ եկեալ առ միմեանս··· — *Թէպեա գործ Սրբոյ Երրորդութեան առ արտաքս անբաժանելի է···*

65. 426*ա*¹—31*բ*¹ Քարոզ ԿԲ. Քարոզ երրորդ ի վերայ Ծննդեանն Քրիստոսի, առ բանն յԾսայեայ. Ահա կոյս յղասցի··· — *Ծորմէ նախ ուսանիմք···*

ա. 426*ա*¹—7*բ*² Մասն առաջին. Ցաղագս գերազանցագոյն կուսութեան Մարիամու՝ մօրն Աստուծոյ. Ահա կոյս — *Այնքան գերազանց եղեւ կուսութիւն սրբուհւոյ Աստուածածնին···*

բ. 427*բ*²—9*բ*² Մասն երկրորդ. Զննդին հրաշափառագոյն յղացմանէ եւ ծննդենէ գՏէր մեր Յիսուս Քրիստոս. Ցոյսցի եւ ծնցի որդի — *Ո՛վ անթափրմանելի բանիս, որոյ միայն թափրմանն Հոգին սուրբ եղեւ···*

գ. 429*բ*²—31*բ*¹ Մասն երրորդ. Զերկրպագելի Էմմանուէլ անուանն Յիսուսի Քրիստոսի. Եւ կոչեացին··· — *Ծորժամ ընդ Մարիամու եւ Յօսէփայ խօսէր հրեշտակն···*

66. 431*բ*¹—6*ա*² Քարոզ ԿԳ. Քարոզ չորրորդ ի վերայ Ծննդեանն Յիսուսի Քրիստոսի. Եւ ի ծնանիլն Յիսուսի··· — *Ծորմէ եւրեք բացատրին···*

ա. 431*բ*¹—3*բ*¹ Մասն առաջին. ԶԾննդենէն Քրիստոսի ի Բեթղահէմ. Եւ ի ծնանիլն··· — *Ի պակասիլ գաւազանի իշխանութեան ի Յուդայէ···*

բ. 433*բ*¹—5*բ*¹ Մասն երկրորդ. Զգալստենէ մոգուցն յերկրպագութիւն Յիսուսի Քրիստոսի. Ահա մոգք··· — *Այսոքիկ երբ ջանիկ մոգք, երջանիկք եւ գաւառաւ···*

գ. 435*բ*¹—6*ա*² Մասն երրորդ. Զխորհրդական ըննծայից մոգուց թագաւորաց. Եւ բացեալ զգանձս··· — *Այս երանելի մոգ թագաւորքս գոլով փիլիսոփայք···*

67. 436*բ*¹—42*բ*¹ Քարոզ ԿԴ. Քարոզ հինգերորդ ի վերայ Ծննդեանն Քրիստոսի յաւետարանումն հրեշտակին. Աւետարանիմ ձեզ··· — *Ծորոց ուսանիմք նախ···*

ա. 436*բ*¹—8*բ*¹ Մասն առաջին. Ծնունդն Քրիստոսի էր մեծ··· Աւետարանիմ ձեզ···— *Նախ յորժամ համբաւ գալստեան Հօրն եւ եղերաց Յօսէփայ հնչեաց ի տունն փարաւօնի···*

բ. 438*բ*¹—40*ա*¹ Մասն երկրորդ. Ծնունդըն Քրիստոսի ուրախութիւն էր ամենայն աշխարհի, զի էր փրկչին մերոյ. Զի ծնաւ ձեզ փրկիչ··· — *Որպէս ասէ Ոսկեբերանն*

վան հնոյ եւ նորոյ օրինաց. եթէ ոք ի բանսի դոյսի՝ ...

ղ. 440*ա*[1]—2*բ*[1] Մասն երրորդ. Ցաղագս փառաբանութեան երկնայինի զօրացն. Եւ ե-ղեւ ընդ հրեշտակին այնմիկ՝ ... — *Մինչ Քրիստոս ծնեալ աղքատ մերոյս բնութեամբ ...*

68· 442*բ*[1]—6*բ*[2] Քառազ կե. Ի վերայ Թլփատութեան Քրիստոսի. Եւ յաւուրն Ը-երորդի՝ ... — *Զորմէ երկու ինչ իմանամք ...*

ա. 442*բ*[2]—4*ա*[2] Մասն առաջին. Ցաղագս Թլփատութեան Քրիստոսի. Եւ յաւուրն՝ ... — *Յոնարհութեամբ յանձն էառ Քրիստոս զօրէնս Թլփատութեան ...*

բ. 444*ա*[2]—6*բ*[2] Մասն երկրորդ. Զձեռնասկսութենէն ցիսուսի. Եւ կոչեցաւ՝ ... — *Անուն է յայտնիչ բնութեան ...*

69· 446*բ*[2]—53*ա*[2] Քառազ կԶ. Ի վերայ Մկրտութեան Քրիստոսի. Ցայնժամ գայ ցիսուս ... — *Զորմէ երեք զարմանալիք երեւին ...*

ա. 446*բ*[2]—8*բ*[2] Մասն առաջին. Ցաղագս խոնարհութեան վարդապետին՝ ցիսուսի. Ցայնժամ գայ ... — *Հարցմանն արժան է, թէ յո՞րժամ եկն Քրիստոս ի Զորդանան ...*

բ. 448*բ*[2]—50*բ*[1] Մասն երկրորդ. Ցաղագս գործոյ աշակերտին, այսինքն Ցոհաննու. Ինձ պարտ է ի Քէն մկրտիլ ... — *Թէպէտ Քրիստոս զրագումն աշակերտս ունէր ...*

գ. 450*բ*[1]—3*ա*[2] Մասն երրորդ. Ցաղագս գործոյ Սրբոյ Երրորդութեան. Եւ ի բերել մկրտեցաւ ցիսուս ... — *Գործով Սրբոյ Երրորդութեան երեւեցաւ ի ստեղծման աշխարհի ...*

70· 453*ա*[2]—7*բ*[2] Քառազ կէ. Առաջին կիւրակէի զկնի Աստուածայայտնութեան, ի վերայ Ցոհաննու Բ գլուխ. Եւ յաւուրն երրորդի հարսանիք էին ... — *Զորոց զրագումս ուսանիմք, նախ թէ ո՞րն էր երրորդ օրն ...*

71· 458*ա*[2]—63*բ*[1] Քառազ կՀ. Ի վերայ ծննդեանն Ցոհաննու Մկրտչին, բանն Եսայեայ ի 3· ես ձայն բարբառոյ ... — *Զորոց երեք ինչ իմանամք ...*

ա. 458*ա*[1]—9*բ*[2] (Մասն առաջին. Սուրբն Ցոհաննէս էր ձայն բանին Աստուծոյ). Ես ձայն ... — *Ոմանք զայս իմանան զդարձմանէ հրէից ի դերութենէն ...*

բ. 459*բ*[2]—63*բ*[1] Մասն երկրորդ. Սուրբն Ցոհաննէս էր պատրաստիչ եւ ուղղիչ ճանապարհի Տեառն Աստուծոյ հոգւոց մարդկան. Պատրաստ արարէք ... — *Զորժամ եկեսցէ Սամեցի մեծատան կնոջն հիւր եղեւ ...*

72· 463*բ*[1]—7*ա*[1] Քառազ կԹ. Ի վերայ սրբոյն Պետրոսի հայրապետին Աղէքսանդրիոյ. Ես եմ հովիւն բաջ ... Ցորոց ուսանիմք թէ առաք վարդապետք եկեղեցւոյ նշմարիտ հովիւք են եւ զանձինս վասն ոչխարաց դնեն. Իսկ սատանայ եւ հերետիկոսքն գայլք յափշտակօղք են: Մասն միակ— *Թէպէտ Տէրն մեր Ցիսուս Քրիստոս վասն իւր ասաց զայս բանս ...*

73· 467*ա*[1]—70*ա*[1] Քառազ Հ–երրորդ. Ի վերայ սրբոց կրօնաւորաց եւ յատկապէս ի վերայ մեծին սրբոյն Անտոնի. Որ սիրէ գհայր իւր ... — *Ի հնումն հրամայեցաւ աղքատաց տատրակ եւ ազանի մատուցանել ...*

74· 470*ա*[1]—3*բ*[1] Քառազ ՀԱ. Ի վերայ սրբոյն եւ մեծին Թէոդոսի եւ այլոց բարեպաշտ թագաւորաց. Լուարուք թագաւորք եւ ի միտ առէք ... — *Ի հնումն՝ նախ քան զօրէնս, փայլեցաւ թագաւորութեամբ եւ քահանայութեամբ Մելքիսեդեկ ...*

75· 473*բ*[1]—9*ա*[1] Քառազ ՀԲ. Երկրորդ կիւրակէի զկնի Ծննդեանն Քրիստոսի, ի վերայ բանին Ցոհաննու Գ 13· Եւ ոչ ոք ել յերկինս ... — *Զորմէ նախ ուսանիմք թէ ...*

ա. 473*բ*[2]—5*ա*[2] Մասն առաջին. Ոչ ոք ելանել կարէ ի հաւասարութիւն Քրիստոսի ըստ աստուածութեան. Ոչ ոչ ել յերկինս — *Զայս բանս խօսեցաւ Ցիսուս առ Նիկոդիմոս ի շխան ...*

բ. 475*ա*[2]—7*բ*[1] Մասն երկրորդ. Ոչ ոք իջանել կարէ խոնարհելով առաւել քան զՔրիստոս. Եթէ ոչ որ էջն յերկինս — *Ի ասեղծոցն զոր հոգս նահապետ Յակոբ ...*

գ. 477*բ*[1]—9*ա*[1] Մասն երրորդ. Թէ այն որ իջեալն էր ի մարմինն, նոյն որ տակաւին յերկինս էր, եւ որ իբրեւ զօձն պղնձի բարձրանալոց էր ի խաչին. Որ էնն յերկինս — *Երբեմն մեծին Աղէքսանդրի մատուցին կոթոսանեղով գրաժանն նորա ...*

76· 479*ա*[1]—85*բ*[1] Քառազ ՀԳ. Երրորդ կիւրակէի զկնի Ծննդեանն Քրիստոսի, ի վե-

բայ Յօհաննու Դ 43· եւ յետ երկուց աւուրց ել անտի··· — *Ցորոց նախ ուսանիմք···*

ա. 479*ա*¹—81*բ*¹ Մասն առաջին· Քրիս-տոս զկնի երկու օրինաց անդրափոխեցաւ ի Գալիլեայ ընդոյ օրինաց· եւ յետ··· — *Բան Դաւթի, օրհնէ Տեառն լոյս են···*

բ. 481*բ*¹—3*բ*¹ Մասն երկրորդ· Քրիս-տոս զգրգի քաղաւորագին, այսինքն զհոգիս մարդկան մերձ ի մահ բժշկեաց· Տէր, էջ մինչչեւ մեռանայ իցէ··· — *Այս քաղաւորդն ըստ Օրոգինէսի էր ի տանէն Հերո-դէի···*

գ· 483*բ*¹—5*բ*¹ Մասն երրորդ· Քրիստոս զազգ մարդկան պարգեւօք հաւատոյն իւրոյ զարդարեաց· Եւ քո, որդիդ էո կենդանի է··· — *Բան Քրիստոսի Աստուածաբանին· Երկուց պէտք են առ ի բժշկութիւն···*

77· 485*բ*¹—92*բ*¹ Քառով ԺԴ· Զորրորդ կիւրակէի զկնի Ննդեանն Քրիստոսի, ի վե-րայ Յօհաննու Զ 39· Այս են կամք Հօր ի-մոյ··· — *Ցորոց ուսանիմք նախ···*

ա. 485*բ*¹—7*բ*² Մասն առաջին· Հայր Աստուած յանձնեալ է զմեզ Որդւոյ իւրոյ կարօղագոյն պաշտպանողն· Այս են կամք Հօր··· — *Մինչ հովիւն կամի ապահով պա-հել զհօտն···*

բ. 487*բ*²—90*ա*¹ Մասն երկրորդ· Քրիս-տոս զպահպանեալսն յիւրեանէ յարուցանէ յաւուրն յետնում· Այլ յարուցից զնա··· — *Բան Արիստոտէլի ի սեռս պատճառաց ոչ ինչ պատճառ գոյ···*

գ· 490*ա*¹—2*բ*¹ Մասն երրորդ· Քրիստոս զյարուցեալսն ընդոգ ամմահական կենօք· Որ տեսանէ զՈրդի··· — *Տեառնէ զքրիստոս երեքկին է, բան մարմնոյ աչաց տեսու-թեան···*

78· 492*բ*¹—500*ա*² Քառով ՀԸ· Առաջա-ւորաց պահոց կիրակէի Բարեկենդանին, ի վերայ Յօհաննու Զ 15· Յիսուս իբրեւ գի-տաց թէ գալոց են յափշտակել զնա··· — *Ցորոց ուսանիմք նախ···*

ա. 492*բ*²—5*ա*² Մասն առաջին· Փախչէլ ի ժամանակաւոր փառաց եւ նյանիլ ի յետնն առաքինութեանց· Յիսուս իբրեւ··· — *Ոչնչնդիրք քարոզութեան Քրիստոսի անմահա-կան հացիւ բանին···*

բ. 495*ա*²—7*ա*¹ Մասն երկրորդ· Ցերե-կոյի կատարածի աշխարհիս, իջանէմք ի ծո-վեզր աստուածային տեսութեան· Իբրեւ ե-րեկոյ եղեւ··· — *Հոգին Սուրբ ըղձի ի վե-րայ ջրոց···*

գ· 497*ա*¹—500*ա*² Մասն երրորդ· Ի հե-ռանալն Յիսուսի ի խնամարկելոյ ծով աշ-խարհիս զպելեկածութիւն յարուցանէ ի վե-րայ հաւատացելոց ընդս, եւ սակայն կա-տարեալ առաքինիքն զնան ի վերայ ծովու փոքմութեանց ըստ նմանութեան Տեառն· Իբրեւ ննեմագաւ··· — *Ցորժամ տայ Աստ-ուած ոմանք դշնորհս, իբրէ զոսկին ի բոլո արկեալ···*

79· 500*ա*²—14*բ*¹ Քառով ՀՋ· Առաջաւ-րացի պահոցն ի բանն Քրիստոսի· Արբ Նիկո-դէոսիցիկ յարիցեն··· — *Ցորժամ Աբեմէլէք անդորմ որդին Դէդէօնի թագաւորեաց···*

80· 514*բ*¹—7*ա*² Քառով ՀԲ· Արտաքոյ կիւրակէից, ի վերայ սրբոյն Սարգսի զօրա-վարին եւ որդոյ նորա Մարտիրոսի, ի վերայ Եսայեայ ՀԱ 2· Ո՞ զարբեցոյց Յակոբայիցէ···— *Այս մարդարէական բանս նախ առնանի ի վերայ կիւրոսի աքքային···*

81· 517*ա*²—25*ա*¹ Քառով ՀԸ· Առաջա-ւորաց կիրակէին, Յօհաննու Զ 22· Ի վա-դիւ անդր··· — *Ցորմէ նախ ուսանիմք···*

ա. 517*բ*¹—20*ա*¹ Մասն առաջին· Ցետ Քրիստոսի զայստեանն յաշխարհ, այլ եւս եկեղեցւոյ ոչ գոյ, քայց ի նաւէ ճշմարտի եկեղեցւոյ, յոր մտանեն Քրիստոսի աշա-կերտեալ հաւատացեալքն· Ի վազիւ անդր··· — *Զհնի հացին բազմացուցման հոչակեցաւ աքանչելիքէն Քրիստոսի···*

բ· 520*ա*¹—2*բ*² Մասն երկրորդ· Այլովք եւս խնդրեն զՅիսուս հերետիկոսքն եւ այլք, քայց ոչ գտանեն զնա եթէ ոչ ի մէջ եւս եկեղեցւոյ· Առին ճոխս զնաւսն··· — *Աստուածայինն Եսայի Մե 6 աեչ· Խնդրե-ցէք զՏէր···*

գ· 523*ա*¹—5*ա*¹ Մասն երրորդ· Քրիստոս առաքէ զժողովուրդն ի խնդիր կենաց հացի բանի վարդապետութեան իւրոյ· Երբայէ գործեցէք··· — *Երեւի թէ խնդրօքն Քրիս-տոսի զմայլեալք էին ի ճաշակման զարեղէն նկանակացն···*

82· 525*ա*¹—35*բ*² Քառով ՀԹ· Ի վերայ Քառասնորդաց Գալստեան Տեառն ի տա-ճարն, ի վերայ Ղուկասու Բ 22· Եւ իբրեւ

լցան աւուրք սրբութեան նորա… — *Ցորոց նախ ուսանիմք…*

ա․ 525ա^2—6ա^2 Մասն առաջին․ Յիսուս՝ անմեղ գառն Աստուծոյ, զծանրութիւն օրինաց վասն մորն, ինքն յանձն առնոյր, չունելով մորն զսրբելի ինչ․ Եւ իբրեւ լցան… — *Որպէս ասէ սուրբն Աթանաս ԼԴ բանին․ Սիմոն Կիւրենացի բարձեալ զխաչ Տեառն…*

բ․ 526ա^2—7ա^2 Յիսուս ոչ բացմամբ արգանդի մորն ծնաւ եւ տակաւին անդրանիկ է, եւ որ ըստ աստուածութեան սուրբ էր, սուրբ կոչեցաւ եւ ըստ մարդկութեան․ Ամենայն որ բանայ… — *Սուրբն Գրիգոր Նարեկացի ի Ներբողեան Աստուածածնին ասէ․ Խրախացիր համայն տարփանօք…*

գ․ 527ա^2—8ա^1 Մասն երրորդ․ Ողջախոհ կուսութիւն մորն ցուցանի ընծայմամբ տատրակաց եւ լիութիւն շնորհաց որդւոյն՝ ընծայմամբ ադաւնեաց․ Եւ տալ ըստ օրինաց զոյգս տատրակաց… — *Զգաւն Աստուծոյ ի գրկին ունէր Աստուածածինն…*

դ․ 528ա^1—9բ^2 Մասն չորրորդ․ Ծերն Սիմէոն կայր ի մարմնի հրամանաւ Հոգւոյն Սրբոյ մինչեւ ի տեսանել զՕծեալն Տեառն․ Եւ նորա էր առեալ հրաման… — *Գիտելի է նախ, թէ բաց ի պատահական մահուանէ…*

ե․ 530ա^1—1բ^1 Մասն Ե-երորդ․ Բացայայտէ Սիմէոն զապագայ գործ մանկանն Յիսուսի, թէ կանգնէ զհաւատացեալսն եւ թոյլ տայ զգլորումն խստասրտաց եւ թէ վասն է՞ր ասի նշան հակառակութեան․ Ահաւասիկ սա կայ… — *Ոչ ամենայն որ զուրն չինէ սպանման պատճառէ…*

զ․ 531բ^2—3ա^1 Մասն Զ-երորդ․ Սիմէոն մարգարէանայ զմահուանէն Քրիստոսի եւ զորոյ ցաւոյ սրտի մորն․ Եւ ընդ քո իսկ անձն… — *Զարչարանքն Քրիստոսի կոչի սուր…*

է․ 533ա^1—5բ^2 Մասն Է-երորդ․ Յամի ամի երթային ծնօղքն հանդերձ Յիսուսիւ յԵրուսաղէմ ի տաճարն եւ մնաց Յիսուս յԵրուսաղէմ․ Եւ երթային ծնօղքն նորա — *Ուրախանայր Սաղոմոն, մինչ տեսանէր զիմաստութիւն…*

83․ 535բ^2—8բ^2 Քարոզ Զ-երորդ․ Երկրորդ կիւրակէի զկնի Առաջաւորաց, ի բանն Յոհաննու է 37․ Ի վերջնում աւուր… — *Այս աւետարանս երիցս անգամ ընթեռնանի ի տարւոջ…*

84․ 538բ^2—42ա^2 Քարոզ ԶԱ․ Ի վերայ Թարգմանչացն մերոց՝ սրբոյն Իսահակայ հայրապետին եւ Մէսրոպայ վարդապետին, ի բանն Ա Կոր․ ԺԲ 3․ Թէպէտ բաժինք շնորհաց են այլ… — *Եկեղեցին Քրիստոսի է որպէս հիացական բանակ Աստուծոյ…*

85․ 542ա^2—5ա^1 Քարոզ ԶԲ․ Ի վերայ սրբոց Վարդանանցն զօրավարացն Հայոց ՌԼ վկայիցն, որք կատարեցան ի մեծ պատերազմին․ Բայց Հոգիք արդարոց ի ձեռին Աստուծոյ են… — *Եթէ առ անմահութիւն իմացական հոգւոյն նկատեմք…*

86․ 545ա^1—8ա^1 Քարոզ ԶԳ․ Ի վերայ երից սուրբ ժողովոցն, ի տօնի Կոստանդնուպօլսոյ սուրբ ժողովոյն, առ բանն Իմաստութեան Ձ 20․ Բազմութիւն իմաստնոց փրկութիւն աշխարհի — *Արիստոտէլ ասէ, թէ այն գեղն առաւել ընտրելի է…*

87․ 548ա^1—56բ^1 Քարոզ ԶԴ․ Մեծի պահոց Բարեկենդանի կիրակէին, նախ առ բանն Եսայեայ ԾԼ․ Գոչեա զօրութեամբ…— *Նախ պատուիրէ Աստուած…*

ա․ 548ա^2—51ա^1 Մասն առաջին․ Պատուիրէ Աստուած քարոզչաց ի սկզբան պահոց կոչել զժողովուրդս ի խոստովանութիւն․ Գոչեա… — *Հրամայեաց Աստուած Մովսէսի առնել երկու արծաթեայ փողս…*

բ․ 551ա^1—2բ^2 Մասն երկրորդ․ Խոտելի է ծոմապահութիւն կեղծաւորաց․ Զի՞ է զի պահեցաք… — *Հրէական ժողովուրդն միշտ փորձուք կամէին ծառայել Աստուծոյ…*

գ․ 553ա^1—6բ^1 Մասն երրորդ․ Տայ զաւղիղ կանոն պահոց առ այն պահանջելի եւ զվախճանն պահոց․ Բրդեա քաղցելոց զհաց քո — *Որպէս ասէ Դաւիթ Փիլիսոփայն ի գրքոջ Սահմանաց, թէ հանճարեղ վարդապետի է…*

88․ 556բ^1—62բ^2 Քարոզ ԶԵ․ Ի նոյն կիրակէին ի վերայ պահոց, ի բան առաքելոյն․ Եւ զայս գիտել պարտ է մեզ վասն ժամանակին… — *Յորմէ ուսանիմք թէ…*

ա․ 556բ^2—9բ^1 Մասն առաջին․ Ժամանակ նորոյ օրինաց տիւ լուսաւորէ ի գործել եւ ոչ ի ննջել ի մէջ մեղաց․ Եւ զայս…— *Հնագոյն բանաստեղծքն զբաղդն նկարէին իբրեւ զկոյս աղջիկ մի նստեալ…*

բ· 559բ^1—61ա^1 Մասն երկրորդ· Պահքն զովի առաքելական կացուցմամբք եւ զնշանի· Այլ զտկարացեալն ի հաւատս ընկալցուք — *Սուրբ առաքեալն հետեւելով անոխակալութեան Աստուծոյ...*

գ· 561ա^1—2բ^2 Մասն երրորդ· Յորո՞ց զգուշանալի է յաւուրս պահոց· Այսուհետեւ մի՛ զմիմեանս դատեսցուք — *Սատանայ ի դրախտին երիւք փորձեաց զմարդն...*

89· 562բ^2—9բ^1 Քարոզ ՁԶ· Մեծի Բարեկենդանին, ի վերայ Մատթէի Զ· Զգոյշ լերուք ողորմութեան ձերում — *Նախ ցուցանէ Տէրն...*

ա· 562բ^2—5ա^1 Մասն առաջին· Ցուցանէ փրկիչն թէ որպէս առնելի է զողորմութիւն· Զգոյշ լերուք... — *Մարդն մեղանչելով եղեւ անողորմ առ ընկեր...*

բ· 565ա^1—7ա^1 Մասն երկրորդ· Թէ որպէս աղօթս կալի է ի ծածուկ· Այլ դու յորժամ յաղօթս կայցես... — *Եւ աստէն Փրկիչն կամելով զորթ ընտիր եւ սորեկ տնկել յայգւոջ եկեղեցւոյ...*

գ· 567ա^1—9բ^1 Մասն երրորդ· Թէ որպիսաբար ծոմապահելի է· Եւ յորժամ պահիցէք... — *Պիթագորաս հրաժարեցուցանէր զիւր հնազանդսն ի սպանմանէ կենդանեաց...*

90· 569բ^1—81բ^1 Քարոզ ՁԷ· Երկրորդ կիրակէի մեծի պահոց, ի բանն Մատթէոսի Ե 17· Մի համարիք թէ եկի լուծանել զօրէնս... — *Յորմէ եւ հետեւելոցն ուսանիմք...*

ա· 569բ^2—71բ^2 Մասն առաջին· Թէ որպէս ելից Քրիստոս զօրէնս եւ զմարգարէս· Մի համարիք... — *Որպէս ասէ սուրբն Դիոնէսիոս յԵկեղեցական քահանայապետութեան Դ գլուխն· Որպէս նկարիչ ստուերին պատկերաց երանգս յաւելլով...*

բ· 571բ^2—7բ^2 Մասն երկրորդ· Քրիստոնէական կատարելութիւն առ ուր կայանայ· Եթէ առաւելցի արդարութիւն ձեր... — *Լքեալ եւ թոյլ է ձայն քարոզչին յորժամ վարքն ոչ համաձայնի բանիցն...*

գ· 577բ^2—81բ^1 Մասն երրորդ· Վախճան կատարելութեան է նմանութիւն Հօր Աստուծոյ· Եղերուք դուք կատարեալք... — *Ըստ Արիստոտէլի կատարեալ է որոյ արտաքոյ ոչ է առնուլ զժամանակ իմն...*

91· 581բ^1—95բ^2 Քարոզ ՁԸ· Երրորդ կիւրակէի Մեծի պահոց, ի վերայ Անառակին, Ղուկասու ԺԵ· Եւ էին մերձ առ նա ամենայն մաքսաւորք... — *Յորոց ցուցանի նախ...*

ա· 581բ^2—4բ^1 Մասն առաջին· Որպիսաբար բժշկելի ըստ հոգւոյ հիւանդ մեղաւորաց· Եւ էին մերձ... — *Հնգեսին սրահս Պրօպատիկէ աւազանին անկեալ դնէին բազմութիւնք հիւանդաց...*

բ· 584բ^1—7բ^2 Մասն երկրորդ· Հոգաջան խնամակալութիւն երկնաւոր բժշկին եւ հովուին· Ո՞վ ոք իցէ ի ձէնջ մարդ... — *Որպէս ասէ սուրբն Դիոնէսիոս յԵկեղեցական քահանայապետութեան Գ գլուխն· Մարդկայինս բնութիւն ի սկզբնաւոտն...*

գ· 587բ^2—95բ^2 Մասն երրորդ· Ի դարձման անառակ մեղաւորաց յապաշխարութիւն, խնդութիւն լինի Աստուծոյ եւ հրեշտակաց· Առն միոջ էին երկու որդիք — *Առ գթութիւն իւր նկատելով ամենայն երբեմն զանուն մօր...*

92· 596ա^1—603բ^1 Քարոզ ՁԹ· Չորրորդ կիւրակէի Մեծի պահոց, ի վերայ Տնտեսին· Այր ոմն էր մեծատուն — *Նախ զի մեծատուն եւ ի բնութենէ միայն փարթամ է Աստուած...*

93· 603բ^1—12ա^1 Քարոզ Ղ· Երկրորդ քարոզ ի նոյն կիւրակէին, ի վերայ մեծատանն եւ Ղազարու· Այր ոմն էր... — *Յորոց ցուցանի նախ...*

ա· 603բ^2—6ա^2 Մասն առաջին· Ժամանակաւոր յղփութիւն եւ Ղազարոսի աղքատութեան թշուառութիւն· Այր ոմն... — *Ոչ է զարմանք, թէ Աստուած հայր՝ կոչի մեծատուն...*

բ· 606ա^2—7ա^2 Մասն երկրորդ· Ներհակաբար հատուցումն եւ վախճան երկաքանչիւրոցն· Սա աստ մխիթարի... — *Մինչ Համան յիսուն կանգնոյ զփայտ բարձրացոյց...*

գ· 607ա^2—12ա^1 Մասն երրորդ· Խորշելի է ի թշուառաբար հարստութենէ եւ սիրելի է աղքատութիւն իբրեւ նաւահանգիստ ի ծփանաց կենցաղոյս ազատիչ· Սա աստ մխիթարի... — *Մինչ երանութիւն է ներկայութիւն ամենայնից բարեաց...*

94· 612ա^1—4ա^2 Քարոզ ՂԱ· Շաբաթ ա-

ւտրն, ի վերայ Քառասուն մանկանցն վկայից որբ ի Սերաստիայ կատարեցան· եւ բառասուն խարխոխս արծաթիս արասցես··· — *Ամենայնիւ յաղեղն Աստուած ի ստեղծանել զերկինս եւ զերկիրս···*

95· 614*ա*^{2}—21*բ*^{2} Քարոզ ՂԲ. Հինգերորդ կիւրակէի Մեծի պահոց, ի վերայ Դատաստանին· Դատաւոր մի էր··· — *Համառօտապար ըստ Շնորհալւոյն եւ Իգնատիոսի մեկնչին, նախ քաղաք է բնութիւնս մեր···*

96· 621*բ*^{2}—31*ա*^{2} Քարոզ ՂԳ· Առ նոյն կիւրակէի, ի վերայ Փարիսեցւոյն եւ մաքսաւորին· Արք երկու ելին ի տաճարն··· — *Յորմէ նախ ուսանիմք···*

ա· 622*ա*^{1}—4*բ*^{2} Մասն առաջին· Բարի սկիզբն եւ չար վախճանին փարիսեցւոյն, յերկիւղ կեղծաւոր առաքինութեանց· Արք երկու··· — *Փարիսեցիք կուչեցան աղանդաւորքն հրէից···*

բ· 624*բ*^{2}—8*բ*^{1} Մասն երկրորդ· Չար սկիզբն մաքսաւորին եւ բարի վախճանին ցուցանի յօրինակ խոնարհաց· Մաքսաւորն կայր··· — *Տեսանեմք զի ամենայն խակ պտուղք թթու եւ յեղի են···*

գ· 628*բ*^{1}—31*ա*^{2} Մասն երրորդ· Աստուած խոնարհեցուցանէ զհպարտ առաքինիսն եւ բարձրացուցանէ զխոնարհն մեղաւորս· Ամենայն որ բարձրացուցանէ··· — *Մեծ վարդապետն Եկեղեցւոյ Օգոստինոս ասէ, Թէ հպարտութիւն զարուեստակն յերկինից ընկէց···*

97· 631*ա*^{2}—9*բ*^{2} Քարոզ ՂԴ (ՂԴ)· Ի վերայ չարչարանաց եւ մտից Վիրապին սրբոյն Գրիգորի մերլուսաւորչին· Ղազալի Աստուծոյ եւ մարդկան Մօսէս··· — *Որպէս Աստուած զերբ պատկերն եւ զնմանութիւն ոչ խնայեաց տալ հրեշտակաց···*

98· 639*բ*^{2}—53*բ*^{2} Քարոզ ՂԵ· Վեցերորդ կիրակէի Մեծի պահոց, ի վերայ Մատթէի ԻԲ 34, զոյաստուիրաւնէ սիրոյն Աստուծոյ···— *Յորոց նախ ցուցանիմք···*

ա· 640*ա*^{1}—2*ա*^{2} Մասն առաջին· Ցուցանի խորամանկութիւն փարիսեցւոց, մինչ ասի, Էհարց մի ոմն փորձելով զնա· Իսկ փարիսեցիքն իբրեւ լուան··· — *Սադուկեցիքն երբ զօրեղ իմն զինու վիճեալ էին ընդ Քրիստոսի վասն յարուքեանն···*

բ· 642*ա*^{2}—5*ա*^{1} Մասն երկրորդ· Ցուցանի մեծութիւն պատուիրանի սիրելոյն զԱստուած· Սիրեսցես զՏէր Աստուած··· — *Թէպէս, մինն է յեօթանց իմաստասիրաց ասաց, Թէ հանդոյնն էիցէ Աստուած է, զի անծին է···*

գ· 645*ա*^{1}—53*բ*^{2} Մասն երրորդ· Ցաղագս սիրոյ ընկերին· Եւ զընկեր քո··· — *Աստուած սիրել կամելով յառկապէս զմարդն···*

99· 647*բ*^{1}—53*բ*^{2} Քարոզ ՂԶ· Շաբաթի առտւրն, ի վերայ յարութեան Ղազարու· Եւ էր ոմն հիւանդ··· — *Յորում նախ ցուցանի···*

ա· 647*բ*^{2}—9*բ*^{1} Մասն առաջին, յորում ցուցանի արդիւնիւ սիրելութեան Ղազարոսի եւ քրոցն նորա՝ Մարիամու եւ Մարթայի· Եւ էր··· — *Երբեմն նաւասկսեք զիրբերիկ ոտեայն ի նաւին կամելով կրթել···*

բ· 649*բ*^{1}—51*բ*^{2} Մասն երկրորդ, փրկութէտ եւ օգտակար էր հիւանդութիւն եւ մահն Ղազարու· Այլ հիւանդութիւն չէ ի մահ — *Որովհետեւ քորքն Ղազարու պատգամաւոր առաքեցին ազդ առնել Փրկչին···*

գ· 651*բ*^{2}—3*բ*^{2} Մասն երրորդ, յորում ցուցանի ամենակարող զօրութիւն Քրիստոսի ի յարուցանելն զչորեքօրեայն· Ղազարէ ա՛ռի··· — *Աննաքաղաքայ հարցին· Մի՞թէ քեզ ո՞չ է փոյթ գհայրենիդ խոկալ···*

100· 653*բ*^{2}—69*բ*^{1} Քարոզ ՂԸ· Ցաւտր սրբոյ Ծաղկազարդին, ի քանի Մատթէոսի Ի 29· Եւ յելանելն նոցա յԵրիխովէ··· — *Յորոց նախ ցուցանիմք···*

ա· 654*ա*^{1}—6*ա*^{1} Մասն առաջին· Քրիստոս ելանելով յԵրիխովէ լուսնոյ փոփոխական օրինաց, լուսաւորէ զազգ մարդկան ի դէմս երկուց կուրաց· Եւ յելանելն··· — *Երիթով Քարզմանի լուսին···*

բ· 656*ա*^{1}—61*ա*^{1} Մասն երկրորդ· Քրիստոս սմանչելի փառաւորութեամբ գայ յԵրուսաղէմ ի մերձենալն ժամանակի չարչարանաց ներկայանալով ի տեղի այն· Իբրեւ մօտ եղեն··· — *Մովսոր Թիւն էր կռապաշտից, զի երբ կամէին զոք զոհել կոոց···*

գ· 661*ա*^{1}—4*բ*^{1} Մասն երրորդ· Մարդէ Քրիստոս զտաճարն, ցուցանելով թէ ոչ ոք կարէ մտանել յարբայութիւն երկնից խոնարհութեամբ չառս եւ տուրս առաքինութեան· Եմուտ Յիսուս ի տաճարն··· — *Բա-*

ժամնեաց Աստուած ի նահինում արարչու-թիւն զղեւս ի հրեշտակաց…

գ. 664*բ*[1]—9*բ*[2] Մասն չարքադ. Տուն՝ Աստուծոյ վասն է՞ր կոչի տուն աղօթից, եւ անարգազաց պատիժն. Տուն իմ… — *Մինչ Աստուած զանգին մարգարէին իւր զեկեղեցին առ կայացոյց ի հրէայս…*

101· 669*բ*[2]—80*ա*[1] Գարազ ՂԸ· Առ նոյն կլուակէի երեկոյին ի խորհուրդս Դանիա-ցէին, Մատթէոս Ի6· Յայնժամ ևմանեսցի արիայութիւն երկնից ժ կուսանաց… — *Յորմէ ուսանիմք…*

ա. 669*բ*[2]—72*բ*[2] Մասն առաջին· Զանե-րոյ քոյոյ տասանց ընտրելոց եւ դատապար-տելոց — *Եկեղեցին է երկին ի վերայ երկ-րի…*

բ. 672*բ*[2]—6*ա*[2] Մասն երկրորդ· Զհարս-ևարանէ երից արիայութեան· Պատրաստին մտին… — *Արքայութիւն երկնից հարմնա-նան կոչի…*

գ. 676*բ*[1]—80*ա*[1] Մասն երրորդ· Զդա-տապարտութենէ արտաքսելոցն ի հարսնա-րանէ երկնից արիայութեան· Եւ փակեցաւ դուռն — *Դուռն փակեալ նախ է յոյն գրաւ-եալ…*

102· 680*ա*[1]—5*ա*[1] Գարազ ՂԲ· Մեծի Ա-գաց երկուշաբաթի աւուրն, ի բան Մատ-թէոսի ԻԱ 18· Եւ այգազուն ի բրեւէ դար-ձաւ… — *Յորմէ երեւէ նախ…*

ա. 680*ա*[2]—1*բ*[1] Մասն առաջին· Թէ զգա-լի հաղցուն Քրիստոսի բարոյականապէս նշանակէ գիաղցիլ ևորա մերոյ փրկութեան· Եւ այգազուն… — *Փրկիչն մեր զկնի փառա-ւոր հանդիսութեանցն ծաղկազարդին…*

բ. 681*բ*[1]—2*բ*[2] Մասն երկրորդ· Թզենին տերեւալից եւ անպտուղ նշանակէ զվերե-ւոյթ առաքինութիւնս կեղծաւորաց· Եկն ի նա եւ ոչ եգիտ… — *Թզենին անկեալ յերկ-րի, այսինքն յեկեղեցւոջ, է քրիստոն-եայն…*

գ. 682*բ*[2]—5*ա*[1] Մասն երրորդ, որ զան-դկպութիւն պատճառեն ի գործել զբարիս, անիծանին եւ չորանան որպէս զթզենին· Մի՛ այսուհետեւ ի բէն… — *Մարկոս յաւելու եւ դայն, թէ չեւ էր ժամանակ պտղոյ…*

103· 685*ա*[1]—91*բ*[1] Գարազ Ճ–երրորդ· Ա-ւագ չորեքշաբաթի՝ ի խորհուրդս Մատ-ևուբեան Քրիստոսի, Մարկոս ԺԴ· Եւ էր Զատիկ… — *Յորոց նախ ցուցանի…*

ա. 685*ա*[1]—7*ա*[1] Մասն առաջին· Ցուցա-նի ասպետականութիւն Հրէից առ բարերարն· Խնդրեին ֆահանայապետին… — *Ինդրելն աստէն առնանի ի սեղի խորհրդոյ…*

բ. 687*ա*[1]—9*ա*[1] Մասն երկրորդ· Ցաղագս անմեղութեան մատնեցելոցն· Նենգութեամբ զնա կալեալ… — *Դեղեցկին Յովսէփ ծաղ-կեայ պատմուճանաւն եղեւ տիպ առաքինու-թեան…*

գ. 689*ա*[1]—91*բ*[1] Մասն երրորդ· Զնենգութենէ Յուդայի մատնիչ աշակերտին· Յուդայ իսկարիովտացի… — *Յորժամ գնաց Դաւիթ առ Աբիմելէք քահանայ…*

104· 691*բ*[1]—700*ա*[2] Գարազ ՃԱ· Աւագ հինգշաբաթի աւուրն՝ ի խորհուրդ սրբոյ պատարագին, ի բանն Ա Կորնթ· ԺԱ 23· Ես առ գնաց գնացայ… — *Մինչ Յովսէփ հանաւ ի բանտէն զերծան հերքն…*

105· 700*ա*[2]—8*ա*[2] Գարազ ՃԲ· Ի նոյն Ա-ւագ հինգշաբաթին՝ ի խորհուրդ Ոտնլուա-յին, ի բանն Յովհաննու· ԺԳ 3· Յառնէ յընթրեաց անտի… — *Յորոց նախ ուսա-նիմք…*

ա. 700*բ*[1]—3*ա*[1] Մասն առաջին· Քրիս-տոս որպէս տանուտէր աշխարհի գոտս հիւր եկեղացն առ ինքն հաւատով ի մեղաց լուա-նայ եւ կերակրէ զնա հաղորդութեամբ· Յառնէ… — *Որպէս ասէ Աստուածաբանն Գրիգոր, թէ ոչ երբէք չաղթել կարես առա-տապարգեալն Աստուծոյ…*

բ. 703*ա*[1]—5*ա*[1] Մասն երկրորդ· Ձաշա-կօղին հաղորդութեան պարտին լուանալի եւ ի ներքին մեղաց, որ նշանակի լուացմամբ ոտից· Սկսաւ լուանալ… — *Նախ քան զօ-րէնս եւ զկնի օրինաց ամենայն ինչ օրինա-կաւ…*

գ. 705*ա*[2]—8*ա*[2] Մասն երրորդ· Քրիստոս կամի զծանրագոյն խոնարհութիւնն ցուցանել լուացմամբ ոտից նոցա ի յօրինակ խոնար-հութեան· Օրինակ մի ետու ես ձեզ — *Յոր-ժամ պատկերահանք եւ զրագիրք կամին զա-չակերտան կրթել ի նկարուածն…*

106· 708*բ*[1]—24*բ*[2] Կտակ չարչարանացն Քրիստոսի, ըստ կարգի Գարազ ՃԹ մասն ա-ռաջին· Ցաղագս նախաշարժման ի լաց եւ յաղբ… — *Զաքարիաս մարգարէն մտաւո-րական տեսլեամբ…*

ր· 711*ա*²—3*ա*² Մասն երկրորդ· Ցաղագս աղօթելոյն Քրիստոսի ի պարտիզին եւ արեամբ իւրովքեան· Եւ գահացեալ եղիճ··· — *Ցեաւ գառնագեղնութեան, փրկիչն լուաց զոտս առաքելոցն···*

գ· 713*բ*¹—7*ա*² Մասն երրորդ· Ցաղագս ըմբռնման եւ ձաղանաց Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի — *Ցորժամ հրաման արար Աստուած Մովսէսի, Թէ ընկեա զպատառանդ··· 716*բ*²—7*ա*² [Ոդր Միածնին] — Ո՞ւր ես մայր իմ քաղցր եւ անուշ նազելի,/ Չկուսածին որդիդ եկ տես ցաւալի··· / Չիս կենդանի դալ տեսանել մի յամեր:*

գ· 717*ա*²—9*ա*¹ Մասն չորրորդ· Ցաղագս փշապսակեցման եւ ծաղրեցմանն Յիսուսի — *Ցորժամ Պիղատոս էհաս զվճիռ անպարտ խաչեցմանն Յիսուսի···*

ե· 719*ա*²—24*բ*² Մասն ե–երորդ· Ցաղագս խաչին բարձման Տեառն մերոյ եւ բօթալի ազդեցման Աստուածածնին Մարիամու, հանդիսման իրերաց Տեառն եւ Կուսին եւ խաչեցմանն Քրիստոսի ի Գողգոթայ — *Մինչ ծնաւ աւետեաց զաւակն Իսահակ··· 722*բ*²—3*ա*¹ [Ոդր Կուսին] — Որդեակ ցիս սուս կենաց իմ յոյս, / Ըզ չողորմիս խեղճ զերելույս··· / Մինչ ձագուկդ իմ փետրաթռիչ: 724*ա*²—*բ*² [Ոդր Կուսին] — Ցի՛մ ամպ թեթեւ ցիսուս, / Ցօղեցեր յաչացդ արտասուս··· / Կորեցար ձայնիդ ոչ լսի:*

107· 724*բ*²—30*բ*¹ Քարոզ ձԳ (ձԴ)· Ցաղագս Թադմանն Քրիստոսի եւ փառաւոր գերեզմանին· Իբրեւ երեկոյ եղեւ··· — *Ցորոց բանից նախ դովի···*

ա· 724*բ*²—6*բ*² Մասն առաջին· Գովելի բարեպաշտութիւն Ցօսէփայ Արիմաթացւոյն — *Սուրբն Մատթէոս ցուցանէ զՑօսէփ ըստ մարմնոյ եւ ըստ հոգւոյ մեծատուն···*

բ· 726*բ*²—30*բ*¹ Մասն երկրորդ· Ցաղագս հանդիսաւոր Թաղմանն Քրիստոսի եւ փառաւոր գերեզմանին — *Ա՛ւօածին աստուածաբանն ի մարդարէից ետայի···*

108· 730*բ*¹—2*բ*² Քարոզ ձԵ· Ի խորհուրդ Աւագ շաբաթին վասն աստուածընտրացութեան հրէիցն, վասն կնքելոյ գերեզմանին Տեառն եւ կարգելոյ պահապանացն· Ժողովեցան հանճայապետքն··· — *Որպէս որդիքն Իսրայէլի յեղեա յեգիպտոսէ արարեալ զորքն երկրպագեցին···*

109· 732*բ*²—41*բ*² Քարոզ ձԶ· Ըստ կարգի կիւրակէից սրբոց Ցարութեան Քրիստոսի· Պատասխանի ետ հրեշտակն··· — *Ցորոց բանից նախ ուսանիմք···*

ա· 733*ա*¹—5*ա*² Մասն առաջին· Հրեշտակին են բարեաց աւետարանիչք, զորացուցիչք տկարաց բառնալով զերկիւղն եւ միխթարելով· Պատասխանի ետ··· — *Հրեշտակքն են պարզ հայելիք եւ պատկերք աստուածեղէն Աստուծոյ···*

բ· 735*ա*²—7*ա*² Մասն երկրորդ· Հրեշտակն առոյգ վկայութեամբ վկայէ զյարութեն Քրիստոսի· Զձկանուս զխաչելեալն խնդրէք··· — *Որպէս ի հետոց առիւծուն ոչ ներելոյին հետք գլուխ···*

գ· 737*ա*²—9*ա*² Մասն երրորդ· Հրեշտակն զանխոյսելի ճշմարտութիւն Քրիստոսի վկայէ մինչ ասէ· Ցարեաւ, որպէս ասացն — *երեք են ճշմարիտ բանք որք ոչ կարեն սուտ լինել, առաջինն է Աստուած···*

գ· 739*ա*²—41*բ*² Մասն չորրորդ· Հրեշտակն հրաւիրէ զմարդիկ յընձհանրական յարութիւն· Եկայք տեսէք··· — *Մրրուկի կանայքն իւղաբերք նախ քան զտեղծանիչն իւրեանց···*

110· 741*բ*²—51*բ*¹ Քարոզ ձէ· Երկրորդ քարոզ ի վերայ Ցարութեան Քրիստոսի եւ ի վերայ ոմանց պարագային· Եւ իբրեւ Էանց շաբաթն··· — *Ցորմէ ուսանիմք նախ···*

ա· 742*ա*¹—4*ա*¹ Մասն առաջին· Նկնկելի ջերմեռանդութիւն իւղաբերիցն յամենայն կեանս Յիսուսի վարդապետութեան· Իբրեւ Էանց··· — *Որպէս առէ աստուածաբանն Գրիգոր· Ոչ երբէք յաղթեսցես առատապարգեւութեան Աստուծոյ···*

բ· 744*ա*¹—6*բ*¹ Մասն երկրորդ· Իւղաբերքն զթաղեալն եւ զկորուսեալն ի շաբաթի, գտանեն յարուցեալ ի միաշաբաթի· Եւ իբրեւ··· — *Կեդծաւոր դպիրքն եւ փարիսեցիքն բամբասէին զթիկիչն մեր···*

գ· 746*բ*¹—51*բ*¹ Մասն երրորդ· Հրեշտակն խնդութեան իւղաբերիցն հաղորդ առնել կամի զաշակերտսն· Երթայք ասացէք ցաշակերտս··· — *Մինչ յաչակերտացն ոչ ոք մնաց անմոլար···*

111· 751*բ*¹—60*բ*² Քարոզ ձԸ· Երկրորդ կիւրակէի, այսինքն ի վերայ Նոր կիրակէին· Եւ յետ Ը աւուրն··· — *Ցորոց նախ ցուցանի···*

ա. 751*բ*[1]—4*բ*[2] Մասն առաջին. Գիրք Թագուհիին Քրիստոսի առ Թէովմաս ոստոյն յուղկաւէ նորա ի լնուլ վիրուն խորհրդակամ, ուրախացուցոյց զտրամէպատն, զօրացոյց զերկչոտսն եւ ի հաւատոն հաստատեաց զմոլորեալսն. Եւ յետ··· — *Յորժամ Յակոբ Նահապետն վասն սպանի ի վերայ Յօսէփայ*···

բ. 754*բ*[2]—7*բ*[2] Մասն երկրորդ. Քրիստոս զայ առ ներփակեալսն, առ համբերօղսն, առ հանգչօղսն, առ ժողովեալսն եւ առ երկիւղածսն. Եկն ցնծութ եւ եկաց··· — *Եկն վարդապետն ի Համալսարանն, զի ուսուցցէ զաշակերտսն*···

գ. 757*բ*[2]—60*բ*[2] Մասն երրորդ. Յուցմամբ վիրացն հաստատէ Քրիստոս զթովմաս ի հաւատն եւ երանի ոչ տեսանելով գհաւատացօղին. Բեր զմատուդս··· — *Բժիշկքն զդարի բազկի հիւանդին չօշափելով*···

112· 760*բ*[2]—5*ա*[2] Գլուխ ճԾ. Երրորդ կիւրակէի զկնի Զատկի, ի վերայ Աշխարհամատրան տաճարի սրբոյ յարութեան. Եղիցի յաւուրս յետինս··· — *Յորոց ցուցանէ նախ*···

ա. 761*ա*[1]—2*բ*[1] Մասն առաջին. Սուրբ Յարութեան տաճարն յայտնեցաւ փոխանակ տաճարին Սաղամոնի, որպէս Սիմէն փոխանակ Սինայի··· — *Որպէս ամենայն իրաց նիւթն նախկին երեւի քան զտեսանելն*···

բ. 762*բ*[1]—3*բ*[2] Մասն երկրորդ. Եկեղեցի Քրիստոսի յայտնի եւ երեւելեաց. Ցայտնի լեառն Տեառն··· — *Եկեղեցի սուրբ Սիոնի*···

գ. 763*բ*[2]—5*ա*[2] Մասն երրորդ. Սուրբ Յարութեան տաճարն ամենայն ազգաց ի հեթանոսաց դարձելոց հասարակ է եւ ամենից ժողովատեղի. Եկեսցեն ի նա ամենայն հեթանոսք — *Հրեչտակն աւետելով կանանցն իւղաբերից գյարութիւն Տեառն*···

113· 765*ա*[2]—71*բ*[1] Գլուխ ճԾ. Զորրորդ կիւրակէի զկնի Զատկին, ի քանի Ցոհանիւս ե 10. Պատասխանի հոգ ցիտուս եւ ասէ ցնոսա. Ոչ կարէ Որդի Մարդոյ··· — *Որում նախ ցուցանէ*···

ա. 765*ա*[2]—7*բ*[1] Մասն առաջին. Յուցանի ամենակարօղութիւն Քրիստոսի ի բժշկելն. Պատասխանի հոգ··· — *Զորբ են տեսակք կարողութեան ըստ Պղատոնի*···

բ. 767*բ*[1]—9*բ*[2] Մասն երկրորդ. Զօրութիւն Քրիստոսի ցուցանի ի յարուցմանն Մեղօք մեռելոց. Եւ մեծամեծս եւս էանն զործս ցուցանէ··· — *Ըստ մեծի Ադոստինոսի, մեծագոյն գործ է կենդանացուցանել զմարմինսն*···

գ. 769*բ*[2]—71*բ*[1] Մասն երրորդ. Յորում կարողութիւն Քրիստոսի ցուցանի ի յարութեան համօրէն ննջեցելոց. Այլ ի գերեզմանս կայցեն — *Յոյժ դիւրապէս յարուցանէ Աստուած զմեռեալսն*···

114· 771*բ*[1]—8*բ*[2] Գլուխ ճԾԱ. Ե–երրորդ կիւրակէի զկնի Յարութեան Զատկին, Յոհաննէս է 14. Իբրեւ տօնն ընդմիջաւ··· — *Յորոց նախ ուսանիմք*···

ա. 771*բ*[2]—4*բ*[1] Մասն առաջին. Քրիստոս տաղտուկ շինեալ զեկեղեցի ի վերայ երկրի, եւ ելեալ ի տաճարն երկնից, Հոգւով Սրբով ուսուցանէ զնա. Իբրեւ տօնն··· — *Այս տաղտկարար տօնիս նշանակի եկեղեցի*···

բ. 774*բ*[1]—6*բ*[2] Մասն երկրորդ. Վարդապետութիւն Քրիստոսի ոչ կրթութեամբ էր, այլ ի բնութենէ գործով՝ իմաստութիւն Հօր. Իմ վարդապետութիւնս չէ իմ··· — *Ըստ փիլիսոփային, հարկ է առաքինութեանց այնց մեծ գոլ*···

գ. 776*բ*[2]—8*բ*[2] Մասն երրորդ. Աստուածային կամաց հետեւօղն ուսանին զմիտս սուրբ գրոց· Եթէ ոք կամի զկամս Հորա առնել··· — *Ներսէս Լամբրոնացին ասէ. Նախանձն ի լուսոյն ճշմարտութեան նահատակ*···

115· 778*բ*[2]—85*բ*[2] Գլուխ ճԾԲ. Զ–երրորդ կիւրակէի զկնի Յարութեան Զատկի, ի քանի Ցոհաննիս Թ 39. Եւ ասէ Յիսուս. Ի դատաստան եկի··· — *Յորմէ նախ ուսանիմք*···

ա. 779*ա*[1]—81*ա*[1] Մասն առաջին. Քրիստոս առաղջ մտաց լուսաստղ է դրախտապսէս, այլ ոչ կուրութեան պատճառ. Իւրականապէս· Եւ ասէ Յիսուս··· — *Որպէս ասէ սուրբն Դիոնէսիոս. Աստուածային էութիւն միշտ նոյն գոլով*···

բ. 781*ա*[1]—2*ա*[2] Մասն երկրորդ. Բնական կուրութիւն մտաց ոչ է մեղադրելի այլ կամակորն. Եթէ կոյրէ էիք··· — *Ըստ Աբբահաւտլի, կոյրքն ոչ կարեն չարաբանել վասն գտնոց*···

գ. 782*բ*[1]—3*բ*[2] Մասն երրորդ. Քրիստոս ճշմարիտ դատն եւ հովիւ է ոչխարաց, որոյ

ձայնի լսեն նախասահմանեալքն եւ հաւատով նորա փրկին․ Որ մտանէ ընդ դուռն․․․— *Ըստ սրբոյն Դիոնէսիոսի․ Ըստ բարեխնամ կամացն եղան ամենայն անուանք աստուածայինք․․․*

116․ 785*բ*^{2}—90*բ*^{2} Քարոզ ճԳ․ Արտաքոյ կիւրակէից, վասն Համբարձման Քրիստոսի․ Եւ յայտնի իսկ մեծ է խորհուրդն․․․ — *Խորհուրդն անճառ մարդեղութեան Քրիստոսի նկատմամբ փրկութեան Ադամեանս զարմի․․․*

117․ 791*ա*^{1}—7*ա*^{1} Քարոզ ճԺԴ․ Է–երորդ կիւրակէին զկնի սրբոյ Զատկին՝ Երկրորդ Ծաղկազարդին, բանն Յօհաննու ԺԲ 12․ Ի վաղիւ անդր ժողովուրդ բազում․․․ — *Այս կիրակիս կոչի․․․*

ա․ 791*ա*^{1}—2*ա*^{2} Մասն առաջին․ Որպէս զկնի յարութեան Ղազարու եկն Յիսուս յԵրուսաղէմ ի տօնի Զատկին եւ զկնի հասարակ բնութեանս յարութեան եմուտ ի վերինն Երուսաղէմ․ Ի վաղիւ անդր․․․ — *Ղազարոս ոչ ըստ հասարակ ախտի, այլ անբուժելի իմն հիւանդութեամբ էր ախտացեալ․․․*

բ․ 792*ա*^{2}—4*բ*^{2} Մասն երկրորդ․ Ի Ծաղկազարդին ոստովք արմաւենեաց եւ ձիթենեաց եւ ովսաննայ երգով զՔրիստոս օրհնէին մանկունքն եւ այսօր երկնային մանկունքն օրհնեն զնա ի վերանալն․ Իբրեւ լուան թէ․․․ — *Զկնի մահուանն Սաւուղայ եկին ամենայն ցեղքն Իսրայէլի առ Դաւիթ․․․*

գ․ 794*բ*^{2}—7*ա*^{1} Մասն երրորդ․ Որպէս ի մերձենալ չարչարանացն փառօք եմուտ յԵրուսաղէմ եւ յետ փրկագործութեան կատարման, փառօք եմուտ յերկինս․ Ահա թագաւոր քո գայ — *Հնագոյն քաղդէացիքն Միթր կամ Միհր կոչէին զարեգակն․․․ Զի որք առ իս անիրաւեցան Սողոմոնման, փրկութեան հասանիցեն Պողոսանման։*

– 797*ա*^{1}—*ա*^{2} [Յիշատակարան հեղինակի] *Ի պարգեւաց Հոգւոյն Սրբոյ աւարտեցաւ Կիրակէից Քարոզագիրքս, յամի Տեառն* 1758, *եւ Հայոց ՌՄԷ, Յունիսի ամսոյ ԺԸ* (18), *ի տօնի սրբոյն Յօհաննու Մկրտչի եւ Աթանագինեայ եպիսկոպոսի․ ի փառս եռանձնեայ եւ միոյ աստուածութեան՝ Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ, եւ ի պատիւ ամէնօրհնեալ մօրն Յիսուսի եւ Աստուածածին կուսի իմոյ յատկական այցելուի եւ բարեխօսի, եւ սրբոյն Յօհաննու Մկրտչին եւ ամենայն սրբոց։*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

797*ա*^{2} *Որ ի ՌՄԻԳ* (1774) *ամի։ Ձեռամբ* Կեսարիու *գիւղին* յՆւքարացի *հանգուցեալ* Տէր Յակոբի *որդի տիրացու եւեթ* Գրիգորիս։

16

ՍԱՂՄՈՍԱՐԱՆ

ԺԶ — XVI

Դրիչ՝ Դաւիթ։

Թուրք՝ 145· դասարկ՝ 15բ։ *Գրակ՝* Ա—ԺԳ×12 (Բ 11, ԺԲ 10, ԺԳ 4)։ *Նիւթ՝* քուլբ։ *Մեծութիւն՝* 22,2×17,5։ *Գրութիւն՝* երկսիւն։ *Գիր՝* բոլորգիր։ *Տող՝* 20—21։ *Կազմ՝* շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ։

Լուսանցազարդ՝ բուսական։ *Զարդագրութիւն՝* բոչնագիր եւ հանգուցագիր։ *Գլխազարդ՝* կամուճներու սկիզբը։ *Գոյներ՝* միագոյն կարմիր։

Վիճակ՝ բաւարար։ Խոնաւութենէ գունափոխուած եւ եզրերը մաշած, վերջին պրակը եւ այլ թերթեր անջատուած, 15ա եւ 131ա—բ վերընդօրինակուած մասամբ, կազմի Բ. փեղկի տախտակը կոտրուած կիսովին, կաշին ճերմակած ու մաշած։

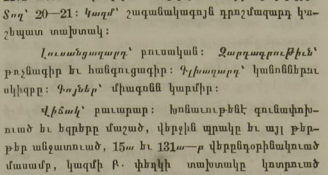

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1· 1ա—130բ[2] Սաղմոս ի Դաւիթ — *Երանեալ է այր···*

ա· 130բ[2]—2ա[1] Ազօթք Ամբակումայ մարգարէին··· — *Տէր գլուր քո լուայ···*

բ· 132ա[1]—3բ[2] Օրհնութիւն երից մանկանց··· — (*Աւրհնեալ ես Տէր Աստուած*)···

գ· 133բ[2]—4ա[2] Երգ Մարիամու Աստուածածնին··· — *Մեծացուցէ անձն իմ զՏէր···*

դ· 134ա[2]—բ[2] Աւրհնութիւն Զաքարիայ՝ հօրն Յովհաննու··· — *Աւրհնեալ Տէր Աստուած···*

ե· 134բ[2] Ազօթք Սիմէովն Ծերունւոյ··· — *Արդ արձակեա զծառայ քո···*

զ· 134բ[2]—6ա[1] Ալէլուիա Անգեա··· — *Աւրհնեցէք զՏէր···*

է· 136ա[1]—բ[1] Այս սաղմոս ինքնագիր Դաւթեայ է··· — *Փոքր էի ես···*

ը· 136բ[1]—7բ[1] Խոստովանութիւն Մանասէի թագաւորի··· — *Տէր ամենակալ···*

թ· 137բ[2]—40բ[1] [Նեբսէսի Շնորհալւոյ] Ազօթք իւրաքանչիւր անձին հաւատացելոց ի Քրիստոս··· — *Հաւատով խոստովանիմ···*

ժ· 140բ[1]—1ա[1] Ազօթք սրբոյն Գրիգորի Նարեկացւոյն — *Որդի Աստուծոյ···*

ժա· 141ա[2]—բ[2] Յաղագս հսկման — *Քրիստոսի եղերութ ի դիւրեր···*

ժբ· 142ա[1]—բ[1] [Երգ «Ը-Ռ» — *Աստուածածնին մայր Քրիստոսի···*] — *··· Ըստ իմ գործոցն որ գործեցի, / Զեմ իմանալ թէ ինձ լինի···*

ժգ· 142բ[2]—3բ[2] [Երգ «Ա-Ռ»] — *Արթունք եղերութ, արթունք եւ պատրաստ, ահա դա Քրիստոս···*

ժդ· 143բ[2]—4բ[2] [Երգ Նեբսիսի Շնորհալւոյ] — *Առաւօտ լուսոյ···*

ժե· 145ա[1]—բ[2] Կանոնագրութիւ կարգաւորութեան Տէր··· *Իշխանք հալածեցին զիս ի նանիր, ալէլուիա։*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԱՄԱՆԱԿԻ

ա· 16ա[2] *Ձմեղսաներկ եւ զանարժան գրիչս Դաւիթ, աղաչեմ յիշել ի մեղայ Թոդոսիւն, եւ Աստուած զձեզ յիշեսցէ· ամէն։*

բ· 101բ *Արդ, ով մանկունք նոր Սիոնի,*
Որք հանդիսիք յայսմ տաճարի՝
Ցիշման առնէք զիս արժանի՝
ԶԴաւիթ գրծող տաբտամ ոզի,
Եւ ուսուցէն իմ վարպետ Խաչատուրի՝
Տէրն Քրիստոս իւր ողորմի,
Աւրքայութեան արժանացի։

17

ՎԱՐՔ ԵՒ ՁԱՌՔ ԵՊԻՓԱՆՈՒ ԿԻՊՐԱՑԻՈՑ

Կ· ՊՈԼԻՍ ՌՄԶԶ — 1827

Գրիչ՝ Մելէոն հեղ.։

Թուղթ՝ 107· գոտաբակ՝ 1*ա*—2*բ*, 102*ա*—7*բ*։ *Գրակ՝* 1×4+Ա—ծԳ×8 (ծԳ 7)։ *Նիւթ՝* քուղթ։ *Մեծութիւն՝* 24,2×16,3։ *Դրութիւն՝* միասիւն։ *Գիր՝* ճօտգիր։ *Տող՝* 27։ *Կազմ՝* շագանակագոյն կաշեպատ խատաբատ, ոսկեգոյն շրջազարդով։ *Գահագնահ՝* 2-ական թերք սկիզբ եւ վերջ։

Վիճակ՝ բաւարար։ Կազմը ճերմուկած եւ ճղրիքը մաշած։

Ծանօթ. Ամփոփումներէն եղած է ց· քհեյ· Մկրտիչին։

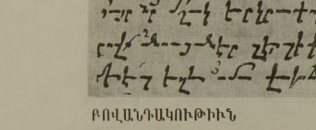

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

3*ա* Ձառ՝ վարուց սրբոյն Եպիփանեայ կիպրացւոյ սմանչելագործ հայրապետի։ Այլ եւ զխորհրդոց եւ զիմաստնալից բանից վարդապետութեան եւ զաւետարանական մեկնութեանց, եւ ըզյայլեայլ նրբագնիից ճառից ճոխ։ Ի վեհափառ հայրապետութեան սրբոյ գահին էջմիածնի՝ Տեառն Տեառն Եփրեմի սրբազան կաթողիկոսի Ամենայն Հայոց։ Նրբագնիին զգուշութեամբ սրբագրեալ յամենայն սրտէ լինելի սա ի յիշատակ հոգեւոր երանելի ծնողաց իմոց՝ Դանիէլ սրբազան կաթուղիկոսին եւ Զաքարիայ սրբազան պատրիարքին, յորոց անարժանութեամբ ընկալեալ եմ ի միոյն զաարկաւագութեան աստիճանն եւ ի վեհէն զքահանայութեան՝ մինչ էրն պատրիարք ի Գօլիս· եւ դասատիարակ իմոյ տիրացու Մատթէոս ժրաջան վարժապետի եւ հեղինակի ի Գօլիս սպեցեալ օրացուցի եւ մարմնաւոր ծնողացս պաղատասարին եւ երանուհւոյն եւ համայն նախնեաց եւ ննջեցելոցս··· որ եմ մեղօք պատածեալ Տէր Մելքոն տրուպ քահանայ՝ Սուրբ Հրեշտակապետաց տաճարին, որ ի Կոստանդնուպօլսոյ։

2· 5*ա*—17*ա* Պատմութիւն վարուց եւ սքանչելեաց սրբոյն եպիփանեայ երանելի արքեպիսկոպոսին Կիպրացւոյ — *Աքանչելի այրս այս եպիփան էր ազգաւ հրեայ···*

3· 17*բ*—28*ա* երանելւոյն եպիփանեայ արքեպիսկոպոսի Կոստանդեայ Կիպրացւոյ ասացեալ սկզբնագիր Արարածոց եւ զրբոյ Աւետարանիս, որ ըստ Ղուկայ· եաեւ զԱւետեաց սրբուհւոյ Աստուածածնին։ Ձառ առաջին — *Առաջնոր սկիզբն արասցուք պատմել ի Մովսիսէ յառաջին օրինադրէ···*

բ· 28*բ*—34*ա* Համառօտ մեկնութիւն բոլոր Արարածոց յԱստուածաշունչ գրոց նշանակելոց՝ յեպիփանէ եաեւեցեալ, որպ սկզբնաւորութիւն եղեւ յառաջին գլխոյն։ Ձառ Բ — *Եւ Հարկ իսկ լցեալ աւուրբք, կացեալ անարատ զամս 930···*

գ· 34*ա*—8*ա* Ցաղագս ծննդեանն սուրբ Աստուածածնայ ի յԱննայէ, եւ ընծայելոյն ի տաճարն, եաեւ յաղագս պապանձմանն Զաքարիայ եւ յդութեան Եղիսաբեթի, եւ Աւետմանն սրբոյ Կուսին։ Ձառ Գ — *Ի ժամանակս թագաւորութեան Անգիսպատրեայ Ակաղոնացւոյ···*

դ· 38*ա*—40*բ* Վասն գնալոյ սուրբ Աստուածածնին առ եղիսաբէթ։ Ձառ Դ· Յարուցեալ Մարիամ յաւուրսն յայնոսիկ··· — *Ծուցանել աւետարանչին աստէն զշնորհս փութապէս, այս է···*

ե· 41*ա*—2*ա* Ցաղագս ծննդեան Յովհաննու Մկրտչի։ Ձառ Ե· Եւ եղիսաբէթի լցան աւուրք··· — *Ցետ գառնալոյն ի Նմանէ սուրբ կուսին, եկաց եղիսաբէթ յաւուրս իւր եւ ծնաւ···*

զ· 42*ա*—6*բ* Վասն ծննդեան Տեառն մերոյ ի սրբոյ կուսէն։ Ձառ Զ — *Զորեքին ա-*

ւեսարանիչքն Քէպէտեւ մի մի Նչանակին զմարմնանալոյ Բանին Աստուծոյ…

է. 46բ—9ա Դարձեալ վասն Ծննդեան Տեառն մերոյ: Ձառ է. Եւ եղեւ ընդ ա-ւուրսն… — *Այսու համառօտ բանիւ յանդիման առնէ զայն, եթէ որպիսի Շմաւոնի…*

ը. 49ա—59ա Վասն գալստեան մոգուցն: Ձառ Ը. Եւ ի ծնանիլն Յիսուսի… — *Աստ բաց ի Հերովդեսէ ոչ զոք յիշէ…*

թ. 59ա—60բ Նորին երանելւոյն Եպիփանեու վասն Թլփատութեան Տեառն Յիսուսի: Ձառ Թ. Եւ իբրեւ լցան աւուրք սրբրութեան նորա… — *Մինչ յանհանգչելի օրինացն Մովսէսի եւ էր ասլ, դի կին ոք…*

ժա. 63բ—6ա Նորին երանելւոյն Եպիփանեու յաղագս մանկացն Բե[թ]դեհէմի եւ վասն փախստեայ գնալոյն Տեառն մերոյ յԵգիպտոս ըստ Մատթէի: Ձառ ԺԱ. Եւ իբրեւ գնացին նոքա անտի… — *Զայսպիսի հրաման առնուլ Յովսէփայ որպէս տնտես խնամատուն կարդեաց զիւրսն ամենայն…*

ժբ. 66ա—7ա Վասն դառնալոյն յԵգիպտոսէ եւ բնակելոյն ի Նազարէթ: Ձառ ԺԲ. Եւ ի վախճանիլն Հերովդէի… — *Իսկ թէ ընդէ՞ր մեռան ասէ եւ ոչ մեռաւ…*

ժգ. 67ա—8ա Նորին երանելւոյն Եպիփանեու ասացեալ վասն գնալոյն ծնողացն Յիսուսի հանդերձ ամի ամի յԵրուսաղէմ ի տօն Զատկին: Ձառ ԺԳ. Եւ երթային ծնողքն… — *Դեղեցկիկ կարգս պահէ աւետարանիչս այս Ղուկաս…*

ժդ. 68ա—70բ Նորին երանելւոյն Եպիփանեու ասացեալ վասն Մկրտութեան Տեառն մերոյ ի Յոհաննէ: Ձառ ԺԴ. Յաւուրսն յայնոսիկ գայ Յոհաննէս Մկրտիչ քարոզել… — *Հերովդէս իբրեւ ձեռն էարկ զայն անօրէն գործն կատարածին կատարել…*

ժե. 70բ—1բ Նորին երանելւոյն Եպիփանեու կիպրացւոյ վասն Մկրտութեան Տեառն մերոյ ի Յոհաննէ: Ձառ ԺԵ. Յայնժամ գայ Յիսուս ի Ցորդանան… — *Կանխաւ Յոհաննէս վկայեաց ինքեան…*

ժզ. 71բ—3բ Նորին երանելւոյն Եպիփանեու կիպրացւոյ մեկնութիւն սկզբան Աւետարանին Յոհաննու՝ ի սկզբանէ էր Բանն: Ձառ ԺԶ — *ի կարճել, մանաւանդ զի ի կարճել դրեան եւ զբանս հերետիկոսաց…*

ժէ. 73բ—6բ Նորին երանելւոյն Եպիփանեու ի նոյն կարգել վասն նշանացն ի Կանա Գալիլեացւոց: Ձառ ԺԷ — *Ա՛ւ սատակչին եանոչեանս մեծի տպաւորեալ ի սիրոյն Քրիստոսի…*

ժը. 76բ—8ա Նորին երանելւոյն Եպիփանեու կարգեալ ի բանն, թէ՝ ի վաղիւ անդր: Ձառ ԺԸ — *Ձեզն Յիսուսի ի Գալիլեայ դառնալ զՓիլիպպոս…*

ժԹ. 78ա—բ Նորին երանելւոյն Եպիփանեու ի վերայ բանին Յոհաննու աւետարանչին: Ձառ ԺԹ. ԶԱստուած ոչ ոք ետես… — *Զայս տեսութիւն աստուածային խնամալի է յայլ իմաստս…*

ի. 78բ—9ա Նորին երանելւոյն Եպիփանեու ասացեալ գհառասնօրեայ պահելոյն Յիսուսի, եւ գխորհելոյն ի սատանայէ եւ գյաղթելոյն նմա: Ձառ Ի. Յայնժամ վարեցաւ Յիսուս յանապատ… — *Ի Ծխանս մտայոյզ վարանման տառապէր յայժ սատանայ վասն Յիսուսի…*

իա. 79ա—85բ Նորին երանելւոյն Եպիփանեու ասացեալ յաղագս վերջնումն ժամանակի… : Ձառ ԻԱ — *Պատմագրութիւն հնոց անցելոց ժամանակաց մինչ ի դիտութիւն մարդոյ ժամանէ…*

իբ. 85բ—8բ Նորին երանելւոյն Եպիփանեու ասացեալ յաղագս միւսանգամ գալստեան Քրիստոսի Աստուծոյ փառօք Հօր իւրոյ: Ձառ ԻԲ — *Ի միւսանգամ գալստեան Որդւոյ մարդոյ փառօք Հօր…*

իգ. 89ա—92բ Նորին երանելւոյն Եպիփանեու ասացեալ վասն Փախման սրբոյ Աստուածածնին: Ձառ ԻԳ — *Ձեւ գալստեան Հոգւոյն Սրբոյ ի վերնատունն…*

իդ. 92բ—8բ Նորին երանելւոյն Եպիփանեու ասացեալ վասն գիւտոյ սուրբ խաչին: Ձառ ԻԴ — *Բազմադիմ օրինակեցաւ ի հնումն սրբոյ Խաչին Նմանութիւն…ըստ որում հանդերձեալ բնութեամբ բարւոյն՝ ունել միայն զանձառ բարին:*

– 99ա—101բ Ցանկ ցանկալի վարուց եւ հրաշագործութեանց եւ աստուածաբանական

վարդապետութեանց սրբոյն Եպիփանու կիպրացւոյ սաճկելագործ հայրապետին — 1· *Մարդն Եպիփան էր ազգաւ հրեայ*··· 158· *Վասն յայտաշաւղացն եւ մկրտելոց անթիւ մարդկանց*։

Կնիքադրոշմ՝ 3ա «Ո[*րիստոսի*] Ծ[*առայ*] *Ղազարոս*· 1856»։

3բ Ցուվանակէս հինյ· Մկրեան ինքնագիր ծաձօթութիւն մը արձանագրած է մատենիս մասին· 18 Ցունիս 1894· Պոլիս։

18

ԱԻԵՏԱՐԱՆ

ԺԹ–ԺԹ — XIII–XIV

Մաղկոց՝ Թուղթ (*ԺԵ դ*·)։

Թերք՝ 250· գոտարկ՝ 118*ա*, 190*ա—բ*, 241*ա—2բ*։ *Գրակ*՝ 1×8+Ա—Լ×8 (ԺԹ, Լ 9)։ *Նիւթ*՝ Թուղթ։ *Մեծութիւն*՝ 24,3×18,3։ *Գրութիւն*՝ Երկսիւն։ *Գիր*՝ բոլորգիր։ *Տող*՝23։ *Կազմ*՝ շագանակագոյն կաշեպատ տախտակ։

Մանրանկարչութիւն՝ Մատեանս՝ 8*բ*, Մաթկոս՝ 75*բ*, Ղուկաս՝ 118*բ*։ *Կիսախորան*՝ 2*ա*, 3*ա—բ*, 4*ա—բ*, 5*ա*, 6*ա—բ* (գունաթափ), 191*ա* (միայն գծուած)։ *Լուսանցազարդ*՝ բուսական։ *Զարդագրութիւն*՝ հանգուցազիր։ *Լուսանցակողեր*՝ կարմիր (այժմ գունաթափ)։

Պատուիրակապահպանակ՝ 1 թերք մագաղաթ սկիզբը՝ կազմին փակցուած· երկսիւն, 17 տող, ուղղագիծ երկաթագիր, ԺԱ—ԺԲ դդ·, բուսական վնասուած եւ դժուարընթեռնելի։

Վիճակ՝ բաւարար։ Խոնաւութենէ գունաթափուած, վերջին պրակը վնասուած, թերք 8 եւ 249 կիսովին պատռուած, թերթերուն ցեցակեր, կազմին վրայ գոնուող խայերը հանուած ըլլալով կան բազմաթիւ ծակոտիկներ։

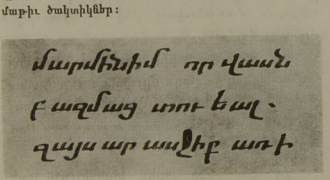

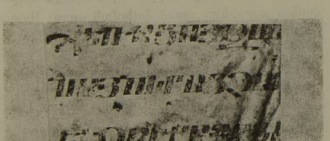

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

– 2*ա—բ* Թուղթ եւսեբի առ կարպիանոս։

– 3*ա—8ա* Համարարեաւ կանոնք՝ Ա–Ժ (*նաեւ լուսանցագիրն*)։

1· 9*ա—75ա* Աւետարան ըստ Մատթէոսի։

2· 76*ա—117բ* Աւետարան ըստ Մարկոսի։

3· 119*ա—89բ* Աւետարան ըստ Ղուկասու։

4· 191*ա—250բ* Աւետարան ըստ Յովհաննու (*Թերք* 240–50 կան եւսեբեան *նիւթեր*)։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐԱՁԻԹԵՆՆ ԱՄԱՆԱԿԻ

117*բ*[2] *Ամենապարտ գծուղս աղաչեմ յիշել ի Տէր, ո՛վ Աստուածասէր եղբարք, եւ Աստուած ձեզ ողորմեսցի*։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՑԵՏԱԳԻՏ

1· 117*ա* (*ԺԵ դ*·) *Զվերջսին նկարուղ սորա եւ գկազմող զթուղմա աբեղա եւ զբերնաւղն իմ յիշեցէք ի Քրիստոս, աղաչեմ*։

2· 248*ա*[2] *Զվերջին կազմողս Աւետարանիս՝* Զէքունցի Հող եւ *մօրիր* Կիրակոս *երիցս որ կազմեց սուրբ Աւետարանս, ի Թվին ՌՒԶ* (1577)*, ողորմի ասացէք ծնուղացդ իմոց, եւ Աստու[ա]ծ ձեզ ողորմի եւ ձեզ՝ աւուրն ահեղի· ամէն*։

3· 248*բ*[1] *Փա՛ռք սուրբ Երրորդութեան··· Զվերջին ասացող սորա*, գՏէր խաչատուր *եպիսկոպոս, որ է [ան]ապատէն, ի գեղջէն որ կոչի Զըմսեղ, անջինջ յիշատակ է ի դուռն Սուրբ Աստուածածնին։ Զի եւ ի հալալ ար[գ]ասից գնեց զայս սուրբ Աւետարանս ի Մարտիրոս երէցու որդւոյն՝ ի Մովսէսէն, ի Զեքուն գիւղն, Սուրբ Աստուածածնի/////*

Սիւնակը վերէն վար պատռուած ըլլալով, ճմռթկուած է եւ շարունակութիւնը կը մնայ դժուարընթեռնելի։

19

ՄԱՇՏՈՑ ԵՒ ԴԱՆՁԱՐԱՆ

ՔՈՒՍԱ ՁԻՆԱ՞Ր ՁՁԸ — 1539

Գրիչ՝ Գաբրիէլ դպիր: *Սոացող՝* Ստեփաննոս խաւեայ:

Թերք՝ 346· դատարկ՝ 1ա, 43բ—4ա, 345ա—6բ: *Գրակ՝* Ա—ԽԹ×12 (ԽԹ 10): *Նիւք՝* թուղթ: *Մեծութիւն՝* 23,5×16,2: *Գրութիւն՝* միասիւն: *Գիր՝* բոլորգիր: *Տող՝* 21: *Կազմ՝* շագանակագոյն գրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ, աստառը՝ բաց կարմիր խառն մետաքս եւ կտաւ: *Լուսանցակողք՝* կարմիր (այժմ գունաթափ):

Գլխագործ՝ 3ա, 160ա: *Ձարդարութիւն՝* նուագուազգիր: *Գործեր՝* կարմիր եւ դեղին:

Գաւառիկ-պահպանակ՝ 2 (Ա—Բ) + 1 (Գ) թերք մագաղաթ, միասիւն, 19 տող, բոլորգիր, ԺԳ—ԺԴ դդ., մասն մաղթանաց ինչ:

Վիճակ՝ բաւարար: Նուագուածքեան լուսանցգիծերը թերեւակի գունափախուած, Ա. փեղկի տախտակը կոտրուած, կազմը ճերմակած, եզերքը մաշած, կապիչներն ու փակոցները ինկած:

ՄԱՆՕՔ. Հ. Ն. Ակինեան, *Քիւ.* 45:

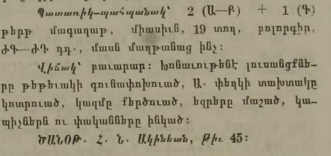

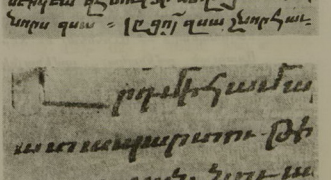

ԲՈՎԱՆԴԱԿԻՒԹԻՒՆ

Ա. 1բ—246բ [Հայր Մաշտոց]

– 1բ—2բ Ցանկ Մաշտոցիս եւ Գանձարանիս — Ա. Կանոն Մկրտութեան··· ՃԹ. Կանոն ննջեցելոց աւուրն: Ի· Գանձ յորժամ քահանայապետ վախճանի··· Զխ· Գանձ ամենայն սրբոց՝ հընոց եւ նորոց: ՁՀ· Ճիշտ ամսաթուական Հայր Մաշտոցիս եւ Գանձարանիս:

1· 3ա—10ա Ա. Կանոն մկրտութեան — *Նախ բերէն ի դուռն եկեղեցւոյն եւ ասէն Սղ· ի ՃԹ· Տէր ոչ բարձրացուցեր· եւ ասէ զաղաւթս· Տէր Աստուած մեր, Աստուած բարերար···*

2· 10ա—1ա Բ· Ել յետ ութ աւուրն — *Վերացուցանէ զքահն ի գլխոյն եւ ասէ զաղաւթս· Որք մկրտեցան եւ լուսաւորեցան···*

3· 11ա—2ա Գ· Կանոն հառասնաւրեայ աւուրն — *Ճոխ յորժամ բերէն զմանուկն եւ զմայրն իւր եւ զմանկաբարձն··· ընթերնու քահանայն զաղաւթն· Տէր Աստուած մեր որ եկիր ի փրկութիւն ազգի մարդկան···*

4· 12ա—3ա Դ· Կանոն խաչ փախելոյ, որ է ձեռն տալ — *Երթան ի դուռն եկեղեցւոյն եւ ասեն Սղ· Յոնարհեցոյ··· եւ քահանայն ասէ զաղաւթս· Աստուած յաւիտենական որ զանգոյդս եւ զրացորդչեալս զուգակցես···*

5· 13ա—6ա Ե· Կանոն պսակ ուրիեւլոյ — *Տանի քահանայն զվարսն եւ զփեսայն յեկեղեցին··· եւ ասէ զաղաւթս· Տէր Աստուած զաւրութեանց եւ արարիչ ամենայն արարածոց···*

6· 16ա—8բ Զ· Կանոն պսակ վերացեալոյ — *Սղ· երանի ամենեցուն··· եւ ասէ զաղաւթս· Աստուած յաւիտենական, առնրկիդն եւ անպատճառ···*

7· 18բ—21բ Է· Կանոն հաղորդ տալոյ— *Առնու քահանայն զպիրկական եւ զմեղաբաչիչ սուրբ խորհուրդն ի ձեռինն եւ խալ առաջի եւ բուրվառ եւ մոմեղէն եւ յերթայն առ հիւանդն ասէն զԱմբէնդն··· եւ քահանայն ասէ զաղաւթս· Տէր Աստուած ամենակալ, ամենագութ, ամենախնամ···*

8· 21բ—34բ Ը· Կանոն ջամենայն վախճանելոյն յուղարկել առ Քրիստոս — *Աւրէնս երկինք պատմեն··· եւ ասէ զաղաւթս· Աստուած յաւիտենական, անբոլկիդն, անեղ, անխմանալի···*

9· 34բ—7ա Թ· Կանոն մեռել քաղին («Մանվելս») — *Մինդ ի յիւն ինդ որ ի*

Հաւրէ, / Ցորժամ ծաղկս փառաւքդ ի յերկնէ...

բ. 37*ա*—8*ա* Ողբ որ ասի ի վերայ գերեզմանի ննջեցելոյ [Առաքել Վարդապետի]-- *Ով քահանայք եւ վարդապետք աստուածաբանք, / Եւ ժողովուրդք հաւատացեալք ամենեքեան...*

10. 38*բ*—42*բ* Ժ. Կանոն երկրորդ աւուրն առաւօտեան — *Ի գնալն ասեն զԱմբիծքն եւ, Քրիստոս որդի... եւ ասէ զաղաւթս. Գոհանամք զՔէն Հայր Տեառն մերոյ...*

11. 42*բ*—50*բ* ԺԱ. Կանոն տղայաբաղ առնել — *Ասեն Սղ. Առ քեզ Տէր համբարձի... ասէ զաղաւթս. Փառք քեզ Թագաւոր յաւիտենական, Աստուած եւ արարիչ...*

ա. 43*ա*—4*բ* Ի վարդապետութենէ սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչին — *Եւ եթէ մեք որ կենդանիքս եմք մնացեալ...*

բ. 48*ա*—*բ* Ի վարդապետութենէ սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչի — *Ամենեքեան որ տեսանեն զարդար[ս]ն...*

12. 50*բ*—2*ա* ԺԲ. Կանոն երկրորդ աւուրն — *Երթան ի գերեզմանն եւ ասեն Սղ. Եղիցի անուն... եւ ասէ զաղաւթս. Արդ եւ ձեզ պարտ է այսաւր գոհանալ զԱստուծոյ...*

13. 52*ա*—6*բ* ԺԳ. Կանոն ոգիհանգիստ առնելոյ կամ պատարագ մեռելոց — *Ասեն Սղ. ի Թիւ. Երանի ում Թողութիւն... եւ ասէ զաղաւթս. Անկեալ եմք առաջի քո մարդասէր եւ բազումողորմ Աստուած...*

14. 56*բ* ԺԴ. Աւրհնութիւն հատի պատարագի — *Աւրհնեալ ես Տէր Աստուած մեր որ արարիչդ ես...*

15. 57*ա*—61*ա* ԺԵ. Կանոն տեառնական աւրհնելոյ — *Ածեն զնուիրեալն ի դուռն եկեղեցւոյն... եւ ասի Սղ. ի Թիւ. Երանի ում Թողութիւն... եւ ասէ զաղաւթս. Ամենակալ Աստուած փառաւորեալ ի վերնայնոց...*

16. 61*ա*—*բ* ԺԶ. Աւրհնութիւն աղի — *Նախ ասի Սղ. Աստուած ողորմեա... եւ ասէ զաղաւթս. Աւրհնեալ ես Տէր Աստուած ամենակալ, արարիչ ամենայն արարածոց...*

17. 61*բ*—2*ա* ԺԷ. Աւրհնութիւն սեղանոյ տեառնականի եւ պատարագի — *Աւըրհնեալ Տէր Աստուած ամենակալ Հայր Տեառն մերոյ...*

18. 62*ա*—3*ա* ԺԸ. Կանոն զնշխարս սըրբոցն ի հանգիստ փոխելոյ — *Տանին ի տեղի //// եւ ասեն Սաղմոս. Պատուական է... եւ ասէ զաղաւթս. Տէր Աստուած մեր որ փառաւորեցեր զսուրբ վկայսն քո...*

19. 63*ա*—5*ա* ԺԹ. Կանոն խաչմայր առնելոյ առ ի բժշկութիւն ամենայն բնութեանց՝ տնկոց, բուսոց, պտղոց, հաւտից, եւ ամենայն վտանգաւոր նեղութեանց — *Եւ ասեն Սղ. Նշանեցաւ առ մեզ... ասէ զաղաւթս. Տէր Աստուած ամենակալ արարիչ ամենայն արարածոց որ յանգոյութենէ...*

20. 65*ա*—*բ* Ի. Կանոն որ պեղծ ինչ կերեալ իցէ — *Տէր Աստուած մեր որ սուրբդ ես...*

21. 65*բ* ԻԱ. Կանոն ի վերայ երդմնահարաց կարգան — *Աստուած որ զմարդկային բնութիւնս փոփոխական եւ տկար գիտես...*

22. 66*ա*—75*բ* ԻԲ. Կանոն ջուր աւրհնելոյ յաւուր Յայտնութեան Տեառն մերոյ եւ փրկչին Քրիստոսի — *Երթան ի ջուրն կցորդիւ եւ չարականաւ... Սղ. Ձայն Տեառն...*

ա. 69*ա*—75*բ* Աւրհնութիւն ջրոյ զոր ասացեալ է սրբոյն Բարսղի հայրապետին — *Աւրհնեալ ես Տէր Աստուած ամենակալ, յամենայնի հզաւր...*

23. 75*բ*—8*ա* ԻԳ. Կանոն զարմտիս աւրհնել, զշեղջ եւ զհնձան — *Սղ. Կց. Հովիտք բազում... եւ ասէ զաղաւթս. Աւրհնեալ ես Տէր Աստուած ամենակալ որ վասն ամենայն բարութեանց քոց...*

24. 78*ա*—82*բ* ԻԴ. Կանոն խաղող աւրհնելոյ — *Նախ ասեն չարական ԲՁ Անթառամ, եւ ապա Սղ. Կց. Նշանեցաւ... եւ ասէ զաղաւթս. Տէր Աստուած Հայր անըսկիզբն, անեղ բնութիւն...*

25. 82*բ*—91*բ* ԻԵ. Կանոն միայնակեաց եւ ապաշխարող առնել — *Տանին ի դուռն եկեղեցւոյն... եւ ասեն Սղ. ԽԱ. Որպէս փափագէ եղջերու... եւ ասէ զաղաւթս. Աստուած բարերար եւ ողորմութեանց պարգեւիչ...*

26. 91բ—7ա ԻԶ. Կանոն յորժամ կրաւնաւոր վախճանի այսպէս յուղարկեն ի հանգիստն — *Զայեն զնա իւր հանդերձիւն... եւ ասեն Սղ. Երանեալ են ամբիծք... եւ ասէ զաղաւթս. Բարերար Աստուած եւ ամենայն բարեաց առաջնորդ...*

27. 97ա—107ա ԻԷ. Կանոն Մեծի հինգշաբաթին՝ զապաշխարողսն արձակել — *Ժողովէ քահանայն զապաշխարողսն ի դուռն եկեղեցւոյն եւ ասեն Սղ. Գուրղայս Զ. Առ քեզ Տէր համբարձի... եւ ասէ զաղաւթս սրբոյն Բարսղի հայրապետին. Տէր Աստուած հայր ամենակալ, արարիչ երկնի եւ երկրի...*

28. 107ա—16բ ԻԸ. Կանոն Մեծի հինգշաբաթին զոտս լուանալ, ըստ որում ասաց Յիսուս, եթէ՝ Ուրինակ մի ետու ձեզ, զոր ասացեալ է Տեառն Եփրեմի խորին Ասորւոյ եւ մեծ ճգնաւորի, զոր թարգմանեաց սուրբ դիտապետն Հայոց Գրիգորիոս — *Ի տասներորդ ժամուն զկնի պատարագին ժողովին ի դուռն եկեղեցւոյն... Սղ. Ծ. Ողորմեա ինձ... ասէ զաղաւթս. Փառաւորեմք զՔեզ Տէր մեր եւ Փրկիչ...*

29. 116բ—20բ ԻԹ. Քարոզ պատուիրանի, զոր զեկուցանէ քահանայն ժողովրդեանն նախ քան զսկիզբն խորհրդոյն — *Առեալ զսուրբ աւետարանն ի գիրկս իւր... եւ ասէ այսպէս. Լուարուք ինձ որդեակք իմ եւ զերկիւղ Տեառն ուսուցանեմ ձեզ...*

30. 120բ—32բ Լ. Կանոն խաչ ուրհնելոյ — *Բերեն ի դուռն եկեղեցւոյն եւ նախ լուանան ջրով եւ ասեն Սղ. Կ. Լուր Աստուած... ասէ զաղաւթս. Տէր Աստուած անսկիզբն, որ ես միշտ յէութեան եւ արարիչ բոլորից...*

31. 132բ—40բ ԼԱ. Յովհաննու Մանդակունւոյ արարեալ է վասն հիմնարկութեան սուրբ եկեղեցւոյ Քրիստոսի — *Ժողովեալ աստուածային եպիսկոպոսին զսրբեալ աւանդս պաշտաւնէիցն եւ երթան ը[ն]տրեալ տեղին... ասէ զաղաւթս. Բարեխաւսութեամբ սուրբ Աստուածածնին եւ ամենայն սրբոց քոց, լուր մեզ Տէր...*

32. 141ա—52բ ԼԲ. Կանոն Նաւակատեաց եկեղեցւոյ լուծելոյ յանաւրինաց կամ անսուրբ կենդանեաց շարժելոյ զսեղանն եւ վերըստին հաստատելոյ — *Մտանէ եպիսկոպոսն քահանայիւք եւ սարկաւագաւքն եւ հրամայէ սարկաւագացն լուանալ զգետինն... ասեն Սղ. Աստուած մտին հեթանոսք... ասէ զաղօթս. Որ ընդունողդ ես աղաւթից ժողովրդեան քո Քրիստոս Աստուած...*

33. 152բ—5բ ԼԳ. Կանոն Աւազան ուրհնելոյ, որ ունի զսկիզբն փրկութեան աստուածային շնորհացն վերածնելոցն. Եւ արդ այս է կարգաւորութիւն — *Հաստատեն զԱւազանն ի տեղւոջ իւրում եւ լուանան ջրով... ասեն Սղ. Ի ձայն. Մատուցէք Տեառն որդիք Աստուծոյ... ասէ զաղաւթս. Տէր Աստուած մեր որ փառաւորեալդ ես յամենայն արարածոց...*

34. 155բ—7ա ԼԴ. Կանոն ժամահար ուրհնելոյ — *Տանին ի դուռն եկեղեցւոյն, լուանան ջրով... ասեն Սղ. Ուրհնեցէք զՏէր... ասէ զաղաւթս. Տէր Աստուած զաւրութեանց եւ արարիչ ամենայն արարածոց...*

35. 157ա ԼԵ. Կանոն հանդերձեղէն ուրհնել ի սպաս սրբոյ սեղանոյն — *Եւ տարածանեն սարկաւագունքն եւ ի վերայ բազկացն ունելով եւ ասեն Սղ. Սիրեցից զՔեզ Տէր... եւ ասէ զաղաւթս. Աստուած բարձրեալ որ զգեցուցեր զեկեղեցի քո լուսով շնորհաց...*

36. 157բ ԼԶ. Կան[ոն] սկիհ եւ մաղզմայ ուրհնել — *Լուանան ջրով եւ ապա գինով եւ ասեն Սղ. Տէր հովուեսցէ... եւ ասէ զաղաւթս. Աւրհնեալ ես Տէր Աստուած մեր որ ետուր մեզ զնիւթս զայս...*

37. 157բ—8բ ԼԷ. Կանոն յորժամ նոր դուռն եկեղեցւոյ հաստատեն ի տեղւոջ իւրում — *Ասեն Սղ. ԾԺԷ. Խոստովան... ասէ զաղաւթս. Աւրհնեալ Տէր Աստուած զարդարիչ եւ նորոգիչ քոյոց արարածոցս...*

38. 158բ—9ա ԼԸ. Կանոն նկար եկեղեցւոյ ուրհնել — *Յերեկոյեա[ն] հսկումն լինի եւ Գ ժամուն աւուր դան յեկեղեցին եւ ասեն Սղ. ի Թիւ. Երանեալ են ամբիծք... ասէ զաղաւթս. Սուրբ ես Տէր եւ ի սուրբս բնակեալ, սրբեա զպատկերս...*

39. 159ա—բ ԼԹ. Կանոն նորակերտ գիրք ուրհնել — *Տանին յեկեղեցին եւ հանեն յամբիոնն... եւ ասեն Սղ. ի Թիւ. Նայեցարուք ժողովուրդք... ասէ զաղաւթս. Աւրհնեալ Տէր Աստուած մեր, որ ետուր մեզ զպատուիրանս քո...*

40. 160ա—218բ Խ. Յորժամ կաթողիկոս

կամ եպիսկոպոս կամ քահանայ կամ ուխտի առաջնորդ վախճանի, երթան առ վախճանեալն եւ մխիթարեն զվշտագնեալն — *Ցառաջ սաեն. Աւրհնեալ Հոգիդ Սուրբ Աստուած ճշմարիտ... եւ ասէ զաղաւթս. Փառք քեզ Թագաւոր փառաց, յոյս եւ ակնկալութիւն...*

41. 218բ—23բ ԽԲ. Երկրորդ աւուրն առաւաւտուն *երթան ի գերեզմանն եւ ասեն Սղ. ԻԹ. Կց. Ընդ երեկոյս... եւ ասէ զաղաւթս. Տէր Աստուած յաւիտենական անսկիզբն եւ անպատճառ...*

42. 223բ—7բ ԽԳ. Երրորդ աւուրն առաւօտուն *գան ի գերեզման եւ ասեն Սղ. Կց. Եղիցի ականջ քոյ..*

ա. 224բ—7բ Աղաւթք զոր ասացեալ է Ստեփաննոս վարդապետին — *Աւրհնեալ Տէր Աստուած հզաւր, յամենայնի հզաւր եւ սքանչելագործ...*

43. 227բ—30ա ԽԴ. Չորրորդ աւուրն առաւաւտուն *երթան ի գերեզման եւ ասեն Սղ. Կց. Եհան զիս ի գրոյ... եւ ասէ զաղաւթս. Տէր բարերար, Որդի բարերարի, դու ստեղծեր զազգս մարդկան...*

44. 230բ—4ա ԽԵ. Հինգերրորդ աւուրն *երթան ի գերեզման եւ ասեն Սղ. Կց. Երկայնամիտ բազումողորմ... եւ ասէ զաղաւթս. Հայր Ամենայնի եւ Տէր ամենեցուն, դու ի քէն ես...*

45. 234ա—6ա ԽԶ. Վեցերրորդ աւուրն *երթան ի գերեզմանն եւ ասեն Սղ. Որպէս փափագէ եղջերու... եւ ասէ զաղօթս. Արարչագործ Աստուած որ մարդասիրութեամբ քո խոնարհեցար յերկնից...*

46. 236ա—40ա ԽԷ. Եւթներրորդ աւուրն առաւաւտուն *գան ի գերեզմանն եւ ասեն Սղ. ՀՁ. Ձայնիւ իմով...*

ա. 236բ—7ա Սրբոյն Թադէոսի առաք[ել]ոյ ասացեալ յաղագս հոգոց յարութեան մեռելոց — *Արդ, հոգիք ամենայն մարդկան որ ելանեն ի մարմնոյ աստի...*

բ. 237ա—8ա Գրիգորի Աստուածաբանի, ի բանէն որ ի մահ Մաքսիմիանոսի ուսումնակցի իւրոյ — *Ով եղբայր սիրելի եւ մերձաւոր հոգոյ իմոյ...*

47. 240ա—2ա ԽԸ. Ութերրորդ աւուրն առաւաւտուն *գան ի գերեզմանն եւ ասեն Սղ. Ի խորոց կարդացի... եւ ասէ զաղաւթս. Թագաւոր յաւիտենից Քրիստոս, յորժամ գայցես անճառ փառաւք...*

48. 242—7ա ԽԹ. Ցիններրորդ աւուրն առաւաւտուն *գան ի գերեզմանն եւ ասեն Սղ. Դատ արա ինձ Աստուած...*

ա. 242բ Սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչի ասացեալն — *Տէր բարերար որ ջնջաւորեցեր զարեգակն...*

բ. 246բ—7ա Աղաւթք Եփրեմի Խորին Ասորւոյ ասացեալ է — *Եղբայրք Քրիստոսասէրք, մերձեալ է գալուստ Տեառն... լիցուք հազորդս խոստացելոց բարեացն ի Քրիստոս ի Տէր մեր որում... ամէն:*

Բ. 247ա—343բ [Գանձարան]

1. 247ա—9ա Ծ. Գանձ յորժամ քահանայ կամ հայրապետ վախճանի («Առաքել վարդապետի Երգ») — *Այսաւր եհաս ինձ աւր վախճանի, / Կամաւ անճառ Հոգւոյն ճշմարտի...*

2. 249ա—50բ ԾԱ. Գանձ առաջին աւուրն Ծննդեանն Քրիստոսի («Մկրտիչ»)— *Մաքուր եւ անբիծ սուրբ Աստուածածին, / Դուստր լուսոյ մայր անճառ Բանին...*

3. 250բ—2բ ԾԲ. Գանձ ութ աւուրն Ծննդեանն Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ («Գրիգոր») — *Գոչումն ըղձագին, / Գովեստ քաղցրագին, / Գառինդ երկնային...*

ա. 252բ—3ա Մեղեդի Մկրտութեան Զրաւրհնեաց աւուրն — *Քրիստոս Բանըդ Հաւր ծնունդ անժամանակ...*

բ. 253ա—բ Յորդորակ ազնիւ — *Ով զարմանալի խորհուրդս այս մեծ...*

4. 253բ—5ա ԾԳ. Գանձ Տեառնընդառաջին ասայ («Մկրտիչ») — *Միասնական սուրբ Երրորդութիւն, / Բարեբանեալ անբաւ զաւրութիւն...*

ա. 255ա—բ Փ. Տաղ ի Ներսէսէ Կլայեցւոյն — *Ստեղծաւղ մանկանց մանուկ ցուցաւ, / Եւ Հինաւուրցըն տաճարացաւ...*

բ. 255բ—6ա Փ. Այլ տաղ Տեառնընդառաջին — *Քրիստոս փառաց Թագաւորն...*

5. 256ա—60բ ԾԴ. Բուն Բարեկենդանի կիրակէին է գանձն («Երգ սմանեցին ա») —

Երգս յաւերժական, / Երգեմք միական, / Էիցդ էական...

ա. 260ա—բ Տաղ Բարեկենդանին — *Ծըրարդ ճշմարիտ եւ երկնային, / Լոյս աշխարհի Հաւր Միածին...*

բ. 260բ Յորդորակ — *Ծըրարդ մարմնոյս է իմ խաւար, / Ակն հոգոյս դարձեալ է չար...*

6. 260բ—3ա ԾԵ. Գանձ երկրորդ կիրակէին Աղուհացիցն («Գրիգորի է») — *Գըթութեամբ իջեր, / Տէր եւ մարդ եղեր...*

ա. 263ա Տաղ ազնիւ («Գրիգոր») — *Գոյիդ անեղ անըսկըզբան, / Թագաւորիդ անմահական...*

բ. 263բ—4ա Փ. Այլ տաղ գեղեցիկ — *Իբրեւ եղեւ տիւ ցերեկին, / Ելեալ գնաց յանապատին...*

գ. 264ա—բ Ձայնն փոխէ — *Սոյն այս խորհուրդ յոյժ գերագոյն, / Մտաց մարդկան է վեհագոյն...*

7. 264բ—6ա ԾԶ. Գանձ երրորդ կիրակէին («Մկրտիչ») — *Մեծ եւ ահեղ խորհուրդ տիրական, / Անճառ անհաս անըսկըզբնական...*

ա. 266ա—բ Տաղ անառակին — *Առ հայրդ ազաղակեմ, անառակի որդոյս ողորմեայ...*

բ. 266բ—7ա Փոխէ զձայնն — *Ըզնմանողս անառակին, / Եւ զինչս Հաւրդ վատնողին...*

8. 267ա—9ա ԾԸ. Գանձ չորրորդ կիրակէին («Մկրտիչ») — *Մեծապայծառ խորհուրդ սոսկական, / Որ նորոգեաց զաշխարհն ամենայն...*

ա. 269ա Տաղ գեղեցիկ — *Տընտես չէի հաւատարիմ, / Զինչըս քո Տէր եւ ի ձեռս իմ...*

բ. 269ա—բ Մեծատան եւ Ղազարու — *Ընդ մեծատան փափկասիրին, / Ես փափկացայ առ ալրէին...*

9. 269բ—71ա ԾԹ. Գանձ հինգերրորդ կիրակէին («Մկրտիչ») — *Մեծ եւ ահեղ խորհուրդ անքննին, / Որ գըթացար յազգըս մարդկային...*

ա. 271ա—բ Տաղ ազնիւ («Գրիգորի»)— *Գանգատ ունիմ ասել քեզ, Թագաւոր իմ Յիսուս Քրիստոս...*

բ. 271բ— 2ա Այլ տաղ եւ յորդորակ -- *Ի յիմ քաղաք մարմնոյս դընի, / Աթոռ մըտաց ղատաւորի...*

10. 272ա—4ա ԾԹ. Գանձ վեցերրորդ կիրակէին («Գրիգոր») — *Գոյիտ կատարեալ, / Աստուծոյդ բարձրեալ, / Եւ փառաւորեալ...*

ա. 274ա—բ Տաղ ազնիւ («Ապետին է»)— *Ամենայն գործոց ծածուկք անդ հրապարակին, / Բարեաց եւ չարեաց կարծիքն ըըմամբ երեւին...*

11. 274բ—7ա Կ. Գանձ Ղազարու յարութեանն («Գրիգորի է սա») — *Գոչումն ըղձական, / Գովասանական, / Գոհաբանական...*

12. 277ա—9ա ԿԱ. Գանձ Ծաղկազարդին («Հայցէս») — *Համագոյական, / Հաւր սահման եւ Բան, / Հոգիդ իսկական...*

ա. 279ա Տաղ գեղեցիկ — *Աստուածըն Բանն Հաւրըն փառաց, / Հրաշագործաւղն երկնից փառաց...*

բ. 279ա—բ Փոխէ զձայնն — *Ոստս ի ծառոց բերեալ ծերոց, / Ի ձիթենեաց պաբարելոց...*

13. 279բ—81ա ԿԲ. Գանձ աւաf Զատկին («Մկրտիչ») — *Մարդասիրութեամբ Որդիտ Միածին, / Եկեալ խնդիր եղծեալ պատկերին...*

14. 281ա—3ա ԿԳ. Գանձ Յարութեան («Ականն») — *Արդ լուսաւորեա, / Արդ փառաւորեա, / Արդար եւ գնծայ...*

ա. 283ա Յորդորակ Յարութեան — *Ի սմին աւուր յայլում դիմաց, / Ցայտնի երկուցն կցոպէանց...*

15. 283ա—4բ ԿԴ. Գանձ Յարութեան («Մկրտիչ») — *Մեծ աւետեաց ձայն ուրախալի, / Տայր Գաբրիէլ պետըն հրաշալի...*

ա. 284բ Տաղ Յարութեան — *Ցարեաւ յաւուր երրորդին, / Գոչէր հրեշտակն առ վիմին...*

16. 284բ—7ա ԿԵ. Գանձ Աւետեաց սուրբ Աստուածածնին («Խաչատուր») — *Խընդութեանցըն ձայն բարբառ աւետեաց, / Այսաւր հնչեաց եւ յաշխարհի ծաղեաց...*

17. 287ա—9բ ԿԶ. Գանձ Նոր կիրակէին («Գրիգորի է») — *Գաղտնի խորհրդին, / Գուշակեալ ի հին, / Գունդ մարգարէին...*

ա. 289բ Մեղեդի ազնիւ — *Սէր յառաւաւտէն, սէր յառաւաւտէն...*

բ · 289բ—90ա Այլ տաղ — *Արեւու նոր արեւ հարեալ ի նորատունկ բուրաստանէն...*

գ · 290ա Փոխէ զձայնն — *Զարդարեցաւ եկեղեցի եւ զուարճացաւ քաղաք Դաւթի...*

18 · 290ա—2ա ԿԷ · Գանձ Համբարձմանն («Մկրտիչ») — *Մեծապայծառ տաւնիւս ահագին, / Եկեղեցիք մեր պայծառացին...*

ա · 292ա—բ Տաղ Համբարձան — *Տէր մեր Որդին Աբրահամու, / Հաւրն փառակից իւր եւ Հոգոյն...*

19 · 292բ—4ա ԿԸ · Գանձ Հոգւոյն Սրբոյ Գալստեանն ի վերնատուն «Վանիկս սա» — *Վերաւրհնեալ, գովեալ եւ փառաւորեալ, Աստուած ղաւանեալ...*

20 · 294բ— 5բ ԿԹ · Գանձ Վարդավառին («Մկրտիչ») — *Մեծ եւ ահեղ խորհուրդ մեզ յայտնեալ, / Բարձրեալն Աստուած առ մեզ խոնարհեալ...*

21 · 295բ—8բ Հ · Գանձ Փոխման Աստուածածնին («Մկրտիիչ») — *Մեծապայծառ հրաշակերտ վեհին, / Սաւառնացեալ տեսլեամբն ահագին...*

ա · 298բ—9ա Տաղ Փոխմանն Աստուածածնին («Ա–Ի») — *Աստուածածին մայր լուսոյ, / Տաճար Բանին Աստուծոյ...*

22 · 299ա—301բ ՀԱ · Գանձ սուրբ Տապանակին, խաչի եւ Եկեղեցւոյ («Ի խնդրոյ վարդապետին Գրիգորն») — *Իմաստութիւն անճառ անեղին, / Հաւր անհասին եւ մարդասիրին...*

ա · 301բ—2ա Տաղ ազնիւ ի յԱռաքել վարդապետէ — *Լուսով վառեա զքո ղառադասս, / Պըճնեայ, զարդեա հար[ս]ըն փառաց...*

23 · 302ա—5բ ՀԲ · Գանձ ամենայն մարգարէից («Խորհիըրդոցն») — *Խորք անքըննին, / Խորհուրդ ահագին, / Խանութք անզըննին...*

24 · 305բ—7բ ՀԳ · Գանձ երկոտասան առաքելոցն Քրիստոսի («Խաչատուր») — *Խորհուրդ ազգաց քո մարդեղութեանդ, / Զոր ընտրեցեր յառաջ գիտութեամբ...*

25 · 307բ—9ա ՀԴ · Գանձ սրբոյն Յակոբայ Մըծբնայ հայրապետին («Մկրտիչ») — *Մեծահամբաւ անուն գովելի, / Տէր սուրբ Յակոբ հրեշտակ ի մարմնի...*

ա · 309ա—բ Տաղ սրբոյն Յակոբայ Մծբնայ հայրապետին («Առաքել վարդապետի») — *Անճառ Միածին Հաւրն երկնաւորին, / Ընտրեալ ի յերկրէ սուրբ Յակոբ՝ քրորէ մարմնային...*

26 · 310ա—1բ ՀԵ · Գանձ հրեշտակապետացն Միքայէլի եւ Գաբրիէլի («Մկրտիչ») — *Մեծ եւ ահեղ խորհուրդ հրաշաղան, / Նախ քան զլինել գոյից ամենայն...*

ա · 311բ—2ա Տաղ երկնային զաւրացն («Զաւրավար») — *Զաւրք երկնային զըւարթնոց, / Դասք հրեշտակաց անմարմնոց...*

27 · 312ա—4ա ՀԶ · Գանձ սրբոյն Ստեփանոսի Նախավկայի («Մկրտիչ») — *Մեծ եւ հըզաւր անմահ թագաւոր, / Յիսուս Քրիստոս արքայ երկնաւոր...*

ա · 314ա—բ Տաղ սրբոյն Ստեփաննոսի Նախավըկային («Ի ներս») — *Ի գաւազանէն յեսսեայ ստեղնեալ Ստեփաննոս, առաջին պըտուղ ծառոյն որ ի Գողգոթայ...*

28 · 314բ—6ա ՀԷ · Գանձ սրբոյն Սարգսի զաւրավարին («Մկրտիչ») — *Մեծապայծառ փառաւք զարդարեալ, / Եկեղեցի պայծառազգեցեալ...*

ա · 316ա—բ Տաղ սրբոյն Սարգսի զաւրավարին — *Երջանիկ մեծ զաւրական եւ Քրիստոսի յաղթող վըկայ...*

29 · 316բ—8ա ՀԸ · Գանձ Թէոդորոսի զաւրավարին («Գրիգոր») — *Գոհաբանեալ Աստուած Սուրբ Հոգի, / Նոր դրախտ ցուցեր սուրբ զեկեղեցի...*

ա · 318ա—բ Տաղ Թէոդորոսի զաւրավարի — *Խաղաղարար նոր թագաւոր, / Քո զինուորացն հոգեւոր...*

30 · 319ա—20բ ՀԹ · Գանձ սրբոց Քառասնիցն («Մկրտիչ»)—*Մեծ եւ հըզաւր անմահից արքայ, / Յիսուս Քրիստոս աւրհնեալ յարակայ...*

ա · 320բ Տաղ Քառասնիցն («Քառասունսն») — *Քրիստոս փառաց թագաւոր փառաւորեալդ ի զուարթնոց...*

բ · 320բ—1ա Յորդորակ գեղեցիկ — *Տէր բարերար Հաւր Միածին, / Յիսուս Քրիստոս որդի կուսին...*

31 · 321ա—2բ Զ · Գանձ Աւագ մեծ եւ ահեղ ուրբաթին («Ոսսէ խնդեաց Գրգորն»)— *Որ եւ կատարեալ, / Ըզմարգարէացեալն, / Դաւթեան ասացեալ...*

322բ «*Նորին երգաւղին, / Տէր Մաթէոսին, / Խնդրող Գրիգորին...*»:

ա. 322*բ*—4*բ* Տաղ որ է ողբ Աստուածածնին — *Աստուածածին կոյսն Մարիամ կացեալ առ խաչն իւրոյ Միածնի, հեղոյր զարտասուս կսկծմամբ խորայէր...*

324*բ* *«Նա եւ զեղկելի դըրիչս Վարդան քո յարութեանդ արժանի առնես...»*:

32. 324*բ*—6*ա* ՁԱ. Գանձ Աւագ հինգշաբաթին Ոտնալուային («Որդ.f») — *Որք որ փափագին, / Ուտել զայն մարմին...*

ա. 326*ա*—*բ* Տաղ ազնիւ աւուրս («Առաքելի») — *Այսաւր խորհուրդ կենաց ցուցաւ, / Աստուած յերկրի երեւեցաւ...*

բ. 326*բ*—7*ա* Յորդորակ գեղեցիկ («Երգս այս») — *Երկրնչելով յոյժ Պետրոսին, / Ընդ. ուսկալի բանս արարչին...*

33. 327*ա*—8*բ* ՁԲ. Գանձ հսկման եւ պաշտման գիշերոյ («Առաքել») — *Անտանելիդ երկնի եւ երկրի, / Պարագրեցար յարգանդըն կուսի...*

ա. 328*բ*—9*ա* Տաղ գեղեցիկ — *Յորժամ ծագիս Տէր ի յերկնից...*

34. 329*ա*—32*բ* ՁԳ. Գանձ սրբոց հայրապետացն աստուածաբանիցըն գլխաւորաց («Վէշտասանանf է») — *Վայել է քոյին, / Վառեալ աթոռին, / Վայելչականին...*

35. 332*բ*—5*ա* ՁԴ. Գանձ եգնաւորաց եւ միանձանց («Ճգնաւորf») — *Ճըգնաւորք ընտրեալք, / Ճշմարտագործեալք, / Զմարմինս ձեր ճընշեալք...*

ա. 335*ա*—6*ա* Տաղ սրբոց եգնաւորացն— *Աստուած բարձրեալ Տէրդ երկնային, / Եւ թագաւորդ ամենայնին...*

36. 336*ա*—7*բ* ՁԵ. Գանձ ամենայն սըրբոց մարտիրոսաց («Խաչատուր») — *Խոնարհեալ Բանին Աստուծոյ, դուք բանաւոր գառինք հրակիզեալք...*

ա. 337*բ*—8*ա* Յորդորակ անուշ («Թ—Կ») — *Թագաւորն անմահ ի յաշխարհէ մահու առեալ իւր զինուորս...*

37. 338*ա*—40*ա* ՁԶ. Գանձ սրբոց կուսանացն — *Ի սկըզբան էիդ, / Իսկական Բանիդ, / Ի լուսոյ լուսիդ...*

ա. 340*ա* Յորդորակ ազնիւ — *Ի կենաբար փայտէն ծաղկեալ խաչին պտուղ...*

38. 340*ա*—2*ա* ՁԷ. Գանձ ամենայն սըրբոց եւ հընոց եւ նորոց («Դաւիթէ») — *Դաւանեցէք որդիք աւրինաց, / Զհայրն զարքայն հրեղինաց...*

ա. 342*ա*—*բ* Տաղ ազնիւ աւուրս — *Պաղատանաւք սուրբ նախահարցն, / Մարգարէից, նահապետացն...*

բ. 342*բ*—3*ա* Յորդորակ գեղեցիկ — *ԶՄովսէս ասեմ ըզհրաշալին, / Եւ զԱհարոն եղբայր նորին...*

343*ա* *«Երգող բանիս եւ անպիտան, / Գրիգոր թմրեալ անձն անարժան...»*:

գ. 343*ա*—*բ* Այլ տաղ գեղեցիկ — *Աղաչանաւք ընտրեալ դասին, / Երկոտասան պետից վեհին... / Որոց հայցմամբըն համայնից, / Զմեզ յամենայն մաքրեայ յախտից*:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

ա. 38*ա* *Ո՛վ աստուածասէր եղբայրք, յորժամ զայս լալագին ողբս երգէք ի վերայ նոր գերեզմանին, նա ողորմի ասէք ստացողի գրոցս* Ստեփաննոսին *եւ իւր ննջեցելոցն եւ գրողի սորա՝ անիմաստ* Գա[բրիէլի], *եւ դուք ողորմութիւն գտջիք...*:

բ. 159*բ* *Գիտութիւն լիցի ձեզ, ով եղբարք, որ այս Քահանայաթաղն ի նոր եւ յընտիր աւրինակէ գրեցաւ ձեռամբ անարժան* Գաբրիէլի:

գ. 343*բ* *Ո՛վ մանկունք եկեղեցոյ, յորժամ զմայլիք յայս հոգեւոր բուրաստանիս, ողորմի ասացէք* Գաբրիէլ *անպիտան դպրիս*:

դ. 344*ա*—*բ* Յիշատակարան Հայր Մաշտոցիս եւ Գանձարանիս — *Փա՛ռք... Արդ, յանկ ելեալ կատարեցաւ գիրքս այս, որ կոչի Հայր Մաշտոց, զոր արարեալ մեծ վարդապետըն Հայոց Մեսրոպ եւ Յոհան Մանդակունի: Արդ, գրեցաւ գիրքս այս ձեռամբ* Գաբրիէլ *անիմաստ գրչի, ընդ հովանեաւ նորաշէն եկեղեցոյս որ անուամբ կոչի* Սուրբ Կարապետ, *ի թուականիս Հայոց Ջ եւ ՁԸ* (1539) *եւ յԱպրիլ ամսոյ ի Դ* (4), *ի խնդրոյ աստուածասէր եւ պատուական եւ ամենայն աւրհնութեանց արժանաւոր* Ստեփաննոսին *եւ իւր հաւրն՝* Յովսէփին *եւ իւր մաւրն՝* Եղներին, *եւ կողակցին իւրոյ՝* Շնոհւորին, *եւ որդոցն՝* Յակոբին *եւ* Աբգարին, Պաւղոսին *եւ* Պետրոսին, *եւ իւր ամենայն արեան մերձաւորացն. ամէն*:

Այլ եւ խոշորութեան եւ սղալանաց գրիս անմեղապիր լերուք, զի ժամանակ էր· եւ այլ ի՞նչ պատճառ դնեմ, զի չեմ հմուտ եւ արժան այս արուեստիս: Եւ որ կարդայք կամ աւրինակէք յիշեցէք ի մաքրափայլ աղաւթս ձեր զանպիտան գծողս եւ գծնուղսն իմ, եւ զուսուցիչքն իմ՝ զկարապետ եպիսկոպոսն եւ Թորոս քահանայն՝ զհանդուէ//գեալսն առ Քրիստոս, եւ որ եբախտիք ունին ի մարմնաւոր պէտս եւ զանմենայն ազգակիցս մեր՝ զկենդանիս եւ զհանգուցեալսն· ամէն:

Նաեւ զյառաջ յիշեցեալ զտացող վէրացոյ՝ զվաւաճայ Ստեփաննոսն, որ զնեաց զպատուական գիրքս, որ զաղաւիարեալ ունի ինքեան զբոլոր Մաշտոցն եւ զՊահանայարձաղն ի յընտիր աւրինակէ, եւ այլ բազում զանձս՝ զտէրունական տաւնիցն եւ այլ ընտիր գանձ եւ զեղեցիկ տաղերս, զի ընտիրն գրեցաւ եւ պատուականն, եւ հատ զայ եւ եղ յիշատակ ծնողաց իւր եւ իւր ամենայն ազգականացն ի գոլն ի Քրիստ Զիւնարն, ի գուռն սուրբ տաճարին որ անուամբ կոչի Սուրբ Թէոդորոս՝ անջինջ յիշատակ ննջեցելոց իւրոց· ամէն:

Եւ որ յիշէ եւ ողորմի աահ, նա ինքն ողորմութիւն գտցէ ի Քրիստոս, ի միւսանգամ գալուստն: Եւ որ ընդունողն է մաղթանաց եւ տուողն ողորմութեան Տէր Յիսուս, բարեխաւսութեամբ եւ ամենայն սրբոց, չնորհեսցէ գնաղաղութիւն ամենայն աշխարհի, եւ յիշողացդ եւ յիշեցելոցս ողորմեսցի, եւ ինքն եղիցի աւրհնեալ ընդ Հաւր եւ ընդ Հոգւոյն Սրբոյ յաւիտեանս յաւիտենից· ամէն:

20

Ճ Ո Ղ Ո Վ Ա Ծ Ո Յ

ԵՐԶՆԿԱՑ — ՁԶԶ — 1307

Գրիչ՝ Մարկոս (1—45), Պետրոս երէց (73—95): *Մատեան՝* Պարսն Ցռաման:

Թերք՝ 179· դաստաբի՝ 46*ա*—*բ*, 85*բ*, 112*բ*, 124*ա*, 145*ա*—*բ*, 151*ա*—4*բ*, 164*բ*—5*ա*, 172*բ*, 179*բ*: *Գրակ՝* նշանակուած յետագային՝ Ա—ԻԱ×12 (Ա չի՛բ, Բ—Զ, Ի 8, Է, Ծ 6, Ը—Ֆ, ԾՓ 10, ԾԱ 11, ԾԵ 5, ԾԷ—ԾԸ 9, ԻԱ 7): *Նիւթ՝* թուղթ: *Մեծութիւն՝* 24,5×16,8: *Գրութիւն՝* երկսիւն (1*ա*—45*բ*, 79*ա*—*բ*, միասիւն (46*ա*—179*բ*): *Գիր՝* բոլոքգիր (գրչափախտեքնամբ), 173*ա*—8*ա* ծօտգիր: *Տող՝* 47 (1—45), 24—25 (46—95), 41—42 (98—114), 40—46 (140—79): *Կազմ՝* շագանակագոյն գրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ: *Փակոցանակ՝* 1-ակաև թերք սկիզբը եւ վերջը. իտալերէն գրութեամբ:

Վիճակ՝ բաւարար: Յոմնաւութենէ գումփախուած եւ ցեցակեր թերք 90-էն սկսեալ, չափազանց վնասուած թերք 150-էն անդին· կաշին անջատուած կազմէն, կապիչներն ու փակոցները ինկած:

ՏէՆՕՈՒ. Հ. Ն. Ակինեան, *Բե*. 24:

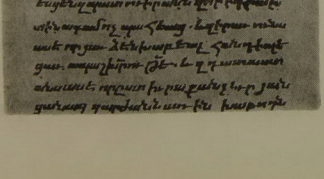

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1· 1*ա*—45*բ* [Մեկնութիւն Ընթերցուածոց Աւնդրէասայ Գիրքի]

ա· 1*ա*[1] [Գլուխ ԺԲ···] ···*աթոյն* //// *յերկրորդ չարաթիւն երկչարաթիւն ի յիւր յարութիւն, եւ երկուքին ընդ միմեանս միաձուլով պահ քառասնորդացն կատարեն քառասուն եւ Ը···*

բ· 1*ա*[1]—*բ*[1] ԺԳ· Թէ զի՞նչ խորհուրդ Քառասնորդաց պահոցն — *Իսկ քառասուն յոյով ունի խորհուրդս յինքեան···*

գ· 1*բ*[1] ԺԴ· Ցաղագս եւթնեւրեայ շաբաթուցն եւ հինգշաբթիս պահոցն — *Եւթնեւրեայ ըստ չարաթիւցն, յորում հանդիչէր ծառայ եւ աղախին···*

դ· 1*բ*[1]—2*ա*[2] ԺԵ· Թէ զի՞ յուրբաթաւ եւ ի չորեքշաբաթոջ ընթերցուածէ — *Նոյնպէս երկուքն յորս ընթերցուածքն յուրբաթիւն ևման նախահաւրն···*

ե· 2*ա*[2]—3*ա*[1] ԺՉ· Թէ որպէս ընթերցուացք եւ սաղմոսք Աղուհացին շարադրեալ ատ միմեանս, զնոյն խորհուրդ փըր-

կութեան Քրիստոսի··· — *Պատչառ էր յայսմ վայրի նախ զերեսաւիցէն ի զէր անգէ-ւոյ պընթերցուածս յիշատակել···*

գ. 3ա¹—ա² ԺԷ. Թէ որպէս երկրորդ շաբաթուն ե աւրն հաւասար ունին զընթերցուածսն··· — *Արդ, երկրորդ չաբաթին պահոց յորում ծնունդն Սամուէլի պատմի···*

է. 3ա²—4ա² ԺԸ. Թէ որպէս Մովսէս ասէ անեցեալ, ստուերագրէ յինճեան գԲրիստոսի փրկութեան խորհուրդն — *եւ վասն սուտեր հանդերձելոյ բարեացն Քրիստոսի ունէին Մովսէս եւ աւրէնքն···*

ը. 4ա²—5ա² ԺԹ. Եթէ պահել զ[պ]ատուիրանն վերջստին ևորոգէ զմարդն Քրիստոսի խոստմամբն եւ բշնամին կործանի··· — *Իսկ երկրորդ ուրբաթուն եւ պահեսցեն զպատուիրանն, զոր ի դրախտին Ադամ ոչ պահեաց···*

թ. 5ա²—6ա¹ Ի. Թէ որպէս առաջին տեսութիւն Մովսէսի — *Եւ յետ այնորիկ ի ճանապարհ անդեալ ընթերցուածոց որ յետ էլեց···*

ժ. 6ա¹—բ¹ (ԻԱ.) Զգուշութիւն ևորին պատուիրանի··· — *Նոյնպէս եւ յերրորդ ուրբաթուն պահոցն, զարձեալ զդուշացուցանէ Մովսէսին···*

ժա. 6բ¹—7ա¹ ԻԲ. Թէ որպէս յորդորէ Աստուած զՄովսէս պատմել Իսրայէլի զայցելութիւն իւր — *Եւ այսպէս լուեալ Աստուծոյ աղաղակի որդոցն Իսրայէլի···*

ժբ. 7ա¹—բ² ԻԳ. Յիշատակ հեստութեան Իսրայէլի հանապազ··· — *Իսկ ի չորրորդում չաբաթու ուրբաթուն եւ եղեւ յետ բառասուն տուընջեան եւ Ն գիշերի···*

ժգ. 7բ²—8բ¹ ԻԴ. Թէ որպէս Աստուծոյ զտկարութիւն Մովսէսի զաւրացուցեալ ի փրկութիւն Իսրայէլի, յաւրինակ Քրիստոսի սաՆչելեացն — *Եւ այսպիսի խոստմանց եւ յուսոյ յաւելուած առնու Մովսէս···*

ժդ. 8բ¹—9բ¹ ԻԵ. Դադարումն առաջին աւրինացն եւ բարոգութիւն նոր Աւետարանին··· — *Դարձեալ ի հինգերորդ չաբաթուն ուրբաթուն ընթեռնուն···*

ժե. 9բ¹—10ա¹ (ԻԶ.) Թէ որպէս Մովսէս մտանէ յեգիպտոս՝ յաւրինակ Քրիստոսի··· — *Եւ այսպես հետեւել միմեանց ընթերցուածոց որ յետէ···*

ժզ. 10ա¹—1բ¹ ԻԷ. Պատմութիւնք ա-նաշխատ երկրին պարգեւաց եւ կցորդութիւն եկեղեցւոյ չարչարանաց եւ մահուն Քրիստոսի եւ նախահաւրն փրկութեան··· — *Իսկ ի վեցերորդ չաբաթու ուրբաթուն ընթեռնուն զհանդամանս երկրին պարգեւաց···*

ժէ. 11բ²—3ա¹ ԻՁ. Թէ ընդէ՞ր ի Սինոն կատարին խորհուրդ չարեհշաբաթուն եւ ուրբաթուն — *Իսկ ի Սինոն կատարել զխորհուրդ չորեքշաբաթուն···*

ժը. 13ա²—4բ² ԻԹ. Թէ որպէս Զատկին շաբաթուն պահին միանման աւտրքին եւ խորհրդովին ընդ արարչութեան աւտրս···— *եւ արդ զի ծանրութիւն գործոյս սաստկացայ ի վերս տկարութեան խոյ···*

ժթ. 14բ²—6ա² (Լ.) Թէ զի՞նչ խորհուրդ չորեհշաբաթուն ընթերցուածք··· — *Դարձեալ եւ ի չորեքշաբաթուն, որ ըստ չորրորդ աւուրն···*

ի. 16ա²—7ա² (ԼԱ.) Թէ որպէս է շաբաթին պահոցն ե–աւրեայք, յառաջաւարացն ի Ղազարուն··· — *Եւ այսպէս վեց շաբաթն ի Ղազարուն յարութիւն···*

իա. 17ա²—9ա¹ ԼՐ. Թէ զի՞նչ խորհուրդ յայտնէ ձրագալուցին առաջին սպմոսն···— *Իսկ չաբաթն աւր երեկոյն ի սուրբ Զատկին, նախ հանդեր հանդերձ պոյ···*

իբ. 19ա¹—բ¹ Ի Նաւակատիսն ի Նոր կիւրակէն — *Եւ զոր աւրինակ ի սկզբանն պատմեցին Թէ հնութեան աչխարհս···*

իգ. 19բ¹—20բ² Հաստատումն երախտեաց դատարկութեամբ ևաշոցն յանդիմանութեան — *Եւ արդ, վասն զի ուղեւորեցաք առ Տէր···*

իդ. 21ա¹—5ա² Մեկնութիւն ընթերցուածոց, թէ յորմէ եդաւ եւ կամ որպէս եւ կամ զինչ խորհրդեամբ մի ըստ միոջէ — *Արդ, երանելի եղբայր Տեառն՝ Յակոբոս, զառաջի չարաթն ոչ պնդեաց ընթերցուածոյ···*

իե. 25ա²—8բ² Մեկնութիւն ընթերցուածոց Ադուհացին — *Ընթերցուածն յետէ զեւայի ունի խորհուրդ···*

իզ. 29ա¹—բ¹ Ցաղագս Ղազարու մեկնութեան — *Ղազարու զնախատեդինն բերէ զաւրինակ մեռելութիւն եւ նեղութիւն···*

իէ. 29բ¹—30ա² Պատճառ գալստեան Փրկչին յերուսաղէմ — *Աւուրս տասնեւթորմբրութիւնս զերկոցունց բաժբաղոյն···*

իը· 30ա²—բ² Մեծի երկշաբաթին· Յորժամ երթայ Յիսուս ընդ առաւտն խաղցեաւ··· — *Արդ, Քրիստոս առակ է զհրէից ժողովուրդն···*

իթ· 30բ²—2ա² Յաղագս երեխշաբաթի աւուրն· Եւ այս են ծնունդք Նոյի··· — *Արդ ի յերրորդում աւուրն անջրպետեաց գլուխն···*

լ· 32բ¹—3բ¹ Կանոն մեծի աւուր չորեխշաբաթին — *Իսկ ի չորորդում աւուր լուսաւորքն եղեն, որ նշանակեն զԲրիստոսի մարմնաւորութիւնն···*

լա· 33բ¹—5ա² Մեծի հինգշաբաթին — *Իսկ յաւուր ե-չաբաթոջ յորում ամենայն դաւադիք, որ ինչ մխանդամ ի կուրս են···*

լբ· 35ա²—բ¹ Թէ զինչ է որ ի Ծնընդեանն Ձրագալուցին երեկոյի ժամ սկսանիցէ — *Այս է պատճառ, զի դեռ եւս տակաւին ի մարմնի եմք···*

լգ· 35բ¹—6ա¹ Յաղագս Զատկին, թէ զի՞նչ է — *Յակոբ յորժամ կամեցաւ գնալ ՚ի Խնան գաղել···*

լդ· 36ա² Յաղագս Նոր կիրակէին, թէ ընդէ՞ր ասի Նոր կիւրակէ եւ դարձեալ Նաւակատիկ··· — *Արդ, առաջի աւր արարչութեան կիւրակիէ հանդիպեցաւ···*

լե· 36բ¹—բ² Յաղագս Պենտակոստէին— *Տասն առաջին Բաղարջակերացն···*

լզ· 36բ²—7ա² Յաղագս Յինանցն է — *Զի նշանակէ որ Ծ աւր պահք եւ սուգ եւ արտմութիւն, ողբաձայն սաղմոսք···*

լէ· 37ա²—8ա² Յաղագս Տապանակին Տեառն — *Թէ զինչ աւրինակ էր տապանակն···*

լը· 38բ¹—9ա² Յաղագս Վարդավառին— *Ամենայն աստուածային տունք զանցեալ ի բաց ունին զխորհուրդ···*

լթ· 39ա²—բ² Վասն Աստուածածնին — *Վասն զի առաջին կոյսն Եւայ յղացաւ զցաւս···*

խ· 39բ²—40բ¹ Յաղագս Տեառնընդառաջին — *Արդ, Տէրունին Սիմէոնին, որ ՃԽԴ տարի ապրել···*

2· 40բ²—5բ² [Մանր գրութիւնք]

ա· 40բ²—5ա¹ Բրիվգորի Արշաբունեաց հոգեպիսկոպոսի՝ Յաղագս Քառասնիցի պահոցն — *Վասն ընդարձակագոյն եւ երկայնագոյն ասելոյ եւ գրելոյ զաւրինակ եւ զխորհուրդ քառասնիցորդի պահոցն··· Արդ պահոցն է աւր առաջին կիւրակէին, որ բարեկենդանն է···*

բ· 45ա²—բ² Ընդհանուածս Յովքայ· Ո՞վ է [սա]· Նիւսացւոյն է — *Ապիրատութիւն խորհեցաւ Ցոր ի սրտի իւրում յորժամ հարաւածք հասին նմա ի Տեառնէ···*

գ· 45բ² Այլ մեկնութիւն—*Վեմ անդեան գլխոյդ ասէ, աստեղս ծերս՝ գնահապետս, փակել զծով՝ այսինքն աւրինաւք··· զորդոյ յերկինից զկուսածին Ծնունդն, փրծանիւ որդոցն՝ զաւազանի նշանակաւս զմիտս հաւատս···* (չար· թափուած)։

3· 47ա—54բ Ներսէսի եպիսկոպոսի՝ եղբաւր կաթողիկոսին Հայոց Տէր Գրիգորիսի, պատասխանի թղթոյ ո[ր]ըմն Յակոբայ Ասորոց վարդապետի՝ ի մայրաքաղաքէն Մելիտինոյ Հայոց — *Ի զդալի դիտաւորութիւն գրքուսրարական քում նամակիդ, ընդ ծնեալս բանիս··· եւ մերում հայցել կրից ապրել ի փորձանաց յորոց նեղիմք, ի փառս Քրիստոսի*։

4· 54բ [Գանձ] — *Ով մի՛շտ աւրհնաբանեալ անուն պաշտելի, / Տէր ցնծութիւն Որդի Հաւրն երկնաւորի··· / Որպէս զի լեցի յաւդուած միտ···* (չար· թափուած, միայն երիս տուն)։

5· 55ա—բ Գրիգորի Աստուածաբանի ի մահն Մաքսիմոսի ուսուցմանցի իւրոյ — *Ով եղբայր սիրելի եւ մերձաւոր հոգւոյ իմոյ··· ի Քրիստոս ննջեցեալդն վայելեսցեն ի նորա մարգարեսխորհութիւն ի ձեռն սրեան Քրիստոսի*։

6· 56ա—63ա Սահմանիք հաւատոյ Հայաստանեաց եկեղեցոյ արքարեալ ի սրբոյն Ներսիսէ կաթուղիկոսէ Հայոց, ի խնդրոյ աստուածասէր թագաւորին Հռոմոց՝ Եմմանուէլի — [Թ]էպէտ եւ աղքաւութիւն մտաց եւ բանի ոչ տա Քեզ ի բարձրագոյնսն քան զմեզ համարձակել··· ըստ խրատու իմաստնոյն իմաստնագոյն եւս լինել։

7· 63ա—72բ Նարին Յաղագս աւանդութեանց եկեղեցոյ — *Ասացեալ սակաւուք եւ յաղագս պատճառութեան ընկալիքը ի Քրիստոսէ Աստուծոյ, որում փառք եւ զաւրութիւն··· ամէն*։

8· 73ա—84բ Տեսիլ սրբոյն Ներսէսի յաղագս ազգին Նետոտաց տիրելոյ ամենայն աշխարհի եւ յաջ[ող]ելոյ գործոց գնացից նոցայ մինչեւ ի սպառ — *Իբրեւ սրբոյդ Պապ սրբոյն Հայոց պաժակ մահու սրբոյ հայրապետին Ներսիսի… որպէս զծովս որ ծածկեն զկուրս բազումս ի ժամանակս յոլով*:

9· 86ա—95ա Տեսիլ սրբոյն Սահակա Պարթեւի Հայոց հայրապետի — *Բազում անդամ աղաչեցին զսուրբն Մահակ գալ յաթոռն եւ ասէ· Մի՛ բռնադատէք մխիթարել զիս… այլ զոհանալով փառաւորեցին զԱստուած յաւիտեանս յաւիտենից· ամէն*:

10· 95ա—բ Սրբոյն Գրիգորի ելն ի Վիրապէն — *Ցայնմ ժամանակի տեսիլ երեւեալ յԱստուծոյ ի վերա քեռ թագաւորին, որոյ անուն էր Խոսրովիդուխտ… եւ ձգեցին հանդերձ զնա ի վէր*:

11· 96ա [Ցանկ ճառից Գրիգորի Աստուածաբանի] — *Ի ցայտնութիւն … ի ձեռնադրութիւն դասուց…*

12· 96բ [Նշանագիրք իմաստնոց] — *Ա· Գաւառն… ԻԱ· Վերջին երեւսաղէմ*:

13· 97ա—112բ [Ծոդովարանի Նանոնի]

– 97ա—բ [Ցանկ] — *Ա· Արամազդայ ծննդեանն… ձԿԼ· Նեմիական լաճուր*:

ա· 98ա—9բ Ծոդովարան մեկնութեան պատմութեանցն, զոր յիշէ Գրիգոր Աստուածաբան ի ճառի Մկրտութեան Տեառն· Ոչ Արամազդայ այսոքիկ ծնունդք (Ա–ԻԳ) — *ԶԱրամազդ աստուածարանքն հեղգենացուց ի կռտնասէ սահն ծննդեան…*

բ· 99բ—101ա Ցաղագս որոց բացայիտէ ի Գեղեզմանականսն Բարսղի (Իե–խԶ) — *Հռետորքն եւ սոփեստեանք արտաքնոց զառ ի յինքեանց զովաբանելոյն սպառականս կամելով ներգուցանել…*

գ· 101ա—8բ Վասն որոց յառաջնում Արծանականին յիշեցեալ պատմութեանցն նէձԼԳ — *Արժանական բան պարաւ է ճուխանոսի գործոցն…*

դ· 108բ—12ա Վասն որոց յերկրորդում Արծանականին· Ա· Վասն Արիդնեայ պատկին (ձԼե–ձԿԳ) — *Աւրգնէ դուստր էր Մինոսայ կրետացւոց թագաւորին…*

ե· 112ա Ցաղագս որոց ի սրբոյն կիպրիանոսի ճառին գրեցաւ հերքանոսականաց բանիճ· Ոչ ոստ ծիլբեանց ոգոմպիական (ձԿԲ–ձԿԸ) — *Զիքենէ տունկ Աքենա անուանի… այլ բան որ քան զամենայն ընտանեգոյն է բանին սպասաւորաց*:

14· 113ա—22բ Պիսիդեայ Իմաստասիրի վէցաւրեայ· Որպէս զի մեծ են գործք — *Երկի բերելոյ ձեզ յանապատէ սրտէ պատուղս մշակեալս ի քոյոյդ ցաւոյդ… եւ սրեա զսուր սորա ընդդէմ նոցա, յորժամ ընդդէմ մեր զայրացցի սուր նոցա*:

15· 122բ [Դաւթի Անյաղթի] Սահմանիճ իմաստասիրականիճ իբր հարցմամբ· Զի՞նչ Աստուած — *Աստուած վեմական եւ ինքնաբուն գոյութիւն… Անզգամութիւն՝ չարախոհութիւն… (չար· Թափուած· կրկ· տե՛ս 165բ)*:

16· 123ա Փլոզոնի ի քաղէն, թէ Ձեւ եւս էր տեղացեալ Տեառն Աստուծոյ յերկիր եւ մարդ ոչ գոր[ծէր գեր]կիր — *Մայրք են միմք եւ զգալին եւ ի մէջ սոցա զգայութիւն… բազմացեալ հասանել եւ ըմբռնել դնա (կրկ· տե՛ս 172ա)*:

17· 123ա Մի՛ աչառութեամբ ունիցիմ զիաւետս Տեառն մեր, որ ձերն է փառ[աց]· Սարգսի [Շնորհալւոյ] — *Այլ է մարդահաւութիւն եւ ա՛յլ աչառութիւն… զի սոսկ մարդ առանց աստուածութեան Տէր փառաց, ոչ լինի· (կրկ· տե՛ս 172ա)*:

18· 123ա Ասէ Ստեփանոս Սիւնեաց եպիսկոպոս, բանն որ ասէ· *Մի թագաւորին լուսաւորք եւ յերկիր անկանին աստեղք ձիգ, սլգնաւորք, այսինքն զհրեչտակացն (այսքան)*:

19· 123բ [Գանձ ի վերայ ննջեցելոց եւ այլ բանիճ] — *Այսաւր հ՛ասս մահու հրաւէր հրաժարական… ճառայեալ անչքնաներլի յոյսն երանեալ է այլ*:

20· 124բ Ցաղագս տասն ստորոգութեանցն [Վահրամայ Բաբունո՞յ] — *Առաջադրեալ իրողութիւնս բաժանի եռակի… յիրաւի ընկալան հոմանունքն զնախադասութիւն, իսկ փաղանդքն զերկրորդ աստիճան*:

21· 124բ Ստորոգութիւնիճ Արիստոտէղի — *Վասն զի ստորոգութիւնքս ներածապոյնք են… եւ տրոհի մարդն ոմանն մարդոյ իբր պատահումն ինչ սպիտակ կամ քարեան*:

22· 125ա—33բ Ստորագրութեանցն լուծմունք [Գաւթի] — *Համանունք ասին որոց անուանքն մի՛ է. Լծ. Համանունք ասին, որ զանունն միապէս ունին… բացորոշաբար հարկաւոր է մին լինել կամ երեսս կամ հոգւոյ մասին։*

23· 133բ—9բ Մեկնութիւն գրոցն որ կոչի Պերարմէնիաս [Վահրամայ] — *Ձառեցաւ մեզ երբեմն։ Լծ. Կամ ի ստորոգութիւնն, կամ ի Պորփիւրն… զիրքս նախադասութիւնն է եւ նախադասութիւն ստորասութեամբ եւ բացասութեամբ կազմի։*

24· 139բ—44բ Լուծմունք Աշխարհաց գրոցն Արիստոտէղի· (լուսանցքին՝ «Գաւթի է») — *Իմաստուն ստորոգիչ զաշխարհն բնախուզելով սկիզբն ի ճշմարտութենէ առնէ… եւ բարերախտեալ ի պաշտպանութենէ իրանցն ընդունին չնորհս. փառք Տեառն Աստուծոյ յաւիտեանս. ամէն։*

25· 146ա—50բ Ինչ որ եղեւ առ Վիճակ կրաւնաւորէ մականչեցեալ Դոքսապատիու, ի խնդրոյ բարեպաշտ մեծի թագաւորին Փռանգաց, ի կղզին Սիկիղիա Ռոճերին, վասն ե պատրիարգացն Աքսոռոց եւ ճոգւոյ արբեպիսկոպոսաց ի մայրաքաղաքն… — *Ամենամեծատուհմ Տէր իմ, վասն պատճառին զոր գրեցեր առ մեզ… Արդ սկսանիմք այսպէս· որ հնոց իմաստնոցն պատմեալ գծագրեցաւ՝ յերիս մասունս զամենայն տիեզերս բաժանեն… //// զիս ունի եպիսկոպոս ի քառասներորդ առաջնե(րորդ)։*

26· 155ա—բ Ցեզեկիէղն է մեկնիչ ամուսոց — *Կողակ՝ սիւնաձեւ. կոնք՝ խոյակքըն տաշտաձեւ փորած վասն դերանին բոլորակութեան… Գաւթի՝ //// որ է եւթանասուն։*

27· 156ա—բ Ի Տրամաբանականէն կիւրղի որ առ Երեմիաս Լ՛ բանէն — *Աներ զվերաբերութիւն, թէ ըստ այսմ աւրինակի պարտ է առնուլ… //// արեւլի է նմա ամենեւին եւ ոչինչ։*

28· 157ա—բ Աբաւասի եպիսկոպոսապետի Աղեքսանդրի Արտադրութիւն առաջին լական չաղագս աստուածայնոյն մարմնաւորութեան Աստուծոյն Բանի — *Խոստովանիմք զիրդին Աստուծոյ նախ քան զյաւիտեանս մշտնջենաւորապէս ի Հաւրէ ծնեալ… թէ ոք աւետարանեսցէ մեզ աւելի քան զոր առէքն, նզովեալ լիցի։*

29· 157բ Սրբոյն Աթանասի եպիսկոպոսապետին Աղեքսանդրու առ Ցովքիանոս թագաւոր, վասն հաւատոյ — *Տէրն մեր Քրիստոս Քրիստոս ի վերայ մկրտութեան աւրինաւորելով՝ զսուրբ եւ զճախարակեալ հաւատոյ սահման սրաբ… եւ որ ոք զայս ոչ առէ, աստուածամարտ է եւ սրբոյն հարց պատեհապաշխէ։*

30· 158ա—9բ Ներսիսի կաթողիկոսի Պատասխանի թղթոյն Կեռ Մանիլի Հռոմոց թագաւորի — *Խոստովանիմք համաձոյ եւ անեղ զամենասուրբ դերերդութիւն… եւ կենդանարար գլուխն մեր Քրիստոս, որ ի աւրհնեալ յաւիտեանս։*

31· 159բ—60ա Պատասխանի Կեռ Մանիղին, զոր գրեաց առ Ներսէս կաթողիկոս — [*Մանի[խ]՝ ի Քրիստոս Աստուած հաւատացեալ թագաւոր… աստուածայինն կիւրիղ ի բազում ճառս իւր զնոյնն պատմէ։*

32· 160ա—3ա Որոգինէի Խաւսի յՍեկինէ մարգարէ — *Արդ, է պատճառ առաջին տեսլեանն յաւրինակ… //// ի յոյժ սղաւտացեալ եւ ընդգալիր աւրինակէ] գրեցաւ։*

33· 163ա—բ Զեռնարկ, զոր խնդրեաց Սմբատ [Վրկա]ն մարզպան [Յեպիսկոպո]սանս, որ դարձեալ ժողովեցան Ն[որին] հրամանաւ ի [Դուին՝ կարգել] կաթողիկոս Հայոց, յետ մահուանն Մովսեսի, եւ զայս [Զեռնարկ հոս նոցա] — *Ամենազովելի եւ փառաւորելոյ եւ աստուածաչնո[ր]հ… //// մաստանաւք մեբովք։*

34· 163բ—4ա [Զեռնարկ զոր հոտուն Արրահամու կաթողիկոսի ի միաւորութիւն… — *Երեքն ու տասնեւերորդ ա]մի Ապերուէզ Յոսրովու արքայից արքայի… ////բոյ Երերորդութեանն։*

35· 165բ—71բ Սահմանիք իմաստասիրասկանք… (*կրկ· տե՛ս* 122բ)։

36· 172ա Փիղոնի ի բանն, թէ Չեւ հաւ էր տեղացեալ… — *Ծայրք են մխոք…* (*կրկ· տե՛ս* 123ա)։

37· 172ա Մի՛ աչառութեամբ… — [*Այլ է*] *մարդահաճութիւն…* (*կրկ· տե՛ս* 123ա)։

38. 173ա—9ա Ի մեծի աւուր Ծաղկազարդին սրբ[ոյն] Լուսաւորչին եւ այլոց սրբոց հայրապետաց զոր եդեալ////էր միմեանց — *Անսահմանելին եւ բնութեամբ բարին Աստուած զառատագոյն բարեր[արն] ոչ ինքեան միայն սեպհականեաց... ամբիծս եւ անարատս հետեւել //// զի նմա վայելէ փառք պատիւ եւ զաւրութիւն //// Հոգւոյն այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս*:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

1. 20բ² (*Մարկոս գրչի*՝ 1–45) ***Ձեռաթչուառ անձն*** Մարկոսի *յիշեա ի Տէր, ով պատուական ընթերցաւղ. եւ խոշորութեան գրոյս Թողութիւն արա, քանզի տկար եմ յաչացս եւ անկիրթ արուեստիս*:

2. 84բ (*Պետրոս գրչի*՝ 73–95) ***Փա՛ռք...*** *Արդ, եղեւ աւարտումն սորա ի Թվին Հայոց ՉԾԶ* (1307), *ի չար եւ ի դառն ժամանակիս, զոր պատմէ մեզ երանելի սուրբ հայրապետն* Տէր Ներսէս *կաթողիկոսն Ամենայն Հայոց՝ զդառնութիւն եւ զնեղութիւն ժամանակիս, զոր կրեն ազգք քրիստոնէից ի յանաւրինաց, զոր ցուցանէ մեզ պատմութիւնս այս զդառնութիւն ժամանակիս մի ըստ միոջէ ի Հոգւոյն Սրբոյ խաւսեցեալ, որոյ հետաքննող եղեալ այսմ տառիս վասն բերմանց ժամանակիս չարութեան եւ դառնութեան, զորոյ յոյժ վշտացեալ նեղէին ազգք քրիստոնէից, զորոյ բերելով ետ գրել զսայ ի հալալ արդեան իւրոյ բարէպաշտ պարոնն՝ պարոն* Ֆռանկն, *երկեղած եւ աստուածասէր յամենայն դէմս քրիստոնէութեան, զոր Տէր Աստուած ընդ երկայն աւուրս շնորհեսցէ այսմ քաղաքիս քրիստոնէից* Եզնկայիս, *եւ փոխեսցէ զդառնութիւն ժամանակիս ի բարի ընդդէմ նորայ եւ ամենայն քրիստոնէից եւ վայելել տացէ նմայ եւ զաւակաց իւրոց ընդ երկայն աւուրս խաղաղական կենաւք*:

Ցայսմ ամի հրաման եղ ի Թագաւորէն Պարսից առնելով խարան յամենայն քրիստոնէից, որոյ առաւել նեղէին քրիստոնէքն վասն չատութեանն, զոր բնաւ չէր եղեալ ի վերայ երկրի, եւ մի՛ այլ լիցի:

Ի Թագաւորութեանն Հայոց Հեթմոյ *բարեպաշտի եւ ի հայրապետութեանն Տեառն* Կոստանդեայ *գրեցաւ սայ ձեռամբ անիմաստ եւ փցուն գրչի՝* Պետրոս *երիցու մեղապարտի, որոյ գործն իմ կաղմութիւն գրոց էր եւ զայս զմիջոցաւն գրեցի. անմեղադիր լերուք: Եւ յիշեցէք ի սուրբ եւ յարժանաւոր յաղաւթսն ձեր զբարեպաշտ զպարոն* Ֆռանկն *եւ զբարի ծնաւղսն իւր՝ զհանգուցեալսն ի Քրիստոս, եւ մեղաց Թողութիւն խնդրեցէք յԱստուծոյ, եւ ընդ նոսին գծողիս, զոր Տէր Աստուած առ հասարակ ողորմեսցի ձեզ եւ մեզ, եւ նմայ փառք յաւիտեանս. ամէն*:

3. 179ա *Ըղտեփանոս Գոյներեր [իցանց...] սորին յիշեսջիք ի Տէր //// Աստուած զփշողքդ////*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՅԻ

96բ *Ծածկագիր՝* (*«Զմեղապարտ Յովսափն յիշեցէք ի Տ[է]ր զՄուրատն»*):

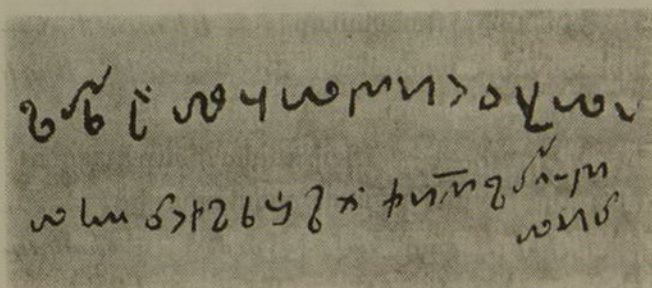

21

ԳՐԻԳՈՐ ՏԱԹԵՒԱՑԻ· ՔԱՐՈԶԱԳԻՐՔ

ԺԸ — XVIII

Գրիչ՝ Յարութիւն երէց:

Թերթ՝ 391· դատարկ՝ 4ա, 11ա, 90բ, 362բ^{2}—3ա^{2}, 365ա^{2}—6բ, 372ա: ***Պրակ՝*** Ա—ԽԱ×8 (Ա 11, Բ, Դ 14, Գ, Է 17, Ե, Զ, Ը 16, Ժ, ԻԵ 12, ԻԶ 10, ԽԱ 8, ԼԷ 7, ԻԸ 4): *Նիւթ՝* թուղթ: *Մեծութիւն՝* 22×16: *Գրութիւն՝* երկսիւն, (*միասիւն՝* 5ա—7բ, 383բ—90բ): *Գիր՝* նօտրգիր (գրչափոխութեամբ): *Տող՝* 26—30: *Կազմ՝* մուգ շագանակագոյն կաշեպատ տախտակ: ***Պահպանակ՝*** 1 թերթ սկիզբը եւ 2 թերթ վերջը:

Գլխազարդ՝ 164ա^{1}: *Լուսանցազարդ՝* բուսական եւ թռչնային (սակաւ): *Զարդագրութիւն՝* թռչնագիր, մարդագիր եւ հանգուցագիր (սակաւ): *Գոյներ՝* կարմիր:

Վիճակ՝ բաւարար: Ա· փեղկը ինկած եւ առաջին 3 պրակները կազմէն անջատուած:

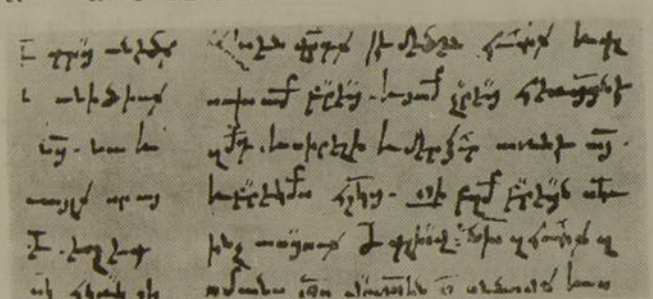

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1· [Յաւելագրութիւն՝ ԺԸ դ·]

ա· 1ա^{1} [Ոտանաւոր] — ***Յիսուս Քրիստոս անմահ յարքան, / Հօր Միածին Որդի եւ Բան...***

բ· 1ա^{1}—բ^{1} [Գրիգորի Տաթեւացւոյ՝ Յայլմէ քարոզ վասն պատարագին] — ***Եւ սատ լինի Ե ազգ հա[ր]ց[ումն] տարակուսանաց անհաւատից...*** (***Ամարան ԼԶ***):

գ· 2ա [Մեկնութիւն անուանց առաքելոց] — ***Անդրէաս՝ չափիչաս...***

2· [Գրիգորի Տաթեւացւոյ Քարոզագիրք]

– 2բ^{1}—3բ^{1} [Ցանկ Նիւթոց] ***Ա· Վասն կարգի քահանայութեան... ԾԻԷ· Դարձեալ քարոզ եկեղեցւոյ...***

ա· 5ա—8ա^{2} [Յայլմէ քարոզ վասն կարգի քահանայութեան] — ***Վարդապետք ասեն ամէնակալն Աստուած ոչինչ եթող յաշխարհս առանց կարգի...*** (***Ամ· Խ***):

բ· 8ա^{2}—12ա^{1} Ա· վասն կարգի քահանայութեան, բան որ ասէ· Քահանայք քո զգեցցին զարդարութիւն — ***Վարդապետք ասէն թէ զինչ պատճառ է որ եկեղեցի սուրբ լինէր կարգ քահանայութեան...*** (***Ամ· ԽԱ***):

գ· 12ա^{1}—5բ^{2} Բ· վասն քահանայից. բան որ ասէ· Շրթունք քահանայից զգուշասցի գիտութեամբ... — ***Նախ եւ առաջին յայսպէս պարտ է իմանալ զբանս եւ յորժամ տրամադրեալ բան գա ընդ խուչափողն...*** (***Ամ· ԽԲ***):

դ· 15բ^{2}—9բ^{2} Գ· Նորին քարոզ, բանն Յոհաննու որ ասէ· Եւ մեզ որ... — ***Բնական ընտրողութեամբ բանական ստեղծուածս Աստուծոյ...*** (***Ամ· ԽԷ***):

ե· 19բ^{2}—22ա^{2} Դ· վասն մեղաց ասէ մարգարէն Մովսէս· Որ առնէ զողորմութիւն Ռ ազգս... — ***Առնել զողորմութիւն ի Ռ ազգս կրկին իմացումն ունի...*** (***Ամ· ԽԸ***):

զ· 22բ^{1}—5բ^{1} Ե· Այլմէ քարոզ ի բան որ ասէ Դաւիթ· Լռեցո զլեզու ի չարութենէ — ***Ասէ իմաստնայցեալն Սողոմոն, թէ մահ եւ կեանք ի ձեռն լեզուի...*** (***Ամ· ԾԵ***):

է· 25բ^{1}—7ա^{1} Զ· Քարոզ վասն մի՛ բամբասէք — ***Ասեն վարդապետք, թէ հոգեւոր գողութիւն ծանր է քան մարմնաւորն վասն Գ պատճառի...*** (***Ամ· ԾԷ***):

ը· 27ա^{1}—30ա^{2} Է· Քարոզ՝ բան· Տէր ամբարտաւանից հակառակ կայ — ***Սկզբնաչարն սատանայ եւ արուսեակն անկեալ...*** (***Ամ· ԿԱ***):

թ· 30ա^{2}—2բ^{2} Ը· Նորին վասն նախանձու, որպէս ասէ Դաւիթ· Մի՛ նախանձիր ընդ չար... — ***Որպէս դայեակ որ վարժէ զստնդիայ...*** (***Ամ· ԿԲ***):

ժ· 32բ^{2}—5բ^{2} Թ· Քարոզ վասն տարաժամ մահուն, որ ասէ· Ի նախանձու բանսար[կ]ուին... — ***Աստուած ըզմարդն անեղծ եւ անմահ ըստեղծ...*** (***Ամ· ՀԱ***):

ժա· 36ա^{1}—9ա^{2} Ժ· Բան որ ասէ· Ոչ օգնեսցեն ինչք աւուր չարի... — ***Նախ գիտելի է զի Գ չար օր է մարդոյ...*** (***Ամ· ԿԲ***):

ժբ· 39բ^{1}—42ա^{2} ԺԱ· Քարոզ· Խոստովան

լերուք զմեղս միմիանց — *Խոստովանութիւն հարկաւոր է որպէս մկրտութիւն...* (*Ամ.* ԿԸ):

ժգ. 42բ^{1}—5բ^{2} ԺԲ. Քարոզ վասն յաղօթից յառաքելոյն բանի. Նախ քան զամենայն առնել յաղօթս — *Նախ գիտելի է զի երեք են տեսակ առաքինութեան...* (*Ամ.* ՁԱ):

ժդ. 45բ^{2}—9բ^{2} ԺԳ. Քարոզ վասն աղօթից ի բան սուրբ Աւետարանին. Մի՛ շատախօս լինիք... — *Զաղօթից բանս ոչ միայն հաւատացեալք...* (*Ամ.* ՁԲ):

ժե. 50ա^{1}—2ա^{2} ԺԴ. Նորին դարձեալ վասն աղօթից — *Գիտելի է զի Գ է սրբութիւն աղօթից...* (*Ամ.* ՁԳ):

ժզ. 52ա^{2}—5բ^{2} ԺԵ. Քարոզ աղ օրհնութեան վասն ընծայից եւ պատարագաց. Պատու[ե]այ ի Տէր ի քոց արդար վաստակոց... — *Տեսցուք զի՞նչ է ողորմութիւն. ողորմութիւն երկուս դէմս ունի...*

ժէ. 56ա^{1}—9բ^{1} ԺԶ. Քարոզ վասն ապաշխարութեան, բան որ ասէ. Տէր Աստուած կոչեաց զմեզ... — *Ասեն վարդապետք, յորժամ կամիցի ոք երթալ ի ճանապարհ Գ իրք պիտոյ է, նախ զրազմութիւն ընկերաց...*

ժը. 59բ^{1}—62ա^{2} ԺԷ. Քարոզ վասն գալստեան նեռին — *Տէրն մեր ասէ աւետարանին եւ գդուշացուցանէ վասն դալստեան նեռինն...* (*Ամ.* ՃԿԴ):

ժթ. 62բ^{1}—5ա^{1} ԺԸ. Քարոզ նորի[ն] վասն պսակի, բան որ ասէ. Արու եւ էգ արար զնոսա... — *Արարչ[ա]գործն Աստուած յորժամ ստեղծ զԱդամ...* (*Ամ.* ԽԴ):

ի. 65ա^{1}—7ա^{2} ԺԹ. Վասն պսակի, բան որ ասէ. Էարկ թմրութիւն ի վերայ Ադամայ... — *Թմրութիւն ի վերայ* ի վերայ *Ադամայ ոչ բնական քուն է...* (*Ամ.* ԽԵ):

իա. 67բ^{1}—71ա^{1} Ի. [Նորին դարձեալ վասն պսակին...] — *Խորհուրդ այս մեծ է, ծածկելոց իրաց յայտնութիւն...* (*Ամ.* ԽՁ):

իբ. 71ա^{1}—3բ^{1} ԻԱ. Նորին քարոզ մեծատանց եւ աղքատաց, ի բան սաղմոսի որ ասէ. Մեծութիւն եւ աղքատութիւն այլ կըշռեայ... — *Մարդս ի հոգի եւ մարմնոյ է գոյացեալ...* (*Ամ.* ՃԺԵ):

իգ. 73բ^{1}—9ա^{2} ԻԲ. Նորին քարոզ վասն վարդապետաց, առաջնորդաց, ի բան տէրունին որ ասէ. Ո՞վ իցէ հաւատարիմ տընտես... — *Բարի է Աստուած եւ աղբիւր բարութեան...* (*Ամ.* ՃԺՁ):

իդ. 79ա^{2}—80ա^{2} ԻԳ. Քարոզ վասն յառաւօտու, որ ասէ. Ի գիշերաց կանխեցից... — *Առաւօտն սկիզբ է յաւուր, պարտ է աղօթել...* (*Ամ.* ՁՁ):

իե. 80ա^{2}—3ա^{2} ԻԴ. Նորին քարոզ՝ ի գիշերաց կանխէ հոգի իմ... — *Արարիչն Աստուած զժամանակս կենաց մարդկան տիւ եւ գիշեր է արարեալ...* (*Ամ.* ՁԷ):

իզ. 83ա^{2}—4բ^{1} ԻԵ. Նորին քարոզ վասն ճաշու ժամուն. Ես առ Աստուած կարդացի... — *Նախ զի ցերեկն ի վաստակ մարմնոյն զործեցաք...* (*Ամ.* ՁԸ):

իէ. 84բ^{1}—6ա^{1} ԻԶ. Նորին վասն օրհնութեան սեղանի, որ ասէ. Աչք ամենեցուն...— *Սովորութիւն է քրիստոնէից զամենայն կերակուր եւ ըմպելի օրհնել...* (*Ամ.* ՁԹ):

իը. 86ա^{1}—7ա^{1} ԻԷ. Քարոզ վասն երեկոյի աղօթիցն, որ ասէ. Ես առ Աստուած կարդացի — *Բազում պատճառի պարտ է երեկոյս աղօթել...* (*Ամ.* Ղ):

իթ. 87ա^{2}—բ^{1} ԻԸ. Քարոզ վասն մահուան — *Որպէս ոք ունիցի մեծ խնդիր կամ այլ իրք...* (*Ամ.* ՃԾԳ):

լ. 87բ^{2}—9բ^{1} ԻԹ. Քարոզ վասն ննջեցելոց, ի բան Սիրաքա որ ասէ. Սակաւ լաց...— *Ասեն վարդապետք. Ոչ է պարտ անչափ սուք առնել...* (*Ամ.* ՃԾԴ):

լա. 90ա^{1}—6ա^{1} Լ. Հարցումն հարկաւոր եւ պիտանի — *Զի՞նչ է Աստուած: Պտ. Աստուած է բոլորակերտող եւ նախախնամող յոչէից...*

լբ. 96ա^{2}—8բ^{2} ԼԱ. Հարցումն — *Վասն է՞ր է բնութիւն Աստուծոյ անգիտելի: Պտ. Կրկին պատճառի. Նախ զի եղականք ամենայն չափաւորեալք գոյացան...*

լգ. 98բ^{2}—103բ^{1} ԼԲ. Քարոզ Դատաստանի, բան որ ասէ. Զի հուր բորբոքեցաւ... — *Որպէս ամենակարօղ է Աստուած ի ստեղծանելն...* (*Ամ.* ՃԿԸ):

լդ. 103բ^{1}—6ա^{2} ԼԳ. Քարոզ վասն ի բանն որ ասէ. Փայտ կենաց է ամենեցուն... — *Աստուածային եւ նախնին մեծն ի մարգարէս Մովսէս...* (*Ամ.* ՃԼՁ):

լե. 106ա^{2}—10ա^{2} ԼԴ. Նորին քարոզ վասն խաչի. Որպէս բարձրացոյց... — *Մեծն ի մարգարէս Մովսէս, զխորհուրդ փրկական խաչին...*

լզ. 110ա^{2}—2ա^{2} ԼԵ. Քարոզ վասն խաչին, ի բանն որ ասէ. Տեսի սանդու[խ]տ

յերուսաղէմ··· — *Այլեւ վասն խաչի խոր-հրդոյս գիտելի է···* (*Ամ · ԾԽ*)։

ԼԷ · 112բ^1—3ա^2 ԼԶ · Ճառ վասն ձայնական աղօթից, որ ասէ · Ձայնիւ իմով ես առ Տէր կարդացի — *Վասն բազում պատճառի ձայնիւ աղօթեմք առ Աստուած···* (*Ամ · Ղ*)։

ԼԸ · 113ա^2—5բ^1 ԼԷ · Քարոզ վասն աղքատաց, ի բանն Դաւթի որ ասէ · Երանի որ խորհի··· — *Նախ պարտ է գիտել, թէ զի՞նչ է զանազանութիւն աղքատին եւ տնանկին···* (*Ամ · ՂԶ*)։

ԼԹ · 115բ^1—8բ^1 ԼԸ · Վասն խոստովանութեան, բան որ ասէ · Լուացարուք, սրբեցարուք··· — *Սրբութիւն աղտեղութեան ոչ միայն կենդանի մարդս տեսանեմք···* (*Ձմեռան ԿԹ*)։

Խ · 118բ^1—բ^2 Յաղագս Մեղայի երանելին Գրի[գ]որի Նարեկացին ասացեալ — *Աւրհնեալ է արդարեւ հաստուած բանի, յուսադրական սրտի այրս մեղայի··· առ ժամայն փրծեալ ի պատժուց անպարտ գտաւ*։

ԽԱ · 118բ^2—22բ^2 ԼԹ · Ի ձեռն տուչութենէ Հոգոյն Սրբոյ եւ օժանդակութեամբ աղօթից ձերոց կամիմ աստանօր յաղագս երից իրաց տեսութիւն տալ բանից, որ ասէ · Նախ խնդրեցէք զարքայութիւն — *Առաջին վասն խնդրողաց··· Արդ, վասն առաջնոյն գիտելի է, զի ոմանք ոչ խնդրեն զարքայութիւն Աստուծոյ···*

ԽԲ · 122բ^2—4ա^2 Խ · Յոհաննու վարդապետի ասացեալ, վասն խաւարման աշխարհի եւ վասն գալստեան Որդոյն Աստուծոյ — *Ի վերջին ժամանակին, յառաջ քան զգալստեան յՈրդւոյն Աստուծոյ, այս նշանք լինին··· մահ խնդրեն եւ ոչ գտանեն, անդ տանջին յաւիտեանս յաւիտենից*։

ԽԳ · 124ա^2—7ա^1 ԽԱ · Քարոզ սրբոյն Գրիգորի Տաթեւացոյն, բան որ ասէ · Արթուն կացէք··· — *Նախախնամութիւն Աստուծոյ եւ բարերարութիւն յամենայն ժամ յայտնի էր առ իւր արարածս···* (*Ձմ · ՂԱ*)։

ԽԴ · 127ա^1—9բ^1 ԽԲ · Նորին քարոզ վասն հոգէվարին, ի բան առաքելոյն որ ասէ · Արդ առէք սպառազինութիւն Աստուծոյ··· — *Զամենայն ինչ արար Աստուած եւ ետես զի բարի են յոյժ···* (*Ձմ · ԽԶ*)։

ԽԵ · 129բ^1—30բ^1 ԽԳ · Քարոզ ապաշխարութեան, ի բան · Ապաշխարեցէք, զի մերձեալ է արքայութիւն··· — *Վարդապետք ասեն, թէ ապաշխարութիւն մեծ զօրութիւն ունի···*

ԽԶ · 130բ^1—2ա^1 ԽԴ · Նորի[ն] քարոզ պահոց, ի բանն · Ճրագ մարմնոյ ակն է···— *Գիտելի է, զի ամենայն բանք առ[ա]կաւորք գիւրալուր են···*

ԽԷ · 132ա^1—3ա^1 ԽԵ · Նորին քարոզ պահոց, ի բանն որ ասէ · Աշխարհս անցանէ···— *Վարդապետք ասեն, թէ ի նիւթական կեանք մարդկան միշտ երերման եւ տատանման կան···*

ԽԸ · 133ա^1—4բ^1 ԽԶ · Նորին քարոզ վարդապետութեան եւ ողորմութեան, ի բան որ ասէ · Ահա ել սերմնացան սերմանել — *Նախ խնդրի, թէ զի՞նչ պատճառի Քրիստոս առակօք խօսէր···* (*Ձմ · ՁԴ*)։

ԽԹ · 134բ^1—8բ^1 ԽԷ · Նորին քարոզ երրորդ կիրակէի՝ վասն ան[ա]ռակ որդոյն, որ ասէ · Առն միոջ էի[ն] Բ որդիք — *Դէմք առակիս առ ամենակալ բնութիւն արարչին հայի···* (*Ձմ · ՁԱ*)։

Ծ · 138բ^1—40բ^2 ԽԸ · Նորին քարոզ վասն տնտեսին, բան որ ասէ · Այր մի էր մեծատուն··· — *Նախ պարտ է գիտել, զի բազում իրօք զանազանի մեծութիւն Աստուծոյ···* (*Ձմ · ՁԷ*)։

ԾԱ · 140բ^2—5ա^1 ԽԹ · Նորին քարոզ մեծատանն եւ Ղազարու, ի բան · Այր մի էր մեծատուն··· — *Զամենայն առակաւոր բան որ խօսի Աւետարան, ճշմարտութեամբ եղեալ է···* (*Ձմ · ՁԸ*)։

ԾԲ · 145ա^1—6բ^1 Ծ · Նորին քարոզ ի բանն · Դատաւոր մի էր ի քաղաքի··· — *Ոմանք զբանս առ ի յԱստուած հանեն···* (*Ձմ · ՂԴ*)։

ԾԳ · 146բ^2—9բ^1 ԾԱ · Նորին քարոզ խորհրդոց պահոց, բանն · Պահեալ զխ տիւ··· — *Յաղագս Քառասնորդաց պահոց Դ ինչ հարցանելի է···* (*Ձմ · ՀԸ*)։

ԾԴ · 149բ^2—51բ^2 ԾԲ · Քարոզ նորին ի բանն որ ասէ · Լեր իրաւախոհ··· — *Ասաց Քրիստոս, թէ մատուցանիցես զպատարագն···* (*Ձմ · Զ*)։

ԾԵ · 152ա^1—4բ^2 ԾԳ · Նորին քարոզ Մեծի Դ-շաբթին, ի բանն · Նմանեցա[ւ] յարքայութիւն երկնից տասն կուսանաց — *Որ ոք մարդն ի հեշտութիւն աշխարհիս ըմբռնեալ է···* (*Ձմ · ԾԺԲ*)։

ԾԶ · 155ա^1—7բ^1 ԾԴ · Նորին քարոզ վասն

Մեծի Դ–շաբթի, ի բան Աւետարանին, թէ բազմեալ էր ի տուն Սի[մ]օնի… — *Քրիստոս անուն օծեալ թարգմանի…* (Ձմ. ՃԺԳ)։

ծէ. 157բ^{1}—61ա^{1} ԾԵ. Նորին քարոզ Մեծ հինգշաբթի՝ ի խորհուրդ սուրբ պատարագին, ի բան որ ասէ. փորձեսցէ մարդ զանձն իւր… — *Ասեն բժիշկքն, թէ զանազան է կերակուր մարդկան հիւանդաց եւ առողջաց…* (Ձմ. ՃԻԲ)։

ծը. 161ա^{1}—4ա^{1} ԾԶ. Նորին քարոզ Ոտնլուային, ի բանն. Արկ ջուր ի կոնք… — *Բազմագութ եւ ողորմած եւ մարդասէր է Աստուած…* (Ձմ. ՃԻԵ)։

ծթ. 164ա^{1}—7ա^{2} ԾԷ. Նորին քարոզ Մեծի շաբաթի, բանն. Որպէս Յոնան փոր կիտին… — *Գիտելի է, զի Յօնան օրինակ էր Քրիստոսի…* (Ձմ. ՃԼԴ)։

կ. 167բ^{1}—72ա^{2} ԾԸ. Նորին քարոզ վասն Յարութեան, ի բանն առաքելոյն որ ասէ. Ապա թէ Քրիստոս քարոզի… — *Ասեն ոմանք հերձուածողք. Ոչ գոյ յարութիւն…* (Ձմ. ՃԼԸ)։

կա. 172ա^{2}—6բ^{2} ԾԹ. Այլմէ քարոզ՝ ի բանն որ ասէ. Այս օր է զոր արար Տէր…— *Վարդապետք ասեն, թէ օրն Գ յատկութիւն ունի…* (Ձմ. ՃԽԱ)։

կբ. 177ա^{1}—80ա^{2} Կ. Քարոզ ի բան որ ասէ ցԹովմաս. Բեր զմատունս քո… — *Գիտելի է, թէ զինչ ունի խորհուրդ որ այլ աշակերտացն զձեռս եւ զոտս եցոյց Տէրն…* (Ձմ. ՃԽԲ)։

կգ. 180ա^{2}—2ա^{2} ԿԱ. Քարոզ վասն Նոր կիրակէի, ի բանն որ ասէ. Եւ յետ ութ աւուր… — *Օրս այս երբեմն կոչի Նոր կիրակի եւ երբեմն Կրկնազատիկ…* (Ձմ. ՃԽԲ)։

կդ. 182ա^{2}—5ա^{2} ԿԲ. Քարոզ ի բան որ ասէ. Առաքեաց զԲան իւր… — *Մեծ են գործք աստուածային եւ հրաշալիք…* (Ձմ. Դ)։

կե. 185բ^{1}—9ա^{1} ԿԳ. Նորին քարոզ Ծննդեան, բանն որ ասէ. Բանն մարմին եղեւ — *Անհասանելի է խորհուրդն Աստուծոյ…* (Ձմ. Ձ)։

կզ. 189ա^{1}—90ա^{1} ԿԴ. Քարոզ վասն Ծննդեան, ի բան որ ասէ. Եւ ծնանելն Յիսուսի… — *Արդ, գիտելի է վասն է՞ր աստղ առաջնորդեաց մոգուցն…*

կէ. 190ա^{1}—2բ^{1} ԿԵ. Քարոզ նորին վասն Ծննդեան, ի բանն. Տէր ասաց ցիս… — *Ձծնունդ Քրիստոսի կրկին ուսուցանեն մեզ Գիրք…* (Ձմ. Ե)։

կը. 192բ^{2}—6ա^{1} ԿԶ. Քարոզ վասն Մըկրտութեան, ի բանն որ ասէ. Ի քէն Տէր աղբիւր կենաց — *Վարդապետք ասեն, թէ երկիրս ոչ տա պտուղ վասն Գ պատճառի…*

կթ. 196ա^{1}—բ^{1} ԿԷ. Քարոզ Տեառնընդառաջին, ի բանն որ ասէ. Եւ իբրեւ լցան…— *Մովսէս օրէնք ետ ժողովրդեան, թէ ամենայն արու…* (Ձմ. ԺԴ)։

հ. 196բ^{1}—7ա^{2} ԿԸ. Քարոզ Աւագ Բ–շաբթի կարճառօտ. վասն է՞ր աւագ կոչի շաբաթս այս — *Ասեմք վասն Դ պատճառի…* (Ձմ. ՃԹ)։

հա. 197բ^{1}—200ա^{1} ԿԹ. Քարոզ վասն բարի հովացն եւ չարց. Ես եմ հովիւն քաջ — *Վարդապետք ասեն սատանայ նման է գայլոյ…* (Ձմ. ԿԲ)։

հբ. 200ա^{1}—բ^{2} Հ. Քարոզ օրհնութեան եկեղեցոյ, ի բան. յԵկեղ[ե]ցիս օրհնեցէք զԱստուած — *Եկեղեցի երկինք է յերկրի…* (Ձմ. ՃԽԴ)։

հգ. 200բ^{2}—3ա^{2} ՀԱ. Քարոզ սուրբ Աստուածածին, բան որ ասէ. Մտի ի պարտէզ իմ… — *Վարդապետք ասեն, թէ սուրբ Աստուածածին կոյսն նման է դրախտին եդեմայ…* (Ամ. ՃԼԲ)։

հդ. 203ա^{2}—4բ^{1} ՀԲ. Քարոզ Փոխման Աստուածածին. Տեսիլ նշան մեծ երեւեցաւ յերկնից… — *Ձոգաւ Թաւիդ եւ եհան զտապանակն ի տանէն Ամինաթարայ…* (Ամ. ՃԼԳ)։

հե. 204բ^{1}—6բ^{1} ՀԳ. Քարոզ Ծննդեան սուրբ Աստուածածնին, ի բան որ ասէ. Հոգի Սուրբ — *Եւ արդ երկս իրս ասելի է մեզ, նախ վասն ծնողաց Աստուածածնին…* (Ամ. ՃԼԵ)։

հզ. 206բ^{2}—9ա^{1} ՀԴ. Քարոզ նորին վասն Գալստեան Հոգւոյն Սրբոյ եւ ի կատարել աւուրցն Պենտէկոստէից — *Նախ գիտելի է, զի Պէնտէկոստն ի յասորոց լեզուն Ե թարգմանի…* (Ձմ. ՃԾԵ)։

հէ. 209ա^{1}—10բ^{2} ՀԵ. Քարոզ կարգաց եւ աղօթից, բանն որ ասէ. Տէր եթէ զշըրթունս իմ բանաս — *Ձբերանն իմ բացի եւ առի զհոգի ասէ մարգարէն…* (Ամ. ՁԴ)։

հը. 210բ^{2}—3ա^{1} ՀԶ. Քարոզ նորին, ի

բանն որ ասէ · Լուացարուք, սրբեցարուք — *Ուսցնէ մեզ առաքեալն Աստուծոյ ասելով, ցանկութիւն յղացեալ զմեղս ծնանի...* (Զմ · Հ):

հթ · 213բ^1—6բ^1 ՀԷ · Նորին քարոզ վասն Հոգոյն Սրբոյ Գալստեանն, ի բան իմաստնոյն որ ասէ · Գոյ ի նմա Հոգի Սուրբ Միածին — *Երրորդութիւն սուրբ գերագոյնդ Աստուած...* (**Զմ · ՃԾԲ**):

ձ · 216բ^1—21ա^1 ՀԸ · Նորին դարձեալ վասն Հոգոյն, ի բան որ ասէ · Քանզի նանանչ է Աստուծոյ զօրութիւն — *Ով անըստուեր լոյս իմանալի...* (Զմ · ՃԾԴ):

ձա · 221ա^1—2ա^2 Այլմէ հաւաքեալ քարոզ վասն Հոգոյն Գալստեանն — *Աստուածային տեսլեան՝ ի Յայտնութեան Յօհաննու գրեալ է...* (Զմ · ՃԾԶ):

ձբ · 222բ^1—4բ^2 ՀԹ · Այլմէ բան · Հուր եկի՝ վասն Գալստեանն Հոգոյն — *Սովորութիւն է երկրագործաց...* (Զմ · ՃԾԷ):

ձգ · 224բ^2—8ա^1 Չ · Նորին քարոզ ի բանն տէրունականն · Յորժամ յաղօթս կայցէք... — *Ամենայն աղօթք յոյժ պատուական եւ գովելի գործք են...* (Ամ · Թ):

ձդ · 228ա^1—32ա^1 ՉԱ · Նորին դարձեալ ի բանն · Եղիցին կամք քո... — *Վարդապետք ասեն Ե պատճառ տեսանի հիւանդութեան մարմնոյ...* (Ամ · ԺԱ):

ձե · 232ա^1—5ա^1 ՉԳ · Նորին քարոզ վասն հաւատոյ, ի բանն որ ասէ առաքեալն Պօղոս · Հաւատալ պարտ է այնմ... — *Զաստուածպաշտութեան օրինակն երից իրաց ուսուցանէ Եսայի...* (Ամ · ԺԲ):

ձզ · 235ա^1—40ա^2 ՉԴ · Նորին քարոզ ի բանն որ ասէ Յակոբոս · Հաւատք առանց գործոց... — *Ասեն վարդապետք, առնելն առաքինութիւն է եւ ոչ գիտելն միայն...* (Ամ · ԺԳ):

ձէ · 240ա^2—1բ^2 ՉԵ · Նորին քարոզ դարձեալ վասն հաւատոց եւ յուսոյ, ի բանն · Հաւատք սիրով աջողեալք — *Միտք մեր եւ հոգիս բան[ա]կան լոյս է ստեղծեալ...* (Ամ · ԺԴ):

ձը · 241բ^2—2բ^2 ՉԶ · Նորին քարոզ վասն յուսոյ, ի բանն առ[ա]քելոյ · Յոյս ոչ երբեք... — *Երեք են աստուածային առաքինութիւնք...* (Ամ · ԺԵ):

ձթ · 242բ^2—5ա^2 ՉԷ · Յայլմէ քարոզ վասն սիրոյ, բանն որ ասէ · Այս է պատուէրիմ... — *Ասեն իմաստունք, թէ թշնամութիւն մեծ պակաս է ի մէջ մարդկան...* (Ամ · ԺԶ):

ղ · 245ա^2—8ա^2 ՉԸ · Դարձեալ ի նոյն բանս է — *Վարդապետք ասեն, թէ սուրբ սէրն չորս յատկութիւն ունի...* (Ամ · ԺԷ):

ղա · 248ա^2—51ա^2 ՉԹ · Նորին քարոզ ի բանն · Գովելի են փեղեցիկքն... — *Եւ զի ըստ Պղատոնի հոգին եռամասնեալ է...* (Ամ · ԺԸ):

ղբ · 251ա^2—4ա^1 Ղ · Նորին քարոզ վասն խոհեմութեան, ի բան առակաց · Որ անելու զգիտութիւն... — *Զմարդն ստեղծեաց հոգի եւ մարմին...* (Ամ · ԺԹ):

ղգ · 254ա^2—6բ^2 ՂԱ · Նորին քարոզ վասն իմաստութեան, ի բանն որ ասէ · Երանեալ է այր որ էգիտ զիմաստութիւն — *Իմաստութիւն բաժանի ի տեսական եւ գործնական...* (Ամ · Ի):

ղդ · 256բ^2—9ա^2 ՂԲ · Նորին քարոզ արիութեան եւ գործոց, ի բանն որ ասէ · Ի փոյթ մի վեհերոտք... — *Զվաստակ արի գործոց ունիմք Գ իրաց...* (Ամ · ԻԱ):

ղե · 259ա^2—60բ^1 ՂԳ · Նորին քարոզ վասն գործոյ, ի բանն որ ասէ · Եդ Աստուած զմարդ ի դրախտին... — *Ի բանէս յայսմանէ յայտնապէս ուսուցանէ մեզ...* (Ամ · ԻԲ):

ղզ · 260բ^1—3բ^2 ՂԴ · Նորին քարոզ վասն յերկրագործաց, ի բան յառակին որ ասէ · Իբր անդաստան մի է... — *Ճշմարիտ առակախօսն եւ քարոզօղն...* (Ամ · ԻԳ):

ղէ · 264ա^1—7ա^1 ՂԵ · Նորին քարոզ հեղգաց, ի բան որ ասէ · Վաստակեա յաւիտեանն... — *Ի սկզբանէ՝ ի ստեղծմանն մեր...* (Ամ · ԻԴ):

ղը · 267ա^1—9ա^2 ՂԶ · Նորին վասն քնոյ քարոզ, ի բան Ղուկասու · Զի՞ ննջէք... — *Զորս ազգ է քունն...* (Ամ · ԻԵ):

ղթ · 269ա^2—72ա^2 ՂԷ · Նորին քարոզ վասն հալալ ամուսնութեան, ի բան · Պատուական է ամուսնութիւն... — *Յորժամ ստեղծ Աստուած զառաջին մարդն...* (Ամ · ԻԶ):

ճ · 272ա^2—6բ^2 ՂԸ · Նորին քարոզ վասն խորհրդոյս մկրտութեան, ի բան · Ոչ ոք ծնցի... — *Բայց նախ զայս հարցանեմք, թէ վասն է՞ր...* (Ամ · ԼԲ):

ճա · 277ա^1—9բ^1 ՂԹ · Նորին քարոզ մկրտութեան, ի բան Զաքարիայ... Ահա–

ւասիկ ես փորեցից··· — *Փորձն զհաստատութիւն եկեղեցւոյս ասէ*··· (*Ամ. ԼԳ*) ։

ճբ. 279բ^1—82ա^1 Ճ. Նորին քարոզ վասն հաղորդութեան, ի բանն. Հացն զոր ես տաց··· — *Նախ քննելի է, թէ վասն է՞ր կոչի հաղորդութիւն*··· (*Ամ. ԼԴ*) ։

ճգ. 282ա^1—5ա^1 ՃԱ. Նորին քարոզ զնոյն կարգ եւ հաղորդութեան — *Իսկ [յետ] որ[ո]չելոյ անսրբիցն, մնան Գ դասուն*··· (*Ամ. ԼԵ*) ։

ճդ. 285ա^1—7բ^1 ՃԲ. Նորին քարոզ ձեռնադրութեան, ի բան որ ասէ. Քահանայք քո զգեցին··· — *Նախ պարտ է գիտել, զի՞նչ է սահման քահանայութեան*··· (*Ամ. ԼԷ*) ։

ճե. 287բ^1—92ա^1 ՃԳ. Նորին քարոզ վասն քահանայութեան, ի բան. Դու ես քահանայ յաւիտեան — *Յառաջագոյն ասացեալ եղեւ, թէ զինչ է քահանայութիւն*··· (*Ամ. ԼԸ*) ։

ճզ. 292ա^1—4ա^1 ՃԴ. Նորին վասն միայնակեցայց, բանն որ աս[է]. Ոչ թողու զհայր կամ զմայր··· — *Որպէս ասէ սուրբն Դիոնիսիոս, աստուածպետական բարերար կամաց*··· (*Ամ. ԼԹ*) ։

ճէ. 294ա^1—6բ^2 ՃԵ. Նորին դարձեալ քարոզ վասն խոստովանութեան, ի նոյն բան. Խոստովան լերուք միմեանս — *Որպէս ունկն աղտեղեալ ի բազում ժամանակս*··· (*Ամ. ՀԹ*) ։

ճը. 296բ^2—302ա^2 ՃԶ. Յայլմէ քարոզ վասն խոստովանութեան. Ապա թէ խոստովանիս զմեղս··· — *Վարդապետք ասեն, թէ Աստուծոյ դատաստանն քաղցր է*··· (*Ամ. Ձ*) ։

ճթ. 302բ^1—5բ^2 ՃԷ. Դարձեալ քարոզ վասն ողորմութեան, ի բանն Սողոմոնի որ ասէ. Տուր բաժին է-անց··· — *Ասեն վարդապետք, եթէ զամենայն ինչ զոր տուեալ է Աստուած մարդոյս*··· (*Ամ. ՂԷ*) ։

ճժ. 305բ^2—10ա^2 ՃԸ. Նորին դարձեալ վասն ողորմութեան, ի բան Սողոմոնի որ ասէ. Ողորմութեամբ եւ հաւատով սրբին մեղք — *Զամենայն արարածս զոր էստեղծ Աստուած բարի է*··· (*Ամ. ՁԸ*) ։

ճժա. 310ա^2—4բ^2 ՃԹ. Նորին վասն ագահութեան քարոզ, ի բան առակի. Դժողք եւ կորուստ ոչ յագին··· — *Հինգ են զգայրանք կազմեալ*··· (*Ամ. ԿԳ*) ։

ճժբ. 314բ^2—6բ^2 ՃԺԱ. Յայլմէ քարոզ վասն որկրամոլութեան, ի բան. Որոց Աստուած յորովայն իւրեանց է··· — *Վարդապետք ասեն, թէ յորովայնամոլութիւն է բերան եւ դուռն ամենայն մեղաց*··· (*Ամ. ԿԵ*) ։

ճժգ. 316բ^2—9ա^2 ՃԺԲ. Քարոզ յաղագս արբեցութեան, ի բանն որ ասէ Պօղոս. Մի՛ ըմպէք զգինի··· — *Արդ չորք կերպիւ արբենալ իմանամք յԱստուածաշունչ գիրս*··· (*Ամ. ԿԶ*) ։

ճժդ. 319բ^1—23ա^1 ՃԺԳ. Նորին քարոզ վասն պատրանաց սոփ պոռնկութեան, բան առակի. Տզրուկի Գ դստերք էին — *Մովսէս մարգարէն զլինելութիւն աշխարհի պատմեաց*··· (*Ամ. ԿԷ*) ։

ճժե. 323ա^1—5ա^1 ՃԺԴ. Նորին վասն վնասուց պոռնկականաց—*Եթէ զի՞նչ է վնաս պոռնկականաց, խրատէ ըստ կարգի իմաստունն Սողոմոն*··· (*Ամ. ԿԸ*) ։

ճժզ. 325ա^1—7բ^1 ՃԺԵ. Նորին վասն լծոյ օրինացն — *Ասէ Ովսէէ. Երինջ կիրթ է Եփրեմ*··· (*Ամ. ԿԹ*) ։

ճժէ. 327բ^1—9բ^1 ՃԺԶ. Նորին քարոզ վասն կռապաշտութեանց, ի բան որ ասէ Աստուած Ովսէէ մարգարէին. Ես եմ Տէր Աստուած··· — *Աստ հարցանելի է նախ, թէ զի՞նչ է պատճառն որ արդել զերկրպագութիւն արարածոց*··· (*Ամ. Հ*) ։

ճժը. 329բ^1—32բ^2 ՃԺԷ. Քարոզ վասն նեղութեան. Ի նեղութեան ես առ Տէր կարդացի··· — *Բայց ոչ է պարտ զանց առնել զնեղութեանց մեծութենէ*··· (*Ամ. ՀԱ*) ։

ճժթ. 333ա^1—8բ^1 ՃԺԸ. Քարոզ դարձեալ վասն կուսութեան, ի բանն. Ծնեալն ի մարմնոյ մարմին է··· — *Վարդապետք ասեն, թէ մարդս հոգի եւ մարմին է եղեալ*··· (*Ամ. ՃԸ*) ։

ճի. 338բ^1—41բ^2 ՃԺԹ. Քարոզ վասն առաջնորդաց, թագաւորաց եւ իշխանաց, ի բան առակին որ ասէ. Որոց ոչ գոյ առաջնորդութիւն··· — *Գրէ ուրեմն հանճարեղ եւ իմաստնացեալն Աստուծոյ՝ առակախօսն Սողոմոն*··· (*Ամ. ՃԺԱ*) ։

ճիա. 341բ^2—3բ^2 ՃԻ. Նորին քարոզ մեծատանց, ի բանն որ ասէ. Այր մի էր մեծատուն··· — *Ասեն ոմանք թէ մեծութիւն չար է որպէս ասէ Տէրն*··· (*ՃԺԲ*) ։

ճիբ. 344ա^1—6ա^2 ՃԻԱ. Նորին քարոզ վասն դիւաց խաբէութեանց, ի բան առակին. Երկու ինչ խնդրեմ ի քէն··· — *Աստ-*

ուած զմարդն իմաստուն եւ հանճարեղ կեն-դանի արար… (*Ա՛ր. ձԺ՝*)։

ՀԻԳ. 346*ա*—9*ա*[2] ՁԻՐ. Նորին բարով վասն դատաստանաց աշխարհի, քան որ ասէ. Դատ արարէք որբոյն… — *Որ հանճարեղն էցէ գառաչնորդութիւն ասացեր…*

ՀԻԳ. 349*բ*[1]—53*բ*[1] ՁԻԳ. Նորին բարով վասն արդարութեան, ի բանն որ ասէ. Սերմանեցէք զարդարութիւն… — *Արարչա-գործն Աստուած կազմեաց զմարդն ի պատկեր իւր…*

ՀԻԵ. 353*բ*[1]—5*ա*[1] ՁԻԳ. Նորին ի բարով վասն արդարութեան. Արդար է Տէր… — *Բարի է բնութեամբ Աստուած…* (*Ա՛ր. ԻԸ*)։

ՀԻԶ. 355*ա*[1]—*բ*[2] ՁԻԵ. Քառով առաքե-լոց, ի բանն որ ասէ Տէրն. Եղերուէ խոստ-գէտ… — *Նախ պարտ է դիտել, թէ զի՞նչ է դիտութիւն օձին…* (*Ա՛ր. ՁԻԳ*)։

ՀԻԷ. 355*բ*[2]—8*բ*[1] ՁԻԶ. Նորին բարով վասն եկեղեցւոյ ժողովրդեան, բանին. Սեաւ եմ… — *Նախ դիտել պարտ է, զի սուրբ եկեղեցի՝ որք են ժողովուրդք քրիստոնէից…* (*Ա՛ր. ՁԳ*)։

ՀԻԸ. 358*բ*[1]—62*բ*[1] ՁԻԷ. Նորին դարձեալ բարով եկեղեցւոյ եւ սրբոց. Տեսի նշան յերկ-նից… — *Ի սկիզբն սահմանադրութեան յաշխարհի արար Աստուած զարեգակն…* (*Ա՛ր. ձԵ*)։

3. [Այլ բանի եւ բարոզի Գրիգորի Տա-թեւացւոյ]

ա. 363*բ*[1]—4*ա*[2] Ցաղագս անուանց մե-ծաց — *Անուանք մեղաց ըստ զանազանու-թեան որակի նորին նախ ասի. Ա. մեղք… Ի՞ր. Ոչինչ։ Ա. Նախ ասի մեղք։ Մեղքն է յետս դարձումն անփոփոխ բարւոյն… Ի՞ր. Ոչինչ է որ ոչ է արարեալ… եւ ոչ ընչացու-ցանէ զգործոցս իւր։*

բ. 364*բ*[1]—5*ա*[1] Նորին բարով Համբարձ-ման — *Ամենայն ոտնք անօրէնութիւնէն բա-նին Աստուծոյ…* (*Զա՛ր. ձՁԵ*)։

գ. 367*ա*[1]—9*ա*[2] Գրիգորի եռամեծի··· վասն եղծմանն չարիմաց բանից անհամեմատ բարոզչաց··· Երկրորդ հատոր բարոզ գրոց, ի բան Դաւթի. Առաջնորդեա ինձ ի շաւիղս պատուիրանաց քոց··· — *Արդ զինչ առացիս կամ զինչ պատմեցիս, զինչ խոսեցայց եւ կամ զինչ ճառեցից…*

դ. 369*ա*[2]—71*բ*[2] Նորին ի բարով վասն մարտիրոսաց եւ սրբոյ Գէորգեա, բան. Ի բանի որ հալածեալ իցէ··· — *Ի հանդէս գե-րամեծար եւ փառաւորեալ սրբոցն վկայից…* (*Ա՛ր. ձՄԱ*)։

ե. 372*ա*[2]—3*բ*[1] Նորին բարոզ հոգեվա-րին, ի բարձունս տեսցեն··· — *Վարդապետք առնն յորժամ ելանէ հոգին ի մարմնոյն…* (*Զա՛ր. ՄԷ*)։

զ. 374*ա*[1]—81*ա*[2] Մարգարէութիւն Ցո-բայ — *Բն. Զօրութեամբ հանդարտեցոյց Մկ. Վասն Քրիստոսի՝ յորժամ ննջէր ի նա-ւին, այլք ծովուն դիպանայր··· զի սնուցա-նողն հրեշտակաց ծնաւ մարդկան, ծնաւ, որ կրէ զամենայն բանիւ զօրութեան իւրոյ։*

է. 381*բ*[1] Զի՞նչ է կերպարանիւ աղօթք — *Պա. Զ իր։ Նախ որ կանդնեալ աղօթէ··· լեզուաւն առ Աստուած խոսիլ* (*միայն Ղ տող*)։

ը. 381*բ*[1]—7*ա* Նորին բարոզ վարդավա-ռին, ի բան Մատթէոսի. Եւ յետ Զ ա-ւուր··· — *Հոգի է Աստուած երեսաց մերոց Տէր Քրիստոս Աստուած մեր…* (*Ա՛ր. ձԻ*)։

թ. 387*ա*—8*ա* Քառով վասն Գաւազանի, պաշտելով Գրիգորի Տաթեւացւոյ՝ աշակերտ Ոհաննու Որոտնեցւոյ, բանն մարգարէին Դաւթի որ ասէ. Գաւազան զօրութեան ա-ռաքեսցէ Էիզ Տէր — *Հարցումն, թէ վասն է՞ր յետ զաւազանն զարդարելոյն յեկեղե-ցին եւ արտաքս բերեն։ Պա. Վասն բազում պատճառի…*

ժ. 388*ա*—90*բ* Վասն աստիճանաց վար-դապետաց, թէ որքան է կամ որպէս ստա-նալի է··· — *Առ Աւետարանչին Ղուկաս, թէ եղեւ բան Տեառն ի վերայ Յոհաննու…*

ժա. 391*ա*[1]—*ա*[2] [Գիրք Հարցմանց, հտ. Ե, պրակ Դ] — *Դարձեալ մարդս նման է բո-լոր աշխարհի. Գլուխն երկինք, աչքն լուսա-տուքս··· զգայ ըստ անասնոց, իմանա ըստ հրեշտակաց։*

ժբ. 391*բ*[1] [Գիրք Հարցմանց, հտ. Թ. պրակ ԻԹ] — *Հարցումն. Զի՞նչ է հաւատ։ Պա. Հաւատն է ունակութիւն… Հրց. Զի՞նչ է սէրն։ Պա. Սէրն է վախճան պատուիրա-նին… ի բաւի խղճէ մտաց, այսինքն ի յուսոյ։*

ժգ. 391*բ*[2] [Ցաղագս Վարդապետական աստիճանի՞] — *Եւ իմաստասէրն հայիրէն եւ բարուն ասէրէն… Տէրն երբեմն կոչէր դինքն···* (*Քերաւարտ*)։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

86ա^1 *Որոյ արժանաւորեսցէ առ հասարակ զամենայն հաւատացեալս անուան իւրոյ, մանաւանդ զրօղս՝ անմիտ եւ անպիտան* Յարութիւն *երէցս, որդոյ* Աբրահամի *եւ ընթերցող սորա, Քրիստոս Յիսուս Տէր մեր, որ է օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն.* (*Նման՝* 62ա^1, 73բ^1, 80ա^2, 103բ^1, 124ա^2, 287բ^1)։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՑԻ

ա. 4բ *Ողորմութեամբ Աստուծոյ եւ բարեխօսութեամբ սրբոյն Մինասայ զօրաւորին, յակըն կալեալ գնէցի սուրբ գիրքս հալալ արդեամբս իմ։ Արդ, աղաչեմ զձեզ եղբարք իմ սիրելիք, որք հանդիպիք այսմիկ մեղրածորան վարդապետութեան սրբոյն Գրիգոր Տաթեւացւոյն, որ կոչի Ձմռան հատոր. յիշել մաղթեմ մաքրափայլ աղօթս ձեր* զՅոհաննէսն *եւ կողակիցն սորին եւ այլ արեանառու մերձաւորն եւ դուք յիշեալ լիջիք ի Քրիստոսէ. ամեն։*

Թւին Հայոց զայս գիրքս գնեալ,
Ոլոմփիլիաթ թիւն կալեալ,
Դարձեալ զնա էռապատկեալ,
Երկեակ տասնիկ ութ եւս առեալ,
Խաչի թիւըն սովաւ զուգեալ,
Երկու հարիւր քսան եւ ինն վերաբեալ։
Երկրորդ աշխարն խաւարեալ,
Արդի (ափդի՞) գաղան Անթափ *մտեալ,*
Յովանէս *խէլֆէն զայս գիրքս առեալ,*
ՌՄԻԸ (1779) *տարին կատարեալ,*
Զայս գիրս անարժան Սահակ *գրեալ,*
Գիրքս Ձմռան հատոր անւանեալ։

բ. 391ա^2 *Այս գիրքս կոչի Ձըմըրան հատոր,* խաղտող ողլի Սարգսի *որդի տիրացու* Յոհաննէսին *է, թվին ՌՄԻԸ* (1779) *ամին առի, կինը զուււ Ը* (8), Ափայի *փաշային օրըն առի։*

գ. 391ա^2 *Աս գիրս որ գոչի Ձմրան հատոր* խաղտող ողլը Սարգիսի *որդի* Յոհաննէս *որդի* Արթին *առի թվին ՌՄԻԸ* (1779)...

դ. 132ա^2 Խաղտող ողլը Սարգիսի որդի Յոհաննէսին *ո[ր]դի* Արթինին։

Յովհաննէս կամ Արթին անունները բարոգներու ետին յաւախակի աւելցուած են։

22

ՊԵՏՐՈՍ ԱՌԱՔՈՆԱՑԻ. ԳԻՐՔ ՄՈԼՈՒԹԵԱՆՑ

ԺԸ — XVIII

Գրիչ՝ Սարգիս Եւդոկիացի։

Թերթ՝ 206։ *Պրակ՝* Ա—ԺԷ×12+1×2։ *Նիւթ՝* թուղթ։ *Մեծութիւն՝* 21,3×15,7։ *Գրութիւն՝* երկսիւն։ *Գիր՝* նոտրգիր։ *Տող՝* 23։ *Կազմ՝* շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ։ *Լուսանցակողեր՝* կարմիր (գունաթափ)։

Վիճակ՝ բաւարար։ Առաջին 10 թերթերէն պատառիկներ միայն մնացած, թանաքը ներծծուած եւ գրադաշտը գունափոխուած, կազմը քերծուած եւ կռնակը վնասուած, կապիչները ու փականները ինկած։

ԾԱՆՕԹ. Նուէր՝ ծեղադործ Մանասէ Գաբրիէլեանի կողմէ, 1945 *Մայիս* 20։

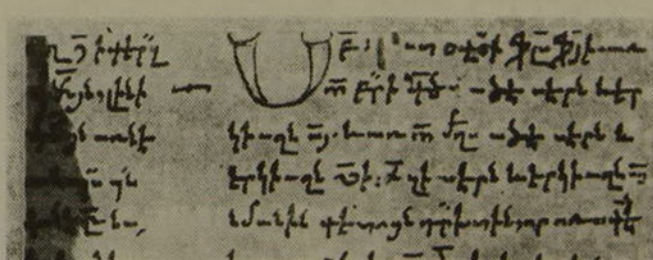

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. 10ա^2—1բ^2 Յաղագս աշխարհի. Մի՛ սիրէք զաշխարհս... — *Ըստ Օգոստինոսի Փիլիսոփայի առ ամենայն բարի գործս ածէ սէրն եւ երկիւղն Աստուծոյ...*

2· 11բ^{2}—4ա^{1} Դ· Ցաղագս բաժանման մեղացն· Բաժանեցին զսիրտս իւրեանց···— *Ըստ փիլիսոփային, անդրադարձին էն եւ մինն, քանզի յորժամ հեռանայ ոք ի միաւորութենէ···*

3· 14ա^{1}—5բ^{2} Ե· Ցաղագս հնարից ընդդէմ մեղացն· Ցիշեցէք թէ որպէս փրկեցան հարքն մեր··· — *Զոր օրինակ կալով մարդոյն ի մէջ նեղութեան ամենայն ուստեք խնդրէ հնարս···*

4· 15բ^{2}—7բ^{2} Ցաղագս է գլխաւոր մեղացն· Եօթն չարիք կան ի սիրտ նորա··· — *Ցետ որոյ ասացաք յառաջին մասնէ մեղացն հասարակաբար, այժմ յեօթն մասունս որ զկնի ասելի է···*

ա· 17բ^{2}—69բ^{2} Ցաղագս հպարտութեան— *Ըսկիզբն ամենայն մեղաց է հպարտութիւն, քանզի ըստ փիլիսոփային ենթադատիմք դիտել զիւրաքանչիւր իր յորժամ տեղեակ լինիցիմք պատճառաց···*

բ· 69բ^{2}—78բ^{1} Ցաղագս երկրորդ մասին մոլութեանց, որ է նախանձն· Նախանձու բանսարկուին եմուտ մահ յաշխարհս··· — *Ըստ Օգոստինոսի փիլիսոփային ի դիրս կուսութեան, հպարտութեան հետեւի նախանձըն···*

գ· 78բ^{2}—91ա^{1} Ցաղագս բարկութեան· Մի՛ բարկանայցէք ի ճանապարհի··· — *Որպէս ասէ փիլիսոփայն Օգոստինոս, հպարտութիւն բառնայ ի մարդոյն զԱստուած···*

դ· 91ա^{1}—115բ^{1} Ցաղագս ծուլութեան· Մի՛ ծուլասցիս կապօք իմաստութեան··· — *Ըստ Գրիգորի ծուլութիւն ծնանի ի բարկութենէն···*

ե· 115բ^{1}—60ա^{2} Ցաղագս ագահութեան· Արմատ ամենայն չարեաց ագահութիւն···— *Ըստ Օգոստինոսի ոչինչ ծանրագոյն կարէ ոք բաղձալ թշնամւոյն, քան զնեղիլն ագահութեամբ···*

զ· 160ա^{2}—78ա^{1} Ցաղագս որկորամոլութեան· Ամենայն վաստակ մարդոյ ի բերան նորա··· — *Ըստ Գրիգորիսի է գլխաւորաց մոլութեանց Ե են հոգեւորք եւ Բ մարմնաւորք···*

է· 178ա^{1}—206բ^{2} Ցաղագս բղջախոհութեան· Խորտկանաշ եղէք ի վերայ երկրի··· — *Որպէս ասէ Ջերօնիմոս, խորտկաց եւ յագեցմանց միշտ հետեւի բղջախոհութիւն··· զի կենդանասցի նոր մարդն նորոգութեամբ նորն Ադամայ՝ Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ, որ է օրհնեալ յաւիտեան յաւիտենից· ամէն:*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

ա· 69բ^{2} Զմեղապարտ գծողս յիշեա, որ եմ բանասէր եւ Սահաթճի *եւ ամենակարող Տէրն ձեզ եւ մեզ ողորմեսցի:*

բ· 78բ^{1} Զմեղապարտ գծողս յիշեցէք ղնդօկիացի Սարգիս *բանասէրս, եւ դուք ի Տեառնէ առնուցուք:*

գ· 206բ^{2} *Փառք ամենազօր սուրբ Երրորդութեան··· համանման եւ համահաւասար երրեակ··· (չար· թափուած):*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՑԵՏԱԳԱՅԻ

(*Ա· փեղկի ներքնամասը*) *Նուէր Կիլիկիոյ Կաթողիկոսարանի, Անթիլիաս, Պէյրութ, դեղագործ* Մանասէ Գաբրիէլեան· 1945 *Մայիս* 20:

23

ՎԱՐՔ ՀԱՐԱՆՑ

ԹՈՔԱԴ

ՌԿԵ — 1616

Գրիչ՝ Կարապետ: *Ստացող*՝ Վարդան մոնոզոն: *Թերթ*՝ 483. դատարկ՝ 1ա, 4բ, 483բ: *Պրակ*՝ Ա—Խ×12 (Խ 11+1×4: *Նիւթ*՝ թուղթ: *Մեծութիւն* 21,5×15,2: *Գրութիւն*՝ երկսիւն (1բ—143ա), միասիւն (143բ—481ա): *Գիր*՝ նօտրգիր: *Տող*՝ 19: *Կազմ*՝ շագանակագոյն կաշեպատ տախտակ, աստառը՝ կարմիր կտաւ: *Լուսանցակողեր*՝ կարմիր:

Գլխազարդ՝ 5ա^{1}: *Լուսանցազարդ*՝ բուսական (5ա^{1}): *Զարդագրութիւն*՝ հանգուցագիր եւ թռչնագիր (սակաւ):

Պատառիկ-պահպանակ՝ 2 (Ա—Բ)+2 (Գ—Դ) թերթ մագաղաթ, երկսիւն, 10 տող, բոլորագիծ երկաթագիր. Ժ—ԺԱ դդ.: Ա—Բ՝ մասն Յովհաննու Աւետարանի Ժ, 21—40, Գ—Դ՝ Մատթ. Իէ, 12—26:

Վիճակ՝ բաւարար: Կարգ մը թերթեր կազմէն անջատուած, կռնակը վնասուած, Բ. փեղկի կաշին ճերմուած, կապիչներն ու փականները ինկած:

ԾԱՆՕԹ. Հ. Ն. Ակինեան, Թիւ 6:

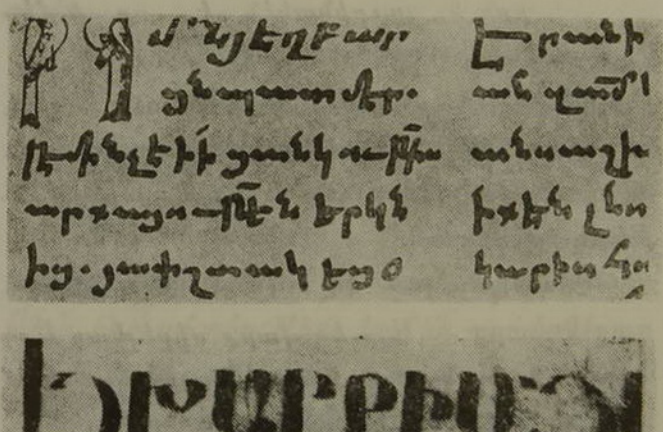

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

– 1բ—4ա Ցանկ գրոցս Հարանց Վարուց— *Ա. Վկայութիւն վասն երանութեամբ յիշատակեալ արիութեան եւ ունկնդրութեան... ՁՁ. Գիր երանելոյն Փիլիքսիանոսի եպիսկոպոսի...*

1. 5ա^{1}—24ա^{1} Ա. Վկայութիւն վասն երանութեամբ յիշատակեալ արիութեան եւ ունկնդրութեան — *Առ որս բանս մեր աջողի ի նեղ եւ ըստ Քրիստոսի ճգնութեան համբերողացն այսուհետեւ արժանի շառաւեղ...*

2. 24ա^{1}—7բ^{2} Բ. Վասն խոկման մահու— *Ամենայն բանի եւ մտածութեան նախապատիւ է խոկումն մահու եւ յանցանաց...*

3. 27բ^{2}—30բ^{1} Գ. Նորին վասն մտնութեան — *Ոչ ոք յիմաստնոց այսմ հակառակ ասել ինձ թուի, եթէ ատելութիւն եւ յիշաչարութիւն զմտանութիւն ծնանի...*

4. 30բ^{1}—2ա^{2} Դ. Նորին խրատք վասն շատախօսութեան — *Ասացաւ ի մէնջ դուզնաքեայ սղալանք այնոցիկ ոյք դատեն եւ լեզուաւք տանջեն...*

5. 32ա^{2}—4ա^{1} Ե. Նորին վասն ստութեան — *Ծնունդ երկաթի եւ քարի՝ հուր, ծնունդ շատախօսութեան եւ խեղկատակութեան՝ ստութիւն...*

6. 34ա^{1}—6ա^{2} Զ. Նորին վասն ձանձրութեան — *Մի՛ եւ այս պատահի ի բազում իրս չատ[ա]խօսութեան սաղարթ...*

7. 36բ^{1}—41ա^{2} Է. Սրբոյն Թէոփիլոսի ասացեալ Յաղագս զղջման եւ արտասուաց— *Արդ, պարտ է անդադար ամենայն մարդոյ զայս զմտաւ ածել...*

8. 41բ^{1}—5ա^{2} Ը. Ճառ աբբայ Մովսէսի վասն ոխակալութեան — *Եթէ ոք առցէ յուշ զայն, որ ոք խռովեցոյց զնայ...*

9. 45բ^{1}—7ա^{2} Թ. Յաղագս մոլորութեան բանի դիւացն որ եւ զբազում եղբարսն անյոյսացուցանեն եւ մոլորեցուցանեն ի նըշմարտութենէն — *Արարիչ ամենայնի եւ հիմն հաստատութեան եղելոց...*

10. 47ա^{2}—9ա^{2} Ժ. Վասն բարկացողաց եւ հպարտից — *Բարերար Տէր եւ գթած, որ ոչ բարկանաս ի վերայ հպարտից...*

11. 49ա^{2}—50ա^{1} ԺԱ. Վասն պարգեւատութեան, որ կատարի յաղագս միանձանց յերրորդ չափահասութիւնն — *Քրիստոս զգեցեալ զհայր, զի առ քեզ ցընծայ տեսութիւն բանաւորաց...*

12. 50ա^{1}—3բ^{2} ԺԲ. Վասն գործակցութեան առաջին կողմանն — *Են ոմանք որ զխոնարհութիւն սգեցեալ են յանձինս իւրեանց...*

13. 53բ^{2}—62ա^{1} ԺԳ. Վասն սիրոյ զոր

ցուցանեն սուրբ հրեշտակքն առ ճգնաւորս եւ մխիթարեն զնոսա եւ յաղագս մոլեգնութեան դիւաց, թէ որպէս է մոլորութիւն նոցա — *Ծուրժամ խաւարկն ոք ի ծուլութենէ եւ գայ ի զղջումն ապաշխարութեան…*

14· 62^{ա1}—7^{ա1} ԹԻ· Յաղագս պատուիրանապահութեան գիտութեանցն զարտահիին եւ զնորինն — *Որ ոք ցանկասցէ լինել որդի Աստուծոյ…*

15· 67^{ա1}—p^2 ԺԵ· Յաղագս կամաւորական մահուան ելանելոյ յայսմ աշխարհէ եւ բնակել ի կեանսն յաւիտենական — *Ով ոք որ վաղանեցաւ յայսմ կենաց եւ ցանկալ բնակել առ Աստուած…*

16· 67^{p2}—9^{ա1} ԺԶ· Վասն համարձակութիւն ունելոյ առ Աստուած ոմանց, որ գործակից է նոցա հոգի Յիսուսի Քրիստոսի· եւ երբէ որպէս է ուզնակալութիւն զոր շնորհէ ի ձեռն Հոգւոյն Սրբոյ — *Այսուհետեւ ճանաչել զքանն, զոր յայտնեաց երանելի առաքեալն Պօղոս…*

17· 69^{ա1}—70^{p2} ԺԷ· Նորին սուրբ հարւոն Յոհաննեու ասացեալ — *Գիտասջիք, եղբարք, զի հակառակ կայ մարմնական կենացս ամենայնի, որպէս կարծէ արտաքոյ իմաստից…*

18· 70^{p2}—2^{ա1} ԺԸ· Վասն երեւելոյ Աստուծոյ առ հոգին եւ համարձակութիւն զոր ի վերուստ շնորհեցաւ նմայ· եւ երբէ որպէս տնօրինաբար խօսի ընդ նմա — *Պատմէր ոմն յեղբարցն ընդ խօսել նորա առ Աստուած…*

19· 72^{ա1}—6^{ա1} ԺԹ· Վասն ազօթից եւ բնութեանց հոգեւորաց եւ վասն իմաստութեան Աստուծոյ — *Որ ոք հաղորդեալ է ընդ Յիսուսի Քրիստոսի, զգուշանալ պարտ է ազօթից…*

20· 76^{ա1}—81^{p1} Ի· Վասն շնորհացն որ պարգեւի ի Հոգւոյն Սրբոյ մխացելոցն ընդ Աստուծոյ եւ վկայութիւն սովորականացն, որ սովորեալ են ընդ Աստուած միաւորեալ— *Վասն շնորհաց Հոգւոյն Սրբոյ, զոր եւ խընդրեցեր գրել քեզ, ով ոք է բաւական ճառել…*

21· 81^{p1}—4^{p2} ԻԱ· Վասն խաղաղացեալ վայելչութեան որ միաւորի ի տեսութիւն Աստուծոյ — *Կամէի գրել եւ ոչ ժամանեցի, զի մնաց ի միջի որ փառաւորն էր…*

22· 84^{p2}—6^{ա2} ԻԲ· Վասն այլեւայլ բանից զոր խօսեցան սուրբ հարքն, թէպէտ բաժանեալ են ի լսելիս, սակայն ամենեքեան ի Հոգւոյն Սրբոյ են — *Տնաւրէնութիւն Աստուծոյ եւ միաւորութիւն բանի Նորա սուրբ եւ պատուական խարքն խօսեցան առելով…*

23· 86^{ա2}—7^{p1} ԻԳ· Հարցումն եղեալ, թէ զինչ լինիցէ հոգին յետ փախելոյն ի մարմնոյն· եւ զի այլեւայլ ասեն սուրբ հարքն — *Որպէս եւ կամեցաւ Հնարքն Քրիստոսի պարգեւեալ է ձեռն ազօթից քոց եղեալ…*

24· 87^{p1}—p^2 ԻԴ· Վասն զեղծանելոյ յաստի կենացս — *Ապա պարտ է սիրել զորս չումն յաստեացս եւ օտարանալ ի սմանէ…*

25· 87^{p2}—9^{ա2} ԻԵ· Վասն տեսութեան սուրբ խորհրդոյն մարմնոյ եւ արեան Յիսուսի Քրիստոսի — *Ամենայն խորհուրդ Հոգեւոր ուրախութիւն են ճշմարտիցն…*

26· 89^{ա2}—90^{p2} ԻԶ· Վասն թէ որչափ բարի է խաղաղացեալ կեանէ ճգնաւորաց — *Ա՛ւ ի ճանաչել Որդի, զի նմայ արար զամենայն արարածս…*

89^{ա2} (*առարին լուսանցք*) «*Ով եղբայր, կու թվի թէ պակաս է սկիզբն եւ յաւրինակէն է, որ չի մեզադրես ինձ*»։

27· 91^{ա1}—p^2 ԻԷ· Վասն տեսութեան եւ գործակցութեան իւր — *Ոմն յեղբարցն պատմէր, թէ մինչ էի ի ցանկութիւնս արթայութեան երկնից…*

28· 91^{p2}—4^{ա2} ԻԸ· Վասն երկնասարդաց եղբարց — *Այս են վարք սիրելեաց Աստուծոյ, զի մի լեցի հայել նոցա աստ կամ անդ…*

29· 94^{ա2}—102^{p1} ԻԹ· Զայս թուխք գրեալ առ ոմանս յեղբարցն — *Ըստ լուսոյ աստուածային ասեմ, որ ի հոգիս քո բնակեալ է…*

30· 102^{p1}—8^{p2} Լ· Երկրորդ ճառ՝ սկիզբն գիտնականութեան — *Որպէս ի պարզութիւն օդոյ լուսաւորի պարունակին ի փայլմանէ աստեղաց…*

31· 108^{p2}—11^{p1} ԼԱ· Երրորդ ճառ՝ իմաստութեան — *Երեք են տիպք ժառանգ եւ առքօք խոնարհի եւ բարձրանայ…*

32· 111^{p1}—9^{ա1} ԼԲ· Նորին վասն չարաշահմբաւ տիկնոջ որովայնին — *Հանդերձեալ եմ վասն որովայնի ասել…*

33· 119^{ա2}—40^{p2} ԼԳ· Նորին վասն աւնպակաութեան վաստակոյ ի չապականութեան իրտուիճ սրբութեան եւ իմաստու-

բեան — *Սրբութիւն խցէ անմարմնոցն բնութեան միաւորութիւն...*

34. 140բ^2—2ա^1 ԼԴ. Նորին վասն արծաթսիրութեան — *Բազումք որք զիմաստասիրականն վարդապետեցին...*

35. 142ա^1—4ա ԼԵ. Նորին վասն անբաւտացուածութեան — *Անստացուածութիւն է հոգոց ի բաց ընկեցումն...*

36. 144ա—8ա ԼԶ. Նորին վասն անզգայութեան եւ մեռելութեան հոգոյ եւ մտաց նախ քան զմեռանել մարմնոյ — *Անզգայութեան որ ի մարմին եւ ի հոգի, մեռանի զգայութիւն ի յամել ցաւոցն պղերգութեամբն...*

37. 148ա—9բ ԼԷ. Նորին վասն քնոյ եւ արթնութեան եւ ի ժողովս սաղմոսերգութեան — *Քուն է էութեան բնութեանս հանգստութիւն, պատկեր մահու...*

38. 149բ—53ա ԼԸ. Նորին վասն մարմնական արթնութեան, եւ թէ որպէս է ի նմայ մտանել — *Երկրաւոր թագաւորաց նիւթեղէն սպասաւորք զանազան տեսակօք կան առաջի...*

39. 153ա—4բ ԼԹ. Նորին վասն ծուլութեան եւ անօրէնութեան — *Ծուլութիւն է տղայական սովորութիւն...*

40. 154բ—61բ Խ. Նորին վասն բազմակերպ սնափառութեան — *Ոմանք ի կարգ բանի զսնափառութիւն եւ զամպարտաւանութիւն խնքնահաճութիւն կամին սահմանել...*

41. 161բ—5բ ԽԱ. Նորին վասն հեզութեան եւ պարզութեան եւ անչարութեան եւ չարութեան — *Նախընթաց արեգական առաւօտ եւ ամենայն խոնարհութեան հեզութեան ընթայք...*

42. 165բ—78ա ԽԲ. Նորին վասն ախտից կորըստեան եւ բարձր խոնարհութեամբ աներեւոյթ զգայութեամբ — *Որ սիրոյն Աստուծոյ ուղղապէս եւ խոնարհութեան...*

43. 178ա—84ա ԽԳ. Նորին յաղագս քննութեան խորհրդոց եւ ախտից եւ առաքինութեան — *Քննութեան պարապեալ եւ ի նոյն դեգերեալ ընտրի գիտութիւն ճշմարիտ...*

44. 184բ—209բ ԽԴ. Երանելոյն Անտոնի անապատականի խրատ առ միանձունս — *Եւ յաւուր միում եկին առ նա ոմանք եւ աղաչէին լսել ի նմանէ բան...*

45. 209բ—13ա ԽԵ. Ապողոնեայ — *Զայս միւս եւս այլ զարմանալիս եւս տեսաք եւ սքանչացաք...*

46. 213ա—31ա ԽԶ. Խրատ սուրբ հարցն ոգէշահք — *Տուր զխրատ Աստուծոյ...*

47. 231ա—5ա ԽԷ. Բանք սուրբ հարցն վասն որոշողութեան խորհրդոց եւ ոյք կամին ապրել յաշխարհէս — *Արար Աստուած զմարդն եւ եդ զնայ ի դրախտին փափկութեան...*

48. 235ա—8ա ԽԸ. Խրատք սրբոց հարցն — *Եկն երբեմն ծերունի մեծ տեսանել զընակեալսն ի խուղսն...*

49. 238բ—44ա ԽԹ. Խօսք Յովհաննու Մանդակունոյ, խրատ եւ գովութիւն ճգնաւոր կրօնաւորաց եւ յանդիմանութիւն ծուլից եւ արհամարհողաց զպատուիրանս Աստուծոյ — *Առն մոնոզոնի ուսելոյ եւ իմաստնոյ, որ ունի զգիտութիւն որոշողութեան...*

50. 244բ—9բ Ծ. Խօսք Եպրեմեայ միայնակեցի — *Ասաց ծերն. Որպէս առիւծ ահաւոր է ի վերայ իշավարաց...*

51. 249բ—52ա ԾԱ. Վարք եւ ճգնութիւն սուրբ հարցն — *Փութացարուք, միայնակեացք, մի ինչ յանցանել...*

52. 252ա—9ա ԾԲ Հարցմունք սուրբ հարցն յաղագս խորհրդոց — *Հրց. Զի՞րդ պարտի կալ միայնակեցին ի խցի իւրում: Պտ. Ի բաց կալ ի մարդկան ծանօթութենէ...*

53. 259ա—61բ ԾԳ. Վարք եւ ճգնութիւն սուրբ հարցն — *Հարցաւ ծեր, թէ որպիսի պարտ է լինել միայնակեցին...*

54. 261բ—3ա ԾԴ. Հարցմունք եւ խրատք ոգէշահք սուրբ հարցն — *Ասաց ծեր. Քանզի եթ[է] ոչ տեսանէ ոք եւ ոչ վաղվաղակի ցանգանա...*

55. 263ա—4ա ԾԵ. Հարցումն առ ծերս եւ պատասխանիս — *Ասաց աբբայ Թէոդորոս, որ ի Սկիթ. Գայ խորհուրդ եւ աղմկէ զիս...*

56. 264բ—9բ ԾԶ. Խրատ հաւատոյ միանձանց Յոհաննու Հայոց կաթողիկոսի — *Արդ են վանականք որ գիտեն զխորհուրդս մտաց իւրեանց...*

57. 270ա—6ա ԾԷ. Երանելոյն սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչի խրատ ճգնաւորաց եւ ցոյցք հանդիսից առաքինութեան. Ցանախապատումն գրոց — *Ամենայն ոք, որ հրաժարեցան յաշխարհէս եւ ընծաեցին Աստուծոյ զանձինս...*

58․ 276բ—7բ ԾԸ․ Ի թղթոյն Մովսեսի միայնակեցի առ Ամոն բան խրատու — *Երկիւղ Աստուծոյ մերժէ զչարախօսութիւն...*

59․ 277բ—80բ ԾԹ․ Թուղթ սուրբ հօրն Ամոնի առ միայնակեացս — *Հոգին Սուրբ ուր եւ կամի հանգչի...*

60․ 280բ—5ա Կ․ Նորին սուրբ հօրն Ամոնի այլ թուղթ — *Սիրելիք, տեսանեմ այժմ զի պտուղ ձեր ամենեւին կենդանի է...*

61․ 285ա—7ա ԿԱ․ Նորին այլ թուղթ — *Սիրելիք իմ ի Տէր, գիտէք եւ դուք եթէ յորմէհետէ եղեւ յանցումն...*

62․ 287ա—92բ ԿԲ․ Խօսք վասն Երկիւղի Տեառն — *Հայեաց ի քեզ իբրեւ զճշմարիտ եթէ մեծ մահ կայ առաջի քո...*

63․ 292բ—3ա ԿԳ․ Բան խրատու հոգեւոր հօրն Պրոկղի — *Յամենայն ժամ բանս վիճոյ դիր ընդ մարմնոյ քո...*

64․ 293ա—բ ԿԴ․ Նորին այլ բան — *Մարտ եւ մեծ մրցումն ճգնաւորին եւ վշտաբերի այս է...*

65․ 293բ—4ա ԿԵ․ Նորին բան գովութեան առ աբեղայս — *Երանելիք էք, պատուականք դուք, աստ եւ ի յերկինս...*

66․ 294ա—բ ԿԶ․ Նորին այլ բան — *Դիտաւորութիւն հաբեղայի հանդերձ ճշմարտութեամբ անստացուածութիւն է...*

67․ 294բ—302ա Կէ․ Խրատք ոգէշահք — *Ասաց ծեր ոմն մեծ, եթէ պարտ է մարդոյն մեռանել յընկերէ իւրմէ...*

68․ 302ա—24բ ԿԸ․ Յաղագս պատուիրանապահութեան միաշաբաթուն — *Սիրելիք մեր, պարտ է զգուշանալ վասն խորհրդոյ միաշաբաթին...*

69․ 324բ—8բ ԿԹ․ Թուղթ մեծի հօրն Մակարայ — *Հայրն Մակար գրէ ամենայն սիրելի որդոց իւրոց աղաչելով եւ ողջունիւ...*

70․ 328բ—9բ Հ․ Յառաջդիմութիւն հաբեղայի — *Որպէս մարդ զի տնկեսցէ այգի...*

71․ 329բ—35բ ՀԱ․ Յաղագս բարեբաստիկ իմաստութեան եւ ոգէշահ բարի կենցաղավարութեան, խրատք առ կրօնաւորս եւ միանգամայն առ ամենայն հաւատացեալս Քրիստոսի — *Պայծառ եւ արփիափայլ արեգակնային ճառագայթ ի ծագելն իւրում բոցափայլէ...*

72․ 335բ—6բ ՀԲ․ Եղիշէի վարդապետի ասացեալ վասն հաղորդութեան — *Զոր աներեւոյթն ասեն․ Ո՞չ ահա մի է Տէր...*

73․ 337ա—9ա ՀԳ․ Բարիք որ ըստ ապաշաւանաց յեղման ի Բանէն Աստուծոյ Հօր բերումն բարեաց տարափոխ այլայլելի բնութեան յայսմիկ ունին զօրութիւն — *Առաջին զղջումն անապաշաւ անփոփոխ ըստ իմացականին բերման...*

74․ 339ա—44ա ՀԴ․ Յոհաննու խրատք կանոնական — *Յոյժ ահագին եւ սոսկալի եւ ահեղ է օրն դա[տաս]տանին Աստուծոյ...*

75․ 344ա—54բ ՀԴ․ Նորին Յոհաննու վասն հանդերձեալ դատաստանին — *Պարտական եմք, ով սիրելիք, զմիմեանց բեռն բառնալ...*

76․ 354բ—61բ ՀԵ․ Նորին ի նոյն գրոց յորդորակ — *Եւ արդ, զայս գիտելով, իւրաքանչիւր ոք ի մէնջ յիւր ինքեան ի շտեմարանս սրտին մտեալ...*

77․ 361բ—4բ ՀԶ․ Յաղագս պոռնկական խորհրդոց եւ փոփոխումն պատերազմի եւ փորձութեանց եւ չար եւ ատելի ախտից — *Փառաւոր ճառագայթ, որ յայտնեցար մեզ ի ծոցոյ հօր...*

78․ 364բ—410ա Հէ․ Ի Հարանց վարուցն բանք պիտանի — *Որ էրն ի սկզբանէ Աստուածն Բան, վասն բարոյն գոյացոյց զեւս յոչ էից...*

79․ 410ա—25բ ՀԸ․ Ի վարուց ճգնաւորաց բանք պիտանի — *Երբեմն հայր Անտոն աղօթէր ի խրճթի իւրում...*

80․ 425բ—39ա ՀԹ․ Անանիայի հոգիանորոգ վարդապետի խրատ, զոր արարեալ է յաղագս արտասուաց — *Ով աստուածասէր սիրելի եղբայր, խնդրող սիրոյ եւ Աստուծոյ...*

81․ 439ա—43ա Ձ․ Այլ եւ զայդ հարցեր, եթէ որչափ մասունք են որ մարդն կատարեալ խոնարհութիւն ստանա եւ աղաչեցեր թէ յայդ գրեալ ի գիրսդ — *Արդ, որպէս առէ առաքեալ․ Ամենայն խոնարհութեամբ զմիմեանս լաւ համարել քան զանձինս...*

82․ 443ա—6բ ՁԱ․ Անանիայի վարդապետի խրատ վասն համբերութեան եւ խաղաղութեան — *Արդ, յորժամ մարդն շնորհս առնու յԱստուծոյ իմաստութեան եւ երկիւղի...*

83․ 446բ—52ա ՁԲ․ Խրատք հոգէշահք

սուրբ հարցն ասացեալ — *Չլուսւթիւն պատուեա լիրբեւ զգանձ պատուական...*

84. 452ա—8ա ԶԳ. Հարցումն սուրբ վարդապետին մականուն Սարկաւագ — *Եթէ արժա՞ն իցէ թողուլ ի ժամանակի ինչ զեղբարս կենակիցս եւ երթալ յանապատ...*

85. 458ա—61բ ԶԴ. Սրբոյն Թաթւոյ բան խրատու, յորժամ առաջնորդ կարգեաց իւրոյ ուխտին զԹովմաս — *Որդեակ իմ Թովմաս, կոչեաց զքեզ Հոգին Սուրբ յառաջնորդութիւն եղբարց...*

86. 461բ—2բ ԶԵ. Խրատ հօրն Թաթւոյ. Քրիստոս ասաց. Ես եմ ճանապարհ... — *Որ ոչ ուրանա զանձն իւր, ոչ կարէ բառնալ զխաչն Քրիստոսի...*

87. 462բ—81ա ԶԶ. Գիր երանելոյն Փիլիքսիանոսի եպիսկոպոսի, զոր գրեաց վասն սկիզբն առնելոյ ելանելոյ յաշխարհէս յայսմիկ եւ գրեաց այսպէս — *Վասն զի տեսի զհոգի քո, որդի անդրանիկ հոգո իմոյ... զտիւ եւ զգիշեր խաչէ զանձն իւր աշխատութեամբ:*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

ա. 24ա[1] *Տէր Յիսուս Քրիստոս, ողորմեայ ստացողի գրոցս՝ մղտեսի* Վարդանին *եւ ծնողաց իւրոց, եւ ինձ մեղապարտ գրչի, եւ որ ամէն ասէ. ամէն* (*Նման՝* 30բ[1], 45բ[1] 47ա[2], 49ա[2]):

բ. 27բ[2] *Քրիստոս Աստուած, ողորմեայ ըստացողի սորա՝ մղտեցի* Վարդանին *եւ գծողի սորայ՝* Կարապետին, *եւ որ յիշէ՝ յիշեալ լիցի առաջի Քրիստոսի* (*Նման՝* 36ա[2], 324բ, 354բ, 462բ):

գ. 34ա[1] *Զըստացօղ սորա զմղտեցի* Վարդան *մոնոզոնն յիշեսջիք յաղաւթս ով ընթերցողք, ընդ նմին եւ զիս զմեղսամած գրիչս յիշեսջիք:*

դ. 482ա *Փա՛ռք... որ արժանաւորեաց զանարժանութիւնս մեր հասանել յաւարտումն աստուածախօս գրոցս՝ Հարանց Վարուց, տկար եւ տարտամ ձեռամբ, անարհեստ եւ փծուն գրչի՝ մեղապարտ լրկ անուն* Կարապետի, *յամի* ՌԿԵ (1616) *Թուի, ի* Թոխաթ *մայրաքաղաքի, ի յըստացումն եւ ի վայելս գերապանծ ճգնողի եւ աննիրհական հսկողի՝* Վարդան *մոնոզոնի* Արապգերցոյ, *յիշատակ իւրն եւ բարի ծնօղաց իւր, հօրն՝* Պետրոսին *եւ մօրն՝* Խամմելիքին, *եղբօրն՝* Առաքելին *եւ քըւերցն՝* Սրբուհուն *եւ* Տիրուհուն *եւ* Մերտինին, *եւ ամենայն արեան մերձաւորաց նորին. որք հանդիպիք, յիշեցէք ի բարին եւ ասէք զԱստուած ողորմին://*

Արդ, աղաչեմ որք հանդիպիք ի չահս օգտութեան աստուածային բանիս, զստացօղ սորին զՎարդան *մոնոզոն, հանդերձ ծնողօք եւ զանյարմար տառատպողս ամենայն եղբարտաւորօք, յիշեսջիք ի մաքրափայլ յաղօթս արժանաւոր ի բուն բարի Քրիստոս, զի եւ դուք յիշեալ լիցիք ի նմանէ յիւրում սուրբ արքայութեան, որում փառք յաւիտեանս. ամէն:*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՅԻ

1. 483ա *Ես կրօնաւորս յանապատին,*
Անկեալ յուղի ճանապարհին՝
Լեռնային եւ դաշտային,
Մինչեւ հասեալ Պաղեստին,
Որ է քաղաք մեր Տէր Փրկչին,
Վարանեալ եւ տատանեալ,
Եւ ոչ գտեալ հանգիստ ոտին,
Անտի նաւեալ ի Կպրոսին,
Որ է յերկիր Նփիփանին,
Թւին հազար ի հարուրին,
Քսանեւչորս յարայրարդին (1675):

2. 481բ *Պատճառ գիրոյս այս է, որ ես* Մարտիրոսի *որդի՝ ոսկերիչ մահտեսի* Յունանս *ի Թվին* ՌՄՃԱ (1752) *Ապրիլի քսան, առի ոսկերիչ մահտեսի* Պետրոսէն *հինգ հարիւր ղուռուշ փոխ, որոյ կէսն կանէ* ՄՃԱ (201. sic) *օր, օր, վատ է ով որ իմ* (*միայն այսքան*):

3. 481բ (*ԺԸ դ.*) *Անարժան եւ անպիտան յոյժ նըվաստ եւ յետնեալ ծառայէս* Յակոբէս *հասցէ շատ բարեւ եւ ողջուն սիրոյ, իմ համհահայր եւ համամայր հարազատ սիրական* Կարապետ *եղբօրս. հարցանեմ զքեզ ի բարին:*

4. 482բ (*ԺԸ դ.*) *Ես մեղաւորըս* Թիֆլիզցի Յակոբըս *գիրեցի այս բանըս. բաւ է:*

24

ԳՐԻԳՈՐ ՏԱԹԵՒԱՑԻ· ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ՍԱՂՄՈՍԱՑ, ԱՌԱԿԱՑ, ԺՈՂՈՎՈՂԻ ԵՒ ԵՐԳ ԵՐԳՈՑԻ

ՌՃԽԳ – ՌՃԽԴ — 1694 – 1695

Գրիչ՝ Թումա երէց:

Թերթ՝ **397· դատարկ՝ 312բ, 394բ—6բ, 397բ: *Պրակ՝* Ա—ԼԴ×12 (Ա 1, Ի 11)+1×1: *Նիւթ՝* թուղթ:** *Մեծութիւն՝* 21,2×14,6: *Գրութիւն՝* երկսիւն: *Գիր՝* նօտրգիր: *Տող՝* 32: *Կազմ՝* դրոշմազարդ շագանակագոյն կաշեպատ տախտակ:

Գլխազարդ՝ 27բ^2, 55ա^2, 96բ^1, 135բ^1, 178ա^2, 220ա^1, 251բ^2, 314ա^2, 368բ^1: *Լուսանցազարդ՝* **թռչնակաձև:** *Զարդագրութիւն՝* **թռչնագիր:** *Գոյներ՝* **կարմիր** եւ կապոյտ:

Վիճակ՝ բաւարար: խոնաւութենէ գունափոխուած, թերթեւ կերպով ցեցակեր, կազմալոյծ՝ առաջին պրակէն միայն վերջին թերթը մնացած, իսկ 396-րդ թերթը կիսովին պատռուած, կապիչները ու փականները ինկած:

ԾԱՆՕԹ· *Նուէր՝ Մարտիրոս Տէր Ստեփանեանի կողմէ*, **1940:**

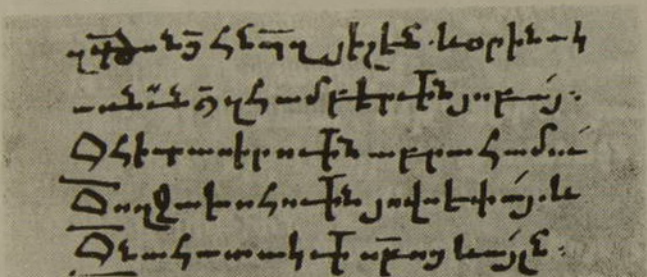

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա· 1ա^1—312ա^2 [Գրիգորի Տաթեւացւոյ Մեկնութիւն Սաղմոսացն Դաւթի]

1· 1ա^1—26ա^2 [Առաջին կանոն, երկրորդ Սաղմոս···]—···*եւ մարմնոյն· երրորդ զհաւատս եւ զգործս կապէ, չորրորդ՝ զխաչն նշանակէ լուծն···*

– 26բ^1—7բ^1 Այս ինչ է ի ցանգն երկրորդ կանոնի — *ԺԸ սաղմոսս է չորս խորհուրդ կանոնիս··· ԼԵ սաղմոս արդարութիւն···*

2· 27բ^2—54ա^1 Ի կատարած· Սաղմոս ի Դաւիթ — *Երկրորդ կանոնս, որ է ութ եւ տասներորդ սաղմոս, պատճառ ունի զերեք օրէնս*

– 54ա^1—5ա^1 Ցանկ է երրորդ կանոնին— *ԼՁ սաղմոսն նախ խորհուրդ երրորդ աւուրն արարչութեան··· ԾԳ սաղմոս, զի՞նչ է աղօթք···*

3· 55ա^2—95ա^1 Սաղմոս ի Դաւիթ· երեսուն եւ վեց — *Սաղմոսս պատճառ ունի զնախանձելիք ծերութեան Դաւթի···*

ա· 59բ^2—61ա^1 Նորին քարոզ մահու, ի բանս· Ահա չափով եդիր զաւուրս — *Վտանգեալ երբեմն մարգարէն Դաւիթ ի վշտալից կենցաղոյս···*

բ· 61բ^2—4բ^2 Նորին քարոզ վասն վարդապետաց, ի բանն· Աւետարանեցից զարդարութիւն··· — *Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս յառաջ[քան] զմարդեղութիւն իւր···*

գ· 64բ^2—6բ^2 Նորին քարոզ վասն ողորմութեան, ի բան սաղմոսին· Երանի որ խորհի զաղքատն — *Բարի գործ[ք] երեք են տեսակաւ···*

դ· 76ա^1—9ա^1 Նորին քարոզ վասն Համբարձմանն, ի բանն· Համբարձաւ Աստուած ուրախութեամբ···— *Քնար եւ երգարանն Հոգոյն Սրբոյ, մեծն ի մարգարէս···*

ե· 86ա^2—8ա^1 Նորին քարոզ վասն ապաշխարութեան, ի բանն որ ասէ· Առաւել լուա զիս յանօրէնութենէ··· — *Բանս վասն ապաշխարութեան է···*

զ· 92բ^2—3բ^2 [Քարոզ աղօթից]· Ես առ Աստուած կարդացի··· — *Վասն բազում պատճառաց յոյժ քան ժամանակ աղօթելի է···*

– 95ա^1—6ա^2 Ցանկ է չորրորդ կանոնին— *ԾԸ սաղմոսս ի խորհուրդ չորրորդ աւուրն··· ՀԱ յանցեալ երեք կանոնաց վերջքն եւ այս բաղդատի, որդի Թագաւորի···*

4· 96բ^1—134ա^1 Ի կատարած վասն ժողովրդեանն, որ ի սրբոցն հեռացեալ էին ի ժամանակի զի կալան զնա այլազգիքն ի Գէթ· յարձանագիր սաղմոս ի Դաւիթ — *Յիսնուն եւ հինգ սաղմոս պատճառ ունի զժողովուրդն···*

ա· 98բ^1—9բ^2 Նորին քարոզ վասն գիշերապաշտաման, ի բանն որ ասէ· Զարթիք փառք իմ··· — *Վեց է տեսութիւն բանիս, նախ ի դէմս Դաւթի···*

բ· 113ա^1—6ա^2 Նորին քարոզ սրբոց

Քառասնիցն, ի բանն․ Անցաք մեք ընդ հուր… — *Զաստուածային անեղ բնութիւն միայն բարի ասաց գոլ…*

– 134ա^{1}—5ա^{2} Ցանկն է հինգերորդ կանոնին․ ուգնեա Յիսուս — *ՀԲ սաղմոսս Թիւն եւթանասնիցն… ՁԸ սաղմոսս Եսայեա…*

5․ 135բ^{1}—77բ^{1} Սաղմոս Յասափ — *Եւթանասուն եւ երկու սաղմոսս պատճառ ունի զգերոյն դէմքն յուզմունք խորհրդոց եւ կրից մարդկան…*

ա․ 136բ^{2}—8ա^{2} Նորին քարոզ ի բան սաղմոսին․ Ցանկարծակի սատակեցան, պակասեցան… — *Երազ է կեանքս բաղդատեալ առ հանդերձեալն…*

141բ^{1}—5ա^{1} Նորին քարոզ վասն տանջանաց եւ խրատուց եւ վասն մարտիրոսաց եւ հաղորդի եւս ի բան սաղմոսին․ Զայս խոնարհ առնէ… — *Կրկին են գործք մարդկան՝ բարի եւ չար…*

գ․ 152բ^{2}—4բ^{2} Նորին քարոզ վասն հատուցման չարաց, ի բան սաղմոսին որ ասէ․ Հատոյ դրացայց մերոց… — *Գործն Աստուծոյ կրկին է իմանալ, նախ զի ստեղծանէ…*

160ա^{1}—2բ^{1} Նորին քարոզ վասն դատաստանի, ի բան սաղմոսին․ Դատ արարէք որբոյն… — *Սովորութիւն է Աստուծոյ ի ձեռն առաջնոց զյետինս կառավարել…*

164ա^{1}—5բ^{1} Նորին քարոզ վասն սեղան ուրհնելոյ, ի բան սաղմոսին որ ասէ․ Սեղան քո Տէր զօրութեանց… — *Սեղան կոչի Տէր մեր…*

– 177բ^{1}—8ա^{1} Ցանկ է վեցերորդ կանոնիս — *ՁԹ սաղմոս բաղդատութիւն Դ խորհրդոցն… ՃԵ սաղմոս՝ քաղցրութիւն Աստուծոյ…*

177բ (*ստորին լուսանցք*) *«Հայրք իմ եւ եղբայրք իմ, թուխղն երկուք եմ դարձուցեր, ներեցէք սխալանաց իմոց»:*

6․ 178ա^{2}—219ա^{1} Աղօթք ի Մովսէս՝ յայրն Աստուծոյ․ վեցերորդ կանոն է այս ախտարակս․ աղթարքն որ ղանազան կիր եւ փոփոխմունս մեզ ցուցանէ — *Կարգ կանոնին ասաց նախ, բարի է Իսրայէլի Աստուած…*

ա․ 205ա^{2}—7բ^{1} Նորին քարոզ վասն մահու, ի բան սաղմոսին որ ասէ․ Մարդոյ որպէս խոտոյ են աւուրք… — *Մահկանացու կեանք մարդոյս երեք յատկութիւն ունի…*

բ․ 212բ^{1}—5բ^{1} Նորին քարոզ վասն յարութեան, ի բանն որ ասէ մարգարէն․ Առաքես զոգի քո… — *Ի վերա այսմ բանի Զ ինչ հարցանելի է, նախ թէ ընդէ՞ր ասա զյարութիւն յիշէ…*

– 219ա^{1}—բ^{2} Ցանկ է ութներորդ կանոնին — *ՃԶ սաղմոս ունի զխորհուրդ եւթն աւուր շաբաթուն… ՃԺԸ սաղմոս է յԱմբիծքն…*

7․ 220ա^{1}—49բ^{2} Ալէլուիայ․ Եւթներորդ կանոնն, *որ է Խոստովան, յաւուրս արարչութեան հայի յեւթներորդ օր շաբաթուն…*

– 249բ^{2}—51բ^{1} Ցանկ է Ը-երորդ կանոնիս — *ՃԺԹ սաղմոսս վասն արարչութեան կրկին… ՃԾ սաղմոս թիւն ազատութեան…*

8․ 251բ^{2}—311բ^{2} Ուրհնութիւնք աստիճանաց — *Յաղագս ութերորդ կանոնին, որ է ՃԺԹ սաղմոս, պատճառ ունի զգերոյն ազատիլն…*

ա․ 267ա^{1}—9ա^{2} Քարոզ ի դէմս եկեղեցւոյ եւ սուրբ կուսին, ի բանն որ ասէ․ Արի Տէր ի հանգիստ քո — *Զի՞նչ է հանգիստ Տեառն…*

բ․ 269ա^{2}—70ա^{1} Վասն քահանայից, ի բանն որ ասէ․ Քահանայք քո զգեցցին զարդարութիւն: Մեկնութիւն Վանականն վարդապետի — *Քահանայն հայր է աշխարհի…*

գ․ 271բ^{1}—3բ^{1} Քարոզ միաբանից․ Զի բարի կամ զինչ վայելուչ, զի բնակին եղբարք ի միասին — [*է*] *բարի որ չէ վայելուչ…*

դ․ 273բ^{1}—5բ^{2} Նորին քարոզ վասն օծելոյ, ի բանն․ Որպէս իւղ զի իջանէ… — *Աւրինակ տա զայս ի միասին բնակելոյ եղբարց…*

ե․ 276ա^{2}—8բ^{2} Քարոզ կիրակմտի․ Ի գիշերի համբարձէք զձեռս ձեր… — *Այսինքն գիշերապաշտօն*

առնել եւ համբառնալ զձեռս ի վեր…

ղ. 288ա՝—91ա՝ Բարդ վասն ապօքից, ի բանն. Ուղիղ եղիցին ապօքք իմ… — Մարգարէն պատասխանի ընդդէմ ասողացն թէ՝ Ոչ ունի պատասխանի աղօթիցն ուղղել առ Աստուած…

– 311բ՝—2ա՝ Ձիշտ ակառան գրոյս — Ընդ որոց վերջին բանասիրաց եւ արուեստ ինդրոյց բանին պիտոյի անուն կոչեցեալ Գրիգոր, մեղաւորի անձամբ եւ տեղեր մատամբ հատաքեցի զգաղուածոյս Մեկնութեան սաղմոսացն Դաւթի, ի նեղ եւ ի տարտաղնեալ ժամանակիս, որում բռնակալն Թամուր, թիւրաուսութեամբ վերին խնամոցն, տիրեալ բազում աշխարհի եւ աւերեալ, կործանեցաւ յայսմ ամի ՊՃԴ (1405) թուի:

Եւ պատճառ չարժուելեան վերոյհին քաղուածոյս. նախ մեծին Վարդանա համառօտ եւ խորին տեսութիւնն, որ անչափ մնայր միշտ, հոգւոյս յայտին եւ ընդարձակ ցուցանել. երկրորդ՝ զի առաջին քաղուածոյն կարի կարճ եւ պակաս քուէր. երրորդ՝ ի թախանձանաց ոմանց հարկեցեալ, մանաւանդ որ տայ ամենայնի եւ յայտնէ ոմ եւ կամի: Եւ է պիտանութիւն սորա, նախ ի մեկնիչն Վարդանա դասու ընթերցմամբ պայծառ տեսութեանց, այլ եւ ի բանս խրատու եւ քարոզութեանց եւ լուծմանն ինդրոյ հայցողաց, նա եւ վարժումն իմաստից մատուր սաղմոսողաց եւ բազում մեկնութեան կրկին է գրեալ, որպէս ողջմտութեան եւ ճշմարտութեան եւ հաւատոցումն եւ այլն: Վասն կրկին պատճառի. նախ որ էր յառաջին քաղուածոյն եւ յերկրորդս գրեցաւ եւ գարձեալ դանդաղոտ մտաց ծուլացեալ մտաց եւ քառակին տեսութիւն ըստ հասակի տեսողաց եւ ոչ ամենայն բանի, զի բոլորին մեկնութիւն յառաջինն գոցի եւ մանաւանդ սատ, զի նշանութիւն ճշմարտութեան ոչ ներհակացի, որպէս ասէ իմաստուն սաղոմոնէն աչխարհի:

Արդ, եթէ գոցի ինչ ի սմա արժանի տեսութեան ձեր՝ Տեառն չնորհ եւ վարժափրացն նախնեաց, եւ պակասն՝ տկարութեան մերոյ ներեսցի: Այլեւ վարժապետին իմոյ Յոհաննէս Որոտնեցւոյ յիշատակ բարի ի Տէր արձանացի: Ընդ որում քաւութիւն բազմազան մեղաց մերոց եւ ծնողացն կրկին, որեան մերձաւորաց եւ աշակերտաց, եւս քարեկէր կամաց ձերոց մաղթեսցի: Որ եւ զրել սպասէմ պիտաստուն զաղափարազգաց սակաւ յիշատակի, որպէս եւ դուք գրեալ լիքիք ի գիրն անչնչելի, եւ ձեզ՝ յիշողացս ի բարի եւ մեզ՝ յուսացողացս ի Տէրն, առհասարակ Տէրն ողորմեսցի, ամէն, եղիցի:

ԲՀ. 313ա՝—4ա՝ Յանկ է Առակացն Սաղոմոնի — Առաջին, վասն առակաց եւ օրինակաց… քան եւ ե՝ Խաւարն եգիպտոսի, եւ օրինակ է մեղաւորաց…

– 314ա՝—39բ՝ Գրիգորի՝ աշակերտի Յովհաննու Որոտնեցոյ եւ բազ դիտապետի, համատատ հատաքումն յԱռակաց գրոյն Սողոմոնի, ի լուսաւոր բանից մեծին Ներսէսի: Ա.գնեա Հոգիս Սուրբ Աստուած եւ զսկսեալս իմ դու կատարեա — Զի՞նչ որ Սողոմոն եւ այլ մարգարէք եւ Տէրն յԱւետարանն առակաւ խօսէր: Գլ. Վասն երից. Նախ զի առակն պիտանի է բանին… եւ կին անբզդամ հանէ զայր ի տանէ իւրմէ:

Դ. 339բ՝—44բ՝ Դիրք ժողովին…—Որպէս յայտ է մեկնութեան մեծին Մովսէսի, զի առակացն գերբ խրատ է վասն զանազան բարուց եւ վարուց մարդկան… Նոյնպէս եւ բարիքն պակին յաւետեան եւ անմահ:

Դ. 344բ՝—67ա՝ Յաղագս Իմաստութեան Սողոմոնի: Օգնեա — Իսկ վասն Իմաստութեան Սողոմոնի ոմանք գայթակղեցան վասն կրկին պատճառի. Նախ զի ոչ ունի յարմարութիւն ընդ առաջին գրեալսն… Վասն որոյ սուրբն Նեղսէս Տարսոնացի ի Հոգւոյն Սրբոյ ընկալեալ գլուծումն մեկնութեան առակացս եւ գրով անկինջ յիշատակ Թողուլ մեզ, ի փառս Քրիստոսի…

– 367ա՝—8ա՝ Յանկ է առաջիկայս լուծմանց երգ երգոցին — Առաջին՝ վասն արքայութեան… քան եւ ե՝ Տէր արար զքեզ…

Եւ. 368ա՝—93բ՝ Համառօտ հատաքումն ի տեսութիւն լուծմանց երգոյ երգոցն: Աշխատասիրեալ Գրիգորիոս հսկողի, արի երջանիկ հեռետորի եւ ֆաջ փիլիսոփայի Հայոց՝ աշակերտ եռամեծին Յովհաննու Որոտնեցոյ ի լուսաւոր բանից վարդապետին Վարդանայ: Ով ամենազօր Հոգիդ Սուրբ Աստուած ճշմարիտ, զսկարութիւն եղկելոյս դու զօրացոյ, որով զսկսեալս օգնականութեամբ fո աւարտեցից, եւ fեզ փառ յաւիտեանս ամէն — Հարցումն. վասն էր առա

յետոյ է կարգեալ։ Պա՛տ մոգամանի կարգն է ընդ ժողովին, նախ զի Գ դիրքն Գ հաւասարագ է խորա՛ն… եւ ամենայն աշխատութեացս է ամայ երջանիկ լուսաւոր վարդապետին Վարդանայ, եւ է ինդրողացն եւ համօրէն աշխատողացն է ամա՛ ուսուցչաց եւ ուսողացն է ամա՛ եղիցի յերկաւոր բարեաց անմոռաց յիշատակ ի կրկին կենցաղս, եւ յաւիտենից յաւիտեանս՝ ամէն։

Յաւելուածիւն

397ա [Ազօթ ապաշխարութեան] — Ա՛նաչէլ հրեշտակաց եւ հրեշտակապետաց եւ յայտնին ամենայն զո[րձք] մեղաց ի՛մոց… եւ պատուիրանաց քոց ոչ լսեցի։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԴՐՁՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

ա՛. 26ա՛ Զանարժան գծող ամին զթուա՛մ փակագոյ բանիւ, ազաչեմ յիշել ի Տէր եւ մեղաց թողութիւն հայցել (նաեւ 96ա՛)։

բ՛. 27բ՛ Ո զանարբիս ի մէջ բարեաց,
Եւ զանարժանս ի մէջ բազմաց՝
Ցամքն զիմաց կամ պաշարած,
Որպէս կաքաւ ի յորձուաց։
Հոգիս ցանկայ երկնաւորաց,
Մարմինս այնոց որ կան ի ցած,
Ո՛չ քէ բարեաց կամ առաքս արանց,
Այլ անիրաւ գործոց չարաց։
Ափ որք յիշէք ի լի սրտաց,
Կամ թողութիւն հայցէք մեզաց,
Նա որ բաշխողն է պարգեւաց,
Ընդ իմ եւ ձեր տա ձիր շնորհաց՝ ամէն։

գ՛. 176բ՛ Զեղկելի գծող մին եւ զյոյժ թշուառացեալս զթուա՛մ առա՛ւ անուանբ է-բէց ազաչեմ զաշխոյժ մտաւորդ, զի յիշեսջիք ի Քրիստոս, եւ մեզաց թողութիւն հայցիցէք, քանզի կարէվէր խոցեալ եմ ի չարաչէր թշնամոյն եւ ոչինչ այլ յոյս ունիմ, բայց միայն զՔրիստոս՝ զյոյսն ամենայն մեղուցելոց, եւ նմա փառք յաւիտեանս ամէն։

դ՛. 312ա՛ Աւրհնեալ է զօրացուիչն ամենայն տկարաց Հոգին Սուրբ Աստուած, որ եւ զտկարութիւնս տառապեալս անձին կարողացոյ հասանել ի յաւարտ փափագելի այս մատենիս, զոր եւ երկրպագութիւն մատուցանեմ նմա ընդ Հօր եւ ընդ Որդւոյն Միածնի յաւիտեանս յաւիտենից։

Այլ եւ եղկելիս յամենայնի եւ թշուառացեալս ոգի, անարժանս եւ յեանեացս յամենայնի թուամբ պիտանուն փակագոյ բանի զծող այսմ տառի, յերեսս անկեալ մաղթեմ զամէն երջանիկ բանասէրդ, որ յետ մեր հանդիպիցէք սմա յընթերցումն կամ ի դաղափարումն, զի ի մաքրափայլ աղօթս ձեր յիշման արժանի առնիցէք զմեզ հանդերձ ծնողօք մերովք եւ ամենայն սրեան մերձաւորօք եւ սիրելեացն եւ խոշորութեան զրիս անմեղադիր լինել աղաչեմ, զի՛սյ իե (25) տարի էր զիր չէի զրեր, աչերս այլ էր գլացէր, չատ նեղութենով զրեցի, զի այսշափ էր կար մեր, այլ եւ կարի շտապով էր։ Նա եւ զամենայն երախտաւորս ի սմա յիշել ի Տէր եւ մեզաց թողութիւն հայցել, զոր եւ ձեզ յիշողացդ եւ մեզ առհասարակ ողորմեացի Քրիստոս ի միւսանգամ գալստեանն իւրում եւ եկայք ձախնէն արժանաւոր ասացէ լսել, ամէն։ ի թվականիս ՌՃՄԴ (1695)։

է՛. 393բ՛ Այլ եւ զիս զանարժան եւ զեղկելի զփծուն զրիչս զթուա՛մ, ասա՛[աս]որ բանի եւ սուկ անուամբ իրիցի՛։ ազաչեմ զսուրբ ընթերցողդ եւ զաժխոյժ մտաւորսդ, յիշել ի սուրբ եւ ի մաքրափայլ աղօթս ձեր եւ մեզաց թողութիւն հայցել մեզ եւ ծնողաց մերոց եւ ուսուցչաց եւ ամենայն սրեան մերձաւորաց եւ Աստուած զձեզ յիշեսցէ եւ կատարեսցէ վայնդրատածս ձեր։ ամէն։

Այլ եւ ազաչեմ, անմեղադիր լինել սխալանաց եւ խոշորութեան գրոյս, զի կար մեր այս էր եւ ապա իե (25) տարի էր որ զիր չէի զրեր, քարի սրւեր էի։ վարդապետն եկաւ մեր երկիրն, մէկ քանի ըսկ ձդեց վրանիս հարկ ի զիր վերանիս, քէ զրէ՝ Մի մեղադրէք, մէկ որ աչերս գլացեր է, մէկ որ վատուց զիր չէի զրեր։ Ամենազոր եղիր հոգեւոր հայր իմ, յիշեա ի մաքրափայլ յաղօթս քո։ Գրեցաւ գիրս ի թվականիս Հայոց ՌՃՄԹ (1694)–ին։ ամէն։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՑԻ

394ա Շնորհազարդ եւ չինարար վեհափառ Տ՛. Տ՛. Պետրոս Ա՛. կաթողիկոսին տըւած շնորհաւորական այգերութեան առթիւ, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան գրաքարանին (ս.Նշանեան–Լիբանան) կը նուիրէ առացող՝ Մարտիրոս Տէր Ստեփաննան (Զօրք Մարզպանցի–Հելիկիա) Գէրուսի՛. Կիրակի, 23 Յունիս, 1940։

25

ՀԱՅԵԼԻ ՎԱՐՈՒՑ ՓՈՒԱՆԿԱՑ

ԺԷ–ԺԸ — XVII–XVIII

Թուղթ՝ 194· դատարկ՝ 1*ա*—*բ*, 4*բ*, 97*բ*, 177*բ*, 191*բ*—4*բ*: *Պրակ*՝ Ա—ԺԷ×12 (Ա 8, Ժ 11, ԺԵ 14. ԺԷ 5): *Նիւթ*՝ թուղթ: *Մեծութիւն*՝ 21,5×15,5: *Գրութիւն*՝ միասիւն: *Գիր*՝ նօտրգիր: *Տող*՝ 22: *Կազմ*՝ շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ, դռնակով: *Լուսանցակողեր*՝ կարմիր:

Վիճակ՝ բաւարար: Թանաքը ներծծուած, կըռնակը վնասուած, կարգ մը թուղթեր կազմէն բաժնուած իսկ ուրիշներ պատռուած, կապիչներն ու փականները ինկած:

ԾԱՆՕԹ. Հ. Ն. Ակինեան, Թիւ 7:

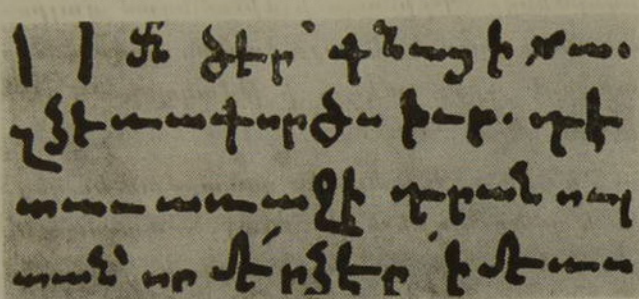

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ա· 2*ա*—6*ա* [Ա· Յաղագս ագահութեան· գլուխ Ա· Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս հրա]– մայէ ի փրկական Աւետարանին, թէ ուր գանձ ձեր են··· — *Որ խնկապէս այսպէս է, քանզի ոմն մարդ յոյժ ագահ*··· (*Հատուածք* Ա–Զ):

բ· 6*ա*—8*ա* Բ· Վասն աղօթից· գլուխ Բ — *Սատանայ ի կերպարանս գեղեցիկ երիտասարդի ծառայէր ուրումն զօրականի*··· (Ա–Գ):

գ· 8*ա*—9*բ* Գ· Յաղագս աղքատութեան· գլուխ երրորդ — *Այր ոմն աշխարհական ունէր զստերս ոչ սակաւ*··· (Ա–Բ):

դ· 9*բ*—10*ա* Դ· Յաղագս անզղջութեան· գլուխ չորրորդ — *Այր ոմն վասն չարեաց իւրոց յԱստուծոյ մեծաւ հիւանդութեամբ անկեալ դնիւր*··· (Ա–Բ):

ե· 10*բ* Ե· Յաղագս անիրաւութեան· գլուխ հինգերորդ — *Մեծատուն ոմն զտուն իւր ետ ի վարձու աղքատի ուրումն*···

զ· 10*բ*—3*բ* Զ· Յաղագս անհնազանդութեան· գլուխ Զ — *Ոմն եղբայր պատուէր առեալ ի հօրէ, ոչ երբեք ելանել ի վանիցն*··· (Ա–Դ):

է· 13*բ*—4*բ* Է· Յաղագս անմեղութեան տղայոց· գլուխ եւթներորդ — *Ոմն մանուկ փոքր հասակաւ, առեալ հաց ի մօրէ իւրմէ*··· (Ա–Բ):

ը· 14*բ*—8*բ* Ը· Յաղագս անյիշաչարութեան· գլուխ ութերորդ — *Ոմն մարդ եպան զեղբայր ազատի ուրումն*··· (Ա–Է):

թ· 19*ա*—20*ա* Թ· Յաղագս անոխակալութեան· գլուխ Թ — *Սուրբն Յոհան Ոսկեբերանն ասաց ի մէջ քարոզութեան իւրոյ, թէ յորժամ ոմանք չարաբարւոյ մարդիկք քարկոծ արարին*··· (Ա–Բ):

ժ. 20*ա*—1*ա* Ժ· Յաղագս աչաց տեսութեան· գլուխ Ժ — *Էր ոմն քահանայ կուսակրօն, որ մեծաւ զգուշութեամբ պահէր զաչս իւր*··· (Ա–Գ):

ժա· 21*ա*—6*բ* ԺԱ· Վասն ապաշխարութեան· գլուխ ԺԱ — *Այր ոմն մեղաւոր, որ զգուստ իւր ապականեալ էր*··· (Ա–Դ):

ժբ· 27*ա*—9*ա* ԺԲ· Վասն Առաջնորդաց· գլուխ երկոտասան — *Ի քաղաքի ուրեք եղեւ ժողով եպիսկոպոսաց*··· (Ա–Դ):

ժգ· 29*ա*—30*բ* ԺԳ· Յաղագս ատելութեան· գլուխ ԺԳ — *Ի մէջ երկուց արանց մեծ եւ անհնարին թշնամութիւն եւ ատելութիւն ի վաղուց հետէ բունեալ էր*··· (Ա–Բ):

ժդ· 30*բ*—2*ա* ԺԴ· Վասն արքայութեան երկնից· գլուխ ԺԴ — *Երեք զօրականք մխեանց ուխտեցին ոչ երբեք զմիմեանս թողուլ*··· (Ա–Բ):

ժե· 32*ա*—4*ա* ԺԶ (ԺԵ)· Վասն բամբասանաց· գլուխ ԺԵ — *Երկու կղերիկոսք ընկերք միմեանց էին*··· (Ա–Դ):

ժզ· 34*ա*—6*ա* ԺԶ· Վասն բարեկամաց· գլուխ ԺԶ — *Էր ոմն երիտասարդ արագամիտ, յոգնահանճար եւ յոյժ մեծատուն*···

ժէ· 36*ա*—*բ* ԺԷ· Յաղագս բարի վարուց· գլուխ ԺԷ — *Վարդապետ ոմն սովորութիւն ունէր ամ յամէ աշակերտաց իւրոց*···

ժը· 36*բ*—7*բ* ԺԸ· Յաղագս գիտութեան· գլուխ ԺԸ —*Ի ժողովն Նիկիոյ յամենայն աշխարհէ ժողովեալ էին եպիսկոպոսունք*···

ժթ· 37*բ*—8*բ* ԺԹ· Յաղագս գողութեան· գլուխ ԺԹ — *Ոմն վաճառական բարի անուն առացեալ էր*···

ի· 38*բ*—51*ա* Ի· Յաղագս դատաստանին Աստուծոյ· գլուխ Ի — *Ի Փարէս քաղաքի էր ոմն իմաստութեամբ եւ գիտութեամբ*··· (*Ա–Ե*)։

իա· 51*ա*—2*ա* ԻԱ· Յաղագս դատաւորաց· գլուխ ԻԱ — *Դատաւոր ոմն յաւուր միում յերեկոյի նստեալ առ պատուհան*··· (*Ա–Բ*)։

իբ· 52*ա*—8*բ* ԻԲ· Յաղագս դարձի մեղաց· գլուխ ԻԲ — *Ի վանս միաբանակեցաց էր ոմն աբեղայ յոյժ խորամանգ*··· (*Ա–Ը*)։

իգ· 58*բ*—60*ա* ԻԳ· Յաղագս դաւաճանութեան· գլուխ ԻԳ — *Երկու օտար մուրացիկք եկեալ առ հայրն Իսահակ*··· (*Ա–Գ*)։

իդ· 60*ա*—1*բ* ԻԴ· Յաղագս երդման· գլուխ ԻԴ — *Երկու քաղաքացիք ի խոստովանել զմեղս իւրեանց քահանայի*··· (*Ա–Բ*)։

իե· 61*բ*—6*ա* ԻԵ· Յաղագս զղջման· գլուխ ԻԵ — *Այր ոմն մեղաւոր բռնադատեալ զիւր դուստր*··· [(*նոյնը* 21*ա*), (*Ա–Ե*)]։

իզ· 66*բ*—7*բ* ԻԶ· Յաղագս իմաստութեան· գլուխ ԻԶ — *Զոր ինչ ասաց իմաստունն, թէ իմաստութիւն փրկէ ի մահուանէ*···

իէ· 67*բ*—9*ա* ԻԷ· Յաղագս լալոյ· գլուխ ԻԷ — *Էր ոմն կրօնաւոր, անուն Յովհաննէս*··· (*Ա–Բ*)։

իը· 69*ա*—71*ա* ԻԸ· Յաղագս լռութեան· գլուխ ԻԸ — *Սուրբ հայրն Պամփոյ զի ոչ գիտէր կարդալ, գնաց առ ոմն ընթերցող*··· (*Ա–Ե*)։

իթ· 71*ա*—4*ա* ԻԹ· Յաղագս լսելոյ զբանն կենաց· գլուխ ԻԹ — *Յաւուր միում քահանայ ոմն քարոզէր*··· (*Ա–Գ*)։

լ· 74*ա*—*բ* Լ· Յաղագս խաղալոյ· գլուխ Լ — *Ոմն մարդ խաղայր նարդ դրամով*··· (*Ա–Բ*)։

լա· 74*բ*—6*ա* ԼԱ· Յաղագս խաչի զօրութեան· գլուխ ԼԱ — *Զոմն քարտուղար իմաստուն եւ բարեսէր երբեմն խաբեաց կախարդ մի*··· (*Ա–Բ*)։

լբ· 76*ա*—7*ա* ԼԲ· Յաղագս խոնարհութեան· գլուխ ԼԲ — *Թագաւոր ոմն ընկռուզաց մեծ եւ յաղթող*··· (*Ա–Գ*)։

լգ· 77*ա*—84*ա* ԼԳ· Յաղագս խոստովանութեան· գլուխ ԼԳ — *Երիտասարդ ոմն յամենայն հեշտութեանց եւ ցանկութեանց մարմնոյ մխջի ընկղմեալ*··· (*Ա–Ը*)։

լդ· 84*ա*—6*ա* ԼԴ· Յաղագս խոստովանութեան· գլուխ ԼԴ — *Ի մէջ հօր վանաց եւ ուրումն աշխարհական իշխանի մեծ խռովութիւն եղեւ*··· (*Ա–Բ*)։

լե· 86*ա*—8*ա* Յաղագս խօսից· գլուխ ԼԵ — *Երանելին Նեղոս կրտսեր գովեստի եւ հետեւման արժանի ունէր սովորութիւն*··· (*Ա–Դ*)։

լզ· 88*ա*—9*բ* ԼԶ· Յաղագս ծիծաղելոյ· գլուխ ԼԶ — *Մատեանք ժամանակագրութեանց պատմեն սակս ուրումն թագաւորի*···

լէ· 89*բ*—90*ա* ԼԷ· Յաղագս կամապաշտութեան· գլուխ ԼԷ — *Այր ոմն ընդ կնոջ իւրում երթայր երբեմն ընդ արտորայս*··· (*Ա–Բ*)։

լը· 90*ա*—4*բ* ԼԸ· Յաղագս կանանց· գլուխ ԼԸ — *Քահանայ ոմն երկիւղած յԱստուծոյ ունէր կին, զոր իբրեւ զքոյր սիրէր*··· (*Ա–Գ*)։

լթ· 94*բ*—8*բ* ԼԹ· Յաղագս կուսանաց· գլուխ ԼԹ — *Կոյս ոմն կրօնաւոր վայելչագեղ*··· (*Ա–Ե*)։

խ· 98*բ*—104*բ* Խ· Յաղագս հաղորդութեան· գլուխ Խ — *Հերետիկոս ոմն կամէր յիւր աղանդն դարձուցանել զոմն ուղղափառ քահանայ*··· (*Ա–Զ*)։

խա· 105*ա*—8*ա* [ԽԱ· Յաղագս հիւանդութեան···] — ···*Իսկ նա ծիծաղեալ եհարց զնա, թէ ընդէ՞ր ողբաս*··· (*Ա–Ե*)։

104–5ի միջեւ թերթ մը պատռուած ըլլալով, սկիզբը թերի է։

խբ· 108*ա*—9*բ* ԽԲ· Յաղագս հիւրասիրութեան· գլուխ ԽԲ — *Էր այր մի ի Հռոմ քաղաքէ, բարեմիտ եւ երկիւղած յԱստուծոյ*···

խգ· 109*բ*—10*ա* ԽԳ· Յաղագս հոգւոյ· գլուխ ԽԳ — *Դէպ եղեւ երբեմն, զի ոմանք գինի ըմպէին ի պանդոկի*···

խդ· 110*բ*—2*ա* ԽԴ· Յաղագս հպարտութեան· գլուխ ԽԴ — *Անապատաւոր ոմն բնակէր մերձ ի վանս միաբանակեցաց*··· (*Ա–Բ*)։

խե· 112*ա*—4*ա* ԽԵ· Յաղագս հրեշտա-

կաց. գլուխ խԵ — *Երբեմն հրեշտակ ի կերպարանս մարդոյ երթայր ընդ ճգնաւորի ուրումն...* (Ա–Դ)։

խզ. 114ա—6բ խԶ. Յաղագս մարդասիրութեան. գլուխ խԶ — *Երեք աւազակք էին նշանաւորք...*

խէ. 116բ—8ա խԷ. Յաղագս մարդասպանութեան. գլուխ խԷ — *Թագաւոր ումն լեհաց նստեալ յաթոռ տէրութեան իւրոյ...* (Ա–Բ)։

խը. 118ա—36ա խԸ. Յաղագս սրբոյ կուսին Մարիամու Աստուածածնին. գլուխ խԸ — *էր ումն պատկերահան յոյժ արուեստաւոր...* (Ա–ԺԱ)։

խթ. 136ա—9բ խԹ. Յաղագս մեծատան. գլուխ խԹ — *էր ումն քահանայ ընչաւէտ եւ անուանի...* (Ա–Բ)։

ծ. 139բ—40բ Ծ. Յաղագս յաջողութեան. գլուխ Ծ — *Գրեալ է ի վարս երանելոյն Ամբրոսիոսի եպիսկոպոսի...*

ծա. 140բ—4ա ԾԱ. Յաղագս նախանձու. գլուխ ԾԱ — *Այր ումն այսահարեալ, յոյժ չարաչար տանջեալ...* (Ա–Գ)։

ծբ. 144ա—51ա ԾԲ. Յաղագս շուայտութեան եւ արբեցութեան. գլուխ ԾԲ — *Աշխարհական խաւարիս այսորիկ բազում հընարս ունի վնասել մարդւոյն...* (Ա–ԺԱ)։

ծգ. 151ա—7ա ԾԳ. Յաղագս ողորմածութեան աղքատաց. գլուխ ԾԳ — *էր ումն կօշկակար բարեպաշտ եւ աղօթարար անուն Աստուածատուր...* (Ա–Ը)։

ծդ. 157ա—60բ ԾԴ. Յաղագս ողորմածութեան եւ մարդասիրութեան Աստուծոյ. գլուխ ԾԴ — *Զնոյ նահապետ ողորմութիւն Աստուծոյ ի ջրհեղեղէն ազատեաց...* (Ա–Դ)։

ծե. 160բ—2ա ԾԵ. Յաղագս Ողջոյն քեզ Մարիամ ասելոյ. գլուխ ԾԵ — *Զօրական ումն ամբոց ունէր առ ճանապարհաւ...* (Ա–Բ)։

ծզ. 162ա—3ա ԾԶ. Յաղագս ուխտադրժաց. գլուխ ԾԶ — *Կին ումն մեծ ազգի՝ բազում ժամանակս ի մահիճս անկեալ հիւանդ...*

ծէ. 163ա—6բ ԾԷ. Յաղագս չարչարանաց Քրիստոսի. գլուխ ԾԷ — *Գործ քրիստոնէի է միշտ յիշել եւ առաջի աչաց ունել զչարչարանս Քրիստոսի...* (Ա–Է)։

ծը. 167ա—74բ ԾԸ. Յաղագս սրբոյ պատարագի. գլուխ ԾԸ — *Զաւուրբ պատարագն յաւուր տօնից լսել յոյժ օգուտ է...* (Ա–ԺԲ)։

ծթ. 174բ—5բ ԾԹ. Յաղագս պատկերի Աստուածածնին. գլուխ ԾԹ — *Ծեր ումն անապատական աստուածահաճոյ, բնակէր ի լերինն Զիթենեաց...*

կ. 175բ—6ա Կ. Յաղագս պատուոյ. գլուխ Կ — *Ուրումն գաւառի թագաւոր վախճանեալ էր...*

կա. 176ա—7ա ԿԱ. Յաղագս պոռնկութեան. գլուխ ԿԱ — *Զօրական ումն ունէր կին բարեպաշտ եւ համեստ...*

կբ. 178ա—84բ ԿԲ. Յաղագս խաբէութեան սատանայի. գլուխ ԿԲ — *Թագաւոր ումն ուրումն եպիսկոպոսի քարոզութեամբ կամէր թողուլ զկռապաշտութիւն...* (Ա–Գ)։

կգ. 184բ—9բ ԿԳ. Յաղագս սիրոյն Աստուծոյ. գլուխ ԿԳ — *Ումն ի սրբոց հարց կամելով զանձն իւր բորբոքեալ ի սէրն Աստուծոյ...* (Ա–Գ)։

կդ. 189բ—91ա ԿԴ. Յաղագս սիրոյ ընկերին. գլուխ ԿԴ — *Մեծ նշան սիրոյ առ ընկերն եցոյց Աբրահամ... յորժամ մին վասն միւսոյն ի մահ զինքն մատնեաց, զբազումս ի մահուանէ ազատեաց* (Ա–Բ)։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՅԻ

1ա (*չեղագիր*) *Եսաի Օհաննէսեան*։

26

ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ՉՈՐԵՔՏԱՍԱՆ ԹՂԹՈՑՆ ՊՕՂԱՍԻ, ԵՒ ՓԱՐՈԶՔ

ԳԵՐՄԱՆԻԿ — ՌՃԻԲ — 1673

Գրչէ՝ Միքայէլ Հոգիկեան։

Թուղթ՝ 194· գասագիր՝ 1*ա*—*բ*, 187*բ*—8*բ*, 190*ա*։ *Գրակ՝* Ա—ԺԵ×12 (ԺԲ 8, ԺԵ 6)։ *Նիւթ՝* թուղթ։ *Մեծութիւն՝* 21,8×15,5։ *Գրութիւն՝* երկսիւն (1*ա*—186*ա*), միասիւն (189*ա*—94*բ*)։ *Գիր՝* ճօտգիր։ *Տող՝* 36։ *Կազմ՝* շագանակագոյն գրաշմագրդ կաշեպատ տախտակ, աստառը՝ զարդագրոշմ կարմիր կտաւ։ *Լուսանցակողք՝* կարմիր։

Գաւառիկ-պահպանակ՝ 2 (Ա—Բ) + 2 (Գ—Դ) թերթ մազազաթ, միասիւն, 9 տող, բոլորագիծ եռակարգիր ժ—ԺԱ դդ., Ա—Բ՝ մասն Մաթևոսի Աւետարանի ԺԵ 38—46, Գ—Դ՝ ԺԶ 1—6 (որոշ յապաւումներով)։

Վիճակ՝ բաւարար։ Լուսանցքները ցեցակեր, թանաքը ներծծուած եւ գրագաշտը գունափոխուած, կապիչներն ու փակումները իսկած։

Տպաւորութիւն՝ Հ. Ն. Ակինեան, *Բիւ.* 10։

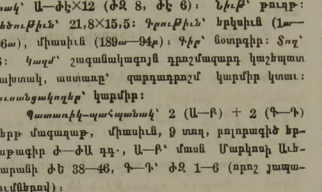

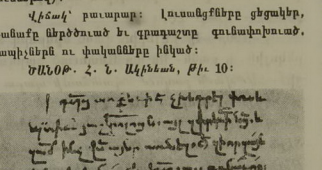

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա. 2*ա*—4*ա*² Երաձեղոյ Յովհաննու Ոսկերբերանին Կոստանդնուպոլսի եպիսկոպոսի եւ սուրբ հօրն Եփրեմի համառօտ մեկնութիւն թղթոցն առաքելոյ Հռոմէացւոց։ Ասգնեա Յիսուս··· — [*Արդ այսպէս իմանալի է մեզ, վասն զի աշակերտք փրկչին մերոյ ոչ առին հրաման դրով ասելոյ ումեք զգան վարդապետութեան···*

1· 4*ա*²—*բ*² Գաւառաց թղթոյն Հռոմայեցւոց — [*Ր*]*ազումք հաւատացեալն ի Քրիստոս, ի հրէից եւ ի հեթանոսաց···*

բ· 4*բ*²—5*ա*² Նրաձեղոյն Յովհաննու Ոսկերբերանին պատճառ թղթոյն Հռոմայեցւոց — [*Ծ*]*անկ եւ հանապազ ընթեռնուլով զչիս թղթոց երանելոյն Պօղոսի···*

գ· 5*ա*²—*բ*¹ Տեառն ընդրեմն — *Գիտեմ զի Նոր կտակարանքս կամ պարգեւօք ի ձեռն կարգին տուելո յունայ է տուեալ···*

դ· 5*բ*²—33*ա*² Պօղոս ծառայ Յիսուսի Քրիստոսի կոչեցեալ առաքեալ — *Մովսէս ե գլիս գրեաց եւ ոչ ուրեք զանունն իւր եգ···*

2· 33*բ*¹ Պատճառք Կորընթացուց առաջինն թղթոյն Եփրեմի սուրբ հօրն — [*Առ Կորնթա*]*ցիսն իբրեւ եհաս Աւետարանն ի ձեռն Պօղոսի եւ ընկալան զՔրիստն···*

բ· 33*բ*¹—63*բ*¹ Առհասարակ Ոսկերբերանին — *Կորընթոս քաղաք է Ելլադացւոց առաջին···*

3· 63*բ*¹—*բ*² Պատճառք երկրորդ թղթոյն Կորընթացուց սուրբ հօրն Եփրեմի — *Հայտնաւոն մեծ եւ անհնարին յարեաւ···*

բ· 63*բ*²—84*ա*² Ոսկերբերանին Յովհաննու — *Պարտ եւ պատշաճ է ինքնին մտանել, նախ քէ ընդէր բնաւ երկրորդ Թուղթ գնէ առաքեալն···*

4· 84*ա*²—6*ա*¹ Սուրբ հօրն Եփրեմի պատճառ երրորդ թղթոյն Կորնթացուց — *Կորնթացիքն յետ միաբանելոյն իւրեանց ի ձեռն Թղթոց առաքելոյն···*

5· 86*բ*¹ Սուրբ հօրն Եփրեմի պատճառք թղթոյն Գաղատացուց — *Գաղատացիք աշակերտեցան Պօղոսի ոչ ի պահել զպահպանութիւն օրինացն···*

բ· 86*բ*¹—99*ա*¹ Ոսկերբերանին — [*Բա*]*զում ցաւմամբ լի է սիրտն ճառիս եւ մեծաւ խմաստութեամբ···*

6· 99*ա*¹—*ա*² Սուրբ հօրն Եփրեմի պատճառ թղթոյն Եփեսացւոց — *Եփեսացիքն աշակերտեալք էին յաւետարանչէ անտի···*

բ· 99*ա*²—111*ա*² Ոսկերբերանին — *Եփեսոս մայրաքաղաք է Ասիացւոց···*

7· 111*ա*² Սուրբ հօրն Եփրեմի պատճառք Փիլիպեցոց թղթոյն — *Հալածանք մեծ յարեան ի վերայ Պօղոսի ի քաղաքի անդ փիլիպեցոց···*

բ· 111*ա*²—21*բ*² Ոսկերբերանին — *Փիլիպեցոց*

պեցիքն ի քաղաքէն Մահեդոնացոց են...

8· 122ա¹ Սրբոյն Եփրեմի պատճառ բղբոյն Կողոսացոց — Կողոսացիք աչառեալ կերտեալ էին Եպափրեայ...

բ. 122ա¹—30բ¹ Ոսկերերացին — Ամենայն Քուղքէն Գողոսի ունին աւելի ինչ որք ի կապանն գրեցան...

9· 130բ² Սուրբ հօրն Եփրեմի պատճառ Թեսաղոնիկեցոց առաջին բղբին — Գողոս իբրեւ հալածեցաւ ի քաղաքէ անտի Փիլիպպեցոց...

բ. 130բ²—8ա¹ Ոսկերերացին — Ընդէ՞ր յորժամ առ Փիլիպպեցիսն գրէր ցՏիմոթէոս որ առ իւր ունէր...

10· 138ա² Սուրբ հօրն Եփրեմի պատճառ երկրորդ բղբոյն Թեսաղոնիկեցոց — Իբրեւ ընկալան Թեսաղոնիկեցիքն զԿնի այսր, զԲուղքն առային...

բ. 138ա²—43բ² Ոսկերերացին — Ասաց յառաջին Քղքին, Քէ յաղօթս առնեմք զքումդ եւ զքերեկ տեսանել զձեզ...

11· 144ա¹ Եւթանեայ պատճառ Երրայեցոց բղբոյն — Երբայեցոց Քուղքս Քուի Քէ չիցէ Գողոսի...

բ. 144ա¹—5ա¹ Եփրեմի սուրբ հօրն — Ի սկզբան իսկ Քղքիս ծուի եւ խնդիր անկաս...

գ. 145ա¹—5բ² Կիւրղի Է· Եւ ի վերայ լեռին··· — Գարտ էր Քէ որ զքան պատուական մացն Աստուծոյ քարոզեաց աշխարհն...

դ. 145բ²—6ա¹ Որտգինեայ յԵկեղեցական Պատմութեանցն այլ պատճառք բղբին երրայեցոց — Բայց ասաց նա զարձեալ վասն Քղքոյն հերբայեցւոց, յորժամ Քարզմանէր նա...

ե. 146ա¹—71ա² Ոսկերերացին — Հռոմայեցւոցն զրէ երանելին Գողոս, ցորչափ ժամանակս իցեմ հեթանոսաց առաքեալ...

12· 171բ¹ Սուրբ հօրն Եփրեմի պատճառ առաջին բղբոյն Տիմոթեայ — Առաքեալ զՏիմոթէոս յղեաց առ Եփեսացիսն...

բ. 171բ¹—9ա² Ոսկերերացին — Եւթանասնից առաքելոցն էր Տիմոթէոս եւ վկայէ Ղուկաս...

13· 179բ¹ Սրբոյն Եփրեմի պատճառ բղբոյն Տիտոսի — Գողոս եթող զՏիտոս ի հրիտէ իբրեւ զվերադացու եւ զեպիսկոպոս...

բ. 179բ¹—83բ¹ Ոսկերերացին — Քան զամենեսեան որ ընդ Գողոսի էին առաւել ընդ էր Տիտոս...

14· 183բ²—6ա¹ Յովհաննու Ոսկերերացին պատճառ բղբոյն Փիլիմոնի — Նախ քան բեւր համարիմ զպատճառս Քղքոյս ասել եւ ապա զինդրկանն... աղօթիւք սրբոցն վրկեսցուք յատիենից մահուանէն, շնորհօքն Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ, որում... ամէն։

բ. 186բ¹—92բ [Գրիգորի Տաթեւացւոյ Քարոզք]

ա. 186բ¹—7ա² [Մեկնութիւն Աւետարանի ըստ Ղուկայ]· Այս Գ ամբ են··· — Գիաեալ է, զի Գ ամք Գ հասակն է մարդոյս... (Ձմ. Ղբ)։

բ. 189ա—բ Վասն օգտութեան ողորմութեան — Բազում օգտութիւն են յողորմութենէն... (Ամ. Ղէ)։

գ. 190բ—1բ [Ն]ոքին վասն երկրորդ եղեկեղեցին, ի բանն· Ես առ Աստուած կարդացի — Եւ վասն բազում պատճառի պարտ է յերեկոյս աղօթել... (Ամ. Ղ)։

դ. 191բ—2բ Քարոզ ապաշխարութեան— Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս զապաշխարութիւն բանիւ եւ արդեամբք կամեցաւ ցուցանել... (Ամ. ՀՁ)։

Գ. 192բ—4բ [Այլ բանիճ]

1· 192բ—3բ [Յաղագս կանանց] Սիրամ ասէ· նստիլ ընդ առիւծ կամ վիշապի բարի է, քան թէ ընդ կնոջ անզգամի — Աանն վարդապետք, ազգ կանանցն են դրունք սատանայի... սատանայ մխինորդութեամբ կնոջն գամահ եմոյծ։

2· 194ա—բ Գովաբանութիւն կաթողիկոսի — Ճանաչիցուք սկիզբն է եւ ի սկզբնապետական պատճառէն ներգործեալ բնութեցան բոլոր բնութիւնք... իսկ Քէ ընդ մէկ գիմելոյ խոնարհիլ կեմք դեռեւս մարմնով Քէպեա ոչ կենդանի հոգով։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԴՐՁՈՒԹԵԱՆ ԹԱՄԱՆԱԿԻ

186ա¹ Շնորհիւն Աստուծոյ գրեցաւ Ձառքեքասեան Քուղքն Գողոսի ի յերկիրս Գերմանիկոյ, ի դղեակն ի Եհեպի, ձեռամ[բ] Միքայէլ Հողիկան, ընդ հովանեաւ սրբոյն Ստեփաննոսի, Քվին ՌՃՒԲ (1673)։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՑԵՏԱԳԱՑԻ

187բ Պետրոս վարդապետ ի Ստեփան վարդապետ։

27

ԺՈՂՈՎԱԾՈՑ

ԺԷ — XVII

Թերթ՝ 274. դատարկ՝ 48ա, 174բ, 201ա—3բ, 232բ—9բ, 248ա—51բ, 268ա—72ա, 273ա—4բ (նաեւ 86ա—117ա թերթերու առաջին երեսները)։ *Պրակ*՝ Ա—Դ×12 (Ա 11)+Ա—ԺԹ×12 (ԺԹ 11)։*Նիւթ*՝ թուղթ։ *Մեծութիւն*՝ 20,9×15։ *Գրութիւն*՝ երկսիւն, (միասիւն՝ 1ա—բ, 3ա, 48բ—119բ, 240ա—7բ, 267բ)։ *Գիր*՝ նօտրգիր (գրչափոխութեամբ)։ *Տող*՝ 27 (1—119, 240—7), 32 (120—232, 252—67, 272բ)։ *Կազմ*՝ մուգ կարմիր դրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ՝ դռնակով. աստառը՝ կարմիր եւ կապոյտ հիւսուած կտաւ։ *Լուսանցակողեր*՝ կարմիր։

Զարդագրութիւն՝ թռչնագիր եւ հանգուցագիր (սակաւ)։ *Գոյներ*՝ կարմիր։

Պատառիկ-պահպանակ՝ 1 թերթ մագաղաթ վերջը, երկսիւն, 13 տող, բոլորագիծ երկաթագիր, եզրահատուած, անընթեռնելի։

Վիճակ՝ բաւարար։ Թեթեւակի ցեցակեր, կազմը քերծուած, կապիչները ու փականները ինկած։

ԾԱՆՕԹ. *Հ. Ն. Ակինեան, Թիւ* 19։

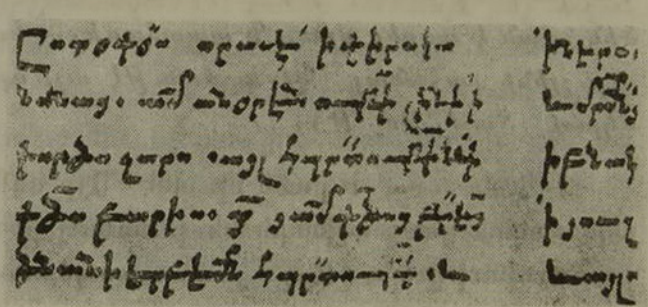

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա. 1ա—47բ^{2} Գիրք յաղագս մոլութեանց։ 1ա—բ Գիրք յաղագս մոլութեանց. [Պ]ատմեալ ժողովրդեան իմոյ զմեղս նոցա... — *Ըստ Արիստոտէլի, ի յառաջին գիրս Քաղաքականաց, որպէս լաւագոյն քան զամենայն կենդանիս է առաքինի մարդն... Առաջին մասն ունի հինգ ճառս...*

1. 1բ—3բ^{1} Ա. Յաղագս մեղաց եւ անուանց նորին — [Ա]րդ, *նախ գիտելի է զզանազանութիւն, որ ի մէջ չարին՝ մեղաց...*

2. 3բ^{1}—6բ^{1} Բ. Յաղագս գարշութեան մեղացն. [Թ]շուառական առնէ մեղքն զժողովուրդս... — *Հարցեալ եղեւ Բիասորեր, մի ի յեօթեանց փիլիսոփայիցն...*

բ. 6բ^{1}—9ա^{1} Դարձեալ յաղագս գարշութեան մեղաց. [Ա]պականեցան եւ պղծեցան յանօրէնութեան իւրեանց — *Ըստ փիլիսոփային, ամենայն ապականութիւն բնականապէս ի ներհակէն...*

3. 9ա^{1}—12ա^{2} Գ. Յաղագս շարժողացն ի մեղս. [Ի]ջին անձրեւք... — *Որպէս ասէ մեկնիչն, տուն հոգեւոր շինուած բարեգործացն ի վերայ վիմին, որ է Քրիստոս...*

բ. 12ա^{2}—4ա^{2} Յաղագս մարմնոյն. [Ե]թէ ըստ մարմնոյ կեցջիք... — [*Ըստ Իւա*]*րիստսի, զոր օրինակն անձրեւն մտանել ընդ ծերպս եւ ընդ բեկորս տանն պատճառէն զկործանումն...*

գ. 14ա^{2}—6ա^{2} Յաղագս աշխարհի. [Մ]ի սիրէք զաշխարհս... — *Ըստ Օգոստինոսի, առ ամենայն բարի գործս ածէ սէրն...*

4. 16ա^{2}—9բ^{2} Դ. Յաղագս բաժանմանն մեղաց. [Բ]աժանեցին զսիրտս իւրեանց...— *Ըստ փիլիսոփային, անդրադարձին էն եւ մինն...*

5. 19բ^{2}—22բ^{1} Ե. Յաղագս հնարից որ ընդդէմ մեղացն. [Յ]իշեցէք թէ որպէս փըրկեցան հարքն մեր... — *Զոր օրինակ կալով մարդոյն ի մէջ նեղութեան ամենայն ուստէք խնդրէ հնարս...*

6. 22բ^{1}—5բ^{2} Յաղագս խօթն գլխաւոր մեղացն. [Ե]օթն չարիք կան ի սիրտս նորա... — *Ցետ որոյ ասացաք առաջին մասնէ մեղացն հասարակաբար, այժմ յեօթն մասունս զկնի...*

7. 25բ^{2}—45ա^{1} Յաղագս հպարտութեան. [Ս]կիզբն ամենայն մեղաց հպարտութիւն... — *Որպէս ըստ փիլիսոփային ենթաղատիմք գիտել...*

բ. 45ա^{1}—7բ^{1} Դարձեալ ի հպարտութենէն, որ ի յեկեղեցական պատւոյն. Ամբարտաւանից հակառակ կայ...— *Ըստ Գրիգորիոսի, յորժամ անէ ոք պարգեւն... մի բարձրամտեսցին եթէ եառուն զփարթամութիւնս իւրեանց ի պէտս հասարակաց։*

Բ· 48բ—119բ Դիբք Գաւազանաց

48բ Սկսանի գիբբս պատմութեանց, որ կոչի ըստ Հայոց Դիբք Գաւազանաց, որ պատմէ զծայրագոյն գեայբապետացն, ևս եւս զկայսրեացն Հռոմայ զկարգ ժամանակագրութեան ևոցին եւ զեզեալսն ի ևոցանէ զգիբբս զայս Ցերաբբ Մարդիևոսն ի կարգէ Քարոզդացն: Եւ բարգմանեցի զսոյնս ի լադին գրոյ ի հայս ոմս, ևս՝ տրուպ Ներսէս կարգաւոր եւ աստիճանաւ լադինացի գանօնիկոս էահանաս Պալեանենց կաչեցեալ, գաւառաս կիլիկեցի, Սրսեցի գալով, բէպէտ եւ անարժան իսկ:

Արդ, եդեւ բարգմանութիւն գրոցս ի բազում տեղիս եւ ի գաւառս յայլ եւ յայլ ժամանակս, իսկ ի սրբասենեակ պաղատս Հռոմայ, ուր այժմ հաւաքի ի Վիևիոնոս կաչեցեալ էաղամի, յամի մարդեղութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի ՌՅԽԸ 1348 ի էահանայապետութեան Տեառն Գլէմէնտոսի Զ-երորդի, յամի ևորին էահանայապետութեան եւբեներորդի: Զբարգմանեալս ի յոմանս տեղիս ի մի եդեալ եւ կարգաւորեալ սրբաճերեալով գրել սկսանիմ ըստ կարգի· ևս եւս ի մտի եդեալ է իմ զի որքան եւ կարացից եւ գտայց զպատմութիւնս հայկազնեացն եւ գեայրապետացն եւ բազատրացն Հայոց գրել, իսկ եթէ ի շարս գրոցս եւ բէ ի վերջս ևորա եւ դիպեսցի բէ կարացից գտանել: Աւգնեա Հոգի Սուրբ Աստուած···

– 49ա—50ա [Յատաջաբան] — *Քանզի զիտել զժամանակս ծայրագոյն քահանայապետացն Հռոմայ, նաեւ զկայսերացն եւս եւ զայլոց իսկ նաեևնեաց նոցին ի ժամանակագրութիւնս··· սակայն ես Ցերոդէ Մարդիևոս··· նախ սակաւ եմ զչար բազատրութիևանցն մեծամեծացն··· երկրորդ սակաւ եմ զժամանակէն ի յորում Հռոմ սկսաւ: Երրորդ՝ զարձանցն ի յորոց եւ սկսաւն: Զորրորդ՝ զկերպն թէ որպէս սկսաւ: Հինգերորդ՝ զկառավարողացն նորա···*

– 50ա—119բ [Ը]նկալեալք իսկ ի մէջ այլոց բազատրացն Դ լինել մեծս ըստ չորից ծագաց աշխարհիս, որ է բաբելացւոցն··· Սեւերիոս սկսաւ յամն Տեառն ՃՂԶ (196) ինքնակալեալ սմս ժէ: Սա էր աֆրիկացի որ եւ առաջին եւ վերջին:

81բ «Մարգարէութիւն Սիսիլիա հեբանոս մարգարէուհւոյն··· — *Դատաւորին ամենեցուն Նշան տա–ցէ···*

86ա—119ա Թերբերեան ևս· եբեսք՝ Հռոմայ պապեբս բաժինք ընդօրինակեսած չէ, գատարկ ձգուած է:

Գ· [Քարոզք եւ այլք]

1· 120ա[1]—46բ[2] Նարին Ցոհաննու Որատնեցոյ տիեզերալոյս վարդապետի եւ ռաբունապետի, ի բանն· Ի սկզբանէ Տէր զերկիր — *Ով Տէր Աստուած իմ Ցիսուս Քրիստոս՝ բան Հաւր եւ Որդի կուսի, տուր ինձ անկատարիս զկատարեալ բանից քոց Քարզմանութիւն··· այլ նախ քան ի յտանել բանիս նախ երբարար յարբարեացդ գլուխս յերկրատանս··· Ա· Նախ զի խաւարն ոչ է էութիւն··· վասն այնորիկ դիւրաւ իմացուիլն եւ չարժականք կոչին:*

2· 147ա[1]—52բ[1] Քարոզ Մկրտութեան· Ի էն [է] Տէր ազբիւր կենդանութեան··· — *Վարդապետք սուրբ, Քէ սուրբ Աստուածածնին նման է ազբիւր վասն Ցիսուսի··· եւ ուր չիկոյ քահանայ, չէ արժան Քէ այլ ոք մկրտէ (Տաբ· Զմ· Ք):*

3· 152բ[2]—8ա[1] Ի բանն որ ասէ· Այր ոմն ագնուական գնաց աշխարհ հեռի առնուլ իւր բագատրութիւն — *Արդ յաստուածպետական բանէ եւ անեղական լուսոյն հաստատեալ գոյացան բոլոր եւ մանաւանդ արարածքն··· սպրստամբ գտանիմք եւ անհնազանդեմք Քագատրութեան նորա:*

ա· 158ա[1]—բ[1] [Ոտանաւոր]—[Ք]ագաւոր փառաց Քրիստոս անեղ ահաւոր··· / Նեղէր եւ աշխատ առնէր զՑոհաննէս աւետարանիչն:

4· 158բ[2]—74ա[1] Ցոհաննու Որատնեցոյ տիեզերալոյս բաբունապետին արարեալ, ի բան Աւետարանին ըստ Ցոհաննու, որ ասէ· Ի սկզբանէ էր Բանն··· — *Կահաւորիմ ով կաճառք լուսեբամիջ եւ դաւք սրովբէից սակս տրամաբանութեան երկուց ներհակ հոմանուանց··· բայց վասն աւուրս պատճառի այսքան բաւականացի, ի փառս···*

5· 175ա[1]—200բ[2] Եռամեծի եւ երիցս երջանիկ վարժապետին յամս Ցոհաննու Որատ-

ենեցոյ ասացեալ ի յաւրինութիւն նորակերտ շինո[ուած]ոյն տաճարին եւ զանկատանեն, առաքելական աթոռոյ վանիցն Մտաքէի, որ է գլուխ եւ աթոռ Սիւնեաց վիճակի, ի բանն որ ասէ. Տէր ի տաճար սուրբ իւրում··· — *Սկիզբն ամենայն գոյացութեանց Աստուած··· դուք եւ մեք ի մի բերան հանցուք զաւրհնութիւն··· ամէն։*

6· 204*ա*[1]—18*բ*[2] Գրիգորի՝ աշակերտի եռամեծին Յոհաննու Որոտնեցոյ տեառութիւն, ի բան մարգարէին որ ասէ. Հազի Տեառն ի վերայ իմ··· — *Տեառնդոյն վեհութեամբ ի բնաբարձու գերամբարձեալ··· այսքան յեղանակաւ ուշեալ ասի Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս, վասն որոյ ասէ Հոգի Տեառն ի վերա իմ։*

7· 218*բ*[2]—25*բ*[1] Մեծի բարւոկապետին Յոհաննու Որոտնեցոյ ասացեալ, ի բանն առաքելական որ ասէ· Հայեցարուք ընդ առաքեալն···։ Այլ եաթ բան զրանս հետեւեցուք բանական ճշմարիտ ճանապհորդութեամբ եւ ապա յետ այնորիկ ճեռնարկեսցուք ի մեկնութիւն նորին — *Մշտապարծ իմն էութիւն ընդ անձնիշխանական··· քանզի ամենայն ինչ նովաւ եղեւ, որ ինչ եղեւն, ընդ որում··· ամէն։*

8· 225*բ*[2]—32*ա*[2] Մեծի բարւոկապետի Յոհաննու Որոտնեցոյ ասացեալ, ի բան առաքելոյն որ ասէ· Մարդով եղեւ մահ··· — *Աւգ ոմն ի սրբազանիցն դասուց, թէ անկասբսոն եւ միայն հզօրն եւ բնութեամբ բարին Աստուած··· անդ արկանէ զմեղուցեալ մարմինըն հանդերձ հոգւովն, որ եւ զմեղ փրկեսցէ··· ամէն։*

9· 240*ա*—2*բ* Նարեկն բարոյ ճանապայ վարդապետի Ղրիմեցոյ՝ Գրիգորի աշակերտի, ի բանն որ ասէ· Այս օր է զոր արար Տէր··· — [*Զ*]*է թէպէտ ուրախութիւն աստուածային տօնախմբոցդ յԱւետիքէն եւ ի Մըրնտնդն առ սկիզբն, որպէս ասաց Գաբրիէլ հուսին Մարիամու··· եւ ասել· Քրիստոս յարեաւ ի մեռելոց եւ մեզ եւ ձեզ աւետիք··· ամէն։*

10· 242*բ*—7*բ* Բառի ի գրոց մարգարէին եսայայ — [*Ե*]*սայի՝ հովանաւոր, կամ զերծուհի, հրեշտակ կամ պաշտօնեայ, կամ արբանեակ, կամ առաքեալ, կամ ընծայ։ Եսայեայ՝ փրկութիւն Տեառն· Եսայեայ՝ փրկեսցէ Տէր··· Աբամբուռն՝ որդէծին կամ բազմածին։*

§ 9 եւ 10 յետագայում է եւ այլ գրչէ։

11· 252*ա*[1]—67*ա*[2] Ի բանն որ ասէ· Ծնաւ ձեզ այսաւր փրկիչ··· — *Որ յաւրինչէն էր աւրինակին եւ խորհրդագածն եղելութեանց բոլորին··· ժամանել ձեզ ի բարւոք աւուրսն եւ ի փառս հանդերձեալ կենացն։*

12· 267*բ* [Տոմարական ծանկագրութիւմ]

ա· Զամի չափելեաց մինչեւ վայրկ բազորինս կիսէ, / Որպէս ի Հայս բաղձան եղեալ մէք ըզ պահ։

բ· Շրջապատումն կռնոնաի, / Վեցից վեցեակ եւ մակ նոյնէ, / Ցորմէ վերայ ուքեակ դիցէ, / Թիւ Աբամեանս բացայայտի (1631)։

գ· Ի Հայկազեանս գ-եակ, / Վեց յորելեանս ընդ երիւք վեցեակ, / Եթէ ստգես համաքաւակ, / Հայկեանս Թվոյ լինի քանակ (1669)։

դ· Ըստ քանակի աւուրց հաշւոյ Հայոց Թվական, / Մու հարիւրեակ լուծ ընդ հազար ժԲ-եան (1669)։

ե· Ի կիսագումարս այս աստրին որք կայական, / Մու հազարեակ, Բ յորելինիւք երիւք վեցեան (1669)։

զ· Զայս քանս հաշւեա իմաստնական, / Ի յորելեան տասնիւք տասան, / Ընդ[ինք]տիսին համարական, / Երիւք լինի մեծ Քըվական (1669)։

է· Իսկ զքանակ ամանակաց, / Հայկին զարմի զոր ինչ սպասած, / Ի քան յորելիւք յարաբարդած, / Մու հարիւրակ հարուստ լրած, / Վչչասասնիւք վերաբերած, / Բառիս Թվօք ընդ նմա դասած (1671)։

ը· Մանկանց ուսոյ գիմաստութիւն — ձիՒԲ (1673) *ողկուզի հիւանալ սիրով, / Ելեալ ի յանկ ըզձմամբ ոգով, / Օր պատկերի չորեք Քուով, / ունեա ամաոյ չորիւք վեցով։*

13· 272*բ*[1] Դատաւորիւն սրբոյն Աբաւասի — *Որ ոք կամիք փրկեալ գոյ յատաղ քան դամենայն պարտ է զի ունիցի զկաթողիկէ հաւատս··· այսպէս Աստուած եւ մարդ մի Քրիստոս է։*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

152*բ*[1] Եւ վիս զրազմամեղապարտս յիշ-

Եա, աղաչեմ, ով սուրբ վարդապետ (պատմական մասն չիք)։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՑԵՏԱԳԱՑԻ

119թ *Ես՝ Տիգրան Հ· Թ· Սաւալաճեանց հիւր ի կիպրոս, ի Լէֆքօշա, յամի 1872, եւ յայն արիւք ցամքնայն ձեռագիրս մատենադարանի գպրոցիս· զամ եւ զայս մատեան Ներսէսի Պալեենց կրօնաւոր լատինահայոյ, լայց ի քերի, որպէս տեսանէք։ Ցիչեալ մատեանս ոչ գտանի ի գրատան Ս· Ցակոբայ որ յերուսաղէմ, զորոյ ձեռագիրս մատենից գլխոյն յօրինեալ է իմ քանի ինչ ամօք յառաջ։*

Կնիքադրոշմ՝ 48թ «Ի(*բիւտոսի*) Ծ(*առայ*) Մկրտիչ *վարդապետ* 1240 (1791)» (*Նմանի՝* 200թ, 267ա)։

28

ԹԱՄԱԳԻՐՔ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑՆ ՅՈՒՆԱՑ

ԹՂ — XVIII

Գրիչ՝ Ֆիլօքսօսիս տիպօ (սարկաւագ)։

Քերք՝ 319· դասագիր՝ 1ա—թ, 279ա, 300թ, 319թ։ *Գրակ՝* 1×8+և—Իե×12 (և—ե, թ 10, Իե 14, Իգ 16, Իէ 5)։ *Նիւք՝* թուղթ։ *Մեծութիւն՝* 21,3×16,5։ *Գրութիւն՝* միասիւն։ *Գիր՝* ճօտգիր։ *Տող՝* 21։ *Կազմ՝* շագանակագոյն գրաշմազարդ կաշեպատ տախտակ։ *Լուսանցակողք՝* կարմիր։ *Վահպանակ՝* 1—և կամ քերք սկիզբ եւ վերջը։

Վիճակ՝ բաւարար։ *Կազմը քերթուակի բերծուած։*

Ծանօթ. Սեփականութիւնը Եղած է Ե· ք՛ոհ՛յ· Մկրեանին։

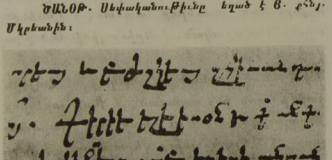

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա· 2ա—278թ Աղօթք զարթուցման։ Մեծ Օրօլոգիոն Աստուծով սրբով պարունակող ամենայնիւ կարգաւորութեանց, ըստ կարգին սրբոյ Երուսաղէմի եւ ուղղաշաւիղ բանբեկարգ վանօրենից — *Զարթուցեալ ի քնոյ մեկուսակիր անկողնոյ եւ սաս· Աղօթիւք սրբոց հարցն մերոց, Տէր Ցիսուս Քրիստոս մատուռ Աստուած մեր ողորմեայ մեզ··· զհինանդացեալ զանձն իմ բժշկեալ եւ կեցուցանեալ եւ յամենայն լոյսաբեր բանից վերայցմամբ։*

Բ· 279թ—80ա Տիեզերական սինաքսօսք, ո՞րբաւիճ, ե՞րբ եւ ո՞ւր եւ որո՞ց քագաւրաց ատ[ւ]ըս, եւ որո՞ց փափկից եւ պատրիարգաց, եւ ընդհէմ որո՞ց հերետիկոսաց եղեն· այսոքիկ են — *Ա· Թագաւորք Մեծն Դօղանդին, վասիլ եւ տեղակալք՝ Սիլվեստրօս, Վիգօն, Վիքենդիան··· է· Գօսդանդին եւ Իրենես···*

Գ· 280թ—93ա [Կանոնիճ զանազանիճ] ի միասին տեսութիւն վասն պահոց եւ այլոց հնութադրութեանց օգտակարաց··· — *Գանօն կԳ Առաքելոց· Եթէ ոք եպիսկոպոս կամ քահանայ կամ սարկաւագ կամ ամենեւին ի կարգաւորէն քահանայականն կերկեցէ միս··· սրբոյն Դիրիլլու՝ Ոչ ոք երկուց քաղաքաց կամ տաճարաց վիճակեսցի, քանզի ոչ ոք կարէ երկուց տէրանց ծառայեալ, զմինն սիրեսցէ եւ զմիսն արհամարհիցէ։*

Դ· 293թ—318թ [Տօնացուցակ]

1· 293թ—7թ Կանոն յաղագս գտանելոյ զօրինական փասման, ի մեռ շրջանի լոյսնոյ եւ որով գառաւր Զատիկն··· ի մեռ հոթնից մատանց, որոց *Ե*առաւպատկումն լրացուցանեն զարեգական շրջանն եւ մեռին Ֆո։ Թարգմանեցաւ ի դպրէ յունիճէ Ապագի Մարգարիտեան կոչեցելոյ, ի խնդրոյ բարեպաշտոն եւ աստուածասէր հորդակցի Լազարիսի··· — *Ցայս մեռաց հիսապէ Մոզոմուն իմաստուն արարածքն է հին Զատիկն··· մշանիճնատրապէս գտանես զերկոսեանն· ուրեմն լեր զգոյ ի Տէր· ամին։*

2· 297թ—300ա Որոց համդիպի մերկայ

գործոյս՝ Մաթէոս նուաստագոյն ի մէջ երիցանց ծիղալա Կիպրացին, փրկութիւն եւ յաջողութիւն ի միոյ, որ յերրորդութիւն Աստուծոյ — *Բազում ինչ կայ զոր յարադրեսն ի կարդացութեան եւ ի բարեկարգութեան կաթոլիկէ եւ առաքելական եկեղեցւոյն… այլ եւ ինքեան Աստուծոյ հաճութեան. ողջ լերուք․ Նուաստագոյնս ի յերեցունս, Մաթէոս ծիղալայ Կիպրացին*։

3․ 301ա—14բ [Պարզատոմար] — *Տարիք ի Քրիստոսէ* 1627… 2158։

4․ 315ա—8բ Վերջ չորրորդի մեծի շրջաբերութեան — *Կամելով ուրեմն Աստուծով զի սկսանիցես զհինգերորդ շրջաբերութեան, դարձեալ վերադարձիր ի սկիզբն նոյնոյ Ջատկի… որպէս տեսանես ի յայսմ Գանոնիս, այսպէս արա միշտ եւ ոչ երբեք սղալիցիս*։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՁՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

318բ *Գրիլաւ սուրբ Օրոլօիս* յԱկնայ *գիւղն վանոցն, որ կոչի* Սրբոյն յՆօրյիայ *եկեղեցւոյն, ի սպասաւորացն ձեռամբ անարժան տիրացօ* Ֆիլօթէոսիս *գրվեցաւ*։ (*Յետագայի ձեռք, աւելցուած՝ «որ հիմայ գահանայ* ՌՄԾԴ (1809)»։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՅԻ

319ա․ *Եւ արդ հարք եւ եղբարք, ով ոք հանդիպիք զայս մի գրիս, խնչեցէք մեղայվոր եւ անպիտան* Լամպիկս *եւ դուք*։ *Գրվեցաւ գիրս սէնէ տաճկաց* ՌՄԾԱ (1806) *եւ դուք խչեայլ լիցիք ի Քրիստոսէ. ամէն*։ *Այս գիրքս ով ոյուք (ոք) որ գտանէ թող բերե իրեն տէրն տայ. ով որ չիտայ դատաստանին տեղ չեանիւ*։

Եւ արդ, հարք եւ եղբարք, ով ոք որ հանդիպիք զայս մի գիրքս, խչեցեք մեղավոր անպիտան Լամպիկս *եւ դուք խչեայլ լիցիք. ամէն*։

319ա Յովհաննէս Էֆէնտի Մկրեան ծանօթութիւն մը արձանագրած է մատեանիս մասին. 4 Հոկտ. 1893. Բերա։

29

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ

ԺԸ — XVIII

Թերթ՝ 195. դատարկ՝ 135ա—7բ, 149բ—56բ, 186բ—95բ։ *Պրակ*՝ 18×12 (Գ 11, ԺԲ 6, ԺԳ 10, ԺԴ 8, ԺԸ 4)։ *Նիւթ*՝ թուղթ։ *Մեծութիւն*՝ 23,1×15,Տ։ *Գրութիւն*՝ միասիւն։ *Գիր*՝ նոտրգիր։ *Տող*՝ 28։ *Կազմ*՝ կաշեպատ խաւաքարտ, ոսկեզօծ շրջազարդով։ *Լուսանցակողեր*՝ կարմիր։ *Պահպանակ*՝ 1 թերթ սկիզբը։

Վիճակ՝ բաւարար։ Կարգ մը թերթեր սկսած են կազմէն անջատուիլ։

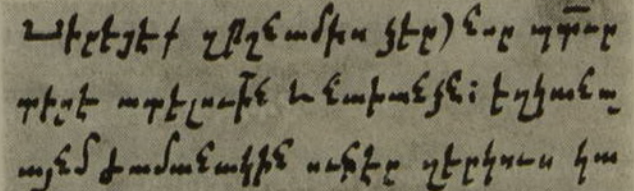

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1․ 1ա—119բ Քարոզք հաւաքեալք ի լատինացւոց գրեանց։

ա․ 1ա—4բ Վասն հաւատոյ. Ընդէ՞ր ոչ հաւատայք ինձ… — *Հաւատն ունի իբր աչարկայ զայնս որք ոչ տեսանին…*

բ․ 4բ—11բ [Վասն սիրոյ]. Այլ ես ասեմ ձեզ, սիրեցէք… — *Ի յայս բնաբանիս երեք դժուարութիւնք, բնականն՝ հեթանոսք…*

գ․ 11բ—7բ Փորձութիւն է դեղ փորձութեան. Զայս ամենայն ձեզ տաց… — *Եթէ սատանայ այնքան խորագէտ է, որ իսկ ի դեղոց մերոց կազմէ զփորձութիւնս…*

դ․ 18ա—21ա Համբերութիւն Քրիստոսի է մեծագոյն նշան աստուածութեան նորա. Ազգ չար եւ շնացող… — *Թէ զայս չէր աւացեալ աւետարանիչն ոչ ումէք լինէր հաւատալի…*

ե․ 21ա—30ա *Քարոզ*՝ Բանն Աստուծոյ առանց պտղոյ. Զի որ սերմանեն եւ որ հըն–

ձեն… — *Եթէ երբեմն սերմանեցաւ Բանն Աստուծոյ հանդերձ լիապատար եւ առատ հնձմամբ…*

գ․ 30*ա*—42*ա* Նորին քարոզ՝ Փափագողն մեծութեան մխիթարեալ ի զընդունմանն հայցուածոց․ Ոչ գիտէք զի՞նչ խնդրէք… — *Երկու տեղիք պարապորդք եւ երկու պահանջողք…*

է․ 42*ա*—5*ա* Օրինակ սանդուխն իջեալ յերկնից — *Քան մեծագոյն եւ սքանչելի եղեւ իջանելն Աստուծոյ անձամբ ի յերկնից…*

ը․ 45*ա*—54*բ* Առաւել սիրէ, ընդ արշալոյսն յառնէ․ Եւ ընդ առաւօտու… — *Որ առաւել սիրէ ընդ արշալոյսն յառնէ, այսպէս արար յայսմ առաւօտուն…*

թ․ 54*բ*—9*ա* Ես երթամ եւ խնդրիցէք զիս եւ ի մեղս ձեր մեռանիցիք․ Եւ տեսի եւ լուայ զձայն միոյ արծուոյ… — *Այս ձայնս ոչ էր ձայն արծուոյ, այլ՝ Աստուծոյ…*

ժ․ 59*ա*—64*բ* Օրինակ Յակոբայ ըստ վերնոյն — *Մեծագոյն բաղդ որ կարծեաց ունել նահապետն Յակոբ ի կեանս իւրում…*

ժա․ 64*բ*—5*բ* Խոստովանութիւն խոստովանութեանց․ Եւ եղեւ յելանել դիւին… — *Կացութիւն աւաղելի ի կեանս այս եւ ապերջանիկ քան զրնաւն է կացութիւն մեղաց…*

ժբ․ 65*բ*—70*բ* Սիրեսցես զՏէր Աստուած քո… — *Առաւել քան զայս ամենայն որք մեզ երեւին եւ որք ոչն երեւին…*

ժգ․ 70*բ*—9*բ* Ժողովուրդս այս շրթամբք պատուէ զիս… — *Երկու շաղկապեալ հակառակք անհնար է կալ, որպէս ճշմարիտն ընդ ստոյն…*

ժդ․ 79*բ*—87*բ* Վճիռք նախանձու ջնջեցեալք եւ դատաւորքն դատապարտեալք․ ընդ իս ցասուցեալ էք… — *Քրիստոս խնդրեցաւ ի մահ, իսկ դատաւորք որք զայն ի կատար հասուցանել ջանացին…*

ժե․ 87*բ*—9*ա* Սէրն Քրիստոսի առ մեզ մեծ․ Ծարաւի եմ… — *Յոյժ քաջ գիտէր Քրիստոս, թէ վճարեալ ամենայն տանջանց…*

ժզ․ 89*ա*—95*ա* Հաւատն առանց հաւատոյ է այնմ որ հաւատայ ի Քրիստոս եւ ոչ հաւատայ Քրիստոսի․ Եթէ զճշմարտութիւն ասեմ ձեզ, ընդէ՞ր ոչ հաւատայք ինձ… — *Քրիստոս դանկատէր զհրէից այսօքիւք բանիւք, զի ոչ հաւատային նմա…*

ժէ․ 95*ա*—*բ* Աղօթք — *Ով Տէր իմ, անկեալ առաջի քո, աղաչեմ յամենայն մտաց իմոց…*

ժը․ 95*բ*—6*ա* Հայելին քրիստոնէական կարգադրութեան — *Երկու հակայկայ իրք՝ մինն բարի իսկ միւսն չար…*

ժթ․ 96*ա*—7*ա* Աւագ շաբաթ վասն է՞ր ասի — *Վասն զի ի նմին աւարտեցան մեծագոյն խորհուրդք փրկութեան մերոյ…*

ի․ 97*ա*—104*բ* Քարոզք․ Աչքն են գաղափարք մեղաց ապաշխարութեան․ Խօսեցաւ հաւ… — *Հաւն խօսի, Տէրն հայի, Պետրոս կոծէ, ո՞րպէս քարողիչ իցէ այսօր…*

իա․ 104*բ*—8*ա* Քարոզ վասն գողոց եւ անիրաւաց․ Այսօր ընդ իս իցես — *Որպէս ասաց Դիմասայ, այսպէս եւ Զաքէոսի, այսօր եղեւ փրկութիւն…*

իբ․ 108*ա*—14*ա* Վարձք ծառայութեան մեղաց եւ Աստուծոյ․ Թոշակն մեղաց մահ է… — *Երկու են յաշխարհի մեծազօր իշխանք…*

իգ․ 114*ա*—*բ* Յաստիս պարտ է համբերել եւ ի հանդերձեալն վայելել․ Մինչեւ ի ժամանակ տեւեսցէ համբերողի… — *Այս բան համաձայն է բանին Քրիստոսի որ ասէ…*

իդ․ 115*ա*—6*բ* Հաստատութիւն մնալոյ ի սկսեալ բարին․ Ահա գամ վաղվաղակի… — *Զբաղումս լքոյց ի սկսեալ բարւոյն…*

իե․ 117*ա*—9*բ* Երկայնմտութիւն Աստուծոյ վասն դարձի մեղաւորաց․ Գիտիցե՞ս զի քաղցրութիւն Աստուծոյ զքեզ յապաշխարութիւն ածէ… — *Վտանգաւոր է յոյժ չգիտել քոյ, թէ Աստուած բազմաւ երկայնմտութեամբ համբերէ քեզ ի մեղս քոյ…*

իզ․ 119*բ* Գործք փրկութեան անձին․ Ահիւ եւ դողութեամբ զանձանց փրկութիւն գործեցէք… — *Փրկութիւն քոյ է յարակայ իմն գործ աշխատութեան… բուռն առնելով քեզ առ բարին բռնութեամբ իմն սիրոյ։*

Քարոզներու միջեւ յստակ բաժանումներ չկան։

2․ 120*ա*—34*ա* Ի լատինացւոց պատմութիւնք պատուականագոյն հաւաքեալք։

ա․ 120*ա* 1․ Վասն խնդրուածոց — *Ի յերկիրս Հնդկաց էր ազնուական ոմն, որ մեծ բարեկամ էր սրբոյն Ֆրանչիսկոսի…*

Ընդգծուած խորագրերու յաջորդող պատմուածքները նոյն նիւթի մասին են:

բ. 120ա—բ 2. Յորժամ սատանայ գահավիժեցաւ յերկնից…

գ. 120բ—1ա 3. Պատմէ Ապուլէոս. Յորժամ ի յԵգիպտոս տօնէին զտօն զատտուածոյն իւրեանց Իզիտէի…

դ. 121ա—բ 4. Լաւ է ընդ Աստուծոյ յանապատի, քան մարդկան յաշխարհի — Հռչակաւոր այր Արսենիոս խնդրեցաւ ի Թէոդոս կայսերէ…

ե. 121բ 5. Արքէմէտոս փիլիսոփայն ի նաւահանգստի Սիրակուսայու կանգնեաց այնպիսի արհեստիւ զհայելիս…

զ. 121բ—2ա 6. Պատմէ Պավղոնիա, թէ ի տաճարէն Արքատիոս կախեալ էր հայելի մի…

է. 122ա 7. Բարիտիոս ճանաչելով զիւր ինքն…

ը. 122ա—բ 8. Յորժամ Քառօլոս կայսրն Հռոմայ Ե–երորդ կամեցաւ հրաժարիլ…

թ. 122բ 9. Յարքայութիւն չիք մահ — Երբեմն գայր ի Հռոմ յաւուրս պայծառութեան քաղաքին եւ մեծութեան դեսպանն արքային…

ժ. 122բ 10. Սէրն Աստուծոյ սքանչելի.— Յորժամ սուրբ եպիսկոպոսն Գաղատիոյ՝ սուրբն Կղեմէս ետես ընծայիլ յինքեան ի Դիոկղէտիանոսէ…

ժա. 122բ—3ա 11. Քահանայից եւ վարդապետաց յանդիմանութիւնք — Աղաչացու (աղաչեաց) երբեմն իշխան ոմն մեծ իտալացի ի յեկեղեցականէ միոջէ…

ժբ. 123ա 12. Զորք անիւքն կազմեալք ի չորից առաքինութեանց…

ժգ. 123ա—բ 13. Կանխաւ մահ մարդոյ օգուտ — Մեռաւ երիտասարդ մի առաքինի եւ բարեպաշտ…

ժդ. 123բ—4ա 14. Ժամանակ է ի մէջ կենաց եւ մահու — Ջինաւոր ոմն մատոյց ծանարդակ՝ (արզուհալ), կայսէր Գառօլոսի Հինգերորդի…

ժե. 124ա 15. Առ ինքն եկն Դաւիթ արքայ յաւուրս թագաւորութեան իւրոյ…

ժզ. 124ա 16. Վասն աչաց — Դիմոկրատէս փիլիսոփայն հեթանոս ըստ բանից Թերթուլիանոսի եհան ամենայօժար կամօք զաչս իւր…

ժէ. 124բ 17. Ձիւրն կորուսանել — Պատմի զիշխանէ միոջէ անուն Կրատէս…

ժը. 124բ 18. Ի յընկերակցութեան կրօնաւորութեան մերոյ, ունէաք եղբայր ոմն…

ժթ. 124բ—5ա 19. Կոչեցաւ ի Քառօլոս կայսերէ Չորրորդէ, ի ծառայութիւն պալատին կրօնաւոր ոմն…

ի. 125ա—բ 20. Սրբոյն Անտոնի յանապատի բնակիլն յարգ է — Մեծ կայսրն Կոստանդիանոս չարժեալ ի բարի համբաւոյ մեծի Անտոնի…

իա. 125բ—6ա 21. Նկատմամբ մեծի, պատճառ չառնելոյ զքարին — Ի կչիռ ետ Անտօն ի պատշաճաւորութեան զայն զոր կորուսանէր…

իբ. 126ա 22. Մարելոցքն (?) նմանին յուշկապարաց ծովու, որք իւրեանց քաղցր երգով զմարդիկս քարշէին…

իգ. 126բ 23. Վասն մտածման զմահու— Մինչ ոմն նեղութեամբ ի մէջ երկիւղի եւ յուսոյ յաճախապէս ալեկոծիւր…

իդ. 126բ—7ա 24. Սէրն Աստուծոյ — Ալփանցու սպարապետ պատերազմելով ի քաղաքին Տարիփայ…

իե. 127բ 25. Վասն սիրոյ — Աղէքսանդր Մակեդոնացին ունէր զերկուս հաւատարիմ բարեկամս…

իզ. 127բ 26. Դեմետրու փիլիսոփայն՝ այր հռչակաւոր եւ կատարեալ իմաստութեամբ…

իէ. 127բ—8ա 27. Արհեստաւոր ոմն կամեցաւ շինել զարձան մի…

իը. 128ա—բ 28. Ցարեան ի մարտ ընդդէմ Մովաբացւոց թագաւորն Իսրայէլի…

իթ. 128բ 29. Մօրիկ կայսրն Յունաց, որ գոլով որդի պարտիզպանի, յաջողիլ բաղդին…

լ. 129ա 30. Հայրն Եսայիաս առ ի յուսումն աշակերտաց առեալ երբեմն զզամբիւղն…

լա. 129ա—բ 31. Մինչ ծնօղքն Արիստոտելի ի տիս մանկութեան առեալ տարան առ քաջիմաստ Պղատոն…

լբ. 129բ 32. Ընչեղ վաճառական մի պաշտօնէիւք մինչ ի սաստիկ ձմերայնի եղանակին գնայր…

լգ. 129բ—30ա 33. Արծաթասիրութեան ախտիւ մոլեալ Բ երիտասարդ, ելեալ ի Կոստնդնապօլսոյ գնային…

լդ · 130*ա*—*բ* 34 · *Պատմի զի՞նչ միջէ Կիւրապէս անուն, զոր կամեցեալ զգիտօ-րայս յափշտակել* · · ·

լե · 130*բ* 35 · Վասն ողորմութեան — *Սուրբն Փաւլինոս եպիսկոպոսն Նախ զօրէնս աշխարհի ամուսնացեալ էր* · · ·

լզ · 130*բ*—1*ա* 36 · Տիրասիրութիւն շան— *Թիցոս Սպենոս զինուորն ընդ իւր պահէր զշուն մի* · · ·

լէ · 131*ա* *Ի հնդիկս սովոր են թողուլ ի գիշերի զկապեալ էգ շունս* · · ·

լը · 131*ա*—2*բ* 37 · Հաւատալ յԱստուած եւ ոչ Աստուծոյ — *Ցամի Տեառն 260, ի քա-ղաքին Անտիոքեայ* · · ·

լթ · 132*բ*—3*ա* 38 · Վասն խոստութեան (խոստովանութեան) եւ պարտուց — *Էր ոմն ազնուական որ էր պարտապան ուրումն ի վաղուց հէտէ* · · ·

խ · 133*բ* *Ծանրացեալ կարի ի հիւանդու-թենէ այր ոմն, որոյ խիղճն մտաց տանջէր զնա* · · · *եւ մի՛ պատժիցիս զնման պատիժ ըստ օրինակի սաստ գրելոյ* ։

3 · 138*ա* Գիրք որ կոչեցաւ Աղբիւր Բաց-եալ, արարեալ Տեառն Պետրոսի վարդապե-տի Նախիջեւանցւոյ Աղամալեան, ի փառս ամենասուրբ Երրորդութեան եւ միոյ աստ-ուածութեան, ի վայելումն ուսումնասիրաց մանկանց նորոյս մեծի Սիօնի, ի սուրբ էջ-միածին, ի հայրապետութեան Տեառն Սի-մէօնի սրբազան կաթուղիկոսի Ամենայն Հա-յոց եւ գերերջանիկ, ի թուին ՌՄԺԳ (1764), ի Մարտի Ի (20) ։

– 138*ա*—*բ* Երգ առ անհուն բարին Աստ-ուած — *Պարտաւորիս հանդէպ հնչեալ ժմեռ-նարերն այն հիւսիս* · · · /

– 138*բ* Շնորհակալութիւն — *Յիսուս որդի Հօր Միածին, / Եղեր որդի սրբոյ կու-սին* · · ·

– 139*ա*—42*ա* Բան բարեմիտ ընթեր-ցողս · · · — *Կանխարարբառ եւ հոգեշարժ ա-ւետարանիչն Մատթէոս* · · ·

– 142*ա*—*բ* Յորդորակ առ առակաւոր բանսն Քրիստոսի — *Պարտի մարդոյ գիտել զիմաստ եւ զհանճար* · · ·

– 143*ա*—9*ա* Յաղագս հաշտութեան · գլուխ Ա — *Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս միջնորդն հաշտութեան* · · · *ըստ բաղձմանց իւրոց կամի գործել* ։

Առաջին 4 գլուխները կան միայն, ամբողջա-կան բնագիրը տե՛ս Ձեռգ · թիւ 117 ։

4 · 156*ա*—66*բ* Ողբ եւ սուգ անհնարին չարչարանաց Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիս-տոսի որդւոյն Աստուծոյ · · · — *Աստուածա-սէր հարցդ եւ սիրելի եղբարցդ յայտնի են սրբոյ եկեղեցւոյս բազմապատիկ սուգն* · · · *հասո զմեզ ի հրաշափառ եւ ի լուսափայլ օր յարութեան քոյ, եւ քեզ փառք* · · · *ամէն* ։

5 · 166*բ*—80*բ* Կտակ չարչարանաց Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի՝ արտահանեցեալ ի գրոց սրբոց եւ շարադրեցեալ ի Յակոբայ արհիեպիսկոպոսի եւ պատրիարգէ Կոս-տանդնուպօլսոյ աստուածաբան կոչեցելոյ— *Ո՜վ օր դառնութեան եւ սգոյ, ո՜վ գիշեր կսկծալի* · · · *ընդ իւր արեան խառնեսցէ եւ տեսութեան զամենեսեանդ արժանի արաս-ցէ եւ Քրիստոսի փառք յաւիտեանս* · *ամէն* ։

Նոյնէն հատուած մը՝ «Կտակ չարչարանաց · · · զէփք եւ սէփայ կու համարէին» կրկ · 180*բ*—6*ա* ։

30

ԱՌԱՔԵԼ ՍԻՒՆԵՑԻ. ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆՔ

ԺԷ — XVII

Թերթ՝ 108· դասարկ՝ 1ա—բ· Գրակ՝ Ա—Թ× 12· Նիւթ՝ թուղթ· *Մեծութիւն՝* 21,2×15,2· *Գրութիւն՝* երկսիւն· Գիր՝ նօտգիր· *Տող՝* 32· *Կազմ՝* բաց շագանակագոյն դերձմազդաղ կաշեպատ խաւոմարտ· Գահպանակ՝ 2 թերթ սկիզբը եւ 3 թերթ վերջը·

Վիճակ՝ բաւարար· Դասարկ թերթերուն վրայ գրչափոթեր եղած եւ կարգ մը թերթեր պատռուած·

Նմանօթ. Հ. Ն. Ակինեան, *Քր.* 22·

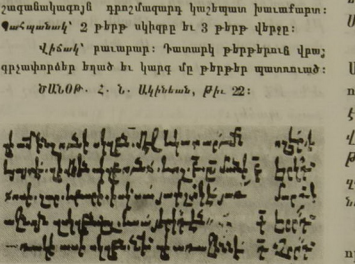

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1· 2ա¹—6բ² [Նախերգան — *Սահման Քէ քանի՛ նշանակութիւն*] *ցուցանէ· Լծ· այսինքն ծ յատկութեամբ զանազանի՛ր· Նախ Քէ զի՞նչ է սահման ըստ անուանն, երկրորդ զի՞նչ է ըստ իրին, երրորդ ուսո՞ր բաղկանայ սահման··· 2ա² Իսկ զի այս է սահման Դաւիթ եւ զայս պարտ է գիտել, Քէ վասն զի՞նչ պատճառի հարկեցաւ դիտել զայս սահմանքս Դաւիթ··· 5ա² Դարձեալ եւ այս գիտելի է, Քէ նախ զայս Սահմանեաց վիրքս սկսաւ գրել եւ ապա զայլսն՝ այսինքն զի ե գիրք արարեալ է Դաւիթ, այսինքն զՍահմանիս, զԲարձրացուցիչն, զՊետչոյիցն եւ զՄեկնութիւն Ռեբակաւին եւ զՄեկնութիւն Գործիւրոսի եւ Արիստոտելի՝ Բայց նախ զՍահմանքն է ասացեալ, որպէս յայտ է, զի ո՛մանք ասեն Քէ յԱքէնս գրեաց զայս եւ այլք Քէ գրեաց եւ ուղարկեաց յանդիմանութիւն Գիհռանոցուոցն··· Դաւիթ ե՛ կերպիւ Նահեցաւ Մօսէս մարգարէին··· 6ա¹ Ալ եւ վասն Դաւիթ ծ ինչ զանազանելի է· Նախ Քէ ուսո՞ էր Դաւիթ··· Այսքան առ այս Նախերգաբար ասացաւ·*

2· 7ա¹—95բ² *Սորին Տէր Առաքել հոգէ-ևորոգ հայրապետի վասն Սահմանացն Դաւիթի բաղուածոյ — Բան· Որք միանգամ՝ Լծ· Բազմաւարակի զնէ, այսինքն զի ամենեցուն է իմաստութիւն որք ունին զանեղծուածս··· եւ երկոքեանն անբանք ասին, եւ Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ··· ամէն (պրակք Ա—Ի)·*

3· 95բ²—104ա¹ *Նորին ի Տէր Առաքէլ ի Սիւնեաց եպիսկոպոսէ՝ Ի տեսութիւն բանին որ ասէ· Ամենայն չար տանջելի է — Զի՞նչ է որ ասէ ամենայն չար տանջելի· Պա· Ի վերայ այսր բանի Լի՛ ինչ խնդրելի է· Նախ Քէ յինչ պէտս հարկ եղեւ փիլիսոփայիս գրել զայս··· Կատարեցաւ քաղուածոյս Սահմանացդ զրոցս ի փառս Քրիստոսի··· ամէն·*

4· 104բ¹ *Ի հարց Վարդենվարին, ի բանն որ ասէ· Եւ յետ Զ աւուր առնոյ ընդ իւր···— Ի վերայ այսմ բանի ծե՛ ինչ գլխաւոր բանս խնդրելի է մեզ, Նախ Քէ ընդէ՞ր Մատթէոս յետ Զ աւուր··· կորոյս ղՓետրոս յարկեւքեամբ չարէն (Մա· ՃԻԶ, 8 տող միայն)·*

– 105ա—8ա [Ցանկ ըստ նախադասութեանց] *Ա· Արհեստիցն հաւանիլ որովհետեւ··· Բ· Քրիստոսի աստուածութիւն եւ մարդկութիւն··· (յետագային գրուած)·*

5· [Ցանկագրութիւն՝ ԾԸ դ·]

ա· 108բ [Տաղ Ցարութեան] — *Մարիամ Մադդաղենացի փարէր ի մէջ պարտիզին եւ Հանդիպեալ Յիսուսի ասէր· Զի՞ լաս Մարիամ՝ եկեալ Մարիամ Մագդաղենացի յայսմ առ (միայն այսքան)·*

բ· Պահպանական 3բ *Որպէս եւ մեծ վարդապետն Հայոց Մարկոսազ ի Դատաստանացդ գիրսն յիշէ եւ ասէ· բազում ժամանակք, զի ծընօղքն հարկանեն զզաւակսն եւ ինքեանք մահկանին զնոսա, ապառակեն եւ ինքեանք մորմոքին, մանաւանդ յորժամ յարս (միայն այսքան)·*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԹԱՄԱՆԱԿԻ

Ցբ Աչէնօրհնեալ կոյս Տէրուհի,
Ազերսեմ քեզ որպէս գերի,
Բարեխօսեա քո Միածնիդ,
Վասն այս գործոյ զոր ձեռնարկի·

31

ԺՈՂՈՎԱԾՈՑ

ԺԵ՛ — XV՛

Գիրք՝ Մեծպարտն սարկաւագ (11ա—121բ)։

Թուք՝ 168· դասարկ՝ 83ա, 168բ։ *Գրակ՝* Ա—ԺԱ×12 (Ա 10, Զ 15, ԺԱ 11)+6×6։ *Նիւթ՝* թուղթ։ *Մեծութիւն՝* 22×14,5։ *Գրութիւն՝* միասիւն, (երկսիւն՝ 144ա—5ա)։ *Գիր՝* նօտրգիր (գրչափոխութեամբ)։ *Տող՝* 32—37։ *Կազմ՝* շագանակագոյն կաշեպատ տախտակ։

Վիճակ՝ բաւարար։ Կարգ մը թերթեր ցեցակեր, Ա· թեղկի փայտը կոտրուած եւ կազմը հիներուած, փակաւճերն ու կապիչները թափուած։

ՈՒՆՕՐ· Հ· Ն· Ակինեան, թիւ 18։

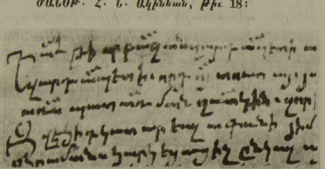

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

[Թուփայի Ագուիճացւոյ Ցաղագս խորհրդոց· Թղմ· Ցովհ· Մարդոռեցւոյ]

ա· 1ա—4ա [110ա Զի՞նչ է հաւատ, կամ զի՞նչ է սահման հաւատոյ, եւ ըստ ո՞ր աստիճանի՛ հաւատոյ] — *Գիտելի է զի հաւատ ունի՛ չորեքտասան աստիճան… հաւատն է գործնական խնդութիւն, եւ այսպէս յայտնի եղեւ երկրորդ հարցուածն*։

բ· 4բ—24ա Խնդրի՛ թէ զի՞նչ է քննութիւն եւ կամ ըստ ո՞ր յեղանակաւ ասի — *Պտ· Առեմ թէ անունս այս քնութիւն զրազումս նշանակէ… զի մեզ գանազան յատկութիւնքն իւրեանց ի նախասացելոցս յայտնի է*։

գ· 24ա—63ա Խնդրի՛ թէ ինչ է անձն — *Պտ· Առեմ թէ անձն հասարակաց առեալ ոչ կարի սահմանել յատուկ սահմանաւ… իսկ բժշկութիւն բորոտին էր գործ աստուածային եւ այլ այսպիսիք*։

– *64ա—65ա* [Ցանկ Ցաղագս մկրտութեան գրոց] — *Ա· Մնդրի՛ թէ մկրտութիւն Ցովհաննու խորհո՞ւրդ էր… Ի· Ցորմէ ստորոգութենէն է մկրտութիւնս*։ *65ա—6ա* Ցանկ Ցիս Թուփայ գրոցն երրորդ՝ Ցաղագս պատարագի — *Ա· Թէ յորժամ յամենայն խորհուրդ երեսս այս տեսանին… Իե· Թէ փոփոխումն խորհրդականս, զի հացն փոխի ի մարմինն Քրիստոսի, ժամանակա՞ւ լինի, թէ ի քեզել ականն*։ *66ա* [Ցանկ Ցաղագս քրիստոնէական գրոց] — *Ա· Թէ օրէնքն Մովսէսի գործով իւրով տա՞լր զնուրհս… Ժ· Թէ այժմ պարտիմք յօրինական ինչ իբրեւ պահել*։

դ· 67ա—82ա [Ցաղագս մկրտութեան]— *Մնդրի՛ թէ մկրտութիւն Ցովհաննու խորհո՞ւրդ էր։ Պտ· Առեմ թէ մկրտութիւնն Ցովհաննու կերպիւ ինչ խորհուրդ էր… պատճառ պատճառելոյն է պատճառ*։

ե· 83բ—99ա [Ցաղագս պատարագի] — *Մնդրի՛ թէ յորժամ յամենայն խորհուրդ եւ երեսս այս տեսանին· Ա· որ է խորհուրդ եւ ոչ իր… յանկարծիլ լինի փոփոխումս այս*։

զ· 99բ—109բ [Ցաղագս բլփատութեան] — *Հրց· Թէ աւրէնքն Մովսիսէ գործով իւրով տա՞լր զնուրհս եւ կամ արդարացանէր թէ ոչ։ Պտ· Թուի թէ այոյ… բայց եթէ ոք ասիցէ թէ զոհեալ է մի՛* [ուսո]լեցէք։

է· 110ա—2ա Արիստոտէլի ի ստորոգութիւն — *Գոյացութիւն, որակ, քանակ… Գոյացութիւն՝ արարած, իսկ որակն՝ գոյն, իսկ քանակն՝ թիւ որչափութեան… եւ նմա միայն տալ է պաշտօն*։

ը· 112ա—7բ Գաւթի Փիլիսոփայի էնակաց գիրք — *Ի քանի՞ս բաժանի էակն կամ յո՞րս։* [Պտ·] *Երկակի, ի գոյացութիւն եւ ի պատահումն… Հոգի եւ միտք եւ շունչ բնութեամբ մի եւ զանազանութեամբ այլ եւ այլ*։

թ· 117բ—21բ Վկայութիւն մարգարէից եւ հայրապետաց յաղագս Քրիստոսի որ հանդերձեալ էր կատարել յետին ժամանակս — *Եթէ յառաջ քան զյաւիտեանս Որդի ծնաւ ի Հաւրէ, Դաւիթ ասէ· Ցառաջ քան զարուսեակ ծնաւ զքեզ… եւ աւրն այն ոչ սկսեալ է եւ ոչ զադարէ, որ է անեզր լոյս, որ է օրհնեալ յաւիտեանս· ամէն*։

5· 122ա—3ա [Բաւիճ իմաստասիրաց] — *Արեան մտացն արբանեակ, զի զոր կամին մինչ բանն թաքցմանէ, վասն մարմնոյն մարդն մահկանացու, բայց վասն բանին անմահ՝՝՝ մահ, որպէս զի զեղեցկի են զատաւանիք քո կաթուղիկոսդ տան եւ նուագելոյ ի զաւրութենէ՝՝՝*

բ· 123բ—4ա Բաւիճ [ի]մաստ[աս]իրականաւճ — *Մարդոյ զուարճացելոյ որպէս եւ կենդանին որ տեսցէ զբեկուն՝՝՝ քշնամեացն՝՝՝ զուսեր հաւր՝ ի ծածուկ սքոնչիչ է՝՝՝*

գ· 124ա Ցաղագս ծառայից ի Սոգոմոնէ — *Ծառայի [ի]մաստնոյ աղողեցին զործ իւր՝՝՝ ընդ արիւնահանս համարեսցի որ հաւատոյ զվարձին ի վարձ՝՝՝*

դ· 124ա—5ա Բաւիճ խրատակաւճ — *Մարդ որ յաղմուկ սովոր է, սաստանալի նըշման է՝՝՝ կեանք մարդոյ ուրախութիւն պրսի՝՝՝*

ե· 125ա—6ա Այլ բաւիճ իմաստասիրաց— *Դիտկինէս ասէ՝՝՝ Սուր եւ պատերազմն ոչ եղեւ առանց կնոչ՝՝՝ եւ նա եկեալ չրջէ զտունն եւ ուղեսցէ որմն՝՝՝*

զ· 126ա Վասն կնոչ չարի եւ լեզվայնոյ — *Ամենայն չարութիւն չար են, բայց չարութիւն կնոջ վերադրոյն՝՝՝ եւ պրեալ առաւել քան զսուր երկայրի՝՝՝*

է· 126ա Ազաւնոյն շնորհիւ — *Ա՛. Որ լեզի չուներ՝՝՝ Բ՛. Ի խաղոյ տեղի լաց կու կենայ՝՝՝*

ը· 126բ Վասն կնոջ իմաստնոյ բաւիճ պիտանի — *Ուրախ լեր ընդ կնոջ մանկութեան քո՝՝՝ քան զերկոսին զսուտ կին զուարթ՝՝՝*

Ը· 126բ Ցոհանու առաքելոյ — *Որ ուրանաւ՝ Քէ Քհառւս չէ Քրիստոսն, նա իսկ է նեռն՝՝՝ եւ ոչ զկեանն ընդունի՝՝՝*

ժ· 126բ—7ա [Բաւիճ խրատակաւճ] — *Լաւ է մին արդար որ առնէ զկամս Աստուծոյ՝՝՝ քաղաւոր այսաւր է եւ վաղիւն մեռանի՝՝՝*

ժա· 127ա—բ Ցաղագս տղայոց խրատ իմաստա[սիրաց] — *Որդի իմաստուն ուրախ առնէ զհայր՝՝՝ անէծք մաւր խախտեն ի հիմանէ՝՝՝*

ժբ· 127բ—8ա Ցառակաց է բաւիս — *Հայհոյիչ է որ բարկացուցանէ զհայր իւր՝՝՝ զպարանոց նորա խնարհեցոյ, զի մի յանարգութիւն նորա անկանիցիս՝՝՝*

ժգ· 128ա Խրատ վասն բարեկամաց ի Սիբաէէ — *Մի վբխկը է բարեկամէ՝՝՝ նոր պինի բարեկամ նոր, եթէ հնացի ուրախութեամբ արբիլը՝՝՝*

ժդ· 128բ—9բ Խրատ վասն աւկտութեան — *Պիքաղրաս ասէ՝՝՝ Զմեղս քո մի պուբլացիս ծածկել բանիւք՝՝՝ ընդ ուսոսեր քո մի ծիծաղեսցիս, զի մի յետոյ լացցես զնոսա՝՝՝*

ժե· 129բ—30ա Ցաղագս կանանց խոյտատակութեան — *Պիքաղրաս ասէ՝՝՝ Ի հուր եւ ի կին անկանելն մի է՝՝՝ ի մեռանալս ոչ բարի ոք զարդարիս՝՝՝*

ժզ· 130ա [Ցաղագս Ցովհաննէս Մկրտչի] — *Ձրաւ ուբիկացն Ցովանէս՝՝՝ (միայն 4 տող· ամբողջը տե՛ս §9, 132ա)՝՝՝*

ի· 130բ—1ա [Ցաղագս Ստորասութեան] — *Հբց· Ստորասութեամբ թէ բացասութեամբ եղեն միասորութիւնքն քէ ոչ՝՝՝ Պա· Ստորասութեամբ եւ բացասութեամբ՝՝՝ Հբց· Ո՞րպէս եւ զիարդ՝՝՝ Պա· Ստորասութիւն դրութիւն է եւ բացասութիւն ի բաց բարձումն՝՝՝ զուսոսնականն որպէս մանկութիւն մանն իմաստասիրութեան սասբազրէ՝՝՝*

ի· 131ա—բ [Սահմանի իմաստասիրասութեան Դաւթի] — *Եկեսցուք այսոյհետեւ ի չորրորդ գլուխն եւ ասացուք, եթէ ո՞յք եւ ոմանք գտողք այսոցիկ տեսակաց՝՝՝ Եւ պարտ է գիտել եթէ զերեւականն փիլիսիկեցիկ զրուսին՝՝՝ իսկ զերաժշտականն՝՝՝ Թրակացիք, վասն զի անտի էր Որփեւս, զորմէ ասէն նաեւ զասանել զերաժշտականն, իսկ զաստեզարաչխականն Քաղդէացիք՝՝՝ իսկ զերկրաչխականն Եգիպտացիք՝՝՝ իմացան չափ մի որում անուն էր Սպանակ՝՝՝ ուսոսի եւ ասլա երկրաչխութիւն զտաւ՝՝՝*

8· 131բ Եւ այս են է մտզրակաւճն ի վերուստ ի վայր իջեալ — *Զոհալ, Մուչքարբ՝՝՝ ի հայոց լեզու՝՝՝ Երեւակ, Լուսնքագ՝՝՝ ի Ներքոյ սմենայնի է լուսինն՝՝՝*

9· 132ա—բ Տաղ Ցովհաննու Մկրտչի — *Ձրաւ ուբիկացն Ցովանէս, / Որ հրաժարեալ էր յաշխարհէս՝՝՝ / Զոր հաւատով Տէրն կանդներ, / Թողեալ լիցին քեզ մեղք ասէր՝՝՝*

10· 133ա—4ա Էրէմիան մարգարէին վասն Բաղարիս Երուսաղէմ — *Ոտբժամ հանդերձեալ էին քաղդէացիքն պաշարել զերուսաղէմ, խուսեցաւ Աստուած ընդ է-*

բ՛ւմիայ… գրեալ են ի գիրս Բարուքի, եւ Քրիստոսի փառք յաւիտեանս։

11· 134ա—5բ Երանելոյն Երփրեմի սուացեալ ի Խաչն աստուածընկալ — *Աբրհնեցոյը եղբարք զհրաշագործ տնաւրէնութիւն Մ՛լածնին… ուր տեսանես զնչան խաչին, որ է աւրհնած եւ աւծած, անդ տես զխաչեալն Քրիստոս ի վերայ։*

12· 135բ—6ա [Ազօթք] — *Քանզի որպէս հատ մի աւազոյ առ բոլոր աշխարհս եւ որպէս կաթ մի ջրոյ առ ծովն համատարած, այնպէս է մեղքն ամենայն աշխարհի առ ողորմութիւնս քո… Ով ամենաւրհնեալ Հայր երկնաւոր՝ Աստուած ճշմարիտ, զաւրացոյ զսկսարութիւնս մեր… Նա ընկեցէք զանցանս եւ զանաւրէնութիւնս ձեր յայնմ յաւուրն, եւ Քրիստոսի փառք յաւիտեանս։*

13· 136ա Ազաւթք Մովսէսի Քերթողի ասացեալ — *Աղաչեմ զքեզ Տէր, Թող ինձ զմեղս իմ… արդ ցուց ինձ զօքանչելիսդ զո որ աւրհնեալդ ես ընդ Հաւր… ամէն։*

14· 136բ [Խարագրութիւն] — *Արդ Աղամ եկաց ամս ՃԼ եւ մեռաւ, Սեթ՝ ՉԻԲ… յաւրէնութիւնէն ոչ ոք գիտէ գժամանակն, բայց միայն յարուցեալն Աղամ։*

15· 136բ—7ա [Ոտանաւոր] — *Ասյն է գլուխն որ են աշխարհն պարսկական, / Ցուլ պարանոց, որ են կողմանք բաբելական… / Զնոյն եւ ի ջուրս տեսանես առ ծովական, / Որք լիանան եւ թեքտանն նմին նման։*

16· 139բ—43բ Դաւթի սրբազան վարդապետի ասացեալ ի խնդրոյ Գրիգորի վեհագոյն վարդապետի՝ որդւոյ Տուտայ, յաղագս հակառակասիրաց ի պատմառս պատառման Զատկին, զոր ի խնդրոյն սակս պարզաբար գրեաց առ նայ — *Զվեհիդ կատարելագործման յիմաստս չնորհաւոր եւ ախորժելի բանից զհրամանս կարկեցուցիչ ընկալայ… յերիսն կատարեալ անձինս հաժողոյզս եւ նոյնապատիւս, որոմ… ամէն։*

17· 144ա—5ա² Յորժամ կամիցին Երիստոնեայ առնել, պարտ է զայս կարգաւորութիւնս կատարել — *Յորժամ ուզիցեալ լինի տղայն, տայ բերել ի դուր դաւթի եկեղեցոյն եւ ասեն սաղմոս· Տուր զօրութիւն…*

18· 145բ—59ա Ցաղագս ժողովոց, ա՛ բարեալ Աբրահամու Հա[յ]ոց վարդապետի, ընկերակցի Մովսէսի Խորենացոյ եւ Դաւթի փիլիսոփայի, ի խնդրոյ Սահակայ Արծրունոյ մեծի իշխանի եւ մեր անտի համառատեալ — *Ա· Արդ սկիզբն եւ առաջին ժողովն որ եղեւ յաւուրսն փարեսեցւոց յաղագս սադուկեցւոցն… ի Թուականէն Հայոց ՃՄԳ ամ, եւ որ գրեալս է ժողովք Իե, զոր հաւաքեցաք ժողովք յոմնոց եւ հռոմայեցւոց։*

19· 159ա—բ Ընքն հրաշէ անուանեալ— *Առաջինն Տրիւքիոնեւսպաւլիս, որ է Գ—քարեայ… եւ Երեներորդ՝ փարոս յԱղէկսանդրիա… փոխանակ սպարանիոյն Նարոդոնոսորայ։*

20· 159բ—60ա [Հարցմունիւ եւ պատասխանիւ] — *Ի՞նչ նուաստութիւն եցոյց Տէրն յիւր յարութեամն… Նա ծնաւ ի Սողոմէ ղՅակոբոս եւ զՅովաննէս՝ զորդի Որոտմանն։*

21· 160բ—1ա Ի թվականիս Պկ (1418) Ի Հոկտեմբերի Իե—ն ի յանուն Աստուծոյ գիրք որ կային ինձ այսչափ·

ա· մէկ Աւետարան մի·

բ· մէկ Աւետարանի մեկնիչ Յովհան գըլխոյ Նանային·

գ· մէկ նաւար Նարեկ մի·

դ· մէկ նաւար Նաւմաւս մի առանց կազ·

ե· մէկ մեծ կանոնք վարպետին տված·

զ· մէկ այլ Նաւմաւս մէրկ, գի[տ] ցանկն ի վերջըն·

է· մէկ այլ Պրակղի Դիադոխոսի·

ը· մէկ կիւրղի Պարապմանց Նաւտարգիր Մելքիսէ·

թ· մէկ Հաւաքմունք իմ գրած է·

ժ· մէկ Աբուաքին Սահմանք եւ Սոկրատ եւ Պերքարտէն, ի մէկ տուի ձեռնագիր, խիստ լաւ ի մեկ·

ժա· մէկ Սաղմոսի Մեկնիչ Ը կանոնի վարդանա·

ժբ· մէկ Աւետարանի Մեկնիչ Յովհանու Ժողոմածու, Վարդանա դասի·

ժգ· մէկ Երզ Երգոցի Մեկնիչ Նարեկա Գրիգորի·

ժդ· մէկ Բառգիրք եւ Գրչութեան խրատ ի մի·

ժե· մէկ Քարոզգիրք, ախիարմի է·

ժզ· մէկ կանոնք ծաթգիր·

ժէ· մէկ փոքրիկ Նարեկա Լուծմունք·

ժը· Գրիգորի Նիւսացոյ Կազմութեանց·

ժԹ· մէկ զգնեցիկ Հաւաքմունք Աւետարանաց·

ի. մէկ Մեկնիչ Արարածոց Եփրեմի.

իա. մէկ Ղուկասու Մեկնիչ, կրկին՝ Իգնատիոսի եւ Կիւրղի.

իբ. մէկ այլ Իմաստասիրական Պրոկղի.

իգ. մէկ մեծ Արարածոց Մեկնիչ, դասի ժողոված Վարդան վարդապետի.

իդ. մէկ Աղուանից Գաւազանք.

իե. մէկ Եւսեբի Գաւազանք, մագաղաթ ձեռագիր.

իզ. մէկ Լուծմունք Իմաստասիրաց Պերխարմեն.

իէ. մէկ մեծ Քարոզգիրք լաւ.

իը. մէկ այլ փոքր Նաւա[ր] եւ Ֆռանկի Թուխտ.

իթ. մէկ Հարցմանց:

22. 161բ—3բ [Յաղագս մարդոյ] — Զորս պատճառք են լինելութեան ամենայն մարդոյ. Հուր եւ ջուր, աւդ եւ հող... խակ ընդ բանական լինելն հարկաւորաբար անձնիշխան եղեւ:

23. 163բ—4բ [Հարցմունք եւ պատասխանիք] — Որպէ՞ս գիտացին թէ Շ ապարէզ է Ա. թաւալումն արեգականն: Պտ. Զայս առաջին երկրաչափքն հրամանաւ առաջին թագաւորացն գիտացին... եկին լրմունք այս, եւ աւրհնեալ է Աստուած:

Տիեզերագիտական եւ տոմարագիտական մանր ծանօթութիւններ:

24. 165ա—8ա [Յաղագս արարչութեան, եւ մարդեղութեան] — Առաջին ըստեղծող Աստուած է յոչ էից արարող զէքս ամենայն... եւ զայս ճշգրտիւ ծանեաք զոր ի սուրբ գրոց, եւ ի վարդապետաց եկեղեցոյ մեկնեաց մեզ աստուածաբան բարունին մեր կախիկն... զի հնազանդեալ է ամենայն Բանին Աստուծոյ:

26. 168ա [Բժշկարան] — Զկերակուրն յորժամ կու մարսէ ստամոքն, զանաւղուտն եա եհան... ի մի եւ ի նոյն ջրոյ, առոգել զերկիր բուսուցանէ Աստուած:

27. [Յանկլագրութիւն՝ ԺԷ—ԺԸ դդ.]

ա. 63բ, 66բ, 109բ, 137բ— 8ա [Ն. Շնորհալւոյ աղօթք ամենայն Քրիստոնէի]— Հաւատով խոստովանիմ...

բ. 138բ—9ա [Գանձ] — Ծառազայթ փառաց Քրիստոս Հաւր Միածին, / Առաջնորդ հոգոց մերոց լոյսդ անքննին... / Մէջ գիշերի զգուռն խցին խորտակեցին:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

117բ Քրիստոս Որդի Աստուծոյ Աստուած ճշմարիտ, ողորմեայ բազմամեղ գրչի՝ Մեծպարոն սուտ անուն սարկաւագի եւ թողութիւն զմեղս իմ, զոր յանցեայ ի մանգութենէ իմէ ցարդ եւս, զի գին եմ անարատ արեանդ քո:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՅԻ

138բ («Հաւատով խոստովանիմ»ի վերջը) Զբարսեղ մեղայպարտ յիշեցէք յորժամ զպաղատանս մատուցանէք, եւ Տէր Աստուած ձեզ եւ մեզ ողորմեսցի. ամէն:

159բ—60ա (ստորին լուսանցք) Քաղաքն Կիպրոսի մեծապատիւ առաջնորդ Տեառն Դիոնէսիոս եպիսկոպոսի արհի 1818, ի հայրապետութեան սրբոյ էջմիածնի Տեառն Եփրեմի, Երուսաղէմա՝ Թէոդորոս, Կոստանդնուպոլսոյ՝ Պօղոս:

32

ՍԱՂՄՈՍԱՐԱՆ

ՄԱՐԱՁ — ՌՃՁԲ — 1703

Գրիչ՝ Գրիգոր գպիր:

Թուք՝ 179· գատարի՝ 179բ: *Գրակ*՝ Ա—ԺԶ× 12 (Ա 9, Գ 11, Զ 8, ԺԱ, ԺԶ 10)· *Նիւթ*՝ թուղթ: *Մեծութիւն*՝ 20,9×15,2· *Գրութիւն*՝ երկսիւն· *Գիր*՝ բոլորգիր· *Տող*՝ 21· *Կազմ*՝ շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ· *Վիճակ*՝ 1–ակաճ թերթ սկիզբը եւ վերջը՝ կազմի ներքնամասը փակցուած, մասեր Ա.եւ.ա.ա.ե.ե.ե

պետին եւ հոգեւոր ուսուցիչացն իմ՝ Սարգիս քահանային, եւ իմ մարմնաւոր հօրն իմ՝ Մանուկին եւ մօրն իմ՝ Ծուհարին, եւ իմ եղբարց՝ Ովանէսին, Յակոբին, Պետրոսին, հօրեղբօրս՝ Արութին եւ որդոց՝ Աստուածատուրին, Աբրահամին, Սահակին, Աննային, եւ միւս հօրեղբօրս՝ Մարտիրոսին եւ որդոյն՝ Գասպարին, եւ մեծ պապս՝ Աստուածատուրին, եւ մեծ մայրս՝ Յաղնային, որ բազում աշխատանք ունին ի վերայ իմ, խնդրեմ յԱստուծոյ զիւրեանց աշխատանացն Տէր Քրիստոս փոխարէն զիւր արքայութիւն պարգեւէ. ամէն:

Արդ, երես անկեալ աղաչեմ զձեզ, դասս սրբազանից, որ պատահիք սմա յուսանելով կամ տեսանելով կամ օրինակելով, յիշեցէք ի մաքրափայլ յաղօթս զմեղաւոր գրող սորա տրուպս ամենեցուն զԳրիգոր դպիրն, հայրք եւ եղբայրք իմ, առաջին գիրքս է, որ աւարտ ածի. անմեղադիր լերուք սղալանացս իմ, եւ որ յիշէ իշեալ լիցի առ //... (Բ. սիւնակը կիսովին պատռուած):

33

ԱՒԵՏԱՐԱՆ

ՌՃԵ — 1656

Թերթ՝ 243. դատարկ՝ 1ա, 2բ—3ա, 4բ—5ա, 6բ—7ա, 8բ—9ա, 10բ—3ա, 85բ—7ա, 127ա—9ա, 194ա, 242ա—3բ: Պրակ՝ 1×8+Ա—Ի×12 (ԺՁ 10, Ի 5): Նիւթ՝ մագաղաթ (1—202, 241—2), թուղթ (203—40, 243): Մեծութիւն՝ 21,3×15,5: Գրութիւն՝ երկսիւն: Գիր՝ բոլորգիր: Տող՝ 21: Կազմ՝ շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ: Պահպանակ՝ 4 թերթ մագաղաթ սկիզբը:

Մանրանկարչութիւն՝ Մատթէոս՝ 13բ, Մարկոս՝87բ, Ղուկաս՝ 129բ, Յովհաննէս՝ 194բ: Խորան՝ 1բ—2ա, 3բ—4ա, 5բ—6ա, 7բ—8ա, 9բ—10ա: Կիսախորան՝ 14ա, 88ա, 130ա, 195ա: Լուսանցազարդ՝ բուսական եւ թռչնային: Զարդագրութիւն՝ թռչնագիր, նաեւ մարդագիր եւ կենդանագիր (սակաւ): Գոյներ՝ կարմիր, կապոյտ, նարնջագոյն եւ ոսկեգոյն:

Վիճակ՝ անբաւարար: Խոնաւութենէ շատ վնասուած, յանախ բնագրերը անընթեռնելի, թանաքի ազդեցութեամբ թուղթը գունափոխուած. կազմը ճերմըւած եւ ծակծկուած՝ զարդերը հանուած, կռնակը վերնասուած:

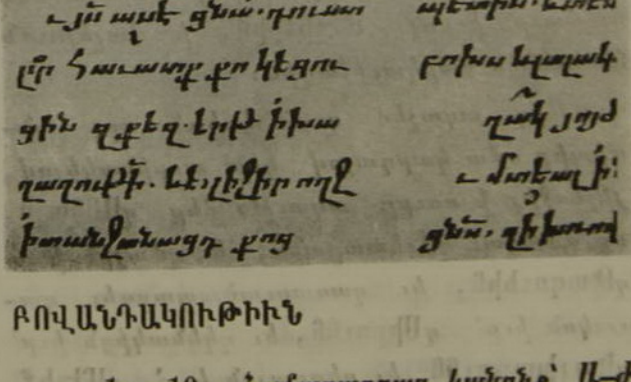

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

– 1բ—10ա Համաբարբառ կանոնք՝ Ա—Ժ (նաեւ լուսանցային):

1. 14ա— 84բ Աւետարան ըստ Մատթէոսի:

2. 84բ—126բ Նախադրութիւն: Աւետարան ըստ Մարկոսի (վերջը ունի ԺԶ, 9–20):

3. 130ա—93բ Աւետարան ըստ Ղուկասու:

4. 195ա—240բ Աւետարան ըստ Յովհաննու (վերջը ունի «իրք»):

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

240բ[1]—1ա Փա՛ռք... // Զստացող սուրբ Աւետարանիս զԹ//// որ ստացաւ զ[սա] ի հալալ վաստակ[ոց եւ]եդ յիշատա[կ ի դ]ուռս Սուրբ Ստեփա[նո]սիս, իւր հոգուն [եւ իւ]ր այրոյն՝ մահտեսի Սարգսին, որ փոխեալ է առ Աստուած, եւ իւր ծնօղացն՝ Աստուածատրին եւ Շամէ, քրոջն՝ Մայրամին, Իսէկին՝ եղբաւրն, եւ իւր ամենայն արեան մերձաւորացն, ի//// Տեառն (բաց) կաթողիկոսի, Թվին ՌՃԵ (1656): Որ եւ Աստուած ընդունելի առնէ //// պահողքն եւ ողորմի ասողքն Աստուած իւր ողորմի ի միւսանգամ գալստեանն. ամէն:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՅԻ

241բ //// կազմութեան աստուածաբուխ եւ սաստիս //// կենսատիթ եւ կեն-

սատու //// մագաղաթեայ սխրալի գանձարանիս, ի Հայկեան Թուականութեան հազարերրորդի երկուհարիւրերորդի եւ մէներրորդի (1752), *ընդ հովանեաւ* Սրբոյն Ստեփանոսի Պօղո[սի] //// *տաճարին միջում կայր ի վաղուրեմն ամանակաց, զոր եւ տեսեալ քայքայումն սորա, ցանկացեալ սպա[սաւորի] սրբոյ եկեղեցւոյս՝* Անդրէեաս *լուսա[րար նորո]գութեան սրբոյ Աւետարանիս ետ [ի հալալ] իւրոց արդեանցն, եւ ետ ի ձեռս մանկանց եկեղեցւոյս եւ սրբանուէր քահանայից //// սարկաւագաց, միշտ ի պաշտել առ //// պատրաստ ունելով զսա //// եւ զննջեցեալսն իւր յիշելով ողորմիս տացեն: Եւ գրող սակաւ գրոցս* Գաբրիէլ *լոկ սեւաւորս գոլով աստ, աղաչեաց գրել զյիշատակարանս. վասն որոյ եւ ես գրեցի, խնդրեմ ի ձէնջ որ եւ ինձ լիցի մասն յիշման, եւ ամենայն ընթերձողաց. ամէն:*

34

ԱՒԵՏԱՐԱՆ

ՋԳ — 1454

Գրիչ եւ *ծաղկող՝* Գրիգոր քհնյ.: *Ստացող՝* Աննա:

Թուղթ՝ 255. դատարկ՝ 1ա,121ա: ***Պրակ՝*** Ա—ԻԲ×12 (Ա 10, Ժ 14, ԺՁ, ԺԸ 11, ԻԲ 5): *Նիւթ՝* թուղթ: *Մեծութիւն՝* 18,3×13,2: *Գրութիւն՝* երկսիւն: *Գիր՝* բոլորգիր: *Տող՝* 20: *Կազմ՝* շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ, դռնակներով. աստառը՝ դեղին-կապոյտ գծաւոր կտաւ: *Լուսանցակողեր՝* կարմիր: ***Պահպանակ՝*** 9 թերթ վերջը:

Մանրանկարչութիւն՝ Մատթէոս՝ 1բ, Մարկոս՝ 72բ, Ղուկաս՝ 121բ, Յովհաննէս՝ 196բ: *Կիսախորան՝* 2ա, 73ա, 122ա, 197ա: *Լուսանցազարդ՝* բուսական, թռչնային: *Զարդագրութիւն՝* հանգուցագիր, նաեւ կենդանագիր (աւետարաններու սկիզբի առաջին տառը): *Գոյներ՝* մուգ կարմիր, կապոյտ, նարնջագոյն եւ դեղին:

Վիճակ՝ բաւարար: Մատթէոսի նկարը կիսովին պատռուած, թեթեւակի ցեցակեր՝ մասնաւորաբար Ա. պրակի եզրերը, կազմը քերծուած, կապիչներն ու փականները ինկած, Ա. փեղկին վրայ գըտնուող խաչ մը հաննուած:

ՄԱՆՕԹ. Հ. Ն. Ակինեան, Թիւ 36:

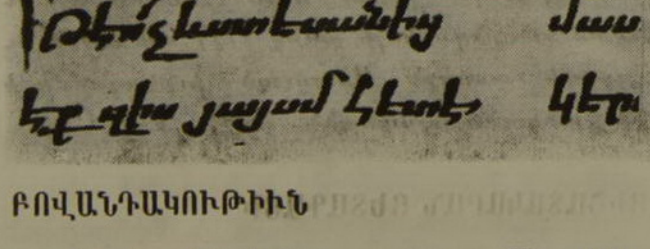

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. 2ա—72ա^1 *Աւետարան ըստ Մատթէոսի:*

2. 72ա^1—120բ^1 *Նախադրութիւն: Աւետարան ըստ Մարկոսի:*

3. 122ա—96ա^1 *Աւետարան ըստ Ղուկասու: Նախադրութիւն:*

4. 196ա^1—254բ^1 *Նախադրութիւն: Աւետարան ըստ Յովհաննու:*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

ա. 121ա^2 *Զանարժան հողս* զԳրիգոր՝ *զծող եւ նկարողս, որ անուամբ քահանայ կոչիմ եւ զգործն ոչ ունիմ, աղաչեմ յիշել ի Տէր միով Տէր ողորմայիւ: Գրեցաւ ի Թվիս* ՋԳ (1454):

բ. 254բ^1 *Փա՛ռք... վասն զի բարի ստեղծ եւ միշտ ցանկացաւղ բարոյն, նաեւ բարի կինս* Աննայս, *որ ստացաւ զսուրբ Աւետարանս ի հալալ ընչից իւրոց՝ յիշատակ իւր եւ ծնաւղաց իւրոց, մաւրն իւրոյ՝* Թագուհէ, *եւ հաւրն իւրոյ՝* Մէլիքշին, *ի վայելումն Յոհաննէս սարկաւ//ագին:*

Արդ, աղաչեմ զամենեսեան որք հանդիպիք սմա կարդալով կամ աւրինակելով, յիշեսջիք ի սուրբ աղաւթս ձեր զԱննայն, *որ ստացաւ զԱւետարանս, եւ զմայրն իւր՝* զԹագուհին, *եւ զաստուածապարգեւ զաւակսն իւր՝* զՍիրունն, *եւ զկենակիցն իւր՝* զԿուլխաթունն, *եւ զեղբայրն իւր՝* զՄէլիքշայն, *եւ (յետագային գրուած՝ «զմաւրքուր*

իւր եւ զմանանան, զհերխաքունն»), եւ պիս՝ զանարժան քահանայս՝ զերող զրոյս։

Ո՛վ զասք լուսեղամ քահանայից, աղաչեմ զձեզ, յորժամ ընծեռնոյք զսուրբ Ա֊ստուածոյ զայս ի ժամ սոսկալի սուրբ պատարագին, յիշեսջ[իք] զատացուղ զրոյս զԱննայն, եւ զմայրն իւր՝ զթագուհին, եւ մեղաց նոցա քողութիւն խնդրեցէք ի Քրիստոսէ Աստուծոյ մերոյ, եւ ինքն որ առատն է ի տուրս բարեաց, ձեզ յիշողացդ եւ մեզ յիշեցելոցս ո֊զ[որ]մեսցի· ամէն։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՑԵՏԱԳԱՑԻ

1· 255ա¹ *Այս [սուրբ] Աստուածածնայ հանեալ եղեւ ժամանակաւ ի կղզոյն կպրոսա, զրնէ Սրբոյն Մակարա մեծի ճգնաւորին յանապատէն, եւ յետ սուղ ժամու եկն նոյն յանապատին, առաջնորդ ցարութիւն վարդապետն կրկին իւր տեղն առաք որ տանի, Քրիստ Ի֊ծնդ (1715)֊ին։*

2· Պահպանակ 9բ (ծէ դ· նօտրվիր) *Համ֊ձէ Աստուածածնայ ի կիպրոս կղզին, ի Հայոց վանքն։ Այս այն Աստուածածնն է, որ Ջուղայեցի Յովաննէս վարդապետն ի կիպրոս կղզոյն հանեալ է· այժմ առաքեցաք։ Աստուած զայն մարդն ուրհէ, որ զայս Աստուածածնայ յիւր տեղն հասուցանէ։*

3· 255բ² (*չեղագիր*) *Ի կիպրոցի Մէլիքեան Հայրապէտէ· Մելիքեան մելիքվէզլի, ի սուրբ հեկեղեցի, 1862 Մարտ 29, կիպրոս։*

Կնիքադրոշմ՝ վեղարակիր մը, առանց գրութեան, (նաեւ՝ 73ա, 122ա, 197ա)։

35

ՀԱՅԵԼԻ ԱԶԴԵՑՈՒԹԵԱՆ

ՌՄԽԱ — 1792

Թերթ՝ 297· դաստակ՝ 1բ, 6բ—7ա, 297բ։ Գրակ՝ 39×8 (և 7, ի 4, լև, լթ 3)։ Նիւթ՝ թուղթ։ Մեծութիւն՝ 19×13։ Գրութիւն՝ միասիւն։ Գիր՝ նօտրգիր։ Տող՝ 21։ Կազմ՝ շագանակագոյն կաշեպատ տախտակ, ռակեգոյն շրջազարդով։

Տպագրեալ գլխադարձ եւ լուսանցազարդ գլուխներու սկիզբը։ Գաւակը՝ թաղմանիչի՝ 7բ։

Վիճակ՝ բաւարար։ Կռնակը վնասուած, թերթեր կերպով ցեցակեր, 247—62 լուսանցքները փշրելով պատռուած։

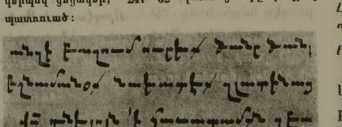

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1ա Հայելի Ազգեցութեան, յորում ցուցանին թիւրութիւնիմ տեսրակին կոչեցելոյ «Գաւազան կրկնազօր» առ ի զգաստութիւն եւ յուղղութիւն հեղինակի նորա Սրմաքէշ Մանուէլի։ Արարեալ յուսմնմնէ ճշմարտասիրէ յամի Տեառն 1781 եւ ի թուին Հայոց ՌՄԼ, ի փառս ճշմարտին Աստուծոյ եւ ի պատիւ սրբուհւոյ Աստուածածնին եւ սրբոյ հօրն Գրիգորի Լուսաւորչին։ Եւ այժմ օրինակեալ ի բուն գաղափարէ հեղինակին յամի 1792, ի Մայիսի 1։

– 2ա—6ա Կանխաբանութիւն առ Սրմաքէշ Մանուէլն — *ի բազում ժամանակաց լռեալն եւ դադարեալն, հեռացեալն եւ մոռացեալն՝ դարձեալ միւսանգամ գլուխ առ֊բարձեր յայսոսիկ ժամանակս…*

ա· 8ա—185բ Խնդիր առաջին· Հակառակութիւնիմ Սրմաքէշ Մանուէլին ի վերայ բղխման Հոգւոյն Սրբոյ եւ մեր առ ի նոյնս Աստուծով դիմադրութիւն — *Առաջին քարն զոր ձգես ի մեզ, մանաւանդ քէ յերկինս, է յաղագս բղխման Հոգւոյն Սրբոյ…* (գլուխք Ա֊Ի)։

բ· 186ա—207բ Խնդիր երկրորդ· Վասն պատարագելոյ ի տան եւ վասն թնկելոյ կարգաւորաց ի տունս աշխարհականաց — *Քրիստոս Տէրն մեր կամելով մխիթարել զսուրբ առաքեալսն…* (գլուխք Ա֊Ի)։

գ· 208—75ա Խնդիր երրորդ· Ցորում

յանդիմանին անձոռնի զրպարտութիւնք եւ մոլորութիւնք Սրմաքէշին, զորս դնէ նա ի չորրորդ գլուխն ի 83 թղթահամարէն մինչեւ ի 119 — *Ընթերցայ ի խանձոտեալ Գաւազանին քում զբանս բազումս*... (*գլուխք Ա–Զ*)։

գ· 275*բ*—87*ա* Խնդիր չորրորդ· Յորում յանդիմանի տգիտութիւն Սրմաքէշին ի վերայ գլխոյ սուրբ եկեղեցւոյ — *Հինգերրորդ եւ վերջին հակառակութիւն քո գրեալ ի Գաւազանիդ թղթահամարն* 120, *է ի վերայ սուրբ եկեղեցւոյ*...

– 287*բ*—93*բ* Վերջաբանութիւն եւ խրատք առ Սրմաքէշ Մանուկն — *Եւ արդ, ահաւասիկ ըստ յաջողելոյ վերին իմաստութեան, յորմէ իջանէ ամենայն իմաստութիւն... եւ որ սաստեաց հողմոյ եւ ծովու, խաղաղեսցէ զխռովութիւն մտաց քոց*։

– 294*ա* [Բան առակաւոր] — *Տամ քեզ տխպար հոգեվայել, / Ազդողական ի ցուցանել*...

– 294*բ* Այլ բան առակաւոր — *Ի քօղ մանեալ զանխուլ տառի, / Ամբոկ գործոյս դիմաւորի... / Թէ Մանուէլ յուշի լինիս*։

– 295*ա*—7*ա* Ցանկ գրոյս — *Խնդիր առաջին՝ Հակառակութիւնք Սրմաքէշ Մանուէլին... Խնդիր չորրորդ՝ Յորում յանդիմանի տգիտութիւն Սրմաքէշին... Խրատք առ Սրմաքէշ Մանուէլ*։

Կնքադրոշմ՝ 7*ա* «*Ծանիր զքեզ թէ ով ես դու· Տէր Յովհաննէս Խաչկեան·* Rev. Johanness Catchick. 1828»։ 293*բ* «*Տէր Յովհաննէս Խաչկեան·* Rev. Johanness Catchick. 1828»։

36

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ

ՌՃԱ–ՌՃԺ — 1652–1661

Թերթ՝ 364· դատարկ՝ 174*բ*։ *Պրակ*՝ Ա—ԺԱ×16 14)։ *Նիւթ*՝ թուղթ։ *Մեծութիւն*՝ 21,4×15։ *Գրութիւն*՝ երկսիւն, (միասիւն՝ 361*ա*—3*բ*)։ *Գիր*՝ նօտրգիր։ *Տող*՝ 25։ *Կազմ*՝ շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշի դռնակով։ *Լուսանցակողեր*՝ կարմիր։ *Պահպանակ*՝ 1-ական թերթ սկիզբը եւ վերջը։

Վիճակ՝ անբաւարար։ Կազմալոյծ, Բ· մասի թանաքը ներծծուած եւ գրադաշտը գունափոխուած, Ա· պրակի եզրերը մաշած։

ԾԱՆՕԹ· Հ· Ն· Ակինեան, թիւ 20։

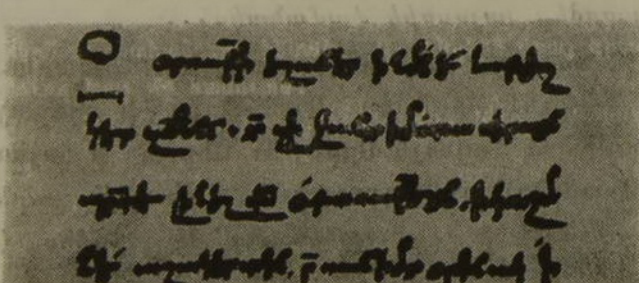

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1· 1*ա*^{1}—131*բ*^{2} Գիրք յաղագս առաքինութեանց

– 1*ա*^{1}—12*բ*^{1} [Յառաջաբանութիւն] — *Զօրութիւն ելանէր ի նմանէ եւ բժշկէր զամենեսեանն*...

ա· 12*բ*^{1}—35*ա*^{1} Նախ ի սահմանէ խոհեմութեան· Այր խոհեմ ուղղէ զգնացս իւր... — *Արիստոտէլ Զ գիրս Բարոյականին զանազանէ զարուեստ ի խոհեմութենէն*... (*գլուխք Ա–Ժ*)։

բ· 35*ա*^{1}—66*բ*^{2} Յաղագս ողջախոհութեան· Առ քեզ լիցի դարձ նորա եւ դու տիրեսցես նմա· Ծննդ· Դ — *Որպէս ասէ Գրիգորիոս. Խոհեմութիւն ուսուցանէ ուղղել զհոգին առաքինութեամբ*... (*գլուխք Ա–ԺԷ*)։

գ· 66*բ*^{2}—104*ա*^{2} Յաղագս արիութեանն· Զգեցցիր զզօրութիւն քո Սիոն... — *Որպէս ասէ Բեռնարտիոս, թէ որդիք Սիոնի, այսինքն ժառանգաւորք յաւիտենական կենացն թէպէտ մարմնով են ի ստորինս*... (*գլուխք Ա–ԺԲ*)։

դ· 104*ա*^{2}—31*բ*^{2} Յաղագս արդարութեան· Սկիզբն ճանապարհի բարւոյ առնել զարդարութիւն· Յռկ· ԺԶ — *Որպէս ասէ երանելին Թումաս· Յատուկ է արդարութեան կարգաւորել զարտաքին կիրս... քանզի դեղն ի սկիզբն առներեւի, այլ յորժամ ա-*

ողջացուցանէ հեշտանայ (գլուխք Ա-Ի)։

2. 132*ա*¹—61*բ*² *խրատ սուրբ հարցն եւ թուականեաց յաղագս առաքինութեանց — ե- հարց ոմն ցՅայրն Անտոնիոս եւ ասէ. Զի՞նչ պահեցից զի հաճոյ եղէց Աստուծոյ··· զայս յամենայն քննեսցես եւ լաւագոյն ընտրեսցես։*

բ. 162*ա*¹—3*բ*¹ Սուրբ հօրն Եփրեմի եւ բանից այս — *Յանկամ հանապազ եւ ըղձալի տենչանօք հայցեմ յարաժամ զմարգարէական կանոն դմանն··· մինչ ի յաղօթսն եւ ի պահեցն եւ յողորմութիւնս առնելն տա մեզդանչել։*

գ. 163*բ*¹—*բ*² Վասն ողորմութեան — *Ողորմութիւն ըստ գոյին է ընդունելի, որպէս երեւի ի նիւթ խորանին··· այնպիսիքն ոչ սրբին եւ ոչ զտին եւ ոչ լինին արժանի Տեառն։*

դ. 164*ա*¹—*բ*² [խրատ] — *Ցառաջ քան զամենայն առաքինութիւնս է խոնարհութիւն եւ նախ քան զամենայն ախտ է փառասիրութիւն··· զի պատուհ զողորմութիւն ի Քրիստոսէ, ի ձեռն Սուրբ Հոգւոյն։*

3. 165*ա*¹—70*բ*¹ Մեկնութիւն Սաղմոսաց ի սուրբ եւ աստուածաբան վարդապետացն արարեալ՝ Եփիփանեայ եւ այլոց — *երանեալ է այր՝ երանեալ է հաւատացեալն. ամբարիշտ՝ անհաւատ. Որ ոչ գնաց՝ այսինքն որ ոչ խորհի անօրէնութիւն··· որպէս մարգարէն ասէ, Քէ քննի է աղուեսի է պատկեր, Քէ ազատ՝ խոպի։*

4. 170*բ*²—2*ա*² Պատմութիւն — *Ազեքսանդր Մակեդոնացի, որդի Փիլիպոսի, թագաւորեալ ամս ԻՀ-ն եւ ամիսս է, մեռանի ի Բաբելոն··· ի բառս հելլենացւոց եւ ասղնջելի յիշատակ՝ անձին իւրոյ եւ ի փառս բարձրելոյն Աստուծոյ։*

5. 172*ա*²—*բ*² Այս է գիրք անուանց ա կանից պատուականաց եւ այլ — *Ալմաստն ժի ազգ է ի (ե՞) տեղաց ելանէ. Ղատիմին ի Զուլումաքին. սասպին Քէ Ազէկսանդր գնաց ի Զուլումաքին··· Ցունանի, Ալմրի, Ազրապէ, Պալասի։*

6. 173*ա*¹—4*ա*¹ Ցաղագս աստուածպաշտութեան — *Ցաստուածպաշտութեան յօրինեալ երից իրաց յուսացանէ զոլ աստուածապան մարգարէն Եսայի··· ահաւասիկ են ի Հաւատամքն, Քոյ ի միտ անցէ։*

7. 175*ա*¹—*բ*¹ Ցառաքեալն Յայտնութեան Ցովհաննու աւետարանչին — *Սրբոյ աւետարանչին Ցովհաննէ է գիրքս, որ կոչի Յայտնութիւն, զոր եհես մարգարէական աչօք զլինելոցսն···*

ա. 175*բ*¹—6*բ*² Գլուխք Յայտնութեան Ցովհաննու — *Յայտնութիւն սրբոյն Ցովհաննու աստուածաբանի, որ եղեւ առ նա ի ձեռն հրեշտակին···*

բ. 177*ա*¹—93*ա*² Յայտնութիւն սրբոյ Յովհաննի աստուածաբանին — *Յայտնութիւն Քհսուսի Քրիստոսի ի ձեռն որոյ ետ Աստուած ցուցանել ծառայից իւրոց որ լինել կոչ··· ընորհք Տեառն մերոյ Քհսուսի Քրիստոսի ի վերայ ամենայն սրբոց։*

8. 193*բ*¹—273*բ* Կնմպագուշ Թոմայի կրօնաւորի, աշակերտի սրբո Օգոստինոսի երիս գիրք Վասն հետեւմանց Քրիստոսի, զոր եւ քարգմանեաց ումն վարդապետ ի կարգէ Ցիսուսեանցն, ի հէլէն բարբառէ ի մեր· ի Բերեայ, թվին Հայոց ՌՂԶ (1647)։

– 193*բ*¹ [Ցառաջաբան քարգմանչի] — *Բարեմիտ եւ ասստուածասէր ընթերցօղ, ծանիր, զի է սա ոսկիակերտ եւ լուսաբեր գիրք···*

ա. 193*բ*²—215*ա*² Ցաղագս հետեւման Քրիստոսի յառաջին գիրք. Վասն հոգեւոր կեանցն օգտակար յիշեցուցմունք։ Գլուխ յառաջին, ուր ասէ· Որ գայ զկնի իմ ի խաւարի մի մնասցէ — *Ալս են յիշեցմունք, զոր կոչեաց տմեզ Տէր··· (գլուխք Ա-ԻԸ)։*

բ. 215*բ*¹—26*ա*² Գիրք երկրորդ· Ցաղագս հետեւման Քրիստոսի· յիշեցուցմունք առ Քարշօ[զ]ք առ ներքինսն։ Գլուխ Ա· Վասն ներքին կենցաղավարութեան· Արքայութիւն Աստուծոյ ի ներս ի մեզ է··· — *Դարձոյ զքեզ առ Տէր բոլորով սրտիւ··· (գլուխք Ա-ԻԲ)։*

գ. 226*բ*¹—70*ա*² Գիրք երրորդն· Ցաղագս հետեւման Քրիստոսի· վասն ներքին մխիթարութեան։ Գլուխ յառաջին· Վասն ներքին խօսութեան Քրիստոսի առ հաւատարիմ անձն — *Լուայց զինչ խօսայցէ յիս Տէր Աստուած· երանի անձին որ լսէ զՏէր խօսող յինքեան··· (գլուխք Ա-ԻԲ)։*

– 270*բ*¹—1*ա*² Հնարագիտութիւն գրոցն Վասն հետեւմանց Քրիստոսի — *Վասն զի այս գիրք չունի ինչ որ կարեկէ վճռաւակաւ զոլ ումեք···*

– 271*բ*—3*բ* Ցանկ գրոցն — *Վասն հետեւ-*

ման Քրիստոսի··· Թէ ամենայն յոյս եւ հա-մարձակութիւն դնելի է յԱստուած միայն։

9· 274*ա*[1]—333*ա*[1] Ինբ յաղագս մոլու-թեանց· Պատմիա ժողովրդեան իմոյ զմեզս նոցա··· Նսայի ՝ՈՀ — *Ըստ Աբրահամէլի յառաջին գիրս Բազաքականաց, որպէս յա-ւելոյն քան զամենայն կենդանիս է առաքի-նի մարդն··· ոչ անկաւ ի բանից նորա ի դի-տին։*

Ամփոփ մէկ օրինակն է Զեռ· բիւ 22-ին, ինչպէս նաեւ բիւ 27-ի մասն առաջինի։

10· 333*ա*[2]—41*բ*[2] Հաւաքումն վասն ժ պատուիրանացն· Եթէ կամիս ի կեանս յա-ւիտենականս մտանել··· Մատթ· ԺԹ — *Որ-պէս ասէ երանելին Թովմա, երեք են մար-դոյն հարկաւոր առ ի փրկութիւն··· կարէ արժանել ուխտին կամ երդմանէն։*

11· 341*բ*[2]—7*ա*[2] Ցաղագս մահու չափ մեղաց· Աւրէնսգէտն արա զիս Տէր··· — *Ա-նէն իմաստունքն· Ամենայն ոք որ ծոլորի, կարօտանայ ուղղել զնա ի գործն··· եթէ ոչ ունիցին ճշմարիտ հաւատն որով լինի ազան-չելիք։*

12· 347*ա*[2]—60*բ* [Քարոզք]

ա· 347*ա*[2]—8*ա*[2] Քարոզ գեղեցիկ· Այր ոմն էր մեծատուն ազաներ գթեհզս··· — *Ի-մաստունք ասեն, Թէ է ակն հինչ որ կոչի ապագիան··· որ առնու կին յերկեք դասերա-ցըս այս, աւերի գոյնն· յիչեա Գեթիչհո եւայլն։*

բ· 348*ա*[2]—50*բ*[2] Այլ քարոզ պատուա-կան· Եւ այր գործեաց ընդրիս··· — *Ասեն իմաստունք Թէ է ակն մի որոյ անունն կոչի ագաթէս··· այլ յայնժամ դէմ անդիման։*

գ· 350*բ*[2]—1*բ*[2] Քարոզ գեղեցիկ· Եթէ ակն ֆո գայբագդեցուցանէ զԹեզ··· — *վար-դապետք ասեն, Թէ սուրբ Աստուածածինն նման է առաւտեան աստեղն··· վասն որոյ ասաց Քրիստոս Թէ ակն քո եղիցի։*

դ· 351*բ*[2]—2*ա*[1] Այլ քարոզ· Ձրագ մարմ-նոյ ակն է··· — *Զորրորդ Թագաւորութեանց Դ կին մի ազազակէր առ Եղիսէ եւ ասէր··· պարտիմբ եւ մեք խնդրել զնորին ի սուրբ կուսէն։*

ե· 352*ա*[1]—9*ա*[1] [Գրիգորի Տարեւացւոյ] Քարոզ Փոխմանն է· Եւ նշան երեւեցաւ յեր-կինս··· — *Զոգաւ Դաւիթ եւ ահան զտապա-նին ի տանէ Աբիաթարա··· ըստ պատկերի Աստուծոյ եմք արարեալ (Աստուած ձէԳ)։*

զ· 359*ա*[1]—60*բ*[2] Քարոզ Համբարձմանն Տեառն մերոյ յերկինս· Ցորժամ բարձրա-ցայց երկրէ ձգեցից զամենեսեանն առ իս··· — *Աստ գիտելի է, զի սուրբ եկեղեցի այսօր վասն Համբարձմանն Քրիստոսի յոյժ ուրախ առնէ··· այսինքն մարմինն որ չար-չարեցաւ ի խաչին։*

13· 361*ա*—3*ա* Բացայայտութիւն սրբոյն Յոհաննու Ոսկէբերանին — *Սկիզբն ամենայ-նի Աստուած է եւ ինքն է սկիզբն ամենե-ցուն··· ասէրն Յոհաննէս իւրում լինէր ջա-տագով եւ ազեբսէր Աստուած մարգարէին վասն մարդոյն։*

14· 363*ա*—*բ* Ղուկասու Աւետարանի մեկնութիւն է· Այր մի իջաւէր յերուսաղէ-մէ յերիխով··· — *Աբդ, յորժամ արար Աստ-ուած զերկինս եւ զերկիր եւ զմարդն ըստ պատկերի կերպարանաց իւրոց··· եւ յե-րեսաղէմ երկինք թարգմանի եւ յերիխով··· (չար· Թափուած)։*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԴՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

ա· 193*ա*[2] Գրեցաւ հնձեժանեաւք, ասա-ցի եւ այժմ ակա, Թէ Թիւ ՌՃԼ (1652) փետրուար։

բ· 299*ա*[2] Գրեցաւ Թիւ ՌՀարիւր եւ ժ (1661)։

37

Ա Ո Ղ Ո Վ Ա Ծ Ո Ց

ԺԲ–ԺԶ — XV–XVI

Դրէք՝ ովանէս: *Մատեան*՝ ցովանննէս եպս.:

Թուք՝ 276· գոտեաքն՝ 1*ա*—2*ա*, 271*բ*—6*բ*· *Գրակ*՝ Ա—ԻԿ×12· *Նիւթ*՝ թուղթ· *Մեծութիւն*՝ 23×14.5· *Գրութիւն*՝ երկսիւն· *Դիր*՝ բոլորգիր· *Տող*՝ 17· *Կազմ*՝ մուգ կարմրագոյն դղոշմազարդ կաշեպատ տախտակ, աստառը՝ կապոյտ կտաւ:

Պատիկ-Պահպանակ՝ 2 (Ա—Բ) + (Գ—Դ), թերթ մագաղաթ, միասիւն, Ա—Բ 11 տող, Գ—Դ 17 տող, բոլորպիճ երկաթագիր Թ—ժ դդ., եզրահատուած, գունափոխուած եւ մասամբ անընթեռնելի, *Բբ*—*Բա*՝ մասն Մատթէոսի Աւետարանի Գ 13—Դ 2, Ա՝ անընթեռնելի, Աբ՝ անդ 4, Գ—Դ՝ Մեկնութիւն Դատաւորաց Զ:

Վիճակ՝ բաւարար:

*Տէրունօ*ք· Հ· Ն· Ակինեան, *Քհ.* 28:

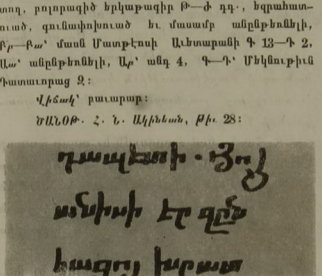

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

– 2*բ*—3*բ* [ճանկ գլխոց] — *Ա*· վասն հաւատոյ··· *ՄԶ*· եւ ամենայն առաքեալք է:

1· 4*ա*[1]—8*ա*[1] Ա· Նուաստ վարդապետիս Ցոհաննիսի Երզնկացւոյ Խրատ հասարակաց Քրիստոնէից՝ բահանայից եւ ժողովրդոց, ի կանոնականաց սահմանաց առաքելոց սրբոց, հայրապետաց եւ վարդապետաց եւ սուրբ հօրն մերոյ Վարդան վարդապետի, յորոց ժողովեց գրեցի ի մի տեղ — *Ամենայցոր քահանայութիւն մերոյ Քրիստոսի եւ բարերար Փրկչին···*

ա· 8*ա*[1]—13*ա*[1] Բ· Վասն հաւատոյ է — *Նախ պարտ է խոնարհել, էթէ պինչ է քրիստոնէութիւն եւ պինչ հաւատ քրիստոնէութեան···*

բ· 13*ա*[1]—6*ա*[1] Գ· Վասն մկրտութեան — *Արդ, քրիստոնէութեան սկիզբն եւ դրան մկրտութիւն է···*

գ· 16*ա*[1]—9*ա*[1] Դ· Վասն տգայ սնուցեալն է — *Սրբութեամբ եւ անարատութեամբ սնուցանեն քրիստոնէքն զիւրեանց զաւակսն···*

դ· 19*ա*[1]—24*բ*[1] Ե· Վասն պսակի եւ խըրատ ամուսնացելոյց — *Եւ չորրորդ, որք այսպէս սրբութեամբ սնան եւ լինի կարճ, տգայն ծի տարոյ···*

ե· 24*բ*[1]—7*բ*[1] Զ· Վասն շնութեան — *Քրիստոնէք մի անկցին յայսա շնութեան···*

դ· 27*բ*[1]—9*ա*[2] Է· Վասն գողութեան — *Զի գողն Աստուծոյ հակառակ է եւ սրբոցն անհնազանդ···*

է· 29*ա*[2]—31*ա*[1] Ը· Վասն երդմանն է — *Ոչ է պարտ քրիստոնէին երդնուլ սուտ կամ խրատ···*

ը· 31*ա*[1]—*բ*[2] Թ· Վասն սուտ վկայիցն է — *Ուիերորդ կանոն գրեմք վասն այնոցիկ, որք անաստուածապարտ սուտ վկայութիւն տան···*

թ· 31*բ*[2]—5*ա*[1] Ժ· Վասն իշոցացն է — *Իններորդ կանոն գրեմք վասն ահեղ եւ մեծ եւ դառն եւ զարհուրելի մեղացն, որ առէ յիշոցք···*

ժ· 35*ա*[1]—8*ա*[2] ԺԱ· Վասն առեղծութեան է — *Տասներորդ կանոն գրեմք, որ չէ պարտ քրիստոնէի զիրար առնեն···*

ժա· 38*ա*[2]—41*ա*[1] ԺԲ· Վասն սիրոյն է — *Եւ է առաջին պատուիրանն սէրն···*

ԺԲ· 41*ա*[1]—3*բ*[1] ԺԳ· Վասն ապօրիցն է—

Եւ պարտ է քրիստոնէին աւուրն Գ հետ աղօթք անել…

ժգ · 43*բ*^{1}—5*բ*^{1} ԺԴ · Վասն խոստովանութեան — *Գրեմք վասն խոստովանութեան, որ մեզ յԱստուծոյ մեծ բարիք եւ պարգեւք է*…

ժդ · 45*բ*^{1}—6*ա*^{2} ԺԵ · Վասն հաղորդութեան — *Պարտ է քրիստոնէին որ յամէն քառասուն օր հետ մի հաղորդվի*…

ժե · 46*ա*^{2}—7*ա*^{1} ԺԶ · Վասն ողորմութեան — *Զողորմութիւն արարէք աղքատաց եւ կարօտելոց*…

ժզ · 47*ա*^{1}—8*ա*^{2} ԺԷ · Վասն պահոցն է — *Զպահքն սուրբ եւ անարատ պարտ է պահել քրիստոնէին*…

ժէ · 48*ա*^{2}—9*ա*^{2} ԺԸ · Ի կնունքն եւ ի պսակն — *Ոչ է պարտ արբենալ կամ գուսան բերել*…

ժը · 49*ա*^{2}—*բ*^{1} ԺԹ · Վասն դարձ առնելոյ — *Այլ եւ այս օրէնք է քրիստոնէից, զի յորժամ հասանէ նմա հիւանդութիւն*…

ժթ · 49*բ*^{1}—51*ա*^{2} Ի · Վասն ոչ առն[ել]ոյ սուգ մեռելոյն — *Դարձեալ ի վերայ ամենայնի գրեմք եւ զայս կանոնք հաստատութեան… եւ մեք անպարտ լիցուք, զի զոր ինչ եւ կարացաք իմանալ հնարս արարաք*:

51*ա*^{2}—*բ*^{1} «*Արդ, աղաչեմ յիշել զՑովանէս վարդապետն որ գրեալ է զայս ի դիմաց մեր սուրբ Լուսաւորչին, եւ դուք որպէս ի հրամանէ նորա ընկալարուք լուսաւորեալք ի վարդապետութենէ սուրբ Լուսաւորչին Գրիգորի, զի բացերես եւ անամօթ լինիցիք. յահեղ ատենին Քրիստոսի, որ է օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն*»:

2 · 51*բ*^{1}—8*ա*^{1} ԻԱ · Սրբոյն Եփրեմի ասացեալ է վասն յիշոցայտուին է այս է — *Տէրն մեր եւ Արարիչն արարածոց ի սուրբ Աւետարանին այսպէս հրամայէ… եւ մեք անպարտ եմ[ք] յարենէ նորա*:

3 · 58*ա*^{1}—9*ա*^{2} ԻԲ · Վանական վարդապետի ասացեալ վասն մեղաց — *Երկրնչիմ ի մահուանէ զի դառն է ինձ… ագահ սրտիւ սիրէ եւ անդարձ ի մեղս յագենայ*:

4 · 59*ա*^{2}—61*ա*^{1} ԻԳ · Ս[ր]բոյն Թէոփիլոսի ասացեալ վասն խոստովանութեան — *Պարտ է ամենայն մարդոյ խոստովան[իլ] եւ զինքն ի մեղաց սրբել… որ ոչ խոստովանի, ի դժոխքն երթայ*:

5 · 61*ա*^{1}—5*բ*^{2} ԻԴ · [Խրատ Վարդանայ վարդապետի]: Աստուածայշունչ գրոց է եւ պարզ բանի — *Ով որդեակ, վերջին ժամանակն լցվաւ երկիր անիրաւութեամբ… Քրիստոս լաւ գիտէ զողորդել ըզմեզ յաւուրն մեծի դատաստանին*:

6 · 65*բ*^{2}—70*ա*^{2} Խրատ գողութեան է — *Ապայ գիտացիք եւ ի միտ առէք որդեակ իմ, գողութիւն մեծ չար է… Հայր եւ Որդի եւ Հոգի ոչ մեկնի ի նմանէ*:

7 · 70*բ*^{1}—6*ա*^{2} Սուրբ Աստուածածնին տեսելքն, աւետարանիչն Քրիստոսի սպասաւորէր սրբոյհոյ Կուսին — *Սուրբ կոյս Մարիամ, մայր Բանին Աստուծոյ, որ հանապազ ի բարէխօսութիւն կայ… հասանել խոստացելոց բարեացն եւ անթառամ պսակացն ի Քրիստոս*…

8 · 76*ա*^{2}—9*ա*^{1} Հարցումն եւ աղօթք սուրբ Աստուածածնին է ասացեալ — *Աւէ սուրբ Աստուածածինն զՀրեշտակապետն. Ո՞վ են սոքայ որ յայսպիսի սաստիկ եւ ի դառն տանջանս են… եւ որ բամբասեն զդրացիս իւրեանց. ամէն*:

9 · 79*ա*^{2}—91*ա*^{1} Պօղոսի տեսիլն է եւ խօսել ընդ հրեշտակին — *Եւ եղեւ բան Տեառն առ իս ասէ. Ասայ ժողովրդեանդ. այդ անմիտք, մինչեւ յե՞րբ մեղանչէք… հանդիստ պարգեւաց ձեզ եւ Քրիստոսի փառք յաւիտեանս. ամէն*:

10 · 91*ա*^{2}—101*բ*^{2} Պատմութիւն սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչին, զոր եհարց ընդ հրեշտակին — *Ցաւուր միում յորժամ շրջէր յանապատի սուրբն Գրիգորիոս, յանկարծակի զմտաւ էած, թէ զի՞նչ լինին հոգիք մարդկան… ի հրոյն տանջանացն փրկեսցէ Քրիստոս Աստուածն մեր. ամէն*:

11 · 102*ա*^{1}—6*բ*^{1} Վասն արտասուաց՝ հոգայ շահ է եւ լոյս — *Արտասուսն սիրոյ ծընունդ է եւ արքայութեան ցանկալոյ… խօսի աղօթսն ընդ Աստուծոյ այնպիսին յերկինս եւ ոչ ի վերայ երկրի եւ նմա… ամէն*:

12 · 106*բ*^{1}—17*ա*^{2} Թուղթս Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի որ վասն մերոյ փրկութեան առաքեաց յերկնից ի յերկիր ի տաճարն սրբոցն առաքելոցն Պետրոսի եւ Պօղոսի — *Ես՝ Պապս Հռոմայեցւոցն եկի ի տաճարն յորում մասունքն զպ[ա]տարագն եւ*

ԽՈՐԱՆ
Ձեռ. 8

պի պայ… եւ աւրհնելով եւ փառաւորելով դՀայր… ամէն։

13· 117ա²—20բ¹ Յոհաննու Ոսկիբերանին ասացեալ է Վասն կիրակէի — *Ինձ յայնի առնելով եւ ձեզ լսելով եղբայրք, ահաւ եւ երկիւղիս… եւ չարժեն զանազորմ դպաւոմն ի մէջայ երկրի, եւ նմա… ամէն։*

14· 120բ¹—5բ¹ Վասն գալըստեան Նախավաղնան աշխարհին է ասացեալ — *Յայնժամ պայ ցիսուս ընդ Արեւելս զօրօք բազմօք եւ յերուսադէմ իջանէ… ահաւ ասացի ձեզ զամենայն ճշմարտայայս, սուտդիքեամբ· ամէն։*

15· 125բ¹—35ա² Աստիճան եւ խրատ Հահանայիցն է — *Արդ, քահանայական աստիճան ինքն յայնի է արժանաւորիքին, քէ որպէս պարտ է լինել սուրբ… զոր ահա ես եւ մանկունք իմ ի փառս… ամէն։*

16· 135ա²—41բ¹ Խրատ է չար աղանդաւորաց եւ կախարդացն է — *Ապայ չար գործովք եւ նենգաւորք եւ ոխակալ սրտով հազորդի ի Քրիստոսէ… զոր անդադար լսէք եւ զառնայք ի մեզայ· ամէն։*

17· 141բ²—6բ² Ձառ եւ քարոզք վասն կախարդութենէ — *Ով քահանայք եւ ժողովուրդք, ահա կորըստական եւ մեծ խորհրդոյս եւ գաղտնի գործ… եւ դիմեալ երեսն առ կախարդն եւ ընծային ամենայն չար։*

18· 146բ²—50բ² Վասն հպարտութեան է — *Քանզի եկեալ ժողովեցան ի մի վայր ազգ կր[ե]այից եւ խեցգետին… հասանել արքայութեան Աստուծոյ, եւ նմա աւրհնութիւն… ամէն։*

150բ² «*Աստուած ընդեսցէ զմեզս ձեր, որք սրամ մոռք մեզայ քոզութիւն խնդրեցէք Աստուծոյ ողորմելոյս՝ վարդան վարդապետին*»։

19· 151ա¹—3ա¹ Վասն աքրեցութեան եւ սպանութեան — *Զի ամենայն որ արբենայ սպանանէ… եւ անմահ բարիս վայելեցուցէ ի Քրիստոս Յիսուս…*

20· 153ա¹—7ա¹ Վասն շնութեան — *Վասն որոյ եւ յաւուրն դատաստանի յաջոյ կողմեան դասին եւ ի Քրիստոսէ լսէ խմասուն կուսանք կոչին քոյրք եւ մայրք… փրկեսցէ ի մեզայ եւ արքայութեան արժանացուսս արասցէ, եւ նմա… ամէն։*

21· 157ա¹—62ա² Հարցումն Աշոտոյ՝ որդւոյ Սմբատայ Հայոց թագաւորի, եւ պատասխանի եզնկացւոյն Կողբացւոյ Հայոց վարդապետին է ասացեալ — *Թագաւորն ասէ· Զի՞նչ է առաքինութեանց խորհուրդն անպատարագ եւ ընթերցուած։ Եղնակ ասէ· Բազում ինչ խորհուրդ ունի… որ վասն Աստուծոյ կամի եղնել յաստուածասիրացն ուսանի պարտ։ ամէն։*

22· 162ա²—76ա² Խրատ է ծերոց եւ երիտասարդացն է — *Ահ երիտասարդն ցնծերըն· Հայր, կամիմ հարցանել ցքեզ վասն վարուց առաքինութեան… այլ սրբութեամբ եւ արդարութեամբ· ամէն։*

23· 176ա²—80բ¹ Հարցումն Արծանայ եւ պատասխանի եզնկա կողբացոց Հայոց վարդապետէն — *Արծան ասէ· Զի՞նչ է քահանայութեան կարգն։ Եղնակն ասէ· Խաչակցութիւն է ընդ Քրիստոսի… Նա մեռաւ վասն մեր խրատէ եւ այն վասն մեր առ գիտելի է, վասն Աստուծոյ· ամէն։*

24· 180բ¹—1բ¹ Պետրոսին է — *Որ ասաց առ Պետրոս գլուխք առաքելոցն… եւ պատկերացն փշրումն եղեւ։*

25· 181բ¹—91ա¹ Յովաննէսի ասացեալ է — *Ով որդեակ իմ, լուարուք ինձ, զի ահաւ այս օր ի ամ է կապեաց զաստանայ, զոր կապեաց Տէր… յաղթեացուք աստանայի զի առցուք զպսակն ի Քրիստոսէ…*

26· 191ա¹—2բ² Սուրբ ցնծաւորին Քրիսիոստոսի Ալէքսանդրոսին է ասացեալ — *Վասն սակաւ բանս այսորիկ փութացաւ Քրիստոս անճառ խոնարհութեամբ առաքել զսուրբն Աղբրէան ի կողմանս… յետին ամիսն անցաւ ծնաւ զմանուկն· ամէն։ Ի ամէն։*

27· 192բ²—7բ² Աստուածայշուն գրացն է — *Ով որդի հոգեւոր, տէր իմ [Մի]քայէլ, կան բազում հարցմունք եւ պատասխանի յեկեղեցի Աստուծոյ… եւ արդ, վասն հոգոց մարդկան բազում քննութիւն եղեւ… ո՞չ գիտէր գմեծութիւն պատարագին Քրիստոսի որ ի օր պատուիրեաց յիշատակել զնա։*

28· 197բ²—9ա¹ Խրատ առ [գ]եւոր· վասն մրջրման է — *Երբ առ մըրջումն զի ամբարձի պատրաստ կերակուր… չասլ յաղթահարել մարմնոյ զհոգի կամ հոգոյ զմարմին· ամէն։*

29. 199ա^1—201բ^2 Վասն օձին խորայգիտութեան — *Իմաստութիւն օձին զԱդամ ոչ խաբեաց այլ զկինն... մինչ խաւար է մեղօք, յայնժամ ի Քրիստոս նայեաց եւ լուսաւորիս. ամէն*:

30. 201բ^2—3բ^2 Խրատ այծերուն է — *Եւ արդ եկեալ ժողովեցան ամենայն այծերն ի միասին եւ գրեցին թուղթ առ ազգս գայլոց...*

31. 203բ^2—6ա^1 Առաջին առակն էշ աղուէսին է — *Եւ արդ էր ի ներքին հնդիկս էշ մի փոքրիկ...*

բ. 206ա^1—բ^2 Առակ է մեղաւորաց — *Այր մի հողագործ շինեաց ականատ վասն թռչնոց...*

գ. 206բ^2—7բ^1 Առակ եւ խրատ ամենայն մարդոյ է — *Այր մի եհատ զլեզուն հորթուն...*

դ. 207բ^1—բ^2 Առակ եւ խրատ է — *Այր մի աղքատ խորովէր միս յանապատի...*

ե. 208ա^1—բ^1 Այլ առակ է — *Այր կին մի ունէր տղայ մի եւ սկսաւ տղայն դողանայր միրգ եւ բանջար...*

զ. 208բ^1—9ա^2 Առակ է բարի խրատ է ամենայն մարդոյ — *Ամենայն բոլոր ժողովեցան ի միասին ի մի վայրի...*

է. 209ա^2—բ^2 Առակ մեծ խրատ է — *Իժ մի գնաց առ մեղուն եւ առ մրջիւնն ի ժամանակս ձմեռան...*

ը. 209բ^2—10բ^2 Առակ ագահութեան է— *Ժողովեցան թռչունքն եւ ընտրեցին զարտուտն եւ օձին իւրեանց թագաւոր...*

թ. 210բ^2—11ա^2 Առակ է եւ խրատ — *Աղուէսն եւ խեցգետինն եղեն եղբայրք եւ արարին ցան...*

ժ. 211ա^2—2բ^1 Առակ եւ խրատ որդոյն է — *Մեծատուն մի ունէր ժառանգ տան իւրոյ, զոր քեռն իւրոյ հիւանդացաւ...*

ժա. 212բ^1—բ^2 Առակ հպարտի է — *Կոյս հաւատա[ա]վոր մի էր ի քաղաքի մի, հպարտացաւ...*

ժբ. 212բ^2—3ա^2 Առակ է կաքաւին — *Կաքաւն գողանայ զձու միւս կաքաւուն...*

ժգ. 213ա^2—4ա^2 Առակ է — *Որպէս բընակեալ ի դրունս քաղաքին միմոս մի որ կոչի խաբողի...*

ժդ. 214ա^2—բ^2 Առակ է — *Եմուտ այր մի առ թագաւորն եւ ձ դահեկան...*

ժե. 214բ^2—5բ^1 Առակ մեղաւորաց — *Առիւծն եւ գայլն եւ աղուէսն եղբայրք՝ ելեալ ի յորս եւ գտին երիս ոչխար...*

ժզ. 215բ^1—6ա^2 Առակ է — *Կին մի դընայր ի դրախտն իւր վասն մրգոյ...*

ժէ. 216ա^2—7ա^1 Առակ է — *Առիւծն ծերացաւ եւ ոչ կարէր որսալ եղնիկ...*

ժը. 217ա^1—բ^1 Առակ է — *Եղնիք եւ երէք ի մի վայր ժողովեցան վասն խորհրդոց ինչ...*

ժթ. 217բ^1—8ա^2 Առակ է — *Աղուէսն ետես զպանիրն յորոգայթն եւ երթեալ առ գայլն...*

ի. 218ա^2—9ա^1 Առակ է — *Այր մի աղքատ բազում որդիս ունէր եւ պատրաստեաց նմա Աստուած հաւ մի հնդիկ...*

իա. 219ա^1—23բ^2 Առակ հպարտաց — *Եւ արդ ժ վաճառականք են ամենայն ազգք մարդկան... ապա թէ կարող եմք ժամանել ի դաւառն երանելեաց*:

32. 223բ^2—71ա^2 Տաղ Յովասափու — *Ես Առաքել նուաստ ոգի, / Մեղօք լցեալ Բաղիշեցի, / Զբանս պատմութեան նախնեաց մեծի, / Հընդըստանայ թագաւորի, / Աբեներայ 'ւ Յովասափի.../*

271ա^2 *«Ի թուականիս Հայոց որ ութհարիւրն է, / Ութսուն 'ւ երեր* (1434)*ի նոյն յարաբարդեալ է, / Ոտնաչափ շինեցաւ այս յԱռաքելէ,/ Վարդապետ կոչեցեալ Բաղիշեցին»*:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

ա. 79ա^1—ա^2 ԶՈվանէս *գրիչն // յիշեցէք Աստուած ողորմի* (*նման՝* 106բ^2 *եւ* 150բ^2):

բ. 197բ^2 *Եւ զիս զմեղաւորս՝ սուտանուն* Յովաննէս *եպիսկոպոսն, որ անուն ունիմ մեծ եւ գործն ոչ ուն[իմ]: Վայ ինձ եղկելոյս՝ զատացող գրոցս...* (2 *տող դատարկ*) *յիշեցէք եւ ողորմի ասացէք. ամէն*:

38

ՉԱՑՆՐԱՂ ՇԱՐԱԿՆՈՑ

ԼԱԽՐՕՇԱՑ (ՆԻԿՈՍԻԱ) ՌՃԻԳ — 1674

Գրիչ եւ տացող՝ Ցովհաննէս եպիսկոպոս:

Թուք՝ 311· դատարկ՝ 1ա—2բ, 311ա—բ: *Գրակ՝* Ա—ԻԶ×12 (Ա 11)· *Նիւթ՝* թուղթ: *Մեծութիւն՝* 20,5×15: *Գրութիւն՝* երկսիւն: *Գիր՝* նստրգիր: *Տող՝* 21—23: *Կազմ՝* շագանակագոյն կաշեպատ տախտակ, դռնակով· աստառը՝ կարմիր վարդադրոշմով յարդագոյն կտաւ: *Լուսանցակոզք՝* կարմիր:

Գլխագործ՝ կաճուճներու սկիզբը: *Լուսանցազարդ՝* բուսական: *Զարդագրութիւն՝* բռչնագիր եւ հաճգուցագիր (սակաւ): *Գոյն՝* միագոյն կարմիր:

Վիճակ՝ բաւարար: Լուսանցքները խոնաւութենէ բերբեւկի վնասուած, կապիչներն ու փակոցները ինկած:

Տես Օ. Հ. Ն. Ակինեան, Բիւ 55:

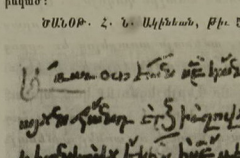

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1· 3ա¹—308բ² [Զայնմահ Շարականոց]— *Ա.Ձ· Երգեսցուք երգ նոր· · · մեռանել ի յաւուրսառս ընդ խմաստուն կուսանան· առումբ:*

Շարականները դասաւորուած են ըստ ձայնի· կը սկսին Ցարութեան շարականով ապա կը յաջորդեն նոյն ձայնի զանազան հաղուածքներ:

2· 310ա²—բ² Գ.Ձ· *Մեծացուսցէ Աւագ ուրբաթուն — Ահեղ աւուրն ուրբաթուն, մահուան մեծի կոյս որդոյն· · · խնայեալ ի մեզ Քրիստոս անմահ թագաւոր:*

3· 311ա¹ [Տաղ] — *Վայ է աւուրդ հոգեվարքի, վայ որ սհոգիս առեալ տանին· · · ելոզուկ, ո՛, վայ կու լինի (միայն մէկ տուն):*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵՒՆ ԹԱՄԱՆԱԿԻ

308բ²—10ա² *Փա՛ռք· · · // Շնորհիւն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի անկ ելեալ կատարեցաւ տաւտս որ կոչի Զայնքաղ· · ·*

Արդ գրեցաւ սա ի ծովածոց կղզին ի կէսպրոս, որ մականուն Ղպրուզ ձայնի լատինացոց, ի յաստուածաշէն քաղաքն ի Լաւսոշայ, ընդ հովանեաւ յաստուածայարկ կաթողիկէ եկեղեցիս Սուրբ Աստուածածնին եւ կամ ընդ սուրբ տաճարիս կազմեալ հանդիսանիզ նկարըն սրբոյն Սարգսի եւ սրբոյն Գէորգեայ, որ յոյժ փափաքեալ էր եա՝ Ցովհաննէս եպիսկոպոս // գրելոյ զտաւս, որ եւ ի նոյն կղզին ծնեալ եւ սնեալ առ դուռն սուրբ եկեղեցոյս, որ եւ յիշատակ մըննայեմ յետ իմոյ ելանելոյ յաշխարհէս՝ ինձ եւ իմ ծնօղացս, հօրըս՝ մահտեսի Փիլիփպոս եւ մօրս՝ մահտեսի Հռոփսիմէ եւ այլ ամենայն սրբոց մերձաւորացն իմոց:

Արդ, աղաչեմք զձեզ, որ միացեալք ի սէրն Քրիստոսի, չի մեզադրիք զերոյս վատութեան եւ սրզալանացն, քանզի կար մեր այս էր, եւ մի այլ այն է որ եւ ամաց էի 28 (83) եւ ամենայն կորման նուաղեալ, ապա ծառայ եմ ձեզ, ամմեղադիր լերուք ինձ տառապելոյս: Եւ եղեւ վերջին յաւարտ սորին ի յաստուածարեակ յիմնաստանս եւ յանապատըս սրբոյն մեծին Մակարայ որո յիշատակն աւրհնութեամբ եղիցի, եւ անդադար սուրբ աղօթիւք նորա Տէր Քրիստոս ձեզ եւ մեզ եւ յամենայն հաւատացելոյն օգնական եւ պահապան լինիցի· ամէն:

Ով սուրբ ընթերցօղք,
Վարդապետք՝ եպիսկոպոսք,
Քահանայք եւ կրաճառօղք,
Ի Քրիստոսէ լինիք խնդրօղք,
Գծողիս մեզաց քաւօղք,
Ի յանուանէս // Ցովհաննէս կոչօղք:

Բայց զրեցաւ սա ձեռամբ վատթար գրչիս, ի լուսալրական ժամանակին, ի սկզբանց արարչութենէ մինչեւ առ մեզ ԻՊ եւ տասն (7810), իսկ ի կնոջարքին գալըստենէն մինչեւ առ մեզ ՌՈՀ (1670), իսկ ի Յոսրովոյն Պարսից սկսեալ մինչեւ հիմայ Ռճիգ (1674) ճուխիս ամսուն ի ծ եւ Գ (13) օրըն չարաթ:

Հանդիպօղք սորին, յորժամ ընդանիքէք կամ օրինակէք, արդ աղաչեմք զձեզ, յիշեցէք ի մաքրափայլ յաղօթս ձեր, զիս եւ զծնօղս իմ, եւ որք յիշեն՝ յիշեալ լիցին Քրիստոսէ Աստուծոյ մերոյ, որ է աւրհնեալ յաւիտեանս· ամէն:

39

ԲԱՐԹՈՒՂԻՄԷՈՍ ՍԱԼՈՒՑԻՈՅ. ԳԻՐՔ ՆՕԹՆԱՓՈՂԵԱՆ

ՖԻՒԶԱՆԴԻԱ

ՌՄԺԶ — 1767

Գրիչ՝ Պետրոս վրդ. Կոստանդնուպօլսեցի՞:

Թերթ՝ 96. դատարկ՝ 77բ—96բ: *Պրակք՝* Ա—Է×12 (Է 10)+1×14: *Նիւթ՝* թուղթ: *Մեծութիւն՝* 23,1×16,7: *Գրութիւն՝* միասիւն: *Գիր՝* նոտրգիր: *Տող՝* 27: *Կազմ՝* շագանակագոյն կաշեպատ տախտակ: *Պահպանակ՝* 1-ական թերթ սկիզբը եւ վերջը:

Վիճակ՝ բաւաքար:

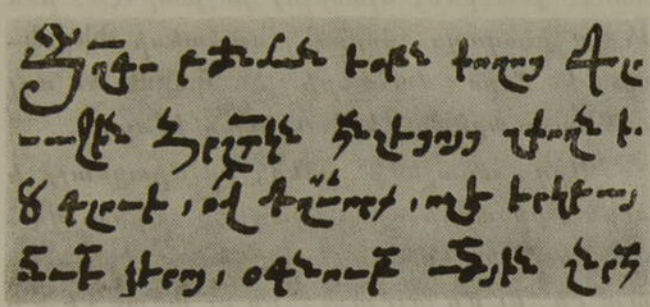

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1ա Գիրք Նօթնափողեան կոչեցեալ, առ ի զարթուցանել զմեղաւորն ի յապաշխարութիւն եւ հանգուցանել զսիրտ նորին ի զարհուրելի հնչմանց: Յոյժ շահաւէտ եւ օգտակար վասն փրկութեան հոգոց մեղաւորաց: Շարադրեցեալ ի պատուելի հօրէ Բարթուղիմէոսի Սալուցիոյ, եղբայր եւ միաբան փոքրագոյն եւ խոնարհ կարգին կրօնաւորականի: Յանուն Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ ամէն: Թարգմանեցեալ ի Պետրոս վարդապետէ Կոստանդնուպօլսեցւոյ ի յիտալական լեզուէ ի հայ բարբառ, ի փառս Աստուծոյ եւ ի պատիւ ամենասուրբ կուսին Մարիամու, ի յօգուտ եւ ի լուսաւորութիւն ազգին իւրոյ հայկազեան:

– 1բ—2բ Առաջաբանութիւն շինողի գրքոյս — *Եւ եօթն հրեշտակապետքն, որք ունէին զէ փողս...*

– 2բ—3բ Ցաղագս բաժանման եօթն փողոց: Գլուխ Ա — *Եւ առաջին հրեշտակն հընչեցոյց զփողն իւր, աստ սուրբն Յօհաննէս Յայտնութեան 8 գլուխ: Ով մեղաւորք, ոչ է երկրայութիւն...*

1. 4ա—72բ Գիրք Նօթնափողեան՝ վասն զարթուցանելոյ զմեղաւորն ի յապաշխարութիւն եւ հանգուցանելոյ զսիրտ նորին ուրախութեամբ ի զարհուրելի հնչմանց նոցին: Յոյժ շահաւէտ եւ օգտակար առ ի փրկութիւն հոգւոց մեղաւորաց: Փող առաջին, թէ ո՞րպէս գանկատի Աստուած վասն մեղաւորաց յոյժ մեծապէս: Եւ հրեշտակն առաջին հնչեաց զփողն. Յայտնութեան Ը գլուխն — *Երանի թէ մեղաւոր եղբարցն բաւականայցէր այս հնչումն առաջին փողոյն... Ցիսուս իմ, գթա ի վերայ ամենայն մեղաւորաց վասն սիրոյ, ամենայն առաքելոց եւ սրբոց եւ սրբուհեաց քոց. ամէն (գլուխք Ա–Լէ):*

2. 73ա—6բ Վերյիշեցմունք կամ խրատք յոյժ գեղեցիկ... 1–60 — 1. *Նախապէս հոգտարցէ մեղաւորն առ ի ոչ առնել զամենայն մեղս... 60. Օրհնեալ է ամենասուրբ Երրորդութիւն՝ Հայր, Որդի եւ Սուրբ Հոգի, Մարիամ կոյսն եւ ամենայն երկնային պալատարնակքն:*

– 76բ [Յիշատակարան մատենիս] — *Եզերեցաւ փոքր գրգուկս այս Նօթնափողեան* 1612 *եւ Ապրիլի* 13:

– 77ա Յիշատակարան թարգմանչի — *Հնազանդ ամենայն պատրաստութեամբ Մօր սրբոյ եկեղեցւոյ: Ո՛վ մայրդ իմ ցանկալի, սուրբ եկեղեցի Հայաստանեաց, ահա զայս երրորդ գիրքս աշխատութեան, որ ի յիտալական ծովածոցէ արտահանեալ, քեզ ընծայի թարգմանութեամբ իմով, ի փառս սուրբ փեսային քոյ եւ Տեառն իմոյ եւ ի պատիւ քեզ, ընկալցիս իբրեւ զկո[ւ]մայս այրւոյն ի գանձարանս քո. ողջ լեր: Ցամի Տեառն* 1767, *եւ Մարտի* 22, *ի* Ֆիւզանդիա:

Կնքադրոշմ՝ 1ա «*Ք[րիստոս]ի Ծ[ա]ռ[այ]* Ըստեփաննոս 12.. (1...)»:

Նոյնը տե՛ս Ձեռգ. թիւ 66:

40

ՄԱՐԳԱՐ ԽՕՃԵՆՑ ԵՐԵԻԱՆԻ. ՅՈՒՅԱԿ ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԵԱՆՑ

ՊԵՏՐՈՒՐԴ — ՌՄԼԶ-ՌՄՂԶ — 1789–1809

Գրիչ՝ Գեղամեան Մարգար Խօճենց:

Թուղթ՝ 140· դատարկ՝ 41բ, 134ա—40բ: *Գրակ՝* 14×10: *Նիւթ՝* բուղթ: *Մենամեայ՝* 21,3×14,7: *Գրութիւն՝* միապիսի: *Գիր՝* նօտրգիր: *Տող՝* 25: *Կազմ՝* խաւաքարտակազմ: *Վիճակ՝* 3 թերթ սկիզբը եւ 2 թերթ վերջը:

Վիճակ՝ բաւարար:

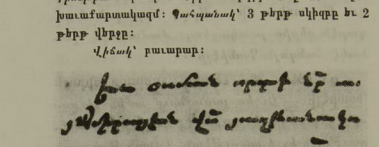

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1ա—բ Ցուցակ Գուշակութեանց տրուեալ յերկուս հատոր: Որ ի նախկին հատորով գրի քարգմանութիւն եւ մեկնութիւն տագաչափական բանիւ արաբեալ գուշակութեանց վէյսի էֆէնտի կոչեցեալ Մէվլէվի տէվրիշական կրօնէ հռչակաւորի առն ումեմ, որ աստի իբր հարիւր երեսուն ամաւ յառաջ խօսի վասն զրկանաց եւ անիրաւութեանց մեծամեծացն տէրութեան թուրքաց, եւ գուշակէ զառեցումն Ղրիմայ ի ձեռսն ռուս, ի մեծէ եկաքարինէ Երկրորդէ օգոստափառ կայսրուհոյ ամենայն Րուսստաց:

Եւս եւ ցուցանի վասն ժամանակի վերջաւորութեան մահմէտական տէրութեան պատահանմամբ ի գրանց ռուսին համեմատ մարգարէական գուշակութեանց եւ գրութեանց այլոց եկեղեցական ընտիր անճանց, եւ այլ զանազան գիտմունց:

Այլեւ համառօտ զեկուցմունք ազանդից մահմէտական տէվրիշականաց, առ ի բացայայտ վերծանելոյ զամենայն միտս բանից յիշեալ Վէյսիի, որ ի շարունակ տագաչափութեան իւրում գրի: Եւ յերկրորդում հատորի տեսանի յարմար ասուրիւն ինչ ի վերայ բանից ցայտնութեան երանելոյն Ցօհաննու՝ վերաբերելով զնոսա վասն ծագման Մահմէտի եւ հետեւակաց նորա: Եւս եւ վասն խառնգարման տէրութեան ռուս. համակցին նաեւ սակաւ բանիւ վասն տեսլեանց սրբոյն Դանիէլի եւ սրբոյն Եզեկիէլի:

Աշխատասիրեալ ի Գեղամեան Մարգար Զամարիայ Խօճենց Երեւանցւոյ. եւ ընծայեալ ի պատիւ Աստուծով զօրացեալ մեծի եւ յաղթօղ տիեզերակալ կայսերութեան ամենայն Րուսստաց, յամի Տեառն 1789 եւ Հոկտեմբերի 1–ն, ի Սանկ Պետրբուրգ:

– 2ա—բ Իւրոյ օգոստափառ կայսրուհոյ մեծութեան խոնարհաբար ընծայումն — *Վասնմանէ մեծութիւն, ասառւածասպարզեւ գերազանց չնորհք եւ աքանչելի իմաստութեան ձերոյ օգոստափառ մեծութեան…*

– 2բ—3ա Իւրոյ գերամբարձ սրբութեան — *Ամենեքեանեալ Հայք, չերմեռանդ սէրն եւ հաւատաոուն հաւատն զոր ունիմ առ սուրբ եկեղեցի Քրիստոսի…*

– 3ա—4ա Զեկուցմունք — *Վասն ի սոյն յառաջիկայ հատորի մերում ի զանազան անճանց եւ ի գրանց գտանեցեալ գուշակութեանց, յուսամ ոչ լինիլ այլպանեցեալ ի բարեմիտ դիտանականաց…*

Ա. 4բ—40ա Հատոր Ա. Թարգմանութիւն եւ մեկնութիւն գուշակական տագաչափ բանից Վէյսի էֆէնտի կոչեցեալ առն հռչակաւորի — *Բան. Գասիւէյի վէյսի էֆէնտի սէյիմու Ալլահու: Թրգմ. Տագաչափութիւն տեառն Վէյսիի, որոյ վերայ եղիցի խաղաղութիւն Աստուծոյ… (տունք Ա-ԿԱ):*

– 40բ Համառաղութիւն 28 տառից արաբացւոց, որ ի նոսա էպեհտ կոչի եւ գրի այսպէս — *էլիֆ, պէ, ճիմ… տասո, զը, զային:*

Բ. 41ա Հատոր Բ. յորում գրի յարմարական ասուրիւն ինչ ի վերայ տեսլեան եւ յայտնութեան սրբոյն Յովհաննու աւետարանչի: Սկսեալ յերկրատասանեերդարդ գլխոյ այնորիկ տեսլեան մինչեւ ցվերջ գլխոյն կարի յոյժ համառօտ ասուրեամբ, վերաբերելով զրան սրբոյն վասն ծագման Մահմէտի եւ հետեւակաց նորին: Եւս եւ վասն խառնգարման տէրութեանց նոցին: Եւ նաեւ սակաւ բանիւ վասն տեսլեանց սրբոյ մարգարէին

Դանիէլի եւ վասն մարգարէութեան սրբոյն եզեկիէլի:

Աշխատասիրեալ ի Գեղամեան Մարգար Զաքարիայ Խօնենց երեւանցւոյ· եւ ընծայեալ ի պատիւ Աստուծով զօրացեալ մեծի եւ յաղթօղ կայսերութեան Ռուստաց, յամի Տեառն 1789 Հոկ· Ա, ի Սանկ Պետրբուրգ:

– 42ա—բ Ան սրբազան հարս եւ վարդապետս սրբոյ եկեղեցւոյ — *Եօթնաբժիշկան չնորհաց Հոգւոյն Սրբոյ օթարան եղեալ ազբերց իմաստից···*

– 42բ—3ա Մադթանիճ առ ամենասուրբ Հոգին Աստուած — *Ով ամենատես եւ անքնապատ աղբիւր բարութեան Հոգի Սուրբ Աստուած ճշմարիտ···*

– 43բ—5բ Համառօտ բան առ նրբանկար ընթերցօղս — *Ցայտ իակ է ամենեցուն, որ մարգարէութիւն առնանէ վասն ապագայից···*

1· 46ա—106բ Հատոր Ր· Համառօտ առաւիւն վասն տեսլեան սրբոյն Յոհաննու աւետարանչի· գլուխ ԺԲ 1: Եւ ահա նշան մեծ երեւեցաւ յերկինս — *Ասա երկին բառս ոչ է պարտ առնանել վասն նկարագրական երկնի, այլ պարտ է խորհրդաբար իմանալ վասն սրբոյ աւետարանականի ճշմարտութեան···*

2· 107ա—14բ Համառօտ բանիւ վասն տեսլեանց սրբոյ մարգարէին Դանիէլի — *Թէպէտ ի գրեանս ամենից սրբոց մարգարէից գտանին վասն համայն առ յապայն լինելութեան լրագէս գրութիւնք···*

ա· 115ա—9բ Յաւելուած· Օրինակ թղթոյ որ առ յարգի, (այս ինչ անուն) — *Հանճարտնակ տէր, հրամայեա (առ ի ոչ սակ թաթխանճ) ձերում ազնուականութեան պարտանդեաց վիս գրել զփոքու բանս···*

բ· 120ա—բ Յօդուած· Իւրոյ երանելի սրբութեան Տեառն Տեառն եկեղեմայ առաջներկրպրդի վեհապատիւ հայրապետի Ամենայն Հայոց — *Երջանիկ հայր տէր, վասն սոյնոյ չորրորդի տեսլեան սրբոյն Դանիէլի, թէեւ ի վերջնումն Յուցակ Դուշակութեանց անուանեալ գրքոյ մերում···*

գ· 121ա—3բ Գրէ սրբազան մարգարէն եզեկիէլ Գլուխ Դ· եւ դու որդի մարդոյ, առ դու քեզ աղիւս մի — *Արդ, սրբազան մարգարէն զերկու յատկացեալ ժամանակս նշանակէ հանդոյն Դանիէլի···*

դ· 124ա—33ա Տեսիլ չորրորդ սրբոյն Դանիէլի — *Եւ ես յաւուրսում ամին կիւրոսի, (Դարեհի Արշաւրայ) կայի ի հաստատութեան եւ ի զօրութեան, (վասն Թագաւորութեան Կիւրոսի)··· ոչ ոք ինչ որ որպէս յաւուրն՝ օդնական եղիցի զազանին առատեալ զնա ի ձեռաց նորա:*

ե· 133ա—բ [Վերջաբան] — *Աստանօր ներելի անզգամութիւնն իմն լինէր ինձ համարձակիլ առեալ, որ ինձ գիտիցէի զլեզու երբայական··· այսքանիկս հազիւ կարացի յարմարել եւ ոչ երբեք մեկնել, զի ոչ է իմ գործ· եւ բաւ է:*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԴՐՈՑԻԹԵԱՆ ԹԱՄԱՆԱԿԻ

ա· 114բ Շարադրեալ եւ գծագրեալ ի Մարգար գպրէ Խօնենց· ի սանկ Պետրբուրգ, յամի Տեառն 1789· Հոկտեմբերի Ա:

բ· 120բ *Ամենախոնարհ նուաստ ծառայ* Մարգար Զ· Խօնենց· *ի սանկ Պետրբուրգ,* 1809 Հոկտեմբեր 1:

գ· 133բ *Ամենախոնարհ նուաստ ծառայ* Մարգար Զաքարիայ Խօնենց, 1809 եւ *Մարտի* 16, *ի սանկ Պետրբուրգ:*

41

ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆՔ Ի ՊԷՏՍ ՔԱՐՈԶՈՒԹԵԱՆ

ԺԸ — XVIII

Թուղթ՝ 57. դատարկ՝ 1բ—2ա, 57բ: *Պրակ*՝ Ա—Ե×12 (Դ 9): *Նիւթ*՝ թուղթ: *Մեծութիւն*՝ 22×17,9: *Գրութիւն*՝ միասիւն: *Գիր*՝ նոտրգիր: *Տող*՝ 34: *Կազմ*՝ խաւաքարտակազմ: *Պահպանակ*՝ 1 թերթ սկիզբը եւ 2 թերթ վերջը:

Զինական մելանով՝ խաչելութիւն Քրիստոսի՝ 2բ, Սուրբ Կոյսը, գիրկը մանուկ Քրիստոս՝ 41բ: *Գլխազարդ*՝ 3ա: *Լուսանցազարդ*՝ տառեր, հրեշտակ, կենդանի: *Զարդագրութիւն*՝ մարդագիր, թռչնագիր, կենդանագիր, հանգուցագիր: *Գոյներ*՝ սեւ:

Վիճակ՝ բաւարար: Թանաքը նկրծծուած:

ԾԱՆՕԹ. Սեփականութիւնը եղած է Ց. քհնյ. Միքեանին:

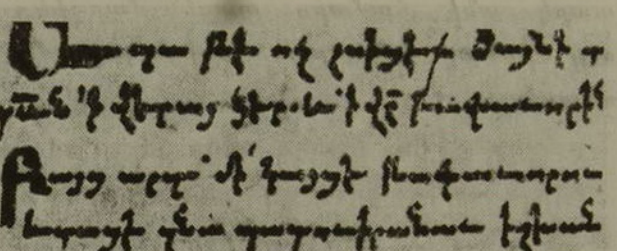

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1ա Ցանկ նիւթոց մատենիս ըստ կարգի այբուբենից, զի թէ ոք կամիցի ընդօրինակել կամ տալ ի տպագրութիւն, այնու կարգաւ արասցէ — *Ազահութիւն... Որ վերջին եւ դատաստան յետին*:

Ցանկը գրուած է Մկրեան քահանային կողմէ 1888-ին:

ա. 3ա—5ա Անհնազանդութիւն եւ նորին պատիժ. անհնազանդն շարժէ ի վերայ իւր զպատիժ — *Նախահայրն Ադամ ճաշակմամբ պտղոյն պատուիրեալ՝ անհնազանդ գտաւ...*

բ. 5ա—7բ Հպարտութիւն արգելանի, գործի եւ պատժի — *Եւ էջ Տէր տեսանել զքաղաքն եւ զաշտարակն, զոր շինեցին որդիք մարդկան...*

գ. 8ա—10ա Վասն մախանաց եւ ատելութեան — *Եւ ոչ մատուցանելն ուղիղ Կայենի զպատարագն, ոչ հայեցաւ Աստուած ի զոհս նորա...*

դ. 10ա—բ Վասն բարկութեան — *Եւ ի Կայէն եւ ի զոհս նորա ոչ նայեցաւ եւ տրտմեցաւ Կային յոյժ...*

ե. 11ա Վասն բամբասանաց — *Որ գնայ ամբիծ գործէ զարդարութիւն...*

զ. 11ա—3ա Վասն արբեցութեան — *Եւ սկսաւ Նոյ այր հողագործ զերկիր գործել...*

է. 13ա—բ Յաղագս ծուլութեան — *Երթ առ մրջիւմն ով վատ...*

ը. 13բ—4բ Պոռնկութիւն առ կոչէ զբարկութիւն Աստուծոյ — *Եթէ ոչ գտցի կուսութիւն աղջկան...*

թ. 14բ—6բ Վասն պահոց եւ ծոմապահութեան — *Եւ եմուտ Մովսէս ի մէջ ամպոյն...*

ժ. 17ա—9ա Վասն խոնարհութեան — *Պատասխանի ետ Տեառն Աբրահամ եւ ասէ. Այժմ սկսայ խօսիլ ընդ Տեառն...*

ժա. 19բ—21բ Սէր առաքինութիւն նախադասագոյն քան զհաւատ — *Ատելութիւն գրգռէ զհակառակութիւն...*

ժբ. 22ա—3բ Վասն համբերութեան — *Եւ ասէ Աստուած ցԱբրահամ. Ել յերկրէ քումմէ...*

ժգ. 23բ—6ա Երկնչելի է յԱստուծոյ եւ զնա առաջի աչաց ունելի — *Եւ ասէ Աստուած ցԱբրահամ. Մի՛ մխեր զձեռն քո ի պատանեակդ...*

ժդ. 26ա—7բ Երանելեացն ուրախութիւն եւ կեանք յաւիտենականն — *Պայծառասցին եւ իբրեւ զկայծակն ընդ եղէգն ընթասցին...*

ժե. 27բ—8ա Երանութիւն որով կերպիւ ստացեալ լինի — *Ասէ ցնոսա Յիսուս. Զբաժակն ըմպիցէք եւ ըզմկրտութիւն...*

ժզ. 28ա—բ Վասն մաղթանաց սրբոցըն... — *Եւ երեւեցաւ Տէր ի գիշերին յայնմիկ Իսահակայ եւ ասէ...*

ժէ. 28բ—30ա Հնազանդելի է Աստուծոյ եւ նորին հրամանի... — *Եւ գնաց Աբրահամ, որպէս խօսեցաւ ընդ նմա Աստուած...*

ժը. 30ա—1ա Ստորնագունից սպասաւորութիւն — *Խօսեցաւ Փարաւօն ընդ Մովսէսի եւ ասէ. Ի բաց գնայ յինէն...*

ժթ. 31ա—բ Խօթացեալք, այսինքն հիւանդք այց առնելիք եւ մխիթարելիք — *Ազդ*

եղեւ Յովսէփայ, եթէ Յակոբ՝ հայր քոյ նեղեալ է…

ի· 31բ—2ա Բանիմ ձմարիտ եւ համեստ օգտեցուցանեմ զլսօգս — *Զաստուածս քոյ մի՛ բամբասեցես…*

իա· 32ա—3բ Մնողաց սպասաւորութիւն… — *Եւ Հեղի ծերացեալ էր յոյժ…*

իբ· 33բ—5ա Որդւոց մատակարարութիւն առ Ծնօղս — *Եւ առեալ Սեմայ եւ Յաբեթի հանդերձ, եդին ի վերայ թիկանց…*

իգ· 35ա—6ա Զդժոխոցն պատիժն զանազան եւ ահաւկառ — *Զի հուր բորբոքեալ է ի բարկութենէ իմմէ…*

իդ· 36ա—բ Դատապարտութիւն յանէտեսնական — *Եթէ կին աղջամղջին յարիտեանական, ուր ոչ գոյ լոյս…*

իե· 37ա—41բ Ողորմութիւն ապիտացց ծախելի — *Եւ եթէ արծաթ փոխ տայցես եղբօր քումմ որ աղքատ իցէ…*

իզ· 42ա—5բ Սուրբ Աստուածածնին Մարիամ… — *Եւ եղից զքէնամութիւն ի մէջ քոյ եւ ի մէջ կնոջդ…*

իէ· 46ա—9ա Վասն ազահութեան — *Որ յուսայ ի մեծութիւն, այնպիսին կործանեսցի…*

իը· 49ա—52ա Օր վերջին եւ դատաստան յետին — *Տէր եւ յերկինս եւ որոտայց եւ ինքն դատէ…*

իթ· 52ա—5բ Տաճար տուն Աստուծոյ… — *Տարայց զնոսա ի լեառն սբրութեան իմոյ…*

լ· 55բ—6բ Յաղագս թէ ֆանի՞ գլխաւոր սմանչելագործութիւնք պատմին ի սուրբ Աւետարանի… — *Ի հարսանիսն, ի կանա գալիլեացւոց, զջուրն ի գինի փոխեաց…*

լա· 56բ—7ա Որդումբուիբ աւետարանականիք թմբեղոցս ոգւոց… — *Ամենայն դատարկ բանէ համարս տացեն մարդիկք… այլ մեռեալ եմք, ըստ ասեցին ուրումն ի մատեանսդ:*

42

ԳԱՆԶԱՐԱՆ

ԺԵ — XV

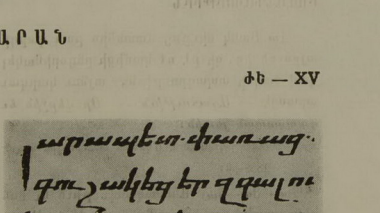

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Գրիչ՝ Ո՛հաննէս եպս· Մեչոփեցի:

Թուղթ՝ 124· գոտարկ՝ 4ա, 6բ: *Գրակ՝* 1×6+ Ա—ժ×12 (Ա, Գ 11)· *Նիւթ՝* բուղթ: *Մեծութիւն՝* 25,5×15,1: *Գրութիւն՝* միասիւն: *Գիր՝* բոլորգիր: *Տող՝* 18: *Կազմ՝* շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ, աստառը՝ կապոյտ զարդագրոշմ կտաւ: *Լուսանցակողք՝* կարմիր:

Գլխազարդ՝ 7ա: *Զարդագրութիւն՝* համգուցագիր:

Գաւառիկ-պարհպանակ՝ 2 (Ա—Բ) + 2 (Գ—Դ) թերք մագաղաթ սկիզբը եւ վերջը, երկսիւն, 10 տող, բոլորագիծ երկաթագիր, ժ—ժԱ դդ· ցեցակեր, Ա թերքը կիսավին պատռուած, Ա—Բ՝ մասն Մատթէոսի Աւետարանի Ի֊ 54—62, Գ—Դ՝ մասն Մարկոսի Բ 20—28:

Վիճակ՝ բաւարար: Համաւաւթիւնէ գանուածոփոուած, ցեցակեր, կարգ մը թերթեր անչատուած, կազմը հերձուած, եզերքը մաշած, կապիչներն ու փականիները իսկած:

Ծանօթ. Հ· Ն· Ակինեան, *Քհ·* 61:

1· 7ա—10ա [Ա· Գանձ Ծնընդեան ձգաւգալուցին (« Տէր Մխի»)] — *Տարփուն ըղձական*, / *Տուչդ անձկական*, / *Տհմէդ բանական*...

2· 10ա—2ա Բ· Գանձ Ծնընդեան Տեառն եւ Մկրտութեան («Մկրտիչ») — *Մաքուր եւ անբիծ սուրբ Աստուածածին*, / *Դուստրը լուսոյ մայր անճառ Բանին*...

3· 12ա—4բ Գ· Գանձ Թլփատութեան Տեառն («Գրիգոր») — *Գոչումն ըղձագին*, / *Գովեստ քաղցրագին*, / *Գառինդ երկնեան*...

4· 14բ—6բ Դ· Գանձ սուրբ Կաթողիկէին («Մկրտիչ») — *Մեծասայծ[առ] փառաւք պանծալի*, / *Այսաւր ցնծայ սուրբ եկեղեցի*...

5· 16բ—9ա Ե· Գանձ Տեառնընդառաջին («Մկրտիչ») — *Իմաստական սուրբ երերորդութիւն*, / *Բարէբանեալ անբաւ զաւրութիւն*...

6· 19ա—21բ Զ· Գանձ Սարգսի զաւրավարի եւ այլոց զինաւորացն («Մկրտիչ») — *Մեծասպայծառ փառաւք զարդարեալ*, / *Եկեղեցիք պայծառապզդեցեալ*...

7· 21բ—3բ Է· Սրբոյն Թէոդորոսի զինաւորի («Գրիգոր») — *Գոհաբանեալ Աստուած Սուրբ Հոգի*, / *Նոր զբաստ ցուցեր սուրբ զեկեղեցի*...

8· 24ա—6ա Ը· Գանձ Գ կիրակէին Ադուհացիցն («Մկրտիչ») — *Մեծ եւ ահեղ խորհուրդ սիրական*, / *Անճառ անհաս անքննականն*...

9· 26ա—8ա Թ· Գանձ Դ կիրակէին Ազուհացից ի մեծատունն (« Մկրտիչ») — *Մեծ եւ ահեղ խորհուրդ սիրական*, / *Որ Նորոգեաց զաշխարհս ամենայն*...

10· 28ա—30ա Ժ· Գանձ սրբոց Քառասնից որբ ի Սեբաստիա («Մկրտիչ») — *Մեծ եւ հզաւր անմահից արքայ*, / *Ճիւսուս Քրիստոս աւրհնեալ յարակայ*, / *Որ ընտրեցեր որդոցս Աղամայ*...

11· 30ա—2ա ԺԱ· Գանձ Հինգերորդ կիրակէին («Մկրտիչ») — *Մեծ եւ ահեղ խորհուրդ անքննին*, / *Որ զըԹացար յաշխարհս ազգաս մերոյ*...

12· 32ա—5ա ԺԲ· Գանձ սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչին («Մկրտիչ») — *Մեծ եւ հզաւր անմահից արքայ*, / *Ճիւսուս Քրիստոս աւրհնեալ յարակայ*, / *Որ ընտրեցեր զորդին Աստուա*...

13· 35ա—7ա ԺԳ· Գանձ Զ երրորդ կիրակէին (« Մերգր») — *Մեղա Տէր մեղա*, / *անօրինեցա*, / *Ցանցաւոր գըտա*...

14· 37ա—40ա ԺԴ· Գանձ Վազարու յարութեան («Գրիտտա») — *Գոչումն ըղձական*, / *Գովասանական*, / *Գոհաբանական*...

15· 40ա—3ա ԺԵ· Գանձ Նաղկազարդին աւտրն («Իէսբիվ») — *Ի տաճըս տաճից*, / *Ի փառս հրաշից*, / *Ի յոդոդմից*...

16· 43ա—5ա ԺԶ· Գանձ Աւաք չարեչարաքին («Մկրտիչ») — *Մեծ եւ ահեղ խորհուրդ անեղին*, / *Որ կայր ծածկեալ ազգացն առաջին*...

17· 45ա—7ա ԺԷ· Գանձ Աւաք հինգշաբաքին («Մկտիչ») — *Մեծասպայծառ խորհուրդ ահագին*, / *Այսաւր ցուցաւ որդոց մարդկային*...

18· 47ա—50ա ԺԸ· Գանձ Թաղման Տեառըն շաբ[աթ]օրն («Խաչատուր») — *Որ հուրդ հանդրտեան եաւԹներորդ աւրին*, / *Ըսկրեցելոյ նախատեսողին*...

19· 50ա—2ա ԺԹ· Գանձ Յարութեան սուրբ եւ պայծառ Զատկին (« Մկրտիչ») — *Մարդասիրութեամբ Որդիդ Միածին*, / *Եկեալ խրտիր եղեալ պատկերին*...

20· 52ա—3բ Ի· Այլ գանձ Յարութեան Տեառն («Մկրչ») — *Մեծ աւետեաց ձայնս ուրախալի*, / *Տայր Գաբրիէլ պետըն հրաշալի*...

52–53-ի միջեւ թերթ մը թափուած է:

21· 53բ—6բ ԻԱ· Գանձ Աւետեաց սուրբ Աստուածածնին («Խաչատուր») — *Աշնդութեան ձայն բարբառ աւետեաց*, / *Այսաւր ծագեաց աշխարհի հնչեաց*...

22· 56բ—9ա ԻԲ· Գանձ Համբարձմանըն Տեառն մերո («Մկրտիչ») — *Մեծասպայծառ տօնիս ահագին*, / *Եկեղեցիք մեր պայծառացին*...

23· 59բ—62ա ԻԳ· Գանձ Գալըստեան Սուրբ Հոգւոյն (« Մկրտիչ») — *Մեծ եւ հզաւր Հոգի Աստուծոյ*, / *Անճառ մըտաց անհաս խորհրդոյ*...

24· 62ա—4բ ԻԴ· Գանձ մանկացն Բեթլահէմի, Խաչատրո («Խաչատուր») — *Ամենաղաւաքի արտիւ տեղալի*, / *Զեզ տաւնեացուք ուրախ սրմաւեռնիք*...

25· 64բ—6բ ԻԵ· Գանձ Տապանակին եւ եկեղեցոյ («Տուտեւ[ց]ի») — *Տաճարդ երկ-*

Նախն, / Տուն քրիստոսային, / Ձեզի սրբ–քաին…

26· 66բ—8բ ԻՉ· Գանձ Վարդավառին («Մկրտիչ») — *Մեծ ահեղ խորհուրդ մեզ յայտնեալ, / Բարձրեալն Աստուած առ մեզ խոնարհեալ…*

27· 68բ—70բ ԻԸ· Գանձ համօրէն մարգարէիցն («Մկրտիչ») — *Մեծ եւ ահեղ աւետն հրաշալի, / Անհաս, անըսկիզբն, անէմանալի…*

28· 70բ—4ա ԻԸ· Գանձ Փոխման սուրբ Աստուածածնին (« Մկրտիչ») — *Մեծապայծառ հրաշակերպ վեհին, / Սաւառնացեալ տեսլեամբն ահագին…*

29· 74ա—6ա ԻԹ· Գանձ սրբոյ Խաչին, ի Թուկկրընցոյ («Յովաննէս») — *Ցայն եգիմական, / Դրախտին փականքեան, / Ծառոյն կեանքեան…*

30· 76բ—8բ Լ· Գանձ համօրէն մարտիրոսաց եւ կուսանաց («Խաչքէ») — *Դասանեցէք արդիք Աղամ, / Զորդին Աստուած ըսկիզբն ակբանց…*

31· 78բ—81ա ԼԱ· Գանձ սրբոց հրեշտակապետաց («Մկրտիչ») — *Մեծ եւ ահեղ խորհուրդ հրաշագան, / Նախքան զսկիզբն եւ քան զյաւիտեան…*

32· 81ա—4բ ԼԲ· Գանձ սրբոց առաքեալց, ի խաչատրոյ («Խաչատուր») — *Ազգս հըրաշագործ քո մարդեղութենդ, / Զօրս ընդրեցեր առաջ դիտութեան…*

33· 84բ—7ա ԼԳ· Գանձ Յովակիմ եւ Յաննայի ծնօղ[աց] («Գրիգորի է սա») — *Գոն անեղի, / Գոյին անմահի, / Գոյին անհասբ…*

34· 87ա—90ա ԼԴ· Գանձ Նիկողայոս սուրբ հայրապետին, ի Գրիգորէ («Գ[րի]գոր») — *Գաւազան ծագղեալ, / Գեղաչեղ վայլեալ, / Գերահրաշացեալ…*

35· 90ա—2բ ԼԵ· Գանձ սուրբ հայրապետացն համօրէն («Վշտասէր») — *Վայելչ քոյին, / Վառեալ աթոռին, / Վայելչակառնին…*

36· 92բ—6ա ԼԶ· Գանձ սրբոյն Յակոբ Մծբնա («Մկրտիչ») — *Մեծահամբաւ անուն գովելի, / Ձեր սուրբ Յակոբ հրեշտակ ի մարմնի…*

37· 95ա—7բ ԼԷ· Գանձ Իգնատիոսի եւ Պողիկարպոսի հայրապետի («Գրիգորի է սա») — *Գոհամարանական, / Գովասանական / Գովեստ պերճական…*

38· 97բ—100բ ԼԸ· Գանձ Դաւթա մարգարէին եւ Յակոբա («Խաչատուր») — *Ազգ անբընին, / Անճառ անհասին, / Հաւր աբարչին…*

39· 100բ—3բ ԼԹ· Գանձ սրբոյն Ստեփաննոսի («Մկրտիչ») — *Մեծ եւ հըզաւր անմահից թագաւոր, / Ձէր մեր Քեռւս արքա երկնօր…*

40· 103բ—5ա Խ· Գանձ Պետրոսի եւ Պաւղոսի առաք[ելոց] («Մկրտիչ») — *Մեծ եւ ահեղ խորհուրդ սիրական, / Սպասաւորբ մարմնացեալ Բանին, / Ահանասեաց Որդոյն Մխածնի…*

41· 105բ—9ա ԽԱ· Գանձ սրդոցն Որոտման՝ Յոհաննու եւ Յակոբայ («Գրիգորի է սա») — *Գեղազարդ լուսով, / Գեղազըգեքանչ գունով, / Գեղազարդ փառով… / Գանձ ասոգի, / Եւ սբ[ր]բագրգի, / Անմխա Գրիգորի:*

42· 109ա—11բ ԽԲ· Գանձ Բարսեղի եւ եղբաւր նորին Գրիգորի («Խաչատուր») — *Աչքին բարձաւղ արեգ պանծալի, / Տիպ սիբական անտես հրաշալի…*

43· 112ա—5ա ԽԳ· Գանձ Անտոնի եւ այլ ճգնաւորացն («Բյուրեղ») — *Բարձեալ ահաւոր, / Բան Հաւր դիմաւոր, / Բազմեալ հըբաշաւոր…*

44· 115ա—7բ ԽԴ· Գանձ Գէորգա զաւրավարին է («Խաչատուր») — *Աբբրախացիք մանբունք Սիոնի, / Ձեզ աւետիս ձայնիւ բերկրալի…*

45· 117բ—21բ ԽԵ· Համօրէն ննջելոցն գանձ («Մաճա[ե]ւս») — *Մինդ է յէչէ, / Բանդ որ ի Հօրէ…*

46· 121բ—3բ Գանձ ամենայն կիրակէից, ի Տեղեից Գրիգորէ ասացեալ («Գ[ր]իգոր») — *Գեղամբարձ Աստուած, / Գովեեալդ է զաւրաց, / Գըձնեից հրեշտակաց… Ազգատ Գրիգորի, / Զի արժան[ացիք], / Տեսլեան Քեռւսի՝ / Ցաւուրն ահեղի, / Ի //// առեկ մեծ եւ դատաստանի:*

[Ցանկագրութիւն՝ ծԶ դ·]

1· 1ա—3ա [Ոդր Տիրամօր — *Կայր*] *առ խաչն խրոյ Մ[ածնի]*, *Հեղոյր արտասր*

կըսկըծմամբ սրտի, եւ զայս ասէ ձայնս ողորմելի. Այ վայ, այ վայ, դժոխ ի խաչ տեսողիս, հազար այ վայ··· այ վայ մաւտս այրեսած սրտիս:

2. 3ա—բ [Գանձ Բնթդեհէմի մանկանցն «Ա–Ռ»] — *Աւրհնութիւնք զըսարքունիք, / Բան եւ բանաւոր ծիծռունիք···*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

ա. 23բ ԶՈհանննէս գրիչս յիշեայ ի ա–զաւթս քո (Նման՝ 73ա, 74բ, 79ա):

բ. 59ա Զմեղուցեալ եւ զանարժանս եւ ամենայն չարեօք ի լիս զՈհաննէս Սեչովացիս յիշեա, ով եղբայր (Նաեւ՝ 85ա):

գ. 93բ—4ա Ով զանճասէր քահանայք, զուսանուն // Ոհաննէս անւամբ միայն և–պիսկոպոսս մի՛ մոռանայք:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՑԻ

1. 6ա [Ձվերջին կազմող] Գանձատետրիս [Վախ]ւաք անարժանս, որ կազմեցի զայ յիշատակ իմոյ Ննջեց[ել]ոց, ի ձեռն հաւր իմոյ Տէր Լեւոնին, *ի գուռն սուրբ Սուրբ Ստեփաննոսին, ի վայելուչն անձին իմոյ. ամէն:*

Կազմեցաւ սայ ի թվին Հայոց Ռ եւ Թ (1560) *փետրուարի իե* (25). *անմեղադիր լերուք, քանզի չէ հմուտ այսմ արվեստիս:*

Կազմեցօ սայ ի քաղաքն ի Սիս,
Ձեռամբ Վահրաքիս,
Մնամ ձեզ յիշելիս,
Այս երգարանիս:

2. 9բ (ժէ դ.) *Աստուած ողորմի Ստեփաննոսի* (Նման՝ 47ա):

բ. 37ա Ողորմի Մագման Ստ[եփ]անոսին հոգոյն (Նման՝ 84բ):

գ. 37ա Գեղեցի Մագման Ստեփաննոսիս հոգոյն Աստուած ողորմի ասցին. Աստուած իր հոգոյն ողորմի:

դ. 124ա Զաստացօղ Գանձատետրիս զՍտեփաննոս Մագմանս յիշեցէք ի մաքրափայլ աղաւթ[ս ձեր], ով ընթերցողք, որ աստացաւ զայ ի հալալ արդ[ե]անց //// յիշատակ իւր հ[ոգոյն եւ իւր] ծնօղացն //// (չաթ. պատռուած):

3. 9ա (ժէ դ.) *Ողորմայ մեղուցեալ Սարգիս գահանային* (Նաեւ՝ 56բ):

43

Հ. ՅՈՎՍԷՓ ՊԼԱՏԻՆ. ԱՍՊԱՐԷԶ ԲԱՆԱՄԱՐՏՈՒԹԵԱՆ

ԼԻԲԱՆԱՆ ՌՄՀԴ — 1825

Թերթ՝ 197. դատարկ՝ 1բ, 3բ, 194բ: *Գրակ*՝ 25×8 (Ա 7, ԻԵ 6): *Նիւթ*՝ թուղթ: *Մեծութիւն*՝ 20×15: *Գրութիւն*՝ միասիւն: *Գիր*՝ նօտրգիր: *Տող*՝ 25: *Կազմ*՝ շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ, ոսկեգոյն շրջազարդով եւ կեդրոնը ճնշադրոշմ ոսկեգոյն խաչով:

Վիճակ՝ բաւարար: Թերթեւ կերպով ցեցակեր, Ա. փեղկի կաշին վնասուած, կազմալոյծ:

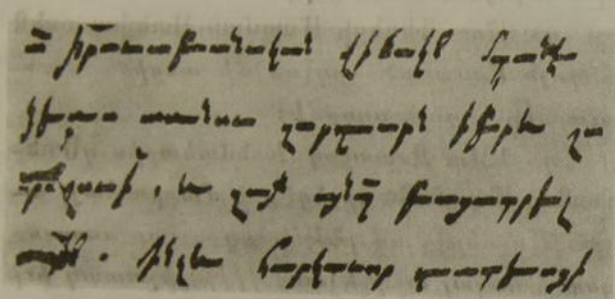

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1ա Ասպարէզ Բանամարտութեան, յորում պարզաբար առաջի դնին կարեւոր գիտելիf եւ կանոնf վիճակաց ատենաբանութեան վիճակի հանդիսի ի դիւրութիւն եւ յօգուտ սրբազան ատենաբանից fարոզչաց բանին Աստուծոյ: Քաղեալ ընտրանօf ի գրոց Հ. Յովսէփայ Պլատինոյ եւ ընծայեալ ի պէտս դպրատան այցելութեան կուսին. ի փառս Աստուծոյ եւ ի պատիւ ամենափառաւորեալ միշտ Կուսին: Հրամանաւ եւ օրհնութեամբ յարգոյամեծար Տեառն Հ. Վրթանէս Ճերմակեանց ընդհանրական առաջնորդի սուրբ ուխտի Անտոնեան Հայոց միաբանեաց: Յամին 1825 եւ թուին հայոց ՌՄՀԴ, ի Լիբանան, ի վանս սրբոյն Անտոնի Պատուացւոյն:

– 2ա—3ա Բան առ ընթերցողս — *Բարեմիտ ընթերցասէր, թերեւս յակնարկել քո ի ճակատ գրոյս, խոկ եւ խոկ ի զարմանս ըմբռնեալ, ասիցես թէ զինչ միաբանութիւն իցէ քարոզչի ընդ ատենաբանի...*

ա. 4ա—24ա Մասն առաջին. Յաղագս ատենական վիճակի առ հասարակ: Գլուխ Ա. Յաղագս Ատենական վիճի — *Թէպէտ բառքս վէճ եւ վիճակ բազում անգամ առեալ լինին ի հաւասարաց...* (*գլուխք Ա–Թ*):

բ. 24ա—66բ Մասն Բ. Յաղագս գուշակական վիճակի — *Վճարեալ մեր զամենայն որ ինչ միանգամ հայէին ի վիճակն ընդհանրապէս...* (*գլուխք Ա–Է*):

գ. 66բ—76բ Մասն Գ. Յաղագս սահմանական վիճակի — *Են որք նոյնացուցանեն զսա ընդ գուշակական վիճակի...* (*գլուխք Ա–Ե*):

դ. 76բ—146ա Մասն Դ. Յաղագս որակական վիճակի — *Առ կատարելապէս եւ քաջ խելամուտ լինելոյ իրին, չէ բաւական ծանօթ լինել գոյութեան...* (*խնդիրք Ա–Դ*):

ե. 146ա—61ա Մասն Ե. Յաղագս օրինական վիճակի — *Օրինական վիճակն է խնդիր ինչ ծագեալ ի վիճէ յուզելոյ զօրինօք...* (*գլուխք Ա–Ե*):

զ. 161բ—93բ Յաւելուած: Յաղագս կիրառութեան ատենական վիճակաց ի ճառս երից հանդիսից — *Որպէս ամենայն փոյթ եւ ճիգն նախնի ատենաբանից յածէր ի կարգել...* (*գլուխք Ա–Դ*):

– 194ա Վերջաբանութիւն — *Այլ քեզ, ով Թագուհի երկնի եւ երկրի, յայտնի են գաղտնիք սրտի իմոյ... եւ ոչ մանուածոյ փաստից հանդերձանք, այլ գործք բարեաց եւ հաւատք սիրով յաջողեալ:*

– 195ա—7բ Ցուցակ գրոց — *Ցառաջաբանութիւն... Թէ զիարդ ի մէջ բերեն եւ այլ վիճակք...*

44

ԺՈՂՈՎԱԾՈՑ

ԺԸ — XVIII

Գրիչ եւ ծաղկող՝ Յահաննէս (Հաննա) Ամասիացի: Մատենագ՝ Յարութիւն Դպիր:

Թերթ՝ 211· գոտաթուղթ՝ 56ա—բ, 60ա—բ, 117ա—բ, 204ա—11բ: Գրակ՝ Ա—Ե×12 (Ա, Ե 10) + Ա—Գ×12+10×12 (Ժ 11): Նիւթ՝ թուղթ: Մեծութիւն՝ 20,6×15,5: Գրութիւն՝ միասիւն: Գիր՝ ճօտըգիր: Տող՝ 32: Կազմ՝ շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ: Պահպանակ՝ 1 թերթ սկիզբը:

Կիսասերտաձ՝ 1ա, 61ա: Լուսանցազարդ՝ բուսական (ասեղ): Զարդագրութիւն՝ բոյնագիր (սակաւ):

Վիճակ՝ բաւարար: Թանաքը ներծծուած եւ գրադաշտը գունափախուած:

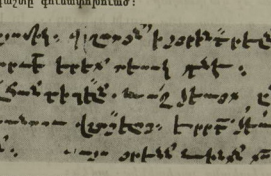

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա· 1ա—55բ [Քարոզագիրք]

1· 1ա—6ա Ցաղագս ողջոյնի, ժողովեցեալ ի գրոց աստուածշունչոց եւ ի լուսաւոր բանից սրբոց վարդապետաց յամփոփեալ՝ Սիմէօնէ երէւանեցւոյ յանարդիւն վարդապետէ, ի պաշտօնեայէ սրբոյ էջմիածնէ, ի փառս Աստուծոյ եւ ի յօգուտ մանկանց եկեղեցւոյ — *Քրիստոս Տէրն մեր յաղագս ողջոյնի զաշակերտսն առաքեաց ի քարոզութիւն իւր… մանուկն խաղաց յորովայնի նորա*:

2· 6ա—14բ Նորին Սիմէօնի ասացեալ վասն ողջոյնի, ի բան որ ասէ· Ցոր տուն մտանիցէք… — *Ամենաբաւական ողջոյնութիւն եւ ընդհանրածաւալ գիտութիւն Աստուծոյ յաղքահարեալ… ի սրբալոյս մեռանիս ընակիլ բաշխելով մեզ բանականացուածք, եւ Քրիստոսի մարգահարին… ամէն*:

3· 14բ—6բ Նորին Սիմէօնի ասացեալ յաղագս ողջոյնի, ի բան որ ասէ· Ցոր տուն… — *Վարդապետք եկեղեցւոյ ասեն, թէ ողջոյն այս զոր տամք ոչ է ասակ եւ ամօր բան… Նախ ասասցիք ողջոյն տանս յայսմիկ: Այսքան առ այս բաւ. է*:

4· 16բ—20բ Խրատ վասն ողջոյն տալոյ գեղեցիկ մեկնութեամբ շարադրեալ յամենայն ոսփուսեալ (ուսուսմնասէր) բանասիրէ — *Մտեղծողն ամենայն ստեղծուածոց, երա-կօղն ամենայն իրակութեանց… եւ այլն ըստ կարգին յանձնեմ բանասիրացդ· ամէն*:

5· 21ա—4ա Քարոզ ի վերայ տնտառնուանց ողջոյնի Եփրէմ կաթողիկոսէ ասացեալ, ի խնդրոյ Թորոսի արհիապատի եպիսկոպոսի: Մասն առաջին· Ցոր հաղամ մտանիցէք… — *Զի՞նչ թերեւս ընծայեցուսանէ ի միտս աշակերտաց, նախ անընտրութեան հոգածութիւն ոչ վայրապար ինչ… զոր-ջայնս զայս առ բերող զնորհս ասուածատինս, որ է օրհնեալ յաւիտեանս· ամէն*:

6· 24ա—7ա Քարոզ վասն ողջոյնի: Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս պատուէր ետ աշակերտաց… — *Ամենեցուն Հայաստանեայց Աստուած մինչ եմուտ ի տուն ստեղծագործութեան… եւ օրհնութիւն եկեսցէ ի վերայ հաւատացելոցդ, որ է օրհնեալ յաւիտեանս· ամէն*:

7· 27ա—38բ Կտակ եւ քարոզ ի Մեծի յուրբաթին, ի խաչելութեան Քրիստոսի Աստուծոյն մերոյ — *Մարտահիմ եւ զարհուրիմ ով արբելիք վասն նորագունից նշանացն… եւ կակծանացն կցորդ լինիցք եւ փառացն՝ հաղորդ*:

> 38բ «Երկրպագեմ սուրբ խաչիդ, / Եւ Աստուծոյ ազատչիդ, / Զարչաւանօքդ ահաւոր, / Քրկեա զգրիչս մեղաւոր, / Եւ զԴեալիթս պարտաւոր, / Բոլոր մարմնովս անաւոր:

8· 38բ—9բ Դարձեալ քարոզ եւ կտակ յաղագս Մեծի ուրբաթու սգոյն, ասացեալ եւ զարդարեալ յամենայն քանասիրէ եւ ի յետնոյդ յանարժան սպասաւորէ — *[Ի] մէջ ամենայն չարժաւոթի պատճառաց ոչ գոյ այնպիսի մեծապոյն պատճառ… ի սուգ է սգաւորեալ եւ ասատիկ սգով պարարեալ*:

9· 39բ—54ա Քարոզ եւ կտակ չարչարա-

նաց Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, ի բանն որ ասէ. Ահա եւ դադումն եկն ի վերայ իմ··· — [Թէպ]էտ ոչ միայն ի վերայ իմ. որ եմ եկեալ եւ քարոզական··· պարգեւեացէ մեզ զերկնից արքայութիւն··· ամէն։

10 · 54ա—5ա Այս է օրհնութիւն յետ ճաշոյ ասելոյ ի լուր ամենայն ժողովրդեանն — [Ա]րդ, բարեգութն Աստուած ուրախացուցեալ զձեզ զամենեսեանդ··· եւ անձանօթից զերկնից արքայութիւն պատրաստեսցէ··· ամէն։

11 · 55ա—բ Մաղքաւճ (Ա–Բ) — Արդ ամբարօղն ամենեցունց միշտ փառաւորեալն ի նոցունց, բարի բնութիւն··· Քրիստոսէ երեմք զօրհնութիւն, ընդ Հօր, Հոգւոյն եւ հակցին։

Բ · 57ա—103բ Մեկնութիւն մաքգաբէութեան Յօճանու, արարեալ Տեառն եփրեմայ վարդապետի Սրսեցւոյ՝ յաշակերտէ եւ յընթերցողէ Տեառն Քարբիէլի գերաճանիար կաթուղիկոսի, ի խնդրոյ Տեառն Թէոդորոսի վարդապետին Սրսեցւոյ, ի թուին 1218 (1769)։

– 57ա—9բ Ցառաջաբանութիւն — Եւ արդ, զրէ առաւաւթային առաքեալ առ հեթեծին գալատն իւր···

ա · 61ա—82բ Քարոզ առաջներդրդ. Եւ եղեւ բան Տեառն առ Յօճան··· — Քանզի գուսանաց որ ըստ աշխարհի, սովորութիւն է նոցա ձայնաւոր գործովք գուարճացուցանել զմիտս···

բ · 82բ—93բ Գլուխ երկրորդ. Եւ երթ ման ետ Տէր կիտին··· — Տես, թէ ո՞րպէս անբան կենդանին իբր զբանական ընթանայր···

> 93բ «Ես Սուրբ Հոգի սկիզբն առեալ, / Զոր ինչ լերբորդն բան ճառեալ···» (3 տուն)։

գ · 93բ—100բ Գլուխ երրորդ. Եւ եղեւ բան Տեառն առ Յօճան երկրորդ անգամ···— Հանդերձ Աստուծով հանդերձեալ իմ մարթակէ զերիվար մասցս եւ մտանել ի հանդէս մեկնութեանն···

դ · 100բ—3բ Գլուխ չորրորդ. Եւ տըրտմեցաւ Յօճան տրտմութիւն մեծ··· — Տըրտմութիւն է ցաւ իմն ներքին առ մակերեւոյթս մարմնոյն երեւեալ··· որ կեցուցէ զմեզ յամենահեզոյն եւ տիեզերաբարեմարդ, որում··· ամէն։

Դ · 104ա—12ա Գիրք Մեկնութեան Յօճանու մարգարէին, զոր արարեալ է գերիմաստ եւ գերահոչակ Տեառն Ներսէսի Լամբրօնացոյ, ի փառս Աստուծոյ եւ ի յօգուտ մարմնականաց եկեղեցւոյ։ Յովճան յաւուր Ահազու թագաւորին մարգարէացաւ։

– 104ա—5ա Ցառաջաբանութիւն — Քանզի մարգարէքն վասն Աւորհնեանեալցն ասէին, ի մարգարէանալն իւրեանց···

ա · 105ա—7բ Գլուխ առաջներդրդ. օգնեա Սուրբ Հոգի Աստուած։ Եւ եղեւ բան Տեառն առ Յովճան··· — Ոչ եթէ այս է յառաջին բանն Աստուծոյ առ մարգարէս, այլ դոն եւ այլ գպրութիւնք···

բ · 107բ—9ա Գլուխ երկրորդ··· եւ հրաման ետ Տէր կիտին··· — Եկուլ կէան զԹոանան ոչ վայրապար···

գ · 109ա—10բ Գլուխ երրորդ··· եւ եղեւ բան Տեառն երկրորդ անգամ··· — Հաստոյգ գպատիժ աստմբակութեանն մահուամբ···

դ · 110բ—2ա Գլուխ չորրորդ··· եւ տրտմեցաւ Յօճան··· — Որպէս Աստուած յարդար կր ի ներբուն ապաշխարողաց··· ի հովանի քեւոց քոց յուսացան, եւ քեզ փառք յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

– 112ա—4ա Ցիշատակարան — Արդ ընկալ զայս դուզնաբեալ աշխատութիւնս մեր, եղբայր Թէոդորոս եւ այծելուս մեծին Անտիոքայ, որ ի յիղձս բաղձանաց քոց շարժեալ հանդիսացաք յերկիս վաստակոյ բանիս մարգարէութեանն Յօճանու, որ եւ ոգն առեալ յԱստուծոյ կարողացաք հասուցանել յանկ։ Բայց մինչ իրր ի բարի նաւահանգիստ հասեալ կամէաք զուարթականն արձակել գհրացան, անդէն ազէտ իմն անհնարին հասին ի վերայ ի մեր, յար եւ նման ազէտից որդւոյն Ամաքեայ։ Զի զոր օրինակ ի ցաւաքին դժմնուցն քաղքին ոզիք մարգարէին եւ յաւ գմեռանիլն վարկանէր, քան անդուլ աշխատութեամբ գրանդատուչին կոչնճամարմ։ ոչ ընդհատ ինչ եւ մերս դիպուած յարբերեալ օրինակէս։ Զի գինի բուրաներկ մարմնով յեթեր կոյս քեւածելոյ եռասեծի հայրապետին եւ հօրեղբօր իմոյ բան մարմնոյ Տեառն Գաբրիէլի աստուածարեալ կաթուղիկոսին Ամենայն Հայոց ժամանեցին ի վերայ դիպուածք անդրհակաճք, հէնք եւ ապապատակմունք ի քաղքէ կուսից ղղրկեալ գմեզ։ Քանզի յորժամ հասաւ մահուամբ

զեղուղիղ ծառս այս բարերեղուն տապար առ արմին եղեալ յանօրինաց անտի առ այս նօսիկոսս օրինաց, որ զաստուածային՝ի բան նօթիէնէ միշտ բանական հօտին, անդէն անդ անկաս զդլխով մեր արեւ կիպանօղ, եւ քաղէին ոտիք մեր ի տատապանաց անտի եւ լու զմեռանին համարիչաք։ Վասն որոյ լի կարի տագնապէր զմեզ հոգի բջարեր ի հիւսիսոյ իրրու առ հնչեալ, եւ որպէս զաեղեւ տարաբեր զմեզ անդուլ խոչտանիմամբ։ Ծորժամ լինէր տիւ զգայզ խնդրէաք ախորժանօք, եւ յորժամ յայն ժամանիաքն՝ զաեւ ունկի բաղձայաք կարի։ Քանզի չէր տեղի ինչ ի տունէնան ուր զօղիաք եւ ոչ դիշեր ինչ, որում՝ նոքեւ կարիցիաք։ Զի մի քան զմի յատաջ ճեպել փութային նեղասանիք դիպուածք, եւ ոչ սպասեալ մնային իրերաց հոյլք վշտաց։ Զէր պահ որ ոչ բաղխէր հոգի զմեզ, եւ ոչ ժամ՝ զոր ոչ ճնշէր զմեզ խորչակ տապասիան։ Ո՛ւր է երեմիաս, զի երկարաձիգս յօրինեսցէ ի վերայ մեր ողբս արտասուաց։ Եւ եաւթ զի նատեալ լացցէ զմեզ եւ ասիարհեսցէ։ Վասն զի մարդադէմ գազանքն այնոքիկ չեա ըմբռնելոյ զերկորդն Աբէլ, եւ ի դաշտի անդ սպանելոյ զվկայն խաչակիր ի պահոց աուրբ Կայինն ի Ն երկու հարիւր ԺԹ թուին (1770) Հայոց, ի տասներորդումն Մեսրոպեմբերի, յաւուր ուրբաթու, (Հանգոյն կենսարարին մերոյ Հանդիպելով նմա նահատակութեան Հանդէս), ի վաղիւն յորժամ դշաբաթացեալն ի կենաց Հանգուցաք ի դեր Հանգստեան յաւուր չաբաթու, դաթճ առեին նոյն արենաուէյտ գազանքն խիստ խելելով ի վերայ մեր եւ զօրն ողջոյն խոչտանիկելով զմեզ զայս ինչ պատճառելով կամ զայն զի ի բացասելն մեր պատճառս յօդելով նեղեցեն զչաբթս։

Եւ մինչ յայս վտանգ կայաք տագնապեալ եւ կոչկոճեալ ոչ պակաս քան զաւուրս տասն, մահու ակնկալեալ քան կենաց, անդէն կրկին հէնք եւ սպատակմունք, անդր առաւել քան զնախորդ պաշարումն նոցա առելի քան զաներբեր արս արիկայս եւ արենաձարաւս։ Եւ առ այս ի ծուխս մեծ անկեալ այնուհետեւ ի պերեզման վարկեաք զմեզ, քանզի ոչ զիս եւեթ այլ աղքատ առնել զմեզ խորհէին։ Եւ մինչ այսպէս սպառեցան առ ի մէնջ զգարիքն եւ հատատ ագատութեան վտահութիւն, յայնժամ զզարմանալիս ներգործեաց։ Վասն զի ասոյր է նա յակակընկալ ի ժամուս ներդործել զնշաւակիս եւ դարձուցանել յայդ գոտուրս մահու, որպէս եւ ատտ չբջեաց զերբոս նոցա ի քաղցրութիւն եւ զերծուցզրս նոցա չարն՝ ի բարի ոչ բոլորքն միանդամայն այլ երեւելիք ի նոցանէ։ Եւ այսպէս ժամ գառաւ մեր հանդերձ հարբ ի մով բան ժամսունոյ՝ Մարկու անուն Ալպահ քահանայիւն, որ է [եղբայր] եռամեծի հայրապետին, անկաք ի ճանապարհ որ առաջնորդեալ բերէր զմեզ յատատաւածապահ քաղաքն կոչեցեալ Աստանա։ Բայց մնաց ի Սիս հարբապան իմ բան ժամսունոյ Գրիգոր անուն՝ զարիր, հանդերձ եռեակ տատեղծքն իւր։ Եւ եւ բոլոր աքատայինքն մնացին անդ ի սուրբ աքոան, իրրեւ զրկեալ ի հօրն տեսութենէ։ Իսկ յորժամ Տեառն չնորհիւ հասաք, ժամանեցաք եւ իջեւոքս կալաք յատատաւածախնամ քաղաքն Աստանայ, անդէն իբր չունչ առեալ հանդարտեցաք ի սրատորմի լինելոյ։ Եւ արք տեղոյն մեծապէս մորմոքին ի վերայ խղճալի կերպարանս մերոց։ Եւ յաղագս ագետացիցէ դիպուածոյն չնորհէին ոչ սակաւ. մխիթարութիւն սիրելիքն մեր տատուածաքարոյն դաթք, փարատելով զոյն ինչ զանփարատելի տրտմութիւնս որտից մերոց։

Եւ տախտեցին զմեզ լինել [ժառանգ] հայրապետական Աքոանդն, որ եւ փութացուցին զնախայիշեցեալ ծերուկն քահանայն զարագատն երից վհատպետաց եւ զծնօղն ըստ մարմնոյ՝ ի Կոստանդնուպոլիս, որ է քաղաքամայր արքայանիստ, առ ի տրամն հանել յինքնակալէն սարակինոսացոց ըստ բնաւորեալ ծևսի։ Եւ յայսկէ դառն եւ բազմավրդով ժամանակի եղեւ աւարտումն սորա։ Որոյ գսկիզբն եղաք ի Բերիայ եւ հասուցաք յանկ ի հայրենի գաւառս մեր՝ ի Սիս, ի մէջ ագիւսատրաս գերամբիծ սրբոյ դահին Կիւլիկիոյ։ Ուստի, աղաչեմ զձեզ սիրելիքդ իմ, ընկալարուք սիրով զչխատուածքիւնս մեր իբր ի տատատկէ Թուղ եւ կամ ի մարնոյ իսաղող քաղելով։ Եւ հայցեցէք ի Քրիստոսէ չտանել [անտես] զերկս վատատկոց իմոց։ Եւ արժանացուցէ զմեզ անարդատում եւ յարագարձ բերկրանօք փատատրել զամենատուրբ անուն իւր, որ է օրհնեալ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

113թ—4ա [ձիշատակարան] — Աթդ, ո-

բովհետեւ ի բնութեամբ բարւոյն պարզեւեալ ի մարդկայինս ազգ երեք օժիտքս այսոքիկ հոգւոյ, այսինքն բան, ցասումն եւ ցանկութիւն, քանզի ցանկութիւն պարզեւեալ յԱստուծոյ առ ի ցանկալ ի բարին եւ Քէ ոչ Քէ առ չարն: Ապա ուրեմն ցանկալով իմ ի նոյն բարութեան հետեւումն, յորժամ տեսանէիք զվիրքս այս ցանկալի, որ է Մեկնութիւն Ծննդոցն՝ որդւոյն Ամաթեայ, աբարեալ ի լուսաւորի վերինմասս եփրեմ հանդուցեալ վհէ, որոյ Տէր լուսաւորեսցէ զհոգին, դասելով ի կամառս հայրապետաց, ուստի ի վաղուց խոկ հետէ կամ էր ինձ օրինակել, բայց ոչ առնուի յանձն իմ վասն առատանդական կենացս: Զի ոչ ունելով անդրադարձ կանիք այնր սակի եղեւ. Քոյլատրեցեալ: Բայց սակայն յորժամ խաղացեալ չու աբար սրբոցան վհէն մեր Տէր Թէոդորոս գերընտիր եւ երիցս երանելով կաթուղիկոսն հանդերձ սիրագուն միաբանիւք ուխտի ի մխաբանութենացն կիւլիկիոյ ի բերդն Լէօնի մեծի, որ է Պապա Տէրէնի, առ ի զբօսնուլ յեռանդակի ամառան:

Յայնժամ հրապուրմամբ սուիպեցին զնա յարդելի եւ պատուական եղբարքն իմ, մանաւանդ քաղաքակիցն իմ, անձկալի եղբայրն իմ բան աննիւթին, Տէր կարապետ չնորհապերճ եւ գերագոյ վարդապետն, որ եւ եպիսկոպոս մեծին Ասաւանոյ եւ ի գործակալութիւնն սրբոյ Աթոռոյն չնորհաւորելի, ի ձեռնարկութիւնն այսորիկ ցանկալի գրքուկիս առ ի գաղափարել: Որ եւ ոչ հանդուրժեալ իմ սակայնմանց նաթելի եղբարցն իմոց մեծաւ սիրով ձեռն արկի ի գրել սկսեալ ի ՌՄԼԴ (1785) թուին Արարեանս չառաւիղի եւ ի յօթնեհարիւր աւուրն Ցուլիսի մեծաւ տառապանօք աւարտեցի զսա չնորհալի գրքուկիս Ցուլիսի երեսներորդ աւուրն:

Եւ արդ, որք հանդիպիք ի սմա, այսինքն, այսմիկ ցանկալի գրքուկիս, առ ի զբօսնուլ ընթերցմամբ կերկերեալ սրտիս ժահկարի քահանայութեանդ ի հանդիպողացդ անմեղադիր լինիլ սխալանաց գրագրիս մեղսամածի, վասն զի ըստ ասից ոմանց գետնոյ՝ Միտք մարդկային գոլով տկար սղալի, առանց սղալման մինին միայն գտանի, որում փառք յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն:

Հուսկ յետոյ յիշեսջիք զհոգւոյս ծնօղս իմ՝ զՏէր եփրեմ սրբազնակատար հանդուցեալ կաթուղիկոսն:

Դ. 114ա—Գր Այս է օրհնութիւն յետ բազում ասելոյ ի լուր ամենայն ժողովրդեանն — [Ե]լօրն ի Հօրէ անդենաբար եւ առօրն ի յիրէսոյ անճառաբար, համահաւասարն Հօր Աստուծոյ... Այլեւ օրհնեսցէ զձեզ Տէր Աստուած մեր... եւ ի հանդերձեալն հոգւով եւ մարմնով պահեսցէ, որ է օրհնեալ... ամէն:

Ե. 118ա—79ա Մեկնութիւն Տումարի, զոր խնդրեալ Թումայ բաբունապետի Մեծոփու եւ սիրալ գնայցուածս նորա կատարել ցանգր վարդապետի Դրիմեցւոյ: Օգնեա···— Զհայցուածս գերերջանիկ բարեմնապետի եւ երիցս երանելոյ վհէին... եւ համարցոն քեօք գչափ գոյիցս գիտացես եւ զարարիչն սոցա փառաւորեացես:

— 179բ [Ցիշատակարան ցանգրալ Ղրիմեցւոյ] — Փառք··· Արդ, եա՛ ցանգր վարդապետս Ղրիմեցի, ի Թվիս Հայոց ՉԿԸ (1416) զտումարն զայս ասացի ի հռչակաւոր վանքս Մեծոփու, ի խնդրոյ Թումայ բաբունապետին եւ աշակերտացն նորին: Արդ, վասն զի բազում տումարապետք, որ աստ կային՝ պատճէնք նոցա ոչ համաձայն գտանէին միմեանց ըստ չարադրութեան կարգի, այլ յետ եւ յառաջ չարադրեալք էին: Վասն որոյ հարկ եղեւ մեզ ըստ կարգի նոր մեկնչիս, զոր արարաք ի չնորհաց Սուրբ Հոգւոյն, չարադրել զտումարս մեծ Հայոցն, զի զրերին լիցի ուսումնասէր մանկացս արանց: Այլ եւ շատ սորա զհռոմայեցւոցն պատճեն եւս եղաբ, զի այս Գ (3) աղղիս հարկաւորք են ի գործս տումարագիտութեան, զի գրունք եւ մուտք յիճ-ն յապես տումարաց սոքա են: Այլեւ զմեկնիչն տումարիս զկնի սոցա չարադրեցաբ, զի առ ձեռն պատրաստ լիցի խնդրողին գսա: Վասն որոյ աղաչեմ զամենեսեան արասաւուղի գիմաբ, կամ օրինակէք գսա, զի վասն օրինակի աշխատասիրեցայ ի սա, զծնօղսն իմ. յիշեսջիք յաղօթս ձեր, զհայրն իմ՝ Նարգատ եւ գմայրն իմ՝ Մելիք, եւ զքոյրսն իմ՝ գհասմելիք եւ գլալխաթունն եւ գեղբայրն իմ՝ զեղիսէ, հանգերձ մեղսաւոր վարդապետիս, եւ մի բերան Աստուած ողորմի համեցէք ի բոլոր սրտէ ի սէրն Քրիստոսի եւ Քրիստոս ձեզ եւ ձեր ա-

մննդոյ արեան մեբաւարաց ողորմեացի. ամէն:

Բայց աղաչեմ զօրինակօղդ, որ ուշիմ մտօք չարագրիլք զայս, զի տումարական արհեստն անհնար է առ ի ներքնդունել զաւէտն եւ զնուագն, զի բոլորովին արհեստ այս ի վերայ ճշմարտութեան հիմնաւորեալ եւ արուեստիւն ի սա ամենեցին անկար է առ ի ներգործել: Զի որպէս անհնար է միակ թուին երկուս լինել, եւ կամ երկուցն զմիակի առնուն յինքն վերաբերել, այսպէս եւ տումարական մակացութիւնս անհնար է զաւելի եւ պակաս չարագրութիւն ներդնուլել, զի համարողական արուեստիւ գոյանայ, որ մէկն մէկ է եւ երկուս չէ, եւ երկուսն երկուս է եւ մէկ չէ:

Վասն որոյ աղաչեմ, յորժամ օրինակս հղեւերթուածքիւքեմբ արբագրես, զաւելորդն հանես եւ զպակասն գրես, զի վարձս յաւուրն ածես եւ զնաւուած ողորմի յանկն արդարութեամբ վարձեես, եւ Քրիստոսի փառք յաւիտեանս. ամէն:

Զ. 180ա—3ա Նորին Յակոբայ վարդապետի Ղրիմեցւոյ, Յաղագս տումարական մակացութեանս, թէ ի յորոց մարդկանէ արհեստեցաւ — *Գիտելի է, զի նախ ի նահամարգարէն Մովսէսէ օրինադրեցաւ... գնանապազորդն պահասեցուցին, բայց ոչ հաճելի Թէեցաւ, որպէս եւ ոչ Ե-ն Հայոց:*

— 183ա [Ճիշտակարան Յակոբայ Ղրիմեցւոյ] — *Փառք... որ եւս հասանել մեզ յաւարտ տումարական մեկնութեանս՝ ի յոբելեանութիւն ուսումնասիրեալ անձանց:*

Արդ, ո՛վ բարեպաշտաբար սուրբ եւ առաքինի, ահա եւ զայս եւս գինդիր քո կատարեսցի բազում աշխատութեամբ եւ առ գնս զաս եւ լսա ուշիմ եւ նրբահայեաց մըտաց քոց որոնեացես, զպակասն լցուցես եւ գաւելորդն կրճատեցես եւ զոր ինչ հաւանական գտցես, Տեառն մատուցանիցես գշնորհս եւ գփառս, զի նորա են ամենայն գանձք իմաստութեան եւ յոչ հաւանական տկարութեանս մեր նեղուցես, զի խնդիրք քո ի վեր էր քան զկար մեր: Այլ ի սիրոյ խնդրելոյդ յաղթեալ ձեռնարկեցաք: Վասն որոյ աղաչեմ զհեղութիւնդ քո, քոյին սիրովդ, զի ընկալ Ղրիմեցի սուկ անուն վարդապետս ի հաւաչալիր յաղօթս քո մի մոռանացիս, այլ ի յիշելն քո եւ զնաւուած ողորմին յիշեացես, ողջ լեր:

Է. 183բ—203բ [Թաֆ զանազանիք]

1. 183բ—9բ Յաղագս բնութեան մարդոյն — *Ի չորից գոյացեալ ասի մարդն, զի չորք պատճառք են եղելութիւն ամենայն գոյից... թէպեւ եւ ինքն անկարօտ է եւ անմարմին, այսպէս եւ ի ցանկութիւնս եւ ի հեշտութիւնս մարմնոյն:*

189բ «Ժեղուցեալ գրիչս զնգոք Ղրիմեցի՝ զապաստաւոր բանի, աղաչեմ յիշել յաղօթս, Աստուած ողորմի առելով, եւ Տէրն ձեզ ողորմեացի. ամէն»:

2. 189բ—95ա Իմաստասիրաց բժշկապետաց — *Աստուած իմաստութեամբ յօրինեաց զմարդն եւ զդլուխն երկնից օրինակ արար... եւ այլ ուրի միս կամ որթոյ կամ ձուկն թաժայ: Եւ Քրիստոսի փառք յաւիտեանս. ամէն:*

3. 195ա—7բ Դաւթեան յայլմէ. Գիտութիւն վասն բնութեան տարեացն *զի Գ ամիս պարուն է, տաք է եւ կակուղ... եւ այս քեզ նշան, որ ճանճ մօտ յերակն չկայ:*

4. 197բ—200ա Յաղագս տարերաց բաղկացելոց չարաչէն — *Արդ, չորք էին տարերքն առ Դ մայրս գնդապէս կալով... եւ զդայութեամբն անբան կենդանեաց, եւ հոգւոյն իմանալեացն:*

200ա «Ժեղուցեալ Թէոդոս գրիչս Արզրումցի, աղաչեմ յիշել ի Տէր. ամէն»:

5. 200ա—2ա Սուղ ինչ յաղագս թէ որպէս գոյանայ հոգի մարդոյ — *Ոմանք աստեն գհոգին յառաջ գոյանալ քան զմարմինն, հետեւելով մոլորութեան Գիսանեայ մարմնափոխութեանցն... ունի գխառնուածն երկուցն նիւթից, այսինքն արուականն եւ իգական, եւ Քրիստոսի փառք:*

6. 203ա—բ Տումար Հայոց — *Կրկնակ ամաց այսպէս արար. կալ զնաւասարդէ ամէն եւ երթ է, է եւ որ մնայ Բ այն կրկնակ է Հոռոյ... կալ Քիւ մի եւ զկրկնակ նորին եւ զէ երէ:*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԴՐՋՈՒԹԵԱՆ ԹԱՄԱՆԱԿԻ

ա. 1ա *Ջնազկօզս սորին միշտ յիշեացես ի բարին, Յարութիւն գպիր, որ եմ Ամաս-*

իացի *մահտեսի* Գէորգեան Յովհաննէս *դպիր*։

բ. 16*բ* *Գիրս* Յոհաննէս *գծողս սորին*։

գ. 82*բ* *Ով Սուրբ Հոգի մտաց անհաս,*
Զգանձ շնորհաց քոց միշտ բանաս,
Առատաբար հայցողաց տաս,
Անօթ ընտիր քեզ լստանաս։
Քեւ յաջողեալ կատար եհաս,
Քառից գլխոց նախկինս այս,
Ձեռն արկանեմ մտօք ըղհաս,
Երկրորդ գլխոյս առաջիկայս։
Արդ, անթերի եւ անպակաս,
Զիմաստ բանի տուր ով անհաս,
Որ շնորհել ոչ զլանաս,
Այլ մերձ թիկունս ամենից կաս։
Երբ սոյն մատեանս մերձենաս,
Որ ընթեռնուս եւ խրախանաս,
Ամասիացի *դպիրս* Հաննաս,
Ծնողացս իմոյս ողորմի տաս։

82*բ* Յիշատակարանին վերջին տողը մատիտով աստղանիշուած եւ գրուած է «1785 թ»։

Կնքադրոշմ՝ 202*ա* «*Ք*[*րիստոսի*] *ծ*[*առայ*] Պօղոս *վարդապետ*՝ 1244 (1795)»։

45

ԲԱՆՔ ԽՐԹՆԱԳՈՅՆՔ Ի ՄԷՋ ՍՐԲՈՑ ԱՒԵՏԱՐԱՆԻ

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՌՄԽԷ — 1798

Գրիչ՝ Մելքոն արկ. Պաղտասարեան։

Թերթ՝ 40. դատարկ՝ 1*բ*, 39*բ*։ *Պրակ*՝ Ա—Ե×8։ *Նիւթ*՝ թուղթ։ *Մեծութիւն*՝ 24×17,2։ *Գրութիւն*՝ միասիւն։ *Գիր*՝ նոտրգիր։ *Տող*՝21։ *Կազմ*՝ շագանակագոյն կաշեպատ խաւաքարտ։ *Պահպանակ*՝ 2-ական թերթ սկիզբը եւ վերջը։

Վիճակ՝ բաւարար։ Լուսանցքները թերթեւակի ցեցակեր։

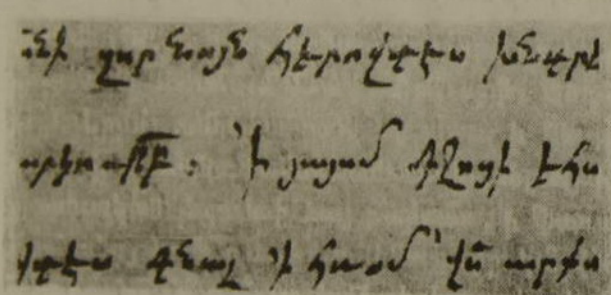

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1*ա* Բանք խրթնագոյնք եւ դժուարալոյծք վերծանելոյ եւ իմանալոյ արժանիք, որք գոն եւ գրին ի մէջ սրբոյ Աւետարանին։ Համառօտաբար վերաքաղեցեալ ի մեծագոյն հեղինակէ ումեմնէ, զբօսնութիւն իմն չքնաղավէպ ընծայեալ առ բանասէր անձինս, ի փառս ամենամեծին Աստուծոյ։ Թարգմանեցեալ ի լատինականէ ի հայ բարբառ ի Պետրոսէ վարդապետէ Թիփլիզեցւոյ, ի խնդրոյ մեղապարտ չնչին ծառայի՝ Մաղաքի Կոստանդինուպօլսեցւոյ։ Յամի Տեառն 1732 եւ Հայոց ՌՃՁԱ։ Իսկ այժմ գաղափարեցաւ յամի Տեառն 1798 եւ մերոյս ՌՄԽԷ Յունվարի 12, ձեռամբ Պաղտասարեան սարկաւագ Մելքոնէ, ի մեծն Պօլիս, ի Պալատ։

ա. 2*ա*—4*ա* Յաղագս անմեղ մանկանցն Բեթղեհեմի, թէ ո՞յք էին եւ կամ թէ որքան էին թիւք նոցին, զորս կոտորեաց Հերովդէս. Գլուխ Ա — *Յորժամ Հերովդէս արքայն եհես թէ մոգքն ոչ եռուն նմա պատասխանի*...

բ. 4*ա*—6*բ* Յաղագս թէ Քրիստոս յորժամ ընդ մօրն իւրում եւ ընդ Յովսեփու սրբոյ փախեաւ յեգիպտոս, յո՞ր քաղաք գնաց, կամ առ ո՞վ յօթեւանեցաւ. Գլուխ Բ— *Քրիստոս Փրկիչն մեր չեւ եւս էր քառա*[*ն*]*օրեայ*...

գ. 6*բ*—7*բ* Յաղագս թէ զի՞նչ կամ որպիսի իցէ եղեալ մարախն կամ մեղրն այն՝ զոր ուտէր Յոհաննէս Մկրտիչ յանապատին. Գլուխ Գ — *Աւէ Մատթէոս աւետարանիչն վասն Յոհաննու Մկրտչին, եւ ինքն Յոհաննէս*...

դ. 7*բ*—9*ա* Յաղագս թէ ո՞վ ոքիկ իցեն այնոքիկ, զորոց Քրիստոս Տէրն մեր ասաց. Ասեմ ձեզ, զի բազումք յԱրեւելից եւ յԱրեւմտից եկեսցեն... — *Աղաչեաց հարիւրապետ ոմն զՔրիստոս, զի ազատեսցէ զծառայն նորա*...

Ե. 9*բ*—10*բ* Յաղագս կնոջն Պիղատոսի թէ ո՞վ իցէ... Գլուխ Ե — *Ասէ աւետարա-նիչն Մատթէոս...*

Զ. 10*բ*—2*ա* Յաղագս թէ ո՞վ իցէ եղեալ միածին որդի այրւոյն Նային քաղաքին... Գլուխ Զ — *Ասէ սուրբ Ղուկաս աւետարա-նիչն...*

Է. 12*բ*—3*ա* Լուծումն տարակուսու-թեան Մարիամու Մագդաղինացւոյն... Գը-լուխ Է — *Թէոփիլատոս մեծ հեղինակն եւ հնագոյն վարդապետն Յունաց ասէ, թէ Մարիամք երեք եղեն...*

Ը. 13*ա*—5*ա* Յաղագս թէ ո՞վ իցէ եղեալ Սամարացի կինն այն, զոր դարձոյց Քրիս-տոս առ ջրհորն Յակոբայ... Գլուխ Ը — *Յայտ է ամենեցուն, զի եկեալ Սամարացի կինն...*

Թ. 15*ա*—6*բ* Յաղագս ի ծնէ կուրին, զոր լուսաւորեաց Քրիստոս... Գլուխ Թ — *Ասէ Յոհաննէս աւետարանիչն թէ...*

Ժ. 16*բ*—8*բ* Յաղագս թէ ո՞րք եւ ո՞րպի-սիք իցեն նշանք այնք յորմէ Քրիստոս յԱւե-տարանին Ղուկասու... Գլուխ Ժ — *Արդ, ա-ռաջին մասն ասացելոցս դիւրաւ իմացեալ լինի...*

ԺԱ. 18*բ*—20*բ* Յաղագս դշխոյին այն-միկ, զոր Քրիստոս յԱւետարանին Մատ-թէի... Գլուխ ԺԱ — *Բազումք զզանազան անունս տան նմա...*

ԺԲ. 21*ա*—2*ա* Յաղագս թէ ո՞յք կամ ո՞րքան իցեն նոքա, որք դարձան յանհաւա-տութենէ առ Քրիստոս յորժամ ի վերայ խա-չին ազօթեաց... Գլուխ ԺԲ — *Սուրբ ա-ռաքեալն Պօղոս գրելով առ Եբրայեցիսն ասէ...*

ԺԳ. 22*բ*—5*ա* Յաղագս սուտ մարգարէից եւ սուտ քրիստոսից... Գլուխ ԺԲ (ԺԳ) — *Ասաց Տէրն մեր Քրիստոս յԱւետարանն Մատթէի...*

ԺԴ. 25*ա*—9*բ* Յաղագս թէ զի՞նչ իցէ եղ-եալ անուն շնացող կնոջն... Երկրորդ. թէ զի՞նչ գրեաց Քրիստոս յերկրի: Երրորդ, միթէ Քրիստոս կամ կոյսն Մարիամ իցե՞ն գրեալք զգիր ինչ. Գլուխ ԺԴ — *Ասէ սուրբն Յոհաննէս աւետարանիչն գլուխ Ը...*

ԺԵ. 29*բ*—32*ա* Յաղագս թէ ո՞յք իցեն այնք, զորոց Քրիստոս ասաց. Գոն ոմանք աստ կացողաց, որք ոչ ճաշակեսցեն զմահ... Գլուխ ԺԵ — *Ոմանք ի սրբոց վարդապետաց ասեն թէ...*

ԺԶ. 32*բ*—5*բ* Յաղագս թէ ո՞վ իցէ եղեալ փեսայն հարսանեաց Կանայ Գալիլեաց-ւոցն... Գլուխ ԺԶ — *Սուրբ Յոհաննէս ա-ւետարանիչն պատմէ զհարսանիսն...*

ԺԷ. 35*բ*—9*ա* Յաղագս անծիցն Քրիս-տոսի, որ ութն անգամ անիծեաց զկեղծա-ւոր դպիրսն... Գլուխ ԺԷ — *Նախ գիտելի է աստ, զի յորժամ Քրիստոս Տէրն մեր յԱւե-տարանին ասէ ումեք անմիտ... զիա՞րդ փախնուցուք ի դատաստանէ գեհենին:*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

39*ա* *Ծրեցաւ ի ՌՄԽԷ* (1798) *Թուակա-նիս մերոյ, ի Մարտի 19-ին:*

ԳՐԻԳՈՐ ՓԷՇԹԸՄԱՂԵՑՒՑ· ԿՆՆՈՒԹԻՒՆ ՆԱՀԱՊԵՏԻՆ

Կ· ՊՈԼԻՍ

ԺԹ — XIX

Գրէչ՝ Թադէոս Հինց· *Պաթմաչեաց*: *Մասցոյ՝* Թադէոս արքեպս·:

Թերք՝ 85· դասաթղթ՝ 1ա—2բ, 3բ—4բ, 8բ—9բ, 85բ: *Գրակ՝* 13×8 (Ա 7, Բ, Դ, Ե, Է—ԺԲ 6)· *Նիւթ՝* թուղթ: *Մեծութիւն՝* 23,3×16,2: *Գրութիւն՝* մշտ—սիւն: *Դիր՝* նստրգիր: *Տող՝* 17: *Կազմ՝* խաւտաբատա—կազմ: *Պահպանակ՝* 1 թերք վերջը:

Վիճակ՝ բաւարար: Թանմերը ներձծուած:

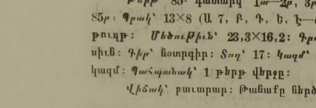

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Յա· Քննութիւն Նզովից, զոր ընդհանուն ի ժամ ձեռնադրութեան: Անպատրուակ եւ ուղիղ տեսութեամբ եւ անաչառ դիտատո—րութեամբ քննել ի բազմավաստակ մեծի—մաստ Գրիգոր վարժապետէ Փէշքըմալ—եանց: Հրամանաւ ազգային սիւնհոդոսին, որ եղեւ առ Պօղոս պատրիարգիւ Կ· Պոլսոյ, յամին 1820, ի Կ· Պոլիս հաղարի: Գաղա—փարեալ ի ներում աշակերտէ յԱետեաս պեր—ճիմաստ վարժապետէ Պէրպէրեան ի մայր դպրատան Եճի Գափու: Դարձեալ գաղա—փարեալ ի Տէր Թադէոս բահանայէ Պաթ—մաչեանց, սակս վայելմանն հոգեւոր ծնողի իւրոյ Տ· Տ· Թադէոս արքեպիսկոպոսի:

– *5ա—8ա* Ցառաջաբան — *Այս օրէնն է Հարատար ոսկերչի, ոչ տեսութեամբ լոկով զգանդուած ինչ ոսկետեակ վաղվազակի դառել*· · ·

1· *10ա—2ա* Գլուխ Ա — *Արդ, իբրեւ և—պիսկոպոսն Նատ յաթոռ յերեկոյին եւ Հար—ցանէ կռչեցելոյն ի քահանայութիւն*· · ·

2· *12ա—6ա* Գլուխ Բ — *Ապա Հարցանէ եպիսկոպոսն ասելով· Նզովե՞ս զայնոսիկ որք ոչ խոստովանին զծնեալս Քրիստոս Աստուած*· · ·

ա· *16բ—20ա* Գլուխ Բ, Նզով Ա — *Հրա—ժարբե՞ս եւ Նզովես զԱրիոս Ալէքսանդրա—ցին*· · ·

բ· *20բ—8ա* Նզով Բ — *Հրաժարբե՞ս եւ Նզովե՞ս զՄաւիզեան Հայհոյիչն*· · ·

գ· *28ա—31ա* Նզով Գ — *Հրաժարբե՞ս եւ Նզովե՞ս զարարչագործն Նեստոր*· · ·

գ· *31բ—3ա* Նզով Դ — *Հրաժարբե՞ս եւ Նզովե՞ս զՊօղոս Սամոսացին*· · ·

ե· *33բ—5ա* Նզով Ե — *Հրաժարբե՞ս եւ Նզովե՞ս զՄարկ Լիբէացին*· · ·

զ· *35ա—7բ* Նզով Զ — *Նզովե՞ս զՏիոբե—ոս Տարսոնացին*· · ·

է· *37բ—9ա* Նզով Է — *Նզովե՞ս զՄա—նի*· · ·

ը· *39ա—41ա* Նզով Ը — *Նզովե՞ս զե—պիկիւրոս*· · ·

թ· *41ա—բ* Նզով Թ — *Նզովե՞ս զՄա—րէկ*· · ·

ժ· *41բ—5բ* Նզով Ժ — *Նզովե՞ս զՄոկ—բատէս*· · ·

ժա· *46ա—8բ* Նզով ԺԱ — *Նզովե՞ս զԳալիանոս*· · ·

ժբ· *48բ—9ա* Նզով ԺԲ — *Նզովե՞ս զպիղծն Կապակրատոս*· · ·

ժգ· *49բ—50ա* Նզով ԺԳ — *Հրաժարբե՞ս եւ Նզովե՞ս զամենայն հերձուածողսն*· · ·

ժդ· *50բ—1ա* Նզով ԺԴ — *Նզովե՞ս զՄանիքէոս*· · ·

ժե· *51ա—4ա* Նզով ԺԵ — *Նզովե՞ս զերեւելիքս*· · ·

ժզ· *54բ—8ա* Նզով ԺԶ — *Նզովե՞ս զԱնքրովիտոս*· · ·

ժէ· *58բ—71ա* Նզով ԺԷ — *Նզովե՞ս զլեւտն հերձուածողն*· · ·

3· *71ա—5ա* Նբեւելի հերետիկոսք ծըն—եալք յեկեղեցւոջ եւ գլխապար մոլորու—թիւնք, զորս ուսուցանէին — 1· *Սիմոն մոգ*· · · 62· *Կալմին*· · ·

4· *75ա—85ա* Յետ այսր ամենայնի· · · հարցանէ եպիսկոպոսն — *Աչակերտիս եւ հետեւի՞ս սրբոյն Դիոնէսիոսի Արեապագա—տէն*· · · *խրատեացն է զիտելի լաւութիւն եւ վատութիւն նոցա*:

47

ՍԱՂՄՈՍԱՐԱՆ

ԺԶ — XVI

Գրիչ՝ Դաւիթ:

Թերթ՝ 75: *Պրակ*՝ Ա—ԺԲ×12 (Ա—Ե չիք, Զ—Ը, ԺԲ 10, Թ 11): *Նիւթ*՝ թուղթ: *Մեծութիւն*՝ 21,4×15,4: *Գրութիւն*՝ երկսիւն: *Գիր*՝ բոլորգիր: *Տող*՝ 21: *Կազմ*՝ մուգ շագանակագոյն կաշեպատ տախտակ, աստառը՝ գունաւոր զարդաճիւս (որթատունկ եւ բաժակ) կտաւ:

Գլխազարդ՝ 5ա^{2}, 18բ^{2}, 22բ^{1}, 36ա^{1}, 53ա^{1}: *Լուսանցազարդ*՝ բուսական, կաքաղիկէ եւ թռչնային (սակաւ): *Զարդագրութիւն*՝ թռչնագիր եւ հանգուցագիր: *Գոյներ*՝ կարմիր եւ կապոյտ:

Վիճակ՝ բաւարար: Բաւականաչափ թերթեր թափուած, գործածութենէ սեւցած, եզրերը մաշած, կապիչները ու փականները ինկած:

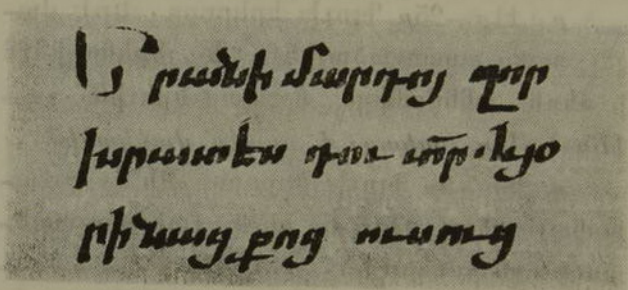

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. 1ա^{1}—66ա^{2} [ԾԳ. Սաղմոս ի Դաւիթ] — *Աստուած յանուան քում...*

Սաղմոսարանս բաժնուած է կանոնագլուխներու եւ գուրղաներու: Թիւերը նշանակուած չեն ընդհանրապէս, խորագիր-տեղեկութիւնները համառօտ են:

ա. 2ա^{2}—3բ^{1} Աւրհնութիւն Մովսէսի — *Զի հուր բորբոքեցաւ...*

բ. 3բ^{1}—4ա^{2} Նորին Մովսէսի երգ — *Մանկունք եւ տեսէք...*

գ. 17ա^{1}—բ^{2} Աղօթք Աննայի... — *Հաստատեցաւ սիրտ իմ...*

դ. 21ա^{2}—2ա^{2} Աւրհնութիւն Եսայեա մարգարէին — *Ի գիշերաց...*

ե. 35ա^{1}—5բ^{2} Աղօթք Եզեկիա արքայի... — *Ես ասացի...*

զ. 51բ^{2}—2ա^{2} Աւրհնութիւն Եսայայ մարգարէի — *Աւրհնեցէք զԱստուած...*

է. 52ա^{2}—բ^{2} Յովնանու մարգարէի — *Ի նեղութեան իմում...*

ը. 66ա^{2}—7բ^{2} Աղօթք Անբակումայ մարգարէի — *Տէր լուայ քո...*

թ. 67բ^{2}—8բ^{2} Աւրհնութիւն երից մանկանցն... — *Օրհնեալ ես Տէր Աստուած...*

ժ. 68բ^{2}—9ա^{1} Երգ Մարիամու Աստուածածնին — *Մեծացուսցէ անձն իմ զՏէր...*

ժա. 69ա^{2}—բ^{2} Աւրհնութիւն Զաքարիայի... — *Աւրհնեալ Տէր...*

ժբ. 69բ^{2} Աղօթք Սիմէովն Ծերունւոյ — *Արդ արձակես...*

ժգ. 69բ^{2}—71ա^{1} Աղէղուիա Անգեա եւ Զաքարիայ — *Աւրհնեցէք զՏէր...*

ժդ. 71ա^{2}—բ^{1} Սաղմոս ինքնագիր Դաւթեայ... — *Փոքր էի ես...*

ժե. 71բ^{1}—3ա^{1} Խոստովանութիւն Մանասէի թագաւորի — *Տէր Ամենակալ...*

ժզ. 73ա^{1}—4բ^{2} Աղօթք իւրաքանչիւր անձին հաւատացելոց ի Քրիստոս... — *Հաւատով խոստովանիմ... եւ կատարեա ի բարի զխնդրուած իմ բարեխօսու...* (*շար. Թափուած*):

ժէ. 75ա^{1}—բ^{2} [Աղօթք զօրաւորք Գրիգորի Նարեկացւոյ — *Ընկալ քաղցրութեամբ... մաղախ*]*ուղ, կնքեա կեցուցիչ...*

ժը. 75բ^{2} [Երգ «Ա–Ք»] — *Արթունք եղերուք... դատաւորն ահեղ, դատաստանն...* (*շար. Թափուած*):

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

52բ^{2} *Արդ, ով մանկունք նոր Սիոնի,*
Որք հանդիպիք այսմ տառի,
Յիշման առնէք գիս արժանի՝
ԶԴաւիթ գծող տարտամ ոգի,
Եւ ուսուցիչ վարպետ Խաչատուրի,
Տէրն Քրիստոս իւր ողորմի,
Արքայութեանն արժանացի:
Ամէն: Հայր մեր որ յերկինս:

48

ԴԻՈՆԻՍԻՈՍ ԱՐԻՍՊԱԳԱՑԻ. ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ

(Թրգմ. Ստ. Լեհացւոյ)

ԺԹ — XIX

Թերթ՝ 152. դատարկ՝ 1ա—բ, 65բ—6ա, 76ա—բ, 142բ—4բ, 151բ—2բ: *Պրակ՝* Ա—Է×12 + 6×12 (Զ 8): *Նիւթ՝* թուղթ: *Մեծութիւն՝* 21,7×17: *Գրչութիւն՝* միասիւն: *Գիր՝* նոտրգիր: *Տող՝* 21 (2—142), 25 (145—51): *Կազմ՝* խաւաքարտակազմ: *Պահպանակ՝* 1-ական թերթ սկիզբը եւ վերջը:

Վիճակ՝ բաւարար: Թանաքը ներծծուած եւ գրադաշտը գունափոխուած:

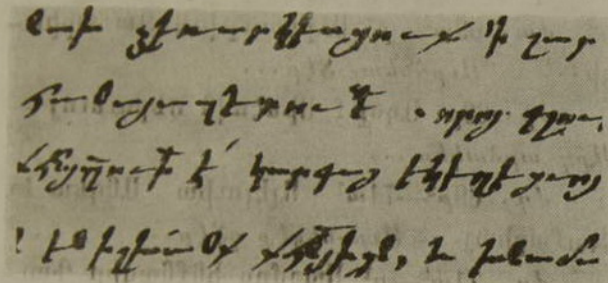

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

– 2ա—3ա Յառաջաբանութիւն գրոց — *Նախքան զձեռնարկել յիրողութիւնս, արժան վարկանիմ պատճառ արտադրել թէ վասն է՞ր համարձակեցայ վերստին թարգմանութիւն առնել... Արդ, վասն զի թարգմանութիւն սրբոյն Ստեփանոսի Սիւնեաց եպիսկոպոսի էր դժուարիմաց եւ բնաբանն ի բազում տեղիս փոփոխեալ եւ մեկնութիւն առ ի սրբոյն Մաքսիմոսէ արարեալ, կիսակատար թարգմանեալ, քանզի ոչ եթէ ինքն սուրբն Ստեփաննոս մեկնեաց, որպէս ոմանք կարծեն, այլ ի յունաց բարբառոյ ի մերս թարգմանեաց: Վասն եւ Ստեփաննոս Իլաւացի յետին ի բանասիրացն, ի խնդրոյ եղբարց ուսումնասիրաց, ի դուռն սրբոյ Աթոռոյ Էջմիածնի, համարձակեցայ միւսանգամ թարգմանել ի լատինացոց բարբառոյ ի հայոց լեզու...*

1. 3ա—4ա Սրբոյն Դիոնեսիոսի Արիսպագացոյ եպիսկոպոսի Աղէնացոյ առ Տիմոդէոս եպիսկոպոս Եփեսացոց, Յաղագս երկնային քահանայապետութեան. (ցանկ)— *Ա. Թէ այլ ամենայն աստուածային լուսափայլութիւն... ԺԵ. Զի՞նչ են կերպաւորականք...*

ա. 4ա—11բ Դիոնեսիոսի Արիսպագացւոյ եպիսկոպոսի Աթենացւոյ առ Տիմոթէոս եպիսկոպոս Եփեսացւոց, Յաղագս երկնայնոցն քահանայապետութեանց. Գլուխ առաջին. Եթէ ամենայն աստուածային լուսափայլութիւն ըստ բարերարութեան զանազանապէս եկեալ յառաջ ի նախախնամեալսն մնայ պարզ եւ ոչ այս միայն այլեւ միաւորէ զլուսափայլեալսն — *Մեկնութիւն մակագրին. Աստուածային ասացեալքն թէպէտ վասն զմեզ ուսուցանելոյ զանազան կերպարանօք այլափոխին...*

բ. 11բ—25բ Գլուխ երկրորդ. Եթէ վայելչաբար աստուածայինքն եւ յերկնայինքն ի ձեռն աննմանիցն նշանաց երեւին... — [*Բն.*] *Արդ, պիտոյ է որպէս վարկանիմ...*

գ. 25բ—9բ Գլուխ երրորդ. Զի՞նչ է քահանայապետութիւն եւ զի՞նչ քահանայապետութեան իմացուած... — *Բն. Քահանայապետութիւն է ըստ իմում բանի կարգ սրբազան...*

դ. 29բ—35բ Գլուխ չորրորդ. Զի՞նչ նշանակէ հրեշտակաց մականուանութիւն... — *Բն. Վասն զի նոյն ինքն քահանայապետութիւն թէ զի՞նչ է...*

ե. 35բ—8ա Գլուխ հինգերորդ. Վասն է՞ր ամենայն երկնայինքն էութիւնք ըստ հասարակաց հրեշտակք կոչին... — *Բն. Այս է պատճառ ըստ մերում համան...*

զ. 38ա—40ա Գլուխ վեցերորդ. Ո՞ր առաջին զարդ երկնայնոցն էութեան. ո՞ր միջին եւ ո՞ր վերջին... — *Բն. Ո՞րքան իցեն երկնայնոցն էութեանց զարդք...*

է. 40ա—50բ Գլուխ Է-երորդ. Յաղագս Սերովբէիցն եւ Քերովբէիցն եւ Աթոռոց եւ յաղագս առաջին Քահանայապետութեանն նոցա... — *Բն. Զայս կարգ սրբոցն...*

ը. 50բ—5բ Գլուխ Ը-երորդ. Յաղագս Տէրութեանց եւ Զօրութեանց եւ Իշխանութեանց եւ յաղագս միջին քահանայապետութեան նոցա... — *Բն. Փոխանցելի է մեզ այժմ ի միջին զարդ երկնայնոցն իմացութեանց...*

Թ. 55*բ*—61*բ* Գլուխ Թ–երորդ. Ցաղագս Պետութեանց եւ Հրեշտակապետաց եւ վերջին բահանայապետութեան նոցա··· — *Բն. Արդ մնայ մեզ առ ի տեսութիւն սրբազան զարդս···

Ժ. 61*բ*—3*բ* Գլուխ Ժ–երորդ. Վերստին առումն եւ ժողովումն հրեշտակականին քահանայութեան··· — *Բն. Արդ բոլորդակեսցուք առ ի մէնջ Քէ զկարդ երկցադոյնն···

Ժա. 63*բ*—6*բ* Գլուխ մետասաներորդ. Վասն է՞ր ամենայն երկնային էութիւնքն առ հասարակ զօրութիւնք երկնային կոչեն···— *Բն. Զօրութիւնք այսպէս սահմանեալ···

Ժբ. 66*բ*—8*բ* Գլուխ երկոտասաներորդ. Վասն է՞ր մարդկան բահանայապետ հրեշտակք կոչին··· — *Բն. Ինդրէ եւ այս քոմանալացն տեսութեանց···

Ժգ. 68*բ*—75*բ* Գլուխ երեքտասաներորդ. Վասն է՞ր ի Սերովբէէն ասի մարիբ մարգարէն եսայի··· — *Բն. Բեր ըստ կարողութեան եւ զայս որոնեացուք···

Ժդ. 77*ա*—*բ* Գլուխ չորեքտասաներորդ. Զի՞նչ նշանակէ աւանդեալն հրեշտականքն իւ — *Բն. Աւժան է եւ այսպէս վարկանիմ քոմանալոյն տեսութիւն···

Ժե. 77*բ*—91*բ* Գլուխ հնգետասաներորդ. Զի՞նչ են կերպատրակաճէն պատկերք հրեշտականացն զօրութեանց··· — *Բէր այսուհետեւ Քէ հաճոյ Թուեացի··· եւ այս բաւական է յաղագս երկնայնոցն քահանայապետութեանց··· այսուհետեւ դարձցուք յեկեղեցական քահանայապետութեան*:

2· 91*բ* Սրբոյն Դիոնեսիոսի Արիսպագացւոյ եպիսկո[սո]պի Աթենացւոյ առ Տիմոթէոս աշակերտն Պօղոսի՝ եպիսկոպոս եփեսոսի, Ցաղագս եկեղեցական բահանայապետութեան:

ա. 92*ա*—8*ա* Գլուխ առաջին· Զի՞նչ է եկեղեցականիս բահանայապետութեան աւանդութիւն եւ զի՞նչ այսորիկ դիտացմն···— *Բն. Եւ արդ, զի մեր քահանայապետութիւնս···

բ. 98*ա*— 108*ա* Գլուխ երկրորդ· Ցաղագս զքս ի մկրտութիւն կատարմանց··· — *Բն. Արդ, սասցաւ ի մէ[ն]ջ սրբազանաբար···

գ. 108*ա*—22*ա* Գլուխ երրորդ· Ցաղագս ի ժողովի կատարմանց··· — *Բն. Այլ վաշ, զի զայս յիշեցաք···

դ. 122*ա*—31*ա* Գլուխ չորրորդ· Ցաղագս մեռանիցն կատարմանն եւ նովաւ կատարելոցն··· — *Բն. Այսքան ինչ են սրբոյն Ժառաւելոյ···

ե. 131*ա*—40*ա* Գլուխ Ը· Ցաղագս բահանայականաց կարգաց եւ կատարմանց··· — *Բն. Թամ է մեզ յետ ասատւածայնոյն սրբազնագործութեանցս···

զ. 140*ա*—2*ա* Գլուխ Զ–երորդ· Ցաղագս նուիրեցելոցն կարգաց··· — *Բն. Այսոքիկ են քահանայականք կարգ եւ վիճակք նոցա··· զի յետ քահանայականացն կարդաց երկրորդ է նուիրագործութիւն միայնացելոյն*:

Բնագրին մնացեալ մասերը կը պակսին։ Ցաջորդ § 3 եւ 4 այլ գրչէ են։

3· 145*ա*—8*ա* Թուղթ Դիոնէսիոսի Արիսպագացւոյ, Ցաղագս մահուան Պետրոսի եւ Պօղոսի առ Տիմոթէոս աշակերտն Պօղոսի — *Ով աշակերտ աստուածային եւ որդի հոգեւոր··· եւ մեկնեալ զվարդապետական Թուղթս նորա, քան որում եւ ընկալցուք ի Քրիստոս··· ամէն*։

բ. 148*ա*—9*ա* Թուղթ Դիոնէսիոսի Արիսպագացւոյ՝ առաջին եպիսկոպոսի Աթենացւոց Բագաիին, զոր գրեաց նա պատասխանի թղթոյն Տիտոսի՝ եպիսկոպոսին Աթենացւոց, Ցաղագս նիջմանի սուրբ Աստուածածնին եւ միշտ կուսիի Մարիամու — *Յանկիզ եղբայրութիւնդ քո, ով վեհականդ Տիտէ··· որ հրաւիրեն է Աստուած ծածկեալ առ ի բոլոր սկայ աշխարհէ, Նմա··· ամէն*։

4· 149*ա*—51*ա* Պատմութիւն սրբոյն Դիոնէսիոսի — *Բազումք ի յունաց եւ ի լատինեացւոց վարդապետեաց··· արդ, այսքան բաւական է յաղագս սրբոյն Դիոնէսիոսի, ի փառս··· ամէն*։

49

ՎԱՀԱՆ ՀԱՒԱՏՈՅ

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՌՄԿԴ — 1815

Քերք՝ 88· դատարկ՝ 84բ—8բ: *Գրակ՝* 9×10 (Ա չիւ Բ, Թ 8, Ը 12: *Նիւք՝* քուղք: *Մեծութիւն՝* 17,6×13,5: *Դրութիւն՝* միասիւն: *Դիր՝* չեղագիր: *Տող՝* 29: *Կազմ՝* կապոյտ լաքակազմ: *Գահագնակ՝* 12 քերք սկիզբը:

Վիճակ՝ բաւարար: Ծայրամասերը ձեղնած, առաջին պրակը թափուած:

Ծանօթ. *Սկսեանս Քիւնը* ետած է *Բարգէն Ա. Աքսուակից կաթողիկոսին*, *Թիւ* 794:

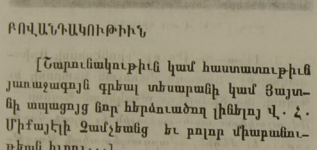

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

[Շարունակութիւն կամ հաստատութիւն յառաջագոյն գրեալ տեսարանի կամ ցայտնի ապացոյց նոր հերձուածող լինելոյ Վ. Հ. Միհայէլի Ջամչեանց եւ բոլոր միաբանութեան իւրոյ...]

1ա—84ա [Ցի՞նչ միտս ասեմ արդեօք հայր մի բնութիւն կամ երկու բնութիւն ի Քրիստոս... — ...*Աստբարտաւանութեանց նոցա յաժարութեամբ մատչիմք, զի*] *տեսցեն ընթերցողք Ձկ ամենայն բան հակառակորդաց մերոց... զի աչօք բացօք տեսանեմք եւ տեսեալ համք խակ:*

Ամբողջական բնագիրը տե՛ս Ձեռգ· թիւ 70

14ա—90բ: Հոս կը պակսի § ԺԲ:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԹԱՄԱՆԱԿԻ

84ա 1815 *Փետրվարի* 12· *ի Կոստանդնուպոլիս:*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՑԵՏԱԳՈՒՅՑ

(*Ա· վեզկի ներքնամասը յատուկ Քըզ-Քիւկի մը վրայ տպուած*) *Ցիշատակարան.*

Ամենայն գրեանք յուսահոգի Տէր Տէր Բարգէն Ա. Աքսուակից կաթողիկոսի Մեծի Տանն Կիլիկիոյ, Քուով Լերնե Հազար, եղան ի Մատենադարանն Դպրեվանուց որ յԱնթիլիաս, ի պահ եւ ի յիշատակ Նորին Մ. Օծութեան, յամսեանն Դեկտեմբերի 1936 տարւոյ: Թիւ 798:

Կնիքադրշմ՝ 84ա «Ջ[*րիստոսի*] Ծ[*առայ*] Յովհաննէս *վարդապետ* 1217 (1768)»:

50

ԺՈՂՈՎԱԾՈՑ

ԺԲ–ԺԶ — XV–XVI

Գրիչ՝ Նիկողոս արզ. Սեւերացի: *Ասացող՝* Կաչառուն կրօնաւո՞ր:

Թերք՝ 218· գոտաբկ՝ 96*ա*—*բ*, 118*բ*, 136*բ*—7*ա*, 187*բ*, 212*բ*: *Գրակ՝* Ա—Ի×12 (է 14, Ը, ԺԲ, Ի 8, Թ 3, ԺԱ 10, ԺԲ 12): *Նիւք՝* թուղթ: *Մեծութիւն՝* 28×15,8: *Գրութիւն՝* երկսիւն: *Գիր՝* բոլորգիր. (ծօտրգիր՝ 119*ա*—20*բ*, 211*ա*—7*ա*): *Տող՝* 25: *Կազմ՝* շագանակագոյն կաշեպատ տախտակ:

Գլխագրեր՝ 1*բ*[1], 97*ա*[1], 119*ա*[1]: *Կիսախոշոր՝* 121*ա*, 188*ա*, 210*ա* (միայն գծուած գրիչով): *Լուսանցագրեր՝* բուսական, կենդանական: *Զարդագրութիւն՝* թուղթիր եւ հանգուցագիր:

Վիճակ՝ բաւարար: Թերթուածի գեցակեր եւ խոնաւութենէ վնասուած, կազմին եզրերը մաշած, փակոցները ինկած:

ՏԱՆՕՐ. Հ. Ն. Ակինեան, *Թիւ* 9:

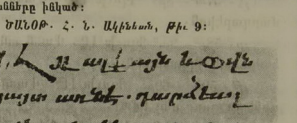

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա.·1*բ*[1]—95*բ*[2] [Անդրէաս Կապադովկիացւոյ Մեկնութիւն Յայտնութեան Ցովհաննու]

– 1*բ*[1]—3*ա*[1] Ցեսիլ Ոհանու աւետարանչի ոդդացն Ոլրտոմաճ — *Գիրք այս Յայտնութեան Ցովհաննու պատուիրեցաւ ի մէնջ ընդ այլ գիրս աստուածբանականս... վասն այսորիկ եւ ես նրբասուս արքեպիսկոպոս Կապադովկիոյ Նուաղելի Թէոդիկոս եւ որ ընդ իմոյ եւ աստուածասէր ժողովս ընկալաք զսա պատուով ի կաթուղիկէ եկեղեցի իրրեւ զաբդարեւ ճիւտասի Քրիստոսի յայտնութիւն: Նաեւ տեսութիւն Մեկնութեանս, զոր սարքեալ է սմա Անդրէի արքեպիսկոպոսին Կեսարու, հանդոյ Քրւց[աւ] տիեզերական ժողովոյս... եւ է սահմանն բանք գրոցս այսորիկ ի քառասներորդ չորրորդ ճառս բաժանեալ եւ Հ̃ գլուխս...*

– 3*ա*[1]—4*բ*[1] Գլուխ ցայտնութեանս, զոր ետես ի Պատմոս կղզին յաւետարանչին Ցովհաննէս — *Ա. Աւետիս, Թէ ի ձեռն հրեշտակի եղեւ յայտնութիւնս... Հ̃. Զի եկեղեցի որ Նմայ Հոգին ընկալաք...*

– 4*բ*[1]—8*ա*[1] Ի ցայտնութիւն Ցովհաննու սուրբ հաւրըն մերոյ Անդրէի երանելոյն եպիսկոպոսի Կեսարու. Կապադովկեցոց, հանմառաւտ տեսութիւն, ընդ նմին եւ Արէքաս եպիսկոպոսի նմին ընդ հաղարի — *Աստուածային խորհրդական բանից անհասութեան ոչ հայելով մի բամբասեցէ գմերոյ համարձակութիւն...* (*Հրկ.* 210*ա*—*բ*):

ա. 8*ա*[1]—11*ա*[2] Ցայտնութիւն Ցովհաննու Աստուածաբանին — [*Բն.*] *Ցայտնութիւն Ցհասուածի Քրիստոսի ի ձեռն որոյ եւ Աստուած...*: [*Մկ.*] *Ցայտնութիւն սուրբ Ցոհաննուի խորհրդոցն երեւումն...*

բ. 11*ա*[2]—3*բ*[1] Գլուխ երկրո[ր]դ քանին Ցովհաննու. եւ եղեւ յետ հազի յատուրս կիրակէի...

դ. 13*բ*[1]—4*բ*[2] Գլուխ երրորդ յայտնութեան գրելոցն, առ հրեշտակին եկեղեցւոց եկեղեցեաց...

զ. 14*բ*[2]—5*բ*[1] Գլուխ չորրորդ յայտնութեան Զմիւռնայեցոց եկեղեցոյն հրեշտակն ասացելոց...

է. 15*բ*[1]—6*բ*[1] Գլուխ հինգերորդ. Ցայտարարութիւն հրեշտակին որ Պերգամայ եկեղեցիսն...

ը. 16*բ*[1]—8*ա*[1] Գլուխ վեցերորդ. Ցայտարարութիւն հրեշտակին եկեղեցոյն Թիւատիրիոյ...

է. 18*ա*[1]—*բ*[2] Գլուխ է–երորդ. Ցայտարարութիւն հրեշտակին որ Սարդիացոց եկեղեցին...

ը. 18*բ*[2]—20*ա*[1] Գլուխ Ը–երորդ. Ցայտարարութիւն ասացելոցն առ հրեշտակս Փիլադելփացոց եկեղեցոյ...

Թ. 20*ա*[1]—2*ա*[1] Գլուխ Թ–երորդ. Ցայտարարութիւն ասացելոց առ հրեշտակս Լաւդիկեցոց եկեղեցոյն...

ժ. 22*ա*[1]—5*ա*[1] Գլուխ ժ–երորդ. Վասն երեւելոյ նմայ դրաճն յերկնից եւ Ի երիցացն եւ որ ի կարգինն է...

ժա. 25*ա*[1]—5*բ*[2] Գլուխ Ա̃ժ–երորդ. Որ վասն գրոյն կնճիռոյ, զոր ոչ ոք բաճալ եղեւ կամացս քնութեան կարաց...

ժբ · 25ր^2—7ա^1 Գլուխ Բժ–երորդ · Որ վասն կնքեալ գառին եւ որ կարգին…

ժգ · 27ա^1—8ա^1 Գլուխ Գժ–երորդ · Լուծումն առաջին կնքոյն…

ժդ · 28ա^1—ա^2 Գլուխ Դժ–երորդ · Երկրորդ կնքոյ վասն եւ որ ի [կ]արգին…

ժե · 28ա^2—9ա^2 Գլուխ Եժ–երորդ · Լուծումն երրորդ կնքոյն…

ժզ · 29ա^2—ր^2 Գլուխ Զժ–երորդ · Որ յայտ առնէ զչորրորդ կնքոյն զլուծումն, որով [յ]այտ առնէ զպատիժ ամբարշտաց…

ժէ · 29ր^2—30ր^1 Գլուխ Է եւ Ժ–երորդ · Լուծումն Է կնքոյն, յորմէ յուսաք զմարդն առ Աստուած զգոչումն…

ժը · 30ր^1—1ր^2 Գլուխ Ը եւ Ժ–երորդ · Լուծումն Զ կնքոյ, որ զհարու[ա]ծն ի վախճանի լինելոց է նշանակէ…

ժթ · 31ր^2—3ր^2 Գլուխ Թ եւ Ժ–երորդ · Վասն փրկելոցն ի հարուածոց հրեշտակին Ճ եւ ԽԴ Ռ–ացն…

ի · 33ր^2—5ր^1 Գլուխ Ի · Վասն անթիւ բազմութեան, որք ի հեթանոսաց պայծառազգէստեալ կային առաջի գառինն…

իա · 35ր^1—6ր^2 Գլուխ ԻԱ · Որ յայտ առնէ զլուծումն Է կնքոյն…

իբ · 36ր^2—7ա^1 Գլուխ ԻԲ · Վասն հարկանելոյն միոյն Է հրեշտակացն զփողն, որով հուրն եւ կարկուտ եւ արիւն հեղաւ ի յերկիր…

իգ · 37ա^1—ր^1 Գլուխ ԻԳ · Վասն երկրորդ հրեշտակին եւ սատակմանն, որ ի ծով շրնչոց…

իդ · 37ր^1—ր^2 Գլուխ ԻԴ · Վասն երրորդ հրեշտակին եւ դառնութեան գետոցն եւ ջրոցն…

իե · 37ր^2—8ր^1 Գլուխ ԻԵ · Վասն չորրորդ հրեշտակի եւ խորման աստեղացն…

իզ · 38ր^1—40ր^1 Գլուխ ԻԶ · Վասն Ե–երորդ հրեշտակին…

իէ · 40ր^1—2ա^1 Գլուխ ԻԷ · Վասն վե[ցե]րորդ հրեշտակին…

իը · 42ա^1—3ա^1 Գլուխ ԻԸ · Վասն հրեշտակին որ զգեցեալ էր զասն (զամպն) եւ զծիծաղն (զծիածանն)…

իթ · 43ա^1—4ա^2 Գլուխ ԻԹ · Զի զգրկոյսն առ ամենաքանչին էառ ի ձեռաց հրեշտակին…

լ · 44ա^2—5ր^1 Գլուխք Լ · Վասն Ենովքայ եւ Եղիայի…

լա · 45ր^1—6ա^2 Գլուխ ԼԱ · Զի սպանեալ սուրբքն ի նեռնէն դարձեալ [յ]առնեն…

լբ · 46ա^2—7ա^1 Գլուխ ԼԲ · Վասն Է փողոյն եւ զի զովեն սուրբքն զաստուածսն ի հանդերձեալ դատաստանին…

լգ · 47ա^1—50ա^1 Գլուխ ԼԳ · Վասն խռովութեան եկեղեցւոյ, որ ի սկզբանէ եւ ի ձեռն նեռին…

լդ · 50ա^2—4ր^2 Գլուխ ԼԴ · Վասն որոյ ի յերկինս պատերազմի սրբոյ հրեշտակին ընդ դիւաց եւ կործանման սատանայի…

լե ·54ր^2—5ր^2 Գլուխ ԼԵ · Թէ որպէս վիշապն ի հալածել զեկ[ե]ղ[ե]ցին ոչ դադարէր…

լզ · 55ր^2—7ա^2 Գլուխ ԼԶ · Վասն գազանին եւ Ժ եղջեր եւ Է գլխոյն…

լէ · 57ա^2—8ր^2 Գլուխ ԼԷ · Վասն սուտ մարգարէիցն…

լը · 58ր^2—9ա^2 Գլուխ ԼԸ · Վասն անուան հակառակ Քրիստոսին…

լթ · 59ա^2—60ր^1 Գլուխ ԼԹ · Վասն գառինն եւ որոց ընդ նմայ…

խ · 60ր^1—ր^2 Գլուխ Խ · Վասն հրեշտակին որ լինէր երաշխաւոր հանդերձեալ դատաստանին…

խա · 60ր^2—1ա^1 Գլուխ ԽԱ · Վասն հրեշտակին…

խբ · 61ա^2—2ա^2 Գլուխ ԽԲ · Զանկումն Բաբելոնի քաղաքէր…

խգ · 62ա^2—ր^2 Գլուխ ԽԲ (ԽԳ) · Զգուշացուցանելոյ հրեշտակին ոչ ընդունելոյ զհակառակ Քրիստոսն…

խդ · 62ր^2—3ր^2 Գլուխ ԽԳ (ԽԴ) · Նստելոյն յամպս, որ հնձէր զբոյս երկրի գերանդովն…

խե · 63ր^2—5ր^1 Գլուխ ԽԵ · Վասն Է հրեշտակ[ա]ն, որ ածին ի վերայ մարդկան զհ[ա]րուածսն…

խզ · 65ր^1—ր^2 Գլուխ ԽԶ · Վասն որ զառաջին սկաւառակն հեղու եւ հարուածք ապստամբոյն…

խէ · 65ր^2—6ա^1 Գլուխ ԽԷ · Հարուածք յերկ[ր]որդէն, որոց եւ ի ծով…

խը · 66ա^1—7ա^1 Գլուխ ԽԸ · Ի ձեռն երրորդ հրեշտակացն գետք արիւն դարձան…

խթ · 67ա^1—ր^1 Գլուխ ԽԹ · Զի եւ ի չորրորդ հարուածոյն տանջեսցին մարդիկ…

ծ · 67ր^1—ր^2 Գլուխ Ծ · Զի եդ հրեշտակն հարուածէ զթագաւորութիւն գազանին…

ծա. 67բ^2—9ա^1 Գլուխ ԾԱ. Զի հեղլով Զ-երորդ հրեշտակին զսկաւառակն իւր ճանապարհաց, ի վերայ գետոյն Եփրատա…

ծբ. 69ա^1—70ա^2 Գլուխ ԾԲ. Զի յէ-երորդ սկաւառակէն կարկուտ եւ շարժ ի վերայ մարդկան լինէր…

ծգ. 70ա^2—1բ^1 Գլուխ ԾԳ. Վասն ցուցանելոյ միոյն հրեշտակացն զպոռնիկ քաղաքն…

ծդ. 71բ^1—4բ^1 Գլուխ ԾԴ. Զի հրեշտակ այս, որ եցոյց զխորհուրդ մեկնեաց…

ծե. 74բ^1—7բ^2 Գլուխ ԾԵ. Վասն այլոց հրեշտակին, որ զանկումն Բաբելոնի յայտ առնէ…

ծզ. 77բ^2—8բ^2 Գլուխ ԾԶ. Վասն սրբոցն ուրհնաբանութեանց…

ծէ. 78բ^2—9բ^1 Գլուխ ԾԷ. Վասն խորհրդաւոր հարսանեացն…

ծը. 79բ^1—80բ^2 Գլուխ ԾԸ. Վասն տեսանելոյ աւետարանչիս զՔրիստոս յերիվարս…

ծթ. 80բ^2—2ա^1 Գլուխ ԾԹ. Զի ի գեհենանն արկեալ հակառակ Քրիստոսն եւ որք ընդ նմայ…

կ. 82ա^1—բ^1 Գլուխ Կ. Թէ որպէս սատանայ կապեցաւ ի Քրիստոսի խաչելութեան…

կա. 82բ^1—3ա^1 Գլուխ ԿԱ. Վասն պատրաստել բազմականացն այնոցիկ, որ մնաին անսայթագելի ի Քրիստոսի խոստովանութիւն…

կբ. 83ա^1—բ^2 Գլուխ ԿԲ. Զի՞նչ է առաջին յարութիւն եւ զի՞նչ է երկրորդ մահն…

կգ. 83բ^2—5ա^2 Գլուխ ԿԳ. Վասն Գաւգայ եւ Մագաւգայ…

կդ. 85ա^2—6բ^2 Գլուխ ԿԴ. Վասն նստելոյն յաթոռն եւ հասարակ յարութեան եւ դատաստանի…

կե. 86բ^2—7բ^1 Գլուխ ԿԵ. Վասն նոր երկնի եւ երկրի եւ վերինն Երուսաղէմի…

կզ. 87բ^1—8բ^1 Գլուխ ԿԶ. Վասն ստացուածոց այնր, որ յաթոռն նստէր…

կէ. 88բ^1—93ա^1 Գլուխ ԿԷ. Վասն հրեշտակին, որ ցուցանէր նմայ զսուրբ քաղաքն…

կը. 93ա^1—4ա^1 Գլուխ ԿԸ. Վասն մաքուր գետոյն, որ յաթոռոյն արտաքս հոսեցաւ…

կթ. 94ա^1—բ^2 Գլուխ ՀԱ. Զի ոչ հրամայեցաւ նմա կնքել այլ քարոզել…

հ. 94բ^2—5ա^1 Գլուխ ՀԲ. Զեկեղեցի եւ որ ի նմա հոգին ընդունի զՔրիստոսի յայտնութիւն…

հա. 95ա^1—բ^1 Գլուխ ՀԳ. Զի ոչ հրամայեցաւ նմա կնքել այլ քարոզել զտեսիլս…

հբ. 95բ^2 Գլուխ ՀԴ. Զեկեղեցի եւ որ ի նմայ հոգին ընդունի զՔրիստոսի յայտնութիւն… *յարութիւն սրբոց երեւեսցի եւ ի տես ածէ զմեզ յանվախճան: Եւ Հոգին եւ փեսայն որ գալոց…* (*շար. Թափուած*):

Բ. 97ա^1—116բ^1 Պատմութիւնս ի տեսլեան Դանիելի մարգարէէ. Մեկնութիւն եւ կարճ ի կարճոյ ի Թովմայ վարդապետէ — [*Բն.*] *Եւ էր այր մի բնակեալ ի Բաբելոն եւ անուն նորա Յովակիմ*… [*Մկ.*] *Պարտ է գիտել զի Երեմիա մարգարէն ասաց ի գիրս իւր, եթէ համայն Իսրայէլ… ամենակալ եւ յամենայնի հզօր բազկացն Յիսուսի Քրիստոսի… ամէն*:

Գ. 116բ^1—210բ^2 [Այլ բնագիրք]

1. 116բ^1—8ա^1 [Յաղագս Ս. Հաղորդութեան] — *Եւ պարտ է գիտել զի որակութիւն նշխարին ժ յեղանակաւ ուսուցանէ մեզ, թէ որպիսի սրբութեամբ պարտ է ընդունել զմարմինն Քրիստոսի… եւ վասն հաւատոյ, յուսոյ եւ սիրոյ, զոր ունիմք առ նայ*:

2. 119ա^1—20բ^2 *շար.* 211ա^1—7ա^2 Մեկնութիւն խորանաց Աւետարանի —*Մատեանք աստուածազիծք եւ հոգէբուխ վարդապետութիւնք իմաստից, ըզպաշտելի Երրորդութիւն միշտ է քարոզեն… որ է աւրհնեալ ընդ Հաւր… ամէն*:

3. 121ա—83բ^2 Պատմութիւն սքանչելի գործոց եւ վարդապետութեան սուրբ առաքելոյ եւ աւետարանչին Յովհաննու, զոր արար յԵփեսոս եւ ի Պատմոս կղզիոջ, եւ բազում նեղութիւնք եւ չարչարանք, զոր կրեաց ի Դոմետիանոսէ կայսերէ… — *Յետ համբառնալոյ Տեառն մերոյ եւ Փրկչին Յիսուսի Քրիստոսի յերկինս, ժողովեալ սուրբ առաքելոցն ի միասին յԵրուսաղէմ… եւ մեկնեցաւ քարաձիգ մի եւ անդ եկաց յաղաւթս*:

4. 183բ^2—7ա^2 Հանգիստ սրբոյ առաքելոյ եւ աւետարանչին Յովհաննու — *Էր ընդ եղբարս… ի ձեռն Տեառն, սուրբ առաքեալն Յովհաննէս, ի փառս… ամէն*:

5. 188ա—209բ^2 Յայտնութիւն Յովհաննու աւետարանչին զոր ետես… — *Ի Յովհաննէ եւթն եկեղեցեաց որ յԱսիայ են, շնո-*

Նորհք ընդ ձեզ··· ահաւասիկ գամ վաղվա-
գակի, եկ Տէր Յիսուս Քրիստոս, Նորհք
Տեառն մերոյ Յիսուսի··· ամէն։

6· 210ա—ք Ի Յայտնութիւն Յովհաննու
սուրբ հաւրն մերոյ Անդրէի··· — *Աստուա-*
ծային խորհրդական բանից··· այլ ներքին
մարդոյն··· (հար· Քաւուած· յման բնագի-
րը տե՛ս 4բ¹—8ա¹)։

Յաւելագրութիւն

218ա Ի ՀԱՐԱՒ ԻԼԼԻ· Որպէս իւղ զի ի-
ջանէ ի գլուխ Ահարոնի··· — *Զաստուա-*
ծեան նշանակ է Նորին բաշխել, ի վեհաց-
գոյնից ի տկար եղբարցն··· զի դառն է եւ
լեղի յորժամ ի քացախն արկան մարդուն
ասեն··· (կազմին փակցուած է)։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՆԱԽԱԳԱՂԱՓԱՐ ՕՐԻՆԱԿԻ

122ա Գոհաբանս· Գ (3) ամաւք յետոյ
գրեցի ի վանքս Դաւթայ ՌՈՄ (1202)։
Հմմտ· Երուսաղէմի Ձեռագ· թիւ 326, 169բ*։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԴՐԱՉՈՒԹԵԱՆ ԹԱՄԱՆԱԿԻ

ա·1ա Տէր Քրիստոս, դու կարողութիւն
տուր մեզաւոր մեռեալ Նիկողայոսիս։

բ· 16բ¹ *Զմեղաւոր սուտ անուն Նիկողոս*
յիչ[և]այ (նման՝ 27ա¹)։

գ· 18ա¹ *Եւս առաւել գվարժապետն իմ*
զՏէր Մելքիսեք վարդապետն եւ Նորին սպա-
[աս]ւոր եղեալքս, զիս՝ զմեղաւոս Նիկողո-
սըս եւ զհամչիրաք եղբայրն իմ զՏէր Խաչա-
տուր կրաւնօրն յիչեցեք ի Տէր։

դ· 48բ¹ *Ով անարհեաս գրիչ յիմար,*
Մեղրին հաւասեցար,
Ապա զանանցն չյիմացար։

ե· 116բ¹ *Զհոգ եւ մոխիր զանարժան*
գրծոցս յիչեցէք ի յաղօթս ձեր, եւ գուստ-
ցիչն իմ, եւ որ յիչէ, ի Քրիստոսէ յիչեալ
լիցի· ամէն։

զ· 183բ² *Գրիչս փոքր էր ու բարակ,*
Ինքս չատ անկաւ ճարիկ ճարակ,
Ձորով հանեց գրանս ի յատրտ։

---

* (Տե՛ս Գեղարհատն Նորայր եպս·, ՄԱՋՐ ՅՈՒՅԱԿ ՁԵՌԱԳՐԱՑ ՍՐԲՈՑ ՅԱԿՈԲԵԱՆՑ, Եր· Գ·, էջ 213ա, յիշակ· § 6, Երուսաղէմ, 1964)։

է ·184ա¹ Հինչու յիմաց մեղաց բազմացա
Մտօք կուբացա,
Տէր Աստուած ի քեզ յուսացա։

ը· 187ա² Ով անձն իմ յիմար,
Ձերբ մեղաւք լցար, ե անպիտացար,
Բարէ զգիբրզս հանէ ի ծար։

թ· 191բ¹ Ով եղբայր Խաչատուր, գրիչն
գայս մկ տէրեւրն չէր գրեր, ես Նիկողոս
արեղաս Սեւերացի ի արքագրելն իմ իտ բերի
գայս մկ աւգս ի է (7) տէրն ողյոյեցի,
ո՛հ, ո՛հ իմ սեւացեալ ոգւոս։

ժ· 208ա¹ Զեռս երթայ գիրս մնա,
Մատունս ամէն ի հող դառնայ։

ժա· 209բ² Ով անարհեաս գրիչ յիմար,
Անցաւորին է՞ր ցանկացար,
Զարքայութիւն մոռացար,
Ցաւիտենից կենացն ելար։
Ով եղբայր բարի գործով,
Մատաղ եմ քեզ ուղիղ սրտով,
Երբ գայս բաներս տեսս պատուով,
Չգծացաղս յիչես Հայր մեղայով։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՑԵՏԱԳԱՑԻ

1· 1ա Ի ՌՄՄԴ (1795) *Քաւոլս, եւ Օ-*
գոստոսի յեօթներորդ աւուրն սոյն գիրքս,
որ է երկու հատոր· մինն է Յայտնութեան
Յովհաննու Մեկնութիւն, եւ միւսն՝ Դանիէլի
մարգարէութեան Մեկնութիւն, որք են յոյժ
պիտանի եւ հոգեչահ· Զսա ընծայեցի ի յի-
շատակ վասն իմ սիրելւոյս Տէր Գրիգոր
մաքրափայլ քահանային Ուռելցոյ եւ իւր
որդւոյն՝ տիրացու· Ներսէսին· Ի սրբոյ Ե-
րուսաղէմի Նուիրակ Պօղոս վարդապետս
Մարգուանեցոյ։

2· 217ա² Ի ՌՄՄԶ (1797) *Քաւոլքս եւ*
փետրվարի ժե (15), օրն մեծ Բարեկենդա-
նէ, Ուրելցի Տէր Գրիգոր մաքրափայլ քա-
հանային հետն սիրով եւ յատուկ մեօհիւ-
պէթով փոխեցինք զսոյ գիրքս, որ գոչի
Յովհաննու տեսլեան եւ Դանիէլի տեսլեան
նաեւ մեկնիչ· ես իբր տիրացու· Կարապետս
ընծայեցի նոր մկ պատմոյ մեկնիչ Յովհա-
նու, նաեւ երգոց երգոյն Սողոմօնի· Աստ-
ուած բարի վայելումն տացէ եւ իւր որդոցն՝
տիրացու· Ներսէսին եւ տիրացու· Գրիգորիկն
երկար կեանս տացէ, եւ ինձ մեղաւս մեռելոյս
Քաւութիւն հնարհեսցէ· ամէն։

51

ԱՒԵՏԱՐԱՆ

ԼԷՎՔԱՒՇԷ (ՆԻԿՈՍԻԱ)

ՌՃԻԵ — 1676

Գրիչ՝ Ստեփաննոս:

Թուղթ՝ 262. դատարկ՝ 74բ, 258ա—62բ: Պրակ՝ Ա—ԻԲ×12 (Ա 10, Է—Ը-ի միջեւ յաւելեալ թերթ մը, ԻԲ 11): Նիւթ՝ թուղթ: Մեծութիւն՝ 19,6×14: Գրութիւն՝ միասիւն: Գիր՝ բոլորգիր: Տող՝ 21: Կազմ՝ շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ՝ դռնակով. աստառը կարմիր կտաւ: Պահպանակ՝ 4 թերթ սկիզբը:

Լուսանցազարդ՝ բուսական եւ թռչնային (սակաւ): Զարդագրութիւն՝ թռչնագիր եւ հանգուցագիր:

Վիճակ՝ բաւարար: խոնաւութենէ թերթեւակի գունատած եւ ցեցակեր, կազմը ճերծուած եւ ծակծկուած, կարգ մը պրակներ կազմէն անջատուած, թերթ 262 կիսովին պատռուած, կապիչներն ու փականները ինկած:

ԾԱՆՕԹ. Հ. Ն. Ակինեան, Թիւ 39:

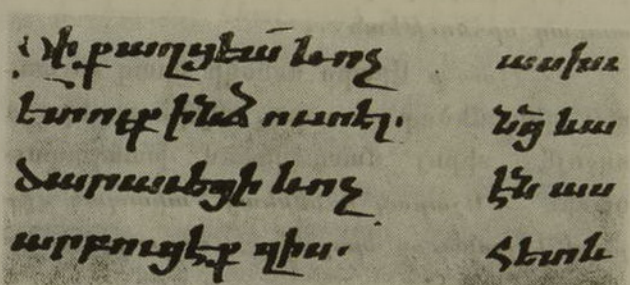

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. 1ա—74ա^2 Աւետարան ըստ Մատթէոսի (սկիզբը՝ ԺԲ, 15. «Ցովսիայ. Ցովսիայ ծնաւ զՅէքոնիայ...»):

2. 75ա—121բ^1 Աւետարան ըստ Մարկոսի:

3. 122ա—99բ^2 Աւետարան ըստ Ղուկասու:

4. 200ա—57ա^2 Աւետարան ըստ Յովհաննու:

Ունին լուսանցային համաբարբառ:

Յաւելագրութիւն

1. Պահպանակ 1բ [Գիր դողկապի] — Աւետարան ըստ Մարկոսի. Եւ մտանեն ի Կափառնայում: Դող որ կալխս նէ, կապածիդ վրայ այս Ա փոխ աւետարանիս կարդայ, բժշկի Աստուծով:

2. 258բ^1 [Համգստեան եւ Տաճարի աւետարանացոյց] — Աւետարան Համգստեան յայսպէս գիտ. Մատթէոս՝ ՃՄ... Յոհան՝ ՂԳ:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

257ա^2—բ^1 Փա՛ռք... Արդ, անկեալ աւարտեցաւ քառահոս եւ քառավտակ եւ քառարուղխ սուրբ Աւետարանս ի յերկիրն Կիպրոսի, ի քաղաքն // Լէվքաւշէ, ընդ հովանեաւ սրբուհի ամէնաւրհնեալ Աստուածածնին եւ Սուրբ Սարգսի Զաւրավարին, ձեռամբ յոգնամեղ եւ տարտամ Ստեփաննոս գրչի, որ է յերկրէն Գերմանիկո, որ կոչի Մարաշ, ի թվին Հայոց ՌՃԻԵ (1676) ամին: Ի կաթողիկոսութեան Կիլիկեցւոց՝ Տեառն Սահակայ եւ ի բռնակալութեան... (չոր. 2 տող քերթուած):

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՅԻ

257բ^2 (ԺԷ դ.) Դարձեալ յիշեցէք ի Տէր զօթս զՎանցի Քիրիշցի Իմիրզէն, որ ստացաւ զսուրբ Աւետարանս իւր հալալ վաստակոցն, եւ եդ յիշատակ իւր ծնօղացն՝ Իսկէնտէրին եւ մօրն՝ Շահզէտէին հոգոյն: Աստուած զիւր յիշատակն աւրհնութեամբ պահեսցէ. ամէն: Հայր մեր որ:

ՆԱՄԱԿԱՆԻ

ԺԸ — XVIII

Թուրք՝ 174· գաւառակ՝ 1բ, 75բ, 77բ—80բ, 126ա—բ: *Գրակ*՝ Ա—ԺԱ×16: *Նբ*՝ բուզբ: *Մեծութիւն*՝ 18,3×13: *Գրութիւն*՝ մեսրոպհաճեցոյն շեղագիր: *Տող*՝ 23: *կազմ*՝ մուգ շագանակագոյն կաշեկազմ:

Վիճակ՝ բաւարար:

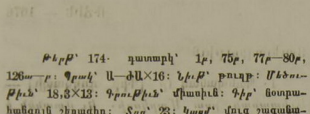

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1ա (*մատենագրի յետագային արժանապրումն*) Պատեհ է նամակաց ռակեղեկի շաբաղրութեանց պատանւոյն Գրիգոր վարժապետի փէշտիմալեան, ընտիրք յոյժ եւ կարեւոր նիւթ Ազգ· պատմութեան: ԹԱ տետրակ:

1· 2ա—5ա Շնորհափայլ եւ աստուածարեալ հօրդ սրբոյ՝ Տեառն Յովհաննու գերամեծար վարդապետի սուրբ աթոյն մատուցանեմ համբոյր որդիական սիրով եւ խոնարհութեամբ — *Քանքար անապական ճըշմարիտ սիրոյ սուրբ հօրդ իմոյ, զոր ընկալաւ ունիմ*····

2· 5ա—6բ Հովիւ հոգեւոր քանաւոր հօտիս··· Տեառն Տեառն Կիրակոսի սուրբ եւ աստուածընտիր կաթողիկոսի գերաժուչակ Աթոռոյ Տաճն Կիլիկիոյ եւ արժանաժառանգ յաջորդի սրբոյ Լուսաւորչին մերոյ··· — *Բազմապատիկ եւ մեծահրաշ են յոյժ պարգեւք պիտութեան խնամոց*···

3· 6բ—7բ Հրեշտակակրօն վարուց մաբութեամբ ծայրագունին արժանացեալ շընորհի եւ փչման, հայրապատիւ եղբօր սիրելոյ — *Գեղեցիկ յոյժ եւ աքանչելի հոգւոյն տեսանելեաց՝ յանմահական սերոյն*···

4· 7բ—8ա Անմոռանալի շաղկապաւ սիրոյ միացելոյ ընդ մեզ — *Բուրումն անուշահոտ ծաղկանց անապատ սիրոյդ, իբրեւ զհոտ աղնիւ մչկոյ*···

5· 8ա—9ա Խաչակիր վարուք հետեւող երկնաւոր վարդապետի շնորհազարդ կատարած — *Մշակ քաջաշխատ յորժամ գոռաց պլատզաւէտս պատուաստիւ ընդ տունկս վայրենիս*···

6· 9ա Ազնիւ ազա — *Ծաղիկ շնորհաբոյս յարմատոց բարեաց, / Վարդ անուշոտ հոգւոյն պարգեւաց*···

7· 9ա—10բ Պատուամեծար *Միմօն ազայ, / Ողջ եւ առողջ լեր յարակայ*···

8· 10բ—1ա Ազնուամեծար բարեբար իմ··· ազա, Իրիստոսասաւանդ ազգոյն մատուցանեմ ի սրտէ — *Զառաւաշէղ ճիրա պարգեւաց բարեգործ կամաց քոց ընկալեալ պատասխարագ օրհնութեանս*···

9· 11ա—բ Սրտիս սեմենի նրագ լուսատու գերամեծար··· ազա, ազնիւ սիրելացս ազգոյն սիրոյ մատուցանեմ խանդակաթ սրտիւ — *Օշարակ նռնենեաց անապակ սիրոյդ ի բանաւոր պարտիզէ հոգւոյդ առաւաւոտեալ*···

10· 11բ Վանեմպատ պայազատ իմ բարեբար տէր — *Տաղնապ սրտի եւ յոյզք խորհրդոց հանապազ իբրեւ զամպ ազամոյ մըթագնեն զսեռութիւն մտաց իմոց*···

11· 11բ—2բ Գերամեծապայծառ եւ վանեմպատ պարօն բարեպաշտօն··· պէյ՝ պարծանիմ հայկազեանց, ազգ լինել ձեզ ըղձամ ամենայն բարեբաստութեամբ — *Արդարեւ չեմ իսկ բաւական ըստ արժանւոյն մատուցանել զդոհարանական շնորհակալութիւն*···

12· 12բ—4ա Շնորհազարդ շառաւիղ պտղաբեր բարեաց, ազնիւ տոհմական պարծանիմ հայրենեաց, ազգ լինել ձեզ ըղձամ ամենայն բարեբաստութեամբ — *Ցեռանդապին սիրոյ ազնուափայլ սիրելեացդ տոչորեալ եմ հանապազ*···

13· 14ա—բ Մեծապատիւ եւ վանեմպատ··· ազա — *Ո՞ք ունին ազնիւ գիտէ այնպէս քաղցրացուցանել զքեմս, որպէս ակ սիրելոյդ զհոգիս*···

14· 14բ—6բ Գերամեծար տոհմական···

ադա ազնուափայլ եղբօր ռդէոյն սիրոյ խանդակաթ տենչմամբ — *Մէրարփին սէր սիրտդիր ազգիս, բոցաապրծատ ցոլացեալ ի լոյստեր սրտիս...*

15· 16*բ*—7*ա* Ականակուռ պսակ ազգիս պարծանաց, վսեմափառ իշխան... ամիրայ ռդէ լինել ինչ ըզգամ ամենայն բարօրութեամբ — *Ոակի անարատ Թէպեռեւ պատուական է եւ յարդէ...*

16· 17*ա*—*բ* Ազնուափայլ եղբօր մերոյ ռդէոյն սիրոյ եւ կարօտ դիմաց — *Շնորհ ունիմ զքէն յաղագս բազում սիրոյն զոր ցուցանես մեզ...*

17· 17*բ*—8*ա* Գերապատիւ եւ բարեացակցասիրտ հոգաբարձու իշխանացդ ազգօգուտ դպրատանս միջոգիւղ... — *Բազմապատիկ բարեբարութիւնն ձեր զոր առ իս ցուցիք անդադարին ի մանկութենէ իմմէ...*

18· 18*ա*—*բ* Բարեբար մեր եւ պաշտպան իրիստոսասէր... ադա — *Մէրն եւ գթութիւն զոր ի սկզբանէ հետէ ունի ի վերայ մեր...*

19· 18*բ*—9*ա* Պերճապատիւ իշխան աստուածասէր... ադա... — *Եթէ ի գործոց պարտ էր զիրն այլաբանել...*

20· 19*ա*—20*բ* Շնորհափայլ եւ պատուասիրեալ ազնիւ տիրացու Գրիգոր... — *Համբաւ բարի քաջայաղթ հմտութեանդ քո ի հրաւանդս դիտութեան...*

21· 21*ա*—*բ* Ազնիւ պայազատ Յովհաննէս ադա եղբօրդ ընտրելոյ ռդէոյն շուտ — *Աստուածանման տեսչութիւն արարչապետին բնութեան, որ խորախորհուրդ եւ անվրէպ իմաստութեամբ գործէ...*

22· 21*բ*—4*ա* Ազնուամեծար *Աստուածապահ*, / *Ըղձակաթ սիրով ողջոյն նուիրէի...*

23· 24*ա*—5*բ* Յիւսուսի Քրիստոսի ծառայ Տէր կիրակոս եւ ռդոքմուքեամբ ընդին կաթողիկոս Ամենայն Հայոց եւ Ծայրագոյն պատրիարգ Տանս Կիլիկիոյ, հոգեծին եւ հարազատ որդւոյդ իմոյ Գրիգոր Չէրէպի եւ Սարգիս Չէրէպի գերամեծար պայազատացդ... հասցէ գիր օրհնութեան եւ ռդոքմի... — *Գոհանամ զաստուածային մարգարէութենէն խնամոցն վասն ձեր ամենեցուն...*

24· 26*ա*—7*ա* Գերապատիւ եւ շնորհազարդ Տ· Պօղոս Ծ· վարդապետ եւ առաջնորդ արեւելեան կաթողիկէ Աթոռոյն Թէֆիրտաղու — *Հայր մեր բարեդուրք, Մէրն եւ ընդունելութիւն զոր ցուցեր առ մեզ բազմօք...*

25· 27*ա*—8*ա* Ձեռներս իմաստութեան բարձրացեալ եւ բազմապատիկ առաքինութեամբ բարգաւաճեալ, շնորհափայլ հաճոյայի սիրելի սուրբ հօր աստուածամերձ աջոյն նուիրեմ համբոյր — *Ո՞ր ոեւէն ազնիւ գիտէ այնպէս քաղցրացուցանել զբիմս, որպէս սէր սիրելւոյդ գնոգիս...*

26· 28*ա*—9*ա* Սիւն լուսաւոր հաստատութեան սրբոյ եկեղեցւոյ եւ վէմ կենդանի ընդոյս Սիոնի — *Ո՞ արդեօք ի մարդկանէ այնքան անմտադոյն իցէ...*

27· 29*ա*—*բ* Լուսաբորբոք վառարան աստուածային սիրոյն կայծակեան ազնիւ Մկրտիչ մտերմի մերոյ ռդէոյն շատ — *Բազափայլ չառաւելոք անսպառ սիրոյդ...*

28· 29*բ*—30*բ* Սէր մեր անխարդախ *որ ի բազում ժամանակաց հետէ իրրեւ գհուր Նեմեայ թագուցեալ...*

29· 30*բ*—1*ա* Անօթ ընտրութեան Սուրբ Հոգւոյն շնորհաց, բարով կենդանի կտակին աւետաց... — *Ո՞ր հուր այնպէս բոցափայլ բորբոքի, որպէս սէր սիրելի որդւոյդ իմոյ ի սրտիս...*

30· 31*ա*—3*ա* Յովհաննէս ադա *ազնիւ եղբայր մեր*, / *Ան քեզ նուիրեմք կարօտալի ղձէր...*

31· 33*ա*—5*ա* Լուսափայլ երգագ Քրիստոսի եկեղեցւոյ եւ բարձ կենդանի կացեալ ի վերայ բարձու — *Եթէ տեսիլ ջինջ պատճառ օգոյ զուարճութիւն է աչաց...*

32· 35*ա*—*բ* Աշխարհ սիւնեաց *դրախտ հոտեւան*, / *Մեզ բուսուցեր վարթ անթառամ*, *ցՏէր... մելիքզամաեան...*

Լուսանցիին մէջ մատիտով գրուած է վերադամամ պատրիարք։

33· 35*բ*—6*ա* Վարուք մարքափայլ փայլեալ ի մարմնի, հովիւ աչալուրջ բանեղէն հօտի — *Աւանիկ յօրէ յորմէ մեկնեցայ ի ձէնջ յօղ օրհնութեան...*

34· 36*ա*—40*բ* Եկն ցայգ *ինձ ցաւագին*, / *Պատմօղ լինել զաղէտալին...*

35· 40*բ*—1*բ* Խաչակիր վարուք... Տեառնըն Պօղոսի աստուածարեալ արեւսիսկոպոսի... — *Ճնծացաւ անձն իմ ի Տէր իբրեւ ի լուր կենսախրախոյս աւետեաց ձայնի...*

36· 41*բ*—3*ա* Գերապատիւ եւ բարեխրատ Տ· ... Ծ· վարդապետ եւ արժանաւոր ա—

առաջնորդ ժողովրդեանն Աստուծոյ որ բնակին ի գիւղաքաղաքն Շումլու — *Ի պարտաւորութենէ հովուորական պաշտամանս ըստիպեալ հարկեցայ գրել...*

37. 43բ—4ա Աստուածասէր եւ գերամեծար Գրիգոր աղա յարգելի եղբօրդ՝ սէր առատ — *Ոչինչ զարհուրեալ լքանիմք, յորժամ տեսանեմք գրարեխառնութիւն օդոյ յեղակարծ խորշակահար...*

38. 44ա—բ Աստուածային պատգամաց քարոզ կենդանի... Տեառն Պօղոսի աստուածարեալ արքեպիսկոպոսի... — *Հայրապետութ սիրոյդ անսպառ հոսանք ընդ խողովակ իմանալի ծաւալեալ ի հոգիս մեր...*

39. 44բ—6բ Գերապատիւ եւ շնորհազարդ Տ. Աբրահամ Ծ. վարդապետ եւ առաջնորդ աստուածապահ գիւղաքաղաքին Շումլուի — *Հայր մեր բազմագութ, Ի բնութենէ բարւոյն է բաղձալի լինել ամենեցուն...*

40. 46բ—8ա Գերապատիւ Տ. Եփրեմ Ծ. վարդապետ եւ առաջնորդ մայրաքաղաքին Եւդոկիոյ — *Հայր մեր սիրելի, յաւուրս յայսոսիկ ընկալաք ի քաղաքէդ գիր ամբաստանութեան զքէն...*

41. 48ա Գերապատիւ եւ շնորհազարդ Տ. Կարապետ եպիսկոպոս եւ առաջնորդ մեծափառ վանիցն սուրբ Դանիէլի — *Զաստուածային հոգեզուարճ օրհնութեանդ ցօղ ընկալեալ մեր այժմ...*

42. 48ա—բ Գերապատիւ եւ շնորհազարդ Տ. ... Ծ. վարդապետ եւ առաջնորդ արքեպիսկոպոսական Աթոռոյն Եւդոկիոյ — *Հայր մեր սիրելի, Թուղթ պատասխանւոյ ողջունաձիր նամակի ձերոյ, զոր յառաջ քան զայս առաքեցի...*

43. 49ա—բ Անդաստանին Քրիստոսի բանաւոր մշակք... — *Որովհետեւ պարտաւոր եմք ամենեքին ըստ իւրաքանչիւր կարողութեան աշխատ լինել...*

44. 49բ—52ա Գերամեծար սիրելւոյդ խնդալ — *Յոլովից արդարեւ ի դէպ է մեծաց գովեստից գտանել արժանաւոր...*

45. 52ա—3ա Բարեջան ի փոյթ հոգեւոր կենաց, սիրելի որդւոյդ իմոյ... — *Զգիր սիրոյ եւ ողջունի քո ընկալայ յայսոսիկ աւուրս...*

46. 53ա—4ա Յիսուսի Քրիստոսի ծառայ Տէր ... վարդապետ... — *Ենամք եւ գթութիւն ամենասուրբ Երրորդութեան իջեալ տուատասցի ի ձեզ...*

47. 54ա—7ա Ճրագ լուսատու միգապատ մտաց... տիրացու Պօղոս՝ սիրող հայրենեաց ողջ լինել... — *Զի՞նչ արդեօք ըղձալի դիւրեղծական բնութեան, քան ի մահկանացու վիճակի լինել անմահ...*

48. 57ա—բ Քրիստոսասէր իշխան... — *Որպէս ծով զեղուն հոսէ զջուրսն յափունս կոյս...*

49. 58ա—60բ Գերամեծար բարերար — *Բարին է՝ որում ամենեքեան բաղձան, եւ որքան ազնուագոյն իցէ ենթակայն...*

50. 60բ—2ա Ճարմանդ ոսկեձոյլ հոգեկից սիրոյ... — *Մի եւ պարզն ըստ էականութեան եւ բազմապատիկ ըստ ներգործութեան...*

51. 62ա—7ա Տապանագիր

ա. 62բ—3ա *Անցաւոր կենաց մարդկեղէն բնութեան... / Յովհաննէս անուն պարգեւ տիրական... / Կարգի պատրիարգ երկիցս անդամ...*

բ. 63ա *Նպատակ բարեաց այր բարեխնդիր, / Տէր Գէորգ անուն քահանայ ընտիր, / Երզնկայ քաղաք իւր բնիկ երկիր...*

գ. 63ա—բ *Ազնիւ տոհմական իշխան փառաւոր... / Մեծ վաճառապետ արքայից հզօր...*

դ. 63բ—4ա *Ահա նաւ է նաւ շահաբեր ազգիս բարեաց, / Թողեալ զմեզ կարօտ բազմաց կարեւորաց...*

ե. 64ա *Արմատոյ բարեաց ընտիր բարունակ, / Ազնիւ ծնողաց պանծալի զաւակ...*

զ. 64ա—բ *Իշխան մեծարու որ յաղթող կարեաց... / Ջերեզեան տոհմի սերունդ քաջարանց, / Յակոբճան աղա բարերար բազմաց...*

է. 64բ—5ա *Ազգիս բազմերախտ այս ազնիւ իշխան, / Տեսլեամբ փառաւոր մտօք խոհական...*

ը. 65ա *Բարերարդ Թուէր կենացս վիճակ, / Վայելուչ ծաղկէր զուարթ իմ հասակ...*

թ. 65ա—բ *Կոյս վայելչագեղ Իսկուհի տուտու, / Պարկեշտ զնանցիւք օրինակ բարւոյ...*

ժ. 65բ *Մշտաշարժ անիւ կառաց աշ-*

խարհիս, / Տանի ճեպընթաց դանձինս բարիս…

Ժա. 65բ—Ճա Հեռացաւ անդադար սիրոյ ընկերին, / Հեռացաւ ի բաց քաջ առաքինին…

Ժբ. 66ա—բ Պարտն Տարրիկ չառաւիղ բարի… / Ցկիրկին Բալուայ Տէր Մանուէլի, / Նման Ծովին առիւծ կորովի…

Ժգ. 66բ Յաւօթ Հեծուխեամբ մտի ես յաշխարհ… / Եղէ մեծանուն բնհզոյաճառ, / Ի յերկիրն Բալուայ զայր քաջհանճար… (Նոյն վերին)։

Ժդ. 66ա—բ Յաւօթ սրտմտութեամբ ծրնեալ յաշխարհէ…/Թուրմանտա խաթուն տիկին գոմերի, / Դուստր Շահոյ մեծ ամիրայի, / Մա ամուսնացաւ Շահապնան տոհմի,/ Ընդ վաճառական Մտեփան աղայի…

52· 67ա—բ Մահուր հոգեկիր երիտասարսակ լիաշնորհ մեծարան եղբայր տեսչալի — *Առագաստ սիրոյ բաց ի յարաժամ ի դուռն սրտի… Յաւութիւն վրդ. Պրուսայ։*

53· 67բ—8ա Տիրախնամ վիճակին … արհեպիսկոպոսութեան ժառանգաւոր… — *Ահեղանալի է սէր որ ոչ մեռանի, ապահով ցօղ է որ ոչ սպառի… Յաւութիւն վրդ. Պրուսայու։*

54· 68ա—բ Մեծագունի … Տեառն Յաւութիւն շնորհափայլ վարդապետի… — *Զկայ ինչ երբեք մթար մոռացութեան, ուր մաերիմն սիրոյ դեպլոյս արեւ… Տէր Յովհաննէս, ի Զմիւռնիա։*

55· 69ա—բ Հանդիսաւարտիցն վիճակագութեամբ երանիգոյնս պերճացելոյ… Տեառն Յաւութիւն աստուածհիմաստ վարդապետի… — *Որոց դէղեցկին սիրոյ առեալ է հաշակ… Տէր Յովհաննէս, ի Զմիւռնիա։*

56· 69բ—70ա Հեղինակին հաւատոց հաւատարիմ պաշտօնէից… — *Ոչ երբէք խեթիամ երաշխաւորել անձամբ ման ձեր… Յակոբիկ կեսարացի Մանուէլեան, յիւրքիտար։*

57· 70ա—բ Եօթնարփեան շնորհաց Հոգւոյն ընդունարան… — *Եթէ յոքնախուռն դադափարք որ յիշխանական մասին փոքու աշխարհս…*

58· 70բ—1ա Վեհ գերամեծար եւ բարեկրօն հայրդ սրբութեան — *Հաճեալ ընդունել կաթողին զիմ խանդ աղոյդ համբուրման, / Եւ բերել յիս տնկի ի դարաստանէ երկնարական… / Ուռաթ ծառայ Գրիգորոյ Կաստանդեան, ի Զմիւռնիա։*

59· 71բ—2ա Հայր իմ պաշտպան իմ եւ տէր իմ բարերար իմ — *Գոհն զանձն իմ հիւսուածք գրութեան ազնուական հայրութեանդ, յանկողնոյս մահճացն կակծագին գանուրեան… Փիլիպպէ որդւոյ բնութեան, 1830, յԱգմիր։*

60· 72ա Գանձարան նամակաց, յորում իբր պատուական գարդ ինչ հարստութեան պահին օրինակք յոգունց գեղավայել շարադրութեանց բազմադիմի նամակաց, գեղազարդ բանից բարեվայելուչ դասատրութեամբ յարմարագրեալ ընտիր ընտիր պերճախօս իմաստից հարստութեամբ ի փեշտըմալճեան Գրիգոր գեղիմաստ վարժապետէ Կոստանդնուպօլոյ։

61· 72ա—3բ Պանծալի եւ բարեհռչակ հանգրուանաւ յիսրայէլեան ազին մեծին Զօրարարէլ…

62· 73բ—5ա Ուրախ եմ եւ մխիթարիմ յոյժ, զի տեսանեմ յայսոսիկ աւուրս զգերամեծար եւ զազգանուանակ ամբարան մխիթարի սիրով…

63· 75ա Գերապատիւ Տ. … Ս. վարդապետ եւ առաջնորդ գիւղամատաքին Շուշլուի — *Հայր մեր բարեգութ, Որք միանգամ մարմնաւոր բարեաց նպաս… (Միայն այսքան)։*

64· 76ա—7ա Ուսումնատենչ Սերոբէ դպիր Սեբաստեան — *Ընթերցասէր դու պատանի, / Զանխիւ ուսիր զիմաստ բանի…*

65· 81ա—2բ Կանխահաւրէն ընտրութեամբ Հոգւոյն սրբութեան… Տեառն եւ Տեառն Դանիէլի աստուածատեսակ էահանայապետի… — *Մքանչելահրաչ ամենայն մտաց առաւտաձիր համասփիւռ խնամոցն լուսածաւալ խաղացեալ վահակ…*

66· 82բ—5ա Օդ բաղցրութեան… հոգեբոյս սերմանց բուսուցիչ Տեառն Եփրեմի աստուածընտիր կաթողիկոսի… — *Արդեօք գիշեր ծածկեսցէ՞ ի սպառ զոսկեհուռն ճառանչ արեւուն ծագման…*

67· 85ա—9ա Ուռ աղկուզալից արբոյն կենդանւոյ… Տեառն եւ Տեառն Կիրակոսի աստուածընտիր կաթողիկոսի գերահռչ Աբրոռոյն Կիլիկիոյ… — *Ճաճանչ Նշուլից*

անստուեր սիրոյ Հոգւոյն Աստուծոյ ի վառարանէ սրտիդ Ցոգեալ…

68· 89ա—90բ Հազարապետ գանձուց երկնաւոր պարգեւաց… Տեառն Տեառն … սրբազան կաթողիկոսի — *Նամակ օրհնառաք վեհանձնութեանն ձերոյ եհաս առ նուաստութիւնս մեր…*

69· 90բ—2ա Հովիւ խնամածու բանաւոր հօտի… Տեառն եւ Տեառն … տուրբ եւ աստուածարեալ կաթողիկոսի… — *Բազմապատիկ են յոյժ արդարեւ պարգեւք զորութեան աստուածային Աջոյն Քրիստոսի…*

70· 92ա—6ա Աստուածարեալ հովուապետի… Տեառն Տեառն Եփրեմի վեհափառ կաթողիկոսի… — *Մբանեցայի ոք թերեւս տեսանելով զանգգայ բնութիւն արարածոց իրրեւ զրանական առեղծուածս…*

71· 96ա—9ա Շնորհաձիր պարգեւաց Հոգւոյն Քրիստոսի… Տեառն Տեառն Եփրեմի գերագահ կաթողիկոսի սրբոյ Աթոռոյն Էջմիածնի… — *Ամբաւազօր Հոգին Աստուծոյ որ էութեամբ իւրով ամենայն ուրեք եւ յամենայնի է միշտ…*

72· 99ա—100բ Տախտակ անճմանուր աստուածային օրինաց… — *Շնորհ ունիմ զամբաւ խնամոց աջոյն բարձրելոյ, որ յաջոյ ոտից մեզ հանդչէ…*

73· 100բ—2ա Մաքրութեամբ մտաց շընորհաձիր լուսոյն օթարան… — *Ակրիխտեզեղ ծորումն հայրական սիրոյ յանհատահոս աղբերէ…*

74· 102բ—6ա Քրիստոսազօր եւ ազգասէր պարոն Սերոբէ գերամեծար եղբօր ազոյն շատ — *Զեռանդագին վառումն հայրենասէր նախանձաւորութեան պատուական անձինդ…*

75· 106ա—8բ Քաջարանց իշխան՝ հիւոյս բարեխնամ — *Տեղացին ինձ նեռք ի տանէ Տեառն, տեղացին ինձ քարինք ի հեզեցատէն կեդրոնի…*

76· 108բ—9բ Ազնիւ պայազատ Ցովհաննէս ազա եղբօրդ ընտրելոյ ազոյն շատ— *Աստուածահնամ տեսչութիւնն արարչապետին բնութեան, որ խորհարհուրդ եւ անվրկպ իմաստութեամբ զործէ…*

77· 109բ—14բ Վերապատուելի վարդապետաց Տեառն Տեառն հայր Մկրտիչ վարդապետի եւ հայր Իգնատիոս վարդապետի ի Տէր խնդալ — *Զդիր վերոյգրեալ ի Հռոմայ ձերոյ ի 1815 Դեկտ· 9, ընկալայ ի 10 Փետրուարի…*

78· 114բ—5բ Աշտանակ լուսափայլ հոգեծիր շնորհաց… Տեառն Ցովհաննու… — *Ցոչ սակաւ զարմացումն վասն կրթիչ չքնաղ տեսարան բազմապատիկ խնամոցդ…*

79· 115բ—6բ Հովիւ հոգեւոր հօտին Քրիստոսի… Տեառն Պօղոսի առաքելաշնորհ արքեպիսկոպոսի… — *Ակնուագութ սիրոյդ ճաշակ ախորժելի քաղցր է ինձ քան զմեղու խորխոխ…*

80· 116բ—7ա Գերաժեծար եւ գահերէց Տ· Ստեփաննոս արքեպիսկոպոս Նիկոմիդեայ — *Հայր մեր հոգեւոր քալ գիտեմք դրնարոյս քազցրութիւն քո…*

81· 117ա—բ Գերապատիւ Տ· Երեմիա սրբազան եպիսկոպոս — *Հայր մեր զորոյգրելի, Մաթպեալ ի պարտաւորութենէդ որդիական սիրոյ, աւետաւորիմ սուրբ Հարութեան ձերոյ չհարնահասնութեան ամուսնութեան գաւեր մերոյ…*

82· 117բ Անիծգելի կապանիօ *սիրոյ մխաւորեալ անգամին հոգիս իմ ընդ հոգւոյ քոյ…*

83· 117բ—8բ Ի բարեխնամ տեսչութենէ Հոգւոյն Քրիստոսի ընտրեալ հովիւ Հայկազնեաց գրոհի Տեառն եւ Տեառն Եփրեմի աստուածարեալ կաթողիկոսի… — *Զնախրնծայ պարգեւս օրհնութեան հօրդ սրբութեան ընկալեալ մեր…*

84· 118բ—9բ Օգոստափառ իճիճակալ մշտակալի կայսր ամենայն Ռուսաց… — *Ցառաջ քան իրրեւ զամս չորս մինդեռ ի թագաւորեալ մայրաքաղաքն Կոստանդնուպոլիս…*

85· 120ա—1ա Պատուելի Ցովհաննէս վարժապետ — *Մտերիմ սիրելի մեր, ի նամակէ սիրոյ սիրելւոյդ մերոյ գրեալ…*

86· 121ա—բ Տգեղ երեւի մարմինն, *եթէ անդամք նորա ոչ յարմարեացին գլխոյն…*

87· 122ա—բ Մեծապատիւ Գրիգոր վարժապետ եղբայր հոգեկից — *Զսէր սրտի քո եւ զբարեկամութիւն ծանուցեալ մեր…*

88· 122բ—3բ Գերապատիւ եւ գահերէց Տ· Մեսրոպ արքեպիսկոպոս Անդրիանուպոլսոյ — *Հայր մեր բաբեգութ, Սպասահար-*

կուքիւն անհրաժարելի մերոյս պաշտաման որպէս ուղիս յարդահոս…

89· 123բ—4ա Գերամեծար եւ նախաքահ Տ· Մեսրոպ եպիսկոպոս մայրաքաղաքիդ Անկիւրիանուպոլսոյ — *Բարեգուէր հայր, բազմօք երախտասպառ պանձն իմ խոստովանիմ վասն առաւել սիրոյն զոր ցուցեր առ իս…*

90· 124ա—5ա Արժանապատիւ եւ շնորհափայլ Տ· Պետրոս վարդապետ սիրելի մեր — *Ուրախ եմք լսելով զձէր եւ զվոյք երեւելի իշխանաւորաց քաղաքիդ Անկիւ…*

91· 125ա—6ա Գերապատիւ եւ նախաքահ Տ· Մեսրոպ եպիսկոպոս մայրաքաղաքիդ Անկրիանուպոլսոյ — *Գոհութիւն հայր, ոչ սակաւ վիշտ են ազգիս, տեսանելով զրպարտս ի համապատաս… յօտար բարբառ խօսին…*

92· 127ա Փող բաջահնչող կենսածիր աւետեաց, բայց կենդանի պարգեւ պատգամաց Տեառն — *Կառչ հրեղէնք եւ երիվարք հրեղէնք ամբարձին զերկիր…*

93· 127ա—8բ Հոգեպարգեւ շնորհացն բաշխող անսպառ… — *Զքա՞րդ կարօտեալ զրկելոյս ինձ ի լուսեղէն բազմապարգեւ բարերարութեանց քոց…*

94· 128բ—9բ Տիրատուին այգւոյ երկնաբեր մշակ… — *Աստուածահրաշ տեսչութեան գործոցն հանդէպ աքանչելի արդարեւ մերումս գոռանին վանաքիմաց մտաց…*

95· 129բ—30բ Մաքրափայլ վարուք փայլեալ ի մարմնի… Տեառն Պօղոսի արիի երջանկի… — *Ահա ընկալայ պետդ արհեստական, / Զնամակ օրհնառաք հօրդ սրբուքեան…*

96· 131ա—բ Աւօթ յարդարուն երկնաձիր շնորհի… — *Երկնաբաղաքացի վարուց քոց հանդէս, որով յերկրի զանմարմնոցն բերես բարեմասնութեամբ զնմանութիւն…*

97· 131բ—2ա Աստուածային սիրոյն վառարան… — *Օրհնառաք պատճէն չնորհաւորութեան հարսանեաց…*

98· 132ա—բ Ներկեաց ոսկի արծաթընդունակ բուրմամբ աղօթից… — *Ո՞վ քանի ուրախութեան է առիթ, լուրն քաղցրութեան ազնուագործ հօրդ սրբոյ…*

99· 132բ—3ա Լուսածագիկ բուրաստան առաքինասէր գործոց… — *Յորչափ մեզս բանաք քաղցունք եւ բնիճ անապական ոգեպարար սիրտ խոնարհի…*

100· 133ա—4բ Զարդ փառաց նախատեսեալ տանն Աստուծոյ… — *Զցոլ արդիւնարեր քաղցրութեան կամաց քոց առաւելեալ ցուցեր այժմ առ մեզ…*

101· 134բ—5ա Աստուածընտիր հօր մեծոյ սրբոյ շնորհաքաշխ աջոյն համբոյր — *Ոչինչ առաւել կարեւոր պատշաճի Տեառն եւ ժողովրդեան այս, քան զլրումն պաշտօնէից եկեղեցւոյ…*

102· 135ա— Սոփեր հոգեմատեան աստուածեղէն պատգամաց… — *Շնորհ ուխիմ զամենայնամ գիւութենէ երկնաւորին ար տեսալ մարդասիրութեամբ…*

103· 135բ—6ա Գանձարան անճնաւառ երկնածիր պարգեւաց… արժանաժառանգ պատրիարգի աստուածային աթոռոյն սրբոյ երուսաղէմի… — *Գոհ եմք հանապազ զամենիմաստ տեսչութենէդ բարեխնամ մատանց այսոյն անեղի…*

104· 136ա—բ Շնաւաւիղ բարի արբոյն Քրիստոսի… — *Աճապար սէր հովուիդ հոկղի, ի փոյթ խնամոց բանաւոր հօտիս վստահեցոյդ զմեզ…*

105· 136բ—7ա Գերապատիւ հայր — *ի բազմապատիկ կենցաղոգուստ պատուիրանաց անտի, զոր նախահայեաց զղուշութեամբ առնդեցեր մեզ…*

106· 137ա—բ Ջան լուսապայծառ եկեղեցւոյն Քրիստոսի… — *Զպարգեւ շնորհացն անապականութեան, զոր հեզիր ի հոգիս մեր…*

107· 137բ—8ա Աստուածային սիրոյն վառարան… — *Ո՛վ, քանի՛ ուրախութեան եղեւ մեզ առիթ լուրն քաղցրութեան ազնուապարծ հօրդ սրբոյ…*

108· 138ա—9ա Խորհրդով մտաց լապտեր լուսաւոր… — *Ճանապարհ սիրոյդ առ մեզ խաղացմանց չրթամբք սրտի սրբեալ անճկութեամբ…*

109· 139բ—40բ Քրիստոսասէր եւ բարեպաշտօն … աղա… — *Ո՞վ է որ կարծես ինչ ի մտի դիցէ, եթէ սերմանացանն վարբասանին առնէ զսերմանիս…*

110· 140բ—1ա Ոչինչ այնպէս ըղձալի *ինձ քան զձէր ուսման աշակերտելոց…*

111· 141ա—2բ Գերամեծար տանմա-

կան — *Ակբարիին սէր սիրողիդ ազգիս բա-ցայայծաս յոյսցեալ...*

112· 143ա—4բ Գերապատիւ եւ գահե-րէց Տէր Գրիգոր՝ արհեպիսկոպոս մայրա-քաղաքին Տրապիզոնի — *Հայր մեր բարե-գութ, Մեծ եղեւ ինձ օրն եւ բարենշան ժամն յորում ծանեայ յօրհնառաջ նամակիդ...*

113· 144բ—5ա Գերապատիւ եւ շնորհա-զարդ Տ· Կարապետ եպիսկոպոս և առաջ-նորդ Սուրբ Դանիէլի վանուց մեծին Կեսարիոյ — *Հայր մեր բարեգութ, Սիրելի ախորժակաց այն միայն համարի լինել երաւացի...*

114· 145բ—6ա Գերապատիւ եւ քաբեր-ջանիկ Տ· Յակոբ Ծ· վարդապետ եւ գահերէց առաջնորդ մեծին արհեպիսկոպոսական Ա-թոռոյն մեծին Կեսարիոյ — *Հայր մեր բա-րեգութ, Զխմանալի չհնուանոյ հայրական սիրոյ որբութեան ձերոյ զրաբեխով նկա-րագրութիւն...*

115· 146ա—7ա Գերապատիւ եւ շնորհա-զարդ Տ· Կարապետ եպիսկոպոս եւ առաջ-նորդ նշանագործ վանից Սուրբ Դանիէլի եւ վիճակաց նորին — *Հայր մեր բարեգութ, Գոլորշի քանձրամած տրամահաղորդ քըմ-րութեան, որ յօրէ անտի մատուսկելոյ առ մեզ...*

116· 147ա—9ա Գերապատիւ եւ շնորհա-զարդ Տ· Աբրահամ Ծ· վարդապետ եւ առաջ-նորդ գիւղաքաղաքին Շումլուի — *Հայր մեր դորովագութ, Որչափ ծանրագոյն եւ բազ-մահոգ տաղտապանս ունիցի տեսուչն հոգ-ւոց...*

117· 149ա—52ա Ի յոյս իմաստից զբ-ւարթութեց ձայնակից, ընգուսկ զգաստից՝ շը-նորհասնաւոր վարժապետի սէր — *Տքնութիւն եւ վշտակրութիւն բնաւորեալ յարգանդ իրր զօրէնս աստուածային...*

118· 152ա—3ա Քրիստոսասէր եւ գերա-մեծար ճարտարիւն ամբրա՝ յատուկ բարե-բար ազգիս — *Ճիրաւի ոչ կարեմք ըստ ար-ժանւոյն շնորհակալ լինել զաստուածային մարգասիրութենէն...*

119· 153ա Մեծապատիւ Տեառն Յով-հաննէս Ծ· վարդապետի եւ արժանաւոր ա-ռաջնորդի սրբոյ կարապետի — *Զերկնային անմարմնի զուարթնոցն աջանչելի քաղաքա-վարութիւն եւ զառաքինագործ կրօնից զրաբեմայելուչ հանդէս...*

120· 153բ—5բ [Տապանագիր]

ա· 153բ *Բարեչուք դիմօք այր ճարտա-րան, / Ի գործ ընկերին փոյթ եւ ժրա-ջան, / Մահտեսի Թովմայ՝ դերձակ պատ-ուական...*

բ· 153բ—4ա *Արիւն լուսափայլ պարծանք Սերաստան... / Այժմ ի քուն մահու ննջէ յայս տապան, / Վեհս Յոհաննէս մտօք խո-հական...*

գ· 154ա *Բարերոյս տնկոյ չառաւիղ բա-րի, / Ազնիւ ճարտարին Չէլէպի յարգի...*

դ· 154ա—բ *Բարձաւ ի յերկրէս արժա-նին կենաց, / Բարձաւ ի յաղէս պարծանք հայրենեաց, / Ճարտարին Պեզճեան լիշոզ երախտեաց...*

ե· 154բ—5ա *Բարեգործ նահանգ յիշ-չատակ բարի, / Մկրտիչ ազա գովելի, / Տէմիրճիպաշի Տարապզանայի...*

զ· 155ա *Բառնի ի կենաց այրս գովելի, / Ստեփան ազա՝ որդի Նազարի, / Մուչտա-կամաձա խոհեմ եւ արի...*

է· 155ա—բ *Ծնեայ առ ի կեալ յաշխարհս տասնեակ... / Հայրն իմ մահտեսի Ալիքեան ազա... / Խկուէն Նաթուն տէրտէր կոչե-ցեալ...*

ը· 155բ *Ո՛ աչխարհ ածեր ինձ սեւ օր սեւ գիշեր... / Արդ ես Բէհչէ տուտու՝ ծաղկեալ նռնենի, / Սկզունդ Պիլզիկճի տալը Յովսէփի, / Կին էի Սըրմաքչ Յակոբ ազայի...*

ը· 155բ—7բ Գերապատիւ եւ գահերէց Տ· Գրիգոր արհեպիսկոպոս մայրաքաղաքին Տրապիզոնի — *Հայր մեր բարեգութ, Ամա-ուամաթնամ տեսչութեան ն՝ձերոք ամենայն յաջողութեամբ առ մարդիկ...*

122· 157բ—8ա Գերապատիւ եւ աթոռա-ժառանգ Տ· Ստեփաննոս արհեպիսկոպոս մայրաքաղաքին Նիկոմիդեայ — *Գորովա-գութ հայր մեր եւ հոգեւոր, Գեղեցիկ վա-ռումն բաղձանաց սրտիդ ի փոյթ մարդասէր խնամոց...*

123· 158բ Խոհեմագործ Տէր... պատ-ուական բահանայ — *Հայր մեր սիրելի, Մեծապատիւ... ազգասէր ամէնայն լուեալ գխոհեմութիւն քո...*

124· 158բ Ազնուամեծար պայազատ Գո-զոս ազա սիրեցեալ որդի — *Զգիր ազնուա-կանութեան ձերոյ ընծերցեալ կարեւոր վարկայ հարցանել...*

125· 159*ա—բ* Յարգելի երկոտասան իշխանաւոր եղբարց սիրելեաց մերոց խնդալ— *Ըստ հաստարակաց առածին, որպէս պարք մեղուաց գործեն զմեղր...*

126· 160*ա—1ա* Շնորհազարդ Տ· Աբրահամ վարդապետ սիրելւոյ ի Տէր խնդալ — *Յամենայն մասունս բարեկաւութեան յորս առաքինացար մինչեւ ցարդ...*

127· 161*բ—2ա* Մեծապատիւ եւ շնորհափայլ Գրիգոր աղա· հոգեծանօք ազնիւ սիրելի ողջ լինել քեզ ըղձանամ ամենայն բարեկամութեամբ — *Ի բազում ժամանակաց հետէ ցանկայի եռանդագին բաղձանօք գրել առ ազնուաշուք սիրելութիւն ձեր...*

128· 162*ա—3ա* Քրիստոսազօր եւ գերամեծար ամիրայ բարերար ազգիս — *Ոչ սակաւ գովութեան եւ պատուոյ ժառանգաւոր գտանին վեհափառ իշխանք ժամանակիս...*

129· 163*ա* Ամենապատիւ եւ վեհափառ պատրիարգ — *Հայր մեր բարեգութ, Զոր օրինակ ի զինուորական կաճառս փողարացն պար սաորին են կարգաւ...*

130· 163*բ—4ա* Ամենապատիւ եւ վեհափառ Տ· Ստեփաննոս արքեպիսկոպոս եւ պատրիարգ մայրաքաղաքին Կոստանդնուպօլսոյ — *Գորովագութ հայր մեր հոգեւոր, Լուր ախորժելի աւետաբեր համբաւոյ հընչեալ ի լսելիս մեր զուարճացոյց զսիրտ մեր...*

131· 164*ա—բ* Տապան *երջանիկ նահատակի, Սախայեան Գրիգոր ամիրայի... Յամի Տեառն* 1820, *Սեպտեմբեր* 18:

132· 164*բ—5բ* Գերապատիւ եւ բարեփառ Տ· Պօղոս արքեպիսկոպոս եւ խնամակալ եւ հոգածու աստուածայնոյ Աթոռոյն սրբոյ Երուսաղէմի — *Հայր մեր բարեգութ, Ոչ զայլ ոք համարիմք այնպէս օգտակար եւ պիտանի մարդկութեանս...*

133· 165*բ—7ա* Ոչինչ են զարմանք, *եթէ մահկանացու վիճակեալք բնութեան զփորձ առցեն զմահու վաղ կամ անագան...*

134· 167*ա—8ա* Վսեմափառ պայազատ— *Բարերար տէր իմ, Որովհետեւ արձանագրութիւն գամբարանաց ոչ այլ ինչ է...*

135· 168*ա—բ* Բարձրապատիւ եւ բարեխրատ Տ· Պետրոս վարդապետ — *Հայր մեր սիրելի, Զպատկեր պանծալի աստուածատեսակ նմանութեան սէրարփին սերովբէից...*

136· 168*բ—9բ* Աստուածասէր եւ բարեացապարտ իշխան Յովհաննէս վսեմափառ ամիրայիդ... — *Ապաքէն հոգեւորացն փոյթ նախապատիւ քան զամենայն ընտրելի է հոգեսիրաց...*

137· 169*բ—70ա* Գերապատիւ եւ շնորհազարդ Տ· ... Ծ· վարդապետ եւ առաջնորդ ժողովրդեանն Աստուծոյ Շումլուի — *Զաւետաբեր նամակ սուրբ հայրութեան ձերոյ գրեալ...*

138· 170*բ—1ա* Բարեկրօն եւ եզնազգեաց Տ· Մկրտիչ Ծ· վարդապետ եւ առաջնորդ սրբոյ վանացն Նարեկայ — *Չէ արժան առն խոհականի զբարեյօժարութիւն ուրուք...*

139· 171*ա—2ա* Գերապատիւ եւ աթոռաժառանգ Տ· ... Ծ· վարդապետ եւ առաջնորդ մեծին Կեսարիոյ — *Հայր մեր հոգեւոր, Ուրախ եմք լսելով զհամբաւ քո բարի...*

140· 172*ա—բ* Արժանապատիւ եւ ազնուափայլ մահտեսի Գասպար ամիրայ — *Եղբայր սիրելի, Զնամակ սիրոյ յարգութեան ձերոյ գրեալ ի ... ընկալայ յայսոսիկ աւուրս...*

141· 172*բ—3ա* Սէրն զոր ունիմ ընդ քեզ *չունի այլ ինչ պատճառ, քան թէ բնաբոյս բարեկաւութիւն քո...*

142· 173*ա—4ա* Ամենապատիւ եւ վեհափառ տէր — *Սրբազան հայր հաստարակաց, Անպիտան եւ անարժան ծառայս սրբազնութեան ձերում, որ կամ այժմ իբրաւացի...*

143· 174*ա—բ* Ոչ ուղեւոր ոք *անմոլար ընթանայ ի դժուարինս, առանց քաջահմուտ առաջնորդի... մանաւանդ իւրոց հայրենեաց, որոց պարտաւոր են նուիրել զամենայն ջանս իւրեանց եւ զարդիւնս վաստակոց:*

ԿԱՆՈՆԱԳԻՐՔ ՀԱՅՈՑ

Կ· ՊՈԼԻՍ ՌՀ — 1621

Գրիչ՝ Նիկողոս Երէց։

Թուք՝ 152· գաստակ՝ 1բ, 2բ, 75բ, 152ա—բ։ Գրակ՝ Ա—ԺԵ×12 (Գ 9, Զ 10, Է—ԺԱ 20, ԺԲ 11, ԺԷ 5)։ Նիւթ՝ թուղթ։ Մեծութիւն՝ 23×14,6։ Գրութիւն՝ երկսիւն, (միասիւն՝ 1ա—18բ, 145ա—51բ)։ Գիր՝ բոլորգիր։ Տուղ՝ 26։ Կազմ՝ խաւաթաւստակազմ։ Պահպանակ՝ 2-ական թերք սկիզբը եւ վերջը։

Գլխագործ՝ 3ա։ Լուսանցագործ՝ բուսական (սակաւ)։ Զարդագործութիւն՝ հաճգուզագիծ (սակաւ)։

Վիճակ՝ բաւարար։ Կանուխագոյն վնասուածկարգ մը թերթեր կազմէն անջատուած, իսկ ուրիշներ՝ թափուած։

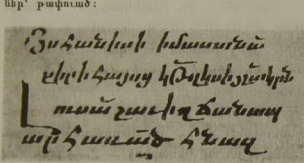

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա· 1ա¹—138ա¹ [Կանոնագիրք Հայոց]

– 1ա¹—ա² [Ցանկ ձիւքոց] — Կ(ա)րկ-ծոյ առաքելական կդեմայ… Աւետարանին հրվից, վանն ողորմութեան։

1· 1ա²—19ա¹ [Առաջին առաքելական կանոնք]

– 1ա²—2ա² Գլուխ Ը համաւրէն կանոնական ասացածի առաքելական, գլուխ ԼԴ — Ճարեւելս յաղաւթ կալ… Առաքելոցն Քէ զոր աշխարհս վիճակեցան։

– 3ա—5ա Ճառաւաքանութիւնի առաքելական կանոնաց — Սահմանք եւ կանոնք առաքելականք, զոր կարզեցին առաքեալքն քրիստոնէից…

– 5ա—12բ Կ[անոնք եւ սահմանք զոր եդին աշակերտքն, յետ վերանալոյն Տեառն յերկինս ի սուրբ եկեղեցի — Ա· Կարգեցին առաքեալքն եւ եդին հաստ]ատութեամբ, քէ յորժամ յաղաւթս կան եւ երկիր պագանեն աստուածութեան, յարեւելս կացցեն… ԼԳ· Կարգեցին առաքեալքն եւ եդին հաստատութեամբ, եթէ որպէս ի սկզբանէ զուգեաց Աստուած ամուսնութեամբ…

2· 19ա¹—26բ² Երկրորդ կանոնիճ առաքելականիճ։

– 19ա¹—բ² [Ցանկ Ա—ԶԳ]

– 19բ²—26ա² Սահմանիճ եւ կանոնիճ առաքելոյն են կդեմայ՝ առաքեալ հերձանոսաց — Ա· Եպիսկոպոս ձեռնադրեսցի յեպիսկոպոսաց երկուց կամ երից… ԶԳ· Որ դէպայր առ չարչարեալ, ամբարիշտ է…

– 26ա²—բ² Այս Զ գլուխս ոչ կայ ուրիշնակն — Ա· Եպիսկոպոս ոք իցէ դատաւոց եւ ունիցի իշխանութիւն ընդ ձեռամբ ի[ւրով]… Զ· Եղիցի ձեզ ամենեցուն՝ եկեղե-ց[ա]կանք կամ աշխարհախնամոց պաշտելի դիրք սուրբք ի Հին եւ Նոր կտակարանացն…

3· 26բ—31ա² [Կանոնիճ Թագէոսի առաքելոյ]

– 26բ²—7ա¹ Կանուիճ եւ սահմանիճ սուրբ առաքելոյն Թագէոսի, ի գալն նորա յՈւ[ռ]հայ դաւառ եւ լուսաւորել նորա մկրտութեամբ սուրբ աւազանի[ն] — Ժողովոյ լուսաւորեցաւ քաղաքն մկրտութեամբ, ձեռնադրեցան եպիսկոպոսունք…

– 27ա¹—31ա² Ա· Հարցումն — Որպէ՞ս պարտ է եպիսկոպոսին կալ ի տեսութիւն եկեղեցւոյն։ Պա· Եպիսկոպոս եղիցի անապատ, պարկեշտ ուսուցող… ԼԲ· Հրց· Որ գահճան ընկերին յապտակէ որպիսի՞ ինչ։ Պա· Զոր գրեաց Մովսէս հրա[ման]նաւ Աստուծոյ, ինչն անէնք…

31ա² «Զայս աւրինագիրս ես Զաքար[է]այ՝ աշակերտ առաքելոյն Թագէոսի գրեցի, որպէս լուայ ի նմանէ ամենայն հաւատացելոց ի Քրիստոս»։

4· 31բ¹—2բ¹ [Կանոնիճ Փիլիպպոսի առաքելոյ]

– 31բ¹—բ² Կանոնիճ Տեառն Փիլիպպոսի

առաքելոյն: Յաղագս քառասունսն ունելոյ— *Երկս միանգամ յարժան է...*

– 31բ^2—2բ^1 Կանունք նորին, գլուխք Ը — *Ա. Կին եթէ ամուլ դիպեսցի անգիտաբար ամուսնանալով, անմեղք են... Ը. Եւ ամենայն այր կամ կին մանուկ ղաղարկացեալք ի գործոց...*

5. 32բ^1—4բ^1 [Կանոնք հարցն հետեւողաց]

– 32բ^1—բ^2 Կանոնք հետ առաքելոց հարանց հետեւողաց, գլուխք ԻԴ:

– 32բ^1—բ^2 [Ցանկ՝ Ա–ԻԴ]

– 32բ^2—4բ^1 Կանոնք ԻԴ հարանց — *Ա. Եթէ ոք հեղցուցանէ զողայ իբրեւ գլխեղ... ԻԵ. Ե(Լ)ուո մոտւք կալ ժողովրդականաց եւ [մի] բազում լինել վարդապետք...*

6. 34բ^1—9ա^1 [Կանոնք Անկիւրեայ]

– 34բ^1—բ^2 Անկիւր[եա]յ [Ցանկ՝ Ա–ԻԱ]

– 34բ^2—5ա^1 Այս կանոնքս նախ են քան որ կարգեցան — *Քանզի որ ի Նիկայն կարգեցան...*

– 35ա^1—9ա^1 *Ա. Վասն իրիցան[ց] որք ի բռնութենէ հեթանոսաց մինչեւ տանճեանս ածեալս... Ի. Վասն այնոցիկ ոյք ի չափ հասակի հասեալ լիցեն եւ կուսութիւն խոստանայցեն...*

7. 39ա^1—43ա^2 [Կանոնք առաջին Նիկիական]

– 39ա^1—ա^2 Դնի կանունք Նիկիական. գլուխ Ի:

– 39ա^1—ա^2 [Ցանկ՝ Ա–Ի]

– 39ա^2 *Սահամք (սահմանք) եւ կանոնք որ եղան ի սուրբ Կաթուղիկէ եկեղեցւոջ ի մեծ ժողովն Նիկեայ...*

– 39ա^2—43ա^2 *Բ.(Ա) Վասն այնոցիկ որ կատարեցին կամաւք զեկաւորիս անդամոց իւրեանց... Ի. Զի են ոմանք որ ծունր դնեն յաւուր կիրակէի...*

8. 43ա^2—8բ^2 [Կանոնք երկրորդ Նիկիական]

– 43ա^2—4բ^1 Կանոն Կոստանդի[ան]ոսի թագաւորի, առ եպիսկոպոսունսն առ ժողովուրդսն — *Զի չարեաց եւ ամբարշտաց լծակից եղեւ Արիոսի... զորս դատապարտեցին Նիկիա քաղաք, իբրեւ ժողովեալ էին եպիսկոպոսունքն ՅԺԸ* (318), *որոց անուանս ըստ իւրաքանչիւր իշխանութեան գրեալ է, որ չէ դժուար յայտնել:*

– 44բ^2—8բ^2 Կանոնք երկրորդ Նիկիայական, զոր եդին ՅԺԸ (318) եպիսկոպոսունք կրկնաբանելով կարն ի կարնոյ — *Ա. Ոչ է պարտ կրճատեալսն եւ ներքինիսն արարեալ զինքեանս՝ ի վիճակ քահանայութեան յառաջ ածեալ... ԾԺԳ. Որ ոք լուծանէ լուեալ զսահմանեալ սրբոց ժողովոյս այսորիկ...*

9. 48բ^2—9բ^2 Կանոնք [սր]բոյն Գրիգորի Հայոց Լուսաւորչին հայրապետին, Գլուխք Լ — *Ա. Քահանայ որ ի մեղս զառածեալ է ժ ամ ապաշխարեսցէ...* (*Լ.*) *Կոյս որ նուիրէ զանձն Աստուծոյ, նոյնպէս եւ մոնոզոն մի՛ իշխեսցէ ամուսնանալ...*

10. 49բ^2—58բ^2 [Կանոնք Աթանասի]

– 49բ^2—50բ^1 Կանոնք Աթանասի. Գլուխք ԶԷ:

– 49բ^2—50բ^1 [Ցանկ՝ Ա–ԶԳ]

– 50բ^1—1ա^1 [Նախերգան] — *Ի ժամանակին այնմիկ երեւեցաւ այր մի Գորգիոս անուն, արիանոս, ի Կապադակոսի...*

– 51ա^1—8բ^2 Բան կանոնական. Գլուխ ԶԳ (ԶԸ) — *Հարցումն Ա. Եթէ մանուկն երեխայ կատարեալ իցէ...: Պտ. Մկրտել պարտ է, որպէս կոչեցեալ է Աստուծոյ... ԶԸ. [Հրց.] Վասն երդման: [Պտ.] Ասեմ Քահանայ անդ երդուիցէ ուր կարճումն մեղաց է...*

11. 58բ^2—62ա^1 [Կանոնք Մակարայ]

– 58բ^2—60ա^2 Երանելոյն Մարկարա սրբոյն քաղաքին Երուսաղեմի հայրապետին կանոնական թղթոյն ի Հայս. Վասն կանոնագրութեան կաթողիկէ եկեղեցոյ կարգաց, զոր չէ արժան ընդ սահման եւ ընդ հրաման [անցանել] գլուխք Թ — *Ահայ վասն ահի եւ երկիւղին Աստուծոյ...*

– 60ա^2—2ա^1 *Ա. Թէ արժա՞ն է սարկաւագաց մկրտութիւնս առնել եւ կատարեալ իցէ խորհուրդն: Գիտութիւն լիցի քրիստոսասէր եղբայրութեան ձերոյ... Թ. Զայս պատուէրն աւանդն հաւատո եւ կարդ եկեղեցոյ...*

12. 62ա^2—3ա^1 [Կանոնք Կ. Պոլսոյ]

– 62ա^2—3ա^1 Կանոն Կոստանդիանուպոլսի ժողովոյն. գլուխ Գ:

– 62^{a2} [Յանկ՝ Ա–Գ]

– 62^{a2}—^{p1} *Յետ բազում աւուրց թագաւորելոյ մեծին Թէոդոսի…*

– 62^{p1}—3^{a1} Եւ սահմանեցին քանս գրելոյս Գ — *Ա. Ոչ խոտել զհաւատս սուրբ հայրապետացն յՅԾԲ (318)–իցէ ի Նիկիա Բիւթանացոց ժողովեցան…* (Գ)· *Վասն Մաքսիմոս չհնազանի եւ վասն նորին անկարգութեան…*

13· 63^{a1}—7^{a1} Սահմանիւ կանոնադրութեան երանելոյն Գրիգորի Աստուածաբանի Ազիազ եպիսկոպոսի, յաղագս ուղղափառութեան հաւատոյ ապաշխարութեան յանցաւորաց· գլուխ Լ — *Ա. Ականէատեալք սրբոյ Քեան հաւատոց դաւանողք սրբոյ ուխտիս… Լ· Տան սրբոց պահքին յետ հասարակեալ տուընջեան եւ զկիրակէ…*

14· 67^{a1}—^{p1} Կանոն Բարսեղի հայրապետին՝

– 67^{a1}—^{p1} [Յանկ՝ Ա–ԺԱ]

– 67^{p1}—^{p2} Գիր կանոնական մեծի եւ գիտնական եպիսկոպոսապետի Բարսղի առ սուրբն Ակիպիհոս· բանն ԺԱ —*Ա. Աբաստասեալքն յեկեղեցոյ ամենայն հերձուածոց, եւ կէս հերձուածողք կոչիցին… իսկ աղանդաւորք են այնոքիկ Մանիքէացիք…* (*չար· թափուած, կը պակսին* Գ–ԺԱ)·

15· 68^{a1}—77^{p2} [Բարսղի գիր կանոնական վասն պէսպէս եւ բիւրապատիկ ախտից· գլուխ ՄՀԲ — *ՃԼԲ· Հարկ է քահանային… լու էր] Նմայ թէ բնաւ չէր ծանուցեալ զարդարութեան հանապարհն… Մոմ· Իսկ ոմանք հանդիպին վասն խրեանց…* (*չար· թափուած*)·

16· 78^{a1}—83^{p1} [Կանոնիւ Սարդիկեայ — *Ա. Ոսիոս եպիսկոպոս սասց… վասն զի [ը]ացս այսոցիկ պատճառք յայտնեն, վասն էր այսոքիկ ձեռնադրին… Իմ· Դաւրդէն–ոիոս եպիսկոպոս սասց· Այսոքիկ փրկիչապէս եւ կարգաւ սահմանեալք…*

17· 83^{p1}—4^{a1} Կանոնական գիր Ֆեառն Եփիփանեայ սասցեալ է — *Ա. Եպիսկոպոս կամ էրէց կամ սարկաւագ, որ սանտիկին ունիցի ի տանն… Ե· Որք Չաուիէն մինչեւ ցՎեհտակասն եւ ամենայն կիւրակէ պահ դնէ…*

18· 84^{a1} Եղիշէի վարդապետին — *Եթէ օք կիւրակէ կամ տօնի կամ երեւելի աւուր ամուսնանայ ընդ կնոջ իւրում՝ Ը [օր] ապաշխարեսցէ ապա հաղորդեսցի*·

19· 84^{a1}—5^{a1} [Կանոնիւ եփեսոսի]

– 84^{a1}—^{a2} Կանոն ժողովոյն որ Եփեսոսոս· գլուխ Զ·

– 84^{a1} [Յանկ՝ Ա–Զ]

– 84^{a1}—^{a2} [Նախերգանն] — *Իսկ աւուրս վերջու Թէոդոսի այր վիշապագլուխ երեւեցաւ· Ն[ե]ստոր անուն…*

– 84^{a2}—5^{a1} Սահմանեալ կանոնիւ գրելոյս Զ — *Ա. Քանզի պիտոյ էր որ ոչ եկեղեցի ի ժողովն եւ մնացին ի գաւառին… Զ· Այնպէս եւ Քէ ոմանք կամեցին որ ինչ պրով սասցաւ…*

20· 85^{a1}—^{p1} Կանոնիւ Կիւրղի Ալեքսանդրացոյ — *Ա. Քահանայ որ կոյս իցէ կամ այրի եւ աչխարհի քահանայութիւն առնէ…* (Զ·) *Քահանայ որ աւրհնէ մեթեր եմպելեաց…*

21· 85^{p1}—^{p2} Կանոնիւ սրբոյն Սահակա Հայոց հայրապետի· գլուխ Ժե·

– 85^{p1}—^{p2} [Յանկ՝ Ա–Ժե]

– 85^{p2}—7^{p2} Կանոնիւ սրբոյն Սահակայ Հայոց հայրապետաց յաղագս եպիսկոպոսի, թէ որպէս պարտ է գկանոնս հաստատել զեկեղեցին — *Ա. Զի սրբոց բարէպաշտից եւ առաքինութեամբ պայծառացելոց պարտ է հաւատալ… Ժե· Եղբարց սիրելեաց երկայնոց… վասն տգիտութեան երիցութեան արժանի ոչ…* (*չար· թափուած*)·

22· 88^{a1}—^{p2} [Նորին, թէ որպէս պարտ է եպիսկոպոսաց պահել զգանձս եկեղեցւոյ կամ նոցա որպէս մատակարարել — *… Ծդ· Բայց եւ զոմն… յորոյսեսցէ անկեալ] պատրաստիցին ընծաէրք Քաեւոյ եւ հառաչելով, եւ ի պղտորութենէ որովայնին… մանկըներ խաղագութիւնք չնորհաւք եւ մարդասիրութեամբ Ֆեառն մերոյ…*

23· 88^{p2}—90^{p2} Սրբոյն Սահակայ Հայոց կաթողիկոսի գիր աւանդութեան, յաղագս կարգի եկեղեցւոյ եւ պղտցն (պղտզոյ) ժողովրդականաց ընծայելոյ ի տուն Աստուծոյ — *Քանզի սուրբ Լուսաւորչէն Հայոց մեծն Գրիգորիոս ծնեալ վերստին զհայաս-*

տանեաց աւագանին… զի կարգք եկեղեցւոյ հաստատուն եւ անչարժ եղիցին եւ Աստուած փառաւորեսցի ամենայնիւք, այժմ…

24· 90r^2—7r^2 [Կանոնիւ Շահապիվանի]

– 90r^2—1$ա^2$ Հայոց կանոնիս· գլուխք Ի:

– 90r^2—1$ա^1$ [Յանկ՝ Ա–Ի]

– 91$ա^1$—$ա^2$ Եդեալ միաբանութեամբ առագաց Հայոց եւ քերներդն ամ վախճանեալոյն սրբոյն Սահակա կարգեցաւ կանոնիս այս: Ա· Սահմանիւ եւ կանոնիւ կարգի Աստուծոյ սուրբ եկեղեցւոյ, զոր եդին վարդապետք Հայոց ի լուսաւիւն առաքելական եւ ի նիկիական կանոնաց հաստատութեան — *Պարտ է եւ պատշաճ է նաւասարի հոգալ…*

– 91$ա^2$—7r^2 *Բ· եթէ քահանայ ոք ի պղծութիւնն իցէ… Ի· Եւ քահանայք զգուշացարուցին զանցուցեալն միաբան առնել արտաքոյ եկեղեցւոյ…*

Առաջին բաժինը ընդօրինակած չէ:

25· 97r^2—102$ա^2$ Նորին սրբոյ Սահակայ Հայոց հայրապետին, թէ որպէս սահմանեցաւ կարգ ուխտ[ի] եւ որոշումն վկայից: Բան երրորդ — *Քանզի բազումք կարծեցին սպիտութեամբ այլ զոմն եկիցէ (եկեղեցի) ասել եւ այլ ոմն վասն (վանս)… անթարգմանելի պայծառութեամբ մշտընջենաւորեալոյ յաւիտեան…*

26· 102$ա^2$—7r^2 Նորին թէ որպէս պարտ է եպիսկոպոսաց տալ զընդանիս սուրբ եկեղեցւոյ — *Այցելոյ եւ հաստարակաց հայր է… եւ առաջնորդ եւ առիթ ի կեանս յաւիտեանս· ամէն:*

27· 108$ա^1$—9r^1 Թուղթ Սեւստիոս եպիսկոպոսի· ԼԳ· (ԻԳ):

– 108$ա^1$ [Յանկ՝ Ա–ԻԳ]

– 108$ա^1$ Բանս ԻԳ, ի ԳԼԲի ասս ապաշխարութենէն — *Սեւստիոս եպիսկոպոս, որ էջ Աստուծոյ ի Քրիստոսէ ի Հռոմայ Սրբոյ քահանայից ի Տեառնէ ողջոյն…*

– 108$ա^1$—9r^1 Ա· *Որպէս Տէր ցՄովսէս· Մի՛ առնէք քոս գործոց հեթանոսաց… ԻԳ· Որ ընդ անասնոց պղծեսցէ…*

28· 109r^1—11r^1 Կանոնիւ երկրորդ Անտ[ի]ոքիայ:

– 109r^1—r^2 [Նախերգամն] — *Որպէս երկուց եւ երից վկաց հաստատեցաւ ամենայն բան…*

– 109r^2—11r^1 Ա· *Եպիսկոպոս ոք մի՛ իշխան լիցի այլոց եւ(վ)ճակիս… [Թ·] Ամենայն կերպ Աստուածաշունչք են…*

29· 111r^1—3r^2 Յոհաննի Մանդակունւոյ Հայոց կաթողիկոսի:

– 111r—r^2 [Յանկ՝ Ա–Թ]

– 111r^2 [Նախերգամն] — *Զմեծ եւ զանբաւ բարերար եւ ողորմածիս զՏեառնէն պարտիմք դհանապազ…*

– 111r^2—3r^2 Ա· Վասն սրբոց Պահչէին ի կանոնս ի չարաթիս ոչ հրամայի պահել… (ԺԱ·) *Բայց աւրէնս ոչ է պարտ առնուլ մինչեւ սրբի…*

30· 113r^2—4r^1 Տեառն Յոհաննու Մանդակունեցւոյն Հայոց կաթողիկոսի՝ աշակերտ մեծի սուրբ Սահակայ հայրապետի, բան կանոնիւ — *Արդ, ես զայս բան իմում դիտելոյ ասեմ, թէ որ մանուկ տխմար զարդէսս որ ոչ կար կարդար վկեւտարանն… ասէ առ սուրբ աշ[ա]կերտն, թէ ձերի առէք եւ ձրի տուք:*

31· 114r^1—6$ա^1$ Կանոնիւ Սահակայ վերջինոյ Հայոց կաթուղիկոսի ԺԵ:

– 114r^1 [Յանկ՝ Ա–ԺԹ]

– 114r^1—6$ա^1$ Հարցումն կանոնակամիւ Յովհաննու՝ Սիւնի էպսկոպոսի եւ առընթերս գրեալ· պատասխանիւն նմին Սահակայ Հայոց կաթողիկոսի եւ նորին աթոռակցաց եպիսկոպոսաց բազմաց· գլուխք ԺԵ — Ա· *Եթէ պա՞րտ իցէ եպիսկոպոսին մինչ դեռ եկեղեցոյ իւրում իցէ…: Պա· Չէ արժան, զի կեղծաւորութեան եւ մարդահաճութեան կարծիս տայ ժողովրդեանն… ԺԵ· Հրց· Զքառասնունդ զորս կատարեն աշխարհ վասն մեռելոց արժա՞ն է իրաւի համարել…: [Պա·] Կարի քաջ պարտ է իրաւի համարել…*

32· 116$ա^1$—9r^2 Կանոնիւ Սիոնի Հայոց կաթողիկոսի· գլուխ ԻԲ:

– 116$ա^1$—7$ա^1$ [Նախերգամն] — *Որք պատմող աստուածային առքնադրութեան անեղին…*

– 117$ա^1$—9r^2 Ա· եպիսկոպոս կամ քեռեպիսկոպոս կամ էրէց մի սուսգի ի պատ-

ճառաց մարմնոյ զփառս չնորհաց Հոգոյն... ԻԳ. Որք գերէվար լինին անաւրինաց...

33. 119բ^{2}—22բ^{2} [Կանոնք Դունոյ ժողովոյն]

– 119բ^{2} [Ցանկ՝ Ա–ԺԱ]

– 119բ^{2}—22բ^{2} Կանոն եւ սուրբ ժողովոյն զոր ամի ինչորդի (չորրորդի) Կոստանդիանոսի կայսէ[ր] բարէպաշտ թագաւորի Հոռոմոց. այս գիր հաստատութեան գրեցաւ. յուղիղ կարգի եւ կանոնաց սրբոց եկեղեցւոյ եւ առաջնորդաց եւ ժառանգաւորաց, հրամանաւ երանելոյն կաթողիկոսի Հայոց Ներսէ[ս]ի Շինողի, այլոց եպիսկոպոսաց որոց անուանք դրոշմեալ կան գրով կատարման կանոնացդ. գլուխ ԺԲ:

– 120ա^{1}—2բ^{2} *Ա. Զառաջնորդաց սրբոց եկեղեցոյ, այսինքն է եպիսկոպոսաց, ըստ կանոնի սրբոց հարցն է դնալ արժան... ԺԱ. Ոմանք ազատաց ի վերայ տկարանոցաց իշխանութիւնս առնեն...*

34. 122բ^{2}—5բ^{1} Սրբոյն Եղիշէի կանոնական գրոց. գլուխ Ա. վասն դիւահարաց է, թէ պա՞րտ իցէ աւրէնս տալ կամ երեխայիցն՝ կնիք, մինչ դեռ դեւն ի նմայ է. ԽԳ— *Բազում ախտք են ի մարդ... զի ապրեցուսցէ զվրիպեալն անշէջ հրոյ դեհենէն, որ երթալոց է սատանայ...*

35. 125բ^{1}—31ա^{1} [Անուանք հայրապետաց եւ եպիսկոպոսաց]

ա. 125բ^{1}—8ա^{1} Նիկիայ սուրբ ժողովոյն այս անուանք — *Աղէքսանդրոս Եգիպտացոց... Ղեւոնտիոս:*

բ. 128ա^{1}—30ա^{2} [Գաւազանագիրք կաթողիկոսաց ի Գրիգորէ ցՍարգիս ցՆժէ թուականն Հայոց] Յետ մատենի ժամանակագրութիւն թագաւորացն տէրանց աշխարհիս, արանց աշխարհականաց — *կամիմ յիշատակել զամս հայաստանեաց քահանայապետիցն... եւ ի սկզբանց անտի ցՆԺԷ, սահմանեալ սրբոյն Գրիգորի Հայոց լուսաւորչին:*

գ. 130ա^{2}—բ^{1} Ի սրբոյն Գրիգորէ Բագարատանասն եւ Արշակունիք միոյ եպիսկոպոսի [վ]իճակ կարգեալ էին մինչեւ ցվաղճանք [Ք]երթողահաւր երանելոյն Մովսէսի եպիսկոպոսի ապա զատուց Արշարունեաց եւ տան եւ կամսարականաց ի նախ — *Եպիսկոպոս Ա. Կնդակ՝ ամս ԻԶ, Յոհան՝ ամս ԺԱ, Թաթուլ՝ Թ, Թումաս՝ Խ, Հաւուկ՝ ամս Ժ... զխոստովանողական անուն ժառանգեաց վասըն Քրիստոսի չարչարեալ ի Խառնան Մեջագետաց:*

դ. 130բ^{1}—1ա^{1} Եպիսկոպոսք Երուսաղեմայ որ յետոյ պատրիարգ — *Յակոբ[ո]ս՝ եղբայր Տեառն, Փիլիոս, Սիմոն... միահ[ամ]ուռ Կ:*

ե. 131ա^{1} Կոստանդնուպաւլս[ոյ] եպիսկոպոսք, որք եւ ապա հայրապետք — *Մետրափանոս, Աղէկսանդրոս... Գենիոս, ոռքս ԻԲ:*

36. 131ա^{1}—2ա^{2} Թուղթ զոր առաքեաց Յակոբոս եպիսկոպոս Երուսաղեմի առ Կոդրատոս, զի ցուցանէ նմա թէ զի[ն]չ հրաման ետ Տիբիկոս կայսր վասն հրէիցն որ ի խաչն հանին Քրիստոս — *Յակոբոս եպիսկոպոս Երուսաղեմի առ Կորդատոս անունդ բարի... առաքեցես ինչ զպատճէն բանիցս այսոցիկ ի ձեռն Ասխադիսեայ:*

37. 132ա^{2}—6ա^{1} Գիր կանոնական սուրբ Եպիփանու հայրապետի — *Ի վերայ բազում նշանաց եւ մարգարէութեան երեւի այս չընորհեալ երանելոյն Եպեփանու հայրապետի, զի յորժամ կամէր զպատարագս մատուցանել... եւ հանկիստ հոգոց նոցայ:*

38. 136ա^{1}—բ^{1} Մեծի Ագաթանգեղոսի բանէն որ զԿայէնէ — *Արդ, սատանաւր զտէրունեանն ղաղարեցուսցուք զառաստանութիւն եւ մեք զեղբայրրաղաւին չարայարեսցուք զրուցատրութիւն... եւ կեցուք ըստ Քրիստոսի, արդարապէս եւ անսպառ հասցուք ըստ Քրիստոսի Յիսուսի... ամէն:*

39. 136բ^{1}—7ա^{1} Երանելոյն Մեսրոպա Հայոց վարդապետին — *Բարիք ողբայր, ոմն ի սրբոցն գրոց, գիտացէք, ասէ, ով սիրելիք, զի Թէպէտ եւ բեւեռաց Տէրն զչարն ընդ խաչափայտին... իջանէ ի տարտարոսն դառն տանջանացն դեհենին, զորոց վարդապետութիւն ընկալաւ:*

40. 137ա^{1}—8ա^{1} Յոհաննիսի Իմաստնասիրի Հայոց կաթուղիկոսի յիշատակարան— *Լուսաշաւիղ զճանապարհ առ Աստուած հընազանդութիւն ընդհանուր հաւատացելոց ի Քրիստոսի կազմեցին սուրբ հարքն զկանոնական բանից դիտաւորութիւն... եւ հա-*

լսասրել չափոյ հասակի կատարման Քրիս-տոսի, որում փառք յաւիտեանս։

Բ. 138ա¹—51բ [Քանի զանազանի]

1. 138ա¹—9բ¹ Ասանդուքիւն հրէից վա-սըն ազգամուքեանն — *Էր մեծ մեծատուն յԻսրայէլի, որ մոռացեալ էր զյոյսն որ առ Աստուած ի բազում յղփուքենէ... զառա-ջին մեղսն ելոյծ որ ծնաւ ի բնգրեհեմ, ի տան հացին, նմայ փառք յաւիտեանս. ամէն։*

2. 139բ²—41ա² Վասն քազաւորաց Հա-յոց, զոր կարգաց Մովսէս Խորենա[ց]ցին— *Մովսէս Խորենացի զչարս Քազաւորացն Հայոց այսպէս կարգէ. Ցարբէքէ՝ որդի Նա-յի Դամէր, Թիրաս Թորգոմ, Հայկն... առ-նու զԴազաւորութիւնն Խոսրով՝ որդի Վա-ղարշու, որ է հայր մեծի որդի Դրդատայ եւ մրեջ պահանջէ զմահուսիանն հաւրն։*

3. 141ա²—3բ¹ [Գաւազանագիրք Հայոց քազաւորաց] — *ՅԱդամայ Ա—երորդն Ադ-բահամ ծնաւ ի Քեռ Ուրայ... եւ Քազաւոր-բէ միւս Կոստանտին այլմէ ազգէս այժմ ունի զԴազաւորութիւնն, եւ է Քրիս Հայոց Պէ* (1202)։

4. 143բ¹—բ² [Ցաղագս եկեղեցւոյ] — *Մարգարէից սայ սերմանուսն առաքելոց պտղաբերել... ի պէտս հանուրց պտղաբե-բրի, Տեառն է աւրհնեալ ամենայնի...*

5. 145ա—51բ Խաւսք եւ խրատ եւ համա-տաքիւն հոխակ իմաստնոյ — *Ցամս Սեն-քերիմայ Նինուէի եւ Ասուրեստանեաց, եւ Ներկաս դպիր էի Սենէքերիմայ արքային... Որդեաք, եթէ լաս բան ինչ ի գրան արքու-նի մեռոյ եւ Քազոյ զնայ ի սերտի քոմ... որդեակ, փաթիր յերաշխաւորութենէ, եւ եթէ կինաս այնպէս կարծէ Թէ եւ գրապա-նեստ տաս, ոչ մինայն ի գրապանեստ, այլ ճոչէ զմորուատ քո։*

> 151ա—բ *Ես այս էր խրատն զոր ուսոյց նայ քեռորդին իւրոյ Ին-կարն եւ այս զինչ եղբաք պիտ-քանի // եւ խրատական, զայս գրե-ցի ի Քաղիս եւ զանպիտանն ոչ գրե-ցի, պի լսողացդ դիւր Քուի. եւ որ զհոգեւոր խրատն ոչ ընդունի, զմարմնաւորս տեսանէ եւ արասցէ նա հոգոյն ու մարմնոյն չհմ լինիս։*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԴՐՁՈՒԻԹԵԱՆ ԹԱՄԱՆԱԿԻ

ա. 143բ² *Ձեռքս երթայ գիրս մնայ,*
Մարմինս ի հող դարձեալ դառնայ,
Հոգիս յոր տեղ մեր Տէրն կամայ։

բ. 144ա¹ *Փա՛ռք ամենատեառն աւար-տողին սրբազանի բանիցս(ցս) կանոնական տառիցս, որ յաւժանդակեացս զիս ազկաղ-կուքիւնս սկզբնաւորել զնամակս զայս զայ-րի երջանկացն, զաստուածապաշտին զա-ռաքելոյնն սրբոցն եւ զնոցին աշակերտացն հետեւողացն Հմմարտութեան։ Եւ զվարդա-պետացն սրբոցն, զանձանց մաքրապատկից եւ ուղղաբան խոստովանողաց համազո-յութեան, որք իւրաքանչիւր ժամանակս փայլէին իբրեւ զլուսաւորս աշխարհի զխա-ւար կռապաշտութեան եւ զհերձուածողացն չարութիւն փարատեցին, զսէգն դառնու-թեան եւ զդող վնասակար իբրեւ զմշակս երկնաւորս արմատախլեցին։ Եւ զդանեալն ի բանսարկուէն՝ զորմն չարութեան էր ըս-կիզբնանցն տարածեալ զաբ (զո՞ր) յաչխա-տանս քրամբքն կապեցին խրճուն առ ի յայրել եւ զյաւն մահացիսբ ոչ ըստ մարմնոյ այլ հոգւոյ, սպեղանեաւք ապաշխարութեան ողջացուցին եւ զժանդախտն որ անհնարին էր ի բժշկութիւն, յոտով Քողութիւն սպա-ցուցին եւ զկարէկէր հարուածս Քշնամոյն կենարարին Հաւակամբն քաղցրացուցին, հնաւտս հաւատացեալն եւ զամբացեալ մեզս ազգիս ազգիս հիմանց տապալեցին, զեկե-ղեցիս զարդարեցին եւ զկուսածին մանկու-նըս նոր լուսաւորեցին, զբահանայս աստ-ուածարանս զարդարեցին եւ զժողովուրդս ըստ ձեռամբ նոցա հնազանդեցին, զամուս-նացեալսն պարապեցին եւ զկուսանս պար-կեշտս/ցուցին, զարդարս խրատեցին եւ զմեղաւորս զարձուցին մարդասիրութեամբն Տեառն, զմեծամեծան կանկ(ն)եցին եւ զկո-քունս ոչ անտես արարին. ըստ քանիսնու-թեան աւուրց եւ ամաց զժամա-նակաց ապաշխարութիւն սահմանեցին, ա-զատիւք եւ պահովք զմեղկութիւն ոգոյն պնդեալ հրամայեցին եւ ներհեռանդն ար-տասուաւք զհուրն փայլակն չիջուցին։

Արդ, այս գեղեցկայարմար տուհյս ցանկացողացս եղեալ ես քշնաւտակաս ա-մէն մեղաւք է լիք եւ անարժանս։ Արդ, զը-

րեցաւ կանոնդիրքս ձեռամբ սուտանուն Նիկողոս երիցուս, թվին ՌՀ (1621), ի քաղաքըն Կոստանդիպոլիս ի Խալաթիայ, ի դուռն Սուրբ Լուսաւ[որ]չին. ամէն:

Դարձեալ յիշէք զվարպետն մեր՝ Սարգիսն, որ եւ մեզ շատ աշխատեցաւ. Աստուած ողորմի նմա: Դարձեալ յիշեցէք զհայր իմ՝ Մելքսէթն, զմայր իմ՝ Շահնիկարն, Աստուած ողորմի ասէք նմա: Դարձեալ Աստուած ողորմի ասէք Վարդէվանին, Շահանիխեցին. ամէն: Դարձեալ յիշեցէք զեղբայրն մեր Պողոսն, Ղարիպշան, Տիլանջին. Աստուած ողորմի իւրոց հոգուն. ամէն: Դարձեալ ողորմի ասացէք Մարէմին, Մահպուպին, Տուլվաթին, Մէրիէ, Թուրվանտին. ամէն:

Այս սուրբ հայրապետաք, որ այս գրիս մէջն գրեցաւ զիմ անարժ[ա]նիս ձեռաւքն, նայ բարէխաւս լինին առ Աստուած իմ մեղաւորիս, աւրինակ չնորհողիս: Սուրբ Աստուածածին բարէխաւսութեամբ եւ սուրբ հայրապետաց աղաւթիքն, ողորմի ինձ եւ ծնողացն իմոց եւ ամենայն քրիստոնէից. ամէն: Հայր մեր որ յերկինս:

գ. 151ր Եւ որք կարդայք զգիրս կամ աւրինակէք, թողութիւն խնդրեցէք ստացողի գրոյս եւ ինձ մեղապարտ գրչիս՝ սուտանուն Նիկողոս երիցուս, որ չեմ արժանի յիշել զանուն իմ ի տառիս, եւ ամենայն ազգականաց իւրոց եւ ծնողաց եւ եղբարաց. Աստուած ողորմի ասէք. ամէն:

Ջեռոս երդայ գիրս մնայ,
Տէրն ողորմի ինձ եւ նորայ,
Որ զայս գիրս կարդայ,
Եւ համաջմամբ զՏէրն աղաչեայ,
Որ եւ մեզ զարքայութեան դուռն բանայ:

Կարդացողաց ամենեցուն. ամէ[ն]:

Արդ, գրեցաւ կանոնդի[ր]քս Կոստանդիանուպաւլիսն, ի Ղալաթիայ, ի դուռն Սուրբ Լու[ս]աւորչին, թվին ՌՀ (1621), Մարտ ԻԱ (21), աւրն չորեքշաբթի: Հանց յուրտ եղաւ, որ ծովն պաղեցաւ, որ մարդիք Ըստպաւլու պաղին վրա[յ]ովն Ուսկոյտարն անցան: Հացին դրամ ԺԵ (15) ծախեցաւ:

54

Բ Ա Շ Կ Ա Ր Ա Ն

ՁԱՐՇԱՄՊԱ

ՌՄԿԳ — 1814

Գրիչ՝ Ստեփաննոս (1ա—38ա)։

Թերթ՝ 54· գատարկ՝ 46բ—54ա։ *Չափ՝* 6×8 (Ա 10, Գ 12)։ *Նիւթ՝* բուղթ· (39—54 կապտադակ)։ *Մելան-թիւն՝* 20,9×15։ *Գրութիւն՝* միասիւն։ *Գիր՝* շեղագրաման, (ներքին՝ 40ա—3ա)։ *Տող՝* 23։ *Կազմ՝* խաչաձողակազմ։ *Լուսանցակողք՝* կարմիր (գունաթափ)։ *Պահպանակ՝* 1 թերթ սկիզբը, 2 թերթ վերջը։

Վիճակ՝ բաւարար։ Թերթևակի ցեցակեր, կարգ մը էջերու թանաքը ներծծուած եւ գրադարձը գունաժխտուած, պահպանակ 3-ը կազմին փակցուած։

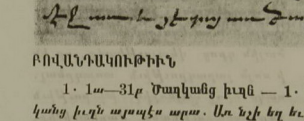

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1· 1ա—31բ Ծագկանց իւզն — 1· *Ծագկանց իւզն այսպէս ասա. Առ նշի եղ եւ ասլամատակ մոմ եւ մէկդէկ մոմ, երկուքն մխատեղ հալէ…* 285· *Խպիւրշիւմ — մէկքիւր սերս թռապիչէթի էվլէքի ակրէճէա… վէ լէքինի սէն խալէր։* (247—285 *Հայատառ թրքերէն*)։

32ա—8ա Ցանկ բրծշկարանիս (այբուբենի—*Ա· Ականջն ցաւի… Ցաէնկի քամի*։

2· 40ա Ցանուն Աստուծոյ գրածին եւ ողորմածին։ Գիրք բժշկական արհեստի, զոր սահմանեցին իմաստուն փիլիսոփայքն եւ բժշկական վարդապետքն — *Իմանալ զրուբիւն մարդոյն եւ խնամ տանիլ ցաւին…*

բ· 40ա—բ Դասուն առաջին, որ ցուցանէ թէ որպէս պարտ է ուսանիլ զբժշկութեան արուեստն — *Եւ պիտակի է, զի առաջին բըժշկապետքն առաջինքն եւ վերջինքն միաբան… այլ այն է բարին, որ այնպիսի բըժիշկին հե[տեւ]ի կենաց հիւանդաց եւ Քրիստոսի փառ… ամէն։*

3· 41ա—3ա [Մասն մարդակազմութեան Աբուսպիդայ]

ա· 41ա Ցաղագս կազմութեան մարդոյն եւ գոյացութեան ամենայն անդամոց մարմնոյն կամօճն Աստուծոյ — *Սուրբ Հաւատով [մտ]օք ընթերակ իմաստասիրաց եւ բժշկական վարդապետացն…*

բ· 41բ Վասն շինուածոյ գլխոյն եւ ըզեղամն — *Ահ իմաստասէր Գալիանոս, թէ որպէս Աստուած զգլուխն մարդոյն…*

դ· 42ա—3ա Վասն շինուածոց եւ յօրինուածոց աչաց — *Ասացեալ է մեծն Մխիթար, թէ ամենայն բժիշկ որ աչաց կամենայ ծառայել…*

դ· 43ա Վասն ստեղծմանն ականջացն (*այլ քան*)։

4· [Ցաւելագրութիւն՝ ԺԹ դ·]

ա· 38բ—9բ [Դեղագիրք գանազանիք]· Վասն խլի — *Ըռաւհանի հունդն եռցուր եւ ականջն կաթեցուր, ժ տարիս խուն բանայ… Ջրի պիւնն կտրելու զարաչ զանկաս, ծնծղա, քիմն քաչնա։*

բ· 44ա—6ա [Դեղագիրք] — *Քոլերէ մորպալ տէնիլէն Մոակոի իլէքին բէշաթաբ, ըրաքի պալ 200 տրամ… 3 հատ ալ հաւ մորթելուշ ու հիւանդին մէկ հատը գըլուխը, 2 հատն ալ ոտից տակը կապելու է ու հիւանդին ջուր տալու չէ բնաւ, կամ պալ բան կերցնելու չէ։*

գ· 54բ [Դեղագիրք] — 1 *տրամ ծաթրին, 1 տրամ զարչնիքիլ, 1 տրամ նշատիր մէկ հատիքի թեղնուցով լաւ մի մխատրէ… տուր որ բերանն էզդայ քրտնի լաւ, էէ բերանն զարնէ, կոյղ տալին· էրէ ցանէ։*

դ· Պահպանակ 2ա— 3ա [Դեղագիրք]— ղ (6) *տրամ անիսօն, ղ (6) սինամէքի, ր (2) տրամ բալէօս… զուտպատ ունդի սեւ չունին չեռն թարւր կը հալի։*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵՆՆ ՀԱՄԱՆԱԿԻ

54ա Ի Թուին ՌՄԿԹ (1804) եւ ի Նոյեմբեր Դ (4), օրհնեալ քաղաքին Ամասիոյ երբեմն առաջնորդ, խոհեմափայլ եւ հանճարաշուք Պօղոս վարդապետի եղբայր՝ պատուական եւ ի Քրիստոսէ սիրելի եղեւ սոյն բառածումս ի Զարշամպոյ գիւղաքա[ղա]քի։

Ընտիրս ընթերցող, հոգ հանուրց ոսին· ամէն։

55

ԹՈՂՈՎԱԾՈՑ

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՌՃՂԳ–ՌՃՂԴ — 1744–1745

Գիրք՝ Ստեփաննոս Կ. Գալաբցի։

Թերք՝ 79· գոատարկ՝ 1ա—10բ, 65ա—79բ։ *Չափ՝* 7×12 (Ա—Ի 10, Է 11)։ *Նիւթ՝* բուղթ։ *Մեծութիւն՝* 21,2×16,2։ *Գրութիւն՝* միասիւն։ *Գիր՝* նստրգիր։ *Տող՝* 29։ *Կազմ՝* մուգ շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշեպատ խուտաքար։

Վիճակ՝ բաւարար։ Թերթակի ցեցակեր, թաւեարբ ներծծուած եւ գրադաշտը գումախխուած, կազմը ճիրծուած, կռնակը վնասուած, առաջին եւ վերջին պաշկիները կազմէն անջատուած, իսկ առաջին եւ վերջին թերթերը կողմին փակցուած։

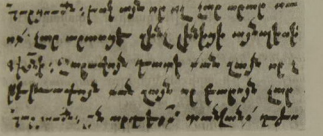

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1· 11ա—50բ Նրանվեայն Աբրահամի արհեպիսկոպոսի Ակէբսանգրացւոյ հաքցմուիճ վայելուչ եւ պատասխանիճ կիւրղի Երուսաղէմայ հայրապետի· Ցաղագս մակացութեան եւ հանճարոյ (Ա–ձԼԹ) — Ա· Հետեւումն համարիմ ընդ այս բանս եւ ապա այնուհետեւ ի մէնի գալ··· եւ ասացից Քէ ուսումն հասատատեցաւ Հոգի մարդոյ···։ Գտ· Հոգի մարդոյ գոյութիւն է անխմանալի անմարմնին եւ անտեսանելի ի նմանութիւնն Հրեւտակաց ընդունական··· ձԼԹ· Հարցուսմուն· Եթէ ոք հարկանէ զաղջաման···։ Գտ· Մեծատունն այն Քէպետ աղքատին ոչ ետ··· սիրոմն Քրիստոսի ընդունել զաղքատս եւ զանանկս, եւ յետ վախճանութիւն պիտոյից նոցա, ըստ հրամանի Տեառն··· ամէն։

2· 51ա—64ա Տեառն վախրամ վարդապետի ասացեալ Ցաղագս Սրբոյ Երրորդութեան եւ միոյ աստուածութեան եւ փրկականն տնօրէնութեան Քրիստոսի — Հաւատամբ եւ խոստովանիմբ մի աստուածութիւն՝ յերիս անձնաւորութիւնս··· եւ նա խոհեմօրէն բնութիւ՝ Աստուած ի վերայ ամենեցուն օրհնեալ յաւիտեանս· Ամէն։

64ա «Այսոքիկ աստուածաբանական բանք չարաչարեալ ի մերս նահատուածենէ վահրամայ վարդապետէ, ի հրամանէ մեծի թագաւորին Լեւոնի, վասն որոյ եթէ ինչ արժանապէս եւ պիտանացու յասացելոցս գտցի, Աստուծոյ չնորհ, որ զկամել եւ մեզ և զառնել· իսկ եթէ նուազադոյն եւ դուշնաքեայ ի շահս օգտութեան, քանզի սխալական եւ կամ քիւր ինչ ոչ ունիմ ասել զտանել ի գրեալսս, քան զանձն իմ եւ զայլս հասանելոցեացեմ աստուածային գրոց վկայութեամբ, որ են ի սոյն չարաչարութիւն առաչրեալ, սակս որոյ զանոքիկ թիւրութիւն իմոյ տկարութենանս վարկանիմբիք, որ վասն երկրաքարշ եւ մեղասէր գոլոյ ըստ հոգւոյ եւ ըստ մարմնոյ, ոչ կարացի ի բարձրագոյնն եւ յաստուածային խորն մտանել եւ յայնմանէ փարթամութիւնն բարձրադունչ մտաց ընծայել, վասն որոյ բարեաւէր կամօք չափաւոր այս աչխատութեան Թողութիւն անչափից մեղաց իմոց Հայցեսջիք յանբասարաչխ բարեացն Աստուծոյ։

– «Ի բաց Թողաք զիանին մարդկութեան ճառն» (Գրիչին կողմէ)։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԴՐՉՈՒԹԵՆՆ ԱՄԱՆԱԿ

ա· 50բ Ցամի Տեառն 1744, գրեցաւ ձեռամբ Ստեփաննոս եւեթ անուամբ գրչի Կռատունեացւոյ ալօնցոյ· Թեկտեմբերի 26 ամսոյն։

բ· 64բ Գրեցաւ ձեռամբ աղկատի գպրի ումեմն Կռատունեացւոյ Ստեփաննոս յոլիորքևլոյ· յամի Տեառն 1745, յամենեցուն Ցունվարի 12։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՑԻ

1. 2ա *Յիշատակ է այս Աթանասի Հայրապետեան քարոզական գիրքս* Ակնայծօրուն *ի գուղըն* Կամրկպցիյ *սաքին եղեալ մահտեսի* Յարութիւնի, *որ եւս իւր որդոյն՝ լուսահոգի մահտեսի* Ալիքսան *աղային եւ վասըն որդոցըն* Եզատին *մեծաւ ջանիւք ու սա[...] կազմի սակս պասկեալ մարդկան ազգիս: Ով կարդացօղք այս գրիս, էթէ ողջ եմք ի բարին իշէք. էթէ նընջ[ե]ալ եմք՝ Հայր մեղա մի ասացէք. ամէն: Ի Թուական Հայոց ՌՄԴ* (1755)*-ին ամ[ի]ս Հոկտընբերի ԻԵ* (25) *գրվէցաւ այս գիրս, ձեռամբս մեղաւոր Քրիստոսի ծառայ՝* Մկրտիչ Պետրոս *աղայի որդի*:

2. 78բ *Յայս գիրս մեղաւորըս գիրեցի Հայոց Թիւ ՌՄԾԳ* (1804)*-ին*:

3. 78բ Բարսեղ *ամիրայ հանի* Կարապետ:

4. 78բ *կապգիր՝ «Կարապետ»*:

Կնքադրոշմ՝ 11ա *«Ք[րիստոս]ի ծ[ա]ռ[այ]* Ըստեփաննոս»:

56

ՃՕԱՆ ՊԱՊԹԻՍՏԱՅ ՊՈՌԹԱ

ԳԻՐՔ ԲՆԱԶՆՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՁԵՌՆԱԶՆՆՈՒԹԵԱՆ

ԺԹ — XIX

Թուղթ՝ 117. դատարկ՝ 1ա—բ, 117ա—բ: *Գրակ՝* Ա—Ժ×12 (Ե 11, Ժ 10): *Նիւթ՝* թուղթ: *Մեծութիւն՝* 20,9×14,6: *Գրչութիւն՝* միասիւն: *Գիր՝* նոտրգիր: *Տող՝* 22: *Կազմ՝* մուգ շագանակագոյն կաշեպատ խաւաքարտ: *Պահպանակ՝* 1-ական թերթ սկիզբը եւ վերջը:

Վիճակ՝ բաւարար: Կարգ մը թերթեր կազմէն անջատուած:

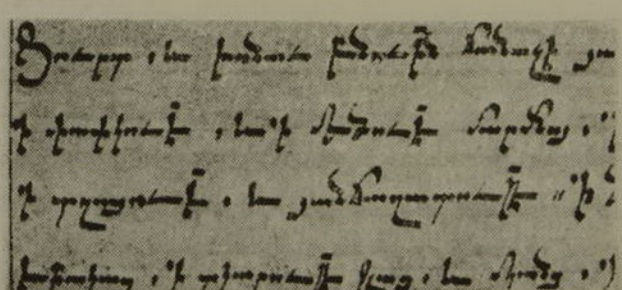

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. 2ա—բ Յաղագս բնազննութեան բոլոր մարդկայնոյ մարմնոյ եւ նորին օգտակարութեան եւ գերազանցութեան, ըստ որում ծնանի յսկզբանց բնականաց: Գիրք առաջին. նախերգութիւն գրեանն առաջնոյ — *Գերայարգութիւն արհեստի բնազննութեան առ ազգս ամենայն ի վաղուց անտի հռչակեցեալ է...*

ա. 2բ—39ա Գիրք առաջին. Յաղագս թէ զիարդ բնազննուք ի ձեռն նշանից երեւեցելոցըն մարմնով, մտածեցին զհակամիտմունս հոգոյն:

– 2բ Պրակ առաջին. Յաղագս գիտութեանց դիւցազնականաց, սնոտեաց եւ խաբէականաց — *Հինքն բաժանեցին զգիտութիւն դիւցազնական ի յերկուս, առընձեռելով զմինն արհեստի եւ զմիւսն բնութեան...* (*պրակք Ա–ԼԳ*):

բ. 39բ—62բ Գիրք երկրորդ. Յաղագս յատուկ նշանաց եւ բաժանման բաղադրութեան մարդկային մարմնոյ: Նախերգութիւն գրեանն երկրորդի — *Գրեցաք մինչեւ ցարդ թէ զիա՞րդ բնազննուք ի ձեռն նշանից երեւեցելոցըն մարմնով...*

– 40ա Պրակ առաջին յաղագս գլխոյ — *Գլուխն բաժանի ի յերկուս, այսինքն ըստ քանակութեան եւ ըստ ձեւոյն...* (*պրակք Ա–ԺՁ*):

գ. 62բ—81բ Գիրք երրորդ. Յաղագս համագումարման նշանից մարմնոյ մարդկայնոյ: Նախերգութիւն գրեանն երրորդի—

ծառեցաք յանցեալ գրեանն զյատուկ նշանից...

– 63ա Գրակ առաջին․ Յաղագս զօրութեան եւ մոլութեան հոգւոյն — *Զօրութիւնք հոգւոյն նկատեցեալք ըստ բոլորին են արդարութիւն, ազատականութիւն*... (*պրակք Ա–ԺԸ*)։

դ․ 82ա—94ա Գիրք չորրորդ․ Յաղագս կերպից եւ եղանակաց, որովք մտածնիցելոյ եւ ճանաչեցելոց մերոց եւ այլոց ախտից մոլութեանց եւ փատթարութեանց դեղք եւ սպեղանիք պատրաստիլ կարեն։ Նախերգութիւն գրեանն չորրորդի — *Ապա ցուցաք ի գրեանս նախանցեալս, թէ որպէս ի նշանից մարդկային մարմնոյ կարելի իցէր հետազօտել զբարս մարդկան*...

– 82բ Գրակ առաջին. Յաղագս թէ որպէս անգէտ ոք կարիցէ գիտուն լինել — *Պատճառ անգիտութեան է ծայրագոյն խոնաւութիւն*... (*պրակք Ա–ԺԸ*)։

– 94ա—7ա Ցանկ գրոցս բնազննութեան — *Ա․ Յաղագս գիտութեանց դիւցազնականաց*... [*ԶԴ*․] *Յաղագս թէ որպէս մեր ոք կարիցեն լինել ամօթխած*։

2․ 97բ—107բ Ձեռնազննութիւն բնական․ թարգմանեցեալ ի նոյնոյ հեղինակէն։ Նախերգութիւն գրգոյս — *Գերյարգելի արհեստն ձեռնազննութեան ի ժամանակս յայս յետին այնքան պախարակեցեալ տեսանի ի մէջ լեզուագարից*...

ա․ 98բ Ընձեռուած առաջին․ Յաղագս բնական ձեռնազննութեան եւ բնութեան եւ պատճառաց գծիցն ձե[ռ]ացն։ Գլուխ առաջին․ Յաղագս բաժանման ձեռաց — *Զձեռն բաժանեն հասարակապէս ի յերիս մասունս, որոց առաջինն է յօդուածն*... (*գլուխք Ա–ԻԴ*)։

բ․ 107բ—115բ Ընձեռուած երկրորդ․ Յաղագս գուշակողութեան հիմնեցելոյ ի գիծս ձեռաց։ Գլուխ առաջին․ Յաղագս կանոնից ձեռնազննուաց — *Առաջին կանոն ձեռնազննուացն է, զի ձեռն ենթադատելի ոչ պարտի զոլ այնքան ջերմ*... *թէ ամուսնացեալք եւ թէ ազատք, եւ Քրիստոսի Աստուծոյ*... *ամէն*։

– 115բ—6բ Ցանկ գրոցս ձեռնազննութեան — *Ա․ Յաղագս բաժանման ձեռաց*... [*ԽԷ*․] *Յաղագս բնութեանց մոլորակաց*։

57

ԱՒԵՏԱՐԱՆ

ԼԱՒՔԱՒՇԷ (ՆԻԿՈՍԻԱ)

ՌՃԻԶ — 1677

Գրիչ՝ Ստեփաննոս Ֆռնոսցի:

Թերթ՝ **267· դատարկ՝ 204բ, 277ա—բ:** ***Պրակ՝*** **Ա—ԻԳ×12 (Ա 11, ԻԳ 4):** ***Նիւթ՝*** **թուղթ:** ***Մեծու-թիւն՝*** 19,3×14,8: *Գրութիւն՝* միասիւն: *Գիր՝* բո-լորգիր: *Կազմ՝* շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշե-պատ տախտակ՝ դռնակով· աստառը՝ գունազարդ փարդագրոշմ կտաւ:

Կիսախորան՝ **1ա, 76ա, 123ա, 205ա:** *Լուսան-ցազարդ՝* բուսական, թռչնային, կարօղիկէ, Յովհ· Մկրտի՞չ՝ 125բ: *Զարդագրութիւն՝* թռչնային, նախ-մարդագիր եւ կենդանագիր (Աւետարաններու սկիզբի առաջին տառը): *Գոյներ՝* կարմիր, դեղին եւ կանաչ:

Վիճակ՝ բաւարար: Ցեցակեր եւ խոնաւութենէ վնասուած, կազմը ճերծուած եւ Ա· փեղկին տախ-տակը ինկած, առաջին 3 պրակները եւ այլ կազմէն անջատուած, կապիչներն ու փականները ինկած:

ՄԱՆՕԹ. *Հ. Ն. Ակինեան, Թիւ* 40:

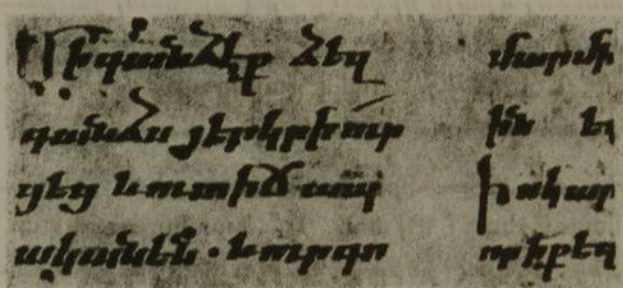

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1· 1ա—75բ[1] *Աւետարան ըստ Մատ-թէոսի*:

2· 76ա—122բ[2] *Աւետարան ըստ Մար-կոսի*:

3· 123ա—204ա[2] *Աւետարան ըստ Ղու-կասու*:

4· 205ա—66բ[2] *Աւետարան ըստ Յով-հաննու*:

Ունին լուսանցային համարաբաթս:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

266բ[1]—բ[2] *Փա՛ռք... Արդ, յանդ եղեալ աւարտեցօ քառաձոս եւ քառակողմեան եւ քա-ռաբուղխ սուրբ Աւետարանս // ի յերկիրն* Կիպրոսի, *ի քաղաքն* Լաւքաւշէ, *ընդ հովան-եաւ սրբուհոյ ամէնաւրհնեալ* Աստուածած-նին, *ձեռամբ յոգնամեղ եւ տարտամ յոգւոյ* Ստեփաննոս *գրչի, որ է նա երկրէն* Մարա-շու, *ի գեղջէն* Ֆռնոսու, *ի Թվին Հայոց ՌՃԻԶ* (1677) *ամին, ի կաթուղիկոսութեան Կիլիկեցւոց Տեառն* Ազարիային *եւ* Սահա-կին:

Եւ դարձեալ յիշեսջիք ի Քրիստոս Աստ-ուած զստացող սուրբ Աւ... (*շար. Թափ-ուած*):

58

ԱՌԱՔԵԼ ՎՐԴ. ԹԷՔԻՐՏԱՂՑԻ. ՔԱՐՈԶԱԳԻՐՔ

ԵԳԻՊՏՈՍ — ՌՅԵ — 1856

Թերթ՝ 140. դատարկ՝ 1*բ*, 127*ա*—*բ*, 132*ա*—40*բ*: *Գրակ*՝ 3×48 (Գ 44): *Նիւթ*՝ թուղթ: *Մեծու-թիւն*՝ 19,7×14: *Գրչութիւն*՝ միասիւն: *Գիր*՝ շեղա-գիր: *Տող*՝ 19: *Կազմ*՝ խաւաքարտակազմ: *Պահպա-նակ*՝ 1-ական թերթ սկիզբը եւ վերջը:

Վիճակ՝ բաւարար: Կազմալոյծ եւ թերթւակի ցեցակեր:

ԾԱՆՕԹ. *Հ. Ն. Ակինեան*, *թիւ* 23:

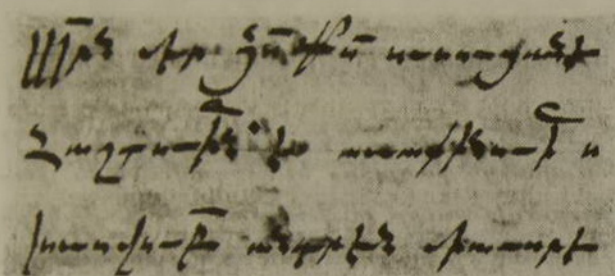

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա. 1*ա* Քարոզագիրք, արարեալ Առաքել վարդապետի Թէքիրդաղցւոյ, ի հայրապե-տութեան Տ. Ներսէսի սրբազան կաթողիկո-սի, ի պատրիարգութեան սրբոյ Երուսաղէ-մի Տ. Յօհաննու արքեպիսկոպոսի, ի պատ-րիարգութեան Կոստանդնուպօլսոյ Տ. Յա-կոբայ արքեպիսկոպոսի: Օրինակեցաւ յԵ-գիպտոս ի ձանի մի մանկանց աշակերտաց մեծի խորհնացւոյն Մովսէսի Քերթողին: յԵգիպտոս, 1856 Յուլիս 9:

1. 2*ա*—118*բ* Յաղագս հաշտութեան — *Տէրն մեր Քրիստոս միջնորդ հաշտութեան եւ խաղաղար*[*ար*] *որդին Աստուծոյ... մահ առ առաջին հովուեցէ առ երկրորդն*:

Մատեանիս Ա—Լ գլուխները (1*ա*—118*բ*) նոյն ինքն Պետրոս վրդ. Աղամալեանի «Գիրք որ կոչի Աղբիւր Բացեալ» հատորն է (տե՛ս Ձեռգ. թիւ 117), որուն կցուած են հետեւեալ երկու գլուխները:

ա. 119*ա*—24*ա* Քարոզ Սիրաք. Լաւ է երթալ ի տուն սգոյ...: Յաղագս ննջեցելոց: Գլուխ ԼԲ (ԼԱ) — *Երթալ ի տուն սգոյ առ ննջեցեալսն զի՞նչ օգուտ ունի գնացողին... զի գտցուք լիապէս թողութիւն մեղաց եւ քաւութիւն յանցանաց...*

բ. 124*ա*—5*բ* Յաղագս սրբազանի եր-կիւղի: ԼԳ (ԼԲ) — ... *Երկիւղ Տեառն Աս-տուծոյ ամենայն ոք խորշի ի չարէ... յԱս-տուծոյ միայն երկնչէր որ է օրհնեալ յաւիտ-եանս. ամէն*:

– 126*ա*—*բ* Ցանկ ճառօգագրքոյս — Ա. *Հաշտութեան... ԼԲ. Երկիւղ Տեառն*:

Բ. 128*ա*—9*բ* Համառօտութիւն քերա-կանութեան: Մասն Ա. Նախագիտելիք — *Հրց. Ի՞նչ է քերականութիւնը*: *Պտ. Քերա-կանութիւնը գրաբառ եւ աշխարհաբառ լե-զուն շիտակ խօսել եւ անսխալ գրել սոր-վեցնող արհեստն է...*

– 130*ա*—1*բ* Անուանն վրայ: Գլուխ Ա — *Հրց. Անուն որո՞ւ կըսուի*: *Պտ. Անուն այն բառերուն կըսուի, որ բան մը կամ բանի մը ինչպէս ըլլալը կը ցուցընէն... Հրց. Ածա-կանը քանի՞ կը բաժնուի*: *Պտ. Ածականը երեք կը բաժնուի՝ դրական, բաղդատական, գերադրական*:

59

ՅԱՂԱԳՍ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԱՌԱՔԻՆՈՒԹԵԱՆՑ ԵՒ ՆՈՅՈՒՆՑ ՆԵՐՀԱԿՍ ՄՈԼՈՒԹԵԱՆՑ

ԺԹ — XIX

Թերթ՝ 198. դատարկ՝ 51ա, 193ա—բ, 197բ. *Գրակ*՝ 22×8 (ԺԱ—ԺԵ, ԺԸ 12, ԻԲ 6)։ *Նիւթ*՝ թուղթ։ *Մեծութիւն*՝ 19,9×14։ *Գրութիւն*՝ միասիւն։ *Գիր*՝ նօտրգիր։ *Տող*՝ 22։ *Կազմ*՝ շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշեպատ խաւաքարտ։

Գլխազարդ՝ 1ա (ծաղկեփունջ)։

Վիճակ՝ բաւարար։ Կազմը քայքայուած, թանաքը ներծծուած եւ գրադաշտը գունափոխուած։

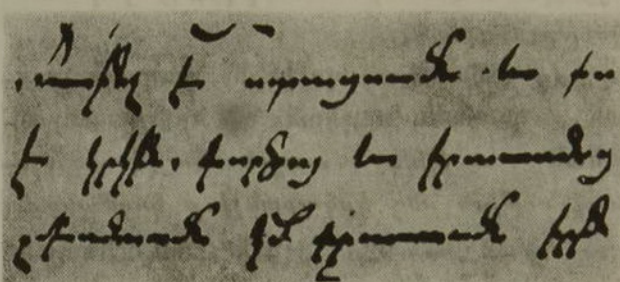

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1ա—198բ Բան յաղագս բարոյական առաքինութեանց եւ նոցունց ներհակս մոլութեանց։

1. 1ա—2ա Գլուխ Ա. Յաղագս խոհեմութեան եւ նորուն ներհական մոլութեանց— *Խոհեմութիւն է առաքինութիւն...*

բ. 2ա—4բ Գլուխ երկրորդ. Յաղագս արիութեան եւ առաքինութեանց ընդ նմին կապակցելոց եւ մոլութեան ներհակելոց — *Զի՞նչ է արիութիւն...։ Պտ. Նախ, արիութիւն է առաքինութիւն...*

գ. 4բ—7բ Գլուխ Գ. Յաղագս բարեխառնութեան եւ առաքինութեանց ընդ նմին կապակցելոց — *Զի՞նչ է բարեխառնութիւն։ Պտ. Է առաքինութիւն, որ ըստ ուղիղ բանին...*

դ. 7բ—12բ Յաւելուած՝ Յաղագս եկեղեցական պահոց — *Զի՞նչ ինչ պահանջի առ պահս։ Պտ. Երեքին սոքա, նախ ժուժկալութիւն ի մսեղինաց...*

ե. 12բ—4բ Գլուխ Դ. Յաղագս առաքինութեանց ընդ արդարութիւն կապակցելոց — *Ո՞յք են առաքինութիւնք...։ Պտ. Են սոքա, նախ գթութիւն...*

2. 14բ—8բ Գլուխ Ա. Յաղագս պարտաւորութեանց կղերիկոսաց — *Կղերիկոսք կամ եկեղեցականք են, որ ունին զաստիճան ինչ սուրբ...*

բ. 18բ—27ա Գլուխ Բ. Յաղագս վիճակի եւ պարտաւորութեանց կրօնաւորաց — *Քանի ինչ խնդրի առ իսկութիւն կրօնաւորական վիճակի...։ Պտ. Է անդրդուելի եւ կայուն սահման կենաց...*

գ. 27ա—33ա Գլուխ Գ. Յաղագս պարտաւորութեանց ամուսնեաց — *Զի՞նչ ինչ պարտաւորութիւնք կայցեն ամուսնեայ յիւրեանց մէջի։ Պտ. Ըստ հասարակ կարծեաց ամենեցուն, պարտապան են ի միասին բնակիլ...*

դ. 33բ—40ա Գլուխ Դ. Յաղագս պարտաւորութեանց ծնողաց եւ զաւակաց եւ այլոց մեծաւորաց եւ ստորնագունից առ իրեարս — *Զի՞նչ են պարտաւորութիւն ծնողաց առ որդիս։ Ըստ ամենեցուն, պարտաւոր են սնուցանել զնոսա...*

ե. 40ա—51բ Գլուխ Ե. Յաղագս պարտաւորութեանց պաշտօնէից դատաստանի կամ յաղագս ատենակալաց։ Յօդուած Ա. Յաղագս դատաստանի — *Առ ի՞նչ պարտաւորի դատաւորն...։ Պտ. Դատաւորն... պարտաւորի յարդարութենէ ունիլ գիտութիւն բաւական... (յօդուածք Ա–Ը)*։

3. 51բ—6ա Յօդուած Ա. Յաղագս տէրութեան — *Զի՞նչ եւ քանիպատիկ իցէ տէրութիւն։ Պտ. Է իրաւունք տնօրինելոյ...*

բ. 56ա—9ա Յօդուած Բ. Յաղագս սեփհականութեան — *Զի՞նչ է սեփհականութիւն։ Պտ. Է ստացումն տէրութեան...*

4. 59ա—85ա Յաղագս անիրաւութեանց եւ կարեւոր հատուցման ընդհանրապէս։ Գլուխ Ա. Յաղագս անիրաւութեան կամ անարդարութեան սեռօրէն — *Զի՞նչ է անիրաւութիւն։ Պտ. Է կամաւոր լուծումն իրաւանց այլոց... (գլուխք Ա–Ե)*։

բ. 85բ—132բ Մասն երկրորդ։ Յաղագս անիրաւութեանց ի մասնաւորի եւ ի կարեւոր հատուցման։ Գլուխ Ա. Յաղագս անիրաւութեանց եւ վնասուց ի հոգեւորական

բարիս եւ հարկաւորութեան հատուցման — *Արդեօք որ յանիրաւի մնասեաց այլում...: Պտ. Որ թիւնով կամ դեղատուութեամբ կամ արբեցութեամբ...* (*գլուխք* Ա–Դ)։

5. 133ա—46բ Գլուխ Ա. Բաճ յաղագս դաշնակցութեան: Մասն Ա. Յաղագս դաշնակցութեան ընդհանրապէս... — *Զի՞նչ է դաշնակցութիւն: Պտ. Դաշնակցութիւն յայնարար առեալ նոյն է ըստ պայմանի եւ սահմանի...* (*գլուխք* Ա–Գ)։

6. 146բ—9բ Յաղագս դաշնակցութեան ի մասնաւորի: Գլուխ Ա. Յաղագս խոստման — *Զի՞նչ է խոստումն: Պտ. է ներգործութիւն կամաց առ արտաքս նշանակեալ...*

բ. 149բ—53ա Գլուխ Բ. Յաղագս պարգեւատուութեան — *Զի՞նչ է պարգեւատուութիւն...: Պտ. Պարգեւատուութիւն է առատաձեռն տուչութիւն...*

գ. 153ա—64ա Գլուխ Գ. Յաղագս փոխատուութեան եւ վաշխարութեան — *Զի՞նչ է փոխն կամ փոխատուութիւն: Պտ. է դաշնակցութիւն, որով իր ինչ թուով...*

դ. 164ա—8բ Գլուխ Դ. Յաղագս աւանդի, անօթատուի, մաղթանակի եւ հրամանի — *Զի՞նչ է աւանդն: Պտ. է դաշնակցութիւն, որով իր ինչ յանձն լինի այլում...*

ե. 169ա—80բ Գլուխ Ե. Յաղագս գնելոյ եւ վաճառելոյ — *Զի՞նչ է գնելն եւ վաճառելն: Պտ. Գնելն է պայմանադրութիւն...*

զ. 180բ—3ա Գլուխ Զ. Յաղագս վարձատուութեան եւ վարձառութեան թէ զի՞նչ իցեն — *Վարձատուութիւն է դաշնակցութիւն...*

է. 183ա—4բ Գլուխ Է. Յաղագս հասի, տնկարարութեան եւ կալուածի — *Զի՞նչ եւ քանի պատիկ իցէ հասն: Պտ. Հասին ումն է պահեալ եւ ումն յանձն արարեալ...*

ը. 184բ—5բ Գլուխ Ը. Յաղագս դաշնակցութեան ընկերութեան կամ վաճառակցութեան — *Զի՞նչ է դաշնակցութիւն վաճառակցութեան: Պտ. է երկուց կամ բազմաց միաբանութիւն տալ ինչ...*

թ. 185բ—6բ Գլուխ Թ. Յաղագս հատավաճառութեան — *Զի՞նչ եւ քանիպատիկ իցէ: Պտ. Հատավաճառութիւն է փոխանակութիւն դրամոյ...*

ժ. 186բ—9ա Գլուխ Ժ. Յաղագս բաստի, յապահովութեան, երաշխաւորութեան... — *Զի՞նչ է բաստն: Պտ. է պայմանադրութիւն ընդ երկաքանչիւր կողմանց...*

ժա. 189ա—92բ Գլուխ ԺԱ. Յաղագս խաղու եւ դաշնաւոր խոստման — *Զի՞նչ է խաղն...: Պտ. Խաղն սեռօրէն է զուարճալիքն...*

ժբ. 192բ—7ա Գլուխ ԺԲ. Յաղագս վերջին կամաց — *Զի՞նչ է կտակն: Պտ. է օրինաւոր կարգաւորութիւն... որովհետեւ ըստ արդար օրինաց չէ ինչ ընդունակ այնց ընչից*։

– 198ա—բ [Ցանկ նիւթոց] — *Յաղագս խոհեմութեան եւ նորուն ներհական մոլութեանց... Յաղագս սեփհականութեան...* (*չար. թափուած*)։

60

ԳՐԻՖՈՐ ՏԱՊԵԻԱՑԻ· ԳԻՐՔ ՔԱՐՈԶՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐԴԱՆ ԱՐԵԻԵԼՑԻ· ԱՇԵԱՐՀԱՑՈՑՑ

ԺԵ — XV

Գրիչ՝ Ցռնաև Լէհցի: *Տասցոյ*՝ Յովհաննէս վրդ. Կ. Պոլսեցի:

Քերք՝ 302· գոտաթղ՝ 2ա, 67ա—բ: *Գրակ*՝ Ա—Ի×16 (Բ, Զ—Թ, ԻԹ, ՃԶ, ՃԸ 14, Ժ, ՃԱ 15): *Նիւք*՝ բուղբ: *Մէնաքիւն*՝ 22×14,7: *Գրութիւն*՝ երկսիւն: *Գիր*՝ բաղբգիր· (Ցօտղգիր՝ 214*բ*¹—26*բ*²), *Տող*՝ 39: *Կազմ*՝ մուզ շագանակագոյն գրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ: *Փակպանակ*՝ 2 քերք վերջը:

Մանրանկարչութիւն՝ Տեսիլն Զաքարիայի՝ 48ա, Ցեռանցնգառաջ՝ 68ա, բարգմանիչ վարդապետ մը՝ 106*բ*²: *Կխաչարան*՝ 8ա: *Գլխազարդ*՝ 3ա¹, 107ա¹: *Լուսանցազարդ*՝ բուսական, թռչնային (սահկաւ): *Զարդագրութիւն*՝ թռչնագիր, հաճզուցագիր (սակաւ): *Գոյներ*՝ կարմիր, կապոյտ, կանաչ եւ ոսկեգոյն:

Վիճակ՝ բաւարար: Կարգ մը քերքեր թափուած, ուրիշներ կազմէն բաժնուած եւ պատռուած, կազմը հերծուած, կապիչներն ու փակոցները ինկած:

Ծանօթ. *Նուէր*՝ *Հ. Գաբրիէլեանի կողմէ, 1945:*

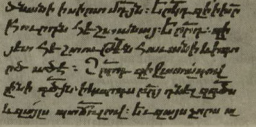

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1ա—2*բ* [Ցանկ նիւթոց — ···] *Կն. Վասըն եղ Աստուած զմարդն ի դրախտ··· Ղէ. Վասն էին մխարան ի մխաճն:*

Ցանկին Ա. քերքը փակցուած է կազմին:

Ա. 3ա¹ Գրիգորի եռամեծի մաջ հռետորի եւ յանյաղթ փիլիսոփայի՝ աշակերտի Ցռնաննու Որոտնեցւոյ արարեալ բանս խրատականս ի մեկնութիւն եւ ի գովեստ փառաց սուրբ տէրունականաց, ի պատիւ սըրբոց եւ ի պատճառ գիտութեան ախմարաց, մանաւանդ ի յաղթ արտատուաց անմահից բաղձելոց: Ցաւէտ ի ճշգրտութիւն կարգաց ուղղափառաց եւ յեղծումն բարբանչմանց չարափառաց: Ի յիշոյ մաղքանաց ոմանց բանասիրաց եղբարց հարազատաց՝ ընդ ինձ աշակերտաց: Աւգնեա Տէր Աստուած:

1· 3ա¹—7*բ*² Ա· Վասն տաբեմտին խաղաղ, այլ եւ ի խորհուրդ ժամահարին եւ թէ տարի է Քրիստոս, ի բանն որ ասէ· Փող հարէք··· — *Ի սոյն տաբեկանաց, ոմանց եւ յաւուրս նշանաւոր···* (*Ջմ. Ա.*):

2· 8ա—9*բ*² Բ· Եռամեծին Ցռնաննու Որոտնեցւոյն, ի բան Աւետարանչին որ ասէ· Եւ յամենայնի վեցերորդի··· — *Նախ տեսցուք զվեցերորդ ամիսն, Քէ վասն զինչ պատճառաւ յիշէ···* (*Ջմ. Բ*):

3· 9*բ*²—13ա¹ Գ· Գրիգորի եռամեծի աշակերտի Հարազ վասն Ցննդեանն, ի բանն· Առաքեաց զԱստուած իւր··· — *Մեծ են գործք աստուածայինք եւ հրաշալիք···* (*Ջմ. Գ*):

4· 13ա¹—6*բ*¹ Դ· Նորին Հարազ վասն Ցննդեանն, ի բանէն որ ասէ· Տէր ասաց ցիս··· — *Ցեռնդն Քրիստոսի ուսուցանէն զերբ···* (*Ջմ. Ե*):

5· 16*բ*¹—21*բ*² Ե· Նորին Հարազ Ցննդեան, ի բանն· Բանն մարմին եղեւ···— *Ցնհասանելի է խորհուրդն Աստուծոյ···* (*Ջմ. Զ*):

6· 21*բ*²—6*բ*¹ Զ· Քարազ Ցննդեան Տեառնն յայլմէ, ի բանն· Ոզնրմութիւն եւ ընշմարտութիւն պատահեցին··· — *Ի սոյն տաղեալն յԱստուծոյ Սողոմոն ազերսէ ի դէմ եկեղեցոյ սրբոյ···*

7· 26*բ*¹—9ա² Է· Նորին Հարազ Աւետեաց Աստուածածնին կատսին, ի բանն· Իջցէ արտսէս զանձրեւ··· — *Աստուածայինքն սմենայն խորին է եւ անհաս···* (*Ջմ. Է*):

8· 29ա²—31ա¹ Ը· Նորին Հարազ ի Մկրտութիւն, ի բանն· Ո՞վ արհետիտաց զգուռըս··· — *Աստուածեղէն հանճառուին առեցեալ եւ ի խորս անճառիցն տեղեկացեալ···* (*Ջմ. Ը*):

9· 31ա¹—4*բ*¹ Թ· Յայլմէ վասն Մկրտութեան, ի բանն· Ի էից է Տէր ազիւր···— *Վարդապետք սակն, Քէ երկիրս ոչ տա պտուղ վասն կրկին պատճառի···* (*Ջմ. Թ*):

10· 34*բ*¹—7*բ*² Ժ· Նորին Հարազ վասն է խորհրդոյ Մկրտութեան, ի բանն· Եթէ ոք

ոչ ծնցի··· — *Բայց նախ զայս հարցանեմք, եթէ վասն է՞ր կարգ եկեղեցոյ բանիւ աւանդեցաւ···* (*Ամ· ԼԲ*)։

11· 37բ^{2}—40բ^{2} ԺԱ· Նորին քարոզ Մըկրտութեան, ի բան Զաքարիայ, որ ասէ ի դիմաց Աստուծոյ· Ահաւասիկ ես փորեցից խորխորատ··· — *Փորելն զհաստատութիւն եկեղեցոյ ասէ···* (*Ամ· ԼԳ*)։

12· 39բ^{2}—42ա^{2} ԺԲ· Նորին քարոզ վասն Թլփատութեան, ի բանն· Իբրեւ լցաւ··· — *Հայրն հաւատոց եւ հանդիստն հոգոց···* (*Զմ· Ժ*)։

13· 42ա^{2}—4բ^{2} ԺԳ· Ցայլմէ վասն Ը-օրեայ Թլփատութեան· Եւ իբրեւ լցան··· — *Սովորութիւն Թագաւորաց յորժամ գիր եւ կամ յորժամ նամակ ինչ գրեն···* (*Զմ· ԺԱ*)։

14· 44բ^{2}—7բ^{2} ԺԴ· Դարձեալ վասն Թըլփատութեան, ի բանն· [Ի]բրեւ լցան··· — *Ասեն Վարդապետք, թէ էր ոմն ճարտար բժիշկ···* (*Զմ· ԺԲ*)։

15· 48ա—50բ^{1} ԺԵ· Նորին քարոզ վասն Յովաննու ծննդեանն, ի բանն· Եւ դու մանուկ··· — *Զլոյս փառաց աշխարհի յայտնեաց ի մեզ գծագումն ծնորհաց···* (*Զմ· ԺԶ*)։

16· 50բ^{1}—3բ^{2} ԺԶ· Նորին դարձեալ վասըն Յովաննու, ի բանն Մաղաքեայ· Առաքեցից զհրեշտակ իմ··· — *Բացից զբերան մտաց եւ առից զհոգի ծնորհաց···* (*Զմ· ԺԷ*)։

17· 53բ^{2}—7բ^{2} ԺԷ· Նորին դարձեալ երրորդ քարոզ վասն Յովաննու, վասն՝ Ձայն բարբառոյ··· — *Ի բանս այս Դ իրս տեսանելի է···* (*Զմ· ԺԸ*)։

18· 57բ^{2}—60բ^{1} ԺԸ· Նորին քարոզ կրօնաւորաց եւ միաբանից եւ գրոց աշակերտաց, ի բան առակին որ ասէ· Չորք են որ փոքր են··· — *Ամենահրաշ գործոց արարչական խնամոց ոմանք բանական իմաստութեամբ···* (*Զմ· ԺԹ*)։

19· 60բ^{1}—2բ^{2} ԺԹ· Նորին քարոզ դարձեալ ի նոյն խորհուրդ վասն առաջնորդաց··· ի բան առակին որ ասէ· Երեք են որ պարծ շրջին··· — *Նախ պարտ է գիտել զի սուրբ գիրք չորիւք իմն ի մեկնութեամբ բայցորոշի···* (*Զմ· Ի*)։

20· 62բ^{2}—4ա^{1} Ի· Նորին դարձեալ վասն միաբանից հարց կրօնաւորաց, ի բանն··· որ ամենայն ինչ նոցա հասարակաց··· — *Եթէ զինչ չաշ եւ օգուտ է միաբան եղբարցութեանց···* (*Զմ· ԻԱ, մասն Ա*)։

21· 64ա^{1}—7բ^{1} ԻԱ· Դարձեալ խրատ կրօնաւորաց, թէ զինչ հարկաւոր է յանապատ բնակողաց··· — *Ասեմք նախ, եթէ այն է հարկաւոր, առանց որոյ կեալ ոչ է···* (*Զմ· ԻԱ, մասն Բ*)։

22· 68ա—72ա^{1} ԻԲ· Նորին քարոզ Գալըստեան Տեառն խ-օրեայ ի տաճար, ի բանն· Արդ արձակեայ··· — *Գիտելի է զի ծերն Սիմէոն երիս արձակումն խնդրէ աստ···* (*Զմ· ԺԳ*)։

23· 72ա^{2}—5ա^{1} ԻԳ· Նորին դարձեալ վասն Տեառնընդառաջին, ի բանն· Իբրեւ ածին ծնողքն··· — *Զպատճառ աւուրս տօնի քառասնօրեայ գալստեանըն Քրիստոսի···* (*Զմ· ԺԴ*)։

24· 75ա^{1}—7բ^{2} ԻԴ· Նորին դարձեալ վասն Տեառնընդառաջին, ի բան· [Ի]բրեւ լցան աւուրք··· — *Եւ լրումն աւետարանաց եւ մարգարէից Քրիստոս, ասէ առաքեալն···* (*Զմ· ԺԵ*)։

25· 77բ^{2}—80ա^{2} ԻԵ· Վասն պահոց յայլմէ· Պահեալ զքառասուն տիւ··· — *Վարդապետք ասեն ամենայն մեղք չորս պատճառ են···* (*Զմ· ԻԲ*)։

26· 80ա^{2}—3ա^{2} ԻԶ· Ցայլմէ դարձեալ վասն պահոց· Եւ պահեալ··· — *Ասէ Յոբ, թէ կեանք մարդոյ պատերազմ է···* (*Զմ· ԻԳ*)։

27· 83ա^{2}—7ա^{2} ԻԷ· Ցայլմէ դարձեալ վասն պահոց եւ փորձանաց սատանայի, ի բանն· Յայնժամ վարեցաւ Յիսուս··· — *Վարդապետք ասեն, թէ հաւատացեալք որք աշխարհեն···* (*Զմ· ԻԴ*)։

28· 87ա^{2}—90բ^{1} ԻԸ· Նորին վասն փորձանաց, ի բանն Յոբայ· Փորձութիւն են կեանք մարդկան··· — *Ասէ իմաստունն· Ոսկի փորձի ի բովս···* (*Զմ· ԻԵ*)։

29· 90բ^{1}—2ա^{2} ԻԹ· Նորին քարոզ վասն պահոց եւ վասն Առաջաւորին, ի բանն Յովնանու· Ահա երէք աւուրք··· — *Վասն պահոց նախ գիտելի է, զի մարդն հոգի է եւ մարմին···* (*Զմ· ԻԶ*)։

30· 92ա^{2}—4ա^{2} Լ· Նորին քարոզ վասն չորեքշաբթի եւ ուրբաթի, ի բանն· Պահեմ երկիցս ի շաբաթու — *Պատճառ պահոց, որպէս ասէ սուրբն Բարսեղ, ի դրախտին օրինադրեցաւ···* (*Զմ· ԻԷ*)։

31. 94ա^2—7ա^2 ԼԱ. Նորին քարոզ մարտիրոսաց եւ սրբոյն Սարգսի, ի բանն. Բազում նեղութիւնք են արդարոց... — *Որք զաստուածպաշտութեան յուսս բուռն հարկանեն...* (Զմ. ԻԹ)։

32. 97ա^2—100բ^1 ԼԲ. Նորին քարոզ մարտիրոսաց եւ սրբոյն Գէորգեայ, ի բանն. Երանի որ հալածեալ իցեն վասն արդարութեան — *Զհանդէս գերամեծար եւ փառաւորեալ սրբոց վկայից...* (Ամ. ճԽԱ)։

33. 100բ^1—2բ^1 ԼԳ. Նորին քարոզ վասն մարտիրոսաց, ի բանն. Ամենայն տուրք բարիք... — *Աւէ յառակն, շնորհք եւ բարեկամութիւն ազատեն...* (Ամ. ճԽԲ)։

34. 102բ^1—4բ^2 ԼԴ. Նորին քարոզ մարտիրոսաց, ի բանն. Ճնացողք, ոչ գիտէք զի սէր աշխարհիս... — *Գիտելի է, զի Զ են շուրջանակի թշնամիք հոգւոց մերոց...* (Ամ. ճԽԳ)։

35. 104բ^2—6բ^2 ԼԵ. Յայլմէ քարոզ առհասարակ ամենայն սրբոց, ի բանն. Ողջոյն տան ձեզ ամենայն սուրբք... — *Արդ ամենայն տօն սրբոցս վասն երեք պատճառի կացուցեալ եղեւ...* (Ամ. ճԽԴ)։

36. 107ա^1—9բ^2 ԼԶ. Նորին շաբաթի աւուր սրբոց Թարգմանչացն մերոց... ի բանըն. Սկիզբն իմաստութեան... — *Սկիզբն ամենայն էից Աստուած է...* (Զմ. Լ)։

37. 109բ^2—10բ^2 ԼԷ. Նորին վասն կրկին աստիճանաց յեկեղեցիս, որք են վարդապետք եւ հայրապետք — *Սքանչելատես մարգարէն Զաքարիայ ցուցանէր զտեսիլ մարգարէութեան իւրոյ...* (Զմ. ԼԱ)։

38. 110բ^2—3ա^2 ԼԸ. Նորին քարոզ վարդապետաց եւ եպիսկոպոսաց, ի բանն Առաքելոյն. Զորս եդ Աստուած յեկեղեցւջ...— *Յաղագս արկեալ տեսութեանս երկս իրս բացայայտելի է մեզ...* (Զմ. ԼԲ)։

39. 113ա^2—բ^2 ԼԹ. Նորին Գրիգորի թէ վասն է՞ր ի գիշերի տամք իշխանութիւն վարդապետաց — *Առեմք եթէ վասն հնկէտասան իմն պատճառաց...* (Զմ. ԼԳ, մասն Ա)։

40. 113բ^2—4բ^2 Խ. Նորին վասն գաւազան տալոյ — *Իսկ թէ զի՞նչ նշանակէ գաւազանն...* (Զմ. ԼԳ, մասն Բ)։

41. 114բ^2—5բ^1 ԽԱ. Նորին վասն վարդապետ կոչմանց — *Այլ որ կոչի վարդապետ, այսինքն ուսուցիչ...* (Զմ. ԼԳ, մասն Գ)։

42. 115բ^1—8ա^2 ԽԲ. Նորին քարոզ գրոց աշակերտեալ մանկանց, ի բանն. Իմաստութիւն բաժանի ի տեսական եւ ի գործնական — *Աստուած արարչագործն ըստ բարեբար կամաց...* (Զմ. ԼԴ)։

43. 118ա^2—21բ^2 ԽԳ. Նորին դարձեալ ի նոյն խորհուրդ վասն գովութեան, ի բանն Սողոմոնի. Ոչ իմաստնոց հաց... — *Բազբազան եւ որիշ են անկարգ պատահումն...* (Զմ. ԼԵ)։

44. 121բ^2—5ա^2 ԽԴ. Նորին վասն դիտաց եւ առաջնորդաց... ի բան մարգարէին. Որդի մարդոյ դէտ կացուցի զքեզ... — *Ի կրկին գոյացութեանց բաղկացեալ է մարդ...* (Զմ. ԼԶ)։

45. 125ա^2—7ա^2 ԽԵ. Նորին քարոզ վասն իմաստութեան, լուսոյ եւ գործոյ, որ եւ սրբոց Վարդանանց պատշաճի, ի բան առակին որ ասէ. Իմաստնոյն աչք ի գլուխն է... — *Զիմաստութիւն լոյս կոչէ իմաստնացեալն յԱստուծոյ Սողոմոն...* (Զմ. ԼԷ)։

46. 127ա^2—30բ^2 ԽԶ. Նորին դարձեալ ի նոյն բան առակին. Աչք իմաստնոյն... — *Եւ պարտ է գիտել զի ամենայն մեկնութիւն բանի Դ յեղանակաւ առեալ լինի...* (Զմ. ԼԸ)։

47. 130բ^2—2ա^2 ԽԷ. Նորին վասն երիտասարդաց քարոզ, որ եւ սրբոց Վարդանանցն պատշաճի, ի բանն առակին. Ուրախ լեր երիտասարդ... — *Պարտ է գիտել զի ընդունակ ուրախութեան հասակն է երիտասարդութեան...* (Զմ. ԼԹ)։

48. 132ա^2—4բ^2 ԽԸ. Նորին դարձեալ վասն մանկանց... ի բան Ժողովողին. Յիշեա զարարիչն ի յաւուր մանկութեան քո... — *Ի մէջ ամենայն կենդանեաց մարդս միայն է բանաւոր...* (Զմ. Խ)։

49. 134բ^2—8ա^1 ԽԹ. Նորին դարձեալ քարոզ վասն երիտասարդաց զանազան մըտօք, ի բան իմաստնոյն. Երեք են զոր անհնար է ինձ իմանալ... — *Արարիչն Աստուած բոլորից, իբրեւ ամենիմաստ հանճարոյն...* (Զմ. ԽԱ)։

50. 138ա^1—42բ^2 Ծ. Նորին դարձեալ վասն իմաստութեան եւ երկնաւոր ճանապարհին որ սրբոց Ղեւոնդեանցն եւ Ատո-

մանց եւս պատշաճի, ի բաց առակին· Իմաստութիւն չեյս ճանապարհաց գովի — *Զիմաստութեան գովութիւն ոչ միայն յեկեղեցիս եւ ի սուրբ գիրս ուսանիմք…*

51· 142p^2 ՎԱ· Նորին դարձեալ ի նոյն բառոգ վասն բարի եւ չար ճանապարհի, յԱռակն ասէ· են ճանապարհ որ թւիցի մարդկան… — *կրկին են ճանապարհք մարդկան… եւ այլն ամենայն գրոս օրէնքն հրաժարէ…* (*Զմ. ԽԳ*, 15 տող միայն)։

143w^1—7p^2 տե՛ս § Ա 112–էն վերջ՝ § Բ 1։

52· 150w^1—2p^1 ՄՒ· Նորին բառոգ վասնն հաւատոյ, ի բաւն որ ասէ Առաքեալ յերբայեցւոց· Հաւատալ պարտ է այնմ… — *Զաստուածպաշտութեան ասբինակ յերից իրաց ուսուցանէ գոլ…* (*Մմ. ԺԲ*)։

53· 152p^1—6p^1 ՄԳ· Նորին բառոգ ի բաւն ճակոբայ որ ասէ· Հաւատմ առանց գործոց… — *Աւետն վարդապետք, եթէ առաքինութիւն է առնելն եւ ոչ գիտելն միայն…* (*Մմ. ԺԳ*)։

54· 156p^1—7p^1 ՄԻ· Նորին բառոգ դարձեալ վասն հաւատոյ եւ յուսոյ եւ սիրոյ, ի բաւն· Հաւատմ սիրով յաջողեալ — *Միայն մեր եւ հոգիս բանական լոյս է առեղծեալ…* (*Մմ. ԺԴ*)։

55· 157p^1—8w^2 ՄԵ· Նորին բառոգ վասն յուսոյ, ի բաւն առաքելոյ· Ցոյս ոչ երբեք ամաչեցուցանէ — *երեք են աստուածային առաքինութիւնք…* (*Մմ. ԺԵ*)։

56· 158w^2—60w^2 ՄԶ· Յայլմէ բառոգ վասն սիրոյ, ի բաւն· Այս է պատուիրան իմ… — *Աւետն իմաստունք, թէ քրիստոնէութիւն մեծ պահպանութիւն է ի մէջ մարդկան…* (*Մմ. ԺԶ*)։

57· 160w^2—2p^1 Դարձեալ ի նոյն բաւն· Այս է — *վարդապետք ասեն, թէ սուրբ սէրն Դ յատկութիւն ունի…* (*Մմ. ԺԷ*)։

58· 162p^1—4p^2 ՄԷ· Նորին բառոգ վասն առաքինութեան, ի բաւն· Գովելի են գեղեցիկքն… — *Եւ զի բան Պղատոնի հոգին ե-ռամանեան գոլով…* (*Մմ. ԺԸ*)։

59· 164p^2—6p^2 ՄԸ· Նորին բառոգ վասն խոհեմութեան, Առակաց· Որ յաւելու ի գիտութիւն… — *Զմարդն ստեղծ Աստուած հոգի եւ մարմին…* (*Մմ. ԺԹ*)։

60· 167w^1—8p^2 ՄԹ· Նորին բառոգ վասնն իմաստութեան, ի բաւն· Երանելի է այր որ ճգիտ… — *Իմաստասիրութիւն բաժանի ի տեսական եւ ի գործնականն…* (*Մմ. Ի*)։

61· 169w^1—70p^1 Կ· Նորին բառոգ վասն արհուրեան գործոց, ի բաւն որ ասէ· Ի վայր մի՛ վեհերտիս… — *Զաստուածակ արհուրեան գործոց ունիմք ի Դ իրաց հաստատել…* (*Մմ. ԻԱ*)։

62· 170p^2—1p^2 ԿԱ· Նորին բառոգ վասն գործելոյ, ի բաւն· Եդ Աստուած զմարդն ի դրախտ — *Ի բանէս յայտնապէս ուսանիմք, զի բնական է մարդոյն գործելն…* (*Մմ. ԻԲ*)։

63· 171p^2—4w^1 ԿԲ· Նորին դարձեալ բառոգ վասն երկրագործաց, ի բաւն Առակին· Իբրեւ զանգաստան մի է այր անբզգամ… — [*Ճ*]*չմարիտ առակիասն եւ քաղցղղն երկնային…* (*Մմ. ԻԳ*)։

64· 174w^2—7p^1 ԿԳ· Նորին բառոգ վասն հեզգաց, ի բաւն սաղմոսին· Վաստակեա յատիտեան… — *Ի սկզբանէ է ստեղծմանն մեր գործ եւ վաստակ ահմանեաց Աստուած մարդոյս…* (*Մմ. ԻԴ*)։

65· 177p^1—9w^2 ԿԴ· Նորին վասն ճնոյ բառոգ, ի բաւն Դաւիկաւոյ· Զի^{ո} ննջէիր, արիճ կացէիր յաղաւթս — *Զորս ազգ է քունն, երկուքն բարի եւ երկուքն չար…* (*Մմ. ԻԵ*)։

66· 179w^2—81p^2 ԿԶ· Նորին բառոգ վասնն հալալ ամուսնութեան, ի բաւն· Պատուական է ամուսնութիւն… — *Ցորժամ ստեղծ Աստուած զառաջին մարդն եւ եդ ի դրախտին…* (*Մմ. ԻԶ*)։

67· 181p^2—5w^1 ԿԶ· Նորին բառոգ վասն արդարութեան, ի բաւն Ովսէի· Սերմանիեցէք զարդարութիւն… — *Արարչադործն Աստուած կամեաց բժմարդն ի պատկեր եւ նման իւր…* (*Մմ. ԻԷ*)։

68· 185w^1—7p^1 ԿԷ· Նորին բառոգ վասն արդարութեան, ի բաւն· Արդար է Տէր… — *Բարի է բնութեամբ Աստուած եւ բարեբար…* (*Մմ. ԻԸ*)։

69· 187p^1—9w^2 ԿԸ· Նորին բառոգ վասն արդար վաճառաց եւ կշռոց, ի բաւն առակին· Կշիռ նենգաբաւն պղծդ է… — *Որպէս ասէ մարգարէն Դաւիթ, արդար է Տէր…* (*Մմ. Լ*)։

70· 189w^2—90p^2 ԿԹ· Նորին բառոգ վա-

սըն զրկանաց, ի բան ժողովողին· Տեսի զրպարտութիւն··· — *Բազում եւ զանազան մեղացն զոր գործէ մարդ, մինն զրպարտելն է*··· (*Ամ· ԼԱ*)։

71· 190բ^2—3ա^2 Նորին քարոզ վասն ամբարտաւանութեան եւ խոնարհութեան, ի բան Առակին· Տէր ամբարտաւանից հակառակ կա — *Սկզբնաչարն սատանայ եւ արուսեակն անկեալ*··· (*Ամ· ԽԱ*)։

72· 193ա^2—6բ^1 Հ· Նորին քարոզ վասն նախանձու, ի բանն· Մի՛ նախանձիր ընդ չարս — *Որպէս դայեակ որ վարժէ զտղայ մանուկ*··· (*Ամ· ԽԲ*)։

73· 196բ^1—200ա^2 ՀԱ· Նորին քարոզ վասն ագահութեան, ի բանն Առակի որ ասէ· Դժոխք եւ կորուստ ոչ յագի··· — *Հինգ են զգայարանք կազմեալ ի մարմին*··· (*Ամ· ԽԳ*)։

74· 200բ^1—4ա^1 ՀԲ· Նորին քարոզ վասն արծաթսիրութեան, ի բան Առակին· Որ սիրէ զարծաթ··· — *Արարիչն Աստուած զհոգիս մարդոյ եռամասնեա է ստեղծել*··· (*Ամ· ԽԴ*)։

75· 204ա^1—5բ^2 ՀԳ· Յայլմէ քարոզ վասըն որկրամոլութեան, ի բանն որ ասէ· Որոց Աստուած որովայնք իւրեանց են··· — *Վարդապետք ասեն, թէ որովայնամոլութիւն է բերան եւ դուռն ամենայն մեղաց*··· (*Ամ· ԽԵ*)։

76· 206ա^1—7բ^2 ՀԴ· Քարոզ յաղագս արբեցութեան, ի բանն որ ասէ Պաւղոս յԵփեսացւոց· Մի՛ ըմպէք գինի··· — *Արդ չորս կերպիւ արբենալ իմանամք յԱստուածաշունչ գիրս*··· (*Ամ· ԽԶ*)։

77· 208ա^1—10բ^2 ՀԵ· Նորին քարոզ վասըն պատրանաց ստի եւ պոռնկութեան, ի բան Առակի· Տզրկի Գ դստերք էին··· — *Մարգարէն Մովսէս զլինելութիւն աշխարհի պատմեաց*··· (*Ամ· ԽԷ*)։

78· 210բ^2—2բ^1 ՀԶ· Նորին քարոզ վասն վնասուց պոռնկականաց — *Եթէ զի՞նչ է վնաս պոռնիկ կանանց, խրատէ ըստ կարգի իմաստունն Սողոմոն*··· (*Ամ· ԽԸ*)։

79· 212բ^1—6բ^2 ՀԷ· Նորին քարոզ հրեշտակապետաց, ի բան որ ասէ· Աթոռք արկանէին եւ Հինաւուրցն··· — *Ի լոյս անմատոյց եւ ի մեծ աներեւոյթ, ասէ ընակեալ գերաբնապէս գերաբունն էակութիւն*··· (*Ամ ԾԽԵ*)։

80· 216բ^2—24ա^1 Նորին քարոզ վասն հրեշտակաց··· ի բանն· Ծառա իմաստուն տիրեսցէ տէրանց անմտաց··· — *[Ա]սէ ուրեմն ի մարգարէութիւնս աստուածային Մովսէս*··· (*Ամ· ԾԽԶ*)։

81· 224ա^1—6բ^2 Նորին քարոզ վասն դատաստանի աւուրն, ի բան որ· Զի հուր բորբոքեցաւ — *Որպէս ամենակարող է Աստուած ի ստեղծանելն*··· (*Ամ· ԾԿԸ*)։

82· 227ա^1—բ^1 ՀԹ· Տեսութիւն ի հիմնարկէք եկեղեցոյ — *Վէմն անտաշ եւ անկոփ եղեալ ի հիմունս ի մէջ խորանին*··· (*Ամ· ԾԱ*)։

83· 227բ^1—30ա^2 Ձ· Քարոզ եկեղեցոյ, ի բանն· Սուրբ արար զյարկսն — *Ամենակարողն Աստուած որոյ իմաստութեան ոչ գոյ բաւ*··· (*Ամ· ԾԲ*)։

84· 230ա^2—2ա^1 ՁԱ· Նորին քարոզ նորակերտ դրան եկեղեցոյ, ի բանն· Այս դո[ւ]ռս Տեառն է··· — *Որ գիտել պար[տ] է, զի դուռն զառաջին մուտն նշանակէ*··· (*Ամ· ԾԳ*)։

85· 232ա^1—4բ^2 ՁԲ· Նորին քարոզ վասն եկեղեցոյ ժողովրդեանն, ի բանն· Սեաւ եմ ես··· — *Նախ գիտելի է, զի դուռն եկեղեցի, որք են ժողովուրդք քրիստոնէից*··· (*Ամ· ԾԴ*)։

86· 234բ^2—7ա^2 ՁԳ· Նորին դարձեալ քարոզ վասն եկեղեցոյ եւ սրբոց· Տեսի նըշանս յերկինս··· — *Ի սկզբան ստեղծագործութեան աշխարհի արար, ասէ, Աստուած զարեգակն*··· (*Ամ· ԾԵ*)։

87· 237ա^2—9բ^2 ՁԴ· Նորին դարձեալ քարոզ վասն եկեղեցոյ, ի բանն· Տեսի կին մի որ նստէր··· — *Զամենայն կանխատեսութիւնս սրբոց, որ ի գիրս*··· (*Ամ· ԾԶ*)։

88· 239բ^2—43ա^1 ՁԵ· Նորին քարոզ վասըն կուսանաց, ի բանն որ ասէ Առակին· Բազում դստերք ստացան մեծութիւն··· — *Գովելի են գեղեցիկքն, ասեն իմաստունք*··· (*Ամ· ԾԷ*)։

89· 243ա^1—4բ^1 ՁԶ· Նորին դարձեալ քարոզ կուսութեան, ի բանն· Ծնեալն ի մարմնոյ··· — *Վարդապետք ասեն, թէ մարդս հոգի է եւ մարմին է եղեալ*··· (*Ամ· ԾԸ*)։

90· 244բ^1—6բ^2 ՁԷ· Նորին դարձեալ վասն կուսութեան — *Իսկ թէ զի՞նչ աւգտեցուցանէ զմեզ, ասասցուք*··· (*Ամ· ԾԹ*)։

91· 246*p*²—50*w*² ԶԼ· Բարոզ Համբարձման, ի բանն· Հանէ զաշակերտսն ի Թեքաեխայ··· — *Զամենայն տօնք տեառնէնութեան Քա[ն]ին Աստուծոյ, զոր կատարեալ յերկրէ, հրաշալիք են*··· (*Ժ. ձ*ՃԵ)։

92· 250*p*¹—4*w*¹ ԶԹ· Ցայլմէ Բարոզ Համբարձման, ի բանն Մարկոսի· Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս համբարձաւ··· — *Որպէս տանն վարդապետաք, թէ կարզ է բնութեանս եւ կանոնք Աստուծոյ*··· (*Ժ. ձ*ՃԹ)։

93· 254*w*¹—7*w*² Ղ· Դարձեալ յայլմէ վասն Համբարձման, ի բանն Ղուկասու· Եւ եղեւ յաւրինելն նորա··· — *Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս որդին Աստուծոյ եկն յաշխարհս*··· (*Ժ. ձ*Ո)։

94· 257*w*²—60*p*¹ ՂԱ· Եւ գարձեալ յայլմէ վասն Համբարձման, ի բանն· Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս համբարձաւ··· — *Վարդապետաք տանն, թէ Որդին որչափ կայր ի ծոց Հօր*··· (*Ժ. ձ*ՃԱ)։

95· 260*p*¹—2*p*² ՂԲ· Նորին Բարոզ վասն Համբարձման, ի բանն որ ասէ առաքեալ յեղիսացոց· Որ էջն··· — *Ի վերս այսմ բանի չորս ինչ տեսանելի է*··· (*Ժ. ձ*ՃԸ)։

96· 262*p*²—5*p*² ՂԳ· Բարոզ երկրորդ գալստեանն, որ գնկի Համբարձմանն··· ի բանն· Եպիցին գոտիք մեր··· — *Բազում ինչ ունի եկեղեցի սուրբ յատկութենէ ընկալեալ*··· (*Ժ. ձ*ՃՋ)։

97· 265*p*²—8*w*² ՂԴ· Նորին Բարոզ վասն Սուրբ Հոգւոյն Գալստեան, ի բան Իմաստասէրն· Գոյ ի նմա հոգի մտաւոր··· — *Երբորդութիւն սուրբ գերագոյնդ Աստուած եւ գերագոյն բարութիւն*···

98· 268*w*²—72*w*² ՂԵ· Դարձեալ դարձեալ··· Գոյ ի նմա հոգի··· — *Եւ գիտել պարտ է, զի որպէս մտաւոր ասէին բաժանեաց գՀոգին Սուրբ*··· (*Ժ. ձ*ՄԳ)։

99· 272*w*²—6*w*¹ ՂԶ· Նորին դարձեալ վասն Հոգւոյն, ի բանն որ ասէ· Քանզի ոգեառնէ է Աստուծոյ··· — *Ով անբաւութիւր լոյս իմանալի*··· (*Ժ. ձ*ՄԴ)։

100· 276*w*¹—8*w*² ՂԷ· Նորին դարձեալ վասն Գալստեան Սուրբ Հոգւոյն, ի բանն· Եւ ի կատարել զաւուրցն··· — *Նախ գիտելի է, զի գՊենդէկոստն է յաւորոց լեզուն հինգ Քարքմանի*··· (*Ժ. ձ*ՄԵ)։

101· 278*p*¹—80*p*² ՂԸ· Ցայլմէ Բարոզ վասն Գալստեան Սուրբ Հոգւոյ, ի բանն· Հուր եկի արկանել··· — *Աչ տատուածային դիրն, տեսիչն Ծոհաննու*··· (*Ժ. ձ*ՄԶ)։

102· 280*p*²—3*w*² ՂԹ· Ցայլմէ վասն Գալըստեան Սուրբ Հոգւոյն· Հուր եկի··· — *Սովորութիւն է երկրպագութ*··· (*Ժ. ձ*ՄԷ)։

103· 283*w*²—5*p*¹ Ճ· Դարձեալ յայլմէ վասն Գալըստեան Սուրբ Հոգւոյն, ի բանն· Երեւեցան նոցա բաժանեալ լեզուք — *Վարդապետք տանն, թէ երկու հուր յաչխարհս՝ մին վերին հուրն*··· (*Ժ. ձ*ՄԸ)։

104· 285*p*¹—6*p*² ՃԱ· Դարձեալ յայլմէ վասն Սուրբ Հոգւոյն, ի նոյն բանն· Երեւեցան նոցա··· — *Վասն առաջակայ բանիս չորս ինչ ասելի է*··· (*Ժ. ձ*ՄՔ)։

105· 286*p*²—9*p*¹ ՃԲ· Ցայլմէ եւ գեղեցիկ ի Գալուստ Հոգւոյն· Լցան ամենիքին··· — *Սովորութիւն է մեծամեծաց քաղաքաց*··· (*Ժ. ձ*Ն)։

106· 289*p*¹—91*w*² ՃԳ· Նորին Բարոզ վասն սուրբ Երրորդութեան, ի բանն· Հոգի է Աստուած··· — *Երրորդութիւն գերակայ գերագոյնդ Աստուած*··· (*Ա. Ը*)։

107· 291*w*²—3*p*² ՃԴ· Նորին Բարոզ ի բանն տէրունական· Յորժամ յաղօթս կայցէք ասասցիք Հայր մեր — *Աւետեանն աղօթք յոյժ պատուական եւ գովելի գործք են*··· (*Ա. Թ*)։

108· 293*p*²—5*w*¹ ՃԵ· Դարձեալ Հայր մեր··· — *Երեք են յեղանակ քահանայութեանն*··· (*Ա. ժ*)։

109· 295*w*¹—8*w*¹ ՃԶ· Նորին դարձեալ ի բանն· Եպիցին կամք ք[ո]··· — *Վարդապետք տանն, եթէ ե պատճառ տեսանի հետեւողութեան մարմնոյ*··· (*Ա. ԺԱ*)։

110· 298*w*¹—9*p*² ՃԷ· Նորին վասն կարգաց աղօթից, ի բանն որ ասէ· Տէր եթէ զքեզ ունիս իմ բանաս — *Զբերան իմ բացի եւ ասէ գՀոգի, աղօթք մարգարէն*··· (*Ա. ԺՅ*)։

111· 299*p*²—301*p*¹ ՃԸ· Նորին վասն աղօթից, ի բանն· Է էին հարեւ··· — *Բանս առաքեալս յայտ առնէ զժամանակ աղօթիցն*··· (*Ա. ԺԵ*)։

112· 301*p*²—2*p*¹ՃՔ· Նորին վասն առաւօտու, ի բանն· Ընդ առաւօտս կանխեցի — *Վասն ի պատճառէ ընդ առաւօտս աղօթելի է մեզ*··· (*Ա. ԺՋ*)։

113· 302*p*² ՃԹ· Նորին Բարոզ ի բանն·

Ի գիշերաց կանխէ հոգի — *Արարիչն Աստուած զժամանակ կենաց մարդկան տիւ եւ գիշեր է արարեալ... եւ ի ձմեռն գիշերն առաւելու եւ տիւն նուազի, այսպէս եւ մեք... (շար. Թափուած)*:

բ. [Այլ բանf]

1. 143ա^{1}—7ա^{2} Այս է աշխարհացոյց [Վարդանայ վարդապետին] — *Նախ քան խնդրեսցուք եղեալքս զէն եւ ապա զի Նմանէ... կոչեաց զանուն քաղաքին Երուանդաւան, զոր յետոյ հրամանաւ Արտաշէսի զԵրուանդն բարձին եւ մնաց*:

2. 147ա^{2}—բ^{2} [Գրառաչf] — *Տիպ տիրական եւ կերպարան արքունական... եւ պարծանք հայաստանեաց զտէրդ անունդ*:

Գ. [Յաւելագրութիւն՝ ԺԸ դ.]

ա. 148ա^{1} Ով եղկելի *անձն իմ դարձիր ի չարեաց... (8 տող)*:

բ. 148բ^{1} [Այբուբէն] *Ա–Ֆ*:

գ. 148բ^{1} [Կանոն վասն պահոց] — *Իսկ թէ քահանայ ոք հանդիպեսցի ի նոյն չարիս, մի պաշտեսցէ զքահանայութիւն: Այս է ահայ կանոնք վասն պահոց Դ–շաբաթի եւ ուրբաթի*:

դ. 148բ^{1} [Ոտանաւոր] — *Եկ դու ջանիւ խորհեմ մանկիկ, / Ուսիր զօրէնս սիրուն զաւնիկ, / Գառն Աստուծոյ քեզ օգնական,/ Մայր Նորին կոյս երջանիկ (միայն այսքան)*:

ե. [Անուանf] — *Աբրահամ... Աստուր*:

զ. 148բ^{1} Տաղ սիրոյ — *Մաքուր եւ սուրբ ըստեացն քոյին, փափաքիմ սէր իմ փափաքիմ, յոյժ յոյժ կարօտով (միայն այսքան)*:

է. 149ա [Խրատ] — *Թուրքի հետ յակաջառութիւն որ անես, Թուրքն կասէ, թէ Իսայ սանըն նայընտը... (4 տող)*:

ը. Պահպանակ 2ա *Յովսէփ գեղեցկութեամբն... Սամփսոն ուժովն, են սոքա նման Ադամայ*:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

200ա^{2} *Զատացաւ սուրբ Քարոզագրքիս* զՏէր Յովանէս *վարդապետն* Կոստանդնուպօլսու *յիշեցէք: Նաեւ զԹերավարժ* Յոհան Լէհցի *գրիչս. ամէն*:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՅԻ

1. 66բ^{1}*Թվին ՌՃԼ* (1681)–*նի ով ընթեռնու ողորմին տացէ*:

2. 148բ^{2} (*ԺԸ դ.*) *Ի նվաստ, Աստուծոյ ծառայ*՝ Մինասից *հասցէ շատ կարօղիւ բարեւ իմս*:

3. Պահպանակ 1բ (*ԺԸ դ.*) *Տիրացու* Պետրոսէ *շատ կարօտի բարեւ* Տէր Յօվան:

4. Պահպանակ 2ա (*ԺԸ դ.*) *Շատ սիրով ողջոյն եղբայր* Եղազարին· *ահա ուղած գիրք հղեցի եկաւ, լաքին դուն ալ Սաղմոսի հատոր հալբաթ իմ խաթերս համար հղես որ գայ*:

5. 1բ *Նուէր Կիլիկիոյ Կաթողիկոսարանի, Անթիլիաս–Պէյրութ, դեղագործ* Մանասէ Գաբրիէլեան. 1945 *Մայիս* 20:

Կնfադրոշմ 8ա «*Ք*[*րիստոսի*] *Ծ*[*առայ*] Յակոբ *վարդապետ* 1809»: 7բ^{2} «*Յ*[*իսուսի*] *Ծ*[*ա*]*ռ*[*այ*] Յակոբ *վրդ*. 1810»: 2բ «Euphrates College Library» (*նաեւ*՝ 3ա, 28ա): 22ա «Euphrates College Harpoot, Turkey» (*նաեւ*՝ 64ա, 302բ):

61

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ

ԺԷ — XVII

Թուք՝ 252· գաւսաթի՝ 16ա, 37ա, 39ա—42բ, 132բ—4բ: *Գրակ*՝ Ա—Գ×12 (Ա 13, Գ 11) + 1×6+Ա—Ը×12 (Ը 8) + Ա—ժ×12 (Ա, է 11): *Նէ-քէ*՝ թուղբ: *Մէծութիւն*՝ 20×14: *Գրութիւն*՝ երկսիւն, (միասիւն՝ 1ա—38բ, 249ա—51բ): *Գիր*՝ ճօտգիր (գրչափոխութեամբ): *Տող*՝ 16 (1—36), 31 (43—193), 29 (194—248): *Կազմ*՝ շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ:

Վիճակ՝ բաւարար: Կազմկայծ, ծայրամասերը խոնաւութենէ վնասուած, վերջին թերթերու թանաքը ներծծուած եւ գրադաշտը գունափոխուած, կապիչներն ու փակաճները ինկած:

ՅԱՆԱԳ· Նուէր՝ *զեղագործ Մանասէ Գաբրիէլեանի կողմէ*, 1945:

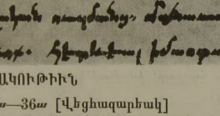

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1· 1ա—36ա [Վեցհազարեակ]

ա· 1ա—15ա Այս է վեցհազարեկին գիրք, արարեալ Դաւթայ Հայոց վարդապետի եւ անյաղթ փիլիսոփայի եւ Մովսէսի Խորենացւոյ վարդապետի, ի խնդրոյ փափագման մասանց սիրոյ··· ի Հռոմայ քաղաքէ բերեալ ընծայեցին մեզ զգիրս զայս — *Որ ունի զգոյացութիւն երկնի եւ երկրի եւ աշխարհաբանութեան եւ երկնից զարգարութիւն*···

բ· 15ա—24ա Մովսէսի Խորենացւոյ վեհիմաստ տեառից տուաւ Թ կանդ գրեցոյս թէ՝ քան զբաժին արվեստիցս ռաթիականն հմտութեանց — *Թարթ զաւրեդ, ասթղ մեծահարաչ, ասթղ սրբասնեչ*···

գ· 24ա Ի գրոց մեկնութիւն յօրինակէտ իմասցիս ով էհան գիր յՀայոց — *Յորժամ Տէր Մաշտոց Հայրապետ էր Հայոց*··· *զոր եա գրել Հռափանոսի հեղինակացոյ՝ գրչի հարտարի սամարացոյ*:

դ· 24ա—6բ Երանելւոյն Բարսեղի՝ ճառագս ածելոյ, երէ ուսուի իցեն կամ յորմէ գտան, զոր թարգմանեաց Ըստեփանոս փիլիսոփայ··· — *Արդ, ի յետ սորայ Դիանոս թեսթաց լեալ երաժիշտ ըստ արուեստուտար դործարանի*··· *համահաւասար, հրթափայլ սուրբ երբորդութիւն, յաւիտեանս. ամէն*:

ե· 27ա—36ա Ցաղագս աստուածախոսութեան բոլորիս — *Գիտեն իմաստունքն եւ հաւատացեալք աշակերտքն որ յանձն չարուեսա, իմաստութիւն Աստուծոյ ոչ մտանէ*··· *այս խորհուրդս չարագրեալ են ի Վարդան վարդապետէ*:

36բ Ծածկագրութիւն*

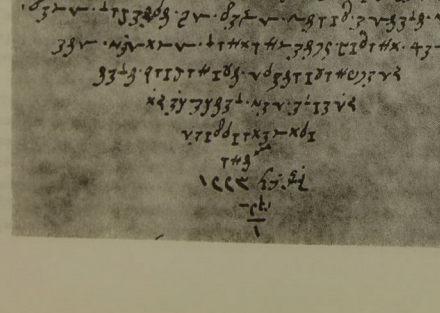

2· 37բ—8բ Այսոհիկ են ի բիճնակալ որ

եւ կայսերի, նաեւ թագաւորի հրիստոնեայի, որի են յերկրի — *Ինքնակալն որ եւ կայսրն Հռոմայ, որ եւ ասի կայսր Ազամանաց… Փողայիք, որ են Լումպարտք, այսքան:*

3· 43*ա*1—7*ա*2 երանելի սուրբ հօրն մերոյ եռամեծի իմաստասիրի եւ տիեզերահռչակ բարուձապետի Յովհաննու Որոտնեցւոյ ի յառաջաբանս առաքելոյն Պօղոսի… — [*Բան. Ընդ ուսումնասէր [եւ փոյթ: Լուծմունք*]. *Եւթագ [զրէ առ ձգ]նաւոր մն Աթանաս անուն…*

ա· 47*ա*2—52*ա*1 Պօղոս ծառայ Յիսուսի Քրիստոսի — *Մկ. Թէ վասն էր սա միայն ի թուղթս իւր զանուն իւր կարդևաց…*

բ· 52*ա*2—70*բ*2 Մեկնութիւն համառատ եւ զարմանալի, որ ի Հռոմայեցոց թղ[թ]ոյն Պօղոսի գլխաւորէն յեղաձակաւ արաքեալ Յովհաննու եռամեծ հեռետորին… Թլփատութիւն ուզեն, թէ զաւրէնս պահես[գ]ես— *Մկրտիչն բանիւս այս դէրկայն յանդիմանէ…*

գ· 70*բ*2—85*ա*2 Զի՞նչ է որ ասէ ի կարգի-պացոց առաջին թուղթն· Աագ եղեւ ինձ ի Քրիստոսէ ամենի վասն ձեր եղբարք… — *Պտ. Երկու յեղանակք են բամբասանաց…*

դ· 85*ա*2—102*ա*1 Համառատ տեսութիւն երկրորդ թղթոյն կարգիպացոց… [Բան] Պաւղոս առաքեալ եւ Տիմոթէոս եղբայր — *Հրց· Վասն էր սատ եղբայր եւ այլոյս որոյ իւր անուանէ: Պտ. Զի կարծեաս զնաց…*

ե· 102*ա*1—3*բ*2 Թուղթ կարգիպացոց Քրիստոսի առ Փողոս առաքեալ — *Մանաւանդ եւ որ ընդ նմա երիցունք…*

զ· 103*բ*2—6*ա*1 Պատասխանի՝ Պատճառ երրորդ թղթոյն կարգիպացոց· Եփրեմի ասացեալ — *Կարծացիքն յետ միաբանութեան իւրեանց ի ճեռն Թղթոյն առաքելոյ…*

է· 106*ա*1—*ա*2 Սրբոյն Եփրեմի Պատճառ Գաղատացոց թղթոյն — *Գաղատացիք աշակերտեալք ի Պաւղոսէ…*

ը· 106*ա*2—19*ա*1 Սրբոյն Յովհաննու Ոսկերերանին ասացեալ Պատճառ Գաղատացոց թղթոյն — *Բաղում սաստիւ լի էր սիրտն Թղթ[ո]յս…*

թ· 119*ա*1—*ա*2 Պատճառ թղթոյն Եփեսացոց, սրբոյն Եփրեմի ասացեալ — *Եփեսացիք աշակերտեալք Աւետարանչին…*

ժ· 119*ա*2—*բ*2 Յովհաննու Ոսկերերանին· Պատճառ թղթոյն Եփեսացոց — *Եփեսոս մայր քաղաքաց է Ասիացոց…*

ժա· 119*բ*2—32*ա*1 [Մեկնութիւն Եփեսացոց թղթոյն — *Բան*] *Պաւղոս առաքեալ Յիսուսի Քրիստոսէ կամօքն Աստուծոյ: Մկ. Աշխատարկ գնամօքն Աստուծոյ… զի մեզքն եղծանելիք եւ ապականելիք են, իսկ առքինութիւն անեղծ եւ անապական:*

4· 135*ա*1—7*բ*1 Վասն է հաշից աշխարհի, թէ որք են — *Չեօքն հրաւ աշխարհս, որ եղեն ուր ուրեք տեղիք… Նախ զգուրմանալի եւ հիանալի պարիսպն բաբէլոնի… եւ է զարմանալի բան ի տեսանելն գինեութիւն:*

5· 137*բ*1—50*ա*2 Վասն երկու դրախտիցըն՝ երկնային եւ երկրային եւ վասն սահմանաց հրեղէն երկնից — *Հասարակաբար սահն քէ մեր երբեմնիութիւն ի յայլ տեղիք ոչ գտնի, բայց միայն ի դրախտն… մեծութիւն իւր արարողին եւ յուրախութիւն հոգւոց մերոց· ամէն:*

6· 150*ա*2—8*բ*1 [Ստորագրութիւն հրեշտակաց եւ սրբոց]· Սուրբ հրեշտակքն ասացեալ են փառն երկնային բնակարանին, եւ վասն բազմազոյն լինելոյն ի իւրն ասացեալ: Գնալ Ա — *Ի այս տեղիքս որ ի վերոյ ասացաք զգեղեցկացոյն կարգաւորութիւնք եւ զդասուց անչափելի պարծանութիւնքն հրեղէն ոգւոցն… ի գովել եւ ի գոհանալ զԱստուած, որ է օրհնեալ այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս:*

158*բ*1 *Կատարեցաւ ասացեալքն*

---

* Փրփ· Ա· Աբբահամեան սոյն ծածկագրութիւնը վերծանած է հետեւեալ ձեւով.— «Ամէ երեքից 33 թուղթն: Աշչէն գաճախ, նախեր իմ Մալիչէայից, որդուցն հոյից, հօտից Քրիստոս Աստուած: Ամենայն խաչն մոհայից էն, խաչն կցուրդ ան, յամ [ա]չռղն այն հիչ [ե]ն, մուտ էուչացնի փրվուէ գաճի· Ջամենայն խորհրդոյ Նիազորդութեանն Քրիստոս Աստուած, Աստուած յամենայնի, շան Ամրանիս Նաթ խիրս հայերուց··· 1774 Նոյ· 9»։

Յաջգելի Փրփ·-ը հետեւեալ ձեւով կ'ենզսակցնէ։— «Մեր կատարած այս վերծանութիւնը ձեռնկայացուած է միայն ստուերագիր: Նրա մէջ կան բառեր, որոնք ստուգման կարիք ունեն» (տե՛ս Աբբահամեան Ա· Գ·, ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԾԱԾԿԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ, էջ 179, Երեւան, 1978։

Քուրդ եւ դասուց հրեչասակաց. Քարգմանեալ ի լատին բառէ ի հայս ուսմամբ Յոհաննիսէ»:

7· 158p^2 Երկատասան չար աւանդութիւնք որ կան ի վերս աշխարհի — *Ա. Իմաստասէն առանց գործք··· ԺԲ. Ազգ մի առանց պատուական: Զայս երկուտասան բանքս ասէ աւուրքն կիսաքանոս:*

8· 158p^2—60m^2 Անուանիւ եւ գործիւ եւ մահ սրբոց մարգարէիցն — *Եսայի՝ որդի Ամովսայ, մարգարէացաւ ի ժամանակս Կամասէի··· Ջաւնան՝ որդի Ամաքայ, մարգարէացաւ ի ժամանակս երկրորդումն··· վերջին ուրեք մարգարէից ասացեալ:*

9· 160m^2—3p^1 Անուանիւ եւ գործիւ տասն Սիպիլլիհանցն· քարգմանեալ ի փռանկաց բառէ ի մերս, ի Յոհաննիսէ Անկիւրացւոյ — *Տարակոյս բան յաշխարհս ոչ եղեն Սիպիլլիայ կանայքն, որք ունէին շնորհս մարգարէական··· էր սա ի ժամանակս Նումա Բոմբիլեօնի եւ Սպարղացոյ Բաւուանիոյ թագաւորին:*

10· 163p^1—6p^1 Սկիզբն պատմութեան Ամածուի կանացն, որք գնացին առ մեծն Ալէքսանդր — *Քանզի ասացաք ի վերոյ վասն Սիպիլլիացին, այժմ հարկաւոր տեսաք վասն Ամածունի կանացն ի սակաւուց բան ինչ պատմեմք··· ի ձախ կողմանէն մինչ ի կուրծսն էին մերկ եւ յայլ կողմն անձինն ծածկեալ:*

11· 166p^1—80p^2 [Հին աշխարհագրութիւն ըստ Թօլոմիայի] — *Սկիզբն առնեմք Թօլոմիայիս Քաւուղներէրուն· մնացեալ եւ այսպէս ասէ· Յարդն այս Քաւուղացին բարբարացիէն ընդ մեր ի տանին է··· որ ի Քաշտուրք յարեալ եղեալն առանց Քաւուրտիհան ոչ մնայ:*

180p^2 *«Վերջ եղեւ Թօլոմիայի աշխարհացուցին, Քարգմանեալ Յոհաննիսէ ուսմամբ»:*

– 180p^2—2p^1 Յանկ ալարեդի վերայ Նոր աշխարհացուցի եղեալ Քաւուլաներն, բոլոր աշխարհի — *Պախնօրարէ ճիս, որ է Հապաշաց երկիրն··· Օրպկս դէրբառամ, որ է վասն բոլոր աշխարհս:*

12· 182p^1—246m^1 [Նոր աշխարհագուցն] — *Այս առաջին Քաւուլայի մէջին կայ գրեալ զբոլոր աշխարհս··· գրքեսասական հաւատն եւ զօրէնն բուսական լեզի այս, վասն այդ կղզոյն:*

13· 246p^1—8p^1 Յաղագս նաւաչխելոյ զմարդն ի վերայ կերպից անգամոց իւրոց — *Ցանգամոց եւ գլխոպիկ ցոյցքն եւ գրիքքն ֆիզոնոմիայ արուեստին իմանալ եւ ճանաչել··· որոյ առաջնումք լայն եւ երկայն է, նա բնաւ ճեամբ խոյ է եւ չնացող, ընդ այր եւ ընդ կին:*

– 249m Խովանդակաւթիւն — *Վէց հազարիկ··· խորասիմայութիւն (չեղոպիր):*

14· 249p—51m Սուրբ վարդապետին Հայոց Վարդանա յարեւելից առաքեաց ի Հռոմկլա զայս գիրս վասն սուրբ եւ փրկականն տնօրինական սրբութեացն Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ — *Այս գոռս ի գրոց զի սահկի գրոմն կայր ի գրքի գրեալ ի քաղաքն կոստանդինուպօլիս··· Նահատակեցաւ առաքեալն աւուրք ի Զաքեւանդ գաւառին:*

251m *«Օրինակեցաւ տնօրինական սրբութիւն եւ օրինակս քարգմանեցաւ ի Հռոմ գրոց ի հայ գիր ի թվին ՌՀ (1621), եւ Գրիգոսոսի վարդապետանս ամէն»:*

15· 251p [Ժամանակագրութիւն] — *Պատճառ գոքրիկ պատմութեանս այս է, որ ի թվականս Հայկազունեաց ՌՃ քառասնին (1691), որ էր ժամանակիս վէգիրն Քօփրուլու գասէ Մուստաֆա փաշան··· յաղթեալ գազին Նէմցեայ··· եկեալ եհաս ի քաղաքն կոստանդինուպօլիս··· (մնայն 9 տող):*

§ 14—15 այլ գրչէ, ծէ—ծԸ գդ·:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՑԵՏԱԳԱՑԻ

1· 42p Պտղի պարոն Օրբէլ Ծնաւ Թվին ՌՃԾԵ (1706), Յուլիսբեր քառին Ի· Իմ սան՝ Յօրգին Ծնաւ ՌՃԾՐ (1709), Մայիսի Է (7)-ին:

2· 248p^1 Թվին ՌՃՄԶ (1707) ըստ Հայոց, ես Մինաս վարդապետս, որ եմ յերկրէն Երրասպօլաց, ստացայ զայս ի վայելումն անձին իմոյ եւ յիշատակ հոգոց ծնողացս իմոց:

3· (*Ա. փեղկի ներքնամասը*) Նուէր կիլիկեայ կաթողիկոսարանին, Անթիլիաս, Գէյրութ, գեղագրեց Մանասէ Գաբրիէլեան, 1945 *Մայիս* 20:

Կմոդրաշ՝ 26*m* «Euphrates College, Harpoot, Turkey» (*բազմաթիւ*): 36*p* Euphrates College, Library (*բազմաթիւ*):

62

Ա Խ Ե Տ Ա Բ Ա Ն

ԼԱԽՐԱԽՇԱՑ (ՆԻԿՈՄԻԱ) ՌՃՀԴ — 1674

Գրիչ՝ Ստեփաննոս Էրէց։

Թուղթ՝ 297· դատարկ՝ 1ա—բ, 84բ, 136բ, 225բ, 295ա—7բ։ *Գրակ՝* Ա—ԻԶ (Իե) ×12 (Իե 9)։ *Նիւթ՝* թուղթ։ *Մեծութիւն՝* 19,2×14։ *Գրութիւն՝* երկսիւն։ *Գիր՝* բոլորգիր։ *Տող՝* 21։ *Կազմ՝* շագանակագոյն գրքոշմազարդ կաշեպատ տախտակ, դանակավ· աստառ՝ կապոյտ կտաւ։ դռնակի ներբևռմասը՝ կարմիր թաւիշ։ *Լուսանցակռիւք՝* կարմիր։ *Գահպանակ՝* 4 թելք սկիզբ։

Կազմողքան՝ 2ա, 85ա, 137ա, 226ա։ *Լուսանցագարդ՝* բուսական եւ թռչնային (սակաւ)։ *Գարդագրութիւն՝* հանգուցագիր եւ թռչնագիր, մարդագիր (Մատթէոսի Աւետարանի սկիզբի առաջին տառը)։ *Գոյներ՝* կարմիր եւ կապոյտ։

Վիճակ՝ բաւարար։ Թերեւսակի կերպով բանալը ներծծուած եւ ցեցակեր, 5–րդ պրակը կազմին անջատուած, կազմը հերծուած եւ ծակծկուած, Ա. փեղկի տախտակը կոտրուած, կապիչներն ու փականները լինկած։

Ձեռագ.՝ Հ. Ն. Ակինեան, *Քր.* 38։

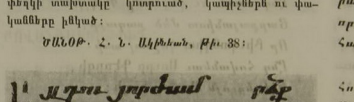

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1· 2ա—84ա[1] Աւետարան բուն Մատթէոսի։ *Նախադրութիւն։*

2· 85ա—136ա[1] Աւետարան բուն Մարկոսի։ *Նախադրութիւն։*

3· 137ա—225ա[2] Աւետարան բուն Ղուկասու։ *Նախադրութիւն։*

4· 226ա—92ա[2] Աւետարան բուն Յովհաննու։ *Նախադրութիւն։*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

292ա[2]—4ա[1] *Փա՛ռք... Արդ, որք դասխարէք սուտզապէս ի վերայ ճշմարտութեան իրացն Հաւանիցէք, յիշեսջիք ի մաքառախայտս ձեր զմեզսամատ գրիչս գՍտեփաննոս // Էրէցս եւ զծնողսդ իմ զԲարդամ եւ զՆենփարն, եւ այլ դամենայն յարեան մերձաւորք· ամէն։ եւ դարձեալ յիշեսջիք ի Քրիստոս Աստուած գտասցող սուրբ Աւետարանիս, զոչէր (բաց) կուսակրաւն քահանայ, որ բաղում աշխատութեամբ ստացաւ զսա ի հալալ արդեանց իւրոց։*

Արդ, յանդ երեալ աւարտեցաւ քառասնօս եւ քառամեակ եւ քառարդոյն սուրբ Աւետարանս ի յերկիրն Կիպրոսի, ի քաղաքն Լաւֆաւշայ, ի դուռն Սուրբ Աստուածածնին եւ Սուրբ Սարգսի Զաւրավարին եւ Սուրբ Մակարա անապ[ատ]ին, ձեռամբ յոդնամեղ եւ տարտամ ոչոյ Ստեփաննոս իրիցու, ի թվին Հայոց ՌՃԻԳ (1674) ամին, ի կաթողիկոսութեան Կիւրիկեցւոց Խաչատուրի։ //

Արդ, աղաչեմ զամենեսեան, ոյք հանդիպիք այսմ սուրբ Աւետարանի, յիշեսջիկ ազաւիթիւք ի Քրիստոս զգրողս եւ ստացող սորայ զաւաքինասյան միաբնականն։

63

ՆԵՐՍԷՍ ՇՆՈՐՀԱԼԻ. ՈՂԲ ԵԴԵՍԻՈՅ

ՍԱՄԱԹԻԱ ՌՄԿԵ —1816

Գրիչ՝ Նազարէթ Գէորգեան:

Թերթ՝ 42. դատարկ՝ 1ր: ***Պրակ՝*** Ա—Դ×10 (Դ 12): *Նիւթ՝* թուղթ: *Մեծութիւն՝* 20,9×15: *Գրութիւն՝* միասիւն: *Գիր՝* նոտրգիր: *Տող՝* 26: *Կազմ՝* կապոյտ լաթակազմ: *Պահպանակ՝* 1-ական թերթ սկիզբը եւ վերջը:

Վիճակ՝ բաւարար:

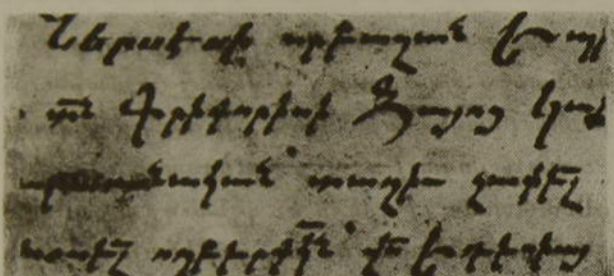

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1ա—42ա Տեառն Ներսէսի սրբազան եպիսկոպոսի, եղբօր Տեառն Գրիգորիսի Հայոց կաթուղիկոսի, Բան բարառնական, / Տաղիւ չափեալ հոմերական, / Բանիւ խօսեալ ողբերգական, / Վասն Եդեսիոյ մեծի առման, / Ի թուականի հինգ հարիւրի՝ /Եւ իննսուն ընդ երեքի, / Քսան եւ երեք Դեկտեմբերի, / Ցերրորդ ժամու օր շաբաթի — *Ողբացէք եկեղեցիք, / Հարսունք վերին առագաստի... / Ի փառս Հօր աւարտելոց, / Հոգւոյ ՚ւ Որդւոյ կատարելոց:*

42ա [Ցիշատակարան («Ներսես»)] — *Նորոգ բանին այսր կարգի, / Տէր Ներսէսի երախայրի... / Սրբրեալ սրբոյ որ ի մարմնի, / Աստուածութիւն միշտ երեւի:*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

42բ *Ոտանաւորս սուրբ Ներսէսի,*
Եդեսիոյ գրոց ողբի.
Ձեռամբ իմով օրինակի,
Գէորգեանըս Նազարէթի:
Ի հազար ութ հարիւրորդի,
Ընդ տասն եւ վեց ամի Փրկչի:
Ցարքայանիստ մեծ քաղաքի,
Որ Բիւզանդիա *կոչեալ ասի.*
Ընդ հովանեաւ Սուրբ Գէորգի,
Եկեղեցւոյն Սամաթիայի:
Եւ որ ամէն հանդիպեսցի,
Խնդրեմ յիշել գիս յաղօթի:

64

ԺՈՂՈՎԱԾՈՑ

ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ ՌՄԿԷ — 1818

Գրէչ՝ ցարտիւճ սեպ. (1—84)։

Քէրք՝ 134· գաւառկ՝ 1ա—բ, 85բ—9ա, 112ա—բ, 134ա—բ։ *Պրակ՝* Ա—ԺԱ×8 + 6×8 (Չ 6)։ *Նիւթ՝* թուղթ։ *Մեծութիւն՝* 20,5×14,6։ *Գրութիւն՝* միասիւն։ *Գիր՝* ծօտգիր։ *Տող՝* 26 (1—85), 34 (90—132)։ *Կազմ՝* շագանակագոյն կաշեպատ տախտակ, ոսկեզօծ շրջագրգռով։

Վիճակ՝ բաւարար։ Թանաքը ներծծուած եւ գրադաշտը գունափոխուած։

ՅԱՆՕԹ. *Սեմպատեանքինը եղած է Ց. ջհնդ. Մկրտչին։*

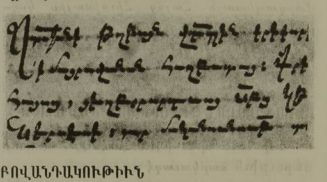

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա. [Թուղթ է]

1· 2ա—4բ Թուղթ վարդապետացն Հայոց Հիւսիսային կողմանցն, որ ի Հաղբատ եւ ի Սանահին, առ պատուական կաթուղիկոսն Տէր Գրիգորիս — *Սուրբ եւ աստուածընկալ գլուխ մեր եւ պսակ պարծանաց Հայաստանեայցս Գրիգոր կաթուղիկոս··· ողջ լերուք ի Տէր սուրբ հովուապետ· ամէն։*

2· 4բ—14բ Տեառն Գրիգորի պատասխանի վարդապետացն Հայոց Հիւսիսային կողմանց — *Զմակարէսլ բանս քրիստոսազգեաստ արանց սպասաւորաց բանի բնութերցաք աշխատասէր մտօք··· չգտանիմք անբաժին ինչ ի ճշմարիտ վարձատուէն՝ Քրիստոսէ, որում··· ամէն։*

3· 14բ—25ա Թուղթ առ Քրիստոսազօր իշխօղն մեր Իւթենակաւթեամբ Լեւոն։ ի ճուաստ Ներսիսէ, որ ի Տարսոն սրբոյ եկեղեցւոյն պաշտօնեայ — *Պատրաստ եղէրուք տալ պատասխանի հեզութեամբ··· ընկալցի զձեզ հազորդ վատաց իւրոց ընդ ամենայն սուրբս··· ամէն։*

4· 25բ—34բ Ցօտաց պատրիարգի ցուցաց թուղթ առ Զաքարիա կաթուղիկոս Հայոց, վասն երկու միաւորեալ քնութեանցն միաճնութեան գալոյ Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի եւ վասն ճշմարտասիրութեան ժողովոյ սուրբ հարցն որ ի Քաղկեդոն — *Ցաւիժահրաշից արանց յոգեսպառիս հռչակաւորս··· Տէր Զաքարիա··· ոչ երկու բնութիւն ունելով, այլ մի եւ նոյն՝ յերեւելութին եւ յանթերեւութին։*

5· 34բ—42ա [Բանիւ վաճան եպիսկոպոսի Նիկիոյ ի ժողովին որ գումարեցաւ ի Շիրակաւան, հրամանաւ Զաքարիա Կաթուղիկոսի յամին ՅԺԱ (862) վասն քղթոյ Փոտայ պատրիարքի Ցուսաց] — *Ցերեք հարիւր ԺՄ Քառականութեան Հայոց, առաքեաց Փոտ Կոստանդնուպոլսոյ Հայրապետն գվաճան Նիկիոյ արքեպիսկոպոս ի Հայս առ Զաքարիա Հայոց··· այլեւ Մանի եւ մանիքեցիքն մի բնութիւն չփոքեալ ասացին Քրիստոսի, որպէս ունի բանն։*

6· 42ա—54բ Պատասխանի քղթոյն վարդապետին Գրիգորի Տուտէարդի կոչեցելոյ ի մայրավանսն Հաղբատայ։ Գրեալ ի Տէր Գրիգոր կաթուղիկոսէ Հայոց, յեպրօթարդեայ սրբոց կաթուղիկոսացն Գրիգորիսի եւ Ներսէսի, որ մականունութեամբ Տղայ անուանեցեր — *Արդեւ եւ պատուական յամենայն մասունս բարեաց, որ ըստ աստուածային նախախնամօղ մասակարարութեան բաշխեցաւ ի բոլոր սեռս··· մնան ի ճշմարտութեան առանձն խոստովանութեամբ սրբոց եւ աստուածազգեստից հարցն, որոց··· ամէն։*

7· 54բ—9ա Թուղթ սրբազան արեւելեան կողսոսին Նիկիոյ իմաստնոյն Յոհաննու առ երանելի կաթուղիկոսն Հայոց Զաքարիա, վասն տօնի Ծննդեան եւ Յայտնութեան Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ — *Աստուածային առաքեալն Պօղոս ի սէր եւ ի չնորհ Տեառն··· գալոց է դատել զաշխարհս արդարութեամբ եւ հատուցանել իւրաքանչիւր ըստ գործոց իւրոց եւ նմա··· ամէն։*

59ա *Ի Քառականէն ՈՄՒ (1203) Քարգմանեցաւ առ ի յունականէն ի*

մերս, ի ձեռն Նուաստ սպասաւորաց բանի Գրիգորի *եւ* Բարսղի, *ի քաղաքին կոչեցեալ* Սիս. *սատարութեամբ* Նիկեփորայ *եւ* Միխայէլի *քահանայից, որոց Տէր Յիսուս ողորմեսցի ե՛ւ գրողի սորին ե՛ւ կարդացողաց. ամէն*»:

8. 59բ—76ա «Եւտիքի եպիսկոպոսի Կոստանդնուպօլսեցւոյ, Յաղագս զանազանութեան բնութեան եւ անձնաւորութեան — *Որք զարտաքին իմաստութեանցն վարժեցան, մեծամտեալք նովաւ յաղագս բնութեան... ապա եթէ վանականք իցեն կամ աշխարհականք, նզովէ սուրբ եւ առաքելական եկեղեցիս*:

Կան մէջբերումներ զանազան հայրերէ, ապա աւանդութիւնք սուրբ հարցն որք ի Քաղկեդոն, ի Նիկիա, ի Կոստանդնուպոլիս ժողովեցան:

9. 76բ—84բ Մեկնութիւն տեառնուսոյց աղօթիցն, արարեալ Տեառն Ներսէսի Լամբրոնացւոյ եւ եպիսկոպոսի Տարսոնի Կիլիկեցւոյ, արարեալ ի բանն որ ասէ. Հայր մեր — *Որ հայր դաւանէ՝ զինքն ի ներքոյ որդիութեան սահմանէ... յորժամ կամիս դու պատուհասել, տէրդ զծառայս. եւ քեզ փառք... ամէն*:

ի. 90ա—132բ [Եփրեմայ վարդապետի Ըսըսեցւոյ Մեկնութիւն մարգարէութեանն Յովնանու]

– 90ա—2ա Յառաջաբանութիւն — *Եւ արդ գրէ աստուածայինն առաքեալ...*

– 131բ—2բ Յիշատակարան — *Արդ, ընկալ զայս գուզնաքեայ աշխատութիւնս մեր եղբայր Թէոդորոս... որ է օրհնեալ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն*:

Ամբողջական բնագիրը տե՛ս Ձեռգ. թիւ 44 մասն ի. 57ա—103բ:

– 133ա—բ Ցանկ մատենիս — *Ա. Թուղթ վարդապետացն Հայոց Հիւսիսային կողմանցն... Ժ. Մեկնութիւն գրոց Յովնանու մարգարէի... (Մկրեան քահանային կողմէ գրուած)*:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

84բ 1818 Նիկոմիդիա *քաղաքի, ձեռամբ* Յարութիւն *սարկաւագէ*:

85ա, 89բ Յովհաննէս քհնյ. Մկրեան ծանօթութիւն մը արձանագրած է մատեանին մասին. 1880:

65

ՎԱՐՔ ԵՒ ՃԱՌՔ ԵՊԻՓԱՆՈՒ ԿԻՊՐԱՑՒՈՑ

ՌՄՁԹ — 1840

Գրիչ՝ Դաքէոս քհնյ.:

Թերթ՝ 118. գատարկ՝ 1*բ*, 2*բ*, 117*ա*—8*բ*: *Պրակ՝* 15×8 (Ե 6). *Նիւթ՝* թուղթ: *Մեծութիւն՝* 21,5×16,6: *Գրութիւն՝* միասիւն: *Գիր՝* նօտրգիր: *Տող՝* 26: *Կազմ՝* շագանակագոյն կաշեպատ խաւաքարտ, ոսկեգոյն շրջագարգով: *Պահպանակ՝* 2-ական թերթ սկիզբը եւ վերջը:

Վիճակ՝ բաւարար: Կազմին եզրերը մաշած:

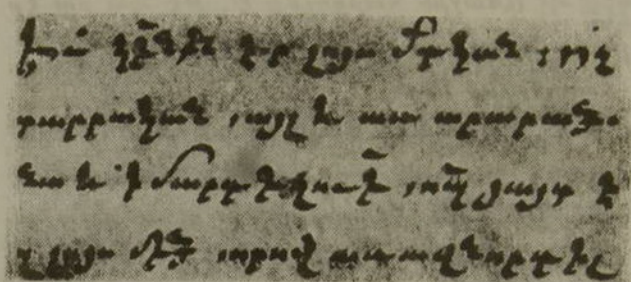

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1*ա* Պատմութիւն եւ վարք Եպիփանու Կիպրացւոյ ըսքանչելագործ սուրբ հայրապետին: Ընդ նմին եւ ճառ վարդապետական բանից նորին եւ մեկնութիւն ոմանց աւետարանական բնաբանութեանց: Գաղափարեալ ըստ կարի զգուշութեամբ ի վեհափառ հայրապետութեան Տեառն Եփրեմի սրբազան կաթուղիկոսի Ամենայն Հայոց: Եւ ի պատրիարգութեան մեծի Պօլսոյս՝ Տեառն Կարապետի արհիեպիսկոպոսին: Ձեռամբ տըրուպ Տէր Մելքոն ծերացեալ մեղսամած քահանայի՝ յետին սպասաւորի սրբոց Հրեշտակապետաց տաճարին, որ ի Պալատն ի 1827 եւ մերոյս ՌՄՀԶ, ի Նոյեմբերի 1: Եւս վերստին օրինակեցաւ ձեռամբ Տէր Դաքէոս քահանայի, ի վայելումն նուաստիս եւ մանուանդ օրհնեալ ազգիս, յամի Տեառն 1840, Մարտի 18:

1. 2*ա* Նախերգանք — *Բաղձանք ըղձանաց սրտի գոյութեան ոչ այլով իւիք մարթ է վերածել ի բուժ... որ եւ մնամ աղօթարար ծառայիցն Աստուծոյ՝ Տէր Դաթէոս յետին պաշտօնեայ Սրբոց Հրեշտակապետաց տաճարին:*

2. 3*ա*—11*բ* Պատմութիւն վարուց եւ ըսքանչելեաց սրբոյն Եպիփանու երանելի արքեպիսկոպոսին Կիպրացւոյ — *Աքանչելի այրս այս Եպիփան էր ազգաւ Հրէայ...*

3. 12*ա*—113*ա* Երանելւոյն Եպիփանու արքեպիսկոպոսի Կոստանդեայ Կիպրացւոյ՝ ասացեալ սկզբնագիր Արարածոց... Ճառ Ա — *Աստանօր սկիզբն արասցուք պատմել յաղագս յանսկզբանն ի Մօսեսեան յառաջին օրինադրէն... ըստ որում չհանդուրժեալ է բնութեամբ բարւոյն ունել միայն զանճառ բարին:*

- 113*բ*—6*բ* Ցանք ցանկալի վարուց եւ հրաշագործութեանց եւ աստուածաբանական վարդապետութեանց սրբոյն Եպիփանու Կիպրացւոյ սքանչելագործ հայրապետին — 1. *Սուրբն Եպիփան էր ազգաւ Հրէայ եւ որդի երկրագործի...* 158. *Վասն յապաշաւողաց եւ մկրտելոց անթիւ մարդկանց:*

Ամբողջական բնագիրը տե՛ս Ձեռգ. թիւ 17: Կան բնագրային որոշ տարբերութիւններ, մանաւանդ՝ յաւելումներ:

66

ԲԱՐԹՈՂԻՄԷՈՍ ՄԱՐԱՂԱՑԻ· ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ՎԵՑՕՐԷԻՑ

ԺԹ — XIX

Թուղթ՝ 250· դատարկ՝ 1ա—բ, 248բ—50բ· *Նիւթ՝* թուղթ: *Մեծութիւն՝* 20,9×15,5: *Գրութիւն՝* միասիւն: *Գիր՝* նոտրգիր: *Տող՝* 23: *Կազմ՝* շագանակագոյն կաշեկազմ խաւաքարտ: *Լուսանցազարդեր՝* կարմիր: *Պահպանակ՝* 1-ական թերթ սկիզբը եւ վերջը:

Վիճակ՝ բաւարար: Լուսանցքները թերթեւակի ցեցոտած:

ԾԱՆՕԹ· *Սեփականութիւնը եղած է Ե· քհնյ· Մկրեանին:*

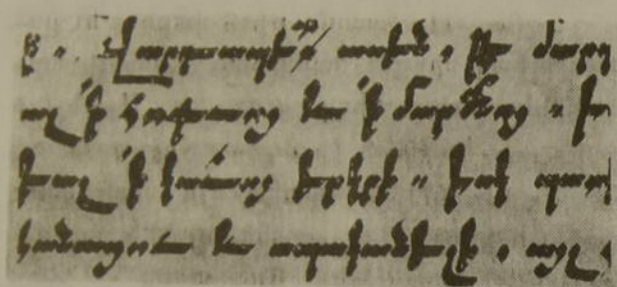

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

– 2ա—5բ Ի Բարդուղիմէոս աստուածաբան վարդապետէ գիրք յաղագս Վեցօրեայ գործոց արարչութեան: Յառաջին աւուրն: Սքանչելի եղեւ գիտութիւն քո, ասէ սաղմոսերգն Դաւիթ — *Վարդապետք ասեն, թէ մարդն է բաղադրեալ ի հոգւոյ եւ ի մարմնոյ…*

> 5բ «… *Վասն այսորիկ ի զանազան մեկնութեանց սրբոց հաւաքեցի զաակաւ բանքս զայսոսիկ եւ կարգեցի ի մի՝ դատապարտեալս Ցակոբոս կաթողիկոս Հայոց, թարգմանելով ի լատին բարբառոյն ի հայ լեզուս, ի փառս յաւիտեան յօգնութիւն ընտրելոց: Եւ արդ, նախ սկսանիմք զսկիզբն բանից Ծննդոց գրոյն որ ասէ· Ի սկզբանէ արար Աստուած*»:

ա· 5բ—57ա Ի սկզբանէ ստեղծեաց Աստուած զերկինս եւ զերկիր — *Վարդապետք ասեն, թէ սկիզբն լինելութեան արարածոց զերկիս գործս գործեաց… (Հարցմունք Ա–ԺԳ):*

բ· 57ա—83բ Երկրորդ աւուրն — *Նախ եւ առաջին հարցումն է այս· Թէ հաստատութիւն եղեալ է երկրորդ օրն… (Հարցմունք Ա–ԺԱ):*

գ· 84ա—96բ Երրորդ աւուրն, օրն — *Առաջին հարցումն է այս, թէ ժողովումն ջուրցն պատճա՞ռ է որ եղեւ երրորդ օր… (Հարցմունք Ա–Զ):*

դ· 96բ—126բ Ցաղագս չորրորդ աւուրն, օրն — *Առաջին հարցումն է, թէ պա՞րտ էր լուսաւորացդ լինիլ ի չորրորդ օրն… (Հարցմունք Ա–Ժ):*

ե· 127ա—34բ Բայց վասն գործոյ հինգերորդ աւուրն — *Առաջին հարցումն է այս, թէ գործ հինգերորդ աւուրն պատշաճաբար պատմի՞ ի գիրս սուրբ… (Հարցմունք Ա–Գ):*

զ· 134բ—75բ Եւ արդ, այժմ սկիզբն առասցուք քննութեան վեցերորդ աւուրն գործոյ — *Առաջին հարցումն է այս, թէ գործ վեցերորդ աւուրն պատշաճաբար դնի՞ ի գիրս սուրբս… (Հարցմունք Ա–ԺԶ):*

է· 176ա—84ա Ցաղագս եօթներորդ աւուրն — *Աստանօր սկիզբն արասցուք վասն հարցմանց եօթներորդ աւուրն, որոյ առաջինն է այս, թէ կատարումն աստուածային գործոց պիտո՞յ էր նշանակեալ է–երորդ աւուրն… (Հարցմունք Ա–Գ):*

ը· 184ա—248ա (Վասն դրախտին) — *Բայց զի ի գործոց վեցօրէին ասացաք ինչ, եւ զի դրախտն տնկեցաւ երկրորդ օրն, վասն այսորիկ պարտ է ինչ ասել եւ յաղագս նորա… զի ոչ այլ ինչ էր, բայց միայն գործիք սատանայի (Հարցմունք Ա–ԼԴ):*

– 248ա [Յիշատակարան թարգմանչի]— *Արդ կատարեցաւ գիրք Վեցօրեայ գործոց արարչութեան՝ հաւաքեալ ձեռամբ Բար*թուղիմէոսի *եպիսկո[պո]սի, ի կարգէ Քարոզողաց սրբոյն Տօմինիկոսի, ազգաւ հռոմայեցի, եպիսկոպոս քաղաքին* Մարաղոյ: *Եւ թարգմանեցաւ ի լատին բարբառոյ ի հայ լեզու, որոյ էր թարգմանն* Յակոբ *վարդապետն ազգաւ հայ, ի կարգէ սրբոյն Տօմինիկոսի, ի փառս Աստուծոյ եւ յօգնութիւն եղբարց:*

Արդ, եղեւ Քարզմանութիւնս այս ընդ հովանեաւ Սուրբ Աստուածածնին. իսկ որք ընթեռնուք զսա, Քէ հանդիպիք օգուտիեան Աստուծոյ չնորհք, զի ի նմանէ ևն ամենայն բարիք. եւ Քէ պակասութիւն ինչ լիցի՝ այն է ի կողմանէ տկարութեանս մերում:

Եւ Քարզմանեցաւ սա ի գիւղս Գունայ, որոց այսոցիկ եղեւ պատճառ եւ ձեռնտու վարդապետան Յօհան, որ կոչի Գունեցի, որոյ հատուցէ Տէր գհատուցումն բարի. ամէն:

Կնիքադրում՝ 248բ «Ք[րիստոս]է Ծ[ա]ո[ւղ] Ընտեփանոս 1251 (1802)»:

248ա Յովհաննէս հեղ. Մկրեամ ծանօթութիւն մը արձանագրած է մատեանիս մասին:

67

ՄԱՇՏՈՑ

Ժե — XV

Գրիչ՝ Յովաննէս Էրէց:

Թերք՝ 140· գատարկ՝ 89բ: *Գրակ՝* Ա—Ի×12 (Ա—է չիէ, Ը 6, Ծ 11, Ժե, ԺԹ 10, Ի 7): *Նիւթ՝* բուղբ: *Մեծութիւն՝* 20,5×14,5: *Գրութիւն՝* երկսիւն: *Գիր՝* բոլորգիր: *Տող՝* 21: *Կազմ՝* մուգ կարմիր դրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ, աստառ՝ յարդագոյն կտաւ: *Լուսանցակողք՝* կարմիր (գունաթափ):

Կիսախորան՝ 1բ, 91ա: *Գլխազարդ՝* 99բ: *Լուսանցազարդ՝* բուսական եւ կաթողիկէ (սակաւ): *Զարդագրութիւն՝* մարգագիծ (սակաւ), թաչնագիր եւ հանգուցագիր: *Դիմեր՝* կարմիր եւ կապոյտ:

Վիճակ՝ բաւարար: Լուսանցքները խանգարուած են թերեւս գանազան ժամանակներ, թերթեր թափուած, եղրերը մշած, կապիչներ ու փականները հնացած, վերջաւորութեան կան էջերու նոտառաջութիւն:

ՄԱՆՕԹ. Հ. Ն. Ակինեան, *Քիւ* 44:

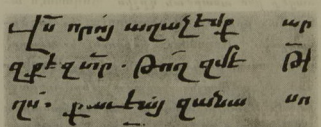

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա. 1ա—89բ[1] [Քահանայաքաղ]

1· 1ա—67բ[1] Կանովն յարժամ եպիսկոպոս, կամ էրէց, կամ հայրապետ եւ կամ ուխտի առաջնորդ կատարի մահուամբ, այս կարգաւարութիւն արասցեն լուացմանն···— *Սղ· Զի՝ ողբաձայն կց· Զգործս ձեռաց մերոց··· ասէ զաղօթս· Մատիցուք ճշմարիտ սրտիւ···*

ա· 49ա[2]—55բ[1] Մահ մարգարէիցն ամենայն· Ընթերցուածս յովսեայ մարգարէէ — *Ակապէս ասէ Տէր···*

բ· 57բ[2]—62ա[2] Հանգիստ սրբոյն Յոհաննու առաքելոյն եւ աւետարանչին — *Էր ընդ եղբարս···*

դ· 63բ[1]—7բ[1] Ազաւթք կնիկոյ զգիւղ բերգմանն, զոր ասացեալ է Տեառն Բարպղի հայրապետի կեսարու կապադովկա — *Գոհանամք զքէն Հայր···*

2· 67բ[1]—73բ[2] Իսկ ի յերկրորդումն աւուր երթան ի հանդիսան եւ երթային առն զվիմիծքն··· *ասէ զաղաւթս զայս· Տէր Աստուած յաւիտենական···*

3· 73բ[2]—8ա[2] Կանովն երրորդ աւուրըն··· — *Սղ· Ձի· Եղիցին ականջք քո···*

ա· 74ա[2]—5ա[2] Գրիգորի Աստուածաբանի ի բանէն որ ի մահ Մաքսիմիանոսի՝ ուսումնական իւրոյ — *Ով եղբայր սիրելի···*

4· 78ա[2]—80ա[2] Կանովն չորրորդ աւուրըն··· — *Կց· Հոգի քո բարի··· ասէ զաղաւթս· Տէր Աստուած մեր որ ամենայն բարւոք արուեստ դասեալք լինին···*

5· 80ա[2]—3ա[2] Կանովն հինգերորդ աւուրն — *Սղ· Ընդ երեկոյս··· Աղօթք· Ողորժ Տէրդ մեր եւ փրկիչդ Յիսուս Քրիստոս զաս···*

6· 83ա[2]—4բ[2] Կանովն վեցերորդ աւուրըն — *Սղ· Մերեցից զի լուիցէ··· ասէ զա-*

ղաւթս· Փառաւորեմք զքեզ փառաց Թագաւոր···

7· 84բ^2—9ր^1 Կանովն երրորդ աւուրըն — *Սղ· Հոգի քո բարի··· ասէ զաղաւթս· Փողն երկնաւոր ի բարձունս գոչէ···*

ա· 87բ^2—8բ^2 Եղիշէ վարդապետի ասացեալ — *Ահեղ եւ զարմանալի է գալուստն Քրիստոսի···*

բ· 88բ^2—9բ^1 Սրբոյն Թաթէոսի ասացեալ վասն ննջեցելոցն ի յարութիւնն — *Արդ, հոգի ամենայն մարդոյ··· եղիցին ամենեքեան ուսեալք Աստուծոյ։*

Բ· 90ա^1—140բ^2 [Մաշտոց]

1· 90ա^1—122ա^2 Յոհաննու Մանդակունեցւոյ Հայոց կաթուղիկոսի ասացեալ վասն հիմնարկութեան սրբոյ յեկեղեցւոյ··· — *Ասէ զաղաւթս ձայն· Բարեխաւսութեամբ սրբուհոյ Աստուածածնին···* (*Տե՛ս Թիւ* 19 § *Ա*· 31)։

2· 122ր^1—6ր^2 Կանովն Աւազանն աւրհնելոյ··· — *Ասէ զաղաւթս ձայն· Աստուած մեծ եւ փառաւորեալ···* (*անդ* 33)։

3· 127ա^1—ր^1 Կանովն զնկարեալ յեկեղեցին աւրհնելոյ — ··· *Ասէ զաղաւթս· Սուրբ ես Տէր···* (*անդ* 38)։

4· 127բ^1—8ա^2 Կանովն նոր դուռն հաստատելոյ — ··· *Ասէ զաղօթս· Տէր Աստուած նորոգիչ···* (*անդ* 37)։

5· 128ա^2—36բ^2 Կանովն նաւակատեաց յեկեղեցոյ պղծելո տաճարին··· — ··· *Ասէ զաղաւթս· Որ ընդունողդ ես աղաւթից···* (*անդ* 32)։

6· 136բ^2—9ր^1 Կանովն զարմտիս սերմանեաց աւրհնելոյ նայ եւ զշեղջս — ··· *Ասէ զաղօթս. Աւրհնեալ ես Տէր···* (*անդ* 23)։

7· 139ր^1—40ա^1 Կանովն որ մարդ յանկարծակի պեղծ կերակուր ուտէ — *Տէր Աստուած մեր···* (*անդ* 20)։

8· 140բ^1—ր^2 Կանովն մրգաց — *Ասեն Սղ· Ի կարդալ իմում··· Աղօթք· Աւրհնեալ ես Տէր Աստուած մեր արարիչ··· բարեխօսութեամբ սրբուհոյ Աստուածածնին եւ ամենայն սրբոց···* (*չար· Թափուած*)։

Գ· [Յաւելագրութիւն՝ ԺԸ դ·]

1· 90բ Կանոն խանդերձեղէն եւ սպաս օրհնելոլ — ··· *Ասէ զաղօթս· Տէր Աստուած բարձրեալ···* (*անդ* 35)։

2· 90բ Կանոն խսկի եւ մաղզման օրհնելոյ — ··· *Ասէ զաղօթս. Օրհնեալ ես···* (*անդ* 36)։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

ա· 1ա Ո՜հ, ո՜հ զմեղաւք զառածեալ Յովաննէս *յաշխարհի Էրէցս* յՈւրհայեցի, *որ հանդիպեցայ Իլ[ը՞]ճ գիւղն եւ ըստ կարի անարժանութեան իմում գրեցի զսուրբ մատեանս։ Վա՜յ ինձ հազար բերան, որ զանունս ունիմ եւ զգործս ոչ։ Առ ոտս ձեր անկանիմ, ո՜վ սուրբ լուսերամ հարք, վասն Աստուծոյ սիրոյն, մի ողորմի ասացէք ինձ եւ հաւր իմոյ՝* Աբրահամ *իրիցուն եւ մաւրս իմոյ՝* Մարգարտին, *եւ կողակցին իմոյ՝* Մարիամին։ *Եւ մեզ յիշելոցդ եւ ձեզ յիշեցելոցդ առ հասարակ ողորմեսցի Քրիստոս Աստուածն մեր· ամէն։ Հայր մեր որ յերկինս։*

բ· 67բ^1 *Ե[ւ] զմեղապարտ գծողս* Յովանէս, *աղաչեմ յիշել ի Տէր Աստուած եւ Աստուած ողորմի ասացէք։*

գ· 90ա^2*Ո՜վ սրբազան դասք սուրբ լուսերամ պաշտօնէիցդ Քրիստոսի, որք շնորհին Աստուծոյ անդր արժանաւորիք ի սուրբ յատեանն, վասն Աստուծոյ սիրոյն համար, մէկ բերան լի սրտիւ Աստուած ողորմի ասացէք ինձ անարժան գրչիս՝* Յովաննէս *անարժան իրիցուս* յՈւրհայեցուս, *եւ իմ ծընաւղացն՝* Աբրահամ *իրիցուն, եւ մաւրս՝* Մարգրտին, *եւ կողակցուն իմոյ՝* Մարիամին, *եւ ամենայն արեամբ մերձաւորացն իմ։ Եւ Աստուած մեզ եւ ձեզ առ հասարակ ողորմեսցի ի միւսանգամ գալստեանն· ամէն։*

դ· 99բ^1 *Ո՜հ զղջանացեալ ոգիս ի մէջ մեղաց ծփեալ, մինչ Տէրն ողորմի ձեր սուրբ աղաւթիւքն։ եւ ձեզ մասն լիցի։*

ե· 136բ^1 *Աղաչեմ զձեզ կողկողագին դիմաւք եւ առ ոտս ձեր անկանիմ պաղատանաւք, յորժամ որ ընթեռնոյք զսուրբ գիրս, մի Աստուած ողորմի ասացէք վա[տ]թար գրչիս՝* Յովաննէս *իրիցուս եւ իմ ծնաւղացն, եւ Աստուած մեզ եւ ձեզ ողորմի· ամէն. եւ այնոցիկ, որ զՀայր մեր որ երկինքն ասեն։*

68

ՎԱՆԱԿԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ. ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ՅՈՐԱՑ

ԺԸ — XVIII

Թուք՝ 50. դատարկ՝ 1ա—2ա, 47ա—50ա: *Գրակ՝* 1×2+ա—Դ×12: *Նիւք՝* կապտաւուն թուղթ: *Մեծութիւն՝* 22,7×17,4: *Գրութիւն՝* երկսիւն: *Գիր՝* նօտրգիր: *Տող՝* 39: *Կազմ՝* շագանակագոյն գրշմա-զարդ կաշեպատ խաւատմարտ: *Վիճակ՝* 1-ական թերթ սկիզբը եւ վերջը:

Վիճակ՝ բաւարար: Թանաքը ներծծուած եւ գրադաշտը զանփախուած:

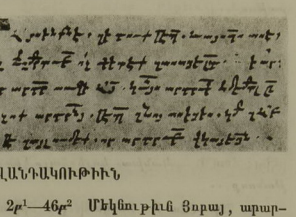

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

2բ¹—46բ² Մեկնութիւն Ցարայ, արարեալ Վանական վարդապետի:

2բ¹—բ² Ցառաջա[բա]նութիւն — [Գ]ե-րանձնական իմն զօրութիւն կատարելա-կութիւն բնաւորեալ ունի սէր սեռն եւ ա-նապակ...

3ա¹—46բ² Մեկնութիւն Ցարայ. գլուխ առաջին. [Ա]յր մի էր — *Տեսանե՞ս զոքանիսի դժուարութիւն գծարայ գրեաց Հոգին Աստու-ծոյ...* [Բն.] Այր մի էր Ցօսիդ աշխարհի: [Մկ.] Ցօսիդ աշխարհ մեծ է *մօտ չեմաք*, եւ քաղաք փոքրիկ է նմա՝ անուն Ցօսիդ, նախագահ լեալ էր արաբացւոցն... 46բ² Նովաւ ի նմին վայելումն արժանացաք անպարտապէս ի Հայր ամենեցուն, եւ ի Հո-գին Սուրբ այժմ եւ... ամէն (գլուխք Մ-ԼՒԲ):

25ա² «Վերջացաւ եւս[եբիէն], եւ այժմ է Դարեհ վարդապետին, որ Ֆօրայեցի կոչիւր»:

Կնքադրշմ՝ 3ա¹ «Ք[րիստոս]է ծ[ա]-ո[այ] ՌՍտեփաննոս· 1251 (1802)»:

69

ՅԱԿՈԲ ՄՇԵՆԱՑԻ. ԶԳՕՆ ԳԻՐՔ

ԺԸ — XVIII

Թուք՝ 96· դատարկ՝ 90ա—6բ: *Գրակ՝* Ա—ԺԲ×8: *Նիւք՝* թուղթ: *Մեծութիւն՝* 21,4×15,2: *Գրութիւն՝* միասիւն: *Գիր՝* նօտրգիր: *Տող՝* 33: *Կազմ՝* շագանակագոյն գրշմազարդ կաշեպատ խաւատմարտ: *Վիճակ՝* 3 թերթ սկիզբը եւ 6 թերթ վերջը:

Վիճակ՝ բաւարար: Ծայրամասերը թերթուակի ցեցակեր:

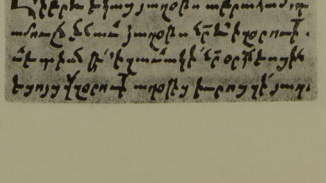

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1ա Գիրք որ կոչի Զգօն, արարեալ սըր-բոյն Յակոբայ Մծբնայ հայրապետին՝ ըստ խնդրոյ որդոց սրբոյն Գրիգորի Մեր Լուսա-ւորչին Արիստակէսի եւ Վրթանէսի:

– 1բ [Յանկ ինքնոյ] — *Հաւատ առաջին. Ա. Վասն հաւատոյ... Ժ. Վասն հոգւոյ: Հաւատ երկրորդ. Ա. Վասն Քրիստու-քեան... Ը. Վասն յանդիմանութեան դէմ հրէից...*

– 2ա Թուղթ սրբոյն Գրիգորի Մերոյ Լուսաւորչին առ սուրբ Յակոբ Մծբրնայ եպիսկոպոսն — *Բայց զեզ սիրելի եմ, հարազ*

եւ խնդիրս ետու բերել, վասն կարօտութեան իմոյ...

1. 2բ Սրբոյն Յակոբայ Մծբնայ եպիսկոպոսին պատասխանի թղթոյն սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչին:

ա. 2բ—9ա Ա. Վասն հաւատոյ: Ճառ Ա — *Զթուխտ հրովարտակի քոյ ընկալա ես...*

բ. 9ա—15բ Բ. Վասն օրինակի սիրոյ: Ճառ Բ — *Հաւանութեամբ ամենայն օրէնք եւ մարգարէք յերկուս պատուիրանս կախեալ կան...*

գ. 16ա—21բ Գ. Օրինակ պահոց: Ճառ Գ — *Ընտրեալ են պահք սուրբք առաջի Աստուծոյ...*

դ. 21բ—6ա Դ. Օրինակ աղօթից: Ճառ Դ — *Սրբութիւն սրտի է աղօթ առաւել քան զամենայն աղօթս...*

ե. 26ա—33ա Ե. Օրինակ պատերազմի: Ճառ Ե — *Անցս հոգք խորհրդեան անկանի ինձ յայամ ժամանակի...*

զ. 33բ—40բ Զ. Օրինակ ուխտաւորաց: Ճառ Զ — *Իրաւի է բանս, զոր ասեմս...*

է. 40բ—6բ Է. Օրինակ ապաշխարութեան: Ճառ Է — *Անպարտ միմիայն է յամենայն ծնունդս...*

ը. 47ա—52բ Ը. Վասն յարութեան մեռելոց: Ճառ Ը — *Հակառակութիւնք հանապազ վասն այսր լինին՝ զիարդ ասեն յառնեն մեռեալք...*

թ. 52բ—7ա Թ. Վասն խոնարհութեան: Ճառ Թ — *Բարուոք է խոնարհութիւն յամենայն ժամ...*

ժ. 57ա—9բ Ժ. Վասն հովուաց: Ճառ Ժ — *Նստին հովիւք ի գլուխ հօտի եւ ջամբեն խաշանց զկերակուր կենաց...*

2. 60ա Ճառք սրբոյն Յակոբայ Մծբնայ հայրապետին ընդդէմ հրէից գրեալ առ սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչն մեր:

ա. 60ա—4բ Ա. Վասն թլփատութեան: Ճառ Ա — *Իբրեւ օրհնեաց Աստուած զԱբրահամ...*

բ. 65ա—6ա Բ. Վասն Զատկաց: Ճառ Բ — *Ետ սուրբն հրաման Մովսէսի առնել զԶատիկն...*

գ. 66բ—70բ Գ. Վասն Շաբաթու՝ ընդդէմ հրէից: Ճառ Գ — *Հրամայեաց Տէր Մովսէսի ծառայի իւրոյ վասն աւուրն շաբաթու...*

դ. 70բ—5ա Դ. Օրինակ ցուցանելի ընտրութեան կերակրոց: Ճառ Դ — *Յոյժ իմն երկուացեալ աստանդին միտք եւ խորհուրդք...*

ե. 75ա—8ա Զ. Վասըն հեթանոսաց մըտանելոյն փոխանակ ժողովըրդեանն հրէից: Ճառ Ե — *Կանխաւ կոչեցեալք էին հեթանոսք...*

զ. 78բ—82ա Զ. Ցուցանի թէ Քրիստոս է Որդի Աստուծոյ: Ճառ Զ — *Պատճէն բանից ընդդէմ հրէից, զի հայհոյեն զժողովուրդն հեթանոսաց...*

է. 82ա—5բ Է. Օրինակ ցուցանելի ընդդէմ հրէից՝ վասն կուսութեան եւ սրբութեան: Ճառ Է — *Կամ է ինձ, սիրելի իմ, ի հարկէ, զի տաց քեզ զհաւանութիւն ի նոսա...*

ը. 85բ—9բ Ը. Յանդիմանութիւն ընդդէմ հրէից, վասն զի ասեն, թէ կայ մեզ ժողովիլ: Ճառ Ը — *Բարբառ սուրբ Աստուծոյ լսելի եղեւ Մովսէսի... վասն մեծ աւուրն այնորիկ առաջին:*

ԳԻՐՔ ՈՐ ԿՈՉԻ ՎԱՀԱՆ ՀԱՒԱՏՈՑ

Կ. ՊՈԼԻՍ — ՌՄՀԳ — 1824

Գրիչ՝ Նազարէթ դպիր Դէորգեան։

Թուիր՝ 100· գաւառակ՝ 95*բ*—100*բ*։ *Պրակ՝* Ա—ժ×10։ *Նիւթ՝* բուղթ։ *Մեծութիւն՝* 20,9×14,4։ *Գրութիւն՝* միասիւն։ *Դիր՝* շեղագիր։ *Տող՝* 26։ *Կազմ՝* շագանակագոյն կաշեպատ խաւատարտ ոսկեզոյն շրջագարդով։ *Պահպանակ՝* 1-ականի թերթ սկիզբը եւ վերջը։

Պատկեր՝ 8։ Կոմիտաս հինգ։ Քէօմիւրճեանց (սկիզբը առանձին թերթիկի մը վրայ)։

Վիճակ՝ բաւարար։ Թերթասկի շեղակեր եւ կազմապէ։

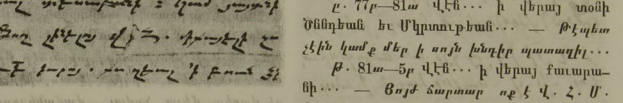

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1*ա* Շարունակութիւն կամ հաստատութիւն յառաջագոյն գրեալ տեսարանի, կամ ցայտնի Ապացոյց ևոր հերձուածող լինելոյ Վ. Հ. Միհայէլի Ջամչեանց և բոլոր միաբանութեան իւրոյ· հաղեալ ի քուն մեծաւգիր գրուածոյ իւրոյ, զոր իբր հրաշիւք ծգեցաւ ի մեծս մեր, յամին 1815 Մարտի 4։

– 1*ա*—4*բ* [Ցառաջաբան] — *Զոր ինչ միանդամ դրեալ է յառաջին անդ մերումս տեսարանի…*

ա· 4*բ*—9*բ* Ցաղագս ժողովոյն Ղազկեղոնի։ Յօդուած Ա։ Արդեօ՞ք ազգ հայոց ի պատճառս մերժելոյ զժողովն Ղազկեդոնի ասիցի իբրեւամբ ներձուածող··· — *Եւ արդ, յայտ է ամենեցուն զի ազգ հայոց վասն մերժելոյ զժողովն քաղկեդոնի…*

բ· 9*բ*—15*բ* ··· Յիշ՚ենչ մխոս ասեն արդեօք հայք՝ մի բնութիւն կամ երկու բնութիւն ի Քրիստոս — ··· *Այնպէսի է եղանակ բանից չարաթօսաց, որք հչամարին զհայս վասն ասելոյ մի բնութիւն…*

գ· 15*բ*—9*ա* Կանդիր երրորդ· Ի վերայ բոլմման Հոգւոյն Սրբոյ — *Եւ արդ Վ. Հ. Մ. Ջամչեանց յաւարտ հասուցեալ զառաջին վիճաբանութիւն…*

դ· 19*ա*—22*ա* Ի վերայ խաչեցաւիւ երգեալ զնարբ Աստուած — *Ազնդապարտ պատուիրեաց ալեայց ծովու նման է այս խընդիրդ…*

ե· 22*ա*—48*բ* Ի վերայ եկեղեցւոյ — *Եւ արդ խոստովել զայս խնդիր պիտանի է…*

զ· 48*բ*—57*ա* Ի վերայ վերջին օծմանն — *Սքանչելի է ճարտարմտութիւն եւ ճարպկութիւն Վ. Հ. Մ. Ջամչեանի…*

է· 57*ա*—77*բ* Վէճ Վ. Հ. Մ. Ջամչեանի ի վերայ ջրախառնութեան··· — *Այս խընդիր ի մէջ ահագին մասանց…*

ը· 77*բ*—81*ա* Վէճ··· ի վերայ տօնի Ծննդեան եւ Մկրտութեան··· — *Թէպեւ չէին կամք մեր ի սոյն խնդիր պատգիլ…*

թ· 81*ա*—5*բ* Վէճ··· ի վերայ բաւարարեի··· — *Ցոյժ ճարտար ոք է Վ. Հ. Մ. Ջամչեան…*

8*ա* «Ի Հ· *Մխիթարէ վարդապետէ Ջամչեան*, 1776»։

ժ· 86*ա*—9*բ* Ցայտնարարութիւն դաւանութեան Վ. Հ. Պօղոս Վրդ. ի Թեղուեան··· — *Եկեղեցին Հայաստանեայց ի սկզբանէ եւ այսր ընդունէր եւ դաւանէր զուղղահաւատս ճշմարտութիւնն…*

ժա· 89*բ*—90*բ* Գլխատրումն քանից — *Որով եւ վերջին դատաստն մաց մերոց յայտ յանդիման եւ ակներեւ ողջմտաց առնեմք առաջի··· զի այսօք բացօք տեսանեմք եւ տեսչեան եմք իսկ։*

ժբ· 91*ա*—5*ա* [Թուղբ] — *Վերապատուելի վարդապետաց Տեառն Տեառն Հ. Մըկրտչէ վարդապետի եւ Հ. Իգնատիոս վարդապետի ի Տէր խնդալ։ Զգիր վերապատուելութեանն ձերոյ գրեալ ի Հռոմմայ ի վեց Դեկտ. ի* 1815, *ընկալայ··· որոյ հայրապետութ տեսչութեան կամ յամենայնի հնազանդ ծառայ Հ. Մխիթարէ Ջամչեան։*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

90*բ Օրինակեցաւ ի նուաստ գրչագիր* Նազարէթ դպրէ Դէորգեան *կոստանդնիւպոլսեցւոյ·* 1824, *ի կոստանդնիւպոլիս· ՌՄՀԳ* (1824)։

71

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ա. ՔՀՆՅ. ԽԱՉԿԵԱՆ. ՔՐԻՍՏՈՍԱԿԱՆ ՎԷՊ

ԿԱԼԿԱԹԱ — ՌՅԼԵ — 1886

Գրիչ՝ Յովհաննէս Ա. Քհնյ. Խաչկեան:

Թերթ՝ 150. դատարկ՝ 1բ, 3բ—4ա, 6ա—բ 81բ, 83բ, 149ա—50բ: Պրակ՝ 1×6 + Ա—ԺԲ×12: *Նիւթ՝* թուղթ: *Մեծութիւն՝* 22,5×17,5: *Գրութիւն՝* միասիւն: *Գիր՝* նոտրգիր: *Տող՝* 32: *Կազմ՝* շագանակագոյն կաշեպատ խաւաքարտ, ոսկեգոյն շրջազարդով: *Լուսանցազարդեր՝* դեղին: *Պահպանակ՝* 5 թերթ սկիզբը եւ 1 թերթ վերջը:

Դիմանկար՝ «Տ. Յովհաննէս Խաչկեան Ա. Քհնյ. եւ ասպետ» 4բ:

Վիճակ՝ բաւարար:

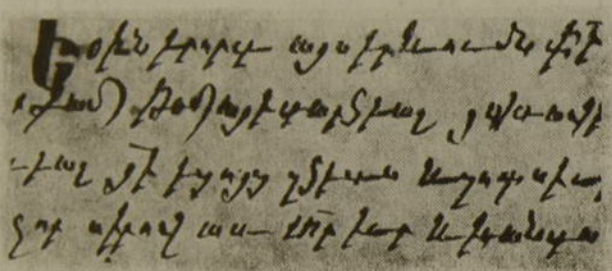

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա. 1ա Քրիստոսական վէպ, ըստ սրբոյ Աւետարանին եւ հաւատարիմ մեկնչաց սրբոց հարց: Ջգուշաւոր հաւաքմամբ աշխատասիրեաց Տէր Յովհաննէս Խաչկեան Խաչակիր աւագ քահանայ Հայոց, ի Հնդիկս ի Կալկաթա, յամի Տեառն 1864: Տպագրեալ ի հայրապետութեան Տեառն Տեառն Գէորգայ Դ կաթուղիկոսի Ամենայն Հայոց, յառաջնորդութեան Նոր Ջուղայ տեառն... (*դատարկ ձգուած*) եպիսկոպոսի. ի տպարանի... (*դատարկ ձգուած*) յամի Տեառն 187. (*քերթուած է*):

– 2ա—3ա Յառաջաբան — *Անհնարելի խրատունք խրատատեառն է հարցանել, թէ ընդէ՞ր ելեղեցին մեր զուրկ ըստ չափու ի մեկնութեանց սուրբ գրոց...*

– 5ա—բ [Ողջերձ] — *Նորին աստուածարեալ քահանայապետութեան Տեառն Տեառն Գէորգայ Դ կաթուղիկոսի ընդհանուր տանս Հայոց...: Շնորհազարդ սուրբ հայրապետ, մինչ տնօրէնութեամբ վերին արժանացեալ մեր ատիճանի երիցութեան...*

1. 7ա—81ա Աւետարանական վէպ ի Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս: Մասն առաջին, պրակ Ա. Աւետիք առ կոյսն Մարիամ... — *Ոչ աւանդ վայելչագոյն պատճառի սրբոյ Աւետարանին ամենայն ծառից սկիզբն եւ առաջին դնի պատկերն Աւետեաց...* (*պրակք Ա—ՀԵ*):

– 82ա—3ա Բովանդակութիւն գլխոց առաջնոյ մատենիս — *Ա. Աւետիք հրեշտակապետի... ՀԵ. Դարձեալ ի նոյն իմաստ:*

Ա. մասը կ'ընդգրկէ Ս. Կոյսի Աւետումէն մինչեւ Վերջին Ընթրիք:

2. 84ա—144ա Մասն երկրորդ, պրակ Ա. Աղօթէ Քրիստոս ի պարտիզին Գեթսամանի. Հայր իմ եթէ հնար է... — *Ըստ երկուց անշփոթ բնութեանց, զոր ունէր Քրիստոս, ունէր եւս հարկիւ զկամս երկուս... զի վարեալ միշտ նովաւ, ժամանեսցուք ի փառս արքայութեան երկնից. յանուն Հօր... ամէն* (*պրակք Ա—ԽԳ*):

– 144բ—5բ Յաւելուած իմն առ նշանաւոր դէպս ինչ որ զկնի — *Եթէ պատահականք երբեմն ի նշանաւորս գրեն նշանաւորագոյն...*

– 146ա—բ Բովանդակութիւն գլխոց երկրորդի մասին մատենիս — *Ա. Աղօթէ Քրիստոս ի պարտիզին Գեթսամանի... ԽԳ. Հրաշափառ գալուստ Հոգւոյն սրբոյ:*

Բ. մասը՝ Գեթսեմանիէն մինչեւ Հոգեգալուստ:

– 147ա—8բ [վերջաբան] — *Ի բնականս անդրժելի իմն ասի, զի նորածին արուեստ ինչ չէ հնար զգենուլ զլրութիւն կատարելութեան... եւ ինքեան փառք եւ պատիւ մշտնջենական. ամէն:*

Բ. [Մաշտոց]

Առանձին թերթիկի մը վրայ:

... *Ասացեալ Մաշտոց մեր գրչեալ, որ օրինակեալ է յամի Տեառն* 1147, *ի ձեռն* Յովհաննու *երիցու ումեմն, ըստ որում յիշատակարանն անկեալ, չիմանա թէ ուստի առեալ գրնագիրն, կամ թէ թուական բնագրին որքան առաջ քան զժամանակ ունելոյ*

օրինակին, որչափ լսա հանդամանացն թուի հնադոյն, ի բաղում տեղիս տարբերին ընթերցուածք տողք... ունի գերիւր խրատ ի՛ն յԱռաքել վարդապետէ առանդնել առ որս պարտին մտանել ընդ լծոյ քահանայութեան, քէ որոյ թուլացուր օրէնք եւ քէ որպիսեաց պարտ ընդունել, յորմէ մեռ ինչ առանձնութեամբ գլխովք տպագրեալ տեառնի յոմանս Մաշտոցոյ յանուն Գրիգորի Հռեոտրի: Ունի սա եւ զկարգ վերջին օծման՝ ընթերցուածովք, տողիւք եւ այլովք, տալով օծումն աչաց... Հակառակ տողին, ի կարգի թաղման չունի զօրհնութիւն հողոյ, ոչ առաջ եւ ոչ վերջ. տզին նման եւ տարբերութիւնս բազում, զորս թողեալ դատ նամք ի ցանկս նկնեցոյ Մաշտոցին այնմիկ.—

ա. Վասն հիմնարկութեան եկեղեցւոյ.
բ. Վասն Նաւակատեաց աւրհնութեան եկեղեցւոյ.
գ. Վասն Նաւակատեաց եկեղեցւոյ պըղծեալ տաճարի եւ շարժեալ սասանայ.
դ. Վասն նոր դուռն եկեղեցի հաստատելոյ.
ե. Վասն Աւազան աւրհնելոյ.
զ. Վասն նկարեալ եկեղեցի աւրհնելոյ.
է. Վասն սկիհ եւ մաղմոսն աւրհնելոյ.
ը. Վասն հանդերձեղէն աւրհնելոյ.
թ. Վասն նորակերտ գիրք աւրհնելոյ.
ժ. Վասն խունկ աւրհնելոյ.
ժա. Վասն ժամահաւ աւրհնելոյ.
ժբ. Վասն մոնոզոն եւ հայր աւրհնելոյ.
ժգ. Վասն տնակս աւրհնելոյ.
ժդ. Վասն ձեռնադրութեան կրօնաւորացոյ.
ժե. Վասն կրօնաւոր վախճանի.
ժզ. Վասն սարկաւագուհի կանանց —Թերեւս կուսանաց—.
ժէ. Վասն հրաւիրելոյն ի քահանայութեան.
ժը. Վասն սատճանի կղերիկոսաց.
ժթ. Վասն դռնաբացին.
ի. Վասն ընթերցողաց.
իա. Վասն երդմնացուցչացն.
իբ. Վասն Քահընկալին.
իգ. Վասն կիսասարկաւագին.
իդ. Վասն սարկաւագաց.
իե. Վասն ձեռնադրութեան քահանայից.
իզ. Վասն միւռոնի աւրհնելոյ.
իէ. Վասն պսակին.
իը. Վասն հազոդ տալոյ.
իթ. Վասն Թաղման աշխարհականաց.
լ. Վասն տղայոց Թաղին.
լա. Վասն ոգեհանգիստ առնելոյ.
լբ. Վասն զնչխարաց սրբոց փոխելոյ ի հանգիստն.
լգ. Վասն խաչ աւրհնելոյ.
լդ. Վասն ջուր աւրհնելոյ.
լե. Վասն ազաչխարող առնելոյ.
լզ. Վասն քարոզելոյ պատուիրանին. «Ընթերցուն քարոզին պատուիրանն դնէ նախքան պատառաքն, յետ աղօթից արձակման զաւաչխարոցղըս զոր հաւանեալս եմ եւ ասեմ վայելուչ յոյժ».
լէ. Վասն ժամատուն աւրհնելոյ.
լը. Վասն ապաչխարող արձակելոյ.
լթ. Վասն ոտնալուային.
խ. Վասն տեառնական աւրհնելոյ.
խա. Վասն աւրհնութեան պատի պատարագին.
խբ. Վասն սերման եւ ջրոյ աւրհնելոյ.
խգ. Վասն հնձան աւրհնելոյ.
խդ. Վասն խաչալուսյ առնելոյ.
խե. Վասն պղծեալ կերակրոյ.
խզ. Վասն մրգոց աւրհնելոյ.
խէ. Վասն աւրհնութեան սեղանոյ տեառնականի եւ պատարագի.
խը. Վասն աւրհնութեան հատիկ մարմրոսաց.
խթ. Վասն հիւանդաց աղօթելոյ.
ծ. Վասն Թաղման վարդապետաց, եպիսկոպոսաց եւ քահանայից.
ծա. Վասն եօթնեքորդ աւուրն.
ծբ. Վասն դասադան տալոյ.
ծգ. Վասն մեռոն աւրհնելոյ.
ծդ. Վասն կաթուղիկոս ձեռնադրելոյ.
ծե. Վասն եպիսկոպոս ձեռնադրելոյ.
ծզ. Վասն Թագաւոր աւրհնելոյ — սա եւ մեծ ապացոյց հնութեան Մաշտոցիս —.
ծէ. Վասն վերջին օծման հիւանդաց եւ սուրբ խղոյն աւրհնութեան.
ծը. Վասն հոգեվարին աղօթք, եթէ դժուար հոգեվար իցէ.
ծթ. Վասն նշան աւրհնելոյ եւ մատանի տալոյ.

ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ

ՌՄՈՒԿ — 1809

72

Դրէչ՝ Սուիսանոս Սերաստացի:

Թերք՝ 94· գաւսարկ՝ 1ա—բ, 89բ—94բ: Գրակ՝ 1×7+և—ժև×8 (ժև 7): Նիւթ՝ կապուտագոյն թուղթ: Մեծութիւն՝ 21,1×17: Գրութիւն՝ միասիւն: Գիր՝ ծատգիր: Տող՝ 21: Կազմ՝ մուգ սրճագոյն կաշեպատ խաւամբուռ:

Վիճակ՝ բաւարար: Գրակ մը կազմէն անջատուած եւ կազմը թերեւս՝ ցեցակեր:

Ծանօթ. Մեխանութիւն եղած է 8· ջհնվ. Մկրտահին:

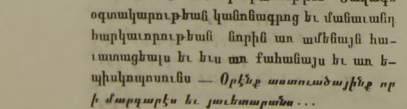

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1· 2ա—87բ [Կանոնագիրք այբուբենիւ]

– 2ա—3ա Կանխաբանութիւն· Ցաղագս օգտակարութեան կանոնագրոց եւ մանաւանդ հարկաւորութեան նորին առ ամենայն հաւատացեալս եւ նա առ հանուանյս եւ առ եպիսկոպոսունս — *Օրէնք աստուածայինք որ ի մարգարէս եւ յաւետարանս…*

– 3բ—5ա Աստանօր յայտնին հեղինակիչ գրոց կանոնաց եւ թիւ նոցին կանոնաց ըստ կարգի գրեցելոյ ի կանոնագիրս, զոր ունէին ի ձեռին եւ ժամանակագրութիւնք ըստ կար-[գ]ի գրեալ — *Առաջինն ի վերնատան, իբր ի 33· Առաքելոց առաջին եւ երկրորդ կանոնք բովանդակին ի ձիւ կանոնս…* 1184, *Մխիթարայ Գոշի Դատաստանագրոց, յորմէ առաք ինչ ինչ մեկնութիւն յոմանս կանոնս խրթինս եւ զայլս*:

– 5բ—7ա Ազգեցութիւն· Նշանակութիւն անուանց յայրութենական կարգս, զորս կրճատ եդաք ի լուսանցս — *Աբր· Աբբահամու. Մամիկոնէից եպիսկոպոս… Փլպ· Փիլիպպոսի առաքելոյ*:

Մատենաս է կանոնագիրք՝ խմբագրուած այբուբենական կարգով· պրիւրները ցըրուած են լուսանցիին մէջ:

ա· 8ա—15բ Ազատ լիցին եկեղեցականք ի հարկաց…

բ· 15բ—7բ Բաժակէն արբոյ եւս պարտ է տալ ժողովրդեան…

գ· 17բ—9ա Գազանաբեկէք եւ մանկէն մի ման ազբատաց տալի է…

գ. 19ա—20բ Դաշնադրիւք քէ զբռնեցեն դաշանցն եւ երդմանց...

ե. 20բ—9բ Եկեղեցական արձաթասէր, զօշաքաղ... ուղղեցցի կամ լուծցի...

զ. 29բ—30ա Զաւակ ոչ ծնանելոյ յադաւաւ եթէ դեղ արասցէ ոք...

է. 30ա—1ա Ընդունել ամենեւին չէ արժան կամ ի պաշտամունս ունել՝ զեպիսկոպոս... առանց ընծայական թղթոյ...

ը. 31ա—2ա Թափառուր բարեպաշտօն ի բեմս կացցէ յեկեղեցւոջ...

Թ. 32ա—բ Ժամարարին արժան է մեծաձեռնաւ վախճանեալ քահանայ՝ համբուրել եւ բառնալ...

ժ. 32բ—3բ Իպացեալք, այսինքն կանայք որք արտաքոյ օրինաց գիրեարս չփեռլով...

ժա. 33բ—8ա Լվկելով զանդամն ոք հանեցուցէ զսերմն առ հեշտութեան...

ժբ. 38բ—41ա Ինչ բեկեալ՝ հալեսցի եւ վերստին նորոգեսցի...

ժգ. 41ա—2ա Մաղկազարդին բառնալ պարտ է զոսոս ի ձեռին...

ժդ. 42ա—6բ Կաթըսկերք, այսինքն ի մոյ մօր կաթանէ անեալք ոչ կարեն ամուսնանալ ընդ միմեանս...

ժե. 46բ—51ա Հաղորդ առնուլ մի՛ իշխեսցէ ոք կերեալ իցէ ինչ...

ժզ. 51ա—3ա Ձեռնադրեալն միանգամ քէ վերստին ձեռնադրեսցի, լուծցի...

ժէ. 53բ—8ա Մաւունք սրբոց մի առաքեսցին յայլ տեղիս վասն օրհնութեան...

ժը. 58ա—9ա Ծամառեալս ի մեզս յեա բազումս համոզելոյ քէ ոչ դարձցի, խոյս չելի է յեղյայրութենէ...

ԺԹ. 59ա—61ա Նախաթոռ յեկեղեցւոջ նախկին ձեռնադրեալն է որ իցէ յառաջագոյն...

ի. 61ա—3բ Շաբաթ երեկոյս պարտ է զկոյս Զուարթն ասել...

իա. 63բ—5բ Ողջոյն տացեն երիցունք եպիսկոպոսաց եւ ապա ժողովրդականք միմեանց եւ ապա սարկաւագն մատուցցի...

իբ. 65բ Զարախօսք զ[ը]նկերաց ապաշխարեսցեն Ի օր...

իգ. 65բ—70ա Պահել զկիրակէս եւ զաւուրս Գիւտ[կոստէին], այսինքն զքինունքս ոչ հրամայի...

իդ. 70ա Զարախան զինեալ պատարագողք նզովեալ եղիցին:

իե. 70ա—5ա Սահմանս, այսինքն սենոս ընկերին յանչափակոլայ ինչէ ի վերայ անէնգ...

իզ. 75ա—6բ Վախճանեալ քահանայս մուծանել պարտ է եկեղեցին յառաջ քան զպատարագն...

իէ. 77ա—8ա Տաճարն աղօթից պատուհասցի՝ յորում հաստատեալ է սուրբ եւ աստուածընկալ Սեղանն...

իը. 78ա—բ Փակել զդուրս եկեղեցւոյ մի՛ իշխեսցեն քորեպիսկոպոսունք...

իԹ. 78բ—86բ Քահանայաթող առնել չէ պարտ այնմ, որ որոշեալ էր յեկեղեցւոյ...

լ. 87ա—բ Օթեկան նշխարաւ քէ պատարագեսցեն 2 օր...

2· 87բ—8բ [Համամայնագիր] — Ի քրիստոսի մերոյ ՌՃ (1651) Փիլիպպոս կաթողիկոսն Լիմիաձնայ եւ Ներսէս կաթողիկոսն Սսոյ հանդիպեալ միմեանց յերուսաղէմ, խորհուրդ արարեալ՝ ժողով արարին հանդերձ Աստուածաստուր պատրիարքաւ երուսաղէմի եւ զայլ եպիսկոպոսունս կոչեալ յայլ գաւառաց եւ հաստատեցին ՃԳ կանոնս, որք են — Ա. Երկու Աթոռք Էջմիածնի եւ Սսոյ սէր ունիցին առ միմեանս... ՃԳ. Երիցունք որոց վախճանեալ իցէ ամուսին... ապա եթէ ոչ, դնասցեն ի վանս:

89ա Ձուկաձեւ հինգ· Կիրքան ծանօթութիւն մը արձանագրած է մատենաիկս մաշեմ· 1909 Նոյ· 2:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԱՓԱՐ ՕՐԻՆԱԿԻ

Ղր Ցաչա	Ցուցալի
Ամէն	Առանձին
Կրքել ի	Նանոնս
Օգուտ	Օգտաբեր
Բերել	Բերկրալի

Որ եմ ամենապատրաստ ընկալուիչ եպեբանաց գիտնոց եւ առաքինեաց բայց խեան աբացոյց խորագիտից ի խորչս իսքից եւ եկեղեցեաց: 1800, ի 25 ամսոյն Սեպտեմբերի. ՌՄԽԹ:

Ոտանաւորի առաջին եւ երկրորդ բառերու սկզբնատառերը կը յօգնի «Յիշատակ»:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

88բ *Սոյն կանոնիս սիրահարեալ,*
Ցորում են դեղք վիրաց եղեալ,
Երանուհւոյն ապաւինեալ,
Թարց ժանձրութեան օրինակեալ։

Որ եմ երկրաւ Սեբաստացի,
Գոլով որդի Տէր Մկըրտչի,
Եւ իմ եղբայր Տեառն Պօղոսի՝
Ամասիոյ *վերատեսչի։*

Սիրօղք վկանոնս եւ ընթերցօղք,
Եւ անսխալ օրինակօղք,
*Զ*Ստեփաննոս *իմովք նախնեօք,*
Ցիշէք յաղօթս ձեր արտասուօք։

Ի հազար թիւըն կատարի,
Եւ երկերիւր ի նոյն հանդի,
Ցիսուն եւ ութ զկնի յարի,
Ցուլիսի միոյն աւարտ լինի։
(*ՌՄԾԸ* — 1809)։

73

ԳՐԻԳՈՐ ՏԱԹԵՒԱՑԻ. ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ

ԺԵ — XV

Թերթ՝ 291. դատարկ՝ 1ա—բ։ *Պրակ*՝ Ա—ԻԲ×12 (Գ—Դ, Է—Թ 16, Ե—Զ 15, Ժ 14)։ *Նիւթ*՝ թուղթ։ *Մեծութիւն*՝ 17,5×13։ *Գրութիւն*՝ երկսիւն։ *Գիր*՝ բոլորգիր, (նօտրգիր՝ 137բ^{1}—95բ^{2}, 276բ^{1}—91բ^{2})։ *Տող*՝ 26 (1—137, 196—291), 23 (137—95)։ *Կազմ*՝ շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ, աստառը՝ զունազարդ զարդադրոշմ կտաւ։ *Պահպանակ*՝ 1 թերթ սկիզբը եւ 3 թերթ վերջը։

Գլխազարդ՝ 16բ^{1}։ *Լուսանցազարդ*՝ բուսական եւ թռչնային (սակաւ)։ *Գոյներ*՝ կարմիր, կապոյտ, եւ ոսկեգոյն։

Վիճակ՝ անբաւարար։ Ցեցակեր՝ յաճախ բնագիրը վնասուելու աստիճան, բազմաթիւ պրակներ կազմէն անջատուած, փականները ու կապիչները ինկած։ Հաւանաբար 17-րդ դարում, ամբողջացուած նօտրգրով։

ՑԱՆՕԹ. Հ. Ն. Ակինեան, Թիւ 16։

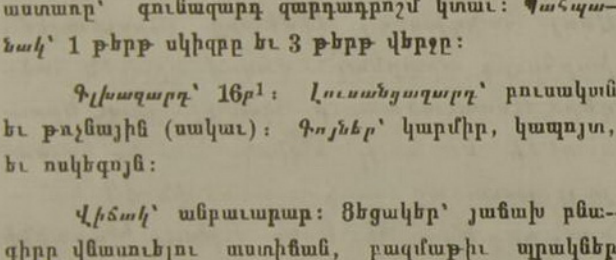

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

– 2ա—15բ^{2} Գրիգորի եռամեծի եւ քաջ հեռետորի եւ իմաստունիրի, աշակերտի Ովհաննու Որոտնեցոյ, մականուն Կախեկոյն ի սէրն Ցիսուսի, ի յիղձ բաղձանաց բանասէր անձանց նորին աշակերտաց, արարեալ Լուծումն համառօտ յառաջաբան Աւետարանին Յովհաննու — *ԼՏ. Նախ էր այլ վարդապետին որ վասն խոնարհութեան զանուն իւր ոչ գրէ, որ թարգմանեալ է ի մեր լեզուս...*

– 15բ^{2}—6ա^{2} Իսկ թէ վասն է՞ր կոչի Աւետարան — *Պտ. Անուն Աւետարանին ըստ գործոյն է եղեալ, եւ սոսմ վասն ժԴ պատճառի...*

1. 16բ^{1}—83ա^{2} Համառօտ մեկնութիւն Աւետարանին Յովհաննու, նորին Գրիգորի՝ աշակերտի Յոհաննու Որոտնեցոյ. հաւաքեալ ի հին եւ նոր թարգմանչաց, ի խնդրոյ համաշունչ աշակերտաց։ Աւգնեայ Հոգի Սուրբ Աստուած։ Ի սկզբանէ էր բանն — *Նախ ասելի է վասն ի սկզբան, զի բազում են սկզբունս...*

2. 83բ^{1}—259ա^{1} Հատոր երկրորդ. Իբրեւ գիտաց Ցիսուս թէ լուան փարիսեցիքն — *Ասաց ի վերոյ վասն չորից փրկագործութեանցն, որով ցուցանի թէ Աստուած է Քրիստոս...*

3. 259ա^{2}—90բ^{2} Նորին հաւաքումն երրորդ հատորի մեկնութեան Աւետարանին. ԲՆ. Եւ էր ոմն հիւանդ Ղազարոս ի Բեթանիայ — *Մկ. Գլուխ է ըստ կարգի եւ առաջին ըստ հատորի... Թոյլ տուք զի խռովեսցին եւ գայթակղեսցին։*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՑԻ

291ա (*ԺԹ դ.*) *Սոյն Աւետարանի Մէկնիչն* Պօլսեցի *տիրացու* Դանիէլին *է, ի յ*Նգիպտոս *գնալն ամանէթ դրաւ ի սուրբ եկեղեցւոյ սնտուկն, որ ի դիպօղ ժամուն իւրն է առցէ։*

74

Գ Ա Ն Ձ Ա Ր Ա Ն

ՏՓԽԻՍ

ՊՁՁ —1437

Գրիչ՝ Կարապետ արդ.։

Թուղթ՝ 320. դատարկ՝ 105բ—6ա։ *Պրակ՝* Ա–ԻԷ×12 (Ա 11, ԻԷ 9)։ *Նիւթ՝* թուղթ։ *Մեծութիւն՝* 18×14։ *Գրութիւն՝* միասիւն։ *Գիր՝* բոլորգիր։ *Տող՝* 21։ *Կազմ՝* շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ, դռնակով. աստառը՝ կապոյտ կտաւ։ *Պահպանակ՝* 1 թերթ վերջը։

Կիսախորան՝ 2ա։ *Լուսանցազարդ՝* բուսական եւ թռչնային։ *Զարդագրութիւն՝* թռչնագիր եւ հանգուցագիր (գանձերու սկիզբի առաջին տառը)։ *Գոյներ՝* կարմիր եւ կապոյտ։

Վիճակ՝ բաւարար։ Լուսանցքները խոնաւութենէ թերեւակի վնասուած, ցեցակեր եւ մաշած, կազմը սկսած է քայքայուիլ, կապիչները ու փականները ինկած։

ԾԱՆՕԹ. *Հ. Ն. Ակինեան, թիւ* 60։

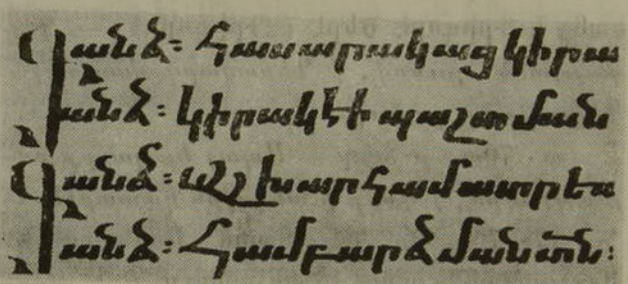

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

- 1ա—բ [Ցանկ Գանձուց] — ... *Գանձ երրորդ աւուրն (Ցարութեան)... Ջ. Գանձ Բարսղի հայրապետին*։

1. 2ա—5ա [Գանձ Աւետեաց Աստուածածնի («Խաչատուր»)] — *Խընդութեան ձայն բարբառ աւետեաց, / Այսաւր ծագեաց աշխարհի հընչեաց...*

ա. 5ա Մեղեդի Պլզոյ — *Ցանեղական լուսոյն...*

բ. 5ա—6բ Գովեստ ի սուրբ Կոյսն («Գովեստ ի սուրբ Կոյս Մարիամ ե») — *Գովեստ բերկրանայ հըրճուողական հընչմամբ, քեզ կոյս Մարիամ...*

2. 6բ—11ա Բ. Գանձ Ծննդեան ճրագալուցին («Տէր Մխիթարա») — *Տարփումն ըղձական, / Տոչոր անձկական, / Տոհմից բանական...*

ա. 11ա—բ Մեղեդի ի Ներսիսէ — *Նոր եղեմ բանաւոր տընկոյն...*

բ. 11բ—2ա Յորդորակ համեղ («Աք») — *Այսաւր երեւի անտեսն ի բարձանց...*

3. 12ա—4ա Գ. Գանձ Ծննդեան Տեառն Աստուծոյ մեր[ոյ] («Մկրտիչ») — *Մաքուր եւ անբիծ սուրբ Աստուածածին, / Դուստըր լուսոյ մայր անճառ Բանին...*

ա. 14ա—բ Մեղեդի Պլզոյ ասացեա[լ] — *Կոյս անապական եւ անախտ...*

բ. 14բ—5բ [Տաղ Ծննդեանն Քրիստոսի ի Կոստանդին կաթողիկոսէ] — *Հըրճուիմք այսաւր մեք հոգէպէս...*

գ. 15բ—6ա Տաղ ի Սրիկ Կոստանդէ — *Քրիստոս Բանըդ Հաւր ծնունդ անժամանակ...*

դ. 16ա—բ Յորդորակ յարմար — *Ով զարմանալի խորհուրդ այս մեծ...*

4. 16բ—8բ Գանձ երկրորդ աւ[ուր] («Յովանէս») — *Ցանեղական լուսոյն խոնարհեալ, / Ցերկնից իջեալ եւ առ մեզ եկեալ...*

ա. 18բ—9ա Մեղեդի Նար[եկացւոյ] — *Երգ զարմանալի, երգ չարժը վարժենի...*

բ. 19ա—բ Տաղ ի Գրիգորէ Ոստանցո — *Այսաւր նոր խառնումն եղեալ, / Աստուած եւ մարդ միաւորեալ...*

գ. 19բ—20ա Յորդորակ («Երգ Ներսիսի այս է») — *Երգ նոր աւետեաց բարբառ այսաւր մեզ հընչեաց...*

5. 20ա—2ա Ե. Գանձ երրորդ աւուրն («Խաչատուր») — *Խորան փառաց Աստուծոյ Բանին, / Մայր կենսատուին, Եմմանուելին...*

ա. 22ա—3ա Տաղ Նարեկեց[ւոյ] — *Աչքըն ծով ի ծով ծիծաղախիտ...*

բ. 23ա—բ [Նորին Գրիգորի Նարեկացւոյ] — *Սեաւ եմ գեղեցիկ դուստր Եւայի...*

6. 23բ—6ա Զ. Գանձ չորրորդ աւուրն («Վարդ») — *Վերերգեմք հընչմամբք, / Վերնական տարփմամբ, / Վեհազարդ գոչմամբ...*

ա. 26ա Մեղեդի Նարեկեցոյ ասացեալ է — *Ցարագրի անպարագրելի, Բանն ի մարմնի...*

բ. 26ա—7ա Նորին Գրիգորի Նարեկեցոյ

ասացեալ — *Էրէն աղօյ աղօյ ձեռին աղօյն իւրոյ, ալ ընդ յաջմէ Հաւր...*

7· 27ա—9ա Է· Գանձ ուր աւուրն Մերի (*«Գիրիգոր»*) — *Գոչումն ըղձական, / Գովեստ քաղցրագին, / Գառինդ երկնային...*

ա· 29ա—30ա Տաղ յաղմար եւ պիտանի [ի Սիրկ Կոստանդէ] — *Աներկիւղն Բանըդ Հաւր ծնեալ յառաջ քան ժամանակաւ...*

8· 30ա—2ա Ը· Գանձ Գալըստեան Տեառըն յառաջին (*«Մկրտիչ»*) — *Մխանճական սուրբ երջանկութիւն, / Բարեբանեալ անբաւ զաւրութիւն...*

ա· 32ա—բ Տաղ Գալըստեան Տեառն — *Մըտեալ ի տաճարն այսաւր...*

բ· 32բ—3բ Քրխտոս փառաց Քաղաւոր, այսաւր եկեալ լընծայումն...

9· 33բ—6բ Թ· Գանձ Յովանիոու Մըկըր[տչի] (*«Մկրտիչ»*) — *Մեծապայծառ փառաւք պանծալի, / Այսաւր ցընծայ սուրբ եկեղեցի...*

ա· 35բ—7ա Մեղեդի համեղ [ի Ներսիսէ] — *Ի գասըս հրեղինաց յաւելեալ մխանամբ...*

10· 37ա—40բ ժ· Գանձ Պետրոսի հայրապետին եւ Աբիսողոմա սարկաւագին (*«Վարդապետին»*) — *Վերաւրհնեալ գովեալ, / Վերնոցըն սարսեալ, / Վեհիցն պակասեալ...*

ա· 40բ—1ա Տաղ Գրիգորի ասացեալ — *Ի հանդէս տաեղի քո բախտացեալ ցնծամբ...*

11· 41ա—5բ ԺԱ· Գանձ ընդհատրացն ի Տէր Մըխիթարէ (*«Բայիւ երգել»*) — *Բարձրեալ ահաւոր, / Բանդ Հաւրդ դիմաւոր, / Բազմեալ հրաշաւոր...*

ա· 45բ—6ա Մեղեդի համեղ — *Աստոն ոսո անապատի...*

12· 46ա—51ա ԺԲ· Գանձ սուրբ թագաւորաց ասա (*«Հինգտասան»*) — *Համագոյական, / Հաւր սահման եւ Բան, / Հոգւոյդ իսկական...*

ա· 51ա—բ Տաղ Տըրտ[ատայ] (*«Ներսիսեան»*) — *Նորահրաշ տեսիլ եւ զերազոյն...*

բ· 51բ—2ա Տաղ թագաւորաց — *Նոր դրախտի քո Տէր, զոր ընտրեցեր յերկրէ...*

13· 52ա—7ա ԺԳ· Գանձ ամենայն սուրբ հայրապետաց (*«Վէշտասանիւ է»*) — *Վայել է քոյին, / Վայելչականին, / Վառեալ ա-ՓոռոՒն...*

ա· 57ա—բ Տաղ ի Տէր Ներսիսէ կաթողիկոսէ (*«Ներսիսեան երգ»*) — *Նոր գինոյն ի-մաստութեան...*

բ· 57բ—8ա [Ցնդրձրակ (*«Ա-Վ»*)] — *Այսաւր մայր Սիոն...*

14· 58ա—61բ ԺԴ· Գանձ Նիւէ[ացոց Առաջնոյ]րաց (*«Գրիգորի է»*) — *Գոյիդ կատարեալ, / Երրեակ դիմացեալ, / Աստուած յաւերժեալ...*

ա· 61բ—3բ Տաղ Նիւէ[ացոց] — *Ցունան քարոզըն Նինէէին...*

15· 63բ—6բ ԺԵ· Գանձ Սարգսի եւ սրդոյն նորա Մարտ[իրոսի] (*«Մկրտիչ»*) — *Մեծապայծառ փառաւք զարդարեալ, / Եկեղեցի պայծառապզետեալ...*

ա· 66բ—7բ Տաղ ոգեալ ի Յակոբայ (*«Ի Յակոբա զայս երգս»*) — *Ի քէն ազերսիս հայցեմք պատուեալ զաւրական Քրիստոս...*

16· 67բ—70ա ԺԶ· Գանձ սրբոց Ատմեանց ի Գրիգորէ Տերէ (*«Գրիգորի»*) — *Գեղայպանծ լուսով, / Գերազարդ փառով, / Գեղասքանչ գունով...*

ա· 70ա—բ Տաղ — *Ապայ եւ զաւրք բոլոր ղընդին, / Մեղր ի տեղոջըն կաւսարին...*

17· 70բ—3բ ԺԷ· Գանձ Ոսկեհացից եւ Սուրիիասացից ասա (*«Խաչատուր»*) — *Խոտովանիմք ըզքեզ Մխածին, / Որ մխայսր բնութեամբ ի մարմին...*

ա· 73բ—4ա Տաղ Ոսկեհացից եւ Սուրիիասեանց — *Երջանիկ հոգեհարաշ երանելի սուրբ Սուքիաս...*

բ· 74ա—բ Փ· Անտի փոխեալ ի Սուկաւէտ լեառըն...

գ· 74բ—5ա Փ· Եւ յետ ամաց բազմաց անցեալ...

18· 75ա—81ա ԺԸ· Գանձ սրբոց թարգմանչացն Սահակայ եւ Մեսրոպայ (*«Բան Քարոզից»*) — *Բարձեալ անքննին, / Բնաւից լըրութիւն, / Բաւականութիւն...*

ա· 81ա—բ Տաղ — *Տէր վարդապետն մեր ընտրեալ, / Մեսրոպ Մաշտոցն կոչեցեալ...*

բ· 81բ—2ա Փ· Այդ երկոքին առքայ ընտրեալ, / Եկեղեցոյ ամրւք լըծեալ...

19· 82ա—4բ ԺԹ· Գանձ սրբոց Ղեւոնդեանց եւ Վարդանանից (*«Խաչատուր»*) — *Որամատեալ կանոնք աւրինի, / Հաւր համայնից սըրբոյն Գրիգորի...*

ա. 84բ—5ա Տաղ Վեւոնդեանց էաիա-նայից — *Ի հանդէս տանէք ձեր...*

բ. 85ա—բ Յորդորական է («Վարդա-նեանց») — *Վարդան քաջ վանող չարին, / Մեծ պատերազմին...*

20. 85բ—90բ Ի. Գանձ Գ ժողովոյն սուրբ հայրա[պետաց] («Ազբիվանեցի») — *Առատած կենդանի, / Անխմանալի, /Անհա-սանելի...*

ա. 90բ—2ա Տաղ ի Ներսիսէ ասացեալ— *Ոստոստանիմբ Աստուած գՀայր անծին...*

21. 92ա—7բ ԻԱ. Գանձ Բուն Բարեկեն-դանին. Տէր Մխիթար («Երգ Իխոնեցին»)— *Երգս յաւէ[ր]ժական, / Երգեմբ բանական, / Երից դիմական...*

ա. 97բ [Տաղ Բուն Բարեկենդանին] — *Ձրագ ճըշմարիտ եւ երկնային, / Լոյս աշ-խարհի Հաւր Միածին...*

22. 97բ—102ա ԻԲ. Գանձ Թէոդորիսի զինաւորին եւ Մեռկիւտիոսի («Ի խնդրեալ ե վարդապետն») — *Ի քէն Հայցեմբ ազդեալ բարուքեան, / Լոյս ի լուսոյ անհաս ան-սահման...*

ա. 102ա—3ա Մեռնդի Թէոդորոսի եւ Մեռկիւտիոսի — *Քաջամարտիկ մեծ զինուո-րին, / Թէոդորոսի յաղթող վրկային...*

23. 103ա—7ա ԻԳ. Գանձ երկրորդ կի-րակէին. Գրիգոր («Գրիգորի է») — *Գեղա-պանծ լուսով, / Գեղասքանչ գունով, / Գե-ղազարդ փառով...*

ա. 107ա—8ա Տաղ յարմար սոյն («Գրի-գորի է բանս այս») — *Գոյիդ անեղ անրս-կզրան, / Թագաւորին անմահական...*

24. 108ա—12ա ԻԴ. Գանձ կիւրակի հայ-րապետին եւ մաւր նորա Անայի («Խաչա-տուր») — *Յորհուրդ անյայտ Յածմկեալ ի բնաւից, / Ցիմանալեաց բանական սեռից...*

ա. 112ա Տաղ կիւրակի — *Աստուած փա-ռաց լոյդ անքննին, / Լոյս ի լուսոյ Հաւր Միածին...*

բ. 112ա Փ. Անդ որ մահեալ ուրացո-դին՝ / Ցուլիանոս բռնակալին...

25. 112բ—4բ ԻԵ. Գանձ երրորդ կիրա-կէին ասա («Մկրտիչ») — *Մեծ եւ ահեղ խորհուրդ տիրական, / Անճառ անհաս ա-ներակրզրնական...*

ա. 114բ—6ա Տաղ ի Գրիգորէ — *Աս հայրդ աղաղակեմ, անառակի որդւոյս ա-դարմեալ...*

26. 116ա—9ա ԻԶ. Գանձ[Ա] Յոհաննու Երուսաղէմի հայրապետին («Խաչատուր») — *Յորհուրդ կենաց գաւառան բանին, / Հաւր գՔուքեամբ Հոգւոյն ճմարտին...*

27. 119ա—21բ ԻԷ. Գանձ չորրորդ կի-րակէին («Մկրտիչ») — *Մեծ եւ ահեղ խոր-հուրդ տիրական, / Որ նորոգեաց գաչխարհս ամենայն...*

ա. 121բ—2բ Տաղ յարմար մեծատաւ եւ Ղազարու — *Անդ մեծատուն փափկակերին, / Ես փափկացայ յառաւրեին...*

28. 122բ—4բ ԻԸ. Գանձ Գառնուոյն մանկանցն, որք ի Սերաստի[ա] («Մկըր-տիչ») — *Մեծ եւ հրաւոր անմահից արքայ, / Ցիտուս Քրիստոս աւրհնեալ յարակայ...*

ա. 124բ—5բ Տաղ Նարեկեցոյ ասացեալ («Գրիգորի երգս այս») — *Գունդք սուրբ վրկայիցն ի սոսկալի պատերազմին...*

29. 125բ—7բ ԻԹ. Գանձ ՀինգերորդԿի-րակէին առ դատաւորն («Մկրտիչ») — *Մեծ ահեղ եւ խորհուրդ անքննին, / Որ գըՔաւոր յայգս աղամային...*

ա. 127բ—8բ Տաղ Գրիգորէ Մերենցէ («Գրիգորի ե իա») — *Գանգատ ունիմ ասել քեզ Քաւարար իմ Ցիտուս...*

30. 128բ—31բ Լ. Գանձ Գրիգորի Լու-սաւորչին («Մկրտիչ») — *Մեծ եւ հրաւոր անմահից արքայ, / Ցիտուս Քրիստոս աւրրհ-նեալ յարակայ...*

ա. 131բ—2ա [Յորդորակ] — *Բարձ-բացիր գրչիսոյ փառաւք յաւրս յիշատակի, / Դուստրը Սիոնի վերնոյ հովւին քո մեծի...*

31. 132ա—5ա ԼԱ. Գանձ վեցերորդ կի-րակէին («Գրիգոր») — *Գոյիդ կատարեալ, / Աստուծոյդ բարձրեալ, / Եւ փառաւոր-եալ...*

135ա *«Այլեւ երգեալդ, / Գանձիս ա-ռաջի, / Անճիս Գրիգորի, / Նայեւ աստացողի, / Եւ աբրքագրողի...»:*

ա. 135ա—6բ Տաղ ի Մերենցէ — *Աւաղ զանցաւոր Ցառայս յաշաւոր աղեղատին.../*

32. 136բ—9բ ԼԲ. Գանձ Ղազարու յա-րու[բեանն] («Գրի է սա») — *Գոչեմն ըղ-ձական, / Գովասանական, / Գովաբանա-կան...*

ա. 139բ—40բ Տաղ — *Վայն այն որ զաչխարհս արար...*

33. 140բ—3ա ԼԳ. Գանձ Գալստեան Տառզարդարին («Հայցէտ») — *Համազոյա-*

կան Հայր սահման եւ Բան, / Հոգւոյդ խոկական...

ա· 143*ա*—4*ա* Տաղ — *Աստ երբայեցւոց մանկունքն...*

34· 144*ա*—6*ա* ԼԴ· Գանձ նորին հատորըն երեկոյին («Իրհով») — *Ի տանըս տանից, / Ի փառըս հրաշից, / Ի Ցողոգմից...*

ա· 146*ա*—7*ա* Տաղ համեղ ասա եւ զիս յիշեա — *Աստուածորդին Տէրըն փառաց, / Մարդն ի կուսէն ծընեալն Աստուած...*

35· 147*ա*—51*բ* ԼԵ· Գանձ Մեծի երկուշաբաթին· Գրիգորէ («Գրիգորի է սա բան») — *Գերագոյն էից, / Գերահրաշ գոյից, / Գերիմաստ վեհից...*

ա· 151*բ*—2*բ* Տաղ Պըլզուա ասացեալ — *Անդ ի մէջ դրախտին երեք անձին կային...*

բ· 152*բ*—3*ա* Տաղ Գրիգորի Ծեր — *Ադամայ ստեղծաւղն եկեալ իւր պատկերն ի տես.../*

36· 153*ա*—6*ա* ԼԶ· Գանձ Մեծի երեքշաբաթին («Գրիգոր») — *Գործ արարչական,/ գերահրաշական, / Գրթով գոյացան...*

ա· 156*ա*—*բ* Տաղ կուսանացն իմաստուն — *Քեզ ով Տէր Յիսուս ձայնեմ...*

բ· 156*բ*—7*ա* Փ· *Վայ իմ մեղուցեալ անձինս որ բարկացուցի ըզքեզ...*

37· 157*ա*—9*բ* ԼԷ· Գանձ Մեծի չորեքշաբաթին («Մկրտիչ») — *Մեծ եւ ահեղ խորհուրդ անեղին, / Որ կայր ծածկեալ յազգացն յառաջին...*

ա· 159*բ*—60*ա* Տաղ ազնիւ — *Գառն անարատ պատարագ բարձաւղ մեղաց աշխարհի...*

բ· 160*ա*—*բ* [Տաղ] — *Տէր մեր Յիսուս որդի Դաւթին,/ Աբրահամու նահապետին...*

38· 160*բ*—2*բ* ԼԸ· Գանձ Մեծի հինգշաբաթին («Մկրտիչ») — *Մեծապայծառ խորհուրդն ահագին, / Այսաւր ցուցաւ որդւոց մարդկային...*

ա· 162*բ*—3*բ* Տաղ ազնիւ եւ պիտանի — *Բանըն հայրական եկեալ ի վերնատուն...*

բ· 163*բ*—4*ա* Փ· *Յերեկոյին հինգշաբաթին, / Անհաս վերնոցըն խոնարհին...*

39· 164*ա*—7*ա* ԼԹ· Գանձ Աւագ ուրբաթին («Խաչատուր») — *Խորհուրդ սոսկալի, անիմանալի,/Անքննելի եւ անճառելի...*

ա· 167*ա*—*բ* Տաղ եւ ողբ — *Աստուածածին սըրբուհի, / Ամէնաւրհնեալ տիրուհի...*

բ· 167*բ*—8*ա* Փ· *Ով Սիմէոն ծերունի, / Ահա բան քո կատարի...*

40· 168*ա*—71*ա* Խ· Գանձ Թաղման մեծի ծրագալուցի («Խաչատուր») — *Խորհուրդ հանդըստեան եւթներորդին, / Ըստ գրեցելոյ նախատեսողի...*

ա· 171*ա*—*բ* Տաղ Ներսիսի ասացեալ ի թաղումն Տեառն — *Որ եղելոցըս շնորհ բաշխէ, / Ըզնայ պարգեւ Յովսէփ հայցէ...*

41· 171*բ*—3*բ* ԽԱ· Գանձ փառաւորեալ Յարութեան Տեառն Աստուծոյ («Մկրտիչ»)— *Մարդասիրութեամբ Որդին Միածին, / Եկեալ խընդիր եղծեալ պատկերին...*

ա· 173*բ*—4*ա* Տաղ ի Սրիկ Կոստանդեայ («Կոստ») — *Կանանցըն կանխեալ եկին ի գերեզման...*

42· 174*ա*—7*ա* ԽԲ· Գանձ Յարութեան ի Տէր Մխիթարէ («Տերուն») — *Տէր Տէրունական, / Տըւող տիրական...*

ա· 177*ա*—*բ* Մեղեդի Նարեկեցոյ ասացեալ — *Ես ձայն զաւրութուն ասեմ...*

բ· 177*բ* Յորդորակ — *Ահեղ ձայնս որ ես լըւայ...*

գ· 177*բ*—8*ա* Փ· *Կանայքն արտասուաւք լային զբարձաւղն արտասուաց...*

43· 178*ա*—80*ա* ԽԳ· Գանձ երրորդ Յարութեան· նորին հատորն է Մխիթար («Սկան») — *Արդ լուսաւորեայ, / Արդ փառաւորեայ, / Արդ արեւ ցընծայ...*

ա· 180*բ* Մեղեդի Նարեկեցոյ ասացեալ է — *Հաւուն հաւուն արթընացեալ...*

բ· 180*բ*—1*ա* Յորդորակ — *Յայնժամ սիրով տիրական...*

գ· 181*ա* Փ· *Ի սմին աւուր յայլում դիմաց, / Յայտնի երկուցըն Կղէոպանց...*

44· 181*ա*—3*բ* ԽԴ· Գանձ Յարութեան չորրորդ աւուր («Մկրտիչ») — *Մեծ աւետեաց ձայն ուրախալի, / Գոչէր Գաբրիէլ պետըն հրաշալի...*

ա· 183*բ*—4*ա* Մեղեդի համեղ եւ յարմար — *Յարեաւ հաւն այն արթուն բնութին...*

բ· 184*ա*—*բ* Փ· *Յայնժամ Մարիամ ծանեաւ զկենդանին, / Եւ դիմեաց ի յոտսն փափագմամբ սըրտին...*

45· 184*բ*—7*ա* ԽԵ· Գանձ Նոր կիրակէին· Գրիգորէ («Գրիգորի է») — *Գաղտնի խորհըրդին, / Գուշակեալ ի հին, / Գունդ մարգարէին...*

ա. 187բ Տաղ համեղ եւ յարմար աւուրքս — *Այսաւր նոր արեւ հարեալ…*

բ. 187բ—8բ Փ. *Մխայլաթաղ երկոյին,/ Եմուտ փակեալ դրամբք առ նոսին…*

46. 188բ—90բ ՅԶ. Գանձ հասպարակաց կիրակէին («Գրիգոր») — *Գերամբարձ Աստուած, / Թովեալդ ի զաւրաց, / Գրնդից հրբեչտակաց…*

ա. 190բ—1ա Տաղ («Ներսեսի ե քանս») — *Նոր ծաղիկ պայծառ ցուցաւ…*

բ. 191ա—բ Փ. («Ներսեսի երգ») — *Նըստեալ կանայզն ոդոյին…*

47. 191բ—4ա ԽԷ. Գանձ պաշտմանն. Գրիգորէ ասացեալ է («Գրիգորի ե») — *Գեղանձառ արփի, / Գոլ պատճառ էիր, / Գոյիցս ամենի…*

ա. 194ա Տաղ ազնիւ եւ պիտանի — *Զայն աւետեաց կանանցն երգէր, / Նման փողոյն հնչման գոչէր…*

բ. 194բ Փ. *Մարիամու Մադթաղենի, / Ցուցաւ Նրմայ պարտիզպանին…*

48. 194բ—7բ ԽԸ. Գանձ Աշխարհամատրեան եկեղեցւոյ («Մկրտչէ») — *Մաքրեալ տաճար սուրբ սէրունական, / Աստուածընկալ լուսաճեմ խորան…*

ա. 197բ—8ա Մեղեդի եկեղեցւոյ համեղ — *Քրիստոս եկեալ քահանայապետն սուրբ…*

բ. 198ա—բ Տաղ — *Սուրբ է տաճար սէրունական, / Եկեղեցի աստուածական…*

գ. 198բ Փ. *Ասչն է վերայ սէրունական, / Զորեքծագեան դաստղական…*

49. 199ա—201ա ԽԹ. Գանձ Համբարձման Տեառն («Մկրտչէ») — *Մեծապայծառ տաճարիս ահագին, / Եկեղեցիք պայծառապէստին…*

ա. 201ա—բ Տաղ («Անդրիասի») — *Այսաւր անդրանիկ Հաւր Միածին Որդին…*

50. 201բ—5ա Ծ. Գանձ կիրակէին Մեծաճրաշիւն, ի Մաթէոսէ վարդապետէ («Մաթէոսի խնդրեաց Գրիգոր») — *Միակոյ ի յէից, / Մինդ անտես յաչից, / Որ մերժ ես սըրտից…*

ա. 205ա—բ Տաղ («Վարդապետ») — *Վեհից թագաւորն այսաւր առ Հայր մրատնէ…*

51. 205բ—8բ ՆԱ. Գանձ Գալըստեան Սուրբ Հոգւոյն («Մկրտչէ») — *Մեծ եւ հըզաւր Հոգի Աստուծոյ, / Անճառ մըտաց անհաս խորհըրդոյ…*

ա. 208բ—9ա Տաղ ի Տէր Ներսիսէ — *Ներհիւսեացուք քաղցր եղանակ…*

բ. 209ա—բ Փ. *Նոքա ի վերնոցըն ծանուցան, / Ի սրովբէիցն յայտնեցան…*

52. 209բ—12բ ՄՒ. Գանձ եկկլռդի աւուրն Հոգւոյն գալստեան («Ցովաննէս») — *Ցաւէտ խակապէս, / Ընդ Հաւր միապէս, / Եւ աստուածապէս…*

ա. 212բ—3ա Տաղ — *Ի մեծի աւուր տուխիս, / Հոգիդ Սուրբ իջնալ յերկիցդ…*

53. 213ա—8ա ՄԳ. Գանձ սրբոց Հռիփսիմեանցն եւ Գայիանեացն («Վկայաբանաց») — *Վայելչականաց, / Վայելմամ փառաց, / Վերապարկառաց…*

ա. 218ա—9ա Տաղ ի Ներսիսէ («Ա Ս. Հռիփսիմէ կոյսն է») — *Առաւաւտ լուս, արեւելեան ազանց… Փ. Մաքուր մեր արեամբ զվիճակս քո հերկեալ…*

54. 219ա—23բ ՄԻ. Գանձ սրբոց մարգարէից («Խորհրդոցն») — *Խորհուրդ անքննին, / Որոք որ չէրեւին, / Հանուիք անդննին…*

ա. 223բ—5ա Տաղ ի Տէր Ներսիսէ («Ա-Ֆ») — *Աստուածային խորոց անճառ…*

55. 225ա—6բ ՆԵ. Գանձ Բեդրահեմի մանկանցն («Խաչատուր») — *Խնդրալարկաք սըրտիւ տեառնչալի, / Երամք աղաւնեաց, ուրք արմատնի…*

ա. 226բ—7ա Տաղ («Ա-Ֆ») — *Արթունք զըւարթունք,/Բանին բանաւոր ծիծառունք…*

56. 227ա—30բ ՔԶ. Գանձ մարտիրոսաց եւ կուսանաց («Խառնստեն») — *Ի սկըզբան էիդ, / Ի լուսոյ լուսիդ, / Հաւր համապատիդ…*

57. 230բ—3բ ՄԷ. Գանձ ամենայն ՅԳգնեաւորաց («Ճգնաւոր է») — *Ճըզնաւորք ընտրեալ, ճշմարտագործեալ, / Զմարմին ձեր ճըն[ե]չեալ…*

58. 233բ—8ա ՍԸ. Գանձ Լուսաւորչին որդւոցն եւ թոռանցն («Տաւնիցդ անդ») — *Տաճար երկնային, / Տուն քրիստոսային, / Տեղի անմահին…*

59. 238ա—41ա ՄԹ. Գանձ Ներսիսի հայրապետին եւ խաղա («Գրիգոր») — *Գոյ մեզ ցընծալի եւ ուրախալի…*

ա. 241ա—բ Տաղ ի Սիրկ Կոստանդեայ—

Հընչմամբ ձայնիւ բերկրանաց, / Գովեմք զերկայրըդ Հնորհաց…

բ· 241բ Փ· Ներսէս, Յակոբ, Իսրայէլ, / եւ մարգարէ Սամուէլ…

գ· 241բ—2ա Փ· («Նըւէա») — Նոր մեծահանդէս տաւնիս, / Սուրբ հայրապետիս…

60· 242ա—5ա Կ· Գանձ առաքելոցն Բժանից («Խաչատուր») — *Որ երդաղած քո մարգեղութեամբդ, / Զօրս ընտրեցեր յառաքելական մեծութեամբ…*

ա· 245ա—բ Տաղ ի Տէր Ներսիսէ («Երգս այս Ներսիսի») — *Եկայք զուարճացեալ պայծառասցուք տաւնիս… Փ· Սոցին պատանէք…*

61· 245բ—9ա ԿԱ· Գանձ Տապանակին («Ի ննդրոյ վարդապետին Գրիգորի») — *Իմաստութիւն Հաւր անճառական, / Եւ փառակից Սուրբ Հոգւոյն բրխման…*

ա· 249ա—բ Տաղ Տապանակի — *Այսօր զտապանակ ուխտին, զնորհուրդ մարմնոյ Փրկչին…*

բ· 249բ—50ա («Կարապետ Անարժ») — *Կաթուղիկէ եկեղեցիս, / Մայր սուրբ լուսոյ հարթնաւորանիս…*

62· 250ա—2ա ԿԲ· Գանձ սուրբ Վարդավառին («Մկրտիչ») — *Մեծ եւ ահեղ խորհուրդ մեզ յայտնեալ, / Բարձեալն Առաւած առ մեզ խոնարհեալ…*

ա· 252ա—բ Մեղեդի համեղ քէ գիտես — *Արփիակերն լոյսն որ ի ծոց Հաւր…*

բ· 252բ—3ա Ցառաջեր բանիւ նայ հարցական, / Ընդ աշակերտան երկոցուսան…

63· 253ա—6բ ԿԳ· Գանձ Փոխման Աստուածածնին («Մկրտիչ») — *Մեծապայծառ հրաշակերտ վէհին, / Սաւառնացեալ տեսլեամբն ահաւին…*

ա· 256բ—7ա Տաղ Փոխման — *Այսօր երկակեալ հրեշտակապետն…*

բ· 257ա—բ Այլ տաղ· փոխէ զձայն — *Սուրբ Աստուածածին կուսին, / Աներատս հարսին…*

64· 257բ—60բ ԿԻ· Գանձ Խաչվերացման է («Խաչատուր») — *Որ հուրդ ընտրեալ, յատաղ գուշակեալ, / Մարգարէից նախադուռնեալ…*

ա· 260բ—1ա Տաղ ի Տէր Ներսիսէ («Ներսիսի ե») — *Նոր դրախտին եկեղեցւոյ ծառ կենաց…*

65· 261ա—3բ ԿԸ· Գանձ երկրորդ Խաչի («Յովաննէս») — *Ճեղեմսական, / Տընկոյն աւրհնութեան, / Դու փայտ փըրկութեան…*

ա· 263բ—4բ Տաղ ի Ներսիսէ կաթուղիկոսէ («Կարաղիկոսի Հայոց») — *Կենաց փայտ տընկալ ըզքեզ տընկողին զեղեմ…*

66· 264բ—7բ ԿԹ· Գանձ Գէորգայ զաւրավարի («Խաչատուր») — *Ընդայ հրաւէր մանկունք Սիոնի, / Զեզ աւետիս ձայնիւ բերկրալի…*

ա· 267բ Մեղեդի համեղ եւ պիտանի — *Ի հանդիսական տաւնիս, / Երգեցուք զերգըս հեշտալիս…*

բ· 267բ—8ա Ցառաջեր զանգ — *Բամեալ ըզկիրըս տանջանաց, / Զերկունս հանուր ընդ քո վըշտաց…*

67· 268ա—71ա ԿԶ· Գանձ վարագայ սուրբ Նշանին («Գրիգորի ե սա») — *Գլուխ եկեղեցւոյ, / Վէմըն հաւատոյ, / Նեցուկըն յուսոյ…*

ա· 271ա—2ա Տաղ վարագայ Սուրբ Խաչին — *Այսօր ի ձեռն խաչին, / եւ պատուական վրկչին…*

68· 272ա—4բ ԿՀ· Գանձ Գիւտ Խաչին Քրիստոսի («Խաչատուր») — *Խաչի քո Քրիստոս երկիրպագանեմք, / Զանաւրինութիւնըդ պատուորեմք…*

ա· 274բ—5ա Մեղեդի Խաչի· Նարեկայ — *Ես ձայն զառիւծուն…*

69· 275ա—8բ ՀՓ· Գանձ ՀԲ առաքելոց («Գրիգորի է») — *Գերազոյն գոյէ, / Գերմաստ վէհէ, / Գոյից պատճառէ…*

ա· 278բ Տաղ — *Աղաչանաւք մաքուր դասին, առաքելոց փոքու հաւասին…*

բ· 278բ—9ա Ընդ Պաւղոսի վաստակողին, Շիրայ քարող աշակերտին…

70· 279ա—81ա Հ· Գանձ հրեշտակապետացն («Մկրտիչ») — *Մեծապայծառ խորհուրդ հրաշական, / Նախ քան ըզկիզն եւ քան զյաւիտեան…*

ա· 281ա—բ Մեղեդի հրեշտակապետաց («Գրիգ») — *Գովեստ բերկրանաց քաղցրաձայնեալ երգեմք…*

բ· 281բ—2ա Ցառաջեր զանգ («Զաւրավար») — *Զաւրք երկնային զըւարճոց, / Դասք հրեշտակաց անմարմնոց…*

71· 282ա—5ա ՀԱ· Գանձ Յոհաննու Ոսկէբերանի («Յիսհաննու Ոսկէբերանին») — *Յանեղական լուսոյն զարդարեալ, / Մեծն Յոհանէս այրըն սքրբասնեալ…*

72· 285ա—8ա ՀԲ· Գանձ Նիկոդայոսի հայրապետին («Երիգդր») — *Գաւազան ծաղկեալ, / Գեղադէշ փայլեալ, / Գեղարհրաչացեալ…*

ա· 288ա Տաղ տրին — *Որ ի եւթեանց անանց մին ցնծալ, / Նիկաւդայոս չնորհաւք փայլեալ…*

բ· 288ա—բ Փ· ՅԱաառաւածածին սքրայ կուսէն գնմէփարանն ըզգեալ արկաք… /

73· 288բ—91բ ՀԳ· Գանձ սքրաց առաքելոց Թադէոսի եւ Բարթողիմէոսի, Յուսդայի եւ Շմաւոնի («Երիգդրի է») — *Գեղարփի պայծառ, / Համայնից պատճառ, / Աստուած վհհայիտան…*

ա· 291բ—3բ Տաղ առաքելոցն Բարդողիմէոսի («Բարդողիմէոս Առաքելոյն երգս») — *Բան որ ի Հաւրէ ծագեալ…*

74· 293բ—5բ ՀԳ· Գանձ Յակոբայ Մրծբնա հայրապետին («Մկրտիչ») — *Մեծաշնորհալի անուն գովելի, / Տէր սուրբ Յակոբ հրեշտակ ի մարմնի…*

ա· 295բ—6բ Տաղ («Մաթէոս վարդապետին») — *Մեծի հանդիսի աւուրս առ քեզ պատրաստեալ…*

75· 296բ—8բ ՀԵ· Գանձ Իգնատիոսի եւ Պաւղիկարպոսի («Փրինսաս») — *Գոհանական, / Զայն նըւիրական, / Տացուք քոմ անուան…*

ա· 298բ—9ա Տաղ — *Ի սուրբ սերմանց առաքելոցն, / Սուրբ հետեւողք նոցին հետաց…*

76· 299ա—302ա ՀՋ· Գանձ Դաւթի եւ Յակոբայ առաքելոյն եւ Աստուածանաւրն («Խաչատուր») — *Խոր անքննին, անճառ անհասին, / Հաւր արարչին, անակրնականին…*

ա· 302ա—բ Տաղ Դաւթի («Յիսհանոս») — *Յիսուս լոյս ծագեալ յաշխարհս…*

բ· 302բ—3ա Փ· («Յոհաննէսի») — *Յաղորս ընտրեալ վրկայ…*

77· 303ա—5բ ՀԷ· Գանձ Ստեփաննոսի Նախավկային («Մկրտիչ») — *Մեծ եւ հրաշալր անմահ Թագաւոր, / Յիսուս Քրիստոս արքայ երկնաւոր…*

ա· 305բ—7բ Տաղ Ներսիսէ («Ի Ստեփաննոսի Ներսիսե կաթողիկոսէ») — *Ի խաչին սրնկալ արքոյն, ողկոյզ վաղահաս խայծնալ… Փ· կենդանի վրկայ մահւամբ, կենդանոյն յաւէտ…*

78· 307բ—12ա ՀԸ· Գանձ սրբոց առաքելոց Պետրոսի եւ Պօղոսի («Սարգիսի գրիչ») — *Սուրբ երբորդութիւն, / Մտեղծաւղ գաւրութիւն, / Սահմանաւղ բնութիւն…*

ա· 312ա—բ Մեղեդի համեղ եւ լաւ — *Իբլուխ էկեղեցոյ եւ վէմ… առեալ ըզՆորհը ձեր սի… (չար· թափուած)*:

79· 313ա—6ա [ՀԹ· Գանձ արդւոց Որոտման («Գագրի է սա»)] — *… Տրկեր, ի նաւէն հանէք, / Ծովակէն առեր, / Զերեքտոս քոզեր…*

ա· 316ա—բ Տաղ — *Որպիքն Որոտման որք ի վերուստ որոտացին…*

բ· 316բ—7ա Այլ տաղ («Երգս այս է Ներսիսի») — *Եկայք ցնծացուք պայծառացեալ տաւնիս…*

80· 317ա—9բ Զ· Գանձ Բարպի հայրապետին եւ Եփրեմի ճգնաւորին («Խաչատուր») — *Խաչարաւ սրբեկ պանծալի, / Տիսլ տիրական սրնտես տեհչալի…*

ա· 319բ—20բ («Խաչատուր վարդապետ») — *Մոնաբհմքէ հոգւով, յաղթօղական ճաշիս… խակապէս Հոգին որ հրաւիրեաց զքմեզ ընդ Հաւր եւ Որդւոյ աւրհնեալ ի յաւիտեան*:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԴՐՁՈՒԹԻՒՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

320բ *Փա՛ռք… Շնորհիւ Տեառն սկսայ եւ ողորմութեամբն Աստուծոյ կատարեցի զսուրբ գիրքս որ կոչի Գանձարան: Գրեցաւ սայ ի թվականութիւնս Հայոց ՊՋՋ (1433) եւ ի փոքր թվականութիւնս ՅԾԲ եւ ի Հռոմոցն ՌՃՀԲ, ի թագաւորութիւն Վրաց՝ Ալէքսանդրու, ի մայրաքաղաքս Տփղիս, ի յանապատս Բեդզահէմ, ի գրան Սուրբ Աստուածածնին, ձեռամբ սուտանուն արեզայի Կարապետի, զոր անունս որ ունիմ, ի գործոցն խիստ քաւիւր եւ ունայն գըտա-նիմ*:

Աղդ, ազաչեմ զամենեսեան, որ աւգտիք ի սմանէ եղանակելով կամ աւբինակելով կամ տեսութեամբ, յիշեցիք ի սուրբ յաղաւքըս ձեր վրս եւ գծնատն մեր՝ գՊետրոս քահանայ եւ գՇնաւհաւոր, եւ Աստուած գձեզ յիշէ:

75

ՄՈՎՍԷՍ ԿԱՂԱՆԿԱՏՈՒԱՑԻ· ՊԱՏՄՈՒԹԻԻՆ ԱՂՈՒԱՆԻՑ

ԺԸ — XVIII

Սաացող՝ Աբբահամ կթռ։

Քերք՝ 149։ *Գրակ՝* Ա—ԺԳ×12 (Ա 11, ԺԳ 6)։ *Նիւթ՝* թուղթ։ *Մեծութիւն՝* 18,8×14,3։ *Գրութիւն՝* միաձիւն։ *Գիր՝* բոլորգիր։ *Տող՝* 24։ *Կազմ՝* շագանակագոյն կաշեպատ խուանթարտ, ոսկեգոյն շրջապատդով։ *Պահպանակ՝* 1 թերթ վերջը։

Ձարդարութիւն՝ թէյնագիր (սակաւ եւ միայն գծուած)։

Վիճակ՝ բաւարար։ Ցեցակեր, թանաքը ներծծուած եւ գրադարձը գունաթխուած, կազմալոյծ։

Տիմնօր։ Արտաւազդ արքեպս. Մելքոնեան, քհ. 54։

Այրին ապաստանել զնա նեղութեանց գործոց· եւ ոչ թողուլ զնա ի հրապարակի· այլ ի տանի զնա ի ներքս· զի հանգուցեալ ի յոյնոց ՝ն զկնի մեռելոյն կոչի

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

– 1ա—2բ Յանգ առաջի Ադուանից պատմագրի, պարտեալ Տճառն Մովսէսի կտանկտվեցուց՝ — *Ա. Մկիզն բանից նախատեղծին [Ադամայ մինչեւ նահապետն Նոյ… Լ. Հաւատալն մեծ գործարքին Թոռնեանն ի Քրիստոս…*

1· 3ա—47բ [Հատոր առաջին· գլուխ առաջին] — *Մարդն առաջին, հայրն մեր Ադամ եկաց ամս Ամ եւ ծնաւ զՍէթ… յաւիտեանից եղեալ անմահ առաքաւորն, բնդ ամենայն սուրբս· ամէն։*

– 48ա—50ա Երկրորդ՝ պատմութիւն Աբեղիցս Ադուանից եհաճեցի (ցանկ) — *Ա. Պատմութիւն ի դէպ գրոցս… ՅԲ. Աչուանց վանորայիցն որ ՚ներուսաղէմ…*

2· 50ա—124բ Պատմութիւն ի դէպ գրոցս· [գլուխ առաջին] — *Որքան պայծառ է երկինք աստեղօք եւ երկիր՝ բուսով, այսպէս է եւ քան աշխարհագիր պատմողի յայոց նիւթոց պարզաբրէ… Մուրուվոյ վանք Սուրբ Քառասնիցն ի նոյն կողմն, մերձ ի Պանդաւան, այժմ տաճիկ ունի։*

58ա [Յիշատակարան]—*Ես Աղբիանէ, որ գլիշատակս գրեցի, մաղթեմ յիւրեմ դանաժամանակիւնս լամ ի յոյնքերցողացդ եւ գհայրապետն Ագաս մի եւս մոռանալ, յորոյ ժամանակս լոյս աշխարհի ծագեցաւ։ Ընդ նմին եւ զվեհիկ կարապետ նոցին յիշեցէք Տէր Աստուած ողորմութեամբն իւրով մեծաւ· եւ որ յիշէքդ՝ ձեզ վարձս ընդ երանեալ վկայիցն հաստուցէ Քրիստոս այժմ եւ յաւիտեանս. ամէն։*

– 125ա—բ Երրորդ հատուած պատմութեան Ադուանից — *Ա. Սակս խմայելեան ազգին յարձակման ի հարաւոյ… Իգ. Աստանեաց հայրապետաց Ադուանից, ամք եւ գործք նոցին։*

3· 125բ—49բ Արձակումն ի հարաւ ունել զծագս տիեզերաց խմայէլական ազգին· [գլուխ առաջին] — *Զորս ընկալաք ի հոգեզուարճ վարդապետաց մանկերեւոյն ապատնեաց արտածել ուսցուք, յիշելով զհաւատականն բանն առ Խմայէլ… Տէր Մովսէս ամս Զ յաստղորդութեան Փառեցոյ վանից։*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵՆ ԹԱՄԱՆԱԿԻ

47բ Զատացող գրոյս զերջանիկ հայրապետն Տէր Աբրահամ կաթողիկոսն Ամենայն Հայոց։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՑԻ

1ա (ԺԹ դ., չեղագիր) Ստացողդ Յակորոս արքեպիսկոպոսին։

76

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ ԻՄԱՍՏԱՍԻՐՈՒԹԵԱՆ

ԺԷ — XVII

Թերթ՝ 333․ դատարկ՝ 1ա, 54բ—5բ, 68բ, 121ա—5բ, 214ա—բ, 320ա—1ա, 333բ։ *Պրակ՝* Ա–ԻԹ×12 (Է չիք, ԻԹ 9)։ *Նիւթ՝* թուղթ։ *Մեծութիւն՝* 19,6×13։ *Գրութիւն՝* միասիւն։ *Գիր՝* նօտրգիր։ *Տող՝* 30։ *Կազմ՝* բաց շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ, դռնակով․ աստառը՝ կարմիր դրոշմազարդ կտաւ։ *Լուսանցակողեր՝* կարմիր։

Կիսախորան՝ 2ա։ *Գլխազարդ՝* 56ա, 69ա, 126ա, 215ա, 294ա։ *Լուսանցազարդ՝* բուսական (սակաւ)։ *Զարդագրութիւն՝* թռչնագիր, հանգուցագիր (սակաւ)։ *Գոյներ՝* կարմիր եւ կապոյտ։

Պատառիկ-պահպանակ՝ 1 (Ա) + 2 (Բ—Գ), թերթ մագաղաթ, երկսիւն, 23 տող, բոլորագիծ երկաթագիր, ԺԱ—ԺԲ դդ․, եզրահատուած։ Ա՝ մասն Ծննդոցի Գ 8—23, Բ—Գ՝ դատարկ։

Վիճակ՝ բաւարար։ Կազմի կաշին ճերծուած եւ ցեցակեր․ կապիչներն ու փականները ինկած։

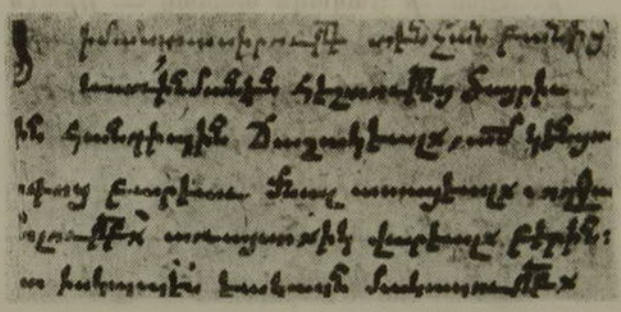

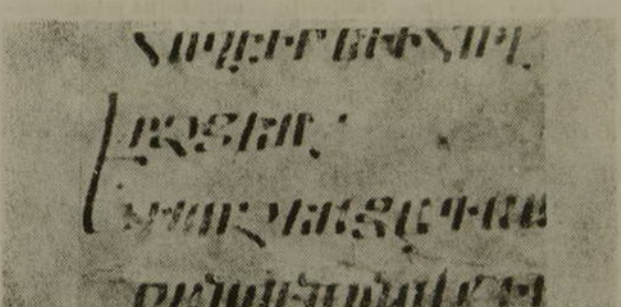

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

– 1բ Ցանկն է վասն առաջիկայ Արտաքին գրքիս այսմիկ — *Առաջին՝ Վասն Դաւթի փիլիսոփայի… ութերորդ՝ Բանք իմաստասիրաց…*

1․ 2ա—53բ Ա․ Դաւթի փիլիսոփայի Ներգինացւոյ Յաղագս Սահմանաց իմաստասիրութեան — *Որք միանգամ իմաստասիրութեան տենչան բանից… որպէս զի մի զուտ գիտութիւն ի կարծեաց ընկալցուք՝ եւ մի չար ինչ գործեսցուք* (*պրակք* Ա–ԻԱ)։

53բ *«Դաւթի եռամեծի եւ անյաղթ փիլիսոփայի Ընդդէմ չորից առարկութեանցն Պիհռոնի իմաստակի եւ Սահմանք եւ տրամատութիւնք իմաստասիրութեան մինչեւ ցայս վայր»*։

2․ 53բ—4ա Ընդ այսոսիկ եւ առաջիկաբան իմաստնոյն — *Ամենայն չար տանջելի, ոչ ոք տանջեալ անապական… ապա ուրեմն ոչ է անեղ*։

54ա *«Այս գծածք հանդիսադիր խըմբից առաջնոցն տառից, որս Մախոհ իմաստասէր մակացու արանց։ Ներբողեալ է ի Դաւթէ եռամեծէ ենթադրեցաւ»։ Կից՝ իմաստասիրութեան ծառ մը*։

3․ 56ա—68ա Բ․ Ներածութիւն Պորփիւրի — *Ելոյր հարկաւորի Քրիսաւորիէ, եւ յառս Արիստոտէլի ստորոգութեանցն վարդապետութիւն, գիտել՝ զի՛նչ սեռ, զի՛նչ տարբերութիւն… այլ շատ են սոքա ի մեկնութիւն նոցա եւ ի հասարակութեան յանդիմանակցութիւն* (*պրակք* Ա–ԻՁ)։

4․ 69ա—110բ Գ․ Դաւթի փիլիսոփայի Ներգինացւոյ Վերլուծութիւն ի ներածութիւն Պորփիւրի — *Հանդերձեալք հանդերձ Աստուծով սկիզբն առնել առաջիկա շարադրութեանս, զուվորականն պատմողաց… իսկ վասն երրորդին, անդէն իսկ ի տեսութեան ցուցաք թէ ո՞րպէս յոռի գոյ* (*պրակք* Ա–ԻԹ)։

բ․ 110բ—6ա Յորս հանդերձ Աստուծով եւ առաջիկա տեսութիւն յաղագս Հանրականականաց սեռից եւ տարբերութեանց — *Ըստ խոստման մերում, յետ բանիւ ստեղծանելոյ զն բարբառոյ… եթէ յատուկն հակադարձի տեսակի, իսկ պատահումն ոչ երբէք* (*պրակք* Լ–ԼԵ)։

5․ 116ա—20բ Նորին Առածք հինգ, թէ զի՞նչ արդեօք է սահման, կամ զի՞նչ բնաւորական սահման։ Ստորագրութիւն եւ ըստորագրական սահման, եւ այլք ի սոցանէ գոյս ոմանս վինակեցան ի գոյիցն — *Արդ, սահման է բան համառօտ յայտնիչ գոյացու–*

թեան… ըստ որում բոլորն որպէս բոլոր բնաւորեցաւ պահիլ:

6․ 126*ա*—213*բ* Դ․ Ստորոգութիւնք Արիստոտէլի — *Համանունք ասին, որոց անուանք միայն հասարակ…*: Մկ․ *Համանունութիւն լինի ըստ երկուս յեղանակս… որպէս ասացաւ՝ զյոլովից եւ զտարբերեցելոց տեսակաւ, ի ներում զինչ էին ստորոգեալ*:

> 213*բ* «*Կատարեցաւ սկսեալս ի մէնջ գրել Տասն ստորոգութիւնսն ասացեալ յեռամեծէն Արիստոտէլէ, որ ասի ըստ յունարէն ձայնի կատիղորիաս, թարգմանեալ եւ մեկնեալ ի Դաւթէ Ներգինացւոյ*»:

7․ 215*ա*—90*բ* Ե․ Սկիզբն եւ նախադրութիւն գրոցն որ կոչի ըստ յունաց Պէրիարմէնիաս, եւ հայերէն՝ Յաղագս մեկնութեան: Արտադրեալ ի մեծ իմաստնոյն Արիստոտելէ: Թարգմանեալ եւ մեկնեալ ի Դաւթայ Ներգինացւոյ — Բն․ *Նախ արժան է գնել զի՞նչ է անուն եւ զի՞նչ բայ…*: Մկ․ *Ճառեցաւ մեզ երբեմն եթէ է ամենայն բանական… որպէս ինքն ասէ թէ, մի ահա առեալն լինի*:

8․ 291*ա*—3*բ* Նկատումն Արիստոտէլի— *Ուսուցանել մեզ ի բնալսողութեանցն այնոցիկ, որ հասարակաց բնականաց գոյանայ… ի ձեռն խորհրդաբարութեան մտաց եւ կըրթութեան տանի մարդս*:

9․ 294*ա*—313*բ* Զ․ Արիստոտէլի իմաստասիրի թուղթ առ Աղէքսանդրոս թագաւոր: Պատմութիւն յաղագս աշխարհաց — *Իսկ բազում անգամ ինձ աստուածային ինչ… ի նմանէ ընդունի զշնորհս*:

10․ 313*բ*—9*ա* Է․ Արիստոտէլի իմաստասիրի Յաղագս առաքինութեան առ Աղէքսանդրոս թագաւոր — *Գովելի են գեղեցիկքն եւ պարսաւելի գարշելիքն… ամենայն աստցելոցդ ներհակքն՝ որք են ի պարսաւելեացն*:

11․ 319*ա*—*բ* [Ստորոգութիւն Արիստոտէլի․ Նախերգան] — *Արիստոտէղ Ստագիրացի էր ի Քամշկիթ գաւառէ մերձ յՕլինթոս… Եպիքարմոս ասաց․ Որ փոքր ինչ յանցիցէ, քաջ այր նա է*:

12․ 321*բ*—3*բ* Ը․ Բանք իմաստասիրաց պիտանի ամենայն մարդոյ — *Պղատոն ասէ․ Որք մեծամեծաց առաջի կան, մեծի զգաստութեան պէտք են…*

բ․ 323*բ*—4*ա* Յաղագս իշխանաց — *Արիստոտէլ ասէ․ Որք ի վերայ բազմաց ահեղք են…*

գ․ 324*ա* Յաղագս երդման — *Սոկրատէս ասէ․ Պարտ է մարդոյ զբանս վերագոյն երդմանց առնէ…*

դ․ 324*ա*—5*ա* Յաղագս խրատու — *Պղատոն ասէ․ Ամենայն մակացութիւն որոշեալ յարդարութենէ…*

ե․ 325*ա*—*բ* Յաղագս բախտի — *Իրոն ասաց․ Ոչ հիւանդաց բազմական եւ ոչ անմտաց բախտութիւն օգնէ…*

զ․ 325*բ* Յաղագս խոստովանութեան — *Արիստոտէլ ասէ․ Որ արտաքոյ անմեղին կացուցանէ զանձն իւր…*

է․ 325*բ*—6*ա* Յաղագս կանանց — *Դիմոկրատէս ասէ․ Ընդ իշխանութեամբ կանանց գրաւեալ, մեծ նախատինք են…*

ը․ 326*ա*—*բ* Յաղագս օրինաց — *Որպէս մարմին առանց հոգւոյ մեռեալ է…*

թ․ 326*բ*—7*ա* Յաղագս հարստաց — *Եպիկուրոս ասէ․ Շնորհ երանելի բնութեան, որ զհարստացն ոչ հարկաւորս…*

ժ․ 327*ա*—*բ* Յաղագս ընչից — *Ոչ զերիվար չարագլուխս առանց սանձաց…*

ժա․ 327*բ* Յաղագս արբեցութեան — *Պղիտարքոս ասէ․ Ապականի աշխարհս հրով եւ ջրով…*

ժբ․ 327*բ*—8*ա* Վասն պատուոյ հարց — *Պարտ է որդւոց պատուել զհարս…*

ժգ․ 328*ա*—*բ* Յաղագս շոգմոգաց — *Պղիտարքոս ասէ․ Փայտ ի հրոյ մաշի եւ տուն ի շոգմոգաց…*

ժդ․ 328*բ*—9*ա* Վասն լաւազգութեան — *Դիմոսթէնէս ասէ․ Որպէս զցորեան ոչ ի գեղեցիկ դաշտի եւ յարտէ գովեմք…*

ժե․ 329*ա*—*բ* Վասն լռութեան — *Պղիտարքոս ասէ․ Զոր լսել խորհիցիս, մի՛ ումեք ասիցես…*

ժզ․ 329*բ*—30*ա* Վասն փառաց — *Պղիտարքոս ասէ․ Տունկք յարմատոց աճեն եւ միտք ի հեզութենէ…*

ժէ․ 330*ա*—*բ* Վասն մահու — *Արիստոտէլ ասէ․ Ի կենաց աշխարհիս որպէս ի սեղանոյ պարտ է յառնել…*

ժը․ 331*ա* Վասն իշխանաց — *Դիոգինէս*

սաէ. Ընդ իշխանի պարտ է կալ որպէս ընդ կրակի…

ժԹ. 331ա—3ա Վասն աստուածութեան— Հոմերոս նշանաւոր փիլիսոփա սաէ. Երեք զօրութիւնք երկնից մեծք… յետ քանի՞ աւուր մտցէ ի տուն կոոց այր որ լինի ընդ կնոջ, սաէ, յիւրն նոյն օրն, եւ յօտարն ոչ բնաւ:

ՑԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

333ա Փոհանամ զքէն, Հօր իմաստութիւն Քրիստոս, որ հասուցեր զիս այժմ ի վերջին գիծ տառիս:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՑԵՏԱԳԱՅԻ

333բ Եւ արդ, զայս Արտաքին գիրքս է Անդրիանուպօլսոյ Առաջնորդ՝ Եփրեմ վարդապետին, ի վայելումն իւրում անձին ՌՃԼԶ (1687) Հայոց Թուականին:

Կնքադրոշմ՝ 2ա, «Ք[րիստոս]ի ծ[ա]ռ[այ] Պետրոս վրդ. (Նման՝ 54ա):

77

ԳՐԻԳՈՐ ՏԱԹԵՒԱՑԻ. ԳԻՐՔ ՔԱՐՈԶՈՒԹԵԱՆ

ԺԵ — XV

Գրիչ եւ ստացող՝ խաչատուր կարգաւոր:

Թերթ՝ 395. դատարկ՝ 306բ—7բ, 340բ: Պրակ՝ Ա—ԼԴ×12 (Ա—ԺԶ, ԻԸ, ԼԳ 10, Բ, ԺԱ, ԻԱ, ԻԵ—ԻԶ, ԺԹ 13, ԼԴ 9) + 1×2: Նիւթ՝ թուղթ: Մեծութիւն՝ 18×13,5: Գրութիւն՝ միասիւն: Գիր՝ բոլորգիր: Տող՝ 25: Կազմ՝ մուգ շագանակագոյն կաշեպատ տախտակ, դռնակով:

Զարդագրութիւն՝ մարդագիր (սակաւ):

Վիճակ՝ բաւարար: Կազմը քայքայուած, փականներն ու կապիչները ինկած եւ կարգ մը թերթեր անջատուած:

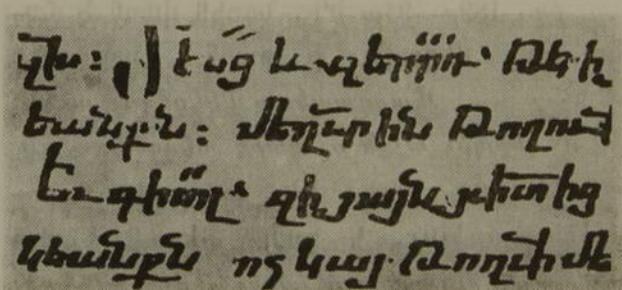

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա. 1ա—393բ [Գրիգորի եռամեծի… Գիրք Քարոզութեան]

ա. 1ա—11բ [Նորին Գրիգորի քարոզ վասն Ծննդեանն Քրիստոսի…] Աստանօր յաղագս Զ իմն պիտանի է ձեռնարկութիւնս մեր. Նախ թէ վասն էր սկիզբն եւ հիմն է ամենայնի տաւն Ծննդեան… (Ձմերան Ե):

բ. 11բ—20բ Բ. Նորին Գրիգորի քարոզ Ծննդեան, ի բանն որ ասէ. Գիրք Ծննդեան Յիսուսի Քրիստոսի — Ի վերայ այսմ բանի չորս ինչ ասելի է. Նախ թէ որպէս բազմաւորական դնէ ասելով…

գ. 20բ—28բ Գ. Նորին Գրիգորի քարոզ վասն Մկրտութեան, ի բան որ ասէ. Ի քէն է Տէր աղբիւր կենդանութեան…—Եւ արդ, ի վերայ այս բանիս վեց ինչ ասելի է. Նախ թէ Քրիստոս վասն է՞ր մկրտեցաւ…

դ. 28բ—40բ Դ. Գրիգորի քարոզ վասն Թլփատութեան, ի բանն որ ասէ. Իբրեւ լըցան աւուրք… — Աստանաւր յաղագս վեց իմն պիտոյ իցէ ձեռնարկութիւնս մեր. Նախ թէ Թլփատութիւն արդարացուցանէ՞ր զմարդ թէ ոչ… (Ձմ. Ժ):

ե. 41ա—59ա Ե. Նորին Գրեգորի քարոզ վասն Գալըստեան Տեառն խ-աւրեայ ի տաճարն, ի բանն. Իբրեւ ածին ծնաւղքն… — Խորհուրդ այսմ բանի ի վեց գլուխս բաժան[ի]… (Ձմ. ԺԴ):

զ. 59ա—64ա (Զ). Նորին Գրիգորի քարոզ վասն Յովաննու ծնընդեանն, ի բանն. Եւ դու մանուկ… — Եւ արդ վասն սրբոյ Կարապետին Քրիստոսի… (Ձմ. ԺԶ):

է. 64ա—9բ Է. Նորին Գրիգորի քարոզ պահոց, ի բանն. Պահե[ա]լ զի տխ… — Եւ արդ, մեզ առաջի կայ յաղագս Դ իմն իբրաց առնել քննութիւն…

ը. 69բ—77ա Ը. Նորին Քարոզ վասն

պահոց, ի բանն· Պահել զնա տէւ··· — *Եւ արդ, ի յաւետարանական բանիցս*··· (*Ձմ· ԻԳ*)։

Ք· 77*բ*—87*ա* Ք· Գրիգորի, ի բանն· Ցայնժամ վարդացաւ ցիտուս··· — *Դիտելի է, զի բանս այս վեց միտս ունի*··· (*Ձմ· ԻԴ*)։

ժ· 87*ա*—92*ա* ժ· Նորին Գրիգորի բարոզ վասն Առաջաւորաց պահոցն ասացեալ, ի բանն· Յունուաւոյ մարգարէի· Ահա Դ ամսւրբ··· — *Ի պատճառս այս բանիս չորս ինչ իր կայ· Նախ վասն պահոց քրիստոնէից*··· (*Ձմ· ԻԶ*)։

ժա· 92*բ*—7*բ* ժԱ· Գրիգորի բարոզ պահոց չորէբշաբաթի եւ ուրբաթի, ի բանն· Պահեմ երկիցս ի շաբաթս··· — *Զորս կերպիւ պրանս գայս տես[ց]ուք· Նախ Քէ ո՞ր է պահոց կերակուր*··· (*Ձմ· ԻԷ*)։

ժբ· 98*ա*—106*բ* ԺԲ· Գրիգորի, վասն [մարտիր]ոսաց, ի բանն· Բազում նեղութիւնք են արդարոց··· — *Վասն այսր բանիս վեց իրս տեսանելի է· Նախ Քէ քանի՞ պատճառ ընդրելի է*··· (*Ձմ· ԻԹ*)։

ժդ· 106*բ*—16*ա* ԺԴ· Նորին Գրիգորի[ի] բարոզ վասն դիտաց եւ առաջնորդաց որ է թագաւորաց եւ իշխանաց, վարդապետաց եւ կաթողիկոսաց, եպիսկոպոսաց եւ բահանայից, ի բան մարգարէին որ ասէ· Որդի մարդոյ դէտ կացուցի զքեզ··· — *Մարգարէի բանս չորս մտօք իմանի· Նախ Քէ քանի իշխանութեամբ կառավարին մարդիկ*···

ժդ· 116*ա*—24*բ* ԺԴ (ԺԹ)· Նորին ի բարոզ վասն բարի եւ չար ճանապարհի, ի բանն· Են ճանապարհք որ թուին մարդկան··· — *Զայս բանս չորս մտաւք արժան է իմանալ· Նախ Քէ քանի է ճանապարհք վարուց մարդկան*··· (*Ձմ· ՀԴ*)։

ժե· 124*բ*—32*ա* ԺԵ· Գրիգորի, վասն ննջեցելոց, ի բանն· Հայեցայ ի բարձունս··· — *Զբանս զայս ի չորս դէմս բաժ[ան]ել արժան է· Նախ Քէ ի քանի կողմանէ զարհուրին հոգիք*··· (*Ձմ· ՀԷ*)։

ժզ· 132*ա*—40*ա* (ԺԶ)· Նորին ի բարոզ վասն ոգեվարին, ի բանն· Արդ առէ զպատուհասիւնութիւն Աստուծոյ··· — *Զբան առաքելոյս Պաւղոսի Դ մտաւք պարտ է իմանալ· Նախ Քէ քանի են ասացեալ աւուրք չարք*··· (*Ձմ· ՀԶ*)։

ժէ· 140*բ*—7*բ* ԺԷ· Նորին ի բարոզ վասն մահու, ի բան· Պատուական է առաջի Տեառն մահ··· — *Մարգարէական բանս ի չորս դէմս բաժանի· Նախ Քէ ի մարդկանէ ո՞րք են սուրբք*··· (*Ձմ· ՀԸ*)։

ժբ· 148*ա*—55*ա* ԺԲ· Նորին Գրիգորի բարոզ վասն ննջեցելոց, ի բանն· Պատուական է··· — *Դարձեալ կրկնակի քննել արժան է զբանս զայս Դ մտօք*··· (*Ձմ· ՀԹ*)։

ժԹ· 155*ա*—62*բ* ԺԹ· Նորին Գրիգորի վասն մահու, ի բանն· Պատուական է··· — *Դարձեալ երեքկրկնել պարտ է զբանս զայս Դ մտաւք*··· (*Ձմ· Ի*)։

ի· 163*ա*—73*բ* Ի· Նորին Գրիգորի ասացեալ, յաղագս երկրորդ աւուր, երրորդ աւուր··· ի բանն· Ընդ երեկոյս հանգիցեն — *Արդ նախ տեսցուք զերկրորդ աւուրն պատճառ, որ կոչի այգաւազ*··· (*Ձմ· ԻՈ*)։

իա· 173*բ*—9*ա* ԻԱ· Նորին ի բանս· Երիւք շարժի երկիր··· — *Ցայս բանիս վէրայ չորս մտս պարտ է իմանալ· Նախ Քէ զի՞նչ է չարժումն*··· (*Ձմ· Կ*)։

իբ· 179*ա*—85*բ* ԻԲ· Նորին Գրիգորի Բուն Բարէկենդանին առաջի կիրակին Աղուհացիցն, ի բանն· Մարդ ի պատուի էր··· — *Ի վերայ այսմ բանիկ չորս մտս դնել արժան է*··· (*Ձմ· Կէ*)։

իգ· 185*բ*—9*ա* ԻԳ· Նորին Գրիգորի ի բանն· Երազ մարմնոյ ակն է··· — *Աւտակաւոր բանս ատրտնի ի վերայ Դ իրաց պատճառի*··· (*Ձմ· ԿԶ*)։

իդ· 189*բ*—94*ա* ԻԴ· Նորին վասն է մահու չափ մեղացն, ի բանն· Լոյս տուր Տէր··· — *Վարդապետք եկեղեցոյ ասեն, Քէ ի կերպիւ աչքն ոչ կարէ տեսանել*···

իե· 194*բ*—203*բ* ԻԵ· Գրիգորի բարոզ վասն ապօթեղոյ, ի բանն Տեառն· Հայր մեր··· — *Աստանաւր յաղագս վեց խնդրատոյ իցէ ձեռնարկութիւնս մեր*··· (*Ձմ· Կէ*)։

իզ· 204*ա*—9*ա* ԻԶ· Նորին Գրիգորի բարոզ վասն պահոց, ի բանն· Լուացարուք··· — *Ի վերայ այսմ բանիկ երեք իրս տեսանելի է· Նախ Քէ ի մարդկանէ սուրբք եւ անսուրբք*··· (*Ձմ· ԿՐ*)։

իէ· 209*ա*—17*բ* ԻԷ· Նորին խոստովանութեան, ի բանն· Լուացարուք··· — *Մարգարէի բանս վեց մտաւք իմանէ· Նախ Քէ սրբութիւն*··· (*Ձմ· Կթ*)։

իը· 218*ա*—22*ա* ԻԸ· Նորին վասն երկրորդ կիրակէին, ի բանն· Աշխարհս անցա-

նէ՝ — Վասն այսց բանիցս երթս միտս առժան է դնել՝ (*Զմ. ՀԲ*)։

լԹ. 222*ա*—30*ա* ԼԹ. Գրիգորի ասաց պահոց ի բանն. Պահեալ գնս տիւ՝ — *Ցաղաց քառասնորեայց պահոցս Ց ինչ հարցաներլի է. Նախ վասն անձանն՝* (*Զմ. ՀԸ*)։

լ. 230*ա*—9*ա* Լ. Գրիգորի վասն ապօքից, ի բանն Վաղգասու աւետարանչին. Պարտ է յամենայն ժամ յաղօքս կալ՝ — *Ի վերայ այսմ բանի վից միտս պարտ է դներլ. Նախ թէ վասն քանի պատճառի յոյժ օգուտ է աղաւթքն՝* (*Զմ. ՀԹ*)։

լա. 239*ա*—50*բ* ԼԱ. Նորին երրորդ կիրակէին՝ վասն զգջման է եւ խոստովանութեան, ի բանն. Ասէ Միսէ՝ — *Զաչբունեան հրամանքս ի վից դմս պարտ է բաժանել՝* (*Զմ. ՁԼ*)։

լԲ. 250*բ*—7*բ* ԼԲ. Նորին Գրիգորի խրատ չորրորդ կիրակէին, ի բանն. Մի երկրընչիր՝ — *Ի ապրուստեան հրամանացս երեք իր տեսանելի է. Նախ թէ ո՞ր է հաւատ փոքրիկ՝* (*Զմ. ՁԵ*)։

լԳ. 257*բ*—64*բ* Լ Գ. Նորին յաղագս տրեւտեսի], ի բանն. Այր մի էր մեծատուն՝ — *Այր վասն առակի անտեսին չորս ինչ ասելի է. Նախ թէ քանի իրաւք զանազանի մեծութիւն Աստուծոյ՝* (*Զմ. ՁԷ*)։

լԳ. 265*ա*—76*ա* Լ Դ. Նորին ի [Հ]իճկերորդ կիրակէին՝ վասն հագուց եւ մարմնոց, ի բանն. Դատաւոր մի էր՝ — *Յորհուրդս այս բանիս վից կերպիւ ճանաչի. Նախ թէ վասն ի՞նչ պատճառի մարդն հոգի է՝* (*Զմ. ՂԳ*)։

լԵ. 276*ա*—90*բ* Լ Ե. Նորին վասն սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչին մերոր, ի բանն. Նրմանոգ ինձ եղեր՝ — *Զաստուածատեսուս առաքելոյ գհրամանքս ի պլուխս Ց բաժանել արժան է՝* (*Զմ. ՂԶ*)։

լԶ. 290*բ*—6*ա* Լ Զ. Նորին Գրիգորի վեցերորդ կիրակէին՝ վասն մահու եւ կատարածի աշխարհի, ի բանն. Աբբուն կացէ՝ — *Ցայս բանիս վերա երեք ինչ ասելի է. Նախ վասն արհնութեան եւ քրնոյ՝* (*Զմ. ՂԱ*)։

լէ. 296*ա*—304*ա* Լէ. Նորին յարութեան [Ղ]ազարու, բանն. Էր հիւանդ՝ — *Զխորհուրդ աւուրս այսորիկ ի Ց պլուխս բաժանէ՝* (*Զմ. ՃԲ*)։

լը. 304*ա*—10*բ* Լը. Նորին վասն Մոգկազարդին, ի բանն. Ուրախ լեր յայժ դուստըր Սիովն՝ — *Մարգարէական բանս վասըն աւուրս խորհրդոյ ի Դ պլուխս բաժանէ՝* (*Զմ. ՃԵ*)։

լԹ. 310*բ*—23*ա* ԼԹ. Նորին Գրիգորի վասն Մեծի երկուշաբաթի եւ Աւաք շաբաթի կոչի՝ (*Զմ. ՃԹ*)։

խ. 323*ա*—32*բ* Խ. Նորին ասացեալ Մեծ երեքշաբթին՝ ի խորհուրդ ջրհեղեղին, ի բանն. Եւ այս են ծնունդք Նոյի՝ — *Զբանս դաս է մասաւբ պարտ է քննել՝* (*Զմ. ՃԺԱ*)։

խա. 332*բ*—9*բ* ԽԱ. Նորին Գրիգորի ասացեալ Մեծի չորեքշաբթի, ի բանն. Եւ իբրեւ եկն Յիսուս ի տուն Սիմոնի՝ — *Զբանս զայս ի հինգ պլուխս բաժանել բարխոք է՝* (*Զմ. ՃԺԲ*)։

խբ. 340*ա*—7*բ* ԽԲ. Նորին Գրիգորի Մեծի հինգշաբաթին՝ Ոտնլուանի, ի բանն. [Ա]րկ ջուր ի կոնիճ՝ — *Ի Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ գործն զոր կատարեաց յայսմ աւուրս՝* (*Զմ. ՃԻԵ*)։

խգ. 347*բ*—66*բ* ԽԳ. Նորին Գրիգորի ասացեալ Մեծի ուրբաթին՝ Խաչին Քարհրաւոյ, ի բանն Յակոբայ Նահապետին. Ի շառաւիղէ եյեր բազմեցար՝ — *Աստանաւր յաղագս Զ իմն պիտոյ իցէ ձեռնարկուհանս մեր՝* (*Զմ. ՃԼ*)։

խդ. 366*բ*—80*բ* ԽԴ. Գրիգորի, Մեծի շաբաթին ասացեալ՝ ի թագաւմն Տեառն, ի բանն որ ասէր. Որպէս էր Յունաս ի փոր կիտին՝ — *Կամիմ աստանաւր յաղագս Զ իմն պիտոյից ձեռնարկել ի բանս յայս՝* (*Զմ. ՃԼԴ*)։

խե. 380*բ*—93*բ* ԽԵ. Գրիգորի Մեծի Չատկի կիրակէին՝ վասն Յարութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, ի բան երգոյն Սողոմոնի. Որ ճստիս ի պարտէզս՝ — *Աստանաւր յաղագս վից իմն պիտոյից է ձեռնարկութիւնս մեր՝* — *Որ եւ գմեզ արժանի արասցէ Քրիստոս Աստուած երանաւէտ ձայնին իւրոյ եւ նմա փառք ընդ Հաւր եւ Սուրբ Հոգւոյն, այժմ եւ միշտ՝*

Բ. [Յաւելագրութիւն՝ ԺԷ–ԺԸ դդ.]

ա. 24*բ*—5*բ* (*տառին լուսանցք*) *Այդ նանեքն խոտ է, զտանի Հնդիկս. յորժամ ի*

սեղան նստին, ձգին սերմն ի սման խնչ ընդ հողով··· (8 տող)։

բ· 394ա¹—5ա² [Հատուած Բարսղի]··· իբրեւ մերձեցաւ ձեռն նորա ի կարմիր նըշանն հեռացաւ նայ ամենայն կռոց եւ սպասէր տեսութեան Ցեսուսայ··· որք ոչ եկին ի ծովէ մեղաց ուռկանաւ Աւետարանին, այլ մնային առաջին անհաւատութիւն, եւ··· (ընդհատուած)։

Այս երկու թերթերը (294–5) հաւանաբար կը պատկանին 17-րդ դարու ձեռագիրի մը, որ Ցետագայ յիշատակարանին մէջ (§ 2) կ'անուանուի «Վարդանգիրք»։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

40բ Զստացող տառիս եւ զծնողսն իւրոյ՝ Սարգիս, զմայրն իմ եւ եղբարսն իմ, եւ զամենայն արեան մերձաւորք իմ եւ ըզսուտ անուն կարգաւոր՝ խաչատուրս, [ո]ր ոչ եմ արժան յիշել, եւ Աստուած յիշողացն ողորմի··· (նման՝ ընդհանրապէս բոլոր քարոզներու վերջաւորութեան)։

բ· 59ա Զստացող տառիս զխաչատուր գրիչս՝ սուտ անուն կարգաւորս յիշեցէք ի Քրիստոս, եւ ծնաւղսն իմ Սարգիս եւ զմայրըն իմ եւ զեղբայրս իմ՝ զհանգուցեալսն ի Քրիստոս, եւ զամենայն արեան մերձաւորք՝ զՍաւլթանշէն եւ Վասիլն եւ զՈրդանն եւ զԳուլիմսրին եւ զորդիս իւր՝ զ Ղազոսն եւ զնլեէնսանոս եւ զՄարտոս եւ կարդացողք յիշեցէք ի սուրբ յաղաւթս ձեր եւ յիշողացն ող[որ]մի· ամէն։

գ· 97բ Զստացաւղ գրոցս զխաչատուր սուտանուն կարգաւոր եւ ծնաւղսն իմ եւ զեղբայրս իմ եւ զազգական իմ զՍաւլթանշէն եւ զորդին Սատաղէն յիշեցէք ի Քրիստոս եւ Աստուած զձեզ յիշէ։

դ· 194ա ԶՏէր Կիրակոս աբեղէն մուղդասին յիշեցէք ի Քրիստոս, որ զմեզ տաբաւ յիւր տուն, որ գրեցաք զգիրքս։ Քրիստոս Աստուած աւրհնէ զնա եւ զծնաւղս իւր այն աւրհնութեամբ, որ Քրիստոս զաշխարհըս աւրհնեաց· ամեն։

ե· 208ա Զխաչատուրս եւ զծնօղսն իմ՝ զՍարգիսն, զմայրն իմ եւ զեղբայրս իմ եւ զազգս՝ զԳուլիմսրին եւ որդիքն իւր եւ զեղբայրս իւր՝ զՍաւլթանշէն եւ Վասիլն եւ զՍտեփանոսն եւ զամենայն արեան մերձաւորսն, եւ զստացող գրոցս՝ զսուտանուն կարգաւորս յիշեցէք ի Քրիստոս, եւ զԿիրակոս աբեղէն եւ զընթերցողին եւ լսողացն եւ կարդացողացն ողորմի Քրիստոս Աստուած· ամէն։

զ· 310բ Մանաւանդ զստացօղ կտակիս՝ զխաչատուր մեղաւոր գրիչս եւ զհայրն իմ՝ զՍարգիս, զմայրն իմ՝ զՇովխաթունն եւ զեղբարքն՝ զԱստուածատուր եւ զՏիրատուր եւ զամենայն արեան մերձաւորք իմ՝ զՍւըլթանշէն եւ զԳուլիմսրին եւ զորդիս իւրեանց՝ զՂազարոս, զելէէսանոս եւ զՄարտիրոսն յիշեցէք· Քրիստոս Աստուած զձեզ յիշէ· ամէն։

է· 366բ Լուսաւորեայ Քրիստոս Աստուած զհոգի ստացողի գրոցս զխաչայտուր զծողիս եւ զիմ ծնաւղացն եւ զիմ վարդ[ա]պետին՝ զԹումայ գրայգրին եւ զիմ եղբարցըն եւ զամենայն արեանն ազգականքն՝ զմեծ եւ զփոքր եւ զիս զանարժանս ի կարգաւորաց յիշեցէք ի սուրբ յաղաւթս ձեր եւ Աստուած զձեզ յիշէ յերկնից յարքայութիւն· ամէն։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՅԻ

1· 30բ Այս Զմռան հատորս է մեղապարտ անարժան Մանուէլ աբեղայիս, գնեալ հալալ արդեամբքն իւրով· յիշատակ առնէ յետ զկնի վաղճանի իւրոյ Սուրբ Աստուածածնայ յեկեղեցուն, յիշատակ իւրն եւ յամենայն ննջեցելոցն հաւասար հաւատացելոցն ի Քրիստոս, նաեւ որք զմեզ կեր[ա]կրեցին եւ ողորմութիւնս տվին, որոց յիշատակն օրհնութեամբ եղիցի։ Այլեւ բարի ծնօղացն եւ ազգականացն իմոց՝ մահտեսի Սրապիոնին եւ որդոցն մահտեսի Գրիգորին, Յովանէսին եւ Մանուկին, որ է իմ մեծպապս, եւ որդոց նոցին Գ–եանցն· տիրացու Տէվրիշին, որդիքն՝ մահտեսի Դանիէլն, խաչատուրն, Կարապետն, Սրապիոնն· տիրացու Աստուրն եւ Պաղտասարն եւ որդիք սոցին եւ մերս խակ օրհնութեամբ եղիցին· մանաւանդ ի[մ] մեծ պապուս՝ Մանուկին եւ հօրս՝ Յովանէսին եւ իմ յեղբայրցս՝ Գէորգին, Թորոսին, Ովանէսին եւ որդոց նոցին· այլեւ իմ որդոցս՝ Յովիկին, Աբրահամին, Ադամին, Յակոբին· մօրս՝ Սէլվէրին, հօրս՝ Աբրահամին, մօրն՝ Ոսկեկին եւ մեծ մօրս՝ Ղըյմէթին, մօր քրոջս՝ մահտեսի Թրվանդին եւ քեռ պապուս՝ Աբրահամին, եւ

եղբօրն՝ Պետրոսին եւ Մելքոնին ////: Այլեւ իմ կողակիցս՝ Եղսաբեթին, հօրն՝ մահտեսի Վարդանին եւ որդոցն՝ մահտեսի Նազարին եւ խօճայ Ադամին եւ կողակցաց նոցին՝ մահտեսի Մանուկին եւ մահտեսի Թումանանին, որդոցն ամենին: Այլեւ մահտեսի Մատթէոսին, որդոցն՝ Կարապետին, Ներսէսին, Պաղտասարին եւ մահտեսի կուսապետ Եղիսայի, որ սուրբ յԵրուսաղէմ հանգեաւ ի Քրիստոս եւ մեզ ողորմութիւն տվողաց հոգոցն յիշատակ է այս գիրքս: Ձանի ոք հանել ի դրանէ ամէնօրհնեալ Աստուածածնայ եկեղեցուն· հանօղն բանիւ է: Այլեւ վարդապետացս՝ Տէր Աստուածատուր քահանային եւ որդին՝ Եղիազար վարդապետին, Տէր Ներսէս քահանային եւ կողակցաց նոցին, այլեւ Տէր Փիլիպոսին, Թէրզի Գրիգորին եւ այլ համօրէն ժողովրդոց՝ արանց եւ կանանց ամենեցուն յիշատակ լիցի:

Եկեղեցին մընայ, կարդան եւ ողորմիս հանեն նոցա, զոր Աստուած ողորմի ունկն դնողաց, Աստուած ողորմեսցի հողոց հանգուցելոց, Հայր ասողաց բաժինն Աստուած տացէ. ամէն: Ի Թվականիս մերում Հայոց ՌՄԻԸ-ին, եւ ըստ Փրկչին մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի 1779:

Գրեցաւ հողացեալ ձեռամբ իմով անպիտան Մանւէլ աբեղայէ յԱնտափեցո, որ Թարգմանի Անթէփցի:

2· 395բ [Յիշա]տակ է Վար[ը]անգիրքս պահճաճի Ալիքսանին, իւր կողակցոյն Վարդէ եւ իւր ուրդուցն Հարապետին եւ Նահապետին, Աստուածատուրին, Աւետիքեն եւ դըստերացն՝ Թորվանտէ, Մարթային եւ Ուսկէհատին եւ իւր ծընողաց եւ եղբայրցն եւ ամենայն արեան մերձաւորացն· ամէն: Եւ ետ յիշատակ ի ձեռն Տէր Յուհանին, որ է յիշատակ Սուրբ Աստուածածնին, զոր Տէր Աստուած բարօվ վայելել տայցէ· ամէն. հազար ամէն:

Եւ ոչ ոք ունի իշխանութիւն ի դըրանէ սուրբն հանել, ոչ ի յորդուց եւ ոչ ի դըստերաց եւ ոչ ի յազգականաց· եւ էթէ ոք յանդըգնի, զպատառն Յուդայի առցէ եւ մասն Կայէնի· եւ ուր խնամ տանի, Աստուած գինքն օրհնէ եւ լաւ պահօղն ի Աստուծոյ օրհնեալ եւ ի մէնջ մեր· ամէն:

Գրեցաւ յիշատակարանս ի ձեռն ակռայհան նորընծայ Տէր Յովսէփին: Աղաչեցէք հայրք [ե]վ եղբայրք իմ զստեղծօղն զզամենայսուրբ Հոգին, որ տայ ինձ ի խոնարհութիւն, ես այլ ըզձեզ յիշատակեմ: Գրեցաւ ի Թվականիս Հոռոմայեցուց ՌՃԽ (1691) ի Մարտի ամսոյ ի Ի ու Ե-ին (25):

3· 395բ² (ԺԸ դ·) Յիշատակ է այս գիրքըս Սուրբ Աստուածածնենի Նաղեանեան մահտեսի Յարութիւն··· (1 տող վնասուած եւ անընթեռնելի):

78

ԴՐԻԴՈՐ ՏԱՐՈՆԱՑՒ. ԼՈՒԾՄՈՒՆԵՔ ՊԱՐԱՊՄԱՆՑ ԳՐՈՑ ԿԻՒԻՐԵԿ ԱՂՔԱՏԱՆԴՐԱՑԻ. ԳԻՐՔ ՊԱՐԱՊՄԱՆՑ

ԺԷ — XVII

Գրիչ՝ հաչատուր վրդ՟. (51*ա*¹—198*բ*²)։ *Սաաղմոս*՝ ձովնաձեվս կրօնաւո՟ր (3*ա*—49*բ*)։

Թուրք՝ 199· գատարկ՝ 50*ա*, 199*ա*։ *Գրակ*՝ 1×2+և—ԺԷ×12 (և 6, ԺԷ 10)։ *Նիւթ*՝ թուղթ։ *Մեծաքնեն*՝ 18×13,2։ *Դրութիւն*՝ միասիւն (3*ա*—49*բ*), երկսիւն (50*բ*—198*բ*)։ *Գիր*՝ բոլորգիր։ *Տող*՝ 34։ *Կազմ*՝ մուգ շագանակագոյն կաշեպատ տախտակ, դռնակով։ *Լուսանցակողք*՝ կարմիր։

Գատարկ–պահպանակ՝ 2 (և—Ը) + 2 (Գ—Դ) թերթ մագաղաթ, բոլորագիծ երկաթագիր, ծ—ԺԱ դդ.։ Մատեանիս յարմարցնելու համար վերէն վար կիսովին պատուած, մասն ձախոցի· և—Ը՝ և· թերթ· և 19—23, նոյնի Ծ 4—8, Հռոմ· Ե 6—10. Գ—Դ՝ հատուածներ ցովնաձեու ԺԶ գլուխէն։

Վիճակ՝ անբաւարար։ Ցեցակեր, կարգ մը պրակներ կազմէն անջատուած, կապիչները ներկած։

ՅԱՆՕԹ. *Հ*· *Ն*· *Ակինեան*, *Բիւ*· 14։ 3*ա*—49*բ* Վատահաբար գրուած է այլ գրչի ձեռքով եւ միաչուած երկրորդին։

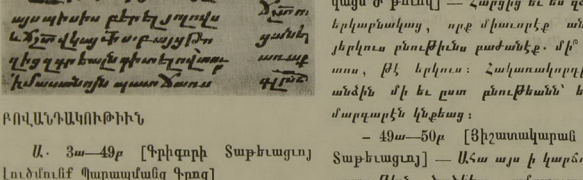

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԵՒ· 3*ա*—49*բ* [Գրիգորի Տաթեւացւոյ Լուծմունիք Պարապմանց Գրոց]

– 3*ա*—*բ* [Ցանկ Լուծմանց Պարապմանց] — *Առաջին ճառ վասն օծմա՟ն*··· *Հարցումն առ երկարեահան ծ թուով եւ յիւ չատակարան*։

1· 3*բ*—45*ա* Գրիգորի՝ աշակերտի Յովաննու Որոտնեցւոյ էաց հոետորի աշխատասիրեալ ի լուծումն Պարապմանց սրբոյն Կիւրղի, ի խնդրոյ ուսմամբ քաճահարի Գէորգեայ, նորին հարազատի։ Ասգնեա··· — *Պատճառն՝ պատմութիւն կամ օրինակ*։ *Պարապմունք՝ Պարապմունք կոչի գիրքս այս*··· *բանն ջրամած մարմին*· *այն է որ ասէ*· *Բանն մարմին եղեւ եւ բնակեաց ի մեզ*· *ըստ կարգի գրելոցդ, որ ասէ*· *Յայրի իջեալ եւ ի մօրէ եղեալ եւ ընդ մարդկան չրջեալ*· *որում փառք*··· *ամէն*։

45*ա* [*Կարմրագիրք*] «*Աբուաքոյ Քրոց ճառս գտանին, ուր ուրէք գըրեալ ի նոյն Գիրս Պարապմանց, յորոց մի է Մեկնութիւն հաւատոյն, որ ի Նիկիայ, ի խնդրոյ սուրբ Հարցն*»։

2· 45*ա*—7*ա* [Արտաքոյ քուռց հարցում] — *Զի՞նչ Քարգմանի միայնակեացն*։ *Պո*· *Նախ կոչի միայնակեացն, զի միոյն կեայ*···

ր· 47*ա*—*բ* Հարցումն երկաբնակացն, որք մի անձն ասեն եւ ի բնութիւնս բաժանեն Քրիստոսն — *Հրց*· *Ընդէ՞ր ոչ ասէք ի բնութիւնս Քրիստոսի*։ *Պո*· *Ուղղափառ*· *Զի մի յատկացի ի անձինք ի Քրիստոս*···

դ· 47*բ*—9*ա* [Հարցումն առ երկաբնակացն ծ քուով] — *Հարցից եւ ես զձեզ դասք երկարնակաց, որք միաւորիլ անձամբ եւ յերկուս բնութիւնս բաժանիք*· *մի՞ ի Քրիստոս, թէ երկուս*։ *Հակառակորդին*· *Ըստ անձին մի եւ ըստ բնութեանն՝ երկուս*··· *մարգարէն կ'ըսէ*։

– 49*ա*—50*բ* [Ցիշատակարան Գրիգորի Տաթեւացւոյ] — *Ահա այս ի կարճոյ բացայայտութիւն ծածկեալ ամբարտաւանութեանց, որք բնութիւնս սահմանեն ի վերայ միոյն Քրիստոսի*··· *եւ բովանդակ իսկ զնոյն ուսուցանէ զիրքդ Պարապմանց սրբոյն Կիւրղի, այլ որք ոչ հանդիպին բոլորին ի սակաւ հարցմանցդ առցեն զզօրութիւնն մտածութեան*։

Այլ ով քաջդ հռետորաց՝ համչիրակդ Գէորգիէ, ընկալայ զվարկեցուցիչ հրաման քումդ եղբայրութեան, եւ ա//չատասիրեալ··· *ի լուծումն խնդրոյն, որ վասն Պարապմանն գրոցս, ոչ սակաւ ինչ հատաքեալ ի քրտանց առաջնոց հարց եւ իր ինչ ի լու–*

սաւոր բանից Լուսաւորչին մեղայ եւ բոլոմզաղն իակ յառաւտածիքն չնորհայ: Այլ է ուրիք յերկարել բանից ի քիւս գլխոց ի պետս բեմասացութեան եւ ի կարգս զրուցասրութեան եւ բազում ուրիք՝ համառօտ անցեալ... եւ զայս ոչ վերկսպարագի այլ բազմաչխատ ամօք ի սոյն գեղերեալ ընծայեցի եկեղեցեաց Հայաստանեացդ... այլ եւ լիցի ժառանգ բարեաց եւ յիշատակ աւրհնութեան լուսաւոր վարժապետին հանուրց Յովհաննու Որոտնեցւոյ, որոյ եղեւ ի վերկին ժամու վերջացեալ սպասաւոր նմա ոչ գոլով նեբբազգատ իրօք կամ մտօք, քէեւ համաձայն կամ առընչական աշակերտել պիտանանեցայ: Որ եւ եղեւ զրաւ վերլուծութեանս ի թվական Հայկազեան տոմարի՝ հրկնակի հարիւրց չորից եւ տասանց քառից (1391) ի նեղ եւ ի տոթրատուզեալ ժամանակաց, յորում սակաւ ինչ յառաջ հէնք այլասեռ զօրաց զերկիրս մեր տապալեալ գերեաց եւ աւերեաց եւ այլ բազումազկոպատիժ յանցանաց զմեզ չրջապատեաց. եւ այժմ խնամ վերնական նայելով ի տառապանս մեր, սակաւ ինչ թոյլ եաղ չունչ կյանեղոյ. քէեւ տակաւին եւս ձեռն բարձր ի հարկանել. զոր ի ձեռն ձերոյդ սրբանուէր մաղթանաց զարձեալ զարձուցէ զպատուհասս մեզաց եւ կրկին պարգեւեսցէ զխաղաղութիւն, ըստ իւրոյն խոստման, զոր ի միասին վայելեսցուք՝ դուք եւ մեք անդրան կենօք, ի Քրիստոս Յիսուս ի Տէր մեր որ է աւրհնեալ յաւիտեանս. ամէն: Եւ որք ընդօրինակէք, գրեսջիք եւ զսակաւ յիշատակարանս մեր եւ դուք գրեալ լիջիք ի դպրութիւն կենաց. ամէն:

Բ. 50բ—198բ Գիրք Պարապմանց է վասըն մաքռաճայոյ Միածնին:

– 50բ Եւ այս ինչ կայ ի սմա [Յանկ] — Ա. Թէ գիարդ իմասցի Քրիստոսն... ՅԶ. Աքեանաբ առ Եսիկսիմոն...

ա–խգ. 51ա¹—181բ¹ Սրբոյն կիւրղի եպիսկոպոսապետի Ալէքսանդրու պարապմունիք յաղագս մաքռաճայոյ Միածնին: Ասկ: Բան առաջին. Թէ գիարդ իմասցի Քրիստոսն — Քրիստոս անուն ոչ սահմանն գաւրութիւն ունի...

50բ¹—181բ¹ Տե՛ս Ձեռգ. բիւ 81, 1ա—198ա Աչստեղ յաւելեալ կան ստորեւ յիշուածները:

խգ. 181բ²—4բ¹ Վկայաբիւն ի սուրբ հարցն եպիսկոպոսաց, յորս ժողովեցի յոլովից առաջ սուրբ եպիսկոպոսն կիւրղ Ալեքսանդրացի, առ ի յանդիմանութիւն ամբարշտութեան Նեստորի: Սրբոյն Պետրոսի եպիսկոպոսապետին Ալեքսանդրու եւ վրկայի յորմէ որ Յաղագս աստուածութեան գրաց — Վասն զի եւ ճշմարտապէս չնորհն եւ ճշմարտութիւն ի ձեռն Քրիստոսի եղեւն... Սրբոյն Աթանասի. Ոչինչ ապականէ գհոգի եւ գմարմին բայց միայն մեղք...

խե. 184բ²—9ա¹ Սրբոյն կիւրղի եպիսկոպոսի առ Նեստոր, զի տայր նմա տեղի ապաշխարութեան յառաջ քան զերեզմելն նորա եպիսկոպոսութենէն, զի չեւ էր լեալ սուրբ սիւնհոդոսն, որ կամօքն Աստուծոյ ժողովեցաւն յԵփեսոս: Թուղթ կիւրղի առ Նեստոր — Այր սուրբ եւ աստուածապաշտ եւ պաշտաւնակից մեր Նեստոր... 189ա¹—93բ¹ Նորին կիւրղի եպիսկոպոսի Ալէքսանդրացւոյ առ Նեստոր հայհոյիչ — [Ա]մենայն ինչ յայտնի եւ ուղիղ է իմաստնոց... մեծամեծ նզովք՝ վասն հայհոյութեանն նոցա: կատարեցաւ. Պարապմունքս Աստուծով:

խզ. 193բ²—8բ² Այս Թուղթս ասեն ի յիշել կիւրղի յիւր թուղթսն: Սրբոյն Աթանասի եպիսկոպոսի Ալեքսանդրի թուղթ առ եպիսկոպոսս Կորնթացւոց Յաղագս ուղղափառ հաւատոյ ընդդիմադրութիւն, սակս յարձակելոց ոմանց հակառակ ճշմարիտ եւ սուրբ հաւատոյ — Եւ այսպէս վարկանէի քէ ամենայն ընդունայնաբանութիւնք բոլորիցս որչափ եւ իցեն հերձուածողք... Ողջոյն տուք ամենայն սրբոց ի Տէր, որում... ամէն:

Գ. [Յաւելագրութիւն՝ ԹԸ դ.]

1. 1ա [Ամէ նահապետաց] — *Ադամ ՋԼ... Մովսէս ՃԼ:*

2. 1բ—2ա [Յորդորակէ] — *Խոնարհեցոյ զուս քո եւ բարձ զնայ եւ մի ձանձրանար կապանօք նորա... եւ որ զՔուրն ունի գիմաւէր է եւ Քոյլ մարմին:*

3. 2բ [Մատ գոյացութեան] — *Գոյացութիւն՝ անմարմին, մարմին...*

4. 200բ [Խրատ յօթի] — *Ժէ տրամ յօթ, ծ տրամ զուՃնուիր... ծ տրամ զոմիս տրապի (4 տող միայն):*

5· 200բ [Թիւմ աստուածաշունչ զբերեալ] — *Ծնունդք, ելք… [Թիւք]մոն*:

6· Դա [Վասն մոլորմամն Զատկի] — *Թվին Հայոց ՇԼԱ (1082) Զատիկն մոլորեցաւն ի այլ ի Սիոնի, չկոչելն ի ժողովն. չար նախանձ մտեալ ղե տրօ որ ամէն Ղե տաբին մոլորին յոյնք· – Ցոհանէս սուրբ Կարապետու մարմին ի Հրէաստանէ հբէր յեփեսոս…*:

ՑԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԹՈՒՄԱՆԱԿԻ

1· 49բ *Զսակաւ աչխատողս յիշեցէք եղբայր եւ զՅովհաննէս կրօնաւոր զեղբայրն իմ եւ զուք յիշեալ լիջիք*:

2· 198բ[2] Ցիշատակարան [Ի]աչատաւ վարդապետի — *Փա՛ռք… Ար՛ք, զրաւ կատարման եւ յանկումն աւարտման աստուածարուխ եւ աստուածամաքր տիրապարգեւ եւ հոգիանորոգ աստուածամարգ եւ աստուածարեալ ուղղաշաւան եւ ճշտու[ա]յց սուրբ կանակիս եւ աստուածարանեալ սուրբ մատենիս*: Նախ եւ առաջին փոքր ի շատէ արտադրեցուք քստ կարի մերում զպատճառ աննիւթ… (*չար. Քաւթուած*):

79

ՄԱՇՏՈՑ ԵՒ ԳԱՆՁԱՐԱՆ

ԺԵ — XV

Թէրթ՝ 181· գոտարկ՝ 128բ: Ա–Ժ2×12 (Ա–Ն չիմ, Ե, ԺԶ 10) + Ա–Ե (Ա 11, Ե 6): *Նիւթ*՝ բուգբ: *Մեծ.քիւն*՝ 18×13.2: *Գրութիւն*՝ միասիւն: *Գիր*՝ բոլորգիր: *Տող*՝ 20: *Կազմ*՝ չիմ: *Լուսանցակոփ*՝ կարմիր:

Զարդապրութիւն՝ հանգուցագիր (սակաւ):

Վիճակ՝ անբաւարար: Խոնաւութենէ գումաթխոյտած, լուսանցիները ցեցակեր, բաւականաչափ թերթեր եւ զոյգ փեղկերը թափուած:

Ծանօթ. Հ. Ն. Ակինեան, Քիւ 43:

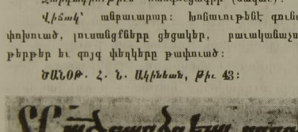

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա· 1*ա*—127*բ* [Մաշտոց]

1· 1*ա*—6*բ* [Կանոն թաղմանն ննջեցելոց աշխարհականաց· գերեզմանի կարգն… — *Աղօթք. Աստուած հոգւոց… դատես ան*] *չէլ հրով, ծագիս ի վերուստ…*

2· 6*բ*—25*ա* Իսկ ի յերկրորդ աւուրն — *աստուածային երթան ի գերեզմանն ասելով զԱմբիծան… Ալ· կց· Հոգի քո բարի… ա՛ռ զաղօթս զայս, Գոհանամք զքէն Տէր…* (*տե՛ս Քիւ* 19, § *Ա*· 10)·

ա· 13*բ*—4*բ* Ի վարդապետութենէն սրբոյն Գրիգորի — *Եթէ մեք որ կենդանիքս…*

բ· 19*բ* Ի վարդապետութենէն սրբոյն Գրիգորի — *Ամենեքեան որք տեսանիցեն զարդարսն…*

3· 25*ա*—31*բ* Կանոն տեառնական աւրհնելոյ — *… Առ զաղօթս· Ամենակալ Աստուած…* (*անդ* 15)·

4· 31*բ*—2*ա* Աւրհնութիւն ադի — *… Առ զաղօթս· Աւրհնեալ ես Տէր…* (*անդ* 16)·

5· 32*ա*—3*ա* Աւրհնութիւն սեղանոյ տեառնականի աւրհնելոյ — *… [Աղօթք]· Աւրհնեալ ես…* (*անդ* 17)·

6· 33*ա*—8*բ* Կանոն ոգեհանգիստ առնել կամ պատարագ մեռելոյ — *… Առ զաղօթս զայս· Անկեալ եմք…* (*անդ* 13)·

7· 38*բ*—41*ա* Աւրհնութիւն հատի եւ բաժակի — [*Աղօթք*]· *Գոհանամք եւ փառաւորեմք զքեզ Տէր Աստուած մեր, մխայն առեռակալ…*

8· 41*ա*—*բ* Աւրհնութիւն հատի մարտիրոսաց — [*Աղօթք*]· *Աւրհնեալ ես Տէր…* (*անդ* 14)·

9· 41*բ*—2*բ* Կանոն յորժամ դուռն դնեն եկեղեցոյ — *… Առ զաղօթս· Տէր Աստուած Տոքրոգիչ…* (*անդ* 37)·

Ձեռ. 213

ԼՈՒՍԱՆՑԱԶԱՐԴԵՐ

Ձեռ. 115 Ձեռ. 213 Ձեռ. 210 Ձեռ. 213

ԿԱԶՄԵՐՈՒ ԱՍՏԱՌՆԵՐ

Ձեռ. 223 Ձեռ. 82 Ձեռ. 47 Ձեռ. 151

10·42բ—7բ Կանոն Աւազան աւրհնելոյ— ... *Աւէ զաղաւթս զայս· Տէր Աստուած*··· (անդ 33)։

11· 47բ—8ա Կանոն նկար եկեղեցոյ աւրհնելոյ — ··· *Աւէ զաղաւթս զայս· Սուրբ ես Տէր*··· (անդ 38)։

12· 48ա—բ Կանոն սկի եւ մագմա աւրհնելոյ — ··· *Աւէ զաղաւթս զայս· Աւրհնեալ ես*··· (անդ 36)։

13· 48բ—9բ Կանոն նորակերտ գիրք աւրհնել — ··· *Աւէ զաղաւթս զայս· Աւրհնեալ ես*··· (անդ 39)։

14· 50ա—բ Կանոն հանդերձեղէն սպասու աւրհնել — ··· *Աւէ զաղաւթս զայս· Տէր Աստուած զարմրեալ*··· (անդ 35)։

15· 50բ—2բ Կանոն ժամահար աւրհնելոյ — ··· *Աւէ զաղաւթս զայս· Տէր Աստուած զօրութեանց*··· (անդ 34)։

16· 52բ—71ա Կանոն խաչ աւրհնելոյ — ··· *Աւէ զաղաւթս զայս· Տէր Աստուած անակիզքն*··· (անդ 30)։

17· 71ա—85ա Կանոն ջուր աւրհնելոյ Յայտնութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի — ··· *Աւաւթք, զոր ասացեալ է Տեառն Բարձրի կեսարացո կասպադոկացոյ· Աւրհնեալ ես Տէր Աստուած*··· (անդ 22)։

18· 85բ—101բ Կանոն եկեղեցոյ շարժելոյ զՍեղանն··· — ··· *Աւէ զաղօթս զայս· Որ ունիդ իշխանութիւն*··· (անդ 32)։

19· 101բ—7ա Կանոն զապաշխարողաց առնելոյ — *Տանին յեկեղեցի*··· *Ող· Ծ· Ողորմեա ինձ*··· *ասէ զաղաւթս զայս· Աստուած բազմագութ եւ բազումողորմ*···

20· 107ա—20բ Կանոն զապաշխարողսն արձակելոյ — ··· *Աւէ զաղաւթս զայս· Տէր Աստուած ամենակալ*··· (անդ 27)։

21· 120բ—4բ Կանոն զարմանոյ սերմանոյ աւրհնել եւ զջողջ — ··· *Աւէ զաղաւթս զայս· Աւրհնեալ ես Տէր*··· (անդ 23)։

22· 124բ—5բ Կանոն հնձոյ աւրհնել — [*Աղօթք*]· *Աւրհնեալ ես Տէր մարդասէր Աստուած որ վասն մեր մարդ եղեր*···

23· 125բ—7բ Գանձ հանգստեան ննջեցելոց («Մանվե») — *Մինդ ի լեհն Բանդ ի սկզբանէ, / Ընդ ամենայն հոգիս փառաւք եւ յերկինէ*···

Բ· 128ա—81բ Գանձարան

– 128ա Ցառաջաբանութիւն զրացս ըստ համարոյ, որ ցուցանէ կարգաւ զգանձ եւ զտաղ եւ զամենայն ինչ — *Ա· Յովակիմայ*··· *Ի Ա· Պետրոսէ Հայրապետին*։

Մատենահիւ Գանձերու ցանկն է։

– 129ա—30բ Ցառաջաբանութիւն զրացս ըստ համարոյ, որ ցուցանէ կարգաւ զգանձ եւ զտաղ եւ զամենայն ինչ — *Ա· Յովակիմ եւ Աննայէ ··· Ձ ի Ք· Նահապետացն*։

Ամբողջական Գանձարանի ցանկն է։

1· 131ա—33բ [Ա]· Գանձ Յովակիմայ եւ Աննայ՝ ծնողաց («Գրիգորի է սա») — *Գոյին անեղին, / Գոյին անմահի, /Գոյին անհասի*···

2· 133բ—7ա Բ· Գանձ Աւետաց աւրբ Աստուածածնին («Խաչատուր») — *Ընդունելեան ձայն բարբառ աւետաց, / Ազաւր Յոգեաց աչխարհի հընչեաց*···

3· 137ա—40ա Գ· Գանձ Ննդեանն եւ Յայտնութեան («Խաչատուր») — *Որպան փառաց Աստուծոյ Բանին, / Մայր կենսատուին Եմմանուէլին*···

ա· 140ա—բ Մեղեդի անձոյ Սրիկ Կոստան — *Կոյս անապական*···

4· 140բ—3բ Դ· Գանձ երկրորդ աւուրն Յայտնութեան («Մկրտիչ») — *Մաքուր եւ սմրիծ սուրբ Աստուածածին, / Դուստր լուսոյ մայր անճառ Բանին*···

ա· 143բ—4ա Տաղ անձոյ ի Սրիկ Կոստանդ — *Քրիստոս Բանըդ Հաւր*···

բ· 144ա—բ Տաղ անձոյ եղանակաւ [Սրբիկ Կոստանդ] — *Ով զարմանալի խորհուրդ այս մեծ*···

5· 144բ—9ա Ե· Գանձ երրորդ աւուր Ննդենեան («Ձեր Մխիթարա») — *Տարփումն ըղձական, / Տոչոր անձկական, / Տհմիկ բանական*···

ա· 149ա Մեղեդի անձոյ ի Պատ վարդապետէ — *Ճանեղական լուսոյ*···

բ· 149ա—50ա Տաղ գեղեցիկ Կոստանդ— *Հերմուիմ[բ] այսաւր մեք*···

գ· 150ա—բ Ի սրբոյն Գրիգորէ Նարեկացւոյ — *Աչեռս մեծ խորհրդոյ*···

6· 150բ—2բ Զ· Գանձ չորրորդ աւուր Ննդենեան («Յովանէս») — *Ճանեղական լուսոյն խնարհեալ, / Ցերկինէ էջեալ եւ առ մեզ եկեալ*···

ա· 152բ Մեղ[եդ]ի ի Գրիգոր Նարեկացւոյ — *Աչքըն Յով*···

բ· 152բ—3ա Տաղ ի Սրիկ Կոստանդէ — *Կայր կոյս ի յայրին*...

գ· 153ա—4բ Այս ի Պլգոյն է՝ Յոհաննէս վարդապետէն («Ա–Ք») — *Առաջնաճաչակ պտղոյն, / Մահուան առաջին մարդոյն*...

դ· 154բ—5ա [Ի Սրիկ Կոստանդէ] Յորդորակ է սուրբ Աստուածածնի («Ա–Ժ») — *Աստուածածին մայրըդ լուսոյ, / Տաճար բանի Աստուծոյ*...

7· 155ա—7ա Ը· Գանձ հինգերորդ աւուր Ծննդեան («Խաչատուր») — *Խընդա խորան Աստուծոյ Բանին, / Տաճար լուսոյ Հօրոյ ճըշմարտին*...

ա· 157ա—բ Տաղ անուշ — *Աստուածածին դու կամար, / Հրեղէն ծովուն մեզ համար*...

8· 157բ—60ա Թ· Գանձ վեցերորդ աւուր Ծննդեան («Գրիգոր») — *Գոչումն ըղձագին, / Գովեստ քաղցրագին, / Գառինդ երկնային*...

9· 160ա—2ա Այլ Գանձ Տեառնընդառաջին («Մկրտիչ») — *Միասնական սուրբ Երրորդութիւն, / Բարեբանեալ անբաւ զաւրութիւն*...

ա· 162ա—3ա Տաղ Գալըստեան — *Քըրիստոս փառաց Թագաւոր*...

10· 163ա—5ա Այլ գանձ Գալըստեան («Գրիգոր») — *Գովեալ եւ աւրհնեալ, / Աստուածըդ բարձեալ, / Եւ փառաւորեալ*...

ա· 165բ—6ա Յորդորակ — *Այսաւր ցընծայ Երուսաղէմ եւ զուարճացեալ*...

11· 166ա—8բ Գանձ Յովաննու Մկրտչի («Մկրտիչ») — *Մեծապայծ[առ] փառաւք պանծալի, / Այսաւր ցընծա սուրբ եկեղեցի*...

ա· 168բ—9ա Մեղեդի Յովհաննու — *Քեզ մատուցանեմք այսաւր Քրիստոս*...

բ· 169ա Փոխէ զձայն — *Անմարմնոցըն հրեղինաց մարմնով հաղորդ*...

12· 169ա—75ա Գանձ Պետրոսի հայրապետին ի տէր Միքրայ («Վարդայպետի»)— *Վերերգեմք հընչմամբ, / Վերնական տարփմամբ, / Գեղազարդ գոչմամբ*...

13· 175ա—8բ Գանձ սրբոց նգնաւորաց («Բատանել») — *Բարձրեալ ահաւոր, Բան Հաւր դիմաւոր, / Բազմեալ հրաշաւոր*...

ա· 178բ Տաղ սրբոյն Անտոնի — *Անտոն ոստ անապատի*...

14· 179ա—81բ Գանձ թագաւորացն սըրբոց («Հիսգէ») — *Համագոյական, / Հաւր սահման եւ Բան, / Հոգւոյդ խնկական... ի Գողգոթային, / Տուն աստուածային, / Շինեալ մեծ կայսրին*... (*չար. Թափուած*):

80

ՍԻՐՈՒՆ ՋՔՕՍԱՐԱՆ

Կ․ ՊՈԼԻՍ

ՌՄՁԲ — 1833

Թերթ՝ 53․ գատարկ՝ 1*բ*, 2*բ*, 53*ա—բ*: *Պրակ՝* 6×10 (Ձ 3): *Նիւթ՝* թուղթ: *Մեծութիւն՝* 18,8×13: *Գրութիւն՝* միասիւն: *Գիր՝* նոտրգիր: *Տող՝* 16: *Կազմ՝* բաց շագանակագոյն կաշեպատ խաւաքարտ, ոսկեգոյն շրջազարդով: *Պահպանակ՝* 1 թերթ սկիզբը:

Վիճակ՝ բաւարար:

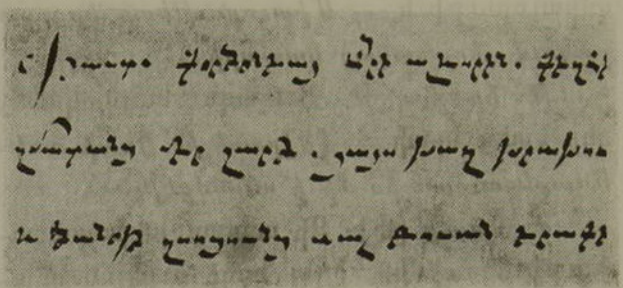

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1*ա* Սիրուն Ջքօսարան յօտարէն փոխեաց ի հայ Գրիգոր վարդապետ Կոստանդնուպօլսեցի: Դիմառնական բանագրութիւնս գեղեցիկ մարզէ զվարս, որոց միտք ուղղութեան են տեսօղ եւ զամենայն ախտագեղ մոլութեանց զակատութիւնս արագ արագ վանէ ի բանականաց ի բաց: Ընդօրինակեցաւ ի բնագրէն ի Յունվարի 22, ի Պօլիս 1833:

– 2*ա* Բան հակիրճ — *Ի վէճ հանդիսադիր առեալ ճակատ ընդդէմ յարդարօղ տասանց հիւթաւոր գոյակաց…*

ա․ 3*ա*—27*ա* Դուռն առաջին սկզբանց․ Յաղագս միաբանական ժողովոյ մարդկային սեռի եւ դժգոհ նոցա զաղէտալի աշխարհէս — *Ի կանուխ անդ մշտաթաւալ ժամանակի գումարեցաւ ժողով ամենայն բանաւոր ընկերութեան…*

բ․ 28*ա*—49*բ* Դուռն երկրորդ — *Կարգ մրցական բանակութեան անձնիւր գոյակաց…*

գ․ 50*ա*—*բ* Մաղթողական աղերս իննուց գոյակաց — *Ո՛ հզօր տէր, յըշկօթակս առնելդ զմեզ ի տար երկիր…*

դ․ 51*ա*—2*ա* Արժանաւոր տարագրութիւն իւրաքանչիւր պետաց ի պատկան նահանգս. աքսոր — *Ջգինի եւ զօղի յՆւրոպիա … դառնայր այնուհետեւ իւրաքանչիւր ոք ի գործս ձեռաց իւրեանց:*

ե․ 52*բ* Յորդոր փոքր — *Սիրուն այս զքօսարան կարծեմ վերծանօղաց տայ զօգուտ բարեաց… մի յաճախել զոտս ի բարեկամ:*

ԿԻՒՐԵՂ. ԱՂԼԵՔՍԱՆԴՐԱՅԻ. ԳԻՐՔ ՊԱՐԱՊՄԱՆՑ ԵՒ ԹՈՒՂԹՔ

ԿԱՊՈՒՍ ԺԵ — XV

Սաաց՛ղ՝ Յովհաննէս վարդապե՛տ:

Քէրք՝ 235: *Գրակ՝* Ա—ԻԱ×12 (Ա, ԺԳ 9, է 11, Ը, ԺԸ, ԺԹ 10, ԻԱ 8): *Նիւթ՝* թուղթ: *Հնամ[իւն]՝* 17,8×13,2: *Գրութիւն՝* միասիւն: *Գիր՝* բոլորգիր: *Տող՝* 25: *Կազմ՝* մուգ շագանակագոյն գրոշմազարդ կաշեկռնատ տախտակ, աստառո՛ւ կապոյտ կտաւ:

Պատուիրակ-պատճառակ՝ 1(Ա) + 2 (Բ–Գ) թիւր մազաղաթ, բոլորագիծ երկաթագիր, ժ–ԺԱ դդ., բաւական վնասուած եւ անընթեռնելի:

Վիճակ՝ բաւարար: Սկիզբէն եւ վերջէն կարգ մը թերթեր շատ վնասուած, խոնաւութենէ գունափոխուած եւ թերթեւ ցեցակեր, կազմը ճերմակած, կապիչները ու փականները ինկած:

ՏԱՆՕՐ. Հ. Ն. Ակինեան, Քր. 13:

Լուռ գամ իմ լեզուիս ձայնն չհանեմ
Նայ ասի. Դասէ ձայնն ածող իմ
Որ Յայտնի. և որերպատարագ
Մատոյց պատարագ ի հոգեառուն

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1· 1ա—195բ [Գիրք Պարապմանց Սբրբոյն Կիւրղի եպիսկոպոսի՝ Աղէքսանդրու հայրապետի]

ա· 1ա—բ [Ցաղագս մարդանալոյ Միածնին: Առաջին գլուխ· Թէ զինչ նշանակէ Քրիստոսդ անուն — *Քրիստոսդ անուն՝ ... Հոգւոյն, մարմն[ացաւ]* ////

Պատառիկ մը միայն մնացած է:

բ· 1բ—2ա [Զի՞ոչ եղանակաւ պարտ է իմանալ զնմմանուէլն — *Իմմանուէլ անուանի՝ ...] ... Եմմանուէլն գնոյն նշանակէն////*

գ· 2ա—բ Զինչ է ցիտուտն — *Զաւրութեամբ մտածութեամբ պարտ առ ի մէնջ...*

դ· 2բ—3ա Ընդէր ասի մարդ· Բանն Աստուծոյ — [*Մ*]արդ անուանի որ բնութեամբ էն Աստուած յԱստուծոյ Հաւրէ...

ե· 3ա—բ Ցաղագս քէ ընդէր ասի ուանալ Բանն — *Լի ըստ բնութեան գոլով...*

զ· 3բ—4ա Ցաղագս քէ զիարդ ասի մի Քրիստոս — *Գրկ եւ աստուածայինն Պօղոս, զի Քէպէտ եւ ըստն աստուածք բազումք...*

է· 4ա—բ Է· Զիարդ մի եմանուէլ անուանի Քրիստոս — *Մի խանգամ ի վախճան յաւիտեանցն Բանն Աստուծոյ մարդանալ ասի...*

ը· 4բ—5բ Ը· Թ[է] զիարդ ասեմք լինել զմիաւորութիւն — *Միաւորութեան իր ըստ բազում յեղանակաց կատարի...*

թ· 5բ—6ա Թ· Ցաղագս կայծակաւնն, զոր ետես եսաի — [*Ե*]րանելին եսաի ասէ· *Առաքեցաւ առ իս մի ի սերովբէից...*

ժ· 6ա—բ [Ժ]· Զի անմարմին աստուածութիւն մարմին եդեւ հոգի ունելով զբանական· եւ զի ի քաց մեկուսեալ զնոսա ի միմեանց ամենեւին ամենայն իրաւ ի քաց լուծանելոյ, զոր ի Քրիստոս իմացեղ տնաւրէնութեան բանն է եւ խորհուրդ — *Երկոյ երկոց ինքն ի ներքս մտեալ մեկնէ...*

ժա· 6բ—7բ ԺԱ· Զի քէեւ միաւորութեան ճշմարիտ եկեալ առ մարդկութիւն անըշփոթ մնայ ի նմա գոյացութիւն — [*Կ*]անգնեցաւ կամելով Աստուծոյ յանապատին սուրբ խորանն...

ժբ· 7բ—10ա ԺԲ· Զի Աստուած գոլով Բանն եդեւ մարդ· եւ ոչ մարդ ոք պարզապարք սոսկ մերձօրդութեամբն պատուով կոչի առ ի հաւասարութիւն փառաց նորա, այսպիսիմն իշխանութեան, ըստ որմանց կարծեաց — [*Աստուած*]*այինն Պօղոս մեծ պոլ ասէ բարեպաշտութեան խորհուրդ...*

ժգ· 10ա—2ա ԺԳ· Զի Յիսուս Քրիստոս եղեալ մարդ Բանին Աստուծոյ — *Մարմնով անօրէնութեան Միածնին խորհուրդ հարցափորձեալ կամեցեալք...*

ժդ· 12ա—բ ԺԴ· Ցարացոյցք յԱստուածաշունչ գրոց, եթէ կաց մնաց Աստուծոյ Բանին եւ յետ մարդանալոյն Աստուած — [*Ա*]*ստց ուրեմն Աստուած ցորբաքանչ Մովսէս...*

ժե· 12բ—3բ ԺԵ· Դարձեալ այլ եաւ ԺԵ–երորդ — [*Ա*]*ռաքբիւ երբեմն աստուածայինն Մովսէս յեգիպտացոցն տանջանացն ի քաց վճարել զիարաչէլ...*

ժզ· 13բ—4բ ԺԶ· Բան ԺԶ–երորդ· [*Ա*]–

սէ ցնա Տէր· Դարձեալ մխեա զձեռն էա···— *Ձեռն եւ աջ Աստուծոյ եւ Հօր, զոր ի նմա-նէն ըստ բնութեան Որդին···*

ԺԷ· 14*բ*—5*ա* ԺԸ· Չի ոչ աստուածա-զգեստ մարդ էր Քրիստոս, եւ ոչ ի մարդ բնակեաց Բանն Աստուծոյ, այլ յաւէտ զի եղեւ մարմին, այսինքն կատարեալ մարդ ըստ գրոյ — *Որք զանձին հաւատս ունին ի Քրիստոս···*

ԺԸ· 15*բ*—6*ա* ԺԸ· [Խոհեմութիւն վասն այսր] — *Աչ ուրեմն Աստուած վասն մեր, եթէ բնակեցոյց ի նոսա···*

ԺԹ· 16*ա*—7*բ* ԺԹ–Ի·· Բաւիւ առաքեալ-կանի զրով Աստուած անուա[նի]ն Քրիստոսն — [*Ճ*]*աղագս խորհրդոյն ասելով որ ըստ Քրիստոսի···*

ի· 17*բ*—9*ա* ԻԵ· Այլ բան՝ [Չի Աստուած է Քրիստոս] — *Գրեալ է յաղագս Քրիստոսի յորժամ էրն յերուսաղէմ···*

իա· 19*ա*—21*բ* ԻԶ· Զիարդ պարտ է ի-մանալ զբանն մարմին եղեւ եւ բնակեաց ի մեզ — [*Զ*]*գաւազիկն Աբրահամու բուռն հարկանել առ երանելին Պօղոս···*

իբ· 21*բ*—3*ա* ԻԷ· Զիարդ արդեօք ի-մասցի Աստուածածին՝ սուրբ կոյսն Մա-րիամ — *Ծնեալ անճառաբար յԱստուծոյ Հօրէ Բանն···*

իգ· 23*ա*—4*ա* ԻԸ–Լ· Վկայութիւնի Յա-ղագս Քրիստոսի ի սուրբ գրոց· Ահաւ կոյսն յղացեալ··· — *Եւ զիարդ, ասէ, սասա ինձ որ ի սրբոյ կուսէն ծնեալն եմմանուէլ անուա-նի···*

իդ· 24*ա*—6*ա* ԼՍ–ԼԹ· Չի Աստուած անուանի եւ մարդ երեւեալ Միածինն — *Մա-ղումն ասէ ի կալն յաղօթս···*

իե· 26*ա*—9*ա* ԼԵ· Յաղագս չարչարա-նացն Քրիստոսի եւ եթէ պիտոյ է ըստ այ-լեւայի ի վերայ միայ ասելով եւ ոչ անցաւոնեցելոյ ի յերկուս· ասգնեայ··· — *Երանելին Պօղոս զքրիստական չարչարանս մեկնելով մեզ···*

իզ· 29*ա*—33*ա* ԼԶ· Աւ այնասիկ որ ա-սեն թէ միայն վերաբերութեամբ վայել է Աստուծոյ Բանին մարդօրէնին ցիսուսի Քր-իստոսի — *Ոմանք չտեսասութեամբ զա-մարմնով անօրէնութենէ Միածնին···*

իէ· 33*ա*—6*ա* Լէ· Հաւատարիմ հաճա-նայապետի Քրիստոսի մտերիմ ծառայի Աս-տուծոյ՝ սրբոյն կիւրղի եպիսկոպոսապետի Աղեքսանդրացւոյ ի Տիբերեայ ի հանաձայէ եւ յեղբարցս — *Բարեաջ էր մեզ լսել···*

իը· 36*ա*—44*ա* ԼԸ· Լուծումն աւրինա-կանաց ի խնդրոյ Տիբերեա հանաձայի՝ կիւրղի եպիսկոպոսի Աղեքսանդրացոց հա-դամի պատասխանի — *Եթէ Աստուած, որ ի վերայ ամենեցունց ձեռս եւ ոտս···*

իթ· 44*ա*—7*բ* ԼԹ· Սրբոյն կիւրղի ե-պիսկոպոսի Աղեքսանդրացոց առ բարեպաշտ թագաւորն Թէոդոս յաղագս տօնին Զատ-կին — *Աչ ուրեմն սրբազանն դիր· Սկիզբն իմաստութեան···*

լ· 47*բ*—59*բ* Խ· Երանելոյ Տեառն կիւր-ղի եպիսկոպոսապետին Աղեքսանդրի առ բարեպաշտ թագաւորին Եւդոկիա՝ կին Թէո-դոսի բարեպաշտ թագաւորի — *Որոյ զաստ-ուածային եւ վերինաւոր քահանայապոր-ձէն քարոզութիւն···*

լա· 60*ա*—4*բ* Յաղագս հնազանդութեան Քրիստոսի — [*Ա*]*պա* [*ուր*]*եմն որպէս ի ձե-ռն մերոյն յանցանաց···*

լբ· 64*բ*—75*բ* Յաղագս [սրբելոյն Քրիս-տոսի] — *Բանզի վայել էր իսկ նմա, վասն որոյ···*

լգ· 75*բ*—8*ա* Յաղագս ասացելոյն փառս առնուլ Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի — [*Պ*]*օղոս առաքեալ Յիսուսի Քրիստոսի ոչ ի մարդկանէ···*

լդ· 78*ա*—80*բ* Յաղագս ասելոյն յառնել Քրիստոսի ի մեռելոց վասն Հօր — [*Աստ-ուած*]*այինն Պօղոս գրէ յաղագս նախահօրն Աբրահամու···*

լե· 80*բ*—1*բ* Յամօթ հակառակորդաց ա-սացեալ սրբոյն կիւրղի· [*Ա*]*յժմ անձն իմ խռովեալ է··· — Եւ զարթեալ սկսաւ տերտ-մել եւ հռչակել···*

լզ· 82*ա*—9*բ* [Նորին Տեառն սրբոյն կիւրղի եպիսկոպոսապետին Աղեքսանդրի առ բարեպաշտ թագաւորին միշտ կուսասնն՝ Եւդոս ուղղափառ թագաւորին Թէոդոսի Ար-կադիա եւ Մարինա — *Պարկեշտասանու-թիւն տիեզերական···*] *··· զրէ եւ ասէ ի-մաստունն Պօղոս···*

ա· 85*բ*—8*բ* [Վկայութիւնի սուրբ հարցն] — *Աքանաչէ. Խոստովա-նեմք զձիսուս Քրիստոս որդի Աս-տուծոյ··· կիւրղի· Արդ զժուարա-զոյն է եւ այլ այսպիսիս բերել···*

լէ· 90*ա*—117*ա* [Սրբոյն կիւրղի եպիս-

կոպոսի Ալէքսանդրի առ քարեպաշտ թագաւորն Թէոդոս, յաղագս ուղղափառ հաւատոյ, որ ի Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս… — *Որ ի մարդիկ փառաւորեցին…*] … *եւ հաճոյիցին նորա մտերիմ պահապանք յաղթեցին առանց աշխատութեան…*

ԼԸ· 117*ա*—25*ա* Նոյնին սրբոյն Կիւրղի ալեքսանդրի առ քարեպաշտ թագաւորն Թէոդոս յետ դառնալոյն ի քննակութիւնս իւրեանց, եկեալ ի սուրբ ժողովն յԵփեսոս… — [*Աստուած*]*այլինն եւ անմահն եւ բոլորիցս իշխեցոյ բնութիւն…*

ԼԲ· 125*ա*—73*բ* Երաւելոյն Կիւրղի եպիսկոպոսի Ալէքսանդրի, եթէ մի է Քրիստոս, զոր խոյեցեաց Երեմիաս ընդ[դէմ] ամբարշտին Նեստորի — [*Ո*]*համանց սրբապատնից յաղուրդ ամենեցուն եւ ոչ մի ինչ եղիցի…*

խ· 173*բ*—9*բ* Կիւրղի եպիսկոպոսապետի Ալէքսանդրի առ Սուիճսոս եպիսկոպոս Դիմադիեա ռազաբի ի Սուրացոց գաւառին — *Ընկերեցայ զթուխաս զայս…*

խա· 179*բ*—84*բ* Նոյնին Կիւրղի առ նոյն Սուկեաոս Թուլք երկրորդ — *Յայտնի կայցուցանէ զինքն ճշմարտութիւն որոց սիրեն զնայ…*

խբ· 184*բ*—95*բ* Կիւրղի եպիսկոպոսապետի Ալէքսանդրի առ Ակակիոս եպիսկոպոսի Մաղատիենայ, յորում զեկոյց ևնա, եթէ զիարդ գրեաց առ Արեւելեայսն — *Մեծութիւն եղբարց է բանք քաղցունք…*

խգ· 196*ա*—8*ա* [Սրբոյն Կիւրղի եպիսկոպոսապետի Ալէքսանդրի պատասխանի թղթոյն առ Յռհաննիէս եպիսկոպոս Անտիոքու մեծի… — *Տեառն եւ սիրելի եղբօր…*] … *զաստուածաբանս արան է ինչ որ հասարակաց արարեալ է… առաքեցաք պատճէն քոյոյդ սրբութեան*։

2· 198*ա*—200*ա* Սիր[ել]եաց եւ փափագելեաց Աստուածասաւ եւ Մարտիանեայ, Յովաննու եւ այլոց ուղղափառ հարց միաչնորհակեցաց եւ որոց ընդ ձեզ միաչնորհական եղիկն վարս հաւատով Աստուծոյ սերտացելոց· Կիւրղի եպիսկոպոսի ի Տէր խնդալ — *Զուաստուածասիրութիւն եւ զանասիրութիւնդ ձեզոյդ սիրոյ… որ խնդրէ ի ձէնջ բան վասն յաւուրն որ է ի ձեզ*։

3· 200*ա*—9*բ* Մենկութիւն սուրբ հաւատոցն որ ընդհանրական եկեղեցիս միշտ ասէ, զոր կարգեցին սուրբ հարքն ի Նիկիացոց ժողովումն… — [*Բան*] *Հաւատամք ի մի Աստուած Հայր ամենակալ…* [*Մկ*·] *Հաւատամք ասացին ի մի Աստուած, որպէս ի հիմանէ իւրեանց ի բաց չարժեալք զհերձնոսացն թուեցեալս… ինքն էր որ խաւսէրն ի նոսա մարգարեացն բան, ընդ որում… ամէն*։

4· 209*բ*—19*ա* Սրբոյն Թէոդոսի եպիսկոպոսի Անկիւրեա խաւսք յաւրն Ծնրնդեանն Փրկչին մերոյ եւ Աստուծոյ Յիսուսի Քրիստոսի յոր ի կաւսէն ծնաւ, եւ եթէ Աստուած է ծընեալն, մարդ եղեալ սմանչելեաւսէ եւ ոչ փախադրութեամբ էութեանն· եւ եթէ միեւնոյն եւ այն եւ այս ասացեալ եւ ոչ մտածութեամբ եւ ոչ խորհրդով անջատեալ — *Պայծառ եւ հրաշափառ է մերձակայ տաւնիս խորհուրդ… որոց լինի աւետեցուն մեզ հանդիպել չնորհաւք… ամէն*։

5· 219*ա*—25*ա* Նոյնին Թէոդորոսի եպիսկոպոսի խաւսք երկրորդ ի Յայտնութիւնն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, ի ննաւթիւնն դիմոդաց յորում է՛ն ի Աստուած Տէր Յիսուս — *Պայծառ է մերձակայ տաւնիս պատճառ… որպէս զհրովարտակ թագաւորին ապականեալ, որպէս զրան թագաւորին*։

6· 225*բ*—7*ա* Սրբոյն Կիպրիանոսի եպիսկոպոսի Արիկիացոց Քարտակէն քաղաքի դիտողի եւ վկայի, յորմէ որ յաղագս ողորմածութեան ճառն — [*Բ*]*ազում է մեծամեծ են եղբարք սիրելիք աստուածասիրիցք բարեդործութիւնքն… մի որդի ճշմարիտ Աստուծոյ է ճշմարտէ Աստուծոյ եւ որ ի կարդին է*· *Ախորհիկ գլուխք ընթերցան ի յեփեսացոցն, ի լուծումն Նեստորի*։

– 227*ա*—*բ* [Ձիշատակարան քարգմանչի] — *Վեց հազարերորդի երկերիւրորդի քսաներորդի չորրորդի ամի* (716) *արարածոց աշխարհիս՝ ըստ յունարէն Քւոյ, ի չորեքտասաներորդի ննդհետիոնի, յերկրորդի ամի թագաւորութեան* [Ննի]աստասի, *թարգմանեցաք Գիրքս Պարապմանց եւ Քղեայ սրբոյն Կիւրղի եպիսկոպոսապետին Ալէքսանդրի ի ստոյգ աւրինակաց ի Կոստանդիննաւպաւլսի, ի ձեռն Դաւթի Հիպատոսի եւ Քաղաւորական սեղանոյ կենաւք եւ ի ձեռն Տեոփիլոսոսի Քեղդոդի՝ աշակերտիս Մովսէ-*

սի Սիւնեաց եպիսկոպոսի: *Արդ, մաղթեմ աստուածասէր պաշտաւնէից սրբոյ Սեղանոյ որք առնոյք աւրինակ յայսմանէ, գըրեսջիք եւ զբանս զայսոսիկ առ յիշատակ բարեխաւսութեան առ Քրիստոս, զի գրեալ եղիցիք եւ դուք ի դպրութեան կենաց:*

Ընդ նմին եւ զառաքելաշնորհ մեծ րաբունապետն զՑովանննէս *աղաչեմ յիշել ի սուրբ եւ մաքրափայլ յաղաւթս ձեր, հանդերձ ծնողաւքն իւրովք. ամէն:*

7. 227*բ*—35*ա* Երանելւոյն Կիւրղի եպիսկոպոսին Աղէքսանդրի խաւսք ի սուրբ Աստուածածինն ասացեալ ի ժողովն Եփեսոսի ընդդէմ չարափառին Նեստորի — [*Պ*]*այծառ է մեզ բանս եւ շնորհաւք լցեալ... արդեաւք կամք ի հաւատս, եւ այս ամենայնի//// անսուտ//// ամենաւրհնեալ ////*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

117*ա Զանարժանս հոգս եւ զմեղօք խոցեալ գրողս, աղաչեմ յիշել եւ որ յիշեալ լիցի առաջի Քրիստոսի. ամէն* (*նման՝ եւ այլք*):

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՅԻ

1. 235*բ* (*ԺԵ դ.*) //// *վարդապետս Մեղւցացիս դրի //// գիրքս ի* Կապոսի *վա*[*նս*] //// Յակոբա *յիշատ*[*ակ ծնո*]*ղացն՝ հաւրն եւ մօրն եւ եղբարցն իմոց եւ ամենայն արեանառու մերձաւորացն իմոց եւ դուք յիշէք, յիշեալ լիցիք ի Քրիստոսէ՝ Աստուծոյ մերոյ:*

2. 235*բ////այդինս զգիրքս //// ձեռաց զնեցի, յիշատակ //// եւ ծնողաց՝* Գալըստին, Շահ////նին, Հովադեղին, Մարտիրոսին ////. *ով որ հանդիպիք Աստուած ողոր//// զնողացն եւ ազատող*[*ացն*]. *ամէն:*

3. 235*ա* Գալ[ո՞ւս]տն////*անուն* [*Աստուա*]*ծածին է*:

4. 235*ա* Ծածկագրութիւն

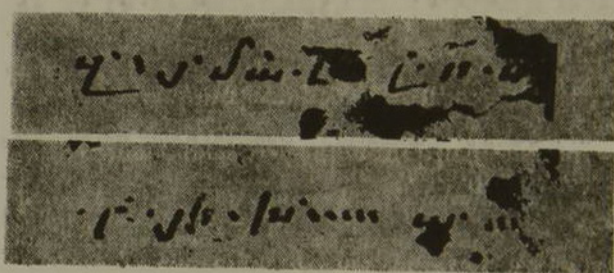

82

ՄԱՇՏՈՑ ԵՒ ԴԱՆԶԱՐԱՆ

ՌԾԳ — 1564

Գրիչ՝ Ատտուածատուր աբկ՚.։

Թուղթ՝ 143· դատարկ՝ 1*ա*—*բ*, 130*բ*։ *Գրակ՝* Ա—ԺԹ×12 (Ա, Գ, Ը, ժ 11, Դ, Է, ԺԳ 8, Ե, ԺԱ—ԺԹ 10, Ի 9, Զ 4) + 1×4+1×6։ *Նիւթ՝* բուղթ։ *Մնացուածք՝* 17×12,5։ *Գրութիւն՝* միասիւն։ *Գիր՝* բոլոր գիրը (ճօտգիր՝ 131*ա*—43*բ*)։ *Կազմ՝* շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ, ատտառը՝ զարդագրօվ կտաւ։ *Լուսանցակողք՝* կարմիր (գունաքաշ)։

Կիսախորան՝ 2*ա*։ *Լուսանցազարդեր՝* բուսական (սակաւ)։ *Զարդագրութիւն՝* թոչնագիր (սակաւ)։ *Գոյներ՝* կարմիր, բաց սրճագոյն եւ կանաչ։

Գատառիկ-գաշտանակ՝ 2 (Ա—Բ) + 2 (Գ—Դ) բերք մազագաթ, երկիսիւն, 9 տող, բոլորագիծ երկաթագիր, եղջիւրատուած եւ քաշուածք գունաթափ, ժ—ժԱ դդ., մասն Մարկոսի Աւետարանի՝ ԺԴ 21, ԺԶ 3–9։

Վիճակ՝ բաւարար։ Տոմարութենէ գունափոխուած եւ լուսացնցմամբ ցեցակեր, բազմաթիւ բերբեր թափուած, ուրիշներ ետ առած դրուած, կազմը հերձուած, երկերը մաշած, գարդերը հանուած, կապիչներն ու փակոցները ինկած։

Նշումներ. Անխտանութիւնը եղած է Բարգէն Ամատունից կաթողիկոսին, իբր 798։

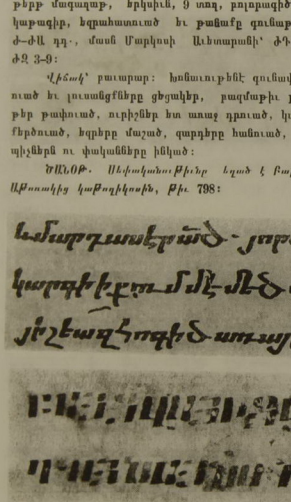

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա· 2*ա*—130*ա* [Մաշտոց]

1· 2*ա*—18*ա* [Կանոն սկրտութեան] — [*Աղօթք*]· *Տէր Աստուած մեր, Աստուած բարերար*…

2· 18*ա*—26*ա* Կարգաւորութիւն հաստատեալ — *Աբ Սղ· Ի· Տէր ի գուարթութեան*…*աւէ զաղաւթս· Տէր Աստուած գուարթութեանց եւ արարիչ ամենայն արարածոց*…

3· 26*ա*—31*բ* Գ· Կանոն հաղորդութիւն տալոյ — *Առնու քահանայն պիրկական խորհուրդն*… *եւ յերկեան առնն զվարիծան*… *եւ ասէ զաղաւթս· Աբրհնեալ ես Տէր Աստուած՝ արարիչ ամենայն արարածոց*…

4· 31*բ*—45*ա* Գ· Կանոն համաւրէն զամենայն ննջեցեալսն բաղմամբ ի Քրիստոս յու[ղ]արկելոյ — *Առն կանոն վերկինք պատմեն*… *ասէ զաղաւթս· Աստուած յաւիտենական*…

5· 45*ա*—52*բ* Ե· Իսկ յերկրորդումն աւուրն դան ի վերկմանն, *ասեն Սղ· Ի խորոց կարդացի*…

ա· 46*բ*—52*բ* Աղաւթ զոր ասացեալ է Բարսեղ հայրապետ — *Գոհանամ զքէն Տէր, Հայր Տէառն մերոյ*…

6· 52*բ*—60*ա* Կանոն ամենայն վազգանեալ տղայս առ Քրիստոս յուղարկել — *Առն Սղ· ի Քիւ· ի նեղութեան*… *եւ ասէ զաղաւթս· Հայր երկնաւոր քաղցր եւ երկայնամիտ, մարդասէր եւ բազումողորմ, կեանք*… (*շար· քաւուած*)։

ա· 53*ա* [Ի վարդապետութենէ սըբոյն Գրիգորի — *եւ եթէ մեք*… *աստուա*]*ծական· արդ զարմացեալ հարցանիցեն զաւրք*…

7· 60*ա*—8*ա* Կանոն տեառնական աւըրնեալոյ — … *Աբ զաղաւթս· Աբրհնեալ ես Տէր*… (*տե՛ս Քիւ* 19, § Ա· 15)։

8· 68*ա*—*բ* Ի· Աւրհնութիւն ազի — … *Աղաւթք· Աբրհնեալ ես Տէր*… (*անդ* 16)։

9· 68*բ*—75*բ* Ժ· Կանոն հոգեհանգիստ առնելոյ կամ պատարագ — *Աբ Սղ· Ի Քիւ· երանի որում Քողութիւն*… *Աղօթք· //// առաքեա զհրեշտակ քո եւ աւրհնեա զյիշատակս զոր մատուցանեմք յանուն հանգուցեալսդ*… (*հմմտ· անդ* 13)։

10· 75*բ*—93*բ* Կանոն խաչ աւրհնելո — …*Աբ զաղաւթս զայս· Տէր Աստուած անսկիզբն*… (*անդ* 30)։

11· 93*բ*—109*բ* Կանոն Մեծի հինգշաբաթին ոտնլուային առնել — … [*Ողաւթք Բարսեղ Հայրապետին· Տէր Աստուած… մաքրեա զմեզ յամենայն աղտեղութեանց եւ չաղախ*]*մանց մեղաց մերոց, հեռացո ի մէնջ…* (*անդ* 27):

12· 110*ա*—25*ա* Կանոն ջուր աւրհնելոյ— … *Աւրհնութիւն ջրո զոր ասացեալ Տեառն Բարսղի· Աւրհնեալ ես Տէր…* (*անդ* 22):

13· 125*ա*—30*ա* Կանոն պղծել տանարին — … *Աւէ զաղաւթս· Որ ընդունիչդ ես աղաւթից…* (*անդ* 32):

Բ· [Գանձարան ժէ դ·]

1· 131*ա*—3*բ* Գանձ մեռել թաղին («Մանվել») — *Մինդ ի յէէն, Բանդ որ ի Հօրէ, / Ցործամ ծագիս փառաւք ի յերկնէ…*

2· 134*ա*—5*բ* [Ողբ մեռելի…] — … *տանէս իմ օթեւան, ի գերեզման զիս կուղընեն… Ցերէկ քան զվարդի զարդարած հոտով բուրման, զերդ ըղշուշան…*

3· 135*բ*—7*բ* Ողբ վասն մեռելի մանկան եւ տղայի [Մկրտիչ Նաղաշ] — *Արարիչն արարածոց մեզ բարկացաւ, / Քաղցր բնութիւն աստուածային մեզ դառնացաւ…*

4· 138*ա* [Ողբ մեռելի…] — … [*Ե*]*ւ ոչ սուրբ բարեխօս լինի, 'ւ ոչ եղբայր եղբօր… օգնելի, վայ անձն: Հազար զինեհար եղբայր չլինի թէ խարւիք սատանին…* (*տե՛ս Ձեռք· Թիւ Թիւ* 83, § *Բ*· 3):

5· 139*ա* [Ողբ մեռելի…] — … *է հեռացեալ գոյթն… Եկեալ եհաս ինձ ալըլս մահուան, / Ըստ հրամանի բանին տիրական…*

6· 140*ա*—1*բ* Տաղ ի վերայ դարիպին· [Մկրտիչ Նաղաշ] — *Աստուծոյ մարդասիրին փառք յաւիտեան որ ըստ*[*եղծ*]*եալ է զարարածըս ամենայն…*

7· 142*ա*—4*բ* Տաղ ի վերայ նորահաս մանկանց [ի Նաղաշէ] — *Ես զխոէլի թէ աշխարհս ինձ մուլք էր տուած, ուտէի, խըմէի հետ իմ սիրելեաց, նա մահն յանկարծակի հասաւ…*

Հեղինակը ճշդուած՝ Մաշտոցի անուան Մատենադարանի թիւ 3162 ձեռագրէն:

8· 144*բ* [Ողբ մեռելի] — *Ինձ ումէտ կայր եւ կուման վանց քո գալուստ… ոչ ունիմ ձեռք եւ մատունք գիր…* (*շար· թափուած*):

Գ· Յաւելագրութիւն

1· 130*բ* [Գրչափորձ անուանց] —…*Աղաթ … Ոսկի:*

2· 138*բ* Կանուն վասն պղծեալ կերակրոյ — *Տէր Աստուած մեր որ սուրբդ ես… որ ոչ էր կամաւորապէս եւ…* (*միայն այսքան*:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

ա· 130*ա* *Փա՛ռք… որ ետ համբերութիւն տարտամ անձինս, ծուլ եւ յիմար թըշուառ գրչիս, որ զսակաւ փծունգիս մատամբ իմով գրեցի· ամէն, եղիցի:*

բ· 130*ա* *Ցիշատակ է հալալ ընչիցն, եւ ետ կազմել զՄաշտոցս· յիշատակ է* Ճիհանշին *եւ որդոյն* Թամուրին, *եւ ետ կազմել մեղաւոր գրչիս՝ սուտ անուն* Աստուածատուր *սարկաւարքիս, թվականիս* *ՌԺԳ* (1564) *Մայիս* ԻԵ (25)· *Աստուած ողորմի երեղտաւորացս ասացէք· ամէն:*

Գիրը կը տարբերի բնագրի գրութենէն, հաւանաբար գրուած նոյն գրչէն աւելի ուշ:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՅԻ

(*Ա· փեղկի ներքնամասը յատուկ թըղթիկի մը վրայ տպուած*) Յիշատակարան·

Նոյնը տե՛ս Ձեռք· թիւ 49:

83

ՄԱՇՏՈՑ ԵՒ ԳԱՆՁԱՐԱՆ

ԽԱՐԲԵՐԴ — ՋԺԷ — 1468

Գրիչ՝ Յակոբ քհնյ.: *Ստացող՝* Մարտիրոս քհնյ.:

Թերթ՝ 199: *Պրակ՝* Ա—ԺԴ×12 (Ա, Է 11, Բ 6, ԺԱ, ԺԳ 14) + 1×1 + 4×12 (Ա 3, Գ 8): *Նիւթ՝* թուղթ: *Մեծութիւն՝* 18,1×13,1: *Գրութիւն՝* միասիւն: *Գիր՝* բոլորգիր: *Տող՝* 19: *Կազմ՝* շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ, աստառը՝ կարմիր կտաւ: *Պահպանակ՝* 1 թերթ վերջը:

Կիսախորան՝ 2ա: *Գլխազարդ՝* 18ա, 28բ, 42բ, 105ա, 114ա, 131ա, 132ա: *Լուսանցազարդ՝* բուսական (2ա): *Զարդագրութիւն՝* մարդագիր (սակաւ), թռչնագիր եւ հանգուցագիր: *Գոյներ՝* կարմիր եւ կապոյտ:

Վիճակ՝ բաւարար: խոնաւութենէ գունափոխուած, ցեցակեր, թերթեր թափուած, կապիչներն ու փականներբ ինկած:

ՇԱՆՈԹ. Հ. Ն. Ակինեան, Թիւ 42:

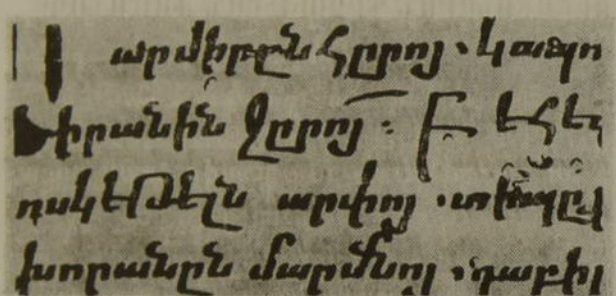

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա. 1ա—69բ, 118ա—98բ Մաշտոց

- 1ա—բ Ցանկ սուրբ գրոցս — *Ա. Վասն խաչ աւրհնելոյ... ԻԲ. Աւագ շաբթուն գանձեր (այժմ չիք)*:

1. 2ա—17բ Կանոն խաչ աւրհնելոյ — *... Աւէ քահանայս ղաղօթս. Տէր Աստուած անըսկիզբն...* (*տե՛ս Թիւ* 19, § *Ա.* 30):

2. 18ա—28ա Կանոն մկրտութիւն առնելոյ — *...Աւէ ղաղաւթս. Տէր Աստուած մեր, Աստուած բարերար...* (*անդ* 1):

3. 28բ—40ա Կանոն յորժամ տղայ վախճանի — *Աւր Սղ. Առ քեզ Տէր համբարձի... ասէ ղաղաւթս. Սուրբ ես Տէր Աստուած մեր...*

ա. 29բ—30բ Ի վարդապետութենէն սրբոյն Գրիգորի — *Եթէ մեք որ կենդանիքս մնացեալ իցեմք...*

բ. 30բ Պատգամք այլուստ — *Արդ եւ դուք մանկունք երկնաւոր առագաստին...*

գ. 33բ—4ա Ի վարդապետութենէն սրբոյն Գրիգորի — *Ամենեքեան որ տեսանիցեն ղարդարսն...*

4. 40ա—2բ Այգուն երթան ի գերեզմանն *եւ ասեն Սղ. Եղիցի անուն Տեառն... ասէ ղաղաւթս. Աւրհնեալ ես բարեխնամող եւ բարեգործ Աստուած, Նեղելոց անդորրութիւն...*

5. 42բ—58ա Կանոն զամենայն վախճանեալսն յուղարկել առ Քրիստոս — *Ասեն Սղ. զԵրկինք պատմեն... ասէ ղաղաւթս. Աստուած յաւիտենական, անըսկիզբն, անեղ...*

6. 58ա—63բ Երկրորդ աւուրն այգուցն երթան ի գերեզմանն *եւ ասեն Սղ. Եղիցի ականջ քո ի լսել... Աղաւթք Բարսղի կեսարացու. Գոհանամք զքէն Հայր...*

7. 63բ—7ա Գանձ ննջեցելոցն ասա («Մանվէլս») — *Մինդ ի յէէն, Բանդ որ ի Հաւրէ... /*

բ. 67ա—9բ Ողբ ի վերայ ննջեցելոցն ասա («Գէորգ վարդապետի բան ի բերանոյ մեռելոց») — *Գոչեմ առ ձեզ ողբերգական,/ Ձայնիւ մաղթեմ յոյժ լալական...*

Բ. 70ա—104ա [Գանձարան]

Այս բաժինը ԺԷ դարու այլ գրչէ եւ յետասամուտ է:

1. 70ա—1ա [Ողբ մեռելի] — *Այսաւր եհաս հըրաման յարարչէն, / Մահու հրաւէր մարմնոյս հողեղէն...*

2. 71ա—3բ Տաղ մեռելի ի Նաղաշի Է («Ա–Ի») — *[Ա]նցանէ մեծութիւն ու փառք աշխարհիս, / Աւերի ու քաքտի չինուած տաճարիս...*

3. 74ա—5ա [Ողբ մեռելի («Ա–Ի»)] — *... կուրացեալ / Այժմուս որ բընաւ իսկ չըհայի. վայ անձն իմ եղուկ: / Այս իմ զօրաւոր բազուկս հէնց յուժով 'ւ ես խիստ գիտէի հանցեղ թուլացեալ...*

4. 75ա—6բ Ողբ [ի Նաղաշէ] — *Ես գիտէի ղաշխարհս ինձ մուլք է տըւած, / Ուտէի ըմպէի հետ իմ սիրելեաց...*

5. 77ա—9բ Ողբ վասն մանկանց ննջե-

ցելաց — *Արարիչն արարածոց մեզ բարկացաւ, / Քաղցր բնութիւն աստուածային մեզ դառնացաւ…*

> 79ա «Ես Նաղաշ եպիսկոպոս Յաստ կուգին… / Ի Հայոց մեծ քաւարանին յինն հարիւրին / Եւ համարով այլ ութիւն եւ ութին (1469)»,/ Աչաւք տեսայ զողորմ եւ գհատչէն ողորմագին, / Զմերսին քաղաքն արար գամենեսն լալագին…»։

6· 79բ—80բ Ողբ մեռելի ճանիայ հայեցեալ — *Ինձ ուխտ կայր եւ կուսան վանն քո գալուն, / Ահկ ունէր սիրտս ու մըտայր քո խընդալու[ն]…*

7· 80բ—5ա Գանձ ի Յովանէս վարդապետէ ասացեալ վասն տպայոց· գմեղաւորս յիշէ («Յովանիս է») — *Ցանեղդ էութեան,/ Եղ անեղական, / Էից գոյական…*

> 83ա «Մըղալամխո երգոյս երգողի,/ Յովաննէսի մեղապարտ գրչի, / Աստուած միայն լոկ վարդապետի,/ Ապիտանիս որ Համիքեցի…»։

8· 85ա—7ա Ողբ տպայոց ասա եւ զաւարժանս յիշէնա («Յովանէս գրչէ լոկ վարդապետէ») — *Ցարաբչէն հրքաման որդւոցս մարդկան, / Որ ոչ պահելով զպատուիրանն…*

9· 87ա—9ա Ողբ տղայոց յարդարակ ասա — *Ով գեղեցիկ եւ նազելի / Եւ ոսկեհատ յոյժ ցանկալի…*

10· 89ա—90ա Ողբ տպայոց ննջեցելոց ասացեալ ամոյշ եւ գեղեցիկ — *Աստուած քարոզեաց եւ խրատ ետուր, / Երբ ոչ լըսեցէ՛ն Նա ապտակ եւս ետուր…*

11· 90ա—1բ Ողբ վասն ննջեցելոց ասացեալ («Երգ Արիստակեսի») — *Եկայք այսաւր եղարբք ամէն, / ՑԱրքահամեան շառաւիղէն…*

12· 91բ—2բ Ողբ վասն ննջեցելոց ասա [Առաքել վարդապետ] — *Ով քահանայք եւ վարդապետք աստուածասէր, / Եւ ծողովուրդք հաւատացեալք ամենեքեան…*

13· 93ա—6ա Ողբ ամոյշ եւ գեղեցիկ ի վերայ մեռելի ասա [Առաքել վարդապետ («Ա-Գ»)] — *Ամենեքն փառք մարդոյ գասարակ եւ ունայն, / Ողջմանն գայս ասէ շրնորհիւ տիրական…*

14· 96ա—7ա Ողբ վասն հոգւոյ եւ մարմնոյ — *Ցառաջ նոր աշխարհս ելիր, / Հինդ յըստակ պինդ հայելի…*

15· 97ա—8ա Տաղ երկրորդ կիրակէին՝ յանուանակ որդւոյն· ի Տիրեցւոց Գրիգորէ ասացեալ — *Աս հայրդ ազգակիդ, անտակի որդւոյս ողորմեա…*

16· 98ա—9ա Ի տէր Ներսէսէ ասացեալ — *Հետեւեցայ անառակին, / Ի հեռաբնակ տաբաշխարհին…*

17· 99ա—100բ Տաղ մեծատանն եւ Ղազարու — *Լրսէ գմեծատանն գառակն, որ հանգչէր բեհեզ ծիրանին…*

18· 100բ—1բ Տաղ սակս հոգւոյ եւ մարմնոյ — *Այրէն մինչեւ ի Քէն Քրիստոս մեզայ քեզ, / Բիւրապատիկ մեզաւք ապետզայայ ես…*

> 101բ «Փութայ, ով Աստըծէ, բարիս գործել քեզ, / Քանզի գոն մահու յերակ սպասէ քեզ»։

19· 101բ—2բ Տաղ վասն ծնընդեանն Յովհաննու — *Յովհաննէս մեծ մարգարէ, / Երկրպագող ի յարգանդ…*

> 102—3ի Միւս ձեռքն բռնած բլոյտով յաջոյ տոպի վերի ասէ մեսցած է։

20· 103ա [Տաղ…] — *…տերանայ հայր մեր Աստուած փրկիա դիս եւ ազատեա: Մաքին Մխեան ասաց, Եղբայրք լսեցէք, / Աշխարհս անցաւոր է, խոստովանեցէք…*

21· 103ա—4ա Տաղ պրսակի — *Ամենազաւ տէր քահանայ քահանայից, / Թագաւորիս մեր զգեցոյ հանդերձ փառաց…*

22· 104բ Կանոն պսակ արքենոյ — *Տանի քահանայն… եւ ասէ զաղաւթս· Աստուած յաւիտենական որ զամենայն… իբրեւ զաւազ առ ափն ծովու. (այբան)։*

Գ· 105ա—97ա Մաշտոց (սկ. տե՛ս բդ· 2ա § Ա)։

1· 105ա—10ա Կանոնք պսակ առնելոյ — *… Առ զպօրս. Ձէր Աստուած զաւրութեանց… (տե՛ս Քբ 19, § Ա· 4)։*

2· 110բ—3բ Կանոնք պսակ վերացուցանելոյ — *… Առ զպօրս. Աստուած յաւիտենական… (անդ 5)։*

3· 114ա—7բ Կանոնք հոգւոյն տալոյ — *… Առ զպօրս. Ձէր Աստուած ամենակալ… (անդ 7)։*

4· 118ա—24ա Կանովն ոգեհանգիստ առնելոյ — ... *Աղաւթք· Ածկեալ եմք (որպէս խորտակիր միտին յիշուած*, անդ. 13)։

5· 124ա—բ Աւրհնութիւն ապի — [*Աղօթք*]· *Աւրհնեալ ես Տէր*... (անդ. 16)։

6· 124բ—30բ Կանովն տեառնընկալեաց — ... *Աղօթք· Ամենակալ Աստուած*... (անդ. 15)։

7· 130բ—1ա Աւրհնութիւն սեպհական տեառնընկալեաց — [*Աղօթք*]· *Աւրհնեալ ես Տէր Աստուած ամենակալ հայր Տեառն մերոյ*...

8· 131ա—բ Աւրհնութիւն հատի մարտիրոսաց — *Աւրհնեալ ես Տէր*... (անդ. 14)։

9· 132ա—45բ Կանովն ջուր աւրհնելոյ յաւուր Տայտնութեան — ... *Աել. զաղօթս Բարեգի կեսարացւոյն· Աւրհնեալ ես Տէր*... (անդ. 22)։

10· 145բ—51ա Գարագ պատարիքաձին, զոր զեկուցաեէ Բահանայն ժողովրդեանն նախ քան զսկիզբն խորհրդոյն — ... *Աել. Լուսարուք*... (անդ. 29)։

11· 151ա—66բ Կանովն Մեծի հինկշաքաթին Ոսնկաւուկին··· — ... [*Աղօթք*]· *Փառաւորեմք*... (անդ. 28)։

12· 166բ—9ա Կանովն զարմսխս աւրհնելոյ շեղջ եւ հնձոյն — ... *Աղօթք· Աւրհնեալ ես Տէր Աստուած Ամենակալ*... (անդ. 23)։

13· 169ա—71բ Կանովն խաչհատ առնել, որ է խաչմար — ... [*Աղօթք*]· *Տէր Աստուած արարիչ*... (անդ. 13)։

14· 172ա—բ Կանովն հանդերձեղէն ըսպաս աւրհնել — ... [*Աղօթք*]· *Տէր Աստուած բարեբար*... (անդ. 35)։

15· 172բ—3ա Կանովն սկի եւ մաղզմոյ աւրհնել — *Լուսանն ջրով*... *Սղ. Զայնիւ իմով*... *Աղօթք· Աւրհնեալ ես Տէր Աստուած մեր որ եառար մեզ զպատուիրանս*... (*Համմա.* անդ. 36)։

16· 173բ—4ա Կանովն զնկարեալ եկեղեցիս աւրհնել — ... [*Աղօթք*]· *Սուրբ ես Տէր*... (անդ. 38)։

17· 174ա—8բ Կանովն Աւագան աւրհնել — ... *Աել. զաղօթս· Տէր Աստուած մեծ եւ փառաւորեալ*... (անդ. 33)։

18· 178բ—93ա Կանովն նաւակատեաց եկեղեցւոյ պզծելոյ յանաւրինաց եւ զշարժեալ Սեղանն վերստին հաստատել — ... *Աել. զաղաւթս· Որ ունիս իշխանութիւն*... (անդ. 32)։

19· 193ա—4բ Իւղաբերից Աւետարան ըստ Մատթէոսի։ 194բ—5ա Բժշկութեան Աւետարան Մատթէոս։ 195ա—բ Հանգըստեան Աւետարան Մատթէոս։ 195բ—6բ Իւղաբերից Աւետարան Մարկոս։ 196բ—7ա Բժըշկութեան Աւետարան Մարկոս։ 197ա—բ Հանգըստեան Աւետարան Մարկոս։ 197բ—8բ Իւղաբերից Աւետարան Ղուկաս։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԴՐՉՈՒԹԵԱՆ ԹԱՄԱՆԱԿԻ

ա· 131բ *Զատացող գրոցս՝ զՄարտիրոս քահանայն եւ զծնաւղսն յիշեսջիք յաղաւթս ձեր, ով զաւք սրբասէր քահանայից, այլ եւ զդրծող սորա՝ զցնակաք քահանային յիշեցէք ի Տէր*։

բ· 171բ *Զանարժան գրիչս՝ զցնակաք քահանայս աղաչեմ յիշել ի Տէր սրտի մտօք*։

գ· 199ա (*սկ· թափուած*)··· *ընթեռնոյք եւ ոչք լսէք, մեզաց Թողութիւն Հայցեցէք ի Քրիստոսէ Մարտիրոս քահանային եւ ամենեցուն, որ վերոյգրեցան ի սմա*։

*Կատարեցաւ Մաշտոցս ի թվականին Ջմէ (*1468), *ձեռամբ բազմամեղ եւ անարժան քահանային* Ցնկաքայ, *ընդ հովանեաւ* Սրբոյն Սարգսի Զաւրավարին *եւ որպէս նոքա Մարտիրոսի, ի թագս կոչի* Սինամուտ, *ի քաղաքին* Խարբերդ, *ի կաթուղիկոսութիւն Տէառն* Արիստակիսի *եւ յեպիսկոպոսութիւն* Տէր Սիմէոնի *եւ* Տէր Աւաբեի։

Արդ, աղաչեմ զձեզ զամենեսեան, յիշեցէք ի մաքրափայլ յաղաւթս ձեր զցնակաք քահանայս եւ զծնաւղսն իմ՝ զԳրիգորն եւ զԹանուսիոն, եւ զեղբարքն իմ՝ զկաթողիկոս քահանայ եւ զՄուրատ, եւ զերկու Յովաննէսն, եւ զերկուսկինն՝ զԹուրվանդայ, եւ զորդիքն մեր՝ զԴիմոյն, զՄկրտիչ, զՍարգիս, զԳրիգոր, զՄարիաննէ, զՈւստիանէ, զՊօղոս եւ զՄկրտիչ, եւ Աստուած ողորմի տապալեալ բոլորով սրտիւ, եւ Քրիստոս Աստուած զձեզ յիշէ յիւր միւսանգամ գալուստն. ամէն։ Եւ յիշեցէք զվարդապետն իմ՝ զՏէր Աստուածատուր եպիսկոպոսն։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՑԵՏԱԳԱՑԻ

1· 199բ *Փա՛ռք*··· *Արդ, երես անկ[ե]ալ աղաչեմ զամենեսեան, յիշեսջիք ի մաքրայ-*

վայլ յաղաւթս ձեր զպարոն Թամուրն եւ իւր կողակիցն՝ Գոհարն, եւ մեծ որդին՝ Յակոբն, Վարդան, Հասպիսն ու Նայիբարն, եւ զաւեր՝ Բաղխաւոն, Մանանայն, Սողոմէ, Մարիամն, Հերիքեն: Ով ոք լիշէ եւ ուրախ ասէ, Աստուած իւրն ողորմեսցի ի միւսանգամ գալստեանն. ամէն:

ե[է] դնեցաւ ի թվականիս ՌՀ (1551): Եւտուն ի ձեռն դեռայրուս տարեւագէն Գրիգորմանին, ի հայրապետութիւն Տէր Պողոսին, ի քահանայութիւն Տէր Ըստեփաննոսին, (այլ ձեռքով աւելցուած «եւ Տէր Մարտիրոսին եւ Տէր Սարգիսին»):

2· 199ա թվին ՌՀԸ (1636) Հոկտեմբեր Զ (6) ձեռնադրեցաւ Մարտիրոսն:

3· Պահպանակ 1ա Զարմանազանին թվին ՌՃԲ (1653):

4· 17բ (ժէ դ·) *Փա՛ռք... զվերջի ատացող սորայ զՏէր Գաբարն եւ իւր կողակիցն եւ զաւերն՝* Մէլոէքն, Իստերն, Իփրոն, Զարմանազանն, *վասն որոյ կողկողալով աղաչեմ զամենեսեան՝ կարդալով կամ օրհնակելով, Աստուած ողորմի ատացէք լի բերանով· ամէն:*

5· Պահպանակ 1ա Թվին Հայոց ՌՄԼԷ (1788) եւ Օգոստոսի Լ (30):

6· 66բ Ցիլատակաւ *մահտեսի* Յովակիմեանն *մահտեսի* Ցակոբի ի բարին· ամէն:

84

ԱԻԵՏԱՐԱՆ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ

ՊԶ — 1441

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Գրիչ՝ Գրիգոր Աբծկեցի: *Ժամկոչ՝* Ղազար վրդ·, Սարգիս հիճ·, Յովաննէս, Ուշիճ դպիր: *Ստացող՝* Ներսէս կուսակրօն հիճ·:

Թերք՝ 306· գաստակի՝ 2բ—3ա, 4բ—5ա, 6բ—7ա, 8բ—9ա, 10բ—1ա, 12բ—5բ, 308ա—6բ: *Գիրք՝* 1×14+Ա—ԻԲ×12 (ժ, ԺԸ 11, ԺԹ 10, ԻԲ 8): *Նիւթ՝* թուղթ (մագաղաթ՝ 3—4, 11—12): *Մեծութիւն՝* 18,1×12,5: *Գրութիւն՝* երկսիւն: *Դիր՝* բոլորգիր: *Տող՝* 21: *Կազմ՝* սրբազան կաշեպատ տախտակ: *Լուսանցակազդ՝* կարմիր (գունաթափ): *Գահականակ՝* մագաղաթեայ 2-ական թերք սկիզբ եւ վերջ:

Կիսախորան՝ 16ա, 100ա, 153ա, 240ա: *Լուսանցազարդ՝* բուսական, թռչնային: *Զարդագրութիւն՝* թռչնագիր եւ հանգուցագիր, նաեւ մարդագիր եւ կենդանագիր (աւետարանիներու սկիզբի առաջին տառը): *Գոյներ՝* կարմիր եւ բազ կապոյտ:

Վիճակ՝ բաւարար: Թերթակի ցեցակեր, կազմը ճերճուած ու ծակծկուած, եզրերը մաշած. կռնակը վնասուած:

ՄԱՆՕԹ. Նուէր՝ Գէորգ սրբ. Մարաճանի *հողւ·*, 1987:

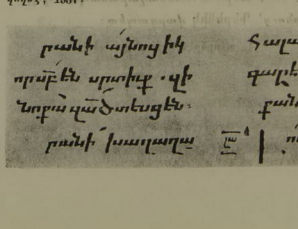

ԳԻՐՔԻ ԱՐԺԷՔԸ

– *3բ—4ա Թուղթ եւաբեր առ կարպիանոս:*

– *5բ—12ա Համաբարբառ կանոնք՝ Ա–Ժ (Նաեւ՝ լուսանցային):*

1· 16ա—97ա² *Աւետարան ըստ Մատթէոսի:*

2· 100ա—52ա² *Աւետարան ըստ Մարկոսի: Նախադրութիւն:*

3· 153ա—238բ¹ *Աւետարան ըստ Ղուկասու: Նախադրութիւն:*

4· 240ա—301ա¹ *Աւետարան ըստ Յովհաննու: Նախադրութիւն:*

5· [Յաւելագրութիւն՝ ԺԶ–ԺԷ դդ·]

ա· Պահպանակ 2բ Համարք Հանգստեան [Աւետարանի] — *Մատթէոս ձԺ... Յոհան ԼԲ, ՃԳ:*

բ· Յա Թիւք Բժշկութեան Աւետարանի— *Մատթէոս Ծ, ԿԸ... Յոհան· ԼԲ, ԼԶ,ՃԲ:*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՕՁԻՐԵՆ ԹԱՄԱՆԱԿԻ

ա· 301ա¹ *Այս Աւետարանովս Թ (9) Աւետարան որ գրեցաւ ձեռամբ մեղաւոր գերիս՝* Գրիգոր Արծկեցւոյ:

բ. 301ա²—2բ² փա՛ռք… Արդ, յանդ ելեալ աւարտեցաւ քառահոս եւ քառավտակ եւ քառարուղիս սուրբ Աւետարանս ի սուրբ քաղաքս Երուսաղէմ, ընդ հովանեաւ Սուրբ Հրեշտակապետաց՝ Ս. Գաբրիէլի եւ Միքայէլի եւ սրբոյն Հոյ ամէնաւարհնեալ Աստուածածնի, ձեռամբ յոգնամեղ եւ տարտամ ողոյ Գրիգոր // գրչի Արծկեցւոյ, ի Թվին Հայոց ՉԶ (1441) ամին, ի կաթուղիկոսութեանն կիլիկեցւոց Տեառն Գրիգորի, եւ ի բռնակալութենէն Եգիպտացւոց Սուլտան Չախմախին:

Արդ, որք հանդիպիք սմա կարդալով կամ աւրինակելով, քանզի գրեցաւ սա յընտիր աւրինակէ եւ ունի զհամաբարբառոն անխաւսք եւ զտան խորանաց նշանագիրսն կարմրագրով ի վերայ համարացն իւրաքանչիւր աւետարանչացն, որ ցուցանէ զհամանդամային համաբարբառացն, թէ յորում խորանի իցէ աւետարանչացն համաձայնութիւն ի յայրէն մինչեւ ի ծէն:

Արդ, որք գաղափարիք զսոսուսապահս եւ ի վերայ ճմարտութեան իրացն հասանիջէք, յիշեսիք ի մաքրափայլ յաղաւթս ձեր զմեղսամած գրիչս՝ զԳրիգոր, եւ զծնաւղսն իմ՝ զելմէլիք եւ զԹօհար, եւ զվարպետսն իմ զՅովաննէս վարդապետն եւ զՄանուէլ աբեղայն, որ // վերըստին ծնան զմեզ բանիւն Աստուծոյ ի զորձս յայս, ի յուսոյն ընթերցողութեան եւ ի յարեւստս գրչութեան. որոց Տէր Աստուած տացէ վարձս վաստակոց նոցա, եւ գրեցէք զնոսա ի դպրութիւն կենացն. ամէն:

Եւ դարձեալ յիշեսիք ի Քրիստոս Աստուած զտացող սուրբ Աւետարանիս՝ զներսէս կուսակրաւն քահանայ, որ բազում աշխատութեամբ ստացաւ զսա ի հալալ արդեանց՝ ի յիշատակ իւր եւ ծնողաց իւրոց, հարցն՝ Սարգսին եւ մաւրն՝ Շնորհուտրի, եւ հոգեւոր եղբարն Յովաննէս աբեղայիս՝ փոխեցէլոյն ի Քրիստոս, եւ իւր ծնողացն, եւ եղբարցն իմոց՝ Թումային, Շահնշահին. եւ քո[ւ]ներն իմոց եւ ամենայն ազգականացն մերոց՝ հոգեւորացն և մարմնաւորացն, եւ ուսուցչացն մերոց, եւ ամենայն երախտաւորացն: Նա եւ զերջանիկ վարդապետն՝ զԹումա Մեծոփցին եւ զայլ վարդապետքն, որ յորդորեցին զմեզ եւ աւգնական եղեն եւ// ուղարկեցին յերուսաղէմ: Այլ եւ զկարապետ վարդապետն՝ զհոստոմանահայրն մեր, որ բազում ժամանակ աւթեւան եւ հանդիստ եղեւ մեզ, Աստուած պարգեւէ նոցա զվերինն երուսաղէմ: Այլ եւ զերջանիկ հոգեւոր հայրն մեր՝ զՏէր Սարգիս եպիսկոպոս Կիւրկոսու, որ յոլով ժամանակ յաւտարութեանս հանդիստ եղեւ մեզ: Այլ եւ զհոգեւոր եւ զմխարան հայր եւ զեղբարքս մեր՝ զԼազար վարդապետ եւ զՍարգիս կրօնաւոր քահանայ եւ զՅովաննէս եւ զՈւրհի զորիր, որ կրկին աշխատեցան ի յուղորդելն եւ ի ծաղկելն, եւ զմխարան եղբարքս յիշեցէք ի Քրիստոս սրտի մտաւք: Այլ եւ զհոճա Խտրէնն, որ յորդորեց եւ աւգնական եղեւ զարդարելոյն, եւ զամենայն երախտաւորք յիշեցէք ի Քրիստոս, եւ մեզայ Քողութիւն խնդրեցէք, եւ Աստուած զձեզ յիշէ եւ ձեզ պարգեւեսցէ վերինիցդ արքայութիւն. ամէն:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՅԻ

1· 2ա *ի սալաթաչէ* Յակոբին վերա կայ ե[կե]ղեցու *ԺԻ զռուչ ԺԻ ԺԲ* (sic), *Թվին ՌՃԻԴ* (1675), *օրն որ Համբարձումն է: ի* Փանոս *իրիցուն վերա կա Զ* (6) *զռուչ:*

բ. 2բ ի սալաթաչէ Յակոբին վերա կայ ի (20) *զռուչ ԺՆ-Ի եկեղեցուն է, Թուին ՌՃԻԶ* (1677), *Մայիս ի մէկն: Թումաճանին վերա կա Թ* (9) *զռուչ:*

Սոյն յիշատակարաններուն վրայէն գիծ ջարուած է:

2· 1ա Յիշատակարան — *Մեծաւ հնոտհակալիւօք ընկալաք զայս ընտիր գրչագիր Ս. Աւետարանս ի Տ. Պետրոս Ս. աբք. Սարաճեանէ, կաթողիկոսական ընդհանուր փոխանորդէ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ. յԶ-ն Մարտի 1937 ամ: Մատենադարանապետ դպրեվանուց՝ Դերենիկ վարդապետ:*

1ր առօրեքէն 8 տող գրուած է:

85

ՎԱՐՔ ՀԱՐԱՆՑ ԵՒ ԱՅԼ ԲԱՆՔ

ԺԴ–ԺԵ — XIV-XV

Գրիչ՝ Գրիգոր:

Թերթ՝ 299: *Պրակ՝* Ա—ԻՁ×12 (Ա 4, ԻՁ 7): *Նիւթ՝* թուղթ: *Մեծութիւն՝* 18×13: *Գրութիւն՝* միասիւն: *Գիր՝* բոլորգիր: *Տող՝* 20: *Կազմ՝* մուգ շագանակագոյն կաշեպատ տախտակ, աստառը՝ կապոյտ–ճերմակ գծաւոր կտաւ:

Վիճակ՝ բաւարար: Ցեցակեր, մանաւանդ՝ 20–րդ պրակէն վերջ, կռնակը քայքայուած, կարգ մը պրակներ կազմէն անջատուած, կապիչներն ու փականները իյնկած:

ԾԱՆՕԹ. Հ. Ն. Ակինեան, թիւ 8:

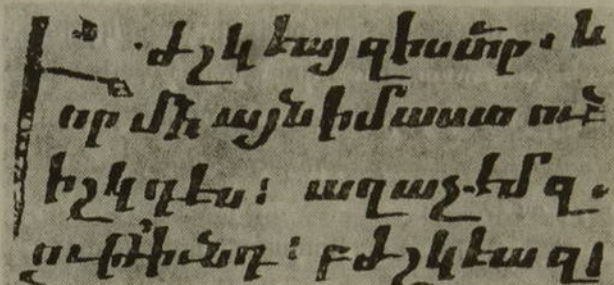

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. 1բ Վասն Առաքինութեան////

2. 2բ Երանելո[յն Գրիգ]որի [ասաց-ե]ալ խրատ միաննձնա[ցելոց]////

1ա—2բ պատառիկներ միայն մնացած են:

3. 3բ—4ա Տեառն Յովհաննու Ոսկեբերանի ի Կողոսացւոց թխթոյն յորդորակ — *Այսուհետեւ դոհացողք լիցուք զինչ եւ ի վերայ գայցէ... եւ պսակեալ փառաւորի ի Քրիստոսէ:*

4. 4բ—8բ Սրբոյն Նեղոսի պատուէր առ մանկանցն — *Պարտ է մանկանց ճգնել եւ կրթել զմարմինս... //// աւգուտ է:*

5. 8բ—10բ Հարցումն Արձանայ եւ պատասխանի Եզնկայ Կողբացոյ Հայոց վարդապետի — *Արձան ասէ. Զի՞նչ է կրաւնաւորութիւն: Եզնակ ասէ. Խաչակցութիւն ընդ Քրիստոսի... եւ այն վասն մեր աւգտի է:*

6. 10բ—4բ Մաթոսի ասացեալ ի գալստեան Քրիստոսի — *Արդ զահագին աւրն յիշեցի... փառս անեղին առաքելով, այժմ յաւիտեան միշտ ասելով:*

7. 14բ—20բ [Ի հարանց վարուց] — *Ասաց ոմն ի հարանցն, եթէ երկու եղբարք դրացիք էին յանապատի, մինն աւտար եւ միւսն բնիկ... եւ նայ մշտնջենաւորեալ խոնարհութեամբ դոհանալով զԱստուծոյ:*

8. 20բ—9ա ԺԹ. Ի վարուց հարցն խըրատք — *Պ[ահեա] զսիրտ քո եւ զաչս քո որ ոչ տեսցեն... եւ ընդունի զաւխտենական ուրախութիւնսն ի Քրիստոս Յիսուս...*

9. 29ա—30ա Բ. Ի թխթոյն Մովսէսի միայնակեցի առ Ամոն բան խրատոյ — *Երկիւղն Աստուծոյ մերժէ զամենայն չարախաւսութիւն... կարէ ապրել շնորհաւքն Քրիստոսի... ամէն* (կրկ. 87ա):

10. 30ա—4բ Գ. Խոստովանութիւն հաւատացելոյ ուղափառաց — *Քրիստոս որդի Աստուծոյ արարիչ եւ տէր, դատաւոր կենդանեաց եւ մեռելոց... առաքողին Հաւր եւ առաքեալ Միածնիդ եւ Հոգւոյդ սրբոյ... ամէն:*

11. 35ա—7բ Դ. Սրբոյն Թէոփիլի ասացեալ Յաղագս զղջման եւ արտասուաց — *Արդ, պարտ է անդադար ամենայն մարդոյ զայս զմտաւ ածել... ծառաւելոյն եւ կաբաւտելոյն ոչ լսես:*

12. 37բ—8ա Զ. Խրատք ոգէշահ Եղիշէի վարդապետի — *Ի ձեռն կերակրոց մտանեն այս մեղք ի բնութիւն մարդոյ... մի ստանար ինչ ի կեանս քո:*

13. 38ա—41բ Է. Անանիայի վարդապետի ասացեալ Վասն համբերութեան — *Արդ, յորժամ մարդ շնորհս առնու յԱստուծոյ իմաստութեան... երբ զհետ նորա, վասն զի Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ... ամէն:*

14. 42ա—6ա Ը. Վասն խոնարհութեան: Արդ, որպէս ասէ առաքեալ. Ամենայն խոնարհութեամբ... — *Արդ, զամենայն ասելով յայտ է եթէ բազում մասունք են խոնարհութեան... յետին համարի զանձն վասըն Քրիստոսի, զի նմա... ամէն:*

15. 46ա—բ Թ. Նորին Բանք աղաւթից— *Զկարգեալ աղաւթսն հասարակաց զտուընջեան եւ զգիշերոյ... ողջ լեր միշտ ի կամս Աստուծոյ քո:*

16. 46բ—51ա Ժ. Այլ եւ զայդ հարցեր, եթէ զիարդ կարէ մարդ արհամարհել զերկ–

բաւորս որ անցանէ… — *Արդ, եթէ կամիս որ յաղթեն աշխարհի… շնորհիւն Աստուծոյ յաղթես աշխարհի, եւ Քրիստոսի փառք… ամէն*։

17. 51ա—4ա ԺԱ. Նորին Յաղագս խորհրդոց զգուշութեան — *Արդ, նախ յառաջ քան զամենայն ինչ խորհրդոց մաքրութեան ջան տար… եւ ես սակաւուք քո իմաստութեանդ պատճառս ետու*։

18. 54ա—7ա ԺԲ. Երանելոյն սրբոյն Գրիգորի Խրատք ճգնաւորաց եւ ցոյցք հանդ[իս]ից առաքինութեան — *Ամենայն որ ոք հրաժարեցան յաշխարհէս եւ ընծայեցին Աստուծոյ զանձինս… զի բնակեսցի ի նոսա*։

19. 57ա—73բ [Ի հարանց վարուց] — *Եղբարք ոմանք գնացեալ առ հայր //// ասէ ցնոսա, թէ ի ժամանակի յորում հարցանէին ցծերս, կատարէին զասացեալսն… աւանդեաց զհոգին ի Քրիստոս, որում փառք յաւիտեանս. ամէն*։

20. 74ա—80ա Սրապիոնի սրբոյ եպիսկոպոսի Թմուացւոյ Յաղագս համեստութեան սկսնակաց եւ յաղագս կամեցողաց բնակել ի հաւասարակենցաղս… — *Ոչ կամիմ զձեզ անգիտանալ, եղբարք, զի ի սկզբանն յորժամ արար Աստուած զմարդն… քանզի ամենայնի այսոցիկ յառաջահաստութիւնք են մարմնոյն*։

ր. 80ա—7ա Յաղագս կամեցողացն բնակել ընդ միմեանս — *Եթէ մտանիցես բնակել ընդ եղբարս, պահեա զքեզ ինքն ոչ համարձակել… մինչ զի ժառանգեսցեն զարքայութիւնն… ամէն*։

21. 87ա—8բ Ի թղթոյն Մովսէսի միայնակեցի, որ առ հանդիսակիցն իւր Ամովն բան խրատու — *Երկեղն Աստուծոյ մերժէ զամենայն չարութիւնս…* (*կրկ.* 29ա)։

22. 88բ—9ա Բանք Յոհաննու միայնակեցի Թեբայեցւոյ՝ աշակերտի Ամովնայ — *Ասէին վասն փոքր Յովհաննու՝ աշակերտին Ամովնայ, եթէ տասն եւ երկու ամս… լցաւ ամենայն տեղին անուշահոտութեամբ*։

23. 89ա—97բ Վարք սրբոյն Պաւղոսի անապատականի — *Առ բազումս բազում անգամ խնդիր լինէր, եթէ յումմէ ումեքէ զառաջինն սկսաւ բնակել յանապատի… անցանել ընդ չարութիւնս այս որ են ի ներքոյ երկնից*։

24. 97բ—105բ Թուղթ Դիոնէսիոսի՝ աշակերտի Պօղոսի, առ Տիմոթէոս աշակերտ եւ եպիսկոպոս Ասիացւոց, յաղագս մահուն Պաւղոսի եւ Պետրոսի, գրեալ ողբերգական ձայնիւ — *Ով աշակերտ աստուածային եւ որդի հոգեւոր… ընդ որում եւ ըզպսակն ընկալցուք ի Քրիստոսէ… ամէն*։

25. 105բ—15բ Վարք եւ քաղաքա[վա]րութիւն սրբոյն Դիոնէսիոսի Աթենացւոյ եպիսկոպոսի Արիսպագացւոյ — *Պատմեաց վասն անձին իւրոյ երանելին Դիոնէսիոս եւ ասաց. Ես եղբարք իմ… այնպէս երթայր գնայր աւուր աւուր*։

26. 115բ—6բ [Գրիգորի Նարեկացւոյ. Բան ԽԱ] — *Ո[ր]դի Աստուծոյ կենդանւոյ, աւրհնեալ յամենայնի… փառք յաւիտեանս. ամէն*։

27. 116բ—7բ [Գրիգորի Նարեկացւոյ. Բան ԺԲ] մաղթանք զաւրաւորք արհաւրաց գիշերայնոյ — *Ընկալ քաղցրութեամբ… թագաւոր փառաց անճառից յերկինս առաքել. ամէն*։

28. 117բ—8բ Յաղագս ճգնաւորաց — *Որ ոք կամեսցի Քրիստոսի Աստուծոյ հաճոյ լինել… յայնժամ ընդունի Աստուած զաղաւթս նորա*։

29. 118բ—28բ Յառաջդիմութիւն աբեղայի — *Որպէս մարդ զի տնկէ այգի… ըստ ճանապարհացն զոր գնացին ի վերայ երկրի, որում… ամէն*։

30. 128բ—41ա Պատմութիւն հաւր Մակարա Եգիպտացւոյ — *Սկիզբն արասցուք պատմել զերանելոյն Մակարի. Ես Կեղլոն… ոչ եւս մերձեցաւ առ իս ցանկութիւնն կանանց*։

31. 141ա—4բ Վասն Պաքմիոսի — *Տարենխոսումն՝ ի կողմանս Հնդկաց, ուր եւ Պաքմիոս… կատարեաց սուրբն Պաւղոս ի Քրիստոս Յիսուս ի Տէր մեր… ամէն*։

32. 144բ—6ա Երանելոյն Մակարայ Բան գիտնաւորի — *Որոց լսեն զբանն Աստուծոյ եւ առնեն բարի… զի ապրեցուցէ զպտուղն իւր յարքայութիւնն երկնից*։

33. 146ա—9ա Առ աբաս Մակար հա[ր]ցուած եղբարց. *Թէ որպէս պարտի իւրաք[ան]չիւր ոք ի մէնջ ժողովել զիւր միտս… Պա. Որպէս եւ մայր ունելով մանկունս… ոչ կարէ հասանել աներեւութից բարութեանցն*։

34. 149ա—52բ Առ հայրն Մակար հար-

ցուածք վասն որոշողութեան խորհրդոց — *Արար Աստուած զարդն եւ զդա ի դրախտին փափկութեան... առաջի բեմին Քրիստոսի մեծին եւ ահաւորին, որում... ամէն:*

35. 152բ—9բ Ցաղագս առաքինութեան... *Որ ոք պահէ զսա կարկ ապրել ի վհհնէն... զի գայութ զղղոմութիւն ի Քրիստոսէ, ի ձեռն սուրբ Հոգւոյն. ամէն:*

36. 159բ—62ա Թուխթ մեծի հաւրն Մակարայ — *Հայրն Մակար զբէ ամենայն սքրիւեայ որդոց իւրոց, աղաչելով եւ պղծունել... որ ի ինքն Քրիստոս ամենայնի առ քեզ եղեալ, ընդ որում... ամէն:*

37. 162ա—71բ [Նորին Մակարայ հարցուածք. Հրց.] —*Ի՞ որպէս պարտ է գաղափրել ումէք ի տան: Պա. Զի մի բնաւ իսկ ամենեւին ունիցի ոք յինքեան յիշողութիւն ինչ մարզոյ... երկրպագութիւն առաքել Միածնիդ Աստուծոյ, եւ առաքոցին քո Հաւր... ամէն:*

38. 171բ—5ա Ազաւբ սրբոյն եփրեմի— *Բժիկեայ գիս Տէր եւ թժշկեցայց... քաց զրեքան իմ, ի փառս... ամէն:*

39. 175ա—81ա Մատեան պաղատանաց սուրբ վարդապետին Մեղրկայ, զկին եղեց իւրոյ յաշխարհէ — *Կամաւք եւ ողորմութեամբ ամենատուրբ Երրորդութեանն... այս իմ գիր ողջունի եւ պաղատանաց է մեղաւորս եւ արուս Յառաջի Աստուծոյ Գէորգեա... մարմին եւ արիւն Միածնի Որդոյն Աստուծոյ... ամէն:*

40. 181ա—4ա Սմանչելիք ցոհանեաց Ոսկէբերանի — *Այր ոմն էր յԱնտիոք քաղաքի մեծատուն յոյժ... եւ ողջացաւ յախտից իւրոց եւ գոհանալով փառաւորէր... ամէն:*

41. 184ա—90ա Ցաղագս որովայնի ապաց հայրն Պիմեն — *Ասաց հայրն Պիմեն. Առաջի պատերազմ կրաւնաւորին որովայնն իւր է... եղեւ աւրինակ բարի ամենայն մխայնակեցաց մինչեւ կայսաւր:*

42. 190ա—5ա Ճառ Պաւղա միայնակեցի — *Պաւղ էր այր հողագործ եւ առաւել անբիծ... թաղեցին զնա Ամոնաս եւ Մակարին՝ աշակերտք Անտոնի:*

43. 195ա—9ա Որ յերկրին եգիպտացոց հարանցն առաքինութիւն — *Աբրհեամ է Աստուած որ զամենայն մարդիկ կամի զի կեցցեն... որ զաւրացուցանէ զամենայն յամենայնի:*

44. 199ա—203ա Վասն Ապաղոնեայ — *Տեսաք մեք այր մի յերկրին Թերայեցւոց Ապոլոր անուն ասրայ... անդադար աւրէնութեամբ զԱստուած փառաւորէին:*

45. 203ա—4բ Վասն Ամմովնեայ — *Տեսաք մեք անդ ի կողմանս Թերայեցւոց այր մի Ամմոն անուն նորա... զկոկորդիլոսն երբեմն հալածեաց ի տեղոջէ իւրմէ:*

46. 204բ—7բ Վասն եղբարցն ծերոյ — *Տեսաք մեք այլ ծեր մի ի կողմանս անչինաց, Պէնեփոս անուն... մեք մեղէն իսկ աչաւք մերոյք տեսանէաք:*

47. 207բ—12ա Վասն Պաբրստես — *Զոդաք տեսաք մեք եւ զտեղին Պաբրստես մեկնաւորի... բազում անգամ եւ հանդերձիցն հոտոց կատարէ զանդուրեանն:*

48. 212ա—26ա Երանելի սուրբ հաւր Նեղոսի եգիպտւորի Քրիստոսի, Յաղագս աղաւթից գլուխ ձՎ — *Որ ոք կամիցի առնուշտոս խուճս կազմել զերեւելի կընդրուկն... ի գունդս հրեշտակաց խառնեալ վերացեալ յերկինս:*

49. 226ա—33ա Պատմութիւն Իգնգնի Ագէսանդրացւոյ — *Այս Իգնգնս քոգասոիկոս էր եւ ճարտար առաւել քան զամենայն ուսումնականիցն իւր... մտաց եւ մարմնոյ սասհանս ինչ յապահովել:*

50. 233ա—5բ Սրբոյն Նեղոսի խրատ հոգեշահ — *Ո. Ճանապարհ յառաքինութիւնս, հրաժարումն յաշխարհէս եւ... Լ. Համբերեա Նեղութեանց զի նորաւք պատրաստին հղհաւորաց պսակք ի Քրիստոսէ:*

51. 235բ—7բ Պատուէր խրատուց հարց սրբոց — *Փութացարուք միաձայնեցք մի մ(ի)նչ յանցանել զի մի պրնակակիցն ձեր՝ զԱստուած քնամանիցէք... Աստուծոյ ակն ունել եւ յաւիտենական կենացն վայելչութեան ի Քրիստոս... ամէն:*

52. 237բ—83ա Կցուրդ երանելոյն եփրեմի խորին Ասորւոյ:

ա. 237բ—40ա Բաց մեզ Տէր դուռն գանձու աղաւթից խնդրուածոց մերոց...

բ. 240ա—3ա Բ. Կցուրդ. Ապրնեալ է որ եհան յաշտիճ[ան զաւ]րքնոց զորգիս մարդկան մահկանացուս — *Եղեալ ի ծորէր յերինն քառանաւար պահեաց...*

գ. 243ա—6բ [Գ]. Վասն կատարեան դարձնալ — *Զի ձէ Փեսայ երկրաւոր գընկալուչս իւր...*

գ· 246*բ*—50*բ* Դ· Աւրհնեալ է Տէր սըբբութեան եւ կուսութեան քարձրացելոց — *Աւրհնեալ է Փեսայն որ գալոմն իւրով բարձրացաւնէ զկուսութիւն*...

ե· 250*բ*—4*ա* Դ· Կցուրդ կուսանաց եւ սրբոց· Աւրհնութիւն արքային Փրիստոսի— *Մաքառումն որ եղեւ յերկրի, ունկնդիր լիցին Նմա որոշողք կուսութեան*...

զ· 254*բ*—8*ա* Ե· Զայնակից նորին — *Կուսութեան լուայ ես*...

է· 258*ա*—61*ա* Զ· Կցուրդ· Աւրհնեալ է այն որ կեցոյց յաշտինան զաւաքինոցն զհոգևեղիմս — *Միածին Աստուծոյ մերոյ տուր ինձ պատմել զառաքինութիւն կուսութեան*...

ը· 261*ա*—3*ա* Ը· Կցուրդ· Ի քերանոյ կուսանաց եւ ի սրբոց էհզ Տէր աւրհնութիւն փրկիչ — *Լուր, լուր ամենանութիւն զպատեալդ յոր մտալ էին*...

Թ· 263*ա*—5*ա* Աւրհնութիւն գիշերոյ· Կցուրդ· Որդի փառս որ ի գաւաթոնց· աւրհնութիւն էհզ ի հսկեցաւզաց — *Ո՛ հրաշագոգ, նմանեցէք Մովսիսի*...

ժ· 265*ա*—7*բ* Ժ· Երկրորդ գիշերոյ կըցուրդ· Աւրհնեալ է այն որ գայ եւ ուրախ առնէ զհսկեցողս ի յայտնութեան իւրում — *Ժուժեցայք փոքր մի առաքինիք*...

ժա· 267*բ*—8*բ* Երրորդ գիշերոյ կցուրդ· Դահասցին գէէն հսկեցաղէ որ արժանի եղեն լինել ընկեր սրբոց սրովքէից — *Մի տայք իշխանութիւն քնոյ թաղաւորել յանդամս ձեր*...

ժբ· 269*ա*—70*բ* Վեցերորդ գիշերոյ — *Ընդ՚ր խափանեցաւ ի չինոյ զառնն Դաւիթ*...

269—73 բերքերու ետտաղութիւն կայ։

ժգ· 270*բ*—2*բ* Աւրհնեալ Անդրանիկն, որ ետ գմարմնին իւր ի բաւանութիւն մեզաց մերոց — *Ասաց Տէր մեր յԱետարանի անդ սրբում*...

ժդ· 272*բ*—3*բ* Կցուրդ· Աւրհնեալ որ ետ գմարմնին իւր ի սպանումն, զի ուրախ լիցի հեթանոսք — *Սրբապէս կերկրցուք զմարմինս*...

ժե· 273*բ*—5*բ* Զորրորդ գիշերոյ կըցուրդ· Աստուածաշունչ եղեալ որ արժանի արար զորդիս Ադամա սաղմոսել ընդ հրեշտակ — *Եւ ընդ ի հակեցաւզաց*...

ժզ· 275*բ*—7*բ* Հինգերորդ գիշերոյ կըցուրդ· Աւրհնութիւն որդոյ որ ուրախ առնէ զհսկեցողս ծագմամբ իւրով — *Դաւիթ արքայ որ խորհեցաւ չինել տաճար Աստուծոյ*...

ժէ· 277*բ*—9*ա* Կցուրդ· Աւրհնեալ որ ետ գմարմնին իւր ի հաւտութիւն ամենայն հաւատացելոց — *Կարեւք մատիցուք եղբարք առ մարմին այս*...

ժը· 279*ա*—82*ա* Կցուրդ· Աւրհնեալ որ եկն ի լրումն խորհրդոց իւրոց — *Սրբեսցուք զանձինս մեր սիրելիք*...

ժԹ· 282*ա*—3*ա* Աւրհնեալ որ դրոշմեաց արեամբ գհարսն զոր ստացաւ — *Զի ցանեցին հեթանոսք զարիւնն անաանոց*... *մարմին եւ արիւն աւրհնելոյն, քանի եւ ստայցեն հոգւով*։

53· 283*ա*—99*բ* Սուրբ վարդապետին Գրիգորի Սկեւռացոյն է ասացեալ աղաւթս — *Աստուած բարձրեալ, ահաւոր, անքննին, անխմանալին, անհասանելի, անճառելի*... *իբր սպառաւորի քոմ մեծութեանդ ի մեզ ինչ պաղատեր*... (*շար. թաղուած*)։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԹԱՄԱՆԱԿԻ

ա· 8*բ* Եւ գրողիս Քողուքիսն խնդրեցէք յԱստուծոյ (*Նման՝ բազմաթիւ*)։

բ· 35*ա* Ով աստուածասէր եղբարք գԳրիգոր եւ զծնողսն իմ յիշեսջիք ի սուրբ եւ յաստուածընդալ յաղաւթս ձեր եւ Աստուած գձեզ յիշէ։

86

ՍԱՐԳԻՍ ՇՆՈՐՀԱԼԻ. ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ԵՕԹԱՆՑ ԹՂԹՈՑ

ԿԱԹՈՒԼԻԿԵԱՑՑ

ՁՈՐՈՑ ԲԵՐԴ ԺԳ — XIII

Գրէշ՝ Ստեփանոս։ *Մատեաղ՝* Ստեփանոս Էհեյ.։ *Թերթ՝* 348։ դասարկ՝ 347բ, 348բ։ Պրակ՝ Ա—Լ×12 (Ա 2, Լ 10)։ *Նիւթ՝* թուղթ։ *Մեծութիւն՝* 16,5×12,5։ *Գրութիւն՝* միասիւն։ *Գիր՝* բոլորգիր։ *Տող՝* 21։ *Կազմ՝* շագանակագոյն կաշեպատ տախտակ։ *Վիճակ՝* բաւարար։ Թերթեւակի ցեցակեր, առաջին 12 պրակները եւ վերջինը կազմէն անջատուած։

Յիշատակ. Հ. Ն. Ակինեան, *թիւ* 11։

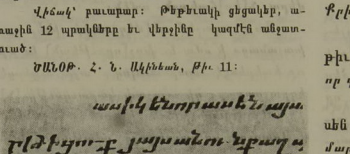

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1· [Նարիւ Սարգսի Մեկնութիւն Յակոբայ թղթոյն]

ա· 1*ա*—6*բ* [Ա· Յակոբայ թղթոյն —··· *Նաեւ*] *առ առելութիւն զոր ունէին ընդ Նոսա, ոչ ընթեռնոյին զրանս պատգամացն Աստուծոյ*···

բ· 7*ա*—27*բ* Բ· Ամենայն ուրախութեան արժանի համարիցիք··· — *Ամենեքեան որք մխանգամ յաղբատութիւնս իցեն*···

գ· 28*ա*—46*ա* Գ· Երանեալ է այր որ համբերիցէ փորձանաց··· — *Բազմապատիկ եւ բազմաբերնեակ առաքինութիւնցս յաղթանակէ անուն գրեալ կա ի գիրս մարգարէիցն*···

դ· 46*բ*—88*բ* Դ· Մի խաբիք եղբարք իմ··· — *Ասաց եթէ երանելիք են որ փորձանաց համբերեն*···

ե· 88*բ*—121*ա* Ե· Որով ի բաց թաւեաք փել··· — *Որք մխանգամ սիրոյդ մարմնական ընչից են*···

զ· 121*ա*—50*բ* Զ· Եղբարք, մի աչառութեամբ ունիցիք զհաւատս··· — *Զար է մարգահաճութիւն*···

է· 150*բ*—74*բ* Է· Զի՞նչ ուգուտ է եղբարք իմ··· — *Զոր աւրինակ եթէ ոք յերկրաքարշ իմ*··· — *Ընդ աւրինակ եթէ ոք յերկրաքարշ ծածկագրութեան*···

ը· 174*բ*—200*բ* [Ը]· Մի քազում վարդապետք լինել··· — *Շնորհք պարգեւացան Քրիստոսի ի ձեռս առաքելոցն բազմացան*···

թ· 201*ա*—34*ա* Թ· Իսկ վերինն իմաստութիւն··· — *Ասաց զերկրաւոր իմաստութիւնն որ զնախանձ եւ զհակառակութիւն ծնանի*···

ժ· 234*ա*—59*բ* Ժ· Անաւասիկ են որ ասեն··· — *Բազում անգամ յեղանակեաց ըզմարդկան անմտութիւն*···

ժա· 259*բ*—91*ա* ԺԱ· Աւրինակ առէք չարչարանաց··· — *Իբրեւ ամալեցոյց քոյ ի[ս]կ զմեծաւտնան*···

ի· 291*բ*—3*ա* Նարիւ Սարգսի մեկնութիւն թղթոյն Ցուդայի [Ցառաջաբան] — *Շնորհք իմաստից Հոգւոյն որ ի ձեռն առաքելոցն տուաւ եկեղեցւոյ*···

ա· 293*ա*—314*ա* [Ձառ առաջին Ցուդայի թղթոյն]· Ցուդա Յիսուսի Քրիստոսի ծառա··· — *Բարիոք եւ կարի դեղեցկապէս ըսկիզբն առնէ բանիս*···

բ· 314*ա*—34*ա* Բ· Ըստ ումեք աւրինակի··· — *Իբրեւ ասաց զաւրինակս տանջանաց մեղաւորացն*···

գ· 334*ա*—46*ա* Գ· Բայց դուք սիրելիք··· — *Իբրեւ յանդիմանեաց սասա[կ]ասիկս զահագին յանդգնութիւն ամբարշտեցոյն*··· [*գոհու*]*թիւն եւ մեծ վայելչութիւն, այժմ եւ միշտ*··· *ամէն*··· *եղիցի*··· *Ի սիւս* (=հազար *ամէն*։ *Տե՛ս Աբրահամեան Ա*· Գ·, *Հայկական Տիեզերագրութիւն*, *էջ* 11, *ծանօթութիւնք ծածկագրութեան առաջին տարբերակի բանալին*)։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

ա· 27*բ* Ջատացող գրոյս զՍտեփանոս քահանայ աղաչեմ յիշել ի սուրբ պաւաքս, ընդ Նմին եւ զանպիտան գրոցս յիշեցէք ի սուրբ յաղաւթս եւ Քրիստոսի շնորհեցէք (Նմա՝ 6*բ*, 46*ա*, 121*ա*, 150*բ*, 174*բ*, 200*բ*, 291*ա*)·

p· 346ա Փա՛ռք··· Գրեցաւ ոսկեշաղ գիրս ձեռամբ մեղաւոր եւ յեսին զրկի Ստեփա[նոսի], յանապատին որ կոչի Զորոյ բերդ, ընդ հովանեաւ Սուրբ մարմո Կաթողիկէի եւ արքունի Աստուածածնի եւ սուրբ վկային Միհայի եւ այլ սուրբ վկայից, որոց յարիւնաւթիւնեամբ՝ հրիաւոտս փրկութիւն ոգւոյ չնորհեսցէ ստացողի սորա Ստեփանոսի սուրբ եւ ոգելից քահանայի եւ ծնողաց նորին եւ վիրակացուաց անանապատիս՝ Թադեոսի եւ Մարկոսի, եւ ինձ՝ բազմամեղ գրողիս եւ իմոցն, եւ հրիաւոսի փառք։

Արդ, աղաչեմ զամենեսեան, որք վայելեք ի մխիթարութեան սորա, յիշեցնէք ի սուրբ եւ ի մաքրափայլ յաղ//աւթս ձեր զստացող սորա զՍտեփանոս քահանայ, որ ստացաւ գսա յարդար ընչից իւրոյ՝ յիշատակ իւր եւ ծնողաց իւրոց եւ ամենայն զարմից, եւ եղ ի դուռն Սուրբ Մակարայ, իւր անջինջ յիշատակ յիշելով, զի զանդ ամբարեալսն ոչ ցեց եւ ոչ ուտիչ ապականն, այլ կա մնա։

Եւ արդ, Տէր իմ Յիսուս, չնորհեա ըստացողի սորա ընդգրկեալ զսուրբ պատգամս եւ յապաւեալսն, կեալ առնլի քո լուրջ երեսաւք եւ լսելիք ևն զքաղցր ձայնն. Ակնիս ծառայ, բարի եւ հաւատարիմ, որով ի սակաւուս հաւատարիմ դառար, մատս յուսախութիւնն եւ չահեաջիր գրաղումն, զի արկ գլուխայս ի տեղւոջ քաւարանի։

Եւ արդ, աղաչեմ հողացեալ բնբանովս զորդիսա Նոր Սիոնի, յիշատակիք արժանի արարիք զմեզաւորա գրոզիկս եւ գծնողսն իմ, եւ Թողութիւն չնորհեցեք· յիշեսջիք եւ գյառաջասացեալ վերակացուս անապատիս եւ գհոգեւոր հայրն եւ գբարի վարդապետ իմ՝ զՍամուել երաժշտապետն եւ մականուն յաստուածայինն, եւ Թողութիւն չնորհեցեք ստացողի սորա եւ զորս յիշատակեցաք, եւ հրիաւոսս ձեզ պարգեւեսցէ զքաղմապատիկ հատուց[մունս]։//Գրեցաւ//// (քերթուած) [ի հայրապետու]թեան Տէառն Կոստանդեա եւ ի թագաւորութեանս Հայոց հրիաւոտաս-պասկ թագաւորին Հեթմոյ եւ աստուածասեր թագուհւոյն Զապելի, որ է դուստր Լեոնի թագաւորին, որոց Տէր Աստուած տ[ացէ] ժամանակս երկայն եւ յաղթող լինել ի վերայ ն[եր]հակացն· ամէն։*

Բայց աղաչեմ ան[մեղ]ադիր լինել սըխալանացս ի սմա եւ խոչ[որութեան] եւ մի ոք եպերեսցէ պարսաւելով, այլ ուղեսցէ եղրայրաբար, զի այսչափ կարաղութի[ւն] //// էր տկարութեան [ի]մոմ։ Աւրհնեալ է Աստուած որ զաւրացոյց զվաթսու [յա]-ւարտումն ածել զսա։ Եւ արդ [ը]դ իմոյ անարժանիս //// ձեռին [աւ]րհնեսցէ գձեզ հրիաւոտս Աստուած· ամէն։ Ի թիւս (= հազար ամէն)։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՑԵՏԱԳՑՅ

348բ (ԺԷ դ· Հայատառ գրչախեերէն) //// Սուրբ տաճարքիդ գիմեսոտա պօրկան բո //// քեախչէ էդուբլար օրձքոտ· //// (15 տող)։

---

* Գաբեգին կթգ· Յովսէփեանց մեկնելով Փառէն նպա· Մելիոճենաի արձանագրութենէն «գբեցաւ ի թուականութեան Հայոց ··Ղ» եւ մանուանդ նկատի ունենալով Չապէլ թագուհիի մահուան թուականը՝ 1252, Մատենադա գրչութեան տարին 1250՝ նշած է։ (Տե՛ս Գաբեգին Ա· կաթողիկոս, ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԻ ՁԵՌԱԳՐԱՑ, Հտ· Ա·, էջ 1010, Աթթիլիաս, 1951)։

87

ՃԱՅՆՔԱՂ ՇԱՐԱԿՆՈՑ

ԺԵ — XV

Թերթ՝ 394. դատարկ՝ 27բ, 59բ, 160բ: *Պրակ*՝ Ա—ԼԷ×12 (Ա—Բ չիք, Գ, Դ 7, Ե, ԻԲ 11, ԺԴ 8, ԻԴ, ԼՁ 10, ԼԷ 6): *Նիւթ*՝ թուղթ: *Մեծու-թիւն*՝ 17,3×12,3: *Գրութիւն*՝ միասիւն: *Գիր*՝ բոլորգիր: *Տող*՝ 23: *Կազմ*՝ շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ, դռնակով. աստառը՝ բաց կապոյտ կտաւ:

Կիսախորան՝ 7ա, 28ա, 60ա, 89ա, 130ա, 161ա, 221ա (միագոյն): *Գլխազարդ*՝ 303բ, 393ա: *Լուսանցազարդ*՝ բուսական եւ թռչնային (սակաւ): *Զարդագրութիւն*՝ թռչնագիր եւ հանգուցագիր: *Գոյներ*՝ կարմիր, կապոյտ եւ ոսկեգոյն:

Պատառիկ-պահպանակ՝ 2 (Ա—Բ) թերթ վերջը, միասիւն, 11 տող, բոլորագիծ երկաթագիր Ժ—ԺԱ դդ., մասն Ղուկասու Աւետարանի Ի 9—21:

Վիճակ՝ բաւարար: Բաւականաչափ թերթեր թափուած, ուրիշներ կազմէն անջատուած, կռնակը վնասուած, կապիչները ինկած:

ԾԱՆՕԹ. Նուէր՝ Մանասէ Գաբրիէլեանի կողմէ, 1945:

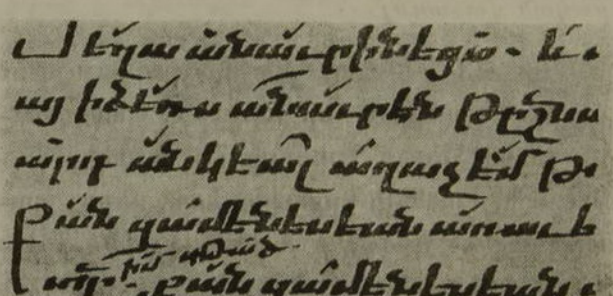

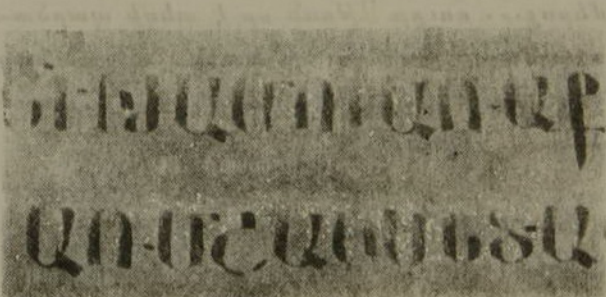

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1ա—394բ Մանկունք Մարտիրոսաց ԱՁ — ...*Մերկացեալք ըղմարդկային տկարութեան ըզգեստ*... Երգ Ներսէսի — *Առաւօտ լուսոյ*... *դուռն ողորմ*... (*չար. թափուած*):

Շարականները դասաւորուած են ըստ ձայնի՝ նախ Յարութեան, ապա Ծննդեան, Ապաշխարութեան, Սրբոց, Հանգստեան: վերջաւորութեան կան Հարցերը:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՅԻ

1. Պահպանակ *Ա*[2] *Թվին ՌՇԸ* (1609) *Աւգոստոս Ը* (8) *պարգեւեց Աստուած նոբարո[ղ]բոճ մանուկն զՍիմոն*:

բ. Պահպանակ Ա[2] *Թվին ՌԿ* (1611) *Նոյեմբերի Լ* (30) *ընծաեցաւ դեռաբուս մանուկն յԱնտոն*:

գ. Պահպանակ *Ա*[2] *Թվին ՌԿԳ* (1614) *Յունվարի ԺԶ* (16) *մխիթարիչն Աստուած մխիթարեց նորա ծնունդ մանկամբն Մա*կարա:

2. Պահպանակ Բ[2] *Թվին ՌՁԴ* (1635) *Յունվարի ԺԲ* (12), *օրն՝ Բ-շաբթի ծնաւ* Մարիամ:

3. Պահպանակ Բ[1] *Տիրացու* Բարդողէմիոսըս *եկի* //// *Թվին ՌճՀԶ* (1727), *Յուլիս ԺԷ* (17)-*ումն՝ Բ-շաբթի, ի դուռն* Աստուածայմայր *նորաշէն սուրբ եկեղեցին պըսակվեց, մեծ սեղանին խաչկալ տվաք* //// Աստուածայտուրին, *յիշատակ եառք իւր հոգուն. առաջի ընծայն էր նորայշէն սուրբ եկեղեցուն իփրեւ Աբելի ընծայն համեսցէ*:

բ. Պահպանակ Բ[1] *Թվին ՌճՀէ* (1728), *Յուլիս Ի* (20), *օրն Գ-շաբթի պարքեւեաց Աստուած նորայծին մանուկ. մկրտվեց նորայշէն եկեղեցին, որ է* Սուրբ Աստուածայծին, *ի ձեռամբն* Տէր Ըս[տե]փաննոսին. *անվանեցաւ* Մանուկ:

գ. Պահպանակ Ա[2] *Թուըն ՌճՂԵ* (1746) *տիրացու* Բարդողէմէոսին *որդ[ի] ելաւ Հունիսի Ը* (8), *գիրակ օրն, անունըն* Յարութիւն *եդին: Աստուած ինքն բարի ժառանկ անէ*:

4. 220բ (*ԺԸ դ.*) *Յիշատակ է յաս Շարականըս տիրացու* Սարգիսին *է, յորու ձէոք յուր յանի յօղօրմիս թող հանէ. յամէն*: (*Նաեւ*՝ 221ա «Սարգիս, Հոփսմայ»):

5. (*Կազմին Ա. փեղկի ներքնամասը*) *Նուէր Կիլիկիոյ Հայ կաթողիկոսարանի, Անթիլիաս, Պէյրութ, դեղագործ* Մանասէ Գաբրիէլեանէ, 1945 *Մայիս* 20:

կնքադրոշմ՝ (*Ա․ փեղկի ներքնամասը*) «Euphrates College Library. donated by Library Fund, Cat. No. 090, Oct. 1907»։ 13բ «Euphrates College Library»։ 14ա «Euphrates College, Harpoot Turkey»։ Պահպանակ 1բ «Armenia College Library» (*վերջին երեքն բազմաթիւ նմոյշներ կան*)։

88

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՋԱԽՈՂԱԿ ԴԻՊՈՒԱԾՈՑ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ

ԺԸ-ԺԹ — XVIII-XIX

Թերթ՝ 13 · պատարկ՝ 10բ։ *Պրակ*՝ 1×13։ *Նիւթ*՝ թուղթ։ *Մեծութիւն*՝ 21,1×16,8։ *Գրութիւն*՝ միասիւն։ *Գիր*՝ նոտրգիր։ *Տող*՝ 28։ *Կազմ*՝ թղթակազմ։ *Վիճակ*՝ բաւարար։

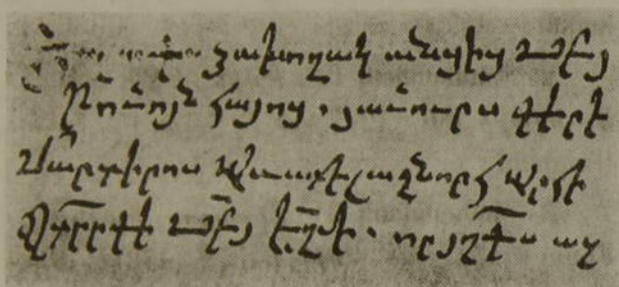

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1ա Պատմութիւն յաղագս ճախողակ դիպուածոց սրբոյ Աթոռոյն Հայոց վիճակին, որ ի սուրբ քաղաքն յԵրուսաղէմ, այսինքն Սրբոց Յակոբեանց երջանիկ առաքելոցն... որ մինչեւ ցայսօր վայելէ ազգս մեր ըստ վկայութեան Ագաթանգեղոս ճշմարտապատում ճառի, ի բնէ անտի յաւուրս սրբոյ Լուսաւորչին մերոյ եւ սրբոյ Սեղբեստրոսի Հռոմայ հայրապետին եւ սրբոյն Տրդատայ Հայոց թագաւորին եւ մեծին Կոստանդիանոսի ժամանակէ է վիճակեալ եւ յատկապէս ազգիս Հայոց սեփհական ուխտատեղիք...

1բ—3բ Յաղագս ճախողակ անցից սրբոյ Գողգոթայի որ ի ՊՁԸ (1439) թուոյն Հայոց, յաւուրս... Մարտիրոս առաքելաշնորհ արհիեպիսկոպոսին... — *Վաճառական ոմն սուլթանին յԵգիպտոսի՝ Ղայիպլի անուն, դիմեալ գնաց ի Վրաստան վասն առեւտըրական վաճառոյ...*

3բ—13բ Յաղագս յայնմ խռովայոյզ եւ ճախողակ անցիցն որ յաւուրս պատրիարգութեան Տեառն Գրիգորի Շղթայակիր անուանեալ երանելի սրբազան հօրն մերոյ պատահեաց — *Քանզի ի ժամանակի վերոյիշեալ երջանկափայլ եւ հոգեշնորհ սրբոյ հօրն մերոյ... սուրբ Աթոռն որ է տեղի պարծանաց ազգիս Հայոց, վերստին պարգեւեաց մեզ գթածն եւ ողորմածն Աստուած, որում փառք... ամէն*։

89

ՅԱՂԱԳՍ ԲՆՈՒԹԵԱՆ

ԺԹ — XIX

Թերթ՝ 12· դատարկ՝ 11ա—2բ։ *Գրակ*՝ 1×12։ *Նիւթ*՝ թուղթ։ *Մեծութիւն*՝ 20,8×15,9։ *Գրութիւն*՝ միասիւն։ *Գիր*՝ նօտրգիր։ *Տող*՝ 22։ *Կազմ*՝ թղթակազմ։ *Պահպանակ*՝ 1-ական թերթ սկիզբը եւ վերջը։

Վիճակ՝ բաւարար։

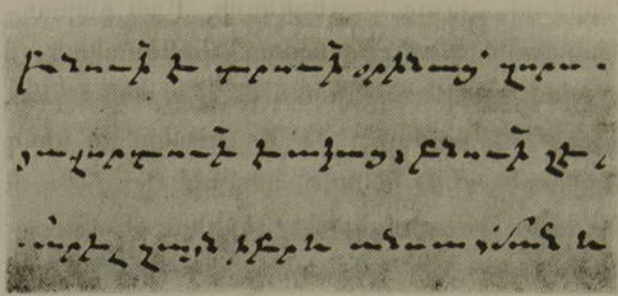

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ա· 1*ա*—2*ա* Յաղագս բնութեան — *Բընութիւն է դրութիւն օրինաց, զոր Արարիչն հաստատեաց վասն գոյութեան իրաց*…

բ· 2*ա*—3*ա* Բնութիւն վայրենի — *Բնութիւն է արտաքին աթոռ մեծագործութեան Աստուծոյ*…

գ· 3*ա*—*բ* Բնութիւն մշակեալ — *Որպէս զի գեղեցիկ է եւ չքնաղ բնութիւն մշակեալ*…

դ· 3*բ*—4*ա* Բնութիւն խոպանացեալ — *Սակայն ոչ Թաղաւորէ մարդ, բայց միայն իրաւամբ ստացմանն*…

ե· 4*ա*—*բ* Ի վերայ օդոյ — *Օդն տարր հեղուկ եւ Թեթեւագոյն քան զջուր հնազանդի բազում զօրութեանց*…

զ· 4*բ*—5*ա* Երկիր — *Այս հողագունդ անսահման ունի ի վերայ իւր զըարծրութիւնս*…

է· 5*ա*—6*բ* Ծով — *Ջառաջինն յանդիման ընծայէր աչաց մերոց անհուն կուտակութիւն ջուրց*…

ը· 6*բ*—8*բ* Յաղագս հրաբուղխ լերանց— *Հրավառ լերինք որք հրաբուխք կոչին, առնեն յինքեանս զյորդութիւն ծծմբոյ*…

թ· 8*բ*—9*բ* Յաղագս բնութեան բուսականաց — *Ըստ բնութեան բաժնիցն պեսպիսանի եւ բոյսք*…

ժ· 9*բ*—10*բ* Մարդ — *Ըստ արտաքնոյն նկատեալ իսկ ճշգրիտ իմն գերազանցութիւն է տեսանելի ի մարդն*… *ճշմարիտ գգայութիւնք են հոգւոյ եւ ճշմարիտ լեզու իմացականութեան*։

90

ՄԱՐԳԱՐ ԽՕՃԵՆՑ ԵՐԵՒԱՆՑԻ· ՑՈՒՑԱԿ ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԵԱՆՑ

ԺԹ — XIX

Թերթ՝ 40· դատարկ՝ 1*ա*—*բ*, 37*բ*—40*բ*։ *Գրակ*՝ 5×8։ *Նիւթ*՝ թուղթ։ *Մեծութիւն*՝ 22×16։ *Գրութիւն*՝ միասիւն։ *Գիր*՝ նօտրգիր։ *Տող*՝ 28։ *Կազմ*՝ կապոյտ լաթակազմ։ *Պահպանակ*՝ 1-ական թերթ սկիզբը եւ վերջը։

Վիճակ՝ բաւարար։

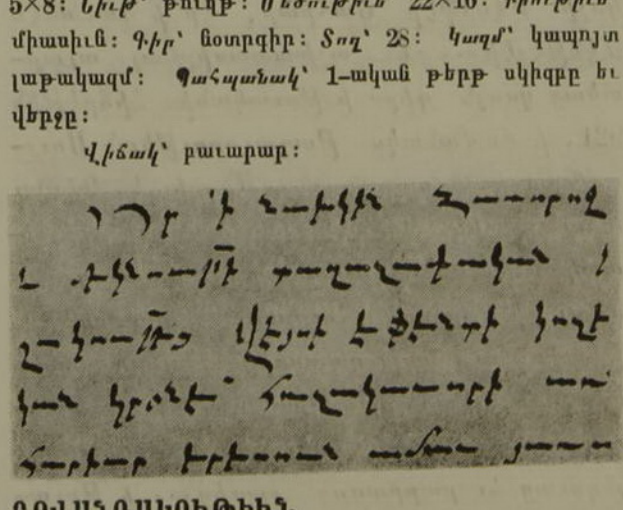

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

2*ա*—36*բ* Ցուցակ գուշակութեանց· տըբոհեալ յերկուս հատորս։ Որ ի նախկին հատորոջ գրի թարգմանութիւն եւ մեկնութիւն տաղաչափական բանիւf արարեալ գուշակութեանց Վէյսի Էփէնտի կոչեցեալ Մէվլէվի տէվրիշական կրօնէ հռչակաւորի առն ումեf…

Աշխատասիրեալ ի Գեղամեան Մարգարէ Զաքարիայ խօճենց Երեւանցւոյ եւ ընծայեալ ի պատիւ Աստուծով զօրացեալ մեծի եւ յաղթօղ տիեզերակալ կայսերութեան ամենայն Ռուսաց։ Յամի Տեառն 1789 եւ Հոկտեմբերի 1։ Ի Սանկ Պետրբուրգ։

Ամբողջական բնագիրը տե՛ս Ձեռգ· թիւ 40, 1*ա*—40*բ*։

91

ՆԵՐՍԷՍ ՇՆՈՐՀԱԼԻ. ՈՂՔ ԵՒ ԵՐԵՍԻՈՑ

ԺԲ — XIX

Թ^ղթ^ք՝ 44· գատարկ՝ 1*ա—բ*, 42*բ*—43*բ*: *Ոճագ*՝ Ա—Ժ×10 (Ժ 14)։ *Նիւթ*՝ բուղբ։ *Մեծութիւն*՝ 21,3×12,5։ *Գրութիւն*՝ միասիւն։ *Գիր*՝ ճօտգիր։ *Տող*՝ 26։ *Կազմ*՝ կապոյտ յարդակազմ։ *Պահպանակ*՝ 1–ական թերթ սկիզբը եւ վերջը։

Վիճակ՝ բաւարար։

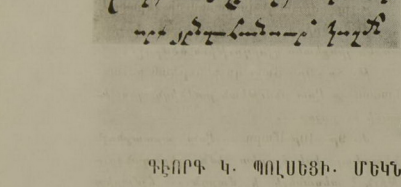

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1*ա*—42*բ* Ողբ եդեսեայ. Տեառն Ներսէսի սրբազան եպիսկոպոսի, եղբօր Տեառն Գրիգորի Հայոց կաթողիկոսի, Բան բարառեական, / Տաղիւ չափեալ հոմերական, / Խօսեալ քանիւ ողբերգական, / Վասն եդեսեայ մեծի առման, / Ի թուականին հինգ հարիւրի, / Եւ իննսուն ընդ երեքի, / Քասն եւ երեք Դեկտեմբերի, /Ցերերդոյ ժամու օր ուրբաթի — *Արդ ողբացէք ևկեղեցիք, / Հարսունք վերին առագաստին… /Ի փառս Հօր աւարտելոց, / Հոգւոյ–Որդւոյ կատարելոց*։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1· 1*ա* Թարգմանօրէն մեկնութիւն տաղաչափական բառարանին այնորիկ, որ կոչի Շահիտ։ Ի յոյս ածեալ աշխատութեամբ Գէորգայ ուրմէն մշականուն դպրի։ Ի մայրաքաղաքին Կոստանդնուպոլիս։ Ընդ հովանեաւ տաճարի Սրբոյ Հրեշտակապետին Միխայէլի, որ ի Պալատն։ Յամի Տեառն 1795, Մայիսի 8։ Ի վայելումն բառագնին վերծանողաց Հայկազունեաց։

– 2*ա*—*բ* Յառաջաբանութիւն ինչ — *Հեղինակն պատուական ոգբուկիս այսորիկ, որ կոչի Թէօֆիլէ Շահխոր, էր ի գաւառն Մէնթէչէի… եւ այսպատասխրեալ աւարտեաց զսոյն ոլբս ի Թուականի Հիճրէթին 921, ի ժամանակս Քաղաւորութեան Սուլթան Սէլիմին առաջնոյ… Արդ եւ ես Գէորգ անուն չնչին Կոստանդինուպոլսեցի պատանական… գրեցի զմեկնութիւնն սորա ոգբոյս մեզ ի քարտի հայկական տառագծութեամբ, ուր նախ զպարսիկն եդեալ, ապա գհայոցն, յետոյ զթուրքացն եւ հունկ յետոյ զպարագոյն, որով եղեւ սա գիրք բառից, լեզուաց եւ բարբառոց քառից… ի թուականին Հայոց ՌՄԽԴ (1795), ի քաղաւորեալ քաղաքն Կոստանդնուպոլիս…*

92

ԴԷՈՐԳ Կ. ՊՈԼՍԵՑԻ. ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ՊԱՐՍԿԱԿԱՆ ԲԱՌԻՑ

Կ· ՊՈԼԻՍ

ՌՄՀԲ — 1823

Դրիչ՝ Նազարէք դպիր։

Թ^ղթ^ք՝ 148· գատարկ՝ 1*բ*, 134*ա*—7*բ*, 148*բ*։ *Պահպ*՝ Ա—ԺԲ×10 (ԺԲ 7) + 1×11։ *Նիւթ*՝ բուղբ։ *Մեծութիւն*՝ 20,8×14,7։ *Գրութիւն*՝ միասիւն։ *Գիր*՝ ճօտգիր։ *Տող*՝ 26։ *Կազմ*՝ շագանակագոյն կաշեպատ խաւաթաղր, ոսկեզոյն շրջազարդով։ *Պահպանակ*՝ 1–ական թերթ սկիզբը եւ վերջը։

Վիճակ՝ բաւարար։ Թանաքը ներծծուած եւ գրադաշտը զուգափոխուած։

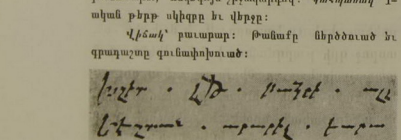

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

– 3ա—71բ Թարգմանութիւն մեկնութիւն տապաւաճախական բառարանին այնորիկ որ կոչի Շահիտի: Գլուխ Ա. — *Իղիա՝ առաւուած, Քահկիլ, աշխատ: Եհզեան՝ արարիչ, Եաթաթբեր, խալիք: Խուտայ՝ Նոյն է ըստ վերոյգրեալ... ՏէրՔէնդու՝ է տեսակ խմոր փոքրիկ սեխայ... իսկ բառն Թուրքերէն՝ Նայլազ:*

2· 72ա—133բ Այլ բառարան կամ նորագ յօրինեալ:

– 72ա—բ Յառաջաբանութիւն ինչ — *Գործս այս է աշխատութիւն այլոյ ուրուք հեղինակի՝ Վէհափ անուն... ի Թուականի Հիճրէթին 1197, որ արդեաւք է Նորոգատէս գնաւատուժն մեկնութեան պարսկական բառից այսոցիկ ի Թուրքաց բարբառ՝ առաջնոյս յանձնմամբ, Նմանակ խմն գրոցն Շահիտի բանաստեղծին... զոր տեսեալ... կամեցայ յանելով ի Նոյն բառս Հայերէն ի մեկնութիւն Նորուն յեղեալ ի Հայկական առս... եւ Ի՛որդ զպիր Կոստանդինուպոլսեցւոյ՝ որդի Տէառն Ճուհաննու քահանայի, ի Տէր Հանդուցեալոյ... ի Թուականին Հայոց ՌՄԽԹ (1794) յամսեանն Ցունիսի, ընդ հանեաւ առաջարկ ակեզեցւոյ սրբոյն Միքայէլի երկայնից զօրացն պետի, որ է ի Քաղկեդոն Գալատիոյ:*

73ա—133բ Դառմարութիւն պարսկական բառից, պարզաբանեալ ի բարբառ թուրքական եւ հայկական: Գլուխ Ա· — *Շիրդէր եւ չկպիլը: Տատար· Եհզեան՝ չալաչ, Քանկրի, առաւուած, իղիա, խնուս... Մէքամէա՝ Քէմամ, լրացեալ:*

3· 138ա—48ա Յաղագս ձեւակերպութեան գիմաց բային եւ կազմութեան հրամայականին եւ ապառնի ամանակին՝ պարսից, յորոց բղխին եւ այլք — *Դիտելի է, զի բոլոր անեւելեայ բայք պարսից յերկուս վերջաւորութիւնս յանգին, այսինքն ի «ԷՆ» եւ ի «ՔԷՆ», որպէս ԻՔՔէնէՆ՝ ընկենուլ, եւ ՏանիքէՆ՝ գիտել... խանէՔ մէՆ, փէաէլրի Քիւ, փիւաէլրի օ. այսինքն՝ ասէն իմ, հայր քո, որդի նորա:*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԹԱՄԱՆԱԿԻ

148բ *Օրինակեցաւ ի Նազարէթ գպրէ Գեորգեան Կոստանդինուպոլսեցւոյ սերելոյ ի տանէ մեծ Հայասատանեայց: 1823, ի Կոստանդինուպոլիս, ՌՄՀԲ:*

93

ԳԻՐՔ ՄՏԱԾՈՒԹԵԱՆՑ ԱՒՐ ՔԱՀԱՆԱՅԻՍ

ԺԸ — XVIII

Քերթ՝ 238· գոտարկ՝ 11բ, 238բ: *Գրակ՝* Ա—ԻԱ×12 (Ա—Գ, Ի—ԻԱ 8, Զ, Թ, ժԹ 14): *Նիւթ՝* բուղթ: *Մեծութիւն՝* 16,2×11,3: *Գրութիւն՝* միասիւն: *Գիր՝* նստրգիր: *Տող՝* 20: *Կազմ՝* մուգ շագանակագոյն կաշեպատ խատաւորտ: *Վիճակ՝* 2 թերթ սկիզբ եւ 1 թերթ վերջը:

Վիճակ՝ բառարար: հոնութենի գունավոր ուած, գեղակիր՝ մանուանդ վերջին երկու պրակները, կազմին կռնակը վնասուած:

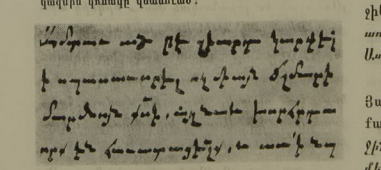

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1· 1ա—233բ [Գիրք Մտածութեանց առ Քահանայս]

– 1ա—11ա Բան առ ընթերցօղս — *Առարկայ գրոցս է ցուցանել զքահանայութիւն ի գերազանցութեան իւրոյ արժանաւորութեան...*

ա· 12ա—26ա Մտածութիւն առաջին եւ հիմնադրական· Յաղագս պաշտօնի եւ վախճանի Քահանայից: Մասն Ա, բնութիւն առաջին — *Զմտաւ առ, Քէ ինչ՞րդ գլխաւոր եւ առաջին վախճանն, ոյր վասն կարգեաց Տէր Աստուած յեկեղեցւոյ զքահանայս...*

բ· 26բ—42բ Մտածութիւն երկրորդ· Յաղագս գերամբարձ արժանաւորութեան Քահանայից··· — *Զմտաւ առ յայժմ առաջին մասին ի հաւասարիլ, Քէ ինչ՞րդ Տէրն մեր կոչելով զքեզ ի քահանայութիւն...*

գ· 42բ—56ա Մտածութիւն երրորդ· թէ Քահանայն իցէ մահուչափ **մեղ** Քահանայիցն· Յաղագս տեսական անհրաւութեան

զոր առնեն Աստուծոյ··· — *Զմտաւ ած, թէ զիարդ մահու չափ մեզքն, յումմէ եւ իցէ մարդոյ գործեալ···*

դ· 56ա—70բ Մտածութիւն չորրորդ· Ցաղագս վնասուց եւ պատճառ, զորս առթէն մեզ համաձայից անձանց եւ ծոզոնվըրդեան··· — *Զմտաւ ած, թէ զիարդ մի ի պատճառ եւ ի վնասուց զոր անձանց իւրեանց պատճառէն մեզք քահանայից···*

է· 70բ—83ա Մտածութիւն հինգերորդ յորում ի մասնաւոր բնի, թէ բանի ծանր եւ սարսափելի է մեղին անպարկեշտութեան եւ անմուժութեան··· — *Զմտաւ ած յայդմ յայդմ առաջին մասին զհեծ փոյթ, որով պահանջէ Աստուած ի պաշտօնեայս···*

զ· 83ա—95ա Մտածութիւն վեցերորդ յորում բնին սարսափելի պատուհասին, որով Աստուած պատժէ ի բահանայս զմեղս անմուժկալութեան··· — *Զմտաւ ած զատաբնին, թէ զիարդ մին յատուել սարսափելի պատուհասիցն···*

է· 95ա—106ա Մտածութիւն եօթներորդ յորում բնին, թէ բանի ծանր է եւ սարսափելի մեղին բահանայից, որ ի մահուչափ մեղս մատուցանեն զպատարագն··· — *Զմտաւ ած, թէ զիարդ մատուցանել զսուրբ պատարագն արատաւորեալ խղճիւ···*

ը· 106ա—18բ Մտածութիւն ութերորդ յորում կշռի եւ բնին, թէ բանի ծանր եւ վնասակար իցէ մեղին գայթակղութեան ի բահանայս··· — *Զմտաւ ած, թէ զիարդ մեզք գայթակղութեան ոչ այլ ինչ է···*

թ· 118բ—33բ Մտածութիւն իններորդ յորում բնին մահ բահանայից··· — *Զմտաւ ած յայդմ առաջին մասին, թէ քանի քաղցր եւ երջանիկ եղիցի մահ առաքինասէր քահանայիցն···*

ժ· 134ա—48ա Մտածութիւն տասներորդ յորում բնին ընդհանրապէս, թէ բանի առաւել սարսափելի եւ անաչառ եղիցի դատաստանն բահանայից յետ մահուան ըստ բան զաշխարհականացն··· — *Զմտաւ ած, ով քահանայ, զի բԱչէպ Աստուած չնորհեաց քեզ բազում ապաշխարեաց···*

ժա· 148ա—64բ Մտածութիւն մետասաներորդ յորում բնին ի մասնաւորի, թէ զիարդ յետազօտեսցին եւ դատեսցին յատենին Աստուծոյ զործ բահանայից··· — *Զմտաւ ած յայդմ առաջին մասին, թէ զիարդ ամենայն զործք ք, զոյս զործես յատուի կենաս···*

ժբ· 165ա—76բ Մտածութիւն երկասասաներորդ յորում բնին, թէ զիարդ հարցափորձ լինի եւ դատեսցին քանի բահանայից յատենին Աստուծոյ··· — *Զմտաւ ած յա[յ]դմ առաջին մասին, զոր ունի տալ Աստուծոյ քահանայի վասն մեղանչական բանիցն··*

ժգ· 176բ—89ա Մտածութիւն երեքտասաներորդ յորում բնին դատաստանն առանձնական, որ հանդերձեալ է լինել վասն մտացն խորհրդոց բահանայից եւ բաղձացն սրտի նոցա··· — *Զմտաւ ած, թէ որպէս յաւուրն առանձնական դատաստանի պարտ է համար տալ վասն ամենայն գոյն բանի···*

ժզ· 189բ—204ա Մտածութիւն չորեքտասաներորդ յորում բնին, թէ զիարդ հետազօտեսցին յատենականն դատաստանի ստուգութեամբ եւ զանցառութեամբ բահանայից եւ եկեղեցականաց··· — *Զմտաւ ած, թէ զիարդ յանաչառ քննութեան որ հանդերձեալ լինել ի վերայ կենաց քոց···*

ժէ· 204ա—20ա Մտածութիւն հինգտասաներորդ յորում բնին ամօթն, զոր կրեսցեն խառնագնաց բահանայք յաւուրն ընդհանրական դատաստանի··· — *Զմտաւ ած յայդմ առաջին մասին ամօթն, զոր կրեսցեն ցոփակեաց քահանայք···*

ժը· 220բ—33բ Մտածութիւն վեցտասաներորդ եւ վերջին յորում բնին տանջանացն զոր կրեսցեն ի դժոխս խառնագնաց բահայիցն··· — *Զմտաւ ած, թէ որպէս յաջքսյութեան Քհպէտ ամենայն երանելոյք են հաղորդք երկնային փառաց··· եւ զպատեհն յԱստուած եւ զերանական փառս երկնից արքայութեան ընդ ամենայն. յաւիտեանս։*

2· 233բ—6բ Կանոն՝ ձշմարիտ եկեղեցական կենաց — *Ա. Յառնել յանկողնոյ յետ եօթն կամ առաւել եւս ուշ ժամուց հանգստեան··· ԼԳ. Առաւել եւ գլխաւոր եւ էական խրատն եղիցի այս···*

– 237ա—8ա Յանկ մտածութեանց — *Ա. Ցաղագս պաշտօնի եւ վախճանի քահանայից··· ԺԶ. Ցորում քննին տանջանքն··· Կանոն ճշմարիտ եկեղեցական կենաց։*

94

ԳՐԻԳՈՐ ՏԱՐԹԵԱՑԻ. ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ՄԱՏԹԷԻ

ԺԵ — XV

Գրիչ՝ Յովհաննիսիկ (‹Յովաննէս›)։

Թերք՝ 348։ *Գրած*՝ Ա—ԻԹ×12 (Ա—Բ 10, ԻԸ 16)։ *Նիւթ*՝ բուռաք։ *Մեծութիւն*՝ 16,6×12,3։ *Գրութիւն*՝ մխաիւն։ *Գիր*՝ բոլորգիր։ *Տող*՝ 27։ *Կազմ*՝ շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ։ *Լուսանցակողք*՝ կարմիր։ *Պահպանակ*՝ 1 թերթ սկիզբը։

Լուսանցազարդ՝ բուսական (սակաւ)։ *Զարդագրութիւն*՝ թռչնագիր եւ հանգուցագիր (սակաւ)։

Պատահիկ-պահպանակ՝ 1 թերթ, Բ վերկի ներքնամասը փակցուած, 7 տող, բոլորագիծ երկաթագիր, ժ—ժԱ դդ., կխտվին պատռուած եւ վնասուած, մասն Ղուկասու Աւետարանի ժ 40—42։

Վիճակ՝ բաւարար։ Խոնաւութենէ թերեւոյթ գունապտղոտուած եւ ցեղակեր, կապիչները ինկած։

Տիմնօթ. Հ. Ն. Ակինեան, *Բիւ.* 15։

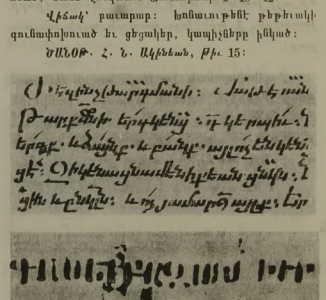

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա. [Գրիգորի Տաթեւացւոյ Մեկնութիւն Մատթէի]

– 1*ա*—3*ա* Ցանկն է գլխատրագրից քանից բոլոր գրացս, զի դիւրաւ գտցես զոր եւ կամիս — *Ցառաջին հատորն վասն չորս գիտացն… Այլ ի վեցերորդ հատորն՝ Սիրեցեա զՏէր Աստուած քո…*

– 3*ա*—5*ա* Ցանկ է առաջին հատորիս Մեկնութեան — *Առաջինն՝ Բազդատութիւն Դ գիտացն… Իջ. Վասն ժ նշանացն Քրիստոսի…*

1· 5*բ*—58*բ* Գրիգորի աշակերտի եռամեծի եւ տիեզերալոյս վարդապետի Յոհաննու Որոտնեցւոյ հատաճեալ Քաղուածոյ Մեկնութիւն սուրբ Աւետարանին Մաթէոսի, ճախերգաքար։ [Բ]աղդատութիւն չորս գիտացն եղեմաքուխ՝ չորից աւետարանչացն հոգէքուխ — *Արդ, չորս գիտն Նմանի չորից աւետարանչացն, Փիլոն որ է Աղէք կամ Ինդոս՝ ի Մաթիաս համեմատի…*

– 59*ա*—61*բ* Ցանկն է երկրորդ հատտրիս — *Առաջինն՝ Զի մատենագիր Յովանէս ի բանդ… Լ. Վասն բարուցն…*

2· 62*ա*—132*բ* Նորին երկրորդ հատոր Մեկնութեան Քաղուածոյս· [Բ]ւ իբրեւ մատենիցաւ Յովանէս — *Յաւգտանէն աւետարանիչքն, Թէ այլ իմն է գործք եւ վարդապետութիւն Քրիստոսի, զոր ոչ գրեցան…*

– 133*ա*—4*բ* Ցանկն է երրորդ հատորիս Աւետարանիս — *Առաջինն՝ Վասն հարիւրապետին… ԺԶ. Նախ[ա]տէ զքաղաքն, զի ոչ յուսէ Քրիստոսի…*

3· 135*ա*—66*ա* Նորին երրորդ հատոր Մեկնութեան Քաղուածոյս· Եւ մտեալ ի Կափառնաւում մատեան հարիւրապետ մի — *Հրց· Վասն էրր սատ սկիզբն՝ Եւ առնէ մեկնութեան· Պտ· Զի առաջին ի հեթանոսաց հարիւրապետն էր որ հաւատաց…*

– 166*բ*—7*բ* Ցանկն է չորրորդ հատորիս գրացս — *Առաջինն՝ Պատասխանի եւս… Վեցհատանիներորդ՝ Զանազանութիւն առաջին եւ երկրորդ գալստեան…*

4· 168*ա*—208*ա* Նորին չորրորդ հատոր— *Ցայնմ ժամանակի յորժամ գպատուէր [եր]— կոտասանիցն կատարեաց եւ առաքեաց քարոզել…*

– 208*բ*—10*ա* Ցանկն է հինգերորդ հատորին… — *Առաջինն՝ Վասն Հերովդէսի… Իբ. Վասն հարկի կայսեր…*

5· 210*բ*—66*ա* Նորին հինգերորդ հատոր վասն Հերովդէի եւ որդւոց նորա· ել ձիւաւս ի կողմանս Փիլիպեայ Կեսարիայ — *Նախ հարցանելի է, ուստի՞ գայր եւ յո՞յ երթայր…*

– 266*բ*—70*ա* Ցանկն է վեցերորդ հատորին — *Առաջինն՝ Պատճառ չորրորդ եւ*

վեցերորդ հատորի մեկնութեան... Իմ. Քանի՞ անգամ երեւեցաւ...

6· 270*բ*—343*ա* [Ն]որին վեցերորդ հատոր Փաքինեցւոյն — [*Մ*]*ուբերն Ոսկերբանին չորս հատոր գրէ գեհենիչն այսու մոտ... ըստ կարի մերում արասցուք զհամոյն Ամուսնոյ, զի եւ հանդերձելոց բարեաց հասցուք ի Քրիստոս... ամէն*:

Բ· 344*ա*—8*ա* Թուխք Գրիգորի աշակերտի մեծին Յովհաննու Որոտնեցւոյ Վասն կաթողիկոսութեան Ախթամարայ — [Ն]*ուասատ եւ ներգեւեալ ոգի վերջինս ի ծնունդս եկեղեցոյ եւ տրուպս բանասիրաց, պիտակ անուն Գրիգորի՝ խնդրող բանին... մարմնոյ կուրութիւն անկամայ է պատահար, խակ...* (անաւարտ)։

Գ· [Ցուեվագրութիւն՝ *ԺԶ–Ժէդդ*·]

348*բ* [Վասն խօսիցն Աստուծոյ] *Ամենեցուս* [*Աստուած*] *ընդ* [*Ագ*]*ամայ է, ընդ կայ չէնի...*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԴՐՁՈՒԹԵԱՆ ԹԱՄԱՆԱԿԻ

ա· 61*բ Զեղկելի եւ գժեզօք մեւեալս զՅովաննիսիկս յիշեսջիք ի Քրիստոս* (նաեւ՝ 22*բ*, 133*ա*, 166*բ*, 208*ա*)։

բ· 266*ա Զոյովից մեղաց պատժապարտս զՅովաննէս մեռեալ հոգի, սակաւ աշխատող, յոյժ յուր եւ վանագլ զրնչ, յերես անկեալ ազաչեմ, յիշման արժանի առնել միով Տէր ողորմութ, զի կարող է Աստուած ի ձեռն այլոց այլում ողորմութիւն շնորհել, այլեւ խոչոգութեան գրոյս անմեղապէս լինել մաղթեմ*։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԻՏ

1· (*Մաղադաթեայ պատառիկ պահպանակին վրայ*) *Զիմ ամէն որ ի սեպտին անցուցաք Մարտի է //// զատուն աւրն· անդամ մի այլ յատկին ՌԾԳ* (1604) *Սեպտեմբերի յատկէն, ի պինդէքոս զատուն աւրն անցուցաք*։

2· Պահպանակ 1*ա Մոյն աւրբ Աւետարանի Մէկնիչն Պօղոսեցի տիրացու Դանիէլին է, որ եղաւ ի աւրբ եկեղեցւոյ սնոտուկն ամանէք, ի դիպող ժամուն առչ (Հմմտ. Ձեռգ· Քիւ 73, թերթ 291ա)*։

95

ՇԱՐԱԿՆՈՑ

ԺԶ–Ժէդդ — XVI–XVII

Գրիչ՝ Մահդասի։

Թերք՝ 182։ *Գրակ՝* է—ԻԲ×12 (Ա—Զ չԻՐ, է 8, Ը, ԺԵ, ԻԲ 10, ԺԱ 11)։ *Նիւթ՝* բուղբ։ *Մեծութիւն՝* 15.8×10.8։ *Դրութիւն՝* միասիւն։ *Գիր՝* բոլորգիր։ *Տող՝* 21—24։ *Կազմ՝* շագանակագոյն դերձմազարդ կաշի։

Գլխագրդ՝ 30*բ*, 56*ա*, 158*ա*։ *Զարդագրութիւն՝* հանգուցագիր (տակաւ)։

Վիճակ՝ ամբաւարար։ Լուսանցիները թերթուածի ցեցակեր եւաեւ պատռուած, բազմաթիւ պրակներ ու թերթեր բոպիտած, կազմին միայն կաշին մնացած։

Նշանօթ· *Հ*· *Ն*· *Ակինեան, Բիւ*· 56։

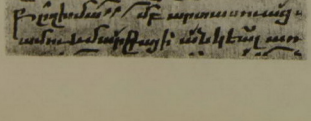

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1*ա*—182*բ* [Կանոն Հրեւելտակապետաց· Ողորմեա — ... *երեւելով հո]զեղիցս անեւթեւթականքն*... Կանոնն սրբոյն Յակովբա մեծ հայրապետի — *Ցաղթող եւ սուրբ... պարծանք աշխարհի եւ բարեխօս վասն մեր*... (*չար· Քաւուած*)։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԴՐՁՈՒԹԵԱՆ ԹԱՄԱՆԱԿԻ

157*բ Մի մեղադրէք, զի Հէ* (77) *ամայ էի, ի Մահդասի անուանէի, Ի* (20) *Շաբաթկանաց էի գրել· վարաեա*(sic) *չեմ լռել, թէ Դ կամ ե վեր գրել լինի*։

ԺՈՂՈՎԱԾՈՑ

ՏԱՆՏԻ Ի ՔԱՆ–ԻՆՉ — 1652–1657

Գրիչ եւ սաացող՝ Յովաննէս երէց:

Քերք՝ 385· գատարկ՝ 1ա—2ա, 18բ, 319բ, 337բ, 345բ, 376բ: *Գրակ՝* 1×2 + 1×6+2×10+Ա—ԺԶ×12 (Ա 8, Զ 14, ԺԲ 13) + Ա—Բ×12 (Բ 6) + 17×12 (Ա, ԺԱ 6, Ե, Է 13, Ը 8, Թ 4, ԺՋ 7)· *Նիւթ՝* թուղթ: *Մեծութիւն՝* 13,3×10,3: *Գրութիւն՝* միասիսիոն: *Գիր՝* չեղագրամաճ եօսգրիք (եօսգրիր՝ 210ա—27ա, 319ա—44ա)· *Տող՝* 13—22: *Կազմ՝* մուգ շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ, դեմնակով· ատասաը՝ կարմիր կտաւ:

Գլխագարդ՝ 231բ: *Լուսանցագարդ՝* Ս· էթասիսիոս՝ 271բ:

Վիճակ՝ բաւարար: Անհնամ ձեռերը բանսոհոտած ու գրչափարձեր կատարած են: Կապիչներն ու փակաճները իճկած:

ՅԱՆՕԹ· Սկիսականութիւնը եղած է Ե· ջննյ· Մկրտանին:

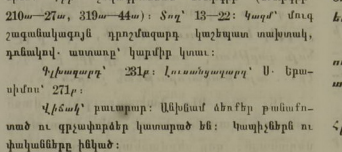

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1· 2բ—5բ Այս են խ խրատ օգուտ եւ շահ հոգւոյ եւ մարմնոյ, ասացեալ մեծին Իմաստնոյ Արիստոտէլի, զոր բուրմն Արիգատոպի ասէ — Ա· Ընդ առն անմտին եւ անբզպամին հետ դիմի ըմպելոյն, խմաստնոյ եւ բարեկամին հետ քարինս կրեն լաւ է··· Լծ· Հանդերձ որ քեզ չի վայելելը հագնիս եւ ծաղր առնեն զքեզ· քեզ որ կաաւ կամ չուղ վայելչ, վայելուձն հագիր, քան վնասն լաւ է:

2· 6ա—18ա [Վասն չորից թուաց]

ա· 6ա—7ա Զորս անգամ պիտի որ կարգալուսիս լինի մարդս եւ ամաւթ կրէ առաջի պատուական աթոռոյն Քրիստոսի··· եւ դու կորայդլուսիս եւ ամօթ կրես:

բ· 7բ Իսի Աղամ այլ Դ մեղք գործեաց··· յետ անկմանն մեզայ չաաց:

գ· 8ա—9բ Դարձեալ պարտ է իրիստոնէից, որ այսպիսի առաքինութեամբ կեցուցամաքանաճութիւնն, ժուժկալութիւնն··· ապա ըստգնայէ, որ զայլան բանբասանն:

դ· 9բ—18ա Զորս ցեղ է որ բաժանին քրիստոնեայքն ի յանհաւատիցն···

ե· 10ա—1բ Զորս նշան կայ նոցա, որ Աստուծոյ խնամքն յայնմ տեղացն հեռացեալ է···

զ· 11բ—2բ Զորս նշան կայ որ Աստուծոյ ողորմութիւն եւ հայեցքն յայնմ աչխարհին անպակաս է···

է· 12բ—3ա Դարձեալ, կոյս կենացն հրեշտակաց նմանութիւն բերէ···

ը· 13ա—բ Զորս, որ է հաւատքն, պիտի մարդս զՀօտաքն պինա պահէ···

Թ· 13բ—5ա Դարձեալ, որ բանիւ բաժանին մարդիք ի միմեանց, նախ կերակրով···

ժ· 15ա—8ա Դարձեալ, պինի ըմպելն ցեղ ու ցեղ ամենայն ազգաց, ոմանք ըմպելն պինի եւ ուրախանան··· արժանի ապրացէ ի յոյսեղէն եւ ի սուրբ խորհրդոյն եւ իւր պատրաստեալ տեղոյն որ պրպարոյն է հանդիսաո· ամէն:

4· 19ա—բ [Տող յատարտ Ս· Պատարագի] — Բաշխես ըզհացըդ մաքրական, / Զարիւնդ ըմպել տաս սոսկական··· / Մայր հաւատոյ սուրբ հարսնարան:

5· 19բ—22ա Գովեստ սուրբ Աստուածածնին — Աբքային փակեալ պարտէզ, / Մարեանն վառեալ անկէզ···

22ա Գիրիգորիս Աղիամարցի, / Ասացէք ինձ ողորմի, / Կրկին ձեզ պարգեւեացի, / Եթեալ աւ ձեզ պատարտի:

6· 22բ—8ա Խրատ աստուածայշնչուց վասն շնութեան — Վա՛յ ամենայն մարդկան, որք եկին յայս աչխարհ անիծից··· վերինն յերուսաղէմ՝ քաղաքն անդրանկաց, ի մայրն Պետրոսի եւ Պողոսի եւ Նմա փառք յօրեանս:

7· 28ա—33ա Խրատ վասն հպարտութեան — Մեծ եւ անեղբրական չար եւ առաքինակործուած հպարտութիւնն է··· եւ հասանիլ

զարքայութեան երկնից ընդ ամենայն սուրբս իւր, որում վայելէ։

8· 33բ—41ա Խրատք վասն քահանայի··· — *Եւ պարտ է քահանայից, հրամայեր է Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս, էթէ՝ Ե՛րթ դարձոյ զեղբայր քո եւ քաւեսցին մեղք քո··· զի եւ մեզ արժանի արասցէ Տէրն մեր Յիսուս···*

9· 41ա—50բ Վասն չորեքշաբաթու եւ ուրբաթի, Տեառն Եփրեմի ասացեալ, վասն անուրէն ուրացողացն եւ պիղծ յիշոցնատուացն — *Ով եղբայրք իմ սիրելիք եւ քրիստոսասէր ժողովուրդք, լուարուք ինձ եւ ի միտ առէք զպատուիրանս··· խոստովանեցէք որ սրբիք ի մեղաց, որ ողորմի Աստուած։*

10· 51ա—5ա Գիր խրատք վասն լեզուանութեան — *Ահայ որդեակք, եկայք հասաք եւ գտաք զզաղտնամուտ ուձն անիծեալ··· եւ ժառանգել զհանգիստն անվաղճան, այժմ եւ···*

11· 55ա—8ա Վասն ոխակալութեան խրատք — *Ահայ գազան եւ առօել պատառող եւ արիւնարբու քան զաւիծ վիշապ ախտ ոխակալութիւնս··· եւ ժառանգել զանճառ եւ զանվաղճան հանգիստն Աստուծոյ, ուրում···*

12· 58բ—66բ Խրատ վասն ապաշխարութեան եւ խոստովանութեան — *Դարձեալ եկայք առ մեզ աւուրս, ով ծնունդք սուրբ Աւազանին··· կանգնելով այսպէս աւրհնեալ սուրբ Երրորդութիւն անբաժանելի· ամէն։*

13· 66բ—78ա Վարդան վարդապետի վասն զղջման եւ արտասուաց — *Եկայք այսաւր ամենայն որդիք Ադամայ, որ էք ծընունդ սուրբ Աւազանին··· ընդ աջմէ Քրիստոսի կացուցանէ զնայ մեծ պարգեւօք եւ լուսայզարդ փառաւք եւ Քրիստոսի փառք···*

14· 78բ—86բ Յոհաննու Ոսկիբերանոյ ասացեալ է վասն ողորմութեան եւ յանողորմութեան — *Մի՛ ոք տղարար բարուք եւ անընտրողակ ինչ մտօք ժպըրհեսցի մատակարարութեամբ բանին Աստուծոյ··· վայելեսցուք մեծապայծառ խնդութեամբ ի Քրիստոս···*

15· 87ա—8բ [Հարցմունք եւ պատասխանիք]

ա· 87ա Է սարկաւագունքն այս են զոր առաքեալքն աւրհնեցին — *ԶՍտեփանոս··· զՆիկօղայոս։*

բ· 87ա Յաղագս կարկտի — *Կարկուտն լինի ի սաստիկ եւ ի ցուրտ քամոյն···*

գ· 87բ Ուստի լինի ցաւղն — *Լուսաւորք յաւթով զջուրն ծըծեն···*

դ· 87բ—8ա Զի՞նչ է աղեղն որ իջանէ, որ ասեն Տէր ունի գաւտեակ — *Պատճառն աղեղն իջանելոյն գինութիւն յաւթոյն···*

ե· 88ա—բ Վասն է չափ մեղաց թէ զինչ է — *Նախ մերկացուցանէ զխոնահութիւն···*

զ· 88բ Հարցումն — *Ադամայ քանի ցեղ շնորքեր ետ Աստուած։ Պտ· Գ, նախ՝ ի բընոյն զարթեաւ, ծանեաւ զի կին ի կողէն էր··· այս թագաւորութեան շնորհն էր։*

16· 89ա—91բ Նախադրութիւն վասն զանազան սղալանաց եւ պէս պէս անցուածոց մեղանացն, զոր սերմանեալ է սատանայ — *Որ կամօ եւ յակամօյ գիտութեամբ եւ հնարից չարին կու ներգործի ի մարդիք···*

89ա—բ «*Եւ վասն քննութիւն առնելոյ սրտին ի խնդրոյ քահանայի միոջ Պետրոս անուն // բանասիրի, հոգեւոր որդեկի մերոյ, եւ ես նուաստ ոգի Գրիգորիս Կամախեցի՝ վերջինս բանի խնդրողաց վարդապետս կոչեցելոյս, միայն սոսկ անուամբ եւ ոչ գործովք, այլ տխմար եւ անընդրել գրով մեկնութեանց եւ յայտնութեան եւ բացատրութեան բանից ընդ գրով արկանել···*»։

բ· 92ա—121ա Վասն դաւանութեան է մեկնութիւնս։ Խոստովանութիւն զոր ասացեալ են սուրբ հայրապետքն աւրինագիրք հաւատոյ — *Մեղայ յամենասուրբ Երրորդութեան··· Մկ· Որ է մտօք։ Բն· բանիւ։ Մկ· որ է զրուցով··· Ահա այսոքիկ դեղջուկք են, այսինքն է աշխարհօրէն պարզք եւ յայտնի է ամենեցուն եւ չեն ի պէտք կարիք մեկնութեան եւ Քրիստոսի մարդասիրին փառք···*

17· 122ա—3բ Հարցում *թէ Փառք ի բարձունս ո՞ր բանի կամ յո՞րժամ ասացաւ։ Պտ· Փառք ի բարձունս ասացեալ է անմարմին հրեշտակաց··· ահա այսոքիւք նմանի մարդ Աստուծոյ եւ արարչակից կոչին։*

18· 123բ—35բ Խրատք հոգէշահ, զոր ասացեալ են իմաստնասէրքն — *Արար Աստ–*

ուած զմարդն հոգւի եւ մարմնի եւ զարդարեալ յիւր պատկերն... շնորհիւն Աստուծոյ յաշխարհի յաղթող լինիս եւ սուրբ Երրորդութեան...

19. 135բ—9ա Յոհաննու Ոսկէբերանի ասացեալ է ի Գաղատացոց մեկնութիւն — *Այլ զբարիս գործեցէք, մի ձանձրասցուք այլ ի ժամանակի իւրում հնձեսցուք... եւ ողորմութիւն Տեառն ի վերայ երկրի եւ նմա... ամէն:*

20. 139բ—43ա Քարոզ յիշոցնատուի եւ չար[արարի] — *Եւ թէ որպէս դառն մահադեղ է յիշոցն տալն, պարտ է յայտնել զվնաս նորա... ի գերեզմանն հան[գ]չի, այլ տանջի յաւիտեան հոգով եւ մարմնով:*

21. 143բ—6ա Քարոզ յիշոցնատուաց եւ պեղծ — *Սուրբ հայրապետքն ԳՃԺԸ, որ ի Նիկիա ժողովեցան... եւ կացէք ի պատուիրանս նորա:*

22. 146բ—7ա Այլ խրատք զրկելոց — *Երրորդ, զանկատ եւ աղաղակի զերկելոցն, ըստ այնմ՝ Զրկեալն ի ձէնջ աղաղակէ... եւ զրկելոցն աղաղակն շարժէ զԱստուած ի բարկութիւն:*

բ. 147ա—9ա Խրատ — *Եւ ապա պարտ է գիտել, զի վասն Գ իրաց սուք առնէ մարդն... չարչարի մարմնով, չարդարանայ հոգով:*

23. 149ա—50բ Քարոզ վասն սուտ խաւսելոյ — *Զորրորդ, թէ մարդն սուտ խաւսի, լօ է մարդ հանապազ զճշմարիտ խաւսի... աղքատն թափի ի տանջանաց:*

24. 150բ—4բ Այլ եւ քարոզ վասն աղաւթից եւ հոգէշահ լսողաց — *Եւ պարտ է գիտել թէ այ[լ] բարի գործոց կարէ մարդ պատճառ դնել... կատարի հայցուածքն քո ի բարին, փառք Աստուծոյ. ամէն:*

բ. 155ա—7ա Եւ վասն աղաւթից — *Եւ պարտ է քրիստոնէից աւուրն Գ հետ աղաւթք առնեն... մեծ չարիք է քան զբանելն եւ անթողելի մեղք է:*

25. 157բ—64բ Երանելւոյն Եփրեմի ասացեալ է վասն սուրբ պահելոյ կիրակէին — *Պատուեցէք զաւր կիրակէին, ով անմիտք եւ հեղքասիրտք... ապաշ[խ]արեցէք եւ ապա մերձեցարուք անըսպառ ուրախութիւնս ի Քրիստոս...*

26. 164բ—6բ [Յաղագս արբեցութեան] — *Իբրեւ զանասուն զի բառնայ զբնին ի նմանէ զիմաստութիւն, վասն որոյ դրէ Պօղոս, թէ մի՛ անառակ արբեցութեամբ... քանի տղայք ոչ դան ի լոյս աշխարհք:*

27. 166ա—76ա Քարոզ վասն պատուիրանացն Աստուծոյ եւ հոգէշահ — *Ոհ, որ է[ս] լսէի զբարբառ սուրբ Աւետարանի եւ չառնէի... զի մի՛ մատնեսցէ զձեզ ի տանջանս յաւիտենական, այլ զՔրիստոս փառաւորեսցուք այժմ...*

28. 176բ—81բ Յոհաննու Ոսկիբերանու ասացեալ է Մեկնութիւն վասն բանին Աստուծոյ մերոյ աւրինակի ախտակիր եղեւ — *Վասն զի անհաս ի հրեշտակաց խոնարհեցաւ եւ զչարչարանս յանձն էառ... զի նայ է որ փրկեսցէ զմեզ յամենայն վտանգից եւ ի փորձանաց, փառք յաւիտեանս:*

29. 181բ—5բ [Մանր գրութիւնք]

ա. 181բ Հարցումն — *Յովսէփ ո՞րպէս իջոյց զՔրիստոս ի խաչէն: Պտ. Գրէ Ներտարիոս Հռոմայ հայրապետն, թէ չէր հնար իջուցանել զմարմինն... էջ մարմինն ի վերայ բազկացն Յովսէփու:*

բ. 182ա—բ [Խրատ] — *Գիտասցիր ով մեղաւոր, որ սատանայի Գ հնոց է շինել աշխարհս... եւ դու զէտ զխոտ չորանաս:*

գ. 183ա Այս են Ժ պատգամն Քրիստոսի — *Նախ մի՛ ստանայք ստացուածս օտարըս... տասներորդ՝ Մի՛ սուտ վկայեր:*

դ. 183ա—բ Վասն գողութեան որ յետոյ պատուհասեցան եւ մեռան ԻԳՌ հոգի — *Երբ որ Յեսու պաշարեաց զքաղաքն... եւ մեռան ԻԳ հազար հոգի:*

ե. 183բ—4ա Խրատ վասն կնոչ բարոյ բանն իմաստնասիրաց է — *Ուրախ լեր ընդ կնոջ մանկութեան քո... քան զերկոսին զսոսա երկիւղ Տեառն:*

զ. 184ա—5բ Յաղագս չար կանացն — *Մի՛ հայիր ի կին չար, զի մեղք կաթէ... եւ կին ամօթածու ի նախատինս:*

է. 185բ Հարցումն — *Քրիստոս յորժամ ծնաւ, հռոմ թվականն քանի՞ էր: Պտ. ՒՃԾԳ... Հրց. Հայ թվական ո՞ւր եդին կամ ո՞վ եդ: Պտ. Մովսէս եդ ի Դվինա ժողովն, կաթողիկոս Հայոց բանիբուն իմաստնայսէրն:*

30. 186ա—95բ Քարոզ ոգէշահ եւ աւկ-

տակար — Նայ եւ խոստովանեալն զմեզ մարտիրոսութիւնն ասացին սուրբքն առաջինք··· ապրեսցուսցէ զմեզ յահաբկին եւ ի սոսկալի տանջանացն, որ պատրաստեալ է ասատանայի կամարարաց նորա:

186ա «Ով եղբայրք, քարոզին յառաջք ձեր, այսկի սկսեցի գրել, մի մեղայրէք»:

31· 196ա—բ Այլ բան ուսկսակար է — եկայք առ իս ամենայն մեղաւորք եւ չարագործք եւ ես գլուխ մեղօրայդ հարցուք, թէ յանդամոյս մեր ո՞րն խնդրէ բաղում խարճս· ասեն՝ փորն···

բ· 196բ—7ա Առն գազան է եւ գիշակեր, բայց գազայուն եւ մարդաակր է···

գ· 197ա—բ Տանուտէր մի ունէր ի որդի, վատ կին մի աւր մի վիճեցաւ ընդ առն···

դ· 197բ Թագաւոր մն ունէր ի որդի, եկեալ առ միմեանս խաւսէին···

ե· 198ա Ոմն գնալ յեկեղեցին զի ազաւթեսցէ եւ կապեաց զէշն ի դուռն···

զ· 198բ Մեղուն որ մտանէ ի բոյնս իւր···

է· 198բ Ոմն ունէր իշ որդի եւ ի ցեղ գանձ, միմն յայսմի եւ միմն գաղնի···

ը· 198բ—9բ Մէկ մարդ մի ագն ի չաքսին եւ դարիվեր տեղ մի կելնէր···

թ· 199բ—200ա Վասն խաւարման արեգական եւ լուսնի, զոր էհպաք կոչի — Յորժամ վերադիրքն հոմին ի լինի մարդի ժդ· լուսին խաւարի···

ժ· 200ա—2ա Պատմութիւնս լաւ — Գրեալ է, Խարայէլացոց ազգէն կայր մարդ մի մեծատուն···

ժա· 202բ—3բ Պատմութիւնս — Այլ զբրեալ է, թէ պապերդան մի ունէր փոքրիկ ակ մի···

ժբ· 203բ Դարձեալ, եղեկիա մարգարէ հիւանդացաւ, ոգորմութիւն երեւ···

ժգ· 203բ—4ա Դարձեալ, Ա թագաւորին Բ վարդն մէկ ի մէկի չար կուգենան··· չարն չարի կու հանդիպի:

32· 204ա—9ա [Մանր գրութիւնք]

ա· 204ա—բ Խրատք իմաստնասիրաց ամենայն մարդոյ — Ընդ որգէտի ամէնեւին մի խաւսիր··· յամբարտաւանութենէ իրրեւ ի կատաղեալ չանչ փախիր:

բ· 205ա Ցալագս արքեցութեան — Անառակ է գինին··· արբեցողն զարքայութիւն Աստուծոյ ոչ ժառանգէ:

գ· 205բ Եթէ ոք կամիցի յաստուածպաշտութիւն կեալ, ի հալածանս կացցէ··· մի առաւել զառն որ քեզանէն զերէ:

դ· 205բ—7ա Ցալագս գրանիացն Սողոմանի — Երանելին Եփրեմ ասէ այսպէս, Եթէ Սողոմոն իմաստունն յետ մեղացն ի հետանոյնն Աստուծոյ··· իսկ սերնկէք զպլուխն, ընդ կասկածանօք է եթէ լցէ նորա· եւ այս է ուղիղն:

ե· 207բ—9ա Փորձէ զմարդն, գիտացիր զչարն ու բարին — Հրց· Որչափ է կարճ գիւտութիւնն: Պտ· Դ, նման պի պիտէ եւ թէպէտ պիտէ, ասէ թէ չեմ լաւական խաւսելոյ··· Հրց· Որ իմաստնասերքն մատա աշակերտեացս Աղէկսանդր Մակեդոնացի: Պտ· Արքատոտէ իմաստնասերքն մատա:

զ· 209ա—բ Գիւտ գրոյն սրբոյն Մեսրոպայ — Եղոյց Նմա Տէր սբանչելի տեսիլ, ոչ ի քուն երազի··· կարզեցին զպրոցս ընդ ամենայն աշխարհս Հայոց:

33· 210ա—27ա Տեսիլ ահեղակերով եւ սոսկալի եւ զարմանալի, զոր տեսեալ ապրատ կրաւեաւորի, որ ի Կպռուզաց գաւառէն միաձնեաց՝ խոտայեցարակաց· զոր ձեռամբն իւրով գրեաց եւ [յ]ետ երեք յաւուր Աստուած փախեցաւ, եւ վախճան նորա ազդ եղեւ առ միայծնեսն· եւ եկին անփոփել զմարմինն նորա եւ պանեսցել զմարմնոյն զտին զտեսին նորա զայս ի ծոց նորայ, եւ էր այսպէս — Եկայք աստուածպահք ժողովուրդք եւ հաւատացեալք երկրպագեսցեղ, եկայք լուարուք··· յերկնից արքայութիւնն արժանի արասցէ ընդ ամենայն սուրբս, որ է աւրհնեալ յաւիտեանս. ամէն:

Մոյն տեսիլը՝ գրուած ճառ գրով, հատագոյրար համուած է այլ մատենէ մը:

34· 227ա—37բ [Մանր գրութիւնք]

ա· 227ա—8բ [Պատմութիւն երից մանկանցն] — Նարուդոնոսոր արքայի Ժօա Գ տղայ կայնէ եւ երեքեանն գիրս գրեցին եւ բերին արքային··· Զաւրարարել վերըստին նորոգեաց ի փառս Աստուծոյ:

բ· 229ա Թանի ժողովածու արարեալ իմաստնոց վասն ուզտի — Առաջին՝ արարչութիւնէ, եղեն գործք է··· եւ ի կերակէի յարեւ, վասն այն տեսան կոչի:

դ. 229ա—31ա Յաղագս տումարական արհեստին, թէ յումէ եղաւ եւ վասն ինչ պատճառի գրեցաւ եւ թէ յորում ժամանակի, ասացուած — *Յորժամ Յաղեաց լոյս մարդասիրութեան Քրիստոսի ընդ ամենայն երկիր... եւ մխաթանեցան ընդ[դ] յունաց ազգին, վասն այն ի ազգին մէկն*։

դ. 231բ—3ա Հարցմունիմ եւ պատասխանիմ իմաստասիրաց վասն աւգտութեան— *Ամէ իմաստասէր բժիշկն, թէ Ա ցաւոց դիպեմ թէ լսես ինձ, առ զչաքարն ապաշխարութեան... որ առէ զեղբարն մարդասպան է*։

է. 233ա [Տօնացուցակ] — *Յայտնութեան Քրիստոսի Տեառնընդառաջն լի՛ աւր է... անտի Յայտնութիւն ԻԹ օր է*։

դ. 233բ Այս է գինոյն ԻՐ զեան որ ի մադղն հասցէ — *Առաջին, որ բանէն հանէ զմարդն... ով որ պատրաստ կենայ երանի իւրեան*։

է. 234ա [Տիեզերաչափութիւն] — *Հաւրաւթիւն Յայրէն մինչեւ ի Հիւսուսայէ[ն] կոդմն եւ չրջանակն ասպարէզք Բժ–ան բիւր... մինչ ի դուռն երեւակին ԺՈՉԿԲ բիւր*։

ը. 234ա—5բ Այլ բան խրատականիւ վասն ժողովրդեանն օգուտ — *Ամենայն մեղաց ի զատ ասէ, զոր կացիր եւ յաւրէնս աստուածաւրէնն մխչտ մեբձեցիր... աւտար տեղ լինիս մի խռովիր նոցա, խռովութիւն քո ինչ կու Թվի նոցա*։

35. 236ա—7ա Աղիւսակս այսպէս իմացիր — *Այր որ պիտենայ՝ ձէ գրէ, ձէ որ պիտենայ՝ այր գրէ...*

Կը յաջորդեն պիւնակագիր եւ զուտարագիր, ծածկագիր այբուբենիներու օրինակներ։

ը. 237ա—բ Գրափակ է իմաստնոց առարեալ՝

(«*Բիւր Թէ գիս հարց արց արց արցանես յԱրցախայ եմ Աբրահամս մեղայպարդս, յիւեցկէ ի Քրիստոս**»)։

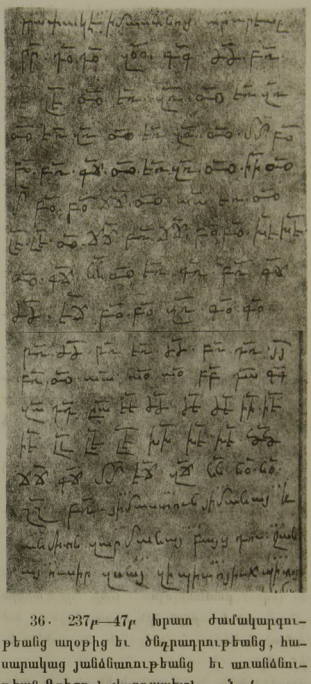

36. 237բ—47բ Խրատ ժամակարգութեանց ազօթից եւ ծնդրադրութեանց, հաւարակաց յանձնառութեանց եւ առանձնութեանց Գրիգորի վարդապետի — *Նախ պարտ է աստուածաբերաց առանալ հաւատոց ուղիղս, որ ի սուրբ գիրս գրեալ կայ... եւ աներկիւղ ննջեալ ի փառս նորա, որ է աւրհնեալ յօրհեանս. ամէն*։

37. 347բ—8ա Վասն ԲԺ–ան պարգեւացն զոր ունէր Ադամ ի մէջ դրախտին — *Նախ տեսութիւն Աստուծոյ... ԺԲ. մարգարէութիւն*։

38. 348ա [Աւետարանացոյց]. Վասն Աւետարան բժշկութեանն այսպէս գիւտ — *Մաթէոս Ծ, ԻՀ... Ցոհան ԼԹ, ԼՀ, ՁՀ ՅՀ կոյր*։

բ. 348բ Հանգըստեան Աւետարանիւրն այսպէս գիւտ — *Մաթէոս ՃԺ, ՃՀ... Ցոհան ԺԴ, Ի*։

39. 248բ—52ա Յաղագս գինէ կերպ մարդիւ բնակեալ են յաշխարհի — *Առաջին բա–*

---

* Սոյն գրափակը վերծանեց Մատենադարանի գիտաշխատող Տիար Օճճիկ Եճանեան։ Նոյնը վերծանած է Փրոֆ. Ս. Աբրահամեան հետեւեալ ձեւով։— «Եթէ գիս հարցանես կամեամբ մեղայպարտս յիշեցէ՛ ի Քրիստոս» (տե՛ս ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԾԱՆԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ, էջ 31)։

ժին աշխարհիս գնացքն այսպիսի բնակեալ են մարդիք, գնչատեսիլք… եւ այս երկրաժինքն, զոր առեղծեաց Աստուած· փառք յօրհնեան։

40· 252ա—3բ Այս է Հռոմեացւոց բազմիցն պատմութիւն, զոր լուեալ է մեծ աթոռին տաճկաց թագաւորն եւ ասդարկեաց Ծ ձիօր, գնացին Գ տարի եւ Գ ամիս… ամէն պարեսպի մէջու յանքն ձի ոտն է, ապայ ընդամէնն Խձիի։

41· 254ա—63բ Խրատ հոգեշահ ասացեալ է հաւրն Յոհաննիսի Գառնեցւոյն — *Ծա՛ռայակից մեր ի Քրիստոս Ցիսուս՝ Յոհաննէս Գառնեցի, հարցանեմ զողջունէ սիրեցելոյդ… ողջ լեր ի սէրն Աստուծոյ եւ ի համբերութիւն Քրիստոսի։*

42· 264բ—5ա Յաղագս հաղորդելոյ· Յոհաննէս վարդապետ [Երզնկացւոյ] ասացեալ է — *Պարտ է քրիստոնէին որ ամէն Ա աւր հետ մի հաղորդի… այս կանոնքս է ի սրբոյն Սահակայ Իէ գլխին։*

43· 265ա—6ա [Յաղագս մոլութեանց եւ դարմանի նոցա] — *Որիքամոյն ասէ· Մնացեալ պիտի զմարմինն… բզկանտնու-Քիսն՝ հարուածովք զանին· որիքամոլու-Քիսն՝ լեզին եւ քացախն։*

ր· 266ա—7բ Վասն աշտարակն շինելոյն եւ լեզուէ բաժանելոյն — *Նախ զի ասէին զԱստուած եւ երկրնչէին ի պատժոյն… Փմ ամսոյ ճանապարհ չինել էին, ե երանելն եւ իջանելն։*

44· 267բ—9ա Վասն դիւին որ ի կերպարանս կինոջի լեալ երեւէր եւ խաոնակէր ընդ նմա — *Գամմեաց մեզ սուրբ եւ մեծ վարդապետն Եովսէփ, զոր չկենայ զվանքն որ ի գերեզման սրբոյն Ցակոբայ առաքելոյն Քա-Քէոսի, յԱրտաւազ գաւառին… երեսլ անդի գնացաք փառաւորելով զԱստուած։*

45· 269ա—72բ Վաքբ եւ յիշատակ սուրբ հօրն երասիմոսի եւ պաոնիկ միաչնակեցին — *Սուրբ Հայրն երասիմոս բնակէր ի սահմանս Ծորդանանու… զազանք աստէն հեազանդին նմա եւ անդէն հասանէ կենացն յաւիտենից, ի փառս… ամէն։*

ր· 272բ Հարցումն — *Քրիստոս ասաց առաքելոցն· Ահաւ եսու ձեզ իշխանութիւն կոխել…։ Պա· Աւձ զկաց ասէ եւ կարճ՝ հեթծուածոցդացն ասէ։*

46· 273ա—97ա [Աշխարհացոյց վարդանայ Ալեւելցւոյ]· Վասն աշխարհացուց եւ սրբոց աւքեաւիճն ցուց տայ, քէ որ երկիր է մասն կամ աշխարհն — *Նախ քան զաւետեանն խնդրեսցուք եղեալքս զկն եւ ասայ զնմանէ եղեալքս… անուղղութ համարեցաք ըզչաւագրելն զդայ, վասնորոյ ոչ կամեցայ գրել։*

47· 297ա—301բ Պատ[մ]ութիւն սուրբ Գեղարդեացն եւ այլ տնօրինակացն Քրիստոսի — *Սուրբ եւ փրկական տնաւրինականացն սրբուքեանցն Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ այսպէս գտայք… ի հոմ գրէ ի հայ քարքմանեցաւ եւ բերաւ ի հայս, յորում էր Քիւն ձՀի եւ Քրիստոսի փառք յօրհնեան· ամէն։*

48· 301բ—2բ Բանիբ ընդ մահմէտականիբ որ եւ կարծիս տան քէ գիտեն զԱստուած եւ զօրէնս նորա — *Ագր, մեք երես աստուածս օտարս եւ պատեալս ի մեմանց ոչ ասեմք… Մարիամ որ Աստուծոյ յերեսացն լոյսն եւ խելացն ուժն, ի քէն մարդ եղեւ։*

49· 303ա—7բ Յոհաննէս վարդապետի Երզնկացոյ խրատ էրիստոսէիից էահանայից եւ ժողովրդոց, ի կանոնաց առաքելոց եւ հայրապետաց եւ վարդապետաց եւ աւրինաց — *Նախ պարտ է իմանալ եթէ զինչ է քրիստոնէութիւն եւ զինչ է հաւատ քրիստոնէութեան… եւ արդ քահանայիցդ առ ի խրատ զոր գրեցաք։*

50· 307բ [Մահ Մովսէսի] — *Եւ վայելանեցաւ Մովսէս՝ ծառայն Աստուծոյ… ոչ ոք գիտեաց զգերեզման նորա մինչեւ ցայս աւր* (*Բ· Օրինաց, Լ*Ի 5–6)։

51· 308ա—17ա Բառ է այս — *Աստուածառգան՝ յաստուածառգարէ· Աստուածառեալ՝ յԱստուած գաւրանալ· Աստուածահրաչ՝ Աստուածասքանչ… Երեւուքիւն՝ առաջօք ինչ տեսանիլ· երկակաց՝ երկոցունց։*

52· 317բ—8ա Գիր կատգածի — *Ա օր հացին վերայ գրէ· աքս, բանքս, մաքս… Երեւեցաք պատկերն Աստուծոյ, այսինն հրեշտակաք որ մանկաբար ձդէին սուրբ կուսին որժամ ծնաւ Քրիստոս։*

53· 318ա—9ա Խրատ· Ջուրբ ծովուն վասն չէր ապի են եւ կամ գինչ է պատճառն որ այս ամենայն գետս ի ծովն գնան եւ ծովն ոչ լցի եւ իւր չապէն ոչ աւելնա — *Վասն այն ապի են ջուրքն ծովուն, նոյնպէս իմացիր դու զի ջերմութեամբ արեգականն*

ծըծէ եւ քաղէ զքաղցրն… մտանելով զեւտոյն յաւելուն ելանելովք ապերացն պատկասին։

54· 320ա—31բ [Գրիգորի Տաթեւացւոյ Լուծմունիք ի գիրս գրչութեան Արիստակէսի] — *Ընթացքն Ուղղականն է ի յանունս եւ ի բայս, եւ հոլովին չբջումն նոցա…*

ա· 321բ—3ա Ա· Կանոն առաջին — *Լիւ· կարգ ասէ կամ ուղղութիւն, եւ խրատն ուսումն է եւ վիտութիւն…*

բ· 323ա—4ա Բ· Կանոն երկրորդ — *Վասն անուանէ որ չունի ճի, որ ցուցանէ թէ մանաւոր եւ եզական է, որպէս Շիզա…*

գ· 324ա—5ա Գ· Կանոն երրորդ — *Վասն անուան գիւղից եւ քաղաքաց որ ոչ ունին ճի, որպէս Սերաստիայ…*

դ· 325ա—բ Դ· Կանոն չորրորդ — *Վասն Ինոյ, որ ի հոլովին Իւին փոխի բան, որպէս բարի–բարւոյ…*

ե· 325բ—6ա Ե· Կանոն հինգերորդ — *Ասէի յառաջ վասն անպահաս դնելոյ զձին ուսուցանէ· առաքելոյ…*

զ· 326ա—բ Զ· Կանոն վեցերորդ — *Վասն ճիոյ որ յայնպիսի բառն դնի որ Այր է ի վերջըն…*

է· 326բ—7ա Է· Կանոն եւթներորդ — *Վասն ճիոյ որ ի կատարեալ, որ է հասարակ եւ բոլոր ազգին… որպէս աթքայ…*

ը· 327ա Ը· Կանոն ուներորդ — *Վասն նոյն կենդանական ճիերոյ, որ հետ Այրին անշարժ մնան… որպէս աստուածային…*

թ· 327ա—8ա Թ· Կանոն իններորդ — *Վասն նոյն կատարեալ եւ առողջ ճիերոյ որ ոչ նու…*

ժ· 328ա—31բ Կանոն տասներորդ — *Վասն բոլոր այրուձեանց գրեալ մինչեւ ցդէ… իսկ այն որ ասէ Ոյք են այս հարցական է, ի՞ստակիսի է:*

> Ի ձեռագրին մէջ թէ գառու եւ թէ գրով գրած այլ մատեանի մը Բ պրակը եղած է։

55· 332բ—5բ [Տաղաչափութիւն Ս· Գրոց] — *Ի ՁԻՒՆ Հա[յ]ոց ՆՂԴ (1044) լինելով իմ Գրիգոր Մագիստրոս Հայոց, ի աստուածապահ քաղաքն Կոստանդնուպոլիս… գտեալ զմեզ այր մըն Հաքարացի՝ Մանաչէ անուն, յո[յ]ժ հմուտ իսմաէլի հեւտորութիւնս… զովչին զպարծանս իւրեանց զկուրանն, վարկանելով վասն կֆին, զորս ի ընթեռնուլ յո[յ]ժ ամաւթ կրեցին չնորհաւք Գրիստոսի… ամէն:*

56· 335բ—7ա Այլ տաղ Աստուածածնայ — *Ծաղիկ պայծառ ծովային, / Ծնար զորդին Մխածին…/*

> 337ա «*Միհնա մեղօքս եմ մեռեալ,/ Ցոյժ վչտանկեալ եւ տանջեալ…*»։

57· 338բ—42բ Խրատ խոստովանութեան Հրիստոսէից — *Հաւատով խոստովանիմ զամենասուրբ վերրորդութիւն… Քոզութիւն չնորհեցէ յանցանաց իմոց եւ արժանի արասցէ ապաշխարութեան:*

> «Մեղաց Ամենասուրբի» մէկ տարբեր խմբագրութիւնն է։

բ· 342բ [Հարց յետ խոստովանութեան] — *Ազաչեացուք զարարիչն Աստուած զողորմածն եւ զբարերարն…*

գ· 343բ—5ա Աղաւ[բ]f սրբոյն Գրիգորի Նարեկացւոյն (Բաց ԺԲ) — *Ընկալ քաղցրութիւնդ… որ ես փառաւորեալ, յաւիտեանս յաւիտենից· ամէն:*

դ· 345ա [Մաղթանիճ] *Զարթմրեալն արասցուք մեզ ապաւէն…*

58· 346ա—8ա Խրատ վասն աղօթից եւ ողորմութեան եւ խոստովանութեան եւ այլ ամենայն — *Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս ուսուց մեզ, եթէ անհնար է առանց եղբայրսիրութեան եւ ողորմութեան… ահա աւուրք բաչխման, յորս Քրիստոս բաչխէ աճենայն քրիստոնէից· մի ոք անեբան կալցի:*

59· 348ա—50ա Վարդան վարդապետի է ասացեալ վասն ողորմութեան վերայ — *Որդեակ իմ, եւ զայս քաղ գիտէք, որ ամենայն աստուածաչուչ[ն]է գիրք դովին եւ փառաւորեն զողորմածն… եւ ի հանգերձեալն գայն, որ խոստացաւ սիրելեաց իւրոց:*

60· 350բ—1բ [Հարցումն] — *Որպիսի աւրինական գիտացուք թէ արեգակն եւ այլ լուսաւորք ընդ յարեւելս երթան:* [Պատ·] *Բայց գիտացիր եւ զայս զի երկինք յարեւելից յարեւմու[տ]ս չբջի… եւ մտանէ յարեւմուտս, այն երկինքն որ գնայ կու բերէ:*

61· 351բ—3ա Վասն մահուանն Ադամայ եւ տերեւոյն որ տնկեցաւ ի գլուխ նորա — *Եւ յորժամ փոխեցաւ Ադամ, ասաց որդի Սէթ… Ոչ զոք յունիմ որ արկցեն զիս յաւազան:*

62· 353բ—5ա Պատմութիւն Ցեսուայ — *Ցեսու՝ որդին Նաւեայ, էր յազգէն Եփրե-*

մբ… եւ թագեցաւ ի Թամնասաքար ի լերինն Եփրեմի։

63· 355ա—7բ Խրատ հոգոյ եւ մարմնոյ — *Հրց· Զի՞նչ է որ ասէ Գողտս, Քէ հոգին ցանկայ հակառակ մարմնոյն… Պատ· Ոմանք ի չարաչարացն ասեն, Քէ հոգին մարգոյ զարգարութիւն կամենա… եւ կատարէ բան Տեառն որ ասէ· Դատիմ եւ դատաստան իմ արդար է։*

64· 358ա—60ա Ի կանոնաց վասն սիրոյ — *Եւ ի առաքին պատուի[ր]ան սէրն… զի եւ Աստուած զմեզ սիրեացէ եւ զԲանբեւեմբ եւ քաղցրութեամբ ի մեզ հայեցեալ։*

65· 360ա—2ա Յաղագս երկնից թէ ևանի են երկինիք եւ որպիսի իմաստութեամբ աճգայից եղեն Աստուծոյ — *Արարիչն Աստուած իմաստութեամբ եւ զօրութեամբ արար զաշխարհս… ի հիւսիս եւ ի հարաւ հեռի է երկինքն յերկրէ։*

66· 362բ—7ա Վասն Նաբօզոդօնոսոր թագաւորին պատուհասին եւ վասն ողորմութեան եւ ապօքիւ Դ մանկացն զգաստացաւ — *Եւ զի թագաւորն Նաբոյզօնոնոսոր յորժամ հասս զհպարտս զի ոչ այրեցան… եւ ծանեալ դանալէնոսիէին իւր եւ իմացաւ։*

67· 367ա—9ա Խրատ իմաստո[ս]սիրաց որ խրատեն զգաղիս մարդկան — *Էքէ կուդես որ զքո օրհումքն քեզ ասիդէ… եւ տացէ քեզ Տէր Աստուած իմաստութիւն ամենայնի։*

68· 369ա—70բ Խրատ վասն պահոցն — *Դահանալ զԱստուած յամենայն ժամ… արբեցողք զաքքայութիւն Աստուծոյ ոչ ժառանգեն, ասէ առաքեալն Գողտս։*

69· 370բ—1բ Թագաւորին Կիլիկեցոց — *Նախ եւ առաքին Լեւոն՝ որդի Մաւփանէիէ· յետ մահուանն Լեւոնի առնու զԹագաւորութիւնն Հեթում… Թագաւորէ մինու Կոստանդին, յայլմէ յազգէ, որ այժմ ունի զԹագաւորութիւնն մինչեւ ցայս վայր եւ Քիւս Հայոց մխահամուռ Թագաւորք Հայոց ՀՁ։*

70· 371բ—2ա [Մեկնութիւն] Այլ մեզ պարտ է յիմանալ թէ զի՞նչ է բանս, որ ասէ Յիսուս· եթէ ոչ ոք գիտէ, ո՛չ հրեշտակք… — *Բազում պատճառ ունի բանս, առաքին այս է, Քէ ոչ հրեշտակաց եւ ոչ մեզ պիտոյ է… զամենայն կերս կրեաց կատարեալ, նոյն եւ զանգիտութիւն։*

71· 372բ—6ա [Ռաիճ առակաւորէ]

ա· 372բ Գրեալ է ի Վարս Հարանց, Քէ սեռեալ սուրբ Հայր մի մեռեալ քուրմ ի կուսց…

բ· 372բ—3ա Թագաւոր մի գնայր ի ճանապարհ գաւրօքն իւրովք, եւ հասս ի բարի դործաւք մարդ, յոյժ ազտեղի հանդերձօքն…

գ· 373բ Գրեալ է ի Վարս Հարանցն, Քէ Հայր սուրբ զմի դիւացն հարցանէր վասն դժոխքին տանջանացն…

դ· 373բ—4ա Եւ այլ սմն իմաստասէր առհմանեաց եւ առեալ ցանկին ասպէն թագաւորին… սերմն խոտ որ կուչ նանիր…

ե· 374ա—5ա Ասացեալ է ի պատմութեանց, Քէ Կայր պարոն մի խոտ նաքաս եւ պինդ որ ոչ առնէր ողո[ր]մութիւն…

զ· 375բ—6ա Աթ ի պատմութեանց, Քէ թագաւոր սմն բարկացաւ ումեմն եւ հրամայեաց ի բանդ արկանել… լսէ Թախանձանոյց, որք վասն ննջեցելոցն յետ մնացեալ առնեն։

72· 377ա [Յորդորակ] — *Ով եղբարք, ըստ առաքելոյն ահաւ ժամանակ ընդունելի եւ օր փրկութեան… փառաւորեսցուք զՀայր եւ զՈրդի եւ զՍուրբ Հոգի։*

73· 377ա—8ա Սպառմոն ասաց այսպէս— *Հասաք առանց դարձոյ Նմանի դիւաց մեռեալ եւ անպիտան… անհաւատից մա[ն]ակից եւ դասակից լինին։*

74· 378ա—84բ [Կարգ հահանայութեան] — *Սրբութիւն անուանի է կարգ քահանայիցն զի սուրբ է եւ հրեշտակաց կարգ… կոխան լինին դիւաց, խոտան եւ անպիտան եւ անարգանս մարդկան ոչ աշխարհի։*

– 385ա—բ Ցանկ գրէոյս — *Վասն Ա եպտոի Աբխատուէչ իմաստնոյն… Այլ պատմութիւն։*

– 386բ [Ոտանաւոր՝ հայատառ թրքերէն] *Եէպէր ջօք չիբիր, էյ վարըմըզ, / Ահմիտէն գատրէհինէն սարըմըզ… / Ձէհնիմիտ քէֆ սարմըզ* (10 տող)։

386ա Յովհաննէս հեղ· Մկրեան ծանօթութիւն մը տրծուագրած է մատենին մասին· 30 Մայիս 1907· Պոլիս։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

ա․ 18ա Ով սրբասէր քահանայք, յորժամ որ կարդայք զգիրս, մի՛ մեղադրէք․ ոչ գիր գիտէի եւ ոչ տողշար, բայց փափաք ունէի։ Յիշեցէք ի յաղօթս ձեր․ որք յիշէք զմեղայպար[տ] Յովաննէս էրէցըս, յիշեալ լիցիք ի Քրիստոսէ միւսանգամ գալըստեան (նման՝ 139բ)։

բ․ 50բ Որ ողորմի Քրիստոս Աստուած ստացողի գրոցս Յովաննէս քահանային եւ իւր ննջեցելոյն եւ յարեան մերձաւորաց․ ամէն (նման՝ բազմաթիւ, գրութեանց սկիզբը կամ վերջը)։

գ․ 121բ Փա՛ռք... գրեցօ Քարոզ եւ Մէկնութեան գիրքս ձեռամբ սուտանուն Յովաննէս իրիցուս, ի գիւղն Տանձի, ի դուռն Սուրբ Աստուածածնին եւ այլ սրբոցս, ի թվին ՌՃԱ (1652) Հոկտ[եմ]բերի ԻԵ (25), աւր Ե-շաբթի․ յիշատակ իւր հոգոյն եւ իւր ծնօղացն՝ Տէր Մինասին եւ մօրն՝ Կեռասին եւ յարեան մերձօորացն յիշատակ։ Ով որ յիշէ զիս՝ սուտանուն Յովանէ էրէցս Հայր մեղաւի, ինքն յիշեալ լիցի ի միւսանգամ գալըստեան։

դ․ 209բ Ով սրբասէր քահանայք եւ մանկունք եկեղեցոյ, յորժամ կարդայք զայս գիրքըս կամ օրինակէք, որ է նման ծաղկի եւ գեղեցիկ բուրաստանի, որ է նման չար մարգարտի, որ կոչի Քաղուածք․ զի ի սմա ազգի ազգի եւ զանազան բանք պիտանիք եւ ոգէշահ խրատք եւ պատմութիւնք պէսպէս․ յորժամ որ կարդայք կամ օրինակէք, յիշեցէք զՈվաննէս քահանայս Հայր մեղաւի․ Աստուած զձեզ յիշէ ի միւս անկամ գալստեան (նման՝ 306բ)։

ե․ 263բ Ով պատուական հայրք եւ եղբայրք, յորժամ որ կարդայք եւ մխիթարիք այս բանիւրոյս, յիշեցէք զսուտանուն Յովաննէս էրէցս, որ գործովս եմ անարժան․ ոչ գիր գիտէի ոչ տողշար, բայց խիստ հաւաս ունէի այս սուրբ բանիւրուս, այսպէս գրեցի մի մեղադրէք, զի կայր մեր այս էր։ Ով ընդհերձողք, յորժամ որ կարդաք յիշեցէք զՅովաննէս էրէցս Հայր մեղաւի, կամ Քրիստոս որդի մի ասէք ինձ, փոխարէնն ի յԱստուծոյ առնէք ի միւսանգամ գալըստեանն Քրիստոսի։ Կրկին կրկին աղաչեմ, ով սուրբ քահանայք եւ ընդհերձողք, որ անտես չառնէք զպատուէրս, յորժամ որ յիշէք՝ յիշեալ լիցիք ի Քրիստոսէ։ Բայց գրեցօ գիրքս ի թվին ՌՃԶ (1656)։

97

ՍԱՂՄՈՍԱՐԱՆ

ԺԶ — XVI

Թերթ՝ 219: *Պրակ*՝ Ա—ԻԲ×12 (Ա 7, Բ, ԺԳ 9, Գ 3, Դ 8, Ե, Թ 2, Ժ, Ի 10, ԺԸ 11) + 1×14: *Նիւթ*՝ թուղթ: *Մեծութիւն*՝ 16×11: *Գրութիւն*՝ միասիւն: *Գիր*՝ բոլորգիր: *Տող*՝ 17: *Կազմ*՝ մուգ շագանակագոյն կաշեպատ տախտակ, աստառը՝ դեղին կտաւ:

Գլխազարդ՝ 32ա, 69ա, 132ա: *Լուսանցազարդ*՝ բուսական եւ թռչնային (սակաւ): *Զարդագրութիւն*՝ թռչնագիր եւ հանգուցագիր (սակաւ): *Գոյներ*՝ կարմիր, նարնջագոյն եւ կանաչ:

Վիճակ՝ բաւարար: Խոնաւութենէ եւ գործածութենէ գունափոխուած, բազմաթիւ թերթեր թափուած, առաջին 10 թերթերը շատ վնասուած, 15—16, 181 գմելիով լման, իսկ ուրիշներ կիսովին պատռուած, կազմը ճերծուած եւ Բ փեղկի կաշին անջատուած, կապիչները ու փականները ինկած:

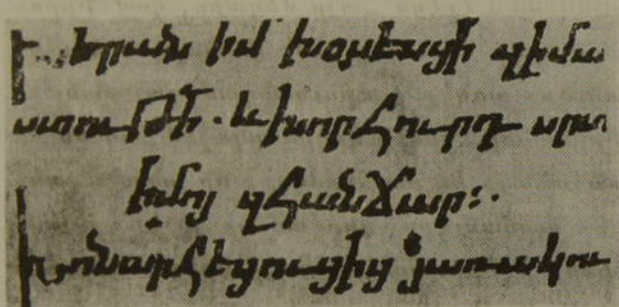

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1· 1ա—214ա [Գ· Սաղմոս ի Դաւիթ···] — *Տեառն է փրկու[թիւն···]*:

կանոնագլուխներու բաժանումը ամբողջական չէ· տեղեկութիւնները շատ համառօտ են:

ա· 17ա—բ Օրհնութիւն Մովսէսի··· — *Օրհնեցուք զՏէր··· պատառեցան ջուրք···* (*շար· Թափուած*):

բ· 27ա—9բ Աղօթք Մովսիսի··· — *Նայեցարուք երկինք···*

գ· 62բ—5ա Աւրհնութիւն մեծի Մովէսի··· — *Զի հուր բորբոքեցաւ···*

դ· 65ա—6ա Նորին Մովէսի — *Ծանեբուք եւ տեսէք···*

ե· 94ա—6ա Աղօթք Աննայի··· — *Հաստատեցաւ սիրտ իմ···*

զ· 130ա—1բ Օրհնութիւն Եսայեայ··· — *Ի գիշերաց···*

է· 160բ—4բ Աղօթք Եզկիայի արքայի— *Ես ասացի···*

ը· 189բ—90ա Աղօթք Յօնանու մարգարէի — *Ի նեղութեան իմում···*

թ· 214ա—6ա Աղօթք Ամբակումայ մարգարէի — *Տէր լուր քո···*

ժ· 216ա—7ա Օրհնութիւն Զաքարիայի··· — *Օրհնեալ Տէր Աստուած···*

ժա· 217ա Աղօթք Սիմէօնի ծերունւոյն··· *Արդ արձակես···*

ժբ· 217բ—9բ Ալէլուիա Զաքարիայ — *Օրհնեցէք զՏէր յերկնից···*

ժգ· 219բ Աղօթք Մանասէի թագաւորին — *Տէր ամենակալ··· կապեցեր զծով բանիւ···* (*շար· Թափուած*):

ԳԱՆՁԱՐԱՆ

ԺԴ — XIV

Դրիչ՝ Սիմէոն։ *Մոացող՝* Բարսեղ արեզա՞յ։

Թերք՝ 260։ *Գրակ՝* Ա—ԻԲ×12 (Ա, ԺԴ 11, ԻԲ 10)։ *Նիւթ՝* բաւղթ։ *Մեծութիւն՝* 18,1×12,5։ *Դրութիւն՝* միասիւն։ *Ձեր՝* բալղգիր։ *Տող՝* 15։ *Կազմ՝* մուգ շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ, աստառը՝ սրճագոյն կտաւ։

Կիսախոտան՝ 2ա։ *Լուսանցազարդ՝* աւարքեր եւ աւետարանական գրաւազներ, բուսական, կաթողիկէ։ *Զարդապրութիւն՝* մարգագիր, կենդանագիր եւ քրոյնագիր (գանձերու սկիզբի առաջին տառը)։ *Գոյներ՝* կարմիր, կապոյտ, դեղին եւ սրճագոյն։

Վիճակ՝ անբաւարար։ Խիստ ցեցակեր, վերջաւարաբեան յաճախ բնագրերը վնասուած, կազմը սկսած է ձայիայուիլ, կապիչներն ու փակոցները ինկած։

ՅԱՆՕԹ. Հ. Ն. Ակինեան, *Թիւ* 59։

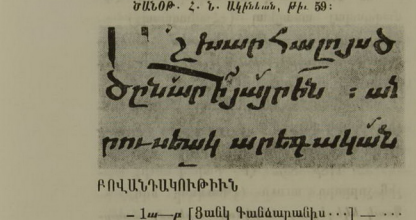

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

– 1ա—բ [ցանկ Գանձարանիս···] — ··· *Ժե· Ա(զարու) յարութ(իւն)*··· [*Ի*Հ]· *Համաւրէն առաքելոց*։

1· 2ա—9բ Ա· Աւետեաց աւուրբ Աստուածածնին է գանձս այս («կիսկասի է բան»)— *կնանք եւ կեցուցիչ, հից համայնից, անուկ անըսկիզբն Աստուած բոլորից*···

2· 9բ—13բ Բ· Բարով ձրագալուցի առաջին աւուրն Ծնընդեանն Տեառն — *Անապական տաճար եւ առագաստ Բանին Աստուծոյ աւուրբ Աստուածածնին*···

3· 13բ—20բ Գ· Բարով Ծնընդեան երկրորդ աւուր — *Աւրհնեմք ըզքեզ Միածին ընդ անմարմնական բարձրութիւնն*···

4· 20բ—3ա Դ· Ալլ բարով Ծնընդեան Տեառն երրորդ աւուրն — *Կոյս անապական եւ առագաստ փեսայացեալ Բանին աւուրբ Աստուածածնին*···

5· 23բ—6բ Ե· Ալլ բարով Ծնընդեան չորրորդ աւուրն — *Մայր աւուրբ անճառ ծնեալ Բանին*···

6· 26բ—33բ Զ· Ալլ բարով Ծնընդեան հինգերորդ աւուրն («Սարգսի երգ») — *Սըբրութիւն սըրբութեանց, համայնից եւ տէր բոլորից*···

7· 33բ—9ա Է· Բարով Ծնընդեան վեցերորդ աւուր («Գրիգորի երգ») — *Դանիէ անապատական ծածկեալ մեծութիւն, ահաւոր անիմանալի*···

8· 39ա—43բ Ը· Բարով Ծնընդեան եւ Տեառնընդառաջի («Դուկասայ եզգ») — *Համբար մըշտատեալ անչինանալի համալսից*···

9· 43բ—8բ Թ· Բարով Տեառնընդառաջի· Սարգսի Փիլիս[ոփայի] («Սարգսի եզգ») — *Սըրբութիւն սըրբութեանց տէր Քաղաւոր, հայր երկնաւոր*···

10· 48բ—55ա Ժ· Բարով սրբոյն Սարգսի զաւրավարի· Դեղրգեա վարդապետի ոգեհալ («Գեղրգեա քան») — *Գրեալոյն ի յերկինս անդրանկաց գաւոց*···

55ա *«Զքարեհամբաւ վարդապետան Դեղրգ Սկեւռայցի, որ ոգեաց զսա, բարի յիշման արժանի արարչէ, ով աւուրբ երդեցաւղբ»*։

11· 55ա—61ա ԺԱ· Բարով Նիկիայ աւուրբ ժողովոյն Գեղրգեա վարդապետի, ի խնդրոյ Տէր Սիմէոնի եւ առաջնորդ Սկեւռայի («Գէղրգեա քան») — *Գրնդրին զովելոյ զամարեալ խըրիչն յիմանալի ռազմին կարգելոյ*···

61ա *«Զքարեհամբաւ վարդապետան Դեղրգ բարի յիշման արարէք, ով աւուրբ երդեցաւղբ»*։

12· 61բ—8բ ԺԲ· Բարով Թէոդորոս զաւրավարի· Գեղրգեա վարդապետի ոգեհալ («Գեղրգեա քան») — *Գևղեցիկ վրկեալ, գինւոր աքանչելի, հաստոցին բնաւից Փըրկչին Քհաւսէ*···

13· 68բ—75ա ԺԳ· Բարով սրբոց Քառասնից, որ ի Սեբաստիա· Գեղրգեայ վարդապետի ոգեհալ («Գեղրգ Անէցի») — *Գոլեալ միշտ եւ երկրպագեալ աւուրբ Երրորդութիւն երեք անձեան տէրութիւն*···

14· 75ա—81ա ԺԴ· Բարով սրբոյն Գրի-

գործի Լուսաւորչին մերոյ․ Գէորգեա վարդապետի ոգեալ («Գրիգորի գանձ») — *Գերահրաշ ցընծութեամբ բերկրեալ մանկունք Սիովնի, տաւնեն զաւր քո յիշատակի*…

15․ 81*բ*—7*բ* ԺԵ․ Քարոզ Ղազարու յարութեան («Ղազարոյ երգ») — *Ղամբար անմատոյց, անպատմելի եւ անշիջանելի, ճառագայթ բարձրացեալ*…

16․ 87*բ*—93*բ* ԺԶ․ Քարոզ Գալստեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի յԵրուսաղէմ իշով — *Աստուած անեղ, անմահից արփի անպատումն*…

17․ 94*ա*—9*ա* ԺԷ․ Քարոզ Զատկաց, զոր ասացեալ է սրբոյն Բարսղի Կեսարու Կապադովկեցոյ — *Ժողովեալքս ի տաճար փառաց սըրբութեանըդ քո, հայցեմք ի քոյին գթութեանցդ*…

18․ 99*ա*—104*բ* ԺԸ․ Քարոզ Յովհաննու Մըկրտչին — *Նորահրաշ խընդութեամբ բերկրեալ մանկունք Սիովնի, տաւնեն զաւր քո յիշատակի*…

19․ 105*ա*—14*բ* ԺԹ․ Քարոզ Յարութեան Տեառն եւ Նոր կիւրակէին («Ասացած վարդան») — *Ահաւոր մեծութիւն ա[ն]ճառ էութիւն, բարձրեալ անքըննելին*…

20․ 114*բ*—22*ա* Ի․ Քարոզ Համբարձման Տեառն․ Սարգսի վարդապետի ոգեալ («Սարգսի եգգ») — *Սըրբութիւն սըրբութեանց Աստուած անըսկիզըն, անպարագրելի*…

21․ 122*ա*—4*ա* ԻԱ․ Քարոզ Ծաղկազարդին, զկնի Համբարձմանն — *Այսաւր ցընծան եկեղեցիք հեթանոսաց յեկաւորիլըդ քո մարմնով*…

22․ 124*բ*—31*ա* ԻԲ․ Քարոզ Սուրբ Հոգւոյն․ Գրիգորի Նարեկացոյ ասացեալ․ («Գրիգորի երգ») — *Գանձ լուսոյ փառակից Որդւոյ անճառ զաւրութիւն*…

23․ 131*բ*—7*բ* ԻԳ․ Քարոզ եկեղեցւոյ․ Գրիգորի Նարեկացւոյ ասացեալ («Գրիգորի երգ») — *Գանձ բաղձալի բարութեան մեծին գըտեալ եւ ծածկեալ*…

24․ 138*ա*—43*ա* ԻԴ․ Քարոզ եկեղեցւոյ եւ տապանակին․ Տեառն Գրիգորի Նարեկա— *Ժողովեալքս ամենեքեան ի սուրբ կաթողիկէ առաքելական եկեղեցի*…

25․ 143*բ*—9*բ* ԻԵ․ Քարոզ Վարդավառին Տեառն Ներսեսի Հայոց կաթողիկոսի ասացեալ («Ներսէսի երգ») — *Ներգործական զաւրութիւն, անեղ բնութիւն ի վեր քան ըզբան*…

26․ 150*ա*—6*բ* ԻԶ․ Քարոզ փոխման սրբուհւոյ Աստուածածնին․ Տեառն Ներսիսի Հայոց կաթողիկոսի ասացեալ («Ներսէսի երգ») — *Նորահրաշ տաւնիւս կուսական*…

27․ 156*բ*—62*բ* ԻԷ․ Այլ գանձ փոխման Աստուածածնին («Գրիգորի երգ») — *Գանձ անապական ծածկեալ սըրբութեամբ գերահրաշ եւ անարատ*…

28․ 162*բ*—6*բ* ԻԸ․ Քարոզ երրորդ աւուրն փոխման Աստուածածնին («Կոստանդին») — *Կոյսն անապական Մարիամ սուրբ Աստուածածին արդարեւ անբիծ*…

29․ 167*ա*—70*բ* ԻԹ․ Քարոզ Սրբոյ խաչին առաջի աւուրն․ Գրիգորի Նարեկացոյ ասացեալ («Գրիգորի երգ») — *Գանձ անքըննելին ծածկեալ մեծութիւն զաւրեղ ահաւոր*…

30․ 171*ա*—4*ա* Լ․ Այլ քարոզ խաչի․ Համազասպայ ասացեալ («Համազասպ») — *Հրաշագործ զաւրութիւն համազաւր ի սկըզբան նախագոյից խորհուրդ Երրորդութիւն*…

31․ 174*բ*—8*բ* ԼԱ․ Այլ քարոզ սուրբ խաչին երրորդ աւուրն — *Փայտ կենաց փըրկութեան եւ զաւրութիւն մեծ երկրի*…

32․ 178*բ*—83*ա* ԼԲ․ Քարոզ սուրբ խաչին չորրորդ աւուր («Պաւղոսի եգգ») — *Պսակ եկեղեցւոյ ներկեալ արեամբ արարչին, փայտ կենաց դաւազան յուսոյ*…

33․ 183*ա*—7*բ* ԼԳ․ Քարոզ սուրբ խաչին հինգերորդ աւուր («Ստեփանոս եգգ») — *Սուրբ խաչ զաւրութիւն անպարտելի, փառակցին Հաւր եւ Հոգւոյ*…

34․ 187*բ*—90*ա* ԼԴ․ Քարոզ խաչի վեցերորդ աւուրն — *Անապական սուրբ Երրորդութիւն, անբաւելի բնութիւն*…

35․ 190*ա*—5*ա* ԼԵ․ Քարոզ Վարագա սուրբ խաչին, Գէորգեայ վարդապետի, ի խնդրոյ Տէր Սիմէոնի՝ առաջնորդի մեծի ուխտի Սկեւռայի («Գեորգեա բան») — *Գաւազան ուժոյ եւ ցուպ զաւրութեան անմարտընչելի աջոյն Յիսուսի*…

36․ 195*ա*—200*բ* ԼԶ․ Քարոզ սրբոյն Գէորգեա զաւրավարի՝ յաղթաւղ վկայի Քրիստոսի․ Կիրակոսի վարդապետի («Կիրակոսի բան») — *Կենսունակ աջովն Աստուծոյ գրեցան անդրանկացն դասքն ի յերկինս*…

37․ 200բ—5ա ԼԷ․ Քարոզ սրբոց աւետարանչացն, ի խնդրոյ Մարկոս վարդապետի, ի Գէորգեա վարդապետէ («Գէորգեա բան») — *Գեղապանծ զարդուք պաճուճեալ ծայրագոյն սրբազգեստութեամբ...*

38․ 205բ—10բ ԼԸ․ Քարոզ սրբոյն Յովհաննու Ոս[կեբե]րանոյ. Գէորգեա վարդապետի, ի խնդրոյ արքայի Հայոց Հեթմոյ («Գէորգեա բան») — *Գոլով սքանչելի լոյսք հանճարոյ հարուստ քան ըզլոյս...*

39․ 210բ—5բ ԼԹ․ Քարոզ սրբոց Թարգմանչացն․ Գէորգեայ վարդապետի («Գեորգեա բան») — *Գետոցն Աստուծոյ ճոխ ի քեզ գնացիւք ահա խրախանաս ցեղըդ Թորգոմեան...*

40․ 215բ—26ա Խ․ Քարոզ սրբոց հրեշտակապետացն, զոր ասացեալ է Տեառն Ներսիսի Հայոց կաթողիկոսի («Անմահից քարոզ») — *Աստուած անեղ, անժամանակ, անսկիզբն, անեզր եւ անկատար...*

41․ 226ա—30բ ԽԱ․ Քարոզ սրբոյն Յակովբայ Մծբնա հայրապետի «Կիրակոսի»— *Կարաւղ զաւրութեամբ ձեռին Աստուծոյ կազմեալ կառուցաւ էակքս ամենայն...*

42․ 230բ—7ա [ԽԲ․ Քարոզ Դաւթի մարգարէին եւ Յակովբայ առաքելոյն («[Գ]էորգեայ բան») — *Գերահրաշ տաւնիս խորհըրդոյ]... Բարուն բարերուն ի բնէն բարութիւն...*

43․ 237ա—40ա ԽԳ․ Քարոզ սրբոյն Ստեփանոսի Նախավկայի — *Սոսկալիդ սրովբէից միշտ յանէէն էակդ Աստըւած...*

44․ 240ա—4ա ԽԴ․ Այլ քարոզ սրբոյն Ստեփանոսի Նախավկայի — *Քարոզ կենդանի եւ ձայն բանաւոր, ազդումն եւ պատճառ...*

45․ 244բ—7ա ԽԵ․ Քարոզ սրբոցն [Պետրոսի] եւ Պաւղոսի — *Գերազ[ոյն քան զըրնաւս...]* ////

46․ 247բ—52ա ԽԶ․ Քարոզ սրբոց առաքելոցն Յոհաննու եւ Յակոբայ՝ որդւոցն Որոտմանցն («Գրիգորգ եզգ») — *Գանձ փառաց* ////

47․ 252բ—6բ ԽԷ․ Գէորգեայ վարդապետի ոգեալ քարոզ սրբոյն Բարսղի ի խընդրոյ Թորոս քահանայի Տարսոնեցւոյ («Գէոգա») — *Գոիցըս* //// *էից յոչ էից արարչագործաւղ սուրբ Երրորդութեան...*

48․ 256բ—60բ ԽԸ․ Քարոզ համաւրէն առաքելոց եւ հայրապետաց․ ում կամիս ասա («Գրիգոր եզգ») — *Գանձ ահաւոր եւ զարմանալի, անհասանելի եւ [ան]ճառելի... նայել ի մեզ գըթութեամբ եւ խնամել զմեզ մարդասիրութեամբ եւ այժմ ող...*:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

ա․ 55ա *Ընդ նմին եւ զմեղաւոր հոգս՝* զՍիմէոն *եւ Աստուած ձեզ յիշեսցէ*:

բ․ 104բ (*յետագային գրուած՝ «Տէր Աստուած Յիսուս Քրիստոս, ողորմեա ստացողի սորա* Բարսեղ *գրակ[ա]պուն» եւ հաւրեղբաւր իմոյ* Թորոս *քահանայի, եւ որ զամէնն ասեն»*):

գ․ 114բ *Յիսուս Քրիստոս Աստուած ճշմարիտ, ողորմեա ստացողի սորա (բաց ձգուած տեղը յետագային գրուած «*Բարսեղ*») եւ գծողի* Սիմէոն, *եւ այնոցիկ որ զամէնն ասեն (նման՝ բազմաթիւ)*:

դ․ 124ա *Զմեղաւոր հոգս* Սիմէոն, *աղաչեմ յիշել ի Տէր, ո՛ բարէմիտ երգեցաւղք, եւ Աստուած զձեզ յիշէ (յետագային աւելցուած՝ «Եւ զիս զծովացեալս մեղաւք ստացող տառիս՝* զԲարսեղ *արեղայ եւ զհաւրեղբայր* զԹորոս *քահանայ»*):

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՑԵՏԱԳԱՅԻ

259բ (*ԺԵ դ․*) *Զվերջին ստացաւղ սուրբ* //// *զմեղաւոր հոգս եւ զանուամբ միայն եպ[ի]սկո[պո]սս* Մարտիրոս *եւ զծընողսն իմ՝* զՅովանէս *եւ* զՈսկիթագ *մայրն իմ յիշեաց* //// *ողորմայիւ, ով սուրբ հարք*:

99

ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑԻ· ՄԱՏԵԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆ

ԺԳ–ԺԴ — XIII-XIV

Գրիչ՝ Նիկաւլ։

Թուղթ՝ 269։ *Պրակ՝* Ա—ԻԵ×12 (Ա 3, Բ—Գ. Ի 8, Թ, ԺԲ 11, ԺԵ, ԺՁ, ԺԷ, ԻԱ 10)։ *Նիւթ՝* թուղթ։ *Մեծութիւն՝* 16×11,5։ *Գրչութիւն՝* միասիւն։ *Գիր՝* բոլորգիր։ *Տող՝* 20։ *Կազմ՝* շագանակագոյն կաշեպատ տախտակ։

Պատառիկ-պահպանակ՝ 2 (Ա—Բ) թերթ մագաղաթ սկիզբը, միասիւն, 8 տող, բոլորագիծ երկաթագիր, Թ—Ժ դդ․, Աա՝ մասն Մատթէոսի Աւետարանի Զ 31—2, Աբ—Բա՝ մասն Ղուկասու ԺԲ 32—5, Բբ՝ մասն Մատթէոսի Է 28—30։

Վիճակ՝ բաւարար։ Կարգ մը թերթեր խոնաւութենէ գունափոխուած, ցեցակեր եւ կազմէն բաժնուած, կապիչներն ու փականները ինկած։

ԾԱՆՕԹ․ Հ․ Ն․ Ակինեան, Թիւ 17։

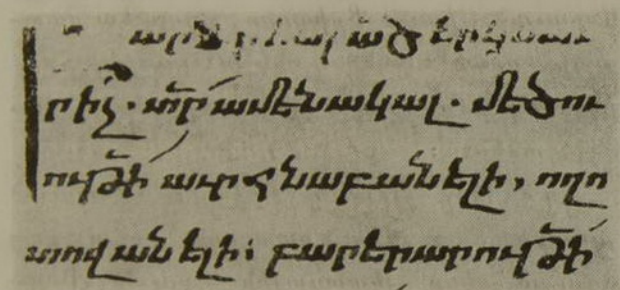

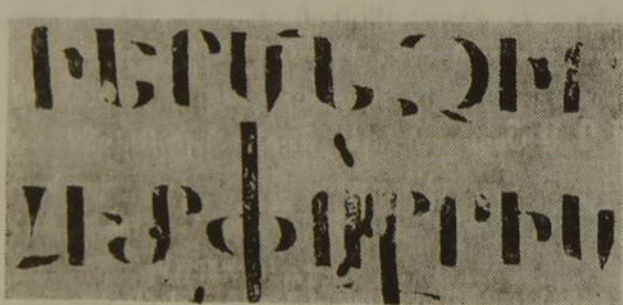

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա․ [Գրիգորի Նարեկացւոյ Մատեան ողբերգութեան]

1․ 1ա—3բ [*Բ*… — …*անարի բարբառոյ*] *քան զտիկինն հարաւային… զքոյդ տեսից փրկութիւն*… (*շար․ Թափուած*, *նաեւ չիք Բան Գ*)։

2․ 4ա—5բ [Դ]․ Վերըստին յաւելուած… — *Եւ քանզի սկիզբն կալա*…

3․ 5բ—9ա [Ե]․ Վերըստին յաւելուած… — *Եւ արդ ես երկրածինս՝ մարդ*…

4․ 9ա—11բ Զ․ Վերըստին յաւելուած… — *Եւ արդ զի՞նչ բարիոք զոյ առ այս*…

5․ 11բ Է․ Վերըստին յաւելուած… — *Եւ զի մի զփրկութեան վստահութիւն*… *զոր վերագրեալքդ սահման*(*եցին*… *շար․ Թափուած*, *նաեւ չիք Բան Ը*)։

6․ 12ա—3բ [*Թ*… — …*նժարի միոյ*] *արդարութեան միջնորդ կառուցից*…

7․ 13բ—5բ Ժ․ Վերըստին յաւելուած… — *Եւ արդ քանզի միապէս*…

8․ 15բ—9ա ԺԱ․ Վերըստին յաւելուած… — *Եւ արդ ես յետինս*…

9․ 19ա—21ա ԺԲ․ Վերըստին յաւելուած… — *Եւ արդ քանզի յաւետ*… *ոչ է չարժութիւն կամ ընթացութիւն*… (*շար․ Թափուած*)։

10․ 20ա—1ա [*ԺԳ*… — *քաղցր դժնէից եւ*] *անդոհացողաց*։ *Ընդ քեզ եւ Որդիդ քո*…

11․ 21ա—3բ ԺԴ․ Վերըստին յաւելուած… — *Պաղատիմ առ քեզ*…

12․ 23բ—6բ ԺԵ․ Վերըստին յաւելուած… — *Իսկ դարձեալ աստուստ*…

13․ 26բ—7բ ԺԶ․ Վերըստին յաւելուած… — *Եւ արդ դու միայն Աստուած*…

14․ 27բ—30ա ԺԷ․ Վերըստին յաւելուած… — *Արդ աղաչեմ զԽնամակալդ*…

15․ 30ա—3բ ԺԸ․ Վերըստին յաւելուած… — *Արդ ես ծնունդս մեղաց*…

16․ 33բ—6բ ԺԹ․ Վերըստին յաւելուած… — *Նայեաց ամենահայեաց*…

17․ 36բ—9բ Ի․ Վերըստին յաւելուած… — *Տէր անոխակալ եւ*…

18․ 39բ—42ա ԻԱ․ Վերըստին յաւելուած… — *Եւ արդ քանզի ես*…

19․ 42ա—4ա ԻԲ․ Վերըստին յաւելուած… — *Դարձեալ այլաբանեցից*…

20․ 44ա— 7ա ԻԳ․ Վերըստին յաւելուած… — *Տէր Աստուած ամենայնի*…

21․ 47ա—9բ ԻԴ․ Վերըստին յաւելուած… — *Եւ արդ որոց խնդրոց*…

22․ 49բ—53ա ԻԵ․ Վերըստին յաւելուած… — *Բայց քանզի ի վերայ*…

23․ 53ա—6ա ԻԶ․ Վերըստին յաւելուած… — *Եւ արդ ստուգապէս*…

24․ 56ա—60ա ԻԷ․ Վերըստին յաւելուած… — *Եւ քանզի ըստ ողբաձայն*…

25. 60ա—4բ ԻԸ. վերըստին յաւելուած... — *Եւ արդ զո՞ր յայտնեցից...*

26. 64բ—8ա ԻԹ. վերըստին յաւելուած... — *Եւ արդ դու միայն...*

27. 68ա—71բ Լ. վերըստին յաւելուած... — *Եւ արդ ճշմարտեսցի...*

28. 71բ—4բ ԼԱ. վերըստին յաւելուած... — *Եւ արդ քանզի բազմացուցի...*

29. 74բ—8բ ԼԲ. վերըստին յաւելուած... — *Եւ արդ ես յետնեալս...*

30. 78բ—83ա ԼԳ. վերըստին յաւելուած... — *Արդ զյարմարութիւն պաշտաման...*

31. 83բ—90բ ԼԴ. վերըստին յաւելուած... — *Արդ այսօքիկ թշուառացեալ...*

32. 90բ—3ա ԼԵ. վերըստին յաւելուած... — *Եւ արդ Տէր զաւրութեանց...*

33. 93ա—4բ ԼԶ. վերըստին յաւելուած... — *Եւ քանզի անթիւ են...*

34. 94բ—7ա ԼԷ. վերըստին յաւելուած... — *Արդ այդ գումարտակ...*

35. 97ա—8բ ԼԸ. վերըստին յաւելուած... — *Բայց արդ որպէս երբեմն...*

36. 98բ—100ա ԼԹ. վերըստին յաւելուած... — *Եւ քանզի զկերպարանն...*

37. 100ա—1բ Խ. վերըստին յաւելուած... — *Ամենակալ Աստուած բարեբար...*

38. 101բ—2ա ԽԱ. վերըստին յաւելուած... — *Որդի Աստուծոյ կենդանւոյ...*

39. 102ա—3ա ԽԲ. վերըստին յաւելուած... — *Տէր Աստուած գթութեան...*

40. 103ա—4ա ԽԳ. վերըստին յաւելուած... — *Բժշկարան կրթութեան...*

41. 104ա—8ա ԽԴ. վերըստին յաւելուած... — *Եւ արդ յոյս բարեաց...*

42. 108ա—10ա ԽԵ. վերըստին յաւելուած... — *Աստուած անսահման...*

43. 110ա—2բ ԽԶ. վերըստին յաւելուած... — *Արդ վրիպեալս ես...*

44. 112բ—4ա ԽԷ. վերըստին յաւելուած... — *Եւ արդ զի՞նչ դոյ աւել...*

45. 114ա—21բ ԽԸ. վերըստին յաւելուած... — *Բարձրեալ հզաւր...*

46. 121բ—4բ ԽԹ. վերըստին յաւելուած... — *Եւ արդ մի տիրեսցեն...*

47. 124բ—7բ Ծ. վերըստին յաւելուած... — *Այլ արդ քանզի որպէս...*

48. 127բ—31բ ԾԱ. վերըստին յաւելուած... — *Եւ արդ առ երկրածին ոք...*

49. 131բ—3բ ԾԲ. վերըստին յաւելուած... — *Աւրհնեալ տիրարար...*

50. 133բ—7ա ԾԳ. վերըստին յաւելուած... — *Տէր զաւրութեանց բոլորից...*

51. 137ա—9ա ԾԴ. վերըստին յաւելուած... — *Եւ արդ յամենայնի...*

52. 139ա—42ա ԾԵ. վերըստին յաւելուած... — *Եւ վասն զի սլացեալ...*

53. 142ա—4բ ԾԶ. վերըստին յաւելուած... — *Իսկ զառիթն մահու...*

54. 144բ—6բ ԾԷ. վերըստին յաւելուած... — *Քրիստոս Աստուած...*

55. 146բ—8բ ԾԸ. վերըստին յաւելուած... — *Աւրհնեալ Տէր Աստուած...*

56. 148բ—9բ ԾԹ. վերըստին յաւելուած... — *Հաւատամ եւ վկայեմ... աջ պաշտպանութեան, ձեռն այցելութեան... (շար. թափուած):*

57. 150ա—4բ [Կ... — ...*զիարդ զեր-ջանկ*]*ին պարծանս թշուառացելումս...*

58. 154բ—8ա ԿԱ. վերըստին յաւելուած... — *Եւ արդ ընդէ՞ր է ինձ...*

Բաճ ԿԲ գրչի կողմէն չէ ընդօրինակուած:

59. 158ա—61ա ԿԲ (ԿԳ). վերըստին յաւելուած...—*Բարերար եւ բազմագութ...*

60. 161ա—4ա ԿԴ. վերըստին յաւելուած... — *Եւ արդ առ ամենայն բան...*

61. 164ա—5ա ԿԵ. վերըստին յաւելուած... — *Եւ արդ ես նախնիս ամբարըշտաց...*

62. 165ա—9բ ԿԶ. վերըստին յաւելուած... — *Արդ որ ոք առցէ զայս դեղ... զնա պատկառեցուսց*(*է... շար. թափուած*):

63. 170ա—1ա [Կէ... — ...*եհեղ առ*]*ատութեամբ, վասն նորա ոչ երբեք...*

64. 171ա—4ա ԿԸ. վերըստին յաւելուած... — *Եւ արդ ի յիշատակ...*

65. 174բ—6ա ԿԹ. վերըստին յաւելուած... — *Եւ արդ վասն զի ի ձեռն...*

66. 176ա—8բ Հ. վերըստին յաւելուած... — *Եւ քանզի համբարձեալ...*

67. 178բ—81բ ՀԱ. վերըստին յաւելուած... — *Եւ քանզի երջանիկքն...*

Յաջորդ 4 գլուխներու միջեւ կայ որոշ ետառաջութիւն:

68. 181բ—4ա ՀԲ (ՀԳ). վերըստին յաւելուած... — *Թագաւոր բարձրեալ...*

69· 184ա—8ա ՀԳ (ՀԲ)· վերըստին յաւելուած··· — *Այլ աՀայ ձեզ ասեմ···*

70· 188բ—90ա ՀԴ (ՀԵ)· վերըստին յաւելուած··· — *Դարձեալ առ նմին···*

71· 190ա—202ա ՀԵ (ՀԴ)· վերըստին յաւելուած··· — *Արքայ երկնաւոր···*

72· 202ա—3բ ՀԶ· վերըստին յաւելուած··· — *Աստուած ողորմած··· նախնի նաՀատակդ Համբերութեան վկայ(եց··· չար· թափուած, նաեւ չիք Բան Հէ)*:

73· 204ա—5ա [ՀԸ···—···յանակնկալ] *ժամուն յուսաՀատութեան, յորժամ բնաւ իսկ կարեալ···*

74· 205ա—9բ ՀԹ· վերըստին յաւելուած··· — *Ցիշեայ Տէր, Տէր գթութեանց··*

75· 209բ—11ա Ձ· վերըստին յաւելուած··· — *Եւ արդ ի վերայ այսքանեաց յուսաՀատութեանց···*

76· 211ա—3ա ՁԱ· վերըստին յաւելուած··· — *Ընդ Աստուածածնին մաղթանաց···*

77· 213ա—6բ ՁԲ· վերըստին յաւելուած··· — *Տէր Աստուած բարերար···*

78· 217ա—8բ [ՁԳ··· — ···ի ձեռս քո է ամփոփ]ել դարձեալ ի նոյն զգաստութիւն···

79· 219ա—20ա ՁԴ· վերըստին յաւելուած··· — [*Արքայ երկնաւոր*], *թագաւոր··· (առաջին երեք տողերը պատռուած)*:

80· 220ա—1բ ՁԵ· վերըստին յաւելուած··· — *Իսկ արդ վասնզի արթնականն մեր···*

81· 221բ—3ա ՁԶ· վերըստին յաւելուած··· — *Ընդ այսր Հառաչանաց···*

82· 223ա—5ա ՁԷ· վերըստին յաւելուած··· — *Եւ արդ քանզի ի գլուխ···*

83· 225ա—7ա ՁԸ· վերըստին յաւելուած··· — *Եւ արդ ջուր կամաց···*

84· 227ա ՁԹ· վերըստին յաւելուած··· — *Աստուած եւ Տէր···*

85· 227բ—31բ Ղ· վերըստին յաւելուած··· — *Բարձրեալ Աստուած···*

86· 231բ—4բ ՂԱ· վերըստին յաւելուած··· — *Տէր Աստուած գթութեանց···*

87· 234բ—42բ ՂԲ· Ի սուրբ փայտն··—*ԳոՀանամք զքէն բարէգութ···*

88· 243ա—63բ ՂԳ· վերըստին յաւելուած··· — *Սուրբ աՀաւոր···*

89· 263բ—4բ ՂԴ· վերըստին յաւելուած··· — *Աստուած յաւիտենական···*

90· 264բ—6ա ՂԵ· վերըստին յաւելուած··· — *Արեգակն արդար··· Ընդ որում քեզ փառք, եւ Հոգւոյդ Սրբոյ բարերանութիւն վայելչական գոՀութեամբ, այժմ··· ամէն*:

Բ· 266բ—9բ Մխիթար վարդապետի ասացեալ վասն ապաշխարութեան: Տէր հաներ ի դժոխոց զանձն իմ — *Քանզի սովորութիւն է չարին··· [արժա]նաւորին վկայէ Դաւիթ··· (չար· թափուած)*:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

110ա *Զմեղուցեալ գրիչս* զՆիկաւլ *եւ զբանի սպասաւոր* զՑովանէս *վարդապետ յիշեսջիք յաղաւթս, ով բարէմիտ ընթերձաւղք (նման՝ բազմաթիւ)*:

266ա *Ով գերաՀրաշապէս իմանալի քաՀ*[sic: *քաՀ*→*քա-*]*ոից ի Հրարունիցն··· յիշեսջիք զբազմամեղս* զՆիկաւլ *եւ զծնաւղս իմ ի յորդիս եկեղեցոյ եւ զբանի սպասաւորս* զՑովաննէս *յիշեսջիք*:

100

ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ ՀՈԳՒՈՑ

ԿՈՒՏԻՆԱ ՌՄԿԳ — 1814

Գրիչ՝ Հ. Գէորգ Սրապեանց Անկիւրացի:

Թերթ՝ 293. դատարկ՝ 1ա—բ, 2բ, 6բ, 271ա—բ. 293բ: *Պրակ՝* Ա—ԼԴ (Ա, Ը 7) + 3×8 (Գ 7): *Նիւթ՝* թուղթ: *Մեծութիւն՝* 15,2×10,5: *Գրութիւն՝* միասիւն: *Գիր՝* նօտրգիր: *Տող՝* 23: *Կազմ՝* շագանակագոյն կաշեպատ խաւաքարտ ոսկեգոյն շրջազարդով. *Պահպանակ՝* 2-ական թերթ սկիզբը եւ վերջը:

Վիճակ՝ բաւարար: Կռնակը վնասուած, կազմալոյծ եւ թեթեւակի ցեցակեր:

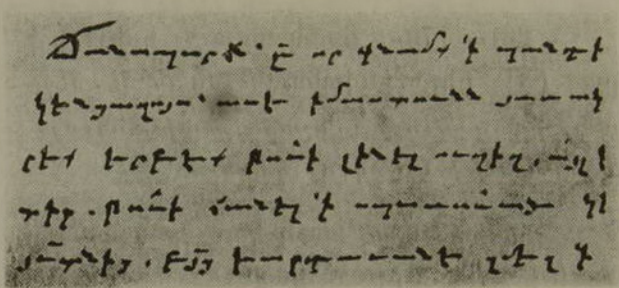

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. 2ա Ընտրութիւն հոգւոց: Ի պէտս ուղիղ կանոնաւորութեան գործողութեանց անձին եւ այլոց: Գործ պիտանի մասնաւորապէս առաջնորդաց հոգւոց, արարեալ Հ. Յովհաննու Մկրտչի Սկարամեղեան յընկերութենէ Յիսուսի: Հրամանաւ ընդհանուր մեծաւորի՝ ամենապատիւ Հ. Գրիգորի Սեփերճեանց, միաբանութեան Լիբանանեան միանձանց ուղղափառ Հայոց: Յիտալական բնագրէ ի հայ բարբառ թարգմանեալ երկասիրութեամբ հօր Պօղոսի Տէվրիշեանց Կոստանդնուպօլսեցւոյ ի նոյն միաբանութենէ. ի փառս Յիսուսի եւ ի պատիւ կուսին Աստուածամօր: Ի խնդրոյ ուրումն հոգեսիրի: Ի հայրապետութեան Տեառն Գրիգոր կաթողիկոսի Հայոց ուղղափառաց, դիտապետի Տանն Կիլիկիոյ: Յամի Տեառն 1812 Փետրվարի 20 եւ ի թուին Հայոց ՌՄԿԱ, ի լեառն Լիբանան ի վանս Յիսուսի Փրկչին: Դարձեալ օրինակեցաւ ի Հ. Գէորգեայ Սրապեանց Անկիւրացւոյ՝ ի նոյն միաբանութենէ, յամի Տեառն 1814, Յունիսի 5, ի Կուտինա:

– 3ա—6ա Նախաշաւիղ առ գործս — *Ճանապարհն ընդ որ գնամք ի պանդխտութեան կենցաղոյս, առէ իմաստունն յԱռակացն. Ուրեք երբէք թուի լինել ուղիղ այլ է պատիր...*

ա. 7ա—12բ Ընտրութիւն հոգւոյ. Գլուխ Ա. Մեկնութիւն զինչութեան հոգւոյ եւ քան[ի]օնութեան նորա: Յղուած Ա — *Առաքեալն Յովհաննէս ազդ առնէ մեզ չլինել դիւրահաւան... (Յղումք Ա–Գ, ընդհանուր համարակալում Ա–Զ)*:

բ. 13ա—20ա Գլուխ Բ. Բացատրութիւն եղանակին, որով ի ներքս ի մեզ մտանեն երրեակ նախասաց հոգիք՝ աստուածեղէն, դիւական եւ մարդկային... — *Ապաքէն յայտ արարաք, թէ պատճառ եւ սկիզբն երեցունց... (Յղ. Ա–Դ, Է–ԺԳ)*:

գ. 20բ—32ա Գլուխ Գ. Զինչութիւն զանազանութեան հոգւոյ, ըստ որում է ձրիատուր շնորհք... — *Յետ ի միտ առնլոյ վերծանողին զքանիօնութիւն... (Յղ. Ա–Ե, ԺԴ–ԻԳ)*:

դ. 32ա—7բ Գլուխ Դ. Թէ զի՞նչ իցէ ընտրութիւն հոգւոց, ըստ որում է արուեստիւ եւ ջանիւ ստացեալ եւ պարտաւորութիւն զոր ունին ուղիչք առ ի ձեռս բերելոյ... — *Ասացաք թէ սրբազան պատմագիրք լի են պատմութեամբք... (Յղ. Ա–Բ, ԻԴ–Լ)*:

ե. 38ա—60ա Գլուխ Ե. Բացատրութիւնք միջնորդացն որովք մարթ է առաջնորդին ստանալ զնախասաց ընտրութիւն հոգւոց... — *Թէ ամենայն վարդապետ պարտապան է դիտել եւ ի վար արկանել զմիջնորդսն... (Յղ. Ա–Ը, ԼԱ–ԾԴ)*:

զ. 60ա—71բ Գլուխ Զ. Նշանք աստուածային հոգւոյն զշարժութեամբք կամ զներգործութեամբք իմացութեան մերոյ... — *Զառաջինն կարեւոր է մեզ յուշ առնել առաջնորդին... (Յղ. Ա–Է, ԾԵ–ԿԷ)*:

է. 71բ—90ա Գլուխ Է. Նշանք դիւական հոգւոյն զշարժութեամբք կամ զներգործութեամբք իմացութեան մերոյ հակառակեալք նշանաց աստուածային հոգւոյն... — *Առաքեալն. Ոչ այնպէս լոյն է հակառակ*

խաւարբ, որպէս հոգին Աստուծոյ դիւական հոգւոյն… (Ցոզ· Ա–Ի, ԿԸ–ՁԻ)։

Ը· 90ա—115ա Գլուխ Ը· Նշանիւ աստուածային հոգւոյն զշարժութեամբ կամ զներգործութեամբ կամաց… — *եթէ այնչափ կարեւոր իցէ ճանաչելն թէ յորմէ՞ սկզբնէ առնուն դմարդիմն իւրեանց…* (Ցոզ· Ա–ԺԲ, ՁԸ–ՃԺԴ)։

Թ· 115բ—42ա Գլուխ Թ· Նշանիւ դիւական հոգւոյն զշարժութեամբ կամ զներգործութեամբ կամաց, գլխովին հակառակելով նշանաց հոգւոյն Աստուծոյ… — *Աւէ Լաւբենտիոս Ճուստինեան, թէ ի հնչեւր մարտի մեծապէս օգուտ է…* (Ցոզ· Ա–ԺԲ, ՃԺԸ–ՄԳ)։

Ժ· 142բ—63ա Գլուխ Ժ· Բացատրութիւնի ինչ ինչ երկբայականի եւ անստոյգ ազդեցութեանց հոգւոյ… — *եթէ զամենայն ազդեցութիւնս եւ զներքին չարժութիւնս ակնարեւ ի յայտ բերէին…* (Ցոզ· Ա–Թ, ՃԺԴ–ԿԸ)։

Ժա· 163ա—80բ Գլուխ ԺԱ· Բացատրութիւնի պէսպէս եղանակաց որովք ի հոգիսն գործէ Հոգի Տեառն… — *Թէպէտ եւ Հոգին Աստուծոյ միշտ չարժէ ի ճշմարիտն…* (Ցոզ· Ա–Խ, ՃԿԶ–ՃԻ)։

Ժբ· 180բ—94ա Գլուխ ԺԲ· Բացատրութիւնի պէսպէս խորհրդաւորութեանց յորս դիւն ապիրատ հոգւով իւրով պատրէ զհոգիսն… — *Ճանդիման սրբոյդրոյդ եղանակացն, որովք աստուածեղէն հոգին ժառանգ ի հոգիսն…* (Ցոզ· Ա–Զ, ՃԶԴ–ՃԶ)։

Ժզ· 194բ—226ա Գլուխ ԺԶ· Յայտարարութիւնի դատապարտութեանց դիւին, որով ի պատրանս արկանէ զանզգայշ հոգիսն· յայսմ գլխի ակիզբն արարեալ ի դատապարտութենէ դիպելոյ յաղօթս… — *Խոհր մեծ է ընդ մէջ խորհրդարանիս եւ դատաստանեալ, զորս դուն նկատէ…* (Ցոզ· Ա–Ե, ՃՂԲ–ՄԼԲ)։

Ժէ· 226ա—45ա Գլուխ ԺԷ· Յաղագս աստուածայական դատապարտութեանց դիպելոց զգործածութեամբ առաքինութեանց եւ մեղսութեանց… — *Հրեշտակահանդէս վարդապետն ի մեկնարանել անդ իւրում զայն բան առաքելոյ…* (Ցոզ· Ա–Գ, ՄԼԳ–ՄԲ)։

Ժը· 245բ—60բ Գլուխ ԺԸ· Համառօտ բացատրութիւնի նշանաց մարդկեղէն հոգւոյն… — *Ցեա մեկնաբանելոյ մեր, թէ ո՞յք իցեն նշանք հոգւոյն Աստուծոյ… ի ժամու իւրում ընդունել լիաձեռն վարձս բազմապատ* (Ցոզ· Ա–Է, ՄԻԳ–ՄԿ)։

– 261ա—70բ Ցանկ առաւել երեւելի խրատց յայս գիրս բովանդակելոյց — *Ա*· *Ազատութիւն հոգւոյն է նշան բարի հոգւոյ… Բ*· *Գննութիւն հոգւոյ կարեւոր…*

2· 272ա—93ա Կտակ կամ պատրաստութիւն ի մահ· Աւրթուն կացէ… — *Ընդ մէջ բազմադիմի եւ մեծամեծ մոլութեանց նոցա որք յանգուդն եւ անխորհրդածութեամբ կեան… որ կենդանի ես եւ քաղաւոր զովեալ եւ փառաւորեալ եւ բարեբարեալ յաւիտեանս յաւիտենից։*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԴՐՋՈՒԹԵԱՆ ԹԱՄԱՆԱԿԻ

293ա Գրեցաւ ի քաղաքն Կոստինա *ձեռամբ իմով մեղաւոր* Դէորգ կրօնաւորի, որ ուխտեալս եմ կեալ ըստ կանոնի սրբոյ Հօրն մերոյ Անտոնի աբբայի, որ Քաղաւորէ յերկինս ընդ Քրիստոսի, ի վանս Ցիսուսի ամենապրկչին, որ ի լեառն Լիբանան: *Ցամի Տեառն* 1814, *ի Մայիսի* 19, *ի հասակի երեսներորդ ննիներորդ ամաց կենաց կենաց իմոց*։

Ն· Ծ· Հ· Դէորգ Սրապեան, *կրօնաւոր ի կարգէ սրբոյն Անտոնի աբբայի*։

101

ԺԱՄԱԳԻՐՔ ԵՒ ՊԱՏԱՐԱԳԱՄԱՏՈՅՑ

ՋՀԵ — 1526

Գրիչ՝ Յուսիկ եպս. Թոքատցի:

Թերթ՝ 94: *Պրակ՝* Ա—Թ × 12 (Ա 6, Բ 7, Դ, Ձ, Է 11): *Նիւթ՝* թուղթ: *Մեծութիւն՝* 14,6×10,6: *Գրութիւն՝* միասիւն: *Գիր՝* նոտրգիր: *Կազմ՝* շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ, աստառը՝ գծաւոր բաց եւ մուգ կապոյտ կտաւ:

Գլխազարդ՝ 44ա: *Գոյներ՝* նարնջագոյն եւ կանաչ:

Վիճակ՝ բաւարար: խոնաւութենէ լուսանցքները գունափոխուած, ցեցակեր, բազմաթիւ թերթեր թափուած, կռնակը վնասուած, կապիչներն ու փականները ինկած:

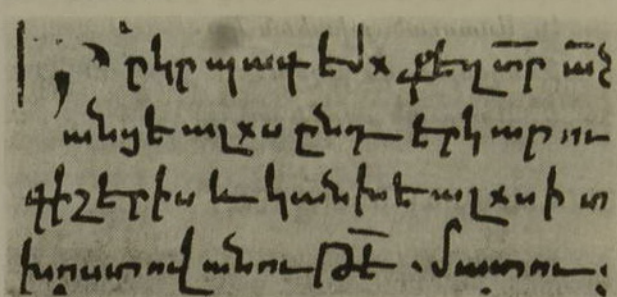

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. 1ա—43ա [Ժամագիրք]

ա. 1ա—7բ [Կարգաւորութիւն... որ կատարի ի մէջ գիշերի... քարոզ — *Զարթուցեալքս... ծածկա*]*գիտին Աստուծոյ*...

Միայն գիշերապաշտման չորս աղօթքներ:

բ. 8ա—19բ [Կարգաւորութիւն... առաւօտու ժամուն... քարոզ — *Զուարճացեալքս*...] *արասցէ յարութեան իւրոյ, կերպարանակից առնել*...

Միայն «Երկրպագեմք» քարոզը իր մաղթանքներով, ապա «Առաջնորդք», «Ձնընդնութիւն», «Մայր սուրբ» քարոզները, «Սուրբ ես Տէր» աղօթքը, ապա Պահոց, Մարտիրոսաց եւ Տէրունական օրերու քարոզներն ու աղօթքները:

գ. 15բ—8բ Կարգօորութիւն հասարակաց աղօթից Արեւագալի ժամուն, որ կատարի ի դէմս Հոգւոյն Աստուծոյ, այլեւ ի դէմս յարութեան Քրիստոսի — *Եղիցի անուն Տեառն օրհնեալ*...

Միայն մաղթանքները, քարոզները եւ աղօթքները:

դ. 19ա—21ա Կարգօորութիւն հասարակաց աղօթից երրորդ ժամու աւուրն, որ կատարի ի դէմս Հոգւոյն Աստուծոյ — *Աւրհնեալ Հոգին Սուրբ*...

Միայն «Խնդրեսցուք» եւ «Գոհարանելով» քարոզները իրենց աղօթքներով:

ե. 21ա—2բ Կարգօորութիւն հասարակաց աղօթիցն վեցերրորդ ժամուն, որ կատարի ի դէմս Հաւր Աստուծոյ — *Աւրհնեալ Հայր սուրբ*...

Միայն «Վասն հիւանդաց» եւ «Խնդրեսցուք» քարոզները իրենց աղօթքներով:

զ. 22բ—4ա Կարգօորութիւն հասարակաց աղօթիցն իններրորդ ժամուն, որ կատարի ի դէմս Աստուծոյ — *Աւրհնեալ Որդիս սուրբ*...

Միայն «Աղաչեսցուք» եւ «Վասն Հոգւոց» քարոզները իրենց աղօթքներով:

է. 24ա—9բ Կարգօորութիւն հասարակ[աց] աղօթից երեկոյին ժամուն, որ կատարի ի դէմս Որդւոյն Աստուծոյ — *Ես առ Աստուած կարդացի*...

Միայն մաղթանքները, քարոզները եւ աղօթքները:

ը. 29բ—31ա Կարգաւորութիւնք առ սեղան մարմնոյ պիտոյից — *Աչք ամենեցուն*...

թ. 31ա—5բ Կարգաւորութիւն հասարակաց աղաւթից խաղաղական ժամուն, որ կատարի ի դէմս Հոգւոյն Աստուծոյ, այլեւ ի դէմս իջանելոյն Քրիստոսի ի դժոխս — *Մտցեն աղօթք իմ*...

Միայն «Շնորհեա մեզ Տէր» երգը իր աղօթքով եւ քարոզով, ապա «Աղաչեսցուք» քարոզը եւ «Շնորհատու բարեաց» աղօթքը:

ժ. 35բ—7ա Կարգաւորութիւն հասարակաց աղաւթից Հանգըստեան ժամուն, որ կատարի ի դէմս Հաւր Աստուծոյ — *Երեւեցէ ի վերայ իմ*...

Միայն «Անձն իմ» քարոզը եւ «Տէր Յիսուս» աղօթքը:

ժա. 37ա—8ա Մաղթանք սաղմոսին է. Երանելին է — *Քրիստոս է իմ Աստուած*... *Փառք յարութեան քո Տէր*...

Ժբ. 38ա—42ա Խոստովանութիւն քահանաից, արարեալ սուրբ հայրն մեր՝ մեծն Գրիգոր — *Մեղայ ամենասուրբ Երրորդութեան...*

Ժգ. 42ա—3ա խոստովանութիւն աշխարհականի — *Ասայ մեղայ Աստուծոյ. Խոստովանիմ առաջի Աստուծոյ... նայ է քաւութիւն մեղաց մերոց, ոչ թէ մերոց՝ այլ ամենայն աշխարհի:*

2. 43բ—85բ [Պատարագամատոյց] — *Աւրհնեք արկանելոյ սպաս եկեղեցոյ: Յորժամ կամիցի քահանան պատարագ մատուցանել, պարտ է այսպէս զգեստաւորիլ...* 43բ *Որ զգեցեալ ես զլոյս... դայ առաջի սեղանոյն, երկրպագէ երիցս եւ երթայ խաղաղութեամբ:*

3. 86ա—92բ [Աւետարանք]: Աւետարան ըստ Մաթէոսի — *Յայնժամ դայ Յիսուս ի Գալիլեայ ի Յորդանան առ Յովաննէս...* Աւետարան Յոհաննու — *Ամէն ամէն ասեմ ձեզ... պատուեսցէ զնայ Հայրն իմ:*

4. Յաւելագրութիւն (1646 թ.)

93բ—4ա Իրք կնիկ շնացելոյ ի Յոհանէ— *Գնացին իւրաքանչիւր ոք ի տեղի իւր... յայսմհետէ մի՛ մեղանչեր:*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

92բ—3ա *Կամաւք եւ կարողութեամբ համագոյ սուրբ Երրորդութեան... Շնորհիւ Տեառն սկսայ եւ ողորմութեամբ նորին կատարեցի ի լաւ եւ ի յընտիր յօրինակէ, որ կոչի Աւղաւթա//մատոյց, ի փրկութիւն հոգոց մերոց եւ մեր ննջեցելոցն եւ ամենայն հաւատացելոց. ամէն:*

Զեռամբ մեղսայման եւ անարհեստ
դըչի՝
Անարժան Յուսիկ *եպիսկոպոսի,*
Որ անուամբ եմ ի լի եւ գործով հեռի,
Եւ այժմ եմ Թաւխաքցի, *ի մահալէ* Պազարճուխի:

Գրեցաւ թվին ՋՀԵ (1526) *Յունիս ամսոյ ի ԻԸ* (28). *եւ յայսմ ամի գնաց Խոնդքարն, որ անուամբ* Սուլայման *կոչի, ի վերայ* Ընկռուզաց *բազում եւ անթիւ զորաւք:*

Զեռս երթայ, գիրս՝ մնա.
Բանն առ Աստուած վերհամբառնայ,
Եւ Աստուած յօիտեան կա.
Զմեղօոր հողս յիշեա,
Եւ Աստուած ողըմի ասայ:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՅԻ

94բ *Ի թվականութեան Հայոց ՌՂԵ* (1646) *Փետրվարի ամսոյն Դ* (4), *օրն չորեքշաբթի,* Փաշայն *առ Աստուած փոխեցօ, Զ ու կէ[ս]* ($6^1/_2$) *տարի հիւընտութիւն քաշեց, ըսպասօրն իւր այրն է, անունն* Ալէքսիեանոսն *էր. Աստուած զիւր դատաստանն քաղցր անէ, եմէկնիս իրէնն հելալ ընայ, քան զիւր մօրն կաթն. Աստուած զիւր հոգին արքայութեան արժան առնէ յօիտեանս. ամէն: Հայր մեր յերկինս:*

ԾՈՂՈՎԱԾՈՑ

ՍԵՐԱՍՏԻԱ

ՋՀԼ — 1528

Գիրէ՝ Թադէոս Եպէց։ *Մատեաղ՝* Պատրան։

Թերք՝ 190· դասաբար՝ 1ա—բ, 190բ։ *Գրակ՝* Ա—ԾԹ×12 (Ա 11, ԾԱ—ԾԲ չիմ, ԾԳ 3, ԾԹ 8)։ *Նիւթ՝* Թուղթ։ *Մեծութիւն՝* 16,3×11։ *Գրութիւն՝* միասիւն։ *Գիր՝* բոլորգիր։ *Տող՝* 17։ *Կազմ՝* մուգ շագանակագոյն դրձոշմազարդ կաշեպատ սոսինակ։

Կիսախորան՝ 2ա։ *Լուսանցազարդ՝* բուսակաձ։ *Զարդագրութիւն՝* մարգագիր (սակաւ), եւ թռչնագիր։ *Գոյներ՝* կարմիր եւ կապոյտ։

Պատարիկ-պահպանակ՝ 2 (Ա—Բ) + 2 (Գ—Դ) թերք մազապաթ, երկնաւիլ, 9 տող բոլորագիծ երկսթագիր, Ծ—ԺԱ դդ., նկարնատուած, Բ թերթը զմեխով կիսովին պատուած, հատուածներ Ղուկասու Աւետարանի ԻԹ—ԻԹ գլուխներէն։

Վիճակ՝ բաւարար։ Լուսանցիները թերեակի ցեցակեր, կարգ մը թերթեր կազմէն անջատուած, կապիչներն ու փակոցները իսկած։

ՅԱՆՕԹ. Հ. Ն. Ակինեան, *Բիւ.* 25։

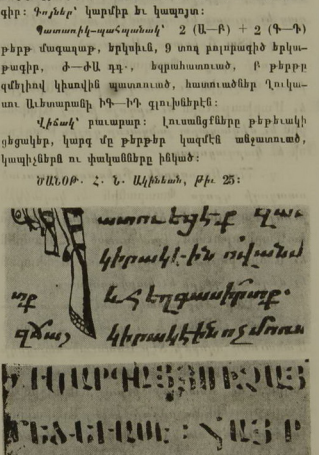

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1· 2ա—15բ [Ա. ՃառԱ Ս· Խաչէ] — *Այսաւր ուրախացան երկինք եւ երկիր մեծաւ ցնծութեամբ… Հովանի եւ պահապան ապրի մարդկան, եւ քեզ… ամէն։*

2· 16ա—35ա Բ· Տեսիլ սուրբ Աստուածածնին, զոր եռեա սուրբ Կոյսն վասն դժոխոցն — *Յորհեցաւ ամենաթրուհի Աստուածածինն երթալ ի լեառն Ձիթենեաց՝ կալ յաղաւթս… փառք Թագաւորութեան քո Հայր եւ Որդի…*

3· 35բ—55ա Գ· Հարցմունք սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչին եւ պատմութիւն հանշտակի վասն ազգս մաքդկան — *Սուրբն Գրիգոր Լուսաւորիչն Հայոց քառասուն տիւ եւ քառասուն գիշեր հաց ոչ կերբ… արժանի արասցէ Քրիստոս Աստուած այն սուրբ արքայութեան… ամէն։*

4· 55բ—67բ Դ· Թուխտ Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, որ առաքեցաւ յերկնից յերկիր ի տանեաւ սուրբ առաքելոցն Պետրոսի եւ Պաւղոսի — *Ես պապս Հռոմմանցւոց երկրիս, ի տաճարն սուրբ մատուցանէի պատարագն… եւ կատարողքն աւրհնին յիմոց փառացս· ամէն։*

5· 68ա—76բ Ե· Երանելոյն Եփրեմի Խորին Ասորւոյ ասացեալ, ցաղագս պահելոյ կիրակիին — *Պատուեցէք զաւր կիրակէին, ով անմիտք… եւ ապա մերձեցարուք առ Քրիստոս, զի ընդ նմին վայելեցարուք… ամէն։*

6· 77ա—94ա Զ· Վարք եւ պատմութիւն Ալէքսանդրի ճգնաւորին — *Այր մի էր ի կոստանդինուպաւլիս, որոյ անուն Եփրեմիանոս էր… Հանդեաւ ի Հրոմոյ ասոյ ի Իմ, ի փառս Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ։*

7· 94ա—108բ Է· Ազաւթք սբրա Եփ[ր]եմի ասացեալ — *Տէր Աստուած զաւրութեանց, ազաչեմ զքեզ որ մեծդ ես… փառաւորեցից զոհութեամբ անդադար զՀայրըզԸ…*

8· 109ա—19բ Ը· Վասն ազաւթից եւ խոստովանութեան, զղջման եւ արտասուաց ասացեալ Եփրեմի — *Արդ, ընդհ արտասուաց նշանակ է սրբելոյ զքրիստոս եւ ցանկալ արքայութեան… եւ առանց ճգնութեան յերկինս վերանան…* (շար. թուփուած)։

119—20-ի միջեւ 2 պրակ թափուած է։

9· 120ա—բ [Ազօթք] — *… Ցայնժամ եւ զորձք մարդկան յայտնին, քրիստեալ լուզքն պապանձին… յաթքայութիւն մեծաւրէ եւ անանց կենացն ուրախ առնէ։*

10· 121ա—40բ (Վկայաբանութիւն Մարխանէ կուսին…) — *…րէ։ Այլ վասն մար-*

դասիրքեան քո զքոյ յիս Տէր եւ զարբացոյ զիս… Կասուբեցաւ սուրբ կոյսն Մարիամ բարի խոստովանութեամբ ի Քրիստոս Յունիս ամսոյ ի Ի, ի փառս Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ:

11· 141ա—62բ ծ· Ուղիղ դաւանութիւն հաւատոյ որ ի Հայր եւ յՈրդի եւ ի Սուրբ Հոգին ի վերայ հիման առաքելոց եւ մարգարէից, զոր մեզ պատրաստ վարդան գրեցի յաստուածային գրոց — *Զաստուածութիւնն անճառելի եւ անսահմանելի եւ անիմանալի ուսուցին մեզ ամենայն աստուածաշունչ գիրք… Աստուած փրկեսցէ զնա յաշխարհս չարէն· ամէն:*

162բ «Ապա եւ զվարդապետն Վարդան անմոռաց յիշեցջիք եւ մի օր հանցէ զանուն սորա ի գրոցէս, որ եւ գրէ· Իսկ որ զիմ Աստուած անընդելի գրէ զանուն Նորա ի գիրն կենաց· ամէն»:

12· 162բ—71բ ԹԱ· Սուրբ հարցն ուղղափառաց հաստատեալ է ի պատճառս Նաւակատաց խորհրդոյն — *Թէ հերձող կամ այլ ազգ քրիստոնեայ հարցանէ զիս, թէ բնդ՞ր գրոյր ապուհայան պահէք պինդ եւ զչարաթ երեկոյին ուտէք ձուկն… ապա երբեմ մեզ յարուցեալն եւ ասուցէ զկարութիւն իւր, ընդ որում…*

13· 172ա—86ա ԹԲ· [Յովհան Մանդակունւոյ] Վասն չբանսպատելոյ եւ չդատելոյ զեղբայրս, գհանանայս եւ զվարդապետս — *Մերոց պոց եւ առաքելոյս աղջամուղջ տրամութիւնն դիպեալ ի վերս իմ կատարն հանապազ… որ հանէ ի բարութիւնս, ի վայելուչ արքայութեան երկինից, ընդ որս եւ մեզ… ամէն:*

14· 186ա—90ա Խոստովանութիւն հաւանայիդ — *Մերոյ ամենասրբ երրորդութեան Հայր եւ Որդոյ… Եւ ապա խոստովանահայրն արձակէ ասելով· Ողորմեացի քեզ Աստուած հզօրիս… եղիցի քեզ ի բարեգործութիւն եւ ի փառս հանդերձեալ կենացն· ամէն:*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԴՐՁՈՒԹԵԱՆ ԹԱՄԱՆԱԿԻ

ա· 15բ Բարեխաւսութեամբ աստուածընկալ եւ ամենայնի սուրբ Նշանի քո Քրիստոս Աստուած մեր, ողորմեայ սուգացուի գրոցս Պատրանքին եւ կողակցին իւրոյ՝ Տուլադին (*յետագային գրուած՝ «Փաշա»ին տեղ*), եւ Ծնունդս իւրոց Արեւշին եւ Մարխաթունին եւ որդոյն իւրոյ Ալփիարին (*յաց տեղը աւելցուած՝ «եւ Անձրեւին, Տաւլվաթխարին, Շիրինին»*) եւ մեղաւորաց եւ յանցաւոր գրչին եւ կարդացողաց (*նման՝ 94ա, 108բ, 120բ, 140բ, 162բ, 171բ, 186ա*):

բ· 55ա—բ … *Ողորմեա սուացողի գրոցս* Պատրանքին եւ կողակցին իւրոյ // Փաշային, եւ Հաւրն իւրոյ Արեւշին եւ մաւրն իւրոյ Մարխաթունին եւ որդոյն իւրոյ Ալփիարին (*աւելցուած՝ «եւ Անձրեւին»*), եւ մեղաւորաս գրչին Թադէոսի, եւ կարդացողաց եւ լսողաց եւ որ զամէնն ասէ· ամէն:

գ· 68ա *Քրիստոս Աստուած ողորմեա սուացողի գրոցս* Պատրանքին եւ կողակցին իւրոյ Փաշային եւ Ծնունդս իւրոց Արեւշին եւ Մարխաթունին եւ որդոյն իւրոյ Ալփիարին եւ մեղաւորաս յանցաւոր գրչին Թադէոսի եւ կարդացողաց·

դ· 77ա *Որ ողորմի Քրիստոս Աստուած սուացողի գրոցս* Պատրանքին եւ կողակցին իւրոյ Փաշային, եւ Ծնունդս իւրոյ Արեւշին եւ Մարխաթունին, (*աւելցուած՝ «Հաւնարին եւ Անձրեւին»*) եւ որդոյն իւրոյ Ալփիարին եւ մեղաւոր գրչին եւ կարդացողաց·

ե· 120բ (*Ձիշատակարանէն առաջ՝ աւելցուած՝ «Զանձրեւն եւ զքաւրն Հաւնաբ») Մանաւանդ ողորմի Տէր Աստուած սուացողի գրոցս՝* Պատրանքին եւ կողակցին իւրոյ Փաշային, եւ Ծնունդս իւրոց՝ Արեւշին եւ Մարխաթունին եւ որդոյն իւրոյ Ալփիարին, (*աւելցուած՝ «եւ Շիրինին»*) եւ մեղաւոր գծողիս (*աւելցուած՝ «Տօլվաթարե»*) եւ կարդացողաց եւ լսողաց, եւ որ զամէնն ասէ ամէն·

զ· 189բ *Աստանաւր յանդ ելեալ կատարեցաւ* Ոսկիվարիկս ի քաղաքս Սերաստիոյ, *ընդ հովանեաւ ամենաւրհնեալ* Սուրբ Աստուածածնին եւ Սուրբ Լուսաւորչին, *ձեռամբ* Նուստս Թադէոս *իրիցոյ, ի թվին ՉՀԸ* (1528)· եւ *Քրիստոսի փառք յաւիտեանս· ամէն:*

Զաստցող գրոցս զամարաթին Պատրանքն *յիշեցէք ի սուրբ աղաւթս ձեր, որ բատացաւ զսուրբ գիրքս ի յարդար վաստակոց իւրոց՝ յիշատակ հոգոյ իւրոյ եւ Ծնունդս իւրոյ: Քանզի լուաւ գերանական բանն որ ասէ, թէ՝ երանի որ ունիցէ զաւակ ի Միսն եւ ըն-*

ղանեակ յՆրուսաղէմ։ Վասն որոյ բորբոքեցաւ ի սէրն Քրիստոսի, առաքինասէր Պատրանն եւ ըստացաւ եւ ետ գրել զգիրքս ի հալալ ընչից իւրոց վախֆ եւ յիշատակ հոգւոյ իւրոյ եւ ծնաւղաց իւրոց, հաւրն իւրոյ՝ Աբեւշին եւ մաւրն իւրոյ՝ Մարխաթունին եւ մանաւանդ Մարխաթունին, զի ի սորին անուանն գրեցաւ գիրքս, եւ Տովլաթին (յետագային գրուած՝ «Փաշայ»ին տեղ որ քերթուած է), եւ որդոյն իւրոյ Ալփիարին եւ ամենայն արեան մերձաւորացն։ Քրիստոս լուսաւորէ զիւր հոգին եւ զիւր ծնաւղացն եւ երկնից արքայութեան արժանի առնէ․ ամէն․ հայր (աւելցուած՝ «եւ Պատրանին աղբաւրն՝ Անձրեւին եւ որդոցն Տաւլվաթխաթին եւ Շիրինին»)։

Ակինեան սոյն ձեռագրի նկարագրականին մէջ, յետ Յիշատակարանաց վարկած մը կը յայտնէ, ըսելով․ «Կ'երեւայ թէ Պատրանին կինը Փաշա վախճանած է եւ անոր յաջորդած Տովլաթ․ որմէ ծնած են 1523-էն ետք՝ Անձրեւ, Հունար եւ Տօլվաթխաթ»։

Թէ Տովլաթը եղած է Պատրանին երկրորդ կինը, հաւանական է․ բայց ըսել թէ անկէ ծնած են Անձրեւը, Հունարը եւ Տօլվաթխաթը, սխալ է․ որովհետեւ Անձրեւը ուրիշ մէկը չէ եթէ ոչ եղբայրը Պատրանին, (տե՛ս Յիշ․ § 6), Հունարը՝ քոյրն է Անձրեւին, որ է ըսել՝ Պատրանին (§ 5), իսկ Տօլվաթխաթը զաւակն է Անձրեւին (§ 6)։

103

ՇԱՐԱԿՆՈՑ

ՍՈՐԻ **ՌԽԸ — 1599**

Գրիչ՝ Սիմէոն։

Թուղթ՝ 344․ դատարկ՝ 129բ, 175ա—բ, 224բ։ Պրակ՝ Ա—ԻԹ×12 (Ա 10, Գ, ԻԹ 11)։ Նիւթ՝ թուղթ։ Մեծութիւն՝ 13,2×9,5։ Գրութիւն՝ միասիւն։ Գիր՝ բոլորգիր։ Տող՝ 21։ Կազմ՝ շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ, դռնակով եւ կապիչներով․ աստառը՝ կարմիր կտաւ։ Լուսանցակողեր՝ կարմիր (զունաթափ)։ Պահպանակ՝ 1-ական թերթ սկիզբը եւ վերջը։

Կիսախորան՝ 1ա, 130բա, 176ա, 225ա։ Գլխազարդ՝ 10ա, 52բ, 103ա, 280բ, 300բ, 326բ։ Լուսանցազարդ՝ բուսական, թռչնային, կաթողիկէ, խաչ, նաեւ սուրբեր։ Գոյներ՝ կարմիր, կապոյտ, նարնջագոյն եւ դեղին։

Պատառիկ-պահպանակ՝ 2 (Ա—Բ) + 2 (Գ—Դ) թերթ մագաղաթ․ Ա—Բ՝ լատիներէն գրութիւն, Գ—Դ՝ դատարկ։

Վիճակ՝ աներաւարար։ 65, 72, 225—8 կիսովին պատռուած, դատարկ էջերու վրայ գրչափորձեր եղած եւ թանաքոտած, կազմին եզրերը մաշած, կռնակը վնասուած։

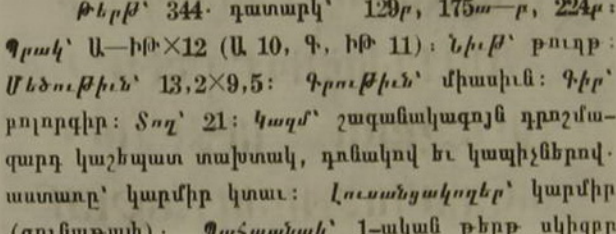

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1ա—344ա Կանոնն Ծննդեանն սրբոյ Աստուածածնին — Երգեցէք որդիք Սիոնի… Աւրհնութեններ Յարութեան Տեառն մերոյ… — Երգեսցուք երգ նոր… ի յահէ ամենազաւր փառաց քոց։

ա․ 9բ—10ա Այլ հարցն Աւետեաց Աստուածածնին — Ուրախ լեր Մարիամ…

բ․ 106ա Հարց — Որ զերիս մանկունս ի հնոցին ապրեցուցեր…

գ․ 108ա—9ա Հարց երկրորդ Ծաղկազարդին — Բարեբանեալ ես Քրիստոս…

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

344բ Փա՛ռք… որ ետ կարողութիւն տկարիս եւ անարժանիս Սիմէոնի հասանել յաւարտ սուրբ գրոցս, որ կոչի Շարակնոց, ի լաւ եւ յընտիր յօրինակէ, որ կոչի Խլկեցի, ընդ հովանեաւ սուրբ եկեղեցոյս Սորուայ Սուրբ Աստուածածնին, ի Թուականիս Հայոց ՌԽԸ (1599)։ Աստուած բարով վայելել տացէ ըստացողացն եւ վայելողացն․ ամէն։

ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐԱՆ ՑԵՏԱԴԱՐՁԻ

1· 344բ Դարձեալ յերեսս անկեալ ա-պաչեմ զձեզ, ով լոյսերամ դաս քահանայից, քրիստոսասէր ժողովուրդ, լի բերանով եւ բոլոր հաւատով եւ ուղիղ սրտիւ յիշեցէք եւ Աստուած ողորմի ասացէք սրբասնունդ եւ հեզահոգի եւ աստուածասէր բարեմիտ ՏԷր Սահակ կրաւնաւորին եւ իւր ծնաւղացն, հօրն՝ Վարդան, եւ մօրն՝ Իճամին, եւ իւր եղբայրացն՝ Առաքելի, եւ կողակիցն՝ Մաճիշակին, եւ դստերն՝ Զաճաղին, եւ Կարապետին, Ներսէսին, եւ հօրեղբօրն ՏԷր Աւետիսի, կողակիցն՝ Գոհարին եւ որդոցն... (*մխոյն*)։

Սոյն յիշատակարանը առանձին թերթիկով փակցուած է գրչի յիշատակարանին վերեւ, այլ գրութեան մը վրայ, որ այժմ անընթեռնելի է։

2· Պահպանուկ 2բ *Ի՛ժ* Տէ[ր] Վարդան *մեղաւորիս մեզացս բարկացաւ Աստուած. եղեւ մահ տարաժամ Թուին Հայոց ՌՃՄԸ* (1709)*-ին Լուսաւորչի պահոցն Դ-եքջաբքին մեռաւ եպեսքոպ սխիլնն՝ Մա[ր]կաճռ, Լուսաւորչին կիրակին տգոն՝ Ներսէսըն, Լուսաւորչի վերայ Դ-եքջաբքին մեռաւ իմ սխիլնս նագլի Տիրուհիս, Ե-շաբաթի նագլի հարս Ղազար (sic), օրն Դ նագլիս մեռաւ, ժամն իմ մեզացս։ Աստուած ողորմի իւրեանց հոգոյն։*

104

ՇԱՐԱԿՆՈՑ

ԵՐԶՆԿԱ — ԶԿԴ — 1314

Գրիչ՝ Կարապետ ձիչոզ։ *Ստացող*՝ Տիրացու հին։։

Թերթ՝ 398· դատարկ՝ 381*բ*, 394*բ*, 398*ա—բ*· *Գրակ*՝ Ա—ԼԱ×12 (Լ 13) + 1×8+1×9+1×8։ *Նիւթ*՝ թուղթ։ *Մեծութիւն*՝ 14×10,2։ *Գրութիւն*՝ միասիւն։ *Գիր*՝ բոլորգիր։ *Տող*՝ 21։ *Կազմ*՝ շագանակագոյն դարչմազարդ կաշեպատ տախտակ, դոնակով· աստառը՝ կարմիր եւ կապոյտ գծաւոր կտաւ։

Կիսախոշոր՝ 1*ա*, 4*ա*, 138*բ*, 243*ա*։ *Դիմագարդ*՝ 11*ա*, 57*բ*, 109*ա*, 190*ա*, 304*ա*, 328*ա*,352*ա*։ *Լուսանցագարդ*՝ բուսական, թռչնային, կաթսղիկի, խաչ (սակաւ), ցովնաձի ի փոր կիտին՝ 54*բ*։ *Զարդագրութիւն*՝ մարդագիր (սակաւ), թռչնագիր եւ հանգուցագիր։ *Դիմեր*՝ միագոյն կարմիր։

Գաւառաբաժանումն՝ 2 (Ա—Բ) թերթ մագաղաթ, երկուքի, 10 տող, բոլորագիծ երկաթագիր ԺԱ—ԺԲ դդ., եզրահատուած, մասն Ծննդոց Գ։

Վիճակ՝ անբաւարար։ Առաջին 3 թերթերը վնասուած, խոնաւութենէ թերթուկի գունափոխուած, կազմը ետրծուած եւ մէկ կապիչը ինկած։

Նշանաւոր· *Անձնանուններ եղած է 8։ ՀՀՆ. Մկրտչին։ Աբաւագդ սրբ. Սիւրմէեան, քիւ 51։*

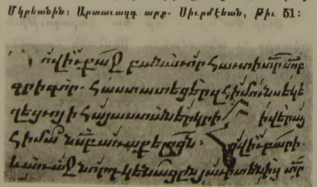

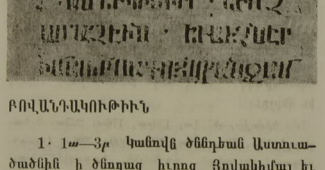

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1· 1*ա*—3*բ* Կանովն ծննդեան Աստուածածնին ի ծնողաց իւրոց Ցովակիմայ եւ Յաննայէ — *Երդեցէք որդիք*...

2· 4*ա*—7*ա* Կանոն ծննդեան Աստուածածնին ի ծնողաց իւրոց Ցովակիմայ եւ Յաննայէ — *Որ նախմայ խմաստութեամբ*...

3· 7*ա*—10*ա* Կանովն Աւետեաց սրբուհւոյ Աստուածածնին — *Ցորհուրդ անճառ*...

ա· 10*ա*—*բ* Այլ հարցն Աւետեաց Աստուածածնի որ Զիմաննցն ասի — *Ուրախ լեր Մարիամ սուրբ Աստուածածին, որ յորովայնի քում կրեցեր*...

4· 11*ա*—2*բ* Կանովն Աստուածայայտնութեան Քրզգալուցին· աւրհնութիւն — *Ուրախացեր սրբուհի*...

Ա· 13ա—4բ Կանոնն առաջի աւուրն· աւրհնութիւն — *Խորհուրդ մեծ…*

Բ· 14բ—6բ Կանոնն երկրորդ աւուրն — *Այսաւր Բանն ի Հաւրէ…*

Գ· 16բ—9ա Կանոնն երրորդ աւուրն· աւրհնութիւն — *Էակից Հաւր…*

Դ· 19ա—21ա Կանոնն չորրորդ աւուրն— *Այսաւր Գաբրիէլ…*

Ե· 21ա—3ա Կանոնն հինգերորդ աւուրն — *Այսաւր որ յաթոռ փառաց…*

Զ· 23բ—5ա Կանոնն վեցերորդ աւուրն— *Անըսկըզբնական տեսիլ…*

Է· 25ա—7բ Կանոնն եւթներորդ աւուրն· աւրհնութիւն — *Անեղանելի բնութիւն…*

Ը· 27բ—30ա Կանոնն ութերորդ աւուրն — *Լոյս ի լուսոյ…*

6· 30ա—4բ Մեծացուցէք Յարութեան — *Յանձառ փառաց…*

7· 35ա—7բ Կանոնն Տեառնընդառաջին— *Մարմնացեալդ ի կուսէն…*

8· 37բ—9բ Կանոնն Անտոնի անապատականի — *Որ գերազանցեալ գըտար…*

9· 39բ—41բ Կանոնն սրբոց թագաւորաց — *Որ զերկնաւոր…*

10· 41բ—3ա Կանոնն Դաւթի եւ Յակովբու — *Յաղթող գըտաւ…*

11· 43ա—5բ Կանոնն սրբոյն Ստեփաննոսի Նախավկայի — *Նահատակ բարի…*

12· 45բ—8ա Կանոնն սրբոյն Պետրոսի եւ Պօղոսի — *Ցընծայ այսաւր…*

13· 48ա—50ա Կանոնն Յովհաննու եւ Յակովբու — *Որ էին յէութեան…*

14· 50ա—2բ Կանոնն համօրէն առաքելոցն — *Երանելի սուրբ առաքեալք…*

15· 52բ—4բ Կանոնն եւթանասունն եւ երկու առաքելոցն — *Իմաստութիւն երկնային…*

16· 54բ—6բ Կանոնն Յովհաննու մարգարէին — *Որ զանճառելի…*

17· 57բ—9բ Տեառն Ներսէսի երգ Բուն Բարեկենդանին առաջի կիրակէի Աղուհացիցն — *Բանն որ ընդ Հաւր…*

ա· 56բ—7ա Շարական Համամայ — *Հայր երկնաւոր…*

18· 59բ—63բ [Շարականք պահոց] — *ԱՁ· Որ Հայրս…*

19· 63բ—6ա Կանոնն երկրորդ կիրակեի Աղուհացիցն — *Որ զաւրէնըս…*

20· 66ա—70բ [Շարականք պահոց] — *ԱԿ· Ձանուն քո…*

21· 70բ—2բ Կանոնն երրորդ կիրակեի… — *Աւրհնեմք ըզքեզ…*

22· 72բ—80ա [Շարականք պահոց] — *ԲՁ–ԲԿ· Աւրհնեալ Տէր…*

23· 80բ—2բ Կանոնն չորրորդ կիրակեի… — *Որ արարեր…*

24· 82բ—8բ [Շարականք պահոց] — *ԳՁ–ԳԿ· Փառաւորեալ անուն քո…*

25· 89ա—91բ Կանոնն սրբոց Քառասնիցն — *Այսաւր ընդ անմարմնոցըն…*

26· 92ա—4բ Կանոնն հինգերորդ կիրակեին — *Որ պատուիրան…*

27· 94բ—9ա [Շարականք պահոց] — *ԴՁ· Հարցըն մերոց Աստըւած…*

28· 101ա—3բ Կանոնն վեցերորդ կիրակեին… — *Որ ըզխորհուրդ…*

29· 103բ—8բ [Շարականք պահոց] — *ԴԿ· Աստըւած հարցըն մերոց…*

30· 109ա—11ա Կանոնն յարութեան Ղազարու — *Այսաւր գոլով…*

31· 111ա—4ա Կանոնն Գալստեան Տեառըն՝ Ծաղկազարդ — *Որ վերաւրհնիս…*

ա· 111բ—2ա Հարց — *Այսաւր զանըսկիզբըն Բանն…*

32· 114ա—5ա Կանոնն առաջին Ծաղկազարդին — *Թագաւոր գոլով…*

33· 115բ—7բ Կանոնն Մեծի երկշաբաթի — *Անեղն ի Հաւրէ…*

Բ· 117բ—9բ Կանոնն Մեծի երեքշաբաթին — *Իմաստուն կուսանք…*

Գ· 119բ—21բ Կանոնն Մեծի չորեքշաբաթին — *Որ յաթոռ փառաց…*

Դ· 121բ—4բ Կանոնն Մեծի հինգշաբաթին — *Վերաձգաւղն երկնից…*

Ե· 124բ—7բ Կանոնն Մեծի ուրբաթուն— *Այսաւր ի կատարումն…* 127բ—35բ Տեառն Ներսեսի երգ Մեծի ուրբաթուն գիշերուն ախտարանացն — *Այսաւր անճառ…*

Զ· 135բ—7բ Կանոնն Մեծի շաբաթուն Թաղման Տեառն — *Պարգեւատուն ամենեցուն…*

34· 137բ—8ա Ճաշոյ Գովեայք Ցինանց— *Յարեաւ Քրիստոս…*

35· 138բ—40բ Կանոնն սուրբ եւ փառաւորեալ Պասեքին — *Այսաւր յարեաւ…*

36· 140բ—5ա Կանոնն սրբոյ Յարութեան Տեառն — *ԱՁ· Որ եկիր…*

37· 145ա—6ա Տաղաք ասր Յովհաննու Մկրտչին — *Նախայաւիտեան Բանին...*

38· 146ա—8ա Կանովն Նոր կիրակեին՝ կրկինզատիկ — *Նորոգեալ կզգիք...*

39· 148ա—53բ (Կանովն սրբոյ Յարութեան Տեառն) — *ԱԿ–ԲՁ· Որ եկիր ի փրկութիւն...*

40· 153բ—4բ Յայս կիրակէս Աշխարհամատուռն է — *Երկրպագեմք քեզ...*

41· 154բ—76բ, 179ա—81ա (Կանովն սրբոյ Յարութեան Տեառն) Հարց — *ԲՁ–ԴՁ· Անապական...*

42· 176բ—9ա Յայս հինգշաբթիս Համբարձումն է — *Համբարձաւ Տէրըն մեր...*

43· 181ա—3բ Յայս կիրակես երկրորդ Գալուստ է — *Մեծահրաշ այս խորհուրդ...*

44· 183բ—9բ (Կանովն սրբոյ Յարութեան Տեառն) — *ԴԿ· Որ զամենազաւր...*

45· 190ա—2բ Կանովն Պենտակոստէին առաջի աւուրն· աւրհնութիւն — *Առաքելոյ ազաւնոյ...*

բ· 192բ—4ա Կանովն երկրորդ աւուրն... — *Նոյն եւ նման...*

գ· 194ա—6ա Կանովն երրորդ աւուրն... — *Այսաւր երկնայինքն...*

դ· 196ա—8ա Կանովն չորրորդ աւուրն... — *Արեգակն արդարութեան...*

ե· 198ա—9բ Կանովն հինգերորդ աւուրն... — *Ձանրսկըզբնաբար բըղխումն...*

զ· 199բ—201ա Կանովն վեցերորդ աւուրն... — *Անմահաբար բաժակ...*

է· 201ա—3բ Կանովն եւթներորդ աւուրն... — *Ի հարաչարժ...*

46· 203բ—8բ Կանովն ծննդեան Յովանու Մկրտչի («Ա–Ք») — *Արեգականն արդարութեան...*

47· 208բ—10ա Կանովն Յովաննու Մկրտչին — *Զմարգարէ բարձրելոյն...*

48· 210ա—3ա Կանովն սրբոյն Գրիգորի Հայոց Լուսաւորչի — *Ով երջանիկ...*

49· 213ա—4բ Կանովն որդւոց եւ թոռանց սրբոյն Գրիգորի — *Որ ըղլոյս...*

50· 214բ—7բ Կանովն գիւտ նշխարաց սրբոյն Ներսիսի — *Որ ըղլոյս անճառ...* 217բ Տարական սրբոյն Սահակայ... — *Որ յարմատոյ...*

51· 218ա—24բ Կանովն սրբոց Հռիփսիմեանց («Ա–Ք») — *Անձինք նըւիրեալք...* 224բ Տարական սրբոյն Սանդխտոյ — *Քեւ պարծի այսաւր...*

52· 224բ—6բ Կանովն սրբոյ Տապանակին — *Ըզքեզ քաղաք Աստուծոյ...*

53· 226բ—9բ Կանովն Վարդավառին — *Որ ի լերինն...*

բ· 229բ—31բ Կանովն երկրորդ աւուրն— *Ճառագայթ փառաց...*

գ· 231բ—3բ Կանովն երրորդ աւուրն· աւրհնութիւն — *Այսաւր որ էին...*

54· 233բ—5բ Կանովն Տողակաթին· աւրհնութիւն — *Ուրախ լեր...*

55· 235բ—8ա Կանովն Փոխման Աստուածածնին առաջի աւուրն· աւրհնութիւն— *Այսաւր ժողովեալ...*

բ· 238ա—40ա Կանովն երկրորդ աւուրն· աւրհնութիւն — *Այսաւր զանճառելի...*

գ· 240ա—2բ Կանոն երրորդ աւուրն — *Այսաւր հրաշափառ...*

56· 243ա—4բ Կանոն Նաւակատեաց սրբոյ խաչին — *Ի վերայ վիմի...*

բ· 244բ—6բ Կանոն սրբոյ խաչին երկրորդ աւուրն — *Որ զանարատ...*

գ· 246բ—8ա Կանովն երրորդ աւուրն· աւրհնութիւն — *Զաւրութիւն սրբոյ խաչին...*

դ· 248ա—9բ Կանովն չորրորդ աւուր սրբոյ խաչին — *Խաչըն կենարար...*

ե· 249բ—51ա Կանովն հինգերորդ աւուրն — *Ուրախ լեր...*

զ· 251ա—2բ Կանոն վեցերորդ աւուրն սուրբ խաչին — *Անպատումըն կարգ...*

է· 252բ—4բ Կանովն եւթներորդ աւուրն — *Անապական սուրբ ըղխաչն...*

ը· 254բ—7ա Կանովն ութերորդ աւուրն — *Որ ծագեցեր մեզ...*

57· 257ա—9ա Կանովն Վարագայ սուրբ խաչին — *Նըշանաւ ամենայաղթ...*

58· 259ա—61ա Կանովն Գիւտ սուրբ խաչին — *Հրաշակերտ եւ զաւրեղ...*

59· 261ա—3ա Կանովն սրբոց մարգարէից եւ նախահարց — *Որ զաստուածային...*

60· 263ա—4բ Կանովն երկոտասան մարգարէիցն — *Որ յերկնային...*

61· 265ա—7ա Կանովն սրբոց Թարգմանչացն — *Որք զարդարեցին...*

62· 267ա—9բ Կանովն սրբոյն Յակոբայ Մծբնայ հայրապետին — *Ցաղթաւղ եւ սուրբ...*

63· 269բ—71ա Կանովն մանկացն Բեղզահեմի — *Այսաւր անմեղ սուրբ մանկունքն…*

64· 271ա—3ա Կանովն սրբոց հրեշտակապետացն… — *Որ յանէից…*

65· 273բ—7ա Կանովն սրբոց հայրապետացն երից ժողովոցն — *Այսաւր սրբոյ հայրապետացդն…* 275բ—7ա Համբարձի Գ — *Ով հրաշալի նախահաւրք…* (8 տուն)։

66· 277ա Շարական սրբոյն Իգնատիոսի — *Որ հրաւիրեցեր…*

բ· 277բ Շարական սրբոյն Յովհաննու Ոսկեբերանի — *Որ յանբասիկդրն…*

գ· 277բ—8ա Շարական սրբոյն Բարսղի Կեսարու — *Լուսապայծառ…*

դ· 278ա Շարական սրբոյն Գրիգորի Աստուածաբանի — *Որ լուսով…*

ե· 278ա—9ա Շարական սրբոյն Եփրեմ — *Որ համառօտման…*

զ· 279ա—80ա Շարական սրբոց Եւստոտտիոսեանց — *Որ ըղհուր…*

է· 280ա Շարական երկուց բիւրուցն — *Այսաւր ընդ անմարմնոցդն…*

ը· 280բ Շարական սրբոյն Թեոդորոսի զաւրավարին — *Որ ընտրեցեր…*

թ· 280բ—1բ Շարականք սրբոյն Ստեփաննոսի Ուլնեցոյն — *Ցընծա այսաւր… Մարտիրոս եւ վրկայ…*

ժ·281բ—2ա Շարական սրբոց վրկայիցն Տարագոսի, Անդրոնիկոսի եւ Պռոբոսի — *Տեառնչի տաճիս…*

ժա· 282ա Շարական սրբոյն Նիկոդեմոսի հայրապետի—*Հիացան անմարմինքն…*

ժբ· 282ա—բ Շարական սրբոյն Կիւրեղի հայրապետի — *Մանկունքդ նոր…*

ժգ· 282բ—3ա Շարական միռոն աւրհնելոյ — *Որ յառաջագոյն յաւրէնս…*

ժդ· 283ա ի վերայ ևորածնելոցն — *Հայր ամենակալ…*

ժե· 283բ Շարական սրբոց Սուրբաս եանց — *Սուտւսւթեամբ տեղեկացեալ…*

ժզ· 283բ—4բ Շարական Վահանայ Դողթնեցւոյ — *Զարմանալի է ինձ…*

ժէ· 284բ Շարական Դաւթի Դըվնեցւոյ—*Լըցեալ աստուածայինն շնորհիւ…*

ժը· 284բ—5բ Շարական սրբոյն Կիրակոսի եւ Ցուղիտայ—*Ցարմաւոց բարեաց…*

ժթ· 285բ—6ա Շարական սրբոց Ոսկեանց — *Որք արժանաւորեցայք…*

ի· 286ա—բ Շարական սրբոց Ատովմանց — *Ազաչեմք ըզքեզ…*

իա· 286բ Շարականք սրբոց Վարգաւանց — *Արիացեալք… Նոցաս երաչ…*

իբ· 288ա—9ա Շարականք սրբոց Վեւունդեանց—*Երգեմք ձեզ… Գայծառացան…*

67· 290ա—3ա Կանովն սրբոց Վետեդեանց — *Որ յառաջագոյն ասհմանեցեր…*

68· 293բ—303ա [Երգք Ն· Շնորհալոյ]

ա· 293բ—9բ Երգ Տեառն Ներսիսի առաջի աւուր պարոյրութեան եւ ի խորհուրդ Յանրաքեանն Քրիստոսի — *Նորաստեղծեալ… Ապարչական… Տէրն յետ ստեղծման…*

բ· 299բ—301 Երգ Արեւագալին — *Յարեւելից… Ձըզնաւորք… Լոյս… Ձանապարհ…*

գ 301ա—2բ Երգ երրորդ ժամու աւուրն—*Ազհնեմք Ըզքեզ… Խաւարեցաւ… Զարշաւակցեալ…*

դ· 302բ—4բ Երգ խաղաղականին երեկոյի ժամուն («Նէրսէսի երգ») — *Նայեաց սիրով… Ի քէն հայցեմք…*

69· 304բ—28ա Կանովն համաւրէն մարտիրասց — *Ըզքեզ պրպտեր…*

70· 328ա—52ա Կանոն համաւրէն ննջեցելոց — *Աւրհնեալ ես դու Քրիստոս…*

71· 352ա—73բ Աւրհնութիւնք Յարութեան Տեառն — *Երգեցուք երգ նոր… Յաղթական քեզ աւրհնութիւնք… ամենազաւր փառաց քոց։*

72· [Ցաւելագրութիւն՝ ԺԹ–ԺԸ դդ·]

ա· 374ա—7բ [Երգ Ներսիսի] — *Աստուած անեղ…*

բ· 378ա—9բ [Սրբոյն Գրիգորի մտանելոյն ի Վիրապն] — *Լերինք ամենայն…*

գ· 380ա—1ա Շարական սրբոյն Սարգսի Զօրավարի — *Ամենաւսւր երբորդութեան…*

դ· 382ա—7ա Անձինք սուրբ Աստուածածնին, ասացեալ կիրակոս վարդապետին—*Արեւելք գերարիին…*

ե· 387ա—8ա Շարական Բժ–ան առաքելոց — *Ի յանսահման ծովէն…*

զ· 388ա—90բ Շարական սրբոց է խոստաբարակացն որ յիսկականեան վանս կատարեցան — *Ցաւուրց վերջին…*

է· 390բ Շարական սրբոյն Մինասայ — *Հզյիչ յաւտակ վերայիցդ…*

ը· 391ա—5բ Ցռհաննէս վարդապետի ե-

զնկացու ասացեալ [սբբոյն Գրիգորի Լուսաւորչին մտանելոյն ի վիրապն] — *Այսպէս գուարճացեալ ցընծայ եկեղեցի…*

Բ. 396*ա*—7*բ* [Երգ ննջեցելոցն] — *Ես սասցի վերանալ յինէն… Աստուածածին անարատ մայր Տեառն… Հանդուցէ զհոգիս մեր ննջեցելոցն. ալտեռա*։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԴՐՁԻԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

ա. 57*ա* *Զասացալ սուրբ զպատուական քահանային զՏիրացու, որ ասացաւ զսա ի վայելումն հարցացաս որդւոյ իւրոյ Մարտիրոս կուսակրաւն քահանայի, յիշեցէք ի Տէր։ Նա եւ զեղկելի ոգիս՝ գկարապետ ձիչաւղ յիշման արժանի արարէք ի Տէր, ադաչեմ։*

բ. 242*բ* *ԶՏիրացու քահանայ՝ ասացալ եւ զՂազար՝ ընտրեալ եւ գկարապետ ձիչաւղ յիշեցէք ի Տէր, ով սուրբ ընթերցաւղք։*

գ. 373*բ* *Ծամբ եւ թիւնհարիւրերորդի եւ վաթսուն ընդ երրորդերորդի* (1314)* *թուականեանս Հայոց, ի կաթողիկոսութեան Կոստանդնեայ Ձրաղի եւ ի թագաւորութեան Հայոց Աւշնի եղեւ զրաւ զբշնութեան Շարակնոց տատիս հին եւ նոր չարականաւք՝ պատարան եւ անթերի ձեռամբ Կարապետ ձիչաղի թաղմատար գրչի, ի մայրաքաղաքս Եզնկա, սատարութեամբ Տիրացու քահանայի, ի ծնդրոյ գեաղարջս (բաց) կրաւնաւորի՝ Մարտիրոսի որդւոյ իւրոյ… (չար. թափուած)։*

---

* Մատենաիս մէջ առանձին թերթիկի մը վրայ Մկրեան ռահանայ վերարտագրելով սոյն յիշատակարանին թուականը բզպէս ՌՃամի եւթնհարիւրերորդի եւ վաթսուն ընդ երրորդ երբորդին, փրկչական թուականը գրած է 1320։ Հաւանաբար սոյն թերթիկը աչքի առջեւ ունենալով, Սիւքիեան օրթոգոմ եւս նոյն թուականը արձանագրած է, ուրկէ վերցուցած է Հ. Ալճառեան (տե՛ս ՀԱՅՈՑ ԱՆՁՆԱՆՈՒՆՆԵՐԻՆ ԲԱՌԱՐԱՆ, հտ. Բ., էջ 587, § 47)։

105

ՇԱՐԱԿՆՈՑ

ԱՏԱՆԱ — ՌՃԾ — 1659

Գրիչ՝ Սահակ գպիր։

Թերք՝ 1 (տպածոյ) + 281։ *Գրակ՝* Ա—ԻԵ×12 (Ա. ԻԲ 11, Դ, Ը, ԺԸ, ԻԳ 10, Թ, ԻԶ չիմ, ԻԷ 3)։ *Նիւթ՝* թուղթ։ *Մեծութիւն՝* 14.4×10.4։ *Գրութիւն՝* միասիւն։ *Դիր՝* բոլորգիր։ *Տող՝* 23։ *Կազմ՝* շագանակագոյն գրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ։

Կնճռոտած՝ 1*ա*, 100*ա*։ *Գլխազարդ՝* 45*բ*, 89*ա*, 141*ա*, 186*բ*, 237*ա*, 255*ա*, 277*ա*։ *Լուսանցազարդ՝* առաքեր, թուականի եւ թղթային։ *Զարդագրութիւն՝* թռչնագիր, հսկզուազգիր։ *Գոյներ՝* կապմիր, կապոյտ եւ ոսկեգոյն։ *Տպածոյ՝* տոհմածառ Յիսուսի Քրիստոսի։

Վիճակ՝ թաւաթար։ Թերթուկի ցեցակեր, բազմաթիւ պրակներ եւ թերթեր թափուած, կազմին կռնակը վնասուած։

ՇԱՀՕՔ. *Անհականութիւնը նաեւ է Ց. հմր. Մկրտեանին։ Աբասադր արքեպս. Սիւրմէեան, թիւ.* 53։

Ժամիկ հոգւոյց եւ ամենայնի յայ փրկիչ աշխարհ վկայեալ քո պարտականիցէդ զգաստանալ եւ զղջանալոյ։ Ողբամ եւ ընդ ինքեան խոհարար անհնարին յոյսդ ցանկացեալ։ զգոյշ ընթերցող ողորմելի ընդ քեզ ասեմ անձնասէր։ Ո՞ւր ժամ հոգւոյ հոգւոյդ ընծայեսցես անցաւոյդ մեղ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1*ա*—281*ա* [Կանոն Ծննդեան սրբոյ Աստուածածնի] — *Երգիցէք որդիք…* [Շարականի երկոտասան առաջեղեցն] — *Ի յանապատ մանն Յովհ… Գալստոյ հայր համատարած բարեխաւս…*։

219*ա* [Մանկունք կոզմայի եւ Դամիանոսի] — *Բբզիչկ հոգւոց եւ մարմնոց Ցիսուս Քրիստ Տէր Բրիստոս զվկայս քո պսակեցեր զկոզմա…*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԴՐՁԻԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

281*ա*—*բ* *Փա՛ռք… որ եառւբ ինձ կարողութիւն տալր անձինս իմոյ Հասուցանել յաւարտ զսուրբ գիրքս այս, որ կոչի Շարակնոց, ձեռամբ յոգնամեղ եւ անիմաստ գրչի Սահակ գպրի։*

Արդ, գրեցաւ սայ ի մայրաքաղաքն ի Յաւտանայ, ընդ հովանեաւ Սուրբ Աստուա-

ծածնին եւ Սուրբ Ստեփաննոս նկեղեցեացս, ի թվականութեանս // մերում ՌՃԸ (1659), ի հայրապետութենէն Տեառն Տեառն Իսայեա-տուրիոն:

Արդ, երես անկեալ աղաչեմ ըզձեզ, ով եղբայրք, անմեղադիր լերուք խոչորութեան եւ սպալանաց գրոս, զի կար մեր այսչափ էր:

Դարձեալ աղաչեմ ըզձեզ, յիշեցէք ի մաքրափայլ ազօթս ձեր զծառայն Աստուծոյ ըզ[Ս]ահակ զպիրն եւ ըզՀայրն իմ՝ ըզՈհ-բանան, եւ ըզմայրն իմ՝ Հեղինէ, եւ եղբարքս իմ, եւ ազգիմ ասացէք ծնողացս իմոց եւ վարդապետաց, եւ Աստուած ձեզ եւ մեզ ո-գորմի աւուրն ահեղին. ամէն: Հայր մեր որ յերկինս, սուրբ եղիցի անո[ւն քո]:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՑԵՏԱԳԱՑԻ

281բ Գեղեցկագիր Շարականս գրեալ է ի Քուին Հայոց ՌՃԸ, որ է յամի Տեառն 1659 յԱտանա քաղաքի, եւ ես գնեցի ի Կ. Պոլիս յամին 1891:

Աղաչեմ յընթերցողաց բարեսիրաց՝ յիշել եւ զիս ընդ գծոցի սորա՝ Սահակայ գպրի յազօթս իւրեանց, որ եմ ծառայ Քրիստոսի եւ տրուպ սպասաւոր Աստուածական եկեղեցւոյ Հայաստանեայց, Յովհաննէս քհնյ. Մկրտեան:

106

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ

ԱՆԹԱՓ — ՌՃԻԲ — 1673

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. 2ա—124բ [Գիրք վկայութեանց]

– 2ա—5բ ցանկ է գրոյս, որ կոչի վկայութեանց — *Ա. Նախ վասն ապահութեան... փ. Փորձէ եւ ընտրէ Աստուած զիւրան զանազան կերպիւ:*

– 6ա—124բ (Ա. Ագաթուբիւն) — *Ցեսու է. ՅԱբեթա յաւուրսն Յուսիայ Ք. Եւ ոչ գնացին զմանապարհս նորա եւ երթային զհետ զօրաքաղութեան... փ. Նախ փրկել գիտէ Աստուած զիւրսն բազում աւրինակաւք ի նեղութեանց. Արարածոց ժԹ համարն... գիտասջիք զի հանդէս ձերոց հաւատոցն յօրինեալ գործէ զհամարեւթիւնն:*

2. 125ա—48բ ցանկ ցայսմանէ ուրց ըստ այբուբենից, վասն դիւրաւ գտանելոյ զպատմութիւն եւ զվկայութիւն սրբոց մարտիրոսաց զոր եւ կամիս — *Արիւրդիմոսի վկային՝ Օգոստոս Իե, Աբդիշու եպիսկոպոսին՝ Հոկտեմբերի ԺԹ... Քրիստոսի կուսին՝ Յունիսի ԻԳ, եւ Քրիստոսի փառք յաւիտեանս. ամէն:*

3. 148բ—9ա կարգաւորութիւնք թ աստիճանաց յեկեղեցւոյ — *Առաջին կարգ դրունապանութիւն... Իններորդ կարգ՝ պսակն կաթողիկոսաց:*

ծածնին եւ Սուրբ Ստեփաննոս նկեղեցեացս, ի թվականութեանս // մերում ՌՃԸ (1659), ի հայրապետութենէն Տեառն Տեառն Իսայեա-տուրիոն:

Արդ, երես անկեալ աղաչեմ ըզձեզ, ով եղբայրք, անմեղադիր լերուք խոչորութեան եւ սպալանաց գրոս, զի կար մեր այսչափ էր:

Դարձեալ աղաչեմ ըզձեզ, յիշեցէք ի մաքրափայլ ազօթս ձեր զծառայն Աստուծոյ ըզ[Ս]ահակ զպիրն եւ ըզՀայրն իմ՝ ըզՈհ-բանան, եւ ըզմայրն իմ՝ Հեղինէ, եւ եղբարքս իմ, եւ ազգիմ ասացէք ծնողացս իմոց եւ վարդապետաց, եւ Աստուած ձեզ եւ մեզ ո-գորմի աւուրն ահեղին. ամէն: Հայր մեր որ յերկինս, սուրբ եղիցի անո[ւն քո]:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՑԵՏԱԳԱՑԻ

281բ Գեղեցկագիր Շարականս գրեալ է ի Քուին Հայոց ՌՃԸ, որ է յամի Տեառն 1659 յԱտանա քաղաքի, եւ ես գնեցի ի Կ. Պոլիս յամին 1891:

Աղաչեմ յընթերցողաց բարեսիրաց՝ յիշել եւ զիս ընդ գծոցի սորա՝ Սահակայ գպրի յազօթս իւրեանց, որ եմ ծառայ Քրիստոսի եւ տրուպ սպասաւոր Աստուածական եկեղեցւոյ Հայաստանեայց, Յովհաննէս քհնյ. Մկրտեան:

106

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ

ԱՆԹԱՓ — ՌՃԻԲ — 1673

Գրիչ եւ ատացող՝ Գալուստսար երէց:

Թերք՝ 153· *գաւարկ՝* 1ա—բ, 151ա—8բ: *Գրակ՝* Ա—ԺԹ×12 (Ա. 11, ԺԹ. 10): *Նիւթ՝* բուղթ: *Մեծութիւն՝* 14,5×10: *Գրութիւն՝* միասիւն: *Գիր՝* ճօտրգիր: *Տող՝* 18: *Կազմ՝* շագանակագոյն գրաշմանագործ կաշեպատ տախտակի դռնակով: ատտառը՝ գոյ կապոյտ կտաւ: *Լուսանցագոյները՝* կարմիր:

Գլխագարդ՝ Ճա: *Լուսանցագարդ՝* թռչուն մը՝ ճա:

Գաւառիկ-պահպանակ՝ 2 (Ա—Բ) + 2 (Գ—Դ) թերթ մազագոյր, երկսիւն Ա—Բ՝ 10 տող, Գ—Դ՝ 19 տող, բոլոր գծագրեր երկագոյնի, ԺԲ—ԺԴ դդ., նշանաւոր, Ա, Բր՝ մասն գագաթայոց Ե—Զ, Ակ—Բա՝ նշայի ԻԳ — ԻԹ 1:

Վիճակ՝ բաւարար: Թերթերուկի ցեցակեր, կողնակի ծայրամասերը վնասուած, կապիչները մաշած.

ՊԱՆՕԹ. *Աբաստագ սարք. Մխրժէեան, Քիւ* 50:

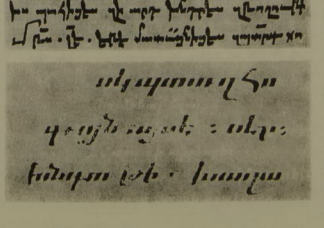

4 · 149ա—50ա [Անուանիմ մարգարէից, առաքելոց եւ վարդապետաց]

ա · 149ա Այս են անուանիմ Իւ մարգարէից — *Մովսէս, Սամուէլ* · · · *Զաքարիայ*:

բ · 149ա—բ Այս են անուանիմ Բժ–ան առաքելոցն — *Առաջին Սիմոն՝ Պետրոս, Վէմ* · · · *Մատաթիաս, որ ասի ընտրեալ վիճակաւ, որ էառ զտեղին Յուդայի մասնորչին*:

գ · 149բ—50ա Այս են անուանիմ եւ կարգ Բժ–ան վարդապետաց — *Առաջին՝ սուրբն Դիոնէսիոս Արեոպագացին* · · · *Կիւրեղ Ագեկսանդրացին, որ են երկոյսասանք*:

5 · [Ցուցակագրութիւն՝ ԹԷ դ·]

ա · 1ա *Լսեա գծնունդ գէրն, մի՛ քննե· լսես Քէ Հոգին Սուրբ յառաջ եկեալ է ի Հօրէ, զորպէսն մի՛ հարցափորձեր* · · ·

բ · 1ա *Դարձեալ, ասեն իմաստունքն Քէ սիրան եւ աչքն ի մին կու Հայէին* · · · *տեառտեա կինն յորժամ Հայի ի Հայելին, ազատոտի եւ գիջնանայ*:

գ · 153բ [Գրչափորձք] — *Մաշատոց, Մաշտոց, Մաշխաշտն, Մարտ, Յարութիւն, Գրգոր, Ներսէս, Մարգիս*:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

ա · 5բ *Թվին ՌձիԲ* (1673) *գրեցաւ*:

բ · 124բ *Թվին ՌձիԲ* (1673) *գրեցաւ*: *Գրեցաւ գԷրքս որ ասի Վկայական գԷրք ի քաղաքն ի յԱնքարափ ընդ Տովմանաւ Սուրբ Աստուածածնին, ձեռամբ անարժան Պազտասար իրիցու, որ եմ մեղաւոք տառապեալ, ի վ[այ]ելումն ինձ մեղաւորի: Եւ որք հանդիպիք ի սմայ կարդալով կամ օրինակելով կամ տեսանելով, յիշեցէք ի մաղթական յաղօթս ձեր զանարժանս եւ ողորմիք առնյդէք, եւ ողորմածն Աստուած ողորմեսցի ձեզ՝ ասողացդ եւ մեզ անարժանիցն· ամէն:*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՑԵՏԱԳԱՑԻ

150բ *Վկայական գԷրքս այս որ Անքափցի մտռեսի Մատթէոսին է, Աստուած պահէ որդիքն, որ վաթչին. Աստուած երկար կեանք տացէ իւրեանց· ամէն: Եւ ես յԱյնիլի օղլի Յովաննէսի որդի, մեղաւոր եւ անարժան տիրացու Մանուկըս Հանդիպայ սորայ, ասկաւ ինչ կարդացի, Աստուածաչունչ կրոց հետեւելով սորվեցաք սորա վկայիցն, կամ կրօղին հոգոյն մէկ Հայր մեղայ ասացաք:*

Դարձեալ ազաչեմք զրեղ, ով եղբայրք, վարդի պէս բռնեցէք զայս· ի Քէրն Հայոց Ռձ2 (1731)–ին գրեցաւ:

107

ՄԱՇՏՈՑ

ԶՈՒՐ ԶԿԱ (Ապահունեաց երկիր) — ԶԶԴ — 1335

Գրիչ՝ Սարգիս: *Ստացող*՝ Կիրակոս եպս. Ապահունեաց:

Թուղթ՝ 204: *Պրակ*՝ Ա—ԺԹ×12 (Ա 4, Բ, Զ 9, Գ—Ե, ԺԳ, ԺԶ 11, ԺԹ 7): *Նիւթ*՝ թուղթ: *Մեծութիւն*՝ 16,3×11,8: *Գրութիւն*՝ միասիւն: *Գիր*՝ բոլորգիր: *Տող*՝ 14: *Կազմ*՝ շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ, աստառը՝ բամպակախառն կապոյտ մետաքս:

Վիճակ՝ բաւարար: Լուսանցքները խոնաւութենէ գունափոխուած եւ ցեցակեր, բազմաթիւ թերթեր թափուած, կազմը քերծուած, տախտակը կոտրուած եւ կռնակը վնասուած, կապիչներն ու փականները ինկած:

ՄԱՆՕԹ. Հ. Ն. Ակինեան, *Թիւ* 47:

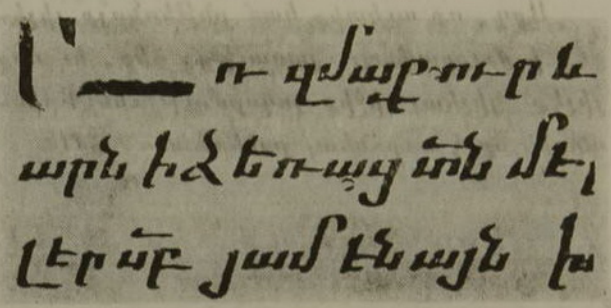

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա. 1*ա*—64*ա* [Մաշտոց ձեռնադրութեան]

1. 1*ա*—5*ա* [Կանոնն յորժամ դպիր ձեռնադրեն — *Սկիզբն աստիճանաց կղերիկոսաց, որք են Սաղմոսերգուք եւ Աւելածուք. Աղօթք... տուր*] *սմա Հոգի Սուրբ կալ ի կարգի պաշտաման քո յամենայն ժամ*...

2. 5*ա*—25*ա* Կանոնն յորժամ սարկաւագ ձեռնադրի — *Զգենու եպիսկոպոսն եւ այլ քահանայքն եւ տանու սարկաւագ զԱւետարանն եւ կանգնի առաջի աստիճանի բեմբին եւ ձայնէ առ եպիսկոպոսն. Աւրհնեա Տէր... եպիսկոպոսն դնէ զաջն ի վերայ գլխոյն եւ ասէ զաղաւթս. Տէր Աստուած ամենակալ Հայր Տեառն մերոյ Ցիսուսի Քրիստոսի քեզ խոնարհեցոյց ծառայս քո*...

3. 26*բ*—64*ա* Ձեռնադրութիւն քահանայի — *Ի ծունր իջուցանեն երկու ոտամբն եւ ապա ասեն Սղ. ի Թիւ ԽԴ. Առ քեզ Տէր համբարձի... եւ ասէ զաղաւթս. Տէր Աստուած ամենակալ, արարիչ ամենեցուն, փրկիչ եւ կեցուցիչ*...

4. 64*ա*—89*ա* Կանոն հ[ի]մնարկութեան եկեղեցւո, զոր սահմանեալ է Յոհաննու Հաւոց կաթողիկոսի — ... *Ասէ զաղաւթըս. Բարեխաւսութեամբ սրբո Աստուածածնիդ*... (*տե՛ս Թիւ* 19, § *Ա*. 31):

5. 89*բ*—185*ա* Սկիզբն կարգի եկեղեցւոյ. աւրհնութիւն ըստ հռոմայ եկեղեցւոյն սահմանադրութեան — *Ցերեկորեա գիշերային աղաւթքն կատարի ի խորան կտաւեայ զոր լարեն առընթեր տաճարին եւ ի նմա եղեալ կայցէ պատուով նշխարք սրբոցն... Սղ. ի Թիւ. Աստուած մեր ողորմեա... տայ եպիսկոպոսն երդումն աղին. Երդմնեցուցանեմ զքեզ պատկեր աղի ի կենդանին Աստուած*...

6. 185*ա*—90*ա* Այս է կարգաւորութիւն յորժամ Սեղան միայն աւրհնեն, *զոր շրջեցուցանեն կամ ի նոյն տաճարն կատարի աւանդ տաճարին աւրհնութեան, որպէս եւ գրեալ է: Նախ լուանան խառնմամբ ջրոյն ընդ գինին... Աղաւթք. Տէր Աստուած ամենակարող Հայր, հեղումք զաղաւթս մեր առաջի քո*...

7. 190*բ*—2*բ* Աւրհնութիւն սկոյ եւ մաղզմայի — *Կնքէ մեռոնաւն եւ ասէ զաղաւթըս. Ցանուն Հաւր... կնքեմք եւ սրբեմք զայս մաղզմայս, զի կարող լիցուք ի սմա կատարել զմարմին Տեառն*...

8. 192*բ*—4*բ* Աւրհնութիւն յորժամ նոր դուռն դնեն եկեղեցւոյ — ... *Ասէ զաղաւթս. Տէր Աստուած Նորոգիչ*... (*անդ* 37):

9. 194*բ*—203*ա* Կանոն Աւազան աւրհնել որ ունի սկիզբն փրկութեան յաստուածային շնորհս ի վերածնելոց. վասն զի դեռ չէ կատարել եկեղեցին, որ ոչ ունի զծնունդ որովայն իւրո, եւ արդ այս է կարգաւորութիւն — ... *Աղաւթք. Տէր Աստուած մեծ եւ փառաւորեալ... զՈրդի եւ զ*... (*անդ* 33):

Գ. Յաւելագրութիւն

204*բ* [Կարգ Դռնբացէքի] — *Ով ե*[*ն*] *սոքա զի բացայց, զի այս դուռն Տեառն է... Եւ հաւատացեալք մտանեն ընդ սա* (9 *տող*):

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԴՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

ա. 26ա Զփայլակն պայծառ եւ գլոյն անչէջ, զարհական գլուխն գՏէր Կիրակոսի եւ զմաքուր աղաւնին՝ զքաղցրաբարբառ եղբայրն, գճոխակատար փիլիսոփայն զմարգարէն վիլէլ ի Տէր եւ զամենայն իւրան, եւ զապերախտ գծողս՝ զմ[ա]րդիս ոչ ար[ժ]անիս ընդ հեզութեանդ յիշման արժանիս ազատ[եա]։

բ. 63բ—4ա Զքահն չքեղազարդ եւ զբարձրահասակ քաջազարդ, զարհական գլուխն գերազարդ գՏէր Կիրակոսըն յուսազարդ, նաեւել յԱթոռ սուրբ երջանկացն եւ վիճակեալ ունի գերկիրս Ասպահանեաց, գրկոյնքս յիշատակ է իւր եւ իւր արեան մերձ//ւորացն, բայց զամարս եւ զանուանսյս, գիտնարհ սպասաւորս քո Սարգիս աղամեմ յիշել ի Տէր։

գ. 203բ—4ա Փա՛ռք աղօթմուԹեան Աստուծոյ որ ետ կարողուԹիւն հասանել ի վերջ գրոյս։ Գրեցաւ ի Թվիս ՉՀԴ (1335)։

Եւ արդ, եա՛ գլուխս մեղաւորաց եւ նախնիս ամբարչտաց Սարգիս ոչ արժան առեալ յանձին գձեռնադրուԹիւն սուրբ աստիճանիդ համայնի եւ զայլս բոլորովին, զոր ի գրոցս յիմանալք, կատարեցեք համայնաւք մեծացն ընտրեալ յօրովայնէ Տէր կիրակոս եւ քաղցրահամ եղբայրն իւր՝ Մարգարէ, սիւնք եկեղեցւոյ եւ պարիսպք հաստատոյ, զոր բազում ժամանակաւ վայելել տացէ Նոցա Տէր Աստուած։ //

Արդ, գրեցաւ սա յերկիրս Ասպահունեաց, ի գեղս յօրիորիկ Ջուր չկա, ընդ հովանեաւ Նախավկայի եւ արագահաս եւ կարող յամենայնի Գէորգեայ Ջաւրավարի, որ կարողուԹեամբ իւրով կենցաղավարեմք ի փառս Քրիստոսի աւրհնելոյն յաւիտեանս. ամէն։

Արդ, ոք աւկտիք կամ ընթեռնոյք յիշեցէք ի մաքրափայլ յաղաւթս ձեր, եւ որք յիշէք՝ յիշեալ լիջիք յօրօրմուԹիւնն Քրիստոսի, որ է աւրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

108

ՇԱՐԱԿՆՈՑ

ԺԷ — XVII

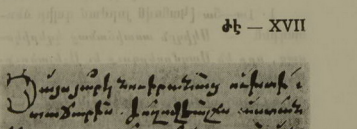

Թերք՝ 350· գատարկ՝ 350բ։ Գրակ՝ Ա—Լ×12 (Ա, Ի 8, Ֆ 10, Գ, ԻԳ, Լ 11, ԻԲ 15)։ Նիւթ՝ Քուղթ։ ՄեծուԹիւն՝ 15,4×11։ ԳրուԹիւն՝ միասիւն։ Գիր՝ նօտրգիր։ Տող՝ 22—23։ Կազմ՝ շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ, դռնգակով· աստառը՝ կապոյտ կտաւ։

Կիսաթորաք՝ 1ա։ Գլխազարդ՝ 9ա, 49ա, 100բ, 128ա, 177ա, 230ա, 280ա, 301ա, 332ա։ Լուսանցազարդ՝ բուսական եւ թռչնային։ ԶարդագրուԹիւն՝ թռչնագիր եւ հանգուցագիր։ Գոյներ՝ կարմիր, կապոյտ եւ ոսկեգոյն։

Գաւառիկ-պահպանակ՝ 1 թերթ մագաղաթ վերջը, լատիներէնի գրուԹիւն։

Վիճակ՝ բաւարար։ Թգմարիւ թերթեր թափուած, իսկ ուրիշներ սկսած են պատտուիլ, կազմը հիթնուած եւ կռնակը վնասուած, կապիչներն ու փականները իսկած։

ՆԱՒՕԹ. Հ. Ն. Ակինեան, Քիւ 57։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1ա—250ա [կանոն Ննիգեան Աստուածածնին] — Երգեցէք որդիք Սիոնի··· ԱւրհնուԹիւն ՑարուԹեան Տեառն — Երգեցուք··· Աւրհնեսցուք լցՏէր··· ի յահ ամենազաւր փառաց քոց։

109

ՐԱՀԱՆԱՑԱՐԱՂ

ՌՀՐ — 1623

Գրիչ՝ Մկրտիչ։

Թուղթ՝ 232· դատաթղթ՝ 232բ։ *Գրակ*՝ ա—ժէ×12 (ա 7, ը—ը, ժթ 16, ի 14, ժԹ 18, ժէ 13)։ *Նիւթ*՝ թուղթ։ *Մեծութիւն*՝ 14,8×10։ *Գրութիւն*՝ միասիւն։ *Գիր*՝ բոլորգիր։ *Տող*՝ 15։ *Կազմ*՝ շագանակագոյն դերձմազարդ կաշեպատ սախտակ, աստառը՝ զարդահիւս կտաւ։ *Լուսանցազարդեր*՝ կարմիր։ *Վահանակ*՝ 4–ական թերթ սկիզբը եւ վերջը։

Գրչագարդ՝ 2ա։ *Լուսանցազարդ*՝ բուսական եւ թռչնային (սակաւ)։

Վիճակ՝ բաւարար։ Խոնաւութենէ ծայրամասերը գունաթափուած եւ թերթուակի ցեցակեր, կազմը մերձուած եւ կռնակը վնասուած, կապիչներն ու փականները ջնջուած։

Տնօրէն· Հ. Ն. Ակինեան, թիւ 49։

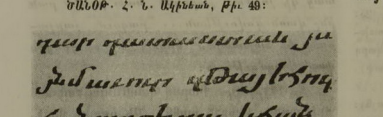

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1· 1ա—180բ Կանոն յորժամ եպիսկոպոս կամ Ճահանայ վաղնեաի, կարգաւորութիւն լուացման այսպէս արասցեն, զոր եդին եւ կարգեցին վարդապետքն մեր — *Լուասցեն քահանայքն եւ ագուացեն պարկաւտ խոպհատակ եւ անդ[ր]ամարդիս ի ներքս… Ար են քահանայն ասէ զաղաւթս. Մատեցուք ճչմարիտ սրտիւ լրութեամբ հաւատից…*

ա· 132բ—47բ [Մահ ժԲ· մարգարէից] Մահ ցովսէ մարգարէէ — *Ց[ո]վսէ էր ի հաղտովքայ… Նըհէնեայ Դանիէլ սուրն Աստուծոյ։*

բ· 148ա—59ա Հանգիստ երանելոյն սրբոյն Ցոհաննու աւետարանչի — *Էր ընդ եղբայրս երանելին Ցոհաննէս…*

գ· 172ա—80բ Եւ ասէ զաղաւթս, զոր ասացեալ է Տեառն Բարսեղի կեսարիոյ եպիսկոպոսն — *Գոհանամք զքէն Հայր Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, որ յայց եւէր արդարութեամբ…*

2· 180բ—94բ Կանոն երկ[կ]րորդ աւուրն—[Ց]յաւուր երթան ի պետզմանն եւ ի համապարհն ասեն զՍրբիծքն, Ընբ· ի Մնդնդոց· եւ մնաց Ցակոբ միայն… եւ ասէ զաղաւթս. Աստուած յաւիտենական, անսկիզբն եւ անպատճառ, յամենայնի կատարեալ զօրութիւն…

3· 194բ—204ա Կանոն երրորդ աւուր — *Սղ· ձԻԲ· Ի խորոց կարդացէ…, Ընբ· յեսայեայ մարգարէէ. Այսպէս ասէ Տէր…*

196ա—204ա Եւ ասէ զաղաւթս զար ասացեալ է Ստեփաննոսի Սիւնեաց փիլիսոփային — *Աւրհնեալ եւ Տէր Աստուած ամենակալ յամենայնի հզաւր…*

4· 204ա—7բ Կանոն չորրորդ աւուր — *Սղ· ԼՀ· Ասացեալ է պահեցեք… Ընբ· յեսայեայ մարգարէէ. Այսպէս ասէ Տէր. Մոասցին զնեզուիքնս զառաջինս… եւ ասէ զաղաւթս. Աւրարիչ յաւիտենից եւ ստեղծիչ ազգի մարդկան…*

5· 207բ—11ա Կանոն հինգերորդ աւուրն — *Սղ· ՄՒ· Որպէս փափաքէ եղջեր… եւ ասէ զաղաւթս զայս. Գոհանամք զքէն ճչմարիտդ Աստուած…*

6· 211ա—4բ Կանոն վեցերորդ աւուրն— *Սղ· ձԾԴ· Սիրեցէք զի լուիցէ… եւ ասէ զաղաւթս. Փարատրեմք զքեզ բազումզորդ Աստուած…*

7· 214բ—9ա Կանոն է–երրորդ աւուր — *Սղ· ԻԶ· Տէր լոյս իմ… եւ ասէ զաղաւթս զայս. Որ Տէրդ ես երկնի եւ երկրի որ զամենայն արարեր…*

8· 219ա—31բ Կանոն Ը աւուր — *Երթան ի պետզմանն եւ ասեն զՍրբիծքն եւ պիտոք ի բարձունս։ Սղ· Զէ· Տէր Աստուած փրկութեան… եւ ասէ զաղաւթս. Ողորմած փրկութեան… եւ ասէ զաղաւթս. Ողորմած փրկիչ երկնաւոր ի բարձանց դոչէ… մեզաց քոց դիմեցին չնորհեացէ եւ մեզ գոհանալով փառաւորեացուք զՀայր…*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԴՐՁՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

231բ—2ա Շնորհիւն Աստուծոյ սկսայ, ողորմութեամբն Աստուծոյ աւարտեցաւ՝
Ձեռամբ անարդ եւ անպիտան,
Հող եւ փոշի, անումբ մխայն,
Մուլ յապաւքից, դատարկ ունայն,
Սայմոսատեաց, ձեւս երեւման,
Մի ողորմի արիք արժան՝
Զմկրտիչ գծողս սղալոտ եւ չհանդուրժական
Ցիչեսիք յաղաւթս ձեր։ Գիրս աստուածաշունչ, որ է Քահանայաքաղ, թվին ՌՀԲ (1623), Ապրիլ ԻԴ (24), աւր երէ։

Կնճադրոշմ՝ 2ա «Մարգիս վրդ.»։

110

ԲԱՈԳԻՐՔ ԵՒ ՔԱՐՈԶՔ

Ռձե — 1656

Թուք՝ 178· գատարկ՝ 1ա—բ։ *Գրակ*՝ ա—ժե×12 (ժե 10)։ *Նիւք*՝ բուզք։ *Մեծութիւն*՝ 14,9×10,9։ *Դրութիւն*՝ միասիւն։ *Գիր*՝ ճօտգիր։ *Տող*՝ 24—25։ *Կազմ*՝ բաց սրճագոյն գթոշմազարդ կաշեպատ տախտակ, դռնակով· աստառը՝ կարմիր ծաղկազարդ կտաւ։ *Լուսանցակողք*՝ կարմիր (գունաթափ)։ *Գահագնակ*՝ 1—ակնոց թերք սկիզբը եւ վերջը։

Լուսանցագարդ՝ բուսական (167ա միայն)։ *Զարդագրութիւն*՝ բոյնգիր (158բ միայն)։ *Գոյներ*՝ կարմիր եւ կապոյտ։

Վիճակ՝ բաւարար։ Թանաքը ներծծուած եւ գրադաշտը գունափոխուած, փականները ինկած։

Տեղն ծ.՝ Նուէր՝ Թուզան Հայրապետեանի կոչ-ի, 1945։

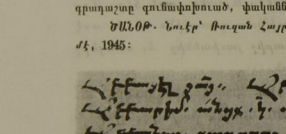

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1· 2ա—167բ [Բառք ճեղքդրա-կանի···] — Աբանայ՝ հօր աւրհնութիւն։ Աբբա՝ հայր, կամ հայր հօր, կամ մեծ, կամ պապ։ Աբբայէլ՝ յԱստուծոյ··· Օրինոզ՝ բանդար վայրի։ Օցտոզ՝ փճրնճօզ։

2· 166բ—7ա [Վասն չափոց եւ կշռոց]— *Դահեկանն մի ոսկի է, որոյ կշիռ յամենայն ազինս մի եւ նոյն է··· Տաղանդն ձիե լիտր է եւ լինի Թ-ի դահեկան։*

3· 167ա—71բ Քառզ Մեծի ուրքաբին սգոյն։ Ով դուք ամենեքեան անցուարբ ճանապարհի··· — *Սովորութիւն է վարդապետացդ զի յորժամ քարոզեն, նախ խօսին բան ինչ վասն զովութեան··· բազում չարչարանս եւ նախատինս կրեաց, որ ոչ պրեցին վասն բանսութեան։*

4· 171բ—8բ Քառզ վասն գալստեանն Քրիստոսի, ի նոյն բանն· Զի արդէս փայլակն··· — *Վարդապետք ասեն, Թէ զալուստն Քրիստոսի ի գատաստան Բ ազգ է··· (Տաթեւացի, Սմարան ձկէ)։*

5· 178բ Ոգր պիտանի վասն մեռելոց ի սիրելեաց եւ ի բարեկամաց [Ի Գրիգորէ վարդապետէ] — *Արդ, առան ի մէջ սուրբքն ամենայն եւ առ Աստուած գնացին··· այնմ ոտնից փափագելին, այնմ···* (չար· Թափուած)։

Հեղինակը ճշդուած՝ Մաշտոցի անուան Մատենադարանի թիւ 3527 ձեռագրէն, 140ա։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԴՐՁՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

ա· 1ա Աստուած յօգնել ինձ նայեաց, եւ Տէր յընկերել ինձ փութայ։

բ· 167ա Ոյժապիաքին երկերիւրակ, / Վեց յորելեան Գձ, ընդ մու հնգեակ, / Լիւն Հայկեան թվոյ քանակ· 800+300+5= 1105 (1656)։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՑԵՏԱՒԱՑԻ

1ա Անթիլիասի Հայրապետանոցի գրադարանին ուխ տարեկան Ռուզան Հայրապետեանից, 1954 բ· Յուլիս 30, Քհ Հրան։

111

ԺՈՂՈՎԱԾՈՑ

ԺԷ — XVII

Թերթ՝ 84· գատարկ՝ 1ա—բ, 42բ, 45բ, 55բ, 54բ—6բ, 84բ: *Գրակ՝* Ա—ԺԱ×10 (Բ 9, Գ—Ի, Լ 8, Ե 7, Զ, Ը 3, Թ 6, ԺԱ 12)։ *Նբեր՝* բուզք: *Մեծութիւն՝* 14.5×12: *Գրութիւն՝* միասիւն: *Գիր՝* ետադրիր (գրչափնութեամբ)։ *Տող՝* 19—26։ *Կազմ՝* սեւ դերձմազադ կաշեպատ խաչաբոյտ: *Գոհպանակ՝* 1-ական քերք ԺԱ պրակին սկիզբը եւ վերջը:

Վիճակ՝ բաւարար: Կազմը սկսած է բայլայուիլ, եզրերը մաշած եւ կռնակը վնասուած, կարգ մը թերթեր պատռուած:

Ծանօթ. Նուէր՝ Վերժին Կ. Քհ. Հաճեանի կողմէ, 1944:

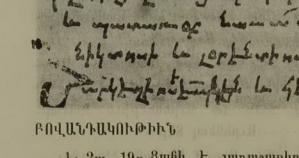

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1· 2ա—19բ Ցանկ է յառաջաբանութիւն սուրբ գրոցս որ ասի ցակ, որ ցուցանէ ըզկարգ եւ զշար պատմութեան սրբոցն Աստուծոյ ըստ ԲԺ-ան ամաց աւուրն (Տօնացուցակ) — *Նաւասարդեայ Ա· կայսեր վանից սուրբ Կարապետին··· Աւելեալ ե· Դամեանոսի ճգնաւորին եւ Մարինոսի եւ Հոռիոսի Տէր Նեբոկէ կլաեցոյ:*

2· 20ա—42ա Շարականաց Ձայնիւղ — *Երգեցէք որդիք Սիոնի··· Հոգոյ Գալստեան, Աւետաւածածնի, Խաչի, փառք աւուր:*

3· 43ա—5ա [Մասն բերականութեան···] ··· *Երկրորդ՝ բնութեամբ երկաբք լինին, յորժամ ձայնաւորքն ըստ ձգտման առնանիցին··· Ցաղագս աւուդ Փառաւորեան··· Ցաղագս բառի··· Ցաղագս բանի··· Ցաղագս անուան··· Արտագրեալ կան՝ զերկրաւ, կոչական՝ ո՛վ երկիր:*

4· 46ա—7բ Սրբատացութեանց կարգա— *Բազմութիւնդ հրեշտակաց···*

5· 47բ—8ա [Տաղ Սիրոյ] — *Ի պըլկուլէս հասցէ վարդենուա բարեւ, / Ահա եղեւ զարուն եկիր քեզ եղեւ··· յոյս չմնաց ի քեղ Նայելու, եղեւ եկաւ հոգուս* (կրկ· 55բ—6ա):

6· 48բ—53ա [Ցիշատակարան Աւետարանի՝ արարեալ յոգնամեղ Ստեփանոս Երիցէ Չալապեցոյ՝ որպէս Ստեփանոսի, (Մեկնութիւն խորանացւոյ)] — *Ազգիս հայոց քըրեականին,/ Կրկին քառակ ՚ւ եղ հարիւրին,/ Եւթանասուն երկու* (1623) *ամին, / Գըքեսցաւ զանձս աստուածային··· / Ապէ ես Ղեւասաս անձն եղկելի, / Ձիչ Ստեփան մեղաց դերի··· / Ձես պատառ անբաժանելի:*

7· 54ա [Ամիսք Սբբայեցւոց] — *Քանուն քանի··· Քանուն ասլ:*

8· 57ա—66բ [Կանոնիք Ցաղագս Խահանայից] — *Եպիսկոպոս կամ Երէց որ ձգմարտութեամբ ունիցի զմկրտութիւն եւ վերըսաին մկրտեսցէ···*

9· 67ա—70բ [Ամսացուցակ՝ օգագուշակութիւն] — *··· Մարխ Ա··· Սկիզբն է մալխամին որ է յարեւելից եւ աւրէս է վեր անձրեւ պայն գադարէ··· Դեկա· Ի՛թ· Այս գիշերս է բաց ամանէ ջուր չմեին վան զի գեւք կու գիպնուն· Եւ ով համ չատ գենէ, խիստ պատրաստել պարտ է:*

ք· 71ա [Ազիւսակ Տաճուտիրաց] — *Ցունուար՝ Ջրհոս, Ցուլ··· Դեկտեմբեր՝ Այծեղջր, Ջրհոս··· Աղեղն:*

կ· 71բ Այս ազիւսակս *ցուցանէ զի երեանն այսպէս· Այրն որ լինի գերն, է–երերեանն՝ Դ է, եւ այլն կարգաւ երթայ:*

գ· 72ա Այս բոլորակս *ցուցանէ զարեգականն քէ որ կենդանակերպ է կամ ամուն բանին կու մտնայ···*

է· 72բ Այս բոլորակս *ցուցանէ գլուսնին զաւերն, քէ ամէն աւր քանի մաս լոյս կու տայ···*

ղ· 73ա—84ա [Պատճէն Հայոց Տումարի] — *Կրկնակ տարոց այսպէս արա· Կայ գնաւասարդի ամիսն եւ երթ է է··· գայս Զ բանս յորժամ առնես գաւելի քեզ ի բաց երթ, որ ուղիղ գա:*

ՑԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

84ա Եւ գանաժան գրէս յիչես, եւ Աւտուած գձեզ յիչէ:

ՑԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՑԵՏԱԴԱՐՁԻ

1բ Նուէր՝ Կաթողիկոսարանի Տանն Կիլիկիոյ Մատենադարանին Վերժին Կ. Քհեհաճեան: 5, 28, 1944 *Անթիլիաս:*

112

ՍԱՂՄՈՍԱՐԱՆ

ԺԷ — XVII

Ստացող. Աբրահամ երէց։

Թուղթ՝ 291․ դատարկ՝ 3*բ*, 14*ա*—*բ*, 18*ա*—9*բ*, 23*ա*—*բ*, 289*ա*—*բ* (յետագային աւելցուած վերընծօրինակելու մտադրութեամբ)։ *Պրակ*՝ 1×3 + Ա—ԻԵ×12 (Ա 9, ԻԵ 1)։ *Նիւթ*՝ թուղթ։ *Մեծութիւն*՝ 13,5×10։ *Գրութիւն*՝ միասիւն։ *Գիր*՝ բոլորգիր։ *Տող*՝ 15։ *Կազմ*՝ բաց սրճագոյն կաշեպատ տախտակ։ *Լուսանցակողեր*՝ կարմիր։ *Պահպանակ*՝ 1 թերթ սկիզբը եւ 1-ական՝ 25-րդ պրակի միակ թերթի առջեւը եւ ետեւը։

Գլխազարդ՝ կանոնագլուխներու սկիզբը։ *Լուսանցազարդ*՝ բուսական (սակաւ)։ *Զարդագրութիւն*՝ թռչնագիր եւ հանգուցագիր (սակաւ)։ *Գոյներ*՝ կարմիր։

Վիճակ՝ բաւարար։ 1*ա*—3*ա* վերընծօրինակուած 1724-ին․ այլ թերթեր թափուած, կազմը ճերծուա*, կապիչներն ու փականները ինկած։

ՇԱՆՕԹ․ Հ․ Ն․ Ակինեան, Թիւ 31։

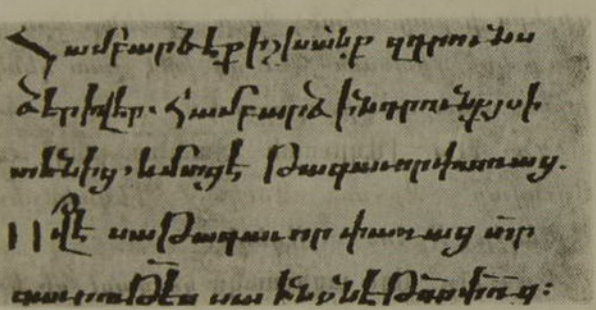

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1․ 1*ա*—272*ա* [Սաղմոս ի Դաւիթ] — *Երանեալ է այր*…

Թիւերը նշանակուած չեն, իսկ խորագիր տեղեկութիւնները շատ համառօտ են։

ա․ 26*բ*—8*բ* Աւրհնութիւն Մովսէսի — *Աւրհնեսցուք զՏէր*…

բ․ 58*ա*—61*ա* Երգ Մովսէսի — *Նայեցարուք երկին*…

գ․ 91*բ*—4*բ* Աւրհնութիւն Մովսէսի — *Զի հուր բորբոքեցաւ*…

դ․ 122*բ*—4*ա* Աղաւթք Աննայի — *Հաստատեցաւ սիրտ իմ*…

ե․ 167*ա*—9*ա* Աւրհնութիւն Եսայեա մարգարէին — *Ի գիշերաց*…

զ․ 208*ա*—10*ա* Աղաւթք Եզեկիայ արքային Յուդաց — *Ես ասացի*…

է․ 244*բ*—5*ա* Աւրհնութիւն Եսայեայ մարգարէի — *Աւրհնեցէք զԱստուած*…

ը․ 245*բ*—6*բ* Աղօթք Յունանու մարգարէին — *Ի նեղութեան իմում*…

թ․ 272*ա*—4*բ* Աղօթք Ամբակումայ մարգարէի — *Տէր լուայ լուր քո*…

ժ․ 274*բ*—5*բ* Սաղմոս ինքնագիր Դաւթայ — *Փոքր էի ես*…

ժա․ 275*բ*—8*ա* Խոստովանութիւն Մանասէի թագաւորին — *Տէր ամենակալ*…

ժբ․ 278*ա*—82*ա* Երգ երից մանկանցն — *Աւրհնեալ ես Տէր Աստուած*…

ժգ․ 282*բ*—3*ա* Երգ Մարիամու Աստուածածնին—*Մեծացուսցէ անձն իմ զՏէր*…

ժդ․ 283*ա*—4*ա* Աւրհնութիւն Զաքարիայի… — Աւրհնեալ Տէր…

ժե․ 284*ա* Աղօթք Սիմէոնի ծերունոյ — *Արդ արձակես*…

ժզ․ 284*ա*—6*ա* Անգեայ եւ Զաքարիայ — *Աւրհնեցէք զՏէր*…

ժէ․ 286*ա*—8*բ* Աղաւթք իւրաքանչիւր անձին հաւատացելոց… — *Հաւատով խոստովանիմ… միասնական սուրբ Երրորդութիւն այժմ եւ միշտ*… (*12–23-րդ տուները թափուած են*)։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

289*բ* *Ով եղբարք, անմեղադիր լերուք սխալանացն եւ ծուլութեան, զի գրողն տղայ էր եւ միտքն ի խաղ. երկրորդ՝ որ առջի գիրն էր. երրորդ՝ որ օրինակն ծուռ էր, բայց անարժան մեղսամած վարպետըս*՝ Մարգարի *որ[դի]* Աբրահամ *երէցըս, յոյժ աշխատեցա ի սրբագրելն ըզորդ օրինա[կէ]*, *որ կոչի Գառնեցի*։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՅԻ

3*բ* *Թըւականն Հայոց ՌՃՀԳ* (1724) *եօթերան*։

113

ԿՐՕՆԱԳԻՐՔ

(Հայատառ Թրքերէ՞ն)

Թերք՝ 72· գատարկ՝ 72բ: *Գրակ՝* Ա—Ք×տ: *Նիւթ՝* թուղթ: *Մեծութիւն՝* 17,5×12,5: *Գրութիւն՝* միասիւն: *Գիր՝* նստրգիր: *Տող՝* 22: *Կազմ՝* մուգ շագանակագոյն գրոշմազարդ կաշի: *Պահպանակ՝* 1-ական թերթ սկիզբը եւ վերջը:

Վիճակ՝ բաւարար:

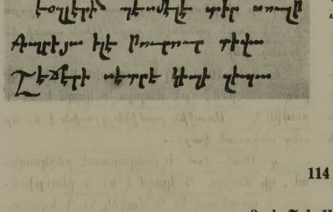

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1ա—72ա Գիամիլլահիր բահմանիր բահիմ... Ճանկ ոսխտէն ոսխկիմ պիամիլլահ, / Աչալլմ ակօղիկ ակօզ կէնճինէ բահ, / Ակօզկէրին պէամէկ տիր աուլքանկ, / Քիպրիյա իլկ քուրուբ տիմանկ.../ Գրդմա յահգիզկ ապտալկ նազար, / Գու մէսկլտիր տէյտուէն ուտուխապէր:

16 գլուխներու բաժնուած գոհարաբանական գիրք մրն է, մէջբնդմէջ յորդգրակներով եւ առակներով:

114

ԲԺՇԿԱՐԱՆ

ԱՐՁԱՐՈՒՄ — ՌՃԿԲ — 1713

Դրիչ՝ Թէոդոս: *Յաջորդ՝* կարապետ տիրացու Թօխաթեցի:

Թերք՝ 70· գատարկ՝ 11բ, 70բ: *Գրակ՝* Ա—Ջ×12 (Ա 11, Զ 10) + 1×1: *Նիւթ՝* թուղթ: *Մեծութիւն՝* 18,3×12,3: *Գրութիւն՝* երկսիւն: *Գիր՝* նստրգիր: *Տող՝* 37: *Կազմ՝* մաքիշակագոյն թաւշապատ խաւատաբատ:

Կիսախորան՝ 12ա: *Գլխագարդ՝* 1ա[1], 2ա[1], 38բ[1]: *Լուսանցազարդ՝* բուսական, թռչնային եւ կենդանական: *Զարդագրութիւն՝* մարդագիր (1ա[2]) թռչնագիր, եւ կենդանագիր: *Գոյներ՝* կարմիր եւ կանոյ: *Պահպանակ՝* խաւատաբատեայ 2 թերթ սկիզբը եւ 1 թերթ վերջը:

Վիճակ՝ բաւարար: Անխնամ գործածութենէ կարգ մը թերթերու թանաքը վնասուած:

ՇԱՆՕԹ: Նուէր՝ Տօք. Մարտիրոս Ե. Զաղըջանի կողմէ:

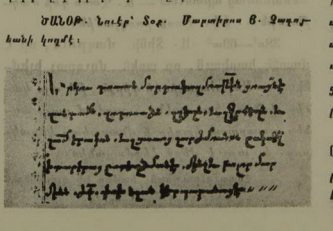

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա· 1ա[1]—69ա[2] [Բժշկարան Մարտիրոսի Սերաստացւոյ]

– 1ա[1] Բժշկարան ընտիր յամենայն տարբառական մաղձէ — Առաջինն՝ դեղոց ժողովելոյ... Հինգ գուան՝ առանձին մեծամեծ եւ պիտեւան դեղոց պատմութիւն, խեամ գովելի ցանկով զարդարեալ կայ:

– 1ա[2] Ցառաջաբանութիւն գրգիռ — Օրհնեալ է բարերարն եւ ողորմածն Աստուած յորժամ ըստեղծ զմարդն առաջին, քանի որ ի դրախտին եկաց, ոչ ցաւ ի մարմնի կայր և ոչ հիւանդութիւն ի յոգի... բայց մեք անպիտան եւ անարժան ծառայքս մեք՝ մեղապարտ Մարտիրոս սուտ անուն Սերաստացի կամեցայ զընտիրսն հաւաքել եւ բացայայտել փոքր ի շատէ ի գրոց իմաստասիրականն եւ բժշկական...

1· 1ա[2]—2ա[1] Ցառաջինն գրեմք գեղացնակ դեղոց հաւաքելոյն — Եւ գիտացիր եղբայր, որ զինչ յաչխարհս դեղ կայ՝ Գ ցեղ են, կամ խառ է...

2․ 2ա^1—7ա^2 Յաղագս մարդակազմութեան․ Յաղագս բնութեան մարդկան, թէ որպէս արարչագործեցան յարարչէն իւրեանց, վասն զի ի չորից նիւթից ասի գոյացեալ մարդ — *Հօղ եւ ջուր, հող եւ հուր, խակ Բ ի տարերցդ այրողք են…*

ա․ 2բ^2—3ա^1 Վասն սերմելոյ — *Ասացին իմաստունքն Հոմերիոս… եթէ գործարանք սերմանն Բ երակս է որ ի գլուխն ելանէ եւ իջանէ…*

բ․ 3ա^1—ա^2 Վասն ծննդեան — *Արդ ծննանի մանուկն Թ ամիսն, եւ է՝ որ է ամիս…*

գ․ 3ա^2—բ^1 Դարձեալ Դ տարերաց — *Կրակ, քամի, ջուր, հող եւ Դ հողմն ի յաշխարհս կայ…*

դ․ 3բ^1—4ա^1 Վասն շինուածոյ գլխոյն եւ ըղեղան — *Փակ գլուխն Գ փորվածս ունի․ առաջի փորվածն լուսոյ երակս է…*

ե․ 4ա^1—ա^2 Վասն աչացն կազմութեանց — *Ցօրինեց Աստուած զաչքն վասն տեսութեան եւ է սատառի մէջ եղիր…*

զ․ 4ա^2—բ^1 Վասն ականջին — *Ցօրինեց Աստուած զականջս վասն լսելոյ բանի…*

է․ 4բ^1—բ^2 Վասն շինածոյ քթին — *Վասն այն արար որ երբ մարդ քնի եւ բերանն չընչարգելք լինի, նա ի քթէն ելնու շունչն…*

ը․ 4բ^2—5ա^1 Վասն բերանոյն — *Բերանն է ճաշակելիք գործարան մահկանացին եւ անմահին, որպէս ասէ Պղատոն…*

թ․ 5ա^1—բ^1 Վասն սրտին — *Իսկ սիրտն է կենդանութիւն մարդոյն եւ ունի ղջերմութիւն, որպէս հնոց ի վառման…*

ժ․ 5բ^1—բ^2 Վասն լերդին — *Եւ լերդն տանուտէր է ամենայն անձինն…*

ժա․ 5բ^2—6ա^1 Վասն փածղանն — *Եւ փածեղն որպէս ախոռ է որ ամենայն աղբ ի յինքն ժողովի…*

ժբ․ 6ա^1 Վասն երիկամացն — *Երիկամունքն են տուն ցանկութեան…*

ժգ․ 6ա^1—բ^1 Վասն շինուածոյ լեղոյն — *Շինեաց Աստուած զլեղին տուն սաֆրայի եւ խարտէշ մաղձի…*

ժդ․ 6բ^1 Վասն կերպին եւ խորհրդին — *Հրց․Մարդ ո՞րպէս ճանաչի յաչաց նայիլն… Պարտ է բժշկին ի մարդոյն կերպն նայի եւ անտի զցաւն իմանալ…*

3․ 7ա^2—11ա^2 Դուռն երեք որ ցուցանէ զնշան ցաւոց եւ հիւանդութեանց… — *Գիտելի է եւ այս բժշկաց զտեղի ցաւոց, թէ յոր զօղուածէ եւ յոր մաղձէ լինի այն ցաւըն…*

ա․ 7բ^2—8ա^2 Նշան հիւանդին այս է — *Յորժամ առ հիւանդն մտնես զաջ ձեռն բռնէ եւ տես զմաճասին երակն…*

բ․ 8ա^2—բ^2 [Վասն գօգին] — *Տես զգոզն թէ յիստակ եւ կարմիր լինի․ յիստակութիւն ի չորութենէ է…*

գ․ 8բ^2—9ա^2 Դուռն վասն երակաց հիւանդաց — *Ասէ Ճալալիոս․ Քան զամենայն զերակն ճանաչելն առաւել գիտութիւն է…*

դ․ 9ա^2—բ^1 Յիշեմք զվնաս կերակրոցն, թէ որ կերակուր ինչ շահ ունի… — *Մարդ որ յերիկունն հաց շատ ուտէ եւ չոյտ մի քնի վաղն յանձնէն զօրութիւն տանի եւ հիւանդ լինի…*

ե․ 9բ^1—10ա^1 Այլ եւ ասացին Բաբելովնի իմաստասէրքն, թէ մարդս Դ կազմ է եւ Դ բաժին է — *Առաջին բաժինն գլուխն է եւ որ անդ զօղուած կայ…*

զ․ 10ա^1—1ա^2 Ի Բագարատէ բժշկապետէ, զի մարդս Դ կազմ է եւ Դ բնութիւն․ ըստ Դ տարերաց եւ Դ մաղձի եւ Դ եղանակին — *Դեղին մաղձն, սեւ մաղձն, արիւն, սաւտան․ արիւնն բնութեամբ տաք է…*

4․ 12ա—37բ^2 [Վասն ամենայն ցաւոց Ա–Ֆ]

– 12ա [Ցանկ] — Ա․ Աչացաւն… Ֆ․ Ֆրանկ ցաւն։

12ա—37բ^2 [Վասն աչացաւի] — *Ասաց Սողոմոն, թէ առ զթութիւն մայրն ու զծաղիկն… դիր ի յաչքն ունկի դեղ դրով, գիշերն լոյս տեսնու աչքդ որպէս զցերեկ…* Ֆ․ Ֆրանկ ցաւուն դեղն — *Այս ցաւս նմանի զէշ ցաւերուն… Զ ամիս պահէ եւ ապա տուր, ի ժամուն //// օգտէ։*

5․ 38ա^1—69ա^2 Պատմութիւն ամենայն դեղերոց ընտիր թրիաքնուն։

– 38ա^1—ա^2 Ցանկ առանձին դեղերոցն մեծամեծաց պիտեւան — *Ա․ Վասն դնի մաղթումին… Խէ․ Վասն րռօղլամին։*

38բ^1—69ա^2 Ա․ Տինի մաղթում, որ է մատնէ հարկաւն, որ ասեն մուղրայ իլիմնիայ — *Ասէ Ճալալիոսի գիրքն, թէ այս կաւիս լիմնոսի կաւ ասեն… յորժամ զայս առնես պատրաստ կացիր ի վնասակար կերակրոց․ եւ այդ է վերջ Հեքմարանիս։*

Հետաքրքրութեան համար խէ գլուխներէն կը նշենք հետեւեալ երկուքը։

ա. 47*բ*[1]—9*ա*[1] ԼԴ. Սրբոյն Եպիփանեայ ասացեալ, Յաղագս ականց պատուականաց, թէ որպէս կամ յոր եւ ինչ սկիզս եւ օգուտս լինին մարդկան, որ է սէյլաքն — *Սարդիոնն չիկադոյն է արիւնատեսիլ, գոնէի ի Բարբարոն…*

բ. 49*ա*[2]—50*ա*[1] ԼՁ. Ընկիզգնի շինման պօզպատիս. բարեպաշտ արքայն Հեթում բերեալ ի Պարսկաց ի Հայս, ի թվին ՉՂԳ (1304) եւ ետ թագրմանել. զոր մեծ կայսրն Նաար խալիփան գտեալ էր… — *Ահ կակուղ երկաթ եւ քէ բեւեռի գլուխ լինի այլ լաւ է…*

51*բ*[1] «Եւ այս խրատներս այլ հետ պղպատ չինելուն եւ մուխ տալուն հետ էր գրած ի նոյն խմատասիրացն Պարսից, զոր Թարգմանեց Հեթում թագաւորն Հայոց, յորժամ գնաց ի Լեհ հեծելով ի վերայ Քչնամոյ սուլտանին, եւ կոտորեց եւ լսաւրեց զամենեսին եւ գնաց մեծաւ պատուով ի Պաղտատ, առ Նաար խալիֆայն եւ մեծ պարգեւօք դարձաւ եւ խմատասէր ոմն սարկաւագ Ստեփան անուն գտեալ առ կայսերն, որ անչափ ազգի գիր եւ լեզու ուսեալ՝ նման առաջին փիլիսոփայիցն, եւ ոչ կայր գիր որ առ նմա ոչ գտաներ: Եւ նա սիրեցեալ եղեւ ի Հայոց Թագաւորէն, վասն հզօր գիտութեան, եւ խնդրեաց յարքայէն, եւ ետ Թարգմանել Գ գիրս՝ վասն ձիոյ պայքարտմանի, եւ վասն Քրի չինելու. եւ վասն արեգական եւ լուսնի արուեստին, եւ բերեալ ի Հայոց աշխարհս»:

բ. 69*բ*—70*ա* [Այլ բանիւ]

1· 69*բ*[1]—*բ*[2] Յաղագս Սաղմոսի, դեպի՛ ենն ցաւոց — «*Երանեաւն՝*» *վասն ծառ տնկելոյ ասէն… «Երանեալ է այր որ երկնչի ի Տեառնէ՝» վասն կարծեաւ գողի. առ ամենայն անուն վասն կարգիք ունիս. գրէ ուրիշ ուրիշ:*

2· 70*ա*[1]—*ա*[2] Բժշկարան ընտիր գտեալ առաջին իմաստասիրաց — *Բուաչնդ, որ է լուաչնտ, որ է խաւրբդիլ… եւ քէ փածդան տաս աքնճուպով տուր, զուռէյգդն տանի փործաց է Աատուծով:*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ՃԱՐԱՆԱԿԻ

ա. 1*ա*[1] Թվին ՌՃԿԲ (1713) եղեւ լսկիզբն գրոյս Ցունվար ԻԷ (17), ձեռամբ Թէոդոսի բանասիրի ի քաղաքս Թէոդուպոլիս, որ է Կարնոյ եւ այժմ մակաձայի Արզրում, ի վայելումն Թօխադեցի տիրացու Կարապետին· 1162 (1713):

բ. 11*ա*[2] Ձմեղօք լցեալ եւ խոպանացեալ Թէոդոս գրիչս խնդրեմ յիշել ի Քրիստոս միւով Հայր մեզայիւ, եւ զուզ յիշեալք լինիք յաւուրն ահեղ դատաստանին. ամէն· Թվին ՌՃԿԲ (1713):

գ. 26*ա*[1] Գթէոդոս գրիչս յիշեայ:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՑԵՏԱԳԱՑԻ

Պահպանեակ 2*բ* Այս ձեռագիր դեղագիրքը կը նուիրուի Մեղրեփանի Դպրեվանքին Տօք. Մարտիրոս Ց· Զազոյեանի կողմէ. յանձնելի՛ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Վեհափառ Գաղթգին կաթուղիկոսին:

115

ԱՒԵՏԱՐԱՆ

ՌՃԷ — 1658

Գրիչ՝ Յովանէս:

Թերթ՝ 270. դատարկ՝ 1ա, 2ր—3ա, 4ր—5ա, 6ր—7ա, 8ր—9ա, 10ր—1ր, 15ա, 87ա, 135ա, 212ր—3ա: *Պրակ*՝ 1×12 + Ա—ԻԲ×12 (Ա, ԺԸ, ԻԲ 10): *Նիւթ*՝ մագաղաթ: *Մեծութիւն*՝ 16,7×12: *Գրութիւն*՝ երկսիւն: *Գիր*՝ բոլորգիր: *Տող*՝ 23: *Կազմ*՝ լաթակազմ: *Պահպանակ*՝ 4-ական թերթ սկիզբը եւ վերջը:

Մանրանկարչութիւն՝ Մատթէոս՝ 15ր, Մարկոս՝ 87ր, Ղուկաս՝ 135ր, Յովհաննէս՝ 213ր, տասը կոյսերը՝ 72ա: *Խորանք*՝ 1ր, 2ա, 3ր, 4ա, 5ր, 6ա, 7ր, 8ա, 9ր, 10ա: *Կիսախորանք*՝ 16ա, 88ա, 136ա, 214ա: *Լուսանցազարդ*՝ բուսական, թռչնային եւ աւետարանական դրուագներ (բուսական ճոխ): *Զարդագրութիւն*՝ թռչնագիր, նաեւ մարդագիր եւ կենդանագիր (աւետարաններու սկիզբի առաջին տառը): *Գոյներ*՝ կարմիր, կապոյտ, նարնջագոյն, կանաչ եւ ոսկեգոյն:

Վիճակ՝ բաւարար: Խոնաւութենէ սատրիկ վնասուած, երբեմն թանաքը թափուած եւ բնագիրը անընթեռնելի:

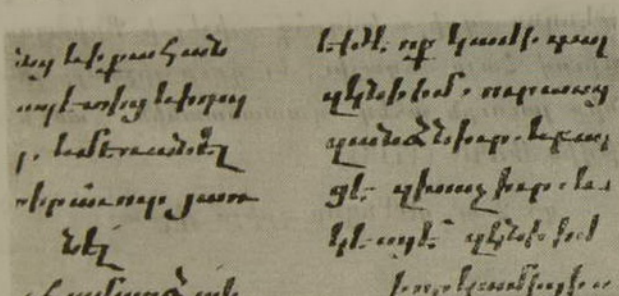

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

– 1ր—2ա *Թուղթ Եւսեբի առ Կարպիանոս*:

– 3ր—10ա *Համաբարբառ կանոնք*՝ Ա-Ժ (*նաեւ*՝ *լուսանցային*):

1. 12ա—85ա^{2} *Գլուխք համաբարբառով*: *Համաձայնութիւն գլխոց*: *Նախադրութիւն*: *Աւետարան ըստ Մարկոսի*:

2. 85ր—132ա^{2} *Գլուխք*: *Նախադրութիւն*: *Աւետարան ըստ Մարկոսի* (*վերջը ունի ԺԶ*. 9–20):

3. 132ր—210ա^{2} *Գլուխք*: *Նախադրութիւն*: *Աւետարան ըստ Ղուկասու*:

4. 210ր—68ր^{2} *Գլուխք*: *Նախադրութիւն*. *Աւետարան ըստ Յովհաննու* (*վերջը ունի* «*իրք*»):

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

ա. 212ա *Աւրհնութիւն որ կարդայ, գովութիւն որ լսէ, փառք տուողին եւ յիշատակ գրչիս* Յովանէսին. *ամէն*:

բ. 269ա^{1}—ա^{2} *Փառք*... *Արդ գրեցաւ ////ի Թուաբերութեան Հայոց* ՌՃԷ (1658) //// *ապաչեմք* //// *յիշեսջիք զիս* զՅովհանէս *եւ զպատուական ծերունի քահանայն, զհայրն իմ* Մակար ////

Թանաքը ամբողջութեամբ թափուած է:

116

ԸՆԴԴԷՄ ՄՈԼՈՐՈՒԹԵԱՆՑ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ

ԱԿՆ — ՌՄԼ — 1781

Գրիչ՝ Սէրգիս Ապուչեխցի։

Թերթ՝ 68. դատարկ՝ 18*ա*—*բ*։ ***Պրակ***՝ 9×8 (Թ 4)։ ***Նիւթ***՝ թուղթ։ ***Մեծութիւն***՝ 17,4×11,7։ *Գրութիւն*՝ միասիւն։ *Գիր*՝ նօտրգիր։ *Տող*՝ 25։ *Կազմ*՝ շագանակագոյն կաշեպատ խաւաքարտ։ *Պահպանակ*՝ 2-ական թերթ սկիզբը եւ վերջը։

Վիճակ՝ բաւարար։

ԾԱՆՕԹ. *Նուէր՝ Բարսեղ Յ. Կէվրեկեանի կողմէ*, 1947։

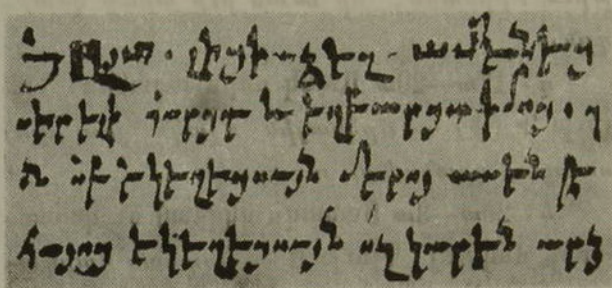

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. 2*ա*—32*բ* Յաղագս թէ ո՞րն է սուրբ եկեղեցին եւ թէ քահանայքն Հայոց եկեղեցուն կարէ՞ն արձակել զզջացեալ մեղաւորն— *Յայտ լիցի ձեզ ամենեցուն սիրելի հարցդ եւ եղբարցդ իմոց, զի ուրացողքն սուրբ եկեղեցւոյն մերոյ...*

2. 33*ա*—67*բ* Յաղագս թէ նախ ոչ գոյ առանձնական դատաստան. երկրորդ՝ թէ ոչ գոյ քաւարան, երրորդ՝ թէ Լուսաւորիչն մեր չէ գնացեալ ի Հռոմ. չորրորդ՝ թէ համայն փափք են սղալկանք — *Քրիստոս Տէրն մեր քարոզէր եւ ուսոյցանէր. Մի գործէք զմեղս... ահա տեսէք ով մոլորե[ա]լ Մխիթար եւ Մխիթարեանք, որք ասէք թէ ոչ սխալին պապքն... այսքան բաւ վասն սխալանաց փափին*։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

ա. 67*բ* *Գրուեցաւ թւին Հայոց ՌՄԼ* (1781) *Յունիսի ԺԸ* (18)։

բ. 68*բ* *Լըրացաւ աւարտումն գրքոյս ի թուականիս Հայոց ՌՄԼ* (1781) *եւ Յունիսի ԺԸ* (18)*-ին, ձեռամբ յ*Ակնայ *գիւղէն յ*Ապուչեխցի Պէկենց Առաքել *յամիրայի թոռ՝ նուաստ* Սէրգիսին *անպիտան նուաստից*։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՅԻ

Պահպանակ 1*ա* Բարսեղ Յ. Կէվրէկեանէ *նուիրուած Անթիլիասի կաթողիկոսարանի մատենադարանի*. 28. 3. [1]947։

Կնքադրոշմ՝ պահպանակ 1*ա* «Պիմէն **Զարդարեան**, *Գրավաճառ-Հրատարակիչ*»։

117

ՊԵՏՐՈՍ ՎԱՐԴ. ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ. ԳԻՐՔ ՈՐ ԿՈՉԻ ԱՂԲԻՒՐ ԲԱՑԵԱԼ

ՌՄՂԱ — 1842

Գրիչ՝ Թադէոս վրդ. Թէհիրտաղցի։

Թուք՝ 86։ *Գատարկ՝* 1ա—բ, 2բ—3բ, 9բ, 83բ, 85ա—6բ։ *Գրակ՝* 1×3+Ա—Ը×10 (Ա 8) + 1×5։ *Նիւթ՝* բուղթ։ *Մեծութիւն՝* 21,4×16,9։ *Դրութիւն՝* միասիւն։ *Գիր՝* ծատրգիր։ *Տող՝* 26։ *Գոյք՝* խաւաթարտակագոմ։

Վիճակ՝ բաւարար։ Թանաքը ներծծուած եւ գրագաշտը գումփախուած։

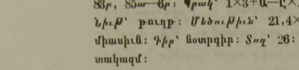

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

2ա Գիրք որ կոչի Աղբիւր Բացեալ, որ է համառօտ մեկնութիւն առակաց սուրբ Աւետարանին։ Արարեալ ի Պետրոս աստուածասիրաբան վարդապետէ՝ Նախիջեւանցւոյ Աղամալեան, ի փառս Աստուծոյ եւ ի յօգուտ մանկանց եկեղեցւոյ։ Ցամք ներմարմնութեան Փրկչին 1780 եւ ի քառկանիս Հայոց ՌՄԻԹ ի աւուրք զահն էջմիածին, յորոյ եւ յրկնիր օրինակէ գաղափարեցաւ բարց սխալանաց ի վայելուչն սուրբ Երուսաղէմի յեռնեալ միաբան՝ Տէր Թադէոս վարդապետի Թէհիրտաղցւոյ, յամի Տեառն 1842 եւ ի մերոյս թվականի ՌՄՂԱ։

– 4ա—8ա Բան առ բարեմիտ ընթերցօղս յաղագս առաջիկայ առակացս — *կանխաբարբառ եւ հոդեշարժ ուսեալ առանիչն Մաթէոս*…

> 8ա «*Զերում ազնուութեան ծառայ պատրաստական՝ Պետրոս Աղամալեան Նախիջեւանեան Նահանգէն, որ եղեւ պատճառ գրոյս արարման*»։

– 8բ—9ա Ներաւուտ գրոյս շինողի ի վերայ անուան իւրոյ։ Ցորդորակ առ առաքառ բանսի Քրիստոսի («Պետրոսի վարդապետ») — *Պարտ է մարդոյ դիտել զինքսան եւ զհանճար*…

ա. 10ա—2ա Յաղագս տեսակաւորելոյ հաւատոյ։ Գլուխ Ա — *Փրկիչն աշխարհի Քրիստոս Քրիստոս մեղրածորան բերանովն ըզկեղծաւորսն հեզաբար յանդիմանէ*…

բ. 12բ—5ա Յաղագս հաշտութեան։ Գլուխ Բ — *Տէրն մեր Քրիստոս միմեորդն հաշտութեան*…

գ. 15բ—7ա Թէ արբան չար է խստասըրտութիւն։ Գլուխ Գ — *երկնային իմաստութիւն Քրիստոս, որ նման իւր արար զմարդն*…

դ. 17ա—20ա Առակ սերմանեցանին։ Գլուխ Դ (Դ) — *երկնային մշակն յետ որոյ սատակ պրանական ապաքաղ*…

ե. 20ա—3ա Յաղագս սկզբանց եւ կատարածի մարդոյ։ Գլուխ Ե — *եղական վարդապետան տիեզերաց*…

զ. 23ա—4ա Յաղագս գործունէութեան խոկմանն արքայութեան։ Գլուխ Զ — *Առաքառն երկրորդն Սոգոմոն, գերազանց առաջնոյն*…

է. 24ա—5ա Յաղագս յանախական գործութեան Աւետարանի։ Գլուխ Է — *Տէրն մեր զաշտղական գործութիւն Աւետարանին զառատ դուրն իւր*…

ը. 25բ—7ա Յաղագս մեծութեան արքայութեանն երկնից։ Գլուխ Ը — *Սքանչելի խորհրդականն՝ Տէրն մեր Քիստոս Քրիստոս, որ ցմահ ջանաց վասն մերոյ փրկութեան*…

թ. 27ա—8բ Յաղագս գեղեցկութեան արքայութեանն երկնից։ Գլուխ Թ — *Գեղեցիկն յորդիս մարդկան՝ Քիստոս Քրիստոս, կամելով սիրահարս առնել զմեզ արքայութեան իւրոյ*…

ժ. 28բ—9բ Յաղագս ամենագրաւ գործութեան արքայութեան երկնից։ Գլուխ Ժ — *Տէրն մեր Քիստոս Քրիստոս ցուցանել կամելով մեզ զամենակալ գործութիւն արքայութեան*…

ժա. 29բ—32բ Թէ արբան հարկաւոր է բռռուն ցյաճցանս եղբօրն։ Գլուխ ԺԱ — *Ոչ ոք կարէ զարքայութիւն ժառանգել եթէ ոչ ողորմութեամբն Աստուծոյ*…

ժբ. 32բ—6ա Թէ առաւել արժէ բռպէա-

կան գործն սիրով, ևան տպագիանն առանց սիրոյ: Գլուխ ԻԲ — *Տէրն մեր առ ի ցուցանել թէ որքան արդիւնաւոր է սիրով աշխատիլն՝՝՝*

Ժգ՝՝. 36ա—բ ԹԷ Աստուած ամենայն հասակաց խնդրէ զպտուղ: Գլուխ ԻԳ՝՝. եւ տեսեալ քզնին մի՝՝՝ — *Ասիցես, թզենին զոլով ըստ բնութեան մխայն յորմար ի ժամանակի իւրում տալով զպտուղ՝՝՝*

Ժդ՝՝. 36բ—8ա ԹԷ անհաւատարիմն կորուսանէ զայն զոր ունի՝՝: Գլուխ ԻԳ՝՝ — *Տէրն մեր զանհաւատարմութիւն մշակացն այդոցն խորհրդով յանդիմանելով՝՝՝*

Ժէ՝՝. 38ա—40բ ԹԷ որթան չար է յամառիլն ի կոչ երկնային հարսանացն: Գլուխ ԻԵ — *Տէրն մեր զմեծ մխան եւ զանմտութիւն հրէից եւ անհաւատից այսու առակաւ բացայայտեաց՝՝՝*

Ժը՝՝. 40բ—1ա Վասն միւսանգամ գալըստեան Տեառն: Գլուխ ԻԶ՝՝. եւ առաքեցէ զծառայսն իւր՝՝՝ — *Տէրն մեր ի գալստեան իւրում հրամայէ, ըստ առաքելոյն, հրեշտակապետին Գաբրիէլի հարկանել զվոլ իւր՝՝՝*

Ժէ՝՝. 41ա—5ա Զգալստեանն Քրիստոսի որ ի կատարած աշխարհի: Գլուխ ԻԷ՝՝. Յայնմհամ նմանեսցի արքայութիւն երկնից տասն կուսանաց՝՝՝ — *Այսինքն յորժամ հանդերձեալ լինեն Քրիստոս ծագիլ ի յերկնից՝՝՝*

> 45ա [Ոտանաւոր] — *Ասա առաջի կայ ինձ առակ Ղուկասու՝՝՝/*

Ժը՝՝. 45ա—8բ Ակէտ մարդկային անկման եւ կանգնումն նորին: Գլուխ ԻԸ՝՝. Այր մի իջանէր յերուսաղէմէ յերիքով՝՝՝ — *Նկարագրապէս Տէրն մեր զայս առակ ասաց օրինականին, որ խնդրէր զնանապարհ փրկութեան՝՝՝*

Ի. 48բ—51ա ԹԷ յարատեւ աղօթք ոչ, առնու զոր խնդրէ: Գլուխ ԻԹ՝՝. Եւ ասէ ցնսա՝՝՝ Ո՞վ է ի ձէնջ որոյ իցէ բարեկամ՝՝՝ — *Ասա զսա խնդրոյ աշակերտացն, մինչ զեղանակ աղօթիցն ուսոյց՝՝՝*

> 51ա *«Մինչ յաճախեն քեզ առացուած՝՝՝»/*

Ի՝՝. 51ա—3ա Վասն ազահութեան: Գրլուխ Ի — *Տէրն մեր տեսանելով միշտ զսասիկ յարուսն եւ փարումն յայահայ լինչս իւրեանց՝՝՝*

> 53ա ա՝՝. *«Որ մտածէ ատկպ զմահ եւ ըզվախճան՝՝՝»/*
>
> բ՝՝. *«Որ կամիցէ լինել հոգեւոր աշտարակ՝՝՝»/*

Իա՝՝. 53ա—բ Ցպազգս շինելոյ հոգեւոր աշտարակ: Գլուխ ԻԱ՝՝. Ո՞վ ոք ի ձէնջ կամիցի շինել աշտարակ՝՝՝ — *Նկարագրապէս յայտնէ ի բանն, զի Հարկ է յամենայնում զվախճանն իրին նկատել՝՝՝*

> 53բ *«Եթէ կամիս ընդ անմահի թագաւորին տալ պատերազմ՝՝՝»/*

Իբ՝՝. 53բ—4բ Ցաղագս պատերազմական առակին ընդդէմ սատանայի: Գլուխ ԻԲ՝՝. Ո՞ր թագաւոր երթեալ տայցէ պատերազմ՝՝՝ — *Այլաբանօրէն Թագաւոր է քրիստոնեայն՝՝՝*

> 54բ *«Որ զանազ զանձհական իրին կորուստ՝՝՝»/*

Իգ՝՝. 54բ—6ա Վասն մոլորեալ ոչխարին: Գլուխ ԻԳ՝՝. Ո՞վ ոք իցէ ի ձէնջ մարդ՝՝՝ — *Նկարագրապէս զժուարին խն է պահել զանձնախի հովիւ. որ երթիցէ զհեա կորուսեալն՝՝՝*

> 56բ *«Թէ հեռացար մեղօք ի հօրէ քաղցագին՝՝՝»/*

Իդ՝՝. 56բ—62բ Վասն անառակ որդւոյն: Գլուխ ԻԴ՝՝. Ասի առն միոջ էին երկու որդիք՝՝՝ — *Նկարագրապէս յայտնի է բանն, զի որ ի կրտսերութեան ոչ հնազանդէ՝՝՝*

> 62բ *«Հաւատարիմ եւ իմաստուն եթէ դու ես՝՝՝»/*

Իե՝՝. 62բ—5բ Վասն մեծատան եւ տնտեսին: Գլուխ ԻԵ՝՝. Այր մի էր մեծատուն՝՝՝ — *Այլն մեծատուն է Աստուած՝՝՝*

Իզ՝՝. 65բ—9բ Ի զգուշութիւն մեծատանցդ եւ ի սփոփանս ազխատաց: Գլուխ ԻԶ՝՝. Ասէ՝՝՝ Այր ոմն էր մեծատուն — *Մկ՝՝. Մեծատունն անհանի ի մեղադրութիւն, նախ ագահասիրէ ժողովելով՝՝՝*

> 69բ *«Երկուքդն միշտ լիցին քեզ մտօք՝՝՝»/*

Իէ՝՝. 69բ—71ա Ի զօրութենէ յարատեւ աղօթից: Գլուխ ԻԷ՝՝. Ասաց եւ առակ մի ցնոցա՝՝՝ — *Երեք կերպիւ մեկնի, նախ յամենայն ժամս աղօթից զոր ատմանեաց եկեղեցին՝՝՝*

> 71բ *«Լսէ Տէր զաղօթս խոնարհաց՝՝՝»/*

Իը՝՝. 71բ—2բ Կերպ աղօթից ասանդ:

Գլուխ ԻԸ. Արք երկու էին... — *Աստուած յայտ է թէ ի հնումն առանձնաբար ելանէին ի տաճարն՝ կալ յաղօթս...*

72բ «*Ծառ որ չառնէ զպտուղ բարի...*»/

ԻԹ. 72բ—4բ Բան զերկայնամտութենէն Աստուծոյ: Գլուխ ԻԹ. Թզենի մի էր... — *Խորհրդապէս այգին նշանակէ զեկեղեցին...*

74բ «*Թէ չահիցէք զքոյդ մնաս...*»/

Լ. 74բ—9բ Յարքայութենէն Տեառն մերոյ: Գլուխ Լ. Այր ոմն ազնուական գնաց յաշխարհ հեռի առնուլ իւր թագաւորութիւն... — *Խորհրդապէս յայսմիկ առակի խօսի զինքենէ Տէրն մեր... ըստ այնմ մահ հովուեսցէ զնոսա, մահ առաջին հովուեսցէ առ երկրորդն:*

79ա «*Աստ կատարումն եղեւ Յիսուսի առակաց շնորհիւ այնմիկ որ զհամերգ բերանս երաց*»:

– 79բ Անկիւնաւոր առ առակսն — *Աղբիւր բացեալ ի տան Դաւթի...* /

– 80ա—բ Երգ առ անհուն բարի Աստուած («Պետրոսի») — *Պարտաւորիս հանդէպ հնչեալ ձմեռնաբեր այն հիւսիս...* /

– 80բ Շնորհակալութիւն — *Յիսուս Որդի Հօր Միածին, / Եղեր որդին սրբոյ Կուսին...*

– 81ա—3ա Յետ մեկնութեան առակացն աւետարանականի, գիտնական վարդապետս եւ բանիբուն քաջաքարոզ արհիս յորդորէ զընթերցօղս ի միտ առնուլ եւ զունկնդիրսն առ ի լսել եւ շահիլ ի սմանէ... — *Օրհնութիւն Հօրն անեղականի, / Սիրով խաչելոյն անեղակցի, / Գթութեամբ անեղ Հոգւոյն փառակցի... / Ձերկնից արքայութիւն ժառանգիցէք ձերովք ննջեցելովք ընդ ամենայն սուրբս... ամէն:*

– 84ա—բ Ցանկ գրքոյս — 1. *Ցաղագս տեսակաւորեալ հաւատոյ*... 30. *Ցաղագս յարքայութենէն Տեառն մերոյ:*

118

ՀԱԿԻՐՃ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅՈՑ

ԿԱԼԿԱԹԱ ՌՅԻԻ — 1875

Թուղթ՝ 6· հաչկեան էհի՞յ·:

Թերթ՝ 33· դաստարկ՝ 1ա—2բ, 3բ: *Գրակ՝* 1×18+1×12+1×3: *Նիւթ՝* թուղթ: *Մեծութիւն՝* 20,5×16,4: *Գրութիւն՝* միասիւն: *Գիր՝* շեղագիր: *Տող՝* 30-34: *կազմ՝* թղթակազմ:

Վիճակ՝ անբաւարար: Խոնաւութենէ վնասուած, թաւմբո ներծծուած եւ գրադաշտը զուսպեղուած՝ յաճախ անընթեռնելի, ծայրամասերը պատռուած:

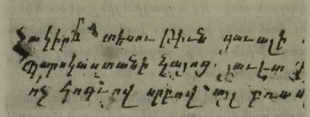

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1ա Հատուած երկրորդ: Հակիրճ տեսութիւն ցուալի վիճակաց Հնդկաստանի եւ Պարսկաստանի Հայոց, յատկ ի շնորհս արծաթակոչ տեսչաց, ոչ Հոգւով Սրբով, այլ բռամբ կարգելոց ի վերայ··· ընդ ցաւօք սրտին արար գայթակղեալ ումն ի կալկաթա, 1875:

> 1ա Թերթին միջամասը գծուած է խաչ մը՝ շրջուած գետով եւ տակը գրուած՝ «Ողբամ զքեզ վէհ տուբը խաչ ի քոյ ահեղ տեսարան, / Թերթս չրջնալ բղդեցաս առ անբաւ ազգս մարդկան···»:

– 2ա—3ա Բան առ վերծանողն տետրակիս — *Եթէ զարշելիցիս յիմ բանից աստի, / Իբր թէ ի կրից նախանձու չարի, / Մեղօք դու ի մեզ անչուշտ թաւալիս···*

– 3ա Գաղափար ի հրեշտակէն ազդեցութեան — *Ով դու իմ երկունք ցաւագին գըրչի···/*

4ա—30բ [Հակիրճ տեսութիւն···] — *Ցամբ Տեառն* 1872, *յաւուրս Հոգեառնջ սուրբ Պարսկաստանի, ի բազմիլ Տեառն Գրիգորիոսի արքեպիսկոպոսի յԱթոռ Ամենասրբոյ վիճակին վանաց Նոր Ջուղայ··· սակարկեալ ընդ Քեամպենդիր քահանայս, Թէ ով առաւելու զտուրս պարզեւաց՝ կալցու ունի գտանել զճարպոտ Քեմս Հնդկաց, որոյ սակ են կալկաթա, Մատրաս···*

– 31ա—32բ [Վերջաբան] — *Ցամին յորում արարաւ զայս գործ ի սէր Ց· Խաչկեանիկ որ տակաւին ոչ սրբագրեալ···*

– 33բ [Ոտանաւոր] — *«Համբեր վայր մի այգորդ դու միեչ գայցէ քեզ Մարտն ամիս··· ապա կանես մերդ արդոյ»*:

> – Մատենիս գրատեսակը կը ճմռթի խաչկեան բահանայի ձեռագրին, ուրկէ կ'ենթադրենք որ հեղինակն ու գիրչը իմ բլլալու է:

Ա Ո Ղ Ո Վ Ա Ծ Ո Ց

ԺԵ — XV

Թերթ՝ 385· գաւտակ՝ 101բ, 118բ։ *Գրակ՝* 1×10+ա—ԻԵ×16 (Ե 2, Է, ԺԳ 14, Լ, Ի 17, ԺԵ 15, ԺԶ 8)։ *Նիւթ՝* թուղթ։ *Մէնուիլեան՝* 27,6×12,5։ *Գրութիւն՝* միասիւն։ *Գիր՝* բոլորգիր, (ճօտգիր՝ 1ա—10բ)։ *Տող՝* 25, 24 (1—10)։ *Կազմ՝* շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ։ *Գահավանակ՝* 1-ական թերթ սկիզբը եւ վերջը։

Գլխագարդ՝ 13ա։ *Զարդագրութիւն՝* թռչնագիր եւ հանգուցագիր (սակաւ)։ *Լուսանցագարդ՝* բուսական՝ 13ա։

Վիճակ՝ բաւարար։ Թանաւութենէ կարգ մը թերթեր թերեւակի վնասուած, կազմին եղերքը մաշած, կապիչներն ու փակոցները ինկած, բազմաթիւ գրչավրիպներ եղած։

ՅԱՆՕԹ· *Նուէր՝ դեղագործ Մանասէ Դարբիէլեանի կողմէ։*

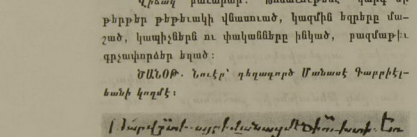

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա· 11ա—385բ [Բանիւ զանազանի՝ Ա–Ղ֊Թ (1–99)]

1ա—10բ տե՛ս § Բ, 1։

– 11ա—2բ Ցանկ ճիւղից — *Աւետիսն ի Մովսիսէ· Հայեաց ի քեզ··· Ղա*· *Ցաղագս ապահարի*։

1· 13ա—27ա [Գրիգորի Նարեկացւոյ] Ա· Հայեաց ի քեզ գուցէ լինիցի բան ծածուկ ի սրտի բոլո անաւրէն — *Գուր արարչական խնամոյն Աստուծոյ եւ անգունդք սեան··· չդնել բեռինս իշխանական եւ ազատ մտաց ձերոց տէրունեացդ մեր*։

2· 27ա—36ա Բ· Ի ծովու են ճանապարհք ֆո··· — *Ով նորաբանչ տեսիլ ահ[ա]գին եւ պակուցանող տարերդ ծովու··· անվրիպաբար պահեսցէ յամենայն արկածից որսողին*։

3· 36բ—41ա Գ· Յեզեկիէլէ· եւ ասէ ցիս Տէր· Այդ դուռնդ փակեալ կացցէ··· — *Բայց նախ պարտ է ըստ Տաճկս տեսութեան պարապել քննութեամբ··· բացեալ եղիցէ ամենայն աշխարհի եւ եկեղեցւոյ սրբոյ՝ ուղղմութեան եւ դիւրութեան դուռն··· ամէն*։

4· 41ա—9ա Դ· Տեառն Միխայիլի Ցաղագս բահանայական կարգացդ, թէ ուստր առնու սկիզբն — *[Մ]կիւրղն քահանայութեան չնորհի է անժամանակն Աստուած··· եւ այնպէս աննիւթապէս եւ եւս մխաւորապէս*։

բ· 49բ—50բ Ձեռնադրութեան — *Եպիսկոպոսն ասէ*· *Ով եղբայր, լինչ պէտս եկեալ եւ կամ դիւրինչ խնդրես*։ *Դպիրն ասէ*· *Մարկաւագութիւն··· մի՛ դարձեալ կապել զքեզ ի սէր կենցաղոյս*։

5· 50բ—64բ Ե· Ցաղագս լուսաւորացդ որ ի չորեքշաբթի արարած եւ փոխման Տիրամօրն եւ վասն մերոյ հոգւոյս բաժանմամն, ի բանն Ցորայ նահապետին որ ասէ· Զի՞նչ երկիր իցէ յորում լսոյն ազանիցի — *Քաջամարտիկ եւ արիական նահատակն, հայրն համբերութեան··· եւ մեզաւորքն ի տանջանսն յաւիտենականս*։

6· 64բ—72ա Զ· Վարդանայ վարդապետի արարեալ Վասն բահանայից, ի բանն որ ասէ· Աւուրբ իմ որպէս հովանի անցին··· — *Աստուածային չնորհացն արժանացեալք սրբք արդարք, դրախտ են ի տան Աստուծոյ տընդեալք··· մատանեաւ դրոշմեցէ մինչեւ յօրն վերջին*· *ամէն*։

7· 72ա—5բ Է· Ցառակացն Սողոմոնի, ի բանն որ ասէ· Աւրհնեալ է փայտն··· — *Զնամառագիաւեան լոյսն աչխարհաց, գիւրկութեան մերոյ արեգակն··· եւ առանց ձայնի բարեխօս ապահենելոցս ի նայ*։

8· 76ա (Ը· Ամէն ասեմ ձեզ, զոր կապիցէք յերկրի···) — *···իւր համարի, որպէս եւ հայր ղէօսեփն որդոյ*։ *Եւ երկիրդ, զի որպէս զամենայն զդրնդա իւր Որդի ի Հայր վերարերէր··· Նորին աղաչաւ ասաց*· *եղիցի նոցա ի Հօր որ յերկինս է*։

9· 76բ—96ա [Եփրեմի Խորին Ասորւոյ· Ցաղագս բահանայաքաղից] Թ· Հոգի էո բարի առաջնորդեսցէ ինձ ի յերկիր ուղիղ··· — *Ցաստուածահակերտ յաբուեաւէն ամենայն ա-*

բարձք անկենդանք եւ կենդանիք սահմանադրեալ կացին ակներեւ… եւ փառս մատուցանել միամեանսն Աստըր երրորդութեան… ամէն։

10· 97ա—101ա ծ· Հոգի Ֆո քարի… — [Ա]ռաջին բարին՝ բնութեամբ անսկիզբն եւ անմահման Հոգեւնամբ, յանէից գոյացոյց զեկս ամենայն… զսկսբան ասացի եւ զպարգեւսն աստիճանաբար, զի իմացուք սոքօք զանեղն անմա[խման…]։

11· 102ա—9ա ԺԱ· Որպէս ջուր ցուրտ անձին ծարաւեալոյ ախորժելի է… — [Ք]րիստոսիմ ահաւ եւ յոյժ վարկանիմ յերկաքանչիւր կողմանց յառեալ յանձինս տկարութիւնս… ի բանն եւ ի Հոգին Աստուած, ի Հայրն ամենակալ, որում… ամէն։

12· 109ա—10ա ԺԲ· Պարտ է ինձ եւ համեմատել առ միմեանս զայնցանսն Աստուած եւ զընդհանս Քրիստոսի — Տես, յանցանքն Ադամայ զամենեսեան դատապարտեաց եւ մահ թագաւորեաց… եւ ապայ յանմահիցն վայր վերստին զարձուցէ։

13· 110ա—2ա ԺԳ· Ցառաբելոյն Պատրաստ վասն ննջեցելոց մխիթարութեան ամենայն հաւատացելոց — Աւրհնեալ է Աստուած եւ Հայր Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, քանզի ամենեւին զործքն Աստուծոյ խրնդութիւն… չիք ինչ ի վեր քան զնայ եւ նմա փառք յաւիտեանս· ամէն։

14· 112ա—5բ ԺԴ· Ի ցորա· Երկիր եւ ի նմանէ ելցէ հաց — Վերագոյն ասաց, թէ նիւթք պատուականք յերկրէ ելանեն, ոսկի եւ արծաթ… անասացուք եւ մեք այսմ հոգեկերացոյց խրատուս, չահեալք զանձինս եւ զԱստուած։

15· 115բ—7ա ԺԵ· Եսայի· Եւ եղեւ բան Տեառն առ Եսայի մարգարէ եւ ասէ· Երթ եւ ասայ ցեզեկիայ, լուայ աղօթից քո… — Աստուած մեծաց ինն հանդամանս ուսանելոյ, զի եթէ յօրհասէ եւ եթէ ի բնութենէ կարեաց վախճան լինիցի… այս ամենայն ի սաստանալէ է։

16· 117ա—24ա ԺԶ· Ցաղագս Ննջեցելոցն եւ զնոցանէ վարկանիմ սակաւ մի յայտարարել յաղագս ծննդեան կենդանեաց… Լ ամաց գայ ի մարկրութիւն, ի Յորդանան մկրտիլ ի Յովհաննէ։

17· 124ա—5բ ԺԷ· Ֆանզի քէ յղացաւ որպէս գմարդ, այլ ի Հոգւոյն սրբոյ որպէս զաստուած — Մշնաւ ի կնոջէ որպէս գմարդ, այլ ի կուսէ… եւ ինքն թագաւորեացէ ընդ Նմին թագաւորեցելովք, յանկէտ եւ յանվախման յաւիտեանս· ամէն։

18· 125բ—8ա ԺԸ· Ցաղագս անձին բան ինչ խոսեցեալ — Արդ զիտել պարտ է, զի անձն ի գոյանալ անհատին Հանայ… Հայոց վարդապետերն վասն անձին ոչինչ բան չգիտեն ասել։

19· 128ա—34բ ԺԹ· Ահաւասիկ ես առաւիմ զձեզ որպէս զոչխարս ի մէջ գայլոց — Պատկեր Աստուծոյ է խոնարհութիւն, եւ այսու ծանեաք զԱստուած եկեալ առ մարդիկ… յորո վերայ հեզն զարիւնն իւր ձագն Մարիամայ։

20· 134բ—6ա Ի· Քարոզ պահոց — Արդ, օր Բարեկենդանին սկիզբն է Մեծի պահոցդ որ առաքիկայ… ազատութիւն մեզ ի մեզագ եւ առաքելոցն Պաւղոսի Աստուծոյ մերոյ։

21· 136բ—7բ ԻԱ· Ցայնժամ վարեցաւ Յիսուս յանապատ… — Արդ, վասն բազում պատճառաց պահեալ զնմ սուբ եւ զնմ պիշեր, նաեւ առաքելոյն ի յօրինակ մոլսխե… զոր ասացէ Հոգին Աստուած չնորհ ասողին, որչափ եւ հաւատն պահանջէ լսողացն։

22· 137բ—9ա ԻԲ· Ցայնժամ վարեցաւ յանապատ վարձեալ ի սատանայէ… — Եւ արդ, ի յաւետարանական բանիցս այս ինչ գիտելի է, նախ զի սատանայ առաւել փորձէ զհաւատացեալս… հասցուք յերկնից արքայութիւն եւ յանանց կեանսն։

23· 139ա—40ա ԻԳ· Ցայնժամ վարեցաւ… — Արդ, յաղագս պահոցս բազում խոյզ եւ խնդիր եղեւ, թէ քրիստոնեայք էր վասն ոչ պահելն… ի հաճոյս բարեբար կամացդ նորայ։

24· 140բ—1ա ԻԴ· Ցայնժամ վարեցաւ… — Արդ, բազում կերպիւ փորձէ սատանայ զայնոսիկ որ ի պահս եւ յաղօթս են… վասն ցուցանելոյ զատաքինութիւն մեր։

25· 141ա—2բ ԻԵ· Ասայ զի բարիմիս այս հաց լինիցին… — Դարձեալ յոյժ յարմար եւ նշմանէ էր քարն սատանային, որ երբ առ Քրիստոս… զՊետրոս եւ զառաքսնն որ ձրի առին զողորմութիւն Աստուծոյ։

26· 142բ—50բ ՒԶ· Եւ ահայ կաոճ չորհ եղանէին ի մէջ Բ լերանց··· — Բազում ինչ առնեմք զոր ոչ կարեմք եւ զյայլով իրս կամիմք յորս ոչ երբեք յօժարիմք··· կամ յաղագս կորովի մտացն կիւրասի··· կամ յաղագս մրքին եւ գժտարին եւ նենդիժոտ բարուց ապրելոյ պարտիս՝ ուսուկ էրն։

27· 151ա—5ա ԻՀ· Քահանայք առւբք լինիցին Աստուծոյ իւրեանց··· — Ամենակալն եւ ամենակարողն Աստուած ոչինչ թողեալ է յաշխարհս նաեւ առանց կարգի··· եւ իւրաքանչիւր ոք յիւր եպիսկոպոսէն ձեռնադրեսցի եւ ոչ յօտարաց (Տաճ· Մմ· ի)։

28· 155ա—8բ ԻԸ· Այլ վասն բահանայից։ Քահանայք ոն զօգեցցին զարդարութիւն··· — Արդ, ի կարգէ քահանայութեանս ասելի է, քէ Քրիստոս Ի ազգ պատուով պատեաց զքահանայս··· զնըմին այրել եւ զաճիւն ի սուրբ տեղոյ թաղուցանել (Մմ· ԽՄ)։

29· 158բ—62ա ԻԹ· Վասն պատարագին։ ԵՒս Յիսուս ասց, ասւրեցիք··· — Վասն խորհրդոյս այսորիկ ասելի է քէ վասն Ք՝ Քրիստոս հացիւ եւ գինով աւանդեաց··· քան քէ հաւատալ այլ ազգութիւնքն, որ կարէ խաբել (Մմ· ԼԶ)։

30· 162ա—4ա Լ· Այլ վասն խորհրդոյ պատարագին· Փորձեսցէ մարդ զանձն իւր··· — Արդ, այնոքիկ որ մատուցանեն պատարագ կամ հաղորդին··· այլ այս ոչ երբեք պապանձի, նայ եւ տայ ջաւխտնեան կեանն (Զմ· ՃԻԲ)։

31· 164ա—5բ ԼԱ· Վասն ննջեցելոցն· Ոչ կամիմ եղբարք եթէ տգէտ իցէք··· — Երեք պատճառաւ քարոզեմք, զի մի անմխիթար ապրցին ի վերայ մեռելոցն··· ոչ պարչեն ննջեցեալքն քէ լացէք զմեզ, այլ ազօթք եւ ողորմութիւն խնդրեն։

32· 165բ—9բ ԼՒ· Համօրէն յարաւթեան· առնեմ Քիեան յառնիմք, այլ ոչ··· — Գիտելի է զի անօրէնք բազում հարցումն առնեն վասն յարուքեանն··· զի պարտ է ի յարուքեան անդամոցն նմանիլ յարուքեան գլխոյն։

33· 169բ—70բ ԼԲ· ԸնդԷ՞ր կայ ատ զօյս գերեվ դատարկ··· — Մբանչելին Դրիքդորս ասէ, քէ ազգիս այս է եկեղեցի Աստուծոյ··· որպէս ասէ Մի[illegible]եայ· Արիք եւ գնացէք, զի ատ ոչ գոյ մեզ հանգիստ։

34· 171ա—5բ ԼԹ· Պասկի· Եւ հարսանիք էին ի Կանայ Գալիլեացւոց··· — Եւ վասն պահիս բազում ինչ գիտելի է, նախ զի որ ոք կամի ի կարգ մտանել··· այլ պատճիկ կինն ոչ լինի օգուտ մարդոյն, այլ աւերիչ տանն եւ սպանօղ հոգւոյն· յորմէ փրկեսցէ զմեզ Քրիստոս··· ամէն։

35· 176ա—8բ ԼՆ· Վասն Գալատեաց Սուրբ Հոգւոյն· Լցան ամենեքեան Հոգւով Սրբով··· — Սովորութիւն է թագաւորացն Հռոմայ որ ի տարին Դ տօն կատարէին··· որպէս ասէ Դեւտիճ· Մի՛ լինիք որպէս ձիս եւ ջորիս, զի ոչ գոյ ի նոսա իմաստութիւն (Զմ· ՃԿ)։

36· 178բ—81բ ԼՋ· Վասն ողորմութեան· Եղերուած գթած որպէս··· — Ի բնութենէն է որ հայրն զորդին սիրէ եւ հոգայ··· որպէս ասաց Քրիստոս· Եղերուք գթածք որպէս եւ Հայրն ձեր երկնաւոր գթած է։

37· 181ա—3բ ԼԷ· Ցապազս սիրոյ· Այս է պատուէր իմ, զի սիրեսջիք··· — Եւ արդ վասն սիրոյս այս զոր Քրիստոս ասաց, բազում ինչ գիտելի է··· վասն այն ասաց Քրիստոս այս է պատուէր իմ, զի սիրեսջիք (Մմ· ԺԶ)։

38· 183բ—6ա ԼԸ· Վասն քամբասանաց· Մի՛ քամբասէք զմիմեանս եղբարք··· — Մանն իմաստունք, քէ վասն Գ պատճառի ծանր է հոգեւոր զողութիւն··· եւ որ զայս արասցէ Ջնջի ի կենացն (Մմ· ՃԷ)։

39· 186ա—7բ [ԼԹ]· Հարցումն — Քրիստոս յորժամ գրարան բժշկեաց ասաց ըզդողոյշ լեր··· Գա· Քրիստոս յիւր կողմանէն ոչ արձել քէ մի առիցես, զի գիտէր որ յայտնելոց էր··· զի հաստատ իմանան որ ես բժշկեցի եւ անպատասխանի լինին· այս է ի վկայութիւն նոցա։

40· 187բ—94ա Խ· Ցանառակ որդին· Առն միոջ էին Բ որդիք··· — Անառակ որդին ցուցանէ զմեղաւոր մարդն եւ Հայր՝ զԱստուած··· վայրագ իցէ որ ոչ խնդայ ընդ այնյորժամ ի մեռելոյ զոք տեսցէ եւ կամ գկորուսեալ՝ գտեալ (Զմ· ՁԱ)։

Գրիչը վրիպմամբ բաց ձգած է ևս գլխահամարը։

42· 194բ—8բ ԽԲ· Իմաստութիւն չինեցաց իւր տուն··· — Խորհուրդ փրկագործ անօրէնութեան Քրիստոսի նախ քան զստեղծանելն աշխարհիս յառաջագրեցաւ··· ուս-

եալ էիք պիտաուութիւն, յայգագս սրոյ ապրեցայքն։

43. 198բ—202բ ՀԿ. Յայգագս եկեղեցւոյ խորհրդոյն — *Եւ արդ, եթէ յԱստուծոյ չինեցաւ եկեղեցի, ուստի՞ է յայս... վայելիցեմք գնդաեւոր խորհրդին ընդ Քրիստոսի յուսոյն մերոյ եւ գոհացողական ձայնիւ փառս վերկրեցուք ամենասուրբ... ամէն։*

44. 202բ—5բ ԽԻ. Եկեղեցւոյ — *Դարձեալ, որպէս պերկնայինն հրեղինաւ պարսպածակեաց խորանաւ... այսքան եւ եւս յոբ-նակի է խորհուրդ եկեղեցւոյ։*

45. 206ա—9ա ՀԵ. Ի պտղոյ արդարութեան քուսանի ծառ կենաց... — *Զի՞նչ է արդարութեան սահմանն։ Արդարութիւն է հաւասարաբաշխութիւն... կոյսն սուրբ զանձան եւայի զամենայն ի յաւերժութիւն փոխեաց։*

46. 209ա—11ա ԽԶ. Նմանեցաւ արքայութիւն երկնից խմորոյ... — *Եւ արդ, բեր տեսցուք զխորհուրդ առակիս, օրինակելով ի ճշմարիտն։ Ցորոն փոքր է եւ սակաւ... եւ զամենայն տիեզերս խմորեաց հաւատոյն, որ ի Քրիստոս։*

47. 211բ—5բ ՀԷ. Տասնաբան աւրինացն յելից գրացն։ Ես եմ Տէր Աստուած ձո որ հանի զձեզ... — *Զառանձին երախտիսն յուշ առնէ նոցա զորոյ գիտէր գիտէր... ամենեքեան դուք եղարբք էք միոյ մօր՝ եկեղեցւոյ ծընունդք։*

48. 215բ—7ա ՀԸ. ՅԱւետարանէն. Ձորրագ մարմնոյ ակն է... — *Ցառաջ քան զայս խրատեաց Տէրն, թէ զոգւոյմութիւն մի առնել ի ցոյցս մարդկան... չպատճել պարապան ումիք եւ ոգորման լինել առ ամենեսեան։*

49. 217ա—9բ ԽԹ. Ել աերմանացան սերմանել... — *Սերմն անգամ ի ճանապարհի։ Սիրտ պղծնկացն է ճանապարհ... ի յանհաւատից և ի մեղաց, որ ասա մեզ այ ըուրե։*

50. 219բ—20բ Ծ. Գիրք Ծնընդեան Յիսուսի Քրիստոսի — *Զի քէլիւ ասել՝ բազմաւորակի է եւ գիր ասել՝ եղակի... զի մտաներ եւ ելանէր եւ զգուռն կուսութեան ամբողջ պահէր։*

51. 221ա—5բ ՃԱ. Ամուսինի հերձուածողացն բոլոր — *Արդ, առաջին հերձուածողք հեթանոսք... զի սրբեսցէ զամենեսեան եւ յաւիտենից կենացն արժանաւորս արասցէ յաւիտեանս յաւիտենից։ ամէն։*

52. 225բ—6բ ՃԲ. Յերեմիայէ. Հերկեցէք ձեզ հերկս... — *Առակաւ եւ օրինակաւ խօսի մարգարէս, զի որպէս մշակ նախ կակղէ եւ գիւրին խլէ... եւ տամ նոցա սիրտ նոր յաւիտենական եւ ցուցաւ չարն անպտղութ։*

53. 226բ—7ա ՃԳ. Ի բանն որ ասէ. Այս ծով մեծ եւ անդորր... — *Ի ծովու աբանչելին մտքի, որ մեծ է քան զցամաք... կուսութեամբ արհամարհելով, կամ աւելի ցնորբիւք մարմնական գործս առ ժամանակ մի։*

54. 227ա—9բ ՃԴ. Յակոբոյ Բիւ զոր ենպիփան ասէ — *Ռուբենի ահն սաղիմոն անուանէ բաբելացին եւ է չիկագոյն արիւնատեսիլ... եւ զոր կուռ եղուկնդն կոչեն, ի կողմանս Հնդկաց եւ Թեքսեցւոց գտանի։*

ա. 229բ Եթէ որք յոր ցեղէ եղեն — *Ցիուբենէ՝ հովիւք եւ տրւարածք... ի Բենիամինէ՝ ազեղնաւորք եւ պատերազմողք եւ ընդերք բնութեամբ։*

53. 229բ—30բ ՃԵ. Յաղագս արարածոցս քնութեան եւ շարժման — *Բնութիւն, որ է տեսակն եւ կամ արուեստն յատուածոյ, ընդ լինելութիւն երկինի երեւեցաւ... մինչեւ հաստեցն յայր կատարման չափին Քրիստոսի, որում... ամէն։*

ա. 230բ—1ա Ի ձեռնտուբեանէ գրոց սրբոց — *Երեք կարգ է հասկացողութեան գրոց, որք խօսեցան ի խորհուրդ մարդեղութեան Քրիստոսի... որպէս Թուման դաւանէր զնայ մի Տէր եւ մի Աստուած։*

բ. 231ա Ի մարդեղութեանն Բանին որ միաւորեցաւ ընդ բնութիւնս մեր, տիարտացաւ պատրիչն... քանզի եթող Տէրն մեր դանձնիչխան կամս մեր եւ զոկար մարմինս նեւթ պատիկ եւ փորձարան, եւ փառաց առիթ։

գ. 231ա Վասն ոչ լսելոյ զաղօթս պատճառ — *Առաջին՝ զի յերկարել կամի... եւ-եւորդ, զի վասն որոյ աղօթիւ, ի մեզս է անդեղչ։*

56. 231բ—5ա ԽԶ. Յաղագս ծ խորանացց Աւետարանին — *Առաջի խորանն, ուր ինքն աստուածութիւն ասէ, բնակեալ ի յոյս անմատչելի... եւ աստուածաբանեցաւ խաչեալն ընդ ամենայն երկիր, ի փառս Հօր... ամէն։*

57· 235ա—6ա Մխ· Եղիցին գօտիք ձեր պնդեալ··· — *Եղիցին գօտիք ձեր պնդեալ ընդ մէջս, այս է ի վեր անմոլել զյանդուգնութիւն յԱստուած··· քան երդոյն որ ասէ· Տարաւ զիս արքայ ի սենեակ իւր*։

58· 236ա—8ա ՄՀ· Ի ցաքայ գրացն· ե-թէ կամեսցի ինչ մի եղջերուն ծառայել·—· *Մտոմակ է յաչխարհն Փղշտացւոց, յորմէ ըմբռնն ամենայն թիւնաբեր գազանք··· վասն մխութեան մարմնոյն եւ բանին, եւ արեանն հեղման եւ ճաշակման*։

59· 238ա—41ա ՄԹ· Զի բարի կամ զի վայելուչ, զի քնկին եղբարք ի միասին — *Ինձելի է մեզ, թէ զի՞նչ է բարին եւ վայելուչն զոր ասէ Դաւիթ··· եւ երանելի մխնդութիւն որ ոչ անցանէ, այլ կայ եւ մնայ յաւիտեան*։

ա· 241ա—*բ* Որպէս եւպ զի իջանէ ի գլուխ··· — *Ի չորից նիւթոց էր կազմեալ՝ ծալիկ զբընձեաց եւ եղկնախանկ··· ընծայեմք ի հոս անուշիկ պատարագ Հօրն երկնաւորի···*

բ· 241բ [Հատուած տոմարական] — *Կայ գծայնութիւն, իւր ի վերայ ած՝ Բարեկենդան է, Թ ած՝ Տեառնընդառաջ է··· կայ զՀաւատին, ժ ի բաց գրեայ՝ Առաջաւոր է, ժ ի վերայ ած՝ Զատիկ է*։

60· 242ա—6բ Կ· Ի խնդրոյ Թորգոմ՝ որդւոյ եղբօր Տեառն Կոստանդեայ Հայոց պատրիարգի, պատասխանի վարդանայ լուսաւոր վարդապետի բանի ի հին եւ ի Նոր Կտակարանաց, թուով երեքտասան· Նախ եւ առաջին, թէ Ադամ գիր ունի՞ր··· ԺԳ· Վարշամակն որ ծպեալ կայր — *Ասաց ոմն յատարագ բանս··· (Նեղծ·)* 242բ *Ադամ գիր ոչ ունէր ազաւի, յԱստուծոյ յատակ ուսեալ զբարին··· Թէ այլ տացէ Տէր ժամ եւս ասել պարապոյս ի մէնջ չմնայ, ողջ լեր*։

61· 246բ—55ա ԿԱ· Հարցմունիւ պիտանիւք — *Զի՞նչ է որ զամէն սուրբ կենդանի պենեն եւ ապայ ուտեն··· Պո· Զի ասաց Աստուած Նոյի, Թէ զմիս արեամբ չնչով մի՛ ուտիցէք··· Պոօսխումէ՝ ուղիղ յատաջիկայս նայեացուք, կամ ի վերամբարձէք զձեռս ձեր· Աւօթքօս՝ առ քեզ Տէր Աստուած մեր*։

ա· 255ա—*բ* Վասն յատկութեան երկնից — *Նախ զի բոլորակ է··· ժ· զի բնութեամբ անապականելի է*։

62· 255բ—8բ ԿԲ· Եդ, ասէ, զմարգն ի դրախտին գործել եւ պահել — *Նախ զանձրդրան հատանել, Երկրորդ զարմսանան բրել··· վասն որոյ մի պատիճ ընդալաւ՝ աշխատանօք եւ քրտամբք ուտել զհացն*։

63· 258բ—61բ ԿԳ· Վասն կայենի եւ Աբելի, Վարդանայ վարդապետի — *Կային ասացած ասի, որ եղեւ ոչ բարոյ ասացած··· ոչինչ մեզան նախասահեղծն զժամանակս կենաց իւրեանց, բաց ի միսոն որ ի դրախտի անդ*։

ա· 261բ—3բ Հարւածճն եգիպտոսի — *Առաջին՝ գետն յարեան գարձաւ··· յորմէ ասանջելոց էին սիրոգքն այնոցիկ ի գիտնոց մինչեւ ցանգհաս, այս է ի մարդոյ մինչեւ ցանասուն* (Գ· Տաճեւացի, Գիրք Հարցմանց հա· Զ· պրակ ԻԶ)։

64· 263բ—4բ ԿԴ· Հարցմունիւ պիտանիւք — Հրց· Ընդէ՞ր կոչի Աստուած՝ Աստուած Աբրաամու։ Պո· Վասն յոյժ հպատակութեան հրամանաց նորա··· Հրց· Զի՞նչ զօրութիւն ունի եւ յատկութիւն պահքն եւ ապօքքն եւ ողորմութիւն։ Պո· Պահքն հնազանդեցուցանէ զմարմինն··· տուրք աղքատացն արժանի առնէ զմարդն ողորմութեան Աստուծոյ։

ա· 264բ Ցաղագս ե զաւրութեան հոգւոյ — *Հինգ են որով գործեանն ինչ գիտեմք եւ ճանաչեմք, այսինքն զգայութիւն··· եւ միտքն դիտող է ամենայն սահմանաց եւ հնելեաց, գիտելեաց եւ հասանելեաց*։

բ· 264բ—5ա Վասն ապաշխարհզոց — *Առնէ խոստանալ, Թէ ի կենդանի մի ոք Գ օր քուն լինիս··· յայնժամ այն մեզաց գործելոյն այլ չգիտէ մաշիլ եւ ոչ սպիտակիլ*։

գ· 265ա Ցեսայեա· Վեց բեւէ միոյ եւ վեց բեւէ միւսոյ··· — *Ասէ Թէ Սերովբէն ծածկէին զերեսս եւ զոտս իւրեանց, այլ ի մէջն ի բաց էր··· այսինքն մի աստուածութիւն, որ ամենակարող է եւ ստեղծող*։

65· 265բ ԿԵ· Վասն Սողոմոնի — *Սուրբ վարդապետն եփրեմ ասէ, Թէ իմաստունն Սողոմոն յետ մեղացն··· հրամայեաց հաւաստարմացն իւրոց այլել զքրեանսն··· իսկ իշխան ոմն պահել ունէր ի ծոց իւր ի խնամոցն Աստուծոյ զիրս զայս Առակաց, որ այսօր գտանի յեկեղեցի*։

ա· 265բ—91ա Ներսիսի եպիսկոպոսի

Տարսոնի արարեալ Մեկնութիւն ի յԱռաքացն է բանս· Ողորմութիւն եւ հաւատ ի Քէն մի՛ պակասեցցին — *Ողորմութիւն չարժիմք քան զնահան վշտակրութեան առ մեռանելն… Նեղ գրամբ մատնել ընդարձակ ըՔեվանս, ի փառս Քրիստոսի:*

Մեկնութիւններ են Առաքաց, ժողովոյ եւ երգ երգոյ գրերէն ցանազան հատուածներու:

66· 291ա—303բ ԿՉ· Հարցմունիք եւ պատասխանիք յԱետարանէն — *Ցոհան Ոսկիբանն էր հարց որդի սակ գերկչ որդին… Պտ. Թէ անատակ գՀնեանոսս ասէն եւ երկչ գՀրէայս… Հրց· [Ո՞վ է:] Եւնոմիոս: Պտ. Աչակերտ եւ գոլիր է Արիոսի, սայ գՈրդի եւ գՀոգին հայհոյեաց:*

67· 303բ—4բ ԿԷ· Հարցումն՝ վասն ցուցակի Մաշքացին: Կարգաբերութիւն ցուցմանց աւրհնութիւնաբեր ցուցակի, թէ ո՞վ ոք կամ յորո՞ւմ ժամանակաց եւ ո՞ր հայրապետաց են արարեալ… — *Պտ. Երանելոյն Մովսէսի Խորենացոյ Թարգմանչի, որ էր գրիչ սրբոյն Սահակայ… այսքան է եղեալ դիանական, յորժամ կամիս գիտել գցուցակի Մաշքացին:*

68· 304բ—5բ ԿՀ· Այլ ազգ բան շահաւետ (հանելուկի):

ա· 304բ—5ա Զեռն ամենակալին ստեղծ գիս, / Եւ բարձրեալն ի բարձունս բնծայեաց գիս…

բ· 305ա Որոց մերձ եմ անտեսանամ / Ես միշտ չարժիմ անշարժ մընամ…

գ· 305ա—բ Հայրն իմ ասացին ինձ զոյանալ, / Ծորմէ բնութեամբ չեմ ես ծնեալ…

դ· 305բ Առեւս աչաց, անառնելի ձեռաց, անտեղի կայից, նիւթ անգոյ եւ էր յանէէ… վասն գոյի զոր Հարցէք խնդիրն այս է ուսումնասիրաց:

69· 306ա—15բ ԿԹ· Նախերգանիճ բազպրահամ եւ ախորժ — *Անեղ եւ անսկիզբն եւ անմահ, նայ եւ անհաս եւ անճառելի էութիւն արարչին… բարեխօսութեամբ նոյն ինքն Գողտա, ասուածածաման եւ քրիստոսաչարժ լեզուին եւ տիեզերաց լուսաւորչին որ ասէ:*

70· 315բ—9ա Հ· Ի բանն եսայեա մարգարէին որ ասէ· Էէր n՞ հաւատաց լրոյ մերոյ· Գրիգորի Սկեւռացոյ — *Հոգուին որ զբաժանեալն նմա յայտնեաց խորհուրդ սո Հայրն խօսի մարգարէս… զոր նորին մահուամբ մարդկիկ յատաւտպարգեան Հօրէ ընդպատան:*

ա· 319ա Երանի որ սեպհանէ ընդ ամենայն ջրով, ուր եգն եւ էշ կոխեն· Եսայի — *Վարդապետաց է սպասոյց, զի գրան որ երկիր որ կորդացեալ է կակղէն, այսինքն լըսիրտ մարդկան… զի ամենայն ոք վստահացեալ յապաշաւ եւ ի զղջումն:*

71· 319բ—24բ ՀԱ· Առաքեաց գրաւ իւր եւ բժշկեաց զնոսս — *[Տ]եսիլ երազոյ եւնս վարաւան որպէս պատմէ արարածապատումն Մովսէս, որ Նշանակիչ զի սմ առաւտուեան… եւ այնու կիպու գաշխարհս:*

72· 324բ—5բ ՀԲ· Աստուած հարց եւ տէր ողորմութեան Ֆո· դու ես որ արարեր զամենայն բանիւ Ֆո… — *Հարցն Աստուած կոչէ բան որում ինքն առ յանձն ի խօսելն առ Մովսէս… իսկ մասցն խոհեմութեամբ գիմանալեացն կերպարանս:*

ա· 325բ—6ա Այլ ասէ — *Հրց· Աչխարհն համաւասա ո՞րչափ: Պտ. Ի մարգս որպէս ի հայելոյ, Աստուած եւ աշխարհս սեւսանի… Արդարդ գաստաւոր այս է… որ կայսր ոչ առէնու եւ այս Աստուծոյ միայն վայել է:*

բ· 326ա—բ Վասն տարերցս խառնման — *Հող, ջուր, աւդ… եւ ջերմութիւն ընդ օդոյն, եւ այս է որ ասէ· Թշնամիք անհնազանդիք եւ սրբերիք անբաժանելիք:*

73· 326բ—8ա ՀԳ· Որդեակիք յեսին ժամանակ է եւ լուարուէ թէ ևեռն գալոց է — *Եւ արդ պիտելի է, զի նախ գլալուսան Քրիստոսի ևեռն գալոց է… եւ յառաջագոյն մեռեալքն յառնեն:*

74· 328ա—30ա ՀԴ· Վասն գինոյ եւ արբեցութեան — *Զի՞նչ չահ ի գինոյ եւ կամ դի՞նչ գնաս: Պտ. Չարխարն ոչ է խոտեալ ի սուրբ գրոց… Հրց· Ո՞ր է ծանրագոյն եւ մեծ քան զամենայն մեզս: Պտ. Կատաղութիւն… մինչ զի Մովսէսն Որդին Աստուծոյ պատուիրեցաւ ի վերայ խաչին եւ ասալ բարձաւ եւ քաւեցաւ մեզ կատաղութեան յաշխարհէ:*

75· 330ա—2ա ՀԵ· Եւ ոչ ոք ել յերկինս… — *Տէրն մեր եւ Փրկիչն Յիսուս Քրիստոս զինքն միայն ասաց իջեալ յերկնից… կամաւ կրէր դժարչարանս:*

76. 332բ—4ա ՀԶ. Այր ումն գործեաց ընթրիս եւ հրաւիրեաց զբազումս... — *Այր այս զԱստուած ցուցանէ, եւ հրաւիրեաց ընդբազումս՝ այսինքն զհրէայս... վասն աղտեղի հեշտութեան այնպիսիքն ո՛չ կարեն մտանել յարքա[յ]ութիւն:*

ա. 334ա—5ա Զի որպէս փայլակն որ ելանէ... — *Ոմանք զՓայլածու աստղն ասեն եւ այլք զփայլատակումն... այս է նմանեցուցանելն զիւր գալուստն արեգականս ծագման:*

բ. 335ա Նմանեցաւ արքայութիւն երկնից առն վաճառականի... — *Պատուական մարգարիտ է հոգի մարդոյ... ոչ ապականեցու արծաթեղինօք փրկեցայք, այլ պատուական արեամբն Քրիստոսի:*

գ. 335ա—բ Եթէ ակն քո գայթագղեցուցանէ... — *Ոչ լինի իմացեալ մարմնապէս քանզի ոչ հրամայէ Քրիստոս զմարմնաւոր... Քրիստոսի հրամանն կատարեաց, որ ասէ. Եթէ ակն քո գայթագղեցուցանէ, խլեայ զնայ:*

դ. 335բ—6ա Երկան իշոյ արկանէր ի պարանս... — *Որպէս երկան իշոյ որ բոլոր հրջի, ցուցանէ զաշխարհական մեղաւորս... քան թէ ծանեան եւ յետս կացին ի սուրբ պատուիրանէն որ նոցա աւանդեցաւ:*

ե. 336ա Յորժամ յաղօթս կայցես... — *Բանս այս Բ միտս ունի, նախ մարմնապէս... բազում կերպարանք մեղաց մտանեն ի հոգին եւ ցրւեն զմիտսն:*

զ. 336ա—7ա Այլ վասն աւուրն այնորիկ եւ ժամուն ոչ ոք գիտէ... — *Բանս այս Բ յատկութիւն ունի, նախ զի ասէ թէ ոչ Որդի գիտէ... եւ մարգարէքն ամենայն վկայեն վասն այսր:*

է. 337ա—բ Տուն իմ տուն աղօթից կոչեսցի... — *Գիտելի է զի բանս այս բազում մասունս ունի, նախ եւ առաջին գողութիւն է յեկեղեցի... եւ սոքայ այսպիսիքս արարին այրս աւազակաց:*

ը. 337բ—8ա Թող մեզ զպարտս մեր...— *Արդ, զի՞րդ ոք իշխեսցէ զբանս տէրունականս ասել... զի յարժանաւոր աղօթելոյն հանդիպի մեզ ընդ Աստուծոյ լինել եւ որ ընդ աստուծոյն է ի հակառակէն որոշեալ է:*

թ. 338ա—բ Եւ մի տա[նի]ր զմեզ ի փորձութիւն... — *Փորձութիւն աստ զներգործութիւն չարին իմանամք... եւ մեք ի մերոց ցանգութեանցն փորձիմք, որպէս գրեաց Յակոբոս:*

ժ. 338բ—9բ Ի թզենոյ անտի ուսարուք... — *Եւ է՞ր աղագաւ զթզենին առակեաց, զի ահայ բազումք ի ծառոց նախ քան զթզենին ծաղկին... բարձաւ զաղանն այն եւ կորեաւ:*

ժա. 339բ Ասեն թէ մատնիչն Յուդա *յորժամ խեղդեցաւ եւ հեղաւ աղիքն... ընդ որ եմուտ արքայն երկնից:*

77. 339բ—40ա ՀԷ. Ի Պօղոսէ. Քանզի փող հարկանի եւ մեռեալք... — *Այլ թէ ո՞րպէս իցէ փողն այն, ոմանք ասացին թէ մարմնաւոր է... ձորն Յովսափաթու է մերձ յԵրուսաղէմ, ի լեառն Ձիթենեաց:*

ա. 340ա [Հարցումն] — *Վասն է՞ր առաքեալն Պօղոս նախ զառաքեալս ասէ եւ երկրորդ զմարգարէս...: [Պտ.] Զի առաքեալքն ընդրութեամբ յառաջ են... այսպիսիս բազումս գտանես յառաքելական մատեանսն:*

բ. 340ա—բ Յաղագս ամբոյ — *Ուստի՞ գոյացութիւն ամբոյ: Ամպ բաղկանայ ի ջերմութենէ արեգական... Լուծիւն Աստուծոյ նշանակէ, զի ամենայն եղականացս անհետազօտելի մնայ որպիսութիւն նորայ:*

78. 340բ—1ա ՀԸ. Պատուէր ետ Աստուած Աբրահամու եւ ասէ. Առ դու ինձ երինջ եռեմեան... — *Եզն եռեմեան այնոքիկ են ու ունին զլուծ խոնարհութեան... որով համարձակեցան մարդիկ ասել Հայր մեր որ յերկինս:*

ա. 341ա—բ Ասաց Իսահակ ընդ յԵսաւ անդրանիկ իւր. *Առ դու զաղեղն քո եւ զկապարճս եւ գնայ ի դաշտ... մեծ ուրախութիւն եղեւ դարձ նորա յերկինս առ Հրեշտակս, եւ ընդհանուր սուրբ եկեղեցւոյ:*

բ. 341բ—2ա Գրեալ է ի գիրս Արարածոցն, *թէ Իսահակ եւ Ռեբեկայ կինն իւր ատէին զքանանացիս... ի դրախտին ետ ուտել զպտուղն նախաստեղծիցն, ի պատճառս աստուածանալոյն:*

գ. 342ա—3ա Յովսէփ տարաւ զորդիս իւր առ Յակոբ նահապետն *զի աւրհնեսցէ զՄանասէ յաջ կոյս... յորժամ արկանեն ի դժոխս, անչափ ուրախանան դեւքն:*

79. 343ա—4ա ՀԹ. Սողոմոն ասէ. Ի դուստր որ լաւ է քան զորդի — *Ամենակալն*

Աստուած բազում ամլոց որոց ոչ գոյր զա-ւակ եւ ետ զաւակ սքանչելեօք… ոչ կորոյս զանուն հօրն այլ պահեաց զյիշատակն:

80. 344ա—5ա [Զ]. Ամուլն ծնաւ է եւ բազմածինն՝ նուազ — *Գրեալ է ի Թագաւո-րացն, թէ Եղկաննայի էին Բ կանայք… զի ասաց մարմին եւ արիւն ոչ յայտնեաց քեզ այլ Հայրն իմ որ յերկինս է:*

81. 345ա ԶԱ. Եւ ննջեաց Եղիայ ընդ բե-ւեկնի ծառովն — *Բեւեկնի փայտն կարծր է բնութեամբ… այսինքն յերկնից արքայու-թիւն, ուր է յաւիտենական ընթրիսն:*

82. 345բ—6բ ԶԲ. Նայ զարդարն վաճառ-եալ ոչ եթող ի ձեռանէ… — *Յովսէփ որդին Յակոբայ՝ արդարն որ վաճառեցաւ յեղ-բարցն ոչ թողաւ ի խնամոցն Աստուծոյ… նոյնպէս եւ մեք ասէն քաղցեալ եմք բանին մինչեւ անդր երթիցուք:*

83. 346բ—7ա ԶԳ. Եւ ասէ Տէր ցՄով-սէս. Զի՞նչ է այդ ի ձեռին քո, եւ նայ ասէ գաւազան… — *Նախ զի ցուցցէ թէ չէ փա-րաւոն խիստ քան զվիշապ… որ ի մահ գը-րաւեալ էին:*

ա. 347ա Վասն ի՞նչ պատճառի Եսայի ի մարգարէսն աստուածաբան անուանի եւ Յո-հաննէս յառաքեալսն եւ Գրիգոր՝ ի վարդա-պետսն — *Արդ, կարճ եւ համառօտ բանիւ այսպէս իմացուք. Եսայեա աստուածաբա-նութիւն է այս. Ես առաջին եւ ես առ յա-պա… եւ Գրիգորին՝ Աստուած էր միշտ եւ է եւ եղիցի:*

բ. 347ա Վասն բուական արեւատի — *Քառեակն թիւ խորհրդական է եւ պատուելի, քանզի ծնօղ է կատարեալ թուոյն Ժ—եկին… երդուեալ մեր ի քառեակն թիւ, ի մշտահոս աղբերն:*

գ. 347ա—բ Յոհաննու Մանդակունեցոյ, սակս միութեան ի Սուրբ Աստուածն — *Զի թէպետ տեսաք թագում դորա այլ Աստուած էր… զմահ ճաշակեաց կամաւորաբար, այլ անմահ էր:*

84. 347բ ԶԳ. Մովսէս ի ժամ վախճանի իւրոյ ազօթէր ասելով. *Տեսցէ Տէր ժողո-վրդեան իւրում այր որ ելցէ առաջի նոցա տանել յերկիրն խոստացեալ… զաշխատու-թիւն պահանջէ ի հաւատացելոց:*

ա. 347բ Գիրք ասեն սիկղ եւ հիդրայն ծովայինք — *Սիկղն չուն առի Գ գլխի եւ հիդրայն՝ չար եւս քան զնայ:*

բ. 347բ Վասն մաքրութեան ոգւոյ — *Աստուածաբանն Զ մկրտութիւն ասէ. մի՝ Մովսիսին… որպէս զոսկի զէն ասէ զգեց-եալ՝ անցանեն ընդ հուրն:*

գ. 347բ—8ա Պղատոն գրէ՝ *Պիթագոր այր //// եւ անվախճան. այս Հայր՝ սկսեալ եւ անվախճան… չարն որ չէ սկսեալ յԱս-տուծոյ եւ վախճան ունի զապառումն:*

դ. 348ա Վասն Անբծին — *ԶԱնբիծքն, ասեն թէ զառաջին եւ զվերջին զօրողայն յանմեղութեան է ասացած… ծառայ երկըն-չի ի տեառնէ:*

ե. 348ա Յուլիանոս Պորփիւրի հրաման ետ զաւետարանն լուծանել… *եւ համր եղեւ ամենեւին:*

զ. 348ա—բ [Հարցմունք] — *Զի՞նչ է հարկաւոր յաշխարհի: Պտ. Անունն… Հրց. [Զի՞նչ է] երկայն եւ զօրաւոր: Պտ. Սէր, զի ոչ երբեք անցանի եւ զԱստուած անգամ յաղթէ:*

է. 348բ [Մեկնութիւն] Ոչ յայսց արա-ր[ա]ծոց — *Զի այս արարած կամ ի հողոյ է որպէս զԱդամ… զի որ ի նմայն ծնեալ է ի Հոգւոյն Սրբոյ է:*

ը. 348բ ԶՅեսուայ պատմութիւն *Դաւիթ գրեաց, զԲ գլուխ Թագաւորութեանցն գրէ Յէու՝ որդի Անանիայ, եւ զերրորդն՝ Երեմ-իայ:*

85. 348բ—9ա ԶԵ. Վասն նշանացն Երու-սաղեմի — *Յառաջինն՝ ի վերոյ քան զքա-ղաքն եկաց աստղ մի նման նիզակի, ժամ մի ողջոյն կանգնեալ… Ը. Բան մարգարէա-կան գտաւ, թէ այր ոմն թագաւոր յառնելոց է նոցա, զոր նոքա Վեսպիանոսի կարծէին:*

ա. 349ա Նշանք եւ սքանչելիք տաճա-րին — *Նախ եւ առաջին զի մխան ոչ բնաւ հո-տէր անդ… ըստ սաղմոսին որ ասէ. Նշանս մեք ինչ ոչ տեսաք:*

բ. 349ա Հարցումն — *Զի՞նչ է պատճառ կնոջ ոչ լինել քահանայ: Պտ. Զի ասաց Աստուած կնոջն առ այր քո դարձ քո… ոչ է պարտ հոգեւոր իշխանին թոյլ լինել:*

գ. 349ա—բ [Տասնաբանեայ հաւատք]— *Առաջին՝ վասն աստուածութեան Հօր… Ժ. վասն համօրէն մարմնոց յարութեան ի մե-ռելոց: Այս է Ժ—բանեան հաւատքն ասաց-եալ:*

դ. 349բ Յաղագս ԲԺ ազգացդ որ գիր

ունին — *Երբայեցի գիրն՝ Ի՛... Թաթարին Իւ, զի ապր չգոյ որ գրեալ էր*։

86· 349ա—50ա ԶՋ· Զայսասիկ ժողովեցի ի միասին եւ գրեցի յատուկս Ձ եւ Հ եա՛ Տէր Մխիթար վարդապետս — *Ցոհաննու Աւետարան, Մատթէոսին... Ցեսու որդի Սիրաքայ*։ Ահաւ կատարեցան Հին Կտակարանքն ի կամս Աստուծոյ։

ա· 350ա—բ Թիւք նուրբ գրենացդ — *Փիլոնի իմաստնոյ՝ Ի գիրք... Մեծին Աբրահամ ասէլ Ի գիրք... իսկ գՎերլրումութեանցն չգտի*։

> 350բ—1ա «Թվին ՉԼԸ (1283) գրեցի, ՅԱյրիվանս...սպա ի [անապատի՛]
> Տէր Մխիթար վարդապետի,
> Այրիվանաց մեծի ուխտի,
> Եռափափաք տենչմամբ սրտի,
> Ծաժարեցեալ ի գործ գրչի։
> ԶԱստուածաշունչս ի մի տրփի,
> Եւ զնուրբ գրեանս որ ի կարպի,
> Ցուսով յԱստուած վստահալի,
> Գրել սկայ կարդ ըստ կարգի։
> Բայց ես տկար եւ հեզդ յոգի,
> Մարմնով տարտամ եւ ցաւալի,
> Ջունիմ Նիւթ յիս հաճելի,
> Ցորում Հոգին Աստուած հանդչի։
> Արդ պաղատիմ արտասուալի,
> Որք հանդիպիք այս մատենի,
> Զիս յիշեցէք Տեառն առաջի,
> Մխիթ բազում մեղք իմ քաւի։

87· 351ա—բ Զէ· [Զափէ եւ կշիռ] — *Տաղանդն կշռոյ է անուն, որ է ձիւն լիտր... Կաղանդն ամառուան կոչի, Ցորևլեանն Ծ ամ է*։

ա· 351բ—2ա Ի բաղ եւ ի Դ ամին Ճասրոյիոյ... առ՛ամենեցին գԱյաչեցարն եւ եղաւ տումարս Հայոց, Նայեւ գԱյաչեցարն Տէր Ներսէս ի Մամիւռեանց գտեալ ասէ Հրնոց յոյն գրով ի յորմանի։

բ· 352ա Գոգիկ ոմն անուն մխայնակաց յերիվանս, երաժիշտ լեալ, սաեն գմեսխիթն Նայ է արարել։

գ· 352ա Ցաղագս Խաչին Քրիստոսի — *Խաչն Քրիստոսի Նման է Ծառոյ մի, որ կոչի Փրաքսիմոս եւ յոյժ քաշմամի է օձից... սատանայ ոչ կարէ մերձենալ ի մեզ*։

88· 352ա—5ա ԶՐ· Ժամաննեսցեն ամէն յոգս ասիցես· Ոչ են կամք իմ ի դոսայ — *Դարձեալ, պարտ է խօսել ընդ կատարեալ հասակ ծերոցդ, յորոց պահանջի իմաստութիւն բանի... արժանաւոր լինիք քաւութեան մեղաց եւ ընդրկեցոյն Աստուծոյ ի սկզբանէ աշխարհի դասակցութեան. ամէն*։

89· 355ա—6ա ԶԲ· Ունայնութիւն ունայնութեանց··· — *Արդարեւ ունայն, որ ի վրճարին մարմնոյս մահկամբ... բազմաթեղուն գործէ զպատուղս արդարութեանն յայնմ գօրաւոր հասակի, քան յայլս*։

90· 356ա—7ա Ղ· Կշիռ մեծ եւ փոքր եւ չափ կրկին պիղծ են··· — *Ահ այնասիկ է բանս, որ ի վաճառս փողոցս նայեն... ասիկ եւ արծաթ ձեր ժանգահար եւ հանդերձ ձեր կերակուր ցեցոյ*։

91· 357ա—բ ՂԱ· Ցաղագս ապահարի — *Վասն էր օրէնսդիրն հրամայեաց չմերձենալ յայսահարն։ Լուր եւ իմայ զչարաչար վնասս անգողնոյ ապահարին... է որ յերիտասարդութեան եւ է որ յառաջ ժամանակաւ. չար սխոն յայտնի*։

92· 357բ—60ա ՂԲ· Ընդդէմ այլազգեացն որ պիտակ հատատով պարծին առանց գործոյ եւ սրբութեան — *Հաւատն տղերայ է առանց ջրոյ, ծառ է առանց պտղոյ... գԱստուած ճանաչել եւ յԱստուծոյ կամացն հրաժարել մեծ առաւելք է*։

93· 360ա—1բ ՂԴ· Աարտաճին իմաստասիրացն բան ասացեալ սակս աստուածատեսութեան — *Հոմերոս նշանաւոր փիլիսոփայ ասէ· երեք գօրութիւնք երկնից մեծք անճառելիք··· այր որ լինի ընդ կընոջ, ասէ, յիւրն նոյն օրին եւ յօտարին ոչ բընաւ*։

94· 361բ—2բ ՂԴ· Յիմաստասիրացն ընշաւիճ բնութեան մարդկան — *Որ արիւն յաւել լինի, ապիտակ լինին երեսքն եւ կարմիր, խարտեաշամազ, քունն չատ··· ի խոչափէղն եւ ի կոկորդէն երթայ ի ստամոքս*։

ա· 362բ—3ա Դիմռոսկիտոսէս եհարց, թէ ընդուն մանգանն եւ կերակուրն ուստի՞ է, եւ ո՞րպէս նայ յորովայնին — *Դիոգրատէս ասաց· Կին յորժամ յղի լինի, կանացիքն արգելուն·· զի յարենէ կերակրեցաւ եւ աճեցաւ*։

բ· 363ա—բ Որ ի Բասայ բժշկապետէն— *Զի տղայոց ընութիւն լինի ցրտային եւ գի ճային··· կանացիքն անուցանեն զմանուկն*

եւ յորժամ չհանդուրժէ ունել, սովամահ լինի եւ անցուցանէ։

գ. 363բ—4ա Վասն երիտասարդաց բնութեան ի Բասայ — *Զի նման է ջերմութիւն այնպիսոյն հրոյ սատմոքսն ջերմին լինի... յօր հասարակն անօթի կացցէ։*

դ. 364ա—բ Նորին վասն ծերոց բնութեան — *Զի ծերոց բնութիւն շրջի ԾԸ ամենիցն ի վեր... խոզի միս եւ արջառոյն մնասէ, զի հալէ եւ զփորն լոյծ ունի։*

ե. 364բ—5բ Ասկղեպիդեայ վասն չորից բնութեանց մարդոյ եւ տարոյ եւ ամսոց — *Բնութիւն մարդոյ բաժանեալ է ի չորս առաջս... կեր ջերմին եւ կլծու ինչ եւ գինի անապակ արբ։*

զ. 365բ—6ա Վասն բնութեան մարդկան — *Բնութիւն մարդկան է ի չորից նիւթոց բաղկացեալ... զոր բերէ բոլորէխումբութիւն՝ սաստկացեալ մասինն ծննդական։*

է. 366ա Յաղագս բնակրութեան — *Բընակրութիւն են այսոքիկ. քաղց, ծարաւ... եւ բովանդակապէս ի վերայ եդեալ զկենելն եւ զմահն, որ լինի Դժ։*

ը. 366ա Յաղագս եկամըտից — *Եկամուտք են այսոքիկ. որկորամոլականն... ըստ բնակրութեան եւ ըստ եկամըտի, որ լինին հաւասարապէս ԼԲ։*

թ. 366ա—բ Յաղագս բնութեան հոգւոյ — *Հոգին հուր է եւ նման օդոյ... ունի զերադահան չարժողութիւն։*

ժ. 366բ Յաղագս բնակրութեան հոգոյ— *Հոգոյն են ցանգականն... առ բարի եւ առ չար։*

ժա. 366բ Յաղագս եկամըտիցն — *Եկամուտք հոգոյն են այսոքիկ. սնափառութիւնք... ի բոլոր չարժմանէ էակացս քննեցաք հաւաստեաւ եւ եդաք, որ են ԽԴ, կէսք ԽԲ ասեն։*

95. 366բ—74բ ՂԵ. Ի բըժըշկարանէն յաղագս բնութեան մարդոյ — *Ի չորից գոյացեալ ասի մարդ, վասն զի Դ պատճառք են լինելութեան ամենայն մարդոյ... բայց որ գոյացոյց զհոգին եւ ըստեղծ զմարմինն եւ միաւորեաց զսոսա, զբովանդակն ինքն գիտէ, եւ նմա... ամէն։*

96. 374բ—6ա ՂԶ. Սակաւ պատմութիւն Տէր Պետրոսի Գետադարձիկն է—*Ի ժամանակին յորում էր Թուականն Հայոց ՆՀ* (1021) *Թագաւորն Հոռոմոց Վասիլ եկ յԱրեւելս եւ եկեալ յաշխարհն Հայոց... յայնմհետէ եղեւ իբրեւ զհայր Հայոց ազգիս եւ չնորհեաց վանացն Բժ գեւղ, եւ Քրիստոսի անմահ Թագաւորին փառք... ամէն։*

97. 376ա—բ ՂԷ. Յաղագս անձրեւաց թէ զի՞նչ է — *Արդ, զծովն մեծ շուրջ պատեալ ասացին զաշխարհովս... կայծակն եւ հուր եւ որ ինչ նման է սոցին։*

ա. 376բ Յաղագս բալոյ — *Բալ լինի ի նօսրութենէ ամպոց... զոր Աստուած կարգեաց յօգուտ մեր։*

բ. 376բ—7ա Յաղագս որոտման թէ զի՞նչ է կամ ուստի՞ — *Որոտումն լինի յորժամ վարին հողմք... զի հարաւային օդն թանձրէ զամպն։*

գ. 377ա Յաղագս ձեան — *Ձիւն լինի յորժամ ի հարաւակողմն խոնարհի արեգակըն... եւ մինչ սեղմապէս, ձիւն ասի։*

դ. 377ա Յաղագս կարկտի — *Կարկուտ լինի ի հողմոց... զոր ոչ ոք կարէ հասու լինել ստուգապէս։*

ե. 377ա—բ Յաղագս անուանց հողմոց — *Որ բարէխառնապէս լինին հողմք... եւ մառախուղ զլերամբն պատեալ լինին։*

զ. 377բ Յաղագս փոթորիկ հողմոյ, զոր ի բազգաղանս եւ յառասպելս վիշապ հանել ասեն — *Փոթորիկն հողմ է, որ յերկրէ ի վեր ելանէ... եւ այս է զոր վիշապ հանել ասեն։*

է. 377բ—8ա Յաղագս ցոլացեալ աստեղաց — *Իսկ աստղ որ ձգի յօդդ, ի չփելոյ հողմոց լինի... բոլորակ լինի, գուշակէ ամպոց։*

ը. 378ա Յաղագս աղբերաց բնութեան — *Աղբերացն բնութիւնք են այսպէս. յաւուրս ամարայնոյ բարձրանայ արեգակն... Ասկլեպիդեայ եւ Հիպոկրատեայ՝ ուսմանն ճարտարապետքն ասացին։*

թ. 378ա—բ Յաղագս շարժման թէ ուստի՞ լինի — *Շարժումն լինի ի հողոյ բռնութենէ... է որ զօրագոյն եւ է որ մեղմագոյն։*

ժ. 378բ Արիստոտէլէս ընդդէմ որոց Աստուած ասեն զտարրսդ այսպէս առադրէ — *Թէ գոլով սոցայ շարժութիւն, յայլմէ զօրութենէ ունին սոքայ զշարժիլն... նայ է Աստուած արարիչ եւ շարժող զամենայն։*

ժա. 378բ—80բ Յաղագս որ ի մէջ երկնի

եւ երկրի լինին նշանք — *Որոտումնդ որ լիներ յանդարձակիս… եւ օդոյն վերաբերեալ, անդէն անփոփի*։

ժբ· 381*ա* Ցաղագս կաթինդ ծրոյ — *կաթինդ ծիր որ անուանեցին, ոչ է այնպէս որպէս չարքն առասպելեցին… ընդ ազօտ երեւմանէն լոյսն միասոր տեսանի*։

ժգ· 381*ա—2բ* Այլ բան օկտակար — *Զանազանի սահման ի սահմանադրութենէ… սիրգրն հանուրց քոյոց մի, իսկ զարին Բ*։

ժդ· 382*բ—3բ* Այլաւստ — *երդումն է առնուլ զկաւատած ի հաւատ… փախաքումն է ցանդութիւն տրփելոյ իրի ի հարուստ*։

ժե· 383*բ—4ա* Այլաւստ — *ժամանակ է թիւ չարժութեան նախկինումն եւ ի վերջնումն… արու է կենդանի որ յայլումէ ծրնանի· էգ կենդանի որ յինքեան յընանայ*։

ժզ· 384*ա—բ* Մաստւիճ մարմնոյ — *Ուղիղ է մասն մարմնոյ, զչաղկան կենաց յինքեան ունելով… կաթին է յարէնէ կերակուր կենդանոյ ի փրկութիւն մարմնոյ*։

ժէ· 384*բ—5ա* Ցաղագս հոգոյն եւ ազատութեանց նորին — *Դարձեալ այլ իմաստութիւն եւ ուսումն չհաւանած· բանական հոգին ի զօրութիւն ունի… կատարեալ իմաստութիւն յերկուս բաժանի, ի տեսականն եւ ի գործնականն*։

ժը· 385*ա* ՅԱւետարանէն· *Ահայ չորք ամիսք են եւ որ հնձէն վարձս առնու· Հասարեայ պիվականն ենի ամ եւ երթ կ, կ եւ գամէն կ թիւ կալ եւ միաւորեայ, որ լինի Դ ամիս, եւ է կատարած աշխարհիս*։

98· 385*ա—բ* ՂԲ· Սակս հերձուածողացն բէ յորում ժամանակի եղեն — *Ցաւուրս Կոստանդիանոսի բարեպաշտ քաղաւորին եւ բեւեցաւ Արիոս… զի բնութիւն ընդալան եւ հաստատեցին, զոր ուղղափառքն նզովէն եւ ոչ ընդունին*։

99· 385*բ* ՂԹ· Ցաղագս պատարագ մատուցանելոյ, զոր ոմանք խափանեն եւ խոտան համարեն — *Ընդհակ ոչ հաճոյացաւ Աստ Աստուծոյ անհնազանդութեամբն… եւ էր այնուհետեւ ի սուգ մեծ եւ ի տրտմութիւն… (չար· քաւուած)*։

Բ· [Ցաւելագրութիւն՝ ԺԷ–ԺԸ դդ·]

1· 1*ա* [Մեկնութիւն սաղմոսաց]· *Սաղմոս արիհնութիւն ի Դաւիթ*· Յուպ էռ եւ գաւազան — *Յուպ աստուարն է եւ զործի պատեհարժմի… Մխիթարիչք եղեն ամենայն աշխարհի*։

բ· 1*ա* ի բան սաղմոսին· Աւծեր իւղով զգլուխ իմ — *երեք ղէմք յայտնի՝ աւծօղն… ջուրն խառնեալ ի դինին տպականութեան է ցոյց*։

գ· 1*ա—բ* Սաղմոս աւրհնութեան ի Դաւիթ· Տէր թագաւորեաց··· — *Նախ, թագաւորեաց ասելն ցուցանէ զօր Մկրտութեան… զօրութեամբ պատժոցն ձախակողմեանցն*։

դ· 2*ա—8բ* Նախերգաձիճ Բարգիս — *Ով դաւթ լուսեբաղխ եւ կամառք լուսափայլ սուրբ հանդիսից, ծանիցէ վեհմոտիւնդ ձեր, զի որպէս ի պատյոս կուտակեալ այնպէս ծովու անկանիցի ոք… այլ եւ զարէի եպիկոպոս եւ զդլուխս նահանդիս որ այս անուն////* (չար· ՅՁղուած)։

ե· 3*ա* Սաղմոս աւրհնութեան ի Դաւիթ· Հաներ գհաց յերկրէ··· — *Նախ հաց զմարմին եւ զինի գհոգին եւ իւղ զմիտս զարթուցանէ… չորրորդ, եւ պարարէ օծումն հետանոց*։

զ· 9*ա—10բ* Որպէս իւղ զի իջանէ ի գլուխ··· — *Աւրինակ տայ զայս ի միասին բնակելոյ եղբարց··· ի հինն զանգանէն առ բառորոտումն*· *ամէն*։

1*ա—10բ* առաձնին պրակ մըն է գրուած ճօտրգրով՝ ԺԷ դ· եւ կցուած մատենային։

2· Պահպանակ 1*բ* [Տաղ սիրոյ] — *Այն առաւատ եւ լոս, / Պլպուլ նստեալ է առուս··· (կրկ· պահպանակ 2ա)*։

3· 9*ա—բ* [Մեկնութիւն եւ այլ բաներ]· Իջին անձրեւ··· — *Գետք ցանդութիւն ի մարմնի··· Թէ չարաքեան՝ բուռն տարին լինի Քշուառութեան, քաղօրք անդանին, գինի եւ հաց պակաս*։

4 150*բ* [ժամանակագրութիւն] — *Ի վեց հարիւր ՄԶ թըւին թագաւորեաց Լեւոն Բազբատունեաց ի Կլիկիա··· յեւթն ձՈՐ Աստուածպիտ զանն մեռաւ*։

5· 303*բ* [Տաղ թաղման] — *Եկեալ Յովսէփ քակել բրբեւոս ոտաց եւ ձեռին, / Հուր բորբոքեալ երեւեցաւ բեւեռաց տեղին··· / Պահապանս դինու[ո]րաց զնդին կացուցին*։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՑԻ

1· 150*բ Ով սուրբ ընթերցող խնդ* Ցովանէս *յիշեա ի Տէր*։

ՊԱՏԱՐԱԳԱՄԱՏՈՑՑ

ՌՃՂԹ — 1750

Գրէ՛ր՝ Յովաաննէս երէց։ Ծագումն՝ Յովան Էսթիւցի։ Մասցող՝ Դաւիթ։

Թերք՝ 46։ դատարկ՝ 1*ա*—*բ*, 44*բ*—6*բ*։ Գրակ՝ 6×8 (2 6)։ Նիւթ՝ թուղթ։ *Մեծութիւն՝* 29,5×21,2։ *Գրութիւն՝* երկսիւն։ Գիր՝ բոլորգիր։ Տող՝ 20։ Կազմ՝ քաց շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշի, աւտաւր՝ ևարեւագոյն մետաղ։ Լուսանցակողք՝ կարմիր։

Մանրանկարչութիւն՝ Միւռոնի կաթողի՝ 2*ա*, Աւետումն՝ 2*բ*, Երկրպագութիւն մոգուց՝ 4*բ*, Խչեփութիւն Քրիստոսի՝ 7*բ*, Թաղումն՝ 9*բ*, Յարութիւն՝ 12*բ*, Համբարձումն՝ 14*բ*, Պատարագ՝ 16*բ*, 19*բ*, 21*բ*, 26*բ*, Ս. Կոյս՝ 23*բ*, Հաւատքութիւն՝ 25*ա*, 32*բ*, Ընծայումն Քրիստոսի՝ 29*բ*, Մկրտութիւն՝ 31*բ*, Ս. Էջմիածին՝ 37*բ*, 12 վարդապետներ, մեծաւորք՝ Դաւիթ վարդապետ ստացող մատենիս՝ 38*ա*։ Կնախօսութիւն՝ 13*ա*։ Գլխագարդ՝ 3*ա*1, 5*ա*1։ Զարդագրութիւն՝ բոյնագիր եւ կենդանագիր։ Գոյներ՝ կարմիր, կապոյտ, ևարեւագոյն, դեղին, կանաչ, ոսկեգոյն եւ արծաթագոյն։

Վիճակ՝ բաւարար։ Գործածութենէ լուսանցքները խուճացած։

Կոյնպէս հազարաց
ի առեալ օրհնութեաց
գոհացաւ Հերբեան

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

2*ա*2—4*ա*1 Սաղմոս — *Քահանայք քո զգեցցին…*

5*ա*1—36*բ*2 Ազօթք առանձնական… — *Որ զգեցեալ ես… Օրհնեալ եղերութ… եւ Տէր եղիցի ընդ ամենեսեան* (Աւետարան *չիք*)։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԴՐՉՈՒԹԵԱՆ ԹԱՄԱՆԱԿ

ա. 3*ա* (*առարին լուսանցք*) *Ով աւուրք պատարագող, յիշեցէք ի մաքրափայլ յաղօթս ձեր զյուսահոգի Աւետիս վարդապետն, եւ դուք յիշեալ լիջիք* (*նման՝* 10*ա*, 15*ա*, 24*ա*, 27*ա*։ 22*ա* «Աւետիս եպիսկոպոս»)։

բ. 29*ա* (*առարին լուսանցք*) *Ով պատարագող, յիշեցէք երկնահրաւէր ազօթիւք զհեզահոգի Դաւիթ վարդապետն եւ զհոգեւոր ծնօղն՝ Աւետիս հանգուցեալ վարդապետն։*

գ. 32*ա* (*առարին լուսանցք*) *Ծիշեալիր անմահ Գառնին Աստուծոյ, երկնաշունչ սքանչանելիւք ազօթիւդ զհեզահոգեաց Դաւիթ արքեպիսկոպոսն, եւ իւր հոգեւոր ծնօղ՝ հանգուցեալ Աւետիս վարդապետն։*

դ. 37*ա*1—*ա*2 *Փա՛ռք… Արդ, ազաչեմ զամենեսեան ազերսագին պաղատանօք զլոյս երամիդդ՝ զզազափարող եւ պատարագող սրբոյ մատենիս, աստուածատունկի հոգեբողբոջ բուրաստանս, երկնաշունչ գանձարանս, ոսկեհանոյլ աշտանակս, հոգեկենդանիչ գանձս։ յիշեցէք սրամ մտօք զերիցս երանելւոյ Տէառն Դաւիթ աստուածառաքեալեան քաջ բարեպաշտեան, որ մեծաւ յուսով եւ ինքնայօժար կամօք եւ ջերմաջերմ սիրով ցանկացաւ, զբել եւտւր զայ՝ աստուածային մարգարտիս, զոր Տէր Աստուած բարեաւ վայելել տացէ ընդ երկայն աւուրբք, ընդ երջանիկ տարւոյոց եւ երանեալ հայրապետացն դասաւորեացէ։ ամէն։*

Ի թուականութեանն մերում ՌՃՂԹ (1750), եւ ի հայրապետութեան աւուրս էջմիածնի Տէառն Ղազար կաթողիկոսի, եւ ի կեսարիոյ դիտապետի՝ Տէր Դաւիթ արքեպիսկոպոսի, զերազրական վարդապետիս։ Զեռամբ մեղաւոյս նորընծայ Յովհաննէս մեղապարտ իրիցի։

Եւ դարձեալ երբեմն անհնել ազաչեմ եւ ազերսեմ, ով զաւազ սրբազանից, յիշեցէք յերկնագնաց յաղօթս ձեր զվերոյիշեալ քաջ բարեպաշտեան եւ զվճռոյ սուրն՝ մխով Հայոց մեղայիւ, զոր Տէր Յիսուս զձեր յիշատագով եւ մեր յիշեցելոցս ազդմեծացի իւր մխանգամ զամսեանն։ ամէն։

ե. 38*բ*1—9*ա*2 *Ի սկզբանէ մինչ յօրն վերջին,*

Ոչ վերանայ խնամքն արարչին,

2. 283բ *Սուրբ ընթերձող այսմ տառիս,*
Եւ ճաշակող սուրբ սեղանիս,
Բազում շնորհիր զողորմիս՝
Ինձ բազմամեղ Յովանիսիս,
Թէ թեւանալ մեղաց բեռիս,
Եւ հետեւել միշտ ի բարիս.
Ստացա զգիրքս Ռ (1551) *թվիս,*
Որ ի վիշապէ բազմագլխիս,
Լինէ առիթ եւ փրկէ զիս:

3. 303բ *Յիշեցէք զիս ըզմեղաւորս ըզ*Սիմոն, *ես եմ մոլորեալ:*

4. 385բ (ԺԸ դ.) Յակոբ Սարգիս:

5. 386ա (ԺԸ դ.) *Յիշատակ է այս Խրատագիրք որ ետ չէտէպ* Հօվասափիս *Աստուծոյ իւր անանց կեանք տացէ. ամէ[ն]. Աստուած իրս վարձ բարեաց բարգեւեսցէ* Տէր Ս[տ]եփանին *եւ իւր:*

6. (*Բ փեղկի ներքնամասը*)
Այլ ոչ գիր գրեցի,
Զայս գրիչ փորձեցի,
Մի մեղադրեր Տէր Հօվաս[ա]փիս
Եւ անիրաւ գրչագրիս:

7. (*Ա փեղկի ներքնամասը*) *Նուէր Կիլիկիոյ կաթողիկոսարանի, Անթիլիաս, Պէյրութ.* Մանասէ Գաբրիէլեան, 1945 *Մայիս* 20:

Կնքադրոշմ՝ 12բ «*Բ[րիստոս]ի Ծ[առ]ա[այ]* Յակոբ *վարդապետ* 1809» (*Նման՝* 101բ): *բ.* «*Յ[իսուս]ի Բ[րիստոս]ի Ծ[առ]ա[այ]* Սիմէոն *վարդապետ* Ապարանցի, *թվին ՌՃԾԳ* (1704)» (*Նման՝* 194բ): *գ.* Պահպանակ 1բ «Euphrates College Library» (*Նաեւ՝* 16ա): *դ.* 1ա «Euphrates College Harpoot Turkey» (*Նաեւ* 28ա, 72ա, 385բ): *ե.* Պահպանակ 1բ, 128ա, Պահպանակ 2ա *այլ կնքադրոշմներ՝ անընթեռնելի:*

120

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ

ԺԴ-ԺԵ — XIV-XV

Ստացող՝ Ներսէս եւ Մովսէս:

Թուղթ՝ 109: *Պրակ՝* Ա—ԻԹ×12 (Ա—ԺԹ չիք, Ի 9, ԻԱ—ԻԳ, ԻԹ 10): *Նիւթ՝* թուղթ: *Մեծութիւն՝* 16,6×11,9: *Գրութիւն՝* միասիւն: *Գիր՝* բոլորգիր: *Տող՝* 23: *Կազմ՝* մուգ սրճագոյն կաշեպատ տախտակ, աստառը՝ կարմիր կտաւ:

Պատառիկ-պահպանակ՝ 1 թերթ մագաղաթ վերջը, երկսիւն, բոլորագիծ երկաթագիր, ԺԱ-ԺԲ դդ. եզրահատուած, Ա. Տիմ. Ա 16—7, Բ 7—15:

Վիճակ՝ բաւարար: Առաջին երկու թերթերը վնասուած, մագաղաթեայ պահպանակ մը զմելիով հանուած, կռնակը վնասուած, կապիչները ու փականները ինկած:

ԾԱՆՕԹ. Նուէր՝ դեղագործ Մանասէ Գաբրիէլեանի կողմէ:

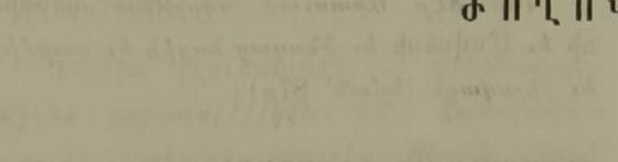

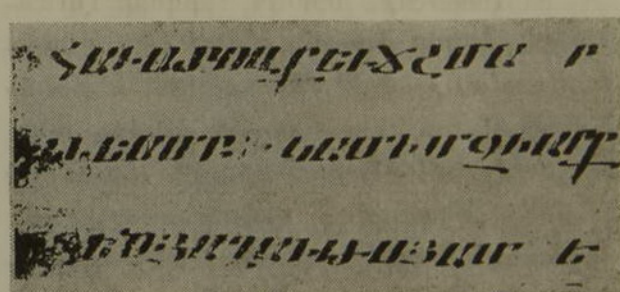

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. 1ա—59ա [Վարդանայ վարդապետի Մեկնութիւն Արարածոց — *Ի սկզբանէ արար Աստուած... գոյա]ցուցեալ, զտեսակն արար յետոյ, իսկ աստ զտեսակն յառաջ գոյացոյց.. ծնանի ի միտս մարդկան թէ կեանք է մայր ամենայն կենդանեաց:*

Հեղինակը ճշդուած՝ Մաշտոցի անուան Մատենադարանի թիւ 1003 ձեռագրէն:

2. 59ա—61բ Իէ. Զի Երեւեցան շնորհքն փրկութեան ամենայն մարդկան... — *Այսինքն, քարոզեցաւ ճշմարտութիւն ժողո-*

վրդեանն եւ հեքաեոսաց, տէրանց եւ ծառայից… զի մի ոք իցէ, ասէ, որ զձեզ արհամարհիցէ։

բ· 61*բ*—73*բ* ԻՀ ·Ցուդայ, գիեզ ատիճնեսցեն եղբարք fn… — *Ասաց Աստուած մարգարէին առաջնոյ եւ յետ բարեկամին իւրոյ Մովսէսի· Որհնուրդ իմ նախ ինձ եւ ապա իմոցն ի յայտնի… եւ կատարեալ կերպովս աստուածամարդացուչքն գործք եւ բան։*

գ· 73*բ*—4*բ* [Ցորդորակ] — *Զորս եւ մեզ արժան է յանձինս մեր ցուցանել զոչխրանսկանսն եւ լինել նմա պատմուճան լուացեալ… եւ զուարթացեալք եւ պատճառ փառաց նորա։*

3· 74*բ*—5*բ* [Պատմութիւն համառօտ]— *Սկիզբն Թագաւորաց Հայոց՝ Պարոյր ի վարքակաց պսակեալ եւ տեւեալ մինչեւ ի բանգում ժամանակս, մի բան միոջէ Թագաւորութիւնն եւ եկն եհաս մինչեւ յերուանդեան Տիգրանն… յետ այնորիկ Թագաւորեաց եղբայր Թորոսին՝ Աչէնն ԶհՎ (1312) Թուականի Հայոց եւ ընդ հեղինակին կոստանդեայ պնդեալ պահեն զարկանել Ջրոյն ի սուրբ Խորհուրդն… այլ առաջիկայն Աստուծոյ եղիցի յանձին որ կարասցէ ի յամենայնի։*

> 75*բ* Աբաքեբէն այթուբէնի գրչափրթներ կատարուած են։

4· 76*ա*—87*բ* Սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչին Հայոց պատմութիւն համառատ — *ի յԱդամայ քան եւ մինչորդ Նահապետ էր Աբրահամ, որ յետ Մառայի առ կին զհնութուրա, յորմէ Ծնաւ զորդի եւ արձակեաց յԱրեւելս յԻսահակայ որդւոյ իւրոյ, յորմէ եղեն ազգն Պարթեւաց… եւ ի ինդրէն Թագաւորին Զհնոնի, եւտուն զնչխարս Գրիգորի Աբշակունեաց եպիսկոպոսի, որ էր այր աւաքինի եւ սուրբ, եւ յանուն նորա մեծարեց աւուր եւ գամանի մասն ինչ, եւ Քրիստոսի փառս յաւիտեանս։ ամէն։*

5· 88*ա*—99*բ* [Ագիւսակ Տօնացոյցի] — *Երբաեւցուց՝ Տրէք ԺԶ, Հայոց՝ Քաղց ԻԻ, Հռոմոց Ծունուար Ա՝ Բարզի կեսարս… Հռոմոց Դեկտեմբեր ԼԱ՝ Թեմեստոկլոսի, Արգարու Թագաւորի։*

6· 100*ա*—8*բ* [Զկարգ ապաշխարութեան հարցիցն — *Գալատեան Հոգւոյն զու սկիզբն արա ապաշխարութեան չարաչներոյն… Շաբաթ՝ հայրապետացն կոստանդնուպաւլեայ սուրբ ժողովոյն ձՂ (150)–իցն եւ է ի Ծուներս ԻԶ (26)։*

7· 109*ա*—*բ* Ահա կատարեցաւ ամենայն տիեզերի եւ պատմածի խաւսից եւ ահա կամիմ զչափ դարա համառատել մղոճախաղաց ոտնաչափութեամբ, աւժանդակաբար ասպարիզանեմ գիտութեամբ — *ի Դրնաս մղոն Մ (200), ի կարնոյ քաղաք, անդի մղոն Մ (200) ի Փոսաչարսէն Հայոց… այս քեզ յինէն ընծա գրաւորական, զերծանել ի գործիքի ներգործութենէն եւ զեղգեղոյ մղոնական գրամատիկոս տատիցն եւ ի բազմավէպ պապայ Ազէքսանդրացոյ· ողջ լեր։*

8· 109*բ* Ցաղագս քէ ոյք յառաջիւրցն ամառնացեալ էին եւ կամ ոչ — *Պետրոս եւ անուն կնոջ իւրոյ Գուգիաս… Աղբէաս եւ անուն կնոջ նո… (չար. Քաւխուած)։*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԴՐՋՈՒԹԵՆՆ ԱՄԱՐԱՆԱԿԻ

75բ Տէր Աստուած ողորմեա Ներսիսի եւ Մովսեսի եւ Ծնողաց նոցին եւ զարմից եւ յիշողացն (Նման՝ 87բ)։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՑԵՏԱԴԱՅԻ

1· 75*բ* (ԺԸ դ·) *Ցիշատակ է այս զիրքըս* Միսաքեից *Հանգուցեալ Հոգի եղիսին որդուն՝ Խոճայ Տեփաննոսին է վայրկ վայելցենէյ· ամէն։*

2· 88*բ ի մեղապարտ* Երամէս *Հասցէ գիր սիրոյ բարեւ, մեր սիրելի Պետրոս եղբօրս։*

3· 91*ա ի* Տէր Երամէս *Հասցէ ողջոյն մեր սիրելի Յոհան վարդապետին, ի մեղապարտ* Երամէս *Հասցէ Սերովբէ։*

4· (*ի վերկի ներքնամասը կտաւի վրայ*) *Նուէր Կիլիկիոյ Հայ կաթողիկոսարանի, Անթիլիաս, Պէյրութ· դեղագործ Մանասէ Գաբրիէլեան· 1945 Մայիս* 21։

Կնիքադրոշմ՝ 2*ա* «Euphrates College, Harpoot Turkey» (*Նաեւ՝* 109*բ*)։

121

ԺՈՂՈՎԱԾՈՑ

ԺԸ — XVIII

Գրիչ՝ Գասպար կրօնաւոր։

Թերթ՝ 256· գասարկ՝ 1*ա*—16*ա*, 142*ա*—52*բ*, 207*բ*—12*բ*, 221*բ*, 224*բ*, 230*բ*, 236*բ*, 243*բ*, 246*բ*, 253*բ*—5*բ*, 256*բ*։ *Գրակ՝* 1×16+ և—ԺԲ×12 (Ի 16) + 1×8։ *Նիւթ՝* թուղթ։ *Մեծութիւն՝* 15,8×10,7։ *Գրութիւն՝* միասիւն։ *Գիր՝* նօտրգիր։ *Տող՝* 16—26։ *Կազմ՝* շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ։

Վիճակ՝ անթերաբար։ Ջախազանց ցեղակեր, ծայրամասերը խոնաւութենէ վնասուած, կաշին ճեղքուած, կապիչները ու փակումները ինկած։

Տեղօք· *Հ*· *Ն*· *Ակինեան*, *քխ*· 26։

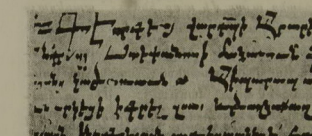

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1· 17*ա* [Լուծմուիծ] — *Յանդիմանութիւնս յաբառս////ցէն*։ *Լծ*· *Հաստակամբար եւ յատկապէս տարբերութենէն (մեայն այլոքան)*։

բ· 17*ա* Վասն պահոց, *թ* քանի Զաքարիայ· Պահեա ինձ *թ* չարիք···—*Գիտելի է զի ե տեսանեմք պատճառս հիւանդութեան մարմնոյ··· առաւել եւ նուազն հիւանդութիւն առնէ*, (8 տող Գ· *Տաճեւացիի Ամարան հատորի Դն գլուխէն*)։

2· 17*ա*—25*ա* Այս է բովական ստոյգ, զոր ես առի ի լիմ յանապատն (Պարզատումար) — *Թովման այսպէս արայ· կալ Քիւ մի յԱրաց ամսոյն եւ Քուէա մինչեւ ցՕգոստոսի···պահէն կրօնաւորք, եւ Քրիստոսի մարդասիրին փառք յաւիտեան· ամէն*։

3· 25*ա*—*բ* [խրատ] — *եՔ չարաճաճ լինի եղբայր ղեղրոյ առայի քո··· այս են որ խաւարեցուցանեն միտք, ի չառ խօսելոյ··· ընչաւէր լինելոյ*։

4· 26*ա*—34*ա* Գէդրգեայ վարդապետի արաբեալ ի խնդրոյ Մտեփաննոսի մականուն Գոյներևրիցացց կա[յ]ծառաւն — *Աղագրապատմութիւն անձամբ ձեռնարկեցի ի գրել զառ եւ ծաղկաքաղ արարեալ, զման ինչ գրելոցն յԱհրամտակիսէ հռետոր գԸնի եղի առ··· որք ի սակաւուցն գրագումն վարդապետի կարգանան առնուլ ի միտ, որպէս Քէ միով բանիւ գՀազարաց պատասխանի· փառք Քրիստին··· ամէն*։

բ· 34*ա*—41*ա* Առաստակիսի քառագրոցն հաղեալ եւ այս վասն յծդրդութեան — *Ազաչեմ զձեզ, ով եղբարք, մտադրութեամբ ընթերցուածոյ, եւ ինչ լուսաւորեն միտս ձեր· եւ այս ևն առանձին յծդրդութիւնք—բեն, մեն, սէ, փիւբ··· ընկալցիք իբր զրանալի գրանց առուգաբանութեան իմաստից, որ ի ձեռն յծդրդութեանց*։

5· 41*ա*—2*ա* Վասն մէկնողաց աստուածաշունչ գրոց, *թէ* n°վ nf են արարեալ· Հրց· — *Պտ· Այսոհետ վարդապետն ի Մանահին վանացն··· զերդ երկոյն՝ Գրիգոր Նիւսացին, յետոյ Գրիգոր երանելի սուրբ Նարեկացին*։

բ· 42*բ*—3*ա* Հրց· n°վ nf է արարեալ զամենայն լուծմունս եւ զամենայն բացատրութիւնս — *Պտ· ՈԼԲ (1383) թվին, Գրիգոր վարդապետն Տաթեւացին լցեալ Հոգւոյն սրբոյ արար զԱգիսատուկի Լուծումն··· Սիմեանց Տէր Մտեփանոս ձեռնադրեալ ի Բարգիսայ··· արար Մեկնութիւնս Համառօտ չորից աւետարանչացն եւ արարածոցն եւ Ճառայ եւ քերականին եւ այլ գրոց, եւ Քրիստոսի մարդասիրին փառք յաւիտեանս*։

6· 44*ա*—*բ* Ելբն մահու չափ մեղին եւ անիծեալ գստերին իւր — *Հայրապետիկան առաջին դստերն անհնազանդութիւն··· ապստամբանալն եւ չարախիլն, հեշտանալն, յորմէ ազատեցէ զմեզ Քրիստոս··· ամէն*։

բ· 44*բ* Հրց· Քանի՞ շափ են սադմոսին — *Պտ· ԺԸ՝ մարգարէութիւն, երանութիւն, աղաչանք··· Թեպզրութիւն, որ է յորդորումն բան կամ յոգումն*։

7· 45*ա*—92*բ* Քրիստոսի նուաստ ծառա-

յից ծառայի՝ Աստուածատուր քանի սպասաւոր գտնարեցի ի մի վայր զվկայութիւնս յաստուածաշունչ գրոց, այսինքն ի Հին եւ ի Նոր Կտակարանաց, ի պէտս ուսումնասիրուց մանկանց Սիոնի· տիճա սակս բարձրչաց աստուածաբան վարդապետաց, յորժ պիտանացու եւ վայելուչ, ի փառս Աստուծոյ···— *Անհնարութիւն անպատշաճ եւ ոչ Աստուած ակն առնու*: *Մերթ ընդ սիրելոցդ զԱստուած վասն զի նախ նա սիրեաց զմեզ*:

– 91ա—2բ Յանկ վկայութեանցս, զոր ժողովեցի ի մի վայր — 1· *Վասն ակնառութեան*··· 47· *Վասն սիրել զԱստուած*:

բ· 92բ [Վկայութիւնք] գալստեան Տեառն սպասելի է — *Մատթ*· 4· 4 *Արթուն կացէք*··· *Յայտ*· 16· 15 *Երանի որք լրեն արթունք եւ այլնտեղ*:

8· 93ա—5ա Գրիգորի Նարեկացւոյն յաւելուած քան սակաւ··· — *Դարձեալ պատգամեմ եւ առաջի անկեալ աղաչեմ ամենատուդ*··· *ընդ նմին եւ զդասան սրբազանիդ եւ զհրաւիրատուն յուբախարարն բաժակ զմատուռակին անուշահամ զհնոյ որդուցս Ադամայ*:

9· 95ա—7բ [Ադօբ՚] — *Աստուածածին մայր Քրիստոսի եւ Ծնօղ Միածնին Հօր, բարձօղ անիծից*··· *զի յաղեցայց յերեւել փառաց քոց եւ փառաւորեցից զամենասուրբ*···

10· 97բ—8ա Նորին [Մեսրոպայ վարդապետի] Ադօբ՚ վասն ճանապարհի — *Առաջնորդ կենաց եւ ճանապարհ ճշմարտութեան Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս, որ առաջնորդեցեր Յոհաննիս յերկիրսս*··· *զի զու ես ճանապարհ եւ ճշմարտութիւն եւ կեանք մեր եւ քեզ*···

11· 98ա—9բ Ադօբ՚ սրբոյն Գրիգորի մերոյ Լուսաւորչին — *Գառն Աստուծոյ Տէր իմ եւ Աստուած իմ Յիսուս Քրիստոս, որ դենար ի վերայ խաչին*··· *որք յաւիտենից հաճոյ եղեն քեզ, եւ քեզ Քրիստոս Աստուած իմ ընդ Հօր*··· *ամէն*:

12· 100ա—2բ Ադօբ՚ սրբոյն Յոհաննու Մանդակունեցւոյն (Ա—ԺԲ) — *Սուրբ Աստուած որ ի սուրբս հանգուցեալ ես, ամենայն ինչ հնարաւոր է քեզ*··· *բարեխօսութեամբ սուրբ Աստուածածնին եւ ամենայն սրբոց քոց*··· *ամէն*:

13· 103ա—բ Ադօբ՚ Յովհաննու Դարնեցւոյն վասն զգչման — *Աղաչեմ զքեզ, Տէր եւ դոհանամ զանհաս մարդասիրութենէդ*··· *եւ դոհութեամբ փառաւորեցից զամենազօր ակնթութիւնդ, այժմ եւ միշտ*:

14· 103բ—31բ Ադօբ՚ ոգեշահ եւ պիտանի, սրբոյն աբբա Եփրեմի Խորին ասացեալ (Ա—ՃԼԷ) — *Տես, Տէր, զտառապանս իմ եւ զցաւս հոգոյ իմոյ բազմամեղիս*··· *եւ թագաւորեա ի մեզ անմահանիկ յաւիտենից յաւիտենից· ամէն*:

15· 132ա Ադօբ՚ Սարկաւագ վարդապետի — *Տէր Հայր եւ Աստուած կենաց իմոց, զբօսանս աչաց մի տար ինձ*··· *ապրեցայց ահաւոր հրոյ գեհենին, եւ քեզ*··· (7 տող):

բ· 132ա—5բ Նորին սուրբ վարդապետին Յոհաննու ասացեալ, առ սուրբ Աստուածածին կոյսն Մարդաւիճ — *Ծնունդ երկրածին եւ Ծնօղ զամենայնս կրօղին*··· *այլ ընդ կենդանին յաւիտենից, տալ նմա օրհնութիւն այժմ եւ հանապազ*:

գ· 135բ—8բ Մաղթաւիճ Սարկաւագ վարդապետի ասացեալ, առ Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս — *Նայեաց Տէր ի տառապանս սրտի իմոյ, տես զվիշտս անձին իմոյ*··· *արժանի եղէց դոհանալոյ փառաւորել զքեզ ընդ Հօր*··· *ամէն*:

դ· 138բ—41ա Ոգեբ եւ պաղատանաւճ Սարկաւագ վարդապետի ասացեալ — *Անձն իմ տառապեալ եւ գերեալ ի սատանայէ, ընդէ՞ր ոչ սպառ զկորուստ քո*··· *եւ պահեալք ի դաղանացն ապականչաց, եւ քեզ փառս*··· *ամէն*:

16· 141բ Ադօբ՚ ասացեալ սուրբ հարն Մեսրոպա երիցս երանեալ վարդապետին՝ Գ ժամուն գոհաբանի եւ փառաբանութիւն — *Հոգի Սուրբ Աստուծոյ, Հոգի Քրիստոսի Տեառն մերոյ, Հոգի Աստուած ճշմարիտ եւ խնամող եւ արարիչ բոլորից, հաւասար Հօր եւ Որդւոյ Հոգի չնորհաց (միայն այսքան)*:

17· 153ա—88բ [Գաղուածք ի Մատեան Ողբերգութենէ Գրիգորի Նարեկացւոյ]

– 153ա—9ա Գլուխ ՀԱ· վերստին յաւելուած··· — *Եւ քանզի երջանիկքդ եւ փառաւորեալքդ*···

Կան ետեւեալ գլուխները· 159ա—ՀԻ. 162ա—ՀԳ, 165ա—ե, 168բ—է, 171ա—ԻԿ. 175բ—ԻՀ, 181ա—ԽԲ, 182ա—ԽԶ. 185ա—ԿԶ։

17· 189ա—207ա [Գրիգորի Տարեւաց—ւոյ] Քարոզ վասն ի հնդումածոյն Եգիպտոսի, ի քանի իմաստունսն ոք ասէ· Որով ինքէ մեղանչէ ոք··· — *Զարարիչն Աստուած ո-րոյմամբ եւ արդար քարոզին ամենայն սուրբ վիրք··· համադումամբ սրբոյ եւ սիրելոյն Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ, որում··· ա-մէն (Ա. ե)։*

18· 213ա—21ա Ի սուրբ Գրիգորի երիցս երանեալ··· մադքաճի հառաչանաց ազօրիկ լուծմանցն, զոր արարեալ է հոգելից իմաստունն սուրբ վարդապետն Ներսէս կիլ[իկիայ] Լամբրոնացի։ Ես սուտանուն կրօնաւոր ծաղկամաղ ար[արի]ի Դասպար — *Բան, հէյ-տամբինք են։ Լ՛ր. Քանզի լայն է ճանապարհ որ տանի ի կորուստ··· զի Քաղաւոր էր Սաղիմայ։*

19· 222ա—36ա [Մանր գրութիւք]

ա. 222ա—բ [Վիճաբանութիւն ընդդէմ Քրիստոսի եւ սատանայի յայոզս մարդոյ] — *////Կերպիւռ դատաստան արար վասն մեր ընդ սատանայի //// զի դու սատակեր· Ցորում աւր ուտիցէք մահու մեռանիցիք, իսկ Ադամ յանցեաւ, վասն որոյ պարտական է մահու։ Պատասխանեաց Քրիստոս, Քէ դու խաբեցեր////*

> Վերջին պրակի բնագրերը յաճախ անընթեռնելի են գեղակերտութեան պատճառաւ։

բ. 222բ [Սահմանք իմաստասիրութեան] — *//// Աստղաբաչխու Քիւն առ քաղդէացիան գտեալ եղեւ···*

դ. 222բ—3ա [Յաղագս Դ տարերց] — *Հող միապատիկ Քէթեւ է, Ջուրն տասնապատիկ Քէթեւ է////*

դ. 223ա [Յաղագս տապանակի] — *Ցորժամ որ Աստուած Հրամայեաց Մովսէսի տապանակն չինեաց, եա բերել Դ ծաղիկ, որ է յերիկ, եղէգն////*

ե. 223բ—4ա [Յաղագս Կուսին] — *Աւետարանեցաւ սուրբն Մարիամին//// եւ ժ՛ ամաց էր մինչ Ծնաւ զՔրիստոս////*

զ. 225ա—բ Իբրեւ զի բարի է Իսրայէլի Աստուած — *Մկ. Որպէս օրինացն ասաց, Քէ զաւուրն իմ////*

է. 226ա Այս է ազօթքն Նայի ի վախճանելն Աղտմայ — *Մեղայ քեզ Աստուած մեղայ քեզ Տէր////*

ը. 226բ [Ի Ներսիսէ Լամբրոնացւոյ] — *//// Զի ոչ Քէ յանգաւորք միայն դատաւորին, այլեւ որք խնդան ընդ յանցանս ուրուք//// եւ ոչ օրհնեցին։*

Ք. 227ա—բ Նախերգաճի պիտանի նախ քան զրնթարան — *Երանելի է միայն Հզօրն, Քաղաւորն Քաղաւորաց եւ Տէրն տէրանց////*

ժ. 227բ Վասն Դաւթի եւ Պաւղոսի — *Դաւիթ խոսի Ներքոգական բանիւ////*

ժա. 228ա—30ա Վասն դատաստանին աշխարհիս եւ վասն անեղ աւրն դատաստանի — *Տեսանելի է նախ, Քէ յորժամ մարդն անօրէնանայ, որդիքն կորստեան, մոլորեցուցչին մարդկան, որ է Նեռն··· որ Ջուրն դիւզայաւ եւ ոչ Ծածկեաց։*

ժբ. 231ա—5ա [Օրհնաճք] — *Արդ, օրհնեալ է Հայրն անեղ եւ անսկիզբն, օրհնեալ է Որդին Միածին Նեալ ի Հօրէ անմարմին··· եւ գանապատ ուրախութիւն պարգեւեսցէ· ամէն։*

ժդ. 235ա—բ Նախերգաճի — *Ով ամէնօրհնեալ Հայր երկնաւոր, ով փառաւորեալ Որդիդ Միածին··· որն որ կ՛ուզես դէր։*

ժդ. 235բ—6ա [Քարոզ] — *Բայց ասէն վարդապետք, Քէ հնար է որ մարդ դէպէա իմանալ զինքն Քէ ի սէրն է Աստուծոյ////*

20· 237ա—43ա [Ոտանաւոր*] — *Տէր իմ Աստուած լեր օգնական, / Բանալ ըզմիտս իմ յաղտական, / Առնուլ ըզնորհս հոգեկան, / Գրել տաղիս կուռ չափական··· այլ ակամայ լինի ձեղեալ, / Մինչ այս խորհրդիս էի վհատեալ։*

239ա—բ *Աւետարն ընդ Նմին չարաբաստեալ,*

---

*Հեղինակը կը պատմէ, թէ ինչպէս իր փոքր տարիքին հայրը վանահայրական գործով կը մեկնի երկրէն։ Տարիներետք երբ կը մեծնայ, հայրը փոխուելու կ՛ելլէ եւ երկար ճամբորդութենէ ետք կը գտնէ զայն։ Իրենց կը միանայ նաեւ մայրը։ Հեղինակին ճամբայ ելլելու թուականը՝ 1768, վերծանած է Փորփ. Ս. Աբրահամեան (տե՛ս ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆԱՒԱԿՂԿՐՈՒԹԻՒՆ, էջ 254–5)։

Զորք յօբելեան ի նմին դասեալ,
Շաղկապ առեալ ընդ նմին կարգեալ,
Զայն Գործիւբ ընդելուզեալ,
Տօմարական գօտիք(°) առեալ,
կենդանակերպն ի նմին յեռեալ,
Եւ իմ առեալ եռապատկեալ,
Բայց ոչ եղեալ Քիւ կատարեալ,
Մինչեւ հարիւր հինգասան եղեալ
(1768),
Ապա լինի թվական եղեալ,
Մատուռդ դիւրահաս լեալ,
Ուղիղ Քուեա ստոյգ է լեալ,
Չի յայսմ ամէ իսոյ եղեալ:

21· 244ա—6ա Նորին [Գրիգորի Տաթեւացւոյ] Գարոզ վասն հիւրընկալութեան, ի բան առաքելոյն որ ասէ· Հիւրասիրութեան զհետ եղբայր — *ի մէջ ամենայն կենդանեաց որ գոսարն առէ, միայն չունն... զի խնդութեամբ տուրս սիրէ Տէր* (Ձմ. ՀԴ):

բ· 247ա—53ա Նորին Ճարոզ վասն հաւատոյ, ի բանն առաքեալի որ ասէ· Հաստատ պարտ է... — *Զաստուածպաշտութեան օրինակ երից իրաց... այս ինչ չորեքտասան աստիճան հաւատոյ իրր հիմ եւ արմատ հաւատոյ, զոր ժողովեալ սուտ ընդունիմք*/// (*Ամ*· *ԺԲ*):

22· 256ա [Երկոստասան պարգեւք մարդոյ] — *Աստուած զմարդն ԻԲ–ան փառաւք զարդարեաց, առաջին պարգեւ ունի զանսուտութիւն Աստուծոյ... ԺԲ*· *մարդարէութիւն· դայս ԻԲ պարգեւս ի մէնջ առաքին կհան*·

23· 256ա [Դարագլուխ] — *ՅԱպամայ մինչեւ ի Յրհեղէն ամբ ԲՒՒՃՒ... յելիցն մինչեւ ի Սողոմոն յառաքին հինգհարիւր ամբ ԴՃՁ*:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

ա· 131բ *Զմեղոք լցեալ սուտանուն կրօղնաւոր Գասպար եւԹ կռչեցեալ, յիշեցէք ի Քրիստոս, յիշողն յիշեալ լիցին ի Քրիստոս*· *ամէն*:

բ· 213ա *Ես սուտանուն կրօնաւոր Ծագկաքաղ արարի Գասպար*:

122

ԺՈՂՈՎԱԾՈՑ

ԺԶ–ԺԷ — XVI–XVII

Գրիչ եւ տեսցող՝ Սահակ Երէց:

Թերք՝ 203· գոտարկ՝ 1ա—4բ, 5բ—6ա, 7բ—8ա, 9բ—10ա, 144բ, 156ա—բ, 163բ, 180ա—բ, 206բ: *Գրակ*՝ ա—ԺԲ×12 (Ա 13, Գ, ԺԷ 10, Ը 11, ԺԳ 14. ԺԸ 9, ԺԶ 2. ԺԸ 8, ԺԹ 6): *Նիւթ*՝ թուղթ: *Մեծութիւն*՝ 15,2×10,8: *Գրութիւն*՝ միասիւն: *Գիր*՝ ՅօսրանՅան բոլորգիր (գրչափոխութեամբ): *Տող*՝ 17—23: *Կազմ*՝ չազանակագոյն կաշեպատ տախտակ: *Լուսանցահողմ*՝ կարմիր (գունաթափ):

Վիճակ՝ բաւարար: Կազմայոյծ, ա· փեղկին տախտակը կոտրուած ու կիսովին թափուած, կաշին հերծուած, փականները ու կապիչները ինկած:

ՒՒՄՆՕԹ· *Հ*· *Ն*· *Ակինեան, Բիւ* 12:

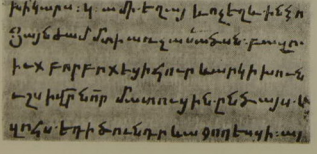

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1· 5ա—10բ Ցառաջայբանոց էր գործայկանութեան — *Նշանաչարժ բնայորեալելոյ զաբէն վերնեցաց հրոյ բանեզէն իմացումն մարդոյ... որք զհարկ եւ զճակատագիրս դնարս եւ...* (չար· *Քաֆուտան*):

2· 11ա—2բ [Ցառաջաբանութիւն վասն սուրբ վարդապետին Սարգսի — *Ամենայն ոք...*] *որ գրեաց զմեկնութիւն Օնառաքանին Ղուկայ...*

բ· 12բ—5բ Երանելոյն Սարգիս վարդապետին արարք[եալ] Մեկնութիւն Կաթողիկեաց Թղթոյն· Ցակոբայ· Ազգնեայ Ցհաւս: [Ցառաջաբանութիւն հեղինակի] — *Աստուածային տեսութեանց եւ ոգորմութեանց պարապել մտաց այնոցիկ որ սուրբ են սրբութ...*

գ· 15բ—94բ Սարգիս վարդապետի ա–

սացեալ․ [ԲՆ․] Յակոբոս Աստուծոյ եւ Տեառըն Յիսուսի Քրիստոսի ծառայ։ — [Մկ․] Իմաստք Հոգոյն շնորհաց միայպէս ունին զգիտութիւն մտաց… (ճառք Ա–ԺԱ, յորդորակներով)։

դ․ 94բ—142բ Երանելոյն Սարգիս վարդապետի արարեալ զՄեկնութիւն Կաթողիկէից առաջին թղթոյն Պետրոսի — Բանք աստուածայինք ամենեքեան արդիւնայգործք են եւ շնորհայորք… զոր ձեզդ ասեմ՝ ամենեցուն, արթուն կացէք (ճառք Գ–Թ, յորդորակներով)։

3․ 143ա—5բ [Խրատք կանոնաց] — Ուրբաթին, չորեքշաբաթին, շաբաթու պաքին, տէրունական տաւնին ու ցորեկին ու Մեծ պագին սուրբ եւ մաքուր կենալ անկողնէ եւ ամենայն ցեղ չարէ… ժամուց տայ, Բ մեր՚ն ըսգեցուցանէ, յետ ի տօչակին, ապայ հաղորդի։

4․ 146ա—50բ Հարցմունք սուրբ Լուսաւորչին ընդ հրեշտակին — Աւէ սուրբ Գրիգոր ընդ հրեշտակին․ Յորժամ առնուս զհոգին մարդուս, ո՞ւր տանիս… հրեշտակն ասէ․ Երկիւղ Տեառն եւ զհետ երկիւղին Տեառըն, զի երկիւղիւ Տեառն։

5․ 150բ—69ա [Կանոն հասարակաց քրիստոնէից Յովհանու Երզնկացւոյ]

ա․ 150բ—2ա Պատմութիւն տղայոց խըրատի — Պարտ է սրբութեամբ եւ անարատութեամբ սնուցանեն քրիստոնէքն զիւրեանց տղայքն… եւ այս աղագս տղայոցն ուսուցանեն։

բ․ 152ա—3ա Պատմութիւն նոր փեսայի — Պարտ է որ լինի փեսայն ԺԵ տարոյ եւ հարսն ԺԲ տարոյ… եւ թէ ոչ պահէ, երկուքեան մեղք են։

գ․ 153բ—4ա [Յաղագս շնութեան] — Քրիստոնէքն մի՛ ան[կ]ցին յախտ շնութեան… զարքայութիւն Աստուծոյ ոչ տեսանեն։

դ․ 154ա—5ա [Յաղագս գողութեան] — Ոչ է պարտ քրիստոնէից գողանալ ինչ… ընդ սատանայի տանջի։

ե․ 155ա—բ Յաղագս երդման — Ոչ է պարտ քրիստոնէի երդնուլ… ներելի է բայց հրաման տալով։

Տե՛ս նաեւ § 11։

6․ 157ա—63ա [Խրատք կանոնաց] — Եթէ ամենայն խրատուց եւ վարդապետութեանց գլուխ եւ օարտումն զընկերն ի մեղաց դարձուցանելն… այս երկու պատուիրանս ամենայն օրէնքն եւ մարգարէք կանխեալ կան։

7․ 164ա—8բ [Քաղուածք ի յորդորակաց] — Արթուն կացէք այսուհետեւ, զի ոչ գիտէք երբ Տէրն ձեր գայ… եւ նա հաստուցանէ քեզ զհացն իջեալ յերկնից, որ կեանս աշխարհի, դու… (չար․ թափուած)։

8․ 169ա—77բ Խաւսք եւ խրատք եւ իմաստութիւն Խիկար իմաստ[ն]ոյ — Ցամս Սենեքարիմայ Նինուէի եւ Ասորեստանեայց եւ՝ Խիկարս դպիր էի Սէնեքարիմայ արքային, Կ կին արարի եւ Կ ապարանս շինեցի… եւ այս էր խրատն զոր ուսուց նայ քեռորդոյն իւրոյ Խիկարն, եւ այս զինչ էր բանք պիտա[ն]ի եւ խրատայական։

9․ 178ա—9բ Խրատք կանոնականք կրանայորաց, զոր սահմանեցին սուրբ հարք — Ա․ Պարտ է քահանայից ահիւ եւ դողութեամբ կալ առաջի Աստուծոյ… ԺԳ․ Եթէ զկնի ժամ առնելուն ժամարարն ննջէ, էթէ կամաւ զ… (չար․ թափուած)։

10․ 181ա—4ա [Խրատք սարկաւագաց] — [Լ]սեցէք եղբարք հաւատացեալք քրիստոնեաք, դուք սարկաւայգունք, որ քահանայութեան շնորհաց էք ի խնդիր… անդաստայպարտ պահէ ողորմութեամբն իւրով Քրիստոս, որ է աւրհնեալ յօիտեանս։

11․ 184ա—6ա [Յ․ Երզնկացւոյ յաղագս մկրտութեան] — [Ա]րդ, քրիստոնէութեան ըսկիզըն եւ զգլուխ մկրտութիւն է, որ եւ կնունք ասի… արդ, այս առաջի գլուխ քըրիստոնէութեան հօատոյն է։

բ․ 186բ—8ա [Նորին] վասն աղօթից քրիստոնէից — Պարտ է քրիստոնէին աւուրն Գ հետ աղաւթք առնել, ի լուսանալ աւուրըն… որ չտայ ժամայտուն շինել, խղճոյ ժողովրդեանն ի ներքոյ իցեն։

գ․ 188բ—9բ [Նորին] յաղագս խոստովանութեան — Տասն եւ չորք գլուխ գրեմք վասն խոստովանութեան որ եւ մեզ յԱստուծոյ մեծ բարի պարգեւք է… աստ է յոյս փրկութեան մեղուցելոյն։

12․ 190ա—7բ [Պատմութիւն Ս․ Գրիգոր Լուսաւորչի ծննդեանն եւ սննդեանն — Յետ մահուանն Աղեքսանդրի Մակեդոնացւոյ Ար-

չակ] քաջ յազգէն Պարթեւեայ լինքն զլրաւեաց զամենայն Արեւելեայս ի ծառայից Աղէկսանդրի... եւ նոքա բերին զգիր հաւատոյ հաստատութեան առ սուրբն Գրիգոր եւ նայ... (չար. թափուած) :

13․ 198ա—9բ [Վկայաբանութիւն Կղեմայ Հռոմայ հայրապետին — *Սուրբ եւ մեծն Կղեմէս հռովմայեցի ազգաւ, ուսեալ էր յոյժ զդպրութիւն հելլենական արտաքին հան]ճարուն եւ ի նաւայկոծութենէն զերծեալ... կատարի տաւն սրբոյ հայրապետին ի Նոյե[մ]բեր ԻԴ եւ Քրիստոսի փառք յաւիտեանս․ ամէն :*

14․ 199բ—200բ [Վարք Արսենի մեծ ճգնաւորին — *Երանելին Արսէնիոս էր մեծ իշխան] մեծ Թէոդոսի արքային, յոյժ հանճարեղ... զի որպէս զտին ի ժամ մահու այն զնտանյին* (sic) :

15․ 201ա—3ա [Գիր օրհնութեան առ շինութեան Ղալաթիոյ Ս․ Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ] — *Ասէ ոմն առաջին աստուածաբանից, էթէ զաստուածային բանս ի Աստուած վստահանալ պարտ է և զմարդկայինս ի մարդիկ, մանաւանդ թէ զմարդկային բան եւ զգործ․ ըստ այսմ աւրինակի վստահանալով յԱստուած եւ ամենայն սրբոց նորա, հիմն սրբոյ տաճարին, վասն զի աստուածային է եւ աղագս Աստուծոյ :*

Ի Ծնընդենէ կենարարին մարմնովն Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ ՌԳՃՂԱ (1391) *ամին եւ ի Հայոց մեծաց թվին ՊԼԸ* (1389) *ամի եւ ի հայրապետութեան Տեառն Թէոդորոսի եւ իրեցփոխանութեան Տէր Յովհաննէսի արքեպիսկոպոսի ամենայն Ուռուսաց եւ Վլախաց աշխարհի, եղեւ ըսկիզբն շինութեան Սրբոյ Լուսաւորչին ի Ղալաթիայ, որ յանուն Սուրբ Գրիգոր Հայոց մեծաց հայրապետի, ձեռնայտու եւ աւժանդակ լինելով մերային սեռիս Հայոց վաճառայկանաց աստուածայպահ քաղաքին Կաֆային եւ այլոց աշխարհայկանաց եւ քաղաքաց եւս վաճառայկանք, որք եկեալ ի աստուածապահ քաղաքս ի Ղալաթիայս եւ տեսեալ զսուրբ աստուածայընակ տաճարս որ անուն Սուրբ Լուսաւորչին շինեալ եւ շինելոց եւս է կաթաւղիկէ եկեղեցի, նայ մեծաւ փափաքմամբ եւ քաջայորդոր յուսով եւ սիրով ձեռնտուաւգնական եղեւ... վերոյիշեալք ամենայն աւրհնութեանց արժանայւորք քահանայք եւ ժողովուրդք, երխտասարդք սուրբ եկեղեցոյս այսորիկ :*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

177բ *Որք կարդայք զգիրս կամ աւրինակէք, թողութիւն խնդրեցէք ստացողի գրոյս՝ ըզ*Սահակ *երէցին եւ ամենայն ազգայկանաց իւրոց եւ ծնողաց իւրոց եւ եղբարց, ինձ մեղայպարտ գրչիս՝* Սահակ *իրիցուս որ չեմ արժանի :*

123

Շ Ա Ր Ա Կ Ա Ն

ԺԷ ԴԱՐ

Թղթ՝ 296։ *Գրակ՝* Ա—Ի×16 (Ա 10, Զ, Ը, ԺԹ 14, Խ 13, ԾԸ 15, Ի 8)։ *Նիւթ՝* թուղթ։ *Մեծութիւն՝* 15,2×10,5։ *Գրութիւն՝* միասիւն։ *Գիր՝* նօտրգիր։ *Տող՝* 20։ *Կազմ՝* շագանակագոյն կաշեպատ տախտակ, աստառը՝ կապոյտ–ոսկեգոյն մետաքս։ *Պահպանակ՝* 1 թերթ վերջը, փակցուած կազմի ներքնամասը։ Հէրիւմարաճ՝ 8 տող։

Կնախաբան՝ 155*ա*։ *Գլխագրեր՝* 6*բ*, 46*ա*, 196*բ*, 234*բ*, 252*բ*։ *Լուսանցագրեր՝* բուսական եւ թռչնային։ *Զարդագրութիւն՝* թռչնագիր եւ հանգուցագիր։ *Գոյներ՝* կարմիր եւ կապոյտ։

Վիճակ՝ բաւարար։ Բազմաթիւ թերթեր թափուած, գրչափորձեր եղած, կապիչներն ու փականներ բնկած։

Տես օր. Հ. Ն. Ակինեան, *Քիւ.* 53։

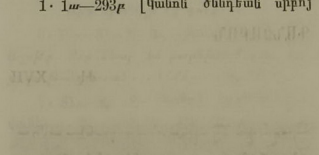

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1· 1*ա*—293*բ* [կանոն ծննդեան սրբոյ Աստուածածնին։ Մանկունք — *Գո]վեսցէ ըզմարդին…* Անձինք համարէն ընդհատ — *Ամուսած անեղ… եւ համարչէն մարտիրոսացն, ողորմած Տէր*։

ա· 90*բ*—1*ա* Հարց — *Որ զերիս մանկունսն…*

բ· 92*ա*—*բ* Կանոն երկրորդ Ծաղկազարդի· Հարց — *Բարեբանեալ ես Քրիստոս…*

2· [Յաւելագրութիւն]

ա· 294*ա*—6*ա* Կանոն սրբոյն Գրիգորի Հայոց Լուսաւորչի «Ա–Ր» — *Այսօր գուարճացեալ…*

բ· 296*բ* Շարական խընկարկութեան պատարագի — *Ցայս յարկ… այսօր ժողովեալ դասք…* (*չար*· *քահանայ*)։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՅԻ

293*բ* *Փա՛ռք… Արդ ը[բ]եցաւ Շարակնոց ի Թվին ՌՀԳ* (1624), *զերեց Պետրոս, հի[ն]դ[բ]ա[բ]տի սար…* (*չար*· *Ջիւանայ*)։

124

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԱՐՃԻՇԵՑԻ· ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ՊԱՏԱՐԱԳԻ

ԺԷ — XVII

Թերթ՝ 215· *դատարկ*՝ 1ա—բ։ *Գրակ*՝ Ա—ԺԸ×12 (ԺԸ 11)։ *Նիւթ*՝ թուղթ։ *Մեծութիւն*՝ 15,4×10,5։ *Գրութիւն*՝ միասիւն։ *Գիր*՝ նոտրգիր։ *Տող*՝ 14։ *Կազմ*՝ շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ։ *Պահպանակ*՝ 3 թերթ վերջը։

Վիճակ՝ բաւարար։ Խոնաւութենէ գունափոխուած, կռնակը վնասուած, կապիչները ու փականները ինկած։

ԾԱՆՕԹ. Սեփականութիւնը եղած է Յարութիւն քհնյ. Եսայեանի. Հալէպ։

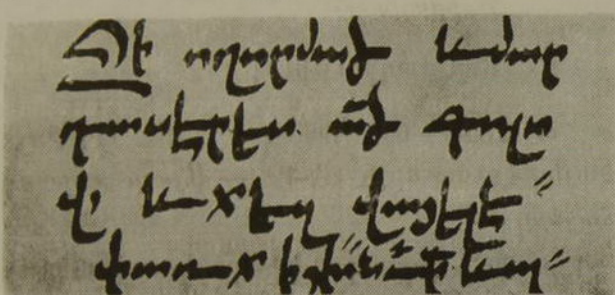

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

2ա—207ա Տեառն Ներսէսի ասացեալ, զոր Յոհաննէս Պլուզն Արճիշեցի վարդապետ համառօտեաց Մեկնութիւն խորհրդական բանից սրբոյ պատարագին — *Ժամ եւ ժամանակ է ամենայն իրաց, զի հարքն մեր առաջինքն եւ վարդապետքն յորժամ բանս ինչ խօսէին աստուածային պատգամացն... այսպիսիք են որ դատելոց են եւ զբարկութիւն Աստուծոյ զարթուցանել ի վերայ ինքեան եւ յաշխարհի։*

– 207ա—15բ Աւարտումն բանիցս խորհրդեան այս պարտ է զմտաւ ածել — *Զի որք կատարողք լինին սուրբ խորհրդոյ պատարագի... վասն քահանայից յոյժ դժուարին է եւ ոչ գիտեմ թէ զի՞նչ ասացից։*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՅԻ

2ա *Ի գրեանց* Յարութիւն քհնյ. Եսայեանի. Հալէպ (*Նաեւ*՝ 120բ, 215բ)։

125

ՄԱՇՏՈՑ ԵՒ ԳԱՆՁԱՐԱՆ

ԺԷ — XVII

Թերթ՝ 153։ *Գրակ*՝ Ա—ԺԳ×12 (ԺԳ 9)։ *Նիւթ*՝ թուղթ։ *Մեծութիւն*՝ 15,7×10,7։ *Գրութիւն*՝ միասիւն։ *Գիր*՝ նոտրգիր։ *Տող*՝ 19։ *Կազմ*՝ շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշեպատ խաւաճարտ։ *Պահպանակ*՝ 2–ական թերթ սկիզբը եւ վերջը (վերջինը փակած կազմին)։

Մանրանկարչութիւն՝ Մկրտութիւն Քրիստոսի՝ 2բ։ *Կիսախորան*՝ 3ա։ *Գլխազարդ*՝ 19բ, 34ա, 63բ։ *Լուսանցազարդ*՝ բուսական։ *Զարդագրութիւն*՝ թռչնագիր եւ հանգուցագիր։ *Գոյներ*՝ կարմիր, կապոյտ, կանաչ եւ սրնագոյն։

Վիճակ՝ բաւարար։ Խոնաւութենէ գունափոխուած, մանրանկարչութիւնը զմելիով պատռուած. լուսանցքները թեթեւակի ցեցակեր եւ երբեմն այրած, կազմը ճերմուած եւ եզրերը մաշած, Ա. փեղկի զարդը՝ հաւանաբար արծաթեայ խաչ մը, ինկած։

ԾԱՆՕԹ. Հ. Ն. Ակինեան, Թիւ 46։

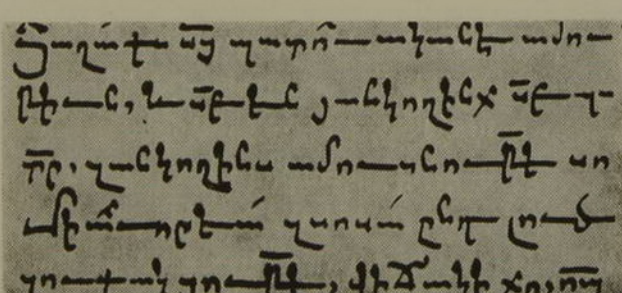

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա. 1բ—95ա [Մաշտոց]

– 1բ—2ա [Ցանկ նիւթոց] — *Ա. Վասն մկրտութիւն առնելոյ... ԻԹ. Վասն փեսային տունն տալ ասէ։*

1. 3ա—17բ Ա. Վասն մկրտութիւն առ–

ենալոյ — [*Ազօթք*]· *Տէր Աստուած մեր Աստուած բարեբար*··· (*տե՛ս Քիւ.* 19, § *Ա.* 1)։

2· 18*ա*—9*ա* Խրատ է այս հարսին եւ փեսին — *Առեալ զձեռն նեալի*··· 19*բ*—26*բ* Ք. Կանոնս այս պսակ դրենալոյ — ··· *Աւգ զաղօթս· Տէր Աստուած զօրութեանց*··· (*անդ.* 5)։

3· 27*ա*—9*բ* Գ. (Վասն պսակ վերացնենալոյ) — *Եւ յետ ութ աւուրն*··· *Սղ. Բղխեաց ջուրք իմ*··· *ասէ զաղաւթս. Աւրհնեալ ես ամենակալ Աստուած որ արարեր զամենայն արարածս քո*··· (*Տմմտ. անդ* 6)։

4· 29*բ*—33*բ* Կանոնագրուխ համօրէն նիջեցելոց — *Դառեալ Տէր*··· 34*ա*—52*ա* Դ. Կանոն համօրէն ամենայն նիջեցելոցն — ··· *Աւգ զաղօթս· Աստուած յաւիտենական*··· (*Տմմտ. անդ* 8)։

բ· 52*ա*—9*բ* Ե· Եւ եղբիցեն այգուցն ի գերեզմանն··· *եւ ասէ զաղօթս· Գոհանամք զքէն Հայր*···

5· 60*ա*—3*ա* Կանոնագրուխ տղայի նիջեցելոց — *Դառեալ Տէր*··· 63*ա*—76*բ* Զ· Կանոն յորժամ տղայ վախճանի — [*Ազօթք*]· *Մուրբ ես Տէր*···

> *ա*· 64*բ*—5*ա* Ի վարդապետութենէ սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչին — *եթէ մեք որ*···
>
> *բ*· 67*ա*—*բ* Պատգամք այլուստի — *Արդ երանելի էք դուք*···

6· 76*բ*—81*ա* Է· Եւ այգուցն տղայի·····— *Ազօթք· Աւրհնեալ ես բարեխնամօղ եւ բարեգութ Աստուած*··· (*Տմմտ. անդ* 12)։

7· 81*բ*—8*բ* Ը· Կանոն հոգեհանգիստ առնել — *Եւ ասեն Սղ. Քիւ՝ երանի ումն*··· *ասէ զաղօթս· Տէր բարեբար, որ դատաստուդ ես կենդանեաց եւ մեռելոց*··· (*Տմմտ. անդ* 13)։

8· 88*բ*—90*բ* Թ· Աւրհնութիւն հատի պատարագի — [*Ազօթք*]· *Գոհանամք եւ փառաւորեմք զքեզ Տէր Աստուած մեր*···

9· 90*բ*—1*ա* Ծ· Աւրհնութիւն աղ աւրհնելոյ — Ի կրկնէ *Սղ. Աստուած ողորմեա մեզ*··· [*Ազօթք*]· *Աւրհնեալ ես Տէր Աստուած ամենակալ*···

10· 91*ա*—*բ* ԺԱ· Վասն գառն աւրհնելոյ է — *Սղ. զողջակէզս*··· [*Ազօթք*]· *Տէր տոնից եւ Աստուած ամենայն ուխտից, որ ամենայն ժամ լի առնես*···

11· 91*բ*—3*ա* ԺԲ· Կանոն ի վերայ ջրհոյ աւրհնելոյ··· — *Սղ. Զայն Տեառն*··· *ասէ զաղօթս· Տէր Աստուած, ամենակալ Աստուած*···

12· 93*ա*—*բ* ԺԳ· Աղօթք ի վերայ երդմնեհարաց կարդալ — *Աստուած որ ողորմոյ բնութիւն փոփոխական դիտես եւ արկար*···

13· 93*բ*—4*ա* ԺԴ· Կանոն հանդերձ, ըստպես աւրհնելոյ··· — *Աւգ զաղօթս· Աստուած բարձրեալ*··· (*անդ* 35)։

14· 94*ա* ԺԵ· Կանոն սկիզն եւ զմաղթմամն աւրհնելոյ — ··· *Աւգ զաղօթս· Աւրհնեալ ես Տէր*··· (*անդ* 36)։

15· 94*բ*—5*ա* ԺԶ· Կանոն ընդակերտ գիրք աւրհնելոյ — ··· [*Ազօթք*]· *Աւրհնեալ ես Տէր*··· (*անդ* 39)։

Բ· 95*ա*—111*բ* [Գանձարան]

1· 95*ա*—7*բ* ԺԷ· Գանձ համօրէն նիջեցելոցն («Առաքեալ») — *Այսօր եհաս հրամայեալ արարչէն, / Մահու հրաւէր մարմնոյս հոգելէն*···

2· 97*բ*—9*ա* Ողբ վասն նիջեցելոց, ազգիւ եւ գերդիկի [ի Նաղաշէ], լատիի ասաց — *Ես գիտէի թէ աշխարհս ինձ մնալք էր տրուած, / Ուտէի խմէի հետ իմ սիրելեաց*···

3· 99*բ*—100*բ* Ողբ մանուկ հասակի [Թեղրթենց Յովհաննէս] — *Ցերեկ հովվելոյօք անցի, / Հոս առի գբիմըս կափուցի*···

4· 100*բ*—1*բ* Գանձ բազդիկ լաւ ասայ— *Ես վիս դբրի հազար տարու, / Ղաֆիլ եկաւ օրըս մահու*···

5· 101*բ*—2*ա* Ողբոց տղայոց — *Հայիմ ողբամ, ծընող տղային, / Վա՛յ եւ եղուկ ասեմ ի յանձին*···

6· 102*բ*—3*ա* Ողբ մանկանց տղայոց («Ա–Ֆ») — *Աբթունք զբւարթունք, / Բանին բանաւոր ծիծառունք*···

7· 103*բ*—5*բ* Ողբ ընդահաս մանուկ տղայի [Մկրտիչ Նաղաշ] — *Աբարիչն արարածոց մեզ բարիացաւ, / Ջաղցր բնութիւն աստուածային մեզ դառնացաւ*···

8· 105*բ*—6*բ* Ողբ վասն մեռելի եղբայրն գնացողի — *Ինձ ումէ՞ս կայր եւ կիմէն հանց քո գալուստ, / Ակն ունէր սիրտս ու մնար քո խնդալուստ*···

9· 106*բ*—10*ա* Գանձ զարիպի ի Նաղաշ վարդապետէ ասացեալ — *Ղարիպին կեանքն*

է լալիք ողբերական, / Դասն ու լիզի լի տրամութեամբ, ի նեղ գնտան…

10· 110*ա*—1*բ* Ողբ ննջեցելոց [Առաքել վարդապետ] — *Ով քահանայք եւ վարդապետք աստուածապան… /*

Գ· 111*բ*—53*բ* [Այլ քաճէ]

1· 111*բ*—3*բ* ԾԸ· Երգ վասն ննջեցելոց— *Արարիչ եւ մարդասէր…*

2· 113*բ*—5*ա* Երգ ննջեցելոց ասա ֆագոտիկ — *Ես ասացի ի վերանալ յինէն…*

3· 115*ա*—30*բ* ԺԹ· Համօրէն ննջեցելոց շարական (ԱՁ–ԴԿ) — *Քեզ վայելէ Աստուած օրհնութիւն…*

4· 130*բ*—2*ա* ԻԳ· Շարական նշան աւերտիենոյ — *Նըշանաւ ամենայաղթ խաչի քո…*

5· 132*ա*—*բ* ԻԴ· Հայաւ աւրհնելոյ շարական ԲԿ — *Այսօր երկնայինքն ուրախացան…*

6· 133*ա*—4*ա* ԻԵ· Հարսանեաց քաղաւրհին ասայ — *Թագաւոր գոլով քո յաշխարհ…*

7· 134*ա*—8*ա* ԻԶ· Յովաննու մարգարէին շարական («Ա–Ռ») — *Արեգականն արդարութեան ծագման արուսեակդ…*

8· 138*ա*—*բ* ԻԸ· [Շարական նոր մկրտելոց] — *Որ անուանս եւ անբրննին, քաւակիրս պիցրն վճհագոյն…*

9· 139*բ*—40*բ* ԻԹ· Տաղ հարսանեաց («Ա–Ջ») — *Աստուած օգնէ թագաւորին, բաշխէ բազում կենդանութիւն…*

10· 140*բ*—2*բ* [Աւետարան բժշկութեան] ըստ Մատթէոսի: 142*բ*—4*բ* (Ըստ Մարկոսի): 144*բ*—6*ա* (Ըստ Ղուկասու): 146*ա*—9*բ* (Ըստ Յովհաննու):

11· 149*բ*—52*բ* Այս են Անբիծք վասն հանգուցելոց — *Երանելք են անբիծք…*

12· 153*ա*—*բ* Աւետարան ըստ Մատթէոսի — *Յայնժամ արդարքն ծագեսցին իբրեւ զարեգական… որ հանել ի գանձէ իւրմէ ըստ նորն եւ գՀին:*

Դ· [Յաւելագրութիւն՝ ԺԸ դ·]

1· 1*ա* [Ողբ մանկան] — *…գկղնէգայս որպէս մեռելի· / Այդ ծով ծով աչերքս բո որ լուսով էր խիստ ցանկալի, / Այսօր ինչ եղեր որդեակ, չես նայիր մէկիկ մի ինձէ…*

2· Պահպանակ 1*բ*—2*ա* [Օրհնութիւն հոգոյ] — *Օրհնութիւն աստուածային լըցեալ ի հող…*

3· Պահպանակ 3*բ* [խրատ] — *Ով որդեակք, աչխարհս անցուոր է, ամենայն չինեալ քակի եւ ամենայն ծընեալ մեռանի, մերկ եմք եկեալ յաչխարհս եւ դարձեալ մերկ դնալոց եմք աստի (այսքան):*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՑԵՏԱԳԱՅԻ

1· 153*բ* *Ցիչատակ է Մաչտոց, որ ի թվին ՌՃՄՐ (1703) ամի եւ յամսեանն փետրվարի ԻԶ (26)–ի ես յանարժան Ղազիս Թոփզափուցի եառու չիչատակ Թոփզափուցի (ՔՆՁուած) եւ սայ որչափ կարդա չիշէ լըզմայրն իմ՝ եահլան, եւ զամուսին իմ՝ Կուլպահարն, եւ եւս դՀանդուցեալ Հայրն իմ (քէԹԹուած) եւ եղիեան եւ այլ արու մերձաւորքս իմ· որ Հայր մեղայիւ: Ով ոք ասէ մի Հայր մեղա, / Տէրն ողորմի ծնողացն Նոթայ· ամէն:*

2· Պահպանակ 3*ա* (ԺԸ դ·) *Ցիչատակ է Մաչտոցս* Թոփզափուցի Տէր Աստուածատուրին:

ԱՐԾԱԹԵԱՑ ԿԱԶՄ
Ձեռ. 8

126

ՄԱՇՏՈՑ

ԺԷ — XVII

Դրիչ՝ Ստեփաննոս երէց։

Թուղթ՝ 163· դաստակ՝ 2ա, 6բ, 161բ—3բ։ *Չափ՝* 1×4+1×10+1×8 + Ա—ԺԲ (ԺԲ 9)։ *Նիւթ՝* թուղթ։ *Մեծութիւն՝* 14×10,4։ *Դրութիւն՝* միասիւն։ *Գիր՝* նստրգիր։ *Տող՝* 20—22։ *Կազմ՝* շագանակագոյն դեղնշագարդ կաշեպատ տախտակ, աստառը՝ սրճագոյն կտաւ։ Ա. փեղկին վրայ պղնձեայ փաթիլի խաչ մը։

Վիճակ՝ բաւարար։ Խոնաւութենէ գունավոխուած, կազմը ցեղակեր, էջերը մաշած եւ կռնակը վնասուած, կապիչներն ու փականները ինկած։

ՅԱՆՕԲ. Արտաւազդ արք. Մուրմէեան, թիւ 49։

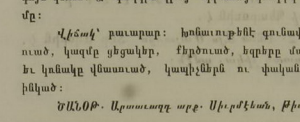

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա. 7ա—160բ [Մաշտոց]

1· 7ա—18բ Կանովն սկզբնաւորութիւն առնել — ... [*Աղօթք*]· *Առաւուտ մեր Աստուած բարեբար*... (*տե՛ս թիւ* 19 § *Ա.* 1)։

2· 18բ—23բ Կանոն պսակ դնելոյ — ... *Աւե՛ղ զաղօթս. Տէր Աստուած զարութեանց* ... (*անդ* 5)։

3· 23բ—4ա Պսակ վերացուցանել — ... *Աւե՛ղ զաղօթս. Տէր Աստուած ամենակալ*... (*անդ* 6)։

4· 25բ—7բ Կանովն հաղորդ տալոյ — ... *Աւե՛ղ զաղօթս. Աբրհնեալ ես Տէր Աստուած*... (*անդ* 7)։

5· 28ա—99ա Կանովն զամենայն վախճանեալսն ուղարկել ի Քրիստոս — ... *Աւե՛ղ զաղօթս. Աստուած յաւիտենական*... (*հմմտ. անդ* 8)։

ա. 71ա—3ա Եթէ կամիս գանձ, ոդր եւ տալ այլ ասայ· («Առաքել») — *Այսպէս ե՛ս հաս հրամանն յԱրարչէն*...

բ. 73ա—4բ Տաղ եւ ոդր վասն ննջեցելով [ի Նաղաշէ] — *Ես դիտէի թէ աչխարհս ինձ մուքը էր տըւած*...

գ. 74բ—6բ Այլ գանձ եւ ոդր վասն ննջեցելոց [Առաքել ս̈պարդապետ] — *Ո՛վ քահանայք եւ վարդապետք*...

դ. 76բ—8բ Ոդր եւ տաղ վասն ննջեցելոց, որ մանուկ հասակաւ ննջեալ իցէ [Մբսէին Գերովբէ] — *Ցերկիկ հաղ վերօքդ անցի՛, / Հոտ առի, զքիմս կաղուցի*...

ե. 78բ—81բ Ոդր ընդհանուր մահկանացու եւ տղայոց [Մկրտիչ Նաղաշ] — *Աւարչէն սարքածոց մեղ բարկացաւ*...

6· 99ա—116ա Իսկ առաւօտուն երթալն ի գերեզմանն — ... *Աւե՛ղ զաղօթս. Գոհանամք զքէն Տէր*... (*անդ* 10)։

Շարականներու ընդարձակ բաժին մը ունի։

7· 116ա—48բ Իսկ երեկոյին երթալ բահանայն ի տուն ննջեցելոցն եւ սանն չարականն ի յաւուր ձայնին որչափ եւ կամեցին. նոքա ասացեն զՀՕրհնեան...

8· 149ա—51բ Կանովն եւթն աւուր — *երթան ի գերեզման եւ սանն Սղ. Ամրիծքն* ...*ասէ զաղօթս. Տէր Աստուած յաւիտենական եւ թագաւոր անմահ որ ստեղծեր զմարդն*...

9· 151բ—7ա Կանովն յորժամ տղայ վախճանի — *երթան ի տուն ննջեցելոյն, սանն Սղ. Ո՛ւ քեզ Տէր համարձակ*... *ասէ զաղօթս. Աստուած յաւիտենական եւ թագաւոր անմահ*...

ա. 153բ—4ա Սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչին ասացեալ — *Եթէ մեք որ*...

10· 157ա—60բ Իսկ այգուցն երթալ ի գերեզմանն — ... *Աւե՛ղ զաղօթս. Աբրհնեալ ես բարեխնամող եւ բարեգութ Աստուած*... (*հմմտ. անդ* 12)։

Բ. [Յաւելագրութիւն՝ ԺԷ դ.]

1· 1ա—բ (1ա *թանաքը գունաթափ եւ անընթեռնելի*) — ... 1բ *ապայ երթանք էջ-*

մխածէն, Տէրն արեր կամարն ի վերայ, ասէ կիրակուս էրէցն, քէ Փառանան ըսուելոօղն տայր (տյոքան)։

2· 1բ [Տաղ սիրոյ] — *Ես կու սիրէի նազ կանչէիր, / Հիմի տես ինչ հալ ես եղեր, / Բարեւ կու տամ չես առներ... / Տէրտիէնային էնկէլ ես եղեր*։

3· 2բ—4բ [Հրաժարումն եւ դաւանութիւն] — *Հրաժարիմք... Խոստովանիմք եւ հաւատամք... մեղաւորացն տանջանք յաւիտենական*։

4· 5ա—6ա Զկնի Տէր յերկնից ասի յերգս, սասցեայ անմարմնոցն՝ հրեշտակաց օր Ներկոնեան Տեառն մերոյ Յիսուսի — *փառք ի բարձունս... Տէր իմ գթով ապաւէն ինձ արարի...* (*Քերաւոյտ*)։

5· 161ա Կանովն աղ օրհնելոյ — *... Աղօթք. Աւրհնեալ ես Տէր...* (*անդ* 16)։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՁՈՒԹԵԱՆ ԹԱՄԱՆԱԿԻ

151բ *Եւ զեղկելի գնտեփաձնոս էրէց՝ գծոցս տպաւեմ յիշել ի Տէր· ամէն* (*Նման՝ 160բ*)։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՑԵՏԱԴԱՅԻ (ԺԸ դ·)

1· 161բ *Այս Մաչտոցըս գուչախճի մահաւեւի Պետրոսին է*։

2· 163ա *Այս Մաչտոցս Տէր Ակօրին է, յիշատակ չիկա· ամէն*։

127

ՍԱՂՄՈՍԱՐԱՆ

ԺԷ — XVII

Թուք՝ 198։ *Գրակ՝* Ա—ԻԱ×12 (Ա—Գ չիմ, Դ 6, Զ 8, ԺԲ 9, ԺԳ, ԺԲ 10, ԻԱ 11)։ *Նիւթ՝* բուղթ։ *Մեծութիւն՝* 14,5×11։ *Գրութիւն՝* միասիւն։ *Գիր՝* ճօտրգիր։ *Տող՝* 15։ *Կազմ՝* սեւ լաթակազմ։

Գլխագրեր՝ կանոններու սկիզբը։ *Լուսանցազարդ՝* բուսական։ *Զարդագրութիւն՝* բոյնագիր եւ հանգուցագիր։ *Գոյներ՝* կարմիր, կապոյտ եւ դեղին։

Վիճակ՝ բաւարար։ Բազմաթիւ թերթեր թափուած, ուրիշներ սկսած են կարտիլ անջատուիլ, լուսանցիները թանաւոտած։

Ծագումն։ Նուէր՝ Յովհաննէս Թաչճեանի կողմէ, 1937։

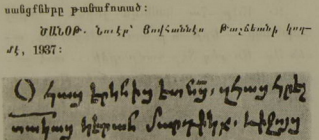

Սաղմոսները թուահամարուած չեն, իսկ խորագիր տեղեկութիւնները կարճ են։

ա· 13բ—6ա Աւրհնութիւն Մովսէսի — *Նայեցարարք երկինք...*

բ· 44բ—7ա Աւրհնութիւն Մովսիսի — *Զի հուր բորբոքեցաւ...*

գ· 47ա—8ա Նորին Մովսէսի — *Ծանրբարք...*

դ· 75բ—7բ Աղաւթք Աննայի — *Հաստատեցաւ սիրտ իմ...*

ե· 107ա—8բ Աւրհնութիւն եսայեա մարգարէին — *Ի գիշերացդ...*

զ· 135բ—7ա Աղօթք եզեկիայ արքայի — *Ես ասացի...*

է· 165ա—բ Աղաւթք եսայեայ մարգարէի — *Աւրհնեցէք զԱստուած...*

ը· 165բ—6բ Աղօթք Յովնանու — *Ի նեղութեան իմում...*

թ· 189բ—92ա Աղաւթք Ամրակումս մարգարէին — *Տէր զարբ քո...*

ժ· 192ա—բ Սաղմոս ինքնագիր Դաւթայ... — *Փոքր էի ես...*

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1· 1ա—189բ [Ի՛· Սաղմոս ի Դաւիթ··· — *Աւր զկս Տէր համբարձի զանձն իմ... տես գխոնարհութիւն իմ եւ զվաստակ] իմ եւ քոյ ինձ...*

Ժա. 192*բ*—6*ա* Աւրհնութիւն երից մանկացն — *Աւրհնեալ ես Տէր Աստուած...*

Ժբ. 197*ա*—*բ* Աւրհնութիւն Զաքարիայի··· — *Աւրհնեալ Տէր...*

Ժգ. 197*բ* Աւրհնութիւն Սիմէոնի ծերունոյն — [*Արդ արձակեա ···*] *զոր պատրաստեցեր առաջի...*

Ժդ. 198*ա*—*բ* Անգեա եւ Զաքարիայ — *Աւրհնեցէք զՏէր յերկնից··· երիտասարդք եւ կուսանք, ծերք եւ...* (*տար.* Քահուած):

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՅԻ

1. 137*ա* *Ի Քահն Հայոց ՌաձԳ* (1704) ////

2. (*Առանձին Քերքի մը վրայ*) *Ի յիշատակ այցելութեանն ի Շիրակօ, Նուիրեալ ի Սաղմոս, առ Գերաշնորհ Տէր Գարեգին արքեպիսկոպոս Յովսէփեանին, Լիմմաճնայ լիազօր պատուիրակ եւ Նուիրակին:* Սեբաստացի Հաճի Յովհաննէս Թաշճեանէն. 1937 *Յունվար* 6:

128

ՇԱՐԱԿՈՑ

ԺԴ — XIV

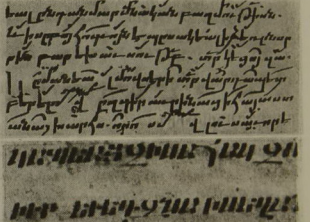

Գրիչ՝ Յովանէս Երէց:

Թերք՝ 364· դաստակ՝ 364*բ*—6*բ*: *Գրակ՝* Ա—ԼԴ×12 (Ա 9, Ե, Ժ, ԺԲ, ԺԳ, ԺԸ 11, ԺԹ, ԺԼ, Ի 10, ԻԲ 1, ԼԴ 5): *Նիւթ՝* թուղթ: *Մեծութիւն՝* 13×10.2: *Գրութիւն՝* միասիւն: *Գիր՝* բոլորգիր: *Տող՝* 20: *Կազմ՝* շագանակագոյն կաշեպատ տախտակ, աստառ՝ կապոյտ–ներքոյ գծաւոր կտաւ:

Կիսախորան՝ 1*ա*, 133*ա*: *Գլխազարդ՝* 9*բ*, 184*ա*: *Լուսանցազարդ՝* բուսական: *Զարդագրութիւն՝* քառյենագիր եւ հանգուցագիր: *Գոյներ՝* կարմիր եւ կապոյտ:

Պատառիկ–պահպանակ՝ 2 (Ա—Բ) թերթ մազաղաթ սկիզբը, միասիւն, 12 տող, բոլորագիր երկաթագիր ժ—ԺԱ դդ. ցեցակեր, մասն Նշնդոց՝ ԻՐ 9—16:

Նշան՝ Հ. Ն. Ակինեան, *Քիւ* 51:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅԱՏԱՆԻՑ

362*ա* //// (*սկիզբը պատառուած*) *արեան մերձաւորաց իմ եւ վիս անպիտան գրիչս Յովանէս երէց, եւ որք յիշէք յիշեալ լիցի ի Քրիստոսէ Աստուծոյ մերոյ. որում փառք յաւիտեանս. ամէն:*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՅԻ

Պատառիկ –պահպանակ Աւ *Քհին Հա–*[*յ*]*ոց ՌաձԼԲ* (1683):

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1*ա*—361*բ* Կանվն ծնընդեան սուրբ Աստուածածնին — *Երգեցէք որդիք···* [Շաբաթական եօթն խոստաբարակացն] — *Յաւուրց վերջին ժամանակի··· Ծաղիկ բուսոց բանաս...* (*տար.* Քահուած):

9*ա*—*բ* Այլ հարցըն Աւետեաց Աստուածածնին — *Ուրախ լեր Մարիամ սուրբ Աստուածածին···*

129

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ

ՌԿԳ — 1614

Գրիչ՝ Յակոբ էրէց։

Թերթ՝ 135· դատարկ՝ 135բ։ *Պրակ*՝ Ա—ԺԲ×12 (Ա, ԺԱ 10, Զ 11, ԺԲ 8)։ *Նիւթ*՝ թուղթ։ *Մեծութիւն*՝ 14,8×10,2։ *Գրութիւն*՝ միասիւն։ *Գիր*՝ նոտրգիր։ *Տող*՝ 18։ *Կազմ*՝ շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ, աստառը՝ պարզ կտաւ։ *Պահպանակ*՝ 1-ական թերթ սկիզբը եւ վերջը։

Գլխազարդ՝ 1ա, 3ա, 33ա, 37ա, 42բ, 45բ, 53բ, 77ա, 94բ։ *Լուսանցազարդ*՝ բուսական։ *Զարդագրութիւն*՝ թռչնագիր (սակաւ) եւ հանգուցագիր։

Վիճակ՝ բաւարար։ Խոնաւութենէ էջերը սեւացած, 135բ գրչափորձեր եղած, առաջին թերթը կարմէն անջատուած, վերջին թերթերը եղծանատուած, կապիչներն ու փականները ինկած։

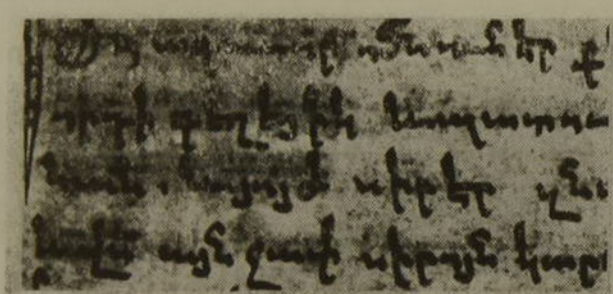

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1· 1ա—20բ [Խրատք յաղագս սրբութեան] — *Առաջին սրբութիւն անուանի հաղորդութիւն*... 14ա *Հինգերորդ սրբութիւն անուանի կարգ քահանայութեանս*... *անյիշատակ մնա եւ ջնջի յանուն նոցա ի գրոյն կենաց*։

2· 21ա—53ա [Բարոզք]

ա· 21ա—5ա Զայն ասէ որ· Լեզուն փոքր անդամ է, զիւր իշոցն մեծ մեղք է եւ մահադեղ — *Պարտ է վարդապետին զմահադեղ ի դառնութիւն յայտնել, որ ամէնքն փախեցին*... *դարձեալ դայ դղջանայ, յամենայնէ կազատի շնորհաւք Քրիստոսի, որ*... *ամէն*։

բ· 25ա—30ա Եկեսցուք ի բան իմաստասիրին որ ասէ· Որ ողորմի աղքատին փոխ տայ Աստուծոյ — *Զայն ասէ, թէ համարիր թէ ողորմութիւն մարդոյ կուտաս, փոխ տաս Աստուծոյ*... *առեալ զիւր զիրն եւ զարմացեալ փառս եառն Աստուծոյ*։

գ· 30ա—3ա Այժմ եկեսցուք ի տեսութիւն աստուածային բանին որ ասէ· Մի՛ զողանար — *Գիտելի է զի գողութիւն քան զամենայն մեղք ծանր է*... *էլ եա պիտի տալ որ ազատիս*։

դ· 33ա—7ա Եւ գիտելի է զի Դ բան զաւակն ծնաւղին պարտական է եւ Դ բան ծնօղն զաւակին — *Առաջ ծնօղն պարտական է, որ երբ ծնանի տխմար է եւ ղունդ միս*... *կատարել պիտի եւ ազատել ի ծնողաց մեղացն, եւ Աստուած զձեզ եւ զմեզ ազատէ ի դժոխոց· ամէն*։

ե· 37ա—8բ Եւ պարտ է գիտել զի Գ ժամ է աղաւթքն — *Առաւօտն, ճաշուն եւ երեկուն քրիստոնէից կարգեալ եւ այս*... *դատաստանին եւ յարքայութեան անման մնան*։

զ· 38բ—42բ Եւ պարտ է գիտել զի որք կուսութեան ատինանն կարգ ըստանան եւ հրաժարին աշխարհէս *այնպիսացն չկայ հրաման միս եւ գինի ուտէ*... *փառս տուր նմա եւ լինիս Աստուծոյ ծառայ եւ արքայութեան ժառանգորդ*... *ամէն*։

է· 42բ—5ա Եւ պարտ է գիտել զի հպարտութիւն *մարդն ի փառաց ձգէ, որպէս սատանայ*... *Աստուծոյ փառացն արժանանայ արքայութեան պարգեւս*։

ը· 45բ—53ա Երրորդ անգին մարգրիտ է մեր հրեշտակաց կարգս, *ինչ քահանայ, հայրապետ*... *սոտ մարմնաւոր փառացս ընկնիս եւ անդ արքայութեան փառացն*։

3· 53բ—77ա Վասն առակաւոր բանի է ասացեալ։

ա· 53բ—4բ *Ի քաղաքի մի սուտ էրէց մի կամեցաւ զորդին իւր քահանայ առնել*...

բ· 54բ—5ա *Գազան մի կայ ի ծովուն, զի որժամ քաղցենայ բանայ զբերանն*...

գ· 55ա—բ *Այլ մի աղքատ խորովէր սակաւ միս անապատի միոյ*...

դ· 55բ—6ա *Այր կին մի ունէր տղայ մի եւ սկսաւ տղէն գողութիւն անել*...

ե· 56ա—բ *Կենդանի մի կայ որ արջ ասեն, որ լուանայ զորովայնն իւր*...

զ. 56բ—7ա Գառն մի ցանկալի կայր ի փաթախ մի...

է. 57ա—8ա Ազուէան եւ խցկեաին եղեն եղբարք եւ աթարին ցան...

ը. 58ա Կաքաւն երբեայր պըզուիքելով եւ [յ]անկարծակի անկաւ...

թ. 58ա—բ Կաքաւ մի զազանայ զձու միւս կաքաւի...

ժ. 58բ—9ա Վարդան արքէ զաւակունս իւր մեծ աչխատութեամբ...

ժա. 59ա—բ Ծառ մի կայր բարձր յոյժ եւ տերեւք նորա մեզր կաքնցուցանէին...

ժբ. 59բ—60ա Ուղտն եւ գայլն եւ ագուէան եղեն եղբարք...

ժգ. 60ա—բ Ագռիւն սրժամ ծերանայ, թռչի եւ բարձրանայ մերձ ի տապ...

ժդ. 60բ—1բ Ագուէան եաես զսպանիրն ի սրտպայքին, երբեայ առ գայլն...

ժե. 61բ—2ա Խաւսէն ագռաւակիսով առաքեքէր ի ծառի մի, գայ ագուէան...

ժզ. 62ա—բ Աւձն եղեւ անդիկինս հոգատարծի միոյ...

ժէ. 62բ—3ա Ագուէան քաղցեաւ եւ ետես ի հորի մի քոնաքար...

ժը. 63ա—բ Ագուէան ի գետն անկաւ եւ լինէր գետաւար...

ժթ. 63բ Էչոյն աւետես եաուն, թէ ցնծա ուրախ լեր, զի Քոնն ծնաւ քեզ...

ի. 63բ—4բ Առիւծն կալաւ ագռաւորն զագուէան...

իա. 64բ—5ա Աւացին ընդ ագուէանն քանի ցեղ արուեստ գիտես...

իբ. 65ա Գազան մի գայ ի ծովն որ հուր ուտէ...

իգ. 65ա—բ Կին մի ունէր կով մի եւ խորհեաւ որ ունէր էշ մի...

իդ. 65բ—6բ Առիւծն հիւանդացաւ եւ ելքն ամէն գազին ի տես...

իե. 66բ—7ա Առիւծ մի կորիւն ծնաւ...

իզ. 67ա Որսորդ մի ըմբռնեաց կաքաւ մի եւ կամեցաւ զնաւլ...

իէ. 67ա—բ Ագուէան եւ արծուին եղեն եղբարք...

իը. 68ա Էչոյն բնութիւն է որ մէկ հետ անկանի, գժար գեղի...

իթ. 68ա—բ Այր մի աղքատ ունէր որդի բազում...

լ. 68բ—71ա Գայլ թագաւոր մի անբրաւ, որ զզաւակսանն անէրաւ անէր...

լա. 71ա—2բ Որ բնակեալ ի զուտն քաղքի մերում մէմոս...

լբ. 72բ—3ա Այր մի մարգասան վախեաւ եւ գնաց անցանել ընդ գետան...

լգ. 73ա—4ա Հրեչտակ առաց ընդ ազգաքոր մի, թէ հաքիմութիւն տամ քեզ...

լդ. 74ա—բ Ջիան գնաց առ մըչխմն եւ խնդրեաց կերակուր...

լե. 74բ—5բ Ճաղացպան մի հիւանդացաւ, նայ ինն հրեչտակն առնուլ զհոգին...

լզ. 76ա—7ա Թագաւոր մի ի սուրբ հայր մի տես կու երթայր... պիտի երանեմք այսմ աչխարհիս:

4. 77ա—86ա Վարք եւ պատմութիւն սուրբ հարանցն — Սուրբն Մակար տեսանէ զառաւանայ բարձեալ...

բ. 80բ—1ա Աչխարհի էրկեղ ոմն գմարմինն Քրիստոսի եղ ի բեթանի մեղուաց...

գ. 81ա—բ Ոմն քրիստոնեայ պարտ էր հրէի միոյ ճ դահեկան, ազգառացեալ էր եւ ոչ կարէր վճարել...

դ. 81բ—2բ Մեղաւոր ոմն ի ժամ հրանդութեան խոստովանեցաւ դամենայն մեղրս իւր...

ե. 82բ—3բ Թագաւոր ոմն ունէր բիւր որպի գկենդիկ եւ պատուական...

զ. 83բ—5ա Ոմն ի սրբոց երթայր լերուառաքեմ, հանդիպեցաւ կնոջ մի որ մին աչն ճ այր եւ կին կերակրէր...

է. 85ա—բ Մեծատուն ոմն յաչխարհս գրաւեալ էր խիստ եւ ոչ կամէր լսել զրանն Աւառնոյ...

ը. 85բ—6ա Ուր ոմն արգել զքահանայ ոմն ի պատարագէ... կոչեաց գէրկեղն եւ խնդրեաց զթողութիւն, եւ առնել պատարագ եւ հաղորդեցաւ:

5. 86ա—93ա Պատմութիւն Յովսիմոսի միայնակեցին [եւ այլ բաւիճ ի հարանց վարուց] — երանելին Յովսիմոս ապաթա եկաց եւ ասէ. Առաջնորդեայ ինձ Տէր... եւ զայս ասացեալ եղբարբ, նոյն ժամուն գնաց առ Տէր:

բ. 93ա—4ա [Հարցումն եւ պատասխանի] — Հրց. Ընդէ՞ր լինի կրանաւորն անժոյժ: Պտ. Զաւդնելոյն Աւառնոյ... կարէ առնուլ նայ գնաչն Քրիստոսի եւ երթեալ գհետ նորա, որում փառք յաւիտեանս. ամէն:

6. 94բ—102բ Պատմութիւն չարչարա-

նաց հոգոյն ի դժոխս թէ որպէս են — *Ցարուցեալ Աստուածածին՝ մայր Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, եւ ի լեառն Ձիթենեաց եկաց յաղաւթս... փրկեսցէ զմեզ Քրիստոս Աստուած ի յայնպիսի չարէն եւ նմա... ամէն։*

7. 103ա—14բ Տեսիլ սրբոյն Գրիգորի ընդ հրեշտակին — *Սուրբն Գրիգոր մեր Լուսաւորիչն զԺ ամս եւ զԺ գիշեր հաց ոչ եկեր... եւ ասէ. Խաղաղութիւն ընդ քեզ հայր սուրբ, եւ եւ յերկինս, եւ Քրիստոսի փառք յօիտեանս. ամէն։*

8. 115ա—24ա Քարոզ Կիրակաքանի։ խրատ կիրակէից (Թուղթ երկնառաք) — ... *Ես պատրիարքս Հռոմ քաղաքի եկի տաճարն սուրբ եւ գտայ զԹուղթս ի վերայ սուրբ Սեղանոյն... ժառանգեսցէ զերկնից արքայութիւն եւ մանուորեսցէ առաքելոցն...*

9. 124բ—35ա Աղաւթք սրբոյն Եփրեմի ասացեալ (Ա–ԿՁ) — *Տէր, Տէր զատաապանս իմ եւ զցաւս հոգոյ իմոյ բազմամեղիս... զարդարեա եւ միացոյ ի սէր աստուածութեան քո։*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

ա. 20բ Որոց փրկեսցէ զմեզ Քրիստոս ի այնպիսի ղառն մեղացն եւ առօել զՅակոբ *մեղապարտս, հանդերձ ծնողաւքն իմ. ամէն։ Ի Թվականիս Հայոց ՌԿԳ* (1614) *էր (նման՝ 45բ)։*

բ. 115ա *Ողորմեա զմեզօք մեռեալ գըրչիս* Յակոբ *սուտանուն երիցոյս։*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՅԻ

124ա *(ԺԸ դ.) Ես* Տէր Վարդան *առայ այս կիրս ԲՌ*(°) (2000°), *իշատակ ինձ եւ իմ ծնողացն։*

130

ՍԱՀՄԱՆՔ ՁԱՆԱՁԱՆՔ

ԺԹ — XIX

Թուղթ՝ 53։ *Պրակ՝* Ա—Դ×22 (Ա չիՓ, Դ 9)։ *Նիւթ՝* թուղթ։ *Մեծութիւն՝* 16×10,7։ *Գրութիւն՝* միասիւն։ *Գիր՝* շեղագիր։ *Տող՝* 18—23։ *Կազմ՝* բաց շագանակագոյն կաշեպատ տախտակ։ *Լուսանցազարդեր՝* կարմիր։ *Պահպանակ՝* 2 թերթ սկիզբը։

Վիճակ՝ բաւարար։ Կազմը Փերծուած, եզրերը մաշած, կազմալոյծ։

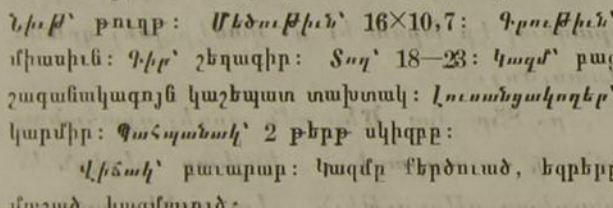

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ա. 1ա [Յաղագս հաւանութեա°ն...] — ... *Զի՞նչ հաւանեցայց, զի հաւանիլն մեղք է. ոչ հաւանեցայց, զի՞նչ կարացից տանել զզօրհանապազորդական կափահարումն...*

բ. 1ա—բ Համաքուումն մասանց մակածութեամբ. ո°րգան — *Որք յերկինս Թագաւորէն արքայէն, աստուածայինն եւ հրեշտակք եւ սուրբք Աստուծոյ...*

գ. 1բ—2բ Գ. Զի°նչ է համանշանումն — *Համանշանումն եւ բաղանշանումն կարէ ասիլ ճանազնութիւն եւ բառազնութիւն, այսինքն է բան որ բացայայտէ զզօրութիւնս բառից...*

դ. 2բ—4ա Դ. Զի°նչ է համալծեցեալն — *Համալծեցեալք են բանք պէսպիսացեալք ի հարմատոյ միյեւնոյնոյ բառի...*

ե. 4ա—բ Ե. Զի°նչ է սեռն — *Սեռն է ընդ որով պարունակին բազումք տարբերք տեսակաւ...*

զ. 4բ—5բ Զ. Զի°նչ է տեսակն — *Տեսակն է որ զոլով ընդ սեռիւ, պարունակէ զբաղումս տարբերս Թուով...*

է. 5բ—7բ Է. Զի°նչ է նմանութիւն —

Նմանութիւն է այն զանազան իրք, որք իմիք համաձայնին յիմիք տարբերին…

ը. 7*բ*—8*ա* Ը. Զի՞նչ է աննմանութիւն— *Ան[ն]մանութիւն է որ հակադրէ նմանութեան…*

թ. 8*ա*—9*ա* Թ. Զի՞նչ է հակադրութիւն — *Հակադրութիւն է, է այն յորում հակամարտին երկու ի միում բանի…*

ժ. 9*ա*—11*ա* Ժ. Զի՞նչ է առակցեալք — *Առակցեալք են այնոքիկ, որք ոչ գոյացուցանեն զիրն զայն զորմէ ճարտասանեմք…*

ժա. 11*ա*—*բ* 11. Զի՞նչ է նախնթացն — *Նախնթացք են այնոքիկ, յորոց եղելոց ի հարկէ այլ ինչ հետեւի…*

ժբ. 11*բ* 12. Զի՞նչ է համահետեւեցեալն — *Եւ հետեւեցեալք են այնոքիկ, որք հարկաւորապէս հետեւին իրքն եղելոյ…*

ժգ. 11*բ*—2*ա* 13. Զի՞նչ է ներհակակայքն եւ ընդիմամարտքն — *Եւ ընդդիմամարտք ասին այնք, որք ի միասին ոչ կարէն գոլ…*

ժդ. 12*ա*—7*բ* 14. Զի՞նչ է պատճառն — *Եւ պատճառք են յորոց կախի իրն…*

ժե. 17*բ* 15. Զի՞նչ է ներգործեցեալքն— *Ներգործեցեալք են որք յառաջագային ի պատճառաց նախ ասացելոց…*

ժզ. 17*բ*—8*ա* 16. Զի՞նչ է բաղդատումն— *Բաղդատումն է բան, յորժամ յոլովք յումեք միում հասարակով բաղդատին իրերաց…*

ժէ. 18*ա*—20*բ* Յաղագս վեցից տեղեաց արտաքնոց. Զի՞նչ է արտաքին տեղիքն եւ քանիք — *Արտաքուստ առնանին առ ի հաստատել զիրն զորմէ ճառի…*

ժը. 20*բ*—5*ա* Յաղագս շրջահայեցողութեանց, որք լինին շուրջ զտեղեօք — *Զի՞նչ է շրջահայեցողութիւնք…: Է այն որք յարմարին իրի իմիք, ոմանք ներքսապէս եւ ոմանք արտաքնապէս…*

ժթ. 25*ա*—34*բ* Պրակ Է. Յաղագս ձեռնարկման — *Նախքան սահմանել զձեռնարկութիւն, զի՞նչ պարտ է նախագիտել, զի ստորասիցեմք կամ բացասիցեմք զիր ինչ զիրէ յումեքէ…*

ի. 35*ա*—6*բ* Յաղագս ընդլայման, որով շարժ կամաց զարթուցանէ ի յունկնդիրսն — *Զի՞նչ է ընդլայնումն: Է ծանրագոյն իմն բատորասութիւն, որ շարժէ զունկնդրիչս…*

36*բ* *«…Ասացաք ի վերոյ թէ երկու ցեղ իրս պարտիմք գտանել, այսինքն պատճառս որովք շարժեմք զիմացականն, եւ շարժումն հոգւոյ, որովք հաճեցուցանեմք զկամս. մինչեւ ցայսր ճառեցաւ մինն, արդ ճառեսցի եւ միւսն»:*

խա. 36*բ*—41*ա* Զի՞նչ է շարժմունք հոգւոյ — *Շարժմունք է ախտակրութիւնք հոգւոյ…*

խբ. 41*ա*—3*բ* Յաղագս թէ զի՞նչ է տրամադրութիւն — *Է զարգաթրութիւն ինչ, որով գրեցեալ իրս տեղաւորեմք…*

խգ. 43*բ*—5*ա* Յաղագս երկրորդ մասին բանի, թէ զի՞նչ է վիպումն — *Վիպումն է պատմութիւն եւ վիպասանութիւն է մասն բանի յորում առաջադրեմք…*

խդ. 45*բ*—6*բ* Յաղագս երրորդ մասին բան, թէ զի՞նչ է վիճաբանութիւն — *Է մասն բանի եւ ճառի, յորում ճշմարտացուցանեմք ի ձեռն պատճառաց զայն զոր մէք ասեմք…*

խե. 46*բ*—53*բ* Յաղագս թէ զի՞նչ է այլափոխութիւն — *Է համափոխումն բառից ի յատուկ նշանակութենէ առ այլ նշանակութիւն… բայց ոչ ըստ նոյնոյ նշանակութեան… (Թերաւարտ)*:

131

ՇԱՐԱԿՆՈՑ

ԺԷ — XVII

Թղթք՝ 296։ *Գրակ՝* Ա—ԻԶ×12 (ԺԷ, ԻԱ, ԻԶ 8. ԺԹ, Ի 10)։ *Նիւթ՝* թուղթ։ *Մեծութիւն՝* 15,7×10,8։ *Գրութիւն՝* միասիւն։ *Գիր՝* նօտրգիր։ *Տող՝* 19։ *Կազմ՝* չազանակագոյն կաշեպատ տախտակ։

Գլխագրեր՝ 2ա, 45բ, 83ա, 98բ, 134բ, 164բ, 222ա։ *Զարդագրութիւն՝* հանգուցագիր (սակաւ). *Գալեր՝* կարմիր եւ դեղին։

Պատուիրատուական՝ 2 (Ա—Բ) թերթ մագաղաթ սկիզբը, միասիւն, 12 տող, բոլորագիծ երկսիւնագիր ժ—ԺԱ դդ. եզրահատուած, մասն ցովհաննու Աւետարանի՝ Գ 19—21, 30—3։

Վիճակ՝ անբաւարար։ Խոնաւութենէ գունաթափուած, խիստ ցեցակեր, մէջտեղէն եւ վերջաւորութենէն թերթեր թափուած, կազմը էեղծուած, եզրերը մաշած ու կաշին ակսած է տախտակէն անջատուիլ, կռնակը վնասուած, կապիչները ինկած։

Ծանօթ. Հ. Ն. Ակինեան, *Քր.* 58։

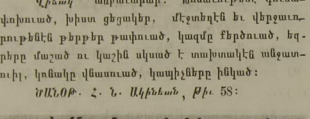

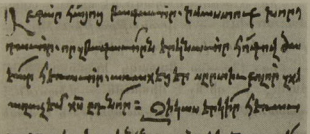

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

2ա—296բ [Կանոն ծննդեան սրբոյ աստուածածնի] — *երկնեցէք սրտիք Սիոնի*··· Շարականն միւռոն աւրհնելոյ — *Որ յառաջագոյն յաւրէնս*··· *բսմարդկային առեր բբնութիւն. Հեղ*։

1· 196ա Շարական Տարագռսի, Պետրոսի եւ Անդրեաիկոսի — *Տէրչալի տաւնիս*···

2· 200ա—բ Շարական ննջեցելոց — *Ի հանդերձեալ նորոգմանն*···

3· 200բ Մեծասցուցէ Աւետեացն եւ ծ[ն]ընդեան ցովանննու Մկրտչին — *[Ո]ր ի ամենայն վեցերորդի*···

4· 289ա—բ [Շարական սրբոյն Մինասայ] — *Զյիշատակ*··· *Դ. Պրսակ եւ փառք պարծանաց*··· *ԺԱ. Այսօր եւ մեք ժողովեալբս*···

5· 289բ—90բ [Շարական Ապտրիմսեհի] — *Աառուած հզաւոր եւ բռքանչելի*···

6· 290բ [Շարական Աքգար թագաւորի] — *Արգար Հայոց թագաւոր, խնառուածեամբ խորհրդաւոր*···

7· 290բ—1ա Շարական հարսանեաց հանդերձ աւրհնելոյ — *Մաչանիչ դրոշմամբ նշանն պարագրակաւն*··· *Բ. Աւրաշաւործ առեղծաւոր*··· *Լ. Աառուածածնին հարսն*···

8· 293ա Ըստ պատշաճի աւուրն աասայ· Բշ· — *Հոյլք անմարմնական սեռից*···

բ. 293բ Գշ· — *Աճեսաւ խորհրդոյն յայտնագբ*···

գ. 293բ Դշ· — *Սաթոր սակեզէն լրցեալ լի մանանայիւ*···

դ. 293բ Եշ· — *Ի Հոգոյն Սբրբոյ բնտրեալբ ոմ սուրբ առաքեալբ*···

ե. 294ա Զշ· — *Աչնեալ երկիրպագանեմբ պատուական խաչիդ*···

զ. 294ա [Երգ ննջեցելոց] — *Այսօր նորդ կենաց մարդկան եւ յոյս յարութեան*···

132

ՄԱՇՏՈՑ ԼԵՀԱՀԱՑՈՑ

ԺԸ — XVIII

Թերթ՝ 76. դատարկ՝ 1ա—2բ, 16բ—20բ, 58ա—62ա, 71բ—4բ, 76բ: *Պրակ*՝ 11×8 (Ա, ԺԱ 4, Թ—Ժ 6): *Նիւթ*՝ թուղթ: *Մեծութիւն*՝ 16×10,6: *Գրութիւն*՝ միասիւն: *Գիր*՝ նօտրգիր: *Տող*՝ 19: *Կազմ*՝ շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշեպատ խաւաքարտ:

Վիճակ՝ բաւարար: Թերթեւակի ցեցակեր եւ կազմալոյծ, կազմը քերծուած եւ եզրերը մաշած:

ԾԱՆՕԹ. *Հ. Ն. Ակինեան*, *թիւ* 50:

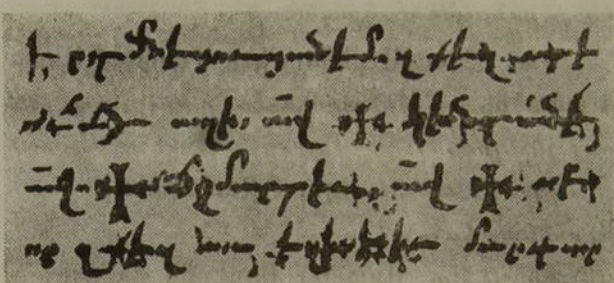

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. 3ա—6ա Կերպ օրհնելոյ զջուր, որով սրսկին հաւատացեալք — *Փոխ. Օգնութիւն է մեզ յանուանէ Տեառն... երգմնեցութիւն ազի. Երգմնեցուցանեմ զքեզ սատըծուած ազի...*

2. 6բ—8բ Օրհնութիւն պատկերի — *Փոխ. Օգնութիւն... [Աղօթք]. Ամենակալ եւ մշտնջենաւոր Աստուած որ ի ձեռն Մովսէսի...*

3. 9ա Օրհնութիւն դաստառակաց կամ պաստառակալից — *Օգնութիւն... [Աղօթք]. Տէր Աստուած ամենակարող որ Մօսէսի ծառային քոյ...*

4. 9բ Օրհնութիւն զօրփորալից — *Օգնութիւն... [Աղօթք]. Ամենանադուրթ Տէր, որոյ անպատմելի է զօրութիւն...*

5. 10ա—1բ Օրհնութիւն տղայոց հիւանդացելոց — *Հողաբարձուն զգեցեալ զվերնամաշկի... [Աղօթք]. Ամենաքաղցր Տէր Յիսուս Քրիստոս որ վասն բազմութեան գթութեանց...*

6. 12ա Արձակումն նորամտից յետ ընդունելոյ զհաւատն — *Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս որ եա իշխանութիւն...*

7. 12բ—3ա Ձեւ արձակելոյ զն[զ]ովեալս ի կապանց — *Ես արձակեմ զքեզ...*

8. 13ա—6ա Կերպ. այսինքն արարողութիւն ի սրբազան Տեառնէ մերմէ Բենէդիքտոսէ ԺԴ. Պապէ հաստատեցեալ յամի Տեառն 1747, որ ի դիպուկ ժամանակի ի վերայ հիւանդաց... — *[Աղօթք]. Ամենաբարեգութ Տէր Աստուած Հայր ողորմութեանց...*

9. 21ա—3բ Առաջին գործ երկրպագութեան արա այսպէս — *... Աստուցես զայս խնդրուածս. Ով Աստուած երբեակ անձնաւորութեամբ եւ իսկութեամբ...*

10. 24ա—38բ Նախապատրաստութիւն յաւուր երկուշաբթի — *... Ասա առ Հայրն յաւիտենական այսպէս. Հայր Աստուած մատուցանեմ ես ի պատիւ եւ ի փառս...*

11. 38բ—50ա Աղօթք շնորհակալութեան զկնի պատարագն... — *Ով Տէր իմ Յիսուս Քրիստոս եւ միայն Փրկիչ իմ, երկիրպագանեմ քեզ...*

12. 50բ—7բ Կարգ օծանելոյ զհիւանդն որ է մինն ի յեօթն սուրբ խորհրդոց — *Պատրաստութիւն առ հիւանդն... [Աղօթք]. Աղաչեմք զքեն Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս մտցէ զոյգ ընդ մեզ ի տունս յայս...*

13. 62բ—8ա Օրհնութիւն մոմեղինաց ի տօնի մաքրագործութեան երանուհւոյ եւ կուսին Մարիամու. փետրվարի Բ — *Օգնութիւն է մեզ... [Աղօթք]. Տէր սուրբ Հայր ամենակար յաւիտենական Աստուած...*

14. 68ա—71բ Օրհնութիւն ոստոց արմաւենեաց յաւուր Ծաղկազարդի — *Օգնութիւն... [Աղօթք]. Ամենակարող եւ մշտնջենաւոր Աստուած փրկիչ աշխարհի որ հաճեցար յերկնից յերկիր իջանել...*

15. 75ա—6ա Հոգեւոր պատրաստութիւն առ ամենասուրբ Ծնունդն Քրիստոսի, որ սկսանի ի Նոյեմբեր 29-էն մինչեւ ի 24-ըն Դեկտեմբերի — *Յամենայն աւուր ասասցես քառասուն ողջուն քեզ Մարիամ... եւ խընդրեսցես այսու աղօթիւ. Ով ամենակարող թագուհի հրեշտակաց... եւ գերկրորդն՝ ի մահվան իմում հաւատապէս փրկեցեալ լինելոյ. ամէն:*

133

ՍԱՂՄՈՍԱՐԱՆ

ԺԶ — XVI

Գրիչ՝ Դաւիթ սրկ.։

Թերք՝ 230։ *Գրակ*՝ Ա—ԻԲ×12 (Ա չԻԲ, Բ, Գ ԺԱ 11, Ե 8, Զ, Ժ, ԺԸ 10, Ը 9, ԻԲ 6)։ *Նիւթ*՝ թուղթ։ *Մնձ.թիւն*՝ 13,7×10։ *Գրութիւն*՝ միասիւն։ *Ձեր*՝ բոլորգիր։ *Տոդ*՝ 19։ *Կազմ*՝ շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ, աստառը՝ բաց սրճագոյն կտաւ։

Գլխագարդ՝ 43ա, 74ա, 131ա, 159բ։ *Լուսանցազարդ*՝ բուսական եւ թռչնային։ *Զարդագրութիւն*՝ թռչնագիր եւ հանգուցագիր (սակաւ)։ *Դէմքեր*՝ կարմիր եւ կապոյտ։

Վիճակ՝ ամբաւարար։ Թերթւոյի ցեցակեր, բազմաթիւ բերդեր թափուած, կազմը ճերմուած եւ կռնակը վնասուած, կապիչ մը եւ փականն մը ինկած։

Յիշ. Ն. *Ակինեան*, *բե*։ 32։

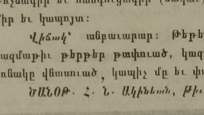

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1ա—213ա [Թ. Սաղմոս ի Դաւիթ — *Գոհացայց զԿէն Տէր…*] (20) *Կացոյ Տէր օրէնսդիր…*

Սաղմոսներու թիւերը նշանակուած են, ընդարձակ խորագիր տեղեկութիւն չունին։

ա. 13ա—5բ Աւրհնութիւն Մովսէսի… — *Աւրհնացուք [զՏէր]…*

բ. 71ա—2ա Նարին Մովսէսի — *Ծանեցուք եւ տեսէք…*

գ. 96բ—8ա Աղօթք Աննայի — *Հաստատեցաւ սիրտ իմ…*

դ. 129ա—31բ Աւրհնութիւն Եսայիայ մարգարէի — *Ի գիշերաց…*

ե. 157բ—9ա Աղաւթք եզեկիա արքայի… — *Ես ասացի…*

զ. 213ա—5բ Ազօթ Ամբակումայ մարգարէի — *Տէր լուար քո…*

է. 215բ—8ա Ակէրւխա Անգեա… — *Աւրհնեցէք զՏէր…*

ը. 218ա—բ Իճնազիր Դաւթայ… — *Փոքր էի ես…*

Ը. 219ա—20բ [Երգ երից մանկանցն] — *Աւրհնեալ ես…*

Կազմութեան ատեն, սկիզբը սխալմամբ դրուած է 223ա—5ա։

Ժ. 221ա—բ [Ազօթ Մանասէի թագաւորի — *Տէր ամենակալ…*] *Կորացեալ եմ ես ի բռնութենէդ կապանաց…*

ԺԱ. 222ա [Աւրհնութիւն Մարիամ Աստուածածնի — *Մեծացուսցէ… Ծա]ռայի Իւրոյ յիչելով…*

ԺԲ. 222ա—3ա Ազօթ Զաքարիայի… — *Աւրհնեալ ես…*

ԺԳ. 223ա Աղաւթք Սիմէոնի ծերոյն — *Արդ արձակեա…*

ԺԴ. 225բ—30բ Ազօթք սրբոյն Ներսէսի Հայոց հայրապետի ասացեալ է — *Հաւատով խոստովանիմ… եւ սրբոց Հայրապետացն եւ Տղնաւորացն…* (*Հար. Թափուած*)։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

225ա—բ *Փա՛ռք… Շնորհիւ ամենախնամ ողորմութեան Աստուծոյ աւարտեցաւ սուրբ գիրս Մաղմոսաց եւ ջնարս Դաւթի ձեռամբ բազմամեղ եւ անպիտան, մեղսաւէր, փանաք եւ ախմար գրչի՝ Դաւիթ սարկաւագի, որ զանուն միայն ունիմ եւ զսարկաւագութեան եւ զգործն կատարեալ ոչ կարեմ։ Դարձեալ աղաչեմ զձեզ, ով ընթերցողք, անմեղադիր լերուք խոչորութեան եւ սղալանաց գրոց, զի փոքրուց// ուսաք զգիրս, չատ ժամանակ քարկեցաք, յետոյ գայս Մաղմոսիս վերա կամեցաք ձեռք ուարցընել, անմեղադիր լերուք, ով եղբայրք։*

Դարձեալ կրկին աղաչեմ զձեզ, յորժամ կարդայք եւ կամ օրինակէք, յիչեցէք ի մաքրափայլ յաղօթս ձեր զուսուցողն իմ՝ զԵզեկիա տէրացուն, եւ զծնողն իմ՝ զՊիւպիւլն, եւ զմայրն իմ՝ զԿիւլզատէն։ Նա՛ եւ դու՛ նաթրժանս յիչման առնէք արժանի, եւ դուք յիչեալ լինիջիք ի Քրիստոսի միւսանգամ գալուստն. ամէն։ Հայր մեր որ յերկինս։

134

ՅՈՎՀԱՆ ԵՐԶՆԿԱՑԻ. ԽՐԱՏՔ ՀԱՍԱՐԱԿԱՑ ՔՐԻՍՏՈՆԷԻՑ ԵՒ ԱՅԼ ԲԱՆՔ

ԺԷԴ–ԺԷԶ — 1635–1638

Գրէչ՝ ցուհան էրէց: *Ծագո՞ղ՝* Գրիգոր գրիչ: *Սաացող՝* Մարթա:

Թէրթ՝ 223: գատարկ՝ 223*բ*: *Գրակ՝* Ա—ԻԱ×12 (Ա, Դ, Ի 11, Ը 8, Ե 2, ԺԲ—ԺԸ 10, ԻԱ 6): *Նիւթ՝* բուդք: *Մեծութիւն՝* 15.4×10.5: *Գրութիւն՝* միասիւն: *Գիր՝* նստրգիր: *Տող՝* 20—21: *Կազմ՝* մուգ շագանակագոյն գրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ գրոսնակով: աստառը՝ կարմիր–կապտայտ զարդաքրոյծ կտաւ:

Գրքացարդ՝ 3ա: *Զարդագրութիւն՝* բոյնագիր (124*բ*), հանգուցագիր (3ա):

Պատահարագրական՝ նախապէս ունեցած է վերջաւորութեան, այժմ պատռուած, մնացած է միայն տող մը, Թ–ժ դդ.:

Վիճակ՝ բաւական: Յաղթամասերը թերեւակի այրած, կազմը մասամբ մաշած, կարգ մը թերթեր կազմէն անջատուած, կապիչներն ու փակոցները ինկած:

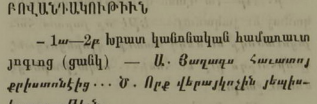

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

– 1ա—2*բ* Խրատ կանոնական համառատ յոգւոց (ցանկ) — *Ա. Յաղագս հաւատոյ քրիստոնէից... Ծ. Որք վերայիդուին յեպիսկոպոսութիւն:*

1. 2*բ* Նուաստ վարդապետիս Ցոհաննէս եղնկայեցւս խրատ հասարակաց էրիստոնէիցդ՝ ֆահանայից եւ ժողովրդոց: Ի կանոնական սահմանաց առաքելոց սրբոց, եւ հայրապետաց եւ վարդապետաց եւ սուրբ հարցն մերոյ վարդաց վարդապետին, յոր յամենայնէ ժողովեցի եւ գրեցի զկանոն սուրբ հարցն:

– 3ա—5*բ* [Ցանաջաբան] — *Ամենազաւր քաջառողին մերս Քրիստոսի եւ բարեբար փրկչին հաւատարիմ ծառայք...*

ա. 5*բ*—9ա Ա. Յաղագս հաւատոյ — *Նախ պարտ է իմանալ, եթէ զինչ է քրիստոնէութիւն եւ զինչ է հաւատ քրիստոնէութեան...*

բ. 9ա—11ա Բ. Յաղագս մկրտութեան— *Արդ, քրիստոնէութեան սկիզբն եւ գլուխ մկրտութիւն է, որ եւ կնունք ասի աշխարհի բառով...*

գ. 11ա—3ա Գ. Յաղագս զտղայս անուցանելու խրատ — *Մկրտութեամբ եւ անապատութեամբ անուցանեն քրիստոնեայքն պիրանց պատկան...*

դ. 13ա—*ե* Դ. Յաղագս պսակի եւ խրատ ամուսնացելոց — *Եւ արդ, որք այսպէս սըրբութեամբ անառին եւ լինին կարճ...*

ե. 14ա Ե. Կանոնիճ սուրբ հարցըն — *Եթէ ազգականք ամուսնանան, զինչ պատգոյր: Փակել արժան է մխիթարից...*

զ. 14ա—6*բ* Զ. կանոն սուրբ հայրապետաց — *Եթէ ոք առնու կին ի մերձաւորէն իւրմէ մինչեւ ի վեցերորդ եւ ի–երրորդն, զգուշանալ եղիցին...*

է. 16*բ*—20ա Է. Յաղագս շնութեան — *Քրիստոնեայք մի անկցին յախտ շնութեան...*

ը. 20ա—1ա Ը. Յաղագս եւ երդմանց — *Եւ ինքեանքով բան կանոնական, ոչ է պարտ քրիստոնէից երդնուլ սուտ կամ իրաւ...*

Թ. 21ա—2ա Թ. Յաղագս սուտ վկայից — *Ինքեանքով կանոն գրեմք վասն այնոցիկ որք անաստուածաբար սուտ վկայութիւն տան...*

ժ. 22ա—4ա Ժ. Յաղագս յիշոցնայուտացն — *Տառնեքոյղ կանոնք գրեմք վասն ահեղ եւ մեծ եւ դառն զարհուրելի մեղացն որ ասի յիշոցք...*

ժա. 24ա—6*բ* ԺԱ. Յաղագս ստելութեան — *Տառն եւ մերերոյղ բան գրեմք կանոնական, որ չէ պարտ որ քրիստոնեայքն զիրար տառն...*

ժբ. 26*բ*—8ա ԺԲ. Յաղագ[ս] սիրոյ — *Եւ է առաջին պատուիրան աէրն... Բարեկեղ ԺԲ գլուխ կանոնացն գրէ. Որդիք որ ոչ պատռ... (չար. Քահանայ):*

ժգ. 28ա [ԺԳ. Յաղագս խոստովանութեան — *Տառնեւչորս գլուխ գրեմք... ասանայի որովհետն դժոխքն է, քանի[ ] որ փոքր մեղք լինի եւ ոչ խոստով[ան]լ ոք...*

ժդ. 28ա—9ա ԺԴ. Յաղագս հաղորդ

տալով — *Պարտ է քրիստոնէին յամէն ի սուրբ հետ մի հաղորդեսցի…*

ժե. 29ա—բ ԹՋ. Սահակայ՝ յաղագս ապրմութեան — *Ողորմութիւն արարէք ապրեսցուք եւ կարաւտելոց…*

ժզ. 29բ—31բ ԺԵ. Ցաղագս պահոց — *Զպահքն սուրբ եւ անարատ պարտ է պահել քրիստոնէին…*

ժէ. 31բ ԺԶ. Վասն անդարձ առնելոյ — *Այլ եւ այս արէնիք է քրիստոնէից, զի որժամ հասանի նմայ հիւանդութիւն…*

ժը. 31բ—32ա ԺԹ. Ցաղագս ոչ առնելոյ սուբ մեռելոյն — *Դարձեալ ի վերայ ամենայնի զրեմք եւ զայս կանոնք…*

ի. 33ա—բ Ի. Սահակայ կանոնիւ — *Պարտ է քառասունք կատարել մեռելոյն…*

ի. 33բ—34ա ԻԱ. Սահակայ՝ վասն բահանայից — *Մարդպահան են նուէրք ամենայն եւ ընծայքն զոր տան քահանայիցն…*

ըա. 34ա—բ ԻԲ. Սրբոյն Բարսղի կանոնիւ — *Եթէ ոք արդելցէ զպատուդ քահանային, զերթիկամ կամ զմորթի…*

իր. 34բ ԻԳ. Կանոնիւ յաղագս բահանայից, եպիսկոպոսաց — *Ցնա զրելոյ զհասարակաց քրիստոնէից կանոնս եւ այժմ դիցուէ զքահանայիցն…*

իդ. 34բ ԻԴ. Ցառաքելական կանոնացս— *Կարգեցին առաքեալքն եւ եղին հաստատութեամբ, թէ անբարաւականք եւ հպարտք… անգութք, անողորմք…* (*շար. թափուած*)։

իզ. 35ա ԻԶ. Նոքին Բարսղի կանոնիւ — *Իսկ քահանայքին որ յԱստուծոյ է, այս է, սուրբ, հզգ…*

իե. 35ա ԻԵ. Ցառաքելական կանոնացն— *Իսկ պղոռնկորդիսն եւ որք յերկրորդացն են նոցին հաւասար…*

իդ. 35բ ԻԲ. Ի Նիկայ ժողովնոյն կանոնացն ՃԻԲ–ից է — *Ոչ է պարտ նախքան զի ամն ձեռնադրել քահանայ…*

իէ. 35բ—6բ ԻԹ. Դարձեալ ի սուրբ առաքեալն Թաքէոսի կանոնիւ — *Աւգ առաքեային. եպիսկոպոսն եղիցի անարատ…*

իը. 36բ—7ա Լ. Եւ դարձեալ ասէ առաքեալն Թաքէոս զնոյն բանս կանոնականաւ— *Արժան է եպիսկոպոսին առաւել հրաժարել ի տպիտաց…*

իթ. 37ա—բ ԼԱ. Ցոհանու Մանդակունեցոյ կանոնիւ նոյն բանի — *Արդ, ես զայս բան իմում դիտելոյ առեմ…*

լ. 37բ—8ա [ԼԱ]. Թէ հան զվատին պակաս իցէ հասակն, պա՞րտ է ձեռնադրել իւր ոչ. եւ չափ ուսման որո՞ւ լինիցի բաւական — *Պարտ է լ–ամեայ լինել…*

լա. 38ա—բ ԼԲ. Ի Նեքսէնի Հայոց կաթողիկոսի ի կանոնական խրատուց է — *Ոչ ունին քահանայք յԱստուծոյ եւ մէնջ հրաման, առանց սուրբ ծածկութիւն…*

լբ. 39ա—41ա ԼԳ. Ի կանոնական խրատուց, Ներսէսի Հայոց կաթողիկոսի է — *Մի ոք ի ձէնջ անարժանութեամբ ատաւածային խորհրդոյն սպասաւորեսցէ…*

լգ. 41ա—բ [ԼԴ]. Այլ կանոնիւ — *Քահանային պարտ է ի աւուրբք յատուկ զգուշանալ ի մեբձաւորութենէն ամուսնոյն…*

լդ. 41բ—3բ Լե. Ի կանոնաց սրբոյն Բարսղի Կեսարու հայրապետին Կապադովկացոյ — *Քահանայ մի՛ իշխեսցէ ի չարաթու կամ ի կիրակէի պատարագ հիւրելոցս կալ…*

լե. 43բ ԼԶ. Այլ կանոնիւ — *Ձմիտանն մի՛ ոք իշխանացէ ի պէտս դեզոց՝ մերձեցուցանել… եւ յետ քառասուն աւուր առանց…* (*շար. թափուած*)։

2· 44ա—բ [Ցաղագս բահանայից···] — ···*զի քէպէտ եւ բազում անգամ ապաշխարեն, ոչ զոյ հնար զալ ի կարգ քահանայութեան… եւ մի ապահնացէ որկորայժութեամբ ի կերակուր եւ յըմպելիք*։

բ. 44բ—7ա Վասն զինուբեան որ լինին կամայ եւ չկամայ — *Եթէ ոք յարատ հայեցուածովք եւ մեղկ մտաւք զկորնցուցանէ զպարհուրդս իւր եւ հոսի… ապաշխարեսցէ մեծաւ ջանիւ*։

գ· 47բ—8բ Վասն սպասաւորելոյ զգուշութեամբ սուրբ եւ մեղսաբաւիչ խորհրդոյն մարմնոյ եւ արեանըն Քրիստոսի — *Եթէ ոք տիմարութենէ ճանապէ ի սուրբ խորհրդոյն… եւ տեսցէ մարդահրութեամբ եւ կարճելով*։

3· 48բ—124ա Երանելոյն Աբրահամի արեպիսկոպոսի Ադրկոանդրացոյ հարցմունիցն եւ պատասխանիք վայելուչ եւ ընտիր (ԱՃԻԴ) — *Հետեւումն համարիմ ընդ Աստուածոյ վասն ոգւոց բանաւորաց…*։ *Պա՛տ. Իսկ հոգի մարդս զոյութիւն է անմահական, անմարմին եւ անտեսանելի… սոյնպէս եւ որ զրկէ զնոսա, եւ որ յանիշատակ ի նոցանէն եւսյլն*։

4· 124բ—32ա Հարցմունիք եւ պատասխա-

ենիք — Ա. Հարցումն. Քանի զարձք են առաջին աւուրն: Պտ. Այրը Աստուած ցրեկին երկինս եւ զանդս[նդ]ս, զերկիր եւ զդմբար եւ զիաւար··· ՅՍ. Ամենայն Աւետարանին աւուրքն այս են ԲՈՒՀ, ինքն հազար ու վեց հարիւր երեսուն ու մէկ աւուն է ընդամէն Աւետարանըն:

5· 132բ—4ա Հարցմունք[ի] Բարսղի եւ պատասխանիի Կրիկորի Աստուածաբանի — Ա. Հարցումն. Ցորո՞յ վերայ հաստատեցաւ երկիր: Պտ. Երկիր հաստեալ է ի վերա քանձըր հոգոյ··· ԺՍ. Տէրն զերկրն ի գիմի ո՞րպէս զարար: Պտ. Համն եւ ուժն զարձուց ի գինի եւ գունն ջրի էր:

6· 134ա—61ա [Հարցմունի եւ պատասխանիի] — Ցաղագս չարականաց, Քէ ո՞վ է ասացեալ գՀինն եւ գնարն — ՁՄնդնդեանն եւ գՏեառնընդառաջին Մովսէս Քերթուղն է··· [Հրդ.] Զի՞նչ զանազանիչ հաստակ ապաքէն եւ առանձնականն: [Պտ.] Նոքա հաստակ ապաքէն է հարկաւոր···

7· 161ա—2բ [Պատմութիւն Տանն Լուսաւորչի] — Ութ եւ ի տասն ամի մեծին Տրդատայ, նոտաւ յԱթոռ սուրբ առաքելոյն թադէոսի լուսաւորչին Հայոց Գրիգոր··· անուանեալ գնա Մահակ, ի կնոջէն որում անուն էր Սանատխտ՝ յազգէն Մամիկոնէից:

8· 162բ—72բ [Հարցմունի եւ պատասխանիի] — Հրդ. Հպատուէր Աստուածին փառաւորեան ո՞վ է ասացեալ: Պտ. Թումայ առաքեալն··· Մարիամ դուստր էր Մաթէոս քահանայի, եւ ծնաւ զՅոզոմի գմա··· (չար. թափուած):

9· 173ա—215բ [Կանոնի···] — ··· ԺԴ. Իսկ եթէ բռնութեամբ Սորուդրդն հեղաւ ի վայր եւ վաթեցաւ եւ ճապաղեցաւ, մի՛ այլ անդրնեցի գմտնել ի սուրբ խորհուրդն այլ լռեսցէ··· ԺԵ. Եթէ ցամաք մանն անկանի ի վերայ սեղանոյն, Գ աւր ապաչխարէ··· ՃՀԱ. Ալլ Բ տղայ անեալ ի մի մաւր կաթնէ մի՛ զուգուցին ի հարանութիւն··· յանդէտս Ա աւր ապաչխարէ, Քէ գիտութեամբ՝ Բ, եթէ քահանայ՝ կրկին եղիցին ասացեալքս· ամէն:

10· 215բ—9բ Խրատ պիտանի վասն նշանադրութեան եւ հարզ ուզտութեան — Պարտ է քահանային որ յառաջ տեսանեն եւ ապայ դնեն ըզնշանն, եւ այս է կարգն— Որպէս ծառն յառաջն ծաղկի եւ ապայ բերէ պտուղ, այսպէս յառաջն նըշանն է եւ ապայ աւրհնութեան պսակն··· ապ էր անհամաձայն, անպիտան գործաւ՝ ոչ պարէ է որ ի պարտէզն··· (չար. թափուած):

11· 220բ—3ա Վասն խրատոյ է — Որպէս եւ գրեալ է, Քէ ոմն ճգնաւոր եկն առ Մակար եւ ասաց· Հայր ըզ՞նչ գործեցից, եւ նայ առաքեաց ի վերկմանս··· սատանայութիւն յանձն մեր կառնամ, իսկ նորա ձեպայ ոչ առեմք, եւ անյայտ եղեւ:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԴՐՁՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

ա· 124ա Ով զարք լուսերամիկ եւ մանկունք աւուրք եկեղեցւոյ, որք պատահիք յայսմ պատրաստաձիգ բաներցս որ ի սմա· եւ որք ակնարկիք ի հոտառիք, թողութիւն խնդրեցէք ի մարդասիրէն Աստուծոյ մեզուցեալ գրոցիս՝ աստանուն ցոհաւն իրեցուս եւ մեզոցիս, ԶԻՀՆ ՌՁԴ (1635):

բ· 220ա—բ Գրեցաւ ԶԻՀՆ ՌՁԷ (1638) Մարերի ԻԵ (25) եւ Աւգոստոսի Գ (3) աւրն ուրբաթ: Ցիշեցէք ի սուրբ պատարագ ձեր զառացող սուրբ գրոցս զՄարքայն եւ զծնողսըս իւր, որ հանգուցեալ են ի Քրիստոս, գնացադեղն, զմայրն իւր՝ զԱճափեանն, եւ զայրն իւր՝ զԳասպարն եւ զամէնայն արեան մերձաւորս իւր՝ զկենդանիս իւր եւ զհանգուցեալս իւր· ամէն:

Ալլ եւ զառացող գործս՝ զՄարքան յիշեցէք ի սուրբ եւ ի մաքրարեալ պատարագ ձեր, որ առացաւ զայ ի Հալալ եւ ի յարգար վաստակոց իւրոց եւ եդ յիշատակ//// բարով վախէ ասացէք:

Դարձեալ յիշեցէք ի սուրբ պատարագ ձեր աստանուն գՅոհաւն էրէցս, որ զրեցի զայ ի լաւ եւ ընտիր աւրինակէ· անճեղագիր լրուբ// սպասանաց եւ խոչորութեան գրիս, զի կար մեր այս էր:

Դարձեալ յիշեցէք զվերոյգրեալսս եւ Աստուած ողորմի առացէք որժամ որ ընթերնուք զկարտաւկան բանըս եւ զկանոնք սուրբ Հարցն· ով եղբայր, պատչեմ գձեզ, լի սրբութիւ. Աստուած ողորմի առացէք Մարքայիկ եւ իւր ծնաղացն, եւ ինձ մեզապարտ ցոհաւն գրչիս· ամէն· ամէն:

գ· 3ա Եւ մեզաւոր Գրիգոր գրիչս զայս կանոն հանեցի ԶԻՀՆ ՌՁԷ (1638):

135

ԱՒԵՏԱՐԱՆ

ՁԷՅԹՈՒՆ

ՌԺԷ° — 1168° (ՌԺԷ — 1568)

Գրիչ՝ Արիստակէս վրդ.: *Կազմող*՝ Կիրակոս քհնյ.: *Ստացող*՝ Յովհաննէս, Կոստանդին եւ Մարտիրոս մզտիսիք:

Թերթ՝ 275. դատարկ՝ 1ա, 274բ: *Պրակ*՝ Ա—ԻԲ (խիստ խառն): *Նիւթ*՝ թուղթ: *Մեծութիւն*՝ 19,5× 14,4: *Գրութիւն*՝ երկսիւն: *Գիր*՝ բոլորգիր: *Տող*՝ 21: *Կազմ*՝ կարմիր թաւշապատ տախտակ. Ա եւ Բ փեղկերուն վրայ արծաթեայ շրջանակ մը, անկիւնները 4 հրեշտակներով, մէջտեղը բոլորակաձեւ խաչ մը՝ զոյգ կարմիր եւ կանաչ ակերով, որուն կեդրոնը դարձեալ խաչ մը՝ խաչեալով:

Մանրանկարչութիւն՝ Մատթէոս՝ 1բ, Մարկոս՝ 78բ, Ղուկաս՝ 127բ, Յովհաննէս՝ 211բ (բոլորն ալ տպածոյ): *Լուսանցազարդ*՝ բուսական եւ թռչնային: *Զարդագրութիւն*՝ թռչնագիր եւ հանգուցագիր: *Գոյներ*՝ կարմիր, կապոյտ եւ սրճագոյն:

Վիճակ՝ բաւարար: Վերընդօրինակուած եւ ամբողջացուած են 2ա—15բ, 79ա—80բ, 99ա—125բ. 128ա—9բ, 138ա, 169բ, 180ա—բ, 212ա—5բ, 254ա—9բ:

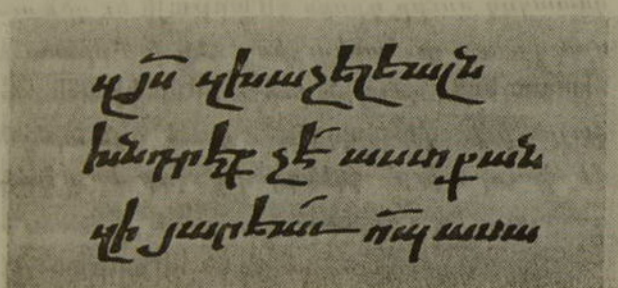

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. 2ա—77բ *Աւետարան ըստ Մատթէոսի*:

2. 79ա—126բ² *Աւետարան ըստ Մարկոսի (վերջը ունի ԺԶ 9–16, այլ գրչէ)*:

3. 128ա—209բ¹ *Աւետարան ըստ Ղուկասու*:

4. 212ա—73ա² *Աւետարան ըստ Յովհաննու*:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

ա. 273բ¹—բ² *Փառք... Արդ, գրեցաւ սուրբ քառավտակ դետաբուղխ սուրբ Աւետարանս ի վանքն* Ձէթունա, *ի դուռն* Սուրբ Աստուածածանին, *ձեռամբ յոգնամեղ եւ անարժան անուն* Արիստագէս *վարդապետս, որ գրեցի սա ի Հայկական տումարիս, ի Թվին Ռ եւ ի Ժէ* (1168)* *եւ աւարտումն սորա ի Աւգոստոս ամսոյ ի Գ* (3):

Գրեցաւ սա յիշատակ Յովհաննէս *մղտիսուն եւ* Կոստանդին *մղտիսուն եւ* Մարտիրոս *մղտիսուն եւ իւրեանց ծնաւղացն, եւ եդեալ զսա յիշատակ ի դուռն* Սուրբ Գրիգորի Լուսաւորչին:

բ. 273ա² *Զկազմողն սուրբ Աւետարանիս* զԿիրակոս *հող եւ մոխիր քահանայս, զհայրն իմ՝* զԳաբրիէլն, *եւ զմայրն իմ՝* զԱննայն, *եւ զամենայն արեան մերձաւորս իմ յիշեցէք ի յաղաւթս ձեր եւ ողորմի ասացէք, եւ Աստուած ձեզ ողորմի. ամէն: Հայր մեր*:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՅԻ

1. 274ա *Յիշատակ է սուրբ Աւետարանս* Մաղսուտենց, *ի դուռն* Սուրբ Աստուածածնին: *Մահտեսի* Սարգիս *տէր հօրս՝ մահտեսի* Դանէլին *եւ մօրս՝* Ասմինին *եւ որդոցս՝* Հաննէսին, Ազարին, Միսայէլին, Անանիային, Աւագին *եւ որդոցս՝* Դանէլին *և* Մաղսուտին: *Զոմի ոք իշխանութիւն տանելոյ կամ ծախելոյ՝ ի սուրբ դրանէս հանելոյ: Լաւ պահողքն եւ ի խնամ տանողքն աւրհնին ի յԱստուծոյ, եւ թէ ոք յանդքնի՝ զմասն Յուդայի եւ զպատիժն Կայենի առցէ*:

Գրեցաւ յիշատակս Թվին Հայոց ՌՃԼԵ (1686) *ի կաթողիկոսութեան Տեառն* Գրիգորին: *Ով հանդիպի, յի սրտէ Աստուած ողորմի ասէ ննջեցելոցն հոգւոյն: Հայր մեր որ յերկինս, սուրբ եղիցի*:

2. 275ա—բ *Ի սուրբ Աւետարանս ես մեղօք տառապեալ եւ մեղանչական ծառայ Տեառն՝* Մատթէոս Սրապեան *եւ եկեղեցպան* Սուրբ Աստուածածնի *եկեղեցւոյ* Ատանայի *եւ անարժան ձեռամբ իմով վերստին նորոգեցի, կազմեցի եւ զպակասս գրեցի սա սուրբ*

---

* Թուականին առաջին տառը քերթուած եւ նորը գրուած է. հաւանաբար, պէտք է կարդալ ոչ թէ ՌԺԷ (1168), այլ՝ ՌԺԷ (1568):

Աչեսաբանս ի գուռն Սուրբ Աստուածածնին եկեղեցւոյ Ատանայի վասն հոգւոյ իմոյ եւ վասն կենդանեաց իմոց՝ Տիրուհի, Սիրուհի, Թագուհի, Գաբրիէլ եւ Միհայէլ աղախնիք եւ ծառայք Աստուծոյ եւ ամենայն կենդանիքն եւ ննջեցեալքն իմոյ: Տէր լուսաւորեսցէ զոգիս նոցին, աստուածային ողորմութեամբ եւ գթութեամբ զարդարեսցէ եւ անթառամ լուսեղէն պսակաւն պսակեսցէ, ի սուրբ արքայութեանն արժանիս արասցէ: Եւ նա զկենդանիքն իմ Տէր Քիստոս Քրիստոս աստուածային պահպանութեամբ պահեսցէ յամենայն փորձանաց՝ երեւելեաց եւ աներեւութից ազատ պահեսցէ, որ եւ կարողութիւն, կենդանութիւն եւ արեւշատութիւն պարգեւեսցէ զուարթալի կենօք միշտ. ամէն:

Ի Քուէն Փրկչին մերոյ 1879, Յուլիս 11:

Ով որ զայս գոյանայ,
Երկու աչօքն կուրանայ,
Հոգւով եւ մարմնով կապեալ մընայ,
Այժմ եւ յաւէտ յապազայ:

136

ՍԱՂՄՈՍԱՐԱՆ

ԺԷ — XVII

Թերք՝ 241: *Գրակ՝* Ա—Ի2×12 (Ա—Բ չիմ, Գ, ԻԳ 7, Դ, Զ, Ը, ԺԵ, ԺԸ, ԻԱ 11, Ե, Է, Ը—ԺԱ, ԺԳ 10, ԺԳ 9, ԺԷ, Ի2 8, ԺԲ 2): *Նիւք՝* թուղթ: *Մեծութիւն՝* 16,3×11,5: *Գրութիւն՝* միասիւն: *Գիր՝* բոլորգիր: *Տող՝* 18: *Կազմ՝* շագանակագոյն դրոյմազարդ կաշեպատ տախտակ:

Գլխագլուխ՝ կանոնիներու սկիզբը: *Լուսանցազարդ՝* բուսական (սպաս): *Գոյներ՝* սրճագոյն:

Վիճակ՝ ամբաւարար: Սաստիկ վնասուած. խնամուքենէ գումփախուած, կազմայոյծ, ա փեղկը, պրակները, եւ բազմաթիւ թերթեր թափուած, եզրերը մաշած ու պատռուած:

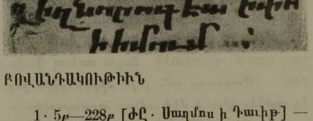

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. 5*բ*—228*բ* [ԹՂ. Սաղմոս ի Դաւիթ] — *Երկինք պատմեն...*

ա. 1*ա*—3*բ* [Աւրհնութիւն Մովսէսի] — *Աւրհնեցուք զՏէր զի փառ////*

բ. 35*բ*—9*ա* [Աւրհնութիւն Մովսէսի] — *Նայեցարուք երկինք...*

գ. 76*բ*—80*բ* [Աւրհնութիւն Մովսեսի]— *Զի հուր բորբոքեցաւ...*

դ. 111*ա*—3*ա* **Ադաւթ Անճայի** — *Հառաստեցաւ սիրտ իմ...*

ե. 147*ա*—9*ա* **Աւրհնութիւն եսայեա մարգարէի** — *Ի դիւրեցաց...*

զ. 173*բ*—5*ա* **Աղօթք եզեկիա արքայի** — [*Ես ասացի ի վե*]*րանալ չինէն...*

է. 229*ա*—31*ա* **Աղօթք Անպակումայ** — *Տէր [գլուխ քո լուսոյ] եւ երկիս...*

ը. 232*ա*—9*բ* **Աւրհնութիւն երից մանկանց** — [*Աւրհնեալ ես...*] *աւրհնեցէք զնա երկինք...*

Թ. 239*բ*—40*բ* [**Խոստովանութիւն Մանասէի թագաւորին** — *Ամենակալ Տէր...*] *որ արարեր զ*[*երկինս եւ զեր*]*կիր եւ զամենայն զարդ նորա... խնդրեմ ի քէն, թող ինձ Տէր:*

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԵՕԹՆ ԻՄԱՍՏԱՍԻՐԱՑ

ԹՈՂԱԹ ՌԴԷ — 1648

Դիբէ՝ Ղազար դպիր՝ չափելով։

Թէրթ 127· գատարկ՝ 1ա, 126ա—7բ։ *Պրակ*՝ Ա—ժ×12 + 1×7։ *Նիւթ*՝ թուղթ։ *Մեծութիւն*՝ 14,6×10,4։ *Դասաւորութիւն*՝ միասիւն։ *Գիր*՝ բոլորգիր (եօթգիր՝ 2ա—բ, յետագային ամբողջացուած)։ *Տող*՝ 20։ *Կազմ*՝ շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշի։ *Պահպանում*՝ 2 թերթ սկիզբը։

Գլխագրեր՝ 1ա։

Վիճակ՝ բաւարար։ Կարգ մը թերթեր ցեցակեր, խոնաւութենէ գրադաշտը թերթելուի դուժախոռուած, կազմին եզրերը մաշած։

Նշումներ։ *Արտագրութեան տեղեակ*։ *Սիւրմէլեան*, *բիւ*։ 47։

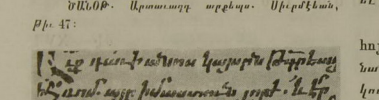

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1բ—125ա Պատմութիւն երկու իմաստասիրացն։

ա· 2ա—5ա Պատմութիւն կայսերն Փոնտացոսի եւ կնոջն եւ որդւոյն Դիոկղետիանոսի եւ ի իմաստնասիրացն — *կայր ի Հռոմ թագաւոր մի եւ անուն նորայ Մաղրոս կայսր եւ ունէր իւր ըստրատելատ մի Փոնցիանոս անուն*···

2ա—բ յետագային այլ գրչէ մը ամբողջացուած, սակայն դարձեալ թերի կը մնայ։

բ· 5ա—7բ Բ· Տա կայսրն զորդի իւր եւ յանձնէ ի յետքանեէին դպրապետսն — *եւ յորժամ այս այսպէս եղեւ, ասէ ցնոսա կայսրն*···

գ· 7բ—13ա Գ· Խնդիրք թագուհւոյն ի կայսերէ, զի յղղեալ կոչեսցէ զորդի իւր առ ինքն — *եւ ի դիչերի միում ընկողմնեալ էր կայսրն ի վերայ մահճի իւրոյ*···

դ· 13ա—5ա Դ· Պատառել թագուհւոյն զպատմուճանն իւր եւ ընչեղն մեծագանչ եւ բէ որպէս ըմբռնելով եղեւ որդին — *ցետ այնորիկ ընթերցեալ թագուհւոյն զկուռն, պատառեաց ատամամբն*···

ե· 15ա—21բ Ե· Առաջին առակ թագուհւոյն, որում յօժարեցոյց զկայսրն սպանանել զորդի իւր — *կայր ի Հռոմ այր մի եւ ունէր դեղեցիկ դրախտ մի*···

զ· 21բ—30ա Ը· Երկրորդ առակ թագուհւոյն վասն հովուին, զոր ըսպան զվայրի խոզըն — *թագաւոր մի էր ի յերկիրն միում եւ էր նորա անտառ մի մեծ մայրեաց*···

է· 30ա—8ա Թև· Երրորդ առակ թագուհւոյն — *ի Հռոմ քաղաքի կայր անուանի զինուոր մի եւ ունէր որդի մի եւ դուստր երկու*···

ը· 38ա—51բ Ժ· Չորրորդ առակ թագուհւոյն — *ի ժամանակի միում էին առ կայսրն Հռոմայ իմաստասէրքն Լ-ն եւ կայսրն ի նոսա յանձնեալ էր զերկիրն*···

Թ· 51բ—63բ Ժե· Հինգերորդ առակ թագուհւոյն վասն Օգոստիանոսի կայսեր, որ կենդանւոյն թաղեցաւ — *Աւգոստիանոս կայսրն թագաւորեաց ի Հռոմ այր իմաստուն յոյժ*···

ժ· 64ա—76ա Ի· Վեցերորդ առակ թագուհւոյն յաղագս թագաւորի ումեմն անմաքրի եւ ցրգռելոյ — *կայր թագաւոր ոմն ցրկրգողեալ եւ անմաքուր եւ կանայք ոչ կամէին դալ առ նա*···

ժա· 76ա—91բ ԻԲ· Եւթներորդ առակ թագուհւոյն վասն թագաւորի ումեմն որ ունէր զինւուոր եւ յոյժ հաւատայր զանձն ինքա, որում զթագուհի նորա առեալ փախեաւ — *թագաւոր ոմն յոյժ սիրէր զինի իւր եւ պահէր զնա ի մէջ ամուր աչտարակի*···

ժբ· 91բ—125ա ԻԶ· Գնալն Դիոկղետիանոսի առ հայր իւր — *ցետ այնորիկ եկին ի մխսին եւթանեքին գպրապետքն*··· *սիրէին զնա եւ բարի կենօք կեցեալ հանգեաւ խաղաղութեամբ*։

1բ [Ցիշատակարան թարգմանութեան· կարմրագիր] — *Ես* Յակոբ *երէց* Թախաբցի, *որ եմ թոռանց* Բագուկենց, *թարգմանեա-*

ցի զգեղեցիկ պատմութիւնս ի լաթինական գրոց ի հայ գիր, ի խնդրոյ վարժապետին իմոյ Թօխաթցի Տէր Յակոբին, *որ ասեն* Այվաթենց, *թվին ՌԿԳ* (1614) *փետրվար ԺԳ* (13), *յերկիրն* Լեհաց, *ի քաղաքն* Զամօսցայ :

Աղաչեմ զձեզ, յորժամ փոխարկէք, զանուանս մեր մի՛ յապաղէք գրելոյ ի տեղիս խորագրաց եւ ասացէք ամենիւ, թէ Աստուած ողորմի :

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

125ա—բ *Կատարեցաւ պատմութիւն Եւթըն իմաստասիրացս թվին ՌՂԷ* (1648), *ի թագաւորութեան սուլթան* Մահամատին *նոր թագաւորութեան* ://

Զեռս երթա գիրս մնա : Զձեզ աղաչեմ հայրք եւ եղբարք իմ, երբ գայս Եւթն իմաստնասիրաց բանս կարդաք, եւ ասէք Աստուած ողորմի Ղազար *դպրի ջահընկալ ի դուռն* Սուրբ ԸՍտեփաննոսու Տաշմարտիւան *կոչի,* Թողաթ *քաղաքի, Տէրն բարով վայել տացէ իւրե[ա]նն, արքայութեան արժան եղիցի, եւ մեզ մեղաւորացս· որ է սուրհնեալ անզրաւ յաւիտենից· ամէն :*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՅԻ

1բ (*ԺԷ դ.*) *Այս պատմութիւն խորթ մօր վերայ է, կարդա եւ լաւ ի միտ առ եւ զանարժան զ*Պապ Սեփաստիացիս *յիշեա ի Տէր :*

126բ (*ԺԸ դ.*) *Տիրացու* Մարտիրոս :

138

ՄԻԽԱՅԼ ԱՍՈՐԻ· ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՅԼ ԲԱՆԻ

Կ· ՊՈԼԻՍ

ՌՃՁՐ — 1705

Գրիչ՝ Ցոհաննէս։

Թուղթ՝ 156· գաստառկ՝ 1ա—բ, 156բ։ *Գրակ*՝ 1×2+ա—ժթ×8+1×2։ *Նիւթ*՝ բուղթ։ *Մեծութիւն*՝ 14,6×10։ *Գրութիւն*՝ միասիւն։ *Գիր*՝ ճօտգիր։ *Տող*՝ 16։ *Կազմ*՝ շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ։ *Լուսանցազարդեր*՝ կարմիր։

Վիճակ՝ բաւարար։ Կապիչներն ու փականները կը մնան։

Նշանագիր. *Մխիթարեանք* եղած է Ց· քննչ· *Մկրտիչ Աբգարեան*. Ցուցակ արքեպս· *Սիւրմէլեան*, *Քիւ* 52։

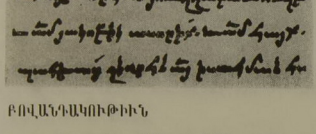

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1· 3ա—148ա [Տեառն Միխայէլի պատրիարգի Ասորւոց ժամանակագրութիւն]

ա· 3ա—138ա Նաւասարդի ԻԸ եւ Սեպտեմբերի Լ· Ցիշատակ է Նիկիոյ սուրբ ժողովոյն վասն Արիոսի — *Արիոս հրէց Աղէքսանդրացի երեւեցաւ հայհոյիչ Քրիստոսի Որդոյն Աստուծոյ*··· *եւ բարկութիւն Տեառն եղեւ ի վերայ Թումանոսի եւ սատակեցաւ եւ թագաւորեաց Միխէլն սմա Ը*։

բ· 138ա—148ա *Ապա, յետ համբառնալոյն Տեառն, հրամանաւ Հոգւոյն Սրբոյ եւ եկեղեցեաւքեամբ Նորին, կարգեցան առաքեալքն քահանայապետս աշխարհս*··· *եւ ամենայն ծակօրիկ առաքիչ, եւ ամենայն հայք, զորս պահեաց Տէրն Աստուծոյ ի սահման հաւատոյ ուղղափառութեան եւ քահանայապետութեան եւ աթոռոյ յաղոդակալ սիմէն Աստուծոյ եւ Տեառն զարթութենէ, ի փառս Քրիստոսի Տեառն մերոյ*։

2· 148բ—55ա Կաճոնիճ աստեղաբաշխական։ վասն պահպանելոյ զառողջութիւն մարմնոյ շարագրեցեալ ի Գալիանոսէ բժշկէն մեծէ։ Ցունվարի ամսոյն — *Մխիս այս ունի զքրհոան ինքեան տառուտէր, դի առաստանան ի ժամանակի այսմիկ զիրութենէք ի յէսիս*··· *զգուշանալ պարտ է ի կերակրոց օթեաց, ի ջրոց պաղից եւ յայլոց իրաց հովանոց*։

3· 155ա—6ա [Դաւանութիւն հաւատոյ] — *Հաւատամ ամենատուրր երրորդութիւն*··· *որ ի Նիկիայ Գաձիր* (318) *սրբատաներն*··· *նզովեալ եղեցին, եւ ասէն հրեշտակք եւ մարդիք եղիցի, եղիցի եւ եղիցի* (*այլ գրչէ*)։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԴՐԱՆՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

ա· 2ա Սրբոյն Միխայէլի Պատմութիւն է, որ յիշատակի է Ցոհաննէսին եւ իւր Ծնողացն Հոգուն, Թվին ՌճծԴ (1705)*–ին գրեցաւ ի Կոստանտինուպոլիս*։

բ· 32բ Ցէր Աստուած բարեխօսութեամբ սրբոյն Թումայի առաքելոյն եւ ամենայն սուրբ առաքելոյն, ողորմեալ մեզ պատիւ եւ անպիտան Ոհաննէսիս եւ իւր Ծնողացն եւ եղբայրացն եւ որդոցն եւ զգակցանն, ազգականացն, կարդացողացն եւ ունկնդրողացն· ամէն։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՑԵՏԱԳՑԻ

1ա *Հայոց փառաւորեցաւք*··· *ողորմի այս գի[ր]ս գրողի հօրն ու մօրն որ յ[ի]շատակ պետրոսի որդի Ցոհաննէս*։

2բ Ցովհաննէս հին։ Մկրտեան ծանօթութիւն մը արձանագրած է մատենիս մասին։ Կ· Պոլիս, 1909։

139

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ

ՌՃԺԲ — 1663

Դրիչ՝ Աբրի (եւ անանուն ք)։

Թերք՝ 285։ *Գրակ՝* Ա—ԻԲ×12 (Ա—Գ չիք, Դ, ժ 10, ե, Զ, Ը 9, է 3, ԺԸ, ԻԲ, ԻԳ 11, ԻԵ 6) + 1×7։ *Մեծութիւն՝* 14.6×10.8։ *Գրութիւն՝* միասիւն։ *Ծիր՝* բուրգիր։ *Տող՝* 15 (1—278), 17 (279—84)։ *Կազմ՝* շագանակագոյն գրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ, աստառը՝ գունաւոր կտաւ։

Վիճակ՝ անբաւարար։ Կազմոյծ, Ա֊ֆեղկը. պրակներ եւ բազմաթիւ թերթեր թափուած, բանաթե ներծծուած եւ գրադաշտը գունափոխուած, խոնաւութենէ վնասուած, ցեցակեր, կապիչներն ու փականիքը ինկած։

ՆԱՕԹ. Հ. Ն. Ակինեան, *Բիւ.* 27։

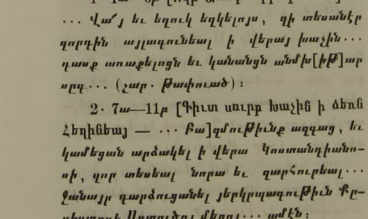

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1֊1ա—6բ [Ողբ Աւագ ուրբաթու···] — ··· *Վա՛յ եւ եղուկ եղկելոյս, զի տեսանէր զորդին այլագունեալ ի վերայ խաչին··· դաւք տառաջեցոյն եւ կանանցն անմխ[իթ]ար սրտ··· (շար. Քափուած)*։

2֊7ա—11բ [Գիւտ սուրբ խաչին ի ձեռն Հեղինեայ — ··· *Բա]զմութիւնք ազգաց, եւ կամեցան արձակել ի վերա կաստանդիանոպ, զոր տեսեալ նորա եւ զարհուրեալ··· զանգայր զարձուցանել յերկրպագութիւն Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ··· ամէն*։

3֊11բ—21ա Ե֊ Պատմութիւն սուրբ խաչին, թէ որպէս դարձաւ ի Թարվիզու եւ քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ։

4֊21բ—8բ Զ֊ [Վ]կայաբանութիւն սրբոց Հռառասնից, որք ի Սեբաստիայ կատարեցան — *Ի ժամանակս Լիկիանոսի ա[մ]պարիշտ արքային, որ էր փեսայ Կոստանդիանոսի··· ուստի՝ զնոսին իբր տո Աստուած, զոր տարեալ մայրն ընկէ[ց]··· (շար. Քափուած)*։

5֊29ա—34բ [Ը֊ Պատմութիւն Աւետման սուրբ Կուսին···] — ···*արդար եւ աստուած է իրս եւ զանց առնէ խաւսեցեալս··· Ծառն կենաց ի բոցոզէն սրոյն պահէ, փափկեալ կայ··· (շար. Քափուած)*։

6֊35ա—45բ [Ը֊ Պատմութիւն անդամալուծին···] — ···*Քրիստոս այսաւր արժան եմ ես, բայց զքեզ կամիմ հարցանել, Քէ դու ո՞վ ես··· եւ ես նմա զառողջութիւն Քրիստոս Աստուած մեր*։

7֊46ա—53ա Թ֊ Արեգի յինն եւ Մարտի ԻԷ եւ Աւելացն, Եթբայեցւոց ԻԱ։ Ցիշատակ վարուց երանելոյն Ալէքսանոսի — *Սուրբն Ալէքսանոս՝ մարդն Աստուծոյ, որդի էր պատրկին, որում անուն էր Եվրեմիանոս··· ուր երեւի լոյսն զերագանց, ի փառս Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ· ամէն*։

8֊53բ—60բ ժ֊ Քաղց ի ԺԱ եւ Դեկտեմբերի ԺԹ֊ Տաւն է սրբոյն Գրիգորի, զոր եռեաս ի վաղարշապատ· բայց աստ ե֊դաք գիաբցումն լուսաւորչին մերոյ ընդ հրեշտակին — *Ասէ սուրբն Գրիգոր ընդ հրեշտակն· Ընդէմ առնուս զհոգի մարդոյն ո՞ւր տանիս··· եւ սուրբն Գրիգոր եղ ծունր եւ զոհացաւ զԱստուծոյ*։

9֊61ա—2բ ԺԱ֊ [Հարցումն եզրի ընդ հրեշտակն] — *Իսկ մեռն եզրն որ Մաղաքէչ կոչեցաւ եւ նա եւս էր ի բակէտն, եւ սուղ ունէր··· հոգին որ կայցի ի սաստանայէ ե՞րբ ազատի: Ասաց հրեշտակն, Քէ···* (շար. Քափուած)։

10֊63ա—70բ [ԺԲ֊ էջն Քրիստոսի ի դժոխս···] — ···*րք եւ խնդացէք մեզաւորք, կենդանացէք մեռեալք եւ սրբք մահացեալք··· ննջեցելոցն լիցի արժանաւոր մասին յաւանդութեան սրբոցն ի լոյս*։

11· 71ա—88ա ԹԳ· Մարերի ի ԹԶ եւ Մայիսի ԻԳ· Վարք սրբոյն Յոհաննու Գրեցուցոյն — *Սուրբն Յոհան Գրիգորիոս կր ապրուստ առուր… բարի վարուք կեցեալ ի միաբանին եւ փոխեցաւ ի Քրիստոս*:

12· 88ա—107բ ԹԳ· [Պատմութիւն Տէր եղիա էահանայի] — *Ծանուցումն լիցի մեզ Քրիստոսի արեամբ գնեալ քահանայք եւ ժողովուրդ… ամբաստոյց գոլիս քահանային առելով, Թէ վասն սիրոյն Քրիստոսի առաջ ես կու տայիմ եւ… (չար· Քաժուած)*:

13· 108ա—42ա ԹԵ· [Յ]իշատակ վարուց սրբոյն Բարսեղի հայրապետին կենսաբու· — *Այս մեծ եւ աքանչելի այրս Աստուծոյ Բարսեղ ի մանկութենէ տղայութենէ վարժեցաւ աստուածային դիրս…*

14· 142ա—3բ ԻԹ· Յայսմաւուր յիշատակ սուրբ հարցն Մարկոսի — *Սուրբ Ծերն Մարկոս արդեւական, որ ոչ ել ի խոչն իւրմէ գամս ԼՀ… եւ փառաւորեաց զԱստուած ի շնորհս իւր*:

15· 144ա—54ա ԻԵ· Յայսմաւուր պատմութիւն անցդարմի Պետրոսին — *Էր այր մի մեծաւուն եւ անզգայմի անուն նորա Պետրոս… աստացաւ զանազ մեծութիւն եւ գերվերնից աքբայութիւն ի Քրիստոսէ Աստուծոյ*:

16· 154բ—61ա ԻԶ· Վկայաբանութիւն սուրբ հօրն Իլարիոնի — *Սուրբ եւ երջանիկ հայրն մեր Իլարիոն կոչեցաւ հարանց հայր… հանգեաւ սուրբ հարանց հայրն Իլարիոն ի Մահմի ի ԺԲ*:

17· 161բ—80ա ԻԷ—ԻԹ· Սմանչելիք ի սրբոյն Միհասայ — *Ակդ, յաւարուք զաքանչելիսն զոր արար սուրբն Միհասա… ի վասն Քրիստոսի եւ սուրբ վկային իւրոյ Միհասայ*:

18· 180ա—93բ Լ· Պատմութիւն ննջման եւ յարուբեան սուրբ մանկացն Եփեսոսի — *Առաք էին ի ժամանակս Դեկիոսի ամբարչին աքբայիսն… զարձոյց Աստուած զի սուրբ մանկունսն ի Մահմի ի ԺԵ, ի փառս Քրիստոսի Աստուծոյ*:

19· 194ա—6բ ԼԱ· Յայսմաւուր յիշատ[ակ] միւս սմանչելեացն Աստուծոյ, որ եղեւ յԱմսիոյ քաղաքի — *Այր մն մեծաւուն հիւանդացաւ ծանր… բաշխեցին զամենայն գանձն աղքատաց յանուն մեռելոյն*:

20· 197ա—200ա ԼԲ· Յայսմաւուր սմանչելեացն որ եղեն ուխտաւորսն Սիւնեաց լերինն — *Ակնկալ մի Յովհաննէս անուն ԲՂնեցի… այս եղեւ մեզ ի շնորհս Աստուծոյն մերոյ*:

21· 200ա—3ա ԼԳ· Յայսմաւուր յիշատակ սմանչելի տեսլեան սուրբ հօրն մերոյ Եսչիկ վարդապետին — *Սա էր աշակերտասէր սրբոց Քաղքմանչացն Սահակայ եւ Մեսրոբայ… եցոյց Նմա զքանչելի տեսլիս զայս ի փառս… ամէն*:

22· 203բ—22ա ԼԳ· Յայսմաւուր պատմութիւն Մարթայ եւ Կասպարայ — *Այր մն անուն Մարթաս յերկրէն Սպասայ, հաւատով քրիստոնեայ եւ ազգաւ հայ… կացեալ ընդ նաւարաւրական կարպասն սմս ե եւ փոխեցաւ ի Քրիստոս*:

23· 222ա—3բ ԼԵ· Յայսմաւուր յիշատակ սրբոյն Յիմարայ — *Սա առնայիկն էր ի վանայ, ազգաւ հայ եւ հաւատով քրիստոնեայ… յայնժամ հնարս յիմացան… (չար· Քաժուած)*:

24· 224ա—5բ ԼԶ· Յայսմաւուր յիշատակ սուրբ հօրն Սիւդիանոսի *որ հանդիպեցաւ խաբեբայ ազգաւթ մխոյ… եւ այնուհետեւ ոչ առնէին ընտրութիւն*:

25· 226ա—30բ ԼԹ· Ի սմին աւուր յիշատակ Պօղոս անապատականի եւ դիւայիսլածի — *Երանելին Պօղ չինական էր հոգաւոր… եւ յայժ ծերացեալ հանգեաւ խաղաղութեամբ ի Քրիստոս*:

26· 230բ—42բ Խ· Վարք եւ յիշատակ Պօղոսի անապատականն ճգնաւորին — *Պատմս անապատական ճգնաւորն էր ի Թեբայիդոյ եգիպտացւոց… պատմեաց աշակերտացն իւրոց գվարսն Պետրոսի եւ նա գրել ի գիրս յի… (չար· Քաժուած)*:

27· 243ա—5բ ԽԱ· Յայսմաւուր յիշատակ Բ եղբարց միանգամց, *որ բնակեալ էին յանապատի եւ էին յոյժ փրուն եւ աննախանձ… եւ խաղաղութեամբ հանգեան ի Քրիստոս*:

28· 246ա—70ա ԽԲ· Պատմութիւն Պղնձէ բաղաքին, զոր բարմանեալ է ի տանիկ լեզէ ի յայս լեզու· խրատ հոգու շահ, օգուտ խնասից — *Կայր քաղաքն Բաղտատ խալիֆա մի, որում անուն էր Աբդմէլիք… ընդ այն է Պրղնձէ քաղաքն*:

29· 270բ—2բ ԽԳ· Յայսմաւուր նահատակութիւն Սրմբատայ Բագրատունոյ — *Ի*

ԽԳ (594) *Քրւակախիտ Հայոց, Քաղաւորէր Պարսից Խոսրով եւ Մրմրան Բագրատունոյ… այլեւ գործոն բարի եւ հաւատոյն ուղղափառ*։

30· 272*բ*—3*բ* ԽԹ· Ի սմին աւուր յիշատակ Թէոդուլոսի կիսպացւոյն, *որ ի մանկուԹենէ հրաժարեցաւ ի բազմապատղ կենցաղոյս… Հանգեաւ խաղաղուԹեամբ ի Քրիստոս Աստուած*։

31· 274*ա*—84*բ* ԽԹ· [Հաճգիստ Յովհաննու առաքելոյ] — *Էր ընդ եղբարս… աւանդեաց գՀոգին երանելին Ճոհաննէս, ի ձեռն… ամէն*։

– 285*ա*-*բ* [Ցանկ գրոցս] — *Ի· Կիրակէի հեգեգնոյ… Ի· անկնիս (Հանգիստ) Ովհաննոյ*։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԴՐՁՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

284*բ* *Զայս Ա տեառս գրվեցս աուտեառն Աւրիի, յիչեայ ի Տէր, Թվին ՌՃԺԲ* (1663) *Մարտի ԺԲ* (17)։

140

ԲԱՆԱԼԻ ԳՐՈՑ

ՁՈԻԽՈՒՐ-ՀԱՆ — ՌՄՁԴ — 1835

Մատեան՝ Սահակ Բեշտմալեեան։

Թուք՝ 81· գատարկ՝ 1*ա*—*բ*, 2*բ*, 29*բ*,30*բ*, 35*ա*, 56*բ*—81*բ*։ *Գրակ*՝ 7×10 (Բ, Դ, Զ 14, Ե 9)։ *Նիւթ*՝ բուդբ։ *Մէնամիւն*՝ 14.4×11։ *Գրութիւն*՝ միասիւն։ *Գիր*՝ չեղագիր։ *Կազմ*՝ խաւաֆարտսակաւոր։

Վիճակ՝ բաւարար։ *Թուք* 38—56 բանաբր ներծծուած եւ գրագնդը գունափոխուած, կռնակը վնասուած։

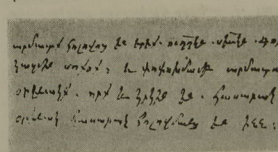

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

2*ա* Բանալի Գրոց բովանդակ ծանօթութեամբ հանգամանաց եբրակաւութեան։ Յարմարագրեալ ըստ ընտիր օրինակին վեռապատուելի հայր Միքայէլի Զամչեանց ի փիզիգայէ, ի պետս ուսումնասէր եղբօր պատոն Սահակայ Բեշտմալեեան, 1835 Մայիս 10, ի Զուխուր-խանի։

1· 3*ա*—29*ա* Գիրք առաջին։ Ցաղագս սերտողութեան եւ ծանօթութեան բառից հանգամանօք փոփոխութեան նոցա — *Ասպետն ի հեզիականց քերականուԹեան ուրեր Թուին մասունք բանի*…

ա· 3*բ* Գլուխ առաջին։ Ցաղագս փոփոխութեան անուան… — *Արմատք հոլովոց են երեք՝ ուղղական*…

բ· 4*ա*—5*բ* Գլուխ երկրորդ — *Առաջին ի կարգ ուրն մասանց բանի ասի անուն*…

գ· 6*ա*—22*ա* Գլուխ երրորդ· Բայ — *Բայն է նշանակ գործողուԹեան իրաց*…

դ· 22*բ*—5*ա* Գլուխ Դ· Նախադրութիւն— *Նախադրութիւն երկու կերպ է*…

ե· 25*բ*—6*ա* Գլուխ հինգերորդ· Մակբայ — *Մակբայը բային քով դրվելով, բային նշանակուԹեան կերպը կցցնէ*…

զ· 26*բ*—8*ա* Գլուխ վեցերորդ· Շաղկապ — *Շաղկապը երկու բառ կամ երկու բան մէկ մէկու հետ կապող*…

է· 28*բ*—9*ա* Գլուխ եօթներորդ· Միջարկութիւն — *Տառնբվեց կերպ է*… *երկիծական, մոխրա ընելը՝ վաչ վաչ, (օ՛խ, օ՛խ)*։

2· 30*ա*—56*ա* Գիրք երկրորդ· Ցաղագս կազմութեան բանի ի ձեռն համաձայնութեան ընդ միմեանս ուրն մասանցն բանի… 1835, Յունիս 21։

ա· 30*ա*—4*ա* Զի՞նչ է եբրականութիւն— *Ասպետն հեզինակք քերականուԹեան ԼԲՀ յազգն մեր, եւ ԼԲՀ յայլ ազինս*…

բ· 34*բ*—6*ա* Տէր բային — *Բայը իրրեւ գործ՝ ընել, բաբխիւը կը ցցնէ, տէր բային իրրեւ գործող*…

գ· 36*բ*—47*բ* Անդիր — *Անդիրը բային*

նշանակութեան յարմար հոլովական բառեր են...

դ. 48*ա* Յարբերող յարաբերեալ — *Յարաբերողն է յարաբերական դերանունս...*

ե. 48*բ*—9*բ* Յատկացուցիչ յատկացեալ—

ե. 48*բ*—9*բ* Յատկացուցիչ յատկացուցեալ—*Յատկացուցիչն միշտ ի սեռական հոլովում ցուցանէ...*

զ. 50*ա* Բացայայտիչ բացայայտեալ — *Բացայայտիչը բացայայտեալը ինչը ըլալը կը ցուցընէ...*

է. 50*բ*—6*ա*, Գոյական, ածական — *Գոյական եւ ածական են բաժանմունք անուան.. զի ածական է նշանակ որպիսութեան, իսկ գոյականն է ունող որպիսութեան:*

141

ՍԱՂՄՈՍԱՐԱՆ

ԺԷ — XVII

Թերթ՝ 127: *Պրակ՝* Ա—ԺԷ×12 (Ա–Զ չիք, Է 11, ԺԱ, ԺԶ 10): *Նիւթ՝* թուղթ: *Մեծութիւն՝* 15,2×10,4: *Գրութիւն՝* միասիւն: *Գիր՝* նոտրգիր: *Տող՝* 20: *Կազմ՝* շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ, դռնակով. աստառը՝ կապոյտ կտաւ:

Գլխազարդ՝ 7*ա*, 28*բ*, 52*բ*, 72*ա*, 94*բ*: *Լուսանցազարդ՝* բուսական եւ թռչնային: *Զարդագրութիւն՝* թռչնագիր եւ հանգուցագիր: *Գոյներ՝* կարմիր եւ կապոյտ:

Վիճակ՝ բաւարար: Բազմաթիւ թերթեր թափուած, իսկ ուրիշներ սկսած են անջատուիլ. *Թերթ* 127–ը պատառիկ մը միայն մնացած, եզրերը մաշած, երբեմն պատռուած, կազմը ճերմուած ու ճաքռտած, կապիչները ինկած:

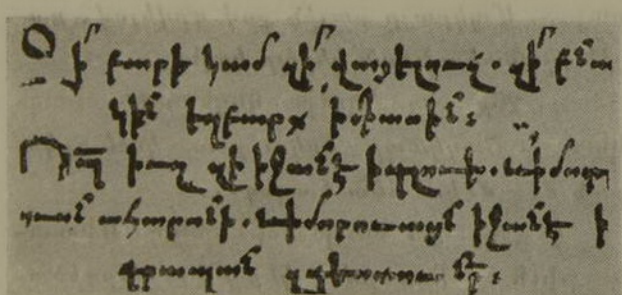

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. 1*ա*—111*բ* ԾԳ. Սաղմոս ի Դաւիթ — *Աստուած յանուան քում կեցոյ զիս...*

Սաղմոսներու թիւերը նշանակուած չեն. ընդարձակ տեղեկութիւններ չունին:

ա. 4*բ*—5*բ* Նորին Մովսիսի — *Ծանեբուք եւ տեսէք...*

բ. 25*բ*—7*ա* Աղօթք Աննայի... — *Հաստատեցաւ սիրտ իմ...*

գ. 51*ա*—2*ա* Աւրհնութիւն յեսայեա մարգարէին — *Ի գիշերաց...*

դ. 70*բ*—1*բ* Աղօթք Եզեկիա թագաւորին — *Ես ասացի...*

ե. 93*ա*—*բ* Աւրհնութիւն Յեսայեա մարգարէին — *Աւրհնեցէք զԱստուած...*

զ. 93*բ*—4*ա* Աղօթք Յովնանու մարգարէին — *Ի նեղութեան...*

է. 111*բ*—3*բ* Աղօթք Ամբակումայ մարգարէի — *Տէր լուր քո...*

ը. 113*բ*—4*ա* Այս Սաղմոս իննագիր Դաւթայ... — *Փոքր էի ես...*

թ. 114*ա*—6*ա* Աւրհնութիւն երից մանկանցն Անանեացն — *Աւրհնեալ ես Տէր...*

ժ. 116*ա*—*բ* Աւրհնութիւն Մարիամու Աստուածածնին — *Մեծացուցէ...*

ժա. 116*բ*—7*ա* Աւրհնութիւն Զաքարիայի... — *Աւրհնեալ Տէր...*

ժբ. 117*ա* Աւրհնութիւն Սիմէոն Ծերունոյն — *Արդ արձակեայ...*

ժգ. 117*բ*—9*ա* Ալէլուիա Անգեա... — *Աւրհնեցէք զՏէր...*

ժդ. 119*ա*—21*ա* Աղօթք Մանասէի թագաւորին — *Տէր ամենակալ...*

ժե. 121*ա*—5*ա* Աղօթք սրբոյն Ներսէսի Հայոց կաթողիկոսի ասացեալ — *Հաւատով խոստովանիմ...*

ժզ. 125*ա*—6*ա* Մաղթանք զօրաւորք՝ արհօրաց գիշերային, ի սրբոյն Գրիգորէ Նարեկացւոյն ասացեալ [Բան ԺԲ] — *Ընկալ քաղցրութեամբ...*

ժէ. 125*ա*—7*ա* Վերստին... խօսք ընդ

Աստուծոյ [Բան ԽԱ] — *Որդի Աստուծոյ...*

Ժը. 127ա—բ Նորին հսկողին գիշերային ժամու — *Աստուած յաւիտենական... ի բոլոր սրտէ եւ ի դրոշմէ խաչի քոյոյ նշա...* (*չար. Թախուած*)։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՅԻ

(*Ա. փեղկի ներքնամասը*) Ս. Սարգիսեան, *ի* Սիս 1684 (*Թուականը կասկածելի է. գրուած չեղագիր՝ կապոյտ մելանով*)։

142

ՕՐԱԳԻՐ ՁԵՌՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆՑ ԱՆԴՐԷԱՍ ԱՐՔԵՊՍ. ՊՈԼՍԵՑՒՈՑ, ԵՒ ԹԱԴԷՈՍ ԱՐՔԵՊՍ. ԳԱՂԱՏԱՑՒՈՑ

ՌՄԼԳ–ՌՄՀԷ — 1784–1828

Գրիչ՝ Անդրէաս արքեպս. (1ա—20բ), Թադէոս արքեպս. (20բ—36բ)։

Թուղթ՝ 36։ *Պրակ՝* 1×11+1×9+2×8։ *Նիւթ՝* թուղթ։ *Մեծութիւն՝* 15×9,1։ *Գրութիւն՝* միասիւն։ *Գիր՝* նօտրգիր։ *Տող՝* 26—28 (1—20), 20—24 (21—36)։ *Կազմ՝* շագանակագոյն կաշեպատ։ *Պահպանակ՝* 12 թերթ սկիզբը եւ 16 թերթ վերջը։

Մանրանկարչութիւն՝ 1ա, 3ա, 5բ, 8ա, 9բ, 12ա, 14բ—5ա, 16բ՝ մկրտութեան եւ ձեռնադրութեան խորհուրդները։ Պահպանակ 12բ՝ ծաղկաման մը ծաղիկներով (յետագայի գործ)։ *Գոյներ՝* կարմիր, կապոյտ, դեղին, սրճագոյն եւ մոխրագոյն։

Վիճակ՝ բաւարար։ Թերթեւակի ցեցակեր, թանաքը ներծծուած եւ գրադաշտը գունափոխուած, եզրերը մաշած։

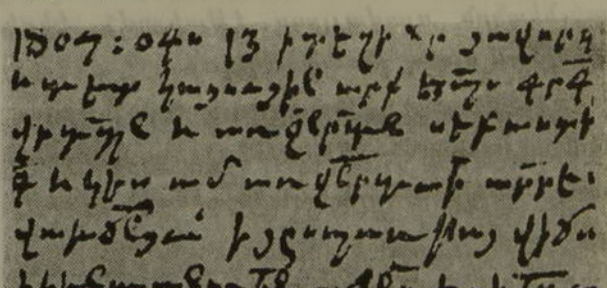

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1ա—20բ *Ցամի Տեառն* 1758 *եւ մեր Թուով ՌԲՃԷ, այլ եւ սրբոյն Սարգըսի պահոց միջումն, զիմ՝ Անդրէաս վարդապետս ծնունդ առնելովս եկեալ եմ յաշխարհ...* 1808 *Օգոստոս* 14, *նախ քան զերեկոյեան ժամն* 20 *անկիւրացի եւ մի Ղօնեացի դպիր տղայս օրհնեցի*։

20բ—36բ 1807 *եւ Ցունվար* 21, *հոգեւոր ծնողն մեր ((Անդրէաս արքեպս.) վախճանեցաւ ի մեծն Պօլիս...* 1828 *Սեպտեմբեր* 16... *սուրբ կարգն տուաք, որք են Տէր Գրիգոր եւ Տէր Սրապիոն. Աստուած ի շնորհս պահէ*։

Տե՛ս տիպ, Տէմիրճեան Վարդան Վրդ., «ՕՐԱԳԻՐ ԱՆԴՐԷԱՍ ԵՒ ԹԱԴԷՈՍ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՑ ԵՒ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆ ԴՊՐԵՎԱՆՈՒՑ 1930-60», Պէյրութ 1960։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՅԻ

(*Ա. փեղկի ներքնամասը յատուկ թղթիկի մը վրայ կը կարդանք*)։ *Մատենադարան Կարմիր-Վանուց Զարխափան Ս. Աստուածածնի, Անկիւրիա.* 1909 (*տպուած*)։ *Թիւ* 295՝ *Օրագիր ձեռնադրութեանց Տէր Անդրէաս եւ Տէր Թադէոս արքեպիսկոպոսաց* 1758–1823։ *Այս ձեռագիրը* Մխիթարեան Ստեփան *Էփէնտի բերաւ յանձնեց, եւ ես դրի Մատենադարան եւ անցուցի մայր ցուցակին* 295 *թըւահամարով*։ 1913 *Ապրիլ* 9, *Աւագ Գչ. Անկիւրիա—Ս. Խաչ*։ Բաբգէն *եպիսկոպոս*։

143

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ

ՌՄՀ — 1821

Գիրք՝ ծոհաճնէս Բաճոսնան։

Քերք՝ 36· դատարկ՝ 14*ա*—*բ*։ *Գրակ՝* 5×8 (և—ի 7, ե 6)։ *Նիւթ՝* թուղթ։ *Մեծութիւն՝* 15,5×10,5։ *Դասութիւն՝* միասիւն։ *Գիր՝* ճօտգիր։ *Տող՝* 14։ *Կազմ՝* գրքակազմ (գունաւոր ծալկազարդ)։ *Պահպանակ՝* 1–ական թերթ սկիզբը եւ վերջը։

Վիճակ՝ բաւարար։

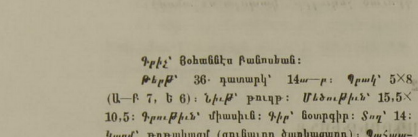

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1· 1*ա*—13*բ* [Ի ժամագրոց]

ա· 1*ա*—3*ա* Զգաւանութիւն ուղղափառ հաւատոյ, բաց գլուխ եւ ձեռնամարդ կերպիւ — *Յոտնոտանիմբ եւ հաւատամբ ամենահասաւոր սրտիւ գՀայրն Աստուած*···

բ· 3*ա*—6*ա* [Զղջումն] — *Մեղայ ամենասուրբ երբորդութեան*···

գ· 6*ա*—7*բ* [Հաւատարմ] — *Հաւատամբ ի մի Աստուած Հայրն ամենակալ*···

դ· 8*ա*—13*բ* [Ներսիսի Շնորհալւոյ աղօթք] — *Հաւատով խոստովանիմ*···

2· 15*ա*—36*բ* [Առակ՝ հայատառ քրքրէն]

ա· 15*ա*—*բ* Պէրայի սահիճ տստ իչին— *Փառիչահէն պէրսի բիծեանօսնամ դուլուն պէրխոխնէ թաղիբէ կելիւլ քէլլէ էսէճէք*···

բ· 16*ա*—*բ* Պէրայի թէվազիլիճ վէ պաքշ — *Բէկլէն պէրխոխ, գաժբը պէր բէկ իչէ գաքը եաժուդ ճէնկոտ իքէն պէր կիւն ասկէրն չէքտիքլէրի*···

գ· 16*բ*—7*բ* Պերայի ճէլաճրն սէրպեստլըգի — *Կիւնկէրըն պէրխոխնէ քուդուսուար պէր ճէլալընըն պէրխոխ*···

դ· 18*ա*—*բ* Պէրայի քամահ իչիւն — *Կոէմիւոս նամ պէր քէչի էօմիւբ իչինէ մուպալըղ մալլըգտի հասապզ*···

ե· 19*ա*—21*ա* Հազգըն կիզլի սըղալարըն պէյանինէ — *ձըղնաւորըն պէրխոխ պէր հասատալըղը իչիւն չօք գաման նիւոյ էակը ալլահա*···

զ· 21*ա*—2*ա* Ուղուար թէվահիճինէ գիճը — *Օլուռնուր քի չէյնճան պէր կիւն էվլէնմէք միւբտա էքմախ*···

է· 22*բ*—4*բ* Ատիլլէ պէյանինէ փասլ — *Գէկգատէ լաթիֆ քէչի տիւնեալըք սոլթանաքըն պրաքըպ թերքի տիւնեա*···

ը· 24*բ*—5*ա* *Փառիչահէն պէրբ օսմանսան կէչէրիքէն կոօրտի պէր ֆիլիսոֆոզ օքտուրմըշ*···

թ· 25*բ*—6*բ* Իֆտիրայ պէյանինէ իպլիէք — *Աստատապըտալըն գիւնահէրի վաուախէ սէյբք օլմուշ պէր սոճոնամ տէյլէ գանիյեա*···

ժ· 26*բ*—7*բ* Պօշպռազ ոօկիւմմէէլրբ պէյանինէ — *Եապարքի մէկայիբք ինսան քնավէկինէ կեօբիւնեախ պէր կիւն խիւտամտըն պէրխոխնէ*···

ժա· 27*բ*—9*ա* Ֆագիլէք ամէլինէ սապռիլէ գատիմի տուրմամաֆ վէ տօնէէլրբ վէբէնըն պէյանինէ — *Չէրմինըն պէրխոխ տիւնեանըն ադավալլըղը էքմեխէն կերի փիւշման օլուպ ինսանֆա կէչտի*···

ժբ· 29*բ*—32*ա* Թապիչէքի մէկայիմ օլանըն պէյանինէ — *Բիրամոս քըռալ զօռօտոս սալը Ֆիլիսոֆոզըն պէրխոխնէն իչինքի քի*···

ժգ· 32*ա*—3*բ* Իսանէ վէֆիլէ արվէտ գըսմրնայ ինամ օլմամաբընըն պէյանինէտէրի— *Պէրզամա չէհրինէ պէր հանդմ քեչինըն զոճասը տօլիւբ պուգատրն*···

ժդ· 33*բ*—4*բ* Սէֆահատ վէ հէրամեէյինիքէ պէյանինէ — *Վազհանէա տալը պէր ֆագիլէքիլ փափագ պէկկն պէրխոխնէ չէրհիլ օլսու*···

ժե· 34*բ*—6*ա* Եվլիեալար մուճուզագբը պէյանինէտէ — *Ուրհա չէհրինէ միասֆիր պոօլիւք պոչընըն պէրբ աչբք օլսու պէր դրգա*···

Ժղ. 36բ Փատիշահըն պիրխսնէ՝ վէգիրի ակր քի. Փատիշահըմ, Ամէնչ չէհիրի յբ-քրլտի... վէգիր պատնու իչխտուպ Քաճիպ պալաք:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԴՐՋՈՒԹԵՒՆ ԹԱՄԱՆԱԿԻ

36բ *Որ ես* Բանոսեան Յօհաննէսս *ձեռամբ իմով գրեցի, ի Քրիմ Հայոց ՌՄՀ (1821)-ին, Նոյեմբեր 7-ին:*

144

Շ Ա Ր Ա Կ Ա Ն

ԺԸ — XV

Գրիչ՝ Հայրապետ արգ.:

Թերք՝ 360· դասարկ՝ 1*ա*: *Գրակ՝* Ա—ԼԿ×12 (Ա, Ի, ԼԱ 11, Գ, Դ, Է, ԻԹ 10. ԺԶ, ԼԲ 8, ԽԱ չիւ. ԼԳ 7): *Նիւք՝* մազագաթ (1—240), բուզր (241—360): *Մէնաքիւն՝* 12.2×9.5: *Գրաքիւն՝* միասիւն: *Գիր՝* բոլորգիր: *Տող՝* 20—22: *Կազմ՝* շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ, դռնակով· ատաղձը՝ կարմիր կտաւ:

Մանրանկարչութիւն՝ Աւետումն Ս· Կոյսի՝ 9*ա*; *Կախարդան՝* 2*ա*, 128*ա*, 227*ա*: *Գլխազարդ՝* 12*բ*, 31*բ*, 37*բ*, 66*ա*, 100*բ*, 149*ա*, 267*բ*, 3.0*բ*, 344*բ*: *Լուսանցազարդ՝* ասւրքիր, բուսական եւ թռչնային: *Զարդագրութիւն՝* թռչնագիր եւ հաճգուցագիր: *Գոյներ՝* կարմիր, կապոյտ, դեղին եւ կանաչ:

Գաւառիկ-պատկարակ՝ 1 թերթ սկիզբը, միասիւն, 12 տող, բոլորգիր ԺԴ դ., ցեցակիր, եզրահատուած, *Գործ Աւաքիւց՝* է 3—5:

Վիճակ՝ բաւարար: Թերթերուն ցեցակեր, բազմաթիւ թերթեր բակտուած, եզրերը պատռուած, կազ մը էերծուած, կռնակը վնասուած, կապիչներն ու փակոցները ինկած:

Տիմնօթ. Հ. Ն. Ակինեան, *Քիւ* 52:

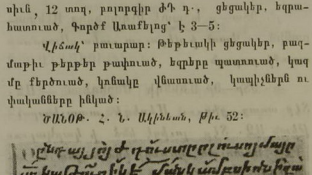

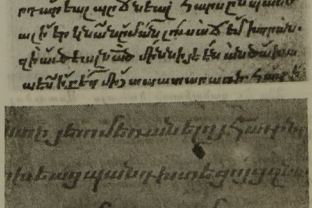

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1· 2*ա*—360*բ* [Կանոն ծննդեան սրբոյ Աստուածածնին] — *Երեցեցէք որդիք Սիովնի...* Աւազ աւրհնութիւնի Ցաքարեան — *Երեսցուք...* *Ցաղթական...* *Ընկալեալք լզրաժանն ուրախութեան յայդսդն անմահութեան առաքեալ...* (*չար· Քաափատած*):

ա· 106*ա*—7*ա* Կանոն սրբոյ Թէոդորոսի զաւրականի — *Որ ի հանդէս մեծ ճզմնութեան...*

բ· 122*բ*—3*ա* Յոհաննու Աւսնեցւոյն· Մանկունիք — *Ծագումն աբեւու արեւելեան ճառագայթ...*

դ· 238*ա* Որդւոց եւ բռնաւոց Գ· Լուսաւորչի· Մանկունիք — *Աստուածայինն... Ամուլ ուրախ լեր բազմածին եկեղեցի մայր Սիոն...*

դ· 254*բ*—8*ա* Կանոն Թադէոսի առաքելոյն — *Այսաւր ցրնծայ խրախճանապէս եկեղեցի Հայաստանեայց...*

ե· 296*բ*—7*ա* [Հրեշտակապետաց մեծացուցէ] — *Աթոռ անճառ բանին...*

զ· 299*բ*—300*ա* [Հայրապետաց մեծացուցէ] — *Աստուածածին Մարիամ հարսըն լուսոյ...*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԴՐՋՈՒԹԵՒՆ ԹԱՄԱՆԱԿԻ

100*ա* *Զքաւութիւս ի բարեաց գործոց եւ գնաւրէմամս ի մեղաց տեսակաց գրագմավէր հոգւոս, աստանուն արեզակ Հայրապետ՝ դնաւրող Շարականոցիս յիշեցէք ի Քրիստոս. եւ Աստուած ողորմի ասացէք Միհնասեից Թումայինն՝ քէնոն իմ եւ ծնողացն մերոց, զի եւ մեզ ողորմեսցի Քրիստոս. ամէն:*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՅԻ

1ր Տէր իմ Յիսուս Հայր Միածին, որ բարձրացար ի փայտ խաչին, ղՆարբլան յիշ-եայ յաղի դրախտին, որ գնեց զայս Շարակ-նոցս ի Համբեցի սարգաւարկ Խաչատուրէս, յիշատակ եւսուր իւր ծնօղացն՝ ի Ստեփանոս արեղան, ի Թուականութեան Հայոց ՌԼ (1581), ի Կոպռոս կղզին, վկայութեամբ քրիստոնից:

145

ՏՕՆԱՑՈՅՑ

ԺԷ — XVII

Գրիչ՝ Ամիրխան սրկ.:

Թերթ՝ 101. դատարկ՝ 1ա—բ, 100ա—1բ: *Պրակ՝* Ա—Թ×12 (Թ 5): *Նիւթ՝* թուղթ: *Մեծութիւն՝* 10,5×7,7: *Գրութիւն՝* միասիւն: *Գիր՝* նօտրգիր: *Տող՝* 16: *Կազմ՝* (մնացած է միայն տախտակը):

Գլխազարդ՝ 1ա եւ 48ա: *Լուսանցազարդ՝* բուսական: *Զարդագրութիւն՝* թռչնագիր եւ հանգուցագիր: *Գոյներ՝* կարմիր:

Վիճակ՝ անբաւարար: Խոնաւութենէ գունափոխուած եւ ցեղակեր, փեղկերու տախտակը կոտրուած, կաշին թափուած, կապիչները ու փականները ինկած:

ՅԱՆՕԹ. Հ. Ն. Ակինեան, Թիւ 41:

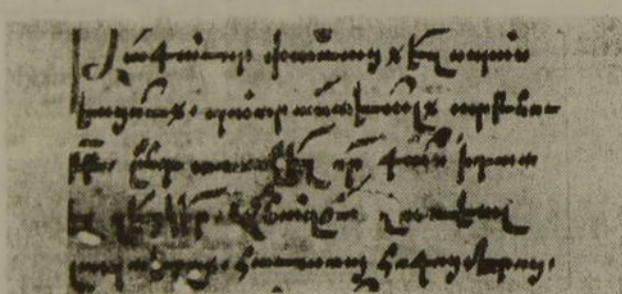

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. 1ա Աստուածայայտնութեան ծրագալուցի *առաջի աւուր գիշերն առաջի կանոնագլխին//// եւ զգենուն փիլիսոփայք... Սղ. Առաքեաց զբան իւր...*

բ. 48ա Սուրբ Զատկի գիշերն *հսկումն է, դնի սրբութիւն ի վերայ բազմոցին, յատեան. աւրհնութիւն ԱՁ. Այսօր յարեաւ...*

գ. 71բ Վարդավառի գիշերն *հսկումն է... աւրհնութիւն ԱՁ. Որ ի լերինն այլակերպեալ...*

դ. 77բ Փոխման Աստուածածնին *գիշերն հսկումն է... աւրհնութիւն ԴՁ. Այսաւր ժողովեալ սրբոց...*

ե. 83ա Խաչվերացի գիշերն *հսկումն է... աւրհնութիւն ԱՁ. Որ զանարատ բազուկս քո... 95ա Ի կիրակին որ Յայտնութեան պահոցն հանդիպի Հարց ԴՁ... այլ աւելի Հարց ասա, որ ուղիղ գա:*

2. 96ա—8ա Խրատ Բ դաս ասելոյ ժամատեղաց — *Իսկ յորժամ տերունական տօն հանդիպի եւ հսկումն առնես...*

բ. 98ա—բ Խրատք Իւղաբերից Աւետարանին — *Վասն ի վերուստ ասես զՍաղմոսի առաջի քարոզն...*

գ. 98բ—9բ Մեսեդի Ծնընդեան — *ԱՁ. Տէր առաջ ցիս... Մեսեդի ապաշխարութեան ԱՁ. Տէր լուիցէ ինձ ի կարկալ... [ԴՁ]. Աստուած աւգնել ինձ նայեա եւ ամաչեսցեն եւ յամաւթ լիցին... (չար. թափուած):*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

32բ *Եւ զանպիտան ծառայս Աստուծոյ* զԱմիրխան *սարկաւագս յիշեա այդմ ատենին, առ ողորմածն Աստուած, ով տօնասէր քահանայ եւ Թողութիւն մեղաց խնդրեա, եւ դու յիշեալ լիջիր ի Քրիստոսէ Աստուծոյ մերոյ. ամէն: Հայր մեր որ յերկինս:*

ՍԱՂՄՈՍԱՐԱՆ

ՍՏԱՄՊՈԼ — ԹՒԿ — 1620

Դրէզ՝ Խրայէլ։

Թերք՝ 177· գաստարկ՝ 177*բ*։ *Գրակ՝* Ա—ԺԸ×12 (Ա—Թ չիմ, ժ, ԺԹ, ԺԸ 11)։ *Նիւթ՝* մազազաթ։ *Մեծութիւն՝* 11,1×8,1։ *Գրութիւն՝* միասիւն։ *Դիր՝* բոլորգիր։ *Տող՝* 19։ *Կազմ՝* շագանակագոյն գրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ։

Գլխագործ՝ 23*ա*, 51*ա*, 97*ա*, 142*ա*։ *Լուսանցազարդ՝* քուսակաճ, ճաճ Մովսէս մարգարէ՝ 20*բ*, Ննիմ՝ 70*ա*, Եսայի՝ 95*ա*, Եզեկիա՝ 117, Ամբակում՝ 161*բ*, Ներսէս Շնորհալի՝ 173*ա*։ *Զարդագրութիւն՝* թռչնագիր եւ հանգուցագիր։ *Գոյներ՝* կարմիր, կապոյտ, կանաչ եւ ոսկեզոյն։

Վիճակ՝ բաւարար։ Յեցակէր՝ ամենուանդ առաջին, վերջին թերթերը ու կաշին։ Ա. փեղկը եւ բազմաթիւ թերթեր ինկած, կազմը ճերմուած, եզերք մաշած։

ՈՒՆՕԹ. Հ. Ն. Ակինեան, *թիւ* 29։

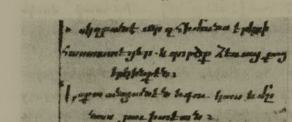

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1· 1*ա*—161*բ* [Ի· Սաղմոս Դաւիթ — *Տէր ի զօրութեան··· խոռովեցուցէ զնոսա···*

ա. 20*ա*—2*բ* Արհնութիւն Մովսէսի — *Նայեցարուք երկինք···*

բ. 46*ա*—8*բ* Արհնութիւն Մովսէսի — *Զի հուր բորբոքեցաւ···*

գ· 70*ա*—1*ա* Ազօթք Աննայ — *Հաստատեցաւ սիրտ իմ···*

դ· 95*ա*—6*բ* Արհնութիւն եսայեա մարգարէին — *Ի պիչերաց···*

ե· 117*բ*—8*բ* Ազաւթ եզեկիա թագաւորին··· — *Ես ասացի···*

զ· 140*ա*—1*ա* Արհնութիւն եսաիա մարգարէին — *Աբրհնեցէք զԱստուած*

է· 141*ա*—*բ* Ազօթք Յովնանու մարգարէի — *Ի նեղութեան*

ը· 161*բ*—3*բ* Ազաւթ Ամբակումա մարգարէի — *Տէր զլուր քո···*

թ· 164*ա*—7*ա* Արհնութիւն երից մանկացն — *Աբրհնեալ եա Տէր···*

ժ· 167*ա*—*բ* Արհնութիւն Մարիամու Աստուածածնի — *Մեծացուսցէ···*

ժա· 167*բ*—8*ա* Արհնութիւն Զաքարիա··· — *Աբրհնեալ Տէր···*

ժբ· 168*ա*—*բ* Արհնութիւն Սիմէոն Ընդունողի — *Արդ արձակեա···*

ժգ· 168*բ*—70*ա* Աղերսախա Անգեա··· — *Աբրհնեցէք զՏէր···*

ժդ· 170*ա*—*բ* Սաղմոս իմիճագիր Դաւիթ··· — *Փոքր էի ես···*

ժե· 170*բ*—2*բ* Խոստովանութիւն Մանասէի թագաւորին — *Տէր ամենակալ···*

ժզ· 172*բ*—6*բ* Ազօթք սրբոյն Ներսէսի հայրապետի ասացեալ··· — *Հաւատով խոստովանիմ··· երկրպագութիւն անբաժանելի սուրբ Երրորդութեան, այժմ···*։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

176*բ* Փա՛ռք··· Գրեցաւ երկարանս Դաւիթ, որ կոչի Սաղմոսարան լաւ եւ յիշատ յօրինակէ՝ որ կոչի Գառնեցի, ձեռամբ անմեմաստ մեղապարտ Իսրայէլ գրչի, ի քաղաքն Ստամպոլ, ի թվականիս ՌԿԹ (1620)։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅՑՏԱԳԱՅԻ

1· 177*ա* Վա՛յ եւ եղուկ Թոխաթցի մեզաւոր եւ չնչին Ակոբ գպրիս, որ սաստիկ մահ եղեւ. վասն որոյ միամօր եւ յոյնաչքնարհ արդեանկ իմ տիրացու Աեսիէմն առ Աստուած փոխեցաւ. ՌՄԻԱ (1772) Յունիսի ԺԴ (14), լինելով փեսայ Քրիստոսի ԻԶ (26) ամաց գոլով, արհեստիւ չհագործ, գրագիր եւ կամմարար գրքի։ Ա՛ւ՛ղ հիքոյս։

Ով ոք գրիցս կարդայ,
Մին թերան ողորմի տայ,
Տէր Քհսուս իւրեանն գթայ· ամէն։

2· 141*բ* Յիշատակ է Սաղմոսարանս//// Կարապետի//// Ըստեփանու//// (*Քանքը ճապաղած է*)։

147

ԳԱՆՁԱՐԱՆ ԻՆՁ ԻՆՁ ԻՐԱՑ ԿԱՐԵՒՈՐԱՑ

ԴԱՂՋԷՆԻԿ — ՌՄՂԷ — 1848

Գրէէ՝ Յովհաննէս Սուրէն Մկրեան։

Թէրթ՝ 123· դասարկ՝ 1ա—բ, 2բ—4բ, 9բ—10ա, 11ա, 12ա—3բ, 62ա—3բ, 65բ—6ա, 68բ—70ա, 81բ—123բ։ Գրակ՝ 11×12 (և 9, բ, գ 10, զ, ժև 11)։ Նէրբ՝ բաւղ՝ *Մէնաքիւն* 14,5×10,8։ Գրուքիւն՝ միասիւն, (երկսիւն՝ 22բ, 24ա—բ)։ Գիր՝ չեղագիր։ Տող՝ 20—25։ Կազմ՝ խուտաբառակազմ։

Վիճակ՝ բաւարար։ Թանաքը ներծծուած եւ գրագաշտը գունափոխուած, կռնակը վնասուած։

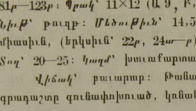

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

2ա Գանձարան ինչ ինչ իրաց կարեւորաց, զոր հաւաքեաց Յովհաննէս Սուրէն Մկրեան, 20 Սեպտեմբեր 1848, ի Դաղչէնիկ։

1· 5ա—բ Տապանագիր — *Ցերիտասարդ այն ինչ ի տիս հասանէ ի ցնծութիւնմէջ… խնդրեմ յիշել զիմգալիս որ ամփոփ կամ յայս անցաւ։*

Ցբ Ցեղինեց Յովհաննէս Սուրէն Մկրեանց։

2· 5բ [Զանազանիք] — *Ոգի մխ ուտել, որ աստուածային հրամանաւ Մովսիսական օրինաց մէջ արգիլուած է… անմեղութիւնը ծածուկ չմնար, երբ որ ըլլայ կը յայտնուի։*

3· 6ա—բ Տապանագիր հաւտյն իմոյ — *Ի մահասաւեր ծոց գամբանի, / Հանգչին ուանդք ոսկերաց… / Սոյն վիմատաշ մահարձան։ Ի Թուին Հայոց ՌՄՀԵ (1826)։*

բ· 6ա—բ Հաւտյն իմոյ — Անուամբ Սուլթան, արգելամբք տիկին, / Դուստր ազնիւ Վարդենիսին… / Ցամմխիթար սուգ ընտանեաց։ Ի Թուին Հայոց ՌՄԾԲ (1803)։

Ցբ Ցբօրհնած Տէր Գեւորգ ջհնյ.ի Կասպիցւոյ։

4· 6բ Սոզոմոն Իմաստունին դրամի վրայի գրուածք — *Շէլօմօ պէն Տավիթ… այսինքն, Սողոմոն որդի Դաւթի… եւ ևս Քչուտաղդէմի յերուսաղէմի։*

5· 7ա [Ոտանաւոր· «Գրիգորամ»] — *Գովեաս բարիկ ի տես գնի, / Բարիկ ազգիդ քոյոյ մեծի… / Մերամ խերամ կենաց ի բաց։*

6· 7ա—8ա [Զանազանիք] — *ձկեմկներն ձկի երկրզ… ճօքն սատ ունի այլոց հիւանի… Մուրատ Դ սրբոյ յատաջ վարեալ զարձան եհան յինկիլիթիա, ի հայրենիս գինպետին եահայի, որ եւ սեղան բազմախորհրդ եւ սրբալի անգամօր, հռչակեալ խորովածին անուանի։ «Օսմ. Պատմ. եր· 630»։*

7· 8ա [Հանելուկ] — *Իմ տափ ձուկս բու տափկուտ, / Իմ պըլլուքս բու ծակուկդ։ Ջաղացքի քար։*

բ· 8ա Բանիկ մազտոր, / Քաղիկ խստոր, / Տեսաւ կամբրուկը, / Ուրախացաւ մարմինը։ Գինի։

գ· 8ա Ուլն երալ ուռի ծառն ի վեր, / Ուլն իր ոտով ուռ կոլըրէր։

8· 8բ [Սիրերգ] — *Մէկ ծովուն հաւք մը կար՝ անունն էր սրօր, / Վըզնեկին էր երկան, սրտիկ սեւաւոր… / Մէկ խապրիկ ի տարիք իմ Սանա եարին, / Թող գայ մէկհէմ անի։*

բ· 9ա Սիրերգ — Մուրկիսէ գինի խմեր եմ, / Սուվարդան քէպապ կերեր եմ… / Պուտ պուտ արուն կաթի լէշէն։

9· 10բ Ցաղագս օլերայի — *Կէս տրամ կարմիր պիպեռ, Հարիւր տրամ Թօրպայ եօզուրտու… չապիկը անոր մէջ քրջնու հազցունելու է։*

բ· 10բ Ցաղագս օլերայի — Բարկ քացախով գլուխը լուալու… գլուխս ցաւի ըսէ նէ։

10· 11բ [Առածք լատինականիք] — *Սահաւ խաղաղութիւն է ի տան, ուր մարին իսօսի եւ աքաղաղն լռէ։*

բ· 11բ Աղուս ընդ ազուս, չառնէ որմ սմուռը։

դ· 11բ Հաւքիւք յոյսովի, բարեկամք հաճելի:

դ· 11բ Համբուրել զմանուկ, ուսել բպաուղ նմին են ամենայն:

11· 14ա—8ա Նկարագրութիւն յուզարկատրութեան հանգուցեալ Յովհաննէս Ը սրբազան կաթողիկոսին Ամենայն Հայոց — 1842 *Մարտի 26, Հինգշաբթի օրը՝ կէս օրէն եառեւ ժամը 7–ին (ըստ եւրոպացւոց) ...աւթ Հարիւրէն աւելի անձինք վանքին սեպհականութիւնը հաց կերան:*

> 18ա «Ա՛ա նկարագրութիւնը գրած է Զմիւռնացի ազնիւ ազա Մեհմեան Մկիլքեանցովով, որ սուրբ էջմիածնի դիւանատունը խորհրդեան գպիրն է: Ասկէց առնելով հրատարակեց Զմիւռնիոյ Աբչալոյս Արարատեան լրագիրը, յամին 1842, Օգոստոս Դ, որունդ առնելով հոս գրեցինք»:

12· 18բ—9ա Զափաբերականիճ· Ա՛ա մեծաշուք բարեբարս ազգիս նուէր խոնարհ ակնածութեամ («Գրիգոր Կոստանդեամ») — *Գերաշխարհիկ քեզ սրտիպով տառնագի, / Վաղաբշակացդ այս մեր գործոս հնչեսցի... / Այլ ձոն վիհիպդ երախտապարտ իմ շրթանց:* 15 *Հոկտ·* 1843, *ի Զմիւռնիա:*

13· 19բ—20բ Ա՛ա ֆաթխմաստ Գրիգոր աղա Կոստանդեամ՝ շնորհակալութիւն· վասն հայրենասէր էեթբաճի նորին ա՛ա առ բարեբարս ազգիս — *Զամբիռնին հարատարութիւն հոգեշարժիք հնչէ քեզ, / Ներդաշնակ սուլեան քարին ընդ արատաւոյդ քոյդ կիթառ.../ Սիրտ քո սուրբ հոգիդ խոնարհ՝ քան զայս այլ ինչ պատարագ:*

> 20բ «28 *Հոկտ·* 1843, *ի Զմիւռնիա, առիպեալ յազգասիրական եռանդէ, Նուաստ Ծովհաննէս Շահինեան Վանեցի»:*

14· 21ա—2ա Երգ — *Գարուն գարուն դեղածիծաղ, հնչեա հեղիկ քո գեփիւռ, / Թռչնիկդ սուր օգտագործից մեզմ գայլայիկի ի սիփիռս... / Կեցցեն յամայր մեր բարեբարբ, բարերաստիկ միհնիւ խապան:*

> 22ա «Հեռեւեալ ոտանաւորը Զմիւռնիոյ Ս· Մեսրոպեան վարժարանին յառաջադէմ աշակերտներէն մէկուն գրածն է, որ նուիրեր է Սիմեռնոց ընկերութեան, ի նշան ազգասիրական երախտագէտ զգացողութեանց»:

15· 22ա—3ա [Ոտանաւոր] — *Ողջոյն ձեզ մանկտի, / Սերունդ Աբամայ, / Գարուն փարելի, / Ահա հասեալ կայ... / Շնորհաց ձեր փոխան, / Միչտ արժանագով:*

16· 23ա—բ Ուղերձ առ աստուածընտիր վեհափայլ Ներսէս սրբազան կաթողիկոս Ամենայն Հայոց («Գրիգոր Կոստանդեամ») — *Գերաթոռոյ յաւիտենին անչինչ պատգամ, / Ցանչուր կատար գայլէ՝ թէ գող թէ անագան... / Զի բազմացցէ հայրապետիս ամբ մեռուլբեան:*

> 23բ «Աբչալոյս Արարատեան 197 *թիւ*, 1 *Յուլիս* 1844»:

17· 24ա—բ Ա՛ա եորպսակ արեի դիտապետ Ցէր Մատթէոս ամենապատիւ սրբազան արճեպիսկոպոս եւ պատրիարգ Կոստանդնուպօլսոյ· Երգ — *Վեհափառ հայրապետ, / Զնորընծոր ակը սրտի, / Այս իմ միչտ յաւէտ / Թող երգեցէ տաճարդի... /Եւ մեր գրիչ յաւելցի, այժմ եւ յաւէտ ի մաղթանս:*

> 24բ «Երգեաց Ն· Ծ· Մանուկ Աբագեանց, աշակերտ Գ· Փէշտմալճեան, 29 *Յուլիս* 1844, *ի Կ· Գօլիս: Աբչալոյս Արարատեան* 205 *թիւ*, 26 *Օգոստոս* 1844»:

18· 25ա—7բ Երգ՝ ի վեհաստիճան սրբազան Ներսէս ազգասէր կաթողիկոս Ամենայն Հայոց, ըստ խնդրոյ սիրայօդ ընկերութեանն Սիւնեաց — *Զայն տատրակի գուշակ գարնան, / Զարթնոյց յիս սէր եռանդուն, / Լուր փարելին տուբր փեսայիս, / Թէ եա մայրն իւր Քաղ հոգւոյն... / Ցուռի է մասն որ ոչ երբէք համառնչի բոլորի:*

> 27բ «*Զմիւռնիա ի* 28 *Սեպտեմբերի* 1844, *Ծովհաննէս Շահինեան Վանեցի»:*

19· 27բ—8բ Մարդկային երջանկութիւն — *Ցամանան Մարելբի ընդ առուտ մի, / Ի բլուրն չրջէլ Քաւտա, / Բնութիւն համօրէն Քէն ցնծալի, / Այլ դեռ իմ սիրտ չէր կայտառ... / Թառաքնութիւն ատ քեզ առաջնորդ, / Երջանկութիւն եմ ասէր:*

> 28բ «*Թարգմանեաց յանդգնականէ Ա· Հ· Տ· Աբչալոյս Արարատեան* 211 *Թիւ*, 7 *Հոկտ·* 1844»:

20· 28բ—30բ Թէ գիարդ տարբեր ի գեն

վինակք մարդկան, զիա՞րդ անմեղկ՝ դառն հոգածութիւնիւ ազգատին, յորում եւ անյագ լռիմ ընչահագին, ի կուտել զինչս եւ փոխխոսական ընթացք կենցաղոյս — *ճեղաչբլիկ ընթացք կենացս աստէից*, / *Ընդ հոլմման կայ անկայուն չրջանիկ*··· / *Լեալ հետագօտ անդրէն վառացն արփական*։

30բ «Արշալոյս Արարատեան 213 Թիւ, 21 Հոկտ· 1844»։

21· 30բ—1ա Զմեռն — *Զմեռն ցրտաչունչ, / Բանակալ զոս արքայ, / Ի ձորոց ապառեւ, / Դէպ առ ժեզ խոյանայ*··· / *Զմանկունս դյեանածեր, / Եւ յամրբի պաշտպանէ*։ Հ· Ս·։

31ա «Արշալոյս Արարատեան 218 Թիւ, 25 Նոյ· 1844, Զմիւռնիա»։

22· 31բ—2բ Բնական ազգումն որդիական սիրոյ պարոն Յովհաննու՝ որդւոյ արքունի վառօդապետ, մեծապատիւ Պօղոս ամիրայի Տատեան։ Տաղաչափեաց ի գաղղիական լեզու ուսուցիչ նորա՝ պարոն Խօճէն ժիլէ Տամիթ, աշակերտ հօր իւրոյ, եւ թագաւորական վարժարանի սրբոյն Լուտովիկոսի, որ ի Փարիզ, եւ ի խնդրոյ յօրինողին բան առ բան փոխեաց ի հայ՝ Գրիգոր Ս· Մարկոսեան, ի Լոնդոն, 10 Դեկտեմբերի 1844··· — *Մինչ արշալոյս չոշշողուն, / Յոսկեճաճանչ կառս իւր*···/

32բ «Արշալոյս Արարատեան 222 Թիւ, 23 Դեկտ· 1844»։

23· 32բ—4ա Տաղերգ դիմառնական ի դիմաց արբունի վառօդապետ պերճահամբաւ եւ ազգասէր Տատեան Պօղոս ամիրայի, առ ամենապիրթի որդին իւր ծաղկահասակ աղայ Յօհաննէսեան, որ ի Փարիզ — *Ուստի՞ է քեզ փայլ արշալոյս յումմէ այդ մեզ պերճ չնորհ, / Օր երկնային ժամ բերկրանաց՝ զքէն մեր սիրտ չատ է զոհ*··· /*Գոհութիւ ի չնորհսդ հայկազն մանկունս առ Արարատն մեծ է դանձ*։

33բ «Զմիւռնիա, ի 22 Դեկտ·ի 1844, երգեալ Յովհաննու Շահինեան Վանեցւոյ, 223 Թիւ Արշալուսոյ Արարատեան»։

24· 34ա—բ Հին տարի — *Զարմանալի կատացն անիւք հին տարւոյն, / Որը բնաւ վարձկին աչխարհ աննկուն*··· / *Գնացք անդարձ, հետք իւր ոտից չերեւին*։

34բ «Հայկ· Ս· Ոսկանեան 223 Թիւ Արշալուսոյ Արարատեան»։

25· 34բ—5ա Արծիւ ինհնահաւատ — *Ի գլխոյ ժայռէ յոդ ալացաւ արծիւ ի միում աւուր, / Եւ յորս պատրաստեաց առ անյապատեան զերբ Թեւս եւ փետուր*··· / *Տեսեր Քէ զի՞նչ անցք անձին ընդ հպարտ արծիւ վատաբախտ*։

35ա «Թարգմանեաց ի պարսկականՆ՝ Գրիգոր Մարկոսեան, ի Լոնդոն։ 27 Յունվար 1845, Թիւ 225 Արշալոյս Արարատեան»։

26· 35բ—7բ Բարեկեցիկ աւուրք։ Յոյլ աշակերտն եւ ժիր — *Յոյլ· Զի՛ է զի եղբայր, զի այդչան տիւր, / Աչակայրեաց նոտիս ի անեկիզ լուս*··· / *Զի նոքա միայն յայս կենցաղ ուրախ առնեն զմեզ եւ ոչ գուսանաց հանդէս*։

37բ «Հայկ Ս· Ոսկանեան՝ աշակերտ Մեսրոպեան դպրոցին, 227 Թիւ Արշալուսոյ Արարատեան»։

27· 37բ—8ա Գարուն — *Գարուն չրբեկ իրը աչագեզ*··· / *Աւուրս չնորհեալ գուարթարար*։

38ա «Հ· Ստեփան Ոսկանեան, Թիւ 230 Արշալոյս Արարատեան»։

28· 38ա—9ա Ամառն — *Հրացան ակամբ արեգակն հայեցեալ յաչխարհս խեճիս, / Զդարնան գուարթ քաղցր օրեր վարել ի բաց արդ խաստիս*··· / *Այլ այն արիւնք պատկ քեզ բերեն ի կաթս ի չերկնից*։

39ա «Հ· Ս· Ոսկանեան, Թիւ 235 Արշալոյս Արարատեան, Զմիւռնիա»։

29· 39ա—բ Հրդեհ Զմիւռնիոյ, որ ի 29 Յունիսի 1845 ամի — *Գամ քան զգամ այն ինչ վերոս ճոխացեմ, / Զիւր վարագոյր չերկրէս ծածկէը լուսագէմ*··· / *Իսպառ կըլնուլ անկեա առնել յաչխարհս*։ «Հ· Ս· Ո· Թիւ 236 Արշալոյս Արարատեան»։

40ա «Զմիւռնիոյ աղետաբեր հրդեհին հետեւեալ օրը հայազգի կարիճ մը իր մէկ բարեկամէն յորդորուած, անհերիւղ յանձնառու եղեր է անոր հրկիզեալ տանը հորը քննել, որ մէկէն պղնձէ անօթները դուրս հանէ։ Բայց հազիւ Քէ վար իջած էր, երբոր գժբախտաբար չուհէը կարճացաւ··· հետագայ երդը կարիճի բերնէն գրուած է···»։

30· 40բ—1ա երգ — *Երբ զարեւու եա պլոյս քոպեալ լ'էի ի խոր ասա, / Սեաւ իմն պիչեր ասպիսի զաշօքս պատեաց չարաբասա··· / Աստուածեղին զի այսպէս մեկնեաց յինէն գթեալ:*

41ա «Հայկ Ս. Ոսկանեան, Քիւ. 244 Աբշարոյա Ալբաստեան»:

31· 41բ—2բ Ան ազգասէր ընկերութիւնն Միւնիեաց — *Օր գառնութեան եհաս առ մեզ եւ ազդ խոր աղքամուղջ փոխանակեաց ընդ լուսոյ··· ուխտիւք յերկնից ձեզ խնդրեսցուք կեանս երկարզի:*

42բ «Աշակերտք Մեսրոպեան վարժարանին, 246 Քիւ. Աբշարոյա Ալբաստեան»:

32· 42բ—3բ երգ — *Մինչ ի տեսիլ զեզգայուարն յուսահոյլ ատեզաց, / Ի պիշ յառեալ հիանայի ընդ եթերին կարգ փառաց··· / 'Զ ոլորտս ապանդ Արարատայ եւցէ արեւ զեղամեաղ:*

43բ «Աւետիս վարժապետ Պէրպէրեան, յուսումնարանի մայր եկեղեցւոյն ի Պօլիս, 248 Քիւ. Աբշարոյա Ալբաստեան»:

33· 43բ Արծամաղիր յաղթիւրն Ռամպուլէ ասպարանից — *Դու անպատրող տեսանո՞ղ զմտանն որ առաւ հոգեառ··· / Ցանկասանաի կայ չզօրէն:*

43բ «Մարիպոլ' գաղղիացի բանաստեղծ»:

34· 44ա Հաշտարիւն — *Մուղ է, եղբայր, կեանք աշխարհիս, / Ցաւօք հիւսեալ 'ւ ի լալիս··· / Որ ի սեր կեանս ծնաւ յաշխարհ:*

44ա «Ժմիւռնիա 6 Յունուարի, 1846, 250 Քիւ. Աբշարոյա Ալբաստեան»:

35· 44բ—6ա երգ դիմառնական ի վերայ բարեգուշակ գալստեան Ռոբին մեծի Ներսիսի ազգասիրի սքանչելասուրբ վեհապետի Ամենայն Հայոց, ի բարեհոչակ հազարն Տրփխոս — *Ով այն որ դիմէ վեհ եղրօրորդւոյն յեգեալ ի կարով, / Կարճ արծւոյն ի քեւս խաղաս անմեհեր բորբոքեալ սիրով··· / Սուրբ Հարսէն լուսոյ Քէ գայ քո փեսայն հեծէ նա, հերիք:*

46ա «Ժմիւռնիա ի 1 Մարտի 1846, Յովհաննէս Շահինեան Վանցի, Քիւ 254 Աբշարոյա Ալբաստեան»:

36· 46բ—9բ Մանուկ, մեղու եւ գամփռ — *Մանուկ· Հոլս ծնողացն ի պատուէր, / Դեռ ի փիթի պարմանէ··· / Աճապարէ ի վարժարան, / Ջաղաքինի լեալ յաչխատասիրեան:*

49բ «Մատաթ Տէպօթատ Վատօղլ, Քարզմանեաց ի գաղղիական Ռոբէրն Ե· Ռոբէրեան կ· Պօլսեցի: 3 Մարտ 1845, Քիւ 69 Հայրենասէր լրագրոյն Զմիւռնոյ»:

37· 50ա—3ա Օրհասական երգ· Գազիացի ֆաջ զօրավար մը օձաբնակ գուբի մէջ ձգուելով եւ ազատութեան հեռէր մը չի գըտնելով, այսպէս կ'ողբայ եղեր իւր կեանքը — *Ո՛հ, քանի ամաց է չլրան, / Որ եմ ի մարդ ի պայքար··· / Ես դեամ հրճուիլ ընդ նախնիս:*

53բ «Չմիւռնիոյ Քարզմանեաց ի գաղղիական Ռոբէրն Ե· Ռոբէրեան Պօլսեցի· 30 Մարտ 1845, Քիւ. 73 Հայրենասէր լրագրոյն»:

38· 53բ—5բ Քերթուած՝ նուիրեալ յընծայութեան Տէառն Տէառն մեծանուն Ներսիսի ազգընտիր հայրապետի Ամենայն Հայոց, եւ վեհափառ սրբազնագոյն կաթողիկոսի եւ կայսերապատիւ ասպետի — *Որ ի հոլովս կենաց փայփային յաչեան արծաթի··· / Ապ ժամ է քո ժամ խնկելոյ:*

56ա «Ի սուրբ էջմիածին 15 Ապրիլի 1843, Ամենաքահոյ Ծառայ Աբել վրդ· Մխիթարեան, Քիւ. 82 Հայրենասէր օրագրոյն Զմիւռնիոյ»:

39· 56բ—9ա Դիմառնութիւն՝ ի դիմաց Սուրբ Ստեփաննոս եկեղեցւոյս, առ ի շնորհաւորութիւն կրկին գալստեան Տ· Տ· Պօղոս արքեպիսկոպոսի ի սեպհական վիճակ իւր յիսմիր: Ի 24 Նոյեմբերի 1845 — *Դու քո փեսայ ցարդ ո՞ւր յիմոյս մեկուսացար յառաջասէս··· / Աքանչացաք չունչն ի տուրն Հոգւոյն:*

59ա «Յովհաննէս Շահինեան Վանցի»:

40· 59բ—61բ Հազիերգութիւն· ոգին եռանախտագէտ մատչի ի շնորհակալութիւն գնացեհաւճար Յովհաննիէս պատուելւոյ ֆաջիմատ էեբբոդէ Պրուսացւոյ Ջամպուրնեան, փոխանակ հոգեբարբառ եւ հրաչապատում ճառիցն իւրոց, որ պսակեաց ի վերայ երկուց բրիստոսասացոյն խորհրդոց՝ սրբազան Մը-

կրտսերեան եւ Հաղարդուբեան, եւ յայտար ուղղութեան ընտիր մասեցինն — *Ցոլմ'պիա-կան ի սէգ ծրիցն ծագեար մեզ աստղ բարե-փառ... / Իբրեւ վահան հաւատոյս*։

61բ «*Ցովհաննէս Շահինեան Վանցի Մարմէտ, թիւ* 106 *Հայրենասէր լը-բադրոյն Զմիւռնոյ*»։

41· 64ա—5ա Ի հարսանիս բաջատոհմիկ Մատթէոս ազգի Ազնաւուրեան· երգ («Կեց-ցէ Մատթէոս Ազգասէր Ազգն») — *կենա-խուղ վիրաւ մարդկային ազգէ զի՞ ախիրե-րան, / Եղեալ սրամտիս ընդ այս մեծ խոր-հուրդ աստուածասահման... / Նոյն եւ յար-կածից չեչդեղուկ բազդին յաւէրժ անսա-սան*։

65ա «*Ռուբէն Ա· Փափազեան, Թիւ* 301 *Արչալուսոյ Աթոռատեան*»։

42· 66բ—8ա Աւ վեհափառ Տէր Ստե-փաննոս սրբազան հայր («Աւ վեհափառ Տէր Ստեփաննոս Սրբազան Հայր») — *Աթոռատ-եան մուգաչքն այսօր զարդարուն երգ ոգե-չարժ յօրինեն... / Բառին եմ ես քոց ծառա-յից 'ւ անտեղեակ, սրբոյ յաղթբժ վտակիդ*։

68ա «*Ցովհաննէս Սուրէն Մկրեան բնծայէ սիրով*»։

43· 70բ—2ա «Զոր Աստուած զգեցաւ մարդ մի մեկնեցէ» (նոյնը ծայրաթերթ) — *Զքոյդ կիթոտ հոգեծորոգ եւ արտաուէշ ներ-գաշնակ, / Մրուէս առից ես ի բերան կամ ո՞րպէս տալ ի հուշակ... / Եմմանուէլ փե-սայն մաքուր ի ձեզ շնորհօք բազմեցցի*։

72ա «*Ցովհաննէս Ս· Մկրեան Պաղ-էճճիկցի*»։

44· 72բ—6ա «Եղէ ես որպէս բու յաւե-րակի···» — *Մինչ խայտայի յատոյդ հասակ ծաղկափթիթ մանկութեան... / Չէ նեստա-հար Քեչուն արար սիրտ Քչուատիս կարե-ւէր*։

76ա «*Յարութիւն Ղազար Արապեան Տէօնկէցցի*»։

45· 76բ—9ա «Աւուրբ իմ որպէս հովանի անցին···» — *Անցին դիմեալ ժամք եւ աւուրք ապերջանիկ եւ բոպէք, / Կեամ եւ մարեմ դանապար կեանս երջանկացայ ոչ երբէք···/ Երջանկութիւն անդ մեզ ձօնէ երջանկութիւն անյեղլի*։

79ա «*Յարութիւն Ղազար Արապեան Տէօնկէցցի*»։

46· 79բ—81ա «Հայեցարուք ի թռչունս երկնից» — *Փեղկականին ալիք ծագկեալ հե-յապանծ անփոյթ խնամոց զաստուած-եան... / Ոչ մնացին ոչ անտերունչ ոչ Քըչ-ուատ որդիք երկանցս սիրելիք*։

81ա «*Յարութիւն Ղազար Արապեան Տէօնկէցցի՝ աշակերտ Մուրատ վար-ժապետի Աբրահամեան Բերթացւոյ, ի վաճառ Ս· Կուսին՝ յԱրմաչ, որ եւ ինքն դասատու լեալ հայերէնի, ոչ ապրեցաւ երկար*»։

148

ՍԱՂՄՈՍԱՐԱՆ

ՌՃԼԱ — 1682

Դիւիւ՝ վարդան երէց։

Թերք՝ 195։ դասագիր՝ 192ա։ *Գրած*՝ Ա—ԻԱ×12 (Ա—Բ չիւ, Գ 7, Դ 9, Ե, Ի 10։ ժե, ժԲ 11. ժԶ 8, ժէ 6, ԻԱ 3)։ *Նիւք*՝ քաւղ՝ *Մեծաքիւն*՝ 15,3×10,3։ *Դրուքիւն*՝ միասիւն։ *Գիր*՝ նօտրգիր։ *Տող*՝ 19։ *կազմ*՝ չազանակագոյն կաշեպատ տախտակ։

Գլխազարդ՝ 54ա, 80ա, 109բ, 127ա, 163ա։ *Զարգազարդուքիւն*՝ բռնցագիր եւ հանգուցագիր (սակաւ)։ *Գոյներ*՝ կարմիր։

Վիճակ՝ բաւարար։ Բազմաթիւ թերթեր բախուած, Ա՝ փեղկի կաշին կազմէն անջատուած, եզրերը մաշած, կռնակը վնասուած, կապիչներն ու փակոցները լինած։

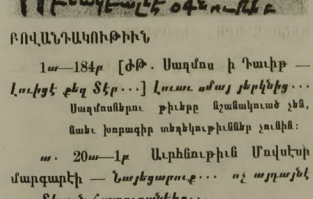

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1ա—184բ [ԺԹ. Սաղմոս ի Դաւիթ — *Լուիցէ քեզ Տէր…*] *Լուաւ. ամայ յերկինից…*

Սաղմոսներու թիւերը նշանակուած չեն, ոմն. խորագիր տեղեկութիւններ չունին։

ա. 20ա—1բ Աւրհնութիւն Մովսէսի մարգարէի — *Նայեցարուք… ոչ այլոյ ոք Տեառն հաւատացանէիք…*

բ. 49բ—52բ Սաղմոս ի Դաւիթ [Մովսիսի] — *Զի հուր բորբոքեցաւ…*

գ. 77ա—8բ Սաղմոս ի Դաւիթ [Ասիւթի] — *Հաւատացեցաւ սիրտ իմ…*

դ. 107բ—8բ Սաղմոս ի Դաւիթ [Եսայեայ] — *Ի գիշերաց…*

ե. 135ա—6բ Սաղմոս ի Դաւիթ [Եզեկիայ] — *Ես առացի…*

զ. 161ա—2բ Սաղմոս ի Դաւիթ [Եսայեայ] — *Աւրհնեցէք զԱստուած…*

է. 184բ—6ա [Ազօթք Ամբակումայ մարգարէի] — *Տէր զլուր…*

ը. 186ա—8բ Աւրհնութիւն երից մանկանցն — *Աւրհնեալ ես Տէր…*

Թ. 188բ—9բ Ազօթք Մարիամու Աստուածածնի — *Մեծացուցէ…*

ժ. 189բ—90բ [Աւրհնութիւն Անգեա…] — *Աւրհնեցէք զՏէր…*

ժա. 190բ—1ա [Իմիճագիր Դաւթայ] — *Փառը էի ես…*

ժբ. 193ա—4բ Ազաւթք Մանասէի թագաւորին — *Տէր ամենակալ…*

ժգ. 194բ—5ա Ազօթք զաւրաւոր Գրիգորի Նարեկացւոյն — *Որդի Աստուծոյ…*

ժդ. 195ա—բ Ազօթք սրբոյն Ներսէսի Հայոց հայրապետին — *Հաւատով խոստովանիմ… Հայր երկնաւոր… զպատմուճանն զառաջին զոր մերկացա մեղաւք եւ ապրեցեա…* (*չար. քաւեւած*)։

ժե. 192բ [Յաւելագրութիւն] *Հայր մեր որ յերկինս ես… յաւիտեանս. ամէն*։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԹԱՄԱՆԱԿԻ

ա. 23ա *Ձմեռաբեր* վարդան էրէցն յիշեալ։

բ. 191ա—բ *Աւրհնութիւն եւ փառք…// Որոյ ծառայ եւ անպիտան, վաքաբ, ոտից կոխան հոգ եւ փոշի, մխոյն Քէ ընկալայ ի յանարգամեծար Վարդան էրէց աւարտեցաց զայ ի թվականութեան ՌՃ եւ ԼԱ (1682) ամին, ի Մարտ ամսոյ ԻԸ (28)։*

Եղբայրք, մի՛ մեղադրէք ի խօսրութեան գրոյս, զի կար մեր այս է։

149

ԳԻՐՔ ՄՏԱԾՈՒԹԵԱՆՑ ԱՌ ՔԱՀԱՆԱՅՍ

Կ. ՊՈԼԻՍ ՌՄԿԷ — 1818

Գրիչ՝ Հ. Գէորգ Սրապեան Անկիւրացի։

Թերթ՝ 168. դատարկ՝ 1ա—2բ։ *Պրակ՝* Ա—ԻԲ×8 (ԻԱ 7, ԻԲ 1)։ *Նիւթ՝* թուղթ։ *Մեծութիւն՝* 14,4×8,6։ *Գրութիւն՝* միասիւն։ *Գիր՝* նոտրգիր։ *Տող՝* 20։ *Կազմ՝* շագանակագոյն կաշեպատ խուաքարտ։ *Պահպանակ՝* 3 թերթ սկիզբը։

Տպագրուած պատկեր՝ Ս. Կոյսը՝ 4բ։

Վիճակ՝ անբաւարար։ Ցեցակեր եւ թանաքը բեբեւակի ներծծուած, կարգ մը պրակներ կազմէն անջատուած եւ Բ. փեղկը թափուած։

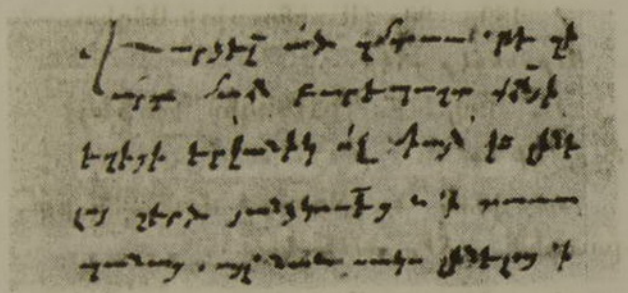

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

3ա Գիրք մտածութեանց ուղղեալք առ քահանայս (*յետագային աւելցուած՝ Հ. Նիկողայոսէ Հռուզգերեան*)։ Յիտալական լեզուէ ի հայ բարբառ վերածեալ աշխատասիրութեամբ Տեառն Տեառն Անդրէի Շաշատեան արժանագով քահանայի, որ ի միաբանութենէ Կաթողիկոսարանի Կիլիկիոյ, հրամանաւ եւ օրհնութեամբ Գրիգոր Ե սրբազան կաթողիկոսի։ Այս երրորդ անգամ օրինակեցաւ ի Հ. Գէորգեայ Սրապեանց Անկիւրիացւոյ, որ ի միաբանութենէ հարց Լիբանանեանց եւ բաժանեալ յերկուս. ի Կոստանդնուպօլիս, յամի 1818 Փետր. 24։ Հատոր Բ։

3ա—168բ Մտածութիւն առաջին, յորում քննի մահ քահանայից։ Մասն առաջին, Քննութիւն Ա — *Զմտաւ ած յայդմ առաջին մասին, թէ քանի քաղցր եւ երջանիկ եղիցի մահ առաքինասէր քահանայիցն... եւ մի եւս ընդդէմ դարձցիս ա...* (*չար. թափուած*)։

Ամբողջական բնագիրը տե՛ս Ձեռգ. թիւ 93. 118բ—222բ։ Հոս ընդօրինակուած է միայն մտածութիւնք Թ—ԺԶ, եւ թուագրուած որպէս Ա—Ը։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՑԵՏԱԳԱՅԻ

Ա Պահպանակ Յ. Յովակիմեան(*) Հաներցի. 1935 *Մայիս* 16, Զահլէ։

150

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ ՌԺԲ —1367

Դիբէ՝ վարպետ։ *Սաացող՝* մխիթար վրդ.։

Թուք՝ 84· դատարկ՝ 1ա—բ, 6բ, 54բ—55ա· *Գրակ՝* 1×6+և—է×12 (Ժ 10, Ժ 9, է 11)։ *Նիւթ՝* թուղթ։ *Մէնամիւն՝* 12,5×6,7։ *Գրութիւն՝* միասիւն։ *Գիր՝* բոլորգիր։ *Կազմ՝* կտաւապատ տախտակ։

Պատառիկ-պահպանակ՝ 2 (և—Բ) + 1 (Գ) թերթ մագաղաթ, միասիւն 9—10 տող, բոլորգիծ երկաթագիր· ծև—ծԲ դդ· և—Բ՝ մասն Մատթէոսի Աւետարանի Թ 26 — ժ 4, Գ՝ մասն եսայի ԻԹ 9—11, 14։

Վիճակ՝ բաւարար։ Տեղաւորութիւնէ զուրկ տախտակ, կազմայոյծ, Բ փեղկի մէկ մասը միայն մնացած։

Տիւնօթ. Նուէր՝ Յարութիւն ջհնյ. Եսայեանի կողմէ Բարգէն եպս. Կիւլէսէրեանին, 1925, Հալէպ։

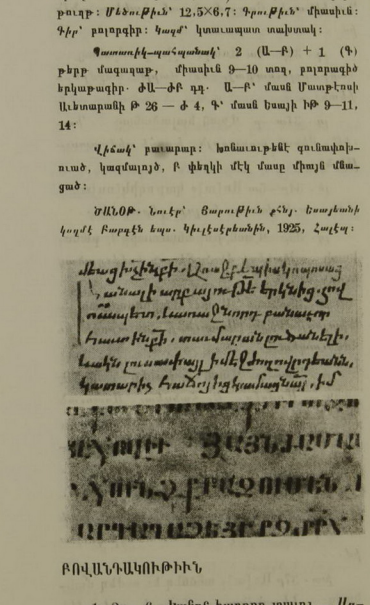

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1· 2ա—6ա կանոն հաղորդ տալոյ — *Առնու քահանայն գիտրհուրդն փրկական եւ սուրբ խաչն առաջի եւ երթան առ հիւանդն եւ ասեն զՄարիամն· Աբրհամ Քիւնի ես ասացի· Քարոզ՝ Վասն ի վերուստ· Աղաւթք՝ Աբրհնեալ ես Տէր Աստուած ամենակալ··· եւ միանական սուրբ երրորդութեանդ՝ Հաւատք··· ամէն։*

2· 7ա—9ա Ցաղագս սուրբ երրորդութեան· Վկայութիւն յամենայն յԱստուածաշունչ գրոց ի Նորոց եւ ի Հնոց — *Մովսէս գրեաց յԱպաստան· Եկայք արասցուք մարդ ըստ պատկերի մերում··· Աստուածաչունչ բաժանի գրքիատասաներքն ի քչնամեաց իսրայէլի Քրիստոսի։*

3· 9ա—46բ [Գիրառաջք]

ա· 9ա Առաջի եպիսկոպոսաց — Բանալի աբբայութեան երկնից, հովուապետ եւ ա-ռաքինորդ···

բ· 9ա—10բ ԵՒ· Վասն հաւատոյ է բանիքրս — Սողոմոն ասէ· Ուրախ լեր երիտասարդ ի մանկութեան քումմ···

գ· 10բ—1ա Բ· Առաջի եպիսկոպոսաց— Գերազանցեալ գոյր քան զինքնութիւն մարդկան···

դ· 11ա—2բ Գ· Վասն յուսոյ է բանիս — Մովսէս ասէ· Ճանապարհ գիտասուրսկան գնա···

ե· 12բ—3ա Առաջի եհան[ձնայից — Դրախտ քաղցրագուարճ եւ ծառ կենաց···

զ· 13ա—4ա Վասն աստուածսիրութեան է բանս—Դաւիթ ասէ· Սիրեցից զքեզ Տէր···

է· 14բ—5ա Առաջ վարդապետաց — Ընթացս երանելոյն, ի մտաց եւ ի գործոյ···

ը· 15ա—6ա Վասն համբերութեան է բանս — Եսայէ ասէ· Աբրհնօք մանեցին···

Ը· 16ա Վասն սարկաւագաց է բանս — Զարդարուն ի զարմից եւ զարդ եկեղեցոյ Աստուծոյ···

ժ· 16ա—7ա Վասն պահոց է բանս — Մովսէս խրատէ զպահողսն ասելով· Զդուչ լեր, դուցէ լինիցի ծանկել բան անօրինութեան···

ժա· 17ա—բ Վասն կրաւնաւորաց է բանիքս — Եւաժափագ եւ հոգեւոր սիրով կրօնաւորեալ···

ժբ· 17բ—8բ Վասն ազաւթից է բանս — Դաւիթ· Ժամս ի Տեառնէ եւ նա տացէ քեզ զխնդրուածս···

ժգ · 18*բ* Առաջք միաքանից — *Ընտրեալք ի բազմաց եւ յառաջեալք յամենեցունց*...

ժդ · 19*ա*—21*ա* Վասն հայրապետաց — *Մովսէս ասէ · Ակրդարացուցես զարդարն եւ պարտաւորեցես զամբարիշտն*...

ժե · 21*ա*—*բ* Առաջի թագաւորաց — *Թագ պարծանաց եւ փառան հաւատոյ*...

ժզ · 21*բ*—2*բ* Վասն սքանչելեացն Աստուծոյ — *Համբերութեան առաջնորդն եւ երիցս երանեալն եւ գովեալն յԱստուծոյ Յոբ*...

ժէ · 22*բ* Առաջք կանանց համեստից — *Ժամանակաւ արդարութեամբ եւ արմատ կենաց յանմահական դրախտէն*...

ժը · 23*ա*—*բ* Խոստովանութեան — *Աստուածահայրն Դաւիթ զխոստովանութիւն գովէ ասելով · Խոստովան եղերուք Տեառն*...

ժթ · 23*բ*—4*ա* Առաջք զաւրավարաց — *Ի յապէնիազէն եւ ի լուսոյ արփենոյ ճրագարան զաւրական*...

ի · 24*ա*—5*ա* Վասն նուիրաց — *Մեծն Մովսէս չինեաց նոր սեղան Աստուծոյ*...

իա · 25*ա*—*բ* Առ[ա]ջք իրիցուհոյ — *Լուսատու մարգարիտ եւ նորաձեւ*...

իբ · 25*բ*—7*ա* Խրատք հասարակաց — *Մովսէս ասէ · Զհամբաւս ուխտից մի' ընդունիցիս*...

իգ · 27*ա* Կանանց համեստից — *Խորհուրդ կենաց անմահից եւ մայր մանկանց ազատից*...

իդ · 27*ա*—8*բ* Վասն աղաչանաց է բանս — *Մարգարէն Մովսէս ասէ · Աղաչեմ զքեզ Տէր, եթէ կործանելոց ես զժողովուրդս քո*...

իե · 28*բ* Առաջք ծերոց — *Ծերիտ ծաղկեալ ալեաւք ըստ Սիմէոնի*...

իզ · 28*բ*—9*բ* Վասն ողորմութեան է բանս — *Դանիէլ մարգարէն քարոզէր Նաբուգոդոնոսորայ արքային եւ ասէր · Զմեղս քո ողորմութեամբ քաւեսցես*...

իէ · 29*բ*—30*ա* Առաջք ամենայն քրիստոնէից — *Կենօք մանկութեամբ եւ տեսլեամբ գեղեցիկ*...

իը · 30*ա*—1*ա* Վասն կրաւնաւորաց է բանքս — *Սողոմոն · Իմաստութիւն շինեաց իւր տուն*...

իթ · 31*ա*—*բ* Առաջք մանկտեւազաց — *Համագոյական բանին գոյացումն եւ վերբլումն*...

լ · 31*բ*—2*ա* Վասն ստախաւսաց է — *Դաւիթ զերկեղածս Տեառն փառաւոր առնէ · Որ երդնու ընդ ընկերի իւրում*...

լա · 32*ա*—*բ* Առաջք երիտասարդաց — *Զայն քաղցրութեան եւ յիշատակ բարութեան*...

լբ · 32*բ*—3*բ* Վասն հալածանաց է բանս — *Դաւիթ ասէ . Բազում անգամ բնակեաց անձն իմ*...

լգ · 33*բ*—4*ա* Առաջք աշխարհականաց — *Ղամբար լուսափայլ եւ վարթ կարմրերփեան*...

լդ · 34*ա*—*բ* Վասն հալածանաց — *Դաւիթ · Բերան արդարոյն խորհի զիմաստութիւն*...

լե · 34*բ*—5*ա* Առ[ա]ջ կաթողիկ[ոս]աց — *Ճառագայթ փառաց եւ լոյս գերագոյն*...

լզ · 35*բ* Վասն թերահաւատից է բանս · Եսայի — *Ծանիցէ ձեռն Տեառն երկիւղածաց իւրոց*...

լէ · 35*բ*—6*ա* Առաջք եպիսկոպոսաց — *Միայնոյ մեծին Աստուծոյ քաջայաղթ եւ հովուապետ*...

լը · 36*ա*—*բ* Վասն կիրակէի բանին է բանս — *Մովսէս · Եւ հանգեաւ Աստուած յօրն է–երորդի*...

լթ · 36*բ*—7*ա* Առաջ քահանայից — *Յարփոյն լուսոյ ծագումն եւ բուրումն*...

խ · 37*ա*—*բ* Վասն ուխտաւորաց է բանս — *Մովսէս · Պատուիրեաց Տէր Աստուած Նոյի եւ ասէ · Ահաւասիկ ես հաստատեցի զուխտ իմ*...

խա · 37*բ* Առ[ա]ջ անձնեղ եւ ուժեղ մանկանց — *Ներանձնաւոր մանուկ աջեղ մեծ յաղթող զարմէ ուժեղ*...

խբ · 37*բ*—8*բ* Վասն հպարտաց է բանս — *Մովսէս · Մնացեալք ի ձէնջ սատակեսցին վասն մեղաց ձերոց*...

խգ · 38*բ*—9*ա* Առաջք ամենայն բարի քրիստոնէից — *Շարժեալ ի յեղանակս սիրոյ բարութեան*...

խդ · 39*ա*—*բ* Վասն ոխակալաց է բանս — *Եսայի · Ես առից ի ձեռն զխարէութիւնս նոցա*...

խե. 39բ—40ա Ա[ա]ջիկ կրաւնաւորաց է բանս — *Որ յամենայնի յոյսդիչն է Հոգին սուրբ Աստուած…*

խգ. 40ա—բ Վասն ան[հ]ամգանգուածեան — *Եասյի. Անաւրէնք իրրեւ զծով ծըփեացին…*

խէ. 40բ Ա[ա]ջիկ վիրաւորելոց է բանս— *Ձափաւոր Ծովոյս նաւարկումն քեքեւաբեան մաուք…*

խը. 41ա—2ա Վասն այր եւ կնոջ է բանս. *Մովսէս. Կին որ ուխտեսցէ ի տան Հօր իւրոյ…*

խթ. 42ա—բ Առաջիկ հայրապետաց — *Տիպ ուրբական եւ աքոռ Հայրապետական…*

ծ. 42բ—3ա Հրամայ է ընդ առեղիս Աստուծոյ սէր ոչ առնել — *Դաւիթ. Ոչ թողու Տէր զպաւազան մեղաւորաց ի վիճակս արդարոց…*

ծա. 43ա—բ Առաջ վարդապետաց — *Բանսունապետին վերնոյ զոլ օթարան…*

ծբ. 43բ—4ա Վասն պարեցողաց է բանս— *Դաւիթ. Սահման մրուր նորա ոչ սպառեսցի…*

ծգ. 44ա—բ Առաջիկ ըան(հ)անայից է բանս — *Յաւզ քաղցրութեան եւ ուր քաղցրութեան ժիր մշակք…*

ծդ. 44բ—5ա Վասն բազոբելոյ առ Աստուած ի ձեռաց բշնամեաց — *Եսասյ. Տէր տայ ինձ լեզու խրատու, զի գիտացից ի ժամու խաւսել գրանն…*

ծե. 45ա Առաջիկ կանանց — *Խաւսել պատկ զանազան եւ տագնաւար համեմատութեան…*

ծզ. 45ա—6ա Վասն մահուան է բանս — *Սողոմոն. Արդարն էթէ հասցէ ի վախճանել…*

ծէ. 46ա Առաջիկ տղայոց — *Փառք պատիւ արարողին, որ ես մեզ պարգեւս…*

ծը. 46ա—բ Վասն ինքնահանութեան — *Եսայի. Եզկեցին հեթ[ա]նոսք խորչեալք իրրեւ զփոշի յաղաթահի…*

ծթ. 46բ Առաջիկ ժահանայից — *Սկրտչին աստիճան, քէրոբէին օթարան…*

4. 46բ—50բ Պատասխան որոց խմբոր դըներն ի խորհուրդն — *Ցառաջ զաւրբ նչխարքն յիշեմք, որ Տայք բաղաքիս առնեն…*

5. 50բ—84բ [Արգմուկիւ եւ պատասխանիւ յաղագս յարութեան] Երկրորդ, զնշմարիտ յարութեան յայտ առնէ Պաւղոս բանիւն որ ասէ. Մեռեալք ի Քրիստոսի յարիցեն… *Ա. Առաջին հարցումն, Թէ զի՞նչ է յարութիւն… ժէ. Թէ ամենեքեան արու յառնեն, Թէ արու եւ էգ… ամենեքեան ի մի կէտ յառնեն եւ Քրիստոսի, որ է յարութիւն մեր, փառք… ամէն:*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԴՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

ա. Ճա Զաակաւ գիրս ընկալ Հայր սուրբ եւ գվարդան խարազաս յիշէ ի Տէր (Նաեւ՝ 12բ եւ 14ա առանց անունի յիշատակութեան):

ր. 84բ Ով Հայր սուրբ Մխիթար խոստովանահայր, զաակաւ գիրս ընկալ ի Վարդան մեծաւոր Հոգւոյ եւ անմեղապիր լեր ամենայն եւ աւելորդ, զի կար մեր այս էր, եւ յիշէ յաղօթս սպասիեմ գիս՝ գքո անաստակ սրգիս. ի թվին ՊԻԶ (1367) յերուսաղէմս սուրբ:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՑԵՏԱԳԱՅԻ

1. 1ա Մարգիս Շատռյեան Հալէպ, 1905 *Մայիս* 19:

2. 1բ *Առ գերապատիւ.* Տ. Բարգէն *սրբազան եպիսկոպոս* Կիւէսէրեան *որդիական ակնածանօք մատուցանէ* Յարութիւն *քահանայ* Եսայեան. 4 *Մեպտ.* [1]925 Հալէպ:

151

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ

Ռ՚ձհՋ-Ռ՚ձհԼ՝ — 1697–1698՝

Աառցպ՝ Ագէթսանդր վարդապե՞տ։

Թէր՝ 139· գաւտաբկ՝ 1ա—բ, 137բ—9բ։ *Գրակ՝* Ա—ԺՌ×12 (ԺՌ 7)։ *Նիւթ՝* թուղթ։ *Մեծութիւն՝* 13×6։ *Գրութիւն՝* միասիւն։ *Գիր՝* նօտրգիր։ *Տող՝* 14։ *Կազմ՝* շագանակագոյն գրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ, դանակով· աստառը՝ յարդագոյն զարդաթղթով կռաւ։ Ա· փեղկին վրայ կը կարդանք «Ցիշատակ է Ագէթսանդր վարդապետին, թվին Ռ՚ձհՀ (1698)-ն։ *Գտողական՝* 2 թերթ սկիզբը։

Կիսախրան՝ 2ա։ *Զարդագրութիւն՝* բոլոցգիր։ *Լուսանցագարդ՝* բուսական։

Վիճակ՝ բաւարար։ Թերթուկի բանաձը ներծծուած եւ գրադաշտը գունաթխուած, թերթ 134—7 սկսած են կազմէն անջատուիլ, կարգ մը թերթերու ծայրերը մաշած, 137 կիսովին գմիլով պատռուած, կազմի կռնակը վնասուած եւ կապիչներն ու փականներ ջնջած։

ՅԱՆՕԹ. *Նուէր՝ Դաւիթ Յակոբ Թադէոսեանի կողմէ, 1954։ Մատենաս կազմուած է 1869-ին Ամթերտամ տպուած Ջօնսոյցի հնտ։*

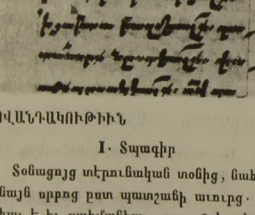

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

I· Տպագիր

Ջօնսոյց տէրութենական տօնից, նաեւ ամենայն սրբոց ըստ պատշաճի աւուրց· զոր եդեալ է եւ սահմանել սրբոյն Իսահակայ հայրապետի ըստ արարողութեանցն Հայկազնեայց։ Ի հայրապետութեան Տեառն Յակոբայ կաթուղիկոսի սրբոյ Էջմիածնի։ Ժամթիւր եւ սրբագրութեամբ Ոսկանայ վարդապետի եւ Արիւնեալհայոցոսի երեւանեցւոյ. յԱմսթէլօտամում, ի թուին Փրկչին 1669։

II· Ձեռագիր

Ա· 2ա—30բ [Մանկուցիմ մասնաւոր տօնից] — *Ընդեզ ապաշեմք անբակըզրնակից Հաւր Որդի…*

Բ· 30բ—48ա Մեղեդիք պատշաճ աւուրբ՝ Առաքելոց, Հրեշտակապետաց — *Գովեսս բերկրանաց…*

Գ· 48բ—56ա Սրբասացութիւնք կարգաւրստ պատշաճի խորհրդոց աւուրց։ Ծնընդեան — *Բազմութի[ւն]ըք հրեշտակաց…*

Դ· 56ա—119ա [Տպիճ եւ Գանձ]

Տպերը թուագրուած են ա—լբ, իսկ Գանձերը՝ 1—22։

ա· 56ա—7ա Տաղ սրբոց հրեշտակապետացն՝ Գաբրիէլի եւ Միխայէլի («Գրիգոր») — *Գովեսս բերկրանաց քաղցրաձայնեալ երգիւք ձեզ հրեշտակապետք…*

1· 57ա—բ Գանձ հրեշտակապետացն ասա — *Ի տօնըս ձեր առաւել ցնծան / Հոգիք սրբոցն եւ ուրախանան…*

բ· 58ա—բ Տաղ սրբոց հայրապետացն— *Այսօր դբչիոյ պանծալի, / Երկնահրաւէր բարձրացեր…*

2· 58բ—9ա Գանձ սրբոց հայրապետացըն — *Ամմահական աւտեղբ կառուցան, / Ակունք փայլեցան…*

գ· 59ա—60ա Տաղ ճգնաւորաց — *Տէր բարձրեալ, Տէրդ երկնային…/*

3· 60ա—1ա Գանձ ճգնաւորաց — *Ով զարմանալի, / Ով աքանչելի / Եւ հիանալի…*

դ· 61ա—2ա Տաղ Աւետեաց («Ա—ծ») — *Ամմահից արքային եւ սրբոցիկ անահան, յերկինից ի յերկիր խոնարհեցաւ կամաւ…*

Ե· 62ա—3ա Տաղ Աւետեաց Աստուածածնի — *Ի ժամանակի, / Ի վերջին ամի, / Ի լրումն ամենի…*

զ· 63բ—4ա Տաղ Աստուածայայտնութեան — *Հրճուիմք այսօր մեք հոգեպէս, / Տօնիս մաքուր սուրբ կուսական…*

4· 64ա—5ա Տէր Կոստանդին· Գանձ Աստուածայայտնութեան — *Կամաւ Հօր քոյ Որդիդ Միածին, / Խոնարհեցաւ ի յարգանդ կուսին…*

Է. 65ա—6ա Տաղ Մկրտութեան ասա — *Այսօր ձայնըն հայրական... /*

Ը. 66ա—7ա Դարձեալ ի Մկրտութեան— *Ով զարմանալի խորհուրդ այս մեծ յայտնեալ.../*

Թ. 67ա—8ա Տաղ Ծննդեան. կեներով — *Կայր կոյսն ի յայրին, կայր եւ զուարճանայր...*

Ժ. 68ա—9ա Տաղ Ծննդեան — *Սեաւ եմ գեղեցիկ դուստր Եւայի...*

ԺԱ. 69ա—բ Տաղ Յովհաննու Մկրտչին — *Կարապետ Թագաւորին / Եւ փեսաւէր սուրբ փեսային...*

5. 70ա—բ Գանձ Յովհաննու Մկրտչին— *Գաբրիէլ հոգին, / Դասապետ վերին, / Զօրացն երկնային...*

ԺԲ. 70բ—1բ Տաղ թագաւորաց — *Այսօր տօնէ եկեղեցի, / Ըղձիչատակ ձեր պանծալի...*

6. 72ա—3ա Գանձ թագաւորացս — *Ըստ Թագաւորեալք, / Ի յաթոռ բազմեալք, /Դատաւորք նըստեալք...*

ԺԳ. 73ա—բ [Տաղ] Քառասնօրեա Գալըստեան ի տաճարն — *Մըտեալ ի տաճարն այսօր օծեալն Աստըւած...*

7. 73բ—4բ Գանձ Գալըստեան Տեառն ի տաճարն — *Կենդանատուն յերկնից խոնարհեալ,/Ի սուրբ կուսէն մարմին ըղգեցեալ...*

ԺԴ. 75ա—բ Տաղ Ծաղկազարդին ողոգմեան — *Ըստ եբրայեցւոց մանկունքն զերգըս Քրոբէիցն առեալ...*

8. 75բ—6բ Գանձ Ծաղկազարդին ողոգմեան — *Ա[ր]դ Աստուած փառաց, / Եղեր հաց կենաց...*

ԺԵ. 76բ—7բ Տաղ Յարութեան Տեառն Յիսուսի — *Քրիստոս խաչեալ ի փայտին, / յԵրուսաղէմ քաղաքին...*

9. 77բ—8բ Գանձ Յարութեան Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ — *Կեանքըդ կենաց լոյսըդ հայրենի, / Եդար ի հող մահու բատուերի...*

ԺԶ. 78բ—9ա Տաղ Յարութեան — *Յօր կամաւ իջեալ Որդին մարմին ըղգեցաւ...*

10. 79ա—80բ Գանձ Յարութեան — *Նոր լուսով վառեալ, / Նոր զարդիւ պըճնեալ...*

ԺԷ. 80բ—2ա Տաղ եկեղեցւոյ — *Ով անմահ հաց կենաց մեզ տըւար Տէր Յիսուս...*

ԺԸ. 82ա—3ա Յորդորակ եկեղեցոյ — *Ուրախ լեր հարսն ի յերկրէ, / Բերկրեա դշխոյն աշխարհէ...*

11. 83ա—4ա Գանձ եկեղեցւոյ — *Մաքրեալ տաճար սուրբ անէրունական, / Աստուածընկալ լուսեղէն խորան...*

ԺԹ. 84ա—5ա Տաղ Համբարձման — *Այսօր անդրանիկ Հօր Միածին որդին յերկինս ըլլանայ աղամային կերպիւ...*

12. 85ա—6ա Գանձ Համբարձման — *Սխրալի եղեալ, / Հրեշտակաց ընտրեալ, / Գրիգորն երանեալ...*

Ի. 86ա Տաղ Հոգայգալըստեան — *«Այսօր սուրբ Հոգին» ի մէջ մեղեդեացն գիտ եւ ասա...*

13. 86ա—7ա Գանձ Հոգոյն Սրբոյ Գալստեան — *Ի քէն հայցեմք Հոգի Աստուծոյ,/ Հոգի շնորհաց, Հոգի հանճարոյ...*

ԻԱ. 87ա—9բ Տաղ Այլակերպութեան — *Այսօր ցընծայ լեառըն Թափօր...*

14. 89բ—90բ Գանձ Վարդավառին — *Իմանալի լոյսն արփիական, / Լեառըն ծագեաց ի Թափօրական...*

ԻԲ. 90բ—1ա Տաղ փոխման սուրբ Աստուածածնին — *Այսօր Գաբրիէլ հրեշտակապետն եկեալ, բերեալ զբրաբիոն պըսակ յաղթօղ կուսին...*

ԻԳ. 91բ—3ա Տաղ Աստուածածնին. Նաբեկայ — *Սուրբ Աստուածածին կուսին, / Անարատ հարսին, / Ցանկալի զըւարթնոց գընդին...*

ԻԴ. 93ա—4ա Տաղ սրբոյ խաչին — *Կենաց փայտ տընկեալ ըղքեզ տընկողին զեդեմ...*

15. 94ա—5ա Գանձ սուրբ խաչին — *Վեհին զաւազան, / Փայտ կենդանութեան, / Սուրբ խաչ զօրութեան...*

ԻԵ. 95ա—6ա Տաղ առաքելոցն («Ա–Ժ»)— *Առաքեալք Աստուածորդոյն / Ի ծոցոյ Հօր առաքելոյն...*

16. 96ա—7ա Գանձ սրբոց առաքելոց — *Ով խաչակիցք անմահ արքային, աթոռակիցք սուրբ Թագաւորին...*

ԻԶ. 97ա—8ա Տաղ սրբոց մարգարէից («Ա–Լ») — *Աստուածային խորոցն անճառ, խորհըրդածուք սուրբ մարգարէք...*

17· 98ա—բ Գանձ սրբոց մարգարէից — *Բարունք իմաստի, / Տանն Խորհրդի, / Լոյսք ի գիշերի…*

իէ· 98բ—100ա Տաղ սրբոց մարտիրոսաց — *Պատուական գրուխք յօրինեալք ի դասէ Քհանայ…*

18· 100ա—բ Գանձ սրբոց մարտիրոսաց — *Այս գրուխք հատեալ, / Այս ոսկերք քանդեալ, / Այս արիւն հեղեալ…*

իբ· 100բ—1բ Տաղ սրբոց կուսանաց («Լ, Կ–Ղ») — *Լոյսք իմաստութեամբ պայծառեալ հոգւոյ լուցեալք, կանացի բնութեամբ մահուն եղեն յաղթօղք…*

19· 101բ—2ա Գանձ սրբոց կուսանաց — *Փառաք վայր իջեր, / Փրկիչ վերածեր, / Փայտիւ գմեզ բարձեր…*

իթ· 102բ—4բ Տաղ օծման խահանայից· ի Տէր Առաքեալ («Տէր Առաքեալ ասե») — *Տարփագեալ լզծանամբք, Տէր Քհանս, քոյդ գեղմանդ, զոր բաշխես ի հրեղէնս…*

20· 104բ—6ա Գանձ Աւետաց սուրբ Աստուածածնին («Խաչատուր») — *Արդուքեան ձայն բարբառ աւետաց, / Այսօր ծաղկայ աչխարհ հրնչեաց…*

21· 106ա—8ա Գանձ սրբոց թարգմանչացն («Բչնաղ սաղոզիցն») — *Բարձեալ անձրևնին, / Բնաւից լըրութիւն, / Բաւականերիւն…*

22· 108ա—10ա Գանձ Բուն Բարեկենդանին («Երեկնմանեցինն») — *Երգս յաւէժական, / Երգեմք բանական, / Երկոցդ մխական…*

լ· 110բ—5բ Երգ գիշերային — *Փառք Հօր… Ճիշնացուք ի գիշերի…* 115ա Կանոն նգգալուխ Բուն Բարեկենդանին·· — *Օրհնեցեալ ըզքեզ…*

լա· 115բ—7բ Տաղ սրբոց Հռիփսիմեանց — *Զայն աւետեաց մարմնականին, / Նաբաս տային Հռիփսիմէին…*

լբ· 117բ—9ա Տաղ սուրբ մանկանցն Բեթղեհէմի («Ա–Ջ») — *Աբեներք գրաբունք, / Բանին բանաւոր ծիծառունք…*

ե· 119բ—37ա [Պարզատումար]

ա· 119բ—20ա [Ազիւսակ ամաց] — *Ծանօթութիւն:*

բ· 120բ—37ա [Պարզատումար] — *Ա–յբի տարին ջրօրհնէք օրն Տ–ջերքի, մինչ ուախս Զ օր, Մեծ պահին ԺԲ–ումն Տեառնընդառաջ է՝ օրն չարաթ… Բ–էի տարին Զբօրհնէք Տ–ջերքի, մէջ ուրիք ևս օր, սուրբ Սարգսի բարեկենդան չարաթ օրն Տեառնընդառաջ է… եւ Քրիստոսի փառք յաւիտեանս. ամէն:*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՑԻ

1· 1ա (*ԺԹ դ·*) *Ի սաացումն սորին Տէր Դաւթեան Գէորգի որդի Թադէոսի հիքայս:*

2· 1բ (*ԺԹ դ·*) *Տաղարան եւ Գանձք հօրինեալ քոմ պատուական սուրբ սոնից. յիշատակ ի Քրիստոս հանգուցեալ Տէր Դաւթի որդի հանգուցեալ Տէր Յովհաննիսին, որ ի Պարսպ· վերջ:*

3· Պահպանակ 2ա եւ Պատառաւոր 2ա *հայորդի Դաւիթ Յակոբ Թադէոսեան, նուիրեմ մատեանս այս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսարանի Քանգարանին, ի յիշատակ բազմերախտ Ծնողացս եւ բարեյիշատակ նահինացս. Անթիլիաս, 25 Յուլիս 1954:*

152

ԺՈՂՈՎԱԾՈՑ ԳԵՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

ԺԷ — XVII

Թուք՝ 114· գոտաբեկ՝ 1ա—բ, 108ա—9ա, 110ա—2ա, 114ա—բ: *Գրակ՝* Ա—ժ×12 (Գ 10, ժ 4) + 1×4: *Նիւթ՝* թուղթ: *Մեծութիւն՝* 10,2×7,7: *Գրութիւն՝* միասիւն: *Գիր՝* ճօտգիր: *Տող՝* 18: *Կազմ՝* շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ: *Գոհպահակ՝* 1-ական թերք սկիզբ եւ վերջը:

Գլխագրդ՝ 2ա:

Վիճակ՝ բաւարար: Թերթուակի ցեցակեր, կարգ մը թերթեր բանաստուած, կազմը ներծուած եւ կըռնակը վնասուած:

ՄԱՆՕԹ. Նուէր՝ *Ցարութիւն քհնյ. Եսայեանի* կողմէ *Բարգէն եպս. Կիւլէսէրեանին*, 1914, Հալէպ:

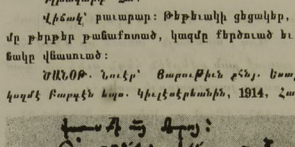

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1· 2ա—5բ Վերլուծութիւմբ բացերեւաւպէս բազմազան բառից եւ բայից յօրինուխումբ շարադրութեամբ արաբեալ զսա Ադիատակիսի գրչի, ի խնդրոյ բազմաց յարհետս գրչութեան («Ի հստակէն») — *Սրբոյ-զանից արանց առաքին եւ վարուք առաքինեաց վարդապետաց սրբոց եւ կատարելոցդնէից պարտ է···*

ա· 5բ—8ա Կանոն խրատական առաջին— *Նախ սկսման խրատուդ, որ ցուցանիէ առանց Ց–իոյ գործմունքս··· այսու արիւնական· Աչդնեա՛ Տէր, բարերարեա՛ Տէր, առաքեա՛···*

բ· 8ա—13բ Կանոն երկրորդ: Վասն համաւրէն անուանց մարդկան, զոր սակաւուք թուով զբազումսն արտայայտեցից ցեզ··· զորոց եւ զանսրոց անուանսն· այսու օրինակաւ — *Ցործմ զանունն առնուցուց, Քէ Մատաթիա առաքեալ Եկաց փոխանակ Ցուդայի···*

գ· 13բ—7ա Կանոն երրորդ: Վասն անուանց էապահաց եւ գիւղից, որ բազմապատիկ եւս սոհաւր իմանաս զնորհուրդ եւ զիմաստութիւն Ց–իոյ — *Ցործմ ասես, Քէ Ե՛Ցամ ի Կիպիկիա, յԱնտիոքիա, ի Մամեստիա···*

դ· 17ա—9ա Կանոն չորրորդ: Վասն Ի–նոյ՝ որ յորժամ հալովի նա, Ի–նն հիւն դառնայ· այսպէս — *Ակի–արտազոյն, սրի եւ քաջ–արուսեակ, արտակաս···*

ե· 19ա—23բ Կանոն հինգերորդ: Վասն Ո–երոյ, որ անպատճառ Ց–ի ունիճ··· այսպիսեաւբ — *Առաքելոյ, առնելոյ, սրծատ Թոյ···*: 23ա—բ Վասն վերայից — *Զվերայքրս այսպէս իմացիր···*

զ· 23բ—7ա Կանոն վեցերորդ: Վասն նոյն կատարեալ Ց–իերոյ որ անփոփոխ են եւ անշարժ··· սակս ունելոյ Ց–ի անհնուազ· այսպիսիի — *Ապրեցայ, արդարացայ, արմատացայ···*

է· 27ա—8ա Կանոն եաւթներորդ: Վասն նոյն կատարեալ Ց–իերոյ անշարժ եւ անփոփոխ, գորս դիտրաւ իմանաս — *Ակքայ, արքայից, արքայական···*

ը· 28ա—9ա Կանովն ուրերորդ: Վասն նոյն կենդանական Ց–իերոյ: Եւ են այլ ազգ զանազանեալ, վասն զի յեղաշրջին եւ այսոմիկ անուանիճն, որպէս արհայն··· վասն այնորիկ ոչ զոյ կարիւճ հիւնի· եւ են այսոմիկ — *Աստուածային, աստուածայնոյ···*

թ· 29ա—30բ Կանովն իններորդ: Նոյն կատարեալ բառերոյ, որ յամենայն տեղիս անսխալ եւ անպատճառ առնուցուն զկենդանական Ց–իերն՝ զննի դրոշմամբ··· որնշ որնշ բացատրնցից առանձնական· այսպէս — *[Ա]հհաւատչեայ, առհաւատչեայք···*

ժ· 30բ—69բ Կանովն տասներորդ: Համօտնէն այբ բեճօ՛, բազմամասնաբար շարադրութեամբ նշգրտեալ յորջորջմամբ եւ յեռեալ ընդ իրեարս··· եւ արդ, նախ զպատուովն սկսայց եւ ապա՝ զպարզն — *Աե–Աստուած, Ակ–Աստուծոյ··· քրիստոնեայք միաւորեսցին ի գլուխն ճշմարիտ, որում փառք յաւիտեանս· ամէն:*

69բ «Ասարա է յԱխթամակիէ արա-քելոց բանիցն»։

2· 69բ—71ա Գէորգեա վարդապետի ա-րարեալ ծաղկամալ զԱիստակիսի արար-եալսն այլ եւ վասն գրադարձիցն եւ վասն առոգանութեանց եւ վասն կիտիցն խաւսեալ բան ի խնդրոյ Ստեփ(անոսի) Գոյներիցացւոց Կայծա(ռոցւոյ) — *Եւ ծաղկաքաղ արար-եալ զմասն ինչ գրելոցդ յԱխթամակիէ հան-ուր գրչէ եղի առա…*

ա· 71բ—82բ Արուեստ գրադարձիցն — *Նախ զայս հարկ է իմանալ արուեստաւոր գրչին, զի բաւականպէս գիտէ, որ է Լ…*

բ· 83ա—92բ [Վասն առոգանութեանց]— [Թ]*էպետ եւ նախ զդրադարձան կարգեցի… Այլ արդ, բուռն հարկանելով ի բանս սորա, դիտելի լիցի, թէ առադրաբանի առոգանու-թիւնս ոտանաւորաբիւն, այսինքն, առ ո եւ լինի առումն…*

գ· 92բ—5բ [Վասն կիտիցն] — *Այլ եւ առադրակաս թեպետ եւ ի թիւս առան առո-գանութեանցս մտանէ, սակայն ունի իւր ա-ռանձինն վարդապետութիւն, եւ ընդ այլ ընկերս իւր գայ ի հաշիւ, այսինքն ընդ մի-ջակետն…*

դ· 95բ—6ա [Վասն անուան կիտի] — *Այլ քանզի Ախթամակէս յիւրն խրատն որ վասն այսր իրի գանուն կիտիս զուգականն կնա է գրեալ… եւ ոչ եչ-ով տեսաք· փառք Քրիստոսի· ամէն։*

3· 96բ—104բ Ցաղագս լծորդաց տառիցն եւ վանդիցն եւ բայիցն եւ բառիցն եւ հեգիցն, թէ որպէս անվրէպ յայրին ընդ միմեանս, ո-մանիք անպիտանի տեղեաւ եւ այլք փոփոխին ի հոլովսն եւ դու ով եղբայր, զոր ինչ ի սմա գտցես անճոխրայ գրեսցես եւ մի գտանս կամ գրասս փոփոխեսցես, զի այսպէս սըր-բագրեալ են զսա սուրբ եւ ընդրեալ վարդա-պետին մեր։ Եւ ես անարժանիս եւ անպիտանիս սեպի եւ աստ գրեցի զգուշութեամբ (*և-Ֆ*») — (8 *տող դատարկ, ապա՝*) *տաց, ան-դընդով, անըրջից, աղջկունք… քրիստո-սիւ, քրիստոնեանք մխաւորեսցին ի դլուխն ճմարիտ, որում փառք յաւիտեանս· ամէն։*

4· 104բ—6ա Ցաղագս շեշտի եւ պարու-կի — *Արդ, ամենայն անուն որ միով հեգով յատաջ քան զվերջին հեգն ունի զայր կամ զնչ կամ պին, ամենեքեան յարաշնչ կո-չին…*

բ· 106ա—7բ Եւ վասն պարուկին գիտե-լի է — *Արդ, ամենայն անուն որ միով հե-գով յատաջ քան զվերջին հեգն ունի զԿ կամ զՈ՛վ, ոչքա յարապարոյկ ասի…*

դ· 107բ [Բան առ իմաստասուն գրիչսն]— *Այսոքիկ խրատք վերծանութեան բացեր-ւապէս հաւաքեալ ի վերայ բազում անուանց ըղդանագան (միայն այսքան)։*

5· [Յաւելագրութիւն՝ *ժէ դ·*]

ա· 109բ Ցաղագս մնութեանց — *Հպարա-տութիւն աւելոյ նման է չարժելոյ, նա-խանձութիւն չան նման է… այսպէս մասն մասն մանանաւորեա եւ պատմեա եւ մեկնեա հաւատարութեամբն եւ խոտաւութեամբ։*

բ· 112բ—3բ [Հոլովք] — *Անուանա-կան… կոչական։*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԻՑ

1ա Ա՛ռ Ն· Գեղապատութիւն Տ· Բաքգէն *արքայն եւ բանասէր եպիսկոպոս Կիւլէսէր-եան մատուցանէ ակնածալիք յարգանօք և-բախտաւորեալ աւուրս* Ցարութիւն *քհնյ· Ե-սայեան· 1 / 14 Մարտ 1914, Հալէպ։*

153

ՊԱՐԶԱՏՈՒՄԱՐ

ՌԿԷ–1618 — ՌՀԴ–1625

Տիպ՝ Ա.եետխս: *Սասյաղ՝* Ովաննէս Բանյ.:

Թուք՝ 87· *դասարկ՝* 4ա, 9ա, 10բ, 11բ: *Գրակ՝* 1×9 + ա—ժ×8 (ժ 6): *Նիւթ՝* մագաղաթ: *Մեծութիւն՝* 9.5×6.5: *Գրութիւն՝* միասիւն: *Գիր՝* բոլորգիր: *Տող՝* 17: *Կազմ՝* շագանակագոյն կաշեպատ տախտակ:

Ջարդագրութիւն՝ հանգուցագիր:

Վիճակ՝ բաւարար: Գունաթխուած, կազմը հերձուած ու կոնակը վնասուած, եզրերը մաշած, երեսին պատռուած, 82ա—բ վերջնդօրինակուած պարզ թուղթի վրայ:

Ծանօթ. *Նուէր՝ Աբշակ Երէցեանի կողմէ, Գահիրէ, 1951. (Երեսանդ Ա. քհյ.):*

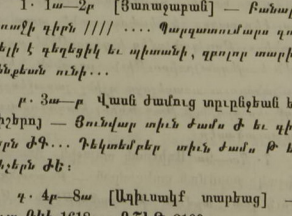

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1· 1ա—2բ [Ցառաջաբան] — *Բանալի առաքի դերն //// .... Պարզատումարս զովելի է գեղեցիկ եւ պիտանի, զրոլոր տարին յինքեան ունի...*

բ· 3ա—բ Վասն ժամուց տրուելոյեան եւ գիշերոյ — *Ցուխմար տիւն ժամս ժ եւ վեչերն ԺԲ... Դեկտեմբեր տիւն ժամս Թ եւ գիշերն ԺԵ:*

գ· 4բ—8ա [Ազիւսակի տարեաց] — *Կայս Ռկէ 1618··· Ռճեթ 2100:*

դ· 8բ *Թվին Հայոց ՌՀԳ (1634) յայսմ ամի մոլորին յոյնք եւ առնեն Զուազատիկ Ապրիլ Զ: Պատրաստ կացիք որ չի խարիք, մեզ Հայոցս Ապրիլ ի ԺԹ Զատիկ է (11ա նոյնը նաեւ Ռճեթ (2071) տարուան համար գրուած է):*

ե· 9բ—10ա Ամիսք հռոմայեցոց — *Ցունվար··· Դեկտեմբեր··· 10բ Բոլորգիծ երկամագիր Ա–Լ:*

2· 12ա—87ա Պարզատումար յրնսիր եւ ստոյգ աւրիճակէ ասնց եւ յաւիտենական— *Ա· եւ Քեռերեակ Դ: Ցունվար ԼԱ օր է, եչ–ի ժամանէ: Յայտնութիւն՝ Ցունվարի Զ օրն, Գչ–ի··· Ջ–էն հանապազ նահանջ է զմնացեալն ի Փ–իւրն հարցիր:*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԴՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

ա· 1ա Թվին Ռկէ (1618):
բ· 1բ Որք ընթեռնուք սիրով սրտի,
Ցիշման արէք զմեզ արժանի,
Աւետիս անուն մեղաւք ի լի:

դ· 87բ Փա՞ռք··· Ապր, ըստացաւ զՊարզատումարս մահտասի Տէր Ովաննէսն, յիշատակ հոգոյ իւրոյ ի Քվին ՌՀԴ (1625) ի հայրապետութիւն սրբոյ Երուսաղիմայ Տէր Գրիգոր հայրապետին: Ապր, որք հանդիպիք եւ ուրախք ի սմանէ, յիշեցէք սուրբ յաղօթս ձեր զմահտասի Տէր Ովաննէս· Աստուած ողորմի ասացէք եւ Աստուած ձեզ ողորմի յիւր գալստեանն· ամէն:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՑԵՏԱԳԱՑԻ

4ա Նուէր կաթողիկոսարանին Աբշակ Երէցեանի կողմէ· 1 Ապրիլ 1951, Գահիրէ:

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ

ՅՈՎՍԷՓ ՆՈՐ ՋՈՒՂԱՅԵՑԻ. ԳԻՐՔ ՈՐ ԿՈՉԻ ՔՆԻԿՈՆ

ՌՃՀԶ–ՌՄԽ — 1727–1791

Թուք՝ 150· գաւառակ՝ 1*բ*, 9*բ*—12*բ*, 14*ա*, 29*բ*—30*բ*, 110*բ*, 135*բ*, 136*բ*: *Նիւթ՝* բուզք: *Մէնուքիւն՝* 28,5×22: *Գրութիւն՝* երկսիւն: *Գիր՝* ճօտ-բանման շեղագիր (բոլորգիր՝ 54*ա*—62*ա*, 73*ա*—120*բ*, 138*ա*—49*բ*): *Տող՝* 33—39: *Կազմ՝* խուռեռարտա-կազմ:

Լուսանցազարդ՝ բուսական եւ թռչնային (սա-կաւ): *Զարդագրութիւն՝* թռչնագիր (սակաւ): *Գոյ-նե՛ր՝* կարմիր, կապոյտ եւ նարնջագոյն:

Վիճակ՝ բաւարար:

ՆՄԱՆՕԹ. Մեսրոպեանք եղած է Ց. Ա. քհնյ. Խաչիանին, ապա՝ Ց. քհնյ. Մկրտչեանին:

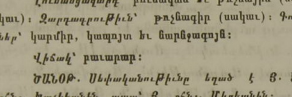

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1· 2*ա*—2*բ*· Գիրք որ կոչի Քննկոն, ա-րարեալ բանասիրի Նոր Ջուղայեցւոյ՝ Տէր Յօսէփ Բահանայի, յԱդամայ մինչեւ ի գա-լուստն Քրիստոսի: 1740: 8 — *Ադամայ մինչ ի փոխումն Եհովքայ՝ ՌՆՁԻ··· Վարքան վարդապետն՝ ՌՄՀԱ, Ապրիլի՝ ՌՄՁԻ:*

2· 3*ա*—*բ* Համեմատական տախտակ Հռոմայեցւոց եւ Ազարիայի ամսաթուոց — *Յուլիս Ա՝ Նախ. ԺԹ··· Դեկտեմբեր ԼԱ՝ Արամ ԺԶ:*

3· 4*ա* Գիրք որ կոչի Քննկոն, արարեալ ի Տէր Յովսէփէ Նոր Ջուղայեցւոյ, առ ի յօգուտ ուսումնասիրաց մանկանց եկեղեց-ւոյ եւ ի գավեստ ամենասուրբ երրորդու-թեան եւ մի աստուածութեան, ըստ խնդրոյ Տէր Յոհաննէսենի, որ ի Բասրայոյ· թուին Հայոց ՌՃՁ (1751)-ին սկսեալ, ի սկզբանէն յԱդամայ մինչեւ ի գալուստն Քրիստոսի, հաղորդաբար ոճիւ, վկայութեամբ սուրբ գր-ոց թուով եւ վկայութեամբ հարցն սրբոց: Յանկ մատենիս բգրահամարիւ, զինչ որ ոճ կամիցի դիւրաւ բանայցէ, զոր ներքոյ գրի յայսմ վայրի (*միայն այսքան*):

4· 4*բ*[1], 5*ա*[1] [Հաւատամք] — *Հաւատամք ի մի Աստուած···*

5· 4*բ*[2], 5*ա*[2] [Նզովք] — *Յանդիմանեալ կշտամբին հերձանոք, որք բազում աստ-ուածս անուանեն, ժողովն Քաղկեդոնի որ ասեն երկու դէմս ի Քրիստոս··· Լեւոն փափն Հռոմայ առէ հերձուածս··· այլ միեւ-նոյն դոյ միաւորՙ կրկր գիրսն կամաւորՙ:*

6· 5*բ*—6*բ* Թուխք կաթողիկոսն Տէր Կոստանդեայ, զոր գրէ առ թագաւորն Հե-թում ի Հռոմկլայէ ի Սիս· վասն Պապի գր-ոյն, զոր գրեալ էր վասն միաբանութեան առ Հերթում եւ գտաւնութիւն եւ զնդիրն իւր: Թվին Հայոց ՈՂԷ (1248) եւ գրեցաւ գիրս ձեռամբ Վարդան վարդապետի — *Ջբ-րիստոսապատկալ սուրբ թագաւորի ամենայն Հայոց՝ Հեթմոյ ի Տէր խնդալ· յատաքեալ գրոյդ քո զջոյին հրամանն զոր հրամայ-եալ էիք քաղցր եւ կամուղ առնել պատաս-խանի··· Թող դան գմեզ ի զերութենէ պատ-առեն եւ զեղբայրսերութիւն յայտնեն, եթէ ոչ յանօգուտ առաջելոցդ ոչինչ յատաջեացի· ողջ լեր կրկին ի թագաւորել թագաւորաւոր աստուածասէր:*

7· 7*ա*—9*ա* Ազիւսակ առաջին· Ցաղագս միջակ շարժման արեգական — *Թւաբանու-թիւն կամ արմատ թւաբանութեան· Թիւ նախ քան զՔրիստոս* 300, 200, 100···

8· 13*ա*—5*ա* Զգաւնութիւն Հռոմայ պապին՝ Նիկողայոսի Զորրորդի, զոր գրեալ էր առ Հայոց թագաւորն Հեթում եւ ի գրի իւրում միջի եդեալ· եւ օրինակ գրոյն էր այս — *Առ սիրելի որդիդ մեր ի Քրիստոս եւ զերապայծառ արքայդ Հայոց Հեթո[ւ]մ, Նիկողայոս Զորրորդ պապս··· գրեցաւ ի քաղաքս Ռէապէ, ի Յուլիսի ի աւուր, ի հայ-րապետութեան մերոյ Բ ամի (մատենով ա-ւելցուած՝ «որ է ամ Տեառն 1286»):*

9· 15ա [Աշուղերգ] — *Լ՛ Մխոյեան ա-չուղի աստնէա , / Նաբէչիզէ՛ ի քի դարդի բիդարմանէա , / Կինա տանն, ընդ այլ կա-նայս զեզերեալ չըջիմ , վա՛յ է :*

10· 15բ—29ա [Ժամանակագրութիւն]— *Կամ եղեւ գիս կարճել գկէտէան, զոր վասն Հայոց պատմէ զբարիս համբառս եւ զչարս առ իւր դարձուցանել : Զանց արարաք նոր պատմագրիչն Մխիթարայ , զոր վասն Թագէոս Հոմանտուռեցիին մոլորի եւ գրէ Թէ Թա-դէոս յեօթանասնիցդն էր եւ ոչ յառաքելս-ցըն· · · յաւուրս պատերազմի կռապարձս դար-ձուցին եւ Քրիստոսի մարդասիրին· · · ամէն :*

11· 31ա—3ա Թիւ եւ ամբ ժամանակաց սրբոց վարդապետաց յամի Տեառն — *Սուրբն Մաստիկոս գրեաց զԱճառարանն՝ ՈՒԱ· · · ի Քրիստոսէ մինչ ի Ներսէս կայսեցին՝ ամբ ՌՃՄԲ :*

12· 33բ Յանկ մատենիս բդխահամա-րիս՝ սկիզբ առեալ մինչ ի վերջս — *Յիչա-տակարան եւ Թիւ յԱդամայ մինչեւ ՌՃՄԲ Հայոց Թիւին արանց դլխատրաց· · · Թուղթ Աբգարու : Քահանայապետութիւն Հայաս-տանեաց ի Քրիստոսէ մինչեւ կայսր :*

13· 34ա [Պարզատումար–աղիւսակ] — *Աղեղնաւոր՝ ԺԲ· · · Աւետն՝ ԻԲ :*

14· 34բ—41բ Շնորհօ եւ զօրութեամբ համագոյ սուրբ երրորդութեան նախերգան ճար պատմութեանս, արտասանեալ ի Տէր Մխիթար վարդապետէ Այրիվանիցդ· · · — *ի Հոգւոյն Աստուծոյ լցեալ եւ իմաստնաց-եալ մեծն Մօսէս , ընդ որում խօսեցաւ Տէր երեսօք եւ ոչ օրինակօք· · · ասա վասնան էառ զդէրն Տէր Մխիթար Այրիվանեցոյ :*

15· 41բ—3ա Օգնեա Սուրբ Հոգի եւ հաս ի տկարութիւնս , զի կամիմ ուսանիլ զաս-տեղաբաշխութիւնս· գիւտ խաւարման լուս-նոյ եւ արեգական — *Ընթացք լուսնոյ այն-պէս փոփոխական է , մինչեւ բան վկայելոյ երեսելի ասողաբաշխից· · · վասնան Մխիթ-յէ վարդապետին գրեալ օրինակին :*

41բ (լուսանցք) *Այս արեւուն եւ լուսնին խաւարման գրին օրինակն ընկալայ մեծապատիւ աղային իմո՝ Յարութիւն Սահակէն , որ ի վէնետ-յոս , գրեալ էր վարդապետ Մխիթարէ վարդապետն պատուէրոյս եւ ի սմա-նէ օրինակն ընկալայ ի Բուշեռ , ՌՄԼԸ (1789)–ին , Փետրվարի ԺԵ (15) :*

16· 44ա—53բ Յադամայ սկսեալ մինչեւ Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս կարգաւ ըստ եօ-թանասնիցի թարգմանչացն եւ ըստ սրբոյն Եպիփանեայ կենսագրացն — *Ադամ , Սէթ , Ե-նովս· · · ասա կատարեցաւ հինգերորդ դարն եւ վեցերորդն ի Քրիստոսէ մինչեւ ի կատա-րած աշխարհ· Վերորդ դարն հանգուցե-լոյն , Ը դարն :*

17· 54ա—7բ [Թուազանագիրք] Վար-դապետիմ սուրբ եկեղեցւոյ — *Սուրբ Պօղոս առաքեալ՝ յամի Տեառն կթ· · · զԻոդորոս միաբնակեացն , որ յետ մեռոյ ամի փախստա-կան եղեալ հալածեցին ի Սպղբելոյ Ցորնա-գայ :*

57բ *«Յամի Տեառն ՌՃԻԷ (1727), յամենայն Մարտի Գ (3), ի փառս Տեառն Յիսուսի եւ յօգուտ մանկանց սրբոց եկեղեցւոյ Թարգմանեալ ե-ղեւ զԴաւանգնդիրքս Հորից պատ-րիարգաց , սկսեալ ի սրբոյն Պետ-րոսէ առաքելոյն , մինչեւ Տեառն ՉՃՉԱ (681), ուր եւ բաժանումն ե-ղեւ Աքեռոնդն , ասա Յոզովսն Ա-դաթոնի , ի յունաց եւ ի լաթինաց-ւոց լեզուէ ի հայկական բարբառ՝ ձեռամբ նուաստ Յովսէփ քահանա-յի , գծագրեալ եղեւ առաջին օրի-նակս ձեռամբ հոգեւոր որդւոյ իմոյ աղայ Միհասին , որ է որդի է Քր-բիստոս հանգուցեալ Ելիազի , զոր Տէր Յիսուս ինքն եւ իւրքն ընդ եր-կայն աւուր պահեսցէ» :*

18· 58ա¹—62ա¹ [Թուազանագիրք բա-գաւորաց] — *Սուրբ Աբգար երանելւն ի Քրիչէն ամս ԼԸ· · · եւ այլ չարք մինչ ի Ա-մատ զան , որ ի ժամանակս Թամուր Լանկին , ի կորուստ եղեւ Քաւիս մեծոյ ՊԼԹ :*

19· 62բ¹—3բ² Յադազս դասակարգու-թեան բահանայապետութեան , սկսեալ բա-հանայութենէ յԱհարօնէ մինչեւ ի Քրիչէն մեր կենարար — *Ահարոն նախկին ամս ԼԸ , եղիազար որդի նորայ՝ Ի· · · զվիճակ ընտ-րութեան նորա գտցէ յաթբայրիքն եւ ժա-ռանգեցուցանէ զմեզ ի փառս իւրամ· ամէն :*

20· 64բ¹ Սրբոյն Յակոբայ Սրենց եպիս-կոպոսի ասացեալ ներբողեան ի վերայ սրբոյ

Կարապետին՝ Մկրտչին Ցռհաննու — *Քրիստոս լոյզդ փառաց, որ զամենայն տիեզերս պայծառացոյց… որոց խնդրեն ի քէն*։

21· 64բ¹—5ա¹ Վասն եօթն սուրբ ժողովոց առաքելոցն, որք եղեն յերուսաղէմ — *Առաքին ժողով՝ յերրորդ աւուր յետ համբառնալոյ Տեառն յերկինս… զի փրկեսցէ զմեզ ի փոքրաքինէ եւ զծնեալն ի նմա փառաւորեմք… փրկեսցէ զմեզ ի փոքրաքինէ եւ զծնեալն ի նմանէ փառաւորեմք, այժմ…*

22· 65ա¹—ա² Վասն սրբոյն Ցռհաննու աւետարանչին, զոր կենդանոյն եղեւ ընդ ենովմայ եւ ընդ եղիայի — *Երանելի աւուրն Ցռհաննէս յորժամ կոչեցաւ ի Տեառնէ… եւ ինքն զրէ ի ցայտնութիւնն*։

23· 65բ¹—բ² Ցագզէն Հայոց որք հալածեցան վասն Քրիստոսի — *Ի ժամանակս սոքօրէն աւրքայից եւ կայսերացն Դէկկէտիանոսի եւ Մաքսիմիանոսի կարգեցաւ Լիկիոս եւ կողմն յԱրեւելից… որ հանդիսացաւ ի փառս Քրիստոսի… ամէն*։

24· 66ա¹—8բ² Թվին Քրկչին 347 ամի, ժողովն Նիկիոյ — *Ի ժամանակս մեծին Կոստանդիանոսի… եւ են սուրբ պատրիարգունք՝ Տէր Մարկոս երուսաղէմ… Մերոդիանոս յԱնտիոքէ*։

68բ² «…եկէք ի Շերմազ եւ գտա սատ մեծ ընծհանրական կանոնագիր եւ ի նմանէ գրեցի Նիկու ժողովեալ սրբոց Հայրապետաց չնորհատուր անուանքն՝ 1790, Տէր Սամօէլ Տէր Փիլիպպոսեան։

25· 69ա¹—ա² Կարգ եւ կանոնք Նիկիու սուրբ ժողովոյն ՅԾՔ աստուածարեալ սրբոցդ հայրապետաց… *եթէ ոք զերկուքիս իւր անդամոցն կտրեսց… եթէ ոք զկանոնեալս սրոց հայրապետաց պահեսցէ, օրհնեալ եղիցի*։

26· 69բ¹—71ա² Օրացոյցք, որք գրին յայսմ վայր, որպէսզի Ղուկասու վանուցդեցւոյ — *Ցուլեւար առաջին օրն յուլեանէ ոտ եւ զեղանակ Օգոստոս ամսոյն… եղեւ խաւարումն եւ յատկօրէն ի լրման լուսնի, բայց պատահի եւ բնդհանրաբար*։

27· 71բ¹—2բ¹ [Ի· Մագիստրոսի ոտանաւոր բանի՞]

ա· 71բ¹—բ² Գրիգորի Մագիստրոսի առ հեղգս յօդուած խմաստից («Գրիգոր Մագիստրոս») — *Գամազատական գեղանամ չոհացեալ քեզ յայսմ պատառհեալ սատի…*

բ· 71բ²—2ա² *Մրգով փանաք ծրգեալ ծեքեալ, /Աչհոյժ ոգեալ յառեալ…* («Գրիգորի Հեղգս») — *Գանգիսն բախիւն հասեալ, / Գեղազանամ քեզ ճոխացեալ…*

դ· 72ա² *Հիմ հիձ յայսոսիկ ոչ գժարեալ, որ այսպիսեմ ոչ հաճելոք սրհնոսից…*

դ· 72բ¹ Նարին ատ յորգիս իւր զօրաւոյ եւ ի պատերազմին հասանելոյ, ի չարաբաստ ծերուհւոյն Նիկօլա այրար — *Լուաք քէ ակն պատն սրապար վարդանատարն պիակ… եռակի վանիցէ չարակապալ*։

28· 73ա¹—82ա¹ Ձառ Մեծի ուրբաթու աւուրն, ի չարչարանս եւ ի խաչելութիւն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի — *Պարծանք սրբութեան կաթուղիկէ եկեղեցւոյ…* 81բ¹ [Ա-Ք] — *Աւրհնեմք զփրկաւէտ չարչարանս քո… Քրիստոսի Փրկչիդ մերոյ պատիւ, այժմ եւ յաւիտեանս յաւիտենից միբտ երդեմք· ամէն*։

29· 82ա¹ Երկտասան նախկին վարդապետք — *Սուրբ Պօղոս առաքեալն… երկոտասան վարդապետք — Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ… Սուրբ Կիւրեղ Աղէքսանդրացի*։

30· 82ա²—3ա² Նաւասարդի Դ եւ Օգոստոս ԺԲ· Տօն է Նաւակատեաց Շողակաթին՝ իջման Միածնի Որդւոյն Աստուծոյ ի վարդարշապատ էպոպ — *Լուսաւորիչն մեր սուրբն Գրիգոր յորժամ էլ ի Վիբրապէն…*

բ· 83բ¹—90բ² Նաւասարդի Ե եւ Օգոստոս ԺԵ· Տօն է վերափոխման ամենօրհնեալ սրբուհւոյ Կուսին Մարիամու Աստուածածնին — *Գեղապայծառ եւ միշտ կոյս Աստուածածնին Մարիամ, յետ համբարձման Միածնի… 90ա¹* («Դաւանութիւն ի Յովսեփայ բահանայի») — *Դաւանեմք զքեզ սրբուհի ի ձայն բարձր եւ ի բարբառ ցնծալի… մասն եւ բաժին ի կեանն յաւիտենից· ամէն*։

գ· 90բ²—1բ² Նաւասարդի Զ եւ Օգոստոսի ԺԸ· Վերստին տօն է վերափոխման սուրբ Աստուածածնին եւ պատմութիւն սրբոյ պատկերի Տիրամօր, որ ի Հոզուց վանս — *Ցետ երից աւուրց ննջման ամենօրհնեալ սուրբ Աստուածածնին, դադարեցան օրհներգութիւնքն երկնային զաւրքն… եւ անդէն բազում չարչարանօք կատարեցաւ ի Քրիստոս, որում… ամէն*։

31· 92$_{w^1}$—3$_{w^1}$ Ցաղագս միւսանգամ գալստեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի վկայութեամբ սուրբ գրոց — *Ի հարցանել սրբազան առաքելոցն, եթէ ե՞րբ լինելոց է գալուստն քո… եւ այսու ամենայնի պատրաստուցին վասն քո յաւիտեանս. ասէին*:

32· 94$_{w^1}$—p^2 Պարսկաց լեզուէ թարգմանեալ ի հայս, վասն գտման եւ խաւարմանն պրեւու եւ լուսնին — *Սարէ սալ գլուխ վիշապին այսպէս ասա. կալ զԲահմանն մարգարէին, յորում ասէ ինձս… քանի որ ձ տարին վճարի, գարձեալ յառաջմէն սկսիր ի բոլորգրէն*:

33· 95$_{w^1}$—6$_{w^2}$ Պատմագիրք Հայոց — *Ա· Պատմութիւնք սրբոց առաքելոցն, որք ի Հայս կատարեցան, որպէս Մովսէս Խորենացին, ի հատոր Ա. գլուխս… ԺԴ. Գաւազանադիրք Լատինացւոց, որք են պատմութիւնք Ցունաց եւ Լատինացւոց կայսերաց, ի ժամանակս թագաւորութեան Ներսիսեանց*:

96$_{w^2}$ «Գոնեն եւս այլ պատմութիւնք, զորս ոչ եդաք ասա, բայց միայն որ հարկ էր մեզ դիտել զայն գրեցաք, ի փառս մեծի սրբոյն Սիոնի, զոր եւ արժանի լիցուք ժառանգութեան նորին, այժմ եւ միշտ… ամէն։ Տէր Սամօէլ Տէր Փիլիպպոսեան»։

34· 96$_{p^1}$ Ըստ Քճիկոնի շարադրութեան ստուգապատում ամացն ծնանի Յիսուս Քրիստիչն տիեզերաց — *Ճեխանելոյն նախաօրն ի դրախտէն… եւ Քրիստոսի մարգարէին փառք յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն*։

35· 97$_{w^1}$—p^2 Հարցմունիք — *Ո՞յք են Բժ-ան որդիքն Ցակոբայ*։ [Պտ.] *Ռուբէն Շմաւոն…*։ [Հրդ.] *Երկուասան առաքեալքն Քրիստոսի, որք առ որս վիճակեցան*։ [Պտ.] *Նախ սուրբ առաքեալն Պետրոս յԱնտիոք… եւ յերկիրն մարգակերաց կատարեցաւ, եւ Քրիստոսի փառք*։

36· 98$_{w^1}$—101$_{p^2}$ Հոռի ԺԳ Սեպտեմբ[ե]րի ԻԲ։ Ցօճ է սրբոց Հ եւ Բ առաքիոցն եւ ցօթ սարկաւագացն, զոր կարգաւ աստ մի առ մի գրեցաւ — *Առաքելոյց երկոտասանից անուանքն ի սուրբ Աւետարանի անդ յայտնի է… եւ մ յանցնելնաւոր գործոտ անդադար երդով, ընդ Հօր… ամէն*։

37· 101$_{p^2}$ Վասն Բժ առաքեալոցն եւ որդոց նոցա — *Ցակոբոս, Ցուհաննէս եւ Թոմաս կոյսք էին… Պողոս եւ անուն կնոջն Մարթա եւ որդոցն՝ Սաւուղ եւ Եւտիքէս*։

101$_{p^2}$ Ցետագային՝ նաչկեա՞ն ինչ։ աւելացուցած է. «Զորմէ Պագոսէ խօսի սա, եթէ զՊագոսէ Տարսոնացւոյ անօրոյն շնորհաց, պնալէ»։

38· 102$_{w^2}$—107$_{p^2}$ Երգ օրհնութեան եւ բանիւ գովեստից առ շնորհատուն ամենեցուն եւ առ բաշխօղն շնորհաց եւ ստեղծօղն բարութեան· մանաւանդ յաղագս քէ ոյք ոյք են եռանխտաւորք, բանաստեղծք եւ վարժապետք երգոց եւ քանից երգոյ, շարադրօղք եւ վաստակաւորք Հայոց ազգիս, ի փառս մանկանց Սիովնի եւ ուսումն գիտութեան — *Օրհնեցէք զՏէր ամենայն ազինք… Ցոհաննէս Թուլկարանցի*։

106$_{w^2}$—p^1 «Ընդ երգոցս ժողովեցի զանուանս նահատակաց երանելոցն, / Եգի ի ներ յայտ տեսրակիս, ընթերցողաց ձեզ դիտնական՝ / Ցովսէփ սրբէս եւ պարտաւորեմ քահանայ մեղանչական… Բանքըս գըրեցան յամի Փրկչին կենսարարին սուրբ Մնընդեան, / Ես յորելեան երանեն եւ չորս, եւ ամբ ընդ նոյն եռհիննական, / Նըմանի բարելաւ նոր ոդ միայն (1727), ի վեց աւուրն Ցունվար ամսեանն»։

p^1· 107$_{p^2}$—8$_{w^1}$ Վասն պատմագրաց Հայոց — *Եւսեբի ի յոյնաց Քարտմանեալ եկեղեցական· Ագաթանգեղոս, Բիւզանդ… Մխիթարիչն… Վարդան վարդապետան եւ Քարտմանել զնորա պատմութիւնն յաստրուց ի հայոց լեզու*։

p^1· 108$_{w^1}$—p^2 Վասն երից սուրբ ժողովոց — *Ժողովք հայրապետացն վասն այն եղեն, զի հաստատիցեն զգանս առաքելականքն… կղէմտիանոս հռոմայեցի*։

p^1· 108$_{p^2}$—9$_{p^1}$ Վասն թուոց կաթուղիկոսացն Հայոց եւ արքեպիսկոպոսաց եկեղեցի — *Ա· Սուրբն Գրիգոր Լուսաւորիչ՝ Լ ամ… ԾԺԼ· Ցակոբ Ջուղայեցի Իե ամ… Քաղեցաւ Ղազարիայ ի Գէկհոյնի գերեզմանատունն Հայոց եւ վերապատուեցաւ. ընդ հանուր հաւատացելոց*։

p^1· 109$_{p^2}$—10$_{w^1}$ Ցաղագս ծագմանն որ պատահին ի մէջ Հայոց եւ Ցունաց —

Հրց· Ցորէ՞ն պէտք լինիլ տովտրութիւնն տանել զծառաւտիկն։ Պտ· Զի դոյ բաժանումն մեր եւ յԱստուց ընդ Ծունաց··· եւ յոյնք յամօթ լինին, որ զտուրբ լոյսն իւրեանց ծրատպատիկին ոչ երեւի։

39· 110*ա*² Փրկչին ամաց թուոյ 441, աշակերտեալ սրբոյն Սահակայ եւ Մեսրոպայ թարգմանչացն մերոց — *Յովսէփ կաթողիկոս··· Ղազար Փարպեցի կրօնաւոր։ Թիւք ոգաս լՒ եւ այլք բազումք, զոր ոչ են յիշելք։*

40· 111*ա*¹—20*բ*¹ [Հարցմունիւ եւ պատասխանիւ] — *Հրց· Գանի՞ են ազգաբանութիւնք Մատթէոսի աւետարանչին։ Պտ· Որպէս պատմէ յԱբրահամէ մինչեւ ի Դաւիթ մարգարէ ազգ չորեքտասանք···։ Հրց· Եւ ո՞րք էին աշակերտեալ մանկունքն։ Պտ· Սուրբն Մովսէս Խորենացին, Դաւիթ անյաղթ··· ոգբա եղեն Քարգմանիչք Հին եւ Նոր Կտակարանաց բազմաց գրոց, մանաւանդ քէ Ագաթանգ եւ վարք եւս յատուկ դիր առեղծեալ Չնորհօքն Աստուծոյ։*

41· 121*ա*¹—7*ա*¹ [Ռաճիկ զանազանիւ]

ա· 121*ա*¹—*ա*² Ցաղագս դատաստանութեան — *Մատթէոս Աւետ· Ընդ՞ր կարէ տառ զոր ցերեկ գատարկ։ Սահմանն· Դատաստանիքիւն է պարապել յամենայն գործոց բարեաց··· եթէ ոչ ճմլեացէ զինքն, ոչ է առնող հնձէ Հոգւոյն Սրբոյ։*

բ· 121*բ*¹—3*ա*¹ Բան վասն հանգանաւթեան — *Դիտենէտիս· Քահանայապետութիւն է, քան իմում բանի, կարգ արքագան··· առ քոյ Հովւապետն Յոհովհաննիք, ի Քրիստոս··· ամէն։*

գ· 123*ա*¹ վասն շատախօսութեան — *Ո՛վ շատախօս, դու որ միշտ խօսես··· ոչ լռես, մոլիս, մոլորիս առաքոս։*

դ· 123*ա*² Եթէ կամիս սիրել սիրեա· երշանիկ սիրոյ են այսորիկ — *Ա· Սիրոգն յօժարութեամբ սիրէ եւ յոչ սիրելոյն··· ԺԸ· Մնդրէ զպէտս եւ զինչս համարձակ յուսով ի նմանէ։*

ե· 123*բ*¹—6*բ*¹ Յողովմ եւ կանոնիւ· Յողովմ Դուռ··· — *Ես՝ Ներսէս Չնորհալի Աստուծոյ նուաստ կաթողիկոս Հայոց, աթոռակից իմոջ Յոհովհաննէս Չնորհօք Հոգւոյն Սրբոյ եւ ընտրելոց Նորա՝ Տէր Ծոհաննէս Ոստան պետ եպիսկոպոս··· Ե–Երդէ՝ արժան է քահանային, զի ապբաստակէր լինի քաղցրաբան եւ խորհրդական, զմեզուցեալսն ուղղել ապաչխարութեամբ։*

զ· 127*ա* Ի մահացու մեղէ իւր մասամբ — *Հայարտութիւն··· բղխահոհութիւն։*

Գծուած՝ բացատրութեամբ։

42· 127*բ*¹—*բ*² Ցաղագս յայտնելոյ, եթէ գան վարդապետք նախեաց զտուրբ հայրն մեր Լուսաւորիչ, որ գրի յայսմ վայրի — *Սուրբ առաքեալն Թադէոս յօրժամ եկն ի Հայս՝ յերդնախայ··· Սուրբն Գրեհորիկս բազմիցս հալածեցաւ եւ էհաս մինչեւ ի սուրբ Յողովն Նիկիու եւ զԼուսաւորչին ձեռնադրի՝ Գձիւ։*

43· 128*ա*¹—33*բ*¹ Ի վերջն գրոյս ոչ գոյր թուղթ, վասնորոյ աստ գրեցաք զկարգս կաթողիկոսաց (*տե՛ս ակեղբ § 53, Ե*)։

44· 133*բ*¹—4*բ*² Ցաղագս թէ ոչ պարտ մխել զձեռն առ յօծեալն Տեառն··· — *Ցառաջներգրգ Թագաւորութեան գլուխն, եթէ ի հանգչիլ Սաւուղայ յայրի մխուժ··· եւ լի իմաստութեամբ, եթէ կամիցէր, ո՞ ընդիմանայր նմա։*

բ· 134*բ*² Արդ ունիմք մեք կաթողիկոսս՝ որ ոչ ունի զհասն ի սրբոյ առաքելոյն Թադէոսի, զոր իմին հաստատեաց յերկրի մերում — *Զաւրբն Զաքարիայ՝ լծակիցն իւր ի Հայաստան··· եւ զտուրբն Ագռէ··· առ Աբգար Եբանելոյն արքայի, որ եւ բարեխոս մեզ իցեն։*

45· 135*ա*¹—*ա*² Յայտարարութիւն Տեառնէն մերո Յիսուսի Քրիստոսի՝ յԱստուածաշունչ գիրս։ Նախ յորինութեան Ցուդայի, որ օրինի Յակոբ նահապետն — *Ծննդ· Մի՛ պակասեսցի իշխան Ցուդայ եւ մի՛ պետ յբանանց Նորա··· զայս ունին եւ ոչ տեսանեն, ականջս ունին եւ ոչ լսեն։*

46· 136*ա*¹—*ա*² Սուրբն Գրիգորիոս կաթողիկոս միաբանութեամբ իւրով զգաւանութիւն իւր զար գրէ առ Կիս Մանուէլն, որ է կայսր Կոստանդնուպոլսոյ, որպէս յայտ է ի գիրս Ընդհանրականին։ Բայց թէ զանացս եպիսկոպոսացց գրեցի, որ ձեռագրեցին զգիրս դաւանութեան սուրբ հաւատոյս մերս սոքա էին։ թուի Հայոց մեծաց Ոծիս, Մարտի Ե — *Գրիգորիոս՝ ողորմութեամբն Աստուծոյ կաթողիկոս Հայոց մեծաց···, Ստեփաննոս՝ նուաստ կաթուղիկոս Տանն Ագաթանգեղ, Բասիլիոս՝ արքեպիսկոպոս Թագաւո-*

բանիստ քաղաքին Անուսյ... Սարդիս եպիս-կոպոս Լաւոդիկիայ։

բ. 137ա¹ Քանի՞ֆ են տեսակի հարցմանը— Պտ. Ինձնակը՝ եթէ՞ է... ի՞ւ է... եւ տասներորդն է՝ վասն է՞ր։

47. 137ա² (կենդանագիր Տ. Սամուէլ Բահանայի) — Թվին ՌՄԼԸ (1789) Օգոստոսի ԻԴ, օրն ուրբաթ... Հիւանդացեալ էի, յայսմ գիշերի տեսի հրաչս զարմանալիս, ոչ աք տեսի, բայց միայն ձայնն լսէի այսպէս. Տէր Սամօէ՛լ, զօրացիր եւ քաջ լիր. եւ զբրեա... ես եմ Բահայէլ հրեշտակապետս... օրհնեալ է Աստուած. ամէն։

137ա (Լուսանցքէ) Խոչկա՞ն ճեղ. ծանոթութիւն մը արձանագրած է Տ. Սամուէլի գավիճի խոզով խանի մասին, որ գերեվարուած է Մահմուդ խան բանտարկեն։

48. 138բ Պարտահամար, ասացեալ սրբոյն Գրիգորի Տաթեւացոյն — Հրց. Ո՞րն է ազգն զոր է պորտ կոչեմք։ Պտ. Գիտելի է, զի նախ եւ առաջ Բ֊ի ազգն է բնականն... Բոռին Թոռքն լինին ետեմք։

49. 138ա¹—40ա² Ի վկայարան գրոցն Սեպտեմբերի Ի֊ին, յետ պատմութեան սրբոյն Նղիշէի եւ այլոց վկայիցն — Յայսմ աւուր եղեւ առաւմն սուրբ քաղաքին յերուսաղէմայ, ի Մալահատին արքայէ տաճկաց... եւ հոս անուշութեան սուրբ անուան իւրոյ բուրեացի ի մէջ փչոց. փառք յաւիտեանս. ամէն։

50. 140բ¹—բ² Յանկիվ բացայայտիչէ սակըս լուծմանց սրբոյ Մեհրդոգեանս — Ա. Յաղագս թէ սկիզբն ժամանակաց է մարքարեայ աւրհնութիւն ամենասուրբ ևանձնեալ մխիթեան... Լ. Յաղագս ներումն հայցելոյ ի Հայաստանեաց սուրբ եկեղեցւոյ եւ աղերս քահանայ[նոյ]։

51. 141ա¹—բ² Եւս ի վկայարանին Սեպտեմբերի ժ, յետ պատմութեան սրբոյն Ալպեդոսի առաքելոյն եւ այլոց վկայիցն — Յայսմաւուր հանդիսատ սրբուհւոյն Եւդոկիայ քաղուհւոյն... բարւոք ուղղափառութեամբ հանդեալ ի Քրիստոս. որում փառք յաւիտեանս։

բ. 141բ²—3բ¹ Ի լուծմանց գրոցն Սեպտեմբերի ժ, յետ լուծմանն սրբոյն Ալպեդոսի առաքելոյն. Պօղբեր՝ հոյր Թէոդոսի—[Ա.]յս Պօղքեր ի ժամանակս եղեր իւրոյ՝ երանելոյն Թէոդոսի ուխտ եղեալ էր... եւ ուղիղ հաւատովք փոխեցաւ ի Քրիստոս։

գ. 143բ¹—5ա¹ Ոմն յիշխանաց յախթարմայից եհարց, եթէ զի՞նչ պակասութիւն գոյ ի քուղքն Լեւոնի, զոր նզովէք. ընդզի արպէս տեսանեմ ի բարէմնութիւնն Կղէմէսին, ոչինչ սղալ գտանի ընդ։ եւ պատասխանեաց մեր, թէ բարէմնութիւն Կղէմէսին ոչ է ճշմարիտ եւ Լեւոն ի տօմարուջն հերձուածողութիւնս խօսէ։ Եւ խնդրեալ նորա եթէ կամիմ զի ցուցցես զայդ պղտութիւն բարէմնութեան եւ հերձուած բանս Լեւոնի։ Վասնորոյ եւ համաձօտ պատասխանեաց նորին խնդրոյն գրեցաւ — Լեւոն ի չորրորդ գլուխ տօմարուջ իւրոյ գրէ. Գործէ երկաքանչիւր տեսակ մխիթանց ընկերակցութեամբ... ի վեր քան զնզոմս ըստ արժանւոյն իւրոյ դատեմք։

52. 145ա²—7ա² [Բ]առոց Ի֊ն եւ Ցուվարի Ա։ Տարեմուտ է ըստ տօնի Աստուածայայտնութեան եւ հանգիստ սրբոյն Բարսղի մեծ արքեպիսկոպոսին կեսարու. կապադովկացւոց եւ կատարումն սրբոյն Կոնիբիոսի Բահանային — Սկիզբն տարւոյ հնոյն էր ի ժամանակս զարնանոյ ըստ խորհրդոյ աւուրցն արարչագործութեան... Յունուար Լև. Մարգսի զօրավարին... եւ սրբոց անուանքն թ֊չկացն կիրակոսի եւ Ցուհաննու եւ որոց բնդ [նմա]։

53. 147բ¹ Գլուխ Ա. Թուղթ Արգարու առ Փրկիչն — Արգար Արչամայ իշխան աշխարհի...

բ. 147բ¹—բ² Գլուխ Բ. Պատասխանի թղթոյն Արգարու, զոր գրեաց Թովմա առաքեալ հրամանաւ Փրկչին — Երանի իցէ այնմ որ հաւատայ յիս իբր ոչ իցէ ներա տեսեալ զիս... 147բ² Աւ որ նախատեսութիւն Տեառն Թուխասու. եւ գրել զԹուղքն Արգարու ի Քերահաւատութեան նորին պատկառանսն...

գ. 148ա¹—բ¹ Գլուխ Գ. Քահանայապետութիւն Հայաստանեայց սկսեալ ի Տեառնէ մերմէ Յիսուսէ Քրիստոսէ. Քրիստոս Աստուած եւ Որդի Աստուծոյ — Երանելի եւ երջանիկ արքայն Հայոց Աւգարայր՝ որ կոչեցաւ Աբգար...

դ. 148բ¹—9ա¹ Գլուխ Դ. Աշակերտիմ սրբոյն Թադէոսի առաքելոյն եւ յետ նոցին

մինչեւ ձեռնադրիլ սբբոյն Գրիգորի մերոյ Լուսաւորչին — *Ա. Ազգէ կերպասագործ*, *որ եղեւ եպիսկոպոս Եղեսիայ… ԺԲ. Մուրբ Ղեւոնդէս… արդ, մինչեւ ի ձեռնադրիլ սբբոյն Գրիգորի մերոյ Լուսաւորչին ի սմանէ, լինին ամք Տեառն Գձ՚*:

ե. 149*ա*[1]—50*ա*[2] (շար. 128*ա*[1]—33*բ*[1]) Գրքոյս ե. Նորոգումն հանուայապետութեան Հայաստանեացս — [*Աստուած*]*ահրաչ Նորոգումն սուրբ Աթոռոյն որ եղեւ պատրիարքարան, յամի Տեառն երեք հարիւրերորդի եւ երկրորդի…*

զէ նախնեացն մերոց անդառնալոյ Մանգակունեցւոց, որպէս վկայեն գիրք՝ Մօսէսի Խորենացւոյ, Սամօէլ երիցւոյ, Մխիթարայ Այրիվանեցւոյ, Գոշի եւ այլոցն բազմից: Որպէս գրեանքն եւ անունն իսկ յայտնէ եւ պատմութիւն Օրբէլիանց… քրիստոս բառօ. Դայթմազ իբր անդանաւթի, որ ասի Մանդակունի, որ էր մի ի Ա-նէից նախարարացն Վաղարշակայ թագաւորին Հայոց… ի կողմն Գանձակա, եւ ասի մայրաքաղաքն Բարդայ եւ այժմ եմ քառամեայ եւ քարշամեայ ի զանազան վէրաց:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՁՈՒԹԵԱՆ ԹԱՄԱՆԱԿԻ

1· *57բ* 1727*թ*. (*տե՛ս* § 17 *եւ* § 38):

բ· 4*ա*[1] 1751*թ*. (*տե՛ս* § 3):

2· *Ա*ռի արդեամբ իմով եւ զպահասն յցուցի Տէր Սամօէլս՝ *որդի* Տէր Փիլիպպոսին Դայթմաղ Միրիմանեանց…:

բ· 2*բ*[1]—*բ*[2] *Որոց ընորհն եւ օրհնութիւն հաս եւ օգնական լիցի* Տէր Սամօէլին *եւ իմ գեղեցիկ որդւոցն՝* Պետրոսին, Անդրիասին *եւ իմ Գեւորգիին, արժան լինիմ նոցա տեսութեանց. ամէն*: Գրեցաւ իմով ձեռամբ ի Նոր Ջուղայ, *Օգոստոսի*, 1789:

դ· 41*բ* 1789 (*տե՛ս* § 15):

դ· 68*բ*[2] 1790 (*տե՛ս* § 24):

ե· 133*բ*[1] *Թվին* ՌՄԼԹ (1790) *գրեցաւ ի Բուշեր, ձեռամբ Սամուէլ երիցւոյ՝ [որ]դի* Տէր Փիլիպպոսին Դայթմպեանց *փեսայութիւն Ը* (8), *որ ի Վրաստան*:

դ· 29*ա Գրեցաւ ի փառս ամենասուրբ Երրորդութեան…* 1791, *Մարտի Իե* (25) *ձեռամբ* Տէր Սամօէլ *անարժան քահանային, որ եմ որդի* Տէր Փիլիպպոսին: *Ազգէն անդառնալոյ որ ասեն Դայթմազն, որդի ի ցեղ*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՅԻ

1· 1*ա* [Ոսկանատր·*Յովհաննէս Ա. քհնյ. Յակէեանն*] *Այս Մատեան անչուք թէ ատ նոր ոչինչ, / ի բանասիրաց հնոյ բազում ինչ… / յոր եւ ի բան չեդէ զպէսզեայ*: Ի կակղաքա 1860:

2· (*Ա. փեղկի ներքնամասը*) *Ես արժանապատիւ քահանայ* Յովհաննէս Մկրեան *վերընծայէ սիրով* Տէր Յովհաննէս Խաչկեան, *ի նշան սիրոյ եւ յիշման*: Ի Կակղաքա, 1877, *Յունուարի* 8:

3· (*Ա. փեղկի ներքնամասը*) *Ընկալայ զայս մատեան հնագիր մեծաւ շնորհակալութեամբ ի գերապատիւ* Տ· Յովհաննէս *աւագ քահանայէ* Խաչկեան, *որ ի կակղաքա, զոր բազում յիշատակ յատենական անմոռանալի սիրոյ նորա առ իս, որպէս եւ իմս ապագայից իմոց եւ ժառանգորդաց՝ զի եւ նոքա յիշեսցեն զսպատուական եւ զազգասէր քահանայն գարուց ի գարս, յաղօթս իւրեանց եւ ի պատարագս*: Հասեալ ի ձեռս իմ ի *մայրաքաղաքն* Կ. Պոլիս, ի 22 *Մարտի* (3 *Ապրիլ*) 1877 *ամի, ի պատրիարքարանի Հայոց*: Գ. Փ. Յովհաննէս *քհնյ*. Մկրեան:

155

ԱՒԵՏԱՐԱՆ

ՐՄԱՐԱՇ ՌՃՁԹ — 1734

Գրիչ՝ Յովաննէս:

Թերթ՝ 314· դատարկ՝ 1*ա*—2*ա*, 92*ա*, 94*բ*—5*ա*. 154*բ*, 242*ա*, 308*ա*, 310*ա*—4*բ*: *Գրակ՝* Ա—ԻԵ×12 (Ի 10, ժԱ, ԻԵ 11)· *Նիւթ՝* բուրդ: *Մեծութիւն՝* 16,5×11: *Գրութիւն՝* երկսիւն: *Գրիր՝* բոլորգիր: *Տող՝* 20: *Կազմ՝* շագանակագոյն կաշեպատ տախտակ, արծաթեայ պահպանակով· Ա· փեղկ՝ եզերուած կարմիր եւ կապոյտ ակերով, անկիւնները՝ 4 հրեշտակներ, կեդրոնը՝ Ս· Կոյսը եւ գիրկը Յիսուս մանուկ: Բ· փեղկ՝ եզերուած նման հարերով, կեդրոնը՝ Քրիստոս բազմած, ձեռին գունդ մը վրան խաչով: Դռնակին վրայ կը կարդացուի· «Ի վայելում Տեառն Ղուկասի Կիլիկեցւոյ կաթողիկոսի, վասն իւր հոգոյն, յիշատակ ի դուռն Սուրբ Լուսաւորչի ՌՃԹ եւ Դ (1735)ում, վեր ձայնի»:

Մանրանկարչութիւն՝ Մատթէոս՝ 6*բ*, Մարկոս՝ 95*բ*, Ղուկաս՝ 154*բ*, Յովհաննէս՝ 242*բ*: *Կհամեհրան՝* 7*ա*, 96*ա*, 135*ա*, 243*ա*: *Լուսանցազարդ՝* բուսական, թռչնային, կաթողիկէ: *Զարդագրութիւն՝* թռչնագիր եւ հանգուցագիր, ևաեւ մարդագիր եւ կենդանագիր (աւետարանիներու սկիզբի առաջին տառը) *Գոյներ՝* դեղին, կապոյտ, կանաչ եւ կարմիր (ընդհանրապէս մուգ):

Պատուիրակ-պահպանակ՝ 2 (Ա—Բ) թերթ մազաթուղթ սկիզբը, միասիւն, 8 տող, բուրգագիծ երկաթագիր, Թ–ժ դդ·, եզրահատուած, մասն Մատթէոսի Աւետարանի ի 30–ԻԱ 9:

Վիճակ՝ բաւարար: Խոնաւութենէ վնասուած, եզրերը մաշած, վերջին թերթերը անջատուած:

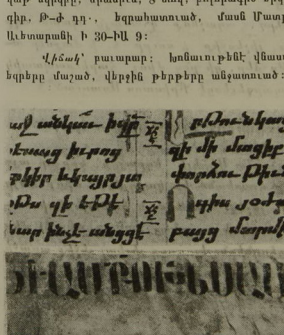

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1· 2*բ*—91*բ*[2] Գլուխք համարարբառով: Համաձայնութիւն գլխոց: Նախադրութիւն: Աւետարան ըստ Մատթէոսի:

2· 92*բ*—150*ա*[2] Գլուխք համաբարբառով: Նախադրութիւն: Աւետարան ըստ Մարկոսի:

3· 150*բ*—240*ա*[2] Գլուխք համաբարբառով: Նախադրութիւն: Աւետարան ըստ Ղուկասու:

4· 240*բ*—309*ա*[2] Գլուխք համաբարբառով: Նախադրութիւն: Աւետարան ըստ Յովհաննու (*վերջը ունի «երք»*):

Ունի լուսանցային համաբարբառ:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԴՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

309*բ*[1]—10*ա*[2] *Փա՛ռք… Շնորհիւ ամենակարող Փրկչին Տեառն Քհսուսի յանկ ելեալ աւարտեցաւ ունայ աւետաց աւքայութեան քառավտակ գեսաւրւղիս սուրբ Աւետարանս ի թվին Հայոց ՌՃԶԹ (1734), ի ւերկիրս Գեղամաձկոյ, որ այժմ ասի Մարաշ, ի թաղն Ազտերէ, ընդ հովանեաւ Սրբոյն Յովհաննու Կարապետին եւ այլ ամենայն հկեղեցեացն, որ ասա կան՝ բարեխօս ամենայն քրիստոնէից, ի հայրապետութեան Կիլիկեցւոց Տեառն Ղուկասին, եւ յառաջնորդութեան երկրին մերում Տէր ծփրեմին եւ Տէր (բաց)*:

Գրեցաւ սա ձեռամբ մեղաւ ջնորհալ եւ մրափած հող եւ մոխիր Յովաննէսի ազտեզագեալ անձնասրտիւ նուաստի, ի խնդրոյ աստուածասէր եւ երանութեան հեգհոգի (բաց)//

Դարձեալ երես անկեալ ազաչեմ զձեզ, ո՛վ դասք սրբազան քահանայք եւ այլք, ով ոք աստիճանասրոք հանդիպիք սմա՝ կամ կարդալով կամ տեսանելով, յիշեցէք զնուաստս գծօղս եւ գուսուցիչս իմ՝ զՏէր Սարգիս քահանայն եւ զՏէր Թորոս քահանայն, եւ զդՆօղքս իմ՝ զՅարութիւն եւ զԳոհարն, եւ զկոզակիցս իմ՝ զՀոհիփսիմէն, եւ զորդիքս իմ եւ զեղբարքս: Եւ դուք յիշեալ լիջիք ասաջի Աստուծոյ, եւ Հայր մեզա ասացէք եւ վարձն Աստուծոյ առնուք· ամէն:

156

ԱՒԵՏԱՐԱՆ

ՋԽԷ — 1298

Գրիչ՝ Յովանէս:

Թուղթ՝ 157· դատարկ՝ 1ա—բ, 3ա, 4բ—5ա, 6բ—7ա, 8բ—9ա, 10բ—1ա, 79ա, 120ա, 156բ—7բ: *Պրակ*՝ 1×13 + Ա—ԺԲ×12 (Դ, Զ, Թ 13, ԺԲ 9): *Նիւթ*՝ մագաղաթ: *Մեծութիւն*՝ 21,5×15: *Գրութիւն*՝ երկսիւն: *Գիր*՝ բոլորգիր: *Տող*՝ 26: *Կազմ*՝ բաց սրբ-ճագոյն կաշեպատ տախտակ: *Լուսանցակողեր*՝ կար-միր: *Պահպանակ*՝ 4-ական թերթ սկիզբը եւ վերջը:

Մանրանկարչութիւն՝ Մատթէոս՝ 13բ, Մար-կոս՝ 53բ, Ղուկաս՝ 79բ, Յովհաննէս՝ 120բ: *Կիսա-խորան*՝ 14ա: *Գլխազարդ*՝ 54բ^1, 80ա^2, 121բ^1 (սրճա-գոյն միայն): *Լուսանցազարդ*՝ բուսական, կաթողիկէ (սրճագոյն): *Զարդագրութիւն*՝ հանգուցագիր (աւե-տարաններու սկիզբի առաջին տառը): *Գոյներ*՝ կար-միր, կապոյտ, նարնջագոյն, կանաչ, սեւ, մոխրա-գոյն եւ ոսկեգոյն:

Վիճակ՝ բաւարար: Կազմը ճերմուած եւ ծակ-ծկուած, կռնակը վնասուած:

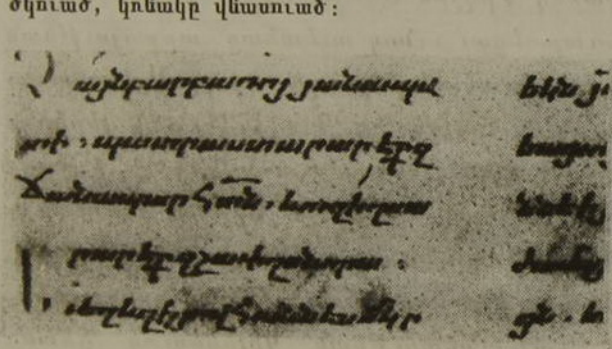

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա· [Աւետարան]

– 2ա *Գլխացանկ* (*չար*· 156ա):

– 3բ—4ա *Թուղթ Եւսեբի առ Կարպիա-նոս*:

– 5բ—12ա *Համաբարբառ կանոնք*՝ Ա–Ժ (*նաեւ*՝ *լուսանցային*):

1· 14ա^1—54ա^2 *Աւետարան ըստ Մատ-թէոսի*:

2· 54բ^1—80ա^1 *Աւետարան ըստ Մարկոսի* (*վերջը ունի ԺԶ 9–20*):

3· 80ա^2—121ա^2 *Աւետարան ըստ Ղու-կասու*:

4· 121բ—52ա *Աւետարան ըստ Յովհան-նու* (*վերջը ունի «իրք»*):

Բ· 152ա^2—բ^2 *Գլուխք Հռովմայեցւոց Թղթոյն Պաւղոսի առաքելոյն*:

Գ· 153ա^1—5բ^1 Հանգիստ երանելոյն Յովհաննու — *էր ընդ եղբարսն*... *աւան-դեաց զհոգին ի ձեռն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի*, *որում*... *ամէն*:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

156ա *Ողորմեսցի Քրիստոս Աստուած պատուելի եպիսկոպոսին* Տէր Սիմէոնի՝ *փո-խեցելոյն առ Քրիստոս*, *ի Թվին Հայոց ՉԽԷ* (1298), *եւ տառապեալ գրչիս*՝ Յոհանէս *դպրի*, *եւ հաւր իմո*՝ Կոստանդին *քահանայի*, *եւ բնաւ զարմից մերոց*, *զի ստացաք զսուրբ մատեանս կրկին յիշատակ մեզ եւ ծնողաց մերոց*:

Արդ, *աղաչեմք զհամայն պատահողք սորա*, *յիշեսջիք ի սուրբ եւ ի մաքուր ա-ղաւթս ձեր*, *զի ընդ միոյ հարիւրապատիկ ձեզ պարգեւեսցէ Քրիստոս Աստուած*:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՅԻ

1· 53ա *Սիրելի եղբայրք*, *երբ որ այս սուրբ մատեանս կը կարդաք*, *միոյ Հայր մերիւ յիշէցէք անարժան ծառայս Քրիստո-սի*՝ Գուրգէն *քահանայ* Հաճաթեանս *եւ մեր ննջեցեալներն*, *եւ դուք յիշեալ լինիք առաջի անմահ Գառինն Աստուծոյ*:

2· 53բ 1920 *Հոկտ*· 29 (53ա-*ի նոյն գիրը*):

Փոքրիկ հօտէ Հայոց ազգին,
Հայցմամբ մերոյս Լուսաւորչին:
Զոր նկատմամբ Տեառն Փրկչին,
Ընտրեաց տեսուչ իւր ոչխարին,
Որպէս ի հնումն Իսրայէլին,
Զկրտութեր եղբայրն ի մկրտչին:
Որպէս բվինաց յանապատին,
Երկուտասան աղթեր վիմին,
Զոր պարգեւեաց բհնատեսին,
Հարմամբ նոյնու գաւազանին:
Եւ նոյն հրաշք սաս երեւին,
Կատարելով զինգիր սորին,
Դաւթի մերոյ դիտապետին,
Աստուածատան վարդապետին:
Սայ է պատճառ այսմ բանի,
Կարգաղրեմամբ Տեառն Քհատուի,
Գալու Ջրոյս բարեհամի,
Ի մկրճ Սրբոյ Կարապետի:
Աղբերակունքս որ չինեցան,
Մարդ՝ւ անասունք որ զովացան,
Ցամէն լեզուէ յոյժ գովեցան,
Զի ի Տեառնէ պարգեւեցան:
Կատարողի յանգ հանդրէն,
Նախ տուք զիատս Ջօրն վերին,
Եւ միայնակ իւր Միածնին,
Հոգւոյն Սրբոյ զարգարօրին:
Զյիշատակ բոլոր ազգիս,
Քրիստոսասէրք Հայոց տոհմիս,
Որք են բնակեալ ի Մաժակիս,
Կամ թէ տեղեաւ հեռու աստիս:
Ով հանդիպողք այս Ջրակին,
Տուք զոգորմիս ամենայնին,
Զի որ զործովք վաստակեցին,
Եւ կամ որօք սմա օգնեցին:
Եւ կամ Քահիւք կցորդք եղեն,
Ի Քրիստոսէ վարձս առցեն,
Զի աստ մարմնով անփորձ կացցեն,
Եւ անդ հոգով զՏէրըն տեսցեն:
Զձեզ ազաչեմ ով վայելողք,
Ձհոգոցն առել Հայր մեղայօք,
Ցիշել զպատճառն համայն զարմօք,
Տեառն Աւետիս վարդապետօք://
Եւ ծերունի իմոյ հայրիս՝
Պետրոս արհի վարդապետիս,
Կրկնապատիկ տուք ողորմիս,
Զի էր օգնող այսքի գործիս:
Եւ որոյ տանս հարաւտարն,
Կարապետի իրեղբօր բանին,
Սոյն բազմաչխատ համբերողին,
Առնել արժան յիշման ձերին:
Այլ եւ համայն միաբանին,
Ցոլով ճգանց որ տեւեցին,
Ազազ կենօք վայելեցին,
Մինչեւ ի կէտ կատարածին:
Լուսահոգի Աւետիս վարդապետիս,
Ննջումն եղեւ ՌՃՂԴ (1744) թվականիս,
Նամսեան Ժ (10) Հոկտեմբերիս,
Աւուր պատկերն չորեքշաբթիս:
Իսկ չարպտրող տագնաւոփիս, Սարգիս
Նուաստ բանասիրիս,
Որ յիշման ձեր չեմ արժանիս,
Ննդրեմ ի ձէնջ մի ողորմիս:
Ի գառնագեալ ժամանակիս,
Թվին հազար հարիւրեկիս,
Ինննսուն եւ չորս (1745) վերաբերցիս,
Հասեաց ազրիւրս ի մկրճ վանքիս:

զ· 39ա²—40բ² Սոյն սա պատուելի ա-
ւանդ, անմոռաց պատուէր՝ հայրենեաց
տուր, նախահաբցիւ օրէն, համայնից թոչակ,
անհերքելի բան, գօրաւոր պատասխանի,
կենդանութիւն կամարկ, ախորժելի վեր-
նոյն, սիրելի սրբոց, անխզելի կապ, հրա-
շալի բարբառ, անբջջելի պատճառ, բաղձալի
ազեղս, փափագելի սեղան, արատելի հըն-
չոմն, անհնարից հարակ, կարծրութեան
վանիչ, աստուածապատից ասմանն, հեթա-
նոսաց գիրք, վարդնջուց կանոն, անկրկնա
հզօր, քրիստոնէից հարազատ, արարչու-
թեան յաղթող, խորոց ահաւոր, արուեստ
բարձրութեան, խորութիւն անչափ, հա//ց-
ման տեսիլ, խորութիւն կնքեալ, ընդ որ
չի՛ ոմիեք անցանել եթէ ոչ անխրտնելի
մտաց արագման զան ծանիցէ: Զարդ փա-
ռացն մեծութեան, որով նոյն ինքն աստուա-
ծութեան պատկեալ բարդաւանի, քանզի ով
աք դիմեալ կալաւ զեղբերաց սեղանոյ այսր
արքութեան եւ ոչ առ ժամայն պրծեալ ի
պատժոց անարատ դասւ:

Արդ ազաչեմ, եւ երես անհեալ հայցեմ
զտեարսդ իմ, որք չնգիսիք սոյն սուրբ
դրքիս, յիշեցէք զինքն զրագմահոյ աշա-
կերտաքն հանդուցեալն, որք են կենդանի
վարդապետքն այսք՝ զՄանուէլն, զՅովան-
ետէսն, զՎարգիսն, զԿարապետն, զԽաչա-
տուրն, զԳրիգորն եւ մեւս Գրիգորն, զՍար-
գիս հանդուցեալն, հետեւի յետոյ ասցին՝
Մարտիրոսն, Աստուածատուրն, Յարութիւն,

157

ՊԱՏԱՐԱԳԱՄԱՏՈՅՑ

ՌՃՂԹ — 1750

Գրիչ՝ Յովաննէս Երէց: *Տպիղ՝* Յովան Էսխրիցի: *Սպացող՝* Դաւիթ:

Թերթ՝ 46· դասական՝ 1*ա*—*բ*, 44*բ*—6*բ*: *Գրակ՝* 6×8 (2 6): *Նիւթ՝* թուղթ: *Մեծութիւն՝* 29,5×21,2: *Գրութիւն՝* երկսիւն: *Գիր՝* բոլորգիր: *Տող՝* 20: *Կազմ՝* քաց շագանակագոյն դարձվագարդ կաշի, աստառը՝ ևաքնիզագոյն մետաքս: *Լուսացանկ(ք)ը՝* կարմիր:

Մատենակարգութիւն՝ Միւռոնի կաթսա՝ 2*ա*, Աւետումն՝ 2*բ*, երկրպագութիւն մոգուց՝ 4*բ*, Խաչելութիւն Քրիստոսի՝ 7*բ*, Թաղումն՝ 9*բ*, Յարութիւն՝ 12*բ*, Համբարձումն՝ 14*բ*, Պատարագ՝ 16*բ*, 19*բ*, 21*բ*, 26*բ*, Ս. Կոյս՝ 23*բ*, Հաղորդութիւն՝ 25*ա*, 32*բ*, Ընծայումն Քրիստոսի՝ 29*բ*, Մկրտութիւն՝ 31*բ*, Ս. Էջմիածին՝ 37*բ*, 12 վարդապետներ, մեծաւորը՝ Դաւիթ վարդապետ ստացող մատեանիս՝ 38*ա*: Կեսախոտան՝ 13*ա*: Բիլազարդ՝ 3*ա*, 5*ա*: Զարդարութիւն՝ թռչնագիր եւ կենդանագիր: Գոյներ՝ կարմիր, կապոյտ, ևաքնիզագոյն, դեղին, կանաչ, ոսկեգոյն եւ արծաթագոյն:

Վիճակ՝ բաւարար: Գործածութենէ լուսանցքները խուճացած:

Կոյնպէս և զբաժա
կն առեալ օրհնեաց
գոհացաւ. Էարբ եաս

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

2*ա*—4*ա*¹ Սաղմոս — *Քահանայք քո զգեցցին...*

5*ա*¹—36*բ*² Ազօթք առաճձնական... — *Որ զգեցեալ ես... Օրհնեալ եղերութ... եւ Տէր եղիցի ընդ ամենեսեան (Աւետարան չիք)*:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵՒՆ ԱՄԱՆԱԿԻ

ա· 5*ա* (*ստորին լուսանցք*) *Ով սուրբ պատարագող, յիշեցէք ի մաքրափայլ յազօխս ձեր զյուսահոգի Աւետիս վարդապետն, եւ զուբ յիշեալ լիմիք* (նման՝ 10*ա*, 15*ա*, 24*ա*, 27*ա*: 22*ա* «Աւետիս եպիսկոպոս»):

բ· 29*ա* (*ստորին լուսանցք*) *Ով պատարագող, յիշեցէք երկնահրաւէր ազօթիւք զհեզահոգի Դաւիթ վարդապետն եւ զհոգւոր ծնօղն՝ Աւետիս հանգուցեալ վարդապետն*:

դ· 32*ա* (*ստորին լուսանցք*) *Ձիշեսցիր անմահ Գառինն Աստուծոյ, երկնաչուս սրբոյ աղօթիւդ զնգնազգեաց Դաւիթ արքեպիսկոպոսն, եւ իւր հոգեւոր ծնօղ՝ հանգուցեալ Աւետիս վարդապետն*:

դ·37*ա*¹—*ա*² *Փա՛ռք... Արդ, ապաչեմ զմեհենեան աղերսագին պաղատանօք զոյս երամիկդ՝ զպաղփարթող եւ պատարագող սրբոյ մատենիս, աստուածատուն հոգիս-բողբոջ բուրաստանս, երկնահրաւէր դանձարան, ոսկիածոյլ այտանակս, հոգիս-կեցուցիչ դանձս· յիշեցէք սրտի մտօք զերիցս երանեալ Տէառն Դաւիթ աստուածաբանութեան քոյ բարեպատան, որ մեծաւ յուսով եւ ինքնայօժար կամօք եւ ջերմաջերմ սիրով ցանկացաւ, զրել եւուր զայ՝ աստուածային մարգարէս, զոր Տէր Աստուած բարեաւ վայելել տացէ ընդ երկայն աւուրբք, ընդ երջանիկ առաքելոց եւ երանեալ հայրապետացն դասաւորեսցէ· ամէն*:

Ի Քաւահաւութեանս մեբում ՌՃՂԹ (1750), եւ ի հայրապետութեան սուրբ էջմիածնի Տեառն Ղազար կաթողիկոսի, եւ ի կեսարիոյ դիտապետ՝ Տէր Դաւիթ արքեպիսկոպոսի, զերադրական վարդապետիս: Զեռամբ մեղամած նորընծայ Յովհաննէս մեղապարտ իջիցէ:

Եւ զարձեալ երես անկեալ ապաչեմ եւ ապերսեմ, ով զաք սրբազանից, յիշեցէք յերկնաղնաց յազօխս ձեր զվերոյգրեալ քաջ բարեպատեան եւ զգծող սորին՝ մխով Հայր մեղայիս, զոր Տէր Քիստս զձեր յիշատագդ եւ մեր յիշեցելոցս ողորմեսցի իւր միւանդամ գալստեանն· ամէն:

ե· 38*բ*¹—9*ա*² *ի սկզբանէ մինչ յօրն վերջին,*

Ոչ վերանայ խնամքն արարչին,

Մաթէոսն, Պետրոսն եւ մէկս Պետրոսն, կառապետն, Արաբիւն եւ ես՝ Դաւիթ լոկ անուամբ յետին բանաձիւսաց եւ կրտսեր վարդապետաց, գործակցութեամբ եղբարց իմոց կացի նոյն բանի ըսպասաւոր:

Իսկ յիշեմք զյիշատակ հանգուցելոցն, ոյք են, նախապէս մեծադոյն բազում ծախիւք անաշխան ազբիւր մի չորրորդակնեան, ի մէջ վանից գոյ Գ, մինն՝ ի տանս ատենն, մինն՝ ժամուն գաւիթին, եւ մինն՝ հասարակաց, եւ մինն՝ արտաքոյ դրան, մերձ կամուրջին. եւ պատեաց սաստկելի, հիանալի, անյաղթելի հրեշտակաց եւ մարդկան. զարձեալ հոն անուշ բուրեալ մասունքն արծաթոյ մեծադոյն, որ յատուկ ննջեցելոյն ժանգեալ թէեղբքի մէջ էր ի հնուէն, եւ յետ նորա բազում ազարակ գնեաց եւ բազում այլոց կցորդեաց Ամենողորմ սահմանացն: Սայ է պատճառ կրօնից կարգադրութեան. սայ է պատճառ սուրբ Յանիէլեա չինութեան. սայ է պատճառ բազում ոչխարաց պահեցողութեան եւ մանոյ բանից մինչեւ յայժմ: Նա եւս ի դէմ գիրեմանն Հայոց փարախ մի ոչխարաց եւս չինեաց: Ամենեցուցդ ձեզ կեանք լիցի. մի Հայր մեղայիւ գնայ յիշէք:

Յարձեալ եւս չինեաց վշասարակաց միաբանից անգամաւոն սպիտակածեփիւք: Սայ է պատճառն աթոռին եւ ամպոնին: Սայ է պատճառ յաղնագին մեծասիտ սիներոյ սեղանն ի մէջ վանից փոքր պարսկէն: Սայ եղեւ առիթ որ երբեմն երբեմն տրամեալ յաբեղայքն զուարճանան ի մէջ պարտիզին ծաղկօք եւ այլ ի բերոյ սրթովք: Այլ գոն բազում անօթեղէնք որ ոչ ծուխք, երբեմանան գեղեցիկ ժամու չափիք՝ առիթ նա եղեւ. թէպէտ բազում յիշատակք յետ վաղճանին եղեւ, հիմնարկութեան բանին նա եղեւ:

Եւ արդ, կրկին ազերսեմ զձեզ, ով եղբարք իմ եւ հաւատացեալք ի Քրիստոս, աղերսեմ ի ձէնջ ոյք առանայք զսա մաքրութեամբ առնելոյ յիշման արժանի միով Հայր մերիւ ի Տէր. պատճառս // եւ զմասանալ բարս սորին եւ առաբ ասեն ուղիղ վերահսկողացն, զայս հոդիսակցուչի չարչիՁոր եւ տեսանեն ահա իսկ աչք բարեճանաչ եւ բանիմաց միաք զննողացդ, թէ ո՞րքան ուշնի ազնուականերկութիւն ի վերայ մեւսոց ապրդելոցն: Վասն որոյ, սիրե իրի լցուացէ Տէր զինդրուածս եւ զամենայն հայցուածս եղբարցդ աղօթիւք. ամէն:

Բայց արդ, ի հասանիլն մեր յայս կէս, զոր օրհնութիւն կամ զոր գոհութիւն մատուցցուք ամենատեառն եւ հատուցցուք փոխարէն գթութեան ամենաքաղցր բարերարին: Որ ըստ իւրում բազում գթութեան արժանացոյց զանարժանութիւնս իմ տեսանել զաւարտումն ջրոյ ազբիւրոց: Որ յերեսի առ այն, զի անհատաւոտի է կեանքն մեր, միշտ յերկայս էի թէ տեսանիցե՞մ: Վասն որոյ փառք եւ գոհութիւն, օրհնութիւն եւ փառաբանութիւն, երկրպագութիւն եւ ծառայութիւն, պաշտօն եւ պատիւ ամենակալ տէրութեան, գերազոյականն էութեան, ամենասուրբ երրորդութեան, եւ միաբուն գոյութեան եւ աստուածութեան՝ Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ. այժմ եւ միշտ եւ յանդրան յաւիտենից յաւիտեանս. ամէն:

է. 41ա՚—ա՚ Դարձեալ աղաչեմ եւ ազերսեմ ի մաքրափայլ յաղօթս ձեր զվերոյգրբեալ քաջ բարեմտիան մեր գՏէր Դաւիթ հեզահոգի, հանճարաշատ եւ ճգնազգեաց վարդապետն յիշեցէք սրտի մտօք, զի ջերմեռանդ սրտիւ զբոլ եառոր, եւ եղիր յիշատակ առ դամբարանին մեծի եւ անաքան վկային Քրիստոսի սրբոյ Ամերդուց կուսին Յովհաննու՝ Մկրտչին որդւոյն Աստուծոյ: Եւ ո՛չ ոք չունի իշխանութիւն հանելոյ եւ ծախելոյ կամ գրաւելոյ՝ ո՛չ ի մերոց եւ ո՛չ ի յօտարաց, այլ կացցէ եւ մնասցէ ի դուռն սրբոյն Յովհաննու Կարապետին՝ ով ոք որ յանգղնի՝ զպատիժ կալնի եւ անէծքն Յուդայի եւ խաչահանուացն եղիցի:

Եւ արդ, երես անկեալ արտասուաթոռ դիմօք աղաչեմ զբարեգութ դասք խաչակրօնեայդ եւ զընթերցասէր մանկտւոյդ եկեղեցւոյ. որ ի ժամ տեսութեան եւ ընթերցման սորին զգուշութեամբ՝ անձաց եւ մաքուր ձեռօք մերձենայք ի սուրբ դիրքս, եւ մի՛ անուղղամ ի յետ բանայք եւ զմասունդ քթով թացեալ զթուղթն ի յետ չրջէք, զի մի՛ թուղթքն թացեալ չաղեացին ծայրքն ի միմեանս, եւ զկնի բաժանման ձեռքացդ կամ ազխատց ձեռս տայք, կամ տղայոց կամ տղայաբարոյ գլուխանդեն ապականին անուղղագիր՝ խաղեալով կամ պատկեր կրտրեն եւ թուի, այլ ամենայն պատրաստու-

թեամբ պահէք եւ խնամք տանիք, զի վարձս ի Քրիստոսէ առնուցուք. ամէն:

ը. 2ա Յովան Էսիրիցի (գրուած՝ միւռոնի կաթսային տակ):

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՅԻ

1. 41բ[1]—բ[2] Յիշեցէք… Եւ ես դարձեալ աղաչեմ ի մաքրափայլ յաղօթս ձեր, զիս անարժան ապիկար եւ տրուպ առաջնորդ Կեսարիոյ եւ վանահայր այս Սուրբ Կարապետի վանուցս Տրդատ եպս. Պալեան, ընիկ Թալաս գեղջէն, միաբան սուրբ Երուսաղէմի, եկեալ եմ առաջնորդական պաշտօնիւ ի Կեսարիա, թվին Հայոց ՌՅԼԶ եւ Քրիստոսի 1887, Սեպտեմբեր ամսոյ ԺԱ (11)-ին:

Յիշեցէք եւ հոգեւոր ծնողն իմ՝ Եսայի սրբազան արքեպիսկոպոսն՝ պատրիարք սուրբ Երուսաղէմի, որ է հանգուցեալ. եւ մարմնաւոր ծնօղսն իմ՝ զհայրն իմ՝ զՍարգիս, զմայրն իմ՝ զՄարիամ, զեղբարսն իմ՝ զՅովհաննէս, զԼեւոն եւ զմիւս Լեւոն որ հանգուցեալք են, եւ զկենդանիսն՝ Սմբատ եւ իր զաւակունս եւ զքուերս իմ՝ Հեղինէ եւ Ֆիլօրէնցա եւ դուք յիշեալ լիջիք. ամէն:

Գրեցաւ փոքրիկ յիշատակարանս այս ի թվին ՌՅԾԵ, 1906, Սեպտեմբեր 1: Տրդատ եպս. Պալեան, Առաջնորդ-վանահայր:

2. 42ա[1]—ա[2] Եւ դարձեալ յիշեցէք զիս անարժանս՝ Տրդատ եպս. Պալեան, Առաջնորդ Կեսարիոյ եւ վանահայր Սուրբ Կարապետի վանուցս եւ միաբան վարդապետս՝ Դանիէլ վրդ. Բաղումեան Թօմարզացի, Սարգիս վրդ. Միքայէլեան Թօմարզացի, որ այժմ տեսուչ է Սուրբ Սարգսի Տէրէվանուց, Տրդատ վրդ. Զարդարեան Փէնէսէցին եւ Սմբատ վրդ. Սալպաշեան Թօմարզացի, որք պաշտօնավարեն վանուցս մէջ:

Եւ դարձեալ յիշեցէք վարժարանիս զըլխաւոր ուսուցիչքն՝ Յարութիւն Յ. Նշանեան Կէրմիրցի, Դանիէլ Գ. Նշանեան նոյնպէս Կէրմիրցի, Մելքոն Աստուրեան կամ Հմայեակ Ուղուրլեան Էվէրէկցի. Ներսէս Տ. Ա. Աւետիքեան Նիրշէցի, Վահան Կ. Ալանեան Մարգուանցի, Յարութիւն Ստեփանեան Թալասցի, Ստեփան Խ. Խտրեան Թավլուսունցի, Կարապետ Թ. Աբրահամեան Թալասցի եւ վաթսուն ուսանող թոշակաւոր աշակերտս բարձրագոյն վարժարանիս, ով ոք յիշէ եւ ինքն յիշեալ լիցի ի Յիսուսէ Քրիստոսէ Փրկչէն մերմէ, յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն: Հայր մեր որ յերկինս: Տրդատ եպս. Պալեան, 1906 Սեպտեմբեր 1:

3. 42բ[1]—3բ[2] Դարձեալ յիշեցէք զՏէր Տրդատ եպս. Պալեան Թալասցի, որ սարկաւագ ձեռնադրեցաւ 1880-ին, եւ վարդապետ ձեռնադրեցաւ 1881-ին յԵրուսաղէմ, ի ձեռն Եսայի պատրիարքի Թալասցւոյ: Առաջնորդ ընտրեցաւ մեծին Կեսարիոյ 1887-ին, եպիսկոպոս ձեռնադրեցաւ ի սուրբ Էջմիածին 1899-ին, ձեռնադրութեամբ Տէր Տէր Մկրտիչ վեհափառ ընդհանուր Հայոց կաթուղիկոսին, Հայրիկ մականուանեալ: Ծայրագունութեան աստիճանը յետոյ ստացաւ ի Կ. Պոլիս՝ ի մէջ մայր եկեղեցւոյ Գում Գափուի, ի ձեռն Տէր Մաղաքիա սրբազան արքեպիսկոպոսէ՝ պատրիարքէ Կ. Պոլսոյ 1899 թուականին Քրիստոսի:

Եւ սա՛ յ է պատճառ (Տրդատ եպս. Պալեան) Կեսարիոյ Սուրբ Կարապետի վանուցս մէջ այլեւայլ գործունէութեանց եւ շինութեանց մեծամեծ: Սա՛ յ է պատճառ նախ, վանուցս առաջնորդարանի սենեկաց նորոգութեան, ամենայն զարդուք: Սա՛ յ է պատճառ սուրբ եկեղեցւոյս տանիքի վրայի կողմ եղած մեծ սրահի ի նորոյ շինութեան եւ միւս՝ վերին սրահի եւ սենեկաց նորոգութեան եւ մատենադա//րանի հաստատութեան, որ այժմ պարունակէ իր մէջ Բճ (200) ձեռագիր զանազան թանկագին մատեանք, եւ ԲՌ (2000) տպագիր գրեանք եւ գիտութեան վերաբերեալ զանազան գործիք: Սա՛ յ է պատճառ Չէշմէ թաղի վրայէ վրայ վեց սենեկաց եւ Գայսէրի թաղի վրայէ վրայ կողմնակի քսան սենեկաց ի նորոյ եւ ի հիմանէ շինութեանց: Սա՛ յ է պատճառ Հանին եւ Չէյթուն թաղերու հիմնապէս նորոգութեան եւ միւս թաղերու սենեկաց նորոգութեան այլեւայլ ժամանակաց մէջ: Սա՛ յ է պատճառ Հէօնկէլէ անուն ջաղացքի նորոգութեան եւ ընդարձակութեան եւ անդ՝ արգօրէից մէջ եղած այլոց սեփական մի քանի արդօրէից գնման անդ, եւ վանուցս առջեւ խասպախճէի ի նորոյ ծաղկման եւ մի քանի արդօրէից գնման անդ: Սա՛ յ է պատճառ վանուցս հիւսիսային կողմ, ընդարձակ բլուրի կողին վրայ կից վանուցս, բարձրագոյն վարժարանի-ճեմարանի, ի նորոյ եւ ի հիմանէ

չինութեան, հանդերձ մեծ սրահօք, երեք ննջարանօք, երկու տուներով, սեղանա//տընօք, խոհանոցաւ, գծագրատնօք եւ այլերօք եւ զբօսանքի ու պտոյտի ընդարձակ սալայատակեալ տեղերօք, պարտէզով, սնտուկներու սենեակով, հիւանդանոցով եւ նոր մատենադարանով:

Վարժարանը հաստատուեցաւ 1888 *Մայիս* 1 *Թուականին, եւ մինչեւ ցայժմ գիտութեամբ եւ կրթութեամբ զարգացեալ Ճ* (100) *շրջանաւարտ աշակերտք հանեց, որք եղած են մեղենագէտ, էլէկտրագէտ, ճարտարապետ, բժիշկ, վաճառական, սեղանաւոր, արհեստաւոր եւայլն: Եւ ի հարկէ ըստ պարտի՝ նաեւ պատճառ յետ այսորիկ այլ եւ այլ շինութեանց, նորոգութեանց, կարգադրութեանց, կարգապահութեանց, որ կը շարունակէ իր պաշտօնն եւ գործունէութիւնն, ուր ուրեմն, եթէ արժանի է պաղատանօք խնդրէ յիշել առաջի անմահ սուրբ պատարագին անարժան անունն իւր, ով ոք յիշէ եւ ինքն յիշեալ լիցի, յաւիտեանս յաւիտենից, այժմ եւ միշտ· ամէն· ամէն:*

Գրեցաւ փոքրիկ յիշատակարանս այս 1906 *Հոկտեմբեր ամսոյ* 5*-ին, օրն հինգշաբթի· ՌՅԼԵ*-1906:

4· 44ա Ծածկագրութիւն*

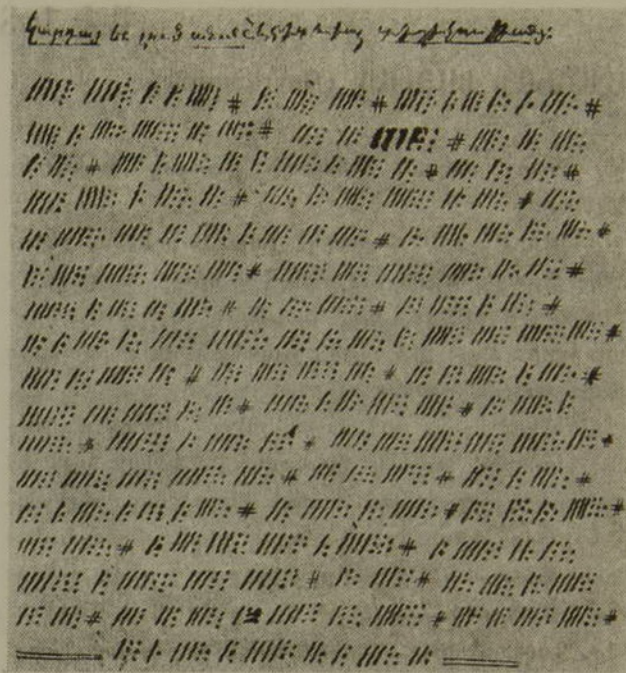

«Տրդատ Եպիսկոպոս Պալեան: Վանքին կից շինած վարժարանի մեծ սրահի ներքին հիւսիսային դըռնէն դուրս, փոքրիկ փակին մէջ եղած սանդուխներուն վերի կողմ լերան փորել տալով գտաք քարէ սնտուկ, որուն մէջ կան զանազան իրեր, թէեւ ոչ այնչափ արժէքաւոր են: Խնդրեմ յիշեցէք միշտ զանարժանիս»:

---

* Սոյն ծածկագրութիւնը վերծանած է Փրոֆ· Ա· Աբրահամեան (տե՛ս ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԾԱԾԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ, էջ 62—3):

158

Ա Խ Ե Տ Ա Ր Ա Ն

ԱԼԱՇԵԱՆ ԵԱՅԼԱՅ (Գալկաբիա) — ՌՃԻԶ — 1667

Գրիչ՝ Սարգիս Առանացի: *Տառագոյ՝* Փանոս եւ Պատասխ:

Թերք՝ 283· գատարկ՝ 1ա, 81ա, 134ա, 219ա, 283բ: *Գիրք՝* Ա—ԽԲ×12 (ԽԲ 7): *Նիւթ՝* մազաղաթ: *Մեծութիւն՝* 12.8×8,6: *Գրութիւն՝* երկսիւն: *Գիր՝* բոլորգիր: *Տող՝* 21: *Կազմ՝* շագանակագոյն կաշեպատ տախտակ: Ա· փեղկը ունի արծաթեայ շրջանակ մը, անկիւնները՝ չորս աւետարանիչներ· մէջտեղը՝ խաչ մը, կեդրոնը՝ խաչեալ Քրիստոս: Բ· փեղկը նոյնպէս արծաթեայ շրջանակով, անկիւնները՝ չորս աւետարանիչներ· կեդրոնը՝ Ս· Կոյսը գիրկը Յիսուս մանուկ: *Վիճակ՝* 1 թերթ սկիզբը եւ 2 թերթ վերջը:

Մատենադարանին՝ Մատթէոս՝ 1բ, Մարկոս՝ 81բ, Ղուկաս՝ 134բ, Յովհաննէս՝ 219բ: *Կիսախորագիր՝* 2ա, 82ա, 135ա, 220ա: *Լուսանցազարդ՝* Յովսէփ եւ Մարիամ՝ 140բ, բուսական, թռչնային, կաթոգիկէ, խաչ: *Զարդագրութիւն՝* թռչնագիր եւ հանգուցագիր, նաեւ մարդագիր եւ կենդանագիր (սակաւ): *Գոյներ՝* կանաչ, մոխրագոյն, սեւ, դեղին, նարնջագոյն, ոսկեգոյն:

Վիճակ՝ բաւարար: Թերք 142–220 վերին ծայրամասերը այրած, Մատթէոսի պատկերը կիսովին գունաթափ, կազմին կռնակը վնասուած:

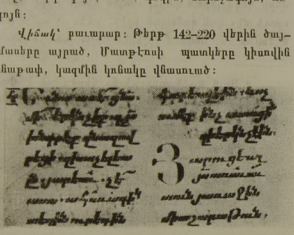

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1· 2ա—80բ[1] *Աւետարան ըստ Մատթէոսի*:

2· 82ա—133բ[1] *Աւետարան ըստ Մարկոսի (վերջը ունի ԺԶ 9–20)*:

3· 135ա—218բ[2] *Աւետարան ըստ Ղուկասու*:

4· 220ա—81բ[2] *Աւետարան ըստ Յովհաննու*:

Ուրիշ լուսանցային համարաբերան:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐԱՉՈՒԹԵԱՆ ԱՄԱՆԱԿԻ

ա· 80բ[1] *Ով սիրելի հայրք եւ եղբարք իմ, յիշեցէք ի սուրբ աղօթս ձեր զգՍարգիս գրչիս, եւ դուք յիշեալ լիցիք ի Քրիստոսէ Աստուծոյ մերոյ· ամէն:*

բ· 133բ[2] *Ով սրբասուն հայրք եւ եղբարք իմ, ողորմի ասացէք Սարգիս գրչիս եւ Թուխիկ զուգընկերոջ [յ]անցանաց իմոց, եւ Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս զձեզ Քաղցկ· ամէն: Հայր մեր որ յերկինս:*

գ· 282ա[1]—3ա[1] *Փա՛ռք··· Եւ արդ, զբեցաւ սայ ի Ալաշխան հայլայ, ի գիմահայաց Պալդարայ, ձեռամբ յոգնամեղ եւ անիմաստ Սարգիս գպրիս Աստուածածնին եւ Սուրբ Ստեփաննոս եկեղեցեացս, ի հայրապետութեան Տեառն Տէր Դաւթին, ի թվականիս մերում ՌՃԻԶ (1667):*

Եւ արդ, աղաչեմ զձեզ, ով սիրելի հայրք եւ եղբարք իմ, յիշեցէք ի մաքրափայլ ի սուրբ աղօթս ձեր գՀայրն իմ՝ գզԱարգիս քահանայն եւ մայրն իմ՝ գՍառայն, եւ եղբարքս իմ՝ գՅով//բրսն եւ գՄինասն եւ գիտնբրիկ Վախտախտն, եւ գկնոջակիցն իմ, եւ ազգականաց իմոց եւ վարպետաց· ողորմի ասացէք իւրեանց հոգւոյն, եւ Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս ձեզ եւ մեզ ողորմի աւուրն ահեղին· ամէն:

Եւ գարձեալ ասացուք սուրբ Աւետարանիս գնահատիւ Փանոսն եւ գնահատիւ Պատասխ, որ ասացան զսա ի հալալ վաստակոց իւրոց եւ եղին յիշատակ ի դուռն Սուրբ Աստուածածնի եկեղեցին, իւրեանց հոգւոյն եւ իւրեանց հարցն՝ Սարգսին եւ մարդն՝ Մարիէ, եւ եղբարցն՝ Համի Պատասխին, Յուսուփին, Սէֆէրին, եւ քաւոր՝ Խանմին եւ Մայրամին եւ Ցամինին, եւ որդոյն եւ դստերացն եւ իւր սրեաց մերձաւորացն· յիշեցէք եւ ողորմի ասացէք իւրեանց հոգւոյն: Եւ Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս յիշատացդ ողորմեսցի յաւուրն ահեղին· ամէն:

Զանի որ իշխանութիւն տանելոյ ի դրան Սուրբ Աստուածածնին, ծախելոյ կամ դրաւի//լոյ· ով որ անդ տանելոյ կամ ծախելոյ, դիւղայի եւ գկայենի պահիծն կրէ ի դատաստանին· ամէն:

Դարձեալ, յիշեցէք ի սուրբ աղաւթս ձեր գմահտեսի Փանոսն եւ փափագանաւք եւ գրել զսուրբ Աւետարանս· ողորմի ասացէք իւրեանց հոգւոյն եւ Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս գձերն Քաղցկ ի յաւուրն ահեղին· ամէն:

159

ԱՒԵՏԱՐԱՆ

ԺԴ — XIV

Ստացող՝ Կիրակոս սրկ․։

Թերթ՝ 269․ դատարկ՝ 1ա—բ, 88բ—9ա, 147ա, 222բ—3ա, 269բ։ *Պրակ*՝ Ա—ԻԴ×12 (Ա, ԻԱ 11, Ժ, ԺԳ, ԻԳ 10, ԺԱ, ԺԴ 13, ԺԹ 9, Ի 8, ԻԴ 6)։ *Նիւթ*՝ թուղթ։ *Մեծութիւն*՝ 23,5×15,5։ *Գրութիւն*՝ երկսիւն։ *Գիր*՝ բոլորգիր։ *Տող*՝ 20–24։ *Կազմ*՝ բաց շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ, աստառը՝ կարմիր կտաւ։

Մանրանկարչութիւն՝ Մարկոս՝ 89բ, Ղուկաս՝ 147բ, Յովհաննէս՝ 223բ։ *Կիսախորան*՝ 2ա, 90ա, 148ա, 223ա։ *Լուսանցազարդ*՝ բուսական, թռչնային։ *Զարդագրութիւն*՝ թռչնագիր, հանգուցագիր, նաեւ մարդագիր եւ կենդանագիր (սակաւ)։ *Գոյներ*՝ կարմիր, կապոյտ, նարնջագոյն, կանաչ, սրճագոյն եւ ոսկեգոյն։

Պահպանակ-պատառիկ՝ 2 (Ա—Բ) թուղթ + 2 (Գ—Դ) մագաղաթ սկիզբը եւ վերջը, Ա—Բ թուղթ՝ 15 տող, ուղղագիծ երկաթագիր, ցեցակեր, մասեր՝ Վարք Սրբոցէն եւ Վարք Հարանցէն։ Գ—Դ մագաղաթ 12 տող, բոլորգիր ԺԲ–ԺԳ դդ․, խոնաւութենէ վնասուած, մասեր Ճաշոցէն։

Վիճակ՝ բաւարար։ Եզրերը խոնաւութենէ վընասուած, ցեցակեր, կազմը ծակծկուած, կապիչներն ու փականները ինկած։ ԺԵ եւ ԺԷ դարերուն վերանորոգուած եւ թերին լրացուած։

ԾԱՆՕԹ․ Հ․ Ն․ Ակինեան, Թիւ 37։

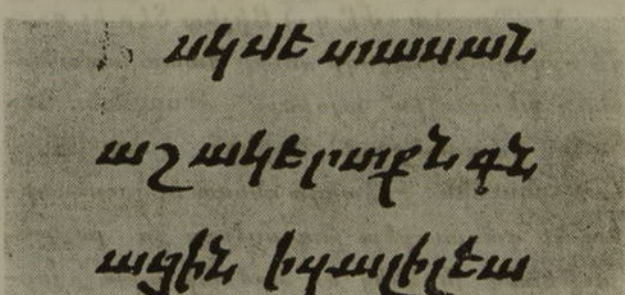

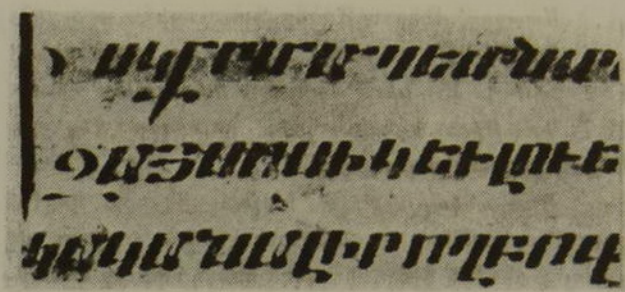

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1․ 2ա—88ա^2 *Աւետարան ըստ Մատթէոսի*։

2․ 90ա—146բ^2 *Աւետարան ըստ Մարկոսի*։

3․ 148ա—222ա^2 *Աւետարան ըստ Ղուկասու*։

4․ 224ա—69ա^1 *Աւետարան ըստ Յովհաննու*։

Ունին լուսանցային համաբարբառ։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

222ա^2 *Փա՛ռք*… *Ես* Կիրակոս *սարկաւագս եւ մայրն իմ* Սառայն, *որ ստացաք ըզսուրբ Աւետարանս յիշատակ մեզ եւ մեր ննջեցելոցն. այլ որ յիշէ սրտի մտաւք եւ ողորմի ասէ, նայ ինքն յիշեալ լիցի ի Քրիստոսէ Աստուծոյ մերոյ աւրհնելոյն յաւիտենից. ամէն*։

ԽՈՐՀՐԴԱՏԵՏՐ

ԹՄԻԳ — 1774

Սաացող՝ Թորոս Մոենց Դաւուցի:

Թուք՝ 29· գաւառկ՝ 1ա—բ, 3բ, 29բ: *Գրակ՝* 1×2+2×6+1×15: *Նիւք՝* բուզթ: *Մեծութիւն՝* 29,9×21,7: *Գրութիւն՝* երկսիւն: *Գիր՝* բոլորգիր: *Տող՝* 19· *կազմ՝* շագանակագոյն կաշի:

Վնասուածքներ՝ Հայելու ցիսուս, կազմին գոյգ Մարիամները եւ 3 հրեշտակներ, չորրորդ մը բաժակը ձեռքին ցիսուսի կողէն հոսող արիւնը կը ներամփոփէ՝ 3ա *կիսախորան՝* 3ա (վիշապի գոյգ գլուխներ): *Լուսանցազարդ՝* Մարիամ, գիրկը ցիսուս մանուկ եւ 6 առաքեալներ՝ 4ա: *Զարդագրութիւն՝* կնճռաձեագիր եւ բոչնագիր: *Գոյներ՝* կարմիր, կանաչ, դեղին եւ սեւ:

Վիճակ՝ անբաւարար: Խոնաւութենէն գունափոխուած, եղրերը մաշած, թերթ 29 պատառիկ մը մնացած, կազմի տախտակը թափուած:

ՇՄՆՕԹ. *Նուէր՝ Պոլսահայ Անժէլ Տալիա Փանոսեանի կողմէ:*

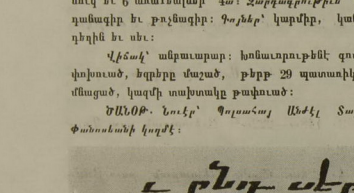

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

2բ [Սաղմոս] — *Քահանայք քո զգեցցին…*

3ա—28բ Ագօբֆ առաձնական պատարագիչ Բահանայն յառաջ եան զգեստաւորելն — *Որ զգեցեալ ես զլոյս…* 28բ Սրբոյ Աւետարանին որ ըստ Յոհաննու — *Ի Հօրէ լուսոյ… Սուրբ խաչիւս:*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԴՐՁՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

ա· 2ա Յիշատակ է Խորհրդատերտս Դաւուցի Մոենց Յահաճեսի Թորոսին եւ եղբօրն՝ Յահաճեսի Մելիոնին, իւր կողակցուն՝ Խանումին, Յահաճեսի Թորոսին կողակցուն՝ Յահաճեսի Կէզէլին, եւ Յահաճես[ի] Մելիոնին որդոյն՝ տիրացու Զօրայինի, եւ իւր կողակցուն՝ Կիւլտէնին, եւ որդոյն՝ Յարութիւնին, Կիւլտէնին Հօրն՝ Եզնատասին, Մօրն՝ Շահբէնէ, Յահաճեսի Թորոսն, որ հանդուցեալ է առ Քրիստոս, եւ իւր որդին՝ Յոհաննն, Տէր լուսաւորեսցէ իւրեանց հոգին եւ սուրբ յարքաւթեանն ժառանգեսցէ եւ կենդանի՝ անփորձ եւ անապական պա[հ]եսցէ, որպան մարմնի են՝ խաղաղ կենօք պահեսցէ, եւ յետ աստեաց ելանելոյն՝ արքայութեանն ժառանգեսցէ, եւ ինքն օրհնեալ է եւ օրհնեալ եղիցի· ամէն: Ո՛հ օրինակ անհամ եւ զրիչս անիմաստ:

բ· 29ա Գրեցաւ Խորհրդատերտս ի քաղաքն Սեբաստիա, ի թուականին մերում ՌՄԻԳ (1774), Փետրվարի Ժ (10)–ին:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՅԻ

1· 20բ—1ա (ԺԸ դ·) *Յիշեա Տէր եւ զհոգի որդոյն ըստացողի սուրբ Պատարագամատուց տէրարկիս, այսինքն՝ Թորոսին, Յոհաննին եւ զամերացն՝ Բոխկին, Հովիփսիմէին եւ Ուսկուհին: //Հանդո զնոսա եւ լուսաւորեա եւ դասատրեա ընդ սուրբս քո յարքայութեանդ յերկնից եւ արժանի արա ողորմութեան քո:*

2· (*Առանձին թերթիկ մը վրայ՝ չեզոքիր*) Կ· Պալսէն *Օբ·* Անժէլ Տալիա Փանոսեան *կը նուիրէ այս Խորհրդատերը Կաթողիկոսարանի ձեռագրաց մատենադարանին, Քիւ ՌՄԻԳ (1774):*

161

ՅԱՂԱԳՍ ԹԱԴԷՈՍ ԱՐՔԵՊՍ. ԹԷՔԻՐՏԱՂՑՒՈՅ

ԺԹ — XIX

Թուղթ՝ 12. դատարկ՝ 1ա—4ա, 5բ, 8բ—10բ, 12բ—4բ: *Գրակ*՝ 1×12: *Նիւթ*՝ թուղթ: *Մեծութիւն*՝ 33,3×22,6: *Գրութիւն*՝ միասիւն: *Գիր*՝ նոտրգիր: *Կազմ*՝ խաւաճարտակազմ:

Դիմանկար՝ Ներսէս կթղ. Աշտարակեցի՝ 4բ:

Վիճակ՝ բաւարար: կազմը անջատուած:

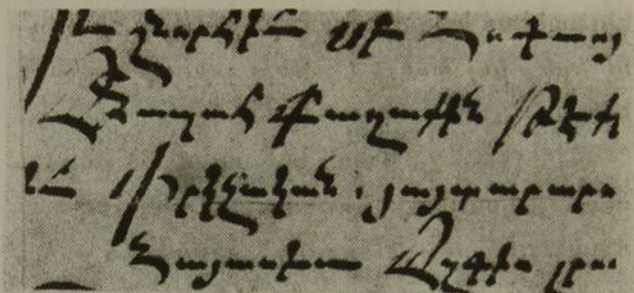

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ա. 5ա [Կոնդակ Յակոբ արքեպս. Թէքիրտաղցւոյ առ Թադէոս վարդապետ] — *Յիսուսի Քրիստոսի ծառայ Տէր Յակոբ արքեպիսկոպոս... արժանաւոր վարկանելով զձեռնասուն զաշակերտ մեր՝ զԹադէոս շնորհափայլ վարդապետ... տուաք նմա ըղծայրագոյն իշխանութիւն... Եղեւ այս եւ գրեցաւ ի 1844, ի Մարտի 21, ի Գալստեան կիւրակէն Մեծի պահոց, որ ի Թէքիրտաղ քաղաքին*:

բ. 6ա—բ [Ուխտագիր Թադէոս վրդ. Սեղբոսեանի] — *Ծառայ Քրիստոսի Աստուծոյ՝ Թադէոս վրդ. առաջնորդ Թէքիրտաղու, ծնեալ ի 1810 ամի... խմով ձեռամբ ստորագրեմ զայն իմ գրութիւն վասն ամենից իմում ուխտից եւ խոստմանց, յամի ազգական 1301 եւ փրկչական 1852, Օգոս. 16*:

գ. 7ա—բ [Կոնդակ Ներսէս կթղ. Աշտարակեցւոյ առ Թադէոս եպս. Սեղբոսեանի] — *Ներսէս ծառայ Քրիստոսի... Թադդէոս եպս. Սեղբոսեան վիճակաւոր Հայոց առաջնորդութեան Թէքիրտաղոյ... Յամի ազգական հազարերի հարիւր մէկ եւ փրկչական 1852, յՕգոստոսի 25, ի սուրբ էջմիածին. կաթողիկոս Ամենայն Հայոց՝ Ներսէս Աշտարակեցի*:

դ. 8ա [Կոնդակ Ներսէս կթղ. Աշտարակեցւոյ առ Թադէոս եպս.] — *Ներսէս ծառայ Քրիստոսի... սրբազան Թադդէոս եպս. վիճակաւորի... պարգեւեմք զՊնակ ականակուռ զարդարեալ... յամի ազգական հազար երեք հարիւր մէկ, եւ փրկչական* 1852, *յՕգոստոսի* 25, *ի սուրբ էջմիածին. կաթողիկոս Ամենայն Հայոց Ներսէս Աշտարակեցի*:

ե. 11ա—2ա Կենսագրութիւն Տ. Թադէոս Ս. արքեպիսկոպոսի... — *Ես ինքն՝ Տ. Թադէոս արքեպս. առաջնորդ քաղաքիս Թէքիրտաղու, յորում եւ ծնեալ ի 1810... զդէմ ունելով ամենայն աւեաց յարուցելոց ի ներքին եւ յարտաքին թշնամեաց, Տեառն շնորհիւ արիացեալ. ի 1868*:

զ. (*Առանձին թղթիկի մը վրայ. Յիշատակութիւն*) — *Ի ՌՄԿԸ* (1829)-*ին Սեպտեմբերի* (21)-*ին, ի Վարագայ սրբոյ Խաչի Բարեկենդանի կիրակէի աւուրն ի յատենի* Սուրբ Թագաւոր *եկեղեցոյ, ես՝ տիրացու* Յարութիւն, *առի դպրութեան երկրորդ աստիճան...* 1840 *Հոկտ.* 6, *ի յատենի* Թագաւորի *ընկալայ զաստիճան մասնաւոր իշխանութեան, ի նորոգ առաջնորդ* Յակոբ *արքեպիսկոպոսէ, Վարագայ Խաչի երկրորդ կիւրակէյի էր*:

Կնճադրոշմ՝ 5ա «*Յակոբ արքեպիսկոպոս* 1837», 7ա «*Է. Ներսէս եպիսկոպոսապետ եւ կաթուղիկոս Ամենայն Հայոց, ՌՄՂԲ* (1843)» (*Նաեւ*՝ 8ա):

ՐԱՐՈՋԱԳԻՐՔ

ԹՂ — XVII

Թուղթ՝ 59։ *Գրակ*՝ Ա—ԺԵ×19 (Ա—է, ԺԲ—ԺԳ չէ, ԺՒ 9)։ *Նիւթ*՝ բուղթ։ *Մնացուքիւն*՝ 29,5×21,1։ *Դրութիւն*՝ միասիւն։ *Գիր*՝ ևօտրգիր։ *Տող*՝ 35։ *Կազմ*՝ լաթակազմ։

Զարդարութիւն՝ բոչնագիր (սակաւ)։ *Գործեր*՝ կարմիր, դեղին եւ մուգ սրճագոյն։

Վիճակ՝ բաւարար։ Բազմաթիւ պրակներ թափուած, բաւմամբ ներծծուած եւ գրադաշտը գունաթափուած։

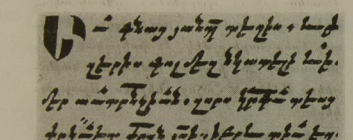

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1· 1ա—բ [Գարագ երկրորդ կիւրակէի Մեծի պահոց···] — *···այլ յարանուքեան դրկոյ եւ կամ ընդհ···*

բ· 1բ—2բ Մասն երրորդ՝ յԱւետարանն կեցոյին։ Եւ գնաց յանապատ տեղիս··· — *Այսմիկ Աւետարանի սրբոյ վերիս զոլ մեզ նկատելի եւ ի միտ առնելի···*

գ· 3ա—բ Մասն չորրորդ՝ Զեսայեայ։ Տէր ողորմեաց մեզ··· — *Այսմիկ կիրակէի այսու չորրորդ մասամբս նաեւ զոչէ ևսայի զզօրութիւն պահոց···*

դ· 3բ—4բ Մասն հինգերորդ՝ ի Պօղոսէ։ Աղաչեմ զձեզ եղբարք զբարեխամբ Աստուծոյ — *Ցայսմ կիրակէի եւ առաքեալն Պօղոս զոչէ զօրութեամբ···*

ե· 4բ—7ա Մասն վեցերորդ՝ յԱւետարանէ սրբոյ պատարագիս։ Մի՛ համարիք եթէ եկի լուծանել զօրէնս··· — *Եւ այսօրեայ սուրբ Աւետարանս բարձրապատիւ զոչմամբ ուսուցանէ մեզ···*

2· 7ա—9ա Գարագ երրորդ կիւրակէի Մեծի պահոց, ի նոյն քննաքանն։ Գոչեա զօրութեամբ···։ Մասն առաջին՝ զդարուն Նոյի։ Եւ ասէ Տէր ցՆոյ··· — *Թագաւորն Հառմիրոս զամենայն զապստամբ իշխանսն ժողովեալ հարցոյց, Քէ արդեօք կարելի՞ է զայնպիսի զանգակ յօրինել···*

բ· 9ա—11ա Կցորդ վերնոյն։ եւ ընդհ ընդ երրորդ դասս եւ համաքաւի աշտարակաշինութեան դաս, վասնորդ եւ յայսմ կիւրակէէդ եւ զայսմանէ լուր—*Ադդ, ի սմանէ երեք ինչ ասելի է, նախ զանուան վախճանէն···*

գ· 11ա—2բ Մասն երկրորդ՝ առ ընթերցուածն եսայեայ· Հաշտեալ եմ ընդ ձեզ տառապեալդ··· — *Ցերրորդ կիրակէիս զհաշտութիւն Աստուծոյ ընդ մարդկան բնութեանս···*

դ· 12բ—4բ Մասն երրորդ՝ յընթերցուածն Պօղոսի· Դարձակից եմք մեր··· — *Ցայսմիկ ընթերցուած առաքեալն զերկրքումբք զեղեցկօք փղովք զոչէ առ մեզ···*

ե· 14բ—6բ Մասն չորրորդ՝ առ Աւետարանն կեցոյին։ Ել ի լեառն կալ յաղօթս — *Ցայսմիկ աւետարանոջ նախ Տէր ոտ դանձն օրինակ ալօթից···*

զ· 16բ—7ա Մասն հինգերորդ՝ յԱւետարանէ սրբոյ պատարագիս։ Եւ էին մերձ առնա մաճառաւրք··· — *Առ բարի անուն վարդապետս, կուսին աշակերտաք···*

է· 17ա—8ա Առակ մոլորեալ ոչխարին։ Ո՞վ ոք իցէ ի ձեզ մարդ··· — *Ըստ նկարագրին յայտնի է բանն, զի յիրաւի ոչ զոյ այնպիսի ապուշ մարդ··· արդարեւ, Տէր զքոյ ի մոլորեալն եւ զարձուցանէ, փրկէ զանձն նորա ի մահուանէ, եւ ծածկէ զրազմութիւն մեղաց· տե՛ս եւ ցակղոյ կաթողիկոս։*

ը· 18ա—9ա Առակ դրամին կորուսելոյ եւ գտելոյ — *Առ ի չարժել զիարեսեանս եւ ղզպիրսն ի խնդիր կորուսեալ հոգւոց···*

թ· 19ա—22ա Գարագ աճառակին — *Հայրն մեր առ ի հաստատել զմիաս լսողաց, Քէ իսկապէս ուրախութիւն լինի յերկինս ի զարձ միոյ մեղաւորի···*

3· 22բ—4ա Գարագ ԺԲ· Ցաղագս սորոյ

Քառասնից· Որ յայրէ աբաթից զնա սիւն տանաքի··· — *Նախախնամօդն Աստուած հրամայեաց Մովսէսի ի սիւնս կարգել ի խոռանին···*

4· 24ա—9ա Ցաղագս շաբաթի աւուր տօնի Լուսաւորչին մուտն ի վիրապն. Դու ես վէմ··· — *Թէպէտ այս գովեստ յատկապէս սրբոյն Գևորգա առաքելոյն է, բայց հանդոյ Քուեցաւ ընծայել··· որպէս ասէ մեր հայր Տաթեւացին···*

5· 29ա—32ա Վեցերորդ կիւրակէ որ ուղիղ գնորհուրդ վեցերորդ դարձուն — *Աքանչելի չտեմարանն Հոգւոյն Աստուծոյ եւ անկշռելի չնորհաց նորին սրբազան հայրն մեր Ներսէս Շնորհալի···*

6· 32ա—5ա Քարոզ Ի· Ցաղագս Վազարու յարութեան շաբաթուն· Եթող գնա ի գոյ··· — *Զայս բան մարգարէն ի դիմաց բնութեանս մերոյ, ի բերանոյն Ադամայ խորհրդաբար երգէ···*

7· 35ա—40ա Քարոզ ԻԱ· Ցաղագս եօթներորդ կիրակէի՝ Ծաղկազարդին···: Մասն առաջին՝ զաստուածութենէն — *Նախանձոտ գպիրքն եւ փարիսեցիքն ասէին երբեմն. Մինչեւ ի՞րբ քահանս զոգիս մեր···*

8· 40ա—1ա Ցաղագս կտակի եւ սգոյ Մեծի ուրբաթուն. Սուգ միածնի սրա ինչ պատեակ — *Քան զամենայն ազգս եւ ցաւ եւ բարդոյն է ազէտն եւ ցաւն Միածնի···*

9· 41ա—2ա Ցաղագս զանազանից երեւմանց Տեառն ի յարութեան եւ յետ յարութեան — *Քանզի Տէրն մեր զանազանից անձանց երեւելով յորդորէ զմեզ առ զանազան առաքինութիւնս···*

10· 42ա—4բ Քարոզ ԻԶ· Ցաղագս Նար կիւրակէի. Եւ յետ ութ աւուր··· — *Մեծ է հոգ երկնային Հովուին առ կորուսեալ ոչխարն···*

11· 44բ—7ա Քարոզ ԻԸ· Ցաղագս Աղաւնահամատրան կիւրակէին. Մի է ազատին իմ··· — *Ցայսմիկ կիւրակէի եկեղեցի սուրբ տօնէ զսօն ամենայն եկեղեցեաց աչխարհի···*

12· 47ա—9ա Քարոզ ԻԹ· Ցաղագս վեցերորդ կիւրակէի Յինանցն, որ զկնի յարութեան Քրիստոսի· Ասէ Պետրոս՝ երբեմն ծուկն որսալ··· — *Որովհետեւ յամենայն կիւրակէս Յինանցս Տէրն մեր զանազան եւ բազմամբ հաստատեալ կամէր զաշակերտսն···*

13· 49ա—53ա Քարոզ Լ· Ցաղագս սրբոյ Համբարձման Տեառն մերոյ Յիսուսի· Եհան զնոսա ի Բեթանիա··· — *Նախընթաց օրինակ համբարձմանն Քրիստոսի յերկինս եղեւ վերացումն եղիայի···*

14· 53ա—6ա Ցաղագս եօթներորդ կիրակէի, որ ասի երկրորդ Ծաղկազարդ· Եւ եմուտ Յիսուս յերուսաղէմ··· — *Ահաբեկեալ սա գաղտագողիս գրէ, զերուսաղէմն յերկուս բաժանէ՝ ի վերին···*

15· 56ա—9բ Քարոզ ԼԱ· Ցաղագս Գալոտեաց Հոգւոյն Սրբոյ ի սուրբ Պենտէկոստէին· Եօթն զամսպարէ հրոյ բորբոքեալ···— *Եօթն զամսպարօքս եւ ի հոգեօքս խմանին Հոգիացնորհքն Հոգւոյն Սրբոյ··· Նա մոցէ իբրեւ զբոց հալոցի, եւ իբրեւ զօձառ լուանալեաց եւ նատցի ի ձուլել···* (շար. թախտ.)։

163

ԱՒԵՏԱՐԱՆ ՏՂԱՑՈՒԹԵԱՆ

ՌՄԶԳ — 1834

Գրիչ՝ Նասի՞պ Թասվիրենաց։

Թուղթ՝ 63։ դասաթղթ՝ 62բ—3բ։ *Գրագ*՝ 9×10 (Ա—Ը 8, Դ—Ի 4, ի 6, Ի 3)։ *Նիւթ*՝ բուդր։ *Մեծութիւն*՝ 26,6×19,9։ *Դրութիւն*՝ միասիւն։ *Գիր*՝ ճաղրգիր։ *Տող*՝ 23։ *Կազմ*՝ շագանակագոյն կաշեպատ խաւատարտ, ոսկեզօծ շրջազարդով։ *Գանգանակ*՝ 2-ական թերթ սկիզբը եւ վերջը։

Վիճակ՝ բաւարար։

Ծանօթ. *Մեփհանաքիւրը եղած է ե. քհնյ. Մկրտչին*։

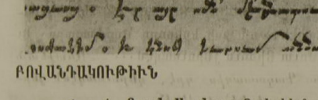

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ա. 1ա—4ա Գլուխ Ա. Վասն Յովակիմայ եւ Աննայի կնոջ իւրում ամլութիւն եւ յղութեան որ շնորհեցաւ նմա զաւակ օրհնութեան սուրբ կոյսն Մարիամ — *Եւ եղեւ յաւուրսն յամի սէրտքեան Օդոստոս կայսեր*...

բ. 4ա—5բ Գլուխ Բ. Վասն սրբոյ կուսին Մարիամու ծննդեանն ի տան հօր իւրոյ — *Եւ ի վայրկեան յարուցեալ Յովակիմ կոչեաց զհովիւսն*...

գ. 5բ—7ա Գլուխ Գ. Վասն սրբոյ կուսին սննդեանն որ եղեւ ի տանեարն սրբութեան զամս երկոտասանս — *Եւ իբրեւ լցան աւուրք մանկանա որ եղեւ*...

դ. 7ա—9ա Գլուխ Դ. Սրբոյ կուսին Մարիամու, տալ զնա ի կնութիւն Յովսեփայ րստ օրինադրութեան իւրեանց, պահել զկոյսն սուրբ զգուշութեամբ հաւատով ի Տէր — *Իբրեւ լցան աւուրք սրբութեան կուսին Մարիամու տաճարի անդ*...

ե. 9բ—13բ Գլուխ Ե. Վասն Աւետմանն հրեշտակապետին եւ բարեգործ զղութիւն սրբոյ կուսին — *Յայնժամ եղեւ առ նա բարբառ ի հրեշտակէն*...

զ. 13բ—4բ Վասն Մարիամու երթալն առ եղիսաբէթ ազգականն իւր — *Եւ յաւուր միում զմտաւ ածէր աւուրք կոյսն Մարիամ եւ ասէ*...

է. 14բ—6բ Վասն Մարիամու յայտնութեան գիտութիւն սուրբ եւ զպաշտելի Յովսեփայ եւ տալ նմա զգուրն փարթութեան — *Եւ ի վախել անդր յարուցեալ Յովսէփ ևն ի դարձն ի տունն իւր*...

ը. 17ա—9ա Վասն տրտմութեան Յովսեփայ եւ զրպարտելոյ զնոյն Մարիամ սմեղութեամբ դատապարտեալ — *Եւ ի կատարել աւուրցն այնոցիկ գայր հասանէր Յովսէփ ի տուն իւր*...

թ. 19բ—21ա Գլուխ Ը. Վասն Ծննդեան Տեառն մերոյ ի յայրին — *Եւ եղեւ ընդ աւուրսն ընդ այնոսիկ եւ հրաման ՕգոստոսԿայսերէ*...

ժ. 21ա—2ա Գլուխ Թ. Վասն նախամօրն Եւայի եւ Յովսեփու փութով հասանելի նոցա տեսանել զծնունդ ամենագովեալ սուրբ կուսին Մարիամու — *Եւ Իբրեւ գայն տեսեալ Յովսէփու եւ նախամօրն անկեալ յերկիր յերեսաց իւրոց*...

ժա. 22ա—բ Գլուխ Ժ. Վասն հովուացն որք տեսին զծնունդ Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի — *Անդա հովիւքն ի տեղւոյն յայնմիկ բնակեալ*...

ժբ. 22բ—7բ Գլուխ ԺԱ. Վասն գալըստեան մոգուցն յերկրպագութիւն նորածին մանկանն — *Եւ Յովսէփ եւ Մարիամ հանդերձ մանկամբն կացեալ ի յայրն*...

ժգ. 27բ—8բ Գլուխ ԺԲ. Վասն Քառասնօրեայ գալստեան Տեառն ի տաճարն քաղցր ընծայիւք — *Եւ յետ այսր ամենայնի որ եղեւ*...

ժդ. 29ա—բ Գլուխ ԺԳ. Վասն Հերովդէի խարիսն ի մոգուց եւ կոտորելոյ զմանկունս նորին ի Բեթլեհեմ — *Եւ իբրեւ եղեւ կատարեսցն նոցա ի գլուխ ամին*...

ժե. 29բ—31ա Գլուխ ԺԴ. Վասն սպանման Հերովդէի զՋաքարիայ քահանայապետն

ի տաճարն — *եւ իբրեւ անօրէն բռնաւորն ոչ կարաց իրաց հնարս գտանել…*

Ժգ. 31*ա*—5*բ* Գլուխ Ժե. Վասն հրեշտակին յայտնելոյ Յովսէփայ գնալ նոցա փախստական յԵգիպտոս ի ձեռաց փալաւոնի — *Յարուցեալ Յովսէփ վաղվաղակի էառ զմանուկն եւ զմայրն իւր…*

Ժէ. 36*ա*—8*բ* Գլուխ Ժզ. Վասն գնալոյ յերկիրն Իսրայէլի եւ բնակիլ աշխարհն Գալիլեացւոց, ի քաղաքն Նազարէթ — *եւ ի վախճան անդր յարուցեալ նոցա եկին անցանել յերկիրն Մովաբու…*

Ժը. 38*բ*—41*բ* Գլուխ Ժէ. Վասն փոխելոյ անտի եւ գնալն յերկիր Ասորւոց — *եւ ի դիշերին յայտնի յարուցեալ Յովսէփ էառ զմանուկն եւ զմայր իւր…*

Ժթ. 41*բ*—2*ա* Գլուխ ԺԸ. Վասն երթալոյ նոցա յերկիրն Գանանու եւ զտոյտ իւրոց զոր առնէր ցնուս — *եւ ընդ լուսանալ առաւուոն էառ Յովսէփ զմարիամ…*

Ի. 42*ա*—3*ա* Գլուխ ԺԹ. Վասն գնալոյ նոցա յերկիրն Իսրայէլի եւ տալ ուսումն դպրութեանն — *եւ յարեաւ Յովսէփ էառ զՄարիամ եւ զՅեսուս…*

Իա. 43*ա*—5*ա* Գլուխ Ի. Վասն տալոյ զՅեսուս Գամաղիէլի ուսումն գրոց — *եւ ի վաղիւ անդր յարեաւ Յովսէփ էառ տախտակ մի…*

Իբ. 45*ա*—9*բ* Գլուխ ԻԱ. Վասն գնալոյ նոցա ի քաղաքն Տապարիա եւ տալ զՅեսուս արուեստ ներկարարութեանն — *Յարուցեալ Յովսէփ ընդ առաւօտն անտի, էառ զՄարիամ եւ զՅեսուս…*

Իգ. 49*բ*—52*ա* Գլուխ ԻԲ. Վասն գնալոյ նորա յԱրեւմտեաց էաղաքն, զտոյտ իւրոց զոր առնէր Յեսուս մանուկ եւ յարութեանն — *Յարուցեալ Յովսէփ էառ զՄարիամ եւ եկեալ ի քաղաքն անտի դնացին…*

Իդ. 52*բ*—3*ա* Գլուխ ԻԳ. Վասն գնալոյ նոցա տրտնեան լերինն, տվայտիւն զոր առնէր Յեսուս — *Յարուցեալ Յովսէփ ընդ առաւօտն էառ զՄարիամ…*

Իե. 53*ա*—5*ա* Գլուխ ԻԴ. Վասն գնալոյ նոցա ի գիւղն Յէմմաուս եւ բժշկէր զհիւանդս եւ զսքանչելիսն զոր առնէր Յեսուս — *Իբրեւ զայն տեսեալ Յովսէփայ եւ Մարիամ, առեալ զՅեսուս ի գիշերին…*

Իզ. 55*ա*—6*բ* Գլուխ ԻԵ. Վասն հրեշտակին ազդ առնելոյ Յովսէփայ, գնալ ի քաղաքն Նազարէթ — *եւ յաւուր միում ի տեսլեան գիշերին…*

Իէ. 56*բ*—7*բ* Գլուխ ԻԶ. Վասն րազում բժշկութեանն զոր կատարեաց Յեսուս ի քաղաքն եւ ի գիւղն եւ այլ տեղիս տեղիս — *եւ յաւուր միում եկեալ Յեսուս գնաց մէկուսի…*

Իը. 57*բ*—9*բ* Գլուխ ԻԷ. Վասն մարգարէից աւանդութեանն զգրեալսն կատարելոյ եւ օրինացն զոր առնէր Յեսուս — *եւ Յեսուս դարձեալ գօրութեամբ Հոգւոյն գնաց…*

Իթ. 59*բ*—62*ա* Գլուխ ԻԸ. Վասն գատտրութեանն Յեսուսի, զոր առնէր ի մէջ երկուց զինուորաց — *եւ եղեւ Հեզեւտաանեն բորգի աւուրն խորհեր Յեսուս սակաւ մի յայտնել զանձն մարդկան… եւ Յեսուս օրհնեաց գնոսա եւ նոքա գնացին խաղաղութեամբ ի ճանապարհս իւրեանց։*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԴՐՁՈՒԹԵԱՆ ԹԱՄԱՆԱԿԻ

62ա Թրեցաւ ձեռամբ տիրացու Նասիպի՝ Թասվիրենեան։ 1834։

3ա Յովհաննէս էնկ. Մկրեան ծանօթութիւն մը արձանագրած է մատենիս մասին։

164

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն

Թ–ԺԸ — IX–X

Գրիչ՝ Գրիգոր:

Թերք՝ 135: *Գրակ*՝ Ա—ԽԳ×8 (Ա—ԺԵ, ԺԷ, ԻԲ—ԻԸ չիւ. Ա, ԼԲ—Լէ թռիչք, ԺԶ 4, ԻԳ 6, ԻԳ 5: *Նիւթ*՝ մագաղաթ: *Մեծութիւն*՝ 23,2×16: *Գրութիւն*՝ միասիւն: *Դիր*՝ բոլորագիծ երկաթագիր: *Տող*՝ 23:

Վերջնագրչ՝ բիբհոռնիկ մը՝ 23^{p2}: *Լուսանցագրչ*՝ բուսակաձ (սակաւ): *Գոյներ*՝ մարնիջագոյն, դեղին, կապոյտ եւ կանաչ:

Վիճակ՝ բաւարար: Խոնաւութենէ կարգ մը թերթեր վնասուած, բազմաթիւ պրակներ թափուած, անկազմ, վերջին թերթին քանիքը գունաթափ:

Տես՝ Օ. Ն. Ակինեան, *Քիւ* 34:

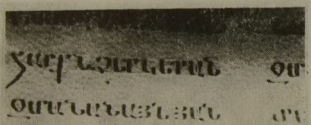

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. 1^{w1}—23^{p2} *Աւետարան ըստ Մարկոսի (սկիզբ՝ Զ. 6)*:

2. 24^{w1}—78^{w1} *Աւետարան ըստ Ղուկասու*:

3. 78^{w2}—135^{p2} *Աւետարան ըստ Յովհաննու (վերջ՝ Ի. 20)*:

Ունին լուսանցային համարաթղթաւ:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

23^{p2} Գրիգորի *Ի գրեալ*:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՅԻ

78ա *Զտառապեալ դերեսս՝ զմկրտիչ առաքեալն վարդապետս աղաչեմ յիշման արժան առնել մխով Տէր ողորմիւ, որ զսուրբ Աւետարանս բերի ի վանքս Արգելան եւ ետու կազմել, զի ձեզ ասելն դիւրին ի եւ ինձ կարի սկիտանի, եւ Աստուած ձեզ ողորմեսցի. ամէն. ի թվին ՊՀԷ* (1428):

165

Վ Ա Ր Ք Հ Ա Ր Ա Ն Ց

ԺԷ — XVII

Գրիչ՝ Արիստակէս երէց։

Թերթ՝ 471։ *Պրակ՝* Ա—ԼՁ×12 (Ա—Դ չիք, Ե 7, Զ, ԺԸ 11, ԼՁ 6)։ *Նիւթ՝* թուղթ։ *Մեծութիւն՝* 29,3×20,6։ *Գրութիւն՝* երկսիւն։ *Գիր՝* բոլորգիր։ *Տող՝* 34։ *Լուսանցակողեր՝* կարմիր։

Գլխազարդ՝ գլուխներու սկիզբը։ *Լուսանցազարդ՝* բուսական եւ թռչնային (սակաւ)։ *Զարդագրութիւն՝* թռչնագիր եւ հանգուցագիր (սակաւ)։ *Գոյներ՝* կարմիր եւ կապոյտ։

Վիճակ՝ բաւարար։ խոնաւութենէ գունափոխուած, ցեցակեր, բազմաթիւ պրակներ եւ թերթեր թափուած, կազմալոյծ՝ փեղկերը ինկած։

ԾԱՆՕԹ․ Հ․ Ն․ Ակինեան, Թիւ 5։

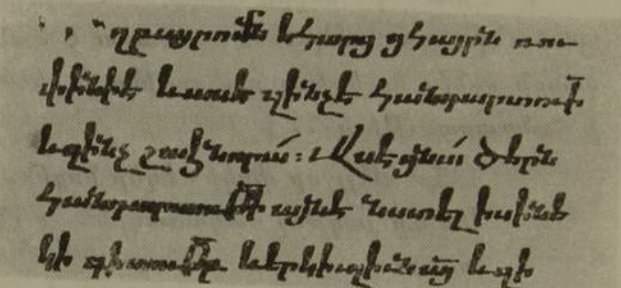

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1․ 1ա^{1}—8բ^{2} [Վասն հանդարտութեան]— *… Աստ ցնա եկեալ եղբայրն․ Հայր, արի զի հարցից զքեզ․ աստ ցնա ծերն․ Ոչ յարեայց…*

8բ^{2} [Ոտանաւոր*] — *«Ծգնաւորօքն յանապատին, / Հետեւողաց կենաց ճայնին…»* (8 *տող*)։

2․ 9ա^{1}—22ա^{2} Գլուխք չորրորդ․ Բանք սուրբ հարցն յաղագս զգջութեան եւ քաղցր արտասուաց — *Ասաց հայրն Անտոն․ Առաջի աչաց քոց կալցես միշտ զերկիւղն Աստուծոյ…*

բ․ 22ա^{2}—7ա^{1} Վասն ապաշխարութեան հոգոց եւ ճշմարիտ քրննութեան վարուց սուրբ հարցն պարտելոցն — *Ապաշխարութիւն է վերաբազմեալ ընդ մկրտութեան…*

գ․ 27ա^{1}—8ա^{1} Ձեղջ եւ ապաշխալութիւն Տայասայ պոռնկին — *Եղբայրք իմ սիրելիմ, պատմեմ ձեզ սքանչելիս եւ պայծառ ապաշխարութիւն զՏայասայ…*

դ․ 28ա^{1}—բ^{2} Ձեղջ եւ դարձ Մովկիմոսի խաքշիկ աւազակին — *Ցաւուրս բարեպաշտ արքային Մօրկայ, էր խափշիկ աւազակն ի սահմանս Տանեփայ…*

ե․ 28բ^{2}—9բ^{2} Ձեղջութիւն երիտասարդի — *Ծերն մեծ՝ հայրն Յոհաննէս պատմեաց այսպիսի ինչ…*

զ․ 29բ^{2}—30ա^{2} Զղջութիւն քվեր մայրելոյ — *Պատմեաց ոմն ի հարանց, եթէ ի Թեսաղոնիկէ են վանք մի կուսանաց…*

է․ 30ա^{2}—2ա^{1} Զղջութիւն Պարասքեւէ — *Ի քաղաքին Աղէկսանդրու էր Կիրակոս եւ քոյր նորա Պարասքեւի…*

32ա^{2} *«Որք զաղօթից ըղշնորհս առին, / Եւ զարտասուց յորդ վըտակին…»* (8 *տող*)։

3․ 32ա^{2}—44ա^{2} Գլուխ հինգերորդ․ Վասն պահոց — *Ելին երբեմն եղբարք առ հայրն Անտոնիոս Իսկիտոյ…*

բ․ 44ա^{2}—5ա^{1} Սրբոյն Նեղոսի․ Վասն որկրամոլութեան — *Սկիզբն պտղաբերութեան ծաղիկ եւ սկիզբն առաքինութեան գործոյ համբերութիւն…*

45ա^{1} *«Ընդ բազմօրեայ քաղցից նոցին, / Տուր ինձ ըղհաց երկնային…»* (8 *տող*)։

4․ 45ա^{2}—63ա^{1} Գլուխք վեցերորդ․ Բանք խրատուց սուրբ հարցն ամենեցուն, վասն զգուշանալոյ մեզ ի պատերազմաց պոռնկութեան — *Ասաց հայրն Անտոնիոս, եթէ ունին մարմինք մեր բնական շարժութիւնք…*

բ․ 63ա^{1}—4ա^{1} Նեղոսի սուրբ հօրն յաղագս պոռնկական խորհրդոց — *Զգաստութիւն ծնանի զժուժութիւն, իսկ որովայնամոլութիւն է մայր զեխութեան ախտից…*

64ա^{2} *«Փրկեա եւ զիս Տէր ընդ նոսին, / Ցայրեցմանէ չար խորհրրդին…»* (20 *տող*)։

5․ 64բ^{1}—70ա^{1} Գլուխ եւթներորդ․ Վասն անընչութեան եւ ոչ պահելոյ ստացուածոց,

* Մաշտոցի անուան Մատենադարանի գիտաշխատողներէն օրիորդ Արմինէ Քէօշկէրեան պարզած է, որ այս եւ յաջորդ ոտանաւորները քաղուած են Ն․ Շնորհալիի «Յիսուս Որդի»էն։

եւ վասն այլոց առաքինութեանց իւրաքանչիւր խրատք սրբոց հարցն — *Հրաժարեալ ոմն յաշխարհէ եղբայր, եւ զինչս իւր բաժանեաց աղքատաց...*

բ. 70*ա*^{1}—*ա*^{2} Վասն քամքասելոյ — *Հարցեալ եղեւ Յովհաննէս կարճահասակն, թէ զիարդ կարէ մարդ աղտեղեալ բանբ[ա]սել զայլս...*

գ. 70*ա*^{2}—*բ*^{1} Վասն զղջման — *Այր, ոմն որ յաւազակաց էր զղջացեալ, եկն առ ծեր ոմն մեծ...*

70*բ*^{1} «*Որք ի խուն փոքու նիւթին,/ Ագահութեանըն տիրեցին...*» (8 *տող*)։

դ. 70*բ*^{1}—1*ա*^{2} Վասն հօրն Նեղոսի վասն արծաթսիրութեան — *Արմատ ամենայն չարեաց արծաթսիրութիւն եւ անուցանէ իբրեւ զոստս չարս...*

6. 71*բ*^{1}—89*ա*^{1} Գլուխ ութերորդ. Բանք սուրբ հարցն ամենից, որ յարուցանէ զմեզ ի քաջութիւն յարիութիւն եւ ի համբերութիւն եւ ի ճգնութիւնս կրօնաւորական — *Գնացին երբեմն եղբարք առ հայրն Անտոնիոս եւ ասեն ցնա...*

բ. 89*ա*^{1}—92*ա*^{1} Վարք աղախնոյն Քրիստոսի Թէոդորայի — *Յաւուրս Զենոնի արքային ի քաղաքին Աղեքսանդրիայ էր Թէոդորայ առն կին...* (*նոյնը՝* § 24 *էջ*. 325*ա*^{1}—9*ա*^{1})։

92*ա*^{1} «*Քաջ եղելովքն արիութիւն, / Ընդ ձանձրութեան մէջաւրէին...*» (16 տող)։

7. 92*ա*^{2}—8*ա*^{2} Գլուխ իններորդ. Խրատք եւ բանք սուրբ եւ երանելի հարցն ամենեցուն, առ այն եթէ ոչ է պարտ առնել ինչ ի ցոյցս մարդկան — *Լուաւ հայրն Անտոնիոս վասն մանուկ կրօնաւորի ումեմն...*

բ. 98*ա*^{2}—*բ*^{2} Նեղոսի սուրբ հօրն Յաղագս սնափառութեան — *Սնափառութիւն է ախտ անբնական...*

98*բ*^{2} «*Որք եւ հպարտք փառամոլին, / Յաղթող դատն յասպարիսին...*» (4 *տող*)։

8. 99*ա*^{1}—105*բ*^{2} Գլուխ տասներորդ. Թէ պարտ է զգուշանալ մեզ յամենայն զօրութենէ մերմէ, ի դատելոյ եւ ի բանբասելոյ զեղբայրն — *Պատահեաց երբեմն փորձութիւն եղբաւր ումեմն ի վանս հօրն Եղիայի...*

բ. 105*բ*^{2}—7*ա*^{1} Նեղոսի սուրբ հօրն վասն հպարտութեան եւ ամբարտաւանութեան — *Հպարտութիւն է ախտ զայրացեալ եւ ուռուցեալ փքով...*

107*ա*^{1}—*ա*^{2} «*Բայց որ ետուր գործի բանին, / Զմիտս եւ լեզու չունչ աւդային...*» (16 *տող*)։

9. 107*բ*^{1}—34*բ*^{1} Գլուխ մետասաներորդ. Վասն աստուածային դատաստանացն եւ ընտրելոյ զբարին ի չարէն եւ ակնառութեամբ ի չար առնել — *Ասաց հայրն Անտոնիոս. Բազումք ճշնեցին զմարմինս իւրեանց ի ճգնութիւնս...*

բ. 134*բ*^{1}—5*ա*^{2} Նեղոսի սուրբ հօրն խրատ վերակացուացն — *Նաւավար տգէտ պատրաստ է ի կորուստ եւ վարդապետ անխրատ կորուստ է աշակերտաց...*

գ. 135*ա*^{2}—*բ*^{2} Նորին սուրբ հօրն Նեղոսի պատուէր առ մանկունսն — *Պարտ է մանկանցն ճգնել եւ կրթել ըզմարմինս իւրեանց ի հանդարտութիւն...*

135*բ*^{2} «*Այլ որ փրկիչ եղեր նոցին, / Ետուր յաղթել հակառակին...*» (10 *տող*)։

10. 136*ա*^{1}—45*բ*^{1} Գլուխ երկոտասաներորդ. Իբրեւ թէ պարտ է մեզ միշտ արթուն եւ զգաստ լինել — *Ասաց հայրն Անտոնիոս, եթէ տեսի կրօնաւորք, որք զկնի աշխատութեանց եւ ճգնութեանց անկան...*

բ. 145*բ*^{1}—6*բ*^{2} Սուրբ հօրն Նեղոսի վասն աղօթից, թէ զիարդ արթուն եւ պատրաստ— *Աղօթք խօսք են մտաց առ Աստուած...*

գ. 146*բ*^{2}—7*ա*^{2} Նորին վասն ձանձրութեան — *Ձանձրութիւն է լքումն անձին...*

11. 147*ա*^{2}—50*ա*^{1} Գլուխ ԳԺ-ան. Եթէ պարտ է մեզ անդադար եւ արթուն աղօթել յամենայնի եւ յամենայն ժամ — *Եղբայր ոմն եհարց Անտոնի եւ ասէ. Զի՞նչ է բանն Ղեւտացւոցն գրոցն...*

բ. 150*ա*^{1}—*բ*^{1} Սուրբ հօրն Նեղոսի Վասն տրտմութեան որ խափանիչ է աղօթից — *Տրտմութիւն է տխրութիւն անձին...*

12. 150*բ*^{2}—62*բ*^{1} Գլուխ չորեքտասաներորդ. Եթէ պարտ է մեզ աւտարասէր լինել եւ ողորմութիւն առնել խնդութեամբ եւ լրջմտութեամբ — *Ասաց հայրն Ապողոն վասն ընդունելութեան զեղբայրսն...*

բ. 162բ^{1}—5ա^{2} Վասն Պետրոսի մաքսաւորին — *Յարբրկեցոց աշխարհէն էր ոմն մեծատուն յոյժ...*

գ. 165ա^{2}—70ա^{2} Վարք եւ պատմութիւն կամաւոր աղքա[տա]ցելոյն Յոհաննու վասն սիրոյն Քրիստոսի եւ յուսոյ արքայութեան— *Յամս ժամանակաց Թագաւորութեան Արկադէոսի՝ որդւոյ մեծի Թէոդոսի...*

170ա^{2}—բ^{1} «*Բայց զինչ ասեմ իմոյ անձին, / Ախտասիրիս բոլորովին...*» (20 տող):

դ. 170բ^{1}—81ա^{2} Պատմութիւն վարուց առն Աստուծոյ կամաւոր աղքատացելոյն վասն Քրիստոսի որոյ անուն կոչի Ալիքսիանոս, ի Մարտի ԺԵ — *Այր ոմն էր ի Հռոմ քաղաքի մեծատուն յոյժ...*

13. 181բ^{1}—90ա^{2} Գլուխ հնգետասաներորդ. Եթէ պարտ իցէ առ հոգեւոր հայրս եւ վարդապետս ստանալ հնազանդութիւն — *Ասաց հայրն Անտոն, եթէ հընազանդութիւն եւ պահք հնազանդեն զգազանս...*

14. 190բ^{1}—211ա^{2} Գլուխ վեշտասաներորդ. վասն բարուք խոնարհութեան եւ որք նոքօք լուսաւորեալք են — *Հայեցաւ երբեմն հայրն Անտոնիոս ի դատաստանսն Աստուծոյ...*

բ. 211ա^{2}—3ա^{2} Ճառ վասն խոնարհութեան — *Առաջին աստիճանն այս է, որպէս զի կրօնաւորն ունիցի առաջի աչաց զերկիւղն Աստուծոյ...*

213բ^{1} «*Որ եւ հպարտ փառամոլին, / Յաղթող դատն յասպարիս[ի]ն...*» (8 տող):

գ. 213ա^{2}—բ^{1} Եւ դարձեալ բան վասն խոնարհութեան — *Տեարք եւ եղբարք, գիրք սուրբք ձայնեն...*

15. 213բ^{2}—6բ^{2} Գլուխ եւթն եւ ժ–երրորդ. վասն անյիշաչարութեան, որ է նմանութիւն Աստուծոյ — *Ասաց հայրն Անտոնիոս. Յորժամ ոք ծածկեսցէ զյանցանս ընկերին...*

216բ^{2} «*Որ զօրինակ հօր քո վերին, / Անախտութեամբ յանձինս բերին...*» (16 տող):

16. 217ա^{1}—23բ^{2} Գլուխ ութեւտասներորդ. վասն սիրելոյ զԱստուած եւ զընկերն — *Ասաց հայրն Անտոնիոս ես ոչ երկընչիմ յԱստուծոյ այլ սիրեմ զնա...*

223բ^{2} «*Որք ի բոլոր սրտէ անձին, / Մաքուր սի[ր]ով քեզ սիրեցին...*» (6 տող):

17. 224ա^{1}—46ա^{2} Գլուխ ինն եւ տասներորդ. վասն հոգէտես հարցն... — *Անտոնիոսի հօրն յայտնեցաւ երբեմն մինչ էր յանապատին, եթէ իցէ ի քաղաքին հաւասար քեզ բժիշկ ոմն...*

246ա^{2}—բ^{1} «*Արդ պաղատիմ հայցմամբ նոցին, / Որք մաքրեցան հոգով քոյին...*» (20 տող):

18. 246բ^{2}—55բ^{1} Գլուխ Ի–երրորդ. վասն նշանազգեաց եւ սքանչելագործ հարցն — *Ասէին վասն հօրն Ամոնի, եթէ գընայր յանապատին ընուլ ջուր...*

255բ^{1} «*Սքանչելագործ վարուք նոցին, / Բուժեա զցաւս իմոյ անձին...*» (8 տող):

19. 255բ^{2}—61բ^{2} Գլուխ քսանեւմիներորդ. վասն քաղաքավարութեան նոցին, որ զամենայն վարս ուղղեցին առաքինութեամբ — *Աղօթէր երբեմն հայրն Անտոնիոս ի խցի իւրում...*

բ. 261բ^{2}—3բ^{1} Վասն սուրբ հօրն Տիմոթէոսի, զոր պատմեաց սուրբ հայրն Պափնուտիոս — *Ի միում աւուր փութացայ ընթանալ եւ լինել ինձ ի ներքսագոյն անապատն...*

գ. 263բ^{1}—72ա^{1} Վարք եւ պատմութիւն սուրբ հօրն մերոյ երիցս երանելոյն Օնոփրիոսի անապատականի, զոր պատմեաց մեզ սուրբ հայրն Պափնոտիոս — *Եւ դարձեալ միւսանգամ վարանէր զիս խորհուրդք իմ...*

272ա^{1} «*Որք զամենայն վարս ուղղեցին, / Մարմնով եղեն իբր անմարմին...*» (12 տող):

20. 272ա^{2}—3բ^{2} Գլուխ քսանեւերկու. խօսք եւ մտածութիւն եւ խորհուրդք երկոտասան միայնակեցաց — *Ժողովեալ ի միասին միայնակեացք սուրբ լերինն...*

273բ^{2} «*Զանազանեալ վարուք նոցին, / Եւ ծաղկերանդ քեզ ընծային...*» (11 տող):

21. 274ա^{1}—5բ^{2} Գլուխ քսան եւ երեք. վասն քաղաքավարութեան առաքինութեամբ զարդարելոցն — *Խորհեալ ուխտեցին առ միմեանս երբեմն երկու եղբարք համահարք՝ գնալ լինել կրօնաւորս...*

22· 275բ²—6բ¹ Գլուխ իսան եւ չորս· Բանիճ հոգեւորէ սուրբ հարցն, որ ի ճգնութիւնս ծերացեալ էին· համառօտ պատմութիւն գուցումն առաքինութեանց — *Հարցին ոմանք ի հարցն ցուսրբն Աթանասիոս Ալէքսանդրու եպիսկոպոսն, եթէ որպէս հաւասար է որդի Հօր···*

23· 276բ²—9ա² Գլուխ իսան եւ հինգ· Բանիճ խրատու հարց համառօտիւ առ սուրբն Մակարիոս — *Հրց· Թէ որպէս պարտ է կրօնաւորի կեալ ի սենեկի իւրում: Պտ· Իբր զի հրաժարեցեալ ի գիտութենէ բազմանց···*

24· 279բ¹—80ա² Գլուխ իսան եւ վեցերորդ· Պատմութիւն վասն Պօղոսի Լուստրացւոյ — *Պատմս ոմն Լ[ու]ստրացի, որ էր պատուով ի Լուստրինոս···*

բ· 280ա²—1բ² Վարք երանելոյն եւ երջանիկ հօրն Ապայուրայ — *Տեսաք այր մի յերկրէն Թեբայիցւոց Ապա[յ]ուր անուն նորա···*

գ· 281բ²—2ա¹ Տեսանէաք մեք անդ ի կողմանս Թեբայիցւոց հայր մի Ամոն անուն նորա···

դ· 282ա¹—ա² Վարք հօրն Աբասի — *Տեսանէաք եւ այլ ծեր ոմն մեծ···*

ե· 282ա²—3բ¹ Վարք Պեղենիոսի — *Տեսաք այլ ծեր մի Պեղենիոս անուն, արուեստիւ դարբին···*

զ· 283բ¹—4ա² Վասն սմանչելեացն որ յԱնտիոք ի վանս կուսանացն եղեն — *Պատմեաց մեզ ոմն ի հարանցն որ բնակեալ էր ի Տորոս, եթէ վանք մի էր կանանց կուսացեալ նոցա···*

է· 284բ¹—6ա² Վարք երանուհի կուսին Մարիամու որ Մարիննս անուանեցաւ — *Էր այր մի ի Բիւթանիայ, որում անունն էր Եւագրոս···*

ը· 286ա²—7ա¹ Վասն բարձրամիտ անապատակաճին — *Պատմեաց ծերն եւ սուրբ հայրն Աթոռնիոս, եթէ եկն առ իս ոմն մի յանապատական միաբանակեացն···*

ի· 287ա¹—91ա² Պատմութիւն վարուցն Յոհաննու Գրնեցոյն — *Ցերկրէ փխենիկեցւոց էր Յոհաննէս, ի քաղաքէն Կեսարու···*

ժ· 291բ¹—5բ¹ Պատմութիւն եւ վարք երանելի սուրբ հօրն Մակարայ անապատականին· Սկիզբն արասցուք պատմութեան երանելոյն Մակարայ — *Եւ՝ կեղտն եղէ ընդ երանելոյն Մակարայ զոմն ի···*

295բ¹ «*Ալլ եա հայցմամբ նահատակին, / Եւ համբերող ճգնաւորին···* (8 տող)։

Ժա· 295բ¹—6ա¹ Վասն որ զդրախտին լեառն գտին եւ զստուերսին հասեալ տեսին— *Ի ժամանակս Տեառն Ներսէսի Կլայեցոյ Հայոց···*

Ժբ· 296ա¹—9բ¹ Երանելոյն Մարկոսի որ իսան մզոնաւ մերձ դրախտին բնակէր· գրեաց զպատմութիւն Թէոփիլոս կրօնաւորն զվարս նորա — *Ի վանսն Տեառն Ասկլիպոսի, որ է ի Մէյպատեաս Աւորոց, բընակէր եա՝ Թէոփիլոս···*

Ժգ· 299բ¹—301ա² Վարք Սրապիոնի սուրբ ծերոյն — *Սրապիոն այր երկիւղած եւ ազնուական եղեւ միանակեաց···*

Ժդ· 301ա²—7բ² Լը· Վարք սրբոյ Մարկոսի միայնակեցի, որ բընակեալ էր ի լերինն Թարմակիայ, զոր ասաց երանելի Սրբապիոն սուրբ հայրն — *Պատմեաց երանելի Սրապիոն մինչ էր նա ի Մեսեա, որ ի Միջագետս եգիպտոսի···*

Ժե· 308ա¹—10ա¹ Լթ· Վարք Պօղոսի միայնակեցի — *Պատ էր այր հողագործ···*

Ժզ· 310ա¹—4բ² Ի· Վարք Պօղոսի անապատականի — *Եւ բազումս բազում անգամ խնդիր լինէր եթէ յումմէ ումեքէ սկսաւ զաւագին բնակել յանապատ···*

Ժէ· 314բ²—7բ² Խա· Վարք երանելոյն Մարտիրոսի կրօնաւորի — *Ծառայն Աստուծոյ Մարտիրոս էր ի կեսարիայ Պալեստինեա···*

Ժբ· 317բ²—8բ² Խբ· Վարք երանելոյն Սիմէոնի Սիւնակացւոյն — *Երանելին Սիմէոն էր ի քաղաքին Անտիոքա Աւորոց, ի ժամանակս բարեպաշտ արքային Լեւոնի···*

Ժք· 319ա¹—20բ¹ Խգ· Վարք երանելոյն Իլարիոնի կրօնաւորի — *Երանելի հայրն մեր Իլարիոն էր յաւուրս սրբոյն Կոստանդիանոսի մեծ արքային ի Գազայ քաղաքէն···*

Ի· 320բ¹—5ա¹ [Խդ]· Վարք ազախնոյն Քրիստոսի Եփրոսիներս — *Եղեւ այր ոմն մեծատուն յԱղեքսանդրիայ քաղաքին, որում անուն էր Պաֆնուտիոս···*

Իա· 325ա¹—9ա¹ Խե· Վարք ազախնոյն Աստուծոյ Թէոդորայ — *Յաւուրս Զենոնի արքային ի քաղաքին Աղեկսանդրիայ էր Թէոդորայ առնչիկին··· (Նոյնը՝ § 6 բ, 89ա¹—92ա¹)։*

իբ· 329*ա*^{2}—31*բ*^{2} Ա֊Զ· Վարք երանելոյն Մարիամու եգիպտացւոյն — *Կինս այս էր ի քաղաքէն Աղեկսանդրիայ եգիպտացւոց*...

իգ· 331*բ*^{2}—6*ա*^{2} Ա֊Է· Ասաց ծերն· *Գնացէք ես եւ իմաս[ա]սէրն Մարկոնիոս երբեմն յԱղեկսանդրիա առ արբայն Պօղոս*...

իդ· 336*բ*^{1}—41*բ*^{1} Ա֊Ը· Աբբա Եփրեմի Խոբին Ասորոյ ասացեալ յաղագս զղջման — *Հոգեւորապէս նորոգեսցուք եւ մի՛ մարմնով ըստ մարմնոյ, այլ՝ ըստ հոգւոյ*...

341*բ*^{1} Ազօթ — *Ով, որ անեղդ ես եւ արարիչ, զոր ոչ երկիր տանել հանդարտի*...

իե· 341*բ*^{1}—5*ա*^{1} [Ա֊Թ]· Սուրբ հօրն Նեղոսի խրատ պիտանի — *Լաւ է յիատակ խորհրդով ննջել, քան պիղծ խորհրդով ազօթս մատուցանել*...

իզ· 345*ա*^{1}—6*ա*^{1} Խրատ սուրբ հարցն— *Որք կամիցի Քրիստոսի Աստուծոյ հաճոյ լինել առաքինութեամբ*...

իէ· 346*ա*^{1}—7*ա*^{1} Ը· Վարք երանելոյն Մարկոսի Սալոնի, որ է ՅիմարաՔիւն էր Սկիւթայ լերինն, զի աւազ հայրն ի տարւոջ մ'ծնանդամ...

իը· 347*ա*^{1}—50*բ*^{1} Ը֊Ա· Վարք երանելոյն Սիմէոնի որ վասն Քրիստոսի ապուշացաւոյ եւ ծռհանութեան անպատկանելի — *Սիմէոն եւ Ցոհաննէս էին յԱսորոց յերկնահայ քաղաքէն*...

իթ· 350*բ*^{2}—1*ա*^{1} Ը֊Բ· Բանիք հօրն Ցոհաննու Աստուածաբանի ասացեալ ազդմամբ սուրբ Հոգւոյն ի խնդրոյ միանձանց··· — *Թողութիւն չնորհեա եղբայր, զի եղէ ի մոլ իւրում ակամայ ի գիրս յայս եւ զարհուրեցայ*...

լ· 351*ա*^{1}—2*ա*^{1} Ցաղագս զգաւշանալոյ յամենայն չար ախտից եւ պատուիրանապահութեան — *Որ արգելու զերեսն իւր ի բառնալ բանից, լռեցուցանէ զսիրտ իւր ի չար ախտից*...

25· 352*ա*^{1}—4*բ*^{1} Ը֊Գ· Դաւանութիւն պատուականն եւ ցանկալի յայծ հաւատացեալ ի մի ի բազմաց ասացեալց վարդապետաց — *Մոռանալիմ եւ հաւատամ զզուսպեռութիւն զամենասուրբ երրորդութիւն*···

բ· 354*բ*^{1}—6*բ*^{1} Ցաղագս մարդացելոյ Բանին Աստուծոյ դաւանութիւն — *Դարձեալ դաւանեմ եւ հաւատամ զմարդեղութիւնն Տեառն այսպէս*...

դ· 356*բ*^{1}—7*բ*^{2} Ը֊Դ· Սրբոյն Աբրահամայ եւ սրբոյն սքրա եփրեմի ասացեալ խոստովանութիւն — *Եւ արդ, հրաժարելով ի սատանայէ եւ յամենայն խաբէութենէ նորա*...

դ· 357*բ*^{2}—8*բ*^{1} Ի նոյնի սրբոյն Նարեկացւոյն ասացեալ ըստ գտանց հաւաքեալ խոստովանութիւն — *Եւ ահա հրաժարեալ ի սատանայէ եւ յամենայն արկածից ներգործութեանց նորա, եկեալ առ Տէրն*...

ե· 358*բ*^{1}—9*բ*^{1} Հաւաքեալ խոստովանութիւն ի սրբոյն Եւագրեա բանից — *Հրաժարելով ի գործոց եւ ի խաբէութենէն սատանայի եկեալ առ Տէր Աստուած իմ, խոստովանիմ եւ հաւատամ*...

զ· 359*բ*^{1} Արձակման ազօթ արարեալ մեծի րաբունապետին Գրիգորի — *Ողորմեացի քեզ Աստուած մարդասէրն*...

է· 359*բ*^{1}—62*բ*^{2} Սրբոյն Գրիգորի Նարեկացւոյ բանի պիտանիք հաշտեցուցիչէ ընդ Աստուծոյ խոստովանութէն — *Այլ ես անպիտան յամենայնի եւ որքան բան զօրէ պարսաւեալս, որ մինչ դեռ արթուն եմ Նրբեհեմ*...

ը· 362*բ*^{2}—3*ա*^{1} Ազօթ արձակման — *Բանն Աստուած էակից Հօր եւ համապատ Սուրբ Հոգւոյն*···

26· 363*ա*^{1}—71*բ*^{1} Ը֊Ե· Պատմութիւն որդոյ թագաւորին Հռոմայ որդոյ, որոյ անունն էր Ներսեհ, որ թողեալ զամենայն եւ կրօնաւորեցաւ ի վանքս սուրբ հօրն Անտոնի— *Պատմել մեզ զվարս բարեպաշտիցն երկիւղ է*... *եւ փառաւորէ զփառաւորիչն իւր՝ Քրիստոս Աստուած, որում փառք*··· *ամէն*։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

ա· 272*ա*^{1} *Ով ընթերցողք, աղաչեմ յիշել եւ զանարժան գրիչս Արիստակէս երէցս եւ զուգ այլ յիշեալ լինիլիք առաջի Աստուծոյ մերոյ, որ է աւրհնեալ յաւիտեանս յաւիտենից· ամէն* (նաեւ՝ 307*բ*^{2}, 350*բ*^{1})։

բ· 371*բ*^{2} *Փա՛ռք*··· *Աստուծոր գրեցաւ եւ գրաւ առեալ կատարեցաւ հոգեզուարճ բուսաստանս որ ասի Հարանց Վարք, որ արդարեւ ըստ անուան իւրոյ սկիզբն արարեալ պատմէ զվարս Հարանց սրբոց եւ զմիանձանց, եւ զպատմութիւն Քաղաւորաց, Հոյբասկատաց եւ զՀզնդատորաց սրբոց, որով յորդորէ զհաւատացեալս ի սէրն աստուածային*։

Սայ վարժարան կրօնաւորաց՝ ուսով ըղ-խաչըն բարձող, եւ հրահանգիչ ճգնաւորաց՝ ընդդէմ չարին մարտընչողաց: Սա վարդա-պետ է ըռուԹեանց՝ փակ բերանոյ եւ դուռն չրԹանց՝ յանդիմանիչ բամբասողաց եւ լեզ-ուադար չարախաւսաց... (*չար. Թափուած*):

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՅԻ

1. 360$ա^2$ *Յաւուր յետնումն ժամանակի*,
Հանդիպեցայ յանապատի՝
Քարքրել, խախտել կայր ամայի,
Զկայր միջի կրօնօր մի:
Որ ես յերկրէ Նոյ Իջեւանեցի,
Գիւղայքա[*ղ*]*աքն* Աստայպայցի,
Ի յանապատէն Շատիկեցի,
Ի յԵրուսաղեմ գնալոց էի:
*Հե*րչ*ատակարնակ յանապատի*,
Փափաքեցայ տեղս մնացի,
Ի հայրապետուԹեան սուրբ էջմիածնի,
Որ Աբրահամ *անուամբ կոչի*:
Ի սուրբ քաղաքին յԵրուսաղեմի՝
Գրիգոր *Աստուածարան կոչի*,
Ի Կոստանդին *քաղաքին պատրիարք՝* Յո-վանէս *մականուամբ* Կօլօտ *ձայնի*,
Այս երեքեանս Մուշեցի:
Տէր Վրդանէս *զայս գրեցի*, *ՌճԺԳ* (1734)-*ի*,
Ամսոյ ԻԳ (23) *Փետրվարի*,
Եւ ովք այսէք մէկ ողորմի,
Աստուած զձեզ ողորմեսցի:
Ամէն:

2. 8$բ^2$ *Զվերջին բատացօղս յիշեցէք*, Սարգիս *վարդապետս*, *եւ զծնօղն ի*[*մ*] *զՆի-*կօղոսն *եւ զ*Վարդենին *եւ զամենայն արեան մերձաւոր իմ*, *եւ Աստուած ողորմի ասացէք* (*Նման՝ բաղմաԹիւ*):

166

ՎԱՐՔ ՀԱՐԱՆՑ

ԺԸ — XVIII

ԹերԹ՝ 23: *Պրակ՝* Ա—ԻԳ (Ա—ԺԹ չիք, Ի 8, ԻԱ 2, ԻԲ 3, ԻԳ 10): *ՆիւԹ՝* թուղթ: *ՄեծուԹիւն՝* 20,4×15: *ԳրուԹիւն՝* երկսիւն: *Գիր՝* նոտրգիր: *Տող՝* 34: *Լուսանցակողեր՝* կարմիր:

Վիճակ՝ բաւարար: Բազմաթիւ պրակներ եւ թերթեր թափուած, խոնաւութենէ վնասուած:

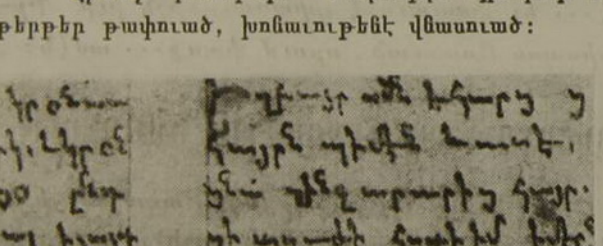

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1$ա^1$—23$բ^1$ ... Եհարց հայրն վանիցն ցհայրն Պիմէն *եւ ասէ ցնա. Ո՞րպէս ստա-ցայց զերկիւղն Աստուծոյ, հայր: Ասէ ցնա ծերն. Երկիւղն Աստուծոյ ստանիւի խոնար-հուԹեամբ եւ անընչուԹեամբ... Ասաց հայրն Պիմէն. ԵԹէ մեղիցէ մարդ եւ ուրասցէ զմեղս եւ ասէ Թէ ոչ գործեցի, դու մի՛ յանդիմա-ներ զնա, ապա Թէ ոչ հատեր զյոյս նորա: Իսկ Թէ ասասցես մի՛ վհատեսցիս եղբայր, զգուշ լեր յայսմհետէ, այսու արուցանես զնա*... (*չար. Թափուած*):

167

ՄԱՇՏՈՑ ՁԵՌՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՄԱՍԻԱ — ՌԼԹ–ՌԽ — 1590–1591

Գրիչ՝ Աստուածատուր դպիր եւ Մինաս սրկ.: *Ստացող*՝ Պետրոս արք. Կառկառցի:

Թերթ՝ 130: *Պրակ*՝ Ա—ԺԷ×8 (Ա 7, ԺԶ 6, ԺԷ 5): *Նիւթ*՝ թուղթ: *Մեծութիւն*՝ 20×14,8: *Գրութիւն*՝ միասիւն: *Գիր*՝ նոտրգիր: *Տող*՝ 20: *Կազմ*՝ վարդագոյն լաթակազմ: *Պահպանակ*՝ 1-ական թերթ սկիզբը եւ վերջը:

Կիսախորան՝ 64ա: *Գլխազարդ*՝ 15բ, 27ա, 42ա, 51ա, 90բ: *Լուսանցազարդ*՝ բուսական: *Զարդագրութիւն*՝ մարդագիր, թռչնագիր եւ հանգուցագիր (սակաւ): *Գոյներ*՝ կարմիր, կապոյտ եւ նարնջագոյն:

Վիճակ՝ բաւարար: Սկիզբի եւ վերջին թերթերու լուսանցքները թերթեակի կերպով խոնաւութենէ վնասուած եւ ցեցակեր. թերթ 88 կիսովին պատռուած:

ԾԱՆՕԹ. Հ. Ն. Ակինեան, Թիւ 48:

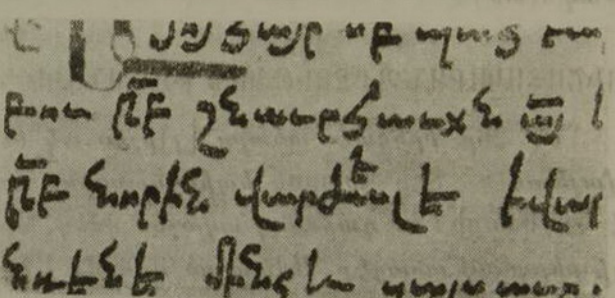

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա. [Մաշտոց ձեռնադրութեան]

1. 1ա Այս են նիւթք եւ պետք սրբալոյս մեռոնին — *Պալասանի փայտ... ճապուռ՝ նուկի Ա*:

2. 1ա—15բ Կանոնն աւրհնութեան սրբոյ մեռոնին — *Այսպէս արասցէն. Յաւուր Մեծի հինգշաբաթօջն ի ժամ սուրբ պատարագին զսուրբ մեռոնն Թափեն աման արծաթի... (Աղօթք). Աստուած տուաւղ ամենայն մեծամեծ բարութեանց...*

3. 15բ—26բ Կանոն կաթողիկոս ձեռնադրելոյ — *Յորժամ հանդերձեալ լինին բարձր[ա]ցուցանել զոք ի պատիւ կաթողիկոսութեան Տանս Հայոց, նախ ընտրել պարտ է ըստ կաթողիկէ եկեղեցայցն սահմանի... ապա մայրաքաղաքացի եպիսկոպոսն ասէ. Աստուածային եւ երկնաւոր շնորհք...*

4. 27ա—34ա Սահմանադրութիւն դաստիարակութեան նորածընելոց մանկանց որ հըրաւիրելոց էն յաստիճան քահանայութեան: Խրատք հարկաւորք եւ պիտանիք, արարեալ մեծ վարդապետին Գրիգորի հոռոտորի — *Արդ, ըստ կարգի ժամանակին վարժել զմանկունս ի սնունդ սրբութեան եւ իմաստութեան երկիւղն...*

բ. 34ա—41բ Յետ այսաւրիկ մատիցէ առաջ Առաջնորդ սուրբ ուխտին, կալով առաջի եպիսկոպոսին եւ ասէ բարձր ձայնիւ — *Հայր սուրբ, խնդրէ ի քէն մայրս մեր սուրբ եկեղեցի... եւ հարցանէ եպիսկոպոսն. Եւ գիտէ՞ք թէ կամաւորութեամբ եկեալ են...*

5. 41բ—3ա Սկիզբն աստիճանաց կղերիկոսաց, որք են սաղմոսերգութիւն, անելածու եւայլն, ըստ իւրաքանչիւր կարգի — *Եւ առաջին ծխեն խունկ սուրբ սեղանոյն... [Բարոզ]. Միայրան աղաչեսցուք զմարդասէրն Աստուած... եպիսկոպոսն ասէ զաղաւթս. Տէր մեր Նայեաց երկրպագութիւն մեր եւ պահպանեալ զծառայս...*

ա. 43ա—4ա Առաջի կարգ դռնապանին — *Եւ [յ]ետ ծխելոյ եպիսկոպոսն խուն[կ] սուրբ սեղանոյն... սարկաւագն քարոզէ. Աղաչեսցուք բոլորով սրտիւ զԱստուած... ասէ զաղաւթս. Դու Տէր Աստուած Հայր սուրբ, որ կարող ես յաւիտեան...*

բ. 44ա—5ա Երկրորդ կարգ ընթերցողութեան — *Սարկաւագն քարոզէ. Եւ եւս... Աղաչեսցուք զԱստուած՝ հայր ամենեցուն... ասէ զաղաւթս. Դու Տէր եւ իշխան Հայր սուրբ, որ ունիս տէրութիւն յաւիտեան...*

գ. 45ա—բ Երրորդ կարգ երդմնեցուցչաց — *Սարկաւագն քարոզէ. Եղբարք պատուականք, աղաչեսցուք զԱստուած... ասէ զաղօթս. Դու Տէր Հայր ամենայսուրբ...*

դ. 45բ—7ա Չորրորդ կարգ աստիճանի ջահընկալութեան — *Սարկաւագն քարոզէ. Եւ եւս... Եղբարք սիրեցեալք, աղաչեսցուք զԱստուած... ասէ զաղաւթս. Տէր Աստուած սուրբ Հայր ամէնայկարող...*

ե. 47ա—50բ Հինգերորդ կարգ է սարկա-

ւարգաց, որ է դպիր — *Սղ. Ուրախ եղէ ես ոյք ասէին ցիս... եպիսկոպոսն դնէ զձեռն ի վերայ գլխոյ. Յոյս անմահութեան եւ կեանք ի կենաց Տէր եւ արարիչ ամենայնի...*

գ. 50բ—62ա Կանոն [յ]որժամ սարկաւագ ձեռնադրեն — *Զգենու եպիսկոպոսն եւ այլ քահանայք ըստ աւրինին...Սղ. Տէր, ո՞վ կացէ ի խորանի քում... ասեն սարկաւագունքն ցեպիսկոպոսն բարձր ձայնիւ. Հայր սուրբ, խնդրէ ի քէն... եւ եպիսկոպոսն ասէ. Գիտէ՞ք զի արժանաւորք են...*

62բ—4բ *տե՛ս* § Բ 1:

6. 64ա—87բ Կանոն ձեռնադրութեան քահանայի — *Զգենու եպիսկոպոսն ըստ աւրինի... Սղ. Ուրախ եղէ ես... ասեն քահանայքն առ եպիսկոպոսն բարձր ձայնիւ. Հայր սուրբ... եւ եպիսկոպոսն ասէ. Եւ գիտէ՞ք զի արժանաւոր է...*

7. 88ա—90բ [Կանոն եպիսկոպոս աւրհնելոյ] — *Յորժամ հանդերձեալ լինին եպիսկոպոս կացուցանել զոք, ամենայն ժառանգաւորք եկեղեցոյն... ընտրեն զժառանգաւոր ոք եւ զսուրբ առանց բնաւ ինչ կաշառոց...*

> 90ա «*Գրէ խարտաֆիլակն Թուխտանդէն ի սինհոդոսն առաջի եպիսկոպոսացն հրամանաւ նոցա, ի Թըւականիս Հայոց* ՉԿ (1311) *,ամսեանըն Սեպտեմբերի ԺԴ* (14)...

բ. 90բ—116բ Իսկ յաւուրն որում պատշաճի ձեռնադրութիւն, *Նախ չարաթ աւր մաւտ երեկոյին աղաւթսն գայ հայրապետն եւ զգեցեալ հանդերձ... խնդրէ աւրհնութիւն ի հայրապետէն եւ ասէ. Հրամայեայ Տէր աւրհնութեամբ ասել: Պատասխանէ հայրապետն. Արարիչն երկնային տանն պահեսցէ զմեզ...*

գ. 116բ—21ա Սահմանք եւ աւրհնադրութիւնք, զոր ուսուցանէ եպիսկոպոսապետն նմայ զոր ձեռնադրէ — *Պատուական եղբայր, որպէս ձեռնադրեցաք զքեզ Աստուծոյ հրամանաւն եւ ընտրութեամբ ժողովոյ քաղաքին... ի վերայ բազմաց կացուցի ըզքեզ, մուտ ուրախութիւն Տեառն քո. ամէն:*

Բ. [Այլ բանք]

1. 62բ—4բ Սուրբ վարդապետն Հայոց Վարդան Արեւելից առաքեաց ի Հռոմկլան զայս գիրս վասն սուրբ եւ փրկական տնաւրի[նա]կան սրբութեանցն Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ — *Այս գտաւ ի գրոց, զի ոսկի գրով կայր ի գրի գրեալ ի քաղաքն Կոստանդինուպաւլիս, որ կոչի Թագաւորական...*

2. 123ա [Դարագլուխք] — *Ի Ադամայ մինչեւ ի ջրհեղեղն ամք ՍՄԽԲ... ի Կոստանդիանոսէ մինչեւ ի հայ մեծ թվական ՄԻԸ, ի Ադամայ մինչ ի մեծ թվական ՐՋՀՁ:*

3. 123բ—7ա [Օրհնութիւնք յետ քարոզից] — *Արդ, աւրհնեալ,* (*աւելցուած՝* «*գովեալ*») *բարեբանեալ համագոյ միասնական անբաժանելի սուրբ Երրորդութիւն... Հայր յոյժ գովելի, նմանեալ սուրբ Հարցն հանդիսի, եւս առաւել անուանակցին:*

4. 127ա—30բ [Գրառաչք Պետրոս եպիսկոպոսի] — *Ի գթութեանցն Աստուծոյ եւ ամենայն սրբոց, նա եւ ի Տէր Պետրոսէ եպիսկոպոսէ հասցէ ողջոյն սիրոյ... Այլ ես անպիտան Պետրոս եպիսկոպոսն, ի հեռաստանէ իբրեւ ի մաւտոյ... սակաւ նամակին ծանիր տէր զմեր անարժանութիւն...* (*չար. թափուած*):

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

ա. 26բ *Գրեցաւ տետրս [յ]իշատակ եւ վայելումն* Տէր Պետրոս *եպիսկոպոսին, որ է* Կառկառցի: *Եւ դարձեալ աղաչեմ զձեզ, որ լի բերանով ասացէք Աստուած ողորմի* Մինաս *սար[կ]աւագին, եւ իւր ծնաւղաց եւ իւր որդոցն: Գրեցաւ ի թվին ՌԼԹ* (1590), *փետրվարի ԻԱ* (21):

բ. 64ա (*կիսախորանին մէջ*) Տէր Պետրոս *եպիսկոպոս*:

գ. 121բ—3ա *Փա՛ռք... Աստանաւր անկ ելեալ կատարեցաւ աստուածային եւ հոգեւոր տառս աստուածայնումբս որ անուն Ձեռնադրութեան Գիրք կոչի Հոգոյն Սրբոյ թելադրութեամբն մեծ վարդապետին Հայոց, գրեալ ձեռամ[բ]ն [յ]ոքնայմեղ անձին եւ ուշիմ եւ տխուր* Աստուածատուր *դպրի եւ իմաստուն* Մինաս *սարկաւագին, ի խնդրոյ չնորհայզարդ եւ աստուածայսեր հոգիացեալ պատուական* Տէր Պետրոսի *արհեպիսկոպոսի, ի քաղաքի որ կոչի* Կարկառ: *Որպէս զի փափաքումն սրտին եւ զընտրեալ սերն որ առ Աստուած Հոգին Սուրբ ունէր եւ խանդակաթ էր ի սեր սորայ որ եւ թէ ժամանակ լինէր տեսանելոյ զերեսս իւրացս, աղաչէր զԱստուած եւ զտգետ գրիչս այս, եւ ես ոչ եթէ իբրեւ զքաջ արուեստաւոր կամ*

հմուտ էաք այսմ արուեստի չատ համարե-ցայք գրել զսայ, զի թէպէտ եւ տխմար գրո-լով, այլ կարի վտանգէաք ի ամենայն կող-մանց, ապայ առ // կատարեալ եւ կապակ-ցեալ սէրն որ առ Աստուած եւ առ Տէրս մեր Պետրոս արհեպիսկոպոսի անձն տուաք գրել զսայ մեծաւ աշխատութեամբ ի այս չար եւ դառն ժամանակիս, վասն զի կարի յոյժ հար-կաւոր էայք եւ ընդ լծով եկեղեցոյ էայք, զի որ ի ներքոյ հարկաց էաք, ոչ կարէաք ըստ իշխանութեամբ կալ բայց աստուածայնոցն:

Եւ է սա յիշատակ Տէր Պետրոս արհե-պիսկոպոսի եւ նախնի ծնաւղի իւր՝ մահտե-սի Եսայիին եւ իւր կնոջն՝ Մսրէ եւ իմ իրից-կնոջս Քնճուշն եւ իմ որդուն՝ Տէր Թորոսին եւ իւր որդուն՝ Պաւղոս պալէ եւ Էսայ չալա-պէ, եւ իմ քրոջս՝ Եաղութին եւ մեր ննջեցե-լոցն յիշատակ եւ յիշատակն աւրհնեալ եղի-ցի: Եւ որ ոք առնուցու զսայ ի ձեռս ի ըն-թեռնուլ կամ աւրինակել եւ լուսաւորի ի սմանէ եւ կամ վարդապեսցի ի յայսմ աստ-ուածայշունչ եւ աւգտակար երգոցս, յիշման արժանի արասցէ զսայ առ Աստուած եւ թո-ղութիւն մեղաց հայցեսցէ սուրբ եւ երջանիկ քահանայապետիս՝ Տէր Պետրոսիս եւ իւր ապայնոցն: Եւ ընդ// նմին զեղկելի գրիչս Մինաս սարկաւագն եւ զծնողքն իմ եւ կինն իմ՝ Խանի Խաթունն. ամէն: Ընդ նմին եւ զեղկելի գրիչս՝ Աստուածատուր դպիրն եւ զծնողքն իմ՝ զԱսլանն եւ զմիւս հայրն իմ՝ զԱսլանն, եւ զմայրն իմ՝ զՇահանան եւ զքոյրն իմ՝ Եաղութն եւ զեղբայ[ր]ն իմ՝ զՊալին եւ (քերթուած և յետագայի գրուած «զՄինասն») դպիրն եւ զայլ պադի դպիրքն, որ հետ մեզի աշխատեցան թէ՛ ուտել բերե-լով, թէ՛ ջուր բերելով, յիշել ի Տէր Աստ-ուած աղաչեմք: Եւ խոշորութեանս եւ սղա-լանաց գրոյս չի լինիք մեղադիր, զի կար մեր այս չափ էր, եւ որք յիշէնն զվերագրեալս ի սոսայ, յիշեալ եւ աւրհնեալ լիցին ի Քրիս-տոսէ Աստուծոյ մերոյ, որ է աւրհնեալ յա-ւիտեանս. ամէն:

Արդ, գրեցաւ սայ ի արքայնիստ մայրա-քաղաքն ի յԱմասիայ, ընդ հովանեաւ Սուրբ Ակոբայ եկեղեցոյն, ի թուականութեանս Հայոց Ռխ (1591) ի Մայիս ամսոյ ԺԱ (11) կատարեցաւ. ամէն://

Աստանաւր իշեսցիք զբազմայշնորհ Աստուածատուր դպիրն եւ զմայրն նորայ Շահանան, որ տարին բոլոր՝ ամենաւր էրեք ժամ կերակուր կու ողարկեր: Եւ քաջ սար-կաւագ Մինասն եւ զիւր կողակիցն՝ Խանու-մըն, որ բազում աշխատանք ունի ի վերայ մեր. ամէն:

Դարձեալ կրկին յիշեսջիք զիմ զհոգեւոր որդին (քերթուած եւ յետագային գրուած «զՏէր Մինասն եւ զԽանումն եւ զՏէր Ովա-նէսն») եւ զմայրն որ բազում աշխատանք կրեցին ի վերայ մեր, յիշեցէք ի մաքրափայլ աղաւթս ձեր, եւ դուք յիշեալ լիցիք ի Քրիս-տոսէ Աստուծոյ մերոյ. ամէն:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՅԻ

26բ (ԺԶ դ.) Դառնեալ յիշեցէք ի Քրիս-տոս Ամասիացի յԱլթունն եւ զիւր որդին՝ Աստուածայտուրն, որ տվին պողչայ մի սուրբ տետրիս. իւրեանց հոգուն Աստուած ողորմի ասացէք:

168

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ

ԺԸ — XVIII

Թերթ՝ 22 (Ա· մաս՝ էջ Ա–ԽԳ) + 11 (Բ· մաս)։ *Պրակ*՝ 3×4 (Ա 3)։ *Նիւթ*՝ թուղթ։ *Մեծութիւն*՝ 26,7×19։ *Գրութիւն*՝ միասիւն։ *Գիր*՝ նոտրգիր։ *Տող*՝ 25։ *Կազմ*՝ բաց շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշի։ *Պահպանակ*՝ 2 թերթ սկիզբը եւ 1 թերթ վերջը (առաջին եւ վերջին թերթերը կազմին փակցուած)։

Վիճակ՝ բաւարար։

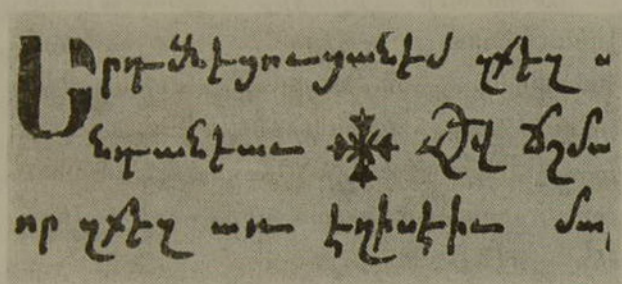

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մասն Ա· Տպագիր

Խորհրդատետր սրբազան պատարագի, ըստ արարողութեան եկեղեցեացն Հայաստանեաց, սրբոյ յԱթոռոյն էջմիածնի՝ ընդհանուր մայր եկեղեցւոյ, զոր հիմնեցեալ ի Քրիստոսէ եւ նորին դիտապետի սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչին, որոյ փոխանորդացն միոյ իսկ Տեառն Աղէքսանդր սրբազան կաթողիկոսին՝ հանուրց Հայաստանեայց։ Իսկ ի թվին Փրկչին ՌՉԶ (1706) եւ ի թվականութեան Արամեան ՌՃԾԵ (1706) յամսեանն Օգոստոսի տպագրեցեալ ի նորակերտ տպարանի Գրիգոր դպրի Մարզւանեցո եւ աշակերտիս իմոյ Սրապիոնին, ի մայրաքաղաքն Կոստանդինուպօլիս։

Մասն Բ· Ձեռագիր

1· 1ա—2ա Օրհնութիւն ագի եւ ջրոյ — *Ցաւուր կիրակէի քահանայն զգենու շապիկ եւ ուրար, սկսի այսպէս աղօթել. Օգնութիւն է մեզ յանուանէ Տեառն...*

2· 2բ Օրհնութիւն փալեկի, սրբչաց եւ պաստառակաց, որ է ծածկոց, որովք սուրբ Սեղանն ծածկի — *Օգնութիւն... աղօթեսցուք· Լուր աղաչանաց մերոց...*

3· 5ա—10բ Ժամամուտք ի յաւուր պաշանի։ Ի տօնի յաղագս եւ ծննդեան երանուհւոյ կուսին Մարիամու Աստուածածնին. ի Յովակիմայ եւ Աննաի — *Որ ի վերայ Քերոբէից նստեալ հանգչիս... Խոստովանողաց· Ի տաճարի սրբոց... խաղաղացո Աստուած որպէս մարդասէր*։

4· [Յաւելագրութիւն՝ ԺԹ դ·]

3ա—4բ, 11ա—բ Ի ծրագալուցի Աստուածայայտնութեան [ծայրաքաղ ընթերցուածք] — *Ցաւուր Յայտնութեան ժամամուտ· Եւ Մովքն աստեղբ նշանաւ... Ի պատարագի ննջեցելոց· Սրբոյ Աւետարանիս որ ըստ Յօհաննու· Ասէ Մարթա ցՅիսուս... որ յաշխարհ գալոց էիր*։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՅԻ

Պահպանակ 2ա *Գիրքս այս է յիշատակ եղբարց հասարակութեան ամենայն ուղղափառաց ծախիւք եւ ձեռամբ պրն·* Յարութիւն Խալֆայեան։

169

ԻՒՂԱԲԵՐԻՑ ԱՒԵՏԱՐԱՆ

ԱՏԱՆԱ — ՌՅԻԵ — 1876

Գրիչ՝ Մատթէոս տիրացու Արապեան Ատանացի: *Ստացող՝* Կարապետ Պըչախճեան Ատանացի:

Թերթ՝ 13. դատարկ՝ 1ա, 5ա, 12ա—բ, 13բ: *Պրակ՝* 1×13: *Նիւթ՝* թուղթ: *Մեծութիւն՝* 31×22,2: *Գրութիւն՝* միասիւն: *Գիր՝* բոլորգիր, (նօտրգիր՝ 1բ—2ա, 13ա): *Տող՝* 21: *Կազմ՝* կարմիր թաւշապատ խաւաքարտ. Ա. փեղկին չորս անկիւնները արծաթեայ հրեշտակներ, կեդրոնը՝ Քրիստոս խաչեալ. կը կարդանք. «Յիշատակ ՀՆՄՅԻ Թորոս Պ[ե]տրոսեան». Բ. փեղկի վրայ մնացած են միայն վարի երկու հրեշտակները, իսկ կեդրոնը Ս. Կոյսը՝ գիրկը Յիսուս մանուկ:

Մանրանկարչութիւն՝ Մատթէոս՝ 2բ, Մարկոս՝ 5բ, Ղուկաս՝ 7բ, Յովհաննէս՝ 9բ (բոլորն ալ տպածոյ): *Զարդագրութիւն՝* թռչնագիր եւ հանգուցագիր (սակաւ): *Գոյներ՝* կարմիր եւ ոսկեգոյն:

Վիճակ՝ բաւարար:

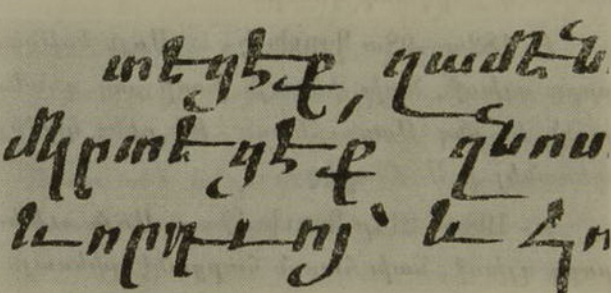

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. 3ա—4բ *Աւետարան ըստ Մատթէոսի:*
2. 6ա—7ա *Աւետարան ըստ Մարկոսի:*
3. 8ա—9ա *Աւետարան ըստ Ղուկասու:*
4. 10ա—1բ *Աւետարան ըստ Յովհաննու:*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

*ա. 1բ—2ա Ի հայրապետութեան սրբոյ Աթոռոյն Էջմիածնի Տեառն եւ Տեառն Գէոր*գայ *աստուածարեալ եւ վեհափառ սրբազանի Ամենայն Հայոց, եւ սրբոյն Երուսաղէմի Տ. եւ Տ.* Եսայի *սրբազան եւ շնորհափայլ արքեպիսկոպոսին եւ ի Թագաւորեալ մայրաքաղաքիս Կոստանդնուպօլսոյ պատրիարք Տ. եւ Տ.* Ներսէսի *սրբազան եւ արհիապանծ արքեպիսկոպոսին եւ յառաջնորդութեանն Ատանայի՝* Պօլսեցի Գազանճեան *դերընտիր եւ շնորհափայլ սրբակրօն ծայրագոյն վարդապետին, որոյ հրամանաւն գրեցի Իւղաբերից սուրբ Աւետարանս զայս,* Ատանացի Արապեան *հանգուցեալ* Տէր Յակոբ *սրբակրօն քահանայի որդի իբր տիրացու* Մատթէոս *տառապեալ եւ մեղանչական ծառայ Աստուծոյ, ի Թուին Կենարարին մերոյ* 1876, *եւ ի Հոկ.* 25 *օրն:*

բ. 13ա Յիշատակ է Իւղաբերից սուրբ Աւետարանս զայս ի դուռն Սուրբ Լուսաւորչի *եկեղեցւոյ* Մերսինու *ջանիւ եւ ծախիւք* Ատանացի Պըչախճեան *արժանապատիւ եւ պարօն* Կարապետ *էֆէնտի աղային, եւ աշխատասիրութեամբ եւ գրութեամբ ընկ* Ատանացի Արապեան *հանգուցեալ* Տէր Յակօբ *քահանայի որդի իբր տիրացու* Մատթէոս *նուաստագունեղ ծառայի Տեառն, որոց Տէր Քրիստոս վարձս բարեաց պարգեւեսցէ եւ ննջեցելոց նոցին երկնից սուրբ արքայութիւն պարգեւեսցէ եւ ի յաջակողման դասուն արժանիս արասցէ. ամէն: Ի Թուին Փրկչապետին եւ Կենարարին մերոյ* 1876, *եւ ի Հոկտեմբեր* 25 *օրն գրեցաւ յ*Ատանա:

170

ՅԱԿՈԲ ԿԱՐՆԵՑԻ· ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ԵՐԳՈՑ ԵՐԳՈՑՆ ՍՈՂՈՄՈՆԻ

ՌՄԼԱ. — 1782

Թուղթ՝ 220· դատարկ՝ 1բ: *Պրակ*՝ 28×8 (Բ—Գ 9, ԻԸ 2): *Նիւթ*՝ թուղթ: *Մեծութիւն*՝ 29,6×20,6: *Գրութիւն*՝ միասիւն: *Գիր*՝ նօտրգիր: *Տող*՝ 31: *Կազմ*՝ սեւ կաշեպատ խաւաքարտ, ոսկեգոյն շրջազարդով: *Պահպանակ*՝ 2 թերթ սկիզբը եւ 3 թերթ վերջը:

Վիճակ՝ բաւարար: Կազմին եզրերը ցեցակեր եւ կռնակը՝ վնասուած:

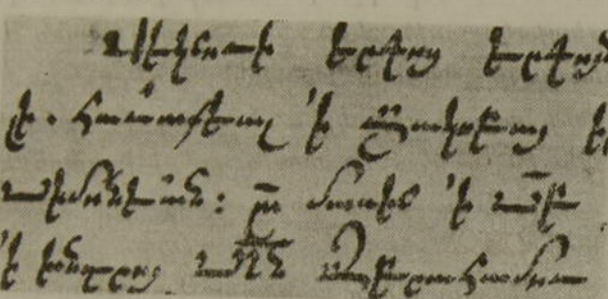

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1ա Մեկնութիւն Երգոց Երգոյն Սաղոմոնի արքային Իսրայէլի՝ հաւաքեալ ի Յակոբայ իբրու վարդապետէ կարնեցւոյ Սիմոնեան, ըստ մասին ի սուրբ էջմիածին եւ ըստ մասին յԱրզրում, ի խնդրոյ Տեառն Աբրահամու իմաստնապերճ վարդապետի եւ հռչակաւոր արքեպիսկոպոսին Զմիւռնոյ վայելչազարդ մայրաքաղաքի, արդէն ի Տէր հանգուցելոյ:

– 2ա—4բ Բան առ խոհեմամիտ մերազնեայ ընթերցօղս — *Եթէ սակս լերինն Սինայի պատմէ Մովսէս, թէ զահի հարեալ եմ եւ դողամ, որչափ եւս առաւել զԱստուածաշունչ սուրբ գիրս*...

– 5ա—11ա Մեկնութիւն մակագրութեան Երգ Երգոց անուանեալ բանիցն Սաղոմոնի— *Երգ երգոց Սաղոմոնի, որ է օրհնութիւն օրհնութեանց, որ երրայեցերէն ասի Սիրհասիրիմ*...

ա· 11բ—65բ Մեկնութիւն Երգ Երգոցն, անուանեալ բանիցն Սաղոմոնի· գլուխ Ա· համար 1 — *Սոյն նախկին գլխոյ հարսն զանխլաբար զաղերս ընծայէ Հօր Աստուծոյ, զի առաքեսցէ զՈրդի իւր միածին յաշխարհ*...

բ· 65բ—95ա Գլուխ երկրորդ — *Սոյն երկրորդ գլխոյ նախ փեսայն ծանուցանէ հարսին զգօնութիւն անձին իւրոյ, օրինակաւ ծաղկի եւ շուշանի*...

գ· 95բ—116բ Գլուխ երրորդ — *Սոյն երրորդ գլխոյ, նախ հարսն պատմէ ի խնդրելն զսիրելի փեսայն ի գիշերի հին օրինաց*...

դ· 116բ—43ա Գլուխ չորրորդ — *Սոյն չորրորդ գլխոյ, նախ փեսայն գովէ զհարսն կրկին գեղեցիկ անուամբ, այսինքն հոգւով եւ մարմնով*...

ե· 143բ—65բ Գլուխ հինգերորդ — *Սոյն հինգերորդ գլխոյ, նախ հարսն աղաչէ զփեսայն ըստ նախկին տեսանողացն, զի իջցէ ի պարտէզ յարդանդ կուսին*...

զ· 166ա—82ա Գլուխ Զ· — *Սոյն վեցերորդ գլխոյ, նախ հարսն ծանուցանէ դստերացն Երուսաղէմի իջանել եղբօրորդւոյն ի պարտէզ յարգանդ կուսին*...

է· 182ա—98ա Գլուխ Է· — *Սոյն եօթներորդ գլխոյ, նախ փեսայն խօսի ընդ դստերացն եւ ընդ Թագուհեացն, թէ զինչ կամիք տեսանել ի Սոմնացիդ*...

ը· 198բ—214բ Գլուխ Ը· — *Սոյն ութերորդ գլխոյ, նախ հարսն հարցանէ զփեսայն, թէ ո՞վ տացէ քեզ զիել զստինս մօր իմոյ*...

թ· 215ա Մեկնութիւնս վերջացուցեալ փառս տացուք ամենակալ Արարչին· ըստ անճառ զօրութեան եւ մեծի շնորհակալութեան — *Տէր իմ Տէր հայր զքէն դոհանամ,/ Զանուն Որդւոյ քո միշտ կարդամ*... / (5-րդ տուն՝ «ի Յակոբայ վարդապետէ») — *Ի մեկնութիւն յայսմիկ տառի, / Աշխատ եղէ կամաւ մեծի*...

– 215բ—9բ Ցանկ Երգ Երգոց անուանեալ գրոցն Սաղոմոնի... — *Ա· Ահա գահոյք Սաղոմոնի վաթսուն զօրաւորք... Օ· Օրհնեցէք սիրեցին զքեզ*:

220ա Վերջաբանութիւն գրոյս եւ ծանուցումն ոմանց բանից — *Փնտաքի միոյ ամենից վերջին սեւակրի, երկարօրէն զայս երգ Բերսաբէածին արքային Սաղոմոնի մեկնել հարկ եղեւ... որքան եւ կարն մեր երեր, որով եւ բաւականաց պատճառն ի միջոյ բարձաք*:

220բ Յիշատակարան — *Այլեւ զայս գրել*

հարկ է ինձ, եթէ ոք յայսմիկ մեկնութեանս գրութենէ բառ ինչ կամ բան ինչ պակասեցուսցէ կամ յաւելացուսցէ եւ կամ պաղեսցէ եւ ոչ ումեք ցուցցէ եւ ոչ տայցէ տեսանել կամ ընթեռնուլ, զայս երիցս վասն գրեմ, ո՛վ ոք եթէ արասցէ, սակս այնոցիկ ծնրադրական աղօթիւք խնդրեմ ի Տեառնէ, զի ըզպատիժս Կայենի եւ նմանեաց նորին ընկալցի եւ ըստ Յուդայի խեղդամահ եղիցի, եւ եթէ զգրուածս մեր եղծանիցէ, ինքն եղծցի:

Այլ այսքան միայն հրաման տամ, որպէս եւ ես գիտեմ, զի սակս ըշտապ ընթացման մերոյ առ ի գլուխ հասանիլ մեկնութեանս յարհեստէ սխալեալ զդէմս բայից, բառից եւ անուանց եւ զխնդիրս բազմաց տեղեաց յետ եւ յառաջ եղեալն ըստ տեղոյն յարմարեսցէ, մանաւանդ զգլխագիրս տառից որոց չեմ որոշեալ այլ անզանազան թողեալ յառաջ ընթացայ, զայսոսիկ ուղղել հարկ է. բայց միայն զգրուածս մեր ո՛չ եղծանել հարկաւոր ուխտ եւ աստուածային պայման: Եթէ ոք արտելանիցէ ի կանոնէ յայսմանէ, որպէս մերոյգրեցի, այնպէս եղիցի. եւ եթէ ոք բան ինչ փոփոխեսցէ, փոխեսցէ զնա Քրիստոս Աստուածն իմ ի կենաց եւ յաւիտենական պատիժն դասեսցէ:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

219բ Ծօշափ պխտանի ձգեալ ի դաշտ ձիւնորակ, / Յորում հաւաք բանեղինաց ճաշ եւ ճարակ,/Եռամասնեօք զարդացելոց արքման բաժակ,/Մեր աղեան թիւ ՄՌԱԼ (ՌՄԼԱ 1782) համար անվրիպակ:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՅԻ

1. 1ա Յամի փրկութեան 1830 ես Մարտիրոս խրրու սարկաւագ եկի ի սուրբ վանսն Վարագայ եւ եղէ որպէս ծառայ Ղազարու չնորհափայլ գիտողին:

2. 1ա Զմեկնութիւնս այս յօրինեալ է Յակոբ վարդապետ Կարնեցի, յամի Տեառն 1782* եւ ի թուին Հայոց ՌՄԼԱ, որպէս տեսանի ի ծածկագիր թուականէ նորին, որ ՄՌԱԼ բառին կայ գրեալ... ազնիւ բանաւէրդ՝ մինչ հանդիպիս երկտողիս, յիշեա ի սուրբ մաղթանս քո զիս զանարժանս՝ Ղեւոնդ վարդապետս Փիրղալէմեան. 1883 Սեպ. 20. ի Վան, յԱռաջնորդարան:

---

* Ղեւոնդ վարդապետի յիշատակարանը, թէ՝ «Զմեկնութիւնս այս յօրինեալ է... յամի Տեառն 1782» ճիշդ չենք գտներ, որովհետեւ Յակոբ Վրդ. ապրած է 1622—62 թթ.: (տե՛ս Հ. Աճառեան «Հայոց Անձնանունների բառարան», հտ. Գ., էջ 521, § 269):

171

Ի Ո Ղ Ո Վ Ա Ծ Ո Յ

ԺԹ — XIX

Դրէզ՝ երջանիկ դպիր (19ա—83բ)։

Թերք՝ 94· գաւառակ՝ 1բ, 6բ—7ա, 8բ, 16ա, 18ա—բ, 19բ, 79ա—բ, 80բ, 84ա—3ա, 88բ, 91բ։ *Նիւթ՝* թուղթ։ *Գիր՝* 1—5 (և 18, ի 25, ԺԹ 26, Ի 19, ե 4)։ *Մեծութիւն՝* 29×19,8։ *Դրութիւն՝* միասիւն (երկսիւն՝ 2ա—6ա)։ *Գիր՝* նօտրգիր եւ շեղագիր։ *Կազմ՝* բաց մեխրագոյն ծաղկագործ կտաւապատ խաւաթաղտ։

Վիճակ՝ բաւարար։

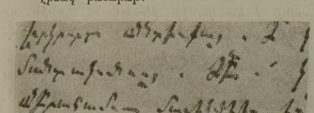

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1· 1ա Արձանագիր ընկերական ժողովոյ 1865 Յունիս 15 Գ–շբ· *առյն ժողովոյ անդամք երկուց ընկերութեանց բազկացեալ են՝ հոգաբարձուք եւ ուսումնասէրք, հինգ հինգ հոգի։ Սուրբ Ի (Խառատուն) մանկանց դպրատան Ջանասէրք անդամք։* Տ· Նահապետ (*յետագային աւելցուած «Աւաք քահանայ»*)։

– 2ա—17բ 1865 Յունիս 15, սաՒեր 7 — *եբաեբիչէք հազբը օյարաք մէնլիս աչբլար· մնքալիսի եվվել· Մուբատ զատէ, Պօղոս ադայ վէ տիարպէքբրլի տիրացու Մանիկ ճէհաղլերի իլէն մեանեվերինտէ մուհասէպէ վէ զայրու գիւմեմ պագէյիւբր… 1872 Թէշրինի եվէյ 27, Ուրբաք սաաք $4^1/_2$ փրոՒսբանի միլլէքինէն պէր չահսըն էրմէնի մէզհէպինի դադուլ էմէլք… Նիզամըմըզդըն խելաֆքնաս պուլունտուդունտան ֆնապրոր մաթլուպ էքմիչսըր։* [Անդամէ ժողովոյ]· *Աւաք քահանայ Տէր Նահապետ… Առեւման էֆէնտի Թաթարեան։*

2· Յաւէտ յուսալի անձին առանձին կրթել ի կանոնս օգուտ օգտաբեր, բերիլ բերկրալի· որ եմ ամենապատրաստ ընկալուչ եպերանաց գիտնոց եւ առաքինեաց, քայց խրատն աճացից խոբդացելոց ի խոբշս խցից եւ եկեղեցեաց՝ Ցակոբ դպիր Ամասեացի մահտեսի Գեօրգեան։ Ի 25 Սեպտեմբերի 1800 եւ Ռմխթ, ի յԱմասիա։ Օրինակեաց երջանիկ դպիր Տ· Նահապետեան Գերմանիկեցի, 1875 Մարտ 27։

– 20ա—բ Կանխաբանութիւն։ Ցաղագս օգտակարութեան կանոնագրաց եւ մանաւանդ հարկաւորութեան նորին առ ամենայն հաւատացեալս եւս եւ առ բահանայս եւ առ եպիսկոպոսունս — *Օրէնք աստուածայինք որ ի մարգարէս եւ յաւետարանն եւ յառաքեալս ի սմին բովանդակեալ համառօտիւ…*

– 21ա—2ա Աստաւօր յայտնին հեղինակէ գրոց կանոնաց· թիւ ճոցին կանոնաց բուստ կարգի գրեցելոց ի կանոնագիրս, զոր ունիէ ի ձեռին եւ ժամանակագրութիւնէ բուստ կարի գրեալ — *Ցառաքելոց առաջին եւ եկիրդոյ կանոնք բովանդակին ի ձիւ կանոնս… Մերխրիստոսի Տէր պատասխանագրաց Մեծ կանոնք…*

– 22բ—3ա Ազդեցութիւն· *Նշանակութիւն անուանց յայրութենական կարգն, զորս կրճատ եղաբ ի լուսանցս — Աբբ՝ Աբրահամու Մամիկոնէից եպիսկոպոսի… Փլոյ՝ Փիլիպպոսի առաքելոյն։*

ա· 23բ—8բ *Ազատ լիցին եկեղեցականք ի հարկաց…*

բ· 29ա—30ա *Բաժանէն սրբոյ եւս պարտ է տալ ժողովրդեան…*

գ· 30բ—1բ *Գազանարեկի եւ մանէն մի մասն աղքատաց տալի է…*

դ· 31բ—2բ *Դաչնագիրք թէ զրժեցէն դաչանցն…*

ե· 32բ—8բ *եկեղեցւոյ հաւատ խմանալի է եւ ոչ քննելի…*

զ· 39ա *Զաւակ չծնանելոյ ազգատ թէ դեղ արասցէ ոք…*

է· 39բ—40ա *Ընդունել ամենեւին չէ արժան ի պաշտամունս ունել եպիսկոպոս կամ քահանայ եւ կամ սարկաւագ առանց ընծայական Քղքոյ…*

ը· 40ա—բ *Թագաւոր բարեպաշտօն ի բեմս կացցէ յեկեղեցւոջ…*

Թ. 41*ա*—*բ Ժամարարին արժան է մեր-ձենալ առ վախճանեալ...*

Ժ. 41*բ*—2*ա Իդայեալք՝ այսինքն կա-նայք որք արտաքոյ օրինաց վիրեալս չօշա-փելով...*

ԺԱ. 42*բ*—5*բ Լլկելով ոք զանդամն հո-սեցուցէ զսերմն...*

ԺԲ. 46*ա*—7*բ Խաչ բեկեալ հալեսցի...*

ԺԳ. 48*ա*—*բ Ծաղկազարդին բառնալ պարտ է զոստս ի ձեռին...*

ԺԴ. 48*բ*—51*բ Կաթնկերք՝ այսինքն ի միոյ մօրէ կաթանէ սնեալք, ոչ կարեն ա-մուսնանալ ընդ միմեանս...*

ԺԵ. 52*ա*—4*բ Հաղորդ առնուլ մի՛ իշ-խեսցէ որ կերեալ իցէ...*

ԺԶ. 54*բ*—6*ա Ձեռնադրեալն միանգամ թէ վերստին ձեռնադրեսցի...*

ԺԷ. 56*ա*—8*բ Մասունք սրբոց մի՛ առա-քեսցին յայլ տեղիս վասն օրհնութեան...*

ԺԸ. 59*ա*—*բ Ցամառեալ ի մեղս յետ բա-զում համոզելոյ...*

ԺԹ. 60*ա*—1*ա Նախաթոռ եկեղեցւոյ նախկին ձեռնադրեալն...*

Ի. 61*բ*—2*բ Շարաթ երեկոյս պարտ է գլոյս Ջուարթն առել...*

ԻԱ. 63*ա*—4*ա Ողջոյն տացին երիցունք եպիսկոպոսաց...*

ԻԲ. 64*ա Զարախօսք զընկերացն ապաշ-խարեսցեն...*

ԻԳ. 64*ա*—6*բ Պահել զկիրակիս եւ զա-ւուրս Պենտեկոստէին...*

ԻԴ. 67*ա Ջրախառն գինեաւ պատարա-գողք նզովեալ եղիցին:*

ԻԵ. 67*ա*—70*ա Սահմանս՝ այսինքն զմի-նօրս ընկերին յափշտակողաց...*

ԻԶ. 70*բ*—1*բ Վախճանեալ քահանայս մուծանել պարտ է յեկեղեցին...*

ԻԷ. 71*բ*—2*բ Տաճարս աղօթից պատ-ուեսցի...*

ԻԸ. 72*բ Փակել զդուռս եկեղեցւոյ մի՛ իշխեսցեն քորեպիսկոպոսք*

ԻԹ. 73*ա*—8*ա Քահանայաթաղ առնել չէ պարտ այնմ որ որոշեալ էր յեկեղեցւոյ...*

Լ. 78*ա*—*բ Օթեկան նշխարաւ թէ պա-տարագեսցեն 2 օր...*

3. 80*ա* [Համաձայնագիր] — *Ի ՌԺ* (1661) *թուին մերոյ, Փիլիպպոս կաթողի-կոսն էջմիածնայ եւ Ներսես կաթողիկոսն Սսոյ... Ա. Երկու Աթոռք էջմիածնայ եւ Սսոյ սէր ունիցին... ԺԴ. Երիցունք որոց վախճանեալ իցէ ամուսին...*

– 81*ա*—*բ* Ձեկուցումն ի վերջնոյ, յա-ղագս ինչ ինչ բանից գիտելի է — *Նախ, զի ի կանոնագիրս բազում սխալք են յանհմուտ գրչաց ներմուծեալք...*

– 82*ա*—3*բ* Խրատ առ ընթերցողս — *Որ պահանջեր Աստուած յսկիզբն ստեղծագոր-ծութեան... խոստովանութիւնն է աղբիւր բացեալ ի տան Դաւթի, ի լուացումն մեղա-ւորաց, Զաք.* 13 1:

4. 84*բ* [Ատենագրութիւն] — 1875 *Նոյ.* 15, *Շբ. Խնդիր առաջին՝ Եարբուզէն եկած նամակ մը կարդացուեցաւ եւ որուն որոշու-մը յետեւեալ նիստին մնաց. Ժամ* $5^1/_2$ *գոց-ուեցաւ* (3 *տող միայն*) : 85*բ*—8*ա* [Անդամք] 1880 *Նոյ.* 1 *.Ս.Բ. Մանուկ եկեղեցւոյ՝ Աւաք քահանայ Տէր Նահապետի որդին նորնծայ Տէր Ղեւոնդի//// Գրիգոր Սարաֆեան... Մկրտիչ Յովնանեան:*

5. 92*ա*—4*բ* (*Հակառակ ուղղութեամբ գրուած ըլլալով սկիզբը՝* 94—92) — 1875 *Յունուար* 13. Բարոյականք՝ Ըռիճարտոս բարեմիտ կամ փութաջան խելացի տնտե-սութիւն — *Աս վերնագրովս Ֆրանքլին ամե-րիկացւոց եւ մարդկութեան անմահ պար-ծանքը խելացի եւ օգտակար խրատներ կ՚ըն-ծայէ... եւ այս ամէն չարեաց պատճառ ձի-ուն պայտին գամ մը չի հոգալն է եղեր:*

6. 94*բ* [Առակ] — *Ծերպուռն որ ամառն օրն ի բուն ճռճռալով էր անցուցեր... ու-րեմն հիմ ալ գնա պարէ:*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

81*բ* 1875 *Ապրիլ* 18, Երջանիկ:

172

ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆՔ Ի ՊԱՏՍ ՔԱՐՈԶՈՒԹԵԱՆ

ԺԸ–ԺԹ — XVIII–XIX

Թուք՝ 36· դասակ՝ 1ա—բ, 36բ: *Գրակ*՝ Ա—Ե×8 (Գ—Ե 6): *Նիւք*՝ կապտաթուղթ: *Մեծութիւն*՝ 21×17: *Դրութիւն*՝ միասիւն: *Դիր*՝ նօտրգիր: *Տուղ*՝ 23: *Կազմ*՝ խաւաթաղակազմ: *Գահպանակ*՝ 2-ական թերթ սկիզբը եւ վերջը:

Վիճակ՝ բաւարար: Թերթուկի ցեցակեր, բաւարար ներծծուած եւ գրադաշտը գունափոխուած:

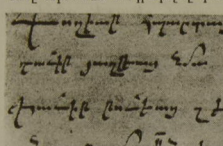

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ա· 2ա—բ Ա· Վասն հպարտութեան — *Դողմաթ հպարտացաւ վասն զօրութեան*···

բ· 2բ—3ա Բ· Վասն խոնարհութեան — *Ցածօր գտանալն ի յերկիր իւր խոնարհեցաւ յետաւոյ*···

գ· 3ա—բ Գ· Վասն նախանձու վնասուն— *Աստանայ նախանձեցաւ պատճառ Աղամայ*···

դ· 3բ—4ա Դ· Վասն ոչ թողու Աստուած բշնամեացն վնասել — *Մառայ արտաքսեաց զաղախինն իւր*···

ե· 4ա—բ Ե· Վասն թողուլ զպարտս բշնամեաց — *Ցօմսէփ եթող զյանձանս եղբարձն իւրոց*···

զ· 4բ—5ա Զ· Վասն նախանձուն Աստուծոյ վրէժ խնդրել — *Մովսէս վասն հորդապաշտիցն մեղացն բարկացեալ*···

է· 5ա—բ Է· Վասն թէ պարտ է օրհնացն Աստուծոյ հնազանդիլ — *Աբրահամ հնազանդեալ հրամանին Աստուծոյ, ելաւ ի հայրենի յերկրէն*···

ը· 6ա Ը· Վասն անհնազանդից օրհնացն Աստուծոյ — *Փարաւոն ոչ հնազանդեցաւ հրամանին Աստուծոյ*···

Թ· 6բ Թ· Վասն մէյ մեղաց բազումք պատահին — *Ադամ մէյն կերաւ զպտուղն*···

ժ· 7ա—բ Ժ· Վասն անզգոյ մեղաւորաց պատիժ — *Զբհնղեզացիքն չարագործք էին եւ ոչ զղջացան*···

ժա· 7բ—8ա ԺԱ· Վասն մեղաց հիւանդութիւն տայ Աստուած — *Որդիայ Քագաւորն չարագործ էր եւ գիւտա պաշտէր*···

ժբ· 8ա—բ ԺԲ· Վասն զղջողացն եւ խոստովանողացն — *Ղամէք սպան զկայէն*···

ժգ· 8բ—9բ ԺԳ· Վասն թէ Աստուած մեղաւորաց դառնալ կամի — *Ադամ կերաւ պտուղն եւ մերկացաւ անճառ լուսոյն*···

ժդ· 9բ ԺԴ· Վասն մեղաց Աստուած խստացուցանէ զսիրտ բռնաւորաց — *Փարաւոնի սիրտն Աստուած խստացուցանէր զի չարչարեսցէ*···

ժե· 10ա ԺԵ· Վասն թէ Աստուած պահէ զանմեղս պատժոց — *Նոյ արդարն տապանաւ ապրեցոյց*···

ժզ· 10ա—բ ԺԶ· Վասն փոյթ դնելոյ ժամուն պարտ է համբերել մեզ — *Աբրահամ սպասէին Մառային արտաքսեցուալ ի նմանէ եւ հրեշտակ Տեառն մխիթարեաց զնա*···

ժէ· 10բ—11ա ԺԷ· Վասն թէ Աստուած զչար խորհուրդն խափանէ — *Աչտարաիկ չինողքն կամէին փախչիլ ի ձեռացն Աստուծոյ*···

ժը· 11ա—բ ԺԸ· Վասն նեղութեան ժամուն օգնէ Աստուած — *Նոյեան տապանին դուռն Աստուած փակեաց արտաքուստ*···

ժԹ· 11բ ԺԹ· Վասն մատնութեան վնասոյն — *Մովսէս սպան զրիօղն հրէից՝ զեկիպտացին եւ նա մատնեաց զնա*···

ի· 12ա Ի· Վասն զպարտութեան անմեղաց — *Կինն դահճապետին զպարտեաց զՅովսէփ*···

իա· 12ա—բ ԻԱ· Վասն խաբէութեամբ ազատիլ ի բշնամեացն — *Աբրահամ խաբեաց զփարաւոն եւ զԱբիմելէք, թէ Մառայ քոյր իմ է*···

իբ· 12բ—13ա ԻԲ· Վասն ազդրմանաց մեծ վարձոյն — *Ազդրմամբ հնոյ իւղն աճեցեալ եւառց*···

իգ· 13ա—բ ԻԳ· Վասն զրկողութեան

մեծ վնասուն — *Դաւիթ զրկեաց զՈւրիայ ի կնոջէն եւ Աստուած բարկացաւ...*

իդ. 13բ ԻԴ. վասն անողորմութեան վընասուն — *Նաբաղ ոչ ետ կերակուր Դաւթի...*

իե. 13բ—4ա ԻԵ. վասն հիւրընկալութեան — *Աբրահամ հիւրասէր էր...*

իզ. 14ա—բ ԻԶ. վասն հիւրատեցողութեան — *Ցակոբ գնաց հիւր երկիրն Եմօվբայ...*

իէ. 14բ—5ա ԻԷ. վասն որկրամոլութեան վնասուն — *Եսաւ ցանկացաւ գեղեցկութեան պտղոյն...*

իը. 15ա—բ ԻԸ. վասն արբեցութեան վնասուն — *Նոյ նահապետն չորս կենդանեաց արիւնովն... տնկեաց զորդն խաղողոյ...*

իթ. 15բ ԻԹ. վասն զօրութեան պահոցն պնդութեան — *Ենովք պահօք վերացաւ յերկինս...*

լ. 16ա Լ. վասն շնութեան եւ պոռնկութեան — *Որդիքն Սէթայ որք որդիք Աստուծոյ կոչեցան...*

լա. 16ա—բ ԼԱ. վասն փախչելոյ ի պոռնկութենէ — *Նոյ ոչ խառնակեցաւ ընդ պոռնկասէր ջրհեղեղացիսն...*

լբ. 16բ—7ա ԼԲ. վասն երկիւղին Աստուծոյ պահելոյ — *Մանկաբարձքն երկեան Աստուծոյ եւ ոչ սպաննին զծնեալ մանկունսն...*

լգ. 17ա—բ ԼԳ. վասն թէ Աստուած ըզփոքրն մեծ առնէ — *Ցովսէփ որ ոչ ինչ համարէր յաչս յեղբարցն իւրոց...*

լդ. 17բ ԼԴ. վասն ոչ կամի մեծութեան անարժանիցն — *Կորխ եւ Դաթան եւ Աբիրոն կամեցան իշխան լինիլ...*

լե. 18ա—բ ԼԵ. վասն այլոց չար կամեցողին իւրն պատահի — *Փարաւոն զմանկունսն իսրայէլացւոց ի գետն խեղդել կամեցաւ...*

լզ. 18բ—9ա ԼԶ. վասն ագահութեան ընչիցն — *Աստուած պատուիրեաց յօրէնս, մի՛ ցանկալ...*

լէ. 19ա—բ ԼԷ. վասն թէ Աստուած պատրաստէ զմեզ կերակուր — *Հրէայքն որք էին յանապատին, քառասուն տարի կերակրեաց զնոսա Աստուած...*

լը. 19բ—20ա ԼԸ. վասն հնազանդ լինելոյ ծնողացն — *Սեմ եւ Յաբէթ հնազանդ էին հօրն իւրեանց...*

լթ. 20ա ԼԹ. վասն օրհնութեան ծնողացն — *Սեմ եւ Յաբեթ օրհնեցան ի հօրէն իւրմէ Նոյէ...*

խ. 20բ Խ. վասն անհնազանդութեան ծնողացն — *Քամ՝ որդին Նոյի, տեսեալ ըզհայրն արբեալ եւ մերկ...*

խա. 20բ—1ա ԽԱ. վասն խրատից ոչ լսողացն — *Նոյ խրատէր զջրհեղեղացիսն եւ նոքա ոչ կամէին լսել...*

խբ. 21ա—բ ԽԲ. վասն խրատել զորդիսն ի տղայութեան — *Տապանակին մէջ կային մանանայ...*

խգ. 21բ ԽԳ. վասն գայթակղեցուցիչ անձանց — *Ահարոն հորթ շինեաց...*

խդ. 21բ—2ա ԽԴ. վասն անհնազանդից մեծաւորաց — *Մարիամ եւ Ահարոն բամբասեցին զՄովսէս...*

խե. 22ա ԽԵ. վասն սիրոյ եւ խաղաղութեան — *Աբրահամ եւ Ղովտ սիրով բաժանեցան...*

խզ. 22բ ԽԶ. վասն գայլս ծաղր առնելն բարկանայ Աստուած — *Նոյ արբեալ անկաւ յերկիր...*

խէ. 22բ—3ա ԽԷ. վասն թէ առ կախարդըս գնալն չար է — *Կախարդքն փարաւոնի զգաւազանն իւրեանց յօձս փոխեցին...*

խը. 23ա—բ ԽԸ. վասն անարժան մեռնողացն — *Ցակոբ մինչ գնայր ի Բեթէլ...*

խթ. 24ա ԽԹ. վասն շինութեան տաճարին օգնել — *Մովսէս շինէր զխորանն...*

ծ. 24ա—բ Ծ. վասն ուխտ գնալոյ — *Ցակոբայ հրամայեաց Աստուած գնալ ի Բեթէլ...*

ծա. 24բ—5բ ԾԱ. վասն աղօթից եւ խնդրուածոց — *Մովսէս աղօթէր յեզր կարմիր ծովուն...*

ծբ. 25բ—6ա ԾԲ. վասն հաւատով ապաւինիլ յԱստուած — *Նէեման բորոտն հաւատով գնաց առ Եղիսէ...*

ծգ. 26ա—7ա ԾԳ. վասն հրաշիցն Աստուծոյ մի՛ երկբայիլ — *Աբրահամ Ճ ամաց եւ Սառայ Ղ ամաց ծնան Իսահակ...*

ծդ. 27բ—8բ ԾԴ. վասն հրեշտակացն օգնութեան մեզ — *Տօբիթ ընկեր խնդրէր որդոյն գնալ յերկիրն Մարաց...*

ծե. 28բ ԾԵ. վասն հաւատարիմ ծառա-

յից բարի տայ Աստուած — *Աքար՝ աղախինն Սառայի, բանիւ հրեշտակին համբերէր…*

ծզ. 28*բ*—9*ա* ԾԶ. վասն անիրաւ ծառայիցն — *Յօվար զօրավարն Դաւթի, ոչ հնազանդեցաւ բանից նորա…*

ծէ. 29*ա* ԾԷ. վասն թէ գիտէ Աստուած զծածուկ գործս մեր — *Կայէն ծածկել կամէր զսպաննումն եղբօր իւրոյ…*

ծը. 29*բ* ԾԸ. վասն թէ օրհնօք ամուսնին Աստուած պատրաստէ — *Աստուած որ ընտեղծ զԱդամ…*

ծթ. 29*բ*—30*ա* ԾԹ. վասն հնազանդ կանանց արանց իւրեանց — *Սառայ՝ կինն Աբրահամու, թողեալ զհայրենի յերկիրն իւր…*

կ. 30*ա*—*բ* վասն չարութեան կանանց արանց իւրեանց — *Եւայ եղեւ պատճառ մեղկութեան եւ մահուանն Ադամայ…*

կա. 30*բ*—1*ա* ԿԱ. վասն ցանկութիւն կանանցն առաւել է — *Դստերքն Կայէնի դրնացին ի լեառն առ որդիսն Սեթայ…*

կբ. 31*ա* ԿԲ. վասն թէ Աստուած պարգեւէ փառսն — *Աբրահամու խոստացաւ Աստուած ծնանիլ զաւակ ի ծերութեան…*

կգ. 31*բ* ԿԳ. վասն թէ ուրախութիւն տրտմութիւն բերէ — *Աբիսողոմ ի կոտորս իշխանացն մեծ ուրախութիւն առնէ…*

կդ. 31*բ* ԿԴ. վասն թէ զմեծն օրինակաւ խրատել պարտ է — *Նաթան մարգարէն վասըն Ուրիայի կնոջն, օրինակաւ աղահ մեծատանն, խրատեաց զԴաւիթ…*

կե. 32*ա* ԿԵ. վասն մեծաց խրատից լսողացն յօգուտ է — *Մօվսէս լսեց խրատու աներոջն իւրոյ…*

կզ. 32*ա*—*բ* ԿԶ. վասն ոչ սիրելոյ զփառս աշխարհի — *Մօվսէս կամէր հրաժարել ի մեծութենէ…*

կէ. 32*բ* ԿԷ. վասն թէ զշնորհս արուեստից տայ Աստուած — *Բեսելիէլի շնորհ ետ Հոգին Սուրբ…*

կը. 32*բ*—3*ա* ԿԸ. վասն ապաշխարութեան արդար վաստակոցն — *Աստուած մաչկեղէն հանդերձս արար Ադամայ…*

կթ. 33*ա* ԿԹ. վասն թէ Քրիստոս գալոց է ի դատել — *Եզեկիէլի եցոյց Աստուած ըղղաշտն լի ոսկերօք… Արիմէլէքի ԿԸ ամի ննջելն օրինակ ետ յարութեան աւուրն Քրիստոսի։*

- 33*բ*—6*ա* [Ցանկ նիւթոց] — *Ա. Ադահութեան ընչիցն… Օ. Օրհնութիւն ծնողացն։*

173

ԵՓՐԵՄ ՎՐԴ. ՍՍԵՑԻ. ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐԳԱՐԷՈՒԹԵԱՆ ՅՈՎՆԱՆՈՒ

ՊՐՈՒՍԱ° ՌՄԿԹ — 1820

Գրիչ՝ Եղիա ճէպէճեան:

Թերթ՝ 100. դատարկ՝ 1ա—բ, 7ա—8բ, 90ա—100բ: *Պրակ՝* Ա—ԺԱ×8 + 1×12: *Նիւթ՝* թուղթ: *Մեծութիւն՝* 21,8×16,5: *Գրութիւն՝* միասիւն: *Գիր՝* նօտրգիր: *Տող՝* 24: *Կազմ՝* գինեգոյն կաշեկազմ: *Լուսանցակողեր՝* ոսկեգոյն: *Պահպանակ՝* 2 թերթ ըսկիզբը:

Վիճակ՝ բաւարար: Թանաքը ներծծուած եւ գրադաշտը գունափոխուած:

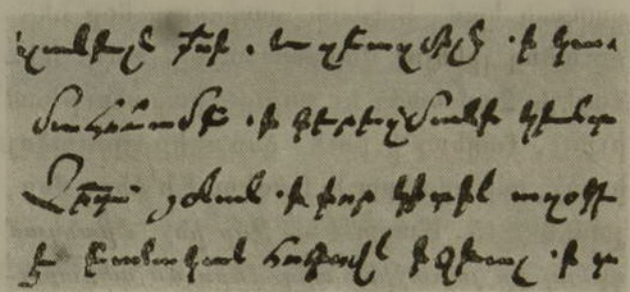

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

2ա—88բ [Մեկնութիւն մարգարէութեան Յօնանու, արարեալ Տեառն Եփրեմայ վարդապետի Սըսեցւոյ՝ յաշակերտէ եւ յեղբօր որդւոյ Տեառն Գաբրիէլի գերահանճար կաթուղիկոսի. ի խնդրոյ Տեառն Թէոդորոսի վարդապետին Սըսեցւոյ, ի թուին 1218 (1769)]:

- 2ա—6բ Յառաջաբանութիւն—*Եւ արդ, գրէ աստուածային առաքեալն...*

9ա—85բ Գլուխ Ա. Եւ եղեւ բան Տեառըն... — *Քանզի գուսանաց... կեցուցէ զմեզ յամենակեցոյց եւ ի տիեզերագումար գալստեանն իւրում կեցուցիչն մեր եւ յոյս, որում փառք:*

- 86ա—8բ Յիշատակարան — *Արդ, ընկալ զայս ՚դուզնաքեայ աշխատութիւնս մեր... յարտզուարճ բերկրանօք փառաւորել զամենասուրբ անունն իւր, որ է օրհնեալ այժմ եւ յաւիտեանս:*

տե՛ս Ձեռգ. թիւ 44 § Բ եւ Գ:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

89ա—բ Վերջաբանութիւն գրչոյս յօրինակողէ — *Փա՛ռք... որ ամենառատ եւ առատաձիր շնորհօքն ետ նուաստիս կարողութիւն հասանիլ ի վերջ գրութեանս, որ կոչի Մեկնութիւն Մարգարէութեան Յօնանու, ձեռամբ նուաստ գրչիս* Եղիայի *եւ որդւոյ* ճէպէճեան Գաբրիէլ *հնարագէտ արծաթագործի, որ ի* Պրուսայ:

Արդ, բարեգութն Աստուած ի սփռելոյ զշնորհսն իւր իբրեւ զարեգականն, ոչ երբէք դադարի որ զգթառատ ողորմութեամբն շընորհեաց զայս ծաղկալիր մեկնութիւնս գըրոցն Յօնանու մարգարէին, զոր աշխատասիրեալ Տեառն Եփրեմի *սրբազան* կաթողիկոսին *գերապանծ գահին Կիւլիկիոյ, որում յամրոփն հասի ի թուին ՌՄԿԹ* (1820), *եւ ի յՕգոստոսի* 1://

Արդ, խնդիր է ի ձէնջ յարդելեացդ որք ընթեռնուք զսա, յիշել ի սուրբ յաղօթս ձեր զհոգեւոր եւ զմարմնաւոր ծնօղսն իմ եւ զիս զնուաստս ի կարգի նոցին: Զի ի վերջնում աւուր տիեզերագումար գալստեան իւրոյ արժանացուսցէ զմեզ զամենեսեանս յանտըրտում ուրախութեան իւրոյ, եւ դասակցիլ յարդարոցն դասուց անվախճան կենացն, որ է օրհնեալ այժմ եւ յաւիտեանս. ամէն:

174

ԳԻՐՔ ՈՐ ԿՈՉԻ ՎԱՀԱՆ ՀԱՒԱՏՈՅ

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՌՄՀԷ — 1828

Գրիչ՝ Միքայէլ գրագիր:

Թերթ՝ 94. դատարկ՝ 1*ա*—*բ*, 2*բ*, 86*ա*—*բ*, 93*ա*—4*բ*: *Պրակ*՝ Ա—Ը×12 (Ա 24, Ը 8): *Նիւթ*՝ թուղթ: *Մեծութիւն*՝ 20,7×15,6: *Գրութիւն*՝ միասիւն: *Գիր*՝ նօտրգիր: *Կազմ*՝ շագանակագոյն կաշի ոսկեգոյն շրջազարդով: *Պահպանակ*՝ 2 թերթ սկիզբը:

Վիճակ՝ բաւարար:

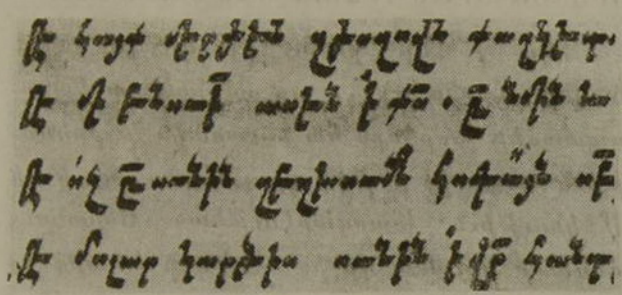

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

2*ա* Գիրք որ կոչի վահան Հաւատոյ, արարեալ Հայր Միքայէլ վարդապետէ Չամչեան, ի միաբանութենէ Մխիթարայ վարդապետի Սեբաստացւոյ Աբբայհայր կոչեցելոյ: Զոր յետոյ ամեմնէ ծաղկաքաղ արարեալ եւ ճերհակն պատասխանեալ: Գաղափարեցաւ յընտիր օրինակէ ի Մայր դպրատանս Պալատու: Յամի Տեառն 1828-ին, Մարտ Թ: Ձեռամբ մեղապարտ նուաստ Միքայէլ իբր գրագրիս, ի մայրաքաղաքն Կոստանդնուպօլիս:

3*ա*—92*բ* Շարունակութիւն կամ հաստատութիւն յառաջագոյն գրեալ մերումս տեսարանի կամ Յայտնի ապացոյց նոր հերձուածող լինելոյ վերապատուելի հայր Միքայէլի Չամչեանց եւ բոլոր միաբանութեանն իւրոյ, քաղեալ ի բուն ձեռագիր գրուածոյ իւրոյ, զոր իբր հրաշիւք ձգեցաք ի ձեռս մեր, յամին 1815, Մարտ 4 — *Զոր ինչ միանգամ գրեալ էր յառաջին անդ մերումս տեսարանի... զոր ոչ կարեմք ուրանալ, զի աչօք բացօք տեսանեմք եւ տեսեալ իսկ եմք*: 1815 *փետր*. 12, *ի Կոստանդնուպօլիս*:

տե՛ս Ձեռգ. թիւ 70:

175

ՈՒՂՂԱՓԱՌ ՀԱՒԱՏՔ ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ

ԺԹ — XIX

Թերթ՝ 97. դատարկ՝ 1*ա*—*բ*, 26*ա*—*բ*: *Պրակ*՝ 3×12 (Ա 9, Գ 4) + Ա—Ձ×12: *Նիւթ*՝ թուղթ: *Մեծութիւն*՝ 21,7×16: *Գրութիւն*՝ միասիւն: *Գիր*՝ շեղագիր: *Տող*՝ 23: *Կազմ*՝ սրճագոյն լաթակազմ:

Վիճակ՝ բաւարար:

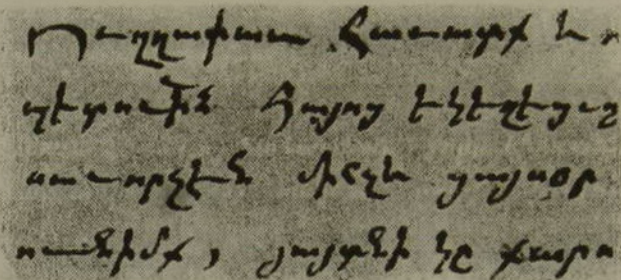

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. 2*ա*—7*բ* Յայտարարութիւն — *Ուղղափառ հաւատք եւ ողջամիտ վարդապետութիւն Հայոց եկեղեցւոյն, որ ի սուրբ Լուսաւորչէն մինչեւ ցայսօր հաստատուն ուսանիմք… ամենայն ազգաց քրիստոնէից յայտ կընեմ, որ իրենց յայտարարութեամբը իւրաքանչիւրոց իրաւունքը պէյան ընեն*:

7*բ* «Գրիգոր Փեշտըմալճեան՝ *դասատու դպրոցին Օրթագիւղի. ի Մայիսի* 5, 1820:

2. 8*ա*—25*բ* Ազնուազարմ եւ սիրեցեալդ ի տէր պարոն Օգոստինոս ողջոյն եւ հայրախնամ օրհնութիւն — *Մեծապէս ցաւ եղեւ ինձ այս տարիներուս մէջը ուղղափառաց դիպած ձախորդութեանց համար, որ ի Կոստանդնուպօլիս… արքայութեան փառքին մէջն ալ միատեղ գըտնըվելու արժանի պիտոր ընէ: Ողջ լեր ի բազում բարութիւնս*:

25*բ* «Ն. Ծ. Կիրակոս *վարդապետ* Պօլսեցի, *ի* Լեհաստան՝ *յ*Իլով *քաղաքի, ի* 14 *Յուլիսի*, 1820»:

3. 27*ա*—94*բ* Առ անծանօթ ըստ մարմնոյ եւ սիրելի ըստ հոգւոյ պարոն Օգոստինոս խնդալ — *Այս օրերըս Թուղթի մը սուրէթ ինկաւ ձեռքըս, որ կեօյա քի Կիրակոս վարդապետ Պօլսեցի անուամբ մէկը ձեր հրամանոցը գրած էր… զանի 20 մաս բաժնեցինք… 1 մասին մէջը եօթն աբբացի վարդապետաց համար կը գրէ… 20 մասին կը գրէ այսպէս. Ուստի, վերցունէ թող շուտով ան մթագոյն փեշտըմալը աչաց վրայէն… Յօհաննէս Աւետարանիչը մարգարէական հոգւով մախսուս Գոլէշցոց համար է ըսեր*:

4. 95*ա*—7*բ* Վախճան բանիս — *Եկեղեցին Հայոց իբրեւ եկեղեցի ի սկըզբանէ եւ այսր ճանաչէր եւ ճանաչէ, թէ որպէս ի հին օրէնս էր միմիայն առաջին եւ գլխաւոր քահանայապետ… կը պահեմք զայս պիտանի խրատը երանելի մեծին Խոսրովու, թէ՝ ըղգարշելիան քան յայտնել, ծածկելն է բարւոք*:

97*բ* «*Նուաստ ծառայ* Վահան Արշարունի, *գրեալ ի* Հայաստան, *յամի* 1821»:

176

ՈՂԲ ԵԴԵՍԻՈՅ ԵՒ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՌՈՒԲԻՆԵԱՆՑ

ԺԹ — XIX

Թերթ՝ 78. դատարկ՝ 42*բ*, 73*բ*—8*բ*: *Պրակ*՝ Ա—Զ×12 (Ա 10, Դ 16, Ե, Զ 14): *Նիւթ*՝ թուղթ: *Մեծութիւն*՝ 21×13,3: *Գրութիւն*՝ միասիւն: *Գիր*՝ նոտրգիր: *Տող*՝ 25: *Կազմ*՝ թղթակազմ:

Վիճակ՝ բաւարար: Թանաքը ներծծուած եւ գրադաշտը գունափոխուած:

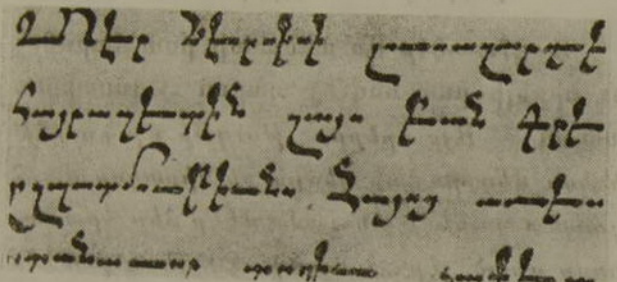

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա. 1*ա*—42*ա* Տեառն Ներսիսի Շնորհալւոյ Ողբ՝ յառումն Եդեսիոյ: Ի թուականիս մերոյ հինգ հարիւր իննսուն երեքի եւ ի քսան եւ երեք Դեկտեմբերի յերկրորդ ժամու յաւուր շաբաթու — *Ողբացէք եկեղեցիք, / Հարսունք վերինն առագաստի... / Ի փառս Հօր աւարտելոց, / Հոգւոյն 'ւ Որդւոյ կատարելոց*:

– 42*ա* [Յիշատակարան («Ներսես»)] — *Նորոգ բանի այսր կարգի... / Աստուածութիւն միշտ երեւի*:

Բ. 43*ա*—73*ա* [Վահրամ Րաբունի Պատմութիւն Ռուբինեանց] — *Տէր Ներսիսի լուսազարդեալ, / Հայրապետին գայս բան գրըեալ... / Զոր ընթերձեալ եւ ծանուցեալ / Լեւոն արքայն Հայոց օծեալ, / Նուաստութեանս իմ հրամայեալ... / Արդ ես Վահրամ Րաբուն ձայնեալ... / Որ է օրհնեալ յաւէտ նայնի, / Այժմ եւ անբաւ յաւիտենի*:

177

Ն. ՇՆՈՐՀԱԼԻ. ՈՂԲ ԵԴԵՍԻՈՅ

ԻՍԿԻՒՏԱ՞Ր

ՌՄՀԵ — 1826

Ստացող՝ Յոհաննէս Տէր Խաչատուրեան:

Թերթ՝ 42. դատարկ՝ 1բ—2*ա*, 42*ա*—*բ*: *Պրակ*՝ 4×12 (Դ 8, Դ 9): *Նիւթ*՝ թուղթ: *Մեծութիւն*՝ 20×13,2: *Գրութիւն*՝ միասիւն: *Գիր*՝ նոտրգիր: *Տող*՝ 26: *Կազմ*՝ շագանակագոյն կաշեպատ խաւաքարտ, ոսկեգոյն շրջազարդով:

Պատկեր՝ Ն. Շնորհալի (առանձին թերթ մը՝ փակցուած Ա թերթին):

Վիճակ՝ բաւարար:

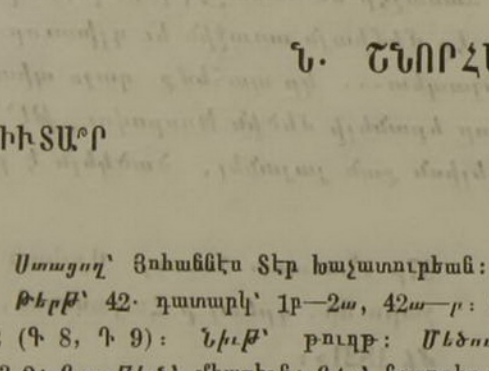

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1*ա* Ողբ Եդեսիոյ. յօրինեալ Տեառն Ներսեսի սրբազան եպիսկոպոսի՝ եղբօր Տեառն Գրիգորիսի Հայոց կաթուղիկոսի... ի վայելումն յիսկիւտար Էէնիմահլէն ի Պէկղոզէ անտի հանգուցեալ Տէր Խաչատուրեան Յոհաննէս վարժապետի: Ի թուականի Հայոց ՌՄՀԵ (1826) 1 *Յունիսի ԺԸ* (18):

3*ա*—40*բ* Ողբ մեծի մայրաքաղաքին Եդեսիոյ — *Արդ ողբացէք եկեղեցիք, / Հարսունք վերին առագաստի, / Քորք եւ եղբարք իմ սիրելիք, / Որք յընդհանուր կողմ աշխարհի... / Հոգւոյն 'ւ Որդւոյ կատարելոց*:

178

ՕՐԷՆՔ ԵՒ ՍՈՎՈՐՈՒԹԻՒՆՔ ԵԲՐԱՅԵՑՒՈՑ

ՌՄԾԳ — 1804

Գրիչ՝ Մո՞ւրդ։

Թերթ՝ 69. դատարկ՝ 1ր—2ր, 10ր, 69ա—ր։ *Պրակ՝* 1×10 + Ա—Զ × 10 (Զ 9)։ *Նիւթ՝* թուղթ։ *Մեծութիւն՝* 19×14։ *Գրութիւն՝* միասիւն։ *Գիր՝* շեղագիր։ *Տող՝* 23 (3ա—10ա), 26 (11ա—68ր)։ *Կազմ՝* խաւաքարտակազմ։ *Պահպանակ՝* 1-ական թերթ սկիզբը եւ վերջը։

Վիճակ՝ բաւարար։ խոնաւութենէ խունացած. թանաքը ներծծուած եւ գրադաշտը գունափոխուած։

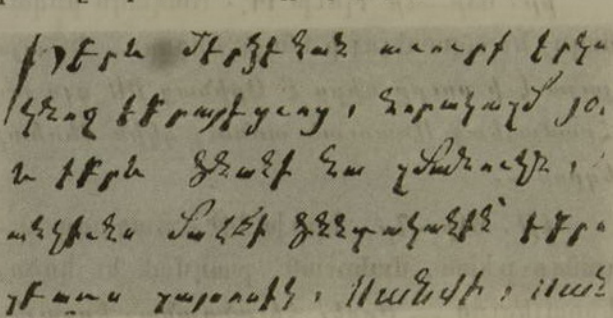

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1ա Օրէնք եւ սովորութիւնք Եբրայեցւոց։ Համառօտեալ խոհականութեամբ Նիկողայոսի Ստրատեանց, որ երբեմն ռաբբի եբրայեցի, եւ յետոյ ուղղափառ հռոմէական։ Թարգմանեալ յեբրայականէն յիտալական լեզու ի Պօղոս վարդապետէ Միդիկեանց առաջնորդէ։ Եւ ապա թարգմանեալ յիտալական լեզուէ ի հայ բարբառ աշխատասիրութեամբ հօր Իգնատիոս վարդապետի Փափազեանց, յաշակերտութենէ Տեառն Մխիթարայ վարդապետի եւ աբբայի։ Յամի Տեառն 1760։

ա. 3ա—4ր Գլուխ Ա. Յաղագս ծննդեան եբրայեցւոց — *Իբրեւ մերձենան աւուրք երկանց ծննդեան կնոջ եբրայեցւոց...*

բ. 4ր—7ր Գլուխ Բ. Յաղագս թլփատութեան եբրայեցւոց — *Իբրեւ կատարին աւուրք ութ մանկանց եբրայեցւոց յետ ծննդեան նոցա...*

գ. 7ր—8ր Գլուխ Գ. Յաղագս փրկանաց անդրանկանն — *Իբրեւ լինի մանուկն անդրանիկ եբրայեցւոց, այսինքն նախածին մօր իւրոյ...*

դ. 9ա—11ր Գլուխ Դ. Յաղագս դաստիարակութեան եւ ուսման եբրայեցւոց — *Այն ինչ սկսանին հայրն հազ թոթովել մանկունք եբրայեցւոց, վաղվաղակի ուսուցանեն նոցա ասել զաղօթս ինչ...*

ե. 11ր—3ր Գլուխ Ե. Յաղագս Թալմտին եբրայեցւոց — *Քանզի ի նախընթաց գլուխն յիշատակեցաք զուսումն զոր ուսանին...*

զ. 13ր—5ա Գլուխ Զ. Յաղագս կացուցման եւ իշխանութեան ռաբունեաց — *Իբրեւ զարգանան պատանիք եբրայեցւոց յուսմունս իւրեանց եւ քաջ վարժին յիմաստս Թալմտին...*

է. 15ա—6ր Գլուխ Է. Յաղագս սինակոկային եւ առանձին աղօթատեղեաց նոցա եւ տանց նոցա — *Եբրայեցւոց զոն տեղիք ինչ որոշեալք վասն աղօթից որք կոչին սինակոկայ...*

ը. 17ա—ր Գլուխ Ը. Յաղագս ֆախանային եւ դեւտացւոց եբրայեցւոց — *Յառաջ քան զմեղանչել եբրայեցւոց զայն սոսկալի մեղսն՝ երկրպագութեամբ որթոյն...*

թ. 17ր—21ր Գլուխ Թ. Յաղագս զգեստուց եբրայեցւոց զոր զգենուն առտնին ժողովրդանոցին — *Հաւասարեն առ հասարակ եբրայեցիք ի հանդերձս սովորութեան երկրին...*

ժ. 21ր—5ր Գլուխ Ժ. Յաղագս աղօթից եբրայեցւոց... — *Ի վերայ ամենայնի զոր կարգեցին ռաբիք առնել ի պատրաստութիւն աղօթից...*

ժա. 26ա—7ր Յաղագս դիւրեւառից եւ վաճառաց եւ արհեստից եբրայեցւոց — *Արհեստ եբրայեցւոց զոր առաւել գործեն է դերձակութիւն...*

ժբ. 27ր—30ա Յաղագս սեղանոյ եբրայեցւոց — *Համարին եբրայեցիք մեղս մեծամեծս մատչիլ ի սեղան եւ ուտել զհաց...*

ժգ. 30ա—1ր Յաղագս երազոց եբրայեցւոց կամ ինքնակամ կրօնից զոր առնեն ի նոսա — *Եբրայեցիք նախ քան զմտանել յանկողին սովոր են ասել տունս սաղմոսաց քանի մի...*

ժդ. 32ա—4ա Գլուխ ԺԴ. Յաղագս երդ-

մանց եւ ուխտից եբրայեցւոց եւ արձակմանց նոցա — *Ի գիրս Ելից Ի՝ ի մէջ տասնաբանեայն հրամայէ ծանր ծանր պատիժով արգել Աստուած չերդնուլ...*

ժե. 34*ա*—*բ* Գլուխ ԺԵ. Յաղագս խոստովանութեան եբրայեցւոց — *Ոչ ունեն եբրայեցիք զխոստովանութիւն յունկանէ...*

ժզ. 34*բ*—7*բ* Գլուխ ԺԶ. Յաղագս պահոց եւ ապաշխարութեան եբրայեցւոց — *Երկու են ազգ պահոց եբրայեցւոց՝ հրապարակեալ եւ առանձին...*

ժէ. 37*բ*—44*ա* Գլուխ ԺԷ. Յաղագս տօնի շաբաթուն — *Որպէս ոչ գոյ ի սինաքովքայի որ ուշ դիցէ հոգւոյ...*

ժը. 44*ա*—5*բ* Գլուխ ԺԸ. Յաղագս տարւոյ եւ ամսոյ եբրայեցւոց եւ յաղագս տօնի ամսամտին — *Տարին ըստ եբրայեցւոց երկեակ է՝ սուրբ եւ անսուրբ...*

ժթ. 45*բ*—9*բ* Գլուխ ԺԹ. Յաղագս տօնից եբրայեցւոց եւ յաղագս Զատկի Բաղարջակերաց — *Հինգ են գլխաւոր տօնքն...*

ի. 49*բ*—51*բ* Գլուխ Ի. Յաղագս տօնի եօթներորդաց եւ Պենտէկոստէի եբրայեցւոց — *Եբրայեցիքն են այնպէս նիւթականք եւ թանձրամիտք...*

իա. 51*բ*—3*բ* Գլուխ ԻԱ. Յաղագս տօնի յոբելեան փողոց կամ տարեգլխոց — *Երրորդ տօնն է յոբելեան փողոց...*

իբ. 53*բ*—5*բ* Գլուխ ԻԲ. Յաղագս պահոց եւ տօնի քաւութեանց — *Չորրորդ տօնն, զոր հռչակէ Սինաքովքայն, է տօն քաւութեանց...*

իգ. 55*բ*—8*ա* Գլուխ ԻԳ. Յաղագս տօնի տաղաւարահարաց եբրայեցւոց — *Հինգերորդ տօնն, զոր տօնէ Սինաքովքայն, է տօն Տաղաւարահարաց...*

իդ. 58*ա*—9*ա* Յաղագս տօնի Նաւակատեաց... — *Վաղ ուրեմն սովորութիւն է սինաքովքային յառաջ քան զկործանումն տաճարին առնել զտօն նաւակատեաց...*

իե. 59*ա*—60*բ* Գլուխ ԻԵ. Յաղագս տօնի վիճակաց, որ ասացեալ է փուրեմ... — *Վերջին տօնն, զոր տօնէ սինաքովքայն, է այն որ կոչի փուրեմ...*

իզ. 60*բ*—3*ա* Գլուխ ԻԶ. Յաղագս հարսանեաց... — *Բազում արարողութիւնք են եբրայեցւոց ի հարսանիս նոցա...*

իէ. 63*ա*—*բ* Գլուխ ԻԷ. Յաղագս ապահարզանի կամ թղթոյ արձակման եբրայեցւոց — *Ի լինիլ հակառակութեան ի մէջ առն եւ կնոջ...*

իը. 63*բ*—4*բ* Գլուխ ԻԸ. Յաղագս բոկանալոյ եւ ազատելոյ ի կնոջէ եղբօր — *Եւ այս յայտ է ի սուրբ գիրս Բ Օրինաց ԻԵ գլուխ. Հրամայեաց Աստուած առնուլ զկին մեռեալ եղբօր...*

իթ. 64*բ*—7*բ* Գլուխ ԻԹ. Յաղագս հիւանդութեան, մահուան, թաղման եւ կոծոյ եբրայեցւոց — *Իբրեւ հիւանդանայ եբրայեցի ոմն, յորդորեն զնա բազմութիւնք տան նորա...*

լ. 67*բ*—8*բ* Սուտ մեսիայք որք ընկալան եւ հաւատացին եբրայեցիք — *Յամի* 130 *փրկութեան մերոյ եկն եբրայեցի ոմն Բարկոխար անուն... Թէ բազումք գայցեն յանուն իմ եւ ասիցեն թէ ես եմ Քրիստոսն (այսինքն մեսեայ) եւ զբազումս մոլորեցուսցեն:*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

68*բ Գրեցաւ ղուգնաքեայ բանս, ձեռամբ* Վանցի *չնչին եւ անարժան* Մուրդ//// *դպրէ, ի թուին ՌՄԾԳ* (1804) *ամսոյ Մարտի ԺԳ* (13)*ին:*

Յիշատակարանին վրայ գիծ քաշուած է:

179

ՏՐԱՄԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԺԸ — XVIII

Գրիչ՝ Մանուկ նոտար:

Թերթ՝ 65. դատարկ՝ 28*բ*, 43*ա*—*բ*: *Պրակ*՝ 1—9×8 (Դ 4, Զ 7, Թ 7): *Նիւթ*՝ թուղթ: *Մեծութիւն*՝ 19,8×13,7: *Գրութիւն*՝ միասիւն: *Գիր*՝ նօտրըգիր: *Տող*՝ 20—21: *Կազմ*՝ սրճագոյն դրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ: *Պահպանակ*՝ 4 թերթ սկիզբը եւ 2 թերթ վերջը:

Վիճակ՝ բաւարար: Կազմը վնասուած, լուսանցքները խոնաւութենէ վնասուած:

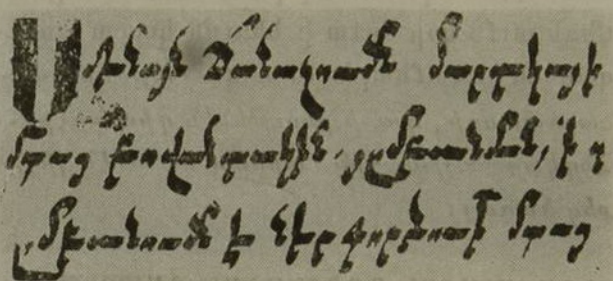

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. 1*ա*—10*ա* Յանուն Հօր... Սահմանք եւ բաժանմունք տրամաբանութեան — *Ամենայն ճանաչումն մարդկային յերիս ներգործութիւնս մտաց բովանդակին՝ յըմբռնման, ի դատման եւ ի տրամախօսութեան*...

բ. 10*բ*—5*բ* Երկրորդ մասն փոքր տրամաբանութեան: Յաղագս դատման եւ նախադասութեան — *Միտ մեր զբաղում գաղափարս ուրոյն ուրոյն ըմբռնեալ*...

գ. 29*ա*—42*բ* Կրկին է տրամաբանութեան եւ ձեռնարկութեան — *Երրորդ ներգործութիւն մտաց է տրամախօսութիւն, որով ի միջէ կամ ի յոգունց դատմանց յառաջադոյն ծանուցելոց*...

դ. 29*ա*—42*բ* Կրկին է տրամաբանութիւն՝ *բնական եւ արհեստական կամ ստացական: Բնական տրամաբանութիւն է զօրութիւն տրամաբանելոյ տպաւորեալ ի բնէ*...

2. 44*ա*—51*բ* Երկրորդ մասն փիլիսոփայութեան ծաղկաքաղ արարեալ — *Իակն չարժական առհասարակ սահմանի, որ ունի յինքեան զսկիզբն շարժման եւ դադարման*...

բ. 52*ա*—3*ա* Յաղագս բնական բաղադրեցելոյն — *Ի նիւթոյ եւ ի տեսակէ լինի էակ պարզապէս*...

գ. 53*ա*—5*ա* Յաղագս բնութեան, բըռնութեան եւ արհեստի — *Բնութիւնդ անուն ի լատին բարբառ բղխի ի ծնէ, վասնորոյ ստուգաբանի առ նոսա ծնունդ*...

դ. 55*բ*—62*բ* Յաղագս պատճառաց առհասարակ — *Առաւելագոյն փոյթ գիտութեանց պատողի ի զննել զպատճառ իրաց*...

ե. 63*ա*—*բ* Յաղագս բաղդի, դիպուածոյ, նախակարգութեան — *Բաղդն եւ դիպուածն տիրապէս առաւել սահմանին այսպէս*...

զ. 63*բ*—5*ա* Յաղագս շարժման, ընդ նըմին եւ յաղագս առնելութեան — *Շարժումն երրակի առեալ լինի*...

է. 65*բ* [Յաղագս անհունի] — *Անհունն կրկնակի կարէ առնիլ, ներգործութեամբ եւ ի կարողութեան*...

ը. 65*բ*—6*ա* Յաղագս ժամանակի — *Ըզժամանակէ ճառել ըստ Օգոստինոսի. Զի՞նչ է ժամանակն*...

թ. 66*բ* [Յաղագս դատարկի] — *Անհնար է երկուց մարմնոց բնապէս թափանցել ի միմեանս եւ լինիլ ի նոյն տեղի... պահանջի կցորդութիւն արարողին ըստ կրողի, կամ ենթադրեցելով եւ կամ ըստ մէջն ծաւալեալ զօրութեամբ: Վախճան երկրորդ մասին*:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

10*ա* *Զհաւաքօղ նոտար մեղաներկ Մանուկս միով Հայր մերիւ յիշեալ*:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՅԻ

43*բ* Բալու Արթխանցի Յովնան Գրիգորեան, 1895 *Յուլիս 20-ին*:

180

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՄԵԾՆ ԱՂԷՔՍԱՆԴՐԻ

Ս. ԿԱՐԱՊԵՏԻ ՎԱՆՔ (ԿԱՊԱԴՈՎԿԻԱ) ՌՄՀԸ — 1829

Թերթ՝ 185. դատարկ՝ 1ա—բ, 184բ—5ա: *Պրակ՝* Ա—ԻԱ×8 (ԺԲ, ԺԵ, ԻԱ 12, ԺԴ, ԺԷ—ԺԸ 10, ԺԹ 9): *Նիւթ՝* թուղթ: *Մեծութիւն՝* 16,5×11,3: *Գրութիւն՝* միասիւն: *Գիր՝* նօտրգիր: *Տող՝* 19—20: *Կազմ՝* շագանակագոյն կաշեպատ խաւաքարտ: *Պահպանակ՝* 3-ական թերթ սկիզբը եւ վերջը:

Վիճակ՝ բաւաբար: Թանաքը ներծծուած եւ գրադաշտը գունափոխուած, պահպանակի վերջին թերթը պատռուած, կազմը քերծուած:

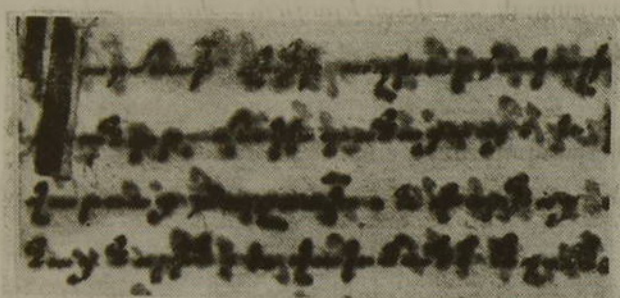

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

2ա—177բ Պատմութիւն մեծի աշխարհակալի Աղէքսանդր Մակեդոնացւոյ եւ կտակք վարուց քաջութեան եւ գործոց արիականաց նորին եւ վախճանն նշանօք գոլ ցուցանի — *Իմաստունքն եգիպտացւոց երկրին ծովուչափոյ հասեալ եւ զերկիր եւ զաստեղս թըւեալ, աւանդեցին ամենայն աշխարհի զորոյ զկարգ եւ զգիտ...*

– 178ա—9ա Յիշատակարան պատմագրոյս աստ դնի ի լաւ մտառութեան — *Եւ արդ մեր զայսքան համեմատեալ... յուսամ յիշեմն զիս առնուլ զԹաչատուրս տրուպ կեչառեցի...*

– 179ա—բ Նաեւ դնին աստէն այս գրոյս մեռելայքն զոր նոքա ի հնումն կափա ասեն. զամենն հաւաքեալ ի մի տեղ — *Այ ծեր զառնացեալ ոգի, զու ի բնութենէն դիւրասէր... Հնդկաց աշխարհին տիրեա եւ ամէն լիցին քեզ ծառայ:*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

184ա *Գրեցաւ այս պատմութիւնս ձեռամբ անպիտան դպրիս փոքու*, *ի* Սուրբ Կարապետի *վանս ի* Կապադովկիա, *ի վայելումն անանձին իմոյ եւ յետագոյդ տեսողացդ:*

Ուրեմն, որք հանդիպիք սմա, յիշեցէք զմեզ ի բարութիւն Աստուծով, որով եւ դուք լիջիք յիշեալ, ի Թիւ Փրկչին 1829 *Օգոստոս* 10:

181

ՄԱՆՈՒԷԼ ԱՅՎԱԶԵԱՆ. ՄՏԱԾԱԿԱՆՔ Ի ՊԷՏՍ ՔԱՀԱՆԱՅԻՑ

ՌՅԳ — 1851

Գրիչ՝ Մանուէլ Այվազեան:

Թերթ՝ 227. դատարկ՝ 1ա—բ, 2բ, 73բ, 152բ, 222բ—3բ, 227բ: *Պրակ*՝ 29×8 (ԻԹ 7): *Նիւթ*՝ թուղթ: *Մեծութիւն*՝ 16,8×10: *Գրութիւն*՝ միասիւն: *Գիր*՝ նօտրգիր: *Տող*՝ 20: *Կազմ*՝ խաւաքարտակազմ: *Պահպանակ*՝ 2 թերթ սկիզբը:

Վիճակ՝ բաւարար: Կարգ մը թերթերու թանաքը ներծծուած եւ գրադաշտը գունափոխուած:

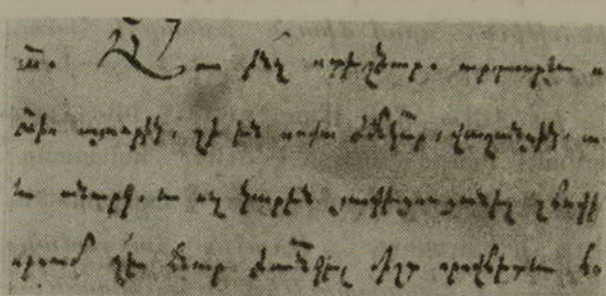

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

2ա Աղօթք մտածականք ի պէտս քահանայից, ի 1854, սակս եռամսեայ ժամանակի: Ի գրոց Մանուէլի Այվազեան:

ա. 3ա—8ա Մտածութիւն Ա. վախճան քահանայի: Մասն առաջին. վախճան մարդոյ — *Ա՜ռ ի՞նչ ստեղծար. արդարեւ ոչ վասն բարեաց աշխարհիս այսորիկ*...

բ. 8բ—14ա Մտածութիւն Բ. Մեղք եկեղեցականաց թէ քանի ծանր իցեն վասն անարգանաց, զոր առնեն Աստուծոյ: Մասն առաջին. Որ մեղանչէն է պաշտօնեայ Աստուծոյ — *Յայտ է թէ վայել է Աստուծոյ ամենայն փառք պատիւ իբրեւ ծայրագոյն բարւոյ վերջին վախճանի*...

գ. 14բ—20ա Մտածութիւն երրորդ. Ծանրութիւն մեղաց քահանային վասն ապերախտութեան զոր առնէ Քրիստոսի: Մասն Ա. Զի Քրիստոս ընտրեաց զնա իբրեւ զբարեկամ իւր — *Քրիստոս Տէրն մեր ընտրեաց զքահանայս իբրեւ զսիրելի բարեկամս իւր*...

դ. 20բ—7ա Մտածութիւն չորրորդ. Ծանրութիւն մեղաց քահանայից վասն մեծամեծ վնասուց, զոր բերէ Աստուծոյ: Մասն Ա. Զի անկանի ի բարձրութենէ վիճակի իւրոյ ի նուազութիւն եւ յանարգութիւն մեղաց — *Վսեմութիւն քահանայական աստիճանի է լինել առաջին պաշտօնեայ բարձրելոյն*...

ե. 27ա—35ա Մտածութիւն հինգերորդ. Գայթակղութիւն քահանայից եւ ծանրութիւն նորա սակս անարգանաց որ լինի սովաւ Աստուծոյ: Մասն Ա. Քանիօն ծանր է անարգանքն եւ ապերախտութիւնն, զոր որպէս ունի Աստուած ի գայթակղութենէ քահանայից — *Գայթակղութիւն քահանայից որպէս սահմանէ սուրբն Թովմաս, ոչ այլ ինչ է բայց միայն գործ*...

զ. 35ա—43բ Մտածութիւն վեցերորդ. վնաս զոր պատճառէ գայթակղութիւն եկեղեցականաց: Մասն Ա. վնաս զոր հասուցանէ ուխտի մանկանց եկեղեցւոյ — *Սահմանեաց Աստուած զկարգ կղերիկոսաց յեկեղեցւոջ զի պատուեսցի ի նոցանէ*...

է. 43բ—51բ Մտածութիւն եօթներորդ. Չարաչար մահ վատթար քահանայից: Մասն Ա. Զի յայնմ վայրկենի ոչ ունիցի կամք փրկելոյ զանձինս — *Ամենայն քահանայք և աշխարհականք ունին մեռանել միանգամ*...

ը. 52ա—8ա Մտածութիւն ութերորդ. Քաղցրութիւն մահուան առաքինի եկեղեցականաց: Մասն Ա. վասն զերծ լինելոյ նորա յայնմ ամենայնէ որ մեծապէս տանջէ ի մահուան — *Այն որ մեծապէս տանջէ զհեզեվարն ի վերջին պահու*...

թ. 58բ—66ա Մտածութիւն իններորդ. Զարհուրելի դատաստան ի վերայ չար քահանայից, զորս դատեսցէ Քրիստոս ի վախճան կենաց նոցա: Մասն Ա. Քանի՞ սոսկալի լիցի այն վասն գործոցն բարութեան, զորովք զանց արարին ի պաշտամանն Աստուծոյ — *Դատաստանն զոր արասցէ Քրիստոս ի մահուան անդ, լիցի այնչափ անաչառ*...

ժ. 66բ—73ա Մտածութիւն տասներորդ. Քանի դժնդակ լիցի դժոխք եկեղեցականաց: Մասն Ա. վասն ծանրութեան մեղաց նոցա— *Որովհետեւ արար Աստուած զդժոխս ի պատիժ մեղաւորաց*...

ժա. 74*ա*—81*բ* Մտածութիւն ԺԱ. Քանի մեծ չար է ներելի մեղքն եւ վասն այնորիկ խորշելի յեկեղեցականաց: Մասն Ա. Զի է տհանութիւն եւ անիրաւութիւն Աստուծոյ— *Թէպէտեւ ներելի մեղքն ոչ ընդդիմանայ ուղղակի կամացն Աստուծոյ*...

ժբ. 82*ա*—8*բ* Մտածութիւն ԺԲ. Նմանութիւն Քրիստոսի հարկաւոր եկեղեցականաց: Մասն Ա. Վասն զի գլուխ է նոցա եւ վարդապետ — *Գլուխ եւ հաստիչ եկեղեցական քահանայապետութեան է Յիսուս Քրիստոս*...

ժգ. 89*ա*—97*ա* Մտածութիւն ԺԳ. Առաքինութիւն ննջման մար[մ]նոյ կարեւոր եկեղեցականաց: Մասն Ա. Վասն վիճակի նոցա եւ պաշտաման — *Քահանայն ընտրեցաւ առ ի պատուել զմեծ վայելչութիւն Աստուծոյ պատարագօք եւ օրհնութեամբ*...

ժդ. 97*բ*—104*ա* Մտածութիւն ԺԴ. Ողջախոհութիւն հարկաւոր եկեղեցականաց: Մասն Ա. Զի սիրեաց զայն Քրիստոս առաջին եւ ծայրագոյն քահանայ — *Քրիստոս Տէրն մեր սիրեաց մանաւոր խմն օրինակաւ զկուսութիւն սրբութեան*...

ժե. 104*բ*—12*ա* Մտածութիւն ԺԵ. Քանի հարկաւոր իցէ խոնարհութիւնն եկեղեցականաց: Մասն Ա. Վասն բարձրութեան աստիճանի նոցա — *Զիք յաշխարհի աստ բարձրագոյն աստիճան քան զեկեղեցական քահանայապետութիւն*...

ժզ. 112*բ*—21*ա* Մտածութիւն ԺԶ. Քանի հարկաւոր է եկեղեցականաց համբերութիւն: Մասն Ա. Առ ի քաջ կատարել զիւրեանց պաշտօն հոգալոյ փրկութեան հոգւոց — *Համբերութիւն է առաքինութիւն, որով մարդիկ տանին ամենայն դժուարութեանց*...

ժէ. 121*բ*—8*բ* Մտածութիւն ԺԷ. Քանի հարկաւոր է եկեղեցականաց հնազանդութիւն: Մասն Ա. Զի պատշան է վիճակի նորա — *Առաքինութիւն հնազանդութեան որ խոնարհեցուցանէ զկամս մարդոյ*...

ժը. 129*ա*—36*ա* Մտածութիւն ԺԸ. Քանի հարկաւոր է եկեղեցականաց համեստութիւն: Մասն Ա. Առ ի լինել սուրբ — *Համեստութիւն է առաքինութիւն, որ չափաւորէ զամենայն շարժմունս մարմնոյն*...

ժթ. 136*բ*—44*ա* Մտածութիւն ԺԹ. Քանի պարտ է եկեղեցականաց խնամով ի կիր առնուլ զաստուածպաշտութիւն: Մասն Ա. Առ ի պատուել զԱստուած — *Աստուածպաշտութիւն է առաքինութիւն, որոյ գործ է տալ Աստուծոյ*...

ի. 144*բ*—52*ա* Մտածութիւն Ի. Քանի հարկաւոր է աղօթք եկեղեցականաց: Մասն Ա. Քանի հարկաւոր է քահանայից մտածական աղօթք — *Աղօթքն, ըստ սուրբ Թովմայ, է ամբարձումն մտաց առ Աստուած*...

իա. 153*ա*—61*ա* Մտածութիւն ԻԱ. Ի վերայ աստուածաբանական առաքինութեանց, թէ քանի հարկաւոր իցէ եկեղեցականաց հաւատք: Մասն Ա. Առ ի պատուել զԱստուած— *Հաւատքն է մտաւոր ունակութիւն եւ առաքինութիւն, որով միտքն խոնարհի հաւատալ*...

իբ. 161*ա*—7*ա* Մտածութիւն ԻԲ. Հանգամանք զորս պարտ է ունել հաւատոց: Մասն Ա. Առաջին հանգամանք է հաստատութիւն ի հաւատալ — *Առաջին հանգամանք հաւատոյ է հաստատութիւն ի հաւատալն*...

իգ. 167*բ*—73*բ* Մտածութիւն ԻԳ. Քանի պարտին եկեղեցականք յուսալ առ Աստուած: Մասն Ա. Վասն ամենակարողութեան Աստուծոյ — *Յոյսն է առաքինութիւն ինչ աստուածաբանական, որով ակն ունիմք յաւիտենական երանութեան*...

իդ. 174*ա*—80*բ* Մտածութիւն ԻԴ. Պարտին յուսալ եկեղեցականք առ Աստուած որպէս զի պաշտպան լիցի նոցա ի ներհակս: Մասն Ա. Նախ ի փորձութիւնս — *Բազումք են եւ մեծամեծ փորձութիւնք, զորս ունի կրել եկեղեցականն ի ճանապարհի Տեառն*...

իե. 181*ա*—7*բ* Մտածութիւն ԻԵ. Գլխաւոր նպատակ յուսոյն է արքայութիւն: Քանի արժանի է զի եկեղեցականք յուսասցին եւ ցանկասցին եւ ի խնդիր ելցեն արքայութեան: Մասն Ա. Վասն փառաց մարմնոյն — *Տացէ Տէր յերկինս զփառս ըստ չափու ծառայութեան զոր արարաք նմա յերկրի*...

իզ. 188*ա*—94*բ* Մտածութիւն ԻԶ. Քանի հարկաւոր է սէր եկեղեցականաց: Մասն Ա. Առ ի լինել սուրբ — *Ոչ ումեք հասանէ վիճակել ի սրբութիւն, եթէ չունիցի զառաքինութիւն սիրոյ*...

իէ. 194*բ*—201*բ* Մտածութիւն ԻԷ. Քանի պարտին եկեղեցականք ի գործ դնել ըզսէրն, զի է պատուիրան Տեառն: Մասն Ա. Զի է գերագոյն պատուիրան — *Սէրն Աստու-*

ծոյ է պատուիրան տուեալ մարդկան ի նմա-նէ…

իը․ 202*ա*—8*բ* Մտածութիւն ԻԸ․ Քանի պարտին եկեղեցականք սիրել զԱստուած սակս այնչափ կատարելութեանց իւրոց։ Մասն Ա․ Վասն անբաւ բարութեան իւրոյ — *Աստուած է էակ ինչ այնչափ կատարեալ, մինչեւ բովանդակել յինքեան զամենայն կատարելութիւն…*

իթ․ 209*ա*—15*ա* Մտածութիւն ԻԹ․ Քանի պարտին եկեղեցականք սիրել զԱստուած, զի է գերագոյն բարի մեր։ Մասն Ա․ Սակս շնորհի արարչութեան — *Թողեալ կայիր ոզորմելիդ դու յանդունդս ոչնչութեան…*

լ․ 215*բ*—22*ա* Մտածութիւն Լ․ Քանի պարտին եկեղեցականք սիրել զՏէր մեր Յիսուս Քրիստոս։ Մասն Ա․ Վասն գեղեցկութեան մարմնոյ նորա—*Մարդկութիւն Քրիստոսի է պողոտայ որ առաջնորդէ զմեզ ի սէր Աստուծոյ… առ նա ուղղել զամենայն զմեր խորհուրդս, զբանս, եւ զգործս մեր։*

– 224*ա*—7*ա* Ցուցակ — *Ա․ Մտածութիւն՝ Վախճան քահանայի… Լ․ Պարտին սիրել զՏէրն մեր Յիսուս Քրիստոս։*

182

ԲԱՆՔ ԻՄԱՍՏԱՍԻՐԱՑ

ԺԸ–ԺԹ — XVIII–XIX

Թերթ՝ 34։ *Պրակ*՝ 5×8 (Գ 7, Դ 4, Ե 7)։ *Նիւթ*՝ թուղթ։ *Մեծութիւն*՝ 17,3×11,5։ *Գրութիւն*՝ միասիւն։ *Գիր*՝ նոտրգիր։ *Տող*՝ 16։ *Կազմ*՝ թղթակազմ։ *Պահպանակ*՝ 3 թերթ սկիզբը եւ 2 թերթ վերջը (առաջին եւ վերջին թերթերը կազմին փակցուած)։

Վիճակ՝ բաւարար։

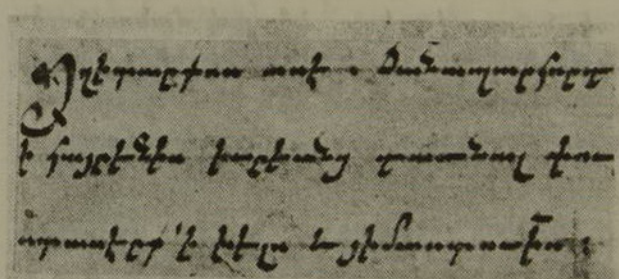

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1․ 1*ա*—34*բ* Ասացուածք խոհեմականք հինգ իմաստասիրաց բարոյականաբար։

ա․ 1*ա*—2*ա* Յաղագս խելաց եւ հանճարոյ — *Պղիտարգոս ասէ․ Ճանապարհորդք ի տունս եւ ի հայրենիս իւրեանց դառնալ փութան…*

բ․ 2*ա*—3*ա* Յաղագս քաջութեան եւ արիութեան — *Սոկրատէս տեսեալ զգրունս կորընթացւոց զի ուժգնակի կային փակեալք…*

գ․ 3*բ*—5*բ* Յաղագս բարեկամաց եւ սիրելեաց — *Եւրոպիդէս ասէ․ Քաջ գիտեմ եւ փորձ առեալ եմ, զի ունէեւորաց եւ ձեռնհասից բազումք են բարեկամք…*

դ․ 6*ա*—7*բ* Յաղագս իշխանութեան — *Որք ի վերայ բազմաց ահեղք են, ի բազմաց երկնչին…*

ե․ 7*բ*—8*ա* Յաղագս երդման — *Սոկրատէս ասէ․ Ջերդումն եկեալ ի վերայ քոյ պարտիս ընդունիլ…*

զ․ 8*ա*—10*բ* Ցաղագս խրատու եւ իմաստութեան — *Պղիտարքոս ասէ․ Օտարք եւ պանդուխտք ի ճանապարհէ, իսկ անխրատք ի յիրաց իւրեանց արտուղին…*

է․ 10*բ*—2*ա* Յաղագս բարեբախտութեան եւ վատաշուէրութեան — *Արիստոտէլ ասէ․ Ոչ հիւանդաց բազմական ոսկեղէն…*

ը․ 12*ա*—*բ* Յաղագս մեղաց եւ խոստովանութեան — *Թէոդիմոս ասէ․ Նմանին մեղք դարանողի…*

թ․ 12*բ*—3*ա* Յաղագս բժշկաց — *Թրաֆիլոսի հարցին ոմանք, թէ ո՞ իցէ բժիշկ կատարեալ…*

ժ․ 13*ա*—*բ* Յաղագս դատաստանի — *Աստուած ի սկզբանէ եդ զգիտութիւն ի բնութիւնս մարդկան առ ի ճանաչել զբարին եւ զչարն…*

ժա․ 13*բ*—4*բ* Յաղագս քաղաքականաց օրինաց — *Դիւթէնէս, զօրէնս հոգիս քաղաքաց դոլ ասէ…*

ժբ․ 14*բ*—5*ա* Յաղագս անառակութեան—

Մենանդրոս տեսեալ զոմն զի զտուն իւր հայրենի անցուցեալ էր շուայլութեամբ…

ժգ · 15*ա*—*բ* Յաղագս նախանձամոլութեան — *Եփիկուրոս ասէ · Շնորհակալութիւնք երանելւոյ բնութեան որ զհարկաւորսն մեզ դիւրաստացս արար…*

ժդ · 15*բ*—7*բ* Յաղագս զգօնութեան եւ արծաթպաշտութեան — *Պղուտարքոս ասէ · Որպէս յաւուր պատերազմի լաւագոյն է երկաթ քան զոսկի…*

ժե · 17*բ*—9*բ* Յաղագս արծաթսիրութեան եւ ագահութեան — *Պղուտարքոս ասէ · Արծաթսիրացն ընչեղութիւն իբրեւ զարեգակն մտանէ…*

ժզ · 19*բ*—20*բ* Յաղագս արբեցութեան — *Պղուտարքոս ասէ · Ապականի աշխարհս ջրով եւ հրով…*

ժէ · 21*ա*—2*ա* Յաղագս պատուոյ ծնողաց — *Արիստոտէլ ասէ · Պարտ է որդւոց որպէս զծառայ հնազանդիլ հօր իւրում…*

ժը · 22*ա*—3*ա* Յաղագս շոգմոգութեան— *Պղուտարքոս ասէ · Փայտ ի վերայ հրոյ բարդեցեալ ի հրոյ անտի ծախեսցի…*

ժթ · 23*ա*—4*բ* Յաղագս քաջատոհմութեան… — *Դիմոսթենէս ասէ · Որպէս ոչ բնտրեմք զցորեանս…*

ի · 24*բ*—6*բ* Յաղագս լռութեան — *Պղուտարքոս ասէ · Ձոր լռել խորհիս, մի՛ ումեք ասիցես…*

իա · 26*բ*—7*ա* Յաղագս հանդերձելոյ դատաստանին — *Սելեւկիոս ասէ · Պատուիրեցաւ մեզ ամենեցուն եւ ամենից քաղաքաց եւ բնակչաց յիշել զԱստուած…*

իբ · 27*ա*—8*ա* Յաղագս փառաց — *Պղուտարքոս. Տունկք յարմատոց անեն, իսկ փառք՝ հեզութենէ…*

իգ · 28*ա*—30*բ* Յաղագս մահուան — *Արիստոտէլ ասէ · Ի կենցաղոյ աշխարհիս որպէս ի սեղանոյ պարտ է յառնել ոչ քաղցեալ եւ ոչ յագեալ…*

իդ · 30*բ*—3*ա* Յաղագս չարութեան եւ անզգամութեան կանանց — *Պիթագորաս ասէ · Ի հուր եւ ի կին անկանիլ միեւնոյն է…*

իե · 33*ա*—4*բ* Յաղագս համեստութեան— *Աղեքսանդրոս ասէ · Ոչ ումեք պարտ է ստանալ զմեծութիւն… Թէոդորոս ասէ · Ամենայն կատարեալ շինուած սկիզբն է աւերման:*

2 · (*Թղթեայ պահպանակ* 1*բ* *եւ* 5*ա* *յաւելագրութիւն*) Տաղ Վարդանանց զօրավարաց — *Իսկապէս եկայք լացցուք, աղէխարշ սրտիւ ողբական, / Վա՜յ եւ եղուկ կարդասցուք ի վերայ ազգիս Հայկազեան… / Բէնական լուսով լցեալ, Հմայակ մանուկն ընտիր:*

183

Ի Ո Պ Վ Ա Ծ Ո Յ

ԺԸ–ԺԹ — XVIII–XIX

Թէքի՛ 66· գատաբկ՝ 1ա—բ, 14ա—բ, 24ա—5բ. 35բ—6բ, 47բ—50բ, 65բ—6բ: *Գրակ՝* 5 (Ա 14, Բ 11, Գ 10, Դ 15, Ե 16)։ *Նիւթ՝* մետաքիւն՝ Ա 16,4×11.2: Բ 17,2×11,8: Գ16,5×11,1: Դ 15×10,6: Ե 15,4×10.8: *Գրութիւն՝* միապահի: *Գիր՝* նստգիր *Տող՝* խառն: *Կազմ՝* սրբազան կաշեկազմ խաչաձեւ:

Վիճակ՝ բաւարար: Որոշ պղակներ ցեցակեր, բանեմբ ներծծուած եւ գրպաղծող գունազեղուած:

ԾԱՆՕԹ. Անփականաբիւրը եղած է բարբէն Աքաոակից կաթողիկոսին, քին. 793: Մատենաս հինգ տարբեր ձեռագրերով կազմուած է:

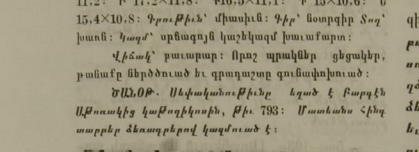

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1· 2ա—13բ [Գիր օրհնութեան Յակոբոս արքեպիսկոպոսի] — *Ի սուրբ եւ փառաւորեալ... աստուածակոչ սրբոյ քաղաքիս Երուսաղէմի... ի Տէր Յակոբոս վարդապետէ յարքեպիսկոպոսէ եւ պատրիարգէ... Հասցէ աստուածային բազմապատիկ անճառ օրհնութիւնս մեծի մայրաքաղաքիդ Իմիրու... եւ սուրբն Յօհան Ոսկեբերան ասէ. Լաւագոյն է զայս...* (չար· Քափուած: Ա· անանուն գրիչ՝ ԺԸ դ·)։

2· 15ա—6ա [Յաղագս սրբոց] — *...Ուստի ասեմք հաւաբակապէս զկարմիր մարդոյ այս է յոյժ հաստատ եւ կենդանի, բան այնմ. Ահդարքդին յաւիտենական կացցեն: Նաեւ՝ այծենի մորթով՝ որ նշանակէ սրբութացութիւն... Նորոգեսցէ զմարմին խնամարհութեան մերոյ. ետայլն*։

բ· 16բ—23բ Թուղթ սրբոյն Դիոնէսիոսի առ Տիմոթէոս, Յաղագս մահուանն Պետրոսի եւ Պաւղոսի եւ հաճատակութեանն նոցին — *Ո՛վ աչակերտ աստուածային եւ որդի հոգեւոր... զպատկին առցուք ի Քրիստոս Յիսուս ի Տէր մեր, որում փառք յաւիտեանս. ամէն* (Բ· անանուն գրիչ՝ ԺԸ դ·)։

3· 26ա—35ա [Օրհնութիւն յետ Քարոզից՝ Յ–Ռ·] — *... Սիրել զԱստուած, զեզբայրս եւ զընկերս ձեր· Յոյսն ամենայնի Քրիստոս Աստուած մեր հաստատեսցէ զձեզ ի յոյսն անմահութեան... Հաստատ եւ ձեր միտքն փոխարէնն հարիւրապատիկ, ասատ եւ ի հանդերձելումն. ամէն* (Ա–Մ Քափուած· Գ· անանուն գրիչ՝ ԺԸ դ·)։

4· 37ա—46բ Երանելոյն Ներսէսի Տարսոնի եպիսկոպոսի բացայայտութիւն արարեալ աստուածուսոյց ազօթիցն սրբոյ Հայր մերին· Հայր մեր որ յերկինս ես — *Որ հայր դաւանէ, զինքն ի ներքոյ որդիութեան առնմանին գրաւէ... դու պատուհասես Տէրդ գնատոյս, եւ քեզ փառք այժմ եւ առ յապատ. ամէն* (Դ· անանուն գրիչ՝ ԺԸ դ·)։

5· 51ա—65ա Օգտակար եւ շահաւէտ խրատ առ պահպանութիւն առողջութեան եւ առ ի կեալ առողջ ընդ երկար ժամանակ— *Զգուշանալ պարտ է բան կարի ի պահպանութիւն առողջութեան... 15 տրամ իւղ ձիոյ, 1 տրամ պէմպիկ խառն փոչին իրար խառնէ, կը բանեցընէ եւ կը չորցընէ* (Ե· անանուն գրիչ՝ ԺԸ դ·)։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՅԻ

1· 46բ (գրչափարձ) *Գազափարեցաւ Աստուածուսոյց ազօթն ձեռամբ ամենախոնարհ նուաստ Առաքել բննկալի որդի՝* Վարդանեան Սիմեանեան: *Ամի Տեառն* 1834, *Յունվարի* 5։

2· 47ա (գրչափարձ) *Օրինակեցաւ ամի Տեառն* 1833 *Դեկտեմբերի* 4–ին, *ի ձեռն ամենախոնարհ եւ նուաստ* (այլոքան)։

3· (*Տե՛ս Ցիշատակարան յետագայի Ձեռգ· քին.* 49–ի)։

184

ՀԱՐՑՄՈՒՆՔ ԱԹԱՆԱՍԻ ԵՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆԻՔ ԿԻՒՐՂԻ

ԺԸ–ԺԹ — XVIII–XIX

Թղթ՝ 103: *Չափ՝* 13×8 (Ա 4, Ը 12, ԺԳ 7): *Նիւթ՝* կապտորակ բուղթ: *Մելանիքն՝* 16.6×10.5: *Դրութիւն՝* միասիւն: *Դիր՝* ջօտրգիր: *Տող՝* 17: *Կազմ՝* խաւաքարտակազմ:

Վիճակ՝ բաւարար: կարգ մը թերթերու թանը թերիւակի տարածուած գրադաշտին վրայ:

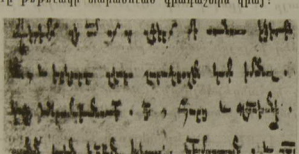

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

– 1*ա*—3*բ* Աս աստուածաբան ընթերցողն — *Դիտեմք զի ամենայն ոք որ զդիրք մի առնու ի ձեռն, նախ զանունն եւ երկրորդ զվարս հարադրողին կամ ի խմանալ, զբուսիս այս կոչի Տրամաբանութիւն, այսինքն հարց եւ պատասխանի, որոյ հարցմունքն եղեն ի սրբոյն Կիւրղի երուսաղէմացւոյն եւ պատասխանիքն ի սրբոյն Աթանասիոսէ Աղէքսանդրիոյ հայրապետէն...*

– 4*ա*—*բ* Այլ [է] *որ ի բրնութիւն է առաքինութիւն, եւ այլ է՝ որ մարթնչին ընդ բրնութեան...*

– 5*ա*—103*բ* [Երանելոյն Աթանասի արեւպսիկոպոսի Աղէքսանդրացւոյ Հարցմունք վայելուչ եւ պատասխանիք Կիւրղի երուսաղէմացի հայրապետի՝ յաղագս մակացութեան եւ հաճոյարոյ· Ա–ձԼԹ] — *Հեռուստի համարիմ... լինել զկարօտութիւն պիտոյից նոցա, քան հրամանի Տեառն մերոյ... ամէն:*

տե՛ս Ձեռգ· բիւ 55 § 2:

185

ՁԱՒՐՔ ՆԱԽՆԵԱՑ

ԺԹ — XIX

Թղթ՝ 89· դատարկ՝ 89*ա*—*բ*: *Չափ՝* 1×8 (Ա, ԺԱ 7, Դ 9, Է 10): *Նիւթ՝* բուղթ: *Մելանիքն՝* 16,5×10.5: *Դրութիւն՝* միասիւն: *Դիր՝* ջօտրգիր: *Տող՝* 17: *Կազմ՝* խաւաքարտակազմ:

Վիճակ՝ բաւարար:

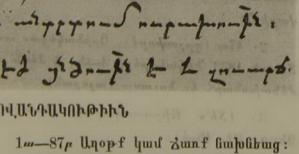

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1*ա*—87*բ* Ագօթք կամ ձաոճ նախնեաց:

1· 1*ա*—12*ա* Սրբոյն Բարսղի հօթնալոյս հայրապետի ասացեալ ի Մկրտութիւն Տեառն — *Օրհնեալ ես Տէր Աստուած ամենակալ, յամենայնի հզօր... եւ անդադար փառաւորեացուք զՀայր եւ զՈրդի եւ զՍուրբ Հոգիդ, այժմ... ամէն:*

2· 12*բ*—9*բ* Նորին խրատ ոգեշահ առ համօրէն հաւատացեալս ի Քրիստոս· նախ անացուցիչ բանի[ւ] եւ ապա յորդորական ճանապարհաւ ասելով — *Լուարուք ինձ, որդեակք իմ, եւ ես զերկիւղ Տեառն ուսուցանեմ ձեզ... ի Քողութիւն մեզոց արասցէ ձեզ· որում ընդ Հօր... ամէն:*

3· 20*ա*—5*ա* Մամբրէի Վերծանողի ասացեալ Յոգոգոմէն, որ է Արմատնեաց տօն — *Զի՞նչ են ինձ այսօր երաժշտական ձայնքդ աւետաւոր տօնիս... զԱստուած*

օրհնեցուք եւ զփառաւորեալ զալուստ նորա. որում... ամէն:

4. 25բ—31ա Թուղթ սրբոյն Կիւրղի եպիսկոպոսին Երուսաղէմայ առ Կոստանդիանոս թագաւորն՝ վասն երեւելոյ սրբոյ խաչին յերկնից — *Թագաւորի աստուածասիրի եւ բարեպաշտ օգոստոսի Կոստանդեայ... օգոստէ Թագաւոր աստուածասէր ողջ լեր:*

5. 31բ—42բ Երանելւոյն Յոհաննու Ոսկեբերանի ասացեալ ի սուրբ Երրորդութիւն, ի տօնի Պենտեկոստէին — *Ամենակալ անսպառ Աստուած, անսկիզբն Հայր՝ անտեսանելի, անքննելի... փառաւորեսցուք զամենասուրբ զԵրրորդութիւնդ. այժմ... ամէն:*

6. 43ա—63ա Սրբոյն Եղիշէի վարդապետի ասացեալ յԱյլակերպութիւն Տեառն — *Օրհնեալ ես Տէր Աստուած ամենակալ Որդի եւ Բանդ Աստուած... եւ առաւել փառաւորեալ յերկնաւորաց եւ յերկրաւորաց. այժմ... ամէն:*

7. 63բ—9ա Սրբոյն Ներսէսի Լամբրոնացւոյ ասացեալ ի Վերափոխումն սուրբ Աստուածածնին — *Ո՛ւր անպատում գեղեցկութիւն է եւ անսպառ ուրախութիւն... ի հանդէս պարու տօնեցուք քեզ առ եւ յանդրանկացն խորան, ի փառս ամենասուրբ Երրորդութեան... ամէն:*

8. 69բ—74բ Սրբոյն Ներսեսի երիցս երանեալ հայրապետին մերոյ ասացեալ սակս օրհնութեան խաղողոյ — *Տէր Աստուած Հայր անսկիզբն, անեղ եւ անմահ բնութիւն... ըստ անսուտ խոստմանն՝ որ ի քէն. ի պատիւ եւ ի փառս համագոյ Երրորդութեանդ... ամէն:*

9. 75ա—83ա Երանելւոյն Յովհաննու Ոսկեբերանի յԱւետարանին մեկնութենէ, ի սուրբ խաչն աստուածընկալ — *Մի՛ ոք այսուհետեւ ամօթ համարեսցի զպարկեշտ նշան փրկութեան մերոյ... ի սմա տեսանելով զբազկատարած զՈրդին Աստուծոյ, փառաւորելով ընդ Հօր... ամէն:*

10. 83բ—5բ Յովհաննու վարդապետի Ծործորեցւոյ ասացեալ քարոզ ձայնիւ ի Մըկրտութիւն Տեառն մերոյ — *Յամենայն ժամ օրհնեմք զօրհնեալ փրկիչդ էմմանուէլ... եւ ամենայն սրբոց քոց Տէր, որք յաւիտենից հաճոյացան. աղաչեմք:*

11. 86ա—7բ Առաքել վարդապետի ասացեալ տաղ համեղ՝ յՈտնալուային Տեառն մերոյ — *Աստուածն ամենի, / Միածին Որդի, / Կամաւ Հօր Հոգւոյն ճշմարտի... / Փառս Հօրն տացուք եւ Հոգւոյն. / Միածնի մարմնով:*

88ա—բ Ցանկ գրքոյս — *Սրբոյն Բարսղի... Առաքել վարդապետի...*

186

ԲԱՆԱԼԻ ԳՐՈՑ ԵՒ ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ

ԺԸ — XVIII

Գրիչ՝ կարապետ դպիր Ետրըշահեան (1*ա*–45*բ*)։

Թուղթ՝ 64· դատարկ՝ 1*բ*, 46*ա*–7*բ*, 62*ա*–4*բ*։ *Գրակ*՝ ա–ԹՃ12 (Դ 11) + 1Ճ17։ *Նուքը*՝ թուղթ։ *Մեծութիւն*՝ 14,5Ճ19,9։ *Գրութիւն*՝ միասիւն։ *Գիր*՝ նուագրի (2 տարբեր գրիչներէ)։ *Տող*՝ 20 (3*ա*–45*ա*), 26 (48*բ*–61*ա*)։ *Կազմ*՝ շագանակագոյն դրաշմազարդ կաշեպատ տախտակ։

Վիճակ՝ անբաւարար։ Նոճաւուրենէ խուճացած, բաւական ներծծուած եւ գրադաշտը գունաթխուած, մանաւանդ 48–րդ թերթէն անդին, կազմը ետրծուած։

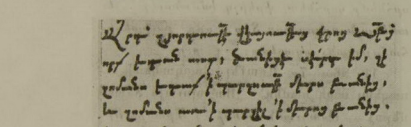

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա· 1*ա* Գիրք ար կոչի Բանալի Գրոց, շարահիւսեալ աշխատասիրութեամբ Պօղոս դպրի, ի փառս Տեառն եւ ի վայելումն ընթերցողաց։ Ի Հայրապետութեան Տեառն Սիմէօնի սրբազնակատար կաթողիկոսի Ամենայն Հայոց, եւ պատրիարգութեան սրբոյն Սաղմոս Տեառն Յովակիմայ գերեքրջանիկ վարդապետի, եւ ի յերբորդի ամի պատրիարգութեան մեծի Պօղոսյս Տեառն Զաքարիայ արհիեպիսկոպոսի եւ ազգասէր կարդացեալ ատտուծոքան վարդապետի, որոյ է դասասոց պաշտօնեայ հեղինակն բանիս։

– *2ա–բ* Ա՛ն ազդեցութիւն ինչ բանասէր եղբարց — *Արդ, դյորդորութենէն մկայութեանց գրոց սրբոց, որք եղան աստ, ծանիցէ սէրդ իմ…*

3ա–45ա (Բանալի Գրոց) — *Ցէրուեսականն ազգու բանի, / Լեր ու[ն]կնդիր, ով պատանի, / Որով յերերս օթարանի, / Ուղիղ առ առ քեզ բանի… / Ներ սուրբ խաչին Տէրունական, / Որքան անձինք պարտեական, / Իւխանական եւ մուրական, / ՑԱբրահամու լիցին գրքոյն։*

Գործս ամբողջութեամբ գրուած է չափածոյ եւ տումներու առաջին գիրերը կը յօդեն երկար պարբերութիւն մը, որ հեղինակին կեղմէ տրուած է ստորեւ։

– *45ա* Թէ զի՞նչ շարահիւսի պարբերումն գլխագրոց բանիս գրի ստորեւ։ — *Տեառն Զաքարիայ Արհիեպիսկոպոսի եւ ազգասէր կարդացեալ պատրիարքի, դասատաց Պօղոս դպրի Տիրիկեցւոյ Թորոսեան՝ աշակերտի Պաղտասար եւ Աբգէն Հնդհատեցւոյ դպրաց, ի Տէր Հանգուցելոց։ Շարահիւսեալ ի խընդրոյ դասատու աշակերտաց իւրոյ դասատան, ի հայրապետութեան Տեառն Սիմէօնի սրբոյն կաթուղիկոսի Ամենայն Հայոց, եւ ի պատրիարքութեան սրբոյն Սաղմոս Տեառն Յովակիմայ դերեքրջանիկ արհոյ։ Եւ ի կատար դուզնաքեայ բանիս օրհնեցէք զՏէր ի բարեպաշտութիւն դասատարակի հիմոյս գարգացման Մահտեսի Գասպար չքեզաչուք ամիրայի Մուրատեան տանէն։*

8ա· Վարդապետութիւն հրիստոնէականն, որ պարունակէ գիտակատրագոյն յօդուածոն մերոյ ուղղափառի հաւատոյն, գոյս ամենայն հրիստոնեայ պարտական է գիտել վասն փրկութեան, եւ մանաւանդ մանկավարժին պարտական են ուսուցանել ի ձեռն հարցման եւ պատասխանւոյ մանկացն հրիստոնէից։ Իսկ այժմոյս թարգմանեցեալ ի Մեդիխեդեկէ սարկաւագէ, ի յուսց հասարակ լեզուէն ի հայկական բարբառ։ Արդեամբք ի յԱկինայ գիւղորէիցն՝ Ցորեցի հանգուցեալ երկրպագու Միխայէլի որդւոյ՝ երկրպագու Նիճօլայիճ, ի յիշատակ իւր եւ ծնողացն եւ որդւոցն եւ թոռանցն իւր, եւ ամենայն ուղղափառ հայրենակցացն իւր։ Յամի Տեառն 1773 եւ յՕգոստոսի 13, ի Կոստանդնուպոլիսն, եւ ի թաղն Վլաշեռնայի։

48*բ*–61*բ* Վարդապետութիւն հրիստոն-

նէական, յորում վարդապետն հարցանէ եւ աշակերտն պատասխանէ՝ վասն ամուսնի եւ նշանի իրիստոնէիճն· վարդապետ եւ աշակերտ — Վ. Դու քրիստոնեա՞յ ես: Ա. Այո, չնորհիւն Տեառն մերոյ... Վ. Մատթաբա-ժանի՞ դարձեալ խորհրդական իմացումն: Ա. Այո, ատորաբաժանի... եւ բան այսոցիկ չորից իմացուածոցս գրոյն մեկնեն զդերն, այսինքն պատուհասնչունչ վիրքն աստուածային հարքն, ոմն բան միոյ իմացման եւ ոմն բան միւսոյ իմացման:

– 61բ Յիշատակարան — *Զայս սրբազան եւ ուղղափառ քրիստոնէական վարդապետութիւնս Ազուանից եկեղեցւոյն, որ յունարէն կոչի Սրբոյ Քանիկ տաճարքայիայ (միայն այսքան)*:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

45բ Ի պատվարէն տասներորդ օրինակիս, ի վայելումն մահտեսի Կարապետ դպրի խտրըշահեան եւ ձեռամբ նորին:

187

ԵՒՍԵՒԻՈՍ ԿԵՍԱՐԱՑԻ· ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ

ԺԹ—XIX

Թուղթ՝ 234· դատարկ՝ 230*ա*—4բ: *Գրակ՝* Ա—ԺԹ×16 (Ա 38, Բ, Գ, ԺԲ 12)· Նիւթ՝ թուղթ: *Մեծութիւն՝* 24,8×18,3: *Գրութիւն՝* միասիւն: *Գիր՝* չեղագիր: *Տող՝* 25—26: *Կազմ՝* սրճագոյն լաթակազմ: *Պահպանակ՝* 2 թերթ սկիզբը:

Վիճակ՝ բաւարար:

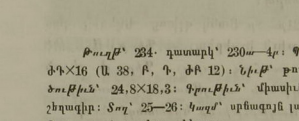

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1*ա* Եւսեբեայ Պամփիլեայ կեսարիոյ Պաղեստինացւոց եպիսկոպոսի Պատմութիւն եկեղեցական, զոր ետ թարգմանել երանելի վարդապետն մեր Մաշտոց:

– 1*ա*—*բ* ցանկ առաջնոյ գպրութեան — Ա. *Թէ զի՞նչ է պատճառ եւ սկիզբն սորա... ԺԹ. Պատմութեան վասն Թագաւորին Աւգարայ*:

1· 1*բ*—21*բ* Առաջին· *Քէ զի՞նչ է պատճառ սորա* — *Զկարգաց անցից առաջնոցն որ յաւուրց անտի Փրկչին մերոյ...*

– 22*ա*—*բ* ցանկ գպրութեան երկրորդի պատմութեանց եկեղեցւոյ — Ա. Առաջին *ճառ՝ Վասն գնացից առաքելոցն... ԻԶ. Թէ ո՞րպէս կրեցին հրեայքն զբիւր չարիս...*

2· 22*բ*—42*բ* Առաջին ճառ՝ Վասն գնացից առաքելոցն· — *Զամենայն որ ինչ մինանդամ արժան է կանխել...*

– 42*բ*—3*բ* ցանկ զրոյց երրորդ գպրութեան պատմութեանց եկեղեցւոյ — Ա. Առաջին ճառ՝ *Թէ յո՞ր աշխարհ քարոզեցին առաքեալքն... ԼԲ. Վասն խօսիցն Պապիայ*:

3· 44*ա*—71*ա* Առաջին ճառ՝ *Եթէ յո՞ր աշխարհ...* — *Իսկ առաքեալքն սուրբք փրկչին մերոյ...*

– 71*բ*—2*ա* Դպրութիւն չորրորդ պատմութեանց եկեղեցւոյ — *Առաջին ճառ՝ Թէ ո՞ր եպիսկոպոս եղեն ի Հռոմ եւ յԱղեքսանդրիա... ԻԶ. Վասն Բարդեծանու Արամացւոյ...*

4· 72*բ*—96*բ* Առաջին ճառ՝ Թէ ո՞րբ եղեն եպիսկոպոսք... — *Ցամին երկուտասանեներորդ Թագաւորութեան Տրայիանոսի եպիսկոպոս եկեղեցւոյն Աղեքսանդրացւոց եղեւ...*

– 97*ա*—*բ* ցանկ գպրութեան հինգերորդ պատմութեանց եկեղեցւոյ — Ա. Առաջին ճառ՝ *Թէ ո՞րչափ վկայք եղեն յաւուրս Վերոսի արքային ի Գաղղիա... Իե. Վասն այնոցիկ, որ եղեն ի սկզբանէ յարանդէ անտի Արեամոնի...*

5. 97բ—121բ Ճառ առաջին՝ Թէ որչափ վկայք եղեն... — *Իսկ եպիսկոպոս եկեղեցւոյն Հռոմայեցւոց Սովտիտ, որ եկաց զութ ամ...*

– 121բ—2ա Ցանկ դպրութեան վեցերորդ պատմութեանց եկեղեցւոյ — *Ա. Ճառ առաջին՝ Վասն հալածանացն որ եղեն յաւուրս Սեւերեայ... ԽԵ. Վասն այլոց Թղթոց Դիոնէսեայ:*

6. 122բ—46ա Առաջին ճառ՝ վասն հալածանացն... — *Արդ, իբրեւ Սեւերոս յուզեաց եւ յարոյց զհալածումն ի վերայ եկեղեցեաց...*

– 146բ—7ա Ցանկ եւթներորդ պատմութեանց եկեղեցւոյ — *Ա. Առաջին ճառ՝ Վասն գնացից չարեացն Դակիոսեայ... Լ. Վասն մարդկան մանկանց եկեղեցւոյ...*

7. 147ա—69բ Առաջին ճառ՝ վասն գնացից չարեաց Դակիոսեայ — *Կալաւ զկնի Դակիոսեայ Գաղիոս...*

– 170ա Ցանկ դպրութեան եկեղեցւոյ պատմութեան ութերորդ գլխոյն — *Ա. Առաջին ճառ՝ Վասն այնոցիկ որ եղեն յառաջ քան զհալածանսն... ԺԷ. Վասն նորոգման Թագաւորացն:*

8. 170բ—85ա Վասն այնոցիկ որ եղեն յառաջ քան զհալածանսն — *Զընդունելութիւն կարգիս որ յառաքելոց անտի...*

– 185ա Դպրութիւն իններորդ պատմութեանց եկեղեցւոյ — *Ա. Առաջին ճառ՝ Վասն հայցեալ հանգստեան որ եղեւ... ԺԱ. Վասն առաջին կորստեան Թշնամեաց աստուածպաշտութեան:*

9. 185ա—97ա Առաջին ճառ՝ վասն հայցեալ հանգստեան... — *Բայց փոփոխումն կամաց Թագաւորին որ գրեցաւ, սփռեալ էր ի կողմանս ամիացւոց...*

– 197ա Դպրութիւն տասներորդ պատմութեանց եկեղեցւոյ — *Ա. Առաջին ճառ՝ Վասն խաղաղութեան որ յԱստուծոյ տուաւ մեզ... Ե. Պատճէնք օրինաց Թագաւորացըն... (Թ. Յաղթութիւնք Կոստանդիանոսի...):*

10. 197ա—221ա Առաջին ճառ՝ վասն խաղաղութեան... — *Այլ շնորհ լիցի ի վերայ ամենայնի Աստուծոյ Հօր եւ Թագաւորին ամենայնի... բարեպաշտ եւ աստուածահաճոյ ոգին վկայութեամբ մեծամեծ գործոց նորա:*

– 221բ—8բ Ցանկ գլխոց. Եկեղեցական պատմութիւն Եւսեբեայ — *Գիրք Ա. Թէ զի՞նչ է պատճառ սորա... Գիրք Ժ. Վասն խաղաղութեան որ յԱստուծոյ տուաւ առ մեզ... Յաղթութիւնք Կոստանդիանոսի...*

– 228բ—9բ Շարակարգութիւն եպիսկոպոսացն Հռոմայ եւ Աղէքսանդրիոյ եւ Անտիոքեայ եւ Երուսաղէմի, ըստ Եւսեբեայ — *Եպիսկոպոսք Հռոմայ՝ Պետրոս առաքեալ... Եպիսկոպոսք Կեսարիայ Պաղեստինացւոց՝ Թէոփիլոս... Եւսեբիոս:*

188

ԿՈՒՌՆԵԼԻՈՍ. ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ Ա. ԿՈՐՆԹԱՑԻՈՑ

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՌՅԷ — 1858

Գրիչ՝ Անեմեան Տ. Մ.:

Թերթ՝ 236. դատարկ՝ 1ա—բ, 2բ, 5ա—բ, 236ա—բ: *Պրակ*՝ 10×24 (ժ 20): *Նիւթ*՝ թուղթ: *Մեծութիւն*՝ 21×17: *Գրութիւն*՝ միասիւն: *Գիր*՝ նօտրգիր: *Տող*՝ 21: *Կազմ*՝ սեւ լաթակազմ: *Պահպանակ*՝ 1-ական թերթ սկիզբը եւ վերջը:

Վիճակ՝ բաւարար:

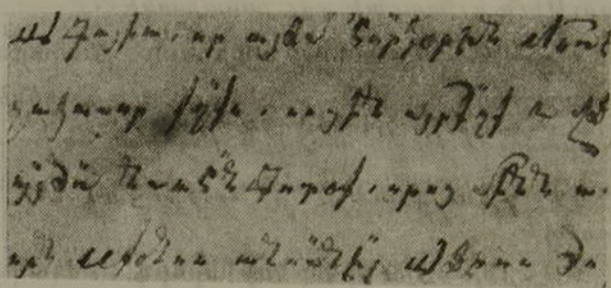

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

2ա Մեկնութիւն մեծին Կուռնէլիոսի ընթերցուածոյն առ Կորնթացիս: Օրինակեալ ի բուն բնագրէն ամենայն հաւատարմութեամբ, առանց բառ մի անգամ փոփոխելոյ: Աշխատասիրութեամբ Տ. Մ. Անեմեան Պոլսեցւոյ: 1858, Յուլիս 23, Կոստանդնուպոլիս: Մ. Ն. Խ.:

– 3ա—4բ Առարկութիւն — *Ապայիա, որ այժմ հասարակօրէն Մօրէս ասի, ի հնումն ունէր զհռչակաւոր քաղաքս...*

6ա—235ա Գլուխ Ա: Շար գլխոց: Գոհանալ զԱստուծոյ վասն շնորհացն... — *Սոսթէնէս. այս էր իշխան ժողովարանին Կորնթոսի... եւ զգալստենէ Տեառն խորհեցարուք մինչ ի մահ:*

– 235բ Վերջաբանութիւն — *Շնորհին Աստուծոյ լրումն եւ աւարտ ամբողջ գործոյս եղեւ ի 30 Օգոստոսի 1858, ի մեծն Պոլիս: Մ. Ն. Խ.: Աշխատասիրութեամբ*՝ Տ. Մ. Ան[եմ]եան Պոլսեցւոյ:

189

Բ Ժ Շ Կ Ա Ր Ա Ն

ԺԹ — XIX

Թերթ՝ 24. դատարկ՝ 1ա—բ, 2բ, 24բ: *Պրակ*՝ 2×12: *Նիւթ*՝ թուղթ: *Մեծութիւն*՝ 22,3×16: *Գրութիւն*՝ միասիւն: *Գիր*՝ նօտրգիր: *Տող*՝ 17: *Կազմ*՝ սրճագոյն լաթակազմ:

Վիճակ՝ բաւարար:

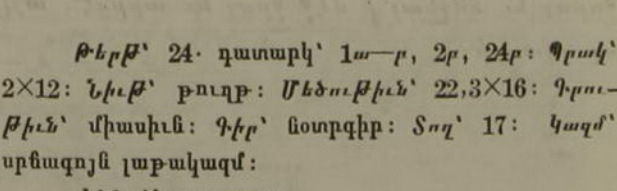

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

– 2ա [Ալպերտոսի Մեծի՝ Յաղագս գաղտնեաց կանանց] Բան առ ընթերցողս — *Թէպէտ ի թախանձն եղբայրութեան մերում...*

ա. 3ա Պրակ առաջին՝ Յաղագս յղացման — *Զրնաւորական իմն տախումն ներպատուաստեալ է...*

բ. 3բ—5ա Պրակ երկրորդ՝ Յաղագս կերպաւորութեան սաղման — *Նիւթ սաղմանն զետեղեցեալ ի յարգանդ իգին մինչեւ յաւուրս վեց սպիտականայ...*

գ. 5ա—6բ Պրակ երրորդ՝ Յաղագս ազդեցման մոլորակացն — *Երեւակն, որ է Թըխագոյն, Համրագոյն եւ վեհագոյն քան զայլ մոլորակս...*

դ. 7ա—բ Պրակ չորրորդ՝ Յաղագս սաղմանցն բազմապատկութեանց — *Պատ–*

ճառ սորա զոլ երրեակ, առաջինն է բաժանումն սերման արուին...

ե. 7*բ*—8*բ* Պրակ հինգերորդ՝ Յաղագս զօրութեանց հոգւոյն եւ ժամու ծնելութեան — *Հոգւոյն բանականի երեք զօրութիւնք՝ (այսինքն) աճողական, զգայական եւ իմացական...*

զ. 8*բ*—9*բ* Պրակ վեցերորդ՝ Յաղագս ցոյցիցն — *Ցոյցն հանդիպի բազմապատիկս. նախ ի նուազութենէ սերմանն...*

է. 9*բ*—10*ա* Պրակ եօթներորդ՝ Յաղագս նշանից յղացման իգին — *Ցղացեալ է էգն, եթէ զկնի շարազուգութեան զգայցէ զցուրտ ինչ եւ զցաւ...*

ը. 10*բ*—1*բ* Պրակ ութերորդ՝ Յաղագս նշանից արականութեան եւ իգականութեան սաղմանն զետեղեցելոյ ի յարգանդին — *Եթէ ի ժամանակի յղացման գոյն երեսաց իգին է կարմիր...*

թ. 11*բ* Պրակ իններորդ՝ Յաղագս նշանից խախտեցման կուսութեան — *Առաջին նշանն է ընդարձակութիւն ամի իւրոյն...*

ժ. 12*ա*—3*ա* Պրակ տասներորդ՝ Յաղագս արգելմանց յղացման — *Բազմապատիկ է արգելումն յղացման...*

ժա. 13*ա*—*բ* Պրակ մետասաներորդ՝ Յաղագս յառաջագայութեան սերման — *Զորք են ի մարդս մարսողութիւնք, զի մինչ կերակուրն ծամեցեալ իջանէ ի ստամոքսն...*

2. 13*բ* Յաղագս իրաց բնականաց, որք երեւին ի ծնունդս մարդկան:

ա. 13*բ*—5*բ* Պրակ առաջին՝ Յաղագս շարազուգութեան արուին եւ իգին — *Արուն է միշտ ներգործօղ եւ կինն է միշտ կրօղ...*

բ. 15*բ*—6*բ* Պրակ երկրորդ՝ Յաղագս առթից ծնանելոյն — *Առ ի յօրինապէս ծնանիլն հարկաւորք են այսոքիկ, նախ զի յարգանդ կնոջն իցէ առողջ...*

գ. 16*բ*—7*ա* Պրակ երրորդ՝ Յաղագս նշանից կնոջ վերջի շարազուգիլ կամեցողիցն — *Նշանք այնպիսեացն են նախ մանկութեան որ ունիցի ցերկոտասան ամս լցեալս...*

դ. 17*ա*—8*բ* Պրակ չորրորդ՝ Յաղագս դաշտանից կանանց — *Կանայք ոչ ունին յինքեանս այնքան ջերմութիւն...*

ե. 18*բ*—9*ա* Պրակ հինգերորդ՝ Յաղագս կանոնաւոր շարազուգութեան — *Շարազուգութիւն ոչ պարտի զոլ յաճախակի...*

զ. 19*ա*—*բ* Պրակ վեցերորդ՝ Յաղագս գաղափարի սաղմին — *Գիտելի է, զի զկնի շարազուգութեան զաւուրս վեց ըստ նախասահմանութեան Աստուծոյ, սերմն ի յարգանդի...*

է. 19*բ*—20*ա* Պրակ եօթներորդ՝ Յաղագս կերակրոցն, որք վնասեն սաղման — *Խաշխաշն մնասէ յղեացն...*

ը. 20*ա*—*բ* Պրակ ութերորդ՝ Յաղագս նշանից կնոջ յղացման — *Կինն զկնի շարազուգութեանն մինչ ցմի ամիս հազիւ պարզապէս ճանաչի...*

թ. 20*բ*—1*ա* Պրակ վասն կերպի ստեղծման հալաբուշտին — *Գիտացիր որ հալաբուշտին տեղն յաճուկին ներքեւն է...*

3. 21*ա*—4*ա* Պրակ առաջին՝ Յաղագս յատկութեանց կենդանեաց — *Ծիծեռնիկն, որ է կենդանի իմն ունելով զյատկութիւն սիրոյ յինքեան... եթէ ոք առցէ զեղունկն ջրոյ եւ ճմլեալ ի մէջ ջրոյ եւ արբցէ, այլ ոչ յղասցի:*

190

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԹԱԳԱՒՈՐԱՑՆ ՕՍՄԱՆԵԱՆ

ԺԹ — XIX

Թերթ՝ 16: Դատարկ՝ 1*ա—բ*: *Պրակ*՝ 1×14+1×2: *Նիւթ*՝ թուղթ: *Մեծութիւն*՝ 21×15,5: *Գրութիւն*՝ միասիւն: *Գիր*՝ նօտրգիր: *Տող*՝ 21:

Վիճակ՝ բաւարար:

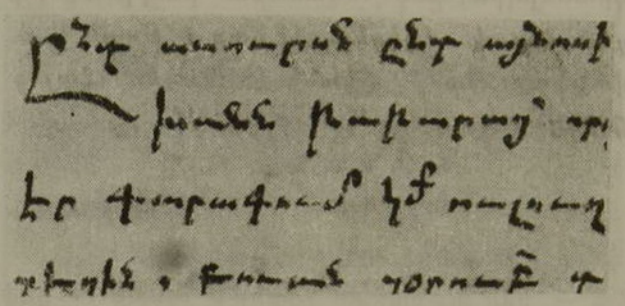

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

2*ա*—16*բ* Պատմութիւն կենաց եւ վարուց թագաւորացն Օսմանեան. հատոր Ա: Ծագումն զարմի թագաւորացն հզօր ինքնակալութեան Օսմանեան. գլուխ Ա — *Ընդ աւուրսն ընդ այնոսիկ, յորժամ Ճինկիզ խանն Թաթարաց, որոյ աթոռ թագաւորութեան էր Գարագում... Օսման Ղազին ծնաւ ի Սեօկիւտաստանի, ի հիճրաթ* 656... *մեռաւ ի* 726, *եկաց ամս* 70:

191

ՏՐԱՄԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ՍԱՄԱԹԻԱ

ՌՄԿԵ — 1816

Գրիչ՝ Նազարէթ Գէորգեան:

Թերթ՝ 26. դատարկ՝ 24*ա—բ*: *Պրակ*՝ 3×8+1×2: *Նիւթ*՝ թուղթ: *Մեծութիւն*՝ 21×15,5: *Գրութիւն*՝ միասիւն: *Գիր*՝ նօտրգիր: *Կազմ*՝ թղթակազմ: *Պահպանակ*՝ 1-ական թերթ սկիզբը եւ վերջը:

Վիճակ՝ բաւարար:

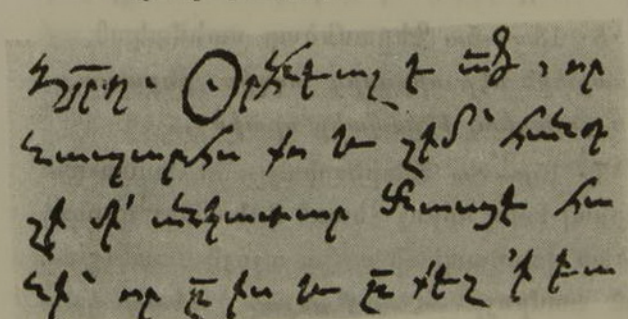

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1*ա*—23*ա* Տրամախօսութիւն Հայրապետ վարդապետի ընդ Նահապետ վարդապետի: Յամի Տեառն 1804 եւ ի թուին ՌՄԾԳ — *Հայրապետ. Օրհնեալ է Աստուած, որ յաջողեաց այսօր զճանապարհս քո եւ զիմ հանդիպիլ միմեանց վերստին... Նահապետ. կենդանի է Տէր, եւ կենդանի է անձն քո, զի լաւապէս խօսեցար բարուք խորհրդով ի փարատումն միգապատ մտածութեանցս իմոց... Հայրապետ. Տէր ընդ քեզ. երթիջիր խաղաղութեամբ եւ դարձցիս խաղաղութեամբ:*

23*ա* [Յիշատակարան] — *Տրամախօսութիւն, որ եւ բանաւոր փաստիւք եւ ողջամիտ վարդապետութեամբ հաստատութիւն ուղղափառութեան ընդ պատրուակաւ անուանց Հայրապետ վարդապետի Հայոց՝ բայց միաբանի ընդ Հռովմայ, եւ Նահապետ վարդապետի Հայոց՝ բայց բաժանելոյ ի Հռովմայ:*

Յօրինեալ ի հայր Մկրտիչ *գերյարգոյ եւ աստուածաբան վարդապետէ* Աւգերեան, *որ ի միաբանութեան բարեյիշատակն Մխիթարայ Աբբայի, ի պէտս ճշմարտասիրաց* ՌՄԾԳ, 1804:

2. 25*ա* Ի վերայ սկզբնական բղխման Սրբոյ Հոգւոյն միայն ի Հօրէ — *Եւ գիտելի է, զի սկզբնական ելումն Հոգւոյն Սրբոյ է ի Հօրէ միայն...*

բ․ 25ա Ի վերայ ի յերկուց բնութեանց միաւորեալ անշփոթ միոյ բնութեան Քրիստոսի — *Հայոց սուրբ եկեղեցւոյ առեալ անշփոթ մի բնութիւն ի Քրիստոս*…

գ․ 25ա Ի վերայ վերջին օծման աշխարհականաց — *Վերջին օծումն ոչ թէ խափանեալ է յազգէս մերմէ*…

դ․ 25ա—6ա Ի վերայ համապատուութեան առաքելոց — *Եկեղեցի Քրիստոսի հիմնեալ է ի վերայ դաւանութեան Պետրոսի առաքելոյն*…

ե․ 26ա—բ Ի վերայ երանութեանց եւ պատժոց հոգւոց — *Առ այս խնդիր միայն ընդհանրական դատաստանն յայտնի առնելով ունիմք ի սուրբ գրոց*… *ի միասնական պալատեան Տեառն մերոյ պացեն եւ նոքա յողորմութեան նորին*։

25ա—6բ առանձին թերթիկ մըն է։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

23բ *Օրինակեցաւ ի Նազարէթ* *գրչէ* Գէորգեան *Կոստանդինուպօլսեցւոյ*՝ *սերեալ ի տանէ մեծին Հայաստանեայց*։ *Ի* Կոստանդինուպօլիս, *ընդ հովանեաւ* Սուրբ Գէորգ *զերահռչակ եկեղեցւոյ*, *որ ի Թաղն* Սամաթիայ։ *Յամի Տեառն* 1816, *եւ Հայոց ՌՄԿԵ*։

192

ՆԱՄԱԿԱՆԻ

ԺԹ — XIX

Թերթ՝ 135․ դատարկ՝ 52բ, 107բ, 115բ։ *Պրակ*՝ Ա—ԺԶ×10 (Ա, ԺԱ 9, Բ 5, Գ, Թ, ԺԲ—ԺԳ 8, ԺԴ 6, ԺԶ 4)։ *Նիւթ*՝ թուղթ։ *Մեծութիւն*՝ 20,5×15։ *Գրութիւն*՝ միասիւն։ *Գիր*՝ նոտրգիր (գրչափոխութեամբ)։ *Տող*՝ 28—29։

Վիճակ՝ անբաւարար։

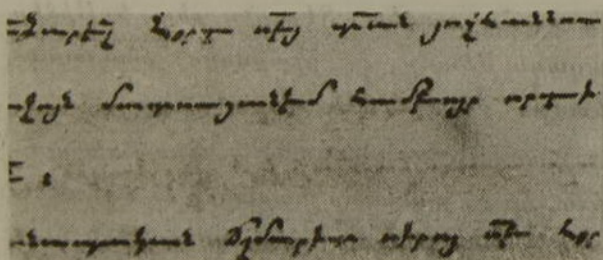

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1․ 1ա—2բ … *ահա եւ խիտ գեղանիթիթ բողբոջեաց ի գմայլումն հոգւոց*…

Առաջին թերթը թափուած ըլլալով, նամակին սկիզբը կը պակսի։

2․ 2բ—9ա Առ Յիսուսի Քրիստոսի ծառայ բաջատոհմիկ իշխանդ իմս բարերար տէր սիրանուեր բարեմաղթութիւն — *Ոչ սակաւ ինչ մխիթարութիւն տրտմաթախիծ կրից փարակեալ*…

3․ 9ա—բ (ծայրակապ՝ «Առ բաջարանց մահտեսի Առաքել ամիրա՝ ի Դրիգորէ») — *Ազնիւ տոհմական իշխան քաջալանջ*, / *Ոսկեռին քաղցրութեան ջահ լուսաճաճանչ*…

4․ 9բ—12բ Քաջարանց իշխան հիւրոյս բարեխնամ — *Տեղացին ինձ նետք ի տանէ Տեառն*, *տեղացին ինձ քարինք ի հեղեղատէն կենդրոնի*…

5․ 12բ [Ոտանաւոր] — *Անձրեւ գիշերոյ ցօղ առաւօտեան*… *եղէ ապաստան՝ Գրիգորս անպիտան*։

6․ 13ա—5ա Գերամեծար տոհմական — *Սէրափին սէր սիրողիդ ազգիս բոցապայծառ ցոլացեալ ի լապտեր սրտիս*…

7․ 15բ—8ա Շնորհափայլ եւ աստուածարեալ հօրդ սրբոյ Տեառն Յոհաննու գերամեծար վարդապետի սուրբ աչոյն մատուցանեմ համբոյր… — *Բանքար անապական ճշմարիտ սիրոյ սուրբ հօրդ իմոյ զոր ընկալեալ ունիմ ի սեղանաւոր հոգիս*…

8․ 18ա—9բ Հովիւ հոգեւոր բանաւոր հօտի… Տեառն Տեառն Կիրակոսի սուրբ եւ աստուածընտիր կաթողիկոսի գերահռչակ Աթոռոյն Տանն Կիլիկիոյ եւ արժանաժառանգ յաջորդի սրբոյ Լուսաւորչին մերոյ… — *Բազմապատիկ եւ մեծահրաշ են յայտարարելք գթութեան խնամոց քաղցրու-*

թեան առատաբաշխ աջոյն... *յամի* 1814 *Դեկտ.* 1-*ին*:

Բնագիրը բաւական վնասուած:

9. 20*ա* (*Բնագիրը չափազանց վնասուած՝ անընթեռնելի*):

10. 20*բ*—1*բ* Հրեշտակակրօն վարուց մաքրութեամբ ծայրագունի արժանացեալ շնորհի եւ փչման... — *Գեղեցիկ յոյժ եւ սքանչելի Հոգւոյն...*

11. 22*ա* Սքանչելի շաղկապաւ սիրոյ միացելոյ ընդ մեզ — *Բուրումն անուշահոտ ծաղկանց անսպառ սիրոյդ...*

12. 22*բ*—3*ա* Խաչակիր վարուք հետեւող երկնաւոր վարդապետի շնորհազարդ կուսական — *Մշակ քաջ ջան յորժամ զոստ ի պտղաւէտս...*

13. 23*ա*—5*ա* Բուրվառ բանաւոր խընկոց... ազնիւ Մկրտիչ հարազատ մեր... — *Քաղցրաճաշակ բանաւոր պտտարագիդ ի շնորհաբոյս չառաւիղէդ...*

25*ա* «*Նուաստ ծառայ Տեառն՝ տիրացու* Գրիգոր Փեշտմ[ա]լճեան. *ի թուին Հայոց* 1263 (1814) *ի Յուն.* 5:

14. 25*բ* Խարոյկ բանաւոր սիրոյն Աստուծոյ հոգեկից որդւոյդ իմոյ Գաբրիէլի սէր եւ օրհնութիւն մատուցանեմ ծննդական գրով — *Ամենայն շարժութիւնք մարդկային գործողութեան ի բնական կարգի մտածեալ...*

15. 26*ա*—*բ* Շնորհաբոյս շառաւիղ տնկոյ օրհնութեան եղբայր պատուական ողջոյն շատ — *Համբաւ բարութեան գեղածաղիկ վայելչաձեւ անձինդ բարուց իբրեւ հոտ անուշ բուրեալ...*

16. 26*բ*—7*բ* Բարեջան ...որդւոյ իմոյ Գաբարիէլի ծննդական գրով... — *Զգիր սիրոյ քո, գրեալ* 1816 *ի Յուլիսի* 16, *ընկալայ յայսմիկ աւուրս...*

17. 27*բ*—30*բ* Վսեմափառ պայազատ — *Զերկնատունկ ծառոյ սիրոյն Աստուծոյ զանուշակ պտուղ ընկերին սիրոյ լի եւ առատ բեղմնաւորութեամբ...*

30*բ* «*Խոնարհ Հոգւոյն ծառայ՝ տիրացու* Գրիգոր Փեշտմալճեան»:

18. 31*ա*—2*բ* Հօտապետ քաջ հայկազեանս հօտի Տեառն Տեառն Եփրեմի բարեյիշատակ կաթողիկոսի... — *Զրաժակ քաղցրութեան անապակ...*

19. 33*ա*—*բ* Գերամեծար եւ բարեացապարտ հօր մերոյ ընտրելոյ բազմերախտ աջոյն մատուցանեմք համբոյր խոնարհութեամբ — *Բարերազդիկ արդարեւ զանձինս համարիմք, զի եղաք արժանի լինելոյ որդի այնպիսի հօր...*

20. 33*բ*—4*ա* Ազնուամեծար եւ շքեղափառ Սիմոն ամիրայի... — *Զի՞նչ մեզ ըղձալի յետնելոցս յիշխանական նախնի պերճութենէդ...*

21. 34*ա*—5*ա* Յաջոյն բարձրելոյ ընտրեալ... Տեառն Եփրեմ վեհափառ կաթողիկոսի... — *Լուսաձիր պարգեւ օրհնառաք շնորհաց անձնաւոր արփւոյդ ճառագայթեալ ի սիրտ մեր...*

22. 35*ա*—*բ* Գերամեծար եւ աստուածարեալ Տեառն... արհիապանծ եպիսկոպոսի... — *Որովհետեւ ամենայն շնորք բարիք առ ի վերուստ են իջեալ ի Հօրէն լուսոյ...*

23. 36*ա*—7*ա* Արժանաժառանգ յաջորդի սրբոյ Լուսաւորչին մերոյ... աստուածընտիր կաթողիկոսի... — *Ազգասէր բարոյից քոց փոյթ եւ ներողամիտ քաղցրութիւն կամացդ...*

24. 37*ա*—*բ* Ազնուամեծար եւ աստուածասէր իշխան Գասպար ամիրայի լեր ի խնամս Տեառն զօրացեալ... — *Բարեպաշտութիւն քո առ Աստուած եւ գթութիւն քո առ ընկերս յայ[տ]նի է ամենեցուն...*

25. 37*բ*—8*բ* Բարբառ հոգեշունչ աստուածեղէն պատգամաց... Տեառն Կարապետ արհիեպիսկոպոսի, արժանաւոր դետի աթոռանիստ մայրաքաղաքին Կեսարու... — *Անկեղծական սէր քո հայրական որ իբրեւ ծիածան հաշտութեան երփնագեղ երանգօք տպաւորեալ էր...*

26. 38*բ*—40*ա* Բուրաստան բանաւոր հոգեբոյս ծաղկանց... Յովհաննէս աղայ սիրելոյդ... — *Ոչ գիտեմ եթէ ընդէ՞ր յեղափոխեալ թուին ժամանակք հոլովման աւուրց զենութեան իւրոց...*

27. 40*ա*—*բ* Հոգեկից սիրելիդ իմ ազնիւ գերամեծար ... աղայ ողջոյն շատ — *Շնորհ ունիմ զՏեառնէ, որպէս մինչեւ ցարդ, նոյնպէս եւ յամենայն ի կեանս իմ...*

28. 40*բ*—1*բ* Գերամեծար ... աղա բարեացակամ բարեկամիդ խնդալ — *Ուրախ լինիմք յորժամ տեսանեմք պանծնչական հոյլս կնկոց եւ բուսոց ընդարմացեալս ի ցրտաշունչ օդոյ...*

29· 41բ—2բ Սիրոյն Յիսուսի վառարան ոսկի, սեպուհ տոհմական … աղայ… — *Մտայլ մառախլոյ վարանական կասկածանաց պատեալ պաշարեալ զմտացս տեսութեամբ…*

30· 43ա—4ա Ականակուռ պսակ գլխոյս պարծանաց… — *Աստուածային անբաւ մարդասիրութեան է նշանակ, յորժամ առ կարօ[տ]եալ ոք օգնականութեան…*

31· 44ա—բ Գերապատիւ եւ վսեմափառ տեառն իմոյ գորովագութ … աղայի խընդալ — *Ջերմագին նամակ վեհանձնութեանդ ընկալեալ ոգւով չափ ուրախ եղէ…*

32· 44բ—5ա Բարեացապարտ բազմեբախտ մայր իմ ազնուագութ… — *Բաջ գիտեմ զփափաք անձկութեան սի[ր]ոյ ձերոյ եւ զգորով գթոյն որ առ իս…*

33· 45ա—6ա Շնորհաշուք փառաց ազգիս պարծանաց պայծառ շառաւիղ… — *Նուազ քաղցրութեան ազնիւ սիրելոյդ հնչեալ առանիկ բանիւ եւ գրով…*

34· 46ա—7ա Ազնուազա[ր]մ եւ վսեմափառ իշխան ճշմարիտ բարեկամ մեր — *Անուշահոտ բուրումն ծաղկանց յայտ առնէ զպատուականութիւն բուրաստանին…*

35· 47ա—բ Ազնուամեծար իշխան բարեպաշտօն Սիմօն աղայ… — *Չէ ինչ անծանօթ ի քէն հայրական սերն իմ, որով սիրեմ զսիրելիդ Աստուծոյ եւ մարդկան…*

36· 47բ—8ա Արեւ լուսատու սրտիս սենեկի… — *Բաղցրաբուրումն որդիական սիրոյդ գեղեցիկ յոյժ քան զծաղիկս դաշտաց…*

37· 48ա—9ա Աստուածային սիրոյն վառարան գերամեծար ազնուական աղայ… — *Սէր սրտի քո եւ ջանք եւ տարժանմունք որ յաղագս պայծառութեան սրբոյ եկեղեցւոյ…*

38· 49ա—51ա Մեծարու սիրելւոյդ խընդալ — *Եկն եհաս ինձ օր տրտմութեան եւ տարակուսանաց…*

39· 51ա—2ա Վսեմափառ պայյատ իմ յարկեղ բարերար — *Արդարեւ, ոչ եմք բաւական երկրածինքս ամենայն զարժանին մատուցանել…*

40· 53ա—4ա Բուրաստան բանաւոր շընորհաբոյս ծաղկանց… — *Ոչ սակաւ պարտաւոր օրինաց սիրելութեան զանձինս խոստովանիմք…*

41· 54ա—5ա Վսեմափառ եւ առաքինազարդ բարերարի իմոյ… — *Որ մոլորեալ ի բազմահետ շաւիղս, ոչ յուղեցէ զառաջնորդս հմուտս…*

42· 55ա—61բ Յամենայնի վախճանն է գովելի — *Ոսկի պատուական ի ճմլիլն կոբանայ…*

43· 61բ—6բ Ուռ ողկուզալից որթւոյն կենդանւոյ բաժակ բերկրութեան սրտիս թախծելոյս՝ Տեառն Տեառն Կիրակոսի աստուածարեալ կաթողիկոսի գերահրաշ Աթոռոյն Կիլիկիոյ եւ արժանաժառանգ յաջորդի հօրն հաւատոյ՝ սրբոյ Լուսաւորչին… — *Ծաճանչ նշուլից անստուեր սիրոյ Հոգւոյ Աստուծոյ ի վառարանէ սրտիդ ծագեալ…*

44· 66բ—7ա Ազնուամեծար բարերար իմ… աղայ… — *Ջառատագեղ ձեր պարգեւաց բարեգութ կամաց քոց ընկալեալ պատարագ օրհնութեան…*

45· 67ա Սէր իմ — *Բուրումն անուշութեան անստերիւր սիրոյդ որում անձկացեալն եմ…*

46· 67բ Սրտիս սենեկի ճրագ լուսատու… — *Օշարակ նռնենեաց անապակ սիրոյդ ի բանաւոր պարտիզէ հոգւոյդ առատացեալ…*

47· 68ա Վսեմափառ պայազատ իմ բարերար տէր — *Տագնապ սրտի եւ հոյզք խորհրդոց հանապազ իբրեւ զամպ…*

48· 68ա—9բ Գերապայծառ եւ վսեմափառ պարօն… — *Արդարեւ չեմ իսկ բաւական ըստ արժանւոյն մատուցանել զգոհաբանական շնորհակալութիւն…*

49· 69բ—71ա Շնորհազարդ շառաւիղ պտղաբեր բարեաց… — *Յեռանդագին սիրոյ ազնուափայլ սիրելեացդ տոչորեալ եմ հանապազ…*

50· 71ա—2ա Մեծապատիւ եւ վսեմափառ աղայ — *Ո՞ր ռետին ազնիւ գիտէ այնպէս քաղցրացուցանել զքիմս, որպէս սէր սիրելւոյդ զհոգիս…*

51· 72բ—5ա Գերամեծար տոհմականն… — *Սէրափիին սէր սիրողիդ…*

52· 75ա—բ Ականակուռ պսակ ազգիս պարծանաց… — *Ոսկի անպաճոյճ թէպէտ եւ պատուական է եւ յարգի…*

53. 75բ—6ա Ազնուափայլ եղբօր մերոյ ողջոյն սիրոյ… — *Շնորհ ունիմ զքէն յաղագս բազում սիրոյն զոր ցուցանես մեզ…*

54. 76ա—7ա Գերապատիւ եւ բարեցապարտ հոգաբարձու իշխանացդ… — *Բազմապատիկ բարերարութիւն ձեր զոր առ իս ցուցիք անդստին ի մանկութենէ իմմէ…*

55. 77ա—բ Բարեբար մեր…—*Սէրն եւ գթութիւն զոր ի սկզբանէ հետէ ունիս…*

56. 77բ—8ա Պերճապատիւ իշխան… — *Եթէ ի գործոց պարտ էր զերծ այլաբանել…*

57. 78ա—80ա Լուսածաղիկ բուրաստան… Տեառն Եղիայի աստուածարեալ վարդապետի… — *Խորիսխ մեղու՝ բանք քաղցունք…*

58. 80ա—2ա Շնորհափայլ եւ պատուամեծար ազնիւ տիրացու Գրիգոր եղբօրդ մերոյ սէր առատ… — *Համբաւ բարի քաջավարժ հմտութեան քո ի հրահանգս գիտութեան…*

59. 82ա—3բ Զարդ փառաց ճոխութեան տանն Աստուծոյ… Տեառն Պօղոսի սրբասնեալ արքեպիսկոպոսի… —*Զգօղ արդիւնաբեր քաղցրութեան կամաց քոց առաւելեալ ցուցեր այժմ առ մեզ…*

60. 84ա—5ա Ազնիւ պայազատ Յովհաննէս աղայ… — *Աստուածախնամ տեսչութեան արարչապետին բնութեան որ խորախորհուրդ եւ անվրէպ իմաստութեամբ գործէ…*

61. 85ա—6բ Յիսուսի Քրիստոսի ծառայ Տէր Կիրակոս եւ ողորմութեամբ նորին կաթողիկոս Ամենայն Հայոց եւ ծայրագոյն պատրիարք Տանն Կիլիկիոյ, հոգեծին եւ հարազատ որդւոցդ իմոց՝ Գրիգոր Չէլէպի եւ Սարգիս Չէլէպի գերամեծար պայազատացդ եւ ամենայն ազնուափայլ եղբարց ձերոց եւ պատուական տոհմականաց՝ սիրելեացդ Աստուծոյ եւ մեր հասցէ գիր սիրոյ եւ ողջունի. շնորհք եւ օրհնութիւն եւ խաղաղութիւն յաստուածընկալ սրբոյ Նշանէս եւ ի սուրբ Լուսաւորչի Աջէս եւ ի շնորհաբաշխ Աթոռոյս եւ ի մէնջ — *Գոհանամ զաստուածային մարդասէր խնամոցն վասն ձեր ամենեցուն, լսելով հանապազօր զհամբաւս ձեր բարիս…*

62. 87ա—8բ Յեթերս իմաստութեան բարձրացեալ… — *Ո՞ր ռետին ազնիւ գիտէ այնպէս քաղցրացուցանել զքիմս, որպէս սէր սիրելւոյդ զհոգիս…*

63. 88բ—90բ Սիւն լուսաւոր հաստատութեան սրբոյ եկեղեցւոյ… — *Ո՞ արդեօք ի մարդկանէ այնքան անմտագոյն իցէ…*

64. 90բ—1ա Լուսաբորբոք վառարան աստուածային սիրոյն կայծական ազնիւ Մկրտիչ մտերմի մերոյ… — *Բոցափայլ շառաւիղ անսպառ սիրոյդ յիմանալի աչս հոգւոյս ցոլացեալ…*

65. 91ա—2բ Շնորհակալութիւն — *Սէրն մեր անխարդախ որ ի բազում ժամանակաց հետէ իբրեւ զհուր Նէէմեայ թաղուցեալ…*

66. 92բ—3բ Անօթ ընտրութեան Սուրբ Հոգւոյն շնորհաց քարոզ կենդանի… — *Ո՞ր հուր այնպէս բոցափայլ բորբոքի, որպէս սէր սիրելի որդւոյդ իմոյ ի սիրտս…*

67. 93բ—5ա Նամակ մխիթարութեան — *Ո՞վ է որ կարծիս ինչ ի մտի դիցէ, թէ սերմանացանն վայրավատքն առնէ զսերմանիս…*

68. 95ա—8ա Լուսափայլ ճրագ Քրիստոսի եկեղեցւոյ… — *Եթէ տեսիլ ջինջ պայծառ օդոյ զուարճութիւն է աչաց…*

69. 98ա—բ [Ոտանաւոր («Աբրահամ»)] — *Աշխարհ Սինեաց դրախտ հոտեան, / Մեզ բուսուցեր վարդ անդարչամ…*

70. 98բ—9ա Վարուք մաքրափայլ… — *Ահաւանիկ յօրէ յորմէ մեկնեցայ ի ձէնջ, զօդոյ օրհնութեան որ երբեմն զովացուցանէր զհոգիս մեր…*

71. 99ա—102ա Օդ քաղցրութեան հոգեշունչ հողմոյ… — *Արդեօք գիշեր ծածկեսցէ՞ ի սպառ զոսկեփունջ ճաճանչ արեւուն ծագման…*

72. 102ա—3ա Խաչակիր վարուք խստամբեր ճգնութեամբ լուսաշաւիղ… Տեառն Պօղոսի աստուածարեալ արքեպիսկոպոսի… — *Ցնծացաւ անձն իմ ի Տէր, իբրեւ ի լուր կենսախրախոյս աւետեաց ձայնի…*

73. 103ա—7ա Շնորհաձիր պարգեւաց Հոգւոյն Քրիստոսի մարմնեղէն տաղաւար… Տեառն Եփրեմի գերագահ կաթողիկոսի սրբոյ Աթոռոյն էջմիածնի… — *Անբաւագոր Հօրին Աստուծոյ, որ էութեամբ իւրով ամենայն ուրեք…*

74. 108ա—11ա Պատկեր կենդանի ճերոյ եւ անոխակալ քահանայապետին մերոյ Յի-

սուսի··· Տեառն Պօղոսի համահրեշտակ արքեպիսկոպոսի··· — *Մեծ եւ սքանչելահրաշ եւ անհաս մտաց սլացման խոստովանելի է արդարեւ զարարչագործ խնամոցն զանսպառ ծաւալմունս*···

75· 111ա—2բ Մաքրութեան մտաց շընորհաձիր լուսոյն օթարան եւ հեզութեամբ կամաց հանգստեան արարչին բնակարան Տեառն եւ Տեառն — *Արփիաղեղ ծորումն հայրական սիրոյ յանհատահոս ազբերէ հոգւոյդ առատացեալ՝ զերաշտացեալ անդաստան սրտիս արբուցանէ*···

76· 112բ Փող քաջահնչող կենսացիր աւետեաց, քարոզ կենդանի հոգեպարգեւ պատգամաց Տեառն — *Կառք հրեղենք եւ երկվարք հրեղենք ամբարցին զԵղիայ, իսկ զքեզ, ով հայր բարեգութ*···

77· 113ա—4ա Հոգեպարգեւ շնորհաց բաշխող անսպառ եւ նուազելոց հոգւով անապականութեան հացին մատակարար Տեառն — *Զիարդ կարօտեալ զրկելոյս ինձ ի լիութենէ բազմապարգեւ բարերարութեանց քոց գտանիցին սփոփանք*···

78· 114ա—5ա Տիրատունկ այգւոյ երկասէր մշակ··· — *Աստուածահրաշ տեսչութեան գործոցն հանդեսի սքանչելի արդարեւ մերումն փանաքիմաց մտաց*···

79· 116ա—21բ [Ոտանաւոր] — *Հարսնդ Սիօն՝ եկեղեցի, / Սուգ զգեցլոյդ Միածնի,/ Զարչարանօք քում փեսայի, / Ի յուրբաթուն երեկոյի··· Սանձել ուսոյ զկիրս սրտիս,/Որով գացուք միշտ ի բարին*։

80· 122ա—3ա Մաքրափայլ վարուք փայլեալ ի մարմնի, / Լցեալ պարգեւօք Հոգւոյն Յիսուսի, Տեառն Պօղոսի արհի երջանկի··· — *Ահա ընկալայ պետղ արհիական, / Զնամակ օրհնառաք հօրդ սրբութեան, / Որ ի քաղաքէք Մարտի գրեցան, / Առ մեզ Մխիթար ի Նիկոմիդեայն*···

81· 123ա—4բ Ազնուամեծար Անտօն աղայի, / Ըղձական սիրով ողջոյն նուիրի — *Հոգեշարժ քնար՝ քո սիրտ սէրափին, / Յունկն իմ հնչեցոյց՝ նուագ կենսածին··· / Մնամ աւանիկ՝ յարգութեան քոյին, / Նուաստ Մերկերիոս՝ ծառայ մտերիմ*։

82· 125ա—6ա Յովհաննէս աղայ՝ ազնիւ եղբայր մեր, / Առ քեզ նուիրեմք՝ կարօտով զսէր··· — *Անհաս է մտաց խորք աստուածային, / Անճառ է բանից տեսչութիւն վերին*···

83· 126ա—9բ Եկն ցայգ ինձ ցաւագին,/ *Պատմօղ լինել զաղետալին· / Ոչ շարժել յայս կամովին,/Այլ ի ճմլիլ սրտի ուժգին*···

84· 130ա—Ազնիւ աղայ — *Ծաղիկ շնորհարոյս յարմարող բարեաց, / Վարդ անուշահոտ հոգւոյն պարգեւաց*···

85· 130ա—1ա Պատուամեծար Սիմօն աղայ, / *Ողջ եւ առողջ լեր յարակայ, / Ուրախարար սիրոյդ բաժակ, / Հոգւոյս մատն կայ անապակ··· / Աղօթարար Տէր Գրիգոր, / Ողջ սիրոյ տայ մտադիր*···

86· 131ա—3բ Գերամեծար վեհ իշխանիդ, Արփիարեան պարծանք տոհմիդ, Փիլիպպոսի ամիրայիդ, նուիրեմ սէր անկեղծ ի սիրտ — *Հոգւոյն սրբութեան պարգեւք շնորհաց, / Սովոր է հանգչիլ հոգիս խոնարհաց*···

87· 133բ—5բ Զար է բնաւոր *կուրութեան մտաց, / Զարադոյն քան զայն կամաւոր նախանձ*··· (*վերջ՝ Թափուած եւ անընթեռնելի*)։

193

ՅԱՂԱԳՍ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ

ՌՄԷԵ — 1826

Թերք՝ 32· գաստառկ՝ 1*ա*—*բ*, 30*ա*—2*բ*: *Գրակ՝* 4×8: *Նիւթ՝* բուղբ: *Մեծութիւն՝* 21,4×15,5: *Գրութիւն՝* միասիւն: *Գիր՝* նստրգիր: *Տող՝* 26: *Կազմ՝* շագանակագոյն լաքապատ:

Վիճակ՝ բաւարար:

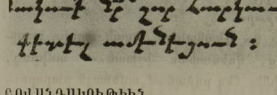

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1· 2*ա*—23*բ* Բան ինչ վասն եկեղեցւոյ: Ցաղագս թէ զի՞նչ է եկեղեցին··· — *Եկեղեցի անուանդ է համանուն, զի զրազում նշանակութիւնս ունի···*

2· 23*բ*—9*բ* Ցաղագս զգաստուց Քահանայականաց, թէ զի՞նչ նշանակեն իւրաքանչիւրքն, զորս վայելուչ է գիտել ամենայն կարզաւորաց — *Նախ ասացուք զպատարիսն զգեստուցն··· յորժամ պիտոյանայցէ կարօղ է սրբել զչինեալն օծութեամբ, որ է նիւթական:*

23*բ* Ի թիւ Հայոց միակ հազար,
Մերձեցուցեալ քառ յիսնաբար,
Ձևօթանասուն եւ գՀինգ յար (1826),
Ձի այն իսկ է թուոյն գումար:

194

ԳԼԽԱՏՈՒՄՆ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ ԿԱՐԱՊԵՏԻՆ

ԺԹ — XIX

Թերք՝ 8· գաստառկ՝ 7*բ*—8*բ*: *Գրակ՝* 1×8: *Նիւթ՝* բուղբ: *Մեծութիւն՝* 21,3×16,4: *Գրութիւն՝* միասիւն: *Գիր՝* նստրգիր: *Տող՝* 20:

Վիճակ՝ բաւարար:

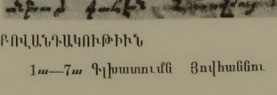

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1*ա*—7*ա* Գլխատումն Յովհաննու Կարապետին — *Այն ինչ Հերովդ Թագաւորակ իշխէր երկրին Սաղիմայ, / Զոր Հռոմայեցիքն կոչեն Ամէ··· / Նոյն ի ժամս զերիտասարդին մահն ազատիչ համբաւեաց:*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՑԵՏԱԳԱՅԻ

1*ա* (*մատիտով՝ լուսանցքին մէջ*) Շարադրիչ սորա է Յարութիւն Ղազարեան Տէօնիկէցի՝ *յաշակերտաց Մուրատ վարժապետի* Աբրահամեան, *ի վանս Արմաշու:*

195

Ն Ա Մ Ա Կ Ա Ն Ի

ԺԹ — XIX

Թուք՝ 11· դասաբակ՝ 1ա—բ, 11ա—բ: *Գրակ*՝ 1×11: *Նիւք*՝ բուլք: *Մեծութիւն*՝ 19,6×15,6: *Գրութիւն*՝ միասիւն: *Գիր*՝ նօտրգիր: *Տող*՝ 23: *Կազմ*՝ թղթակազմ:

Վիճակ՝ բաւարար:

Ահա ահեղագին պատճառք սիրոյդ Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, Հաւատացեալք շնորհաց աստուածային խոստման. Հաւատացեալ յիմաստութիւն ճշմարտին Աստուծոյ ի

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1· 2ա—3ա Ու՞ր խոհեմ խորհրդական՝ գտիչ հնարից յամենայն դժուարութեան. չի՛ մրդ, չի՛ ուրիե՛··· — *Եւ երանի եթէ սոքին լինէին մեզ ցաւք եւ դառնութիւնք, դի ահա եւ պատուար քաղաքիս մերոյ իմաստութեան եւ բարեկարգութեան ի սպառ կործանեալ···*

2· 3ա—բ Ոգի լեր գերամեծար տէր, ի պարծանս մեր յամայրամեան բաղձութեամբ ի խնամս ամենակալին օր եւս զօր բարգաւաճեալ բարեմասնութեամբ — *Ագնիւ տոհմական իշխան քաջալանջ, / Ռևտին քաղցրութեան լահ լուսաճաճանչ···*

3· 3բ—6ա Շնորհազարդ շառաւիղ պ[ս]զաբեր բարեաց, ազնիւ տոհմական պարծանիք հայրենեաց··· — *Ցեռանդագին սիրոյ ազնուափայլ սիրելեացդ տոչորեալ եմ հանապազ···*

4· 6ա—բ Մեծապատիւ եւ վսեմափառ··· ազա — *Մ՚ր ահեղն ազնիւ դիտէ այնպէս քաղցրացուցանել զբմա, որպէս սէր սիրելոյդ զհոգիս···*

5· 7ա—9ա Գերամեծար տոհմական··· ազա ազնուափայլ եղբօր ոգւոյն սիրոյ խանդակաթ տեղիմամբ — *Սէրբարփին սէր սիրոցդիդ ազգիս, բոցապայծառ ցոլացեալ ի լապտեր սրտիս···*

6· 9ա Ականատուր պսակ ազգիս պարծանացդ, վսեմափառ իշխան··· ամիրայ, ոգւոյ լինել ինձ ըզծանամս ամենայն բարօրութեամբ — *Ոսկի անարատ թէպետ եւ պատուական է եւ յարդի···*

7· 9բ—10բ Ազնուափայլ եղբօր մերոյ ոգւոյն սիրոյ ի կարօտ դիմաց — *Շնորհ ուրնիմ զբեն յաղագս բազում սիրոյդն զոր ցուցանես···*

8· 10բ Ազնուազարմ եւ վսեմափառ իշխան ճշմարիտ բարեկամ մեր — *Աստուածատուրս ծաղկանց յայտ առնէ զպատուականութիւն բուրաստանին··· ածէն ի ցուցակութիւն ազնուական անձինդ բնաւորութիւն* (6 տող միայն):

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՅԻ

1բ (*Մանրչակագոյն մատիտով*) *Օրինակք են սոքա համակագրութեանց չարաչարեալք ի պատուելի Գրիգոր վարժապետէ Փէշքիմալեեան, որպէս աստուգեալս եմ*: Յ· Փ· Մկրեան:

Եւ ասէ ցնա Աստ-
ուած. Ես եմ Աստուած
հօրդ քո, Աստուած Աբ-
րահամու եւ Աստուած
Իսահակայ եւ Աստուած
Յակոբայ. մի երկնչիր
իջանել յԵգիպտոս, զի
ազգ մեծ արասցեմ զքեզ
անդ. Ես եմ ընդ քեզ
իջանել յԵգիպտոս եւ
ես եմ ելանել զքեզ
ելանելով. եւ Յովսէփ
դիցէ ձեռն իւր ի վերայ
աչաց քոց։ Եւ յարեաւ
Յակոբ յԲերսաբեէ եւ
էին որդիք Իսրայէլի
զՅակոբ հայր իւրեանց
եւ զորդիս իւրեանց եւ
զկանայս իւրեանց ի
սայլսն, զոր առաքեաց
Փարաւոն առնուլ զնա։
Եւ առին զանասունս
իւրեանց եւ զստացուածս
իւրեանց, զոր ձեռնադրե-
ցին յերկրին Քանանա-
ցւոց, եւ եկին յԵգիպտոս
Յակոբ եւ ամենայն զա-
ւակք նորա ընդ նմա։
Որդիք նորա որ եկին
յԵգիպտոս, Ռուբէն
անդրանիկ Յակոբայ։
Եւ որդիք Ռուբինի
Ենովք եւ Փաղու եւ
Եսրոն եւ Քարմի։ Եւ
որդիք Շմաւոնի Յեմուէլ
եւ Յամին եւ Ահոդ եւ
Յաքին եւ Սոար եւ Սա-
ւուղ որդի Քանանացւո-
յ։ Եւ որդիք Ղեւի Գեր-
սոն եւ Կահաթ եւ Մա-
րարի։ Եւ որդիք Յու-
դայի Ենովր եւ Ովնան
եւ Սելա եւ Փարէս եւ
Զարա։ Մեռան Ենովր
եւ Ովնան յերկրին Քա-
նանացւոց։ Եւ եղեն
որդիք Փարէսի Եսրոն
եւ Ամար։ Եւ որդիք
Իսաքարայ Թովղա եւ
Փուա եւ Յոբ եւ Սեմ-
րոն։ Եւ որդիք Զաբու-
լոնի Սարադ եւ Ելոն
եւ Յաղլիէլ։ Եւ որդիք
Գադայ Սափոն եւ Ագ-
գի եւ Շունի եւ Եսբոն
եւ Հերի եւ Արոդի եւ
Արիէլի։ Եւ որդիք Ա-
շերայ Յեմնա եւ Յես-
ուա եւ Յեսուի եւ Բա-
րիա եւ Սարա քոյր նո-
ցա։ Եւ որդիք Բարիայ
Եբեր եւ Մելքիէլ։ Եւ
որդիք Եբերայ Յեմնա
եւ Յեսուա եւ Յեսուի
եւ Բարիա եւ Սարա
քոյր նոցա։ Եւ որդիք
Բարիայ Եբեր եւ Մել-
քիէլ։ Եւ որդիք Եբե-
րայ Յեմնա եւ Յեսուա
եւ Յեսուի եւ Բարիա
եւ Սարա քոյր նոցա։
Եւ որդիք Բարիայ Եբեր
եւ Մելքիէլ։ Եւ որդիք
Եբերայ Յեմնա եւ Յես-
ուա եւ Յեսուի եւ Բա-
րիա եւ Սարա քոյր նո-
ցա։ Եւ որդիք Բարիայ
Եբեր եւ Մելքիէլ։ Եւ
որդիք Եբերայ Յեմնա
եւ Յեսուա եւ Յեսուի
եւ Բարիա եւ Սարա
քոյր նոցա։ Եւ որդիք
Բարիայ Եբեր եւ Մել-
քիէլ։ Եւ որդիք Եբե-
ր

196

ՆԵՐԲՈՂ ԴԱՒԹԻ ՄԱՐԳԱՐԷԻ

ԺԹ — XIX

Թերթ՝ 6· *դատարկ՝* 1*ա—բ*, 6*ա—բ*: *Գրակ՝* 1×6: *Նիւթ՝ բուղթ: Մեծութիւն՝* 18,5×14,5: *Գրութիւն՝ միասիւն: Գիր՝ ջօտրգիր: Տող՝* 20:

Վիճակ՝ բաւարար:

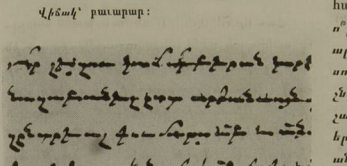

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻԻՆ

2*ա—*5*բ* ներբող ի վերայ աստուածամայր մարգարէիճ Դաւթի — *Ո՞ր լեզու կամ ո՞ր բերան կարէ գովել եւ նազաբանել ըստ արժանւոյն զերկնանիկ եւ զընտրեալ դուարթ սուրբ եւ աստուածազան մարգարէից, որք չնորհօք Սուրբ Հոգւոյն զապառնիան դուշակէին... արժանի լիցուք դասիլ ի կարգս նրանելի արդարոց եւ բերկրիլ ընդ նոսա անպատում ցնծութեամբ յարքայութեան երկնից· ամէն:*

197

ՆԵՐԲՈՂ ՅՈՎՍԷՓՈՒ ՆԱՀԱՊԵՏԻՆ

ՌՄՁՔ — 1833

Թերթ՝ 6· *դատարկ՝* 1*ա—բ*, 6*ա—բ*: *Գրակ՝* 1×6: *Նիւթ՝ բուղթ: Մեծութիւն՝* 18,7×15: *Գրութիւն՝ միասիւն: Գիր՝ ջօտրգիր: Տող՝* 21:

Վիճակ՝ բաւարար:

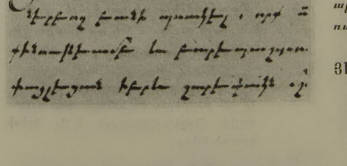

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻԻՆ

2*ա—*5*բ* ներբող ի վերայ նահապետին Յովսեփու — *Ճիրաւի արժանի են նահապետացն զասք ի ներբող բանի պսակել, որք աստուածահաճոյ առաքինութեամբ եւ բարեպաշտութեամբ պայծառ փայլեցան... արժանի արասցէ զմեզ տեսանել զլոյս փառաց իւրոց ի հանդերձեալ յաւիտենին:*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՁՈՒԹԵԱՆ ԹԱՄԱՆԱԿԻ

2*ա Ճամի Տեառն* 1833, *Մարտ* 15:

198

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՀԻՒՆՐԵԱՐ ՊԷՅԼԵՆԵԱՆ (ՍԷԼԻՍԻ)
ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ (հայատառ թրքերէն)

ԺԹ — XIX

Թուղթ՝ 10· դասարկ՝ 1ա—բ, 2ա—10բ: *Գրակ՝* 1×10: *Նիւթ՝* թուղթ: *Մեծութիւն՝* 18,6×12,2: *Դրութիւն՝* միասիւն: *Գիր՝* նօտրգիր: *Տող՝* 8—10: *Կազմ՝* թղթակազմ:

Վիճակ՝ բաւարար:

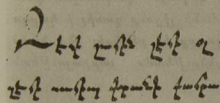

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

2ա—6բ Շէրէֆլի Մահմուտ խանճն նասըլ–ի սանի շահ տէհիւմիշտիր — *Զէհի չահին չէհի օլ պախթեաբի Ալի Օսմանի, / Զէհի սահիպ գրանի գահրամանի բիւսաէմի սա–նի, / Օխադանի միւքէրրէմ բահիչահի հնօֆիք քիշվէրր, / Քալըբ ուէչէքատ աւէմ կիւլիսթանէ չէֆքէֆ չանի··· / Հայթաալ–եա ըրգրնէ կնօսթիւրմէսիւն սալա չէվալ:* Նաքսաթ՝ Օլսի Թարիխ սանիի սուլթան Մէհմուտ ավդրիսը ١٢٤٣ (1827/8):

199

ՏԱՂ ԳԻՆԻՈՅ

ԺԹ — XIX

Թուղթ՝ 20· դասարկ՝ 1ա, 2բ—20բ: *Գրակ՝* 1×20: *Նիւթ՝* թուղթ: *Մեծութիւն՝* 17,1×11,3: *Դրութիւն՝* միասիւն: *Գիր՝* նօտրգիր: *Տող՝* 16: *Կազմ՝* թղթակազմ:

Վիճակ՝ բաւարար:

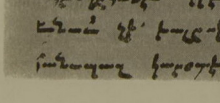

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

2ա—7ա Գիհին կընէ մարդըն քարէն, / Հէմ կը հանէ իրէն հարկէն, / Բնաւ չի խա–լըսիր չարէն, / Հանապազ կարօտ է բա–րէն··· / Փապուճիւնու դէլլալ էյնէլ, / Քա–րիւմիզին հալի պօյնէլ: Թէ որ կամիս կի–մանաս, / Թեօհւմ պատահաց բօրցանաց, / Կամբրցէ բապիւճճի Մինաս:

1բ—2բ թերթերու Բ· երեսին վրայ յետա–գային վերընդօրինակուած է Ա· երեսի գրութիւնները:

200

ՀՐԱՒԷՐ ՍԻՐՈՅ

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՌՄԿԹ — 1820

Թերթ՝ 16. դատարկ՝ 1*ա*—*բ*, 2*բ*, 6*բ*, 13*ա*—6*բ*: *Պրակ*՝ 1×16: *Նիւթ*՝ թուղթ: *Մեծութիւն*՝ 18,2×12,8: *Գրութիւն*՝ միասիւն: *Գիր*՝ շեղագիր: *Տող*՝ 23:

Վիճակ՝ բաւարար:

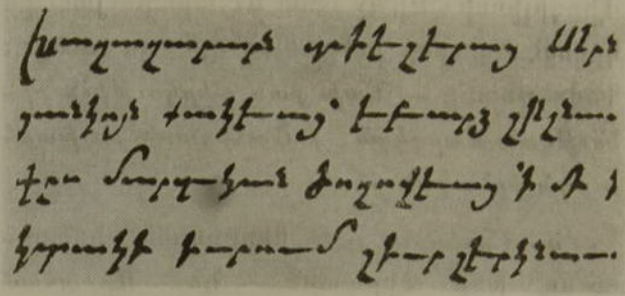

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

2*ա* Բան հրաւէր սիրոյ՝ որ առաջի առնէ զպատասխանի խնդրոյ ինչ ինչ մասանց հաւատոյ, ըստ լուսաւորչական վարդապետութեան Հայաստանեայց առաքելական սուրբ եկեղեցւոյ: Ազգային ժողովոյ հաւանութեամբ եւ խնդրանօք տպեալ: Արդեամբք սուրբ Աստուածածնի մայր եկեղեցւոյ: Ի Կոստանդնուպօլիս, 1820 Մայիսի 17, ի տպարանի Արապեան Պօղոսի:

- 3*ա*—6*ա* Յառաջաբանութիւն — *Խաղաղարարն տիեզերաց Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս, որ զմիջնորմն ցանկոյն փակեաց, երարձ զթշնամին արդարութեան...*

7*ա*—10*ա* Սուրբ եւ ուղղափառ վարդապետութիւն եկեղեցւոյ Հայոց այս է, յորոյ վերայ միայն է խնդիրն — *Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս է Աստուած ճշմարիտ եւ մարդ ճշմարիտ՝ նոյն ինքն Որդի մարդոյ եւ Որդի Աստուծոյ...*

- 10*բ*—2*բ* Վերջաբանութիւն — *Այս ամենայն բան վասն սիրոյ եւ խաղաղութեան կարգեալ սահմանեցաւ խորհրդով եւ հաւանութեամբ համայն ազգիս... զի եւ զայս ամենայն երջանկութիւն յաւիտեան ժառանգեսցուք:*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

10*բ* ՌՄԿԹ (1820) Մարտի 8:

201

ԹՈՒՂԹ ԱՌ ՄԿՐՏԻՉ ԵՒ ԻԳՆԱՏԻՈՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՑ

ԺԹ — XIX

Թերթ՝ 8. դատարկ՝ 8*բ*: *Պրակ*՝ 1×8: *Նիւթ*՝ թուղթ: *Մեծութիւն*՝ 15,5×11: *Գրութիւն*՝ միասիւն: *Գիր*՝ նոտրգիր: *Տող*՝ 19:

Վիճակ՝ բաւարար:

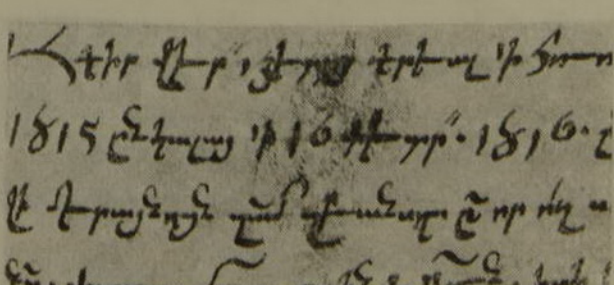

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1*ա*—8*ա* Վերապատուելի վարդապետաց Տ. Տ. Հ. Մկրտիչ վարդապետի եւ Հ. Իգնատիոս վարդապետի ի Տէր խնդալ — *Զգիր վերապատուելութեան ձերոց գրեալ ի Հռովմայ ի 6 Դեկտ. 1815, ընկալայ... որոյ հայրագութ տեսչութեան կամ յամենայնի հնազանդ ծառայ՝ հայր Միքայէլ Ջամչեան:*

Տե՛ս Ջեռգ. թիւ 70 § ԺԲ:

202

ՃԱՒՐ

ԺԹ — XIX

Թուղթ՝ 25· դասակի՝ 25բ· *Գրակ*՝ 3×8+1×1· *Նիւթ*՝ բուդբ· *Մեծութիւն*՝ 15×11· *Գրութիւն*՝ միասիւն· *Գիր*՝ նօտրգիր· *Տող*՝ 23· *Կազմ*՝ կապոյտ բդրահագմ·

Վիճակ՝ բաւարար·

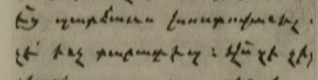

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ա· 1ա—7ա Բանական պէտք՝ յայն բան փիլիսոփայիլ Տէրենտիանոսի· Առաքինութիւն ասի ի մախողակս· Գովութիւնք — *Զամենայն իսկ ճշմարտաբարոյ փիլիսոփայից զոսկեփունջ բանս հոգեկան բարեմասնութեանց պատճառս խոստովանել ամենեցուն, չէ ինչ տարակոյս…*

բ· 7ա—12ա Խառն պէտք· Քրիստոս զմատուցեալ մանկտւնսն առ իմն ընկալեալ, ձեռն դնէ ի վերայ նոցա· Գովութիւնք — *Զրնաւին գործս եւ զբանս առաւաւմամբ-դայն Քրիստոս, որ մինչեւ ի խաչմահ…*

գ· 12ա—5ա Բանական պէտք՝ ի նուազ վիրգիլիոսի· Զի՛նչ աստ ոչ արար՝ յանմիս կրեսցէ, զիարդ յանցանաց վրէժդրս լուծցէ· Գովութիւնք — *Նախ քան զիարդ Քրիստոս բրնութեան մարդկան, / Շահեցաւ յաչխարհ լոյսն բընական…*

գ· 15ա—23բ Ձառ ներբողին՝ ի խորհուրդ խոր Վիրապին — *Նոր Աբրահամ հայրն հաւատոց, արքունի դիտապետ եւ լուսաւորիչ հոգւոց մերոց Տէր Յիսուսիս… կենդանի պահեալ աջով հզօրին, մինչեւ ցօր հլիցն փառօք ի փառս փառաւորելոյն·*

– 24ա—5ա Ան բարեխէր սատարիչս սպագրութեան — *Արեւմտահայոց հոգեւորականդ մեր խնդիր, ո՛ ընտրեալն չառաւելդ ասեն Գրասպրեան… սովիմբ ծանուցեալ առ մեծասուն Աստուածատրեան Մանուկ ամիրայ… բոլոր պիտանիս գհոգւոյ եւ գմարմնոյ եւ ի մշակենաւորն՝ գանարատուժ հրանուիրելոն որ առ Աստուծոյ·*

203

ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԺԹ — XIX

Դրիչ՝ Յովհաննէս Մկրտեան։

Թուղթ՝ 138· դասաթղթ՝ 1—2բ, 3բ, 8բ, 19բ, 26—8ա, 41բ, 60բ, 70բ—5բ, 77բ—138բ։ *Գրակ*՝ 13 (Ա, Թ, ԺԱ, ԺԳ 8, Բ—Դ, Է 10, Դ—Ե, Ա, ԺԲ 12, 8—Ը 14)։ *Նիւթ*՝ բուդր։ *Մեծութիւն*՝ 13,2×10,2։ *Գրութիւն*՝ միասիւն։ *Գիր*՝ նօտրգիր։ *Տող*՝ 19—21։ *Կազմ*՝ սրճագոյն լաթակազմ։

Վիճակ՝ բաւարար։

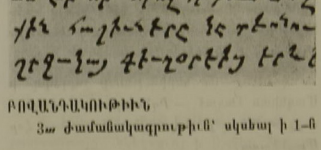

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

3ա ժամանակագրութիւն՝ սկսեալ ի 1–ն Սեպտեմբերի 1845 ՌՄԼԴ ՚ՌՂՂ, ի հայրապետութեան Տ· Տ· Ներսիսի աստուածընտիր կաթողիկոսի եւ ի պատրիարքութեան Կ· Պոլսոյ Տ· Մատթէոսի սրբազան արքեպիսկոպոսի եւ յառաջնորդութեան՝ վիճակիս Նիկոմիդիոյ Տ· Առեփաննոսի վեհափառ արքեպիսկոպոսի։ Գծեաց Յովհ· կր· Մկրտեան, ի Պաղդէնիկ։

4ա—77ա 11 Սեպտեմբեր 1845 — *Յաւկորիկ ազայ՝ եղբայրն իմ եկեալ ի Պօլսոյ, դնացեալ է ի Պրուսայ… ի 1858 Յունվարի 4 — եկն ի Պօլսոյ մեծահայր իմ… եւ ի հետեւեալ աւուր, որ էր ածն Աստուածածնի՝ քեան ածն, բացմութիւնք գիւղացւոց մեր եկին ընդհատուրիլ։*

204

ՃՈՂՈՎԱՆՈՑ

ՍՏԱՒՐՈՊՕԼ ՌՄԺԹ — 1769

Դրիչ՝ Մկրտիչ Յումբիճաճենց Ակրեցի (2ա—139ա)։ *Սաաց*՝ Մկրտիչ։

Թուղթ 157· դասաթղթ՝ 4ա, 5ա, 88բ—9բ 150ա—3բ։ *Գրակ*՝ 1×4+10×16 (Ա 18, Բ 19, Ժ 4)։ *Նիւթ*՝ բուդր։ *Մեծութիւն*՝ 18,6×13,6։ *Գրութիւն*՝ միասիւն։ *Գիր*՝ նօտրգիր (սաթրեր՝ 2ա—139ա եւ 139բ—149բ)։ *Տող*՝ 21։ *Կազմ*՝ բաց սրճագոյն գրոշմազարդ կաշեպատ խատաբատ։ *Լուսանկարներ*՝ կարմիր։

Վիճակ՝ բաւարար։ Լուսանցրերը բեռնուածի գումածխուած խոնաւութենէն, առաջին եւ վերջին թերթերը կազմին փակած, կազմը ներծուած եւ եզրերը մաշած։

Տես՝ Նոր։ Նոր Մարգ· Գէրզէրեանի կազմէ, Գէյրութ, 1988։

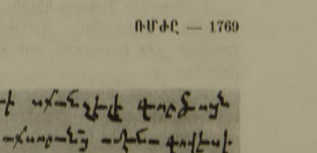

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

– 3բ—4բ Ցանկ գրեցոյս — *Ա· պատմութիւն աբանչելի գործոցն… ԺԱ· Յագագս առելեանն Քահանեաւ։*

Թերթ 1 փակցուած է կազմին, 2ա—բ՝ կրկ· 41ա—բ, 3ա—բ՝ կրկ· 25ա—բ։

1· 6ա—139ա Պատմութիւն սմանչելի գործոցն եւ վարդապետութեան սրբոյ ա-ռաքելոյն եւ աւետարանչին Յովհաննու, զոր արար Լեւիտես···

ա· 6բ—29բ Գլուխ Ա — Ձեւ համբառնալոյն Տեառն մերոյ եւ Փրկչին Քրիստոսի յերկինս···

բ· 29բ—36բ Ցաղագս ախորհուրդ ամենագովելի եւ սուրբ առաքելոյն Յովհաննու· Գլուխ Բ — *Ել է մարմ աւուր երեւեալ Տմա ամենասէրն ասելով· Դարձիր անդրէն եւ մուտ յետիսես···*

գ· 36բ—46ա Ցաղագս Միտոնոսի եւ ե-րից որդւոցն եւ ամենայն տան նորա եւ գիրաշիցն, որք եղեն առ նոսա ի Յովհաննէ· Գլուխ Գ — *Ել էր այր մի ի քաղաքին Ջահ-սար, որոյ անունն էր Միտոնոս···*

դ· 46ա—8բ Ցաղագս Վասլի եւ կնոջ նո-քա, թէ որպէս լուսաւորեցան ի Յովհաննէ· Գլուխ Դ — *Ել էր այր մի ի քաղաքին Մե-ծամոն, որոյ անունն էր Վասիլ···*

ե· 48բ—54ա Գլուխ Ե — *Ել էր այր մի ոմն ի քաղաքին այնմիկ, որոյ անունն էր Կրուս···*

զ· 54ա—68ա Ցաղագս Կինոպասայ եւ չարաբուխտ կախարդութեան նորա··· Գլուխ Զ — *Կայր այր ոմն ի Գամմոս կղզոջ կախարդ, որոյ անունն էր Կինոպաս···*

է· 68ա—73բ Ցաղագս դիւին, որ ի կեր-պարանս գայլոյ ուներ··· Գլուխ Է — *Ել ի մանկնէն մեր ի քաղաքն այն որ կոչիւր Զմիռնոս···*

ը· 73բ—6բ Ցաղագս Նոտիանոսի եւ ամենայն տան նորա··· Գլուխ Ը — *Ել էր այր ոմն ի քաղաքին Զմիռնոյ, որոյ անունն էր Նոտիանոս···*

Թ· 76բ—83ա Ցաղագս Սոսիպատրոսի եւ մօր նորա Պռոկղիանէ· Գլուխ Թ — *Ի յանկանել գաւառսն ի Գամմոս կղզոջն···*

Ժ· 83ա—6ա Ցաղագս Ցռհաննու Աւե-տարանին, թէ որպէս պատմեցաւ··· Գլուխ Ժ — *Ձեւ հաւատոյն ամենայն կղզոյն Գամ-մոս եւ վախճանիլ Թագատրին Դամէտիա-նոսի···*

Ժա· 86ա—8ա Ցաղագս տեսլեանն Ցռ-հաննու յետ ժամանակաց ինչ· Գլուխ ԺԱ — *Ձեւ ժամանակաց ինչ եւսք արտաքս ի քա-ղաքէն···*

2· 90ա—132բ Թուղթ երանելոյն Իգ-նատիոսի եպիսկոպոսի Անտիոքայ, գրեալ ըստ իւրմէ հանգամանիւր հաղագս, յորժամ ելա-նէր վկայել ի Հռոմ, ի թագաւորութեանն Տրայիանոսի:

ա· 90ա—3բ Գլուխ Ա· [առ Զմիռնա-ցիսն] — *Իգնատիոս, որ է աստուածազգեաց, եկեղեցւոյդ Աստուծոյ Հօր եւ սիրելեաց նորա Քրիստոսի, որ է Զմիռնեայ Ասիացւոց···*

բ· 94ա—6բ Նորին թուղթ երկրորդ՝ առ Պողիկարպոս եպիսկոպոս Զմիռնեայ հա-զարին — *Իգնատիոս, որ է աստուածազ-գեաց, Պողիկարպոսի եպիսկոպոսի եկեղե-ցւոյ Զմիռնեայ քաղաքի···*

գ· 97ա—105բ Նորին թուղթ երրորդ՝ Եփեսոս — *Իգնատիոս··· եկեղեցւոյդ օրհ-նելոյ հայրութեամբ օրհնեալ Հօր կատար-ածիւ, որ է յերկուս Աստուածս···*

դ· 105բ—9ա Նորին թուղթ չորրորդ՝ ի Մադնեսիս հաղարն — *Իգնատիոս··· եկեղե-ցւոյդ օրհնեալ ի չարչարանս Աստուծոյ Հօր Մադնեսացւոց···*

ե· 109ա—12ա Նորին թուղթ հինգե-րորդ՝ ի Տրալլեսիս հաղարն — *Իգնատիոս··· եկեղեցւոյդ սիրելեալ յԱստուծոյ Հօրէ Տեառն մերոյ Քրիստոսի, որ է ի Տրալլեսիս քաղաք Ասիացւոց···*

զ· 112ա—5բ Նորին թուղթ վեցերորդ՝ ի Փիլատելփեայ հաղարն — *Իգնատիոս··· եկեղեցւոյդ Աստուծոյ Հօրն Քրիստոսի Տեառն մերոյ, որ է ի Փիլատելփեայ քաղաք Ասիացւոց···*

է· 115բ—9ա Նորին թուղթ եօթներորդ՝ առ Հռոմ հաղարն — *Իգնատիոս··· եկեղե-ցւոյդ հանգուցելոյ մեծութեամբ բարձրա-նալոյ Հօր Տեառն···*

ը· 119ա—22բ Նորին թուղթ Ը-երորդ յԱնտիոք Ասորւոց — *Իգնատիոս··· եկեղե-ցւոյդ բնակելոյ ի Քրիստոսէ···*

Թ· 122բ—4բ Թուղթ իններորդ Մարիայ կնոջ միոյ ի կասպալոն հաղարէ առ Իգնա-տիոս երանելի գրեալ — *Մարիա պանդուխտ Քրիստոսի առ աստուածազ-գեացդ···*

Ժ· 124բ—6ա Թուղթ Ժ-երորդ· պա-տասխանի գրին Մարիա, երանելոյն Իգ-

նատիոսի գրեալ — *Իդնատիոս… գիրայր ի [illegible] Հնոհհացն Աստուծոյ Հօր բարձրանալոյ…*

Ժա· 126ա—9բ Թուղթ մետասաներորդ՝ ի Տարսոն ընդաք — *Իդնատիոս… եկեղեցւոյդ սեռհհական ի Քրիստոս…*

Ժբ· 129բ—32բ Թուղթ երկոտասաներորդ՝ առ Ուրիսն սարկաւագ — *Իդնատիոս… որ է աստուածապատիւ գիրացեալ…*

Ժգ· 132բ—9ա Նորին թուղթ երեքտասաներորդ՝ ի Փիլիպպոս ընդաք — *Իդնատիոս… եկեղեցւոյդ Աստուծոյ, որ գիրացաւ Հաւատով եւ Հմարերութեամբ եւ սիրով… օրացարարք ի Հնոհհացն Աստուծոյ մերոյ եւ Թիսուսի Քրիստոսի… ամէն։*

> 139ա «Կատարեցաւ Գէ—ան Թուղթքրա տուրբ եպիսկոպոսին եւ առաքելոյն Իդնատեայ՝ գրեալ յանցս իւր ի քաղաքս Կոմի զդուշաւորս մանկանց եկեղեցւոյ, ի ժամանակին յորժամ ելանէր նա վկայել ի Հռոմ»։

3· 139բ—44ա Բան ի վերայ օծման Հաւատոնեացց եկեղեցւոյ ի Սանկդ Բետրբուրգ կառուցելոյ՝ յանուն սրբուհւոյ մեծի նահատակուհւոյն եկատարինէի, ասացեալ Յովսեփայ արէպիսկոպոսին Հայոց, յամի Փրկչին 1780 Փետրուարի 18, ի Պետրբուրգ, կայսերական տպագրատանն տպեցեալ։ Յառնուն Հօր··· Ոչ ի սպառ բարկանայ մեզ Տէր··· — *Զգամ յինէն զգակատութիւն պատկանաւոր զօրութեանդ առ արժանաւոր կոչմանս Հանդիսիդ… Հոգեհանգստութեան սորա բնակոզաց, ի յերկրիս ռուսաց, Հայոց արքեպիսկոպոսի Հայկազնից։*

4· 144բ—7ա Հաքքի շէրիփս այս տուաւ յեկատարինէէ առ Նախիջեւանաւ մերազնեայ Հայոց ժողովուրդսն — *Աստուծոյ սրագահաս ողորմութեամբն մեք՝ եկատարինէ երկրորդ կայսերուհի եւ ինքնակալուհի ամենայն Ռուսաց… Հոգեհանգստութեան եւ պահպանութեան օրինաց արդիւնաւորիլ։*

> 147ա … *զկան առաւել Հաստատութեան սուրբագրեցաք ձեռամբ մերոյ եւ քագատրական կնքով ամրացուցանել հրամայեցաք։ Տրեալ եղեւ ի յարքայանիստ քաղաքդ մերում Սանկդ Պետրբուրգ, յամի ծննդեանն Քրիստոսի 1779, յամսեանն Նոյեմբերի ԺԴ (14), եւ ի քագատրութեան մերոյ 18 ամին»։*

5· 147բ—9բ Օրինակ բղթոյն ֆօնօլիցն իզմիրու, գրեալ առ բարձրութիւն ֆօնէ Ալէքսանդրի Օռլովին, առաջին հրամանատու իշխանին Տօճանմայիկ Ռուսուաց, այսինքն Մօսկովու, որ էր ի կողմանս Սարզ կղզւոյն եւ Միտիլլիու կամ Իլիմայիլ, յամի Տեառն 1770 Յուլիսի 21 — *Գիտեմբէն զոր բարձրութիւն քո եղոյց ի վերայ բազմամբոխ տաճկի գերեաց, զոր կարել ուներէիր ընդ իշխանութեան··· զմեզ առնես արդիւնաւոր յաչս Օսմանցոց, ազնիւ լինիս մշանջենաւոր պատճառ հանդարտութեան մերոյ* (§ 3—5 տե՛ս Բիչ· Բեա· N° 1)։

6· 151բ—3ա (անձնական եւ հոգեւոր բարերգածութիւնք, մաթեսագիր յաւելագրութիւն) Ես բեկուժիդ ճառ չկայ··· առնօրհնութիւն գործոց մարդոց հետ դէշ գործոր չնեմ։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԴՐՁՈՒԹԵՆՆ ԹԱՄԱՆԱԿԻ

139ա *Ձաքարեցաւ սուրբ գիրս Իդնատեոսի հայրապետին ի յԱտամպոլ, ի թվին Հայոց ՌՄԻԲ (1769), Յուլիսի ամսոյ ԺԳ (13)-ին Բ—շաբթի օր, ձեռամբ յԱկընցի Յուսթինեանց յուսահատի խոճայ Փիլիպոսի Հարազատ որդի Մկրտիչիս, որ է Աստուծոյ եւ ձեր ծառայ ամենից։ Ով որ ընթեռնու սուրբ եւ պատմական գրուածքս, մի հայր մեզպիս յիշեսցէ Համօրէն ննջեցեալքս մեր· եւ զուր յիշայ լինիցիք յառաջի անմահին յիրոյն Աստուծոյ Յիսուսի Քրիստոսի Տէր մերվերջ։ Վէրջ՝ երկրէն սուտաճի Մկրտիչին է։*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՑԵՏԱԳԱՑԻ

1· 144ա *Գրեցաւ ի ՌՄՄԲ* (1803) *եւ Յուլիսի ԻԱ* (21), *ի Բերիայ քաղաքի, յանվարժ վարժապետէ իրոյ Տէր Մարտիրոսէ, զայս օրինակս բերեալ էր պարտն Յարութիւն ի Կոստանդնուպոլսոյ, ի թուին ՌՄԼԳ* (1784) *եւ Յուլիսի ԺԵ* (15)։

2· 150ա *Նուէր Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Մատենադարանին*, Նուպար Սրկ· Պէրպէրեան, 27 *Փետր*· 1968։

205

ՁԱՒՒԲ ՆԱԽՆԵԱՑ

ԺԸ — XVIII

Քերք՝ 56· դասարկ՝ 56ա—բ· *Գրակ*՝ Ա—Է×10 (Ա 8, Բ 6, Է 2)· *Նիւթ*՝ թուղթ· *Մեծութիւն*՝ 20,8×14,6· *Դրութիւն*՝ միասիւն· *Գիր*՝ ոստրգիր· *Տող*՝ 18· *Կազմ*՝ խստահաստակազմ·

Վիճակ՝ բաւարար· Թանաքը ներծծուած եւ գրագաշտը գունափոխուած·

Ծանօթ· *Նուէր*՝ Նուպար Սրկ· Գէրսկէհեանի կողմէ·

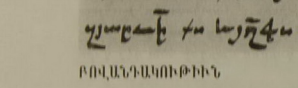

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1· 1ա—10բ Ցեղոն Զաքարիայի Հայոց Կաթուղիկոսի ասացեալ ի Թադումն Ցեղոն եւ ի տագնապ ատենայի եւ դասուց — [*8*]*եակեալ սատանայի զՄատուածն ամենայնի ոչ ծանեան, քանզի էր մարմին զկեցեալ… որով փրկեցան արարածք ի փառս Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ, որ է օրհնեալ… ամէն*·

2· 10բ—20բ Նոքին Ցեղոն Զաքարիայի Ամենայն Հայոց Կաթուղիկոսի ասացեալ ի պատիւ մեծի Ցարութեան Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ — *Աժամանակ Որդին Աստուծոյ, որ է յոյս փառաց եւ նկարագիր էութեան Հօր… եւ փառաւորեցաւ աստուածահրաշ գործութեամբ նորա, եւ Քրիստոսի փառք յաւիտեանս· ամէն*·

3· 20բ—6բ Երանելոյն Յակոբայ Սրբոց-ոյ ասացեալ ի Ցարութեան Ցեղոն — *Ցարութիւն քո, Քրիստոս, զարթուցանէ զիս ճառել գիւրմէ… այսքան վասն նեղին եւ Քրիստոսի փառք*·

4· 26բ—32ա Ցազագս միաւանգամ գալստեան Ցեղոն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի եւ գնաստատութենէ սրբոց եկեղեցեաց միջնէ յիւրեւիս ճեռինն — *Իմաստութիւն Հօր Միտուս, Փրկիչն մեր, ի հրամցնել առաքելոցն գալստեանէ իւրոյ առ… եւ Սուրբ Հոգւոյն հնմարաբ անապատ յաւիտեանս· ամէն*·

5· 32ա—55բ Երանելոյն Մովսէսի Քերթողահօրն ի յիշատակի սրբոյն Հոիփսիմեայ եւ ընդի վկայակցաց սրբոյ կուսանացն Նեբբոդեան նոցա ասացեալ հրաշալի յօրինուածովն — *Նորահրաշ եւ զերապայծառ է ամեն եւ գաւառիս հոգեւոր ցնծութեան ընդհանուր առնելով բոլոր հայաստանեայցս… հասանել ի կեանսն նոյն ինքն ի Միտուս Քրիստոս Տէր մեր, որում փառք յաւիտեանս· ամէն*·

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳԵՏԱԳԱՑԻ

1· 56ա (*մատիտով*) Իսկէն Օղլու Կարապետ·

2· 55բ *Նուէր Կիլիկիոյ Կաթողիկոսարանի Ձեռագրատան*, 12 *Մարտ* 1968, *ազգային ձեռագրութեանց 7-րդ տարեդարձին առիթով*· Նուպար Սրկ· Պէրպէրեան·

206

ՇԱՂԿԱՊԻՐ ԱՍՏՈՒԱԾԱԲԱՆԱԿԱՆԻ

ԺԸ — XVIII

Սառցով՝ ՏԷր Ստեփաննոս։

Թէրք՝ 261· գաւառկ՝ Ար, 261ա—բ· *Գրակ՝* Ա—ԼԲ×8 (Թ 7, ԺԳ 10, ԺԸ 12)։ *Նէրք՝* բուզր։ *Մեծաքեան՝* 20,5×14,6։ *Գրաքեան՝* միասիւն։ *Գիր՝* նօտրգիր։ *Տող՝* 18։ *Կազմ՝* շագանակագոյն գրաշրջազգեստ կաշեպատ տախտակ։ *Պահպանակ՝* 2 թերթ սկիզբը։

Վիճակ՝ բաւարար։ Խոնաւութենէ լուսանցիներու ծայրամասերը խուճապած, բանկը ներծծուած եւ գրագրաշրջ գունաթափուած։

ՅԱՆՁԱՒ՝ Նուէր՝ Նուէրար Սրկ· Գէրսկէհանի կողմէ։

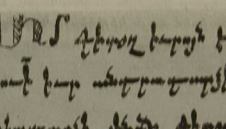

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

[Գիրք որ է քննազնական գիտութիւն, արարեալ մեծին Պրոկղի՝ աշակերտին Պղատոնի արեւմական փիլիսոփային, Դիադոխոս կոչեցելոյ։ Շաղկապ աստուածաբանականի, թարգմանեալ ի Սիւրեոն Եպիսկոպոսէ Գաունեցւոյ Զաւայեցւոյ, ի վրաց լեզուէ ի հայ բարբառ։ Ցամի Կենաբարին մերոյ 1651 եւ ի Հայոց ՌՃ··· Լուծմունք Պրոկղի Դիադոխոսի Պղատոնական իմաստասիրի Շաղկապ աստուածաբանականի]։

Խոթագիրները մէջբերած են Մաշտոցի անուան Մատենադարանի թիւ 874 ձեռագրէն։

– 1ա—2ա [Ճառաբանութիւն բարգմանողի — *Ի բարգմանչացն մերոց առաջնոց, Մովսէսի ասեմ եւ Դաւիթ···*] եւ փոխանորդ եգեալ Պղատոնի, եւ եթէ *այսպէս յայտ է, ապա թէ Պրոկղ էր ազգաւ յոյն···*

– 2բ—4ա [Ցանկ միւրոց] — *Ա· Վասն միակի եւ բազմութեան··· Մեծ· Վասն ապետական անձին որ է յատուկ յազգսբս հոգւոյ մարգոյ։*

1· 5ա—245բ [Պրոկղի Դիադոխոսի Պղատոնական իմաստասիրի Շաղկապ աստուածաբանականի։ Հատոր 211։ Վասն միակի եւ բազմութեան] Պրակ առաջին — [Բն·] *Աստեղային բազմութիւն հաղորդի միոյն··· Լուծմունք. Բացեալ ասելիս զայս որ ասէ· Աստեղային բազմութիւն հաղորդի միակին, խոստովանելի է··· Պրակ Մ՟Ա՟Ի՟· Բն· Ամենայն ազնուական անձն ի միայր իջեալ յաբարութիւն··· Լուծումն· Հոգիս մարդոյ յորժամ զգայական գօրութեամբքն իջանէ ի պատիսս··· Կամ· Ձայրագոյն իմացականն Աստուած առ որ արժան է միշտ իմացականս լինել, որում վայելէ··· ամէն։*

246ա [Ցիշատակարան լուծողի գրոցս]— *Եգեալ Լուծմունքս բանիցն Պրոկղի պղատոնական իմաստասիրի ի հաղարդրգի եւ ի հարիւրորդի (1651) թուականութեանս Հայոց, ի նստաւս Սիմէոնի Գաունեցւոյ եպիսկոպոսէ, որ ազաչեմ զՔանդիպողդ ներել ինձ ի ձեռնամխութիւն բանիցս այսոցիկ, զի զուցէ ոչ հանդիպեցի սրում Աստուած եւս պարգեւն տեսութեան չնորհիցէ, բայց առ այն չնորհ ունիցի չնորհաց պարգեւողին Աստուծոյ, որում անքաւ փառք բան անքաւութեան իւրում· ամէն։*

2· 246բ—56բ Համառօտ հատարումն վասն մարմնոյ եւ հոգւոյ եւ յոյոց բանականաց մարմնոյն — *Հասարակաց մասց բնական ճշմարտութիւն, զի առ այս հասատատեցաւ միաք··· այս ոչ է բան գոյացութեան, այլ բան պատահման, զի չափն է պատահումն։*

– 257ա—բ Ցիշատակարան թարգմանողի գրոցս — *Թարգմանեցաւ գիրքս Պրոկղի Դիադոխոսի պղատոնական իմաստասիրի ձեռամբ Սիմէոնի անպիտան քահան[ա]յի եւ կրթասիրի ի վրաց լեզուէ ի հայ լեզուս, յերկիրս Հայոց, ի վանս Վրաց որ կոչի Պղնձահանիճ, ի յաւիտենից Քրիստոսին ՉՇՀՉ (1307)։ Ազաչեմ զձեզ ով եղբարք, ներել ինձ, զի յոչ աչխատասիրեամբ Քարոզմանեցի· Նախ զի ոչ էի արժանի այսպիսի*

ապաստարանեան, սակս չպախեալ զոյժ մեզոք. երկրորդ՝ զի յոյժ ծերացեալ էի եւ տկարացեալ յաչաց եւ ի մտաց եւ ի զօրութենէ, զի զվաճառամիւթ էի. այլ զի ոչ էր առ քաջմանեալ ի մեր լեզու յայն սակս թարգմանեցի, զի մի պակաս լինիցի առ յայդկս մերմէ։

Արդ, ազաչեմ զքեզ ընթեռնուք կամ օրինակ առնուք, յիշողիք յաղօթս զիս, եւ զիմ փոքր բանս գրեսջիք գնիւ, եւ զոր յիշեալ լիցիք ի Քրիստոսէ Աստուծոյ մերմէ, որ է օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

3· 258ա—60բ [Ողբ Բերիա քաղաքին]— *Տէր նահապետման անբրներին կամաց, / Նահապետ գոյժ մարդկեղէն ազգաց.../Քաղաք Բերիա՝ պրսակ քաղաքաց, / Հոյակապ է չէն ներհուն հարաբարց... / Աստեղ երկրաչարժ եղեւ քաղաքին, / Աստանմանք, ցնցմունք, ձայնմունք ահագին... / Լեալ ի մեր Հայկեան ի ՄՈՒԺ (1822) ի Քրեին, ի մի Օգոստեան ամսոյ Արեգին, / Ի յերրորդ ժամու ի մուտս գիշերին... / Ահա զո խրթնդիր հարմին Քաթարեան, / Բարուական բերբի զարմին Քաթարեան, / Շնորհալարդ ներհունդ պանծալիդ Դասպար / Քառ վերաբարնալ ուժոյ կար մրտաց (ՃՒ դ· յաւելագրութիւն)։*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԴՐՁՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

257բ (յատեսո Քարգմանչի յիշատակարանին) եւ առացեալ գրոցս՝ գՏէր Ստեփաննոսի։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԻ ՑՏԱԳԱՑԻ

1· Պահպանակ 1ա Իսկէն Օզլու Կարապետ

2· Պահպանակ 2ա Մոյն մատեանը ստացեալ եմ տէր Կարապետ Աղամանեանէ եւ ես ալ կը նուիրեմ զայն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Ձեռագրատանն։ Նուպար Սրկ· Պէրպէրեան։ 27 Փետր· 1968։

207

ՁԵՌՆԱՐԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ

ԺԹ — XIX

Թուղթ՝ 66· գաստառկ՝ 52բ։ Գրակ՝ Ա—Թ×8 (Թ 2)։ Նիւթ՝ բուգր։ Մեծութիւն՝ 21,8×17։ Գրութիւն՝ միասիւն։ Գիր՝ նոտրգիր։ Տող՝ 28։ Կազմ՝ բղբակազմ։

Վիճակ՝ բաւարար։ Թանաքը ներծծուած, խոնաւութենէն կարգ մը բերքեր վնասուած։

ՄԱՆՕԻ. Նուէր՝ Նուպար Սրկ. Պէրպէրեանի կողմէ։

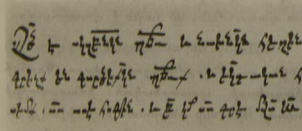

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1ա—66բ Աստուածաբանութիւն է նահապատիւ քան զամենայն դիտութիւնս գործնականս եւ գտեսականս... ուստ այսպիսի հոգւոց եւեթ լինի ազօթել, զորոց է բան լամբրօնացւոյն։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՑՏԱԳԱՑԻ

1· 40բ Իսկէն Օզլու Կարապետ։

2· 54բ Նուէր Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Մատենադարանին՝ Նուպար Սրկ· Պէրպէրեան։ 12 Մարտ 1968։

208

ՄԵԽԻԹԱՐ ՍԵԲԱՍՏԱՑԻ. ՀԱՄԱՌՕՏ ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՎԵՆԵՏԻԿ ՌՃՁՐ — 1733

Թուղթ՝ ճակոտ երկայ:

Թերք՝ 87: գրատարկ՝ 1ա—բ, 2բ, 85ա—7բ: *Գրակ՝* 11×8: *Նիւթ՝* բուղբ: *Մեծութիւն՝* 19,6×15: *Դասաւորութիւն՝* միասիւն: *Գիր՝* նստրգիր: *Տող՝* 23: *Կազմ՝* շագանակագոյն կաշի: *Պահպանակ՝* 3 թերթ սպիկրը:

Գլխագրեր՝ 3ա:

Վիճակ՝ բաւարար: Կանաւտութենէ ծայրամասերը պատռտած: ԺԱ պրակի վերջին թերթը կազմին փակցուած:

ՆՇՈՒՄՆԵՐ. Սեփականատիրները եղած է Շնաւոր Նարգունին, որուն ամրողջ գրադարանը 1968 թուին փոխանցուեցաւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Մատենադարանին:

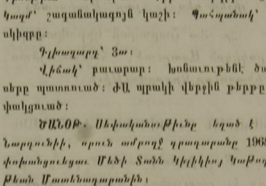

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

2ա Համառօտութիւն ճարտասանութեան դիւրին ոճիւ եւ վայելուչ օրինակաւ: Շնորդեցեալ աշխատասիրութեամբ Տեառն Միխիթարայ վարդապետի Սեբաստացւոյ՝ Աբբայիայր կոչելոյ: Ի յօգուտ այնց ամենից որ ունին զփափաք զասուիրեալս իւրեանց զարդարել զեղեցկագունիւք բառիւք եւ մանաւանդ հանեցուցանել զմիտս ունկնդրողաց անձանց: Ի փառս մանկացելոյ Յիսուսի եւ ի պատիւ մօր իւրոյ ամենօրհնեցելոյ Կուսին Մարիամու, յամի Տեառն 1733, ի Վենետիկ, մեծաւորաց արկեղակուրեամբն: ամէն:

ա. 3ա—9ա (ճաղգա առաջներդ մասին ճարտասանութեան···) — *Ճարտասանութիւն, որ եւ առի հանճարութիւն, է արհեստ բարւոք ասելոյ··· (գլուխք Ա—Գ [Դ]):*

բ. 9ա—41բ Գիրք երկ[բ]որդ: Ճաղգա կրկնակի պաշտօնի ճարտասանին ի գործ եւ յաղգս ոմանց պահանջելոց առ գրուտիւն: Գլուխ առաջներդ — *Երկու են պաշտօնք ճարտասանին ի գործ· առաջին է գտանել պայծպհսի դիտաւորութիւնս··· (գլուխք Ա—Ժ):*

գ. 41բ—50բ Ճաղգա երկրորդի մասին ճարտասանութեան, այսինքն տրամադրութեան: Գիրք երկրդ (երրորդ)՝ ճաղգա նախապատկանաց մասանց ասացուածոց եւ թէ զի՞նչ իցէ սկզբնաւն: Գլուխ առաջին — *Դիտելի է, զի ասացուածն ունի զչորս մասունս որք ասին· սկզբնաւ, վիպումն, համաձայնութիւն եւ վիճաբանութիւն···*

դ. 50բ—78բ Ճաղգա երրորդի մասին ճարտասանութեան, այսինքն յաղգս ճոխաբանութեան: Գլուխ (գիրք) չորրորդ: Ճաղգա թէ զի՞նչ իցէ ճոխաբանութիւն եւ ո՞րք իցեն յատկական պայման նորա: Գլուխ առաջներդ — *Ճոխաբանութիւն է յարմարիկ դիտաւորութեանց վայելչազգի բանիւ արտաբերումն···*

ե. 78բ—82ա Ճաղգա չորրորդի մասին ճարտասանութեան, այսինքն յաղգս յիշողութեան: Գիրք հինգերդրդ: Ճաղգա թէ զի՞նչ իցէ յիշողութիւն եւ ի ինչս բաժանի: Գլուխ առաջներդ — *Յիշողութիւն է հաստատուն իմացումն եւ բմբռնումն իմացուածոց իրաց եւ արտաքնութեան բառից···*

զ. 82ա—4բ Ճաղգա հինգերդրդի մասին ճարտասանութեան: Գիրք վեցերդրդ, այսինքն յաղգս արտաբերութեան: Ճաղգա թէ զի՞նչ իցէ արտաբերութիւն եւ որքան իցէ օգտակար: Գլուխ առաջներդ — *Արտաբերութիւն որպէս առաջնում դրոջ ասացեալ, է մարմնոյ եւ ձայնի ըստ պահանջմանն իրաց··· որ գիտելիքն յայտնէն մասց անձայն բարբառով բացատրեալ ի լոյս անձէ եւ հայտրգէ տեսանողացն:*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՌԱՆԱԿ

84բ *Որեցաւ ձեռամբ Նուաստ Տէր Յակոբ սուակ իբրեցաւէ, առ ոտս անկեալ ազեր-սեմ բարեսէր ընկերձօղոգ, անհետեթ գրոյս անմիգպադիր լերուք:*

209

ՇԱՐԱԿՆՈՑ

ԺԷ — XVII

Գրիչ՝ Յովաննէս։

Թերթ՝ 426։ *Գրակ*՝ Ա-ԻԸ×16 (Ա 10, Բ, ԺԱ 14, ԺԲ, ԺԵ 15, ԻԸ 6)։ *Նիւթ*՝ թուղթ։ *Մէծութիւն*՝ 12,9×10։ *Գրութիւն*՝ միասիւն։ *Գիր*՝ բոլորգիր։ *Տող*՝ 20։ *Կազմ*՝ շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ, դռնակով. ատամառը՝ զարդադրուած կտաւ։

Մանրանկարչութիւն՝ հրեշտա՞կ 157բ։ *Կիսախորան*՝ 1ա, 158ա։ *Գլխազարդ*՝ 9բ, 60ա, 124բ, 213բ, 277բ, 347բ, 373բ, 407ա։ *Լուսանցազարդ*՝ Սուրբեր, բուսական, խաչեր։ *Զարդագրութիւն*՝ մարգագիր (սակաւ), թռչնագիր եւ հանգուցագիր։ *Գոյներ*՝ կարմիր եւ կապոյտ։

Վիճակ՝ բաւարար։ Վերջին պրակի թերթերը անջատուած, կազմի Ա. փեղկի տախտակը կոտրուած եւ կռնակը վնասուած, կապիչներն ու փականները ինկած։

Ծանօթ. Նուէր՝ տիկին Ծոլինէ Մարտիրոսեանի կողմէ, 1972։

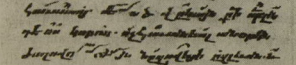

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1ա—426բ [Պսակոն ծննդեան սրբոյ Աստուածածնի] — *Երկեցէք սրտիք*… Աւրհնութիւն Յարութեան — *Երկեսցուք երգ նոր*… ԴՁ. *Աբրահեսցուք զՏէր*… *Ցոյս կենդանութեան եւ փրկութեան իմոյ Տէր Աստուած իմ, լիչեա զիս*… (*չար. թափուած*)։

332բ—3ա Շարական կիրակամտի— *Անբակիդն Աստուած, համապայծառ, ամենասուրբ Երրորդութիւն*…

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԹԱՄԱՆԱԿԻ

406բ *Բարեխօսութեամբ սրբոց քոց Քրիստոս եւ ազաչանօք ամօք, ողորմեա մեր Նրնիեցելոցն Համօրէն, եւ ինձ՝ մեղաւոր* Յովաննէս *գրչի*։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՑԵՏԱԳԱՅԻ

(*Ն.Մ.Օ.Տ.Տ.* Խորէն Ա. *Կաթողիկոսին ուղղուած 13.1.1972 թուակիր նամակով մը*, Պոսթընի Ս. Ստեփանոս *Եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կ'իմացնէ, որ տիկին* Յուլիէ Մարտիրոսեան, *որուն մասեանը կը նուիրէ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Մատենադարանին, ի յիշատակ իր ամուսնոյն՝* Ազապպ Մարտիրոսեանի *եւ հօրը՝ Փրոֆ. Արա Գաբագաշեանի*։ *Տե՛ս Կաթողիկոսարանի Դիւանաւոն*)։

210

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն

ՌՃԺԲ — 1663

Գրիչ՝ ցակոբ Եթէց։

Քերթ՝ 252· գոտարկ՝ 1ա, 3բ։ *Գրակ՝* 1×3+ Ա—ԻԱ×12 (ԻԱ 9)։ *Նիւթ՝* թուղթ։ *Մեծութիւն՝* 23,3× 17,5։ *Գրութիւն՝* երկսիւն։ *Գիր՝* բոլորգիր։ *Տող՝* 23։ *Կազմ՝* սեւ կաշեպատ տախտակ։ Ա փեղկին վրայ ոսկեզօծ արծաթեայ շրջանակ մը՝ մէջտեղը խաչ մը, կեդրոնը դարձեալ խաչ մը՝ հաչեպատվ։ *Լուսանցագրեր՝* կարմիր։

Մանրանկարչութիւն՝ Մատեաս՝ 6բ, Մարկոս՝ 78բ, Ղուկաս՝ 124բ, Յովհաննէս՝ 197բ։ *Նոթան՝* 1բ, 2ա, 2բ, 3ա։ Կիսախորան՝ 7ա, 79ա, 125ա, 198ա։ *Լուսանցապարդ՝* աւետարանական դրուագներ եւ քանսական։ *Զարդագրութիւն՝* մարդագիր եւ կենդանագիր (սակաւ), թռչնագիր եւ հաճգուացգիր։ *Գոյներ՝* կարմիր, կապոյտ, դարձնագոյն, կանաչ, սրճագոյն, մոխրագոյն եւ ոսկեգոյն։

Վիճակ՝ բաւարար։ Կարգ մը թերթեր եւ պրակներ սկսած են կազմուիլ աճուռտուիլ, կապիչներն ու փակոցները ինկած։

ԾԱՆՕԹ. Ս. Վախանտութիւնը *Հաճ է Աբրահիրցի ցակոբ Այճեանին։ Նուէր՝ Թիլսաւելֆիոյ Մ. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան կողմէ, Մխոռօրհնէքի տաքիւ։ Հոկտ. 1972։*

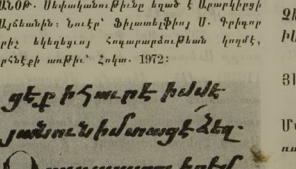

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

– 1բ *Թուղթ Եւսեբի առ Կարպիանոս։*

– 2ա—3ա *Համաբարեաց կանոնք (ոչ ամբողջական. նաեւ՝ լուսանցային)։*

1· 4ա—76ա[2] *Գլուխք Համաբարեաց։ Համաճախնութիւնք։ Նախադրութիւն։ Աւետարան ըստ Մատթէոսի։*

2· 76բ[1]—121բ[1] *Գլուխք Համաբարեաց։ Նախադրութիւն։ Աւետարան ըստ Մարկոսի։*

3· 121բ[1]—96ա[1] *Նախադրութիւն։ Գլուխք Համաբարեաց։ Աւետարան ըստ Ղուկասու։*

4· 196ա[1]—252բ[1] *Նախադրութիւն։ Գլուխք Համաբարեաց։ Աւետարան ըստ Յովհաննու. (վերջը ունի «Քրք»)։*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԴՐՁՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

ա· 122ա Զցակոբ անարժան երէցս յիշեա ի Տէր, ով սուրբ պատուհոդ, եւ Աստուած զքեզ։ Ի թվականիս Հայոց ՌՃԺԶ (1667) Ապրատոս ամսոյ ԻԲ (22), պատկեր սուրբ հինգշաբթի աւարտ եղաւ։

բ· 252բ Զարագս ի չարիս,
Զունայնս ի բարիս,
Զցակոբ երէցս մեզոք էլ լիս՝
Զգրծող սուրբ Աւետարանիս,
Ով սուրբ եղբայրք յաղօթս ձեր յիշման արէք արժանիս։

Եւ դուք յիշեալ լինիք ի Քրիստոսէ։ ՌՃԺԶ (1667) Թվին, Ապրատոս ամ. (17) օր չաբաթ։

Դարձեալ օրինակն սուրբ Աւետարանիս ՉՄՆ (1292) Թվական էր գրեալ, Յունիսի ԻԱ (21), ի գաղաքն Առանս· ամէն։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՅԻ

1· 82բ (Նօտգիր) [Ա]յս է Թվականն Մարտիրոսին ՉԳ (93), *գրեցաւ [այ]ս ձեռամբըն Մարտիրոսին։*

[Զեռ]ս երթայ ի հող [գա]ռնայ,
Գիրս այս [յաւ]իտեան մնայ։

2· (Ա· փեղկին ներքնամասը) Ցիշատակարան — *Մատեանս սուրբ Աւետարանիս, մագաղաթեայ ձեռագիր, նուիրեցի Ս· Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյս*, Ցակոբ Այճեան՝ *որդի Հանգուցեալ Զարմայր եւ Թուրվանտա Այճեանի Արապկիրցի, ի յիշատակ հանգուցեալ Ծնողաց իւրոց։*

Եւ արծաթեայ խաչն հանգերձ չրջանակօք նուիրեցի ակր եւ սիրելին Գասպրիէլ եւ Մարիծա էմիէկեան, որ եւ օծուեցաւ ի տօնի վերացման սրբոյ Խաչին, յամի Տեառն 1942 Սեպտեմբեր 13 կիւրակէ, ի ժամու սուրբ պատարագի, ձեռամբ սուրբ եկեղեցւոյս Հովիւ Աբժ· Տէր Մատթէոս քհնյ· Մանիկեանի։

Ցիշատակն արդարոց օրհնութեամբ եղիցի։

211

ԱԽԵՏԱՐԱՆ

ՍԵՒԱՍՏԻԱ — ԴՊՐ. — 1649

Գիրք՝ Պետրոս սրկ.։

Թերք 302· դաստառի՝ 2բ—3ա, 4բ—5ա, 6բ—7ա, 8բ—9բ, 10բ—1ա։ *Պրակ՝* 1×10+Ա–ԽԲ×12 (Ա, է, ծ, ժԱ 11)։ *Նիւթ՝թուղթ*։ *Մեծութիւն՝* 20,3×14,7։ *Գրութիւն՝* երկսիւն։ *Գիր՝* բոլոգիր։ *Տող՝* 23։ *Կազմ՝* շագանակագոյն դրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ, դռնակով՝ ատամուր կապոյտ կոպա։ Ա փեղկին վրայ արծաթեայ շրջանակ մը, խաչ մը եւ կնդրուճ՝ կաչեայք։ *Լուսանցագրեր՝* կարմիր։

Մատենակարգութիւն՝ ցուցանիշեր՝ 224բ։ Ցուցակ՝ 1բ, 2ա, 3բ, 4ա, 5բ, 6ա, 7բ, 8ա, 10ա։ Կեսրուն՝ 13ա, 91ա, 138ա, 225ա։ *Լուսանցագրեր՝* բուսական, թռչնային եւ խաչ։ *Զարդագրութիւն՝* մարդագիր եւ կենդանագիր (սպաս), թռչնագիր եւ հանգուցագիր։ *Գոյներ՝* կարմիր, կապոյտ, ճարճատագոյն, դեղին, մանիշակագոյն, կանաչ եւ ոսկեգոյն։

Վիճակ՝ բաւարար։ Երեք թերթեր՝ հատուածաբար Աւետարանիչներու մանրանկարները, պատռուած։ կարգ մը թերթեր սկսած են կազմէն անջատուիլ։ Ա. պրակին առաջին թերթը կազմին փակցուած՝

ՇԱՆՕԹ. Անխափանութիւնը եղած է Աբգարիերցի Յակոբ Ալճեանին։ Նուէր՝ Թիլատելֆիոյ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան կողմէ, Միւռոնօրհնէքի տաքիւ։ Հոկտ. 1972։

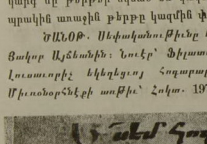

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

– 1բ—2ա Թուղթ եւաթի առ կարպիանոս։

– 3բ—10ա Համաբարբառ կանոնք (ոչ ամբողջական· հաւ՝ լուսանցային)։

1· 11բ[1]—89բ[1] Համաձայնութիւն ըստ խոյս։ Նախադրութիւն։ Գլուխք։ Աւետարան ըստ Մատթէոսի։

2· 89բ[1]—137ա[1] Նախադրութիւն։ Գլուխք։ Աւետարան ըստ Մարկոսի։

3· 137ա[2]—223ա[1] Նախադրութիւն։ Գլուխք։ Աւետարան ըստ Ղուկասու։

4· 223ա[1]—92ա[1] Նախադրութիւն։ Գլուխք։ Աւետարան ըստ Յովհաննու։

5· 292ա[1]—7բ[1] Հանգիստ երանելոյն Յոհաննու աւետարանչին — *էր ընդ եղբարս…*

6· 11ա [Յաւելագրութիւն]

ա· [Նամակ] — *… Հաքիէքլի վէպէհիմ Ճանտան ազեզ քարտաշըմ Համի Յոհաննէս չօք չօք սէյամ եաէբիմ վէ ազիզ մուպարէք* (*միայն 3 տող*)։

բ· Տող յարութեան — *Մարիամ Մագդալենին փարէր ի մէջ պարտիզին, / եւ Հանդիսեալ Յիսուսի [ա]է· Զի՞ լաս… կամ զո՞ խնդրես լալաքին* (*միայն 3 տող*)։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԴՐՕՀԻՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

ա· 223բ[2] *Զատտապարտ Ծառայս Ծառայիցդ Քրիստոսի՝ զՊետրոս զանարժան գծոդս յիշեցեք ի Քրիստոս եւ Աստուած զձեզ յիշէ· ամէն։*

բ· 297բ[1]—9բ[1] *Փա՛ռք… Ապր, գրեցաւ սուրբ Աւետարանս ի Թուաբերութեան ՌՂԸ* (1649) *ամին, ձեռամբ մեզսամակարդ եւ սուտանուն սարկաւագ՝ Պետրոսի, ի գաւառն Սեբաստիոյ, ի հռչակաւոր վանքն Սուրբ Հրեշտակապետաց, ի յառաջնորդութեան սուրբ ուխտիս՝ Տէր Նիկողայոս արհեպիսկոպոսին, զոր Տէր Քիստոս պահեսցէ զնա երկ[ար] ամաւք եւ ընդ սուրբ հայրապետացն գաւոն գաւակից եւ պսակակից արարացէ· ամէն։*

Եւ արդ, ազաչեմ զձեզ, ով մանկունք սուրբ եկեղեցոյ, որ հանդիպիք այս սուրբ Աւետարանիս կարդալով կամ աւրինակելով, յիշեցէք սրտի մտաւք յաղաւթս ձեր զուսուցչին իմ՝ զՏէր Անանիայն, ազաչեմ յիշել ի Տէր եւ դուք յիշեալ լիցիք ի Տէր եւ ի Քրիստոսէ Աստուծոյ մերոյ· եւ այլ ազաչեմ զձեզ, խոչորութեան եւ աներհետութեան սպաստանաց մի՛ մեզդարիք, զի կար մեր այս է։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՅԻ

1· 300ա[1] *Ի պայման գրոյս այս է որ Թուին ՌՃ* (1651) (ՌՃԿԵ[ո] 1716) *գահակ խաթուն յետոյ գընեց ի* (20) *դուռ ըզսուրբ*

յօտառանս իւր հօղոյն և[ւ] որդոցն եւ գառերաց՝ Մէնէշէ եւ Շէշզուէ եւ հօղոյսր որդոյն՝ Ադայեկին. եւ յետոյ Ադայեկին ձեռամբ տ[ա]ւ. Տէր Յարութիւնին, յամանաթ տ[ա]ւաք որ ընթերցու. (ընթեռնու.) գիան հուզ[ոյն] նորայ Ռշկի (1716) տ[ա]ւաք: Ձիչատրակ օրհ[ն]ութեամբ եղիցի:

2. 299բ (ԺԸ դ.) *Ձիչատակ է սուրբ Աւետարանս ուխտիճի Շիրվանին եւ կղզակցին իւրոյ՝ մահտեսի Կիւլիամետ եւ իւր Ծնողացն՝ Մսըրին եւ Մարթայիլ եւ իւր որդոյն՝ Ալիխասին, որ եդին յիշատակ իւրեանց հոգոյն յիշատակ ի Պետրոսի, ի գաւառն Սուրբ Աստուածածնին, ի ձեռն Տէր Մելքոնին: Ցարմանին, Տէր Մղտեսին ու մղտեսի Հասան քաֆիլ եղան եւ իւրեանց ձեռաւքն տ[ա]ւին ի Տէր Մելքոնին: Աստուած ողորմի յիշատակ դնօղի հոգոյն. ամէն. Հայր:*

3. (ԲՀ. *փետրվարի ներքնամասը*) *Մատեանս սուրբ Աւետարանիս, մաղադաթեայ ձեռագիր, նոխրէ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյս, Յակոբ Այճեան՝ որպէ հանդուցեալ Զարմայր եւ Թուրվանտա Այճեանի Արապկիրցի, ի յիշատակ հանդուցեալ Ծնողաց իւրոց:*

Եւ արծաթեայ խաչն հանդերձ չրջանակօք, նուիրեցին տէր եւ տիկին Տիգրան եւ Վերոնիկ Գազանճեան, որ եւ օծեցաւ ի տօնի Վերացման սրբոյ Խաչին, ի փրկչական թուին 1942 Սեպտեմբերի 13-ի կիւրակէի, ի ժամու սուրբ պատարագի, ձեռամբ սուրբ եկեղեցւոյս հովիւ՝ Արժ. Տէր Մատթէոս քհնյ. Մանիկեանի:

Ձիչատակն արարաց օրհնութեամբ եղիցի:

212

ՆՈՐ ԿՏԱԿԱՐԱՆ

ՍԻՍ — 2եՒ — 1293

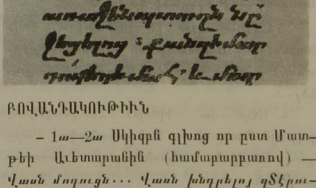

Թուք՝ 293· *դաստարկ՝* 170*բ*—1*ա*, 194*բ*—5*ա*: *Գրակ՝* 1×3+4–ԹԳ×12+2×12+17×12 (Թ 11, ծէ 6): *Նիւթ՝* մագաղաթ: *Մեծութիւն՝* 20,8×14,6: *Գրութիւն՝* երկսիւն, (միասիւն՝ 1*ա*—2*ա*, 50*բ*—1*բ*, 81*ա*—2*բ*, 132*ա*): *Գիր՝* բոլորգիր: *Տող՝* 29: *Կազմ՝* շագանակագոյն կաշի, կարմիր թաւիշով պատուած, կապիչներով: Ա· փեղկին վրայ արծաթեայ՝ Քրիստոսի տաճար ըմծայուտը, Սիմէոն Ծերուն ջաքալթազով, վերեւ՝ ցուլ մը եւ եզ մը· շրջանակուած խաղողի տերեւներով եւ ողկոյզներով:

Մանրանկարչութիւն՝ Մատթէոս՝ 3*բ*, Յովհաննէս եւ Պրոխորոս՝ 171*բ*, Փոլոս եւ Պետրոս՝ 196*բ*, Յիսուս՝ 52*ա*, 83*ա*, 133*ա*, 197*ա* եւ 319*ա* (կիսախոյանիներու մէջ փոքրագիր, նաեւ աւետարանիչներուն հետ): *Կիսախոյան՝* 4*ա*, 52*ա*, 83*ա*, 133*ա*, 172*ա*, 197*ա*, 319*ա*: *Գլխագարդ՝* Առաքելական թուղթերու սկիզբը: *Լուսանցագարդ՝* կրօնաւոր մը՝ 83*բ*, Ս. Կոյսը՝ 84*ա*, նաեւ բուսական, բոյնային, խաչ եւ կաթողիկէ: *Զարդագրութիւն՝* բոյնագիր (սպաւ), հանգուցագիր: *Գոյներ՝* կարմիր, կապոյտ, կանաչ, ոսկեզոյն:

Վիճակ՝ բաւարար: Կարգ մը թերթերու բացերը զուարթափ, թերթ 194 կիսովին՝ վերէն վար գմելիով պատռուած:

Տիմնօթ. Հ. Ն. Ակինեան, *Քիւ* 35: *Նուէր՝ կիպրոսի Թէմական Հոգեւորդին կողմէ*, 1978:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

– 1*ա*—2*ա* Սկիզբն գլխոց որ ըստ Մատթէի Աւետարանին (համաբարբառով) — *Վասն մարդոյն... Վասն ինդրելոյ գՀԷրուսաղէմ մարմինն:*

– 2*բ*[1]—*բ*[2] [Համառայնութիւն] — *Ի հինգ տեղւոջ չորս աւետարանիչ[ք]ն համաձայնին...*

– 2*բ*[2]—3*ա*[1] Նախադրութիւն ըստ Մատթէի Աւետարանին — *Աւետարանն որ ըստ Մատթեոսի գրեալ է...*

– 3*ա*[1]—*ա*[2] [Անուանք աւետարանչացն] — *Մատթէոս քարգմանի երգ կենաց...*

1· 4*ա*[1]—50*ա*[2] Աւետարան ըստ Մատ-

թէոսի — *Գիրք ծննդեան Յիսուսի Քրիստոսի...*

Ունին լուսանցային համաքարբառ:

– 50բ—1բ Սկիզբն գլխոց Աւետարանին որ ըստ Մարկոսի (համաքարբառով) — *Վասն գիւահարին... Վասն խնդրելոյ զՏէրունական մարմինն:*

– 51բ Նախադրութիւն Մարկոսի Աւետարանին — *Աւետարանս որ ըստ Մարկոսի գրեալ է...*

2· 52ա^1—80բ^2 [Աւետարան ըստ Մարկոսի] — *Սկիզբն Աւետարանի Յիսուսի Քրիստոսի...* (*վերջը ունի ԺԶ* 9–20):

– 81ա—2բ Սկիզբն գլխոց Աւետարանին որ ըստ [Ղուկասու (համաքարբառով)] — *Վասն աշխարհագրին... Վասն կղէոպեանցն:*

– 82բ Նախադրութիւն Ղուկայ Աւետարանիս — *Աւետարանս որ ըստ Ղուկայ գրեալ է...*

3· 83ա^1—131բ^1 Աւետարան ըստ Ղուկա — *Քանզի բազումք յաւժարեցին...*

– 132ա Գլուխք ըստ Յովհաննու Աւետարանին (համաքարբառով) — *Վասն ի Կանա հարսանեացն... Վասն խնդրելոյն զՏէրունական մարմինն:*

– 132բ^1—բ^2 Նախադրութիւն Յովհաննու Աւետարանիս — *Յովհաննու Աւետարանն գրեալ է...*

4· 133ա^1—70ա^2 [Աւետարան ըստ Յովհաննու] — *Ի սկզբանէ էր Բանն...*

5· 172ա^1—94ա^1 [Յայտնութիւն Յովհաննու] — *Յայտնութիւն Յիսուսի Քրիստոսի, ի ձեռն որոյ ետ Աստուած ցուցանել...*

– 195բ^1—6ա^2 Գլուխք Հռովմայեցւոց թղթոյն Պաւղոսի — *Աւետարանական մարգարէութիւն... Վասն իւրոյ սպասաւորութեան...*

6· 197ա^1—216բ^1 [Թուղթ առ Հռովմայեցիս] — *Պաւղոս ծառայ Յիսուսի Քրիստոսի...*

– 216բ^1—7ա^1 [Գլուխք Կորնթացւոց Ա· թղթոյն] — *Յետ սկզբանն վասն չլինելոյ յերկուս միտս ընդ միմեանս... Վասն ի փառս եւ ի զաւրութիւն փոխելոյ:*

7· 217ա^2—35բ^2 Թուղթ առ Կորընթացիս առաջին — *Պաւղոս կոչեցեալ առաքեալ Յիսուսի Քրիստոսի...*

– 236ա^1 [Յառաջաբան Կորնթացւոց Բ· թղթոյն] — *Ամենայն բանք թղթոյ վասն իւր են...*

– 236ա^1—բ^1 [Գլուխք] — *Գոհութիւն վասն Աստուծոյ աւգնականութեան... Պատրաստութիւն իւրոյ հանդերձեալ գալստեանն...*

8· 236բ^1—48բ^2 Առ Կորընթացիս թուղթ երկրորդ — *Պաւղոս առաքեալ Յիսուսի Քրիստոսի...*

9· 249ա^1—51բ^2 Թուղթ առ Կորընթացիս եր[ր]որդ — *Ստեփաննոս եւ որ ընդ նմա երիցունք...*

> 251բ^2—2ա^1 «*Զթղթոյս մեկնութիւն յԵփրեմ գտանես, որ զամենայն ստուգաբար աւէ զպատճառս թղթոյն: Եւ մի ոք թերահաւատեսցէ· եթէ չէր Պաւղոսի թուղթս, ապա եւ ոչ Եփրեմ մեկնէր, այլ զի նորա է ճշմարտիւ, վասն այնորիկ ընդ այլ թուղթսն մեկնէ երանելին Եփրեմ*»:

– 252ա^1—ա^2 [Գլուխք Գաղատացւոց թղթոյն] — *Յետ սկզբանն պատմութիւն իւրոյ ի հրէութենէն փոխելոյ... Հրաժեշտ յայնցանէ որ ի թլփատութիւն ձգեն...*

10· 252բ^1—8բ^2 Առ Գաղատացիս — *Պաւղոս առաքեալ ոչ ի մարդկանէ...*

– 258բ^2—9ա^1 [Գլուխք Եփեսացւոց թղթոյն] — *Վասն Քրիստոսիւ ընտրութեանն մերոյ... Ի կերպարանս վառելոյ...*

11· 259ա^2—65բ^1 Թուղթ առ Եփեսացիս — *Պաւղոս առաքեալ Յիսուսի Քրիստոսի...*

– 265բ^1 [Գլուխք փիլիպեցւոց թղթոյն] — *Գովութիւն վասն փիլիպեցւոց առաքինութեան... Ընդունելութիւն սպասաւորութեան...*

12· 265բ^2—70ա^2 Առ փիլիպեցիս թուղթ — *Պաւղոս եւ Տիմոթէոս ծառայք Յիսուսի Քրիստոսի...*

– 270ա^2—բ^1 Գլուխք թղթոյն Կողոսացւոց — *Գոհութիւն վասն կողոսացւոց... Յորում եւ առ ուսուցիչս հոգածս...*

13· 270բ^2—5ա^1 Առ Կողոսացիս — *Պաւղոս առաքեալ Յիսուսի Քրիստոսի...*

– 275ա^1—ա^2 [Գլուխք Ա· թղթոյն Թեսաղոնիկեցւոց] — *Գովութիւն Թեսաղոնիկ-*

կեցւոց… Աղաւթք վասն սրբութեան հոգ-ւոյ…

14. 275բ^{1}—9բ^{1} Թուղթ առ Թեսաղոնի-կեցիս — *Պաւղոս եւ Սիղուիանոս եւ Տիմո-թէոս…*

– 279բ^{1} [Գլուխք Բ. թղթոյն Թեսաղո-նիկեցւոց] — *Վասն վախճանի… Աղաւթք վասն խաղաղութեանն որ յԱստուծոյ…*

15. 279բ^{2}—82ա^{1} Թուղթ առ Թեսաղո-նիկեցիս երկրորդ — *Պաւղոս եւ Սիղուիա-նոս եւ Տիմոթէոս եկեղեցւոյդ Թեսաղոնի-կեցւոց…*

– 282ա^{1}—բ^{1} [Յառաջաբան Եբրայեցւոց թղթոյն] — *Եբրայեցւոց թուղթս թուի թէ չիցէ Պաւղոսի…*

– 282բ^{1}—3ա^{2} [Գլուխք Եբրայեցւոց թըղ-թոյն] — *Աստուածախաւսութիւն Քրիստո-սի… Աղաւթք առ Աստուած…*

16. 283բ^{1}—98ա^{2} Առ Եբրայեցիս — *Բա-զում մասամբք եւ բազում աւրինակաւք…*

– 298ա^{2}—բ^{2} Գլուխք առաջին թղթոյն Տիմոթեա — *Վասն յԱստուծոյ սէրն… Մե-ծատանց առաջնորդութիւն…*

17. 298բ^{2}—304ա^{1} Առ Տիմոթէոս թուղթ Ա — *Պաւղոս առաքեալ Յիսուսի Քրիստո-սի…*

– 304ա^{2}—բ^{1} Գլուխք երկրորդ թղթոյն Տիմոթեայ — *Գովութիւն Տիմոթեայ հաւա-տոցն… Վասն իւրոյ հանդերձեալ վախճա-նին…*

18. 304բ^{1}—7ա^{2} Առ Տիմոթոս թուղթ երկրորդ — *Պաւղոս առաքեալ Յիսուսի Քրիստոսի…*

– 308ա^{2} Գլուխք Տիտոսի թղթոյն — *Վասն վարդապետաց պիտանեաց… Խրատ առ ի խոտորելոյ ի հերձուածողական քըն-նողացն:*

19. 308բ^{1}—9բ^{2} Առ Տիտոս թուղթ — *Պաւղոս ծառայ Աստուծոյ եւ առաքեալ Յի-սուսի Քրիստոսի…*

20. 310բ^{2}—1բ^{1} Թուղթ առ Փիլի-մոնն… — *Պաւղոս կապեալ Յիսուսի Քրիս-տոսի…*

ա. 311բ^{2} «*Գրեցի… զգիրս Պաւ-ղոսի առաքելոյ… ընդաւրինակե-ցաւ գիրքս այս ընդ հեսարացւոց աւրինակաց, որ կան յարկեղս գրո-ցըս սրբոյն Պամփիլեա, իւրովք ձեռաւք գրեալ*»:

բ. 311բ^{2}—2ա^{1} Թելադրութիւն — *Գանձ ունիմ զքեզ հոգեւոր բարու-թեանց…*

գ. 312ա^{1}—ա^{2} Նաւարկութիւն Պաւ-ղոսի առաքելոյ ի Հռոմ — *Հարիւ-րապետին, որ տանէր զՊաւղոս ի Հռովմ…*

21. 312բ^{1} Անուանք սուրբ առաքելոցն որ ի սփիւռս, ընդ ժամանակս կարգեալ ի քարոզութիւն Քրիստոսի, թէ ուստի եւ կամ յորմէ ցեղէ էին — *Պետրոս եւ Անդրէաս ի ցեղէ Նեփթաղեմի…*

22. 312բ^{2}—3ա^{1} Վասն սուրբ առաքե-լոցն՝ որք քարոզեցին զՔրիստոս, թէ որով մահու կատարեցան եւ ուր կան — *Պետրոս ի Հռովմ խաչեցաւ ի Ներոնէ…*

– 313ա^{1}—ա^{2} Այս ինչ է ի գիրսս — *Յա-ռաջաբան գրոցս առաքելոց… Աղերս Եւ-թաղի:*

– 313ա^{2}—5բ^{2} Յառաջաբան գրոցս Գոր-ծոց Առաքելոց — *Որք միանգամ ճշմարիտ եւ կարեւոր աստուածամերձ…*

– 315բ^{2} Գիր գլխոց Գործոց Առաքելոց— *ի հարցն եւ ի վարդապետացն զաւրինակն եւ զպայմանն ընկալեալ…*

– 315բ^{2}—8բ^{2} Գլուխք Գործոց Առաքե-լոց — *Վասն առ ի յարութենէ վարդապե-տութեան Քրիստոսի… Ագրիպայ եւ Բե-րինիկա գալուստ…*

23. 319ա^{1}—65ա^{1} [Գործք Առաքելոց]— *Զբանն առաջին զոր արարի վասն ամենայ-նի…*

– 365ա^{2}—բ^{2} Յառաջաբան եւթանեցունց թղթոյն կաթողիկեայց — *Ի փոքունս փու-քումբք ինչ յանդգնելոց չէ առանց կասկա-ծանաց…*

– 365բ^{2}—6բ^{1} Գիր գլխոց իւրաքանչիւր թղթոցն կաթուղիկեայց: Թուղթ Յակով-[բ]ու… — *Վասն համբերութեան… Եթե սպասաւոր պարտ է լինել ընկերին ի փըր-կութիւն…*

24. 366բ^{2}—71ա^{2} Թուղթ Յակովբու — *Յակովբոս Աստուծոյ եւ Տեառն Յիսուսի Քրիստոսի ծառայ…*

– 371ա^{2}—բ^{2} Գլուխք առաջին թղթոյն Պետրոսի — *Վասն Քրիստոսի վերստին ծննդեանն… Աղաւթք վասն կատարման հաւատոց…*

25· 371բ^2—7ա^1 Թուղթ Պետրոսի առաջինն — *Պետրոս առաքեալ Յիսուսի Քրիստոսի…*

– 377ա^1—ա^2 Գլուխք երկրորդ թղթոյն Պետրոսի — *Վասն կոչման հաւատովք դործովք առաքինութեան… Յորում թէ յանկարծ ահա դալոց է Քրիստոս…*

26· 377ա^2—80բ^2 Թուղթս Պետրոսի երկրորդ — *Շմաւոն Պետրոս ծառայ եւ առաքեալ Յիսուսի Քրիստոսի…*

– 380բ^2—1ա^2 Գլուխք առաջնոյ թղթոյն Յովհաննու — *Աւետարանական աստուածածանօթութիւնն Քրիստոսի… Յորում վասն հեռանալոյ ի դիւական պաշտպանէ…*

27· 381ա^2—6ա^1 Թուղթ Յովհաննու առաջին — *Որ էրն ի սկզբանէ, զորմէ լուաքըն…*

– 386ա^1—ա^2 Գլուխք երկրորդ թղթոյն Յովհաննու — *Յետ ի սկզբանն վասն ուղեւղ վարուց սիրովն Աստուծոյ… Խոստումն դալըստեան իւրոյ…*

28· 386ա^2—բ^2 Թուղթ Յովհաննու երկրորդ — *Յերեցուէ առ ընտրեալ Կիւրիա…*

– 386բ^2—7ա^1 Գլուխք երկրորդ (երրորդ) թղթոյն Յովհաննու — *Աղաւթք վասն կատարման… Եւ վասն դալստեան իւրոյ առ նոսա…*

29· 387ա^1—բ^2 Թուղթ Յովհաննու երրորդ — *Յերեցուէ առ Գայիոս սիրելի, զոր եսդ սիրեմ…*

– 387բ^2—8ա^1 Գլուխք թղթոցն Յուդայի — *Վասն զգուշութեան հաւատոյն որ ի Քրիստոս… Աղաւթք վասն նոցա ի սրբութիւն…*

30· 388ա^1—9բ^2 Թուղթ Յուդայի եղբաւր Յակովբա — *Յուդայ Յիսուսի Քրիստոսի ծառայ…*

31· 389բ^2—90ա^2 Աղերս Եւթաղի — *Ամենայն իրիք ամենայն ուրեք ժամանակ է…*

32· 390բ^1—2բ^1 Հանգիստ երանելոյն Յովհաննու առաքելոյ եւ աւետարանչի — *էր ընդ եղբարս երանելին Յովհաննէս… աւանդեաց զհոգի ի ձեռս Յիսուսի Քրիստոսի, այժմ եւ… ամէն։*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

ա· Աշխատողի սորա ողորմեա Քրիստոս Աստուած, բարեխօսութեամբ սուրբ աւետարանչիս։

բ· 393բ^2 Փա՛ռք… Ի թուականութեանս Հայոց մեծաց ՉԽԲ (1293)*, ի թագաւորութեանն Հայոց՝* Հեթմոյ *ճգնազգեստի եւ աստուածասիրի, եւ ի հայրապետութեան խոստովանող հայրապետին՝ Տեառն* Ստեփաննոսի*, որ ըստ մաքրոյն յորովայնէ Երեմիայի՝ վարեցաւ ի գերութիւն զկնի հաւուն։*

Ի յերկիրս Կիլիկեցւոց*, մերձ ի մեծ եւ ի հռչակաւոր մայրաքաղաքս* Սիս*, յաստուածարնակ ուխտս* Մեծայր*, առ ոտս ամենաւրհնեալ արարչընդալ Տիրուհոյ եւ Աստուածած… (չար· թափուած)։*

213

ՅԱՅՍՄԱՒՈՒՐՔ

ԲԻՒԶԱՆԴԻԱ (Կ․ ՊՈԼԻՍ)

ՌՃԻԷ — 1678

Գրիչ՝ Յովհաննէս երէց: *Ստացող՝* մահտեսի Մարգար Ախուչախեցի եւ Սարգիս վրդ․ երկրորդը՝ նաեւ թելադրող):

Թերթ՝ 576: *Պրակ՝* Ա—ԾԲ×12 (Ա–Գ չիք, ԺԱ, ԾԲ 10, ԺԲ 6, ԻԲ, ԼԴ 11): *Նիւթ՝* մագաղաթ: *Մեծութիւն՝* 37×26: *Գրութիւն՝* երկսիւն: *Գիր՝* բոլորգիր: *Տող՝* 37: *Կազմ՝* գինեգոյն դրոշմազարդ կաշեպատ տախտակ, դռնակով:

Կիսախորան՝ 211ա, 356ա: *Գլխազարդ՝* ամսամուտերուն: *Լուսանցազարդ՝* Ադամ եւ Եւա՝ 326ա, խաչելութիւն՝ 348ա, Ս․ Գէորգ՝ 480բ, եւ սուրբեր (շատ նոխ), նաեւ՝ բուսական, թռչնային եւ կաթուղիկէ: *Զարդագրութիւն՝* մարդագիր եւ կենդանագիր (սակաւ), թռչնագիր եւ հանգուցագիր: *Գոյներ՝* կարմիր, կապոյտ, նարնջագոյն, կանաչ, սրճագոյն եւ ոսկեգոյն:

Վիճակ՝ բաւարար: Բ․ փեղկը եւ վերջին երկու պրակներ կազմէն անջատուած, 113ա եւ այլ թերթերու թանաքը գունաթափ:

ԾԱՆՕԹ․ Հ․ Ն․ Ակինեան, Թիւ 3ա: *Նուէր՝ Կիպրոսի Թեմական Խորհուրդին կողմէ,* 1978:

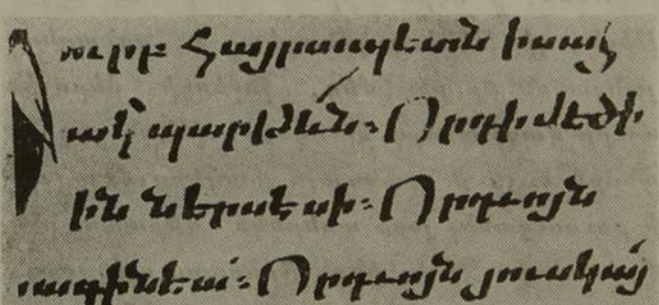

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1ա^1—574ա^1 [Նաւասարդի ԻԳ եւ Սեպտեմբեր Բ: վկայաբանութիւն սրբոյն Մամասայ — *Յամս Օրեղիանոսի անօրէն արքային… ուսուցանէր զման*]*կունսն ի բաց կալ ի սնոտի պաշտմանցն…* Աւելեաց ի Ե եւ Աւգոստոսի Ժ: Պատմութիւն Բարաղամու… — *Արդ, ի մարդ եղանիլն Աստուծոյ Բանին… բազում հրաշս առնէ Աստուած աղաւթիւք նոցայ յաշխարհն Հնդկաց*: Յիշատակարան թարգմանչի — *Զոր եւ ես…* (*պատմական մասն չիք*):

Համեմատած եմք թիւ 2 Յայսմաւուրքին հետ: Կարգ մը վկայաբանութեանց ժամանակագրական փոփոխութիւններ կան: Ստորեւ կը յիշենք միայն յապաւումները ու յաւելումները:

Հետեւեալները կը պակսին Ձեռագրէս:

Սեպտ․ ԺԵ՝ *Սուրբ մարտիրոսաց որ եղեն ի մահմետաց*: Դեկտ․ ԼԱ՝ Ներբող «*Արփիական լոյս անշիջանելի*»: Յուն․ Դ՝ *Վարդանայ նոր վկայի*: Յուն․ ԺԴ՝ *Բասիլիոսի*: Յուն․ ԺԹ՝ *փոքր Կիւրեղ Աղէքսանդրացւոյ*: Յուն․ ԻԲ՝ *Տատիանէ կուսին*: Փետր․ Գ՝ *Ասափայ եւ Նաթանայ մարգարէից*: Փետր․ ԻԵ՝ *Պատմութիւն սուրբ Խաչին*: Մարտ Ժ՝ *նոր վկային՝ սրբոյն Կարապետին*: Մարտ ԺԴ՝ *Գրիգորի Բալւեցւոյն*: *Այլեւ՝ ամենայն ներբողք Առաքել վարդապետի ի Ս․ Կոյսն*:

Հետեւեալները կը գտնուին Ձեռագրիս մէջ եւ կը պակսին թիւ 2 Յայսմաւուրքէն:

1․ 115բ^2—8ա^2 Նոյեմբերի ԺԹ: Այլ պատմութիւն սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչին մերոյ՝ վասն յղութեան եւ ծննդեանն եւ որպիսութեան կենացն եւ նշխարացն — *Բազում եւ զանազան գտանի ի գիրս եւ ի բանս պատմագրաց վասն սրբոյն Գրիգորի…*

2․ 319բ^2—21բ^1 Մարտի Ժ: Յայսմաւուր յիշատակ է անդամալուծին, զոր բժշկեաց Քրիստոս — *Այր ումն անդամալոյծ, աղքատ եւ անտէր…*

3․ 326ա^1—8ա^1 Մարտի ԺԴ: Պատմութիւն նախահարցն՝ Ադամայ եւ որդւոց եւ թոռանց նորա — *Եւ յետ ելանելոյն Ադամայ ի դրախտէն, եկաց տրտում եւ ի սուգ…*

4․ 348ա^2—51բ^1 Մարտի ԻԲ: Պատմութիւն Մեծի ուրբաթին՝ խաչելութեան Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ: Ասէ Պաւղոս․ Կտակ յետ մահուն է հաստատուն… — *Տիկին մի ունէր Գ որդի, մինն մեծ՝ կարէր առնուլ հաց ի բարձր տեղւոջէ…*

5․ 365ա^2—բ^1 Մարտի ԻԷ: Յայսմաւուր յիշատակ Յոհաննէս ճահանային — *Սուրբ քահանայն Ցոհաննէս էր ի քաղաքէն Ցերապաւլեա…*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

1․ 41ա^1 *Այց արա ստացողի տառիս՝ րաբունի* Սարգիս *վարդապետին եւ ծնո–*

ղացն՝ Նիկողոսին եւ Վարդենէ, եւ մահտեսի Մարգարին եւ ծնողացն՝ Թորոսին եւ խաթունին եւ կողակցուն՝ մահտեսի Կեռասին, որդւոցն եւ դստերացն, կարդացողաց (Նման՝ 80բ^{2}, 92բ^{2})։

բ· 226բ^{1} Որ ողորմի ստացողի գրոցս՝ բաբունի Սարգիս վարդապետին եւ ծնօղացըն՝ Նիկողոսին եւ Վարդենէ, եւ մահտեսի Մարգարին եւ ծնօղացն՝ Թորոսին եւ խաթունին եւ հոգեւոր մօրն՝ մահտեսի Յուստիանին, որդւոցն եւ դստերացն, եղբարցն եւ քուերցն, մեծ պապոցն եւ մեծ մամոցն (Նման բազմաթիւ)։

գ· 570ա^{2} Որոց աղօթիւքն ողորմի Քրիստոս Աստուած ըստացողի գրոցս՝ բաբունի Սարգիս վարդապետի եւ ծնօղացն՝ Նիկողոսին եւ Վարդենէն, եւ մահտեսի Մարգարին եւ ծնօղացն՝ Թորոսին եւ խաթունին եւ հոգեւոր մօրն՝ մահտեսի Յուստիանին եւ որդոյն՝ Ղուկասին եւ դստերն՝ Հնազանդին եւ եղբարցն՝ մահտեսի Բաղրամին եւ մահտեսի Ջոպանին եւ հանգուցեալ եղբօրն Յովանէսին... (դատարկ) եւ մեծ պապուն՝ Ջոպանին եւ մեծ մամուն՝ խանմելիքին եւ միւս մեծ պապուն՝ Պունեաթին եւ մեծ մամուն՝ Թուրվանտին, կարդացողաց եւ։

դ· 574ա^{2}—6բ^{2} Գոհութեամբ... Վասն այնորիկ ցանկացօղ եղեալ բարեխաւսութեան սրբոցն, աստուածասէր եւ տեառնահուպ բանի սպասաւոր Սարգիս վարդապետս, յորդորեաց եւ թելադրեաց Հոգւով Սրբով ի կէտ ժամանակի ճԿ («ղուռ՞չ վճարեալ»· քերթուած է) ըզսայ վերընծայեաց ի դուռն սուրբ Մենաստանին, ի ծովածոց կղզին ի Կիպրոս, ի սուրբ յանապատն երիցն երանեալ եւ երջանիկ սուրբ հօրն՝ մեծին Մակարայ, յիշատակ հոգւոյ իւրում եւ ծնօղացն, հանդերձ արեամբ մերձաւորացն եւ ստացօղն ընչիւք Կ (60) ղուշի՞ւ յԱփուչախ եւ մահտեսի Մարգարին եւ ծընօղացն՝ Թորոսին եւ խաթունին եւ կողակցուն՝ մահտեսի Կեռասին, որդւոյն՝ Ղուկասին եւ դստերն՝ Հնազանդին եւ եղբարցն՝ մահտեսի Բաղրամին եւ Ջոպանին եւ Յովանէսին եւ քուրոջն, մեծ պապոցն եւ մեծ մամոցն ամենեցուն։ Եղիւն յիշատակ ի դուռն սուրբ Մենաստանին, զի անջինջ մնասցէ յիշատակս այս մինչեւ ի գալուստն Քրիստոսի։ Վերոյգրեալ Սարգիս վարդապետս, որ առաջնորդ է ի սուրբ Մենաստանիս եւ թելադրօղ սուրբ տառիս, որ կոչի ճառ եւ երկանուամբ կոչի Յայսմաւուրք։

Աղաչեմք եւ հայցեմք, զի լի սրտիւ եւ բոլոր հաւատով յիշեսջիք ի մաքրափայլ յաղօթս ձեր եւ Աստուած ողորմի ասացէք վերոգրեալ Սարգիս վարդապետին եւ մահտեսի Մարգարին· այլ եւ նզովիւք եւ կրկին կապանօք եւ զանլուծելի անիծովք//անիծեալ լիցի զսա թէ ծախեն, թէ գրաւ դնեն եւ կամ թէ գողանան՝ զգիրն Յուդայի առցեն եւ զպատիժն Կայենին· այլ եւ սիրով պահօղքն եւ պատուօղքն վարձս ի Քրիստոսէ առնեն եւ անզրաւ փառս վայելեսցեն։

Արդ, զրաւ եւ աւարտ սորա եղեւ աստուածապահ քաղաքն ի Բիւզանդիայ, ընդ հովանեաւ Սուրբ Աստուածածնին եւ Սուրբ Սարգիս եկեղեցեացն, ի թվին Հայոց մեծաց ՌճԻէ (1678) ամսեանն Յունիս ի Ա (1), ձեռամբ տկար եւ փծուն գրչի Յովանէս երիցու։

Արդ, երես անկեալ պաղատիմ հանդիպողացդ յայսմ ծաղկաւէտ բուրաստանի եւ հոգիազարդ մատենի, յիշել զվերոյգրեալ անունսն, ի սէրն Քրիստոսի, ի ժամ աղօթիցն, զի թերեւս զմնացեալ եւ զգնացեալ յանցանսն որ ընդ մեզ, ջնջեսցի ձերոյին սուրբ մաղթանօքդ եւ ողորմութեան ցօղիկն անձրեւեսցի ի չարաւալի յոսկերս մեր, առ ի բուսուցանել յօրն աներեկի՝ վերանալ ընդ Քրիստոսի։ Ձի եւ ինքն Քրիստոս զյիշողքդ, զյիշեցեալքս առ հասարակ արժանի արասցէ յերանաւէտ ձայնին, ի փառս ամենազօր անուան իւրոյ· եւ նմա փառք ընդ Հօր իւրում եւ Սուրբ Հոգւոյն· ամէն։

Դարձեալ աղաչեմ զձեզ, յիշեցէք ի մաքրափայլ յաղօթս ձեր զուսուցիչն իմ՝ Կեսարացի զխաչատուր երէցն, հանդերձ ծնօղօքն եւ ամենայն արեան մերձաւորօքն եւ Աստուած զձեզ յիշէ ի միւսանգամ գալստեան· ամէն։ Հայր մեր։

2· 1բ^{1} Քրիստոս Աստուած ողորմեա ըստացողի գրոյս՝ բաբունի Սարգիս վարդապետին եւ ծնօղացն՝ Նիկողոսին եւ Վարդենէ եւ եղբարցն՝ Շահպազին, Սափարին, Խաչատուրին, Շամին, քուերցն՝ Վարդենի կուսին (Նման՝ բազմաթիւ)։

բ· 24բ^{2} Անճառելիդ Աստուած, ողորմեաց ստացողի գրոյս բազմահանճառ Սար–

գիս *վարդապետին եւ ծնօղացն՝* Նիկողոսին եւ Վարդենէ *եւ եղբարցն եւ քուերցն՝* Կուլֆանին, Մարիամին *եւ* Վարդենէ (*նման՝ բազմաթիւ*)։

դ. 58*բ՝ Քրիստոս Աստուած ողորմեա ասացողի գրոցս* Սարգիս *վարդապետին եւ ծնօղացն՝* Նիկողոսին *եւ* Վարդենոյն *եւ պապուն՝* Ասլանին *եւ մաման եւ հարսնեբարցն, եղբարցն եւ քուերցն, կարդացողաց*։

դ. Քրիստոս Աստուած ողորմեաց ասացողի գրոցս բարուն Սարգիս *վարդապետին եւ ծնօղացն՝* Նիկողոսին *եւ* Վարդենէ *եւ եղբարցն՝* Շահազգին *եւ* Քուլֆանին, Մարիամին, Վարդենէ *եւ* Կատարենէն, *կարդացողաց* (*Նաեւ՝* 121*ա*², 216*ա*²)։

Յիշատակարան § 2 (ա—դ) գրուած են յետագային՝ փոքրիկ թղթիկի մը վրայ եւ փակցուած նախապէս գրուած յիշատակարանները։ Վրայ։ Բազմաթիւ են։

214

ՅԱՅՍՄԱՒՈՒՐԲ

Ռձէ — 1658

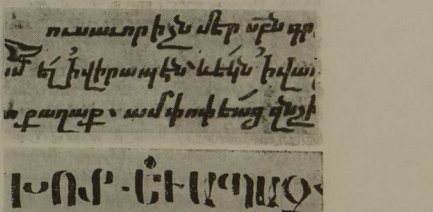
ուսաւարիչն մեր սրբն գր
ի եկ իվիրապէն ևեկն իվան
ի քաղաք ամփոփեաց զնշխ
ԽՈՐ-ԵՒՐԱՓ
ԱՊԱՅՈՐԵՑՒՆԱ

Գիրք՝ Յովաննէս (1*ա*—126*բ*՝), Թուրոս աթէ։ *Սասպոյ՝* Խոճա Սգանդար։ *Ծաղկող եւ կազմող՝* Յովաննէս։

Թերթ՝ 512։ դատարկ՝ 7*ա*, 320*ա*։ *Գրակ՝* 1×6+ ա—ԽԶ (ԽԲ)×12 [Բ, Գ, Դ, Ե 14, Զ, Է, Ը, Լ (ԻԶ) 13, Լթ (Լե) 10, Ոե–ԽԶ (ՆԱ–ԽԲ)8]։ *Նիւթ՝* թուղթ։ *Մեծութիւն՝* 39.2×26.2։ *Գրութիւն՝* երկսիւն։ *Գիր՝* բոլորգիր։ *Տող՝* 39։ *Կազմ՝* շագանակագոյն կաշեպատ տախտակ։ Ա. փեղկին վրայ՝ 3 անկիւնները եւ կեդրոնը 4 մեծ գամիր։ *Պահպանակ՝* 3–ական թերթ սկիզբը եւ վերջը։

Մանրանկարչութիւն՝ Գրիգոր Լուսաւորիչ, շուրջը թագաւորն ու թագուհին եւ ազնուականներ՝ 7*բ*, Յարութիւն Քրիստոսի եւ իւղաբեր կանայք՝ 320*բ*։ *Կիսախորան՝* 198*ա*, 321*ա*։ *Լուսանցազարդ՝* Իցնատիոս Աստուածազգաց եւ ադիւծներ՝ 166*ա*, Ստեփաննոս Նախաստաղաւոյ՝ 177*բ*, Ս. Կոյսը՝ 345*ա* եւ աւարքեր (շատ նոխ), նաեւ բուսական։ *Զարդագրութիւն՝* թռչնագիր եւ հանգուցագիր։ *Գոյներ՝* կարմիր, կապոյտ, կանաչ եւ մանիշակագոյն։

Պատառիկ–պահպանակ՝ 1 (Ա) թերթ մագաղաթ, երկսիւն, բոլորագիր երկաթագիր Թ–ժ՝ դդ., մասն Մարկոսի Դ 21–30 (Բ. փեղկին փակցուած)։

Վիճակ՝ բաւարար։ Թերթ 8–131 թանաքը ներծծուած եւ գրադաշտը գունաթխուած, թերթ 226–ի յատակագիծը մմիլով պատռուած, շրջանակներ եւ այլ սուրբերու նկարներու գոյները վնասուած, Ա. փեղկի 1 գամը եւ Բ. փեղկի 4 գամերը *թափուած*։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

– 1*ա*¹—6*բ*² Ցանկ յայսմաւուրաց այբուբենից կարգաւ — *Աստուածածնին Ննջումանն՝ Նաւասարդ ե, Օգոստոս ժե… Քառն եւ Ջ մարտիրոսացն՝ Արեգի Գ, Մարտ ԺԱ*։

8*ա*—511*ա*¹ Նաւասարդի Հայոց ամսոյ ի Ա եւ Օգոստոս Հռոմայեցւոց ԺԱ։ Տօն է Յովհաննու Կարապետին… — *Յորժամ լուսաւորեաց սուրբն Գրիգոր… Աւգոստոս ի ԺՀ՝ Պատմութիւն Յովսեպփոս Թագաւորին… Սեպտեմբեր ի Ա՝ Ծիշատակ է Հայոց աշխարհիս Թաթէոս Ճգնաւորին*։

Համեմատած են քիւ 2 Յայսմաւուրքին հետ։ Վկայաբանութեանց ժամանակագրական փոփոխութիւններ կան։ Կարգ մը ներբողներ եւ վկայաբանութիւններ մեր ուշա–

դրութենէն վրիպած ըլլալով թիւ 2 Ձեռագրէն, ստորեւ կը բերենք, ապա կը յիշենք յապաւումները ու յաւելումները։

1· 47*ա*^{2}—*բ*^{2} Սեպտեմբերի ԺԴ։ [Ներբող Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ] — *Ով հարսն Քրիստոսի եւ Մայր սուրբ հաւատացելոց* (*Ձեռգ*· 2, 50*բ*^{2}—1*բ*^{2})։

2· 48*ա*^{1}—9*ա*^{1} Սեպտեմբերի ԺԴ։ [Ներբող Ս· խաչի] — *Խաչիւն քակեաց զդժոխսն եւ ելոյծ զզօրութիւն մահու, Խաչիւն երաց մեզ զդրախտն լուսոյ*··· (*Ձեռգ*· 2, 52*ա*^{2}—3*ա*^{2})։

3· Հոկտեմբեր ԼԱ՝ *Անտոնինոսի քահանայի*։ Նոյեմբեր Բ՝ *Մարտիանոսի ճգնաւորին*։ Նոյեմբեր ի ԺԲ՝ *Բեղչարայ Գերդոյ եպիսկոպոսապետին*։ Նոյեմբեր ի ԺԴ՝ *Դոմետիանոսի Արուգինացւոյ*։

Հետեւեալները կը պակսին Ձեռագրէս

Օգոստոս Լ՝ *Տիմոթէոսի*, *Ագապիոսի եւ Թեկղեայ*։ Սեպտ· Գ՝ *Ծառայից Խանթուչի*։ Սեպտ· ԺԵ՝ *Կոռնելիոս Ծերունւոյն* Սեպտ· ԻԸ *Ալփիոսի եւ ընկերացն*։ Նոյ· ԻԵ՝ *Պետրոսի Աղէքսանդրացւոյն*։ Դեկտ· ԼԱ՝ *Ներբող «Արփիական լոյս անշիջանելի»*։ Յունւ· Դ՝ *Վարդանայ Նոր վկային*։ Յուն· ԺԴ՝ *Բասիլիոսի*։ Փետր· ԻԵ՝ *Պատմութիւն սուրբ Խաչին*։ Մարտ Զ *Նոր վկային սրբոյն Կարապետին*։ Մարտի ԺԴ՝ *Գրիգոր Բալւեցւոյն*։ Մարտ ԻԴ՝ *Ներբող Յարութեան, Սեղբեստրոսի վարդապետի ասացեալ*։ Մարտի ԻԶ՝ *Փերփութէի*։ Ապրիլ ԺԹ՝ *Ծգնաւորի որ պարզմտութեամբ թերահաւատ էր*։ Մայիս Թ՝ *Տիմոնի առաքելոյն*։ Մայիս ԺԶ՝ *Վարդանայ որ ի Բաղէշ*։ Մայիս Ի՝ *Ջափար ամիրայն շինեաց զԲաղդատ*։ Յունիս Ի՝ *Մարկոսի եւ Մոկիանոսի*։ Յուլիս Զ՝ *Պերգրինոյ եւ ընկերացն*։ Յուլիս ԺԲ՝ *Կիւրղի եպիսկոպոսին*։ Յուլիս ԻԵ՝ *Ղուկիայ*։ *Այլեւ՝ ամենայն ներբողք Առաքել վարդապետի ի Ս· Կոյսն*։

Հետեւեալները կը գտնուին Ձեռագրիս մէջ եւ կը պակսին թիւ 2 Յայսմաւուրքէն։

1· 16*բ*^{1}—7*բ*^{2} Օգոստոս ԺԶ։ Յայսմաւուր յիշատակ է անկար պատմուճանին Քրիստոսի, եթէ ուստի՞ էր եւ կամ ո՞վ առաքեաց զնա Քրիստոսի։ Յովհան Ոսկեբերանին ասացեալ է վասն պատմուճանին Տեառն — *Աւգոստոս թագաւորեաց Հռոմայեցւոց, ի սորա ժամանակին եղեն Նաւակատիկք Աստուածածնին*···

2· 37*ա*^{1}—*ա*^{2} Սեպտեմբերի Բ։ Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբուհւոյն Փոտինայ, որ թարգմանի լուսեղէն — *Սա այն կինն է Սամարացի, որ ի Սուքար քաղաքի Քրիստոս զջուրն խնդրեաց*···

3· 49*ա*^{2}—*բ*^{1} Սեպտեմբերի ԺԵ։ Յայսմաւուր վկայաբանութիւն Եւփիմայ կուսին — *Ի ժամանակս Դիոկղետիանոսի անօրէն արքային*···

4· 52*ա*^{2} Սեպտեմբերի ԺԷ։ Ի սմին աւուր *սուրբ վկայն Քրիստոսի՝ Վարիպաս, յետ բազում չարչարանացն*···

5· 67*ա*^{2} Հոկտեմբերի Բ։ Ի սմին աւուր *վկայաբանութիւն սրբոյն Միքայէլի՝ հօր վանացն Զոբայ*··· *զոր կալաւ ամիրայն Սեբաստիոյ*···

6· 196*ա*^{1}—7*ա*^{2} Յունուար ի Ե։ Յայսմաւուր յիշատակ է տիեզերալոյս վարդապետին Գրիգորի Նիւսացւոյն — *Այս երանելի եւ երջանիկ աստուածահաճոյ եւ աստուածայպարփակ երանաշնորհ քարոզս կենաց եւ կենդանի նահատակս*···

7· 288*բ*^{2}—90*բ*^{1} Մարտի Ժ։ Յայսմաւուր յիշատակ է անդամալուծին, զոր բժշկեաց Քրիստոս — *Այր ոմն անդամալոյծ, աղքատ եւ անտէր*···

8· 294*ա*^{1}—7*բ*^{2} Մարտի ԺԴ։ Յիշատակ վարուց սրբոյն Գրիգորի՝ Հռոմայ պապին — *Այր ոմն կոմս էր Վենդիս քաղաքին եւ անուն կոմսին՝ Վէնդի*···

9· 360*բ*^{2}—1*բ*^{2} Ապրիլի ԺԹ· ի սմին աւուր կատարեցաւ ի Քրիստոս վկայական մահուամբ սուրբ եպիսկոպոսն Յոհաննէս, ի քաղաքն ի Բաղէշ··· ի Զ եւ ի ԺԲ (1463) թվականին — *էր սուրբ եպիսկոպոսն Յոհաննէս ի տղայութենէ սնեալ եւ վարժեալ ի վանս Սուրբ Կարապետին*···

10· 437*ա*^{2} Յունիսի ի ԻԹ։ Յայսմաւուր կատարեցաւ ի Վան քաղաքի սուրբ վկայն Քրիստոսի Մուրատ, որ թարքմանի Պարգեւ ի ՋԼԴ (1485) թվականիս Հայոց — *Սորա հայրն տաճկացեալ էր, վասն որոյ ըմբռնեցին զսա այլազգիքն*···

11· 453*ա*^{2}—6*բ*^{1} Յուլիս ի Զ։ Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Պուտախայ նոր վկային Քրիստոսի — *Սա էր ի քաղաքէն յԱմթայ, հաւատովն քրիստոնեայ*··· *որդի առն արեւորդւոյ*···

12. 506ա^{2}—8բ^{2} Աւգոստոս ի ժ: Պատմութիւն նախահարցն սրբոց՝ Ադամա եւ որդւոցն եւ թոռանց նորին — Եւ յետ ելանելոյն Ադամայ ի դրախտէն եկաց տրտում ի սուգ...

13. 509ա^{2}—բ^{2} Սեպտեմբեր ի Ա: Յայսմաւուր վկայաբանութիւն սրբոյն Դաւթի— Սա էր ի յերկրէն Խարբերդու, որդի Գրիգոր քահանային... կատարեցաւ... ի Թիլականիս մերում ի ՋԻԳ (1474) ամին...: 509բ^{2}—10ա^{2} Յայսմաւուր յիշատակ է սըրբոյն խաչատրոյ որ ի յԱմիթ կատարեցօ — Սա էր յերկրէն Կողբայքայ... 510ա^{2}—1ա^{1} Ի սմին աւուր յիշատակ է Հապաշի Թադէոս եգնաւորին որ յԵրուսաղէմ կատարեցաւ — Սա յառաջ զինուորեալ Թագաւորին իւրեանց Հապաշից, սարկաւագ գոլով... կատարեցաւ ՊՀ (1421) ամին, եւ էր օրն կիրակի, Յունւար Լ (30) եւ Հոռի ի ԻԶ (26), ի փառս Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ:

Կը բերենք ստորին յուսանցքներուն գըտնուող քառեակներ, որոնք գրուած են օրուան սուրբին մասին:

ա. 273բ—4ա Կարդա եւ գիտ զառաքինին, / Որ կին էառ զիւր քեռ որդին. / Գոտէմարտեաւ ընդ միշտ Է—ին, / Բայց կարճացաւ ջիլն ի տեղին: Գոտէ մարտն ճակատումն՝ / յաղթահարեալ եղեւ նկուն. / Ելեալ երթայր կաղ կաղ ի տուն, / Արջառ 'ւ ոչխարքն իւր խայտպտում (Յակոբ Նահապետ):

բ. 276ա Արեգական նըման իշխան,/Եղբարսն ունէր իւր մետասան. / Թէպետ եկաց չատ ի զընդան, / Շատոց ի սովն էած սեղան (Յովսէփ գեղեցիկ):

գ. 349բ Այս յիշատակ Անթիպասին, / Որ կու հասնի ակռա ցաւին, / Եւ պէսուպէս ցեղ հիւանդին, / Որք նըւիրօք առ նա դիմին (Անթիպաս եպս.):

դ. 373ա Այս ծերունիս որ խաբեցաւ, / 'ւ ինքն իւրմէն Թլփատեցաւ, / Տէրըն խռով նմա հաշտեցաւ, / Որ չատ օրով ի լաց կեցաւ (Ապրիլ ԻԸ՝ ծերունի ոմն):

ե. 373բ Տես զծերս որ էր խաբւել, / Սուտ երազով որ էր տեսել, / Որդխասպան կամէր լինել, / Աբրահամու այնու նմանել (Ապրիլ ԻԸ՝ ծգնաւոր ոմն):

զ. 376ա Տես զաւազակն արինահեղ, / Որ սքանչելիս գործեաց ահեղ, / Ջջուր լուացման ոտիցն եհեղ, / Յարոյց զապգարն կաղ եւ հեղ (ԾԿ կուսանքն որ Անտիոք):

է. 382բ Պայծառ մտօք եւ կոյր աչօք, / Վուղեւոր ցամաք 'ւ ծով, / Ձեղբայրն իւր սպաննեալ սըրով, / Առողջ եւ ժիր մարմնով (Գէորգ կոյր):

ը. 396բ Իսոդորոս նահատակին, / Որ լցուցող է սովածին, / Այլեւ մահու տարաժամին, / Բժիշկ գոլով պէս պէս ախտին (Իսոդորոս վկայ):

թ. 473բ Էր արեղայ եւ մասխարայ, / Բազում փորձանք անցին ընդ նա. / Քրիստոս պսակ կազմեաց նմա, / Հրեչտակք սպասեն մահու նորա (Աղուաչ Սիմէոն):

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

ա. 17բ^{2} Որոյ բարեխօսութեամբն ողորմի Քրիստոս Սկանտարին եւ կենակցին՝ Պահարին եւ ծնողացն՝ Էմպէկին եւ Շահանային եւ եղբօրն՝ Գրիգորին եւ որդոյն՝ Սիմէոնին (նման՝ բազմաթիւ):

բ. 28բ^{1} Որոյ չնորհօքն ողորմի Քրիստոս խիղճ գրչիս՝ Յովանիսի եւ Սկանտարին եւ կողակցին՝ Պահարին եւ ծնողացն իւր եւ եղբօրն՝ Գրիգորին եւ որդոյն Սիմէոնին (նման՝ 109ա^{1}):

գ. 32ա^{1} Որ ողորմի Սկանտարին եւ կողակցին՝ Պահարին եւ ծնողացն Էմպէկին եւ Շահանային եւ եղբօրն՝ Գրիգորին եւ որդոյն՝ Սիմաւոնին (նման՝ բազմաթիւ):

դ. 57ա Քրիստոս Աստուած ողորմեա Սկանտարին եւ կողակցին՝ Պահարին եւ ծնողացն եւ եղբօրն՝ Գրիգորին եւ որդոյն եւ (աւելցուած՝ «Սիմաւոնին, Ոհաննէսին, կարդայցողաց եւ լսողաց եւ որք»):

ե. 100բ^{1} Որ ողորմի Սկանտարին եւ կողակցին՝ Պահարին եւ ծնողացն՝ Էմպէկին եւ Շահանային եւ եղբօրն՝ Գրիգորին եւ որդոյն՝ Սիմէոնին (յետագային աւելցուած՝ «Յակոբին». նման՝ բազմաթիւ):

զ. 105բ^{1} Որ ողորմի Սկանտարին եւ կողակցին՝ Պահարին եւ ծնողացն Էմպէկին եւ Շահանային եւ եղբօրն՝ Գրիգորին եւ որդոյն՝ Սիմէոնին եւ (յետագային աւելցուած՝ «Խոճապէկին». նման՝ 112ա^{1}, 286ա^{1}, 437ա^{2}):

է. 155ա Որ ողորմի ստացողի գրոցս՝ խուճայ Սէֆանդարին եւ կողակցին իւրոյ՝ Պախարին եւ հօրն՝ Էմպէկին եւ մօրն՝ Շահանային եւ եղբօրն՝ Գրիգորին եւ որդւոյն՝ Սիմաւոնին եւ ամենայն արեան մերձաւորացն եւ գծողի սորին՝ Թորոսին եւ հօրն՝ Պօղոսին եւ մօրն՝ Զոհալին եւ կարդացողաց (Նման՝ 233բ^{1}, 293բ^{2}, 319բ^{2}, 333ա^{2})։

ը. 197բ^{2} Ողորմի Քրիստոս Աստուած ստացողի գրոցս խուճայ Սէֆանդարին եւ կողակցին իւրոյ՝ Պախարին եւ հաւրն իւրոյ՝ Էմպէկին եւ մօրն իւրոյ՝ Շահանային եւ եղբօրն՝ Գրիգորին եւ որդւոյն իւրոյ՝ Սիմաւոնին եւ ամենայն արեան մերձաւորացն. ամէն. եւ մեղապարտ գրչիս՝ Թորոսի եւ հօրն՝ Պօղոսի եւ մօրն՝ Զոհալի եւ եղբօրն՝ Ղազարի, որ փոխեալ է առ Աստուած։ (Յետագային աւելցուած՝ «Որոց աղօթեօքն օրհնութեամբ եղեցի մաղթանաւք սոցին, ըստացօղի գրոցս՝ մահտեսի Սէֆանդարին, ծնողացն նորին եւ ո[ր]դոցն՝ Սիմէոնին, Խոճապէկին, Յակոբին, դստերացն՝ Մայրամին, Մարնոսն եւ ամենայն արեան»)։

թ. 421ա^{2} Որ ողորմի Քրիստոս մահտեսի Սգանդարին եւ կողակցին իւրոյ եւ հօրն՝ Էմպէկին եւ մօրն՝ Շահանային եւ եղբօրն՝ Գրիգորին եւ որդւոյն՝ Սիմաւոնին (Նման՝ «մահտեսի Սգանդար» 421ա^{2}-էն սկսեալ մինչեւ վերջ)։

ժ. 511ա^{1}—2ա^{2} Փա՛ռք... Ըստ նմին աւրինակի ի խնդիր ելեալ այսմ հոգիանոռոգ եւ լուսերանգ ծաղկաւէտ եւ վարթափըթիթ անուշահոտ բուրաստանիս պատուական եւ աստուածասէր եւ բարէմիտ խուճայ Սգանդարն, եւ ստացաւ զմարգարտաշար տառս զայս եւ զանառիկ մեծութիւնս, զպայծառութիւնս մանկանց սուրբ եկեղեցւոյ։ Եւ ես՝ Թորոս գրիչս, տեսի զեռա//փափակ սէր սորա զոր ունէր հետ սուրբ գրոցս եւ ի ձեռն արկեալ գրեցի ըստ իմում տկարութեանս եւ ըստ Աստուծոյ յաջողութեան յաւարտ ածի զսուրբ գիրքս, որ կոչի Ցասմաւուր, որ ունի հաւաքեալ ի յինքեան զճառս տէրունական տօնից եւ զպատմութիւնս եւ զգործս առաքելոց եւ զմարգարէից, զվարս սրբոց հարանցն եւ զյիշատակութիւնս ամենայն արդարոց՝ զհնոց եւ զնորոց, զարիութիւնս Թագաւորաց եւ զհրաշագործութիւնս հայրապետաց, զժուժկալութիւնս կուսանաց եւ զնահատակութիւնս արեամբ ներկեալ մարտիրոսացն, որք ազգի ազգի տանջանօք եւ դառն մահուամբ կատարեցան վասն անուանն Քրիստոսի։

Եւ եղեւ գրաւորութիւն գրոցս ի Ռ եւ ճէ (1658) Թուականին Հայոց, ի լաւ եւ յ[ը]նտիր օրինակէ որ ասի Ծերիցն եւ այլ աւելի քան զնորայն, զի շատ նոր վկայք աստ գրեցան եւ հարըստացաւ գիրքս այս քան զայն։ Ընդ հովանեաւ սուրբ եկեղեցւոյս որ անուամբ կոչի Սուրբ Աստուածածին, ի հայրապետութեան Տեառն Խաչատուր կաթողիկոսի, ի յառաջնորդութիւն առաքելաշնորհ երջանիկ րաբունապետին մերոյ Գրիգոր վարդապետին։

Արդ, որ հանդիպիք սուրբ գրոցս՝ կարդալով կամ օրինակելով, յիշեցէք ի սուրբ աղօթս ձեր զվերոյ յիշեցեալ ստացող գրոցս զՍգանդարն եւ զծնօղսն իւր՝ Էմպէկն եւ զՇահանայն եւ զամուսին իւր՝ զՊախարն եւ զեղբայրն իւր՝ զԳրիգորն եւ զորդին՝ Սիմաւոնն եւ քեռն իւրոյ՝ Շահզատին եւ կըրկին քեռն իւրոյ՝ Շահսուլթանին եւ փեսային իւրոյ՝ Սարգսին եւ մեծ պապուն՝ Աստուածատուրին եւ պապօրն՝ Հերիֆային եւ քեռ պապուն՝ Սնանին եւ քեռ մօրն իւրոյ՝ Ասլըին եւ մօրն քեռն իւրոյ՝ Ղատէմին եւ որդւոյն՝ Եսիային եւ հօրեղբօրն՝ Փոլատին եւ խուճայ Սգանդարին դստերացն՝ Մարիամին եւ Ղէմաթին եւ այս գրոցս միջնորդին՝ Մկրտչին եւ աներ պապուն Յովանիսին եւ որդւոյն՝ Սայայպալին եւ զոքանչին՝ Ոսկէհատին եւ հօրեղօրորդւոյն՝ Աստուածատուրին եւ զամենայն ազգայինս իւր զկենդանիս եւ զհանգուցեալսն, եւ լի բերանով եւ ուղիղ սրտիւ Աստուած ողորմի ասացէք բարի հոգի Սգանանդարին եւ իւրոցն ամենին, որք յիշատակեցան աստ. եւ Աստուած ձեզ ողորմեսցի. ամէն։

Իսկ որ շարժողն է ամենայնի եւ զի շարժէ զամենայն էակս ի բարի եւ ինքն անշարժ է յամենայնի՝ Հոգին Աստուած ճըշմարիտ, շարժեաց զշարժումն բարի եւ բորբոքեաց ի սիրտ եւ յոգի յայս բարեսէր խուճայ Սգանդարս. որ շարժեցաւ ի նախանձ բարի եւ ցանկացաւ այսմ տառի եւ հոգելից սուրբ մատենի, աստուածատունկ բուրաս–

տանի եւ բազմաճիւղ այսմ ծառի, որ բազում պտուղ յինքեան ունի եւ կերակրին մանկունք բարի, որոտընդոստ դարնանային քաղցր բարբառի, որում հոգւոյն ունկն բացուի ըզսորա բանքն ինքն ընդունի եւ ի շնորհացն Հոգոյն զմայլի. որով Աստուած Հօրին ի յինքն հանգչի 'ւ իւր սուրբ տեսոյն առնէ արժանի, յարքայութեան ունի տեղի յորում սուրբ տառս յիշատակի իւր եւ ծնողացն եւ ամենայն մերձաւորաց, նախնեացն ամենայնի ://Ցորժամ յարութիւն հոգւոց լինի, նա ինքն յառաջ երթայ բազմի ընդ սուրբ վարդապետացն եւ անւանակցին իւր պսակի : Նա որ առնէ զգործս բարի ամենեւին թող չերկրայի 'ւ յուսայ յԱստուած՝ Տէրն ամենի, հանգուցանէ ի գոգն Աբրահամի եւ պսակէ ընդ սրբոցն յամենայնի. յայնժամ փառօք նա զարդարի յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն :

Այլեւ զիս զմեղաւոր գծողս՝ զԹորոս, աղաչեմ յիշել առ Տէր եւ զծնօղսն իմ՝ զՊօղոս եւ Զոհալն եւ զեղբայրն իմ՝ զՂազարն որ փոխեալ է առ Աստուած եւ զորդիքն իմ՝ զՅովաննէսն եւ զԿարապետն որ բազում աշխատեցաւ ի կոկել Թղթիս եւ զփոքրիկ Ցաբութիւն եւ զհօրեղբարսն իմ՝ զմահտեսի Պետրոսն եւ զկողակիցն իւր՝ զՀռիփսիմէն եւ զորդիքն իւր՝ զՅովսէփն եւ Տատուրն եւ զդուստրն իւր՝ զԽաթունն եւ զիմ եղբորորդիքս իմ՝ զՄկըրտիչն եւ զՄարգարէն եւ զՃալապշայն :

Արդ, որք հանդիպիք սմա՝ տեսանելով կամ կարդալով եւ բան օգտելով, յիշեցէք ի մաքուր աղօթս ձեր զվերոյասացեալ ստացող տառիս՝ զխուճա Սգանդարն, հանդերձ ծնօղօք եւ ազգականաւք : Ընդ նմին եւ զաշխատողս ի սմա՝ զՏէր Մովսէսն եւ զուսուցիչն իմ՝ զՈվաննէսն եւ զիս՝ զտրուպ գրիչս Թորոս անարժան աբեղայ եւ զհոգեւոր եղբայրակիցքս իմ՝ զՏէր Գաբրիէլն եւ զՏէր Պօղոսն յիշեցէք հանդերձ ամենայնիւ եւ Աստուած ողորմի ասացէք : Եւ Տէր Աստուած որ առատն է ի տուրս բարեաց, ձեզ յիշողացդ եւ մեզ յիշելոցս առհասարակ ողորմեսցի ի միւսանգամ գալստեանն իւրում. ամէն : Հայր մեր որ :

Զունի ոք իշխանութիւն, թէ որդի թէ ազգական եւ ամենայն ոք որ հանել ջանայ զգիրքս ի դրանէ սուրբ եկեղեցւոյս Աստուածածնայ, ներքեւ կապանաց եւ անիծից է եւ զմասն Յուդայի եւ զԿայենի առցէ եւ լաւ պահողքն օրհնին ի յԱստուծոյ եւ ի սըրբոց նորա. ամէն :

ժա. 6բ^{2} Ցանկս գրեցաւ ձեռամբ ախմար Յովաննէս դրչի, ի լաւ եւ ընտիր օրինակէ, զի զորս խնդրեսցեն փութով գտցեն (Նօտրգիր) :

ժբ. 6բ^{2} Զծաղկող եւ զկազմող սրբոյ տառիս՝ զհող եւ զփոշի Յովաննէս Նուաստ եւ վատթար գրիչս յիշեցէք ի Քրիստոս, որ աշխատեցայ ի սուրբ տառս, զի Դ խորանքն ընդդիմակայ պատկերքնովն եւ զայլ տնօրինական տեղիքն ցրուապատկերքներն ըստ կարեաց մերոց զարդարեցաք զտառս :

Աղաչեմ եւ սուրբ զարշապարաց ձերոց մաղթեմ, մոխրամածեալ երեսօք յիշեցէք ի քաղցր եւ ողորմած Քրիստոս Աստուածն, որ ծովակոյտ եւ անհուն մեղաց մերոց թողութիւն շնորհեսցէ որ ի ձեզ եւ ի մեզ գթածն Աստուած քաղցրասցի, ի միւսանգամ գալստեանն իւրում. ամէն : Հայր մեր որ յերկինս : Թվին Հայոց ՌՃէ (1658) :

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՅԻ

7ա Թվին ՌՃՂԳ (1744) ամիսըն Ցունվարի ԻԹ (29), այս գիրըս էսէճէմ Դանէլ որդի՝ տիրացու Ովաննէսը գերեցիմ. կամ ով յարք եւ էխպար, ով այս ով այս կու գարթայ, մէկ յար մեզ (Հայր մեր) ըսի :

215

Բ Ա Շ Կ Ա Ր Ա Ն

(Հայատառ թրքերէն)

1844 — ՌՄՂԳ

Քերք՝ 67· դաստակ՝ 1ա—բ, 46ա—բ, 47բ—67բ: *Գրակ՝* 15×6 (Բ, Զ, Ը, ծ 2, Դ 1, ժԱ, ժԲ 5): *Նիւթ՝* բուղթ: *Մեծութիւն՝* 21,2×15,3: *Գրութիւն՝* միասիւն: *Գիր՝* նստգիր (շեղագիր՝ 34ա—47ա): *Տող՝* 35 (խառն՝ 17ա—47ա): *Կազմ՝* շագանակագոյն կաշեպատ խուտարտ:

Վիճակ՝ բաւարար: Կազմի կաշին թափուած՝ միայն ծայրամասերը մնացած:

Նշանագիր. Սեփականութիւնը Հաճ է Շ. Նաթանիէլ:

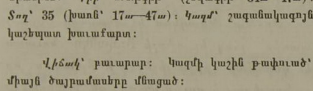

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1· 2ա—13բ [Թեղագիրք զանազան ցաւոց] — *Ազըզ ազրըլանաս չամը ինձէ եռնդամալը…* Ալքընեաղը սըրըգըր *թուզ բուհի ՝ տիրէմ… Թագի բրուհիպեթի քիւրենեանէ:*

14ա—բ Հեքիմարաներն ձանկը — 1· *Ինճի ազըզ ազրըսը իչին…* 121· *Ազըզ եարխինէ քօղ* (Ա· գրիչ)։

2· 15ա—22բ Նամակ ցաղագս էօլերայի — *Եաք քաալէ հազրէքլէրի չէքքէլու /// բաահչահ ալէմ բէնա աուլեան ապտուլ Մէճիտ. խան էֆէնտիմիզ հազրէքլէրինին… պէյան վէ քաֆախլինէ պիր կէօնէ համէյի կէօրիւմէյէրէք պուէքաատ իւլէ իքթիֆա՞ օլունմուշտուր: Քէմտի էլ րէսալէ:* (Բ· գրիչ)։

– 25ա—6բ [Ցանկ] — 1· *Պէլ ացուէլուղու,* 2· *եիւրէք տալապլմասը…* 197· *Միտէ հազրմսըզլըղընա,* 198· *Թամիրաթ մաճունա:*

3· 27ա—45բ [Այլ դեղագիրք] — 1· *Պէլ ացուէլուղու* 2 *տիրէմ Քիւէմէնեի…* 207· *Նէֆէս տարլըլընա վէ պալղամ աէօքաիւրմէկէ… իքմէկլիսիր զայէք միւէսսիր պիր մուալիքէտիր* (Գ· գրիչ՝ շեղագիր, մանիշակագոյն թանաքով)։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

2ա ՝ԱՀ: (1844) *Ցունվար վէ Հէքիմարաներն պունա չէքիլմէսի* (Ցիչատակարան Ա· գրչի)։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՑԵՏԱԳԱՅԻ

1· 1բ 1959 *Նուէմբեր* 14 *այս դիրքը որ մօրս յիշատակն է, կը նուիրեմ Շաւարշ Նարդունիին:* Բարիզ, 32 *բիւ Դրէվիզ, Բարիզ* 9:

2· 47ա (Ցիչատակարան վերեւի նուիրատուի՞ն) *Մենք* Ատաթագարէն 1912 *անցանք* Արմաշ գացինք: Երբ Արմաշ մօտեցանք[ը] *ժանտարմա մը դիմացնիս ելաւ, ըսաւ որ պարապ տեղը մի երթաք, ներս չի պիտի առնեն, քօլէբա կայ, քարանձիներ է… մեր ազարակը ըլմտակոցեին, Մայիս* 27 *եւ Յուլիս* 12–*ին,* 1944:

216

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆՑ ԵՒ ԱՌԱԿԱՑ

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՌՄՂԵ — 1846

Թերթ՝ 102. դատարկ՝ 1ա, 53ա—5բ, 96ա—102բ: *Գրակ*՝ 6×18 (Ա–Բ 19, Գ 17, Ե 16, Զ 13): *Նիւթ*՝ թուղթ: *Մեծութիւն*՝ 20,8×16,2: *Գրութիւն*՝ միասիւն: *Գիր*՝ շեղագիր: *Տող*՝ 22: *Կազմ*՝ մութ սրճագոյն կաշի: *Պահպանակ*՝ 5-ական թերթ սկիզբը եւ վերջը:

Վիճակ՝ բաւարար: Լուսանցքները խոնաւութենէ վնասուած, կարգ մը թերթեր զմելիով պատըռուած, կազմը վնասուած:

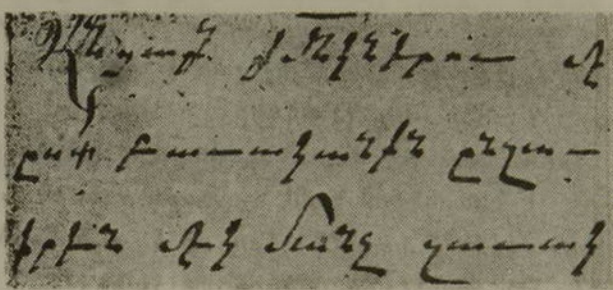

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. 2ա—52բ Մանուկ տղի պատմութիւն: Առածալից իմաստիւք միտք պատմութեանս յայս իմաստ ամփոփին, թէ անդ երկիցեն ուր ոչ իցէ երկիւղ... — *Անցած ժամանակներու մէջ կայ որ մէկ մարդ ըստ բաւականին ընչաւէտ ըլլալով կու կարգվի, իրեն մէկ մանչ զաւակ կու ծնանի... իր կեանքը Թագուհիի հետ խաղաղութեամբ վարելով ընկալան ամենեքեան զկենացն զվերջ*:

բ. 56ա—85բ [Պատմութիւն Ազնիւ տղուն]: Այնպէս կսվի, թէ աղէկութեան դէմ գեշութիւն կու գայ, լաւին ընողին ալ գլխուն խեր չեր գար... — *Կըսվի անանկ, թէ առենով շատ հարուստ անուանի եւ շատ պատուի տէր մարդ մը կար, որ մէկ Թագաւորի խասսար սալթանաթ ունէր... իւր կեանքը սստուածպաշտութեամբ վարելով, այս իւր վարքը եւ գործքը մեզ խրատ եւ օրինակ Թողլով ի պարըս համբերող երջանկաց մնալով գովեցաւ յընթերցողաց*:

գ. 85բ—8բ Հանդէս փառաշուք թագաւորական ժողովոց, որ ի տես ցուցանի Ազնիւ տղային — *Հանդէս աղջկան ընդ Թագաւորին / Ափշեցոյց զմիտ Ազնիւ տղային... / Զօր կապեցին իսկ պնդագոյն, / Զին եւ զերին ի մահ եառուն*:

2. 89ա—95բ Առակք

ա. 89ա—բ Զամչցօղ մարդը ռէզիլ ալ ըլլայ նէ կը խնդայ — *Մէկ օր մը, քանի հոգի մէկ տեղ կեօլի մը քենար նստէր կուտէյին եւ կը խմէին...*

բ. 89բ Աղուէսը — *Մէկ օր մը աղուէսի մէկը անօթի ծարաւ, սատին անդին կը պտտէր, լեռները ժուռ կու գար որսի համար...*

գ. 90ա Մկները օր մը *Թօփ եղած միւլէվերայ ըրին, Թէ այս ինչ է հալն, որ այս աշխարհի մէջ ամէնուն վախ ունինք...*

դ. 90բ—2ա Կարդալու աշնա եղողը եւ գիտուն երեւօղը անդիի աշխարհքը ծեծին շատը ան կուտէ... — *Օր մը լեառն մէկուն վրայ Գ անասուն իրարու պատահեցան՝ մէկը խուրտ, մէկը Թիլքի եւ մէկը ջօրի...*

ե. 92ա Պազի մարդ մարդը իր փայտային համար կուզէ. օրինակի համար — *Աղային մէկը իր տղան կը կարգէր, մեծ հարսնիք ըռնեց...*

զ. 92ա—բ Խենդին հացը խելացիին փորն է. մտիկ ըրէ — *Մէկ օր մը խառղային մէկը մըսի մը կտոր բերանը առած ծառի մը վրայ կանգնէր...*

է. 92բ—4բ Պզտիկ մարդը մեծ երազ տեսնայ նէ առանց վտանգի չի ազատիր. մտիկ ըրէ — *Առիւծին մէկը լեռները պըտըտել նիքէն, մէկ խուռտի ըռաստ կու գայ...*

ը. 94բ Մէկ օր մը *փիլիսոփային մէկը տաքուն չի դիմանալով լեռները ելեր սէրին տեղերը կը պըտտէր գլուխն բաց...*

թ. 94բ—5ա Տէրտէրները կիւմիւշ կեօզ կըլլան, որոյ փորձն է — *Տէրտէրին մէկը իր ծուխին մէկուն հետ կեյլայ լեռները պըտտելու...*

ժ. 95ա—բ Սէփայ քշօղին եոտքը ճէփայ է, մտիկ ըրէ — *Մէկ օր մը էշէկին մէկը իրեն տղին հետ բեռ կը կրէյին... մեր մահուամբը բեռան տակը մեռնինք ու ասոնց պէս չըլլանք*:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

52բ *Աւարտեցաւ Պատմութիւն Աքլոր եղբօր եւ վաճառականի ի* 1846, *Հոկտեմբեր* 9, *ի* Կ. Պօլիս *ի Մայր դպրատան*...:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՅԻ

96ա *Այս գիրքը կը վերաբերի* Վ. Հ. Երամեանին: 1901, *Փետր*. 12, Իսկիւտար, Կ. Պօլիս, Ռօպէր-*Գօլէճ*:

217

ԱԽԹԱՐՔ

ԺԸ — XVIII

Թերթ՝ 78. դատարկ՝ 1ա, 32ա—3ա, 77ա—8բ: *Պրակ*՝ 4 (7+23+18+28) *Նիւթ*՝ թուղթ: *Մեծութիւն*՝ Ա 16,8×11,5: Բ 17,8×13,5: Գ 18,6×13: Դ 16,2×11,6: *Գրութիւն*՝ միասիւն: *Գիր*՝ նոտրգիր: *Տող*՝ խառն: *Կազմ*՝ կաշի:

Վիճակ՝ բաւարար: Դատարկ թերթերուն վրայ արաբերէն տառեր եւ թուանշաններ գրուած:

ԾԱՆՕԹ. *Գնուած է* 1978 *թ.*: *Մատեանս չորս տարբեր ձեռագրերով կազմուած է*:

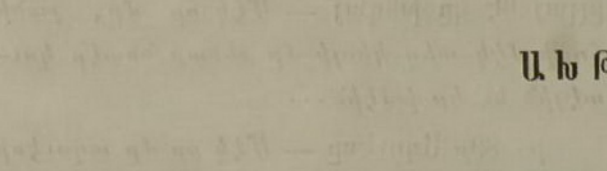

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա. 2ա—3բ Գիր վասն կատղած — *Լուսնին առջի չորեքշաբթին գրէ փէսին աչ բազուկէ... եւ դիտացիր թէ դիրըն որ է, այն Գ տունն*:

2. 4ա Եթէ կամիցիս գիտել զհիւանդն մահու է թէ կենաց — *Կալ զանունն հիւանդին... թէ Գ մընայ, առնէ Աստուծով լաւանայ*:

3. 4բ—8ա [Վիճակացոյց ի վերայ ԺԲ կենդանակերպից] — *Խոյն. Ով մարդ, լոյսն ահագին փառաց եւ շարվեղն անըվաղ ծագեսցէ ի վերայ քո... բարի լինի քեզ, կամավն Աստուծով*:

Բ. 9ա—31բ Յաղագս ըրամին գիտութեան զտանցն բաժանման զին չ թալուխ ունի եւ զինչ իրաց հեօքիւմ առնէ — *Առաջին տունն լէհեան է արողջութիւն անցին դուշակէ... որ մէկ մի գայ հարցանէ աղայէ պարօնէ ու թագաւորէ ահ ունիմ... ապա թէ մունթազիչ լինի, յոչ չար եւ ոչ բարի*:

Գ. 33բ—49բ [Ռամգիրք] 34ա Ցանկ: 34բ Դուրըն թէ սէր ունի մարթըն իմ հետ թէ չէ հոս պէյան կանէ — *Զարկ ըռեմըն եւ հան մէկէն ի տասնէն կերպ մի եւ այն ելած կերպէն տասնեմեկէն կերպ մի հան*...

Դ. 50ա—76բ [Ռամգիրք] Դուրըն իմանալոյ զտեղըն կամ զկողմըն տէփինէին— *Ցեփ (երբ) տէֆինէի հարց էնէ զարկ ըռէմըն եւ առ Ա, Դ, Է, Ժ եւ արայ մայր... վասն առէօրի գըրես հացի կերցենես ավրել ուզել պարիլու, սաուաթայ, դառասու ուտ ղուուլթ*:

> 58բ «*Զոր ինչ գերէցինք ի պատվական տօյմարի մերում, որ մակայգերեցաւ համաձայնութիւն հնկետեսակ ամսոց եւ տէպէցաւ յամի Տեառն* 1699, *յԱմստրդամ քաղաքի. այսքան առ այս այստ եւ աժմէ բաւեսցի, եւ այսըր ամենայնի ճըշմարիտն է միայն Աստուած գիտէ*»:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՅԻ

1. 78ա *Հայոց թվին* [illegible] (1735/6-*ին Նեէնբերի* [illegible] (26)-*ի շաբաթ իրունկուն* Եղիսաբերթ *մարս առ Աստուած փոխարկեաց հոյգին*:

2. 78ա *Տաճկաց սէնէին* [illegible] (1799) *ամիս Սեֆեր* [illegible] (8)-*ին*, *ես*՝ Սեբաստիացի Գալուկի *որդի*՝ Պետրոսըս Ըստանպօլցի *Քարէխի որդի* Նիկողոսի *հետ Թութունճու*... (*անընթեռնելի*) *Գ-շաբթի քիշեր խուլուխէ միատեղ պառկեցանք*:

218

ԳԻՐՔ ՍՈՂՈՄՈՆԻ

ԺԸ–ԺԹ — XVIII-XIX

Թերթ՝ 24. պատարկ՝ 1ա—5բ, 22բ—4բ: *Գրակ*՝ 3×8: *Նիւթ*՝ թուղթ: *Մեծութիւն*՝ 17×12,2: *Գրութիւն*՝ միասիւն: *Գիր*՝ նօտրգիր: *Տող*՝ 18: *Պահպանակ*՝ 5-ական թերթ սկիզբը եւ վերջը:

Վիճակ՝ բաւարար:

ԾԱՆՕԹ. Գնուած է 1978 թ.:

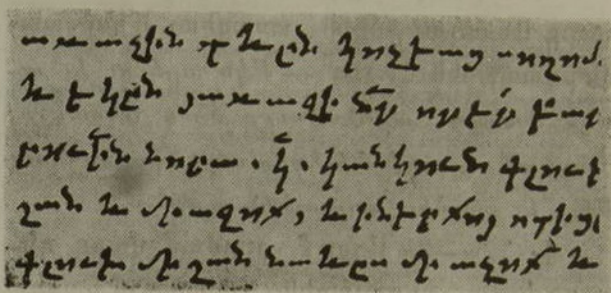

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

6ա—27ա *Առաջին դեւըն կոչեաց Սողոմոն եւ եկըն յառաջի նորա, որ էր բարձրութիւն նորա Կ կանկուն, գլուխն՝ չան, եւ մի աչոք... որպէս արար Սողոմոն իւր դատերին եւ զամենըն գըրել ետուր եւ եթող յիշատակ ի մեջ յաշխարհի, որ է ճշմարիտ փորձած է: Վերջըն Աստուծով:*

Պահպանակներուն վրայ արաբական թիւերով ծածկագրութի՞ւն:

219

ՀՄԱՅԻԼ

ԺԸ — XVIII

Նիւթ՝ թուղթ :*Մեծութիւն*՝ 395 (3մ. 95սմ.)×8: *Գիր*՝ նօտրգիր:

ԾԱՆՕԹ. Նուէր՝ Պէյրութաբնակ Յակոբ Պէրպէրեանի կողմէ, 20, 4, 1982 (տե՛ս Նամականի Մատենադարանի 215/82):

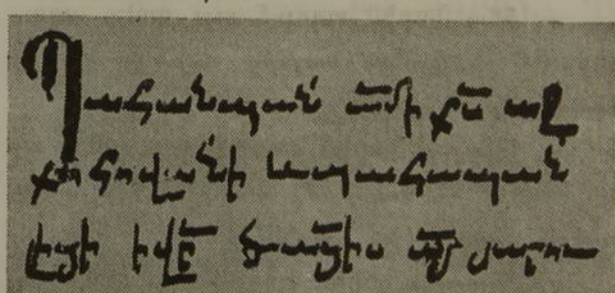

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. [Ներսիսի Շնորհալւոյ՝ Հաւատով խոստովանիմ] — *Անեղ բնութիւն... Փառաւորեալ Տէր...*

2. Գրիգորի Նարեկացւոյ

ա. Աղօթք պահպանութեան [Բան ԽԱ]— *Որդի Աստուծոյ կենդանւոյն...*

բ. Աղօթք... [Բան Ձ]— *Ընկալ քաղցրութեամբ... բարեխօսութեամբ սրբոյն Նարեկացւոյն հայրապետին օգնական եւ պահապան լինի ծառայիս Աստուծոյ:*

գ. Աղօթք... [Բան ՂԴ] — *Աստուած յաւիտենական բարերար...*

դ. Աղօթք... [Բան ԻԸ] — *Արդ, այսքանեացս անբաւից...*

3. Աւետարան ըստ Մաթէոսի — *Եւ շրջէր Յիսուս ընդ ամենայն կողմն Գալիլեացւոց... եւ բժշկեաց զնոսա:*

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

ա. Պահապան ամենայնի Քրիստոս, աջ քո հովանի լիցի ի վերայ ծառայիս Աստուծոյ Յարութիւն *ի տուէ...*

բ. Փառաւորեալ Տէր, ընկալ զաղաչանս ծառայիս քո Յարութիւն...

գ. Աստուած յաւիտենական... (վերջ՝) աջ քո կնքեսցէ զԱկոբն, *վասն զի գթած եւ ողորմած անուն քո կոչեցեալ ի վերայ ծառայիս Աստուծոյ* Ակոբին..

220

ԹՈՂՈՎԱԾՈՅ

ԺԷ–ԺԸ — XVII-XVIII

Թուք՝ 112։ *Գրակ* Ա–ԻԲ×8 (Ա 6, Ը 4, Ծ–ԺԳ, ԺԷ–ԺԸ չԻԲ, ԺԹ 2, ԺԶ 5, ԻԲ 7)։ *Նիւք*՝ քուզք։ *Մեծութիւն*՝ 15×10,3։ *Գրութիւն*՝ միասիւն։ *Գիր*՝ Ճօտրգիր (գրչափոխութեամբ՝ 58ա–111բ)։ *Տող*՝ 21/27։

Կիսախորան՝ 1ա։ Զարդագրութիւն՝ բոյնագիր (1ա)։ *Գոյներ*՝ կարմիր, կապոյտ, դեղին։

Վիճակ՝ անբաւարար։ Կազմը չքիւ հայհոյուած բլլալով, իւրաքանչիւր պրակ առանձին է, գործածութենէն ծայրերը սեւցած, երբեմն բանաւոտած։

Ծանօթ. Անփականութիւնը եղած է Գարեգին Ա կրօ-

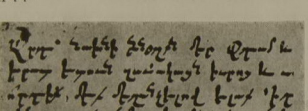

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1 · 1ա—23ա Թժշկութեան Աւետարան ըստ Մատթէոսի, Մարկոսի, Ղուկասու, Յովհաննու։ 23ա—8բ Խաչելութեան Աւետարան ըստ···։ 29ա—31բ Հանգստեան Աւետարան ըստ···։

2 · 32ա—49ա Մաղթանք զօրաւորի սքբ–ոյն Գրիգորի Նարեկացւոյն

ա · 32ա—5ա Բան Գ — *Տէր իմ Տէր՝ տուիչ պարգեւաց···*

բ · 35ա—7բ Բան ԺԸ — *Արդ, ես ծնունդս մեղաց···*

գ · 37բ—40ա Բան ԻԸ — *Եւ արդ, զո՞րս յայտնեցից···*

դ · 40ա—1ա Բան ԻԸ — *Արդ, այսքանս ասացս անբաւից հրաշից հանդերձիչ···*

ե · 41ա—3բ Բան ԼԲ — *Եւ արդ, ես յեանեալս ի նախադրութեանց արժանաւորացս···*

զ · 44ա—բ Բան ԽԳ — *Բժշկական կրթականութեան ամենափարճ հնարաւորութեամբ···*

է · 44բ—7բ Բան Ղ — *Բարեբանեալ Աստուած երկնաւոր···*

ը · 47բ—8բ Բան Ղե — *Արեգական արդար հառագայթն օրհնեալ···*

թ · 48բ—50ա ԲԱՆ Զ — *Եւ արդ ի վերայ այսքանեաց յուսահատութեանց···*

3 · 50բ—1բ Աղերս եւ պաղատանք առ սուրբ Աստուածածինն, ասացեալ Մեսրոպայ վարդապետին Հայոց — *Ահն արեւու եւ աթոռ փառաց ամենասուրբ ծնող Աստուծոյ Մարիամ··· արժանի եղեց տալ նմա օրհնութիւն եւ պատիւ, զոր ունին այժմ···*։

4 · 52ա—3բ Աղօթք յորժամ մարդ դիժարի ի ժամ հոգեվարին, հանապայն կարդալ զաղօթս ի վերայ հիւանդին — *Տէր Աստուած զօրութեանց մեծ եւ ահաւոր եւ զարմանալի··· սրբեա զաս եւ ընկալ, զի օրհնեալ ես յաւիտեանս։* ամէն։

5 · 53բ—5բ Աղօթք զօրաւորք սրբոյն Գրիգորի Նարեկացւոյն, որ է ընթերցանելի ի ժամու հոգեվարութեան··· Բան ՀԳ—*Թագաւոր բարձրեալ հզօր ահաւոր··· երկիւ եւ այսօր, եւ յաւիտենից յաւիտեանս։* ամէն։

6 · 55բ—6ա Աղօթք ոսկերերացի առ այս գտէր աղաչեսցուք — *Աստուած յաւիտենական ոչ ապաւեցեր զազգս մարդկան···*

բ · 56ա Նորին աղօթք այլ գտէր աղաչեսցուք — *Որ ամենայնիւ այսոց պիծոց ապաւեցեր···*

գ · 56ա—բ Նորին աղօթք այլ գտէր աղաչեսցուք — *Կարդամբ առ քեզ Տէր ամենակալ, բարձրեալ անբննելի···*

դ · 56բ—8բ Նորին աղօթք այլ գտէր աղաչեսցուք — *Արդ, գաստուածային սուրբ մեծ սոսկալի եւ զանապատ անուանակոչութիւն··· առ ի արժանացուցանել զնա անապական եւ երկնաւոր սոսկալի խորհրդոց իւրոց, եւ մխաւրել···* (*չար· թախտած*)

7 · 59ա—67ա Աւետարան ըստ *Մատթէոսի, Մարկոսի, Ղուկասու, Յովհաննու* (*հատուածք*)

8 · 67ա—8ա Երաւ Յօհաննու վարդապետի երկակցաց··· : — *Ամէնատես դիտութեամբ հօրն երկնաւորի որդեգրութեան*

շնորհօք կոչեցեալք Մխածնի որդւոյ նորա… վասն հաւատոյ քրիստոնէութեան գործոց բարեաց մերոց․ ամէն։

9․ 68ա—71բ Խրատ ըստ կանոնի հրամանի ասացեալ է [Ներսիսի կրդ․ի] — *Բազմագիմի են շնորհք եւ խնամք բարերարին Աստուծոյ… եկի ի Բերիայ ի ՌՂԸ* (1649) *ամին եւ ըստ կարեաց իմոց վկայութեամբ սուրբ գրոց եւ կանոնաց ուղղեցաք ըստ հարցն աւանդութեանց․․ եպիսկոպոսաց այս է պատուէր իմ, զի մի յափշտակեսցեն զաւհման ընկերին…*

10․ 72ա—5ա Կանոնքն ցոյց կու տայ — *Արուագիտաց եւ անասնագիտաց եւ որ ընդ կինն որպէս սոդոմայեցիսն գործէ զմեղս… եպիսկոպոսին հրամանքն այս է կանոնք գրած*։

11․ 75բ—8բ Կանոնք եղեալ վասն ժամարարացն սուրբ հարցն — *Եթէ որ զրանն մոռանայ խորհրդին, կրկնէ զայն տեղին Գ․ անգամ… որ զխւրեանց մեղքն չի յիշվիր պատարագին որ կու մնայ ամայի*։

12․ 78բ—94բ Խոստովանութիւն, զոր ասացեալ են սուրբ հարքն օրինադիրքն հաւատոյ [հանդերձ բացատրութեամբ] — *Մեղայ ամենասուրբ Երրորդութեան…*

13․ 94բ—104բ Խրատ նախաստեղծին — *Արդ, նախնի ծնօղքն մեր՝ Ադամ եւ Եւայ խրատ եւոն զաւակացն իւրոց… եւ ես հանդուցից զձեզ*։

14․ 104բ—9ա Պատմութիւն անկար պատմունանին Քրիստոսի, թէ ուստի է եւ կամ ո՞վ առաքեաց զնա Քրիստոսի․ Յօհաննու Ոսկեբերանի ասացեալ է — *Արդ, Օգոստոս Թագաւորեաց հռոմայեցւոց… ադաչէր զնա լինել ընդ նմա եւ նա եղեւ աներեւեոյթ, որում փառք յաւիտեանս․ ամէն*։

15․109բ Պատճառ Յուդայի արծաթոյն— *Զայն արծաթն ի Բաբելոնէ մոգքն ընծայ բերին Յիսուսի… եւ եւուն Յուդայի որ զՔրիստոս մատնեաց*։

16․ 110ա—բ Պատճառ հարցն մերոց — *Զի՞նչ էր անուն հօր եւ մօր Աբրահամու… աստուածային տեսոյն արժանիս արասցէ․ ամէն*։

17․ 111ա—2բ [Մասն Մաշտոցի] Եւ թէ կամիս յետ Փարատեսցէին եւ կամ ի տեղի նորին ասա զաղօթս զայս — *Աստուած ամենակալ՝ արարիչ ամենայն արարածոց, որ առաքեցեր յաշխարհ զՄիածին որդիդ…* [Աւետարան] *Յարուցեալ Յիսուս առաւօտուն…* [Քարոզ] *Վասն հիւանդաց…* [Աղօթք — *Փարատեայ ըզցաւս… բարերար եւ բազում…* (*չար․ Թափուած*)։

221

ԲԺՇԿԱՐԱՆ, ԱԽՏԱՐՔ, ՀԱՒԱԽՕՍ

ՌՄԽԹ — 1800

Գրիչ՝ Կարապետ։ *Ստացող*՝ Ուսթայ Գէորգ։

Թերթ՝ 44։ *Պրակ*՝ Ա–Ե×12 (Ա 5, Գ 6, Ե 9)։ *Նիւթ*՝ թուղթ։ *Մեծութիւն*՝ 15×20,8։ *Գրութիւն*՝ երկսիւն։ *Գիր*՝ նօտրգիր։ *Տող*՝ 26/30։ *Կազմ*՝ շագանակագոյն կաշի։

Վիճակ՝ անբաւարար։ Կազմը քայքայուած, խոնաւութենէ խունացած եւ գործածութենէ մաշած։

ԾԱՆՕԹ․ Սեփականութիւնը եղած է Գարեգին Ա կրդ․ Յովսէփեանի։

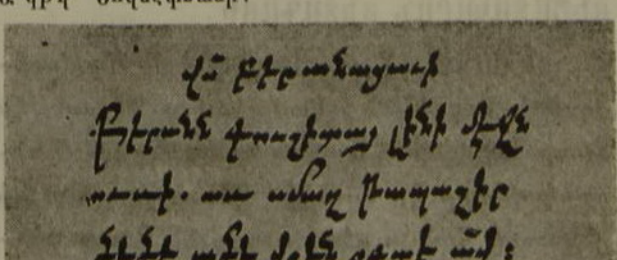

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1․ 1ա^1—23ա^2 Ախթարք կանանց — *Ցուլն եւ իւր աստղն զօհրան է աստցին իմաստնաւէրք… Տէր հան ի բանոէ զանձն իմ զոհանամ զանուանէ քումմէ*։

2․ 23բ—36ա^2 *Աղիւսակք*

3․ 36ա^2—9^2 *Հէքիմարան*

Ունի հետեւեալ դեղատոմսերը։

ա․ 36ա^2—բ^2 *Վասն հիւանդի զարն*

բ․ 36բ^2—7ա^1 *Վասն դեղ լաւանալոյ աչաց*

գ․ 37ա^1—ա^2 *Վասն ականջացաւի*

դ․ 37ա^2 *Վասն քամու զուլենջի*

ե․ 37բ^1 *Վասն ծծացաւի*

զ․ 37բ^1—8ա^1 *Վասն բերանացաւի*

է · 38ա¹—ա² Վասն դեղնացաւի
ը · 38ա²—բ¹ Վասն էրվածի դեղ
Ը · 38բ¹ Մահկամ չինելոյ
ժ · 38բ¹—բ² Որ մարդ տակն չուէ
ժա · 38բ²—9ա¹ Կինն որ մէջքն ցաւի
ժբ · 39ա¹ Վասն դոզար դելի
ժգ · 39ա¹—ա² Որոյ տունն սողնոտ լինի
ժդ · 39ա²—բ¹ Մալհամ չքելոյ բաց վիրաց
ժե · 39բ¹—բ² Վասն վիրաց որ ուչ դեղանեն վէրքն ուռչի
ժզ · 39բ² Եթէ մարդոյ վերայ չատ լուլինի
ի · 40ա¹—2բ² Հաւասիօս
Ունի հետևեալ Գիրքերը
ա · 40ա²—ա² Գիր Քարեհի եւաքարի
բ · 40ա²—բ¹ Պահպանութիւն հրեչտակաց
գ · 40բ¹ Գիր չարակին գլխոցն է
դ · 40բ¹ Գիր չար նիւթի եւ չար նագարի
ե · 40բ² Գիր ճանապարհորդի
զ · 40բ² Գիր քաղցրութեան
է · 40բ²—1ա¹ Գիր բախտի
ը · 41ա¹ Զինչ ցաւ որ մէջ անասնոց անկանի
Ը · 41ա¹—ա² Գին ըղլացաւի գրէ
ժ · 41ա² Գիր չքքի եւ էրկեքիկի
ժա · 41ա² Գիր ատամցաւի
ժբ · 41ա²—բ¹ Գիր ջերման
ժգ · 41բ² Գիր վասն կարմիր քամու
ժդ · 41բ¹—բ² Գիր մկան բերան կապելոյ
ժե · 41բ² Վասն խիթ կորելոյ
ժզ · 41բ² Զայս հրեչտակաց անուանքս գրէ հետ ցորնին թաղէ
ի · 41բ²—2ա¹ Ազօթք կարկտի
ժը · 42ա¹ Գիր զարհուրանաց երազի պահէ հետն
ժԸ · 42ա¹ Գիր վախվորի
ի · 42ա² Ազօթք վասն արենակապի
իա · 42ա²—բ¹ Զայս ազօթքս ասայ վասն դոզի դադանի
իբ · 42բ¹—բ² Վասն ճընճղկի բերան կապելոյ
իգ · 42բ² Զայս գիրս գրէ կախաւորի եւ գօլնջի

5· 43ա¹—4բ¹ Ցաղագս որպիսութիւն սաղմոսաց, զոր ցուցանեն զկատուածս Աստուծով — Ա՝ Ցովսէփ էառ զչորսն Աստուծոյ, նոյնպէս եւ դու ընկալցես··· ՁՈՎ՝ ուր երդալ կամիս, երդ, Տէր ընդ քեզ է (վերջինը՝ ՁՈ, անընթեռնելի է)

6· 44բ² Ցաղագս զանազանութիւն սաղմոսին զոր ու դեղ ու պիտանի — Ա՝ Վասն ծառի տնկելոյ ասես··· Վասն ատամցաւի ասես լաւ է:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԴՐՋՈՒԹԵԱՆ ԹԱՄԱՆԱԿԻ

ա· 23բ Զնչին Կարապետէս գրեցաւ, ի վայելումն ուսուայ Դէվզիճի:

բ· 39բ² Արդ, գրեցաւ զայս Հաքիմմաբան, Ախտաբք եւ Հաւախօսս ՌՄՈՒԹ (1800)ին, Ապրելի Ի (20) ումն, Ձեռամբն չնչին Կարապետիս՝ ի վայելումն ուսուայ Դէվզիճի, որ Դէլիման պօյախանան էր եւ ժամանակաւն Փիրդուլի խանին որ խոյ խան էր եւ մէկհրապկան նայիպ էր Դելիման Նրատեր եւ իսկզբան ազգս մեր յոյժ բազում մէկ հարկապահանձութեան վարէինք զկեանս մեր:

222

ՄԱՆՐԱՆԿԱՐՆԵՐ

Թերթ՝ 6· դաւառկ՝ 1ա, 2բ—3ա, 4բ—5ա, 6բ: **Նիւթ՝** Մագաղաթ: **Մեծութիւն՝** 13,3×9,5:

Մանրանկարչութիւն՝ Աւետումն Ս· Կուսի՝ 1բ, երկրպագութիւն մոգուցն՝ 2ա, Մուտք յերուսաղէմ՝ 3բ, Վերջին ընթրիք՝ 4ա, ընծայումն ի տաճար՝ 5բ, Ղազարու յարութիւն՝ 6ա: **Գոյներ՝** կարմիր, կապոյտ, ծաղիկագոյն, սեւ, կանաչ, սրճագոյն, մանիշակագոյն, ոսկեգոյն:

ՑԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՑԵՏԱԳԱՑԻ

(Ն· Մ· Օ· Տ· Տ· Գարեգին Ա· Կաթողիկոսին ուղղուած նամակով, Գէյբութէն Տէսթ կարապետ ց· Գացախեան սոյն Մանրանկարները կը նուիրէ Ձեռագրատանս, ի յիշատակ հանգուցեալ որդւոյն՝ ցարութիւնին: 6 Նոյ· 1948):

223

ԱԻԵՏԱՐԱՆ

ՍԱՂԻԿ

ՅՁՁԴ (ՉԻԵ) — 1276

Գրիչ՝ Թէոփիլէ· *Ծագումդ՝* պապա Մեսոփան· *Մասցող՝* Պաւէ կր·։

Թերք՝ 252· գաւառի՝ 222բ· 251բ։ *Գրակ Ա–ԼԱ×*ՙ (Ա 7, Բ 6, Իէ 7, Իէ–ԻԲ–ի միջեւ յաւելեալ պրակ մը 10, ԼԱ 6)։ *Նիւ՝ թուդր*։ *Մեծութիւն՝* 24.4×16.3։ *Գրութիւն՝* միասիւն։ *Գիր՝* բոլորգիր։ *Տող՝* 23։ *Կազմ՝* շագանակագոյն գրաշրջազարդ կաշեպատ տախտակի· 252բ՝ ոսկեզոյն բանուածքով կապոյտ մետաքս փակցուած է։ *Վիճակ՝* 3 թերթ վերջը՝ *Լուսանցակորուստ՝* կարմիր։

Մատենադարանը՝ հայերէնագրաց 1բ, Տիրամայր՝ 58բ, Քրիստոս՝ 97բ։ *Գլխագլուխ՝* 2ա, 59ա, 98ա, 163ա։ *Լուսանցագրութիւն՝* բուսական (սակաւ)։ *Շարադրութիւն՝* հանգուցագրիր (սակաւ)։ *Գործիք՝* կարմիր, դեղնել, կանաչ, սեւ։

Վիճակ՝ բաւարար։ Թերթուկի խումացած, առաջին երկու պրակներէն չորս թերթ վերստին ընդօրինակուած, կարգ մը թերթեր կազմէն անջատուած, դասաւորի թերթերուն վրայ գրչախթերներ կատարուած։

Ծանօթ. նուէր՝ Գանատարնակ Մաղաքիա Պայաճեանի կողմէ, 7, 17, 1983։

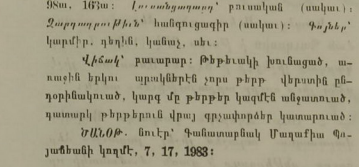

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա· 2ա—211բ *Աւետարան*

1· 2ա—58բ *Աւետարան բատ Մատթեոսի*· *Նախադրութիւն*։

2· 59ա—97բ *Աւետարան բատ Մարկոսի*· *Նախադրութիւն*։ (*Վերջեր ունի ԺԶ* 9–20)։

3· 98ա—162ա *Աւետարան բատ Ղուկասու*։ *Նախադրութիւն*։

4· 163ա—211բ *Աւետարան բատ Յովհաննու*։ *Նախադրութիւն*։

Բ· 213ա—51ա [*Աւետարանացոյց*]

1· 213ա–բ Շարաթ Ա սուրբ պահոցն եւ Է յիշատակ սուրբ եւ մեծ մարտիրոս Թեոդորոսի· առաւոտուն Աւետարան Լուկասու — *Ասաց Տէր· Զգոյշ կացէք…*

2· 214ա—8բ Մեծի հինգշաբթի երեկոյ ի սուրբ պատարագն· Աւետարան Մատթէոս — *Ասաց Տէր· Գիտէք զի յետ երկուց աւուրց…*

3· 218բ—22ա Սուրբ եւ Մեծի ուրբաթին երեկոյեան Աւետարան բատ Մաթեու — *Ի ժամանակին յայնմիկ խորհուրդ արարին…*

4· 223ա—51ա Սկիզբն Աստուածով Յուցակիս բատ կարգին Հռոմոց, որ յիմաճի Աւետարաւճ, բատ իւրաքանչիւր աւուրն պատշաճի — *Կիրակէ մեծի եւ սուրբ Զատկին· Աւետարան բատ Ճոհան գլուխ Ա… աւուր առաքելոյն Անդրէի … եւ կեցուցանել զկարապետն*։

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

ա· 58բ *Ահա Պաւէ վասն խիստ եւ փառաւոր փափաքին քո բազում աշխատութեամբ կատարեցի զառաջին գլուխ սուրբ Աւետարանիս, ամիս Յունիս Գ (3) սկիզբն եւ ի ԺԶ (16) վճարեցի· յիշեա ի Տէր*։

բ· 97բ *Ահա Պաւէ վասն ցանգութեան քո կուրացել աչաւք եւ պակասել խեղճ գրեցի եւ գմիւս այլ գլուխս Ցուխս Իէ (27)*։

գ· 108բ *Եղաւ կնս Աւետարանիս ի փառս Քրիստոսի յամսեանն Յունիս ԼԱ (31)*։

դ· 162ա *Զրադմամէդ Թեօփիլէ՝ անփէչ դպիչ եւ գծնողան եւ գեղարան եւ զգաւական իմ յիչեցէք ի Տէր· եւ որ յիշէ, յիշեալ լիցի ի Տէր· ամին*։

ե· 162ա *Ահա Պաւէ եւ գմիւս այլ գլուխս աւարտեցի յԱզատաստս ամոյ ԺԵ (15)· յիշեա ի Տէր*։

զ· 211բ—2բ, 252ա *Փա՛ռք… Որպես աւտարն որ տեսանէ յատարութիւն յիւր գաւառն, նոյնպես գրողն փափաքի յորժամ գրոցն տեսանի գվերջ եւ գվճարն կատարել։ Ցարագաւարճ, երկնաշունչ, մչտադատարիթ, աստուածազան ներկաւուն բանիցդ ի փոքու մատենիս եղե ջանացող գծել մեզապարտ գրիչս Թեօփիլէ աստանուն կրօնաւոր, վասն փափաքանաց եւ խնդրոյ գաւակի իմոյ Պաւլեի քահանայ կրօնաւորի…//212բ Որում փափաքեալ ուղղափառ քահանայ կրօ-*

նաւոր պապա Պաւլէ զաւակ իմ ըստ մարմնոյ խնդրեաց զսա անկեղծ գրել ի քարտէզի յեղեալ. իսկ ես վասն աղետոյ եւ վասն խնդրոյ նորին եւ փափաքանաց, տկարացեալ, ծերացեալ, չար կենաւք պակասեալ յուժոյ եւ ի լուսոյ եւ ի խելաց, յաւժարութիւն միայն կալեալ գրեցի զինչ կարցի, աղնականութեամբ եւ կամեցողութեամբ եւ ազաւթիւք եղբաւր իմոյ ըստ մարմնոյ եւ հայր հոգւոյ մեծ ճգնաւորի՝ սուրբ քահանայ կրօնաւոր պապա Նիկաւղա:

Վասն խոչորութեան եւ անփէջ գրիս եւ նուաստ եւ մեղապարտ եւ անարժան ստացանուն կրօնաւորի Թէօփիլի ծառայ եւ ծնողաց եւ եղբարց եւ զաւակաց իմոց աղաչեմ զամենեսեան առ ով եւ հանդիպի սա ողորմութիւն հայցել ի Քրիստոսէ, եւ որք հայցէք զողորմութիւն վասն մեր. եւ ձեզ եղիցի զնոյն գտանել ի Քրիստոսէ, որում վայելէ փառք յաւիտեանս. ամէն:

Գրեցաւ յաւագարդ սուրբ Աւետարանս յերկիրս Սաղիկ, ի յանապատիս կոչեցեալ Ժզլիկ, ընդ հովանեաւ սուրբ եւ մեծ անա-// պատաւոր ճգնաւորի սուրբ Օնօփրիու, ընդ իշխանութեամբ քրիստոսասէր եւ բարեպաշտ պարոնի մերոյ չահնշահ վասիլիու Ղաւրասա, զոր Քրիստոս Աստուած խաղաղութեամբ անփորձ պահեսցէ հանդերձ քրիստոսապսակ ամուսնոյ եւ աստուածատուր զաւակաց իւրոց եւ եղբարց. ամէն:

Գրեցաւ ի Թվականութեան ՉԻԵ (1276): Ամիս Սեփտեմբրի աւր առաջին աւարտեցաւ, զոր սկիզբն արարեալ է սորա Յուլիս Գ (3) եւ աստ վճարեցաւ ի փառս Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ, որ է աւրհնեալ յաւիտեան:

Գրեցաւ սա Պաւլէի զաւակի իմոյ, այլ ոք ոչ ունի իշխանութիւն, նորա է:

Յիշեցէք ի Տէր զհոգեւոր եղբայրն մեր սուրբ քահանայ կրօնաւոր՝ պապա Մեստոփան, որ եղեւ աւգնական եւ զարդարեաց զսա իւր գլխագրեր հանդերձ ծաղկամբք եւ կազմել զարդարեաց, Աստուած զինք զարդարէ եւ զծնողսն իւր. ամէն:

Յիշեցէք ի Տէր եւ զհոգեւոր քոյրն մեր զԹումաիտի հաւատաւոր, որ շնորհեց զգին թանաքիս. Աստուած ողորմի իր հոգոյն. ամէն:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՅԵՏԱԳԱՅԻ

1. 162բ Ձյետին կազմոյս յիշեցէք ի Տէր զՅախիեարն եւ զծնողսն իւր Զահլիեարն եւ զՆիկարն եւ զդուստր նորա զԽուտանն եւ Աստուած յիշէ զձեզ ի բարին:

Կազմեցաւ Աւետարանս ձեռամբ անարժան Պաւղոսիս ի Թուիս ՋԻԷ (1478) եւ որք կարդաք յիշեցէք ի Տէր եւ Աստուած յիշէ զձեզ յիւր սուրբ արքայութիւնն. ամէն:

2. 162բ Ձվերջին կազմոյս Սարգիս վարդապետ աղաչեմ յիշել յաղաւթս ձեր սուրբ ընթերցողք ի դառն ժամանակի որ չար սովին պատուհաս եկաւ ի վերայ աշխարհի, Աստուած խափանէ զնա. ի Թվիս Հայոց ՋԾԱ (1502):

3. 1ա Նուէր Արգաւոր Մատենադարանին Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան, ի յիշատակ հոմուապետական այցելութեան Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Գարեգին Բ Կաթողիկոսի՝ քաղաքն Թորօնթօ, ի 17երդ աւուրն Յուլիս ամսոյ Յ. Տ. 1983: Տրուփ ծառա Քրիստոսի Մաղաքիա Պօյանեանն ի Եղեգի գիւղ Խարբերդ նահանգիս Հայոց մեծաց, վասն ծնողաց մերոց եւ ամենայն հարազատաց: 7, 17, 1983 Օնթարիօ (Գանատա):

ՑԱՆԿԵՐ

ԵՒ

ՏԱԽՏԱԿՆԵՐ

Ա

Ա Ն Ձ Ն Ա Ն Ո Ւ Ն Ն Ե Ր Ո Ւ Ց Ա Ն Կ

Անձնանուններու այս ցանկին մէջ կը գտնուին 523 Ձեռագիրներու նկարագրութեանց ընթացքին յիշուած անունները, այբբենական կարգով, իսկ անոնց մէջ համանունները ժամանակագրական կարգով։ Փակագծի մէջ՝ տրուած է տուեալ անուններուն գրչագրական տարբերակները։

Իւրաքանչիւր անունի առընթեր յիշուած է մականունը կամ կոչումը, թուականը, պաշտօնը, գրչութեան վայրը եւ էջաթիւն ու սիւնակը։

Անուններու ժամանակաշրջանը ճշդելու գծով գրիչներու, ծաղկողներու, կազմողներու եւ ստացողներու, նաեւ անոնց պարագաներուն համար նկատի առնուած է Ձեռագրին գրչութեան թուականը. կաթողիկոսներու, պատրիարքներու, թագաւորներու՝ պաշտօնավարութեան շրջանը, վկաներու՝ նահատակութեան տարեթիւը, մատենագիրներու եւ այլ անձանց՝ ծննդեան եւ մահուան թուականները կամ ապրած դարաշրջանը։

Համանուններու պարագային, այն անունները որոնց ժամանակաշրջանը կարելի եղած չէ ճշդել, յիշուած են սկիզբը, կամ Ն. Ք. եւ Ա. դ. անուններէն ետք։

Տուեալ անունը երբ հեղինակ է, նախ բերուած են իր գործերը, ապա իր գործերու մասին եղած գրականութիւնը։

Խուսափելու համար կրկնութիւններէ, նիւթերու որոշ խմբաւորումներ եղած են, օր. Գանձ, Մեղեդի, Յորդորակ, Տաղ, Քարոզ, կամ՝ Ճառ, Ներբող, Քարոզ ի տօնի եւն.: Ի տարբերումն Գանձարանի Քարոզներէն, Ճառընտրի Քարոզները յիշուած են որպէս Քարոզ ի տօնի։ Միւս կողմէ, նոյն գործողութեան մասնակցած տարբեր անձանց անունները երբ գիրար յաջորդած են.— «ծախող ԲԲ. (Բարձրբերդու) Աւետարանի», գրուած է «ծախող...»։

Ա

Ա. Ց. Այվազեան, 1895 թ., գրիչ Ցից.ի — 95^2

ԱԲԱՄԵԼԻՔ, աշակերտ Երեմիա մրգ.ի — 63^2

ԱԲԱՍ

— հայր, Վարք — 470^1

— Ա. Բագրատունի՝ 928–953 թթ. — 66^1

ԱԲԳԱՐ

— Թագաւոր, Թուղթ առ Փրկիչն — 449^2, Պատասխանի Թղթոյն — 449^2, Յիշտ. — 2^2, 14^1–4^2, 19^2, 76^1, 390^1, 445^1–5^2, 448^2, Շարական — 118^1, 408^2, Պատմութիւն դաստառակին — 2^1, 40^2, Վարք — 52^1

— 1539 թ., որդի խօճա Ստեփաննոսի — 157^1

ԱԲԴԱ (Աբդաւ, Աբդօ)

— քհն., յաւուրս Մարտիրոսի, Վկյք. — 25^1

— եպս., յաւուրս Յազկերտ Ա.ի, Վկյք. — 23^1, 62^2

ԱԲԴԱ

— եպս., յաւուրս Յազկերտ Ա.ի, Վկյք. — 28^1, 65^1

ԱԲԴԸԼԱՑ ամիրա, ժ դ. — 25^2

ԱԲԴԻՇՈՅ (Աբդիշու)

— մկայ, յաւուրս Մարտիրոսի, Վկյք. — 24^2

— եպս., յաւուրս Յազկերտ Ա.ի, Յիշտ. — 361^2, Վկյք. — 28^1, 65^1

ԱԲԴԻՍՈՍ մկայ, Վկյք. — 20^2

ԱԲԴԻՍՈՒ մրգ., Վարք — 11^2, 48^2

ԱԲԴԼՄՍԵՀ (Աբդլմսեհ) մկայ, Յիշտ. — 34^1, Շարական — 408^2, Վկյք. — 33^1, 69^1

ԱԲԴՄԷԼԻՔ, խալիֆա Պղնձեայ քաղաքի — 420^2

ԱԲԴՕ — տե՛ս ԱԲԴԱ

ԱԲԵԼ — տե՛ս ԱԲԷԼ

ԱԲԵՂԱՅՔՆ Սինա լեառն, Վկյք. — 17^1, 54^1

ԱԲԵՆԷՐ Թագաւոր Հնդկաց — 70^2, 210^2

ԱԲԵՐԿԻՈՍ (*Աբերկոց*) եպս., յաւուրս Աւետիսեան, վարք — 8², 46²

ԱԲԿԼ (*Աբէլ, Աբել*)
— ազամարդի, ձիշտ. — 325², վասն կայենի եւ Աբէլի — 382²
— վրդ. Մխիթարեան, 1845 թ., ջերմուռած — 431²

ԱԲԼՈՄՈՂԱՄ — *տե՛ս* ԱԲԻՄՈՂԱՄ

ԱԲԻՄԱՔԱՐ (*Աբիմաքար*) քհն., յաւուրս Դաւիթ թագաւորի — 167², 206²

ԱԲԻՐԱՆ (*Աբիրոն*) սրկ., յաւուրս Դիոկղեթիանոսի, վկայ. — 11¹, 48²

ԱԲԻՄԵԼԵՔ (*Աբիմէլէք*)
— արքայ — 482²
— որդի Գեդեոն դատաւորի — 139²
— քհն., յաւուրս Դաւիթ թագաւորի — 143², 284²

ԱԲԻՄՈՂԱՄ (*Աբիսողամ, Աբիսողամ*)
— 12¹
— սրկ., Դ դ., գաղմ — 288¹, ձիշտ. — 17¹, 49², 100¹, վկայ. — 54¹

ԱԲԻՐՈՆ — 483¹

ԱԲՈՒԴԵՀՈՒՄ (*Աբուդեհոմ, Ապուդեհոս*) վկայ., յաւուրս Դիոկղեթիանոսի, վկայ. — 3¹, 41², 361²

ԱԲՈՒՄԱՀԱԼ *սուլթան*, 811 թ. — 43²

ԱԲՈՒՍԱՅԻԴ *թժիշկ*, ցաղագս մարդակազմութեան — 253¹

ԱԲՐԱՀԱՄ (*Աբրամ, Աբրհամ, Ապրահամ*)
— նահապետ, ձիշտ. — 2², 104², 107¹–7², 280², 290¹, 309¹–9², 315¹, 382², 384², 390¹, 448¹ 482¹–2², 483¹–4¹, 535¹, 537¹, վարք — 17², 52², 58²
— եպս. Արտուրի քաղաքի, վկայ. — 19², 56²
— Հռոմոմանոզ, 454 թ., ձիշտ. — 109¹, վկայ. — 13¹, 51¹
— եպս. Մամիկոնէից, ե դ., կանոնի — 480²
— վրդ., ե դ., ցաղագս փոդվոց — 198¹
— արդար, Զ դ., վարք — 9¹, 47¹
— Ա Աղբաթանեցի, կթգ.՝ 607–615 թթ. — 162²
— երէց, ժե դ., հայր Ուռհայեցի Ծովաննէս եւ բէյիր — 278²
— Աբգաթեցի (Ծածկագրութիւն) — 337¹
— յետ 1666 թ., գրէյ ճէյ.թ — 95¹
— Զէյէպի, 1670 թ., քրոյ Քոռ Ծովաննէս եպս.թ — 119¹
— երէց, ժե դ., սբրագրէյ — 368¹–8²
— 1703 թ., հօրեղբօրորդի Գրիգոր գրչի — 201¹
— Բ Կոչաթեցի, կթգ.՝ 1730–1734 թթ., սասյոդ — 294¹–4²
— Գ Կբևատացի, կթգ.՝ 1734–1737 թթ. — 472²
— 1779 թ., հայր Մխիթա վրդ. գրչի — 76²
— 1779 թ., ժե՛ հայր Մանուէլ սրդ.թ — 300²
— 1779 թ., որդի Մանուէլ սրդ.թ — 300²
— 1779 թ., քեռ պապ Մանուէլ սրդ.թ — 300²
— ԺԸ դ., հայր Յարութիւնի երէց գրչի — 171¹

ԱԲՐԱՀԱՄ
— Դուքան Տաքեւացի, պաթ. կ. Գալաթ՝ 1813–1815 թթ. — 239²
— (Տայբակապ), ժթ դ., ջերմուռած առ — 500²
— վրդ., Ե. վրդ., ժթ դ., Առաքելոց Շուժլուէ, Նամակ առ — 240¹, 244¹, 245¹

ԱԳԱԲԻ *առաք.* — 24²

ԱԳԱԹԱՆԳԵՂՈՍ (*Ագաթանկեղոս*)
— վկայ., 308 թ., վկայ. — 18¹
— Ե դ., Բան գեայէնէ — 250², ձիշտ. — 326¹, 447²

ԱԳԱԹԱՊԻ (*Ագաթապոս*) սրկ., վկայ. — 24², 61²

ԱԳԱԹԻ վկյհ., յաւուրս Դեկոսի, վկայ. — 19¹, 56¹

ԱԳԱԹՈՒՂԻ վկյհ., վկայ. — 6¹, 44¹

ԱԳԱԹՈՆԻԿՈՍ, *յաւուրս Մաքսիմիանոսի*, վկայ. — 2², 41¹

ԱԳԱԹՈՊՈՍ — *տե՛ս* ԱԳԱԹԱՊԻ

ԱԳԱՊԻ (*Ապափի*)
— վկյհ., Բ դ., վկայ. — 34², 70²
— վկյհ., 304 թ., ձիշտ.—25², վկայ.—24¹, 61²
— Մարգարեանց, ԺԸ դ., Քարզմանիչ՝ Գանձ յաղագս գոանեցոյ զօրինական գիսւոմն—190²

ԱԳԱՊԻՈՍ (*Ագապէ, Ագապիոս*)
— եպս. — 20²
— վկայ — 2¹
— վկայ, Բ դ., սրդի Եւսեսաքէոս վկայի, վկայ. — 5²
— վկայ, յաւուրս Դեկոսի, վկայ. — 22², 30²
— վկայ, 304 թ., ձիշտ. — 534¹, վկայ. — 2², 41², 42¹
— վկայ, յաւուրս Լիկինիանոսի, վկայ. — 10¹
— պապ Հռոմոյ՝ 535–536 թթ., վարք — 25², 62²

ԱԳՆԱՍԻՈՍ վկյհ., 304² թ., վկայ. — 32², 69¹

ԱԳՈՐԻԿՈՂԱՑՈՍ *դատաւոր*, յաւուրս Դիոկղեթիանոսի — 18²

ԱԳՈՐԻՊԱՍ *արքայ*, Ա դ. — 106¹, 529¹

ԱԳՈՐԻՊԻՆՆ — 31¹

ԱԴԱՄ
— Նահապետ, Խրատ — 543², ձիշտ. — 16², 53¹, 61¹, 83², 109², 159¹, 165¹, 198¹, 210¹, 215¹, 218¹, 251¹, 267², 294¹, 303², 322², 332¹, 333¹, 334¹–4², 337², 382¹, 385², 388¹, 390¹, 393¹–3², 304², 444², 445²–5², 463¹, 474², 482¹–2², 484¹–4², Գաստմոքիւն — 531², 535¹, վասն Ադամայ եւ Քրիստոսի — 379¹, վասն մահուան — 339², Մաքթակոպ — 531¹
— 1779 թ., որդի Մանուէլ սրդ.թ — 300²
— խոճա, 1779 թ., անեղբորդի Մանուէլ սրդ.թ — 301¹

ԱԴԱՏԻԿՈՍ — 3¹

ԱԴԴԷ *եպս. եգեսիոյ*, ձիշտ. — 115¹, 448², 450¹, վկայ. — 14², 51²

ԱԴՈՎՆ, *հայր Զաքարիա մրդ.թ* — 4¹

ԱԶՈՐՑՈՍ *վկայ, յաւուրս Մաքսիմեանոսի, Վկյբ.* — 7[1], 45[1]

ԱԶՕՐԻԱՆՈՍ (*Աճպրիանոս*)
— *կայսր* 117–138 *ՔՔ.* — 5[1], 24[2], 43[2], 61[2]
— *վկայ*, 310 *Ք.*, Յիշտ. — 110[2], Վկյբ. — 3[1], 41[2]

ԱՆՆՈՍ — 34[1]

ԱՁԱ *սրկ.*, Վկյբ. — 34[1], 61[1]

ԱՁԱՂՈՆ — *տե՛ս* ԱՂԱՂՈՆ

ԱՁԱՐ *Մոգաստանց*, 1686 *Ք.*, *սրբի ժէտ. Մարքոս* — 414[2]

ԱՁԱՐԻԱ
— *մին յերից մանկանց*, Վկյբ. — 14[1]
— *Ա. Զուգաւորչի*, *կՁդ. Կիլիկիոյ*՝ 1584–1601 *ՔՔ.* — 98[1]
— *Բ. Կարմաւեցի*, *կՁդ. Կիլիկիոյ*՝ 1677°—1683° *ՔՔ.* — 257[2]
— *Աբբատացի*, *ԺԷ դ.*, Համեմատական տախտակ — 444[1]

ԱԶԴԵՐԻՈՍ *վկայ* — 18[2]

ԱԶԻԶ, 1666 *Ք.*, *մաշ Վարհաքի* — 94[2]

ԱԶԻՈՍ *զօրական, յաւուրս Դիոկղետիանոսի*, Վկյբ.— 11[2], 49[1]

ԱԶՆԱՒՈՒՐ, 1735 *Ք.*, *եղբայր Սրապ ազգայի* — 122[1]

ԱՔԱՆԱՓԵՆՔ *նախ. Փիւռքոյ*, *Դ դ.*, Յիշտ. — 8[1], 107[1], 109[2], Վկյբ. — 33[1], 69[1]

ԱՔԱՆԱՆ (*Աքանաբոս*)
— *եպս.* — 27[1]
— *զօրական*, Վկյբ. — 16[1]
— *կիսաստրկատաց*, Վկյբ. — 31[2]
— *պարբ. Աւարտոյ*, Վարք — 63[1]
— *եպս. Տարսոնի, յաւուրս Վաղէրիանոսի*, Վկյբ. — 2[2]
— *եպս. Ազէքանդրացի*, 296–372 *ՔՔ.*, Դաւանաւորիւն — 189[2], Թուղթ առ Եսիկիոմոն եպս. — 303[2], Խոստովանաւորիւն — 471[2], Կանոնիք — 247[2], Հարցմունիք Աթանասի եւ պատասխանիք Կիւրղիոսի, 412[2], 498[1], Գաղտագս աստուածայնոյն մարմնաւորութեանն — 162[1], Վասն հաւատոյ — 162[2], Վարք Անտն եղբարցն — 17[2], Վարք թզքշոցն կերտողսն եւ ցոփանացն — 19[1], Յիշտ. — 31[2], 100[2], 140[1], 255[1], 309[2], 470[1], Վարք — 17[2], 54[2]
— *պրիւր, Դ դ.*, Վարք Կատարինէ կուսի — 23[2], 60[2]
— *սրկ., վկայ Ը դ.*, Վկյբ. — 12[2], 50[1]

ԲԲԱՆԱՒՈՒԻԱ, *կին Ազգանձիկա կրօ.*, Վարք — 18[1], 56[1]

ԱՔԱՆԱՒՈՒՈՍ — *տե՛ս* ԱՔԱՆԱՆ

ԱՔԵՆԱՁՈՐՈՍ *կր., յաւուրս Դիոկղետիանոսի*, Յիշտ. — 21[2], Վկյբ. — 13[1], 50[1]

ԱՒԱԴՆ — *գետառ Մխիթարայ Քաղաւորի* — 161[1]

ԱԼԵՔՍԱՆ (*Ալէքսան, Ալէքսան*)
— *Ղազարիանցից*, 1591 *Ք.*, *ծախող ԹԲ. Ա.Ե.—տաբանի* — 92[2]

ԱԼԵՔՍԱՆ
— *ԺԷ. Ամասիացի, վաղ քան* 1676 *Ք.*, *յետ. տաղող* — 124[2]–5[1]
— *պահնաճի*, 1691 *Ք.*, *տաղող* — 301[2]
— 1755 *Ք.*, *սրբի ժէտ. Թարէքիւնի* — 255[1]
— *ԺԸ դ., սրբի տ.Թուէնի Շերքանի* — 527[1]
— *ԺԷ., ԺԹ դ., Տայր Իսկուէի խաթունէ*—244[2]

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ *Քաղաւոր վրաց, ԺԸ դ.* — 293[2]

ԱԼԵՔՍԱՆԱՆՈՍ (*Ալէքսանոս, Ալէքսանոս, Ալէքսանոս, Ելէքսանոս, Էլէքսանոս*)
— *կամաւոր ազգաս, Ե դ.*, Վարք — 22[2], 59[2], 209[2], 353[2], 419[2], 469[1]
— (*Ելէքսանոս*), *ԺԸ դ., ազգական Եաշտաւոր կարգաւորի* — 300[1]–300[2]
— 1646 *Ք.*, *ամուսին Փայտի* — 352[2]
— *ոսկերիչ, ԺԷ դ.* — 94[1]

ԱԼԹՈՒՆ *Ամասիացի, ԺԶ դ., Նուէրատու* — 475[2]

ԱԼԻ, *ամիրա Մէսաւաղդոյոյ* — 70[1]

ԱԼԻՈՍ *սրկ., յաւուրս Դիոկղետիանոսի*, Վկյբ. — 26[2], 63[2] (*տե՛ս նաեւ Թադոպիանոս*)

ԱԼԻՊԱՐ *Առաջացի, ԺԷ դ., Տայր Գրիգոր ասկերչի* — 95[1]

ԱԼԻՊԻՈՍ (*Ալիպիոս*) *Աւետակեցի*, Վարք — 12[1], 49[1]

ԱԼԻՒԱՆՈՍ, ԱԼԻՒՏԱՆՈՍ — *տե՛ս* ԱԼԵՔՍԱՆԱՆՈՍ

ԱԼՊԵՐՏՈՍ *Մեծ*, (*ՅՆ. 1193 Ք.*), Ցաղագս գաղտնեաց կանանց — 503[1]

ԱԼՓԱՆՅՈՒ *ապաթաչա* — 193[1]

ԱԼՓԻԱՐ, 1528 *Ք.*, *սրբի Գաթարանի* — 354[2]–5[1]

ԱԼՓԻՈՆ (*Ալփիոս*)
— *վկայ*, 251 *Ք.*, Յիշտ. — 534[1], Վկյբ. — 26[1], 44[1]
— *վկայ, յաւուրս Դեկոսի՝ / Դիոկղետիանոսի՝*, Վկյբ. — 7[2], 45[2]

ԱՂԱԿՈՆՈՍ
— 27[2]
— *վկայ*, Վկյբ. — 28[2]
— *Եպս. Մելիտինէի*, 251 *Ք.*, Յիշտ. — 25[2] Վարք — 23[1], 62[1]
— *զօրական*, 303° *Ք.*, Վկյբ. — 27[1], 64[2]
— *վկայ, յաւուրս Լիկինոսի*, Վկյբ. — 30[1], 67[1]
— *Եպս. Մարմաշենեայ, Ե դ.*, Թուղթ Կիւրղի Աղէքսանդրացւոյ առ — 310[1]

ԱՂԵԼԻՆԱ (*Ալիլիյա*) *վկյհ., յաւուրս Դիոկղետիանոսի*, Յիշտ. — 30[2], Վարք — 67[1]

ԱՂԵՔՍԻՄԻՈՍ — *տե՛ս* ԱԼՓԻՄԻՈՍ

ԱՂԿԻՒԻՈՍ, *Դ դ., Բարսղի Գիր կանոնական առ* — 248[1]

ԱՂՆԾՈՍ *վկայ* — *տե՛ս* ՅԱԿՆԾՈՍ
ԱՂՈՒԻԼԱ — *տե՛ս* ԱԿԵԼԱ

ԱՂՒԻՊԱՆՈՍ *վկայ, յաւուրս Դիոկղետիանոսի*, Վկյբ.— 18[2]

ԱՂՒՒՆԾՈՍ — *տե՛ս* ՅԱԿՆԾՈՍ

ԱԿԻՓՍԻՄՈՒ (*Ակեփսիմաս*) *եպս. Հոռիքայ*, 376 *թ.*, Յիշտ. — 113², Վկյր. — 10¹, 47²
ԱԿՈՐ — *տե՛ս* ՅԱԿՈՐ
ԱՀԱՐՈՆ
— *եղբայր Մովսէս մրգ.-ի*, Յորդորակ — 157², Յիշտ. — 5¹, 236¹, 445², 483², Վարք — 17², 43²
— *սուլքան, Ը դ.* — 62¹
ԱՀՄԱԴ *խան, ԺԲ դ.* — 445²
ԱՂԱԶԱՐ
— *Թասաւաքարենց*, 1666 *թ.*, *գնող ԲԲ. Ասէ-տարանի* — 94²
— 1666 *թ.*, *Քոռ Ասէկի* — 94²
ԱՂԱՁՈՆ (*Ագաղոն, Ագազոնս*) *եպարքոս* — 32¹, 66², 67²
ԱՂԱՁԵԿ, 1716 *թ.*, *Հոգևոր որդի Խաչատնի* — 527¹
ԱՂԱՂԱՂ *Մարտիրոսեան*, 1972 *թ.*, *ամուսին Յուլիէ Մարտիրոսեանի* — 524²
ԱՂԱՄՏԻՆՈՍ *եպս.* — 3¹
ԱՂԵԿՍԱՆԴՐՈՍ, ԱՂԵՔՍԱՆԴՐՈՍ — *տե՛ս* ԱՂԵՔՍԱՆԴՐՈՍ
ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ (*Աղեքսանդր, Աղեքսանդրէ, Աղեքսանդր, Խակինաար, Խակինէր, Սգանդար, Սկանտար*)
— *Մակեդոնացի, Ն. Ք.* 356–323 *ԲՔ.*, *Արիստո-տելի ցաղագս առաքինութեան առ* — 296¹, *Արիստո-տելի ցաղագս առաքինութեան առ* — 296¹, Յիշտ. — ՀԲ, 49¹, 138², 193², 205¹, 270¹, 336², 395²–6³, Պատմութիւն — 492¹
— 19¹
— *Թեսաղոնիկեցի, յաւուրս Մաթաիմեանոյ*, Վկյր. — 20²
— *պար. Կ. Պոլսոյ*՝ 327–340 *ԲՔ.* — 9¹, 47¹, 63¹
— (*Խակինէր*) *Զաւգաւչենց*, **1591** *թ.*, *Ծախող ԲԲ. Ասեաարանի* — 92²
— (*Խակինէր*) *Պաղտենց*, 1591 *թ.*, *Ծախող…* — 92²
— (*Սգանդար*), *ՀՀտ. խոճա*, 1658 *թ.*, *աստացող* — 533¹, 535²–7¹
— *մրգ.*, 1698 *թ.*, *աստացո՞ղ* — 438¹
— (*Խակինէր*) *ԺԲ դ., Հայր Վանից Քերիչեի Խէրիզէի* — 237²
— *Ա Զուգայեցի, ԿԲգ.*՝ 1706–1714 *ԲՔ.* — 476³
— (*Խակնաար*) *տիբ.*, 1740 *թ.* — 117²
— *քանքէ Օսլով*, 1770 *թ.*, Թուղթ *ճանուիցն Խգ-միրու առ* — 519²
— *Տէր, ԺԲ դ., յետ. աստացող* — 119²
ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ, *յաւուրս Դեկոսի*, Վկյր. — 7², 45²
ԱՂԵՔՍԱՆԴՐՈՍ (*Աղեկսանդրոս, Աղեկսանդրոս*)
— *ԽՄասաուսէր, Բանիճ խմաստասիրաց* — 496²
— 30¹
— *Հայրապետ* — 10¹
— *վկայ* — 28¹
— *վկայ*, Վկյր. — 30¹, 67¹
— *վկայ, յաւուրս Դեկոսի*, Վկյր. — 22²
— *վկայ, յաւուրս Դեկոսի*, Յիշտ. — 24¹, Վկյր. — 23²
ԱՂԵՔՍԱՆԴՐՈՒ
— *վկայ, յաւուրս Դեկոսի* / *Դեկոսիանոսի*, Վկյր. — 7², 45²
— *զօրական, յաւուրս Մաքսիմիանոսի*, Վկյր. — 26², 63²
— *Գանտիզանոյ, յաւուրս Մաքսիմիանոսի*, Վկյր. — 20², 57²
— *վկայ, յաւուրս Մաքսիմիանոսի*, Վկյր. — 57¹
— *պար. Կ. Պոլսոյ*՝ 327–340 *ԲՔ.* — 250²
— *զօրական, յաւուրս Յուլիանոսի Ուրացողի*, Վկյր. — 33¹, 69¹
— *եպս. Ազէքսանդրիոյ, Դ դ.* — 250¹
ԱՂԵՔՍԻՈՍ — *տե՛ս* ԱԼԻՔՍԻՈՍ
ԱՂԷՆ, 1666 *թ.*, *Մայր Սիմանի* — 94²
ԱՂՈՁՈՆՈՍ *տե՛ս* ԱՂԱՁՈՆ
ԱՂՎԱՐ, 1310–1311 *ԲՔ.*, *Մայր Կոստանդին Եպս.-ի* — 36³, 37²
ԱՃԱՓԵԱՆ, 1638 *թ.*, *Մայր Մարքայի* — 413²
ԱՄԱՔԻ, *Հայր Յովհան մրգ.-ի* — 222², 224¹
ԱՄԱՐՈՒՆԻ *կանայք* — 270¹
ԱՄԲԱԿՈՒՄ (*Աբթակում, Աթպակում*) *մրգ.*, Օրհնու-թիւն — 121¹, 124¹, 147¹, 229², 250², 342², 368², 402² 410¹, 415², 422², 433², Վարք — 12², 50¹
ԱՄԲՐՈՍԻՈՒ *եպս. Միլանի*, 349–397 *ԲՔ.*, Վարք — 13¹, 50², 184¹
ԱՄԻՆՈՒ *վկայ, յաւուրս Մաքսիմիանոսի*, Վկյր. — 3², 42¹
ԱՄԻՆԱՔԱՐ — *տե՛ս* ԱԲԻՆԱՔԱՐ
ԱՄԻՐԻՆԱՆ *սրկ., ԺԲ դ., գրիչ* — 426³–6²
ԱՄՂԱԲՈՒ *վկայ, յաւուրս Դեկոսի*, Պատմութիւն ՌՁֆաճ — 9¹
ԱՄՈՆ (*Ամոն*)
— *Հայր*, Թուղթ առ միայնակեացս — 176¹, Մով-սիսի միայնակեցոյ Թուղթ առ — 176¹, 319², 320¹, Վարք — 63², 321², 469²
— *սրկ., յաւուրս Լիկիանոսի*, Վկյր. — 3²
ԱՄՈՆԱՒ, *աշակերտ Աթան Հղնաւորի* — 321¹
ԱՄՈՎՆ — *տե՛ս* ԱՄՈՆ
ԱՄՈՎՍ
— *Հայր Եսայի մրգ.-ի* — 32¹, 270¹
— *մրգ.*, Յիշտ. — 18², 113², Վարք — 21², 58²
ԱՄՊՂԻՈՍ — 9²
ԱՄՓԻԱՆՈՍ, (*Ամֆիբոս*) *վկայ, յաւուրս Մաքսիմ-իանոսի*, Վկյր. — 24¹, 61¹
ԱՄՓԻԼՈՔԻՈՍ (*Ամֆիլիքոս*), *եպս. Իկոնիոյ*, Վարք — 81–82, 47¹
ԱՅԳԻԱՔԱԱՆ (*Այիթպտոս*)
— *քուրմ*, Վկյր. — 13², 51¹
— *սրկ.*, 376 *թ.*, Վկյր. — 10¹
ԱՆԱԿ *Պարքեւ, Հայր Գրիգոր Լուսաւորչի* — 217¹
ԱՆԱԿԻՒ — 15²
ԱՆԱԿՈՒՍ — 12¹
ԱՆԱՀԻՏ *դիցուհի* — 41²

ԱՆԱՆԻԱ
— հայր Եէու մրգ.ի — 385[2]
— մին յերից մանկանց, Օրհնութիւն — 422[2], Վկյբ. — 14[1], 59[2]
— տե՛ս ԱՆՆԱ քահանայապետ
— առք.՝ եպս. Դամասկոսի, Ա դ., Յիշտ. — 112[2], Վարք — 6[2], 44[2]
— սքանչելագործ — 23[1]
— պարսիկ, Վկյբ. — 12[2], 50[1]
— քհն. յաւուրս Դիոկղետիանոսի, Վկյբ. — 19[1], 55[2]
— Շիրակացի, Է դ. — 118[2]
— Ա Մոկացի, կթղ.՝ 946–968 թթ. — 66[1]
— վրդ., (Սանահնեցի՞) Խրատ համբերութեան — 176[2], 319[2], Խրատ յաղագս արտասուաց — 176[2], Յիշտ. — 391[2]
— Թուրենց, 1591 թ. — 92[2]
— Տէր, 1649 թ., ուսուցիչ Պետրոս որդ.ի — 526[2]
— Մաղսուտենց, 1686 թ., որդի մհտ. Սարգիսի — 414[2]
ԱՆԱՌԻՏՈՍ — 6[1]
ԱՆԱՌՆԻՊՈՍ վկայ — 2[1]
ԱՆԱՍՏԱՍ (Անաստասիոս)
— քհն. — 16[1], 113[1]
— միայնակեաց, Ե դ., Կիւրղի Աղէքսանդրացւոյ Թուղթ առ — 310[1]
— պարսիկ, Է դ., Յիշտ. — 113[1], Վկյբ. — 18[1], 55[1]
— Բ կայսր՝ 713–716 թթ. — 310[2]
ԱՆԱՍՏԱՍԻԱ (Անաստասա) միյհ., յաւուրս Դիոկղետիանոսի, Վկյբ. — 9[2], 14[2], 46[2], 51[2]
ԱՆԱՍՏԱՍԻՈՍ պարսիկ — տե՛ս ԱՆԱՍՏԱՍ
ԱՆԱՏՈԼԻԱ (Անատոլա, Նատոլիա)
— կին Ադրիանոս վկայի, Վկյբ. — 3[1], 41[2]
— կին Գորդիանոս թագաւորի — 17[2]
ԱՆԲԱԿՈՒՄ — տե՛ս ԱՄԲԱԿՈՒՄ
ԱՆԳԵԱ մրգ., Աղօթք-Օրհնութիւն — 124[1], 147[1], 200[2], 229[2], 368[2], 403[1], 410[1], 422[2], 427[2], 433[2], Յիշտ.— 14[1], 106[2]
ԱՆԴԻՃՆԻՍ հայր — 33[2]
ԱՆԴԻՊԱՍ (Անտիպեայ) եպս. Պերգամայ, Ա դ., Վկյբ. — 25[1], 62[1]
ԱՆԴԻՓՈՍ — տե՛ս ԱՆԹԻՊՈՍ
ԱՆԴՈՆԻՆՈՍ — 30[1]
ԱՆԴՐԱՆԻԿՈՍ — տե՛ս ԱՆԴՐՈՆԻԿՈՍ
ԱՆԴՐԷԱՍ (Անդրէ, Անդրէեաս, Անդրիանոս, Անդրիաս)
— առք., Յիշտ. — 30[2], 67[1], 114[2], 164[1], 209[2], 390[2], 529[2], 545[2], Վկյբ. — 12[2], 49[2], Արծաթաքանդակ — 90[1]
— եպս. Կոխոինէի — 26[2]
— Կրետացի, եպս. Երուսաղէմի — 32[1]
— ստրատելատ, յաւուրս Մաքսիմիանոսի, Յիշտ. — 110[2], Վկյբ. — 2[1], 41[1]

ԱՆԴՐԷԱՍ
— Կապադովկիացի, արքեպս. Կեսարու, Ը դ., Մեկնութիւն Յայտնութեանն Յովհաննու — 233[1]
— (Անդրիանոս) վկայ, 251 թ., Վկյբ. — 29[2], 66[1]
— կր., Ը դ., Վկյբ. — 8[2], 46[2]
— (Ծայրակալ) վաղ քան 1437 թ., տաղասաց — 291[1]
— լուսարար, 1752 թ., նորոգել տուող — 202[1]
— արքեպս. Պոլսեցի, 1758–1807 թթ., Օրագիր Ձեռնադրութեանց — 423[1]
— 1789–1790 թթ., որդի Տէր Սամուէլ Փիլիպպոսեանի — 450[1]
— քհն. Շաշատեան, թարգմանիչ՝ Գիրք Մտածութեանց — 434[1]
ԱՆԴՐԻԱՆՈՍ — տե՛ս ԱԴՐԻԱՆՈՍ և ԱՆԴՐԷԱՍ
ԱՆԴՐՈՆԻԿՈՍ (Անդրանիկոս, Անտրոնիկոս)
— առք. — 28[1]–8[2]
— 31[1]
— վկայ, յաւուրս Դիոկղետիանոսի, Յիշտ. — 6[2], Շարական — 359[1], 408[2], Վկյբ. — 7[2]
— կր., Վարք — 18[1], 56[1]
ԱՆԵԼՊԻՍ — 17[1]
ԱՆԵՄԲԵՍՏՈՍ (Անեմբոտիատոս) վկայ, Վկյբ. — 10[1], 47[2]
ԱՆԹԱՆԻԱ. մայր Միլիտոս եպս.ի — 14[1]
ԱՆԹԵՐԻՍՈՍ եպս. Քեռոննեա, Դ դ., Վարք — 25[2]
ԱՆԹԻՄՈՍ
— 27[2]
— եպս. Նիկոմիդիոյ, յաւուրս Մաքսիմիանոսի, Յիշտ. — 5[1], 112[1], Վկյբ. — 3[2], 42[1], Քառեակ — 535[1]
— վկայ, 303 թ., Վարք — 22[2]
ԱՆԹՐՈՎԻՏՈՍ հերետիկոս — 228[2]
ԱՆԺԷԼ-ՏԱԼԻԼԱ փանոսեան, Նուիրող Ձեռագրի՝ Ձեռագրատանս — 460[1]—60[2]
ԱՆԻԿՏԻՈՍ (Անիկտոս) վկայ, յաւուրս Դիոկղետիանոսի, Վկյբ. — 1[2], 40[1]
ԱՆՁՐԵԻ, 1528 թ., եղբայր Պատրանի — 354[2], 355[2]
ԱՆՆԱ
— մայր Սամուէլ մրգ.ի, Աղօթք-Օրհնութիւն — 121[1], 123[2], 200[1], 229[1], 342[2], 368[1], 402[2], 410[1], 415[2], 422[1], 427[1], 433[1], Յիշտ. — 41[1]
— մարգարէուհի — 19[1], 20[1], 53[2]
— Ա դ., աներհայր Կայիափա քահանայապետի — 93[1]
— մայր Մարիամ Աստուածածնի, Գանձ — 218[1], 305[2], Յիշտ. — 4[1], 11[2], 49[1], 50[2], 110[2], 121[1], 130[2], 134[2], 356[2], 464[1], 476[2], Շարական — 356[2], Վարք — 33[2], 50[2], 69[2], 464[1], Քարոզ ի տօնի — 120[2], 148[2]
— Դ դ., մայր Կիւրեղ եպս.ի, Գանձ — 289[1], Վարք — 66[2]
— 1454 թ., ստացող — 202[1]–3[1]
— 1568 թ., մայր Կիրակոս քհն.ի — 414[2]
— 1703 թ., հօրեղբօր դուստր Գրիգոր դպրի — 201[1]

Աննիանոս *եպս.* — 11¹

Աննոջ *կոյս* — 18¹

Անոյճ *վիպ.*, *յատուկս Մաքսիմիանոսի*, վկ՚ր. — 25², 62²

Անպակուր — *տե՛ս* Ամբակում

Անտիոքոս

— *կոյսք՝ Ն. ք.* 176–164 *քք.* — 34², 70¹

— *բժիշկ*, վկ՚ր. — 3¹, 41²

Անտիպաս *եպս. Պէրգամոյ, Ա դ.*, վարք — 25¹

Անտիպեան — *տե՛ս* Անտիպոս

Անտիոքոս *վկայ, յատուկս Դեկեսի*, վկ՚ր. — 22¹

Անտոն (*Աղգն, Աստն*)

— *հայր, Դ դ.*, խրատ — 175¹, 205¹, 467¹–9², գաղճ. Մերգեղի, Տաղ—78¹, 80¹, 218², 288¹, 306², վարք — 17², 46¹, 54², 176², 193², ճիշտ. — 88¹, 100¹, 350², 471², Շարականն — 357¹, Գործոյ ի տան — 138²

— *հղնատոհմ ընդ Կրօնիդեայ, Դ դ.*, ճիշտ. — 6², 33², վարք — 44²

— (*Աստանիոս*) *վկայ, յատուկս Յուլիանեայ Ուքայոգի*, վկ՚ր. — 10², 47²

— 1611 *քք.*, *գնատուբ մանուկ* — 322³

— *տպա. ՃՔ դ.*, Նամակ առ — 239¹, 510²

Անտոնեան (*Աստոնիենս, Աստոնիենոյ*)

— *վկ՚ր.*, վկ՚ր. — 30¹, 67¹

— *վկ՚ր., յատուկս Դիոկղետիանոսի*, վկ՚ր. — 30², 64²

Անտոնիոն, *ուխտիչ հայր Աստոնի* — 321¹

Անտոնիոսի (*Աստոնիոս*)

— *կոյսք՝* 138–161 *քք.* — 5¹, 10², 28¹, 43², 46², 48¹, 64²

— *Ակիտայ*, խրատ — 467²

— *վկայ*, վկ՚ր. — 35¹, 70²

— *վկայ ընդ Բիբարբեանոս*, վկ՚ր. — 10², 48¹

— *քհնյ., յատուկս Մաքսիմոսի*, վկ՚ր. — 10². 534¹

Անտոնոս (*Աստոնիոս*)

— 34¹

— *վկայ*, վկ՚ր. — 47²

Անտրոնեանոս — *տե՛ս* Անդրոնեանոս

Անփոխելոս — *տե՛ս* Ամփոխեանոս

Անշեղն *թագաւոր*, վարք — 12²

Անոռ

— *Ա. թագաւոր՝* 885–890 *քք.* — ճիշտ. — 27², 62², վարք — 66¹

— *Բ. Երկաթ, թագաւոր՝* 915–929 *քք.*, Հարցումն Աշոտոյ եւ պատասխանի եզեկիայ — 209²

— *Աբրահամեան Գոհա.*, 1903–1983 *քք.* — 26³, 323², 337¹, 457²

Աշրաեն *մելիք (թագաւոր եգիպտոսի)*, 1291 *թ.* — 37¹

Ապագի — *տե՛ս* Աբգեն

Ապաղեաց *հայր*, վարք — 470¹

Ապահաղոս — *տե՛ս* Աղոդոս

Ապահոր *հայր*, վարք — 63²

Ապեղա — 9²

Ապիլեան *վկայ*, վկ՚ր. — 5²

Ապիտեան, *Եպրայր Եպիֆէ կոյսի*, ճիշտ. — 17², վարք — 54²

Ապողինոս *եպս.* — 33²

Ապողոն

— 13²

— *հայր*, խրատ — 46⁵²

— *վկայ*, վկ՚ր. — 26²

Ապողինոս (*Ապողինոս, Ապողոնոս, Ապօղոնոս*)

— *վկայ*, վկ՚ր. — 29²

— *վկայ*, վկ՚ր. — 34¹, 69²

— *վկայ, յատուկս Դիոկղետիանոսի*, վկ՚ր. — 14¹, 51¹

Ապողոս (*Ապատոս, Ապօղոս, Փօղոս*), *ուխտիկաս Փօղոս առաքի*, ճիշտ. — 5², 14¹, 449¹, վկ՚ր. — 44¹

Ապողոր *հղնատոհմ*, վարք — 321²

Ապողոխորոս — *տե՛ս* Աբոդոխորոս

Ապողոխոս — 193¹

Ապողոնեան — 309 *թ.* — 388²

Ապռէմոնէ — *տե՛ս* Աբրեմոնէ

Ապռոնիոսի (*Ապռոնիոնս*) *եպս., յատուկս Երեկոնեանոսի*, վկ՚ր. — 4², 43¹

Ապռոնի, *Մկնիա ևս, աստքան՝* 1839–1861 *քք.* — 538¹

Ապրաւամ — *տե՛ս* Աբրաւամ

Ապրինոսի *եպս.* — 11¹

Ապողոս — *տե՛ս* Աղոդոս

Ապողոնեան — *տե՛ս* Ապողոնեան

Արագեղ

— *վրդ.*, 1147 *թ.* — 283¹

— *Սիմեոնի եպս.*, 1356–1422 *քք.*, Մեկնութիւն— 193¹

— *Բագիշեցի վրդ.*, 1390–1454 *քք.*, Գովեստ, երգ — 53¹–3², 57¹, 61², Տաղ Յովասափու — 210²

— *վրդ.*, (*Բագիշեցի*, *տ՚՚դ*) *տաղասաց՝* Աքրէն մինչեւ ի Քէն Գրիխտոս մեղայ ես — 315², Այսաւր եհաս ինձ աւր վախճանի — 154², Այսաւր խորհուրդ կենաց ցուցաւ — 157¹, Այսօր եհաս նեռանդ տարտէն — 399², Առաւտանդ առնեի — 499², Լուսով վառեա զբո զառագաստ — 156¹, Ով էսահանդոյ եւ վարդապետք, ստատուածոյ — 152¹, 315¹, 400¹ — 400², Տարփագնալ բղծամատ, Տէր Յիսուս — 440¹

– (*Տայրակաց*) — 157¹, 399², 401², 440¹

— *եպս.*, 1468 *թ.* — 316²

— *յետ* 1599 *թ., Եպրայր Տէր Մահակ Կրօ.* — 356¹

— 1616 *թ., Եպրայր Վարդան Մանդակի* — 177²

— *ամբոս Պետրոս Ապուչեհացի*, 1781 *թ.*, *Ձեռ Հայր Աբգրիս Ապուչեհացիի* — 373²

— *Վարդանեան Մխոռնեան*, 1834 *թ.*, *գրիչ ճիշ.ի* 497²

— *ամբոս (Տայրակաց), ՃՔ դ.*, Նամակ առ — 506¹

— *վրդ. Քէչքիրատացի, ՃՔ դ.*, Քարոզագիրք — 258¹

ԱՒԵՍԻՈՍ (*Առեսիոս, Առեսաոս*)
— 11[1]
— *բժիշկ, յաւուրս Դիոկղետիանոսի*, Վկյբ. — 32[2], 69[1]
ԱՒԻՍՏԱԿԵՍ — *տե՛ս* ԱՐԻՍՏԱԿԵՍ
ԱՒՏԵՄՈՆԱՍ *եպս., աշակերտ Գողտ առաք.* — 23[2]
ԱՂԱՅՈՒՐ — *տե՛ս* ԱՍՏՈՒԱԾԱՅՈՒՐ
ԱՂԱՒԻ *մրգ.*, Ցիշտ. — 179[1], 531[2], Վարք — 20[1], 56[1]
ԱՂԵՆ — *տե՛ս* ՍԱՁԻՆ
ԱՂԻՍՊԻՒՍ, *և դ.* — 250[2]
ԱՂԱՂԱՆ
— 1590–1591 *ՔԳ.*, *հայք Միհնա որկ.ի* — 475[1]
— *Մաքիկանց*, 1591 *թ.*, *Ծախով ԲՒ. Աւետարանի* — 92[2]
— *Ժճա.*, 1606 *թ.*, *հզրայք խոճա Աստուածատուրի* — 93[2]
— 1678 *թ.*, *Ժճ հայք Սարգիս վրդ.ի* — 533[1]
ԱՂԼԸ, 1658 *թ.*, *Հօրաքո՞յր Մգանդարի* — 536[2]
ԱՂԻՒՊԻՈՍ *ասէր* — 470[2]
ԱՂԿԱԼ (*Ակղա*) *վկայ*, Վկյբ. — 28[2], 65[1]
ԱՂԿԱԼԻՊԻԴԷՍ (*Ակղեպիդէս*) *բժիշկ*, Վասն չորից բնութեանց մարդոյ — 387[1], Ցիշտ. — 387[2]
ԱՂԿԱԼ — *տե՛ս* ԱՂԿԱԼ
ԱՂԱՂԵՊԻԴԷՍ — *տե՛ս* ԱՂԿԱԼԻՊԻԴԷՍ
ԱՂԱՂԻՊԻԴԷՍ *վկյհ.*, *յաւուրս Մաքեմիանոսի*, Վկյբ. — 5[2]
ԱՂՄԻՆ — *տե՛ս* ՅԱՂՄԻՆ
ԱՂՏԵՒՈՍ (*Աւտէրիոս*) *վկայ*, *յաւուրս Դիոկղետիանոսի*, Վկյբ. — 9[2], 47[1]
ԱՂՏԻԱՆՈՍ *վկայ* — 14[1]
ԱՂՏԻՈՍ *եպս. Դորթքոյ*, *յաւուրս Տրայիանոսի*, Վկյբ. — 32[1], 66[2]
ԱՂՏՈՒԱԾԱՅՈՒՐ (*Աւատուր, Աւտուածատուր, Աւտուածայաւ, Աւտուածատոր*)
— *տե՛ս* ՅԻՍՈՒՐՈՒՆՑ
— *եպս.*, 1468 *թ.*, *ուսուցիչ Յակոբ ՔՀՆ.ի* — 316[2]
— *ծէ դ.*, *հզրայր Ներսիսեան կաթողիկոսի* — 300[2]
— *սրկ.*, 1564 *թ.*, *գրիչ* — 312[1], 313[2]
— *գպիր*, 1590–1591 *ՔԳ.*, *գրէբ ի Կարկաս* — 473[1], 474[2–5]
— *ԺԶ դ.*, *որդի Ամասիայի ԱԼՓուանի* — 475[2]
— *Բաթմբրեզոյդի իշխան* (*խոճա*), 1606 *թ.*, *գնող ԲՒ. Աւետարանի* — 93[2–4]
— *Տարոնեցի, պար. Երուսաղէմի*՝ 1645–1664 *ՔԳ.* — 285[2]
— 1656 *թ.*, *հայր Թ–ի* — 201[2]
— 1658 *թ.*, *Հօրեղբօրորդի Մկրտչի* — 536[2]
— 1658 *թ.*, *Ժճ հայր խաճ Ագանդարի* — 536[2]
— *վրդ. Համամանցի, ԺԷ դ.*, Վկայութիւնք յԱստուածաշունչ գրոց — 392[1]
— 1691 *թ.*, *որդի պահճանի ԱԼիքսանի* — 301[2]
— 1703 *թ.*, *Հօրեղբօրորդի Գրիգոր դպրի* — 201[1]
— 1703 *թ.*, *Ժճ պապ Գրիգոր դպրի* — 201[1]
ԱՂՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ
— 1727 *ք.* — 325[2]
— *Երզնկ*, 1740 *թ.*, *գրէբ յԵւքստաւ* — 119[1], 121[2]
— *վրդ.*, 1744 *թ.*, *աշակերտ Աւետիս վրդ.ի* — 454[2]
— *Կ. Պոլսեցի*, (*մահ՝ 1748 թ.*), *տպարանապետ ի Կ. Պոլիս* — 77[2–8], 85[1], 87[2]
— (*Աստուատ*) *սիր.*, 1779 *թ.*, *ազգական Մանուէլ արզ.ի* — 300[2]
— *ջհնւ.*, 1779 *թ.*, *ուսուցի՛չ Մանուէլ արզ.ի* — 301[1]
— *Տէր, Թոփդաֆուցի, ԺԸ դ.*, *յետ. տասգոզ* — 400[2]
ԱՎԱՆԻ, *յետ* 1666 *թ.* — 95[1]
ԱՅՒԿՍՈՒ *վկայ, յաւուրս Լիկիանոսի*, Վկյբ. — 10[2]
ԱՅՈՒՄ *իշխան*, 449 *թ.*, Ցիշտ. — 101[1], Շարականն — 350[2], Վկյբ. — 21[1], 41[1], Գործով ի տօնի — 263[2]
ԱՅՊՆԵՐՍԵՆՀ, *որդի Պետրոս Քագաւորի, յաւուրս Լիկիանոսի*, Վկյբ. — 3[1], 41[2]
ԱՐԱ *Գեղեցկեան Փրոֆ.*, 1972 *թ.*, *հզրայր Յուլիոյ Մարիբրոսեանի* — 524[2]
ԱՐԱՄԱՉԻ *յաւուրսն* — 161[1]
ԱՐԱԲՈՒԱՆ *Հղեալսդ* — 10[2]
ԱՐԱՒԼԻՈՆ (*Արդաւոն*) *կառավիդ*, 300[6] *թ.*, Վկյբ. — 25[2], 62[2]
ԱՐԵՒՈՆՈՒԻ (*Արիագնա*) *վկյհ.*, *յաւուրս Ադրիանոսի*, Վարք — 5[1], 43[2]
ԱՐԵԹՈՒՍ *վկայ* — 9[1]
ԱՐԵՒՇԻ, 1528 *թ.*, *հայր Պատրանի* — 354[2–5][1]
ԱՐԵՒԱՍ *եպս. կեսարու, Ը դ.* — 233[2]
ԱՐԿՈՒՍ *վկայ*, Վկյբ. — 14[1], 51[1]
ԱՐՔԻՆ — *տե՛ս* ՅԱՐՈՒՔԻՆ
ԱՐԻՒԴՈՆԱ — *տե՛ս* ԱՐԵՒԴՈՆԱ
ԱՐԻԱՆՈՍ *վկայ, յաւուրս Դիոկղետիանոսի*, Վկյբ. — 14[1], 51[1]
ԱՐԻՈՍ *հերետիկոս, Դ դ.* — 49[2], 228[2], 247[1], 383[1], 388[1], 418[1]
ԱՐԻՈՍԱՐԻՒԼԱ — 9[2], 31[1]
ԱՐԻՍՏԱԿԵՍ (*Առիստակէս, Աբիստակէս, Ռստակէս*)
— *որդի Գրիգոր Լուսաւորչի, կԳ.*՝ 325–333 *ՔԳ.*, *Խնդրոյ բանի* — 279[2], Ցիշտ. — 105[1], Վարք — 12[2]
— *վրդ., ԺԲ–ԺԳ դդ.*, Վերլուծութիւն բառից եւ բայից — 441[1], Գեղրգայ վրդ.ի ծագկաճազ յԱռիստակիսէ — 442[1], Գրիգորի Տաթեւացւոյ Լուծմունք ի գիրս գրչութեանն Արիստակիսի — 339[1], Ցիշտ. — 391[2]
— *ԲՒ. կԳ.*՝ 1465–1469 *ՔԳ.* — 316[2]
— *վրդ.*, 1568 *թ.*, *գրէբ ի Չէլեռան* — 414[1]
— *երէց, ԺԷ դ.*, *գրիչ* — 467[1], 471[2]
ԱՐԻՍՏԱՐԿՈՒՍ *առք.* — 25[2]
ԱՐԻՍՏՈՒԿԵՍ (*Աբիստակէս, Աբիստաուկ*) *քհն.*, Վկյբ. — 31[2], 68[1]

ԱՐԻՍՏՈՏԵԼ
— *խմաստասէր, ն. ք.* 384/5 — 322 *քք.*, Խրատ — 333[1], Ընդդէմ որոց աստուած ասեն զտարսդ — 387[2], *ի* ստորոգութիւնէ — 161[2], 196[2], Ցարգս աշխարհից եւ առաքինութեանն առ Ալէքսանդր — 296[1], Մանրապատում — 193[2], Ցիշտ. — 126[2], 128[2], 131[2], 133[1], 135[1], 139[1], 140[2], 141[1], 145[2], 187[1], 193[2], 204[2], 206[1], 295[2], 296[2], 336[2], 340[2], 386[1], 387[2], 391[2], 495[2]–6[2]
— *տե՛ս* ԱՐԻՍՏՈՒԿԼԻՈՒ
ԱՐԿԱԼԻՈՒ (*Արկադիոս*)
— *հայր* — 22[1]
— *կայսր՝* 395–408 *քք.* — 12[1], 469[1]
— *որդի Թէոդոսիոսի*, վարի — 18[2], 55[1]
ԱՐԿԱԴԻՈՒ, *ե ղ., քոյր Թէոդոս փոքր կայսեր*, կիւրոպի Ազէքսանդրացոյ Թուղթ առ — 309[2]
ԱՐԿԱԴԻՈՒՈՍ — *տե՛ս* ԱՐԿԱԼԻՈՒՈՍ
ԱՐՔԱՆ *Աթթրունի, ե ղ., Հարցմուսիք Աբրամեայ եւ պատասխանիք Եզնկայ* — 209[2], 319[1]
ԱՐՄԱՆԵՈՒ, *վարքագիր Խուսանիոս վկայի* — 46[1]
ԱՐՄԱՆԻ *Քէօղիկբէան, դիտաբեռուող Երեւանի Մատենադարանի* — 467[1], 502[1]
ԱՐՇԱԿ
— *Ա Պարթեւ, ն. ք.* 250–248 *քք.*, Ցիշտ. — 6[2], 49[1], 395[2]–6[1]
— *Բ Քաջաւոր՝* 350–368 *քք.* — 20[2], 49[1]
— *Երէցեան (Երուանդ Ա. քհն.)*, 1951 *թ.*, *Նուիրող Ձեռագրի՝ Ձեռագրատան* — 443[1]–3[2]
ԱՐՈՒԹԻՆ — *տե՛ս* ՑԱՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐՍԱՆ
— *կր.*, 355–450 *քք.*, վարք — 27[2], 64[2], 193[1], 396[1]
— 1776 *թ., ուսուցիչ Գազու Քարսեանի* — 500[2]
ԱՐՏԱԳԱՐԱՆ — 32[2]
ԱՐՏԱՇԵՍ *Քաջաւոր՝ ն. ք.* 190–186 *քք.* — 83[2], 267[1]
ԱՐՏԱՒԱԶԴ *Քաջաւոր, Հայր Շիղաթայ* — 40[1]
ԱՐՏԱՒԱԶԴ *արքեպս. Մելոժեանց*, 1889–1951 *քք.* — *Նկարագրող Ձեռագրաց* — 90[2], 96[2], 294[1], 356[1], 360[1]–1[1], 401[1], 416[1], 418[1]
ԱՐՏԵՄԱՆ *քհն., յաւուրս Դիոկղետիանոսի*, վկայ.— 25[1], 62[1]
ԱՐՏԵՄԻՈՒ (*Արտեմոն, Արտեմոս*)
— 9[1]
— *վկայ* — 7[2]
— *եպս. Մելիտինոյ* — 11[1]
— *վկայ, յաւուրս Յուլիանոսի Ուրացողի*, վկայ. — 8[2], 46[2]
ԱՐՏԵՄՈՆ *հերետիկոս, Բ–Գ դդ.* — 501[2]
ԱՐՔԻՄԵՏՈՒ *գիտնական, ն. ք.* 287–212 *քք.* — 198[1]
ԱՐՔԻՊՈՍ, *աշակերտ Գազու առք.ի*, վկայ. — 11[2], 49[2]
ԱՇՈՂ
— *Նոր վկայ*, 1390 *թ.*, վկայ. — 57[2]
ԱՒԱԳ
— *խոճա Աւտանացի*, 1666 *թ.*, *Հայր պօյաճի Ո-վհաէլի* — 94[1]
— *Մաղաւուանց*, 1686 *թ.*, *որդի ժհտ. Մարգիսի* — 414[2]
ԱՒԵՏԻՔ (*Աւետ, Աւետիս*)
— *Տէր, յեա 1599 թ., հօրեղբայր Տէր Սահակ կր.ի* — 356[1]
— 1618–1625 *քք.*, *գրիչ* — 443[1]–3[2]
— *Թաւուշքարենց*, 1666 *թ.*, *գնող ԲԲ. Աւետարանի* — 94[2]
— 1691 *թ., որդի պահճաճի Ալիքսանի* — 301[2]
— 1772 *թ., որդի Թոխատցի Ակօրի* — 427[2]
— *վրդ., եպս., (մահ՝ 1744), հոգեւոր Ծնող Դաւիթ արքեպս.ի* — 453[1]–4[2]
— *Գէրպէրեան, ժԲ դ., գրիչ Նախագաղափար օրինակի* — 228[1]
— *Գէրպէրեան, ժԲ դ., վարժապետ ի Գոլիա* — 431[1]
ԱՒԵՐ *աղջիկ – տե՛ս* ԵՂԻՍԱԲԷԹ
ԱՒՃԻ
— *Մաքինկաց, 1591 թ., Ծախող ԲԲ. Աւետարանի* — 92[2]
— 1666 *թ., գնող ԲԲ. Աւետարանի* — 94[2]
— *յեա 1666 թ., գնո՞ղ Աւետարանի* — 95[1]
ԱՒՇԻՆ — *տե՛ս* ՕՇԻՆ
ԱՒՐԻԼԻԱՆՈՍ (*Աւրելիանոս*) *կայսր՝* 270–275 *քք.* — 31–32, 42[1], 44[1], 531[1]
ԱՒՐԻՒ, 1663 *թ.*, *գրիչ* — 419[1], 421[2]
ԱՒՔՍԵՆՏԻՈՍ — *տե՛ս* ՕՔՍԵՆՏԻՈՍ
ԱՓԵԼ — *տե՛ս* ԱԲԵԼ
ԱՓԻԼԻՔՈՍ — *տե՛ս* ԱՐՓԻԼՈՔՈՍ
ԱՓՍԱՒՆ (*Տոփսան*), *արհ.*, վկայ. — 13[2], 51[1]
ԱՓՏՈՆՈՍ *վկայ*, վկայ. — 10[1]
ԱՔՐԻԿԱՆՈՍ
— *եպարքոս* — 33[2]
— *վկայ, յաւուրս Դեկոսի*, վկայ. — 25[1]
ԱՔՐՈՏԻՒՆ *առք.* — 14[1]
ԱՔՒԶ *Քաջաւոր Ն. ք. ԺԱ դ.* — 103[1], 110[1]
ԱՔՒԼ
— *ազախին Մաուլէ* — 482[2], 484[1]
— 361[2]
ԱՔԻՂԼԷ — 27[2]

Բ

Բ Եղբարք ժխանճինք, վարք — 63[1]
Բ Հաբէթ վկայք ի Նիկոմիդիա — 7[2]
ԲԱԲԳԷՆ *եպս. Կիւլէպեան (Աքսոռակից կՀղ. Կիւլիկիոյ՝* 1931–1936 *քք.*) *Նուիրող Ձեռագրաց՝ Ձեռագրատանն* — 232[1]–2[2], 312[1], 423[2], 435[1], 437[2], 441[1], 442[2], 497[1]
ԲԱԲԴՇՕ — *տե՛ս* ԲԱԲՈՒՇՕ

ԲԱԲԵԼԱՍ (*Բաբիլա, Բաբիլեա, Բաբիլոս*)
— *նպս.* — 18¹, 32¹
— *եւ Գ աշակերտաց, նպս. Ամախրամ, յաւուրս Նուժդեհրեանոսի,* Վկյբ. — 3², 42¹, Գարուց ի տօնի — 42¹
— *եւ 2Ռ աշակերտաց, նպս. (դպիր, վրդ.), յաւուրս Մաքսիմիանոսի,* Յիշտ. — 32¹, Վկյբ. — 68²
— *կենսագրի, Դ ղ., ներբողական Գրիգոս վրկչի* — 16¹
ԲԱԲԻՆՆՈՍ — 18¹
ԲԱԳԱՐԱՏ
— *առ՛ս ՀԻՊՈԿՐԱՏ*
— *նպս. Տոռոմենոյ, Ա ղ.,* Յիշտ. — 12¹, Վարխ — 32², 69¹
ԲԱԳՈՍ
— *արգ.,* Վկյբ. — 14¹, 51¹
— *վկայ, յաւուրս Մաքսիմիանոսի,* Յիշտ. — 10², 107², Վկյբ. — 7¹, 45¹
ԲԱՂ (*Բաան*) *ճգնաւոր,* Վարխ — 26², 63²
ԲԱՂԱՒԱԴՈՒՄՈՍ — 10¹
ԲԱՂՆԱՒԱՆ, 1551 *թ., դուստր պր. Քամուրէի* — 317¹
ԲԱՂՐԱՄ *ժմ.,* 1678 *թ., եղբայր ժմ. Մարգարիի* — 532¹
ԲԱՌՆԱԲԱՍ *առք.,* Յիշտ. — 60², 105³, Վարխ — 30¹, 67¹
ԲԱՍԱ *բժշկապետ* — 386²–7¹
ԲԱՍԱՆ (*Բասան*) *վկյհ., յաւուրս Մաքսիմիանոսի,* Վկյբ. — 2²
ԲԱՍԻԼԻԴԻՒ (*Բասիլիտես*)
— *վկյհ.,* Վկյբ. — 42², 42²
— *վկյհ.,* Վկյբ. — 25²
ԲԱՍԻԼԻՈՍ
— *վկայ,* 290 *թ.,* Յիշտ. — 53¹², 53⁴, Վարխ — 17², 54²
— (*Բասիլեսկոս*) *վկայ, յաւուրս Ցուլիանոսի Ուրացողի,* Վկյբ. — 17¹, 52², 54¹
— *նպս. Ածէի, ԺԲ ղ.* — 448²–9¹
ԲԱՍԻԼԻՍԻԱ — *առ՛ս ԲԱՍԻԼԻԴԻՒ*
ԲԱՍԻԼԻՍԿՈՍ
— *վկայ, յաւուրս Մաքսիմիանոսի,* Վկյբ. — 21², 58²
— *վկայ, յաւուրս Մաքսիմիանոսի,* Վկյբ. — 28², 65²
— *առ՛ս ԲԱՍԻԼԻՈՍ*
ԲԱՍԻՈՒՄՈՍ *արգ., յաւուրս Սարաւտիոսի,* Վկյբ. — 24², 61²
ԲԱՍՈՍ
— *վկայ,* 290 *թ.,* Յիշտ. — 1², 40², Վկյբ. — 17², 54²
— *վարքագիր Գանաալեւտնի, Դ ղ.* — 34¹
ԲԱՍՏԱ — *առ՛ս ԲԱՍԱՆ*
ԲԱՏ *ճգնաւոր* — *առ՛ս ԲԱՂ*
ԲԱՐԱՂԱՄ (*Բարդամ, Գաբդամ*)
— *նպս.* — 113²
— *Ծերունի,* Յիշտ. — 9¹, Վկյբ. — 11², 49¹
— *ճգնաւոր,* Յիշտ. — 40¹, *Գամմաբիւզ Ցավասպիտ* — 70², 531¹
— 1674 *թ., Հայր Սաւիանոս երէցի* — 271²
— *Ա. սրկ. ժմ.,* 1668 *թ.* — 116²–7¹
— (*Գաբդամ*) *Ջէյէկի,* 1670, 1674 *քք., քրոյ Քոռ Յովանէս նպս.ի* — 119¹
ԲԱՐԱՔԻՈՒ (*Բարեքիա, Բարիքիա*)
— *Հայր Զաքարիա մրգ.ի* — 28¹, 65¹
— *վկայ, յաւուրս Շապհոյ,* Վկյբ. — 23¹, 60¹
ԲԱՐԲԱՇԵՄԵՆ *նպս., յաւուրս Շապհոյ,* Վկյբ. — 30¹, 67¹
ԲԱՐԴԵՆԱՆ *Արամացի, Բ–Գ դդ., Ցաղագս* — 501²
ԲԱՐԴԻՇՕ (*Բարդիչաս*) *նպս., յաւուրս Սարաւիոսի,* Վարխ — 28¹, 46², 65¹
ԲԱՐԵԳԻԼ — *առ՛ս ԲԱՐԱՔԻՈՒ*
ԲԱՐԹՈՂԻՒՆՈՍ (*Բարդողմիոս, Բարդողմիէոս, Բարդուղմէոս, Բարթողմէոս, Բարթուղիմէոս*)
— *առք.,* Գանձ, Տաղ — 293¹, Վկյբ. Ծանիւ — 2², 13², 50², 58¹, Գարուց ի տօնի — 135¹, Արձաթաֆանդակ — 90¹
— *Մարտպատի, ԺԹ–ԺԲ դդ., Մեկնութիւն Վեցօրեից* — 276¹
— *Մալուլի, ԺԸ դ., Գիրք եօթնաձեռագ* — 212¹
— *տիր.,* 1727–1728, 1746 *քք.* — 325²
ԲԱՐԻՀՍԱԲԱ — 4²
ԲԱՐԻՇՅՈՒ — 193¹
ԲԱՐՈՒՔԻՈՒ — *առ՛ս ԲԱՐԱՔԻՈՒ*
ԲԱՐԿՈՒՆԱՔԻ *երբայեցի,* 130 *թ.* — 490²
ԲԱՐՂԱՄ — *առ՛ս ԲԱՐԱՂԱՄ*
ԲԱՐՈՒՆԱԿ *ժմ.,* 1735 *թ., եղբօրորդի Սրապ ապայի* — 122²
ԲԱՐՈՒՒԻ, *աշակերտ երեմիայ մրգ.ի* — 63²
ԲԱՐՍԱԲԱ *նպս.,* Վկյբ. — 13²
ԲԱՐՍԱՂ (*Բարսիկոս*)
— *կենսագրի Հայրապետաց՝* 370–379 *քք.,* Ազօթ ապաչխարողս արձակելոյ — 153¹, Ազօթ ընձեղեալոց — 277², 312², 314², 365³, Ազօթ Ոսկուայի — 313¹, Ազօթ Պայծառակերպութեան — 108³, Ազօթ Զօրահնեաց — 99¹, 152², 305¹, 312¹, 316³, 498³, Խրատ առ հաւատացեալս — 498², Կանոնի — 248¹, 411²–2², Հարցմունիք առ Գրիգոր Աստուածաբան — 413¹, Ցաղագս ձայնից — 268², Գարուց Զատկաց — 344¹, Գանձ, Գարուց — 218², 293², 345², Մէկբ. Յիշտ. — 8², 23¹, 31², 33¹, 47¹, 55¹, 68², 116², 127¹, 134², 135², 262², 287², 390¹, 499², Շարականի — 359¹, Վարխ — 16¹, 52², 420¹, 449², Գարուց ի տօնի — 136², Մանրաճկար — 74¹ — 1203 *թ., Քարտմանիչ Քղմոյն Նիկիոյ Ճօհան աբգենպ.ի* — 274¹
— *արգ. գրակաց, ԺԲ դ., տաճպտէ* — 343¹, 345²
— *ԺԸ դ.* — 199²
— *ժմիքա., ԺԲ դ.* — 255²

ԲԱՐՍԵՂ
— *Յ. կէվրէկեան*, 1947 *թ.*, *նուիրող Ջեռագրի՝ Ջեռագրատանս* — 373[1]–3[2]

ԲԱՐՍՈՒՄԱ (*Բարսիմա*) *եպս. Եդեսիոյ, յաւուրս Տրայիանոսի*, Վարք — 13[2], 50[2]

ԲԱՒԱՍ (*Բուէսաս*) *վկյհ., յաւուրս Տրայիանոսի*, Վկյբ. — 13[2], 50[2]

ԲԱՒՈՒՍԱՆ *Թագաւոր Սպարդացւոց* — 270[1]

ԲԱՔՈՍ — *տե՛ս* ԲԱԳՈՍ

ԲԵԴՇԱԲԱ *եպս. Գերդոյ*, Վկյբ. — 534[1]

ԲԵԿԻՆՏՈՍ — 11[1]

ԲԵՆԵԴԻԿՏՈՍ (*Բենեգդիտոս, Բենեդիկկիտոս, Բենեդիքտոս*)
— *հայր*, 480–547 *թթ.*, Յիշտ. — 32[2], Վարք — 23[1], 60[1]
— *ԺԴ. պապ Հռոմայ*՝ 1740–1758 *թթ.*, Աղօթք — 409[2]

ԲԵՆԵԴԻՄՈՍ (*Բենգդիմոս, Բենիդիմ*) *վկայ*, Վկյբ. — 28[1], 65[1]

ԲԵՆԵԽԱՆԴ *եպս.*, Վկյբ. — 56[2]

ԲԵՆԻԱՄԻՆ (*Բենիամեն*)
— *որդի Յակոբ նահապետի* — 381[2]
— *սրկ.*, 418 *թ.*, Վկյբ. — 23[1], 62[2]

ԲԵՆԻԴԻՄ — *տե՛ս* ԲԵՆԵԴԻՄՈՍ

ԲԵՌՆԱՐՏՈՍ — 135[2], 204[2]

ԲԵՍԵԼԻԷԼ *ճարտարապետ* — 484[2]

ԲԵՐԻՆԻԿԷ. *Ա դ., կին Ագրիպաս արքայի* — 106[1], 529[2]

ԲԷՆՊԷ *տուտու, ԺԹ դ., կին Սրմաքէշ Յակոբի*—244[2]

ԲԻԱՆԱՐՈՍ *վկայ*, Վկյբ. — 32[1], 68[1]

ԲԻԱՍՈՐԵՐ *իմաստասէր* — 187[1]

ԲԻԲԱՍ *սրկ., յաւուրս Դեկոսի*, Վկյբ. — 4[1], 42[2]

ԲԻԹԼԱԲԱԹ *եպս. Գետթոյ* — 11[1]

ԲԻԿԻՆԴԻՈՍ *սրկ.*, Վկյբ. — 10[1]

ԲԻՆԲՈՒՐԻԿՈՍ *արքայ Գօթացւոց* — 22[2]

ԲԻՒԹԵԼԱ *առք.* — 23[2]

ԲԻՔՏՈՐԻՆՈՍ (*Ջիքտորինոս*) *վկայ, յաւուրս Դեկոսի*, Վկյբ. — 19[2], 56[2]

ԲԻՔՏՈՐՈՍ *վկայ, յաւուրս Անտոնինոսի*, Վկյբ. — 10[2], 48[1]

ԲՃ *հայրապետք Նիկեայի Ա. ժողովոյն* — 56[1]

ԲՈԿՈՂԷ *վկայ* — 19[2]

ԲՈՆԷ ՓՈՏՈՍ — 14[2]

ԲՈՐԻՏԱՆՈՍ (*Բուրտիանոս*) *դատաւոր, յաւուրս Դեկոսի* — 23[2], 61[1]

ԲՈՒՋԻ *քհն., հայր Եղր մրդ.ի* — 59[2]

ԲՈՒՂԱ (*Բաղա*) *ոստիկան, Ը դ.* — 21[2], 63[1]

ԲՈՒՐԱՍ (*Բորեաս*) *քհն., յաւուրս Շապհոյ*, Վկյբ. — 11[1], 48[2]

ԲՈՒՐՏԻԱՆՈՍ — *տե՛ս* ԲՈՐԻՏԱՆՈՍ

ԲՈՒՒԿ. *ԺԸ դ., դուռար մհտ. Թորոսի* — 460[2]

Գ

Գ *վկայք Նիկոմիդիոյ* — 19[2]

ԳԱԲՐԻԷԼ (*Գաբրել, Գաբրիել*)
— *Հրեշտակապետ*, Գանձ, Տաղ — 156[2], 438[2], Մաղթանք առ — 10[2], 48[1], Յիշտ. — 23[2], 24[2], 155[2], 189[1], 217[2], 290[2], 318[1], 357[1], 375[1], 439[2], Տօն — 48[1], Քարոզ ի տօնի — 265[1]
— *դպիր*, 1539 *թ.*, *գրիչ* — 151[1], 157[2]
— 1568 *թ.*, *հայր Կիրակոս քհն.ի* — 414[2]
— *Տէր*, 1658 *թ.*, *հոգեւոր եղբայր Թորոս գրչի* — 537[1]
— *սեւաւոր*, 1752 *թ.*, *գրիչ Ցիշ.ի* — 202[2]
— *Աջապահեան, կթղ. Կիլիկիոյ*՝ 1757–1770 *թթ.* — 222[1]–2[2], 485[1]
— *Ճէպէճեան արծաթագործ*, 1820 *թ.*, *հայր Եղիա գրչի* — 485[2]
— *արքեպս. Ղասարճեան*, 1873 *թ.*, *կնքատէր* — 95[2]
— 1877, 1879 *թթ.*, *որդի Մատթէոս Սրապեանի* — 415[1]
— *ԺԹ դ.*, Նամակ առ — 507[1]
— *Բալուցի, ԺԹ դ., որդի Տէր Մանուէլի*, Տապանագիր — 241[1]
— *Էմլէկեան*, 1942 *թ.*, *նուիրատու* — 525[2]

ԳԱԴ *վկայ, յաւուրս Մաքսիմոսի*, Վկյբ. — 26[2]

ԳԱԴԷԹԱՐՍԷ — 34[2]

ԳԱԴԻԱՆՈՍ *դատաւոր* — 10[1]

ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ *Ծ. վրդ.* — *տե՛ս* ԵՂԻՇԷ

ԳԱԼԻԱՆՈՍ (*Գաղիոս*)
— *կղաւդիոս*, 191–201 *թթ.*, *բժիշկ* — 253[2], 418[2]
— *կայսր*՝ 259–268 *թթ.* — 19[2], 56[2]
— *Հերետիկոս* — 228[2]

ԳԱԼՈՒ՞Կ *Սեբաստացի*, 1799 *թ.*, *հայր Պետրոսի* — 540[2]

ԳԱԼՈՒՍՏ, *յետ ԺԵ դ., յետ. ստացո՞ղ* — 311[2]

ԳԱՂԻՈՆ *բդեշխ, Ա դ.* — 105[2]

ԳԱՂԻՈՍ *կայսր*՝ 251–253 *թթ.* — 502[1]

ԳԱՄԱՂԻԷԼ *ռաբբի, Ա դ.* — 104[1], 465[1]

ԳԱՄԷՐ, *որդի Յաբէթ նահապետի* — 251[1]

ԳԱՅԻԱՆԷ *կոյս, Դ դ.*, Գանձ — 291[2], Յիշտ. — 6[2], 107[1], Ներբողեան — 45[1], Պատմութիւն Վարագայ խաչի — 21[1], Վկյբ. — 7[1], 45[1]

ԳԱՅԻԱՆՈՍ *վկայ*, Վկյբ. — 31[2]

ԳԱՅԻՈՍ
— *Ա դ.* — 530[1]
— 6[1]
— *վկայ*, Վկյբ. — 8[1], 46[1]

ԳԱՍՊԱՐ (*Գասբար*)
— 1638 *թ.*, *ամուսին Մարթայի* — 413[2]
— *Տէր, ԺԷ դ.* (1653°), *յետ. ստացող* — 317[2]
— 1703 *թ.*, *հօրեղբօրորդի Գրիգոր գրչի* — 201[1]
— *կր., ԺԸ դ., գրիչ* — 391[1], 393[1], 394[2]
— *ամիրա, ԺԹ դ.*, Նամակ առ — 245[2], 507[2]

ԴԱՄՈՒԱՐ
— Քաթարեան, ԺՔ դ., խնդրող բանի — 522¹
— մհմ. Մուրատեան — 500²
ԴԱՐԵՒԵՆ
— Եպս. Ռամկավեանց (Ա կԹղ. Կիլիկիոյ՝ 1945–1952 ԹԹ.) նուիրող Ձեռագրաց՝ Ձեռագրատան — 324², 377², 402², 542¹, 543¹, 544²
— Բ կԹղ. Կիլիկիոյ, 1983 թ. — 546²
ԴԵԼԱՍ — 34²
ԴԵՆԵՐԻԿ Եպս. — 11²
ԴԵՆԵՐԻՒՆ Եպս., յաւուրս Դիոկղեթիանոսի — 12¹, 114²
ԴԵՆԻՒՆ պատ. Կ. Պոլսոյ՝ 458–471 ԹԹ. — 250²
ԴԵՐՈՒՈՒՐՈՒՆ Հայք — 21²
ԴԵՐԱՒՈՒՆ (Դերբոնա) վկայ, յաւուրս Ներսէհի, Վկյբ. — 7¹, 45¹
ԴԵՐՄԱՆՈՍ (Դիմիթեան)
— Եպս., Վկյբ. — 9²
— (Դիմիթեան) վկայ, յաւուրս Դիոկղեթիանոսի, Վկյբ. — 9², 46²
— վկայ, յաւուրս Մաքսիմիանոսի, Վկյբ. — 10²
— պար. Կ. Պոլսոյ՝ 715–730 ԹԹ., Վարք — 27² 64²
ԴԵՐՈՒՈՒՐՈՒՆԵՑ (Գոբանգուխա) վկյհ., յաւուրս Մօրհայ եւ Կոպրոմոս, Վկյբ. — 33², 63²
ԴԵՒՈՐԳ, ԴԵՒՈՐՔ — տե՛ս ԳԵՈՐԳ
ԴԻԴԻՄՈՆ (Դիդէօն) դատաւոր — 139²
ԴԻՈՐԳ (Գեւորգ, Գեւորք, Գէորգ)
— Աքթէքի — 27¹
— Եպս. — 24²
— Զօրավար, 303 թ., Գանձ, Մեղեդի, Քառոս — 21³, 292², 344², Յիշտ. — 10¹, 12², 21², 112¹, 118², 211², Վկյբ. — 26¹, 65¹, Գարուն ի տօնի — 130², 170², 263¹, Մանրանկար — 531¹
— Պիսկոպոս Բիւանդացի, Է դ., Վերարկեալ — 161²
— անապատական, յաւուրս Լեւոնի Խաբեբայից, Վարք — 25¹, 62¹
— Հեկեցի, 852 թ., Վկյբ. — 63¹
— Մկրտիչ վրդ. Սեւանցի, 1045–1115 ԹԹ., Մատեան պատմութեաց — 321¹, Վարք — 70¹
— Արծիւեցի կոյս, ԺԲ դ., Հանիւտկ — 535², Վարք — 64¹
— Մկրտացի, 1245՞–1301 ԹԹ., Գանձ՝ Գաւազան ուժոյ — 344², Գեղեցկապանծ գարեզուռ — 345¹, Գեղեցիկ վրկայ — 343², Գեհենդն Աստուծոյ — 345¹, Գերահպարհ տաւնիս — 345¹, Գրեցիկն գովելոյ — 343², Գոհերս //// էից — 345², Գոյով աքանչելի — 345², Գրելոցդն ի յերկինս — 343², Նրաստ Գիշուրեհան արուեստի — 391¹, 442¹, Յիշտ. — 344¹
— մոռ. (Նոյն Սիւնեացի՞, տ՞յլ) գանձասաց — 314², 343¹–5²
— Հանատր, ԺԲ դ., խնդրող բանի — 302¹
— զգիբ Կ. Պոլսեցի (Տէր-Յովհաննէսեան), ԳԵՈՐԳ
1737–1812 ԹԹ., Քարգմանիչ Բառգիրք Պարսկական բառից — 328¹
— 1780–1790 ԹԹ., որպէս Տէր Մաթէոս Փերիպողոսեանի — 450¹
— 1779 թ., եղբայրը Մանուէլ արդ.ի — 300²
— ուսթայ, 1800 թ., ատացող — 543¹, 544²
— Լրբ. Մրպատանց Ներկուսացի, 1814, 1818 ԹԹ., գրիչ ի Կուսինա եւ Կ. Պոլիս — 349¹, 350², 434¹–4²
— բհն. Մատենադրի, 1826 թ., յօրինող տապանագրեր — 428¹
— Դ Կոստանդնուպոլսեցի, կԹղ՝ 1866–1882 ԹԹ. — 282¹, 477¹–7²
— բհն. Երզնկաց, ԺԲ դ., Տապանագիր — 240²
— սաղմոսեր Անկի, 1951 թ., Հայր ձօն Շնորհանքի — 76²
ԳԻՒԼԻԱՆՈՒ — տե՛ս ԳԵՈՐԳԻԱՆՈՒ
ԳԻՆԴԻՆՈՒ վկայ — 9²
ԳԻՈՐԳԼՈՒ — 190²
ԳՂԵՐԻԿԻ (Գղիկերիա) վկյհ., յաւուրս Աստեղիոսի, Վկյբ. — 27², 64²
ԳՂԵՐԻԿՈՒ բհն., վկայ յաւուրս Դիոկղեթիանոսի — 14²
ԳՂԻԿԵՐԻԱ — տե՛ս ԳՂԵՐԻԿԻ
ԳԾ Հայրապետաց Նիկիոյ Ս. Ժողովոյն — 66¹
ԳՈՁ — 235¹
ԳՈՀԱՐ (Գոհար, Ձուհար)
— 1441 թ., մայր Գրիգոր Ապծկեցիի — 318¹
— 1551 թ., կին պր. Քամուրի — 317¹
— յամ 1599 թ., հօրեղբօր կին Մահակ կբ.ի — 356¹
— (Ձուհար) 1703 թ., մայր Գրիգոր գրչի — 201¹
— 1734 թ., մայր Թահմէտ գրչի — 451²
ԳՈՀԱՐԻՆԷ Նոր վկայ, 1155/6 ԹԹ., Յիշտ. — 30¹ Վկյբ. — 34¹, 70¹
ԳՈՂԼԻՆՔ, փղշատցի զօրավար — 482¹
ԳՈՂՏՆԱՆՈՒ — 32²
ԳՈՐԳԱՂՈՒՆԵՑ — տե՛ս ԳԵՈՐԳՈՒՆԵՑ
ԳՈՐԳԻԱՆՈՒ (Գորգիանոս)
— Քաղաւոր վկայ — 17²
— վկայ, Վկյբ. — 27², 64²
— կայսր, Գ դ. — 66¹
— վկայ, յաւուրս Լիկիանոսի, Վկյբ. — 5², 43²
ԳՈՐԳԻՆՈՒ վկայ — 4²
ԳՈՐԳԻՆՈՒ ազնդաւոր, Դ դ. — 247²
ԳՈՐԳԻԱՆՈՒ — տե՛ս ԳՈՐԳԻԱՆՈՒ
ԳՈՐԳԻՈՒ վկայ, յաւուրս Լիկիանոսի, Յիշտ. — 36¹, 100², Վկյբ. — 16¹, 52²
ԳՈՐՄԵՆՈՒՈՒ (Գորմէմնիա) վկայ, յաւուրս Պրոբոս, Վկյբ. — 5¹, 43²
ԳՈՒՄԱՒԱ, կին Գնարա ասբ.ի — 390²

ԳՈՒԺԴԱՁ (*Գուժթազ, Գուչթառ*) *վկայ, յաւուրս Շապհոյ*, Յիշտ. — 23^{2}, Վկյբ. — 24^{1}, 61^{1}
ԳՈՒԼԻՄՍՐԻ. *ԺԵ դ., ազգական Խոջաստուր կարգաւորի* — 300^{1}–300^{2}
ԳՈՒՇԹԱՍ — *տե՛ս* ԳՈՒԺԴԱՁ
ԳՈՒՐԳԷՆ
— *Գնունի, յաւուրս Բուզայի*, Վկյբ. — 29^{1}, 65^{2}
— *բհն. Համաթեան*, 1920 *թ.* — 452^{2}
ԳՈՒՐԻԱՍ *վկայ, յաւուրս Դիոկղետիանոսի*, Յիշտ.— 114^{1}, Վկյբ. — 11^{1}, 48^{2}
ԳՈՒ *վկայք* – 31^{2}
ԳՈՒՁԻԿ *միայնակեաց, ԺԱ դ., երաժիշտ* — 386^{1}
ԳՐԱԲՈՍ (*Գրեափոս*) *վկայ, յաւուրս Մաքսիմիանոսի*, Վկյբ. — 13^{2}, 50^{2}
ԳՐԱՏԻԱՆՈՍ *կայսր՝* 375–383 *թթ.* — 18^{1}
ԳՐԻԳՈՐ (*Գրիգորիոս, Գրիգորիս*)
— *եպս. Ժ քաղաքաց* — 11^{2}
— *թագաւոր* — 21^{1}
— *պարսիկ վկայ* — 52^{2}
— *սքանչելագործ հայրապետ*, 213–268 *թթ.*, Յիշտ. — 31^{2}, 114^{1}, Վարք — 11^{1}, 49^{1}
— *Լուսաւորիչ, կթղ.՝* 302–325 *թթ.*, Աղօթք — 154^{2}, 392^{1}, Թուղթ առ Յակոբ Մծբնացի — 279^{2}, Ի վարդապետութենէ — 152^{2}, 304^{2}, 312^{2}, 314^{1}–4^{2}, 399^{1}, 401^{2}, *Խնդրող բանի* — 280^{2}, Խրատ ճգնաւորաց — 175^{2}, 320^{1}, Հարցումն ընդ հրեշտակին — 51^{1}, 208^{2}, 353^{1}–3^{2}, 395^{1}, 419^{2}, Տեսիլ — 1^{2}, 40^{2}, 406^{1}, Գանձ, Տաղ, Քարոզ — 78^{1}, 217^{1}, 289^{2}, 291^{2}, 344^{1}, Յիշտ. — 7^{2}, 19^{1}, 33^{1}, 50^{2}, 51^{1}, 93^{2}, 103^{1}, 107^{1}–7^{2}, 163^{1}, 203^{2}, 208^{1}, 248^{2}, 250^{1}, 288^{2}, 303^{1}, 326^{1}, 373^{2}, 396^{2}, 446^{2}, 447^{2}, 448^{2}, 450^{1}, 476^{1}, 487^{1}, 506^{2}, 507^{2}, 508^{2}, 509^{1}, 533^{2}, Ճառական — 358^{1}, 359^{2}–60^{1}, 397^{2}, 425^{2}, Որդիք եւ շառաւիղք — 1^{2}, 4^{2}, 12^{2}, 44^{2}, 49^{2}–50^{1}, 279^{2}, Պատմութիւն, Վարք — 6^{1}, 7^{2}, 49^{1}, 161^{1}, 390^{1}, 395^{2}, 413^{1}, 531^{2}, Տօնք — 1^{1}, 2^{2}, 8^{1}, 11^{2}, 40^{1}, 42^{2}, 44^{2}, 446^{2}, 533^{2}, Քարոզ ի տօնի — 126^{1}–6^{2}, 142^{1}, 290^{1}, 463^{1}, 516^{2}, Արծաթաքանդակ՝ Ս. Աջն — 96^{1}, Մանրանկար — 533^{1}
— (*Գրիգորիս*) *Աղուանից կթղ.*, 295–338 *թթ.*, Յիշտ. — 22^{1}, 44^{2}, 112^{2}, Վկյբ. — 12^{2}, 59^{1}
— *Նազիանզացի հայրապետ՝* 370–390 *թթ.*, Ժողովարան Նոննոսի — 161^{1}, Կանոնք — 248^{1}, Ի մահն Մաքսիմոսի — 154^{1}, 160^{2}, 277^{2}, Մէջբ. Յիշտ. — 3^{2}, 31^{2}, 34^{2}, 52^{2}, 70^{1}, 100^{2}, 126^{1}, 127^{1}, 129^{2}, 139^{1}, 143^{2}, 144^{2}, 385^{1}–5^{2}, Ճառական — 359^{1}, Պատասխանիք հարցմանն Բարսղի — 413^{1}, Վարք — 18^{1}, 55^{1}
— *Նիւսացի հայրապետ՝* 372–395 *թթ.*, Մեկնութիւն Յոբայ (*հատուած*) — 160^{2}, Վարք Գրիգորի Սքանչելագործի — 11^{1}, 49^{2}, Գանձ — 218^{2}, Յիշտ. — 31^{2}, 198^{2}, 391^{2}, Վարք — 16^{2}, 53^{2}
— *եպս. Արշարունեաց, Դ–Ե դդ.* — 390^{1}
— *պապ Հռոմայ*, Վարք — 534^{2}
— *Ա պապ Հռոմայ՝* 590–604 *թթ.*, Յիշտ. — 3^{2}, Վարք — 22^{2}, 59^{2}
ԳՐԻԳՈՐ
— (*Ա պա՞պ, ա՞յլ*) — 22^{1}, 172^{1}–2^{2}, 187^{2}, 204^{2}
— *եպս. Ակոռականդացւոց, Զ–Է դդ.*, Յիշտ. — 110^{2}, Վարք — 12^{1}, 49^{1}
— *եպս. Արշարունեաց, Է դ.*, Մեկնութիւն ընթերցուածոց — 158^{2}, Յաղագս Քառասնեկի պահոց — 160^{1}
— *Թ–Ժ դդ., գրիչ* — 466^{1}–6^{2}
— *Նարեկացի*, 951–1003 *թթ.*, Աղօթք — 147^{2}, 166^{1}, 200^{2}, 229^{2}, 393^{1}, Գանձ, Մեղեդի, Տաղ, Քարոզ՝ *Աչքըն ծով* — 305^{2}, *Աւետիս մեծ խորհրդոյ* — 305^{2}, *Գանձ բաղձալի* — 344^{1}, *Գանձ լուսոյ* — 344^{1}, *Գունդք սուրբ վըկայիցն* — 289^{2}, *Երգ զարմանալի* — 287^{2}, *Ես ձայն զարիծուն* — 290^{2}, 292^{2}, *Էին աջոյ* — 288^{1}, *Ժողովեալքս ամենեքեան* — 344^{1}, *Գունդք սուրբ վըկայիցն* — 289^{2}, *Երգ զարդարելի* — 287^{2}, *Սեաւ եմ գեղեցիկ* — 287^{2}, Խոստովանութիւն — 471^{2}, Մատեան ողբերգութեան — 346^{1}, Հատուածք — 147^{2}, 200^{2}, 229^{2}, 320^{2}, 339^{2}, 392^{1}–3^{1}, 422^{2}–3^{1}, 433^{2}, 541^{1}, 542^{1}–2^{2}, Յաղագս մեղայի — 166^{1}, Քարոզ — 378^{1}, Մէջբ. Յիշտ. — 129^{2}, 140^{1}, 198^{2}, 284^{2}, 391^{2}, Վարք — 58^{1}, Տաղ — 84^{1}
– *Մագիստրոս*, 990–1059 *թթ.*, Թուղթք — 446^{2}, Տաղաչափութիւն Ս. Գրոց — 339^{1}, Յիշտ. — 70^{1}
— *Բ Վկայասէր, կթղ.՝* 1066–1105 *թթ.*, Յիշտ.— 36^{2}, Վարք — 1^{2}, 70^{1}
– *Գ Պահլաւունի, կթղ.՝* 1113–1166 *թթ.*, Գանձ՝ *Ով զարմանալի* — 305^{2}, Յիշտ. — 10^{2}, 48^{1}, 160^{2}, 272^{1}, 273^{2}, 328^{2}, 448^{2}, 488^{2}, Վարք — 1^{2}
– *Սկեւռացի*, 1150–1230 *թթ.*, Աղօթք՝ *Աստուած բարձրեալ* — 322^{2}, Քարոզ — 383^{1}
— *Դ Տղայ, կթղ.՝* 1173–1193 *թթ.*, Թուղթք — 273^{1}–3^{2}
— *Տուտէորդի, ԺԲ–ԺԳ դդ.*, Գրիգորի կթղ.ի Թուղթ առ — 273^{2}, Դաւթի Քոբայրեցւոյ Թուղթ առ — 198^{1}
— 1203 *թ., Թարգմանիչ Թղթոյն Նիկիոյ Յոհան արքեպս.ի* — 274^{1}
— 1248 *թ., եղբայր Ստեփաննոս եպս.ի* — 91^{2}
— *վրդ. Բալուցի նոր վկայ*, 1290 *թ.*, Յիշտ. — 531^{2}, 534^{1}, Վկյբ. — 59^{2}
— *վրդ.*, 1337 *թ., սրբագրող* — 56^{2}
— *Տաթեւացի*, 1346–1407 *թթ.*, Աղօթք արձակման — 471^{2}, Թուղթ վասն կաթողիկոսութեան Աղթամարայ — 332^{1}, Լուծմունք ի գիրս գըրչութեան Արիստակիսի — 339^{1}, Լուծմունք Կիրղի Պարապմանց գրոց — 302^{1}, Խրատ հրաւիրելոց քահանայութեան — 473^{1}, Խոստովանութիւն քահանայից — 352^{1}, Մեկնութիւն Մատթէի — 331^{1}, Մեկնութիւն Յովհաննու — 286^{1}, Մեկնութիւն Սաղմոսաց, Առակաց, Ժողովողի, Երգոց Երգոյն Սողոմոնի — 178^{1}, Պորտահամար — 449^{1}, Քարոզագիրք — 164^{1}, 261^{1}, 297^{1}, Քարոզք — 186^{2}, 189^{1}, 206^{2}, 366^{2}, 380^{1}, 382^{2}, 391^{1}, 303^{1}–4^{2}, Յաղագս — 391^{2}, Յիշտ. — 84^{2}, 391^{2}, 463^{1}, Քարոզ ի տօնի — 52^{1}

ԳՐԻԳՈՐ
— *Հանուտը (Տաքեւացի՛)* — 283[1]
— *Այլաբեկի (Վերբռնց)*, 1350–1426 *քք.*, Գանձ, Տաղ՝ Ազամաչ սահգծուածն եկեալ — 290[1], Ա՛ հայրդ ազատակեմ — 315[2], Աւաղ զանցաւոր ծառայս — 289[2], Դանդաղ ունիմ ասել քեզ — 289[2], Դեղապատճառ լուսով — 288[2], Դերամբարձ Աստուած — 218[2], Դոյզն-ինչ ըղձական — 288[1], Երաժամպզուքեանց — 337[2], Նեբրոդեան — 42[1], 45[2], *Խմբագրող՝* Յայտնաւորք — 40[1], Յիշտ. — 40[1], 47[1], 53[2], 56[2], Վարք — 534[2]
— *վրդ.*, Ողբ մեռելոյ — 366[2]
— (*Ծայրակապ*) *ԺԲ–ԺԷ դդ.*, *դանձասաց* — 154[2]–6[2], 157[2], 218[1]–8[2], 288[1], 293[2], 305[2]–6[2], 343[2], 345[2], 438[2]
— *ԺԲ–ԺԷ դդ.*, *ղբիչ* — 319[1], 322[2]
— *Ի Մուսաբէկեանց, կ՚ըզ.՝* 1439–1441 *քք.* — 318[1]
— *Ածնկեցի՛*, 1441 *թ.*, *ղբիչ յերուսաղէմ*—317[1]–8[1]
— *քհն.*, 1454 *թ.*, *ղբիչ եւ ծաղկող* — 202[1]–9[2]
— 1468 *թ.*, *Հայր Ճակոբ քհն.ի* — 316[2]
— 1468 *թ.*, *որդի Ճակոբ քհն.ի* — 316[2]
— *քհն.*, 1474 *թ.*, *Հայր Դաւիթ նոր վկայի*—535[1]
— (*Ղրիմսրբոս*) *Ազգամոլցի, կ՚ըզ.՝* 1512–1544 *քք.*, Գովեստ սուրբ Աստուածածնի — 333[2]
— *աւագերէց*, 1546 *թ.*, *վերակազմող ի վանս Կաթնճիպօնի՛* — 39[1]–9[2]
— (*Ղրիմսրբոս*) *վրդ. Կամախեցի (Դաբանաղցի)*, 1576–1634 *քք.*, Նախադրութիւն վասն գանազան սղալանաց եւ սիխս սիշս անցուածոց մեզանացն — 334[2]
— 1591 *թ.*, *Հայր Մաեփանենս քհն.ի* — 92[2]
— 1591 *թ.*, *որդի Մաեփանենս քհն.ի՝* — 92[2]
— *Ղանձակեցի, պաթ. Երուսաղէմի՝* 1613–1645 *քք.* — 443[2]
— 1658 *թ.*, *Հպրայր Խոճա Պաղտարի* — 535[2]–6[2]
— *վրդ.*, 1658 *թ.* — 536[2]
— *Ագահոզի տզէն*, 1666 *թ.*, *գնող ԲԲ. Աւետարանի* — 94[2]
— *որդի Ագհօրի*, 1666 *թ.*, *գնող…* — 94[2]
— *Պուլատխենց*, 1666 *թ.*, *գնող…* — 94[1]
— *որդի Ագհիպարի, յետ* 1666 *թ.*, *ոսկերիչ* — 95[1]
— *Ի Աւանացի, կ՚ըզ. Կէլիկիոյ՝* 1686–1693/5 *քք.* — 414[2]
— *Ոսանցի, ծէ դ., տաղասաց՝* Ալաօր ճոր խառնուրմ հզիալ — 287[2]
— *դպիր*, 1703 *թ.*, *ղբիչ ի Մարաչ* — 200[1]–200[2], 201[2]
— *դպիր Մարգուանցի*, 1706 *թ.*, *տպարանաւէր*— 476[1]
— *Շղթայակիր, պաթ. Երուսաղէմի՝* 1715–1749 *քք.* — 326[2], 472[2]
— *վրդ.*, 1744 *թ.*, *աշակերտ Աւետիս վրդ.ի* — 454[2]
— *Գամտճեան, պաթ. կ. Գալաթայ՝* 1764–1773 *քք.* — 77[2], 85[1]

ԳՐԻԳՈՐ
— *դպիր* 1770 *թ.*, *Հպրայր Եփրեմ վրդ. Սաֆյիի* — 223[2]
— *Փէչքրմպճեանց*, 1773–1837 *քք.*, Նամականի — 233[1], 241[2], 506[1], 512[1], Ուղղափառ հաւատոյ հայոց եկեղեցւոյ — 487[1], Քճճուբիւնի նզովից — 228[1], Յիշտ. — 429[2]
— (*Ղրիմսրբոս*) *տիր. Եւդոքացի*, 1774 *թ.*, *ղբիչ յետ.քար* — 125[1], 146[2]
— *Քէղրի*, 1779 *թ.*, *Ծանօթ Մանուէլ արդ.ի* — 300[2]
— *Ժէտ.*, 1779 *թ.*, *տպագիան Մանուէլ արդ.ի* — 300[2]
— *քհն. Ուռւեցի*, 1795, 1797 *քք.*, *յետ. սաստցող* — 236[2]
— *տիր.*, *ԺԸ դ.* — 117[2]
— *Էէր*, 1828 *թ.* — 423[2]
— *Կոստանեան*, 1843 *թ.*, Ուղերձ առ Ներսէս Կրղ. — 429[2], Չափաբեբակաւիճ — 429[1]
— *Ս. Մարկոսեան*, 1845 *թ.*, *Թարգմանիչ քերթուածի* — 430[1]–30[2]
— (*Ղրիմսրբոս*) *աբբեպս.*, 1872 *թ.*, *Աւաքնարդ Նոր Ջուղայի* — 377[2]
— *Մարաթեան*, 1880 *թ.* — 377[2], 481[2]
— *վրդ. Կ. Գալաթցի*, 1883 *թ.*, *ղբիչ ի Գալիս* — 307[1]
— (*Ղրիմսրբոս*) *աբբեպս. Ցովհաննէսեան*, 1895 *թ.* — 95[2]
— *ԺԲ դ.* — 509[1]
— *տպա, ԺԲ դ.*, Նամակ առ — 240[1], 245[1]
— *տպա Կոստանդեան, ԺԲ դ.*, Նամակ առ — 429[1]
— *ամիրա Մահսեան, ԺԲ դ.*, Տապանագիր — 245[1]
— *աբբեպս. Տրապիզոնի, ԺԲ դ.*, Նամակ առ — 244[1]–4[2]
— *Կոստանդեան, ԺԲ դ.*, Նամակ առ — 241[2] (*Նո՞ր տպա Կոստանդեան*)
— *Չէլէպի, ԺԲ դ.*, Կիրակոս Ա կթղ.ի Կոնդակ առ — 239[1], 509[1]
— *վրդ. Կ. Գալաթցի, ԺԲ դ.*, *Թարգմանիչ՝* Միքաէլ զբօսարան — 307[1]
— *վրդ. Մեխերճեանց, ԺԲ դ.*, *Ժեծատուր* — 349[1]
— *վարժապետ, ԺԲ դ.*, Նամակ առ — 242[2]
— *Էէր, ԺԲ դ.* — 423[2]
— *Էէր, ԺԲ դ.*, Նամակ առ — 510[2]
— *տիր., ԺԲ դ.*, Նամակ առ — 239[1], 509[1]

ԳՐԻԳՈՐԻՍ — *տե՛ս* ԳՐԻԳՈՐ
ԳՕՀԱՐ — *տե՛ս* ԳՕՀԱՐ

Դ

ԴԱՎԱՆ — 483[1]
ԴԱՎԹԵՆՈՍ — *տե՛ս* ԹԱՎԹԵՆՈՍ
ԴԱՎԹԱԱՏՈՒՈՍ *Հայր, յատուբս Քէղզոբի*, Վարք — 342[2], 70[1]
ԴԱՄԱՐ — *տե՛ս* ԹԱՄԱՐ

ԴԱՎԻԹԱՆՈՒՍ
— անարձաք բժիշկ, Վկյր. — 9², 47²
— անարձաք բժիշկ, յաւուրս Կարինոսի, Վկյր.— 31², 68³
— անարձաք բժիշկ, յաւուրս Դիոկղետիանոսի, Ցիշտ. — 6³, 7¹, Շարակաւ — 360², Վկյր. — 22², 59²
ԴԱՒԱՆԱՓՏՈՒՍ (Դանաբատոս) ընթերցող, Վկյր. — 18³. 55²–6³
ԴԱՆԻԷԼ (Դանէլ)
— մրգ., Բաւիլ վասն տեսլեան Դանիէլի — 213², Մեկնութիւն Դանիէլի — 235², Մէջբ. Ցիշտ. — 12¹, 103¹, 108¹, 214², 236², 436¹, Վարք — 14¹, 41¹, 59², 365¹
— Տգնաւոր — 4²
— Մխիթարեցիք, Վարք — 13², 51¹
— Աւետր, Դ գ., Ցիշտ. — 19¹, 56³, Վկյր. — 12²
— մրգ., 1337 թ., մարգագիր Մխիթար մրգ.ի— 56²
— Մաղաւտենց, 1686 թ., արդի ժհտ. Սարգիս — 414²
— 1744 թ. — 537²
— ժհտ., 1779 թ., ազգական Մանուէլ արգ.ի — 300²
— Ս Սարգսեցիք, կԲգ.՝ 1807–1808 ԹԹ.— 148¹
— քահանայապետ (կԲգ. Սարգսեցիք), Նամակ առ — 241²
— մրգ., ՃԹ գ., կնքահայր — 95²
— տէր. Գոլոնեցի, ՃԹ գ., յետ. աւագող — 286², 332²
— Գ. Նշանեան կէտմիրցի, 1906 թ., ուսուցիչ — 456³
— մրգ. Բագրատեան Թօմարզոցի, 1906 թ.—456³
ԴԱՒԱՒՈՒՍ (Դաւոս)
— 11²
— մկայ, Վկյր. — 8¹, 46³
— մկայ, յաւուրս Մաքսիմիանոսի, Վկյր — 11², 49¹
ԴԱՐԵՆ (Դարէն) վկյ.ն., կին Նաւսանիթոսի, Վկյր. — 8¹, 46³
ԴԱՒԻԹ (Քաւիդ)
— Բազաւոր՝ Ն. Ք. 1053–1013 ԹԹ., Սաղմոս — 120², 123¹–4², 147¹–7², 200¹, 229¹–9², 342¹, 368³, 402¹–2², 410¹, 415¹, 422¹–2², 427⁴–7², 433¹–3². Հաստատիճ ի Սազմոսաց — 164², 166³, 170¹–70², 178¹, 264², 276³, 380², 435²–7¹, Գանձ, Տագ — 218², 293³, 345¹, Մեկնութիւն Սազմոսաց — 178¹, 205¹, 388¹, Մէջբ. Ցիշտ. — 19², 37¹, 51¹, 56², 80², 86², 100¹, 106², 107², 115², 129¹, 132¹, 139¹, 143², 146², 156¹–6², 164², 166¹, 167², 170¹–70², 178², 180², 193¹, 196², 200² 206², 264², 276³, 290¹, 322¹–2², 348², 376², 380², 382¹, 385², 393², 410², 428¹–8², 435²–7¹, 448¹, 481², 483³, 484¹–4², Շարակաւ — 357¹, Վարք — 15³, Քառզ ի տօնի — 51², 135², 513², Մաքրաւկար — 74³, 119²
ԴԱՒԻԹ
— Աձյազք (Նեբէինացի), Ե–Ջ դդ., Էակաց գիրք — 196², Լուծմունք աշխարհաց զրոցն Աբիստոտենի — 162¹, Ցաւագս համրակաւնաց սեռից — 295², Ցաւագս Սահմանաց իմաստասիրութեամբ (ընդդէմ Փիւռոնի) — 295³, Պերիարմենիաս — 296³, Սահմանք իմաստասիրականք — 161², 162², 197², Վերլուծութիւն ի մեբաձուրիւն Պորփիւրի — 295², Վերծանութիւն ի մեբաձուրիւն Պորփիւրի — 295², Վեցհազարեակ — 268³, Մէջբ. Ցիշտ. — 129², 140², 198¹, 448¹, 521¹, Վասն Սահմանացն Դաւթի — 195³
— Դրամեցիք, 701 թ., Ցիշտ. — 112¹, Շարակաւ — 359¹, Վկյր. — 24¹, 61¹
— Չիւղաւոս, 716 թ., Քաղքմանիչ՝ կիւրղի Աղէքսանդրացւոյ Գիրք Պարապմանց — 310²
— Գնունի, Ը դ., Վկյր. — 29¹, 65²
— մկայ, 1015 թ., Վկյր. — 33², 68²
— վրդ. Քոթայիրեցի, ԺԲ դ., Մեկնութիւն Ցոթայ — 279², Ցաւագս հանդաւսախիրաց ի պատառաւս պատառաւմն Ջաւոլիճ — 198³
— 1248 թ., Հղրայր Մանկանաս եպս.ի — 91²
— Երեց, ԺԳ դ., մարգագիր Գրիգոր Բալոյեցիի— 59²
— Նոր վկայ, 1474 թ., Վկյր. — 535¹
— (Տայրաւաղ) ԺԵ դ., դահճաւոց — 157², 218¹
— եպս. Կիպրոսի, 1504 թ — 39²
— ԺԶ դ., գրիչ — 147¹–7², 229¹–9²
— սրկ., ԺԶ դ., գրիչ 410¹–10²
— Հայրապետ, 1667 թ. — 458²
— տրգեպս. կեսարիոյ, 1750 թ., աւագող — 453¹–4¹, 455², Մաքրաւկար — 453¹
— վաղ քան ԺԸ դ., գրիչ Նախապատմաբար օրինակի — 221²
— Տէր, ԺԹ դ., Հայր Տէր Յոհաննէսի — 440²
— Բահոր Թադէոսեան, 1954 թ., Նուիրող Զեռագրի՝ Զեռագրատան — 438¹, 440²
ԴԱՒՐԻՆԵՈՒՍ եպս., Դ° գ., Կանոնիւ — 248¹
ԴԵԿՈՒՍ (Դակիոս, Դեկիոս, Դիկոս) կայսր՝ 250–253 ԹԹ. — 1², 2¹, 4¹, 7², 9¹, 14², 19¹, 20², 21², 22¹–2², 23¹–3², 25¹, 26², 27², 40¹–40², 42², 46³, 47¹, 51², 56¹, 58², 61¹, 62¹, 65¹, 420¹, 502¹
ԴԵՒԱՍՈՒՍ — 33²
ԴԵՒՏԵՒԵՆ — տե՛ս ԴԻՒՏԻՄՈՒՍ
ԴԵՒՏԵՍ
— իմաստասէր, Ն. Ք. Ե գ., Մաթրապատում — 193²
— վկայ — 5²
ԴԵՒՏԵՍՐԻՈՒՍ — տե՛ս ԴԵՒՏԵՍՐԻՈՒՍ
ԴԵՒՏԵՍՐԻՈՒՍՈՒ կայսր — տե՛ս ԴԻՈՏԵՏԻՈՒՍՈՒ
ԴԵՒՏԵՍՐԻՈՒՍ (Դեւմեսթրիոս, Դեմեսթրոս,Դոմեսթիանոս)
— Աբուզհինեցի, Ցիշտ. — 534¹, Վկյր. — 11², 534¹
— վկայ, յաւուրս Դիոկղետիանոսի, Ցիշտ. — 113¹, Վկյր. — 9¹, 47¹
ԴԵՕՈԿԼԵՏԱՆՈՒՍ — տե՛ս ԴԻՈՒԿԼԵՏԻՈՒՍՈՒ

ԴԵՐԵՆԻԿ վրդ. եպս. Փոլատեան (Միաբան Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան) 1913–1966 թթ. — 122[2], 318[2]

ԴԷՇԽՈՒՆ — տե՛ս ԴՇԽՈՒՆ

ԴԷՈԴՈՐԷ — 5[1]

ԴԷՈՍԿՈՐԻԴՈՍ (Դիոսկորիդոս) վկայ, Վկյք. — 25[1], 62[1]

ԴԻԱՆՈՍ Թեսբացի, երաժիշտ — 268[2]

ԴԻԴԻՄՈՍ
— ի Լաւոդիկեայ, Վկյք. — 4[2], 43[1]
— զօրական, 304° թ., Վկյք. — 29[1], 65[2]
— բժիշկ Տարսոնացի, յաւուրս Դիոկղետիանոսի, Վկյք. — 2[1], 41[1]

ԴԻԴՈՐԱ — տե՛ս ԴԻՈԴՈՐԱ

ԴԻԹՌՎՄ — 20[1]

ԴԻՄԱՍ — 192[2]

ԴԻՄԻՏԻԱՆՈՍ վկայ — 8[1]

ԴԻՄԻՏՐԻԱՆՈՍ որդ., Վկյք. — 31[2]

ԴԻՄՈԿՐԱՏԻՍ իմաստասէր, Բանք իմաստասիրաց — 193[1], 296[2]

ԴԻՄՈՍԹԷՆԷՍ իմաստասէր, Բանք իմաստասիրաց — 296[2], 496[1]

ԴԻՄՈՍԿԻԱՏԷՍ, Հարցումն առ Դիոգրատէս — 386[2]

ԴԻՆԴԻՆՈՍ վկայ, յաւուրս Դեկոսի, Վկյք. — 22[1]

ԴԻՈԳԻՆԷՍ իմաստասէր, Ն. Ք. 412°—323 թթ., Բանք իմաստասիրաց — 197[1], 296[2]

ԴԻՈԳՐԱՏԷՍ, Պատասխանի հարցմանն Դիմոսկիատէսի — 386[2]

ԴԻՈԴՈՐ վկայ, յաւուրս Դեկոսի, Վկյք. — 19[1]

ԴԻՈԴՈՐԱ վկյհ., Վկյք. — 4[2], 43[1]

ԴԻՈԴՈՐՈՍ — տե՛ս ԹԷՈԴՈՐՈՍ

ԴԻՈԿՂԵՏԻԱՆՈՍ (Դեոկղետանոս, Դիոկղետանոս, Դիոկղիտիանոս)
— որդի Փոնցիանոս կայսեր, Պատմութիւն — 416[1]
— գինուոր — 18[1]
— վկայ, յաւուրս Դեկոսի, Վկյք. — 19[1]
— կայսր՝ 284–305 թթ. — 5[1], 6[1], 9[1]–9[2], 11[1], 12[2]–4[1], 17[1]–8[2], 20[1], 22[1]–3[1], 24[2]–5[1], 29[1], 30[2], 32[1], 33[1], 40[1], 43[1], 45[2], 47[1]–7[2], 48[2], 50[1]–1[1], 54[1], 55[2], 59[1]–60[1], 61[2], 63[2], 65[2], 68[2]–9[1], 193[1], 446[1], 534[2]

ԴԻՈՆԷՍԻՈՍ (Դիոնեսիոս, Դիոնէոս, Դիոնէսիս, Դիոնէսոս)
— Արիսպագացի, Ա դ., Բան վասն քահանայութեան — 448[1], Թուղթ յաղագս մահուան Պետրոսի եւ Պօղոսի — 231[2], 320[1]–20[2], 497[1]–7[2], Յաղագս երկնային քահանայապետութեան — 230[1], Յաղագս եկեղեցական քահանայապետութեան — 231[1], Յաղագս ննջման Ս. Աստուածածնի — 231[2], Մէջք. Ցիշտ. — 112[2], 126[1], 128[1], 130[1], 132[2], 134[1], 136[1], 141[1]–1[2], 145[2], 146[1], 169[1], 228[2], 362[1], 448[1], Վարք — 6[2], 44[2], 45[1], 320[2]
— 7[2]
— վկայ, 251 թ., Վկյք. — 29[2], 66[1]
— վկայ, 273 թ., Վկյք. — 29[2]
— եպս., 1818 թ., Առաջնորդ Կիպրոսի — 199[2]

ԴԻՈՍ հայր, Վարք — 33[1], 69[1]

ԴԻՈՍԿՈՐԻԴՈՍ — տե՛ս ԴԷՈՍԿՈՐԻԴՈՍ

ԴԻՈՍԿՈՐՈՍ քուրմ, Վկյք. — 6[2]

ԴԻԻԹԷՆԷՍ իմաստասէր, Բանք իմաստասիրաց — 495[2]

ԴՇԽՈՅ, 1468 թ., որդի Յակոբ քհն.ի — 316[2]

ԴՇԽՈՒՆ (Դէշխուն), 1666 թ., գնող ԲԲ. Աւետարանի — 94[1]

ԴՈԿԻՄԷ արդար — 34[2]

ԴՈՄԵՏԻԱՆՈՍ (Դոմետրիանոս, Դոմիդ)
— կայսր՝ 81–96 թթ. — 17[2], 235[2], 518[1]
— եղբայր Պոմբոս կայսեր — 29[2], 66[2]
— Արուզինացի — տե՛ս ԴՆՄԵՏՐԻՈՍ
— ճգնաւոր — 367[1]
— մին ի Քառասնից Մանկանց, Վկյք. — 22[1]
— վկայ, յաւուրս Յուլիանոսի Ուրացողի, Վկյք. — 35[1], 70[2]

ԴՈՄԷԴԻՈՍ — տե՛ս ԴԻԴԻՄՈՍ բժիշկ

ԴՈՄՆԱ
— կին Թէոփանոս վկայի — 7[2]
— վկյհ. յաւուրս Դիոկղետիանոսի, Ցիշտ. — 14[2], Վկյք. — 15[2], 52[1]

ԴՈՄՆԱՆՈՍ վկայ — 8[1]

ԴՈՄՆԻՆԱ վկյհ., յաւուրս Դիոկղետիանոսի, Վկյք. — 7[2]

ԴՈՄՆԻՆՈՍ վկայ, յաւուրս Մաքսիմիանոսի, Վկյք. — 9[1], 46[2]

ԴՈՆԱՏ — 27[1]

ԴՈՆԱՔՏ — 27[1]

ԴՈՍԱՆ եպս., յաւուրս Շապհոյ, Վկյք. — 6[1], 44[2]

ԴՈՎԱՆԱՍ արքայ — 8[2]

ԴՈՐԷՄԵՆՏՈՍ — 6[1]

ԴՈՐԻՄԵՆԹՈՍ — տե՛ս ԳՈՐՄԵՆԴՈՍ

ԴՈՐԻՆՈՍ վկայ — 6[2]

ԴՈՐՈԹԷՈՍ (Դորոդէոս)
— վկայ — 29[2]
— եպս. Տիւրոսի, 362° թ., Վկյք. — 29[2], 66[2]

ԴՈՐՈԹԷՈՍԵԱՆՔ — 14[2]

ԴՈՐՈԽ — 9[1]

ԴՈՒԼԱ (Դուլիոս)
— վկայ, Վկյք. — 30[2], 67[2]
— վկայ, յաւուրս Դիոկղետիանոսի, Վկյք. — 63[2]

ԴՈՒԼԻՈՍ — տե՛ս ԴՈՒԼԱ

ԴՐՈՒՍԵԼԱ, Ա դ., կին Փիլիքս դատաւորի — 106[1]

Ե

Ե· Արդարմանեան բժիշկ, 1952 Թ., Նուիրող Հոգագրի՝ Հոգագրատան — 122[1]–9[2]

ԵԱԵԱ, 1703 Թ., մայր Քոփղափուցի Ղազէր — 400[2]

ԵԱՀԵԱ գնեպատ, յաւուրս Մուրատ Գ-ի — 428[2]

ԵԱՂՈՒԲ, 1590–1591 ԹԹ., քոյր Մինաս արգ-ի — 475[1]

ԵԲԵՄԻԱ (Մեծաս) վկայ, յաւուրս Մաքսիմիանոսի, վկյր· — 24[1], 61[2]

ԵԳԱՏ, 1775 Թ., արդի ժՀտ· Ցարութիւնի — 255[1]

ԵԳԵԿԻԱ Քահանայ՝ Ն· Գ· 701–692 ԹԹ., Աղօթք — **124[1], 229[1]**, 336[1], 342[2], 368[1], 402[2], 410[1], **415[2]**, 422[2], 427[1], 433[1], Յիշտ· — 114[1], 115

ԵԳԵԿԻԷԼ (Եզեկիէլ, Եզեկիէլ, Եզեկիէլ) մրգ·, Վասն տեսլեան եզեկիելի — 213[2]. Մէջք· Յիշտ· — 33[1], 100[1]–100[2], 103[1]. 109[2], 111[1], 113[2], 115[1], 162[2], 378[1], 484[2], Վարք — 22[2], 59[2]

ԵԳՆԻԿ Կողբացի, Ե դ·, Պատասխանիք հարցմանցն Աշուոոյ — 206[2]. Պատասխանիք հարցմանցն Ադամայ — 209[2], 319[1]

ԵԳՐ մրգ·, Հարցուումն ընդ հրեշտակին — 419[2], Վարք — 22[2], 59[2]

ԵԹԱԹԱՐԻՆԵ — տե՛ս ԿԱՏԱՐԻՆԵ

ԵԹԵՐՈՒՈ եպս·, Վարքագիր Ցուհաննէս Լուակեացի — 28[1]

ԵԼԱՍԻՊՈՒՈ վկայ, 155՝ Թ·, Վկյր· — 18[2], 55[2]

ԵԼԵՒՔԵՐՈՒՈ (Երևքերոս) եպս·, յաւուրս Ադրիա–նոսի, Վկյր· — 14[1], 51[1]

ԵԼԵՓՍԱՆՈՒ — տե՛ս ԱԼԵՓՍԻՆԱՈՒ

ԵԼԻԿՈՆԻԴԱ (Եղկոնիդա) վկյհ·, յաւուրս Գորդիա–նոսի, Վկյր· — 29[1], 66[1]

ԵԼՐԻԱՆՈՒ եպս· Կիպրիոսի — 35[1]

ԵԼՊԻՍ — տե՛ս ԷԼՊԻՍ

ԵԼՊԻՏՈՓՈՒՈ վկայ, Վկյր· — 10[1]

ԵՒԱՏԱՐԻՆԵ — տե՛ս ԿԱՏԱՐԻՆԵ

ԵՂԱԶԱՐ — տե՛ս ԵԼԻԱԶԱՐ

ԵՂԵԿԱ — 33[2]

ԵՂԵՒՈՆԴԷՍ — 30[2]

ԵՂԻԱ (Եղիա, Եղիէ)
— մրգ·, Մէջք· Յիշտ· — 107[1], 234[1], 243[1], 321[2], 385[1], 446[1], 463[2], 510[1], Վարք — 33[1], 63[2]
— Հայր — 468[1]
— վկայ, Վկյր· — 5[2]
— վկայ, Վկյր· — 14[1], 51[1]
— քհն·, Պատմութիւն — 420[1]
— տիր·, Ժ-Զ դ , ուսուցիչ Դաւիթ արկ·ի — 410[2]
— 1606 Թ·, արդի խոճա Աստուածատուրի — 93[2]
— Քաւութիւնից, 1666 Թ·, գնող ԲԲ· Աւետա–բանի — 94[2]
— արդի Աւետիս, 1666 Թ·, գնող··· — 94[2]
— Գուլտութենից, 1666 Թ·, գնող··· — 94[1]
— 1703 Թ·, ազգական Քոփղափուցի Ղազէր — 400[2]

ԵՂԻԱ
— Աէպիճեան, 1820 Թ·, գրէէ ի Գրատա՞ — 485[1]–5[2]
— վրդ·, ԺԹ դ·, Նամակ առ — 509[1]

ԵՂԻԱԶԱՐ (Եղիազար)
— արդի Ահարոնի — 445[2]
— քհն· Մակարայեցի, Ն· Գ· Բ դ·, Յիշտ· — 109[2]. Վկյր· — 34[2], 70[1]
— վրդ·, 1779 Թ·, Նահօր Մահուէլ արդ·ի — 301[1]
— ԺԸ դ· — 267[2]

ԵՂԻԱԿԻՄ
— Քազաւոր — 107[1]
— Հազարապետ, յաւուրս Եզեկիա Քազաւորի — 114[2]

ԵՂԻԵԼ, ԵՂԻՒ — տե՛ս ԵՂԻԱ

ԵՂԻՇԷ
— առք·, Վկյր· — 6[1], 43[2]
— վրդ·, Ե դ·, Աղօթք — 278[1], Խրատ — 319[2], Կանոնք — 248[2], 250[1], Ձառ յԱյլևւեքպատրիարքին Տճեռն — 108[2], 499[1], Վասն հաղորդութեան — 176[1], Յիշտ· — 23[1], 58[1], 108[2]. Վարք — 21[1], 53[1]
— Ծ· վրդ· Գազանճեան Պօլսեցի, 1876–1877 ԹԹ·, Ուսոյցող Առանալի — 95[2], 477[2]

ԵՂԻՍԱ
— խաթուն, 1670, 1674 ԹԹ·, քոյր Ցովաննէս եպս·ի — 119[1]
— ժՀտ· կուսապետ, 1779 Թ·, Նահօր Մահուէլ արգ·ի — 301[1]

ԵՂԻՍԱԲԷԹ (Եղիսաբեթ, Եղիսաբերթ, Եղսաբեթ)
— մայր Ցովհաննէս Մկրտչի, Յիշտ· — 53[2],148[2], 464[2], Ցղուքիւն — 5[2], 7[2], 45[2], 148[2]
— վկյհ·, 1391 Թ·, Վկյր· — 63[1] (Նոյն՝ Ալեք պղջիկ)
— 1735 Թ· — 540[2]
— 1779 Թ·, կՔն Մահուէլ արգ·ի — 301[1]

ԵՂԻՍԷ (Եղիսէոս)
— մրգ·, Յիշտ· — 108[1]. 126[1], 138[2], 206[2], 483[2], Վարք — 30[2], 67[2]
— ԺԵ դ·, Եղբայր Ցակոբ Ղրիմեցի մրգ·ի — 224[2]

ԵՂԿԱՆԱ (Եղկաննա), Հայր Սաճուէլ մրգ·ի — 41[1], 385[1]

ԵՂԿՈՆԻԴԱ — տե՛ս ԵԼԻԿՈՆԻԴԱ

ԵՂՆԵՐ
—1539 Թ·, մայր խոճա Աւետիսեանոսի — 157[2]
— 1606 Թ·, եղբօր դուստր խոճա Աստուածա–տուրի — 94[1]

ԵՂՍԱԲԵԹ — տե՛ս ԵՂԻՍԱԲԷԹ

ԵՄԵԼԻԱՆՈՒ վկայ, յաւուրս Ցուլիանոսի Ուրացողի, Վկյր· — 23[1]

ԵՄՄԱՆՈՒԷԼ — տե՛ս ՄԱՆՈՒԷԼ կայսր

ԵՆԵՓՏՈՒ ճգնաւոր — 19[2]

ԵՆԻՆ վկայ, Ա դ·, Վկյր· — 19[1], 56[1]

ԵՆՈՎՔ Նահապետ — 234[1], 444[1], 445[2–6], 483[1]

ԵՊԼՐԻՒ վկայ — 27[2]

ԵՊԱԳՐԱՍ, աշակերտ Գալուստ առաքել. — 186¹
ԵՊԵՐԵՌ միաձախեաց, խոսք — 175²
ԵՊԻԿԻՒՐՈՍ հերետիկոս — 228²
ԵՊԻԿՈՒՐՈՍ (Եպիկուրոս) իմաստասէր, բաւիղ իմաստասիրաց — 296², 496³
ԵՊԻԿՏԻՄՈՆ նախ. Կորնթացւոց, Դ դ., Աքաճեան Ա–ԺԷ համեմադրացւոյ թուղթ առ — 303²
ԵՊԻՄԱՔՈՍ
— վկայ, Վկյք. — 9², 47²
— վկայ, Վկյք. — 27², 64²
ԵՊՆՆՈՍ — 31¹
ԵՊՓՈՆ (Եփփան)
— 33²
— եպս. Կիպրոսի, 315ա–403 քք., Կանոնիք — 248¹, 250², Հաւատ — 148¹, 275¹, Մեկնութիւն ապրմոսաց — 205¹, Յաղագս ականց պատուականաց — 371¹, 381², Յիշտ. — 30², 107², 177², 445², Վարք — 27², 60¹, 64²
— Դ դ., աշակերտ Դաւիթ Ասորւոյ, Վարք — 19¹, 56³
— եպս. Կիպրոսի, Է դ., հայր Յովհաննէս Ոսկեբերանի — 48²
ԵՊՓՐԱՐՄՈՍ — 296³
ԵՊՓՐՈՒՐԻՆ վկյհ., յաւուրս Դիոկղետիանոսի, Վկյք. — 6³, 44¹
ԵՊՈՂԱՆ (Պէնեդիտոս) Ծեր, Վարք — 321²
ԵՊՍԻՒՈՍ (Եփսիքոս)
— հայր, Վարք — 44²
— վկայ, Յիշտ. — 6³, Վկյք. — 4³, 43¹
ԵՒ կուսանաց, յաւուրս Ննոքովու եւ Ցուստինեանոսի, Վկյք. — 42²
ԵՒԻՆՔ — տե՛ս ԵՐԻՆԻ
ԵՒՈՒՏԻՔ վկյհ., յաւուրս Դիոկղետիանոսի, Վկյք. — 9¹
ԵՍԱՅԻ (Խոսէ)
— մրգ., Ազօթ–Օրհնութիւն — 121¹, 123²–4², 200¹, 229¹, 342², 368¹–8², 402², 410¹, 415², 422¹–2², 427¹, 433¹–3², Բառք ի գրաց եսայեայ — 189¹, Մեկնր. Յիշտ. — 100²–1², 102²–3², 106³, 107¹–9², 110²–5², 126³–6², 131²–2¹, 135¹–5², 137²–8³, 139², 140², 144¹, 168¹, 179¹, 205¹, 206³, 223¹, 231¹, 270¹, 308³, 365², 379¹, 382², 383¹–3², 385¹, 435², 436²–7², 462¹–2², Պատառիկ ի գրոցն — 302², 361³, 435¹, Վարք — 27², 32¹, 65¹
— Ա եղիպատուհէից, կիր.՝ 775–788 քք. — 62¹
— 1590–1591 քք., հայր Պետրոս արքեպս.ի — 475¹
— (Խոսէ) Զալապճ, 1590–91 քք., Քոռ Մինաս արկ.ի — 475¹
— 1684 թ., Նորոգող կաթուխի — 71²
— քհն. Թալասցի, 1740 թ., ասացող — 119¹, 121²
— Թալասցի, պարբ. երուսաղէմի՝ 1864–1885 քք. — 456³, 477²
— Օհանեան — 184²
ԵՍԱՒ, որդի Իսահակ Նահապետի — 64¹, 384², 482¹
ԵՍԵՐ (Խաեբ)
— Քաղուհի — 129²
— ժէ դ., դուստր Տէր Դաւթարի — 317²
ԵՍԻԱ, 1658 թ., գործիկ խոշոր Ագանդարի — 536²
ԵՍՊԵՐԻՈՍ վկայ, 135ª թ., Վկյք. — 27¹, 63¹
ԵՎԱՐԵՍՏՈՍ հայր, Ը դ., Վարք — 15¹
ԵՎԹԻՒՔՈՍ նախ. Մարտիրէ, Ը դ., Վկյք. — 15¹
ԵՎՍԵԲԵՈՍ — տե՛ս ԵՒՍԵԲԵՈՍ
ԵՐԱԿԼԻՈՍ (Իրակլիոս) վկայ, Յիշտ. — 28¹, Վկյք. — 28¹, 65¹
ԵՐԱՄ
— Միսաքենց, ԺԸ դ., հայր խոշոր Տճփանոսի — 390²
— Տէր (Նոյն վերի՞ն) — 390²
ԵՐԱՆՈՍ նախ. Ակրմիոյ, յաւուրս Դիոկղետիանոսի, Յիշտ. — 3², Վկյք. — 41¹
ԵՐԱՆՈՒՀԻ, 1827 թ., մայր Մելքոն քհն.ի — 148²
ԵՐԱՍԽՄԱՈՍ ճգնաւոր, Վարք — 63¹, 338¹
ԵՐԵՄԻՆ (Երեմիաս, Երեմիա, Երեմիոս)
— մրգ., Մեկնք. Յիշտ. — 102², 107¹, 109², 111²–2², 114¹, 115¹, 213²–4², 223¹, 235², 381², 385², 530², վասն Բաղարիոն երուսաղէմի — 107², Վարք — 29¹, 66³
— (Երեմիաս) զօրական, յաւուրս Ննոսիքեանոսի, Վկյք. — 29¹, 66³
— Ը դ., կնէզլի Ագէհասնդրացւոյ թուղթ առ — 310¹
— եպս. ԺԲ դ., Դամակ առ — 242²
ԵՐԻՆԵՈՒՐԴՈՍ (Իրինարքոս) վկայ, յաւուրս Դիոկղետիանոսի, Վկյք. — 12¹, 50¹
ԵՐԻՆԻ (Եռինէ)
— դուստր Լիգիեէոս արքայի, Վկյք. — 27¹, 64¹
— վկյհ., 304 թ., Յիշտ. — 25², Վկյք. — 24¹, 61²
ԵՐԿՆՈՍ, Հետեւող առաքելոցն — 5²
ԵՐԿՈՒՆ երբրբ սրբ ի Նիկոմիդեայ, յաւուրս Մաքսիմիանոսի, Վկյք. — 15², 51²
ԵՐՄԱՆՈՍ վկայ — 59¹
ԵՐՄԻԱՍ — տե՛ս ԵՐԵՄԻԱ
ԵՐՄԻՈՍ եպս. — 3¹
ԵՐՄԻՈՍ — տե՛ս ԵՐԵՄԻԱ
ԵՐՄԻՊՈՒՆՔ վկայ, յաւուրս Մաքսիմիանոսի, Վկյք. — 13², 50²
ԵՐՄՈԿՐԱՏԷՍ վկայ — 2¹
ԵՐՄՈՂԱԾՈՍ (Երմոգոս)
— քհն. — 10¹
— քհն., յաւուրս Մաքսիմիանոսի, Յիշտ. — 34¹, Վկյք. — 33², 70¹
— վկայ, յաւուրս Լիկիանոսի, Վկյք. — 17¹, 54¹
ԵՐՄՈՆ
— եպս. երուսաղէմի, Դ դ. — 25², 62²
— եպս. Քէքսոնի — 25²

ԵՐՄՈՆԴԱՍ, որդի Լիգորդոս Թագաւորի, Վկյք· — 60^2
ԵՐՄՈՆԷ, դուստր Փիլիպպոս սրկ·ի, Յիշտ· — 8^1, Վկյք· — 4^1, 42^2
ԵՐՄՈՍ վկայ, Յիշտ· — 6^2, Վկյք· — 22^2
ԵՐՈՒԱՆԴ
— Ա· քհն· Երէցեան — տե՛ս ԱՐՇԱԿ
— Արգումանեան բժիշկ, 1952 Թ·, նուիրող Ձեռագրի՝ Ձեռագրատանս — 122^2
ԵՐՋԱՆԻԿ դպիր Տ· Նահապետեան Գերմանիկեցի, 1875 Թ·, գրիչ — 480^1–80^2, 481^2
ԵՒԱ
— նախամայր, Աղօթք ի վախճանելն Ադամայ — 393^2, Խրատ — 543^2, Յիշտ· — 82^1, 160^1, 381^1, 399^1, 484^1, Մանրանկար — 531^1
— 1735 Թ·, հարս Սրապ աղայի — 122^2
ԵՒԱԳՐԻՈՍ հայր, Դ դ·, Խոստովանութիւն — 471^2, Վարք — 55^2
ԵՒԲՐՈՒՑՍՈՆ վկայ — 32^1
ԵՒԳԻՆԷ (Եւգենիա) վկյհ·, Բ դ·, Յիշտ· — 100^2, Վկյք· — 17^2, 54^2
ԵՒԳԻՆԻՈՍ (Եւգինոս)
— վկայ, յաւուրս Դիոկղետիանոսի, Վկյք· — 18^2
— վկայ, յաւուրս Յուլիանոսի Ուրացողի, Յիշտ· — 18^1, 100^2, Վկյք· — 14^1, 51^2
ԵՒԴՈԿԻԱ
— վկյհ·, յաւուրս Տրայիանոսի, Վկյք· — 21^2, 58^2
— կին Թէոդոս Փոքր կայսեր, Կիւրղի Աղէքսանդրացւոյ Թուղթ առ — 309^2, Պատմութիւն — 449^1
ԵՒԴՈՔՍԻՈՍ
— վկայ, Վկյք· — 4^2, 42^2–3^1
— վկայ, յաւուրս Լիկիանոսի, Վկյք· — 10^1
ԵՒԵՐՑ — 4^1
ԵՒԹԱՂ. Աղերս — 106^1, 529^2, 530^2, Պատճառ Երբայեցւոց Թղթոյն — 186^1
ԵՒԹԻՄԻՈՍ (Եւթիմոս) քհն·, յաւուրս Թէոդոսի եւ Գրատիանոսի, Վարք — 18^1, 54^2
ԵՒՂԱՄԲԻԱ (Եւղամբիա) վկյհ· յաւուրս Մաքսիմիանոսի, Վկյք· — 7^2, 45^1
ԵՒՂԱՄԲԻՈՍ (Եւղամբիոս) վկայ, յաւուրս Մաքսիմիանոսի, Վկյք· — 7^2, 45^1
ԵՒՂԱՍԻՈՍ վկայ, յաւուրս Մաքսիմիանոսի, Վկյք·— 59^2
ԵՒՆՈՄԻՈՍ, Դ դ·, աշակերտ Արիոսի — 383^1
ԵՒՍԵԲԵԱ վկյհ·, Վկյք· — 15^2
ԵՒՍԵԲԷ վկայ — 31^2
ԵՒՍԵԲԷՈՍ (Եվսեբէոս, Եւսեբիոս)
— 1^2
— քհն· — 31^1
— Կեսարացի, 260°—340° ԹԹ·, Թուղթ առ Կարպիանոս — 90^2, 150^1, 317^2, 372^1, 452^1, 525^1, 526^1 Պատմութիւն եկեղեցական — 501^1, Յիշտ· — 199^1, 447^1
— վկայ, 290 Թ·, Վկյք· — 17^2, 54^2
ԵՒՍԻԳՆԻՈՍ ծեր, յաւուրս Յուլիանոսի Ուրացողի, Վկյք· — 35^1
ԵՒՍԻՒՔ — տե՛ս ԻՍԻՒՔԻՈՍ
ԵՒՍՏԱԹԷՈՍ (Եւստաքէոս, Ստաքէոս)
— աշակերտ Անդրէաս առք·ի — 67^1
— Անկիւռացի զօրական, Վկյք· — 34^1, 68^2
— ստրատելատ, 118 Թ·, Յիշտ· — 112^1, Վկյք·— 5^2, 43^2
— քուրմ, յաւուրս Մաքսիմիանոսի, Վկյք· — 68^1
— եպս· Անտիոքայ, Դ դ· — 20^2
ԵՒՍՏԱՌԻՈՍ — տե՛ս ԵՒՍՏՐԱՏԻՈՍ
ԵՒՍՏԱՔԷՈՍ — տե՛ս ԵՒՍՏԱԹԷՈՍ
ԵՒՍՏՈՐԳԷՈՍ, հայր Պանդալեւոն բժշկի — 2^1
ԵՒՍՏՈՔԷՈՍ վկայ, յաւուրս Մաքսիմիանոսի, Վկյք· — 31^2
ԵՒՍՏՐԱՏԻՈՍ (Եւստառիոս) վկայ, 302° Թ·, Շարական — 359^1, Վկյք· — 13^2, 50^2
ԵՒՏԻՒՔ (Եւտիգէս, Եւտիքոս)
— առք·, Յիշտ· — 2^2, 14^1
— որդի՞ Պօղոս առք·ի — 447^2
— վկայ, 290 Թ·, Վկյք· — 17^2, 54^2
— հերետիկոս, Ե դ· — 228^2
— պտր· Կ· Պոլսոյ՝ 552–565 ԹԹ·, Յաղագս զանազանութեան բնութեան եւ անձնաւորութեան — 274^1
ԵՒՏԻՒՔԻԱՆՈՍ վկայ, Վկյք· — 3^1, 41^2
ԵՒՏԻՒՔՍԻՈՍ վկայ — 4^1
ԵՒՏՐՈՊԻՈՍ վկայ, յաւուրս Մաքսիմիանոսի, Վկյք· — 21^2, 58^2
ԵՒՐՈՄՈՍ վկայ — 4^1
ԵՒՐՈՊԻԴԷՍ իմաստասէր, Բանք իմաստասիրաց — 495^1
ԵՒՓԻՄԷ վկյհ·, յաւուրս Դիոկղետիանոսի, Յիշտ· — 5^1, 32^2, 109^1, Վկյք· — 5^1, 534^2
ԵՒՓՐԱՍԻԱ տե՛ս ԵՓՐՈՍԻՆԷ
ԵՒՔՍԵՆԻ — 18^1
ԵՓԵՍՈՍԻ Բժ հայրապետք — 56^1
ԵՓԻԿՈՒՐՈՍ — տե՛ս ԵՊԻԿՈՒՐՈՍ
ԵՓԻՓԱՆ — տե՛ս ԵՊԻՓԱՆ
ԵՓՍԻՒՔՈՍ — տե՛ս ԵՊՍԻՒՔՈՍ
ԵՓՐԱՍԻԱ վկյհ·, Վկյք· — 28^2
ԵՓՐԱՔՍԷ (Պրաքսէ) վկյհ·, Դ դ·, Վկյք· — 33^2, 69^2
ԵՓՐԵՄ
— որդի Յովսէփ նահապետի — 169^2, 339^1–9^2
— Ասորի, Դ դ·, Աղօթք – 153^1, 154^2, 321^1, 353^2, 392^2, 406^1–6^2, 471^1, Բանք շահաւէտ — 205^1, Խոստովանութիւն — 471^2, Կցուրդք — 321^2–2^2, Ճառ խաչի — 198^1, Մեկնութիւն Չորեքտասան Թղթոցն Պօղոսի — 185^1–6^1, 269^2, Յաղագս գըրեանցն Սողոմոնի — 336^2, 382^2, Յաղագս քահանայաթաղից — 378^2, Ներբողեան ի Ս· Ստեփաննոս — 52^1, Վասն աղաւթից եւ խոստովանու-

ԵՓՐՆԻ
— քեռն — 353², վասն չիշոցայտուին—208¹, 334¹, վասն չգրէշաքթու եւ ուրքաքի — 334¹, վասն սուրբ պահելոյ կիրակէին — 335¹, 353², Գասն — 286², Մէկբ· Յիշտ· — 126¹, 127¹, 133¹, 134², 137¹, 153¹, 190¹, 528², Շարականց — 359¹, Վարք — 16¹, 18², 55¹
— վրդ·, 1687 Ք·, Առաջնորդ Ազգբանասիրասէրաց— 297²
— Տէր, 1734 Ք·, Առաջնորդ Մարաշի — 451²
— վրդ· Մահեցի (Ա Ազգապահանձ, հիմն· Կիւլիկիոյ՝ 1771—1784 ԲՔ·), Մեկնութիւն Ցովհաննու — 222¹, 271², 485¹, Քարոզ — 221², Յիշտ· — 224¹–42
ԵՓՐԵՄԻԱՆՑՈՒ, հայր Ալէքսանդր կամաւոր ազգասի— 353², 419²
— Ա Ջորագեղցի, հիմն·՝ 1809–1830 ԲՔ·, Նամակ առ — 241²–2², Յիշտ· — 148¹, 193², 214², 275¹, 506²
— Բ Սահցի, հիմն· Կիւլիկիոյ՝ 1823–1833 ԲՔ· — 507¹–7²
— Տ· վրդ·, ժբ դ·, Առաջնորդ Եւդոկիոյ, Նամակ առ — 240¹

ԵՓՐՈՍԻՆԷ (Եւփրաքսիա)
— կոյս — 6²
— վկյհ· յաւուրս Մաքսիմիանոսի, Վկյբ· — 17², 54²
— կոյս, յաւուրս Քէոդոսի Փոքր, Վարք — 22¹, 59¹, 470²

Զ

ԶԱՀԼԻԵԱՆ, 1478 Ք·, հայր Յակինտի — 546²
ԶԱՄԲԵԼԻԱՆՑՈՒ (Զամբրլիանաս) վրդ·, վարքագիր Երզնկի վկայուհի — 27¹, 64¹
ԶԱՄՓԵԼԻՈՒ — 4¹
ԶԱՊԵԼ Քաղաւէի, 1215–1252 ԲՔ· — 324²
ԶԱՐԵՒ վրդ· Ազգաւորեան (Մխիթարեան Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան) — 99¹
ԶԱՐՄԱՑՈՐ Ալճեան, 1942 Ք·, հայր Յակոբ Ալճեանի— 525², 527²
ԶԱՐՄԱՆԱԶԱՆ
— 1653 Ք· — 317²
— ժէ դ·, դուստր Տէր Գասբարի — 317² (Նայն վերի՛ն)
ԶԱՔԱՐԻԱ (Զաքարէ)
— մրգ·, Օրհնութիւն — 124¹, 200², 229², 342², 368², 403¹, Մէկբ· Յիշտ· — 19², 30¹, 100¹, 107¹, 108¹, 111², 113², 143², 168², 262¹, 263¹, 362¹, 391¹, Վարք — 28¹, 65¹
— մրգ·, հայր Յովհաննէս Մկրտչի, Օրհնութիւն— 124¹, 147¹, 200², 229², 342², 368², 403¹, 410², 422², 427², Վկյբ· — 3², 42², 464², Յիշտ· — 6¹, 6², 22², 32², 45², 129¹, 148², Մանրամեկնութիւն — 261¹
— աշակերտ Քաղէոս առաք· — 246², 448¹
ԶԱՔԱՐԻՈՒ
— Ա Զաղկոյ, հիմն·՝ 855–876 ԲՔ·, Ներբողեան ի Թադուհի Տեառն — 520¹, Ներբողեան ի Յարութիւն Տեառն — 520¹, Յօհաննու աբբեպս-ի Թուղթ առ — 273², Փօտայ պապ-ի Թուղթ առ — 273¹
— Բ հիմն· Ագթամարայ՝ 1369–1393 ԲՔ· — 68¹
— 1735 Ք·, Եղբօրորդի Սրապ ազգի — 122²
— Փոքրվեան, պար· Կ· Գալոյ՝ 1773–1781 ԲՔ· — 87², 148¹, 500¹–500²
ԶԱՔԷՈՍ — 192²
ԶԵԲԵԴՈՍ, հայր Յակոբոս եւ Յովհաննէս առաքեալոց — 20², 27², 57²
ԶԵՂԻԿՆԱՆ վկյ, յաւուրս Մաքսիմիանոսի — 10²
ԶԵՆՈՓԻՈՍ եպս·, յաւուրս Դիոկղետիանոսի, Վկյբ· — 9², 47¹
ԶԵՆՈՒ (Զինան)
— վկյ — 4¹, այլ՝ 14²
— վկյ, յաւուրս Դեկոսի, Յիշտ· — 24¹, Վկյբ· — 23², 61¹
— զօրական, յաւուրս Մաքսիմիանոսի, Վկյբ· — 31², 68¹
— կոյսք՝ 474–491 ԲՔ· — 4², 43¹, 44¹, 390¹, 468¹, 470²
ԶԵՆՈԲԻԱ — տե՛ս ԶՈՐԻԱ
ԶԸՐԻԱՆ Երկց, յաւուրս Շապհոյ, Վկյբ· — 56¹, (Նայն Զուիքա՞)
ԶԻՆ պապ — 12¹
ԶԻՆԻ վկայ, յաւուրս Մաքսիմիանոսի, Վկյբ· — 31²
ԶԻՆՈՒ, վարքագիր Տիտոս առաք· — 34²
ԶԻՆՈՏԵԱՆ Ղազարոսէի, Վարք — 7²
ԶԻՆՈՒՆ — տե՛ս ԶԵՆՈՒՆ
ԶԻՆՈՒՈՒՅՈՒ (Զինուիկոս) — 7², 29²
ԶՈՐՏՈՐԻՆՑՈՒ — տե՛ս ԲԻՔՏՈՐԻՆՑՈՒ
ԶՈՐԻԱ (Զեոբիա) վկյհ· յաւուրս Դիոկղետիանոսի, Վկյբ· — 9², 47²
ԶՈՀԱՆ, 1658 Ք·, մայր Քորսա գրչի — 536¹, 537¹
ԶՈՑԻ վկյհ·, 135² Ք·, Վկյբ· — 27¹, 63¹
ԶՈՍԻՄՈՍ (Զոսիմ)
— զօրական, յաւուրս Տրայիանոսի, Վկյբ· — 31¹, 67²
— եպս· Սիրահաւատ, Վարք — 20¹, 56²
— կր·, Վարք — 16¹, 52²
— վարքագիր Մարիամ Եգիպտացիի՝ ե դ· — 61¹ (Նայն՝ Սիրահաւատ եպս·)
— վկյ, յաւուրս Դիոկղետիանոսի, Վկյբ· — 7²
— պապ, 418 Ք· — 15¹
ԶՈՏԻԿՈՍ վկյ, Վկյբ· — 8¹, 46¹
ԶՈՒԻՔԱ ջեհ· — 19¹
ԶՕՐԱ տիբ·, 1774 Ք·, Եղբօրորդի ԺՀ· Քորսի — 460²
ԶՕՐԱՐԱԲԻՆ զօրավար, Ն· Ք· Զ դ· — 106², 241², 336²

Ի

Ի խոտաճարակի՝ յիննակիեան վանս, Ցիշտ. — 6², Շարականի — 359², 403¹

Ի մանկունք եփեսոսի, Ցիշտ. — 17², Պատմութիւն ննջման — 9¹, 420¹

ԻԳՆԱՏՈՍ — տե՛ս ԻԳՆԱՏԻՈՍ

ԻԼԼԻՐԻՈՆ — տե՛ս ԱԼԼԻՐԻՈՆ

ԻԼԻՄԱՆ, 1727 Թ., հայր Միքեալի — 445²

ԻԼՄԵԼԻԻ, 1441 Թ., հայր Գրիգոր Աբծկեցւոյ — 318¹

ԻԼՊԻՍ (Իլպէս) վկյհ., Բ գ., Վկյբ· — 34², 70²

ԻՄՊԵԿ, 1658 Թ., հայր Խոճա Մգոնդարի — 535²–6²

ԻՊԻՔՈՐՈՍ — 6¹

ԻՍԱՁ — տե՛ս ԵՍԱՁԻ

ԻՍԻՒՐՈՍ Պիւլիացի — 19¹

ԻՕԱՆՆ Ծիլէ Տաճիք, ծԲ գ., ուսուցիչ Յովհաննէս Տառեանի — 430¹

Ը

Ը վկայք, յաւուրս Դեկեոսի, Վկյբ· — 59²

ԸՌՈՄԱՆՈՍ — տե՛ս ՌՈՄԱՆՈՍ

ԸՌՈՒՍԻՆՈՍ Մոկացի, Վկյբ· — 61²

ԸՍՏԵՓԱՆՈՍ, ԸՍՏԵՓԱՆՈՍ — տե՛ս ՍՏԵՓԱՆՈՍ

Թ

Թ////, 1656 Թ., սաացող — 201²

ԹԱԳՈՒՀԻ (Թագուհէ)

— 1454 Թ., մայր Աննայի — 202²–3¹

— 1877, 1879 ԱԹ., դուստր Մատթէոս Սրապեան — 415¹

ԹԱԳՎՈՐ ՀՀո. Խաչէվէճեաց, 1591 Թ., ծախող ԲԹ. Աչեսաթանի — 92²

ԹԱՂԹԱՍ (Դաթէոս, Թադդէոս, Թաթէոս)

— առք., կանոնիճ — 246², 412¹, ցաղագս հոգւոց յարութեանն մեռելոց — 154¹, 275², Աննուանիճ աշակերտաց — 4¹, 5², 43², 449²–50¹, Գանձ — 293¹, Գիւտ նշխարաց — 19², 66¹, Ցիշտ· — 2², 4¹, 14², 41², 109¹, 338¹, 413¹, 445¹, 448², Շարականն — 425², Վկյբ· — 19², 51², Գարդ ի տօնի — 135¹

— ԺԹ գ., վերակացու Զորոյ բերդ անապատի — 324¹

— Հայապատի ճգնաւոր, 1421 Թ., Ցիշտ· — 533², Վկյբ· — 535¹

— երէց, 1528 Թ., գրիչ ի Մեբաստիա — 353¹, 354²

— ջհն., 1840 Թ., գրիչ — 275¹

— վրդ· Քէլբրատցի, 1842 Թ., գրիչ յերուսաղէմ — 374¹

— ԺԹ գ., յետ· սաացող — 440²

— արքեպս· Սեպրոսեան, ԺԹ գ., Առաջնորդ Քէլբրատցւոց — 461¹–1²

ԹԱԹԻՈՍ

— արքեպս· Դադուատցի, ԺԹ գ., Օրագիր ձեռնադրութեանց — 423¹

— արքեպս· ԺԹ գ., Հոգեւոր ծնող Թադէոս ջհն· Պաթմապէնացի — 228¹

— ջհն· Պաթմապէնացի, ԺԹ գ., գրիչ — 228¹

ԹԱՔՈՒԻԼ

— վանահայր, Ե գ., խրատի առ Թուխմա աշակերտն իւր — 52¹, 177¹, Ցիշտ· — 12², 22¹, 59¹, Վարք — 44²

— եպս· Կամսարական Տան, 501–510 ԲԹ· — 250²

ԹԱԼԵԼԱ — 8²

ԹԱԼԵԼԻՈՍ (Թալիլա) բժիշկ, Ցիշտ· — 107², Վկյբ·— 28², 65¹–5²

ԹԱՂԷՈՍ (Թաղէս) իմաստասէր, Ն· Ծ· Ջ գ., Բանիճ իմաստասիրաց — 142²

ԹԱՄԱՐ (Դամար)

— 29²

— նոր վկյհ·, 1391 Թ., Վկյբ· — 63¹

ԹԱՄՈՒՐ

— Լանկ, ԺԴ· — 180¹, 445²

— պր·, 1551 Թ., յետ· սաացող — 317¹

— 1564 Թ., որդի Ձիհանչէ — 313²

ԹԱՆՈՒՈՒԽ, 1468 Թ., մայր Ցակոբ ջհն·ի — 316²

ԹԱՐԱ, հայր Աբրահամ Նահապետի — 52², 58²

ԹԵԿԼԻ

— Նախավկայուհի, Ա գ., Ցիշտ· — 34¹, 112², Վկյբ· — 5², 44¹

- վկյհ·, 304 Թ., Ցիշտ· — 534¹, Վկյբ· — 2², 41², 42¹

— վկյհ· յաւուրս Շապհոյ, Վկյբ· — 66¹

ԹԵՐԻՍՏՈՒԿԼԻՈՒ (Թէոմեստոկլոս, Թէմոկլիտոս) վկայ, 253 Թ., Ցիշտ· — 390¹, Վկյբ· — 15², 52¹

ԹԵՐԼԱՓՈՆ եպս· Կիպրոսի, Վկյբ· — 29¹, 65¹

ԹԵՐԹՈՒԼԻԱՆՈՍ — տե՛ս ՏԵՐՏՈՒԼԻԱՆՈՍ

ԹԵՐՄՈՍ վկայ, յաւուրս Դիոկղետիանոսի, Վկյբ· — 13², 50²

ԹԵՐՏԻՄՈՆ զօրական — 8¹

ԹԷԻ վկյհ·, Վկյբ· — 35¹

ԹԷՈՓԻԼՈՍ — տե՛ս ԹԷՈՓԻԼՈՍ

ԹԷՈՓՈՆՈՍ (Թէոգէնէս, Թէոգնիս) եպս· Գորթոյ, Վկյբ· — 17², 54²

ԹԷՈՓԱՒՈՒՆ — տե՛ս ԹԷՈՂՈՐՈՍ

ԹԷՈՓԻՄՈՍ իմաստասէր, Բանիճ իմաստասիրաց — 495²

ԹԷՈՓԻՏՆ (Թէոդոտ)

— 20²

— վկյհ·, 304ª Թ., Վկյբ· — 34¹, 70¹

ԹԷՈՓՏՈՍՆ (Թէոդոտոս) գինեվաճառ, Ցիշտ· — 107², Վկյբ· — 28², 65²

ԹԷՈՓՒԼՈՍ

— եպս· — 12²

— զօրական — 8¹

ԹԷՈԴՈՆԷՍ *վկայ, յաւուրս Մաքսիմիանոսի*, Վկյք․ — 5^{2}

ԹԷՈԴՈՍ (*Թէոդոսս*)
— *վկայ* — 28^{2}, *այլ*՝ 29^{2}
— *Մեծ, կայսր*՝ 379–392 *թթ*․, Յիշտ․ — 6^{2}, 27^{2}, 45^{1}, 100^{1}, 193^{1}, 248^{1}, 396^{1}, 469^{1}, Վարք — 17^{2}, 54^{2}, Քարոզ ի տօնի — 138^{2}
— *Փոքր, կայսր*՝ 408–450 *թթ*․, Կիւրղի Աղէքսանդրացւոյ Յաղագս Տօնի Զատկին — 309^{2}, Կիւրղի Աղէքսանդրացւոյ Յաղագս Ուղղափառ Հաւատոյ — 310^{1}, Յիշտ․ — 13^{1}, 19^{1}, 22^{1}, 23^{2}, 29^{2}, 46^{1}, 50^{1}, 54^{2}, 58^{1}, 59^{1}, 248^{1}, 449^{1}–9^{2}
— 1713 *թ*․, *գրիչ ի Կարին* — 369^{1}, 371^{2}
— *Արզրումցի ԺԸ դ*․, *գրիչ նախագաղափար օրինակի* — 225^{2}

ԹԷՈԴՈՍԻԱ (*Թէոդորիա*)
— *դուստր Գորգիանոս Թագաւորի* — 17^{2}
— *վկյհ*․ Վկյք․ — 8^{1}, 46^{1}
— (*Թէոդորիա*) *վկյհ*․ 288ª–306ª *թթ*․, Վկյք․ — 22^{1}, 59^{1}

ԹԷՈԴՈՍԻՈՍ — *տե՛ս* ԹԷՈԴՈՐՈՍ

ԹԷՈԴՈՏԻ — *տե՛ս* ԹԷՈԴԻՏԷ

ԹԷՈԴՈՏԻԱ, *մայր Կոզմայի եւ Դամիանոսի* — 9^{2}, 47^{2}

ԹԷՈԴՈՏՈՆ
— *գինէվաճառ* — *տե՛ս* ԹԷՈԴԻՏՈՆ
— *վկայ, յաւուրս Դիոկղետիանոսի*, Վկյք․ — 18^{1}, 55^{2}

ԹԷՈԴՈՐԱ (*Թէոդաւրա*)
— *վկյհ*․, 304ª *թ*․, Վկյք․ — 29^{1}, 65^{2}
— *վկյհ*․, *յաւուրս Զենոնի*, Վարք — 4^{2}, 43^{1}, 468^{1}, 470^{2}

ԹԷՈԴՈՐԻԱ — *տե՛ս* ԹԷՈԴՈՍԻԱ

ԹԷՈԴՈՐԻՏՈՆ (*Թէոդորիտոս*) *քհն*․, *յաւուրս Յուլիանոսի Ուրացողի* — 23^{2}, 113^{1}

ԹԷՈԴՈՐՈՍ (*Դիոդորոս, Թէոդոսիոս*)
— *իմաստասէր*, Բանք իմաստասիրաց — 496^{2}
— 10^{1}, *այլ*՝ 24^{2}
— *Աղէքսանդրացի*, Վկյք․ — 7^{2}, 45^{2}
— (*Թէոդոսիոս*) *անապատական*, Վարք — 17^{1}, 54^{1}
— *Եգիպտացի* — 25^{2}
— *եպս*․ *Անկիւրիոյ* — 17^{2}
— *եպս*․ *Աղէքսանդրիոյ*, Վկյք․ — 12^{2}, 50^{1}
— *կրօնաւոր* — 28^{1}
— *պտր*․ *Կ*․ *Պոլսոյ* — 15^{2}
— *վկայ* — 10^{2}
— *վկայ յԱռակլիոյ* — 19^{2}
— *վկայ ընդ Զիքտորինոսի* — 56^{1}
— *քհն*․ *Անտիոքացի* — 8^{1}, 24^{2}
— *քհն*․ *Մագեղնաւոր* — 26^{1}
— *վկայ, յաւուրս Անտոնիոսի*, Վկյք․ — 6^{2}, 44^{2}
— *վկայ, յաւուրս Դեկոսի*, Վկյք․ — 23^{2}
— *եպս*․ *Կիւրենայ* (*Լիբէացւոց*) *յաւուրս Դիոկղետիանոսի*, Վկյք․ — 32^{1}, 69^{2}
— *զօրավար, յաւուրս Դիոկղետիանոսի*, Գանձ — 156^{2}, 217^{1}, 289^{1}, 343^{2}, Յիշտ․ — 31^{2}, 102^{1}, 545^{1}, Շարականք — 359^{1}, 425^{2}, Սքանչելիք — 20^{2}, Վկյք․ — 20^{1}, 57^{1}
— (*Դիոդորոս*) *վկայ, յաւուրս Դիոկղետիանոսի*, Վկյք․ — 26^{2}, 63^{2}
— *վկայ, յաւուրս Մաքսիմիանոսի*, Վկյք․ — 3^{2}, 42^{1}
— *վկայ, յաւուրս Տրդատայ*, Վկյք․ — 64^{2}
— *եպս*․ *Կիւրենայ* (*ի Կիպրոս*), *յաւուրս Լիկինոսի*, Վկյք․ — 20^{2}, 57^{2}
— *տորատելատ*, 319ª *թ*․, Վկյք․ — 30^{1}, 66^{2}
— *եպս*․ *Անկիւրեայ*, Խաւսք ի Յայտնութիւն Տեառն — 310^{2}
— *միայնակեաց, յաւուրս Յորնաղ պտր*․*ի* — 445^{2}
— *Սիկեացի*, 613 *թ*․, Վարք — 26^{1}, 63^{1}
— *արղ*․, 1156 *թ*․, Վկյք․ — 30^{1}, 67^{2}
— *Բ Կիլիկեցի, կթղ*․՝ 1382–1392 *թթ*․ — 396^{2}
— *Խորենացի, պտր*․ *Երուսաղէմի*՝ 1752–1761 *թթ*․ — 77^{2}
— *վրդ*․ *Սսեցի* (*կթղ*․ *Կիլիկիոյ*՝ 1784–1796 *թթ*․), *խնդրող բանի* — 222^{1}, 224^{1}, 274^{2}, 485^{1}
— *Վանեցի, պտր*․ *Երուսաղէմի*՝ 1800–1818 *թթ*․ — 199^{2}

ԹԷՈԴՈՒԼԱ *վկյհ*․, Վկյք․ — 18^{2}, 55^{2}

ԹԷՈԴՈՒԼՈՍ
— 30^{2}
— *ընթերցող*, Վկյք․ — 24^{2}, 61^{2}
— *Կիպրացի*, Վկյք․ — 13^{1}, 50^{1}, 421^{1}
— *վկայ, յաւուրս Վեսպիանոսի*, Վկյք․ — 31^{1}
— *վկայ*, 135ª *թ*․, Վկյք․ — 27^{1}

ԹԷՈՆԱՍ *սարկաւագապետ, յաւուրս Մաքսիմիանոսի*, Վկյք․ — 15^{1}

ԹԷՈՆԻԼԱ *վկյհ*․, 303ª *թ*․ — 9^{2}

ԹԷՈՊԻՍՏԷ, 118 *թ*․, *կին Եւստաթէոս վկայի*, Վկյք․ — 5^{2}

ԹԷՈՊԻՍՏՈՍ, *որդի Թէոպիստէի*, Վկյք․ — 5^{2}

ԹԷՈՊՈՄՊԱ (*Թէոպոմա, Թէոպոմպոս*) *եպս*․, *յաւուրս Դիոկղետիանոսի*, Յիշտ․ — 14^{2}, 115^{1}, Վկյք․ — 17^{2}, 51^{1}

ԹԷՈՎՆ — 33^{2}

ԹԷՈՎՆԱՍ *կախարդ, յաւուրս Դիոկղետիանոսի*, Յիշտ․ — 14^{2}, Վկյք․ — 17^{2}, 51^{1}

ԹԷՈՏՈՍ — *տե՛ս* ԹԷՈԴՈՍ

ԹԷՈՏՈՏ *վկայ* — 10^{1}

ԹԷՈՓԱՆՈՍ
— 7^{2}
— *եպս*․ — 17^{2}
— *եպս*․ *Երուսաղէմի* — 22^{1}
— *ճգնաւոր*, Վարք — 30^{2}, 67^{1}

ԹԷՈՓԻԼ (*Թէոբիլոս, Թէոփիլոս*)
— *Ա դ*․ — 104^{1}
— 33^{2}
— *աբբա*՞, Յաղագս զգչման եւ արտասուաց — 173^{2}, 319^{2} — Վասն խոստովանութեան — 208^{1}
— *եպս*․ *Կեսարիոյ Պաղեստինու, Բ դ*․ — 502^{2}

ԹԼՈՓԻԼ
— ծր., վաթքաչիր Խրախէլոչի Մաքմատ — 470²
— տրխ., յաուլբ Մաքսիմխանոսի, Վկայր. — 15¹
— վկայ., յաուլբ Մաքսիմխանոսի, Վկայր. — 16², 53¹
— զօրավար, Դ գ., Վկայր. — 18³, 55²
ԹԼՈՓԻՆԱՔՈՒՄ (Քէսփիլաքաւս) աթբէկս. Նիկոմիդիոյ, յաուլբ Լուսիի Խաւարացոյն, Վկայր. — 22¹, 59¹
ԹԼՈՓԻՆԼՈՒ — ահ՛ս ԹԼՈՓԻԼ
ԹԼՈՑԻՆԼԱ ֆայ — 22¹
ԹԼՈՑԻՆԼՈՒ, 1270 Ք., գրիչ ի Սագիկ — 545¹–6¹
ԹԼՋԱԼԻՈՒ աթբէկս. ն. Գոլոշ — 238¹
ԹԼՕՀՅԻՆ Ճահճա, ՀՋ գ., Բռազիլբ Գաբակական բաղիք — 328¹
ԹԼՕՑԻՆԼԱՔՈՒ — 227¹
ԹՈՐԱՆ հաճախա — 251¹
ԹՈՐՈՒ տպչեաս գիմաւոր, Մաճրապատում — 194¹
ԹՈՂԱՐԱՆ (Քաւմա, Քաւմայ, Քաւմաս)
— ասք., Ի բերանատաւորին Քաւմայի — 61¹, 107², Պիշտ — 9², 14², 45², 51², 111², 387², 413², 418², 447², 449², Վկայր. — 3², 7², 41², Փարոզ ի Նոր կիւրակիին — 145², Արձաքանաձրակ — 90²
— ի գ., Ինարոյ խրատ առ — 52², 177², Պիշտ — 12², 59², Վարք — 44²
— հպա. Կամսարական Տան, 501–550 Քք. — 250²
— հպա. Ընկերական (Գէլէր), 1170 Ք., Վկայր. — 15², 68²
— Պատրիարքաց, 1225²–1274 Քք., Յոգոպոս խորհրդոց — 190², Մէնր. — 403², 404²
— Երասխի, Մէնր. — 204², 206²
— Մէհրփէնեաց, 1378–1446 Քք., Խնդրոյ բանի — 224², յարդարոյ՝ Գրիգոր Պրկէնեցի — 318²
— վրգ. (Մէհրփէնեաց՛, տ՛յլ) Մեկնութիւն Դաւթի մարգարէի — 235²
— Գեմփաց, 1380²–1471 Քք., Վասն հետեւմանց Քրիստոսի — 205², Մարտիրոս Ասոմանցեաց Յանգուցեալ Թեմրացւոյ գրոյցն — 84¹
— 1441 Ք., հպրայր Գրիգոր Պրկէնեցւոյ — 318¹
— Ժե գ., Տոպչոց — 150¹–50²
— Ժե գ., ուսուցիչ Հոյլասուր Խորհուրդի — 300²
— Պրհասէից, Ժե գ., բէկի Հայրապետ տրգ.ի— 425²
— Վանահօրէն, 1008 Ք., գրիչ Ցիլ.ի — 39²
— վրգ. յԱրեւելից (հոյն Վանահօրէն՛) 1008 Ք. — 116²
— տրգ. Բայազետ, 1694 Ք., գրիչ յԵրուսաղէմ եւ ի հնդստան — 40¹, 73¹–3¹
— յետ 1694 Ք. — 7³
— Էրէց, 1694–1695 Քք., գրիչ — 178¹, 183¹–3¹
— ժա. ՀՀ գ., Նամակ առ — 244²
ԹՈՐԴԱՆԻ հաճախա — 251¹
ԹՈՐՈՒՈ
— 1246 Ք., հպրայր Կոստանդնի Ա Բարձրբերդցի կթգ.ի — 92¹
ԹՈՐՈՒՈ
— [քհն.] ՀԴ գ., հպրօրբերդի Կոստանդնի Ա–ի, Խնդրոյ բանի — 382¹
— ՀԴ գ., հպրայր Օշկի Քաղաւորի — 390¹
— քհն., ՀԴ գ., Հարեգրայր Բաբանդ տրգ.ի — 345²
— քհն. Երկաթք, ՀԴ գ., ուսուցիչ Ցանկոր Արեւելի — 38¹
— քհն. Տաբահնեցի, ՀԴ՛ գ., Խնդրոյ բանի — 345²
— քհն., 1539 Ք., ուսուցիչ Գորբիրէլ գրչի — 158¹
— Ա Աբահնի, կԳգ. Կիլիկիոյ՝ 1548–1553 Քք. — 98¹
— Տէր, 1590–1591 Քք., տրգի Մխիթար տրգ.ի — 475¹
— Մաքիկոնց, 1591 Ք., Խոհոց Բի. Ուխտաբանի — 99²
— 1606 Ք., ժէն գալ խոճա Աւետարանաւորի — 99²
— ժէա. (Տարիչ), 1606 Ք., հպրայր խոճա Աւետարանաւորի — 99³–4¹
— 1658 Ք., գրիչ — 533¹, 536², 537¹
— 1659 Ք., Հայր Սահակ գրչի — 361¹
— 1666 Ք., տրգի Մխիթար — 94²
— Գուլաստինից, 1666 Ք., գնաց Բի. Ուխտաբանի — 94¹
— 1667 Ք., հպրայր Մարգիս գրչի — 458²
— 1678 Ք., Հայր ժէա. Մարգարէ — 532¹
— Տէր, 1734 Ք., ուսուցիչ Ռոշանէսի — 451²
— ժէա. Մուհիկ Դաւուդի, 1774 Ք., սաղգով ի Մհրատաիա — 400¹–02²
— 1779 Ք., հպրայր Մանուէլ տրգ.ի — 300²
— հպա. ՀԸ գ., Խնդրոյ բանի — 221²
ԹՈՒՐԱՆԼՈՒ (Քաւմայիլ)
— 4¹
— քարժ., տե՛ս ԱԱՐՈՒԼՈՒՈ
ԹՈՒՐԼՈՒ — տե՛ս ԹՈՂԱՐԱՆ
ԹՈՒՐՄԱՒԻՏ, 1276 Ք., քարր Քէսփիլ գրչի — 540²
ԹՈՒՐՄԱՆՅԱՆ
— 1677 Ք. — 318²
— ժէա. 1779 Ք., տպագիտ Մանուէլ տրգ.ի — 301¹
ԹՈՒՐՄԱՒ — տե՛ս ԹՈՂԱՐԱՆ
ԹՈՒՐՄԱՆՏԱՆ (Քարմահաէ, Քաւրմահա, Քաւրմահաա, Քրմահաց)
— 1408 Ք., Էրէցկին Ցանոր քճն.ի — 310²
— 1621 Ք., գո՛ւաար/քո՛ւր Նիկոլաս Էրէցի — 282²
— 1678 Ք., ժէն մայր ժէա. Մարգարէ — 532¹
— 1691 Ք., գուաար պաշճանի Ալիքանի — 361¹
— ժէա., 1779 Ք., մօրաքոյր Մանուէլ տրգ.ի — 300²
— Ճառաչեան, ՀԲ գ., Ճապանագիր — 241¹
— 1942 Ք., մայր Ցանոր Ալիճանի — 525², 527²
ԹՐԱՆԵԼՈՒ խմաաաւէր, բաճի խմաաաւիրաց — 496²

ԹՕԼՈՐԻԱ (Գաղտնիս), Հին աշխարհագրութիւն — 270¹

ժ

ժ վկայք, յաւուրս Դէկոսի, Վկայ՝ — 14², 51²
ԺԲ վկայք, յաւուրս Դիոկղետիանոսի, Վկայ՝ — 57¹
ԺԹ վկայք, յաւուրս Դէկոսի, Վկայ՝ — 3¹

ի

ԻԱՁ — տե՛ս ՄԱՆԵՐԵԱԿ
ԻԳ վկայք ի Նիկոմիդիայ — 3¹
ԻԹՆԱՁԻՈՒ (Հգնաւոս)
— Աւետարանագիրք, 114 թ., Թուղթ — 519², Գաճաճ, Տող — 218², 293¹, Ձիչտ — 18², 19², 115¹, 415¹, 519², Շաբակաճ — 359¹, Վերադարձ՝ ձուլմն ճշմարտոց — 18², 55², Վկայ՝ — 14², 51¹, Փարզ ի տոճի — 135¹, Մանրատառ — 533¹
— Ճեռագիրք, 1090ª–1160ª թթ. — 142¹, 199¹
— վրդ. Փափագեան, 1760 թ., Քարգմանիչ՝ ՕրկՈՒ եւ սովորութիւնք երբայեցւոց — 489¹
— 1774 թ., Խմբագ. ժՀա. Քարտէս — 469²
— վրդ., 1815 թ., է. Միհայել Ցամրեանի Թուղթ առ — 242², 281², 515²
ԻԹՈՂՆԱՅ Հայր, Վարք — 321²
ԻՐԱՔՐՈՒԹԻՒՆ, ԻՐԱՔՐՈՒԹԻՒՆ — տե՛ս ԹԻՒԱՔՐՈՒԹԻՒՆ
ԻՒ Կրօնաւորք — 8²
ԻՒԼԻՈՒՆ
— վկայ, յաւուրս Տրայիանոսի, Վկայ՝ — 32², 68²
— Հարանց Հայր, Դ գ., Վարք — 8², 46², 420², 470²
ԻՒԴԱՅՈՒԹԻՒՆ ապէլատեցւոյն, Գաւտմտութիւն — 321²
ԻՒԻՒՐԱՅ, 1735 թ., Հգրաբարգիչ Սրբոց տպաւ. — 122²
ԻՒԻՒՐԱՅ Վահան Քաջբերդի, ժէ գ., յետս. տաղագիր — 237²
ԻՆԱ տաք. — 31¹ (Հայի Նիհիա վկա՞յ)
ԻՆԱՄ, յետս 1599 թ., Յայր Տէր Աւետիս Կր.ի — 350¹
ԻՆՁՈՒ վկայ, յաւուրս Դիոկղետիանոսի, Ձիչտ. — 14², 115², Վկայ՝ — 15², 52¹
ԻՈՒՏՈՒՈՒ
— գերագան, Վկայ՝ — 2²
— վկայ, Վկայ՝ — 29²
ԻՊԱՏԻՈՒ վկայ, 273 թ., Վկայ՝ — 29²
ԻՊՈՂՈՒՏ — 1²
ԻՊՊԱՒԱՆՈՒ պապ Հռոմայ՝ 217–235 թթ. — 18²
ԻՍԱՀԱԿ (Խոէէ)
— հաւատացեալ, Ձիչտ. — 2², 215², 384², 390², 483², Վարք — 17², 58²
— (Խոէէ) 1656 թ., Հգրաբր Ք–ի — 201²
ԻՍԿՈՐԻՈՒ (Խարիսեայ, Խոսգորոս) գերագան, 951ª թ., Քառեակ — 535², Վկայ՝ — 29¹, 65¹
ԻՍԿՆ — տե՛ս ԻՍԱՀԱԿ
ԻՍԻՒՈՒՍ (Նաւէ, Խաչերիոս, Հիւսիքոս)
— վկայ, յաւուրս Տրայիանոսի, Վկայ՝ — 32²
— վկայ, յաւուրս Մաքսիմիանոս, Ձիչտ. — 11², Վկայ՝ — 22², 59²
— երկց Երուսաղէմացի, Մեկնութիւն Ռոթայ — 279²
ԻՍԿՈՒՆԱՒՈՐ, ԻՍԿՈՒՆԱՒՈՐՔ — տե՛ս ԱՂՒՔՈՒՆԱՒՈՐ
ԻՍԿՈՒՒԻՒ (Խանի, Ուսկուի)
— 1600 թ., գեղ բիր. Աւետարանի — 94¹
— ժԲ գ., գուսան Քորոնի՞ — 400²
— խաթուն, ժԲ գ., Կամակ առ — 244²
— տատու, ժԲ գ., Տապուռագիր — 240²
ԻՍՐԱՒԱՅԼ (Իսմայէլ)
— որդի Աբրահամ Հաշագեան — 294²
— վկայ, յաւուրս Աւրելիանոսի Աւրացոցի, Վկայ՝ — 31¹, 67²
ԻՍՏԵՓԱՆՈՍ — տե՛ս ՍՏԵՓԱՆՈՍ
ԻՍՐԱՒՆԱՅԼ
— տե՛ս ՍԱՂՈՐ Հաշագեան
— 1620 թ., գրիչ ի Մատթէոս — 427¹–7²
ԻՐԱԿԼԻՈՒՆ — տե՛ս ԵՐԱԿԼԻՈՒՆ
ԻՐԱՔՈՒՏԻ վկ., Վկայ՝ — 5², 43²
ԻՐԻՆՈՐՈՒՍ — տե՛ս ԻՐԻՆՈՐՈՒՍ
ԻՐԻՆՈՍ Հպս. Մոգոնի, Վկայ՝ — 2²
ԻՐՈՆ իմաստասէր, Բանիւ իմաստասիրեաց — 290²
ԻՍՊԱՏԻՈՒ Հպս. Դանգուայ, Վկայ՝ — 10²
ԻՓԻՈՆ, ժԲ գ., գուսան Տէր Գաւթարի — 317²

լ

ԼԱԶԱՐԻՈՍ Ջօրակցի, Խոցոտ բանի — 190²
ԼԱՆԼԱՔՈՒՆ, ժԲ գ., քոյր Ցաճոր Ղրիմեցի վրդ.ի — 224²
ԼԱՒՈՆՈՍ — տե՛ս ԼՈՒԿՈՆԼԱՒՈՍ
ԼԱՒՐԱՒ քհն. — 17²
ԼԱՒՊԱՆ, 1800 թ., գրիչ Ցիլ.ի — 191²
ԼԱՒՏՈՒՐԻ Հպս. — 5¹
ԼԱՒՐԱՆԿԱՆ — 5²
ԼԱՒՐՈՒՆԿՈՍ — 25², 26²
ԼԱՒՐՈՒՆՏԻՈՍ (Լաւրենտիոս, Լաւրէնտիոս, Լաւրէնտիոս)
— 35¹
— վկայ, յաւուրս Դէկոսի, Վկայ՝ — 1², 40²
— վարքագիր Գանասպետեան — 34²
ԼԱՒՐԻՈՒՆ (Ձորոս)
— 34²
— վկայ, Վկայ՝ — 2², 43²
ԼԵՒՏԻՈՒՍ, աշակերտ Ճոթոսոսի — 43²
ԼԵՒՏԻՈՒՍ (Լեւկիոս) վկայ, յաւուրս Դիոկղետիանոսի, Վկայ՝ — 13², 50²

Լեհաստան (Լիվան, Լիտան)
— Ա պատ. Հոսմոյ՝ 440–463 ԲԲ., ճաղատ Բրդ-բայց — 449², Ցիշտ. — 20², 31², 444², Նեղովֆ — 229²
— Ա կայսր՝ 457–474 ԲԲ. — 470²
— Դ. Խաւարացի կայսր՝ 717–741 ԲԲ. — 9¹, 10¹, 47¹, 48¹
— Բ Քագաւոր՝ 1198–1219 ԲԲ., Ուխտագիր — 97², Ցիշտ. — 33¹, 324², 340¹, 388², Գնեզնոյի Լամբրոնացւոյ Թուղթ առ — 273¹
— Դ Քագաւոր՝ 1289–1289 ԲԲ. — 35², 37¹, 91², 254², 488²
— առագրկց, 1535 թ. — 116²
— 1546 թ., Հայր Գրիգոր առագրկցի — 39¹–9²
— վրդ., 1546 թ., Յանձնէ Գրիգոր առագրկցի— 38¹
— Տէր, 1560 թ., Հայր Վահրամի — 219¹
— 1666 թ., որդի Վահրի — 94²
— 1887 թ., Եղբարք Տրգամ եպս. Պալեանի — 456¹

Լեհոնդեոս վկայ, Վկյր. — 25²

Լիբնիթ Հայր — 31¹

Լիգուրիոս, Քագաւոր Լանկվոբարդաց — 60²

Լիկաոնիոն արգ., Վկյր. — 19², 56²

Լիկոնեան (Լիկիոնաս) կայսր՝ 311–324 բբ.—3², 10¹, 17¹, 19², 20², 30¹, 42², 50², 54¹, 56², 57², 67¹, 69¹, 419², 446³

Լիկոնեան եպս. — 6²

Լիմոնիոս, 1697 թ., Եղբայր Մարկոս գրչի — 458²

Լիվան — տե՛ս Լեհոն

Լիտան կայս — 13²

Լիհոնոս — տե՛ս Լեհոնոս

Լիհոն — տե՛ս Լեհոն

Լիհոնիա գաւառաւ, յաւուրս Դիոկղեթիանոսի — 18²

Լոհլոս, գաւառ Եւտաքէոս վկայի, Վկյր. — 31²

Լոհոսկիանոս (Լոկիանոս, Լուկիանոս) վկայ, 273 թ., Վկյր. — 29², 66²

Լոհոսկ (Լուկաոս)
— վկյհ. բնկ Ռիխտեր, Ցիշտ. — 53¹, Վկյր. — 34¹, 70¹
— վկյհ. ի Միբակաւտայ, Վկյր. — 13², 50²
— վկյհ., յաւուրս Դիոկղեթիանոսի, Վկյր. — 9², 46²

Լոհոսկիանոս — տե՛ս Լոհոսկիանոս

Լոհոսկիանոս — տե՛ս Լոհոսկ

Լոհոսոս (Ղուկաս) վկայ, Վկյր. — 24¹, 61¹

Լոհոսոս
— 1606 թ., Յայր խոնա Աառաւածասուրբ — 93²
— 1606 թ., Քրոջ գոնաար խոնա Աառաւածասուրբ — 93²

Լօրէնտիոս — տե՛ս Լաուրենտիոս

Խ

Խ գօրակոնք, յաւուրս Դիոկղեթ., Վկյր. — 56²

Խ խաչագնգեցեալ կուսանք, յաւուրս Լիկիոնեթ., Վկյր. — 3², 42²

Խաչէն, 1581 թ., յետ. սաստգ — 426³

Խոչ Եպս., Դ գ., Գանձ — 291², Ցիշտ. — 11², Վարք — 49¹

Խաթունն
— 1606 թ., Հոգւոյս քոյր խոնա Աառաւածասուրբ — 94¹
— 1606 թ., քոյր խոնա Աառաւածասուրբ — 93²
— 1658 թ., Հօրեղբօր գուսաք Քորոս գրչի—537¹
— 1678 թ., Յայր Ժա. Մարգսարի — 532¹
— 1716 թ., յետ. սաստգ — 526²

Խաթունն — տե՛ս Խանումն

Խանդութ, 1590–1591 ԲԲ., կին Մխոս սրկ.ի — 475¹

Խանձաձոր (Նոռեգպրուքիւն) — 337¹

Խանումն, 1678 թ., Մեծ Յայր Ժա. Մարգսարի — 532¹

Խանում (Խանբմ)
— 1667 թ., քոյր Ժա. Փանոսի — 458²
— 1590–1591 ԲԲ., կին Մխոս սրկ.ի (Հմմտ. Խանիխաթուն) — 475²
— 1774 թ., Եղբօր կին Ժա. Քարոսի — 460²

Խազանոր
— կնչառեցի, ժԹ–ԺԹ դդ., Պատմութիւն մեծի Ազէքսանդրի — 492¹
— կարգաւոր, ժե դ., գրչէ եւ սաստգ — 297¹, 300¹–300²
— (Նաչրակաց) ժե–ժԶ դդ., գանձասաց — 155², 157¹, 217², 218², 287¹–7³, 288²–90², 291²–3², 305²–6³, 440¹
— կր., ժե–ժԶ դդ., սաստո՞ղ — 233¹, 236³–6²
— կողբեցի Նոր վկայ, 1517 թ., Վկյր. — 535¹
— Ա Զարիկ, կրզ. Կիւրիկոսյ՝ 1551–1558² ԲԲ. — 98¹
— Բ Զէչքատեցի, կրզ. Կիւրիկոսյ՝ 1560–1584 ԲԲ. — 98²
— սրկ. Համբեցի, 1581 թ., Նախագ Զեռագրի — 426³
— ԺԶ դ., ուսուցիչ Դասիք գրչի — 147², 229²
— եպս., ԺԶ–ԺԷ դդ., յետ. սաստգ — 150²
— Դ Սիբատացի, կրզ. Կիւրիկոսյ՝ 1657–1677² ԲԲ. — 271², 361¹, 536³
— Աստուածնոյ, 1666 թ., գնող Բիբ. Աւետարանի — 94²
— Երկց կնաստացի, 1678 թ., ուսուցիչ Ճոմանէս երգչի — 532²

ԱԱԶԱՏՈՒՐ
— 1678 թ., Կղրայը Սուրգիս վրդ.ի — 532²
— 1684 թ., Կղրայը Քաւժա արգ.ի — 711–1²
— վրդ., ժէ գ., գրի՞չ — 302¹, 304²
— վրդ., 1744 թ., աշակերտ Աւետիս վրդ.ի — 454²
— 1779 թ., ազգական Մանուէլ արգ.ի — 300²

ԱԱԶԵՐ
— 1606 թ., Կղզաբերգի խոճա Աստուածատուրի — 94¹
— 1666 թ., որդի Աստենց Փանոսի — 94²

ԱԱԶԻԿ վրդ., ե գ., Ֆեսիլէ — 53¹, 420²

ԱԱԼՄԱՐԼԻՒ, ժե գ., բոյր Քահր Դրիմեցի վրդ.ի — 224²

ԱԱՐԻՒԱՍ (Յարութիւն, Յարքաս) վկայ, Ցիշտ. — 113¹, Վկյր. — 8², 46²

ԱԱՐԻՒՆԻՒՄՈՒ — տե՛ս ԳԱՐԻՒՆԻՒՄՈՒ

ԱՒ վկայք ի Սմարիա, Վկյր. — 57¹

ԱՒ վկայք ի Նիկոմիդիա, յաւուրս Լիկինեայ, Վկյր. — 32², 69²

ԱՒԷՒԱԳՈՒՆԻ, 1454 թ., մօրաքոյր Աստուածի — 203¹

ԱՒԻԿԱՐ խմաստուն, Նինուէ — 251¹, 395²

ԱՒՃԱՊԵԿ, 1658 թ., որդի խոճա Ագանդարի — 535²–6²

ԱՒՈՐՈՎ
— 27¹
— Ա, Հայր Տրդատ Մեծի — 12², 49², 251¹
— Ա Աւուչիրվան, արքայ՝ 531–579 ԲԲ. — 119², 211², 386³
— Բ Ապրուէզ, արքայ՝ 590–628 ԲԲ. — 42², 47¹, 57², 63², 119², 162², 211², 419¹, 421¹
— Ե՛Ր գգ., Հայր Վահան Գողթնացիի — 23²
— Գաբրիէլեան, 852 թ., Վկյր. — 63¹
— Գանձակեցի նոր վկայ, 1167 թ., Վկյր. — 32¹, 68²

ԱՒՈՐՈՎԻՒՈՒՆՑ, բոյր Տրդատ Մեծի, Ցիշտ. — 161¹, Վարք — 12²

ԱՒՐԷՆ
— արհ., ե գ., Ցիշտ. — 109¹, Վկյր. — 13¹, 51¹
— Ա կթղ. Կիւլկիայ՝ 1963–1983 ԲԲ. — 524²

ԱՒՐՈՒՈ — տե՛ս ԼԱՒՐԻՒՈՒ

ԱՒՈՑԱԳՆԵ, 1638 թ., հայր Մարքաւիչ — 413²

ԱՒԻՏԱՆ, 1478 թ., դուստր Ցախիեաբի — 546²

ԱՒԻՒՍԱՆՔՈՒՍ վկայ, 283 թ. — 23¹

ԱՒԻՒՏՈՒՏՈՒԼՈՒ — 10²

ԱՒԻՒՍԱՆՔՈՒՍ վկայ, յաւուրս Նաւէքքանաւոյ, Վկյր. — 8¹, 46²

ԱՒԻՒՍՈՑԳԻՆՈՒ վկայ, յաւուրս Դիոկղեթիանոսի, Վկյր. — 14²

ԱՁՐՇԵ խոճա, 1441 թ., օդնական Գրիգոր Արծկեցիի — 318²

ԱՐՈՒՍ, Ա գ. — 518¹

Բ

ԲԵՐՈՒՆԻ վրդ., 1703 թ. — 200²

ԲՈՒՆ տանատէր, 1535 թ. — 116²

ԲՈՎԱՆԱԲՈՒՆԻ, ժե գ., մայր Ներսէսեան կարգաւորի — 300²

Կ

ԿԱՁԴԱՐՈՒՈ — 5¹

ԿԱՆԱՐԱ — տե՛ս ԿԱՑԱՐԱ

ԿԱՂԱՆԱՈՒ — տե՛ս ԿՂԱՂԱՆՈՒ

ԿԱՂՆՈՒՈՒՆԻ (Կաղնաբնիա), դուստր Ազգբատս վկայի, Վարք — 7¹, 45¹

ԿԱՂՆԻՒՈՒՈՒ
— Հայր — 2²
— վկայ, Վկյր. — 34¹, 70¹
— վկայ, յաւուրս Դիոկղեթիանոսի, Վկյր. — 13², 50²

ԿԱԼԻՆԿՈՒՍԻԿ վկայ, յաւուրս Դիոկղեթիանոսի, Վկյր. — 61²

ԿԱԼԻՊՈՍ վկայ, յաւուրս Մաքսիմիանոսի, Վկյր. — 24²

ԿԱԼԻՍՏՈՍ Ա պապ Հռոմայ՝ 217–222 ԲԲ. — 8¹

ԿԱԼԻՍՏՐԱՏՈՍ (Կալաթատոս) վկայ, յաւուրս Դիոկղեթիանոսի, Ցիշտ. — 112², Վկյր. — 6¹, 44¹

ԿԱԼՎԻՆ, ԺԲ գ. — 228²

ԿԱԼՎԻՆ — տե՛ս ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՈՐՈՏՆԵՑԻ

ԿԱՂՆԻՒՈՒՈՒ (Կղնաս) վկայ, յաւուրս Մաքսիմիանոսի, Վկյր. — 21², 58²

ԿԱՄՐԱՆՈՒ (Կամբանոս) զօրական, յաւուրս Մաքսիմիանոսի, Վկյր. — 28², 65¹

ԿԱՑԵՆ (Կայծեն) Ադամարդի, ճարպազ — 250², 382², Ցիշտ. — 93¹, 215¹, 301², 332¹, 414², 455², 458², 479¹, 482², 484¹, 532², 537²

ԿԱՑԻՒՒՒՒ (Կախիա) քահանայապետ, 18–36 ԲԲ. — 93¹

ԿԱՑՈՒՈՒՈՒ (Կայծեցոս) վկայ, յաւուրս Աբգեզիանոսի, Վկյր. — 32¹, 68¹

ԿԱՑՏՆԻՒՆԻ — տե՛ս ԿԱՑԱՐԻՒՆԻ

ԿԱՆԴԻՏՈՒՈ վկայ, յաւուրս Դիոկղեթիանոսի, Վկյր. — 18², 55²

ԿԱՊԱՀՐԱՒՈՒՈՒ Հերեսիկոս — 228²

ԿԱՊՏՏՈՒԼԻՆԻ վկյհ., յաւուրս Դիոկղեթիանոսի, Վկյր. — 9¹, 47¹

ԿԱՊՈՒՏՈՆ նպս. Քեսնեանս, Վարք — 25²

ԿԱՒՈՒԼՈՒ — տե՛ս ԿԱՐՈՒԼՈՒ

ԿԱՒՒԱՆԱՆ վկյհ., յաւուրս Ցուչքեանոսի Ուրացողի, Վկյր. — 10², 47²

ԿԱՒՈՒԼ — տե՛ս ԿԱՒՒԱՆ

ԿԱՑԱՐԻՆԻ (եկեսարիէ, կայսեհիէ, կասարեհէ, կասեհիէ)

ԿԱՏԱՐԻՆԷ
— վկյ., յաւուրս Մաքսիմիանոսի, Ցիշտ. — 12¹, Վկյր. — 23², 60²
— 1678 թ., քոյր Մարգիս վրդ.ի — 533²
— ի Զարմուհի՝ 1762–1796 թթ., Հարթքի չէրիճ Նախիջեւանու Հայոց — 519¹, Ցիշտ. — 213¹
ԿԱՐԱՊԵՏ
— տե՛ս ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ
— ձիշոց, 1314 թ., գրիչ յերգնկա — 356³, 360⁴–60²
— Նար վկայ, 1403° թ., Ցիշտ. — 531², 534¹, Վկյր. — 69¹ (թուա Ա.Ճառեանի 1403 թ., քան բնագրի 2ՃՇԲ=1203 թ.)
— (Տայրակաց) վարդ. քան 1437 թ., տապասաց — 292¹
— արգ., 1437 թ., գրիչ ի Տիխիս — 287¹, 293²
— վրգ., 1441 թ., խոստովանաւոր Գրիգոր Աբրահեցիի — 318²
— քհն., 1468 թ., եղբայր Յակոբ քհն.ի — 316²
— եպս., 1539 թ., ուսուցիչ Գաբրիէլ գրչի — 158¹
— քհն., 1591 թ., Նախագ ԲԲ. Աւետարանի — 92²
— յեա 1599 թ., որդի Տէր Մահակ կր.ի — 356³
— 1616 թ., գրիչ ի Խոյաք — 173¹, 177¹
— 1658 թ., որդի Քարոս գրչի — 537¹
— 1666 թ., որդի Տէր Մկրտի — 94²
— Աւետիսից, 1666 թ., գնող ԲԲ. Աւետարանի — 94²
— քհն. Բաբգրէնեցւոյ, յեա 1666 թ., վերակացու՞ — 95¹
— 1684 թ., եղբայր Քուժա արգ.ի — 71¹–1²
— վրգ., 1703 թ. — 200²
— տիր. Խոխաբեցի, 1713 թ., սպասգ ի Կարին — 369¹, 371²
— վրգ., 1744 թ., աշակերտ Աւետիս վրգ.ի — 454², այլ՝ 455¹
— 1745 թ., ծնգրպ բանի — 454¹
— Գանձակեցի, պարբ. երաւոպէմի՝ 1761–1768 թթ. — 77²
— 1779 թ., ապգական Մանուէլ արգ.ի — 300²
— 1779 թ., ձանձր Մանուէլ արգ.ի — 301¹
— եպս. Աստանայի, 1785 թ. — 224¹
— Տէր Քէսապեան, 1793 թ., յեա. սպասգ — 118², 119²
— տիր., 1797 թ., յեա. սպասգ — 236²
— ԺԸ գ. — 177²
— գործ Եփրեյահան, ԺԸ գ., գրիչ եւ սպասգ — 500³–1²
— 1800 թ., գրիչ — 543¹, 544²
— գործակից, պարբ. Կ. Պոլսոյ՝ 1823–1831 թթ. — 275¹
— վճ. Գրիգորեան Աստանայի, 1876 թ., սպասգ յԱստանա — 477¹–7²
— արքեպս., ԺԹ գ., Առաջնորդ Կեսարիոյ — 507²
— եպս., ԺԹ գ., Առաջնորդ Կեսարիոյ Ս. Դանիէլ վանուց — 240³, 244³
— հաճի — 255²
ԿԱՐԱՊԵՏ
— թ. Աբրահամեան Թալասէի, 1906 թ., ուսուցիչ — 456¹
— Խակէն սպաս., Ի գ., յեա. սպասգ—520², 522²
— Ց. Քասպարեան, 1948 թ., Նուիրող Մանրանկարչաց՝ Զեռագրատանս — 544²
ԿԱՐՈՂԱՆՈՍ (Կառոյս)
— Դ կայսր՝ 1347–1378 թթ., Մանրապատում — 193²
— Ե կայսր՝ 1519–1556/7 թթ. — 193¹
ԿԱՐՊԻՆԱՈՍ, Դ գ., Եսայի Թուզր առ — 90², 150², 317², 372¹, 452¹, 525¹, 526¹
ԿԱՐՊԻՍ Մոգոմահեան, Ի գ., յեա. սպասգ — 522²
ԿԱՐՊՈՍ
— 29¹
— վկայ, յաւուրս Դեկոսի, Վկյր. — 7², 45²
ԿԱՒԱՂՆՈՍ արքայ — 8²
ԿԱՒՆՈՍՈՒՆԴՆԵՈՍ — 15¹
ԿԵՂԱՐԻՈՍ — 25²
ԿԵՂՈՒՍՈՍ վկայ, յաւուրս Ներոնի, Վկյր. — 7¹, 45¹
ԿԵՂՒՈՆ (Կեղոն), վարքագիր Մահար Եգիպտացւոյ — 320¹, 470¹
ԿԵՆԴԻՈՍ (Կենդոս) քհն., յաւուրս Դիոկղետիանոսի, Վկյր. — 34², 69²
ԿԵՆՏՈՒՐԻԱ, կին Աբրահամ Նահապետի — 390¹
ԿԵՌԱՍ
— 1652–1657 թթ., մայր Յովհաննէս Երզնկի — 341¹
— ժ՛ամ., 1678 թ., կին ժ՛ամ. Մարգարի — 532¹
ԿԵՐԵՍԿԵՂՈՒՍ — տե՛ս ԿԵՐԵՍԿԵՂՈՒՍ
ԿԵՑՈՒՆ, 1606 թ., որդի խոճա Աստուածատուրի — 93²
ԿԵՓԱԼԱ, աշակերտ Պօղոս առ.ի — 5², 44¹, 112²
ԿԷԶԱՆ, 1774 թ., կին ժ՛ամ. Քարոսի — 460²
ԿԻԼՁԻՆ, 1774 թ., կին եղբօրորդւոյն ժ՛ամ. Քարոսի— 460²
ԿԻՆԻՎԱԿ (Կինկիա) վկյ., 177° թ./Դ° գ., Ցիշտ. — 11², 34¹, Վկյր. — 12¹, 49²
ԿԻՆՕՂԱՑՈՍ սրկ.՝ մին յԵւթանց, Ա գ. — 334²
ԿԻՆԴՈՍ — տե՛ս ԿԵՆԴՈՍ
ԿԻՆՈՊԱՍ կախարդ, Ա գ. — 518¹
ԿԻՊՐԻԱՆՈՍ
— եպս. Աւիրիկեցի, Դ գ., Յաղագս ապրումանութեան — 310², Մէջբ. Ցիշտ. — 6³, 17¹, 106¹, 127², 161¹, 270¹, Վկյր. — 6², 44²
— վկայ, յաւուրս Դեկոսի, Վկյր. — 22¹
ԿԻՐԻԱԿՈՍ (Կիրակէ, Կիւրակոս)
— 6³, այլք՝ 31², 33¹, 92¹
— անթեմաք բժիշկ, Ցիշտ. — 31², 449², Վկյր. — 19¹, 56³
— (Կիրակէ) հիմնադր, Վարք — 30², 67¹, 467²
— պարբ. — 9²
— քհն. — 29¹
— վկայ, 135° թ., Վկյր. — 27¹
— վկայ, 304° թ., Ցիշտ. — 100¹, Շարականն — 359¹, Վկյր. — 33¹, 69¹

ԿԻՐԱԿՈՍ
— Ճգնաւոր, յաւուրս Թէոդոսի Մեծի, վարք — 6², 45¹
— Ճգնաւոր, 723 թ., գտող Նչխարացն Թադէոս առաք. — 19², 66¹
— վկայէ, 926ª թ., Վկյր. — 26¹
— 1248 թ., գրիչ ի Հռոմկլայ — 90¹, 91¹, 92¹
— Աբեւելցի, 1203–1272 թթ., խմբագրող՝ Յայսմաւուրք — 35¹
— վրդ., ԺԹ-ԺԲ դդ., գանձասաց — 343¹, 344²
— եպս. Ապահունեաց, 1335 թ., առացող յերկիրն Ալպահունեաց — 363¹, 364¹–4²
— երէց, ԺԴ դ., վերակազմող — 98¹
— արկ., ԺԴ դ., առացող — 459¹–9²
— մհաս. արգ., ԺԵ դ., ձեռօք Կայսրաւուր կարգաւորի — 300¹
— տաճառէր, 1535 թ. — 116²
— 1568 թ., կազմող — 414¹–4²
— երէց Զէյթունցի, 1577 թ., վերակազմող — 150²
— Թուրեանց, 1591 թ., Ծախող Բիւ. Ա.եաստաց — 92²
— Մաքիկանց, 1591 թ., Ծախող··· — 92²
— արդի Ակունեի, 1591 թ., Ծախող··· — 92²
— խոճա, 1606 թ., երդուեր խոճա Աստուածատուրի — 93²
— Աւտուճենց տիր., 1666 թ., գնող ԲԲ. Ա.եաստանի — 94²
— Թաւսուքարեանց, 1666 թ., գնող··· — 94²
— Մարթիկան տէրն, 1666 թ., գնող··· — 94²
— արդի Շաուկի, 1666 թ., գնող··· — 94¹
— երէց, ԺԷ դ. — 402¹
— Ա Մաճեր, կթդ. կիւրեղոյ՝ 1797–1822 թթ., կանդակ ան Գրիգոր Ի Սարգիս Չէլէպի եդրաբց— 239¹, 509¹, Ցիշտ. — 238¹, 241², 506², 508²
— մրգ. Գօյանցի, 1820 թ., Թուղր առ պր. Օ-գոստինոս — 487¹
ԿԻՒԶԱՆՑԻ, ԺԶ դ., մայր Դաւիթ արհ-ի — 410¹
ԿԻՒԼՀԱՆՑԻ, ԺԸ դ., կին ուխտաւոր Երիվանի — 527¹
ԿԻՒՆԴԻՒԼԻՆՈՒՈՅ վկայ, յաւուրս Մաքսիմոսի, Վկյր. — 26²
ԿԻՒՐԻԱՆ, ԿԻՒՐԻԱԿՈՍ — տե՛ս ԿԻՐԱԿՈՍ
ԿԻՒՐՈՊԱԼԱՏ իչխան, Մանրապատում — 194¹
ԿԻՒՐԻՂ
— 30¹
— եպս. Գոթիենոյ, յաւուրս Մաքսիմիանոսի, Ցիշտ. — 534¹, Վկյր. — 32², 69¹
— Երուսաղէմացի, պտր.՝ 350–386 թթ., Թուղր առ Կոստանդիանոս թագաւոր — 499¹, Պատասխանիւ հարցմանցն Ալբանացի — 254¹, 412², 498¹, Ցիշտ. — 27¹, 29², 100², 105¹, Վարք — 22², 54², 59²
— եպս. յաւուրս Ճուլիանոսի Ուրացողի, Գանձ— 289¹, Ցիշտ. — 102¹, Շարական — 359¹, Վկյր. — 66²
— արկ., յաւուրս Ճուլիանոսի Ուրացողի, Վկյր. — 23¹
ԿԻՒՐԻՂ
— Ալէքսանդրացի, պտր.՝ 412–444 թթ., Գիրք Պարապմանց — 303¹, 308², Թուղր առ միայնակեաց — 310¹, Թուղր առ Նեստոր — 306², Կանոնիւ — 248², Ի տրամաբանականէն առ երևմիտս Լիւ բանին — 162¹, Գրիգորի Տաթեւացւոյ Լուծմունիւ Պարապմանց Գրոց — 302¹, Ցիշտ. — 100², 162², 198², 362¹, 446², 531², 534¹, Վարք — 17², 22², 54²
ԿԻՒՐԻՆՈՍ (կիւրեղոս) վկյ., յաւուրս Մաքսիմիանոսի, Վկյր. — 10¹, 47²
ԿԻՒՐԻՆՈՍ (կիւրեղոս, կիւրեղոս)
— վկայ, 251 թ., Վկյր. — 26², 44¹
— եպս. Կեսարիոյ, յաւուրս Մաքսիմիանոսի, Վկյր. — 30², 66²
ԿԻՒՐԻՒԼ, Ա դ. — 530¹
ԿԻՒՐԻՒՆԱ — տե՛ս ԿԻՒՐԻՒՆԱ
ԿԻՒՐԻՒՆԻՈՒ, ԿԻՒՐԻՒՆՈՒՈ — տե՛ս ԿԻՒՐԻՒՆՈՒՈ
ԿԻՒՐՈՒ
— արքայ, Ն. Ք. Ջ դ. — 139², 214², 380¹
— վարդապետ Ղևոնդեայ վկայի՝ յաւուրս Վասպուրականի — 31¹
ԿԼԵՄԵՆՏԻՈՒ վկայ — 12¹
ԿԼԱՒԴԻՈՒ, ԿԼԱՒԴԻԱՆՈՒ — տե՛ս ԿԼՕՂԻՈՒ
ԿԼԵՄԷՍ
— եպս. (պտպ Հռոմայ՝ 88–97 թթ.), Կանոնիւ — 246², Ցիշտ. — 114², Վկյր. — 12¹, 49², 396¹
— եպս. Անկիւրիայ, յաւուրս Դիոկղետիանոսի, Վկյր. — 18¹, 55¹, 193¹
— Ջ պտպ Հռոմայ՝ 1342–1352 թթ. — 188¹
— Կալանաս, ժէ դ., պատմագիր — 445¹, 449²
ԿԼԵՆՈՒ — տե՛ս ԿԼԵՄԵՆՏԻՈՒ
ԿԼԻՈՊԱՒՆ, Հայր Շմաւոն առաք. — 6¹, 25²
ԿԼԻՈՏԻԱՆՈՒՈ Ա պտպ Հռոմայ՝ 422–432 թթ. — 447²
ԿԼՕՊԻՒ, Բ դ., մայր Եւդիճէ կոյսի — 54²
ԿԼՕՂԻՈՒ (կղեմէնտոս, կղեմէնս, կղոդիոս)
— վկայ — 56²
— Բ կոյսր՝ 268–270 թթ. — 45¹, 58¹
— վկայ, յաւուրս Դեկոսի, Վկյր. — 19¹, 56¹
— վկայ, 273 թ., Վկյր. — 29²
— վկայ, յաւուրս Դիոկղետիանոսի, Վկյր. — 9², 47¹
ԿՈՂԱՆ եպս. Կամաթրական Տան՝ 472–518 թթ. — 250²
ԿՈՂՐԱՏԻՈՒ
— առք. — 5², 250²
— Կարնեցի, յաւուրս Դեկոսի, Վկյր. — 22¹
— Նիկոմիդացի, յաւուրս Դեկոսի, Վկյր. — 26², 63¹
ԿՈՂՄԱՆ
— անարժան րաբւկ, Վկյր. — 9², 47²
— անարժան րաբւկ, յաւուրս Կարճոսի, Վկյր. — 31², 68¹

— անաբեմաք բժիշկ, յաւուրս Դիոկղետիանոսի, Ցիշտ. — 6¹, 7¹, 109¹, Շարակաճ — 360², Վկյբ. — 22², 59²
ԿՈՂՈՐԵԱՆՈՍ — 11²
ԿՈՂՈՒԹԻՈՒ (Կուլութա) վիայ, Վկյբ· — 28², 65²
ԿՈՅՆԴԻՈՒ — տե՛ս ԿԱՅԻՈՒ
ԿՈՆՈՆՈՍ
— Խաւբացի, Ա դ·, Վկյբ· — 21², 58²
— պարտիզպան, յաւուրս Դեկոսի, Վկյբ· — 21², 58²
ԿՈՆՍԻՐԻՈՍ քհն. — 44⁹²
ԿՈՊՐ ճգնաւոր, յաւուրս Ցուլիանոսի Ուրացողի, Վկյբ· — 33¹, 69¹
ԿՈՊՐԻԼԵԱՆ վիշհ·, յաւուրս Դիոկղետիանոսի,Վկյբ·— 23¹, 60¹
ԿՈՒՆԵԼԻՈՍ (Կուռնելիոս)
— 8²
— Հարիւրապետ, Ա դ·, Ցիշտ· — 4², 100², 104², Վկյբ· — 20², 57²
— Տէրունի, Ցիշտ· — 534¹, Վկյբ· — 5¹, 43¹
— Այսփհաոյ, Մեկնութիւն Ա· Կորնթացւոց — 503¹
ԿՈՍՏԱՆԴ — տե՛ս ԿՈՍՏԱՆԴԻՆ
ԿՈՍՏԱՆԴԻԱՆՈՍ (Կոստանդանոս) Ա Մեծն, կայսր· 306–337 ՔՔ·, Ցիշտ· — 5¹, 7², 8², 18², 35¹, 43¹, 45², 55², 56², 58², 64¹, 65¹, 66¹, 70¹, 107², 190², 193², 247¹, 326², 388², 419¹–9², 446¹, 470², 474², Վարք — 16¹, 28², 52², 65², 502²
ԿՈՍՏԱՆԴԻՆ (Կոստանդ, Կոստանդիոս)
— Բ կայսր՝ 337–361 ՔՔ· — 22², 27², 59², 64¹, 105¹, 449¹
— Գ կայսր՝ 641–668 ՔՔ· — 250¹
— Ե կայսր՝ 741–775 ՔՔ· — 46²
— Զ կայսր՝ 780–797 ՔՔ· — 15¹, 45²
— Ը կայսր՝ 976–1028 ՔՔ· — 58¹
— Ա Բաբելբրեցի, կԹղ·՝ 1221–1267 ՔՔ·, Թուղթ առ Հեթում Ա — 444², Ցիշտ· — 90¹, 91¹–1², 92¹, 324², 382¹
— կԹղ·, Տաղ Ցննդեան՝ Հրճումիք այսօր մեզ մարսան — 287²
— քհն·, 1298 Ք·, Հայր Ցովանէս գրչի — 452²
— տե՛ս ՍԻՐԻԿ ԿՈՍՏԱՆԴԻՆ
— Գ կեսարացի, կԹղ·՝ 1307–1322 ՔՔ·, ատեցող ի Սիս, — 96¹–6², 97²–8¹, Ցիշտ· — 37¹, 163², 360², 390¹
— Եպս· Կարմիրվանցի, 1311 Ք·, ատեցող ի Սիս — 1¹, 35²–7²
— ԺԴ դ·, Եղբայր Ցակոբ Եբէցի — 37²
— (Ծայրակաս) ԺԴ դ·, դանձաստ — 344²
— Ժ՛հ·, 1568 Ք·, ատեցող — 414¹–4²
— Տէր, վաղ ջան 1697 Ք·, դանձաստ — 438²
ԿՈՍՏԱՍ Քրեթոս կայսր՝ 305–306 ՔՔ· — 65²
ԿՈՒԹՔԱՐ (Կասպար) վիայ, Վկյբ· — 48², 420²
ԿՈՐԻՆ — 483¹, որդիք — 20¹
ԿՈՒԼՆԱՔՈՒՆ, 1454 Ք·, Հարս Աննայի — 202²
ԿՈՒԼՈՒԹԱ — տե՛ս ԿՈՂՈՒԹԻՈՒ
ԿՈՒԼՊԱՀԱՐ, 1703 Ք·, կին Թոխպափուճի Ղազէի — 400²
ԿՈՒԼՍԱՆ, 1735 Ք·, Հարս Սրապ ադայէ — 122²
ԿՈՒԼՎԱՐԴ, 1670 Ք·, քոյր Ցովաննէս եպս·ի — 119¹
ԿՈՒԼՓԱՆ, 1678 Ք·, քոյր Սարգիս վրդ·ի — 533¹–3²
ԿՈՒԿԻԱՆՈՍ իշխան — 5², 43²
ԿՈՒՐԴՆԵԼԻՈՍ — տե՛ս ԿՈՐԴՆԵԼԻՈՍ
ԿՈՒՏՆ Քաղաւոր պարսից — 43²
ԿՈՒՒԿԵՆԴՈՍ (Կլէսկենդոս, Կլեսկենդոս)
— 12¹, այլ՝ 31¹
— վիայ, Վկյբ· — 25¹, 62¹
— վիայ ի Մխիտարեայ, Վկյբ· — 25¹
— վիայ, յաւուրս Դեկոսի, Վկյբ· — 22¹
ԿՈՒՆՈՍ յաւատաւ — 161¹, 189²
ԿՐԱՏԷՍ իշխան — 193²
ԿՐՕՆԴԷՍ, (Կրանիդէս, Կրոնիդէս) ճգնաւոր, Դ դ·, Ցիշտ· — 6², 33², Վարք — 44²

Հ

ՀԱԲԷԼՈՒՆԻ, դուստր Եւա նախամօր — 148²
ՀԱԼԱՊՇԱՅ, 1658 Ք·, եղբօրորդի Քորս գրչի — 537¹
ՀԱՄԱԶԱՍՊ (Համազասպ)
— Արծրունի, 781 Ք·, Ցիշտ· — 13¹, Վկյբ· — 24², 62¹
— տաղասաց — 344²
ՀԱՄԱՄ իշխան Արեւելեցի, 894 Ք·, Շարակամ՝ Հայր Երկնաւոր — 357¹
ՀԱՄԱՆ Ներքինի — 141²
ՀԱՄԱՋԱ, 1591 Ք· — 92¹–2²
ՀԱՆԳՍ
— Նահապետ — 37¹, 251¹
— Մտեփան Ոսկանեան, ԺԹ դ·, Ճիրրուածք — 430²–1¹
— Ե· Տաճատեան, 1926 Ք·, յետ· ատացող — 73²
ՀԱՅՐԱՊԵՏ (Հարապետ, Հէրապետ)
— արգ·, ԺԵ դ·, գրիչ — 425¹–5²
— 1684 Ք·, եղբայր Թումա սրգ·ի — 71¹–1²
— 1691 Ք·, որդի պահճաճի Ալիքսանի — 301²
— 1735 Ք·, Հայր Սրապ ադայէ — 122²
— Մէլիքեան, 1862 Ք·, յետ· ատացո՞ղ — 203²
ՀԱՆԱՆ, ԺԸ դ·, Երաչխաւոր — 527¹
ՀԱՆՆԷ, ՀԱՆՆԱ — տե՛ս ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ
ՀԱՊԻՊ, 1551 Ք·, որդի պր· Թամուրի — 317¹
ՀԱՐԱՊԵՏ — տե՛ս ՀԱՅՐԱՊԵՏ
ՀԱՐՈՆ — 34²
ՀԱՒՈՒԻԿ Եպս· Աբչարուենաց՝ 550–566 ՔՔ· — 250²
ՀԲ աշակերտք Քրիստոսի, Ցիշտ· — 25¹, 62¹, 112¹, Գրառոց ի տօնի — 131¹

ՀԵԹՈՒՄ
— Ա թագաւոր՝ 1226–1269/70 թթ., Կոստանդին Ա կթղ·ի Թուղթ առ — 444[2], Յիշտ· — 35[2], 37[1], 91[2], 324[2], 340[1]
— Բ թագաւոր՝ 1289–1307 թթ., Դաւանութիւն Նիկողայոս Դ Հռոմայ պապու — 444[2], խնդրող բանի — 345[1], Յաղագս շինման Պողպատի — 371[1], Յիշտ· — 163[2], 340[1], 530[2]
ՀԵՂԵՆ — տե՛ս ՀԵՂԻՆԷ
ՀԵՂԻ
— քհն· — 102[1], 216[1]
— վկայ, յաւուրս Լիկիանոսի, Վկյք· — 5[2]
ՀԵՂԻՆԷ (Հեղեն, Հեղենի)
— Թագուհի, մայր Կոստանդիանոս Ա·ի, Յիշտ·— 4[2], 5[1], 43[1], Պատմութիւն գիւտ խաչի — 65[1], 419[1], Վարք — 28[2], 65[2]
— 1591 թ., երէցկին Ստեփաննոս քհն·ի — 92[2]
— 1659 թ., մայր Սահակ գրչի — 361[1]
— 1887 թ., քոյր Սմբատ եպս· Պալեանի — 456[1]
ՀԵՄԵԱ — տե՛ս ՀԻՄԵԱ
ՀԵՊԵՐԻՔԵԱՆՔ – տե՛ս ՀԻՊԵՐԻՔԵԱՆՔ
ՀԵՐԱԿԼ կայսր՝ 610–641 թթ· — 18[1], 49[1], 419[1]
ՀԵՐԻՔԱ (Հերիքէ)
— 1551 թ., դուստր պր· Թամուրի — 317[1]
— 1658 թ., պապոր խոճա Սգանդարի — 536[2]
ՀԵՐՈՆԻՄՈՍ (Ջերոնիմոս) 345°–419/20 թթ· — 127[1], 128[2], 172[2]
ՀԵՐՈՎԴԷՍ Ա թագաւոր՝ Ն· Ք· 39–4 Յ· Ք· թթ· – 53[2], 64[2], 93[1], 149[1], 226[2], 331[2], 464[2], 511[2]
ՀԷՐԱՊԵՏ — տե՛ս ՀԱՅՐԱՊԵՏ
ՀԻՄԵԱ (Հեմեա) վկյհ·, յաւուրս Մաքսիմիանոսի, Վկյք· — 1[1], 40[2]
ՀԻՊԵՐԻՔԵԱՆՔ (Հեպերիքեանք) վկայք, յաւուրս Մաքսիմիանոսի, Յիշտ· — 113[1], Վկյք· — 46[2]
ՀԻՊՈԿՐԱՏ, (Բուգարատ) բժիշկ, Ն· Ք· 460–377 թթ· — 370[2], 387[2]
ՀԻՒՊԱՏՈՍ վկայ, յաւուրս Վեսպիանոսի, Վկյք· — 31[1]
ՀԻՒՍԻՔՈՍ — տե՛ս ԻՍԻՔԻՈՍ
ՀՄԱՅԵԱԿ Ուղուրլեան Էվէրէկցի, 1906 թ., ուսուցիչ — 456[1]
ՀՆԱԶԱՆԴ, 1678 թ., դուստր մհտ· Մարգարի — 532[1]
ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ Ֆիլատելֆիոյ (ԱՄՆ) Ս· Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ, 1972 թ., նուիրող Ձեռագրի՝ Ձեռագրատանս — 525[1], 526[1]
ՀՈՄԵՐՈՍ
— պատմահայր, Բանք պիտանի — 297[1], 370[1], 386[2]
— վրդ· — 268[1]
ՀՈՎԱԴԵՂ, յետ ԺԵ դ·, ստացո՞ղ — 311[2]
ՀՈՒՆԱՐ, 1528 թ., քոյր Պատրանի — 354[2], 355[2]
ՀՈՒՐԻԽԱՆ մհտ·, 1735 թ., եղբօր կին Սրապ աղային — 122[2]
ՀՌԱՄԻՐՈՍ Թագաւոր — 462[1]
ՀՌԱՓԱՆՈՍ, Ե դ· — 268[2]
ՀՌԻՓՍԻՄԷ (Հռեփսիմէ, Հռոփսիմէ, Հռոփսիմի, Հռօփսիմայ)
— վկյհ·, յաւուրս Տրդատայ, Գանձ, Տաղ—291[2], 440[2], Յիշտ· — 3[1], 6[2], 9[2], 47[1], 107[1], Ներբողեան — 520[1], Շարական — 358[1], Պատմութիւն Վարագայ խաչի — 21[1], Վկյք· — 7[1], 45[1]
— 1658 թ., հօրեղբօր կին Թորոսի — 537[1]
— մհտ·, 1670, 1674 թթ., մայր Յովանէս եպս·ի — 119[1], 211[2]
— 1734 թ., կին Յոհանէս գրչի — 451[2]
— ԺԸ դ· — 325[2]
— դուստր Թորոսի՞, ԺԸ դ·, յետ· ստացող—460[2]
ՀՐԱՉԵԱՅ Աճառեան, 1876–1953 թթ· — 38[1], 360[2], 479[2]
ՀՕՎԱՍԱՓ — տե՛ս ՅՈՎԱՍԱՓ

Ղ

ՂԱԶԱՐ (Ղազարոս, Ղազոս)
— աղքատ, Գանձ, Տաղ — 155[1], 289[2], 315[2], Քարոզ — 141[2], 166[2], 299[1]
— բարեկամ Քրիստոսի, Գանձ — 217[2], 289[2], 344[1], Երկրորդ մահ — 66[1], Յիշտ· — 103[2], 146[1], 159[2], 343[1], Շարական — 357[2], Վարք — 54[1], 59[2], 66[1], Քարոզ ի տօնի — 132[1], 142[2], 299[1], 463[1], Մանրանկար — 544[1]
— վկայ, յաւուրս Սարուրիոսի, Վկյք· — 23[1]
— հայր Ստեփանոս Ուլնեցիի — 41[1]
— Փարպեցի, Ե դ· — 448[1]
— 1314 թ· — 360[1]
— վրդ·, 1441 թ., ծաղկող — 317[1], 318[2]
— (Ղազոս) ԺԵ դ·, ազգական Խաչատուր կարգաւորի — 300[1]–300[2]
— Ջէյթունցի, կթղ· Կիլիկիոյ՝ 1545–1547 թթ·— 99[2]
— դպիր Ջահրնկալ, 1648 թ., գրիչ ի Թոդադ — 416[1], 417[2]
— 1658 թ., եղբայր Թորոս գրչի — 536[1], 537[1]
— Ա Ջահուկեցի, կթղ·՝ 1737–1751 թթ· — 77[2], 453[2]
— 1830 թ., վանահա՞յր Վարագայ վանուց—479[2]
— 1856 թ., կնքատէր — 150[2]
ՂԱՁԷ Թոփղափուցի, 1703 թ., յետ· ստացող — 400[2]
ՂԱՂՈՍ — տե՛ս ՂԱԶԱՐՈՍ
ՂԱՄԷՔ, որդի Մաթուսաղայի — 482[2]
ՂԱՅԻՊ վաճառական, 1439 թ· — 326[2]
ՂԱՏԷՄ, 1658 թ., մօրաքոյր խոճա Սգանդարի — 536[2]
ՂԱՐԱՂԱՒՆ, 1591 թ., ծախող ԲԲ· Աւետարանի — 92[2]
ՂԱՐԻՊՇԱ, 1621 թ., եղբայր Նիկողոս երէցի — 252[1]
ՂԱՒՐԱՍ չահնշահ վասիլիու, 1276 թ· — 546[1]
ՂԵՒԻ որդի Յակոբ նահապետի — 70[1]
ՂԵՒՈՆԴ (Ղեւոնդէոս, Ղեւոնդէս, Ղեւոնդիոս)
— եպս· Քարդենա — 20[2]
— վկայ, Վկյք· — 62[1]–2[2]

ՂԵՒՈՆԴ
— վկայ, յաւուրս Վեսպիանոսի, Վկյբ· — 31[1], 67[2]
— վկայ, 303 թ., Վկյբ· — 22[2]
— վկայ, յաւուրս Լիկինոսի, Վկյբ· — 32[2], 69[1]
— հայրապետ, Դ դ. — 250[1], 448[2], 450[1]
— երէց, 454 թ., Անուանք աշակերտաց — 13[1], 51[1], Գանձ, Տաղ — 288[2]–9[1], Յիշտ· — 34[2], 98[1], 101[2], Շարական — 359[2], Վկյբ· — 34[2], 70[1], Քարոզ ի տօնի — 263[2]
— Տէր, 1865 թ., որդի Տէր Նահապետ Ա. քհն.ի — 481[2]
— մրզ. Փիրզալէմեան, 1883 թ., գրիչ Յիշ.ի — 479[2]
ՂԵՄԱԹ, 1658 թ., դուստր խոճա Սգանդարի — 536[2]
ՂԸՑՄԷՆ մհտ., 1779 թ., մայր Մանուէլ արղ.ի—300[2]
ՂԻՄԱԹ, 1670, 1674 թթ., քոյր Յովանէս եպս.ի — 119[1]
ՂԻՆՈՍ կր., Վասն Ն պատրիարգացն Աթոռոց — 162[1]
ՂՈՎՏ, եղբօրորդի Աբրահամ նահապետի — 483[2]
ՂՈՒԹԼՈՒ, 1740 թ., մայր մհտ. Եսայի քհն.ի — 121[2]
ՂՈՒԿԱՍ
— Աւետարանիչ, Աւետարան — 91[1], 122[1], 150[2], 201[2], 202[2], 237[1], 257[2], 271[2], 317[2], 372[2], 414[1], 451[2], 452[2], 458[1], 459[2], 525[1], 528[1], 545[1], Իւղաբերից Աւետարան — 477[1], Համառօտ Աւետարանի — 316[2], 400[1], 542[1]–2[2], 545[1], Պատառիկ Աւետարանի — 325[1], 331[1], 346[1], 353[1], Գործք Առաքելոց — 528[1], Պատառիկ — 425[1], Մէջբ. Յիշտ· — 100[1], 102[1]–3[1], 126[1], 129[1], 132[1]–6[2], 139[2], 141[2], 148[2]–9[1], 168[2], 170[2], 186[1]–6[2], 199[1], 206[2], 227[1], 264[2], 266[1], 299[1]–9[2], 375[1], 394[2], Վարք — 8[1], 46[2], Մանրանկար — 90[2], 100[1], 201[1], 202[1], 372[1], 451[1], 452[1], 458[1], 459[1], 466[2], 525[1], 526[1], 528[1], Տպածոյ — 414[1], 477[1]
— վկայ ի Պարս, Վկյբ· — 24[1]
— սրկ., յաւուրս Նումերիանոսի, Վկյբ· — 15[2], 51[2]
— քհն. Անտիոքացի, յաւուրս Դիոկղետիանոսի, Յիշտ· — 112[2], Վկյբ· — 8[1], 46[1]
— (ծայրակապ) ԺԴ° դ., գանձատաց — 343[2]
— 1678 թ., որդի մհտ. Մարգարի — 532[1]
— Վանանդեցի, ԺԷ դ., Օրացոյց — 446[1]
— Սեբցի, կթղ. Կիլիկիոյ՝ 1731–1737 թթ., ստացող — 451[1]–1[2]
— պարոն, ԺԸ դ. — 84[2]
ՂՈՒԿԻԱ — տե՛ս ՂՈՒԿԻՈՍ
ՂՈՒԿԻԱՆ վկայ, յաւուրս Տրայիանոսի, Վկյբ· — 32[2]
ՂՈՒԿԻԱՆՈՍ (Ոկիանոս)
— 2[2]
— վկայ, յաւուրս Մաքսիմիանոսի, Վկյբ· — 3[2], 42[1]
ՂՈՒՄԲԱՆՈՍ — 4[1]
ՂՈՒՆԿԻԱՆՈՍ
— հարիւրապետ, Յիշտ· — 113[1], Վկյբ· — 8[1], 46[1]
— քհն. Անտիոքացի — տե՛ս ՂՈՒԿԱՍ

Ճ

ՃԱԼԱԼԻՈՍ — 370[2]
ՃԱՆ Շիշմանեան Ակնցի, 1951 թ., նուիրող Ձեռագրի՝ Ձեռագրատանս — 74[1], 76[2]
ՃԱԻՍԼԻՆ, 1311° թ., կազմող — 97[2]
ՃԻՀԱՆՇԻ, 1564 թ., ստացո°ղ — 313[2]
ՃԻՆԿԻԶ խան — 505[2]
ՃՄ վկայք եգիպտացիք, Վկյբ· — 5[2], 43[2]
ՃԿ կուսանք յԱնտիոք, Հանելուկ — 535[2], Վարք — 63[2]
ՃՈՒԱԶ — 31[1]
ՃՈՒԱՆ, ԺԴ դ. — 116[1]
ՃՈՒՀԱՐ — տե՛ս ԳՈՀԱՐ
ՃՕԱՆ Պապթիստայ Պօրթա, 1561–1615 թթ., Գիրք բնազննութեան եւ Ձեռագննութեան — 255[1]

Մ

ՄԱԳՆՈՍ զատաւոր — 21[2]
ՄԱԳՈԳ — 235[1]
ՄԱԹԱՆ քհն., մեծ հայր Մարիամ Աստուածածնի — 70[1]
ՄԱԹԷՈՍ, ՄԱԹԻՈՍ, ՄԱԹՈՍ — տե՛ս ՄԱՏԹԷՈՍ
ՄԱԼԵՐՊ, Գաղղիացի բանաստեղծ — 431[1]
ՄԱԿԱՐ
— վկայ — 4[1]
— Ա պտր. Երուսաղէմի՝ 324–333 թթ., Կանոնք — 247[2]
— Աղէքսանդրացի՝ անապատական, Դ. դ., Պատմութիւն — 320[2], 470[1]
— Մեծ՝ անապատական Դ դ., Յիշտ· — 17[2], Վարք — 21[2], 58[2], 405[2](?)
— Աղէքսանդրացի°/Մե°ծ, Բան գիտնաւորի — 320[2], Թուղթ — 176[1], 321[1], Հարցմունք առ — 320[2]–1[1], 413[2], 470[1], Յիշտ· — 19[1], 30[2]
— 1614 թ. — 325[2]
— քհն., 1658 թ., հայր Յովհաննէս գրչի — 372[2]
ՄԱԿԱՐԻՈՍ (Մարկոն, Մարկիանոս)
— վկայ, յաւուրս Դեկոսի, Յիշտ· — 24[1], Վկյբ· — 23[2], 61[1]
— վկայ, յաւուրս Յուլիանոսի Ուրացողի, Յիշտ· — 18[1], 100[2], Վկյբ· — 14[1], 51[2]
ՄԱԿԲԱՐԻՈՍ — 4[2]
ՄԱԿԵԴՈՆ հերետիկոս Դ դ. — 228[2]
ՄԱԿՈՒԽԷ (Մակրինէ), քոյր Բարսեղ Կեսարացի հայրապետի, Վարք — 33[1], 68[2]
ՄԱԿՐՈԲՈՍ վկայ, յաւուրս Լիկինոսի, Վկյբ· — 5[2], 43[2]
ՄԱՀԱՄԱՏ (Մահմէտ)
— հիմնադիր մահմետական կրօնի, 570°–632 թթ. — 213[1]–3[2]
— Դ շահի սուլթան՝ 1648–1687 թթ. — 417[1]

ՄԱՀԴԱՒԻ, ԺԲ–ԺԷ դդ., գրէշ — 332¹–2²

ՄԱՀՄՈՒԴ խան, ԺԸ–ԺԹ դդ. — 514²

ՄԱՀՊՈՒՆԻ, 1621 թ., գո՞ւսաթ/քո՞յր Նիկոգոս Երէ-ցի — 252¹

ՄԱՀՏԵՒԻՒ — 84², 92², 93², 94¹–4², 95², 116²–7², **119¹, 121², 122²**, 124²–5², 177², **201², 211², 226³,** 244¹, 255¹, 300¹–1¹, 317², 402², 414¹–4², 443², 458², 460¹–60², 475¹, 480², 500², 506¹, 527¹, 531¹, 532¹, 536¹, 537¹

ՄԱՂԱԳԻԱ

— մրգ., Մէջբ. Ցիշտ. — 16¹, 106², 109², 110², 262¹

— Հիներաբ., Վարք — 46²

— 1732 թ., խնդրող բանի — 226¹

— Օրմանեան, պտր. Կ. Գոյոյ՝ 1896–1908 ԲՔ.— 456²

— Գոյամեան, 1983 թ., Նուիրող Ձեռագրի՝ Ձե-ռագրատանց — 545¹, 546²

ՄԱՂՄՈՒՈՑ, 1686 թ., որդի Հմտ. Մարգիս Մագաս-տենց — 414²

ՄԱՄԱԼԱՍ

— վկայ — 31¹

— վկայ, յատուկ Աբրէլհանոսի, Ցիշտ. — 111², Վկյբ. — 3², 42¹, 53¹

ՄԱՄԲՐԷ վերծանող, է դ., Ձառ Գողգոթայէից — 498²

ՄԱՄԵԼԵՑՑԻ (Մամելքա) վկյ., Վկյբ — 7¹, 44¹

ՄԱՑԸՐԱՒՐ, ՄԱՑՐԻՒՐ — տե՛ս ՄԱՐԻՒՐ

ՄԱՆԱՆԱՆ

— 1454 թ., Յօրաքոյր Աննայի — 203¹

— 1551 թ., դուստր պր. Քամալի — 317¹

ՄԱՆԱՆԶԻ Հաբաթցի, 1044 թ. — 339¹

ՄԱՆԱՆԻՒ

— որդի Ըովսէփի Նահապետի — 384²

— Քագաւոր Տրէխց, Ն. Ք. է դ., Ազօթ–Խոստո-վանութիւն — 120², 124¹, 147², 200², 229², 342², 368², 410², 415², 422², 427², 433²

— Գաբրիէլեան, 1945 թ., Նուիրող Ձեռագրաց՝ Ձեռագրատանս — 171¹, 172², 261¹, 267², 268¹, 270², 325¹–5², 378¹, 389¹–9², 390²

ՄԱՆԱՆԻՆ — 11¹

ՄԱՆԻ Կոյս, Դ դ., Ցիշտ. — 107¹, Վկյբ. — 9², 47¹

ՄԱՆԻ Հերետիկոս — 228², 273²

ՄԱՆԻԿ աթբ., 1865 թ., անդամ Ժողովոյ — 480¹

ՄԱՆՈՒՇԱԿ (Մանուչակ, Իայ)

— վկյ., յատուկ Շապհոյ, Վկյբ. — 4², 42²

— չխ 1599 թ., կին Տէր Մահակ կր.ի — 356¹

ՄԱՆՈՒՈՒՆԵՔ

— Բէհրաչէէմի, Գանձ, Տաղ — 217², 219¹, 261², 440², Յաղագս ամմեղ մանկացն Բեթղեհէմի — 226², Ցիշտ. — 15², 107¹, Շարական — 359¹, Վկյբ. — 27², 53¹, 64², Գարուց ի տօնի — 149¹

— Եփեսոսի, Ցիշտ. — 100¹, Պատմութիւն Ննջե-ման — 9¹, 47¹

ՄԱՆՈՒԻԼ (Եփեսոսեաց, Մանուէլ, Մանուէլ)

— վկայ, յատուկ Յուլիանոսի Ուրացողի, Վկյբ. — 31¹, 67²

— Ա Կոմնենա (Կիր) կայսր՝ 1143–1180 ԲՔ., Ցիշտ. — 44¹, 448², Ներսիսի Շնորհալւոյ Սահ-մանիճ Հաւատոյ առ — 160², 162²

— արգ., 1441 թ., ուսուցիչ Գրիգոր Աբծկե-տիի — 318¹

— (Շայրակաց) տոգոսաց — 151², 218², 305¹, 313¹, 314²

— վրդ., 1744 թ., աշակերտ Աւետիս վրդ.ի—454²

— արգ., 1779 թ., չեռ. տառագր — 300²–1¹

— արգ. Աբգէհցի, 1779 թ., գրէշ Ցիշ.ի — 301¹

— Արմաքէշ, ԺԸ դ., բնդդէմ Արմաքէշ Մանուէլ եվ Ճաւտպան Ջօրաւիճան» — 203¹

— Աչմպեան, ԺԹ դ., Մտամոկաճի ի պէտս ֆա-համայից — 493¹

— Տէր Բալտէցի, ԺԹ դ. — 241¹

ՄԱՆՈՒՆԻԿ

— 1703 թ., Հայր Գրիգոր գրչի — 201¹

— 1728 թ., որդի տէր. Բարգաղամէոսի — 325³

— տէր., 1731 թ., որդի Աբիւթի տղի Ըովսա-նէսի — 362²

— 1779 թ., մէծ պապ Մանուէլ արգ.ի — 300²

— Հմտ., 1779 թ., պապական Մանուէլ արգ.ի — 301¹

— Նաասր, ԺԸ դ., գրէշ — 491¹–1²

— տէրբա Աստուածասրեան, ԺԹ դ. — 516²

— Պրապետց, 1844 թ., նրբ — 429²

ՄԱՆՈՒՇԱԿ — տե՛ս ՄԱՆՈՒՇԱԿ

ՄԱՇՏՈՑ

— տե՛ս ՄԵՍՐՈՊ

— վրդ., 893 թ., Վարք — 46³

ՄԱՌԻՆՈՍ վկայ, Վկյբ. — 6³, 44¹

ՄԱՏԱՓԻԱ առաք., Ցիշտ. — 20¹, 35¹, 362¹, 441¹, Վկյբ. — 56³

ՄԱՏԹԷՈՍ (Մաթէոս, Մաթիաս, Մաթեոս)

— աւետարանիչ, Աւետարան — 90², 122¹, 150², 201², 202¹, 237¹, 257¹, 317², 372², 414¹, 451²–2¹, 458³, 459², 477¹, 525¹, 526¹, 527², 545², Խոս-թերից Աւետարան — 477¹, Հաւատոյ Աւետա-րանի — 316², 352¹, 400¹–400², 541², 542¹–2², 545³–5², Պատարակ Աւետարանի — 173³, 207¹, 216³, 346³, 435³, 451¹, Մինիատիւր Մատթէի — **331³,** Մէջբ. Ցիշտ. — 5², 21¹, 55¹, 75¹, 93¹, 94², 99², 103², 126²–8², 131²–3¹, 137³, 141³, **142³–3¹,** 144³, 149¹, 170², 194², 195², 206³, 227¹–7², 237², 260³, 337², 374¹,386³, 392¹, 445¹, 448³, Վկյբ. — 11¹, 48², Մաքրաւիլար — 90², 150¹, 201³, 202¹, 372¹, 451¹, 452¹, 458³, 525¹, 527¹, Տպածոյ — 414¹, 477¹

— վրդ. (Զուտպյեցի՞), 1352՞–1412 ԲՔ., Ի գա-լստեան Փրիստոսի — 319¹–9²

— վրդ. (Նոյն վերբե՞ն), տոգոսաց — 291¹, 293¹

— 1606 թ., Եգրօրորդի խոճա Աստուածատուրի— 94¹

ՄԱՏԹԷՈՍ
— 1606 Ք., Հայր խոնա Աստուածատուրի — 93²
— Կ.Կաթողիկոս, կրզ. Կիլիկիոյ՝ 1703–1705՝ ԺԲ. — 200²
— Ժէտ. Ալիքէկցի, 1731 Ք., յետ. սաղմոզ — 382²
— Տէր, 1740 Ք., Հայր սէր. Իսկանտարի — 117²
— վրդ., 1744 Ք., աշակերտ Աւետս վրդ.ի—455¹
— Ժէտ., 1779 Ք., Տանօք Մանուէլ արզ.ի—301¹
— Մինասյան Կիպրացի, ԺԸ–ԺԹ դդ. — 191¹
— սէր., 1821 Ք., դասախրատի Մելքոն քհն.ի— 148²
— Ջուխտեան Կ. Գոլանցի, պատ. Կ. Գոլայ՝ 1844–1848 ԺԲ. — 517²
— սէր. Աբգարեան Առանացի, 1876, 1877, 1879 ԺԲ., գրչիչ եւ վերակազմող յԱռանս — 95², 414², 477¹–7²
— ԺԹ դ., Մանուկ Աբգարենց, երզ — 429²
— ազգ Ազնաւուրեանց, ԺԹ դ., Ռուբէն Ա. Փափազեանի երգ առ — 432²
— քհն. Մանիկեան, 1942 Ք., Հովիւ Ֆիլատելֆիոյ (ԱՄՆ) եկեղեցւոյ — 525², 527²
ՄԱՏՐՈՆԻ
— Քահանէուէի, վարք — 10¹, 47²
— վկյհ., Վկայ. — 23¹, 60¹
ՄԱՐԱԻ — տե՛ս ՄԱՐԻԱՄ
ՄԱՐԳՈՒԱ
— Ժէտ., 1678 Ք., սաղմոզ — 531¹, 532¹–2²
— Ժէ դ., Հայր Աբրահամ երէցի — 368¹–8²
— Յոհննէ Երեսանցի, 1789–1809 ԺԲ., Ցուցակ Գրչութիւնից — 213¹, 327¹
ՄԱՐԳՈՒԼԻ
— վիլխոմսկ., 1335 Ք., Հզրայր կիրակոս Եպս.ի — 364¹–4²
— 1658 Ք., Հզրօրդրդի Քորոս գերէի — 537¹
ՄԱՐԳՈՒԱՐԻՏ (Մարգարիս, Մարգարիտա)
— 33²
— Ժէ դ., Մայր Աւետարանի Յովաննէս երէցի — 278²
— 1591 Ք., դուստր Աեփաննոս քհն.ի — 92²
— 1606 Ք., Հզրօր դուստր խոնա Աստուածատուրի — 94¹
— 1606 Ք., քոյր խոնա Աստուածատուրի — 93²
— խաթուն, 1670, 1674 ԺԲ., քրոջ դուստր Յովաննէս եպս.ի — 119¹
ՄԱՐԴՈՐԻՆՈՍ — 30²
ՄԱՐԴՈՒԻՆ — 30²
ՄԱՐԴՈՒՆՈՍ ՖրաՔր, ԺԴ դ., Գիրք Գաւազանաց — 188¹
ՄԱՐԻՄ — տե՛ս ՄԱՐԻԱՄ
ՄԱՐԻԱՄ
— քոյր Ղազարոսի, Ցիշտ. — 476², Գարուզ ի տօնի — 132¹, 142²
— 29²
— վկյհ., Վկայ. — 19², 56²
ՄԱՐԻԱՆ
— Մայր Սիմէոն Սիւնակեցիի (Կրասէր) — 32¹, 34¹, 69²
— 1638 Ք., սաղմոզ — 411¹, 413²
— 1679 Ք., Հիւրիկոպ Վարդան Նորգոդի — 117¹–7²
— յետ 1684 Ք. — 71²
— 1691 Ք., դուստր պահճանի Ալիքսանի — 301²
— ԺԸ դ., Մայր սուրուճի Շերմախի — 527¹
ՄԱՐԻՆԻՆ վկյհ., Վկայ. — 40²
ՄԱՐԻՈՒ, Ա դ., Թուզրի առ Իգնատիոս հայրապետ եւ պատասխանի — 518²
ՄԱՐԻՈՒԱՄ (Մարամ, Մարէմ, Մայրամ, Մայրիամ)
— քոյր Մովսէս Մրզ.ի — 483²
— Աստուածածին, Տիրամայր, երզ — Օրհնութիւն — 124¹, 147¹, 200², 229², 368², 410², 422², 427², 433², Հարցումն — 208², Ոդր — 144¹, 218², Տեսիլ — 208², 353¹, 400¹, Ագիրս առ — 542², Գանձ, երզ, Ցարդարարակ, Տաղ, Գարուզ — 78²–9¹, 83¹, 86², 147², 155², 157¹, 217¹, 218¹, 287¹–7², 290¹, 292¹, 306¹, 339², 343¹, 344², 378², 439²–40¹, Գովեստ, Մադրաճիճ, Ներբողեան — 4¹, 40², 41², 53¹, 61², 333², 392², 446², 499¹, Ցիշտ. — 6³, 15¹, 23¹–3², 25¹, 33², 50², (59¹–9², 75¹, 76¹, 110¹, 129¹, 132¹, 140², 148², 153¹, 184², 188², 189¹, 196², 203², 206¹, 217¹, 227², 252¹, 278¹, 282², 293¹, 305², 309¹, 333², 348¹, 349¹, 363², 379², 392¹–2², 393¹, 409², 426², 476², 523¹, 533², 534¹, Տապատ՝ 160¹, 231², 300¹, 393¹, 464¹, Շարականն — 113¹, 120¹, 355², 356², 358², 359²–60², 364², 397¹–7², 403¹, 405¹, 425¹–5², 524¹, Պատմութիւն պատկերի — 40², 446², Տօնի — 1², 2², 3¹, 4¹, 11², 13², 24², 32¹, 40², 41², 42¹–2², 49¹, 50², 61², 68¹, 206², 419², 446², Գարուզ ի տօնի — 129¹, 130¹, 133², 134², 137¹–7², 140¹, 148²–9², 167², 206², 216¹, 261², Արծաթաճանդակ — 90¹, 451¹, 458¹, 477¹, Մանրանկար — 74¹, 425¹, 453¹, 460¹, 527¹, 533¹, 544¹, 545³
— Մագդաղենացի, Լուծումն տարակարուքեանց Մարիամ Մագդաղինացւոյն — 227¹, Ցիշտ. — 195², 290², 291¹, 526², Վարք — 33², 69¹, Մանրանկար — 460¹
— քոյր Ղազարոսի, Գարուզ ի տօնի — 132¹, 142²
— քոյր Փիլիպպոս առաք., Ցիշտ. — 20², Վկյհ.— 48²
— Ա–Բ դդ., Իգնատիոս հայրապետի Թուզր առ— 518²
— 21¹, այլ՝ 29²
— տե՛ս ՄԱՐԻՈՒԱՆՈՍ
— Հին Գաբիատոսի, Վարք — 51²
— Նոր Գանձիսեցի, Վարք — 18², 55¹
— (Մարթենա) կրճատարուէի, Վարք — 20¹, 57¹, 470¹
— վկյհ., Վկայ. — 19², 56²
— Դ դ., Մայր Սեփաննոս Ուլնեցիի — 1²
— վկյհ., յատուկ Շաւկոյ, Վկայ. — 66¹
— Եգիպտացի, Ե դ., Վարք — 24¹, 61¹, 471¹

ՄԱՐԻԱՄ
— ժե գ., երէցկին Ուահայեցի ծախանէս երէց — 278²
— 1551 թ., դուստր պր. Քամուրի — 317¹
— 1591 թ., դուստր Մանուկեան քհն.ի — 92²
— 1606 թ., կարօր դուստր խոճա Աստուածատուրի — 94¹
— 1606 թ., քոյր խոճա Աստուածատուրի — 93²
— 1621 թ., դո՞ւստր/քո՞յր Նիկողոս երէցի — 252¹
— 1635 թ. — 325²
— 1656 թ., քոյր Թ–ի — 201²
— 1658 թ., դուստր խոճա Ագանըարի — 536¹–6²
— 1666 թ., կին Շահոլի — 94¹
— 1666 թ., մայր Աբուքիրի — 94²
— Աստուձնց, 1666 թ., գեղ. ԲԲ. Ալեաբանի— 94²
— յետ 1666 թ., կին Ոհանէ Վահկացիի — 95¹
— 1667 թ., քոյր Հէս. Փանոսի — 458²
— 1678 թ., քոյր Մարգիս վրդ.ի — 533¹–3²
— 1709 թ., կարօր դուստր Տէր Վարդանի — 356²
— 1735 թ., քոյր Սրապ ապտի — 122²
— 1887 թ., մայր Տրդատ եպս. Գալեմեանի — 456¹
ՄԱՐԻԱՆԷ (*Մարիէ*)
— վիչ., վկայ. — 33¹, 69², 353²–4¹
— 1468 թ., դուստր Ծակոր քհն.ի — 316²
ՄԱՐԻԱՆՈՅ
— քաղաւար — 21¹
— սրի. — 8¹
— վկայ, վկայ. — 13¹, 51², 367¹
— Տէր, յաւուրս Դիմիգեաքանաի, վկայ. — 35¹, 70²
ՄԱՐԻԱՆՈՒ, կ՚ՙն Գալս ասբ.ի — 447²
ՄԱՐԻԶԱ, 1942 թ., կին Գաբրիէլ Խմէկեանի — 525²
ՄԱՐԻՆԱ, է գ., քոյր Քէոդոս Փոքր կայսեր, կիւրղի Ալէքսանդրացւոյ Թուղթ առ — 309²
ՄԱՐԻՆԷ — տե՛ս ՄԱՐԻՆԷ
ՄԱՐԻՆԻ, յաւուրս Մարգիսոնի, վկայ. — 15¹
ՄԱՐԻՆՈՅ — տե՛ս ՄԱՐԻՆՈՅ
ՄԱՐԻՆՈՅ — տե՛ս ՄԱՐԻՆՈՅ
ՄԱՐԻՆՈՒՔՈՒՆ, 1528 թ., մայր Գաւրաթի — 354²–5¹
ՄԱՐԻՆԱՒ *Մանկի վաճառական*, Գատմագիւն — 48², 420²
ՄԱՐԿԵԼՈՒ (*Մարկէլլոս*)
— ճգնաւոր — 15²
— քհն. — 21²
— նպս. Ագաթոյ, յաւուրս Թէոդոսի Մեծի, վկայ. — 1², 40¹
ՄԱՐԿԻԱՆ — տե՛ս ՄԱՐԿԻԱՆՈՅ
ՄԱՐԿԻԱՆՈՅ վիչ., 303 թ. — 17¹
ՄԱՐԿԻԱՆՈՅ (*Մարքիան, Մարկիան*)
— տե՛ս ՄԱՆԱՐԻՈՅ
— (*Մարքիան*) վկայ յեգիպտասէ, Ցիշտ. — 29² վկայ. — 26², 63²
— վկայ ի Նիկիա, վկայ. — 29¹, 64²
— վկայ ի Սիրահուսա — 9²
ՄԱՐԿԻՈՆՈՅ
— վկայ, յաւուրս Մաքսիմեանոսի, վկայ. — 29²
— Նաամա, Դ գ., վկայ. — 9¹, 47¹
— կայսր՝ 450–457 թթ. — 15¹
ՄԱՐԿՈՆ — տե՛ս ՄԱՆԱՐԻՈՅ
ՄԱՐԿՈՍ (*Մարկոս*)
— աւետարանիչ, Աւետարան — 91¹, 122¹, 150², 201², 202², 237¹, 257², 271¹, 317², 372², 414¹, 451¹–2¹, 458¹, 459², 466¹, 525¹, 526¹, 528¹, 545¹, Իւղաբերից Աւետարան — 477¹, Հաստատեմ Աւետարանի — 316², 400¹, 542¹–2², Պատառիկ Աւետարանի — 185¹, 216¹, 312¹, 533¹, Մեկնիչ—103¹–3², 128², 129²–30², 135², 143¹, 237², 266¹, վկայ. — 29¹, 69², Մանրանկար — 90², 150¹, 201¹, 202¹, 372¹, 451¹, 452¹, 458¹, 459¹, 525¹, Տպաձոյ — 414¹, 477¹
— սրբա, վարք — 13¹, 61¹, 476²
— կր., վարք — 21², 58²
— Հայր, վարք — 61², 420¹
— Հռոմայեցի, վարք — 13¹, 61¹, 476²
— Սալանի (*իմաց.*), վարք — 471¹
— վկայ — 8²
— վկայ ընդ Մոկիանոսի, վկայ. — 32¹, 66², 67², 534¹
— վկայ ի Նիկոմիդիա — 7²
— վկայ, յաւուրս Դիոկղետիանոսի, վկայ. — 7², 45²
— պար. Երուսաղէմի (Նոյն Մարք Ա՞) — 446¹
— եպս. Ալեքսեայ, յաւուրս Յուլիանոսի Ուրացողի, վկայ. — 23¹, 60¹
— ՃԳ գ., վերադարձ Զօրոյ բերդ անապատի — 324¹
— վրդ., ԺԴ–ԺԴ դդ., խնդրող բանի — 345¹
— ԺԴ՞ գ., դիմ. — 158¹, 163¹
— (*Մարկոս*) քհն. Ալթապահեան, 1770 թ., հայր Եփրեմ վրդ. Մանգիի — 223²
ՄԱՐԿՈՆՈՍ, 1658 թ., դուստր խոճա Ագանըարի — 536¹
ՄԱՐՈՆ (*Մարուն*)
— 1501 թ., մայր Սահմանեան քհն.ի — 92²
— 1606 թ., կին խոճա Աստուածատուրի — 94¹
— 1666 թ., գեղ. ԲԲ. Ալեաբանի — 94²
ՄԱՐՈՒԽԻՆ, Դ գ. — 14¹
ՄԱՐՈՒԹԱ
— վկայ, յաւուրս Սարուախոսի, վկայ. — 23¹
— եպս. Նիկիկեաց, է գ., Ցիշտ. — 18¹, 100², վարք — 29¹, 66¹
ՄԱՐՈՒՆ — տե՛ս ՄԱՐՈՆ
ՄԱՐՏԻՆԱՆ, *Ժիտզեանից*, է գ., կիւրղի Ալէքսանդրացւոյ Թուղթ առ — 310¹
ՄԱՐՏԻՆԱՆՈՅ
— եպս. — 32¹
— կր., 534 թ., վարք — 20¹, 57¹, 470¹, 534¹
ՄԱՐՏԻՆՆ (*Մարտինոս, Մարթինոս*)
— եպս. յաւուրս Գրատիանոսի, Ցիշտ. — 11 վարք — 10¹, 47²
— պապ Հռոմայ՝ 649–655 թթ. — 25¹

ՄԱՐՏԻՐՈՆ (*Մարտիւրոն*) *նոտար, Դ դ.*, Վկյր. — 9^{1}, 47^{1}

ՄԱՐՏԻՐՈՍ (*Մարտռոս*)

— *Դ դ., որդի Սարգիս Զօրավարի*, Գանձ — 288^{2}, Վկյր. — 55^{2}, Քարոզ ի տօնի — 139^{2}

— *կուսակրօն քհն.*, 1314 *թ., որդի Տիրացու քհն.ի* — 360^{1}–60^{2}

— *պար. Երուսաղէմի՝* 1419–1430 *թթ.* — 326^{2}

— *քհն.* 1468 *թ., ստացող ի Խարբերդ* — 314^{1}, 316^{2}

— (*Մարտռոս*), *ԺԵ դ., ազգական Խաչատուր կարգաւորի* — 300^{1}–300^{2}

— *եպս., ԺԵ դ., յետ. ստացող* — 345^{2}

— *յետ ԺԵ դ., յետ. ստացո՞ղ* — 311^{2}

— *Տէր*, 1551՞ *թ.* — 317^{1}

— *մհտ.*, 1568 *թ., ստացող* — 414^{1}–4^{2}

— *երէց, ԺԶ–ԺԷ դդ., հայր Մարտիրոսի* — 150^{2}

— 1606 *թ., եղբօրորդի խոճա Աստուածատուրի* — 94^{1}

— 1636 *թ.* — 317^{1}

— *Սեբաստացի, ԺԷ–ԺԸ դդ., խմբագրող՝* Բժշկարան — 369^{1}

— 1703 *թ., հօրեղբայր Գրիգոր դպէի* — 201^{1}

— *վրդ.*, 1744 *թ., աշակերտ Աւետիս վրդ.ի* — 454^{2}

— 1752 *թ., հայր ոսկերիչ Մարտիրոսի* — 177^{2}

— *արքեպս. Ուռօմանեցի, ԺԸ դ.*, Հռչակ Երուսաղէմի — 77^{1}, 85^{1}, 87^{1}, Յիշտ. — 81^{1}, 82^{2}, 84^{2}

— *տէր., ԺԸ դ.* — 417^{2}

— *Տէր*, 1803 *թ., դրէչ ի Բերիա* — 519^{2}

— *արկ.*, 1830 *թ., ծառայ Վարագայ վանուց* — 479^{2}

— *ԺԸ–ԺԹ դդ.* — 525^{2}

— *Յ. Զագոյեան, նուիրող Ձեռագրի՝ Ձեռագրատանս* — 369^{1}, 371^{2}

— *Տէր Սանփանեան Զարթմարգայանցի, նուիրող Ձեռագրի՝ Ձեռագրատանս* — 178^{1}, 181^{2}

ՄԱՐՏԻԻՐՈՆ — *տե՛ս* ՄԱՐՏԻՐՈՆ

ՄԱՐՏՈՆԻԱՆՈՍ *վկայ, յաւուրս Դեկոսի*, Պատմութիւն ննջման — 9^{1}

ՄԱՐՏՈՍ — *տե՛ս* ՄԱՐՏԻՐՈՍ

ՄԱՐՑԻԼ *պապ* — 17^{2}

ՄԱՐՔԱՐԻՏ — *տե՛ս* ՄԱՐԳԱՐԻՏ

ՄԱՒՌԱՍ *վկյհ.* — *տե՛ս* ՄՕՐԱՍ

ՄԱՒՏԻՍՊԻՍ *պար. Երուսաղէմի* — 8^{2}

ՄԱՒՐԻԼՈՍ *եպս.* — 4^{2}

ՄԱՒՐԻԿ — *տե՛ս* ՄՕՐԻԿ

ՄԱՒՐԻՑՈՍ — 5^{2}

ՄԱՒՐՊԱՀՆԱՒ *վկայ* — 16^{2}

ՄԱՔՍԻՄ *Տամլամեան, նուիրող Ձեռագրի՝ Ձեռագրատանս* — 72^{1}, 73^{2}

ՄԱՔՍԻՄԻԱՆՈՍ (*Մաքսիմոս, Մաքսիոս*)

— *զաւաւոր* — 46^{2}

— *պար.* — 11^{2}

ՄԱՔՍԻՄԻԱՆՈՍ

— *վկայ, յաւուրս Դեկոսի*, Պատմութիւն ննջման — 9^{1}

— (*Մաքսիմոս*) *կայսր՝* 286–305 *թթ.* — 2^{2}, 3^{2}, 7^{2}, 8^{2}, 10^{1}–10^{2}, 11^{2}, 13^{2}, 14^{2}–5^{2}, 18^{1}, 19^{2}–22^{1}, 23^{1}, 26^{1}–7^{1}, 28^{2}, 30^{1}–30^{2}, 31^{2}, 32^{2}, 41^{1}, 42^{1}, 43^{1}–3^{2}, 45^{1}–5^{2}, 50^{2}–1^{2}, 55^{2}, 57^{1}–7^{2}, 58^{2}, 59^{2}, 63^{1}–3^{2}, 65^{1}–5^{2}, 66^{2}–7^{1}, 69^{1}, 446^{1}

— (*Մաքսիոս*) *վկայ, յաւուրս Մաքսիմոսի*, Վկյր. — 26^{2}, 63^{2}

ՄԱՔՍԻՄՈՍ (*Մաքսիոս*)

— 6^{1}, *այլք՝* 18^{1}, 20^{2}

— *խոստովանող* — 1^{2}

— *վկայ*, Վկյր. — 28^{1}

— *վկայ, յաւուրս Դեկոսի*, Վկյր. — 25^{1}

— *վկայ, յաւուրս Դիոկղետիանոսի*, Վկյր. — 63^{2}

— *վկայ, յաւուրս Մաքսիմիանոսի*, Վկյր. — 5^{2}

— *վկայ, յաւուրս Յուլիանոսի Ուրացողի*, Վկյր. — 7^{2}, 45^{1}

— *չինական, Դ դ.* — 248^{1}

— *ուսումնակից Գրիգոր Նազիանզացիի*, Ճառ Գրիգորի ի մահն — 154^{1}, 160^{2}, 277^{2}

ՄԵԴՈԴԻՈՍ *եպս.* — 28^{1}

ՄԵԹՈԴԽՈՍ *եպս., վկայ* 311՞ *թ.* — 31^{1}

ՄԵԼԱՍԻՊՈՍ (*Մելասիպոս*)

— *վկայ*, 155՞ *թ.*, Վկյր. — 18^{2}, 55^{2}

— *վկայ, յաւուրս Յուլիանոսի Ուրացողի*, Վկյր. — 10^{2}, 47^{2}

ՄԵԼԷՔ *Աշրաֆ* — *տե՛ս* ԱՇՐԱՖ

ՄԵԼԻ *եպս., յաւուրս Շապհոյ*, Յիշտ. — 11^{1}, Վկյր. — 11^{1}, 48^{2}

ՄԵԼԻԱՆՈՍ

— 4^{2}, *այլ՝* 33^{1}

— *վկյհ., յաւուրս Յուլիանոսի Ուրացողի*, Վկյր. — 60^{1}

ՄԵԼԻՏԻՆԷ *վկյհ.*, Վկյր. — 21^{1}, 57^{2}

ՄԵԼԻՏՈՍ

— *եպս. Անտիոքայ, Դ դ.*, Յիշտ. — 20^{1}, 55^{1}, 113^{2}, Վարf — 20^{1}

— 1684 *թ., հայր Թումա արղ.ի* — 71^{1}–1^{2}

ՄԵԼԻՔ, *ԺԵ դ., մայր Յակոբ Ղրիմեցի վրդ.ի* — 224^{2}

ՄԵԼՔԻՍԵԴԵԿ (*Մելքիսեդեկ, Մելքիսեթ, Մելքիսեդ, Մելքիսէդէկ, Մելքսէթ*)

— *թագաւոր-քահանայ* — 23^{2}, 60^{2}, 76^{1}, 128^{2}

— *նոր վկայ*, 1403՞ *թ.*, Վկյր. — 69^{1}, (*ըստ Աճառեանի* 1403 *թ., ըստ բնագրի ՉՃԾԲ*=1203 *թ.*)

— 1621 *թ., հայր Նիկողոս երէցի* — 252^{1}

— *արկ.*, 1773 *թ., թարգմանիչ՝* Վարդապետութիւն Քրիստոնէական — 500^{2}

ՄԵԼՔՈՆ

— *Ալակօզի աղէն*, 1666 *թ., գնող ԲԲ. Աւետարանի* — 94^{2}

— 1684 *թ., թուղթ կոկող* — 71^{1}

— *մհտ.*, 1735 *թ., եղբայր Սրապ աղայի* — 122^{2}

ՄԵԼՔՈՆ
— ժէտ., 1774 թ., եղբայր ժէտ. Քոբսոի — 460²
— 1779 թ., քեռայրս եղբայր Մանուէլ արգ.ի— 301¹
— սրկ. Գաղատաբերեան, 1798 թ., գրէ՛ ի կ. Գալիս — 226¹–6²
— Տէր, ժէ՛ ո., հովիւ Ս. Աստուածածնի եկե–ղեցւոյ — 527¹
— քհն., 1827 թ., գրէ՛ ի կ. Գալիս — 148¹–8², 275³
— Աստուածեան, 1906 թ., ուսուցիչ — 456³
ՄԵԼՔՈՒԵԱՆ — տե՛ս ՄԵԼՔԻՍԵԴԵԿ
ՄԵՆԳԱՐՐՈՆ
— ԺԴ դ., հայր Յակոբ եբէյի — 37²
— սրկ., ժէ՛ ո., գրի՛ր — 196¹, 196²
ՄԵՍՈՒՈՒԱ վիլլ., վ.կայր. — 28²
ՄԵՍՐԱՒ — տե՛ս ԵՂԵՍԻԱ
ՄԵՍՐՆԱՒ (Մեհրնաւ)
— աբանէլպարտի — 26²
— վիայ, յաւուրս Դիոկղետիանոսի, վ.կայր. — 24¹, 61²
ՄԵՆԱՆԿԱՐՈՒ (Մենանկարու)
— խմաւոսէր, բանիւ խմաստասիրաց — 28², 496¹
— վիայ, վ.կայր. — 28²
ՄԵՈՒԿՈՆԻՈՒ, ՄԵՈՒԿՈՆԻՈՒՍ — տե՛ս ՄԵՐԿԵՐԻՈՒ
ՄԵՍԻՈՊ (Մեսրոպ, Մեսրոպ, Մեսրովբ, Մէսրոպ)
— Մաշտոց, 361–440 թթ., Ամուսնի աշակեր–տաց — 24¹, 44², 61¹, 420², 448¹, Գանձ — 288², Գիւտ գրոյն — 49², 330², Ճիշտ. — 12¹, 71², 118², 157², 504¹, վարք — 5¹, 20², 43¹, 57², Թարգ. ի տօնի — 140²
— վրդ. (Նոյն Մաշտո՛ց, ո՛յլ), Ագեղս առ Ս. Աստուածածինն — 542², Ագոբք — 392¹–2², 250²
— արքեպս. Ագրիանուպոլսոյ, ծե՛ ո., Նամակ առ — 242²– 3¹
ՄԵՍՐՈՓԵՒՆԵԱՆ (Մեսրոփեանս, Մեսրոփեանոս, Մես–րոպեանէս, Մեսրոպեան) պար. կ. Գալոյ՝ 315–327 թթ., Ճիշտ. — 10¹, 48¹, 113², 250², վարք — 29², 66²
ՄԵՏՕՃԱՆ պապա, 1276 թ., Ծագիպ ի Մագիկ — 545¹, 546²
ՄԵՐԿԵՐԻՈՒ (Մեհկեհոս, Մեհկիւռիս, Մերկեհոս) — գիւտոր, յաւուրս Դեհկոսի, Գանձ — 289¹, վ.կայր. — 12¹, 49²
— ծե՛ ո., Նամակ առ — 510²
ՄԵՐՏՈՆ, 1616 թ., քոյր Վարդան Մանգոնի — 177²
ՄԵՒՈՐԴՈՒՈՒ (Մէսրդոս, Մէսրդոսս) վիայ, յաւուրս Դիոկղետիանոսի, վ.կայր. — 17¹, 54¹
ՄԷԼԷՓ, վաղ քան 1676 թ., կին ժէտ. Ալիքսանի — 125¹
ՄԷԼԻՔՇԱՂ, 1454 թ., եղբայր Աննայի — 202²
ՄԷԼԻՔՇԷ, 1454 թ., հայր Աննայի — 202²
ՄԷԼՍԷՔ, ծե՛ ո., գուսար Տէր Գասպարի — 317²
ՄԷՆԵՇԷ, 1716 թ., գուսար Յաքոպնի — 527¹
ՄԷՈՐԴՈՍ, ՄԷՈՐԴՈՐՈՍ — տե՛ս ՄԵՒՈՐԴՈՒՈՒ
ՄԷՍՐՈՊ — տե՛ս ՄԵՍՐՈՊ
ՄԷՐՀԷ, 1621 թ., գո՛ւսար/քո՛ղբ, Նիկոպս եբէյի— 252¹
ՄԻԱՁԵՆԱՆ աշտ., ծե՛–ծբ դդ., ազգասց — 445¹
ՄԻՀՐ — տե՛ս ՄԻՀՐ
ՄԻԼԻՏՈՒՈՍ եպս. Երուսաղէմի — 14¹
ՄԻԼՈՍԻՊՈՍ — տե՛ս ՄԵԼԱՍԻՊՈՍ
ՄԻՆԱՍԱՆԷԼ — տե՛ս ՄԻՔԱՍԷԼ
ՄԻՆՀՐ (Մի՛նքր) — 146²
ՄԻՆՈՒՆՈՐԱ (Մինդորա) վիլլ., յաւուրս Մաքսիմիա–նոսի, վ.կայր. — 42, 42²
ՄԻՆԱՒՈ
— զօրական, յաւուրս Մաքսիմիանոսի, Ճիշտ. — 115¹, 171¹, Շարականն — 359², 408², 468², Սիոն–յեանի — 50², 420², վ.կայր. — 13², 50²
— զօրական, յաւուրս Մաքսիմիանոսի, վ.կայր. — 11¹, 48²
— ԺԴ–ԺԵ՛ դդ., ազգասց՝ Նագիկ պայծառ ծո–վանի — 339²
— մաքեն, վաղ քան 1469 թ., ազգասց — 315²
— սրկ., 1590–1591 թթ., գրէ՛ր ի կարկաս — 473¹, 474²–5¹
— սրկ., 1590–1591 թթ., աշխատակից Մինաս սրկ. գրչի — 475¹–5²
— Տէր, 1652–1657 թթ., հայր Յովհաննէս երէցի — 341¹
— 1667 թ., եղբայր Սարգիս Աւանցայի գրչի — 458²
— վրդ. Երզնկայեցի, 1707 թ., յետ. ազացող — 270²
— 1727 թ., գրի՛չ — 445²
— Ա. Ակնեցի, կթդ.՝ 1751–1753 թթ. — 77²
— վրդ., 1780 թ., կնքաւոր – 76²
— վրդ. Բիւրականեցի, 1799 թ., գրէ՛ր ի Սեբաս–տիա — 74¹, 76¹–6²
— ԺԲ դ. — 267²
— բահանճ՛ի, ծե՛ ո., Տագ գիմադ — 514²
ՄԻՆՈՒՈՐԱ — տե՛ս ՄԻՆՈՒՆՈՐԱ
ՄԻՆՈՎՆԱՅ Քագաւոր Կիլիկացւոց — 161¹
ՄԻՆՓՈՒՈՐԱ (Միմբուդորա) վիլլ., յաւուրս Մաք–սիմիանոսի, վ.կայր. — 4², 42²
ՄԻՆՈՒՈՐԻՈՒՍԻՈՍ արքայ Գաթաց — 59¹
ՄԻՈՒՆՈՒՄ, Ա. դ. — 518³
ՄԻՍՈՒԱԼ (Միսաել)
— յին յերից ժանգանց, գաւմուրիւն — 14¹
— 1686 թ., արդի ժէտ. Մարգիս Պապատեանց — 414²
ՄԻՍԻՔ, 1686 թ., մայր Վասիլի — 94²
ՄԻՏՐՈՊՈՒՐԱ — տե՛ս ՄԻՆՓՈՒՈՐԱ
ՄԻՒՐԻՁԱՆ, յետ 1684 թ. — 71²
ՄԻՒՍՈՆ
— քհն., յաւուրս Դեհոսի, վ.կայր. — 2¹, 40²
— եպս. Կրճախս կղզւոյն, վարք — 35¹, 70²

ՄԻՒՌՈՊ վկ., 251ª թ., վկայ. — 28¹, 65¹
ՄԻՒՍՏԱՀՆ փաշա, 1691 թ. — 270²
ՄԻՔԱՅԵԼ (Միքայել, Միքայէլ)
— հրեշտակապետ, Գաման — 156², 438², Մադթանիճ առ — 10², 48¹, Յիշտ. — 4¹, 31¹, 318¹, Տոճ — 10², 48¹, Քարով ի տօնի — 265¹
— հայր, Հարցմուճիճ — 209²
— հայրապետ — 6²
— Մխիթարեցիք — 14¹
— Դ հայր՝ 1034–1043 թթ. — 418¹
— Աստր, 1126–1199 թ., ժամանակագրութիւն — 418¹, Յաղագս բահանայական կարգաց — 378², Յիշտ. — 447²
— 1203 թ., տասարդ Գոքի Քարդմանութեանն — 274¹
— վանահայր Զօրայ, 1387ª թ., վկայ. — 7¹, 534²
— Հովհաննէս, 1673 թ., գրէչ ի Գերմանիկ — 185³, 186²
— Ջամչեան վրդ., 1738–1823 թթ., Բանալի գրոց — 42¹¹, Թուղթ — 242¹, 515², Վահան հատասող — 49¹, 281¹¹, 486¹
— 1773 թ., Հայր Նէրսէս Ջորեցիի — 500²
— վրդ., վաղ քան 1789 թ., Յաղագս խաւարման լուսնոյ եւ արեգական — 445¹
— դպրապէր, 1828 թ., գրէչ ի կ. Պոլիս — 486¹–6²
— 1877 թ., արդի Մատթէոս Սրապեանի — 415¹
ՄԻՒԹԻԻ մրգ. — 18², 111¹, 112¹, 380¹
ՄԻԼՀԱՒ, 1311 թ., մայր Ցակոբ բհն.ի — 37²
ՄԻԻԹԱՐ
— Հերացի, 1120ª–1190ª թթ. — 253²
— Գօշ, 1140ª–1213 թթ., կանոնիճ ի Գանձասար–նագրոց — 72², 480², Յիշտ. — 284², 450², 480²
— Աբրիամենցի, 1222–1288 թթ., Գաման՝ Աստուած կենդանի — 289¹, Ժողովումն Աստուածաշնչի եւ նուրբ գրեանց — 386¹, Նախերգան նոր պատմութեան — 445¹, 450²
— վրդ. Սասնեցի, 1260ª–1337 թթ., վարք — 56²
— վրդ. ԺԹ–ԺԴ դդ., Վասն ապաշխարութեան — 348²
— վրդ., 1367 թ., տասցող — 435¹, 437²
— Տէր, վաղ քան 1437 թ., տաղտասց — 288¹, 289¹, 290²
— (Դպրակապ) ԺԵª դ., տաղտասց — 287¹, 305²
— Սեբաստացի, 1676–1749 թթ., Համառօտ ճարտասանութիւն — 523¹, Յիշտ. — 373², 486¹, 489¹, 505²
— ԺԹ դ., Նամակ առ — 510²
ՄԿՐՏԻՉ
— կր., ԺԴ դ., Եղբայր Տիրատուր Ղեմմեցիի — 116³
— վրդ., 1428 թ., վերակազմել առաղ — 466²
— 1468 թ., արդի Ցակոբ բհն.ի — 316²
— Նազաւ (մահ՝ 1473 թ.), Ցաղ՝ Աթցաէ մեծաւքիւն — 314², Աստուծոյ մարդասիրին — 313¹, Աբաբէին արաբացոց — 313¹, 314²–5¹, 399², 401², ՄԿՐՏԻՉ
ես գիտէի քէ — 313², 314², 399², 401², Ղարիպին կեանքն է լալի — 399², Յիշտ. — 284²
— (Դայրակապ) ԺԵ–ԺԶ դ., տաղտասց — 154²–6², 217¹–8², 287²–9¹¹, 292¹–3¹, 305²–6²
— 1623 թ., գրէչ — 365¹, 366²
— 1658 թ., Կարօտարդի Քարոս գրէչ — 537¹
— 1658 թ., մխիթարդ գրոց — 536²
— արդի Մագախի, 1666 թ., գնող ԲԲ. Աւետարանի — 94²
— արդի Տէր Ակարի, 1666 թ. գնող··· — 94²
— 1755 թ., գրէչ Յիշ.ի — 255²
— Յուդրիճանենց Ակրնցի, 1769 թ., գրէչ ի Մատթոյ — 517¹, 519²
— տառաճ, 1769 թ., տասցող — 517¹, 519²
— վրդ., 1791 թ., Կիքաստէր — 190²
— վրդ. Ալգերեան, Տրամախօսութիւն — 505¹
— վրդ., 1815 թ., Ս. Մխիթէդ Ջամչեանի Թուղթ առ — 242¹, 281², 515¹
— Ցովհաննէան, 1880 թ., անդամ Ժողովոյ — 481²
— Ալ Վանեցի (Հայրիկ), ԿԳդ.՝ 1892–1907 ԲԲ. — 456²
— ԺԲ դ., Նամակ առ — 239², 507¹, 509²
— տպա Տէմիրճիպաչիի, ԺԲ դ., Նամակ առ—244²
— Ծ. վրդ., ԺԲ դ., Աւագնորդ Նարեկայ վանուց, Նամակ առ — 245²
— Ցովհաննէան, ԺԲ դ. — 481²
ՄՂՁԵՑՍ Տէր, ԺԸª դ., Եբաչխաւոր — 527¹
ՄՆԱՍԱՆ Եպս. — 8²
ՄՈՒԿՆԱՆՈՒՍ, Վկայ. — 32¹, 66², 67², 534¹
ՄՈՒԿՈՒՄՆ ընՔերցող, Վկայ. — 24¹
ՄՈՒԿՈՒՍ բհն., յաւուրս Դերկդեաճանսի, Յիշտ. — 107², Վկայ. — 27², 64²
ՄՈՒՆՈՒ — տե՛ս ՄՈՒԿՈՒՄՈՒ
ՄՈՒՂՈՑՈՒ կայր — 416³
ՄՈՑԻՍ — 2²
ՄՈՒՎԱԿՈՒՄՈՒ (Մահս, Մովկիմոն)
— քհն. — տե՛ս ՄՈՒՆՈՒՍ
— ընՔերցող, յաւուրս Նաժերքանոսի, Վկայ. — 15², 51²
— (Մոմախս) խաչիկ առաղակ, յաւուրս Մօրիայ, Վարք — 29², 66², 467²
ՄՈՒՎՍԻՍ
— մրգ., Ազօթի, Օրհնութիւն — 121¹, 123¹–4¹, 200¹, 229¹, 342¹–2², 368¹, 402², 410¹, 415², 422¹, 427¹, 433¹, Մէջք. Յիշտ. — 3², 32¹, 42¹, 64¹, 70², 128¹, 130¹, 140², 142¹, 144¹, 148², 149¹, 159¹–9², 164², 165², 167², 169², 179¹, 195¹, 196², 215², 225¹, 246², 249¹, 265¹–5², 275², 280², 303², 308², 322¹, 362¹, 378¹, 379², 383², 385¹–5², 390¹, 393¹, 409¹, 427¹, 435¹ –7¹, 445¹, 463¹, 478¹, 482¹–2², 483², 484², Ցորդորակ — 157², Վարք — 5¹, 17², 43², 338²
— ԵԲԷոպոսի – 3¹
— արբա, Վասն ոխակալութեամ — 173²

ՄՈՎՍԷՍ

— *միայնակեաց (նոյն վերի՞ն)*, Թուղթ առ Ամոն — 176^{1}, 319^{2}, 320^{1}

— *Խորենացի (Քերթող), Ե դ.*, Աղօթք — 198^{1}, Ներբողեան ի Ս. Հռիփսիմեանսն — 520^{1}, Ողբ — 49^{2}, Վասն թագաւորաց Հայոց — 251^{1}, Վեցհազարեակ — 268^{1}, Ցուցակ Մաշթոցի — 383^{1}, Յիշտ. — 118^{2}, 198^{1}, 258^{1}, 283^{1}, 413^{1}, 447^{1}, 448^{1}, 450^{2}, 521^{1}

— *Բ Եղիվարդեցի, կթղ.՝* 574–604 *թթ.* — 58^{1}, 162^{2}, 535^{2}

— *խոփէրեկ* — *տե՛ս* ՄՈՎԿԻՄՈՍ

— *եպս. Սիւնեաց*, 680՞–735 *թթ.* — 33^{2}, 69^{2}, 310^{2}–1^{1}

— *Կաղանկատուացի (Կռտնկեցի), Է դ.*, Պատմութիւն Աղուանից — 294^{1}

— *Տէր, կթղ. Աղուանից, Ժ դ.* — 294^{2}

— *ԺԴ–ԺԵ դդ., ստացող* — 389^{1}, 390^{2}

— *ԺՁ–ԺԷ դդ., յետ. ստացող* — 150^{2}

— 1658 *թ., աշխատակից Թորոս դրչի* — 537^{1}

ՄՈՒՇԷ *քհն., վկայ* 454 *թ.* — 34^{2}, 55^{1}

ՄՈՒՐԱՏ

— 1468 *թ., եղբայր Յակոբ քհն.ի* — 316^{2}

— *նոր վկայ*, 1485 *թ.*, Վկյք4 — 534^{2}

— *Դ Սուլթան՝* 1622–1639 *թթ.* — 428^{2}

— *Չատէ*, 1865 *թ., անդամ ժողովոյ* — 480^{1}

— *Արքահամեան Բերիացի, ԺԹ դ., ուսուցիչ յԱրմաշ* — 432^{2}, 511^{2}

— *(ծածկագրութիւն)* — 163^{2}

ՄՈՒ՞ՐԴ *դպիր Վանցի*, 1804 *թ.* — 489^{1}, 490^{2}

ՄՍԸՐ

— *Աւուսճենց*, 1666 *թ., դեռ ԲԲ. Աւետարանի* — 94^{2}

— *ԺԸ դ., հայր ուԹուճի Շիրվանի* — 527^{1}

ՄՍԸՐԷ (*Մսրէ*)

— 1591 *թ., մայր Պետրոս արքեպս.ի* — 475^{1}

— 1667 *թ., մայր մհտ. փանոսի* — 458^{2}

ՄՕՐԱՍ *վկյհ.*, 286՞ *թ.*, Վկյք. — 27^{1}, 63^{1}

ՄՕՐԻԿ *կայսր՝* 582–602 *թթ.*, Մանրապատում — 193^{2}, Յիշտ. — 29^{2}, 55^{1}, 66^{2}, 467^{2}

ՄՕՐԻԿՈՍ *վկայ, յաւուրս Լիկինոսի*, Վկյք. — 69^{1}

Յ

Յ. *Յովակիմեան Հաճնցի*, 1935 *թ., յետ. ստացո՞ղ* — 434^{2}

ՅԱԲԷԹ, *որդի Նոյ նահապետի* — 216^{1}, 251^{1}, 483^{2}

ՅԱԶԿԵՐՏ

— *Ա արքայ՝* 399–420 *թթ.* — 62^{2}

— *Բ արքայ՝* 438–457 *թթ.* — 41^{2}

ՅԱԽՍԵԱՐՆ, 1478 *թ., յետ. կազմող* — 546^{2}

ՅԱԿԻՆԴՈՍ (*Ակինդոս, Յակինթոս, Յակիւնդոս, Յակինթոս*)

— *վկայ*, Վկյք. — 28^{2}, 65^{1}

ՅԱԿԻՆԴՈՍ

— *վկայ, յաւուրս Տրայիանոսի*, Վկյք. — 32^{1}, 68^{2}

— *վկայ, յաւուրս Շապհոյ*, Վկյք. — 10^{2}, 47^{2}

ՅԱԿՈԲ (*Ակոբ, Ակօբ, Իսրայէլ, Յակոբոս, Յակովբոս, Յակօբ*)

— *(Իսրայէլ) նահապետ*, Հանելուկ — 535^{1}, Յիշտ. — 2^{2}, 4^{1}, 42^{2}, 102^{1}–2^{2}, 110^{2}, 112^{1}, 115^{2}, 135^{1}, 138^{2}, 145^{1}, 160^{1}, 192^{1}, 216^{1}, 227^{1}, 292^{1}, 299^{2}, 365^{2}, 384^{2}–5^{1}, 447^{1}, 448^{2}, 482^{1}, 483^{1}–3^{2}, Վարք — 17^{2}, 58^{2}

— *հայր Յովսէփ աստուածահօր* — 75^{1}, 132^{1}

— *առք., որդի Ալփէոսի*, Յիշտ. — 7^{2}, 12^{1}, 20^{1}, Վկյք. — 55^{1}

— *առք., որդի Զեբեթեայ*, Գանձ, Քարոզ — 218^{2}, 293^{2}, 345^{1}, Յիշտ. — 9^{1}, 20^{2}, 114^{2}, 198^{2}, 250^{2}, 447^{2}, Ներբողեան, Տաղ, Քարոզ ի տօնի — 52^{1}, 78^{1}, 88^{1}, 136^{1}, Շարական — 357^{1}, Վկյք. Տօն — 15^{2}, 20^{2}, 52^{1}, 57^{2}, 64^{1}, Արծաթափանդակ— 90^{1}, Մանրանկար — 74^{1}

— *Տեառնեղբայր*, Թուղթ ընդհանրական — 529^{2}, Թուղթ առ Կոդրատոս — 250^{2}, Պատմութիւն ծննդեան Աստուածածնի — 4^{1}, Գանձ, Տաղ — 78^{1}–8^{2}, 218^{2}, 293^{1}, 345^{1}, Մեկնութիւն ընդհանրական Թղթոյն — 323^{1}, 394^{2}, Մէջք. Յիշտ. — 9^{1}, 15^{1}, 57^{1}, 77^{2}, 115^{1}, 159^{2}, 168^{2}, 198^{2}, 250^{2}, 264^{2}, 384^{2}, Ներբողեան, Քարոզ ի տօնի — 51^{2}, 135^{2}, Շարական — 357^{1}, Վկյք. — 8^{2}–9^{1}, 46^{2}–7^{1}, Մանրանկար — 74^{1}

— 21^{1}

— *քհն., վկայ ի Պարս*, Վկյք. — 24^{1}, 61^{1}

— *Մծբնացի հայրապետ, Դ դ.*, Զգօն գիրք — 279^{1}, Գանձ, Տաղ, Քարոզ — 156^{1}, 218^{1}, 293^{1}, 345^{1}, Յիշտ. — 17^{1}, 21^{1}, 115^{1}, 135^{1}, Շարական — 118^{1}, 332^{2}, 358^{2}, Վարք — 50^{2}, Տօն — 14^{1}, Քարոզ ի տօնի — 135^{1}

— *քհն., յաւուրս Շապհոյ*, Վկյք. — 21^{1}, 58^{2}

— *պարսիկ, յաւուրս Ներսեհի*, Վկյք. — 12^{1},50^{1}

— *եպս. Սրճոյ*, Ի թերահաւատութիւն Թումայի— 61^{1}, Ներբողեան ի Յարութիւն Տեառն — 520^{1}, Ներբողեան առ Յ. Մկրտիչ — 445^{2}, Վարք — 44^{1}

— *վրդ. Սարգի, ԺԲ դ.*, Ներսիսի Շնորհալւոյ Պատասխանի Թղթոյն Յակոբայ — 160^{2}

— *Ա Կլայեցի, կթղ.՝* 1268–1286 *թթ.* — 97^{2}

— *երէց*, 1311 *թ., կազմող ի Սի՞ս* — 1^{1}, 37^{2}

— *քհն.*, 1311 *թ., լերդակից Կոստանդին եպս.ի* — 35^{2}, 37^{1}

— *վրդ. Քռնեցի, ԺԴ դ., թարգմանիչ՝* Բարթողիմէոս Մարաղացւոյ Մեկնութիւն Վեցօրէից — 276^{1}, [Պետրոս Առագոնացւոյ Գիրք Մոլութեանց] — 171^{1}

— *վրդ. Աջապահ, ԺԴ՞ դ., չարագրող՝* Վասն ածման կաթողիկոսացն — 97^{2}

— *Ղրիմեցի վրդ.*, 1350՞–1426 *թթ.*, Մեկնութիւն Տումարի — 224^{1}, Յաղագս Տումարական մակացութեան — 225^{1}, Քարոզ — 189^{1}, *դրէ՝* Յաղագս ընութեան մարդոյն — 225^{2}

ՅԱԿՈԲ
— վարդ. քահ. 1437 թ., տապատակ — 288²
— 1441 թ., Յոաննու յիերուսաղէմ — 317¹, 318²
— քհն., 1468 թ., գրիչ ի Խորբեդր — 314¹, 316²
— 1539 թ., արդի խոճա Մանուկեանոսի — 157²
— 1551 թ., արդի պր. Քամուրի — 317¹
— 1591 թ., եղբայր Մոսէսեանոս քհն.ի — 92²
— Ղազարեաթրենից, 1591 թ., Յոհաղ ԲԲ. Ալեքսանդրի — 92²
— Զալմենց, 1591 թ., Յոհաղ··· — 92²
— Երէց, 1614 թ., գրիչ — 404¹, 406²
— Երէց Բաքուկենց Թոքատցի, 1614 թ., Քարզմանիչ՝ Պատմութիւն Եօթն Իմաստասիրաց — 416¹
— Տէր Այվազենց Թոքատցի, 1614 թ., ուսուցիչ Ճակոբ Երէցի Բաքուկենց — 417¹
— Կարնեցի վրդ., 1622–1662 ԹԹ., Մեկնութիւն երգոց երգոյն Սողոմոնի — 478¹
— Դ Զուղայեցի, կիր.՝ 1655–1680 ԹԹ. — 438¹, 447²
— 1658 թ., արդի խոճա Սգանդարի — 535²–6³
— 1666 թ., եղբայր Շաուուկի — 94²
— արդի Ալեքս., 1666 թ., գնող ԲԲ. Ալեքսանդրի — 94²
— արդի վաճառ., 1666 թ., գնող··· — 94²
— Տէր, 1666 թ., գնող··· — 94²
— Զաքար Մըրզի, յետ 1666 թ., գնող··· — 95¹
— Երէց, 1667 թ., գրիչ — 525¹
— Տէր, 1668 թ., Երէց Ս. Աստուածածնի եկեղեցւոյ ի Լուրջայ — 116²
— Մալաթացի, 1675 թ. — 318²
— 1678 թ., արդի մհտ. խոճա Սգանդարի — 535²
— գպիր, 1701 թ., արդի Թոխատցի մհտ. փանոսի — 125²
— 1703 թ., եղբայր Գրիգոր գրչի — 201¹
— Նալեան, պար. կ. Պոլսոյ՝ 1741–1749 ԹԹ., Քարոզագիրք կիւրակէից — 72¹, 74¹, 125¹, Կոտակ չարչարանաց — 194²
— աբբեպս., Գիր օրհնութեան — 497¹
— գպիր Թոխաթցի, 1772 թ., գրիչ Ճիչ.ի — 427²
— Տէր, 1774 թ., հայր սիր. Գրիգորեան — 146²
— 1779 թ., արդի Մանուէլ արգ.ի — 300²
— մհտ. Յովհաննէեան, յետ 1788 թ. — 317²
— եպս. Սեբաստիոյ, 1799 թ., Հոգեւոր Ծնող Մխիթա վրդ.ի — 76²
— ԺԲ գ., 1772, այլ՝ 389¹
— ԺԲ գ., գրիչ/աստղ՞գ — 541²
— Երէց, ԺԲ գ. — 523²
— Թիւիւկցի, ԺԲ գ. — 177²
— Տէր, ԺԲ գ., յետ աստղոդ — 402²
— մհտ. գպիր Ամասիացի, 1800 թ., գրիչ Նախադասիար օբհնակի — 480¹
— վրդ., 1809–1810 ԹԹ., հնբաւէր — 267², 389²
— վրդ. (Նոյն վերինն), հնբաւէր — 73²
— Սեբաեան, պար. կ. Պոլսոյ՝ 1839–40 եւ 1848–56 ԹԹ. — 258¹
— (Ճակոբիկ) տպա, 1845 թ., Եղբայր Ցովհաննէս կր. Մկրտեանի — 517²

ՅԱԿՈԲ
— քհն., 1876–1877 ԹԹ., Հայր սիր. Մատթէոս Արապեանի — 95², 477²
— ամիրա, ԺԲ գ. — 241¹
— աբբեպս., ԺԲ գ. — 294²
— աբբեպս. Քէլբիրատպցի, ԺԲ գ., Կոնդակ առ Թադէոս վրդ. — 461¹, Կնքաւէր — 461²
— Ծ. վրդ., ԺԲ գ., Աւաքնորդ կնասրեայ, Նամակ առ — 244¹
— Մանուկեան կնասրպցի, ԺԲ գ., Նամակ առ — 241¹
— Սրմաթչ., ԺԲ գ., ամուսին Բէնպէ աստուած — 244²
— Այճեան Աբարիկրցի, 1942 թ., յետ. աստղոդ — 525¹–6³, 527²
— Գէղպէրեան, 1982 թ., Նուիրող Հմայիլի՝ Ձեռագրատան — 541¹

ՅԱԿՈԲԵԱՆ տպա Ձերքեան, ԺԲ գ., Տպագրագիր — 240²

ՅԱԿՈԲՈՍ, ՅԱԿՈՎԲՈՍ — տե՛ս ՅԱԿՈԲ

ՅԱՂՅԱՅ, 1703 թ., մեծ մայր Գրիգոր գրչի — 201¹

ՅԱՄՄԻԿ (Համիկ)
— 1606 թ., եղբօր գուստր խոճա Աստուածատուրի — 94¹
— 1666 թ., գնող ԲԲ. Ալեքսանդրի — 94²
— կէտէչէնենց, յետ 1666 թ. — 95¹
— 1667 թ., քոյր մհտ. Փանոսի — 458²
— 1686 թ., մայր մհտ. Սարգիս Մատուռենց — 414²

ՅԱՍՈՆ, ազգակերտ Գողտո տաք.ի, վարք — 26², 29², 64²

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ (Ուրքիւն, Ուրուքիւն, Ուրուքն)
— 1658 թ., արդի Թոքոսի — 537¹
— 1666 թ., գնող ԲԲ. Ալեքսանդրի — 94²
— արդի Ալիսզի, 1666 թ., գնող··· — 94²
— արդի Մարտիկան, 1666 թ., գնող··· — 94²
— վաղ քան 1676 թ., արդի մհտ. Ալիքսանի — 124²–5¹
— 1703 թ., Հօրեղբայր Գրիգոր գրչի — 201¹
— վրդ., 1715 թ., Առաքօղ — 203²
— Տէր, 1716 թ., յետ. աստղոդ — 527¹
— 1734 թ., Հայր Յովհաննէս գրչի — 451²
— 1744 թ., գրիչ Ճիչ.ի — 117²
— վրդ., 1744 թ., ազգակերտ Ալեքսս վրդ.ի — 454², այլ՝ 455¹
— 1746 թ., արդի սիր. Բաբգղէմեան — 325²
— մհտ., 1755 թ., յետ. աստղոդ — 255¹–5²
— 1774 թ., Եղբօր Քան մհտ. Թոքոսի — 460²
— 1779 թ., արդի սիր. Յովհաննէսի — 171²
— պրն., 1784 թ. — 519²
— ԺԲ գ., գրիչ/աստղ՞գ — 541²
— գպիր, ԺԲ գ., աստղ՞ո — 221¹, 225²
— Երէց, ԺԲ գ., գրիչ — 164¹, 171¹
— ՑովՓայեան, ԺԲ՞ գ. — 476²
— մհտ. ամիրա, ԺԲ գ. — 84²
— մհտ. Եւսեան, ԺԲ գ., յետ. աստղոդ — 301²

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ
— *Սահակ աղա, ԺԲ դ.* — 445¹
— *պրն., 1803 թ., Ծանօթ Տէր Մարտիրոս գրչի—* 519²
— *որկ., 1818 թ., գրչէ ի Նիկոմիդիա* — 273¹, 274²
— *ամիրա Պետէհան, (մահ՝ 1835 թ.)* Նամակ առ — 244¹, Տապանագիր — 244²
— *Ղազար Աբգարեան Տէրհէյդի, ԺԹ դ., Քերթուած* — 432²
— *Ղազարեան Տէրհէյդի, ԺԹ դ., Քերթուած* — 511²
— *Զէյկի, ԺԹ դ.,* Տապանագիր — 244²
— *վրդ. Պրուսայի, ԺԹ դ.,* Նամակ առ — 241¹
— *Ե. Նշանեան Կէտիքրդի, 1906 թ., ուսուցիչ* — 456¹
— *Մսեհիսեան Թալասի, 1906 թ., ուսուցիչ* — 456¹
— *բշ. Էսայեան, 1914, 1925 ԲԹ., Նուիրող Հնադարեայ՝ Բարդէն Եպս. Կիւլէպէրեանի* — 398¹–8², 435², 437², 441¹, 442²
— *1948 թ., որդի Կարապետ Ե. Քալաֆեանի* — 544²
ՅԵՐԵՄԵԴԻՄՈՍ — 10¹
ՅԵՂԱՆԱՆՈՒՀՏ, Յիշտ· — 28², Վկյր· — 65²
ՅԵՌԱՊԱՀԻՆ *Եպս.,* Վարժ — 8²
ՅԵՌՈՒԹԻՆՈՍ, *ուսուցիչ Դիոնէսիոս Արիսպագացիի* — 6²
ՅԵՍՈՒ
— *զօրավար,* Յիշտ· — 3², 300¹, 335², 361², 385², Պատմութիւն — 17², 42², 339²
— *որդի Սիրթաչ* — 386¹
ՅԵՍՍԷ, *Հայր Դաւիթ Քաղաւորի* — 37¹, 156²
ՅԵՐԱԿՈՆՈՍ *վկայ,* Վկյր· — 28²
ՅԵՐՈՒԹԻՆՈՍ *վկայ* — 7¹
ՅԵՒՈՒՆԻԱ — 108²
ՅԻՆՈ *մրգ·* — 385²
ՅԻՒՂՏՐՈՒՒՂՏ (*Եիրսէրուդ, Իգիարուգիա, Իգարուգիա*) *վկայ,* 575 *թ.,* Յիշտ· — 10¹, 13², 20², 109¹, Վկյր· — 57²
ՅՈՒԼԱՒ *վկ.,* 1418 *թ.,* Վկյր· — 57¹, 420²
ՅՂԻՏԱՆ *կեսարացի* — 34²
ՅՈՐ *արդար,* Մեկնութիւն Ծորայ — 279¹, Մեկնութիւն հատուածոց — 160², 170², Մէջր· Յիշտ· — 22², 102², 128¹, 133¹, 262², 379¹, 382¹, 436¹, Վարժ — 27¹, 64¹
ՅՈՐՆՏՈՒՈՍ (*Եուրնտոս*) *վկայ, յատուկ Ցուլիանոսի Ուրացողի,* Վկյր· — 7², 45¹
ՅՈՐՆԱՂ *պարս. Երուսաղէմի՝* 422–458 *ԲԹ.* — 445²
ՅՈՍՏՈՍ — 30²
ՅՈՎԱԲԱՄ *Քաղաւոր* — 122¹
ՅՈՎԱԿԻՄ (*Ալայկիմ, Ովակիմ*)
— *Հրեայ մեծատուն* — 235²
ՅՈՎԱԿԻՄ
— *Հայր Մարիամ Աստուածածնի,* Գանձ — 218¹, 305², Յաղագս — 464¹, Յիշտ· — 11², 24², 42², 49¹, 50², 69², 110², 121¹, 130¹, 356², 476². Շարականն — 356², Պատմութիւն — 4², 42², Քարոզ ի տօնի — 129²
— *Քանաքեռցի, պարբ. Երուսաղէմի՝* 1775–1793 *ԲԹ.* — 87², 500¹–500²
— *խօճա, ԺԲ դ.* — 117²
ՅՈՎԱՆՆԻԿՈՍ — *տե՛ս* ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ
ՅՈՎԱՍԱՓ (*Յովասաֆ*)
— *որդի Արենէր Քաղաւորի Հնդկաց,* Յիշտ· — 40¹, Պատմութիւն — 70², 531², Տաղ — 210²
— *Տէր, ԺԲ դ., յետ· ատացող* — 389¹–9²
— (*Ծանծկագրութիւն*) — 163²
ՅՈՎԲԻԱՆՈՍ *Քաղաւոր, Դ դ.,* Աբգաճաի հայրապետի Թուղթ առ — 162²
ՅՈՎԵԼ *մրգ·,* Մէջր· Յիշտ· — 18², 100², 113¹, Վարժ — 8², 46²
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ (*Հաննա, Հաննէս, Ոհան, Ոհաննէս, Ովան, Ովանէս, Ովանիսիկ, Ովանիսիոս, Ովիկ, Ովհան, Ուհան, Ոհան, Ոհաննէս, Ովանէս, Վանէս*)
— *Կարապետ, Մկրտիչ,* Գանձ, Տաղ, Քարոզ — **197²**, 217¹, 288¹, 306², 315². 344¹, 439¹, Յաղագս — 226², Յիշտ· — 4¹, 6², 16², 22², 28², 31¹, 32¹, 53², 92¹, 100¹, 104¹, 107¹, 111¹, 124¹, 128², 137¹, 138¹, 146², 147¹, 149¹, 170², 185², 196³–6², 200². 331². 352¹, 367¹, 379¹, 455². Ներբողեան, Տաղ, Քարոզ ի տօնի — 45², 138¹, 148², 86¹, 89¹, 262¹, 297², **445²**, Շարական — 358¹, 400¹, 408², Տաճիճ — 1¹, 3¹, 8¹, 21¹, 32², 40¹, 41², 45², 53¹, 54¹, 57², 69¹, 533², Մաճրամանար — 74¹, 257¹
— *աւետարանիչ,* Աւետարան — 91¹, 122¹, 150², **201²**, **202²**, 237¹, 257², 271². 317³, 372², 414¹, 451², 452², 458¹, 459², 466², 525¹, 526¹, 528¹, 545¹, Իւաքերից Աւետարան — 477¹, Հատուածք Աւետարանի — 352¹, 460¹, 476², 542¹–2², 545², Պատառիկ Աւետարանի — 90², 173¹, 302¹, 408¹, Թուղթ — 530¹, Յայտնութիւն — 205², 235², 538¹, Ընտրութիւն Յայտնութեան ի ժողովն Կ. Պոլսոյ — 233¹, Գանձ, Քարոզ — 218², 293², 345¹, Համգիստ — 115², 235², 277², 365¹, 421¹–1², 452², 526², 530², Մեկնութիւն Աւետարանին — 286¹, Մեկնութիւն Յայտնութեան — 213², 233¹, Մէջր· Յիշտ· — 2², 27¹, 40², 45¹, 76¹, 78¹–8², 88¹, 99²–100¹, 103². 104¹, 225², 130¹, 131², 138¹–40¹, 143², 145¹–6¹, 149², 164², 168¹, 188², 197¹, 198², 209², 212¹, 213¹–4¹, 227¹–7², 236², 237², 286², 337², 349², 385¹, 386¹, 447¹, 476², 487². 517², Շարական — 357¹, Պատմութիւն գործոց եւ վարդապետութեան — 235², 518¹, Վարժ, Տաճ — 6¹, 15², 27², 44¹, 52¹, 64¹, 446¹, Քարոզ ի տօնի — 136¹, Ագնաբաճանգակ — 90¹, Մաճրանկար — 74¹, 90², 150¹, 201¹,

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ
202², 372², 451², 452², 458², 459², 525², 526², 527², Տպածող — 414², 477²
— 11², այլք՝ 21², 25²
— անպատմական, ընդ. պատուհ. Միմէոնի, վարք — 33², 69², 477²
— անարժան բժիշկ, Յիշտ. — 31², 449², Վկայ. — 19², 56²
— Աստուածաբան, Բանիմ — 477²
— Թերաքեցի, Բանիմ — 320²
— կր. — 183²
— Հայր, նախատ — 174², 467², Յիշտ. — 10², 467², 477²
— Հայրապետ Բիւզանդացի — 3²
— Հռոմէացի ճգնաւոր, վարք — 9², 47²
— որդի Քանեխրոնի, վարք — 18², 55²
— եպս., յաւուրս Շապհոյ, Վկայ. — 21², 58²
— Ի պարբ. երուսադէմի՝ 386–417 ԹԹ., Գանձ — 289². Յիշտ. — 23²–3², 102², վարք — 60²
— Ոսկերքեան, պարբ. Կ. Պոլսոյ՝ 397–404 ԹԹ., Բացատրութիւն — 206², Գովեստ, Հատ. Ներբողեան — 4²–5², 15², 106², 499², Մեկնութիւն չորեքտասան Թղթոցն Պօղոսի — 185², 269², Մեկնութիւն՝ վասն բանին Աստուծոյ մերոյ աւրինակի ախտակիր եղեւ — 335², Ցաղդատակ — 319², 335², Պատմութիւն սակաւ պատմուճանիի Քրիստոսի — 534², 543², Վասն կիրակէի — 209², վասն ողբոյրութեան եւ յանդգնութեան — 334², Գանձ, Քարոզ — 293², 345², Մէջր. Յիշտ. — 4², 26², 31², 113², 126²–7², 128², 131², 132², 133², 137²–7², 182², 332², 383², 497², Շարամբան — 359², Սմանչելիք — 47², 321², վարք — 11², 31², 43², 45², 48², 55², վերադարձումն մարմնոյ — 182², Քարոզ ի սուն — 133²
— Գրեցիք, Դ. դ., վարք — 65², 420², 470²
— եպս. Նիկոմիդիոյ, Դ. դ., վարքաւիր վասիրեան եպս.ի 26²
— կամաւոր ազգաս, (մաշ՝ 450° թ.), վարք — 17², 54², 469²
— եպս. Կողոնիոյ (Լուսիկաց), 454–558 թ., վարք — 28², 65²
— Մանգականէ, կիր.՝ 478–490 ԹԹ., Ագօբ — 392², նախատ — 175², 176², Կանոնիք — 249², 412², Սակս միութեան ի Սուրբ Աստուածն — 385², վասն Հիմնարկութեան եկեղեցւոյ — 153², 278², 363², վասն չրամբասելոյ — 354², Յիշտ. — 157²
— եպս. Կամսարական Տան՝ 490–501 ԹԹ. — 250²
— եպս. Ծոփոքայ, Ե դ., Կիւրղի Ագէբասեցւոյ Թուղթ առ — 310²
— Պարճահասակ, Է դ., նախատ — 468²
— մխայեակաց, Է դ., Կիւրղի Ագէբասեցւոյ Թուղթ առ — 310²
— եպս. Ագէբասեցւոյ (Ողոքման), 550°–619° ԹԹ., Յիշտ. — 64², Վարք — 11², 48²
— Ի (Պահկեցւոյ), պարբ. Կ. Պոլսոյ՝ 582–592 ԹԹ., Վարք — 3², 42²

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ
— եպս. Ոստան, Է դ. — 448²
— եպս. Մբունեաց, Է դ., Հարցումն կանոնական — 249²
— Օձնեցի (Իմաստասէր), կիր.՝ 717–728 ԹԹ., Յիշատակարան — 250², Շարականն — 425², Վարք — 62²
— Դամասկացի, Ը դ. — 13²
— արքեպս. Նիկիոյ, Թ դ., Թուղթ առ Ջաճարիա կրտ. — 273²
— Ժէ.հիկ, կայսր՝ 969–976 ԹԹ., Վարք — 66²
— Կոգեան վրդ., ԺԱ–ԺԲ դդ., Վասն խաւարման աշխարհի — 166², 209²
— վրդ.ի Տայոց գաւառէ, 1122 թ., Վարք — 60²
— երէց, 1147 թ., գրիչ Նախադպրոցական օրինակի — 282²
— Մարկաւագ վրդ., ԺԱ–ԺԲ դդ., Ագօբ — 392², Մագթաճի առ Ս. Աստուածածին — 392², Մագթաճի առ Տէր մեր Յիսուս — 392², Որդի եւ պաղատանաւէ — 392², Հարցումն առ Յարկաւագ վրդ. — 177², Մէջր. — 195²
— Դատեցէք, 1222 թ., Ագօբ վասն զոյգման — 392², նախատ — 338², Պատմութիւն Մուրադայ Ջանկիսեան — 59², Տեսիլ — 62², վարք — 52²
— Երզնկայի (Գլուգ) վրդ., 1230°–1293° ԹԹ., նախատ հասարակաց էրիստոնէից — 207², 411², Հատուածք — 338²–8², 395²–5², 542², Շարականն Գրիգորի Լուսաւորչի — 360², Տաղ, Մեղեդի՝ Ածդ ի մէջ դրախտին — 290², Առաջնաձայակ պատգամն — 306², Կոյս անապական — 287², Յանեղական լուսոյն — 287², 305², Յիշտ. — 118²
— Ծործորեցի, 1260°–1335° ԹԹ., Քարգմանիչ՝ Թղվմա Ագռաւիացւոյ Ցաղագս եօթն խորհրդոց — 196². Քարոզ ի Մկրտութիւն Տեառն — 499²
— գործ, 1298 թ., գրիչ — 452²–2²
— արս. Բշնեցի, ԺԴ դ., Սմանչելիք — 44², 420²
— Արծրկեցի (սահմանէր), ԺԴ–ԺԴ դդ., Մեկնութիւն Պատարագի — 398²
— վրդ., ԺԴ–ԺԴ դդ. — 348²
— արքեպս. Տարսոնի, 1311 թ. — 97²
— Կարմրկոնցի, 1311 թ., թեկ Կոստանդնի եպս.ի — 36², 37²
— Որոտնեցի (Կաթիկ) 1315–1388 թ., Մեկնութիւն բղթոցն Պօղոսի 269² — Քարոզ — 188², 189², 261², Օրհնութիւն ձորակերտ տաճարի եւ գործատուած վանիցն Մտաթէի — 188², Ամուսինք աշխարհաց — 53², 84², 170², 180²–80², 261², 286²–6², 302², 331²–2², 286²–6², 302², 303², 331²–1², 332², Յիշտ. — 199², Վարք — 53²
— արքեպս. Ուռհայ եւ Վկաիայ աշխարհի, 1389 թ. — 396²
— ԺԴ դ., գրիչ — 99², 116²
— ԺԴ դ., երգայր Ցակոբ երէցի — 37²
— երէց, ԺԴ դ., գրիչ — 403²–3²
— վրդ. Քոնեցի, ԺԴ դ. — 277²
— քհն., 1404 թ., Վկայ. — 531²

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ
— (Ծայրակաս) վաղ քան 1437 ք., դանձասաց — 287², 292²–3¹
— 1441 ք., Ծագկոց յԵրուսաղէմ — 317¹, 318²
— արգ., 1441 ք., Հոգեւոր եղբայր Նեբոլա հուսակրան քհնի. — 318¹
— վրդ., 1441 ք., ուսուցիչ Գրիգորը Աբծկեցիէ— 318¹
— սրի., 1454 ք., գաւա՞կ Ամնայի — 202²
— եպս., 1463 ք., Նոր վիայ ի Բաղէշ, վկայ.— 534²
— 1468 ք., եղբայր ճաւոր քհն.ի — 316²
— վրդ., վազ քան 1469 ք., տագնապաց — 315¹
— ի Քրիստոսեցի, կ՚ըս. Կիւրիկիոյ՝ 1489–1525 ՔՔ., Գանձ՝ ճայն եղեմական — 218¹, Յիշտ. — 99¹, 447²
— (Ծովակոսկի) ժե դ., դրէիչ — 331¹, 332²
— ժե դ., Հայր Մաթեոս եպս.ի — 345²
— եպս. Մեչոմացի, ժե դ., գրէիչ — 216¹, 219¹
— երէց Ուռհայեցի, ժե դ., գրէիչ — 277¹, 278²
— Լէհցի, ժե դ., գրէիչ — 261¹, 267²
— վրդ., ժե դ., տագնա՞պ — 310¹
— վրդ. կ. Գոլգաթի, ժե դ., տապալ — 261¹, 267²
— ԺԵ–ԺԶ դդ., գրէիչ — 207¹, 210²
— եպս., ԺԵ–ԺԶ դդ., տապալ — 207¹, 210²
— Ի Քրիստոս, կ՚ըս. Կիւրիկիոյ՝ 1525–1539 ՔՔ.— 99²
— (Վանէս) 1546 ք., եղբայր Գրիգոր աւագերէց — 39¹
— 1551 ք., յետ. տապալ — 388²–9¹
— մհտ., 1568 ք., տապալ — 414¹–4²
— վրդ. Վանհիւսեցի (Ռասան), 1586 ք. — 58¹
— Տէր, 1590–1591 ՔՔ., Հայր Մինաս արի.ի՝ աշխատանիից Մինաս արի. գրէնի — 475²
— (Վանէս) Մաթոս իրիցանց, 1591 ք., Ծախող ԲՌ. Աւետարանի — 92²
— Քեռրենց, (Մաքին Քեռրվէն) տագնապ՝ Յեբեկ հռովիթօճ անցի — 399²
— Ի Աբքէպցի, կ՚ըս. Կիւրիկիոյ՝ 1602–1621 ՔՔ.— 93², 94¹–4², 98¹
— (Հանէս) 1606 ք., Կարօրպրի խոճա Աւետարանչաւորի — 94¹
— մհտ. Տէր, 1625 ք., տապալ — 443¹–3²
— երէց, 1635, 1638 ՔՔ., գրէիչ — 411¹, 413²
— երէց, 1652–1657 ՔՔ., գրէիչ ի Տանձի — 333¹, 341¹–1²
— 1658 ք., անեղհայր Միքաէլի միմարզ գրաց— 536²
— 1658 ք., գրէիչ — 372¹–2²
— 1658 ք., գրէիչ — 533¹, 535², 537²
— 1658 ք., եղբօրորդի՛ մհտ. խոճա Պահդատրի — 535²
— 1658 ք., Ծագկոց եւ կապմոյ — 533¹, 537²
— 1658 ք., արգի Թոքոս գրէչի — 537¹
— 1658 ք., ուսուցիչ Թոքոս գրէչ — 537¹
— 1666 ք., արգի Շահուէկի — 94¹
— մհտ. պօյաճի, 1666 ք. — 94¹–4²
— (Վանէս) Աւետճենց, 1666 ք., գնագ բհ. Աւետարանի — 94²
— (Վանէս) Ակոճալի արգի, 1666 ք., գնագ... — 94²
— եպս., 1668 ք., Աւաքնոցի կիպրոսի — 116²
— վրդ. Թոքատցի, 1668 ք., Միաբան Ս. Մակարայ վանուց — 117¹
— եպս., 1670, 1674 ՔՔ., գրէչ եւ տապագող ի Լուսթրա — 118¹–8², 119², 211¹–1²
— վաղ քան 1676 ք., արգի մհտ. Ալիբանց Աճամեցիի — 124²–5¹
— 1678 ք., եղբայր մհտ. Մարգոսի — 532¹
— երէց, 1678 ք., գրէչ ի Բիւզանդիա — 531¹, 532²
— մհտ., 1679 ք. — 117²
— 1686 ք., արգի մհտ Մարգիս Մագասուենց — 414²
— Տէր, 1691 ք., երէց Ս. Աստուածածնի հինդեցւոյ — 301²
— ժե դ., գրէիչ — 524¹–4²
— կր., ժե դ., տապա՞գ — 302¹, 304²
— վրդ. Անկիւրացի, ժե դ., Քարգմանիչ Ամառաւոր եւ գործէ տասն Սիպիլեանցն — 270², Հին տէրտիրոգրութիւն ըստ Թէոդորեայի — 270², Նորագրութիւն հինէնտակաց եւ արբոց — 269²
— վրդ. Համիքեցի, ժե դ., տապաստ՝ Ցարարչէն հրրամանի որդւոցս մարդկան — 315², Ցանեզդ էպրեհան — 315¹
— վրդ. Զուգայեցի, ժե դ. — 203²
— 1703 ք., եղբայր Գրիգոր գրէի — 201¹
— 1705 ք., գրէչ ի Կ. Գոլիս — 418¹–8²
— Կօլտ Բաղիչեցի, պաբ. կ. Գոլտոյ՝ 1715–1741 ՔՔ. — 472²
— Ալեքիլ Օղլի, 1731 ք., Հայր տէր. Մանուկի — 382²
— 1734 ք., գրէչ ի Մարալ — 451¹–1²
— 1735 ք., եղբայր Մրապ ազգի — 122²
— քհն., 1740 ք., դուզաքեայ աշխատող — 121²
— 1744 ք., արգի մհտ. Թոքոսի — 460²
— վրդ., 1744 ք., աշակերտ Աւետիս վրդ.ի — 454²
— տիր., 1744 ք., գրէչ Ցիչ.ի — 537²
— երէց, 1750 ք., գրէչ — 453¹–3²
— Խաչիկեցի, 1750 ք., Ծագկոց — 453², 456²
— Տէր, 1751 ք., Խնդրող բանի — 444¹
— վրդ., 1768 ք., կնքաւոր — 232²
— 1779 ք., տպագան Մանուէլ արդ.ի — 300²
— 1779 ք., եղբայր Մանուէլ արդ.ի — 300²
— 1779 ք., Հայր Մանուէլ արդ.ի — 300²
— 1779 ք., արդի Մանուէլ արդ.ի — 300²
— Խէչիճ, 1779 ք., յետ. տապագող — 171¹–1²
— տիր., 1779 ք. յետ. տապագող (Նոյն Ծոհանեէս Խէչիճէ՞) — 171²
— քհն., 1794/5 ՔՔ., Հայր Գէորգ կ. Գոլգաթցիի — 329¹

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ
— ԺԲ դ., յես. սաղմոզ — 460²
— (Հաննա) ԺԲ դ. — 117²
— (Հաննա) Ամոթախտ, ԺԲ դ., գրէչ եւ ծաղկով — 221¹, 225²–6²
— վրդ., ԺԲ դ. — 390²
— Տէր, ԺԲ դ. — 267²
— Ջամաչրճեան Բարէրդոյն, պաթ. կ. Պոլսոյ՝ 1802–1813 ԲՔ., Տապանագիր — 240²
— Ա. քհն. Խաչկեան, 1804–1894 ԲՔ., Քրիստոսական վէպ — 282¹, Հակիրճ տեսութիւն Պարսկաստանի եւ Հնդկաստանի հայոց — 377¹, Դիմաճեար — 282¹, կճիռատէր — 204², Ցիշտ. — 447², 449¹, 450²
— Բանասէր, 1821 ԲՔ., գրէչ — 424¹, 425²
— Տէր Աստուածածնի, 1826 ԲՔ., սաղմոզ — 488¹–8²
— Ը Կարեցի, կիզ.՝ 1831–1842 ԲՔ., Նկարագրութիւն յուղարկաւորութեան — 429¹
— Հիւնքեար Պէյճեանեան (Մէլիքէ), (մահ՝ 1837 ԲՔ.), Դիւան — 514¹
— Շահինեան Վահեկի, 1843–1844. 1846 ԲՔ., Քեղրունած — 429¹–30¹, 431¹–2¹
— Ամէրբէն Միքեան, 1848 ԲՔ., գրէչ ի Պաղէշերիկ, գիամանակագրութիւն — 517², Քերդուած — 428¹, 432–9²
— Ձմիւռնեցի, պաթ. Երուսաղէմի՝ 1850–1860 ԲՔ. — 258¹
— 1887 ԲՔ., եղբայր Տրդատ եպս. Գալեանի — 456³
— Գրիգորեան Բարս. Աբգհանցի, 1895 ԲՔ., յես. սաղմոզ — 491²
— ԺԲ դ., արդի Պօղոս ամբրա Տաւեանի — 430¹
— ազա, ԺԲ դ., Նամակ առ — 239¹–9², 242¹, 507², 509¹
— ամբրա, ԺԲ դ., Նամակ առ — 245²
— Ծ. վրդ., ԺԲ դ., Աւաքեցի Ս. Կարապետ վանեցոյց, Նամակ առ — 244¹
— ՀՀ., ԺԲ դ., Քերթուած — 95²
— պատուելի, ԺԲ դ., Նամակ առ — 242², (Նոյն Ջամաչրճեան՞ն)
— պատուելի Ջամաչրճեան, ԺԲ դ., Հազնիքգրութիւն առ — 431²
— Սեբաստեան, ԺԲ դ., Տապանագիր — 244²
— վրդ., ԺԲ դ., Նամակ առ — 238¹, 506²
— Տէր, ԺԲ դ., յես. սաղմոզ — 440²
— Տէր, ԺԲ դ., Նամակ առ — 241¹, 242²
— Ա. քհն. Միքեան, ԺԲ-ի դդ., սեփականաւէր Ձեռագրաց — 148¹, 150², 190¹, 191², 215¹, 273³, 274², 276², 277², 284¹, 333¹, 340², 356¹, 360¹–60², 361², 418¹–8², 444¹, 450², 464¹, 465², 512²
— Քաչենեան Սեբաստացի, 1937 ԲՔ., Նուիրող Ձեռագրի՝ Ձեռագրատան — 402³, 403²
ՅՈՎՆԱՓԱՆ, արդի Սուուղ Քազաւրի՝ — 80², 86²
ՅՈՎՆԱՆ (Յուհան, Ցոհան)
— վրդ., Ալօթի — 124¹, 200¹, 229², 342², 368², 402², 422², 427¹, Մխիթարեան մատենադարանին — 222¹–2², 274², 485¹, Մէջր. Ցիշտ. — 55², 127¹, 167¹, 224¹, 262², 270¹, 288², 298¹, 299², Շարական — 357¹, Վարք — 5², 43², Մանրանկար — 1¹, 74¹, 356¹
— վկայ, յաւուրս Սաբուհխոյի, Վկայ. — 23¹, 60¹
— ՀՀ., 1752 ԲՔ., փոխառու — 177²
— Գրիգորեան, 1895 ԲՔ., յես. սաղմոզ — 491²
ՅՈՎՍԻ՝ — տե՛ս ՈՎՍԻ
ՅՈՎՍԻՓ (Յովսէփ, Ցուսէփ, Ցօսէփ, Ովսէփ)
— Նահապետ (Գեղեցիկ), Հանելուկ — 535¹, Ցիշտ. — 126², 137², 143², 145¹, 216¹, 226², 267², 384²–5¹, 392¹, 482¹–3¹, 544², Ներբողեան — 513², Վարք — 17²
— Աւուռւածածնայր, երգ վասն տանեցոյն Յովսէփայ վարիամ — 61², Յաղագս — 464³, Ցիշտ. — 6³, 8¹, 91–9², 15¹, 20¹, 57¹, 61², 75¹, 137¹–7², 149¹, 226², 464¹, Քարոզ ի տօնի — 132¹
— Աբեժաքացի, Հարցումն — 335², Ցիշտ. — 8¹, 290², 388², Քարոզ ի տօնի — 132¹, 144¹
— Եղբայր Սիմոն Շմաւոնի — 6³
— Հայր — 24²
— վրդ., Հնոց Ս. Քաղէի վանուց — 338¹
— քհն., 376 ԲՔ., Վկայ. — 10¹, 47²
— Ա. Հոգոյմեցի, կիզ.՝ 437–452 ԲՔ. — 34², 448¹
— Կարնեցի, 808 ԲՔ., Վկայ. — 18¹, 54²
— Նոր վկայ, 1170 ԲՔ., Վկայ. — 30², 67²
— 1539 ԲՔ., Հայր խոճա Մանուկեան — 157²
— 1591 ԲՔ., արդի Մանկանաս քհն.-ի — 92²
— 1658 ԲՔ., Հօրեղբօրորդի Քոբոս գրչի — 537¹
— Վահկացի, յես 1666 ԲՔ. — 95¹
— Տէր, ակռաչհան, 1691 ԲՔ., գրչէ Ցիշ.-ի — 301²
— քհն. Նոր Զուռայեցի, 1751 ԲՔ., Գիրք որ կոչի Քճիկոճ — 444¹
— աբբեպս. Պետրոսբրգի, 1780 ԲՔ., Բան ի վերայ օծման Հայց. եկեղեցւոյ — 519¹
— վրդ. Մարգարեան, յես 1799 ԲՔ. — 76²
— Գիւղեղիկեի, ԺԲ դ., Հայր Բէհնէ աստուած — 244²
— ախր., ԺԲ դ. — 117²
ՅՈՎՍԻՄՈՒ Մխայիկեաց, Պատմութիւն — 405²
ՅՈՒԲԵՆԵՆՏԻՆՈՍ — տե՛ս ՅՈՒԲԵՆԵՆՏԻՈՍ
ՅՈՒԴԱ (Ուդա)
— արդի Ճակոբ Նահապետի — 41¹, 42², 65², 137², 390¹, 448²
— Գալիլեացի, Ա դ. — 134²
— առք., Խակաբխոմացի, Ցիշտ. — 20¹, 93¹, 143², 301², 362¹, 384², 414², 455², 458², 478¹, 532², 537², Պատճառ Ցուդայի ապծադրոյն — 543²
— առք. Ճակոբեան, Թուղթ — 530¹, Գանձ — 293¹, Մեկնութիւն Թղթոյն — 323², Ցիշտ. — 9², 13², 29¹, Վկայ. — 20¹, 57¹
— (աւազանի անուն Կիւրեղ եպս.) յաւուր Ցուլիանոսի Ուրացողի — 66²

ՅՈՒԴԻԿ *առք.* — 31[1]

ՅՈՒԼԱՆՈՍ — *տե՛ս* ՅՈՒԼԻԱՆՈՍ

ՅՈՒԼԻԱՆՆ (*Յուլիան*)
— 18[2]
— *Անկիւրացի* — 4[2]
— *վկյ.*, *յաւուրս Աբելիանոսի*, Վկյր. — 23[2], 60[2]
— *վկյ. Գ–Դ դդ.*, Վկյր. — 13[1], 50[1]
— *վկյ.*, *յաւուրս Մաքսիմիանոսի*, Ձիշտ. — 12[1], 114[2], Վկյր. — 14[2], 51[1]

ՅՈՒԼԻԱՆՈՍ (*Յուլիանոս*)
— *Իւխան* — 28[2]
— *եղբայր Գալղոսի եւ Սիքոսի* — 21[2]
— *վկայ յԱլաբգաբա*, Վկյր. — 25[2], 62[2]
— *բժիշկ*, *յաւուրս Նումերիանոսի*, Վկյր. — 15[2], 51[2]
— *վկայ*, *յաւուրս Դիոկղետիանոսի*, Վկյր. — 31[1], 67[2]
— *վկայ*, *յաւուրս Մաքսիմիանոսի*, Վկյր. — 3[2], 42[1]
— *Ուրացող*, *կայսր՝* 361–363 *ԹԹ.* — 7[2], 8[2], 14[2], 16[1], 17[1], 20[2], 23[1], 30[2], 33[1], 45[1], 46[2], 51[2], 60[1], 67[1], 161[1], 289[1]

ՅՈՒԼԻՏԱ *վկյ.*, 304[e] *թ.*, Ձիշտ. — 100[1], Շաբաթ–կաճ — 359[1], — Վկյր. — 33[1], 69[1]

ՅՈՒՆԱ, *կին Ադրոնիկոս առաք.ի* — 28[2]

ՅՈՒՆԱՆ — *տե՛ս* ՅՈՎՆԱՆ

ՅՈՒՆՈՒՔԱՐ (*Յունվար*)
— *ջհն.* — 26[1]
— *Եպս. Բենեւենտա*, 305[e] *թ.*, Վկյր. — 21[1]

ՅՈՒՍԵՓ — *տե՛ս* ՅՈՎՍԷՓ

ՅՈՒՍԻԿ
— *Ա Պարթեւ.*, *կԹդ.՝* 341–347 *ԹԹ.*, Վկյր. — 12[2]
— *ջհն.*, 1248 *թ.*, *ապդական Մաշտոցոց Եպս.ի* — 92[1]
— *Տէր*, *ԺԹ դ.*, *Հայր Մաշտոցոց վրդ.ի* — 52[2]
— *Եպս. Թուքացւոյ*, 1526 *թ.*, *գրիչ* — 351[1], 352[2]

ՅՈՒՍԿՈՆՈՍ (*Ուսքոնիոս*, *Ուսքոնիոս*) *վկայ*, Վկյր. — 1[2], 40[2]

ՅՈՒՍՈՒՖ, 1667 *թ.*, *եղբայր մհ. Փանոսի* — 458[2]

ՅՈՒՍՏԱՆՈՍ — *տե՛ս* ՅՈՒՍՏԻՆԻԱՆՈՍ

ՅՈՒՍՏԻՆԻԱՆ (*Յուստաննէ*)
— *վկյ.*, *Գ դ.*, Ձիշտ. — 6[1], 17[1], Վկյր. — 6[2], 44[2]
— 1678 *թ.*, *Հոգեւոր մայր մհ. Մարգարէի* — 532[1]

ՅՈՒՍՏԻՆԻԱՆՈՍ (*Յուստաննոս*, *Յուստինոս*)
— *տե՛ս* ՅՈՒՍՏԻՆՈՍ
— *գօրավար*, Վկյր. — 66[1]
— *Ա կայսր՝* 527–565 *ԹԹ.* — 14[2], 62[2]
— *Բ կայսր՝* 685–695 *ԹԹ.* — 43[1]

ՅՈՒՍՏԻՆՈՍ *վկայ*, 100[e]–165[e] *ԹԹ.*, Վկյր. — 27[1], 64[1]

ՅՕՆԱՆ — *տե՛ս* ՅՈՎՆԱՆ

ՅՕՍԷՓՈՍ *Փլաւիոս պատմագիր*, 37–95 *ԹԹ.* — 134[2]

ՅՕՍԻՓ — *տե՛ս* ՅՈՎՍԷՓ

ՅՕՎԱՒ *գօրավար*, *յաւուրս Դաւիթ Քաղաւրի* — 484[1]

ՅՕՐԴԻ, 1709 *Թ.* — 270[2]

Ն

ՆԱԲԱՂ *մենաստան*, *յաւուրս Դաւիթ Քաղաւրի*—483[1]

ՆԱԲՈՒԿՈՂՈՆՈՍՈՐ (*Նաբոզոզոնոսոր*, *Նաբոզոզոնոսոր*) *Քաղաւր* — 198[2], 336[2], 340[1], 436[2]

ՆԱԶԱՐԵԹ (*Նազար*, *Նազարիա*, *Նազարոս*)
— *վկայ*, *յաւուրս Ներոնի*, Վկյր. — 7[1], 45[1]
— *մհտ.*, 1779 *Թ.*, *աներբոդի Մանուէլ արդ.ի* — 301[1]
— *Դէսպոտեան կ. Պոլսեցի*, 1816, 1823–1824 *ԹԹ.*, *գրիչ ի կ. Պոլիս* — 272[1–2], 281[1–2], 328[1], 329[2], 505[1], 506[2]
— *ՃՔ դ.*, *Հայր Յուշատակաւմատեան Սաճեան ազգի* — 244[2]

ՆԱԶԱՐՈՒ, 1735 *Թ.*, *մայր Սրսոյ ազգի* — 122[2]

ՆԱԹԱՆ *մրգ.*, *յաւուրս Դաւիթ Քաղաւրի*, Ձիշտ. — 129[1], 135[2], 484[2], 531[2], Վարք — 192[1], 56[1]

ՆԱՀԱՊԵՏ
— 1691 *Թ.*, *որդի պահճաճի Ալիքսանէի* — 301[2]
— *Ա. ջհն.*, 1865 *Թ.*, *անդամ Ժողովոյ* — 480[2], 481[2]

ՆԱՆԱ *ասորի սրկ.* — 198[2]

ՆԱՈՒՐ[ԵՑ] *թաղիքբեհեան*, 1834 *Թ.*, *գրիչ* — 464[1], 465[2]

ՆԱՈՒՐ *խալիֆա*, *ԺԹ–ԺԲ դդ.* — 371[1]

ՆԱՏԱԼԻԱ — *տե՛ս* ԱՆԱՏՈԼԻԱ

ՆԱՐԿԵՍՈՍ — 33[2]

ՆԱՐԿԵԱՍ *եպս. Երուսաղէմի*, *Գ դ.*, Վարք — 59[1]

ՆԱԽ, *Հայր Ցեղու զօրավարք* — 42[1]

ՆԱՀՈՒՄ *մրգ.* — 12[2], 107[2], 113[2], 115[1]

ՆԵԲԵՄԻԱ (*Նէհեմա*, *Նէհեմիա*) *ասորի*, *Ն. Ք Թ.* — 128[1], 239[2], 483[2]

ՆԵՂՈՍ
— 10[2]
— *վկայ*, Վկյր. — 5[2]
— *Հայր*, *Դ–ե դդ.*, *Խրատ* — 319[1], 321[2], 467[2–3], 471[1], *Յաղագս ապօքից* — 321[2]
— *կրաւոր* — 183[2]

ՆԵՆԵՐՈՍՈՍ — *տե՛ս* ՆԵՐՈՆՈՍ

ՆԵՍՏՈՒՐՈՍ — 9[1]

ՆԵՍՏՈՒՐՈՍ — 22[1]

ՆԵՍՏՈՐ *հերետիկոս*, *Ե դ.*, *կիւրղի Աղէքսանդրացւոյ Թուղթ առ* — 303[2], Ձիշտ. — 31[2], 228[2], 248[2], 303[2], 310[1–2]

ՆԵՍՏՈՐԻՈՒՍ (*Նէսթորիոս*) *եպս.*, *յաւուրս Դեկոսի*, Վկյր. — 20[2], 57[2]

ՆԵՐԻՆԷ — 27[2]

ՆԵՐՈՒՆ *կայք՝* 54-68 *քՔ.* — 7¹, 529²
ՆԵՐՍԵՀ, *որդի Հռոմոս Քաղաւորի* — Վաթ՝ — 471²
ՆԵՐՍԻՆ (*Նեբսես*)
— *Մեծ, կ/ղ.՝* 353-373 *քՔ.*, Գահճ, Տաղ — 291², Յիշատ. — 4², 5¹, 11², 42², 108¹, 163¹, Նաբատական — 358¹, Վաթ՝ — 20², 49¹, Տիսիր — 161¹ — 575 *Ք.*, *վարքագիր Եիոթորւոպ վկայի* — 58¹ — *Գ. Իշխանցի (Շիհոդ), կ/ղ.՝* 641-661 *քՔ.*, Անուանի ժողովականաց Դրունց ժողովոյն — 448¹, Կանոնի — 250¹
— *Դ. Շնորհալի (Կլայեցի), կ/ղ.՝* 1166-1173 *քՔ.*, Գահճ, Մեղեդի, Տաղ⁹, Գարոզ — *Առաւաւտ լուս* — 291², *Աւաւտն անեղ, անժամանակ, անսկիզբն, անվերջ* — 345¹, *եկայք զուարթացեալ*— 292¹, *Ի խաչին արեւկալ արքայն* — 293², *Յոտնավանիմբ Աւաւտն* — 289¹, *Կենաց փայտ արեւկալ*— 292², *Հանեալեայ անաւակին* — 315², *Ներբողեան գալըստենէն* — 344¹, *Նոր գիհոյն խնամութեան* — 288², *Նոր գրաճան հիհոյեցույ* — 292², *Նոր եղեմ բանալոր անհոյն* — 287¹, *Նորահրաչ տաճարիս կուսական* — 344², *Որ հղելոցդս Հնոր բաչխէ* — 290², *Մանեղածոյ մանկանց* — 154², *Երգ՝ Այսօր անճառ* — 357², *Աչխարհ ամենայն* — 124², *Աւաւտ լուսոյ* — 124¹, 147², 325¹, *Աւաւտն անեղ* — 359², *Աւրհնեմք Հչքեզ* — 359², *Բանին որ ընդ Հաւր* — 357¹, *Ի ջէն Հայցեմք* — 359², *Բաբելհչից* — 359², *Նայեաց սիրով* — 359², *Նորաստեղծեալ* — 359², Կանոնի — 412², *Հանելուկ* — 55¹, *Հաւատով խոստովանիմ* — 124¹, 147², 190², 200², 229², 368², 410², 422², 424¹, 427², 433², 541¹, *Մարգաճնի առ աուքր հրեշտակս* — 10², 48¹, *Որ եղեսիոյ* — 272¹, 328¹, 488¹, *Փառաստխանի Թգրոյն կեռ Մանիլի Հռոմոմոց* — 162², *Փառաստխանի Թգրոյն Յակոբայ Աւորոյ վրդ·ի* — 160², *Սահմանիլ հաւատոյ* — 160², *Օրհնութիւնի խաղոզոյ* — 409², Յիշատ. — 118², 273², 367¹, 445¹, 463¹, 467¹, 470², Վաթ՝ — 1², 70²
— (*Տաղրակաց*) *Շնորհալի՛/ա՛յլ, գանձասաց* — 287², 291¹-1², 293²
— *Լամբրոնացի, եպս. Տարսոնոյ*, 1153-1198 *քՔ.*, Թուղթ առ Լեւոն թագաւոր — 273¹, *Լուծմունիմ պաօքիցն Գրիգորի Նարեկացույ* — 393¹ *Մեկնութիւն Աւակաց, ժողովոյն և երգոց երգոյն Սողոմոնի* — 383¹, *Մեկնութիւն Ցովհաննու* — 222², *Մեկնութիւն Եէերուեական պաօքիցն* — 274¹, 497², *Մէջք.* Յիշատ. — 145², 180², 393², 398¹, 522², *Նիքրդեամ ի վերափոխումն* — 499¹, Վաթ՝ — 33¹, 69¹

ՆԵՐՍԷՍ
— *Տէր* — 386¹
— *վրդ· Գլաձորեցի*, 1284 *Ք.* — 56¹
— *Գալիանենց*, 1348 *Ք.*, *Քարգմանիչ՝* Գիրք Գաւազանաց 1- 188², Յիշատ· — 190²
— *ԺԲ-ԺԵ դդ., սաացող* — 389¹, 390²
— *կաւակերսի ջհն.*, 1441 *Ք.*, *սաացող յերուսաղէմ* — 317¹, 318¹
— *յետ 1599⁹ Ք.*, *որդի Տէր Սահակ կր·ի* — 356¹
— *Աւերսաացի, կ/ղ· կիլիկիոյ՝* 1648-1654 *քՔ.*, Ճարտ բուռ կանոնի — 543¹, Համաձայնագիր ընդ փիլիպպոս կրզ·ի — 285²
— 1709 *Ք.*, *Հղբօրորդի Տէր Վարդանի* — 356²
— 1779 *Ք.*, *Տանօթ Մանուէլ արզ·ի* — 301¹
— 1795 *Ք.*, *որդի Երիդաղ ջհն., Ուռեղեցի* — 236²
— *ե Ա.ստաբահէցի, կ/ղ.՝* 1843-1857 *քՔ.*, Կոճդակ առ Թադէոս եպս· Սեդրոսեան — 461¹, Երգ առ — 429², 431¹-1², Կնքաւէր — 461², Յիշտ· — 258¹, 517², Գիմակար — 461¹
— *Վարժապետեան Կ. Գալաեցի, պար. Կ. Գալաոյ՝* 1874-1886 *քՔ.* — 477²
— *Տ. Ս· Ա.ետաբեան Ներբէցի*, 1906 *Ք. ուսուցիչ* — 456³
— *Ակինեան վրդ., Նիարադրող Ձեռագրաց Հիպրոսի* — 1¹, 40¹, 77¹, 85¹, 87¹, 99¹, 118¹, 119², 123¹, 151¹, 158¹, 173¹, 182¹, 185¹, 187¹, 195¹, 196¹, 202¹, 204¹, 207¹, 211¹, 216¹, 233¹, 237¹, 257¹, 258¹, 271¹, 277¹, 286¹, 287¹, 302¹, 304¹, 308¹, 314¹, 319¹, 323¹, 331¹, 332¹, 343¹, 346¹, 353¹, 355², 363¹, 364¹, 365¹, 368¹, 391¹, 394¹, 397¹, 398¹, 403¹, 408¹, 409¹, 410¹, 419¹, 425¹, 426¹, 427¹, 459¹, 466¹, 467¹, 473¹, 527¹, 531¹

ՆԵՐՈՒՈՒՆ *վկայ*, Վկյք· — 21²

ՆԵՐՓՈՒՆ — *տե՛ս* ՆԵՓՓՈՒՆ

ՆԵՓԹԱԼԻՆ, *որդի Քահոր Նահապետի* — 529²

ՆԵՐՏԱՄԻՆԻ *կայք* — 4¹

ՆԵՐՏԱՐՈՒՄ. *Հռոմոմ Տոյրապետ* — 335²

ՆԵՒՈՒՏՈՒՄ — 11²

ՆԵՒՈՆԵԼԱ *վկյհ.*, 155⁹ *Ք.*, Վկյք· — 55²

ՆԵՒՈՆՈՒՄ *վկայ, յաւուրս Դիոկղետիանոսի*, Վկյք· — 9², 47¹

ՆԵՒՐԻ, ՆԵՒՐԻՈՒ — *տե՛ս* ՆԵՍՏՈՐԻՈՒ

ՆԵՒՓՓՈՒՄ (*Նէսւփեսաս, Նէսփիսաս, Նէսփիսաս, Նէոփսաս, Նէոսիփիսաս*)
— 8¹, *այլ՝* 18¹
— *վկայ, յաւուրս Աւրելիանոսի*, Վկյք· — 3¹, 42¹
— *վկայ, յաւուրս Դիոկղետիանոսի*, Վկյք· — 18², 55¹

ՆԻԿԱՆՈՐՈՒՄ
— *եպս.* — 10¹
— *վկայ յԵկիպտոսէ*, Յիշտ· — 29², Վկյք· — 26², 63²
— *վկայ, յաւուրս Մաքսիմիանոսի*, Վկյք· — 29²

---

* Որդ· Արմինէ Քեօշկերեան պարգած է որ «Ճռռտովանիւքիւ Աստուածդ, «Որ եղելոցդս», «Մսեռդնալ մանկանց» եւ «Հետեւեցայ անառակին» Տագերը հեթանիկի կողմէ որպէս ինքնուրոյն բանաստեղծական միաւոր տարբեր չեն, այլ առաջին երեքը հատուած է «Բան Հաւատոյ»էն, իսկ վերջինը՝ «Յիսուս Որդիէն: Նման եւ այլ հարուածոների կատարուած են Գրիգոր Նարեկացիի շրջանին:

ՆԻԿԱՆՈՐԱ *սրկ.՝ մին յԱւետարանչ, Ա գ.* — 34[1]

ՆԻԿԱՐ, 1478 *թ., մայր Յակոբեանց* — 546[2]

ՆԻԿԱՒԼ — *տե՛ս* ՆԻԿՈՂԱ

ՆԻԿԵՓՈՒՐ (*Նիկեփոր, Նիկեփոս, Նիկիփորոս, Նիկիֆառ, Նիկոփոր, Նիկոփորոս*)
— *վկայ, յաւուրս Դեկոսի, Վկայ.* — 19[2], 56[2]
— *վկայ, յաւուրս Վաղերիանոսի եւ Գադիոսի, Վկայ.* — 19[2], 56[2]
— *վկայ, յաւուրս Մաքսիմիանոսի, Վկայ.* — 10[2]
— *Ա կայսր՝* 802–811 *ԹԹ.* — 54[2]
— *պար. Կ. Գոլսոյ՝* 806–815 *ԹԹ.* —29[2]
— 1203 *թ., սատարող Թղթի Թարգմանութեան* — 274[1]

ՆԻԿԻՏԱՒ
— *Առաքեալ Միքիայ վանուց* — 24[2]
— *վկայ, յաւուրս Կոստանդիանոսի Մեծի* — 5[1], 43[1]

ՆԻԿԻՓՕՐՈՒՄ, ՆԻԿԻՖԱՒՈՒ — *տե՛ս* ՆԻԿԵՓՈՒՐ

ՆԻԿՈԴԻՄՈՍ *իշխան, Ա գ.* — 138[2]

ՆԻԿՈԼ (*Նիկաւլ, Նիկօլ*)
— *(ի գրոց Դրիգորի Մագիստրոսի)* — 446[2]
— *պապա,* 1276 *թ.* — 546[1]
— *ԺԹ–ԺՌ գ., գրիչ* — 346[1], 348[2]
— *Ղաբայիսաբիւնց,* 1591 *թ., Յախոյ Բիւ. Աւետարանի* — 92[2]
— 1606 *թ., քրոնոլոգի՛ խոհ Աւետաւմատուրի* — 93[2]
— *Տէր,* 1666 *թ., գնող Բիւ. Աւետարանի* – 94[2]

ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ (*Նիկողայոս, Նիկոլաոս, Նիկոլոս, Նիկողայոս, Նիքոլա*
— *տե՛ս* ԿԻԿՈՂԱՅՈՍ
— *Աքանչելագործ, եպս. Միւռոյ,* 350[2] *թ., Գանձ. Տաղ* — 218[1], 293[1], *Յիշատ.* — 114[2], *Շարականն* — 359[1], *Վարք* — 13[1], 50[2]
— *Դ պապ Հռոմայ՝* 1288–1292 *ԹԹ., Դաւանութիւն առ Հեթում Բ* — 444[2]
— *արք. Սեւեբացի, ԺԸ–ԺԶ դդ., գրիչ* — 233[1], 236[1–6]
— *Երէց,* 1621 *թ., գրիչ է Կ. Գոլիս* — 246[1], 252[1–2]
— *աբբեպս., 1649 թ., Առաջնորդ Սեբաստիոյ Ս. Հրեշտակապետ վանուց* — 526[2]
— 1678 *թ., Հայր Սաղմոս վրդ.ի* — 472[2], 532[1–3]
— *(Նիքօլա) Զարեցի (Ակն),* 1773 *թ., ժխկենաս*— 500[2]
— *Ըստամպոլցի,* 1799 *թ.* — 540[2]
— *Հռուգդերեանց, Գիրք Մտածութեանց առ Համաւաս* — 434[1]

ՆԻԿՈՄԻԴԻՈՒ (*Կոմոդո՞ս*) *կայսր՝* 180–192 *ԹԹ.* — 54[2]

ՆԻԿՈՓՈՒՐ, ՆԻԿՈՓՈՐՈՍ — *տե՛ս* ՆԻԿԵՓՈՒՐ

ՆԻԿՕԼ — *տե՛ս* ՆԻԿՈՂԱ

ՆԻՄԲԱԴԱՐԻՈՍ *եպիսկ., Վկայ.* — 4[1]

ՆԻՆՈՒԱ — *տե՛ս* ՆԻՆԱՒԵ

ՆԻՈՒԹԻՆՈՍ — *տե՛ս* ՆՈՒՄԵՐԻԱՆՈՍ

ՆՈՆ *Նահապետ, Մուտք ի Տապան* — 65[1], *Յիշատ.* — 106[2], 160[1], 184[1], 215[1], 294[1], 299[2], 382[1], 436[2], 462[1], 482[2], 483[1–3]

ՆՈՆՆ — *տե՛ս* ՆԻՒՆԷ

ՆՈՆՆԱՐ, 1551 *թ., որդի պր. Թամուրի* — 317[1]

ՆՈՆՆԻՈՍ, *ժողովարաւիֆ* — 161[1]

ՆՈՐԱՁՈՐ *եպս. Գողթնեան, Նկարագրող Զեռագրաց Մ. Ցախկոյ վանուց* — 236[2]

ՆՈՐԶԱՑ, *ժէ դ., Հայր Յախր Ղրիմեցի վրդ.ի*—224[2]

ՆՈՒՄԱ *Բամբրկեաց* — 270[1]

ՆՈՒՄԵՐԻԱՆՈՍ (*Նումերիանոս, Նումերիանոս*) *աբբայ, Դ՝ գ.* — 3[2], 8[1], 15[2], 26[2], 42[1], 51[2], 63[2]

ՆՈՒՆՆԵՑԻ *վկյ., Վկայ.* — 25[2]

ՆՈՒՆՆԷ (*Նոննէ*) *վկյ., Դ գ., Յիշատ.* — 107[1], *Նուիրեալ Ս. Խաչ* — 61[1], *Վկայ.* — 9[2], 47[1]

ՆՈՒՆՈՒՈՅ *եպս., Ե դ., վարքագիր Գեղապիա կոյսի* — 30[1], 67[1]

ՆՈՒՔԱՐ *սրկ. Գէրգէրեան, 1968 թ., Նուիրող Ձեռագրաց՝ Ձեռագրատան* — 517[1], 519[2], 520[1–1], 522[1–2]

ՆՕՏԻԱՆՈՍ, *Ա գ.* — 518[1]

Շ

ՇԱՀԱՆՇԱ
— 1590–1591 *ԹԹ., մայր Աւետաւմատուր գերհ*— 475[2]
— 1590–1591 *ԹԹ., մայր Մխիթա սրկ.ի* — 475[1]
— 1658 *թ., մայր Խոճա Սպանդարի* — 535[2–6]

ՇԱՀԱՆՇԵՆՑ, 1621 *թ., ազգական Նիկողոս Երէցի* — 252[1]

ՇԱՀԱԶԱՆ
— 1658 *թ., քոյր Խոճա Սպանդարի* — 536[2]
— *ԺԸ գ., դուստր Տէր Ազէկանդրի* — 119[2]

ՇԱՀԱԶԻՆ, *ժէ դ., մայր Վանցի Քերէչցի Իմիրզէի* — 237[2]

ՇԱՀԵՒՆԷ, 1774 *թ., Խնամի Հէտ. Թարսի* — 460[2]

ՇԱՀՆԻԿԱՐ, 1621 *թ., մայր Նիկողոս Երէցի* — 252[1]

ՇԱՀՆՇԱՀ, 1441 *թ., Եղբայր Գրիգոր Աբծիկեցիի* — 318[1]

ՇԱՀՊԱԶ, 1678 *թ., Եղբայր Սաթիա վրդ.ի* — 532[2], 533[2]

ՇԱՀՍՈՒԼԹԱՆ, 1658 *թ., քոյր Խոճա Սպանդարի* — 536[2]

ՇԱՂԱՏԱ, *Դ գ., աշակերտ Դանիէլ Ասորիի, Վարք* — 19[1], 56[1]

ՇԱՄԼ. 1656 Բ., մայր Բ–ի — 201²

ՇԱՄԻ, 1678 Բ., եղբայր Սարգիս վրդ.-ի — 532²

ՇԱՄՈՒՆԿ, Ն. Ջ. Բ դ., մայր Մակարաքեցւոց, Վկայ. — 34², 70¹

ՇԱՊՈՒՀ (Սարուխան) արքայ՝ 310–379 ԲԲ. — 4², 42², 44², 46², 49¹, 56². 57¹, 60¹, 61¹

ՇԱՏԱՐԵՒ
— 1666 Բ., եղբայր Շաատւիի — 94²
— երեսփոխան, յետ 1666 Բ., գնաց ԲՒ. Ա.ետաբանի — 95¹

ՇԱՏՈՒԿ, 1666 Բ., գնաց ԲՒ. Ալետաբանի — 94¹

ՇԱՒԱՐՇ Նարգունի, 1968 Բ., նուիրող Ձևագրքի՝ Ձևագրատանս — 523¹, 538¹–8²

ՇԵՆՕ (Շեռ) արհ., յաւուրս Շապհոյ, Վկայ. — 11¹, 48²

ՇԻՋՏԻ. 1716 Բ., դուստր Ամթանի — 527¹

ՇԻՄԱՒՐ, արքի Արաւստ Քագաւորի, Պատմութիւն — 40¹

ՇԻՎԱՆ տաբ., Յիշատ. — 6², 12¹, 31¹, Վարք — 68¹, Տաղ — 292²

ՇԻՐԻՆ. 1528 Բ., եղբօրորդի Գաղթանի — 354², 355²

ՇԻՐՎԱՆ ուխտէն, ԺԸ՝ դ., յետ. սատցող — 527¹

ՇԻՐԱԿՈՆ (Սիրական)
— արքի Քահոր Նահապետի — 12², 50¹, 447¹
— տղզական Քրիստոսի, Գանձ — 293¹, Յիշատ. — 12¹, Վարք — 6¹, 44¹
— եպս., յաւուրս Սարուխոսի, Յիշատ. — 30¹, Վկայ. — 25¹. 62¹
— վկայ, յաւուրս Սարուխոսի, Վկայ. — 65¹
— 1658 Բ., եղբօրորդի՝ Ժէտ. խոճա Պզոեղարի— 535²–6¹

ՇՆՈՐՀԱԻՈՐ (Շնահաֆոր, Շնահոր, Շնորհոր, Շնֆոր)
— 1437 Բ., մայր Կարապետ կբչի — 293²
— 1441 Բ., մայր Սարգիս կուսակրօն քհն.-ի — 318¹
— 1539 Բ., կին խոճա Սահակեանոսի — 157²
— 1674 Բ., մայր Մահեփանոս երէցի — 271²

ՇՈՒՇԱՆ (Շուշանիկ)
— վկյհ., յաւուրս Մաքսիմիանոսի, Վկայ. — 21¹, 57²
— վկյհ., քոյր Սուսանիկ, Վկայ. — 29², 66²
— դուստր Վարդան Մամիկոնեանի, 470 Բ., Յիշատ. — 62¹, 109¹, Վկայ. — 15¹, 51²

Ո

ՈՁԻԱ Քագաւոր՝ Ն. Ք. Ը դ. — 109¹, 122¹

ՈԼԻՆՊԻԱՆ — տե՛ս ՈՂԻՄՊԻԱՆ

ՈՍԿԱՆՈՍ — տե՛ս ՂՈՒԿԱՍԱՆՈՍ

ՈՂԻՄՊԻԱՆՈՍ եպս., յաւուրս Մարքիմեանոսի, Վկայ. — 20¹, 67¹

ՈՂԻՄՊԻԱ (Ոլիմպիա), յաւուրս Թէոդոսի Մեծի, Վարք — 33², 69²

ՈՆԵՆՍՈՒՄՈՍ (Ոնեսիմոս, Ոնեսիմոս, Ոնէսիմոս, Ոնեսիմոս)
— աչակերտ Պօղոս առաք., Յիշատ. — 7¹, 11², Վկայ. — 20¹. 56²
— կր., յաւուրս Դիոկղետիանոսի, Վկայ. — 3¹, 41²

ՈՆԻՍԻՓՈՐՈՍ — 10²

ՈՆՈՐԱՏՈՍ կր., Յիշատ. — 41¹, Սմանչելիք — 40²

ՈՆՈՐԻՈՍ կայսր՝ 395–423 ԲԲ. — 12¹, 50¹

ՈՆՈՓՐԻՈՍ (Ոնոփրիոս, Ոնոֆրիոս) ճգնաւոր, Դ դ., Յիշատ. — 546¹, Վարք — 30¹, 67¹, 469²

ՈՍԻՈՍ եպս., Դ՝ դ., Կաճամ — 248¹

ՈՍԿԱՆ վրդ. երեւանցի, 1614–1674 ԲԲ. — 438¹

ՈՍԿԵԿ
— 1606 Բ., եղբօր դուստր խոճա Աատւածատուրի — 94¹
— 1779 Բ., մեծ մայր Մանուէլ արդ.-ի — 300²

ՈՍԿԻՀԱՆ — տե՛ս ՈՍԿԻՀԱՆ

ՈՍԿԻ. աչակերտ Քագէոս առաք., Գանձ, Տաղ — 288², Յիշատ. — 101¹, Շարականն — 359¹, Վկայ. — 5², 43²

ՈՍԿԻՓԱՊ, ԺԵ դ., մայր Մարաբերսս եպս.-ի — 345²

ՈՍԿԻՀԱՆ (Ոսկէհան, Ոսկէհան, Ուսկիհան, Ոսկիհան)
— 1591 Բ., դուստր Մահփանոս քհն.-ի — 92²
— 1658 Բ., գոքանչ Մկրտչի — 536²
— 1684 Բ., մայր Բաւմս արդ.-ի — 71¹–1²
— 1691 Բ., դուստր պահճեճի Ալիքսանի — 361²

ՈՎԱԿԻՄ — տե՛ս ՅՈՎԱԿԻՄ

ՈՎԱՆՆԻՍ — տե՛ս ՅՈՎԱՆՆԷՍ

ՈՎԱՍ (Յովսէ) արդ., Յիշատ. — 18², 100², 115², 169², 264², 277², Վարք — 8¹, 46², 109², 365³

ՈՎԱՍԻՓ — տե՛ս ՅՈՎԱՍԻՓ

ՈՎԲԻՆՈՍ, վարդապետ Կոստանդիս վկայի — 46¹

ՈՐԴԱՆ, ԺԵ դ., ազգական Հաշատուր կաթողիկոսի — 300¹

ՈՐԵՆ վկայ, 305 Բ., Վկայ. — 22²

ՈՐՄԶԴԱՆ վկայ, յաւուրս Յազկերտ Ա.ի, Վկայ. — 23¹, 62²

ՈՐՈԳԻՆԵՍ եպս., Բ–Գ դդ., խօսք յԵզեկիէղ մրգ. — 162¹, Յազագս երթալոյ Թղթոյն — 186³, Մէջր. — 129¹, 139¹

ՈՐՓԵՒՄ. Հայր երեսփոխանաց — 197²

ՈՒԴԱ — տե՛ս ՅՈՒԴԱ

ՈՒՂՈՒԱՆՈՍ — տե՛ս ՂՈՒԿԱՍ քհն.

ՈՒՇԻՆ — տե՛ս ՕՇԻՆ

ՈՒՍՈՒԿՀԱՆ. ՈՒՍՈՒԿՀԱՆ — տե՛ս ՈՍԿԻՀԱՆ

ՈՒՍՈՒՈՒՀԻ — տե՛ս ԻՍՈՒՈՒՀԻ

ՈՒՏԻԱՆԷ, 1468 *թ.*, *դուստր Յակոբ քհն.ի* — 316[2]
ՈՒՎԱԼԵՆՏԻՆ *վկայ* — 8[2]
ՈՒՐԱՑԻՒ *գործ*, 1740 *թ.* — 121[2]
ՈՒՐԲԱԽ (*Գաբակեւ.*), *քոյր Կիրակէ Եզնաւորի*, Վարք — 30[2], 67[1], 467[2]
ՈՒՐԲԱՆ *պապ* – 29[1]
ՈՒՐԲԱՆՈՍ
— 9[2]
— *գաւառ* — 3[1], 41[2], 69[2]
— *որդի Եւսեբիոս վկայի*, Վկյբ. — 31[2]
ՈՒՐԻԱ, *գործակ. Դաւիթ Քաղաւորի* — 483[1], 484[2]
ՈՒՐԻԿՈՆՈՍ, ՈՒՐԻԿՈՆՈՍ — *տե՛ս* ՅՈՒՐԻԿՈՆՈՍ
ՈՒՐԻՈՆ *սրկ.*, *Ա–Բ դդ.*, *Իգնատիոս Հայրապետի Թուղթ առ* — 519[1]
ՈՒՐՈՒՅԻԱ *Քաղաւոր*՝ *Ն. Ք.* 895–894 *ԱԹ.* — 482[2]

Զ

ՁԱՀՄԱՆ *աւետման*, 1441 *թ.* — 318[1]
ՁԱՓՁԱՓ, 1666 *թ.*, *արքի Տէր Ակոբի* — 94[2]
ՁՈՊԱՆ
— 1678 *թ.*, *մեծ Հայր մհա. Մարդարէ* – 532[1]
— *մհա.*, 1678 *թ.*, *Եղբայր մհա. Մարդարէ* — 532[1]

Փ

ՓԱՂՍԻՒՄՈՍ – *տե՛ս* ՓԱԼՈՄԷՈՆ
ՓԱԼԻ
— 1590–1591 *ԱԹ.*, *Եղբայր Մինաս սրկ.ի* — 475[1]
— *Ակոբի տղէն*, 1666 *թ.*, *գնող ԲՒ. Աւետարանի* — 94[2]
ՓԱԼՈՄԷՈՆ (*Պագամիոս*, *Պաքոմիոս*, *Պաքմիոս*) *անապատական*, 292^ա–348 *ԱԹ.*, Յիշտ. — 28[1], Վարք — 26[2], 63[2], 320[2]
ՓԱԿԱԶԱՏԱՆ, 1735 *թ.*, *կին Սրապ տպագրի* — 122[2]
ՓԱՀԱՐ, 1658 *թ.*, *կին Խոճա Սպանդարի* — 535[2–6]
ՓԱՂԱԳԻՒ *գաւառ* — 18[2]
ՓԱՂՏԱՍԱՐ
— *Վասիլի տղէն*, 1666 *թ.*, *գնող ԲՒ. Աւետարանի* — 94[2]
— *Երկց*, 1673 *թ.*, *գրիչ Յկնթաց* — 361[1], 362[2]
— 1776^ա *թ.*, *ուսուցիչ Գօղոս Թորոսեանի* — 580[2]
— 1779 *թ.*, *պզտկան Մանուէլ արզ.ի* — 300[2]
— 1779 *թ.*, *ծանօթ Մանուէլ արզ.ի* — 301[1]
— 1827 *թ.*, *Հայր Մելքոն քհն.ի* — 148[2]
ՓԱՄՓԱԼՈՆ (*Փամփաղոն*) *վկայ*, *յաւուրս Մաքսիմիանոսի*, Վկյբ. — 28[2], 65[1]
ՓԱՄՓԻՐ (*Փափազէր*) *վկայ*, *յաւուրս Մաքսիմիանոսի*, Վկյբ. — 28[2], 65[1]
ՓԱՓԻԼԻԱ *քհն.*, *յաւուրս Դիկղետիանոսի*, Վկյբ. — 20[1], 57[1]
ՓԱՓՈՒՑ, *Հայր* — 183[1]
ՓԱՓՈՒՍ *կր.*, *յաւուրս Դեկոսի*, Վկյբ. — 55[1]
ՓԱՆԱԼԵՒՈՆ *ժժչկ* — 2[1]
ՓԱՆՏԱԼԵՒՈՆ (*Պանտալեոն*), 305^ա *թ.*, *Ճառ* — 10[2], Յիշտ. — 6[2], 112[2], Վկյբ. — 34[1], 70[1]
ՓԱՆՏԵՄՈՆ *մխանձուհի*, Վարք — 30[2], 67[1]
ՓԱՆՏԱԼԵՒՈՆ — *տե՛ս* ՓԱՆՏԱԼԵՒՈՆ
ՓԱՊ
— *վկայ*, *յաւուրս Մաքսիմիանոսի*, Վկյբ. — 5[1], 43[2]
— *Քաղաւոր*՝ 369–374 *ԱԹ.* — 161[1]
— *Սեբաստացի*, *ԺԷ դ.* — 417[2]
ՓԱՊԻԱՆՈՍ (*Պապաս*)
— *Ա դ.*, *Վասն խօսիցն Պապեայ* — 501[2]
— (*Պապաս*) *վկայ*, *յաւուրս Դեկոսի*, Վկյբ. — 19[1], 56[1]
ՓԱՊԻԼԱՍ (*Պապիլոս*)
— *վկայ*, Վկյբ. — 35[1], 68[2]
— *վկայ*, *յաւուրս Դեկոսի*, Վկյբ. — 7[2], 45[2]
ՓԱՊՂԵՆԱ (*Պուպլիա*) *սարկաւագուհի*, *յաւուրս Բասիլեոսի Ուրացողի*, Վկյբ. — 7[1], 45[1]
ՓԱՍԻԿՐԱՏԷՍ
— (*Պասիկրատես*) *վարքագիր Դմբգ Զօքավարի*— 26[1]
— *վկայ*, *յաւուրս Օրելիանոսի*, Վկյբ. — 26[1], 63[1]
ՓԱՎԶՈՒՆԻ — 193[1]
ՓԱՏԱՊԻՈՍ *ճգնաւոր*, Վարք — 13[1], 51[1]
ՓԱՏԵՐՄՈՒԹԻՈՆ (*Պատերմութիոս*)
— *վկայ*, Վկյբ. — 5[2]
— *ճգնաւոր*, *յաւուրս Ուլբիանոսի Ուրացօղի*, Վկյբ. — 33[1], 69[2]
ՓԱՏՐԱՆ, 1528 *թ.*, *առացող ի Սեբաստիա* — 353[1], 354[1–2]
ՓԱՏՐԻԿԻՈՍ *եպս. Պռուսիոյ*, Վկյբ. — 28[2], 65[1]
ՓԱՏՐՈՒՆԻԱՆ, *քագուհի Կղօդիա կայսեր* — 58[1]
ՓԱՐԱՍԿԵՒ — *տե՛ս* ՈՒՐԲԱՔ
ՓԱՐԹԵՆՈՍ *եպս. Լամբեսական*, *յաւուրս Կոստանդիանոսի*, Վարք — 19[2], 56[1]
ՓԱՐՂԱՒ *Զէլէպի* — *տե՛ս* ԲԱՐՂԱՒ
ՓԱՐՍԵՆՈՍ *սրկ.՝ մին յԵ-քանց*, *Ա դ.* — 5[2], 34[1]
ՓԱՐՄՈՆՈՍ — 12[2]
ՓԱՐՈՑՐ *Հայկազն*, *Ն. Ք. Ը դ.* — 390[1]
ՓԱՐՍԱՄ (*Պարսամ*, *Պարսամ*) *ճգնաւոր*, *Դ դ.*, Յիշտ. — 100[2], Վարք — 19[1], 55[2]
ՓԱՐՍԱԿԵՒ — *տե՛ս* ՈՒՐԲԱՔ
ՓԱՐՍՈՒՄ — *տե՛ս* ՓԱՐՍԱՄ
ՓԱՒԼԵՆ *վկ.*, 273 *թ.*, Վկյբ. — 29[2]
ՓԱՒԼԻ *կր.*, 1276 *թ.*, *առացող ի Սպի՛կ* — 545[1–6]
ՓԱՒԼԻՆՈՍ (*Պօղինէ*) *վկ.*, Յիշտ. — 28[1], Վկյբ. — 28[1], 65[2]

ՊԱՒԼԻՆՈՒ — 31¹
ՊԱՒԼԻՍՈՒ — 1²
ՊԱՒԼԻԿԵԱՆՈՒ վկայ, Վկյր. — 22²
ՊԱՒԼԻԿԵԱՐՊՈՒ — *տե՛ս* ՊՕՂԻԿԵԱՐՊՈՒ
ՊԱՒԼԻՆԵ — *տե՛ս* ՊԱՒԼԻՆԵ
ՊԱՒԼՈՒՍ — *տե՛ս* ՊՕՂՈՒՍ
ՊԱՒՂՈՒԿԻՍՈՒ — *տե՛ս* ՊՕՂԻԿԻՍՈՒ
ՊԱՒՍԻԵՐ վկայ, յաւուրս Դիոկղետիանոսի, Վկյր. — 18¹, 55²
ՊԱՒՍԻԼԱՊՈՒ վկայ, յաւուրս Ադրիանոսի, Վկյր. — 24²
ՊԱՒՏԱՁ վկայ — 31¹
ՊԱՒՐՓԻՒՐՈՒ — *տե՛ս* ՊԱՐՓԻՒՐՈՒ
ՊԱՔՍԱՐՔ — *տե՛ս* ՊԱՐՔԵՐ
ՊԱՔՉՆՈՒԹԻՒՆ (*Պահնութիւն*)
— *Տգնաւոր*, 350° *Բ.*, Ցիշտ. — 46³², Վկյր. — 6², 44²
— *Ե գ.*, *Հայր եփրոսինէ կոյսի*, Վարք — 47⁰²
ՊԱՔՐԻՈՒ, ՊԱՔՈՒՄԻՈՒՍ — *տե՛ս* ՊԱՆՈՄԻՈՒՍ
ՊԱՔՐՍՏԵՆ *Տգնաւոր*, Վարք — 32¹²
ՊԵՂԱԴԻՒ (*Պեղագա, Պեղիգէ, Իրիգդա*)
— *Վկյհ.*, 304° *Բ.*, Վկյր. — 7¹, 45¹
— *Վկյհ.*, 311° *Բ.*, Վկյր. — 26², 63²
— *Վկյհ., յաւուրս Մաքսիմիանոսի*, Վկյր. — 40²
— *պատմիչ, Ե գ.*, Ցիշտ. — 8¹, Վարք — 30¹, 67¹
ՊԵՂԵՆԻՈՒ *Ծէր*, Վարք — 47⁰¹
ՊԵՂԻԴԷ — *տե՛ս* ՊԵՂԱԴԻՒ
ՊԵՄԵՆՈՒ *Հայր* — 3¹
ՊԵՌԱՊԱՏՈՒԿ (*Պեռպատուկ, Պերպատուա*), *Վկյհ.*, Վկյր. — 21¹, 57²
ՊԵՏՐՈՍ (*Պետրոս, Շմաւոն*)
— *առաք.*, Թուկք — 529², Ամուսին աշակերտաց — 12¹, 69¹, Գանձ, Տաղ. Քարոզ — 218², 293², 345¹, Մեկնութիւն Ա. Քղթոյն — 395¹, Մէջք. Ցիշտ. — 15², 17², 34², 91¹, 104¹–4², 115², 127², 131², 157¹, 192², 208², 209², 333², 362¹, 379², 390², 393², 445², 447¹, 463¹–3², 502², 506¹, 529², Տապազս մահուան Պետրոսի եւ Պօղոսի — 231², 320², 497¹, Ներքրզեաճ — 52¹, Շարականի — 357¹, Վկյր. Տօնի — 15², 17², 20², 31², 34², 52¹, 54², 65², 68¹, Քարոզ ի տօնի — 136³, Արձաքարանգակ — 90¹, Մանրանկար — 74¹, 527¹
— 9², *այլ*՝ 29²
— *անագրմէ*, Պատմութիւն — 62¹, 420¹
— *վկայ* — 6²
— (*Աւետեմոս*) *վկայ*, Վկյր. — 17¹, 54¹
— *քհն.* — 7¹, *այլ*՝ 12¹
— *վկայ*, 251 *Բ.*, Վկյր. — 29², 66¹
— *եպս. Ազկքանդրիոյ*, 311 *Բ.*, Գանձ — 288¹, 306², Ցիշտ. — 49², 56¹, 100¹, 534¹, Վկյր. — 12¹, 54¹, Քարոզ ի տօնի — 138²
— *աշակերտ Գրիգորի Ա Հռոմայ պապու.* — 59²
— *արգ., յաւուրս Կոստանդիանոսի Կաւալինոսի*, Վկյր. — 12², 50¹
ՊԵՏՐՈՍ
— *Ա Գեւսդատրճ, կիպր.*՝ 1019–1058 *ՔՔ.* Պատմութիւն սեամչիէեանց — 53¹, 387¹, Վարք — 70¹
— *քհն.*, 1248 *Բ., յորդորիչ եւ մխիթարիչ կիրակոս գրչի* — 92¹
— *երէց*, 1307 *Բ., գրիչ յեղկա* — 158¹, 163²
— *քհն.*, 1437 *Բ., Հայր կարապետ գրչի* — 293²
— 1539 *Բ.*, *որդի Խոճա Մահփանեան* — 157²
— 1591 *Բ., Եղբայր Մահփաննոս քհն.ի* — 92²
— *աբբեպս. Կարկառցի*, 1591 *Բ., ստացող ի Կարկառ* — 473¹, 474²–5¹
— *քհն.*, 1591 *Բ., Ծախող Բիբ. Աւետարանի* — 92²
— *քհն., ՃՉ դ., Խնդրող բանի* — 334²
— 1606 *Բ., Եղբայր Խոճա Աստուածատուրի* — 93²
— 1606 *Բ., Եղբօրորդի եւ քրոջորդի՛ Խոճա Աստուածատուրի* — 93²
— 1606 *Բ., որդի Խոճա Աստուածատուրի* — 93²
— 1606 *Բ., (Հանգուցեալ) որդի Խոճա Աստուածատուրի* — 94¹
— 1616 *Բ., Հայր Վարդան մանզոնի* — 177²
— 1624 *Բ., գրիչ Ճիւ.ի* — 397²
— *սրկ.*, 1649 *Բ., գրիչ ի Մերասիա* — 526³–6²
— *մհտ.*, 1658 *Բ., Հօրեղբայր Քարոս գրչի* — 587¹
— 1666 *Բ., Եղբայր Շաուկի* — 94²
— 1666 *Բ., որդի Աճէի* — 94²
— 1666 *Բ., որդի Գրիգորի* — 94¹
— *Մարգարենց*, 1666 *Բ., դնող Բիբ. Աւետարանի* — 94²
— 1703 *Բ., Եղբայր Գրիգոր գրչի* — 201¹
— *վրդ. Քիշլրեցի*, 1732 *Բ., Քարոզմանիչ՝ Բանիւ խրբեագոյնի ի մէջ սրբոյ Աւետարանի* — 226¹
— *վրդ.*, 1745 *Բ., Հոգեւոր Հա՞յր Սարգիսի* — 454¹, 455²
— *մհտ.*, 1752 *Բ., փոխատու* — 177²
— *տյտ*, 1755 *Բ., Հայր Մկրտիչի* — 256²
— *վրդ. կ. Գուլեից*, 1767 *Բ., Քարոզմանիչ՝ Բարբարոսիմէոս Սպանուցոյ Գիրք Թօքնափոդհան* — 212¹
— 1779 *Բ., քեռայորդւոյ Եղբայր Մանուէլ արդ.ի* — 301¹
— 1789–1790 *ՔՔ., որդի Տէր Մաժօէլ Փիլիպպոսեանի* — 450¹
— *Սերաստիացի*, 1799 *Բ.* — 540²
— *ԺԸ դ.* — 186², *այլ*՝ 390²
— *մհտ. Ղուշաճեի, ԺԸ դ., յետ ստացող* — 402²
— *վրդ. Աղամալեան Նախիջեւանցի, ԺԸ դ., Գիրք որ կոչի Աղբիւր բացեալ* — 194¹, 374¹, Ցիշտ. — 258²
— *սիր., ԺԸ դ.* — 267²
— *վրդ., ԺՔ դ., Նամակ առ* — 243¹, 245²
— *վրդ., կնքաւոր* — 297²
— *աբբեպս. Մարտեաան (կիպր. Կիլիկիոյ՝ 1940 Յունիս–Հոկտ.)* — 181², 317¹, 318²

ՊԵՐԳՐԻՆՈՍ (*Պերեգրինոս*) *վկայ, յաւուրս Տրայիանոսի*, Յիշտ· — 534^1, Վկյք· — 32^2, 68^2

ՊԵՐԹԻՆՈՍ *հայր* — 4^1

ՊԵՐԻԳՐԻՆՈՍ — *տե՛ս* ՊԵՐԳՐԻՆՈՍ

ՊԵՐՊԱՏՈԽԱ — *տե՛ս* ՊԵՌՊԱՏՈՒԷ

ՊԷՆԵՂԻՈՍ — *տե՛ս* ԵՊՈՂՈՆ

ՊԻԳԱՍՈՍ *վկայ*, Վկյք· — 10^1, 47^2

ՊԻԹԱԳՈՐԱՍ *իմաստասէր, Ն· Ք· Զ դ·*, Բանք իմաստասիրաց — 141^1, 197^2, 385^2, 496^2, Յիշտ· — 141^1

ՊԻՂԱՏՈՍ *կուսակալ, Ա դ·*, Յաղագս կնոջն Պիղատոսի — 227^1, Յիշտ· — 144^1, 227^1

ՊԻՂԷԳԱ — *տե՛ս* ՊԵՂԱԳԻԱ

ՊԻՄԱ *վկայ, Ա դ·*, Վկյք· — 19^1, 56^1

ՊԻՄԷՆ

— *հայր*, Յաղագս որովայնի — 321^1, Հարցումն առ — 472^2

— *Զարզարեան, կնքատէր* — 373^2

ՊԻՆԱ *տոք·* — 31^1

ՊԻՈՆ

— *քհն· Զմիւռնիայի, յաւուրս Դեկոսի*, Յիշտ·— 101^2, Վկյք· — 22^1

— *քհն· յաւուրս Յուլիանոսի Ուրացողի*, Վկյք·— 60^1

ՊԻՍԻԴԷՍ — *տե՛ս* ԳԷՈՐԳ

ՊԻՍՏԻՍ (*Պիստոս*) *վկյհ·, Բ դ·*, Վկյք· — 34^2, 70^2

ՊԻՒԼՊԻՒԼ, *ԺԶ դ·, հայր Դաւիթ սրկ·ի* — 410^2

ՊԻՒՌՓԻՒՐՈՍ — *տե՛ս* ՊՈՐՓԻՒՐ

ՊԼՊՈՒԼ, 1684 *Թ·, Թուղթ կոկող* — 71^2

ՊՂԱՏՈՆ (*Պղատոն*)

— *իմաստասէր, Ն· Ք·* 427/9–347 *ԹԹ·*, Բանք իմաստասիրաց — 126^1, 136^2, 145^1, 168^2, 193^2, 225^2, 264^1, 296^2, 370^1, 385^2, Յիշտ· — 193^2, 225^2, 521^1

— *վկայ*, Վկյք· — 11^2, 48^2

ՊՂԻՏԱՐԳՈՍ *իմաստասէր*, Բանք իմաստասիրաց — 296^2, 495^1–6^2

ՊՈՂԻԵՆԱ *վկայ*, Վկյք· — 28^2

ՊՈՄՊԻՈՍ (*Պոմփիոս*)

— *վկայ, յաւուրս Տրայիանոսի*, Վկյք· — 32^2

— *վկայ, յաւուրս Դեկոսի*, Վկյք· — 25^1

ՊՈՆՍՈՓՈՍ *վկայ, յաւուրս Դեկոսի*, Վկյք· — 18^1

ՊՈՐՓԻՒՐ (*Պաւրփիւրոս, Պիւռփիւրոս, Պոռփիւռս, Պորփիւռիանոս, Պոռփիւրիոս, Պորփիւրոս*)

— 10^2, *այլ*՝ 30^1

— *զուսան*, Վկյք· — 10^1, 48^1

— *իմաստասէր*, 232–303 *ԹԹ·*, Դաւթի Ներգինացւոյ Ներածութիւն Պորփիւրի — 295^2, Վասն լուծանելոյ զՆւետարանն — 385^2(?), Յիշտ· — 129^2, 162^1, 195^1, 390^2

— *հայր վանուց, Դ դ·* — 16^1

— *Եպս· Գազայ*, 353–420 *ԹԹ·*, Յիշտ· — 21^1, 385^2, Վարք — 21^2, 59^1

ՊՈՒՆԵԱԾ, 1678 *Թ·, մեծ հայր մհա· Մարգարի*—532^1

ՊՈՒՊԼԻԱ — *տե՛ս* ՊԱՊՂԵԱ

ՊՈՒՏԱԽ

— *նոր վկայ*, 1524 *Թ·*, Վկյք· — 534^2

— *մհտ·*, 1667 *Թ·, ստացող ի Պուլկարիա* — 458^1–8^2

ՊՈՒԻՄԱ (*Ռիմա*) *վկայ, Ա դ·*, Վկյք· — 19^1, 56^1

ՊՌՈԿՈՊԻՈՍ — *տե՛ս* ՊՐՈԿՈՊՈՍ

ՊՌՈՎԲՈՍ *կայսր, Գ դ·* — 29^2

ՊՌՈՎԻԱՆՈՍ, *վարքագիր Պանտալեոնի* — 34^1

ՊՌՈՏ *վկայ* — 4^2

ՊՌՈՏԱՍԻՈՍ *վկայ, յաւուրս Ներոնի*, Վկյք· — 7^1, 45^1

ՊՐԱՍԿԷ — *տե՛ս* ԵՓՐԱՔՍԷ

ՊՐԷՊԻՈՍ *վկայ*, 303 *Թ·*, Վկյք· — 22^2

ՊՐՈԲԻ, *դուստր Եւստոքէոս վկայի*, Վկյք· — 31^2

ՊՐՈԲՈՍ

— *կայսր*՝ 276–282 *ԹԹ·* — 3^1, 29^2, 41^2, 43^2

— *վկայ, յաւուրս Դիոկղետիանոսի*, Յիշտ· — 6^2, Շարական — 359^1, 408^2, Վկյք· — 7^2, 45^2

ՊՐՈԽՈՐՈՆ, *աշակերտ Յովհաննէս աւետարանչի* — 527^1

ՊՐՈԿՂ (*Պրոկղոս*)

— *եպս·* — 9^1

— *հայր*, Խրատք — 176^1

— *վկայ, յաւուրս Տրայիանոսի*, Վկյք· — 32^2, 68^2

— (*Պրոկղոս*) *աշակերտ Յովհան Ոսկեբերան հայրապետի* — 47^2

— *եպս· Կ· Պոլսոյ*՝ 434–447 *ԹԹ·*, Ներբողեան ի Ս· Ստեփաննոս — 15^2, Յիշտ· — 56^1

— *Դիադոխոս իմաստասէր, Ե դ·*, Շաղկապք աստուածաբանականք — 521^1, Յիշտ· — 198^2

ՊՐՈԿՂԻԱՆԷ, *Ա դ·, մայր Սոսիպատրոսի* — 518^1

ՊՐՈԿՂՈՍ — *տե՛ս* ՊՐՈԿՂ

ՊՐՈԿՈՊՈՍ (*Պոռկոպիոս*) *վկայ, յաւուրս Դիոկղետիանոսի*, Վկյք· — 32^1, 68^2

ՊՐՈՄՈՍ

— 30^1

— *վկայ*, Վկյք· — 14^1, 51^1

ՊՐՌՔՈՐՈՆ *սրկ·՝ մին յեւթանց, Ա դ·* — 34^1

ՊՕՂԻԿԱՐՊՈՍ (*Պաւղիկարպոս*)

— 33^2

— *եպս· Զմիւռնիոյ, Ա–Բ դդ·*, Գանձ — 293^1 Իգնատիոս հայրապետի Թուղթ առ — 518^2, Յիշտ· — 14^2, 18^2, Վկյք· — 21^1, 57^2

ՊՕՂԻԿՏԻՍ (*Պաւղոքտիոս*)

— *վկայ, յաւուրս Դեկոսի*, Վկյք· — 16^2, 53^2

— *վկայ, յաւուրս Յուլիանոսի Ուրացողի*, Վկյք· — 14^2

ՊՕՂԻՆՈՍ *վկայ*, Վկյք· — 59^1

ՊՕՂԻՈՍ *վկայ, յաւուրս Դեկոսի*, Վկյք· — 40^1

ՊՕՂՈՍ (*Պաւղոս, Պօղոս*)

— *առք·*, Թուղթք — 528^1, Պատարիկ — 302^1, 361^1, Աշակերտք — 7^1, 11^2, 20^1, 23^2, 26^2, 34^2, 44^1, 231^1, Գանձ, Մեղեդի, Քարոզ — 218^2, 292^2, 293^2, 345^1,

ՊՕՂՈՍ
Մեկնութիւն Թղթոցն — 185[1], 269[1]–9[2], Մէջբ. Ցեշտ. — 3[1], 15[2], 34[2], 41[2], 47[2], 88[2], 100[1], 102[2]–3[2], 104[2]–5[2], 106[2]–16[1], 130[2]–1[1], 134[2], 168[1], 169[2], 174[1], 208[2], 227[2], 265[1], 273[2], 298[1], 308[1]–9[2], 333[2], 335[2], 340[1], 379[1], 383[1], 384[2], 437[2], 445[2], 446[2], 447[2], 452[2], 462[1]–2[2], 531[2], Ցաղագս մահուան Պետրոսի եւ Պօղոսի — 231[2], 320[2], 497[1], Նաւաբեկութիւն ի Հռոմ — 529[2], Ներբողեան, Քարոզ ի տօնի — 52[1], 136[1], Շարական — 357[1], 360[2], Վասն — 393[2], Վկյբ. Տօն — 15[2], 31[2], 52[1], 68[1], Արծաթաւճանդակ — 90[1], Մանրանկարչութիւն — 74[1], 527[1]
— *աշակերտ Պօղոս առք.ի* — 44[1]
— 21[1]
— *եղբայր Ցուլիանոսի եւ Սիքոսի* — 21[2]
— *եպս.* — 3[2]
— *եպս. Սմպնիոյ*, Վարք — 42[2]
— *Լուսարացի*, Պատմութիւն — 470[1]
— *Հայր*, Վարք — 62[2]
— *Հայր*, Տեսիլ — 208[2]
— *վկայ*, Վկյբ. — 35[1], 68[2]
— *Սամոստացի՝ Հերետիկոս, Դ դ.* — 228[2]
— *անապատական*, 240°–350° *թթ.*, Վարք — 12[2], 50[1], 320[1], 420[2], 470[2]
— *վկայ*, 251 *թ.*, Վկյբ. — 29[2], 66[1]
— *վկայ*, 273 *թ.*, Վկյբ. — 29[2]
— *վկայ, յաւուրս Աւրելիանոսի*, Վկյբ. — 23[2], 60[2]
— *վկայ, յաւուրս Դիոկղետիանոսի*, Վկյբ. — 18[1], 55[2]
— *վկայ ընդ Պանփիլեայ, յաւուրս Դիոկղետիանոսի*, Վկյբ. — 20[1]
— *Խոստովանող, պտր. Կ. Պոլսոյ՝* 340–1, 342–4 *թթ.*, Վարք — 10[1], 48[1]
— *երէց, Հայր Թեկղի եւ Մարիամի* — 66[1]
— *անապատական, Դ դ.*, Վարք — 13[2], 50[2], 321[1], 420[2], 470[2]
— *վրդ.*, 1223 *թ.* — 61[2]
— (*ծայրակապ*) *ԺԴ դ.*, *գանձասաց* — 344[2]
— 1468 *թ.*, *որդի Ցակոբ քհն.ի* — 316[2]
— 1539 *թ.*, *որդի խոճա Ստեփաննոսի* — 157[2]
— *Հայրապետ*, 1551 *թ.* — 317[1]
— *Պաշէ*, 1590–1591 *թթ.*, *Թոռ Մինաս սրկ.ի* — 475[1]
— 1621 *թ.*, *եղբայր Նիկողոս երէցի* — 252[1]
— 1658 *թ.*, *Հայր Թորոս դպրի* — 536[1], 537[1]
— *Տէր*, 1658 *թ.*, *Հօղեւոր եղբայր Թորոս դպրի* — 537[1]–7[2]
— 1666 *թ.*, *եղբայր Շատուրի* — 94[2]
— *Արապեան*, 1742–1835 *թթ.*, *տպարանատէր ի Կ. Պոլիս* — 515[1]
— *Վանեցի, պտր. Երուսաղէմի՝* 1768–1775 *թթ.* — 77[2], 85[1]
— *Թորոսեան Տիւրիկեցի*, 1776 *թ.*, Բանալի Գրոց — 500[1]
— *վրդ. Մարգարեանցի*, 1795 *թ.*, *Նուիրատու* — 236[2]

ՊՕՂՈՍ
— *վրդ. Միթիկեանց, ԺԸ՛ դ.*, *Թարգմանիչ՝* Օրէնք եւ սովորութիւնք Երբայեցւոց — 489[1]
— *վրդ.*, *Առաջնորդ Ամասիոյ*, 1809, 1814 *թթ.*, *եղբայր Ստեփանոս դպրի* — 253[2], 286[1]
— *վրդ. Տէվրիշեանց Կ. Պոլսեցի*, 1812 *թ.*, *Թարգմանիչ՝* Ընտրութիւն Հոգւոց — 349[1]
— *վրդ. Թնկրեան*, 1815 *թ.*, Ցայտարարութիւն Դաւանութեան — 281[2]
— *Գրիգորեան Ադրիանուպոլսեցի, պտր. Կ. Պոլսոյ՝* 1815–1823 *թթ.* — 199[2], 228[1]
— *Ադրիանուպոլսեցի, պտր. Երուսաղէմի՝* 1824–1847 *թթ.*, Նամակ առ — 245[1]
— *աղա*, 1865 *թ.*, *անդամ ժողովոյ* — 480[1]
— *աղա, ԺԹ դ.*, Նամակ առ — 244[2]
— *արքեպս., ԺԹ դ.*, *Առաջնորդ Իզմիրու* — 431[2]
— *արքեպս., ԺԹ դ.*, Նամակ առ — 239[2], 240[1], 242[2], 509[1]–10[1]
— *ծ. վրդ., ԺԹ դ.*, *Առաջնորդ Թէքիրտաղու*, Նամակ առ — 239[1]
— *տէր., ԺԹ դ.*, Նամակ առ — 240[2]
ՊՕՂՈՔՏԻՈՍ (*Պաւղոքտիոս*) *վկայ, յաւուրս Ցուլիանոսի Ուրացողի* — 14[2]
ՊՕՂՔԵՐ, *Ե դ.*, *քոյր Թէոդոս Փոքր կայսեր* — 449[1]
ՊՕՍԻՂԻՊՈՍ *վկայ, յաւուրս Ադրիանոսի*, Վկյբ. — 61[2]

Ջ

ՋԱԲՐ *մեկնիչ* — 21[2]
ՋԱՆԱՂԻՆ, *կին* 1599 *թ.*, *դուստր Տէր Սահակ կր.ի* — 356[1]
ՋԱՓԱՐ *մեկնիչ* — 58[2], 65[2], 534[1]
ՋԵՐՕՆԻՄՈՍ — *տե՛ս* ՀԵՐՈՆԻՄՈՍ

Ռ

Ռ *վկայք ի Պարս*, Վկյբ. — 25[1]
ՌԱՄԱՆՈՍ — *տե՛ս* ՌՈՄԱՆՈՍ
ՌԱՄՈՄԻԼՈՍ — *տե՛ս* ՌՈՄԵԼՈՍ
ՌԱՓԱՅԷԼ *Հրեշտակապետ* — 449[1]
ՌԴ *վկայք, յաւուրս Մաքսիմիանոսի*, Վկյբ. — 56[1]
ՌԵԲԵԿԱ, *կին Իսահակ Նահապետի* — 384[2]
ՌԷՄԻԺ — 17[1]
ՌԻԿՍՈՆ *վկայ*, Վկյբ. — 34[1]
ՌԻՄԱ
— *առք.* — 31[1]
— *տե՛ս* ՊՌԻՄԱ
ՌՄ *վկայք*, Վկյբ. — 26[1]
ՌՃԼԴ *վկայք ի Մելիտինէ*, Վկյբ. — 4[2]
ՌՈԴՈՊԻԱՆՈՍ *սրկ., յաւուրս Դիոկղետիանոսի*, Վկյբ. — 26[2], 63[2] (*տե՛ս Ալիոս*)
ՌՈՄԱՆՈՍ (*Ռամանոս*)
— 9[1]

ՌՈՄԱՆՈՍ
— արք., վկայ յաւուրս Մաքսիմիանոսի, վկայք.— 11², 48²
— Երկեցոյց, Ջ գ., վարք — 7¹, 45²
— վկայ, 1015 թ., վկայք — 33², 68²
— Գ կայսր՝ 1028–1034 ԹԹ. — 418¹
ՌՈՄԵԼԻՈՍ (Ռոմանիոս) վկայ, վկայք — 4², 42²
ՌՈՄԱՆՈՍ ՔԱղաւար — 27¹
ՌՈՒԲԻՆ (Ռուբէն)
— արդի Ճակոբ Նահապետի — 8², 30², 46², 67², 38¹², 447¹
— Ե. Ռուբինեան, 1845 թ., Քարտէզներ ձեռքագրաց — 432²
— Ա. Փափազեան, ծն գ., յօրինող երգի — 432¹
ՌՈՒԲԻԶԱՆ Հայրապետեան, 1945 թ., Նուիրող Ձեռագրի Ձեռագրատան — 366²–6²
ՌՈՒԲԻՈՒՆՈՍ Մարկոյ, վկայք — 61²
ՌՈՒՓԱՆՈՍ — 24²
ՌՈՏԱՔԵՍ — տե՛ս ԱՐԻՍՏԱԿԵՍ
ՌՕՊԻՐ գոլժ — 540²

Ս

Ս. Մաթգիսեան, 1684ᵉ թ., չեմ. սաղայտ — 423²
ՍԱԲԱ (Սաբաս)
— սաթաեփառս, յաւուրս Աւրելիանոսի, վկայք.— 22¹, 61²
— Գաթացի, 372 թ., վկայք — 25², 62¹
— Հայր, յաւուրս Քէդոսի Փոքու., Ճիշտ. — 23¹, 28¹, վարք — 13¹, 50¹
ՍԱԲԱՏԻՈՍ վկայ, յաւուրս Պրտրսի — 5¹, 43²
ՍԱԲԻԼ (Սաբէլ)
— տե՛ս ՍԱՄՈՒԻԼ
— Լիբէացի՝ հերետիկոս — 228²
ՍԱԲԻՆՈՍ Նահապար, յաւուրս Դեկոսի՝/Դիոկղետիանոսի, վկայք՝, վկայք — 22², 62²
ՍԱԲԻՏԻՈՍ — տե՛ս ՍԱԲՈՒՏԻՈՍ
ՍԱԲՈՒԼԻՈՍ (Սաբիլիոս) քուրմ, յաւուրս Տրայիանոսի, վկայք — 13², 50² (տե՛ս Թուքայէլ)
ՍԱԲՈՒԹԻՈՍ (Սաբիւտոս) աբբայ — 6¹, 11², 20², 24¹–4², 25¹, 28¹, 46², 49¹, 62¹, 65¹, (Նոյն՝ Շապուհ աբբայ)
ՍԱՂՈՎԿ (Սաղոմ, Սաղոք) եպս., յաւուրս Շապհոյ, վկայք — 8¹, 20², 57¹
ՍԱԼԱՀԱԴԻՆ Այոպի, սուլթան՝ 1171–1193 ԹԹ. — 449¹
ՍԱԼԱԿ (Խաճակ)
— տե՛ս ԻՍԱԼԱԿ
— եպս. Քէբռանի, վարք — 25²
— Հայր — 183¹
— վկայ — 5²
— վկայ, յաւուրս Մաւուիոսի, վկայք — 28¹, 65¹
— Գաբքեր, կթղ.՝ 387–436 ԹԹ., կանոնք — 248²–9¹, 412², Ցաղագս ողորմութեան — 412², Վասն բանաձայից — 412², Տեսիլ—161¹, Աձուածք

ՍԱԼԱԿ
աշակերտաց — 44², 249², 383¹, 420², 448¹. Գանձ — 288², Ճիշտ. — 12¹, 34², 70¹–70², 101², 109², 118², 268², 338¹, 413¹, 438¹, Շարականք — 358¹, վարք — 4¹, 42², Քարոզ ի տօնի — 140²
— կր. Դ–ե գգ., վարք — 29¹, 66¹
— եպս. Ռշտունեաց, վկայ՝ 454 թ. — 34²
— Աբծրատնի, Ե գ., նեղրոզ բանի — 198¹
— Գ Ձարտարապետի, կթղ.՝ 677–703 ԹԹ., կանոնք — 249²
— Աբծրատնի, 781 թ., Ճիշտ. — 13¹, 112¹, վկայք — 24², 62¹
— Կարնեցի, 808 թ., վկայք — 18¹, 54²
— եպս., 926 թ., վկայք — 25²
— պարսիկ, 1417 թ., վկայք — 62²
— կր., չեմ 1599 թ. — 356²
— Երէց, ձԳ–ձԷ գգ., գրիչ եւ սաղայտ — 394¹, 396²
— գոլիր, 1659 թ., գրիչ յԱմասիա — 360¹–1²
— արդի Վահրէի, 1666 թ., գնող ԲԹ. Աւետարանի — 94²
— Ա. Քէլիկեան, կթղ. Կէլիկիոյ՝ 1674–1686ᵉ ԹԹ. — 237², 257²
— 1703 թ., Հօրեղբօրորդի Գրիգորի գրչի — 201²
— 1779 թ., գրիչ Ճիշ.ի — 171²
— Բէչամալճեան, 1835 թ., սաղայտ — 421¹
ՍԱՂԻՒՐ. Քաղաւար Սպահմայ — 23², 60²
ՍԱՂՈՄՈՆ — տե՛ս ՍՈՂՈՄՈՆ
ՍԱՄՈՆԱՆՈՍ վկայ, յաւուրս Դիոկղետիանոսի, վկայք՝ — 11¹, 48²
ՍԱՄՈՒԻԼ (Սաբէլ, Սամուէլ, Սամօէլ)
— մրգ., Ճիշտ. — 106², 159¹, 362¹, վարք — 2¹, 17², 41¹
— (Սաբէլ) վկայ, յաւուրս Ցուլիանոսի Ուրացողի, վկայք — 31¹, 67²
— Աճեցի Երէց, ծԱ գ. — 450²
— Երաժշտապետ, ժԳ գ., ուսուցիչ Սահակեանց գրչի — 324²
— Տէր, Տէր Փիլիպպոսեան, 1789, 1790 ԹԹ., գրիչ ի Բուչեր եւ ի Նոր Ջուղա, կենդանագիր — 449¹, Ճիշտ. — 446¹, 447¹, 450¹
ՍԱՄՓՍՈՆ (Սամսոն)
— դաստուր — 267²
— քհն. սաթարենակալ — 31²
ՍԱՄՐՈՆ, Ի — տե՛ս ՍԱՄՈՒԻԼ
ՍԱՑԱՑՑԱՂ, 1658 թ., անէրձադ Մկրտչի — 536²
ՍԱՑԻՆ (Աձեն) վկայ, յաւուրս Ցագկերտ Ա.ի, վկայք — 23¹, 62²
ՍԱՑԻՏ վկայ — 4²
ՍԱՆԱՆՏՈՒԿ
— Հա՞յր Աբտաչէս աշխարհակալի — 83²
— Քաղաւար, Ա գ. — 14¹
ՍԱՆՈՒՆԱՑ (Սանասար)
— Նախավկայուհի, Ա գ., Գիւտ նշխարաց — 66¹, Ճիշտ. — 109¹, Շարականք — 358², վկայք. — 14¹
— մայր Սահակ Պարթեւ, Հայրապետի — 413¹

ՍԱՒԱ
— կին Աբրահամ նահապետի — 390¹, 482¹–2², 483²–4¹
— քոյր Մուրպաշնաւ վկայի — 16²
— ԺԲ դ., մայր կիրակոս սրկ.ի — 459²
— 1667 թ., մայր Սարգիս Առանացեի — 458²
— 1670 թ., քոյր Յովանէս եպս.ի — 119¹
ՍԱՏԱՆԱՅ, ԺԵ դ., ազգական Խաչատուր կարգաւորի — 300¹
ՍԱՏՈՒՆԻՈՒ — 12²
ՍԱՐԱԳԻՈՆ — տե՛ս ՍԱՐԱԳԻՈՆ
ՍԱՐԳԻՍ (Ակբգիս)
— Զօրավար, Դ դ., Գանձ, Տաղ — 156², 217¹, 288², 343², Ցիշտ. — 29¹, 101¹, 118², 211², 423¹, 440², 449², Շարական — 359², Վկայ. — 18², 55², Քարող ի սոճի — 139², 263¹
— վկայ, յաւուրս Մաքսիմիանոսի, Ցիշտ. — 10². 107², Վկայ. — 7¹, 45¹
— եպս. Լաւոդիկիոյ — 449¹
— Ա Սեւանցի, կթդ.՝ 992–1019 ԹԹ. — 250¹
— Շնորհալի, ԺԲ դ., Մեկնութիւն Պաքտւիկնեայց Թղթոցն — 323¹, 394², Տրդատրակ — 161², 162², Ներբողեան ի մարգարէն Դաւիթ եւ առաքեալն Յակոբոս — 51², Ներբողեան ի Ս. առաքեալսն Պետրոս եւ Պօղոս — 52¹, Մանրանկար — 74¹
— 1310–1311 ԹԹ., Հայրայր Կոստանդին եպս.ի — 37²
— 1311 թ., Հայր Յակոբ քհն.ի — 37²
— եպս. Իկոնիոյ, 1311 թ. — 97¹
— եպս. Սեմոսատու, 1311 թ. — 97¹
— 1335 թ., դրիչ ի Ջուղ չկա (Ազատունեաց ներկիր) — 363¹, 364¹
— ԺԴ դ., Հայր Տիրատուր Ղրիմեցիի — 116¹
— վրդ. (Փիլիպպոս) ԺԶ դ., դանձապետ — 343²–4¹
— 1441 թ., Հայր Նէրսէս կուսակրօն քհն.ի — 318¹
— եպս. Կաիկոսու, 1441 թ., Հոգեւոր Հայր Գրիգոր Աբծկեցիի — 318²
— կր. քհն., 1441 թ., Յաղկոյ յերեւապէտ — 317¹, 318²
— եպս. Կիպրոսի, 1467 թ. — 38¹, 39²
— 1468 թ., որդի Յակոբ քհն.ի — 316²
— ԺԵ դ., Հայր Խաչատուր կարգաւորի — 300¹–300²
— 1502 թ., յետ. կազմող — 546²
— Տէր, յետ 1551 թ. — 317¹
— վարպետ, 1621 թ., ալխատակից Նիկողոս Երէցի — 252¹
— վրդ., յետ 1623 թ., Կնքահէր — 366²
— ԺՀ դ., 1656 թ., ամուսին Թ–ի — 201²
— 1658 թ., քեռայր խոճա Պաղտարի — 536²
— Աւուճենց, 1666 թ., գնող ՐՔ. Աւետարանի — 94²
— որդի Ալաիոզի, 1666 թ., գնող... — 94²
— որդի Մարտիկան, 1666 թ., գնող... — 94²
ՍԱՐԳԻՍ
— որդի Տէր Ակոբի, 1666 թ., գնող... — 94²
— 1667 թ., Հայր ԺՀ դ. փաշոսի — 458²
— Առանացի, 1667 թ., դրիչ յԱւաչխան էսայեայ (Պուլկարիա) — 458¹–8²
— քհն., 1667 թ., Հայր Սարգիս Առանացեի — 458²
— Տէր, 1668 թ., ժխարան Ս. Մակարայ վանուց — 117¹
— 1670 թ., քրօջորդի Յովանէս եպս.ի — 119¹
— վրդ., 1676 թ., ժխարան Ս. Մակարայ վանուց — 124²
— վրդ., 1678 թ., Քեւրադրդ եւ սաացող ի կիպրոս — 472², 531¹–3²
— ԺԸ դ. Մոպսուհենց, 1686 թ., յետ. սաացող — 414²
— քհն., ԺԲ դ. — 219²
— քհն., 1703 թ., Հոգեւոր ուսուցիչ Գրիգոր Դրչի — 201¹
— Տէր, 1734 թ., ուսուցիչ Յովանէս Գրչի — 451²
— վրդ., 1744 թ., այսկերտ Աւետիս վրդ.ի — 454²
— 1745 թ. — 454²
— Խոտաղ տղի, 1779 թ., Հայր տէր. Յովհաննէսի — 171²
— Ագուչեհացի, 1781 թ., դրիչ յԱԿՆ — 373¹–3²
— ԺԸ դ. — 389¹
— ԺԸ դ., յետ. սաացող — 325²
— ԺԸ դ., որդի խոճա Ամակիմի — 117²
— Եւդոկիացի, ԺԸ դ., գրիչ — 171¹, 172²
— 1887 թ., Հայր Տրդատ եպս. Պալեանի — 456¹
— Զէյթիպի, ԺԹ դ., կիրակոս Ա կթդ.ի կնդրկաւո — 239², 509¹
— Շաւոյեան, 1905 թ. — 437²
— վրդ. Մրքայէլեան Թեմարդացի, 1906 թ., ժխարան Կեսարիոյ Մ. Կարապետ վանուց — 456¹
ՍԱՐԿԱՒԱԳ, 1606 թ., որդի խոճա Աւտուածատուրի — 94¹
ՍԱՒԼԹԱՆՇԵՆ (Ալթանչէն), ԺԵ դ., ազգական Խաչատուր կարգաւորի — 300¹–300²
ՍԱՒՂՈՍ — տե՛ս ՊՕՂՈՍ առք.
ՍԱՒՈՒԼ
– Քագաւոր, Ն. Ք. 1093–1053 ԹԹ. — 146¹, 448¹
— որդի՞ Պօղոս առք.ի — 447²
ՍԱՖԱՐ, 1678 թ., Հայրայր Մարգիս վրդ.ի — 532²
ՍՓԱՆԴԱՐ — տե՛ս ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ
ՍԵԲԱՍՏԻԱՆՈՒՍ, որդի Գորգիանոս Քագաւորի — 17¹
ՍԵԲԱՍՏՈՆ — 18¹
ՍԵՖ — տե՛ս ՍԷՖ
ՍԵԼԵՒԿՈՍ խժասաակը, Բանիճ իմաստասիրաց — 496²
ՍԵՂԲԵՍՏՐՈՍ (Սիլվեստրոս, Սիլվեստրօ)
— Ա պապ Հռոմայ՝ 314–335 ԹԹ. Ցիշտ. — 15², 100², 190², 326³, Վարք — 16¹, 52²

ՍԵՂԲԵՍՏՐՈՍ
— վրդ., Նիքրոդեաճ ի Տարսւքիւն Տիառն — 60², Ցիշտ. — 534²
ՍԵՂԲԻԱՆՈՍ, ՍԵՂՈՒԻԱՆՈՍ — *տե՛ս* ՍԻՂՈՒԻԱՆՈՍ
ՍԵՄ — *տե՛ս* ՍԷՄ
ՍԵՒԵԿ, 1606 *թ.*, *եպրօք դուստր խոճա Աստուածատուրի* — 94¹
ՍԵՒՆԳԵՐԻՄ *քաղաւոր Աղոեանաւոի, Ն. Ք.-է գդ.* — 251¹, 395²
ՍԵՒՆԿԼԻԱՒՈՍ — 27²
ՍԵՐԱՊԻՈՆ — *տե՛ս* ՍԻՐԱՊԻՈՆ
ՍԵՐԳԻՈՍ, *ի գ.*, *եպրայր Եւդինէ կոյսի*, Ցիշտ. — 17², Վարք — 54²
ՍԵՐԳԻՒԱՆՈՍ *պարբ. Աւաիոքայ, Դ գ.* — 446¹
ՍԵՐՈՎԲԷ (*Սերոբէ, Սերովբէ*)
— *հրեչտակապետ* — 135², 230², 231¹, 382²
— *ԺԸ գ.* — 390²
— *դպիր Սեբաստիա, ՃԲ գ., Նամակ առ* — 241²
— *պրես., ՃԲ գ., Նամակ առ* — 241²
ՍԵՒԱՏԻՈՍ *եպս., Կանոնք* — 349¹
ՍԵՒԵՐԻԱՆՈՍ (*Սեւերեանոս, Սեւեռիոս, Սեւերիոս, Սեւերոս, Սեվերիանոս, Սիւերիանոս*)
— *կայսր, Սեպտիմո՛ս՝* 193–211 *ԹԹ.*/*ԱկէթսաՏնդր՝* 222–235 *ԹԹ.* — 32², 68², 188¹, 502¹
— *վկայ, յաւուրս Դիոկղետիանոսի, Վկայ.* — 24¹, 61²
— *Սեբաստացի, 322 թ.* Ցիշտ. — 4², 113¹, Վկայ. — 4¹, 43¹
ՍԷԹ (*Սէթ*), *Ադամորդի* — 198¹, 294¹, 339², 445², 483¹, 484¹
ՍԷԼԻՄ *Ա. սուլթան՝* 1512–1520 *ԹԹ.* — 328²
ՍԷԼՎԷՐ, 1779 *թ.*, *մայր Մանուէլ արդ.ի* — 300²
ՍԷՄ (*Սեմ*)
— *որդի Նոյ նահապետի* — 216¹, 483²
— 1248 *թ.*, *եղբայր Մաեփանոս եպս.ի* — 91²
ՍԷՐԳԻՈՍ — *տե՛ս* ՍԱՐԳԻՍ
ՍԷՖԷՐ, 1667 *թ.*, *եղբայր մ՛ար. Փանոսի* — 458²
ՍԻՒԱՍՏՐՈՍ, ՍԻՒԱՍՏՈՑ — *տե՛ս* ՍԵՂԲԵՍՏՐՈՍ
ՍԻՍԻՆՈՍ *Ծէր, յաւուրս Ծուլիանոսի Ուրացողի*, Վկայ. — 68²
ՍԻՂՈՒԻԱՆՈՍ (*Սեղբիանոս, Սեղուիանոս, Սիղուիանոս, Սիղիւիանոս, Սիւղիանոս*)
— *առք.*, Ցիշտ. — 6², 31¹, Վարք — 68¹, 529¹
— *Հայր*, Վարք — 59¹, 420²
— *վկայ բնդ Բիանորսի*, Վկայ. — 32¹, 68¹
— *եպս. Եմեսեաց, յաւուրս Նումերիանոսի*, Վկայ. — 15², 51²
— *եպս. Գադայ*, 311 *թ.*, Վկայ. — 27¹, 64¹
ՍԻՄԱԻՈՆ — *տե՛ս* ՇԱՄԱՒՈՆ
ՍԻՄԷՈՆ (*Սիմէօն, Սիմոն, Սիմօն*)
— *Ծերոյն*, Ադօթ — 147¹, 200², 229², 342², 368², 403¹, 410², 422², 427², Ցիշտ. — 19¹, 20¹, 53², 140¹, 160¹, 262², 290², 436¹, Արձաթաման–դակ — 527¹
ՍԻՄԷՈՆ
— *առք. Նախանձայոյզ (Կանանացի)*, Ցիշտ. — 9², 24¹, 25¹, Վարք — 25², Արձաթաման–դակ — 90¹
— *բարեաւ, Ա գ.* — 167¹, 290²
— *եպս. Երուսաղէմի, Ա գ.* — 250²
— *Կիւրենացի, Ա գ.* — 140¹
— *մոգ, Ա գ.* — 228²
— *Ղեւոյաց, Հանելուկ* — 535², Վարք — 33¹, 69², 471¹
— *եպս.* — 5¹
— *Հայր* — 25²
— *վկայ, յաւուրս Սարուխոսի*, Վկայ. — 28¹
— *Սիւնակեցի*, 390°–459 *ԹԹ.* Վարք — 3², 42¹, 470²
— *Սիւնակեցի (կրտսեր)*, 517°–592 *ԹԹ.*, Ցիշտ.–– 32¹, 34¹, 69², Վարք — 29¹, 65²
— *քհն.*, 1248 *թ.*, *քարտմանիչ՝* Պռոկղի Շապկապի աստուածպաճանակաճի — 521²
— *եպս.*, 1298 *թ.* — 452²
— *Տէր, ԺԲ գ., Աւաջնորդ Սկեւռայի, ՅանգրուԹանի* — 343², 344²
— *ԺԴ գ., գրիչ* — 344¹, 345²
— *եպս.*, 1468 *թ.* — 316²
— *Ա. Զէյթունցի, կԹգ. Կիլիկիոյ՝* 1539–1545 *ԹԹ.* — 99²
— 1591 *թ.*, *եղբայր Մաեփանոս քհն.ի* — 92²
— *Ուդուրլեցի*, 1591 *թ.*, *Ծախող ԲԲ. Աւեաարաւնի* — 92²
— *քհն.*, 1591 *թ.*, *գնող ԲԲ. Աւեաարանի* — 92²
— 1599 *թ.*, *գրիչ ի Սոթ* — 355¹–5²
— 1606 *թ.*, *որդի խոճա Աստուածատուրի* — 94¹
— *Նորաւարդոյ մանուկ*, 1609 *թ.* — 325²
— *Ք Սեբաստացի, կԹգ. Կիլիկիոյ՝* 1633–1648 *ԹԹ.* — 98¹
— *եպս. Գառնեցի*, 1651 *թ.*, *Լուսժմեաւք Պռոկղի Շապկապի աստուածպաճանակաճի* — 521¹
— 1658 *թ.*, *որդի խոճա Մգռնդարի* — 535²–6²
— *վրդ. Ագարանցի*, 1704 *թ.*, *կեթաեէր* — 389²
— *Տէր*, 1740 *թ.*, *Հայր մ՛ար. Եւայի քհն.ի* — 121²
— *Ա Երեւանցի, կԹգ.՝* 1763–1780 *ԹԹ.*, *Փարոզ ոգեւոյն* — 221¹, Ցիշտ. — 77², 85¹, 87², 194¹, 500¹–500²
— *ԺԸ գ.* — 389¹
— *ապա, ԺԲ գ., Նամակ առ* — 238², 508¹, 510²
— *ամբրա, ԺԲ գ., Նամակ առ* — 507²
ՍԻՄՐՈՆ, 1666 *թ.*, *մայր Աւճենց Փանոսի*— 94²
ՍԻՄՐՈՆ — *տե՛ս* ՍԻՄԷՈՆ
ՍԻՆԱՆ
— 1666 *թ.*, *գնող ԲԲ. Աւեաարանի* — 94²
— *որդի Վարշաքի*, 1666 *թ.*, *գնգ...* — 94²
ՍԻՆՏԻՒԼԻԱՆՈՍ *վկայ* — 2²
ՍԻՈՆ *Ա Բասունեցի, կԹգ.՝* 767–775 *ԹԹ.*, *Կանոնք* — 249²
ՍԻՊԻԼԻԱ *մարգարէուհի* — 188², 270²
ՍԻՍԻՆՈՍ *վկայ, յաւուրս Լիկինոսի*, Վկայ. — 32²

ՍԻՒԼԻՒԱՆՈՍ — *տե՛ս* ՍԵՒԵՐԻԱՆՈՍ

ՍԻՐԱՔ, Մէջբ· Յիշտ· — 135[1], 165[2], 186[2], 197[2], 258[2], 386[1]

ՍԻՐՄԷ
— 1666 *թ*., գնդ *բԲ*. *Աւետարանի* — 94[2]
— *մայր Մատթէի*, 1666 *թ*., գնդ··· — 94[2]

ՍԻՐՈՒՆ, 1454 *թ*., *զաւակ Աշնայի* — 202[2]

ՍԻՒՐԻԱՆՈՍ — *տե՛ս* ՍԵՒԵՐԻԱՆՈՍ

ՍԻՒՂԻԱՆՈՍ — *տե՛ս* ՍԻՂԻՒԱՆՈՍ

ՍԻՒՔՐԻՆՈՍ (*Միւքրոս*, *Մուքրոս*) *անապատական*, Վարք — 29[2], 66[2]

ՍԻՒՈՆ, *եղբայր Գագոսի և Յուլիանոսի* — 21[2]

ՍԿԱՆՏԱՐ — *տե՛ս* ԱՂԷՔՍԱՆԴՐ

ՍՄԲԱՏ
— *Բագրատունի*, 617 *թ*., Վկյբ· — 47[1], 420[2]
— *Վրկան մարզպան*, *Է դ*., Ջեռնաթուխ··· — 162[2]
— *սպայապետ*, 853[ն] *թ*., Վկյբ· — 58[2]
— *Ա Բագրատուր*՝ 890–914 *ԹԹ*., Յիշտ· — 25[2], 209[2], Վկյբ· — 27[2], 62[2]
— 1887 *թ*., *եղբայր Սմբատ Եպս· Գայլանի* — 456[1]
— *մրդ· Սարգսեանց Քամբրգացի*, 1906 *թ*., *մխրճեց կեանքը Ս· Կարապետ վանուց* — 456[1]

ՄՆԱՆ, 1655 *թ*., *քեահյայ խանա Ագանդարի* — 536[2]

ՍՈԶՈՆ *վկայ*, *յաւուրս Մաքսիմիանոսի*, Վկյբ· — 4՝. 43[1]

ՍՈԿՐԱՏԵՍ
— *խմաստասէր*, *Ն· Ճ· Է դ*., Բաւիճ խմաստասիրաց — 296[2], 495[1]–5[2]
— *հերետիկոս* — 228[2]
— *պատմիչ*, *Դ դ*· — 198[2]

ՍՈԿՐԱՏԻՒ (*Սոկրատես*) *քհն*., Վկյբ· — 8[1], 46[1]

ՍՈՂՈՄՈՆ *վկայ*, *յաւուրս Մաքսիմիանոսի*, Վկյբ· — 28[2], 65[1]

ՍՈՂՈՄԷ
— *մայր սրբոց Որսոժան* — 198[2]
— 1551 *թ*., *դստեր պր· Թամուրի* — 317[1]

ՍՈՂՈՄՈՆ (*Սաղամն*, *Սազման*, *Սազմն*) *խմաստուն*, *Քաղաւար*՝ *Ն· Ճ·* 1013–973 *ԹԹ*., Գիրք Սողոմոնի — 541[1], Մեկնութիւն Աւակացն, *Ծողովողի*, Խմաստութեան, երգոց երգոյն — 180[2], Մեկնութիւն երգոց երգոյն — 478[1], Մէջբ· Յիշտ· — 82[2], 126[2], 140[1], 145[1], 164[2], 169[1]–9[2], 190[2], 197[1], 261[2], 263[2], 265[1], 299[2], 309[1], 315[1], 340[2], 370[2], 374[2], 378[2], 382[2], 384[2], 394[2], 428[1]–8[2], 435[2]–6[1]. 437[1], 541[2], Յաղագս զրոյցեացն — 336[2], 382[2]

ՍՈՍԹԵՆՈՍ (*Սոսթէնէս*)
— *առք*· — 13[1]
— *Կոթնիացի*, *Ա դ*· — 503[2]

ՍՈՍԻԳԱՏՐՈՍ, *Ա դ*· — 518[1]

ՍՈՍԿՐԱՏԵՍ — *տե՛ս* ՍՈԿՐԱՏԻՒ

ՍՈՎՏԻՒՏ *պապ Հռոմայ*՝ 166–175 *ԹԹ*· — 502[1]

ՍՈՏԻՐԻԿՈՍ *վկայ* — 8[2]

ՍՈՒԼԱՅՄԱՆ *Ա սուլթան*՝ 1520–1566 *ԹԹ*· — 352[2]

ՍՈՒԼԹԱՆ, 1826 *թ*., *դստեր Վարդգիսի*, Տապանագիր — 428[1]

ՍՈՒՍԿԵՍՈՒՆ (*Մուքսոս*) *Եպս· Դիմոդիա*, *Է դ*., Կիւրղի Ագէսացւոց Թուղք առ — 310[1]

ՍՈՒՍԱՆ (*Սօսան*) *վկյհ*·, Վկյբ· — 29[2], 66[2]

ՍՈՒՔԻԱՍԵՆՔ (*Մուքիասենք*) *վկայք*, *Ա դ*·, Գանձ, Տաղ — 288[2], Շարականն — 359[1], Յիշտ· — 3[1], 9[1], 47[1], 101[1], Վկյբ· — 4[1], 41[2]

ՍՈՒՔԻՈՍ — *տե՛ս* ՍԻՒՔԻՒՆՈՍ

ՍՈՓԻԱ
— 20[2]
— *վկյհ*·, *Բ դ*·, Յիշտ· — 109[2], Վկյբ· — 34[2], 70[2]

ՍՈՓՈՆԻԱ *մրդ*·, Մէջբ· — 111[2], Վարք — 12[2], 50[1]

ՍՈՓՐՈՆԻՈՍ
— *խմաստասէր* — 471[1]
— *Եպս· Երուսաղէմի*, *Ե դ*·, *վարքագիր Մարիամ Եգիպտացիի* — 24[1] (*տե՛ս Զոսիմոս*)

ՍՊԵՒՍԻՊՈՍ (*Սպեւսիպոս*) *վկայ*, 155[ն] *թ*., Վկյբ· — 18[2], 55[2]

ՍՊԻՒԻՈՒՆ *Հղնաւոր*, Վարք — 51[1]

ՍՏԱՓԷՆՈՍ — *տե՛ս* ԵՒՍՏԱՓԷՆՈՍ

ՍՏԱՓԻՒՈՍ
— *առք*·, Յիշտ· — 9[2], Վարք — 30[2]
— 30[2]

ՍՏԵՓԱՆՆԷ *վկյհ*·, *յաւուրս Աշտիճնոսի*, Վկյբ· — 10[2], 48[2]

ՍՏԵՓԱՆՈՍԻ (*Ըստեփանոս*, *Ըստեփաննոս*, *Ստեփան*, *Ստեփանէ*, *Ստեփանոս*, *Տէփանոս*)
— *Նախավկայ*, Գանձ, Տաղ, Քարոզ — 156[2], 218[2], 293[1], 345[1], Յիշտ· — 16[2], 34[1], 104[1], 115[2], 133[2], 334[2], Ներքոզեան, Քարոզ ի տօնի — 15[2], 52[1], 136[1], Շարականն — 357[1], Վկյբ· — 15[2], 34[1], 51[2], Տօնիճ — 5[1], 34[2], 53[1], 70[1], Մաքրաճնաւար — 74[1], 533[1]
— *Եպէց*, *Ա դ*·, Թուղք առ Պօղոս առհ· — 269[1], 528[2]
— 9[2]
— *քհն*·, Պատմութիւն սմանչելեաց — 45[2]
— *վկայ*, *յաւուրս Դիոկղետիանոսի*, Վկյբ· — 7[2], 45[2]
— *Ա պապ Հռոմայ*՝ 254–257 *ԹԹ*·, Յիշտ· — 9[2] 46[1], 113[2], Վկյբ· — 47[2]
— *Ուխտեցի*, *յաւուրս Յուլիանոսի Ուրացողի*, Յիշտ· — 1[2], 2[1], Շարականն — 359[1], Վկյբ· — 41[1]
— *Քէլբռոզ*՝ *Միհնեաց Եպս*., (*մահ*՝ 735 *թ*·), Ազոթք — 365[2], *Քարպամանիչ*՝ կիւրղի Ագէսացոց Գիրք Պարապմանց — 310[2], Մեկնութիւն (*պատառիկ*) — 161[2], Յիշտ· — 230[1], Վարք — 33[2], 69[2], 391[2]
— *Փիլիսոփայ* (*Նոյն Միհնեցի*[ն]), *Քարպամանիչ*՝ Բարսղի Տաղաւզս ձայնից — 268[2]
— *Նոր վկայ*, *յաւուրս Կոստանդիանոսի Կաւալիանի*, Վկյբ· — 12[2], 50[1]
— *կթղ*· *Աղուանից*, *Ծ դ*· — 448[2]

ՍՏԵՓԱՆՆՈՍ
— 1248 Ք., եղբօրորդի Կոստանդին և կին.ի — 92[1]
— եպս., 1248 Ք., ստացող ի Հռոմկլայ — 90[1], 91[1]–12, 92[1]
— Օրբէլեան, 1260՞–1304 ԲՔ. — 450[2]
— Ի Հռոմկլայեցի, կին.՝ 1290–1293 ԲՔ. — 530[2]
— ԺԹ դ., գրիչ — 323[1], 324[1]
— Գոյնէրբիցանց (Գոյնէրբիցանց), ԺԹ դ., խնդրող բանի — 391[1], 442[1], յիշտ. — 163[2]
— վրդ., ԺԹ դ., որդի Տէր Յուսիկի — 52[2]
— քհն., ԺԹ դ., ստացող — 323[1]–4[1]
— արկ., 1304 Ք. — 371[1]
— 1310–1311 ԲՔ., գրիչ ի Սիս, ձախաք, Զոբոյ վանք — 1[1], 36[1]
— 1311 Ք., եղբայր Ցակոբ Երէցի — 37[2]
— եպս. Լամնայի, 1311 Ք. — 97[1]
— եպս. Հաճնոյ, 1311 Ք. — 97[1]
— արքեպս. Սեբաստիոյ, 1387 Ք., Վկյր. — 67[2]
— (Ծայրակապ) ԺԹ՞ դ., դանձասաց — 344[2]
— Սալաձորեցի, կին. Կիլիկիոյ՝ 1470՞–1483՞ ԲՔ. — 38[1]
— ԺԸ դ., ազգական Աաչատուր կարգաւորի — 300[1]
— վրդ., վաղ քան 1539 Ք., Ազօթք՝ Աբրհնեալ Տէր Աստուած հզաւր — 154[1]
— խոճա, 1539 Ք., ստացող — 151[1], 157[2]–8[1]
— քհն., 1551 Ք. — 317[1]
— քհն., 1591 Ք., գնող ԲՒ. Աւետարանի — 92[2]–3[1]
— Լեհացի (Իլաւացի), 1620՞–1689 ԲՔ., քարգմանիչ՝ Ինոմէխիտի Աբիսպազաւոյ Մատենագրութիւնի — 230[1]
— 1623 Ք., հայր Ստեփանոս քհն. Զիզ Զուղայեցիի — 267[2]
— քհն. Զիզ Զուղայեցի, 1623 Ք., Մեկնութիւն Խորանացն — 367[1]–7[2]
— Տէր, 1668 Ք., երէց Աստուածածին եկեղեցւոյ ի Լաւջայ — 116[2]
— երէց, 1674 Ք., գրիչ ի Լաւջաւլայ — 271[1]–1[2]
— Փռնոսցի, 1676, 1677 ԲՔ., գրիչ ի Լաւջաւլէ — 237[1]–7[2], 257[1]–7[2]
— երէց, ԺԸ դ., գրիչ — 401[1], 402[2]
— Մաղման Գեղեցի, ԺԸ դ., յետ. ստացող — 219[2]
— Տէր, 1728 Ք., երէց Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ — 325[2]
— Կ. Պոլսեցի, 1744–1745 ԲՔ., գրիչ — 254[1]–4[2]
— (Տնփանոս) խոճա, ԺԸ դ., յետ. ստացող — 390[2]
— ԺԸ դ., կնքահէր — 277[2], 279[2] (Նո՞յն 212[2], 255[2])
— վրդ., ԺԸ՞ դ. — 186[2]
— Տէր, ԺԸ դ. — 389[1]
— Տէր, ԺԸ դ., ստացող — 521[1], 522[2]
— Սեբաստացի, 1809, 1814 ԲՔ., գրիչ ի Զաքչամպա — 253[1]–3[2], 284[1], 286[1]–6[2]

ՍՏԵՓԱՆՆՈՍ
— Աղտնի Զաքարեան, պտր. Կ. Պոլսոյ՝ 1831–9, 1840–1 ԲՔ. — 245[1], 432[1](?)
— արքեպս. Նիկոմիդիոյ, 1845 Ք., Նամակ առ — 242[2], 244[2], յիշտ. — 517[2]
— Հ֊Ինան Քաքարեան, 1872 Ք., անդամ ժողովոյ — 480[1]
— ազա Մկրտիչ Ալթունեան, ԺԹ դ., դպիր եչմիածնի գրատանաւն, Նկարագրող՝ Ցուցարկաւարութիւն Յովհաննէս Ը կթղ.ի — 429[1]
— ազա Յուշակավաճառ, ԺԹ դ., Նամակ առ — 244[2]
— ազա Շահազիան, ԺԹ դ., Նամակ առ — 241[1]
— Ս. Խորան Քահլեանցեան, 1906 Ք., ուսուցիչ — 456[1]
— Ի֊Ինան Մխիթարեան, 1909 Ք., Նուիրատու — 423[2]

ՍՏՐԱՏԻԿՈՆ (Մարտիրիկուս) վկայ, յաւուրս Լիկիանոսի, Վկյր. — 17[1], 54[1]

ՍՏՐԱՏԻՆԻԿՈՆ (Մարտանիկուս) վկայ, յիշտ. — 2[1], Վկյր. — 3[1], 41[2]

ՍՐԱՊԻՈՆ (Սրապ, Սարապիոն, Սերապիոն)
— եպս. Քժուացոյ, Ցաղագս համեստութեան — 320[1]
— հայր, Վարք — 61[1], 470[2]
— վկայ, Վկյր. — 59[1]
— վկայ ընդ Երմոսի, Վկյր. — 22[2]
— վկայ, յաւուրս Սեւերեանոսի, Վկյր. — 32[2], 68[2]
— 1706 Ք., աշակերտ Գրիգոր դպիր Մարգուանեցւոյ — 476[1]
— (Սրապ) աղա, 1735 Ք., վերակազմել տուաղ — 122[2]
— 1779 Ք., ազգական Մանուէլ արշ.ի — 300[2]
— 1779 Ք., այլ ազգական Մանուէլ արշ.ի — 300[2]
— Տէր՝ Նորընծայ, 1828 Ք. — 423[2]

ՍՐԲՈՒՀԻ
— 1616 Ք., քոյր Վարդան Մռնզոնի — 177[2]
— 1877–1879 ԲՔ., դուստր Մատթէոս Սրապեան — 415[2]

ՍՐԻՆ կոստանդին, ԺԹ դ., տաղասաց՝ Աննկակերտ Բանդր Հաւր — 288[1], Աստուածածնին մայրդր լուսոյ — 306[1], ի գասբս հրեղինաց — 288[1], Կայր կոյս ի յայրին — 306[1], Կանանցդր կանխեալ ելինի — 290[2], Կոյս անապական — 305[2], Հրնչմամբ ձայնիւ բերկրանաց — 291[2], Քրիստոս Բանդր Հաւր — 287[2], 305[2]

ՍՐՄԼ, 1660 Ք., գնող ԲՒ. Աւետարանի — 94[2]

ՍՓԻՒՌԻՈՆ եպս., Ի դ., Գատմութիւն սմանչելեացն — 13[2]

ՍՕՍԱՆ — տե՛ս ՍՈՒՍԱՆ

Վ

Վ. Հ. Երամեան, 1901 Թ., յիս. ատացող — 540²

Վաղարշ թագէր Վրաց, ե դ. — 51²

Վահան
— Գագիկացի, 703–736 ԹԹ., ձիշտ. — 32¹, 100¹, Շարականի — 359¹, վկայ. — 23², 61¹
— եպս. Նիկիոյ, 862 Թ. — 273¹
— Արշարունի, 1821 Թ., ցաղագս Հայց. եկեղեցւոյ — 487²
— կ. Աւանեան Մարգարեանցի, 1906 Թ., ուսուցիչ — 450³

Վահրամ, 1560 Թ., վերակացուդ ի Սիս — 219¹–9²

Վահրամ
— 1248 Թ., նկարագիր Սահմանս եկաւ.ի — 91²
— Բարսեղի, ժԴ դ., Մեկնութիւն գրոցն որ կոչի Պերարմենիաս — 162¹, ցաղագս Սրբոյ Երրորդութեանն — 254¹–4², ցաղագս տասն ստորոգութեանցն — 161²(?) Պատմութիւն Թուիմենաց — 488²

Վաղարշակ
— Ա Պարթև, արքայ՝ Ն. Ք. 140–127 ԹԹ. — 450¹
— Քաղաքաց, ժԱն Հայր Տրդատ Մեծի — 251¹

Վաղինեանդանոն (Վաղինեանք)
— վկայ, յատուկ Օրգիկեանի, վկայ. — 26², 63¹
— վկայ, յատուկ Դիակոնեանսոյն, վկայ. — 20¹
— կայսր՝ 364–378 ԹԹ. — 8²

Վաղինեանոն (Վաղինեանս)
— Հրեան Գանասէի — 48²
— վկայ ըստ Կիւրիլեայ, վկայ. — 12¹, 49²
— կայսր՝ 253–270 ԹԹ. — 19², 26², 47², 56²
— վկայ, յատուկ Դիակոնեանսոյն, վկայ. — 18², 55²

Վաղինենտին վկ., վկայ. — 35¹

Վաղինի կայսր՝ 364–378 ԹԹ. — 17², 54²

Վանական վրդ. Տաւուշեցի, 1181–1251 ԹԹ., Մեկնութիւն Ծոցայ — 279¹, վասն մեռելոց — 208¹, Ցառաջս — 170², ձիշտ. — 44², վարք — 23¹, 59²

Վանեցի — տե՛ս ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ

Վանեվանի կոյս, Գ–Դ գդ., ձիշտ. — 112², վկայ. — 13¹, 50¹

Վանիա
— 9¹
— եւ Գ որդիք, յատուկ Մաքսիմեանոսի, վկայ. — 19¹, 41¹

Վանիոյ
— Ա գ. — 518¹
— Բ կայսր՝ 976–1025 ԹԹ. — 53¹, 58¹, 387²
— 1310–1311 ԹԹ., Հայր կոստանդին եպս.ի — 37²
— քՀն., 1311 Թ., Ծանօթ Ծակոբ Երէցի — 37²
— ԺԵ դ., ազգական Կաչատուր կաթողիկոսի — 300¹
— ժՀա. Ղաբէնց, 1591 Թ., Ծախող ԲԲ Աւետարանի — 922

Վանիոյ
— 1606 Թ., որպէ խոճա Աստուածատուրի — 34¹
— 1666 Թ., գնող ԲԲ. Աւետարանի — 94²
— որպէ Մինասի, 1666 Թ., գնող... — 94²

Վանուհանոն (Վանուհիս)
— եպս. Քերասին, յատուկ Դիակոնեանսոյն, վկայ. — 22³, 59¹
— եպս. Մամբոյ, յատուկ Մաքսիմոսի, վկայ. — 26², 63¹

Վանուհանէն կոյս — 12¹

Վարդան, քառապիր Պարսից Հայկազեր — 390¹

Վարդան
— Մամիկոնեան Զօրավար, վկայ՝ 451 Թ., Գանձ, Յորդորակ, Տաղ — 288²–9¹, 359², 496², ձիշտ. — 15¹, 21¹–1², 51², 61¹, 101², Շարականի — 359², Քարոզ ի տոնի — 140², 265²
— Ալդհեցի, 1170²–1235 ԹԹ., Ուղիղ դաւանութիւն հաւատոյ — 354¹
— Աբեւելցի, 1200²–1271 ԹԹ., Աշխարհացոյց — 267¹, 338¹, Մեկնութիւն Աբաթանդ — 389², վասն մասանց բանի — 382¹, վասն տեօրինական սրբութեանցն Քրիստոսի — 270², 474¹, Թուղթ Կոստանդեայ կրօ.ի առ Հեթում — 444², ձիշտ. — 180¹–1¹, 198²–9¹, 207², 411¹, 447²
— վրդ. (Ալդհեցի՞, Աբեւելցի՞, ա՞յլ), Գանձ — 344¹, Ճառստ — 208², Ցաղագս ատտուածախօսութեան յոյսերիս — 268², վասն զգրմամ եւ արտասուաց — 334¹, վասն կայենի եւ Աբէլի — 382², վասն հպարտութեան — 269¹, վասն ողորմութեան — 339², վասն Բահանայից — 378²
— 1248 Թ., կազմող — 90¹, 92¹
— 1267 Թ., գրիչ — 435¹, 437²
— Նոր վկայ, 1421 Թ., ձիշտ. — 531², 534¹, վկայ. — 52², 65¹
— վաղ քան 1539 Թ., գրիչ — 157¹
— 1551 Թ., որպի պր. Քամուրի — 317¹
— յիս 1599 Թ., Հայր Տէր Մահակ կր.ի — 356²
— Ժողովոյն Արապիրքցի, 1616 Թ., ատացող ի Քոխագ — 173¹, 177¹–7²
— վրդ., 1670 Թ., Տարագոյց Ճաշոցի — 117¹
— Երէց, 1682 Թ., գրիչ — 433¹–3²
— վրդ. Բաղիշեցի, ժԷ դ. — 76²
— Տէր, 1700 Թ., յիս. ատացող — 356²
— ժՀա., 1779 Թ., անհրաժար Մանուէլ արք.ի — 301¹
— Տէր, ԺԸ դ., յիս. ատացող — 406²
— Ծ. վրդ. Տէմիրճեան (Միաբան Ներսէս Տաճկ. Կաթողիկոսաց Քեան) — 77¹, 425²

Վարդանի (Վարդանէ)
— կոյս, վկայ. — 27¹–7², 64²
— 1678 Թ., Հայր Մարգիս վրդ.ի — 472², 532¹–3²
— 1678 Թ., քոյր Մարգիս վրդ.ի — 532²–3²

Վարդենիս, 1826 Թ., Հայր Մուքանէի — 428¹

Վարդիւ, 1691 Թ., կին պահճաճի Ալիքսանի — 301²

Վարուժանն, 1621 Թ., ազգական Նիկոզոս Երէցի — 270¹

ՎԱՐԻՊԱՍ (*Վարիպապաբա*) *վկայ*, Յիշտ. — 5[1], Վկյր. — 534[2]

ՎԱՐՀԱՔ, 1606 *թ.*, *գնաց Բի. Աչեաբանի* — 94[2]

ՎԱՐՈՆ *վկայ* — 8[2]

ՎԱՐՈՒՈՒ
— *վկայ* — 46[2]
— *վկայ, յատուկ Մաքսիմիանոսի* — Վկյր. — 8[2], 45[2]
— *ճգնաւոր, և գ.*, Յիշտ. — 12[2], 22[1], 59[1], Späbf — 44[2]

ՎԵՀԻԿ *Կարապետ, Զ գ.* — 294[2]

ՎԵՆՆԵՄԻՆԱՆՈՒ (*Վէնդեմիանոս*) *աշակերտ Օքսէնոս ճգնաւորի*, Späbf — 19[2], 56[1]

ՎԵՆՆԵՄԻՈՒ *ճգնաւոր* — 30[2]

ՎԵՍՊԱՍԱՆՈՒ *կայսր՝* 69–79 *ՔՔ.* — 385[2]

ՎԵՐԺԻՆ *Կ. Քհ.Հաճեան, 1944 թ., Նուիրուդ Հնադարի Հետազրաստանը* — 367[1]–7[2]

ՎԵՐՈՆ, 1942 *թ.* — 527[2]

ՎԵՐՈՒ *կայսր՝* 161–169 *ՔՔ.* — 501[2]

ՎԷՀՊԻ, 1781/2 *թ.*, *Բառգիրք պարսկական բառից* — 329[1]

ՎԷՑՈՒՒ *Հիշեալ, ծուցակ գանձակութիւնից* — 213[1], 327[2]

ՎԷՆՆԵՄԻՆԱՆՈՒ — *տե՛ս* ՎԵՆՆԵՄԻՆԱՆՈՒ

ՎԷՆՆԻ, *կոմս Վէնգիս քաղաքի* — 534[2]

ՎԻԿՈՆ, *տեղական՝ Մեղրեաորս Ա պապի* — 190[2]

ՎԻՄՈՆԻՈՒ (*Վիմոնիոս*) *եպս., յատուկ Դիոկղետիանոսի*, Վկյր. — 41[2]

ՎԻՆՑԱՆՑ *վկայ* — 18[1]

ՎԻՐԳԻԼԻՈՒ *բանաստեղծ, Ն. Ք.* 70–19 *ՔՔ.* — 516[2]

ՎԻՑԱՆՈՒ — 12[2]

ՎԻՔՏՈՆԻՈՒ, *Դ գ., տեղական՝ Մեղրեաորս Ա պապի* — 190[2]

ՎԻՔՏՈՒՈՒ *վկայ, յատուկ Դիոկղետիանոսի*, Վկյր. — 19[2]

ՎԼԱՍ (*Վլասիոս*)
— *կողմնաց* — 24[1]
— *եպս. Սեբաստիոյ*, 316 *թ.*, Յիշտ. — 19[1], 100[2], Վկյր. — 19[2], 56[2]

ՎՂԱՑԻՔ *ի Հայս*, 1016 *թ.*, Վկյր. — 60[1]

ՎՈՆԻՓԱՑՈՒ *վկայ*, Վկյր. — 30[2]–1[1], 67[2]

ՎՐԱՄՇԱՊՈՒՀ *Գրատապան*, [19]27 *թ.*, *յեռ. տառագրչ* — 73[2]

ՎՐԹԱՆԷՍ — *տե՛ս* ՎՐԹԱՆԷՍ

ՎՏԻՆՑՈՒ — 32[2]

ՎՐԹԱՆԷՍ (*Վռթանէս, Վրթանէս*)
— *արքի Գրիգորը Լուսաւորչի, կթզ.՝* 333–341 *ՔՔ., խնգրող բանք* — 27[2], Յիշտ. — 59[1], 108[1], Վկյր. — 12[2]
— *Տէր*, 1734 *թ.*, *գրիչ Յիշ.ի* — 472[2]
— *Հայր Ձերմակեան*, 1825 *թ.* — 220[2]

Տ

Տ Մ. *Աճեմեան*, 1858 *թ.*, *գրիչ ի Կ. Պոլիս* — 503[1]–3[2]

ՏԱՑԱՑ *պատճիկ*, Յիշտ. — 7[2], Վաբճ — 31[1], 67[2], 467[1]–7[2]

ՏԱՒՒԻԱ *վկյ.*, 283 *թ.* — 23[1]

ՏԱՏԻԱՆՈՍ (*Տատիանէ*) *կայս*, 230[2] *թ.*, Յիշտ. — 17[1], 31[1], 531[2], Վկյր. — 18[1], 54[2]

ՏԱՏՈՒՆՈՒ (*Տիտոն*) *վկայ*, Վկյր. — 3[1], 41[2]

ՏԱՏՈՒՐ, 1658 *թ.*, *Հօրեղբօրորդի Թորոս գրչի* — 537[1]

ՏԱՐՈՊՈՍ (*Տարոպասանէ*) *վկայ, յատուկ Դիոկղետիանոսի*, Յիշտ. — 62, Շարականն — 359[1], 408[1]–82, Վկյր. — 7[2], 45[2]

ՏԱՐՒՆՈՒ — 1[2]

ՏԱՒՎԱՔԻՒՐ — *տե՛ս* ՏՕՒՎԱՔԻՒՐ

ՏԱՓՈՒՆ — *տե՛ս* ԱՓՈՒՆ

ՏԵՐԵՆՏԻՈՒ (*Տերենտաս*)
— *իմաստասէր, Բաճի իմաստասիրաց* — 516[1]
— *Հայր Դիոքղի* — 25[1]
— *վկայ* — 9[1]
— *վկայ, յատուկ Դիոկղետի*, Վկյր. — 25[1]

ՏԵՐՏՈՒԼԻԱՆՈՒ (*Քերքուլիանոս*) *եպս., Գ–Դ դդ.* — 193[1]

ՏԵՒՆԻՈՒ *քհն.* — 110[2]

ՏԷՊՈՐԻՈ *տիկին Վաճոյ, մի դ., Քեզրաւած* — 431[2]

ՏԷՎԻՐՇ *տիր.*, 1779 *թ.*, *ազգական Մանուէլ արզ.ի* — 300[2]

ՏԷՐՈՆՑԻՈՒ *վկայ* — 8[1]

ՏԻՐՈՐ
— *կայսր՝* 14–37 *ՔՔ.* — 100[1], 250[2]
— *քհն., և գ.*, *Թուզք առ Կիւրեղ Ագէքսանդրացի* — 309[1]–9[2], *խնդրող բանի* — 309[2]

ՏԻՐՈՒՒՏԻՈՒ (*Տուրբիոս*) *վկայ*, Վկյր. — 12[1], 49[2]

ՏԻՐՈՒՒՑ — 1[2]

ՏԻՔՐԱՆ
— *Ա Երուսաղէմի, Քաղաւոր՝ Ն. Ք. Զ գ.* — 390[1]
— *Հ. Ք. Մատալանեանց*, 1821–1901 *ՔՔ.*, *գրիչ Բիւ.ի* — 190[1]
— *Պապանճեան*, 1942 *թ.*, *Նուիրաւոր* — 527[2]

ՏԻՒԱՆՑԻ, 1621 *թ.*, *Հղոյր Նիկողոս Երէցի* — 252[1]

ՏԻՄԵՈՆ (*Տիմոն, Տիմոսն*)
— 5[2]
— *արիւ՝ մին յետքանց, Ա գ.* — 34[1]
— *առք՝ մին ի Հռ–ից*, Յիշտ. — 534[1], Վկյր. — 27[1], 64[1]

ՏԻՄՈՓԷՈՒՍ (*Տիմաւքէ*)
— *առք., Պողոսի առաքելոյն Թուղթ առ* — 529[1], *Պատառիկ Թղթոյն* — 389[1], *Մեկնութիւն Թղթոյն* — 186[1], *Դիոնիսիոսի Արիսպագացւոյ Թուղթ առ* — 231[1]–12[2], 329[1]–20[2], 497[1], Յիշտ. — 7[1], 100[2]–1[1], 115[2]–6[1], 130[2], 186[1], 269[1], 528[2], Վկյր. — 18[1], 54[2]

ՏԻՄՈԹԷՈՍ
— 2², *այլք՝* 20², 30²
— *հայր*, վարժ — 469²
— *վկայ ի Պագէսեանոյ*, Յիշտ. — 534¹, Վկայ. — 2², 41¹
— *ի Միժբոյա* — 21¹
— *բնիքեցոց*, 286ª *թ.*, Վկայ. — 27¹, 64¹
— *սրբ., յաւուրս Ցուլիանոսի Ուրացողի*, Վկայ. — 14², 51²
— *քհն., յաւուրս Ցուլիանոսի Ուրացողի*, Վկայ. — 30², 67¹
ՏԻՈՐԻՏՈՍ *Տարանացի՝ հերետիկոս* — 228²
ՏԻՏԻՈՆ — *տե՛ս* ՏԱՏԻԱՆՈՍ
ՏԻՏՈՍ
— *առաք.*, Պօղոսի առաքելոյն թուղթ առ — 529¹, Մեկնութիւն ըղձոյն — 186¹, Դիոնիսիոսի Արիսպագացւոյ թուղթ առ — 231², Յիշտ. — 7¹, 10¹¹, Վկայ. — 34², 70¹
— *հայր* — 24¹
ՏԻՐԱՁՈՒՐ
— *Ղեմմեցի, ԺԴ դ., գրէ* — 98¹, 116¹
— *ժէ դ., եպիսկոպոսը կարգաւորի* — 306²
ՏԻՐԱՑՈՒ *քհն.*, 1314 *թ., տասցող յերգնկա* — 356³, 360¹–60²
ՏԻՐԻՈՆ *կայսր* — *տե՛ս* ՏԻՐԵՐ
ՏԻՐՈՒՀԻ
— 1616 *թ., քոյր Վարդան Մանուգեան* — 177²
— 1709 *թ., գուսան Տէր Վարդանի* — 350²
— 1877–1879 *ԹԹ., գուսան Մաքսիմոս Սրապեանի* — 415³
ՏՈՎԱԼԱՓ (*Տուլմբ*)
— 1528 *թ., կին Գաթարանի* — 354²–5²
— 1621 *թ., դո՞ւստր/քո՞յր Նիկոդոս Եբէցի* — 252¹
ՖՈՒՏԵՐՏՈՒՈՆ — *տե՛ս* ՏԻՐՈՒՏՐՏՈՒՈՆ
ՏՐԱՁՈՒՆԱՆՈՒՆ *կայսր՝* 98–117 *ԹԹ.* — 11¹, 13², 31¹, 32¹, 50², 66², 68², 501², 518²
ՏՐԴԱՏ
— *Մեծ, Քագաւոր՝* 298–330 *ԹԹ.*, Յիշտ. — 5², 6², 40¹, 64², 108¹, 326², 413¹, Վարք — 12², 49², Տաղ — 288¹
— *եպս. Գաղեան Թալասցի*, 1887 *թ.*, *Լեռնաբերդ կեսարիոյ* — 456¹–6², 457²
— *վրդ. Զարդարեան Ֆէնէսէցի*, 1906 *թ., Մխիթար կեսարիոյ Ս. Կարապետ վանուց* — 456²
ՏՐԻՒՆԻՈՒՍ *գանձապետ եպս., Է դ.*, Վարք — 64²
ՏՐՈՓԵՆԱ — *տե՛ս* ՏՐՈՓՈՆԱ
ՏՐՈՓՈՆ
— 6¹
— *հղեաւոր* — 100²
— *վկայ, Գ դ.*, Վկայ. — 19¹, 55²
ՏՐՈՓՈՆԱ (*Տրիփենա*) *վկ.*, Վկայ. — 19², 56²
ՏՐՈՓԻՄԷ *վկայ, յաւուրս Պրոբոսի*, Վկայ. — 5¹, 43²
ՏՐՈՓԻՄՈՍ — 7², *այլք՝* 25², 33²
ՏՐՈՓՈՆՈՍ — 6¹
ՏՕՐԻԹ — 483²
ՏՕԼՎԱՔԻԱՐ (*Տաւլվաքիար*) — 1528 *թ., կպրօսրդի Գաթարանի* — 354², 355²
ՏՕՄԻՆԿՈՍ *վրդ.*, 1170–1221 *ԹԹ.* — 276²
ՏՕՆԱՊՏՏ *դպիր*, 1650 *թ., գրէ ի Զժխա* — 123¹, 124²

Ց

ՑԵՐԻԼՈՍ *կոյս* — 11²
ՑԵՐԻՑՈՍ *կոյս* — 30²
ՑԻՐԱՑԻ — 35¹
ՑՈԼԻՆԿ *Մարաբրսեան*, 1972 *թ., Նուիրող Հոտագրի Հեռագրատանս* — 524¹–4²

Փ

ՓԱՆՈՍ
— *Զալմենց*, 1501 *թ., Ծախող Բիւ. Աւետարանի* — 92²
— 1606 *թ., որդի խոճա Աստուածատուրի* — 94¹
— 1666 *թ., գնող Բիւ. Աւետարանի* — 94¹
— *Աճենց*, 1666 *թ., գնող...* — 94²
— *որդի Ակօրի*, 1666 *թ., գնող...* — 94²
— *պապա*, 1666 *թ., գնող...* — 94²
— *մհա.*, 1667 *թ., տասցող ի Գուլիաբիա* — 458¹–8²
— *Եբէց*, 1675 *թ.* — 318²
— *մհա., Թօխատցի*, 1701 *թ.* — 125³
ՓԱՆՈՒՒՆԻ, *մրգ.* — 19¹
ՓԱՇԱ (*Փաշայ*)
— 1528 *թ., կին Գաթարանի* — 354²–5²
— 1646 *թ.* — 352²
ՓԱՓԱԶ *եպս. Մելքոնեան*, 1873–1957 *ԹԹ.*, (*Միաբան Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան*) — 324²
ՓԱՒԼԻՆՈՒՍ *եպս.*, Վարք — 194¹
ՓԱՒՍԻ — *տե՛ս* ՓՕՍԻ
ՓԱՒՍՈՍ
— *քհն.* — *տե՛ս* ՓԻՐՍԻՈՍ
— *Բիւդանդ, Ե դ.* — 447²
ՓԵԲՐՈՆԻԱ (*Փեփրանեա*) *վկ.*, *յաւուրս Դիոկղետիանոսի*, Յիշտ. — 111², Վկայ. — 31¹, 68¹
ՓԵԲՐՈՒՈՒՔ *վկ.*, *յաւուրս Մաքսեմիոսի*, Յիշտ. — 534¹, Վկայ. — 23², 60², 62¹
ՓԵՐԻՑԱ — 30¹
ՓԻԹԱՐՈՍ *վկայ* — 26²
ՓԻԼԱՏԵԼՓԻՈՍ *վկայ*, 251 *թ.*, Վկայ. — 26³, 44¹
ՓԻԼԻՊԵՑԻԱՆ (*Փիլիպպէհեա*) *վկայ*, Վկայ. — 1², 40²
ՓԻԼՒՈՆԻԱՆ *կոյս*, Վարք — 7²

ՓԻԼԻԿ
— *քհն.* — 17[1]
— *վրդ., ժամանակակից Դաւիթ Անյաղթի*—268[1]
ՓԻԼԻԿՏԱՏԵԱ *վկյհ.*, Վկյք. — 21[1]
ՓԻԼԻԿՏԻՄՈՆ — 3[2], 21[1], 27[1]
ՓԻԼԻԿՏՈՍ — 3[1]
ՓԻԼԻՄԱՆՈՍ — *տե՛ս* ՓԻԼԻՄՈՆՈՍ
ՓԻԼԻՄՈՆ
— *աշակերտ Պօղոս առք.ի*, Պօղոսի առաքելոյն Թուղթ առ — 529[1], Յիշտ. — 13[2], 20[1], 29[2], 56[2], 304[1], Վկյք. — 11[2], 49[1]
— *առք.՝ մին ի ՀԲ-ից*, Յիշտ. — 29[2], Վկյք. — 66[2]
— 16[2], *այլ*՝ 20[2]
— *տե՛ս* ՓԻԼԻՆԻԴՈՍ
— *փողահար, յաւուրս Դիոկղետիանոսի*, Վկյք. — 14[1], 51[1]
ՓԻԼԻՄՈՆՈՍ (*Փիլիմոնոս*) *վկայ, յաւուրս Օրելիանոսի*, Վկյք. — 12[2], 50[1]
ՓԻԼԻՆԻԴՈՍ (*Վիլոնիոս, Վիլոնիդոս, Փիլիմոն*) *եպս., յաւուրս Դիոկղետիանոսի*, Վկյք. — 3[1], 41[1]
ՓԻԼԻՈՍ *եպս. Երուսաղէմի, Ա. դ.* — 250[2]
ՓԻԼԻՊԵՐԹ *հայր* — 2[2]
ՓԻԼԻՊՊՈՍ (*Փիլիպոս, Փիլիփպոս*)
— *թագաւոր Մակեդոնիոյ՝ Ն. Ք. Դ դ.* — 205[1]
— *առք.*, Կանոնք — 246[2], Յիշտ. — 4[1], 20[2], 26[2], 114[1], 149[2], 480[2], Վկյք. — 11[1], 48[2], Արծաթաքանդակ — 90[1]
— *սրկ.՝ մին յեւթանց, Ա. դ.*, Յիշտ. — 4[1], 7[2], 21[1], 42[2], 104[2], Վկյք. — 21[1], 56[2]
— *հայր Եւգինէ կուսի*, Յիշտ. — 100[2], Վկյք. — 54[2]
— *վկայ ի Նիկոմիդիա*, Յիշտ. — 2[1], Վկյք. — 3[1], 41[2]
— *Ազրակեցի, կթղ.՝* 1623–1655 *թթ.*, Համաձայնագիր ընդ Ներսէս կթղ.ի — 285[2], 481[2]
— 1670, 1674 *թթ., հայր Յովանէս եպս.ի* — 119[1], 211[2]
— *Յումրիճանենց Ակնեցի*, 1769 *թ., հայր Մկր-տիչ դպրի* — 519[2]
— *քհն.*, 1779 *թ., ծանօթ Մանուէլ արդ.ի* — 301[1]
— *Տէր Ղայթմազեանց*, 1789–1790 *թթ., հայր Տէր Սամուէլի* — 450[1]
— *ամիրա Արփիարեան, ԺԹ դ.*, Նամակ առ — 510[2]
ՓԻԼԻՏՐՈՍ *վկայ* — 28[2]
ՓԻԼԻՓՊՈՍ — *տե՛ս* ՓԻԼԻՊՊՈՍ
ՓԻԼԻՔՍ *դատաւոր, Ա. դ.* — 106[1]
ՓԻԼԻՔՍԻԱՆՈՍ *եպս.*, Գիր — 173[1], 177[1]
ՓԻԼՈՆ (*Փիլոն*) *Եբրայեցի, Ն. Ք.* 13[a] — 45[a] *Յ. Ք. թթ., ի բանէն, թէ.* Զեւ եւս էր տեղացեալ... — 161[2], 162[2], Յիշտ. — 386[1]
ՓԻԼՈՌԻՄՈՍ — 17[1]
ՓԻՂԳԱՑԻԴԵԱ — *տե՛ս* ՓԻԼԴԵԱՑԻԴԱ
ՓԻՂՈՆ — *տե՛ս* ՓԻԼՈՆ

ՓԻՐՂՈՒԼԻ *խան*, 1800 *թ.* — 544[2]
ՓԻՐՄԻՈՍ (*Փաւստոս*) *քհն., յաւուրս Դեկոսի*, Վկյք. — 4[1], 42[2]
ՓԼԱՒՐԻՈՍ (*Փլորոս*) *վկայ*, Վկյք. — 2[1], 41[1]
ՓՈԼԱՏ, 1658 *թ., հօրեղբայր խօճա Սղանդարի* — 536[2]
ՓՈԿԱՍ (*Փուկաս*)
— *եպս., յաւուրս Տրայիանոսի*, Յիշտ. — 6[2], 112[1], Վկյք. — 5[2], 43[2]
— *եպս., յաւուրս Տրայիանոսի*, Վկյք. — 33[2], 69[2]
— *կայսր՝* 602–610 *թթ.* — 55[1]
ՓՈՆՑԱՆՈՍ *կայսր* — 416[1]
ՓՈՍՏԻ — *տե՛ս* ՓՕՍՏԻ
ՓՈՏ (*Ֆօտ*) *պատրիարք Կ. Պոլսոյ՝* 858–867 *թթ.*, Թուղթ առ Զաքարիա կթղ. — 273[1]
ՓՈՏԱՆՏԻՈՍ *կր.* — 28[2]
ՓՈՏԻՆԷ (*Փաւտինէ, Փօտինէ*) *կին Սամարացի*. Յիշտ. — 23[1], Վկյք. — 3[2], 534[2]
ՓՈՏԻՈՍ (*Փօտինոս*) *վկայ, յաւուրս Դիոկղետիանոսի*, Վկյք. — 1[2], 40[1]
ՓՈՒԿԱՍ — *տե՛ս* ՓՈԿԱՍ
ՓՈՒՍԻԿ *կուրապաղատ, յաւուրս Մաւրիկիոսի*, Վկյք. — 25[1]
ՓՕՍՏԻ (*Փաւստի, Փօստի*) *վկյհ., յաւուրս Մաքսիմիանոսի*, Վկյք. — 20[1], 59[2]
ՓՕՏԻՆԷ — *տե՛ս* ՓՈՏԻՆԷ
ՓՕՏԻՆՈՍ — *տե՛ս* ՓՈՏԻՈՍ

Ք

ՔԱՂԱՔԻԱ, *ԺԴ դ., մայր Տիրատուր Ղրիմեցիի* — 116[1]
ՔԱՄ. *որդի Նոյ նահապետի* — 483[2]
ՔԱՌԱՍՈՒՆ *մանկունք Սեբաստիոյ, յաւուրս Լիկինիանոսի*, Գանձ, Քարոզ — 156[2], 217[1], 289[2], 343[2], Յիշտ. — 102[2], Շարական — 357[2], Վկյք. — 22[1], 59[1], 419[1], Քարոզ ի տօնի — 142[1], 179[1], 463[1]
ՔԱՌՕԼՈՍ — *տե՛ս* ԿԱՌՈԼՈՍ
ՔԱՐԱՂԱՄՊԻՈՍ *քհն.* — 19[2]
ՔԱՐԵՍ *վկյհ.*, Վկյք. — 25[2]
ՔԱՐԻՍԻՄՈՍ *վկայ, յաւուրս Աւրելիանոսի*, Վկյք. — 3[1], 42[1]
ՔԱՐԻՍՏՈՍ, Վարք — 51[2]
ՔԱՐԻՏԻՆԷ *վկյհ., յաւուրս Դիոկղետիանոսի*, Վկյք. — 21[1], 58[1]
ՔԱՐԻՏՈՆ *հայր, Դ դ.*, Վարք — 6[1], 44[1]
ՔԱՐՏԻԱՆ — 4[2]
ՔԵՐՈՎԲԷ
— *հրեշտակապետ* — 230[2]
— *Մոքին, տե՛ս* ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՔԵՐՈԲԵՆՑ

ՔԻՈՆԻ (Քիոնի) վկյհ., 304 թ., Ցիշտ. — 25[2], Վկյք. — 24[1], 61[2]

ՔԻՍՏԱՓՈՐ — տե՛ս ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ

ՔՆՔՈՒՇ, 1590–1591 թթ., երէցկի՞ն Մինաս որկ.ի — 475[1]

ՔՈՒՄՓԵՐՍ — 4[1]

ՔՍԱՆԹԻԱ վկայ, յաւուրս Սարուռիոսի, Վկյք. — 23[1]

ՔՍԱՆԹԻՊԱ — 5[2]

ՔՍԵՆԻՓՈՆ (Քսենոփոն) կր., Վարք — 18[2], 55[1]

ՔՍԵՍՏԻՈՍ (Քսեստոս) հայրապետ, յաւուրս Դեկոսի, Վկյք. — 1[1], 40[1] (նոյն Սիքստոս Բ պա՞պ՝ 257–258 թթ.)

ՔՍԻՈՆԻ — տե՛ս ՔԻՈՆԻ

ՔՐԻՍՏ — 33[2]

ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ (Քրիստափոր, Քրիստոփոր)
— 8[2], այլք՝ 10[2], 20[1], 110[1]
— վկայ, յաւուրս Դեկոսի, Վկյք. — 27[2], 67[1]

ՔՐԻՍՏԻՆԷ (Քրիստինեայ)
— կոյս, Բ՞ դ., Ցիշտ. — 32[2], 109[1], 361[2], Վկյք. — 33[2], 69[2]
— վկյհ., 251 թ., Վկյք. — 29[2], 66[1]

ՔՐՄԱՆ որկ., 1551 թ. — 317[1]

Օ

ՕԳՈՍՏԻՆՈՍ
— եպս. Հիպոյի (Հիւս. Աֆրիկէ), 354–430 թթ., Մէջք. Ցիշտ. — 129[2]–30[1], 136[2], 142[1], 145[2], 171[2]–2[2], 187[2], 205[2], 491[2]
— պր., ԺԹ դ., Կիրակոս վրդ. Պօլսեցւոյ Թուղթ առ — 487[1]

ՕԳՈՍՏՈՍ կայսր՝ Ն. Ք. 30–14 Ե. Ք. թթ. — 416[2], 464[1]–4[2], 534[1]

ՕԹԸՆ պզտի պարոն, 1706 թ. — 270[2]

ՕՆՆԻԿ Եկանեան, գիտաշխատող Երեւանի Մաշտոցի անուան Մատենադարանի — 337[1]

ՕՆՈՓՐԻՈՍ — տե՛ս ՈՆՈՓՐԻՈՍ

ՕՇԻՆ (Աւշին, Ուշին)
— Բ իշխան Լամբրոնի, 1169 թ. — 69[1]
— թագաւոր՝ 1308–1320 թթ. — 37[1], 360[2], 390[1]
— 1310–1311 թթ., եղբօրորդի Կոստանդին եպս.ի — 36[1], 37[2]
— դպիր, 1441 թ., ծաղկող յԵրուսաղէմ — 317[2], 318[2]

ՕՍԿԻՀԱՏ — տե՛ս ՈՍԿԻՀԱՏ

ՕՍՄԱՆ Ղազի սուլթան (մահ՝ 1325 թ.) — 505[2]

ՕՐԵՂԻԱՆՈՍ կայսր — տե՛ս ԱՒՐԵԼԻԱՆՈՍ

ՕՐԷՆԴԻՈՍ վկայ, յաւուրս Դիոկղետիանոսի Վկյք. — 60[1]

ՕՐՈԳԻՆԷՍ — տե՛ս ՈՐՈԳԻՆԷՍ

ՕՔՍԵՆՏԻՈՍ (Աւքսենտ, Աւքսենտիոս, Օքսենտիոս, Օքսէնտիոս)
— վկայ, 302՞ թ., Վկյք. — 13[2], 50[2]
— ճգնաւոր, յաւուրս Թէոդոսի Փոքու, Ցիշտ. — 19[2], 56[1], Վարք — 20[1], 55[2]

Ֆ

ՖԱՐՄԱՆ, ԺԸ՞ դ., երաժշտաւոր — 527[1]

ՖԻԼՕԹԵՕՍԻՍ տիպօ (որկ.), ԺԹ դ., գրիչ յԱկն — 190[1], 191[1]–1[2]

ՖԻԼՕՐԷՆՑԱ, 1887 թ., քոյր Սմբատ եպս. Պալեանի — 456[1]

ՖՌԱՆԿ պր., 1307 թ., ստացող յԵրզնկա — 158[1], 163[1]–3[2]

ՖՐԱՆՉԻՍԿՈՍ Ասիզի՞, 1181՞–1226 թթ. — 192[2]

ՖՐԱՆՔԼԻՆ Բենիամին, 1706–1790 թթ., նախագահ ԱՄՆ-ի — 481[2]

ՖՕՏ — տե՛ս ՓՈՏ

Բ

ՏԵՂԱՆՈՒՆՆԵՐՈՒ ՑԱՆԿ

Այս ցանկին մէջ ընդգրկուած են նաեւ անձնանուններու իբրեւ մակդիր օգտագործուած տեղանունները. օր.— եպս. *Անտիոքի*, պտր. *Երուսաղէմի*, կթղ. *Կիլիկիոյ*:

Եկեղեցիներու եւ վանքերու անունները առանձնացուած եւ բերուած են վերջաւորութեան: Անուններու դիմաց նշուած են էջաթիւն ու սիւնակը:

ԱԲԵՂՄԱՒՈՒԼԱ — 30^{2}

ԱԲՐԻԴԻՍՈՆԱ (*Աւփոխիդոնա*) — 26^{2}, 63^{2}

ԱԴՐԻԱՆՈՒՊՕԼԻՍ — 242^{2}, 297^{2}

ԱԹԷՆՔ — 28^{1}, 44^{2}, 65^{1}, 105^{1}, 195^{1}

ԱԼԱՄԱՆԻԱ — 84^{2}

ԱԼԱՇԽԱՆ ԵԱՅԼԱՑ (*ի Պուլկարիա*) — 458^{1}–8^{2}

ԱԿՆ — 191^{1}, 373^{1}–3^{2}, 500^{2}

ԱԿՆԱՁՈՐ — 255^{1}

ԱԿՐԱԿԱՆԴԻԱ (*Ակռանդիա՝ ի Սիկիլիա*) — 12^{1}, 49^{1}

ԱՂԷՔՍԱՆԴՐԻԱ (*Աղեկսանդրիա*, *Աղեկսանդրիա*, *Աղէկսանտրիա*, *Աղէքսանդրա*) — 4^{2}, 12^{2}, 13^{2}, 17^{2}, 19^{1}, 23^{2}, 24^{1}, 30^{2}, 46^{1}, 50^{1}, 54^{2}, 56^{1}, 60^{2}, 61^{1}, 65^{1}, 67^{2}, 198^{2}, 467^{2}, 468^{1}, 470^{2}–1^{1}, 501^{2}, 502^{2}

ԱՂԹԱՄԱՐ — 68^{1}, 82^{2}

ԱՂՈՒԱՆԻՑ ԱՇԽԱՐՀ՝ *նահանգ*, *քաղաք* — 23^{1}, 32^{1}, 59^{2}, 294^{1}

ԱՂՈՒՈՎԻՏ — 56^{2}

ԱՂՏԵՐԷ *Թաղ* (*ի Մարաշ*) — 451^{2}

ԱՄԱՍԻԱ — 26^{1}, 45^{2}, 124^{2}, 253^{2}, 473^{1}, 475^{2}

ԱՄԻԹ — 43^{2}, 55^{1}, 534^{2}, 535^{1}

ԱՄՍԹԷՐՏԱՄ (*Ամսթէլտամ*, *Ամստրդամ*) — 438^{1}, 540^{2}

ԱՄՓԻԼԻԱ (*Անփիլիա*) — 27^{2}, 64^{2}

ԱՅՆԹԷՊ (*Անթափ*) — 171^{2}, 361^{1}, 362^{2}, 425^{1}

ԱՅՐԱՅՐԱՏ — 26^{1}

ԱՆԱԹՈՎԴ *Բենիամենի* — 26^{2}

ԱՆԱՊԼՈՍ (*մերձ ի Պոլիս*) — 13^{2}, 51^{1}

ԱՆԱՐԶԱՐԱ (*Անարզարա*, *Անաւարզա*) — 25^{2}, 35^{1}, 55^{2}, 62^{2}, 70^{2}, 441^{2}

ԱՆԴԻՆԱ (*յեգիպտոս*) — 31^{1}, 67^{2}

ԱՆԴՐԱՊԻԱ (*Անդրապինա*) — 29^{2}, 66^{2}

ԱՆԷՁՐԷՈՆ *քաղաք* — 7^{2}–8^{1}

ԱՆԹԻԼԻԱՍ — 172^{2}, 181^{2}, 232^{2}, 267^{2}, 325^{2}, 366^{2}, 367^{2}, 371^{2}, 373^{2}, 389^{2}, 390^{2}, 440^{2}

ԱՆԻ — 449^{1}

ԱՆԿԻՒՐԻԱ (*Անկիւրիա*, *Անկուրիա*) — 10^{2}, 11^{2}, 18^{1}, 28^{2}, 47^{2}, 48^{2}, 65^{2}, 247^{1}, 423^{2}, 428^{2}

ԱՆՏԻՈՔ *Ասորւոց* (*Անդիոք*) — 3^{1}–3^{2}, 7^{2}, 8^{1}, 11^{1}–1^{2}, 18^{1}, 20^{1}–20^{2}, 29^{1}, 30^{1}–30^{2}, 31^{2}, 33^{1}, 34^{1}, 37^{1}, 42^{1}, 46^{1}, 49^{1}–9^{2}, 56^{1}, 65^{2}, 67^{1}, 69^{2}, 104^{2}–5^{1}, 112^{2}, 135^{2}, 194^{1}, 249^{1}, 321^{1}, 420^{1}, 447^{1}, 470^{1}–70^{2}, 502^{2}, 518^{2}–535^{2}

ԱՆՏԻՈՔ *Պիսիդեայ* — 33^{1}, 45^{2}, 69^{2}

ԱՆՓԻԼԻԱ — *տե՛ս* ԱՄՓԻԼԻԱ

ԱՇՏԻՇԱՏ — 1^{1}

ԱՊԱՀՈՒՆԵԱՑ ԵՐԿԻՐ — 364^{2}

ԱՊԱՄԻԱ *Ասորւոց* — 1^{2}

ԱՍՈՐԵՍՏԱՆ — 251^{1}

ԱՍՈՐԻՔ (*Ասորւոց երկիր*) — 1^{2}, 33^{1}, 465^{1}

ԱՍՏԱՊԱՏ (*Աստապատ՝ ի Նախիջեւան*) — 472^{1}

ԱՍՏՂԱԲԼՈՒՐ — 24^{1}, 61^{1}

ԱՏԱԲԱԶԱՐ — 538^{2}

ԱՏԱԼԻԱ — 32^{2}

ԱՏԱՆԱ — 92^{2}–3^{1}, 94^{1}–5^{2}, 97^{1}, 223^{2}, 360^{1}–60^{2}, 361^{2}, 414^{2}–5^{1}, 477^{1}–7^{2}, 525^{2}

ԱՏՐՊԱՏԱԿԱՆ — 39^{2}

ԱՐԱԲԻԱ — 17^{1}, 54^{1}, 63^{2}

ԱՐԵՄԱԹԵՄ — 2^{1}, 102^{1}, 465^{1}

ԱՐՋՐՈՒՄ — 369^{1}, 371^{2}

ԱՐՃԷՇ (*Արճէս*) — 56^{2}, 64^{1}

ԱՐՄԱՇ — 432^{2}, 511^{2}, 538^{2}

ԱՐՏԱԶ (*Արտաւազ*) — 338^{1}

ԱՐՏԱԽԻԼ (*ի Պարսկաստան*) — 12^{2}, 19^{2}, 50^{1}

ԱՓՈՒՍԻԴՈՆԱ — *տե՛ս* ԱԲՐԻԴԻՍՈՆԱ

ԱՓՐԻԿԷ (*Ափրիկեցւոց աշխարհ*) — 62^{1}, 469^{1}

Բ

Բաբելոն (*Բարիլան*) — 22², 81², 205¹, 234³–5², 269², 370², 419²

Բակ — 49², 71², 122², 491²

Բակիշ — 52², 534¹

Բաղմաովք — 365¹

Բաղտատ — 65², 420², 534¹

Բասրա — *տե՛ս* Պասրա

Բարդա՞ — 450²

Բարիզ — *տե՛ս* Փարիզ

Բարզաբերդ — 92²–5²

Բեթանեան — 266¹, 286¹, 463²

Բեթել — 483²

Բեթղեհէմ (*Բեթգհէմ, Բեթգահէմ*) — 27², 78², 79¹, 137², 251¹

Բելամովք (*Բելամոթք, Բեժգոթք*) — 8¹, 46², 109²

Բերիա *քաղաք* — 205², 223², 519², 522¹, 543¹

Բիւզանդիոն (*Բիւգագիգ, Վիգանդիա, Ֆիւգանդիա*)— 4², 29², 44², 212¹–2², 272², 531¹, 532²

Բիւրուսան — 25²

Բոյներ (*ի Պարսկաստան*) — 445¹, 450¹

Գ

Գազա (*ի Պագեստին*) — 2², 21², 27¹, 41², 64¹, 470²

Գալիլեա — 132¹, 149², 352¹, 541²

Գաղատիա (*Գադատացոց գաւառ*) — 15¹, 26¹, 63¹

Գաղղիա — 501²

Գաղզիլչախկ — *տե՛ս* Պաղզիլչախկ

Գամիշլի — 443¹–3²

Գամիրդ — 55²

Գանձկի քաղ (*ի Կևստբիա*) — 456²

Գանձասար — 540²

Գանձակ — 10²

Գանձասկ (*Գանձասար*) — 32¹, 68², 450²

Գաւազ[որ]իա — 505²

Գեթսեմանէի պարտէզ — 282²

Գերմանկ — 65², 185¹, 186², 200², 237², 451¹–1²

Գէթ — 178²

Գոթացք երկիր (*Գադքացոց, Գաթաց*) — 5¹, 22¹, 25², 43¹, 59¹, 62¹

Գողգոթա *լեռ* — 39¹, 79², 105¹, 144¹, 156², 306²

Գողթն — 39², 61¹

Գոմբր — 93¹

Գորգեանք — 34²

Գոհար Գևփոհ — 456²

Գոնա (*Քոնա*) — 277¹

Դ

Դամասկոս — 6², 17¹

Դեղափեանց — 61¹

Դեմոթենէ — 310¹

Դուինի (*Դվին*) — 26¹, 67², 162², 250¹, 335², 390²

Ե

Եաբրուդ — 481²

Եգիպտոս (*Եգիպատացոց գաւառ՝ Երկիր, Իպիպատոս*) — 5², 9², 26¹–6², 37¹, 43², 54¹, 63², 102¹, 103¹, 114², 136², 144¹, 149², 159¹, 193¹, 226², 258¹, 286², 326², 388², 392¹, 465¹

Եդեսիա *լերդ* (*երդսիա*) — 21², 58²

Եթեսոս — 13², 272¹, 328², 448², 450¹, 471¹, 488¹–8²

Եփրովմ — 105¹

Եկեղեցեաց[ոլիս] (*Եկեղեցոթպոլիս*) — 27², 54¹

Եղնդա (*Եղոպա*) — 25², 62²

Եղնիպոլիս — 58²

Եղեգի *գիւղ* (*ի Տարբերդ*) — 546²

Երեմ — 279²

Երեսուն — 7¹, 15², 51²

Եհն Գևփոհ — 228¹

Եհնամրաւէ (*Յիսէիտար*) — 488²

Երասպոլիս (*Յեգիպատոս*) — 62²

Երզնկաւիս (*տր է Ջանդամտ*) — 531²

Երգհոկ (*ի Պարսկաստան*) — 20²

Երզնկա (*Եգնկա*) — 158¹, 163¹, 356¹, 360²

Երիզան (*Աշրիզան*) – 386³ (*տե՛ս և Ասատեան, Հայոց Ազգաբանութեան Բառարան, հտ. Ա, էջ* 518, § 12)

Երիվով — 142², 206², 375¹

Երուսաղեմ — 267¹

Երուսաղէմ (*Երուսագեժ*) — 3², 5¹, 8²–9¹, 14¹, 15¹, 17¹, 21¹, 22¹, 27², 31², 34², 40¹, 42¹, 49², 51¹, 53², 54¹, 57¹–7², 59¹, 60², 61², 63², 64¹, 65¹, 68², 70¹, 71², 77¹–9², 80², 85¹, 87²–8¹, 104²–5¹, 117², 131¹, 133², 134², 140¹, 146¹–6², 149¹, 159², 190², 197², 206², 209¹, 235², 247², 250², 285¹, 294¹, 306², 309¹, 317¹, 318¹–8², 326¹, 374¹, 375¹, 384², 385², 405², 435¹, 437², 443², 446³, 449¹, 456¹–6². 463², 472¹–2², 477², 497¹, 502², 535¹

Եհոնոկ — 240¹

Եհրոպա — 84², 307²

Եհրեացիս — 30¹

Եհրեաւ *գիւղ* (*ի Կևստբիա*) — 119¹, 121²

Եփեսոս — 7¹, 31², 45¹, 93¹, 105², 185², 235², 248², 268², 303², 304¹, 310¹, 420¹

Եփրեմ *գեա* — 37¹, 235¹

Զ

ԶԱՄՕՍՑԱ *քաղաք (ի Լհհաստան)* — 417¹

ԶԱՆԿԻԱ *քաղաք (ի Փոքրկասեան)* — 58¹

ԶԵՐԻՒՒ *գետ (ի Կիլիկիա)* — 30²

ԶԻՁՈՒՒՆ *(Զևքուն)* — 150², 414¹

ԶԻՁՈՒՒՆ *քար (ի կեսարիա)* — 456²

ԶՆԶՊ *գետ* — 67²

ԶՐՄՊԵԼ *պիղ (ի Զէյքուն)* — 150²

ԶՈՒԱՆՆՈՍ *քաղաք* — 518¹

ԶՈՒԻՒՒ *(Զմիւռնի, Զմիւռնիա)* — 21¹, 22¹, 62¹, 123¹, 124², 241¹–1², 429¹–9², 430²–1¹, 478¹, 518¹–8²

ԶՈՒԼՈՒՄԱԲ — 205¹

Է

ԷԴԱՆՆԻ — *տե՛ս* ԵԴԱՆՆԻ

ԷՄՄԱՒՈՒՍ — 465²

ԷՄՕՎՐԱՑ ԵՐԿԻՐ — 483¹

ԷՋՄԻԱԾԻՆ — 77¹–7², 78¹, 80², 83², 84², 90², 194¹, 199², 221¹, 230¹, 242¹, 374¹, 401²–2¹, 403², 429¹, 431², 438¹, 453², 456², 457², 472², 476², 477¹, 478¹, 481², 500²

ԷՐԶՐՈՒՄ *(Ազգում, Արզրում)* — 369¹, 371², 419¹, 478¹

ԸՆԿՈՒՈՂԱՑ ԱՇԵԼԱՐՀ — *տե՛ս* ՌՈՒՈՂԱՑ ԱՇԵԼԱՐՀ

ԸՆՇՏՈՒՆԵԱՑ ԵՐԿԻՐ — *տե՛ս* ԸՆՇՏՈՒՆԵԱՑ

ԸՍՏՊԱՒԻ — *տե՛ս* ԻՍԹԱՆՊՈՒԻ

Թ

ԹԱԼԼՈՒ — 456¹

ԹԱՐՄԱԿԻԱ *յեռ* — 470²

ԹԱՄՆԱՍԱՔԱՐ — 340¹

ԹԱՒՐԻԶ *(Թավրիզ)* — 419¹

ԹԱՓՕՐ *յեռ (Թափօր)* — 35¹, 439²

ԹԵՔԼՈՒՄԱ *(Թէքրաքեցւոց երկիր, Թէքրաքդ)* — 12², 28², 50¹, 63², 65², 88¹, 321², 381², 420², 470¹

ԹԵԿՈՒՒԱԿ — 21², 58²

ԹԵՄՈՒՂՈՆԻՒՂ — 5², 9¹, 21², 25², 29¹, 47¹, 59¹, 61², 62²–3¹, 467²

ԹԷՈԴՈՒՊՈԼԻՈՒ *(Թէոդոսիոպոլիս)* — 371², 419¹

ԹԻՐԱՒ — 24¹

ԹԻՒԱՒ *քաղաք* — 13¹, 51¹

ԹՈՐՈՆԹՕ *(ի Գանատա)* — 546²

ԹՈՒՐԻՏԱՆԻԱ — 21¹

ԹՈՒՂԱՔ *(Թոխաթ, Թողաթ)* – 173¹, 416¹, 417²

Ի

ԻԶՄԻՐ — 241², 431², 497¹, 519²

ԻԹԱԼԻԱ — *տե՛ս* ԻՏԱԼԻԱ

ԻՂԸՆԱՁ *գիւղ* — 278²

ԻԼՈՎ — 487²

ԻՄՈՆԻԱ — 5², 33¹, 34¹, 44¹, 97¹

ԻՆԴՈՒՍ *գետ* — 331²

ԻՈՒԱՆՈՊՈՒԼ *(Ըստամպոլ, Սամամպոլ)* — 252², 427¹–7², 517², 519²

ԻՍԿՈՒՏԱՐ *(Իւսքիտար, Ուսկիւտար)* — 241¹, 252², 488¹–8², 540²

ԻՍՐԱՅԵԼ — 465¹

ԻՍՏՐԱՊԱԿԻՈՒ — 31¹

ԻՍՖԱՀԱՆ — 84²

ԻՏԱԼԻԱ *(Իտալացւոց երկիր)* — 35¹, 45², 98², 106¹

Լ

ԼԱՄՓՍԱԿ *(Լամսակ)* — 19², 29², 61¹, 66¹

ԼԱՐԱՆԴԵՒՆ — 5¹

ԼԱՒՈՒԻԿ *(Լաոդիկէ)* — 4², 62¹, 449¹

ԼԱՒՐՈՇԱԼ *(Լաուրշէլ, Լէորուշէլ, Լէվրուշէլ, Լէոպոլս, տե՛ս և Նիկոսիա)* — 381–8², 39², 116², 118¹–8², 190¹, 211¹, 237¹–7², 257¹–7², 271¹–1²

ԼԵՀԱԿԱՏԱՆ *(Լեհաց երկիր)* — 84², 417¹, 487²

ԼԵՒՐՈՒՍԻՍԵԱՑ, ԼԵՒՖՒՍՆԵՑ — *տե՛ս* ԼԱՒՐՈՇԱԼ

ԼԻՕՆԻ ԲԵՐԴ *(Գալա Տէրէսի)* — 224¹

ԼԻՖՐՈՇԱԼ — *տե՛ս* ԼԱՒՐՈՇԱԼ

ԼԻՒԱՆԱՆ — 18¹², 220¹, 349¹, 350²

ԼԻՒԻԱ *(Լիւբացւոց գաւառ)* — 16², 32¹, 53¹, 61¹

ԼԻՒԻԱ — 10², 49¹, 61²

ԼԻՍՏՐՈՆ *(Լիւստրա)* — 18¹, 54²

ԼՈՆԴՈՆ *(Լոնդրա)* — 430¹–30²

ԼՈՒՍՏՐԻՆՈՒ — 470¹

ԼՕՐԴԻԿԵԱՑ *գաւառ* — *տե՛ս* ԼԱՒՈԴԻԿԻ

Խ

ԽԱՒԱՒՈՒԱ — *տե՛ս* ՂԱՒԱՒՈՒԱ

ԽԱՒՐԱՆ *Մրջադաւառ* — 250²

ԽԵՊԻ *դղեակ (ի Գէրմանիկ)* — 186²

ԽԵՐԲԵՐԴ — 314¹, 316², 535¹, 546²

ԽԱՒԱՒԱՍ — 63¹

ԽՈՆԱՍ — 4¹, 10²

ԽՐԻՄ *(Ղրիմ)* — 213¹

Կ

ԿԱԼԿԱՒԻ — 81¹, 282¹, 284², 377¹–7², 450²

ԿԱՄԲՈՒՆԻՔ (*Մեծն և Հռոմ*) — 23¹, 34², 70¹

ԿԱՄԲԿԱՊ (*Լիմն*) — 255¹

ԿԱՆԱՆ *Գործելացուց* — 16², 140², 216², 227², 380², 528¹

ԿԱՊԱԴՈՎԿԻԱ — 8¹, 18², 46¹, 47¹, 64², 492¹–9²

ԿԱՊՈՒԱԼՈՆ *քաղաք* — 518²

ԿԱՐԻՒԱՔԱՐԻՈՒ — 5², 43²

ԿԱՐՆՈ — 18¹, 371², 390², 419¹

ԿԱՐԿԱՆ — 474²

ԿԱՒԿՈՆՈՑԻՈՆՆ — 39¹

ԿԱՓԱՌՈՑԱԿԱՆՈՒԹ — 128², 331²

ԿԱՅԵՆ — 396²

ԿԵԴՐՈՆ *Ձոր (Կիդրան)* — 242¹, 506²

ԿԵՍԱՐԻԱ *Կապադովկացոց* — 4¹, 8¹, 10², 16¹, 32¹, 43¹, 52², 68², 119¹, 121², 146², 244¹, 245², 453², 456¹–6²

ԿԵՍԱՐԻԱ *Պաղեստինացոց* — 3¹, 20²–20³, 41², 57¹–7², 104², 106³, 127², 470¹–70², 502²

ԿԻԼԻԿԻԱ *(Կիլիկեցոյց երկիր, Կիլիկեցոց աշխարհ, Կիլիկիա, Կիլիկիկ)* — 35², 65², 67², 82², 93², 96³, 172², 181², 200², 223²–4¹, 232², 238¹, 239¹, 241², 267², 270², 271², 318², 325², 367², 371², 388², 389², 390², 440², 441², 451¹–2², 506², 508², 509², 519², 522², 524², 530²

ԿԻՒՐԻՆԵԱՆ *Լիբէացոց* — 24¹, 69²

ԿԻՒՐԻՆԻԱ *քաղաք (ի Կիպրոս)* — 20², 57²

ԿՂԷՈՊԱՏՐԻԱ *քաղաք* — 18¹

ԿՈԿՈՄՈՆ — 41¹

ԿՈՂՔ — 535¹

ԿՈՂՈՍԱՑԻՈՑ ՔՂՂԱՔ — 11², 49²

ԿՈՄԱՆ — 66³

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ *(Գաւառաքներ, Կռապաշտութիւնք, Պօլիս)* — 2¹–3², 5³, 6², 8², 9¹, 10¹, 14², 29², 33², 42¹, 47¹, 48¹, 51¹, 55¹, 64², 69², 72¹, 77²–8¹, 85¹, 87², 93¹, 95², 140², 148¹, 193², 199², 223², 226¹–6², 228¹, 232¹–9², 242², 246³, 247², 250², 252¹–2², 254¹–4², 270², 273², 274¹, 275¹, 281¹–1², 307¹, 310², 328¹–8², 329², 339¹, 353², 361², 390², 418¹–8², 423², 429², 431¹, **434¹–4²**, 448², 450², 456², 460², **472², 474², 476³**, 477², 486¹–7¹, 500¹–500², 503¹–3², 506², 515¹, 517², 519², 540¹–40²

ԿՈՎՆ *քաղաք* — 519¹

ԿՈՐԴԱՒԱՔ *(Կորդուաք, Կորդուաց)* — 30¹, 67¹

ԿՈՐՆԹՈՍ — 22¹, 25², 105², 185²

ԿՈՐՈՂԱՔ — *տե՛ս* ԿՈՐԴԱՒԱՔ

ԿՈՒԻՒԿԻԱ — *տե՛ս* ՓՈՒԻՒԿԻԱ

ԿՐԻՒ *Ձոր (Կիդրան)* — 242¹, 506²

ԿՐՕՆՔ *(Կրօնք, Կրեայս, Կրեաց)* — 14², 30², 32², 34²–5³, 70¹, 186¹

ԿՈՏԵՒՑ *գաւառ* — 46¹

ԿՈՒՍՏԱՆԱՆ — 349¹–50²

ՀԱԼԷՊ *(Հալպ)* — 3², 398¹–9², 437², 442³

ՀԱԼՁՈՆ — 97¹

ՀԱԼՁՈՆ *Քաղ (ի Կեսարիա)* — 456²

ՀԱՅԱՍՏԱՆ *(Հայք, Հայոց աշխարհ, Երկիր)* — 4¹, 5², 9¹–9², 14², 19², 21¹, 25², 56¹, 371¹, 448², 487²

ՀԱՊԱՇԱՆ ԵՐԿԻՐ — 270¹

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ *(Հնդկաց աշխարհ, Երկիր)* — 84², 192², 320², 377¹, 381², 492², 531¹

ՀՈՌՈՎՄԱՑ ԱՇԽԱՐՀ — *տե՛ս* ՀՌՈՄ

ՀՈՑԱՍՒ *լեռ* — 9¹

ՀՌՈՄ *(Հռոմայոց աշխարհ, Հռոմի, Հռոմ)* — 3¹, 12¹, 14¹–4², 15¹–5², 16¹, 18², 22¹–2², 25², 28², 29¹–9², 31¹–1², 32², 41¹, 43², 44², 51¹–1², 52², 54², 59¹, 61², 64², 66¹, 69¹–9², 70¹, 183², 188¹, 193¹, 242², 268¹, 326¹, 373², 380², 416², 444², 469¹, 501², 502², 511², 515², 518², 519¹, 529²

ՀՌՈՄԿԼԱ *(Հռոմկան կլայ)* — 37¹, 62², 90¹, 91², 270², 444², 474¹

ՀՐԻԱՍՏԱՆ — 27², 64², 104²–5¹, 108², 130², 304¹

Ձ

ՁԻԻԵՆԵԱՑ ԼԵՒՆ — 79², 105²–6¹, 184², 353¹, 384², 406¹

ՁՈՐՈՑ ԲԵՐԴ — 324¹

Ղ

ՂԱԶԱՐ ՏԷՐՆՈՒ — *տե՛ս* ԼԻՕՆՆ ԲԵՐԴ

ՂԱԼԱՔԻԱ *(Գալատիայ)* — 252¹–2², 396²–6², 447²

ՂԸՊՐԻՈՍ — *տե՛ս* ԿԻՊՐՈՍ

ՂՐԻՄ — 213¹

Մ

ՄԱՆԻՒԱԿԵԱՑ *Աւարտց* — 33²

ՄԱՆԱՒԱ — 454¹

ՄԱՆԿԵՒՈՆԻԱ *(Մանկավանայց քաղաք)* — 105², 186¹

ՄԱՆՆՈՒԱՄ — 518²

ՄԱՄԲՐԵՏԻԱ *(Մամռոսթա)* — 97², 386¹, 441²

ՄԱՆՅԻՒՄԱ — 58²

ՄԱՆԴՐԱ *(Ի Հալպ)* — 3²

ՄԱՏՐԱՍ — 377²

ՄԱՐԱՂԱ — 276²

ՄԱՐԱՇ — 200¹–200², 237², 257², 451¹–1² (*տե՛ս Գնդ–մանիկ*)

ՄԱՐԱՑ ԵՐԿԻՐ — 483²

ՄԱՐԴԻՆ — *տե՛ս* ՍԱՐԴԻՆ
ՄԵԳԻՒԼ — 27¹
ՄԵԹՈՒՂԱ (*սբ է Մխլան*) — 13¹
ՄԵԼԻՏԻՆԷ (*Մելիտանէ, Մելիտան*) — 4², 25², 43¹, 105², 160²
ՄԵՍԵՍ (*չեզիպատա*) — 470²
ՄԵՐՈՒԽ — 477²
ՄԵՐՏԻՆ — 315¹
ՄԿՆԹԻՆ — 328²
ՄԻՒԱՆ — 122²
ՄԻՋԱԳԵՏՔ (*Մէյջադէտ*) — 43², 61², 470²
ՄՈՏԻԼԻ կղզի (*Մեծ լիմմր*) — 519²
ՄՈՒՈՒՍ — 15²
ՄՈՒՄՈՆ *Լի-Հէպատոց* — 13¹, 25¹
ՄՈՍԿՈՑ *դաւառ* — 61²
ՄՈՑԻՍ *դաւառ* — 2²
ՄՈՎԱՒ — 465¹
ՄՈՒՇ — 56¹, 77², 80¹

Ց

ՑԵՒԱՊԱՒԼԻՍ — 8², 531²
ՅՈՎՍԱԿԱՓԱՈՒ ՁՈՐ — 79²–80¹, 384²
ՅՈՐԴԱՆԱՆ — 63¹, 338¹
ՅՈՐԴԱՆԱՆ *գետ* — 16², 138¹, 149¹, 352¹, 379¹
ՅՕՍԻԿ — 279²

Ն

ՆԱԽԻՋԵՒԱՆ (*Նոյ Իջեւանեցի*) — 472¹
ՆԱՁԻՆ *քաղաք* — 227¹
ՆԱԶԱՐԵԹ (*Նազարէթ*) — 21², 61², 149¹, 465¹–5²
ՆԵՆՈՒԱՒ (*Նէնուդան*) *քաղաք* — 8², 46²
ՆԵՍՍԷ — *տե՛ս* ՆԵՍԻԻ
ՆԵՐՔՈՒ *քաղաք* (*է Պարսկաստան*) — 57²
ՆԻՈՑԿԵՍԱՐԻԱ — 11¹, 49¹
ՆԻԿԻԱ — 5¹, 7², 16¹, 18², 29¹, 30², 43¹, 45², 50², 64², 93¹, 101², 111¹, 247¹, 248¹, 250¹, 273², 274¹, 302², 335¹, 412¹, 418¹–8², 446¹, 448²
ՆԻԿՈՄԻԱՑԻ (*Նիկոպիմա, Նիկոմիդիա, Նիկոմիդիա*) — 2², 3¹–3², 7², 8¹, 15¹–5², 17², 19², 29¹, 34¹, 40¹, 41¹–1², 45¹, 46¹, 51², 54², 63¹, 70¹, 242², 244², 273¹, 274², 510², 517²
ՆԻՍԻՑՊՕԼԻՍ — 28¹, 65¹
ՆԻՆՈՒԷ — 251¹, 288²
ՆԻՍԻՔ (*Նեսքէ*) — 31¹, 68¹
ՆՈՅ ԻՋԵՒԱՆԵՑԻ — *տե՛ս* ՆԱԽԻՋԵՒԱՆ
ՆՈՐ ՋՈՒՂԱ — 84², 282¹, 377²

Շ

ՇԱՀԱՊԻՎԱՆ — 249¹
ՇԱՀԱՍՏԱՆ — 62²
ՇԻՐԱԶ — 446¹
ՇԻՐԱԿԱՒԱՆ — 273²
ՇԻՒԱԿՕ — 403²
ՇՈՒՄԼՈՒ *գիւղաքաղաք* — 240¹, 241², 244¹–4²
ՇՕՇ (*Նոր Ջուղա*) — 81¹, 84²

Ո

ՈԼՈՐՊԱՑԻՈՑ ԼԵՌ (*Ողորմպացիոց*) — 25¹, 62¹
ՈՒՐՀԱ (*Ուրհա*) — 2¹–2², 13², 14², 19², 47¹, 48¹, 51², 246², 501¹
ՈՒՐՈՒՄԱՑ ԱՇԵԼԱՐԷ — *տե՛ս* ՌՈՒՄԱՑ ԱՇԵԼԱՐԷ

Չ

ՉԱՐՇԱՄԲԱ *գիւղաքաղաք* — 253¹–3²
ՉԻՇՄԻ *բաղ* (*է կեսարիա*) — 456²
ՉԻՆԱՍՏԱՆ — 81¹
ՉԻՉՐԱ — 81¹
ՉՄՇՆԱՂԱԿ — 66¹
ՉՈՒԽՈՒՐ ՆԱՆ — 421¹

Պ

ՊԱՋԱՐՃՈՒԽԱ *մահալ* — 352²
ՊԱՂԱՏ *քաղ* (*է Պոլիս*) — 328², 329², 486²
ՊԱՂԵՍՏԻՆ — 2², 5¹², 177²
ՊԱՂՋԱՆԻԿ (*Գապչէնիկ*) — 147², 428¹, 517²
ՊԱՂՏԱՏ — 371¹
ՊԱՄՓԻԼԻԱ — 42¹
ՊԱՆԴՈՒՍԱՆ (*Տէրբուսաղէմ*) — 294²
ՊԱՆՏԱԿՊՈՒՇՏԻ — 83¹–3²
ՊԱՍՐԱ (*Բասրա*) — 81¹, 440², 444¹
ՊԱՏՄՈՒՄ *կղզի* — 233¹, 235², 518¹
ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ (*Պարս, Պարսից գաւառ՝ երկիր* — 6¹–6², 8¹, 10¹, 11², 13¹–3², 20², 21¹, 23¹–3², 25¹, 26², 28¹, 31¹, 33², 44¹, 46², 47², 49¹, 51¹, 58², 60², 62¹, 377¹–7²
ՊԵՏՐՈՒՒՐԳ (*Սանկտ Բեսբուրգ*) — 213¹–4², 327², 519¹–9²
ՊԵՐԳԱՄԱ — 25¹, 233²
ՊԵՐԳԻԱ — 6², 57²
ՊԵՐՍՊՈԼ — 47²
ՊՂԻՆԱ *Պանիբլացւոց* (*Պևբոպիա*) — 10¹, 47²
ՊՂՈՎԱՆ (*Պևկոպէ*) — 76², 447², 488²

Պեշքրուխ — 181², 267², 325², 389², 390², 544²
Պիսիդոն գաւառ — 32¹, 68²
Պղնձէ փակարան — 420²
Պոլիս — տե՛ս կոստանդնուպոլիս
Պոմպէրն — 524²
Պոնդոս — 48²
Պորին քաղաք (Պասիա) — 17², 54²
Պունկարիա — 455¹–8²
Պրունաս (Պռուսա) — 28², 30¹, 241¹, 485¹–5², 517²
Պրօպաստիկէ աւազան — 141²

Ջ

Ջուխր Չգիլ գիւղ (Ապահաւանեաց երկիր) — 363¹, 364²

Ռ

Ռեւպիկ — 444²
Ռշտունիներեց երկիր (Ըռչտունեաց երկիր) — 14³, 58¹
Ռոդոստոլիա — 11²
Ռոմգլեց աշեաւոչ (Ընկուզատց ոչխարք) — 33², 68², 396²

Մ

Մաբինաս — 22¹
Մակիկ — 546¹
Մակրջ կղզի (Մեծն յիպոմիք) — 519²
Մակիմ (Մագիմայ երկիր) — 23², 60², 393¹, 500¹–500², 511² (տե՛ս Երուսաղէմ)
Մամուռիա — 272¹–2², 505¹, 506²
Մարմուսաց — 46², 63¹
Մանին (յԵգիպտոս) — 31¹
Մանկու բերդ — տե՛ս պերբունկ
Մարդիկ — 248¹
Մարդիս քաղաք (Մարգիս) — 34¹, 69²
Մարտին — 15¹
Մերձաւանգղախիլ — 7¹
Մերձաւտիա (Միհրատիա) — 4¹, 10¹, 22¹, 30¹, 34¹, 41², 59¹, 67², 74¹, 76¹, 142¹, 217¹, 289², 343², 353¹, 354², 419¹, 460², 526¹–6², 534²
Մերենի քաղաք — 4², 40²
Մելիտինա — 2², 11¹, 42¹
Մերկանիոս — տե՛ս միհրանոս
Մեծոփեւտացան — 505²
Մեցնացպաց — 81¹
Մերմիկ գաւառ — 41¹
Միհրիկ (Միհրիպա) — 19¹, 34¹, 162¹
Միտրոլ — 21¹
Միհն լեռ (Միհէլական) — 17¹, 44², 79², 145¹, 420¹–20², 478¹
Միհնամոնց քաղ (ի Նաբրերդ) — 316²
Միհնոպ քաղաք (ի Գռնաս) — 6², 43²
Միս — 1¹, 35², 37¹, 48², 82², 93²–4¹, 98¹, 99², 219², 223², 274¹, 420², 423², 444², 481², 527¹, 530²
Միրականոսոյ (Մերձկուսաց, Մերձայիւսոյ — 9², 13², 56², 193¹
Միհրեմ — 11²
Միհոն — 59², 101², 111¹, 113², 145¹, 150², 304¹
Մկիհրթացոց երկիր — 49², 58²
Մկիհրթաց լեռ — 471¹
Մոդոմ (Մոմոր) — 93¹
Մոկաւն քաղաք — 56¹
Մոմոր — տե՛ս Մոդոմ
Մորի — 355¹–5²
Մոհկաւեցոց լեռ — 4¹, 9¹, 288²
Մոհի (Մուսան) — 10², 48¹
Մոհր լեռ — 55²
Մոհրաք — 81¹
Մոհրացոց գաւառ — 310¹
Մոհրքար քաղաք — 534²
Մպանիա — 42², 84²
Մտամպօլ — տե՛ս Իսթանպոլ

Վ

Վաղարշապատ — 40¹, 51¹, 128², 419², 446²
Վան — 57¹, 420², 479², 534²
Վանանդ գիւղ — 39²
Վանանցոց շաւշան — 58¹
Վարագ — 112¹, 131¹, 358², 461²
Վեհկոհս — 534²
Վէնցաց (Վէնէտիկ) — 84², 445¹, 523¹
Վոզանկոհս — տե՛ս Բոհզանկոհս
Վռաստց աշեաւոչ — 396²
Վռաշեհնան քաղ (ի Գոլիս) — 500²
Վռնջ (Վռնեամբ՚կ) — 99²
Վրաստան — 326², 450¹

Տ

Տաւմենիս գիւղ (Տալմիա) — 34², 69²
Տաճկաստան — 22¹
Տացոհշ — տե՛ս Տաճոհշ
Տացք — 60², 62²

ՏԱՆԵՓ — 66^2, 467^2

ՏԱՆՃԻ — 333^1, 341^1

ՏԱՊԱՐԻԱ *քաղաք* — 465^1

ՏԱՐԻՓԱ *քաղաք* — 193^2

ՏԱՐՍՈՆ (*Տարսոն*) — 2^1, 7^1, 14^2, 33^1, 41^1, 45^1, 47^2, 97^1, 273^1, 519^1, 382^2–3^1

ՏԱՐՕՆ — 56^1, 80^2

ՏԱՒՈՒՇ (*Տաւուշ*) — 59^2

ՏԵՆԵՏԻԱ *կղզի* — 3^1, 41^2

ՏԻԲԵՐ — 44^1

ՏԻՄԷՈՆ — 5^2

ՏԻՒԱՆ *քաղաք* — 69^1

ՏԻՒՐՈՍ — 22^1, 29^2, 33^2, 59^1, 69^2

ՏՈՍՔ — 52^2

ՏՈՐՈՄԵՆ — 32^2

ՏՈՐՈՍ — 470^1

ՏՈՒՐԻՏԱՆԻԱ — 57^2

ՏՐԱԼԻՆՈՍ *քաղաք* — 518^2

ՏՐԱՊԻԶՈՆ — 18^1, 53^1, 244^1–4^2

ՏՐԻԼԻԹՈՆԵԼԱՊԱՒԼԻՍ — 198^2

ՏՐՄԻՆԹՈՒՆԱ (*ի Կիպրոս*) — 13^2

ՏՓԽԻՍ — 287^1, 293^2, 431^1

Փ

ՓԱՐԷՍ *քաղաք* — 183^1

ՓԱՐԻԶ (*Բարիզ*) — 430^1, 538^2

ՓԻԼԻՊԵԱՅ *Կեսարիայ* — 331^2

ՓԻԼԻՊՈՒՊԱՒԼԻՍ — 24^2

ՓԻԼԻՓՊՈՍ *քաղաք* — 519^1

ՓԻՍՈՎՆ *գետ* — 331^2

ՓԻՒՆԻԿ (*փիւնիկեցոց երկիր*) — 64^2, 470^1

ՓՂՇՏԱՑԻՈՑ ԱՇԽԱՐՀ — 382^1

ՓՈՍԱՇԽԱՐՀ — 390^2

ՓՌԻՒԳԻԱ (*Կռիւգիա, Փռիգիա*) — 19^1, 32^1, 55^2, 68^1, 105^1

Ք

ՔԱՂԿԵԴՈՆ — 65^1, 274^1, 444^1

ՔԱՆԱՆ — 465^1

ՔԱՄՇԿԻԹ *գաւառ* — 296^1

ՔԱՐԴԱԿԷՆ *քաղաք* (*յԱփրիկէ*) — 310^2

ՔԵՏ *Ռուսայ* — 251^1

ՔԵՐՍՈՆ (*Քեսոն*) — 22^1, 25^2, 36^2, 62^2

ՔՈՐԷՔ *լեռ* — 321^2

ՔՈՒՍԱ ՋԻՆԱՐ *գիւղ* — 151^1, 158^2

Օ

ՕՆԹԱՐԻՕ (*ի Գանատա*) — 546^2

ՕՇԻՆԹՈՍ — 296^1

ՕՐԹԱԳԻՒՂ — 487^1

Ֆ

ՖԻԼԱՏԵԼՖԻԱ
— *Ամերիկայ* — 518^2
— *ԱՄՆ* — 525^1, 526^1

ՖԻՒԶԱՆԴԻԱ — *տե՛ս* ԲԻՒԶԱՆԴԻԱ

ՖՈՒԵԼ *քաղաք* — 10^1

ՖՈՒՆՈՍ *գիւղ* (*ի Մարաշ*) — 257^2

Ե Կ Ե Ղ Ե Ց Ի Ն Ե Ր

Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ
— 300^2–1^2, 325^2, 527^1, 536^2, 537^2
— Զարխաբան, *Անկիւրիա* — 423^2
— *Ատանա* — 92^2–3^1, 94^1, 95^2, 360^2–1^1, 414^2–5^1
— *Այնթէպ* — 362^2
— *Բայլու* — 122^2
— *Բիւզանդիա* (*Կ. Պոլիս*) — 532^2
— *Գանա* — 277^1
— *Երուսաղէմ* — 318^1
— *Զէյթուն* — 150^2, 414^1
— *Լուքօշա* (=*Նիկոսիա*) — 39^2, 71^2, 116^2, 118^2, 211^1, 237^2, 257^2, 271^2
— *Ձորոյ բերդ* — 37^1, 324^1
— *Ծոխաթ* (*Ասորոց վանք*) — 36^1, 37^1
— *Նորաշէն անապատ* — 53^2
— *Պատրիկայ վանք՝ յՈստան* — 58^1
— *Պուլկարիա* — 458^2
— *Սեբաստիա* — 354^2
— *Սի՞ս* — 530^2
— *Սորի* — 355^2
— *Տանձի գիւղ* — 341^1
— *Տփխիս* — 293^2

Ս. ԳԷՈՐԳ
— 58^1
— Զօրավար, *Ջուր չկայ* (*Ապահունեաց երկիր*)— 364^2
— *Սամաթիա* — 262^2, 506^2

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ (*տե՛ս* ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ)
— (*Զէյթո՞ւն*) — 414^2
— *Ֆիլատելֆիա* (*ԱՄՆ*) — 525^1–6^1, 527^2

Ս. ԵՕՐԿՈՍ, *Ակն* — 191^1

Ս. ԹԱԳԱՒՈՐ — 461^2

Ս. ԹԷՈԴՈՐՈՍ, *Քուսա Ջինար* — 158^2

Ս. ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ
— *Ղալաթիա* — 252¹–2², 396¹–6²
— *Մերսին* — 477²
— *Սեբաստիա* — 354²

Ս. ԽԱՉ, *Վարագ* — 21¹

Ս. ԿԱԹՈՂԻԿԷ, *Զորոյ բերդ* — 324¹

Ս. ԿԱՏԱՐԻՆԷ, *Պետերբուրգ* — 519¹

Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ
— 157²
— *Մարաշ* — 200²

Ս. ՀՐԵՇՏԱԿԱՊԵՏ, *Կ. Պոլիս* — 148¹–8², 328²

Ս. ՀՐԵՇՏԱԿԱՊԵՏԱՑ
— *Երուսաղէմ* — 318¹
— *Կ. Պոլիս* — 275¹–5²

Ս. ՄԻՆԱ (*Մինաս*), *Զորոյ բերդ* — 324¹

Ս. ՄԻՔԱՅԷԼ
— *Խոնաս* — 10²
— *Պալատ թաղ (Կ. Պոլիս)* — 328², 329²

Ս. ՅԱԿՈԲ (*Ակոռ*)
— *Ամասիա* — 475²
— *Կապոս (Երզնկա)* — 311²

Ս. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ, *Երուսաղէմ* — 4², 45¹

Ս. ՅՈՎՀԱՆԷՍ, *Բաղէշ* — 58¹

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ ԿԱՐԱՊԵՏ
— *Մարաշ* — 451²
— *Նորաշէն անապատ* — 53²

ՆԱԽԱՎԿԱՅ
— *Երուսաղէմ* — 104¹
— *Ջուր չկայ՝ Ապահունեաց երկիր* — 364²

Ս. ՆՇԱՆ
— *Զորոյ վա՞նք* — 37¹
— *Ապարան* — 80²
— *Սեբաստիա* — 76¹
— *Վարագ* — 80²

Ս. ՊԱՐՍԱՄ (*մաւր Պարսամ*), *Ճոխաթ* — 36¹

Ս. ՊԵՏՐՈՍ-ՊՕՂՈՍ, *Հռոմ* — 208², 353¹

Ս. ՍԱՐԳԻՍ
— *Բիւզանդիա* — 532²
— Զօրավար, *Խարբերդ* — 316²
— Զօրավար, *Նիկոսիա* — 237², 271²
— *Տէրէվանք (Կեսարիա՞)* — 456¹

Ս. ՍԻՈՆ, *Զորոյ բերդ* — 37¹

Ս. ՍՏԵՓԱՆՆՈՍ (*Ըստեփաննոս, Ստեփանոս*)
— 201²–2¹
— *Ատանա* — 92², 361¹
— *Գերմանիկ* — 186²
— *Թոքատ* — 417²
— *Իզմիր* — 431²
— *Պոսթըն (ԱՄՆ)* — 524²
— *Պուլկարիա* — 458²
— *Սիս* — 219¹

Ս. ՍՈՖԻԱ (*Սոփիա*)
— *Կ. Պոլիս* — 14²
— *Սիս* — 97¹

Ս. ՔԱՌԱՍՆԻՑ — 294², 480², 481²

ՎԱՆՔԵՐ ԵՒ ԱՆԱՊԱՏՆԵՐ

ԱՄՐՏՕԼ, *Բաղէշ* — 76²

ԱՅՐԻՎԱՆՔ — 386¹

ԱՍՈՐՈՑ ՎԱՆՔ, *Ճոխաթ* — 37¹–7²

ԱՐԳԵԼԱՆ — 466²

ԱՐՄԱՇ — 432², 511²

ԲԵԴՂԱՀԵՄ, *Տփխիս* — 293²

ԳԼԱԿ — 44¹, 367¹

ԳԵՏԻԿ — 35¹

ԳՌՆԵՐ, *Կիլիկիա* — 35¹

ԴԱԻԻԹ — 236¹

ԺՂԼԻԿ, *Սաղիկ* — 546¹

ԼԻՄ — 391¹

ԻՆՆԱԿՆԵԱՆ — 6², 33², 359²

ԿԱՊՈՍ, *Երզնկա* — 308¹, 311²

ԿԱՐՄԻՐ ՎԱՆՔ
— *Քեսուն* — 1¹, 36²
— *Անկիւրիա* — 423²

ՀԱՂԲԱՏ — 273¹–3²

ՁՈՐՈՅ ՎԱՆՔ — 1¹, 37¹

ՄԵԾԱՅՐ, *Սիս* — 530²

ՄԵԾՈՓ (*Մեծեփ*), *Արճէշ* — 56²

ՄՈՒՐՈՒՎՈՑ ՎԱՆՔ, *Երուսաղէմ* — 294²

ՑԻՍՈՒՍ ՓՐԿԻՉ, *Լիբանան* — 349¹, 350²

ՆԱՐԵԿ — 245²

ՆՈՐԱՇԷՆ — 53²

ՇԱՏԻԿ — 472¹

ՊԱՆԴԱԻԱՆ, *Աղուանից աշխարհ* — 294²

ՊԱՏԸՐԿԱՑ ՎԱՆՔ, *Ոստան* — 58¹

ՍԱՆԱՀԻՆ — 273¹, 391²

ՍՏԱԹԷ, *Սիւնիք* — 189¹

ՎԱՐԱԳ, *Վասպուրական* — 479²

ՓԱՌԻՍՈՍ, *Աղուանից աշխարհ* — 294²

ՍՈՒՐԲ
— ԱՄԵՆԱՓՐԿԶԵԱՆ, *Նոր Ջուղա* — 377²
— ԴԱՆԻԷԼ, *Կեսարիա* — 240¹, 244¹, 455¹
— ԹԱԴԷ, *Արտազ* — 338¹
— ԽԱՉ՝ *Աստուծոյ, Կիպրոս* — 38²
— ԿԱՐԱՊԵՏ, *Կեսարիա* — 454¹, 455²–6², 492¹–2², 534²
— ԿԱՐԱՊԵՏ, *Մուշ* — 77², 80¹
— ՀՐԵՇՏԱԿԱՊԵՏ, *Սեբաստիա* — 526²
— ՄԱԿԱՐ, *Կիպրոս* — 71¹–1², 88¹, 117¹, 119¹, 121², 124², 125², 203¹
— ՅԱԿՈԲ, *Երուսաղէմ* - 77²–8¹, 80², 190², 326¹

Գ

ՆԻՒԹԵՐՈՒ ՑԱՆԿ

Այս ցանկին մէջ առանձին գիրքերը տրուած են ըստ իրենց բովանդակութեան բնոյթին: Ժողովածոներու պարագային նիւթ-միաւորները վերլուծական ձեւով բաշխուած են զանազան գլխակարգումներու տակ ըստ բնոյթի:

Նախ տրուած է հեղինակը, եթէ ունի, ապա գործը եւ *Ձեռագրի Թիւը*: Ժողովածոներու միաւոր նիւթերու պարագային տրուած է Ձեռագրի թիւը եւ փակագծի մէջ էջաթիւն ու սիւնակը: Նոյն գործը երբ առանձին գիրք է կամ խորագրուած եւ միաժամանակ ժողովածոյի նիւթ, ժողովածոյի պարագան յիշուած է վերջը:

Ուղղագիծ փակագծերու մէջ առնուած թիւը ցոյց կու տայ տուեալ Ձեռագրին նոր խորագրի մը յարմարեցումը: Կարգ մը նիւթեր միաժամանակ տարբեր գլխակարգումներու տակ բերուած են՝ զանոնք գտնելը դիւրացնելու համար:

Ա

ԱԿՈՒՆՔ ՊԱՏՈՒԱԿԱՆՔ — 36 (205^{1}), 114 (371^{1}), 119 (381^{2})

ԱԽՏԱՐՔ, ՀՄԱՅԻԼ, ԳԻՐ
— 217, 218, 219, 221
— 51 (237^{2}), 96 (338^{2})

ԱՂՕԹՔ, ԿՑՈՒՐԴ
— *Գրիգոր Լուսաւորիչ* — 121 (392^{1})
— *Գրիգոր Նարեկացի*, Մատեան Ողբերգութեան — 99
— *Եւա նախամայր* — 121 (393^{2})
— *Եփրեմ Ասորի* — 85 (321^{2}–2^{2}), 102 (353^{2}), 121 (392^{2}), 129 (406^{1})
— *Մեսրոպ վրդ.* — 121 (392^{1}–2^{2}), 220 (542^{2})
— *Մովսէս Քերթող* — 31 (198^{1})
— *Յովհան Ոսկեբերան* — 220 (542^{2})
— *Յովհան Մանդակունի* — 121 (392^{1})
— *Յովհաննէս Սարկաւագ վրդ.* — 121 (392^{2})
— *Յովհաննէս Գառնեցի* — 121 (392^{2})
— *Ներսէս Շնորհալի* — 185 (499^{2})
— *այլք*՝ 121 (392^{1}–2^{2}), 129 (406^{1})

ԱՆՈՒԱՆՔ
— *Ազգաց որ գիր ունին* — 119 (385^{2}–6^{1})
— *Ամսոց* — 111 (367^{2})
— *Աշակերտաց Ս. Թադէի* — 154 (449^{2}), *Ս. Սահակայ եւ Մեսրոպայ* — 154 (448^{1})
— *Առաքելոց* — 106 (362^{1}), *եւ կանանց նոցին* — 120 (390^{2}), *եւ որդւոց նոցին* — 154 (447^{2})
— *Աստուածաշունչ գրոց* — 78 (304^{1}), 119 (386^{1})
— *Եպիսկոպոսաց՝ Երուսաղէմի եւ Կ. Պոլսոյ* — 53 (250^{2}), *յաւուրս Կիռ Մանուէլի* — 154 (448^{2})
— *Երկոտասան վարդապետաց* — 106 (362^{1}), 120 (390^{2}), 154 (446^{2})
— *Թագաւորաց Հայոց* — 53 (251^{1})
— *Ժողովոց* — 154 (446^{1})
— *Կաթողիկոսաց, Հայրապետաց* — 53 (250^{1}), 154 (447^{2}, 448^{2})
— *Հայրապետաց նախ քան զսուրբ Լուսաւորիչն* — 154 (448^{2})
— *Հերձուածողաց* — 119 (381^{1}, 388^{1})
— *Մարգարէից* — 61 (270^{1}), 106 (362^{1})
— *Մեկնողաց Աստուածաշունչ գրոց* — 121 (391^{2})
— *Մեղաց* — 21 (170^{1}), 121 (391^{2}), 154 (448^{2})
— *Պատմագրաց Հայոց* — 154 (447^{1}–7^{2})
— *Սարկաւագաց* — 97 (334^{1})
— *Վաստակաւորաց ազգիս Հայոց* — 154 (447^{2})
— 60 (267^{1}), 82 (313^{2}), 106 (362^{1})

ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
— *Թոլոմիա*, Հին եւ Նոր Աշխարհագրութիւն — 61 (270^{1})
— *Վարդան Արեւելցի*, Աշխարհացոյց — 60, 96 (338^{1})
— Յաղագս բնութեան — 89
— 96 (338^{2}), 120 (390^{2})

ԱՌԱԾ — 147 (428^{2})

ԱՌԱԿ — 37 (210^{1}), 96 (336^{2}, 340^{2}), 129 (404^{2}), 171 (481^{2}), 216 (539^{2})

ԱՍՏՎԱԾԱՇՆՈՒԹԻՒՆ — *տե՛ս* ՏԻԵԶԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՍՏՈՒԱԾԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ — *բարոյագիտական*

— *Գևարտս Աւագեանցի*, Գիրք Մոլութեանց — 22, 27 (187[1]), 36 (206[1])

— Գիրք Ցաղագս Առաքինութեանց — 36 (204[1])

— Ցաղագս բարոյական առաքինութեանց եւ ընացուց նեբհակս Մոլութեանց — 59

ԱՍՏՈՒԱԾԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ — *դաւանաբանական*

— *Աքսանա Ազէքսանդրացի*, Ցաղագս Մարմնաւորութեան Աստուծոյն Բանի — 20 (162[1])

— *Գրիգոր Փէլբէրտցեանց*, Քննութիւն ցնծվից — 46

— *Դաւիթ Քորայեցի*, Ցաղագս Չատկին — 31 (198[1])

— *Դիմոթէոս Աբբասպացի*, Մատենագրութիւնք — 48

— *Եւտոքէս Եպս.*, Ցաղագս զանազանութեան բնութեան եւ անձնաւորութեան — 64 (274[1])

— *Թոմա Ագուինացի*, Ցաղագս խորհրդոց — 31 (193[1])

— *Կիւրեղ Ազէքսանդրացի*, Գիրք Պարապմանց — 78, 81, խօսի ի Ս. Աստուածածին — 81 (311[1])

— *Յովհան Մանդակունի*, Սակս միութեան ի Մարբ Աստուածն — 119 (385[1])

— *Ներսէս Շնորհալի*, Սահմանիք Հաւատոյ — 20 (160[2]), Ցաղագս Աւանդութեանց — 20 (160[2])

— *Նիկողայոս Դ պապ*, Դաւանութիւն — 154 (444[2])

— *Վահրամ վրդ.*, Ցաղագս սրբոյ երրորդութեան — 55 (254[1]), Ուղիղ դաւանութիւն հաւատոյ — 102 (354[1])

— *Վարդան վրդ.*, Դաւանութիւն հաւատոյ — 102 (354[1])

— Բանիւ ընդ Մահմէտականիւք — 96 (338[2])

— Բանիւ վասն բղոյնն Փոտայ պտր.ի — 64 (273[2])

— Գիրք որ կոչի Վահանն հաւատոյ — 49, 70, 174

— Դաւանութիւն սրբոյն Աթանասի — 27 (189[2])

— Դաւանութիւն Ուղղափառ Հաւատոյ — 126 (402[1]), 138 (418[2]), 143 (424[1])

— Ընծէրմ մոլութեանց Մխիթարեանց — 116

— Ի պատճառս նուաւկատաց խորհրդոյն — 102 (354[1])

— Հայելի ազդեցութեանց — 35

— Հրաւէր սիրոյ — 200

— Ձեռնարկ աստուածաբանութեան — 207

— Ձեռնարկ զոր խնդրեաց Մխրտո Վրկան··· — 20 (162[2])

— Ցաղագս եկեղեցւոյ — 193, 119 (381[1])

— Ցաղագս բղոյնն Փոտայ պտր.ի — 64 (273[2])

— Ցաղագս էխայեցաբդին — 119 (386[1])

— Ցաղագս առմարի Լիւռնի — 154 (449[2])

— Շնորհագիր աստուածաբանականաւ — 206

— Ուղղափառ հաւատ Հայոց եկեղեցւոյ — 175

— Տրամախօսութիւն — 191

— 31 (199[1]), 36 (205[1]), 138 (418[2]), 150 (437[2]), 154 (444[2]), 165 (471[1])

— *տե՛ս նաեւ* ԹՈՒՂԹ

ԱՍՏՈՒԱԾԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ — *հոգեբարոյախօսական*

— *Բարթուղիմէոս Սալուցի*, Գիրք Եօթնափոխանակ — 39

— *Թոմաս Գեմբացի*, վասն Հետեւմանց Քրիստոսի — 36 (205[2])

— *Մանուէլ Ագիպեան*, Մտածականաւ ի պէտս հանճնայից — 181

— *Յովհաննէս Ա. քհն. Խաչիկեան*, Քրիստոսասկան վէպ — 71

— *Ֆ. Յովհաննէս Մկրտիչ*, Ընտրութիւն հոգւոց — 100

— Գիրք մտածութեանց առ հանճայս — 93, 149

ԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ — 171 (480[1], 481[2])

ԱՒԵՏԱՐԱՆ

— 8, 13, 18, 33, 34, 51, 57, 62, 84, 115, 135, 155, 156, 158, 159, 164, 210, 211, 223

— *Իւդարբերից* — 169

— *Տպագրեցեալ* — 163

— *Նոր Կտակարան* — 212

ԱՒԵՏԱՐԱՆՑՈՑ — 51 (237[2]), 96 (337[2]), 145 (426[2])

Բ

ԲԱՆԵՐ ԽՄԲԱՍՏԱՒԵՐԱՑ

— *Խմբասաւերքն Խրկարայ* — 53 (251[1]), 122 (395[2])

— 182

— 31 (197[1]), 61 (270[1]), 76 (296[1]), 96 (333[1]–3[2]), 106 (362[1]), 119 (386[2], 387[2]), 147 (428[2])

— *տե՛ս նաեւ* ԽՐԱՑ

ԲԱՂԴԵՒՐԴ

— *Դէորգ Կ. Գալսեցի*, Մեկնութիւն պարսկական բառից — 92

— Բառք ի գրոց մարզարէին Եսայւոյ — 27 (189[1])

— Բառք հերբորգականաւ — 110

— 96 (338[2])

ԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆ, ՄԱՐԴԱԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆ

— 54, 114, 189, 215, 221

— 31 (199[1]–9[2]), 44 (225[2]), 61 (270[2]), 78 (303[2]), 119 (386[2]–7[1], 388[1]), 138 (418[2]), 147 (428[2]), 183 (497[2])

Գ

ԳԱՆԶԱՐԱՆ, ՏԱՂԱՐԱՆ

— 19, 42, 74, 79, 82, 83, 98, 125, [151]

— 20 (160[2], 161[2]), 30 (195[2]), 31 (197[2], 199[2]), 60 (267[1]), 96 (333[2], 339[2]), 110 (366[2]), 111 (367[1]), 119 (388[2]), 126 (401–2[1]), 139 (419[1]), 147 (428[2]), 185 (499[2])

ԳԱՒԱԶԱՆԱԳԻՐՔ — 20 (162^{1}), 27 (188^{1}), 53 (250^{1}–1^{1}), 154 (445^{2})

ԳՈՎԵՍՏ — *տե՛ս* ՆԵՐԲՈՂ

ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆ
- — *Մարգար Խօճենց*, Ցուցակ գուշակութեանց — 40, 90
- — Գիրք Բնազննութեան եւ Ձեռնազննութեան — 56
- — Մարգարէութիւն Սիպիլլա — 27 (188^{2}), 61 (270^{1})

ԳՐԱՌԱՋՔ — 26 (186^{2}), 60 (267^{1}), 150 (435^{2})

ԳՐԱՓԱԿ — *տե՛ս* ԾԱԾԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ե

ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ
- — *Բարսեղ Հայրապետ*, Յաղագս ձայնից — 61 (268^{2})
- — *Գոգինի միայնակեաց*, Մեսեդիքն — 119 (386^{1})

Զ

ԶԱՆԱԶԱՆՔ
- — Նկարագրութիւն յուղարկաւորութեան Յովհաննէս Ը կթղ·ի — 147 (429^{1})
- — Սիրուն Ջրօսարան — 80
- — Սկիզբն շինման պղպատի — 114 (371^{1})
- — [Ստորագրութիւն հրեշտակաց եւ սրբոց] — 61 (269^{2})
- — Վասն երկու դրախտիցն — 61 (269^{2})
- — Վասն յուծանելոյ զԱւետարան — 119 (385^{2})
- — Վասն մահուանն Ադամայ — 96 (339^{2})
- — Վեցհազարեակ — 61 (268^{1})

ԶՐՈՅՑ — *տե՛ս* ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Թ

ԹՈՒՂԹ
- — *Աբգար թագաւոր առ Քրիստոս* — 154 (449^{2})
- — *Աթանաս Աղեքսանդրացի առ Յովբիանոս թագաւոր* — 20 (162^{2})
- — *Արիստոտէլ առ Աղեքսանդրոս թագաւոր* — 76 (296^{1})
- — *Գրիգոր Լուսաւորիչ առ Յակոբ Մծբնացի* — 69 (279^{2})
- — *Գրիգոր Տղայ առ Գրիգոր Տուտէորդի* — 64 (273^{2}), *առ վարդապետք Հայոց Հիւս. կողմանց* — 64 (273^{1})
- — *Դաւիթ Քոբայրեցի առ Գրիգոր Տուտէորդի* — 31 (198^{1})
- — *Դիոնէսիոս Արիսպագացի առ Տիմոթէոս առք.* — 48 (231^{2}), 183 (497^{1}), *առ Տիտոս առք.* — 48 (231^{2})
- — *Երկնառաք* — 37 (208^{2}), 102 (353^{2}), 129 (406^{1})
- — *Իգնատիոս Աստուածազգեաց* — 204 (518^{2})
- — *Կեռ Մանիղ առ Ներսէս Շնորհալի* — 20 (162^{2})
- — *Կիւրեղ Երուսաղէմացի առ Կոստանդ կայսր* — 185 (499^{1})
- — *Կիւրեղ Աղեքսանդրացի առ Անաստաս, Մարտինէ*... — 81 (310^{1}), *առ Երեմիաս* — 20 (162^{1})
- — *Կոստանդին կթղ. առ Հեթում թագաւոր* — 154 (444^{2})
- — *Ղիոնս կրօնաւոր առ թագաւորն Փռանգաց* — 20 (162^{1})
- — *Հ. Միքայէլ Չամչեան առ Մկրտիչ եւ Իգնատիոս վրդ.* — 201, 70 (281^{2})
- — *Յակոբոս եպս. Երուսաղէմի առ Կոդրատոս* — 53 (250^{2})
- — *Յակոբ Մծբնացի առ Գրիգոր Լուսաւորիչ* — 69 (280^{1})
- — *Յօհաննէս արքեպս. Նիկիոյ առ Զաքարիա կթղ.* — 64 (273^{2})
- — *Ներսէս Շնորհալի առ Եմմանուէլ, Կեռ Մանիղ* — 20 (160^{2}, 162^{2}), *առ Յակոբ Աստրի վրդ.* — 20 (160^{2})
- — *Ներսէս Լամբրոնացի (Տարսոնացի) առ Լեւոն թագաւոր* — 64 (273^{1})
- — *Նիկողայոս Դ պապ առ Հեթում թագաւոր* — 154 (444^{2})
- — *Վարդան վրդ. Արեւելցի* — 61 (270^{2}), 167 (474^{1})
- — *Վարդապետք Հայոց Հիւս. կողմանց առ Գրիգոր Տղայ* — 64 (273^{1})
- — *Փիլիքսիանոս եպս.* — 23 (177^{1})
- — *Քոնսօլք Իզմիրու առ քոնթէ Աղեքսանդր Օռլով* — 204 (519^{2})
- — *Ֆօտ պտր. առ Զաքարիա կթղ.* — 64 (273^{1})

Ժ

ԺԱՄԱԳԻՐՔ — 12, 28 (*յունաց*), 101

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ — 20, 27, 29, 31, 36, 37, 44, 50, 55, 61, 64, 76, 96, 102, 106, 111, 119, 120, 121, 122, 129, 139, 143, 147, 150, 151, 152, 154, 168, 171, 183, 204, 220

ԺՈՂՈՎ
- — *Աբրահամ վրդ.*, Յաղագս ժողովոց — 31 (198^{1})
- — 64 (273^{2}), 154 (447^{2}, 448^{1})

Ի

ԻՄԱՍՏԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ
- — *Առաքել Սիւնեցի*, Վասն Սահմանացն Դաւթի — 30
- — *Արիստոտէլ*, Ժ Ստորոգութիւնք — 20 (161^{2}), 31 (196^{2}), 76 (296^{1})

ԻՐԱՒԱՍԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ
— *Դատք Աթոռոյ*, Մատենագրութիւնք — [76], 20 (161[2]–162[1]), 31 (196[2], 197[2])
— *Վահրամ Թաթուն*, Մեկնութիւն Պէրիհարմենիասի — 20 (162[1]), Ցաղագս տասն ստորոգութեանցն (?) — 20 (161[2])
— Սահմանք Ջանազանց — 130
— 20 (162[2]), 121 (393[1])

Ի

ՀՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆ — 96 (339[2]), 101 (352[1]), 102 (354[1]), 165 (471[2])
ՀՈՐՀՐԴԱՏԵՑՒՔ — *տե՛ս* ՊԱՏԱՐԱԳԱՄԱՏՈՅՑ
ԻՐԱՍ
— *Աբրահամէլի* — 96 (333[1])
— *Իրիփսիմէ* — 53 (251[1]), 122 (395[2])
— 36 (205[1]), 60 (267[1]), 78 (303[2]), 96 (340[1]), 121 (391[1]), 134 (413[2])
— *տե՛ս նաեւ* ԲԱՆԵՐ ԻՐԱՒԱՍԱՒՈՐԱՑ
ԻՐԱՍ ԿԱՆՈՆԱԿԱՆ ԵՒ ՀՈԳԵՒՈՐ
— *Գիրքոյ վրդ.*, Իրաւ ժամակարգութեանց — 96 (337[2])
— *Թաթոյլ Հղնաւոր աս Թոմմա* — 1 (52[1]), 23 (177[1])
— *Յովհաննէս Գաղնեցի* — 96 (338[1])
— *Յովհաննէս Երզնկացի*, Իրաւ հասարակաց Հրիտուճէից — 134, 37 (207[1]), 96 (338[1]–82[2]), 122 (395[1]–52[2]), 220 (542[2])
— [*Վարդան վրդ.*] — 37 (208[2]), 96 (339[2])
— *Ներսէս Ակռաւացի կթղ.* — 220 (543[1])
— *Ծոդովածոյ* — 37, 96
— 39 (212[2]), 50 (235[2]), 121 (391[1]), 122 (395[1]–5[2]), 129 (404[1]–4[2]), 134 (412[2]–3[1])

Ն

ՆԱՀԱԿԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ, ԳՐԱՔԱԿ, ՆՇԱՆԱԳԻՐ — 20 (161[1], 162[2]), 27 (189[2]), 61 (268[2]), 96 (337[1], 110 (360[2])

Կ

ԿԱՆՈՆԱԳԻՐՔ
— 53, 72
— 60 (267[1]), 111 (367[2]), 134 (412[1]), 150 (435[1], 437[2]), 154 (446[1], 448[1]), 171 (480[2])
ԿԱՆԽԱՆԱԳԻՐ — 154 (449[1])
ԿՈՂՈՒԱԿ. ԳԻՐ ՕՐՀՆՈՒԹԵՒՆ
— *Կաւագիրեայ Քաղաւէհ աս Նախիջեւանու Հայոց* — 204 (519[1])
— *Կիրակոս կթղ. աս Զկէպի Եգիպտոս* — 52 (239[1]), *Նոյն* 192 (509[1])
— *Յակոբ աբգեպս. Քէլբրատցի աս Թադէոս վրդ.* — 161 (461[1])
— *Յակոբոս աբգեպս.* — 183 (497[1])
— *Ներսէս կթղ. Ակռաւակեցի աս Թադէոս եպս.* — 161 (463[1]–12[1])
ԿՏԱԿ ԱՒԱՆԻ ՈՒՐԲԱԹՈՒՆ — *տե՛ս* ՈՂՋ

Հ

ՀԱՄԱԶԱԶՆԱԳԻՐ
— *Փիլիպպոս կթղ. Էմմիածնայ բնդ Ներսէսի կթղ.ի Մսոյ* — 72 (285[2]), 171 (481[2])
ՀԱՄԱՐԱԿԱՒԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ — 119 (385[1])
ՀԱՆԵԼՈՒԿ — 2 (55[1]), 119 (383[1]), 147 (428[2])
ՀԱՐՅՄՈՒՆԵՐ ԵՒ ՊԱՏԱՒՆԵԱՆՔ
— *Ագաթոսի Հայրապետի* — 184, 55 (254[1]), 134 (412[2])
— *Ագաթոյ* — 37 (209[2])
— *Աստուածածնի* — 37 (208[2]), 129 (405[2]–6[1])
— *Արձանայ* — 37 (209[2]), 85 (319[1])
— *Բարսղի Հայրապետի* — 134 (413[1])
— *Գրիգորի Լուսաւորչի* — 2 (51[1]), 37 (208[2]), 102 (353[1]), 122 (395[1]), 139 (419[2])
— *Եզրի* — 139 (419[2])
— *Թարսոյի Եղբօրորդւոյն Կոստանդին կթղ.ի* — 119 (382[1])
— *Ծոդովածոյ* — 96, 119
— 21 (170[2]), 23 (177[1]), 31 (198[2]–9[1]) 37 (209[2]), 121 (391[2]), 129 (405[2]), 134 (412[2]–3[1]), 150 (437[2]), 154 (447[1], 448[1], 449[1])
ՀԱՐԱՆԻ — *տե՛ս* ԱՒԱՋԻՐԻ
ՀԱՐԱՆՈՒՆԻ — 31 (198[2]), 61 (269[2])

Ձ

ՁԱՇՈՑ — 10
ՁԱՒ — *տե՛ս* ՆԵՐԲՈՂ
ՁԱՐՏԱՍԱՆՆԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ
— *Մխիթար Ակռաւացի*, Համառօտ ճարտասանութիւն — 208
— *Հ. Յովսէփ Գլաձէ*, Ասպարէզ բանասիրութեան — 43

Մ

ՄԱՇՏՈՑ
— 19, 67, 79, 82, 83, 107, 109, 125, 126
— *Լեհահայոց* — 132
— *Մայր Մաշտոց* — 9
— *Զեռնադրութեան* — 167
— *Նաեւ Զեռնադրութեան* — 107
— *Նաեւ Քահանայութեան* — 67, 109
— 31 (198[1]), 106 (361[2]), 119 (378[2]), 150 (435[1]), 168 (476[2])
ՄԱՐԴԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆ — *տե՛ս* ԲԱՇՆՈՒԹԻՒՆ

ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ

Մեկնութիւն քառը չկրկնելու համար իւրաքանչիւր գործի հետ, տրուած է ՀՄ–ի ձեւով:

— *Աղբէնա Կապպադովկիացի*, Մ– Յայտնութեան Յովհաննու — 50 (233[1])

— *Բարթողիմէոս Մարտպացի*, Մ– Վեցօրէից — 66

— *Գրիգոր Արշարունեաց քոյրս.*, Մ– Ընթերցուածոց — 20 (158[2])

— *Գրիգոր Տաթեւացի*, Մ– Մատթէի — 94, Մ– Յովհաննու — 73, Մ– Սպիտակաց, Առակաց, Ժողովողի, երգ երգոցի — 24, Լուծմունք ասօրից Ներսիսի Լամբրոնացւոյն — 121 (393[1]), Լուծմունք Պարապմանց գրոց — 78

— *Եպիփան Կիպրացի*, Մ– Սաղմոսաց — 36(205[1])

— *Եփրեմ Ասորի*, Մ– Ընթեմտասան Թղթոցն Պօղոսի — 26, 61 (269[2])

— *Եփրեմ վրդ. Մատենի*, Մ– մարգարէութեան Յովհաննու — 173, 44 (222[1]), 64 (274[2])

— *Թոմա վրդ.*, Մ– Դաւիթեղի — 50 (235[2])

— *Կատեխիստ Ալափեաց*, Մ– Ա. կորնթացւոց— 188

— *Յակոբ Կարնեցի*, Մ– երգոյ երգոյն Սողոմոնի — 170

— *Յովհան Ոսկեբերան*, Մ– Ընթեմտասան Թղթոցն Պօղոսի — 26, 61 (269[2])

— *Յովհան Որոտնեցի*, Մ– Թղթոցն Պօղոսի — 61 (269[1])

— *Յովհաննէս Աբեղեցի*, Մ– Պատարագի — 124

— *Նեստէս Լամբրոնացի* (*Տաթեւացի*), Մ– Տեսութեան ասօրիոյն — 64 (274[1]), 183 (497[2]), Մ– Առակաց, Ժողովողի, երգոց երգոյն Սողոմոնի — 119 (383[1])

— *Սարգիս Շնորհալի*, Մ– Կաթուղիկեայց Թղթոց — 86, 122 (394[2])

— *Տեփաննոս Երզկ*, Մ– Խորանաց — 111 (367[2])

— *Վահրամ վրդ.*, Մ– Ճգոյ — 68

— *Վարդան վրդ. Բրեւեցի*, Մ– Աղուծոց — 120 (389[2])

— Մ– Դաւանութեան՝ *ՀՀեղգոյի* — 96 (334[2])

— Մ– Խորանաց — 50 (235[2]), Ցաղագս ծ. Խորանաց — 119 (481[2])

— Մ– Հաւատամքի — 81 (310[2])

— *Քրաձ Խրիմեան յԱնտիոսաբանիչ* — 45

— *պատառիկ յեղեկեղն է* — 29 (162[1]), *Գրիգոր Նիւսացի* — 20 (160[2]), *Ոսոգինէս* — 20 (162[2]), *Սարգիս Շնորհալի* — 20 (161[2]), *Ստեփաննոս Սիւնեցի* — 20 (162[2]), *փիլոն երբայեցի*— (161[2]), *այլ*՝ 96 (340[1]),

— *Վասն մեկնոցաց* — 121 (391[2])

6

ՅԱՑՄԱՒԱՒՈՒՐՔ

— 1, 2, 213, 214

— 129 (419[1]–212[1]), 154 (446[2]–7[1], 449[1]–92)

ՅԱՑՏՆՈՒԹԻՒՆ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ — 36 (205[2]), 50 (235[2])

Ն

ՆԱՄԱԿԱՆ — 52, 192, 195

ՆԵՐԲԱՐԴ, ԳՈՎԵՍՏ, ՃԱԻ., ՄԱՏԵՈՒԱՆ

— *Առաքել վրդ.*, ի Ս· Աստուածածինն — 2 (40[2], 42[1], 53[1], 53[2], 61[2])

— *Բարսեղ Հայրապետ*, ի Մկրտութիւնն Տեառն– 10 (99[1]), 85 (495[1]), 185 (498[1])

— *Գրիգոր Առաւուածատան* (*Նազիանզացի*), ի մանկ Մաքսիմոսի — 19 (154[1]), 20 (160[2]), 67 (277[2])

— *Գրիգոր Աղթամարցի*, ի Ս· Աստուածածինն — 96 (333[2])

— *Եղիշէ վրդ.*, յԱյլակերպութիւնն — 185 (499[1])

— *Եփրեմ Ասորի*, ի Ս· խաչն — 31 (198[1]), վասն յիշողացուին — 37 (208[1]), վասն սուրբ պահելոյ կիրակէին — 96 (335[1])

— *Զաքարիա կիպր.*, ի Թաղումն Տեառն — 205 (520[1]), ի Յարուբիւնն Քրիստոսի — 205 (520[1])

— *Թէոդոս կաթ. Մոկիւրեցի*, ի Տնունդն Փրկչին— 81 (320[2]), ի Յայտնութիւնն — 81 (310[2])

— *Թէոփիլոս*, վասն խոստովանութեան — 37 (208[1])

— *Կիպրիանոս կաթ.*, Յաղագս ողորմածութեան— 81 (310[2])

— *Մամբրէ Վէրծանաց*, Յոգոգմէն — 185 (498[2])

— *Մովսէս Խորենացի*, ի Ս· Հռիփսիմեանն — 205 (520[2])

— *Յակոբ Սրճեցի*, ի Յարուբիւնն Տեառն — 205 (520[2]), ի Մկրտիչն Յովհաննէէ — 154 (445[2]–6)

— *Յովհան Մանդակունի*, վասն զրանպատասխոյ — 102 (354[1])

— *Յովհան Ոսկեբերան*, ի Ս· երրորդութիւնն — 185 (499[1]), ի Ս· խաչն — 185 (499[2]), վասն կիրակէի — 37 (209[1]), վասն ողորմութեան — 96 (334[1]), *այլեւ*՝ 96 (335[1]–52)

— *Յովհաննէս Մաքսենտիոսի*, ի Մկրտութիւնն Տեառն — 185 (499[2])

— *Նեղոսէս Լամբրոնացի*, ի Վերափոխումն — 185 (499[1])

— *Նոննոս*, ժողովարանի — 20 (161[1])

— *Պիտիոն եմասուսացի*, Վեցաբեայ — 20 (161[2])

— *Սարգիս Շնորհալի*, ի մարգարէն Դաւիթ եւ Տեառնիգրայրն Յակոբոս — 2 (51[2]), ի սուրբ առաքեալսն — 2 (52[1])

— *Վահրամ վրդ.*, վասն մեղաց — 37 (208[1])

— *Վարդան վրդ.*, վասն զգեման եւ արտասուաց— 96 (334[1])

— ի կաթողիկէ Ս· եկեղեցի — 2 [43[1]]

— ի մարգարէն Դաւիթ — 196

— ի Նահապետն Յովսէփ — 197

— ի Ս· Հրեշտակապետսն — 1 (10[2]), 2 (48[1])

— ի թերահաւատութիւն Թումայի — 2 (61[1])

— ի խորհուրդ խոր Վիրապին — 202 (516[2])

— ի մեծի աւուր Ծաղկազարդին — 20 (163[1])

ՆԵՐԲՈՂ
— ի սուրբ Աստուածածինն — 1 (4^{1}, 24^{2})
— ի Ս. առաքելոյն Պետրոս եւ Պօղոս — 2 (52^{1})
— ի Ս. խաչն — 1 (5^{1}), [2 (43^{1}, 64^{1})], 102 (353^{1})
— ի Ս. կուսանսն — 2 (45^{1})
— ի Ս. մարտիրոսսն — 2 (47^{2})
— ի Ս. Մկրտիչն Յովհաննէս — 2 (45^{2})
— ի Ս. Ստեփանոս — 1 (15^{2}), 2 (52^{1})
— Յաղագս միւսանգամ գալստեան Տեառն մերոյ — 205 (520^{2})
— [Յաղագս արարչութեան եւ մարդեղութեան]— 31 (199^{1})
— յԱստուածայայտնութիւնն — 1 (15^{1})
ՆՇԱՆԱԳԻՐ — *տե՛ս* ԾԱԾԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ՆՈՐ ԿՏԱԿԱՐԱՆ — 212

Շ

ՇԱՐԱԿՆՈՑ
— 11, 95, 103, 104, 105, 108, 123, 128, 131, 144, 209
— Ջայնքաղ — 38, 87
— 111 (367^{1})

Ո

ՈՒԽՏԱԳԻՐ
— *Թադէոս վրդ. Սեղրոսեան* — 161 (461^{1})
— *Լեւոն Թագաւոր* — 9 (97^{2})
ՈՂԲ, ԿՏԱԿ ԱՒԱԳ ՈՒՐԲԱԹՈՒ
— *Աստուածամօր* — 15 (144^{1})
— *Միածնին* — 15 (144^{1})
— *Մովսէս Խորենացի* — 2 (49^{2})
— 29 (194^{2}), 44 (221^{2}), 162 (463^{1})

Չ

ՉԱՓԱԲԵՐԱԿԱՆՔ
— *Առաքել վրդ. Բաղիշեցի*, Տաղ Յովսափու — 37 (210^{2})
— *Գրիգոր Մագիստրոս*, Տաղաչափութիւն Ս. Գրոց — 96 (339^{1})
— *Մարտիրոս արքեպս. Ուռօմանեցի*, Հոչակ Երուսաղէմի — 5, 6, 7
— *Յովհաննէս Հինդլեարպէյէնտեան*, [Դիւան]— 198
— *Ներսէս Շնորհալի*, Ողբ Եդեսիոյ — 63, 91, 176, 177
— *Պօղոս դպիր*, Բանալի գրոց — 186
— *Վահրամ Ռաբունի*, Պատմութիւն Ռուբինեանց — 176
— Գլխատումն Յովհաննու Կարապետին — 194
— Տաղ գինւոյ — 199
— Ժողովածոյ — 147
— 121 (393^{2}), 147 (428^{2}–32^{2})

— *Հայատառ Թրքերէն* — 113, 198, 96 (340^{2}),
ՉԱՓ ԵՒ ԿՇԻՌ — 119 (386^{1}–6^{2})

Պ

ՊԱՏԱՐԱԳԱՄԱՏՈՅՑ, ԽՈՐՀՐԴԱՏԵՏՐ — 101, 157, 160
ՊԱՏՄԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
— *Եւսեբիոս Կեսարացի*, Պատմութիւն եկեղեցական — 187
— *Միխայէլ Ասորի*, Ժամանակագրութիւն — 138
— *Մխիթար Այրիվանեցի*, Նախերգան նոր պատմութեան — 154 (445^{1})
— *Մովսէս Կաղանկատուացի*, Պատմութիւն Աղուանից — 75
— *Վահրամ Ռաբունի*, Պատմութիւն Ռուբինեանց — 176
— Հակիրճ տեսութիւն Հնդկաստանի եւ Պարսկաստանի Հայոց — 118
— Պատմութիւն գործոց եւ վարդապետութեան աւետարանչին Յովհաննու — 50 (235^{2}), 204 (518^{1})
— Պատմութիւն Ջախողակ դիպուածոց Երուսաղէմի — 88
— Պատմութիւն թագաւորացն Օսմանեան — 190
— 31 (198^{1}), 36 (205^{1}), 53 (250^{1}–1^{1}), 61 (270^{2}), 96 (340^{1}), 119 (387^{1}–8^{2}), 120 (390^{1}), 122 (395^{2}–6^{1}), 134 (413^{1}), 147 (428^{2}), 154 (445^{1}, 449^{2}–50^{1})
ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ, ԶՐՈՅՑ, ՎԷՊ
— Մանուկ տղի պատմութիւն — 216 (539^{1})
— Պատմութիւն Ամածունի կանանց — 61 (270^{1})
— Պատմութիւն եօթն իմաստասիրաց — 137
— Պատմութիւն հռոմայեցւոց քաղաքին — 96 (338^{1})
— Պատմութիւն Մեծն Աղէքսանդրի — 180
— Պատմութիւն պղնձէ քաղաքին — 139 (420^{2})
— 29 (192^{2}), 96 (336^{1}, 340^{2}), 171 (481^{2}), 216 (539^{2})
— *Հայատառ Թրքերէն* — 143
ՊԱՐԶԱՏՈՒՄԱՐ — *տե՛ս* ՏՈՄԱՐ

Ս

ՍԱՂՄՈՍԱՐԱՆ — 12, 14, 16, 32, 47, 97, 112, 127, 133, 136, 141, 146, 148
ՍՔԱՆՉԵԼԻՔ — 1 (12^{1}, 13^{2}, 16^{1}), 2 (40^{2}, 42^{1}, 44^{1}–4^{2}, 48^{2}, 49^{2}, 50^{2}, 53^{1}, 55^{2}, 58^{1}–8^{2}, 60^{2}, 61^{2}, 65^{2}), 85 (321^{1}), 119 (385^{2}), 139 (420^{1}), 165 (470^{1})

Վ

ՎԱՐՔ ՀԱՐԱՆՑ, ՍՐԲՈՑ
— 23, 25, 85, [139], 165, 166

ՎԱՐՔ

— 20 (161^{1}), 37 (209^{2}), 50 (235^{2}), 53 (250^{2}), 96 (338^{1}), 102 (353^{2}), 122 (395^{2}–6^{1}), 129 (405^{2}), 139 (419^{1}–21^{1})

ՎԷՊ — *տե՛ս* ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆՔ

— ի պէտս քարոզութեան — 41, 172

— Գիրք վկայութեանց — 106 (361^{2})

— Յաղագս Ս. Երրորդութեան — 150 (435^{1})

— Յաղագս Քրիստոսի — 31 (196^{2}), 121 (392^{1})

— Հաւաքումն վկայութեանց — 121 (392^{1}), 150 (435^{1})

Տ

ՏԱՂԱՐԱՆ — *տե՛ս* ԳԱՆՁԱՐԱՆ

ՏԱՊԱՆԱԳԻՐ — 147 (428^{1})

ՏԵՍԻԼ

— *Ս. Աստուածածնի* – 37 (208^{2}), 102 (351^{1})

— *Ս. Գրիգորի* — 2 (51^{1}), 129 (406^{1})

— *Եթերիոսի եպս.ի* — 1 (28^{1})

— *Խաչիկ վրդ.ի* — 139 (420^{2})

— *կրօնաւորին որ ի Կղուղայ գաւառէն* — 96 (336^{2})

— *Ս. Մեսրոպայ* — 96 (336^{2})

— *Յովհաննէսի Գառնեցւոյն* — 2 (62^{2})

— *Ներսիսի Մեծին* — 20 (161^{1})

— *Պօղոսի* — 37 (208^{2})

— *Ս. Սահակայ* — 20 (161^{1})

— 1 (20^{2})

ՏԻԵԶԵՐԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ, ԱՍՏՂԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆ — 31 (199^{1}), 96 (334^{2}, 337^{1}, 340^{1}), 111 (367^{2}), 119 (382^{1}, 384^{2}, 387^{2}–8^{1}), 120 (390^{2}), 121 (393^{1}), 138 (418^{2}), 154 (444^{2}–5^{1}, 447^{1})

ՏՆՕՐԻՆԱԿԱՆՔ

— Յաղագս խաչին Քրիստոսի — 119 (386^{1})

— Պատմութիւն անկար պատմութեանին — 214 (534^{1}), 220 (543^{2})

— Պատմութիւն սուրբ գեղարդեանն — 96 (338^{2})

— [*Վիճաբանութիւն ընդմէջ Քրիստոսի եւ սատանայի*] — 121 (393^{1})

ՏՈՄԱՐ, ՊԱՐՁԱՏՈՒՄԱՐ

— 153

— 27 (189^{2}), 31 (197^{2}), 44 (225^{2}), 96 (337^{1}), 111 (367^{2}), 119 (382^{1}), 121 (391^{1}), 151 (440^{2}), 154 (445^{1}, 447^{2})

— *Յակոբ վրդ. Ղրիմեցի*, Մեկնութիւն տումարի — 44 (224^{2}), Յաղագս տումարական մակացութեանս — 44 (225^{1})

— [Յաղագս Հայոց տումարին] — 119 (386^{1})

ՏՐԱՄԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ — 179

ՏՕՆԱՑՈՅՑ

— 12, 145

— 96 (337^{1}), 120 (390^{1}), 151 (438^{1})

ՑԱՆԿ, ՑՈՒՑԱԿ

— Գրոց — 31 (198^{2})

— ճառից Գրիգորի Աստուածաբանի — 20 (161^{1})

— Մաշտոցի — 71 (283^{1}), 119 (383^{1})

— Յայսմաւուրց — 106 (361^{2})

— Սրբոց — 111 (367^{1})

Ք

ՔԱՐՈԶԱԳԻՐՔ, ՔԱՐՈԶ

— *Առաքել վրդ. Թէքիրտաղցի* — 58

— *Գրիգոր Տաթեւացի* — 21, 60, 77

— *Եպիփան Կիպրացի* — 17, 65

— *Յակոբ Մծբնացի* — 69

— *Յակոբ պտր. Նալեան* — 3, 4, 15

— *Պետրոս վրդ. Աղամալեան* — 117, 29 (194^{1})

— 162

— *Գրիգոր Նարեկացի* — 119 (378^{1})

— *Գրիգոր Սկեւռացի* — 119 (383^{1})

— *Գրիգոր Տաթեւացի* — 26 (186^{2}), 27 (189^{1}), 36 (206^{2}), 121 (393^{1})

— *Եփրեմ Ասորի* — 119 (378^{2})

— *Եփրեմ կթղ.* — 44 (221^{2})

— *Միխայէլ Ասորի* — 119 (378^{2})

— *Յովհան Որոտնեցի* — 27 (188^{2}–9^{1})

— *Յակոբ Ղրիմեցի* — 27 (189^{1})

— *Յովսէփ արքեպս.* — 204 (519^{1})

— *Սիմէոն Երեւանցի* — 44 (221^{1})

— ժողովածոյ — 119

— 29 (191^{1}), 30 (195^{2}), 36 (206^{1}), 44 (221^{1}–1^{2}), 50 (236^{1}), 53 (250^{2}), 110 (366^{1}), 120 (389^{2}–90^{1}), 121 (391^{1}, 393^{2}–4^{1}), 129 (404^{1})

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

— *Արիստակէս գրիչ* — 121 (391^{2}), 152 (441^{1})

— *Գէորգ վրդ.* — 121 (391^{1}), 152 (442^{1})

— *Գրիգոր Տաթեւացի*, Լուծմունք ի գիրս գրչութեան Արիստակիսի — 96 (339^{1})

— Բանալի գրոց — 140

— 58 (258^{2}), 111 (367^{1})

ՔՆԻԿՈՆ — 154

ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ — 186

Օ

ՕՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

— *Անդրէաս արքեպս.* Օրագիր ձեռնադրութեանց — 142

— *Թադէոս արքեպս.*, Օրագիր ձեռնադրութեանց — 142

— *Յովհաննէս եպ. Միրեան*, Ժամանակագրութիւն — 203

— *Սամուէլ քհն.*, [կենդանագիր] — 154 (449^{1})

ՕՐԷՆՔ ԵՒ ՍՈՎՈՐՈՒԹԻՒՆՔ ԵՐԱՑԵՑՒՈՑ — 178

ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՆԱԽԵՐԳԱՆՔ — 44 (222^{1}, 224^{2}), 119 (383^{1}, 388^{2}), 121 (393^{2}), 183 (497^{2})

ՀԱՑԱՏԱՌ ԲՐՔԵՐԷՆ

— 113, 143, 198, 215

— 96 (340^{2})

Դ

ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐԱԿԱՆ ՑԱՆԿ

Ցանկին մէջ ժամանակագրական կարգով տրուած են գրչութեան թուականները (ըստ համապատասխան յիշատարաններու կամ ըստ գրչագրական տուեալներու): Աստղանշուած են այն ձեռագիրները, որոնք սկսած են տուեալ թուականին եւ շարունակուած՝ յաջորդ տարիներուն: Թուականներուն դիմաց նշուած են ձեռագիրներու թիւերը: Ուղղագիծ փակագիծերու մէջ առնուած են թիւերը այն ձեռագիրներուն, որոնց գրչութեան ժամանակը մոռցուած է յիշել նկարագրութեան մէջ:

Թ-Ժ դդ. — 164

ԺԳ դ.

1248 — 8

1276 — 223

1293 — 212

1298 — 156

ԺԳ դ. — 86

ԺԳ–ԺԴ դդ. — 18, 99

ԺԴ դ.

1307 — 20

1310 — 1*

1311[a] — 9

1314 — 104

1335 — 107

1367 — 150

ԺԴ դ. — 10, 98, 128, 159

ԺԴ–ԺԵ դդ. — 13, 85, 120

ԺԵ դ.

1437 — 74

1441 — 84

1454 — 34

1468 — 83

ԺԵ դ. — 31[a], 42, 60, 67, 73, 77, 79, 81, 87, 94, 119, 144

ԺԵ-ԺԶ դդ. — 37, 50

ԺԶ դ.

1526 — 101

1528 — 102

1539 — 19

1564 — 82

1568 — 135

1590 — 167[b]

1599 — 103

ԺԶ դ. — 16, 47, 97, 133

ԺԶ-ԺԷ դդ. — 95, 122

ԺԷ դ.

1614 — 129

1616 — 23

1618 — 153*

1620 — 146

1621 — 53

1623 — 109

1635 — 134*

1648 — 137

1649 — 211

1650 — 14

1652 — 36*, 96*

1656 — 33, 110

1658 — 115, 214

1659 — 105

1663 — 139

1667 — 158, 210

1670 — 11

1673 — 26, 106

1674 — 38, 62

1676 — 51

1677 — 57

1678 — 213

1682 — 148

1684 — 2

1694 — 24[b]

1697 — 151*

ԺԷ դ. — 27, 30, 61, 76, 78, 108, 111, 112, [113], 123, 124, 125, 126, 127, 131, 136, 141, 145, 152, 165, 209

ԺԷ–ԺԸ դդ. — 25, 220

ԺԸ դ.

1703 — 32
1705 — 138
1713 — 114
1727 — 154*
1734 — 155
1740 — 12
1744 — 55*
1750 — 157
1767 — 39
1769 — 204
1773 — 5, 6
1774 — 15, 160
1776 — 7
1781 — 116
1782 — 170
1784 — 142*
1789 — 40*
1792 — 35
1798 — 45
1799 — 4
ԺԸ դ. — 3, 21, 22, 28, 29, 41, 44, 68, 69, 75, 93, 121, 132, 162, 166, 168, 179, 186, 205, 206, 208, 217, 219
ԺԸ–ԺԹ դդ. — 88, 172, 182, 183, 184, 218

ԺԹ դ.

1800 — 221
1804 — 178
1809 — 72
1814 — 54, 100
1815 — 49
1816 — 63, 191
1818 — 64, 149
1820 — 173, 200
1821 — 143
1823 — 92
1824 — 70
1825 — 43
1826 — 177, 193
1827 — 17
1828 — 174
1829 — 180
1833 — 80, 197
1834 — 163
1835 — 140
1840 — 65
1842 — 117
1844 — 215
1846 — 216
1848 — 147
1854 — 181
1856 — 58
1858 — 188
1875 — 118
1876 — 169
1886 — 71
ԺԹ դ. — 46, 48, [52], 56, 59, 66, 89, 90, 91, 130, 161, 171, 175, 176, 185, 187, 189, 190, 192, 194, 195, 196, 198, 199, 201, 202, 203, 207

Ե

ՆԱԽԱԳԱՂԱՓԱՐ ԵՒ ՅԵՏԱԳԱՑ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՅԱՆԿ

Յանկին մէջ ժամանակագրական կարգով տրուած են նախագաղափար յիշատակարանները՝ աստղանշուած, իսկ յետագայ ստացգրներու, վերակազմողներու, ընդբաստուներու եւ այլոց յիշատակարանները առանց աստղանիշի, թուականներուն դիմաց նշուած են Ձեռագիրներու թիւերը: Ուղղագիծ փակագիծերու մէջ առնուած են այն թիւերը, որոնց ժամանակը մոռցուած է յիշել նկարագրականին մէջ:

ԺԲ դ.

1147 — 71*

ԺԴ դ.

1239 — 1*
1292 — 210*

ԺԸ դ.

1380 — 9

ԺԹ դ.

1428 — 164
1467 — 1
1478 — 223
1488 — 9
1489 — 9
Ժթ դ. — 18, 81, 98

ԺԶ դ.

1502 — 223
1525 — 9
1535 — 10
1539 — 9
1545 — 9
1546 — 1
1548 — 9
1551 — 9, 83, 119
1560 — 9, 42
1577 — 18
1581 — 144
1584 — 9
1586 — 9
1591 — 8
Ժզ դ. — [18 §3], 167

ԺԷ դ.

1602 — 9
1604 — 94
1606 — 8, 9
1609 — 87
1610 — 9
1611 — 87
1614 — 87
1624 — 123
1633 — 9
1635 — 87
1636 — 83
1646 — 101
1651* — 211
1653 — 83
1666 — 8
1668 — 1, 10
1675 — 23, 84
1676 — 14
1677 — 84
1679 — 10
1681 — 90
1683 — 128
1684* — 141
1686 — 135
1687 — 76
1691 — 77
Ժէ դ. — 34, 42, 51, 83, 86, 137

ԺԸ դ.

1701 — 14
1703 — 125
1704 — 127
1706 — 61
1707 — 61
1708 — 9
1709 — 61, 103
1715 — 34
1716 — 211
1724 — 112
1727 — 87
1728 — 87
1731 — 106

1734 — 165
1735 — 13, 217
1736 — 217
1740 — 10
1744 — 10, 214
1746 — 87
1752 — 23, 33
1755 — 55
1758 — 10
1772 — 146
1779 — 21, 77
1788 — 83
1793 — 11
1795 — 50
1796 — 9
1797 — 9, 50
1799 — 217
ԺԲ դ. — 10, 23, [26], 60, 77, [83], 87, 119, 120, 125, 126, 129, 137, [138], 160, [165 §2, 168, 210 §1], 211*

ԺԳ դ.

1800 — 72*
1803 — 9, 204
1804 — 55
1806 — 28
1809 — 28
1818 — 31
1830 — 170
1833 — 183
1834 — 183
1860 — 154
1862 — 34
1872 — 27
1877 — 8, 154
1879 — 135
1880 — 64
1883 — 170
1891 — 105
1893 — 28
1895 — 8, 179
ԺԴ դ. — [55 §3], 73, 75, 151

Ի դ.

1901 — 216
1905 — 150
1906 — 157
1913 — 142
1914 — 152
1920 — 156
1925 — 150
1926 — 3
1927 — 3
1935 — 149
1936 — 49, [82, 283]
1937 — 84, 127
1940 — 24
1942 — 210, 211
1944 — 111, 215
1945 — 22, 60, 61, 87, 110, 119, 120
1947 — 116
1948 — 222
1951 — 4, 153
1952 — 13
1954 — 151
1959 — 215
1968 — 204, 205, 206, 207
1972 — 209
1983 — 223
Ի դ. — 114

Զ

ՊԱՏԱՒՈՒԿ–ՊԱՀՊԱՆԱԿՆԵՐՈՒ ՅԱՆԿ

Յաջկին մէջ տրուած են Մագաղաթեայ պատաւիկ–պահպանակները եւ դիմացը նշուած թիւը այն Ձեռագիրներուն, որոնց մէջ պահուած են յիշեալ պատաւիկները:

Ա–Ժ դդ. — 37, 99, 134, 155, 214*
Ժ–ԺԱ դդ. — 8, 23, 26, 42, 78, 82, 87, 94, 102, 128, 131
ԺԱ–ԺԲ դդ. — 18, 76, 104, 120, 150
ԺԲ–ԺԴ դդ. — 106, 159
ԺԹ–Ի դդ. — 19
Ի դ. — 144

Է

ԳՐՉՈՒԹԵԱՆ ՎԱՅՐԵՐՈՒ ՑԱՆԿ

Տեղանուններու ցանկէն առանձնացուած են գրչութեան վայրերը ապա բերուած է գրչութեան թուականը եւ Ձեռագիրի թուահամարը:

Ա

ԱԿՆ, 1781 *թ.* — 116
ԱԼԱՇԽԱՆ ՆԱՑԼԱՑ (*Պուլկարիա*), 1667 *թ.* — 158
ԱՄԱՍԻԱ, 1590-1591 *թթ.* — 167
ԱՏԱՆԱ
— 1659 *թ.* — 105
— 1876 *թ.* — 169
ԱՐԶՐՈՒՄ, 1713 *թ.* — 114

Բ

ԲԻՒԶԱՆԴԻԱ, 1678 *թ.* — 213 (*տե՛ս Ֆիլադելֆիա*)

Գ

ԳԱՂՉԷՃԻԿ, 1848 *թ.* — 147 (*նոյն՝ Պաղչէճիկ*)
ԳԵՐՄԱՆԻԿ, 1673 *թ.* — 21

Ե

ԵԳԻՊՏՈՍ, 1856 *թ.* — 58
ԵՐԶՆԿԱ
— 1307 *թ.* — 20
— 1314 *թ.* — 104
ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ
— 1367 *թ.* — 150
— 1441 *թ.* — 84
— 1684 *թ.* — 2
— 1773 *թ.* — 5
— 1776 *թ.* — 7
ԵՒՔԱՐԱ, 1740 *թ.* — 12

Զ

ԶԷՅԹՈՒՆ, 1568 *թ.* — 135
ԶՄԻՒՌ, 1650 *թ.* — 14

Թ

ԹՈՔԱԴ
— 1616 *թ.* — 23
— 1648 *թ.* — 137

Ի

ԻՍԿԻՒՏԱՐ, 1826 *թ.* — 177

Լ

ԼԱՒՔԱՒՇԷ
— 1670 *թ.* — 11
— 1674 *թ.* - 38, 62
— 1676 *թ.* — 51
— 1677 *թ.* — 57

Խ

ԽԱՐԲԵՐԴ, 1468 *թ.* — 83

Կ

ԿԱԼԿԱԹԱ
— 1875 *թ.* — 118
— 1886 *թ.* — 71
ԿԱՊՈՍ, *ԺԵ դ.* — 81
ԿԻՊՐՈՍ
— 1684 *թ.* — 2
— 1776 *թ.* — 7
ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
— 1621 *թ.* — 53
— 1705 *թ.* — 138
— 1744-1745 *թթ.* — 55
— 1798 *թ.* — 45
— 1815 *թ.* — 49
— 1818 *թ.* — 149

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
— 1820 թ. — 200
— 1825 թ. — 92
— 1826 թ. — 70
— 1827 թ. — 77
— 1828 թ. — 174
— 1833 թ. — 80
— 1846 թ. — 226
— ԺԹ դ. — 46
ԿՈՒՏԻՆԱ. 1824 թ. — 100

Հ

ՀՌՈՄԿԼԱՅ [illegible]. 1298 թ. — 8

Ձ

ՁՈՐՈՑ ՎԱՆՔ. 1330–1331 թթ. — 1

Ճ

[illegible]. 1330–1331 թթ. — 1

Մ

ՄԱՐԱՇ
— 1702 թ. — 32
— 1734 թ. — 155

Ն

ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ, 1818 թ. — 64

Չ

ՉԱՐՇԱՄԲԱ, 1814 թ. — 54
ՉՈՒԽՈՒՐԽԱՆ, 1835 թ. — 140

Պ

ՊԱՂՉԻՃԻԿ, ԺԹ դ. — 203
ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 1780–1800 թթ. — 40
ՊՐՈՒՍԱ, 1820 թ. — 113

Ջ

ՋԱԻՐ ՁՈՐ ([illegible]), 1333 թ. — 101

Ս

ՍԱՂԻԿ, 1276 թ. — 228
ՍԱՄԱԹԻԱ, 1816 թ. — 63, 191
ՍԵԲԱՍՏԻԱ
— 1328 թ. — 102
— 1649 թ. — 211
— 1744 թ. — 160
ՍԻՍ, 1293 թ. — 212
ՍՈՒՐԲ ԿԱՐԱՊԵՏ ՎԱՆՔ, 1829 թ. — 180
ՍՈՐԻ, 1599 թ. — 103
ՍՏԱՄԲՈԼ
— 1620 թ. — 146
— 1769 թ. — 204

Վ

ՎԵՆԵՏԻԿ, ԺԹ դ. — 208

Տ

ՏԱՆՁԻ, 1652–1657 թթ. — 96
ՏՓԽԻՍ, 1437 թ. — 74

Ք

ՔՈՒՍԱ ՉԻՆԱՐ, 1539 թ. — 139

Ֆ

ՖԻՐԶԱՆԴԻԱ, 1767 թ. — 39 (տե՛ս [illegible])

Ը

ԳՐԻՉՆԵՐՈՒ ՑԱՆԿ

Ալեճանուումներու ցանկէն առանձնացուած են գրիչներու անուններբը, ապա բերուած է գրչութեանց թուականը, վայրը եւ Ձեռագիրի թիւը:

Ա

ԱԲՐԱՀԱՄ
— Երէց սրբադրիչ, ժէ դ. — 112
— Կիպր., ժԸ դ. — 75
ԱԲՐԻՒԱՆ. ժէ դ. — 145
ԱՆԴՐԷԱՒ սրբեպս., 1784 Թ. — 142
ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ
— սրկ., 1564 Թ. — 82
— գպիր, 1590–1591 ՔՔ., յԱԺամախա — 167
— Երէց, 1740 Թ., յԵւքարտա — 12
ԱՐԻՍՏԱԿԷՍ
— 1568 Թ., ի Զէյթուն — 135
— ժէ դ. — 165
ԱԽԵՏԻՍ, 1618–1625 ՔՔ. — 153
ԱԻՐԻՒ, 1663 Թ. — 139

Գ

ԳԱԲՐԻԷԼ գպիր, 1539 Թ., ի Քուտա Ձիներ — 19
ԳԱՍՊԱՐ կր., ԺԸ դ. — 171
ԳԷՈՐԳ Մրապետ Ակնիւրցի, 1814 Թ., ի Կոստիւա— 100. ալլուլ 1818 Թ., ի Կ. Պոլիս — 149
ԳՐԻԳՈՐ
— Ը–ժ դդ. — 164
— ԺԴ–ԺԸ դդ. — 85
— Ազնկեցի, 1441 Թ., յԵրուսաղէմ — 84
— Ջհն., 1454 Թ. — 34
— գպիր, 1703 Թ., ի Մարաչ — 32
— (Գրիգորիս), 1774 Թ. — 15

Դ

ԴԱՒԻԹ
— ԺՉ դ. — 16
— ԺՉ դ. — 47
— սրկ., ԺՉ դ. — 133

Ե

ԵՂԻԱ ձէկզճեան, 1820 Թ., ի Գրուսա՞ — 173
ԵՐԶԱՆԿ գպիր, ԺԸ դ. — 171

Թ

ԹԱԴԷՈՍ
— Երէց, 1528 Թ., ի Սերաստիա — 102
— սրբեպս., ԺԸ դ. — 142
— Դաքէոս քհն., 1840 Թ. — 65
— վրդ., 1842 Թ. — 117
— քհն. Գաբրաթեանց, ԺԸ դ. — 46
ԹԼՂՈՒՄԻՍ, 1713 Թ., յԱրգուժ — 114
ԹՈՐՈՍ, 1658 Թ. — 214
ԹԷՕՖԻԼԷ, 1276 Թ., ի Սադիկ — 223
ԹՈՒՐԱՆ
— արդ. Բալուցէք, 1684 Թ., յԵրուսաղէմ, ի կիպրոս — 2
— Երէց, 1694–1695 ՔՔ. — 24

Ի

ԻՍՐԱՅԷԼ, 1620 Թ., ի Սասմզոլ — 146

Կ

ԿԱԶԱՆՑՈՒ
— կարգաւոր, ժԸ դ. — 77
— վրդ.(?), ժէ դ. — 78
ԿԱՐԱՊԵՏ
— ձէյդդ, 1314 Թ., յԵրզնկա — 104
— արդ., 1437 Թ., ի Տմխիս — 74
— 1616 Թ., ի Քոբադ — 23
— գպիր Ատրբչահան, ԺԸ դ. — 180
— 1800 Թ. — 221

ԿԻՐԱԿՈՍ, 1248 Ք., ի Հաժկլոյ գղեակ — 8

Հ

ՀԱՅՐԱՊԵՏ սրբ., ժե դ. — 144

Ղ

ՂԱԶԱՐ գոփը Քահրնկայ, 1648 Ք., ի Քոզաք — 137

Մ

ՄԱՀԴԱՒԻ, ԺԲ–ԺԵ դդ. — 95
ՄԱՆՈՒԻԼ Աչմագեան, 1854 Ք. — 181
ՄԱՆՈՒԿ Նաամբ, ԺԸ դ. — 179
ՄԱՏԹԷՈՒՈՍ սրբ. Ագուղեան, 1876 Ք., չԱառաք — 169
ՄԱՐԳԱՐ Հաճընց Գէղամեան, 1789–1809 ՔՔ., ի Վաբրուրգ — 140
ՄԱՐԿՈՍ, 1307 Ք., չերգնկա — 20
ՄԱՐՏԻՐՈՍ սրբէպս. Յուսմանեցի, 1773 Ք., չերուսաղէմ — 5, 6, այլեւ՝ 1776 Ք., չերուսաղէմ, հկզբան — 7
ՄԵԼՔՈՆ
— սրկ. Գազտասարեան, 1798 Ք., ի կ. Գոլիս — 45
— քհն., 1827 Ք., ի կ. Գոլիս — 17
ՄԵՆԳԱՐՈՆ սրկ., ԺԸ դ. — 31
ՄԻՆԱՍ
— սրկ., 1590–1591 ՔՔ., չԱմասիա — 167
— վրդ. Բիւրականեցի, 1799 Ք., ի Սեբաստիա — 4
ՄԻԽԱՅԻԼ
— Հոռիկան, 1673 Ք., ի Գեբմանիկ — 26
— գրագիչ, 1828 Ք., ի կ. Գոլիս — 174
ՄԿՐՏԻՉ
— 1673 Ք. — 109
— Աստիբրճանեցի, 1769 Ք., ի Սատմոլ — 204
ՄՈՒՐԻՊ, 1804 Ք. — 178

Ն

ՆԱՀԱՊԵՏ
— քհն., 1468 Ք., ի Խարբերդ — 83
— Երէց, 1614 Ք. — 129
— Երէց, 1667 Ք. — 210
— Երէց ԺԸ դ., ի Վենետիկ — 207
ՆԱՐԱՒԹԵԻՆՆ
— Երէց, ԺԸ դ. — 21
— սրկ., 1818 Ք., ի Նիկոմիդիա — 66
ՆԱՎՀԱՆՆԷՍ
— 1298 Ք. — 156
— ԺԴ դ. — 10
— Երէց, ԺԴ դ. — 128
— (Ոհաննէս) եպս. Սեւսվացի, ժե դ. — 42
— (Յովհան) Լէհցի, ժե դ. — 60
— Երէց, ժե դ. — 67
— (Յովհաննիսիկ) ժե դ. — 94
— (Ոսմանէս) ԺԵ–ԺԶ դդ. — 37
— (Ոհաննէս) Երէց, 1635–1638 ՔՔ. — 134
— Երէց, 1652–1657 ՔՔ., ի Տանձի — 96
— 1658 Ք. — 115
— 1658 Ք. — 214
— եպս. 1670, 1674 ՔՔ., ի Լատջոչ — 11, 38
— Երէց, 1678 Ք., ի Բիւրականեան — 213
— ԺԸ դ. — 209
— (Ոհաննէ) 1705 Ք., ի կ. Գոլիս — 138
— 1734 Ք., ի Մարաչ — 155
— 1750 Ք. — 157
— Աչմասիացի, ԺԸ դ. — 44
— Բահասեան, 1821 Ք. — 143
— Սուրբէն Միրճան, 1848 Ք., ի Գազիէնթէփ—147, այլեւ՝ ԺԲ դ., ի Գազիէնթէփ — 203
— Ա. քհն. Նաչկեան, 1886 Ք., ի Կալկաթա — 71, այլեւ՝ 118ª
ՅՈՒՍԻԿ եպս. Քոքսացի, 1526 Ք. — 101

Ն

ՆԱԶԱՐԵԹ Գէորգեան, 1816 Ք., ի Սամսթիա — 63, 191, այլեւ՝ 1823 Ք., ի կ. Գոլիս — 70, 92
ՆԱՈՒՆ Քասմբրճեան, 1834 Ք. — 163
ՆԻԿԱՒ., ԺԴ–ԺԴ դդ. — 99
ՆԻԿՈՂՈՍ
— սրդ. Սեւերացի, ԺԵ–ԺԶ դդ. — 50
— Երէց, 1621 Ք., ի կ. Գոլիս — 53

Պ

ՊԱՂՏԱՍԱՐ Երէց, 1673 Ք., չԱԹքաք — 106
ՊԵՏՐՈՍ
— Երէց, 1307 Ք., չերգնկա — 20
— սրկ., 1649 Ք., ի Սեբաստիա — 211
— վրդ. կ. Գոլտեցի, 1767 Ք., ի Ֆիւրականեան—39

Ս

ՍԱՀԱԿ
— Երէց, ԺԶ–ԺԷ դդ. — 122
— գոփը, 1659 Ք., չԱառաք — 105
ՍԱՐԳԻՍ
— 1335 Ք., Զուր չիա — 107
— Աառաքացի, 1667 Ք., Ալաչհան եպսյ. — 158
— (Սէբաստիա) 1781 Ք., չԱԱՆ — 116
— Եւդոկիացի, ԺԲ դ. — 22
ՍԻՄԷՈՆ
— ԺԴ դ. — 98
— 1599 Ք., ի Սեբաստիա — 103

ՍՏԵՓԱՆՆՈՍ
— *ժԴ դ.* — 86
— 1310-1311 *թթ., ի Սիս, ծոխաթ, Զորոյ վանք* — 1
— *երէց*, 1674 *թ., ի Լաւքաւշա* — 62
— 1676 *թ., ի Լէւքաւշէ* — 51
— *Ֆանոսցի*, 1677 *թ., ի Լաւքաւշէ* — 57
— *երէց, ժէ դ.* — 126
— *Կ. Պոլսեցի*, 1744-1745 *թթ., ի Կ. Պոլիս* — 53
— *Սեբաստացի*, 1809 *թ.* — 72
— 1814 *թ., ի Զարշամպա* — 54

Վ

ՎԱՐԴԱՆ
— 1367 *թ., յԵրուսաղէմ* — 150
— *երէց*, 1682 *թ.* — 148

Տ

Տ. *Մ. Աճեմեան*, 1858 *թ., ի Կ. Պոլիս* — 188
ՏԻՐԱՏՈՒՐ *Ղրիմեցի, ժԴ դ.* — 10
ՏՕՆԱՊԵՏ, 1650 *թ., ի Զմիւռ* — 14

Ֆ

ՖԻԼՕԹԵՕՍԻՍ *տիտղօ, ժԸ դ.* — 28

Թ

ԾԱՂԿՈՂՆԵՐՈՒ ՑԱՆԿ

Անձնանուններու ցանկէն առանձնացուած են ծաղկողներու անունները, ապա բերուած է թուականը, վայրը եւ ձեռագրի թիւը:

Գ

ԳՐԻԳՈՐ
— *քհն.*, 1454 *թ.* — 34
— *գրիչ*, 1635-1638 *թթ.* — 134

Թ

ԹՈՒՄԱ, *ժԵ դ.* — 18

Ղ

ՂԱԶԱՐ *վրդ.*, 1441 *թ., յԵրուսաղէմ* — 84

Մ

ՄԵՏՕՖԱՆ *պապա*, 1276 *թ., ի Սադիկ* — 223

Յ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ
— 1441 *թ., յԵրուսաղէմ* — 84
— *(Յովան) Եախրեցի*, 1750 *թ.* — 157
— 1658 *թ.* — 214
— *ժԸ դ.* — 44

Ո

ՈՒՇԻՆ *դպիր*, 1441 *թ., յԵրուսաղէմ* — 84

Ս

ՍԱՐԳԻՍ *քհն.*, 1441 *թ., յԵրուսաղէմ* — 84

Ժ

ԿԱԶՄՈՂՆԵՐՈՒ ՑԱՆԿ

Անձնանուններու ցանկէն առանձնացուած են կազմողներու անունները, ապա բերուած է թուականը, վայրը եւ ձեռագրի թիւը:

ԿԻՐԱԿՈՍ *քհն.*, 1568 *թ., ի Չէյթուն* — 135
ՃԱՒՍԼԻՆ, 1311* *թ.* — 9
ՅԱԿՈԲ *երէց*, 1310-1311 *թթ.* — 9
ՅՈՎԱՆԷՍ, 1658 *թ.* — 214
ՎԱՐԴԱՆ, 1248 *թ., Հռոմկլայ դղեակ* — 8

ԺԱ

ԹՈՒՂԹ ԿՈԿՈՂՆԵՐՈՒ ՑԱՆԿ

Անձնանուններու ցանկէն առանձնացուած են թուղթ կոկողներու անունները, ապա բերուած է թուականը, վայրը եւ Չեռագիրի թիւը:

ԿԱՐԱԳԵՏ, 1658 թ. — 214
ՄԵԼՔՈՆ, 1684 թ. — 2
ՊԼՈՒՒԻ, 1684 թ. — 2

ԺԲ

ՍՏԱՑՈՂՆԵՐՈՒ ՑԱՆԿ

Անձնանուններու ցանկէն առանձնացուած են ստացողներու անունները, ապա բերուած է թուականը, վայրը եւ Չեռագիրի թիւը:

Ա

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ վրդ., 1697–1698 թթ. — 151

Բ

ԲԱՐՍԵՂ արդ., ԺԴ դ. — 98

Գ

ԳԵՈՐԳ ուսքահ, 1800 թ. — 221

Դ

ԴԱՒԻԹ արքեպս., 1750 թ. — 157

Ե

ԵՍԱՅԻ ք՜ն. Քալոգոյ, 1704 թ., յետքառա — 12

Թ

ԹԱԴԷՈՍ արքեպս., ԺԲ դ. — 46
ԹՈՐՈՍ Մանից Դաւուտցի, 1774 թ., ի Մկրտաթէա — 160
ԹՈՒՄԱ արդ., 1684 թ., յերուսադէմ, ի Կիպրոս — 2

Կ

ԿԱՋԱՆՈՒՐ
— կոթղատար, ԺԵ դ. — 77
— կր.՝, ԺԵ–ԺԶ դդ. — 50

Կ

ԿԱՐԱԳԵՏ
— տիր. Քօխտադեցի, 1713 թ., յԱրդրուժ — 114
— գոլիր Ատրբչահան, ԺԸ դ. — 186
— էֆ. Գրչաճճեան, 1876 թ., յԱռաքա — 169
ԿԻՐԱԿՈՍ
— կաթ. Ալպահանեցւոց, 1335 թ., ի Զուր չկա — 107
— արկ., ԺԴ դ. — 159

ԿՈՍՏԱՆԴԻՆ
— արքեպս. Կարմիրվանեցի, 1310–1311 թթ., ի Սիս — 1
— կթղ., 1311՞ թ. — 9
— մհտ., 1568 թ., ի Զէյթուն — 135

Ղ

ՂՈՒԿԱՍ կթղ. Սսեցի, 1735 թ. — 155

Ճ

ՃԻՀԱՆՇԻ. 1564 թ. — 82

Մ

ՄԱՐԳԱՐ մհտ. Ախալցխեցի, 1678 թ., ի Բիւզանդիա — 213
ՄԱՐԹԱ, 1635–1638 թթ. — 134
ՄԱՐՏԻՐՈՍ
— քհն., 1468 թ., ի Խարբերդ - 83
— 1568 թ., ի Զէյթուն — 135
ՄԽԻԹԱՐ վրդ., 1367 թ., յԵրուսաղէմ — 150
ՄՈՎՍԷՍ, ԺԴ–ԺԵ դդ. — 120

Յ

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ դպի՞ր, ԺԸ դ. — 44
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ
— վրդ. Կ. Պոլսեցի, ԺԵ դ. — 60
— վրդ՞., ԺԵ դ., ի Կապո՞ս — 81
— եպս., ԺԵ–ԺԶ դդ. — 37
— մհտ. 1568 թ., ի Զէյթուն — 135
— (Ովանէս) քհն., 1618–1625 թթ. — 153
— 1670 թ., ի Լաւքօշա — 11, 38
— երէց, 1652–1657 թթ., ի Տանձի — 96
— կր.՞, ԺԷ դ. — 78
— Տէր Խաչատուրեան, 1826 թ., յԻսկիւտա՞ր — 177

Ն

ՆԵՐՍԷՍ
— ԺԴ–ԺԵ դդ. — 120
— կուսակրօն քհն., 1441 թ., յԵրուսաղէմ — 84

Պ

ՊԱՂՏԱՍԱՐ երէց, 1673 թ., յԱնթափ - 106
ՊԱՏՐԱՆ, 1528 թ., ի Սեբաստիա — 102
ՊԱՐՈՆ ՖՌԱՆԿ, 1307 թ., յԵրզնկա — 20
ՊԱՒԼԷ կր., 1276 թ., ի Սալիկ — 223
ՊԵՏՐՈՍ արքեպս. Կաւկացի, 1590–1591 թթ. — 167
ՊՈՒՏԱԽ մհտ., 1667 թ., յԱկաչխան Եայլայ — 158

Ս

ՍԱՀԱԿ
— երէց, ԺԶ–ԺԷ դդ. — 122
— Բեշամալեան, 1835 թ., Զուխուրիան — 140
— Սարգիս վրդ., 1678 թ., ի Բիւզանդիա — 213
— Սգանդար խոճա, 1658 թ. — 214
ՍՏԵՓԱՆՆՈՍ
— եպս. 1248 թ., ի Հռոմկլայ դղեակ — 8
— քհն., ԺԳ դ. — 86
— խոճա, ԺԳ–ԺԴ դդ. — 18
— Տէր, ԺԸ դ. — 206

Վ

ՎԱՐԴԱՆ մոնոզոն, 1616 թ., ի Թոքատ — 23

Տ

ՏԻՐԱՑՈՒ քհն., 1314 թ., յԵրզնկա — 104

Փ

ՓԱՆՈՍ մհտ., 1667 թ., յԱկաչխան Եայլայ — 158

ԺԳ

ԿՆՔԱՏԷՐԵՐՈՒ ՑԱՆԿ

Անձնանուններու ցանկէն առանձնացուած են կնքատէրերու անունները, ապա բերուած է թուականը եւ Ձեռագիրի թուահամարը:

Գաբրիէլ արքեպս. Ղասաբեան, 1873 թ. — 8
Դանիէլ վրդ. — 8
Ըստեփաննոս, 1802 թ. — 66, 68 (նո՞յն 39, 55)
Ղազարոս վրդ., 1856 թ. — 17
Մինաս վրդ., 1780 թ. — 4
Մկրտիչ վրդ., 1791 թ. — 27
Յակոբ արքեպս., 1837 թ. — 161
Յակոբ վրդ., 1809 թ. — 3, 60, 119
Տէր Յովհաննէս Խաչիկեան, 1828 թ. — 35 (նաեւ Rev. Johanness Cathchick)
Յովհաննէս վրդ., 1768 թ. — 49
Ներսէս կթղ., 1843 թ. — 161
Պետրոս վրդ. — 76
Պիմէն Զարդարեան գրավաճառ հրատարակիչ — 116
Պօղոս վրդ., 1795 թ. — 44
Սարգիս վրդ(?) — 10, 109
Սիմէոն վրդ. Ապարանցի, 1704 թ. — 119
Վանէս մղտեսի — 8
Comitato Armeno d'Italia — Milano [1952] — 13
Euphrates College, Harpoot Turkey — 60, 61, 119, 120 (նաեւ՝ Euphrates College Library)

ԺԴ

ԿՆԻՔՆԵՐՈՒ ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐԱԿԱՆ ՑԱՆԿ

Ցանկին մէջ ժամանակագրական կարգով տրուած են կնիքներու թուականը, տէրերը եւ Ձեռագիրի թիւը:

1704 թ., Սիմէոն վրդ. Ապարանցի — 119
1768 թ., Յովհաննէս վրդ. - 49
1780 թ., Մինաս վրդ. — 4
1791 թ., Մկրտիչ վրդ. — 27
1795 թ., Պօղոս վրդ. — 44
1802 թ., Ըստեփաննոս — 66 , 68
1809 թ., Յակոբ վրդ. — 3, 60, 119
1828 թ., Տէր Յովհաննէս Խաչիկեան — 35
1837 թ., Յակոբ արքեպս. — 161
1843 թ., Ներսէս կթղ. — 161
1856 թ., Ղազարոս վրդ. — 17
1873 թ., Գաբրիէլ արքեպս. Ղասաբեան — 8
[1952], Comitato Armeno d'Italia — 13

ԺԵ

ՄԱՆՐԱՆԿԱՐՉՈՒԹԵԱՆՑ ՑԱՆԿ

Ցանկին մէջ տրուած են Մանրանկարներ ունեցող Ձեռագիրներու թիւերը:

Բոլորչեան — 4, 8, 12, 18, 33, 34, 60, 115, 125, 135, 142, 144, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 209, 210, 211, 212, 214, 222, 223
Լուսանցային — 1, 57, 96, 98, 103, 104, 115, 144, 146, 160, 209, 210, 212, 213
Չինական մելանով եւ տպածոյ դիմանկարներ — 41, 70, 71, 177

ՀԱՄԵՄԱՏԱԿԱՆ ՏԱԽՏԱԿ

ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐՈՒ

ՆՈՐ ԵՒ ՀԻՆ ԹԻՒԵՐՈՒ

ԱՆԹ.	ԿԻՊՐՈՍ		ԱՅԼՔ
Նոր	Հին	Ակ.	
1	2	2	—
2	1	3	—
3	—	—	—
4	—	—	—
5	5	62	—
6	7	64	—
7	6	63	—
8	—	—	Մ. 1
9	—	—	Մ. 2
10	3	1	—
11	9	54	—
12	8	33	—
13	—	—	—
14	10	30	—
15	—	—	—
16	—	—	—
17	—	—	—
18	—	—	—
19	13	45	—
20	16	24	—
21	—	—	—
22	—	—	—
23	14	6	—
24	—	—	—
25	17	7	—
26	29	10	—
27	18	19	—
28	—	—	—
29	—	—	—
30	19	22	—
31	20	18	—
32	—	—	—
33	—	—	—
34	38	36	—
35	—	—	—
36	32	20	—
37	21	28	—
38	26	55	—
39	—	—	—
40	—	—	—
41	—	—	—
42	34	61	—
43	—	—	—
44	—	—	—
45	—	—	—
46	—	—	—
47	—	—	—
48	—	—	—
49	—	—	—
50	22	9	—
51	33	39	—
52	—	—	—
53	—	—	—
54	—	—	—
55	—	—	—
56	—	—	—
57	23	40	—
58	31	23	—
59	—	—	—
60	—	—	—
61	—	—	—
62	24	38	—
63	—	—	—
64	—	—	—
65	—	—	—
66	—	—	—
67	25	44	—
68	—	—	—
69	—	—	—
70	—	—	—
71	—	—	—
72	—	—	—
73	35	16	—
74	—	—	—
75	—	—	Մ. 54
76	—	—	—
77	—	—	—
78	36	14	—

Անթ. — Անթիլիաս
Ակ. — Ակինեան

Մ. — Միսրմէեան
Կ. Վ. — Անկիւրիոյ Կարմիր Վանք

ԱՆԴ. Նոր	ԿՈՊՐՈՍ Հին	ԿՈՊՐՈՍ Ակ.	ԱՅԼ
79	39	43	—
80	—	—	—
81	37	13	—
82	—	—	—
83	42	42	—
84	—	—	—
85	40	8	—
86	44	11	—
87	—	—	—
88	—	—	—
89	—	—	—
90	—	—	—
91	—	—	—
92	—	—	—
93	—	—	—
94	43	15	—
95	47	56	—
96	—	—	—
97	—	—	—
98	48	59	—
99	45	17	—
100	—	—	—
101	—	—	Ս. 48
102	46	25	—
103	—	—	—
104	—	—	Ս. 51
105	—	—	Ս. 53
106	—	—	Ս. 50
107	49	47	—
108	50	57	—
109	56	49	—
110	—	—	—
111	—	—	—
112	57	31	—
113	—	—	—
114	—	—	—
115	—	—	—
116	—	—	—
117	—	—	—
118	—	—	—
119	—	—	—
120	—	—	—
121	52	26	—
122	55	12	—
123	54	53	—
124	—	—	—
125	53	46	—
126	—	—	Ս. 49
127	—	—	—
128	51	51	—
129	—	—	—
130	—	—	—
131	59	58	—
132	64	50	—
133	58	32	—

ԱՆԴ. Նոր	ԿՈՊՐՈՍ Հին	ԿՈՊՐՈՍ Ակ.	ԱՅԼ
134	—	—	—
135	—	—	—
136	65*	—	—
137	—	—	Ս. 47
138	—	—	Ս. 52
139	63	27	—
140	—	—	—
141	—	—	—
142	—	—	Կ. Վ. 295
143	—	—	—
144	60	52	—
145	62	41	—
146	61	29	—
147	—	—	—
148	—	—	—
149	—	—	—
150	—	—	—
151	—	—	—
152	—	—	—
153	—	—	—
154	—	—	—
155	—	—	—
156	—	—	—
157	—	—	—
158	—	—	—
159	15	37	—
160	—	—	—
161	—	—	—
162	—	—	—
163	—	—	—
164	12	34	—
165	11	5	—
166	—	—	—
167	30	48	—
168	—	—	—
169	—	—	—
170	—	—	—
171	—	—	—
172	—	—	—
173	—	—	—
174	—	—	—
175	—	—	—
176	—	—	—
177	—	—	—
178	—	—	—
179	—	—	—
180	—	—	-
181	—	—	—
182	—	—	—
183	—	—	—
184	—	—	—
185	—	—	—
186	—	—	—
187	—	—	—
188	—	—	—

ԱՆԴ·	ԿԻՊՐՈՍ		ԱՑԼԻՔ
Նոր	Հին	Ակ·	
189	—	—	—
190	—	—	—
191	—	—	—
192	—	—	—
193	—	—	—
194	—	—	—
195	—	—	—
196	—	—	—
197	—	—	—
198	—	—	—
199	—	—	—
200	—	—	—
201	—	—	—
202	—	—	—
203	—	—	—
204	—	—	—
205	—	—	—
206	—	—	—

ԱՆԴ·	ԿԻՊՐՈՍ		ԱՑԼԻՔ
Նոր	Հին	Ակ·	
207	—	—	—
208	—	—	—
209	—	—	—
210	—	—	—
211	—	—	—
212	41	35	—
213	66	3ա	—
214	—	—	—
215	—	—	—
216	—	—	—
217	—	—	—
218	—	—	—
219	—	—	—
220	—	—	—
221	—	—	—
222	—	—	—
223	—	—	—

ՀԱՄԵՄԱՏԱԿԱՆ ՏԱԽՏԱԿ
ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ԹԻՒԵՐՈՒ
ԸՍՏ ՀԱՅՐ ՆԵՐՍԷՍ ԱԿԻՆԵԱՆԻ

ԿԻՈՐՈՒ		ԱՆԹ.		ԿԻՈՐՈՒ		ԱՆԹ.
ԱԿ.	ՀԱՅ	ՆՈՐ		ԱԿ.	ՀԱՅ	ՆՈՐ
1	3	10		33	8	12
2	2	1		34	12	164
3	1	2		35	41	212
3՚՚	66	213		36	38	34
4	4	—*		37	15	159
5	11	165		37՚՚	—	—
6	14	23		38	24	62
7	17	25		39	33	51
8	40	85		40	23	57
9	22	50		41	62	145
10	29	26		42	42	83
11	44	86		43	39	79
12	55	122		44	25	67
13	37	81		45	13	19
14	36	78		46	53	125
15	43	94		47	49	107
16	35	73		48	30	167
17	45	99		49	56	109
18	20	31		50	64	132
19	18	27		51	51	128
20	32	36		52	60	144
21	28	—		53	54	123
22	19	30		54	9	11
23	31	58		55	26	38
24	16	20		56	47	95
25	46	102		57	50	108
26	52	121		58	59	131
27	63	139		59	48	98
28	21	37		60	27	74
29	61	140		61	34	42
30	10	14		62	5	5
31	57	112		63	6	7
32	58	133		64	7	6

* Սոյն գծիկը ցոյց կու տայ որ յիշեալ ձեռագիրը այժմ կը պակսի մեր ներկայի հաւաքածոյէն։

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏԱԽՏԱԿ ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐՈՒՄ

Թիւ.	Բովանդակութիւն	Ժամանակ	Վայր	Դրիչ	Չափագրող/Կազմող*	Աստղագրք
1·	Ցայսմաւուրք	1310–11	Սիս, Ձոխաք, Զորոյ վանք	Ստեփանոս	Ցակոբ երէց*	Կոստանդնի արքեպս.
2·	Ցայսմաւուրք	1684	Երուսաղէմ, Կիպրոս	Թումա արդ·	——	Թումա արդ·
3·	Բարզագիրք Նղեհանի	ԺԸ դ·	——	——	——	——
4·	Բարզագիրք Նղեհանի	1799	Սիրաստիա	Մինասս վրդ·	——	——
5·	Հռչակ երուսաղէմի	1773	Երուսաղէմ	Մարտիրոս արքեպս·	——	——
6·	Հռչակ երուսաղէմի	1773	Երուսաղէմ	Մարտիրոս արքեպս·	——	——
7·	Հռչակ երուսաղէմի	1776	Երուսաղէմ, Կիպրոս	Մարտիրոս արքեպս·	——	——
8·	Բարձրբերդի Աւետարան	1248	Հռոմկլայ դղեակ	Կիրակոս	Վարդան*	Ստեփանոս եպս·
9·	Սուղ Մայր Մաշտոց	1311*	——	——	Ձաւալիճ*	Կոստանդնի կրզ·
10·	Ձաշոց երուսաղէմեան	ԺԴ դ·	——	Յովհաննէս, Տիրատուր Ղրիմեցի	——	——
11·	Շարակնոց	1670	Լաւրօշա	Յովհաննէս եպս·	——	Յովհաննէս եպս·
12·	Ժամագիրք, Սաղմոսարան, Տօնացոյց	1740	Եւմառա	Աստուածատուր երէց	——	Եռայի էհճ·
13·	Աւետարան	ԺԴ–ԺԵ դդ·	——	——	——	——
14·	Սաղմոսարան	1650	Զմիւռն	Տօնապետ դպիր	——	——
15·	Բարզագիրք Նղեհանի	1774	——	Գրիգորիս տիր·	——	——
16·	Սաղմոսարան	ԺԶ դ·	——	Դաւիթ	——	——
17·	Վարք եւ ճառ եպիփանեայ կիպրացւոյ	1827	Կ· Պոլիս	Մելխոն էհճ·	——	——
18·	Աւետարան	ԺԴ–ԺԴ դդ·	——	——	Թումա (ԺԵ դ·)	——
19·	Մաշտոց եւ Գանձարան	1539	Թեւաս Ձիճա՞ր	Գաբրիէլ դպիր	——	Ստեփանոս խոճա
20·	Ժողովածոյ	1307	Երզնկա	Մարկոս, Պետրոս երէց	——	Պարոն Ֆռանկ
21·	Բարզագիրք Տաթեւացւոյ	ԺԸ դ·	——	Յարութիւն երէց	——	——
22·	Գիրք Մոյսիբեանց	ԺԸ դ·	——	Սարգիս եւդոկիացի	——	——
23·	Վարք Հաբանց	1616	Թոխաղ	Կարապետ	——	Վարդան մռնոզան
24·	Մէկնիք· Սաղմոսաց, Առակաց, Ժողովողի, երգ երգոցի·	1694–95	——	Թումա երէց	——	——
25·	Հայելի վարուց Ֆռանկաց	ԺԷ–ԺԸ դդ·	——	——	——	——
26·	Մէկնութիւն չորիմասան Թղթոցն Պօղոսի եւ համրզէ	1673	Գեղրմանիկ	Մխիթար Հոդիկան	——	——
27·	Ժողովածոյ	ԺԷ դ·	——	——	——	——
28·	Ժամագիրք եկեղեցւոյն յունաց	ԺԸ դ·	——	Ֆիլոթեոսիս տիպոգ·	——	——
29·	Ժողովածոյ	ԺԸ դ·	——	——	——	——
30·	Մէկնութիւն Ա· Սիւնեցւոյ	ԺԷ դ·	——	——	——	——

Թիւ	Բովանդակութիւն	Ժամանակ	Վայր	Գրիչ	Տաղկող/Կազմող*	Ստացող
31.	Ժողովածոյ	ԺԵ՞ դ.	—	Մեծպարոն սրկ.	—	—
32.	Սաղմոսարան	1708	Մարաշ	Գրիգոր դպիր	—	—
33.	Աւետարան	1656	—	—	—	—
34.	Աւետարան	1454	—	Գրիգոր քհն.	Գրիգոր քհն.	—
35.	Հայելի ազդեցութեան	1792	—	—	—	—
36.	Ժողովածոյ	1652–61	—	—	—	—
37.	Ժողովածոյ	ԺԵ–ԺԶ դդ.	—	Ովանէս	Յովաննէս եպս.	—
38.	Ձայնքաղ Շարակնոց	1674	Լաւքօշա	Յովհաննէս եպս.	—	Յովհաննէս եպս.
39.	Գիրք Եօթանափողեան	1767	Ֆիւզանդիա	Պետրոս վրդ. Կ. Պոլսեցի*	—	—
40.	Ցուցակ Գուշակութեանց	1789–1809	Պետրբուրգ	Մարգար խօճենց Գեղամեան	—	—
41.	Վկայութիւնք ի պէտս քարոզութեան	ԺԸ դ.	—	—	—	—
42.	Գանձարան	ԺԵ դ.	—	Ոհաննէս եպս. Սեչովացի	—	—
43.	Ասպարէզ բանամարտութեան	1825	Լիբանան	—	—	—
44.	Ժողովածոյ	ԺԸ դ.	—	Յոհաննէս Ամասիացի	Յոհաննէս Ամասիացի	Յարութիւն դպի՞ր
45.	Բանք խրթնագոյնք ի մէջ սրբոյ Աւետարանի	1798	Կ. Պոլիս	Մելքոն սրկ. Պաղտասարեան	—	—
46.	Քննութիւն նզովից	ԺԹ դ.	Կ. Պոլիս	Թադէոս քհն. Պաթմաջեանց	—	Թադէոս արքեպս.
47.	Սաղմոսարան	ԺԶ դ.	—	Դաւիթ	—	—
48.	Մատենագրութիւնք Դիոնիսիոսի Արիսպագացւոյ	ԺԹ դ.	—	—	—	—
49.	Վահան հաւատոյ	1815	Կ. Պոլիս	—	—	—
50.	Ժողովածոյ	ԺԵ–ԺԶ դդ.	—	Նիկողոս արք. Սեւերացի	—	Խաչատուր կր*.
51.	Աւետարան	1676	Լէւքաւշէ	Ստեփանոս	—	—
52.	Նամականի	ԺԹ դ.	—	—	—	—
53.	Կանոնագիրք Հայոց	1621	Կ. Պոլիս	Նիկողոս երէց	—	—
54.	Բժշկարան	1814	Չարշամպա	Ստեփանոս	—	—
55.	Ժողովածոյ	1744–45	Կ. Պոլիս	Ստեփաննոս Կ. Պոլսեցի	—	—
56.	Գիրք բնազննութեան եւ Ձեռնազննութեան	ԺԹ դ.	—	—	—	—
57.	Աւետարան	1677	Լաւքաւշէ	Ստեփաննոս Ֆռնոսցի	—	—
58.	Քարոզագիրք Առաքել վրդ. Թէքիրտաղցւոյ	1856	Եգիպտոս	—	—	—
59.	Յաղագս բարոյական առաքինութեանց եւ նոցունց ներհակս մոլութեանց	ԺԹ դ.	—	—	—	—
60.	Գիրք քարոզութեան	ԺԵ դ.	—	—	—	Յովհ. վրդ. Կ. Պոլսեցի
61.	Ժողովածոյ	ԺԷ դ.	—	Յոհան Լէհցի	—	—

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՑԱԽՑԱԿ ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐՈՒ

Թիւ	Բովանդակութիւն	Ժամանակ	Վայր	Գրիչ	Ծաղկող/Կազմող*	Ստացող
1·	Յայսմաւուրք	1310–11	Սիս, Ճոխաբ, Զորոյ վանք	Ստեփանոս	Յակոբ երէց*	Կոստանդին արքեպս·
2·	Յայսմաւուրք	1684	Երուսաղէմ, Կիպրոս	Թումա արդ·	———	Թումա արդ·
3·	Քարոզագիրք Նաղեանի	ԺԸ դ·	———	———	———	———
4·	Քարոզագիրք Նաղեանի	1799	Սեբաստիա	Մինաս վրդ·	———	———
5·	Հոչակ Երուսաղէմի	1773	Երուսաղէմ	Մարտիրոս արքեպս·	———	———
6·	Հոչակ Երուսաղէմի	1773	Երուսաղէմ	Մարտիրոս արքեպս·	———	———
7·	Հոչակ Երուսաղէմի	1776	Երուսաղէմ, Կիպրոս	Մարտիրոս արքեպս·	———	———
8·	Բարձրբերդի Աւետարան	1248	Հռոմկլայ դղեակ	Կիրակոս	Վարդան*	Ստեփանոս եպս·
9·	Սսոյ Մայր Մաշտոց	1311*	———	———	Ճաւսլին*	Կոստանդին Լէդ·
10·	Ճաշոց Երուսաղէմեան	ԺԴ դ·	———	Յովհաննէս, Տիրատուր Ղրիմեցի	———	———
11·	Շարակնոց	1670	Լաւքօշա	Յովհաննէս եպս·	———	Յովհաննէս եպս·
12·	Ժամագիրք, Սաղմոսարան, Տօնացոյց	1740	Եւքառա	Աստուածատուր երէց	———	Եսայի քհն·
13·	Աւետարան	ԺԴ–ԺԵ դդ·	———	———	———	———
14·	Սաղմոսարան	1650	Զմիւռ	Տօնապետ դպիր	———	———
15·	Քարոզագիրք Նալեանի	1774	———	Գրիգորիս տիր·	———	———
16·	Սաղմոսարան	ԺԶ դ·	———	Դաւիթ	———	———
17·	Վարք եւ Ճառք Եպիփանու Կիպրացւոյ	1827	Կ· Պոլիս	Մելքոն քհն·	———	———
18·	Աւետարան	ԺԳ–ԺԴ դդ·	———	———	Թումա (ԺԵ դ·)	———
19·	Մաշտոց եւ Գանձարան	1539	Քուստ Չինա*ր	Գաբրիէլ դպիր	———	Ստեփաննոս խոճա
20·	Ժողովածոյ	1307	Երզնկա	Մարկոս, Պետրոս երէց	———	Պարոն Ֆռանկ
21·	Քարոզագիրք Տաթեւացւոյ	ԺԸ դ·	———	Յարութիւն երէց	———	———
22·	Գիրք Մոլութեանց	ԺԸ դ·	———	Սարգիս Եւդոկիացի	———	———
23·	Վարք Հարանց	1616	Թոքաղ	Կարապետ	———	Վարդան մոնոզոն
24·	Մեկնք· Սաղմոսաց, Առակաց, Ժողովողի, Երգ երգոցի	1694–95	———	Թումա երէց	———	———
25·	Հայելի վարուց Ֆռանկաց	ԺԷ–ԺԸ դդ·	———	———	———	———
26·	Մեկնութիւն չորեքտասան Թղթոցն Պօղոսի եւ քարոզք	1673	Գերմանիկ	Միքայէլ Հոգիկան	———	———
27·	Ժողովածոյ	ԺԷ դ·	———	———	———	———
28·	Ժամագիրք եկեղեցւոյն յունաց	ԺԸ դ·	———	Ֆիլօթէոսիս տիացօ	———	———
29·	Ժողովածոյ	ԺԸ դ·	———	———	———	———
30·	Մեկնութիւնք Ս· Սիւնեցւոյ	ԺԷ դ·	———	———	———	———

Թիւ.	Բովանդակութիւն	Ժամանակ	Վայր	Գրիչ	Ծագկող/Կազմող*	Սապոյր
31.	Ժողովածոյ	ԺԲ՞ դ.	——	Մխիթարեան սրկ.	——	——
32.	Սաղմոսարան	1703	Մարսէլ	Գրիգոր դպիր	——	——
33.	Աւետարան	1656	——	——	——	——
34.	Աւետարան	1454	——	Գրիգոր հիեր.	Գրիգոր հիեր.	——
35.	Հայելի ազդեցութեան	1792	——	——	——	——
36.	Ժողովածոյ	1652–61	——	——	——	——
37.	Ժողովածոյ	ԺԲ–ԺԶ դդ.	——	Ոսկանէս	Ցռովաննէս եպս.	——
38.	Զայնիթաղ Շարականոց	1674	Լաւրօշա	Ցռովաննէս եպս.	——	Ցռովաննէս եպս.
39.	Գիրք ծրթանաւոդեան	1767	Վիւզանդիա	Պետրոս վրդ. կ. Պոլսեցի*	——	——
40.	Ցուցակ Գուշակութեանց	1789–1809	Պետրբուրգ	Մարգար Խօճենց Գեղամեան	——	——
41.	Վկայութիւնք ի պէտս հարզութեան	ԺԸ դ.	——	——	——	——
42.	Գանձարան	ԺԵ դ.	——	Ոհաննէս եպս. Մեչովացի	——	——
43.	Ասպարէզ բանաստեղծութեան	1825	Վիրտեան	——	——	——
44.	Ժողովածոյ	ԺԸ դ.	——	Ցռհաննէս Ամասիացի	Ցռհաննէս Ամասիացի	Ցարութիւն դպի՞ր
45.	Բանիւ խրթնագոյնիւ ի մէջ սրբոյ Աւետարանի	1798	կ. Պոլիս	Մեկրոն սրկ. Պաղտասարեան	——	——
46.	Գննութիւն ճշմարիտ	ԺԲ դ.	կ. Պոլիս	Թադէոս հիեր. Պարմաքեանց	——	Թադէոս արհեպս.
47.	Սաղմոսարան	ԺԶ դ.	——	Դաւիթ	——	——
48.	Մատենագրութիւնք Դիոնիսիոսի Արիսպագացւոյ	ԺԲ դ.	——	——	——	——
49.	Վահան Հաւատոյ	1815	կ. Պոլիս	——	——	——
50.	Ժողովածոյ	ԺԵ–ԺԶ դդ.	——	Նիկողոս արդ. Սեւերացի	——	Հայտուտր կր՞.
51.	Աւետարան	1676	Լէհաստէ	Ստեփաննոս	——	——
52.	Նամականի	ԺԲ դ.	——	——	——	——
53.	Կանոնագիրք Հայոց	1621	կ. Պոլիս	Նիկողոս երէց	——	——
54.	Բժշկարան	1814	Զմիւռնիա	Ստեփաննոս	——	——
55.	Ժողովածոյ	1744–45	կ. Պոլիս	Ստեփաննոս կ. Պոլսեցի	——	——
56.	Գիրք բնազննութեան եւ Զեռնազննութեան	ԺԲ դ.	——	——	——	——
57.	Աւետարան	1677	Լաւրաշէ	Ստեփաննոս Տոնոսցի	——	——
58.	Բարզագիրք Աստ֊ծոյ վրդ. Թէֆիքսազցւոյ	1856	Ծգիպտոս	——	——	——
59.	Ցաղագս բարոյական առաքինութեանց եւ նոցունց հերհակս մոլութեանց	ԺԲ դ.	——	——	——	——
60.	Գիրք բարզութեան	ԺՀ դ.	——	——	——	Ցովի. վրդ. կ. Պոլսեցի
61.	Ժողովածոյ	ԺԷ դ.	——	Ցռհաննէս Լէհցի	——	——

Թիւ	Բովանդակութիւն	Ժամանակ	Վայր	Գրիչ	Տաղկող/Կազմող*	Ստացող
62.	Աւետարան	1674	Լուքաւշայ	Ստեփանոս երէց	——	——
63.	Ողբ Եղեսիոյ	1816	Սամաթիա	Նազարէթ Գէորգեան	——	——
64.	Ժողովածոյ	1818	Նիկոմիդիա	Յարութիւն սրկ.	——	——
65.	Վարք եւ ճառք Եպիփանու Կիպրացւոյ	1840	——	Դաթէոս քհն.	——	——
66.	Մեկնութիւն վերօրէից	ԺԹ դ.	——	——	——	——
67.	Մաշտոց	ԺԵ դ.	——	Յովաննէս երէց	——	——
68.	Մեկնութիւն Յոբայ	ԺԸ դ.	——	——	——	——
69.	Զգօն գիրք	ԺԸ դ.	——	——	——	——
70.	Վահան հաւատոյ	1824	Կ. Պոլիս	Նազարէթ դպիր Գէորգեան	——	——
71.	Քրիստոսական վէպ	1886	Կալկաթա	Յովհ. Ա. քհն. Խաչկեան	——	——
72.	Կանոնագիրք	1809	——	Ստեփանոս Սեբաստացի	——	——
73.	Մեկնութիւն Յովհաննու	ԺԵ դ.	——	——	——	——
74.	Գանձարան	1437	Տփխիս	Կարապետ արդ.	——	——
75.	Պատմութիւն Աղուանից	ԺԸ դ.	——	Աբրահամ կրդ.	——	——
76.	Ժողովածոյ իմաստասիրութեան	ԺԷ դ.	——	——	——	——
77.	Գիրք քարոզութեան	ԺԵ դ.	——	Խաչատուր կարգաւոր	——	Խաչատուր կարգաւոր
78.	Լուծմունք Պարապմանց Գրոց, Գիրք Պարապմանց	ԺԷ դ.	——	Խաչատուր վրդ°.	——	Յովհաննէս կրօնաւո°ր
79.	Մաշտոց եւ Գանձարան	ԺԵ դ.	——	——	——	——
80.	Սիրուն գրօսարան	1833	Կ. Պոլիս	——	——	——
81.	Գիրք Պարապմանց եւ Թուղթք Կիւրղի Աղէքսանդրացւոյ	ԺԵ դ.	Կապա°ս	——	——	Յովհաննէս վարդապե°տ Ճիհանշի
82.	Մաշտոց եւ Գանձարան	1564	——	Աստուածատուր սրկ°.	——	
83.	Մաշտոց եւ Գանձարան	1468	Խարբերդ	Յակոբ քհն.	——	Մարտիրոս քհն.
84.	Աւետարան	1441	Երուսաղէմ	Գրիգոր Արծկեցի	Ղազար վրդ., Սարգիս քհն., Յովաննէս, Ուշին դպիր	Ներսէս կուսակրօն քհն.
85.	Վարք Հարանց եւ այլ բանք	ԺԴ–ԺԵ դդ.	——	Գրիգոր	——	——
86.	Մեկնութիւն Եօթանց Թղթոց կաթուղիկեայց	ԺԳ դ.	——	Ստեփանոս	——	Ստեփանոս քհն.
87.	Զայնքաղ Շարակնոց	ԺԵ դ.	——	——	——	——
88.	Պատմութիւն ձախողակ դիպուածոց Երուսաղէմի	ԺԸ–ԺԹ դդ.	——	——	——	——
89.	Յաղագս քնութեան	ԺԹ դ.	——	——	——	——
90.	Ցուցակ գուշակութեանց	ԺԹ դ.	——	——	——	——
91.	Ողբ Եդեսիոյ	ԺԹ դ.	——	——	——	——
92.	Մեկնութիւն պարսկական բառից	1823	Կ. Պոլիս	Նազարէթ դպիր	——	——

Թիւ	Բովանդակութիւն	Ժամանակ	Վայր	Գրիչ	Ծաղկող/կազմող*	Ստացող
93.	Գիրք մտածութեանց առ քահանայս	ԺԸ դ.	——	——	——	——
94.	Մեկնութիւն Մատթէի	ԺԵ դ.	——	Յովհաննիսիկ	——	——
95.	Շարակնոց	ԺԶ–ԺԷ դդ.	——	Մահդասի	——	——
96.	Ժողովածոյ	1652–57	Տանձի	Յովանէս երէց	——	Յովանէս երէց
97.	Սաղմոսարան	ԺԶ դ.	——	——	——	——
98.	Գանձարան	ԺԴ դ.	——	Սիմէոն	——	Բարսեղ արք*.
99.	Մատեան Ողբերգութեան	ԺԳ–ԺԴ դդ.	——	Նիկաւղ	——	——
100.	Ընտրութիւն հոգւոց	1814	Կուտինա	Հ. Գէորգ Սրապեանց	——	——
101.	Ժամագիրք եւ Պատարագամատոյց	1526	——	Յուսիկ եպս. Թոխատցի	——	——
102.	Ժողովածոյ	1528	Սեբաստիա	Թադէոս երէց	——	Պատրան
103.	Շարակնոց	1599	Սորի	Սիմէոն	——	——
104.	Շարակնոց	1314	Երզնկա	Կարապետ Ճիչող	——	Տիրացու քհն.
105.	Շարակնոց	1659	Ատանա	Սահակ դպիր	——	——
106.	Ժողովածոյ	1673	Անթափ	Պաղտասար երէց	——	Պաղտասար երէց
107.	Մաշտոց	1335	Ջուր չկա	Սարգիս	——	Կիրակոս եպս. Ապահունեաց
108.	Շարակնոց	ԺԷ դ.	——	——	——	——
109.	Քահանայաթաղ	1623	——	Մկրտիչ	——	——
110	Բառգիրք եւ քարոզք	1656	——	——	——	——
111.	Ժողովածոյ	ԺԷ դ.	——	——	——	——
112.	Սաղմոսարան	ԺԷ* դ.	——	որբագրիչ՝ Աբրահամ երէց	——	——
113.	Կրօնագի*րք	ԺԷ դ.	——	——	——	——
114.	Բժշկարան	1713	Արզրում	Թէոդոս	——	Կարապետ տիր. Թօխաղեցի
115.	Աւետարան	1658	——	Յովհանէս	——	——
116.	Ընդդէմ մոլորութեանց Մխիթարեանց	1781	Ակն	Սէրգիոս Ապուչեխցի	——	——
117.	Գիրք ու կոչի Աղբիւր բացեալ	1842	——	Թադէոս վրդ. Թէքիրտաղցի	——	——
118.	Հակիրճ Տեսութիւն Հնդկաստանի եւ Պարսկաստանի Հայոց	1875	Կալկաթա	Յովհ. Ա. քհն. Խաչկեան	——	——
119.	Ժողովածոյ	ԺԵ դ.	——	——	——	——
120.	Ժողովածոյ	ԺԴ–ԺԵ դդ.	——	——	——	Ներսէս եւ Մովսէս
121.	Ժողովածոյ	ԺԸ դ.	——	Գասպար կրօնաւոր	——	Սահակ երէց
122.	Ժողովածոյ	ԺԶ–ԺԷ դդ.	——	Սահակ երէց	——	——
123.	Շարակնոց	ԺԷ դ.	——	——	——	——
124.	Մեկնութիւն Պատարագի	ԺԷ դ.	——	——	——	——
125.	Մաշտոց եւ Գանձարան	ԺԷ դ.	——	——	——	——
126.	Մաշտոց	ԺԷ դ.	——	Ստեփաննոս երէց	——	——

Թիւ	Բովանդակութիւն	Ժամանակ	Վայր	Գրիչ	Ծաղկող/Կազմող*	Ստացող
127.	Սաղմոսարան	ԺԷ դ.	——	——	——	——
128.	Շարակնոց	ԺԴ դ.	——	Յովաննէս երէց	——	——
129.	Ժողովածոյ	1614	——	Յակոբ երէց	——	——
130.	Սահմանք Զանազանք	ԺԹ դ.	——	——	——	——
131.	Շարակնոց	ԺԷ դ.	——	——	——	——
132.	Մաշտոց Լեհահայոց	ԺԸ դ.	——	——	——	——
133.	Սաղմոսարան	ԺԶ դ.	——	Դաւիթ արկ.	——	——
134.	Խրատք հասարակաց քրիստոնէից եւ այլ բանք	1635–38	——	Յոհան երէց	Գրիգոր գրի՞չ	Մարթա
135.	Աւետարան	1568	Ջէյթուն	Արիստակէս վրդ.	Կիրակոս քհն.*	Յովհաննէս, Կոստանդին եւ Մարտիրոս մղտեսիք
136.	Սաղմոսարան	ԺԷ դ.	——	——	——	——
137.	Պատմութիւն եօթն իմաստասիրաց	1648	Թոքաթ	Ղազար դպիր	——	——
138.	Ժամանակագրութիւն Միխայէլի Ասորւոյ եւ այլ բանք	1705	Կ. Պոլիս	Յոհանէ	——	——
139.	Ժողովածոյ	1663	——	Աւրի	——	——
140.	Բանալի գրոց	1835	Ջուխուր խան	——	——	Սահակ Բեշտմալճեան
141.	Սաղմոսարան	ԺԷ դ.	——	——	——	——
142.	Օրագիր Ձեռնադրութեանց	1784–1828	——	Անդրէաս արքեպս. Թադէոս արքեպս.	——	——
143.	Ժողովածոյ	1821	——	Յոհաննէս Բանոսեան	——	——
144.	Շարակնոց	ԺԵ դ.	——	Հայրապետ աբղ.	——	——
145.	Տօնացոյց	ԺԷ դ.	——	Ամիրխան արկ.	——	——
146.	Սաղմոսարան	1620	Ստամպոլ	Իսրայէլ	——	——
147.	Ժողովածոյ	1848	Գաղչէճիկ	Յովհ՛աննէս Ս. Մկրեան	——	——
148.	Սաղմոսարան	1682	——	Վարդան երէց	——	——
149.	Գիրք մտածութեանց առ քահանայս	1818	Կ. Պոլիս	Հ. Գէորգ Արապեան	——	——
150.	Ժողովածոյ	1367	Երուսաղէմ	Վարդան	——	Մխիթար վրդ.
151.	Ժողովածոյ	1697–98՞	——	——	Աղէքսանդր վրդ՞.	——
152.	Ժողովածոյ քերականութեան	ԺԷ դ.	——	——	——	——
153.	Պարզատումար	1618–25	——	Աւետիս	——	Ովանէս քհն.
154.	Քնիկոն	1727–91	——	——	——	——
155.	Աւետարան	1734	Մարաշ	Յովանէս	——	——
156.	Աւետարան	1298	——	Յովանէս	——	——
157.	Պատարագամատոյց	1750	——	Յովհանէս երէց	Յովան Էսիրիցի	Դաւիթ արքեպս.
158.	Աւետարան	1667	Ալաշխան եայլայ	Սարգիս Ատանացի	——	Մետ. Փանոս եւ Գուտախ

Թիւ	Բովանդակութիւն	Ժամանակ	Վայր	Գրիչ	Ծաղկող/Կազմող*	Ստացող
159.	Աւետարան	ԺԴ դ.	—	—	—	Կիրակոս արկ.
160.	Խորհրդատետր	1774	Սեբաստիա	—	—	Թորոս Մռենց Դաւուռցի
161.	Յաղագս Թադէոս առաքելոյ. Թէքիրտաղցւոյ	ԺԹ դ.	—	—	—	—
162.	Քարոզագիրք	ԺԸ դ.	—	—	—	—
163.	Աւետարան տղայութեան	1834	—	Նահի՞պ Թաւվիրճեան	—	—
164.	Աւետարան	Թ–Ժ դդ.	—	Գրիգոր	—	—
165.	Վարք Հարանց	ԺԷ դ.	—	Արիստակէս երէց	—	—
166.	Վարք Հարանց	ԺԸ դ.	—	—	—	—
167.	Մաշտոց Ձեռնադրութեան	1590–91	Ամասիա	Աստուածատուր դպիր եւ Մինաս արկ.	—	Պետրոս արքեպս. Կառկառցի
168.	Ժողովածոյ	ԺԸ դ.	—	—	—	—
169.	Իւղաբերից Աւետարան	1876	Ատանա	Մատթէոս տէր. Արապեան	—	Կարապետ էֆ. Պըչախճեան
170.	Մեկնութիւն Երգոց Երգոյն Սողոմոնի	1782	—	—	—	—
171.	Ժողովածոյ	ԺԹ դ.	—	Երջանիկ դպիր	—	—
172.	Վկայութիւնք ի պէտս քարոզութեան	ԺԸ–ԺԹ դդ.	—	—	—	—
173.	Մեկնութիւն Յովնանու	1820	Պրուսա՞	Եղիա Ճէպէճեան	—	—
174.	Վահան հաւատոյ	1828	Կ. Պոլիս	Միքայէլ գրագէտ	—	—
175.	Ուղղափառ հաւատք Հայոց եկեղեցւոյ	ԺԹ դ.	—	—	—	—
176.	Ողբ Եդեսիոյ եւ Պատմութիւն Ռուփինեանց	ԺԹ դ.	—	—	—	—
177.	Ողբ Եդեսիոյ	1826	Իսկիւտա՞ր	—	—	Յովհ. Տէր Խաչատուրեան
178.	Օրէնք եւ սովորութիւնք Եբրայեցւոց	1804	—	Մո՞ւրդ	—	—
179.	Տրամաբանութիւն	ԺԸ դ.	—	Մանուկ Ճոտար	—	—
180.	Պատմութիւն Մեծն Աղէքսանդրի	1829	Ս. Կարապետ վանք	—	—	—
181.	Մտածականք ի պէտս քնն.ից	1854	—	Մանուէլ Այվազեան	—	—
182.	Բանք իմաստասիրաց	ԺԸ–ԺԹ դդ.	—	—	—	—
183.	Ժողովածոյ	ԺԸ–ԺԹ դդ.	—	—	—	—
184.	Հարցմունք Աթանասի եւ պատասխանիք Կիւրղի	ԺԸ–ԺԹ դդ.	—	—	—	—
185.	Ճառք նախնեաց	ԺԹ դ.	—	—	—	—
186.	Բանալի գրոց եւ քրիստոնէական	ԺԸ դ.	—	Կարապետ դպիր Խտըրշահեան	—	—
187.	Պատմութիւն եկեղեցական	ԺԹ դ.	—	—	—	—

Թիւ	Բովանդակութիւն	Ժամանակ	Վայր	Գրիչ	Ծաղկող/Կազմող*	Ստացող
188.	Մեկնութիւն Ա. Կորնթացւոց	1858	Կ. Պոլիս	Տ. Մ. Անեմեան	———	———
189.	Բժշկարան	ԺԹ դ.	———	———	———	———
190.	Պատմութիւն թագաւորացն Օսմանեան	ԺԹ դ.	———	———	———	———
191.	Տրամախօսութիւն	1816	Սամաթիա	Նազարէթ Գէորգեան	———	———
192.	Նամականի	ԺԹ դ.	———	———	———	———
193.	Յաղագս եկեղեցւոյ	1826	———	———	———	———
194.	Գլխատումն Յովհ. Կարապետին	ԺԹ դ.	———	———	———	———
195.	Նամականի	ԺԹ դ.	———	———	———	———
196.	Ներբող Դաւթի մրգ.ի	ԺԹ դ.	———	———	———	———
197.	Ներբող Յովսէփու նահապետին	1833	———	———	———	———
198.	[Դիւան] Հիւնքեար պէյէնտեանի	ԺԹ դ.	———	———	———	———
199.	Տաղ գինւոյ	ԺԹ դ.	———	———	———	———
200.	Հրաւէր սիրոյ	1820	Կ. Պոլիս	———	———	———
201.	Թուղթք	ԺԹ դ.	———	———	———	———
202.	Ճառք	ԺԹ դ.	———	———	———	———
203.	Ժամանակագրութիւն	ԺԹ դ.	Պաղչէճիկ	Յովհ. Մկրեան	———	———
204.	Ժողովածոյ	1769	Ստամպօլ	Մկրտիչ Յումրիճանենց	———	———
205.	Ճառք նախնեաց	ԺԸ դ.	———	———	———	———
206.	Շաղկապք աստուածաբանականք	ԺԸ դ.	———	———	———	Տէր Ստեփաննոս
207.	Ձեռնարկ աստուածաբանութեան	ԺԹ դ.	———	———	———	———
208.	Համառօտ ճարտասանութիւն	ԺԸ դ.	Վենետիկ	Յակոբ երէց	———	———
209.	Շարակնոց	ԺԷ դ.	———	Յովաննէս	———	———
210.	Աւետարան	1667	———	Յակոբ երէց	———	———
211.	Աւետարան	1649	Սեբաստիա	Պետրոս սրկ.	———	———
212.	Նոր Կտակարան	1293	Սիս	———	———	———
213.	Յայսմաւուրք	1678	Բիւզանդիա	Յովհաննէս երէց	———	Մարգար Ախուչախեցի, Սարգիս վրդ.
214.	Յայսմաւուրք	1658	———	Յովաննէս, Թորոս աբղ.	Յովաննէս	Խոճա Սգանդար
215.	Բժշկարան	1844	———	———	———	———
216.	Ժողովածոյ Պատմութեանց	1846	Կ. Պոլիս	———	———	———
217.	Ախտարք	ԺԸ դ.	———	———	———	———
218.	Գիրք Սողոմոնի	ԺԸ–ԺԹ դդ.	———	———	———	———
219.	Հմայիլ	ԺԸ դ.	———	———	———	———
220.	Ժողովածոյ	ԺԷ–ԺԸ դդ.	———	———	———	———
221.	Բժշկարան	1800	———	Կարապետ	———	ուսթայ Գէորգ
222.	Մանրանկարք	———	———	———	———	———
223.	Աւետարան	1276	Սաղիկ	Թէոֆիլե	պապա Մետոփան	Պաւլէ կր.

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Փա՛ռք ամենասուրբ Երրորդութեան, որ կարողութիւն ետ ակար անձին իմում յաւարտ հասուցանել զմատեանս, որ կոչի Ցուցակ Ձեռագրաց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան։

Արդ, եղեւ սկիզբ աշխատութեանս ի հայրապետութեան Տեառն Տեառն Խորենայ Ա. Կաթողիկոսի սրբոյ Աթոռոյս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ, եւ աւարտ՝ ի հայրապետութեան Տեառն Տեառն Գարեգնի Բ Կաթողիկոսի։

Տպագրութիւն մատենիս եղեւ արդեամբք եւ ծախիւք հիմնադրամին Գալուստի Կիւլպէնկեան, ի տպագրատան Կաթողիկոսարանիս, ի թուին Հայոց ՌՆԼԳ եւ յամի Փրկչին մերոյ 1984, ի ծովահայեաց աւանիս որ կոչի Անթիլիաս, յերկիրն Մայրեաց, որ է Լիբանան։

Աղաչեմ զընթերցողդ, անմեղադիր լերուք սխալանացս, զի անվարժ էի ցուցակագրման արուեստիս․ այլեւ, որպէս ասացեալ է ի հնումն, «Միտք մարդկային գոլով ակար՝ սխալի, առանց սխալմանն Մինն միայն գտանի»։

Դարձեալ աղաչեմ զընթերցողդ, զի յիշեսջիք յաղօթս ձեր զծնողսն իմ՝ զԱնդրանիկ եւ զԱրաքսի, զեղբարսն իմ՝ զԱրմէն, զՍահակ եւ զՅարութիւն, եւ զքորսն իմ՝ զԱրշակուհի եւ զՇաքէ․ զհոգեւոր ծնողն իմ զՏէր Արտակ արքեպս․ Մանուկեան եւ զպարոն Օննիկ Եկանեան, որ բազում երախտիս ունի ի վերայ Ցուցակիս․ եւ ամենայն ոք որ մատոյց զիւր ծառայութիւնն՝ ի շարել, ի տպել, ի նկարել եւ ի կազմել մատենիս։

Յիշեսջիք եւ զիս յաղօթս ձեր, զի տացէ Տէր զօրութիւն սպասաւորիս իւրոյ Եկեղեցւոյ՝ ծառայել զամենայն աւուրս կենդանութեան իմոյ ի գաւիթս Եկեղեցւոյս Հայաստանեայց եւ յանդաստանս Դպրութեան մերոյ Հայկազնեան, ի փառս ամենասուրբ Երրորդութեան․ ամէն։

ՎՐԻՊԱԿՆԵՐ

Սխալ	*Ուղիղ*
13^2 §ժդ, 7-րդ տող՝ փելիմոնի	*փիլիմոնի*
17^1 §ժգ, 324ա	*334ա*
21^2 §գ, 6-րդ տող՝ Գորոսի	*Դորոսի*
22^2 §ժգ, 5-րդ տող՝ 414ա	*444ա*
28^2 §ի, 5-րդ տող՝ Ցեղանդխտոյ	*Ցեղանղխտոյ*
32^2 §ժա, 8-րդ տող՝ Սիւրիանոսի	*Սիւիրիանոսի*
48^1 §ը, 17-րդ տող՝ Ջաննառ	*Ջանծին*
52^1 §իէ, 7-րդ տող՝ դաւանեայ	*դաւանեաց*
55^1 §իը, 6-րդ տող՝ կանոնս	*կանոնս*
71^2 վերէն 2-րդ տող՝ եեւ	*եւ*
77^1 ծանօթ․ 61	62
85^1 ծանօթ․ 63	64
87^1 ծանօթ․ 64	63
90^2 քլիշէ 8, նկատի ունենալ	9
90^2 Թուղթ Եւսեբի	*Թուղթ Եւսեբի*
92^1 վերէն 21-րդ տող՝ գրչութեան	*գրչութեան*
96^1 քլիշէ 9, նկատի ունենալ	8
98^2 §2, 6-րդ տող՝ (նոյն վերի՞ն)	*ջնջել*
103^2 §96բ, 2-րդ տող՝ Ոտնալուային	*ի վերայ ապաշխարողաց*
117^2 §6, 1774	1744
147^1 վերէն 9-րդ տող՝ միագոնն	*միագոյն*
158^2 §1, 2-րդ տող՝ Անդրէասայ գրչի	*Գրիգորիսի Արշարունեաց եպս․ի*
222^1 §11, Ա-Բ	*Ա-Ք*
232^2 վարէն 3-րդ տող՝ 798	794
238^2 ժԸ-XVIII	*ժԹ*-XIX
251^1 §3, 6-րդ տող՝ (1202)	(1358)
253^2 վարէն 9-րդ տող՝ 1804	1814
277^1 §1, 2-րդ տող՝ եւ կա	*եւ կամ*
301^2 §2, Վար[ր]անգիրքս	*Վար[դ]անգիրքս*
316^1 §15, 3-րդ տող՝ Աւրհնեոլ	*Աւրհնեալ*
323^2 §Բ	2
332^2 §2, 5-րդ տող 291ա	286*բ*
341^2 վարէն առաջին տող՝ 1656	1657
363^2 Գ․ Յաւելագրութիւն	*Բ․ Յաւելագրութիւն ԺԶ դ․*
364^1 §Բ, 8-րդ տող՝ աղամեմ	*աղաչեմ*
366 խորագիր՝ Բառգիրք	*Բառգիրք*
366^2 վարէն առաջին տող՝ 1954	1945
372^2 §1, 3-րդ տող՝ Մարկոսի	*Մատթէոսի*
389^1 §5, 2-րդ տող չէտէպ	*չէրէց*
397 խորագիր՝ Շարական	*Շարակնոց*
414^1 §2, 2-րդ տող՝ 9-16	9-20
414^2 §2, 3-րդ տող՝ Սրապեան	*Արապեան*
416^1 գրիչ՝ ···չահընկալ	*Ջահընկալ*
422^1 §ե (կրկնուած է․ առաջինը նկատի չունենալ)	
425 § խորագիր՝ Շարական	*Շարակնոց*
428^2 §6, 6-րդ տող՝ գինպետին	*դենպետին*
428^2 7, տափ ձուկս	*տափկուկս*

449^1 §47, 9-րդ տող՝ լուսանղք	*լուսանցք*
453^1 գրիչ՝ Յովանէս	*Յովհաննէս*
453^1 ստացող՝ Դաւիթ	*Դաւիթ արքեպս.*
515^1 գիր՝ շեղագիր	*նոտրգիր*
516^1 §ա, 3-րդ տող՝ անէ	*աճէ*
521^2 վարէն 3-րդ տող՝ ցՁԾՁ (1307ª)	*ՑՁԾՁ* (6756)
523^2 ժամանակ՝ ՌՃՁԲ–1733	*ԺԸ դ.*
525^2 ժամանակ 1663	1667
525^2 §1, 2-րդ տող (93)	(83)
540 խորագիր՝ Ախթարք	*Ախտարք*
549 ծանօթ. 2-րդ տող՝ 523	223
603^1 վարէն 7-րդ տող՝ ԺԸ դ.	1802 *թ.*

ՅԱՒԵԼՈՒՄՆԵՐ

43^1 §ժգ. 4-րդ տող՝ 50^2–1բ^1 *Ներբող կաթողիկէ եկեղեցւոյ* — Ով հարսն Քրիստոսի…

43^1 §ժդ. 4-րդ տող՝ 52ա^2–3ա^2 *Ներբող Ս. Խաչի* — Խաչիւն քակեաց զդժոխս…

90^1 գիր՝ բոլորգիր

351^1 ծանօթ. Արտաւազդ արքեպս. Սիւրմէեան, թիւ 48

355^1 վիճակ՝ անբաւարար

403^1 վիճակ՝ բաւարար

419^1 նիւթ՝ թուղթ

460^1 վայր՝ Սեբաստիա

480^1 2, 19ա

511^2 8-11-րդ տողերէն առաջ՝ Յիշատակարան Գրչութեան ժամանակի

517 վայր՝ Պաղչէճիկ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Յառաջաբան ..... է
Ներածական ..... թ
Շնորհակալիք ..... ժե
Յուցակ Ձեռագրաց 1
Յանկեր

— Անձնանուններու 549
— Տեղանուններու 609
— Նիւթերու 617
— Գրչութեան ժամանակագրական 624
— Նախազգուշական եւ Յետագայ յիշատակարաններու 626
— Պատուիրակ–պահպանականներու 627
— Գրչութեան վայրերու 628
— Գրիչներու 630
— Ծաղկողներու 632
— Կազմողներու 632
— Թուղթ կռնդղներու 633
— Ստացողներու 633
— Կնքատէրներու 635
— Կնիքներու ժամանակագրական 635
— Մանրանկարչութեանց 635

Տախտակներ

— Նոր եւ հին թիւերու 636
— Հին եւ նոր թիւերու 639
— Ընդհանուր տախտակ 640

Յիշատակարան 647
Վրիպակներ, Յաւելումներ 648

Յանձնում տպագրութեան 16 *Յուլիս* 1980

Աւարտ 9 *Ապրիլ* 1984

Պրակ 42

Չափ 21×30

Տպաքանակ 500

Տողաշար *Անդրանիկ Զայլեան*
Աղաճան Եաղուպեան

Տպագրող *Անդրանիկ Զայլեան*
Սուլէյման Իսա

Քլիշէներու եւ գունաւոր պատկերներու նկարահանում
Photo SHIRAZ (*Յովհաննէս Ճէրէճեան*)

Քլիշէներու պատրաստութիւն LEOGRAVURE
(*Լեւոն Թերզեան եւ որդիք*)

DIZA (*Գասպարեան եղբարք*)

Գունաւոր պատկերներու selection
LEOGRAVURE

Գունաւոր պատկերներու տպագրութիւն
Տպարան ԷՐԵԲՈՒՆԻ (*Վարուժան Աղնաւուրեան*)

Կազմող *Արաքսի Աշըգեան–Պէրպէրեան*

PRINTED IN LEBANON

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL0294412

Antelias
Armenian Catholicosate of Cilicia Press